Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Freheri

Jus
Græco Rom

XX.H.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IHS
BIBLIOTECA DE LOYOLA.
Sala 1
Estante 18
Plúteo 8

5916

Universidad de Deusto
Biblioteca

IVRIS GRAECO-ROMANI TAM CANONICI QVAM CIVILIS

Tomi duo.

~~IOHANNIS LEVNCLAVII AMELBVRNI, V. CL.~~

STVDIO EX VARIIS EVROPÆ ASIÆQVE BIBLIOTHECIS eruti, Latineque redditi: nunc primum editi curâ

MARQVARDI FREHERI I.C. CVM EIVSDEM AVCTARIO,

Chronologia iuris ab excessu Iustiniani ad amissam Constantinopolin, & Præfatione.

AD IMP. CAES. RVDOLPHVM II. P. F. PP. A.

Opus non solum Iuris vtriusque consultis, sed omnino diuinarum humanarumq; rerum studiosis; & tam Ecclesiasticæ quam Politicæ antiquitatis amatoribus, ob multiplicem vtilitatem summe expetendum.

M D XCVI.

Cum gratia & priuilegio S. Cæs. Maiest. ad decennium.

FRANCOFVRTI,

Impensis heredum Petri Fischeri.

B. C

Universidad de Deusto
Biblioteca

SACRATISSIMO PRINCIPI

DN. RVDOLPHO II AVSTRIO,

A DEO CORONATO IMPERATORI ROMANORVM, ET PERPETVO AVG. GERMANIÆ, Pannoniæ, Boiemiæ, Illyrici Regi, pio, felici, victori, inclyto, B. RP. N.

Vita, Salus, & victoria.

VARII Gemini antiqui rhetoris ad Cæsarem scitè dictum legitur: *Qui apud te audent dicere, Cæsar, magnitudinem tuam ignorant: qui non audent, humanitatem.* Mihi verò ad Sacras M. T. aures, Imperator clementissime, viam affectanti, & præclarissimum opus, quo non aliud sanctius augustiusque sub felicibus Imperii tui temporibus in lucem primùm editum vidimus, muneris loco afferenti, cum & plures aliæ in vtramque partem rationes animo obuersatæ sunt, tum benè singulis subductis eæ tandem viceruntquæ vt adeundæ incomparabilis tuæ magnitudinis necessitatem quandam imponere, ita vnicæ humanitatis experiundæ certam spem facere videbantur. Si enim neque creditum fidei curæq; meæ ab auctore dignissimum luce & immortalitate opus supprimere, publicoque inuidere: neque illud sine conuenienti seque digno patrono exponere potius quàm edere: neque adeò editurus cuiquam potius mortalium præ M. T. offerre & commendare debui: ei porro oblaturus, si id absq; idonea honoris præfatione velutiq; purpuræ tuæ adoratione facere, citra moris & decori violationem nequiui: & præfando deniq; aliud quàm quod est huius argumenti proprium, de iure nimirum isthoc Imperii orientalis, alienam à professionis meæ ratione rem facere, velutique á meipso abire videri potuissem: non temerè credidi, rite me & ordine facturum, si impetrata apud M. T. breuissimè dicendi venia, quædam & de illa re auribus tuis non omnino indigna, neque (vt spero) ingrata futura, & verborum eo compendio detexam, ne aut bonitate tua abuti, aut in publica commoda peccare dicar,

Dum tu armis patriam tutaris, legibus ornas;
Si sermone morer tua tanta negocia longo.

Ne ergo Iuris nostri Romani, quo præcipuo non tantum ornamento tuum illud Imperium cęteras omnes sub sole gentes longè superauit, sed & tanquam sceptro fascibusq; compescuit & in officio continuit, ab vrbis incunabulis originem repetam: quod quidem à tam paruis principio fontibus ortum, in tam immensam postea molem excreuisse, miracula omnia superat: magnam profecto rem & maiestate sua cum primis dignam, & nescio an non quibusuis laureis triumphisq; potiorem, illi principes aut præstiterunt aut voluerunt, quicunque de Iure infinitè tum diffuso pariter & confuso in modum atque adeò ordinem artemque redigendo laborarunt. Quod cum & stante Repub. nonnulli principes viri, vt Crassus, Tullius, Pompeius, & ex imperatoribus primus Iulius, aliiq; post eum quidam cogitassent magis quàm tentassent aut effecissent: nisi quod Theodosius Imp. cum duos ante se codices à priuatis hominibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

confectos videret, Gregorianum & Hermogenianum, qui principum constitutiones ab Hadriano vsque ad Constantinum magnum complecterentur, ipse tertium de suo nomine dictum adiecit, quo illos continuans sequentium principum* à diuo Constantino ad se vsque rescripta conclusit: ex posterioribus demum Iustinianus, quasi vnus ad tantum opus à diuina prouidentia & quidem in tempora non optima reseruatus, ita feliciter est aggressus, vt ope consilioque Triboniani sui, & quos ille præterea socios laboris asciuerat, non tantum priorum principum plerasque constitutiones ex archiuis & chartophylaciis depromptas in nouum Codicem referret; sed & ex immensa illa scriptorum à Iurisconsultis commentariorum sylua Pandectas concinnaret, atque ita proprium illud & sanctissimum (quod ipse vocat*) Iusticiæ Romanæ templum, nihilo altera illa toto orbe famosissima à se condita Sophiæ æde inferius, erigeret & absolueret. vt iam de propriis illius legibus, non modo quibus Codicem suum sparsit satis multas, sed & quas postea pro temporum suorum genio, & (vt ipse loqui gaudet) secta promulgauit plurimas, omnes iuris sententia refertissimas, nihil dicam. Et tum quidem Romana iuris ciuilis disciplina (cuius semina primo à Græcis* precario petita populus ille solertissimus per aliquot secula ita excoluerat, vt institutis & legibus Græcos longe non minus quàm imperio superaret, nec iam à Græcis ipse leges, sed ab illo potius Græci petere possent) ad summum illud suum & fatale fastigium peruenisse videtur: cum sub eo principe & iuris libri iam certi, iique perfecti essent, quos deinceps tota posteritas in hanc usque diem ceu Ideam quandam retinuit, & iuris etiam publica professio (sine qua nec constare ius posse, nisi sint Iurisperiti, per quos quotidie in melius producatur*, Pomponius ait) in celeberrimis Græciæ Asiæque scholis floreret. A quo fastigio (vt omnes res humanæ solent, postquam ad cacumen suum peruenerunt) paulatim deinceps cum ipso Imperio, & Romani nominis linguæque honore declinauit.

* *Isidor. v. Etymolog. c. 1. in fin.*

* *l. 2. § ne autem, C. de vet. iur. enucl.*

* *l. 1, § 1, D. de orig. iuris.*

* *d. l. 2, § post orig.*

Ex quo enim sic in fatis fuit, vt Constantinus Magnus Imp. suo quodam consilio a plerisque laudato, ab aliis & improbato, diuinitus certè immisso, Romæ veteri velut æmulam excitaret, instaurato & aucto Byzantio, quam deinceps Constantinopolin ab eius nomine dici obtinuit: eæ consecutæ sunt rerum vices, quibus imminuto paulatim per continuas Germanicarum gentium incursiones ad occidentem Romanorum imperio, ipsaque vrbe aliquoties capta & vastata, paulatim neglectæ antiquæ parietinis & ruderibus, nouam sibi Romam illam Romani principes colendam putarunt. Vtpote quam & melioribus auguriis conditam putarent,* & longius viderent remotam ab earum gentium perpetua quasi exundatione, quæ semel atque iterum inescatæ diuitiis ornatarum ex orbis vniuersi spoliis regionum, nullum Gallias, Hispaniam, Italiam incursandi & vexandi finem faciebant. Et cum nihilominus Romanos se dici principes vellent, quibus adhuc maxima prouinciarum Romanarum pars in Asia præsertim & Europæ parte parebat: ideo non hoc tantum conueniens iudicabant, vt apud Romani nominis gentes exæquissimis & receptis, velutique per manus traditis populi Romani legib. ius diceretur: sed verò etiam interea linguæ veteris & Latinæ (quam Romani rerum domini gensque togata per omnes prouincias ipsamque Græciam & Asiam in iure dicendo solennem esse voluerant) *honorem vtcunque tueri conabantur: qua & ipsi in suis rescriptis, decretis, edictis, sermonibus denique, & qui in ipsorum aula & comitatu tunc agebant, vt plurimum vtebantur, cum tamen vulgaris sermo Constantinopoli Græcus esset. Nam & veteres ferè constitutiones Latine scriptas fuisse videmus, cum absurdũ adhuc videretur, alia lingua leges conscribi, quam eorum a quibus originẽ suã, nomen, auctoritatemq; cepissent. Atque eum honorẽ dominæ & æternæ vrbi Romæ ipsi principes semper tribuerunt, vt linguam eius populi venerarentur, à quo fundatum partumq; imperium accepissent. Vnde & Byzantium Nouam Romam vocari instituerunt: & Iustinianus ipse, Dalmata licèt origine, Romanam linguam in Nouellis suis πατρώαν φωνὴν vocat.

* *l. 2 § sed etsi. C. de vet. iure enucl.*

* *l. decreta 46, de rei iudic.*

vocat. Cuius etiam illic professores non obscuri, interquos Priscianus Cæsariensis clarus etiamnum, extitere. Paullatim tamen siue principum facilitate, qui vtramque linguam æquo iure in promiscuo vsu esse facile concederent, *eadem ratione qua vtriusq; vrbis dignitatem & priuilegia æqualia fecissent: *siue quod Græci linguæ suæ retinendæ excolendæque studiosissimi, Latinorum gloriam semper obscurare aut eis saltem se adæquare conniterentur: in Thracia Asiaque extitere mox nonnulli, qui quò suis hominibus laborem adimerent addiscendæ linguæ Latinæ, ob Romanarum artium legumque præsertim cognitionem vnicè necessariæ, ius ciuile aut Græcis verbis viua voce docendo explicarent, aut vertendo in suam linguam traducerent. quod etiam Iustinianus in Græcorum gratiam non vetuit: imò ipse tandem Constitutiones nouas, quas post editum repetitumque codicem exigente rerum vsu promulgauit, Græcè tantum edidit, quo nimirum vulgo commodius perciperentur, cum Græcus sermo latissimè in Asia pateret, & Romanus tot calamitatibus continuo vexata Italia, iam pridem quoque translato seu amisso propemodum Imperio paulatim degeneraret concideretque. Et hinc est, quod non modo totum Iustiniani codicem illa tempestate Græcè conuersum quidam* testantur, quem & ipsi vidimus, eiusque interpretem κωδικέστην dictum legimus: sed & vetustissimas in ius totum interpretationes Græcorum esse comperimus, quibus omnes eius partes multifariam illustrarunt. Tam feruens enim fuit eruditæ studiosissimæque nationis in explicando omni iure Romano studium, complures vt etiam vias atque rationes eius tractandi quasique suæ in linguæ latifundia deriuandi excogitaret. dum alii latam & amplam iuris quasi comprehensionem instituerent, quam τὸ πλάτος τῶν νόμων vocarunt; alii breues quasdam velut periochas ad titulos & capita Codicis Pandectarumve adiicerent: alii μεταφρασικῶς aut παραφρασικῶς docentes eam rationem, quam Iustinianus κατὰ πόδας vocauit, quasi auctorum vestigiis insistentem consectarentur: alii etiam Paratitlorum illam methodum (quorum & ipsorum specimen à nostro auctore editum extat)* adhibe-rent: alii denique Iustinianæ legis obliti, non iam glossulas aut scholia, sed plenissimos commentarios conscriberent, quos propterea fieri luculentiores oportebat, quod multa in iure Romano Græcis tum moribus tum disciplinis ignota, obiter per quasdã digressiones ac περιηγήσεις declaranda veniebant; & παραπομπὰς adderent, quæsunt locorum similium indicationes (vulgo remissiones & concordantiæ) easque alias ἔξωθεν, alias ἔσωθεν κειμένας, id est, alias interlineares, alias marginales; & παραγραφὰς siue παραφράσεις legum intellectu difficilium non paucas, quas ita illi interpretabantur, vt casum (quomodo nostri loquuntur) figuratum præmitterent, deinde sensum ipsum legis & rationem exponerent: neque τὰ ἐναντιοφανῆ denique omitterent, locorum qui inuicem pugnare videntur, notationes & conciliationes. Cuius tam variæ & indefessæ Græcorum diligentiæ multa adhuc librorum scripta volumina, quæ variis passim in principum doctorumq; bibliothecis extant, & per nostras quoque pleraq; manus ambulauerunt, locupletes testes extant.

* *lx II. C. de sentent.*

* *l. VI. C de sacros. eccl.*

l. 1, C. de priuileg. vrb. Const.

* *Sualeneberg. in præf. Harmenop.*

Ant. Cont. 1 Disput. c. 7. Cuiac. passim.

* *Paratitl. libri IIII. antiqui, interprete Leunclaio. Francof. fur. 93.*

Nec minus ipsi orientis Imperatores, gentis suæ propria quadam indole sapientiæ studiis magis etiam plerumque quam Marti dediti, in iure excolendo subinde laborauerunt. Vnde non variorum tantum ab excessu Iustiniani Imperatorum speciales de casibus & negociis nouè emergentibus sanctiones (quas recepto tum vocabulo Nouellas vocabant) inuenimus: sed & annis post amplius trecentis Basilius Macedo Imp. exortus est, qui cum filiis suis Leone, Constantino & Alexandro nouam quandam Iuris epitomen, quam πρόχειρον vocauit (ex qua deinceps Harmenopulus suum Promtuarium excerpsit) compilaret. Quem secutus Imp. Leo eius filius, Princeps longè doctissimus, & qui secundum M. Aurelium Antonium Philosophus inter Augustos vsurpatur, Iustinianis Pandectis non contentus, nescio qua eius æmulatione ductus, non tantum varias de iure nouellas cuderet, quibus non minimam partem superiorum constitutionum dedita opera abolere conaretur; (neque enim tantum eas quantum ipsi cuperet, apud subditos ponderis habuisse, sed maxima ex parte neglectas & inusu abolitas fuisse cum alii, tum Psellus* auctor est) sed & quasi gloriæ illius inui-

* *In epitome iuris verfib. politicis scripta, ad Michaelem Ducem Imp. mſ.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dens nouum & ipse corpus & volumen iuris cæteris αὐθεντικώτερον fabricatus est, quod vulgo ἑξηκοντάβιβλον, velut in LX libros diuisum, habens τεύχη sex, totque adeo vastis membranaceis voluminibus constans (vt testis ipse sum αὐτόπτης) & quia principem laudaret auctorem, βασιλικὸν dixerunt. in quo non modo diuersam à Triboniani inuento materiarum dispositionem, velut quadrata rotundis mutaturus fecit, sed & pleraque de priorum principum suisque nouellis mutata interpolauit: vt fragmenta eius operis partim edita, partim in bibliothecis extantia (& nescio an tanti vt omnia edantur, emanturque nedum legantur) fidem faciunt. Iam Leonis quoque successores cæteri, qui deinceps ex Porphyrogennetica, Comnena, Palæologa familia Orientis sceptra tenuerunt, suo quisque imperii tempore nouellas quasi certatim edere, & in his sibi inuicem derogare, obrogare numquam desierunt: vt si vllo vmquam tempore cognitio iuris grauis & operosa fuit, tunc certè intricatissima & difficillima fuisse videatur.

Quotumquemque enim tam ferrea memoria, tam ingenio vnico, tam improbo labore fuisse putamus, qui ad vnguem perdisceret, vt subinde libidine principum ius mutatum & perturbatum fuerit: quid illis placuerit primum, quid deinde, quid postremo: quidve in republica ante illos obtinuerit, quid quaque ratione post illos modò inductum, modò intermissum, mox reductum, rursusque intermissum aut abolitum fuerit.

Quæ dum ita ab illis fiunt (vt ad Iustinianum nostrum redeam) eius interea tam deprædicatum iuris corpus, quod ille in omne æuum yaliturum, εἰς τὸν λοιπὸν ἅπαντα κρατοῦν χρόνον publicauerat, * post illam Basilicorum editionem fastiditum & contemtum etiam in Oriente obsolescere, & cum rarius describeretur (quippe nulli in foro ac subselliis aut schola vsui futurum) vix se ab interitu defendere posse cœpit: adeo vt ex qua aliorum omnis generis librorum abunde, huius vix vllum è Græcia exemplum recuperatum audiuerimus.

* d. l. 2 in fine. C. de vet. iure.

In Occidente autem tuo (vt de hoc tandem aliquid dicamus) non dicam Iustiniani libros statim ab auctore suo intercidisse & vix parenti suo superfuisse, sed nescio an vmquam eò illatos, aut ab ipso Iustiniano in vrbem Romam vllamve Italiæ partem, nedum cæteras prouincias Latinas, excepto Illyrico (vt ipsiusmet ad Senatum C. P. & omnes populos epistola indicium facit) publicatum aut ad obseruandum propositum. Nam quo tempore Iustinianus in Græcia libros illos tertio consulatu suo composuit & edidit, occupata â Gothis iam tum ante sexaginta annos Italia fuerat, & barbaris eorum legibus astricta: quem Gothorum dominatum cum ad octoginta paullo minus annos durasset, continuò Longobardorum, & hos Francorum regnum excepit. & post Iustinianum non tantum vrbis Romæ status semper variarum gentium irruptionibus & domesticis etiam dissidiis varie agitatus, Imperatores Constantinopolitanos vix amplius recognoscere dignatus est: sed tota Italia, cui etiam exarchatus Rauennæ tandem accessit, ab eo tempore ad quadringentos vsque annos nobis proximos, nil nisi Longobardicas, Francicasque leges, & nescio quas alias (quarum adhuc vestigia in Municipalibus statutis & vsuaticis vulgaribus exstant) agnouit, vt ne nunc quidem satis comiter iuri ciuili tam eleganter composito & æquitatis humanitatisque pleno cedere dignentur. Aliæ vero prouinciæ simul atque labente Imperio in libertatem se proripuerunt, cum iugo dominatus leges etiam Romanas excusserunt: aut a Francis, Gotthis, aliisque Germanici sanguinis populis occupatæ victorum etiam arbitrio pro belli iure leges & instituta (quorum bonam partem ab illo vsque æuo superstitem habemus *) acceperunt. Quamuis & illis in ipsis maiorum nostrorum legibus, præter quod Latino vtcumque sermone scriptæ sunt, quædam etiam veluti vestigia & ductus à Romanis deriuatæ sapientiæ non oscitanter legentibus occurrunt: vti sanè & Agathias

* Leges Francorũ, Alemannorum, VVisigothorum, Burgundionum, &c.

non

non sordidus auctor, Francos Germanosq; satis candide describens * Romanæ etiam politiæ eos non omnino exsortes, Romanasque inter se leges & eosdem in contractibus connubiisque mores seruare testatur. Quæ tamen vestigia quoties apparent, ex Theodosiano potius & Gregoriano Hermogenianoque codicibus (quos omnes, vt & Iurisconsultorum Gaii, Pauli, Papiniani quædam illi habuere, vnde & Alaricus Gothorum, * Theodoricusque Francorum Rex suas leges descripserunt) profecta nobis liquido constat. non ex illo Iustiniani, cuius legum corpus in eas partes vllum peruenisse nullo indicio apparet; de quo etiam apud Isidorum Hispalensem, & Dagobertum Francorum regem, * quo loco alias Iuris origines enumerant, & Theodosiani codicis nominatim meminerunt, altum silentium: nec in Capitularibus etiam Caroli Magni & Ludouici ab Ansegiso collectis vlla eius vestigia: toti vt eum fere Occidenti per tota sex secula incognitum fuisse, solosque aduentitiarum illarum gentium mores ac leges viguisse manifestum fit.

* Agath. lib. 1 de reb. Iustiniani Imp.

* Auctoritas Codicis Theod. præfixa.

Sidon. Apollin. 11. epist. 1.

* Isid. v. Etymolog. c. 2 Dagobert. in præfat. leg. Salic.

Nec satis expedio, qua tandem fortuna Lotharius Saxo Imp. in Iustinianicos illos libros, sexcentis demum ab eorum editione annis inciderit: quem quidem primum constans inter eruditos fama est, ius illud in lucem & vsum reuocasse, idque suasore Irnerio, viro proculdubio in republ. & iudiciis cum laude versato, & quem Constantinopoli iurisconsultos docentes audisse quidam autumant. Eum libros illos è situ & puluere protractos renouasse, certis tomis distinxisse, paucisque de suo verbis interpositis publicasse Vrspergensis, & ipsum ea primum Bononiæ professum Odofredus memoriæ prodidit.

* Bolognin⁹, & Ang. Politian. in miscellan. & epist.

Pandectarum certè antiquissimum illud exemplar, quod si non Iustiniani ætate (vt quidam putarunt*) & ipsius Triboniani prototypon, saltem non ita diu post in ipsa Græcia scriptum, siue in Byzantina aut Rauennate bibliotheca aliquamdiu asseruatum, siue aliter Amalphin oppidum Apuliæ peruenerit; in eius vrbis direptione inuentum, circa annum Salutis M C C C X X X V I. Pisanis à Lothario I I Imper. & Innocentio I I pontifice, in monimentum egregiæ nauatæ operæ donatum fuisse, quod ipsos aduersus Nortmannum Rogerium classe iuuissent, magnaque antiquitatis veneratione ab eis domum relatum; idemque Florentinos tandem per Guinum Coponium anno M C C C C V I Pisis in potestatem redactis, in subiectionis symbolum ad se transtulisse, idonei scriptores affirmant. * Quo profectò tempore nulla præterea vel in ipsa Italia Pandectarum exempla superfuisse necesse est; cum ex hoc vnico omnia cætera, quotquot vel manu exarata in bibliothecis visuntur, vel typis formata prostant, tamquam per traducem dimanasse, docti viri liquido demonstrauerint. a Et quæ à quibusdam laudatur, b vetus conversio Gallica Codicis, ipsam quoque ab eo demum Lotharii æuo factam fuisse consentaneum est.

* Gl. in rubric. soluto matrim. * Volaterr. Reiner. Grachia, Plotus, Gryphius, Franciſc. Taurellus. a Ant. Augustin. 1 Emendat. Lali⁹ Taurell. in præfat. Pand. Flor. Contius 1 Disp. c. 7. b Cuiac. in præfat. III libr. Cod. & XI. obser. c. 11. & XVI. c. 24. * l. 24, & 26 D. de capt. & postlim. l. XI. D. de euiction. Tacit. in German.

Cui ergo bono, dicet aliquis, hæc Græcorum propria iura, veluti merces exoticæ & alieno sole calentes, nobis eduntur? & quæ etiam stante illorum in Oriente imperio vix apud ipsos satis valebant, illo occiso nobis in Occidente obtruduntur? quas etiam cui cuimodi sint, à nobis suscipi & obseruari nescio an ex vsu, certè vix ex honore Imperii nostri videatur. Quid enim? an fortissimi Germaniæ indigenæ, Franci, Salii, Saxones, Boioarii, Burgundiones, aliique horum propago, Longobardi, & vtrique Gothi, iam inde à Taciti æuo propriis & vernaculis legibus carebant, vt eas à Romanis, & illis postea à se domitis, inuerso rerum ordine mutuari necesse haberent? aut sub illis suis legibus & institutis ita infeliciter agebant, vt libertatem suam bonosque mores tueri non possent? Et non potius Germania non tantum iam inde ab V. C. auspiciis Romæ æmula & inimica, * non minus quam Carthago, Romanam virtutem perpetuis bellis exercuit? nec lacessita solum se strenuè meliusque illâ defendit; & quam auide à Romanis expetita, nequicquam Germanici præ aliis

Universidad de Deusto
Biblioteca

titulum à terra triumphata magis quàm victa affectantibus, tam insuperabilis semper restitit, limitemque victoriarum, quem excedere non magis quam Parthicum Persicumq; possent, ad Rhenum Danubiumque

Claudian. *Vtraque Romuleo prætendens flumina regno,*

eis præfixit: sed tandem versa vice ipsa vltrò Italiam, emissis procellæ more immensis
**Iustin. lib. 38.* millibus populorum* inundans, adgredi & negocium non leue facessere potuit. Neque tantum plærasque Europæ prouincias Romanis paulatim extorsit, quibus ceu inductis ex se colonis, in hodiernum diem sub diuersis nominibus Francorum, Longobardorum, Gothorum, Angliorum, Burgundorum, Nortmannorum, dominatur; vt iam tota Europa nil aliud, quàm magna quædam Germania videatur: sed verò etiam Italiam ipsam, & vrbem dominam Imperii sedem, vi & armis non semel occupauit, tandemq; titulo & dignitate Imperii legitimè est potita: ita, vt imperium Romanum quod Germanos capere non potuit, illorum virtute captum: & qui hostes olim Romanis, nunc victores: quod olim barbaricum Romanis, vt ipsi præ se ferebant, despicatui, re autem vera formidini fuit: nunc artibus & moribus cultissimum, sedes & arx Imperii facta sit. Itaque vt non abs re fecerit Otho III. Imp. ex gente Saxonica oriundus, quòd antiquas consuetudines Romanorum iam ex parte magna deletas
** Ditmar. Chron. IV.* (verba sunt Annalium) suis cupiens reuocare temporibus, plæraque ad veterum principum imitationem faciebat, adeo vt etiam ad mensam in semicirculum formatam (Signa veteres vocabant) & editiore loco positam solus sederet. Vt rectè etiam atq;
** Abb. Vrsperg. fol. 29 Sigon. lib. de regno Ital. IX.* ordine fecerit Lotharius Saxo Imp.* cũ Irnerio suasore & adiutore, quasi altero Triboniano, libros iuris Iustiniani à situ & tenebris in honorẽ & luminis auras reuocauit, ac passim non tantum describi, sed etiam in Gymnasiis doceri, iudiciis obseruari iussit. Quamuis de ipso hoc non nemo cordatus subdubitauerit: non tam quod hoc facto ipsum potius hostium potitum, (cum ab omni antiquitate eorum vtique leges præualere soleant in mutatione reipubl. qui victores sunt, non eorum qui victi) & Teutonica saga Romanæ togæ subiecta quis cauillari posset; quàm quòd existimare liceat, etiam absque subtili & spinoso illo iure, Germanos suis illis patriis legibus non paulò simplicioribus contentos, & luce naturæ religionisque dictamine adiutos, nihilominus honestè viuere, societatem ciuilem colere, & suum cuique reddere potuisse. Sed tamen vt rectè Lotharius Imp. in eo fecerit, quippe quòd Iustinianus iuris conditor, solido adhuc & indiuiso imperio potiretur; à cuius obedientia quicunque populi se subtraxerunt, rebellionis manifesti fuerint: cuius deinceps legitimum suo ordine in Occidente successorem esse vt se Lotharius significaret, Barbaris legibus remotis in orbe Romano, Iurisprudentiam Romanam restituerit. Hæc vt ita sint, quid tamen dicemus de Imp. Leonis philosophi aliorumque, quas iam edimus, orientis Imperatorum, quas post diuisionem Imperii cum Carolo Magno in sua ditione ediderunt sanctionibus? Nonne ad primam eorum mentionem erunt qui dicent, procul à nobis spernendas, nec nisi mutile librariarum pondus esse: quòd in foro libris talibus nullus sit locus, in scholis esse non debeat. Quandoquidem iuris ciuilis habeamus veluti σωματοπίαν quandam à Iustiniano confectam, à qua quicquid deerrat, pro nihilo habendum sit: cum præsertim & sine his legum satis, interpretum vel nimium habeamus: & Græcanicæ gentis istæ leges, quales quales sint, non magis certè quàm Æthiopum, Indorumque (vt illis videbitur) ad nos pertineant. Quas ideo scire & edisscere curiosioris forte cuiusdam & exquisitioris, sed tamen superfluæ inutilisque diligentiæ; sequi autem & introducere velle, non absque rerum nouarum studio & læsæ Reip. nota esse videatur.

Nobis verò hæc talia, quæ à veri iuris & patriæ amantibus dici possent, non tantum eadem in mentem veniunt; sed eo amplius nec ipsi dubitamus, nec credimus posse apud quenquam incorruptè iudicantem in dubium vocari, vtrum Germani, quibus etiam vetus illa Romana virtus vix paria facere certè superior esse non potuit, posterioribus illis velutiq; secundariis nouæ Romę principibus (quos sanè cũ interprete nostro

te nostro Græco-Romanos appellare liceat) multis nominibus præferendi; & illorum quàm horum principatus longè & præstantior, & Imperii Romani titulo dignior sit habendus.

Nam siue ditionis amplitudinem spectamus, quamuis ea in hac quæstione non esset inspicienda. quid enim si vel ad has angustias Imperium redigatur, non dicam vt Germaniam, qua olim sola carebat, iam solam habeat, sed vt non amplius

Iuuenalis. *Quam olim sub Tatio populus Romanum arabat:*

eóne minus imperium Romanum foret? & nonne ipsi Romani (vt M. Tullius ait) imperii diuturnitati consulentes, modum potentia statuendum esse veteri exemplo putarunt? ipseque Augustus coercendi intra terminos Imperii consilium patribus dederat? Sed tamen si vtriusque ditionis mensuram inspicere libeat, porrecta Germaniæ (quæ vocabant*) vt spacio terræ nulli vnquam regioni cesserunt, ita nec hodie viribus, armis, artibus aut ingeniis cuiquam habitabilis orbis prouinciæ vel hilum concesserint: & Occidentis imperium, si cum Germania sede imperii cætera socia regna, quæ ceu coloniæ ex illa gentium officina prodierunt, & alteruttius linguæ Teutonicæ meræ aut Latinæ corruptæ consortio nobiscum tenentur, eodemque illo iure scripto quod à Iustiniano primo conditum, à Lothario verò restitutum, à nobis deinceps illis nationibus communicatum est, nobiscum communiter vtuntur, coniungantur: quantum tandem Græciæ toti imperioque Eoo, etiam vbi illud in integritate & flore sua inspiciatur, concedet? Siue autem vtriusque vires & potentiam conferamus, an Carolo illi Francorum Regi potentissimo, multorumque populorum victori incomparabili, cui à rerum gestarum gloria Pompeii illud & Alexandri cognomen tributum est, vllus Græcorum par esse potuisset? Quoties Germani, cum per tanta terræ pelagiq; intervalla sacra expeditione Saracenos in Asia petere, illucque sedem belli transferre, & terram illam sanctam Græcorum ignavia dudum amissam magna ex parte recuperare potuerunt, vel in solo transitu Byzantinis principibus terrori & formidini fuerunt? Nonne autem illorum principatus sub Alexio Angelo nostro Cæsari tributarius factus, & vectigal inde Ἀλαμανικὸν vocatum Græcis hominibus indictum, ad quod conficiendum nec quidem priorum Imperatorum thesauris, nec sepulcris parcitum fuit? cum Henricus Friderici Barbarossæ F. fœcialibus ad illum missis Romanas prouincias omnes ab Epidamno vsque ad Thessalonicam repetens, eumque Germanis in Palæstina militantibus auxilia naualia mittere iubens, ni imperata faceret, bellum præsens denunciaret. Quid quod non multis post annis ipsum imperium eiusque regia sedes Constantinopolis à Germanis Balduino Flandro duce occupata, Græcis interea Niceam & Trapezuntem in angustias coactis, & plus quinquaginta annis ab illorum posteritate possessa fuit? Non addam illos imperiis suis, & Niceno & Trapezuntino & Byzantino tandem à Turcis citius exutos, funditusque excisos & deletos: contra quos hostes Germana virtus hactenus inuicta non tantum patriam tutam præstiterit, sed & cæteris Hesperiæ prouinciis aduersus immanissimæ gentis eluuionem velut muri aggerisque vice fuerit. quod totum illud non ab humanarum virium ostentatione, sed sola diuina ope & prouidentia pendere agnoscamus. Sed vt etiam ingenia & mores vtrorumque inspiciamus, quis Argiuorum subdola ingenia ex fallaciis & sutelis conflata, vt etiam in prouerbium abierint, cum pura illa & sincera Germanorum fide & simplicitate (à qua quicquid verum, merum & genuinum est, germanum dicitur, & animum laudis auidum germanè Romanum dixit Augustinus) comparata non auersetur? *Nullos mortalium aut armis aut fide ante Germanos esse*, etiam Tacitus olim dixerat. Quos vmquam socios suos aut Germani aut alii ita flagitiosè prodiderunt, vt Græcorum rex

Tull. pro lege Manil. Tacitus 1. Annal. Iulian. in Cæsarib. ** Auson. panegyric.*

Nicetas Choniat. in Alexio Angelo Imp.

Nicet. Nicephorus Gregor. Sigeberti appendix. Mayer. in Flandr.

Augustin. II de ciuit. cap. 13.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Emanuel, qui legionibus Conradi Imperat. cum victor è Syria domum repedaret, transitu permisso, sub specie amicitiæ non tantum sceleratas insidias fecit, sed & fraude plusquam Punica annonam adulteratam vendidit, calce per frumentum gypsoque mista, quem cibum Germanorum stomachi non delicati aliâs concoquere non valuere.

Nicetas in Manuel. Nyhem. Egnatius.

Iam si de artibus etiam & ingeniis sit contentio, quid Romani arietes machinæque aut etiam Græcorum ille ignis marinus (quem Chelandria vocant) ad Germanorum tormenta illa puluere pyrio disploſa, murorum turriumque pestem certissimam, nisi meræ nugæ? Vel quid καλλιγραφία illorum, quam tantopere exercebant, in charta bombycina aut bibracina, ad literata præla & traduces librarias à nostris hominibus excogitatas? Ad Imperii titulum venio, de quo perpetua æmulatio velutiq; status controuersia inter vtrosque fuit.

Annales Francor. Regino. Sigebert. Ado. Schaffnaburg. Viterbiens. Philipp. Bergõ. M. Polon. Platina.

Etsi enim Carolus Magnus non tantum iure belli, & S. P. Q. R. voluntate Pontificisque consecratione, verus & legitimus, si quis vmquam alius, Imperator effectus esset: sed transactione insuper cum Irene regina, eamque secutis Nicephoro & Basilio Impp. interposita, certisque terminis vtriusque imperii diuisione & separatione facta, ius suum abunde confirmasset, ideoque legati Byzantini eum βασιλέα palàm salutassent; & omninò inter vtrosque principes ita conuentum diuque inter successores obseruatum esset, vt æquo iure Byzantini & nostri Augustos adeoque fratres se appellarent: paulatim tamen inuida & ambitiosa illa natio nostris Cæsaribus eum titulum detrahere conata est, & suos solos Romanos & Basileas & αὐτοκράτορας Ῥωμαίων in diplomatis & numismatis proscribere, Dominosque orbis terrarum ceu vnius familiæ iactare *a*: nostros autem Latinos tantum & Alemanos Francosque, & Cæsarem nostrum vt nouo ita inepto commento Ῥηγα Ἀλαμανίας ἢ Φραγγίας.

a Leo nouell. 59. Otho Frising. 1 c. 23. Pet. de Vin. III. c. 29.

Vnde factum est, vt à nostris paria reponentibus vicissim non aliter quam Græcorum reges aut Constantinopolitani Imperatores vocarentur. Nec sine stomacho lego Græculum Henrico Imp. obgannientem: ὡς εἰ κυρίων κύριος καθεσήκει, καὶ βασιλεὺς ἀναδέδεικται βασιλέων, ὅπως μοναρχίαν περιβαλεῖται, καὶ κύριος ἔσται τῶν κύκλῳ δυναστείων, τὰς Ἀντωνίνας καὶ Αὐγούστας τῷ Ῥιφαιητικῷ φαντάζεσθαι, καὶ πρὸς τῶν ἐκείνων ἀρχὴν ἐκτείνων τὴν ἔφεσιν καὶ μικρὰ φθεγγόμενος κατ' Ἀλέξανδρον, τὰ τῇδε καὶ τὰ τῇδε πάντα ἐμά. Quasi non nostri potius à veteri Roma, & matre quam illi à noua sua & filia, vrbe Constantina (quam nec ipsam absque Germanorum ope structam Iornandes auctor est) nomen principatus sui & Antoninorum Augustorumque successionem deducerent: & si vel illa relicta (quod & veterum principum nonnulli fecerant, faciebant, Mediolanum, Treuerin, Lutetiam Romæ præferentes) alibi habitare præoptassent, atque adeò Romam alteri, vt quondam Zeno Imper. Theodorico Gotho, vltrò habitandam cessissent; non potius aula & comitatus Cæsaris, & vbi curiam celebrat (vt nostri annales loquuntur) denique vbi Imperator est (vt Pompeianus scitè dixit) pro Roma haberi debuisset; nec tam Capitolii ruderibus atque ruinis, quàm principis maiestate & præsentia imperatoriæ sedis prærogatiua censeri.

**Nicetas fol. 236. & seq. Iornand. in Getis. Iornand. Paul. Diacon. XV. miscell. Zonar. Cedren. Herodian. lib. I.*

Qua de causa etiam linguam Latinam in omnibus publicis priuatisve maioris momenti actibus & tabularum monimentis conscribendis, ceu certissimum veteris illius Romanitatis signum & stantis adhuc imperii argumentum, nostri Imperatores per aliquot secula religiosè conseruarunt; donec diuo Rudolpho familiæ tuæ serenissime Cæsar principi, nostro potius patrioque idiomate vti visum est. Cum autem imperia & regna, nisi iusta, nil nisi magna sint latrocinia; in promtu fuerit diiudicare, vter horum legitimi principis speciem melius tueretur, illene qui plærunque nulla legitima neque successione neque electione, sed aliquando magicis sortibus, cæde, veneno, malisque artibus affectata tyrannide, vero principe si vel frater sit, aut sica venenove peremto, aut (vt mitius) oculis ei exsculptis, ignitisve laminis aut aceto feruente excæcatis, naribusve amputatis, aut castrato, aut (vt mitissimè) tonso & in monasterium detruso, imperium malè arripit, peius gerit, pessimè & simili exitu rursus amittit: vel fortè, non dicam fæminarum, sed (quod indignius) cubiculariorum eunuchorumque nutu & libidine, aliquando & factio nunc non tantum militarium, sed etiam theatricarum Venetorum Prasinorumve impetu, nonnunquam etiam ipsorum hostium & barbarorum atque adeò Turcarum voluntate & minis, ad sceptra extollitur: quorum omnium exempla in illorum historiis sunt obuia. An verò ille potius, qui sapientissimo & liberrimo septem antistitum principumque summorum consilio, ob virtutis merita & alti generis indolem electus, sacris ceremoniis & exquisitissimis solennitatibus more maiorum initiatur, conceptissimis verbis Ecclesiæ & patriæ fidem suam obstringens, & populo acclamante ritè renuntiatur, trina coronatione sancitur, atque ita legitimè ceu Dei manu in solio collocatus, vt præsentissimum in terris numen colitur pariter & timetur. Iure igitur tuum hoc Germanè Romanum Occidentis imperium, cui post tot sanctos, sapientes, fortes, saltemque moderatos principes, te sacratissime Imperator, Rex ille regum & Dominus dominantium præfecit, non tantum legitimum & iustum, sed verè pium, & (quod vocatur) sacrosanctum, ideoque Deo carum & verè θεοφρούρητον imperium censetur, & ab omnibus Christiani orbis populis regibusque huic non grauatim fasces submittentibus colitur, taleque ad finem mundi duraturum certis Prophetarum oraculis promittitur. Cum in altera illa ad Euxinum pontum septicolli Roma, apud imperitantes Magni illius Constantini nomen magis quàm merita affectantes, prisca illa Romanæ pietatis & virtutis gloria cum ipsâ imperii maiestate dudum decoxerit: quin ipsi Neronum potius Claudiorumque quàm illius ἰσαποστόλου successores, non tantum variis morum damnis & vitæ flagitiis, luxu, auaritia, in socios perfidia, fœderum violatione, perniciali inter se ipsos discordia, infanda & ipsis Turcis sæuiore crudelitate, & plusquam Tragicis sceleribus; sed etiam aperta impietate, horribilibus superstitionibus prauisque opinionibus, non tam ab Occidentalium Ecclesiarum sententia quàm ipso manifestato Dei verbo longissimè abeuntibus, præsertim illa execranda & irremissibili de spiritu sancto, polluti & detestabiles fuerint: & malorum principum exemplo corruptus (vt fit) populus, in tam dissoluta disciplina morumq; licentia, impia superstitione cumulata, ita ad omne flagitii genus prolaberetur, vt pro noua Roma & Sione (quam vocabant*) noua potius Sybaris & Sodoma, vel ipsis testibus, *esset dicenda. Quæ omnia quiconsideret, sanè Imperii eius fatalem interitum & euersionem admirari desinet. Quæ iustæ Nemesis oculo expergefacto ita est consecuta, vt postquam cum omnibus vicinis populis, iam quasi iuratis & diuinitus immissis hostibus, ab Occidente Vandalis, Gothis, Bulgaris, Vlachis, Mysis, Hunnis, Auaribus, Seruiis, Triballis, Patzinacis, Rossis, Vris, ab Oriente verò Persis, Abasgis, Iberis, Arabibus, Armeniis, ab vtroque autem cardine Turcis & Saracenis omnium acerrimis, tanquam capitis reus bestiis obiectus, diu varia fortuna esset conflictatum; ita tamen vt plærunque aut magna strage attenuatum, aut ad durissimas tributi dependendi conditiones adactum, aut aliquando etiam internecione exercituum attritum esset; non tantum fines illos imperii exteriores, perpetua quasi alluuione arrosos paulatim contrahere cogererur, sed vix tandem pomœria sua, imò mœnia portasq; tutari posset. Itaque quum aliquot obsidiones Constantinopolis ab Auaribus, Saracenis Genuensibus, atque etiam in ciuilibus bellis passa, iustum pœnitendi tempus habuisset, nec tamè ad melioris vitæ curam adduceretur; sed insuper in tanta nequitia nihilominus diuinum auxilium sibi obligatum putaret, & Iudæorum quondam exemplo Templum Domini inclamantium, inuincibilem se & θεοφρούρητον iactaret: tandem à Deo deserta (quod Leo Imp. dudum præsagierat*) vt à Cõstantino primo condita, ita ab vltimo amissa, immanissimæque Turcarum nationi pertinaciter obsidionem vrgenti tradita, flebile excidium nunquã satis deplorato orbis Christiani damno est perpessa.

**Leo Imp. in vaticin. *Nicet. pag 118, & 268. * in vaticinio suo, post annales Manass.*

Quæ licèt ita sint, tamen (vt ad rem redeamus) existimo non deesse causas, quod talia Græcorum monimenta (quæ in tanta illorum clade, diuinarum humanarumque

Universidad de Deusto
Biblioteca

rerum euersione & παυολεθρία vt adhuc superesse mirandum, ita non sine diuina prouidentia ad certum eumque bonum finem conseruata remansisse credendum est) non tantum & deinceps conseruare, sed etiam ad nostrum vsum publicare, legere, atque adeò inuenta ingentis thesauri loco excipere & amplecti debeamus. Nam præterquam quod ad vniuersalis & perpetuæ historiæ corpus, cuius illud florentissimæ quondam Græciæ curriculum, siue Alexandri monarchiam siue Byzantinum Imperium accipiamus, pars non minima nec ignobilissima est, omnia huius generis sunt corroganda: quæ si vel ad vsum nostrum nihil facerent, tamen humanitatis ratione, & propter illam quæ semper inter hæc duo imperia fuit, quasi fraternam coniunctionem, etiam iniuriarum ab illis factarum obliti, hoc Græcis beneficium deberemus, vt res eorum quantum in nobis esset memoriæ & posteritati transmittere curaremus. Historia certè, vt suo merito lux vitæ audit, facemque ad omnia prudenter agenda præfert; ita ipsa rursus ex his legum relliquiis non tantum lucis plurimum, sed & authoritatis fideique accipit. Annalium enim illi scriptores Byzantini, quos superioribus annis è Græcia allatos in lucem prodire tantopere gaudebamus, quamuis luculenti sint, tamen vt priuati homines, imò & aliqui solitarii, non nisi ex rumore & auditione sibi comperta (quod plærique historici solent) in commentarios suos coniecerunt, quibus multa de suo tam dubiæ fidei subinde admiscuerunt, vt tanquam antiquum illud obtinentes:

D. Augustin. epist. 131.

——*quidquid Græcia mendax*
Audet in historia——

sæpe aniles potius fabulas, quam annales scribere voluisse videantur. At hæc ipsorum Principum, quos Augustos & cum summa potestate fuisse diximus, & Præsulum sanctorumque Patrum monimenta, leges, scripta, ab ipsis auctoribus profecta, eorum auctoritate publicata, literis mandata, in archiuis chartophylaciisque religiosè conseruata, pulcerrimis membranis plurimisque exemplaribus descripta, sincera ad nos & omni dubitatione maiora perueniunt. Quæ si vt leges non valerent, neque legis vim ad iubendum, prohibendum, puniendum haberent: tamen vel ideo obuiis vlnis essent excipienda, quod magnus eorum vsus sit saltem ad planiorem historiarum intelligentiam; quæ adeo plerarumque harum, quà in Ecclesia quà politia, iuris sanctionum & mutationum subinde mentionem faciunt, vt in lectione Zonaræ, Cedreni, Glycæ, Scyllizis obuium est. Neque solum ad veterum illorum lectionem ceu interpretis vicem esse possunt: sed eruditissimi etiam nostræ tempestatis homines, qui veteris aut Ecclesiæ aut politiæ memorias vndecunque eruere, & è diuersis diuerseque scribentibus auctoribus certum quoddam historiæ sacræ profanæve corpus compingere laborant, præsertim vbi ad Græcæ Ecclesiæ reive publicæ statum peruenerint, plurimum adiumenti ex hisce tam Augustalibus quã Synodicis & Patriarchicis scriptis, accipiẽt, imò hunc fere vnicũ instituti sui fundũ inuenient: nec nullam eo nomine (vt confido) editoribus gratiam habebunt. Ausim etiam polliceri, quod ista qui attente legerit, in eorum auctoribus plærunque nec pietatis Zelum in cultu DEI & Ecclesiæ εὐταξίαν propaganda, nec iudicii acrimoniam in constituendis rebus necessariis, nec in tuendis subditorum fortunis egregiam voluntatẽ, nec in legibus ipsis sapientiam, æquitatem, moderationem desiderabit. Ex quibus (si quis verum eorum vsum iam requirat) eum historiis eorum coniunctis, non quid illi fecerint & statuerint, tantum vt sciamus, discemus (quod curiositatis potius cuiusdam quam prudentiæ fuerit) sed vt etiam bene facta statutaque admirando doctiores, imitando meliores inde fiamus: quæ secius, ea Deo displicuisse iam ex euentu tanto certius iudicemus, & caueamus; & dum apud illos errorum superstitionumque colluuiem, bonarum legum contemptum, disciplinæ dissolutionem, aulæque & cleri corruptelas, perditos deniq; populi mores notamus, obuia in plærisque nostrorum temporum similitudine ab eisdem causis pares exitus animo præcipiamus, fratrumque terribili exemplo edocti nobis blandiri desinamus.

Ad iuris autem & reip. conformationem, quare pudeat nos ab illa natione etiamnum aliquid mutuari, quæ vt Hebræi religionis, Romani iustitiæ, ita ipsa ab omni

æuo sapientiæ laude diuinitus exornata fuit, & à sapientibus talis agnita: a qua & initio populum Romanum suarum legum fundamenta velutique semina petere non puduit.* Fuit enim profectò Palladiæ Græcorum genti ab illo, à quo omne bonum proficiscitur peculiariter hoc concessum, (quod & nostri candide agnouerunt*) vt ingeniis & solertia supra mortales cæteros excellerent. Quod si de tota gente verè dici potest (vti nulla certè alia tot eruditos clarosque homines extulit) in principibus eorum longè clarius splendidiusque animaduertitur, quos ante illam posterioris æui corruptionem multos tales habuit, qui quantum Græci præ Barbaris, tantum ipsi præ Græcis suis eruditione & facundia pollerent, vt Iulianum, Leonem, Basilium, Constantinum, Romanum, Theodorum Ducam, Manuelem Palæologum, quos supra vulgus sapuisse scripta eorum etiamnum extantia loquuntur. Celebratur vulgò Neoptolemi apud Ennium sententia,* *philosophari quidem esse necesse, sed paucis: nam omnino haud placere*: & (vt ego addendum puto) principi nec satis licere. At isti etiam huius moderaminis fines egressi non leuiter Labra fontibus Castaliis proluerant, sed ita ingurgitauerant, vt iam vitio illis nimius studiorum amor & sapientiæ affectatio dari potuerit.* Itaque ex Platonis voto* tunc composita respublica, sub tali philosophantium imperio, & imperantium philosophatione satis felix florensque videbatur, certè iure optimisque legibus abundabat. Et quo tempore omnis apud nostros homines non tantum iuris, sed aliarum quoque artium doctrina planè alto quasi situ obliuionis sepulta iacebat (vt post Latii euersionem nostrarumque gentium immigrationes per aliquot secula barbarie oppressa iacuit) illi soli tum cæteris literatæ sapientiæ thesauris, tum Romanarum legum integritate fruebantur, quas quotidie etiam nouis legibus & additionibus magis exornare, contrarias componere, suorum temporum rationi minus conuenientes commodè emendare satagebant. Quarum nunc prodeuntium gratiam si quis ideo eleuare velit, quod auctoritate nos non obligent, eum velim considerare, non tam quòd ab Augustis latæ sint, si non illis imperatoribus priscis, maiorum quasi gentium principibus, reipublicæ fundatoribus, iuris conditoribus; tamen ab Augustis & illorum successoribus, & quibus à Deo dispensatio sui orbis commissa fuerit,* cuius vtique potestatis veneratio apud nos aliqua esse debet: quàm quòd cum summa ratione, quæ sola velut medulla imò anima legis, & primus omnium legum fons, imò ipsa pro lege haberi debet, latæ sint. Quæ facit, vt sine hac ne lex quidem sit, & rursus vt abrogatæ legis & authoritate sua orbatæ, tamen ratio quam bonam habebat, superstes maneat & in considerationem venire mereatur.* Addo etiam, quod qui affirmare velit, nunquam nostros Cæsares Germanos Græcorum legem ex hoc numero aliquam sequi imitarique dignatos, pro temerario sim habiturus: vel illa Friderici 1. Imp. de iure protimiseos constitutione, quam ex Græca siue Romani Lecapeni (vt quidam ediderunt*) siue Constantini Porphyrogennetæ (vt nos) nouella eiusdem tenoris esse expressam euidens est, vnica pro multis iam occurrente. Quod si quis sepositò animi affectu res suis momentis æstimare velit, næ ille credo has Byzantinas leges tam philosophico & verè Platonico stilo, & suasorio magis genere quàm illo imperatiuo scriptas, quæque à iuris ciuilis sapientissimè constituti fontibus quasi deriuantur & eiusdem vestigiis insistunt, cascis illis nostrorum Longobardicis, Francicis, Gothicis, Alemannicis, Baioaricis, atque adeò Carolinis longè præferet: quæ præterquam quòd verbis asperæ, etiam re ipsa longius à summa illa æquitate recedunt, tamquam à Mauortiis profectæ nationibus, quæ potius manus ferro quam ex iure conserere, & in castrensibus armis quam subtili iuris indagatione operam ponere consueuissent, & vt Enniano verbo vtar,

Bellipotentes sunt magè. quàm sapienti potentes.

Quamquam pro hac legum incuria alia & quidem longè maior ipsis laus, vel hostium testimonio,* succedebat: *Quod plus apud illos boni mores, quàm apud alios leges valerent, nec corrumpere & corrumpi seculum vocaretur.* Iam verò si maiores nostri orbe Romano ad occidentem solem subacto, cum imperio etiam leges tanquam eius instrumentum accipiendum, eoque ceu freno ad illas prouincias regendas vtendum

l. 1. §. 1. D. de orig. iur.
Dion. Halicarnass.
Liuius.
Frider. Imp. apud Frising. l. c. 24.
apud Gell. v. c. xv.
Nicet. Choniat. fol. 106
Plato de republ.
Themist. nat. consulari.
Tacitus in Germania.
Leo nouell. 109. Alexius nouell. 3.
Dd. in l. eos C de appellat.
Cuiac. lib. v. de feud. pag. 825. Tomo II. Iur. Græco Rom. fol. 139.

Universidad de Deusto
Biblioteca

arbitrati sunt: si denique ad extructam illam à Iustiniano iuris œconomiam, qui suo æuo iurisconsultorum scripta, principaliumq; constitutionum farraginem integram habuerat, post tot secula nihil posse accedere putarunt; estque id ius,

Non equidem sine mente, reor, sine numine Diuûm,

nunc ita receptum, vt non in nostris tantum tribunalibus academiisque vsurpetur, sed sociæ etiam gentes, tametsi legibus Romanis ex professo non vtantur, earum tamen maiestatem sic comiter conseruent, vt illarum rationi & æquitati, si non auctoritati & sanctioni, plurimum tribuant, & ipso facto declarent quanti eas faciant, dum suas leges proprias ex illis vel emendant vitiosas mitigantque, vel obscuras declarant, vel deficientes supplent: certè consequens est, ad nobilissimæ eius disciplinæ illustrationem, vt omnia quæcunque vndecunque possunt adminicula corrogari debere, ita nullum præstantius adiumentũ his ipsis, quæ è Græcorum libris hauriuntur, adhiberi neq; adeò sperari posse. Nã Constantinopolis vsq; ad auorũ nostrorũ memoriã (nondum .n. sesquisæculum est, quòd in immanissimi Turcæ, proh dolor! dominationem tyrannidemq; venit) Romanâ Academiâ per Longobardorũ irruptiones dudũ disturbata, Berytoque terræmotu absorpta, sola litteris omnibus & inprimis disciplina iuris viguit, atque illic celeberrimum semper iureconsultorum Gymnasium, & supremum totius Orientis tribunal diutissimè stetit; & (vt Æneas Syluius scribit *) mansit ad nostrum vsque tempus vetustæ sapientiæ monimentum, literarum domicilium, arx philosophiæ, vt quod florente Roma doctrinarum nomen habuerunt Athenæ, id nostra tempestate Constantinopolis obtinuerit. Quin & Latinarum literarum mysteria, quæ vnà cum Imperio Constantinopolin cesserant, in Græcam traducta linguam; & libri ipsi Iurisconsultorum vnde pandectæ excerptæ fuerant, illuc translati, omnesq; bonæ artes summo illic studio excultæ fuêre. Proinde interpretationem genuinam, & verum legum sensum longè illos melius certiusque calluisse probabile est, quos videmus enixè dedisse operam, vt si quid in vulgaribus exemplaribus vitiosè legeretur, de vetustis codicibus restitutum exprimerent; si quid ambiguè videretur posse accipi, de perspicua versione sua declarationem indubitatam haberet, quibusq; non abs re vates Romanus & ingenium & oris rotundi facultatem tribuit: quam Latinos, qui præter linguæ Latialis mancam, Græcę etiam nullam cognitionem, nec pleno iuris corpore nec eo emendato frui vnquam potuere. Vnde neutiquam tantum apud illos opinionum quæstionumque pelagus est, quantum apud nostros: cum illi per manus tradita, vel ex antiquorum libris repetita pro certis pleraque habuerint; in quibus nos hariolari, velutique in tenebris micare, nec raro hallucinari necesse est. Itaque his sanè Græcorum lucubrationibus debemus, quod cum antea iam inde à Lothario pessimè habitis iuris libris vteremur, vt prisci illi superiorum seculorum interpretes plærunque à vero sensu multorum locorum longissimè abessent, multis omninò careremus, quæ ob Græci sermonis penuriam amissa essent: nos iam doctorum hominum diligentia leges prius mendosas infinitis locis correctas, fugitiuas & palantes suis sedibus repositas, amissas & desperatas tandem restitutas, atque adeò corpus Iustiniani propemodum integrum aut integro proximum habeamus. Quod vtinam aliquando ab inueteratis illis mendis liberatum, lacunis expletum, natiuoq; quantum potest nitori & perfectioni suæ doctorum hominum iudicio omni ex parte restitutum, sub Cæsarei tui nominis auctoritate publicare tibi per bellicos labores liceret, vt tertiam hanc à Iustiniano & Lothario restituti iuris Romani palmam ferres, nosq; certo & indubitato aliquando iure in Dicasteriis auditoriisque vteremur.

Zoannet. in Orat. De Imper. Rom. P. Suffrid. de præstant. leg. Rom.

Æn. Siluius epist. 131. 155. 162.

Ex quibus iam cuiuis facile est æstimare, quanto in precio hæc iuris vtriusque Græcorum monimenta sint habenda. Si enim vel Iurisconsultorum Græcanicorum, qui & priuati homines fuerunt, & interpretis nuda opera functi sunt, inque ea ipsa sua & ipsi nec leuia σφάλματα habent, labores tantum nobis commodi attulerunt: hæc certè αὐθεντικώτερα Imperatorum patriarcharumq;, qui clauum Reipublicæ & in ea Ecclesiæ tenuerunt, quantò illis præponderent, nemo non videt. Quæ ipsa cum alios ante nos, magni nominis viros, * promisisse magis quàm præstitisse inuenirẽ, certè tam

Scringer. in præfat. Nouellar. Cuiac. XII. obseruat. c. 22. Anton. Augustin.

tam absoluta & integra dare non potuisse liquidò compertum habeam: eò magis gauisus sum, vt sub M. T. auspiciis primum in publicum prodirent, illibatam tibi hanc laudem, nobisque editionis gratiam reseruatam. Debetur enim certè, debetur Germanorum Cæsarum nomini hæc gloria, vt quemadmodum sub Lothario Imp. Iustiniani codex per Irnerium, Carolo V Imp. propatruo tuo Theophilus per prudentissimum Viglium, Ferdinando auo tuo codex Theodosianus per consultissimum Sichardum, ita nunc sub tuo imperio istud ius Byzantinum reipub. literariæ & Christianæ per nos communicetur. Et vt florentissimo hoc seculo, quo magis quàm vllo vnquam antea, nec Augusti Antoninorũve æuo excepto, literæ & ingenia floruerunt, præsertim verò sub felicissimo imperio tuo, quò magis etiam quàm patrum ætate omnes artes & artium artes non tantum ad ἀκμὴν, sed iam summum cacumen peruenerunt; nec tantum ingeniorum summa facunditas, sed & librorum optimorum maxima & optatissima copia, singulari Dei benignitate mirificè succreuerit; tamẽ Germanorum hominum ante alios felici industria, literarum ornamentis maiorem in modum respublica est instructa (cui enim debetur Theophilus, Harmenopulus, eorum versiones, nouellæ Græcæ, editio Norica, codex Theodosianus, nouellæ Leonis, ecloga Basilicon, Nomocanonus, Byzantina historia; quàm Viglio, Sualenbergio, Curtio, Reyhio, Tannero, Haloandro, Sichardo, Agylæo, Leunclauio, VVolffio, Xylandro) ita magnis illis operibus hoc etiam maximum & absolutissimum nunc accedere, & sub augustissimi tui nominis auspiciis, mea opera & cura in auras optato prodire, id vero publici boni caussa ex animo lætor & seriò triumpho. Sunt enim in eo multa & elegantia opuscula, quorum plæraq; magnis sudoribus & periculis ex ipsa & penitissima Græcia, nec leui ære conquisita, improbo labore & maximis ærumnis de Grẽcis exemplaribus (quæ mirum in modũ plærumq; intricata, & per varia scripturæ compẽdia, nihilo priscis illis à Iustiniano prohibitis Siglis meliora, eaq; iam æuo exoletis, caducis ac fugientibus literis exarata, plurimum negocii etiã peritissimis exhibere solent) exscripta, summa industria & fide in Latinum sermonem transfusa, omniaque ad iustam perpetuamque temporum seriem disposita sunt. quæ optimus ille & eruditissimus vir, gente pariter & nominis fama nobilis, inter varias peregrinationes suas, à multis annis magnóque studio adornauerat, vt tandem tot tantisque suis operibus, quorum & numero & accuratione omnes nostræ ætatis scriptores longè superauit (quis enim vel ociosus & huic vni rei operatus tanta ederet, quanta ille in diuersis principum aulis, legationibus, negociis occupatus, quæ vulgò in manibus sunt, versio Nazianzeni, Nysseni, Xenophontis, Zosimi, Glycæ, Manassis, legationis Manuelis, eclogæ Basilicorum paratitlorum, Apomasaris; Pandectæ Turcicæ, Musulmana historia, alia) hoc tandem ceu caput & colophonem imponeret. Quem equidem tam indefessi Reipub. impensi laboris fructum ei viuo percipere licuisse, & longiorem adeo vitam concessam ex animo optarem, idque mecum multi alii & boni magno mercentur amici. Haberemus enim iam, haberemus præter superiora illa, eius operâ Constantini etiam Porphyrogennetæ Imp. ad Romanum filium de ratione gubernandi, deq; secretis vicinorum Imperio Barbarorum illum librum, quẽ Iohannes Baptista Egnatius, scribit * se in bibliotheca sua tanquam thesaurum seruare, de ipso Egnatiano codice exscriptum. Haberemus Prætoris Græciæ anonymi historiam, à Theodoro Lascari Nicæno Imp. ad paulò superiores annos deductam, varias res illorum regionum continentem. Haberemus & Laonici Chalcocandelis Athenienſis historiam Turcograecam, cum supplemento ad nostra vsque tempora, tam Græcè quàm de nouo Latinè versam. Haberemus Glycæ Annales Græcos. Haberemus denique meditatum diu & affectum ab eo opus historiæ de Imperio orientali, ad Sigonianæ historiæ Occidentalis imitationem factum, & à Constantino M. Byzantii instauratore ad Turcorum vsque immigrationem, ex omnibus fidis scriptoribus accuratissime collectum. Quorum omnium edendorum illi consilium, nobis editorum fructum inuida mors abrupit: nec satis scio, quam certam de illis saltem ex parte recuperandis spem conceperim. plagas certè in id dispositas habeo. Bene autem saltem hoc cecidit,

** in Constantino illo Leonis F.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

EPISTOLA

quòd à nobis hinc discedēs, & in expeditionem tuam Pannonicam cum generoso magnanimoque Barone Carolo Zerotinio tendens, meminens (quod ille monet) morē sibi in procinctu habendam (quam etiam sibi instare non obscurè præsagiebat, & verò libenti animo post tot studiorum labores spiritum se vel in acie patriæ impendere velle testabatur) hunc suum fœtū, quem orbus aliàs propè ad veræ sobolis instar tenerè diligebat & ex omnib⁹ rebus carissimum habebat, per arctissimā illam mecum amicitiam ita mihi commendauit, vt siue se absente, siue ipsi aliquid humanitus contigisset, certè prima quaq; occasione, mea curâ & vel si opus esset impensa, in publicū idq; omninò cum Augustissimi tui nominis proscriptione prodiret. Quod quidē ius, etsi in alieni auctoris opere, tamen de liberali ipsius domini voluntate, fatoq; eius ita ferente, optimo iure permissum nobis arbitramur; quando & id ob aliquā à nobis accessionē, quadam ex parte nostrum censeri potest. Nam suppressum hactenus & in tenebris iacens latensq; nostro indicio amicis primū innotuit, & hinc doctis passim mirificè expetitū, & iamdudū prope cū conuicio à nobis efflagitatū formulis eleganter & castè garè nunc primum excusum publicatur; nec quibusdā modò fragmentis, quæ ille desiderabat, à nobis demū insertis auctius, sed & Chronologia huic pariter iuri, & simul etiā Germano-Romano (cuius etiā si Dominus vitam largiatur, parē compilationē ex editis manuq; scriptis literarū monimentis nostra opera erutam, & forte etiam huius Græci tertium aliquando tomū, cum perpetuis nostris in hæc omnia notis publico polliceri ausim) accommodata exornatum.

Habes occasionem, Cæsar inuictissime, qua ductus valideq; permotus regiū hoc iuris GræcoRomani opus M. T. humillimè offerre noniā voluerim, sed planè debuerim, eoq; magis etiā voluerim. Tibi enim soli, & præcipuè præ aliis non tantū mortalibus, sed & heroibus semideisq;, hæc talia ad ius pertinentia debentur, qui sanctissimo iustitiæ templo supremus antistes, imò ipse Νόμ☉ ἔμψυχ☉ * præsides, cuius stat arbitrio tota iuris disciplina, & quicquid est legū, Themidosq; Dicesq;. Cum enim cōstet te honestis omnibus studiis apprimè fauere, tū verò erga iurisprudentiā peculiariter te affici consentaneū est: quæ ad legitimam Reipub. administrationē à veteribus Imperatoribus præcessoribus tuis cōstituta, tota hodie tuo numine & auctoritate regitur. Nec nos aliud scire aut profiteri fas est, quàm quod tibi tuisq; maioribus placuit, cùm Cæsarei iuris studiosos nos profiteamur, cuius etiā publicè de primaria sede interpretandi in inclyta & principe hac academia Palatina prouinciā sustinemus. Hoc nostrū itaq; studium, Auguste Cæsar, tuū peculiariter fauorem promeretur. Iam autem veteris illius Romani in Oriente Imperii, cuius sedē victrix illa aquila tua altero capite prospectat, excisi quidē illius, non absq; suo merito (quis enim iudicia Domini coarguat?) sed tamen nullo iure à Barbaro possessi, qualiacunq; hæc ipsa & reliquiæ ad quē alium quàm te, ceu alterum illum Imperii collegā & deficientis legitimū successorem, iure quodam adcrescendi iustius perueniant? Ita enim sanè diuinæ prouidentiæ visum erat, vt bonæ disciplinæ & artium in illo imperio interitus, alteri huic nostro crescendi initium præberet. Nam quo tempore tota Italia & Germania omniq; Hesperia à septingentis ferè annis bona studia tetra barbarie oppressa & fœdata fuerant, hac demū occasione renasci vel excoli & reuiuiscere cœperunt; quod Græci augescente continuis successibus potentia Turcarum, immanitatē eorum pertimescentes, in Italiam secederent & Musis nouas sedes quærerent. Ita literæ simul vnà cum viris illis doctis solum verterunt, & maria cum alpibus transvolarunt; vbi paulatim felix omnis eruditæ literaturæ seculum exortum, lucis suæ fulgorem in vicina regna longè lateq; sparsit & diffudit. Inter hos exules Græcos primi fuerūt Emanuel Chrysoloras Byzantinus, Theodorus Gaza, Georgius Trapezuntius, Constantinus Lascaris, Matullus aliique homines nobilissimo genere, vtriusq; linguæ & totius philosophiæ doctissimi. Propemodum vt hac in re illud accidisse videri possit, quod de Iudæis & Græcis Apostolus dicit: Illorum defractione ac deminutione hos esse locupletatos & amplificatos. Ita occulto Dei iudicio simul & immenso in nos beneficio artium igniculi in Græcia extincti, in Latium traducti & transportati sunt. Quos etiam doctrinarum instrumēta sunt

Nouella cv. *Clemēs Alexand.* II. *Stromat.*

DEDICATORIA.

sunt insecuta, optimi omnis generis libri à Græcis hominibus maximo studio, vigiliis, impensis scripti, nostrorum illuc commeantium solertia & ære redemti & allati. Quod ipsum sanè bonæ fortunæ acceptum ferendum, & has literarum reliquias, vi, clàm, aut precatiò, preciove à barbaris seruatas & recollectas, cuiuis gazæ ex illo orbe petitæ, adeoq; vel mediocribus insulis ex hostico recuperatis præferendas, veri rerū æstimatores homines prudentes iudicant. Quò minus dubito M. T. sapientiæ dono diuinitus exornatam, omnisq; liberalis literaturæ & elegantiæ cultricem, optima hæc Ecclesiasticæ & Politicæ antiquitatis monimenta minime aspernaturam: sed à me, vt merito tuo suoq; erant offerenda, ita lubentissimè oblata, serena fronte propitioq; vultu accepturam. Veniunt enim, veniunt certè in M. T. manus, vt destinatione veri auctoris sui, ita pio & deuoto mei quoq; animi voto, atq; vtinam vel bono omine, vt hæc iuris Byzantini recuperatio (quod Iustiniani corporis olim Lothario fuit,) velut gradus quidam & spes sit regnorum ditionumque ab immanissimo illo nec nominando Christiani nominis hoste (cuius fatalem periodum instare iamdudum multi nec vanis coniecturis ominantur, * pii certè omnes optamus) recuperandarum & Imperii Christiani quantum saltem in fatis erit, in Oriente restituendi; tumq; iuris huius veteris, vt de illo Lotharius in Occidente fecit, in illo longè lateque proseminandi. In quo omine desino, & Deum opt. max. imperii tui auctorem, statorem & conseruatorem quotidianis votis apprecor, vt M. T. supremum & fulgentissimum imperii verticem, tum validissimas eius columnas & destinas, principes electores cæterosq; optimates & ordines omnes, totum denique populum suum, cælestium legionum præsidiis tueri; & hoc Imperium, Christianæ religionis bonarumq; artium nutriculam, ad filii sui æterni regis Messiæ aduentum conseruare; teq; non tantum terrorem hostium formidinemq;, sed & religiosissimum Iustitiæ præsidem, fidissimum ecclesiæ patronū, benignissimum patriæ patrem, secumq; ciuem cæli esse velit. Amen. Dat. XII. Kal. Septembr. Anno Iesu Christi clɔ Iɔ XCVI.

Leo Imp. in Vaticin. Anton. Torquem⁹, in Muſulmana. fol. 342. Columna ſerpentina Const.

N. M. Q. T. D.

MARQVARDVS FREHERVS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

AD RVDOLPHVM II. ROMANORVM IMPERATOREM INVICTISSIMVM.

Ius atque leges ante alios ratas
Si cui decebit iure tuerier,
Certè Imperatori decebit.
Illius officium est opusque
Curare, ne quid dia Themis ferat
Oppressa damni, neu temerariis
Cuiquam per inconsulta vitæ
Crimina contemeretur ausis.
Quòd si Monarchas, queis erat ethnicæ
Opinionis religio nimis
Cordi, insitusque effascinatâ
Mente superstitionis error,
Ad publicorum commoda munerum
Induxit æqui calculus ac boni,
Vt lance non ferrent iniquâ
Judicii trutinata pensa:
Quanto supremis Principibus magis,
Qui Christianâ sunt pietate cor
Ardenter imbuti, studendum est,
Vt bene legitimêque cunctis
Fas administrent, seu locupletibus
Seu fors egenis; seu numerus suat
Maior minorve, aut dignitate
Clarior inferiorve sit quis.
Sic ordinatum est per sapientiâ
Pollentioris consilium DEI;
Vestrique maiores, RUDOLPHE
Cæsar, in hoc operam & laborem
Impéndere omnem gnaviter admodum
Præoccuparunt, ne quid in optimas
Delinqueretur turpe leges,
Fraus ve catis fieret Lycurgis.

Idem ardor est in te quoque, cui manus
Diuina summum contribuit locum,
Semperque mansurum tribunal
Justitia, gladiique rectum
Sceptrique gestum. Vestri oculi cluent
Iuris periti, quos penes arbitros
Est norma legum, est vera amussis,
Sunt redivivæ animæ Solonum.
En cerne sacras Relliquias, quibus
In colligendis nocteque luceque
Sollers LEONCLAVI *Minerva*
Per geminam celebris loquelam
Sudavit, Europæ atque Asiæ simul
Evolvere arctas prompta librarias.
Nunc ille defunctus quiescit
Curriculo rapidè absoluto,
Mercedis expers. Imminet ad scopum
Metamque Honoris passibus arduis
FREHERUS, *& Virtutis amplæ*
Calcat iter, sonipes ut acer
Eléa per certamina præmium
Capturus, inter magnanimos greges.
Tu summe Rex, summe Imperator,
Pectore utrique fave benigno.
Sic te secundet bella per horrida
Astræa felix. sic videat vetus
Byzantinum imponi receptum
Jura sibi nova, Thrace victo.
Nam tempus instat, auguror, hosticûm
Vt quinque demptas post capitum mitras
Columna CONSTANTINA *deinceps*
Cæsareas Aquilas adoret.

Paulus Melissus Francus, Comes sacri Pal. & Equ. civis Romanus.

TENOR

TENOR PRIVILEGII CÆSAREI.

RVDOLPHVS II diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator, semper Augustus; ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ Rex; Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & VVirtembergæ; Comes Tirolis, &c. adgnoscimus, ac notum facimus, vigore præsentium, vniuersis: quod quum nobis humiliter exponendum curarit noster, & sacri Imperii fidelis dilectus, IOANNES LEVVENKLAVV, lucubrationes se quasdam præ manibus habere, in quibus a multis iam annis elaborarit, vt eas tamdem aliquando in lucem rei litterariæ bono edat, quarum inscriptio nimirum hæc sit: Iuris Græco-Romani tomi duo, e libris manuscriptis: Constantini Porphyrogennetæ Augusti, Leonis Imperatoris filii, liber ad Romanum filium de ratione gubernandi, deque secretis vicinorum imperio Romano barbarorum: Historia Turco-Græca Prætoris Græciæ, & Laonici Chalcocandilis Athenienſis, cum supplemento ad hæc vsque tempora, tam Græce, quam Latine: Xenophontis historiarum libri XXII, cum politicis, & aliis libris, Græcè & Latine, recogniti: Michaëlis Glycæ Annales Græco-Latini: Lázari Suendii, Baronis in Alta Landisperga, discursus bellici: Historiæ Musulmannæ Turcorum tomi duo, cum Annalibus, & Pandecte rerum Turcicarum, recognitis: vereri autem, ne ab aliis eæ lucri caussa, sibi ac typographo, cui dabit sollerter excudendas, in fraudem, quod fieri solet, imprimantur ac distrahantur; hacque ratione laboris ipse atque industriæ suæ, typographus expensarum fructu destituatur ac defraudetur: nos existimantes, non minus vtilitatis, quam voluptatis, eiusmodi lucubrationes lectoribus adlaturas esse, benigne ipsi Ioanni Levvenklavv, quod humiliter nos rogauit, priuilegio nostro aduersus omnem fraudem consultum cupimus; ac scienter, animoque bene deliberato, pro auctoritate nostra Cesarea, serio decreuimus, ediximus, ac statuimus; quemadmodum præsentium vigore decernimus, edicimus, ac statuimus; ne quisquam typographorum, bibliopolarum, aut aliorum, qui siue imprimendis, siue vendendis libris, quacumque ratione negotiationem exercent librariam, intra decem annos, a prima editionis die numerandos, lucubrationes illas supradictas, siue opera, dicto Ioanne Levvenklavv inscio aut inuito, typis seu quocumque alio modo, aut charactere imitetur, exprimat, vel in publicum edat; neve ab aliis edita, vel expressa, vel aliunde adlata, intra sacri Romani imperii fines vendat ac distrahat, aperte vel occulte. Si quis autem præsens edictum nostrũ transgredi, aut violare, & opera prædicta excudere, & in fraudem prænominati Ioannis Levvenklavv edere aut vendere ausus fuerit; eum non solum eiusmodi libri exemplaribus, tamquam quæ in commissum ceciderint, memorato Ioanni Levvenklavv, eiusque heredibus, vel mandatum ab iis habentibus, ope magistratus eius loci, vbi deprehensa fuerint, vindicandis, priuari; verumetiam multa decem marcarum auri puri, fisco nostro imperiali, fraudum vindici, ac parti læsæ exæquo soluenda & pendenda, puniri volumus: ea tamen lege, ne quid ea opera orthodoxæ catholicæ religioni contrarium habeant, & vt tria cuiusque operis aut libri exemplaria, vbi excusa fuerint, ad imperialem nostram cancellariam transmittantur. quod si negligatur, hac nostra gratia & priuilegio ipse, ipsiusque heredes, excidisse censeantur. Mandamus proinde vniuersis & singulis nostris, & sacri Romani imperii subditis ac fidelibus dilectis, tam ecclesiasticis, quam sæcularibus, cuiuscumque status, gradus, ordinis, & conditionis exstiterint, præsertim vero iis, qui in magistratu constituti sunt, ac vel suo, vel superiorum suorum loco ac nomine iuris vel iusticiæ administrationem exercent, ne quemquam hoc priuilegium, seu interdictum nostrum, impune violare, spernere, aut negligere patiantur: sed si quos contumaces compererint, præscripta pœna plecti, & quibuscumque recte fieri potest modis coerceri curent, quatenus & ipsi grauissimam indignationem nostram euitare voluerint. Id quod testamur præsentibus litteris, manu propria subscriptis, & Cæsarei sigilli nostri impressione munitis. Datum in arce nostra regia Pragæ, die decima quinta mensis Martii, anno domini millesimo, quingentesimo, nonagesimo tertio: regnorum nostrorum, Romani decimo octauo, Hungarici vigesimo primo, & Bohemici itidem decimo octauo.

Rudolphus.

Iacobus Curtius à Senfftenau.

Ad mandatum sacræ Cæsareæ Maiestatis proprium.

Ioan. Barvitius D.

Universidad de Deusto
Bibliot

IVRIS GRAECO-ROMANI

Tomus primus,

SIVE

IVS CANONICVM GRÆCORVM,

Quo hæc continentur:

I, CONSTANTINI HARMENOPVLI, nomophylacis & iudicis Theſſalonicenſis, epitome Iuris Canonici Græcorum.

II, NOVELLARVM AVGVSTALIVM, de rebus Eccleſiaſticis, liber vnus. Habet nouellas Imp. Iuſtiniani, Heraclii, Baſilii Macedonis, Leonis Philoſophi, Leonis & Alexandri, Conſtantini Porphyrogennetæ, Nicephori Phocæ, Baſilii Porphyrogennetæ, Iſaacii Comneni, Nicephori Botaniatæ, Alexii Comneni, Calo-Iohannis, Manuelis Comneni, Alexii Comneni II. Iſaacii Angeli, Ioh. Ducæ Batatzis, &c.

III, IV, DECRETORVM SYNHODALIVM libri duo. Continent ſententias ſynhodales & ſanctiones Pontificias archiepiſcoporum & patriarcharum Conſtantinopoleos, Chryſoſtomi, Gennadii, Taraſii, Nicephori, Siſinnii, Sergii, Alexii, Michaelis, Conſtantini Chliareni, Nicolai Grammatici, Nicolai Mazalonis, Arſenii, Lucæ, Michaëlis Anchiali, Theodoſii, Germani, Manuelis, incertorum deniq; patriarcharum. *Quarum liber primus antea ab Enimundo Boneſidio editus, nunc multo & correctior & auctior, eius deniq; verſio locis innumeris recenſita: ſecundus vero plane nouus prodit.*

V, VI, RESPONSORVM libri duo. Continent reſponſa, epiſtolas, & ſententias aliorum Epiſcoporum, ſanctorumque patrum. *Quorum primus itidem auctior correctiorque, quam ante a Boneſidio ſecundus planè nouus prodit.*

VII, THEODORI BALSAMONIS, patriarchæ Antiocheni, meditata ſiue reſponſa.

VIII, MATHÆI MONACHI quæſtiones & cauſſæ matrimoniales.

IX, IVSTINIANI Imp. Edictum de fide Orthodoxa. *Græcè nunc primùm editum.*

X, CONSTANTINI HARMENOPVLI de ſectis, & veræ fidei confeſſione, liber vnus.

CHRONO-

CHRONOLOGIA

IMPERII VTRIVSQVE, ORIENTIS ET OCCIDENTIS, SIVE GRÆCORVM ET GERMANORVM; ET IVRIS TAM CANONICI QVAM Ciuilis in vtroque conditi: ab exceſſu IVSTINIANI AVG. IMP. (in quo FREYMONIVS, CONTIVS, GIFANIVS, aliique deſinunt) vsq; ad excidium vrbis CONSTANTINOPOLIS, & imperii Orientalis finem: ad Iuris pariter & Hiſtoriarum cognitionem apprime vtilis;

MARQVARDI FREHERI IC. OPERA.

	ORIENS.	OCCIDENS.
564		RANCORVM Rex CLOTHARIVS obit, relictis filiis Heriberto, Guntramo, Sigeberto, Chilperico: qui regnum inter ſe diuiſerunt. Greg. Turon. Aymoin. Trithem. ex Humbaldo. Meminit Francorum & Agathias.
566	IVSTINVS II Iuſtiniani ex ſorore nepos, XIX poſt Conſtantinum M. Orientis Imperator, regnauit annis XII. Euagr. Marcellin. Comes, qui in hoc deſinunt. Corippus Africanus Grammaticus ſcripſit ei panegyricum Carmen. Nouellæ eius quædam extant, poſt Nouellas Iuſtiniani.	
568	Fl. Longinus patricius, Narſe mortuo, a Iuſtino Imp. miſſus, reliquum Italiæ, quod Longobardi non occupauerant, Imperatoris Conſtantinop. nomine, Exarchatus titulo obtinet, ſede præſidatus ſui Rauennæ conſtituta. Exarchatus hic a Longino ad Eutychum durauit annos CLXXV. Carol. Sigonius de regno Italiæ, hinc incipit.	Longobardi, duce ALBOINO, Andoini filio, Italiam inuadunt: vbi pulſis præſidiis Imperatoris Orientis, regno ſuo inſtituto, Italiam omnem, præter Romam, ſub ditione ſua annos CCVI retinuerunt. Paul. Diacon. II. Longobard. & XVI Miſcell. in fi. Greg. Turon. Aymoin.
569	*Iohannes* IV *Epiſcopus Alexandrinus* 44.	LEVVIGILDVS rex VVIſigothorum in Hiſpania, leges ab Eurico Rege prius cœptas, recognouit, correxit, & auxit. Extant excuſæ Pariſ. 1579.
570	*Gregorius Monachus, Epiſcopus Antiochenus* 63. Iulianus, anteceſſor Conſtantinop. hoc tempore viuit: cuius extat verſio Nouellarum Iuſtiniani, dictatum de tutoribus, & alia.	
571		CLEPHIS II rex Longobardorum.
575		*Benedictus Bonoſus, Epiſcopus Romæ veteris* 63. *Martin. Polon. Platina.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ORIENS.		OCCIDENS.
Eutychius Episcop. Const. restitutus.	576	
Tiberivs II Imp. regnauit an. 10s VI. Zonar. Cedren. P. Diac. XVII Miscell. Eius constitutio, De diuinis domib. post Nouellas Iustiniani.		
Eulogius, Episcopus Alexandrinus 45.	577	
Iohannis IV Episcop. Hierosolymorum 59.	578	
	579	*Pelagius II Romæ veteris Episcopus 64.*
Iohannes IV Ieiunator dictus, patriarcha Constantinop. qui postea OEcumenici titulum affectauit.	580	*Synodus Gradensis.*
Mavricivs Imp. Tiberii gener, regnauit annos XIX. Zonar. Cedren. P. Diac. Niceph. XVII. c. XXI. Theophylactus Simocatus huius gesta consignauit.	583	Fl. Avtaris, Clephis F. III. Longobardorum rex.
Fl. Smaragdus patricius V.C. II Italiæ Exarchus.	584	Garibaldus dux Boioariæ, quâ tunc a Regibus Francis in beneficium tenebat, Trithem. in Franc. & Boioar. Leges eius gentis de hoc tempore, extant in Originibus Germanicis.
Fl. Romanus patricius V.C. III Italiæ Exarchus.	587	
	588	Agilvlphvs IV rex Longobardorũ: Cuius vxor Theodelinda Garibaldi F. ad quã B. Gregorius Magnus quatuor libros Dialogorum scripsit. P. Diac. IV. Longobard. VIII. Trithem. & Andr. Ratisbon. in Boioaric.
Synodus Constantinopolitana.	589	*Gregorius Magnus LXV. Episc. Romæ. Beda. Hic primus, Seruum seruorum Dei, se nominauit, & Iohanni Constantinop. OEcumenici titulum derogauit. IV. Epist. LXXX. Pet. de Natalib. III. c. 192.*
	590	*Synodus Matisconensis tertia.*
Mauricius Theodosium filium creat Augustum die paschatis, 15 Aprilis. Imperauit cum patre annis XI. m. VII. Zonar. Cedr. Niceph. Diacon.	591	*Synodus Lugdunensis & Pictauensis.*
Anastasius Sinaita, Episcopus Antiochenus 62.	593	
Amos vel Heamus, Episcopus Hierosolymitanus 60.	594	
	595	*Synodus Toletana.*
Cyriacus Episcopus Constantinop. 32.	596	*Synodus Romana.*
Fl. Callinicus patricius V.C. IV Exarchus Italiæ.	598	
Anastasius II Episcopus Antiochenus 64.	599	
	600	*Synodus Metensis.*
Phocas Imp. occiso Mauricio cum tota domo, regnat annos octo. Zonar. Cedr. Glyc. Niceph. Diac. qui in hoc desinit. Beda II Angl. IV.	602	Garibaldo mortuo, Tassilo dux Boioariæ à Lothario rege Francorum constituitur. Trithem. Aymoin.
Fl. Smaragdus Exarchus iterum.		*Synodus Anglicana.*
Isaicus, vel Isicius, Episcopus Hierosol. 61.	604	*Sabinianus Episcopus Rom. 66.*
Theodosius Scribo, Episcopus Alexandrinus 46.	605	*Bonifacius tertius Papa Rom. 67. Hic primus in contentione de primatu cum patriarcha Constantinopolitano, obtinuit a Phoca Imp. vt sedes Romana esset caput Ecclesiarum. Autoribus Beda, P. Diacono. Freculpho, Adone, Aymoino, Frisingensi, M. Polono, Contracto, Viterbiensi. Synodus Romana.*

Thomas

ORIENS.		OCCIDENS.
	606	*Bonifacius IV Papa Romanus.*
Thomas Diaconus, Episcopus Constantinop. 34.	607	
Sergius Episcopus Constantinop. 35.	609	*Synodus Lucensis in Hispania.*
Iohannes V cognomento Eleemosynarius, Episcopus Alexandrinus 47.	610	*Synodus Romana, & Bracarensis in Hispania.*
Zacharias episcopus Hierosolym. 62.		
Fl. Heraclivs Imp. annis XXX. Zonar. Cedr. Glyc. P. Diac. Suidas. Huius constitutiones nonnullæ apud Bonefid. in iure Orientali, qui ab hoc incipit.	611	
Fl. Iohannes Lemigius V Exarchus Italiæ.	612	*Synodus Matisconensis.*
Heraclius Imp. Constantinum filium Cęsarem facit: qui cum eo regnauit annos 28.	613	*Deus-dedit Papa Romanus 69.*
	614	Fl. Adalvarivs Agiluphi F. V. Rex Longobard. regnauit annos X.
Fl. Eleutherus Imp. Cubicularius, VI Exarchus Italiæ.	616	
Isacius patricius VC. VII Exarchus Italiæ.	617	*Bonifacius V Papa Rom. 70.*
	619	
Georgius II episcopus Alexandrinus 48.	620	
Mahomet natus anno 560. fit dux Arabum, cuius posteritas mirificè crevit, donec totum tandem Orientis Imperium occuparet. Theophanes, Anastas. Bibliothecar. P. Diac. XVIII Miscell. Chronica Saracenica per Leuncl. Crantzhem. Drechsler.	622	*Honorius Papa Rom. 71.*
	631	*Synodus Toletana quarta.*
Mahomet moritur, & a sua secta deinceps pro Deo colitur.	632	
Pyrrhus XXXVI Episcopus Constantinopol.		
Ægyptum Saraceni occupant.	635	*Synodus Hispalensis.*
Hierosolymam post biennii obsidionem Saraceni, duce Homare, capiunt, sedemque regni ibi constituunt. *Hierosolymorum Episcoporum successio deinceps obscura.*	636	Fl. Rotharis Harodus, VII Rex Longobardorum. Hic mores & instituta Longobardorum in scriptum redegit, & Edictum vocavit: Cui sequentes deinceps Reges quædam addiderunt. Extant in Originibus Germanicis, & in quibusdam editionibus corporis iuris, post vsus Feudorum, cum glossis D. Caroli Cotti, Siculi, & Andreæ de Baculo, & Boërii.
Persia tota in Saracenorum potestatem venit.	637	*Synodus Toletana quinta.*
Synodus Hierosolymitana.		*Seuerinus Papa Rom. 72.*
Petrus episcopus Alexandrin. 50.	638	*Iohannes IV Papa Rom. 73.*
Constantinvs IV imperat sex menses, à Martina noverca veneno sublatus. Zonar. Cedren.	640	*Theodorus Papa Rom. 74.*
Heracleonas Imp. regnat menses XI. mox coactus abdicat cum matre Martina.	641	Arnulfus Arnoldi F. Antegisi N. Pipini auus, Caroli atauus, Episcopus Metensis.
Constans II Imp. regnat annos XXVII. Zonar. Cedr. Glyc.		

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRONOLOGIA.

ORIENS.		OCCIDENS.
Theodorus Calliopa patricius VIII Italiæ. Exarchus.	642	
Paulus II *Episcopus Constantinop. 37.*	643	
	645	Synodi in Africa tres contra Monothelitas.
	647	*Martinus Papa Rom. 75.*
		Synodus Toletana VII.
Cyprus insula a Saracenis occupatur	649	
Olympius patricius VC. IX Italiæ Exarchus.	650	*Synodus Hispanienſis, contra Monothelitas.*
Macarius Monothelita, episcopus Antiochenus 57.		
	651	FL. RODOALDVS, Rotharis F. VIII rex Longobardorum.
	652	*Synodus Romana, contra Monothelitas.*
Petrus patriarcha Constant. 38.	653	
Theodorus Calliopa patricius iterum Exarchus.		
Conſtans Imperator Heraclium Conſtãtinum V, Cæſarem facit.	654	*Eugenius Papa Rom. 76.*
Rhodus a Saracenis ſpoliatur	655	
Thomas ſecundus patriarcha Conſtantinop. 39.	656	ARIBERTVS Gondoaldi F. IX rex Longobardorum.
	657	*Synodus Toletana* VIII.
	658	*Vitalianus Papa Rom. 77.*
		Synodus Cabilonenſis in Gallia, & Toletana IX.
	659	*Synodus Toletana X.*
Hæreſis Charurgitarum.	660	
	664	*Synodus Britannica, de controuerſia Paſchalis.*
	666	GRIMOALDVS, Atichis F. ex Beneuentano duce XI Rex Longobardorum. Hic addidit quædam legibus Longobardicis a Rhothari latis. Paul. Diac. V Longobard. c. 33.
CONSTANTINVS V Pogonatus Imperator regnat annos XVI. Cedren. Zonar. Glyc. Diac. Eius nouellæ apud Bonefid. & Leuncl.	669	
	672	*A-Deo-datus Papa Rom. 78.*
	673	*Synodus Herudfordiana in Anglia.*
	674	*Synodus Toletana* XI. *& Bracarenſis* III.
Iohannes Epiſcopus Conſtantinop. 40.	675	PERTARITVS Ariberti F. XIII rex Longobardorum.
	676	*Domus Papa Rom. 79.*
Conſtantinus Epiſc. Conſtantinop. 41.	678	
	679	*Agatho Papa Rom. 80.*
		Synodus Azuniſordiana in Britannia.
Theodorus Epiſcopus Conſtant. 42.	680	*Synodus Romana, & Hedilfeldenſis in Britannia.*
Synodus OEcumenica VI *Conſtantinopolitana* III *contra Monothelitas.*	681	*Synodus Toletana* XII.
Theophanes, epiſcopus Antiochenus 68.		
Georgius Epiſcopus Conſt. 43.	682	*Leo* II *Papa Rom. 81.*
	683	*Synodus Toletana* XIII.
Conſtantinus Imp. Iuſtinianum II filium ſuum Cæſarem facit.	684	*Benedictus* II *Papa Rom. 82.*

IVSTINIANVS

CHRONOLOGIA.

ORIENS.		OCCIDENS.
	685	*Iohannes* V *Papa Rom. 83.*
		Synodus Gallicana.
IVSTINIANVS II Imp. regnat annos X. Zonar. Cedr. Glyc. Diac. Suid.	686	*Cuno Papa Rom. 84.*
Sexta Synodus Conſtantinopoli continuata.		
Alexander II *epiſcopus Antiochenus* 69.		
Paulus III *patriarcha Conſtãtinop* 44.	687	*Sergius Papa Rom. 85.*
Iohannes Platina patricius X Italiæ Exarchus.		
	690	*Toletana ſynodus* XIV, XV, XVI.
	693	CHVNIBERTVS Perthariti F. XIV rex Longobardorum.
Callinicus patriarcha Conſtãtinop. 45.	694	
Iuſtinianus Imp. coactus imperium abdicat.	696	
LEONTIVS per tyrannidem imperium occupat, quod tenuit annos III. Zonar. Cedr. Diac.		
	697	*Synodus Niddenſis in Anglia.*
Leonti⁹ cogitur imperio ſe abdicare, quod TIBERIVS APSIMARVS occupat, qui id tenuit annos circiter VII. Zonar. Diac. Glyc.	699	
	700	*Synodus Aquilegienſis.*
	701	*Iohannes* VI *Papa Rom. 86.*
Theophylactus patricius XI Italiæ Exarchus.	702	
Mortuo Alexandro II *epiſcopo Antiocheno, ſedes ea ſine epiſcopo fuit annis* XL *Saracenis comitia prohibentibus.*	704	*Synodus Anglica.*
	705	LVITBERTVS XV, & filius eius RAGVMBERTVS XVI rex Longobardorum.
		Iohannes VII *Papa Rom. 87.*
Apſimaro abdicante & occiſo Iuſtinianus II. Rhinotmetus dictus, Cherſona ab exilio rediens Imperiũ recipit	706	ARIBERTVS Iunior XVII rex Longobardorum.
Cyrus Epiſcopus Conſtantinop. 46.		
	707	*Siſinnius Papa Rom. 88.*
	708	*Conſtantinus Papa Rom. 89.*
Iohannes Tizocopus patricius XII Italiæ Exarchus.	710	
	711	*Synodus Londonienſis in Anglia, pro imaginibus.*
PHILIPPICVS BARDANES Imp. regnat annos II. Zonar. Diac. Glyc. Suid.	712	
Iohannes Patriarcha Conſtantinopolitan. 47.		
Synodus Conſtantinop. I. contra Imagines.	713	*Synodus Romana pro Imaginibus prima.*
	714	Carolus Martellus apud reges Francorum Major domus, ſive Comes Palatinus, præclare res agit, & fines regni latè profert. Aimoin. P. Diac. Regino. Schaffnaburg. Trithem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRONOLOGIA.

ORIENS.		OCCIDENS.
Basilius Anastasius Philippico abdicante Imp. regnat annum I.	715	
Germanus confessor patriarcha Constantinop. 48.		
Fl. Scholasticus patricius XIII Italiæ Exarchus.		
Theodosius IV Imp. Adramitenus dictus, regnat menses VII.	716	*Gregorius II Papa Rom. 90.* *Synodus Romana II pro Imaginibus.*
Leo III Iconomachus dictus regnat annos XXIV. Zonar. Cedr. Glyc. Suid. P. Diac. qui in hoc desinit, eumq; continuat Ludolphus sagax.	717	
	718	Ansprandvs XVIII, & filius eius Lvitprandvs XIX rex Longobardorum. Hic multa addidit legibus Longobardicis.
Leo Imp. Constantinum VI Copronymũ dictum, Cæsarem facit, qui cum eo regnat annos XXI.	720	*Synodus Germanica a S. Bonifacio Archiepiscopo Moguntino celebrata. Sigebert.*
	724	Theodericvs Dagoberti F. rex Francorum. Aymoin. Gagnin. Trithem.
Paulus Patricius XIV Italiæ Exarchus.	725	Beda venerabilis, anglo-saxo, vir doctiss.
Synodus Orientalis in Syria pro imaginibus, Iohannis Damasceni opera coacta.		
Eutychius patricius XV Italiæ Exarchus.	727	
Anastasius, abdicato Germano, Patriarcha Constantinop. 49.	730	
Synodus Constantinopolitana, contra imagines.		
	731	*Georgius III Papa Rom. 91.* *Synodus Romana pro imaginibus.*
	732	*Synodus Augustana a S. Bonifacio, qui primus Archiepiscopus Moguntinus fuit.*
Constantinvs VI Porphyrogenitus, Copronymus dictus, imp. annis XXXV. Zonar. Cedr. Niceph.	741	*Zacharias pp. Rom. 92.*
	742	*Synodus Romana, & Gallicana, sub Carolo manno.*
Cosmus patriarcha Alexandrinus.	743	Hildebrandvs XX & Rachis XXI rex Longobardorum.
Theophylactus patriarcha Antiochenus 71.	744	*Synodus Britannica, in Clonetho.*
	745	*Synodus Listinensis, in Gallia.*
	749	Aistvlphvs, XXII rex Longobardorum.
	750	Pipinvs Caroli Martelli F. auctoritate Zachariæ pontificis, ex maiore domus, fit Rex Francorum, Childerico rege in monasterium detruso. Annal. Franc. P. Diac. Regino. Sigebert. Schaffnaburg. Marian. Trithem. Meminerunt & Zonar. & Cedren.
Constantinus Imp. Leonem IV filium suum Cæsarem facit, qui cum eo regnat annos XXIV.	751	
Rauennâ ab Aistulpho, rege Longobardorum, captâ, Exarchatus Italiæ defecit.		
	752	*Stephanus II Papa Rom. 93.* *Stephanus III Papa Rom. 94.*

Constanti-

CHRONOLOGIA.

ORIENS.		OCCIDENS.
Constantinus II patriarcha Constantinop. 50.	754	
Synod. Constantinop. 338 Episcoporum, contra imagines.	755	
	756	Desiderivs XXIII Longobardorum rex.
	757	*Paulus Papa Rom. 95.*
Theodorus patriarcha Hierosolym.	759	
	765	*Synodus Aschemensis in Boioaria.*
	766	*Synodus Dingalosinensis in Germania.*
Nicetas patriarcha Constantinop. 51.	767	*Constantinus Papa Rom.*
Quis post Theodorum deinceps Antiochiæ episcopus fuerit, incertum.		*Synodus in villa Gentiliaco, apud Parisios*
	768	*Synodus VVormatiensis.*
		Stephanus IV Papa Rom. 96.
	769	Carolvs Magnvs, Pipini F. Rex Francorum, victor Saxonum, Danorum, Boioariorum, Hunnorum, Saracenorum. De quo, præter Annales Franc. & Chronographos superiores, Adamus Bremens. Helmold. Eginhard. Turpin. Crantz. poëta incertus, Acciaiol. Volaterran.
	770	*Synodus VVormatiensis II.*
	772	*Synodus VVormatiensis III.*
		Hadrianus Papa Rom. 97.
		Paulus VVarnefrid. diacon. Aquileg. historiographus.
	774	Desiderio rege, qui iam Romam infestabat, per Carolum Magnum capto, Longobardorum regnum in Italia peremptum, & Francorum regno adiectum est.
Leo IV *Imp. regnat annos* IV. Zonar. Cedren. Glyc. Ludolph.	775	
Leo Imp. Constantinum filium Cæsarem facit.	776	
	779	*Synodus Dunensis.*
	780	*Synodus ad fluuium Lippam, in Saxonia.*
Constantinvs VII Porphyrogenitus Imp. regnat cum Irena matre annos XVI. Zonar. Niceph. Cedr.		Passilo dux Bdioariæ, Trithem. Auentin.
Paulus IV Patriarcha Constantinop. 53.		*Flac. Alcuinus Theologus, Caroli Magni præceptor.*
	782	*Synodus Genuensis & Ratisbonensis.*
Tarasius patriarcha Constantinop. 53.	785	*Synodus Padebornensis in Saxonia.*
	786	*Synodus Anglicana.*
Synodus Nicena II pro adoratione imaginum facta: contra quam ex professo scripsit Carolus Magnus rex Francorum. Quod opus extat hoc titulo: Opus inlustrissimi & excellentissimi seu spectabilis viri Caroli, nutu Domini, regis Francorum, Galliæ, Germaniam Italiamq;, siue harum finitimas prouincias, Domino opitulante, regentis, contra Synodum, quæ in partibus Græciæ, pro adorandis imaginibus, stolide siue arroganter gesta est.	788	*Synodus Ingelheimensis.*
	789	
	791	*Academia Parisiensis fundata.*
	793	*Synodus Romana.*
	794	*Synodus Francfordiensis, contra hæresin Ecclicianam.*
	796	*Leo III Papa Rom. 98.*
Constantinus Imp. a matre Irena excæcatur, & coactus se abdicat, eaque sola Imperium Orientis tenet annos V.	797	*Synodus Aquisgranensis.*
Constantinus moritur	798	

Universidad de Deusto
Biblioteca

ORIENS.		OCCIDENS.
	801	CAROLVS dictus MAGNVS, ob egregia in Christianum nomen & rem Romanam merita, a S. P. Q. R. Imperator salutatur, & a Leone III Pontifice inunctus consecratur, imperat annos XIII. Annal. superior. Meminerunt & Zonar. Cedren. Manass. Hic populis sibi subjectis Francis, Saliis, Alemannis, Saxonibus, Anglis, Turingis, Burgundionibus, Ripuariis, Boioariis, &c. leges dedit, & quas prius habebant, reformauit. Extant in Originibus Germanicis, & mss. passim in Bibliothecis. Idem ritus & ceremonias Ecclesiæ reformavit. qui libellus editus per Laz.
NICEPHORVS a Genicis & STAVRACIVS Impp. imperant annos VIII. Zonar. Cedr. Glyc. Ludolph.	802	*Synodus Salzburgensis.*
Thomas patriarcha Hierosolymitanus.		
	803	*Synodus Hallensis.*
Nicephorus patriarcha Constantinop. 54.	806	
	809	*Synodus Aquisgranensis.*
MICHAEL Curopalates, & THEOPHYLACTVS Impp. anno. 1. Zonar. Curopalat. Scyllizes, qui ab hoc orditur.	811	*Synodus Triburiensis.*
	812	*Synodus ad villam Theodonis.*
LEO V Armenius Imp. regnat annos VII. Zonar. Cedr. Glyc. Ludolph. Sagax, qui in hoc desinit. Eius edictum de imaginibus tollendis apud Zonar. fol. 105. & Bonefid.	813	*Synodi Moguntina, Remensis, Tmouensis, Cabylonensis, Arelatensis.*
	814	LVDOVICVS PIVS, Caroli Magni F. Imp. & rex Francorum regnat annos XXVI. Annales superior. Theganus, Trithem. in Hirsauug. ab hoc incipit. Eius leges & capitula Carolinis addita, collecta per Ansegisum Abbatem Lobiensem: Item Reformatio abusuum Cleri, extant.
Iconomachus patriarcha Constantinop. 55.	815	
	816	*Stephanus V dictus IV Papa Rom. 99.* *Synodus Aquisgranensis.*
	817	*Paschalis Papa Rom. 100.*
MICHAEL Balbus Imp. regnat annos VIII. Zonar. Cedr. Glyc. Suid.	821	
Antonius Casimatus, patriarcha Constantinop. 56.	823	Lotharius Ludovici pii F. Romæ a papa Paschali coronatur Cæsar.
	824	*Synodus VVormatiensis, & Parisiensis de imaginibus.*
	827	*Valentinus Papa Rom. 102.*
	828	*Gregorius IV Papa Rom. 103.*
THEOPHILVS Imp. regnat annos XII. Zonar. Cedr. Glyc. Suid. Fra-	829	*Synodus Moguntina, & Aquisgranensis.*

gmentum

ORIENS.		OCCIDENS.
gmentum de eius nuptiis edidit M. Crus. post Heliodori Epitomen. Quam rem tangit & Glyc. p. 404. Quædam eius Constitutiones apud Bonefid.		
	830	*Synodus Aquisgranensis.*
Iohannes VI Syneosiotes, patriarcha Constantinop. 57.	834	*Synodus Moguntina.*
	835	*Synodus Gallicana.*
	837	*Synodus Aquisgranensis.*
	838	*Synodus Lugdunensis.*
	840	LOTHARIVS Imp. annos XV. Regino. Sigeb. Schaffnab. *Synodus Remensis, & Meldensis.*
MICHAEL III Porphyrogenitus Imp. regnat annos XXIII. Cedr. Zonar. Scylliz. Glyc. Niceph. in Chronolog. hic desinit.	842	
Methodius Homologeta, patriarcha Constantinop. 58.		
	844	*Sergius Papa Rom. 104.*
Ignatius Monachus, Michaelis Trauli Imp. F. Patriarcha Constantinop. 59. *Niceph. in Chronolog. qui hic desinit.*	847	*Leo IV Papa Rom. 105.*
	848	*Synodus Moguntina, sub Rabano Mauro Archiepiscopo.*
	850	*Synodus Romana.*
	855	LVDOVIGVS II Imp. regnat annos XIX. Regino. Sigeb. Frisingen. Trithem. Cedren. f. 475. eum Δουΐχον ῥῆγα Φραγγίας appellat. *Synodus Ticinensis.* *Benedictus III Papa Rom. 106.*
Photius Senator, exacto Ignatio, patriarcha Constantinop.	858	*Nicolaus Papa Rom. 107.*
Synodus Constantinopolitana.	863	*Synodus Romana in causa Ignatii patriarchæ Constantinop.*
Synodus alia Constantinop.	864	*Synodus Metensis, Aquisgranensis, & Romana.*
BASILIVS Macedo Imp. regnat annos XVIII. Zonar. Cedr. Glyc. Scylliz. Hic cum filiis suis Leone & Constantino edidit προχειρον νομικον, constans titulis LX. Extat id modò sub Leonis Imp. modò Leonis & Cõstantini, modò Basilii, Leonis, & Constantini nomine, & cum diuersis præfationibus, in Bibliotheca Pal. & in hoc iure Græco-Rom. Tomo II. Quod excerpsit Harmenopulus, & maximam partem in suum προχειρον (ut ipse in præfatione scribit) redegit. Extant & eius Novellæ apud Bonefid. & Leunclau. Denique Basilii Paræneses ad Leonem F. excusæ Græcè & Latinè Paris. 84.	865	*Synodus Romana, & Francica.*
	867	*Hadrianus II Papa Rom. 108.* Bruno dux Saxoniæ conditor Brunsuigæ, postea a Nortmannis cæsus.
	868	*Synodus Romana, in causa Photii & Ignatii patriarcharum Constantinop.*
Synodus Constantinopolitana IV. in qua, Photio abdicare coacto, Ignatius ante exactus restituitur.	869	

Universidad de Deusto
Biblioteca

ORIENS.

Synodo alia Constantinop coacta, mortuo Ignatio Photius patriarcha restituitur. Hic Photius composuit illam legum & Canonum collationem, quæ extat. Nomocanoni titulo, cum Commentariis Theodori Balsamonis, Latine. interprete Agylæo, & Gent. Herueto.

Theophylactus Bulgariæ Archiepiscopus, qui in sacra commentatus est.

Stephanus Basilii Imp. F. patriarcha Constantinop. 60.

LEO VI Philosophus Imp. annos XXII. Zonar. Cedr. Glyc. Scylliz. & Niceph. Callist. in histor. Ecclesiast. hic desinens. Meminit eius & Luitprand. Princeps iuris & totius philosophiæ scientissimus, quod testantur eius opera. Edidit non tantum Nouellas, quæ extant Græcè & Latinè, interprete Agylæo, & earum Epitome in Biblioth. Pal. & Epitomas iuris, opus meris definitionibus & regulis constans, satis elegans, in ead. Biblioth. Sed etiam magnum illud opus βασιλικῶν, ἑξηκοντάβιβλον nuncupatum. Cuiac. VI. Obseruat. IX. Præterea libros τακτικῶν, de apparatu & disciplina bellica; qui extant Latinè, interprete Checo, & Italicè, Pigæfetta. Tum librum de Aucupio, ad Niceph. Imp. in Biblioth. Ant Augustini, nu. 228. Denique oracula & vaticinia varia de Roma & Constantinop. in Biblioth. Pal. Plura eius opuscula Theologica & historica enumerantur in Biblioth. Constantinop.

Antonius II Cauleas, patriarcha Constantinop.

OCCIDENS.

871 *Synodus Colonienſis.*

872 *Iohannes VIII Papa Rom. 109.*

875 CAROLVS II Caluus Imp. regnat annos II. Regino. Schaffnab. Marian. Contract.

876 Synodus Vermerienſis, & apud Aciniahum in Gallia.

877 Synodus Pontigonenſis in Gallia.
LVDOVICVS III Balbus Imp. regnat ann. I.

878 Synodus Trecenſis.

879 CAROLVS III Craſſus Imp. annos VIII. Regino. Schaffnab. Vrſp.

880 Synodus Macrenſis.

882 *Martinus Papa Rom. 110.*

884 *Hadrianus III Papa Rom. III.*

885 *Stephanus VI dictus V Papa Rom. 112.*

886

887 *Synodus Colonienſis.*
ARNVLPHVS Imp. Carolo Craſſo depoſito regnat annos XII. Regin. qui in hoc deſinit. Sigebert. Marian. Luitprand. ab hoc incipit. Sepultus Ratiſponæ ad S. Emeranum.

888 *Synodus Moguntina.*

891 *Formoſus Papa Rom. 113.*

893

895 *Bonifacius VI Papa Rom. 114.*

896 *Stephanus VII dictus VI Papa Romanus 115.*
Synodus Triburienſis.

897 *Romanus Papa Rom. 116.*
Theodorus II Papa Rom. 117.

Nicolaus

ORIENS.

Nicolaus Myſticus, patriarcha Constantinop. 63.

Euthymius Syncellus, patriarcha Constantinop. 64.

ALEXANDER & CONSTANTINVS VIII, Porphyrogenitus Impp. ſimul annum I.

Nicolaus Myſticus, iterum patriarcha Constantinop.

CONSTANTINVS VIII, Porphyrogenitus Baſilii F. Imp. annos 53. Zonar. Cedren. Scylliz. Glyc. Eius Nouellæ per Leuncl. Eiuſdem eſt ἀνακάθαρσις τῶν βασιλικῶν, ſiue Baſilica repetitæ prælectionis. Cuiac. VI. Obſeruat. IX. Scripſit & alia opuſcula complura. Librum de Thematibus Orientis & Europæ, qui extat, interprete B. Vulcanio. Notitiam Imperii, ſiue de regno adminiſtrãdo ad Roman. F. cuius meminit Egnat. Eſtq; is codex Egnatianus in Biblioth. Pal. Item περὶ ταξειδίων βασιλικῶν, cuius meminit Sailer. Pancirol. VVolff. Item de militia. in Biblioth. Ant. Auguſtini.

Baſilicorum hanc ſecundam editionem ſubſecuta eſt interpretum Græcorum, qui in eam Commentarios & gloſſas ſcriberent, turba non minor quam Latinorum, ex quibus Stephanus, Nicæus, Thalelæus, Iſidorus, Euſtathius, Eudoxius, Calocyrus, Sextus, Calliſtratus, Leo, Phocas, Modeſtinus, Domninus, Gobidas, Chumnus, Iohannes, Hugiotheodoretus, Doxapater, Gregorius, Pazzus, Garidas, Beſtes, Baphius, Theophilus, Theophilitzes, Phobenus, Theodorus, Hermopolites, Demetrius Chartophylax, & alii; qui ſinguli quibus annis vixerint, liquidò ſciri nequit, & enumeratos ſufficit.

ROMANVS Lecapenus, Conſtantini Imperatoris ſocer & filius eius CHRISTOPHORVS Impp. appellati regnarunt annos 26. Zonar. Cedre. Scylliz. Glyc. Luitprant. Eius Nouellæ per Leuncl.

Stephanus II Patriarcha Conſt. 65.

Stephanus & Conſtantinus Romani F. Cæſares appellati.

Tripho patriarcha Constantinop. 66.

OCCIDENS.

Iohannes IX Papa Rom. 118.

899 LVDOVICVS IV Arnulphi F. vltimus Carolinæ ſtirpis, Imp. regnat annos XII.
Benedictus IV Papa Rom. 119.

901

903 *Leo V Papa Rom. 120.*
Chriſtophorus Papa Rom. 121.

904 *Sergius III Papa Rom. 122.*

905 *Synodi Remenſes duæ.*

908

909

910 *Anaſtaſius III Papa Rom. 123.*

912 CVNRADVS Francus Cæſ. regnauit annos 7. Sigeb. Contract. Friſing. Schaff. Luitprand. Huius leges quædam Francicis additæ fol. 344. Sepultus Fuldæ. Trithem.

913 *Lando Papa Rom. 124.*

914 *Iohannes X Papa Rom. 125.*

916 *Synodus Altheimenſis.*

919 HENRICVS Auceps Imp. regnat annos 17. Friſing. Sifrid. Vtſperg. Luitprand. Viterbien. Ditmar. qui ab hoc orditur. Hic inſtituit ritus agonales Torneamentorum. vide Turnierbuch.

921 *Synodus Dingelſingenſis in Boioaria.*

922 Rodulfus Burgundus rex Italiæ.

924 *S. Vdalricus Comes Dilling. Epiſcopus Aug. Videl. Eius vita per Betzonem & alios.*

925

Universidad de Deusto
Biblioteca

ORIENS.		OCCIDENS.
	926	Hugo Rex Italiæ.
	927	*Concilium Duisbergense.*
	928	*Leo* VI *Papa Rom.* 126.
		Stephanus VIII *dictus* VII *Papa Rom.* 127.
	930	*Iohannes* XI *Papa Rom.* 128.
Theophylactus Romani Imp. F. patriarcha Constantinop. 67.	931	
	935	*Leo* VII *Papa Rom.* 129.
		Concilium Erfordiense.
	936	OTHO Magnus Imper. regnat annos 36. Helmold. Trithem. VVitichind. Luitprand. Panegyricus Rosuitæ, P. Langii Chron. Cilicienſe ab hoc incipit. Huius leges quædam post Salicas fol. 340. Sepultus Magdeburgi.
	939	*Stephanus* IX *dictus* VIII *Papa Rom.* 130.
	942	*Marinus* II *Papa Rom.* 131.
		Synodus Bonnenſis, in diœceſi Colonienſ.
	946	*Agapetus* II *Papa Rom.* 132.
Romanus Lecapenus Imp. coactus abdicat, Zonar.	947	Henricus ſuperbus pater Othonis Imp. factus Dux Bauariæ.
Stephanus & Conſtantinus eius filii coguntur abdicare.	948	*Synodus Ingelheimenſis.*
	951	*Concilium Auguſtanum.*
Polyeuchus eunuchus, Patriarcha Conſtantinop. 68.	954	
	956	*Iohannes* XII *Papa Rom.* 133.
	957	*Synodus Rauennas.*
	958	*Concilium Ingelheimenſe.*
FL. ROMANVS III Porphyrogenitus Imp. annos II. Cedren. Zonar. Scylliz. Luitpr. Eius Nouellæ per Leuncl.	962	
	963	*Leo* VIII *Papa Rom.* 134.
		Synodus Romana ſub Othone Imp.
NICEPHORVS II Phocas Imp. annos VI. Zonar. Cedren. Scylliz. Glyc. Eius nouellæ apud Bonefid. & Leuncl. Extat & eius liber στρατηγικὸν, ſiue de re militari, mſ. in Biblioth. Palat.	964	*Concilia Romana duo.*
Synodus Conſtantinopolitana.	965	*Iohannes* XIII *Papa Rom.* 135.
		Albertus rex Italiæ contra Othonem Imper. Triennio poſt ab eo victus.
	967	*Synodus Romana.*
FL. IOHANNES ZIMISCES Imp. annos VI. Zonar. Cedren. &c.	970	
Baſilius Scamădrenus patriarcha Conſtantinop. 69.	971	
Theophania Byzantina, Romani F. nubit Othoni II poſtea Imp.		
	972	*Domnus Papa Rom.* 136.
		Benedictus V *dictus* VI *Papa Roman.* 137.
		Concilium Ingelheimenſe.

Theodorus

ORIENS.		OCCIDENS.
Theodorus patriarcha Antiochenus.	973	OTHO II Imp. ann. X. Sigebert. Schaffnab. Vrſperg. Cuſpinian.
	974	*Bonifacius* VII *Papa Rom.* 138.
Antonius III *Patriarcha Conſtant.* 70.	975	*Benedictus* VI *dictus* VII *Papa Roman.* 139.
Concilium Conſtantinopolitanum.		*Concilia Vintonienſe, & Caluenſe in Anglia.*
BASILIVS iunior & CONSTANTINVS Porphyrogeniti Impp. annos XLIX. Zonar. Cedren. Glyc. Scylliz. Eorum Nouellæ apud Bonefid. & Leuncl.	977	Ius Saxonicum Imp. Otho per D. Burcardum a Mangenfeld, cum iure Cæſareo & Pontificio conferri, & inde declarari iubet. Vide Specul. Saxon.
	978	*Synodus Romana.*
Nicolaus II *Chryſoberges patriarcha Conſtantinop.* 71.	981	
	983	OTHO III Imp. Mirabilia mundi dictus, annos XVII. Friſing. Vrſperg. & alii. Huic tribuitur inſtitutio Electorum Imperii Romani. De qua vide Auentin. Onuphr. de comit. Imp. Schard. & Ciſner. lib. ſing.
	984	*Iohannes* XIV *Papa Rom.* 140.
	988	HVGO Capetus, comes Pariſienſis, origine Saxo, mortuo Ludovico rege Francorum vltimo ex Pipini progenie, ſucceſſit in regno Francorum: a quo deſcendit linea hodierna Regum Galliæ. Ab hoc incipit Glaber Rodulph. hiſtoriam Francorum.
Siſinnius II *Patriarcha Conſtantinop.* 72.	994	
	995	*Iohannes* XVI *Papa Rom.* 142.
		Gregorius V *Papa Rom.* 143.
Eulogius, aliâs Sergius abbas, patriarcha Conſtantinop. 73.	997	
	998	*Sylueſter* II *Papa Rom.* 144.
	1001	HENRICVS II Claudus Imp. poſtea ſanctus factus, regnat an. XXIII. Contract. Sigebert. Siffrid. Eius legenda in tomis Sanctorum. Leges quædam eius poſt legem Salicam fol. 341. Sepultus Bambergæ, quam fundauit.
	1003	*Iohannes* XVII *Papa Romanus* 145.
		Iohannes XVIII *Papa Rom.* 146.
	1004	*Synodus Germanica iuſſu Henrici Imp. ex omnibus Imperii epiſcopis congregata.*
Oreſtes patriarcha Hieroſolymorum.	1006	
	1007	*Synodus Francofordienſis.*
Saraceni Aſiatici Hieroſolymam occupant, & templum ad ſepulcrum Chriſti ſumtuoſiſſimè conditum excindunt. Cedren.	1009	*Sergius* IV *Papa Rom.* 147.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRONOLOGIA.

ORIENS.		OCCIDENS.
	1012	*Benedictus* VIII *Papa Rom.148.*
	1016	*Synodus Aquisgranensis.*
	1017	*Synodus Nouiomagensis.*
Eustathius Archipresbyter magnæ Ecclesiæ Constantinop. patriarcha Const. 74. Cuius extant doctissimi illi Commentarii in Homerum, & alia. Alius ab hoc Eustathius antecessor, autor libri De interuallis temporum.		
	1019	*Burcardus episcopus VVormacienſis Canonum collector.*
Sergius Damasci Metropolita.	1021	*Concilium Gandersheimense.*
	1023	*Synodus Saligenstadiensis.*
	1024	CVNRADVS IV Salicus Imper. regnat annos XIV. Sigebert. Vrsperg. Contract. Frising. Sepultus Spiræ, templo a se fundato.
		Iohannes XIX *Papa Rom. 149.*
		Concilium Geilicense, & Francofortense.
Constantinus X Imper. regnat solus annos III.	1026	
ROMANVS IV Argyropulus Imper. regnat annos V. Cedr. Zonar. Glyc. Scylliz. Eius Nouellæ apud Bonefid. & Leuncl.	1029	
	1030	*Concilium Triburiense.*
	1032	*Benedictus* VIII *dictus* IX *Papa Roman. 150.*
Alexius Studites, patriarcha Constantinop. 75.	1033	
MICHAEL IV Paphlago Imp. regnat annos 6. Zonar. Cedr. Glyc. Scylliz.	1035	
	1039	HENRICVS III Niger dictus, Imp. regnat annos XVII. Contract. Schaffnab. Meminit eius & Cedren. fol. 623.
MICHAEL V Calaphates Imp. cum ZOE vxore, imperat menses 4.	1041	
CONSTANTINVS XI Monomachus, cum vxore Zoë & Theodora Augg. regnat annos XIII. Cedren. Zonar. Glyc. Scylliz.		
Nicephorus patriarcha Hierosolymitanus.	1045	*Syluester III Papa Rom. 151.*
		Gregorius VI *Papa Rom. 152.*
	1047	*Clemens II Papa Rom. 152.*
	1048	*Damasus II Papa Rom. 153.*
		Concilium Mersburgense.
	1049	*Leo nonus Papa Rom. 154.*
		Concilium Lateranense Romæ, Ticinense, Remense, & Moguntinum.
Michael Cerularius, patriarcha Constantinop. 75.	1051	*Synodus Lateranensis Romæ.*
Constantino Monomacho Imp. mortuo Theodora Augusta sola regnat ann. I.	1054	

MICHAEL

CHRONOLOGIA.

ORIENS.		OCCIDENS.
	1055	*Victor* II *Papa Rom. 155.*
		Concilium Florentinum ex Episcopis Italiæ.
MICHAEL VI Stratiolicus Imper. ann. I. Zonar. Glyc. Cedren. & Scylliz. qui duo in hoc desinunt. Bonefid. pag. 26.	1056	HENRICVS IV Imp. regnat annos XLIX. Schaffnab. Vrsperg. Chronicon Hersfeld. in hoc se incipit diffundere. Berthold. Constantien. Vita eius & epistolæ Tom. III histor Germ. fol. 380. & Tomo IV fol. 181. Eiusdem bellum Saxonicum ibid. fol. 202. Scripsit & vitam eius Germanicè Iohann. Stumpf.
FL. ISAACIVS Comnenus, Imp. annos II. Zonar. Glyc. Eius Nouellæ apud Bonefid. & Leuncl.	1057	*Stephanus* X *dictus* IX *Papa Rom, 156.*
	1058	*Benedictus* IX *dictus* X.
Constantinus III *Lychudes Patriarcha Constantinop. 77.*	1059	*Nicolaus* II *Papa Rom. 157.*
		Synodus Halberstadiensis.
		Synodus magna Lateranensis.
CONSTANTINVS XII Ducas Imper. regnat annos VII. Zonar. Glyc. Manas.	1060	
	1061	*Alexander II Papa Rom 158.*
		Synodus Mediolanensis.
Iohannes VII *Xiphilinus, patriarcha Constantinop. 78. Hatus est epitome Dionis.*	1063	
	1065	*Concilium Vintoniense in Anglia.*
	1066	*Synodus Triburiensis.*
Constantino mortuo EVDOXIA Aug. eius vidua, cum quatuor filiis Cæsaribus, regnat mens. VII. Zonar. Glyc. Ei tribuitur Cento Homericus ille de Christo.	1067	
ROMANVS V Diogenes Imper. annos III. Zonar. Glyc. Meminit eius & Haython. cap. 15.	1068	*Concilium Lateranense.*
MICHAEL VII Ducas Parapinaceus Imper. regnat annos VI. Zonar. Glyc. Ad hunc scripsit Michaël Psellus (ea ætate, in iure & philosophia scientissimus & πλ χαθ'ατος) synopsin legum versibus politicis. Exstat ms. in Biblioth. Palat. & Constantinop. Eiusdem Psselli ad hunc Ducam Responsiones ad diuersas quæstiones Theologicas, & Doctrina omnifaria CXCIV capitibus comprehensa, in Bibloth. Palat. Ad hunc etiam Michaël Attaliates scripsit Pragmaticam suam. Tomo II. Iur. Græco-Rom.	1071	*Synodus Moguntina.*
	1072	*Synodus Lateranensis.*
		Synodus Gallicana contra Symoniacos.
	1073	*Gregorius* VII *Hildebrandus Papa Roman. 159. Eius vita descripta per Bennonem Cardinalem. Schisma fecit cum Henrico Imper. De quo liber est Venerici Vercellensis.*
CONSTANTINVS XIII Ducas, Imp. a patre Michaële factus ann. VII.	1074	*Synodus Erfordiensis, contra clericos vxoratos. De qua Sigebert. Schaffnaburg. Naucler.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRONOLOGIA.

ORIENS.		OCCIDENS.
Gosc.as Monachus patriarcha Constantinop.79.	1075	*Synodus Moguntina.*
	1076	*Concilium VVormacienſe, & Ticinenſe.* *Cõcilium Triburienſe, in quo deſinit Schaffnab.*
	1077	*S. Ladislaus rex Vngariæ regnat.* Rodulphus dux Sueuiæ, contra Henricum Imperator factus, triennio pòſt ab illo ad Merſpurgum victus.
CONSTANTINVS XIII Ducas & NICEPHORVS XIII Botaniates Impp. regnant annos III. Zonar. Glyc. Manaſſes, qui in his deſinit.	1078	
Æmilianus patriarcha Antiochenus, cui ſucceſſit Nicephorus.	1079	
	1080	*Clemens III Papa Rom. ordinatus ab Imp. Henrico.* *Concilium Moguntinum, & Brixienſe.*
ALEXIVS Comnenus Imper. regnat annos XXXVII. Zonar. qui in hoc deſinit, continuante Niceta, & Glyc. continuante Leuncl. Extant & de hoc libri Alexiados, Annæ Cæſariſſæ ms. Huius Nouellæ apud Bonefid. & Leuncl. *Euſtratius II patriarcha Conſtantinop.80.*	1081	
	1082	*Anſelmus Epiſcopus Lucenſis, collector Canonum.*
	1083	*Synodus Educenſis.*
Nicolaus III patriarcha Conſtantinopol.81.	1084	*Synodus Romana.*
	1085	*Concilium Moguntinum, & Berchacenſe.*
	1086	*Victor III Papa Roman.160.* VVRATISLAVS Dux Bohemiæ, Rex fit ab Imper. Henrico, in conuentu Moguntino.
	1088	*Vrbanus II Papa Rom.161.*
Iohannes Gracus Patriarcha Antiochenus. *Simeon Gracus patriarcha Hieroſolymorum.*	1090	
	1091	*Iuo Epiſcopus Carnotenſis, Canonum collector.*
	1094	*Synodus Barrenſis.*
Celebris illa expeditio principum Chriſtianorum in Paleſtinam, recuperandæ terræ ſanctæ a Saracenis. Cuius meminit Zonar. fol. 238, & Glyc. Eam deſcribunt libris ſingularibus Guliel. Tyrius, Rupertus Monachus, Foncherius Carnotenſis, Benedictus de Accollis, & Chronic. Hieroſol. Reineccii.	1096	*Synodus Placentina & Claromontana, de bello ſacro ſuſcipiendo, & recuperanda terra ſancta.*
Niceam & Antiochiam noſtri recuperãt.	1098	*Concilium Romanum.*
Hieroſolymæ a noſtris recuperatæ, primus rex fit Dux Gothofridus Bulioneus. Sigebert. Vrſperg.	1099	*Paſchalis II Papa Rom. 162. Hic primus in Epiſtolis & diplomatis pontificiis non Imperatorum, ſed ſui pontificatus annos ſubſcribere cœpit.*
Primus patriarcha ex Latinis, Dabertus Piſanus Archiepiſcopus.		

Ebremerus

ORIENS.		OCCIDENS.
	1101	*Albertus Papa Rom.*
Ebremerus patriarcha Hieroſolymitanus 2.	1102	*Syluester III Papa Rom.*
	1103	
	1106	HENRICVS IV Imp. fit, patre Henrico III Imper. a Pontifice Paſchali excommunicato, & a principibus apud Ingelheim depoſito. Helmold. Friſing. Vrſperg. Sepultus Spiræ.
Gibellinus Francus, patriarcha Hieroſolymitanus 3.	1107	*Concilium Trecenſe.*
	1108	*Synodus Beneuentana.*
Iohannes VIII patriarcha Conſtantinop.82.	1111	
Arnulfus Malcorana, patriarcha Hieroſolymitanus 4.	1112	
IOHANNES Comnenus, Pulcher dictus, vulgò Calo-Iohannes, Imp. annos XXIV. Nicetas Choniates ab hoc incipit. Meminit & eius Otho Friſing. Et Radeuic. Pet. de Vin. Eius Nouellæ per Leuncl. *Guarimundus patriarcha Hieroſol.5.*	1118	*Geláſius II Papa Rom.163.* *Concilium Vienenſe.*
	1119	*Calliſtus II Papa Rom.164.* *Concilium Coloniæ & Friteslarienſe.* *Concilium Remenſe.*
Tyrus in Phœnicia capitur a Chriſtianis. Gul. Tyr.	1124	*Honorius II Papa Rom.165.*
	1125	LOTHARIVS II Saxo Imp. regnat annos XIII. Helmold. Friſing. Vrſperg. Sigon. libr. XI. Naucler. Crantz. Sub hoc Irnerius vel VVernherus, ius Romanum Iuſtiniani in Apulia repertum, paucis de ſuo additis, in ſcholas & iudicia reuocat. Vrſperg. fol. 291. Eius ſunt Authenticarum ſummulæ, Codici inſertæ.
Stephanus Carnotenſis, patriarcha Hieroſymitan.6.	1128	
Guilhelmus Mechlinienſis patriarcha Hieroſolymitanus 7.	1130	*Innocentius II Papa Roman. 166. Et contra eum in ſchiſmate Anacletus II.*
	1131	ROGERIVS Nortmannus, primus rex Siciliæ, ab Anacleto II Papa factus. *Synodus Leodienſis.* *Bernhardus Abbas Clarauallenſis floret.*
Rodulfus patriarcha Antiochenus.	1132	
	1133	*Concilium Placentiæ.*
Leo Styppioles patriarcha Conſtantinopol.83.	1135	*Concilium Piſanum.*
Aimerius patriarcha Antiochenus.	1137	
	1139	CVNRADVS III, Sueuus, Henrici V ex ſorore nepos Imp. annos XII. Vrſperg. Trithem. Cuſpin. Naucler. Meminit eius & Nicet. fol. 32, & ſeq. Et D. Bernhard. in Epiſt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRONOLOGIA.

ORIENS.		OCCIDENS.
	1140	*S. Hildegardis, prophetissa Germaniæ.*
EMANVEL Comnenus porphyrogenitus Imp. regnat annos XXXVII. Nicet. meminit eius & Otho Frising. & Radeuic. & Beniamin Tudelens. in Itiner. pag. 25. & seq. Eius Nouellæ apud Bonefid. & Leuncl. Legatio eius ad Armenios, edita per Leuncl. Græce-latinè.	1143	*Cælestinus* II *Papa Rom.* 167.
Michael Oxites patriarcha Constantinopol. 84. Const. Harmenopulus, iudex Thessalonicensis, hoc æuo vixisse videtur, qui hucusque principum Nouellas allegat. Eius Prochiron iuris Græco-latinè dudum extat: Epitome iuris Canonici iam editur per Leuncl.		
	1144	*Lucius* II *Papa Rom.* 168.
	1145	*Eugenius* III *Papa Rom.* 169. *ad quem D. Bernhardus scripsit libros De consideratione.*
Fulcherus patriarcha Hierosolym. 8.	1146	
Cosmas II *patriarcha Constantinop.* 85.	1147	
Nicolaus III *Mazalius patriarcha Constantinop.* 86.	1148	*Concilium generale Remense.*
Theodosius II *patriarcha Constant.* 87.	1151	
	1152	FRIDERICVS Barbarossa Imp. regnat annos XXXVII. Helmold. Viterb. Otho Frisingens. Radeuic. Guntherus. Meminit eius honorifice & Nicet. fol. 101. & 198 & 200. Eius auctoritate Obertus & Gerardus consuetudines Feudales composuerunt, quę cum diuersorum commentariis extant.
Constantinus IV *patriarcha Constantinop.* 88.	1153	*Anastasius* IV *Papa Rom.* 170.
	1154	*Hadrianus* IV *Papa Rom.* 171. *qui deinde stimulante Emanuele Rege Græcorum (vt Nicet. meminit) cum Friderico Imp. inimicitias suscepit.* *Gratianus monachus canones iuris Pontificii compilauit: quod decretum magnum vocatur.* *Petrus Lombardus episcopus Parisiensis, magister sententiarum.*
Lucas Monachus patriarcha Constantinopol. 89.	1155	
Amatricus patriarcha Hierosolymorum 9.	1158	
	1159	*Alexander* III *Papa Rom.* 172. *Et contra eum Victor* IV. *schisma in Ecclesia Romana* XXV.
	1163	*Concilium magnum Turonense.*
	1164	*Paschalis* III *Papa Rom. contra Alexandrum* III.
Michael III *patriarcha Constantinopol.* 90.	1167	

Leo

CHRONOLOGIA.

ORIENS.		OCCIDENS.
	1169	*Callistus* III *Papa Rom. contra d. Alexandrum.*
Leo Thuscus, Manuelis Imp. ab epistolis Latinis, qui descripsit missam D. Chrysostomi, secundum vsum Ecclesiæ Constantinop.	1174	
Charito patriarcha Constantinop. 92.	1177	Conuentus Venetiis habitus, vbi inter Pontificem & Imperatorem pax facta. Vrsperg. Blond. Platina.
ALEXIVS III Comnenus Imp. regnat annos III. Nicet. Niceph. Gregor. Eius Nouellæ apud Bonefid. & Leuncl.	1180	*Concilium generale Lateranense.*
Heraclius patriarcha Hierosolym. X.	1181	
Basilius II *Camaternas patriarcha Constantinop.* 93.	1182	*Lucius* III *Papa Rom.* 173.
ANDRONICVS Comnenus Imp. regnat annum I. Nicet.	1183	
Leonicus patriarcha Hierosol. Græcus.	1184	Conuentus Veronensis.
ISAACIVS ANGELVS Imper. regnat annos IX. Nicet. Eius Nouellæ apud Bonefid. & Leuncl.	1185	*Vrbanus* III *Papa Rom.* 174.
Theodorus Balsamo, Antiochenus patriarcha Græcus, cuius Commentarii extant in Canones Apostolorum, & in Nomocanum Photii Patriarchæ, interprete Hereto & Agyleo. Eiusdem Meletæ lib. I. *Iur. Græcorom. part.* VII.		
Hierosolymæ à Saracenis, duce Saladino, Christianis eripiuntur; cum Laodicea, Ptolemaide, & aliis. Vrsperg. Meyer.	1187	*Gregorius* VIII *Papa Rom.* 175.
	1188	*Clemens* III *Papa Rom.* 176.
	1190	HENRICVS VI Friderici filius Imp. regnat annos VIII. Siffrid. Vrsperg. Viterb. Vincent. Meminit & Nicet. fol. 235.
	1191	*Cælestinus* III *Papa Rom.* 177.
Leontius Monachus patriarcha Constantinop. 95.	1192	
Dositheus patriarcha Constantinop. 96.	1193	Azo Iurisconsultus, Bononiæ floret.
Georgius II *Xiphilinus patriarcha Constantinop.* 97.	1194	
ALEXIVS IV Angelus Imp. regnat annos VIII. Nicet.	1195	
Iohannes IX *Camaterus patriarcha Constantinop.* 98. *Nicetas Choniates, Logotheta & cubicularius, hoc tempore vixit, & scripsit non tantum historiam illam suam, quæ extat Græcè Latinè, interprete VVolfio; sed etiam Thesaurum orthodoxæ fidei, qui extat interprete P. Morello, Paris.* *Euthymius Zigabenus monachus, etiam huius est aui, qui scripsit Panoplian orthodoxæ fidei contra hæreticos. Extat interprete Franc. Zino Veron.*	1198	*Innocentius* III *Papa Rom.* 178.
	1199	PHILIPPVS Cæsar regnat annos IX Vrsperg. Eius vxor Irene Constantinopolitana. Nicet. fol. 238. De qua est oratio M. Crusii. Postea occisus ab Othone palatino de VVitelsbach. Arnold. Lubec. Trith. in Hirsaug. Otho de S. Blasio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRONOLOGIA.

ORIENS.		OCCIDENS.
	1200	*Ioachimus Abbas Calaber, propheta.*
ALEXIVS IV Angelus Imper. mens. VI. Nicet.	1203	
ALEXIVS Ducas Murzufflus Imp. menses II. Nicet. in hoc desinit, continuãte Nicephoro Gregora. Franci & Latini Constantinopolin sedem Imperii Orientalis, Balduino Flandro duce, occupant.	1204	
BALDVINVS Flander Imp. Constantinopolitanus, regnat mens. XI. Meyer. in Flandr. Ita imperium Orientale tum trimembre euasit.		
THEODORVS Lascaris, Niceæ in Asia imperat ann. XVIII. Trapezuntem in Ponto occupauit Comnena familia. Niceph. Gregor. ab hoc incipit: vt & Prætor Græciæ, apud Leuncl.		
Thomas Maurocenus Venetus, patriarcha Constantinop. I.		
HENRICVS Balduini F. Imper. Constantinop. regnat ann. X.	1206	
Michael IV Autorianus patriarcha Constantinop. 99. sed sedit in Asia.		
	1208	Philippo Cæsare occiso Otho IV imperat solus.
	1210	FRIDERICVS II Imper. & rex Siciliæ, imperat annos XL. Vrsperg. in hoc desinens. Monachus Paduan. tomo III histor. Germ. fol. 581. Elegans de eo oratio N. Cisneri. Extant eius Imp. Leges regni Siciliæ, cum Commentariis Sebastiani Neopodami. Item Reformatio Imperii, publicata Moguntiæ Anno 1236. Item epistolæ eius variæ per Petr. de Vineis, Cancellarium collectæ. Item de arte venandi cum auibus. Meminit eius & Gregoras fol. 69. Sepultus Panormi in Sicilia.
		Accursius Florentinus IC. hoc temp. glossas scripsit in Ius Iustiniani.
	1215	*Concilium Lateranense, cuius decreta passim iuri canonico inseruntur.*
PETRVS Allissiodorensis Imper. Constantinop. regnat ann. V.	1216	*Honorius III Papa Rom. 129.*
Manuel philosophus, patriarcha Constantinop. 102.		
Germanus II patriarcha Constantinop. 103.	1222	
ROBERTVS Petri F. Imp. Constantinop. regnat an. VII. Nicet. fol. II.		
FL. IOHANNES III Ducas Imp. Nicenus, regnat in Asia annos circiter XXXIII. Nicet. Eius Nouellæ apud Leuncl.		
	1226	S. LVDOVICVS Rex Galliæ.

BALDVINVS

CHRONOLOGIA.

ORIENS.		OCCIDENS.
	1227	*Gregorius IX Anagninus Papa Rom. I. Auctor quinque librorum Decretalium, operâ F. Raymundi. Platina, M. Polon. Antonin. Florent.*
BALDVINVS II Imp. Constantinop. annos XXXI.	1229	
	1230	Fridericus II Imper. Hierosolymam recuperat.
	1239	Factiones Guelforum & Gibellinorum, in Italia. Platina, Sigon.
Methodius II patriarcha Constantinop. 104.	1240	
	1241	*Cælestinus IV Papa Roman.*
	1243	*Innocentius IV Papa Roman.*
	1244	*Concilium Lugdunense, in quo Pontifex Fridericum II Imp. deponit. c. Ad Apostolicam, De sent. & reiud. in 6.*
	1245	*Cardinales Romæ primùm facti, qui antea principales parochi Ecclesiarum vrbis Romæ fuissent.*
		HENRICVS VI Landgrauius Thuringiæ, rex Rom. contra Frider. II. regnat ann. I. Siffrid. Vincent.
	1246	GVILHELMVS Hollandus, rex Rom. contra Frid. II Imp. regnat ann. IX. Trithem. in Hirsang. Barland. in Comit. Holland. cap. 17.
	1250	CVNRADVS IV Friderici II Imp. F. eo mortuo, rex Roman. regnat annos III.
Germanus Monachus, iterum patriarcha Constantinop.	1254	*Alexander IV Papa Rom. 183.*
THEODORVS Iunior Ducas, Imper. Orientalis regnat annos III. Niceph. Gregor. Leuncl. Princeps doctus, cuius extat de communicatione naturali liber, interprete Cl. Alberio.	1255	Guilhelmo occiso, & Conrado mortuo, Interregnum.
Nicephorus Blemmydos designatus patriarcha Constantinop. 106. nominat. Pro eo suffectus Arsenius Monachus.		
IOHANNES IV Ducas Imp. Orientalis ann. I.	1258	RICHARDVS Anglus, Rex Rom. creatus in Schismate, regnat annos VI.
MICHAEL Palæologus hactenus Niceæ residens, eiectis Latinis, & Cõstantinopoli recuperata, & Iohanne Duca abdicato, Imp. Orientis regnat annos XXIV. Niceph. Leuncl. Egnat.		ALFONSVS Castellæ rex, Cæsar creatus contra Richardum, regnauit titulotenus annos X V. Tarapha. Rit. Ab hoc sunt tabulæ illæ Alphonsinæ.
Nicephorus II patriarcha Const. 107.	1259	Odofredus I.C. floret.
Germanus III Patriarcha Const. 108.	1260	
Iosephus patriarcha Constantinop. 109.	1261	*Vrbanus IV Papa Rom 184.*
	1265	*Clemens IV Papa Rom.*
	1268	Cunradinus Cunradi IV Imp. F. Friderici II Imp. N. à Carolo Gallo victus, suasu pontificis, Neapoli cum aliis decapitatur. Rit.
	1271	*Gregor. X Papa Rom. 185.* Gul. Durandus, auctor Speculi.

Universidad de Deusto Biblioteca

ORIENS.		OCCIDENS.
	1272	Iohannes Seneca Theutonicus, primus glossas in Decretum Gratiani conscripsit.
	1273	RVDOLPHVS Habsburgius Comes, rex Rom. creatus, regnat annos XVII. Albert. Argentin. ab hoc incipit, & Chronicon Colmariense par.2. Cuspinian. in Austria. Trithem. Siffrid. Sigon. de regno Ital. in hoc desinit. Sepultus Spiræ.
Iohannes X *Beccas, Patriarcha Constantinop. 110.*	1274	*Concilium generale Lugdunense, in quo S. Bonauentura obiit.*
	1276	*Innocentius* V *Papa Rom. 187.*
		Hadrianus V *Papa Rom. 188.*
		Iohannes XX *Papa Rom. 189.*
	1277	*Nicolaus* III *Papa Rom. 190.*
	1278	Rudolphus Imper. occiso Ohocaro rege Bohemiæ, Austriam recuperat. Æn. Syluius in Bohem.
	1281	*Martinus* II *Papa Rom. 191.*
ANDRONICVS senior Palæologus Imper. regnat annos L. Niceph. Gregor. Laonic. Chalcocandetes sub hoc orditur historiam Turcicam: Nicephorus Callistus Xantopulus historiam Ecclesiasticam huic dedicauit. Extat Latinè interprete Langio. Sunt & Theoduli cuiusdam, & Cyprii declamationes Panegyricæ in hunc Andronicum, in Biblioth. Palat.	1283	
Georgius Cyprius patriarcha Constantinop. 111.	1284	
	1285	*Honorius* IV *Papa Rom. 192.*
	1288	*Nicolaus* IV *Papa Rom. 193. Martin. Polon. qui in hoc desinit, appendice ab alio addita.*
Annales Turcici & Musulmanna Leunclauii ab hoc fere anno incip.	1289	
Athanasius patriarcha Constantinop. 112. Tyrus, Sydon, Tripolis, Berytus a Sultano Ægypti Christianis eripiuntur & deuastantur.	1290	
	1292	ADOLPHVS Nassouius Comes, rex Roman. creatus regnat annos VII. Siffrid. Albert. Trithem.
Iohannes XI *patriarcha Constant. 113.*	1294	*Cælestinus* V *Papa Rom. 194.*
	1295	*Bonifacius* VIII *Papa Rom. 195. Librum sextum Decretalium edidit In quem Ioh. Andreas Bononiensis commentatus est.*
	1299	ALBERTVS Rudolphi F. Austriacus rex Roman. creatus, regnat ann. VIII. Albert. Cuspinian. Rolevvinck. Sepultus Spiræ.
Athanasius iterum patriarcha Constp.	1301	
Nilus Archiepiscopus Thessalonicensis, scripsit contra primatum Papæ Rom. Quod extat Græcè & Latinè, interprete Flaccio & Vulcanio.	1303	*Benedictus* IX *dictus* XI *Papa Roman. 196.*

Nipho

ORIENS.		OCCIDENS.
	1305	*Clemens* V *Papa Rom. 197. Constitutiones, a se dictas Clementinas edidit. Hic sedem Papalem transtulit Auenionem in Gallias quã tenuit ipse & successores eius annos* LXXI. *Onuphr. Trithem.*
	1308	HENRICVS VII Lüzelburgensis Imp. regnat annos IV. Albert. Conrad. Vicerius eius historiam scripsit. Antonin. Flor. Postea a Monacho intoxicatus. Sepultus Pisis.
Nipho patriarcha Constantinop. 114.	1311	*Concilium Viennense.*
	1314	FRIDERICVS III Austriacus, in Schismate creatus, postea abdicauit. Albert. Cuspin.
		LVDOVICVS IV Bauarus Imp. regnat annos XXXII. M. Albert. Trithem. in Hirsaug. Et Genealog. Bauar. Andr. Ratisb. Auent. Rolevvinck. Vxor eius Margaretha Hollandica, de qua Barland. c.24. Eius constitutiones de iure Imperii, & confirmatione Pontificis, extant.
Iohannes XII *Glycys, patriarcha Constantinop. 115.*	1316	*Iohannes* XXI *dictus* XXII *Papa Rom.* 198. *Hic Extrauagantes edidit, Clementinis additas, in quas Gonzelinus de Cassanis commentatus est.*
Gerasimus patriarcha Constantinopol. 116.	1320	
Esaias patriarcha Constantinop. 117.	1322	Fridericus III a Ludouico Imp. prœlio victus & captus postea abdicat. Auentin.
	1327	*Nicolaus* V *Papa Rom. contra Iohannem* XXII. *in schismate ab Imperatore factus.*
		Guilelmus Occam, & Marsilius Patauinus, doctissimi viri, Imperatoris auctoritatem contra Pontificem scriptis defendunt.
		Albericus de Rosate & Cynus IC.
ANDRONICVS II Palæologus Imper. regnat annos VIII. Eius vxor Irene Alemana. Niceph. Gregor. Leuncl. Egnat.	1332	
	1333.	Rupertus senior Palatinus Elector instituit Academiam Heidelbergens. Trithem. Irenic. VVimpheling.
	1334	*Benedictus* X *dictus* XII *Papa Roman. 199.*
Iohannes XIII *Patriarcha Constantinop. 118.*	1341	
IOHANNES V Palæologus Andronici F. Et IOHANNES VI Cantacrizenus Impp. regnant annos XVII. Niceph. Gregor. In his claudit historiam suam, Laon. Chalocand. Leuncl. Egnat.		
	1342	*Clemens* VI *Papa Rom. 200.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRONOLOGIA.

ORIENS.

Iohannes Cantamzenus Imp. Constantinop. a Iohanne Palæologo coactus abdicauit & monasticam vitam ingressus est. In qua scripsit orationes illas & Apologiam pro Religione Christiana contra Alcoranum Turcicum: extant Græco-latinè, interprete Gualtero, Basil.

Callistus Patriarcha Constantinop. 120.

Philotheus Patriarcha Cõstantinop. 121.

Turci a Palæologis fratribus de regno Constantinop. concertantibus inuitati in Europam, primùm traiecerunt, sub Amurathe. Laon. Leuncl.

Macarius patriarcha Constãtinop. 122.

Nilus patriarcha Constantinop. 123.

Maximus Planudes Monachus Græcus, multorum librorum scriptor & Commentator, floret.

Emanvel II Palæologus Imp. annos XXXIV. Laonic. Chalocand. Leunclau.

Historia Politica Constantinop. Græco-latinè edita a M. Crusio in Turco-græcia hincincipit. Huius Imp. extant præcepta educationis Regiæ ad Iohannem F. Græce-latinè per Leuncl.

OCCIDENS.

1346 Carolvs IV Bohemus Imp. creatus contra Ludovic. Imp. regnat annos XXXII. Naucler. Syluius, Petrarch. Theodor. de Nyhem. vita eius ab ipso descripta, & oratio funebris edita per Reinec. Eius aurea bulla, & leges quædam Francicis additæ fol. 345. Sepultus Pragæ.

1347 Ludouicus Bauarus Imper. obit, sepultus Monaci.

1348 Gvnthervs Schvvarzenburgicus, rex creatus contra Carolũ Imp. Sexto pòst mense obiit.

1352 *Innocentius* VI *Papa Rom. 201.*

Bartolus & Baldus IC. florent.

1356 Aurea Bulla a Carolo IV & Ordinibus Imperii edita, Latinè & Germanicè.

1357 *Balduinus Archiepiscopus Treuerensis, Henrici* VII *Imp. frater, ad quem Lupoldus de Bebenburg, postea Episcopus Bambergensis, scripsit librum de iuribus Imperii & potestate Electorum.*

1360

1361 Academia Pragensis a Carolo Imp. fundata.

1362 *Vrbanus* V *Papa Rom. 202.*

1363

1371 *Gregorius* XI *Papa Rom. 203.*

1375

1376 *Gregorius Auenione Romam redit.*

1378 *Vrbanus* VI *Papa Rom. 204. Et contra hunc Clemens* VII *PP. Roman. Schisma* XXVII. *omniũ longissimum, quod annis quinquaginta continuatum est. Cuius historiam scripsit Theodoric. de Nyhem.*

1379 VVenceslavs Caroli F. rex Roman. regnat annos XXI. Cuspin. Æn. Sylu. Auent. Nyhem.

1380 Bombardæ inuentæ. Polydor. II. cap. XI.

1384

1389 *Bonifacius* IX *Papa Roman. 205.*

1394 *Benedictus* XI *dictus* XIII *Papa Rom.*

Antonius

CHRONOLOGIA.

ORIENS.

Antonius IV *patriarcha Constantinop. 124.*

Tamberlanes Scytharum rex Baiazetem Turcarum Imper. captum carcere inclusit. Æn. Syluius in Asia.

Græci multi immanitatẽ Turcicam pertimescentes & instans excidium præsagientes, Italiam petunt, per quos illuc literæ Græcæ & studiorum melior cultura inuecta. Inter quos Emanuel Chrysoloras, Theodorus Gaza, Georgius Trapezuntius, Emanuel Moschopulus, Demetrius Chalcocondetes, Marullus Constantinop. & alii.

Callistus II *Patriarcha Constantinop. 125.*

Iohannes VII Manuẽlis F. Palæologus Imp. regnat annos XXVII. Laonic. Leuncl.

Euthymius II *Patriarcha Constp. 127.*

Iosephus II *Patriarcha Constp. 128.*

Imperator & Patriarcha Constantinop. Ferrariense Concilium accedunt, pacis inter Græcos & Latinos faciendæ ergõ.

Bessarion fit Cardinalis.

Gregorius III *patriarcha Constantinop. 129.*

OCCIDENS.

1398

1400 VVenceslao Cæsari imperium per Electores abrogatũ. Tomo III histor. German. par. II, fol. 180.

Robertvs Palatinus, rex Romanorum creatus regnat annos IX. Cranz. Naucler. Auentin. Trithem. Blond. Antonin. Cuspinian. Nyhem. Egnat. Volaterr. Gestorum sub rege Roberto & Ludouico vicario liber, in Archiuis Palat. Sepultus Heidelbergæ.

1404 *Innocentius* VII *Papa Rom. 206.*

1406 *Gregorius* XII *Papa Rom. 207.*

1409 *Concilium Pisanum.*

Alexander V *Papa Rom. 208.*

1410 Iodocvs Marchio Moraviæ Rex Rom. creatus mens. VI.

Iohannes XXII *dictus* XIII *Papa Roman. 209.*

1411 Sigismvndvs Caroli IV F. Imp. regnat annos XX. Cranz Cuspin. Æn. Syluius Nyhem Ant. Florent. Naucler. & alii. Meminit eius & Laonic. Chalcocand. fol. 305, & 403. Extat eius reformatio Imperii, & Bullæ variæ.

1414 *Concilium generale Constantiense inchoatum, finitum deinde anno 1418. Maio. De quo Syl. Nyhem.*

1417 *Martinus III dictus* V *Papa Rom. 210.*

1418

1419

1424

1428 *Clemens* VII *abdicauit. Schisma* XXVI *finitum.*

1431 *Eugenius* IV *Papa Rom. III.*

Concilium Basiliense inchoatum, finitum postea anno 1442 Æn. Syluius.

1435 *Abbas Panormitanus, Iuris Pontificii interpres primarius.*

1438 *Concilium Florentinum Ferrariæ inchoatũ.*

Albertvs II Austriacus rex Romanorum creatus, regnat ann. I. mens. 9. Cuspinian. Antonin.

1439 *Felix* V *dictus* V *Papa Roman.*

1440 Fridericvs III Austriacus Ernesti F. Imper. regnat annos LIII. Æn. Syluius, in Europa. VVimphel Anton. Floren. Cuspinian. in hoc desinit. Panegyr. Hermolai Barbari. Eius reformatio Imperii, publicata anno 1442. Sepultus Viennæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRONOLOGIA.

ORIENS.		OCCIDENS.
	1441	Typographica ars inuenta. VVimphel. cap. 65.
Georgius Castriotus, dictus Scanderbegus, Dux Epiri & Albaniæ, Turcis strenuè resistit.	1442	*Concilium Basiliense absolutum.*
CONSTANTINVS XV Palæologus Imp. vltimus Christianus, regnat annos circiter VII. Laonic. Leuncl.	1445	
	1447	*Nicolaus V Papa Rom. 212.*
	1449	*Nicolaus de Cusa, Cardinalis doctiss.* Aluarotus I.C. Feudista insignis.
Constantinopolis quarto kal. Iunii a Mahomete Othomanno, Amurathis F. capta, Constantinus Imp. cum vxore & sobole cæsus, imperium Christianorum in Oriente finitum. Laon. Chalcocand. Æn. Syl. Godefrid. Lang. Cruſ. in Turco-græcia.	1452	
	1455	*Calistus III Papa Rom. 213. Blond. in* hoc desinit.
Capta est Corinthus a Mahomete, Peloponnesus tributaria facta, pulso Thoma Palæologo.	1458	*Pius II prius Æneas Syluius, Papa Rom. 214. Cuius opera varia.*
	1459	Maximilianus I Friderici Imper. F. nascitur. Qui deinde anno 1486. Rex electus regnat cum patre annos VII. & anno 1493. Imp. regnat annos XXV.
Mahometes Turcarum rex Imperium etiam Trapezuntinum suæ potestati, decollato Dauide Comneno rege, subdidit. Chalcocand. qui hic desinit. Leuncl. XV. Muſulman. Ita totum Orientis Imperium euersum, & in Turcas translatum. Quorum etiam periodus fatalis, impiæq; & exosæ Deo tyrannidis finis instare videtur. AMEN.	1460	

Ε' ΠΙΤΟΜΗ

Ex Leunclauii & Sambuci bibliothecis.

ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ, γνωμοφύλακος τοῦ πανσεβάστου σεβαστοῦ, καὶ νομοφύλακος τῆς Θεσσαλονίκης, κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Ἀρμενοπόλε.

EPITOME DIVINORVM SACRORVMQVE CANONVM, A VENERABILI * SEBASTO, ET Nomophylace, iudiceque Thessalonicensi, domino Constantino Harmenopulo, confecta.

* Dignitas in Palatina nomina, de qua diximus in officiis palatinis.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ.

PROLOQVIVM.

Τῶν κανόνων οἱ μὲν εἰσὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, οἱ δὲ τῶν οἰκουμενικῶν ἑπτὰ ἁγίων συνόδων, οἱ δὲ τῶν μερικῶν συνόδων, οἱ δὲ ἁγίων. Τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων ἡ μὲν πρώτη ἐν Νικαίᾳ, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, κατὰ Ἀρείου, ἔκτισμα τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ λέγοντος, συνηθροίσθη, τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων ἁγίων ἁπάντων πατέρων, οὓς καὶ ἀνεθεμάτισεν. ἡ δὲ δευτέρα ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου συνηθροίσθη κατὰ τῶν πνευματομάχων, ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων ἁπάντων πατέρων, οὓς καὶ ἀνεθεμάτισεν. ἡ δὲ τρίτη ἐν Ἐφέσῳ ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ συνηθροίσθη κατὰ Νεστορίου, τοῦ φιλὸν ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν δογματίζοντος, καὶ Κελεστίνου, Δίκαιον ἁγίων ἁπάντων πατέρων, οὓς καὶ ἀνεθεμάτισεν. ἡ δὲ τετάρτη ἐν Χαλκηδόνι ἐπὶ Μαρκιανοῦ συνηθροίσθη κατὰ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς, τὰς δύο φύσεις τοῦ Θεανθρώπου λόγου μὴ τὴν ἕνωσιν λεγόντων συγκεχύσθαι, καὶ εἰς μίαν φύσιν ἀποτελεσθῆναι, ἑξακοσίων τριάκοντα ἁγίων ἁπάντων πατέρων, οὓς καὶ ἀνεθεμάτισεν. ἡ δὲ πέμπτη ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ πρώτου ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθεῖσα, ἑκατὸν ἑξήκοντα ἁγίων ἁπάντων πατέρων, ἐπὶ τετάρτης ἐπεκύρωσε δόγματα, καὶ τοὺς αἱρετικωτάτους τῶν τότε ἀνεθεμάτισε, καὶ σὺν αὐτοῖς Ὠριγένην, καὶ τοὺς αἱρετικοὺς ἅπαντας. ἡ δὲ ἕκτη ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ αὕτη συναθροισθεῖσα, ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ἁγίων ἁπάντων πατέρων ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, τοὺς μίαν θέλησιν καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ δογματίζοντας ἀνεθεμάτισε. κανόνας ἓξ δὲ αὕτη ἐξέθετο, ὥσπερ οὐδὲ ἡ πέμπτη. καὶ διατοῦτο ἡ ἐν Τρούλλῳ συνηθροίσθη, ἡ καὶ ἕκτη λεγομένη, ἡ τις καὶ τῶν Κωνσταντινουπόλιν ἐν τῷ Τρούλλῳ συνηθροίσθη τοῦ Παλατίου, Δίκαιον εἴκοσιεπτὰ ἁγίων ἁπάντων πατέρων, καὶ κέλευσιν Ἰουστινιανοῦ τοῦ ῥινοτμήτου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Πωγωνάτου, δι' ἔκθεσιν καὶ μόνον κανόνων. ὅθεν καὶ ἕκτη τοσαυτοχρόνως), ὡς τὸ τῇ ἕκτῃ ἐλλεῖπον αὐτὰ πληρώσαι, ἅπερ ἐστὶν ἡ τῶν κανόνων ἔκθεσις. ἡ δὲ ἑβδόμη ἐν Νικαίᾳ ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ συνηθροίσθη κατὰ τῶν εἰκονομάχων, τριακοσίων ἑξήκοντα καὶ ἑπτὰ ἁγίων ἁπάντων πατέρων, οὓς καὶ ἀνεθεμάτισε. Τῶν δὲ μερικῶν συνόδων ἡ μὲν καὶ τῶν Κωνσταντινούπολιν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συνηθροίσθη ἐπὶ Φωτίου πατριάρχου, ἡ καὶ πρώτη καὶ δευτέρα λεγομένη. ἡ δὲ, ἐπὶ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου ἐν τῷ θεοτοκίῳ ναῷ τῆς θείας ἁγίας σοφίας, ἥτις τὸν ἐβδόμην ἐκύρωσε συνοδον. ἡ δὲ, ἐν Ἀγκύρᾳ, πεσοῦσαν τὴν οἰκουμενικὴν πρώτης συνόδου, καὶ τῶν ἁγιοπατέρων τὰ ὁρισθέντα συνέσεως. ἡ δὲ, ἐν Ἀγκύρᾳ, ἐκκλησιαστικῆς ἕνεκα κατηστάσεως συναθροισθεῖσα. ἡ δὲ, ἐν Γάγγρᾳ, ἥτις μὲν τὸν ἐν Νικαίᾳ συνέσει. καὶ τινος Εὐσεβίου, τὸν γάμον διαβάλλοντος, καὶ ἄλλα τινὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας τοῦ χάριν, ἃ καθ' ἕκαστον αἰνιγματίζει. ἡ δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας, δύο δὲ

ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ, γνωμοφύλακος τοῦ πανσεβάστου σεβαστοῦ, καὶ νομοφύλακος τῆς Θεσσαλονίκης, κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Ἀρμενοπόλε.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ.

Τῶν κανόνων οἱ μὲν εἰσὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, οἱ δὲ τῶν οἰκουμενικῶν ἑπτὰ ἁγίων συνόδων, οἱ δὲ τῶν μερικῶν συνόδων, οἱ δὲ ἁγίων. Τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων ἡ μὲν πρώτη ἐν Νικαίᾳ, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, κατὰ Ἀρείου, ἔκτισμα τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ λέγοντος, συνηθροίσθη, τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων ἁγίων ἁπάντων πατέρων, οὓς καὶ ἀνεθεμάτισεν. ἡ δὲ δευτέρα ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου συνηθροίσθη κατὰ τῶν πνευματομάχων, ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων ἁπάντων πατέρων, οὓς καὶ ἀνεθεμάτισεν. ἡ δὲ τρίτη ἐν Ἐφέσῳ ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ συνηθροίσθη κατὰ Νεστορίου, τοῦ φιλὸν ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν δογματίζοντος, καὶ Κελεστίνου, Δίκαιον ἁγίων ἁπάντων πατέρων, οὓς καὶ ἀνεθεμάτισεν. ἡ δὲ τετάρτη ἐν Χαλκηδόνι ἐπὶ Μαρκιανοῦ συνηθροίσθη κατὰ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς, τὰς δύο φύσεις τοῦ Θεανθρώπου λόγου μὴ τὴν ἕνωσιν λεγόντων συγκεχύσθαι, καὶ εἰς μίαν φύσιν ἀποτελεσθῆναι, ἑξακοσίων τριάκοντα ἁγίων ἁπάντων πατέρων, οὓς καὶ ἀνεθεμάτισεν. ἡ δὲ πέμπτη ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ πρώτου ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθεῖσα, ἑκατὸν ἑξήκοντα ἁγίων ἁπάντων πατέρων, ἐπὶ τετάρτης ἐπεκύρωσε δόγματα, καὶ τοὺς αἱρετικωτάτους τῶν τότε ἀνεθεμάτισε, καὶ σὺν αὐτοῖς Ὠριγένην, καὶ τοὺς αἱρετικοὺς ἅπαντας. ἡ δὲ ἕκτη ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ αὕτη συναθροισθεῖσα, ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ἁγίων ἁπάντων πατέρων ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, τοὺς μίαν θέλησιν καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ δογματίζοντας ἀνεθεμάτισε. κανόνας ἓξ δὲ αὕτη ἐξέθετο, ὥσπερ οὐδὲ ἡ πέμπτη. καὶ διατοῦτο ἡ ἐν Τρούλλῳ συνηθροίσθη, ἡ καὶ ἕκτη λεγομένη, ἡ τις καὶ τῶν Κωνσταντινούπολιν ἐν τῷ Τρούλλῳ συνηθροίσθη τοῦ Παλατίου, Δίκαιον εἴκοσιεπτὰ ἁγίων ἁπάντων πατέρων, καὶ κέλευσιν Ἰουστινιανοῦ τοῦ ῥινοτμήτου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Πωγωνάτου, δι' ἔκθεσιν καὶ μόνον κανόνων. ὅθεν καὶ ἕκτη τοσαυτοχρόνως), ὡς τὸ τῇ ἕκτῃ ἐλλεῖπον αὐτὰ πληρώσαι, ἅπερ ἐστὶν ἡ τῶν κανόνων ἔκθεσις. ἡ δὲ ἑβδόμη ἐν Νικαίᾳ ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ συνηθροίσθη κατὰ τῶν εἰκονομάχων, τριακοσίων ἑξήκοντα καὶ ἑπτὰ ἁγίων ἁπάντων πατέρων, οὓς καὶ ἀνεθεμάτισε. Τῶν δὲ μερικῶν συνόδων ἡ μὲν καὶ τῶν Κωνσταντινούπολιν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συνηθροίσθη ἐπὶ Φωτίου πατριάρχου, ἡ καὶ πρώτη καὶ δευτέρα λεγομένη. ἡ δὲ, ἐπὶ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου ἐν τῷ θεοτοκίῳ ναῷ τῆς θείας ἁγίας σοφίας, ἥτις τὸν ἐβδόμην ἐκύρωσε συνοδον. ἡ δὲ, ἐν Ἀγκύρᾳ, πεσοῦσαν τὴν οἰκουμενικὴν πρώτης συνόδου, καὶ τῶν ἁγιοπατέρων τὰ ὁρισθέντα συνέσεως. ἡ δὲ, ἐν Ἀγκύρᾳ, ἐκκλησιαστικῆς ἕνεκα κατηστάσεως συναθροισθεῖσα. ἡ δὲ, ἐν Γάγγρᾳ, ἥτις μὲν τὸν ἐν Νικαίᾳ συνέσει. καὶ τινος Εὐσεβίου, τὸν γάμον διαβάλλοντος, καὶ ἄλλα τινὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας τοῦ χάριν, ἃ καθ' ἕκαστον αἰνιγματίζει. ἡ δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας, δύο δὲ

PROLOQVIVM.

CANONES alii sunt sanctorum apostolorum, alii sacrarum septem Oecumenicarum synhodorum, alii synhodorũ particularium, alii quorundam sanctorum. Prima synhodus Oecumenica Nicææ, sub Constantino Magno, aduersus Arium, qui creaturã esse dicebat Dei Filium, conuenit; ac omnino CCCXVIII diuis sanctis patribus congressis, Arium anathemati subiecit. Secunda CL patres habuit, coacta Constantinopoli sub Theodosio magno, cõtra * Pneumatomachos, quos anathemate feriit. Tertia sub Theodosio minore coiit Ephesi contra Nestorium, qui Christum tradebat nudũ hominem esse, contraq; Celestinum. Adfuere patres CC, & in istos anathematis est promulgata sententia. Quarta Chalcedone conuenit sub Marciano, aduersus Dioscorum & Eutychem, qui duas SERMONIS, Dei pariter & hominis, naturas post vnionem commistas, in vnam naturam redactas dicebant: ideoq; a DCXXX patribus ibidem anathemati subiecti fuerũt. Quinta sub Iustiniano primo Constãtinopoli collecta, quum CLX sancti patres adessent, quarta synhodi decreta cõfirmauit, eiq; resistentes, & inter hos Origenem, atque omnes hæreticos, anathemate multauit. Sexta itidem Constantinopoli habita, congressis CLXX sanctis patribus, sub imperio Constantini Barbati, anathematis sententiam tulit in eos, qui vnam in Christo voluntatem, & vnam agendi vim tradebant. Canones & ipsa nullos exposuit, vti nec quinta fecerat. Ideoq; coacta in Trullo palatii Constãtinopolitani synhodus alia fuit, CCXXVII patrum, Iustiniani naribus mutilati, Barbati filii, inssu; canonum dumtaxat exponendorum caussa. Quapropter & ista sexta dicitur, vti quæ suppleuerit, quod sextæ deerat, canonum scilicet expositionem. Septima Nicææ sub Constãtino, & matre ipsius Irene, congregata fuit aduersus imaginum aduersarios, qui a CCCLXVII patribus istic anathemati fuere subiecti. Particularium synhodorum vna Constantinopoli celebrata fuit in templo sanctorum apostolorum sub Photio patriarcha, quæ prima & secunda dicitur: alia sub Leone & Cõstantino, in celeberrimo sanctæ Dei Sapientiæ templo, quæ septimã synhodũ confirmauit. Alia coiit Ancyræ, de iis, qui lapsi fuissent, vniuersali prima synhodo antiquior. Alia Cæsareæ, antiquior Ancyrana, ecclesiasticæ rei constituẽdæ collecta. Alia Gangræ, post Nicænam, aduersus Eustathium quendam, qui matrimonium vituperabat, & alia præter ecclesiasticam traditionẽ docebat, quæ singulatim anathemate damnat. Alia

* qui diuinitatem Spiritus sancti oppugnabat

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRÆFATIO.

ἐν τῷδε τῇ συνέδρῳ σύνοδοι. ἡ μὲν ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ, κατὰ Παύλου Σαμοσατέως, ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν λέγοντος· ἡ δὲ ἐπὶ Κωνσταντίου, ἥ τε μεγάλη Κωνσταντίνου, ἡ λύσις καὶ τὰς κανόνας ἐξέθετο. ἡ δὲ, ἐν Λαοδικείᾳ τῆς *Καπατιανῆς Φρυγίας. ἡ δὲ ἐν Σαρδικῇ, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν συνῆλθε. δεξαμένου γὰρ Κωνσταντίνου, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Κώνσταντα τὸν πρεσβύτερον Ῥώμης κρατοῦντα, πόλεμον αὐτῷ διὰ γραμμάτων ἠπείλησεν, εἰ μὴ παύσαιτο διαστρέφων τὴν ἐκκλησίαν. ὁ δὲ αὐτήρεσε, τὴν τῆς πίστεως ἀκρίβειαν ζητῶν. καὶ διὰ τὸ δόξαν αὐτοῖς τι καὶ τῷ Ῥώμης, ἡ σύνοδος αὕτη συνηθροίσθη, τριακοσίων ποσαρακοντα καὶ ἑνὸς ἁγίων ἐσυ πατέρων, ἥτε ἐν Νικαίᾳ κυρώσασα σύνοδον, καὶ κανόνας ἐξέθετο. ἡ δὲ, ἐν Καρθαγένῃ, ἡ τις ἐπὶ Θεοδοσίου μικρὸν συνηθροίσθη, διακοσίων δεκαεπτὰ ἁγίων ἐσυ πατέρων, μεθ' ὧν ἦσαν καὶ οἱ τοποτηρηταὶ τοῦ πάπα, ἥτε ἐν Νικαίᾳ καὶ αὕτη κυρώσασα σύνοδον, καὶ κανόνας ἐξέθετο. Καρθαγένα δὲ μέρος τῆς Καρχηδόνος ἐστίν. ἡ δὲ Καρχηδὼν, ἐπαρχία τῆς Ἀφρικῆς. καὶ τὰ μὲν τῶν συνόδων, ἕως ἔχει. οἱ δὲ τῶν ἁγίων κανόνες, οἱ μὲν εἰσιν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου Διονυσίου Ἀλεξανδρείας. οἱ δὲ τοῦ ἁγίου Πέτρου Ἀλεξανδρείας· οἱ δὲ, τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ· οἱ δὲ, ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ μεγάλου Βασιλείου· οἱ δὲ, ἐκ τοῦ πρὸς τὸν Λητοίου Μελιτινῆς τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Νύσσης· οἱ δὲ, ἐκ τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας ἀποκρίσεων· οἱ δὲ ἐκ τοῦ ἀποκρίσεων τῶν Κωνσταντινουπόλεως σωσθ. Νικηφόρου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κατέχοντος, πρός τινας μοναχούς. οἱ δὲ, ἐκ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἐπισκόπων· οἱ δὲ τοῦ ἁγίου πατριάρχου Νικηφόρου. εἰσὶ δὲ τῶν μὲν ἁγίων ἀποστόλων κανόνες πε. τῶν δὲ ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων, τὸ πρῶτον κανόνες κ. τὸ δεύτερον, ἑπτά· τὸ τρίτον, η· τὸ τέταρτον, λ· τὸ δὲ ἐν Τρούλλῳ, ρϐ· καὶ τὸ ἑβδόμης, νϐ· τῶν δὲ μερικῶν συνόδων, τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον λεγομένης, ιζ· τὸ τῆς ἁγίας σοφίας, γ· τὸ ἐν Ἀγκύρᾳ, κε· τὸ ἐν Καισαρείᾳ, ιε· τὸ ἐν Γάγγρᾳ, ιθ· τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, κε· τὸ ἐν Λαοδικείᾳ, ξ· τὸ ἐν Σαρδικῇ, κα· καὶ τὸ ἐν Καρθαγένῃ, ρλδ. ἐπὶ δὲ καὶ τῶν ἁγίων, τοῦ ἁγίου Διονυσίου Ἀλεξανδρείας, κανόνες δ· τοῦ ἁγίου Πέτρου Ἀλεξανδρείας, ιε· τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ, ιϐ· τοῦ μεγάλου Βασιλείου, πε· τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, η· τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, ιη· τοῦ πατριάρχου Νικηφόρου, θ· τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ε· τοῦ δὲ πατριάρχου ἁγίου Νικηφόρου, ι. Τούτων τοίνυν ἡμεῖς τὴν ὑποθεσιν ἐν ὀλίγοις διαλαμβάνομεν, λέγοντες ἰδίᾳ πρῶτον, τοὺς περὶ ἐπισκόπων διαλαμβάνοντας, καὶ ὅσοι τούτων εἰσὶν ἐχόμενοι. εἶτα τοὺς περὶ πρεσβυτέρων, διακόνων, καὶ ὑποδιακόνων, καὶ ὅσοι τούτων ἐχόμενοι· μεθ' οὓς τοὺς περὶ κληρικῶν, καὶ ὅσοι τούτων ἐχόμενοι· μεθ' οὓς τοὺς περὶ μοναχῶν, καὶ μοναστηρίων· καὶ μετ' αὐτοὺς, τοὺς περὶ λαϊκῶν, καὶ ὅσοι καθολικοὶ εἰσὶ· καὶ τέλος, τοὺς περὶ γυναικῶν· ἐν ἑξ τμήμασι τὰ πάντα τῶν κανόνων πραγματείαν ποιησάμενοι. ἑκάστου δὲ τῶν τμημάτων, ὑπογραφὰς πάλιν κεφαλαιωμένας, εἰς σωτηρίαν ἅμα καὶ εὑρεσιν εὐρυνοῦμεν καὶ ζητημάτων.

*Πακατιανῆς

ad vrbem Syriæ Antiochiam. ac duæ quidem in ea synhodi celebratæ sunt. Vna, sub Aureliano, contra Paulum Samosatenum, qui Christum dicebat esse purum hominem: altera, sub Constantio, Constantini magni filio, quæ Canones exposuit. Alia fuit habita Laodiceæ, quæ in Pacatiana Phrygia sita est. Alia Sardicæ, propter huiusmodi causam. Quum Arti sectam Constantius amplexus fuisset, frater eius Constans, Romæ veteris imperator, bellum ei per litteras minatus est, ni ecclesiam peruertere desineret. Rescripsit ille, se fidei doctrinam accuratam quærere. Quapropter ex ipsorum & Romani episcopi sententia, CCCXLI sancti patres in hac synhodo cõuenerunt, quæ auctoritate Nicænæ synhodi sancita, canones etiam exposuit. Alia Carthagine fuit habita, sub Theodosii imperio, CCXVII sanctis patribus collectis, quibuscum aderant & Papæ vicem gerentes. Auctoritate synhodi Nicænæ stabilita, canones etiam exposuit. Carthago autem, Carchedonis pars est. Et Carchedon, Africæ prouincia. Et synhodorum quidẽ hæc ratio est. Sanctorum vero canones, partim sunt ex epistola sancti viri, Dionysii Alexãdrini: partim, Petri Alexandrini: partim, Gregorii miraculorum opificis: partim, ex Basilii magni epistolis: partim, ex epistola Gregorii Nyssæni ad Letoium episcopum Melitenæ: partim, ex Timothei Alexandrini responsis: partim, ex responsis Constantinopolitanæ synhodi ad monachos quosdam, Nicolao sanctissimo patriarcha præside: partim, ex epistolis Cyrilli: partim, Nicephori patriarchæ. Sanctorum apostolorum canones numero sunt LXXXV: *vniuersalium synhodorum, primæ, canones* XX: *secundæ,* VII *tertiæ,* VIII: *quartæ,* XXX: *in Trullo celebratæ,* CII: *septimæ,* XXII. *Particularium vero synhodorum, eius, quæ prima & secunda dicitur,* XVII: *ad sanctam Sophiam habitæ,* III *Ancyranæ,* XXV: *Cæsariensis,* XV: *Gangrensis,* XIX: *Antiochenæ,* XXV: *Laodicensis,* LX: *Sardicensis,* XXI: *& Carthaginensis,* CXXXIV: *Præterea sanctorum, Dionysii Alexandrini,* IV *sunt canones: Petri Alexãdrini,* XV: *Gregorii miraculorum opificis* XII: *Basilii magni,* LXXXVI: *Gregorii Nyssæni,* VIII: *Timothei Alexandrini,* XVIII. *Nicolai patriarchæ,* IX: *Cyrilli,* V: *Nicephori patriarchæ,* X. *His ergo quidquid continetur, compendio nos isto nunc complectimur, collocatis primo seorsum canonib. iis, qui de episcopis tractant, & quotquot his adfines sunt: deinde, qui de presbyteris, diaconis, & subdiaconis, atq; his adfines: postea, qui de monachis, & monasteriis: ac secũdum illos, qui de laicis agunt, & quotquot sunt generales: in extremo, qui de mulieribus: sectionibus omnino sex vniuersa canonum tractatione comprehensa & absoluta. Harum vero sectionum quælibet rursus particulares habet titulos, vt ratione magis compendiaria, & dilucidiore, quod quæritur, inueniri possit.*

SACRI

ΟΙ ΙΕΡΟΙ ΚΑΙ ΘΕΙΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΤ' ΕΠΙΤΟΜΗΝ.

SACRI CANONES IN COMPENDIVM REDACTI.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ, ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

DE EPISCOPIS, SECTIO PRIMA.

De electione & ordinatione episcoporum.

ΤΙΤΛΟΣ Α'.

TITVLVS I.

Κανὼν Α' τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Canon I Apostolorum.

Ἐπίσκοπος ὑπὸ δύο ἢ τριῶν ἐπισκόπων χειροτονείσθω.

Episcopus a duobus vel tribus episcopis ordinator.

Canõ IIII synhodi I, & XIX Antiochenæ. XIII & XLIX Carthaginiensis.

Constituatur autẽ maxime quidem ab omnibus episcopis in prouincia, vel saltẽ a tribus: reliquis per litteras suffragantibus. Rogandi potestatẽ metropolitanus habeat.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

SCHOLIVM.

Ὁ μὲν πρῶτος τῶν ἁγίων κανόνων περὶ καθιερώσεως χειροτονίας φησίν. ὁ δὲ τῆς α συνόδου περὶ ψήφου. ταύτῳ δὲ κατάστασιν καὶ χειροτονίαν καλεῖ.

Canon iste apostolorum de consecratione ac manuum impositione loquitur. Prima vero synodi canon, de electione. Hanc enim & constitutionem, & ordinationem vocat.

ὁ τῆς α, καὶ ὁ β τῆς 6.

VI synhodi I, & II synhodi II.

Valeant consuetudines archiepiscoporũ antiquæ, & suis in prouinciis quisq; potestatẽ habeat. Quod si quis absq; metropolitani sententia factus fuerit episcopus, deponitor.

Κρατείτω τὰ ἀρχαῖα ἔθη τῶν ἀρχιεπισκόπων, καὶ τῶν οἰκείων ἐπαρχιῶν ἑκάστῳ ἐξουσιαζέτω. εἰ δέ τις ἐπίσκοπος τῆς μητροπολίτου δίχα γνώμης, καθαιρείσθω.

ὁ τῆς α, καὶ ὁ ιθ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

VI primæ, & XIX Antiochenæ.

Vbi canonice a multis fit electio, si duo vel tres contentiose contradicant: pluriũ calculus valeat, & nulla contradicentium habeatur ratio.

Κανονικῶς ψήφου πολλῶν γινομένης, εἰ δύο ἢ τρεῖς φιλονείκως ἀντιλέγοιεν, τῶν πλειόνων ἡ ψῆφος κρατείτω, καὶ οἱ ἀντιλέγοντες ἔστωσαν ἄκυροι.

ΣΧΟΛΙΟΝ ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ.

SCHOLIVM PHILOTHEI Patriarchæ.

Σημείωσαι τὸ Κανονικῶς, καὶ τὸ, εἰ Φιλονείκως. ὁ γὰρ ἁπλῶς εἶπε, ψήφου πολλῶν γινομένης· οὐδὲ, εἰ ἀπλέγοιεν, ἁπλῶς. εἰ γὰρ ἀφιλονείκως καὶ ὀρθῶς ἀπλέγοιεν, οὐδεὶ δύο πάντως παραδέοι.

Nota illud Canonice, *&*, si contentiose. *non enim simpliciter dixit, Vbi a multis fit electio: nec simpliciter, si contradicant. Quippe si absq; contentione ac recte contradicant, omnino ne duo quidem aspernandi erunt.*

ὁ ν τῆς ἐν καρθαγένῃ.

I. Carthaginiensis.

Τοῦ δὴ τριῶν ἐπισκόπων ἐπισκόπου ψηφιζομένου, εἰ αὐτολογία πρὸς αὐτοῦ γένοιτο, καὶ ἕτεροι δύο τοῖς τρισὶ προσζυγήτωσαν. καὶ ἔτως, εἰ λυθῇ τούτων καθαρὸς φανείη, χειροτονείσθω.

Quum a tribus episcopis eligitur episcopus, si contradictio intercesserit; alii duo tribus adiungantur. atq; ita, si esse purus horum iudicio visus fuerit, ordinator.

ὁ ς τῆς ἐν σαρδικῇ.

VI Sardicensis.

Εἰ δέ τινι ἐπαρχίᾳ εἷς μόνος ἐπίσκοπος καταλειφθῇ, κἀκεῖνος παρὰ τῆς μητροπόλεως κληθεὶς εἰς ἐπισκοπὴν χειροτονίαν, μὴ παραγένηται, μήτε μὴν αὐτηρέσῃ, * τὸ ἱκανὸν ὁ μη-

*Si alicui prouinciæ dumtaxat vnus episcopus reliquus fuerit, atq; is a metropolitano arcessitus ad episcopi ordinationem, non venerit, neq; rescripserit: *sufficientiã*

Universidad de Deusto
Biblioteca

τροπολίτης ἐχέτω. μητροπολίτης δὲ χειροτονούμενος, καὶ οἱ πλησιόχωροι τῆς ἐπαρχίας συναθροισθήσονται.

* ΣΧΟΛΙΟΝ ΦΙΛΟΘΕΟΥ.

Τυπικὸν ἱκανὸς ἔστω ὁ μόνος ὁ μητροπολίτης εἰς τὸ ψηφίσασθαι. οὐ γὰρ ὁ χειροτονήσει μεμετωμένος αὐτὸς, εἰ μὴ κατὰ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα.

ὁ κε τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

Ἐν κώμῃ ἢ χώρᾳ, ἐν ᾗ καὶ πρεσβύτερος ἀρκεῖ, ἐπίσκοπος μὴ γινέσθω· ἵνα μὴ τὸ τοῦ ἐπισκόπου κατατελίζηται ὄνομα.

ὁ λ τῶν ἀποστόλων, καὶ ὁ γ τῆς ζ.

Ὃς ἢ δι' ἀρχόντων ἐπίσκοπος γένηται, * καθαιρείσθω τε καὶ ἀφορίζέσθω μετὰ τῶν κοινωνούντων αὐτῷ. πάσι γὰρ ὑπερορίοις ἱερωμένοις ἡ παρὰ κοσμικῶν ἀρχόντων, ἄκυρος.

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

Διὰ πλῶτος κακίας ὑπερβολῆς. τὸν πάντων ἢ ὁ αἱρεσιμαχίζ ὑπὸ ταδριάρχου Γεννάδιος ἐγκύκλιος ἀπέστειλε.

ὁ ιη τῶν ἐν Καρθαγένῃ.

Μανθανέτω ὁ χειροτονούμενος τὸ τῶν συνόδοις δόξαν τα.

ὁ λς τῶν ἀποστόλων, καὶ ὁ ζ καὶ η τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

Ὁ χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος εἰ μὴ τὴν λειτουργίαν δέξαιτο, ἀφορίζεσθω ἕως ἂν δέξηται. εἰ δὲ παρὰ τὸ λαὸν μὴ δεχθῇ, ὁ μὲν κλῆρος ἀφορίζεσθω, ὅτι μὴ τὸν ὄχλον πεπαίδευκεν· αὐτὸς δὲ ἐπίσκοπος μενέτω.

ὁ ιξ τῶν Μεγάλης Βασιλείου.

Οἱ τὴν χειροτονίαν ἐξομνύμενοι, μὴ ἀναγκάζεσθωσαν· καὶ μάλιστα, εἰ καὶ μηδεμία παραμυθία ἐκ τοῦ ὅρκου ῥημάτων εἴη.

ὁ ις τῶν ἁγίων λεγομένης.

Ἐπίσκοπος μηδενὶ τρόπῳ ἐν ἐκκλησίᾳ γένεσθω, ἧς ὁ πρεσβύτερος ἔτι ζῇ, καὶ τῆς ἰδίας ἀπολαύει τιμῆς· εἰ μὴ πρότερον αὐτὸς τὴν ἐπισκοπὴν παραιτήσαιτο. δεῖ γὰρ πρότερον κανονικῶς μετ' ἐξετάσεως τὸν ἐπίσκοπον καθαιρεθῆναι, καὶ ἕτερον αὐτὶ αὐτοῦ προβιβασθῆναι.

ὁ δ τῆς ἐν Σαρδικῇ.

Καὶ εἰ παρὰ τῶν γειτνιώντων ἐπισκόπων ἐπίσκοπος καθαιρεθῇ, καὶ φάσκῃ πάλιν ἔχειν ἀπολογίαν, εἰ μὴ ὁ Ῥώμης ἐρίσῃ, ἕτερος εἰς τὸν αὐτοῦ καθέδραν μὴ καθιζέσθω.

metropolitanus habeat. Quum autem metropolitanus ordinatur, etiam finitimi prouinciæ adsint.

* SCHOLIVM PHILOTHEI.

Hoc est, etiam solus sufficiens & idoneus sit ad eligendum. non enim ipse solus ordinabit, nisi secundum apostolicum canonem.

XXV Laodicensis.

In vice autem, vel villa, vbi presbyter sufficit, non fiat episcopus: ne nomen episcopi vilescat.

XXX apostolorum, & III septimæ.

*Qui per magistratus factus fuerit episcopus, * deponitor & segregator, vnà cum eis, qui cum ipso communionem habent. omnis enim electio sacerdotis, quæ a mundanis magistratibus fit, irrita est.*

* SCHOLIVM.

Propter excessum malitiæ. Talem vero etiam anathemati subiicit Gennadii patriarcha hinc inde missa epistola.

XVIII Carthaginiensis.

Qui ordinatur, a synodis decreta sciat.

XXXVI apostolorum, & VII & VIII Antiochenæ.

Ordinatus episcopus, si munus hoc non susceperit; tam diu segregator, donec susceperit. Sin a populo non fuerit acceptus, clerus quidem segregator, quod plebem non instruxerit: ipse vero maneat episcopus.

X Basilii Magni.

Qui ordinationem eiurant, non cogantur: ac præsertim, si nullum ex iuristurandi verbis solatium sit.

XVI synhodi, quę I & II dicitur.

Episcopus nullo modo fiat in ecclesia, cuius præses adhuc viuit, & honore suo fruitur: nisi prius ipse repudiauerit episcopatum. Oportet enim prius secundum canones adhibito examine deponi episcopum, & sic alium in eius locum promoueri.

IIII Sardicensis.

Si episcopus a vicinis episcopis depositus fuerit, ac rursum dicat, habere se purgationem: nisi Romanus episcopus statuerit, alius in solium ipsius ne constituitor.

QVIS

ΤΙΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΓΙΝΕΤΑΙ, ΚΑΙ ΤΙΣ ΟΥ ΓΙΝΕΤΑΙ.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ὁ πτῶν ἀποστόλων.

Νεοφώτιστος, ἢ ἐκ φαύλης διαγωγῆς, ἐπίσκοπος μὴ γινέσθω, εἰ μὴ * θείᾳ χάριτι.

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἤγουν, εἰ ἀποκάλυψις περὶ αὐτοῦ γένηται, ὡς περ ἐπὶ τοῦ Ἀνανίου καὶ Παύλου.

ὁ οζ αὐτῶν.

Ἑτερόφθαλμος καὶ χωλὸς, εἰ ἄξιος, ἐπίσκοπος γινέσθω.

ὁ οη αὐτῶν.

Τυφλὸς ἢ, καὶ κωφὸς, μὴ γινέσθω.

ὁ ιζ τῆς αὐτῆς λεγομένης.

Μηδεὶς τῶν λαϊκῶν ἢ μοναχῶν αθρόον εἰς τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ὕψος ἀναγέσθω, εἰ μὴ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πρότερον βαθμοῖς ἐξετάζοιτο, ἐν ἑκάστῳ τάγματι τὸν νενομισμένον χρόνον ἀποπληρῶν.

ὁ ι τῆς ἐν σαρδικῇ.

Καὶ ἐξ ἀγροῦ πλάσιος, ἢ σχολαστικὸς, εἰς τὴν χειροτονίαν μὴ καθιζέσθω, εἰ μὴ διὰ χρόνου καὶ δοκιμασίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πρότερον διέλθοι βαθμούς. ὁ γὰρ μὴ ἅπτων, νεόφυτος.

ὁ ιβ τῆς ἐν λαοδικείᾳ.

Ὁ χειροτονησόμενος ἐπίσκοπος, εἰ μὴ τὸν ψαλτῆρα γινώσκοι, καὶ τὴν θείαν πίστιν γράφοι, καὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἐρωτηματικῶς, ἀλλὰ μὴ παροδικῶς ἀναγινώσκει, ὥστε καὶ αὐτὸν κατὰ τὰ θεῖα ἐντάλματα αἰσθάνεσθαι, καὶ τὸν ὑπ' αὐτὸν διδάσκειν λαὸν, μὴ χειροτονείσθω.

ὁ κη τῆς δ.

Οἱ πόντου, καὶ ἀσίας, καὶ θρᾴκης, καὶ οἱ βάρβαροι, παρὰ τῆς κωνσταντινουπόλεως χειροτονείσθωσαν, τῶν ἴσων πρεσβείων τῇ ῥώμης ἀξιωθέντος, διὰ τὴν τῶν σκήπτρων μετάθεσιν.

QVIS FIAT EPISCOPVS, ET QVIS NON FIAT.

TITVLVS SECVNDVS.

Canon LXXX apostolorum.

*Recens per baptismum illuminatus, aut ex praua conuersatione, non fiat episcopus, nisi * diuina gratia.*

* SCHOLIVM.

Videlicet, si reuelatio de ipso contigerit, quemadmodum Ananiæ de Paulo.

LXXVII eorumdem.

Qui alterum dumtaxat oculum habet, & qui claudus est, si dignus fuerit, episcopus fiat.

LXXVIII eorumdem.

Cæcus autem, & surdus, non fiat.

XVII eius, quæ I & II dicitur.

Nemo laicorum vel monachorum subito ad episcopatus sublimitatem prouehatur, nisi gradibus ecclesiasticis prius exploretur, consuetum tempus in ordine quolibet complens.

X Sardicensis.

*Ex foro diues, aut * scholasticus, in pontificatu non constituatur; nisi per aliquod temporis spatium, & explorationem, gradus ecclesiasticos prius percurrerit. nam qui sic non agit, nouitius est.*

* id est, cautum patrum.

XII Laodicenæ.

Ordinandus episcopus, nisi librum psalmorum tenet, omnemque scripturam diuinam, & sacros canones indagatorie, non transitorie legit, ita quidem, vt & ipse secundum præcepta diuina viuat, & subitum sibi populum doceat, non ordinator.

XXVIII synhodi IIIII.

Episcopi Ponti, & Asiæ, & Thraciæ, & barbari, a Constantinopolitano ordinantor: qui pares cum Romano consequutus est honores, propter imperii translationem.

ΤΙΝΑ ΔΕΙ ΠΟΙΕΙΝ ΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΤΡΙΤΗ.

ὁ λη τῶν ἀποστόλων, καὶ ὁ κε τῆς ἐν αὐτοχείᾳ.

Διοικείτω μετ' ἐξουσίας τὰ τῆς ἐκκλησίας ὁ ἐπίσκοπος πράγματα, μή τι τούτων σφετερίζόμενος, ἢ καταχαρίζόμενος, ἢ τοῖς συγγενέσι δοὺς, εἰ μή πως ὡς πένησιν, ἢ τὴν ἐξουσίαν τούτοις τοῖς συγγενέσι παρέχων. ὁ γὰρ παρεκβαίνων, ἐπιτιμάσθω περὶ τῆς ἐκκλησίας.

QVÆNAM FACERE DEBEAT EPISCOPVS.

TITVLVS III.

Canon XXXVIII apostolorum, & XXV Antiochenæ.

Episcopus cum potestate res ecclesiæ administret, nihil ex eis depeculando, vel abutendo, vel cognatis dando, (nisi forte tamquam pauperibus) vel potestatem in eas cognatis concedendo. Qui delinquit, ab ecclesia multator.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὁ μ τῶν ἁποστόλων, κ ὁ κδ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

Φανερούσθω πᾶσ ἕ ἐπίσκοπ, κ τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα· ὡς αὖ κ ὁ ἐπίσκοπ Διατίθηται, κ ἡ ἐκκλησία μένῃ ἀζήμι.

ὁ μα τῶν ἁποστόλων.

Τῶν τ ἐκκλησίας πραγμάτων ὁ ἐπίσκοπ ἐξουσιαζέτω, κ διοικείτω πάντα κ τὸ θεῷ φίλον.

ὁ κς τ τετάρτης.

Οἰκονόμ ἑκάστ τῶν ἐκκλησιῶν ἀπὸ πρ κλήρ γινέσθω. ὁ δ τότ καταφρονῶν ἐπίσκοπ, ἐπιμεληθήσετα· ἐ μητροπολίτ δ μὴ ποιοῦντ οἰκονόμον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτ, ὁ πατριάρχης ποιείτω· κ ἐ ἐπίσκοπ μὴ ποιοῦντ, ὁ μητροπολίτης. κ ταυτὰ κ ἐπὶ τ μοναστερίων.

ὁ ιθ τ ἐν τῷ Τρούλλῳ.

Οἱ τῶν ἐκκλησιῶν προϊστάμενοι, μάλιστα μὲν πάντες· ἐξαιρέτως δ ἐν τ κυριακαῖς διδασκέτωσαν, ἐκ τ θείων γραφῶν τὰ τ γραφῆς ἐξηγούμενοι λόγια.

ὁ γ τ ἐν Καρθαγένῃ.

Ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι, κ διάκονοι, ἐγκρατεῖς ἐν ἅπασιν ἔστωσαν, ἵνα τῶν αἰτουμένων τυγχάνωσι· κ γυναικῶν ἀπέχεσθωσαν.

ὁ μγ τ αὐτῆς.

Τοῖς μετανοοῦσιν ὁ ἐπίσκοπ τὴν μετάνοιαν ὁρίζετω, κ παρὰ γνώμην αὐτ, πρεσβύτερος αὐτὸς, εἰ μὴ δι' ἀνάγκην, μὴ καταλαμβάνετω. κ ὁ μὴ προσδεχόμεν οὕτ μετανοοῦντας, καθαιρείσθω.

ὁ δ Μεγάλ Βασιλείου.

Καὶ εἴ τινι τούτων φιλανθρωπότερ δι' ὑπερβολὴν ἐξομολογήσεως ἔγνωσται, συγγνωστέ.

ὁ ε τ ἐν Καρθαγένῃ.

Ἔστωσαν ἔκδικοι, ἵνα μὴ ὁ ἐπίσκοπ ἐνοχλῆται.

ὁ νδ ταύτης.

Ὃ ἐν παροικίᾳ κ γνώμην, ὑφ' ὃν ἐστιν, ἐπίσκοπ κατάσας, ἐπὶ τ οἰκείων ὅρων μενέτω.

ΤΙΝΑ ΔΕΙ ΜΗ ΠΟΙΕΙΝ τὸν ἐπίσκοπον.

ἘΠΙΓΡΑΦΗ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ὁ ιδ τῶν ἁποστόλων, κ ὁ ιε τ α κ ς λεγομένης.

XL apostolorum, & XXIIII Antiochenæ.

Tam episcopi, quam ecclesiæ res manifestentur: vt & de suis disponat episcopus, & ecclesia damni maneat expers.

XLI apostolorum.

Ecclesiæ res episcopus in potestate habeat, easque prout Deo gratum fuerit, administret.

XXVI synhodi IIII.

Cuilibet ecclesiæ dispensator ex clero constituitor. Hoc qui negligit episcopus, multabitur. Quod si metropolitanus in ecclesia sua dispensatorem non facit, patriarcha faciat: & si non facit episcopus, faciat metropolitanus. consimiliter & in monasteriis agendum.

XIX habitæ in *Trullo. *Secretarii nempe, quod erat in palatio Constantinopoli.

Qui præsunt ecclesiis, maxime quidem omni tempore; sed præcipue tamen diebus dominicis doceant, ex sacris scripturis oracula scripturæ enarrantes.

III Carthaginiensis.

Episcopi, presbyteri, & diaconi, continentes in omnibus sunto; vt quæ petunt, impetrent: & a mulieribus abstinento.

XLIII eiusdem.

Pœnitentibus episcopus pœnitentiam statuat, & præter ipsius sententiam presbyter eos, nisi vrgente necessitate, non reconciliet. Tum qui pœnitentiam agentes non recipit, deponitor.

IIII Basilii Magni.

Quod si horum aliquē humanius tractauerit, ob excellentem confessionem; veniam meretur.

V Carthaginiensis.

Sint defensores [ecclesiarum], vt episcopus non molestetur.

LIIII eiusdem.

Qui in paræcia de sententia illius, cui subest, constitutus est episcopus: intra limites suos maneat.

QVÆ AB EPISCOPO FIERI NON DEBEANT.

TITVLVS IIII.

Canon XIIII apostolorum, & XV eius, quæ I & II dicitur.

Ἐπίσκοπ μὴ ἐᾶν τὴν ἑαυτ παροικίαν, ἑτέρᾳ ἐπιπηδάτω, εἰ μὴ τοῖς ἐκεῖ *λυσιτελέστερ, ὡς διδασκαλικώτερ, κρίνοιτο· κ ὑπὸ πολλῶν ἐπισκόπων, κ κλησθῇ, κ παρακληθῇ.

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

Οὐκ ὀφὴ πᾶσ ἀεὶ τῆς ἐκεῖ συμβαίνειν, ἅπερ φησίν· ἀλλὰ πρὸς καιρὸν, ὠφελείας χάριν τῆ λαῆ, & πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν αὐ ἀκάμψαι.

ὁ ιγ κ ὁ κδ τ ἐν αὐτιοχείᾳ.

Εἴ τις ἐπίσκοπ αὐδ πολλῆς παρακλήσεως κ γραμμάτων ἔ μητροπολίτ εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν ἀφίκοιτο, κ χειροτονοίη κ διοικοίη πράγματα, τά τε πραχθέντα ἀκύρα, κ αὐτὸς καθαιρείσθω.

ὁ κα τῆς ἐν αὐτιοχείᾳ, κ ὁ α τῆς ἐν καρθαγένῃ.

Ἀπὸ ἠ παροικίας εἰς παροικίαν ἐπίσκοπ μὴ καθιζάνω, μήτε αὐθαιρέτως, μήτε ὑπὸ λαῶ ἐκβιαζόμεν, μήτε ὑπὸ ἐπισκόπων ἀναγκαζόμεν.

ὁ α τῆς ἐν σαρδικῇ.

Ὁ ἐ ἀπὸ ταπεινοτέρας πόλεως ἐφ' ὑψηλοτέραν μεταπηδῶν ἐπίσκοπ, ὡς ἀλαζὼν κ πλεονέκτης, μὴ ἐ λαϊκῆ κοινωνίαν ἐχέτω.

ὁ ς τούτης.

Εἰ δέ τις κ γράμματα τῶν τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐν ᾗ μετέπεσε, δείκνυ, ἀξιοῦντα δῆθεν αὐτὸν εἰς τὸν αὐτῶν προσασίαν· ὡς ῥαδιουργίαν πεποιηκώς, κ σάσεως αἴτι, μὴ ἐ ἐν τῷ τέλ τῆς κοινωνίας ἀξιούσθω.

ὁ ις τῆς ἐν αὐτιοχείᾳ.

Καὶ *σχολάζων ἐπίσκοπ, εἰ δίχα τελείας συνόδου, (τελεία δέ ἐστιν, ὅταν κ ὁ μητροπολίτης παρῇ) ἐπὶ σχολάζουσαν ἐκκλησίαν ἐπιπηδήσ, κἂν ὁ τῆς πόλεως ἐκείνης λαὸς ἐθελήσῃ, ἀποβλητ ἔστω.

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἡ συνοδικὴ τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ ἀφήγησις, συγχωρεῖ & μεταθέσεις ἐπισκόπων γίνεσθαι, γνώμη τοῦ πρωτεύοντος αὐτῶν, χρείας καὶ περιγύσεις πρὸς τὸ λυσιτελέστερον. & κατ' ἐπίδοσιν ἐπισκόπου & ἑτέραν ἐπισκοπὴν δίδοσθαι τοῦτο πρὸς τῶν πρωτεύοντος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ, οὗ ἦ & πάσης τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς τὴν διοίκησιν ἔχει ἀρχιερατικῶν ἁπάντων δικαίων πεπίστται, ὅσα & γνήσιος ἀρχιερεὺς ἔπαθλον. πάρεξ τοῦ ἐν τῷ ἱερῷ συνθρόνου ἐκαθίζεσθαι.

ὁ ιη τῆς ἐν ἀγκύρᾳ.

Ὃ ἢ περὶ τῆς αὐτοῦ μὴ δεχθεὶς παροικίας, εἰ ἑτέρας παροικίαις ἐπελθὼν στασιάζῃ, ἀφορίζέσθω. συναριθμείσθω ἢ, εἰ θέλῃ, τοῖς πρεσβυτέροις. στασιάζων ἢ καὶ ἐν αὐτοῖς, κ τῆς & πρεσβυτέρου τιμῆς ἀπωθείσθω.

*Ne suam paræciam relinquens episcopus, insiliat in alteram: nisi *conducibilior eis, tanquam ad docendum magis idoneus, iudicetur; idq, plurium episcoporum tam iudicio, quam hortatu.*

* SCHOLIVM.

Non, vt semper illic adsit, istuc dicit: sed ad tempus, vtilitatis populi caussa, & vt rursus suam ad paræciam reuertatur.

XIII & XXII Antiochenæ.

Si quis episcopus absque multa cohortatione ac litteris metropolitani aliam in prouinciam abeat, & ordinet, & res administret: tum irrita sint, quæ ab eo sunt gesta; tum etiam ipse deponitor.

XXI Antiochenæ, & I Carthaginiensis.

De paræcia in paræciam non constituatur episcopus, nec sponte sua, nec a populo vim adhibente, nec ab episcopis cogentibus.

I Sardicensis.

Qui a ciuitate humiliori ad sublimiorem transilit episcopus, tamquam adrogans & auarus, ne quidem laici communionem habeat.

II eiusdem.

Si quis autem & litteras eius ciuitatis hominum, in quam transiit, arcessentes scilicet ipsum, vt præsit eis, ostendit: quasi qui fraudem commiserit, & seditionis sit auctor, ne quidem in fine communionem impetret.

XVI Antiochenæ.

Etiam vacans episcopus, si absq; integra synodo (& integra est, quum & metropolitanus adest) in ecclesiam vacantem insilierit, licèt ita ciuitatis illius populus voluerit, reiiculus esto.*

* SCHOLIVM.

Synhodica Michaëlis patriarchæ sententia permittit & translationes episcoporum fieri, de iudicio illius, qui primas inter eos est: visu sic poscente, ad maiorem fructum. Item, episcopo concedi & episcopatum insuper alterū a primate, in territorio ipsius: in quo, & omnibus eius finibus, omnia pontificalia iura exercebit, quæcumque pontifex eorum germanus exercet: excepto, ne in templo cum throno collocetur.

XVIII Ancyranæ.

Qui a paræcia sua non est susceptus, si alias paræcias inuadens, seditiones excitat: segregator. Referatur autem, si velit, in numerum presbyterorum. Quod si & inter hos seditiose se gerat, etiam presbyteri honore deturbator.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ο κατ᾽ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

Ἀδίκως ἢ ἐκβληθεὶς, κ᾽ εἰς ἑτέραν πόλιν παρελθύμενος, μὴ κωλυέσθω μέχρι, ἕως ἂν εἰς τὸν οἰκεῖον ἐπανέλθῃ.

ο λε τ᾽ ἀποστόλων.

Ἐπίσκοπος ὑπερόρια μὴ χειροτονείτω, παρελθόμενος τὰ ἐγχωρίων. ἐλεγχθεὶς ἢ, καθαιρείσθω μὲν καὶ αὐτὸς χειροτονηθέντες.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Τὸ μὲν συνοδικὸν σημείωμα τ πατριάρχου Μιχαὴλ, τοῦ ὑπάτου χαρτοφύλακος τῶν φιλοσόφων, τὸ μὲν ὑπισχνούμενον ἐφ᾽ ἑνὶ ῥητῷ καταψηφίζεται χρόνου· εἰ μὴ τις μετὰ παρόντων καὶ δευτέραν παρακλησιν παιδευθῆναι βούλεται. τὸν δὲ χειροτονηθέντα ὑπὸ οἰκείᾳ τῇ ἀνοσίᾳ ἱερατεύειν, ὧν ἦν καὶ χειροτονήσας· συγχωρεῖ δὲ τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ πίστεως πάντας χαράσσειν, καὶ κατηχεῖν, καὶ βαπτίζειν τοὺς ὁτιδήποτε ὄντας, καὶ θείων καὶ τῆς μυστικῆς μεταδιδόναι.

ο ις τ᾽ α, κ᾽ ο ιϛ τ᾽ ἐν Σαρδικῇ.

Εἴ τις ἐπίσκοπος τὸν ἑτέρου διαφέροντα παρὰ γνώμην οἰκείαν χειροτονήσῃ, ἄκυρος ἡ χειροτονία.

ο νδ τ᾽ ἐν Καρθαγένῃ.

Καὶ εἰ τοῦτον κατέχῃ, κ᾽ μὴ ἀποδῶ, ἐπιτιμάσθω.

ο κδ τ᾽ δ.

Ὁ κληρικὸς ἄλλης ἐκκλησίας δεξάμενος, εἰ μή πως δι᾽ ἄλωσιν τ᾽ αὐτῶν πατρίδος, ἀκοινώνητος σὺν ἐκείνοις ἔστω.

ο κ τ᾽ ἐν Τρόλλῳ.

Ἐπίσκοπος ὑπερόρια δημοσίᾳ διδάσκων, τ᾽ ἐπισκοπῆς παυέσθω, τὰ τ᾽ πρεσβυτέρων ἐνεργῶν.

ο ια τ᾽ ἐν Σαρδικῇ.

Καὶ εἰς ἑτέραν διά τι παρελθόμενος πάλιν, εἰ ὁ τ᾽ πόλεως ἐκείνης ἐπίσκοπος ἀπείρως ἔχῃ διδάσκειν, μὴ συνεχέτω ἔτος ὁμιλεῖτω, καταισχυνόμενον ἐκεῖνον, καὶ τὴν ἀλλοτρίαν ἀρχὴν ἑαυτῷ μὴ ζητούμενος.

ο λδ τῶν ἀποστόλων, καὶ ὁ θ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

Δίχα τ᾽ πρώτου αὐτῶν, ποιείτωσαν *μηδὲν οἱ ἐπίσκοποι· εἰ μὴ τὰ τ᾽ παροικίας ἕκαστος. ἀλλ᾽ οὐδὲ ὁ πρῶτος αὐτῶν τῶν λοιπῶν, διὰ τὴν ὁμόνοιαν.

*ΣΧΟΛΙΟΝ.

Περὶ δογματικῶν λέγει ζητήσεων, σφυμάτων καινῶν, καταστάσεως ἀρχιερέων, ὅσα τοιαῦτα.

ο αὐτός.

Δημόσια διαχειρίζων ἐπίσκοπος, εἰ μὴ πωλοιτο, καθαιρείσθω.

ο ϛ τ᾽ δ, κ᾽ ο ιθ τ᾽ ζ.

Ὁ χειροτονήσας, ἢ προβαλὼν ἐπί τι χρήμασι, μέχρι κ᾽ *προσμονερίου, καθαιρείσθω σὺν τῷ χειροτονηθέντι ἢ προβληθέντι. καὶ οἱ μεσάζοντες, κληρικοὶ μὲν ὄντες πίπτέτωσαν· λαϊκοὶ ἦ, ἢ μοναζόντες, ἀναθεματιζέσθωσαν.

*al. προσμοναρίου.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἡ τῶ Ταρασείου πρὸς Ἀδριανὸν πάπαν Ῥώμης ὁμολογία, τοὺς ὑπὲρ χρήματος χειροτονήσαντας, δυσσεβεῖς εἶναι καὶ μακεδονίους, καὶ ἴσως αὐτὸν πνευματομάχον τίθησι, καὶ τὸ πρόσφατον ἰδὼν λογίζεται παρομοίως, τὸ πνεῦμα καὶ αὐτὸς τὸ ἅγιον ἀργυρίου πωλοῦντας, οἷς ὁμοίως ἀργυρίου πέφρικε τὸν υἱόν. Τὸ ἢ χρυσόβουλον τῶ Βασιλέως Ἰσαακίου τῶ κομνηνῶ, ὡσαύτως ἐπεκύρωσε καὶ τὸ συνοδικὸν ψήφισμα τῶ πατριάρχου Μιχαὴλ, φησὶν· ὅτι τὴν ἀποστασίαν τῶν ἱερέων, καὶ ὅτι τοὺς κανονικῶς, τὸν πλημμελοῦντα ἐργεῖται τύπον, καὶ μᾶλλον ὅτι τὰ χρυσοῦ πλέον τὸν χρυσοῦν τοῦτον ὁλοσκοποῦσιν, ἀλλ᾽ ἢ μόνα τὰ ϛ χρυσᾶ νομίσματα. ἔτι μὲν, ὅτι πιεῖ αὐτὸν ἀναγκαίως· βία ἢ, ὅτε χρὴ τοιεῖ αὐτὸν ἑκόντα· καὶ ἕτερα βία, ὅτε *πιεῖ αὐτὸν ἱερέα ὡσαύτως καὶ ὡσὰν τὰ κανονικὰ, ἀπὸ τῶ ἐρύντος χωρὶς λαμπάς, ἰώμισμα χρυσᾶ ἓν, ἀργυρᾶ ϛ, κελεῦσται ἕξ, κελῆς *μοδίους ἓξ σίτου μέτρας, ἡμίεργα μοδίους ϛ, καὶ *ὄρνις λ. ταῦτα ἢ ἐπεκύρωσε καὶ ἕτερα συνοδικὰ σημείωμα τῶ πατριάρχου Νικολάου.

*πληρεῖ.

*μόδια.

*ὄρνιθας.

ο δ τ᾽ ζ.

Ὁ χρυσίον, ἢ ἀργύριον, ἢ ἕτερον εἶδος τῶν ὑπ᾽ αὐτὸν ἀπαιτῶν, κ᾽ διά τι τέτων τ᾽ λειτουργίας ἀπείργων τινὰ, ἢ ἀφορίζων, ἢ σπῆσαι κλείων ναὸν, μὴ γινέσθω ἐν αὐτῷ τοῖς θείοις λειτουργίαις, ὑποκείσθω τοῖς τοῦ πεθεία.

Ἐπ τῆς πρὸς οὓς ὑπ᾽ αὐτὸν ἐπισκόπους.

Τῆ Μεγάλης Βασιλείου.

Μαθὼν ἢ χειροτονῶν ὅτι χρήμασι, συφιζέσθω τὸ πρᾶγμα, διὸ ϛ μὴ προσλαμβανέσθω, ἢ μὴ ἅμα λαμβανέσθω, ἀλλὰ μετὰ τοῦτο λαμβανέσθω. λαμβανέσθω γάρ ἐστι, τὸ ὁτεδήποτε λαβεῖν. ϛ τ᾽ ἢ, φιλαργυρία· ἡ δέ, ἐστιν εἰδωλολατρεία· μὴ ἐν χρεία τὰ εἴδωλα προσκυνῶμεν, μὴ ἢ τὸν Ἰούδαν μιμώμεθα, προδιδόντες ὅτι λήμμασι τὸν ἀπ᾽ ἐξ ὑπὲρ ἡμῶν σταυρωθέντα. ἐπεὶ κ᾽ τὰ χωρία, κ᾽ αἱ χεῖρες τ᾽ τὰς καρπὰς τούτους δεχομένων. Ἀκελδαμᾶ κληθήσονται.

ο κθ τῆς δ.

Ὁ καταβιβάζων ἐπίσκοπον εἰς πρεσβύτερον, ἱερόσυλος. ὁ γὰρ ὑπ᾽ αὐτὸν, κ᾽ αὐτὸν ὁ ἀνέγκλητος, ἕως κ᾽ ἐπίσκοπος.

ο ιϛ τῆς ἐν τῷ Τρόλλῳ.

Ἐπίσκοπος γυναικὶ συνοικῶν, καθαιρείσθω.

ο ιη τ᾽ ζ.

Μὴ ἢ ἐν ἐπισκοπείοις, ἢ μοναστηρίοις γυναῖκες ἐνδιαιτάσθωσαν. εἰ δέ τις ἐπίσκοπος, ἢ ἡγούμενος, δόλῳ ἢ ἐλευθέρᾳ εἰς ἀρσενίαν χρῶτο, ἐπιμαλάσθω. ἐπιμένων ἢ, καθαιρείσθω. ἔνθα ἢ ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος καθ᾽ ὁδὸν καταλύσῃ, αἱ γυναῖκες ἐκεῖνα παρόντος ἀναχωρείτωσαν.

ο ιζ τ᾽ ἐν τῷ Τρόλλῳ.

Ὁ λήψεώνων αὐδὲ ἁγίων ναὸν καθιερῶν, ὡς παρεβαίνων τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις, καθαιρείσθω.

ii, quorum interuentu gesta res est, clerici quidem, remoueantur ab officio: laici vero, vel monachi, anathematis rei sunto.

SCHOLIVM.

Tarasii patriarchæ ad Adrianum Papam Romanum epistola ecs, qui accepta pecunia ordinant, magis impios esse statuit, quam fuerit Macedonius, & sectatores eius, Pneumatomachi: itaque proditori similes dicit, vt qui & ipsi Spiritum sanctum nummis vendant, quemadmodum ille filium nummis vēdidit. Anrea vero bulla imperatoris Isaaci Comneni, quam ratam esse iussit & synhodica sententia patriarchæ Michaëlis, hæc verba continet: In ordinatione sacerdotum, & in canonico, antiqua sanctio vigorem obtineat: neve quid amplius in ordinatione capiat episcopus, qui sacerdotes ordinat, præter VII nummos dum taxat aureos. Vnū, quando eum lectorem facit: tres, quando diaconū ordinat: & alios tres, quando eum sacerdotē facit. Similiter nomine canonicis in vico habente XXX fumaria, nummū aureum vnum accipiat, argenteos II, arietem vnum, hordei modios sex, vini mensuras sex, farinæ modios sex, & gallinas XXX. Hæc autem confirmauit & aliud monumentum synhodicum patriarchæ Nicolai. Hanc interea vero bullā imperatoris Isaaci Comneni, quam ratam esse iussit & synhodica sententia patriarchæ Michaëlis, hæc verba continet: In ordinatione sacerdotum, & in canonico, antiqua sanctio vigorem obtineat: neve quid amplius in ordinatione capiat episcopus, qui sacerdotes ordinat, præter VII nūmos dum taxat aureos. Vnū, quando eum lectorem facit: tres, quando diacenū ordinat: & alios tres, quando eum sacerdotē facit. Similiter nomine canonicis in vico habente XXX fumaria, nummū aureum vnum accipiat, argenteos II, arietem vnum, hordei modios sex, vini mensuras sex, farinæ modios sex, & gallinas XXX. Hæc autem confirmauit & aliud monumentum synhodicum patriarchæ Nicolai. — Nomen dignitatis, qui & philosophorum supremus exstitit, episcopum quidem ad certi temporis vacationem damnat, gnitatis passi post primam & alteram admonitionem obtemperare nolit: ordinatum vero iubet in eo territorio sacerdotis munere fungi, in quo fuit ordinatus. Permittit & pontificibus, vt vbique de fide doceant, & catechesin tradant, & homines baptissent, vndecunq; sint, eisq; sacramenta impertiantur. quo infr.

XXI Antiochenæ.

Iniuste vero eiectus, si aliam in vrbem venerit: non istic degere prohibetor, donec ad suam redeat.

XXXV apostolorum.

Episcopus extra territorium suū ne ordinato, præter incolarū voluntatē. Eo nomine conuict⁹, vnà cū ordinato deponitor.

SCHOLIVM.

*Synhodicum vero monumentum patriarchæ Michaëlis, qui & * philosophorum supremus exstitit, episcopum quidem ad certi temporis vacationem damnat, si post primam & alteram admonitionem obtemperare nolit: ordinatum vero iubet in eo territorio sacerdotis munere fungi, in quo fuit ordinatus. Permittit & pontificibus, vt vbique de fide doceant, & catechesin tradant, & homines baptissent, vndecunq; sint, eisq; sacramenta impertiantur.*

XVI synhodi I, & XII Sardicensis.

Si quis episcopus hominem, qui alterius sit, præter illius voluntatem ordinauerit: irrita sit ordinatio.

LIIII Carthaginiensis.

Eumdem si detineat, nec reddat, multator.

XXIIII synhodi IIII.

Qui alterius ecclesiæ clericos susceperit, extra quam si capta sit eorum patria, communionis expers cum ipsis esto.

XX habitæ in Trullo.

Episcopus, qui extra suum territorium publice docet, episcopatu abdicatus, presbyterorum munere fungatur.

XI Sardicensis.

Et qui alicuius rei gratia venit aliam in vrbem, si eius vrbis episcopus docendi sit imperitus; homilias frequenter non habeat, pudore illum adficiens, alienumque magistratum sibi concilians.

XXXIIII apostolorum, & IX Antiochenæ.

*Absq; suo primate, * nihil episcopi faciant: nisi vt quisq; negocia suæ paræciæ tractet. Nec primas quidquam sine reliquis agat. propter concordiam.*

*SCHOLIVM.

De dogmaticis quæstionibus loquitur, deque publicis delictis, & institutione pontificum, & aliis talibus.

Idem.

Episcopus ea tractās. quæ ad rempublicā fiscumq; spectant; nisi desinat, deponitor.

II synhodi IIII, & XIX septimæ.

Qui quem ordinauit, vel promouit accepta pecunia, vsq; ad mansionarium; vnà cum ordinato, vel promoto, deponitor. Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὁικη τωύτης.

Ἐπίσκοπ@ σκπιῶν τι τ Δωεσσάδων αὐτεργίων τῆς ἐπισκοπῆς, κὴ μάλισα ἀρχεσιν, σκδιωκέσθω· κὴ ἡ πξᾶσις ἄκυρος μενέτω. κ ταωτὰ ἦ, κὴ ἐπὶ τ ἡγεμένων.

ὁικς τ ἐν καρθαγ ́ ́ ́

Universidad de Deusto
Biblioteca

γήσεπ, ϗ τὼ σωόδον πείσας, ἑτέραν ἀποφα-
σιν δέξεπ.

ὁ ιγ τῆς ἐν καρθαγ.

Ὁ τῇ ἰδίᾳ ὁμολογίᾳ ἢ ὑπογραφῇ ἐναντι-
ούμεν⊙ ἐπίσκοπ⊙, τῆς τιμῆς ἀποστερείσθω.

ὁ κϚ ταύτης.

Ἐπίσκοπ⊙ ἢ κληρικὸς αἱρετικὸν μὴ συνδεχέσθω, μὴ δὲ πι τῶν ἰδίων δωρείσθω, μὴ
σὶ' αὖ εἴη συγγενής.

ὁ πα ταύτης.

Τῷ ἢ αἱρετικῷ ἢ ἕλλησι χεάφοντι κλη-
ρονόμους, ἀνάθεμα.

ὁ κγ ταύτης.

Ἐπίσκοπ⊙ πέραν θαλάσσης μὴ ἀποδη-
μείτω, εἰ μὴ ϗ πρώτης τῆς χώρας ἀπολυτικὼ
λάβῃ παρέσεσιν.

ὁ λϚ ταύτης.

Ἐπίσκοπ⊙ ἢ κληρικὸς μηδὲν πρότερον
ἔχων, εἶτα κτησάμεν⊙ πράγματα, εἰ μὴ τῇ
ἐκκλησίᾳ ταῦτ' ἀφιερώσῃ, * ὡς διηρπακὼς
πράγματα, ἐνεχέσθω. καὶ εἰ συγγενικῶν δι-
καίων κληρονομήσε, κἀκ τούτων ἀφιερώτω τῇ
ἐκκλησίᾳ. ὁ δέ πι τῶν ἰδίων ἀφιερώσας, εἶτα
μεταμεληθεὶς, ἀνάξι⊙ τῆς ἐκκλησιαστικῆς
κεκινέσθω τιμῆς.

* ὡς δεσποτικὰ διηρπακώς.

ὁ λε ταύτης.

Ἐπίσκοπ⊙ ἢ κληρικὸς τὰ ἴδια τέκνα πρὸ
τῆς τῶν τρόπων αὐτῶν σωφροσύνης ἢ τῆς ἡλι-
κίας πιῶν αὐτεξούσια, τῶν πλημμελημάτων
αὐτοῖς κοινωνείτω.

ὁ πϚ ταύτης.

Μηδεὶς τῶν ὀπισκόπων πρόφασιν ἑαυτὸν
βαλμάτω τῶν πρὸ αὐτοῦ.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Τίνι ὁ πρότερον χειροτονηθεὶς τοῦ ὕστερον χειροτονηθέντος
προκάθηται. καὶ ὅτι τοῦτο ταῦτα φησίν.

ὁ ρζ ταύτης.

Εἷς ὀπίσκοπ⊙ ἑαυτῷ μὴ ἐκδικείτω δι-
άγνωσιν.

ὁ ρκ ταύτης.

Ἐπίσκοπ⊙ δίκαιον ἔχων ὀπὶ λαῷ, εἰ
δυναστεία, ἀλλὰ μὴ ὀπισκόπων κρίσι ἔτο ζη-
τείτω, ἐκκαλείτω ϗ δικάζε, εἰ καὶ γράμματα ϗ
πρωτοθρόν⊙ κέκτηται.

ὁ ρκγ ταύτης.

Ἐπίσκοπ⊙ τῆς καθολικῆς ἑνώσεως ἀμε-
λῶν, καὶ πρὸς τούτοις ὑπομνηθεὶς, μετὰ ἓξ μῆ-
νας ἀκοινώνητ⊙.

ὁ ρκδ ταύτης.

Καὶ εἰ τούτοις καταψηφίσεται, ἢ καὶ αἱρετικοὶ
μὴ προσδέχοντος αὐτοῦ τῇ καθολικῇ πρόσκλι-

purgauerit; synhodoq; persuasa, sententi-
am aliam tulerit.

XIII Carthaginiensis.

*Episcopus, qui contra confessionem vel
subscriptionem propriam facit, honore
suo spoliator.*

XXII eiusdem.

*Episcopus, aut clericus, hæreticum ad
se non recipiat, nec de suis aliquid ei donet,
tametsi cognatus sit.*

LXXXI eiusdem.

*Hæreticos vel paganos hæredes institu-
enti, anathema.*

XXIII eiusdem.

*Episcopus peregre trans mare ne profi-
ciscitor, nisi regionis suæ primatis testimo-
nium dimissorium acceperit.*

XXXII eiusdem.

*Episcopus, aut clericus, qui prius nihil
habens, bona deinceps adquisiuit; nisi ec-
clesiæ consecret ea, veluti peculatus rerum
dominicarum, reus esto. Quod si heredita-
tes iure cognationis sibi debitas adierit, et-
iam de his ecclesiæ dedicet. Qui vero de
suis aliquid consecrauerit, cuius eum post-
ea pœnituerit: ecclesiastico indignus hono-
re iudicetur.*

XXXV eiusdem.

*Episcopus, aut clericus, qui liberos suos
ante morum ætatisve stabilitatem emanci-
pat; delictorum ab eis admissorum partici-
ceps est.*

LXXXVI eiusdem.

*Nullus episcoporum præferre se iis aude-
at, qui ante ipsum sunt.*

SCHOLIVM.

*Id temporis qui prius erat ordinatus, ante posterius
ordinatum sedebat. ideoq; ista dicit.*

CVII eiusdem.

*Vnus & idem episcopus sententiam si-
bimetipsi non exsequatur.*

CXX eiusdem.

*Episcopus, qui ius in populum habet, si
potentum ope, non iudicio episcoporum id
sibi vindicet: ius illud amittat, etiamsi lit-
teras primatis habuerit.*

CXXIII eiusdem.

*Catholicam negligens vnionem episco-
pus, deque hoc admonitus; post sex men-
ses a communione secluditor.*

CXXIIII eiusdem.

*Quod si fallit in hoc, vel hæretici ad
[ecclesiam] catholicam ipso studium adhi-
bente*

θωσι, τῆς ὀπισκοπῆς ἐκπιπτέτω.

ὁ ρλϚ τούτης.

Ἐπίσκοπ⊙ λέγων πρὸς τιν⊙, ἐξομολο-
γήσωσθαί τι κατὰ δίαν αὐτῷ πλημμέλημα, εἰ
ἐκεῖν⊙ ἔξαρν⊙ γένοιτο, ὁ ὀπίσκοπ⊙ μὴ
πισθνέτω.

* al. ρλς. ὁ* ρλγ ταύτης.

Ὁ ἀδίκως μὴ κοινωνῶν τινι, καὶ αὐτὸς ἀκοι-
νώνητ⊙.

ὁ Ϛ ἁγίου Κυρίλλου.

Παρὰ τοῦτ' ἐκκλησιαστικός ἐστι θεσμὸς, τὰ
λιβέλλους παραιτήσεων προσάγειν τινὰς τῶν ἱε-
ρέων. εἰ γὰρ ἄξιοι, λειτουργείτωσαν· εἰ δὲ
μή, μὴ παραιτείσθωσαν, ἀλλ' ὡς κατεγνωσμέ-
νοι ἐξίτωσαν.

ὁ ετάτε.

Εἴ τις τῶν δοκούντων τοῖς θεοφόροις πατράσι
συλλύσῃ τι, ἀκέπι ϗ τὸ οἰκονομίαν κλητέον, ἀλλὰ
παράβασιν, καὶ προδοσίαν δόγματ⊙, ϗ πρὸς
τὸ θεῖον ἀσέβημα.

ΣΧΟΛΙΟΝ ΤΟΥ ΚΙΤΡΟΥΣ.

Ὁ μητροπολίτης ἀνδρὸς μὲν ἑνὸς ἀπ' αὐτὸν ὄντος, εἰς ἀ-
ρχὴν αὐτοῦ ἱερατεύειν· ἀναφαίρετον μὴν τὸ ὀπισκοπεῖν, ἀλλὰ
τὸ παλιαρχικὸν πρέπειν. ἀνένδεκτον γὰρ, καὶ θείας πρέπειν ἐμ-
πάλιν, τὸ ἀναφέρεσθαι τοῦ ὑπερκειμένου τάττοντος πᾶσαν ἀναφοράν.

ὁ ϛ τῶν ἀποστόλων, καὶ ὁ κδ τῆς ἐν
Ἀντιοχείᾳ.

Ἐπίσκοπ⊙ ὁ αὐθ' αὑτῷ καθισῶν ἕτερον,
ἀφορίζεσθω· ϗ ἄκυρ⊙ ἡ χειροτονία μενέτω.
κοιμηθέντ⊙ ϗ ϗ ὀπισκόπου, ἡ συνόδ⊙ προσ-
αγέτω τὸν ἄξιον.

ὁ λα τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Ἐπισκόπου τελευτήσαντ⊙, ὁ μητροπολί-
της αὐτοῦ μὴ σφετερίζεσθω τὰ πράγματα,
ἀλλ' ὁ κλήρ⊙ ταῦτα φυλαττέτω τῷ ὑμνου-
μένῳ ὀπισκόπῳ. εἰ ϗ μὴ κλήρ⊙ εἴη, ὁ μητρο-
πολίτης πρὸς τὸν ὅμοιον τρόπον.

ὁ νε τῆς δ.

Καὶ ὑπὲρ τρεῖς μῆνας ἐκκλησία μὴ χηρευέ-
σθω, ἀλλ' ἐντὸς τούτων ὀπίσκοπ⊙ χειροτονεί-
σθω· τῆς προσοδε τούτης παρὰ ϗ οἰκονόμου σώ-
ας φυλαττομένης. εἰ δ' ἔν, ὁ μὴ χειροτονῶν ἐ-
πιτιμήσεται. ὁ οδ τῆς ἐν Καρθαγ.

Ὁ ϗ καθέδρας μεσίτης, εἰ μὴ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ
ὀπίσκοπον καθίσῃ ἐν ἐκείνῃ τῇ καθέδρᾳ ἠμέ-
σθω, ἐξωθείσθω.

ΤΙΝΕΣ ΕΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ Ε-
πισκόπου δεκτοί, ϗ τίνες ἄδεκτοι. ϗ τίνες
αὐτὸν, καὶ πῶς κρινέσι κατηγο-
ρούμενον.

*bente non accesserint; ab episcopatu sum-
mouetor.*

CXXXII eiusdem.

*Episcopus, qui de quodam ait, eum sibi
priuatim delictum aliquod esse confessum,
idque is infitietur: fides episcopo non ha-
betor.*

* CXXXIII eiusdem. *al. CXXXVI

*Qui iniuste alicui non communicat, &
ipse communionis exsors.*

II S. Cyrilli.

*Præter ecclesiasticas leges est, quod non-
nulli sacerdotes recusationum libellos offe-
runt. quippe si digni sunt, ministerium sa-
crum obeant: sin autem, non renuntient,
sed velut damnati excedant.*

V eiusdem.

*Si quis aliquid eorum, quæ diuinitus gu-
bernatis patribus placent, labefactat: non
hoc amplius dispensatio vocanda, sed præ-
uaricatio, & desertio dogmatis, & in Deu-
um impietas.*

SCHOLIVM CITRENSIS.

*Metropolitanus episcopi quidem sibi subditi conces-
sit, in eius territorio sacra peragat: verum relationem non
episcopi, sed patriarcha faciat. Non enim admitti debet,
& ordini diuino refragatur: vt superior relationem si-
bi subiecti faciat.*

VI apostolorum, & XXIIII Antiochenæ.

*Episcopus, qui suo loco constituit alium,
segregator; & irrita maneat ordinatio.
Sed postquam episcopus obdormiit, dignũ
synhodus ipsa producat.*

XXXI habitæ in Trullo.

*Episcopo vita defuncto, metropolitanus
eius bona ne depeculetur; sed ea clerus epi-
scopo futuro custodiat. Si nullus sit clerus,
tunc metropolitanus consimiliter agat.*

XXV synhodi IIII.

*Vltra menses tres ecclesia non maneat
orba, sed intra hos episcopus ordinator; &
reditum eius incolumem dispensator cu-
stodiat. Id nisi fiat, non ordinans punie-
tur.*

LXXIIII Carthaginiensis.

*Mediator autem sedis, nisi enixe dede-
rit operam, vt in ea sede fiat intra spatium
anni episcopus, expellitor.*

QVINAM AD ACCVSATIONEM EPISCOPI ADMITtantur, & qui non admittantur. Tum qui, & quomodo causam accusati cognoscant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἘΠΙΓΡΑΦΗ Ε.

ὁ ς τῆς ϛ.

ΕΠὶ μὲν οἰκείοις, καὶ κακόδοξός τις ἐγκαλείτω κατ' ἐπισκόπου, ὡς ἀδικούμενος· ἐπὶ δὲ ἐκκλησιαστικοῖς, ὀρθόδοξός τε καὶ κοινωνικὸς καὶ παντάπασιν ἀνεπίληπτος. καὶ ἔτι ἐπὶ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐγκαλείτωσαν ἐπισκόπων. εἰ δὲ ἀδυνάτως ἔχοι παρ' ἐκείνοις λυθῆναι τὸ ἔγκλημα, μείζονι συνόδῳ προσίτωσαν. πλὴν αὐδ* συγγραφῆς τῆς τοιαύτης παθείας μὴ ἀκουέσθωσαν. ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν, καὶ βασιλεῖ τυχὸν ἐνοχλῶν περὶ τούτων, ἢ κοσμικοῖς ἄρχουσιν, εἰς κατηγορίαν ἀπροσδέκτος.

* al. ἐγγραφῆς.

ὁ κδ τῆς δ.

Μήτε ὁ κληρικὸς, μήτε λαϊκὸς ἀδοκιμάστως εἰς ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν κατηγορίαν δεχέσθω.

ὁ η καὶ ὁ θ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Ὁ διαβεβλημένος, πατέρων καὶ ἐπισκόπων κατηγορῶν, μὴ προσδεχέσθω.

ὁ οε τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Ὁμοίως καὶ αἱρετικὸς ἄδεκτος εἰς μαρτυρίαν τοῦ καθ' ἐπισκόπου· ἀλλ' οὐδὲ πιστὸς εἷς.

ὁ οδ τῶν αὐτῶν.

Εἰ κατηγορηθείη ἐπίσκοπος παρ' ἀξιοπίστοις, καὶ δὶς καὶ τρὶς ὑπ' ἐπισκόπων κληθεὶς, καταφρονήσας μὴ ὑπακούσῃ, τὸ δοκοῦν ἡ σύνοδος ἀποφαινέσθω.

ὁ ιθ τῆς ἐν καρθαγένῃ.

Ἐγκαλούμενος δὲ ἐπίσκοπος, μὴ εὐθὺς ἀκοινώνητος ἔστω· ἀλλ' εἰ μὴ μετὰ μιᾶς χωρὶς ἀνάγκης εἰς τὴν μητρόπολιν ἀπαντήσῃ, ἢ διὰ μεγάλην ἀνάγκην εἰ μὴ μετὰ δύο, τότε μὴ κοινωνείτω, ἕως ἂν καθαρὸς ἀποδειχθείη. ὁ δὲ τοῦτο κατήγορος, ἐὰν προσεδρεύῃ τῇ δικαστηρίῳ, κοινωνείτω· ἀποφυγὼν δέ, ἀκοινώνητος ἔστω.

ὁ ιϛ ταύτης.

Ἐπισκόπου κατηγορουμένου, εἰ δυσχερὲς εἴη τὴν πᾶσαν σύνοδον συνελθεῖν, δώδεκα γοῦν τὴν ὑποθέσιν ἐξεταζέτωσαν ἐπίσκοποι· πρεσβύτερος δέ, ἓξ· διάκονος δέ, τρεῖς.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἐντοῦθεν ὁ πατριάρχης Λουκᾶς ἄκυρον ἠγήσατο τὴν τοῦ ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος Ἰωάννου καθαίρεσιν, ὃν ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐπιτήδειος κύριος, ὅπου μόνος σὺν ὀλίγοις ἐπίσκοπος, μὴ ἐπικυρωθῇ αὐτοῖς τῆς πλείονος τῶν δώδεκα.

ὁ ιδ τῆς ἐν αὐτιοχείᾳ.

Καὶ ἐπίσκοπος κρινόμενος, εἰ οἱ τῆς ἐπαρχίας ἐπίσκοποι διαφέροιντο, καὶ μὴ πᾶν αὐτῶν ψῆφον ἐνέγκωσιν, μετακαλεσάσθωσαν ἕτεροι παρὰ τῆς μητροπόλεως ἀπὸ τῶν πέλας, διαλύσωσι τὴν ἀμφισβήτησιν. εἰ δὲ οἱ πάντες συμφωνοῖεν, ἡ ψῆφος ἐχέτω τὸ βέβαιον, καὶ παρ' ἑτέροις ἔτι μὴ δικαζέσθω.

TITVLVS V.

Canon v synhodi II.

INrebus quidem propriis, etiam male de religione sentiens agat aduersus episcopum, velut adfectus iniurta: sed in ecclesiasticis, orthodoxi & communionis participes, & omnino reprahensionis expertes. qui quidem ipsi coram prouincialibus episcopis eos accusent. Quod si nequeat apud hos terminari actio, maiorem ad synhodũ accedant. absque tamen inscriptione talionis, ne audiantur. Qui præter haec facit, & imperatori forte de his molestus est, aut mundanis magistratibus; ad accusationẽ non admittatur.

XXIIII synhodi IIII.

Neq. clericus, neq. laicus, examine nullo prægresso, ad episcoporum vel clericorũ accusationem admittitor.

VIII & IX Carthaginiensis.

Insimulatus alicuius criminis, si patres & episcopos accuset, non admittitor.

LXXV apostolorum.

Similiter & hæreticus ad testimonium aduersus episcopum non admittitur. immo nec fidelis vnus.

LXXIIII eorumdem.

Si accusatus fuerit episcopus ab homine idoneo, & bis terve per episcopos vocatus, iis contemtis non obtemperauerit: sententiam suam synhodus pronuntiet.

XIX Carthaginiensis.

Quum accusatur episcopus, non mox communionis exsors esto: sed si post mensem absque necessitate ad metropolitanum non accesserit, aut si non post menses duos, propter necessitatem magnam; non communicet, donec purus declaratus fuerit. Accusator autem eius, si iudicium non deseruerit, communicet: sin aufugerit, a communione secluditor.

XII eiusdem.

Quum episcopus accusatur, si difficile sit, vniuersam conuenire synhodum: saltem episcopi duodecim caussam examinẽt: si presbyter, sex: si diaconus, tres.

SCHOLIVM.

Hinc Lucas Patriarcha motus, irritam censuit Amathuntis episcopi Ioannis depositionem, ab archiepiscopo Cypri factam: quod quum ei dumtaxat XI episcopi adessent, duodenarium ipse numerum non superaret.

XIIII Antiochenæ.

Quum iudicatur episcopus, si episcopi prouinciæ

prouinciæ dissideant, nec eamdem sententiam tulerint: alii per metropolitanum a finitimis arcessantur, ad decidendam controuersiam. Sin vniuersi consentiant, sententia rata esto; nec apud alios hic litiget.

ΠΕΡΙ Ε ΠΑΡΧΙΩΝ. ἘΠΙΓΡΑΦΗ Ε ΕΚΤΗ.

ὁ η τῆς τρίτης.

ΕΚάστης ἐπαρχίας ἀδιαίρετος φυλαττέσθω τὸ δίκαιον. ὁ δὲ τύπον ἕτερον ἀνεισάγων, ἄκυρος.

ὁ ιϛ τῆς δ.

Καὶ ὁμίαν ἐπαρχίαν εἰς δύο τμηθῆναι πόλις, τῆς τιμῆς μόνης ἀπολαυέτω σὺν τῷ ἐπισκόπῳ· τὴν δὲ ὡς ἀληθῶς μητρόπολιν σωζέσθω τὰ δίκαια.

ὁ ιζ ταύτης, καὶ ὁ νε τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Ἀγροικικὴ καὶ ἐγχώριος παροικία, δικαιέσθω τῷ τριακονταετεῖ χρόνῳ ἀναμφισβητήτως ταύτην κατέχοντι. ἐντὸς δὲ τούτων, ἔστω τῷ θέλοντι ταύτης ἀμφισβητῆσαι παρὰ τῇ συνόδῳ λέγειν τῆς ἐπαρχίας.

ὁ ρζ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Καὶ ὁ τόπον εἰς τὴν καθολικὴν μεταστρέψας, εἰ τὸν ὑπὲρ τριετίαν ἐπισκοπήσαντα καὶ παραιτησάμενον παρόντα καὶ κατέχοντα, ἐντὸς ἔστω.

ὁ νζ καὶ ὁ ϟη τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ ὁ νγ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Οἱ μηδέποτε ἐσχηκότες ἐπίσκοπον, ἄλλως ἔχ' ἕξουσιν, εἰ μὴ πᾶσα ἡ τῆς ἐπαρχίας σύνοδος γνώμῃ ἑνὶ ᾧ ἡ παροικία, ψηφίσηται.

DE PROVINCIIS. TITVLVS VI.

Canon VIII synhodi III.

CViusque prouinciæ iura inuiolabiliter seruantor. Quod si quis aliam formam introducit, irrita esto.

XII quartæ.

Qui vnam prouinciam in duas diuiserit, iam gradu excidit. Quæ vero ciuitas honorem [metropolis] per imperatoris litteras est adepta, solo fruatur honore, cum episcopo: atque illi, quæ reapse metropolis est, iura sua salua sunto.

XVII eiusdem, & XXV habitæ in Trullo.

Rustica & agraria paræcia, addicatur ei, qui eam annorum XXX spatio citra controuersiam possidet: intra quos annos, liceat de hac altercanti caussam coram prouinciæ synhodo dicere.

CVII Carthaginiensis.

Qui locum in [ecclesiam] catholicam conuertit, si eum ad triennium, presente finitimo episcopo, detineat: nulla peti actione possit.

LVII & XCVIII Laodicenæ, & LIII Carthaginiensis.

Qui numquam habuerunt episcopum, aliter non habebunt; nisi vniuersa prouinciæ synhodus, de illius sententia, cui paræcia subest, decreuerit.

ΠΕΡΙ ΣΥΝΟΔΩΝ ΚΑΙ ΘΡΟΝΩΝ. ἘΠΙΓΡΑΦΗ Ζ.

ὁ λζ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ὁ ετ α, ὁ ιθ τῆς δ, καὶ ὁ ϛ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

ΕΚάστης ἐπαρχίας δὶς τοῦ ἔτους συνίτωσαν οἱ ἐπίσκοποι, ἔνθα τῷ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπῳ δοκεῖ, διὰ τὰ δόγματα καὶ τὰς ἀντιλογίας, τῇ τετάρτῃ τῆς πεντηκοστῆς ἑβδομάδι, καὶ τῇ δωδεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ περιτρεπτίου.

ὁ ς τῆς ζ.

DE SYNHODIS ET SOLIIS. TITVLVS VII.

Canõ XXXVII Apostolorum, V primæ synhodi, XIX quartæ, II Antiochenæ.

BIs in anno episcopi cuiusque prouinciæ conueniant, vbicumque metropolis episcopo videtur, propter dogmata, & contentiones: quarta videlicet pentecostes septimana, & mensis Hyperberet ei duodecima die.* * qui nobis October est.

VI synhodi septimæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Η ἄπαξ ἓξ ἔτεσι συνόδῳ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν γινέσθω, ὡς οἱ τῆς ἑκτης συνόδου πατέρες ὥρισαν· καὶ ὁ τούτου κωλύσων ἄρχων, ἀφορίζεσθω· καὶ ὁ ἀμελήσων μητροπολίτης, ὑπὸ τινος ἀνάγκης, ἐπιτιμάσθω. εἰ δὲ ἡνωμένης συνόδου, ἀπιόντων ἐλεγθείη μητροπολίτης ἐπισκόπῳ τινὶ, ἢ τὸ ἕτερον εἶδος, πτερανωλασίως ἀποδιδότω.

ὁ ἑξ τῶν ἐν Καρθαγένῃ.

Η μὴ ἡ κατ' ἐνιαυτὸν, ἀλλὰ χρείας καλούσης γινέσθω συνόδου, καὶ αἱ μὴ κοιναὶ αἰτίαι, ἐν ἑκάστῃ ζητείσθωσαν ἐπαρχίᾳ.

ὁ ρκ τούτης.

Μὴ δυναμένων ἐπιπλέον παραμένειν ἐν τῇ συνόδῳ τῶν ἐπισκόπων, τρεῖς ἐξ ἑκάστης ἐπαρχίας ἐκλεγέσθωσαν.

ὁ ιδ τούτης.

Ἀπὸ Τριπόλεως, διὰ τὴν τῆς χώρας ἔνδειαν, εἷς ἐπίσκοπος εἰς τοποτηρησίαν ἐρχέσθω,

ὁ πε τούτης.

Εἴ πρός τινας ἐπιστολὰς ἐκ τῆς συνόδου δέησι γραφῆναι, ὁ πρόεδρος τούτης ἐπ' ὀνόματι πάντων γραφέτω.

ὁ γ τῆς Β, καὶ ὁ λς τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Ο' Κωνσταντινουπόλεως τῶν ἴσων πρεσβείων μετὰ τὴν Ῥώμης ἀπολαυέτω. μεθ' ὃν, ὁ Ἀλεξανδρείας. εἶτα ὁ Ἀντιοχείας. μετὰ τοῦτον, ὁ Ἱερουσαλήμων.

ὁ ζ τῶν α.

Οὓς καὶ τιμάσθω, σωζομένης τῇ μητροπόλει καὶ ἀξιώματος.

ὁ λθ τῶν ἐν Τρούλλῳ.

ἤγουν νέας Ἰουστινιανουπόλεως, ἤτοι Κύπρου, τὸ δίκαιον Κωνσταντινουπόλεως ἐχέτω δίκαιον, καὶ τῶν Ἑλλησποντίων πρεσβεύετω, καὶ τὸν Κυζικηνῶν χειροτονείτω.

Ο' τῆς νέας Ἰουστινιανουπόλεως, ἤτοι Κύπρου, τὸ δίκαιον Κωνσταντινουπόλεως ἐχέτω δίκαιον, καὶ τῶν Ἑλλησποντίων πρεσβεύετω, καὶ τὸν Κυζικηνῶν χειροτονείτω.

ὁ νη τούτης.

Ο' πρωτεύων ἐπίσκοπος ἔξαρχος τῶν ἱερέων, ἢ ἀκρος ἀρχιερεὺς μὴ λεγέσθω· ἀλλ' ἐπίσκοπος τῆς πρώτης καθέδρας.

ὁ αὐτός.

Ο' Καρχηδόνος, ὅθεν βούλοιτο, πρεσβείας τῆς ἐκκλησίας προχειρίζεσθω· καὶ ἕνα τὶς ἔχῃ πρεσβύτερον, πρεσβυτίας ἄξιον.

Anniuersaria semel synhodus in prouincia qualibet habeatur, quemadmodum sextæ synhodi patres decreuerunt: & prohibiturus hanc magistratus, segregator; & neglecturus metropolitanus, extra quandam necessitatem punitor. Synhodo coacta, si conuictus fuerit metropolitanus, exegisse iumentum episcopi, vel quam aliam speciem; quadruplo persoluat.

XCV Carthaginiensis.

Aut non annuatim, sed poscente necessitate synhodus habeatur; & causſæ non communes, in prouincia qualibet examinentur.

CXXVII eiusdem.

Si nequeant adesse synhodo diutius episcopi, tres e prouincia qualibet deliguntur.

XIIII eiusdem.

E Tripoli, propter regionis inopiam, vnus episcopus, loci seruandi causſa, veniat.

LXXXV eiusdem.

Si ad epistolas quaſdam e synhodo rescribendum sit, præses eius omnium nomine scribito.

III secundæ, & XXXVI habitæ in Trullo.

Constantinopolitanus [episcopus] paribus honoribus post Romanum fruitor. post quem, Alexandrinus. hinc Antiochenus. post illum, Hierosolymitanus.

VII primæ.

Qui & honorem obtineat, salua metropoli dignitate.

XXXIX habitæ in Trullo.

Episcopus nouæ Iustinianopolis, siue Cypri, iura Constantinopolitani habeat, & Helleſpontiorum præses sit, & Cyzicenum episcopum ordinet.

LVIII eiusdem.

Principalis episcopus, non princeps sacerdotum, vel summus pontifex dicatur: sed primæ sedis episcopus.

Idem Canon.

Carthaginiensis episcopus, vndecumq; velit, præsides ecclesiis præficiat: licèt vnũ quis habeat presbyterũ, dignum qui præficiatur.

οἱ ἐχόμενοι.

ἐπιγραφὴ η.

ὁ πζ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Ἐπεὶ ὁ Κονωβδελεδέα κατηγορηθεὶς, κατένευσε μὲν τοπεζῶσαι περὶ τῆς συνόδου κελεθῆναι, ὕστερον δὲ ἀνένευσεν, ἀκοινώνητος ἔστω, ἕως τὸ πρᾶγμα περατωθῇ. καθαιρεθῆναι γὰρ πρὸ δίκης οὐ δεῖ.

ὁ ρ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Τῶν κατηγόρων ἐπισκόπων Μαυρεντίου δὶς καὶ τρὶς ζητηθέντων, καὶ μὴ εὑρεθέντων, ἐχρῆν μὲν ψῆφον ἐξενεχθῆναι· ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμερότητα, δώδεκα ἔστωσαν τοπικῶς ἐξεταστῶσαν ἐπίσκοποι.

Ἐπιστολὴ τῆς συνόδου πρὸς τοὺς ἐν Παμφυλίᾳ διαφῆ συνόδου.

Ἐπίσκοπός τις Εὐσταθίου, διὰ ἀπραγμοσύνην, ἀπειρικῶς πρὸς τὰ τῶν ἐπενηνεγμένων αὐτῷ φροντίδων αἰτήσεων, ἐγγράφως τὴν ἐπισκοπὴν παρητήσατο. Καὶ Θεόδωρος αὐτὶ τούτου κεχειροτόνηται. εἶτα μετὰ δακρύων καθικετεύσας, ἀνεθυθῆναι τηρηθέντος τοῦ Θεοδώρου, ὡς ἐννόμως κεχειροτονημένου, διὰ τὴν Εὐσταθίου παραίτησιν, αὐτὸς μὲν ὀνόματος μετέχειν, καὶ βαθμοῦ, καὶ τῆς ἀξίας ἀνεχωρίθη· ἐμοὶ καὶ ἱερουργεῖν ἢ χειροτονεῖν, εἰ μὴ ὑπὸ παρ' ἀδελφοῦ καὶ συνεπισκόπου κληθείη.

πρᾶξις συνοδική.

ὁ Μάκρης Θεόδουλος, ὅτι τοῦ πατριάρχου ..... ἐγγράφως παραιτησάμενος τὸν θεοκερασιτὸν ἀξίαν, ὅτι τοῦ πατριάρχου ὕστερον Μιχαὴλ τοῦ Ἀγχιάλου τούτου ἀνεκαλέσατο, τὸν ἔγγραφον αὐτοῦ παραίτησιν ἀξιῶν ἐμφανισθῆναι· ἧς καὶ ἐμφανισθείσης, ἐπειδὴ εὑρέθη μὴ λελαμβάνουσα παραιτοῦντα τὸν ἐπίσκοπον ὡς ἀνάξιον, ἀλλ' ὡς μὴ ἄξιον, διέκρινεν ὁ πατριάρχης, ὡς ἀπαραδέκτος ἐστιν ἡ τοιαύτη παραίτησις. ὁ γὰρ ὁ μὴ ἄξιος εἰς τὸ ἱερουργεῖν, ἤδη καὶ ἀνάξιος. ὁ μὲν γὰρ εἰπὼν ἀνάξιος εἶναι, αὐτοκατάκριτος ἐστιν· ὁ δὲ εἰπὼν μὴ ἄξιος, ὑπεραισχύντως ὡς ταπεινόφρων.

ὁ λτ τετάρτης.

Ἐπεὶ τοῖς Αἰγυπτίοις εἴθισται, ἐπίτροπος ἄνευ ἐπισκόπου ἐπιστολὰς μὴ ὑπογράφειν, μετὰ τὸ σχῆμα τοῦ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, ἕως ἂν ὁ Ἀλεξανδρείας *ἔλθῃ· ἢ ἐγγύς

* θεραπεύσῃται.

CANONES HIS ADFINES.

TITVLVS VIII.

Canon LXXXVII Carthaginiensis.

Quoniam episcopus Conobdeledei accusatus, primo quidem renuit a synhodo iudicari, postea vero annuit: communionis exsors esto, donec negotium terminatum fuerit. Nam ante litis examen deponi non debet.

C Carthaginiensis.

Accusatoribus episcopi Maurentii bis ter ve quæsitis, nec inuentis sententiam quidem latam oportuit: sed ob mansuetudinem ecclesiasticam, duodecim in locali concilio eum examinent episcopi.

Epistola concilii tertii, ad venerabilem in Pamphylia synhodum.

Episcopus quidam Eustathius, otii studio, quod accumulatis sibi curis subsistere se posse desperasset; per scripturam episcopatui renuntiauit. eius in locum Theodorus ordinatus est. Postea quum lacrumans Eustathius supplicasset, Theodoro insonte habito, veluti qui legitime fuisset ordinatus, propter Eustathii renuntiationem: ipsi quidem Eustathio permissum, vt & nominis, & gradus, & dignitatis particeps esset; non tamen sacra peragere, vel ordinare, nisi forte a fratre & coëpiscopo arcessitus fuisset.

Actus Synhodicus.

Episcopus Macræ Theodulus, quum sub patriarcha ..... per scripturã dignitati pontificiæ renuntiasset: deinceps Michaele Anchialino patriarcha, eam reuocauit; quum renuntiationem suam scripto comprehensam proferri peteret. Ea prolata, quod deprehensum esset, non illa contineri renuntiationem episcopi, tamquam indigni, sed tamquam non digni: censuit patriarcha, renuntiationem eiusmodi non accipiendam. Non enim is, qui non dignus est peragere rem sacram, continuo & indignus est. Qui enim se dicit indignum, semetipsum damnat: quum ei, qui se non dignum ait, etiam sit gratulandum, velut humiliter de se sentienti.

XXX synhodi IIII.

Quandoquidem Ægyptiis est in more, vt non subscribant absq; permissu episcopi sui: maneant hoc habitu Constantinopoli, donec Alexandrinus aduenerit;

Universidad de Deusto
Biblioteca

περιέχοντες, ἢ δι' ἐξωμοσίας πιστωσάμενοι.

ὁ δ τῆς Β.

* Μάξιμος ὁ Κυνικὸς ἀπεπίσκοπος, καὶ πᾶς ἀπ' ἐκείνου κεχειροτονημένος.

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

Οὗτος Κυνικὸς ὢν, φιλόσοφος, καὶ θεολόγος βαπτισθεὶς τῇ ἁγίᾳ Γρηγορείῳ, διὰ χημάτων τινὰ παρά τινων Κωνσταντινουπολιτῶν κεχροπόητο. Γνωσθεὶς, ἀπεδοκιμάσθη.

ὁ ξθ τῶν ἐν Καρθαγένῃ.

Τὸν καθαιρεθέντα αἰκύτιον, καὶ πάλιν αὐθαιρέτως ἐντα, μὴ περισπούδαστον, διὰ ἐκκλησιαστικὴν ἕνεκα κατασκέψεως.

ὁ ε τῆς Β.

* Εὐαπόδεκτος ὁ τῶν δυτικῶν τόμος, ὁ πατέρα, καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα ὁμολογῶν ὁμοούσιον.

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀριανίσαντος Κωνσταντίου, ὁ Ῥώμης σταλεὶς τόμος ἐπιτρόπων πέμπεται ὑπὸ Σαρδικῆς, τὸν πάμπαν πρὸς εὐσέβειαν ἐξεθέτο, συναινοῦντος καὶ Κώνσταντος, τοῦ ἀδελφοῦ Κωνσταντίου.

vel fideiussoribus datis, vel iuratoria cautione præstita.

IIII synhodi II.

Maximus Cynicus episcopatu privatus esto, & gradu excidat, quisquis ab eo est ordinatus.

SCHOLIVM.

Hic Maximus quum Cynicus philosophus esset, a S. Gregorio Theologo baptisatus, interveniente pecunia Constantinopolis episcopus a quibusdam est ordinatus. deinde quum agnitus esset, reiectus fuit.

LXV Carthaginiensis.

Equitius depositus, & rursus improbe se gerens, non negligendus est, ecclesiastici status caussa.

V synhodi II.

Dignus est occidentalium tomus, qui recipiatur, quum patrem & filium, & spiritum sanctum fateatur eiusdem esse naturæ siue essentiæ.*

SCHOLIVM.

Quum Arianus factus esset Constantius imperator, synhodo Romanus episcopus CCCXLI episcoporum Sardicæ instituta, tomum siue scriptum hoc de religione exposuit, adsentiente Constante, Constantii fratre.

* Tomum Graci vocant scapum, siue librum papiraceum. & generaliter, pro quouis scripto sumitur.

ΠΕΡΙ ΧΩΡΕΠΙΣΚΟΠΩΝ.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ Θ.

ὁ ιγ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, καὶ ὁ ι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

*Χωρεπίσκοπος χωρὶς ἐπιτροπῆς ἐπισκόπου πρεσβύτερον ἢ Διάκονον μὴ χειροτονείτω. * ἀναγνώστας δὲ, ὑποδιακόνους, καὶ ἐφορκιστὰς, ἢ τοὺς κατηχητὰς, χειροτονείτω. ὁ δὲ παραβαίνων, αὐτὸς ἐπέσται.

ὁ θ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

Χωρεπίσκοπος κανονικὰς ἐπιστολὰς διδότω.

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

Χωρεπίσκοποι, οἱ νῦν λεγόμενοι ἔξαρχοι, εἴτε πατριάρχαι εἰσὶν, εἴτε μητροπολῖται.

* ΕΤΕΡΟΝ.

Ὁ ἢ τῆς ξ ὑδὲ ἀναγώστας χειροτονεῖν τὸν χωρεπίσκοπον δίδωσιν, εἰμὴ κατ' ὀλιγωρίαν ὀλιγωρίαν.

DE CHOREPISCOPIS.

TITVLVS IX.

Canon XIII Ancyranæ, & X Antiochenæ.

*Chorepiscopus absque permissu episcopi presbyterum, vel diaconum non ordinato. * Lectores autem, subdiaconos, & ephorcistas, hoc est, * catechetas, ordinato. Qui aliter fecerit, gradu excidat.*

IX Antiochenæ.

Chorepiscopus canonicas litteras dato.

* SCHOLIVM.

Chorepiscopi sunt, qui nunc vocantur Exarchi: siue ad patriarcham spectent siue ad metropolitanum.

* ALIVD.

Canon vero XIIII synhodi VII, ne quidem Lectores vt ordinet, chorepiscopo concedit. nisi permissu episcopi.

* sic dicti, qui rudiores ita instituunt, vt dicta repo-scant.

Chorepiscopum Damasus in epist IV. Villanæ episcopum interpretatur.

TMHMA B.

ΠΕΡΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩΝ, ΔΙΑΚΟΝΩΝ, καὶ ὑποδιακόνων.

περὶ χειροτονίας αὐτῶν, καὶ τίνες ἱερωθήσονται, καὶ τίνες οὐχ ἱερωθήσονται.

SECTIO II.

DE PRESBYTERIS, DIACONIS, ET SVBDIACONIS.

De ordinatione horum, & qui sacerdotes fieri debeant, qui non debeant.

TITVLVS

ΕΠΙΓΡΑΦΗ Α.

ὁ Β τῶν ἁποστόλων.

Πρεσβύτερος ἢ Διάκονος ὑφ' ἑνὸς ἐπισκόπου χειροτονείσθω.

ὁ ιζ τῶν ἁποστόλων, καὶ ὁ ιθ Γ Μεγάλου Βασιλείου.

Ὁ μετὰ τὸ βάπτισμα δίγαμος, οὐχ ἱερᾶται.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Δίγαμος ὅδε, ὁ ἑτέραν μνηστευσάμενος, ἑτέραν κτησάμενος· ὁ πάλιν ἑτέραν μνηστευθεῖσαν ἀγόμενος.

ὁ ιη τῶν ἁποστόλων.

Ὡσαύτως οὐχ ἱεραται ἢ ὁ χήρας, ἢ ἀκκεκλημένου, ἢ ἑταίρας, ἢ οἰκέτης, ἢ τῶν ἐπὶ σκηνῆς ἀγόμενος.

ὁ καὶ αὐτῶν,

ὁ ἐξ ἐπηρείας ἀνθρώπων, ἢ οὐ φύσεως δυνάχος, ἄξιος ὢν, ἱεραται.

Γ πατριάρχου Νικηφόρου.

Οἱ ἀπὸ παλλακίδος, καὶ πορνείας, καὶ δι-γάμων, καὶ ἀπὸ τριγαμίας πεπτωκότες παῖδες, ἐὰν φανῶσιν ἀρετὰς ἔχοντες, καὶ εἰσὶν ἄξιοι, ἱερά-σθωσαν.

Γ αὐτοῦ.

Ὁ δημοσίᾳ κλοπῆς ἁλωκὼς περὶ τὰ κε-φαλαιώδη κλέμματα, οὐχ ἱεραται· ἀλλὰ καὶ ὁ ἱερωθεὶς, καὶ τῷ τοιούτῳ περιπεσὼν, καθαι-ρεῖται.

ὁ Β τῆς α.

Τοὺς ἐξ ἐθνῶν μήτε παχέως βαπτίζειν, μήτε βαπτισθέντας ἀθυς ἱερᾶν. ἀλλ' εἰ καί τις αὐ-τῶν ἐλεγχθείη μετὰ τὴν χειροτονίαν * ψυχικὸν κεκτημένος ἁμάρτημα, καθαιρείσθω.

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἢ πᾶν ἁμάρτημα ψυχικὸν λέγεται, διὰ τὸ εἰς ψυχὴν φέρειν πως βλάβην, ἢ μᾶλλον διὰ τὸ ὁπωσοῦν ἐκ-πίπτειν ψυχικῶν δυνάμεων πως ἀφ' ἑαυτοῦ ἔχειν· ἢ ψυχικὰ εἶναι ἁμαρτήματα μόνα, τὰ ὑπὸ ψυχικῶν παθῶν γινόμενα, ὅπερ ἐστὶ τὰ ἐξ οἰήσεως, καὶ ὑπερηφανίας, καὶ ἀπειθείας.

ὁ ιδ τῆς ἐν Τρούλλῳ, καὶ ὁ ια τῆς ἐν Καισαρείᾳ.

Πρεσβύτερος πρὸ τριάκοντα ἐτῶν χειροτονηθείς, κἂν πάνυ ἄξιος εἴη, καὶ Διάκονος πρὸ τῶν εἴκοσιπέντε, καὶ Διάκονισσα πρὸ τῶν τεσσαράκοντα, καὶ ὑποδιάκονος πρὸ τῶν εἴκοσι, καθαιρείσθω.

ὁ ιγ τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ.

Ὁ διὰ νόσου φωτισθείς, πρεσβύτερος μὴ γινέσθω, εἰ μὴ διὰ ἀπορίαν αὐτοῦ, καὶ ἀπειλὴν ἀν-θρώπων.

ὁ ιγ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

TITVLVS I.

Canon II Apostolorum.

Presbyter aut diaconus ab vno episcopo ordinator.

XVII apostolorum, & XII Basilii Magni.

Qui post baptisma sit digamus, ad sacerdotium non admittitur.*

SCHOLIVM.

Digamus est & is, qui aliam sibi desponsit, & aliam secundum leges ducit: & qui alteri desponsam ducit.

XVIII apostolorum.

Similiter ad sacerdotium non admittitur & qui viduam, vel repudiatam, vel meretricem, vel seruam, vel scenicam ducit.

XXI eorumdem.

Qui hominum iniuria, vel a natura spado est, si dignus sit, sacerdos efficitur.

Nicephori patriarchæ.

Qui ex concubina, & scortatione, & digamis, & tertium iterato matrimonio procreantur liberi, si pareat eos virtutibus præditos, & dignos esse sacerdotes fiant.

Eiusdem.

Qui publici furti conuictus est, in furtis capitalibus; ad sacerdotium non admittitur. Quinetiam sacerdotio initiatus, si tale crimen inciderit, deponitur.

II synhodi I.

De paganis orti neq; cito baptissantor, neq; baptisati mox sacerdotes efficiuntor. Quinetiam si quis eorum conuictus fuerit, post ordinationem peccato animi obnoxius esse; deponitor.*

* SCHOLIVM.

Vel omne peccatum ψυχικὸν dicitur, quod ad animum noxa tendat, aut potius quod ab animi facultatum peruersione suam originem habeat: vel ea dumtaxat peccata ψυχικὰ sunt, quæ ab affectibus animi proficiscuntur. cuiusmodi sunt, quæ ex opinione, & superbia, & inobedientia proueniunt.

XIIII habitæ in Trullo, & XI Cæsarienſis.

Presbyter ante annos triginta ordinatus, licèt valde dignus sit, & diaconus ante viginti quinque, & diaconissa ante quadraginta, & subdiaconus ante viginti, deponitor.

XIII habitæ in Trullo.

Qui propter morbum illuminatus est, non fiat presbyter; nisi studium eius, & hominum penuria sic suadeat.*

XIII Laodicenæ.

* hoc est, qui duo matrimonia contrahit.

* hoc est, baptissatus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὁ νεοφώτιστος, μὴ ἱεράσθω.

ὁ ἐν τῇ ἐν Τρούλλῳ.

Χειροτονία ἐπ' ἀκροωμένοις μὴ γινέσθω.

ὁ λς τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Οἱ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶ πάντας μὴ ποιήσαντες ὀρθοδόξους, μὴ χειροτονείσθω.

ὁ ιδ τῆς Μεγάλης Βασιλείας.

Οἱ τόκους λαμβάνοντες, εἰ τὸ ἄδικον κέρδος εἰς πτωχοὺς ἀναλώσαι, καὶ ἐξ οὗ τὸ πρῶτον τόκους λαμβάνουν, δεκτὸς εἰς ἱερωσύνην.

ὁ νζ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Οἱ τῶν Δοναπιστῶν νήπιοι βαπτισθέντες, εἰ μετανοήσαντες τῶν ἐκείνων αἱρέσιν ἀναθεματίσωσιν, καὶ εἶεν ἄξιοι, χειροτονείσθωσαν.

ὁ ς τῆς πεντέκτης.

Πρεσβύτερος καὶ διάκονος μὴ ἀποτελούμενος, ἀλλ' ἐκκλησίᾳ πόλεως ἰδικῶς, ἢ μαρτυρίῳ, ἢ μοναστηρίῳ χειροτονείσθω· ὁ δὲ μὴ ἄτως, ἀνίερος.

ὁ πθ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Οἱ χειροτονούμενοι *γράμματα λαμβανέτωσαν, τὸν ὕπατον δηλοῦντα, καὶ τὴν ἡμέραν.

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

Γινα τὰ τῶν ἐμφανιζομένων, ἢ καὶ ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν ἀποκλήρωτα.

ΤΙΝΑ ΔΕΙ ΤΟΝ ΙΕΡΕΑ προσάγειν, καὶ τίνα μὴ προσάγειν.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ Β.

ὁ γ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ὁ νζ τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Ὁ γάλα ἢ μέλι τῷ θυσιαστηρίῳ προσάγων ἱερεύς, ἢ ἀντὶ οἴνου σίκερα, ἢ ὄρνις, ἢ ζῶα, ἢ ὁπωρικὰ, πλὴν νέων *χίδρων, καὶ στάχυος, καὶ ἐλαίου, καὶ θυμιάματος, καθαιρείσθω.

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

Οὐχ ὡς θυσία ταῦτα, ἀλλ' ὡς ἀπαρχὴ καρπῶν νέων.

ὁ κη τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Ὁ στάχυλλον τῇ ἀναιμάκτῳ τῆς προσφορᾶς θυσίᾳ *συνάπτων, καθαιρείσθω.

ὁ λθ τῆς ἐν Τρούλλῳ, καὶ ὁ λζ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Εἴ τις ὕδωρ μόνον, ὡς οἱ ὑδροπαρασίται, ἢ οἶνον, ὡς οἱ Ἀρμένιοι, ἀλλὰ μὴ οἶνον ὕδωρ μιγνύς, ἄτων τῶν ἄχραντον προσάγειν θυσίαν, καθαιρείσθω.

Recens illuminatus, ad sacerdotium nõ admittitor.

v habitæ in Trullo.

Audientium ordinatio locum non habeat. — *Qui dicantur audientes, exponitur infr.*

XXXVI Carthaginiensis.

Qui omnes in domo sua non effecit orthodoxos, ne ordinator.

XIIII Basilii Magni.

Qui usuras accipit, si lucrum iniustum in pauperes expenderit, & in posterum usuras accipere desinat: ad sacerdotium potest admitti.

LVII Carthaginiensis.

Infantes a Donatistis baptissati, si acta pœnitentia sectam illorum exsecrati anathemate fuerint, ac digni sint, ordinantor.

VI synhodi IIII.

*Presbyter & diaconus non absolute, sed peculiariter ad ciuitatis alicuius ecclesiæ, vel *martyrium, vel monasterium ordinator. Qui aliter, gradu cadit.* — **id est, ad martyrum memoriæ dicata.*

LXXXIX Carthaginiensis.

*Qui ordinantur, * litteras accipiant, quæ consulem & diem indicent.*

* SCHOLIVM.

Vt iis scilicet insinuatis, præficiantur illis, pro quibus ante fuerunt ordinati.

QVÆNAM OFFERRE SACERDOS DEBEAT, ET QVÆ non offerre.

TITVLVS II.

Canon III Apostolorum, & LVII habitæ in Trullo.

*SAcerdos, qui lac aut mel ad aram offert, vel pro vino sicera, vel aues, vel animalia, vel legumina, exceptis nouis * frugibus, & uua, & oleo, & suffitu, deponitor.* — **aqua defensores, nomen hæreseos.*

* SCHOLIVM.

Non illa quidem, vt sacrificium: sed veluti primitias nouorum fructuum.

XXVIII habitæ in Trullo.

Qui vnam incruento oblationis sacrificio iungit, deponitor.

XXXII habitæ in Trullo, & XXXVII Carthaginiensis.

*Si quis aquam dumtaxat, vt *Hydroparastatæ, vel vinum, vt Armenii; non aquam vino miscens, puram offert hostiã: deponitor.*

ΤΙΝΑ ΔΕΙ ΤΟΝ ΙΕΡΕΑ ποιεῖν, καὶ τίνα μὴ ποιεῖν.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ Γ

ὁ ε τῶν Ἀποστόλων, καὶ ὁ ιγ τῆς δ.

Ἱερεὺς ἢ Διάκονος ἐγκρατείας προφάσει τὴν ἰδίαν ἐκκλήτων γυναῖκα, ἀφορίζεσθω· ἐπιμένων δὲ, καθαιρείσθω.

ὁ πθ τῆς ἐν Καρθαγένῃ. — *al. μὴ.*

Καὶ ὁ ἐξ χειροτονησάμενος πρεσβύτερος ἢ διάκονος τὸν συνοικέσιον, καθαιρείσθω. — *al. χήροποιήσαντα.*

ὁ ς τῶν Ἀποστόλων.

Κοσμικὰς ἱερεὺς ἀναλαμβάνων φροντίδας, καθαιρείσθω.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Περὶ τούτων οἱ πολιτικοὶ νόμοι· ἄνευ μόνου ὀρφανῶν διακρίσεως.

ὁ κδ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

Καὶ ἱερωμένος κληρικὸς ἢ κτηνοτρόφος μὴ γινέσθω.

ὁ πγ τῶν Ἀποστόλων.

Καὶ *στρατεύων ἱερεὺς, καθαιρείσθω. τὰ γὰρ καίσαρος καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ, τῷ θεῷ. — **αἱ πᾶσαι στρατιωτικαὶ πράγματα διοικῶν.*

ὁ ζ τῶν Ἀποστόλων.

Ὁ τελῶν μετὰ Ἰουδαίων τὸ πάσχα, καθαιρείσθω.

ὁ η τῶν αὐτῶν.

Ἱερεὺς εἰ μὴ μεταλάβοι, τὴν αἰτίαν λεγέτω· μὴ λέγων δὲ ἀφορίζεσθω, ὡς ὑπόπτον πεποιηκὼς τὸν προσάγοντα.

ὁ ια τῶν αὐτῶν.

Ὁ καθηρημένῳ συνευχόμενος, καθαιρείσθω.

ὁ ιβ τῶν αὐτῶν.

Ἄδεκτος εἰ παρ' ἄλλῳ συστατικῶν ἄνευ δεχθείη, ἀφορίζεσθω σὺν τῷ δεξαμένῳ.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἄδεκτός ἐστιν, ὁ μὴ δεχόμενος εἰς μείζω βαθμὸν προβιβάζεσθαι παρὰ τῷ οἰκείῳ ὀφθαλμῷ, διὰ πάσας τὰς ἀμφιβολίας. συστατικαὶ δέ εἰσιν ἐπιστολαί, αἱ δίδονται παρὰ ὀφθαλμοῦ κληρικοῖς ἢ ἱερομένοις, εἰς ἕτερον πόλιν ἀπιοῦσι, καὶ σωτηρίους τούτους τῷ οἰκείῳ ὀφθαλμῷ, ὡς παντάπασιν αἰτίας.

ὁ ιγ τῶν αὐτῶν.

Εἰ ἦ καὶ ἀφορισμένος εἴη, ἕως ἂν πλέον ἀφορισθῇ.

ὁ κε τῶν αὐτῶν.

Ἱερεὺς, ἢ κληρικὸς ὅτι πορνεία, ἢ ὅτι ὁρκωμοσία, ἢ κλοπῇ ἁλῷ, καθαιρείσθω καὶ μὴ ἀφορίζεσθω. σὺν ἐνδικήσει γάρ, φησι, δὶς ὅτι τὸ αὐτό.

QVÆ SACERDOTI FACIVNDA, QVÆ NON FACIVNDA.

TITVLVS III.

Canon V Apostolorum, & XXIII synhodi IIII.

SAcerdos aut diaconus, qui continentiæ prætextu suam eiicit coniugem, segregator: in sententia vero persistes, deponitor.

* LXXXIX Carthaginiensis. — **al. XLIX.*

Et qui presbyteri vel diaconi ordinandi coniugium dirimit, deponitor.

VI apostolorum.

Sacerdos, qui mundanas curas suscipit, deponitor.

SCHOLIVM.

De his & leges ciuiles statuunt: exceptis dumtaxat rerum pupillarium administratione.

XXIIII Laodicenæ.

Ad sacerdotium electus, non conductor [vectigalium] vel curator fiat.

LXXXIII apostolorum.

*Sacerdos, qui *militat, deponitor. Nam *hoc est, negotia militaria administrat. quæ Cæsaris, Cæsari; quæ Dei, Deo.*

VII apostolorum.

Qui cum Iudeis pascha celebrat, deponitor.

VIII eorumdem.

Sacerdos, si non communicet, causſam dicat: eam non proferens, segregator; vt qui suspectum reddiderit offerentem.

XI eorumdem.

Qui cum deposito precatur, deponitor.

XII eorumdem.

Non recipiendus si apud alium sine commendaticiis receptus fuerit; vnà cum recipiente segregator.

SCHOLIVM.

Inadmissibilis est, qui nequit ad gradum maiorem prouehi ab episcopo suo, propter aliquas scilicet disceptationes. Commendaticiæ vero litteræ sunt, quas ab episcopo clericis aut sacerdotibus dantur, aliam in vrbem proficiscentibus: quæque commendant eos illius loci episcopo, velut omnino culpa carentes.

XIII eorumdem.

Quod si etiam segregatus fuerit, amplius segregator.

XXV eorumdem.

Sacerdos, vel clericus, in scortatione, vel periurio, vel furto deprehensus, deponitor, non etiam segregator. Scriptum est enim, Bis de eodem delicto vindictam non exiges.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὁ κζ τῶν αὐτῶν, καὶ ὁ ϑ τῆς α καὶ ϐ.

Ἱερεὺς πρὸν ἢ ἅπιστον τύψας, ἢ αὐτοχειρία, ἢ ϑπιτιμαῖς, καθαιρείσθω. δεῖ γὰρ αὐτὸν νεθησίαις καὶ ἐκκλησιαστικοῖς ϑπιτιμίοις σωφρονίζειν τοὺς πλημμελοῦντας· εἰ δὲ μὴ ὑπακούοιεν, παραδιδόναι τοῖς ἄρχουσιν.

ὁ κη τῶν ἀποστόλων.

Ὁ δικαίως καθαιρεθεὶς ἐπ' ἐγκλήμασι φανεροῖς, εἰ τῶν θείων αἴψεπαι πάλιν, ἐκκωθιζέσθω τῆς ἐκκλησίας παντάπασιν.

ὁ κϑ τῶν αὐτῶν.

Ὁ διὰ χρημάτων ἱερεὺς, καθαιρείσθω μετὰ τοῦ χειροτονήσαντος, καὶ ἀκοινώνητος μενέτω, καὶ τὸν Σίμωνα μάγον.

ὁ λα τῶν αὐτῶν.

Ὁ αἰτίως ἀφορισθεὶς ϑπισκόπῳ, καὶ ἄλλο πήξας θυσιαστήριον, ἐὰν καλέσαντος μὴ ὑπακούσῃ, αὐτὸς μὲν μὴ τῶν κοινωνούντων αὐτῷ καθαιρείσθω· ὁ δὲ δεξάμενος λαὸς, ἀφορίζεσθω.

ὁ ι τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Καὶ αὖθις. ἐὰν πρεσβύτερος, καὶ ἴδιον ϑπισκόπῳ φυσιωθεὶς, χίσμα ποιήσῃ, ἀνάθεμα ἔστω.

ὁ ια τῶν αὐτῶν.

Ὡσαύτως καὶ εἴ τις παρ' ϑπισκόπῳ καταγνωσθεὶς, μὴ διὰ τῶν πλησιαζόντων ϑπισκόπων ἀπολύσῃ τὴν καταγνώσκουσαν αὐτὸν ϑπισκόπῳ καθολικαῖς, ἀλλὰ φυσιωθεὶς ἀποχρήσῃ, καὶ ἀγίασμα τῷ Θεῷ προσενέγκῃ, ἀναθέμα ἔστω, σὺν τῷ τὸν ἴδιον ἀπολέσαι τόπον.

ὁ λϐ τῶν ἀποστόλων.

Ἀφορισμένος ἱερεὺς, παρ' ἑτέρῳ μὴ δεχέσθω, εἰ μὴ τύχοι ταχέως τελευτήσας ὁ ἀφορίσας.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Οὐ περὶ ἄλλης οἰκείας ἐπισκοπὴν φησὶν, ἀλλὰ περὶ τῆς διαιρεμένης τῷ πρεσβυτέρῳ αἰτίας τῆ ἀφορισαντος, μετὰ τὸν ἐκείνου τελευτὴν. ϐ ζῶντος ἢ τῆ ἀφορίσαντος συνοδικῶς ἀφορισμὸς λύεται, εἰ μὴ δικαίως φανείη γεγόμενος.

ὁ ϑ τῆ πατριάρχῃ Νικολάῳ.

Ὁ ἄλογος δεσμὸς, αἰσχρὸς καὶ παρὰ ἀρχιερέως λύεται.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Περὶ τούτου οἱ πολιτικοὶ, οἵ τῆς κοινωνίας χωρίζουσι τὸν ἀλόγως πρὸς παῦσιν χωρίσαντα, ἵνα ὁπὼρ ἀδίκως ἐπάσχοι, δικαίως ὑπομείνῃ.

ὁ λγ τῶν ἀποστόλων, ὁ ιγ τῆς δ, καὶ ὁ ζ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

Ξένος ἱερεὺς ἄλλου συνοδικῶς, ἀναχωρήσασθω

xxvii eorumdem, & ix primæ ac secundæ.

Sacerdos, qui fidelem aut infidelem verberauerit, idque vel manu propria, vel iubendo: deponitor. Quippe oportet eum admonitionibus, & ecclesiasticis pœnis delinquentes castigare, ac siquidem non obediuerint, magistratibus tradere.

xxviii apostolorum.

Qui iure depositus est ob manifesta crimina, si sacra rursus adtigerit: prorsus ab ecclesia rescinditor.

xxviiii eorumdem.

Qui per pecuniam sacerdos factus est, deponitor vnà cum eo, qui ordinauit, & communionis exsors maneto, Simonis magi exemplo.

xxxi eorumdem.

Qui absq; caussa diuisus ab episcopo fuerit, aliamque struxerit aram; si arcessitus non obediuerit, ipse quidem cum illis, qui ei communicant, deponitor: populus autem, qui eum recepit, segregator.

x Carthaginiensis.

Et rursum. Si presbyter aduersus episcopum suum inflatus, secessionem fecerit; anathema sit.

xi eiusdem.

Similiter & si quis ab episcopo damnatus, non operam dederit, vt per finitimos episcopos cum episcopo, qui eum cõdemnauit, reconcilietur; sed inflatus, secessionem fecerit, sacrumque Deo obtulerit: anathema sit, locoq; suo præterea moueatur.

xxxii apostolorum.

Sacerdos segregatus, ab alio non recipitor; nisi forte subito mortuus fuerit is, qui segregauit.

SCHOLIVM.

Non de alterius territorii loquitur episcopo, sed de eo, qui per successionem adeptus est pontificiam dignitatem illius, qui hominem segregauerat, post eius scilicet mortem. Præterea viuo etiam illo, qui segregauit, per synhodum segregatio soluitur: si non iure facta fuerit.

ix patriarchæ Nicolai.

Nexus absq; ratione factus, vim nullam habet; & a pontificie soluitur.

SCHOLIVM.

De hoc etiam leges ciuiles sanciunt, quæ a communione segregant eum, qui aliquem ab ea sine ratione segregauit: vt quod iniuste fecit, iuste sustineat. Nouel. 123. cap. 11.

xxxiii apostolorum, xiii quartæ, & vii Antiochenæ.

Sacerdos peregrinus commendaticiis carens,

καὶ εἰ ὀρθοτομεῖ, προσδεχέσθω. εἰ δὲ μή, ἀποπεμπέσθω τὰ πρὸς χρείαν λαβών.

ὁ μϐ τῶν ἀποστόλων.

Κυβεύων ἱερεὺς, ἢ μεθύων, εἰ μὴ παύοιτο, καθαιρείσθω.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἡ δὲ ἀρχὴ Ἰουστινιάνειος τυγχάνει, ἀποτελοῦσα τοὺς τοιούτους ἱερωσύνης λειτουργίας ὅλης διετίας, ϐ μοναστηρίων ἐκβάλλει.

ὁ λϑ τῶν αὐτῶν.

Ἱερεὺς ἢ Διάκονος μηδὲν * τελείτω παρὰ γνώμην ἐπισκόπου.

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἐπιτιμῶν δηλονότι, ἀφορίζων, ἢ λύων ἀφορισμὸν, ἢ μείων, ἢ ὁλοτελῶν.

ὁ μγ τῶν αὐτῶν, ὁ ιζ τῆς α, ὁ ι τῆς δ, ὁ δ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, ὁ ις τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Καὶ γένος ἀπάντων, εἰ μὴ παύοιτο, καθαιρείσθω. ὁμοίως καὶ ἑτέρου τι ϑπινοῶν, αἰσχροῦ κέρδους ἕνεκα.

ὁ μδ τῶν ἀποστόλων.

Αἱρετικῆς ἱερεὺς συνδοξάσαντος μόνον, ἀφορίζεσθω· καθαιρείσθω δὲ, εἰ καὶ κληρικὸς τούτους ἡγήσαιτο.

ὁ με τῶν αὐτῶν.

Ὁ βάπτισμα ἢ θυσίαν αἱρετικῶν δεξάμενος, καθαιρείσθω.

ὁ μϛ τῶν αὐτῶν.

Ὁμοίως καὶ ὁ ἀναβαπτίζων τὸν βεβαπτισμένον, ἢ τὸν μεμολυσμένον παρὰ τῶν ἀσεβῶν μὴ ἀναβαπτίζων· καὶ ὁ μὴ βαπτίζων εἰς πατέρα, καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, καθαιρείσθω.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀναβαπτίζειν μὲν τὸν βεβαπτισμένον ἀπείρηται, μύρῳ δὲ χρίειν, οὐδαμῶς· εἰ γε τῶν μέρος δοκεῖ τὸ ϑεῖον βάπτισμα εἶναι.

ὁ ν τῶν αὐτῶν.

Ὡσαύτως καὶ ὁ μὴ τρισὶ καταδύσεσιν, ἀλλὰ μιᾷ βαπτίζων.

ὁ γ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Ἐπίσκοπος, πρεσβύτερος, καὶ Διάκονος, ἐγκρατεῖς ἐν ἅπασιν ἔστωσαν, ἵνα τῶν αἰτουμένων τυγχάνωσι, καὶ γυναικῶν ἀπέχεσθωσαν.

ὁ ια τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ παρὰ γνώμην ἴδιον μητροπολίτου ἀπελθὼν εἰς βασιλέα, ἀποδλητος γινέσθω, καὶ τῆς κοινωνίας, καὶ τῆς ἀξίας.

ὁ νγ τῶν ἀποστόλων.

Ἐν ταῖς ἑορταῖς, οἶνον καὶ κρεῶν ἱερεὺς μὴ μεταλαμϐανέτω, εἰ μὴ δι' ἄσκησιν, καθαιρείσθω.

carens, examinator: ac si quidem recte secat, recipitor: sin autem, dimittatur; necessaria consequutus. *

xlii apostolorum

Sacerdos alea ludens, aut semet inebrians, nisi desinat, deponitor.

SCHOLIVM.

Iustiniani vero cxxiii nouella segregans hos ab omni sacerdotali munere ad triennium, etiam de monasteriis expellit.

xxxix & xlii eorumdem.

Sacerdos, aut diaconus, nihil perficiat absq; sententia episcopi.* diuinum scilicet verbum.

* SCHOLIVM.

Puniendo scilicet, segregando, vel a segregatione absoluendo, vel pœnam minuendo, vel intendendo.

xliii apostolorum, xvii synhodi, xquartæ, iiii Laodicenæ, xvi Carthaginiensis.

Idem vsuras exigens, nisi desinat, deponitor. Similiter & si quid aliud excogitet, turpis lucri caussa.

xliiii apostolorum.

Si sacerdos cum hereticis dumtaxat precetur, segregator: deponitor autem, si eos pro clericis etiam habuerit.

xlvi eorumdem.

Qui baptisma, vel sacrificium hereticorum admittit, deponitor.

xlvii eorumdem.

Similiter & qui rebaptissat baptissatum, vel qui pollutum ab impiis non rebaptissat, & qui non baptissat in patrem, & filium, & spiritum sanctum, deponitor.

SCHOLIVM.

Baptissatum rebaptissare, prolibitum id quidem est: sed vnguento inungere, nequaquam: licet hoc quoq; sacri baptismatis pars esse videatur.

l eorumdem.

Similiter & qui non tribus immersionibus, sed vnâ baptissat.

iii Carthaginiensis.

Episcopus, presbyter, & diaconus, continentes in omnibus sint, vt quæ petunt consequantur, & a mulieribus abstineant.

xi Antiochenæ.

Episcopus, aut presbyter, absq; sententia sui metropolitani ad imperatorem profectus; tam a communione, quam dignitate reiicitor.

liii apostolorum.

Sacerdos festis diebus a vino & carnibus abstinens, deponitor, extraquam si exercitationis id caussa fiat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὁ ιδ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ.

Καὶ ἱερωμένῳ κρεῶν ἀπεχόμενῳ, γεύσασθαι μόνον. μὴ τως αὐτῶν ἀπεχέσθω, ἢ καὶ τῶν μὴ χρεωφαγούντων λαχάνων.

ὁ ις τῶν ὑποδιάκονων.

Πρεσβυτέρῳ, ἢ διακόνῳ ὑβρίζων διάκονος, ἀφορίζεσθω.

ὁ νζ τῶν αὐτῶν.

Ὡσαύτως κὰν εἰ χωλὸν, ἢ τυφλὸν, ἢ κωφὸν χλωάζῃ.

ὁ νη τῶν αὐτῶν.

Τὴν δυσέβειαν ἱερὸς μὴ διδάσκων, ἀφορίζεσθω· ὑπομένων δὲ, καθαιρείσθω.

ὁ νθ τῶν αὐτῶν.

Ὡσαύτως καὶ μὴ εὖ ποιῶν ἐνδεᾶ κληρικόν.

ὁ ξ τῶν αὐτῶν.

Ὁ ἀσεβὲς βιβλίον ἐκπλησσόμενος, καθαιρείσθω.

ὁ ξα τῶν αὐτῶν.

Ὁ συνευχόμενος Ἰουδαίοις, ἢ αἱρετικοῖς, καθαιρείσθω καὶ ἀφορίζεσθω.

ὁ ξη τῶν αὐτῶν.

Ὁ δὶς χειροτονηθεὶς καθαιρείσθω σὺν τῷ χειροτονήσαντι, εἰ μὴ αἱρετικὴ χεὶρ ἡ πρώτη.

ὁ γ τῆς α.

Ἱερωμένῳ συνοικεσίαν μὴ κεκτήσθω, πλὴν μητρὸς, καὶ ἀδελφῆς, καὶ θείας, καὶ ὅσαι τῶν προσώπων πᾶσαν ὑποψίαν ἐκφεύγειν ποιοῦσιν.

ὁ θ αὐτῆς.

Οἱ ἀνεξετάστως ἱερωθέντες, ἢ ἀνακεκλημένοι τὰ αὐτῶν ὁμολογήσαντες πλημμελήματα ἱερωθῆναι, καθαιρείσθωσαν.

ὁ ι αὐτῆς.

Ὅσοι τῶν πεπτωκότων προεχειρίσαντο, ἢ ἐν γνώσει, ἢ ἐν ἀγνοίᾳ δὲ προκλεισάντων, καθαιρείσθωσαν.

ὁ ις τοῦτης, καὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ λε.

Πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι τῆς ἐκκλησίας ἐκστάντες, ἀδέκτοι παρ' ἄλλοις μενέτωσαν, εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐκκλησίας ἀναστρέφειν ἀναγκαζόμενοι. ὑπομένοντες δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν ἔσωσαν ἀκοινώνητοι.

ὁ δ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

Ἐπίσκοπος ὑπὸ συνόδου καθαιρεθεὶς, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, εἰ τολμήσει τι πρᾶξαι τῆς λειτουργίας, μηκέτι μηδὲ ἀποκαταστάσεως ἐλπίδα ἐχέτω· καὶ οἱ τούτῳ κοινωνοῦντες, ὑπιτιμάσθωσαν· καὶ μάλιστα, εἰ κατ' αὐτοῦ εἰδεῖεν ἀποφασιν.

XIIII Ancyranæ.

Etiam sacerdos quum abstinet a carnibus, duntaxat iis degustatis, abstineat, aut oleribus saltem, cum carne coctis.

LVI apostolorum.

Presbyter, aut diaconus, qui episcopum adsciit iniuria, segregator.

LVII eorumdem.

Similiter & si claudum, vel cæcum, vel surdum subsannat.

LVIII eorumdem.

Sacerdos, qui pietatem non docet, segregator: sin proposito inhæreat, deponitor.

LIX eorumdem.

Similiter & egenti clerico non benefaciens.

LX eorumdem.

Qui librum impii publice populo proponit, deponitor.

LXIIII eorumdem.

Qui cum Iudæis precatur, vel cum hæreticis, deponitor & segregator.

LXVIII eorumdem.

Bis ordinatus per manus impositionem, vnà cum eo, qui ordinauit, deponitor: nisi manus prior hæretica fuerit.

III primæ.

Sacerdos mulierem adsciticiam non habeat, nisi matrem, & sororem, & amitam, & quæcumque personæ sunt ab omni suspicione liberæ.

IX eiusdem.

Qui ad sacerdotium absq; examine sunt admissi, vel quum examinarentur, sua confessi delicta, sacerdotes facti sunt; deponuntor.

X eiusdem.

Quotquot ex lapsis præpositi fuerint, vel sciente, qui eos præfecit, vel ignorante, deponuntor.

XVI eiusdem, & Antiochenæ XXXV.

Presbyteri, vel diaconi, si ab ecclesia sua discesserint, ab aliis non admissi maneant, vt suas ad ecclesias reuerti cogantur. In proposito persistentes, cum sacerdotibus non communicent.

IIII Antiochenæ.

Episcopus a synhodo depositus, aut presbyter, aut diaconus, aut subdiaconus ab episcopo suo, si obire partem aliquam ministerii sacri fuerit ausus, non amplius vllam spem restitutionis in integrũ habeat, & qui

& qui cum eo communicant, multantor: præsertim si latam in ipsum sententiam norint.

VI habitæ in Trullo.

*Sacerdos, aut diaconus, aut subdiaconus, qui post ordinationem vxorem duxerit, *deponitor.*

* SCHOLIVM.

Hoc est, a sacerdotio quidem remouetor, sed honoris tamen, sedisq; particeps esto. Qui vero scortationem, vel adulterium commiserit: prorsus expellitor, & ad pœnitentiam adigitor. Sic enim quosdam interpretes hæc declarasse reperimus.

XXI habitæ in Trullo.

Qui plane depositus est alicuius criminis caussa, si pœnitentiam agat, instar clericorum tondetor. Sin autem, laicorum more comam alito.

XXII eiusdem.

Qui puræ communionis fideles participes fecit, & mercedis gratia quamcumq; rem petit, deponitor.

XXVI eiusdem, & XXVII Basilii Magni.

*Si per ignorationem in * illicitas nuptias inciderit presbyter, soluto matrimonio, sedem dumtaxat habeat, ab vniuersis abstinens actibus.*

* SCHOLIVM.

Videlicet si sanguinis fortasse vinculo sibi iunctã in domum duxerit, vel solitariam, quæ habitum sacrum insitiata sit, vel pupillam, cuius tutelam pater ipsius gesserit.

XXIX habitæ in Trullo.

Licèt & Carthaginiẽsis synhodus prohibet, ne sacrosanctæ cœnæ die, postquam prandi sunt, sacerdotes offerant: nemo tamen id amplius faciat, & per quintam diẽ septimanæ septimæ totam quadragesimã dehoneset.

XXX eiusdem.

*Barbaricarum ecclesiarum sacerdotes, si de mutuo consensu a coniugibus abstinent; *prorsus abstineant.*

* SCHOLIVM.

Hoc propter instabilitatem eorum & infirmitatem dicitur.

XXXI eiusdem, & XII primæ ac secundæ.

Qui non de episcopi sententia, in oratorio, quod intra domum aliquam est, offert aut baptissat; deponitor.

LXXXIII habitæ in Trullo.

Ne quis mortuo corpori sacramenta præbeat.

ὁ ξα τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Ἱερεὺς, ἢ διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος μὴ τὴν χειροτονίαν γήμας, *καθαιρείσθω.

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἤγουν τῆς μὲν ἱερωσύνης μεθιστείσθω, τῆς δὲ τιμῆς μετεχέτω, ᾧ τῆς καθέδρας. πορνεύσας δὲ, ἢ μοιχεύσας, πλέον ἐξωθείσθω, ᾧ εἰς μετάνοιαν ἀγέσθω. ὅτω γὰρ ἔνιοι τῶν ἐξηγητῶν εὗρηται.

ὁ κα τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Ὁ τέλεον καθαιρεθεὶς ἐπ' ἐγκλήματι, εἰ μεταμέλοιτο, τῷ δὲ κλήρῳ κειρέσθω τρίχα. εἰ δ' ἕν, καθάπερ οἱ λαϊκοὶ τὸν κόμον τρεφέτω.

ὁ κγ αὐτῆς.

Ὁ τῆς ἀχράντου μεταδιδοὺς τοῖς πιστοῖς κοινωνίας, μὴ μισθὸν χάριν τοῦ οἰονοῦν αἰτῶν, καθαιρείσθω.

ὁ κς αὐτῆς, καὶ ὁ κζ τῆς Μεγάλης Βασιλείου.

Εἰ δ' ἄγνοιαν * ἀθέσμῳ γάμῳ περιπέσοι πρεσβύτερος, δυσκεσίᾳ διαλυθέντος, τὸν καθέδραν μόνον ἐχέτω, τῶν ἐνεργῶν πασῶν ἀπεχόμενος.

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἤγουν τὸν καθ' αἷμα συγγενῆ περιπέσοντα εἰσοικισάμενος, ἢ μοναστρίαν τὴν ἱερὰν ἀρησάμενον χῆμα, ἢ τὴν πατρὶ αὐτοῦ ὑποτεταγμένην.

ὁ κθ τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Εἰ καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ Δίοδος, τῇ ἡμέρᾳ δεῖπνα μὴ τὸ δειπνῆσαι σὺν ἱερεῦσι προσεύχῃ, μηδεὶς ἔτι δὲ τοῦτο ποιείτω, καὶ διὰ τῆς πέμπτης τῆς ἑβδόμης ἑβδομάδος τὸν νοσταζοντα ὅλον ἀτιμαζέτω.

ὁ λ τοῦτης.

Οἱ ἐν βαρβαρικαῖς ἐκκλησίαις ἱερεῖς, εἰ ὁμοφώνως τῶν συμβίων ἀπέχονται, *τέλεον ἀπεχέσθωσαν.

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

Τὸ πρὸς τὸ ἀστατὲς αὐτῶν καὶ ἀσθενὲς φησίν.

ὁ λα τοῦτης, καὶ ὁ ιϛ τῆς α καὶ β.

Ὁ μὴ κατὰ γνώμην ἐπισκόπου, ἐν οἰκητηρίῳ ἔνδον οἰκίας ὄντι, προσάγων ἢ βαπτίζων, καθαιρείσθω.

ὁ πγ τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Σώματι νεκρῷ μή τις τῶν ἁγιασμάτων μεταδιδότω.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὁ ιϛ τῶν τῆς.

Ἱερεὺς ὁ κῦ ὃς ἂν Ἀρμενίοις ἐν τῷ ναῷ κρέα παρὰ χωρῶν ἑψεθῇ, καὶ τινα τούτων παρὰ τῶν προσαιγόντων δεχόμενος, ἀφοριζέσθω.

ὁ ιγ τῆς α καὶ β.

Πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ὡς ἐπ' ἐγκλήματι ὄντι κατεγνωκὼς ὑπὸ οἰκείου ἐπισκόπου, καὶ πρὸ τῆς συνοδικῆς διαγνώσεως ἐποφῆναι τοῦτον τῆς κοινωνίας τολμήσας, καθαιρείσθω τε καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀποστερείσθω τιμῆς· καὶ οἱ συνεπόμενοι, ἱερωμένοι μὲν, καθαιρείσθωσαν· μοναχοὶ ἢ, ἢ λαϊκοὶ, ἀφοριζέσθωσαν.

ὁ λγ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Πρεσβύτεροι παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου πράγματα τῆς ἐκκλησίας μὴ ἐπιτρασκέτωσαν.

ὁ ιε τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ.

Ἐὰν δέ τι τῶν τῆς ἐκκλησίας, πρεσβύτεροι διαπράσωσιν, ἐκκαλείσθω τοῦτο ἡ ἐκκλησία· καὶ κατὰ τῆς αὐτῆς τιμῆς, ὡς δόξῃ τῷ ἐπισκόπῳ.

ὁ ζ τῆς ἐν Καισαρείᾳ.

Πρεσβύτερος εἰς διγάμου γάμον μὴ ἐστιάσθω.

ὁ θ καὶ ὁ ι τούτης.

Πρεσβύτερος ὁμολογήσας, ὅτι κατήμαρτε, μὴ προσφερέτω, μένων ἐν τοῖς λοιποῖς ἀκλήτῳ ὁμονοίαν. μὴ ὁμολογήσας δὲ, μήτε ἐλεγχθεὶς, αὐτὸς τῶν ἐξουσίαν ἐχέτω.

ὁ ιγ τούτης.

Πρεσβύτεροι ἐπιχώριοι ἐν ναῷ πόλεως μὴ προσφερέτωσαν, ἐπισκόπου παρόντος, ἢ πρεσβυτέρου τῆς πόλεως. ἀπόντων δὲ αὐτῶν, εἰ καλοῖντο, προσφερέτωσαν. ὡσαύτως καὶ διάκονος.

ὁ ιθ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

Πρεσβύτερος ἐπιχώριος κανονικὰς ἐπιστολὰς μὴ διδότω, ἢ πᾶσι μόνον ἐπισκόπου γείτονα. χωρεπίσκοπος μέντοι διδότω.

ὁ κδ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

Ἱερωμένος ὅλως, ἢ κεκληρωμένος, εἰς κατηλεῖον μὴ εἰσερχέσθω.

ὁ λς τούτης.

Ἱερατικὸς ἢ κληρικὸς, μάγος ἢ ἐπαοιδὸς, ἢ μαθηματικὸς, ἢ ἀστρολόγος, ἢ φυλακτὴς, ἐκπιπτέσθω τῆς ἐκκλησίας.

ὁ μα τούτης.

Ἱερατικὸς ἢ κληρικὸς, αὐδ' κελεύσεως ἐπισκόπου μὴ ὁδδύετω.

ὁ μβ τούτης.

Μηδ' αὐδ' κανονικῶν γραμμάτων.

ὁ νς τούτης.

XCIX eiusdem.

Sacerdos, qui Armeniorum more carnes in templo coqui permittit, & partem earum ab offerentibus recipit, segregator.

XIII primæ ac secundæ.

Presbyter, vel diaconus, qui velut ob crimen aliquod episcopum suum damnauerit, & ante synhodicam cognitionem ab eius communione semet auellere fuerit ausus: & deponitor, & omni honore sacerdotali priuator; quique secuti eum fuerint, sacris quidem initiati deponuntor; monachi vero, vel laici, segregantor.

XXXIII Carthaginiensis.

Presbyteri absq; sententia episcopi res ecclesiæ ne distrahunto.

XV Ancyranæ.

Quod si quid ex rebus ecclesiæ presbyteri distraxerint, de hoc ecclesia prouocet, deque pretio eius, prout episcopo visum fuerit.

VII Cæsariensis.

*Presbyter in *digami nuptiis conuiuio non intersit.* **qui secundas ad nuptias transit.*

IX & X eiusdem.

Presbyter confessus, quod ante peccauerit, non offerat; inter reliquos manens, propter concordiam. Non confessus autem, nec conuictus; facultatem habeat.

XIII eiusdem.

Presbyteri degentes in agris, in templo ciuitatis ne offerant præsente episcopo, vel presbytero illius ciuitatis. Illis autem absentibus, si arcessantur, offerant. Similiter & diaconus.

IX Antiochenæ.

Presbyter agrarius litteras canonicas non det, nisi ad vicinum dumtaxat episcopum. Chorepiscopus autem det.* **hoc est, episcopus Villanus. Damasus.*

XXIIII Laodicenæ.

Sacerdos, aut adscriptus clero, cauponã prorsus non ingreditor.

XXXVI eiusdem.

*Sacerdos, aut clericus, qui magus est, aut incantator, aut mathematicus, aut astrologus, aut * ligator, eiicitor ex ecclesia.* ** φυλακτὴς, qui ligaturas facit, vulgo amuleta.*

XLI eiusdem.

Sacerdos, aut clericus, absq; iussu episcopi iter non faciat,

XLII eiusdem.

Nec absq; litteris canonicis.

LVI eiusdem.

Presby-

Πρεσβύτερος εἰς τὸ βῆμα πρὸ τοῦ ἐπισκόπου μὴ εἰσίτω, ἢ καθεζέσθω.

ὁ ιδ τῆς ἐν Σαρδικῇ.

Ὁ παρ' ὀξυχόλου καταγνωσθεὶς ἐπισκόπου, πρὸς τὸν μητροπολίτην καταφυγέτω· καὶ μένων ἀκοινώνητος, ἀξιούτω τυχεῖν ἐξετάσεως, καὶ ὁ ἐπίσκοπος μὴ ὀργιζέσθω.

ὁ ιζ τῆς ἐν Σαρδικῇ.

Οἱ τῶν ἐπισκόπων ὡρισμένοι χρόνοι τῆς βραδυτῆτος, καὶ διὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων φυλαττέσθωσαν.

ὁ ς τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Χρίσματος *ποίησις, καὶ *μετανοούντων κατάλλαγή, ἐκ τῶν ἱερῶν καθιέρωσις, παρὰ πρεσβυτέρων μὴ γινέσθω.

ΣΧΟΛΙΑ.

* Ἡ δι' ἀπαλείφου μύρου τελετή.

* Ἡ χρισις τοῦ ἐπιτιμίου. ἐφ' ᾧ τοῦ ἐπιτιμίου λυθέντος, τοῦ θεοῦ καὶ τῶν πιστῶν καταλλάττεται, κοινωνοῦ αὐτῶν. ἀπαιτοῦνται καὶ τοῖς ἱερεῦσι, τὰς τῶν πατέρων σκεύων δέχεσθαι προσφοράς, ὧν εἰδότι οἱ ἀπεξουσίοι παῖδες πρωτεύουσιν. ὃ καὶ τὰ ἀπεξουσίων ἁμαρτήματα, τοῖς κρατοῦσιν αὐτῶν ἀναφέρεται, ὡς φησὶν ὁ μακάριος Ἰωάννης.

ὁ ζ τούτης.

Ἐὰν δέ τις κινδυνεύων ἐπισκόπου μὴ παρόντος, αἰτήσῃ καταλλαγῆναι τοῖς θυσιαστηρίοις, ὁ πρεσβύτερος τὸν ἐπίσκοπον ἐρωτησάτω, καὶ κατὰ τὸ λεχθὲν σκεινῳ ποιέτω.

ὁ κ τούτης.

Πρεσβύτερον κατηγορούμενον, σὺν ἄλλοις ἓξ ἐπισκόποις, ὃς ὁ κατηγορῶν καὶ ὁ κατηγορούμενος αἱρετήσαντω, ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος ἐξεταζέτω· διάκονον δὲ, σὺν ἄλλοις τρισὶν· ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν κληρικῶν, μόνος. ἔτω δὲ καὶ ἐπὶ τέτταρων ἡ αὐτὴ τῶν ἡμερῶν πρόθεσμία, ἢ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων. ὁ κα τούτης.

Οἱ τὰ ἱερὰ μεταχειριζόμενοι, ἐκ τῶν συμβίων ἐγκρατεύεσθωσαν. μὴ ποιοῦντες δὲ, καθαιρείσθωσαν. ὁ κζ τούτης.

Ἱερωμένος ἐλεγχθεὶς καὶ καθαιρεθεὶς, μήτε ὡς λαϊκὸς μετανοῶν αὖθις χειροτονείσθω, μήτε μὴν ἀναβαπτιζέσθω, ὡς ἂν πρόσκοψιν ἐντεῦθεν.

ὁ μη τούτης.

Ἀναβαπτίσεις, καὶ ἀναχειροτονήσεις, καὶ μετακινήσεις ἐπισκόπων, μὴ γινέσθωσαν.

ὁ λα τούτης.

Ὁ μείζω τιμὴν ἀπωθούμενος, ἀνάγκης, καλούσης, καὶ ἓξῆς προσυπακουέτω.

ὁ κθ τούτης.

Ἀκοινώνητος κοινωνήσας πρὸ συμπαθείας, αὐτοκαταχρεῖ.

ὁ ρδ τούτης.

Presbyter in suggestum ante episcopum ne ingreditor, vel sedeto.

XIIII Sardicensis.

Qui a bilioso condemnatus est episcopo, ad metropolitanum confugiat: & communionis exsors manens, examen causæ consequi mereatur, nec episcopus irascatur.

XVII eiusdem.

Episcoporum determinata spatia tarditatis, etiam in presbyteris & diaconis obseruentur.* ** in comparendo scilicet.*

VI Carthaginiensis.

Confectio chrismatis,* & pœnitentium reconciliatio, & consecratio virginum a presbyteris ne fiat.*

SCHOLIA.

* *Hoc est, ritus consecrationis vnguenti vel olei perennis.*

* *Hoc est, pœna remissio. Nam cui pœna remissa est, is Deo atque fidelibus reconciliatur, iisdem communicans. Est & hoc vetitum sacerdotibus, ne illorum parentum oblationes recipiant, quibus scientibus non emancipati liberi scortantur. Quippe delicta liberorum, qui adhuc in potestate sint, ad eorum dominos referuntur, quemadmodum beatus ille Ioannes inquit.*

VII eiusdem.

Si quis autem in periculo constitutus, episcopo non præsente, aris reconciliari petierit: episcopum presbyter interroget, ac prout ei responsum fuerit, agat.

XX eiusdem.

*Presbyterum accusatum episcopus suus examinet, vnà cum sex aliis episcopis, quos actor & reus eligent: diaconum vero, cum aliis tribus episcopis: reliquos clericos, solus. Obseruetur autem & in his * idem spatium temporum, quod in episcopis.* ** hoc est, idem dies, vt Iuriscons. loquuntur.*

XXV eiusdem.

Qui sacra tractant, a coniugibus abstineant. Id nisi faciant, deponuntor.

XXVII eiusdem.

Sacerdos conuictus & depositus, neque vt laicus pœnitentiam agens rursus ordinator: neque rebaptissator, quasi quid in de profecturus.

XLVIII eiusdem.

Rebaptissationes, & iteratæ ordinationes, & remotiones episcoporum, ne fiant.

XXXI eiusdem.

Qui honorem ampliorem, pascente necessitate, repudiat: illum etiam, quem habet, perdet. XXIX eiusdem.

Excommunicatus si ante compassionẽ communicauerit, semet ipsum damnat.

CIIII eiusdem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ἱερωμένῳ δημοσίων κρίσιν περὶ βασιλέως αἰτῶν, καθαιρείσθω.

ὁ ρκϛ τοῦτης.

Τῶν κατὰ καιρὸν συναίνεσιν ἐκλεγέντων τῷ κρίσιν ὁ μὴ δεχόμενος, ἀκοινώνητος.

ὁ οἱ ζ Μεγάλου Βασιλείου.

Πρεσβύτερος δι' ἀνάγκην ὁμόσας μὴ λῃτουργεῖν, μεταμελόμενος ἰδίᾳ καὶ μὴ δημοσίᾳ λειτουργείτω.

ὁ οϛ Μεγάλου Βασιλείου.

Διάκονος ἢ πρεσβύτερος ὁμολογήσας *ἥτινι μίξει χείλεσι* μιανθῆναι, τῆς λειτουργίας ἐκπεσέτω· καὶ εἰ μὲν ἐν τοῖς ἁγιάσμασι μετεχέτω μετὰ τῶν διακόνων ἢ πρεσβυτέρων. εἰ δέ τι καὶ πλέον τούτου φανείη ἡμαρτηκώς, καθαιρείσθω.

* ἤτοι μίξει χείλεσι μιανθῆναι, τῆς λειτουργίας ἐκπεσέτω, τὰ δὲ λοιπὰ πάντα μετεχέτω θείου ἁγίσματος.

ὁ α τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ.

Πρεσβύτερος ὁ δι' ἀνάγκην τοῖς δαίμοσι θύσας, εἶτα ἀναπαλαίσας, τῆς μὲν τιμῆς μετεχέτω καὶ τῆς καθέδρας, μηδὲν δέ τι τῶν ἱερατικῶν λειτουργείτω.

ὁ β τοῦτης.

Ὡσαύτως καὶ διάκονος, ὑποπιπτέτω δὲ ὁ ἐπίσκοπος, ἢ ἀφαιρείτω, πρὸς τὴν τούτων μετάνοιαν.

ὁ γ τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Ἱερεῖς καὶ διάκονοι, ὅσοι πρὸ τῶν ἡμῶν συνελθόντες ἀθέσμως δυσὶ προσωμίλησαν γάμοις, ἢ χήρας ἠγάγοντο, ἢ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἔγγαμοι, εἶτα μεταμεληθέντες ἀθέτησαν γάμους διέλυσαν, τῆς λειτουργίας ὑπὸ ῥητόν τινα χρόνον πεπαύθωσαν, τῆς τιμῆς μόνον ἢ τῆς καθέδρας μετέχοντες, ἕως ἂν τὸ δεῖον ἐξιλεώσωσι) δάκρυσιν. * ἀποσχέσθωσαν δὲ καὶ λοιπὸν μενέτωσαν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ εἰς τὸ ἔξης οἱ τῶν ἀποστόλων περὶ τούτων κανόνες κρατείτωσαν.

* ἀποσχέσθωσαν

Σχόλιον.

Διὰ πυκνὰ παραπίπτειν τοῦτο, πρὸς καιρὸν ὁ παρὼν κανὼν ἐξετέθη, πάντων σχεδὸν ἀλλοιουμένων.

. . . . . .

Οὔτε ἱερεὺς λουέσθω, δυνάτην τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐργασῆται, οὔτε λαϊκὸς μετὰ τὸ ἀπελθεῖν εἰς βαλανεῖον, αὐτῇ μέρει τῆς μυσταγωγίας μεταλήψεται. καὶ ὁπόταν, οὔτε ἱερατεύσας ἱερεύς, οὔτε λαϊκὸς θείων ἁγιασμάτων ἀξιωθείς, λουσάσθω, ἢ φλεβοτομηθήσεται· εἰ μή τι θανάσιμον καὶ παντελὲς νόσημα.

ὁ * ιγ Μεγάλου πατριάρχου Νικολάου. * al. γ.

Τὰ περισσεύοντα τῶν προσφερομένων τῇ ἐκκλησίᾳ, μὴ ὡς ἄρτον κοινὸν οἱ ἱερεῖς ἐσθιέτωσαν· ἀλλ' ἰδιαζόντως καὶ ἀποτεταγμένως, καὶ μὴ μετὰ γάλακτος, ἢ τυροῦ, ἢ ὠῶν, ἢ ἰχθύων. τῆς δὲ ὑψωθείσης τὰ κλάσματα, ἐν μόνῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐσθιέτωσαν.

Τὰ κυνῶν ἢ μυῶν τῶν προσηναγμένων ἄρτων ἐν τῷ ναῷ ἀναλωθέντων, οἱ ἱερεῖς ὀπτιμάσθωσαν, ὡς μὴ τῷ ἱκανῷ πεποικότες ἀσφάλειαν. οἱ δὲ οὕτω ἄρτοι ὑπὸ μυῶν ἐν τῇ προσκομιδῇ ἀπολέσαντες, ἀνεπίμπτει· ἐπεὶ πολλάκις τὰ τοιαῦτα προβαίνειν εἴωθεν. οἱ καὶ ἑτέραν εἰσάξασι προφοράν, καὶ προσκομιδὴν ποιήσασι, καὶ τὴν ἱερουργίαν πληρώζουσιν.

ὁ ιϛ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Ἐπισκόπου κατηγορουμένου, εἰ δυσχερὲς εἴη πᾶσαν σύνοδον συνελθεῖν, δώδεκα γὰρ τὴν ὀλιγίστην ἐξετασούτων ἐπίσκοποι· πρεσβύτερος δὲ, ἓξ· διάκονος δὲ, τρεῖς.

Sacerdos, qui iudicium publicum ab imperatore petit, deponitor.

CXXII eiusdem.

Qui de consensu communi pronuntiatorum sententiam non accipit, communionis exsors esto.

XVII Basilii Magni.

Presbyter, qui per coactionem iurauit, se non obiturum ministerium sacrum, si facti eum pœniteat: priuatim, non publice sacro fungitor officio.

LXX Basilii Magni.

Diaconus, vel presbyter, qui se pollutum labiis fassus fuerit: a ministerio sacro excluſus, ſacramenta percipiat cum diaconis aut presbyteris. Sin aliquid etiam amplius eũ commiſiſſe paruerit, deponitor.

* hoc eſt, quod oſculatus ſit aliquis illicita.

I Ancyranæ.

Presbyter, qui per coactionem dæmonibus immolauerit, ac deinde rursus certamen iniuerit: honoris quidem, ac sedis particeps esto: sed nihil obeat eorum, quæ ad sacerdotale munus pertinent.

II eiusdem.

Similiter & diaconus. Intendat autem [pœnam] episcopus, vel minuat, pro ipsarum pœnitentiæ ratione.

III habitæ in Trullo.

Sacerdotes & diaconi, quotquot ante concilium hoc nostrum illicite nuptias iterarunt, aut viduas duxerunt, aut post ordinationem matrimonium contraxerunt, deinde pœnitentia ducti nuptias illicitas diremerunt: a ministerio sacro certum quoddam ad tempus abſtineãt, honoris dumtaxat & sedis participes, donec lacrumis numẽ placaucrint. Deinceps autem ſine offendiculo maneant. Et quidem in posterum de his apostolorum canones rati ſunto.

Scholivm.

Vt rebus iſtius ætatis conſuleretur, præſens canon ad tempus expoſitus fuit: quum omnes prope deliquiſſent.

. . . . . .

Nec ſacerdos lotus, eodem die ſacra peragere poteſt: nec laicus, poſtquam abiit in balineum, eodem die ſacramenta percipiet. Rurſumque vice verſa, nec ſacerdos peractis ſacris, nec laicus ſacramentis perceptis, lauabit, aut ſanguinem inciſa vena mittet: niſi forte letalis morbus urgeat.

*XIII patriarchæ Nicolai. * al. IIII

Quæ ſuperſunt ex oblatis eccleſiæ, non veluti panem communem ſacerdotes comedant: medant: ſed ſeorſum, & ab aliis remoti. Non etiam cum lacte, vel caſeo vel ouis, vel piſcibus. Eleuatæ vero fruſtis, in eccleſia dumtaxat veſcuntor.

Si prius ſanctificati panes, a canibus, aut muribus, in templo abſumti fuerint; ſacerdotes increpantor, qui eos non ſatis in tuto cuſtodiuerint. At vero qui panes a muribus ſurreptos, dum adferrentur, amiſerint; ne increpentur, quandoquidẽ ſæpius huiuſmodi contingere ſolent. Atque hi panes alios reddent, eosque offerent, & ſacrificium perficient.

XII Carthaginienſis.

Quum accuſatur epiſcopus, ſi difficile ſit vniuerſam conuenire ſynodum: ſaltem duodecim epiſcopi cauſſam eius examinent: preſbyteri vero cauſſam, ſex: diaconi, tres.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΚΟΝΩΝ.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ Δ.

ὁ η τῆς α.

Διάκονος τὴν εὐχαριστίαν τοῖς πρεσβυτέροις ἢ ἑαυτῷ δίδοὺς, ἢ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ταύτην λαμβάνων, ἢ πρεσβυτέρων μέσον καθήμενος, τῆς κοινωνίας πεπαύσθω, ὡς παρὰ κανόνα καὶ τάξιν ποιῶν.

ὁ ζ τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Ὀφφίκιον ἔχων διάκονος, εἰ μὴ πρόσωπον ὑπιφέρων τοῦ οἰκείου πατριάρχου ἢ μητροπόλιτου, εἰς ἑτέραν διά τινα χρείαν παραγένηται πόλιν, παρακαθεζόμενος πρεσβυτέρων, ἔσω πάντων ἐσχατος.

Σχόλιον.

Ἰστέον, ὅτι μόνου τοῦ χαρτοφύλακος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας δέδοται θρόνος ἐξ ἔθους μακρὸν, καὶ ἐξ ὁποιασοῦν ἕλξεως φωνὴν βασιλέως κελεύειν Μιχαὴλ, καὶ τοὺς ἀρχιερέων οἰκείους τοῖς ἔξω προσκαθῆσθαι συνέδροις.

ὁ κ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

Μήτε διάκονος ἀκέλευστος ἔμπροσθεν πρεσβυτέρου καθεζέσθω, μήτε κληρικὸς ἔμπροσθεν διακόνου.

ὁ ι τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ.

Διάκονος εἰ χειροτονούμενος προεμαρτύρατο, μὴ διώσασθαι παρθενίαν· γήμας, μενέτω διάκονος. εἰ δὲ χειροτονούμενος σιωπήσας, γαμήσας τῆς διακονίας πεπαύσθω.

ὁ ιγ Μεγάλου Βασιλείου.

Διάκονος πρωδεύσας, εἰς τὸν τῶν λαϊκῶν μεταχθεὶς τόπον, μετεχέτω τῆς κοινωνίας.

DE DIACONIS.

TITVLVS IIII.

Canon VIII primæ.

Diaconus, qui euchariſtiam presbyteris aut ſibi dat, vel ante presbyteros eam accipit, vel medius inter presbyteros ſedet: a communione abſtineto, veluti præter regulam & ordinem agens.

VII habitæ in Trullo.

Diaconus, qui habet officium, niſi perſonam referens ſui patriarchæ, vel metropolitani, alicuius rei cauſſa in aliam vrbẽ venerit, ante presbyteros ſedens, omnium vltimus eſto.

Scholivm.

Sciri tum, ſolet memoriæ eccleſiæ Chartulario conceſſum eſſe tum ex longa conſuetudine, tum ſcripto iuſſu imperatoris, Domini Michaelis, vt in exteris ſynodis etiam ante pontifices ſedeat.

Conſtantinopoli ſcilicet, hoc eſt, Sanctæ deiſapientiæ.

XX Laodicenæ.

Neque diaconus iniuſſus ante presbyterum ſedeat, neq; clericus ante diaconum.

X Ancyranæ.

Si diaconus, quum ordinaretur, proteſtatus eſt, non ſe poſſe manere virginem: vxore ducta, diaconus maneat. Sin quum ordinaretur, tacuit: contractis nuptiis, diaconus eſſe deſinat.

XIII Basilii Magni.

Diaconus, qui ſcortatus eſt, in locum laicorum traductus, communionis eſto particeps.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὁ ιε τῆς δ.

Διάκονος γυνὴ χειροτονηθεῖσα, εἰ γάμῳ ἑαυτὴν ὑπέδωκε, ἀναθεματιζέσθω.

ὁ ιδ Μεγάλου Βασιλείου.

Ἡ αὐτὴ ἐκλεῖψαι πρυδύσασα, καὶ μεταγνῦσα, τῶν ἐκδεδημακότων ἁγιασμάτων ἀξιωθήσεται.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἐν ταῖς λεγομέναις ὑπὸ ἁγίων ἀποστόλων διατάξεσι, ταῦτα διείληπται· Διακόνισσα οὐδὲν, ὧν οἱ πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι, ὁρίζει· ἀλλ' ἡ φυλάσσειν τὰς θύρας, καὶ ἐξυπηρετεῖν τοῖς πρεσβυτέροις ἐν τῷ βαπτίζεσθαι τὰς γυναῖκας, διὰ τὸ εὐπρεπές.

ὁ ις τῆς ἐν Τρούλλῳ, ἀναχέπων τὸν ιε τὸν ἐν Καισαρείᾳ.

Ὁ λέγων κὴ πόλιν ἑπτὰ διακόνους δεῖν μόνον εἶναι, κὴ τὰ ταῖς πράξεσιν εἰρημένον· ἴσῳ, ὡς ἐπεὶ τῶν τῆς μυρηρίοις λειτουργούντων ὁ λόγος ἐκεῖ, ἀλλὰ τῶν τραπέζαις ὑπηρετούντων.

xv quartæ.

Mulier diacona ordinata, si matrimoniũ contraxerit, anathemati subiicitor.

xiiii Basilii Magni.

Eadem cum pagano fornicata, si pœnitentiam egerit, anno septimo ad sacramenta admittetur.

SCHOLIVM.

In iis constitutionibus, quæ sanctorum apostolorum dicuntur, hæc tradita sunt: Diaconissa nihil eorum facit, quæ presbyteri, vel diaconi: præterquam quod custodit fores, & presbyteris subseruit, quum mulieres baptisantur, decori causſa.

xvi habitæ in Trullo, qui xv Cæsarienſis reſcindit.

Qui dicit, in ciuitate septem duntaxat diaconos esse debere, quemadmodum in Actis expositum est: sciat, non istic dici de diaconis, qui sacramentis; sed qui mensis inseruiunt.

ΠΕΡΙ Τ' ΠΟΔΙΑΚΟΝΩΝ κὴ ἐΦορκιστῶν.

ἘΠΙΓΡΑΦΗ Ε.

ὁ κα τῆ ἐν Λαοδικείᾳ.

Τ' ποδιάκονον ἱερῶν σκευῶν μὴ ἁπτέσθω.

ὁ κβ ταύτης.

Μὴ ἢ ὠφάριον φορείτω.

ὁ κε ταύτης.

Μὴ ἢ τὰς θύρας ἐγκαταλιμπανέτω, μὴ δὲ ἄρτον διδότω, μήτε ποτήριον εὐλογείτω.

ὁ μγ ταύτης.

Τ' ποδιάκονον ἃ δεῖ κὰ πρὸς βραχὺ τὰς θύρας καταλιπόντα προσεύχεσθαι.

περὶ ἐφορκιστῶν.

Ὁ μὴ ὑπὸ ἐπισκόπου προαχθεὶς, μήτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, μήτε ἐν ταῖς οἰκίαις ἐφορκιζέσθω.

DE HYPODIACONIS ET EPHORCISTIS.

TITVLVS V.

Canon xxi Laodicenæ.

Hypodiaconus vasa sacra ne adtingito.

xxii eiusdem.

Nec orarium gestato.

xxv eiusdem.

Nec fores relinquito, nec panem porrigito, nec poculum benedicito.

xliii eiusdem.

Non oportet subdiaconum vel exiguo tempore foribus neglectis precari.

De Ephorcistis.

Qui non ab episcopo promotus est, nec in ecclesiis, nec in ædibus ephorcistæ munus obeat.

**quod erat, ita docerent diores, vt ab eis quasi reposcerentur antea tradita.*

οἱ ἘΧΟΜΕΝΟΙ.

ἘΠΙΓΡΑΦΗ ΄ΕΚΤΗ.

ὁ νη τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

Ἐν οἰκοις προσφορὰ μὴ γινέσθω παρ' ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου.

ὁ πγ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Καὶ θυσιαστήριον, ἐν ᾧ ἔστε σῶμα, ἔστε λείψανον ἁπόκειται μάρτυρος, καταισχρεῖσθω· εἰ δὲ καὶ τὰ πλήθη θορυβεῖ, * πλετὴ ἐν αὐτῷ μὴ γινέσθω.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

* Ἡ δὲ ιε ἀναιρεῖ τὴν βασιλέως κελεύσαντος καὶ εἰς τὰς εὐκτηρίους οἴκους διορίζεται ἀδιακρίτως ἱεροπρεπείας καὶ βαπτίσματα γίνεσθαι. διὸ καὶ ὁ μετὰ αὐτὸν πρωτοεὶς ἱερουργήσας ἢ βαπτίσας εἰς εὐκτήριον οἶκον μὴ καθιερωθέντα δι' ἐγκαινίων αὐτοῖς, καὶ τῆ συνηθείᾳ ἀποτιθέντος, ναὶ μὴν καὶ δι' λειψάνων καὶ ἁγίων ἐσοφισμένον, ἀλλ' εἰς εὐκτὴν οἰκιακὴν ἀφορισθέντα πιστῶν, ἢ εἰς οἰκίσκον πλοιαρίου πρὸς ἀποπαμυθίαν θεῷ καὶ ἁγίαις εἰκόσι κεκαυμένον, ἢ ἀφορισμὸν ὑπενεγκὼν ὡς ἀβρασάτης κανόνων καὶ διάφορος.

** mensa non consecrata, sed vulgari.*

ὁ θεῖ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας.

Προσφορᾶς γινομένης, αἱρετικοὶ μὴ παρέστωσαν· εἰ μὴ πρὸ μεταγνοεῖν ἐπαγγέλλονται, καὶ φοβῆται τὸν αἵρεσιν.

ὁ πατριάρχου Νικηφόρου.

Τὰ ἀνίμινσια, ἔνθα ἂν χρεία γίνηται τούτων, ἀκωλύτως παραπέμπονται, καὶ ἀναφέρονται ἐν τῇδε τῇ ἐνορίᾳ ἢ ἐκείνῃ, ἀλλὰ καὶ ἑτερόρεα γίνονται, καθὰ καὶ τὸ θεῖον μῦρον. καλοῦνται ἤτοι, ὡς ἀντίσωμα καὶ ἀντίτυπα τῶν πολλῶν μίνσων, τῶν καθαρὰ ἁγιαζόντων τὸν ἁγίαν καὶ θεοπρόβλητον τράπεζαν. κυρίως ἢ, ἐπ' ἐκείναις τῶν τραπεζῶν τίθενται, ἃς καθιέρωσις οὐχ ἡγίασεν.

Quid antimensia.

** Missus alii reddunt.*

ὁ αὐτός.

Ἐὰν κὴ ἄγνοιαν πλυθῇ ἀνίμινσιον, οὐκ ἀποτίθεται τὸν ἁγιασμὸν, οὐδὲ βέβηλον γίνεται.

ὁ αὐτός.

Ἐὰν φθάσῃ ὁ εὐαγγελισμὸς τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ ἢ τῇ μεγάλῃ Παρασκευῇ, ἐχ ἁμαρτάνομεν οἶνῳ πιόντες καὶ μεταλαμβάνοντες καὶ ἰχθύων.

ὁ αὐτός.

Δεῖ μεταδιδόναι τῆς θείας κοινωνίας τῷ ἀσθενοῦντι, ἀποθνήσκειν κινδυνεύοντι, καὶ μὴ τὸ γεύσασθαι βρώσεως.

** nostri Annuntiationem vocant.*

** Scilicet ante Pascha.*

ΣΣΟΛΙΟΝ.

Ὁ μακάριος Ἰωάννης οὕτω φησί· τοῖς ἐξασθενήσασι πάνυ, καὶ λεπτὰ μὲν εἰσπνέουσιν, ἀναδύεσθαι δὲ ὅλως, καὶ μήτε πεῖν, μήτε φαγεῖν δυναμένοις, ἃ δεῖ ἅπαξ ἁγιασμάτων μεταδιδόναι· ἀλλὰ διὰ τῆς ἐκφυσῆς καὶ τῆς ὀπῆς χίσεως τούτων, τάττε χείλη καὶ πλῶ γλῶσσαν αὐτῶν ὑπογράφεσθαι.

ὁ νς τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Δι' ὅλης τῆς τεσσαρακοστῆς, πλὴν σαββάτου, καὶ κυριακῆς, καὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ εὐαγγελισμοῦ, ἡ τῶν * προηγιασμένων λειτουργία τελείσθω.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Τὸ μὴ χρίειν τὰ προηγιασμένα διὰ τῆς καθίδος τὸν τοῦ δεσπότου αἷμα, ὃν τῷ μέλλειν πάσχειν φυλάττειν, ἀκριβέστερον φησὶν ὁ μακάριος Ἰωάννης, ὡς ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ γινόμενον.

SCHOLIVM.

xv *vero nouella imperatoris, Domini Leonis, etiam in oratoriis sancit haud dubie res sacras & baptismos peragi. Quapropter & is, qui cum * antimensio rem sacram peregit, aut baptisauit, in oratorio non consecrato per renouatia, quibus loca sacra panduntur, & per consuetam collocationem in thronum, & per reliquias nec depositionem arcæ sanctorum, sed ad preces fidelium domesticas destinato: vel in domuncula nauigii alicuius deo dedicata, sanctisque imagimbus ornata: præiudicio nullo grauabitur, veluti transgressor canonum, & licentius agens.*

ix Timothei Alexandrini.

Quum oblatio sit, hæretici ne adsint: nisi forte sepœnitentiam acturos pollicentur, & hæresim fugituros.

Nicephori patriarchæ.

*Antimensia citra prohibitionem, vbicumque fuerit its opus, mittuntur; nec vel hac, vel illa regione circumscribuntur, sed in aliam quoque prouinciam transferuntur, sicut & sacrum vnguentum. Sic autẽ appellantur, velut opposita & respondentia multis illis * mensis, quæ sacram & dominicam mensam absoluũt. Proprie vero, mensas illas significant, quas consecratio non sanctificauit.*

Eiusdem.

Si per ignorationem lotum fuerit antimensium, sanctificationem non deponit, neque profanum redditur.

Eiusdem.

*Si dies * læti nuntii in magnam illam quintã * feriam, vel magnam Parasceuen inciderit; non peccamus, si tunc vino & piscibus vtamur.*

Eiusdem.

Oportet impertiri communionem sacram ægrotanti, cui periculum mortis imminet, etiam postquam cibum degustauit.

SCHOLIVM.

Beatus autem Ioannes sic ait: Qui prorsus debiles facti sunt, & exiliter quidem adhuc respirant, omnino tamen sensu amiserunt, ac neque bibere, neque comedere possunt, iis Sacramenta non impertienda sunt: sed per contactum & inunctionẽ, tam labia, quam lingua eorum obsignanda.

lii habitæ in Trullo.

Per totam quadragesimam, excepto sabbato, & dominica, & læti nuntii die, prius significatorum liturgia perficiatur.

SCHOLIVM.

Non inungenda esse prius sanctificata per ansam in sanguine dominico, dum custodienda sunt, accuratius tradit beatus Ioannes, veluti quod etiam in ecclesia nostra maiori fiat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὁ μθ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

Σαββάτῳ μόνον καὶ κυριακῇ δεῖ προσφέρειν ἐν τῇ παρασκευῇ.

ὁ ιδ ταύτης.

Εἰς ἑτέραν παροικίαν τὰ ἅγια μὴ πεμπέσθω.

ὁ ιδ τῆς Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας.

Τὸν περὶ ἑαυτὸν αὐτελόντα, προσφορὰ μὴ γινέσθω· εἰ μὴ ἀληθῶς ἔκφρων ἦν.

ὁ ις τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

Εὐαγγέλιον ἐν σαββάτῳ, μετὰ ἑτέρων γραφῶν ἀναγινωσκέσθω.

ὁ ιζ ταύτης.

Ἐν ταῖς συναξεσι, μεταξὺ τῶν ψαλμῶν, ἀναγνώσεις γινέσθωσαν.

ὁ ιζ ταύτης.

Ἰδιωτικοὶ ψαλμοὶ, καὶ ἀκανόνιστα βιβλία, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μὴ λεγέσθωσαν, ἀλλὰ μόνα τὰ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Διαθήκης βιβλία.

al. xζ. ὁ * κδ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Ἐκτὸς γὰρ τῶν κανονικῶν γραφῶν μηδὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγινωσκέσθω, ἐπ' ὀνόματι θείων γραφῶν.

ὁ πε τῶν Ἀποστόλων.

Σεβέσθωσαν οἱ μόνα τὰ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Διαθήκης βιβλία.

ὁ μς τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Τὰ πάθη τῶν μαρτύρων, ἐν ταῖς μνήμαις τῶν ἁγίων ἀναγινωσκέσθωσαν.

ὁ να τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

Οὐ δεῖ μνείας μαρτύρων τελεῖν ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ, εἰ μὴ σάββασι καὶ κυριακαῖς· ἀλλὰ * γάμους, ἢ γενέθλια.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

* Οἱ πατρικοὶ τοὺς γαμικοὺς ἱερολογίας τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ, ὅπερ ἡμῶν πατέρες ἱερεῖς, μεσίως μὲν, εἰ ἐξ ἀνάγκης· μείζονος δὲ, εἰ ἐκ προαιρέσεως καὶ κρύφα. τὸ μέντοι συνοικέσιον μόνη, ὡς ἱερολογίαν οὐ δέχεται.

Πρὸ τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, τῆς μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἑξαναγκὲς ἑπτὰ ἡμέρας προνηστεύεται νηστείαν. εἰ δέ τις καὶ πλείονας τούτων ἑπτὰ ἡμερῶν καὶ ταῖς ἑορταῖς τούτων ἢ ἑκουσὶ, ἢ ἀπὸ κτητορικοῦ τυπικοῦ συναθέμενος νηστεύσῃ, ἢ καταχωνθήσεται.

ὁ ια τῆς ἁγίας Κυρίλλου.

Κειμήλια καὶ κτήσεις ἀκινήτους ἀνεκποιήτους ταῖς ἐκκλησίαις φυλάττεσθαι χρή. Διορθοῦσθαι δὲ καὶ κατὰ καιρὸν τῷ ἱερωσύνῳ διέποντας τῶν παρεμπιπτόντων ἀναλωμάτων τὴν οἰκονομίαν.

XLIX Laodicenæ.

Sabbatho dumtaxat, & dominica die fieri debent oblationes in quadragesima.

XIIII eiusdem.

In aliam parœciam sanctæ oblationes non mittuntor.

XIIII Timothei Alexandrini.

Proeo, qui sibi manus adtulit, oblatio ne fiat: nisi reapse amens erat.

XVI Laodicenæ.

Euangelium in sabbatho, cum aliis scripturis legitor.

VII eiusdem.

In congressibus lectiones psalmis permisceantur.

XVII eiusdem.

Priuati psalmi, & in canonem non relati libri, ne pronuntientur in ecclesia: sed veteris dumtaxat, ac noui fœderis libri.

al. xxvii. *XXIIII Carthaginiensis.

Nam extra scripturas canonicas, nihil in ecclesia legitor, nomine sacrarum scripturarum.

LXXXV apostolorum.

Veneration sint veteris dumtaxat noui que fœderis libri.

XLVI Carthaginiensis.

Martyrum passiones in recordationibus sanctorum leguntor.

LI Laodicenæ.

*Recordationes martyrum in quadragesima celebrandæ non sunt, nisi sabbatis, & dominicis diebus: nec * item nuptiæ, vel natales.*

SCHOLIVM.

Sacerdotes, qui nuptiales benedictiones in magna illa quadragesima peregerunt, puniuntur: mediocriter quidem si ex simplicitate: grauius autem, si ex peruersitate, & clanculum. Matrimonium tamen consistit, veluti quod benedictionem acceperit.

Ante festum sanctorum apostolorum, natalis Christi, transfigurationis Christi, & obdormitionis sanctissimæ deiparæ, necessario septem dierum ieiunia præcedunt. Quod si quis etiam vltra dies illos septem in festis horum vel sponte sua, vel municipali statuto compulsus ieiunat, non confundetur.

XI S. Cyrilli.

Cimelia cum immobilibus prædiis non alienata seruari ecclesiis oportet. Et qui pro tempore sacerdotium moderantur, iis incidentium impensarum est committenda curatio.

SECTIO

ΤΜΗΜΑ Γ.

ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΙΚΩΝ.

Τίνες κληρῶνται, καὶ τίνες οὐ κληρῶνται.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ Α.

ὁ ιθ τῶν Ἀποστόλων.

Ὁ δύο ἀδελφὰς ἢ ἀδελφιδῆ ἀγόμενος, οὐ κληρῶται.

ὁ κβ αὐτῶν.

Ὁ ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσας, οὐ κληρῶται.

ὁ κγ αὐτῶν.

Εἰ δὴ κληρικὸς εἴη, ἀφορίζεσθω.

ὁ α τῆς α.

Ἀνάγκῃ δέ τις χειρουργηθεὶς, καὶ ἄκων ἐκτμηθείς, κληρούσθω.

ὁ ξα τῶν Ἀποστόλων.

Ἐλεγθεὶς ὅτι πορνείᾳ, ἢ μοιχείᾳ, ἢ τινὶ τῶν ἀπηγορευμένων * πιστὸς, μὴ κληρούσθω.

[πιστῆς,

ὁ οθ αὐτῶν.

Ὁ δαιμονῶν μήτε κληρούσθω, μήτε πιστοῖς σωθυχέσθω. καθαιρεθεὶς δὲ, εἰ ἄξιος, προσδεχθήτω.

ὁ πε αὐτῶν.

Οἰκέτης οὐ κληρῶται παρὰ γνώμην δεσπότου.

ὁ λγ τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Κληρικὸς, μὴ ὁ ἐκ γήρως, ἀλλ' ἄξιος, γινέσθω.

ὁ η τῆς ἐν Καισαρείᾳ.

Λαϊκὸς, ἧς ἡ γυνὴ φανερῶς ἠλέγθη μοιχευθεῖσα, μὴ κληρούσθω· καὶ ὁ κεκληρωμένος εἰ κατέχοι τὴν μοιχευθεῖσαν, ἐξωθείσθω, τῆς ἐγχειρισθείσης αὐτῷ Διακονίας.

ὁ γ τῆς ἁγίας Κυρίλλου.

Ὅταν μέλλῃ χειροτονεῖσθαι κληρικὸς, ἐρωτάσθω ὁ βίος αὐτοῦ, εἰ γαμετὴν ἔχει, ἢ μή, καὶ πῶς, καὶ πότε ἐγήματο, καὶ εἰ ἀπέχεται, καὶ εἰ μὴ ἐκβέβληται ἢ παρὰ ἐπισκόπου, ἢ ἐκ μοναστηρίου· καὶ ἔτως ἀναδέηται· εὑρεθεὶς, χειροτονείσθω.

ὁ ιε τῆς δ.

Μηδεὶς δύο πόλεων ναοῖς κληρούσθω. εἰ δέ τις ἐξ ἄλλης εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν μετετέθη, καὶ μηδὲν μετεχέτω τῶν τῆς πρώτερας, ἢ ἰδίᾳ βαθμῷ ἐκπεσεῖται.

ὁ ιε τῆς ζ.

Μηδεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν δυσὶν ἐκκλησίαις κληρούσθω. αἰσχροκέρδεια γάρ. ἀλλαχοῦ δὲ ἔστε γίνεσθω, διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἔνδειαν.

SECTIO III.

DE CLERICIS.

Qui clerici fiant, & qui non fiant.

TITVTVS I.

Canon XIX apostolorum.

QVI duas sorores, aut fratris sororisve ducit filiam, clericus esse nō potest.

XXII eorumdem.

Qui seipsum mutilauerit, non fit clericus.

XXIII eorumdem.

Quod si clericus fuerit, segregator.

Primus primæ.

Per necessitatem a medicis exsectus, & castratus inuitus, ad clericatū admittitor.

LXI apostolorum.

Conuictus de scortatione, vel adulterio, vel quo facinore fidelibus prohibito, clericus non fiat.

LXXIX eorumdem.

Qui a dæmone vexatur, neque clericus fiat, neque cum fidelibus precetur. Mundatus autem, si dignus est, admittitor.

LXXXII eorumdem.

Seruus præter sententiam domini non fit clericus.

XXXIII habitæ in Trullo.

Clericus fiat, non genere clarus, sed qui dignus est.

VIII Cæsarienſis,

Laicus, cuius vxor manifesto conuicta est de commisso adulterio, clericus ne fiat: & qui ad clericatum peruenit, si pollutam adulterio retinet; a ministerio sibi tradito reiicitor. III S. Cyrilli.

Quum ordinandus est clericus, exploretur ipsius vita, num habeat vxorem, nec ne: tum quomodo, & quando matrimonium contraxerit: an abstinuerit, an non eiectus fuerit vel ab episcopo, vel ex monasterio: atque ita repertus expers criminis, ordinator.

X quartæ.

Nemo duarum ciuitatum clericus efficitor. Quod si quis ex vna in aliam ecclesiam translatus fuerit, in nullo particeps rerum prioris esto; ceteroqui gradu suo spoliandus. XV septimæ.

Nemo Constantinopoli duabus in ecclesiis clericus efficitor. hoc enim turpis lucri cupiditas fuerit. Alibi vero id fieri liceat, propter hominum penuriam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EPITOME

ΤΙΝΑ ΔΕΙ ΤΟΝ ΚΛΗΡΙΚΟΝ ποιεῖν, καὶ τίνα μὴ ποιεῖν.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ Β.

ὁ ιε τῶν ἁποστόλων, καὶ ὁ ε τῆς ὁ, καὶ ὁ γ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

Κληρικὸς τῆς *οἰκίας σκηνᾶς, καὶ ἐπ' ἀλλοτρίας οἰκῶν, ὡς ὁ λαϊκὸς μενέτω· καὶ μάλιστα, εἰ παρὰ ἐπισκόπου καλούμενος, οὐχ ὑπήκουσεν.

*οἰκίας.

ὁ ις τῶν ἁποστόλων.

Καὶ ὁ ἕτον ἐν γνώσει κατέχων ἐπίσκοπος, ἀφοριζέσθω.

ὁ ιη τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Καὶ ὁ διὰ βαρβάρων ἐπιδρομὴν, ἤ τινα ἄλλην αἰτίαν ἀλλαχοῦ γενόμενος κληρικὸς, εἰ μὴ ἕως δεινῶν παυσαμένων, εἰς τὸν οἰκεῖον ἐπανέλθοι κλῆρον, καθαιρείσθω σὺν τῷ κατέχοντι.

ὁ ϑ τῆς ἐν Σαρδικῇ.

Ὁ ἢ μὴ βουλόμενος ἀπελθεῖν εἰς ἣν κεκλήρωται, ἕως λοιπὸν μὴ δεχέσθω.

ὁ κ τῶν ἁποστόλων.

Καὶ εἴ τις γνώμης δίκαι ἕνεκα οἰκείας ἐπισκόπου πρὸς ἄλλον κλῆρον ἀπελθὼν παρεδέχθη, καθαιρείσθω σὺν τῷ δεξαμένῳ.

ὁ σ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Ὁ χῆρ ἄπρεξ ἀναγκὰς ἐν ἐκκλησίᾳ, ἐν ἄλλῃ πρὸς κλήρωσιν μὴ δεχέσθω.

ὁ κτ τῶν ἁποστόλων.

Κληρικὸς ἐγγύας οἰδὰς, καθαιρείσθω.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Εἰ δ' αὐθεκουσίαν, καὶ ὅτι πλουτῶν τοῦτο ποιεῖ· εἰ δ' ἀναγκαίως, ἐπαινετός.

ὁ κς αὐτῶν.

Ἀναγινώσκειν μόνον καὶ ψάλτην, καὶ μὴ τὸ κεκληρῶσθαι, γαμείτωσαν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

*Ἰουστινιάνου νεαρὰ κελεύει, μὴ γίνεσθαι τινὰ ἀναγνώστην, ἐὰν μὴ ιη ἐτῶν ᾖ.

ὁ μϑ τῶν ἁποστόλων, καὶ ὁ ν τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Κυβεύων κληρικὸς ἢ μεθύων, εἰ μὴ παύσαιτο, ἀφορίζεσθω.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἡ δ' νεαρὰ Ἰουστινιάνου ἀφορίζουσα τύπτοντας, καὶ μαστίγουσα ἐμβάλλει.

ὁ νϑ τῶν ἁποστόλων, καὶ ὁ μ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

EPITOME QVÆ CLERICO FACIVNDA, QVÆ NON FACIVNDA.

TITVLVS II.

Canon xv apostolorum, & v synhodi IIII, & III Antiochenæ.

CLericus, qui sua relicta, degit in aliena paræcia: ceu laicus maneto. maxime, si ab episcopo arcessitus, non obedierit.

XVI apostolorum.

Et episcopus, qui sciens hunc penes se retinet: segregator.

XVIII habitæ in Trullo.

Et qui propter incursum barbarorum, vel quod aliud periculum, alibi factus est clericus: nisi quum malum cessauerit suum ad clerum redierit: deponitor vnà cum illo, qui eum penes se retinet.

IX Sardicensis.

Qui abire non vult ad ecclesiam, cuius clericus factus est: de cetero non admittitor.

XX apostolorum.

Et si quis absque sententia sui episcopi profectus ad alium clerum, receptus fuerit; vnà cum eo, qui hominem recepit, deponitor.

VI Carthaginiensis.

Nam qui semel in ecclesia quadam lectoris munus obiit, is in alia ad clericatum non admittitor.

XX apostolorum.

Clericus, qui fideiussiones præstat, deponitor.

SCHOLIVM.

Si propter turpe lucrum, & in publicanorum caussis id facit. Sin alicuius necessitatis respectu, & in clericorum caussis, laudem meretur.

XXVI eorumdem.

Lectores dumtaxat, & psaltæ, etiam postea, quam clerici facti sunt, matrimonium contrahant.

SCHOLIVM.

Iustiniani nouella præcipit, ne quis fiat lector, nisi annorum sit XVIII. Nouel. 123. c. 13.

XLII apostolorum, & L habitæ in Trullo.

Clericus alea ludens, aut semet inebrians, nisi desierit, segregator.

SCHOLIVM.

At nouella CXXIII Iustiniani hos segregans, etiam in monasterium coniicit.

LIIII apostolorum, & XL Carthaginiensis.

Clericus,

Κληρικὸς ὁ δίχα τῆς καθ' ὁδὸν ἀνάγκης ἐθίων ἐν καπηλείῳ, ἀφορίζεσθω.

ὁ νε τῶν ἁποστόλων.

Τὸν ἐρίζων δι' ἐπίσκοπον, καθαιρείσθω.

ὁ νς αὐτῶν.

Πρεσβύτερον ἢ διάκονον, ἀφορίζέσθω.

ὁ ξ τῶν αὐτῶν.

Ὁ τὸν κλῆρον διὰ φόβον δρησάμενος, καθαιρείσθω· μετανοήσας ἢ, ὡς λαϊκὸς δεχθήτω.

ὁ ογ τῆς τετάρτης.

Κληρικὸς ἢ μονάζων κοσμικὰ διοικῶν πράγματα, εἰ μὴ νόμῳ καλεῖτο εἰς ἀφηλίκων ἐπιτροπὴν, ἢ παρ' ἐπισκόπου ὀρφανῶν καὶ χηρῶν ἐπιτραπείη πραγμάτων διοίκησιν, ἐπιτιμάσθω.

ὁ ια τῆς αὐτῆς.

Καὶ κληρικὸς κοσμικὰς δεχὰς ἢ φροντίδας ἀναδεχόμενος, ἢ τὰς λεγομένας κερκωτορείας, ἐξωθείσθω τοῦ κλήρου.

ὁ ζ τῆς δ.

Ὁ κληρωθεὶς ἢ μονάζας, εἰ ἐπὶ στρατίαν ἢ κοσμικὴν ἀξίαν ἔλθοι, καὶ μὴ μεταμέλοιτο, ἀναθεματιζέσθω.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Περὶ τούτου φησὶ νεαρᾷ τῷ Ἰουστιανῷ. φησὶ γάρ. μηδεὶς τῶν οἰκείων κλήρου ἐῶν, γινέσθω κοσμικός. ἐπεὶ καὶ τῆς προσχωμένης αὐτῷ ἀξίας ἢ στρατείας ἀποχωρήσονται, καὶ τῇ βουλῇ τῆς οἰκείας ἀποδοθήσονται πόλεως. καὶ ἡ ζ καὶ ἡ νεαρὰ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, τοὺς κληρικοὺς καὶ μοναχοὺς μεταχειριζομένους βλαϊκὰς ὑβρεμένους, βλάκοντας πρὸς τὸ σεμνὸν ἀποκαθίστασθαι σχῆμα κελεύουσιν.

ὁ η ταύτης.

Οἱ ἐπισκόπου αὐτῶν ἀφωνιάσαντες, κληρικοὶ μὲν ἐπιτιμάσθωσαν· μονάζοντες ἢ, ἢ λαϊκοὶ, ἀκοινώνητοι.

ὁ ϑ ταύτης.

Κληρικὸς κληρικῷ μὲν διαφερόμενος, εἰ μὴ γνώμῃ τοῦ ἐπισκόπου εἰς κοσμικὸν καταδράμοι δικαστήριον, ἐπιτιμάσθω· τῷ ἰδίῳ ἢ, ἢ ἑτέρῳ ἐπισκόπῳ διαφερόμενος, παρὰ τῇ συνόδῳ δικαζέσθω τῆς ἐπαρχίας. εἰ δέ τις ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς πρὸς μητροπολίτην ἀμφισβητοίη, ἐπὶ τῷ Κωνσταντινουπόλεως δικαζέσθω.

ὁ ιε τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Κληρικὸς ἢ ἱερωμένος ἐγκαλέμενος, εἰ πρὸ ἐκκλησίαν ἄφοις, τῷ δημοσίῳ προσδράμοι, εἰ μὲν ἐπ' ἐγκληματικοῖς ἐγκαλοῖτο, καὶ δικαιωθεὶς τὸν ἴδιον ἀποδέσθω βαθμόν· εἰ δὲ ἐπὶ πολιτικοῖς, ἀποδέσθω τὸ δίκαιον αὐτοῦ, εἰ τὸν ἴδιον

Clericus, qui non vrgente necessitate itineris in caupona comedit: segregator.

LV apostolorum.

Si episcopum adsicit iniuria, deponitor.

LVI eorumdem.

Si presbyterum, vel diaconum: segregator.

LXII eorumdem.

Qui clericatum metus causa negauerit, deponitor: sin pœnitentiam egerit, veluti laicus admittitor.

III quartæ.

Clericus, aut solitarius, qui negotia mũdana gerit, nisi lege vocatur ad tutelam impuberũ, vel ab episcopo pupillorũ ei, viduarumq; commissa est curatio: multator.

XI primæ ac secundæ.

Clericus, qui mundanas dignitates aut solicitudines suscipit, aut curatorias, quas vocant: a clericatu reiicitor.

VII quartæ.

Qui clericus, aut solitarius factus est, si ad militiam vel dignitatem mundanam accesserit, nec pœnitentiam egerit: anathemati subiicitor.

SCHOLIVM.

De hoc & CXXIII nouella Iustiniani, cuius hæc verba sunt: Nemo clericatum suum relinquens, secularis fiat. Nam & dignitate, militiaue, quam adeptus est, nudabitur: & municipii sui curia tradetur. Itidem VII & VIII nouella domini Leonis, clericos atq; monachos, qui habitum mutarunt, & laici facti sunt, etiam inuitos habitui pristino restitui præcipiunt.

VIII eiusdem.

Qui per contumaciam ab episcopo suo discessionem fecerunt, clerici quidem increpantor; monachi vero, vel laici, communionis exsortes sunto.

IX eiusdem.

Clericus cum clerico dissidens, nisi de sententia sui episcopi ad tribunal seculare cucurrerit, punitor: cum suo vero, vel altero episcopo si controuersiam habeat, apud synhodum prouinciæ litiget. Quod si quis episcopus, aut clericus cum metropolitano disceptet: apud episcopum Constantinopolis caussa agitor.

XV Carthaginiensis.

Clericus, aut sacerdos, qui vocatur in ius, si ecclesia relicta, publicum ad iudiciũ cucurrerit; siquidem ob criminales caussas accusatur, etiam obtento iure gradũ suum amittet: sin ob ciuiles, ius suum

Universidad de Deusto
Biblioteca

βαθμὸν ἐξελήσῃ κατέχειν. καὶ ἐὰν ἐπί τισι τινων δικασθῶν καταδικασθεὶς, εἰς ἑτέρους μείζονας καταδράμῃ, καὶ παρ' ἐκείνοις δικαιωθῇ, οἱ προδικάσαντες μὴ βλαπτέσθωσαν· εἰ μή που τῷ ἔχθραν, ἢ ῥᾳθυμοδοκηθέντες ἐλεγθῶσιν ἐκεῖνον καταδικάσαι. καὶ τοῖς τῷ συναίνεσιν ἐκλέξασι δικασταῖς, καὶ ὀλιγωτέροις ὦσι τοῦ δέοντος, μὴ ἐξέστω ἐκκαλεῖσθαι. καὶ τὰ τέκνα τῶν κληρικῶν, θεωρεῖα κοσμικὰ μὴ παιέτωσαν, μὴ δὲ θεωρείτωσαν. τοῦτο δὴ καὶ πᾶσι χριστιανοῖς ἀπείρηται.

amittet, si gradum suum retinere volet. Itidem si a iudicibus quibusdam condemnatus, ad alios superiores cucurrerit, atq; apud illos ius suum obtinuerit; non iis hoc noceat qui antea sententiam tulerunt. nisi forte per inimicitiam, vel corrupti muneribus, illum alterum condemnasse conuicti fuerint. Itidem iis, qui de consensu mutuo delegere iudices, etiamsi victi discedant, prouocare non liceat. Praeterea liberi clericorum spectacula mundana non exhibeant, neque spectent. quod quidem vniuersis Christianis est prohibitum.

ὁ κη τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Κληρικοὶ δικαζόμενοι, ἐὰν μὴ τῇ κελεύσῃ τῶν σφῶν ἐπισκόπων ἀρέσκωνται, μὴ συναινέσεως αὐτοῖς τοὺς τὰ χείτονας ἀπερχέσθωσαν κελευσάμενοι. εἰ δὲ μὴ τῇ τούτων ἀρέσκοιντο, πρὸς τὴν πρωτόνοιαν τῆς ἐπαρχίας. πρὸς ἕτερον δὲ ἀπελθόντες, ἀκοινώνητοι.

XXVIII Carthaginiensis.

Clerici litigantes, si iudicio episcopi sui non steterint; consensu eius ad finitimos episcopos abeant, ab iisdem iudicandi. Quod si ne horum quidem sententiæ adquieuerint, ad prouinciæ primatem se conferant. Ad alium si accesserint, communionis exsortes sunto.

ὁ κε αὐτῆς.

Καὶ κληρικοὶ δίκας ἔχοντες, εἰ τῷ ἐπισκόπῳ αὐτῶν μεμφόμενοι, μὴ παρὰ τοῖς γείτοσι συναινέσῃ αὐτοῖς, ἀλλὰ τοῖς πέραν δικάσαντα, ἀκοινώνητοι.

CXXV eiusdem.

Etiam clerici, qui lites habent, si de suo episcopo querentes, non cum eius consensu coram finitimis episcopis, sed coram vlterioribus litigauerint; a communione submouentor.

ὁ νθ τούτης.

Ἐὰν κληρικοὶ δικαζῶσι παρὰ τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ τῷ ἐνὶ τούτων ἢ ψήφῳ ἀπαρέσκῃ, οἱ δικάσαντες μὴ καλείσθωσαν εἰς ἕτερον δικαστήριον, ὥστε αὐτῶν μαρτυρῆσαι. καὶ ὅλως ἐκκλησιαστικοὺς εἰς μαρτυρίαν μὴ καλείσθω.

LIX eiusdem.

Si clerici apud ecclesiam litigauerint, & alteri horum sententia displiceat: litigatores ad aliud tribunal ne vocentur, vt de iis testimonium dicant. Et quidem omnino, qui ecclesiasticus est, ad dicendum testimonium ne vocetur.

ὁ θ τῆς δ.

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς πρὸς μητροπολίτην ἀμφισβητοίη, ἐπὶ τῷ Κωνσταντινουπόλεως δικαζέσθω.

IX synhodi quartæ.

Si quis episcopus, aut clericus, controuersiam cum metropolitano habuerit: coram Constantinopolitano litiget.

ὁ κϛ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς αἱρετικὸν μὴ προσεισαγέτω, μηδέ τι τῶν ἰδίων δωρείτω, μὴ δι' ἄλλην συγγνώμης.

XXII Carthaginiensis.

Episcopus, aut clericus, haereticum ad se ne recipiat, nec suum quid ei donet, ne quidem si cognatus sit.

ὁ κϛ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς μηδὲν πρότερον ἔχων, εἶτα κτησάμενος πράγματα, εἰ μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ἀφιερώσῃ, ὡς θεομήνικα διηρπακὼς πράγματα, ἐνεχέσθω. καὶ εἰ συγγενικῶν δι' ἀμῶν κληρονομήσῃε, καὶ τούτων ἀφιερέτω τῇ ἐκκλησίᾳ. ὁ δέ τι τῶν ἰδίων ἀφιερώσας, εἶτα μεταμεληθείς, ἀνάξιος τῆς ἐκκλησιαστικῆς κλινέσθω τιμῆς.

XXXII Carthaginiensis.

Episcopus, aut clericus, antea nihil habens si bona deinde adquisiuerit: in ea consecrauerit ecclesiæ, veluti peculatus rerum dominicarum reus esto. Quod si hereditatesiure cognationis sibi debitas adierit, etiam de his ecclesiæ dedicet. Qui vero de suis aliquid consecrauerit, cuius cum postea pœnituerit: ecclesiastico indignus honore iudicetur.

ὁ ξϛ τούτης.

LXII eiusdem.

Clericus

Κληρικὸς ἐπισκόπων κρίσει καταδικασθείς, παρ' ἑτέρου ἐνδικείσθω.

Clericus episcoporum iudicio damnatus, a nemine defenditor.

ὁ οθ τούτης.

Καὶ κληρικὸς ἐλεγχθείς, εἰ μὴ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ δι' ἀπολογίας ἑαυτὸν ἀποδοῦναι καθήραι, εἰς ἀπολογίαν ἀπροσδέκτος.

LXXIX eiusdem.

Clericus conuictus, nisi intra spatium anni per excusationem sese purgare studuerit: nullam ad purgationē admitti potest.

ὁ ις τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς λαμπρᾶς ἑαυτὸν ἐσθῆσι κοσμῶν, ἢ μύρα χρίομενος, εἰ μὴ παύοιτο, καθαιρείσθω.

XVI habitæ in Trullo.

Episcopus, aut clericus, splendidis se vestibus ornans, aut vnguentis delibutus; nisi desinat, deponitor.

ὁ λε τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς τὰ ἴδια τέκνα πρὸ τῆς τῶν τρόπων αὐτῶν σαθρότητος ἢ τῆς ἡλικίας πρὸ αὐτεξουσίας, τῶν συνημμελημάτων αὐτοῖς κοινωνεῖ.

XXV quartæ.

Psaltes, aut lector, vxorem alterius secta non ducat. Sin eam iam duxerit, liberos ad communionem adducat, tametsi ab hæreticis baptisati sint.

ὁ ιη τούτης, ϗ ὁ λδ τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Κληρικοὶ ἢ μονάζοντες συνομνύμενοι ἢ φατριάζοντες, ἢ ὡς κῆ ἐπισκόπου ἢ συγκλητικοῦ τυραννοῦντες, ϗ οἰκείᾳ βαθμῷ πανταπασιν ἐκπιπτέτωσαν.

XVIII eiusdem, & XXXIIII habitæ in Trullo.

Clerici, vel monachi, coniurationem facientes, vel factiosi, vel quid aduersus episcopum, aut consortem clericatus molientes; gradu suo prorsus excidant.

ὁ κϐ τοῦ δ.

Οἱ τὸ διαφέροντας τῷ ἐπισκόπῳ πεθνεῶτι διαρπάζοντες κληρικοὶ, τῶν βαθμῶν ἐκπιπτέτωσαν.

XXII quartæ.

Qui res ad episcopum mortuum pertinentes diripiunt clerici, gradibus suis excidant.

ὁ κγ τούτης.

Οἱ παρὰ γνώμην τῶν σφῶν ἐπισκόπου κληρικοὶ ἢ μονάζοντες τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐνδιατρίβοντες, ϗ ἀκοντες ἐλαυνέσθωσαν, ὡς παρέκπτωτα τῶν ἐκκλησιαστικῶν καταστάσεων.

XXIII eiusdem.

Clerici, vel monachi, qui præter episcopi sui sententiam Constantinopoli commorantur: etiam inuiti abiguntor, veluti perturbatores ecclesiastici status.

ὁ ε τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Κληρικὸς, αὐδ' ὧν αὐτοπάθων πρόσωπον, γυναῖκα κεκτημένος ἢ θεραπαινίδα, καθαιρείσθω. ὡσαύτως δὴ καὶ σύνεχος, κληρικὸς μὲν, καθαιρείσθω· λαϊκὸς δὴ, ἀφορίζεσθω.

V habitæ in Trullo.

Clericus qui extra personas non suspectas, mulierem habet, aut ancillam, deponitor. Similiter & eunuchus, clericus quidem, deponitor: laicus autem, segregator.

ὁ θ τούτης.

Κληρικὸς καπηλικὸν ἐργασήριον ἔχων, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω.

IX eiusdem.

Clericus, qui officinam cauponariam habet, aut desistat, aut deponatur.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁ πατριάρχης Λύκας καὶ μυστηριακὰ ἐργασήρια ἢ λέβητας τοῦ κληρικοῦ ἐνεργεῖσθαι ἀπείρηκε διὰ σημειώματος, ὡς αἰσχροῦ κέρδους καὶ ψεύδους παραίτια. κωλύει δὴ καὶ τοὺς διακόνους ἰατρικῆς ἅπτεσθαι, ϗ ἀφορισμῷ καθυποβάλλει τοὺς κοσμικὰ καὶ δημόσια διενεργοῦντας κληρικούς. καὶ ὁ πατριάρχης Μιχαὴλ ὁ τοῦ Ἀγχιάλου, κοσμικὰ ὀφφίκια, ἢ φορολογικὰς ἐνεργείας, ἢ κηδεμονείας τοὺς κληρικοὺς ἐπισκήπτῃ διὰ σημειώματος μὴ αἱρεῖσθαι.

Patriarcha Lucas etiam sepiasiarias officinas, aut balineas a clericis eruari per adnotationem vetuit, veluti quæ turpi lucro & mendacio occasionem præbeant. Interdicit etiam diaconis, ne medicinam faciant: & segregationi subiicit clericos, qui mundana publicaque negotia tractant. Itidem patriarcha Michael Anchialinus per adnotationem mandat, vt clerici officia secularia, vel exactorum munia, vel curatorum, non suscipiant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Οἱ τι τῶν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ἱερῶν σκευῶν, ἢ ἀμφιασμάτων, εἰς ἴδιον ἀφαρπάζοντες κέρδος, ἢ εἰς χρῆσιν αὐτῶν ἱερὸν ἀποχρώμενοι, παντελῶς καθαιρείσθωσαν. οἱ δέ τι τῶν ἔξω τοῦ θυσιαστηρίου ἀφωρισμένων, σκεῦος ἢ ἀμφιον, εἰς χρῆσιν αὐτῶν ἱερὸν ἑαυτοῖς ἢ ἄλλῳ παρέχοντες, ἀφορίζεσθωσαν· οἱ δὲ παντελῶς ἀφαρπάζοντες, ὡς ἱερόσυλοι καταδικαζέσθωσαν.

Qui aliquid ex repositis in sacrario vasis sacris, aut vestibus, ad lucrum proprium abripiunt, aut profanum ad vsum auertunt, omnino deponuntor. Qui vero de segregatis extra sacrarium vas aliquod, aut vestem, profanum ad vsum sibi, vel alteri concedunt, segregantor. Qui prorsus rapiunt, tamquam sacrilegi damnantor.

ὁ κε τῶν ἁποστόλων.

XXV apostolorum.

Ἱερεὺς ἢ κληρικὸς διὰ πορνείαν, ἢ διὰ ὁρκωμοσίαν, ἢ κλοπῆς ἄλλης, καθαιρείσθω, καὶ μὴ ἀφοριζέσθω. ἓν γὰρ δικαίωμα φησι, δὶς διὰ τὸ αὐτό.

Sacerdos, aut clericus in scortatione, vel periurio, vel furto deprehensus, deponitor; at nõ segregator. Scriptum est enim, Non bis de eodem delicto vindictam exigendam.

ὁ μα τῶν ἐν Λαοδικείᾳ.

XLI Laodicenæ.

Ἱερατικὸς ἢ κληρικὸς ἄνευ κελεύσεως τοῦ ἐπισκόπου μὴ ὁδευέτω.

Sacerdos, aut clericus absque iussu episcopi iter non faciat.

ὁ νδ τῶν αὐτῶν.

XXIIII eiusdem.

Ἱερωμένου ὅλως ἢ κεκληρωμένου εἰς καπηλεῖον μὴ εἰσερχέσθω.

Sacerdos, aut adscriptus clero, cauponam prorsus non ingreditor.

ὁ λς τῶν αὐτῶν.

XXXVI eiusdem.

Ἱερατικὸς, ἢ κληρικὸς, μάγος, ἢ ἐπαοιδὸς, ἢ μαθηματικὸς, ἢ ἀστρολόγος, ἢ περίαπτα, ἐκβαλλέσθω τῆς ἐκκλησίας.

Sacerdos aut clericus, qui magus est, aut incantator, aut mathematicus, aut astrologus, aut qui ligaturas facit, eiicitor ex ecclesia.

ὁ κ τῶν αὐτῶν.

XX eiusdem.

Μήτε διάκονος ἀκέλευστος ἔμπροσθεν πρεσβυτέρου καθεζέσθω, μήτε κληρικὸς ἔμπροσθεν διακόνου.

Neque diaconus iniussus ante presbyterum sedeat, neque clericus ante diaconum.

ὁ κδ τῶν α καὶ β, καὶ ὁ νδ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ.

XXIIII primæ ac secundæ, & LIIII Laodicenæ.

Κληρικὸς ἢ μοναζων ἐν ἱπποδρόμοις ἢ θυμελικοῖς παιγνίοις παρεισάζων, ἢ καὶ ἐν γάμῳ κληθείς, τῶν παιγνίων παρεισάζων μὴ προεξερχόμενος, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω.

Clericus, aut monachus, qui Circensibus aut musicis ludicris adest; aut inuitatus ad nuptias, si antequam illa ludicra fiant, non egreditur, aut desinat, aut deponitor.

ὁ κζ τῶν ἐν Τρούλλῳ.

XXVII habitæ in Trullo.

Κληρικὸς ἀνοίκειον ἐσθῆτα ἀμφιεννύμενος, καὶ ἐν ὁδῷ εἶη, ἑβδομάδα μίαν ἀφοριζέσθω.

Clericus vestem sibi non conuenientem induens, etiamsi sit in itinere, septimanam vnam segregator.

ὁ λγ τῶν αὐτῶν.

XXXIII eiusdem.

Τὰ θεῖα λόγια ἐπ' ἄμβωνος μὴ ἀναγινωσκέτω ὁ μὴ κεκαρμένος, καὶ μὴ τυχὼν εὐλογίας. ὃ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν, ἀφοριζέσθω.

Oracula diuina in * ambone non legat, qui non est tonsus, nec benedictionem consequutus. Qui praeter haec facit, segregator.

* suggestu, vel pulpito.

ὁ ιδ τῶν ζ.

XIIII septimæ.

Καὶ ὁ μὴ χειροθεσίας τυχὼν, εἰ καὶ μοναχὸς εἴη, τὰς ἱερὰς ἐπ' ἄμβωνος βίβλους μὴ ἀναγινωσκέτω. χειροθετείσθω δὲ ἀναγνώστας καὶ ἡγούμενος ἐν τῷ ἰδίῳ μοναστηρίῳ, εἰ ἱερωμένος εἴη, καὶ παρ' ἐπισκόπου χειροθεσίαν ἔχει· καὶ χωρεπίσκοπος, κατ' ἐπιτροπὴν ἐπισκόπου.

Qui manus impositionem non est consequutus, licèt monachus sit, sacros in ambone libros non legat. Imponat autem manus lectoribus etiam abbas in suo monasterio, si sacerdotii gradum habet, & ab episcopo manus impositionem nanctus est: itemque chorepiscopus, episcopi permissu.

ὁ ις τῶν ἐν Καρθαγένῃ.

XVI Carthaginiensis.

Ὁ ἔννεος ἀναγνώστης ἢ γαμέτω, ἢ ἐγκρατὴς ἔστω, ἢ τὴν ἀναγνῶσιν δηλαδή.

Lector, qui pubes est, aut matrimonium contrahat, aut continentiam promittat. Neque populum lectores adorent, post lectionem scilicet.

ὁ ετῶν ἐν Τρούλλῳ.

V habitæ in Trullo.

Οἱ ψάλλοντες, μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ κατανύξεως ψαλλέτωσαν, βοαῖς ἀπεκτοις καὶ ἀναρμόστοις μὴ χρώμενοι.

Qui canunt, multa cum attentione & compunctione canant; inordinatis & non conuenientibus clamoribus haud vtentes.

ὁ ιε τῶν ἐν Λαοδικείᾳ.

XV Laodicenæ.

Καὶ αὐτῶν * καθολικῶν ψαλτῶν, καὶ ἀπὸ διφθέρας ἐπ' ἄμβωνος ψαλλόντων, μηδεὶς ἐν ἐκκλησίᾳ ψαλλέτω.

Extra cantores * regulares, deque codice in pulpito canentes, nullius in ecclesia canat.

* hoc est, qui secundum regulam sunt. διφθέρας autem, sive codices, libros vocat; quod membranæ sint. διφθέραι enim cutes sive pelles sunt.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ΣCHOLIVM.

* Ἤγουν τοὺς κανόνιος νενομένους. διφθέρας δὲ τοὺς βίβλους καλεῖ, διὰ τὸ μεμβρανᾶς αὐτὰς εἶναι. διφθέραι γάρ, τὰ δέρματα.

ὁ κγ τούτων.

XXIII eiusdem.

Ἀναγνώστης ἢ ψάλτης, ὡραῖον μὴ φορείτω.

Lector, siue cantor, orarium non gestet.

ὁ ετῶν ἐν Καρθαγένῃ.

V Carthaginiensis.

Κληρικὸς τόκον μὴ λαμβανέτω. τὸ γὰρ ἐν λαϊκοῖς ἐπιλήψιμον, πολλῷ μᾶλλον ἐν κληρικοῖς.

Clericus vsuram non accipiat. Quod enim in laicis reprehensione meretur, multo magis in clericis.

ὁ κα τούτων.

XXI eiusdem.

Τέκνα κληρικῶν ἐθνικοῖς ἢ αἱρετικοῖς μὴ γαμικῶς συναπτέσθωσαν.

Clericorum liberi cum paganis, aut hæreticis, matrimonio ne iunguntor.

ὁ λη τῶν ἐν Καρθαγένῃ.

XXXVIII Carthaginiensis.

Κληρικοὶ ἐγκρατεύομενοι, πρὸς γήρας ἢ παρθένες, εἰ μὴ κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τῶν πρεσβυτέρων, μὴ εἰσίτωσαν. καὶ οὕτω μὴ μόνοι, ἀλλὰ μετὰ συγκληρικῶν ἢ χριστιανῶν ἐντίμων.

Clerici continentes, non nisi permissu episcopi, vel presbyterorum, ad viduas aut virgines ingrediuntor: atque ita non soli, sed cum conclericis, aut Christianis honorabilibus.

ὁ ς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου.

VI Basilii Magni.

περὶ μοναχῶν

Ἡ τῶν καινικῶν πορνεία οὐ γάμον μὴ λογίζεσθω, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ διαλυέσθω αὐτῶν ἡ συνάφεια.

Regularium scortatio pro nuptiis non habetor, sed omni modo eorum coniunctio dirimitor.

* ἀπὸ.

ὁ λθ * αὐτοῦ.

XXXII eiusdem.

Κληρικὸς τῷ πρὸς θάνατον ἁμαρτεῖν, καὶ βαθμὸν καταγόμενος, μὴ τῶν λαϊκῶν ταττέσθω.

Clericus, qui peccatum ad mortem cõmisit, gradu suo deiectus, inter laicos constituitor.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ΣCHOLIVM.

Πρὸς θάνατον ἁμαρτία ἐστὶν, ἡ ψυχικὴ δηλαδὴ, ἡ μέχρι πράξεως χωρήσασα· οὐ γὰρ μέχρι τοῦ βουληθῆναι μόνον συγκατατεθῆναι, πρὸς θάνατον.

Peccatum ad mortem, est peccatum animi, quod in actum processit: quandoquidem id, quod dumtaxat ad velle, atque ad assentiendum progreditur, nõ ad mortem est.

ὁ να αὐτοῦ.

LI eiusdem.

Οἱ κληρικοὶ παραπίπτοντες, τῶν βαθμῶν ἐκπίπτουσιν.

Clerici labentes, gradibus suis excidũt.

ὁ ξθ αὐτοῦ.

LXIX eiusdem.

Ἀναγνώστης πρὸ γάμου τῆς μνηστῆς σωφρονίσας, μετ' ἐνιαυτὸν δεχθεὶς εἰς τὸ ἀναγινώσκειν, * ἀπεχέσθω μενέτω. κλεψίγαμος δὲ μνηστείας ἄδικος, τῆς ἱερατείας παυσάσθω.

Lector, qui ante nuptias cum sponsa contrahit; post annum receptus ad legendum, sine offensa se gerat. Furtiuas autem nuptias contrahens absque sponsalibus; a ministerio desistat.

* ἀπεχέσθω.

ὁ ια τῆς δ.

XI quartæ.

Εἰρηνικαῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἐπιστολαῖς οἱ πένητες ὀφείλουσιν, ἀλλὰ μὴ συστατικαῖς.

Cum pacificis ecclesiasticis litteris pauperes iter faciant, non cum cõmendaticiis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

αὐτὴν γὰρ τοῖς ἐν ὑποψίᾳ παρέχουσιν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Εἰ λωΐκαί εἰσιν ὀθόναι, αἱ παρὰ τῶν ἐπισκόπων διδόμεναι τοῖς κληρικοῖς, θέλουσι δι' ἐνδείαν εἰς ἑτέραν ἀπιέναι πόλιν, καὶ τὴν οἰκείαν κλῆρον καταλείπειν. ἢ καὶ αἱ τοῖς ἐπισκόποις παρὰ τῶν χριστιανῶν διδόμεναι, πρὸς βαπτιστικὰ δή τινα χρείαν ἀπηρμέναις, συγκαὶ δέ εἰσιν, αἱ διδόμεναι τοῖς ὑπὸ ὀθονίμων εἰς ἀφώσιν, καὶ ἑπέρῳ αὐτὰς ὀθονίσκῳ σωιστῶσι πρὸς κοινωνίαν.

hæ præbentur iis qui aliquam in suspicionẽ venerunt.

SCHOLIVM.

Pacifica litteræ sunt, quæ ab episcopis conceduntur clericis, qui propter egestatem proficisci aliam in urbem volunt, atque in eius clerum recipi. Vel etiam, quæ episcopis ab archiepiscopis conceduntur, quum ad imperatorem usu sic exigente proficiscuntur. Commendaticiæ vero sunt, quæ pæne alicui subiectis dantur ad eorum purgationem, & per quas alteri episcopo commendantur ad communionem.

ΚΟΙΝΟΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙΣ ΚΑΙ ΛΑΪΚΟΙΣ.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ Γ.

ὁ να τῶν ὑποζύλων.

Κληρικὸς ἅπας ἢ λαϊκὸς, εἰ μὴ δι' ἄσκησιν, γάμου, ἢ χρεῶν, ἢ οἴνου, ἀλλὰ βδελυσσόμενος ἀπέχοιτο, ἢ φορτίζεσθω, ἢ καθαιρείσθω.

ὁ ξγ αὐτῶν.

Ὁ πνίκτης, ἢ θηριαλώτης, ἢ ὀνησιμαίας γευόμενος, κληρικὸς μὲν, καθαιρείσθω· λαϊκὸς δὲ, ἀφορίζεσθω.

ὁ νε τῶν Μεγάλης Βασιλείας.

Οἱ τοῖς ληστῆς αὐτιπεξιόντες, λαϊκοὶ μὲν, τῆς κοινωνίας εἴργονται· κληρικοὶ δὲ, καθαιρῶνται.

ὁ ξε τῶν ὑποζύλων.

Ὁ φονεὺς, κληρικὸς μὲν, καθαιρείσθω· λαϊκὸς δὲ, ἀφορίζεσθω.

ὁ ξς αὐτῶν.

Ὡσαύτως καὶ ὁ νηστεύων κυριακῇ ἢ σαββάτου, πλὴν ἑνός.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Εἰ μή τι τινὸς διὰ ἄσκησιν ὀκτὼ τοιοῦν ἡμέρας ἢ δέκα νηστεύοντος, σπουδαίως χρὴ παύεσθαι τοιαύτης ἐξαναγκάζειν καὶ σάββατον καὶ κυριακήν.

ὁ ξζ τῶν αὐτῶν.

Καὶ ὁ μὴ νηστεύων τετράδα, καὶ παρασκευὴν, καὶ τὸν ἁγίαν τεσσαρακοστὸν, εἰ μὴ δι' ἀσθένειαν.

ὁ ο αὐτῶν.

Ἐπὶ τῇ καὶ ὁ ἰουδαΐζων.

ὁ ιε Πέτρου Ἀλεξανδρείας.

Τετράδι γὰρ, καὶ παρασκευῇ νηστευτέον· τῇ μὲν, διὰ τὸ κατὰ τοῦ Χριστοῦ βουλὴν τῆς προδοσίας συμβάλλειν· τῇ δὲ παρασκευῇ, διὰ τὸ σωτήριον πάθος· τῇ μέν τοι κυριακῇ, χαρμοσύνως ἑορτάζειν, διὰ τὸν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν.

ὁ πδ τῶν ὑποζύλων.

Βασιλέα περὶ θεμιν ὑβρίζας, ἢ ἄρχοντα, κληρικὸς μὲν, καθαιρείσθω· λαϊκὸς δὲ, ἀφορίζεσθω.

COMMVNES CLERICIS ET LAICIS CANONES.

TITVLVS III.

Canon LI apostolorum.

OMNIS clericus, aut laicus, si non propter exercitium, sed abominationis caussa, a nuptiis, & carnibus, & vino abstinet; aut corripitor, aut deponitor.

LXIII eorumdem.

Qui suffocatum, vel a bestiis discerptũ, vel morticinum degustat: clericus quidem, deponitor: laicus autem segregator.

LV Basilii Magni.

Qui latrones in auxilium exeunt, laici quidem, a communione arcentur; clerici vero, deponuntor.

LXV apostolorum.

Homicida, clericus quidem, deponitor: laicus autem, segregator.

LXVI eorumdem.

Similiter & qui ieiunat die dominico vel sabbato, nisi dumtaxat vno.

SCHOLIVM.

Nisi forte quodam exercendi sui caussa dies octo, verbi gratia, vel decem ieiunante, necessario diebus istis & sabbatum atque dominicus comprehensi fuerint.

LXIX eorumdem.

Et qui non ieiunat feria quarta, & in parasceue; & sancta quadragesima, excepto imbecillitatis casu.

LXX eorumdem.

Præterea qui iudaissat.

XV Petri Alexandrini.

Nam feria quarta, & in parasceue, ieiunandum est: illa quidem, propter proditionis aduersus Christum consilium, in parasceue autem, propter salutiferam passionem. Dominicus vero dies hilariter celebrandus, propter resurrectionem Domini.

LXXXIIII apostolorum.

Qui præter fas imperatorem, vel præsidem, adfecerit contumelia; clericus quidem, deponitor; laicus autem, segregator.

SCHO-

ΣΣΟΛΙΟΝ.

Βασιλέα μὴ ὑβρίζειν, κακῶς λέγειν· ἐλέγχειν δὲ, ὑδαμῶς.

* κα ὁ δὲ *τῆς τίτλος τῆ ἐξηκοστῆ βιβλίῳ τῶν κανόνων φησίν. ἐὰν καλῶς μνημονεύσῃ τις τῆς βασιλέως, οὐχ ὑποκείσεται τιμωρίᾳ· ἀλλὰ χρὴ τὸ ἁμάρτημα αὐτὸ τῷ βασικεῖ μηνυθῆναι. εἰ δὲ ὑπὸ κυφότητος ἐξέπεσε, καταφρονητέος. εἰ δὲ ὑπὸ μανίας, ἐλέους ἄξιος· εἰ δὲ ὡς ἀδικήματος, συγχωρητέος.

ὁ κζ τῆς δ, καὶ ὁ ἐπενηνοστὸς δὶς τρῶν ἐν Τρούλλῳ.

Οἱ γυναῖκας ἁρπάζοντες ἐπὶ συνοικέσια, ἢ συναιρόμενοι, κληρικοὶ μὲν, ἐκπιπτέτωσαν· λαϊκοὶ δὲ, ἀναθεματιζέσθωσαν.

ὁ δ τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Ὁ νύμφην Χριστοῦ συγλύμενος, κληρικὸς μὲν, καθαιρείσθω· λαϊκὸς δὲ, ἀφορίζέσθω.

ὁ ια αὐτῆς.

Ὁ τὰ παρὰ Ἰουδαίων ἄζυμα ἑορτάζων, ἢ Ἰουδαίοις συνοικείμενος, ἢ λαμβάνων παρ' αὐτῶν ἰατρείας, ἢ ἐν βαλανείῳ τοῖς συλλουομένοις, κληρικὸς μὲν, καθαιρείσθω· λαϊκὸς δὲ, ἀφορίζέσθω.

ὁ να αὐτῆς.

Ὁ σαύτως καὶ ὁ ἑαυτὸν σκηδιδὸς μίμοις καὶ θεάτροις, καὶ τοῖς τῶν *κυνηγίων θεωρείοις, καὶ τοῖς ἐπὶ σκηνῆς ὀρχήσεσιν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

* Ἐν τοῖς μεγίστοις τῶν πόλεων θηρία ἐτρέφετο, λέοντες καὶ ἄρκοι, καὶ κατὰ πάσας καιροὺς ἐξηρτισμένοι τὸ θέατρον. καὶ ποτὲ μὲν ταύροις ἐμάχοντο, ποτὲ δὲ καὶ πρὸς ἀνθρώπους, αἰχμαλώτοις πολλοῖς, ἢ καταδίκοις. καὶ ἦσαν ταῦτα τοῖς θεωμένοις καὶ ἡδονή. τοῦτο δὲ ὁ κανὼν ἀπαγορεύει, ὑπὲρ τοῦ μὴ κυνῶν, ἢ ἄλλως θηρεύειν.

ὁ κη τῆς δ, καὶ ὁ ἐπενηνοστὸς δὶς τρῶν ἐν Τρούλλῳ.

Ἔτι δὲ καὶ ὁ τυρὸν καὶ ὠὰ τοῖς τῆς τεσσαρακοστῆς ἑαυτοῦ σάββασι, καθάπερ οἱ Ἀρμένιοι.

ὁ ν τῆς αὐτῆς.

Κυβεύων, κληρικὸς μὲν, καθαιρείσθω· λαϊκὸς δὲ, ἀφορίζέσθω.

ὁ ξδ αὐτῆς.

Καλαύδαι, καὶ βοτὶ, καὶ βρουμάλια, καὶ ἡ τῇ πρώτῃ τοῦ Μαΐου πανήγυρις, τῆς τῶν πιστῶν πολιτείας περιαιρείσθωσαν. ἀλλὰ μὴν καὶ γυναίων ὀρχήσεις, καὶ θεατρικὰ σατυρικὰ, καὶ τραγικὰ, καὶ τὰ ἐπὶ λωβῇ τοῦ Διονύσου ἐπικλήσεις, καὶ ὁ ἐν τοῖς πίθοις γέλως τὴν ἀρχὴν ἐπιχεομένου τοῦ οἴνου. ὁ δὲ τούτοις ἐπιμένων, κληρικὸς μὲν, καθαιρείσθω· λαϊκὸς δὲ, ἀφορίζέσθω.

SCHOLIVM.

*Contumelia quidem adficere imperatorem, prohibitum est: sed reprehendere, nequaquam. Titulus autem *CCCVI, libri Basilicon LX, capite XIII, sic ait: Si quis malum mentionem imperatoris fecerit, pœna non subiicitur: sed hæc imperatori de ipso sunt indicanda. Si enim ex leuitate id processerit, contemnendus est: si ex insania, miseratione dignus: si velut iniuriam passus, venia ipsi danda.* *fortasse, XXI

l. vnic. C. si quis imp. maledix. lib. 9.

XXVII quartæ, & XCII habitæ in Trullo.

Qui mulieres rapiunt ad matrimonia, vel auxilium ad hoc præstant: clerici quidem, gradu excidant; laici vero, anathemati subiiciantur.

IIII habitæ in Trullo.

Qui cum sponsa Christi coiuit, clericus quidem, deponitor; laicus autem, segregator.

XI eiusdem.

Qui a Iudæis acceptos comedit panes nõ fermentatos, aut eorum fit socius, aut medicinas ab eis accipit, aut in balineo cum eis lauat; clericus quidem, deponitor; laicus vero, segregator.

LI eiusdem.

*Similiter & qui seipsum dat mimis, ac theatris, *harenarumque spectaculis, & scenicis saltationibus.*

SCHOLIVM.

** In maximis vrbibus alebantur bestiæ, puta leones & vrsi, certisque temporibus in theatrum educebantur. ac nonnumquam sane cum tauris committebantur, nonnumquam cum hominibus, puta captiuis, aut damnatis: atque hæc spectatoribus voluptati erant. Istud igitur hic canon prohibet, non venationem, quæ fit cum canibus, aut aliter.*

LVI eiusdem.

Præterea qui caseum & oua comedit in sabbatis quadragesimæ, quemadmodum Armenii faciunt.

L eiusdem.

Qui ludit alea, clericus quidem, deponitor; laicus autem, segregator.

LXII eiusdem.

Kalendæ, & vota, & brumalia, & celebritas, quæ primo die Maii habetur, e fidelium republica tolluntor. Quin etiam muliercularum saltationes, & laruæ comicæ, & satyricæ & tragicæ, & in torcularibus imploratio Bacchi & risus in doliis, quum primum vinum adfunditur. Qui autem in his perstitit, clericus quidem, deponitor; laicus vero, segregator.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὁ ξε αὐτῆς.

Οἱ ἐν ταῖς νεμηνίαις πρὸ τῶν ἐργαστηρίων πυρκαϊὰς ἀνάπτοντες & ὑπεραλλόμενοι, κληρικοὶ μὲν, καθαιρείσθωσαν· λαϊκοὶ δὲ, ἀφοριζέσθωσαν.

LXV eiusdem.

Qui ante officinas in nouilunijs rogos accendunt, & super eos saltant: clerici quidem, deponuntor: laici vero, segregantor.

ὁ ξζ αὐτῆς.

Ὁ ἐσθίων αἷμα ζώου οἱῳδήποτε τρόπῳ, κληρικὸς μὲν, καθαιρείσθω· λαϊκὸς δὲ, ἀφορίζεσθω.

LXVII eiusdem.

Qui sanguinem animalis quocumque modo comedit, clericus quidem, deponitor, laicus vero, segregator.

ὁ οζ αὐτῆς.

Καὶ ὁ γυναιξὶ συλλουόμενος.

LXVII eiusdem.

Et qui cum mulieribus lauat.

ὁ οθ αὐτῆς.

Οἱ μετὰ τὴν ἑορτὴν τὴν τοῦ Χριστοῦ γενεσίου τὴν ὁμοίαν σεμίδαλιν ἑψοντες, καὶ ταύτης ἀλλήλοις μεταδιδόντες ὡς ἐπιλείχειν, κληρικοὶ μὲν, καθαιρείσθωσαν· λαϊκοὶ δὲ, ἀφορίζεσθωσαν.

LXXVIIII eiusdem.

Qui post festum natiuitatis Christi similaginem coquunt, eamque sibi inuicem dant tamquam ..... clerici quidem, deponuntor, laici vero, segregantor.

ὁ π αὐτῆς.

Ὁ ἐπὶ τρισὶν ἑξῆς κυριακαῖς, ἀνάγκης δὶς καβαρυπνίης, τῆς ἐκκλησίας ἀπολιμπανόμενος, κληρικὸς μὲν, καθαιρείσθω· λαϊκὸς δὲ, ἀφορίζεσθω.

LXXX eiusdem

Qui tribus continuis diebus dominicis, absque grauissima necessitate, abest ab ecclesia: clericus quidem deponitor, laicus vero, segregator.

ὁ πς αὐτῆς.

Ὁμοίως & ὁ πορνοβοσκῶν ἐπὶ ψυχῶν ὀλέθρῳ.

LXXXVI eiusdem.

Similiter & qui lenocinium facit, ad animarum interitum.

ὁ πη αὐτῆς.

Καὶ ὁ κτῆνος εἰς ἱερὸν εἰσάγων, χωρὶς τινὸς καθ' ὁδὸν ἀνάγκης.

LXXXVIII eiusdem.

Et qui iumentum in templum introducit, absque aliqua in itinere necessitate.

ὁ ἑνενηκοστὸς ἕβδομος αὐτῆς.

Ὁ γυναικὶ συνοικῶν, μὴ σὶ' ἐν τοῖς ἔξω ναοῦ κατοικείτω κατηχουμένοις. ὁ δὲ παραβαίνων, κληρικὸς μὲν, καθαιρείσθω· λαϊκὸς δὲ, ἀφορίζεσθω.

XCVII eiusdem.

Qui cum muliere cohabitat, ne quidem in templi catechumeniis degat. Hoc qui transgreditur, clericus quidem, deponitor: laicus autem, segregator.*

* locus, vbi stabant catechumeni.

ὁ ιγ τῆς ζ.

Οἱ μοναστήρια, κοσμικὰ ποιοῦντες καταγώγια, καὶ μὴ ἀποκαθιστῶντες, κληρικοὶ μὲν, καθαιρείσθωσαν· λαϊκὸς δὲ, ἀφορίζεσθωσαν.

XIII septimæ.

Qui de monasteriis mundana diuersoria faciunt, eaque non restituunt; clerici quidem, deponuntor: laici vero, segregator.

ὁ ιη τῆς αὲ.

Ὁ ἀνευρίζων ἑαυτὸν ἢ αὐτοχειρία, ἢ ἐπιτάγματι, χωρὶς ἀνάγκης νόσου, κληρικὸς μὲν, καθαιρείσθω· λαϊκὸς δὲ, ἀφορίζεσθω.

XVIII primæ ac secundæ.

Qui castrat aliquem vel sua manu, vel iussu, absque morbi necessitate; clericus quidē, deponitor: laicus autem, segregator.

ὁ κζ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

Κληρικὸς ἢ λαϊκὸς εἰς ἀγάπην κληθεὶς, μέρος μὴ αἰρείτω. ὑβρίζει γὰρ τὴν τάξιν.

XXVII Laodicenæ.

Clericus aut laicus ad conuiuia, quæ agapæ dicuntur, inuitatus; partem non accipiat. quippe iniuriā ordini facit. Clerici vel laici de stipe sympoſia non habento.*

* a dilectione, quæ fratribus exhibetur.

ΤΙΝΕΣ ΕΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ κληρικῶν ἄδεκτοι.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ Δ.

ὁ ρκη τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Ἀφορισμένος εἰς κατηγορίαν κληρικῶν μὴ δεχέσθω.

ὁ ρκθ αὐτῆς.

QVI AD CLERICORVM accusationem non admittendi.

TITVLVS IIII.

Canon CXXVIII Carthaginiensis.

Segregatus ad clericorum accusationem non admittitor.

CXXIX eiusdem.

Neque

Μὴ ὴ δοῦλος, ἢ ἀπελεύθερος, ἢ Μανιχαῖος, ἢ μῖμος, ἢ ἕλλην, ἢ αἱρετικὸς, ἢ Ἰουδαῖος.

Neque seruus, aut libertus, aut insimulatus, aut mimus, aut paganus, aut hæreticus, aut Iudæus.

ὁ ρλ αὐτῆς.

Μὴ ὴ ὁ Μανιχαῖος κατηγορήσας αὐτῶν, εἰ εἰς ἔντεκτων ψευδόμενος ἐλεγχθείη.

CXXX eiusdem.

Nec is, qui diuersis ex causis eos accusauit, si in vno mentiri conuictus fuerit.

ΟΙ ΕΧΟΜΕΝΟΙ. ΕΠΙΓΡΑΦΗ Ε.

ὁ η τῆς α.

Οἱ καθαροὶ λεγόμενοι, προσερχόμενοι, ὁμολογήσαντες ὅτι δίγαμοις κοινωνήσουσι, καὶ συγχωρήσουσι τοῖς παρεμπεπτωκόσι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι σωθήσονται δόγμασι τῆς ἐκκλησίας, ἐπὶ δὲ βαλμῷ καὶ τῇ ἀξίᾳ τῆς ἱερωσύνης αὐτῶν ἕκαστος μενέτω. εἰ μὴ καὶ πόλιν εἶεν, ἐν ᾗ κλῆρος εὑρίσκεται, καὶ ἐπίσκοπος. ἐκεῖ γὰρ ὁ μὲν κυρίως ἐπίσκοπος τὸ ἴδιον ἔχει ἀξίωμα· ὁ δὲ παρ' αὐτοῖς ἐπίσκοπος, ὡς πρεσβύτερος ἔσται. εἰ μή πῃ δόξῃ τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τὴν τιμὴν ἐπόνομα τοῦ αὐτὸν ἔχειν, ἢ καὶ χωρεπίσκοπον παρ' αὐτὸ γενέσθαι, ἵνα μὴ ἐν τῇ πόλει δύο ὦσιν ἐπίσκοποι.

Qui a Donatistis ordinati sunt, si conuertantur, ad honores suos admittuntor.

LXVIII Carthaginensis.

ὁ ξη τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Οἱ ὑπὸ Δοναλιστῶν χειροτονηθέντες, ἐπισκέφοντες, ἐν ταῖς οἰκείαις τιμαῖς δεχέσθωσαν.

Qui a Donatistis ordinati sunt, si conuertantur, ad honores suos admittuntor.

ὁ ξθ αὐτῆς.

Οἱ Δοναπιστὴ ἐπισκέφοντες, τοῦ ἰδίου ἐχέτωσαν ἐπισκόπους. καὶ ὅσοι τῶν Δοναλιστῶν ἐπισκόπων σὺν τῷ αὐτῶν λαῷ προσαγάγωσιν, ἕως ὧσιν τούτων ἐπίσκοποι.

LXIX eiusdem.

Donatistæ se conuertentes, suos habeāt episcopos. Et quotquot ex Donatistarum episcopis suos populos adduxerint, eorum episcopi sunto.*

* adduxerint, vbi ecclesiæ Dei gratia magis confirmatam cernerent, atque vlterius progredientem & proficientem.

ὁ ρι τοῦτος.

Οἱ Δοναλιστὴ ἐπισκέφοντες, ἐκείνῳ τῷ θρόνῳ λογιζέσθωσαν, ᾧ καὶ ἡ ἐκκλησία ἐκεῖ καθολική.

CXVII eiusdem.

Donatistæ se conuertentes, ad illum throno referantur, cui generalis eius loci ecclesia quondam erat subiecta.

ΤΜΗΜΑ Δ. ΠΕΡΙ ΜΟΝΑΧΩΝ ΚΑΙ μοναστηρίων.

Πότε καὶ πῶς ὁ μονάσων μονάσῃ.

CANONES ADFINES. TITVLVS V.

Canon VIII primæ.

*QVi Cathari siue puri dicuntur, si accedant & professi fuerint, se cum digamis communicaturos, & * lapsis veniā daturos, & omnibus aliis ecclesiæ dogmatibus adsensuros: quilibet eorum in gradu & dignitate sacerdotii sui maneat. nisi forte in vrbe degant, in qua cetero qui clerus reperitur, & episcopus. Nam ibi qui reuera episcopus est, dignitatem suam obtinebit: catharorum autem episcopus, veluti presbyter erit. Nisi forte visum fuerit episcopo, vt etiam nominis honorem iste habeat, vel chorepiscopus ab ipso efficiatur; ne duo sint vnius vrbe episcopi.*

SECTIO IIII. DE MONACHIS ET MONASTERIIS.

Quando, & quomodo Monachus futurus admittatur.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ Α.

ὁ μ τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Δεκαέτης τις μοναζέτω, εἰ καὶ τῷ τῆς χώρας ἐπισκόπῳ ἄρξει· τότε τότε δοκεῖ.

TITVLVS I.

Canon XL habitæ in Trullo.

QVi decennis est, monachus fiat si regionis episcopo tunc dignus esse videtur.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁ μὲν ἐν καιρῷ τῷ Μεγάλου Βασιλείου τοσοῦτος ἐπλήθυνε τὸν ἀριθμὸν τῶν μοναχῶν, ὡς ἐν ἑνὶ τόπῳ πολλοὺς καὶ διαφόρους ἐλαθεῖν τὸν χρόνον, ἐξ οὗ πρῶτον ἐκκλησίαν χάριτι θεία κεκτήμεθα ἐφεξῆς, ὡς ὀλίγα πρὸ τούτων ἐφθέγξατο. ζητῆσαι οὖν τὸ ἀκριβὲς, πόσοι τὸν ἀριθμὸν ἐν ἑκάστῃ τῶν ἐπαρχιῶν, κεφάλαιον ἓν.

Canon quidem XVIII Basilii Magni, olim XVI vel etiam XVII annos esse debere dicit eam quæ de nouo se offert, & mundo renuntiat: hic vero canon tempus illud deminuit propterea, quod ecclesiæ Dei gratia magis confirmatam cernerent, atque vlterius progredientem & proficientem. Quare in titulo, de mulieribus, capite XII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὁ ε τῶ ς ϛ.

Μηδεὶς δὲ μοναχικῆ καταξιούσθω σχήματος, πρὶν ἡ τριετίαν δοκιμασθεὶς, ἄξιος φανῇ· εἰ μή τι βαρεῖά τις νόσος τὸν χρόνον συνείλεν, ἢ αὐτὸς ὁλκεὺς εἴη, καὶ κατὰ μοναχὸς ἐν τῷ κόσμῳ ζῶν. ὅπερ τάχα γὰρ καὶ ἐξαμηνιαῖος χρόνος ἱκανὸς δείκνυσι. εἰ δὲ ἤδη παρὰ τοῦτο γήρᾳ, ὁ μὲν προϊσάμενος, τῆς δεχῆς ἐκπιπτέτω· ὁ δὲ δοκαρεὶς, ἑτέρᾳ διδόσθω μονῇ.

ὁ ς τῶ τς.

Ὁ μοναστὴς βαλόμενος, πρὸ τῶν ἑαυτοῦ πρότερον διατιθέσθω. μὴ γὰρ τὸ μοναστήριον, τῶν αὐτοῦ πάντων κυριεύσει τὸ μοναχήσαν. εἰ δέ τις μοναχὸς φωραθείη ἐκ τῶν αὐτοῦ τι παρυποκρινάμενος, ἄντος μὲν προσηκόντως ὑπερτιμάσθω· ἑκὼν δὲ παρὰ δύναμιν προσῳτο ἡ τοῦ ὑπισκόπου πεπασκόμενον, πρὸς χρείας καὶ πτωχοὺς διανεμέσθω.

Σχόλιον.

Ἡ δὲ ῥηθεῖσα, ἡ κειμένη ἐν βιβλίῳ τῶν Βασιλικῶν, τίτλῳ α, διατάξις αὐτὴν δίδωσι μετὰ τὸ μοναστὴν καὶ ἀδιάθετον ἀποθανόντα, νομίμως παρὰ τῶν παίδων κληρονομεῖσθαι.

ὁ μγ τῶ ἐν Τρούλλῳ.

Ἐξέστω παντὶ βαλομένῳ, καὶ παλαίστρα ἁμαρτόντι, τὸν βιωτικὸν ζάλον ἀποφυγεῖν, καὶ ἐν μοναστηρίῳ μονάσαι.

ὁ ρη τῶ ἐν Καρθαγένῃ.

Καθ' ἕκαστον ἐλεύθερος τὴν ἄσκησιν ἀναδεχέσθω.

ὁ δ τῶ τς.

Δέλον παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου, μοναστηρίῳ μὴ δεχέσθω. ὁ δὲ παρὰ ταῦτα πιών, ἀκοινώνητος.

ὁ ϛ τῆς α κ ϛ.

Εἴ τις φωραθείη λάθρα πιῶν μοναχὸν, χωρὶς παρρησίας τοῦ εἰς ὑποταγὴν αὐτὸν παραληψομένου, αὐτὸς μὲν καθαιρείσθω· ὁ δὲ δοκαρεὶς, εἰς μοναστήριον ἐν ὑποταγῇ διδόσθω παρὰ τοῦ ὑπισκόπου.

ὁ ιθ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου.

Ὁ ἀποστασόμενος, πρὶ ἀγαμίας ἐρωτάσθω· εἰ ὁμολογήσας, εἰ παρθενίαν, ὡς πόρνος ὑπιμάσθω.

ὁ κς τῶ ἐν Καρθαγένῃ.

Ὃς δ' ἀνάγκῃ, κ μετὰ τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν παρθένον τὸ μοναχικὸν ἢ ἐνέδυσεν ἢ ἐνδύσῃ σχῆμα, ἀνέγκλητος.

ὁ κε τῶ ἐν Τρούλλῳ.

Μὴ σολαῖς λαμπραῖς οἱ γονεῖς τὰς μελλούσας μονάσειν εἰς τὸ μοναστήριον ἀγαγέτωσαν.

v primæ ac secundæ.

Nemo prius habitu monastico dignus habetor, quam triennio exploratus, dignus fuerit visus. nisi forte grauis aliquis morbus hoc spatium temporis contraxerit, aut vir religiosus sit, & more monachorũ in mundo viuat. Nam in hoc vel sex mensium tempus sufficit. Si quid aliter factum fuerit, præpositus dignitate sua excidat. & qui tonsus est, alteri mansioni tradatur.

vi eiusdem.

Qui monachus fieri vult, de bonis suis prius testetur. Nam post quam monachus factus fuerit, vniuersarum ipsius facultatum dominium monasterio cedet. Quod si quis monachus e suis bonis aliquid retinuisse, deprehensus fuerit, ipse quidem conuenienter punitor, res autem illa per præpositum vel episcopum distracta, pauperibus & egenis distribuitor.

Scholivm.

At vero Cxiii nouella, quæ posita est libro ... Da. *rectius, silicon, tit.* i. etiam testandi potestatem ei facit, postquã CXXIII. *monachus factus est: & intestato morienti, legitimè suis alibi ris succedi vult.*

xliii habitæ in Trullo.

Liceat cuilibet volenti, maxime qui deliquit, vitæ tempestatem fugere, atque solitariam in monasterio degere.

cviii Carthaginiensis.

Quilibet libere exercitium [solitarium] suscipito.

iiii eiusdem.

Seruus absque sententia domini sui, in monasterium non admittitor. Qui aliter facit, communionis exsors esto.

ii primæ ac secundæ.

Si quis deprehensus fuerit aliquem facere monachum, illo non præsente, qui eum accepturus est in obedientiam: ipse quidem deponitor, tonsus autem in monasterium sub obedientiam traditor ab episcopo.

xix Basilii Magni.

Qui [mundo] renuntiat, de celibatu interrogator. quem professus, si violet, veluti scortator puniatur.

xxvi Carthaginiensis.

Qui per coactionem, etiam ante xxv *annos virgini monasticum habitum vel induit, vel induet, culpa caret.*

xxv habitæ in Trullo.

Non cum amictu splendido parentes monasticam professuras in monasterium deducant.

ἀνάμνησιν γὰρ τοῦτο τοῦ ῥέοντος κόσμου ποιεῖ.

deducant. Nam id fluxi mundi recordationem in eis excitat.

ΤΙΝΑ ΔΕΙ ΠΟΙΕΙΝ ΤΟΥΣ μοναχοὺς, καὶ τίνα μὴ ποιεῖν.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ Β.

ὁ δ τῶ δ.

Οἱ μοναχοὶ τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ ὑποτασσέσθωσαν, καὶ κατ' ἡσυχίαν μενέτωσαν· μήτ' ἐκκλησιαστικοῖς, μήτε βιωτικοῖς πράγμασι παρενοχλοῦντες· εἰ μήτι δι' ἀνάγκην ὁ ἐπίσκοπος ἐπιτρέψῃ. ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν, ἀκοινώνητος.

ὁ ις τῶ τς.

Μονάζοντες, ἢ μοναζούσῃ, εἰ γαμήσαιεν, ἔστωσαν ἀκοινώνητοι.

ὁ μδ τῶ ἐν Τρούλλῳ.

Πορνεύσας μοναχὸς, ἢ γυναῖκα ἀγόμενος, ὡς πόρνος λογιζέσθω.

ὁ ς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου.

Ἡ τῶν κανονικῶν παρουσία, εἰς γάμον μὴ λογιζέσθω· ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ διαπαύσθω αὐτῶν ἡ συνάφεια.

ὁ μς τῶ ἐν Τρούλλῳ.

Αἱ μοναζούσαι τῆς μονῆς μὴ ἐξερχέσθωσαν, εἰ μή τις ἀνάγκη καταπείγῃ· καὶ τότε, γνώμῃ τῆς προεστώσης, καὶ μετὰ πρεσβυτίδων. ἐξώκοιτος ἡ μὴ γινέσθω. καὶ μοναζούσης μετὰ δύο λογίας τοῦ προεστῶτος προίτωσαν. οἱ δὲ μὴ ἕτως, ὑπιμάσθωσαν.

ὁ μζ τῶ τς, καὶ ὁ κ τῶ ζ.

Μοναζῶν ἐν γυναικείᾳ καθέδρᾳ μονῇ, ἢ μοναζούσῃ ἐν ἀνδρῶᾳ, εἴτε κληρικὸς, ἢ λαϊκὸς, ἀφορίζέσθω.

ὁ η τῶ ζ.

Μὴ ἢ ἐν ἐπισκοπείοις ἢ μοναστηρίοις γυναῖκες ἐνδιαιτάσθωσαν. εἰ δέ τις ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος δέλῃ ἢ ἐλευθέραν εἰς διακονίαν χεῖρα, ὑπιμάσθω· ὑπιμένων δὲ, καθαιρείσθω. ἔνθα δὲ ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος καθ' ὁδὸν καταλύσῃ, αἱ γυναῖκες ἐκεῖνα παρόντος ἀναχωρείτωσαν.

ὁ κα τῶ ζ, ὁ ιη τῶ ἐν Καρθαγένῃ, καὶ ὁ ιθ τῶ ἐν Τρούλλῳ.

Κληρικοὶ ἢ μοναζόντες σωφρονούμενοι, ἢ φατριάζοντες, ἤτι καὶ ἐπισκόπου ἢ συγκλήτου τυραννοῦντες, τοῦ οἰκείου βαθμοῦ παντάπασιν ἐκπιπέτωσαν.

ὁ κγ τῶ τς.

Οἱ παρὰ γνώμην τοῦ σφῶν ἐπισκόπου

deducant. Nam id fluxi mundi recordationem in eis excitat.

QVÆ MONACHIS FACIunda, quæ non faciunda.

Titvlvs II.

Canon iiii synhodi iiii.

Monachi episcopo subditi sint, & in tranquillo maneant: neque ecclesiasticis, neque vitæ huius negotiis sibi molestiam creantes: nisi forte sic flagitante necessitate permiserit episcopus. Qui aliter facit, communionis exsors esto.

xvi eiusdem.

Monachi, vel monachæ, si matrimonium contraxerint: communionis exsortes sunto.

xliiii habitæ in Trullo.

Monachus, qui fornicatus est; aut duxit vxorem; pro scortatore ducitor.

vi Basilii Magni.

Regularium scortatio pro nuptiis non habetor, sed omni modo eorum coniunctio dirimitor.

xlvi habitæ in Trullo.

Monachæ extra mansionem non egrediuntor, nisi quæ necessitas vrgeat: & tunc, de præpositæ sententia, nec absque vetulis exeant. Foris autem nulla cubet. Monachi quoque cum benedictione præpositi prodeant. Qui aliter fecerint, puniuntor.

xlvii eiusdem, & xx septimæ.

Monachus in muliebri mansione dormiens, aut monacha in virili, siue etiam clericus, aut laicus, segregator.

viii septimæ.

Nec in episcoporum ædibus, aut monasteriis, mulieres commorentur. Quod si quis episcopus, vel abbas, serua liberaue suum ad ministerium vtitur, increpator: & in sententia persistens, depositor. In itinere vero, quocumque diuertet episcopus aut abbas, inde mulieres ipso præsente secedant.

xxi septimæ, xviii Carthaginiensis, & xiiii habitæ in Trullo.

Clerici, vel monachi, coniurationem facientes, aut factiosi, vel quid aduersus episcopum, aut consortem clericatus molientes: gradu suo prorsus excidant.

xxiii* eiusdem. **al. quarta.*

Clerici, vel monachi, qui præter episco-

Universidad de Deusto
Biblioteca

κληρικοὶ ἢ μοναζοντες τῇ Κωνσταντίνε ἐνδιατρίβοντες, κἂν ἄκοντες ἐλαυνέσθωσαν, ὡς ταραττῳ τ ἐκκλησιαστικῶν καθεστώτων.

ὁ κδ τῆς αὐτῆς, καὶ ὁ νδ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

Κληρικὸς ἢ μοναζων ἐν ἱπποδρόμοις ἢ θυμελικοῖς παγνίοις παρεισιάζων, ἢ κἂν ἐν γάμῳ κληθεὶς, τῆς τ παγνίων παρεισιάσεως μὴ προεξερχόμενος, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω.

ὁ δ τῆς ζ.

Ὁ μὴ χροᾳ θεσίας τυχὼν, εἰ μὴ μοναχὸς εἴη, τοὺς ἱεροὺς ἐπ᾽ ἄμβωνος βιβλους μὴ ἀναγινωσκέτω. χροᾳ θετείτω ἢ ἀναγνώστης καὶ ἡγούμενος ἐν τῷ ἰδίῳ μοναστηρίῳ, εἰ ἱερωμένος εἴη, καὶ παρ᾽ ἐπισκόπε χροᾳ θεσίαν ἐχέτω· ἢ χωρεπίσκοπος, κατ᾽ ἐπιτροπὴν ἐπισκόπε.

ὁ κα τῆς αὐτῆς.

Μοναχὸς τὸν ἴδιον καταλιμπάνων μονὴν, καὶ εἰς ἑτέραν ἀπερχόμενος, ξενοδοχείσθω μέν· μὴ δεχέσθω ἢ παρὰ γνώμην ἔ προεστῶτος αὐτε.

ὁ οδ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Εἴ τις μοναχὸς τ ἰδίας ἀποδράσας μονῆς, εἰς ἕτερου μοναστηρίου μεταπέσῃ, ἢ εἰς κοσμικὸν εἰσκωμάσῃ καταγώγιον, ἀφορίζέσθω μὴ τοῦ ὑποδεξαμένε, ἕως ἂν εἰς τὸν ἴδιαν ἐπανέλθοι μονὴν. ὁ ἢ παρ᾽ ἐπισκόπε ὁπωδήποτε καθῳσθείς, ἀχ ὑποδικος.

ὁ α ἔ πατριάρχε Νικηφόρε.

Οἱ μοναχοὶ διὰ τ᾽ ἀχῆμα εἰς τὸ θυσιαστήριον εἰσιτωσαν, ὑφάψεως χάριν κηρῶν ἓ καυδήλας. ἐπ᾽ ἄμβωνος ὁ, δίχα χροᾳ θεσίας, μὴ ἀναγινωσκέτωσαν.

ὁ ιδ ἔ πατριάρχε Νικηφόρε.

Δεῖ τοὺς μοναζέσας εἰσιέναι εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, καὶ ἅπτειν κηρὸν καὶ καυδήλας, καὶ κοσμεῖν τὸν ναόν. κ προεῖσιν καὶ μοναχὸς λαϊκὸς βαπτίζειν. ὡσαύτως καὶ διάκονος. καὶ λαϊκὸς ἤ, ἐὰν δύρεθῇ εἰς τόπον, μὴ ὄντος ἱερέως.

ὁ δ ἔ πατριάρχε Νικηφόρε.

Ὁ μοναχὸς διὰ θεοφανῆ ψυχικὸν κίνδυνον παρὰ ἔ προεστῶτος ἀρχόμενος, παρὰ γνώμην αὐτε τ μονῆς μὴ ἐξερχέσθω.

ὁ γ τῆς αὐτῆς.

Ἡγούμενος, οὐ δύναται αὐτὸν μοναχὸς ἀποδιδράσκοντας εἰμὴ ὀπωμελῶς αἰτήσῃ, ἢ θελήσαν σὺν ἀναλαβεῖν, καὶ προσηκόντως δεήσῃ, ἀφορίζέσθω.

ὁ π τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

pi sui sententiam Constantinopoli commorantur, etiam inuiti abiguntor, veluti perturbatores ecclesiastici status.

XXIIII primæ ac secundæ, & LIIII Laodicenæ.

Clericus, aut monachus, qui circi vel nuptiarum ludicris adest; aut inuitatus ad nuptias, si antequam illa ludicra fiant, non egreditur: aut desinat, aut deponitor:

IIII septimæ. *al. XIIII.

Qui manus impositionem non est consequutus, licet monachus sit, sacros in ambone libros non legat. Imponat autem manus Episcopus etiam abbas in suo monasterio sacerdotii gradum habet, & ab episcopo manus impositionem nanctus est: itèque chorepiscopus, episcopi permissu.* * suggestu.

XXI eiusdem.

Monachus, qui suam mansionem deserit, & in aliam abit, hospitio quidem excipitor, verum absque sententia præpositi sui non admittitor.

* LXXIIII. *al. CIIII.

Si quis monachus extra suam mansionem aufugerit, & in aliud monasterium venerit, vel in seculare diuersorium velut ad comisandum irruerit: segregator vnà cum eo qui hominem excepit, donec in suã mansionem reãierit. Qui verò ab episcopo vbicunque constitutus est, culpa caret.

I Nicolai Patriarchæ.

Monachi propter habitum in sacrarium ingrediantor, vt cereos & candelas succedant. In suggestu vero, absque manus impositione, non legant.

XIIII Nicephori patriarchæ.

Monachas sacrarium ingredi oportet, & cereos atque candelas accendere, templumque ornare. In periculo simplex etiam monachus baptissat. Similiter & diaconus. Quinetiam laicus, si repertus in loco fuerit, absente sacerdote.

IIII Nicolai patriarchæ.

Monachus, qui propter manifestum animæ periculum a præposito suo prohibetur, absque sententia illius extra mansionẽ non egreditor.

III primæ ac secundæ.

Abbas si subditos sibi monachos aufugientes diligenter non requisiuerit, veleos inueniens non ad se recipit, & conuenienter sanat: segregator.

* LXXX Carthaginiensis.

Qui

Ὁ ἐξ ἑτέρας μονῆς μοναχὸν δεξάμενος, καὶ ἢ κληρικὸν αὐτὸν ἡγούμενος, ἢ ἡγούμενον, ἐν τῇ ἰδίᾳ καταστήσᾳ μονῇ, ἀκωλυώνητος τ πράξεως ἀκυρωθείσης.

ὁ κη τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Ἐπίσκοπος κτημῶν τι τῶν αὐτεργίων τ θρισκοπῆς, καὶ μάλιστα ἀρχαίων, κωλυέσθω· καὶ ἡ πρᾶσις ἀκυρος μενέτω. κ τοῦτο ἢ, καὶ ἐπὶ τῶν ἡγεμένων.

ὁ μα τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Ὁ ἐγκλεισθησόμενος, τριετίαν πρότερον διαιτήσᾳς ἐν μοναστηρίῳ ὑποτασσόμενος, καὶ ἐνιαυτὸν ἔξω τῆς ἐγκλείστρας προσκαρτερήσας, ὅτω γνώμῃ τ προέδρε τῆς χώρας ἐγκλειέσθω· κἀκεῖθεν μὴ ἐξερχέσθω, εἰ μὴ θάνατος αὐαγκάζοι, ἢ κοινὴ λυσιτέλεια, γνώμῃ ἔ προέδρε τότε.

ὁ κβ τῆς ἐν Τρούλλῳ.

Οἱ ἐρημῖται λεγόμενοι, κ πόλιν διάγοντες, εἰ μὴ κ μοναχὸς καιρόμενοι, ἐν μοναστηρίῳ πλέσι, τ πόλεως ἐλαυνέσθωσαν.

ὁ μη τοῦ τῆς.

Ἡ διαζύχθεῖσα κ κοινῷ συμφωνίᾳ τοῦ θρισκόπε αὐαδεξαμένη γυνὴ, μ τῷ ἐκείνε χειροτονίαν μοναζέτω, πρὸ τῆς ἔ θρισκόπε καταγωγῆς, καὶ τῆς παρ᾽ αὐτοῦ προνοίας ἀπολαυέτω.

ὁ κϛ τῆς ζ.

Λαϊκοὶ μὲν γυναιξὶν διὰ χάριτος καὶ χωρὶς παγνίων σωεσθιέτωσαν, μοναζοντες δὲ ἢ ἱερωμένοι κατ᾽ ἰδίαν γυναιξὶ μὴ ἢ συγγενέσι σωεσθιέτωσαν· εἰ μή πε μ θεοφόρων καὶ ὁλαβῶν αὐδρῶν τε καὶ γυναικῶν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἡ τῶν χροφύλακας τῆς μεγάλης ἐκκλησίας κυρίλλου πάπα ὁβδελίξις, αἰνίδεκα φησὶ, μοναχὸν δίχα θαι παιδία ὑπὸ τῆς ἁγίας βαπίσματος, καὶ κεφαλῆς τὴν στέφανης χάμαι, καὶ ἀδελφοποιΐας ποιεῖν.

Qui monachum, ex alia mansione susceperit, eumque vel abbas ipse clericum, vel abbatem, in sua mansione constituerit: communionis exsors sit, eo rescisso, quod actum est.

XXVIII habitæ in Trullo.

Episcopus, qui alienat loca quædam episcopatus fertilia, præsertim magistratibus; expellitor, & irritum esto, quod gestum est. Consimiliter & in abbatibus.

XLI habitæ in Trullo.

Includendus, vbi triennium prius traduxerit in monasterio sub obedientia, & annum vnum extra claustrum toleranter exegerit, ita demum de sententia præsidis in illa regione, includitor, nec egreditor inde, nisi mors cogat, aut commodum publicum, idque de sententia primatis.

XXII habitæ in Trullo.

Qui eremitæ dicuntur, in vrbe degentes, nisi rasi more monachorum, in monasterio degunt: ex vrbe pelluntor.

XLVIII eiusdem.

Mulier ab eo, qui suscepit episcopatum, de communi consensu separata, post ordinationem eius monacha fiat, longe ab episcopi diuersorio semota; cuius tamen cura & prouidentia fruatur.

XXII septimæ.

Laici quidem cum gratiarum actione, & absque ludicris, cum mulieribus vescãtur, monachi vero, vel sacerdotes seorsum, ac ne cum cognatis quidem mulieribus cõedant: nisi forte præsentibus diuinis & religiosis viris ac mulieribus.

SCHOLIVM.

Illius chartularii maioris ecclesiæ, domini Petri dissertatio, Fieri non potest, inquit, vt monachus pueros de sacro baptismate suscipiat, & coronas nuptiales teneat, & fraternitates constituat.

ΠΕΡΙ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ Γ.

ὁ δ τῆς δ.

Μηδεὶς μηδαμῦ ναὸν σωιστάσθω, ἄνδ γνώμης ἔ θρισκόπε.

ὁ κς τῆς δ.

Οἰκονόμος ἑκάστη τῶν ἐκκλησιῶν ὑπὸ τοῦ κλήρε γινέσθω. ὁ ἢ τότε καταφρονῶν θρισκόπος, θρι μηνήσεται ἔ μητροπολίτε ἢ μὴ ποιέντος οἰκονόμον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτε, ὁ πατριάρχης ποιείτω. καὶ ἔ θρισκόπε μὴ ποιέντος, ὁ μητροπολίτης. κ τοιτὸ ἢ καὶ θρὶ τ μοναστηρίων.

DE MONASTERIIS

TITVLVS III.

Canon IIII synhodi IIII.

NVllus vsquam templum construat, absque sententia episcopi.

XXVI quartæ.

Oeconomus cuilibet ecclesiæ de clero præficitor. Qui autem hoc facere negligit episcopus, multabitur. Quod si metropolitanus in ecclesia sua nullum faciat œconomum, patriarcha faciat. Itidem si non faciat episcopus, faciat metropolitanus. Cõsimiliter & de monasteriis.

ἀκὸ τῆς δ, καὶ ὁ μθ τῆς ἐν Τρύλλῳ.

Τὰ κῆ γνώμῃ ἐπισκόπῳ καθιερωθέντα μοναστήρια, μενέτω ἀκίνητα εἰς τὸ διηνεκὲς μοναστήρια, καὶ φυλαττέσθω τὰ τούτοις αὐήκοντα, καὶ κοσμικὰ μὴ γινέσθω καταγώγια. ὁ δ' ἄλλως ποιῶν, ἐπιτιμάσθω.

ὁ ιζ τῆς ζ.

Ὁ βουλόμενος κτίσαι μοναστήριον, εἰ μὴ τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν ἔχῃ, κωλυέσθω παρὰ τοῦ ἐπισκόπου.

ὁ ιθ ταύτης.

Ὁ διὰ * χρυσίον δεχόμενος σὺν προσερχομένοις ἱερατικῷ ἢ μοναχῇ βίῳ, ἐπίσκοπος μὲν, ἢ ἡγούμενος, ἢ ὅλως ἱερατικὸς, εἰ μὴ παύοιτο, καθαιρείσθω· ἡγούμενοι δὲ, ἐκδιωχθήτω, καὶ πρὸς ὑποταγὴν ἑτέρῳ μοναστηρίῳ δοθήτω. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡγούμενος, εἰ μὴ πρεσβύτερος εἴη. τὰ δὲ παρὰ τῶν προσιόντων τοῖς μοναστηρίοις ἀφιερώμενα, ἔστωσαν τοῖς μοναστηρίοις, κἂν τε μένοιεν ἐν αὐτοῖς οἱ ἀφιερώσαντες, κἂν τε μή. εἰ μὴ αἰτία εἴη τοῦ προεστῶτος.

* χρυσίον

ὁ κ τῆς ἑβδόμης.

Διπλᾶ μοναστήρια μὴ γινέσθω, μηδὲ διαιτάσθωσαν ἅμα μοναχοὶ καὶ μοναζούσαι, μηδὲ ἰδίᾳ προσομιλείτωσαν, μηδὲ κοιταζέτω μοναχὸς ἐν γυναικείῳ μοναστηρίῳ, μηδὲ σωσθήτω μοναχὸς καταμόνας μοναζούσης· ἀλλὰ καὶ εἴ τι τούτῳ κομίσῃ ποτέ, ἔξω μένων διδότω. καὶ πάλιν συγγενὴς παρουσίᾳ τῆς προεστώσης θεάσθω τε, καὶ βραχέα ταύτῃ προσομιλείτω.

xxiiii quartæ, & xlix habitæ in Trullo.

Consecrata de sententia episcopi monasteria, immobiliter in perpetuum monasteria maneant, resque ad ea pertinentes conseruentur, nec in mundana diuersoria cõmutentur. Qui aliter facit, punitor.

xvii septimæ.

Qui condere vult monasterium, nisi pertinentia ad consummationem eius habet; ab episcopo prohibetor.

xix eiusdem.

*Qui propter aurum admittit accedentes ad sacerdotalem vel monasticam vitã, episcopus quidem, vel *abbas, vel quisquã sacerdotalis ordinis, nisi desistat, deponitor: abbatissa vero, expellitor, & ad obediendum alteri monasterio traditor. Similiter & abbas, si non sit presbyter. Quæ autem ab accedentibus ad monasteria, iisdem consecrantur, monasteriorum sunto, siue maneant in eis qui consecrarunt, siue non maneant: nisi præpositi culpa interuenerit.*

* priuer.

xx septimæ.

Duplicia monasteria ne fiant, neve degant simul monachi & monachæ, neq; seorsum conuersentur neq; cubet monachus in monasterio muliebri, neque solus cum monacha sola comedat: sed si quid etiam huic aliquando adfert, id foris manens reddat. Itidem cognatam suam præsente præposita videat, & paucis cum ea colloquatur.

ΤΜΗΜΑ Ε.

ΠΕΡΙ ΛΑΙΚΩΝ.

Περὶ τῶν φωτιζομένων, καὶ τίνες φωτίζονται.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ Α.

ὁ ζ τῆς ϛ, καὶ ὁ ζ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

Ἀρειανοὶ, μακεδονιανοὶ, σαββατιανοὶ, ναυατιανοὶ, τεσσαρεσκαιδεκατῖται, τετραδῖται, καὶ ὁποδηναερασταὶ προσερχόμενοι, τῷ ἁγίῳ μόνον μύρῳ χρίεσθωσαν, πᾶς αἱρέσεως ἐγγράφως πρότερον ἀναθεματίζοντες· οἱ δὲ τῶν λοιπῶν αἱρέσεων, ὡς ἕλληνες δεχέσθωσαν, καὶ κατηχούμενοι, βαπτιζέσθωσαν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Οἱ τῶν Ἀγαρηνῶν παῖδες βαπτιζόμενοι πρὸς ὀρθοδόξων ἱερέων ἀκούετω, ἐκ εὐσεβοῦς διανοίας ἢ προσαγέτωσαν αὐτοὺς, ἀλλ' ὡς φαρμακείᾳ ἢ ἐπῳδείᾳ χωμένων, εἰ προσέλ-

SECTIO V.

DE LAICIS.

De his, qui per baptismum illuminantur, & qui nam sint illuminandi.

TITVLVS I.

Canõ vii secũdæ, & vii Laodicenę.

ARIANI, *Macedoniani, Sabbatiani, Nauatiani, Quartadecumani, Quartani, & Apollinaristæ ad orthodoxos accedentes, sacro dumtaxat oleo inunguntor, vbi prius hæreses suas per scripturam anathemati subiecerit. Ceteris addicti sectis, vt pagani admittuntor, & per catechesin instructi baptissantor.*

SCHOLVM.

Agarenorum liberi, qui ab orthodoxis sacerdotibus inuitis baptissantur, nõ pia intentione illorum, qui ad baptismum eos adducunt, sed quasi veneficio vel incantatione

ϑοιεν ὑγιῶς τῇ πίστει, ἀναβαπτίζονται. ταῦτα γὰρ σωφρονικῶς ἐπεφάνθη, ὡς ὁ Βαλσαμὼν λέγει.

ὁ ιϑ τῆς α.

Οἱ Παυλιανιστὰὶ ἀναβαπτιζέσθωσαν, καὶ εἰ ἐμεμυημένοι, καὶ αὖθις χειροτονεισθωσαν, εἰ καὶ προκεχειροτόνηνται. εἰ δὲ ἀνάξιοι, καθαιρεισθωσαν.

ὁ η τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

Οἱ ἐκ τῶν Φρυγῶν αἱρέσεως ἐπιστρέφοντες, ἀναβαπτιζέσθωσαν· εἰ καὶ παρ' ἐκείνοις κεκλήρωνται.

ὁ α τῆς Μεγάλης Βασιλείου.

Ἄδεκτον τὸ τῶν αἱρετικῶν βάπτισμα, δεκτὸν τὸ τῶν ὀποχίων καὶ παρασυναγώγων.

ὁ μζ αὐτῆς.

Οἱ ναυατιανοὶ, εἰ πλειόνων ἐπισκόπων δόξῃ κρίσει, ἀναβαπτιζέσθωσαν.

ὁ η τῆς ζ.

Ἑβραίοις μὴ δεχέσθωσαν, εἰ μὴ φαίνοιντο ἐξ εἰλικρινοῦς πίστεως ἐπιστρέφοντες.

ὁ με τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

Οὐ δεῖ σὺν μιᾷ δυσὶ τῆς τεσσαρακοστῆς ἑβδομάδας κατηχεμένης, τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ δέχεσθαι εἰς τὸ φώτισμα.

ὁ η τῆς ἐν Τρύλλῳ.

Ὁ φωτιζόμενος, τὴν πίστιν ἐκμανθανέτω.

ὁ με τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

* μεγάλης ἑβδομ. Καὶ τῇ πέμπτῃ τῆς *ἑβδομάδος ταύτην ἀπαγγελλέτω.

ὁ μὴ ταύτης.

Οἱ φωτιζόμενοι, μὴ τὸ βάπτισμα χρίεσθωσαν ἐπουρανίῳ χρίσματι.

ὁ μζ ταύτης.

Οἱ ἐν νόσῳ βαπτιζόμενοι, ἀνιστάμενοι, τὴν πίστιν ἐκμανθανέτωσαν.

ὁ πδ τῆς ἐν Τρύλλῳ, καὶ ὁ ζ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Τὰ μὴ γινώσκοντα νήπια, μὴ ἢ μαρτυρέμενα βαπτισθῆναι, βαπτιζέσθωσαν.

Ἐπὶ πατριάρχου Νικηφόρου.

Χρὴ τὰ ἀβάπτιστα νήπια, ἐὰν ἄρρενῆ τις, εἰς τόπον μὴ ὄντος ἱερέως, βαπτίσαι. εἰ βαπτίσῃ δὲ καὶ ὁ ἰδιος πατὴρ, ἢ οἱοσδήποτε ἄνθρωπος χριστιανὸς, οὐκ ἔστιν ἁμαρτία.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Τὸ νοσοῦν παιδίον, ὑπὸ δαιμόνων ἐπαναιτίως βαπτιζόμενον, ὑγιαῖνον δὲ, μετὰ μίαν ἡμέραν τῆς αὐτοῦ γενέσεως. ὁ μακάριος δὲ Ἰωάννης οὕτω φησί. τὸ νόσῳ κεκτημένον καὶ

tione utentium, si reapse ad fidē accesserint, rebaptissātur. Hoc enim ita pronunciatum est in synodo, quemadmodum Balsamon tradit.

xix primæ.

Paulianistæ rebaptissentur, & si reprehensione carent, iterum ordinentur, licèt antea ordinati. Sin indigni sunt, deponuntor.

viii Laodicenæ.

Qui de Phrygum secta conuertuntur, rebaptissantor: licèt apud ipsos clerici fierint.

i Basilii Magni

Nequit admitti hereticorum baptisma, quum tamen anulsorum baptisma, & suaseorsum habentium conuenticula, possit admitti.

xlvii eiusdem.

Nauatiani, si plurium episcoporum ita visum iudicio fuerit, rebaptissantor.

viii septimæ.

Hebræi ne recipiuntor, nisi pareat eos ex sincera fide conuerti.

xlv Laodicenæ.

*Non oportet eos qui post duas quadragesimæ septimanas in catechesi sunt instructi, magno *sabbato ad baptismum admitti.*

* quod Pascha præcedit.

viii habitæ in Trullo.

Qui per baptismum illuminatur, fidē ediscat. xlv Laodicenæ.

Eamque feria quinta magnæ septimanæ enuntiet.

xlviii eiusdem.

Qui illuminantur, post baptismum vnguento cælesti vnguntor.

xlvii eiusdem.

Qui baptissantur in morbo, si resurgant, fidem ediscant.

lxxxiii habitæ in Trullo, & vii Carthaginiensis.

Infantes, qui neque noticiam, neque testimonia baptismi accepti habent; baptissantor.

Nicephori patriarchæ.

Infantes non baptissatos, absente sacerdote baptisset is, qui repertus istic fuerit. Quod si pater ipsemet, vel quiuis homo christianus eos baptissauerit; nullum in eo peccatum admittitur.

SCHOLIVM.

Infantem, qui ægrotat, confestim baptissari permissū est: recta valentem, post quadragesimum a natiuitate diem. Beatus ante Ioannes sic ait: Qui morbo detentū,

Universidad de Deusto
Biblioteca

* φθερεῖ πίσιν ἢ ἐλπίδα θανάτῳ παιδίου, εἰ δέξ τῆς βαπτίσματος μόνον κατηχούμενος ἐτύγχανε, φέρω τὸ μὴ πεφθάσαι τὰ παιδία βαπτισθῆναι, πλείονας ἀ χρὴ ποιῆσαι τὸν βαπτίσαντα ἢ τὰς εὐχάς, ἃς καταλέλοιπε, ἢ τὰς ἀπαιτούσας ἀναπληρῶσαι.

ὁ μβ τῶν ἐν Καρθαγένῃ.

Ὁ δι' ἀσθένειαν ὑπὲρ ἑαυτοῦ μὴ δυνάμενος ἀποκρίνεσθαι, τότε βαπτιζέσθω, ὅτε τὴν οἰκείαν εἰς τοῦτο δείξῃ προαίρεσιν.

ὁ α τῶν Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας.

Κατηχούμενος εἰ ἀγνοῶν μεταλάβοι, φωτιζέσθω. παρὰ Θεοῦ γὰρ κέκληται.

ὁ β τούτου.

Δαιμονῶν κατηχούμενος, εἰ μὴ ὑπὸ δαίμονος καθαρτῇ, οὐ βαπτιζεται· πλὴν εἰ ἐξοδοῦ.

ὁ δ τούτου

Κατηχούμενος ἀσθενείᾳ νοσούμενος ἕκφρων, βαπτιζέσθω, εἰ μὴ δαιμονᾷ.

* hoc est, baptizauerit.

iamque morti proximum, si terna dumtaxat immersione sacerdos, ne præripiatur metuens, * perfecerit: non opus est, vt deinceps preces, quas omisit, & aphorismos integre supplear.

XLV Carthaginiensis.

Qui per imbecillitatem pro se respondere non potest, tunc baptisator, quum animi sui propositum de hoc patefecerit.

I Timothei Alexandrini.

Catechumenus si perceperit ignorans, baptismo illuminator. a Deo namque vocatus est.

II eiusdem.

Catechumenus, qui dæmone vexatur, non nisi repurgatus a dæmone, baptisatur: extraquam si de vita migret.

IIII eiusdem.

Catechumenus, qui ex debilitate mentem amisit, baptisator; nisi vexetur a dæmone.

ΤΙΝΑ ΔΕΙ ΤΟΥΣ ΛΑΪΚΟΥΣ ποιεῖν, καὶ τίνα μὴ ποιεῖν.

QVÆ LAICIS FACIVNDA, QVÆ NON FACIVNDA,

ΕΠΙΓΡΑΦΗ Β.

TITVLVS II.

ὁ θ τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Canon IX. apostolorum,

Ὁ τῇ ἀκοῇ καὶ τῇ μεταλήψει μὴ παρεμένων, ἀφορίζεσθω.

Qui apud preces, & [mysteriorum] perceptionem non manet, segregator.

ι τῶν αὐτῶν.

X eorumdem.

Ὁμοίως καὶ ὁ συνευχόμενος ἀκοινωνήτῳ.

Similiter & qui cum excommunicato precatur.

ὁ κδ αὐτῶν.

XXIIII eorumdem.

Λαϊκὸς ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσας, ἔτη τρία ἀφορίζεσθω.

Laicus, qui scipsum mutilauit, triennium segregator.*

* hoc est castrauit.

ὁ μη αὐτῶν.

XLVIII eorumdem.

Λαϊκὸς εἰ τὴν οἰκείαν ἐκβαλὼν γυναῖκα, ἄλλην ἀγάγηται, ἢ ἀπολελυμένην, ἀφορίζεσθω.

Laicus, si vxore sua ejecta, duxerit aliam, vel repudiatam, segregator.

ὁ οα αὐτῶν.

LXXI eorumdem.

Ὁ εἰς ἱερὸν ἐθνῶν, ἢ συναγωγὴν Ἰουδαίων προσενεγκὼν ἔλαιον, ἀφορίζεσθω.

Qui oleum obtulerit in templo paganorum, vel Iudæorum synagoga, segregator.

ὁ οβ αὐτῶν.

LXXII eorumdem.

Ὁ σώσας ἢ κηρὸν ἢ ἔλαιον ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς συλῶν.

Similiter & qui ceram vel oleum ex ecclesia surripit.

ὁ ογ αὐτῶν.

LXXIII eorumdem.

Καὶ ὁ τὰ ἱερὰ σκεύη εἰς χρῆσιν σφετερίζόμενος.

Et qui vasa sacra suum ad vsum vsurpat.

ὁ νη τῶν ἐν Τρούλλῳ.

LVIII habitæ in Trullo.

Λαϊκὸς πρεσβυτέρου παρόντος, ἢ διακόνου, εἰ τῶν θείων ἑαυτῷ μυστηρίων μεταδῷ, ἑβδομάδα μίαν ἀφορίζεσθω.

Si laicus præsente presbytero, vel diacono, sacra mysteria sibimet impertiuerit; vna septimana segregator.

ὁ ξδ τῶν ἐν Τρούλλῳ.

LXIIII habitæ in Trullo.

Λαϊκὸς δημοσίᾳ παρὰ πίστεως διδάσκων, ἡμέρας τεσσαράκοντα ἀφορίζεσθω.

Laicus, qui publice de fide docet, dies quadraginta segregator.

LXVIII

ὁ ξη αὐτῶν.

LXVIII eiusdem.

Ὁ τὰ θεῖα βιβλία φθείρων καθ' οἱονδήποτε τρόπον, ἢ καταγέλων, ἑνιαυτὸν ἀφορίζεσθω.

Qui sacros libros quocumque modo corrumpit, aut concidit, ad annum segregator.

ὁ ξθ αὐτῶν.

LXIX eiusdem.

Ἄνευ βασιλέως, μή τις εἰς τὸ ἱλαστήριον εἰσερχέσθω.

Excepto imperatore, nullus propitiatorium ingreditor.

ὁ οα αὐτῶν.

LXXI eiusdem.

Οἱ τοῦ πολιτικοὺς μελῶν νόμους, εἰ ἑλληνικοῖς ἔθεσιν ἔντε συλαῖς καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι χρῶτο, ἀφορίζεσθω.

Qui iura ciuilia tractat, si paganis cõsuetudinibus tam in amictu, quam ceteris omnibus vtatur, segregator.

ὁ οβ αὐτῶν, καὶ ὁ ι τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

LXXII eiusdem, & x Laodicenæ.

Πιστὸς ἑτεροδόξῳ γυναικὶ συναφθεὶς, χωρίζεσθω· ὑπομένων δὲ, ἀφορίζεσθω. ἀπίστων δὲ ὁμοζύγων, εἰ ὁ ἕτερος αὐτῶν πιστεύσει, καὶ συνοικεῖν τῷ πιστῷ συνοικεῖν ὁ ἄπιστος, μὴ χωριζέσθωσαν, κατὰ τὸν τοῦ παύλου φωνήν.

Fidelis diuersæ sectæ mulieri copulatus, separator: in sententia persistiens, segregator. Ex infidelibus autem coniugibus si alteruter fidem fuerit amplexus, & infideli cum fideli habitare placet; ne segregantor, iuxta Pauli vocem.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

SCHOLIVM.

Ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Θεοδοσίου βικαριάτωρ βασιλικὸς βαπτισθείς, παρὰ τοῦ πατριάρχου γράμματα διεζύγη τῆς γυναικός, μὴ πειθομένης τῷ ἀνδρί, πολλὰ παρακαλέσαντος τὰ τῆς εὐσεβείας ἕνεκεν. ὅπερ ἐστὶν ἐναντίον τῷ κανόνι τούτῳ.

Sub patriarcha Theodosio, buccinator quidam imperatorius baptisatus, per scripturam patriarchicam ab vxore separatus est, quia marito non obtemperabat, multum roganti, vt religionem suam amplecteretur. id quod huic canoni contrarium est.

ὁ λα τῶν ἐν Καρθαγένῃ.

XXXI Carthaginiensis.

Μὴ δεῖ αἱρετικοῖς εἰς σωφρόνων τέκνα πιστὰ διδόσθωσαν. λαμβανέτωσαν δέ, χριστιανίσειν ἐπαγγελλόμενα.

Nec hæreticis fideles suos liberos in matrimonium tradant. Accipiant tamen, si se velle christianissare polliceantur.

ὁ ογ τῶν ἐν Τρούλλῳ.

LXXIII habitæ in Trullo.

Ὁ ἐν ἐδάφει γεγραμμένος ἀφανίζέσθω, καὶ ὁ ἐπ' ἐδάφους αὐτὸν χαράττων, ἀφορίζεσθω.

Humi facta crux aboleatur, & qui eam in solo sculpit, segregetur.

ὁ πβ αὐτῶν.

LXXXII eiusdem.

Ἀμνὸς εἰς τύπον Χριστοῦ μὴ χαράττεσθω, ὡς ἐν ταῖς παλαιαῖς τῶν εἰκόνων εὕρηται· ἀλλ' αὐτὸς ὁ Χριστὸς, κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτῆρα.

Agnus ad figuram Christi ne sculpitor, quemadmodum priscis in imaginibus inuenitur: sed Christus ipse, secundum formam humanam.

ὁ πε αὐτῆς.

LXXXV eiusdem.

Ἐπὶ τρισὶ μάρτυσι δοῦλος ἐλευθερούσθω.

Coram tribus testibus seruus emancipator.

ὁ ρ αὐτῆς.

C eiusdem.

Ὁ γράφας αἰσχρὰς εἴτε ἐν πίναξι, εἴτε καὶ ἄλλως πως γράφων, ἀφορίζεσθω.

Qui picturas turpes siue in tabula, siue alio quo modo pingit, segregator.

ὁ ρα αὐτῆς.

CI eiusdem.

Ὁ δεξάμενος μεταλήψομενος δεσποτικὸν σῶμα τος, εἰ μὴ τὰς χεῖρας σκιτίνων, καὶ σωροειδῶς σχηματίζων, ἐν αὐτῇς δέχοιτο, ἀλλά τινι δοχείῳ· ἀφορίζεσθω σὺν τῷ μεταδιδόντι.

Qui dominicum corpus immaculatum percepturus est, si non manus extendens, & in modum crucis conformans, illis ipsis id accipit. sed receptaculo quodam: segregator vna cum eo, qui impertiuit.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

SCHOLIVM.

Εὐλαβούμενοι τινὲς δῶρον ἁγίασμα τοῦ χρίσματος ἀφορᾶν ἐξέλεσθαι, σκεύη χρυσᾶ κατεσκεύαζον, ἢ ἀργυρᾶ, καὶ ἐν τούτοις ἐδέχοντο. ὅπερ οὖν καὶ αἱρεῖ, πρὸς τὸν τῶν ἀνθρώπων ἔπαινον λέγον τὸν αὐτὸν εἶναι.

Nimirum quum quidam manibus oblationem recipere vererentur, aurea vasa parabant, vel argentea, per quæ illam sumebant. Hoc igitur abolet, quum hominem dicat omnium esse pretiosissimum.

ὁ ϛ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ.

II Antiochenæ.

Ὁ εἰς ἐκκλησίαν εἰσιὼν, καὶ τῶν ἱερῶν ἀ-

Qui ecclesiã ingreditur, & sacras scri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

κέων γραφῶν, μὴ μέντοι κοινωνῶν τῷ λαῷ τῆς ὠχῆς, τῆς μεταλήψεως, ἀπόλητ⊙ γενέσθω· ἕως μετάνοιαν δείξας, καθικετεύσῃ συγγνώμης τυχεῖν. κὴ ὁ ἀκοινώνητῳ κοινωνῶν, ἀκοινώνητ⊙.

ὁ οδ τῆς ἐν Τρύλλῳ, κὴ ὁ κη τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

κῆγκυπῆς ἐκκλησίαις

Οὐ δεῖ ἐν * τοῖς κυριακοῖς κοιμᾶσθαι, κὴ ἀκλίνη στρωννύειν. ὁ δὲ ποιῶν, ἢ παυσάσθω, ἢ ἀφορίζέσθω

Σ Χ Ο Λ Ι Ο Ν.

Ἀκύβιτα, στρωμνὰς μεγάλας λέγει, κατὰ Λατίνους.

ὁ μδ τῆ ἐν Καρθαγένῃ.

Καὶ ἐν τοῖς κυριακοῖς, εἰ μὴ δι' εὐάγκλιον ἀνάγκλιν, μήτινες συμποσιάζεσθωσαν.

ὁ ος τῆ ἐν Τρύλλῳ.

Οὐ δεῖ ἐν ναῷ θεοῦ ἕλεος καπηλεῖον, ἢ τὰ διὰ βρωμάτων εἴδη τοποθέναι, ἢ ἑτέρας πράσεις ποιεῖσθαι. ὁ δὲ παραβαίνων, ἀφορίζέσθω.

ὁ ἐνενηκοστὸς τέταρτ⊙ τοῦτος.

Οἱ ἑλληνικοὶ ὅρκους ὀμνύων, ἀφορίζέσθω.

ὁ ἐνενηκοστὸς ἕκτ⊙ τοῦτος,

Οἱ τὰς κόμας ἀθετίζοντες πρὸς τὴν τῶν ἐρώντων λύμην, ἀφορίζεσθωσαν.

ὁ ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ.

Λαϊκὸς ἐπίσκοπον φυλακίζας, ἢ τύψας, ἢ χωρὶς αἰτίας, ἢ καὶ συμπλασάμεν⊙, ἀνάθεμα ἔστω.

ὁ θ τῆ ἐν Λαοδικείᾳ.

Οἱ κοιμητηρίοις ἢ μαρτυρίοις αἱρετικῶν ἐπελθών, ἀχῆς ἢ θεραπείας ἕνεκεν, ἀκοινώνητ⊙ ἔστω. μετανοήσας δὲ, δεχέσθω.

ὁ λζ τοῦτος.

Ἰουδαίοις ἢ αἱρετικοῖς ἑορτάσιον.

ὁ λη τοῦτος.

Οὐδὲ τὰ παρ' αὐτῶν ἄζυμα δεκτέον.

ὁ λθ τοῦτος.

Αἱρετικῷ ἢ σχισματικῷ μηδεὶς συνεδρεύσθω.

ὁ μ τοῦτος.

Οὐδὲ τοῖς ἔθνεσι συνεορτάσιον.

ὁ νγ τοῦτος.

Πιστὸν ἐν γάμοις βαλίζειν ἢ ὀρχεῖσθαι οὐ δεῖ.

ὁ λ τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

Κατηγορῶν ἢ κατηγορούμεν⊙, βίαι φοβούμεν⊙, τόπον ἕτερον ἐπιλέξασθαι κελεύω.

ὁ μη τοῦτος.

Ὁ τῇ ἐκκλησίᾳ μὴ πειθόμεν⊙, δεχόντικῶς πειθέσθω.

ὁ ζ τοῦτος.

pturas audit, nec tamen cum populo preces coniungit, aut communicat; pro reiculo ducitor, donec declarata pœnitentia, veniam vt impetret, supplicauerit. Et quì cum excommunicato communicat, communionis exsors esto.

LXXIIII habitę in Trullo, & XXVIII Laodicenæ.

Non oportet in dominicis epulari, neque accubita sternere. Quod qui facit, aut desistat, aut segregator.* *videlicet ecclesijs

S C H O L I V M.

* *Accubita vocat instratus sine toralia magna, more Latino.*

XLII Carthaginiensis.

Itidem in dominicis, extra necessitatem itineris, nulli conuiuia celebrent.

LXXVI habitæ in Trullo.

Non oportet in templi septis cauponam, vel ciborum species proponere, vel alias venditiones instituere. Quod qui transgreditur segregator.

XCIIII eiusdem.

Qui iuramenta paganica iurat, segregator. XCVI eiusdem

Qui capillos concinnant, ad intuentiũ corruptelam segregantor.

Synhodi habitæ ad S. Sapientiam.

Laicus, qui carcerauit episcopum, aut verberauit, idque vel absque caussa, vel caussa conficta: anathema sit.

IX Laodicenæ.

Qui cæmeteria, vel martyria hæreticorum adit, precum vel cultus caussa: communionis exsors esto. Si pœnitentiam egerit, recipitor.* XXXVII eiusdem. *hoc est, martyrum ædes.

Cum Iudæis, aut hæreticis non agendi sunt dies festi.

XXXVIII eiusdem.

Nec ab ipsis accipiendi non fermentati panes. XXXIII eiusdem.

Nemo cum hæretico vel schismatico precetur.

XXXIX eiusdem.

Neque cum paganis festa celebranda.

LIII eiusdem.

*Fidelem in nuptiis *ballare vel saltare non oportet.* XXX Carthaginiensis. *Βαλίζειν, hoc est, ad cymbalorum sonos corpus mouere. Zonar.

Actor vel reus si vim metuat, locum alium deligat, vbi caussa cognoscatur.

XLVIII eiusdem.

Qui ecclesiæ nõ obtemperat, auctoritate præsidum castigator. VII eiusdem.

Conui-

uia pagana desinant, quæ quidem & in martyrum recordationibus quũ impudenter habentur, quo minus honestæ mulieres in ecclesia conueniant, impediunt.

LXI eiusdem.

Similiter & quæ dominicis festisq; diebus habentur spectacula & ludicra. præsertim, quæ in octaua sancti paschatis.

LXVI habitæ in Trullo.

Nam per vniuersam post resurrectionẽ septimanam, quilibet fidelis ecclesiam adeat.

LXIII Carthaginiensis.

Scenicus, qui ad vitam seriam transiit, a nemine priorem ad vitam retrahitor.

LXVI eiusdem.

Qui apud hæreticos iudices litigarunt, non prouocent.

CII eiusdem.

Coniugia, quæ dirimuntur, nisi reconcilientur, ita maneant. Sin autem, ad pœnitentiam cogantur.

S C H O L I V M.

Qui ab vxoribus suis quacumque de caussa discesserunt, ita vt non reuertantur: ipsi quidem segregantur, vxores autem exspectare debent. nisi quinquennium præterierit, & incertum sit, an sine spe reditus eadem & de captiua.

CXXXI eiusdem.

Qui testes adducit, eos e domo sua non producat; nec ante quartum decimum annum.

III S. Dionysii Alexandrini.

Qui iuncti sunt matrimonio, a se inuicem abstineant ex consensu mutuo, vt precationi vacent.

V Timothei Alexandrini.

Coniuges, qui liberis operam dederunt, eo die mysteria non percipient.

IIII Dionysii Alexandrini.

Qui præter animi sententiam passi sunt fluxionem nocturnam, suam conscientiã sequantur, & circumspiciant, an ex adfectione quadam vitiosa, vel vsu ciborum immodico, an spõte sua potius eis fluxus acciderit, atque ita ad Deum accedant. *sæpius nunc mentionem facit huius Ioannis, qui patriarcha Constantinopoli fuit.

S C H O L I V M.

Ioannes autem ieiunator sic ait: Pollutus in somno per fluxus passionem, vno die receditur a communione, quinquagesimam Psalmum decinerit, & pœnitentias XLIX peregerit. Qui vero molliciem commisit, auctor canon I. diebus plectitur, cibis siccis vescens, & quolibet mani, adhuc die pœnitentiæ c peragens. Itidem mulier, quæ in amplexu stantiu.*

Τὰ ἑλληνικὰ πεπαύθω συμπόσια, ἃ δὴ κὴ ἐν ταῖς τῶν μαρτύρων μνήμαις ἀναιδῶς γινόμενα, τὰς σεμνὰς ἀπίεργ γυναῖκας ἐν ἐκκλησίᾳ συνάγεσθαι.

ὁ ξα τοῦτος.

Ὡς πιστὸς ὢν τὰ ἐν κυριακῇ κὴ ἑορταῖς θεάματα κὴ παίγνια. μάλιστα ἢ, τὰ ἐν τῇ ὀγδοάδι τοῦ ἁγίου πάσχα.

ὁ ξς τ ἐν Τρύλλῳ.

Τὴν γὰρ μ' τὴν ἀνάστασιν ἑβδομάδα πᾶσαν, πιὸς πᾶς ἐκκλησιάζέσθω.

ὁ ξγ τ ἐν Καρθαγένῃ.

Σκηνικὸς εἰς ἀνδρεῖον μεταθεὼν βίον, μὴ πρὸς τὸν πρότερον βίον παρέλθ⊙ ἑλκέσθω.

ὁ ξς τοῦτος.

Οἱ αἱρετικῆς κρίσεως δικασθέντες, μὴ ἐγκαλείσθωσαν.

ὁ ος τοῦτος.

Αἱ τεμνόμεναι συζυγίαι, εἰ μὴ καθαιρέσεως ἄτοντο, μενέτωσαν ὅπως. εἰ δὲ μή, πρὸς μετάνοιαν ἀναγκαζέσθωσαν.

Σ Χ Ο Λ Ι Ο Ν.

Οἱ ἀπὸ τῆς οἰκείων ἀναχωρήσαντες γυναικῶν, καθ' ἁρπαγὴν πνα αἰτίαν ἀπρεπῆ φόβῳ, αὐτοὶ μὲν ἀφορίζονται, αἱ δὲ τέκνων γυναῖκες αὐτοῖς μενέτωσαν. εἰ μὴ πνα τετιμωρῆται παρῆλθε, καὶ ἀδηλόν ἐστι, εἰ πρέπουσι, πάντα καὶ πρὸ αἰχμαλώτων.

ὁ ρλα ταύτης.

Οἱ ἐναγῶν μάρτυρες, ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου μὴ κομιζέτω· μὴ ἢ πρὸ δεκατεσσάρων ἐτῶν.

ὁ γ τοῦ ἁγίου Διονυσίου Ἀλεξανδρείας.

Οἱ γεγαμηκότες, ἀλλήλων ἀπεχέσθωσαν ἐν συμφώνῳ, ἵνα τῇ προσευχῇ σχολάζωσιν.

ὁ ε τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας.

Καὶ οἱ συνερχόμενοι σπόροις, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μεταλήψονται.

ὁ δ τοῦ Διονυσίου Ἀλεξανδρείας.

Οἱ ἀπροαιρέτως ἐν νυκτερινῇ ῥύσει ἁλόμενοι, τῷ ἰδίῳ καλῷ σχολαζέτωσαν συνειδότι, καὶ σκοπείτωσαν, εἰ μὴ ἔκ τινος ἐμπαθείας, ἢ βρωμάτων ἐξ ἀκρασίας, ἀλλ' αὐτομάτως ἡ ῥῦσις αὐτοῖς συμβέβηκε. καὶ ὕτω προσίτωσαν τῷ Θεῷ.

Σ Χ Ο Λ Ι Ο Ν.

Ὁ δὲ ἁγιώτης Ἰωάννης ὁ τοῦ Φησίτ. ὁ μολυνθεὶς καθ' ὕπνους τοῦ τῆς ὀνείρου πάθ, ἡμέραν μίαν τῆς κοινωνίας ἐκβάλλεται, τὸν ρ ἅδας ψαλμὸν, καὶ μετανοίας πεντήκοντα. ὁ δὲ μαλακίαν δρᾷ προξάμενος, μιᾷ ἡμέρᾳ ὅπτημάτων. ξηροφαγίᾳ διαιτώμενος, καὶ μετανοίας ἑκατὸν ποιῶν ρ. ἅλμα καὶ μυρὶ ἢ εἰς ἀσυπνίαν αὖθις μόνον ἐλθοῦσα,

Universidad de Deusto
Biblioteca

τὸ τῆς μοιχείας ὀπτίμιον δέχεται. ὁ δὲ ἐγρηγορὼς τῷ σώματι μεμολυσθείς, εἰς ἑπτὰ ἡμέρας εἴργεται τῆς κοινωνίας, πλὴν καθ' ἑκάστην ἀδῶν, ψαλμοῖς πεντήκοντα.

ὁ ς Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας.

Λαϊκὸς ὑπνώσσων ἁλοὺς, εἰ μὲν ἐξ ἔρωτος, μὴ μεταλαμβανέτω. εἰ δὲ ἐκ πειρασμοῦ δαίμονος, μεταλαμβανέτω· ἵνα μὴ χώραν δῶμεν αὐτῷ.

ὁ ζ Διονυσίου Ἀλεξανδρείας.

Οἱ σαββατίζοντες, σαββάτῳ καὶ κυριακῇ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀπέχεσθωσαν κοινωνίας, διὰ τὸ ἐν ταύταις τὰς πανδημαϊκὰς θυσίαν ἀναφέρεσθαι τῷ Θεῷ.

ὁ ις τέτ.

Ὁ τὸ στόμα νιπτόμενος ἢ λουόμενος, καταπὼν ὕδωρ, εἰ βάλοιτο, κοινωνείτω· ἵνα μὴ χώραν τῷ πειράζοντι δῶμεν.

ὁ ϛ Πατριάρχου Νικολάου.

Ὁ τῷ ὑπὸ δαιμόνων, τῶν ἀγιασμάτων μὴ μεθέξῃ. εἰ δὲ κατὰ μέλαν ἐνοχλεῖται χυμῷ, μεθέξῃ.

ὁ γ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας.

Καὶ πιστὸς δαιμονῶν, εἰ μὴ τὸ μυστήριον ἐξαγορεύῃ, ἢ ἄλλως βλασφημεῖ, μεταλαμβανέτω· μὴ μέντοι καθ' ἑκάστην. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ κυριακὴ μόνον.

ὁ ς Πατριάρχου Νικολάου.

Ὁ τῆς ἁγίας κωλυόμενος δωρεᾶς, μὴ δὲ ὑψωμένας προσφορὰς ἐσθιέτω. οὕτω γὰρ ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Συκεώτου εὕρηται.

ὁ ιζ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας.

Ὁ τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ ἀκούων, ἃ μὴ ποιῶν, μεμφόμενος ἑαυτὸν τοῦτο πράττων, μέρος ἔχει σωτηρίας.

ὁ κη Μεγάλου Βασιλείου.

Ὁ τῶν ὑείων κρεῶν ἀποχεσθεὶς ἀποχέσθω, καλαγέλας. οὐδὲν γὰρ κτίσμα Θεοῦ ἀπόβλητον, μετ' εὐχαριστίας λαμβανόμενον.

ὁ λα αὐτοῦ.

Ἄρχων ὅτι κακῶν τῶν ἐρχομένων ὀμνύων, αὐτὸς μὲν διδασκέσθω μὴ ἐπιόρκως ὀμνύειν. ὁ δὲ ὅρκος ἀκυρούσθω, καὶ διὰ μείζονος λυέσθω.

ὁ λα αὐτοῦ.

Χριστιανὸς, ὁ τὸν χρισὸν τοῖς ἔργοις ἀρνούμενος, αὐόνητος ἐκ τῆς κλήσεως.

plexum viri dumtaxat venit, mollitiei pœnam accipit. At qui corpore vigilante pollutus est, a communione septem diebus arcetur, psalmis quinquagesimum cottidie canens, & XLIX pœnitentias pergens.

VI Timothei Alexandrini.

Laicus in somnio delusus, si quidem ex amore, non participet: sin ex tentatione dæmonis, participet; ne locum ei concedamus.

IIII Dionysii Alexandrini.

Coniuges sabbato atque dominica die, copiam sibimet inuicem sui ne faciant: propterea, quod hisce diebus Deo victima spiritualis offertur.

XVI eiusdem.

Qui dum lauaret os, vel ablueret, aquã hausit. si vult, communicet: ne locum tentatori concedamus.

II Nicolai patriarchæ.

Qui reapse vexatur a dæmone, sacramenta non percipiet. sin ab humore nigro cruciatur, percipiet.

III Timothei Alexandrini.

Fidelis, qui a dæmone vexatur, si mysterium non enuntiat, vel alioqui non blasphemat, participet: non tamen cottidie. Nam sufficit ei, die dumtaxat dominico participare.

VI Nicolai patriarchæ.

Quia sancto munere arcetur, nec elatas in sublime comedat oblationes. Sic enim in vita S. Theodori Syceotæ perscriptum reperitur.

XVII Timothei Alexandrini.

Qui verba Dei audit, nec ea facit, & seipsum tamen ob hoc reprehendit: partem salutis habet.

XXVIII Basilii Magni.

Qui se promisit abstinere velle suillis a carnibus, ridiculus est. Quippe nulla Dei creatura reiicienda est, quæ cum gratiarũ actione sumitur.

XXX eiusdem.

Magistratus qui iurat in perniciem subditorum, ipse quidem docetor, ne temere iuret: iusiurandum vero irritum esto, & per pœnitentiam soluitor.

XXXI eiusdem

Christianus, qui Christum factis negat, nullum ex appellatione sentit emolumentũ.

POENÆ

ἘΠΙΤΙΜΙΑ ΤΩΝ ἘΓΚΛΗΜΑΤΩΝ.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ Γ.

ὁ κε τῆς ἐν Καισαρείᾳ.

Ὁ κατηχούμενος ἁμαρτάνων, εἰ μὲν γόνυ κλινόντων, ἀκροάσθω, μηκέτι ἁμαρτάνων· εἰ δὲ ἀκροώμενος, ἐξωθείσθω.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Δύο τῶν κατηχουμένων ἦσαν τάξεις. ἡ μὲν, τῶν γόνυ κλινόντων, ἡ πλείστερα· ἡ δὲ, τῶν ἀκροωμένων, ἡ ἁπλέστερα. λέγω δὲ, τῶν γόνυ κλινόντων εἶη, καὶ ἁμάρτοι, πανσάμενος τοῦ ἁμαρτάνειν, χωρίζεσθω τῶν ἀκροωμένων. εἰ δὲ τῶν ἀκροωμένων, ἐξωτέρω τῆς ἐκκλησίας. καὶ οἱ ἀκροώμενοι δέ, ἐκτὸς ἵσαντο τῆς ἐκκλησίας, μέχρι τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου.

ὁ ϛ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

Ὁ διαφόρως ἁμαρτὼν, εἰ γνησίως μετανοήσῃ, δεχέσθω.

ὁ θ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ.

Ὁ παρθενίαν ἐπαγγειλάμενος, καὶ ἀθετήσας, ὡς διγάμου λογιζέσθω.

ὁ ξ τῆς ἐν Τρύλλῳ.

Ὁ δαιμονᾶν προσποιούμενος, τοῖς τῶν ὡσαννηθῶς δαιμονώντων ὀπτιμίοις χαυδαλλέσθω.

ὁ ξα τοὐτοις, καὶ ὁ ϛ Μεγάλου Βασιλείου.

Οἱ μάντεσιν, ἢ τοῖς λεγομένοις ἑκατοντάρχοις ἑαυτοὺς δεδωκότες, ὡς τι παρ' ἐκείνων μαθησόμενοι τῶν ἀπορρήτων, ἐξαιτίων ἀποπιέτωσαν· ἢ ὡς ὁ φονεὺς ὀπτιμάθωσαν. καὶ ταυτὰ ἢ, καὶ οἱ ἄρκτες ὀπτυρόμενοι, καὶ οἱ τύχαι, καὶ ἑμαρμένας, καὶ ἡμεραλογίαν φωνοῦντες, καὶ οἱ λεγόμενοι νεφοδιῶκται, καὶ γυτεῖαι, καὶ φυλακτήριοι, καὶ μάντεις. ὀπτιμένοντες ἢ, τῆς ἐκκλησίας ἀπορριπέσθωσαν.

ὁ κδ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, καὶ ὁ πγ Μεγάλου Βασιλείου.

Καὶ ὁ μαντευόμενος, καὶ εἰσαγαγὼν οἶκαδε εἰς τὸν οἶκον ὅλη αἱρέσῃ φαρμακείας, ἢ καθάρσῃ, διὰ πενιχρείας ἢ ἐξαιτίας τοῦ πλείω τυγχανέτω.

ὁ ϛ τῆς Νύσσης.

Ὁ ἢ πρὸς γόητας, ἢ μάντεις ἀπιὼν ἐπ' ἀθετήσει τῆς πίστεως, ὡς μὴ πιστεύων θεὸν εἶναι τὸν παρ' ἡμῖν προσκυνούμενον, διὰ βίου ἀκοινώνητος.

ὁ νγ τῆς ἐν Τρύλλῳ.

Ὁ τὴν μητέρα τῆς ἐξ ἁγίου βαπτίσματος ἀναδεχθέντος αὐτῷ χηρεύσαν ἀγαγέσθαι τολμήσας, τῆς συνοικεσίου λυομένης, τῇ τῆς πορνεύοντος ὀπτιμίᾳ καθυποβαλέσθω. μείζων γὰρ ἡ τῆς πνεύματος οἰκειότης, τῆς τοῦ σώματος συναφείας.

ὁ νδ τῆς ἐν Τρύλλῳ.

POENÆ CRIMINVM.

TITVLVS III.

Canon XXV Cæsariensis.

Catechumenus peccans, si est inter genu flectentes, auditor fiat, si non amplius peccat: sin auditor est, expellitor.

SCHOLIVM.

Duo catechumenorum ordines erant. Vnus eorum, qui genu flectebant, perfectior scilicet: alter imperfectior eorum, qui audiebant. Vult ergo dicere, si sit ex ordine flectentium genu, & peccet, quod peccare desinens, in ordinem auditorum referri debeat. Sin ex audientibus sit, consistat extra ecclesiam. Nam & auditores, extra ecclesiam stabant, vsque ad lectionem sancti euangelii.

II Laodicenæ.

Qui differenter peccauit, si vere pœnitentiam egerit, recipitor.

IX Ancyranæ.

Qui virginitate promissa, votum irritum fecerit; tamquam digamus habetor.

LX habitæ in Trullo.

Qui a dæmone vexari se simulat, pœnis reapse vexatorum a dæmone subiicitor.

LXI eiusdem, & II Basilii Magni.

Qui hariolis, vel iis qui centuriones vocantur, semet addixerint, velut aliquid ab eis arcanum percepturi; sexennio succumbant, vel homicidæ pœna adficiantur. Similiter & qui vrsos attrahunt, & qui fortunam, & fatum, & natiuitatem in ore habent, & qui Nephodiœtæ vocantur, & Gyteutæ, & Phylacterii, & harioli. Quod si perseuerant, ex ecclesia eiiciuntor.

XXIIII Ancyranæ, & LXXXIII Basilii Magni.

Et qui hariolatur, & in domum suam quem deducit ad tollenda veneficia, vel lustrandæ illius caussa; per quinquennium vel sexennium restituitor.

II Nyssæni.

Qui ad magos & hariolos accedit ad reprobationem fidei, tamquam nõ credens illum esse Deum, qui a nobis adoratur, tota vita communionis exsors esto.

LIII habitæ in Trullo.

Qui matrem eius, quem de sacro baptismate susstulit, viduam factam ducere fuerit ausus, matrimonio soluto, scortatoris pœnæ subiicitor. Maior enim est spiritualis necessitudo ea coniunctione, quæ est secundum carnem.

LIIII habitæ in Trullo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ἐξάδελφος ἐξαδέλφη μὴ γαμικῶς συναπτέσθω, μὴ ἢ πατὴρ καὶ υἱὸς μητρὶ καὶ θυγατρί, ἢ δυσὶν ἀδελφαῖς· μηδ' ἢ δύο ἀδελφοὶ μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ δύο ἀδελφαὶ λαμβανέτωσαν. οἱ δὲ παρὰ ταῦτα, ἐπαιτίαν ὑποπιπτέτωσαν, τὸ συζυγίας λυθείσης.

ὁ ἐνενηκοστὸς ἕκτος.

Ὁ τὴν ἑτέρῳ μνηστευθεῖσαν ζῶντι λαβών, μοιχᾶται.

ὁ κε τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ.

Εἴ τις κόρῃ μνηστευσάμενος, τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς συγγένηται πρότερον, καὶ τοῦτον * διαφορέσῃ, εἶτα τὴν νύμφην γαμήσῃ, καὶ ἡ φθαρεῖσα ἀγχόνῃ χρήσηται, οἱ πατέρες δεῖ δεκαετίας τυχόντων ἔλεγχον πιεῖν.

* τυτίσιν ἔγκυον ποιῇ.

ὁ οδ τῆς ἐν Καισαρείᾳ.

Ὁ γυναικὸς διπλυμήσας, καὶ εἰς ἔργον μὴ χωρήσας, θεόθεν ἐτηρήθη.

ὁ κθ τῆς Μεγάλης Βασιλείου.

Ὁ γυναῖκα ἁρπάσας, μὴ παραδεχέσθω, πρὶν ἂν τούτῳ δοθῇ· εἰ μὲν μνηστῇ, τῷ μνηστῆρι· εἰ δὲ μὴ μνηστῇ, τοῖς γονεῦσι. καὶ τότε εἰ καὶ κῆ γνώμῃ εἴη τοῖς γονεῦσι συνίσεσθαι τὸ συνοικέσιον, ὡς πρὸς διπλυμάδα τριετίαν.

Σχόλιον.

Ὁ πολικὸς νόμος αφόδρα κολάζων τὴν ἁρπάσαντα γυναῖκα, ὥστε συζεύγνυσθαι αὐτῷ τὴν ἁρπαχθεῖσαν παρὰ χρεών, καὶ οὐ τῇ προῃρημένῃ τὸ βέλτιον.

ὁ κγ τάτε.

Ὁ δὲ ἰδίᾳ ἀδελφῇ τοῦ γυναῖκα λαβών, μὴ πρότερον δεχέσθω, ἢ παύσῃς ὢν ὅσος ἦ.

ὁ κδ τάτε.

Ὁ ἔχων ἰῶ ἔφθειρε, συγχωρήσας ἔχειν, διπλυμάδα.

ὁ κς τάτε.

Οἱ κῆ πορνείαν σωσαπόμενοι, κρεῖττον εἰ χωρίζονται· εἰ δὲ σωσικεῖν ἐθέλουσι, συγχωρεῖσθωσαν διπλυμώμενοι.

ὁ λτάτε.

Ὁ ἁρπάζων μὴ τῶν συναρπαζόντων τριετίαν ὑποπιπτέτω. τὸ δὲ μὴ βιαίως γινόμενον, ἀνάθεμα ἔστω.

ὁ λζ τάτε.

Ὁ τὴν ἀλλοτρίαν ἀφαιρεθεὶς, καὶ γαμήσας, διπλῆν μὲν τῇ πρώτῃ μοιχείαν ἐγκληθήσεται· διπλῆ δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἀνάθεμα ἔστω.

ὁ μθ τάτε.

Οἱ ἀδελφῶν κρατέντων γάμοι, πορνεῖαι.

Sobrinus sobrinæ per matrimonium ne iungitor, neque pater & filius matri atque filiæ, vel duabus sororibus: neque duo fratres matrem & filiam, vel duas sorores accipiant. Qui aliter egerint, septennio procumbant, soluto matrimonio.

XCVI eiusdem.

Qui alteri viuo desponsam acceperit, adulterium committit.

XXV Ancyranæ.

Si quis puella sibi desponsata, cum eius sorore prius rem habuerit, eamque grauidam fecerit; deinde sponsam duxerit vxorem & illa altera vitiata laqueo vitam finierit: eius facti conscii, exacto decennio restituuntor.

LXXIIII Cæsarienſis.

Qui mulierem adpetiuit, & ad factum non processit: diuinitus seruatus est.

XXII Basilii Magni

Qui mulierem rapuit, non admittitor prius, quam eam reddiderit: si desponsam, sponso; si non desponsam, parentibus. Et tunc sane, si parentibus videatur, contrahendum matrimonium; veluti scortator triennii pœnam ferat.

Scholivm.

Lex ciuilis aeriter eum puniens, qui mulierem rapuit: ne quidem vt rapta matrimonio ipsi iungatur, permittit: licèt id propinqui mulieris velint.

XXIII eiusdem.

Qui sui fratris vxorem accepit, non prius admittitor, quam ab ea discesserit.

XXV eiusdem.

Qui, quam vitiauit, habet; habere quidem permittitor. sed non sine pœna.

XXVI eiusdem.

Qui per scortationem coniunguntur, optimum fuerit, si separentur: sin cohabitare maluerint, cum pœna hoc eis permittitor.

XXX eiusdem.

Raptor cum illis, qui rapientem adiuuant, triennio succumbat. Quod autem absque vi factum, culpa caret.

XXXVII eiusdem.

Qui coniugem alienam ablatam dimiserit, & aliam deinde duxerit: in priore adulterii reus erit, in altera culpam non meretur.

XLII eiusdem.

Nuptiæ contractæ citra consensum eorum, qui quos habent in potestate: scortationes

ἔτε ἐν πατρὸς ζῶντος, ἔτε δεσπότου, οἱ συνιόντες ἀδίωτοι.

ὁ ιε Πέτρου Ἀλεξανδρείας.

Ὁ δαιμονῶσαν ἔχων γυναῖκα, εἰ ἄλλῃ λήψεται, μοιχᾶται.

Σχόλιον.

Ἡ δὲ βασιλέως νεία Λέοντος παρεσχέθη τῷ ἀνδρὶ τῆς δαιμονώσης λύσιν τοῦ γάμου. τῆς δὲ γάμου λυθέντος, ἔξεστιν αὐτῇ πᾶσιν ᾧ ἐπιγαμεῖν.

ὁ ετ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ.

Ὁ μὴ λαθρογαμήσας δίγαμος, μικρὸν χρόνον ἐν τοῖς νηστείαις καὶ ταῖς εὐχαῖς σχολάσας, συγγνωμονείσθω.

ὁ δ τῆς Μεγάλης Βασιλείου.

Δίγαμος, ὁ ἐναυτὸν ἕνα, ἢ καὶ δύο ἀφορίζεται· τρίγαμος, τρεῖς καὶ τέσσαρας, ἢ καὶ πέντε, κατὰ τὸν σωσήθεαν.

Σχόλιον.

Ὁ τὸν ἐνώσεως λιτόμενος τόμος περὶ τοῦ βίτου γάμου ταῦτα φησὶ τοὺς πεσαρακοντούτεις βιγαμιώτας, εἰς ῥύπτην τῆς ὁσιακλησίας, ἀνιωνήτους εἶναι μέχρι πενταετίας. ᾧ τῶν χρόνον τούτων ἐξήκοντος, ἅπαξ τοῦ ἔτους τὴν ἐπιτροπὴν ἐπιτρέπειν, καὶ τῷ σιδοκιάν τοῦ σταυροῦ πόρα ἡμέρας, ἐν τῇ προσευχῇ τοῦτης ἱκετείᾳ καθ' ὅσον εἶδε πε ὁπαθαίρεται ἑαυτοῦ. ταῦτα δὲ φαμὲν, ὅταν μὴ τέκνα τούτοις ὦσι ἐκ πρώτων γάμων παρῇ. εἰ δὲ ἢ οὖν, ἀσυγχώντος αὐτοῖς ἢ βιγαμία. εἰ δέ πε διακεντότης ὤν, καὶ τῷ ἤθει ἔχων ὁμοφυπαστῶν ὅμ δοχὴ γάμων, βίτῃ συναφθεῖν γυναικί, ὅπερ πραιτίαν ἀνειώνητος ἔστω· εἶτ' οὕτω, τρὶς τῷ ἑαυτοῦ μετὰ λαμβάνεται· ἐν τῇ ἀναστάσιμῳ τῶν πάσα ἡμέρα, ἐν τῇ κοιμήσει τῆς θεοτόκου, καὶ ἐν τῇ βλεβλίῳ τῶν κυρίου ἑορτῇ· πλὴ πρὸ τούτων νηστειῶν τὸ πλεῖστον τῆς κηλίδος ὑποπιπτέτω μετανοῶν. εἰ δ' ἅπαξ εἴη, συγγνώμης ἀξιοῦται, δι' ἕφεσιν παιδοποιΐας τὸν βίτον γάμων αἱρούμενος, ᾧ πρὸ σωσήθεσιμίῳ θεοπνεύσται, ὅπερ βισὶ χάνοις τῆς κοινωνίας εἰρόμενος.

ὁ ντ τάτε.

Ἡ τριγαμία παράνομος, καὶ τῆς ὁσιακλησίας ῥύπασμα. ἀσηλίτευτος δέ, ὡς τῆς αὐθεμένης πορνείας αἱρετωτέρα.

ὁ π τάτε.

Οἱ πολύγαμοι, κτίλωδες. ἀλλ' οὖν ἐναυτὸν ἀποκλειέτωσαν, καὶ τριετίαν ὑποπεσόντες, δεχέσθωσαν.

ὁ γ τῆς ἐν Καισαρείᾳ.

Τῶν πολυγάμων ὁ χρόνος ὠφέλησεν. ἀλλ' ἡ τέτων ἀναστροφὴ καὶ πίστις σωτέρυγ τὸν χρόνον.

ὁ θ τῆς Μεγάλης Βασιλείου.

Κατὰ τὸν τοῦ κυρίου λόγον, ἑξίσου καὶ ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ τῇ πορνείᾳ διαζεύγνυται. ἡ δὲ σωνήθεια καὶ πορνεύουσα τὸν ἄνδρα, καὶ μοιχεύουσα, τῆς γυναικὸς οὐ διαζεύγνυσι. διατοῦτο ὁ καταλειφθεὶς διά τι, συγγνώστης· καὶ ἡ σωσικοῦσα τούτῳ, οὐχ ὡς

tiones sunt. Quare nec patre viuo, nec domino, sic conuenientes culpa carent.

XV Petri Alexandrini.

Qui vxorem habet a dæmone vexatã, si aliam acceperit; adulterium committit.

Scholivm.

Nouella vero imperatoris, domini Leonis, marito mulieris obsessæ permittit diuortium. Soluto autem matrimonio, licetum omnino ei est, vt alteram ducat.

V Laodicenæ.

Digamus, qui secreto nuptias non contraxit, postquam exiguo tempore ieiuniis & precibus vacauerit, veniam accipiat.

IIII Basilii Magni.

Digamus ad vnum annum, vel etiam duos segregatur: trigamus, ad tres, aut quatuor, aut etiam quinque pro ratione cõsuetudinis.

Scholivm.

*Tomusille, qui vnionis dicitur, de tertiis nuptiis *hoc est scilicet hæc tradit: Qui annorum sunt quadraginta, tertiasque nuptias contrahunt, velut inquinamenta ecclesiæ, communionis exsortes sint ad quinquennium. Quod sane tempus quum exierit, semel in anno communionem adeant, venerabili scilicet paschatis salutaris die: præcedente huic ieiunio, quantum eius fieri poterit, sesepurgantes. Hac autem dicimus, quum nulli de priori et matrimoniis exstant liberi. Sin autem, tertium eis coniugium permittendum non erit. Quod si quis annes triginta natus, & liberos ex prioribus coniugiis suscepios habens, vxori tertiæ copulatus fuerit: ad triennium cõmunionis exsors esto, ac deinde te- in anno participabit: die scilicet resurrectionis paschali, & in obdormitione deiparæ festiq; domini natalicio: quod verisimile sit, ea ieiunia, quæ dies hosce præcedunt, maiorem partem huiusce labis abstergere. Sin orbus est, veniam consequitur, quod desiderio procreandi liberos tertias amplexus sit nuptias: consuetaque pœna sanabitur, dum per tres annos a communione arcetur.*

L eiusdem.

Tertium coniugium contra leges est, & inquinamentum ecclesiæ. Non vituperandum tamen, quum soluta scortatione sit præstabilius. LXXX eiusdem.

Qui plures contrahunt nuptias, iumentis sunt similes. Enimuero annum vnum plorent, & vbi triennium procubuerint, admittuntor.

III Cæsarienſis.

Eorum, qui plures contrahunt nuptias, definitum tempus est. Sed ipsorum conuersatio & fides aliquid de tempore decidit.

IX Basilii Magni.

Secundum Christi dictum, æqualiter & vir & mulier per scortationem dirimuntur. Verum consuetudo maritum & scortantem, & adulterium committentem a muliere non separat. Propterea desertus obdelictũ aliquod, veniam meretur; & qua

Universidad de Deusto
Biblioteca

μοιχαλὶς καπακρίνεται. ἡ δὲ καπαλιπεῖσα αὐτὸν, μοιχαλὶς· εἰ δὲ ἄλλον ἠλθεν ἄνδρα. καὶ ὁ τὴν γυναῖκα καπαλιπών, καὶ ἐπ' ἄλλην ἐλθὼν, μοιχός. πολλαχοῦ γὰρ αὐτὴν μοιχᾶσθαι. ☩ ἡ συνοικεῖσα αὐτῷ, μοιχαλίς.

ὁ κε ☧ Μεγάλου Βασιλείου.

Ἄνδρα πορνοβοσκήσαι, ἢ ἰδίαν γυνὴ παραλήψεται. τοῦτον δὲ μιανθεῖσαν, ὁ αὐτὸς ἀποπέμψεται. πόρνον γὰρ, ὁ μοιχός. ὁ εἰς ἐλεύθεραν ἁπτεσθαι ☩ συγγίνεσθαι.

ὁ κτ ὲν Ἀγκύρᾳ.

Ὁ μοιχὸς καὶ ἡ μοιχαλὶς δι' ἐπταετίας τυγχανέτωσαν ☧ τελείου.

ὁ νη ☧ Μεγάλου Βασιλείου.

Ὁ μοιχεύσας, πεντεκαιδεκαετίαν· τέσσαρα μὲν ἔτη, Ι προσκλαίων· πέντε δὲ, 2 ἀκροώμενος· τέσσαρα, 3 ὑποπιπτόντων· καὶ ἐνὶ, 4 συνεστῶς.

ΣΧΟΛΙΑ.

1, Ἤγουν ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἱστάμενος, ☩ τῶν εἰσιόντων δεόμενος, ἵνα δι' αὐτῶν εὔχηται.

2, Ἤγουν ἔξω ἱστάμενος ἐν τῷ ναρθηκι.

3, Ἤγουν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἱστάμενος, ὅπως ἀκούσῃ τῶν ἀμβώνος, ☩ ἐξερχόμενος μετὰ τῶν κατηχουμένων.

4, Ἤγουν τοῖς πιστοῖς συνευχόμενος, τῶν ἀγιασμάτων μόνων ἀξιούμενος, εἰ μὴ μετὰ τῶν.

ὁ νθ τὸν τὸν.

Ὁ πόρνος, ἐπταετίαν· δύο μὲν ἔτη, προσκλαίων· δύο δὲ, ἀκροώμενος· καὶ ἐνὶ, συνεστώς.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Τὸν πόρνον ὁ ιηστὴν ὅτι διετίαν καταδικάζει, εἰ μέν μοιχεύσας ἐστὶν καθ' ἑκάστην νηστεύει, καὶ ξηροφαγεῖ, ☩ μετανοίας ποιεῖ αν. εἰ δὲ μοιχὸν, ὅτι τριετίαν· εἰ μόνον νηστεύει, ☩ ξηροφαγεῖ, ☩ μετανοίας ποιεῖ ες.

ὁ γ ☧ Νύσσης.

Ὁ πόρνος δι' ἐννέα ἐτῶν τῆς κοινωνίας ἀξιούσθω τῶν ἁγιασμάτων.

ὁ δ αὐτοῦ.

Ὁ μοιχὸς, ὁ *ζωοφθόρος, καὶ ὁ δρσενοκοίτης, δεκαοκτώ.

*Ἤγουν ἀλόγοις ζώοις συμφθαρείς.

ὁ ξζ ☧ Μεγάλου Βασιλείου.

Ἡ μιξαδελφία τὸν ☧ φονέως χρόνον ἐξομολογήσεται.

ὁ ξη αὐτοῦ.

Ὁ ἀπεγραμμένος ἐν συγγραφῇ γάμου, τὸν ☧ μοιχῶ.

ὁ οα τὸν τὸν.

Ὁ συνειδοτικῶς ἑκάστῳ τῶν προγεγραμμένων ἐνάρτημα, καὶ μὴ ὁμολογήσας ἐλεγχθεὶς, τὸν ἴσον ἐκείνῳ χρόνον ὑποτιμηθήσεται.

cum ipso cohabitat, non tamquam adultera condemnatur: sed potius ea, quæ ipsum deseruit, adultera est; si ad alium virum transierit. Itidem qui deseruit uxorem, & transiit ad alteram, mœchus est. Facit enim, vt adulterio polluatur. Et quæ cum ipso cohabitat, adultera est.

XXV Basilii Magni.

Maritum, qui scortatus est, uxor propria recipiet: uxorem vero pollutam, maritus dimittet. Quippe scortator est, non mœchus, qui quum uxorem habeat, cum libera delinquit.

XX Ancyranæ.

Adulter & adultera septennio restituuntor.

LVIII Basilii Magni.

Qui adulterium commisit, annis quindecim: quatuor quidem annis, 1 plorans; quinque vero, 2 audiens; quatuor, 3 succumbens; & uno, 4 stans.

SCHOLIA.

1, hoc est, stans extra ecclesiam, & ingredientes orans, vt pro se preces fundant.

2, hoc est, stans foris in ✠ Narthece.

3, hoc est, stans intra ecclesiam, post suggestum. & cum catechumenis exiens.

4, hoc est, cum fidelibus orans, qui necdum tamen admittitur ad sacramenta, nisi post hoc.

* peridromo sive portico templi.

LIX eiusdem.

Scortator, annis septem: duobus quidē annis, plorans; duobus autem, audiens; & uno stans.

SCHOLIVM.

Scortatorem ieiunator ad biennium condemnat, si dumtaxat usque ad vesperam cottidie ieiunat, & sicciis vescitur, & pœnitentias CCL peragit. Adulterum vero, ad triennium: si dumtaxat ieiunat, & siccis vescitur, & pœnitentias CCL peragit.

III Nysseni.

Scortator per nouem annos sacramentorum communionem impetret.

IIII eiusdem.

Adulter autem, & qui cum iumentis, quive cum masculis rem habet, annis XVIII.

LXVII Basilii Magni.

Fratrum sororumque coitus ad homicidæ tempus consitebitur.

LXVIII eiusdem.

Prohibitum ob cognationem matrimonium, adulteri tempus.

LXXI eiusdem.

Qui cuiuis horum prædictorum conscius est peccati, nec id confessus fuerit: conuictus, pari cum illo temporis spatio punietur. LXXV.

ὁ οε τὸν τὸν.

Ὁ ἀδελφῆ ἐκ πατρὸς ἢ μητρὸς συμμιανθεὶς, εἰς οἶκον προσευχῆς μὴ εἰσερχέσθω, ἕως τῆς παρανόμου πεάξεως ἀποστῇ. καὶ τότε τριετίαν προσκλαιέτω, τριετίαν ὑποπιπτέτω, εἶτα τριετίαν σωεστὼς, τῆς κοινωνίας ἀξιούσθω.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Τὸν μὲν τοῦτον ὁ ιηστὴν ὅτι διετίαν καταδικάζει μετὰ πτώσεως, καὶ ξηροφαγίας, καὶ μετανοιῶν ἑκατὸν ἡμέρας φ. τὴν δὲ εἰς νύμφην, ὅτι διετίαν μετὰ μετανοιῶν τ. ὁμοίως δὲ ☩ τὸν εἰς πενθερά. τὸ δὲ γαμβρὸν ἔχοντα, ἢ σωεσθέντα ὅτι ἐξαετίαν τοὺς πιστοὺς καταδικάζει ἅμα πίστεως, ☩ πίστεως ἀναφόρους.

ὁ ος τὸν τὸν.

Καπὰ τὸν τὸν ☧, καὶ ὁ τὴν νύμφην αὐτοῦ λαβών.

ὁ οζ τὸν τὸν.

Ὁ τὴν ἰδίαν ἀφεὶς, καὶ ἑτέραν λαβών, ἐνιαυτὸν προσκλαιέτω, διετίαν ἀκροάσθω, τριετίαν ὑποπιπτέτω. εἶτα ἐνιαυτὸν σωεστὼς, τῆς κοινωνίας ἀξιούσθω.

ὁ οη τὸν τὸν.

Ὡσαύτως καὶ ὁ δύο ἀδελφὰς λαβών, εἰ καὶ ☧ διαφόρους χρόνους.

ὁ θ τὸν τὸν.

Καὶ ὁ τῇ μητρυιᾷ ὁμιλήσας, ὡς ὁ ἀδελφῇ συμμιανθείς.

ὁ ρ τὸν τὸν.

Ἀρρενοφθόροι, καὶ ζωοφθόροι, καὶ φονεῖς, καὶ φαρμακεῖς, καὶ μοιχοὶ, καὶ εἰδωλολάτραι, καὶ τὸν αὐτὸν ὑπομένουσι τύπον.

ὁ ξθ τὸν τὸν.

Ὁ δρσενοκοίτης, ὡς ὁ μοιχός.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Τὸν πίστον ὁ ιηστὴν ὅτι διετίαν καταδικάζει, μετὰ μετανοιῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

ὁ ξγ τὸν τὸν.

Ὡσαύτως καὶ ὁ ἀλογοφθορήσας, καὶ ἐξαγορεύσας.

ὁ ις τὸν Ἀγκύρᾳ.

Ὁ ἀλογοφθορήσας, εἰκοσιετὴς μὲν τελῶν, πεντεκαιδεκαετίαν ὑποπιπτέτω, καὶ ἑξαετίαν χωρὶς προσφορᾶς κοινωνείτω. τὸν ἡλικίαν δὲ παῖδα ὄντα, καὶ γυναῖκα ἔχοντα, πέντε ἢ ἑπτὰ ἐτῶν ὑποπιπτέτω, καὶ πέντε τῶν ὄχων κοινωνείτω. ὁ δὲ πρὸς τῷ γυναῖκα ἔχειν, καὶ ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα ἔτη τελῶν, ὅτι τῇ τῶν βίᾳ ἐξόδῳ τυγχανέτω τῆς κοινωνίας.

ὁ ιζ τὸν τὸν.

Ὁ ἀλογοφθορήσας, καὶ λεπρὸς ὤν, ἢ λεπρώσας, ἐν τοῖς χειμαζομένοις ὄχεσθω,

LXXV eiusdem.

Qui cum sorore sua vel ex patre, vel ex matre, pollutus est: in domum precationis non ingreditor, donec a nefario facto desitterit. Et tunc ploret triennium, trienniū succumbat, & deinde triennium stans, ad communionem admittitor.

SCHOLIVM.

Talem ieiunator ad triennium condemnat, cum ieiunio, & siccorū esu, & pœnitentiis cottidianis CCCCC. Qui vero cum uxore sua se polluit, ad biennium, cum pœnitentiis CCC. Similiter & qui cum socru. Verum vt nunc res est, condemnat tales synodus ad sexennium, vnà cum magis, & adulteris, & homicidis.

LXXVI eiusdem.

Similiter & qui nurum suam accepit.

LXXVII eiusdem.

Qui suam dimisit, & aliam accepit, annū vnum ploret, biennium audiat, trienniū succumbat. Deinde quum anno steterit vno, communionem impetret.

LXXVIII eiusdem.

Similiter & qui duas sorores accepit, licèt diuersis temporibus.

IX eiusdem.

Et qui erga nouercam insaniit, velut is habeatur, qui cum sorore pollutus est.

VII eiusdem.

Qui cum maribus, & qui cum iumentis consuescunt, & homicidæ, & venefici, & adulteri, & simulacrorum cultores, ad eandem formam puniuntor.

LXII eiusdem.

Pædico, tamquam mœchus.

SCHOLIVM.

Talem ieiunator ad triennium condemnat, cum CC pœnitentiis cottidianis.

LXIII eiusdem.

Similiter & qui cum brutis coiuit, idq; fassus est.

XVI Ancyranæ.

Qui cum brutis coiuit, si annos XX habeat, annis XV succumbat, & sexennio citra oblationem communicet. Si illam ætatem excesserit, & uxorem habeat, annis viginti quinq; succumbat, & annis quinq; precum particeps esto. Qui vero & habet uxorem, & annum quinquagesimum excesit: in exitu vitæ communionem impetret.

XVII eiusdem.

Qui cum brutis coiuit, & leprosus est, aut lepra sua infecit; inter agitatos precetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Σχολιον.

Λεπρὸς ὤν, ἤγουν ἀκάθαρτος & μεμολυσμένος. ἀκάθαρτοι γὰρ οἱ λεπροὶ κατὰ τὴν Μωσαϊκὴν νόμον. τὸ δὲ λιποῦσας, αὐτὶ τοῦ μιάνας, τοῦτο δηλονότι. χαλεπαίνοντας δὲ τοὺς δαιμονῶντας λέγει, ὡς τινες φασίν.

ὁ κη τῆς Μεγάλης Βασιλείου.

Ὁ ἀξίνῃ παρὰ τὸν θυμὸν κτήσας τῆς ἑαυτοῦ γαμετῆς χρησάμενος, φονεύς ἐστιν ἐκούσιος. ὡσαύτως καὶ ὁ ξίφει καταλύσας χρησάμενος. καὶ ὁ δηλητήρια φάρμακα, εἰ καὶ διὰ ἄλλο ταῦτα παρέσχεν αἰτίαν. καὶ ὁ λῃστὴς, καὶ ὁ πολέμιος. καὶ αἱ τὰ ἀμβλωθρίδια διδοῦσαι τε καὶ λαμβάνουσαι. ἀκούσιος δὲ φονεύς ἐστιν, ὁ λίθον ἀφεὶς δηλαδὴ κύνα, ἢ δένδρον, καὶ ἀνθρώπῳ τυχόν. καὶ ὁ παιδεύων ἰμαντι καὶ λύγῳ. ὁ μέν τοι ξύλῳ ἢ χειρὶ πλήξας δηλαδὴ τὰ κῴλα, ἐγγὺς τοῦ ἑκουσίου.

ὁ μγ τοῦτο.

Καὶ ὁ πρὸς θάνατον πλήξας, εἴτε ἠξέτησε τῆς πληγῆς, εἴτε ἠμύαθε, φονεύς ἐστι.

ὁ νδ τοῦτο.

Τὰ τῶν φονέων δηλητήρια καὶ δηλητήσαντα καὶ ὑφέντα, καπήλια τὴν αἰτίαν τοῦ φόνου, καὶ τὴν τῆς μετανοίας πρόθεσιν.

Σχολιον.

Ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Δικαίου τραπόντι τινὶ φόνον ἑκούσιον ἐπιτιμῶν ὁ δηλητὴς τὸν μέρος τῶν καιρῶν ἐγχάραξε τὴν ἀφωσιν διδοὺς. καὶ ἐγκαλούμενος παρὰ τοῦ συνοδικοῦ, τὸν κανόνα προφέτεινεν, ὃς τοῖς δηλητηρίοις δηλητήρια τὴν ἔξοδον ἢ αἰτίαν ἢ δηλητήρια τοῖς μετὰ ταῦτα δηλητηριάσασι. ἀλλ' ἤκουσεν, ὅτι τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐδόθη μὲν τοῦτο, ἐμίλει δὲ ἐξαίρεσιν & ἐπιείκειαν χρῆναι συγκαταβαίνειν. ὅθεν τὸν μὲν τραπόντα τὸν φονέα τοῖς ὁπλοῖς καθυπέβαλε, τὸν δὲ ἀρχιερέα δίκας ἀπέτισε, τὴν ἱερατικὴν χάριν τῆς λειτουργίας δηλαδὴ ἐσχηκότι.

ὁ νς τοῦτο.

Ὁ ἑκούσιος φονεὺς, εἰκοσαετίαν ἀκοινώνητος ἔστω τοῖς ἁγιάσμασι· τὰ μὲν τέσσαρα, ἔξω ἑστὼς, καὶ τῶν εἰσιόντων δεόμενος, δυσὶ μὲν ὑπὲρ αὐτοῦ παιδίοις, τὴν ἁμαρτίαν ἐξαγορεύων· τὰ δὲ πέντε, ἐν τοῖς ἀκροωμένοις. τὰ δὲ ἑπτὰ, μὴ τῶν ἐν ὑποπτώσει· τὰ δὲ τέσσαρα, μὴ τῶν πιστῶν, χωρὶς προσφορᾶς. καὶ ἔτι τῶν ἁγιασμάτων μεθέξει.

ὁ νζ τοῦτο.

Ὁ ἀκουσίως φονεύσας, δεκαετίαν· δύο μὲν ἔτη προσκλαίων, τρία δὲ ἀκροώμενος, καὶ τέσσαρα ὑποπίπτων, & ἐνὶ συνεστῶς.

Σχολιον.

Τὸν φονέα ὁ ἱκέτης, τὸν μὲν ἑκόντα, δηλαδὴ πενταετίαν καταδικάζει· τὸν δὲ ἄκοντα, δηλαδὴ τριετίαν.

S. CANONVM. 59

ὁ ες τοῦ Νύσσης.

Ἡ ὁ ἀκούσιος φονεὺς, δι' εἰκοσιετίας· ὁ δὲ ἑκούσιος, δι' ἑνδεκα.

ὁ κθ τῆς Ἀγκύρας.

Ἡ ὁ ἀκούσιος φονεὺς, δι' πενταετίας· ὁ δὲ ἑκούσιος, ἐν τῷ τελευταίῳ βίῳ.

ὁ ιγ τῆς Μεγάλης Βασιλείου.

Ὁ πολέμιον ἀποκτείνας, εἰ μὴ τῆς ὁσιότητος ὑπέρμαχος, τριετίαν μὴ κοινωνείτω.

Σχολιον.

Ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντίνου τοῦ Χιλιαρίου διέγνωσε συνοδικῶς, ὅτι εἰ μὲν δυνάμενός τις ἀβλαβὴς καὶ πλὴν ὅπλων βουλῷ τὸν λῃστὴν, τοῦτο μὲν οὐκ ἠμέλησε, ἀλλ' οὐκ μελέτης αὐτοῦ ὅπλα λαβὼν ἀπῆρεν, εἶα φύγοι ὅπλα μὴ δηλητήσας. εἰ δὲ ἀφόρητος τὸ ξίφος ὁ λῃστὴς, ἦρε καὶ αὐτὸ, τόπῳ οὐκ ὅπλα μὴ δηλητήσας ὁ φονεύσας αὐτόν. ὃς μέντοι ἀβλαβὲς τὸ κοινὸν συμφέρον πολλὰ προσκλήσας, πεπληγὼς ὕβρει καὶ διεχρήσατο, μὴ ὅπλα μιαρείας, ἀλλὰ καὶ ἔπαθον ἀξιωθήσεται. ἀσφαλείας δ' ἕνεκεν ὅπλα δίκτιαν ἦλθεν καὶ τούτοις καταδικάζεται. τοὺς δὲ κληρικοὺς εἰσδήποτε φόνου πταίσαντας, εὐθὺς πιμφείδεσθαι, μηδεμιᾶ ὕβρις ἀβλαβὲς πλημμελὲς, ἢ λῃστοῦ, ἢ οἱουδήποτε. ὅθεν καὶ ἀρχιερεῖς ἀχαρίστους φονεύσας, κατ' αὐτὸ ξίφος ἀπατείαντα ὁ κλῆρος πολέμιον, καθηρέθη συνοδικῶς.

ὁ ς τοῦ Νύσσης.

Ὁ λῃστὴς, ὡς ὁ ἑκούσιος φονεύς.

ὁ ξα τῆς Μεγάλης Βασιλείου.

Ὁ κλήψας καὶ ὁμολογήσας, ἑαυτὸν κωλυθήσεται· ἐλεγχθεὶς δὲ, δύο.

Σχολιον.

Τοὺτοὺς ὁ ἱκέτης ὅπλα μὴ ἡμέρας καταδικάζει. τὸν δὲ ἁλόντα δηλαδὴ μιᾶς ἐξ ἧρος ἀρξαμένου, & μετανοίας ἑκάστης ἡμέρας πεισῦται.

ὁ ξδ τοῦτο.

Ὁ ἐπίορκος, δεκαετίαν· δύο μὲν ἔτη προσκλαίων, τρία δὲ ἀκροώμενος, τέσσαρα ὑποπίπτων, & ἐνὶ συνεστώς.

Σχολιον.

Τοῦτον ὁ ἱκέτης ὅπλα ἕτερος ἐνξηροφαγοῦντα & νηστεύοντα μοίρας ἑπτὰ, & μετανοίας πεισῦται.

ὁ πς τοῦτο.

Ἡ ὁ ὅπλα βίας ἐπιορκήσας, δι' ἑξαετίας δεχέσθω· ὁ δὲ ἄνευ ἀνάγκης, δι' δωδεκαετίας.

ὁ ξε αὐτό.

Ὁ γόης, καὶ ὁ φαρμακὸς, ὡς ὁ φονεύς.

Σχολιον.

Ὁ δὲ ἱκέτης τοὺς γόητας & τοὺς φαρμακοὺς ὅπλα μετανοίαν καταδικάζει, μετὰ μετανοιῶν ἑκάστης ἡμέρας σ', καὶ ἰκετείας καὶ σκληραγωγίας. οὐσίου δὲ καὶ τοὺς γυναίκας τοὺς ἀνδρὸς ἀφέλασθαι, & μανεύεσθαι.

v Nysseni.

Aut non voluntarius homicida, per septennium: voluntarius, per nouennium.

xxii Ancyranæ.

Aut non voluntarius homicida, per quinquennium: voluntarius, in fine vitæ [sacramenta percipiat.]

xiii Basilii Magni.

Qui hostem occidit, licèt pietatis propugnator, triennio non communicet.

Scholivm.

Sub patriarcha Constantino Chiliareno Synhodalis est facta cognitio, quod si quidem aliquis, dum latronis ui sibi illati effugere posset, non hoc contemnens, sed data opera latronem aggressus interfecerit: nequam homicida sit puniendus. Sin primus latro gladium aduersus eum sustulerit, tunc eius interfector. Eximuero qui vtilitatis publicæ caussa, quum valde rogatus esset, latronem quæsitum immiserit & occiderit: non pœna, sed præmiis dignus habebitur. Cautionis tamen caussa placuit & hos ad triennium condemnari. Clericos autem, qui quacunque eadem admiserint, confestim ponitur par est, nullo discrimine hostis habito, vel latronis, vel cuiuscunque. Quo factum est vt pontifex, qui occiderat Agarenum tempore belli, qui gladium aduersus ipsum strinxerat, de synhodi sententia depositus sit.

vi Nysseni.

Latro, tamquã homicida voluntarius.

lxi Basilii Magni.

Qui furtum fecerit, & confessus fuerit, anno arcebitur: conuictus autem, biennio.

Scholivm.

Talem ieiunator ad x l. dies condemnat. Conuictum vero, ad sex menses, quibus vesci debeat siccis, & pœnitentias e cotidie peragere.

lxiiii eiusdem.

Periurus decennnio: duobus annis plorans: tribus, audiens: quatuor, succumbẽs; & vno stans.

Scholivm.

Hunc ieiunator ad annum vnum damnat, siccis vescentem, & ieiunantem vsque ad vesperam, & c c l. pœnitentias peragentem.

lxxxii eiusdem.

Aut qui per vim periurium admisit, sexennio recipitor: qui absque coactione, duodecim annis.

lxv eiusdem.

Magus, & veneficus, tamquam homicida.

Scholivm.

Ieiunator autem magos, & veneficos, ad triennium damnat, cum pœnitentiis cotidianis c c l. cumque ieiunio, & rigida vtendi ratione. Similiter & mulieres, quæ ligaturas faciunt, & quæ barielantur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὁξς αὐτῷ.

Ὁ τυμβωρύχ☉, ὡς ὁ ἁπλορκ☉.

Σ Χ Ο Ὰ Ι Ο Ν.

Τοῦτον ὁ νηστευτὴς ὅπ ἔτες ἐν κατα δικάζει, μετὰ μετανοιῶν ἑκάστη, ἡμέρας α.

ὁ ζ Νύσσης.

Ἢ ὁ τυμβωρύχ☉, εἰ μὲν ὥστε λίθους ἐκβαλεῖν, συγγνωστέ☉· εἰ δὲ τοῦ λαβεῖν τι τῶν σωζομένων, τῷ τῆς πορνείας τοὺς κείτην κρίματι.

ὁ η τέτ.

Ὁ ἱερόσυλ☉, δι' ἐλάττον☉ παρὰ τὸν μοιχὸν χρόνον.

ὁ ις τέτ.

Ὁ τοιχωρύχ☉ ἐξαγορεύων, καὶ τὰ ἴδια ἀναμέτω τοῖς πένησι.

Σ Χ Ο Ὰ Ι Ο Ν.

Τὸν τοιοῦτον ὁ νηστευτὴς ὅπ μιτίαν καταδικάζ. τῷ αὐτῷ νηστευτῷ καὶ παθ. ἐμπόστος πηὸς ἀκαθάστοις εἰς φθορὰν, ἢ εἰς οἶνον, ἢ εἰς ἔλαιον, ὁ τοῦτ' χεύσαμενος, ὅπ ῥεῖς ἡμέρας κρέατος καὶ τυροῦ μὴ ἁπτέσθω· ἐπὰ ἢ, μὴ κοινωνείτω. ὁ μετὰ πλὼ ὄτιν ἐμέτας μετάνοιαν, μ ἡμέρας τῆς θείας ἀφίσεται κοινωνίας, τὸν δ' ἄδων καὶ ἐκάστω ψάλμ., καὶ μετανοίας πεῖν ν· κἂν ὁπτεσθήποτε τὸ συμβαίη.

ἘΠΙΤΙΜΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΠΕΣΟΝΤΩΝ.

ἘΠΙΓΡΑΦΗ Δ.

ὁ οη ζ Μεγάλε Βασιλείε, καὶ ὁ α ζ Νύσσης.

Ὁ Ἀρνησίχριστ☉, δι' βίᾳ πεσὼν κλαιέτω, καὶ τῶν ἁγιασμάτων ἐν τῷ τέλ, πίστ τῆ ζ Θεῦ φιλανθρωπίας, ἀξιούσθω.

Σ Χ Ο Ὰ Ι Ο Ν.

Ἡ πα παξιάρχου μεθοδία ἐλεήσαι τοὺς παραπεσόντας καὶ συστρεφέντας, νηπίους μὲν αἰχμαλωτευθέντας, ἐφόβῳ ἢ ἀγνοίᾳ καθυπαχθέντας, συγγνώμης ἀξίους, πὶ ἀγίῳ μύρῳ χρίσαι μύρῳ· πλείους δ' τῶν ἡλικιῶν ὄντας, καὶ αὐάγκη καθυπαχθέντας, συγγνώμης μὲν θαύτοις ἀξίους, πὶ ἁγίῳ χρίσαι μύρῳ· νηστεῦσαι δ' ὁμῶς πασαρακοστὰς ἡμερῶν δύο πρὸ πέντε κριῶν ἀπτομένους, ὀκτεῖς· π δείπνος ζ γευκλισίας πιεῖν ὑπὲρ δυνάμις. τοὺς δ' ὁκ παρισίους αὐτομολήσαντας, ὅπ δύο σφαυτοὺς νηστεῦσι πρὸ πέντε, ὡς ἀπὸ τοὺς αὖθ δεδηλωμένους, ἐγγυκλισίας ἑκάστης ἡμέρας πιεῖν ῥᾶον, ζ εἴ τ' οὖν τῷ ἁγίῳ χρίεσθαι μύρῳ.

ὁ πα τέτ.

Οἱ δι' αὐάγκλιν παραβαίντες τὴν πίστιν, δι' ὀκλαετίας δεχεσθωσαν. οἱ ζ αὐθαιρέτως. Δ ἀ δωδεκαετίας.

ὁ ια πρώτης.

Οἱ χωρὶς αὐάγκης περιπεσόντες, ἀσύγγνωστοι πανζάπασιν ὄντες, ὁμῶς Δ ἀ φιλανθρωπίαν, γνησίως μεταγνόσαντες, τρία ἔτη ἐν τοῖς ἀκροωμένοις μενέτωσαν, ἔπ' ἀποπίπτοντων, καὶ δύο χρόνοις τοῖς προφορᾶς τῶν ὀχῶν κοινωνείτωσαν.

ὁ ιβ τούτης.

Οἱ τῇ πλανῇ δόξαντες αὐλισ-λῶσαι, εἶτα δωρεαῖς ὅλη τούτῳ αὐασβαμόντες, δεκαετίαν *μετὰ βίπ- ἀποπλέτωσαν, * τριετὴς ἀκροάσεως χρόνον. πλὴν ἐφ' ἅπασι τὸ τῆς μετανοίας εἶδ☉ ἐξετασέον, καὶ τῷ θερμοτέρως μετανοήσαντι, Φιλανθρωπότερον ὁ ἁπόσκοπ☉ Δ ἀκείθω.

ὁ ιδ τούτης.

Κατηχέμεν☉ εἰ παραπέσοι, τριετίαν ἀκροάσθω· καὶ ἕτω μ τῶν κατηχεμένων ὀχείθω.

ὁ γ τ ἐν Ἀγκύρα.

Ὁ βίᾳ καὶ βασανίοις ἢ ῥῆμα ἐν ταῖς χερσὶν, ἢ βρῶμα δεξάμεν☉ ἐν τῷ στόμ, τῆς κοινωνίας μὴ κωλυέσθω. καὶ εἰ λαικὸς δὲ εἴη, καὶ χειροτονίας τυγχανέτω, ἄλλως αὐεπίλημπ☉ ὤν.

ὁ δ τούτης.

Ὁ βίᾳ θύσας καὶ δειπνήσας ἐν τοῖς *εἰδώλοις, εἰ μὲν ἀπεγόμεν☉, καὶ σχήματι φαιδροτέρῳ, καὶ ἑσθῆτι λαμπροτέρᾳ ἐρχ῀ται, ᾗ ἀδιαφόρως ζ δείπνε μετέχε, δι' ἐξαετίας ζ τελείᾳ τυγχανέτω. *εἰδωλείοις

ὁ ε τούτης.

Εἰ δ' ἢ πᾶν τἐναντίον, φαγὼν μὲν, Δ ἀ τριετίας· μὴ φαγὼν δ', Δ ἀ διετίας.

ὁ ς τούτης.

Ὁ ἀπειλῇ μόνον εἴξας, εἶτα μετανοήσας, Δ ἀ πενταετίας ζ τελείᾳ τυγχανέτω.

ὁ ζ τούτης.

Ὁ τοῖς ἐθνικοῖς ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῶν, καὶ μ ἰδίων βρωμάτων σωθεὶς, διετίαν ἀποπιπτέτω.

ὁ η τούτης.

Ὁ δὶς καὶ τρὶς δι' αὐάγκλιν φύλας, Δ ἀ ἐπταετίας ζ τελείᾳ τυγχανέτω.

ὁ θ τούτης.

Ὁ μὴ μόνον ὀπσὰς, ἀλλὰ καὶ ἄλλους καταναγκάσας, Δ ἀ δεκαετίας τυγχανέτω ζ τελείᾳ.

ὁ α Πέτρ Ἀλεξανδρείας.

Οἱ μ πολλὰς αἰκίας τῶν βασάνων ὑπομεθέντες, καὶ τὸν Χριστὸν ἀρνησάμενοι, ἔπειτα μεταγνόντες καὶ πενθήσαντες, τεσσάρων ἐτῶν ἤδη τῷ διαγμῷ παρελθόντων, καὶ ἄλλας ἡμέρας ὑπομεθέντων μ.

ὁ ζ τέτ.

Οἱ ζ μ τὸ φυλακισθῆναι μόνον παρασπόντες, καὶ ἕτερον ἑαυτὸν ὑπομεθέντες.

neant, septennium succumbant, & biennium absque oblatione precum participes sunto.

XII eiusdem.

Qui visi fuerant errori obstitisse, si deinde ad eũ propter munera recurrerint, decẽnio succũbant, cũ triẽnis auditionis spatio. In omnibus tamen pœnitentiæ species examinanda est, & in eum, qui ardentius pœnitentiam egerit, episcopus se humaniorem gerat.

XIIII eiusdem.

Si catechumenus lapsus fuerit, trienniũ inter audientes sit; atque ita cum catechumenis precetur.

III Ancyranæ.

Qui vi & tormentis adhibitis, vel manibus victimam, vel ore cibum exceperit, a communione non arcetor. Quod si laicus sit, etiam ordinationem consequitor, ceteroqui reprehensionis expers.

IIII eiusdem.

Qui ob vim adhibitam sacrificauit, & cenauit in deastrorum templis; si quidem quum abduceretur, & habitu lætiore, & splendidiore vestitu vtebatur, atque indifferenter cenæ particeps fiebat: sexennio restituitor.

V eiusdem.

Sin omnia contraria, si quidem manducauerit, triennio: si non manducauerit, biennio.

VI eiusdem.

Qui comminationi dumtaxat cesſit, ac deinde pœnituit, quinquennio restituitor.

VII eiusdem.

Qui cum paganis in festis eorum, & suis quidem cũ cibis conuiuia habuit; biennio succumbat.

VIII eiusdem.

Qui bis & ter ex coactione sacrificauit, septennio restituitor.

IX eiusdem.

Qui non modo defecit, verum etiam coegit alios: decennio restituitor.

I Petri Alexandrini.

Qui post multos cruciatus tormentis victi, Christum negauerint, ac deinde mutata sententia luxerint: quum iam quatuor anni persequutionis præterierint, etiam alios XL dies puniuntor.

II eiusdem.

Qui vero lapsi sunt, posteaquam dumtaxat carcerati fuissent; altero etiam anno puniuntor.

LXVI eiusdem.

Violator sepulcri, tamquam periurus.

SCHOLIVM.

Hunc Ieiunator ad annum vnum damnat, cum pœnitentiis cottidianis &c.

VII Nyſseni.

Aut sepulcri violator, si fecit hoc lapidum eruendorum causſa, veniam meretor: sin vt aliquid auferat de rebus vnà sepultis, scortationis iudicio subiacet.

VIII eiusdem.

Sacrilegus, minori temporis spatio, quã adulter.

XVI eiusdem.

Sepulcri violator, qui factus suum cõfitetur; etiam sua bona pauperibus distribuat.

SCHOLIVM.

Talem Ieiunator ad triennium damnat. Eiusdem Ieiunatoris ex hæc sunt. Si quid immundi ceciderit in puteum, vel in vinum, vel in oleum qui hoc degustat, ad triduum a carne caseoque abstineat; septemque diebus non communicet. Qui post sacram participationem vomuerit, X L dies a communione abstinet sacra, psalmum L cottidie canens, & L pœnitentias peragens: quocumque tandem modo id acciderit.

POENÆ LAPSORVM.

TITVLVS IIII.

Canon LXXIII Basilii Magni & I Nyſseni.

QVi Christum negauit, tota vita ploret; & sacramenta sub finem vitæ, per fiduciam erga Dei benignitatem, consequatur.

SCHOLIVM.

Sanctio Methodii patriarchæ lapsos & conuersos, pueros quidem in captiuitatem abductos, & metu, vel ignoratione subactos, venia dignatur, sacro dumtaxat eos oleo inungens: adultos vero, & coactione subactos, venia quidem & illos dignatur, sacro inungens oleo: sed ieiunare tamen binas dierum quadragesimas iubet, a carnibus abstinentes, intentasque preces & congenulationes pro viribus facere. Qui vero scientes prudentesque a christianis transfugerint, ad eos biennium ieiunare iubet, perinde vt indicatum est supra, cottidie centies vel ducenties congenulare, atque ita oleo sacro inungi.

LXXXI eiusdem.

Qui fidem adhibita coactione violauerit, annis XVIII admittuntor: qui sponte, annis XII.

XI. primæ synhodi.

Qui absque coactione lapsi sunt, licèt omnino veniam nullam mereantur: tamen humanitatis causſa, si vere pœnitentiam egerint, triennium inter audientes maneant,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὁ γ τάτ.

Οἱ ἢ πρὸς τὴν ἀπώλειαν χωρὶς ἀνάγκης αὐτομολήσαντες, εἶτα μετανοήσαντες, ὅπι τριετίαν.

ὁ δ τάτ.

Οἱ δὲ μετὰ τὸ πεσεῖν ἀμετανόητοι, ἀποβλητοι.

ὁ ε τάτ.

Οἱ δὲ ὑποκρινάμενοι καὶ παραπλήξαντες τοὺς βιάσαντας, καὶ θύσαι μὴ φυγόντες, ἐξαμήνου ἐπιτιμήσωσαν.

ὁ ς τάτ.

Οἱ ἠδέλως ἀνθ' αὐτῶν θύσαι καταναγκάσαντες, αὐτοὶ μὲν τριετίαν.

ὁ ζ τάτ.

Οἱ ἢ καταναγκασθέντες δέξοι, ἐνιαυτόν.

ὁ η τάτ.

Οἱ παραδοθέντες, καὶ δι' ἀνάγκην μὲν ἀρνησάμενοι, εἶτα τιὼ ἦσαν ἀνακαλεσάμενοι, καὶ γνησίως ἀγωνισάμενοι, ἐν ἅπασι μὴ χαρᾶς κοινωνέτωσαν.

ὁ θ τάτ.

Ὡσαύτως καὶ οἱ εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτομολήσαντες. ὑπὲρ Χριστοῦ γὰρ, εἰ καὶ μὴ κατὰ Χριστὸν πεποιήκασι, φεύγει καὶ διωκόμενος κελεύουσιν.

ὁ ι τάτ.

Κληρικοὶ ἢ αὐτομολήσαντες εἰς τοὺς ἀγῶνας, μὴ λειτουργείτωσαν· ὅπι τὸ σφῶν καταλελοίπασι πεῖμνιον, ὁ μηδεὶς τῶν ἀποστόλων πεποίηκεν.

ὁ ια τάτ.

Τοῖς αὐθαιρέτως μὲν τὸν ἀγῶνα ὑπεισελθοῦσι, λίθῳ ἢ πολλαῖς αἰκίαις δρηνσαμένοις, εἶτα μετανοήσασι, καὶ τὸ πραχθὲν ἀποδυρομένης, ἄξιον σπουδάσαι, καὶ συνδύξεσθαι τε ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ τὸ θεῖον ἐξιλεῶσ.

ὁ ιβ τάτ.

Οἱ χρήματα παραχόντες, ἵνα βασάνους ἐκφύγωσιν, ἀνέγκλητοι· χρημάτων μᾶλλον ἢ ψυχῆς ζημίαν ἑλόμενοι.

ὁ ιγ τάτ.

Ὡσαύτως, καὶ οἱ φυγῆ τὴν σωτηρίαν θρόνοντες, κἂν ἀντ' αὐτῶν ἕτεροι κατεχέθησαν.

ὁ ιδ τάτ.

Οἱ μὴ πολλὰς αἰκίας, καὶ θῦμα τῇς χερσὶν ἀκουσίως δεξάμενοι, τῆτε λειτουργία μενέτωσαν, καὶ τοῖς ὁμολογηταῖς ἐγγραφέσθωσαν.

ὁ α τῶ ἁγίε Γρηγορίε τῶ θαυματυργῶ.

III eiusdem.

Qui vero ad interitum absque necessitate sua sponte perrexerint, ac deinde pœnituerint; ad triennium.

IIII eiusdem.

Qui vero postquam lapsi sunt, non pœnituerint: reiiciendi.

V eiusdem.

Qui dissimulationem adhibuerint, & irriserint eos, a quibus cogebantur, atque ita, quo minus sacrificarent, effugerint: sex mensibus castigantor.

VI eiusdem.

Qui seruos pro se sacrificare coegerint, ipsi quidem triennio:

VII eiusdem.

Serui vero coacti, annuo spatio.

VIII eiusdem.

Qui traditi sunt, & propter coactionem illi quidem abnegarunt, verum postea cessione reuocata, fortiter decertarunt: in omnibus cum gratulatione cõmunicent.

IX eiusdem.

Similiter & qui sponte ad obeunda certamina perrexerint. *Nam pro Christo id faciunt, tametsi non secundum Christum, qui persequutionem patientes fugere iussit.*

* hoc est, martyria, siue testimonia veritati perhibenda.

X eiusdem.

Clerici vero, qui sponte ad obeunda certamina se contulerint; ministerium sacrũ ne peragant, quandoquidem ouile suum reliquerunt, quod apostolorum nemo fecit.

XI eiusdem.

Iis qui sponte quidem certamen obierunt, verum propter varios cruciatus abnegarunt, ac deinde rursum pœnituerunt, factumque suum deplorarunt; æquum est annuere, ac pro eis tum preces fundere, tũ numen placare.

XII eiusdem.

Qui pecunias dederunt, vt tormentis eriperentur, culpa carent, quum pecuniarum, quam animæ detrimentum, subire maluerint.

XIII eiusdem.

Similiter & qui fuga saluti suæ consuluerunt, licèt pro eis alii præhensi fuerint.

XIIII eiusdem.

Qui post varios cruciatus victimam suis manibus inuiti acceperunt, & in ministerio maneant, & inter confessores referuntor.

1 S. Gregorii miraculorum effectoris.

Qui

Οἱ ἐν αἰχμαλωσίᾳ τῶν βαρβάρων φαγόντες βρώματα, ἀναίθωοι.

ὁ ε τάτ.

Οἱ τὸν καιρὸν τῆς τῶν βαρβάρων καταδρομῆς, τὸν πάντων ὄλεθρον φέρουσα, κέρδος ἑαυτοῖς καιρὸν ἡγησάμενοι, τὰ ἀλλότρια διηρπάκασι, τῆς ἐκκλησίας ἐκπεπλεύσωσαν, ὡς ἀσεβεῖς καὶ θεοστυγεῖς.

ὁ ς τάτ.

Οἱ τοὺς ἀναφυγόντας αἰχμαλώτους βιασκατέχοντες, ἀποδότωσαν· ἵνα μὴ σκηπτοὶ πέσωσιν ἐπ' αὐτοὺς ἐξαυτῆς.

ὁ ζ τάτ.

Οἱ αἰχμαλωσίᾳ ληφθέντες, καὶ τοσοῦτον ἐκβαρβαρωθέντες, ὥστε καὶ τῶν ὁμοφύλων χωρεῖν· καὶ τῆς ἀκροάσεως ἀπειργέσθωσαν, ἕως ἂν δόξει τοῖς αὐτῶν δόξει τῇ σωτῆρι.

ὁ ι τάτ.

* ὑπλθεῖν Οἱ ἀλλοτρίοις οἴκοις τολμήσαντες * ἐπελθεῖν, εἰ μὲν ἐλεγχθῶσι κατηγορία· καὶ τῆς ἀκροάσεως εἰργέσθωσαν. εἰ δ' ἑκόντες ὁμολογήσωσι, μὴ τῶν ὑποφερόντων ὑποπιέτωσαν.

ὁ ια τάτ.

Ὡσαύτως καὶ οἱ ἐν πεδίῳ, ἢ ἐν οἰκίᾳ τι εὑρηκότες.

ὁ ιβ τάτ.

Οἱ τὰ εὑρημένα ὁμολογοῦντες, μηδέν τι θεῖ αὐτῶν αἰτεῖτωσαν, μιμύτρον δήθεν, ἢ σῶρον, ἢ εὕρητρον.

ὁ ιγ τάτ.

Οἱ ἐν ἐπιτιμίῳ ἀποθνήσκοντες, κοινωνέτωσαν γνώμη μόνον ἐπισκόπε. εἰ δέ τις αὐτῶν ὑγιάνοι, μὴ τῶν κοινωνέντων τῆς εὐχῆς μόνον ἔστω.

Μεγάλε Βασιλείε.

Ὡσπερ ἐν λαχάνοις, ἔτω καὶ ἐν κρέασι τοῦ χρησίμε τὸ βλαβερὸν διακείνομεν. καὶ ὥσπερ κώνειον ἢ ὑοσκύαμον οὐκ ἄν τις φάγοι νῦν ἔχων, ἔτως ὅτι γυπὸς, ὅτε κυνὸς ἅψαιτο, μὴ σφοδρὰ ἀνάγκη. ὡς ὅγε φαγὼν, οὐκ ἰώμησεν.

ὁ ιδ τάτ.

Ἐπὶ πᾶσιν ὁ τρόπος τῆς μετανοίας, ἀλλὰ μὴ ὁ χρόνος δοκιμαζέσθω.

ὁ Νύσσης.

Δεῖ γὰρ ἐν παντὶ πλημμελήματι, τὴν διάθεσιν μετανοοῦντος, ἀλλὰ μὴ τὸν χρόνον σκοπεῖν, καὶ ἀπὸ ἧς ἔσθ' ὅτε ἱερομηνίας, τὸν χρόνον ὑποτέμνειν, καὶ τὸν τοῦ ἐπιτιμίε χρόνον εἰς τρεῖς μερίζειν· καὶ τὸν μὲν, προσκλαίειν τὸν

Qui in captiuitate cibos barbarorum comederunt, culpa carent.

II eiusdem.

Qui tempus incursionis barbarorum, quod perniciem vniuersis adfert, pro lucri sui occasione duxerint, alienaque diripuerint, ex ecclesia eiiciuntor, velut impii, & inuisi Deo.

IIII eiusdem.

Qui captiuos, qui fuga euaserint, vi detinent, eosdem restituant; ne fulmina cælitus in eos decidant.

IX eiusdem.

Qui venerunt in captiuitatem, & vsque adeo barbari facti sunt, vt etiam suæ nationis homines inuadant: etiam ab auditione arceantur, donec aliquid synodus de ipsis statuerit.

X eiusdem.

Qui alienas domos subire ausi fuerint, si per accusationem conuicti fuerint: etiam ab auditione arcentor. Sin sponte fuerint confessi, cum reuertentibus succumbant.

XI eiusdem.

Similiter & qui vel in campo, vel in domo quid inuenerunt.

XII eiusdem.

Qui res inuentas ab se confitentur, nihil earum nomine poscant: puta præmium indicii, vel conseruatæ rei, vel inuentæ.

XIII eiusdem.

Qui moriuntur eo tempore, quo pœnas luunt; de sententia dumtaxat episcopi cõmunicent. Quod si quis eorum cõualuerit, saltem sit inter eos, qui precum participes sunt.

Basilii Magni.

Quemadmodum in oleribus, sic etiam in carnibus ab vtili noxium discernimus. Et veluti cicutam, vel hyoscyamũ aliquis non manducauerit, qui saptat; sic neque vulturem, neque canem degustauerit, extra necessitatem. qua vrgente qui comederit, nefarium nihil admiserit.

LXXXIIII eiusdem.

In omnibus pœnitentiæ modus, non spatium temporis exploretur.

XI Nysseni.

Oportet enim quouis in delicto pœnitẽtis adfectionem, non tempus spectare; atq; ob ardorem studii nonnumquam aliquid de tempore decidere, adeoque pœnæ tempus in tria diuidere: quorum vno, ploret

Universidad de Deusto
Biblioteca

καμνοντα· τὸν δ', ἀκροᾶσθαι· τὸν δ', ὑποπίπτειν. καὶ ἕτω σωίζεσθαι.

ὁ ρϐ τῶν ἐν Τρούλλῳ.

Σκοπεῖσθω δὲ καὶ ἡ τῆς ἁμαρτίας ποιότης, καὶ ἡ τοῦ ἡμαρτηκότος μετάνοια, καὶ ἕτω κατάλληλον ἡ θεραπεία προσαγέσθω τῷ ἀῤῥώστημα· ἵνα μὴ πέρας δέοντος ὑπερβαίνουσα, ζημιώσῃ τὸν καμνοντα.

ὁ δ τῶν ἁγίου Κυρίλλου.

Ὥσπερ οἱ ἐν θαλάσσῃ χειμαζόμενοι, ἀποφορτίζονταί τινα τῶν λοιπῶν, ἵνα τὰ λοιπὰ, ἕτω παρασκεύαζωμεν καὶ ἡμῖν τινα, ἵνα μὴ τὰ πάντα ζημιωθῶμεν.

ὁ ιη Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας.

Τῶν ἀνθρώπων, τοῖς μὲν, τὰ ἁμαρτήματα ἀπὸ δωδεκαετοῦς ἡλικίας λογίζεται· τοῖς δὲ, ἀπὸ μείζονος καὶ πλειοτέρας, πρὸς τὸ ἕκαστον δηλονότι γνῶσιν καὶ φρόνησιν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Φασί τινες, ὅτι μετὰ τὴν ἡλικίαν ἐξαετεῖς, ὀφείλουσι καὶ ἄῤῥενες καὶ θήλειαι δι' ἐξαγρύπνου διορθοῦσθαι καὶ ἀγιάζεσθαι.

ὁ ς τοῦ πατριάρχου Νικολάου.

Τὸ κανονικὸν τῆς νηστείας, πολλῆ συγκαταβάσει χρησάμενον, πολλοὺς ἀπώλεσε· καὶ οἱ ἐν γνώσει καλῶς ὄντες, ἐπανορθωθήσονται.

ἀλλὰ τὸν παλαιὰ, περὶ τῶν τοιούτων, ὡς οὐ δεῖ τὸν Χριστιανὸν εἰς βοήθειαν ὑπακαλεῖσθαι, ἢ εἰς προσευχὴν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν· ἀλλὰ τοὺς ἀγγέλους. τοῦτο δὲ παρὰ δι' εὐλάβειαν ἔλεγον πεπονθέναι.

ὁ λδ τῶν ὁσίων.

Ὁμοίως καὶ τῷ σῷ* ψευδομάρτυρας ὑμῶν τιμῶντι, ἀνάθεμα.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

* Ἤγουν ὃς οἱ ἐπαρίθμιοι ὡς ἁγίους τιμῶσι, καὶ μάρτυρας.

ὁ ρϑ τῶν ἐν Καρθαγένῃ.

Τῷ τὸν Ἀδὰμ δογματίζοντι καὶ δίχα τῆς ἁμαρτίας τεθνηξεσθαι μέλλοντα, ἀνάθεμα.

ὁ ρι τῶν ὁσίων.

Τῷ λέγοντι, τὰ μικρὰ καὶ νεογνὰ βαπτιζόμενα, μὴ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν βαπτίζεσθαι, μὴ ἕλκειν ἐκ τῆς τοῦ Ἀδὰμ τοῦτο παγγενικῆς ἁμαρτίας τὸ ὀφεῖλον καθαρθῆναι, ἀνάθεμα.

ὁ ρια τῶν ὁσίων.

Τῷ λέγοντι, τὸ ἅγιον βαπτισμα ἄφεσιν μόνον τῶν παρεληλυθότων ἔχειν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν μελλόντων βοήθειαν, ἀνάθεμα.

ὁ ριϐ αὐτ.

Τῷ λέγοντι, ὅτι διὰ τοῦτο βαπτίσματος γνῶσις ἡμῖν μόνον τῶν πεπραγμένων ἐντίθεται, καὶ μὴ, ἀλλὰ καὶ δύναμις τοῦ ἀγαπᾶν τὰ πρακτέα, ἀνάθεμα.

ὁ ριγ αὐτ.

Τῷ λέγοντι, διὰ τοῦτο ἡμῖν τὴν χάριν δεδόσθαι, ἵνα ὅπερ διὰ τοῦ ἐξουσίας ποιεῖν δυνάμεθα, τοῦτο διὰ ταύτης εὐχερέστερον ποιῶμεν, ἀνάθεμα.

ὁ ριδ αὐτ.

Τῷ λέγοντι, τὸ παρὰ τῷ Ἰωάννῃ τῷ θεολόγῳ ῥηθὲν ἐν ἐπιστολῇ· Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν· διὰ ταπεινοφροσύνην, καὶ οὐκ ἐν ἀληθείᾳ εἰρῆσθαι, ἀνάθεμα.

ὁ ριε τῶν αὐτῶν.

Τῷ λέγοντι, σοὶ ἁγίασε τὸ, καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ἐχ ὑπὲρ ἑαυτῶν λέγειν, ὡς ὄντων ἀναμαρτήτων, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν πολλῶν, ἀνάθεμα.

ὁ α τῆς ἐν Γάγρᾳ.

Εἴ τις τὸν ἔννομον μέμφοιτο γάμον, ἀνάθεμα.

ὁ β τοιούτης.

Εἴ τις τὸν διὰ λαβῶς ἐσθίοντα κρέα χωρὶς αἵματος, καὶ εἰδωλοθύτου, καὶ πνικτοῦ, καὶ θηριοβρώτου, καὶ ὅλως ἀπηγορευμένων ἐσθίοντα, ἐπαινῶν καὶ μὴ διορθούμενος, ἀκούσας τοῦ ἀποστόλου λέγοντος· Πᾶν ὃ ἐὰν ἐν μακέλλῃ πωλεῖται, ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν· τοῦ δὲ κυρίου τὴν γῆν καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς· ἀνάθεμα.

ὁ γ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ.

Τοὺς ἐκ παντὸς αἰῶνος ἁγιασθέντας, καὶ οὕτω τελειωθέντας, ὡς ὁ μακάριος Παῦλος μαρτυρεῖ, καὶ τοὺς ἐν τῇ ἁγίᾳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ μαρτυρήσαντας, ἀνάθεμα.

ὁ δ τῶν ἁγίων Κυρίλλου.

Ὥσπερ οἱ ἐν θαλάσσῃ χειμαζόμενοι, ἀποφορτίζονταί τινα τῶν λοιπῶν, ἵνα τὰ λοιπὰ, ἕτω παρασκεύαζωμεν καὶ ἡμῖν τινα, ἵνα μὴ τὰ πάντα ζημιωθῶμεν.

ὁ ιη Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας.

Τῶν ἀνθρώπων, τοῖς μὲν, τὰ ἁμαρτήματα ἀπὸ δωδεκαετοῦς ἡλικίας λογίζεται· τοῖς δὲ, ἀπὸ μείζονος καὶ πλειοτέρας, πρὸς τὸ ἕκαστον δηλονότι γνῶσιν καὶ φρόνησιν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Φασί τινες, ὅτι μετὰ τὴν ἡλικίαν ἐξαετεῖς, ὀφείλουσι καὶ ἄῤῥενες καὶ θήλειαι δι' ἐξαγρύπνου διορθοῦσθαι καὶ ἀγιάζεσθαι.

ὁ ς τοῦ πατριάρχου Νικολάου.

Τὸ κανονικὸν τῆς νηστείας, πολλῇ συγκαταβάσει χρησάμενον, πολλοὺς ἀπώλεσε· καὶ οἱ ἐν γνώσει καλῶς ὄντες, ἐπανορθωθήσονται.

ΚΑΘΟΛΙΚΟΝ.

ἘΠΙΓΡΑΦΗ Ε.

ὁ ξγ τῶν ἐν Τρούλλῳ.

Τὰ ὑφ' ἑλλήνων συμπλασθέντα μαρτυρολόγια, πυρὸς ἠξίωσαν παραλωμα· καὶ οἱ ὡς ἀληθῆ ταῦτα δεχόμενοι, ἀναθεματιζέσθωσαν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὡς ἔοικεν, ὑφ' ἑλλήνων συνεγράφησαν πάντα, ὡς λέγει καὶ περὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων, ἀλλόκοτα καὶ γελοῖα· ἵνα δὲ ἀπαλῶς καταγελῶμεν ἡμεῖς ἡ πίστις ἡμῶν, ὑβρίζοντο ἂν οἱ μάρτυρες.

ὁ πα τούτης.

Ὁ τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ τὸ, ὁ σταυρωθεὶς, προσθεὶς· ἀναθεματιζέσθω.

ὁ κθ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ.

Τῷ τὸ σάββατον ἐργάζεσθαι, καὶ μὴ τὴν κυριακὴν, ἀνάθεμα.

ὁ λε τούτης.

Ὁ σώτως καὶ τῷ τὴν ἐκκλησίαν ἐγκαταλιμπάνοντι, καὶ ἀγγέλους ὀνομάζοντι. εἰδωλολατρείας γὰρ ἐγγύς.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Αἵρεσις ἦν παλαιὰ, περὶ τῶν τοιούτων, ὡς οὐ δεῖ τὸν Χριστιανὸν εἰς βοήθειαν ὑπακαλεῖσθαι, ἢ εἰς προσευχὴν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν· ἀλλὰ τοὺς ἀγγέλους. τοῦτο δὲ παρὰ δι' εὐλάβειαν ἔλεγον πεπονθέναι.

ὁ λδ τούτης.

Ὁμοίως καὶ τῷ σῷ* ψευδομάρτυρας ὑμῶν τιμῶντι, ἀνάθεμα.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

* Ἤγουν ὃς οἱ ἐπαρίθμιοι ὡς ἁγίους τιμῶσι, καὶ μάρτυρας.

ὁ ρϑ τῶν ἐν Καρθαγένῃ.

Τῷ τὸν Ἀδὰμ δογματίζοντι καὶ δίχα τῆς ἁμαρτίας τεθνηξεσθαι μέλλοντα, ἀνάθεμα.

ὁ ρι τούτης.

Τῷ λέγοντι, τὰ μικρὰ καὶ νεογνὰ βαπτιζόμενα, μὴ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν βαπτίζεσθαι, μὴ ἕλκειν ἐκ τῆς τοῦ Ἀδὰμ τοῦτο παγγενικῆς ἁμαρτίας τὸ ὀφεῖλον καθαρθῆναι, ἀνάθεμα.

ὁ ρια τούτης.

Τῷ λέγοντι, τὸ ἅγιον βαπτισμα ἄφεσιν μόνον τῶν παρεληλυθότων ἔχειν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν μελλόντων βοήθειαν, ἀνάθεμα.

ὁ ριϐ αὐτ.

Τῷ λέγοντι, ὅτι διὰ τοῦτο βαπτίσματος γνῶσις ἡμῖν μόνον τῶν πεπραγμένων ἐντίθεται, καὶ μὴ, ἀλλὰ καὶ δύναμις τοῦ ἀγαπᾶν τὰ πρακτέα, ἀνάθεμα.

ὁ ριγ αὐτ.

Τῷ λέγοντι, διὰ τοῦτο ἡμῖν τὴν χάριν δεδόσθαι, ἵνα ὅπερ διὰ τοῦ ἐξουσίας ποιεῖν δυνάμεθα, τοῦτο διὰ ταύτης εὐχερέστερον ποιῶμεν, ἀνάθεμα.

ὁ ριδ αὐτ.

Τῷ λέγοντι, τὸ παρὰ τῷ Ἰωάννῃ τῷ θεολόγῳ ῥηθὲν ἐν ἐπιστολῇ· Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν· διὰ ταπεινοφροσύνην, καὶ οὐκ ἐν ἀληθείᾳ εἰρῆσθαι, ἀνάθεμα.

ὁ ριε τούτης.

Τῷ λέγοντι, σοὶ ἁγίασε τὸ, καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, οὐχ ὑπὲρ ἑαυτῶν λέγειν, ὡς ὄντων ἀναμαρτήτων, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν πολλῶν, ἀνάθεμα.

ὁ α τῆς ἐν Γάγρᾳ.

Εἴ τις τὸν ἔννομον μέμφοιτο γάμον, ἀνάθεμα.

ὁ β τοιούτης.

Εἴ τις τὸν διὰ λαβῶς ἐσθίοντα κρέα χωρὶς αἵματος, καὶ εἰδωλοθύτου, καὶ πνι-

SCHOLIVM.

Antiqua erat quorundam hæresis, qui dicebant, non Christum adoptionis ferendam imploradum, vel ut nos ad Deum adducat: sed angelos. Quod quidem illi fortasse tradebant ex religiosa humilitatis pretextu.

xxxiiii eiusdem.

Similiter & illi sit anathema, qui cōmentitios martyres honore adficit.*

SCHOLIVM.

Videlicet ques diuersæ a recte sentientibus sectæ homines tamquam sanctos & martyres honorant.

cix Carthaginiensis.

Ei, qui tradit, Adamum etiam peccato non interueniente morituru fuisse, anathema.

cx eiusdem.

Ei, qui dicit, paruulos & recens natos, quum baptisantur, non in remissionem peccatorum baptissari, nec eos ex Adami primæuo peccato id attrahere, quod expurgari debet: anathema.

cxi eiusdem.

Ei, qui dicit, sanctum baptisma dumtaxat remissionem præteritorum peccatorum habere, nō etiam opem & remedium profuturis: anathema.

cxii eiusdem.

Ei, qui dicit, per baptismum nobis agēdorum noticiam dumtaxat indi, & non agendorum; non etiam facultatem amplectendi agenda: sit anathema.

cxiii eiusdem.

Ei qui dicit, propterea nobis datam esse gratiam, vt quod per arbitrium liberū facere possumus, id per hanc facilius præstemus: anathema.

cxiiii eiusdem.

Ei, qui dicit, verbum istuc prolatum apud Ioannem Theologum in epistola; Si dixerimus nos peccatum non habere, nosmetipsos fallimus: per humilitatē, non veritatem esse prolatum, anathema.

cxv eiusdem.

Ei, qui dicit, homines sanctos istuc verbum; Et remitte nobis debita nostra; non prose dicere, quasi qui peccare nequeant, sed pro hominum vulgo: anathema.

i Gangrenæ.

Si quis legitimum matrimonium visuperat, anathema.

ii eiusdem.

Si quis religiose vescentem carnibus absque sanguine, & simulacris immolato,

CANONES GENERALES.

TITVLVS V.

Canon LXIII habitæ in Trullo.

LIBRI *de martyribus a paganis conficti, ab igne consumuntor, & qui eos, ceu veritate nixos, admittunt; anathematis rei sunto.*

SCHOLIVM.

Vti quidem apparet, erant a paganis conscripta quædam, velut dicta & facta sanctis a martyribus, absurda ridiculaque: vt per ea tum fides nostra irrideretur, tū contumelia martyres adficerentur.

LXXXI eiusdem

Qui verbum istuc, Qui crucifixus est, hymno ter sancto addiderit: anathematis reus esto.*

**cur hoc in trishagio tolerarint nonnulli, dicitur rat Theoriamum in Armenica legatione, nuper a nobis suscepta, Basilæ.*

XXIX Laodicenæ.

Qui sabbato feriatur, non die dominico, anathema sit.

XXXV eiusdem.

Similiter & qui relinquit ecclesiam, atque angelos appellat. Nam a cultu simulachrorum prope abest.

SCHO-

Universidad de Deusto
Biblioteca

κτου, καταχρίνει· ἀνάθεμα.

ὁ γ ταύτης.

Εἴ τις ὅλον θεοσεβείας προφάσει τοῦ οἰκείου πείθηται κατόπτου καταφρονεῖν, ἀνάθεμα.

ὁ δ ταύτης.

Ὁ ἀμελούμενον παρὰ πρεσβυτέρου γαμηκότου μεταλαμβάνειν, εἴη ἀνάθεμα.

ὁ ε ταύτης.

Ὁ ἁγίας καταφρονῶν οἴκου, ἀνάθεμα.

ὁ ς ταύτης.

Ὡσαύτως καὶ ὁ ἐκκλησιάζων ἰδίᾳ.

ὁ ζ ταύτης.

Τῷ παρὰ γνώμην ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου τὰ τῆς ἐκκλησίας πράττοντι, ἀνάθεμα.

ὁ η ταύτης.

Ὡσαύτως καὶ τῷ διδόντι ἢ λαμβάνοντι καρποφορίαν ἄνευ ἐπισκόπου, καὶ ἐπὶ τῇ οἰκονομίαν πεταγμένῳ.

ὁ θ ταύτης.

Ἀλλὰ δὴ καὶ τῷ παρθενεύοντι ἢ ἐγκρατευομένῳ, ἐ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν, ἀλλ' ὡς τὸν γάμον βδελυττομένῳ.

ὁ ι ταύτης.

Ὁ ἀμὰ νομιζομένῳ ἄσκησιν ῥακενδυτῶν, καὶ τῶν ὁλαδὸν ὄντων βήρων φορούντων καταγωγίων, εἴη ἀνάθεμα.

ὁ ια ταύτης.

Τὰ πιστῶν γονέων ἀναχωρήσαντα τέκνα θεοσεβείας προφάσει, ἀνάθεμα.

ὁ ιε ταύτης.

Τῷ καταφρονοῦντι τῶν ἐκ πίστεως ἀλλότριος ποιουμένων, καὶ τῆς κλήσεως μὴ κοινωνοῦντι, ἀνάθεμα.

ὁ ιζ ταύτης.

Ὡσαύτως καὶ τῷ δι' ἄσκησιν ἐν τῇ κυριακῇ νηστεύοντι.

ὁ ιη ταύτης.

Καὶ τῷ τὰς νενομισμένας νηστείας χωρὶς ἀνάγκης παραλύοντι.

ὁ ιθ ταύτης.

Ἀλλὰ δὴ καὶ τῷ βδελυττομένῳ τὰς τῶν μαρτύρων συνάξεις, καὶ τὰς ἐν αὐταῖς λειτουργίας.

ὁ κ τοῦ πατριάρχου Νικολάου.

Τὸ κλίνειν ἐν σαββάτῳ γόνυ, παρὰ τὸν κανόνα ἐ κεκώλυται. οἱ πολλοὶ δὲ, διὰ τὸ μὴ νηστείαν ἐν σαββάτῳ γίνεσθαι, διὸ γόνυ κλίνουσιν.

ὁ κ τοῦ α.

Ἐν ταῖς κυριακαῖς, καὶ ταῖς τῆς πεντηκοστῆς ἡμέραις, γόνυ τις μὴ κλινέτω.

& suffocato, condemnat, anathema.

III eiusdem.

Si quis seruo religionis erga Deum praetextu suadet, vt dominum suum contemnat, anathema.

IIII eiusdem.

Qui habitat a presbytero coniugato [sacramenta] percipere, anathema sit.

V eiusdem.

Qui eadem sacram contenit, anathema.

VI eiusdem.

Similiter & qui seorsum cœtus habet.

VII eiusdem.

Ei, qui praeter episcopi, vel presbyteri sententiam, res ecclesiasticas tractat; anathema.

VIII eiusdem.

Similiter & ei, qui dat, vel accipit oblationem fructuum absque episcopo, & eo, qui administrationi [rerum ecclesiæ] praefectus est.

IX eiusdem.

Itidem & illi, qui virginitatem colit, vel continentiã seruat, nõ ipsius boni caussa: sed quod matrimonium abominetur.

X eiusdem.

*Qui propter exercitationem, quæ religiosa putatur, pannis vtitur, aliosq; pie *veros gestantes damnat; sit anathema.*

*hoc est, farrica, vnde vestes holouere l. 4. C. de vest. holouer. lib. 11. quæ totã desericoſunt.

XIIII eiusdem.

Liberi, qui praetexturæ religiosæ pietatis a parcentibus discedunt, anathema sunto.

XVI eiusdem.

Contemnenti eos, qui ex fide dilectiones faciunt, & inuitationibus huiusmodi non communicanti, anathema.*

*hoc est, exhibent conuiuia fratribus ex dilectione.

XVII eiusdem.

Similiter & illi, qui propter exercitationem die dominico ieiunat.

XVIII eiusdem.

Item illi, qui vsitata ieiunia citra necessitatem soluit.

XIX eiusdem.

Quinetiam abominanti martyrum caussa institutas congressiones, & quæ in eis obeuntur functiones.

VII Nicolai patriarchæ.

Sabbato genu flectere, non prohibitum est a canone. Plerique vero propterea, quod ieiunia sabbato nulla sint, neque genu flectunt.

XX primæ.

Diebus dominicis, & quinquagesimalibus, genu quis haud flectat.

LV ha-

ὁ νε τοῦ ἐν Τρούλλῳ.

Τῶν Ῥωμαίων τὰ τῆς παραμονῆς νηστευόντων σάββατα, ὁ τῶν ἀποστόλων περὶ τῶν σαββάτων κρατείτω κανών.

ὁ πε ταύτης.

Τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ περὶ μέσους νύκτας τὴν νηστείαν ἀμφιρκετέον.

ὁ ενενηκοστὸς ταύτης.

Ἀπὸ τῆς ἑσπερινῆς εἰσόδου τοῦ σαββάτου, γόνυ τις μὴ κλινέτω, μέχρι τῆς ἑσπερινῆς τῆς κυριακῆς εἰσόδου.

ὁ ιε Πέτρου Ἀλεξανδρείας.

Τετράδι καὶ παρασκευῇ νηστευτέον. τῇ μὲν, διὰ τὸ κατ' Χριστοῦ τῆς προδοσίας συμβούλιον τῇ δὲ παρασκευῇ, διὰ τὸ σωτήριον πάθος. τῇ μέντοι κυριακῇ χαρμοσύνως ἑορταστέον, διὰ τὸν τοῦ σωτῆρος ἀνάστασιν.

ὁ α Διονυσίου Ἀλεξανδρείας.

Ἡ τῆς ἀναστάσεως ὥρα κυρίου, οὐκ εὐδηλον. ἀναστάντα γὰρ αὐτὸν εὑρον αἱ εἰς τὸν τάφον ἐλθοῦσαι, ὡς πάντες οἱ εὐαγγελισταὶ μαρτυροῦσι. διὸ τοὺς μὲν πρὸ μεσονυκτίου τῶν νηστείων λύοντας, μεμφόμεθα· τοὺς δὲ μέχρις ὄρθρου ἐγκαρτεροῦντας, ἀποδεχόμεθα· τοῖς δὲ μεταξὺ τούτων, οὐκ ἐνοχλοῦμεν.

τοῦ πατριάρχου Νικολάου.

Ἡ νηστεία τοῦ Αὐγούστου πρότερον ἦσυ, ὕστερον μετετέθη, διὰ τὸ τοῖς ἐθνικοῖς ταύτῳ συμπίπτειν νηστείαις. πολλοὶ ἔτι πολλοὶ τῶν νηστείαν ταύτην νηστεύουσι.

LV habitæ in Trullo.

Licèt Romani ieiunare soleant in sabbatis quadragesimæ, tamen apostolorum potius de sabbatis canon ratus esto.

LXXXV eiusdem.

Sabbatho illo magno continuandum est ieiunium vsque ad noctem mediam.* *quod præscha præcedit.

XC eiusdem.

A vespertino introitu & initio sabbati, genu quis haud flectat, vsque ad exitum dominici diei vespertinum.

XV Petri Alexandrini.

Feria quarta, & in parasceue, ieiunandum est: illa quidem, ob proditionis aduersus Christum consilium: in parasceue autẽ, propter salutiferam passionem. Dominicus vero dies hilariter celebrãdus, propter resurrectionem Domini.

I Dionysii Alexandrini.

Hora resurrectionis dominicæ certa statui non potest. Quippe mulieres ad sepulcrum profectæ sic eum repererunt, vt qui iam resurrexisset, quemadmodum omnes euangelistæ testantur. Quapropter eos, qui ante mediam noctem ieiunium soluunt, reprehendimus; & qui ad diluculũ vsque abstinent, probamus. qui vero medium inter hæc quiddam tenent, iis molesti non sumus.

Nicolai patriarchæ.

Quum ieiunium prius haberetur Augusto mense, deinceps translatum fuit propterea, quod cum ieiuniis paganis concurreret. Nihilominus id ieiunium multi seruant.

ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΕΚΤΗ.

ὁ ενενηκοστὸς τρίτος τοῦ ἐν Καρθαγένῃ.

Οἱ βασιλεῖς τῇ ἐκκλησίᾳ βοηθείτωσαν, ὡς καποτε πάυλῳ ποτὲ κινδυνεύοντι στρατιωτικὴ χεὶρ ἐβοήθησεν.

ὁ ξθ τοῦ ἐν Τρούλλῳ.

Αὐθ βασιλέως, μή τις εἰς τὸ ἱλαστήριον εἰσερχέσθω.

ὁ λ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου.

Ἄρχων ὅτι καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὀμνύων, αὐτὸς μὲν ὑπομιμάσθω, μὴ παρεχείρως ὀμνύτω· ὁ ὅρκος ἀκυρούσθω.

DE IMPERATORE.

TITVLVS VI.

Canon XCIII Carthaginiensis.

IMPERATORES ecclesiæ succurrãt, quemadmodum & Paulo quondam periclitanti manus militaris auxilio fuit.

LXIX habitæ in Trullo.

Excepto imperatore, nemo propitiatorium ingreditor.

XXX Basilii Magni.

Magistratus, qui iurat in perniciem subditorum, ipse quidem docetor, ne temere iuret; iusiurandum vero irritum esto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ΤΜΗΜΑ ΕΚΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.

ὁ μδ τὲν Καρθαγ̃ήν.

Αἱ ἱερὰι παρθένοι τῶν πατέρων ἀφιστάμεναι, τῇ τοῦ ἐπισκόπε, ἢ πρεσβυτέρων προνοίᾳ τοῖς ἐμιωτάτοις γυναιξὶ παραδίδοσθαι.

ὁ ιθ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ.

Αἱ παρθένοι ἰσιν ὡς ἀδελφοῖς μὴ προσίτωσαν.

ὁ ια ταύτης.

Ἡ μνησθεῖσα νενικηκυῖα, καὶ ὕστερον ἄλλῳ ἁρπαγεῖσα, καθιστάσθω τῷ μνησθέντι.

ὁ οδ ἐν Τρύλλῳ.

Αἱ γυναῖκες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σιγάτωσαν.

ὁ μδ τὲ ἐν Λαοδικείᾳ.

Γυνὴ ἐν τῷ ἐυσιαστηρίῳ μὴ εἰσίτω.

ὁ ς τῆς ἐν Καισαρείᾳ.

Ἐγκύε φωτιζομένης, τὸ κυοφορέμενον ἐ φωτίζεται. ἑκάστε γὰρ ἡ προαίρεσις κρίνεται.

ὁ λη τ̃ Μεγάλε Βασιλείε.

Ἡ παρὰ γνώμην τῶν γονέων ἀνηλθήσασα νενικηκυῖα, τῶν γονέων ἀμφοτέρων ἐπιμάθω.

ὁ μ τούτε.

Ἡ παρὰ γνώμην τ̃ δεσπότε ἀνδρὶ ἑαυτὴν ἐκδῶσα, πορνεύει.

ὁ μθ τούτε.

Αἱ προς ἀναγκαῖω φθορᾶι, ἀνάθεμον· καὶ ἡ ὕλη εἰ ἐβιάσθη παρὰ τ̃ δεσπότου, ἀνάθεμα.

ὁ λ τούτε.

Ἡ ἐν ὁδῷ κυήσασα, καὶ ἀμελήσασα τ̃ κυήματος, φονεύτρια.

ὁνϐ τούτε.

Ἡ ἡ τὸ κύημα δι' ἐρημίαν, ἢ ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων ἀπολωλεκῖα, συγγνώσῃ.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἡ ἀνοήτως ἀποδυομένη τὸ βρέφος, ὅτι ἔτος ἐν ᾅδᾳ τὸ νεκυτὸ καταδικάζεται. ἡ δὲ τὸ βρέφος κοιμώμενον ἐμπνεύσασα, καὶ ἀποπνίξασα, ὅτι βιοκτόνα. ἡ δὲ καὶ φθορήσασα τὸ κύημα τος, τὴ ἀληθείᾳ ταύτης ἀποφαινόμενος, ἐκνοίᾳ φόνε δίδωσι δίκας. καὶ παιδοκτόνοις ἀποβαίνοντες, τῇ πρὸς οἰκείων ἀμοιρίᾳ γονέων, ὅτι βιοτὰς οἱ γονεῖς καταδικάζονται. Περὶ δὲ τῶν ἀκρημόνων τὰ οἰκεῖα βρέφη πρὸς τοὺς εἰσόδους τῶν ἱερῶν, λογισθῆναι τοὺς ἱερεῖς σωτῆρα λέγει, καὶ ἥρεσεν, ὡς φονευτρίας παύσας κολάζεσθαι, κἂν ἕτερος ἀνέληται, ἐπιμελησόμενος ζωογονήσῃ.

ὁ πζ τ̃ ἐν Τρύλλῳ.

Ἡ ἐξ ἀνδρὸς ἐπ' ἄλλον ἰοῦσα, μοιχαλίς· καὶ ἀποτρέψασα, ὑ δεχθήσετω.

ὁ ιη καὶ ὁ ξ τ̃ Μεγάλε βασιλείε.

SECTIO VI.

DE MVLIERIBVS.

Canon XLIIII Carthaginiensis.

SAcræ virgines, quum a parentibus discedunt, episcopi vel presbyterorum cura mulieribus inprimis honestis commẽdentur.

XIX Ancyranæ.

Virgines ad aliques tamquam fratres non accedant.

XI eiusdem.

Virgo alicui desponsata, & ab altero rapta, sponso restituitor.

LXX habitæ in Trullo.

Mulieres in ecclesia sileant.

XLIIII Laodicenæ.

Mulier sacrarium non ingreditor.

VI Cæsariensis.

Quum prægnans per baptismum illuminatur fetus uteri non illuminatur. Nã cuiusque voluntas æstimatur.

XXXVIII Basilii Magni.

Quæ præter voluntatem parentum secuta est aliquem puella parentibus reconciliatis, triennio castigator.

XL eiusdem.

Quæ præter voluntatem domini viro se tradidit, scortatur.

XLIX eiusdem.

Stupra vi facta, culpa carent. Et serua, si vim a domino passa fuerit, insons est.

XXXIII eiusdem.

Quæ in via peperit, & partum neglexit; cædis est rea.

LII eiusdem.

Quæ vero partum propter solitudinẽ, vel necessariorum penuriam amisit; veniam meretur.

SCHOLIVM.

Quæ præter animi sententiam amisit infantem, ad annum vnum apud Iemundorem damnatur. Quæ vero super infantem sopitum corruit, eumque suffocauit; ad triennium. Quæ partum neglexit, extinctum culpa sua: voluntaria cædis pœnas luit. Itidem quum puer non baptisatus mortuus est, parentum suorum culpa: parentes ad triennium condemnantur. De iis vero, quæ proprios infantes ad templorum introitus exponunt, proposita est in synhodo quæstio: placuitque, puniri has, tamquam homicidas: licet alius eos sustulerit, & adhibita cura conseruarit.

LXXXVII habitæ in Trullo.

Quæ a viro ad alium se confert, adultera est, ac reuersa, non admittetur.

XVIII & LX Basilii Magni.

Adultera

Μοιχαλὶς, καὶ ἡ παρθενίαν μὲν ὁμολογήσασα, τοῖς δὲ τῆς σαρκὸς πάθεσιν ὕστερον ὑποπεσοῦσα· ϐ μοιχὸς, ὁ πεύτη συγγλυόμενος. παρθενίαν δ ὁμολογεῖ, ἡ πρὶ τὰ ἐπὰ καὶ δέκα ἔτη ἀνακεχωρημένη, καὶ προῖμένη, καὶ λυπηροῦσι παραδεχθῆναι. διὸ ϐ τὸν χρόνον τοῦ μοιχεύσαντος ὑπολείσει.

ὁ κ τούτε.

Αἱ ἐν αἱρέσει τῇ τῆς παρθενίας ὁμολογίαν ψευσάμεναι, ὑ καταδικάζονται προσελθοῦσαι. ὅπε γὰρ ὁ νόμος λαλεῖ, τοῖς ἐν νόμῳ λαλεῖ.

ὁ λε τούτε.

Ἐὰν ἀλόγως ἀνεχώρησεν ἡ γυνὴ, αὐτὴ μὲν ὑκ αἰδίθως, ὁ δὲ ἀνὴρ αἰδίθως.

ὁ ἐνεννηκοστὸς πρῶτος τῆς ἐν Τρύλλῳ, καὶ ὁ κατὰ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, καὶ ὁ τ̃ Μεγάλε Βασιλείε.

Αἱ τὰ ἀμβλωθρίδια δόσαι, καὶ αἱ δεχόμεναι, τῶν φονέων ἐπιτιμίῳ καθυποβαλέσθωσαν.

ὁ ἐνεννηκοστὸς τρίτος τῆς ἐν Τρύλλῳ, καὶ ὁ λα, καὶ ὁ λς, καὶ ὁ μς τ̃ Μεγάλε Βασιλείε.

Ἡ πρὸς τ̃ πειθθῶσαν τὸν τ̃ ἀνδρὸς θάνατον, ἀφανοῦς γενομένε, ἑτέρῳ συναφθῆναι, μοιχᾶται. πλὴν, αἱ στρατιώτιδες ἔχουσι καί τινα συγγνώμην, διὰ τὸ πρὸς θάνατον ἀεὶ σὺν αὐτῶν ἄνδρας εἶναι. διὸ καὶ ὁ στρατιώτης ἐὰν ἐπανέλθῃ ποτὲ, καὶ παραιρῆται, τῶν οἰκείων αὐδις ἀπολαμϐάνει γυναῖκα, συγγνώμης ἀξιωθέν. ἡ δὲ τῷ καταλειφθέντι παρὰ γυναικὸς πρὸς καιρὸν τ̃ ἀγνοίαν συναφθῆναι, εἶτα ἀφεθῆναι, διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν τῶν πρότερον ἐπανελθεῖν, ὡς ἐν ἀγνοίᾳ πορνεύσασαι, γάμου ὐκ ἀρχέτω. κάλλιον δὲ, ἐὰν μείνῃ ἄτως.

ὁ μη τ̃ Μεγάλε Βασιλείε.

Ἡ παρὰ τ̃ ἀνδρὸς ἀφεθεῖσα, ὕτω μενέτω. μοιχαλὶς γὰρ, κ τὸν τ̃ κυρίε λόγον, εἰ ἑτέρῳ ζεύχθείη.

ὁ λδ τούτε.

Αἱ μοιχοὶ δεθεῖσαι κ ἐξαγορεύσασαι, ἢ κ ἐλεγχόμεναι, ἄνδρ κοινωνίας ἐστερήθωσαν, κ μὴ δημοσιεύθωσαν.

ὁ λθ τούτε.

Ἡ τῷ μοιχῷ συζῶσα, διὰ βίου μοιχεύετω.

ὁ ς τ̃ Τιμοθέε Ἀλεξανδρείας.

Adultera est & illa, quæ virginitatem quidem spopondit, sed postea se carnis submisit adfectibus: itemq; mœchus, qui cum hac coierit. Virginitatem vero spondet, quæ quum esset annorum XVII, examinata perstitit in proposito, seque recipi petiit. Quapropter & adulterio polluti tempus implebit.

XX eiusdem.

Si quæ, quum essent in secta quadam, virginitatis promissum violauerint; ad ecclesiam accedentes, non condemnantur. Nam quæcumque lex dicit, iis, qui sub lege sunt, dicit.

XXXV eiusdem.

Si absque ratione mulier diuerterit, ipsa quidem non expers est culpæ; sed vir tamen culpa caret.

XCI habitæ in Trullo, & XXI Ancyrannæ, & II Basilii Magni.

Quæ medicamenta partum abigentia præbent & quæ accipiunt; homicidarum pœnæ subiiciuntor.

XCIII habitæ in Trullo, & XXXI, & XXXVI, & XLVI Basilii Magni.

Quæ ante, quam de viri nusquam apparentis obitu inaudierit, cum altero iuncta fuerit, adulterium committit. Militũ tamen vxores veniæ nonnihil habent propterea, quod earum mariti prope semper absint a morte. Quapropter & miles, si reuersus aliquando fuerit, atque ita velit, suam recipit vxorem, venia dignatam. Mulier vero, quæ viro ab vxore deserto per ignorationem ad tempus aliquod iuncta fuerit, ac deinde propterea dimissa, quod prior ipsi ac ad eum redierit: quasi quæ per ignorantiam scortata sit, a matrimonio contrahendo non arcetur. Melius tamen fuerit, eam ita manere.

XLVIII Basilii Magni.

A viro dimissa, sic maneat. Adultera namq;, secundum illud Domini verbum, si alteri iuncta fuerit.

XXXIIII eiusdem.

Adulterio pollutæ, quæ vel confessæ fuerint, vel conuictæ, absq; communione stent erectæ, nec tamen publice iudicentur.

XXXIX eiusdem.

Quæ cum adultero iuncta viuit, tota vita mœchatur.

VI Timothei Alexandrini.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Κατηχουμένη ἐὰν ἐν ῥύσει γένηται, μὴ βαπτίζεσθω, ἕως ἂν καθαρθῇ.

ὁ ἡ τύτου.

Ἡ ἐν τῇ μεγάλῃ ἑβδομάδι τεκοῦσα, καὶ τροφῆς μεταλαμβανέτω, καὶ οἴνου.

Τοῦ πατριάρχου Νικηφόρου.

Ἐὰν γυνὴ γένηται, καὶ ἔστιν ἐν κινδύνῳ τὸ παιδίον, ὀκτὼ ἡμερῶν τριῶν ἢ πέντε· τὸ μὲν παιδίον φωτισθήτω, ἄλλη δὲ γυνὴ βεβαπτισμένη καὶ καθαρὰ λουσάτω αὐτό. ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ μὴ εἰσελθῃ εἰς τὸν κοιτῶνα, εἰς ὃν τὸ παιδίον αὐάκειται, μέχρι τῶν μ ἡμερῶν, ἕως ἂν καθαρθῇ τελείως, καὶ λάβῃ ἄχλιν παρὰ τοῦ ἱερέως, μήτε μὴν ἅψηται τοῦ παιδίου αὐτοῦ.

Catechumena si fluxum habuerit, ne baptissator ante, quam purgata fuerit.

VIII eiusdem.

Quæ* magna illa septimana peperit, & cibum capiat, & vino vtatur. *ante pascha.

Nicephori patriarchæ.

Si mulier peperit, & infans in periculo est, a tribus aut quinque diebus: puer quidem per baptismum illuminator, sed alia mulier baptissata & munda lactabit eum. Mater autem ipsius cubiculum non ingreditor, in quo puer iacet, vsque ad quadragesimum diem, dum purgata scilicet integre fuerit, & preces a sacerdote impetrauerit, nec omnino puerum attinget.

ὁ Διονυσίου Ἀλεξανδρείας, καὶ ὁ ζ Τιμοθέου.

Αἱ ἐν* ἀφέδρῳ, καὶ θείων ναῶν, καὶ ἱερῶν μυστηρίων εἰργέσθωσαν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

*Ἤγουν ἐν καταλωίοις. διὰ τὸ κεχωρισμένως πάντας παρὰ Ἰουδαίοις καθέζεσθαι.

Τοῦ πατριάρχου Νικηφόρου.

Ἐὰν τελεία γυνὴ γινομένη χριστιανὴ, μετὰ μίαν, ἢ δύο, ἢ ὁπωσδήποτε ἡμέρας μέχρι τῶν ἑπτὰ, ἴδῃ τὰ ἔθιμα αὐτῆς, ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς κοινωνήσῃ. εἰς δὲ τὴν ἐκκλησίαν οὐ μὴ εἰσέλθῃ, ἕως οὗ καθαρισθῇ.

II Dionysii Alexandrini, & VII Timothei.

Quæ in secessu sunt, tam a diuinis templis, quam sacris mysteriis arcentor.

SCHOLIVM.

*hoc est, quæ mensis suos habent propterea, quod ha separatim apud Iudæos degebant.

Nicephori patriarchæ.

Si adulta mulier facta christiana, post vnum, vel duos, vel quotcumque dies, vsque ad septem, sibi consueta viderit, in domo suo communicabit. Ecclesiam vero non ingredietur, donec purgata fuerit.

ὁ Καισαρείας.

Ἡ δύο ἀδελφοῖς γαμηθεῖσα, διὰ βίου ἐξωθείσθω. ἀποθνήσκουσα δέ, εἰ ἐπιγνοῖτο λύσαν τὸν γάμον ὑγιάσασα, εἰς μετάνοιαν ἀγέσθω. εἰ δὲ τῶν συνοίκων ὁ εἷς τελευτήσῃ, τῷ μείναντι δυσχερὴς ἡ μετάνοια.

II Cæsariensis.

Quæ duobus fratribus nupta fuerit, tota vita reiicitor. Iam vero moritura, si polliceatur, se valetudine recuperata matrimonium soluturam; ad pœnitentiam ducitor. Sin alteruter coniugum obierit, superstiti pœnitentia grauis manet.

ὁ κδ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου.

Ἐξηκοντάτις χήρα, εἰ γήμοι, ἀσύγγνωστος. ἡμέντοι μετὰ τῶν ἐξήκοντα χρόνων, συγγνωστέα.

XXIIII Basilii Magni.

Vidua sexagenaria, si nupserit; veniã non impetret. Quæ vero annos sexaginta necdum attigit, veniam meretur.

ὁ μα τύτου.

Ἀνέγκλητος ἡ χήρα, ἑτέρῳ συνοικήσασα.

XLI eiusdem.

Accusari vidua nequit, si cũ alio cohabitauerit.

ὁ νυ τύτου.

Ἡ χήρα δάλη τύχαι μέγα ἡμάρτεν, ἁλομένη δεύτερον γάμον ἐν ἁρπαγῆς σχήματι.

LIII eiusdem.

Serua vidua fortasse non multum deliquerit, si secundas nuptias contraxerit per speciem raptus.

ὁ ιαὐτοῦ ἐν Ἀγκύρᾳ.

Ἡ διὰ νομιζομένην ἄσκησιν ἀνδρῶν ἀναλαμβάνουσα ἀμφίασμα, ἔστω ἀνάθεμα.

XI Ancyranæ.

Quæ propter exercitationem religiosam, hominum opinione virilem vestem sumit, anathema sit.

ὁ ιβ τοῦ αὐτοῦ.

XII eiusdem.

Simi-

Ὡσαύτως καὶ ἡ τὸν ἄνδρα καταλιμπάνουσα, τὸν γάμον βδελυσσομένη.

ὁ ιγ ταὐτοῦ.

Καὶ ἡ τὰ τέκνα καταλιμπάνουσα, πλάσεως τοῦ Θεοῦ.

ὁ ιε ταὐτοῦ.

Αἱ διὰ νομιζομένην θεοσέβειαν τὰς κόμας ἀποκειρόμεναι, ἀνάθεμα.

Similiter & quæ maritum deserit, matrimonium abominans.

XIII eiusdem.

Et quæ liberos deserit, continentiæ prætextu.

XV eiusdem.

Quæ propter diuinum, hominum opinione, cultum comas tondent, anathema sint.

ὁ ς τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ.

Αἱ παρὰ τῶν βαρβάρων ὑβρισθεῖσαι τὸ σῶμα γυναῖκες, ἀνέγκλητοι. εἰ μή τι καὶ παρὰ τῆς αἰχμαλωσίας εἶεν κατεγνωσμέναι.

II S. Gregorii miraculorum effectoris.

Mulieres, quarum a barbaris vitiata corpora sunt, culpa carent. nisi fortasse etiam ante captiuitatem cognitæ fuerint.

Τῶν ἱερῶν κανόνων ἐπιτομὴ, ἤτοι τοῦ α βιβλίου

Compendii sacrorum canonum, siue libri primi

ΤΕΛΟΣ.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ex Leunclauii pleraq; bibliotheca, & Sambuci.

BIBΛΙΟΝ Β,

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΩΝ

ΒΑΣΙΛΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ, περὶ πραγμάτων, καὶ νομίμων, καὶ ζητημάτων ἐκκλησιαστικῶν.

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ

ΤΟΥ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΛΑ, ΚΕΦΑΛΑΙΑ.

LIBER II,

QVO CONTINENTVR

CONSTITVTIONES IMPERATORIÆ, DE REbus, & priuilegiis, & quæstionibus ecclesiasticis.

IVSTINIANI.

AVREAE BVLLAE, * MAIORI ecclesiæ concessæ capita.

* quod S. Sophiæ siue Sapientiæ templum est Constantinopoli.

Εἴ τις ἐλεύθερος, δῆλος ὑφιστάμενος, τῇ ἐκκλησίᾳ προσφεύγει, μεταπαλαίσθω ὁ ἐγκαλούμενος· καὶ εἰ μὴ ἥξει, ἡ τρίτη ἀποτολὴ ἀφ' ἑτέρων τῆς ἐκκλησίας γινέσθω πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, εἰς μαρτύριον τῶν γινομένων· καὶ εἰ μὴ ἔλθοι, ἐλευθερίας ἀχίσθω ὁ φυγάς.

Εἴ τις τῶν οἰκετῶν λιμῷ καὶ γυμνότητι πιεζόμενος γνώμῃ δεσπότου, τῇ ἐκκλησίᾳ προσφεύγει· εἰ μὴ ἔχοι τὸ δυνατὸν αὐτῷ ἀμφότερα διορθοῦται, πιπρασκέσθω ὁ δοῦλος ἄλλῳ δεσπότῃ, ἵνα μὴ ὑποτροπίᾳ διαφθείροιτο.

Εἴ τις τῶν πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, ἔξω δίκης μετά τινος, προσκαλείσθω ἕτερος· καὶ μὴ ὑπείκων, καταδικάζεσθω.

Δοῦλος μάτην τῇ ἐκκλησίᾳ προσχωρήσας, ἀξίως παιδεύετω, καὶ τῷ ἰδίῳ διδόσθω κυρίῳ.

Εἴ ποτε δοῦλος φυγὰς αὐτὸν ἐλθεῖν τὸν κύριον. ὑπονοίᾳ ὑπιζήτοιη, ὁ δὲ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ τὸν πιθανὸν ὑποστείλοι· μὴ ἀναγκαζέσθω αὐτὸς σκύλλεσθαι, μᾶλλον παραθέμενος τὸν αὐτοῦ αὐθέντην ἀπεζημιωμένον, ᾧ καὶ παραδίδοσθαι τὸν δοῦλον ἐχέτω.

Διαπαντὸς οἱ προσφυγες αἰεροῦνάσθωσαν, καὶ ὧν αὖ ὦσι, μένουσθωσαν οἱ κύριοι αὐτῶν ἐπανελέσθαι αὐτούς. ὑπιμένοντες γὰρ, καὶ πληθυνόμενοι, καὶ τὰ τῆς βουλῆς ἀναλίσκουσι πάντα, καὶ αὐτοὺς παρατυγχάνοντας ἐνεδρεύοντες βλάπτουσι, καὶ τοῖς δεσπόζουσιν ἐπανιστάμενοι, ὕβρεις κατ' αὐτῶν ἀφιᾶσι, τὸ χαλεπώτατον· ἐφ' ᾧ καὶ κατ' ἀξίαν αὐτοὺς παιδεύεσθαι ἄμεινον.

Si quis ingenuus, qui seruitutem patitur, ad hanc ecclesiam confugerit; actor his citetur. ac si quidē non venerit, tertia citatio fiat p ecclesiæ presbyteros, aut diaconos, ad eorū testimonium, quæ geruntur: ac si quidē non comparuerit, libertatē fugitiuus impetret.

Si quis seruorum fame nuditateq; pressus sciente domino, ad hanc ecclesiā confugerit: nisi quantū eius fieri potest, vtrumq; corrigitur. seruus alteri domino venditor, ne ob despicientiam domini pereat.

Si quis presbyterorū, vel diaconorū, cū aliquo litem habeat: is arcessitor. ac si quidem non obtemperat, damnator.

Seruus, qui temere ad hanc ecclesiam confugerit pro dignitate castigator, & domino suo restituitor.

Si quando seruus fugitiuus contumaciter requisiuerit, vt ipse dominus veniat, isq; famulum sibi fidelissimum miserit: ne cogatur ipse fatigari, præsertim si mandatum illi dederit, quem suo loco misit; cui seruum etiam tradi liceat.

Semper ii, qui ad ecclesiam confugiunt, examinentur, & dominis, quorum sunt, indicentur, vt eos repetant. Quippe quum istic manent, & quum numerus eorum augetur, omnia, quæ intra septū ecclesiæ sunt, absumunt. & accedentes per insidias lædūt atq; aduersus dominos insurgētes, contumelias in eos effutiūt, quod sane grauissimū est. ideoq; præstat, eos pro dignitate castigari.

EX

ΕΚ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ, ἐκπεμφείσης ὑπὲρ τῶν προσφύγων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἁπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης θείων ἐκκλησιῶν.

EX CONSTITVTIONE, PROMVLGATA DE IIS, QVI AD maiorem ecclesiam, & ad sacras vbique terrarum ecclesias confugiunt.

Εἴ τις τῶν ἐκ θεοῦ τετιμημένων τῇ μεγάλῃ τῆς ἀρχιερωσύνης τιμῇ, προδῶ τινὰ τῶν προσφυγόντων τῇ κατ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ, καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἐστὶν, ἢ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ προδήλως, ἢ τῇ τούτῳ ὑποβολῇ ἄλλος· ὡτ' αὐτὸς ὁ τοιοῦτος, οἷος αὖ καὶ εἴη, κακώσεσιν ὑποβαλλέσθω, αἷς καὶ ὁ προσφυὲς ὑποβληθῇ παρὰ τοῦ λαβόντος αὐτὸν, τῆς ἰδίας πρότερον στέρεσθαι ἀρχιερωσύνης. καὶ εἴ τις ἢ τῶν μεγάλα δυναμένων, καὶ ἀρχικὴν ὑπενδυομένων ἐξουσίαν, φλησθεὶς ἀποστάσει βίᾳ ἀπὸ τῆς ἀρχιεραϊκῆς χειρὸς τὸν αὐτῆς προσφυγα, ἢ τὰ αὐτῶν ἐξελκύσαι τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ προσέφυγεν ὁ αὐτὸς, δι' ἑαυτοῦ, ἢ διὰ τοῦ ὑπὸ χεῖρα· καὶ ἔστω τῆς ζώνης τῆς ἰδίας ἀρχῆς ἀφαιρούμενος, καὶ μαστιγούσθω, καὶ κακούσθω, καὶ δημοσιούσθω πᾶσα ἡ οὐσία αὐτοῦ. ἃ γὰρ ἀνεχόμεθα τοιοῦτόν τι καταλαμβάνειν τὸ σύνολον ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ Ῥωμαίους ἀρχῇ, καὶ τῇ χριστιανικωτάτῃ κατεστώσῃ. ὅτου γὰρ τῶν * ἐθνῶν μόνον ἐστὶ, καὶ τῶν ἔξω νόμων ὄντων, καὶ μηδὲ τὴν οἰκείαν φύσιν αἰδεμένων· ἀλλὰ καὶ αὐτῶν δὴ τῶν αἱμοβόρων θηρίων, θηριωδεστέρων παντὸς καὶ ἀπιθανωτέρων τυγχανόντων, καὶ χαιρόντων καταφαγεῖν τὸ ὁμόφυλον σῶμα τῆς θείας διαπλάσεως, καὶ βεβηλοτέρων ἀποδεικνυμένων καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ μιαροῦ Ἰούδα, τοῦ προδότου καὶ βδελυκτοῦ.

* ἐθνικῶν

Si quis ex iis, qui diuinitus ornati sunt magno illo pontificatus honore, tradiderit aliquē confugientiū ad ecclesiā suā, licet peregrinus sit, idq; vel ipse palā ex sese, vel alius ipso suggerēte, loco ipsius fecerit: is sane, qualis qualis fuerit suppliciis subiicitor, quib. ille, qui cōfugerat, subiectus fuerit a domino, quihominē receperit suoprimū pontificatu spoliatus. Quod si etiā aliquis magna potentia præditus, & præstādū potestatē gerens, cōfugientem ad ecclesiā vi de manu pontificis eripere fuerit ausus, deque adytis ecclesiæ illius extrahere, adquā idem ille cōfugit, idq; perse, vel per subditum: is magistratus sui cingulo spoliatus & flagris cæditor, & duriter tractator, omnesq; facultates eius publicātor. Nō n. patimur eiusmodi quiddā tentari prorsus in vniuerso Romanis subdito imperio, & Christianæ reipublicæ statu. Quippe paganorūhoc dumtaxat est, & eorum, qui extra legem nostram sunt, ac ne propriā quidē naturā reuerētur: immo eorū est, qui sanguinariis belluis immanitores sunt & magis indomiti: quibus volupe est, deuorare cognatum figmenti diuini corpus: quique profaniores sese declarant ipso illo exsecrabili Iuda, proditore abominabili.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ.

Α. Νόμος βεβαιῶν τοῖς ὁσιωτάτοις ὑπισκόποις, καὶ τοῖς θεοφιλεστάτοις κληρικοῖς καὶ μονάζουσι τὰ παρὰ τῶν προβεβασιλευκότων αὐτοῖς δεδωρημένα προνόμια, περὶ * τοῦ πῶς δεῖ ἐναγεσθαι χρηματικῶς τε καὶ ἐγκληματικῶς· προστιθεὶς ὁ καινῆς, ὥστε μηδεμίαν παρόδου κατ' αὐτῶν ἔχειν πολιτικὰς ἢ στρατιωτικὰς ἄρχοντας.

* περὶ τοῦ μὴ ἐναγ.

HERACLII.

I. Lex, quę confirmat sanctissimis episcopis, & religiosissimis clericis, atque monachis, concessa ipsis a superioribus imperatorib. priuilegia; quod neque ciuiliter, neque criminaliter conueniri debeant: de nouo adiicies vt ciuiles aut militares magistratꝰ nullum aduersus eos aditum habeant.

Aliaquintuor harum nouellarum versio nostra legitur in fine libri III Paratitlorū, quæ conferri cum hac potest.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ καὶ ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, νέος Κωνσταντῖνος, πιστοὶ ἐν Χριστῷ βασιλεῖς, ΣΕΡΓΙΩι τῷ ἁγιωτάτῳ, καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ ταύτης τῆς θεοφυλάκτου πόλεως, καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ.

IN nomine domini Iesu Christi, Dei nostri. HERACLIVS & HERACLIVS, nouus Constantinus, fideles in Christo imperatores, SERGIO sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo felicis huius vrbis, & vniuersali patriarchæ.

Οὐχ ἁλυργὶς, οὐκ αὐτοκράτορα σκῆπτρα, τὸ τῆς βασιλείας κοσμοῦσι τρόπαιον ὑπίσχυσιν κρά-

Nō purpura, nō arbitrariorū sceptra, regiæ potestatis tātū ornamētia adferre possūt;

Universidad de Deusto
Biblioteca

τ῀ν, ὡς πρᾶξις εὐσεβὴς, τὸν ἔπαινον οἰκοθεν ἔχεσα. ἐκεῖνα μὲν γὰρ τοῖς κρατοῦσι προσιθέμενα, ὑμνητέρους μόνους αὐτοῦ ἀποφαίνουσιν· αὕτη δὲ τοῖς οἰκείοις ἀγαθοῖς κοινωνὸν ἀπεργάζεται τὸν ὠφέλειαν. ἔνθεν ὁρμηθέντες πρὸς ὑμᾶς τῶν ἁπανταχοῦ γῆς ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν ἱερέων, ἢ ἄλλως πως ἐλαβεῖς πεπεισθημένων ᾗ πρόσταγμα, πρὸς τὸν παρόντα συνεφάκαμεν ἤδη νόμον, βαλείδα τε, καὶ ὡς ἄν τις φαίη, ἡμέλιον ἵνα τῆς ἡμετέρας εὐσεβοῦς τοῦτον νομοθεσίας ποιησώμεθα, ἐ δίκαιον ἀπαρχῆς προσαγαγεῖν τῷ θεσπότῃ καὶ σωτῆρι τῶν ὅλων Θεῷ. πλεῖστοι γὰρ τῶν ἐν τῷ θεοφιλεῖ κλήρῳ τοῦτης ἡμῶν τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος πόλεως, καὶ τῶν ἐν τοῖς διαγίοις μοναστηρίοις τὴν ἄσκησιν ποιουμένων, ἔτι ἢ καὶ Δι᾽ φόρων πόλεων ὁσιώτατοι πρόεδροι, ἐλαβεῖς τε κληρικοὶ, καὶ μοναχοὶ κατ᾽ αὐτὴν ἐνδημοῦντες, προσελθόντες ἐδίδαξαν ἡμᾶς, πινὰς τῶν ἡμετέρων εὐσεβῶν καταλιγορήσαντας νόμων, ἢ πρὸς αὐτὴν ὑπευθύνους αὐτοῦ ἔχοντες τὴν ἀλήθειαν, ἢ ἁπλῶς *ἐργολαβεῖν προαιροῦντας, πολιτικῆς προχείρως, ἢ ἐ στρατιωτικῆς ἁπλῶς δικαστηρίοις, ἁπλῶς σκοπεῖν τε μετ᾽ ὀσων ἀμοιβὰς τῶν ὕστερον φερομένας ὑποτίθεσθαι, καὶ ὡς αὐτοῖς δοκοῦσας ἴσως ὑπεχειν πινας· ἢ ὅτε φιλανθρωπότερον ἐκεῖ αὐτοῦ ἀμύνεσθαι δοκιμάσειεν, πρόσεδρείας ἱκανοδοσίαν εἰς πέντε πέντας, ἐ πλείονας χρήμασιν αὐτοῦ πείθαλλοντες· τῶν, παρ᾽ οἷς ἐν ἐλευθερίαις καθίστανται, κέρδους χάριν, ἢ πρὸς παθείας τῶν ἐγχειρούντων αὐτοῖς ἐπηρεάζειν, πρίεμένων τὸ δίκαιον. καὶ ταῦτα διδάσκοντες, ἐδέοντο ἃ κατ᾽ αὐτὸν ἔτω πλημμελημένων τῆς πρόσκλησης καὶ παρισαμένης ἡμῖν τυχεῖν διορθώσεως. ἡμεῖς γοῦν τὸ πρέπον καὶ τούτῳ τῇ σῇ μακαριότητι γέρας ὑπονέμοντες, λογισάμενοί τε τὸ ἐκ πάντων ὀφειλόμενον αἰδῶ, καὶ τῶν ἐπ᾽ αὐτοῖς πάλαι νενομοθετημένων, ἃ μὲν ὅπι τάττε καταλιπόντες, ἃ δὲ πρὸς τὸ *καλλίως ἔχειν ἡμῖν δεδοκιμασμένα μεταρυθμίσαντες· θεσπίζομεν, οὗ μὲν ἐν κλήρῳ καταλεγομένους τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος ἡμῶν πόλεως, καὶ οὗ ἐν αὐτῇ τὸν μονήρη βίον ἀνατεθεγμένους, ἧττον δὲ οὐδὲν καὶ οὗ κατ᾽ αὐτὴν ἐνδημοῦντας ὁσιωτάτους προέδρους, ἔτι γε μὴν ἐλαβεῖς κληρικούς τε καὶ μοναχοὺς τῶν ἐπαρχιῶν καὶ πόλεων, ὧν αἱ διοικήσεις ἐκ τὸν τὸν ἱερατικὸν τῆς σῆς μακαριότητος θρόνον τελῶσι, χρηματικὰς παρ᾽ οὐδενοσοῦν ἁπάντων ὑφισαμένους κινήσεις, πλὴ μόνῃ τῇ σῇ μακαριότητι, ἢ τοῖς ὅπι τάττω παρ᾽ αὐτῆς ἐρχομένοις ἃς ὁπολογίας πείθεσθαι, καθ᾽ ὧν ἔκλητος πρόσκλησις ἀπαντᾶν πρὸς τὴν αὐαβραμεῖσαν μακαριότητα, μήτε τῶν

*ἱερολαβεῖν

*καλλίως

*quantum actio pia, quæ laudem ex se ipsa cõsequitur. Nam illa quidẽ imperantibus accedẽtia, dũtaxat eos honoratiores efficiunt: hæc vero bonis propriis vtilitati publ. cõsulit. Vnde ad honorẽ vbiq; sitarum sanctißimarum ecclesiarũ, & sacerdotum, vel alio quo modo vestitu religioso indutorũ, impulsi, ad legem præsentẽ respeximus, vt eam pro limine, atq; vti quis dixerit, pro fundamẽto quodã nostræ piæ legislationis cõstituamus, & instar primitiarum domino ac seruatori vniuersorum Deo offeramꝰ. Cõplures. n. ex iis, qui in religioso clero huius nostræ regiæ vrbis, quæ dtuinitus custoditur, quiq; in religiosis monasteriis semet exercent, ac præterea diuersarũ ciuitatum sanctißꝰ præsides, religiosiq; clerici, & monachi degentes in vrbe, nos adeuntes edocuerũt; quosdã piis nostris legib. neglectis, ipsos vel reuera sibi obnoxios habentes, vel inique lites captare conantes, temere vel ad ciuilia, veletiã ad militaria tribunalia pertrahere, dareq; operã, vt magnis ductꝰ cũ iniuriis in custodias immittãtur, easq; pœnas sustineant, quas ipsis irrogare placet: vel quum mitius de iis statuere libitũ fuerit, satisdationes de*nõ deserendo iudicio ab eis exigere, plurimisque damnis eos adficere: illis interim, apud quos rei peragũtur, lucri causſa, vel adfectionis erga conãtes istos cõtumelioſe tractare, nullã iuris & æquitatis rationem habentibus. Atq; hæc edocẽtes obsecrabant, vt quæ in hunc modum in eos admitterẽtur, cõuenienter ex animi nostri sentẽtia corrigerẽtur. Nos igitur etiam in hoc honorẽ, quem paręſt, beatitudini tuæ tribuentes, & reuerentiã illis merito ab omnibus debitã ad animũ reuocantes, & olim de ipsis promulgata partim in eodẽ statu relinquẽtes, partim ad meliorẽ arbitratu nostro condicionẽ reformantes: sancimꝰ, vt quotquot in custoditæ diuinitus regiæq; vrbis nostræ clero cẽsentur, & qui solitariã in ea vitã amplexi sunt, itidẽg. cõmorantes in ea sanctißimi præsides, atq; etiã religiosi clerici & monachi prouinciarum & vrbium, quarum diœceses sub põtificia beatitudinis tuæ sede cõstitutæ sunt, si a quouis omniũ ciuili iudicio cõueniantur, apud tuam dumtaxat beatitudinẽ, & ab ea delegatos eius negotii respectu, causſas suas agant: aduersus quos si appellatio sequatur, ad beatitudinẽ ea tuã recurret: ita quidẽ, vt nec

*vel, de iudicio sistẽdo.

ὑπευθύνους αὐτοὺς ἔχειν οἰομένων, τολμώντων αὐτοῦ εἰς πολιτικὸν ἢ στρατιωτικὸν δικαστήριον ἕλκειν, μή τε μὴν τ῀ τοιαύτης δοχαῖς ἐφεστώτων, εἴ τινας τοιαύτας τύχοιεν *προσαγγελίας δεχόμενοι, ἁρπάζοντων αὐτοῦ τότε χαλεπὸν προσ᾽ ἑαυτοῦ ἀγαγεῖν· τ῀ τοῖς εὐσεβέσιν ἡμῶν νόμοις διωρισμένων ὅπι τε τῆς δικαστικῆς ἀσφαλείας, ὅπι τε τῷ μέτρῳ τῶν ἀποστόλων, αὐτοῖς φυλαττομένων ἑτέρων. εἰ δέ τινες ἑτέρας διοικήσεως ὁσιώτατοι πρόεδροι, ἢ ἐλαβεῖς κληρικοὶ, ἢ *μοναχικὸν μεταδιώκοντες βίον, κ῀ τῷ ἡμῶν ἀφιγμένοι παυδαίμονα πόλιν, παρ᾽ ὑπνοσῶν τ῀ πάντων χρηματικὰς ὑποστῆναι ἐναγωγὰς, θεσπίζομεν κ῀ τοῦτον, εἴγε βούλοιντο, παρὰ μόνῃ τῇ σῇ μακαριότητι τὸν ὅμοιον ἀποκλείεσθαι τρόπον, κ῀ μηκέτι τὸ λοιπὸν (ἔστω γὰρ τῆς πρώτης ἐπανορθώσεως νομοθεσίας) παρὰ τοῖς ἐνδοξοτάτοις ἅπασιν ὁπολογεῖσθαι τ῀ αἰατολικῶν ἱερῶν πρωτοθρόνων ὑπαρχοις. εἰ ἢ ὡς εἰκὸς πρὸς τὴν τῆς σῆς μακαριότητος ἀκρόασιν ἥκοιεν καθ᾽ ὑφύγοιεν, τὴν καὶ τῆς ἔσχατης πάλαι νενομοθετημένον, παρὰ τοῖς ἐνδοξοτάτοις τῶν αἰατολικῶν ἱερῶν πρωτοθρόνων ὑπάρχοις, ἢ παρ᾽ ᾧ σὶ᾽ αὐ ἑτέρῳ κελεύσωμεν, ὑπωσανῶν· καὶ τοὺς ὁπολογίας τοῖς ἐγκαλοῦσι πειθέσθω· Φυλαττομένων

*δικαστηρίων δηλαδὴ ἐ τούτοις τ῀, ἅπερ ὅπι τε τῆς τῶν *δικημένων ἀσφαλείας, ἐπί τε τῇ συμμετρίᾳ τῶν ἀποστόλων οἱ παλαιοὶ διορίζουσι νόμοι. τοῖς μέντοι διαφωνουμένοις ἐκκλησιαστικῆς ὁποκρίσεσι, καὶ τοῖς πρὸς πρεσβείαν ἐκκλησίας, ἢ πόλεως, ἢ προέδρᾳ χειροτονίαν, κ῀ τοῦτοις ἡμῶν ἀφιγμένοις τὴν θεοφύλακτον πόλιν, ἀκριβοτόμητα τὰ πάλαι πρὸς αὐτῶν νενομοθετημένα φυλάττομεν. ἐφ᾽ ὧν δὲ ἡμάτων ἐναγωγὰς ὑφίσασθαι οὗ τοιούτοις οἱ ἡμέτεροι διορίζουσι νόμοι, καὶ *ἐπ᾽ αὐτῶν τὴν διαφορὰν ἐ παρέντων ἐκτείνομεν νόμοι. οἱ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν ὁσιώτατοι πρόεδροι, πρὸς δὲ γε κ῀ οἱ κατ᾽ αὐτὰς ἐν κλήρῳ καταλεγόμενοι, καὶ οἱ τὴν ἄσκησιν ἐν αὐτοῖς μετιόντες, κἀκεῖσε διάγοντες, παρ᾽ ἐκείνοις, ὧν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν καθεσταῖσι, τὰς δίκας ὅπι τῆς χρηματικῆς ὑφέξουσι δίκης, τῆς ὁμοίας καὶ ἐπ᾽ αὐτοῖς φυλαττομένης παρατηρήσεως, ὅπι τε τῇ τ῀ ἀποστόλων ποσότητι, ὅπι τε τῷ τρόπῳ τῶν δικαστικῶν ἀσφαλειῶν· τῆς κ῀ τῶν κεκλησομένων ἐφέσεως, εἰ μὲν ὑπίσκοπος ἐ ὁ ψηφισάμενος εἴη, παρὰ τῷ τὸν μητροπολιτικὸν ἐκείνης τῆς ἐπαρχίας ἐπέχοντι θρόνον γυμναζομένης· εἰ δὲ μητροπολίτης ὁ δικάζας ἔσοιτο, παρὰ τῷ ἀγιωτάτῳ πατριάρχῃ τῆς αὐτοῦ διοικήσεως· πλὴ εἰ μὴ καθ᾽ ἡμετέραν κέλευσιν εἰς τὴν τῆς ὑποθέσεως παρεμπίπτοντος, οὗ ὅπι τ῀ τὸ κειμένης *εἰς ἀρχοντα κρατεῖν βούλομεθα νόμος. *ἄρχοντα ἧ ὅλως πολι-

*παραιτιλίας

*μοναχικῶν

*δικαστηρίων

*ἐπ᾽ αὐτῶν

*εἰς ἄρχοντα

vt nec illi, qui eos se habere sibi obnoxios putãt ad ciuile vel militare tribunal ipsos audeant trahere; nec qui magistratus eius modi gerũt si forte res ad eos eiusmodi deferantur, ipsos ad se perducere hoc nomine præsumãt: iis interim, quæ piis nostris legibus statuta sunt tã de iudiciaris cautionib. quã de modo sportularũ, inuiolabiliter seruãdis. Quod si qui alterũ diœcesis sanctißimi præsides, vel religiosi clerici, vel monachicæ vitæ sectatores, ad felicißimã vrbẽ nostrã venientes, a quocumq; ciuiliter conuenti fuerint: sancimus, vt & hi, si velint, apud tuam dumtaxat beatitudinem eodẽ modo respondeãt, nec in posterum amplius (hoc. n. in legislatione pristina corrigimus) inuiti apud glorioſißimos sacrorũ prætoriorũ Oriẽtis præfectos caussas suas agãt. Sin ad tuæ beatitudinis audientiã, ceu par erat, minime confugerint, tũ vero secundũ illud statutum pristinũ, apud glorioſißimos sacrorũ prætoriorum Orientis præfectos, vel apud quẽ alium iusserimus, cõpareant, seq; aduersus accusatores defendant: seruandis videlic. in horũ quoque personis iis, quæ de iudiciaris cautionib. deq; modo sportularũ leges priscæ sanciunt. Illis tamẽ, qui resſõnionibus ecclesiasticis inseruiũt, & qui propter legationẽ ecclesiæ vel ciuitatis, aut propter ordinationẽ præsulis, in hanc nostram diuinitus custoditã vrbẽ veniunt, illibatæ seruamꝰ ea, quæ iã olim de ipsis statuta sũt. In quibus autẽ casibus tales conueniri posſe leges nostræ sanciunt, in iis & præsentis legis beneficiũ extendimus. Prouinciarũ vero sanctißꝰ. antiſtites, & earumdẽ præterea clerici, & qui solitariã in eis exercitationem obeunt, atque ibidẽ degunt, corã illis, sub quorum iurisdictione constituti sunt, in causſis ciuilibus conuenientur, obseruatione simili & in his retinenda, quod sportularum quantitatem adtinet, ac modum iudiciariarum cautionum: interposita aduersus ea, quæ iudicata fuerint, appellatione, si quidẽ episcopus eſt, qui pronuntiauit, apud eius prouinciæ metropolitanũ exercenda: sin metropolitanus eſt, qui de lite cognouit; apud sanctißimũ diœcesis suæ patriarcham: nisi forte iussu nostro quispiã causſæ cognitionẽ acceperit. Nã si tale quid incidat, vsitatas ac hoc leges obtinere vigorẽ suũ volumus. Omnino vero ci-

l. 25. C. de epiſc. & cler.
l. 13. C. de epiſc. audient.

* aphoriſionarios intelligit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

* δικαιότερον μὲν ἡ πρακτικὴ, * ὑπίσχνον δίκλω ἀφαιρεῖσθαι, ἢ τῷ αὐτῆς κρίσιν ἀναψηλαφᾶν, ἢ σκέψασθαι τούτῳ προσδιδόναι, ἀδὲ ἐξ τούτῳ ἡμῶν τὴν θεοφύλακτον πόλιν, ἀδὲ καθ' ἕτερον τινα τρόπον τῆς ἄνωθεν προσδεδομένης ἡμῖν πολιτείας βεβλόμεθα, ἀπρεπὲς τοῦτο ἡγησάμενοι, καὶ τὸν παλαιὸν καὶ θεῖ τοῦτο τὸ μέρος ἐπανορθούμεθα νόμον· τῶν κεκινημένων σκέψασθαι, εἰ μὲν τὰ μέρη τοῖς διαπεπαυμένοις ἐφησυχάσωσι, πρόνοια τοῦ κρίνοντος ἐπαναγομένων· εἰ δέ τις ἔφεσις προσκολουθήσει, φροντίδι τοῦ τῶν δικάτων σκοπέροντος ψῆφον· προδήλως τῶν τοῖς ἡμετέροις διηγορευμένων νόμοις, ὅτι τοῖς ἐναγωγὰς προσὶ κληρικῶν ὑφισταμένοις λαικοῖς, τὴν ἰδίαν ἐχόντων ἰσχύν. τὸ δὲ γε ἐφ', τὸ χρεῶν τὸν ἄκρατα τοῦ ῥοῦ μεταδιώκειν φόρον. εἰ δέ πρὸς ἐγκλήματα φέροιτο τὰ ἐπαγόμενα ἐπαγωγίμα τινι τῶν ἱερωμένων προσώπων, καὶ τῆς τῆς, καὶ ἑτέρας εἴπερ διοικήσεως, προσὶ τῇ σῇ μακαριότητι καὶ μόνῃ, καὶ τοῖς παρ' αὐτῆς ὁρισθεῖσιν, τὴν τούτων ἐξέτασιν προσήκει γενέσθαι, καὶ τῆς ἐξ τῶν τοιούτων προσληψίμης κατηγορίας φανερᾶς γινομένης, ἢ συνομολογουμένων πολλάκις ἐκείνων τὰ, ἐφ' οἷς κατηγορεῖται, ἢ νομίμως διελεγχομένων, τὴν καλῶς ἔχειν φαινομένην τῇ σῇ μακαριότητι τοῖς ἡμαρτηκόσι δεικνυμένοις κατὰ τοῦ θείους κανόνας ἐπάγειν τομήν. εἰ δέ γε νομίσει σοφροτέρας ἐπεξελθόσεως ἄξιον καθεστάναι τὸν κεκινημένον, πρωικαῦτα τὸν τοιοῦτον προσῆκεν σῆς μακαριότητι τοῦ προκειμένου κελεύσαι γενέσθαι σχήματος, καὶ τοῖς πολιτικοῖς ἄρχουσι προσδιδόναι, τὰς τοῖς ἡμετέροις διωρισμένας νόμοις ζημιώσεις ὑποσχησόμενον· τῶν ὁμοίων καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δεῖ τοῖς ἐγκληματικοῖς φυλαττομένων ζητήσεων. ὥστε τῶν προδηλουμένων ἕκαστον ὑπὸ κατηγορίαν γινόμενον, παρ' ἐκείνῳ τὰς δίκας ὑπέχειν, ὑφ' ὃν αὐτὸν τεταχθαι συμβαίνει, καὶ τῷ ὅτι τοῖς αὐτοῦ προσλημμελήσασι φαινομένοις ἐπεξέλθοσιν κατὰ τὸν προσαναφερόμενον ὑφίστασθαι τρόπον, τῶν ὑποθέσεων τῶν ἤδη, ὡς εἰκὸς, περαίνειν ἐν πολιτικοῖς ἢ στρατιωτικοῖς δικαστηρίοις ἐν γράμμασι δεξαμένων, ἐν τῷδε τε καὶ κατὰ χώραν, κατὰ ὁσιωτάτων προέδρων, ἢ θεοφιλῶν κληρικῶν τε καὶ μοναχῶν, ἢ ἄλλως πως ἱερωμένων προσώπων, ἐκεῖσε τοὺς τέρας ἀγομένων· δηλαδὴ τῆς ἐκ τῆς ἐφέσεως τοῖς αἰρομένοις ἡδικῆσθαι. Διὰ τῶν ἐκεῖσε ψηφισθησομένων οὐκ ἀναιρουμένης βοηθείας. τὸν γὰρ παρόντα θεῖον ἡμῶν νόμον ex Kalendis Aprilis τῆς ἐνεστώσης δευτέρας ὑπινεμήσεως, ἐς εἰς τὸν

uilē, aut militarē magistratum, litem ad episcopū pertinentem, ad se remittere, vel eius sententiā retractare, vel eam exsequtioni tradere, nec in hac felicissima vrbe nostra, nec in alio quoquam loco cælitus traditæ nobis reipublicæ volumus; indecorum hoc arbitrati, legemque priscam in hac etiam parte corrigimus: rebus iudicatis ad exsequutionem, siquidem ipsæ partes decretis adquieuerint, iudicis prouidentia perducendis; sin appellatio quædam sequuta fuerit, eius cura, qui secundam sententiam profert: iis haud dubie, quæ legibus nostris sancita sunt de laicis, qui a clericis cōueniuntur, robur suum obtinentibus. Id autem est, quod actorem rei forum sequi oporteat. Si vero ad crimina tendant, quæ huic alicui sacerdotali personæ inferūtur: siue ea sit diœcesis, siue alterius, vt apud solam beatitudinem tuam, & ab ea delegatos, eorum examinatio procedat, sancimus; vtique si accusatio aduersus tales instituta, liquido probetur, vel ipsismet ea sæpenumero cōfitentibus, de quib. accusantur, vel legitime conuictis, ea sententia secundum sacros canones in facinoris conuictos feratur, quæ beatitudini tuæ iusta & æqua videbitur. Quod si putauerit eum, de quo sententia fertur, acriore dignum exsequutione; tum vero eiusmodi hominem a beatitudine tua spoliari habitu, quo indutus est, ac magistratibus ciuilibus tradi iubemus, statuta legibus nostris supplicia luiturum: consimilibus obseruandis etiam per prouincias, in quæstionibus criminalibus. Nimirum vt quilibet ex indicatis hactenus personis, si accusetur, apud illum reus peragatur, sub quo forte cōstitutus est; & pœnam delictorum, quæ cōmisisse videbitur, eo, quo relatum est, modo sustineat; causis iis, quæ iam in ciuilib. aut militaribus iudiciis exordium in scriptis ceperunt, tam heic, quā in agro, citra sanctissimos præsules, aut religiosos clericos, atque monachos, vel personas aliogui sacris initiatas ibidem sistendis: ita tamen, vt iis, qui per sententias istic ferendas iniuriam sibi fieri putauerint, ad appellationis auxilium non admittatur. Hanc enim sacram legem nostram ex Kalendis Aprilis præsentis secundæ indictionis, ac in omnem

* ἑτέρους ἐξῆς ἅπαντα καὶ διλωνεκῆ χρόνον κελεύομεν κεκρατεῖν, τῶν * ἑτέρων πεφιλοτιμημένων προνομίων τῇ τε καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῖς λοιποῖς, καὶ τοῖς ὁσιωτάτοις * αὐτῶν προέδροις, κληρικοῖς τε καὶ μοναχοῖς, καὶ ἑτέρως πως ἱερωμένοις προσώποις, τὴν ἰδίαν ἐχόντων ἰσχύν. τὰ τοίνυν παραχθέντα ἡμῖν, καὶ διὰ τοῦδε τοῦ θείου ἡμῶν γράμματος δηλούμενα νόμος, ἡ σὴ μακαριότης, καὶ οἱ μετ' αὐτὴν τοῦ κατ' αὐτὴν προκαθησόμενοι θρόνου, καὶ οἱ τῶν πόλεων ὁσιώτατοι προέδροι, καὶ οἱ τοῖς πολιτικοῖς καὶ στρατιωτικοῖς ἐφεστῶτες ἀρχαῖς, καὶ οἱ τετιμημένοι καθ' ὑπουργεῖν τεταγμένοι, ἔργῳ καὶ πέρᾳ παραδοῦναι καὶ παραφυλάξαι ἀπαιτήσατε· τοῦτο τὰ παρ' ἡμῶν νενομοθετημένα παραβαίνοντος, ἢ παραβαθῆναι συγχωροῦντος, εἰ μὲν τῶν ἱερέων τις εἴη, κίνησιν ἡμῶν ὑφορωμένου δικαίαν· εἰ δὲ πολιτικὸν ἢ στρατιωτικὸν αὐτὸν ἐρχὸν διανύειν συμβαίνει, πρὸς τῇ τῆς ἀρχῆς ἐκπλώσει καὶ πενῖν viginti librarum auri ὑποσησομένου· εἰ δὲ τῶν τὴν ὑπουργίαν νεμόντων καθεζήκει, πὸς εἰς σῶμα ὑπομένοντος πληγάς. Diuinitas te seruet per multos annos sanctissime ac beatissime pater. ἐρρώσθη καλούδαις Ἀπριλλίαις ιϛ, βασιλέως Ἡρακλείου ϛ δισεβεστάτου ἔτους ιθ, καὶ Ἡρακλείου νέου Κωνσταντίνου ἔτους ζ.

* ἐξήκοντα λίτρων χρυσοῦ

τὸ θεῖον σοῦ φιλάξη δόλη πολλὰς χρόνους ἀμέμπτως & μακαριώτατε πάτερ.

in omnē deinceps perpetuitatē valere iubemus: indultis alioqui priuilegiis tum sanctissimæ apud nos ecclesiæ, sicut & ceteris ecclesiis, tum pissimis earum præsidibus, & clericis, atque monachis, & personis alio quo modo initiatis, vigorem suum obtinētibus. Quæ igitur visa nobis sunt, pergs sacram legem hanc nostram generalē exponunt, tam beatitudo tua, quam qui post eā sedi eius præeruut, ciuitatumg sanctissimi præsules, & qui ciuiles ac militares magistratus gerunt, quigs vt illis inseruiant, quocumg modo sunt constituti, exequutioni reapse tradere, atg observare studeant: eo, qui a nobis promulgata trāsgreditur, aut violari permittit, si de numero sacerdotum sit, iustam indignationem nostram formidaturo: sin magistratum ciuilem vel militarem forte gerit, præter amissionem eius officii & magistratus, etiam viginti librarū auri multā subituro: si denigs aparitorū in ordine cōsistit, corporis supplicia laturo. Diuinitas te seruet per multos annos sanctiss. ac beatissime pater. Dat. XII Kalend. Aprileis, imperii Heraclii piissimi anno XIX, & Heraclii noui Constantini anno XVII.

B. Περὶ τοῦ, ὡρισμένου εἶναι τὸν ἀριθμὸν τῶν κληρικῶν τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῆς ἁγίας θεοτόκου ἐν Βλαχέρναις ἱερωμένης· ἐπὶ μιᾶς & τῶν ἐν τοῖς ὀφφικίοις ἐξυπηρετημένων τῇ τε εἰρημένῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ.

II. Quod definitus esse debeat numerus clericorum sanctissimæ maioris ecclesiæ Constantinopolitanæ, sanctæque Deiperæ, quæ in Blachernis colitur; itidemque illorum, qui in officiis inseruiunt, tā indicatæ maiori ecclesiæ, quā sanctissimo patriarchæ.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ ΦΛΑΒΙΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, πιστὸς ἐν Χριστῷ, ἡμερώτατος, μέγας & εὐεργέτης, εἰρηνικὸς, Ἀλαμανικὸς, Γοτθικὸς, Φραγγικὸς, Γερμανικὸς, * Ἀτπικὸς, Ἀλανικὸς, Οὐανδαλικὸς, Ἀφρικανὸς, Ἐρουλικὸς, Γηπεδικὸς, Εὐσεβὴς, Εὐτυχὴς, ἔνδοξος, νικητὴς, τροπαιοῦχος, ἀεισέβαστος, αὔγουστος, ΣΕΡΓΙΩ τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ ταύτης τῆς εὐδαίμονος πόλεως, & οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ.

Καὶ τοῖς ἄλλοις καταλληλον καὶ ἁρμοδίαν ἐπάγεσθαι τάξιν, χρήσιμόν τε καὶ ἐπαινούμενον, οἷα τῆς ἀμεταίας ὑπιβολούσης ἀεὶ, καὶ τὰ καλῶς εἶναί τε καὶ κρατεῖν ὀφείλοντα περιπούσης * τῇ ἱερατικῇ καταστάσει τε καὶ βαλουσύσης, εἰς ἀπεξεπῆ τε φερούσης σύγχυσιν, καὶ διαφερόντως τῶν * ἱερῶν καταστα-

* Ἀτπικὸς, * Attico.

Universidad de Deusto
Biblioteca

σιν, ἵν' ὅπῃ σεμνότητι καὶ ὑπεξίᾳ σωζεσθαί τε καὶ ἐξαρχῆς ἐκ θείας ἐξορισθεῖσα σεννοίας, ἔξω τοῦ καθεστῶτος εἶναι σὺν ἀσύμφορον μόνον, ἀλλὰ καὶ σφόδρα σεβάλογον. οὐκοῦν εἰκότως καὶ ἡ νῦν δοκιμασθεῖσα σεβὰ τῆς σῆς μακαριότητος, ὀρθῶς τῆς τε ἀκολούθου ἐξέτασις ἐσχασμένης, καὶ τῶν σεαγμάτων αὐτῶν, καὶ οἷς ἐδόκει σοι σεῖς τὸ σεφανὲς τῆς ἀμωμήτου σίστεως ἡμῶν φερομένης, σὺν ὀλίγῳ σρόσθεν σεσιέμεθα. ἐσεὶ καὶ ὁ σαῖς σοφῶς, καὶ καλὰ λίαν καθιστήσας, μέτρῳ ἵνι τὰ ὄντα σαρεγγυᾶν διδόκησεν, ὡς μηδὲ ἐν ἐνδεῖν τι τούτοις, μηδὲ σροθήκην ἑτέραν σπιδέχεσθαι. αὐήγαγε γὰρ ἡμῖν, σὺν ἐν τῷ κλήρῳ τῆς κατ' αὐτὸν ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας ἀναφερομένους, ὁρῶντας εἰς σολλὸν ἐξελθεῖν ἀμετρίαν τὸν τῶν ὑλαβῶν σρεσβυτέρων, καὶ τῶν ἄλλων, τῶν ἐν διαφόροις βαθμοῖς θεοφιλῶν κληρικῶν ἀριθμόν· ὥστε τῶν μὲν σρεσβυτέρων ἂς συνθρόνους ξενοχωρεῖσθαι καθέδρας, ὡς σολλάκις ἴνας καὶ σλείους τῶν ἱερατεύειν ἐξελησαντων, ὑσὸ τῶν σρὸ αὐτῶν ἐξωθουμένους, ἐρυθριῶντας ἀσέναι· καὶ τὰ ἕδρια δὲ τῶν ὑλαβῶν διακόνων ὁμοίως τοῖς σλείοσιν σὺν δρκεῖν· ἔτι δὲ καὶ λογιζομένους τὰ σεάγματα τῆς αὐτῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας σπιδόσεσιν ὑσερβαλλούσας σεφορτισμένα, μυρίοις μὲν, διὰ τὰ ὥρας ἑκάστης γινομένην δαπάνην χορηγίαν, ἑτέρωις δὲ σάλιν, ἐξ ἀσαραιτήτων σωζηκῶν, καὶ διαθηκῶν, ἄλλων τε καὶ διαφόρων αἰτιῶν σεριούσης· ἐν γράμμασιν αὐτοῦ, καὶ γραμμάτων χωρὶς δεηθῆναι τῆς σῆς μακαριότητος, σώτε σεισθῆναι τὰ ὰδειαν. αὐτὰ τε τοὺς σεάγμασι τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ὁρῶσιν οὐ μετρίαν τοῦτο σωσιούγειν βοηθειαν, ὀνησμίαν τε μείζονα καὶ ὀλυξίαν τῷ κλήρῳ σεσγίνεσθαι, τὰ καλῶς ἔχειν αὐτὴ δόξασαν διατύσωσιν σοιήσασθαι· ὅτε τὸν Ἰουστινιανοῦ τοῦ φ ὑλαβοῦς λήξεως νόμον, ὃν χρόνων ἴνων διὰ τῆς ἐναντίας τῶν σεαγμάτων ὀχολάσουσι χρήσεως, οὔτε τὸ σοσὸν τῶν νεῶ ὄντων θεοφιλῶν . . . . . εἰς τὸν ἑσσεῖα χρόνον μεταδιώκουσιν. τέως μὲν γὰρ διατυσῶσι σὺν ἐν ἑκάστῳ ταγματι πλουσῖτας κῷ τὰ ἁγιωτάτῳ μεγάλῳ ἐκκλησίαν, ὁσσους αὐσοῦ εἶναι συμβέβηκε, μόνον ἐφ' ἧς ὑσάρχωσι νεῶ τῶν σεσώσων σοσότητος, μηδενὸς αὐτοῖς ὡς ἔτυχεν ἑτέρου σροτιθεμένου, ἕως ἂν σεσκόσοντος τοῦ χρόνου, τὸν μὲν κατάλογον τῶν θεοφιλῶν σρεσβυτέρων, εἰς π· τῶν δὲ διακόνων, ἀρρένων μὲν, εἰς ρ ν· ἠλείων δὲ διακονισσῶν, εἰς μ· καὶ τῶν ὑσοδιακόνων, εἰς ο· καὶ τῶν ἀναγνωστῶν, εἰς ρξ· ψαλτῶν δὲ, εἰς κε· καὶ πυλω-

θεοφιλῶν κληρικῶν

tum sacerdotalem, quẽ in honestate bonoq; ordine consistentẽ, & ab initio diuina inuentũ prouidentia, a cõdicione sua exorbitare, non modo noxium, sed etiã vehemẽter absurdum est. Quamobrem merito abstua examinata beatitudine, quæ rectè congruum ordinẽ, & ipsas res adtigit, propeq; ad inculpatæ fidei nostræ dignitatẽ accedit, haud abs re amplectimur: quandoquidẽ & illi, qui omnia sapienter, & valde bona cõdidit, modo quodam res in ortũ producere placuit; vt ne quidquam eis deesset, nec aliud veluti additamentũ adpendicẽve reciperent. Rettulit. n. nobis eos, qui clero creditæ sibi sanctissimæ maioris ecclesiæ contnentur, videtes ad magnã quam dã immẽsitatem progredi reuerendorum presbyterorũ, & aliorum in diuersis gradib. religiosorum clericorum numerum, adeo quidẽ, vt sedes presbyterorum cõmunes artentur, & sæpenumero cõplures sacerdotale munus obire volentes, ab iis exclusi, qui antevenerãt, cum pudore discedant: itidẽq; religiosorum diaconorũ statio pluribus nõ sufficiat: & præterea reuocãtes ad animũ, res eiusdẽ sanctissimæ ecclesiæ nimiis erogationibus grauatas, infinitis quidẽ propter expensas pias, quæ singulis horis fiũt & rursus aliis, quæ ex pactionib. recusationem nullã admittentibus, & ex testamentis, aliisq; diuersis caussis proficiscuntur: eos igitur tã in scriptis, quam sine scriptis beatitudinẽ tuã obsecrasse, hanc vti licentiam coerceret. Quũq; deprænderet ipsa, nõ parum hoc adumẽti sanctissimæ ecclesiæ rebus adferre, matusq; decus & ordinẽ inde meliorem clero accedere: dispositionem fecisse, quæ sibi visa fuerit belle habitura: neq; Iustiniani piæ memoriæ principis legẽ, quæ ab aliquo iã tempore propter diuersum rerum vsum exspirauit, neq; numerũ religiosorum clericorum, qui nunc sunt, in posterum sequẽdo. Dumtaxat. n. disposuisse, vt qui singulis ordinibus cõtinentur apud sanctissimam maiorem ecclesiam, quotquot illi tamdem sint, in eo personarum numero, quo nunc sunt, maneant: nec quisquam temere eis adiiciatur, donec progressu temporis religiosorum quidem presbyterorum catalogus, ad LXXX; diaconorũ vero, marium ad CL; feminarum diaconissarum, ad XL; subdiaconorum, ad LXX; lectorum, ad CLX; cantorum, ad XXV; ostiariorum, ad LXXV, quacumque

ξῶν, ἃς οἶδε, ἐξ οἱασσῦν σεισθῆναι συμβαίη σροφάσεως· μηδενὸς ἑτέρου, σλὴν τῶν ἐν ἑκάστῳ τάγματι λεγομένων σρωτοκληρίων, τῶν μὴ τῷ τεταγμένῳ τριετίαν τὸ μέτρον ἀζιωμένων, τούτοις ἐγκατελεγμένου, σρὶν αὖ τὸ ῥηθὲν * ἐκλείψοι μέτρον, καθάσερ εἰκὸς ἐστιν, ἐλασσούμενον. σλὴν καὶ σὰ ἀκωλύτως αὐτοῖς αὐτεισάγεσθαι τοσοῦτον, ὅσον τὸ μνημονευθὲν μέτρον ἀναπληροῖ σροσιθέμενον· καὶ τούτου σλέον ἀδὲν οὐδενὸς, καθ' οἱονδήσοτε τρόσον, σροσιθέμενου. εἰ μή σου τις διὰ σερβάλλουσαν αὔξησιν τοῖς σράγμασι σεσιγνομένῃ τῆς αὐτῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, δι' ὧν αὐτὴ σρόσκειται σραγμάτων ἐν δωρεαῖς, ἢ διαθήκαις, μὴ τῆς τῶν ἱερῶν κανόνων σαραφυλάξεως, τινι τῶν σεσθηκευομένων σωαριθμηθῇ ταγμάτων, ἢ ἐφ' ἑτέρῳ σροσώσῳ τοῦτο γίνεσθαι σαρασκεύασῃ. τοιοῦτον γὰρ σροείοντος, διά τε τὴν ὑσερβᾶσαν σεσθησιν, καὶ τὸ τῆς ὠφελείας μέγεθος, ἐφικτὸν εἶναι τὸ σεαγμένον σλεονάζεσθαι μέτρον. καὶ τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σροσώσων ἔτι σλεονάζοντος, εἴ τις τοιαύτη γένοιτο σρόφασις, τὴν σεσθήκην σλησιάζειν σὺν ἀναγκάζειν ἡγήσασθαι. καὶ τῶν λεγομένων δὲ ἐσιταγμάτων σὺν εἰς εὔθετον χωρηζάντων τὸ σλῆθος, δεῖν ἡγήσασθαι καὶ τοῦτο μηδαμῶς καταλιπεῖν ἀδιόρθωτον, τὴν καινὴν τῶν ὑλαβῶν κληρικῶν γνώμην οὐχ ἧσσον τῆς σῆς μακαριότητος εἰς τοῦτο σωσρεχούσαν σλησμονῆς. ὅθεν καὶ τῶν ἐν τοῖς αὐτοῖς σλαίσμασι σεσσώσων, ἐφ' οὕσσερ εἰσὶν ἀριθμοῦ μὴ ὄντων, ἕτερον μὴ αὐτοῖς ἐξ οὐδεμιᾶς ἀφορμῆς ἢ σλεονέξιας σεσγίνεσθαι διατυσῶσαι· τοῦ χρόνου ἢ σεσιόντος, ἐσειδὰν συμβαίη σὺν ἐν ἑκάσῃ τάξει τὴν εὖ ἔχουσαν ὑσερβαλεῖν συμμετρίαν. τῶν δὲ φώσαι, σὺν μὴν θεοφιλεῖς συγκέλλους εἰς δύο τὸν ἀριθμὸν σεισθῆναι, καγκελαρίους δὲ εἰς ι Θ, σκρίνους δὲ εἰς ι, ῥεφερενδαρίους δὲ εἰς ι Θ, νοταρίους δὲ εἰς μ, σκευοφύλακας δὲ, σρεσβυτέρους μὴν δ, διακόνους δὲ ς, ἀναγνῶστας δὲ δύο, τρόσοις ἅσσασιν ὅσι τῆς αὐτῆς σοσότητος διαμελεῖν, μηδενὸς αὐτοῖς καθ' οἱονδήσοτε σροσιθεμένου τρόσου· σεφύλον ὄν, ὡς γύρου κατὰ τὸ εἰκὸς ἐν τοῖς εἰρημένοις διατάγμασιν ἐνδέοντος τοῦ μέτρου, τὰ σρὸς μόνῳ ἑκάστου τούτων ἀναπληρῶσιν ἀκωλύτως αὐτεισυχθήσεσθαι σεσσώσσα. Καὶ σεῖ τοῦ ἐν Βλαχέρναις δὲ σεβασμίου οἴκου τῆς ἀχράντου δεσσοίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας ὁμοίως σωιδεῖν, καὶ ἐσ' ἐκείνῳ τὰ σεφρονισμένα διατυσῶσαι· ὥσσε τοῖς νεῶ οὖσι κατὰ τὸν εἰρημένον ἔνδοξον οἶκον τῶν κληρικῶν

* εἰλείψοι

Primicerii.

*nimirum quibus officia seu dignitates continentur.

*hi sunt vrbis ecclesiæ custodes.

cumq; tamdẽ ex causa redigatur: alio nemine, præter eos, qui quolibet in ordine primiceriі dicũtur, quiq; post cõstitutũ triennĩ altiꝰ prouehuntur, his allegendo prius, quã numerus indicatus defecerit, ceu verisimile est, deminutus. Quippe tunc nemine prohibente tot eorũ locosubstituẽdos, quotquot additi numerum, cuius mentio facta est, implent: nec vlterius quemquam, quocũq; modo, admittendum. Nisi quis forte propter eximium incrementum, quod facultatib. eiusdem sanctissimæ ecclesiæ per cõcessas ab ipso res in donationib. vel testamentis cũ obseruatione sacrorum canonũ, accesserit in aliquẽ prædictorum ordinum receptꝰ fuerit, vel alteri personæ hoc impetrauerit. Quippe si hoc vsuueniat, tãobeius propositi pietatẽ, quam magnitudinem emolumenti, permitti posse, vt numerus ille cõstitutus adaugeatur. Quod si ita sit, & numerus personarum adhucabundet, eiusmodi accedente caussa non necessarium tibi visũ esse, adiectionẽ inhiberi. Præterea quũ illi etiã ordines, qui superiores adpellãtur, vltra iustam multitudinem excreuerint; ne idquidem incorrectũ relinquendum existimasse, quum beatitudo tua sciret, in hoc cõmune religiosorum clericorũ sententiam secum omnino conuenire. Quamobrẽ disposuisse, vt horũ etiã ordinum personis, in quo numero sunt, manentib. alius eis ex occasione nulla, nec prætextu adiiciatur: sed progressu dumtaxat temporis, vbicontigerit aliquid de iusto cõstitutorum in quolibet ordine numero decessisse. Videlicet, vbi religiosorum Syncellorũ numerus ad duos redactus fuerit; Cancellariorũ, ad XII; Defensorum, ad X; Referendariorum, ad XII; Notariorũ, ad XL; * Scenophylacum, qui Presbyteri sint, ad IIII, qui diaconi, ad VI; qui lectores, ad duos: omnibus modis hunc numerũ retinendum, nec eis quemquã vlla ratione adiicĩedum: quum interim sit manifestum, si numerus hic in ordinibus hisce prædictis forte deficiat; eas dumtaxat personas citra vllum impedimentum substituendas, quæ cuiuslibet horum locũ impleant. Cõsimiliter etiam te de religiosa & dei illibatæ dominæ nostræ Deiparæ, perpetuæque virginis Mariæ, quæ in Blachernis est sita, disposuisse; ac de illa quoque his paria disposuisse: nimirum vt clericorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

τάγμασι μηδεμίαν ἐπεισάγεσθαι προσθήκην. τῶν δὲ πρεσβυτέρων εἰς ιϛ, καὶ διακόνων, ἀρρένων μὲν εἰς ιη, θηλείων δὲ διακονισσῶν εἰς ς, ὑποδιακόνων εἰς η, ἀναγνωστῶν εἰς κ, ψαλτῶν εἰς δ, πυλωρῶν εἰς ς τῷ χρόνῳ σωτελουμένων, ἐν ἐκείνῳ λοιπὸν τῷ μέτρῳ μένειν τε καὶ βλαστάνειν συνέσεσθαι δὲ τούτου, καθ' οἱανδήποτε προφάσιν, (μόνης κἀκείνης ὑπειλημμένης διὰ τὸ μεῖζον ὄφελος τῆς ἁγιωτάτης [μεγάλης] ἐκκλησίας ἐπωφελήσεως) πλημμελοῦντα τῶν προσηκόντων γίνεσθαι. ἤτησέ τε ἡμᾶς ἡ σὴ μακαριότης, θείῳ πραγματικῷ τύπῳ τὰ οὕτω καλῶς τε καὶ θεοφιλῶς δοκιμασθέντα παρ' αὐτῆς, βέβαια καταστῆσαι· ἐπειδὴ γίνωσκόμενον ἐστιν, ὡς οἱ τὰ τοιαῦτα θηρώμενοι οὐ ζήλῳ θείῳ, τοῦ δὲ πλείονος ὀρεγόμενοι, ὑπισχνοῦνται· καὶ πλειόνων δικτηρίων ὄντων κατὰ ταὐτὸν τῶν βασιλίδα πόλιν, τὰ ἱερὰ καταγράφειν ἀξιούντες, μόνου κέρδους ἀφορμῶν καὶ προφάσιν τῶν εἰς τὸ θεῖον λειτουργίαν καὶ ὑπηρεσίαν ποιεῖσθαι σπουδάζουσι· θεσπίζομεν, τὰ καλῶς τε καὶ ἐπωφελῶς πρός τε τὸ τῆς ὀρθῆς ἡμῶν πίστεως προφανές, καὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς κατὰ τῶν μακαριότητος τῶν σῶν ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, δοκιμασθέντα τε καὶ ψηφισθέντα, τὸ βέβαιον καὶ ἀβράγες ὑπὸ πάντας οὕτω ἐφεξῆς χρόνους καὶ ἐκ τῶν παρόντων θείων ἡμῶν συλλαβῶν ἔχειν. καὶ πολὺ αὖ οὕτω μᾶλλον πρεσβυτέρους ὡς π, διακόνους δὲ εἰς ρν, θηλείας δὲ διακονίσσας εἰς μ, ὑποδιακόνους εἰς ο, ἀναγνώστας εἰς ρξ, ψάλτας εἰς κε, πυλωροὺς εἰς οε, πλειοῦσθαι τὸν ἀριθμὸν, πολὺ μόνων τῶν κατὰ καιρὸν περιμικηλίων, μηδένα τούτοις μηδαμῶς μηδὲ ἐντίθεσθαι, μηδὲ χειροτονίαν γίνεσθαι, χωρὶς μεγάλης τινὸς αὐτεισαγωγῆς ἐκ διαθηκῶν, ἢ δωρεῶν, τοῦτο καταναγκάζουσης προελθεῖν. ἐπεὶ καὶ τοῦτο πρὸς τὸ χρήσιμον τῆς [αὐτῆς] ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ὁρᾷ. οὗτος δέ γε ἐν διαφόροις ὀφφικίοις, ἢ τοῖς λεγομένοις ὑπὸ ταγμασι τελοῦντας, θεσπίζομεν πρὸς τῷ σῷ τῆς σῆς τυπωθέντι μακαριότητος, τέως ἐφ' οὐ εἰσὶ μένειν ἀριθμοῦ. ἐπειδὰν δὲ συμβαίνῃ πλείοσιν οὗτος μὲν συγκέλλους εἰς δύο, καγκελαρίους εἰς ιϐ, νοταρίους εἰς μ, σκευοφύλακας εἰς μὲν πρεσβυτέρους δ, εἰς δὲ διακόνους ἓξ, ἀναγνώστας ϐ, ὑπὸ τούτου διαμένειν τοῦ μέτρου, μηδενὸς αὐτοῖς προστιθεμένου καθάπαξ, πλὴν αὖ καὶ τοῦτο, καθάπερ εἰπὼν, ἐλλείψει τὸ μέτρον, καὶ τῆς ἀναπληρούσης δεήσῃ προθήκης. πλημμελοῦσι γὰρ ἐξαίνει τὸ ἐλλιπὲς αὐτεισαγωγεῖν. ὥσπερ οὖν καὶ οὗτος ἐν τῷ σεπτῷ ναῷ τῆς ἁγίας ἐνδόξου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας ἐν βλαχέρναις τὴν θείαν πληροῦσιν λειτουργίαν, κατὰ τὰ πρέποντα τῆς σῆς καλῶς ὁρισθέντα μακαριότητος, δέησει μόνον ἐφ' ἧς καθέζεσι ποσότητος, μηδένα δὲ ταύτῃ παντελῶς ἐπεισάγεσθαι, πλὴν οὗ μὲν πρεσβυτέρους εἰς ιϐ, καὶ διακόνους ἀρρένας μὲν εἰς ιη, θηλείας δὲ διακονίσσας εἰς ς, ὑποδιακόνους εἰς η, ἀναγνώστας εἰς κ, ψάλτας εἰς δ, πυλωροὺς δὲ εἰς ς· ἐπειδὴ ἐνέχθη συμβαίη. ἐφ' ἑκάστῳ δὲ τάγματι τούτου, καθάπερ εἴπὸς ἐστιν, ἐλλειπόντος τοῦ μέτρου, μόνον δεῖ προστίθεσθαι τὸ ἔνδεον. τούτων γὰρ οὕτως πραπλωμάτων τε καὶ φυλαπλωμάτων, οὐδὲ παρεγγράπτους, ἢ οὗ τυχόντας, μόνου κέρδους ἕνεκεν ὁρισθέντας, ὡς εἴρηται, συμβαίνειν τοῖς ἱεροῖς ὑπηρέταις, καὶ τὰ πρὸς θεοσέβειαν ὑπονεμηθέντα μάτην οὕτως καὶ χύδην ἑαυτοῖς ἐπιτρέπειν, οὐδὲ ἐλαττώσις ἧς εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν ὑπήρετῶν, ἀπάντων πρὸς τὸ εὖ ἔχουσιν ὑποκαθισταμένων τάξιν, τῆς τε ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ ἡ προσήκουσα κατάστασις ὑποδεδήσεται. τὰ τοίνυν πρόδηλα ἡμῖν, καὶ διὰ τοῦδε τοῦ θείου πραγματικοῦ δηλούμενα τύπου, ἡ σὴ μακαριότης καὶ οἱ μετὰ σὲ τοῦ αὐτοῦ ἱερατικοῦ θρόνου προκαθήμενοι, ὅτι δικαίως σου κλῆρος ἔργῳ καὶ πείρᾳ πρόδηλα ποιήσαι, καὶ πρόφυλάξαι ἀπρόσπτωτα. Diuinitas te seruet per multos annos sancte ac beatissime pater. Dat. καλανδαις Μαΐαις ἐν Κωνσταντινουπόλ, ὑπατείας ιε.

ordinibus, qui modo sunt in prædicta inclyta æde, nullum incremẽtum accedat: sed presbyteris, ad numerum duodecim; diaconis maribus, ad XVIII; feminis diaconissis, ad VI; subdiaconis, ad VIII; lectoribus, ad XX; cantoribus, ad IIII; ostiariis, ad VI, temporis decursu, redactis: in illo deinceps numero perpetuum maneant. Isautẽ si deficiat, quacumq; de caussa; (concessa & his facultate augẽdi numeri dumtaxat ob maiorẽ sanctissimæ ecclesiæ vtilitatẽ) tum vero fieri adiectionem posse. Simul a nobis beatitudo tua petiit, vt hæc adeo præclare ac religiose ab se trutinata, per sacrã sanctionem pragmaticam confirmaremus. Quandoquidẽ ergo manifestũ est eos, qui talia venantur nõ zelo diuino, sed auaritiæ morbo impelli; quodq;, quum oratoria plura sint in hac vrbe regia, reb. sacris abuti volẽtes, cultũ ministeriumq; diuinũ dũtaxat in occasionẽ & materiã quæstus conuertere studeant: sancimus, vt quæ præclare, atq; vtiliter, & adrectæ fidei nostræ maiestatẽ, adeoq; sanctiss. maioris ecclesiæ beatitudini tuæ creditæ decus, examinata decretaq; sunt, firmitatẽ ac inuiolabile robur in omnes sequuturas ætates etiã ex præsentib. hisce sacris apicibus nostris obtineant. Ac prius sane, quã presbyteri ad LXXX, diaconi ad CL, feminæ diaconissæ ad XL, subdiaconi ad LXX, lectores ad CLX, cãtores ad 25, ostiarii ad LXXV, numerũ redigantur. solis quocumq; tẽpore primiceriis exceptis; neminẽ inter hos vllo modo recipi debere, nec ordinationem consequi, sine magna quadã cõpensatione vel ex testamentis, vel donationibus, quæ cogat rẽ procedere. Nã & hoc ad eius dẽ sanctissimæ ecclesiæ vtilitatẽ spectat. In diuersis autẽ cõstitutos officiis, vel ordinibus, qui superiores dicuntur, sancimus secundũ ea, quæ a beatitudine tua decreta sunt, dumtaxat in quo numero sunt, manere debere: atq; vbi contigerit, vt syncelli ad duorum, cancellarii ad XII, notarii ad XL, vasorũ custodes ad presbyterorum quatuor, diaconorum sex, lectorum duorũ numerum redigantur; in eodem persistendum, nemine prorsus eis adiungẽdo prius, quã numerus iste, ceu consentaneũ est, defecerit, atq; opus supplemẽto habuerit. Tũc. n. licere substituendo cõpleri quod deest. Eodẽ modo & illos, qui in augusto tẽplo sanctæ ac gloriosæ dominæ nostræ Deiparæ semperq; virginis

virginis Mariæ Blachernana diuinum ministerium obeunt. secundum ea, quæ rectæ a tua desinita sunt beatitudine, manere oportebit in eo, quo sunt, numero nec omnino quemquam ei prius adiici, quam presbyteri ad numerum XII, diaconi mares, ad XVIII, diaconissæ feminæ ad VI. subdiaconi ad VIII, lectores ad XX, cantores ad IIII, ostiarii, ad sex redacti fuerint. Hic autem numerus si, quemadmodum fieri consentaneum est, in quolibet ordine deficiat: dumtaxat id, quod deest, adiici debet. Quippe si hæc ad istum modum fiant, & obseruentur, nec subrepticios, aut vulgares homines, quæstus caussa dumtaxat hoc adpetentes, ceu dictum est, inuadere res sacras contingat, pietatique dedicata vsque adeo temere ac passim sibi vindicare; nec ministerio sacro quidquam decedet, quando ad iustum ordinem vniuersa reuocabuntur; & status conueniens diuino sanctissimæ ecclesiæ cultui restituetur. Quæ igitur visa nobis sunt, perque sacram hanc pragmaticam sanctionem expanuntur, tam beatitudo tua, quam qui post te eidem sacerdotali throno præerunt, religiosus queclerus tuus, exsequutioni reapse tradere, atque obseruare studeat. Diuinitas te seruet per multos annos sancte ac beatissime pater. Dat. Kalend. Maiis CP. indictione XV.

Γ. Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ΣΕΡΓΙΩι τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ

III. Idem Imperator Sergio sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo Constantinopolis, & vniuersali patriarchæ.

Καὶ τὰ καλῶς τοῖς ἀνθρώποις πολλάκις ὑπενοηθῆναι δοκοῦντα πολίτας τινὲς ἴσως ὑπιγνόμενοι πρὸς ἄλλοιότερον μεταγίνεσθαι πράσκλιζουσι πάλιν. ὁποῖον δὴ καὶ νῦν συμβαν ὑπὲρ τῶν παρούσαν ἡμᾶς ἰδεῖν προέτρεψε κέλευσιν. τῶν γὰρ ἐν τῷ κλήρῳ τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τῆς ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει τελούντων ἐναγκότων οὐ μετρίως τὰ αὐτῆς βαρεῖσθαι πράγματα, πολλῶν παρενοχλούντων τῇ ὑμῶν ἀγιωσύνῃ, ὥστε διαφορᾶ προσώπων καταπατεῖν ἐν αὐτῷ τῷ κλήρῳ, καὶ ἐν τοῖς δικτηρίοις οἴκοις τῆς παναγίας μητρὸς τοῦ δεσπότου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, τῷ ἐν Βλαχέρναις, καὶ τοῖς Οὐρβικίοις

Etiam ea, quæ sæpenumero ab hominibus excogitata præclare videntur, casus quidam forte fortuna superuenientes ad statum plane diuersum traducunt. Quale quiddam quum nunc quoque contigerit, vt ad præsens mandatum respiceremus, nos incitauit. Quippe quum ij, qui clero sanctæ Dei maioris ecclesiæ in hac vrbe regia continentur, eius res non mediocriter grauari perspexerint, multis sanctitatem vestram molestantibus, vt diuersas personas in clerum recipiat, & in oratoria sanctissimæ matris domini ac seruatoris nostri Iesu Christi, qui Deus est, tam id quod est in Blachernis, quam quod in iis, quæ Vrbicii

Universidad de Deusto
Biblioteca

προσφερομένοις, ὡς ἐντεῦθεν εἰς πλῆθος ἐκπαθῆναι τὴν ὑποδιδομένην αὐτοῖς τῶν Δημοσίων ποσότητα, εἶτα αἰτουμένων καί τινα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀφφικίων ἑτέρους ἐγχειρίζεσθαι, ἐξ ὧν οὐκ ὀλίγη τοῖς τῆς αὐτῆς ἁγιωσύνης ἐκκλησίαις παράγμασιν ὠφέλεια προσεγίνετο, καὶ τοῦτο πραττόμενον ἀξιούντων διορθώσεως τυχεῖν, ἐγνωμεν ἀρέσαι τῇ τε ὑμετέρᾳ ἁγιωσύνῃ, καὶ τοῖς ὑπὸ τὸν εἰρημένον κλῆρον τελοῦσιν, ὥστε ῥητῶν προσώπων ἀριθμῷ ἀφορισθῆναι τῶν λεχθέντων θεραπόντων οἴκων τοῦ κληρικοῦς, ἢ τοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς λειτουργίας ὀφφίκια μετερχομένους, ἑτέρου μηδενὸς δυναμένου ἐν τοῖς εἰρημένοις καταλεγῆναι κληρικοῖς, ἢ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παρεῖναι φροντισμάτων, πλὴν αὖ ἑνίων τῶν ἐν αὐτοῖς τεταγμένων διαπιπτόντων, εἰς τὸν σωθέντα πᾶσιν * ἡμῖν ἀριθμὸν ἢ οἱ κληρικοὶ τῶν εἰρημένων θεραπόντων οἴκων, ἢ τῆς ἐκκλησίας φροντίσματα ἀθροισθῶσι. τῶν οὖν τοιούτων δοξάντων ὑμῖν εἰς τὰς ἡμετέρας ἐλθόντων ἀκοὰς, καὶ αἰτήσεως προσαχθείσης ἡμῖν, ὥστε δι' ἡμετέρας πραγματικῆς τύπῳ τὰ καλῶς παρ' ὑμῶν δοκιμασθέντα βεβαιωθῆναι, εἰνότως ἡμεῖς τὰ λυσιτελοῦντα τῇ αὐτῇ ἁγιωσύνῃ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ μεριμνῶντες ἀεὶ, καὶ διανοούμενοι, πλὴν ὑμετέραν ἔργῳ προσαδεδώκαμεν αἴτησιν, τὸν εἰρημένον πραγματικὸν τύπον τῇ καθ' ἡμᾶς ἁγιωσύνῃ ἐκκλησίᾳ φιλοτιμησάμενοι, ἀδειαν ὑμῖν δι' αὐτοῦ δεδωκότες, ὥστε τὸν ὠφελείας προφανεῖς τοῖς τῆς ἐκκλησίας πραγμασιν, ἢ διὰ δωρεᾶς, ἢ διὰ * συνῆκης, ἢ διὰ τελουμένης βουλῆς, ἢ ἑτέρας ὑπονοίας, τῷ διδομένῳ αὐτοῦ χάριν * ὑπερβαινούσας, καὶ πλὴν τοῦ εἰρημένους κληρικοὺς εἰς τὸν συνδοξασθέντα ἀριθμὸν προσλῆψαι, ἢ τοῦ ἐκκλησιαστικῶν ὀφφικίων διοικητὰς, ἀκωλύτως ἔχειν ἰδίᾳ ἐντὸς γίνεσθαι σκοπὸν, τῆς τῶν ἱερῶν δηλονότι κανόνων φυλαττομένης τάξεως· εἴτε αὐτὸς ὁ τοῦτο πράττων βουληθείη ἐν ἑνὶ τῶν προλεγομένων κληρῶν ταγῆναι, ἢ ἐκκλησιαστικὸν ὀφφίκιον πιστευθῆναι, εἴτε ἑτέρῳ συνιδοι τοῦτο προσώπῳ προσποιῆσαι τὴν τάξιν. ταῦτα τοίνυν τοῦ λεχθέντος πραγματικοῦ προέχοντος τύπου, ἀνήνεγκεν ἡμῖν ὅτι τοῦ παρόντος ἡ ὑμῶν ἁγιωσύνη, διάφορα μὲν βουληθῆναι προσώπατα τῶν εἰρημένων ἀξιωθῆναι κλήρων, ἢ ἐκκλησιαστικοῦ ὀφφικίου ἐπιλαβέσθαι, ἢ καὶ ἑτέρῳ τινὶ τοιούτου τι προσποιῆσαι· δεδιέναι δὲ, μήπως ὕστερον πραγμάτων τινὲς αὐτῶν προσραθῶσιν, ἐπιζητοῦμενοι, τί πράξαντες ὑπὲρ τῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὠφελείας, τὸν οἰκεῖον σκοπὸν ἀνεπλήρωσαν, δυσχεροῦς ἂσης αὐτοῖς μετὰ

ὠφέλειαν προφανῆ * συνήκης,

* ὑπερβαινούσας,

adpellantur, adeo quidem, vt inde diariorum quantitas, quæ ipsis datur, magnopere excrescat; deinde petentibus, vt aliqua etiam officia ecclesiastica committantur aliis, de quibus nō exigua rebus eius dē sanctissimæ ecclesiæ vtilitas proueniret; quumque quod ita geritur, correctionē consequi petiuerint: gratificandum tam sanctitati vestræ, quam iis, qui dicto clero continentur, duximus; vt certarū personarum numero circūscribantur indicatarū religiosarum ædiū clerici, & qui ecclesiastici ministerii officia gerūt; ita vt nemo possit inter indicatos clericos recipi, vel curas ecclesiasticas suscipere prius, quā aliquib. ex eorum ordine desciscentib. ad eum numerū, qui vobis vniuersis placuerit, vel clerici dictarum religiosarū ædium, vel ecclesiasticæ curationes rediganturHæc ergo vobis ita placita, postquam nostras ad aures peruenerunt, precibus etiam nobis oblatis, vt per sanctionem nostram pragmaticam rectè a vobis trutinata confirmarentur: nō absre nos, qui de commodis eiusdem sanctissimæ maioris ecclesiæ Dei sollicite semper cogitamus, reapse precibus vestris adnuendum duximus, dictamque sanctionē pragmaticam sanctissimæ apud nos ecclesiæ largiti sumus, licentia vobis per eam concessa, vt eum, qui manifestae molumēta rebus ecclesiæ adfert, idq; vel per donationē, vel pactiones, vel per supremam voluntatem, vel alia ratione, beneficium id, quod ei datur, excedentia; prius etiam, quam dicti clerici vel ecclesiasticorū officiorum administratores, ad statutum numerum redacti fuerint, citra vllam prohibitionē voti sui compos fiat, ordine sacrorum canonum nihilominus obseruando: siue is ipse, qui hoc agit, in aliquem ex prædictis cleris recipi voluerit, aut officium ecclesiasticum consequi; siue animus ei sit, alteri personæ hunc ordinem impetrare. Hæc igitur quum indicata sanctio pragmatica contineat, retulit ad nos in præsenti sanctitas vestra, diuersas quidem personas indicatis cleris adscribi cupere, vel ecclesiasticum officiū accipere, vel tale quid alteri cuipiam impetrare: sed vereri, ne postea quidam eis negotia facessant, inquirendo, quanam re ad vtilitatem rerum ecclesiasticarum peracta, voti sui cōpotes facti fuerint; quādo post aliquod elapsi tēporis interuallū eis huiusmodi probatio difficilis accidat. Et quidē alios nolle nota esse, quæ tū in ipsos, tū erga ecclesiā facta sint. Vnde fiat, vt nōnulli ab iis faciundis renuocentur, quæ ad vtilitatem rerum ecclesiæ spectant. Quamobrem ne per hāc occasionē id, quod nuper ad vtilitatē eius est excogitatum, damni causſam ei præbeat: nos scientes supra omnes alios sanctitatē tuā ecclesiæ sanctissimæ conducentia sollicite curare atque perficere, fiduciam ei præstamus, quod haudquaquā indicatæ sanctionis etiam absq; illac obseruatione, quæ per eam exponitur, ad dicta duo capita pertinentia procuret respiciens (vt solet) ad ipsum Deum, qui omnium quidem religiosarum ædium inspector est, sed inprimis sanctæ Dei maioris ecclesiæ in hac ipsa regia vrbe, a qua citra intermissionem tot ac tantæ circa pias actiones expensæ proficiscuntur. Confidimus enim, quod etiam sola per se sanctitas vestra relatorum ab se capitum quodlibet examinans, in proposito negotio ea tum consultet, tum agat; quæcumque rebus ecclesiasticis vtilitatem, siue manifestam, siue quæ ignota vulgo esse debeat, adferre possunt. LEG I. Dat. VIII Kaland Maias, CP. DOMINORVM NOSTRORVM PIISSIMORVM, PERP. AVGG. HERACLII ANNO VIIII, ET HERACLII NOVI CONSTANTINI, FILII IPSIVS. ANNO VII.

* ὑμῶν

χρόνου προσαδομένῳ τῆς τοιαύτης ἀποδείξεως. ἄλλους γὰρ μὴ θέλειν γινώσκεσθαι τὰ περὶ αὐτοῦ, καὶ τὸ μέρος τῆς ἐκκλησίας πραττόμενα. ὡς ἐντεῦθεν ἀναγέλλεσθαί τινας ἐκεῖνα πράττειν, ἅπερ εἰς λυσιτέλειαν τῶν αὐτῆς πραγμάτων ὁρᾷ. ὥστε οὖν μὴ διὰ τὴν προφασιν ταύτην τὸ πρῶτον εἰς ὠφέλειαν αὐτῆς ὑπενοηθὲν, βλάβης αἴτιον αὐτῇ καταστῆναι· γινώσκοντες ἡμεῖς πάντων πλέον τῷ ἁγιωσύνῃ σου τὰ τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ λυσιτελοῦντα μεριμνοῦ τε καὶ πράττειν, fiduciam ei præstamus, τὸν εἰρημένον μηδαμῶς τύπον * διλαβέσθαι, καὶ χωρὶς τοῦ αὐτὸ δηλαδὴ τηρήσεως, τὰ ὑπὲρ τοῖς εἰρημένοις δύο κεφαλαίοις διοικεῖν, ἀποβλεπούσῃ (καθὰ σώφρων ἐστὶν αὐτῇ) πρὸς αὐτὸν τὸν Θεὸν, τὸν πάντων μὲν τῶν ἁγίων οἴκων ἔφορον, καταξαίρετον δὲ τῆς ἐν αὐτῇ τῇ Βασιλίδι ταύτῃ πόλει ἁγίας τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ἐξ ἧς ἀνένδοτοι, καὶ τηλικαῦται τὰ μεγέθη, πρὸς τὰς εὐσεβεῖς πράξεις προῖασι χορηγίαι. ἐπιρροῦμαι γάρ, ὅτι καὶ μόνη καθ' ἑαυτὴν ἡ ἡμῶν ἁγιωσύνη τῶν ἀναφερομένων αὐτῇ κεφαλαίων ἕκαστον βασανίζουσα, ἐκεῖνα ἔχει καὶ πρὸς τὸν πρέποντα βουλεύσασθαί τε καὶ πράξειν, ἴσα δύναται τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι προσάγειν ὠφέλειαν, εἴτε προφανῆ, εἴτε λανθάνειν ὀφείλουσαν τοῦ πολλούς. LEG I. Dat. VIII Kaland. Maias, CP. DOMINORVM NOSTRORVM PIISSIMORVM, PERP. AVGG. HERACLII ANNO VIIII, ET HERACLII NOVI CONSTANTINI, FILII IPSIVS. ANNO VII.

προσώπατα αὐτῇ παρέχομεν, * διλαβέμενοι.

Δ. Περὶ δὲ μὴ ἐξεῖναι, πινὰ ἀχῆμα πρεπόντως ἐλλιμένον ἱερατικὸν, οἱῳδήποτε βαθμὸν ἢ πάγματος ὄντα, ἐξ ἑτέρας πόλεως, ἢ κώμης, ἢ ἑτέρου τοῦ συνόλου τόπου, τῇ βασιλίδι ταύτῃ προσηνομένου πόλει, ἔν τινι τῶν αὐτῆς ἐκκλησιῶν, ἢ τῆς εὐαγείας αὐτῆς, χωρὶς δοκιμασίας καὶ ἐπιτάγματος τοῦ δεσποτικοῦ τούτου θρόνου οἰκουμενικὸς πατριάρχης καταπέμπεσθαι, ἢ ἀφορίζειν ἀξιοῦσθαι, εἴτε ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων, εἴτε ἐκ ξενώνων τῶν ὁσιωτάτων ὀρφανοτροφείων, ἢ ξενώνων, ἢ μοναστηρίων, ἢ ἑτέρων τινῶν τοιούτων εἴκοσι μήτε μιᾷ ἐν δύο ἐκκλησίαις κληρικὸν καθ' οἱονδήποτε * τρόπον τάττεσθαι πρόσωπον.

* διλαβέμενοι

* τρόπον τάττεσθαι

IIII. Non esse fas, aliquem sacerdotali amictum habitu, cuiuscumq; sit gradus vel ordinis, ex alia ciuitate, aut vico, vel alio prorsus loco, ad imperatoriam vrbem hanc venientē, in aliquam eius, vel vrbani territorii ecclesiam, sine adprobatione ac mandato regentis apostolicum eius thronū patriarchæ vniuersalis immitti, diarisve donari siue sacris ex ædibus, siue ex venerabili orphanotropheo, vel hospitalibus, vel monasteriis, vel alia quadā eiusmodi domo: nec itē clericū quocumq; modo duabus in ecclesiis ordinari.

Ἐν ὀνόματι τοῦ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. αὐτοκράτορες καίσαρες, Φλάβιοι, Ἡράκλειος, καὶ Ἡράκλειος νέος Κωνσταντῖνος, πιστοὶ ἐν Χριστῷ αὐγουστοι, Σεργίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ

In nomine domini Iesu Christi, Dei nostri. Imperatores Cæsares Flauii, Heraclius, & Heraclius nouus Constantinus fideles in Christo Augusti, Sergio san-

Universidad de Deusto Biblioteca

καὶ μακαριωτάτῳ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, οἰκείῳ πατρί.

*ἅπασαν Τὴν κοινὴν * ἅπασιν εὐκοσμίαν τε καὶ κατάστασιν τῆς εὐδαίμονος ἡμῶν πολιτείας ἀξίως τοῦ ταύτης μεγέθους τηρεῖσθαί τε καὶ διασώζεσθαι διὰ σπουδῆς ποιούμενοι, διαφερόντως δὲ καὶ τὴν τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως, καὶ τῶν ἐν αὐταῖς τὴν θείαν ἐκπληρούντων λειτουργίαν, ἄμεμπτον εἶναι πανταχόθεν προσήκειν ἡγούμενοι, μηδενί τε τὰ θεῖα καὶ ἱερὰ παίζειν ἐγχειρεῖν ἐξεῖναι, καὶ ταραχὴν καὶ σύγχυσιν γίνεσθαι τὰ πάντων σεμνότερα, ἢ τὴν θείαν ὑπηρεσίαν ὑβρίζεσθαι, πολλῶν (οἷα εἰκὸς) ἐκ πάσης τῆς ὑφ' ἥλιον κατ' αὐτὴν γινομένων, ὡς εἰς κοινὴν ἁπάντων πατρίδα, τὴν βασιλίδα πόλιν, ἐν ᾗ τοσούτων ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν τε καὶ εὐκτηρίων οἴκων, καὶ πρός γε εὐαγῶν μοναστηρίων ἐστὶ πλῆθος, ὧν ἡ σὴ προέστηκε μακαριότης· οὐκ ἀνεκτὸν ἡγούμεθα περιιδεῖν, βασιλικῆς τε καὶ ἡμετέρας καὶ τοῦτο προνοίας ἀξιῶσαι, εἰδότες καὶ σοῦ ἄλλους ἡμῶν προγόνους, καὶ τὸν Ἰουστινιανὸν τὸν τῆς θείας λήξεως, μάλιστα ταῖς περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως κατησφαλισμένον νομοθεσίαις, οὐ παρέργως τε, καὶ πλέον τῶν ἄλλων (ὡς εἰπεῖν) τὰ περὶ τούτων πολυπραγμονήσαντα, καὶ προσηκόντως ἐπανορθωσάμενον. ἐπεὶ τοίνυν μεμαθήκαμεν, πολλοὺς ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν τε, καὶ κωμῶν, ἢ ἐμπορίων, ἠγνοημένους μὲν καθάπαξ, εὐλαβὲς δὲ σχῆμα περιβεβλημένους, καὶ μηδὲ (ὡς εἰκὸς) κληρικοὺς ὄντας ὅλως, μηδὲ μὴν χειροτονίας ἀπό τινος * ἱερέως, οἷς ἔξεστι, τετυχηκότας· ἐνίους δὲ τυχόντας, ἀλλ' ἐπί τισι κανονικοῖς ἐπιτιμίοις ἐκδιωχθέντας ἐκ τῶν τόπων, ἐν οἷς εἰσιν, ἢ καὶ τῆς λεγομένης ἀπολυτικῆς μὴ τυχόντας· εἶτα καὶ ἐνταῦθα φοιτῶντας, συμπλαττομένους ἐξ οἱουδήποτε τάγματος ἱερατικοῦ ἢ βαθμοῦ εἶναι, [καὶ] χρήμασιν, ἢ προστασίαις, ἢ τισιν ἑτέραις περιδρομαῖς ὑφαρπάζειν παρὰ σοῦ νόμους καὶ σοῦ θείους κανόνας κλῆρον, ἢ τάγμα, ἢ βαθμὸν, ἢ ὑπουργίαν, ἢ ἄλλό τι τῶν οὐ προσηκόντων αὐτοῖς, καὶ καταπέμπεσθαι ἐν οἱαδήποτε ἐκκλησίᾳ ἢ εὐκτηρίῳ ταύτης τῆς ἐνδόξου πόλεως, ἢ τῆς ἐνορίας αὐτῆς, γνώμης χωρὶς καὶ ἐπιτροπῆς τῆς σῆς μακαριότητος· καὶ τὸ δὴ χείριστον, καὶ τὰς λεγομένας τῶν διαρίων κομίζεσθαι ῥόγας εἴτε διανομὰς, εἴτε ἐκ τοῦ εὐαγοῦς ὀρφανοτροφείου, ἢ εὐαγῶν ξενώνων, ἢ εὐαγοῦς μοναστηρίου, ἢ ἐκ τῶν θείων ἡμῶν οἴκων, ἢ ἑτέρου προσώπου οἱουδήτινος, ἢ ἄλλης οἱασοῦν διοικήσεως. ὁπὲρ οὐ μόνον εἰς ὕβριν καὶ καταφρόνησιν τῆς θείας φέρεται λειτουργίας καὶ μυσταγωγίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς σῆς μακαριότητος, ὑφ' ὃν τελοῦσι πάντες οἱ εὐαγεῖς τόποι τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως, καὶ τῆς ταύτης ἐνορίας. καὶ τούτων δὲ χωρὶς, ὅπερ παντελῶς ἔξω τῶν ἱερῶν ἐστι κανόνων, πειρᾶσθαι τινὰς ἐν ἐκκλησίαις διαφόροις ἑαυσοῦ εἰσποεῖν, ἢ καὶ πολλάκις ὑπὸ τὸν ἐν Χαλκηδόνι ὁσιώτατον πρόεδρον, ἐνιότε δὲ καὶ ἐν ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις, ἐν αἷς ἡ σὴ μακαριότης τὴν τῶν διαρίων ἐπίδοσιν ποιεῖται, καὶ ἐν ἑτέραις, ἢ ὑπὸ σοῦ ἐνδοξοτάσου τῶν θείων οἴκων κουράτωρας, ἢ τινὰς ἑτέρους βασιλικοὺς ἢ εὐαγεῖς οἴκους, τετάχθαι ἐπὶ δύο καὶ τριῶν ἐκκλησιῶν, καὶ τὸ πρᾶγμα συγχύσεως εἶναι μεστόν. εἶτα πολλάκις μετατίθεσθαι ἐξ οὗπερ ἐξαρχῆς ἀπεκληρώθησαν τόπου, δέον αὐσοῦ ἐν ᾗπερ ἔτυχεν ἕκαστος ἱερωμένος ἐκκλησίᾳ προσκαρτερεῖν, κἀκεῖσε τὴν θείαν ἐκπληροῦν λειτουργίαν. Ὡς μὴ ταῦτα ἐπὶ πολὺ λανθάνοντα τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀνατρέπειν κατάστασιν, δεῖν ἡγούμενοι τῆς προσηκούσης ἀξιωθῆναι προνοίας, εἰς τιμὴν μάλιστα φερόμενα τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ ἡμῶν Θεοῦ, οὗ τινος ἐπώνυμος ἡ εὐδαίμων ἡμῶν ἐστι πολιτεία, ἐν ἡγούμεθα πάντως τῆς τοιαύτης μᾶλλον πρὸς τὸ βέλτιστον ἀναγομένης τάξεως εὐμενέστερον ἡμῖν ἔσεσθαι, καὶ μείζονα τὴν οἰκείαν * ἐφαπλῶσαι σύναρσίν τε καὶ βοήθειαν τοῖς πράγμασι τῆς εὐδαίμονος ἡμῶν πολιτείας· θεσπίζομεν, μηδένα ἐξ ἑτέρας πόλεως, ἢ κώμης, ἢ ἐμπορίου, ἢ ἑτέρου τόπου ἐπιδημοῦντα κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδα πόλιν, ἱερατικὸν περιβεβλημένον σχῆμα, οἱουδήποτε βαθμοῦ ἢ τάγματος ἐπιθρυλοῦντα τυγχάνειν ἐν οἱαδήποτε ἐκκλησίᾳ, ἢ εὐκτηρίῳ, τοῦ λοιποῦ χωρὶς γνώμης τε καὶ ἐπιστάλματος τοῦ κατὰ καιρὸν προεστῶτος τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως πατριαρχικοῦ θρόνου, ἐν οἱῳδήποτε εὐκτηρίῳ οἴκῳ ἢ ἐκκλησίᾳ τῆς ἐνδόξου ταύτης πόλεως, ἢ τῆς αὐτῆς ἐνορίας κατατάττεσθαι, ἢ διαρίων ἀξιοῦσθαι εἴτε ἐκ τῶν θείων οἴκων, εἴτε ἐκ τοῦ εὐαγοῦς ὀρφανοτροφείου, ἢ τῶν εὐαγῶν ξενώνων, ἢ εὐαγοῦς μοναστηρίου, ἢ ἐξ ἑτέρου οἱουδή τινος προσώπου, ἢ ἄλλης τοιαύτης διοικήσεως· ἀλλὰ γίνεσθαι τὸν τοιοῦτον ἢ παρὰ τῇ σῇ μακαριότητι, ἢ παρὰ τῷ κατὰ καιρὸν μακαριωτάτῳ πατριάρχῃ. ἐκεῖνον δὲ ἐξετάζειν τὰ περὶ τῆς ποιότητος τοῦ προσώπου, καὶ οὕτως, εἰ σαυείδοι, κατατάττεσθαι αὐτόν. μήτε δὲ κληρικόν τινα πρὸς τούτοις ταύτης τῆς εὐδαίμονος πόλεως, ἢ τῆς ἐνορίας αὐτῆς, οἱουδήποτε τάγματος ὄντα, ἢ βαθμοῦ, εἰς ἐκκλησίαν ἢ εὐκτήριον τόπον ἕτερον ἀπὸ τοῦ πάρον-

*ἐφαπλῶσαι

ctissimo ac beatissimo vniuersali patriarchæ, patri suo.

Quum vniuersum decus statumq; publicum felicis imperii nostri, pro dignitate magnitudinis eius, saluum incolumemque cõseruari summopere cupientes, tum vero vel inprimis cõuenire ducẽtes, vt stat⁹ sanctissimarum ecclesiarum felicis huius vrbis, & eorum, qui diuinum in eis cultũ peragunt, vndiq; labis expers sit, vtq; nemini liceat in res diuinas & sacras illudere, nec quæ omniũ augustissima sunt, perturbatio cõfusioq; mera fiant, aut contumelia sacrũ ministerium adficiatur, quando plurimi (ceu consentaneũ est) ex vniuerso soli subiecto orbe cõfluunt in eandẽ imperatoriam vrbem, ceu communem omnium patriam, in qua tot sanctiss. ecclesiarũ & oratoriorũ, & præterea venerabiliũ monasteriorũ tantus est numerus, quib. beatitudo tua præest: minime ferendũ heic aliquam negligentiã, sed imperatoriã nostramq; prouidentiã in hoc quoq; putauimus adhibendã; scientes, quum alios ex maiorib. nostris, tum vero diuæ memoriæ Iustinianũ, inprimis legislationib. de statu ecclesiastico munitũ, non obiter, & supra ceteros ista curiose (vt ita dicam) tractasse, ac ratione cõuenienti correxisse. Quoniã ergo cognouimus cõplures ex diuersis prouinciis, & vicis, aut emporiis, prorsus quidẽ incognitos, sed habitu religioso amictos, qui nec omnino clerici, nec ab aliquo sacerdotũ, quibus fas est, ordinationẽ adepti sint: nõnullos vero adeptos quidẽ sed canonicarũ pœnarũ nomine de locis iis, in quibus degebãt, expulsos: aut dimissorias, quas vocant, litteras nõ consequutos: deinde huc ventitãtes, ac fingentes se cuiuscumq; sacerdotalis ordinis aut gradus esse, pecuniis, aut patrociniis, aut aliis ambitus artificiis, præter leges ac sacros canones, per subreptionẽ vsurpare clerũ, vel ordinẽ, vel ministerium, vel quid aliud eorum, quæ ipsis haud cõueniunt; atq; in quãcumq; vel ecclesiã, vel oratorium inclytæ huius vrbis, vel territorii eius, absq; sententia & mãdato tuæ beatitudinis immitti: quodq; longe pessimũ est, etiã diariorum, quas vocãt rogas siue sportulas cõsequi, vel ex venerabili orphanotropheo, vel ex venerabilib⁹ xenodocheis, vel aliquo venerabili monasterio, vel ex augustis ædibus nostris, vel ab alia quacumq; persona, vel aliaquacumque administratione. Quod quidem non tantum ad contumeliam & cõtemtum ministerii sacerdotiique diuini, sed etiam aduersus tuæ beatitudinis solium patriarchicum tendit, cui subiecta sunt omnia venerabilia loca regiæ huius vrbis, & territorii eius. Quinetiam præter hæc, quod omnino sacros extra canones est, conari quosdam diuersis ecclesiis semet ingerere: vel quum sæpenumero sub sanctissimo Chalcedonensi præsule, nonnumquam in sanctissimis ecclesiis, in quibus a tua beatitudine diariorum elargitio pendet, & in aliis, vel sub gloriosissimis augustarum domuum curatoribus vel aliis quibusdam imperatoriis aut venerabilibus sint constituti domibus, ad duas & tres ecclesias ordinari; remque totam confusionis esse plenam. Deinde sæpius eos ab eo loco, quem initio sortiti fuerant, transferri: quum oporteret quẽlibet in illa ecclesia permanere, in qua sacerdos factus est, atq; sacro ibidẽ ministerio fungi. Hæc ne diutius latentia statũ ecclesiasticũ subuertant, cõuenienti prouidentia cauendum existimantes, præsertim quũ præcipue tendant ad honorẽ seruatoris nostri Iesu Christi, veri Dei nostri, quẽ omnino putamus hoc ordine quã optime reformato magis propitium nobis futurum, maioremq; felicis reipublicæ nostræ rebus opem & auxilium laturum: sancimus, vt nullus ex alia ciuitate, vel vico, vel emporio, vel alio quo loco, in hanc regiam vrbẽ veniens, habitu sacerdotali amictus, cuiuscumq; se gradus aut ordinis esse iactet in quacumque ecclesia, vel oratorio, deinceps absq; sententia & mandato eius, qui pro tempore patriarchico felicis huius vrbis throno præest, in vllo vel oratorio, vel ecclesia inclytæ huius vrbis, aut territorii eius ordinetur, vel diaria consequatur siue augustis ex ædibus, siue ex venerabili orphanotropheo, vel ex venerabilibus xenodocheis, vel aliquo venerabili monasterio, vel ab alia quacumque persona, vel alia tali administratione: sed vt beatitudinem tuam conueniat, vel beatissimum pro tempore patriarcham. Is vero personæ qualitatem exploret, atque ita, si videatur, ordinari poterit. Præterea nullus vt clericus felicis huius vrbis, aut territorii eius, cuiuscumque sit ordinis, aut gradus, in ecclesiam vel aliud oratorium deinceps transferatur,

Universidad de Deusto Biblioteca

τος μεταφέρεσθαι, ἢ μετατάττεσθαι, ἐπιστάλματος χωρὶς τῆς σῆς μακαριότητος· οὐδὲ μὴν ἐν δύο ἐκκλησίαις, ἢ εὐκτηρίοις οἴκοις, καθ' οἱονδήποτε τρόπον τετάχθαι. τὸν δὲ ἀναχόμενον δέξασθαι, ἢ κατατάττειν, ἢ μεταφέρειν, ἢ καταπέμπειν ἄνευ γνώμης καὶ ἐπιτροπῆς τῆς σῆς μακαριότητος, ἢ καὶ ἀπὸ ἐκκλησίας εἰς ἐκκλησίαν μεταφέρειν, ἢ καὶ ἐν δύο ἐκκλησίαις τὸν αὐτὸν κατατάττειν, πέντε χρυσίου λιτρῶν ποινῇ ὑποκεῖσθαι, πρὸς τῷ καὶ ἄκυρον εἶναι καὶ * πάντη ἀνίσχυρον τὸ παρ' αὐτοῦ γεγονός. καὶ αὐτὸν δὲ τὸν ἐγχειροῦντα δεχθῆναι, ἢ καταταγῆναι, ἢ ἀπὸ ἐκκλησίας εἰς ἐκκλησίαν μετατεθῆναι, ἢ ἐν δύο ἐκκλησίαις τετάχθαι, μὴ μόνον ἐκπίπτειν τῆς οἰκείας ἐγχειρήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς λειτουργίας αὐτῆς ἔξω καθίστασθαι ἐπὶ τρεῖς ἐνιαυτοῦ, καὶ τῶν εἰθισμένων δίδοσθαι παρὰ τῆς κατ' αὐτὸν ἐκκλησίας διαρίων, καὶ πρόσγε κανονικοῖς ἐπιτιμίοις ὑποβαλλόμενον, δοκιμαζούσης ταῦτα τῆς σῆς μακαριότητος. καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ συλλειτουργεῖν αἱρομένους, ἢ δέξασθαι τὸν παρὰ γνώμην τῆς σῆς μακαριότητος καταπεμπόμενον, ἐπιτιμίοις ὁμοίως ὑποβάλλεσθαι, οἷς ἂν ἡ σὴ δοκιμάσῃ μακαριότης· παραφυλαττόντων διηνεκῶς τὰ παραστάντα ἡμῖν, καὶ διὰ τοῦδε τοῦ θείου δηλούμενα πραγματικοῦ τύπου, τῆς σῆς μακαριότητος, καὶ τῶν μετ' αὐτὴν τὸν τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως πατριαρχικὸν παραλαμβανόντων θρόνον, καὶ τῶν προεστώτων τῶν θείων ἡμῶν οἴκων ἐνδοξοτάτων ἀνδρῶν, τοῦτε κατὰ καιρὸν προεστῶτος τοῦ κατὰ τὴν ἔνδοξον πολιν κατὰ Ζωτικὸν εὐαγοῦς ὀρφανοτροφείου, καὶ τοῦ κατὰ Σαμψὼν εὐαγοῦς ξενῶνος, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τὰς τοιαύτας προβολὰς ποιουμένων, φανερὰ τούτοις τὰ παρ' ἡμῶν ἐπ' εὐταξίᾳ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν θεσπισθέντα καθιστώσης τῆς σῆς μακαριότητος.

aliove ordinetur, absq; mandato beatitudinis tuæ: nec item duas in ecclesias, vel oratoria, quocumque tandem modo, ordinetur. Eum vero, qui huncaudet admittere vel constituere, vel transferre, vel immittere, citra sententiam & mandatum tuæ beatitudinis, vel ab vna ecclesia ad alteram traducere, vel etiam duabus in ecclesiis eumdem ordinare; quinque librarum auri pœna multari [volumus], præterquam quod irritum erit, ac nullius omnino valoris, quod factum ab ipso fuerit: atque itidem illum, quioperam dederit, vt recipiatur, aut constituatur, aut ab ecclesia transferatur ad aliam ecclesiam, aut duabus in ecclesiis ordinetur, non solum hoc irrito conatu facere, verumetiam ad triennium a ministerio remoueri, consuetisque dari ab ecclesia sua diariis spoliari, canonicis etiam pœnis, ex tuæ beatitudinis æstimatione, subiiciendum. Quinetiam si qui collegæ huius in ministerio esse velint, vel præter sententiam tuæ beatitudinis immissum recipere; consimiliter eas pœnas luere, quas beatitudo tua decreuerit: seruantibus in perpetuum, quæ visa nobis sunt, & per sacram hanc pragmaticam sanctionem exponuntur, tam beatitudine tua, quam iis, qui post eam patriarchicum felicis huius vrbis thronum accipient, itidemque gloriosissimis viris augustarum ædium nostrarum præpositis, & venerabilis ad Zoticum orphanotrophei hac inclita in vrbe, Samsonicique venerabilis xenodochei præfectis, aliisque curationes huiusmodi tractantibus: quos sane de istis a nobis recte constituendarum sanctissimarum ecclesiarum caussa sancitis, beatitudo tua certiores reddet.

*παντείως

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ.

Α. Περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι πρὸς τέταρτον γάμον ἐλθεῖν.

Ἤδη μὲν τοῖς ἀρχαίοις γέγραπται νόμος, καὶ πρόσγε παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου Ἰουστινιανοῦ κεκύρωται, δι' οὗ καὶ μέχρι τετάρτου γάμου παρεκτείνεται τοῖς βουλομένοις τὰ συνοικέσια· ἴσως καταστοχαζομένου, ὡς τοῖς πολλοῖς εἰκὸς τοῦτο συμβαίνει, τὸ ταχέως τὸ συνοικοῦν πρόσωπον αὐτοῖς ἀποβάλλεσθαι, ἢ καὶ νέους ἔτι τοῦτο παθεῖν, καὶ οὐδὲ καθίστανται πρὸς τὰς τῆς φύσεως ὁρμάς· ὥστε τούτοις συμβαίνειν, τῶν σωφρόνων μὲν γάμων ἀποτρέπεσθαι, φοιτᾶν δὲ εἴς τινας μίξεις ἀπηγορευμένας.

BASILII MACEDONIS.

I. Non fas esse, quartas ad nuptias progredi.

IAm olim a priscis scripta lex est, eademq; a piissimo Iustiniano confirmata, per quam vsq; ad quartas etiam nuptias iis, qui volũt, matrimonia permittuntur: fortassis hoc respiciẽte, quod vsuuenire plerisq; soleat, vt cito matrimonii cõsortem amittant, vel vt iuuenibus hoc accidat, qui naturæ cupiditatib. obsistere nequeũt: ideoq; ipsis cõtingere vt a castis quidem nuptiis diuertantur, ad prohibitos autem concubitus sese conferant.

Opor-

ἐχρῆν δὲ καὶ ἡμᾶς, ὡς τῆς αὐτῆς φύσεώς τε καὶ ἀσθενείας κεκοινωνηκότας, ἐν τούτῳ τοῖς παλαιοῖς ἐμμεῖναι νόμοις. ἀλλ' ὁρῶμεν θεῖον νόμον ἡμᾶς εἴργοντα. διὰ τοῦτο ἡ ἡμετέρα γαλήνοτης ταῖς ἀνημέναις τῶν ἐρώντων ἐπιθυμίαις ἐπιθεῖναι χαλινὸν βουλομένη, τοσοῦτον ἀπαγορεύει τὸ πρὸς τέταρτον συνοικέσιον ἀφικέσθαι τινά· ὥστε καὶ τοῦ εἰς τρίτον ἐλθόντας τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς παραπέμπει κανόσι. ὥστε οὖν τὰ αὐτὰ δίκαια προβαίνειν καὶ ἐπὶ τοῦ τρίτου συνοικεσίου, ὁπόσα καὶ ἐπὶ τοῦ * τετάρτου· ἔστω νῦν πᾶσι κατάδηλον, ὡς εἴ τις τολμήσειε πρὸς τέταρτον γάμον, τὸν οὐ γάμον, ἐλθεῖν· οὐ μόνον αὐτ' οὐδενὸς ὁ τοιοῦτος νομιζόμενος γάμος λογισθήσεται, οὔτε οἱ ἐξ αὐτοῦ τεχθέντες παῖδες γνήσιοι γνωρισθήσονται· ἀλλὰ καὶ ταῖς ποιναῖς τῶν μεμολυσμένων τοῖς τῆς πορνείας ῥυπάσμασι καθυποβληθήσεται, ἀπ' ἀλλήλων δηλονότι τῶν τοιούτων προσώπων διϊσταμένων.

*δευτέρου

Β. Περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι παλλακὴν ἔχειν.

Ἐπειδὴ παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἀναμένην εὕρομεν τὴν κοινωνίαν τῆς παλλακῆς, πρὸς τὸν βουλόμενον αὐτῇ κοινωνεῖν· οὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀμνημόνευτον ἐᾶσαι ταύτην τὴν νομοθεσίαν, ἵνα μὴ καταχραίνηται ἡμῶν ἡ πολιτεία γάμοις οὐκ εὐπρεπέσιν. ὅθεν κελεύομεν, ἀπὸ τοῦ νῦν μηδενὶ ἐξὸν ὑπάρχειν παλλακίδα ἐν τῷ ἰδίῳ κατέχειν οἴκῳ. μικρὸν γὰρ, ἢ οὐδὲν διαφέρειν τῆς πορνείας αὐτὸ νομίζομεν. ἀλλ' εἰ βούλοιτο αὐτῇ κοινωνεῖν, γαμικὸν ποιείτω πρὸς αὐτὴν συνάλλαγμα, κατὰ τὴν τοῦ νόμου ἀκρίβειαν. εἰ μὲν τοίγε ἀναξίαν αὐτῷ ταύτην * κρίνοιτο γυναῖκα, μηδεμίαν πρὸς αὐτὴν κατὰ συνουσίαν ἐχέτω κοινωνίαν, ἀλλὰ ταύτην ἀποδιωκέτω, καὶ λήψοιτο ἣν ἂν ἑαυτῷ κρίνοι λυσιτελές. εἰ δὲ σωφρόνως βιοῦν αἱρεῖται, εὐκταῖον ἡμῖν τοῦτο.

*κρίνοι τὴν

Γ. Τίνες ἀναγκάζονται γαμεῖν, ἢ μή.

Κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν ἀρτίως εὐσεβῶς νομοθετηθέντα, ὁ ἐν σωφροσύνῃ διάγων, μὴ ἀναγκάσθω πρὸς γάμον ἐλθεῖν παρὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς, κἂν ὑπεξούσιός ἐστιν. ὁ δὲ υἱὸς ὑπεξούσιος ἀσώτως πολιτευόμενος, μὴ παραιτείσθω γάμον.

Δ. Μὴ δεῖν λάθρα γίνεσθαι τὰς γάμων ἱερολογίας.

Μηδεὶς μυστικῶς στεφανούσθω, ἀλλὰ παρόντων πλειόνων. ὁ γὰρ τοῦτο κατατολμήσας ἐργάσασθαι, σωφρονιζέσθω τιμωρούμενος· δηλονότι τοῦ ἱερέως ἐν τοῖς ἀπρεπέσιν ἑαυτὸν παρεμβάλλοντος, τὰς ἀξίας εὐθύνας εἰσπραττομένου, κατὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων διάταξιν.

Oportebat vero nos quoque, velut eiusdem tam naturæ, quam imbecillitatis consortes, priscis in hoc legibus adquiescere. Sed a lege diuina nos præpediri cernimus. Propterea serenitas nostra solutis amantium cupiditatibus frenum inuicere volens, vsq; adeo quemquam ad matrimonium quartum progredi vetat: vt etiam tertium contrahentes ad ecclesiasticos canones ableget. Ideoq; vt eadem iura procedant in tertio quoq; coniugio, quæ & in quarto: manifestum omnibus esto, futurum, vt si quis ausus fuerit ad quartas nuptias, non nuptias, accedere, non solum pro nullis habeantur hæ nuptiæ, nec liberi ex iis procreati pro legitimis adgnoscantur: verũetiam vt ipse pœnis pollutorum scortationis sordibus subiiciatur, eiusmodi videlicet personis a se inuicem separatis.

II. Non fas esse, concubinam habere.

QVoniam apud priscos liberum inuenimus cum concubina consortium, quicumq; tandem consuetudinem habere cũ ea vellet: visum est nobis, hanc quoque legem silentio minime prætereundam, ne per indecoras nuptias respublica nostra contaminetur. Quare præcipimus, vt ex hoc die nemini liceat in domo sua concubinam habere. Id enim parum, vel nihil a scortatione differre putamus. Sed si vitæ societatem habere cum ipsa volet, matrimonium cum ea cõtrahat, secundum iuris subtilitatem. Quod si eam mulierem indignam se iudicauerit, nihil cum ea commercii per coitum habeat: sed hac reiecta, quam conuenire sibi iudicauerit, accipiat. Sin caste viuere malit, sane rem nobis optatam faciet.

l. s. C. ad S.C. Orphit. l. vlt. C. cõmun. de manum.

III. Qui matrimonium contrahere, vel non, cogantur.

SEcundum ea, quæ modo a nobis pie constituta sunt, qui caste pudiceq; viuit, a patre suo ne cogitor ad contrahendas nuptias, licet in eius potestate sit. At filiusfamilias vitam luxu perditam agens, matrimonium non recuset.

IIII. Non debere nuptiarum benedictiones clam fieri.

NVllus secreto coronator, sed in præsentia plurium. Nam qui hoc facere fuerit ausus, pœnis subiectus castigator: sacerdote scilicet, qui se rebus indecoris interponit, meritas itidem pœnas luituro, iuxta canonum ecclesiasticorum constitutionem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΦΙΛΟ-ΣΟΦΟΥ.

Α. Ἡ μεγάλη Διατύπωσις τοῦ ἁγίου Βασιλέως ΛΕΟΝΤΟΣ τοῦ σοφοῦ, ὅπως ἔχουσι τάξεως οἱ θρόνοι τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν ὑποκειμένων τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως.

α ἡ Καισάρεια.
β ἡ Ἄγκυρα.
ζ ἡ Νικομήδεια.
ι ἡ Σίδη.
ιγ ἡ Μελιτήνη.
ις Θεσσαλονίκη
ιθ ἡ Πισιδύης.
κβ ἡ Λαοδίκεια.
κε ἡ Ἀντιόχεια.
κη αἱ Ἀθῆναι.
λα ἡ Σελεύκεια.
λδ ἡ Τραπεζοῦς.
λζ ἡ Φιλιππουπόλις.
μ ἡ Φιλίππων.
μγ τὸ Δυρράχιον.
μς τὸ Ἀμμόριον.
μθ ἡ ἁγία Σεβηριανή.
νβ τὰ Εὐχάϊτα.
νε ἡ Ὑδρύς.
νη αἱ Θῆβαι.
ξα ἡ Ῥωσία.
ξδ ἡ Τιβεριούπολις.
ξζ ἡ Ναικωλεία.
ο ἡ Ἀπάμεια.
ογ ἡ Ναζιανζός.
ος ἡ Μήθυμνα.
οθ ἡ Λακεδαιμονία.

β ἡ Ἔφεσος.
ε Κύζικος.
η ἡ Νίκαια.
ια ἡ Σεβάστεια.
ιδ τὰ Τύανα.
ιζ ἡ Κλαυδιούπολις.
κ τὰ Μύρα.
κγ τὰ Σιναδα.
κς τὸ Σύλαιον.
κθ ὁ Μωκισσός.
λβ ἡ Καλαυρία.
λε ἡ Δάρισσα.
λη ἡ Τραϊανούπολις.
μα ἡ Ἀδριανούπολις.
μδ ἡ Σμύρνα.
μζ ἡ Κάμαχος.
ν ἡ Μιτυλήνη.
νγ ἡ Ἄμαστρις.
νς Κελτζήνη.
νθ αἱ Σέρραι.
ξβ ἡ Ἀλανία.
ξε ἡ Ἀχαΐα.
ξη ἡ Γερμανία.
οα τὸ Βασίλειον.
οδ τὰ *Κέρκυρα.
οζ ἡ Χερσιανούπολις.
π ἡ Ναξία.

γ ἡ Ἡράκλεια.
ς αἱ Σάρδεις.
θ Χαλκηδών.
ιβ ἡ Ἀμάσεια.
ιε ἡ Γάγγρα.
ιη ἡ Νεοκαισάρεια.
κα ἡ Καρία.
κδ τὸ Ἰκόνιον.
κζ ἡ Κόρινθος.
λ ἡ Κρήτη.
λγ αἱ Πάτραι.
λς ἡ Ναύπακτος.
λθ ἡ Ῥόδος.
μβ ἡ Ἱεράπολις.
με ἡ Κατάνη.
μη τὸ Κοτυάειον.
να αἱ Νέαι Πάτραι.
νδ αἱ Χῶναι.
νζ ἡ Κολώνεια.
ξ ἡ Πομπηιούπολις.
ξγ ἡ Αἶνος.
ξς ἡ Κερασοῦς.
ξθ τὰ Μάδυτα.
οβ ἡ Δρύστρα.
οε ἡ Ἄβυδος.
οη τὸ Ῥήσιον.
πα ἡ Ἀπάλεια.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Μετὰ τὰ Κέρκυρα ἦσαν τελευταῖαι τρεῖς αὗται, ἡ Σεβαστόπολις, ὁ Εὔριπος, τὰ Κύβιστα, ἤτοι τὰ Ἡράκλειος. ἔνθα καὶ παρεγράφη, ὅτι μετεβλήθη ἀπὸ τοῦ ξβ ὑποσκοπὴ τῶ Τυάνων, εἰς ἀρχιεπισκοπὴν, ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου.

Αἱ Ἀρχιεπισκοπαί.

α ἡ Βιζύη.
δ τὰ Γέρμια.
ζ ἡ Μίλητος.
ι ἡ Κίος.
ιγ ἡ Νίκη.
ις ἡ Χερσών.
ιθ ἡ Βρύσις.
κβ ἡ Λῆμνος.
κε αἱ Κύδραι.
κη ἡ Γέρμη.
λα ἡ Ἐρωινή.
λδ ἡ Γοτθία.
λζ ἡ Αἴγινα.

β ἡ Λεοντόπολις.
ε ἡ Ἀρκαδιούπολις.
η ἡ Προικόννησος.
ια ἡ Ἄπρος.
ιδ ἡ Νεάπολις.
ιζ ἡ Μεσημβρία.
κ ἡ Δέρκος.
κγ ἡ Λύκαι.
κς ἡ Σωτηρόπολις.
κθ ὁ Βόσπορος.
λβ ἡ Κάρπαθος.
λε ἡ Σουγδαΐα.
λη τὰ Φάρσαλα.

γ ἡ Μαρώνεια.
ς τὸ Πάριον.
θ ἡ Σηλυβρία.
ιβ τὰ Κύψελλα.
ιε ἡ Σέλγη.
ιη ἡ Γαρέλλα.
κα ἡ Καραβιζύη.
κδ ἡ Μίσθεια.
κζ ἡ Πηδαχθόη.
λ ἡ Κότραδις.
λγ ἡ Μεσημβρία.
λς αἱ Φύλλαι.
λθ τὰ Μάτραχα.

Τάξις

LEONIS COGNOMINE PHILOSOPHI.

I. Dispositio facta per imperatorem Leonem Sapientem, quem ordinem habeant throni ecclesiarum, patriarchæ Constantinopolitano subiectarum.

I *Cæsarea.*
II *Ancyra.*
VI *Nicomedea.*
X *Sida.*
XIII *Melitene.*
XVI *Thessalonica.*
XIX *Pisinus.*
XXII *Laodicea.*
XXV *Antiochia.*
XXVIII *Athenæ.*
XXXI *Seleucea.*
XXXIV *Trapezus.*
XXXVII *Philippopolis.*
XL *Philipporum.*
XLIII *Dyrrachii.*
XLVI *Ammorium.*
XLIX *S. Seueriana.*
LII *Euchaita.*
LV *Hydrus.*
LVIII *Thebæ.*
LXI *Rossia.*
LXIV *Tiberiopolis.*
LXVII *Nacolia.*
LXX *Apamea.*
LXXIII *Nazianzus.*
LXXVI *Methymna.*
LXXIX *Lacedæmonia.*

II *Ephesius.*
V *Cyzicus.*
VIII *Nicæa.*
XI *Sebastea.*
XIV *Tyana.*
XVII *Claudiopolis.*
XX *Myra.*
XXIII *Synada.*
XXVI *Sylæum.*
XXIX *Mocissus.*
XXXII *Calabria.*
XXXV *Larissa.*
XXXVIII *Traianopolis.*
XLI *Adrianopolis.*
XLIV *Smyrna.*
XLVII *Camachus.*
L *Mitylena.*
LIII *Amastris.*
LVI *Keizene.*
LIX *Serræ.*
LXII *Alania.*
LXV *Achaia.*
LXVIII *Germania.*
LXXI *Basileum.*
LXXIV *Corcyra.*
LXXVII *Christianopolis.*
LXXX *Naxia.*

III *Heraclea.*
VI *Sardes.*
IX *Chalcedon.*
XII *Amasea.*
XV *Gangra.*
XVIII *Neocæsarea.*
XXI *Caria.*
XXIV *Iconium.*
XXVII *Corinthus.*
XXX *Creta.*
XXXIII *Patræ.*
XXXVI *Naupactus.*
XXXIX *Rhodus.*
XLII *Hierapolis.*
XLV *Catana.*
XLVIII *Cotyaium.*
LI *Nouæ Patræ.*
LIV *Chonæ.*
LVII *Colonia.*
LX *Pompeiopolis.*
LXIII *Ænus.*
LXVI *Cerasus.*
LXIX *Madyta.*
LXXII *Dryſtra.*
LXXV *Abydus.*
LXXVIII *Rusium.*
LXXXI *Attalia.*

*SCHOLIVM.

Post Corcyra erant hæ tres postremæ, Sebastopolis, Euripus, Cybista, quæ & Herculis. Atq; heic adscriptum erat quod ex episcopatu, subiecto Tyanorum archiepiscopo, in archiepiscopatum transierit, sub Constantino sanctissimo & vniuersali patriarcha.

ARCHIEPISCOPATVS.

I *Bizya.*
IV *Germia.*
VII *Miletus.*
X *Cius.*
XIII *Nice.*
XVI *Cherson.*
XIX *Brysis.*
XXII *Lemnus.*
XXV *Cudræ.*
XXVIII *Germa.*
XXXI *Eroina.*
XXXIV *Gotthia.*
XXXVII *Ægina.*

II *Leontopolis.*
V *Arcadiopolis.*
VIII *Præconesius.*
XI *Apros.*
XIV *Neapolis.*
XVII *Messana.*
XX *Dercos.*
XXIII *Leucas.*
XXVI *Soteropolis.*
XXIX *Bosporus.*
XXXII *Carpathus.*
XXXV *Sugdaia.*
XXXVIII *Pharsala.*

III *Maronea*
VI *Parium.*
IX *Selybria.*
XII *Cypsella.*
XV *Selga.*
XVIII *Garella.*
XXI *Carabizya.*
XXIV *Misthea.*
XXVII *Pedachthoa.*
XXX *Cotradis.*
XXXIII *Mesembria.*
XXXVI *Phullæ.*
XXXIX *Matracha.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Τάξις τῆς καθεδρίας τῶν ὑπὸ τὸν ἀποστολικὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως, πλωτῶν μητροπολιτῶν, καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων.

α. Τῷ Καισαρείας, Καππαδοκίας.

α ὁ Νύσσης.
δ ὁ Κισσοῦ.
ζ ὁ Ἀραθίας.
Ϛ ὁ Καμυλιανῶν.
ε ὁ Εὐαΐσσων.
η ὁ τῶν Αἰπολίων.
γ ὁ τῶν Βασιλικῶν θερμῶν.
ϛ ὁ Σεριάδος.

ϛ. Τῷ Ἐφέσου, Ἀσίας.

α ὁ * Ὑπαίπων. * ἐπιμίγνυται μητρόπολιν ἀφ' ἧς βασιλεύς, κυρὸς Ἰσαακίου τοῦ ἀγγέλου.
δ ὁ Ἐλαίας.
ζ ὁ Γαργάρων.
ι ὁ Βυριλλίων.
ιγ ὁ Αὐρηλιουπόλεως.
ιϛ ὁ Μητροπόλεως.
ιθ ὁ Περγάμου. * Πρύτης
κϐ ὁ Ἀρκαδιουπόλεως.
κε ὁ Αὐγάζων.
κη ὁ Λεβέδου.
λα ὁ Ἀτταλείας. * Πεπερείνης
λγ ὁ Κύμης.
λϛ ὁ Χλιαρῶν.
Ϛ ὁ Τράλλεων.
ε ὁ Ἀτραμυττίου.
η ὁ Μασταύρων.
ια ὁ Πιττάμνης.
ιδ ὁ Νύσσης, τῆς ἑτέρας.
ιϛ ὁ Βερέτων.
κ ὁ Ἀνέων.
κγ ὁ Νέας αὐλῆς.
κϛ ὁ Σιών.
κϑ ὁ Τέου.
λϐ ὁ Θεοδοσιουπόλεως, ἤτοι * Πεπερείνης.
λδ ὁ Παλαιουπόλεως.
γ ὁ Μαγνησίας πρὸς Μαίανδρον.
ϛ ὁ Ἄσσου.
ϑ ὁ Καλύης.
ιϐ ὁ Μυρίνης.
ιε ὁ Μασχακώμης.
ιη ὁ Ἀνινάτων.
κα ὁ * Πριήνης.
κδ ὁ Διὸς Ἱεροῦ.
κϛ ὁ Κολοφῶνος.
λ ὁ Ἐρυθρᾶς.
λε ὁ Θυρείων.

γ. Τῷ Ἡρακλείας, Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας.

α ὁ Θεοδωρουπόλεως.
δ ὁ Ἑξαμιλίου.
ζ ὁ Χαριουπόλεως.
ι ὁ * Μαδύτων. * ἐπιμίγνυται μητροπολ. * Λιζικ.
ιγ ὁ * Λίζικος.
ιϛ ὁ Τζυρολόης.
Ϛ ὁ Ῥαιδεστοῦ.
ε ὁ Καλλιουπόλεως.
η ὁ Χαλκίδος.
ια ὁ Παμφίλου.
ιδ ὁ Σεργεντζῆς.
ιζ ὁ Ἀθύρων.
γ ὁ Παυίου.
ϛ ὁ Περιστάσεως.
ϑ ὁ Δανείου.
ιϐ ὁ Μηδείας.
ιε ὁ Μέτρων.

δ. Τῷ Ἀγκύρας, Γαλατίας.

α ὁ Ἀπαβίας. * Ἀσπωνῶν. * μητροπόλεως. * Μείζης.
δ ὁ * Βηρινουπόλεως, ἤτοι Στωρᾶς.
ϛ ὁ Κίνης.
Ϛ ὁ Ἡλιουπόλεως.
ζ ὁ Ἀναστασιουπόλεως.
γ ὁ * Ἀσπόνης.
ε ὁ * Μίζης.
η ὁ Καλεμβύης.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἐπίθησαν εἰς Μητροπόλεις ὁ Ἀσπὼν, καὶ ὁ Μελιτουπόλεως.

ε. Τῷ Κυζίκου, Ἑλλησπόντου.

α ὁ Γέρμης. * ἤτοι Ἀχυραΐτης.
δ ὁ Βάρεως.
ζ ὁ Λαμψάκου.
ι ὁ Ἰλίου.
ιγ ὁ Μελιτουπόλεως.
Ϛ ὁ Ὠκης.
ε ὁ Δαφνουσίας.
η ὁ Ἀβύδου.
ια ὁ Τρωάδος.
γ ὁ Ποιμανηνοῦ.
ϛ ὁ * Ἀδριανοῦ θηρῶν.
ϑ ὁ Δαρδάνου.
ιϐ ὁ Πιονίας.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἡ Μελιτουπόλιος, ἐπιμίγνυται εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν ἡ Ἀβυδος, εἰς Μητρόπολιν.

ϛ. Τῷ Σάρδεων, Λυδίας.

α ὁ * Φιλαδελφείας. * ἤτοι, ὁ Μαγνήτου.
δ ὁ * Σετῶν. * ἤτοι Πεκεμήνης. * ἤτοι Ὀφικίου. * ἤτοι Λευῆς. * ἤτοι, τῆς Μύρωνος. * ἤτοι, ὁ Γρηγορίου.
ζ ὁ Τροαλλέων.
ι ὁ * Μαιονίας.
ιγ ὁ * Μυσίης.
ιϛ ὁ Ταλίας.
ιθ ὁ Μεσοτυμόλου.
κϐ ὁ * Στρατονικείας.
κε ὁ Γαβάλων.
Ϛ ὁ Τελμέσσου.
ε ὁ * Αὐρηλιουπόλεως.
η ὁ Σάλων.
ια * ὁ Ἀπόλλωνος ἱερᾶς.
ιδ ὁ * Ἀκαρασιοῦ.
ιζ * ὁ Βανοῦ.
κ ὁ Ἱεροκησαρείας.
κγ ὁ * Κερασέων.
κϛ ὁ Ἑρμοκαπηλείας.
γ ὁ Θυατείρων.
ϛ ὁ Γόρδου.
ϑ ὁ Σιλανδοῦ.
ιϐ ὁ * Τρκανίδος.
ιε ὁ Ἀπολλωνιάδος.
ιη ὁ Βλαδέων.
κα ὁ * Δαλδέων.
κδ ὁ Σαπόλλων. * ἤτοι, ὁ Διατείρων. ὁ Γαυδίας, ἤτοι Τσακυλίων. * ἤτοι, Τζαλέων. * ἤτοι, ὁ Καλαμᾶ.

Ordo præsidentiæ metropolitanorum, qui subsunt apostolico throno Constantinopolis, & subiectorum eis episcoporum.

I Cæsarienſi, Cappadociæ.

I *Nyssenus.*
II *Camulianorum.*
III *Regiarum Thermarum.*
IV *Cissi.*
V *Euaissorum.*
VI *Seriadis.*
VII *Arathiæ.*
VIII *Æpoliorum.*

II Ephesino, Asiæ.

I* *Hypæporum.* * *Honorem metropolitani accepit ab imperatore, domino Isaacio Angelo.* * *Huius mētio fit & in septima synhodi Nicænæ subscriptionibus.*
II *Trallianus.*
III *Magnesiæ ad Mæandrū.*
IV *Elæensis.*
V *Atramytinus.*
VI *Assi.*
VII *Gargarorum.*
VIII *Mastaurensis.*
IX *Caloensis.*
X *Byriullorum.*
XI *Pittamne.*
XII *Myrinensis.*
XIII *Aureliopolitanus.*
XIV * *Nyssæ alterius.*
XV *Maschacomensis.*
XVI *Metropolitanus.*
XVII *Beretorum.*
XVIII *Aninatum.*
XIX *Pergamenus.*
XX *Aneorum.*
XXI * *Prienensis.* * *Pryinensis.*
XXII *Arcadiopolitanus.*
XXIII *Nouæ aulæ.*
XXIV *Fani Iouis.*
XXV *Augazorum.*
XXVI *Sionis.*
XXVII *Colophonius.*
XXVIII *Lebedi.*
XXIX *Tei.*
XXX *Erythræus.*
XXXI* *Attandrius.* * *Antandrius.*
XXXII *Theodosiopolitanus. siue* * *Peperinensis.* * *Peeprinensis.*
XXXIII *Cumanus.*
XXXIV *Palæopolitanus.*
XXXV *Thyræorum.*
XXXVI *Chliarenus.*

III Heraclienſi, Thraciæ ac Macedoniæ.

I *Theodoropolitanus.*
II *Rhædesti.*
III *Panienſis.*
IV *Hexamilii.*
V *Calliopolitanus.*
VI *Peristasinus.*
VII *Chariopolitanus.*
VIII *Chalcidensis.*
IX *Daonienſis.*
X **Madytorum.* * *is honorem metropolis adeptus est.*
XI *Pamphili.*
XII *Medeæ.*
XIII *Lizici.*
XIV *Sergentzæ.*
XV *Metrorum.*
XVI *Tzurolloæ.*
XVII *Athyrorum*

IV Ancyrano, Galatiæ.

I *Attabienſis.*
II *Heliopolitanus.*
III *Asponensis.*
IV* *Verinopolitanus, siue Crucis.* * *al. Merinopolitanus.*
V *Mizi.*
VI *Cinensis.*
VII *Anastasiopolitanus.*
VIII *Calumenæ.*

* SCHOLIVM.

Inter metropolitanos relati sunt Asponensis & Merinopolitanus.

V. Cyziceno, Hellesponti.

I *Germenſis.*
II *Ocensis.*
III *Pœmaneni.*
IV *Barensis.*
V *Daphnusinus.*
VI* *Venationum Hadriani.* * *siue, Acbyraënsis,*
VII *Lampsacenus.*
VIII *Abydenus.*
IX *Dardanensis.*
X *Ilienſis.*
XI *Troadis.*
XII *Pioniæ.*
XIII *Melitopolitanus.*

SCHOLIVM.

Melitopolitanus, archiepiscopatus honorem nanctus est: Abydenus, metropolitani.

VI Sardiano, Lydiæ.

I *Philadelphienſis.* * *siue Hyrtacomianus.*
II *Tripolitanus.*
III *Thyatirorum.* * *honorem metropolis adeptus.*
IV* *Setensis.* * *siue Liparorum. Gaudia, ideſt, Traculenſis.*
V* *Aureliopolitanus.*
VI *Gordi.*
VII *Troallenſis.*
VIII *Salorum.*
IX *Silandi.*
X* *Mæoniæ.* * *al. Baga.*
XI* *Fani Apollinis.*
XII* *Hyrcanidis.* * *siue, Hyaliano.*
XIII * *Mustinæ.*
XIV * *Acarasi.* * *siue Maziditi.*
XV *Apolloniadis.* * *siue Pericomensis.*
XVI *Taluenſis.*
XVII* *Bani.* * *siue Officii.*
XVIII *Bladianus.* * *siue Aquila.*
XIX *Mesotymoli.*
XX *Hierocæsareæ.*
XXI * *Daldianus.* * *siue Myronis.*
XXII *Stratonicæ.*
XXIII *Cerasianus.*
XXIV *Satalorum.*
XXV *Gabalorum.*
XXVI *Hermocapeleæ.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

*χαράττω Βάγης. Ἀπὸ τῦ, ὁ κλεισίων· χάφεται, ὁ δάλης. καὶ ἀπὸ τῦ, ὁ σαπάλων· χάφεται, ὁ κλεισίων.

ζ. Τῷ Νικομηδείας, Βιθυνίας.

α ὁ Πρύσης, ἤτοι Θεουπόλεως. β ὁ Πραινέτης.
γ ὁ Ἑλενοπόλεως. δ ὁ Βασιλινοπόλεως. ε ὁ Δασκυλίτ.
ϛ ὁ Ἀπολλωνιάδος. ζ ὁ Νεοκαισαρείας. η ὁ Ἀδρανῶν.
θ ὁ Καισαρείας. ι ὁ Γάλλων, ἤτοι λόφων. ια ὁ Δαφνουσίας.
ιβ ὁ Ἀρίστης.

η. Τῷ Νικαίας, Βιθυνίας.

α ὁ Μοδρηνῆς, ἤτοι Μελῆς. ϛ ὁ Λιωνίς.
γ ὁ Γορδοσυρέων. δ ὁ Νυμερικῶν. ε ὁ Ταείου.
*ὁ Ἀμαξιμιανῶν. ϛ ὁ * Μαξιμιανῶν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Νίκαια, πόλις ἐν τῇ κατὰ Βιθυνίαν Μυσίᾳ, ὑπὸ δόλι ὑπὸ Λυσιμάχου, ὅτι τῆς Ἀσκανίας λίμνης. ὠκαλεῖτο δὲ πρεσ ἑλικόρη, καὶ θαυμαζόντων ὑπὸ τῆς ἑλλήνων ὑπανδρίας, καὶ εὐδαιμονίας. δόλω δὲ ληφθείσης ὑπὸ Μυσῶν, φθορὰ εἰ μὲν δὲν θάνατον, οἱ δὲ διέφυγον, καὶ ὤκησαν τὰς προσκειμένας πόλεις, καὶ χώρας ἄπρὸ κατοικήσ. μετὰ δὲ τὸν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν, ὠκίσθη ὑπὸ Λυσιμάχου, καὶ ὠνομάσθη Νίκαια, ἀπὸ τῆς Ἀντιπάτρου θυγατρός. ὧν τούτης ὁ Στωϊκὸς φιλόσοφος Ἀπολλώ, Ἀπολλωνίς τῦ μετὰ Δαρδανέως, μαθητὴς Λύκων & Λυκάνδρος, ὁμοίως Στωϊκοὶ φιλόσοφοι. ἦν δὲ καὶ Ἡλιόδωρος, δοκιμοὶ γραμματικοί.

θ. Τῷ Χαλκηδόνος Βιθυνίας, θρόνος ὑποκείμενος σὺν ἔσει.

ι. Τῷ Σίδης, Παμφυλίας.

α ὁ Ἀσπένδου. ϛ ὁ Τένης. γ ὁ Ἐτάνης.
δ ὁ Ῥύμνης, ε ὁ Κάσσων. ϛ ὁ Σεμνέων.
ζ ὁ Καραλλίων. η ὁ Κορακησίων. θ ὁ Συνέδρων.
*Μυλαέων. ι ὁ * Μύλων, ἤτοι Ἰουστινιανοπόλεως. ια ὁ Οὐμάνδων.
*Δαλισάνδων. ιβ ὁ * Δαλδασῶν. ιγ ὁ Ἴσβεων. ιδ ὁ Λύρβης.
*Μαναύσων. ιε ὁ Κολυβρασῶν. ιϛ ὁ * Βαναύσων.

ια. Τῷ Σεβαστείας, Ἀρμενίας.

α ὁ Σεβαστοπόλεως. ϛ ὁ Νικοπόλεως. γ ὁ Σατάλων.
*Μελίσσης. δ ὁ Κολωνείας. ε ὁ * Βηρίσσης.

ιϛ. Τῷ Ἀμασείας, Ἑλενοπόντου.

α ὁ Ἀμισσῶν. ϛ ὁ Σινώπης. γ ὁ Ἰβήρων, ἤτοι Πιμολίσσης.
δ ὁ Ἀνδράπων. ε ὁ Ζαλίχων, ἤτοι Λεοντοπόλεως.
ϛ ὁ Ζήλων.

ιγ. Τῷ Μελιτηνῆς, δευτέρας Ἀρμενίας.

α ὁ Ἄρκης. ϛ ὁ Κυκισσῶν. γ ὁ Ἀραβισσῶν.
δ ὁ Ἀμαραθηνῆς. ε ὁ Κεομανῶν.

ιδ. Τῷ Τυανέων, δευτέρας Καππαδοκίας.

α ὁ Κυβιστρῶν. ϛ ὁ Φαυστινουπόλεως. γ ὁ Σασίμων.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἀντὶ τῦ, Κυβιστρῶν· γράφεται καὶ, Κυβίστων. ἐπειδὴ εἰς ἀρχιεπισκοπὴν δόθη Κωνσταντίνου τῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικῦ πατριάρχου.

ιε. Τῷ Γαγρας, Παφλαγονίας.

α ὁ Ἰουστινουπόλεως. ϛ ὁ Δαδύβρων. γ ὁ Σωρῶν.

ιϛ. Τῷ Θεσσαλονίκης, Θετταλίας.

α ὁ Κίτρους. ϛ ὁ Βερροίας. γ ὁ * Δρουγουβιτίας.
*Γρυγαβιτίας. δ ὁ Σερβίων. ε ὁ Κασσανδρίας. ϛ ὁ Καμπανίας, ἤτοι Καστρίου.
*Πέτρου. ζ ὁ * Πέτρας. η ὁ * Ἑρκυλίων, ἤτοι Ἀρδαμέρεως.
*Ἑρκυλίων θ ὁ Ἱερισσῦ, ἤτοι ἁγίου ὄρους. ι ὁ Λιτῆς καὶ Ῥεντίνης.
ια ὁ Βαρδαριωτῶν, ἤτοι Τούρκων.

ιζ. Τῷ Κλαυδιουπόλεως, Ὀνωριάδος.

α ὁ Ἡρακλείας πόντου. ϛ ὁ Προυσιάδος.
γ ὁ Τίου δ ὁ Κρατείας. ε ὁ Ἀδριανουπόλεως.

ιη. Τῷ Νεοκαισαρείας, Πόντου Πολεμωνιακῦ.

α ὁ Κερα-

SCHOLIVM.

Pro Cerasiano; scribitur, Dale: & pro, Satalorum; scribitur, Cerasianus.

VII. Nicomediensi, Bithyniæ.

1 Prusēsis, siue Theopolitanus. 2 Præneti.
3 Helenopolitanus. 4 Basilinopolitanus. 5 Dascylii.
6 Apolloniadis. 7 Neocæsareæ. 8 Adranensis.
9 Cæsareæ. 10 Galli, siue Lophorum. 11 Daphnusiæ.
12 Aristæ.

VIII. Nicæno, Bithyniæ.

1 Modrenæ siue Melæ. 2 Lenoensis.
3 Gordoseruensis. 4 Numericorum. 5 Taiensis.
6 Maximianorum.* * *Amaximianorum.*

SCHOLIVM.

Nicæa, Mysiæ Bithynicæ ciuitas, a Lysimacho condita, ad paludem Ascaniam. Prius Helicora dicebatur, & quod femina cum Græcis maritarentur, ipsaq; felix esset, admirationi erat: verum vbi per fraudem a Mysis capta fuisset, viri partim deleti sunt, partim aufugerunt, vicinasque ciuitates inhabitarunt, & ipsorum regio fuit euersa. Post obitum autem Alexandri, a Lysimacho est instaurata, nominataque Nicæa, de nomine filiæ Antipatri. Hac oriundus fuit Stoicus ille philosophus Apollos, Apollonii, qui Dardani successit, discipulus: itidemque Lyco & Lycander, consimiliter & ipsi Stoici philosophi. Præterea Hierax & Heliodorus, nobiles Grammatici.

IX. Chalcedonensi, Bithyniæ; nullus subest thronus.

X. Sidensi, Pamphyliæ.

1 Aspendius. 2 Tenæ. 3 Etæni.
4 Rhymnæ. 5 Cassorum. 6 Semnensis.
7 Carallienſis. 8 Coraciſii. 9 Syuedrorum.
10 Mylorum, siue Iustinianopolitanus. 11 Vmandorum.* * *Mylonæ.*
12 Daldasi. 13 Isborum. 14 Lyrbæ.* * *Dalisandi.*
15 Colybrasi. 16 Banausorum.* * *Manausorum.*

XI. Sebasteæ, Armeniæ.

1 Sebastopolitanus. 2 Nicopolitanus. 3 Satalorum.
4 Coloniensis. 5 Berissæ.* * *Merissæ.*

XII. Amaseno, Helenoponti.

1 Aminsi. 2 Sinopensis. 3 Iberensis, siue Pimolissæ.
4 Andrapensis. 5 Zalichi, siue Leontopolitanus.
6 Zelorum.

XIII. Melitenæ, secundæ Armeniæ.

1 Arcensis. 2 Cucusi. 3 Arabisi.
4 Ariarathæ. 5 Ceomanorum.

XIIII. Tyanensi, secundæ Cappadociæ.

1 Cybistrorum. 2 Faustinopolitanus. 3 Sasimorum.

* SCHOLIVM.

Pro Cybistrorum, legitur &, Cybistorum. Honos archiepiscopatus ei concessus est sub Constantino sanctissimo, & vniuersali patriarcha.

XV. Gangrensi, Paphlagoniæ.

1 Innopolitanus. 2 Dadybrensis. 3 Soranus.

XVI. Thessalonicensi, Thessaliæ.

1 Citrensis. 2 Berrhææ. 3 Drugubitiæ.* * *Grugabitiæ.*
4 Seruiorum. 5 Casandriæ. 6 Campaniæ, siue Castrii.
7 Petrinus. 8 Herculiorum, siue Ardamerianus.
9 Hierissi, siue montis sancti. 10 Litæ ac Rentenæ.
11 Bardariotarum, siue Turcorum.

XVII. Claudiopolitano, Honoriadis.

1 Heracleæ Ponti. 2 Prusiadis.
3 Tij. 4 Cratææ. 5 Hadrianopolitanus.

XVIII. Neocæsarienſi, Ponti Polemoniaci.

Universidad de Deusto Biblioteca

α ὁ Κερασοῦντος. β ὁ τοῦ Πολεμωνείου. γ ὁ Κομάνων.
δ ὁ Ἁλύας. ε ὁ Ῥιζαίου. ϛ ὁ Κόκκου.
ζ ὁ Εὐνίκου.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Τῷ Νεοκαισαρείας εἰσὶ καὶ αὗται. ὁ Ἀραδάσης. ὁ Μαρτυροπόλεως. ὁ Ὑψηλός.

ιθ. Τῷ Πισινοῦντος, δευτέρας Γαλατίας.

α ὁ Γερμοκολωνείας. β ὁ Πιτανίσσου. γ ὁ Συνοδέων.
δ ὁ τοῦ ἁγίου Ἀγαπητοῦ. ε ὁ Λωτίνου. ϛ ὁ Ὀρκιστοῦ.
ζ ὁ Σπαλείας.

κ. Τῷ Μύρων, Λυκίας.

* Μασταύρου α ὁ * Μασταύρων. β ὁ Τελμινσοῦ. γ ὁ Λιμύρων.
δ ὁ Ἀράξης. ε ὁ Ἀπρίλλων. ϛ ὁ Ποδαλείας.
* ὀρυκανδοῦ ζ ὁ * Ὀρυκάνδων. η ὁ Τάτλων. θ ὁ Ἀρνέων.
ι ὁ Σιδύμων. ια ὁ Ζηνωνουπόλεως. ιβ ὁ Ὀλύμπου.
ιγ ὁ Ὄτλων. ιδ ὁ Κορυδάλων. ιε ὁ Καννοῦ.
ιϛ ὁ Ἀκρασοῦ. ιζ ὁ Ξάνθου. ιη ὁ Βώβου, ἤτοι Σοφιανουπόλεως.
ιθ ὁ Μαρκιανῆς. κ ὁ Ὀνούρδων. κα ὁ Χώματος.
κβ ὁ Κανδάνων. κγ ὁ Φελλοῦ. κδ ὁ Ἀντιφελλοῦ.
κε ὁ Φασήλιδος. κϛ ὁ Ῥοδιαπόλεως. κζ ὁ Ἀκαμισοῦ.
κη ὁ Ἀκάνδων. κθ ὁ Παλλιωτῶν. λ ὁ Εὐδοκιάδος.
λα ὁ Πατάρων λβ ὁ Κόμβων. λγ ὁ Νήσων.
λδ ὁ Βαρβούρων. λε ὁ Μηλοιτῶν. λϛ ὁ Κυανέων.

κα. Τῷ Σταυρουπόλεως, Καρίας.

α ὁ Κιβύρας. β ὁ Ἡρακλείας Σαλβάκου.
γ ὁ Ἀπολλωνιάδος. δ ὁ Ἡρακλείας Λακύμων.
ε ὁ Ταβῶν. ϛ ὁ Λάρβων. ζ ὁ Ἀντιοχείας Μαιάνδρου.
η ὁ Ταπάσσων. θ ὁ Ἁρπάσσων. ι ὁ Νεαπόλεως.
ια ὁ Ὀρθωσιάδος. ιβ ὁ Ἀνατετάρτης. ιγ ὁ Ἀλαβάνδων.
ιδ ὁ Στρατονικείας. ιε ὁ Ἁλίνδων. ιϛ ὁ Μυλάνσων.
ιζ ὁ Μήζου, ἤτοι Ἀμηζόνος. ιη ὁ Σίζων. ιθ ὁ Ἰασσοῦ.
κ ὁ Βαρβυλίου. κα ὁ Ἁλικαρνασοῦ. κβ ὁ Λαρύμων.
* ἤτοι Σταδίας κγ ὁ * Κνίδου. κδ ὁ Μένδου. κε ὁ τοῦ Ἱεροῦ.
κϛ ὁ Κινδράμων. κζ ὁ Κεράμων.

κβ. Τῷ Λαοδικείας, Φρυγίας Καππατιανῆς.

α ὁ Τραπεζουπόλεως. β ὁ Ἀκμωνείας. γ ὁ Σεβαστείας.
δ ὁ Χαιροτόπων. ε ὁ Ἀπείας. ϛ ὁ Πελτῶν
ζ ὁ Εὐμενείας. η ὁ Σουβλαίου. θ ὁ Ποιμαίνου θυρῶν.
ι ὁ Τρανουπόλεως. ια ὁ Ἀτανωσσοῦ. ιβ ὁ Λούνδων.
ιγ ὁ Κιδισσοῦ. ιδ ὁ Ὡράκων. ιε ὁ Ὠρίνων.
ιϛ ὁ Ἐλάζης. ιζ ὁ Σωναιοῦ. ιη ὁ Θαμψιουπόλεως.
ιθ ὁ Διοκλείας. κ ὁ Ἀριστείας. κα ὁ Οἰνοκόμου, ἤτοι Ἰουστινιανουπόλεως.

κγ. Τῷ Συνάδων, Φρυγίας Σαλουταρίας.

α ὁ Δορυλαίου. β ὁ Μηδαίου. γ ὁ Ὑψοῦ.
δ ὁ Ἀκροκουοῦ. ε ὁ Προμησοῦ. ϛ ὁ Μηροῦ.
ζ ὁ Σινβινδοῦ. η ὁ Φυτείας. θ ὁ Ἱεραπόλεως.
ι ὁ Εὐκαρπίας. ια ὁ Λυσιάδος. ιβ ὁ Αὐγουστοπόλεως.
ιγ ὁ Βρυζοῦ. ιδ ὁ Ἰτροῦ. ιε ὁ Λυκάονος.
ιϛ ὁ Στεκτωρίου. ιζ ὁ Γορδορινίας. ιη ὁ Καβορκίου.
ιθ ὁ Δαφνουδίου. κ ὁ Κλήρων.

κδ. Τῷ Ἰκονίου, Λυκαονίας.

α ὁ Λύστρων. β ὁ Βασάδων. γ ὁ Ἀμβλάδων.
δ ὁ Μανάδων. ε ὁ Ψιβήλλων. ϛ ὁ Συνάτρων.

ζ ὁ Κανῆς.

1 Cerasuntinus. 2 Polemonei. 3 Comanorum.
4 Halyensis. 5 Rhizæi. 6 Cocci.
7 Eunici.

SCHOLIVM.

Neocæsariensi subiecti sunt hi quoq;. Aradasenus, Martyropolitanus, Hypselus.

XIX. Pisinuntio, secundæ Galatiæ.

1 Germocoloniensis. 2 Pitanissi. 3 Synodianus.
4 S. Agapeti. 5 Lotini. 6 Orcisti.
7 Spaleæ.

XX. Myrensi, Lyciæ.

*1 * Mastaurorum. 2 Telminsi. 3 Limyrensis.* * Mastauri.
4 Araxæ. 5 Aprillorum. 6 Podaleæ. * Orycandi.
*7 * Orycandorum. 8 Tatlorum. 9 Arnianus.*
10 Sidymorum. 11 Zenonopolitanus. 12 Olympi.
13 Otlorum. 14 Corydalensis. 15 Cannensis.
16 Acrasi. 17 Xanthi. 18 Bobi, siue Sophianopolitanus.
19 Marcianæ. 20 Onurdorum. 21 Chomatis.
22 Candanensis. 23 Phelli. 24 Antiphelli.
25 Phaselidis. 26 Rhodiapolitanus. 27 Acamisi.
28 Acandensis. 29 Palliotarum. 30 Eudociadis.
31 Patarensis 32 Comborum. 33 Nesensis.
34 Barburensis. 35 Melætensis. 36 Cyaneorum.

XXI. Stauropolitano, Cariæ.

1 Cibyræ. 2 Heracleæ Salbaci.
3 Apolloniadis. 4 Heracleæ Lacymorum.
5 Tabensis. 6 Larbensis. 7 Antiochiæ Mæandri.
8 Tapassensis. 9 Harpassensis. 10 Neapolitanus.
11 Orthosiadis. 12 Anatetartæ. 13 Alabādensis.
14 Stratoniceæ. 15 Halindensis. 16 Mylansorum.
17 Mezi, siue Amezonis. 18 Sizensis. 19 Iassi.
20 Barbylii. 21 Halicarnasi. 22 Larymorum.
*23 * Cnidi. 24 Mendi. 25 Fanensis.* *hoc est, Stadiæ.
26 Cindramorum. 27 Ceramorum.

XXII. Laodiceno, Phrygiæ * Cappatianæ.

1 Trapezopolitanus. 2 Acmoneæ. 3 Sebasteæ. *Pacatianæ.
4 Chærotopensis. 5 Apianus 6 Peltensis.
7 Eumeneæ. 8 Sublæi. 9 Forium Pœmæni.
10 Tranopolitanus. 11 Atanossi. 12 Lundensis.
13 Cidissi. 14 Horacensis. 15 Oriensis.
16 Helazæ. 17 Synæi. 18 Thampsiopolitanus.
19 Diocleæ. 20 Aristeæ. 21 Oeconomi, siue Iustinianopolitanus.

XXIII. Synadensi, Phrygiæ Salutaris.

1 Dorylæi. 2 Medæi. 3 Hypsi.
4 Acrocui. 5 Promesi. 6 Meri.
7 Sinbindi. 8 Phyteæ. 9 Hierapolitanus.
10 Eucarpiæ. 11 Lysiadis. 12 Augustopolitanus.
13 Bryzi. 14 Itri. 15 Lycaonis.
16 Stectorii. 17 Gordoriniæ. 18 Caborcii.
19 Daphnudii. 20 Clerensis.

XXIIII. Iconiensi, Lycaoniæ.

1 Lystrensis. 2 Basadensis. 3 Ambladensis.
4 Manadensis. 5 Psibellensis. 6 Synatrensis.

Universidad de Deusto Biblioteca

ζ ὁ Κανής. η ὁ Εὐδοκιάδος. θ ὁ Πύργων.
ι ὁ Λαράνδων. ια ὁ Ἰλίστρων. ιβ ὁ Πασσάλων.
ιγ ὁ Τιβασσάδων. ιδ ὁ Βαράτων. ιε ὁ Πέρτων.

κε. Τῷ Ἀντιοχείας, Πισιδίας.

α ὁ Σαγαλασσοῦ. β ὁ Σωζοπόλεως. γ ὁ Ἀπαμείας.
δ ὁ Τυραίου. ε ὁ Βάρεως. ϛ ὁ Ἀδριανουπόλεως.
ζ ὁ Λιμένων. η ὁ Λαοδικείας. θ ὁ Σελευκείας.
ι ὁ Δάδων. ια ὁ Ζαρζήλων. ιβ ὁ Τιμωμαριάδος.
ιγ ὁ Τυμανδοῦ. ιδ ὁ Κονώνης. ιε ὁ Μαλοῦ.
ιϛ ὁ Σιτριανδοῦ. ιζ ὁ Τιτυασσοῦ. ιη ὁ Μητροπόλεως.
ιθ ὁ Πάππων. κ ὁ Παραλαοῦ. κα ὁ τοῦ Βινδαίου.

κϛ. Τῷ Συλαίου, ἤτοι τῷ Πέργης, δευτέρας Παμφυλίας.

* Μαρύδου α ὁ * Ἀτταλείας. β ὁ * Μανδοῦ. γ ὁ Εὐδοκιάδος.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἡ Ἀτταλεία γέγονε μητρόπολις ἐν ἔτει ϛ φ ἐνενηκοστῷ δευτέρῳ, ἐπὶ εὐστρατίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου, παρὰ τοῦ βασιλέως, κυρίου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ.

* Μαξιμινουπόλεως δ ὁ Τελμινσοῦ. ε ὁ Ἰσινδοῦ. ϛ ὁ * Μαξιμιανουπόλεως.
* Δορυδάλλων ζ ὁ Κρημνῶν. η ὁ * Κορυδάλων. θ ὁ Ἀριασσοῦ.
ι ὁ Πελτινήσου. ια ὁ Ἀδικηταναύρων. ιβ ὁ Πούγλων.
* Σανδίδου ιγ ὁ Ἀδριανῆς. ιδ ὁ * Σαρδίδου. ιε ὁ Βάρβης.
ιϛ ὁ Περβαίνων.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὑπόκεινται τῇ πέργῃ τοῦ ἕτεροι δύο, ὁ Λαγίνων, τοῦ παλαιουπόλεως, ἤτοι ἀλειρῶν.

κζ. Τῷ Κορίνθου, Πελοποννήσου.

α ὁ τοῦ Δαμαλᾶ. β ὁ * Ἄργους. γ ὁ Μονεμβασίας.

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁ Ἄργος γέγονε μητροπολίτης ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰσαακίου τοῦ ἀγγέλου, ἐν ἔτει ϛ φ ϛ ζ.

δ ὁ Κεφαληνίας. ε ὁ Ζακυνθου. ϛ ὁ Ζημενᾶς.
ζ ὁ Μαίνης.

κη. Τῷ Ἀθηνῶν, Ἑλλάδος.

α ὁ Εὐρίπου. β ὁ Διαυλίας. γ ὁ Κορωνείας.
δ ὁ Ἄνδρου. ε ὁ Ὠρεοῦ. ϛ ὁ Σκύρου.
ζ ὁ Καρύστου. η ὁ Πορθμοῦ. θ ὁ Αὐλῶνος.
ι ὁ Σύρας.

κθ. Τῷ Μωκισσοῦ, Καππαδοκίας.

α ὁ Ναζιανζοῦ. β ὁ Κολωνείας. γ ὁ Παρανασοῦ.
δ ὁ Δοάρων. ε ὁ Μετιάνης.

λ. Τῷ τῆς Νήσου Κρήτης.

α ὁ Γορτύνης. β ὁ Κνωσσοῦ. γ ὁ Ἀρκαδίας.
δ ὁ Χερρονήσου. ε ὁ Αὐλοποτάμου. ϛ ὁ τοῦ Ἀγρίου.
ζ ὁ Λάμπης. η ὁ Κυδωνίας. θ ὁ Ἱερᾶς.
ι ὁ Πέτρας. ια ὁ Σιτείας. ιβ ὁ Κισσάμου.

λα. Τῷ Σελευκείας, θρόνος ὑποκείμενος οὐκ ἔστι.

λβ. Τῷ Ῥηγίου, ἤτοι τῷ Καλαβρίας.

α ὁ Βιβώνης. β ὁ Ταυριάνης. γ ὁ Λοκρίδος.
δ ὁ Ῥουσιάνου. ε ὁ Σκυλακίου. ϛ ὁ Τροπαίου.
* Κρωτώνης ζ ὁ Ἀμαντείας. η ὁ * Κρωτάνης. θ ὁ Κωνσταντίας.
ι ὁ Νικοτέρων. ια ὁ Βισουνιάνου. ιβ ὁ Νεοκάστρου.
ιγ ὁ Κασάνου.

λγ. Τῷ Πατρῶν, Πελοποννήσου.

α ὁ Λακεδαιμονίας. β ὁ Μεθώνης. γ ὁ Κορώνης.
δ ὁ Ἕλους. ε ὁ Βολαίνης.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

7 Canensis. 8 Eudociadis. 9 Byrgensis.
10 Larandensis. 11 Ilistrensis. 12 Passalensis.
13 Tibassadensis. 14 Baratensis. 15 Pertensis.

XXV. Antiocheno, Pisidiæ.

1 Sagalassi. 2 Sozopolitanus. 3 Apamenus.
4 Tyrai. 5 Barensis. 6 Hadrianopolitanus.
7 Limenensis. 8 Laodicenus. 9 Seleuceæ.
10 Dadensis. 11 Zarzelensis. 12 Timomariadis.
13 Tymandi. 14 Cononæ. 15 Malensis.
16 Sitriandi. 17 Tityassi. 18 Metropolitanus.
19 Pappensis. 20 Paralai. 21 Bindæi.

XXVI. Sylæano, siue Pergensi, secundæ Pamphyliæ.

1 * Attaliæ. 2 * Mandi. 3 Eudociadis. * Marydi.

* SCHOLIVM.

Attalia facta est metropolis anno ιϛϛ ειϛ ιϛ χ ϛ ιι, sub Eustratio sanctissimo patriarcha per imperatorem dominum Alexium Comnenum.

4 Telminsi. 5 Isindi. 6 * Maximinianopolitanus. * Maximinopolitanus
7 Cremnensis. 8 * Corydalensis. 9 Ariassi. * Dorydallensis
10 Peltinesi. 11 Adicetanaurensis. 12 Puglensis. * Sandidensis.
13 Adrianensis. 14 * Sardidensis. 15 Barbensis.
16 Perbænensis.

SCHOLIVM.

Subiacent etiam Pergæ duo alii, Laginensis, & Palæopolitanus siue Aleerensis.

XXVII. Corinthio, Peloponesi.

1 Damalæ. 2 Argiuus. 3 Monembasiæ.

SCHOLIVM.

Arginus factus est metropolitanus sub imperio Isacii Angeli, anno mundi ιϛϛ ειϛ ιϛ χϛ ιι.

4 Cephaleniæ. 5 Zacynthi. 6 Zemenæ.
7 Mainæ.

XXVIII. Atheniensi, Helladis.

1 Euripi. 2 Diauliæ. 3 Coroneæ.
4 Andrius. 5 Orei. 6 Scyri.
7 Carystius. 8 Porthmi. 9 Aulonis.
10 Syræ.

XXIX. Mocissi, Cappadociæ.

1 Nazianzenus. 2 Coloniensis. 3 Paranasi.
4 Doarensis. 5 Metianæ.

XXX. Insulæ Cretæ.

1 Gortynius. 2 Cnossius. 3 Arcadiæ.
4 Cherronesi. 5 Aulopotami. 6 Agrii.
7 Lampensis. 8 Cydoniæ. 9 Hieræ.
10 Petræ. 11 Siteæ. 12 Cissami.

XXXI. Seleuceæ qui subsit, nullus est thronus.

XXXII. Rhegiensi, siue Calabriæ.

1 Bibonensis. 2 Taurianæ. 3 Locridis.
4 Rusiani. 5 Scylacii. 6 Tropæi.
7 Amanteæ. 8 * Crotanæ. 9 Constantiensis.
10 Nicoterensis. 11 Bisuniani. 12 Nouocastrensis. * Crotonæ.
13 Casani.

XXXIII. Patrensi, Peloponesi.

1 Lacedæmoniæ. 2 Methonensis. 3 Coronensis.
4 Heliensis. 5 Bolænæ.

SCHOLIVM.

Universidad de Deusto Biblioteca

Ἡ Λακεδαιμονίας ἐπιμήθη εἰς μητρόπολιν παρὰ τοῦ βασιλέως, κυρίου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἐπὶ τοῦ κυρίου Εὐστρατίου τοῦ πατριάρχου, ἐν ἔτει ϛφζ.

λδ. Τῷ Τραπεζοῦντος, Λαζικῆς.

α ὁ Χεριάνων.	β ὁ Χαμούζουρ.	γ ὁ Χαχαίου.
δ ὁ Παΐπερ.	ε ὁ Κεραμέων.	ϛ ὁ Λερίου.
ζ ὁ Βιζάνων.	η ὁ Σακάβου.	θ ὁ Τοχαβτζίτζου.
ι ὁ Τοχαντίερζ.	ια ὁ Τουλνούτου.	ιβ ὁ Φασιανῆς.
ιγ ὁ Τοσερμάτζου.	ιδ ὁ Ἀνδάκτων.	ιε ὁ Ζαριμάκων.

λε. Τῷ Λαρίσσης, δευτέρας Ἑλλάδος.

α ὁ Δημητριάδος.	β ὁ Φαρσάλου.	γ ὁ Δομοκοῦ.
δ ὁ Ζητονίου.	ε ὁ Ἐζεροῦ.	ϛ ὁ Λοιδορικίου.
ζ ὁ Τρίκης.	η ὁ Ἐχίνου.	θ ὁ Κολύδρου.
ι ὁ Σταγῶν.		

λϛ. Τῷ Ναυπάκτου, Αἰτωλίας.

α ὁ Βουνδίτζης.	β ὁ Ἀετοῦ.	γ ὁ Ἀχελώου.
δ ὁ Ῥηγῶν.	ε ὁ Ἰωαννίνων.	ϛ ὁ Φωτικῆς.
ζ ὁ Ἀδριανουπόλεως.	η ὁ Βοθρωτοῦ.	θ ὁ Χιμάρας.

λζ. Τῷ Φιλιππουπόλεως, Θράκης.

α ὁ Ἀγαθονικείας.	β ὁ Λιοτίτζης.	γ ὁ Σκουταρίου.
δ ὁ Λεύκης.	ε ὁ Βλέπτου.	ϛ ὁ Δραμίτζης.
ζ ὁ Ἰωαννίτζων.	η ὁ Κωνσταντίας.	θ ὁ Βελικείας.
ι ὁ Βουκούβων.		

λη. Τῷ Τραϊανουπόλεως, Ῥοδόπης.

α ὁ Διδυμοτείχου.	β ὁ Μάκρης.	γ ὁ Μισινουπόλεως.
δ ὁ Ἀναστασιουπόλεως.	ε ὁ Πόρων.	ϛ ὁ Ξανθείας.
ζ ὁ Περιθεωρίου.	η ὁ Θεοδωρίου.	

λθ. Τῷ Ῥόδου, τῶν Κυκλάδων νήσων.

α ὁ Σάμου.	β ὁ Χίου.	γ ὁ Κῶ.
δ ὁ Ναξίας.	ε ὁ Θηρασῶν.	ϛ ὁ Πάρου.
ζ ὁ Τήνου.	η ὁ Μήλου.	θ ὁ Πισσίνης.
ι ὁ Ἰκαρίας.	ια ὁ Λέρνης.	ιβ ὁ Ὀστυπαλίας.
ιγ ὁ Τραχείας.	ιδ ὁ Νησούρων.	

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἡ Πάρος, καὶ ἡ Ναξία ἠνώθησαν, καὶ γεγόνασι μητρόπολις, μηνὶ Μαΐῳ, ἐπινεμήσεως ἕκτης, ἐν ἔτει ϛφζα.

μ. Τῷ Φιλίππων, Μακεδονίας.

α ὁ Θεωρείου.	β ὁ Πολυστύλου.	γ ὁ Βελικείας.
δ ὁ Χριστουπόλεως.	ε ὁ Σμολαίνων.	ϛ ὁ Καισαροπόλεως.
ζ ὁ Ἀλεκτρυοπολεως.		

μα. Τῷ Ἀδριανουπόλεως, Αἱμημόντου.

α ὁ Σωζοπόλεως.	β ὁ Ἀγαθοπόλεως.	γ ὁ Δεβελτοῦ.
δ ὁ Τραβιζίνης.	ε ὁ Καράβου.	ϛ ὁ Βουκέλλου.
ζ ὁ Προβάτου.	η ὁ Σκοπέλου.	θ ὁ Βρύσεως.
ι ὁ Βουλγαροφύγου.	ια Τζωΐδων.	

μβ. Τῷ Ἱεραπόλεως, Φρυγίας Καππατιανῆς.

α ὁ Μετελλουπόλεως.	β ὁ Αὐτούδων.	γ ὁ Μοσυνῶν.
δ ὁ Φόβων.	ε ὁ Ἀγκύρας.	ϛ ὁ Συναοῦ.
ζ ὁ Τιβεριουπόλεως.	η ὁ Κανῶν.	θ ὁ Ζανῶν.

μγ. Τῷ Δυῤῥαχίου.

α ὁ τῶν Στεφανιάκων.	β ὁ Χουνοβίας.	γ ὁ Κροῶν.
δ ὁ Ἐλισσοῦ.	ε ὁ Διοκλείας.	ϛ ὁ Σκοδρῶν.
ζ ὁ Δριβάστου.	η ὁ Πολάθων.	θ ὁ Γλαβινίτζας, ἤτοι Ἀκρο-
ι ὁ Αὐλωνείας.	ια ὁ Λυκινίδων.	(κεραυνείας.
		ιβ ὁ Ἀντι-

Episcopatus Lacedæmoniæ metropolis honorem adeptus est ab imperatore, domino Alexio Comneno, sub domino Eustratio patriarcha, anno mundi ιϽϽ cιϽ ιϽ xc.

XXXIV. Trapezuntio, Lazicæ.

1 Cherianensis.	*2 Chamuzuris.*	*3 Chachæi.*
4 Paiperis.	*5 Ceramianus.*	*6 Lerii.*
7 Bizanensis.	*8 Sacabensis.*	*9 Tochatzitzi.*
10 Tochantiertzi.	*11 Toulnuti.*	*12 Phasianæ.*
13 Tosermazi.	*14 Andactensis.*	*15 Zarimacensis.*

XXXV. Larisseno, secundæ Helladis.

1 Demetriadis.	*2 Pharsali.*	*3 Domoci.*
4 Zetonii.	*5 Ezeri.*	*6 Lædoricii.*
7 Tricensis.	*8 Echini.*	*9 Colydri.*
10 Stagorum.		

XXXVI. Naupactio, Ætoliæ.

1 Bunditzæ.	*2 Aquilæ.*	*3 Acheloi.*
4 Rhegensis.	*5 Ioanninensis.*	*6 Photicæ.*
7 Hadrianopolitanus.	*8 Buthroti.*	*9 Chimaræ.*

XXXVII. Philippopolitano, Thraciæ.

1 Agathonicænus.	*2 Liotitzæ.*	*3 Scutarii.*
4 Leucæ.	*5 Blepti.*	*6 Dramitzæ.*
7 Ioannitzorum.	*8 Constantiæ.*	*9 Beliceæ.*
10 Bucuborum.		

XXXVIII. Traianopolitano, Rhodopæ.

1 Didymotichi.	*2 Macræ.*	*3 Misinopolitanus.*
4 Anastasiopolitanus.	*5 Porensis.*	*6 Xanthæ.*
7 Peritheorii.	*8 Theodorii.*	

XXXIX. Rhodiensi, Cycladum insularum.

1 Sami.	*2 Chii.*	*3 Co.*
4 Naxiæ.	*5 Therasorum.*	*6 Pari.*
7 Teni.	*8 Meli.*	*9 Pissinæ.*
10 Icariæ.	*11 Lernæ.*	*12 Ostypaliæ.*
13 Tracheæ.	*14 Nesurensis.*	

SCHOLIVM.

Parus & Naxia, sunt vnitæ, redactæq; in metropolim, mense Maio, indictione VI, *anno* ιϽϽ cιϽ ιϽ xci.

XL. Philippensi, Macedoniæ.

1 Theorianus.	*2 Polystylius.*	*3 Beliceæ.*
4 Christopolitanus.	*5 Smolænensis.*	*6 Cæsaropolitanus.*
7 Alectryopolitanus.		

XLI. Hadrianopolitano, Hæmimontis.

1 Sozopolitanus.	*2 Agathopolitanus.*	*3 Debelti.*
4 Trabizyæ.	*5 Carabi.*	*6 Bucelli.*
7 Probati.	*8 Scopeli.*	*9 Brysensis.*
10 Bulgarophygensis.	*11 Tzoidensis.*	

XLII. Hierapolitano, Phrygiæ Cappatianæ.

1 Metellopolitanus.	*2 Autudensis.*	*3 Mosynensis.*
4 Phobensis.	*5 Ancyranus.*	*6 Synaensis.*
7 Tiberiopolitanus.	*8 Canensis.*	*9 Zanensis.*

XLIII. Dyrrachino.

1 Stephaniacensis.	*2 Chunobiæ.*	*3 Croiensis.*
4 Elissi.	*5 Diocleæ.*	*6 Scodrensis.*
7 Driuasti.	*8 Polathensis.*	*9 Glabinitzæ, siue Acroceraunia.*
10 Auloneæ.	*11 Lycinidensis.*	

Universidad de Deusto
Biblioteca

ιγ ὁ Τζερνίκης. ιδ ὁ Πολυχρεπόλεως.

μδ. Τῶ Σμύρνης, Ἀσίας.
ϛ ὁ Μαγνησίας. γ ὁ Ἀνηλίου.
ε ὁ Σωσανδρης. ϛ ὁ Ἀρχαγγέλου.

με. Τῶ Καπένης, θρόνος ὑποκείμενος οὐκ ἔστιν.

μϛ. Τῶ Ἀμμορείου, Φρυγίας.
ϛ ὁ Δοκιμίου. γ ὁ Κλανείου.
ε ὁ Πιστίας.

μζ. Τῶ Καμάχου, Ἀρμενίας.
ϛ ὁ Ἀραβρακήνων. γ ὁ Βαρζανίσσης.
ε ὁ Μελίου ἕτερος. ϛ ὁ Ῥωμανουπόλεως.

μη. Τῶ Κοτυαείου, Φρυγίας.
ϛ ὁ Κονῆς. γ ὁ Γαϊακώμεως.

μθ. Τῶ ἁγίας Σεβηελανῆς, Καλαβρίας.
ϛ Ἀκερεντείας. γ ὁ Καλλιπόλεως.
ε ὁ Παλαιοκάστρου.

ν. Τῶ Μιτυλλίνης, Λέσβου.
ϛ ὁ Στρογγύλης. γ ὁ Τενέδου.
ε ὁ Περπερίνης. ϛ ὁ Μαρμαριτζαίων.

να. Τῶ νέων Πατρῶν, Ἑλλάδος.
ϛ ὁ *Κυτζιάγρου. γ ὁ Σιβίκτου.

νϛ. Τῶ Εὐχαΐτων, θρόνος ὑποκείμενος οὐκ ἔστιν.
νγ. Τῶ Ἀμαστρίδος, ὁμοίως.
νδ. Τῶ Χωνῶν, ὁμοίως.
νε. Τῶ Ὑδροῦντος, ὁμοίως.
νϛ. Τῶ Κελτζηνῆς, σὺν τῆ Κορτζενῆ καὶ Ταρῶν.

α ὁ Τομεῦς. ϛ ὁ Χατζητῶν. γ ὁ Λυκοποταμίας.
δ ὁ Κορτζενῆς. ε ὁ Μαστραβάτζ. ϛ ὁ Χυΐτ.
ζ ὁ Τοπαρχῶ. η ὁ Ἀμβρῆς. θ ὁ Τυτζάρων.
ι ὁ Μαρμυτιτζύρ. ια ὁ Ματζίερτε. ιϛ ὁ ἁγίου Νικολάου.
ιγ ὁ Εὐαῖς τ Θεοτόκου. ιδ ὁ Ἀρτζησίου, ἤγουν, ἁγίου Νικολάου.
ιε ὁ Ἀρτζικῆς, ἤτοι Ἀρκεραίδος. ιϛ ὁ Ἀμυκίου.
ιζ ὁ Περκίνου. ιη ὁ ἁγίου Γεωργίου. ιθ ὁ Ὀστῶν.
κ ὁ ἁγίου Ἐλισσαίου. κα ὁ Σεδρὰκ, τ Θεοτόκου.

νζ. Τῶ Κολωνείας, θρόνος ὑποκείμενος οὐκ ἔστιν.

Οἱ ὑποπαραδέντες ὑπὸ τ Ῥωμαϊκῆς διοικήσεως, καὶ νῦν πελάντες ὑπὸ τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως μητροπολίτην, καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν ὄντες ἐπίσκοποι, εἰσίν.

α ὁ Θεσσαλονίκης. ϛ ὁ Συρακούσης. γ ὁ Κορίνθου.
δ ὁ Ῥηγίου. ε ὁ Νικοπόλεως. ϛ ὁ Ἀθηνῶν.
ζ ὁ Πατρῶν.

Τῶ Συρακούσης, Σικελίας.

α ὁ Ταυρομηνίου. ϛ ὁ Μεσσήνης. γ ὁ Ἀκραγαντος.
δ ὁ Κρονίου. ε ὁ Λιλυβαίου. ϛ ὁ Δρεπάνου.
ζ ὁ τ Πανόρμου. η ὁ τ Θερμῶν. θ ὁ Κεφαλουδίου.
ι ὁ Ἀλέσης. ια ὁ Τυνδαρίου. ιϛ ὁ Μελίτης.
ιγ ὁ Λιπάρας.

Καὶ ὑποτὸ τ ἀνατολικῆς διοικήσεως, ὁ Σελευκείας Παμφυλίας μὲ τ ὑπ' αὐτὸν κγ ἐπισκόπων, οἵτινες εἰσὶν οὗτοι·

α ὁ Κελευτέρεως. ϛ ὁ Ἀνεμόης. γ ὁ Τιτυμπόλεως.

δ ὁ Λάμου.

12 *Antibarensis.* 13 *Tzerinici.* 14 *Polycherepolitanus.*
15 *Graditzii.*

XLIII. Smyrnæo, Asiæ.

1 *Photææ.* 2 *Magnesiæ.* 3 *Anelii.*
4 *Clazomenius.* 5 *Sosandrius.* 6 *Archangelinus.*
7 *Petræ.*

XLV. Catanensi qui subsit, nullus est thronus.

XLVI. Ammoriano, Phrygiæ.

1 *Philomilii.* 2 *Docimii.* 3 *Clanei.*
4 *Polybotanus.* 5 *Pisiæ.*

XLVII. Camachio, Armeniæ.

1 *Keltzenensis.* 2 *Arabracensis.* 3 *Barzanissæ.*
4 *Meli.* 5 *Melii alius.* 6 *Romanopolitanus.*
7 *Tutilei.*

XLVIII. Cotyaii, Phrygiæ.

1 *Sporæ.* 2 *Conensis.* 3 *Gaiocomensis.*

XLIX. Seuerianæ, Calabriæ.

1 *Euryatensis.* 2 *Acerantinus.* 3 *Callipolitanus.*
4 *Aisylorum.* 5 *Castri veteris.*

L. Mitylenensi, Lesbi.

*al. Hieresi. 1 *Erisi.* 2 *Strongylæ.* 3 *Tenedi.*
4 *Berbinensis.* 5 *Perperinæ.* 6 *Marmaritzanorum.*

LI. Neopatrensi, Helladis.

1 *Gazalorum.* 2 *Cutziagri.* 3 *Sibicti.* *Cutziagrorum.
4 *Barianæ.*

LII. Euchaitensi qui subsit, nullus est thronus.
LIII. Amastridis, similiter.
LIV. Chonensi, similiter.
LV. Hydruntino, similiter.
LVI. Keltzenensi, cum Cortzena, & Tarensi.

1 *Tomensis.* 2 *Chatzetunensis.* 3 *Lycopotamiæ.*
4 *Cortzenensis.* 5 *Mastrabatzi.* 6 *Chuitensis.*
7 *Toparchius.* 8 *Ambræ.* 9 *Tutarensis.*
10 *Marmentitzuris.* 11 *Matziertæ.* 12 *S. Nicolai.*
13 *Euæ Deiperæ.* 14 *Artzesii, siue S. Nicolai.*
15 *Artzicæ, siue Arcerabi.* 16 *Amucii.*
17 *Percinensis.* 18 *S. Georgii.* 19 *Ostanis.*
20 *S. Elissæi.* 21 *Sedraci, Deiperæ.*

LVII. Colonienſi qui subsit, nullus est thronus.

AVVLSI A DIOECESI ROMANA, IAMQVE THRONO Constantinopolitano subiecti Metropolitani, & qui subsunt eis episcopi, sunt hi:

1 *Thessalonicensis.* 2 *Syracusanus.* 3 *Corinthius.*
4 *Rhegiensis.* 5 *Nicopolitanus.* 6 *Athenicnsis.*
7 *Patrensis.*

Sub Syracusano, Siciliæ:

1 *Tauromenitanus.* 2 *Messanensis.* 3 *Agrigentinus.*
4 *Croniensis.* 5 *Lilybæi.* 6 *Drepani.*
7 *Panhormitanus.* 8 *Thermarum.* 9 *Cephaludii.*
10 *Alesæ.* 11 *Tyndarii.* 12 *Melitensis.*
13 *Liparensis.*

Itidem ab orientali diœcesi, Seleucienſis in Pamphylia, cum subiectis sibi xxiii episcopis, quorum hæc nomina:

1 *Celeuterensis.* 2 *Anemoæ.* 3 *Titiopolitanus.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

δ ὁ Λάμων.
ε ὁ Ἀντιοχείας. * Ἀντιόχειας
ϛ ὁ Σελινοῦντος.
ζ ὁ Ἡλίου Σεβαστῆς.
η ὁ Ζηνοπόλεως.
θ ὁ Λαυσάδων.
ι ὁ Διοκαισαρείας.
ια ὁ Ὀλβας.
ιβ ὁ Κλαυδιοπόλεως.
ιγ ὁ Νεαπόλεως.
ιδ ὁ Δαλισανδῆ.
ιε ὁ Φιλαδελφείας.
ιϛ ὁ Ἀδράσου.
ιζ ὁ Μελοῆς.
ιη ὁ Εἰρηνοπόλεως.
ιθ ὁ Γερμανικουπόλεως.
κ ὁ Δομιτιοπόλεως. * ὁ Συβάλων
κα ὁ * Σιβήλων.
κβ ὁ Κοδάκων.
κγ ὁ Συηδῶν.

4 Lamorum.
5 * Antiochenæ. * al. Antiuchia.
6 Selinuntius.
7 Helii Sebastæ.
8 Zenopolitanus.
9 Lausadensis.
10 Diocæsariensis.
11 Olbensis.
12 Claudiopolitanus.
13 Neapolitanus.
14 Dalisandi.
15 Philadelphenæ.
16 Adrasi.
17 Meloensis.
18 Irenopolitanus.
19 Germanicopolitanus.
20 Domitiopolitanus.
21 * Sibelorum. * al. Sybalorum.
22 Codacensis.
23 Synedensis.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

LEONIS ET ALEXANDRI.

Α. Περὶ ᾧ, ὀφείλει ἀπὸ πρώτου γίνεσθαι πάσας τὰς ἐκδόσεις. γέγονε δὲ αὕτη ἐν ἔτει φυκζ. ϵ ἀναπεπλήρωται τῷ ὀρφανοτροφείῳ.

I. De eo, quod omnes locationes a primo fiant. Nouella promulgata anno ιϕϕ cιϕ cccc xxvii, & recondita in Orphanotropheo.

Πᾶσα κλώσθωσις ἀπὸ Αὐγούστου Καίσαρος ἐκτεθείσα, ἀποτελεῖς πάντας οὕτω ὁμοήθεις παρεσκεύασεν. ὅθεν καὶ τὰ δημόσια τέλη αὐξηθῆναι. ἀπὸ οὖν τῶν τελουμένων δημοσίων ἐμφυτευτικῶν τελεσμάτων ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει, ὁ πρὸ ἡμῶν βασιλεὺς Ἰουστῖνος ἐν τῶν τῶν κορυφαίων ἀποστόλων μαγεῖ σεκρέτῳ τοῖς ὀρφανοτροφείου σὺν ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ δωρεαῖς, καὶ υμγ νομισμάτων ἐτήσιον δημόσιον τέλος προσφέρουσιν, ἐνζ ζας ..... ρο, κατὰ τὴν ἀναπεμφθεῖσαν αὐτῷ ἱερὰν νομοθεσίαν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, τὰ τοῦ ὀρφανοτροφείου μένα ἀνεκποίητα εἶναι, καὶ ἐπὶ προσώποις τρισὶν ἐκδίδοσθαι. ὕστερον δὲ πρὸς τῷ τῆς ζωῆς αὐτοῦ τέλει, καὶ τὸν τῆς δωρεᾶς τῶν υμγ νομισμάτων χρυσοβοῦλλον λόγον ἐξέθετο, καὶ δι' αὐτοῦ καλῶς καὶ δικαίως τὸν τῆς κατοχῆς καὶ νομῆς χρόνον. ὃν καὶ εἰς χεῖρας λαβοῦσα ἡ γαληνότης ἡμῶν, τὰ παρ' ἐκείνου καλῶς διορισθέντα εἰς νόμον ἐξέθετο, καὶ κρατεῖν αὐτὸν εἰς σὺν ἐξῆς ἅπαντας καὶ πλείονας χρόνους παρεκελεύσατο. ἔνθεν τοι καὶ

Omnis præstatio census, ab Augusto Cæsare profecta, vniuersos eiusdem generis homines tributarios reddidit. Hinc & tributa publica nata sunt. Igitur ex pensionibus publicis emphyteuticis, quæ in hac vrbe diuinitus custodita præstantur, decessor noster imperator Iustinus in apostolorum principum venerabili Secreto, rebus Orphanotrophei præter alias suas largitiones, etiam CCCCXL III solidorum publicam pensionem annuam consecrauit, atque inseruit ..... secundum sacram ipsius legislationem, quæ sita est in magna illa Dei ecclesia, vt res Orphanotrophei dumtaxat alienari nequeant, & ad tres personas locentur. Posterius vero, sub ipsius vitæ finem, etiam de donatione illorum CCCCXL III solidorum bullam auream cõfecit, ac per eam recte riteque possidendi ac fruendi tempus exposuit. Quæ quum ad nostræ serenitatis manus peruenissent, ab ipso recte sancita vim legis obtinere voluit, eamque deinceps in omnia perpetuo sequutura tempora va-

διορίζεται, ἀπὸ πρώτου προσώπου εἰς πρῶτον κατέχεσθαι τὰ ἐκδιδόμενα, καὶ δεσπόζειν ἀκωλύτως, καὶ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀπὸ πρώτου προσώπου, εἰς πρῶτον, ἀναπέμπειν τὸν κατέχοντα, καὶ παρέχειν δικαίωμα τὸ τελούμενον ἐμφυτευτικὸν τέλος, ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς.

ra valere iussit. Ideoque desinit, a prima persona, ad primam, debere locata possideri, neminem prohibente in domino manere: ac post impletionem, a prima persona, ad primam, reflectere possessorem, duplamque pensionem emphyteuticam, quæ præstari solet, & consuetudinem, præbere.

Β. Κατὰ κλητῶν, ᾧ δεῖ σὺν νόμους τοὺς ψήφους ἐκφερόντων, ὁρᾶι.

II. Aduersus iudices, qui sententias præter leges ferunt, exsecrationes. * Hæc potius ad nouellas iudiciarias temere secus relata referenda videtur.

Οἶμαι τὸ κρίνειν λαχόντων ἑκάστοτε πρὸς τοσοῦτον ἀποκλίνειν σκαιότητα, ὥστε μηδὲ σὺν ἐγκειμένους νόμους δοκιμάσαι καὶ τοὺς ψήφους ἐκφέρειν. εἰ δὲ εἰς τοσοῦτον τῆς ματαιότητος ὀλισθήσει, ἀλοὺς μὴ, πῶς ἐν νόμοις κειμένοις ἀποτείσεται δίκας· ἡμᾶς δὲ λαθών, ἥκιστα λήσεται τὸν ἀκοίμητον ὀφθαλμόν. ὅμως δὲ καὶ δρᾶσις * ἐμποδίσαι τοῦτο, λίαν ἀσφαλὲς εἶναι ᾠήθημεν. ὅροι οὖν Θεὸν μαχόμενον αὐτοῖς, καὶ τὰς οὐρανίους καὶ ἀσωμάτους δυνάμεις πολεμούσας αὐτοῖς. ἑκατέροις ἀώρους καὶ τῆς παρούσης ζωῆς, καὶ * προζημιωθήσεται καὶ τὴν μέλουσαν. πῦρ * καταφάγεται τὰ θεμέλια τῶν οἴκων αὐτοῦ, καὶ * ἔσται δι' αἰῶνος ἠτιμωμένον τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ ζητοῦν ἄρσον, αὐδ' ὧν τὴν τῶν νόμων ἐλευθερίαν, δέλτοι παραπεπιημένων κρίσεων ἀπέρχοιτο.

Equidem arbitror, neminem ex iis, qui iudicium nancti sunt officium, ad tantam improbitatem vnquam exorbitaturũ vt præter leges scriptas existimet ferundas sententias. Si tamen aliquis ad eam temeritatem proruerit, deprehensus quidem, statutam legibus pœnam luet: sin autem clam nobis id fecerit, minime oculũ illum insomnem latebit. Nihilominus valde nos prudenter facturos existimauimus, si hanc rem exsecrationibus etiã cohiberemus. Itaq. Deum hic sibi aduersantẽ inueniat, & cælestes ac in corporeas potestates infestas. Ante diem de hac præsenti vita migret, atque etiam futuræ iacturam faciat. Ædium ipsius fundamenta consumat ignis, & semen eius perpetuam ignominiam sentiat, ac panem mendicet: quandoquidem legum libertatem corruptis sententiis seruire coegit.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΗΤΟΥ.

CONSTANTINI IN * PORPHYRA nati.

* Palatii nomen, in quo parere solebant Augusti.

Τ' πόθεσις τῆς ἀνελουθούσης διαλύσεως, καὶ εἴδησις, πῶς ἡ πεντάγαμία τῷ βασιλεῖ κυρίῳ Λέοντι πεπόλμηται, καὶ ὅπως κατήργηται διὰ τὸ μοῦ τῆς ἑνώσεως.

Argumentum sequentis constitutionis &, narratio, quinam imperator Leo quartas nuptias contrahere fuerit ausus, & quo pacto per * tomum vnionis ea sint abolitæ. * scriptum, siue libellũ.

Λέων ὁ σοφώτατος εἶχε μὲν πρώτην γαμετὴν τὴν ἁγίαν Θεοφανὼ, μεθ' ἧς καὶ θυγατέρα ἔτεκεν. ἀλλὰ τάχιον ἐτεθνήκει. καὶ αὐτῆς δὲ πρὸς κῶλον ἀπελθούσης τῆς ἁγίας, ζάγυτα ζωῇ τῇ θυγατρὶ τζαουτζᾶ Στυλιανοῦ, ἑνὸς τῶν ἐρχόντων καὶ φίλων τοῦ βασιλέως. κἀκείνης σωτόμως ἀπαιδοῦς τελευτησάσης, καὶ τρίτην ἠγάγετο γυναῖκα, Εὐδοκίαν, τὴν ἀπὸ θέματος ὀψικίου, ἐπιλεγείσαν διὰ τὸ κάλλος. ἥτις ἐν αὐτοῖς τοῖς ὠδῖσι θνήσκει σὺν τῷ βρέφει. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφάτῳ συνεχεῖτο λύπῃ ἐπὶ τῷ καταλείπεσθαι ἄπαις, ἐφέσει τεκνογονίας καὶ τετάρτην λαμβάνει γυναῖκα, τὴν τῆς Καρβωνοψίνης Ζωὴν, ἐκ τινὰ

Imperator ille doctissimus Leo primã quidẽ vxorem habuit, sanctam Theophanonẽ, ex qua filiam procreauit: sed ea cito rebus humanis excessit. Itaq. quum hæc sancta mulier migrasset ad dominum, Zoæ, Styliani Tzantzæ, qui ex proceribus & amicis imperatoris erat, filiæ iungitur. Illa quoq. breui temporis spatio sine liberis extincta, tertiam duxit vxorẽ Eudociam, ex * Opsicii prouincia oriundã, formæ nomine selectã: quæ in puerperii doloribus vnà cũ infante, moritur. Imperator autẽ ineffabili dolore correptus, quod nullos sustulisset liberos, eorũ gignendorũ desiderio quartam quoque duxit vxorem, Zoam Carbonopsinæ filiam, * olim dicta Maonia.

Universidad de Deusto Biblioteca

μετ' αὐτῆς τὸν Κωνσταντῖνον. ὁ πατριάρχης δὲ Νικόλαος, καὶ οἱ μητροπολῖται, ἀφορίζουσι, τὸν βασιλέα τῆς ἐκκλησίας· καὶ τὸν ἀφορισμὸν οἱ μὲν τινες τῶν ἀρχιερέων σωτεμεῖν ἔλεγον δεῖν, καὶ μὴ ἐπὶ πλείονα παρατείνειν καιρόν· οἱ δὲ, οὐκ ἐπείθοντο. καὶ φίσματα ἦν ἐν αὐτοῖς, καὶ στάσις πολλή. καὶ πολλὰ δεδιμένον τὸν βασιλέα, καὶ παρακαλοῦντα, οἱ μὲν προσεδέχοντο· οἱ δὲ, ἀπειθεῖς ἦσαν, καὶ ἄτεγκτοι. ὁ δὲ βασιλεὺς σωτεπὸς ὢν, καὶ ὅθεν ἀνεφύη τὸ ἀσύμφωνον τῶν ἀρχιερέων οὐκ ἀγνοῶν, μεθίστησι τὸν πατριάρχην Νικόλαον, καὶ ἐξορίζει τῆς ἐκκλησίας, ὡς ψεύστην, καὶ πολλάκις μὲν ὅρκοις διαβεβαιοῦντα καὶ ὑποσχόμενον δοῦναι τῷ βασιλεῖ τὴν τοῦ ἐπιτιμίου συμπάθειαν, τοσαυτάκις δὲ μεταμελόμενον καὶ ἀναβαλλόμενον ἐπίτηδες. προβάλλεται δὲ πατριάρχην τὸν ἑαυτοῦ πνευματικὸν πατέρα Εὐθύμιον, ἄνδρα πολλοῖς ἔτεσι τῇ μοναχικῇ διαπρέψαντα ἀσκήσει, καὶ προφητικοῦ χαρίσματος ἠξιωμένον. οὗτος ἐλεύθερον τοῦ ἐπιτιμίου δείκνυσι τὸν βασιλέα, καὶ τοῦ χρονίου δεσμοῦ ἀπολύει, καὶ εἰς κοινωνίαν δέχεται. ἀλλ' ἦσαν ἔτι πολλοὶ τῶν ἀρχιερέων, οἱ μὴ συνελθόντες τῇ τοῦ πατριάρχου οἰκονομίᾳ· ἐς μᾶλλον, οἱ τοῦ μέρους τοῦ ἐκβληθέντος Νικολάου. ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν βασιλεὺς Λέων μετέστη πρὸς κύριον, καὶ ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου Ἀλέξανδρος τῆς βασιλείας ἐγκρατὴς ἦν, τὸν μὲν πατριάρχην Εὐθύμιον ἐξωθεῖ τῆς ἐκκλησίας μεθ' ὕβρεων, ἀντεισάσει δὲ πάλιν τὸν προεκβεβλημένον Νικόλαον· ἐς ἔτι μᾶλλον τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐστασίαζε πράγματα, διαιρεθέντων τῶν μητροπολιτῶν, καὶ τῶν μὲν τῷ ἐκβληθέντι πατριάρχῃ, τῶν δὲ τῷ ἀντεισαχθέντι προσκειμένων. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἐτεθνήκει· ὁ δὲ Κωνσταντῖνος τῆς βασιλείας κληρονόμος ἐγεγόνει. ὃς συγκαλέσας τόντε πατριάρχην Νικόλαον, καὶ σύμπαντας τοὺς ἀρχιερεῖς, (ὁ γὰρ Εὐθύμιος ἤδη πρὸς κύριον ἐξεδήμησε) πείθει τοὺς τοὺς πρὸς μίαν γνώμην συνελθεῖν καὶ ὁμόνοιαν, καὶ δοῦναι τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ μετὰ θάνατον κοινῇ ψήφῳ τὴν ἄφεσιν· κανονικὴν δὲ ψῆφον ἐκθεῖναι, τοῦ μηκέτι τολμᾶν τοιοῦτον, ἢ πραχθῆναι ἁμάρτημα. ἐφ' οἷς ὁ λεγόμενος οὑτοσὶ τῆς ἑνώσεως τόμος προέβη.

quæ Cōstantinum ei parit. Verum patriarchā Nicolaꝰ, & metropolitani ab ecclesia imperatorem segregant: eamq; segregationē nonnulli pōtificū breui spatio definiendā, non in longū tempus extendendam aiebant; aliis in hoc nō adsentientib. itaq; discidia inter eos erāt, magnaq; seditio: atq; imperatorē magnopere deprecantem, & orantē, alii recipiebant, alii cōtumaciter reiiciebant. Quū autem princeps ipse prudens esset, atq; vnde discordia pōtificū nata esset, haud ignoret: loco patriarchā Nicolaū mouet, ecclesiæq; finib. expellit, vt mendacē, & qui multoties quidem iureiurando confirmasset, ac promisisset, se imperatori gratiam pœnæ facturū at totidem vicib. animum mutasset, remq; data opera extraheret. Eius loco patriarchā cōstituit, patrem suum spiritualē Euthymium, virum multis annis exercitatione solitaria nobilitatū, deniq; prophetici participē. Is imperatorem a pœna facit immunē, atq; a vinculo diuturno liberat, & ad cōmunionem admittit. Sed erāt adhuc multi pōtifices, qui dispensationi patriarchæ nō adsentiebantur: præsertim ii, qui ab expulsi Nicolai partib. stabāt. Postquā autē Leo imperator ad dominum migrasset, frater eius Alexāder imperio potitus, Euthymiū patriarchā ab ecclesia cum cōtumeliis expellit, inque locum eius Nicolaū eiectum reducit. itaq; magis etiā ecclesiæ res turbulētæ erāt, metropolitanis inter se diuisis, ac partim eiecto patriarchæ, partim restituto adhærentib. Neq; multū temporis intercedit, quum Alexander moritur; & Constantinus imperii factus est heres. Is Nicolao patriarcha, cū vniuerso pontificū cœtu, cōuocatis (nam Euthymius ad dominum iam migrauerat) auctor eis est, vt in vnā sententiā, mutuamq; concordiā redirent, patriq; suo etiā post mortē cōmuni decreto delicti remissionē concederent: edicto canonico promulgato, quo vetaretur, ne quis in posterū eiusmodi delictum auderet admittere. quo facto, tomus siue scriptum hoc, quod vnionis dicitur, editum fuit.

Α. Ὁ τόμος τῆς ἑνώσεως, ἤτοι ἔκθεσις τῆς γενομένης τῆς ἐκκλησίας ἑνώσεως, ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ῥωμανοῦ· τοῦ μὲν βασιλεύοντος, τοῦ δὲ τοτηνικαῦτα τῷ τοῦ βασιλεωπάτορος ἀξιώματι διαπρέποντος.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Θεὸς, τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις, καὶ τοῖς, ὅσοι μετ' *ἐκεῖνον ἄξιοι γεγόνασι τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, ἐξαίρετόν τινα κλῆρον τὴν εἰρήνην κατέλιπε· τοῦτο γνώρισμα παρεχόμενος τοῖς οἰκείοις τῆς πρὸς αὐτὸν

*ἐκείνων

I. Tomus vnionis, siue expositio factæ vnionis in ecclesia, Constantini & Romani tempore: quorum ille tunc imperabat, hic ea dignitate fulgebat, quod imperatoris pater audiret.

*id est, libellus.

Dominus Deusq; noster Iesus Christus discipulis suis, & apostolis, atq; iis qui cū his digni euaserunt hæreditate ipsius, eximium quoddam bonum nimirum pacem, reliquit: hoc suis indicium tradens adfectionis erga ipsum, si vinculo pacis constricti, spiritus vnionem

οἰκειότητος, εἰ τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης σφιγγόμενοι, μὴ τὴν τοῦ πνεύματος διασπῶσιν ἑνότητα· πρότερον αὐτὸς οἰκείῳ ὑποδείγματι δείξας ἡμῖν, ἣν ἔχει περὶ τῆς εἰρήνης προαίρεσιν, *δι' ὧν ὑπεράνω παντὸς ὕψους τελῶν, ἐπὶ τὴν ἐσχατιὰν κατῆλθε τὴν ἡμετέραν, καὶ παραπλησίως ἡμῖν σαρκὸς καὶ αἵματος ἐκοινώνησεν, ἵνα τοὺς ἐξ ἀλλήλων διηρημένους εἰς ἑνότητα καταστήσῃ. ἔπειτα καὶ τοῖς τὰ ἐκείνου *μαθήματα πεπαιδευμένοις, ταύτην κατέλιπε τὴν κληρονομίαν, τὸ εἰρηνεύειν ἐν ἀλλήλοις. καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸς εἰρήνην ἄγειν ἑτέρους, πρὸς ἑαυτοὺς στασιάζοντας. ἀλλὰ γὰρ τοιούτου ὄντος τοῦ πράγματος, ἐξαρχῆς καὶ μέχρι τοῦ νῦν, οὐ διέλιπεν ἡ τοῦ πονηροῦ στασιώδης κακία τὸ ἱερὸν τῆς ἐκκλησίας διαταράττουσα πλήρωμα, νῦν μὲν ταύτην, νῦν δὲ ἐκείνην ἀνακινοῦσα τὴν πρόφασιν. ἀλλ' ὁ μὲν, τοιοῦτος. ὁ δὲ τῆς εἰρήνης αἴτιος καὶ διδάσκαλος Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πύλας εἰπὼν ἅδου μὴ *κατισχύειν τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ, ἀεὶ τὰ σκάνδαλα εἰς τὴν τοῦ πονηροῦ κεφαλὴν περιτρέπων, τὴν εἰρήνην τῇ ἐκκλησίᾳ διαφυλάττει ἀλύμαντον. οὗτος ἐκεῖνος, ἡ εἰρήνη ἡμῶν Χριστὸς, ὁ Θεὸς, ὁ πατὴρ, ὁ ἀρχιερεὺς, ὁ ποιμὴν ὁ ἀληθινὸς, τῶν ἱερῶν τέκνων τῆς πανάγνου νύμφης αὐτοῦ, τῆς ἐκκλησίας, ἐξ ἀλλήλων διασπασθέντων, τῇ αὐτοῦ προνοίᾳ καὶ χάριτι τὴν ἕνωσιν αὐτοῖς κατεπράξατο, καὶ τοῖς ἀχράντοις κόλποις πάλιν συνήγαγε τῆς μητρός· διδοὺς, ἐκείνῃ μὲν, χαίρειν ἐπὶ τῇ συναγωγῇ τῶν τέκνων· ἑαυτῷ δὲ τὴν ἐξ ἑνὸς στόματος, καὶ μιᾶς καρδίας, προσάγεσθαι τῆς δόξης ἀναφορὰν· πᾶσι δὲ τοῖς, ὅσοι μὴ πρὸς τὴν ταραχώδη τοῦ δαίμονος προαίρεσιν ἀποκλίνουσιν, ἀλλὰ τοῦ τῆς εἰρήνης αἰτίου τὸ παράγγελμα τιμῶσι, τὴν εὐχαριστίαν προσάγειν. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἄνω χρόνων ἐγένοντο σκανδάλων ἀφορμαὶ, ὁποῖαι δὴ καὶ γεγόνασι· καὶ πρὸς τὴν ἑκάστοτε κίνησιν τοῦ κακοῦ, τοῖς σοφοῖς τῶν ἐκκλησιῶν οἰκονόμοις ἡ πρόσφορος ἐξεύρηται θεραπεία. νῦν δὲ ὅτι συμβέβηκε τεταράχθαι τὴν ἐκκλησίαν ἐξ ἀφορμῆς γαμικῆς, ἐν τῷ μὴ τυγχάνειν τὸν γάμον ἐλεύθερον μέμψεως, πρὸς τὴν ἐκείνου κώλυσιν ἡ τῆς ἐκκλησίας ἱερὰ κρίσις φέρει τὴν γνώμην, καὶ τοῦ μὴ προέρχεσθαι, τοῦτον ἔτι χώραν εὑρίσκειν. οὕτω γὰρ καὶ νῦν καὶ μετέπειτα τῶν κατεχόντων σκανδάλων ἀπηλλάχθαι περιγενήσεται τοῖς, ὅσοι μὴ τὸ φιλόνεικον καὶ τὴν ἔριν ἀντὶ τῆς εἰρήνης ἠγάπησαν τοῦ Χριστοῦ. τῆς γὰρ προφάσεως ἐκποδὼν γεγενημένης, ἀφ' ἧς ἐξέφυ τὰ σκάνδαλα, τοῦ εἰρηνεύειν τοῖς ἀγαπῶσιν εἰρήνην οὐδεμία ἐστὶν ἡ κωλύουσα πρόφασις. καὶ γὰρ ἐν παντὶ πράγματι οὕτως ἔχει. τῆς σφαλερᾶς αἰτίας τῆς τῶν ἀτόπων γενέσεως ἐκποδὼν καθισταμένης.

*δι' ὧν

*καθήματα

*κατισχύειν

onem non dissoluerent: quum prius ipse suo nobis exemplo, quænā eius de pace sententia sit, ostendisset; qui supra omnem sublimitatē positus, ad infimam nostram extremitatem descenderit, perindeq; ac nos, carnis & sanguinis particeps factus sit, vt a se inuicem diuisos ad vnitatē redigeret. Hinc illis etiā, qui eius indoctrina sunt instituti, hæreditatem hanc reliquit, vt pacem inter se colant. Neque dumtaxat hoc, verumetiam vt alios inter se dissidentes ad pacem trahant. Enimuero quum res ita comparata sit, inde ab initio in hoc vsque tempus haud cessauit illius Mali seditiosa improbitas sacrum ecclesiæ corpus, modo hanc, modo illam caussam mouens, perturbare. Sed enim hic talis est. At pacis auctor ac magister Christus, Deus ille noster, qui dixit, inferorum portas ecclesiæ suæ non præualituras; semper ista scandala in ipsius Mali caput conuertens, ecclesiæ suæ pacem illibatam conseruat. Hic ipse Christus, pax nostra, Deus, pater, pontifex, verus pastor, sanctis castissimæ sponsæ suæ, nimirum ecclesiæ, liberis a se inuicem diuulsis, prouidentia gratiaque sua vnionem restituit, eosq; rursus ad matris inculpatum sinum congregauit: atque ipsi quidem matri concessit, vt ob congregationem liberorum gauderet; sibi vero, gloriæ ac laudis oblationem, ab ore vno, atq; vno corde profectam, tribui; omnibus autem illis, qui non ad turbulentam dæmonis voluntatem declinant, sed pacis auctoris mandatum colunt atque obseruant, gratiarum actionis præstationem. Enimuero superioribus temporibus accidere scandalorum occasiones tales, quales eæ sane fuerunt: et quouis tempore malo se cōmouente, sapiētes ecclesiarū gubernatores idoneā medicinam inuenerunt. Nūc autem quod ecclesiam ex causa matrimoniali perturbari contigerit, quando istud ipsum matrimonium repræhensione non caret, ad eius prohibitionem sacrum ecclesiæ iudicium sententiam fert, ne progressio fiat vlterius, hæve nuptiæ locum inueniāt. Sic enim & nunc, & in posterum, a vigentibus scandalis immunes sese reddent, quicumq; contentionem & rixam nō potius amant, quam Christi pacem. Quippe remota occasione, de qua nata fuere scandala; caussa nulla est, quæ prohibeat, quo minus pacis studiosi pacem colant. In quouis enim negotio sic comparata res est. Quum caussa fallax procreationis absurdorum remota est,

Universidad de Deusto
Biblioteca

πρὸς τὴν ἐξαρχῆς εὐπρέπειαν ἀποκαθίστατο τὰ τέως ἐκεῖθεν λαβόντα τὸ ὠνηρῶς ἀγωνιᾶν, οὕτω καὶ σώματι νόσου περιγενομένῳ, ἐξ αἰτίου τινὸς αὐαχωρήσαντι, τὸ ὑγιαίνειν ἐπανέρχεται καὶ ἡσυχάζοντι ἐξ αὐτῶν βεβαιότητι· ταραχθέντων, τῆς καταιγίδος περπαυμένης, ἡ γαλήνιος καθίστησις ἐπανήκει. Διόπερ καὶ ἡμεῖς κοινῇ συναθροισθέντες ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς, ὅσοι μὴ ἑαυτοῖς (ἐῶ γὰρ εἰπεῖν, ἄλλοις) δρέσκειν ἠθάνησαν, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας τὴν εἰρήνην ἐξ ἁπάντων προτιμᾶν ἐσπουδάκασιν, συνείδομεν, ἐπείπερ ἐκ τῶν γαμικῶν ἀφορμῶν τὰ σκάνδαλα τὴν ὕφεσιν ἔλαβε, ταῦτα διανακαθῆραι, καὶ διασφαλίσασθαι, ἐξ μηδαμῶς ἐπὶ διὰ τῆς αὐτῶν εἰς τὸν βίον πρόοδον, μήτε τὴν ἐκκλησίαν περᾶσθαι, μήτε τὴν ζωὴν τῶν οὕτω ζῆν ἑλομένων, καθάπερ καὶ κατεγνωσμένην ποιεῖν. καὶ λοιπὸν δοκοφαινόμενα κοινῇ γνώμῃ καὶ κρίσει, ἀπόγε ἐξ παρόντος ἔσθ', ὅ ἐστιν ἑξακισχιλιοστὸν πεντακοσιοστὸν εἰκοστὸν ὄγδοον, ὀπτεμβρίου ὀγδόης, τέλεον γάμον μηδενὶ τελεῖσθαι, ἀλλ' εἶναι δοῦλον ἀνυπόστατον πανταπασιν καὶ κενόν, εἴτις ὅπη τοιοῦτο ἐλπίσειεν ποιήσειν * πρόθυμος, πάσης ἀπεστερημένον εἶναι σωτηρίας ἐκκλησιαστικῆς, καὶ αὐτῆς τῆς πρὸς τὸν ἅγιον ναὸν εἰσόδου ἀλλότριον, μέχρις αὖ * ὀπτιμένοι τῷ σωτικεσίῳ. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν ἁγίοις ἔδοξε πατράσι. καὶ ἡμεῖς δὲ τῷ γνώμῳ * ἐκδηλοτέραν ποιοῦντες, ὡς ἀλλότριον αὐτὸν τῆς χριστιανικῆς πολιτείας * ἀποκηρύττομεν. ἀλλ' οὕτω μὲν * ὅπη τοῦ πρώτου γάμου. ἵνα δὲ καὶ τῶν ἄλλων γάμων εὐσχημονέστερον τυγχάνῃ, καὶ ἐξ αὐτῶν βιοῦν μὴ ἀνάξιον ἔχῃ τῷ * προσαγορεύῃ, καὶ πρὸς ἐξ τρίτου ὁρίζομαι γάμου, ὥστε μὴ ἁπλῶς, μηδὲ ὡς ἔτυχεν, ὀπτελεῖσθαι αὐτόν. καὶ γὰρ συγκεχώρηται μὲν ὡς ῥύπασμα τοῖς πολλοῖς, οὔπω τότε, καθὼς νῦν, γινόμενον ἐξ πάγματος ἀσπηρυθριασμένως, ἁπλ' εἰς πλάτος ἐξηπλωμένον· ἀλλ' ὥσπερ ἔπος ἐν οἴκῳ ὡραπεπλωκὸς ἐν γωνίᾳ περίδηλον πολλάκις κείμενον ῥύπασμα νοῦν ἢ * ὅτι χώραν ἔλαβε παῤῥησίας, καὶ ὡς ἀδὲν ἔχον εἰς ἀχημοσύνην, οὐδὲ ῥυπαίνων λογίζεται), ἐκ ἐξ προέβαινεν εἰς πληθυσμόν· καλῶς ἔδοξεν αὐανακαθαίρειν αὐτόν, ὥσπερ ἤ αἶσχος ἐκ ἐν γωνίᾳ παρερριμμένον, ἀλλ' ἐξηπλωμένον ὅπη τῆς οἰκίας, ἀδαμῶς εἰῶμεν, ἀλλὰ καθαίρομεν, ἐ τὸ ἐκ τότε ἀηδὲς ἀποβάλλομεν. ἐ τῇ αὐθρωπίνῃ τοίνυν σωτηρίᾳ ποιοῦντες ἀσφάλειαν, καὶ [τῆς πρέπουσης εὐσχημοσύνης φροντίδα ποιούμενοι] τὴν χριστιανῶν ζωὴν, ἐ τὸ ὅπη τῶν * τρίτων γάμων ἀφεφυλάττεσθαι διορίζομεν, ὥστε εἶπε πρὸς τὸ προσηκὸν ἐτῶν αὐαβεβηκώς, καὶ μήτε τὴν φύσιν αἰδούμενον, μήτε τῆς φιλομήνης χριστιανῆς δίκαιον ζωῆς φροντίδα ποιούμενον, ἀλλὰ μόνης τῆς

ad elegantiam pristinam redeunt, quæ inde vitium contraxere. Sic quum a morbo corpus est occupatum, vbi morbi causſa recessit, integra valetudo redit. Et mari ventorum violentia turbato, postquam tempestas cessauit, tranquilla serenitas reuertitur. Quamobrem nos publice congregati pontifices atque sacerdotes, quibus non sibimetipsis (nam mitto dicere, aliis) placere lubuit, sed visum potius est, ecclesiæ pacem seditionibus anteferre: quando de matrimonialibus occasionibus scandalanata fuerunt, ea ipsa expurganda putauimus, atque cauendum, ne deinceps ipsis in hominum vitam irrepentibus, tum ecclesia perturbetur, tum eorum vita, quibus sic viuere libitum est, damnabilis euadat. Ac proinde sententia iudicioque communi decernimus, ne ab hoc anno præsenti, qui est annus mundi ιϑϑ cιϑ cccc xxviii, indictionis octauæ, quartas nuptias vllus contrahat, sed vt prorsus ea reiiciantur. Quod si quis ad eiusmodi coniugium progredi decreuerit, ab omni cœtu ecclesiastico exclusus esto, & ab ipso in sanctam ædem ingressu tantisper alienus, donec in hoc coniugio permanserit. Hoc enim sanctis quoque patribus, qui ante nos vixere, visum fuit. Ac nos sane sententiam reddentes apertiorem, eum velut alienum a republica Christianorum abdicamus. Et in hunc quidem modum, de quarto matrimonio. Ceterum vt & illa, quæ ad alia matrimonia pertinet, honestius constituantur, & cōciliationem vitæ Christianorum nō indignam habeat: de tertio quoq; matrimonio definimus, ne simpliciter atq; temere persiciatur. Nō permissum id quidem est a patribus, velut inquinamentū quoddā quum necdum id temporis, vti nūc, res citra pudorē peragerētur, ac late diffusa foret. sed ita contingeret, ac si quis illapsas in domū sordes, in angulo forte sitas negligat. Nunc vero, quū spatium sibi quoddā audaciæ sumserit, & magnā ad frequentiam progrediēdo, nihil turpitudinis habere, nihil sordiū existimetur: rectē visum est repurgandū, ficuti nec fœdū aliquid, nō iam amplius in angulū retectum, sed per ædes ipsas diffusum, vllo modo relinquimus. sed expurgam⁹, & nauseā ex eo proueniente remouemus. Itaq; tā imbecillitati humanæ nos accōmodantes, quā honestatis vitam Christianorū decentis rationē habentes, hoc in tertiis nuptiis seruandū statuimus, vt si quis ad annū quadragesimum proiectus, & neq; naturæ motus reuerētia, neque vitæ decētis & honestæ, quæ a christianis requiritur,

ἐπιθυμίας γινόμενον, πρὸς τρίτον ἑαυτὸν ὑπερίπτοι γάμον, τοῦτον μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ὀφαιρήσεως μέχρι πεντηκοντίας ἀμέτοχον εἶναι τῆς τοῦ ἁγιάσμου μεταλήψεως, καὶ μηδαμῶς ἐπ' αὐτῷ σωτιμᾶσθαι τὸν χρόνον. ὃς γὰρ μετὰ τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος τὸ ῥύπασμα ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ εἶναι καὶ λέγεσθαι ἠγάπησε, τίνα παρέξει πληροφορίαν τῆς ἐπὶ τὸν βίον αὐτὸ ἀπουδῆς, δι' ὃ ὁ χρόνος τῆς μεταλήψεως τῶν ἁγιασμάτων αὐτῷ σωμηνήσεται; ἀλλὰ γὰρ καὶ μετὰ τὸ ἀξιωθῆναι τοὺς ἀχρέαντου μεταλήψεως, ὁπόταν συγκεχωρημένον αὐτῷ ἐν ἄλλῳ καιρῷ τῇ μεταλήψει προσιέναι, ἢ ἐν μόνῃ τῇ σωτηρίῳ ἐξ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν αὐαστάσει. Διὰ τὸν ἐκ τῆς προηγουμένης ἐγκρατείας τ' νηστῶν * ὅσον δυνατὸν, αὐακαθαρσιν. τοῦτο γὰρ φαμὲν, ὅταν μὴ τέκνα παρῇ ἐκλῶν προτέρων γάμων τοῖς ἤδη μὴ τὸ προσηκὸν ἔτος τρίτων γάμων ἀγεσθαι προηρημένοις γυναῖκα. ἐπεὶ ἐὰν τέκνα παρῇ, ἀσυγχώρητος αὐτοῖς ἡ τριγαμία. λίαν γὰρ ἔστιν ἄδικον, τὸν μὲν χαρίζεσθαι τῇ ἐζώρῳ ὀπιθυμίᾳ· τοῖς δὲ πωσὶ τῶν προτέρων γάμων μὴ προνοεῖσθαι τὰ ἀσφαλῆ, καὶ τὰ ἄλυπον, καὶ ἀπέριττον, καὶ ὅσα οἶδε τὸ ἀνθρώπινον καταλαμβάνειν ἐκ τῆς * πολυπόνου τεκνώσεως. κ, εἴ τις ἦ τριακοντούτης ὢν, κ τέκνα ἔχων ἐκ τῶν προλαβόντων γάμων, ἵνα μὴ σωαπόηται γυναικί, κ οὗτος ἦ * ἀσυγχώρητος μέχρι πεντηκοντίας ἐτῶν τ κοινωνίας τ ἁγιασμάτων ἀμέτοχος. ἔστω * ἔστω· διότι δῆλον ἐστὶν, ἐξ οὗ ἑνὸς ἑτέρου, ἀλλ' ἢ ἀπὸ ἀκρασίας κινούμενος, καὶ ἐξ δοῦλος εἶναι σαρκικῆς ὀπιθυμίας, ὀπὶ τὸν τοιοῦτον γάμον ἐλθεῖν. καὶ μετὰ τὸ τυχεῖν δὲ τῆς μεταλήψεως τῶν μυστηρίων, τρὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνον ἀξιωθήσεται τῆς ἀπολαύσεως· ἅπαξ μὲν, ἐν τῇ σωτηρίῳ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν αὐαστάσει· δεύτερον δὲ, ἐν τῇ κοιμήσει τῆς ἁγιωτάτου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου· καὶ τρίτον, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἁγίᾳ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· διὰ τὸ [καὶ] ἐν τούτοις προηγεῖσθαι νηστείαν, καὶ τὸ ἐκ τούτου ὄφελος. εἰ δὲ πῦ- * παρέλιπεν δες μὴ * ᾠκείωσεν, ἐπιδὴ τὸ τεκνογονίας ὀπιθυμεῖν ἐκ ἀσύγγνωστον, τοτὲ μὴ καὶ τὰ συγγνώμης ἀξιωθήσεται ὁ τοιοῦτος γάμος, καὶ μόνῳ τῷ ἐξαρχῆς καὶ μέχρι τοῦ νῦν κεφαλαιωτι ὀπτιμίῳ ἱεραποδοθήσεται. τοῦτο μὲν καὶ πρὸ τοῦ τρίτου γάμου. οὐ μὴν οὐδὲ τὸν δεύτερον, οὐδὲ τὸν πρῶτον ἐκτὸς ἀσφαλείας ἐῶμεν, ἀλλὰ κἀκείνους ὁρίζομεν οὕτω σωίζεσθαι, ὥστε μηδεμίαν ἔχειν νόμιμον αἰτίαν, ἢ ἐξ ἁρπαγῆς, ἢ ἐκ προηγουμένης λαθραίου φθορᾶς, ἀλλὰ νενομίμως, καὶ καθαρθέντας τῶν τοιούτων μολυσμάτων, καὶ περικῆς ἐκαθαρσίας. εἴ τις οὖν τῶν εἰρημένων κατὰ φρονήσοις τύπων, πρὸς γαμικὴν ὁμιλίαν πρώτην ἢ τὸ δεύτερον ἁν

ἐπιθυμίας γινόμενον, πρὸς τρίτον ἑαυτὸν ὑπερίπτοι γάμον, τοῦτον μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ὀφαιρήσεως μέχρι πεντηκοντίας ἀμέτοχον εἶναι τῆς τοῦ ἁγιάσμου μεταλήψεως, καὶ μηδαμῶς ἐπ' αὐτῷ σωτιμᾶσθαι τὸν χρόνον. ὃς γὰρ μετὰ τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος τὸ ῥύπασμα ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ εἶναι καὶ λέγεσθαι ἠγάπησε, τίνα παρέξει πληροφορίαν τῆς ἐπὶ τὸν βίον αὐτὸ ἀπουδῆς, δι' ὃ ὁ χρόνος τῆς μεταλήψεως τῶν ἁγιασμάτων αὐτῷ σωμηνήσεται; ἀλλὰ γὰρ καὶ μετὰ τὸ ἀξιωθῆναι τοὺς ἀχρέαντου μεταλήψεως, ὁπόταν συγκεχωρημένον αὐτῷ ἐν ἄλλῳ καιρῷ τῇ μεταλήψει προσιέναι, ἢ ἐν μόνῃ τῇ σωτηρίῳ ἐξ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν αὐαστάσει. Διὰ τὸν ἐκ τῆς προηγουμένης ἐγκρατείας τ' νηστῶν * ὅσον δυνατὸν, αὐακαθαρσιν. τοῦτο γὰρ φαμὲν, ὅταν μὴ τέκνα παρῇ ἐκλῶν προτέρων γάμων τοῖς ἤδη μὴ τὸ προσηκὸν ἔτος τρίτων γάμων ἀγεσθαι προηρημένοις γυναῖκα. ἐπεὶ ἐὰν τέκνα παρῇ, ἀσυγχώρητος αὐτοῖς ἡ τριγαμία. λίαν γὰρ ἔστιν ἄδικον, τὸν μὲν χαρίζεσθαι τῇ ἐζώρῳ ὀπιθυμίᾳ· τοῖς δὲ πωσὶ τῶν προτέρων γάμων μὴ προνοεῖσθαι τὰ ἀσφαλῆ, καὶ τὰ ἄλυπον, καὶ ἀπέριττον, καὶ ὅσα οἶδε τὸ ἀνθρώπινον καταλαμβάνειν ἐκ τῆς * πολυπόνου τεκνώσεως. κ, εἴ τις ἦ τριακοντούτης ὢν, κ τέκνα ἔχων ἐκ τῶν προλαβόντων γάμων, ἵνα μὴ σωαπόηται γυναικί, κ οὗτος ἦ * ἀσυγχώρητος μέχρι πεντηκοντίας ἐτῶν τ κοινωνίας τ ἁγιασμάτων ἀμέτοχος. ἔστω * ἔστω· διότι δῆλον ἐστὶν, ἐξ οὗ ἑνὸς ἑτέρου, ἀλλ' ἢ ἀπὸ ἀκρασίας κινούμενος, καὶ ἐξ δοῦλος εἶναι σαρκικῆς ὀπιθυμίας, ὀπὶ τὸν τοιοῦτον γάμον ἐλθεῖν. καὶ μετὰ τὸ τυχεῖν δὲ τῆς μεταλήψεως τῶν μυστηρίων, τρὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνον ἀξιωθήσεται τῆς ἀπολαύσεως· ἅπαξ μὲν, ἐν τῇ σωτηρίῳ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν αὐαστάσει· δεύτερον δὲ, ἐν τῇ κοιμήσει τῆς ἁγιωτάτου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου· καὶ τρίτον, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἁγίᾳ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· διὰ τὸ [καὶ] ἐν τούτοις προηγεῖσθαι νηστείαν, καὶ τὸ ἐκ τούτου ὄφελος. εἰ δὲ πῦ- * παρέλιπεν δες μὴ * ᾠκείωσεν, ἐπιδὴ τὸ τεκνογονίας ὀπιθυμεῖν ἐκ ἀσύγγνωστον, τοτὲ μὴ καὶ τὰ συγγνώμης ἀξιωθήσεται ὁ τοιοῦτος γάμος, καὶ μόνῳ τῷ ἐξαρχῆς καὶ μέχρι τοῦ νῦν κεφαλαιωτι ὀπτιμίῳ ἱεραποδοθήσεται. τοῦτο μὲν καὶ πρὸ τοῦ τρίτου γάμου. οὐ μὴν οὐδὲ τὸν δεύτερον, οὐδὲ τὸν πρῶτον ἐκτὸς ἀσφαλείας ἐῶμεν, ἀλλὰ κἀκείνους ὁρίζομεν οὕτω σωίζεσθαι, ὥστε μηδεμίαν ἔχειν νόμιμον αἰτίαν, ἢ ἐξ ἁρπαγῆς, ἢ ἐκ προηγουμένης λαθραίου φθορᾶς, ἀλλὰ νενομίμως, καὶ καθαρθέντας τῶν τοιούτων μολυσμάτων, καὶ περικῆς ἐκαθαρσίας. εἴ τις οὖν τῶν εἰρημένων κατὰ φρονήσοις τύπων, πρὸς γαμικὴν ὁμιλίαν πρώτην ἢ τὸ δεύτερον ἁν

ritur, habita ratione: sed vitiosa tantum libidine victus, ad tertium se matrimonium proiecerit: omni accuratione acdiligēti obseruatione adhibita, perceptionis sacramenti ad quinquennium exsors sit, neq; de hoc tempore quidquam vllo modo decidatur. Nam qui post annum ætatis quadragesimū in ecclesia Christi & esse, & appellari amat inquinamentum, quodnam in corrigenda vita studii certū præbebit argumentum, propter quod sacramentorum perceptionis tempus ei minuendum sit? Quin ne postea quidem, quam ad illibatam hanc perceptionem admissus fuerit, ei licitum erit, vt ad perceptionem hanc alio tempore accedat, quam in sola salutari Christi deiq; nostri resurrectione, propter factam (quanta sane fieri potuit) ex præcedenti iciuniorum abstinētia repurgationem. Hæc autem dicimus, quum nulli de prioribus matrimoniis exstant iis liberi, qui iam post annum ætatis quadragesimum vxorem ducere voluerint. Quippe si liberi sint, tertium eis cōiugium permittendum non erit. Est enim sane quam iniquum, intempestiue libidini patrem indulgere, nec liberis e prioribus matrimoniis susceptis prospici atq; caueri, vt mœroris expertes sint, & perturbationis, & aliorum, quæ generi mortalium ex secunda multorum liberum procreatione solent accidere. Quin etiā si quis annos triginta natus, & liberos ex prioribus cōtugiis susceptos habens, vxori tertiæ copuletur: & ipse citra vllam impetrationem veniæ perceptionis sacramentorū ad annum quartum exsors esto: quū satis pareat, eum alia nullare, quam intemperantia motum, & quod carnalis libidinis mācipium sit, ad eiusmodi se matrimonium conferre. Itidē postea, quam mysteriorum perceptionē impetrauerit, ter dumtaxat iis fruendi quotannis facultatē habebit: semel in salutari Christi Deiq; nostri resurrectione, secundo in obdormitione immaculatæ dominæ nostræ deiparæ, tertiū natalicio die Christi Deiq; nostri: propterea quod in his iciuniū præcedat, & emolumentū ex eo proueniens. Quod si liberi nulli superstites sunt, quandoquidē subolis procreationē adpetere nō eiusmodi quiddam est, quod veniā nō mereatur; cōdonandū erit hoc matrimoniū, & ea tanū pœna, quæ dudū & huc vsq; fuit in vsu, multandū atq; hæc de tertiis etiā nuptiis. Enimuero nec secundas, nec primas citra cautionē admittimus: sed eas quoq; sic contrahendas statuimus, nullam vt improbam causſam habeant, vel ex raptu, vel ex præcedente clandestino stupro: sed vt legitimæ sint, & inquinationibus huiusmodi ac impuritate scortationum careant. Si quis igitur indicatis hisce constitutionibus spretis, ad coniugalem consuetudinem primam, vel alteram,

Universidad de Deusto
Biblioteca

συνέλθοι, τοῦτον ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἡ καθαρὰ καὶ μηδένα αἶβολον ἔχουσα ἡ ῥυτίδα, τοῖς σωτηρίοις ὑποβάλλουσα ἐπισμοῖς, οὐ πρὶν εἰς μετάληψιν τῶν θείων ἀποδέξεται μυστηρίων, ἢ τὸν ὡρισμένον ὑπὸ τῆς πορνείας χρόνον [μάθῃ] ἀκριβῶς αὐτὸν ἐκπληρῶσαι, (εἰ μὴ ἄρα ἡ τοῦ βίου ἀναγκαία κατεπείγοι ἀναχώρησις) τουτέστι, μέχρις αὖ τὸ ἑβδομον ἐκπληρωθῇ ἔτος. ὁ δὲ τολμῶν ἱερεὺς παρὰ τὸν * διατεταγμένον ὅρον μετάληψιν θείας λάβοι τούτων ἀξιώσας, ἐκ τὸν ἴδιον κινδυνεύσει βαθμόν· δηλονότι τοῦ ἀξιωθέντος παρὰ τὸν ὡρισμένον τύπον τῆς θείας κοινωνίας, πάλιν εἰς τὸ ἀνεπώνητον ἐκπεσοῦμένου, μέχρι τῆς συμπληρώσεως ἑβδόμης ἔτους.

* διατεταγμένου

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ταῦτα μὲν, ὡς δεδήλωται, ὑπὸ τῶν πάλαι βασιλευσάντων ἐτέθη. καὶ δὴ τῇ τοῦ πατρὸς, καὶ υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος εὐδοκίᾳ καὶ χάριτι, πεπλήρωται χρόνων ἕνεκεν τῆς παρεληλυθυίας αἰτίας καὶ ἀφορμῆς ὑπερβάλλοντες ἴσως καὶ μυριάσιν, ἡ παγκάλλιστος βασιλεία τῶν θεοστεφῶν βασιλέων ἡμῶν, Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου, σωτῆρι καὶ σωτῆσιν, καὶ μίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ὁμολογίαν εἰργάσατο. ὅθεν χρεὼν ἀναμφιβόλως τι καὶ μιαρὸν νενεῦσθαι πρὸς τὸ πεῖσαι θεοφιλεῖς καὶ ἀξιόλογον ἔργον πεπληρωκότας.

οἵτινες τῷ Κωνσταντίνου τούτῳ ἔκγονοι ἦσαν.

Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων.

Ὑπὲρ ὑπάτης σωτηρίας.

Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου, τῶν ὀρθοδόξων ἡμῶν βασιλέων, πολλὰ τὰ ἔτη. τῆς εὐσεβεστάτης Αὐγούσης Θεοφανοῦς πολλὰ τὰ ἔτη. Νικολάου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. Βασιλείου, καὶ Κωνσταντίνου, Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου, Κωνσταντίνου καὶ Ῥωμανοῦ, Χριστοφόρου, Ῥωμανῶ, Νικηφόρου, καὶ Ἰωάννου, τῶν τὴν οὐράνιον βασιλείαν τῆς ἐπιγείου ἀλλαξαμένων, αἰωνία ἡ μνήμη. Εὐδοκίας, καὶ Θεοφανοῦς, Θεοδώρας καὶ Ἑλένης, τῶν εὐσεβεστάτων αὐγουσῶν, αἰωνία ἡ μνήμη. Γερμανοῦ Ταρασίου, Νικηφόρου, καὶ Μεθοδίου, τῶν ἀοιδίμων καὶ μακαρίων πατριαρχῶν, αἰωνία ἡ μνήμη. Ἰγνατίου, Φωτίου, Στεφάνου, καὶ Ἀντωνίου, Νικολάου καὶ Εὐθυμίου, Στεφάνου, Τρύφωνος, Θεοφυλάκτου, Πολυεύκτου, καὶ Ἀντωνίου, τῶν ὀρθοδόξων πατριαρχῶν, αἰωνία ἡ μνήμη. Ἅπαντα τὰ κατὰ τῶν ἁγίων πατριαρχῶν, Γερμανοῦ, Ταρασίου, Νικηφόρου, καὶ Μεθοδίου, γραφέντα ἢ λαληθέντα, ἀνάθεμα. ἅπαντα τὰ παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, καὶ τὴν διδασκαλίαν, καὶ ὑποτύπωσιν τῶν ἁγίων καὶ ἀοιδίμων πατέρων καινοτομηθέντα καὶ ψαχθέντα, ἢ μὴ τοῦτο πραχθησόμενα, ἀνάθεμα. τοῖς συνεφαπτομένοις τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ, ὅτι τετραγαμίαν ἐδέξατο, χάριν τῆς ἀδοκίας θεοῦ γεγενημένης οἰκονομίας ἐπὶ

coiuerit: cum Christi ecclesia, quæ pura est, nec labem vllam, vel rugam habet, salutaribus censuris subiiciens, nonprius ad sacrorum perceptionem mysteriorum admittet: quam definitum ob scortationem tempus accurate compleuerit: (nisi forte necessarius e vita discessus vrgeat) hoc est, donec annus septimus completus fuerit. Sacerdos autem, qui neglecta legeiã sancita quemquam horum ad sacram aliquã perceptionem audebit admittere, de gradu suo periclitabitur: & is, qui cõtra sanctionem promulgatam ad communionem sacram admissus fuerit, rursus inter exsortes communionis referetur, donec annus septimus impleatur.

SCHOLIVM.

*Hæc quidem vt expositum est, gesta sunt ab imperatoribus istis olim rerum potitis. Nunc vero ex patris & filii, & spiritus sancti beneuolentia & gratia, sacerdotes ata monachos iam ante nonaginta annos, ob prædictam caussam & occasionem a se inuicem diuulsos, serenissima maiestas imperatorum nostrorum a Deo coronatorum, * Basilis & Constãtini, coniunxit & vniuit, vnamq; generalem & apostolicam ecclesiam effecit. Quamobrem prædicãtini huiusmodi magnã, faciendi veniunt, qui opus tam gratum possent. Deo, tamq; magni momenti, ad exitum perduxere.*

* qui Constãtini

Multi anni imperatorum.

Acclamationes symbolales.

Basilii & Constantini, orthodoxorum imperatorum nostrorum, multi sint anni. Religiosissimæ Augustæ Theophanonis, multi anni. Nicolai sanctissimi & vniuersalis patriarchæ, multi anni. Basilii, & Constantini, Leonis & Alexandri, Constãtini & Romani, Christophori, Romani, Nicephori, & Ioannis, qui regnum cæleste cum terreno commutarunt, æterna sit memoria. Eudociæ, & Theophanonis, Theodoræ, & Helenæ, piissimarum augustarũ, æterna sit memoria. Germani, Tarasii, Nicephori, & Methodii, celebrium beatorumque patriarcharum, æterna sit memoria. Ignatii, Photii, Stephani, & Antonii, Nicolai & Euthymii, Stephani, Tryphonis, Theophylacti, Polyeucti, & Antonii, orthodoxorum patriarcharum, æterna sit memoria. Vniuersa, quæ contra sanctos patriarchas, Germanum, Tarasium, Nicephorum, & Methodium, scripta vel dicta sunt, anathema. Vniuersa, quæ præter ecclesiasticam traditionem, & doctrinam ac dispositionem sanctorum laudabiliumq; patrũ innouata gestaq; sunt, vel in posterum gerentur, anathema. Calumniantib. sanctam ecclesiã, quod quartas nuptias admiserit, ob dispẽsationẽ Dei benignitate factã, ac pro-

καὶ τῆς πεοσλήψεως, καὶ ἑνώσεως τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, οὓς ἡ τῶν πεοπαθόντων σκανδάλων αἰτία ἐχωρίζετο, ἀνάθεμα. τοῖς τολμῶσι λέγειν, ὅτι ἡ ἐκκλησία τὸ καθαρὸν καὶ ἄχραντον ἑαυτῆς σώζει τῆς ἁγιστείας αὐτῆς, ἀλλὰ μολυσμόν τινα πεοσεπεφίλατο, διὰ τῶν χαίρει θεὸς ἁμαρτιῶν σωσμῶν τῶν τέκνων, οὓς διεμέρισε μὴ τὸ ἡδὺ πεοηγηνὸς σκάνδαλον, σωπήσε δὲ ἡ τούτου πατὰ τῶν ὁμοῦ ἀθέτησις καὶ ἀποκήρυξις, ἀνάθεμα. τοῖς ἐν καθαφοσύνῃ τιθεμένοις τοὺς ἱεροὺς καὶ θείους κανόνας τῶν ἱερῶν πατέρων ἡμῶν, οἳ ἐκ τῶν ἁγίων ἐκκλησίαν ὑποπεσόντες, καὶ ὅλων τῶν πεοτεταγμένων πολιτείαν κοσμοῦντες, πεὸς θείαν ὁδηγοῦσιν ἀλάθειαν, ἀνάθεμα.

B. * Περὶ τῶν ἐκουσίως φονευόντων, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ πεοσφυγόντων, ὥστε αὐτοὺς μὴ δέχεσθαι.

* In membranis antiquissimis bibliothecæ Septemuiralis Palatinæ.

Ἡ τοῦ μωσέως νομοθεσία κατ' ἀνδροφόνου ἀποφαίνεται, ὅτι ἐκ δυσαεβείας λήψη αὐτόν. τοῦτο γοῦν τῷ νόμῳ καὶ ὁ Ῥωμαίων κῦρος ἡμέτερος καθαπολουθῶν, πεαγματικῶς ἐγκελεύεται· μοιχοῖς, καὶ παρθένων ἁρπαξι, καὶ ἀνδροφόνοις, καὶ φωρᾶσι, τοπον ἀσυλίας πεῶς καθαφυγὴν, μὴ εἶναι· ἢ χάρις ἐκ τῶν ἱερῶν ἀσφάλεια τοῖς ἀδικήμασι, ἀλλ' οὐ τοῖς ἀδικοῦσι οἴδεται. ἐπεὶ γὰρ ὁ δεσπότης νομοθετήσας ἐν Βασιλεῦσιν ἀοίδιμος Ἰουστινιανὸς, ὁ καὶ τὸν πανθαύμαστον τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καθαπολύσας ναὸν, δέδωκε πεονόμιον αὐτῷ δὴ τῷ ἱερῷ τεμένει, τόπον ἀσυλίας ἔχειν· οὐ πάντως αὐτὸς τὰ ἑαυτοῦ δι' ἀλλήλων ἀνατρέπεσθαι πεαπεσκάσατο. Νομοθετήσας γὰρ, μοιχοῖς, καὶ ἀνδροφόνοις, καὶ πορθένων ἁρπαξι, τόπον ἀσυλίας μὴ εἶναι· οὐδὲν ἐναντίον ὕστερον ἔφη, τοῖς τοιούτοις πεοσώποις εἶναι τόπον εἰπὼν ἀσυλίας, ἐν τῷ παρ' αὐτῷ καθαπολαοδενὶ ναῷ· ἀλλ' οἶμαι, ὡς εἴ τις τῶν θεοσεβῶς καὶ φιλοθέως ἐπισκοπούντων τὸν πεοκειμένον πάθοιεν, αὐτόν τε τὸν γεγραμμένον νόμον, καὶ τὸν διορισμὸν πεῖ τῆς ἀσυλίας, πεόφορον πειόμενον τὴν ζήτησιν, συμβιβάσαι τὸν ἁρμόδιον αὖ εὕροι πεὸς τὰ συμπίπτοντα τῶν πεοκειμένων ἀποφάσιν, καὶ σωτηρήσαι ἀμφοτέρων ἀσυλίαν, ἐν αἷς ἐπεθέσπισε κεκανόνισται· παρόψεται δὲ ταύτην, ἔνθα μὴ δίκαιον, εἶναι τόπον ἀσυλίας. ἐπεὶ δὲ πολυμιδὴς καθίσταται ἡ τῆς μιαιφονίας πεῖρα, (ἢ γὰρ ἐκουσίως, καὶ ἀπὸ πεονοίας καὶ πεοδήλου τῆς ἁμαρτάνει τις, ὡς ὁ διαπειράζων ξίφος εἰς τὸ φονεῦσαι ἄνθρωπον· ἢ ἀπὸ θυμοῦ, ὡς ἐν ἐφόδῳ, ὅτι σκοπεῖται καὶ τὸ παρ' αὐτοῦ ἁπτόμενον ὅπλον, καὶ ἡ ἐγχείρησις· ἢ κατὰ τύχην, ὡς ἐν κυνηγεσίῳ, ῥίψας μὲν κατὰ θηρὸς τὸ βέλος, ἀνθρωπον δὲ αἱρήσας ἐξ ἀγνοίας·

*al. De his qui cædes cõmittunt gladio, vel magnis fustibus, vel saxis, idque consulto.

* Deuter. 19.

* Nouel l. 17. cap. 7 quæ & l. 2. est. C. de mand. prin.

aut fortuito, vt in venatu, si telum in feram coniecerit, & hominem ignoranter occiderit: ac propter adsumtionẽ vnionemq; fratrũ nostrorum, quos præcedentiũ scandalorũ causa seiunxerat, anathema. Audentibus dicere, quod ecclesia puritatem illibatã sanctimoniæ suæ nõ retineat, sed inquinamento quodam adfecta sit, propter eã filiorũ ipsius contiũctionem, quæ per Dei gratiã facta est, diuisorum quidem a se inuicem per scandalũ iam olim admissum, at per abolitionem & abdicationẽ eiusdem denuo copulatorum, anathema. Contẽtui sacros diuinosq; canones sanctorũ patrũ nostrorũ habentib. qui & sacrosanctã ecclesiam fulciunt, & vniuersam rempublicam Christianam ornantes, ad diuinam pietatem dirigunt, anathema.

II. De his, qui cædes sponte committunt, & ad ecclesiam confugiunt; vt non admittantur.

*al. De his qui cædes cõmittunt gladio, vel magnis fustibus, vel saxis, idque consulto.

LEx * Mosis aduersus homicidã decernit, * Deuter. 19.
leum e sacrario abripiendũ esse. Huius le- * Nouel l. 17.
gis vestigiis tã * Romana, quã nostra lex in- cap. 7 quæ &
sistens, expresse mandat: vt adulteris, & vir- l. 2. est. C. de
ginũ raptoribus, & homicidis, & furibus, mand. prin.
quo cõfugiant, nullus pro asylo sit locꝰ. Quippe tẽplorum securitas adfectis iniuria, nõ iniuriã inferentib. est tributa. Quia vero legis huius auctor, inclytus ille princeps Iustinianus, qui maioris ecclesiæ Dei templum illud admirabile cõdidit, eidẽ sacro fano* priuilegiũ concessit, vt asyli locum habeat: verisimile non est, eum ab se decreta rescindere vicissim voluisse. Postquã enim sanciuisset, vt adulteris, & homicidis, & virginum raptoribus, pro asylo nullus esset locus: nihil huic aduersum deinceps protulit, quĩ dixit, huiusmodi personas in cõdito ab se templo asyli locũ habere: sed arbitror equidẽ, si pie quis, & religiose caussam propositam cõsiderans, ipsam legẽ scriptam, & sanctionem de asyli iure, disquisitionẽ conuenientem instituens, inter se conciliauerit, eum sententiam ad res coincidentes aptam inuenturũ, & ipsum quidem asyli ius in iis caussis, quæ canonibus definitæ sunt, conseruabit: at in aliis idem negliget, vbi non iustum nec æquum fuerit, asyli locum concedi. Et quoniam multis ac variis modis homicidium cõmittitur, (aut enim sponte sua quispiam, & consulto, dataq; opera instructus peccat, vt is, qui gladiũ necandi hominis caussam apparat: aut ex iracundia, velut in impetu quadã, vbi considerantur & arma, quæ gestabat, & ipse conatꝰ:

*quod habet initio libri huius, pernos exhibitum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἢ ἐν μάχῃ, μὴ χειρὸς πλήξας, ἢ ἀπὸ μέθης τινὰ φονεύσας, ὅσις καὶ ὅτι πενταετίαν ἐξορίζεται) πρὸς τὰς τοιαύτας διαιρέσεις, καὶ τὰς καλαμέρου αἰτίας, ἐχομεν σαφῶς, καὶ κατὰ τὸ πρόσηκον, καὶ πῶς ἐκ τῶν νόμων λεγόμενον. Ἐ ὁμοίαν τῷ ἁγίαν φονέων, ἥτε τὴν τῶν ἀνδροφόνων δεδοικε νόμος, ἵνα ἀσυλίας χρήζῃ. ὥστερ καὶ ὁ ἀπὸ τροφῆς ἀνελῶν, Ἐ ὁμοίως ἐγκλήματι γνώμῃ τῷ φονεῦσαι, ἐὰν φονεύσῃ· ἀλλα πῶς μὲν, ἐν τοῖς πρόσθεν ἐσται· ἐκεῖνο δὲ ἐστι τὸ πολυθρύλλητον ζήτημα, τὸ περὶ ἑκουσίου, καὶ ἐκ προαιρέσεως καὶ προθέσεως φόνου. τὴν γὰρ τὸν ἑκούσιον φόνον οὔτε ἡ Μωσέως νομοθεσία συγχωρεῖσθαι ἀξιοῖ, οὔτε ἡ Ῥωμαϊκὴ, ἢ ἀπὸ τῶν ἁγίων πατέρων * ἀποδεδειγθεῖσα, οὔτε τις εὐσεβὴς λογισμὸς ἀνέχεται τὸν κτείναντα ἀδικῶς ἀνελεῖν, ἵνα καὶ ζῇ φυλάττῃ, καὶ μελετήσῃ τὸν ἑκούσιον θάνατον, καὶ τὸν τελέσῃ, χρήσασθαι τῇ ἐκ ἱεροῦ βοηθείᾳ. ἐκ ἔστι ἑκὼν τῶν ἀσεβῶς μιαιφόνων· ἀλλα δυνατὸν, ὡς εἴρηται, καὶ τοὺς νόμους τηρηθῆναι, καὶ φυλαχθῆναι τὸ τῆς ἐκκλησίας πρόσημον. διὰ τοῦτο γὰρ αὖ ἀνθρώπου ἐκ τῆς θείας προνοίας ἐγκαλεσθέντος, ἀνθρώπῳ μελετήσαντι θάνατον, καὶ τοῦτον ἁμαρτόντι, καὶ φανέντι καὶ ἀνεγκλήτῳ γενηθέντι ὑπαρ αὐτὸς καλουμένοις Φόνῳ, εἰς ἑαυτὸν δὲ ἠρέμου μετρήσαντι τὸ μέγεθος Ἐ τὸ μηθὲν τοῦ πράγματος, καὶ πρὸς ἐξαγορεύσεις ὁρμήσαντι· λογίζεται δήπου, ποίῳ τρόπῳ τούτων ἀσφαλῶς ποιήσηται· καὶ λογιζόμενος, διελθεῖ πάντως, ὅτι Ἐ ἐρευνωμένου ἀφανὲς θανάτου ὑπαρ αὐτοῦ ἐξαγγελομένου, φωραθῆναι καὶ φωραθεὶς, ὡς ἀνδροφόνος ἐκ Ἐ νόμου, καὶ Ἐ προφορᾶς ἄρχοντος, ἢ συλλαμβάνεται, ἢ Ἐ διαπεφεύγασιν εἰς τὸ ἱερὸν εἰσερχόμενος, καὶ τῷ ἱερεῖ προσερχόμενος, καὶ παραλαχόντι ἔχων τὸ ἀσφαλὲς, πιεῖται τὴν ἐξαγορεύσιν· τυχὸν, οἵῳ τρόπῳ, Ἐ οἷα μηχανῇ τῷ Ἐ φονευθέντος κατήρτισεν ἀγνοουμένου σφαγὴν, καὶ ἐπιτυγχανέτω ἀφέσεως. αὐτὴ γὰρ Ἐ ἔστιν ἀληθῶς, Ἐ λέγεται ἐξομολόγησις, ἡ Ἐ νεκρυμμένου παραπτώματος αὐθαίρετος * βλῆσις. ἢ ἢ πῶς τῆς φανερᾶς ἢ ψευδήλου πράξεως ἢ μιαιφονίας συγκατάθεσις, πῶς καὶ λεχθήσεται ὅλως ἐξομολόγησις ἐκ Ἐ γιούτου οὖν σωθήσεται καὶ τηρεῖται καὶ ἡ τοῦ νόμου ὑπόφασις, καὶ ἡ Ἐ ἱερὸς ἀσφάλεια. εἰ δὲ αὐτὴ οὕτω διοικηθείη, μάχεται πάντως ἑαυτῷ, ὁ οὖν νόμους ἀθροίσας καὶ χράψας Ἰουστινιανὸς, νομοθετήσας μὲν, ἀνδροφόνοις μὴ εἶναι ἀσυλίαν· ἐν ᾗ τῷ ὑπαρ αὐτοῦ συσωθῆναι ἱερῷ, ἀσυλίαν ἔχειν λοιπὸν οὖν ἀνδροφόνους.

* ἀποδεδειγθεῖσα.

* βλῆσις.

aut in rixa, si manu percusserit, vel ex temulentia quem necauerit, qui quidem ad quinquennium relegatur) secundum huiusmodi diuisiones, & expositas particulatim causas, etiam manifesto, planeq; conuenienti ratione, legis sententiam habemus. Et is quidem, qui cædem ignoranter admittit, nec latâ in homicidas legem metuit, nec asylo indiget: quemadmodum & is, qui per ludum ac iocum necauerit, & qui animum occidendi non habuit, si occiderit. Et hæc quidem in his consistunt. Illa vero peruulgata quæstio est, de homicidio, quod sponte committitur, & ex animi arbitratu atque proposito. Nam cædem illam spontaneam nec Mosaica lex cõcedi vult, nec Romana, sanctis a patribus adprobata: pius denig; ferre nequit animus, vt qui tam iniustus fuit, vt etiam gladium præpararet, ac proximi sui mortẽ meditaretur, eamq; perficeret, auxilio & ope tẽpli fruatur. Nõ est hoc, non est animorum piæ cogitantiũ: sed fieri potest, ceu dictũ est, vt & leges obseruentur, & priuilegium ecclesiæ saluũ sit. Quippe quũ homo desertus a diuina prouidentia, cædem hominis animo conceperit, eamq; perfecerit, atq; illa cædes ab eo cõmissa, cognitionem & accusationem hominum effugerit, ipse vero ductus intra se, lapsus sui magnitudinem perpenderit, & ad confessionem eius sese contulerit: sane secum ipse cogitat, quonam pacto possit eam tuto instituere, idq; cogitans, omnino futurum intelligit, vt si cædem incognitam, quæ inuestigatur, enuntiet, deprehendatur: ac deprehensus, velut homicida legis auctoritate, magistratusq; cõpetentis, aut comprehendatur, aut eam ipsam ob caussam templum ingrediens, & ad sacerdotẽ accedens, atq; vndecumq; securitati suæ consulens, cõfessionem instituat; verbi gratia, quo pacto, & quanam arte ignotam occisi cædem cõmiserit: ac veniam impetret. Hæc enim & est reapse, & dicitur confessio; delicti scil. occulti ſpõtanea enuntiatio. Certi vero, manifestique facti, & cædis depositio, quonã plane pacto cõfessio nuncupabitur? Ex hoc ergotã colligitur, quã cõseruatur, vt legis sententia, sic etiã templi securitas. Quæ quidẽ si definita in hũc modum fuerit, omnino sccũ ipse pugnat qui leges cõgessit atq; promulgauit Iustinianus: quum edicto sanxerit, ne homicidis locus asyli pateat; nihilq; minus voluerit, vt homicidæ in condito abs se templo ius asyli haberent.

III. DE

Ταύτης τῆς πλατείας ὑπαρχούσης ἐν τῇ ἕκτῃ τοῦ διατάξεων τῶν κωμητῶν Ματθαίου.

Γ. Περὶ τῶν ἑκουσίως φονευόντων δευτέρα νομοθεσία, δεχομένη μὲν αὐτοὺς κατὰ συμπάθειαν, οὐ μὴν δυνάμενη τὴν πρώτης· ἀειφυγίᾳ γὰρ, Ἐ θανάτου σκηπτῷ καταδικάζουσι.

ΤΑῦτα νομοθετῆν προηρήμεθα νῦν, τὸ μὲν ἀνηρὸν τῆς περὶ πιότητος νομοθεσίας τῇ φιλανθρώπῳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν ὑπομήσει μεταβάλλοντες· τὸ δὲ ἀπόλυτον δὲ καὶ ἄνετον τῶν ἐξαμαρτανόντων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ πρὸς μίμησιν εὔκολον, ἀ μόνον τῷ καταδέσμῳ τῶν ὑπομήσεων ἐξιώμενοι, ἀλλὰ καὶ τῆς περιούσης τῷ φονεύτῃ θανάτου μικρᾷ δεῖν σκηπτῷ· τοῖς μὲν ἀνδροφόνοις σωτηρίαν· τῷ κοινῷ δὲ τῆς πολιτείας, τὸ μὴ πρὸς τὸν ὅμοιον πνὰ ζῆλον ἐλθεῖν, κατὰ τὸ λυσιτελὲς προμηθούμενοι· ὡς ἂν δὲ ἀμφοτέρων καὶ τὸ δίκαιον σωζηται, καὶ τὸ τῶν ἐκκλησιῶν μέγα καὶ θεῖον σωτηρῆται πρόνομον, καὶ τὸ πολὺ τῆς μιαιφονίας ἀνασείληται τοῖς τότων ἀσφαλείαις. Τὰ μὲν οὖν πρὸ τῆς τοῦ φονέως διαγωγῆς, καὶ τῆς εἰσέτι βιώσεως, καθὼς ἡ καινοτικὴ ἀκρίβεια τυπώσει, διοικεῖσθαι κελεύομεν. ἀειφυγίαν δὲ αὐτὸν διὰ τῆσδε τῆς νομοθεσίας καταδικάζομεν τοῦ τόπου, καθ' ὃν γέγονεν ἡ πλημμέλεια τοῦ φονικοῦ μιάσματος, τοῦτο μὲν, κελαζούσῃ τὸν ἁμαρτήσαντα· τοῦτο δὲ, μὴ πλείονα * τῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀληθήματος αὐξησιν τοῖς τῷ πεφονευμένῳ διαφέρουσι καταρχαζομένη. ἴσως δὲ καὶ ἀμφοτέρων ὧν ἀσυμφόρως, ὡς αὖ μή ποτε τοῦ λελυπηκότος συνεχεῖ ὁρᾶσι, καὶ τῇ τοῦ πεφονευμένου μνήμῃ, εἰς αὐθαίρετον σκόπησιν οἱ προσήκοντες αὖτῷ παρορμῶμενοι, κακῷ τὸ κακὸν ἐξιάσασθαι πειρασθῶσι, καὶ ὁ πολυὼ ἐρυθρὸς τὸ πλῆθος τῆς μιαιφονίας. ἔσω μὲν οὖν ἀειφυγία πάντως ὁ φονεὺς ἐκεῖσε καταδικαζόμενος, καὶ μηδέποτε πρὸς τῶν * ἐκεῖσε, καὶ αὐλιζόμενος ἐν τῇ γῇ, ἢ * ἔχανε τὸ τοῦ ἀδίκως αἱρεθέντος ἀδελφοῦ ὑποδέξασθαι αἷμα. Καὶ τοῦτο πρῶτον μετὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπιτίμησιν τὸ καθήκον δεχέσθω. πρὸς τούτῳ δὲ, καὶ τῆς οἰκείας ἐκπίπτειν ὑφιστάσθω πρόσοδος, οὐ τῷ δημοσίῳ προσκυρουμένης. εἰ γὰρ ὑπάρχει γαμετὴ τῷ φονεύτῃ, τὴν τε προῖκα δὲ, καὶ τὰ οἰκεῖα πάντα κομίζεσθαι τούτων, καὶ ἔτι τὴν πρὸ τοῦ γάμου δωρεάν. εἰ τύχῃ δὲ καὶ θηλύτερον ὑποφεύγοι, ἢ ἄλλό τι, καὶ τούτων πάντως ἔχειν τὴν ἀπάλειψιν καὶ τὴν κυριότητα, παίδων μὴ ὑπόντων. εἰ δὲ ὑπάρχοι παῖδες, τῆς χρήσεως τῶν γαμικῶν κερδῶν ἀπολαύειν αὐτὴν, πάσων τῶν ὅτι τούτοις νομικῶν προνομιῶν τηρήσεων σωτηρουμένων· τῶν δὲ παίδων ἐκ τῆς

* τὴν αὐτοῦ ἀνίαν

* ἐκεῖσε

* ἔλαχε

III. De his, qui sponte cædes committunt, lex altera; recipiens quidem eos ex commiseratione, præter sententiam prioris: verum exsilio perpetuo, bonorumque amissione multans.

Huius nouellæ correctionem inuenies in cõstitutione sexta Manuelis Comneni.

HAEc iam sancire decreuimus, prioris quidẽ legis seueritatem tum benigniore decretorũ ecclesiasticorum censura cõmutantes, dissolutionem vero, licentiãq; delinquẽtium, quæ illã ipsam ob caussã facilem imitationẽ habet, nõ pœnarum dumtaxat vinculo sanantes, verumetiam patrimonii prope totius ademtione, quod homicida possidet: ipsis quidẽ homicidis, de salute reipubl. vero, ne quis similiquodam feruore rapiatur, vtili cõsilio prospicientes: vt vtraq; ratione tũ ius ipsum saluũ sit, tũ ecclesiarum eximium sacrumq; priuilegiũ cõseruetur: adeoq; cautionibus amborum, imitationis frequentia coerceatur. Quod igitur adtinet vitam rationẽ, quam agere homicida debet: ita ordinari hæc iubemus, vt canones accurate statuũt. Nos autem hac eũ constitutione perpetuo damnatum exsilio pellimus eo loco, quo piacularis illius cædis facinus admissum fuit: partim, vt hoc exsilio puniatur is, qui deliquit; partim vt efficiatur, ne tristitiæ a dolore, incremẽtum occisi propinquis accidat. quod vtrimq; fortasis haud est inutile, ne vmquam eius adsiduo conspectu, qui dolorem adtulit, & vita defuncti memoria, sponte concitati ad vltionem necessarii, malũ malo sanare conẽtur, & casum homicidii duplicem faciant. Quapropter omnino damnatus illinc homicida perpetuum exsulet, nec vmquam istic vagetur, aut in ea terra domicilium habeat, quæ oris rictu diducto fratris iniustè necati sanguinem excepit. Atq; hanc adeo primam secundum illam ecclesiasticam censuram cõdemnationem ferat. Præterea vero facultatum suarum amissionem sustineat, quæ tamẽ fisco non addicentur. Nam si vxor sit homicidæ non dotem illa solum, cum rebus suis omnibus, auferet: verumetiam donationem propter nuptias. Quod si theoretrum quoq; promissum ei forte fuerit, aliud ve quiddam, etiam illius omnino recuperationem & proprietatem habeat, si liberi nulli existent. Iis vero existantibus, nuptialium lucrorum vsumfructum percipiat, obseruatis in hoc omnibus legum præscriptis: quum interim liberi reliquorum paternorum bonorum in

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἀλλης πατρῴας οὐσίας τῷ τρίτῳ κληροδοτουμένων. καὶ εἰ ὡῷ ὁ φονεὺς οἰκεία προθέσει, ἢ τῇ τῶν παρονιζόντων * αὐτὸν συμβουλίᾳ καὶ δοκιμασίᾳ πρὸς τὸν μοναχικὸν (τὸ πρότερον ἀποσκυβαζόμενον μύσος) μετέλθοι βίον, λαμβάνειν τὸ μοναστήριον τὸ τρίτον μέρος τῆς αὐτοῦ οὐσίας, τοῦ λοιποῦ τρίτου μέρους τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις φυλαττομένου τοῦ τελευτήσαντος, εἰς μικρὰν ὠφέλειαν τῆς ἑαυτῶν δυσκληρίας. εἰ δὲ οὐκ ὑπάρχοι τῷ προφονευθέντι παῖδες, τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς ἀνιοῦσιν ἐξ ἴσου διαιρουμένου τοῦ τρίτου τρίτου. γυναικὸς δὲ τοῦ βίου * προαπελθούσης, καὶ παίδων ὄντων, τούτοις προσήκεσθαι τῶν ἀνίοντων. εἰ δὲ μήτε παῖδες, μήτε γυνὴ, μήτε ἀνίοντες εἰσὶ τῷ ἀναιρεθέντι, οὐδ' ἄλλους ἐκ τοῦ νόμου καλουμένους συγγενεῖς, καὶ πρὸς τὴν δήλωσιν μὴ ῥᾳθυμήσαντες τοῦ ἀδικήσαντος, λαμβάνειν τὸ τρίτον. εἰ δὲ πρὸς τὸν μοναχικὸν ὁ φονεὺς μὴ μετέλθοι βίον, οὐ τὸ τρίτον, ἀλλὰ τὸ ἥμισυ τῆς ἐλευθέρας αὐτοῦ οὐσίας κατὰ τὴν εἰρημένην διάταξιν τῷ τοῦ προφονευθέντος κληροδοτεῖσθαι μέρει. Καὶ πρὸς τούτῳ, μηδέποτε μηδένα φεύγοντα ἐγκλήματι ἁλωκότα, ἢ πολιτικὸν, ἢ ἄλλο τὸν οἱανοῦν ἔγκλημα, ἢ πραξιν μετέχειν εἶναι θείας ἀναθέσεως ἀξιοῦσθαι· ἀλλ' εἶναι πανταχοῦ ἄτιμους, οἷς καὶ τὸ ζῆν μόνον φιλανθρώπως συγκεχώρηται. πολλοὶ οὖν μὲν πρεσβυτικὰς κακίας μελετῶν θεραπεύειν τὸν τοῦ πλησίον σφαγέα, καὶ αὐτὸ τοῦτο προδιορθωσάμενοι καὶ παρασκευασάμενοι ἐν ὀλέθρῳ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς εἰς τὸν τοῦ ἀδελφοῦ θάνατον, πάντως ἀποκείρεσθαι, καὶ μοναχοῖς ἐγκαλεῖσθαι· καὶ οὐ μόνον τὸν ἐπ' αὐτοῖς δοκιμαζόμενον χρόνον τῆς μετανοίας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἅπαντα τῆς ζωῆς αὐτῶν, ἐν μοναστηρίῳ διοικονομεῖσθαι. οὓς δὲ ἄλλας, ἐκουσίως μὲν αὐτῶν ἐρημικάς, προθετικὰς δὲ καὶ σωφρονικὰς ἀλογίστου θυμοῦ, οὐ μελέτης καὶ προπαρασκευῆς καὶ προβουλίου τὰ τῆς μανίας ἐπιδειξαμένους, τὸν μὲν ἀειφυγίαν πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις ὑφίστασθαι, οὐ μὴν τοῦτο τὸν μονήρη βίον αἱρεῖσθαι καταναγκάζεσθαι. * οἱ τῷ σῷ δὲ τῆς στρατείας, ἤτοι αἱ ὑπὲρ τοῦ στρατεύειν οἰκονομίαι, πρὸς οὓς κληρονόμους αὐτὸ προσγενέσθωσαν. εἰ δὲ μὴ ἔχοι ὁ φονεὺς κληρονόμους, ἕτεροι τὰς τῆς στρατείας τόπους λαμβάνοντες, καὶ εἰς τὸν στρατείαν ὑπηρετήσουσι.

* ἀυτῷ

* προαπελθούσης

* hæc de veteri libro excripsimus, in aliis omissa.

trientem heredes sint. Ac siquidem homicida motu proprio, vel ipsum in viam reuocantium consilio & adprobatione, commisso prius scelere deposito, monasticam ad vitam trāsierit; tertiam bonorum eius partem monasterium accipiet, reliquo triente vxori & liberis interfecti, ad exiguum calamitatis eorum solatium, reseruato. Quod si nulli sint interfecto liberi, pars hæc tertia bonorum vxori & adscendentibus ex æquo diuidetur. Vxore vero iam ante vita defuncta, liberis exstantibus, ascendentibus illi præferantur. Quod si nec liberi, nec vxor, nec parentes interemto superstites sint: cognati ceteri, qui ex lege vocantur ad successionem, nec in detegendo cædis auctore negligentes fuerunt, trientem bonorum eius capiant. Si vero monasticam vitam homicida nō fuerit amplexus, non triens, sed bes puræ ipsius substantiæ secundum indicatam constitutionem parti eius, qui occisus est, tribuatur. Præterea nullus vmquam huiusmodi criminis conuictus vel ciuilem, vel alium quemcumq; magistratū actum vegetat & obeat, ne quidem si sacrū reseriptum impetrauerit: sed infames omnino sint, veluti quibus vita dumtaxat benigne condonata fuerit. Iis tamen, qui ex abundantia quadam malitiæ proximi cædem animo meditato perpetrarunt, & in hoc ipsum instructi, paratique adeo fuerunt in necem fratris, ipso cum animæ suæ detrimento atq; pernicie; citra exceptionem tondeantur, & monachorum cœtib. adgregentur: neq; tantū ad tempus pœnitentiæ præstitutū, verum & per omnem vitam suam in monasterio gubernentur. At vero qui aliter cædem admiserunt, sponte quidē illi, sed temeritate quadam, & iracundiæ ratione carentis obreptione, quiq; non meditati, non prius instructi, non deliberationibus ante habitis homicidiū perpetrarunt: perpetuo quidem exsilio præter alia subiicientur, solitariam tamen vitā non cogentur amplecti. Locā vero militiæ, siue militiæ nomine constitutæ administrationes, ad heredes eius transmittuntor. Sin heredibus homicida caret, alii loca militiæ ipsius accipientes, etiam militiæ munera præstabunt.

NIKHΦOPOY NICEPHORI

ΤΟΥ ΦΩΚΑ.

PHOCÆ.

Περὶ μοναστηρίων, ξενώνων, καὶ γηροκομείων, κατ' ἐπιτομήν.

De monasteriis, hospitalibus, & gerocomiis, nouella epitomata.

ΤΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἐκ τῶν Θεοδώρου τοῦ ἐπιλεγομένου Βαλσαμώνος, τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας.

ARGVMENTVM.

Ex scriptis Theodori cognomento Balsamonis, Antiocheni patriarchæ.

Μί νεαρὰ διορίζεται, μὴ καθοσιοῦσθαι νεοσὶ μοναστήρια, ἢ ξενῶνας, ἢ γηροκομεῖα, ἢ ἄλλας θρησκείας οἴκους· ἀλλὰ τῶν παρόντων ἐπιμελεῖσθαι.

Statuit hęc nouella, ne de nouo monasteria, vel xenones, vel gerocomia, vel aliæ religiosę domus exstruantur: sed iam exstantium cura geratur.

Ἐπισπεύδομεν, ὅσοι μοναστήρια, ξενῶνας, καὶ γηροκομεῖα σωτικῶς βεβουλήθωσιν, ἐκείνων ἅττοι ἐπιμελεῖσθωσαν, τῶν ἐκ πολλοῦ χρόνου γεγονότων· μὴ ἀρχὰς παρέχοντες, ἢ πάσας, ἢ οἰκοδομὰς ποιουμένους. ἱκανὰ γὰρ τὰ φθάσαντα γενέσθαι. ἀλλ' ἐκείνων ἐπιμελεῖσθωσαν τῶν ἐξαρχῆς πεσόντων, δηλονοτι τοῦ ἰδίους τόπους ἀποσυλοῦντες πρὸς κοσμικοὺς, καὶ ἐκ τῆς αὐτῶν ὕλης τὰ ἐπανορθώσιν ποιούμενοι, τουτέστιν οἰκοδομὰς βοῶν καὶ προβάτων, καὶ οἰκετῶν ἐξωνήσεις, καὶ εἴ τι ἕτερον. εἴργεσθαι δὲ κελεύομεν, τοῦ μὴ νέας ἐρᾴζεσθαι μονὰς, ἢ ξενῶνας, ἢ γηροκομεῖα. ὡστε ἀπὸ τοῦ νῦν, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἀρχὴ τῆς ζ ἐπινεμήσεως, μηδενὶ ἐξέστω μὴ ἀγροὺς, μὴ τόπους, μὴ οἰκίας μοναστηρίοις, ἢ γηροκομείοις, ἢ ξενῶσιν ὁπωσοῦν προσγράπτειν. ἀλλ' οὐδὲ μητροπόλεσιν, ἢ ἐπισκοπαῖς. οὐδὲν γὰρ, εἴδεν ἐκείναις λυσιτελές. εἰ δέ τινα τῶν φθαζάντων διαγῶν οἴκων, ἢ μοναστηρίων, ἢ μητροπόλεων, ἢ ἐπισκοπῶν, τοιαύτης φαύλης ἔτυχον χειρὸς καὶ παρανοίας, ὡς ἔρημα τόπων * καταλελεῖφθαι· τούτοις γνώμῃ βασιλικῇ καὶ δοκιμασίᾳ, ἡ τῶν ἐρχομένων κτῆσις ἐκωλυθήσεται. κελεύω ἡ, καὶ τὰς καλουμένας λαύρας, ἐν ἐρημίοις οἰκοδομεῖν, μὴ πρὸς κτῆσιν καὶ ἀγροὺς ἑτέρους ἐκτεινομένας, ἀλλὰ τῇ παρεχῇ μόνῃ τῇ ἰδίᾳ ὁριζομένας. ὅσῳτῳ οὖν βαλομένους ἐκ ἐργάζεσθαι, ὅσῳ καὶ δι' ἑπαίνου μᾶλλον τὸ πρᾶγμα τίθεμεν.

Sancimus, vt quicumq; monasteriis, xenonibus, & gerocomiis consultum voluerint eorum potius rationem habeant, quæ a longo tempore iam facta fuerunt: nec eis fundos, aut loca donent, vel ædificia struant. Quippe sufficiunt ea, quæ iā ante facta sunt. Sed eorum bonorum curā gerant, quæ iamdudum adsunt; loca scilicet propria mundanis vendentes, & ex eorum pretio restaurationē instituentes, hoc est, structuras & stabula boum ac gregum, & mancipiorum emtiones, & si quid aliud tale fuerit. Eisdē prohiberi iubemus, ne mansiones nouas, aut xenones aut gerocomia condant. Adeoq; ab hoc tempore, quod initium est indictionis septimæ, nemini permissum sit agros, nec loca, nec villas ad monasteria, vel gerocomia, vel xenones, quocūq; modo, nec item ad metropoles vel episcopatus transmittere. Nihil n. hoc, nihil eis expedit. At vero si quas tā antea cōditas religiosas domos, vel monasteria, vel metropoles, vel episcopatus, adeo negligēter administrari curarig contigerit, vt omnes fundos amiserint: iis de sententia & adprobatione principis, eorum quæ sufficiāt, adquisitio nō prohibebitur. Cellulas autē, & eas quæ laurę vocātur, in locis desertis exstruere, nō ad possessiones & agros alios se porrigētes sed intra suū dūtaxat ambitum cōclusas, tanto minus illis, qui volēt, prohibemus, quanto magis hanc ipsam rē in laude ponimus.

* καταλελεῖφθαι.

Ἡ αὐτὴ νεαρὰ Νικηφόρου τοῦ βασιλέως ὁλόκληρος, ἐν ᾗ τὸ α ἔτος τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἤτοι ᾗ τῷ ζ ἐπινέμησιν τοῦ ϛυοϛ ἔτους ὑπηγόρευσε Σιμὼν πατρίκιος καὶ πρωτασηκρῆτις, περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι μοναστήρια, καὶ γηροκομεῖα, μήτε πλατύνεσθαι ἀπὸ τῶν κτημάτων τοῦ ἁγίους οἴκους.

Eadem nouella Nicephori imperatoris integra, quā anno primo imperii eius siue VII indictione, anni * VICIO. CCCC. LXXII. dictauit Simo patricius & primus a secretis, deeo, quod monasteria & gerocomia cōstrui nō debeāt, nec domus religiosę latifundiis ampliari.

* Christinæ æræ.

Ex antiquissimo membranis Eleutheralis bibliothecæ Vaticanæ.

Ὁ ἅγιος θεοῦ πατὴρ λόγος πολύν ἵνα λόγων τῶν ἡμῶν ποιούμενος σωτηρίας, ἢ δεικνὺς ὅπως ἡμῖν ἔχει, καὶ τίνων μὲν ἀπεχομένους, ποίων ἢ δεῖ

Sermo ille Dei patris magnā salutis nostræ rationē habēs, & ostendēs, quomodo illa potiuri, & a quibus abstinendo, quib. adhæ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἐχομένους τοῦ τῆς ἀπιτυχίας, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν τῶν πολλῶν κτῆσιν ἀπεικάζει πρὸς ταύτην ἔδειξεν ἐμποδίζοντα, δύσκολον εἶναι τοῖς πλουσίοις τὴν τῆς βασιλείας εἰσω ἔσοδον, καὶ τοσοῦτον ἀπεριττοὺς εἶναι βουλόμενον, ὡς μὴ μόνον ῥάβδον ἡμῖν, καὶ πήραν, καὶ χιτῶνα τὸν δεύτερον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν φημι τὴν εἰς αὔριον ἀπαγορεύειν τῆς τροφῆς μέριμναν. ἆρ' οὐ βλέπων τὴν περὶ τὰ μοναστήρια καὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα σεμνοῖα προφανῆ νόσον, (νόσον γὰρ ἐγὼ τὴν ἀπληστίαν ταύτην καλῶ) σὺν οἶδά τινα δὴ καὶ κακῆ θεραπείαν ἐπινοήσω, ἢ πῶς κολάσω τὴν ἀμετρίαν. τίσι γὰρ τὰ ἑῴμοι τῶν πατέρων, ἢ πόθεν λαβόντες τὰς ἀφορμάς, πρὸς τοσαύτην περιττότητα, καὶ μανίας ψυχρὰς (τὸν θεῖον φαῖαξ Δαυὶδ) ἐξήκησαν; γῆς πλέθρα μυρία, φιλοτίμως οἰκοδομάς, ἵππων ἀγέλας, βοῶν, καμήλων, ἄλλων κτηνῶν ἀριθμοῦ πρείττονων, ὅσην ὥραν κτᾶσθαι σπουδάζοντες, καὶ τὴν ὅλην μέριμναν τῆς ψυχῆς περὶ ταῦτα καταπίπτοντες, ὥστε κατ' οὐδὲν τοῦ κοσμικοῦ βίου, καὶ πολλαῖς φλεγμαίνοντα τῆς φρενῖσι, τὰ μοναχικὰ πάντι διαφέρειν· καίτοι τῶν θείων λογίων ἀπειλαντίας τούτοις ἡμῖν φθεγγομένων, καὶ φροντίδων τοιούτων ἀπηλλάχθαι τὸ σώφρον διακελευομένων· Μὴ μεριμνήσητε γάρ, φησι, τί φάγητε, ἢ τί πίητε· καὶ τὸ τῶν πετεινῶν ἄπραγμος εἰς ὄνειδον ἡμῖν προφέρεται. τί δὲ καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος; αἱ χεῖρες αὗται, φησιν, ἐμοί τε καὶ τοῖς σὺν ἐμοὶ διηκόνησαν· καὶ, Ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. τὸν βίον ἔφασκον τῶν θείων πατέρων, τῶν ἐν Αἰγύπτῳ φημὶ, τῶν ἐν Παλαιστίνῃ, τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῶν ἀλλαχοῦ πολλαχῇ γῆς λαμψάντων, καὶ τοῦτον οὕτως λιτὸν διῆσης, οὕτως ἀπέριττον, ὡς ἀρκοῦν μόνη ψυχῇ ζῶντας εὐσεβῶς * ἀποφαίνειν, καὶ τῆς τῶν ἀγγέλων ὥστερ παραψαύοντας αὐλίας. ἄλλως τε καὶ τοῦ χριστοῦ βιαστὴν ὑπάρχειν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν λέγοντος, καὶ βιαστὰς ἁρπάζειν αὐτὴν, καὶ ἀφ' ὅσον πολλῶν θλίψεων δεῖν ἡμᾶς εἰς αὐτὴν ἐλθεῖν, ὅταν ὁρῶ σὺν πρὸς τοῖς τὸν βίον χωρεῖν ἐπαγγελλομένους, καὶ τῇ ἐπαλλαγῇ τοῦ σχήματος ὥσπερ σημειουμένους τῇ πολιτείᾳ, σφόδρα τοῦ ἐπαγγέλματος καταδυομένους, καὶ αὐτιφθεγγομένους τῷ σχήματι, σὺκ οἶδα πῶς ἔχει σκιλῶ καλέσω τὸ πρᾶγμα, ἢ εἰς * βλασφημίαν χωροῦσαν αὐτικρυς τοῦ ὀνόματος εἶναι δοκεῖ. ἐπεὶ ἐν ἅπαντι ὁποσοῦν κλίνῃ τις, ἄπιστον νομοθεσία, ἢ τὸ πλυμπλέθρων τούτων ἀγρῶν καὶ τῶν χωρίων κτῆσις τῶν οὕτως ὑπερφυῶν, καὶ φροντίδων πλῆθος ὑπὲρ σοῦ κάρτους ἡνίκα πεφυκότων, (πῶς γὰρ οὐ; εἴ γε * τούτων μὴ ἡ ἀπουσία, τὸ σωφρόνως πρᾶξαί τε καὶ διδάξαι τῆς τοῦ χριστοῦ ἐντολῆς

rendo cõsequuturi eam simus, diuitias & rerum multarũ adquisitionem valde magnũ ad hanc impedimentum adferre mõstrauit, dum regni cælestis aditum diuitib. esse difficilẽ dixit, & tantopere nos alienos a superfluis esse vult, vt non modo nobis baculo, & mantica, & altera tunica, sed ipsa quoq; cura victus in diẽ crastinũ interdixerit. Nunc autem, quũ in monasteriorum, sacrarumq; pietatis officinarum manifestissimũ morbũ intueor (morbum enim equidem hanc insatiabilitatem adpello) quod huic malo remediũ excogitẽ nescio, quave ratione modi excessum coerceã. Quibus enim patribus obsequentes, aut vnde nanctí occasiones, ad tanta superfluitatem, & vanam insaniã (vt cũ Dauide loquar) exorbitarunt? dum infinita terræ iugera, structuras ambitiosas, greges equorum, boũ, camelorum, iumentorũ aliorũ innumerabilium, singulis horis adquirere student, totamq; animi curam in hæc intendunt: adeo quidem, vt ista studia monachica nihil a vita mundana, multisq; sollicitudinibus exæstuante, differant: quum his contraria nobis oracula diuina tradãt, & prorsus liberos a sollicitudinibus cuiusmodi esse iubeant: Ne solliciti sitis, inquiẽtes, quid comedendum vobis, aut quid bibendum sit: & auium expertem curarum vitam opprobrii causa nobis obiicientes. Quid autem diuinus etiam apostolus ille? Manus, ait, hæc mihi, quam mecũ degentibus ministrarunt: item, Habentes alimenta, & quib. tegamur, his cõtenti erimus. Inspice mihi vitam diuorũ patrum, qui vixerunt in Ægypto, in Palestina qui Alexandriæ, qui alibi multis in locis orbis terrarum fulserunt: adeo tenuẽ inuenies, adeo superfluitatis expertẽ, vt sola se propemodum anima viuere ostenderent, & angelorũ naturã vacuã materiæ crassioris adtingere. Ceterequin etiam dicente Christo, regnũ cæleste vi parari, & a violentis id rapi, & oportere nos per tribulationes multas eo peruenire quũ illos video, qui pergere se ad eiusmodi vitam profitentur, & habitus mutatione veluti signantur ad eã vitæ rationẽ, vehementer hanc exspectationẽ fallere, atq; ipsi habitui contradicere: nescio quomodo rẽ totam non larvam adpellare debeam, ac non etiã dicere, quod ad infamiã nominis Christi palam tendat. Quoniã ergo nec ab apostolica, nec patrũ aliqua lege profecta est hæc ad multa se iugera perrigentium agrorum, & prædiorum adquisitio, tam magnificorum, & quæ maiorem, quã fructus ipsi, copiam sollicitudinum

ἐντολὴ δὲ χριστοῦ, οὐχ ἡ τῶν ὑλικῶν κτῆσις, ἀλλ' ἐκ βραχέος μᾶλλον ἡ τῶν τοιούτων ἀποκτήσις· ὥσπερ ὀκείνου, τὸ πωλεῖν τὰ ὑπάρχοντα, καὶ διδόναι τοῖς πτωχοῖς) πρόδηλόν ἐστιν, ὡς οὐ φιλαργύρου τινὸς πολιτείας, ἀλλ' ἀκριβείας, ἀλλὰ χρείας σωματικῆς μᾶλλον, πρὸς τὸ βιωτικώτερον, εἶμοι, τῶν πνευματικωτέρων ἀποκλινάντων. ἡ χρεία δὲ τῷ χρόνῳ πρόηλθεν εἰς ἀμετρίαν, ὥσπερ φιλεῖν οἶδε τὰ χείρω μᾶλλον μικρᾶς ἀφορμῆς καὶ τῆς τυχούσης εἰς μεγα χωρεῖν. τι γοῦν παθόντες οἱ ἀνθρωποι, πρᾶξαί τι τῶν πρὸς θεοῦ θεραπείαν, ἐ λύσιν ἁμαρτημάτων κεκινηκότες, παροῦσι μᾶλλον εὔκολον οὕτως ἐ φρονίδων * ἐλαθέρων τὸν τοῦ χριστοῦ ἐντολῶν, τὸ πωλοῦντας τὰ ὄντα διδόναι [τοῖς] πένησιν· ὥστε ἢ δύσκολον πάντῃ ἁπλῶς ἐ πραγματωδέστερον ποιεῖν βιαζόμενοι, ἐ φρονίδων ἐγνωκότες πλῆθος ἁπλουστάτην, πρὸς τὰ μοναστήρια σωτῆρας, ξενῶνάς τε, ἐ γηροκομεῖα, ἑαυτὲς καταπίνουσιν· ὧν μᾶλλον τοῖς πρότερον χρόνοις ἡ σύγκρισις. ἕως ἔτι παντὸς ἐκ τῶν τοιούτων, πολὺ τὸ εὔλογον εἶχε, ἐ χρησιμώτερον. ἐ πῶς γὰρ ἂν μενιμώτερον * εἶναι τὸ καλὸν τῆ σωτηρίων τῶν ἐ ψυχῶν, πρόθυμόν τε ἐ ἱεραπείαν, τῆ εἰς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ἐ ὑψηλοτέραν βίου διαγωγὴν· ἀφ' ἧ δὲ πρὸς πλῆθος ἁπλότητα πεῦται, ἐ ὥσπερ τὰ χρείαν ἐφήκασι, ἐ τὸ μέτρον, τὸ ἐπὶ πλουτεῖν ἐ ἀφίστασθαι ἧ χῆ πολλῶ δ' ἧττον ἀγαθὴ γνώμη, ἐ πρὸς τὴ ἀφημμένων σύστασιν ἀσχολίας, πῶς ἂν τις ἀμιγὲς εἶναι κακίας τὸ ἀγαθὸν ἧ τὸ λογίσαιτο, ἐ μὴ τῷ σίτῳ φαίη πλαμμίχθαι ἐ τὰ ζιζάνια; μᾶλλον δὲ, πῶς ἡ κενοδοξίας ἔπαιτοι προκάλυμμα γίνεσθαι ἧ φιλοξενίας; ἵνα φανεροὶ πᾶσιν ὦσι, τὸ καλὸν μιμοῦντες, ὥσπερ ἐκ ἀγαθῶντις, εἰ μόνους ἔχουσι μάρτυρας τὰς παρόντας ἧς μετέσαν ἐρετῆς, ἀλλὰ μηδὲ τοῖς ἐπιγινομένοις ἀγνοεῖσθαι πάντῃ βαλόμενοι. ἐ ταῦτα, τινες; χρίστιανοί. φεῦ. οἱ πανταχόθεν ἐπαινούμενοι ἐν τῆ τῶν ἀγαθῶν πράξει κεκελεσμένοι, τοῦτο ἧ πῶς σὺκ ἂν τις ἔκδηλον εἶναι δόξῃε, ἐ πολλῷ τῷ μείζονι πεπεισμένοι, ὅταν μυρίων ὄντων ἑτέρων, τῶν ἐπὶ τοῦ χρόνου πεπονηκότων, ἐ πολλῆς θεραπόντων χειρός τε ἐ βοηθείας, ἀμελοῦντας ἡμᾶς τοῦ εἰς ἐκεῖνα, θαττον ἂν προθύμως, καὶ διορθοῦσθαι ταῦτα, καὶ σωιζεῖν, ἢ τὸ καινουργεῖν ἰδία, κατὰ πολλῶ φερόμεθα τὸ ἁρμῶ, ἵνα μὴ μόνον ὀνόματος * καινοῦ, ἀλλὰ ἐ καθαρῶς φαίνοιτο, καὶ ἀποστασιάζοντες ἧ

tudinum gignere consueuerunt (& quo nam modo res ita nõ habeat? quũ hoc illis studiũ fuerit, vt cõsentanea Christi mandatis facerẽt atq; docerẽt: Christi vero mãdato cõtineatur, nõ rerum mundanarum possessio, sed e diametro potius earum dẽ possessionis dimissio: quum Christi sit, vẽdere facultates suas, & dare pauperib.) plane manifestum est, hæc nõ esse vitæ virtutis studiosæ, nec exactioris normæ: sed pertinere potius ad vsum corporalẽ, plus æquo deflectentib. illis, qui spirituales esse debebant, ad rationẽ degendi magis secularẽ. Vsus autẽ progressu tẽporis ad immensitatem processit, quæ sane admodũ sane deteriora per occasionẽ exiguam & quãlibet in maius progredi cõsueuerunt. Quid igitur accidit hominib. qui ad faciundum aliquid diuini cultus & peccatorum abolẽdorum causa impulsi, tã facile ac liberum a curis mandatum hoc Christi negligunt, quo præcipitur, vt facultates distrahantur ac pauperib. dẽtur, quasiq. de industria difficillimo hoc & operosi efficere volentes, ac sollicitudinũ multitudinẽ cumulandã statuentes, seipsos totos ad cõstruenda monasteria, xenones, gerocomia, cõtentis virib. excitant? quorũ constructio superiorib. quidẽ temporibus, dum erãt adhuc talia rariora, nec ratione probabili, nec vsu carebat. Nam quomodo nõ durabilius sit illorũ decus, qui talia cõstruunt: his & alere, & curare corpora humana cupide adnitentib. illis in curam animorum, & vitæ sublimioris traducliene intẽtis? Ex quo vero magnum ad numerũ hæc excreuerunt, & vsum ac modum excesserunt, quũ nihilo minus homines & negligãt & relinquãt bonũ illud, quod magnacum facilitate facere licet, & cõdendis indicatis incumbant, quo pacto quis existimare queat, bonum hoc nõ cum aliquo vitio cõiunctum, ac dicere nõ debeat, herbas noxias esse tritico permistas? imo vero, qui fieri possit, vt nõ dicat amorẽ Dei, rerumq; diuinarũ, ad vanæ gloriæ prætextũ vsurpari: quo tales scil. cõstricti sint omnib. dum bonũ aliquod faciunt. quasi nõ satis sit eis, si solos in hoc tẽpore præsentes virtutis eius, quã colunt, testes habeant, sed etiã ad posteros hãc nõ ignotã esse velint. Et quinã sũt, qui hæc faciũt christiani. Vah illi scil. qui iussi sũt in peragendis rebus bonis id operam dare, vt omnino lateant. Et quoniã modo quispiam nõ hoc esse manifestum existimet, ac plus quam exploratum; quo monasteriis infinitis existentibus aliis, quæ læsa diuturnitate temporis labascunt, nos in ea sumtus animo pronto facere negligentes, vt instaurentur, & conseruentur, ad nouas exstructiones propriorum monasteriorum magno impetu feramur; vt nõ modo nomine vano fruamur, sed etiam id, quod nostrum est, & quidẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

τὸ ἡμέτερον, ὡς καὶ πόθεσθαι τὸ ὄνομα ἐξ ἡμῶν ὅπου τῶν χαλῶν, καὶ τὸν τοῦ Φήτιου Φαῦαι τὸν θεῖον. Διὸ δὴ καὶ πρὸς τὴν ἐρασιαν τῶν τοῦ * Χριστοῦ ἐνόλων ὑμᾶς διεγείροντες, καὶ τῆς θεομισοῦς ταύτης Φιλοδοξίας τὸ κακὸν σκηπτέον βουλόμθοι, καὶ παύδαζοντες, ὅπερ αὖ ἀγαθὸν ποιοῦμθ, διὰ θεὸν μόνον ποιεῖν, καὶ μὴ σπαπᾶσθαι τούτῳ καὶ τῶν αὐθρωπίνων δεήσεσιν, ἵνα μὴ τῆς ἀνθρωπίνης ἐλπίδος παίτως τῆς παρ' αὐτοῦ διαπίπτωμθ (ἀπέχειν γὰρ ἤδη φησὶ τὸν τοιοῦτον ὁ θεῖος λόγος φησὶν γὰρ μισθὸν) κελεύομθ τοὺς δυναμένους, καὶ χρηστότητος καὶ Φιλανθρωπίας ἔργα αὐξειν, ἀκολούθως τῇ τοῦ Χριστοῦ προθέσει ἐντολῇ, καὶ πωλοῦντας τὰ ὑπάρχοντα διδόναι πένησιν. οὕτως γὰρ πλείονος ἡμᾶς εἶναι καὶ Φιλοδαπανους πλεῖ τὸν ἔλεον βούλεται, ὡς μὴ μόνον ὧν ἔχομθ χρημάτων τῆς χρήζουσι κοινωνεῖν, ἀλλὰ καὶ * πῶπα δαπανήσαντας, ἐπὶ τῶν πρᾶσιν ἑτοίμως χωρεῖν τῶν κτήσεων. εἰ δέ τινες οὕτως εἰσὶ Φιλόκαλοι καὶ μεγαλουργοί, (καλοῦμθ γὰρ οὕτως αὐτῶν τὸ Φιλότιμον,) ὡς καὶ μοναστήρια σωτῆρα βούλεσθαι, ξενῶνάς τε, καὶ γηροκομεῖα, ὁ κωλύσων οὐδείς. ἀλλ' ἐπεὶ πολλὰ τῶν ὑπ πολλοῦ τοῦ χρόνου γεγυμνωμένων κεκμήκασιν ἤδη, καθάπερ εἰρηται, καὶ πρὸς τὸ μηδὲν εἶναι χεδὸν πλείσταν, ἐκείνων οὗτοι ἐπιμελείσθωσαν, καὶ διδότωσαν χεῖρα κειμένοις, καὶ πλεῖ αὐτὰ δεικνύτωσαν τὸ Φιλόθεον. ἕως δ' ἂν τῶν πολλαβόντων οὕτως ἐχόντων αὐτοὶ παροῦντες, καὶ ὡςπερ ἐπ' αὐτὰ μένοντες, καὶ διαγγελικῶς ἐπαινεῖν * αὐτιπαρερχόμθοι, πρὸς κείνων ἕτερον οἰκοδομίας καθαπτόμενον, οὔτ' ἐπαινέσω τὸ πρᾶγμα, οὔτε μὴν τὸ παράπαν ἐάσω γίνεσθαι, οὐδὲν ἕτερον ἢ κενῆς ἔρωτα δόξης, καὶ μανίαν πλεῖ αὐτῷ ὁμολογημένως καὶ εἰδὼς τοῦτο, καὶ ὀνομάζων. ἐπιμελεῖσθαι δὲ τῶν πολλαβόντων, καὶ βοηθείας δεομένων κελεύομθ, σὺν ἀγροὺς παρέχοντας, οὐδὲ τόπους δήπνας, καὶ οἰκοδομας, (ἱκανὰ γὰρ τὰ Φθάσαντα, καὶ ἅπερ ἔχοντες τυγχάνουσιν ἐξ ἀρχῆς) ἀλλ' ἠμελημένα ταῦτα, καὶ ἀκαμῆ, καὶ ἀνέργαστα δ' ἀσπρίαν κείμενα χρημάτων, ἐκείνοι σὺν ἀγροὺς, οὓς ἔχουσι, καὶ σὺν τόπους ἀπαιτοῦντες πρὸς οὓς τῶν κοσμικῶν βούλονται, προνοίας αὐτὰ τῆς πρεπούσης καθιούσαν, οἰκέτας παρέχοντες, βόας, προίμνια, πῶλα, ὅσα ἕτερα τῶν κτηνῶν. εἰ γὰρ αὐτοὺς ἐκείνους, οὓς ἔχομθ, ἀγροὺς καὶ τούτους παραχοιμθ, ἵνα τὰ τῶν οἰκων, καὶ τῶν ἐκκλησιῶν, ὁ νόμος ἔρχῃ πιπεράσκεθαι, εἰς τῶν ἤζομθ τῷ πρώτῳ, καὶ τὰ κακῶς ἐ-

* παρεχόμενοι

* αὐτὰ

conspicuum sit, & ab aliis secretũ; adeo quidem vt etiã nomina nostra terris imponamus, vt verbis diuini vatis vtamur. Quapropter & ad implenda Christi mãdata vos excitantes, & vitiũ ambitionis huius exosæ Deo excindere volentes, & studiose in hoc incũbentes, vt quidquid boni facimus, Dei solius caussa faciamus, & cũ eo studium placendi hominib. non coniungamus, ne remuneratione ab ipso proficiscente prorsus excidamus, quũ Deiverbum habere iã tales mercedem suam tradat: præcipimus, vt qui pietatem colere volũt, & opera benignitatis ac humanitatis perficere. secundũ Christi mãdatum incedant, facultates suas distrahãt, ac pauperibus largiantur. Is enim adeo nos esse vult in exercẽda misericordia superfluos & prodigos, vt nõ modo quas habemus pecunias egentib. cõmunicemus: verũ etiã his expensis, ad possessionum distractionem animis promtis accedamus. Si qui vero virtutis adeo studiosi sunt, & magnifici, (sic enim horum hominũ ambitionem adpellare lubet) vt monasteria, xenodochia, gerocomia construere velint: qui hoc prohibiturus sit, nullus est. Sed quoniam plerag, illorum, quæ facta sunt a multo tempore, iã nutantia deficiũt: vti dictum, propeg, redacta sunt in nihilum: his illi curam adhibeant, his manum iacentibus admoueant, in his suum erga Deũ studiũ declarent. Donec vero illi monasteria priora inhũc modũ adfecta negligentes, quasque ad ea conniuentes, & euangelico more loquẽdo, ex aduerso prætereuntes, ad aliorũ nouorũ ædificationes contendunt: equidẽ nec institutũ hoc laudabo, nec omnino rem fieri permittã: quum nihil aliud & esse norim hoc & adpellem, quam vanæ desiderium gloriæ, dubioq, procul insanam huius cupiditatem. Iubemus autem, vt curam priorum & opis indigentium suscipiant, non agros eis donãdo, nec loca quædam, & ædificia: (quippe iam ante data sufficiunt, & quæ ab initio possident) sed hæc neglecta, nec elaborata, & inculta propter opũ defectum iacentia, quibusvis mundanis vendendo fundos & loca, quæ possident, cõueniente cura prouisioneq, dignẽtur, seruos eis & mancipia suppeditantes, & boues, & greges, & alia, quæ iumentorũ numero continentur. Nam si eos ipsos fundos, eaque loca, quæ habemus, eis largiamur: quandoquidem bona religiosarum domuum & ecclesiarum distrahi lex prohibet, in idem cum priore incommodum incurremus, & male

* al. πρεσβυτόντων,

* ἐνηχλημένοις

* τούτοις

* πρὸς κτήσεις & ἀγροὺς ἑτέρους

χοντα καὶ πεπονηκότα καθαιρεῖσθαι ἀθεράπευτα, χρημάτων σὺν ὄντων, οὐδὲ τῆς χειρὸς ἐχούσης τι τῶν * πρεσβυτόντων, καὶ δυναμένης. Ὥστε δοτέον τοῦ νῦν μηδενὶ ἐξεῖναι μὴ ἀγροὺς, μὴ τόπους μοναστηρίοις, ἢ γηροκομείοις, ἢ ξενῶσιν ὁπωσοῦν προσπεμπειν, ἀλλ' οὐδὲ μητροπόλεσιν, ἢ ὑπισκοπείοις. οὐδὲ γὰρ οὐδὲν ἐκείνοις λυσιτελεῖ. εἰ δέ τινα τῶν φθασάντων διαγῶν οἴκων, ἢ μοναστηρίων, τοιαύτης Φούλης * ἔτυχον τινὸς χειρὸς καὶ προνοίας, ὡς ἔρημα τόπων καθαιρεθῆναι, * τούτων γνώμη βασιλικὴ καὶ δοκιμασία ἡ τῶν ἐρχομένων κτῆσις οὐ κωλυθήσεται. κελεύω δὲ, καὶ τὰς καλουμένας λαύρας, ἐν ἐρήμοις οἰκοδομεῖν, μὴ * πρὸς κτήσεσι καὶ ἀγροῖς ἑτέροις ἐκτεινομένας, ἀλλὰ τῇ πρώτῃ μονῇ τῇ ἰδίᾳ ἐπιζευγνυμένας, τοσούτῳ τὰς βουλομένους ἀκριβεῖσθαι, ὅσῳ & δι' ἐπαίνου μᾶλλον τὸ πρᾶγμα ὑφέξουσι.

non porrigantur, sed cõplexu dumtaxat suo terminentur, tantum abest, vt eos arceamus, qui facere id volunt. vt etiam in laude potius eam rem ponamus.

* πλέον,

* ἀρέσαι

Ταῦτα παραινῶ ἐγὼ, καὶ νομοθετῶν, οἶδ' ὅτι τοῖς πολλοῖς μῶν καὶ φορτικὰ λέγειν δόξω, καὶ πρὸς τὴν γνώμην αὐτῶν ἀπάδοντα· ὧν οὐδὲν ἐμοὶ * μέλον, ἅπερ * ἀρέσκειν, τῷ [τὸν] Παῦλον, σὺκ ἀνθρώποις, ἀλλὰ Θεῷ βάλομαι. τοῖς ἧττον νοῦν ἔχουσι καὶ Φρένας, καὶ μὴ ἐξ ὑπισκολῆς ὁρᾶν ἠσκημένοις, ὡς τὸ πρόσωπον ἁπλῶς παραχὼ αὐτῶν ἐπάγειν τῇ Διανοίᾳ, ἀλλὰ πρόσωτέρω χωροῦσι, καὶ σωρὸν βάθος πραγμάτων διωρυμένοις, ἢ λυσιτελῆ δόξομθ, & ὠφέλιμα τοῖς πρὸς Θεὸν ζῶσι, καὶ τῷ κοινῷ παντὶ Φέρεσθαι.

Hæc præcipiens equidem, & sanciens, sat scio futurũ, vt plerisq, molesta grauiaq, dicere videar, & ab ipsorum iudicio discrepantia: sed eorũ mihi nõ erit habenda ratio, siquidẽ secundum Paulũ nõ hominib. sed Deo placere velim. At mente ac intelligentia præditis, & adsuefactis ad res nõ ita de superficie inspiciẽdas, vt quidquid semel obtulerit, simpliciter eorũ animo perturbationẽ adferat, sed vlteriꝰ penet antib. ac rerum profunditatem intueri valentib. nõ solum expedicta videbimur, sed etiam vtilia tam secundum Deum viuentibus, quã reipublicæ toti, protulisse.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ.

Περὶ κτίσεως τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν διαγῶν οἴκων.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἐκ τῶν Βαλσαμῶνος τοῦ Ἀντιοχείας.

Βασίλειος ὁ νέος τῷ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ νομοθεσίαν, διορίζομθοι, μὴ καθάπαξ δέος νεωστὶ μοναστήρια, ἢ ξενῶνας, ἢ γηροκομεῖα, διὰ ναρκᾶς τινὸς αἱρεῖ, ἀποτυθείσης τῆς μέσης Ἀπριλλίου, ἰνδικτιῶνος α, τοῦ ςυλε ἔτους.

BASILII NATI IN PORPHYRA.

De struendis ecclesiis, & religiosis domibus.

Abolitio nouellæ præcedentis.

Argvmentvm.

Ex Balsamone Antiochenopatriarcha.

Basilius iunior Nicephori Phocæ legẽ, qua ille statuerat, ne de nouo monasteria, vel xenones, vel gerocomia conderẽtur, per nouellam hãc abolet; quæ fuit edicta mense Aprili, indictione prima, anno mundi ιϛϛ ϛιϑ ϛϛϛϛ ϟϛ.

Diuinitus cõstituta maiestas nostra, quũ & a monachis, quorũ testata pietas atq, virtus est, & ab aliis multis cognouerit, legẽ a domino Nicephoro, vsurpatore imperii, de ecclesiis Dei, religiosisq, domib. latã, quũ præsentiũ malorũ, tũ vniuersalis huius subuersionis atq, cõfusionis causã & radicẽ exstitisse, veluti non ad iniuriã cõtumeliamq, dictaxat ecclesiarũ & religiosarum domuũ, sed ipsius

Universidad de Deusto
Biblioteca

Θεοῦ ὑμνῳδίᾳ, ἄλλως τε δὲ καὶ ἔργῳ τοῦτο βεβαιωθεῖσα· (ἐξ ὅτου γὰρ τὰ τῆς τοιαύτης ἐκφάνησαν νομοθεσίας, ἀβλαβῆ ὁπωσοῦν ἀβλαβῆ ὁλοιοῦν χρηστὸν ἄχρι καὶ τήμερον τῷ καθ' ἡμᾶς ἀπλώτησε βίῳ, ἀλλὰ τἀναντίον συμφοραῖς μᾶλλον ἐπελίπανεν εἰδὼς ὅλως ὁδὲν) θεατίζει Δεῖ τοῦ παρόντος θεσπεσίως συνταχθεῖσα χρυσοβόλλα, τὸ τὴν
* παρελαβῆσαν. al. ῥηθῆναι. *παρῶσαν νομοθεσίαν λέγειν λοιπὸν τῆς παρούσης τῶνδε τῆς ἡμέρας, ἀκυρόν τε καὶ ἄπρακτον τοῦ λοιποῦ Δεσπότου· ἐνεργεῖν δὲ εἶναι τὸ μὲν τῶνδε κειμήλιους εἶναί τε τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν ἁγίων οἴκων νόμους, καὶ οὓς ὅ, τε ἀοίδιμος τῆς βασιλείας ἡμῶν πάππος, ὅτε παπὴς ἐκείνου πάλιν, ὅτε ἐπίπαππος ἄρισά τε καὶ θεοφιλέσατα ἔθεσαν. καὶ ὥστε ἀσφαλῆ καὶ ἀμετάθετον εἶναι τὴν παρεῦσαν Δέσπεξιν, εἰκείᾳ χειρὶ ὑποσημηνάμενοι, χρυσῷ σφραγῖδι ταύτην ὑποσφραγισθῆναι διωρκοίμεθα μηνὶ Ἀπριλλίῳ δ. ἐπινεμήσεως α. ἐνέτ. ϛυϟϛ.

ἀδελφὸς ὢν τοῦτος τοῦ Βασιλέως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ.

Κατὰ τῶν ἀποστατῶν καὶ μυλλοβλεφάρων.

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Ἐκ τῶν Βαλσαμῶνος τοῦ Ἀντιοχείας.

Ἡ κατὰ τὸν Ἰάνιον μὴν α, τῆς δ' ἐπινεμήσεως, τοῦ ϛφλδ' ἔτους γνωμὴ νεαρὰ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως, κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεννήτου, συμπροέξαντος καὶ τοῦ τότε ἁγιωτάτου πατριάρχου, κυρίου Ἀλεξίου, καὶ τῆς συνόδου, ἡ καὶ τάξιν τόμου συνοδικὸν ἐπέσχεν, ὡς ἐπιγραφεῖσα τοῦδε τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συνόδου, καὶ διορίζουσα μὴ ἀναθεματίζεσθαι σὺν ἐπιχειροῦντας ἀποστασίαν κατὰ βασιλέων ποιῆσαι, ἢ τυραννίδα, καὶ τεθνηκότας κατὰ τῶν αὐθεντῶν αὐτοῦ ἀποστατήσαντας, διορίζεται μετὰ τῶν ἄλλων τοῦτο τὸ τέλος τῶν ὁητῶν.

Τοῖς μέλλουσιν ἢ ἐπιβουλαῖς ἀποῖς ἐπιχειρεῖν, ἢ μᾶλλον, ἀνάθεμα. τοῖς συμπράττουσιν αὐτοῖς, καὶ συγκοινωνοῦσιν ἐν τῇ ἀποστασίᾳ, ἀνάθεμα. τοῖς συμβουλεύουσιν, ἢ παροτρύνουσιν εἰς τὰ τοιαῦτα, ἀνάθεμα. τοῖς συνεκστρατεύουσι τούτοις, ἀνάθεμα. τοῖς δεχομένοις αὐτοὺς ἐν μετανοίᾳ, μὴ μεταμελουμένους ἀπὸ τῆς ἀποστασίας, καὶ καταλιμπάνοντας αὐτὸν, ἀνάθεμα.

Τ' πάμνησις ἵνας ἀπὸ Ἰουδαίων χριστιανῶν γνωμύα, ὡς ἔχουσα ὁπωσοῦν ἐξὸν ὁ ὅρκος τῶν Ἰουδαίων.

CONSTANTINI NATI IN PORPHYRA.

Hic Basilii proximi frater erat.

Aduersus defectionum & tumultuum auctores.

ARGVMENTVM.

Ex Balsamonis Antiocheni patriarchæ scriptis.

Nouella mense Iunio, IX indictione, anno VICIOICIOXXXIvab imperatore, domino Cõstantino in Porphyra nato cõdita, interueniente cõsensu atque opera patriarchę sanctissimi, qui tũc prærat, domini Alexii, & ipsius quoq; synhodi; quæ sane nouella tomi etiã synhodici vicẽ obtinet, tamquã ab imperatore synhodoq; subscripta, statuit anathemati subiiciendos eos, qui defectionẽ aduersus imperatores, aut perduellionem moliuntur, & hinc subditis aduersus dominos suos insurgendi auctores sunt; inter alia, circa finẽ hæc diserte decernens.

Chriſti 987.

Is, qui rebelliones in posterũ, vel tumulti excitabunt, anathema. Participibus horũ & in secessione cõmouenda sociis, anathema. Cõsilia suggerẽtib. vel ad huiusmodi res impellentibus, anathema. Expeditiones cum his suscipientibus, anathema. Recipientibus eos dẽ per pœnitentiã, quum eos nec dũ defectionis pœniteat, nec eã deserant, anathema.

Suggestio cuiusdam, facti ex Iudæo Christiani; cõtinens, quale sit Iudæorũ iusiurandum. *Indi-*

Τολμῶν ὁ ἀνάξιος καὶ πανταπλῶς δοῦλος τῆς κραταιᾶς καὶ ἁγίας σου βασιλείας, δεόμαι δεήσεως μου ἄγιε. ἐξ Ἰουδαίων ἐγχωρίων ὁ δοῦλός σου, ἀπὸ τοῦ δουλικοῦ σου κάστρου Ἀτταλείας. Φιλανθρωπίᾳ τοῦ Θεοῦ, οὐ μὴ ἐλθόντος καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν, εἰς ἐπίγνωσιν ἦλθον τῶν ἐμῶν ἁμαρτιῶν, καὶ βάπτισμα ἅγιον Δεῖ μετανοίας ἐδεξάμην. εἶτα δι' εὐτυχίαν τοῦ ἐνθέου κράτους σου, ἐβαπτίσθη καὶ ἑτέρα τρία ἀδελφιά μου· καὶ ὑπεμνήσθη παρ' ἡμῶν ὁ τρισμακάριστος καὶ ἅγιος ἡμῶν αὐθέντης καὶ βασιλεὺς, ὁ πατὴρ τοῦ θεοστεφοῦς καὶ ἁγίας βασιλείας σου, ὡς αὐ δωρηθῇ ἡμῖν τὸ Ἰουδαϊκὸν ἐκεῖνο τῶν ἡμετέρων γονέων οἴκημα, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἀποκείμενα ὀλιγοστὰ πράγματα, καταισχεθέντα παρὰ τῶν Ἰουδαίων. καὶ Δεῖ τοῦ αἰτήσεως τῆς ἁγίας βασιλείας σου, εἰσηκούσθη ἡ ἱκετήρια ἡμῶν. καὶ ἐγένετο ἡμῖν τιμία καὶ προσκυνητὴ λῦσις πρὸς τὸν πάππαν, παραδοθῆναι ἡμῖν τὸ ῥηθὲν οἴκημα. κῇ ταύτην οὖν τὴν προέκτασιν, γέγονεν ἔτως. καὶ τῇ αὐτῇ ψήφῳ τῆς ἁγίας βασιλείας σου γέγονε τὸ ῥηθὲν οἴκημα παρ' ἡμῶν τῶν δούλων, ναὸς ἁγίου ἄτου καλουμένου, ἡ ἁγία ἀνάστασις. καὶ μοναχοὺς ἵνας ἐν αὐτῷ καταξιωθῇ, ὅπως τῷ προσκυνεῖται τῆς ἁγίας σου βασιλείας, καὶ παντων τῶν χριστιανῶν. συνεκαλέσαμεν ἡ τὸν πάππαν καὶ σὲ τοὺς ἡμετέρους πραγμάτους, ὡς αὐ παραδοθῶσιν ἡμῖν. κῇ ἐξάρνοι ἐγένοντο οἱ Ἰουδαῖοι. προσέταξεν οὖν ὁ πάππας ἡμῖν, λυθῆναι τὴν ἐπιθεσιν ἡμῶν, Δεῖ συνοφαλικᾶ, καὶ τελείᾳ. ἐγὼ μὴν, ὡς χριστιανὸς, ἵνα πληρώσω τὸν συνοφαλικὸν· αὐτοὶ ἦ, τὸν τέλειον. πλὴν ἐκ ὡς αὐτοὶ θέλουσιν, ἀλλ' ὡς αὐ ἐγὼ δώσω αὐτοῖς ἐγγεγράφως. ἔστι ἦ ἔτως. ἐν πρώτοις, ἵνα ζώσητε τὴν βάτον, καὶ καβαλλικεύσητε τὸν ἀσκὸν, καὶ ἐμβῆτε εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πύσητε τὴν πρώτην αὐτοῦ τρίτον, λέγων οὕτως. μὰ τὸν Βαραᾶ, Βαραᾶ, ἀδωναῖ, ἐλωΐ, τὸν Δαπερείσαντα τὴν ἐρυθραὶ θάλασσαν τοῦ Ἰσραὴλ ἀβροχως, καὶ ποτίσαντα αὐτοῦ ὕδωρ ἐκ πέτρας, καὶ δόντα αὐτοῖς μάννα φαγεῖν, καὶ ὀρτυγομετρίαν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἀχάριστοι ἐγένοντο, *παρακτησάμενοι τὰ ἔξω χρέα. μὰ τὸν νόμον, ὃν δέδωκεν ἀδωναῖ, καὶ τὸ ἐμπύσμον ἔξω σώματος τὸ πρώτημῆς, καὶ τὸ βάτον, ὧν τῇ ἐμαυξ ὁσφύι πρώζωννυμαι. ἐκ πὶ ψόδος ὁμνύω τὸ ὄνομα κυρίου σαβαώθ. εἰ ἦ δὴ ψόδος ὁμνύω, ἐπικαθήραται τὰ ἔκγονα τοῦ κοιλίας μου. ψηλαφήσω ὡς ὁ τυφλὸς τοῖχον, καὶ ὡς μὴ ὑπάρχων ἔχων ὀφθαλμὸς, πεσοῦμαι. σὺν τέκνοις πᾶσιν αὐοιξάτω ἡ γῆ τὸ σῶμα αὐτῆς, καὶ καταπίετω με, ὡς δαθὰν καὶ ἀβειρών. καὶ ἔτι τὸ ὄρκον ἔτον ἀσφαλῶς ἐδέξαντο. εἶτα μὴ τὸ ὁμόσαι ἐμὲ τὸ συνοφαντικὸν, οὐκ ἠθέλησαν πληρῶσαι τὸ τέλειον· ἀλλὰ δώροις τὸν πράκτορα μετελθόντες, ἐξέφυγον τὸ ὅρκον. Δεῖ γὰρ ἔτο δέομαι καὶ παρακαλῶ τὸ ἔνδοξον κράτος σου, γνῶναι μοι τιμίαν καὶ προσκυνητὴν λύσιν πρὸς

*ἀναθεματισάμενοι

Hoc rescriptum potius ad nouellas tomi secundi referendum, ceu iudiciarium negotiũ tangens. Locus ille pro ea notatus, post Basilii iunioris constitutionem secundam.

IN dignus ego & humillimus potentissimæ ac sacræ tuæ maiestatis seruus, confidenter preces tibi, sacratissime princeps offero. Ex Iudæis natus sum seruus tuus, de castro tibi subiecto Attalia. Dei vero benignitate, qui nõ venit vocatũ iustos, sed peccatores ad pœnitentiã, ad delictorũ meorũ adgnitionẽ peruenni, sanctumq; baptisma per animi cõuersionem suscepi. Deinde propter felicitatẽ diuini imperii tui, tres quoq; fraterculos meos baptissaui. Et oblatis precib. suggestũ a nobis est beatissimæ sanctæq; memoriæ domino & imperatori nostro, patri diuinitus coronatæ sacræq; maiestatis tuæ, vt nobis donaret Iudaicas parentũ nostrorũ ædes, ac recõditas in iis non magni pretii res, quæ a Iudæis detinerẽtur. Ac per fauorẽ sacræ maiestatis ipsi', suggestio nostra est exaudita. Quippe cõsequuti sumus honorandũ & adorandũ rescriptũ ad Quæstorẽ, vt ædes eiusmodi nobis traderentur. Itaq; secundũ mandatũ hoc, res successit. Ac ope sacræ maiestatis tuæ conuersa domus istæc est a nobis seruis tuis in sacrosanctũ tẽplum, quod Sãctæ resurrectionis adpellatur. Ordinauimus & monachos quosdam in eo, qui pro sacro imperio tuo, proq; Christianis vniuersis, preces fundãt. Rerũ quoq; nostrarũ nomine Quæstorẽ adpellauimus, vtæe nobis restituerentur. Verũ eas infitiati sunt Iudæi. Quamobrẽ nobis iniunxit Quæstor, vt causa nostra per iuramẽtũ de calumnia, perq; plenũ definiretur. Et ego quidẽ, ceu Christianus iuramentũ de calumnia præstarẽ; illiverο, plenum. Non tamẽ vt ipsi vellẽt, sed quale iuramentum eis ego in scriptis darẽ. quod quidẽ tale est. Inprimis, vt rubo cingatur, & insideat culleo, ac mare ingrediens, ter circũcisionẽ suã cõspuat, his verbis vtens: Ita me iuuet Baraſe, Baraa, Adonai, Eloi, qui transduxit Israelẽ per mare rubrũ siccis pedib. & aquã eis e saxo potabilẽ præbuit, mannaq; cõedendũ dedit eis, cum coturnicibus. Licet ipsi facti fuerint ingrati, repudiatus porci carnibus. Per eã legem, quã Adonai promulgauit, perq; sputi reiectionẽ hãc in corpus circũcisionis, & per rubũ, quo cincti sunt lumbi mei. Nõ mẽtiendi causa nomẽ domini Sabaoth in hoc tuo iurãdo adsumo. Si id mẽdacii causa facio subiecti sint exfecrationi prodeũtes ex vẽtre meo liberi. More ceci parietẽ palpãdo quærã, & instar eius, qui oculis caret, labar. Præter hæc omnia, tellus aperiat os suũ, meq; absorbeat, vt Dathanẽ & Abiromum. Atque hoc iusiurandũ ipsi non grauate susceperũt. Deinde quum ego iuramẽtum ne calumniæ præstitissẽ, illi plenum hoc præstare recusarunt, sed quæstore muneribus occupato, euaserunt. Hanc igitur ob causam supplico & oro diuã maiestatẽ tuã, vt honorandũ & adorandũ rescriptũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

τὸν κῦ τῶν ἡμέραν πράκτορα, διορίζομένου, ἢ τὸν τοιοῦτον ὅρκον ὁμόσαι καὶ μὴ βλαπτομένους οὕτω Ἰουδαίους, ἢ αὐταμφιβόλως ἀποδοῦναι ἡμῖν τὰ ὑλόγως παρ' ἡμῶν ὑπιζητούμενα πράγματα. καὶ εἰ τοῦτο γένοιτο, δέσποτά μου ἅγιε, οὐ παύσομαι παρ' ὅλον μου τὸν βίον τῆς ἁγίας σε βασιλείας ὑπὲρ εὐχόμενος· ἧς ὡς δῶρον αἰτήσεως, τολμήσας ἐδεήθην.

Ἀντιγραφὴ βασιλική.

Ὑπόδειξον τῷ παρόντων λύσιν τῆς βασιλείας μου, τῷ μεγαλεπιφανεστάτῳ δουκὶ τῶν Κιβυραιωτῶν, καὶ οὕτως ἵνα μεγαλαλήσῃ καὶ σοῦ πρὸς σὲ διεγκαλούμενος Ἰουδαίους. Καὶ ἐὰν σοῦ τὸν συνθηκῶν ἐπομοσαμένου, ὡς ὑπέμνησας, οὗτοι ἀναπόδιζουσι πρὸς τὸν ἐν τῇ ὑπομνήσει σου δηλούμενον τέλειον, παραπείσῃ αὐτοὺς ἢ τὸν τοιοῦτον ἀποδοῦναι τέλειον, καθὼς ἐντὸς ἀναπέπεμπται, ἢ ἃ λέγεις πράγματα ἀνυπερέψαι πρὸς σέ. τῷ μὴ νοεμβρίῳ. ὑπομνήσεως ια. διὰ ἐρυθρῶν γραμμάτων τῆς βασιλικῆς καὶ θείας χειρός.

Παρεκβολὴ χρυσῆ* τοῦ ἰουδαίων.

Παρεξεβλήθη ἀπὸ τοῦ ἐπαρχικοῦ βιβλίου ὁ ὅρκος, ὃν ὀμνύουσιν οἱ ἰουδαῖοι, ὁ καὶ περιέχων οὕτως. Ἐν πρώτοις, ἵνα ζώσηται τῷ βάτῳ, καὶ κρατήσῃ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸ μεγαλεῖον, καὶ εἴπῃ οὕτως· Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ διαγαγὼν ἡμᾶς διὰ ξηρᾶς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ὅτι οὐ ψεύδομαι. εἰ δὲ καὶ διαψεύδομαι, ὀρεθῶ, δώῃ μοι κύριος ὁ θεὸς τὴν λέπραν τοῦ γιεζῆ, καὶ τὸ ἄμμα· ἠλεὶ τοῦ ἱερέως τῷ καταδίκῳ· καὶ αἰσιξάτω ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς, καὶ καταπίετω με ζῶντα, ὡς δαθὰν καὶ ἀβειρών.

ἡ ὑπογραφή.

Ὁ κελτὴς τοῦ βήλου, καὶ ὅπὶ τοῦ ἱπποδρόμου, βασιλεὺς ὁ πεκούλης, τὰ παρόντα ῥήματα τοῦ ὅρκου ἀπὸ τοῦ ἐπαρχικοῦ βιβλίου παρεκβαλών, καὶ ἰσάζοντα εὑρών, ὑπέγραψα καὶ ἐσφράγισα.

Εἶχε καὶ βούλλαν κάτωθεν ἀπηωρημένην, ἔχουσαν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν γράμματα, οὕτως ἔχοντα.

ὃν τὸ σφραγῖδος ἴσθι τὸν γεγραφότα.
κελτὸν πεκούλην ὃς θέλῃ γνωρίζετω.

ad quæstorem huius temporis impetrem; quo statuatur, vel vt eiusmodi iuramentum etiam inuiti Iudæi præstent, vel haud dubie nobis restituant eas res, quas iure poscimus. Id si fiat, sacratissime princeps, non desinam toto vitæ meæ tempore pro sacro imperio tuo vota facere, cuius indignum ego mancipiū, preces has confidenter obtuli.

Rescriptum imperatoris.

Ostende præsens hoc maiestatis meæ rescriptum illustrissimo Cibyrrhæotarū duci, qui Iudæos etiam, abs te accusatos, arcessat. Ac siquidem vbi tu iuramentum de calumnia præstiteris, quemadmodum te facturum suggessisti, Iudæi iusiurandum illud absolutum, quod in suggestione tua exponis, recusauerint: suadebit eis, vt aut iusiurandū eiusmodi absolutū, præstent, sicut insertū est; aut tuæ tibi res, quas cōmemoras, restituātur. Dat. mēse Nouembri, indictione vndecima. rubris litteris imperatoriæ sacræq; manus.

Extractum de Iudæis.

*Hoc iusiurandum, quod Iudei præstant, excerptum est ex libro Præfectorio, verbaq; huiusmodi continet: Inprimis rubo cingatur, mantibusq; suis *augustam rem teneat, *hoc est, legis & his verbis vtatur: Benedictus dominus codicem. Deus patrum nostrorum, qui cælum & terrā sacrum. condidit, pergq; siccum nos trās rubrum mare duxit, quoniam non mentior. Quod si mē tiri deprehēsus fuero, det mihi Dominus, qui Deus est, lepram Giezæ, & Ammæ, ac Eli sacerdotis supplicium: & os suum tellus aperiat, meque viuum absorbeat, instar Dathan & Abironi.*

Subscriptio.

Ego Basilius Pecules, iudex Veli, & Hippodromi præfectus, quum hæc præsentis iurisiurandi verba de libro Præfectorio excerpsissem, eaq; deprehendissem origini respondere, subscripsi & subsignaui.

Habebat & bullam inferius adpensam, quæ ab vtraque parte litteras continebat, in hanc sententiam:

Ex signo eum, qui scripsit hæc, adgnoscito.
Quisquis volet, Peculem adgnoscat iudicem.

ΙΣΑΑΚΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ

Περὶ τῶν ὑπὲρ χειροτονίας διδομένων συνηθειῶν, καὶ περὶ τοῦ κανονικοῦ.

ISAACII COMNENI.

De consuetudinibus, quæ ordinationis nomine dantur; & de canonico.

Maie-

Τύποις ἡ βασιλεία μου, καὶ ὅπὶ τῇ χειροτονίᾳ τῶν ἱερέων, καὶ ὅπὶ τῷ κανονικῷ, τὸν παλαιὸν ἐνεργεῖν τύπον· καὶ μηδὲν ὅπὶ τῇ χειροτονίᾳ λαμβάνειν πλέον τὸν χειροτονοῦντα* τοῦτον ὅπίσκοπον, ἢ τὸν ἀρχιερατικόν, ἀλλ' ἢ μόνα τὰ ἑπτὰ χρυσοῦ νομίσματα τῆς προμνωμένης χαραγῆς τῆς βασιλείας μου. ἤγουν, ἐν μὲν ὅτε ποιεῖ τοῦτον λέτωραν ἤτοι ἀναγνώστην· τρία ἤ· ὅτε χειροτονεῖ αὐτὸν διάκονον· ἕτερα τρία, ὅτε* πληροῖ αὐτὸν ἱερέα, ἤτοι πρεσβύτερον. ὡσαύτως καὶ ὑπὲρ τοῦ κανονικοῦ, ἀπὸ ξ ἐχοντος χωρὶς λ καπνούς, νόμισμα ἓν χρυσοῦν ὅμοιον, ἀργυρᾶ δύο, κριὸν ἕνα, κριθῆς μόδια ἓξ, οἴνου μέτρα ἓξ, ἀλεύρου μόδια ἓξ, καὶ ὄρνιθας τριάκοντα. ἀπὸ ἢ ξ ἐχόντων κ καπνούς, τὸ διμοιρον ξ νομίσματος, καὶ αὐτὶ τῶν ᾱ ἀργυρῶν, ἀργυροῦν· μέσαρνον ἕν, κριθῆς μόδια δ, οἴνου μέτρα δ, ἀλεύρου μόδια δ, καὶ ὄρνιθας κ. ἀπὸ ἢ ξ ἐχόντων ι καπνοὺς χωρίου, ἀργυρᾶ ε, ἀρνίον ἕν, * κριθῆς μόδια ϛ, οἴνου μέτρα ϛ, ἀλεύρου μόδια ϛ, καὶ ὄρνιθας ι· καθὼς καὶ ἐν τοῖς σιγιλλίοις τῶν παλαιῶν * πρακλικῶν ἀναγράφονται, καὶ ἡ σύμφωνος καθέδρεσις τῶν ὅλων ἱερατικῶν παρέσησι τῇ βασιλείᾳ μου.

*τύπις

*ποιεῖ

*ᾱ ἀργυρῶν, ἀργυρᾶ ι.

*κελθαείν

*πρακτωελκὶ αὐαγραφῆται,

Maiestas mea sancit, vt tam in ordinatione sacerdotum, quām in canonico antiqua sanctio vigorē obtineat ne vequid amplius in ordinatione capiat episcopus, qui sacerdotem ordinat, præter septē nummos aureos præstatoris monetæ maiestatis meæ. Videlic. vnum, quando eū simplicē papā siue lectorē facit tres, quādo diaconū ordinat: & alios tres, quādo sacerdotē siue presbyterū perficit. Similiter nomine canonici, a vico habēte triginta fumaria, similis nummus aureus vnus exigatur, argētei duo, aries vnus, hordei modii sex, vini mensuræ sex, farinæ modii sex, triginta gallinæ. Ab eo vero, qui fumaria viginti habet, bes aurei, pro duob. argenteis argenteus vnus, agnus dimidiatus, hordei modii quatuor, vini mēsuræ quatuor, farinæ modii quatuor, gallinæ viginti. A vico denig, decē habente fumaria, quinq; argētei, agnus vnus, hordei modii duo, vini mēsuræ duæ, farinæ modii duo, gallinæ decem: quēadmodum & invcterum exactorū sigillis hæc perscripta sunt, & maiestati meæ tōsentiens omniū depositio prouincialiū probauit.

*legitur &, argentei decem.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΒΟΤΑΝΕΙΑΤΟΥ.

Χρυσόβουλλον, ὅπικυροῦν ταῖς συνοδικαῖς* ἀποφάσεις, ταῖς περὶ τῶν ἀθεμίτων γάμων, καὶ τῆς μνησείας, γενηθείσας ὅπὶ Ἰωάννου ξ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ξ Ξιφιλίνου, ἐν μὲ θανάτου ἐπεφοιτήθη τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ ὑποταγμένος χρυσόβουλλος λόγος.

*παῖς εὑρίσκεις ἐν τῷ ἑφεξῆς β. βιβλίῳ.

Τὸ τῆς μεγίστης τῶν διοικήσεων θεὸν ἀεὶ συνέρχεσθαι, λόγῳ θείῳ καὶ σοφῷ ἐπεκράτωσε. Ἐ ἔτω διεξάγεσθαι τὰ μείζονα τ πράτων, οἶδαμεν ἅπαντες, Ἐ ἐκ ἀμφιβάλλομεν. εἰ ἢ τῶν μεγίστων ἔργων τῶν ἐκ θεοῦ, καὶ ἡ τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ ζωὴ, καὶ ἡ ἐκ τούτων παιδογονία καὶ εἰς τὸν βίον ἐπαύξησις οἰκονομίᾳ γίνεται τῇ ἐξ αὐξ· πολλῷ μᾶλλον ἐκ τῆς τούτου κηδεμονίας καὶ προσθέξεως γνωρίζεται ὁ γάμος, ὁ τοῖς νόμοις θεμιτὸς καὶ μὴ ἐκ θεοῦ χωρίζόμενος· ὥσπερ ἄραγε ἀλλότριός ἐστι καὶ ἐθνικὸς, ὁ τῆς αὐτοῦ προσθέξεως ἀλλοτριούμενός τε καὶ ἀποδιούμενος. εἰ γὰρ αὐτὸς ῥητῶς οὕτω διεστράνωσε τε καὶ ἐξεφώνησε, τοὺς ἐκ θεοῦ σωλωσμένους πρὸς ἀνθρώπων μὴ χωρίζεσθαι, καθὰ φησιν ἡ εὐαγγελικὴ καὶ θεία φωνὴ, τίς αὖ ἀπιστήσει, μὴ κῦ βέλησιν αὐτὸ κωλύεσθαι τὰ ἀθέμι-

NICEPHORI BOTANIATÆ.

Aurea bulla, confirmans * decreta synhodalia, de incestis nuptiis atq; spōsalibus, facta sub Ioanne Xiphilino, sanctissimo & vniuersali patriarcha, post cuius mortem ecclesiæ subiectum heic scriptum aureæ bullæ fuit oblatum.

*Ea decreta libro sequente proximo reperies.

*Semper in maximis administrationibus Deum interuenire, diuino & sapienti verbo confirmatur: atque ita perfici res maximas, quæ geruntur, nouimus omnes, minimeque dubitamus. Iam si quidē ex maximis Dei operibus etiam vita hominum est, & eorum dem tā procreatio, quam in hanc vitam incrementum ab ipsius dispensatione pendet: multo magis ex eius dem tum cura, tū mandato coniugium agnoscitur, quod legibus licitū sit, nec a Deo reiectum: quemadmodum & alienum, & paganū est, quod ab ipsius mādato recedit atq; distungitur. Si enim ipse tam diserte rem exposuit, ac pronuntiauit: a Deo coniunctos, per homines separari non debere, sicut euangelica diuinaq; vox illa prodidit: quis neget secundum ipsius voluntatem incestas nuptias prohiberi, deque sententia e-

Universidad de Deusto
Biblioteca

* ψῆφον αὐτῶν τὰ κῦ * συωνύμως

τα, μεβαίνειν δὲ κῦ τὴν * ψῆφον κῦ θῦ θείους καὶ ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας * συνηνώμενα καὶ μὴ κωλυόμενα; ἢ εἴ τις ἀπωθιδιάστατο τοῦς τὰ ἐκ τῆς τῶν θείων νόμων καὶ συνοδικῶν οἰκονομίας καὶ μελέτσεως ἀρίστης οἰκονομούμενα, οὐκ αὐτικρυς ἐστιν αὐτίστασις Θεοῦ καὶ ἀποστασις ἀπαραιτήτου; ἀλλὰ μὴ οὕτω τὶς ἀνελεήμων, καὶ τῶν οἰκείων ἐκτὸς φρενῶν, ὡς ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας μείζονος καὶ ἀπαραιτήτου κριτοῦ, ἐκ τῆς αὐτονομίας τοῦ καλοῦ, ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταφορᾶς. εἰ γοῦν ἄπαντας ὁ θεῖος νόμος καὶ συνοδικὴ καταναγκάζει καὶ μὴ βουλομένους μεταφέρεσθαι πρὸς τὰ κρείττονα, ὡς ἂν μὴ τῆς συνόδου τῆς θείας ψήφου ἐξοστρακίζοιντο, πολλῷ γε μᾶλλον ἄξιόν ἐστι μὴ τῆς ψηφοφορίας τῆς συνοδικῆς καὶ ἀρχιερατικῆς καὶ τὸν κρατοῦντα ὑπηφηφίζεσθαι, καὶ ὥσπερ δὴ συμπεφύκεναι καὶ συνεδριάζειν τοῖς καλῶς ἀφ' ἑαυτῶν ἱεραπάτων καὶ θειοτάτων ἀρχιερέων, καὶ αὐτοῦ τοῦ πανιέρου πατριάρχου ψηφιζομένοις τε, καὶ οἰκονομηθεῖσι καλῶς. καὶ γὰρ ἐπεὶ * διακρίσεως συνοδικῆς τοῦ μακαρίτου πατριάρχου κυροῦ Ἰωαννου τοῦ Ξιφιλίνου γεγενημένης κατὰ τὸν Ἀπρίλλιον μῆνα τῆς παρελθούσης ἰνδικτιῶνος, ἔτι τε καὶ τῶν τότε ἐνδημούντων κατὰ τὴν βασιλεύουσαν ἱερωσύνων μητροπολιτῶν ἐπισκόπων, ἀνέμαθεν ἡ βασιλεία μου, ὅτι συνοδικῶς ἐκρέθη τὰ περὶ τῶν ἀθεμίτων γάμων, πῶς τε ὀφείλουσιν οἱ κεκωλυμένοι κῦ θῦ θείους κανόνας καὶ νόμους ἀναχαιτίζεσθαι, ἐπῶς πεφύκασιν οἱ κατὰ νόμους γινόμενοι, καὶ μὴ συνοδικῶς κωλυόμενοι, καὶ ὑπομνήσθη τούτου ἕνεκεν ἡ βασιλεία μου, ὥστε ἐπικυρωθῆναι παρ' αὐτῆς τὴν τοιαύτην κρίσιν, ὡς ἂν μή πως ἐρά τινος κατὰ φόβον τυχὸν, ἢ δόλον, ἢ τρόπον ἄλλον ἐκ ἐπαγετὸν αὐαγέσποιτο, καὶ εἰ τὸ πρᾶγμα θεῖον καὶ ὅσιόν· ἐπήκουσε τῆς τῶν αἰτουμένων αἰτήσεως, καὶ ἐπεκύρωσε βασιλικῶς τὰ τῷ Θεῷ * ἀρέσαντα, καὶ κατὰ τοῦτο καὶ τῇ θείᾳ καὶ ἁγίᾳ συνόδῳ * συνδοξάσαντα, ὡς ἂν τὰ πάλαι πεπραγμένα καλῶς, ἐκκλησίης κακῶς μὴ ἀναμοχλεύοιντο, καὶ * ἀκίνητα μετακινοῖντο, καὶ ὡς εἰπεῖν ἀνίερα * γένοιντο. Διορίζεται γὰρ ἡ βασιλεία μου διὰ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου, τῷ ῥωμαΐῳ πατριαρχικῷ καὶ συνοδικῷ κρίσιν βεβαίαν εἶναι, ἐ μὴ πρᾶγμά τινος ἄχει καὶ ψιλοῦ τοῦ λόγου τολμᾶσθαι ἀνακρίνειν τε ἐ ἀναιρεῖσθαι. αὐτόρρημα γὰρ, ὁ αὐτοπίπλων τούτῳ τῇ θείᾳ ἐ συνοδικῇ κρίσει, τῆς ἡμετέρας πίστεως προσναυαγέσει σὺν οἴακας, καὶ ἀναθέμαῖ καθυποβέβληται, καὶ ἀποκήρυκτος πρὸς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας

* ἀρίσκοντα,
* συνδόξαντας,
* ὡς εὐκίνητα μετ.
* γένοιντο

ius dem illas habere locũ, quæ iuxta sacros & ecclesiasticos canones mutuo cõsensu contrahuntur, & nõ prohibentur? aut si quis contumaciter ea reiiciat, quæ de sacrarum & synhodalium legũ præscripto & iussu optimo geruntur: nõ id palã fuerit aduersari Deo, & ab eo deficere? Verumenimuero ne quis ita furiosus sit, adeog de potestate excat, vt in manus maioris & omni exceptione superioris iudicis, aduersando ei, quod bonum est, & ad malum declinando, incidere velit. Itaq si cũctos diuina lex & synhodalis, etiã inuitos ad meliora traducit, ne per sacram synhodi sententiam excludantur: multo magis operæ pretiũ est, vnà cum suffragio synhodali & pontificali principem ipsum quoq decernere, quasique se præbere socium & adsessorem in iis, quæ præclare a sanctissimis & diuinissimis pontificibus, ipsoque sanctissimo patriarcha decreta sunt, & rectè constituta. Quoniam ergo per sententiam synhodalem Aprilimense præterita indictione quarta promulgatam a felicis memoriæ patriarcha, domino Ioanne Xiphilino, & a sanctissimis metropolitanis & archiepiscopis, quotquot id temporis ad vrbẽ imperatricem erant, maiestas mea didicit, in ea synhodo de incestis nuptiis esse cognitũ, quonam scilicet pacto prohibitæ nuptiæ secũdum sacros canones atque leges inhiberi debeant: & qui vicissim ea locum habere, quæ secundum leges fiunt, nec synhodi iudicio vetantur; atq hoc nomine maiestati meæ suggestum est, vt ab ea tale decretum confirmetur, ne ab aliquo forte vel metu, vel dolo malo, vel alio quodam modo non laudabili rescindatur: quum eiusmodi res diuina sit & pia, preces oblatas exaudiuit, & auctoritate principali placentia Deo corroborauit, eaque propter sacræ sanctæ synhodo quoque comprobata; vt ne recte olim facta, de nouo male subuertantur; neve loco moueantur immota, profanaque (vt ita dixerim) fiant. Sancit enim maiestas mea per hoc aureæ bullæ scriptum, vt factum illud a patriarcha pariter & synhodo decretum, firmum ratumque sit, nec quisquam id vel nudo verbo in dubium audeat reuocare, ac rescindere. Nam qui huic sacræ synhodalique sententiæ aduersatur, mox ipso facto fidei nostræ gubernacula subuertit, & anathematis factus est reus, abdicatusque a magna ecclesia remo-

ὁπτικαθίστατο, καὶ αὐλιπεράθων τοῖς κανόσι, καὶ αὐατρέπων τοῦ θῦ καὶ ἀνθρωπός τε καὶ * πᾶσανομώτερος. Καὶ γὰρ ὅπισθεν γίγνεται ἡ βασιλεία μου τὰ κεκλυμμένα καλῶς καὶ οἰκονομηθέντα συνοδικῶς, καὶ τὸ παρὸν ἐξέθετο χρυσοβούλλον, εἰς ὑπομνησιν τε καὶ στερεότητα, ὑπογεγραμμένον ἐν αὐτῷ διὰ ἱερῶν γραμμάτων, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἀληθῆ φανερωτέραν ὑπαγορεύουσα, καθωνλὸ ὥσπερ δή τινα χρυσῆν, τὴν ἀληθῆ σφραγίδα τούτῳ ἀπαμφήσασα, ἐν ἔτει τῷ ϛφπη, τῆς παρούσης τελτης ἰνδικτιῶνος, τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς, ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον ὑπεστέλλετο ὑπογεγραμμένον κράτος.

* πᾶσανομώτερος

remouetur, velut inhumanus & conscelleratus, qui & canonibus aduersetur & eosdem rescindat atq; cõuellat. Quippe maiestas mea præclare diiudicata gestaq, per ipsam synhodum obsignans, præsentẽ hanc aureã bullã promulgauit, ad cõfirmandum & stabliendum ea: cui bullæ rubris litteris subscripsit, & per eas veritatem clariorẽ dictans, verũ ei sigillum, quasi quoddã aureum corollariũ, adpendit. Anno mundi VICIƆIC LXXXVIII, hac ipsa tertia indictione, mense Ianuario quo & pia diuinitusque constituta maiestas nostra subscripsit.

ΑΛΕΞΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ.

Α. Περὶ τῦ κανονικῦ, καὶ τῶν διδομένων συνηθῶν ὑπὲρ χειροτονίας, καὶ ἱερολογίας γάμου, καὶ περὶ τῦ ἀερικοῦ, καὶ πάντων τῶν ψυχικῶν, χρυσοβούλλου τυπικὸν ἐκτεθέντος κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον, τῆς Θ ἰνδικτιῶνος.

Ὁ κατὰ καιροὺς θεοφιλὴς ἑκάστης χώρας ἐπίσκοπος, σκέυη λήψεται ὑπὲρ κανονικοῦ αὐτοῦ δότος τῶν ἐν τοιούτοις αὐτοῦ, τὰ ἑπτὰ τῶς ἐν τῷ χρυσοβούλλῳ τυπικῷ τῦ μακαρίτου θείου τῆς βασιλείας μου διαληφθέντα, ἄπαξ τοῦ ἑαυτοῦ. ἤγουν, ἀπὸ μὲν τῆς χώρας τῆς ἐχούσης καπνοὺς λ, νόμισμα ἓν χρυσοῦν τῆς πεπιμωμένης χαραγῆς τῆς βασιλείας μου, ὑπέρυθρ ϐ, κρίθου ἕνα, κριθαρίου μόδια ϛ, οἴνου μέτρα ϛ, ἀλθύρας μόδια ἓξ, καὶ ὀρνίθια λ. ἀπὸ δὲ τοῦ ἔχοντος κ καπνούς, τὸ ὁμοιότροπον τοῦ νομίσματος, καὶ τῶν ϐ ὑπέρυθρ ι· μέσαρνον ἕν, κριθαρίου μόδια δ, οἴνου μέτρα δ, ἀλθύρας μόδια δ, καὶ ὀρνίθια κ. ἀπὸ ἑ τοῦ ἔχοντος δέκα καπνοὺς χωρίου, ἀρνύρᾶ ε, ὑπέρυθρον ἕν, κριθαρίου μόδια ϐ, οἴνου μέτρα ϐ, ἀλθύρας μόδια ϐ, καὶ ὀρνίθια ι. Καὶ ἀπὸ τῶν χειροτονιῶν ἢ τῶν ἱερέων, ὁπαλαιὸς ἐνεργήσῃ τύπος, καθὼς τὸ αὐτὸ δηλοῦσι τυπικὸν χρυσόβουλλον, ἐ ὁ τῆς χώρας ἐπίσκοπος τὰ ἑπτὰ μόνον ὁμοίως λήψεται χρυσᾶ. ἐν μέν, ὅτι πρὸς ἓξ τὸν λιτὸν παπᾶν ἤτοι αὐαγνώστην· τέλα δὲ, ὅτι χειροτονεῖ τοῦτον διάκονον· καὶ ἕτερα τέλα, ὅτι πλεῖοι τοῦτον ἱερέα. Καὶ κατὰ τὸ τυπικὸν ἓξ μακαρίτου βασιλέως τοῦ Μονομάχου, διορίζεται ἡ βασιλεία μου, ἵνα ὅπου πλείους τῶν τοῦ τόπου ἐπορίαν τῶν κατὰ χώραν ἐπισκόπων, νόμῳ γάμου νομίμοις γυναιξὶ συναπτόμενοι, ἀναλαμϐανέτω ὁ ἐπίσκοπος ἐξ αὐτῶν, ἀπὸ μὲν τοῦ γαμοῦντος,

ALEXII COMNENI.

I. De canonico, & consuetudinibus, quæ ordinationis nomine dantur, deq; benedictione nuptiarum, & de aerico, atque vniuersis ad animam spectantibus, aureæ bullæ sanctio, edita mense Septembri, indictione IX.

Religiosus pro tempore cuiusq regionis episcopus, canonici sui nomine ab hominibus sui loci accipiet ea, quæ nominatim in aureæ bullæ sanctione felicis recordationis patrui maiestatis meæ comprehensa sunt, idque semel in anno. videlicet a vico habente triginta fumaria, nummum aureum vnum præstantioris monetæ maiestatis meæ, argenteos duos, arietem vnum, hordei modios sex, vini mensuras sex, farinæ mensuras sex, & triginta gallinas. Ab eo vero, qui fumaria viginti habet bessem aurei, proque duobus argenteis, argenteos decem; agnum dimidiatum, hordei modios quatuor, vini mensuras quatuor, farinæ modios quatuor, & gallinas viginti. A vico denis x habente fumaria, vargēteos, agnum vnũ, hordei modios 11, vini mensuras 11, farinæ modios 11, gallinas x. In sacerdotũ quoq ordinationib. vigorẽ suum vetus obtinebit sanctio, quemadmodum eadem aurea bulla recenset, & cuiusq regionis episcopus similiter VII dũtaxat aureos nũmos accipiet. Vnum, quãdo simplicẽ papã siue lectorem facit: tres, quando eumdem diaconũ ordinat, & alios tres, quãdo sacerdotem perficit. Præterea secundũ sanctionẽ imperatoris Monomachi, felicis recordationis, maiestas mea statuit: vt quum aliquis subiecti territorio cuiuscũq regionis episcoporum, cõiugii ritu legitimis vxoribus iunguntur, accipiat episcopus a sponso quidẽ genero,

Universidad de Deusto
Biblioteca

νόμισμα ἓν χρυσοῦν· ἀπὸ δὲ τῆς νύμφης, ταινίον πήχεις ιβ, καθὼς ἄρα καὶ ἐκ παλαιοῦ τετύπωται. ἀλλὰ καὶ εἴ τι τοῦ ἀέρικου, εἰ μὲν ἡμίτιμον πλῆσμα ἀφ' ἁπλῶν ἱερωμένων ἢ κληρικοπαροίκων, ἵνα κανονίζωνται καὶ σωφρονίζωνται παρὰ τοῦ δεχιστισκόπου αὐτῶν, ἢ τοῦ ἐπισκόπου, κατὰ τὸν ἱερὸν κανόνα· ἢ χρήματα ἀπαιτῶνται, ἢ καὶ κολάζωνται. εἰ δὲ τὸ ἓν μέρος τῶν κοσμικῶν ἐστιν, ἵνα κρίνωνται παρ' ἀμφοτέρων, τοῦτε ἀρχιερέως, καὶ τοῦ κατὰ χώραν πράκτορος. καὶ εἰ μὲν τὸ πλῆσμα ἀφ' ἁπλοῦ ἱερέως ἀρίσκεται, ἵνα ἀποσέλληται ἀφ' ἁπλοῦ τοῦ πράκτορος εἰς τὸν ἀρχιερέα, καὶ παρ' ἐκείνου ἵνα κανονίζηται καὶ σωφρονίζηται. εἰ δὲ ἐκ τοῦ κοσμικοῦ γένηται, ἵνα σωφρονίζηται καὶ ἀπαιτῆται ἀφ' ἁπλοῦ τοῦ κατὰ χώραν πράκτορος. Τὰ μὲν τοι ψυχικὰ ἅπαντα, καὶ αὐτὴ δὴ πᾶσα οἰκεία, ἀφ' ἁπλῶν ἀρχιερέων ἢ ἐπισκόπων ὀφείλουσι κρίνεσθαί τε καὶ σκιδάζεσθαι.

Β. Περὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν, καὶ ἵνα μὴ ἄλλοτε ποτὲ τούτοις κοινωνῆται.

Οἱ πονήρως ἔχοντες σώματος, καὶ θεραπείας ἰατρικῆς δεόμενοι, αὐτὸ μὲν ἴσασιν εἰδότες, ὅτι κάμνουσι, καὶ τῆς νόσου ἐπαΐοντες μανθάνομεν, μᾶλλον εἰσὶν ἰάσιμοι τοῖς θεραπεύουσι. οἱ δὲ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς νόσου ἀναισθητοῦντες, καὶ οὐδὲ ὅτι νοσοῦσι γινώσκοντες, ἑαυτοῖς τε τοῖς ἰατροῖς παρέχουσι πράγματα. αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ τοῖς ψυχικοῖς ἔστι καταδεῖν ἁρπάσημασι, καὶ τῶν ἁμαρτανόντων ἡμῶν, οἱ μὲν, εἰς βάθος κακῶν ἐμπεσόντες καὶ ἀφρονοῦντες, καὶ τῷ μεγέθει τῶν ἀνομημάτων ὑπερνικώμενοι, οὐδ' ὅτι ἁμαρτάνομεν αἰσθανόμεθα, εἰς φύσιν πλάκις τῆς πονηρᾶς ἕξεως μεταπίπτουσι· οἷς δέ τι θεῖος ἀπέλαμψε σωτήριον φῶς, καὶ μὴ πάντα τὸ ζῳογονικὸν τῇ κάτω ἰλὺϊ συγκέχυται, μηδὲ τῇ πολυθεΐᾳ ὁ νοῦς καθάπαξ δουλοῦται βιάζεται, ἔστι τούτοις ἀναγνῶσαι καὶ πῶμα τοῦ, καὶ θεοῦ πολλάκις ἁπτὸ ἐκάστου ὁλιθήσαντι, ἐπανάδραμεῖν εἰς ἐκεῖνον ἐθελουσίῳ αἰτήσει καὶ κρείττονος. ὅπερ δὴ καὶ τῇ βασιλείᾳ ἡμῶν συμβέβηκεν ἀτεχνῶς. ἐπεὶ γὰρ αἱ ποικίλαι καὶ πολυμερεῖς τῶν πραγμάτων ἀθυμίαι, καὶ ἡ παντοχόθεν μὲν τῶν δημοσίων προσόδων ἐκκένωσις, ἀπαντοχόθεν δὲ τῶν ἐξόδων ἡ ἀναπόμωσις, τοῦ κράτους ἡμῶν συνέσχον τὴν γαλήνωσιν, καὶ ἅμα τῷ τῆς βασιλείου ἁπλότητι ἐπεκύλισαν ἀρχῆς, κατόπιν αὐτὰς αἱ ἀθυμίαι ἐπηκολούθησαν, καὶ τεύθεν ἀπ' ἀμηχανίας, καὶ τοῦ μὴ τοῖς συμπεσοῦσιν ἔχειν ὅπη καὶ χρήσηται, τῶν ἱερῶν ἔγνω καὶ θείων ἁψασθαι κειμηλίων, καὶ τούτοις τὸ τῆς χρείας

nummum aureum vnũ: a sponsa vero, linteum vlnarum duodecim, quemadmodum & ab antiquo sancitum est. Itidem de aerico si a duobus sacerdotibus aut clericocolonis culpa prouenerit, vt corrigantur & castigentur ab archiepiscopo suo, vel episcopo, secundum sacrum canonem: aut pecunia multentur, aut etiam puniãtur. Sin alterutra pars mundana est, vt ab ambobus iudicentur, tam a pontifice, quam regionis quaestore. Ac si quidem a sacerdote orta culpa deprahẽditur, vt a quaestore ad pontificem remittatur, & ab eo canonice corrigatur & castigetur. Sin a mundano culpa proueniat, vt castigetur & puniatur a cuiusque regionis quaestore. Vniuersa quidem certe, ad animam quae spectant, ipsaque adeo matrimonia, tam diiudicari, quam exsequutioni mandari ab archiepiscopis & episcopis debent.

II. De sacris sanctis vasis, & quod ea nullo deinceps tempore profanum in vsum conuerti debeant.

QVi corpus ab aegritudine adfectũ habẽt, & medicae curationis indigent, si hoc ipsum norunt, se scil. aegrotos esse, ac morbum suum si sentiunt, facilius a medicis curantur. At vero qui ob morbi magnitudinem prorsus doloris expertes sunt, ac ne quidẽ aegrotare se sciunt; ii tum sibimetipsis, tum etiã medicis multum negotii facessunt. Idem & in animi morbis est videre, nosq; adeo, qui peccamus, partim in malorũ gurgitem prolapsi, hoc ipsũ negligimus. & a magnitudine scelerũ victi, ne quidem peccare nos sentimus; malo scilic. habitu nonnumquã innaturã transeunte. At vero quibus luce salutari Deus adfulget, nec omnino vis animi limo inferiori cõmista acet, quorumq; mens laterib. faciundis prorsus seruire nõ cogitur: ii tũ de lapsu resurgere possunt, tũ qui nonnumquã a Deo sponte aberrarunt, ad eum dẽ recurrere, per voluntariã requisitionem eius quod melius est. Atq; hoc nostrae quoq; maiestati haud dubie vsuenit. Quandoquidẽ n. variae multiplices q. rerum circumstantiae, & vndiq. tã publicorum prouentuum exhaustio, quam expensarum in omnem partem faciundarum eluuies, imperii nostri serenitatem coartabant: & ad regnum ea simulatque peruenissent, mox aduersi casus a tergo comitabantur: ideoque praeinopia quod rebus incidentibus consulendi facultatem nullam haberet, adtingenda vasa cimeliaque sacra statuebat, tisque penuriam nonni-

ἐνδέον ἀφαιμυθήσασθαι· τοῦτι μὲν τὸ ἔργον ἐν πολλαῖς τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν διεπεράσατο, καὶ πολλὰ τῶν ἀναθημάτων εἰς δημοσίας ἔσπεισε χρείας· οὐκ ὤκνει καὶ πεῖ φρονήσει θεοῦ, οὐδὲ ὀλιγωρίᾳ τῶν διαγῶς αὐτῷ ἀναπεθέντων· (ἀπεῖη γὰρ τοῦτο πάσης χριστιανικωτάτης ψυχῆς) ἀλλὰ κηρυχθεῖσά, καὶ λογισμῷ ἁπλουστέρῳ μέσως τοῦ πράγματος. ὠήθη γὰρ ἡ καρδία τῆς βασιλείας μου, μηδὲν ἂν ἐντεῦθεν ὀργίζεσθαι τὸν θεὸν, ὅσον μὴ πονηρᾷ συνειδήσει προκαπκείνει τὸν πρόπονον. ἐπεὶ δὲ καὶ εἴ τι σου ἐν τοῖς βασιλείοις ὑπόλοιπον ἦν, κατειρᾶσθη μὲν κἀκεῖνο καὶ αὐηλώθη, ἐχώρησε δὲ εἰς μηδὲν δέον τὰ δοθὰ τῶν ἁγίων πεελθόντα ἐκκλησιῶν, καὶ πᾶσι μὲν ἡ πρόθεσα βουλὴ ὅτι πᾶς πειχάσεως τὴν Ῥωμαίων ξενοχωρείας εἰς τἀναντίον πεῖλωέχθη, πολλαχόθεν δὲ τὸ κέρας ὑψώθη τῶν ἐπανισταμένων ἡμῖν, καὶ τὸ τῆς βασιλείας ἤδη σκάφος πεσεῖν ὑποδύχιον κινδυνεύει, εἰ μὴ ἡ παναλκὴς δύναμις τοῦ θεοῦ, οἷς οἶδε κρίσασιν αὐτὸ αὐτὴν ψέπειν, καὶ εἰς εὐρεσιχόσ τὴν καπαγίδα· ἔδοξε τῇ βασιλείᾳ ἡμῶν ὅπιμελέστερον αὐτὸ ἐξετάσαι καὶ πολυπραγμονῆσαι, τί δή ποτε ἄρα ἐστὶ τὸ ὅπη τοσοῦτον κινῆσαν τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ἀπότομον τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ καθ' ἡμῶν παροξύναν. ἀμέλει καὶ συνεσκέψατο πνευματικῶς καὶ θείοις αὐδράσι πεῖ τοῦ πράγματος. καὶ ἐπεὶ ἔμαθε παρ' αὐτῶν, *μιασμάτος οὐ φαῦλον εἶναι παράπτωμα τοῦ θείς *μιαύματος, ἅψασθαι ὅλως ἡμᾶς τῶν διαγῶν καὶ θείων τοῦ θεοῦ κειμηλίων, καὶ μὴ ἀπὸ πονηρᾶς τοῦτο καρδίας πέπρακται τε καὶ τετλεσιούργηται, ὅτι μηδὲ τὰ θεῖα κοινοῦσθαι τῶν ἐνδεχομένων ὅλως ἐστὶ, μηδὲ τὰ εἰς χεῖρας ἁπλαπιδέντα θεοῦ, ἐξ ἐκείνων αὖθις αὖ φαιρεῖσθαι, καὶ εἰς ἑτέρας χρείας καθιδρύεσθαί τε καὶ τρέφεσθαι· δεῖν ἐγνω, ἅμα μὲν τὴν μέλουσαν ὁρμὴν ἀναστεῖλαι τοῦ κακοῦ, ἵνα μηκέτι ραδιουργοῦδε ἁπλῶς χρισιανοῖς βασιλεῦσι πάρεσαν εὕρῃ ποτε, ἅμα δὲ καὶ τὰ πεπελημένα, καθόσον σθένος, ἰάσασθαι. οὐκοῦν καὶ ἐξομολογουμένη ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἡ βασιλεία μου, καὶ τὴν συγχώρησιν ἐν οἷς ἔδρασεν ἀβουλήτως ἐκ μέσης ἀνακαλουμένη ψυχῆς, παρεσγνῶται καὶ ἐν ἐπηκόῳ θεοῦ καταθέσται, πᾶσα τὰ δοθὲν τῆς αὐτοκρατορίας αὐτῆς ἐξ ἄρχῃ τῆς δεῦρο τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν ἀφαιρεθέντα, καὶ εἰς τὰς τοῦ δημοσίου χρείας ἁραφέντα, ἀποκαπεήσεσθαι αὖθις ἁπλῶς τοῦ κράτους αὐτῆς τῆς ἐκκλησίαις τοῦ θεοῦ, μὴ τὴν κοσμικῆς καπαγίδος καπαγνίδος καπέπωσιν, καὶ τὴν τῆς βασιλείας εἰς τὸ κρεῖττον ἀποκαπάστασιν. ὡς γὰρ ἰδίου χρέος αὐτὰ ἀναδέχεται, καὶ ὀφειλέτης εἶναι τῆς ἁγίας

nõnihil solãdã: fecit id quidẽ cõplurib⁹ sanctis ecclesiis, multaq. donaria publicos ad vsus cõuertit nõ cõtumelia despectuq. Dei, nec quod ipsi cõsecrata flocci faceret: (absit hoc ab omni animo Christiano sed vrgente temporis periculo, & cogitatione quadam, quae hac in re media quasi via incederet. Existimabat enim cor maiestatis meae, Deũ iccirco nos iratum nõ habituros, quando mala conscientia id agentem praeiudicio suo nõ grauaret. Verum posteaquã si quid erat in regia reliquum, iã redactum & cõsumtum fuisset & quae sanctis ab ecclesiis prouenerant, nullã ad vtilitatem cessissent. omneq. cõsilium prius, de cõstringentib. Romaniã angustiis in contrariũ cecidisset: interim plurib. expartib. eorum elato cornu, qui contra nos insurgunt, & imperii lẽbo tam ad periculũ submersionis tendente nisi omnipotens illa Dei potestas cognitis sibi iudiciis opẽ ei tulerit, ac tempestatẽ hanc in auram mollem cõmutauerit: vsum fuit maiestati nostrae tum diligentius inuestigare tũ inquirere curiosius, ecquid tamdẽ illud sit, quod iram Dei tantopere commouerit, & acerbitatẽ iracundiae ipsius aduersus nos irritarit: atq. adeo cum spiritualib. & diuinis quibusdam viris hac de re disseruit. A quibus quum didicisset, non leuem irae diuinae caussam esse, quod omnino religiosa sacraque Dei cimelia adtigissemus, licèt id non ab improbo corde profectum factumq. fuisset, quando neq. res sacrae profanari vllo modo possint, neq. semel in manus ipsius Dei deposita, rursus iisdem eripi, & alios in vsus trãsferri atq. cõuerti: eadem opera statuit & impetum mali retundendum in posterũ, ne deinceps amplius apud imperatores christianos apertam quasi fenestram inueniat & praetermittis etiam, quantum eius praestari possit, adhibenda remedia. Quapropter in conspectu Dei & hominum maiestas mea confessionem instituens, & admissorum praeter voluntatem animi condonationem toto corde petens, promittit & audiente cuncta Deo testatur, futurum, vt omnia inde ab initio imperii eius in hunc vsq. diem sacrosanctis ecclesiis adempta, & in vsus fisci conuersa iisdem ecclesiis Dei rursus ab imperio suo restituãtur, postquam scilicet illa tempestas orbis remiserit ac subsederit, & ipsum hoc imperium meliorem statum recuperauerit. Nam ea veluti pro re alieno suo adgnoscit nec debere se sacrosanctis ecclesiis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἐκκλησίαις σὺν ἀπαναίνεται. εἰς δέ γε τὸν ἐσόμενον ὑστερόδε χρόνον, ἑαυτῇ τε καὶ πᾶσι τοῖς μετ' αὐτὴν χριστιανοῖς βασιλεῦσι διὰ τῆς παρούσης χρυσοβούλλου γραφῆς τὸν ἀπὸ Θεοῦ δεσμὸν ὑπέθηκεν, μηκέτι τολμῆσαι ἅψασθαι ἱερῶν, κἂν πάσα ἀνάγκη βιάζεται, μὴ χεῖρας ἀνάγνους ἐπιφέρειν τοῖς ἱεροῖς, μὴ βεβηλῶσαι τὰ θεῖα κειμήλια, διὰ τῆς εἰς δημοσίους ἐξόδους τούτων θειαγωγῆς. μέσον ἢ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων φραγμοῦ πεφυκὼς, ὃν οὐ παρελεύσεται ἀσεβής, ἀνθρωπικὸν, τοῖς ἡμετέροις χρησόμεθα· Θεὸς ἢ τὰ ἀνάτεθεντα αὐτῷ ἔξει ἀκίνητα, καὶ παντολμῶν χεὶρ τούτων οὐχ ἅψεται. καὶ εἴ τις δέσποτα καὶ θεὲ παντοῦδε χεῖρας τολμήσῃ ὑπεβαλεῖν τοῖς προφιερωθεῖσιν, ἢ καὶ ἑαυτῷ τις αὐτεπηρεμοῖς ἱεροῖς καὶ θείοις κειμηλίοις, καὶ ὑπάπλοις, καὶ σκεύεσι, ταῖς ἁγίαις καὶ σεπταῖς ἐκκλησίαις σου, μὴ ἴδοι φῶς ἐν ἡμέρᾳ ὑπισκοπῆς σου, μὴ αὐτάπιλοι ἥλιος ἐπ' αὐτὸν πρωϊνὸν, μὴ τύχοι μήτε ἐντεῦθεν τῆς σῆς βοηθείας, μήτε ἐκεῖθεν τῆς θείας σου αὐτιλήψεως· ἀλλὰ παντεχόθεν ἔχοι ἀπερισκόπητός σοι καὶ ἀπερίφρουρητος. μόνοι ἵλαθι νῦν βασιλεῦ τῇ κληρονομίᾳ σου. ἵσον τὸν καθ' ἡμῶν δικαίαν ὀργήν σου, καὶ ἡμαρτηκόσι, καὶ νῦν εἰς σὲ ὑπιρέφουσι, συγγνωμόνησον. ὅτι πᾶσι αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν τῇ ἀδύσσῳ τῶν οἰκτιρμῶν σου, καὶ οὕτω τῷ σῷ ὑπικαλοῦμεν σωτικωτάτῳ αὐτιλήψιν, ἡ ὡς βαθέων ψυχῆς ἀφισάμενος ἔ εἰσέτι ἅψασθαί τι τ ἱερῶν, καὶ πάσι με ἀνάγκη πρὸς τοῦτο καλῇ, χρεωστεῖν δὲ καὶ τὰ προαναληφθέντα καταθέμενος. ὅτι τούτοις χορ καὶ τὸν παρόντα χρυσόβουλλον λόγον ἐξεθέμεθα, ἀπάσης τῆς ἐκκλησίας σὺ ἀσφαλὲς φυλακτήριον, ἵν' ὁ ὑποῦδε τολμήσων τῶν ἱερῶν τινὸς κειμηλίων ἅψασθαι, ὡς ἀνίκρυς ἱερόσυλος πρὸς σοὶ καὶ τοῖς ὑσεβοῦσιν ἀνθρώποις λογίζηται. γεγραμμένου κ τὸν αὐγουστον μῆνα, τῆς ε ἰνδικτιῶνος, ἐν ἔτει τῷ ϛΦ ϛ. ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον ὑσεβὲς καὶ θεοπρόβλητον ὑπεσημήνατο κράτος.

Γ. Περὶ μνηστείας, ὑκπιθεῖσι κ τὸν Ἰάνιον μῆνα, τῆ ζ ὑπινεμήσεως, ἔ ϛΦ ϛ ἔδοξ.

ΗΜὲν παλαιὰ καὶ πρεσβυτέρα νομοθεσία πόρρω τὰ μνηστείας καὶ γάμου ὁρίσματα ἔθετο, καὶ μᾶλλον *τῶν τὸ μέσον, ἥπερ τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ἡ παροιμία ἐγνώρισεν. ἡ δ' ὑπὸ ἔ μακαρίτου πατριάρχου κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Ξιφιλίνου ἐκ συνοδικῆς διασκέψεως συντελεσθεῖσα σημείωσις, ἣ καὶ ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀοίδιμος κύ- *τῶν παροιμία. χωείς τα μωσῶν καὶ Φρυγῶν ὀείσματα. Nazianz.

*infitiatur. In futurum vero deinceps tempus tam sibimet ipsi, quã vniuersis post se Christianis imperatorib. per hanc auream bullã, Dei vinculum imponit; numquã vt ausint res sacras adtingere; tametsi quæuis necessitatis vis vrgeat: nõ manus inceslas sacris ingerant, non cimelia diuina profanent, extrahendo ea publicas ad erogationes. Sed inter Deũ & homines septo quodã cõstituto, quod qui pius est, haud transgredietur, nos quidẽ homines reb. nostris fruemur: Deus autem sibi consecrata retinebit immota, nec audaci manu adtingenda. Quod si quis in posterũ, mi domine ac Deus, manus iniicere rebus ante consecratis, aut etiã deinceps dedicãdis sacris diuinis q cimelis, & supellectili, & vasis, & sacris sanctis ac venerandis ecclesiis tuis ausus fuerit: is lucem nullã videat in die Visitationis tuæ, nõ ei tempore matutino Sol oriatur, non vel heic tuum impetret auxiliũ, vel post hanc vitam absteinuetur: sed inspectionis, & custodiæ tuæ prors sit expers. Tãtum nunc propitius esto, mi rex, hæreditati tuæ. Siste iustam contra nos iram tuã, & peccatis reis ad te iam reuertentib. ignosce. Quoniam vniuersa peccata nostra cũ abyssо misericordiæ tuæ comparata, sunt instar cyathi aquæ ad vniuersam maris magnitudinẽ. Sic ergo corãte, domine, delictorum meorũ multitudinem cõfiteor, & sic opem tuam maxime salutarem imploro: eximis animi penetralibus desistens ab adtingendis deinceps vllis rebus sacris, tametsi me quæuis ad hoc necessitas inuitet: simulq testatum faciens, me nomine prius acceptorum obligatum esse. Nam iccirco præsentem quoq bullam aureã promulgaui; quæ certum sit vniuersis ecclesiis tuis amoletum: vt qui ausus in posterum fuerit ex sacris cimeliis aliquid adtingere: veluti plane sacrilegus tum coram te, tũ piis hominib. habeatur. Dat. mẽse Augusto, indictione quinta, anno VICIↃ IↃ XC. quo & pia diuinitusque constituta maiestas nostra subscripsit.

III. De spõsalib. ꝓmulgata mẽse Iunio, indictione VII, anno VICIↃ IↃ CI.

VEtus quidem illud, ac superioris ætatis ius, longe fines spõsaliũ & nuptiarũ a se inuicẽ remouit: & mai' inter hæc interstitiũ, quã de Mysorũ Phrygũq, finibus in prouerbio sit, adgnouit. Verũ quæ sub felicis memoriæ patriarcha, domino Ioanne Xiphilino, quam & clarissimum principem, dominum Nice- Prouerbium. Sunt separati fines Mysorũ & Phrygũ. Nazianzenus.

ελῶ Νικηφόρῳ ὁ Βοτανειάτης διὰ χρυσοβούλλου γραφῆς τὸ κῦρ σβέλσιμεν χαριζόμενον, τὰ διεξῶπα χωρὶς ἀλλήλων, εἰς ἓν συνάπτουσι φαίνεται. καὶ πεῦθεν ὅπερ ὅτι τῶν γάμων ὁ συνοδικὸς *ἐθέσπισε νόμος, τοῦτο ὅτι τῆς μνηστείας διαῤῥήδην αὐτὴ δοκοφαίνεται, δύο ἀδελφοὺς ἐξαδέλφας δύο πρώτως μὴ *ἀφιεῖσι μνηστεύεσθαι. καὶ ὁ μὲν πολὺς αὐθρωπος ἀνεξετάστως τῷ πρόγματι ὑπιβάλλων, καὶ βάπτειν ὅλως μὴ ἐξικνούμενος εἰς τὸν νοῦν τῆς *συνοδικῆς διαγνώσεως, ἀσυλλογίστως ἐπαλάζετο, ὅ, τι ποτε κυρίως ἐστὶν ἡ μνησεία, καὶ ὅπως ἔχ μᾶλλον τὸ ἀσφαλὲς, διασκεδοῦσι μὴ δυνάμενος. καὶ που ἴσχα τὸ τῆς ἰδίας ἀνεπαίσκεπτον διανοίας κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτηρεάφετο ἀκριβείας. ἡ δὲ τῆς ἡμετέρας βασιλείας ὑσέβεια ὑπιστημονικώτερον ὑπιβαλοῦσα τῇ διασκέψει, καὶ τῇ δοκούσῃ *πρώτῃ ἐναντιωθεῖσα καλῶς, ὡς οἷόν τε, καὶ ἀσφαλῶς διαμιτήσασα, ὁρίσθαι τὴν συμφωνίαν διὰ τῆς παρούσης *θεσμοθεσίας ἐξεῦρεν. ἐπεὶ γὰρ ὁ μὲν παλαιὸς νόμος τὴν μνηστείαν ἐν μονῇ τῇ τῶν συναλλαθέντων *γνωρίζει βουλήσει, καὶ πλέον οὐδὲν *διαθέσεως, καὶ τῶν ὑπὲ πρώτῃ ἀκολουθούντων συμβολαίων καὶ μήτρων ἀκριβαζέται· ἡμῖν δὲ θεοῦ χάριτι πρὸς κοσμιώτερον πολλῷ καὶ ἱερώτερον ὑπίδοσιν τὰ τοῦ βίου *προελήλυθε πράγματα, κἀντεῦθεν οὐχ ὁ γάμος μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ μνηστεία ἱερὸν ὄλογίαν ὑπιτελουμένην ἔχει παρ' ἑαυτῆς· καὶ ὁ καιρὸς ἀκριβῶς διὰ *νεωτέρου θεσπίσματος τοῦ σοφωτάτου βασιλέως κυροῦ Λέοντος ἐπὶ τῇ πρώτῃ τῶν συμβαλλόντων *συναρμογῇ ἐξετέθη, ἤγουν ὑπὲ μὲν ἀῤῥένων ὁ πεντεκαιδεκάτος τῆς ἡλικίας ἐνιαυτὸς, ὑπὲ δὲ θηλειῶν ὁ τρισκαιδέκατος, οὐ δὴ χρόνου κ μέσος γαμικῶν συναυλίων τελείαν ὁ παλαιὸς νόμος ὑποχρέωτος ἔχειν ἐπέσκηψε· δεῖν ἔγνω διὰ ϛ παντὸς θεσπίσματος τὸ ἡμέτερον κράτος ἀσφαλῶς ὑποφωνάσαι, σκέψεως εἶναι κυρίως μνηστείας, καὶ ἀτεχνῶς ἰσοδυναμούσας τῷ γάμῳ, κ τῶν *συνοδικῆς *ἀκριβολογίας διασκέψιν, ὅσῳ κ τὸν χρόνον, ὃν ἡ ϛ βασιλεὺς κυρὸς Λέοντος ὑσμοθεσία ὡρίσατο, ἀκέραιον ἔχον παρ' ἑαυτῆς, καὶ τῶν ἱερῶν ὀλογίαν ἐπακολουθῆσαν ἐγνώρισαν. ἐ κατ' ἐκείνων τῶν ϛ συνοδικῶν τόμου ὀφείλειν κράτεῖν παρατήρησιν. εἰ γὰρ καὶ ἁπέρου ἴσως τῶν συμβαλλόντων μερῶν γνοατῳ, ἢ ἀβιότερος [τύχης] ἑτέρα, ἢ γνώμης μεταβολὴ ὑποδιαλῦσαι συμβαίη, καὶ πρὸς ἑτέραν βίου συγκληρωσιν μεταπράξασθαι, οὐκ ὀλίγον ἐντεῦθεν τὸ ἄτοπον ὑπισύρεται, τὰς προεισοδίους τῶν γάμων ὄχας ὑπὲ μνηστείας *Nicephorũ Botaniatam per aureæ bullæ scripturã cõfirmasse constat, a se inuicem diremta in vnum cõiunxisse cernitur. Eaque de causa quod de nuptiis* tomus synhodalis sanciuerat, id ista notatio de spõsalibus quoq diserte pronunciat; duobus fratrib. duas cõsobrinas sibi desponsare nõ permittens. Ac promiscua quidem plebs inconsulto rẽ aggrediẽs, & eo non pertingens, vt synhodalis statuti sententiæ prorsus imbueret: imprudenter errabat, nec quid essent proprie spõsalia, quove pacto potissimum rata fierent, subtiliter perspicere poterat. Nonnumquam & inconsideratiæ, quæ in ipsorum hærebat intelligentia, subtilitatẽ ecclesiasticã insimulabat. Verum maiestatis nostræ pietas cõsideratione aggressa peritius, ea contrarietate, quæ esse videtur, recte (quantũ eius fieri potuit) cauteq, disceptata per legẽ hanc, optimã sane conciliationẽ inuenit. Quum n. ius quidẽ vetus spõsalia dũtaxat in cõtrahentium voluntate constituat; nec quidquã amplius, quã de cõsensu, & subsequentib. hunc instrumentis, ac spõsalicis arris sollicitum sit, *nobis autẽ per Dei gratiam ad multo elegãtius atq sanctius incrementum vitæ negotia peruenerint, ideoq nõ in nuptiis tantum, verumetiã in spõsalib. sacræ preces concipiantur & adiungantur, quumq per recentiorem sapientissimi principis, domini Leonis* sanctionẽ, certum tẽpus primæ cõtrahentium cõiunctioni sit promulgatum, videl. in marib. decimus & quintus ætatis annus, in femillis decimus tertiꝰ, quod sane tempus ad plenã coniugum cohabitationẽ sufficere, * veterisiuris præcepta statuunt: necessariumduxit imperialis nostra potestas, vt per hanc ipsam sanctionẽ certo definiret, illa esse proprie spõsalia, dubioq procul eamdem cum nuptiis vim habentia, secundum synhodalis subtilitatis considerationẽm, quæcumque tempus illud, quad imperatoris domini Leonis constitutio determinauit, integrum habuerunt, sacrasque preces comitantes adnonerunt; quibus in sponsalibus tomi synhodalis observatio locum habere debet. Quippe si fortassis alterutram partium cõtrahentium vel morte, vel alio casu, vel mutatione sententiæ, recedere contigerit a contractu, & ad aliud vitæ consortium transferri; non exiguus heic obscuritatis tractus existet, præambulas scilicet nuptiarum preces in sponsalibus *factus sub Patriarcha Sisinnio Cõsule libro sequenti decretum primum Xiphilini. *Nouel. Leon. 74. cõiunge 109. * §. 1 Instit. de nupt.

Universidad de Deusto

* ἀσείπ

* ὁπερμνημονεύθησεται * εἰμὴ τοῦβασιλεὺς ὁπὶ Κόλεως

* ἀπικώλυσι

* ἔπισι

σωτελεσθείσας, * ὡς τι τῶν εἰκῇ καὶ συμπεφορημένων λογίσασθαι, καὶ ἀδιαφόρως ἐκλαβεῖν τὸδε τὸ πρᾶγμα, ὥσπερ αὖ εἰ μὴ θεὸς μέσον τῶν σωσπερμένων ἔστω. Διὰ τῆς μνησθείσης εἰσηγήσεως. τοῦτο γὰρ καὶ * ὁ μνημονευθεὶς ἀοίδιμος Βασίλειος ὁ θεοπτότατος ἀνὴρ ἐποίησε, τὸν τῆς ἁγίας καὶ καθολικῆς ἕκτης συνόδου κανόνα, ὃς τὸν μεμνησευμένον, ἔτι τοῦ μνηστῆρος ἐν ἀνθρώποις ὄντος, πρὸς γαμικὴν ὁμιλίαν ἑτέρῳ συνερχεσθαι * διεκώλυσε, μοιχείαν τὸ πρᾶγμα διορισάμενος, καὶ ὡς ἀληθῶς, καὶ μνηστείαν μὲν * ἀκυρώσας τε εἶναι καὶ ἀληθεῖς ἐτύπωσεν, ὅσαι μετὰ τῆς ἱερᾶς εὐλογίας, κατὰ τὸν ὡρισμένον δηλονότι καιρὸν, τελεσθεῖσαι γνωρίζονται· αἱ δὲ κατὰ τὸν πρεσβυτέραν νομοθεσίαν γινόμεναι, ὡς ἀνθρώπων ἀρέσκειαι δι' ἐπερωτήσεων κατισφαλισμέναι, τὸ * ἀφεῖσθαι ἐνεργὸν ἔχειν * ἐφείσησαν, καὶ μόνος ὁ παλαιὸς νόμος ὅπι τούτων νόμος σωισχωρήσῃ κρατεῖν, ὃς ὡρισμένα τε κεκωλυμένα ὅπι τῶν ὁποζυγίων μνηστῆρι εἰσέρχεσθαι πρόσωπα διεζώσατο· δεῖν τε καὶ νῦν προθεῖναι τῷ παρόντι θεσπίσματι, τῆς χριστιανοῖς πρεσβούσης ἐξουσίας ἐχόμενον. ἐπεὶ γὰρ οὐ κατὰ τὸν ἀκριβῆ τε προσήκοντα λόγον τὰ τῆς παλαιᾶς τε καὶ νέας νομοθεσίας ἐπροήγετο, ἀλλ' ὁρῶ πολὺς ὄχλος τῇ πρεσβυτέρᾳ τῶν νόμων αὐθεντίᾳ ἑπόμενος, μὴ τὸν ἐπιστῆ χρόνον πλεσιουργῶν αὐτοσχόλως τὰ τῆς

peractas, veluti vanũ quiddam & accumulatum temere duci, & licentius hanc rẽ accipi: quasi si Deus personis cõiungendis per sponsalia nõ interueniret. Hoc.n. princeps ille laudabilis, cuius mentionẽ fecimus, non absre sequutus: sanctæ ac vniuersalis sextæ synhodi canonẽ, qui desponsatam. superstite adhuc sponso, cum alio in matrimonii consuetudinẽ coire vetuit, manifesto statuens, eam rem adulterium esse. cum antiqui iuris aduersatione, quæ quidẽ aduersationis speciem dumtaxat habet, perpulcre conciliauit. Quippe secundũ ipsius vocem, separatio facta post cõceptas pro sponsis preces, vera sponsalium est solutio. Quod si sponsalia quædam, secundum ordinem ac seriem passim peruulgatam, iam cõtracta, & instrumenta quidẽ exposita sint, sed nondũ statutum tempus aduenerit, quo debita christianis benedictio fieri consueuit: nec sollemnes pro desponsatis preces ab sacerdote pronũtiatæ fuerint: ea sponsalia, quod ecclesiasticam subtilitatem accuratamque loquendi rationem adtinet iusta nec sunt, nec adpellantur. neque notatio synhodalis vllam in his vim & efficaciam habet. sed simpliciter velut hominum placita, perstipulationes cõfirmata, robur suum cõsequuntur, & ius vetus in eis valet. Hoc.n. modo tum prisca lex, quæ de sponsalib. dudum lata fuit, integra seruabitur. tum synhodi iudicium prorsus intactum & inadtentatum custodietur, eo cum intellectu & interpretatione, quam exposita heic obseruatio declarat. Et quoniã hæc ita sunt explicata, rectèque ac citra temeritatem, quantum sane fieri potuit, sic facta diiudicatio: vt accurate contracta veraque sponsalia esse sancita sint, quæcumq; cum benedictione sacra statuto tempore peracta nosc untur: quæ vero secundum ius vetus fiunt, velut hominum placita per interpositas stipulationes confirmata, vim suam habere permissa sint: & concessum, vt prisca lex in his valeat, quæ certas personas cum repudiata sponsa in matrimonium coire prohibitas ordine recensuit. adiiciendum aliquid erit huic sanctioni, cũ honestate christianos decente coniunctum. Nam quia non secundũ accuratã & conuenientẽ rationem hactenus tum veteris tum noui iuris decretis obtemperatum est, sed promiscuum quidem vulgus hominũ antiquã veterum legum auctoritatem sequutum, post annũ septimum sponsalia libere celebrabat, ita vt quisq; licẽter ad de-

* διὰ τῶν ἐλευθερίων πρὸς ὁμιλίαν συνιόντα τὸ τῆ γυμῶνον προσανακείμενος.

* νεωτέρα

* ἐπάγεται

* παραπράττῃ

μνηστείας ἐτύγχανε, καὶ ἀδεῶς ὅπι ταῖς μνηστευομέναις εἰσήρχοντο, ἑκάστοι τῇ συνεχεῖ * συνηθείᾳ ἐκ τῶν ἐλευθέρων τῆς ὁμιλίας τὸ τοῦ ἔρωτος φλεγμῶνον προσανακείμενος. ἡ δὲ ἱερωτέρα καθίστασις τῇ * νεωτέρᾳ τοῦ βασιλέως ἀκολουθοῦσα διαταγῇ, διαζεύξαι μὲν μηστείας καὶ γάμις ἐτίθετο, τοῖς ὅπι τοῖς μνήστροις οὖσιν πρῶτον, ἐπ' οὐτοις δὲ τῷ γάμῳ τοῖς συνασπισμένοις * ἐπάγεσθαι· τοῦτο δὴ διὰ τοῦτο ἅμα καὶ κῦρος ἐτελεῖτο, ἐν μνηστείᾳ καὶ γάμῳ ἐνὶ διαστήματι χρόνου * παραπράττῃ προελθόντος· διορθουμένη τοῦτο ὡς ἀσαφείας γενόμενον ἡ ἡμετέρα εὐσέβεια, χρᾶται διὰ τοῦ παρόντος νομικοῦ διατάγματος, τὸ μὲν κῦρος τὸν ἐπιβαλλόντων χρόνον, καὶ εἰς τὸ ἑξῆς, ἄχρι τοῦ ιδ' ἢ τοῦ ιϛ' τῆς ἡλικίας ἐναυτοῦ γενέσθαι ὡς ἐν τούτῳ μνηστείας συμβολαια, μηδὲ ἔξεστιν ὅλως μνηστείας ἐνόμου καὶ ἀσφαλοῦς ὑποφέρεσθαι, ἀλλ' ὡς ἐπερωτήσεις μόνον ἀσφαλισμένας κεῖσθαί τε καὶ ἐνεργεῖν, κατὰ τὴν φύσιν τῶν ἄλλων συναλλαγμάτων, καὶ οὕτως αὐτὰ πᾶσι τοῖς ὑφ' ἡμᾶς πολιτεύεσθαι τοῦ παλαιοῦ νόμου, ὃς ὅπι τῶν μνηστέων ἐξεφώνησε, τὸ ἐνεργὸν εἰς τὰ κεκωλυμένα ὅπι τῶν ὁποζυγίων μνηστῆρι εἰσέρχεσθαι, ἔχειν ὁ

* τέλειον

φέλοντος * τὸ τέλειον, διὰ τὸ πλεῖστον τῆς παρὰ τοῖς χριστιανοῖς πρεπούσης ἐμπολιτεύεσθαι καταστάσεως. εἰ γὰρ καὶ μὴ μνηστεία ἐστὶ κατὰ τὸ ἀκριβὲς ἐντελὴς τὸ γινόμενον, ἀλλ' ὅτι σκοπὸν μνηστείας ἔχειν δοκεῖ τὸ πραττόμενον, καὶ γεμέλιος γάμου ἐντεῦθεν πεφυκέναι βάλλεσθαι ἄρχεται, πολὺ αὖ εἰκὸς τὸ εὔλογον, τὰ κεκωλυμένα τῷ νόμῳ πρόσωπα, καὶ αὖθις ἔχειν τὸ κώλυμα. ἐμηδένα ἀρρένα νεανιεύεσθαι αὐθαδῶς, ὡς εἰς γυναῖκα λαμβάνειν ὁποτολμαῖ, ἵνα ὁ παλαιὸς νόμος μνηστῆρι

καφῆκεν

τινὸς γινομένου ὃν * ἐφῆκεν ἑτέρῳ τινομένων τῶν μνήστρων καὶ γάμον συνέρχεσθαι. ἱκνουμένου μέντοι τοῦ χρόνου, ὃν εἰς μνηστείαν ἅμα καὶ γάμον, ἁρμόδιον εἶναι γνωρίζομεν, (ἤγουν τῆς μὲν ἡλικίας τὸν δωδεκατεῖ ὅλον χρόνον διαθραμούσης, τοῦ δὲ ἄρρενος τὸν τεσσαρεσκαιδέκατον ὑπερβαίνοντος) τηνικαῦτα τὴν μνηστείαν πρώτως μετὰ τῆς ἱερᾶς τῶν δύο ἐπωφελῶς ἐκτελεῖσθαι, καὶ τῶν συνήθων ταύτην προτηρήσεων, ἤγουν τοῦ ἀῤῥαβῶνος, καὶ τοῦ φιλίου τοῖς μνηστῆρσι φιλήματος. καὶ οὕτω βεβαίους ἢ πλείονος κυροῦν διαλείπουσι, καθὼς αὖ δόξῃ τοῖς συναλλάττουσιν, * ἀπαρατήρητος ἢ τὸν ἔννομον γάμον προβαίνειν, καὶ μὴ κατὰ ταυτὸν * συμπίπτειν ἐν ἡμέρᾳ ἢ καὶ ὥρᾳ πολλάκις μιᾶ πραγμάτων διηρημένων ἐκ πλείονος ὁποτέλεσμα. ἔτω γὰρ ἡ ἀκολουθίας προβαίνουσης ἐν γάμοις, ὅ τε παλαιὸς φυλαχθεὶς νόμος, ὃς κεκωλυμένων προσώπων

* ἀπαραπίτας

* συμπιπίσθαι

ad desponsatas accederet, ac per adsiduam cõsuetudinem, & mutuorũ colloquiorũ libertatem, ipsam amoris flammã magis accenderet; pars autẽ reipubl. religiosior imperatoris nouellæ cõstitutioni parens, discrimen illa quidẽ inter sponsalia nuptiasq; statuebat, primũ vota sponsalicia, deinceps nuptialia copulãdis accinens: sed hæc tamen contunctim, eodemque tempore peragebat. ita vt eodẽ spatio temporis sponsalia nuptiæq; celebrarentur, momento quasi quodam intercedente: hoc ipsum pietas nostra corrigens, quasi quod inconsiderate fiat, hac generali constitutione sancit, vt quæ anno cõtrahentiũ septimo, & deinceps, vsq; ad XIV vel XII ætatis eorũ annũ, quasi sub forma sponsaliũ fiunt instrumẽta, prorsus legitimorũ ratorũq; sponsalium locum non obtineant, sed tantũ veluti cõfirmatæ stipulationes habeantur, & secundũ aliorum contractuũ naturam obligent, nec aliter hæc apud subditos nostros vniuersos obseruentur; veteri lege, quæ de sponsalib. est publicata, integram retinente suã efficacitatem in eas personas, quibus cum repudiata sponsa in matrimoniũ coire prohibitũ est, idq; propter eius status, qui apud Christianos vigere debet, incrementũ. Nam tametsi subtili ratione nõ sint hæc perfecta sponsalia, quia tamẽ id, quod agitur, sponsaliũ finem habere videtur, & nuptiarũ inde fundamentũ incipit iacti: magna profectò ratio est, quamobrem a lege prohibitæ personæ rursus impedimentũ habeãt, nec adeo quisquã impudenter iuuenari audeat, vt eã ducere præsumat vxorem, quam lex vetus sponsam alicuius factã solutis sponsalib. in matrimonium cũ altero coire nõ permisit. Verumtamen vbi tempus aduenit, quod aptũ esse sponsalib. pariter atq; nuptiis adgnoscim⁹, (nimirum femillaquidẽ duodecimum transgressa, masculo autem decimũ & quartũ annum excedente) tunc sponsalia primum cum sacro precum carmine, cumq; sollemnib. obseruationibus, ad ea pertinentibus, arra videlic. ac grato sponsis osculo, peragantur; atq; ita vel exiguo, vel longiusculo temporis spatio, prout ipsis contrahentibus visum fuerit, interiecto, citra recusationem legitimas quoque nuptias succedere volumus, nec in idem tempus, puta in vnum diem, vel horam quoque, ceu septus accidit, rerum magnopere diuersarum effectus concurrere. Sic enim ordine quodam in nuptiis locum habente, lex prisca seruabitur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

* ἀφεὶς ... ἀσεμέλυμσιν ἐπαήσαιτο, μὴ * ἐφιεὶς τῶτε εἰς τὸν ἀποζεύχθεῖσαν μνηςῶν ἐγγίζοντ' ἐπὶ σώματι εἰσέρχεσθαι· καὶ τὸ νεαρὸν τῦ φιλοσοφωτάτε βασιλέως διάταγμα κοσμίως ἐν ἅπασι δέξει κρατῆν καὶ πολιτευόμενον· καὶ * τὰ συμβάλλοντα τοῖς σώμασι τῶν ἀώρων καὶ ἀπείρων κωλύματα σωελθόντων, ἀγνόησιν ποιήσονται τὴν ἀναγραφήν· ἐν δὲ τάχει καιρῷ μετ' ἱερᾶς ἐπικλήσεως εἰς ἄλληλα σωερχόμενα, ὅπως οἰκεία δέσι μνηστείαν καὶ γάμον αὐτοῖς καταρτίζεσθαι. καὶ εἴ τις ὧδε τὰ ὁληρογράμματα τῇ παρούσῃ τῦ κράτους ἡμῶν διατάξει μνηστείαν τολμήσειε διαπράξασθαι, καὶ μὴ πάντη τῇ γνησίᾳ καὶ κῦρος πάντων ἐκφωνηθείσῃ, καὶ εἰς τὴν ὀφειλούσην κρατεῖν, φανείη ἐπιμένων, ἀπ' αὐτῆς τῆς πρώτης ἡμέρας τῦ εἰσιέναι μέλλοντ' ἰουλίου μηνὸς, τῆς ἐνεστώσης ζ ἐπινεμήσεως, τῦ ͵φμϛ, ἔδοξεν, καὶ ἀῤῥαβῶνας πρὸ τῦ νενομισμένου κυρῦ καὶ τῆς ἱερᾶς ὁμολογίας τολμήσαι διαπραξάσθαι, ἢ καὶ εἰς θέαν ἀλλήλοις ἐφῆσαι τὰ σωαλλάττοντα σωέρχεσθαι πρόσωπα, καὶ ἀδιαφορίαν ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς· ὁμῶ συμβολαιογράφος ὁ τὸ ἀῤῥαβωνικὸν συμβολαιον σκηθέμενος, τῆς ἰδίας ἁρπάσας ἐμπεσὼν μετακινηθήσεται· οἱ δὲ τὴν μνηστείαν πρὸ ὥρας καταπαίζοντες, ἀνθρωπίνῳ καὶ θείῳ ἴσως ἑαυτὸν ἐνοχοποιοῦντες μιάσματι. ὁμῶ γὰρ δημόσιον· διὰ τοῦ στερέτου τῶν οἰκειακῶν τὸ τοῖς συμβολαίοις ἐγκείμενον ἐξ ἑτεροῤῥοπήσεως πρότιμον ἀφ' ἑκάστου αὐτῶν εἰσπράξεται κατὰ τὸ ὁλόκληρον, διὰ τὴν τοῦ παρόντος διατάγματος πρόνοιαν. πιστεύομεν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν κατὰ τούτων διαναήσεσθαι, ὅτι πορνείαν κατὰ προαίρεσιν ἀνίκρους ὅπλ * μέσων τῶν νέων εἰσαγαγὲν σκ ἐνάρκησαν. εἰ μὲν γὰρ ὁ παλαιὸς νόμος κατήργηται, καὶ μνηστείαν πλείαν οὐ δύανται διαπράξασθαι, τὸ δὲ τῆς νεωτέρας νομοθεσίας εἰς ἔργον * ἐξάγειν οἱ σωαλλάττοντες ἀναινονται· τί ἄλλο ποιοῦσιν, ἢ ἀνθρώπους οὐδὲν ἀλλήλοις κατὰ νόμον προσήκοντας, ἑαυτοῖς συγχωρῆσι διὰ τὸν νόμον συμφείρεσθαι, ἔρωτας ἀσελγεῖς ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς διὰ τῆς αὐτέρως καταπαίζοντας σωαναστρέφῃς;

* μέσων

* ἐξαγαγεῖν

Δ. Περὶ τῦ, ἐφειμένον εἶναι τῷ βασιλεῖ, ἀνάγειν τὰς ὅπισκοπὰς εἰς μητροπόλεις.

ΤΠΟΘΕΣΙΣ

Ἐκ τῶν τῦ Βαλσαμῶνος.

Ὀφείλεις εἰδέναι, ὅτι κατὰ τὸν Μάϊον μῆνα, τῆς ἰνδικτιῶνος, τῦ ͵φπϛ ἔτες, γέγονε σημείωμα παρὰ τοῦ ἁγιωτάτε ἁγίου Βασιλέως, κυρίου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ· διαλαμβάνον, ὡς τῆς μητροπόλεως τοῦ * Βασιλαίου καὶ τῆς μητροπόλεως Μαδύτων χηρευσῶν, καὶ μελλησῶν ψηφισθῆναι, διανέγνωσαν οἱ μητροπολῖται, ὁ Ἡρακλείας καὶ ὁ Ἀγκύρας, καὶ εἶπον· μὴ ὀφείλειν τοιαύτας ἐκκλησίας, καὶ ἐλαττῆσθαι τῷ τῆς μητροπόλεως ἀξιώματι, διὰ τὸ μέρος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ψηφισθῆναι, ἀλλὰ παρ' αὐτῶν· διὰ τὸ μὲν ἐκκλησίαν τῆς Μαδύτων, ὑπήκοον εἶναι τῆς Ἡρακλείας· τὴν ἐκκλησίαν τῆς Βασιλαίας, ὑπήκοον εἶναι τῆς Ἀγκύρας· χρησαμένων τῶν πρώτων μητροπολιτῶν καὶ τῷ ιϛ κανόνι τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, διορίζομένῳ, σώζεσθαι τῇ καθ' ἑκάστην μητροπόλει τὰ πρωτεῖα αὐτῇ δίκαια ὑπὸ τῆμηθείσης ἐκκλησίας· διάγνωσις γέγονε βασιλικὴ, καὶ παρουσίαν καὶ τὸ τε συνοδικὸν γνώμονος συνόδου, ἐφειμένον εἶναι τῷ βασιλεῖ, πρεσβεύειν θρόνον τῆς ἐκκλησίας χαρίζεσθαι, καὶ τὰς ὅπισκοπὰς ἢ τὰς ἀρχιεπισκοπὰς εἰς μητροπόλεις αὐξῆν, καὶ τὰ πρεῖττ ψήφων αὐτῶν καὶ τῆς ἄλλης διαθετήσεως ὑπερτιμᾶν καὶ τὸ αὐτῷ θελητὸν, μὴ ἐμποδιζομένῳ πρὸς τὸ ἐκ τοῦ κανόνος διορίζομένου, φυλάττεσθαι τῇ μητροπόλει τὰ καὶ τῆμηθεισης ὅπισκοπῆς πρόσωπα αὐτῇ ἀρχῆθεν δίκαια. καὶ ἀναγνῶσι τὸ γράμμα σημείωμα, ἑρμηνεῦον, πῶς ὀφείλει νοεῖσθαι, τὸ σώζεσθαι τὰ δίκαια τῆς παλαιᾶς μητροπόλεως, καὶ τὸ μὴ καθαιτῆμνεσθαι τῶν μίαν ἐπαρχίαν εἰς δύο· ἡμῖν γὰρ, διὰ τὸ πολυσήχον εἶναι, ἐκ παρεμφώνου αὐτὸ ἐκπεσεῖν ἐξ ὁλοκλήρου· τὸ αὐτὸ δὴ σημείωμα, μὴ τῶν δηλησιν τῶν πρείττονων, ὀφείλειν ψηφίζεσθαι τὰς ἐκκλησίας καὶ πρόσεξιν βασιλικὴν, διὰ τὸ θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ μηδὲν μέτοχον ἔχειν ἐκ αὐτῆς τοῦ πρώτου μητροπολίτας, διαλαμβάνῃ καὶ τῶν ῥητῶς.

Ἐπεὶ δὴ οἱ ἀρχιερεῖς ἐκ αὐδὶς τὸν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου κανόνα φέροντες, οὗ σκ προσελθύσεως τοῦ ὑψηλοτέρου ἀξιουμένους θρόνου, διὰ τὸ κανόνας ἔλεγον τῆς πλεωτέρας τυγχάνειν ἡμῆς, καὶ ἤθελον ταῖς ἀλογίστοις ὁρμαῖς ὅπη πιθῶσι κώλυμα, καὶ ἦσαν κανονικῶς προσφέροντες ἀξίωσιν· ἡ βασιλεία μου, τὸ διὰ τῶν θείων κανόνων δεδομένον ἑαυτῇ προνόμιον παρορᾶσθαι μὴ θέλουσα, καὶ τὰς ὅπη προκλήσεις ἡμῆς προσελθύσεις τῶν ἀρχιερέων, ὡς μὴ κανονικὰς μηδ' ἐννόμους, τὸ τῆς ἐφέσεως ἀποτέλεσμα μὴ λαμβάνειν ἐθέλουσα, δέδοκεῖ μὴ ἄλλως ὅπισκοπῶν εἰς προβαθμιώτερον θρόνον ἀναγεσθαι, ἀρχιεπισκοπῆς δηλονότι ἢ μητροπόλεως, εἰ μὴ ὁ κατὰ καιροὺς βασιλεὺς σίκοθεν ὁρμήσεις, χάριτι ἀνθρωπίνης μὴ μεσολαβούσης σκ ἀπρεπὲς βλεπθείσῃ ἑαυτῇ τὸ ἐπαναβεβηκὸς ἀξίωμα προσέχειν, ἢ * ἡμῆς τῆς πόλεως, ἢ τῆς τῆ προς τῶν διαγῆ ἐκκλησίαν, ἢ ἑ προσεφῶτος αὐτῆς τῶν ἀρετῶν σεβασθείς. καὶ τυθὲν αὐθόρμητος γενόνως πρὸς τὸ χαρίσασθαι τ ἡμῖν· καὶ τῷ γε δι' ἀνθρωπίνην προπάθειαν, καὶ τρόπον σκ ἐπαινούμενον, τὸ ὑπερβεβηκὸς

* αμῆς

IV. De eo quod imperatori permissum sit, vt episcopatus in metropoles erigat.

ARGVMENTVM

Ex scriptis Balsamonis.

SCire debes, mense Maio, indictione decima, anno mundi VICIↃ IↃXCV. factam esse scripturam signatam a laudabili sanctoque imperatore, domino Alexio Comneno, qua cotinetur, quum Basilei Madytorumque metropoles

quæ prohibitas personas recensuit, neq; permittit, vt ea cum repudiata personæ proximæ spōsa in matrimonium coeant. & nouella sapientissimi principis cōstitutio decenter in omnib. vim suam obtinere ac vigere videbitur. & personæ cōtrahentes ab intēpestiuis ac indecoris cōgressibus coercitæ, castam vitā agēt, ac opportuno tēpore cum inuocatione sacra conuenient, quando scil. eis tam spōsalia, quam nuptiæ perficiendæ erunt. Quodsi quis aliter, atq; præsenti potestatis nostræ constitutione sancitū est spōsalia cōficere fuerit ausus, nec dictæ constitutioni generaliter & de vniuersis promulgatæ, ac deinceps valituræ, parere visus fuerit, ab ipsis Kalendis adpetētis mensis Iulii præsenti septima indictione, anno VICIↃ IↃ LXXXXII. & ante legitimum tempus, sacramq; benedictionē, arras pacisci præsumpserit, aut etiam mutuum ad intuitū peruenire personas cōtrahentes, atq; omnia inter se habere promiscua permiserit: tabellio quidē is, qui arrabonicū instrumentum cōfecerit a stationе sua removebitur: qui vero ante tempus spōsalia peregerint, tā iræ diuinæ, quam humanæ culpa sua se sciant obnoxios futuros. Fiscus enim propter huiusce cōstitutionis contemtum, instrumētis insertam ex stipulatione pœnam per rerum priuatarum secretarium ab singulis in solidū exiget. atq; præterea credimus ipsum etiā Deum aduersus hos insurrecturum ob eā causam, quod consulto manifestæ scortationis inter personas iuniores haud impigri auctores exstiterint. Quippe si lex quidem vetus irrita facta sit, nec plena spōsalia celebrare possint; recentioris autē sanctionis decreta cōtrahentes ad effectum deducere recusent: quid aliud faciūt, quam quod homines mutuo sibi nullo vinculo iuris obstrictos, habere stupri cōsuetudinem inter se permittant, perq; profanā conuersationem lasciuos. amores in animis iuniorum excitent?

tropoles orbatæ suis antistitib. essent, iāq; futura esset electio cōsurrexisse metropolitanos, Heracliēsem & Ancyranum, atq; dixisse, non illis ecclesiis, tametsi metropolitanā dignitatē adeptæ fuissent, debere prospici per electionē maioris ecclesiæ Constantinopolitanæ, sed suā: idq; propterea, quod ecclesia Madytorū sit episcopatus ad Heraclēa pertinens. Basilei vero ecclesia, sit episcopatus Ancyrano subditus. Quumq; dicti metropolitani canone duodecimo synhodi Chalcedonensis vsi essēt, quo decernitur, vt salua sint veræ metropoli iura, quæ in ecclesiā maiori ornatā honore habet: promulgata est imperatoria sententia, præsente synhodo, cōmunique tunc suffragio decernente, vt imperatori permissum sit, præsidētia thronū ecclesiis largiri & tā episcopatus, quā archiepiscopatus in metropoles erigere: quæq; pertineāt ad electiones in his faciūdas, ceteraq; recte cōstituenda, pro libitu suo dispōnere: citra vllū canonis illi impedimentū, qui decernit, vt salua sint metropoli iura sua, quæ in episcopatū honore auctū iampridē habet. Quā sane scripturā signatā legito, declarantē, quo pacto intelligi debeat, salua manere iura veteris metropolis, nec vnā prouinciam in duas scindi. Nos n propterea, quod prolixa sit, hic integrā nō inseruimus. Eadē illa scriptura signata postquā exposuit, debere maiorem nāctis dignitatē ecclesiis eligi episcopos imperatorio iussu a throno Cōstantinopolitano, nec debere metropolitanos pristinos vllā in eis partē habere, disertis hæc quoq; verbis cōplectitur.

Quoniā vero ipsi pōtifices vicissim Chalcedonensis synhodi canonē proferentes, dicebāt eos, qui ad imperatorē accedēdo sublimiorem thronū cōsequerentur, honorē illū perfectiorē præter canones adipisci, libidinesq; istas rationis expertes coerceri volebāt, adeoq; postulatū canonib. cōsentaneum offerebant: maiestas mea, quæ sibi cōcessum a sacris canonib. priuilegium neglectui haberi nō vult, & pōtificum profectiones ad se, maioris honoris ambiēdi causa, veluti nō canonicas, neq; legitimas, haud quaquā vult eis ex animi voto succedere statuit, vt episcopatus nō aliter ad thronū gradus altioris prouehatur, archiepiscopatusputa, vel metropolis, quā si ex semetipso impulsus imperator id temporis rerū potiens, nulla interueniēte humana gratia, quæ parum honesta sit, dignitatem eminentiorē ei cōcedere voluerit; idq; vel ob honorē ipsius ciuitatis, vel ob fidem erga religiosam illam ecclesiam, vel virtutis in eo, qui præest, veneratione ductus, atq; hinc motu proprio incitatus, vt eū honorē largiatur. Ac ei sane, q propter adfectionē humanā, perq; nō laudabilē modū sublimiorē

Universidad de Deusto
Biblioteca

χαρισαμένου τῆς τάξεως, τὸ ἀπὸ τῶν θείων κανόνων ὁρισθὲν ἐπενεγκεῖν πίστει· οἷς ἵνα μὴ πλειστέσι πολλάκις ὁ Βασιλεὺς ἐφίσηται καὶ *τύπῳ τῷ κῦ κράτους ἀγωνίζηται πατριάρχη, μὴ ἄλλως καταστρωννύειν τὸ παρ' αὐτοῦ ἐπιδηλούμενον πεφυλαγμένον πατέρων τῆς καθέδρας τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, μήτε τὸν πρεσβεύσαντα αὐτῆς τοῖς δεχεσιτικοῖς ἢ τοῖς μητροπολίταις συγκαταλέγεσθαι, εἰ μὴ ὁ πατριάρχης ταῦτα ἀνενεγκὼν τῇ βασιλικῇ ἐξουσίᾳ, καὶ τὰ τῶν θείων κανόνων ἀναδιδάξας, μάθῃ· ὡς κῦ τὸ ἐφειμένον οἰκόθεν ὁ βασιλεὺς ἐξ ἀλόγου πεφάσεως τῇ ἐκκλησίᾳ τιμὴ λιμὴ ἐχαρίσατο. τότε γὰρ καὶ πρόσδεκτα ἔσται, καὶ τῇ τιμᾷ αὐτὸν δεχτέρεων ὁμηγυρῇ συγκαταλέξει τὸν εἰληχότα ἐκ βασιλέως τὸν πρείττω λιμένα.

*τῷ

*largitur ordinem, ex canonibus sacris metus incutitur. In quos ne sæpius imperator incurrat, hoc quoque sanctissimo cuiusq; temporis patriarchæ permittit, ne aliter monumentis inserat allatam a quocumque breue, de præsidentia cuiuscumque ecclesiæ, nec antistes eius inter archiepiscopos aut metropolitanos recipiatur: quam vbi patriarcha re ad imperatoriam potestatem relata, eaque de sacris canonibus edocta: cognouerit, imperatorem pro suo iure, motu proprio, iusta de caussa, honorem illum ecclesiæ largitum esse. Tunc enim & breuem recipiet, & ab imperatore ornatum maiori dignitate subditorum sibi pontificum cœtui adgregabit.

Τ' πόμνησις τοῦ Κουροπαλάτου καὶ μεγάλου Δρουγγαρίου τῆς Βίγλης, Ἰωάννου τοῦ Θρᾳκησίου, μετὰ τὴν ἐκδοθεῖσαν περὶ μνηστείας νεαρὰν γραφὴν πρὸς τὸν αὐτὸν βασιλέα, κύριον Ἀλέξιον, περί τινος ἀμφιβολίας ὑπὸ ταύτην αὐαφυείσης.

Suggestio Curopalatis, magniq; drungarii vigilum, domini Ioannis Thracesii*: post promulgatam de sponsalibus nouellam oblata eidem principi, domino Alexio, de ambiguitate quadam super hac enata.

Δέσποτά μου ἄγιε, πρόσωπόν τινων μνηστείας γάμων ὑπὸ πολλῶν ἰδίοις συζυγικοῖς ἐνώσαντες, εἶτα ἀπαρεθέντων πρὸς τὰ σωματικὰ γάμματα, καὶ πρωτίστων λύσαι τὰ τῆς μνηστείας συμβόλαια, δεηθέντων τὰ τῆς ἁγίας βασιλείας σου, καὶ τῷ δικαστηρίῳ τοῦ *ἱπποδρόμου πρὸς ἀναπεμφθέντων, καὶ ἐπειγομένων τὰ ἐγκείμενα τοῖς τῶν μνηστειῶν συμβολαίοις πρόσιμα δοῦναι, καὶ διαῤῥῆξαι τὰς μνηστείας· τῶν δέ, ἀπεναντίας *μαχομένων, ἄλυσιν πρῶτα δεῖν εἶναι, καὶ μὴ ὡς τὸ πρότερον πρόσιμον δόσει διαῤῥήγνυσθαι, καὶ τὸ νεαρὸν ἀπόσπασμα τῆς βασιλείας σου προβαλλομένων εἰς βοήθειαν, τὸ περὶ μνηστείας πρὸ λαμπροῦ καιροῦ σκέφωνηθὲν, ὅπερ ἀπὸ τῶν παλαιῶν νόμων ἀπόρριπτον, δέδωκε τὴν μνηστείαν μὴ ἄλλως τελεῖσθαι, εἰ μὴ ὁ ἄῤῥην τὸν πεντεκαιδέκατον χρόνον τῆς ἡλικίας ὑπερβῇ, τὸν δωδέκατον δὲ ἡ θήλεια, τῆς εἰωθυίας δόσεως ὑπὸ τῇ μνηστείᾳ τότε ὑπολείπεσθαι ὀφειλούσης, μὴ καὶ τῶν ἄλλων σωμάτων προτιμήσεων, (φαμὲν δὴ, τοῦ ἄῤῥενος καὶ τοῦ θήλεος, ὡς πρὸς καὶ τῷ ἀοιδίμῳ βασιλεῖ, κυρίῳ Λέοντι τῷ Φιλοσόφῳ νενομοθέτηται) *καὶ μὴ βραχὺ διαλείμματα χρόνου, ἢ καὶ ἱκανὸν ἴσως, καθὼς αὖ δόξῃ τοῖς σωμαλλάττουσι, προβαίνειν τὸν γάμον, καὶ μὴ κῦ τὴν αὐτὴν συμπίπτειν ἡμέραν τε καὶ ὥραν· διεῤῥάθη τὸ δικαστήριον εἰς διαφόρους γνώμας. τοῖς μὲν γὰρ δοκεῖ δέον εἶναι τὰ πρόσιμα δίδοσθαι, καὶ λύεσθαι τὰς μνηστείας, προβαλλομένοις, ὡς εἰ τοῦτο μὴ προβαίνοι, τί ἂν διοίσοι γάμου μνηστείας; ὅπερ καὶ τὸ δι' ὅρκου τῆς μνηστείας γράμμα ἔχει καὶ ἡ μνηστεία. καὶ μᾶλλον, ὅτι καὶ ὁ ἁῤῥαβὼν Θεῶν Φύσιν ἔχει τοιαύτην, (ὡς ὀνόμου Φησιν) ἵνα εἰ μὲν ὁ δεδωκὼς μὴ πληροῖ τὰ συνδόξαντα, ἐκπίπτῃ τῶν δεδομένων· εἰ δὲ ὁ λαβὼν, ἀντιστρέφῃ πάντα εἰς τὸ ἀνάπαλιν. τοῖς δὲ, ἐξ ἐναντίας ἀλύειν μὲν τὰς μνηστείας νομίζειν, φάσκουσι μὴ προσήκειν τὰ μετὰ τὸν ἐντελῆ χρόνον τῶν νέων συνδόξαντα τοῖς γονεῦσι, συναινέσει καὶ αὐτῶν, καὶ *ἱερεῖς ὀλκαῖς ὑπισχνουμένοις, ὅσα προσήμου ἁλίσκεσθαι. τοῦτο γὰρ πέρων εἶναι τελεῖσθαι, ὁπόταν ὁ δεσμὸς προῇ μόνος, ἡ καὶ μνηστεία μὴ τὸν ἐπιταχθὲν χρόνον ὑποπλεόσῃ κῦ τὸν παλαιὸν τύπον· ὧν οὐδὲ μνηστείαν εἶναι, ὁ τῆς βασιλείας σου νόμος ὑποφαίνεται. οὕτω δὴ καὶ τοῦ δικαστηρίου διαιρεθέντος, ἀναφέρω τῇ ἁγίᾳ βασιλείᾳ σου ὁ ἀνάξιος δοῦλος αὐτῆς, ἐρωτῶν ὁπότερα δεῖ τῶν γνωμῶν προσέχειν. φαίνεται γὰρ ἑκάτερον μέρος ὁλόγοφωνῆ προτεινόμενον. καὶ ἑρμήνειαν λαβεῖν ἐξαιτῶ δι' ὑποσκιωτῆς αὐλιγραφῆς, σαφῶς ἐ καθαρῶς λυούσης τὸ ἀμφισβήτημα. νόμου γὰρ ὄντος ἐξιν ἐπέχειν μέλλοντας εἰς τὸ μετιέναι, ἐ δεῖ πάντως ἀκριβεστάτην εἶναι ἐ καθαρὰν τὴν ὑποφασιν, ἵνα μὴ καὶ αὖθις ἐς ὕστερον ζυγομαχήσαι. καὶ πρὸ μὲν τῆς πράξεως τῇ ἁγίᾳ βασιλείᾳ σου δοῦναι πάντως *φιλανθρωπότερον. ἐγὼ δὲ τολμηρῶς ἀναφέρω καὶ περὶ τοῦ χρόνου. ὑπολαμβάνω γὰρ ὁ ἀνάξιος δοῦλός σου, ὡς ὀκνεῖ δίκαιον τῷ ὑπὲρ χρόνῳ τὴν μνηστείαν καὶ τὸν γάμον μετρεῖσθαι, ἀλλὰ μικρόν τι γέρας καὶ τῷ χρόνῳ τὸν γάμον ὑποφέρεσθαι, καὶ διαφέρειν μνηστείας· τὴν δὲ μνηστείαν, ὑπόβασιν ἔχειν ἐν τούτῳ. καὶ γὰρ δὴ καὶ μάλα λυσιτελήσειν οἶμαι τοῦτο τῷ πολιτεύματι. οἱ γὰρ γονεῖς τῇ πρὸς τὰ ἑαυτῶν τέκνα φιλοστοργίᾳ κρατούμενοι, καὶ ἀποδόντες ὡς πλεῖστα τῶν τούτων ποιῆσαι πρόνοιαν, καὶ ἀμεριμνῆσαι, ὑπὸ τοῦ χρόνου δὲ κωλυόμενοι, δυσφόρως ἐ βαρέως φέρουσιν. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ ἐξ ὀλιγωρίας καὶ χρόνων καταψεύδοντες, εἰς ἀπορρίας διὰ φιλοτεκνίαν σωμελαυνόμενοι. ὅπερ εἰ περιαιρεθῇ, καὶ ἐλάττωσιν ὁ τῆς μνηστείας δέξεται χρόνος, ἢ τε ἐξ ὀλιγωρίας ἀθυμία τῶν γονέων ἐξιαθήσεται, καὶ τὰ ἐκ τοιαύτης ἀπορμαίνειν ὑποπτεύοντα κακά, ψευδὸς ἐ ἀπορία, αἰσχολίᾳ τὴν προσήκουσαν δέξονται, καὶ ἡ ἁγία βασιλεία σου δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν καὶ κλέος καρπώσεται ἄῤῥητον, καὶ ὀκνεῖς ἀδιαλείπτους καὶ ἐκτενεῖς, τὰ λυσιτελῆ τοῖς ὑπηκόοις ἀεὶ πραγματευομένῃ καὶ ἐπωφελῆ, καὶ σωτήρια.

*ἰσχναῖς

*φιλανθρωποτέρως.

Ὡς δοῦλος ἀνάξιος τολμήσας ἀνήνεγκα.

Tamquam seruus indignus cõfidenter retuli.

*Circi.

*ἱπποδρομίου

*ὑπομαχομένων

*καὶ κῦ

*Is. C. de sponsalib.

*ἰσχναῖς

*φιλανθρωποτέρως.

M

Ε. Λύσις τοῦ βασιλέως, κυρίου Ἀλεξίου, ὅπως κυροῦται τὴν προγεγονυῖαν παρ' αὐτοῦ νεαρὰν περὶ τοῦ γάμου, καὶ ἄλυτον μένειν ὅπως ἐπιτετήρηται τὸν μετ' ἱερολογίας πεφανέντων μνηστείων.

Εἰ μηδὲν ἄλλο ἡ βασιλεία, ἢ ἔννομός ἐστι πολιτεία· νόμοι γὰρ, οἱ τὴν πολιτείαν τηροῦντες ἀσάλευτον, πάρεσμου ἀπωθοῦντες καὶ σκεδάννυντες τὸ πολίτευμα καταβλάπτουσι, αὐτοῦ δὲ καὶ τὸ νομοθετεῖν βασιλεύσιν· ἔργον ἄρα βασιλικὸν, πρὸς τὸ κοινὴ τῇ πολιτείᾳ συμφέρον τὸν τε τῶν νόμων ἔκθεσιν ποιεῖσθαι τῶν κρατούντων ὑποτελεῖσθαι, καὶ τὸν τῶν λειπόντων πρὸς * ὁλοκλήρειαν ἐκπλήρωσιν. καὶ διδυκρίνησιν τῶν ἀσαφῶς ἐγκειμένων οἷς τε αὐτοὶ νενομοθετήκασι, καὶ οἷς προτεθεσπισμένοις ἐνέτυχον, ποιεῖσθαι. καπὶ τούτοις καὶ ἡ βασιλεία ἡμῶν κατὰ τὸν Ἰούνιον μῆνα τῆς παρελθούσης ζ ἰνδικτιῶνος, τοῦ ϛφϛ ἔτους, νομοθεσίαν διανομοθετήσασα, καὶ τῷ νεαρῷ διατάσματι τοῦ Φιλοσοφωτάτου κυροῦ Λέοντος καὶ βασιλέως * ἐπισυνεζευγμένην, διεζευγμένῳ ἱερῶν ὁλογίαν ἐπιτελουμένῳ ἔχειν παρ' ἑαυτῇ τὸν πρώτιμον τῶν συμβαλλόντων συναρμογὴν, ἣν ἐν αὐτῷ τῷ μνηστείαν, καὶ καιρὸν ἀφορισθέντα, ὃν δὴ τρόπον καὶ πρὸς γαμικὴν συζυγίαν ἀρτιώτατος ἔχειν ὁ παλαιὸς νόμος διατεθεσπίκει· διετυπώσατο, ἐκείνας ἀνὰ κυρίως μνηστείας, καὶ ἀτεχνῶς ἰσοδυναμούσας γάμῳ, ὅσαι καὶ τὸν χρόνον, ἐν ᾧ τοῦ βασιλέως, κυροῦ Λέοντος, θεσμοθεσία ὡφέλουτο, ἀκέραιον ἔχον παρ' ἑαυτῆς, καὶ τῷ ἱερῷ ὁλογίαν ἐπικολουθοῦσαν ἐγνώρισεν. καὶ ὅτι τούτων τῶν μνηστῶν τῷ ὅτι τῶν γάμων τοῦ συνοδικοῦ νόμου κρατεῖν ἐβεβαίωσεν· καθὰ καὶ ἡ ὅτι τοῦ μακαρίτου πατριάρχου κυροῦ Ἰωάννου Ξιφιλίνου ἐκ συνοδικῆς διασκέψεως ἐκτεθεῖσα σημείωσις ἀπεφήνατο, ἣ καὶ ὁ ἐν βασιλεῦσιν οἰκείμενος κύριος Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης τὸ κῦρος βεβαίοκεν χαρισάμενος. Διαρρήδην γὰρ αὕτη καὶ ὅτι τῆς μνηστείας δοκοφάνειαν, δύο ἀδελφοὺς ἐξαδέλφας δύο πρώτας μὴ κατὰ συναρμογὴν μνηστείας ἐπάγεσθαι, μήτε μὴν τὰ ἐν τῷ συνοδικῷ νόμῳ ὅτι τῶν γάμων κεκωλυμένα πρόσωπα, ὅτι τῆς τοιαύτης μνηστείας πρὸς ἄλληλα συναλλάττειν συγκεχωρῆσθαι. μᾶλλον μὴν καὶ ἢ τοιουτοτρόπως συνισταμένων τὴν μνηστείαν προσώπων, θανάτῳ τυχὸν ἑνὸς τῶν μεσῶν τῆς μνηστείας διαλυθείσης, τὸ λειπόμενον ἀνόμων πρόσωπον μνηστείαν ἄλλην κωλυθήσεσθαι συσῆναι πρὸς ἐκεῖνο τὸ πρόσωπον, πρὸς ὃ, εἰ μὴ κοινωνία γάμου προεβεβήκει οὕτω ὅτι τῷ τεθνηκότι πρόσωπον, συμβαλεῖν οὐκ ἠδύνατο. καὶ κατὰ τὰ ἐν ταύτῃ τεθεσπισμένα

V. Rescriptum imperatoris, domini Alexii, quod ratum esse iubet nouellam de nuptiis, ab se prius editam; vtque sponsalia precibus sacris interuenientibus contracta, maneant indiremta, præcipit.

Si nihil aliud est regnum, quã legitima quædam præfectura: nihilq; leges aliud, quã integritatis reipublicæ custodes, procul remouentes & expellentes ea, quæ statui ciuili nocent; si denique leges ferre principibus licèt: profectò imperatoriũ opus est, ad commune reipubl. cõmodum ab iis, qui rerũ potiuntur, legum expositinẽ perfici, & ab iis dẽ supplementũ eorum, quæ ad illarum integritatem desunt, & declarationem obscure positorũ tam in latis ab se, quã iis legib. quas ante sanctas repererunt, promulgari. Hoc in stituto maiestas quoq; nostra mense Iunio præteritæ septimæ indictionis, anno VI CIↃ ⅬXCII, legẽ ferens, & sapientissimi domini Leonis imperatoris cõstitutioni nouellæ innixa, quæ definit, vt prima contrahentiũ conuentio, videlicet ipsa sponsalia, sacræ benedictionis initiationẽ habeant, & statutũ certumq; tempus ætatis, quod nimirum ad nuptialẽ quoq; cõiunctionẽ sufficere ius antiquũ sanciuit: illa proprie sponsalia statuit esse, dubioq; procul eamdem cum nuptiis vim obtinere, quæ etiã tempus illud, quod imperatoris, domini Leonis constitutio determinauit, integrum habuerunt, sacrasq; preces comitantes adgnouerunt: quibus in sponsalib. tomi synhodalis obseruatio de nuptiis valere debeat: sicut & sub felicis memoriæ patriarcha, domino Ioanne Xiphilino, de synhodali cõsultatione promulgata scriptura pronuntiauit, quam imperatorẽ clarissimum dominum Nicephorũ Botaniatam, confirmasse cõstat. Nãea diserte de sponsalibus quoque pronuntiat, duos fratres sibi duas consobrinas per cõciliationem spõsaliorum non adiungere; nec item personis in synhodali tomo copulari matrimonio vetitis esse permissum, vt inter se huiusmodi sponsalia contrahant: sed potius ex hisce personis, quæ hoc modo sponsalia contraxerint, si forte per vnius mortem sponsalia diremta fuerint, eam quæ superstes sit, alia sponsalia prohiberi contrahere cum illa persona, qua cum in matrimonium coire non poterat, si nuptiarum societas illi cum defuncto intercessisset. Ac secundum ea, quæ in ista

τῆς βασιλείας μου περὶ τούτων διατυπωθέντα πολιτεύεσθαι δεῖν ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ὀρθοδόξου καὶ χριστιανικῆς πολιτείας, διετυπώσατο· μηδ' ὅλως τε μνηστείαν ἀποτελεῖσθαι ποτὲ, ἢ τὸ τῆς μνηστείας ὄνομα κυρίως ἀποκεκληρῶσθαι τῷ πραγματομένῳ, εἰ μὴ καὶ τῶν ἱερῶν ὁλογίαν ἐπιτελουμένην ἔχει παρ' ἑαυτῇ, καὶ ἐν ὡρισμένον τῇ γαμικῇ συζυγίᾳ καιρὸν. τὰς γὰρ ἄλλως γινομένας, ἐμνηστείας κυρίως, ἀλλά γε δέησεις ἀνθρώπων δι' ἐπερωτήσεως κατισφαλισμένας λογίζεσθαι τὸ ἀπήθανον, καὶ ὡς τοιαῦτα τὸ ἐνεργὸν ἀποφέρεσθαι, καὶ τῷ παλαιᾷ νομοθεσίᾳ ἔχειν ὅτι τούτοις τὸ πρέπον. καὶ ταῦτα μὴν τῇ βασιλείᾳ μου περφοντισμένως τῷ τότε διατεθεσπισμένα.

Ἐπεὶ δὲ μή τι δεῖ τῆς τοιαύτης μνηστείας, εἴτε προσίμιον ἔστιν ὁσοῦν ἀναλυομένη, εἴτε καὶ εἰς τὸ ἀναλλοίωτόν τε καὶ ἀμεταστρεπτον (ἀπὸ Θεοῦ κρατυνόντος) παρεισφθῆναι, διωρίσατό τε καὶ διετυπώσατο· νῦν ὁ λόγος τῆς σῆς ἐπομνήσεως ἀναφανείσης αὐτῇ, τὰ ἐνδέοντα τῇ δηλωθείσῃ νεαρᾷ νομοθεσίᾳ τοῦ ἡμέτερου κράτους προσθῆναι, καὶ διορίζεται τὰς τοιαύτας μνηστείας, αἳ κυρίως μνηστείαι τυγχάνουσιν, ἀμεταστάτους τε διαμένειν καὶ ἀδιαπτώτους, καὶ τὸ ὅλον ἀλύτους, ἀπὸ Θεοῦ * μέσον τῶν συναπτομένων εἰσηγμένου, καὶ τὸν πρώτιμον προσεμπεδοῦντός τε καὶ κρατύνοντος τοῦ βίου συναρμογὴν διὰ τῶν ἱερατελεσθέντων λόγων. καὶ οὐδέποτε αὖτοι τῆς τῶν προσίμων ἀναλυθήσονται δόσεως. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ταῦτα ὑπόγε τοῦ νῦν ἐν τοῖς μέσοις τῶν συναλλαττόντων γινομένοις συμβολαίοις ἐγγραφήσονται. ὅτε μὲν γὰρ προσίμοις μόνοις ἐνεκρατύνοντο, ταῦτά τε ἐνεγράφοντο, καὶ τῇ δόσει τούτων ἐξηλοῦντο καὶ διελύοντο. νυνὶ δὲ, ὁπότε καὶ Θεὸς ὁ συνάπτων τὰ διεστῶτα, ταῦτας κρατύνει καὶ ἐμπεδοῖ, * ἄλυτοι πάντως διαμένουσιν, εἰ μήγε τελείου γάμου δοίημεν τὴν αὐτῶν λύσιν τελουμένου λογίζεσθαι. ὡς τελείου γὰρ γάμου λύσιν διαπεπραγμένοι οἱ τοιαύτην λῦσαι μνηστείαν ἐπιχειρήσαντες, δόξουσιν. οὕτως οὖν ὁλόγως καὶ τὰ κεκωλυμένα συγγενικὰ πρόσωπα πρὸς τὴν μνηστὴν, ἢ καὶ τοὺς τῆς μνηστῆς ἀδελφοὺς, γαμικὴν ἀποτελεῖν συζυγίαν, ἢ καὶ μνηστείας, τὰς πρώτας τῶν συμβαλλόντων συναρμογὰς, πρὸς τὰ τοιαῦτα ἀναχαλασθήσονται συναλλάγματα. ὁ μὲν τοι γάμος κατὰ τὸν νενομισμένον καιρὸν τοῖς τε παλαιοῖς καὶ νεωτέροις νόμοις, καὶ τῇ παρ' ἡμῶν ἐκτεθείσῃ νεαρᾷ νομοθεσίᾳ, συντηρηθήσεται μὴ τῶν εἰρημένων τινὶ τῶν ἀπὸ τῆς πολιτείας ἀπάντων, παρὰ τὸ δηλωθὲν τῇ παρούσῃ τοῦ κράτους ἡμῶν διατάξει τι διαπεπρᾶσθαι· εἰ μή γε

* μέσον

* ἐκ ἄλυτοι

[nouella] de his sancita sunt a maiestate mea, gubernari eadem subditos orthodoxæ Christianæq; reipublicæ nostræ statuit: nec vmquã omnino sponsalia peragi, vel actui proprie sponsalium nomen tribui, nisi sacra quoq; benedictio, nuptialiq; coniunctioni præstitutum tẽpus accedat. Ea enim sponsalia, quæ aliter fierent, non sponsalia proprie, sed hominũ placita, per stipulationem cõfirmata, ducere subditos nostros debere nec putare, aliter hæc obligare ac rata esse, quam illa soleant; veteresq; adeo legem in his vim suam firmiter obtinere. Et hæc quidem sunt, quæ id temporis a maiestate mea peraccurate sancita fuerunt.

Quia vero nihil in ea de hisce sponsalib. pœnarum ve præstationibus dirimantur, an omnẽ extra mutationem (velut ipso Deo rata manere iubente) posita esse debeant, definiit atq; statuit: quando tua nunc suggestio visa est ei ratione nõ carere, quæ dictæ nouellæ cõstitutioni desunt, nostra potestas adiicit, atq; decernit, vt eiusmodi sponsalia, quæ proprie sponsalia sunt, immota rataq; maneant, nec vllo modo dirimantur: quũ ipse Deus inter copulandos quasi medius interueniat, & primam hãc vitæ cõiunctionem per sacrarũ precum imitationem firmet atq; muniat. Nec vmquam hæc spõsalia pœnarũ præstationib. dissoluentur. Non enim ab hoc tempore instrumentis, quæ inter contrahentes spõsalia cõficiuntur, pœnæ adscribentur. Quippe dum solis pœnis confirmabantur, non solum illæ adscribebantur sed & iisdem præstitis, elãguescebant & exspirabant. Nunc vero, quum Deus, qui diiuncta copulat, sponsalia stabilitat & firmet non omnino indissoluta manebunt, nisi faciamus, vt eorum diremtus, perfecti coniugii diremtus esse censeatur. Nam qui huiusmodi sponsalia dirimere conabuntur, perfecti matrimonii solutionem facere videbuntur. Si igitur haud abs re cognatæ personæ, quibus est prohibitum cum sponsa, vel sponsæ sororibus, nuptias aut sponsalia (quæ primæ sunt coeuntium copulationes) celebrare, ab eiusmodi contractibus retrahentur. Nuptiæ autem legitimo tempore, quod antiquæ recentioresque leges, & a nobis promulgata nouella constitutio definierunt, vnà cum sollemnibus earum obseruationibus celebrabuntur. Nec licebit vlli subditorum nostrorum in vniuersum, quidquam aduersus hac præsenti potestatis nostræ constitutione vetita & interdicta face-

Universidad de Deusto
Biblioteca

βασιλεὺς (διὰ πολλὰ πολλάκις συμβαίνει) κατ' οἰκονομίαν τινὰ τὴν τε μνηστείαν καὶ τὴν ἐξ ἱερολογίας συναρμοσιν τοῖς * μνηστευομένοις ἔνδον τῶν διορισθέντων ὑπὸ ψηφίσεται ἐτῶν. ἔξεστι γὰρ τοῖς ἐκ Θεοῦ τὴν οἰκονομίαν τῶν κοσμικῶν ἐγχειρισμένοις πράγμασιν, ὑστερίσαι ἢ κατὰ νόμους οἰκονομεῖν, κατ' αὐτὸν φασὶ τὸν φιλοσοφώτατον βασιλέα, καὶ τὰς παλαιοτέρας νομοθεσίας. ἐξέστω γοῦν * τοῦτο τοῖς βασιλεῦσι, τοῦ τὸ ἔλαττον συνάγειν καὶ συνέλλειν κατ' οἰκονομίαν, ὅτε καὶ βούλοιντο, καὶ τὴν τε μνηστείαν ἑκατέραν, (ἤγουν τὴν τε κατὰ τὸν παλαιὸν νόμον, μὴ ἐλάττονι τῶν ἑπτὰ ἐτῶν ἐκτελεῖσθαι τετυπωμένην, τήν τε μετὰ ἱεροτελεστίας κατὰ τὸν τοῦ φιλοσοφωτάτου βασιλέως κυροῦντος Λέοντος νομοθεσίαν συνιστωμένην, καὶ ἐντὸς μνηστείαν τυγχάνουσαν, ὅτε καὶ τὴν χρόνον σώφρονα ἔχουσαν) καὶ τὴν ἐξ ἱερολογίας συναρμοσιν τοῖς μνηστευομένοις, ἤγουν τὸν τέλειον γάμον, ἔνδον τῶν νενομισμένων αὐτοῖς καιρῶν, συνεραφεῖν· προτεθειασμένην καὶ ταύτην τὴν νομοθεσίαν τοῦ φιλοσοφωτάτου βασιλέως εὐτυγχανούσην. τὸ γὰρ τὴν τε μνηστείαν καὶ τὴν ἐξ ἱερολογίας συναρμοσιν τοῖς μνηστευομένοις ἔνδον τῶν διορισθέντων ἐτῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὑπὸ ψηφίζεσθαι, ἐκείνῳ νενομοθέτηται. εἰ δ' οὖν ἔστι μνηστεία τελεία, ἥτις μὴ ταῖς ὑπὸ τοῖς μνήστροις ὀχαῖς τὴν βεβαίωσιν * ἀπενέγκοιτο, μηδὲ τὸν νενομισμένον τοῖς γάμοις καιρὸν συνεπόμενον κέκτηται, ὁ τοῖς μνηστευομένοις τὴν ἐξ ἱερολογίας τῆς ὑπὸ τῷ γάμῳ τελουμένης συναρμοσιν ὑπὸ ψηφιζόμενος, τοῖς τελείοις τούτοις καὶ μὴ τελείοις ὑπὸ ψηφίζεται πάντως μήστροι. ἃ δὴ ταῦτα μὲν τοῖς βασιλεῦσι κατ' οἰκονομίαν ἐκτελεσθήσεται ἴσως.

Οὐ μὴν τοιγε καὶ τὴν φυσικὴν τούτοις συνέλευσιν ἐναφήσουσιν, ἀλλά γε ταύτης ἐξωθήσονται σὺν τε τῇ μνηστείας ἱεροτελεσθησομένους, καὶ σὺν τῇ ἐκ τῆς θείας ἐπῳδῆς τῶν ὑπὸ τῷ γάμῳ τελουμένων ὀχῶν συναρμοσιν δεχομένους, ἐντὸς τῶν τῇ δηλωθείσῃ μνηστείᾳ καὶ τῷ γάμῳ ὑποτεθεμένων καιρῶν, καθ' τε σὺν τὰ παλαιοὺς νόμους, καθ' τε τὰς νεαρὰς ἐκ φιλοσοφωτάτου βασιλέως νομοθεσίας. τότε γὰρ ἡ φυσικὴ τούτοις αὖτε συνέλευσις ἐαθήσεται, ὁπότε καὶ ἀρχῆθεν νενόμισται· ἤγουν τοῦ μὲν ἄρρενος ὑπὲρ σὺν δεκατέσσαρας διατρέχοντος χρόνους, τῆς δὲ θηλείας τὸν δωδέκατον ὑπερβάσης ἐνιαυτόν. ἕως δ' ἂν ἢ ἀμφότεροι, ἢ θατέρου τῆς νενομισμένης τῶν χρόνων κατόπιν τρεχόντων, οὐκ ἐνδοθήσεται τούτοις τὸ ὑπὲρ

* μνηστευομένοις

* ἀπενέγκαιτο

re. nisi forte (qualia multa frequenter accidũt) imperator ipse per dispensationem quamdam sponsalia cũ copulatione, quæ sit sacris votis interueniẽtib. intra definitos annos personis, quæ despondẽtur, ex decreto permittat. Nam licet iis, quibus a Deo dispensatio rerũ mundi huius est commissa, supra leges dispensare: vt cum* imperatore sapientißimo, vetustisq; legibus loquamur. Itaq; licebit hoc imperatorib. quotiescumq; voluerint, in angustũ cogere spatium atq; contrahere per dispensationem, & vtraque spõsalia, (videlicet tam ea, quæ secũdum ius vetus a non minori septẽ annis peragi debere sancitum est, adeoq; imperfecta sponsalia dicuntur & censentur quam quæ secundum sapientißimi principis, domini Leonis legem cõceptis sacris precibus contrahuntur, perfectaq; sponsalia sunt, vt quibus ipsa quoq; temporis ratio respondeat) sicut & coniunctionem per sacras efficiundam preces, plenas scil. nuptias, intra præstitutos annos contrahentibus circũscribere: quæ ipsa quoq; lex a dicto sapientißimo principe iam ante sancita est. Nã quod tam spõsalia, quam ex sacra benedictione copulatio, cõtrahentibus intra definitos illos ætatis annos ex imperatoris decreto permitti possint; ab illo principe lata lege constitutum est. Quod si sponsalia plena non sunt, quæ per precationes in arrarum spõsaliciarum traditione nullã confirmationem nãcta fuerint, nec constitutã nuptiis ætatem comitantem habeant: qui cõtrahentibus ex votorum sacrorũ conceptione, quæ fit in nuptiis, coniunctionem decreto suo permittit; idem & adultis hanc, & impuberibus sponsis omnino decernit. Et hæc quidem ab imperatoribus per dispensationem quamdam fient.

*Nouel. Leonis 109. & l. 31. D. de legibus. l. 1. in prine. D. de const. prine.

Non tamen naturalem eis coitionem permittent, sed ab ea tam illos arcebunt, qui per spõsaliũ sacram precationẽ initiabuntur, quã qui per diuinum carmẽ eorum votorum, quæ cõcipiuntur in nuptiis, copulantur intra significatis sponsalibus atque nuptiis adsignata tempora, secundum vetustas illas leges, & nouellas itidem sapientissimi principis illius cõstitutiones. Nam illa ætate naturalis eis cottio libere concedetur, quæ iam olim legibus, & consuetudine recepta est: mare videlicet annos decem & quatuor excedente, femina vero duodecimum iam prætergressa. Quam autem diu vel ambo, vel eorum alteruter, statutum annorum numerum adhuc quasi currendo necdum adtigerunt; licentia naturalis

φυσικὴν συνέλευσιν εἶπεν, τῶν γονέων ἀπαιτουμένων σὲ τὴν τούτων φυλακὴν μὴ ἀμελῶς καὶ ῥᾳθύμως διακεῖσθαι· ὡς ἂν μὴ ὑπὸ τὸν καθήκοντα καὶ ἐρχῆθεν ἀφορισθέντα τῇ φυσικῇ συνελεύσει καιρὸν, οὗτοι πρὸς ἀλλήλους συνέλθοιεν. οἱ γὰρ ὑπὸ τὴν τούτων ῥαθυμίαν τοῦτο διαπραξάμενοι, ὅ τι διαπραξάμενοι καὶ οἱ τούτων γονεῖς ὑποκείσονται τοῖς ἐκ νόμων

* ὑποκειμένοις

* ὑποκειμένοις ὑπὲρ τοις, τοῖς παρθένον [σὺν] ἐντὸς τῶν νενομισμένων καιρῶν τοῖς γάμοις διαφθείρουσιν. ἀλλὰ καὶ * ὁ πρὸ βασιλεὺς κατ' οἰκονομίαν τινὰ τόν τε τῶν μηνῶν καὶ τῶν γάμων ὑποτεμὼν χρόνον, καὶ συμβῇ πρὸ τῆς ὁλοκληρίας τῶν γάμων, * καὶ πρὸ τῶν στεφάνων, μεταξὺ τὴν ἐξ ἱερῶν ὀχῶν τελεσθεῖσαν μνηστείαν, δυνατὸν σὺν μνηστευθέντας διαιτᾶσθαι· τὸ περιλιμπανόμενον πρόσωπον κωλύσῃ σωμάλαξαι γάμον πρὸς ἀσωμαλάτειαν κεκολυτωμένης ὑπὸ τῆς προρρηθείσης συνοδικῆς διαιτεύσεως. οὐκ ἔστι γὰρ τοῖς περιλιμπανομένοις ἐπ' ἀδείας, πρὸς τὰ τοιαῦτα εἰσερχεσθαι πρόσωπα, ὅτι μὴ ὁ χρόνος τῆς τελείας μνηστείας ὁλοκληρίαν σώφρονα. τὰ γὰρ κατ' οἰκονομίαν ἐκπεπλεσθέντα βασιλικῶν, αὐτὰ τοῦτο τὴν οἰκονομίαν αὐτὴ τοῦ χρόνου φέρουσιν ἐπαφιέμενον. ἐπεὶ γὰρ νόμων τοῖς βασιλεῦσιν, ὡς πολλάκις εἴρηται, τὸ νομοθετεῖν καὶ οἰκονομεῖν συγκεχώρηται. εἰ γὰρ καὶ ἐν ἀτελεῖ τῷ χρόνῳ ἥτε μνηστεία καὶ ὁ γάμος ψηφισθεῖεν, ἀλλάγε πρὸς τὰ τοιαῦτα σωμαλάτειν κωλυθήσονται πρόσωπα, πρὸς ὃ σωμαλάτειν τούσδε καὶ ὁ τέλειος γάμος καὶ ἡ τελεία ἱεροτελουμένη μνηστεία οὐ συγχωρεῖ. καὶ

* ταὐτὰ

* ταῦτα κρατήσουσι καὶ ὑπὸ τούτοις τοῖς ὡς τελείοις λογιζομένοις, καὶ τελείοις γενομένοις, ἅπερ καὶ ὑπὸ τοῖς μὴ βασιλικῆς οἰκονομίας γενομένοις τελείοις γάμοις κρατεῖ· * τῆς γοῦν προφωνηθείσης τὸν Ἰούνιον μῆνα, τῆς ζ ἰνδικτιόνος, ϛφμϛ ἔτους, διαθέσεως τῆ ταῦτα τὰ ὑπ' αὐτῆ τυπωθέντα ἰσχυούσης ἀδιαθραύστως. οὐ γὰρ καθ' τι τῶν τῆς νεαρᾶς νομοθεσίας διαλελώβηται, ἀλλὰ μᾶλλον αὐταπληροῦται, καὶ ἐπὶ τὴν ὁλοκληρίαν προσεπαύξεται. καὶ ἅπερ νῦν διὰ τῆς παρούσης καὶ εἰς τὸ διηνεκὲς ὀφείλουσης ἰσχύειν νομοθεσίας ἡ ἡμετέρα διατύπωσε γαλήνιότης, πᾶσι παντάπασι καθ' ὁδηλα ποιῆσαι ἠβούλήθη μεγαλειοφανέστατε κυροπαλάτα καὶ μεγάλε δρουγγάριε τῆς βίγλης· ὥστε μηδένα ἀγνοεῖν τῶν ὑπὸ τὴν πολιτείαν τὴν ἡμετέραν τὰ ὑπὲρ λυσιτελείας αὐτῶν παρ' ἡμῶν διαβεβαιωθέντα τε καὶ νομοθετηθέντα. ἅπαντα γὰρ τὸ χριστιανικώτατον πλήρωμα τῆς παρούσης νομοθεσίας ἐπαπολαύειν βουλόμεθα, ὡς αὐ μὴ

* ταὐτὰ

* τῆς οὗ

naturalis cõgressus eis non permittetur, & a parentib. exigitur, ne custodiendis iis se negligenter gerat: vt ne scil. præter conueniens & tã olim adsignatum consuetudini naturali tẽpus inter sese coeant. Quippe si per horũ culpã & negligentiam id cõmittetur, tam is qui cõmiserit, quã ipsius parentes constitutis per leges pœnis eorum subiicientur, qui virginẽ ante definita nuptiis tempora vitiant. Quin & si princeps aliquando per dispẽsationem quamdã sponsaliorum nuptiarumve tempus deminuerit, & ante benedictionem nuptiarũ, atq; coronas, spõsalibus iã per sacra vota peractis, morte despõsos separari cõtigerit: superstes persona cum personis iis, quibus cum in matrimonium coire per indicatam antea synhodalem cognitionẽ prohibetur, nuptias contrahere vetabitur. Non enim licitũ superstitibus erit cum huiusmodi personis in manum conuenire propterea, quod perfectorũ spõsalium tempus non concurrisse constet. Nam quæ per imperatoriam dispensationem peraguntur, ipsam hanc dispensationem temporis loco sibi subuenientem adferunt. Ex legibus enim, veluti sæpe iam dictum est, imperatoribus tam condere leges est permissum, quam dispensare. Quippe licet ætate necdum plena tam sponsalia, quam nuptiæ contrahãtur: cum eiusmodi tamen personis hi contrahere vetabuntur, quibuscum eo perfectæ nuptiæ perfectaque sponsalia, sacris interueniẽtibus votis celebrata, contrahere non sinunt. Adeoq; obtinebunt eadem in his, veluti loco perfectorum habendis, & ad perfectionem deducendis, quæ & in perfectis nuptiis obtinent, absq; principum dispensatione factis: publicata mense Iunio, indictione septima, anno VICIↃ IↃXCII, constitutione secũdum omnia, quæ in ea sancita sunt, inuiolabiliter vigente. Non enim ex vlla parte per hãc legem est mutilata, sed potius heic suppletur, & ad perfectionem ampliorem perducitur. Quæ vero iam per hanc præsentem & in perpetuum valituram constitutionem nostra statuit serenitas, omnibus omnino manifesta fieri curato, illustrißime Curopalates, & magne Drungari vigilum: vt nemo subditorum imperii nostri ea, quæ pro ipsorum commodis a nobis sancita constitutaque sunt, ignoret. Nam vniuersum Christo addictißimorum hominum corpus præsenti constitutione frui volumus, ne quis ex omni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

λις τῶν ἀπαιτῶν ἄγνοιαν ποτὲ προβάληται τοῦ ῥηθέντος διατάγματος. Διὸ βούλεται ὁ βασιλεὺς καὶ κελεύει τοῦτο εἰς τε πάντα τὰ δικαστήρια, καὶ εἰς πάσας τὰς ὑπὸ τὸ ἡμέτερον κράτος ἐπαρχίας, καὶ ὅσοι τῶν ἐν αὐταῖς ἁπασῶν ἐκκλησιῶν προεδρεύοντες, καὶ τηρεῖν ὀφείλοντες πάντες τὸ χριστιανικὸν πολίτευμα· γεγενημένου κατὰ τὸν Μάρτιον μῆνα, τῆς παρούσης ιε ἰνδικτιῶνος, ἔτους ,ϛχϛϑ. πλὴν εἰ καὶ ἄλυτοι πάντως εἰσὶ μὴ ἱεροτελεστίας τελούμεναι μνηστῆραι Διαιρεῖν ὀφείλουσιν, οὐ πάντως καὶ τῶν γάμων ἐπέκειναι ἄλυτοι Διατηρήσονται· ἀλλ' αἷς αἰτίαις οὗτοι πλὴν Διάλυσιν ἐπιδέχονται, ταῖς αὐταῖς καὶ αὗται Διαλυθήσονται. τῷ μηνὶ Μαρτίῳ, ἐπινεμήσεως ιε, διὰ ἑρυθρῶν χαραγμάτων τῆς βασιλικῆς ἁγίας χειρός.

Περὶ γάμου θείας καὶ ἀνεψιᾶς, μὴ θείου καὶ ἀνεψιοῦ.

Ἐκ τῶν τοῦ Βαλσαμώνος.

Ἔστι πρόσκυμα τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως, κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἐξενεχθὲν ἐπὶ ὑπομνήσει τοῦ προέδρου ἐκείνου καὶ ἐπαρχιάρχου, Βάρδα τοῦ Ξηροῦ, τῷ μηνὶ Μάρτιον, ἐπινεμήσεως ιε, καὶ καταπεμφθὲν εἰς τὸν τότε ἁγιώτατον πατριάρχην, κύριον Νικόλαον, καὶ τὴν ἱερὰν καὶ θείαν σύνοδον, διορίζόμενον ἀκωλύτως συνάγεσθαι θείαν καὶ ἀνεψιᾶν μὴ θείου καὶ ἀνεψιοῦ, καὶ ἕκτου βαθμοῦ συγγένειαν ἐξ ἀγχιστείας ἔχοντι. καὶ ἀναγνωθὲν τὸ τοιοῦτον πρόσταγμα, καταφρωθὲν εἰς σημείωμα συνοδικὸν, διελκόμενον εἰς τὸν κώδικα τοῦ Διαληφθέντος πατριάρχου, κυροῦ Νικολάου.

Ἔκτη. Περὶ τῶν ψηφισθέντων εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἐκκλησίας.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

ἐκ τῶν ϛ Βαλσαμώνος.

Κατὰ τὸν Νοέμβριον μῆνα, τῆς ϑ ἰνδικτιῶνος, ἀπελύθη πρόσταξις ϛ ἀοιδίμου βασιλέως, κυροῦ Ἀλεξίου ϛ Κομνηνοῦ, διορίζομένη οὗ ψηφισθέντας εἰς ἀνατολικὰς ἐκκλησίας, ἔχειν καὶ αὖθις τὰ προσόντα αὐτοῖς ἡγεμονεῖα, ἢ ἀδελφάτα, καὶ ὀφφίκια.

Ἀνέμαθεν ἡ βασιλεία μου, ἁγιώτατε δεσπότα μου, καὶ οἰκουμενικὲ πατριάρχα, ὅτι τῶν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις ψήφων προβαινουσῶν, τινὲς τῶν εἰς τὰς ψήφους ἀπιλεγόντων, ἡγεμονεύοντες ἐν μοναστηρίοις, καὶ οἰκονομοῦντες, ἢ καὶ ἑτέρας τινὰς ὑπηρεσίας διενεργοῦντες, καὶ ἁπλῶς τυγχάνοντες μοναχοί, ἕτεροι δὲ ἔντιμοι τῆς ϛ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ ἐν

bus aliquando sanctionis huius ignorantiam prætendat: quæ quidem abs te proclamando publicari omnibus in iudiciis, & omnibus imperio nostro subiectis prouinciis, & ad omnes in eis omnium ecclesiarum præsides; adeoq; ab vniuersa republica Christiana debet obseruari. Facta mense Martio, præsenti decima quinta indictione, anno VICIDIDC. Sed licèt tamen sponsalia, sacris interuenientibus votis peracta, manere prorsus indiremta debeant; non tameq magis etiam, quam nuptiæ, indiremta seruabuntur: sed quibus ex causis hæ solutionem admittunt, iisdem & sponsalia dirimentur. Mense Martio, indictione XV, rubris litteris imperatoria sacraque manus.

De nuptiis amitæ, & fratris filiæ, cum filio fratris, & patruo.

Ex scriptis Balsamonis.

EXstat edictum laudabilis imperatoris, domini Alexii Comneni, promulgatum ad suggestionem præsidis & * Hetæriarchæ illius, Bardæ Xeri, mense Martio, indictione decimaquinta, & missum ad sanctissimum id tēporis patriarcham, dominum Nicolaum, & ad sacram sanctamq; Synhodum; quod statuit, absq; vllo impedimento amitam, & fratris filiam, cum filio fratris & patruo iungi; tametsi cognatione sexti gradus ex adfinitate sese contingant. Quod sane mandatum legere poteris, insertum synhodicæ scripturæ subsignatæ, quæ in memorati patriarchæ, domini Nicolai, codice reperitur.

* præfectisodalitatum

VI. De electis ad orientales ecclesias.

ARGVMENTVM

Ex scriptis Balsamonis.

Nouembri mense, indictione secunda, promulgatum est edictum laudabilis imperatoris, domini Alexii Comneni; quod statuit, vt qui ad orientales ecclesias electi sunt, denuo suas habeant abbatias, & *adelphata, & * officia.

* portiones, quas vocant, fratrum,
* dignitates ecclesiasticas.

INtellexit maiestas mea, sanctissime domine, & vniuersalis patriarcha, quod quum electiones in ecclesiis Dei fiunt, nonnulli quidem eorum, qui sunt electi, abbatum in monasteriis, & œconomorum munere fungentes, alia ve quædam ministeria obeuntes, & monachi simpliciter existentes; nonnulli vero in illa Dei maiore, ceterisque ecclesiis, tam ex officiis,

ἑτέραις, ὑπό τε ὀφφικίων καὶ ἑτέρων τινῶν λειτουργιῶν τὰ ζωαρκῆ κεκτημένοι, δυσχερῶς ἔχουσι τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης ζυγὸν ὑπελθεῖν, καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιστατήσαι, αἷς ἐπεκηρύχθησαν· δεδιότες, μήποτε τῶν τοιούτων ἐκκλησιῶν, ἐν τοῖς τῆς ἀνατολῆς μέρεσι Διακειμένων, ἐπιλείψει τούτοις τὰ ἀναγκαῖα· ἀπὸ τῶν μὴ, ἐν αἷς ἐπεψηφίσθησαν, ἐκκλησιῶν παντὴ τυγχανουσῶν ὀπόρων, καὶ ἀπροσβάτων αὐτοῖς παντελῶς, στερουμένων δὲ καὶ αὐτῶν, Διὰ τὸ πλὴν ἐπισκοπὴν τούτων ὑπεισελθεῖν, τῶν προσόντων αὐτοῖς ἡγουμενειῶν, καὶ οἰκονομιῶν, καὶ ἑτέρων λειτουργιῶν, ἢ καὶ τῶν ἀπολοίκως λεγομένων ἀδελφάτων, ἢ καὶ ὀφφικίων, καὶ ἑτέρων τινῶν ὑπηρεσιῶν. διορίζεται τοίνυν ἡ βασιλεία μου, οἰκονομικῷ τινὶ λόγῳ διοικοῦσα τὰ κατ' αὐτὴν, μή τινα τούτων Διὰ ταῦτα δυσχερείνειν τῷ ζυγῷ τῆς ἀρχιερωσύνης ὑποδραμεῖν. πάντες γὰρ οὗτοι καταπολαύσουσι καὶ πάλιν τῶν προσόντων αὐτοῖς ἡγουμενειῶν τε καὶ οἰκονομιῶν, τῶν ἑτέρων τε ὑπηρεσιῶν, καὶ λειτουργιῶν, καὶ ὀφφικίων, καὶ τῶν προσόντων αὐτοῖς ἀδελφάτων, καὶ τὸν τῆς διδασκαλίας ὑπεισερχόμενοι λόγον, καὶ τὴν τελεσιουργὸν ζάξιν ἀναδεξάμενοι, καὶ τῶν ἀπ' ἐκείνων προσόδων κατεξουσιάσουσι, μέχρις ἂν αὖθις λάβοιεν, καὶ ἀπὸ τῆς νῦν δυσκληρίας καταπαύσειν πρὸς εὐκληρίαν τῶν ψηφισθεισῶν αὐτοῖς ἐκκλησιῶν, ὡς ἔφημεν, ἀβάτων οὐσῶν τούτοις, ὡς ὑπὸ τῶν ἐχθίστων κατεχομένων ἐθρῶν. πλὴν τὰ ἐντεῦθεν διωρισμένα Διὰ τῆς βασιλείας μου, οὐκ ὀπὶ τῶν ἀρχοντικίων κρατήσει, καὶ τῶν βαθμῶν τῶν ἱερέων τε, καὶ Διακόνων, καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ κλήρου τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας. καθάπερ οὖν τὸ παρὸν πιττάκιον ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ χαρτοφυλακίου τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας.

officiis, quam aliis quibusdam muneribus ad victum necessaria possidentes, grauiter molesteq; ferant, iugum pontificatus sibi subeundū, ecclesiarumq; præfecturam suscipiendam, in quas renuntiati sint; verentes, ne sibi necessaria deficiant, quum illæ ecclesiæ ad quas electi sunt, in partibus orientis sitæ sint, ac prorsus inopes, nec adiri ab eis omnino possint; ipsis interim propterea, quod earum præfecturam subeant, amittentibus quascumq; possidebant abbatias, & administrationes, & alia munera, vel etiam quæ vulgo dicuntur adelphata, vel officia, vel alia quædam ministeria. Quāobrem maiestas mea, de rebus eorum commoda quadam dispensationis ratione dissponens, statuit; ne quis quam ipsorum propterea pontificatus iugum subire recusset. Hi enimomnes rursus in posterum semel adquisitis fruentur abbatiis, & administrationibus, ceterisque ministeriis, & muneribus, & officiis, & adelphatis, quæ habent: quumque docendi professionem subibunt, eumque suscipient ordinem, qui homines ad perfectionem deducit; etiam prouenientes exhis reditus in potestate sua retinebunt, donec leuationem aliquam consequantur, & infelicitatem præsentem cum ecclesiarum sibi decretarum prosperitate commutent; quæ nunc, vti dictum est, ab eis adiri propterea nequeunt, quod ab hostibus infestissimis detineantur. Non tamen ea, quæ heic a maiestate mea sancita sunt, etiam locum habebunt in muneribus officia primas gerentium, & gradibus sacerdotum, ac diaconorum, reliquorumque clericorum maioris ecclesiæ Dei. Quapropter præsentem breuem scrinti maioris ecclesiæ Dei codicibus inserito.

ζ. Περὶ δικαστηρίου τῶν κληρικῶν· καὶ πῶς δικαστοῦ δι' αἰτησαφοῦς κωλυθέντος τὸ ἐπ' αὐτῷ καταπεμφθὲν δίκαιον γυμνάζειν.

Ἐκ τῶν ϛ Βαλσαμώνος.

Εἰ μερισμὸς ἐν τοῖς Διαμαχομένοις ἐστὶ, καὶ ὁ μὲν τῆς κοσμικῆς φαίνεται καταστάσεως, ὁ δὲ τῷ θείῳ κλήρῳ ἐγκατέλεκται· ὁ ἀγὼν τὸν ἀκαιρότατα τῷ φόρῳ ϛ ἀναγομένῳ ἐξ ἅπαντος ὑποκείσεται, καὶ ἑκάτερος εἰς τὸ σφέτερον δικαστήριον ἀπελάσεται· εἰ μή πω πολλάκις τις τῶν ἀπαιτῶν τὸ βασιλικὸν δικαστήριον ἐπιζητοίη. τότε γὰρ σχολαζόντων ἁπάντων, ἡ βασιλικὴ μεγαλειότης διαιτήσῃ τὴν δίκην, καὶ τεμεῖ τὸ ἀμφίβολον.

VII. De foro clericorum, & de iudice per rescriptum prohibito iudicium ad se transmissum exercere.

Ex scriptis Balsamonis.

SI discrimen inter litigantes sit, & vnum quidem pareat esse mundanæ condicionis, alter in sacrum clerum allectus sit: tunc actor foro rei plane subiacebit, & vterque tribunal competens adibit. nisi forte quispiam aliquando tribunal imperatorium requirat. Tunc. n. cessantibus vniuersis, imperatoria maiestas litem discepta bit, & controuersiam decidet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

τοῦ δὲ τούτου χρυσοβούλλου ἡ πεῖρα, ἡ διεξελθοῦσα πᾶσαν τὴν δικαστηρίων ἀκολουθίαν, ἐπὶ τὸ μηδένα τῶν ἐπιδημούντων ἐν τῇ βασιλίδι πόλει ἀπαξιοῦν τὸ ἐπὶ τῶν ἱερῶν δικαστηρίων ἐκκαλεῖσθαι τὰς ἐπὶ τῶν κοσμικῶν δικαστηρίων γενομένας ἀδικίας, ἐπὶ τὸ μὴ

Universidad de Deusto
Biblioteca

καὶ κῆ τῶν ὑποχρέων τοῦ μοναστηρίου. πλὴν ἐπὶ ἐκείνοις, τοῖς ἐνδεῶς ἔχουσι, πρὸς τὴν κατάστασιν · , καθ' ἣν πρότερον παρέλαβον. τὰ δὲ γε βελτιωθέντα καὶ ἐπιζηθέντα, καλῶς ἔχοντα, οὐκ ἐλαττωθήσονται, ἀλλὰ μᾶλλον αὐξηθήσεται ὡς ἔχουσιν. οἱ δὲ κατ' ἐφορείαν κειμένοις, καὶ ἑτέραν οἰκονομίαν ἐπιδοθέντες κατέχοντες, καὶ καταλυμηνάμενοι πρότερα, ἃ μὴ βούλονται ἀποκαθίστασθαι πρότερα εἰς ὃ παρέλαβον αὐτά, ἵνα ἀφαιρῶνται, μὴ ὠφελούμενοι ἀφ' ὧν ἔχουσιν ἐγγράφων, πρὸς δεσμίας διδόμενοι αὐτοῖς ἁρμοζούσης· μεταξὺ δὲ τῆς προθεσμίας, ὀφείλουσι ὑπηρετεῖσθαι, φροντίσουσιν ἔργοις αὐτοῖς πρὸ τῆς εἰς τὸ ἀρχαῖον αὐτῶν κατασάσεως, ὡς δεδήλωται. τότε γὰρ καὶ ἡ προθεσμία φυλαχθήσεται. αἱ δὲ ἀποδόσεις, ἐπεὶ καὶ δοὺς κανόνες δίδονται καὶ λαμβάνονται, σχολάσουσι παντελῶς ἀπὸ τοῦ νῦν. καὶ ὁ ἀμέσκομμος ὁ λαμβάνων, ἢ κῆ δίδους, εἰ μὴ ἔστιν ἡγούμενος, ἵνα σκολιώκῃ ἀπὸ τῆς ἡγουμενείας· εἰ δὲ χαρισικάριος, σκολιωχθήσεται ἀπὸ τῆς μονῆς. αἱ δὲ ἀπὸ τῶν προσερχομένων εἰς ἀπόκαρσιν γινόμεναι ἐκουσίως κατὰ γνώμην τῶν προσφερόντων προσενέξεις, προσδεχθήσονται καὶ ἀποχαρισθήσονται ἐν τῷ βρεβίῳ τῆς μονῆς, εἰδήσεως δηλονότι τοῖς τῶν προσφερομένων καὶ τῷ ἀγιωτάτῳ πατριάρχῃ, καὶ οἱ τὰ μοναστήρια ἔχοντες, ὑπομνήματα κέκτηνται περὶ τοῦ λαμβάνειν ἀποταγάς, καὶ προσενέξεις, καὶ ἀποκερδαίνειν ταύτας. τοῦτο γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν ὀφείλει σχολάσαι, καὶ γίνεσθαι καθὼς ἄνωθεν εἴρηται. ἀλλὰ καὶ αἱ σωζόμεναι προσενέξεις ὅτι ὀφείλουσιν ἀκυροηθῆναι τῇ ἀφορμῇ τῶν ὑπομνημάτων. ἡ μὴν φροντὶς οὐ μόνον τῶν ψυχῶν τῶν μοναχῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν κοσμικῶν, τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ ἁρμόζει· καὶ ὅταν θεάσηται ἵνα τῶν κοσμικῶν δηλῶσι τὴν εἰκείαν σωτηρίαν, πῶς ἐνδέχεται ἵνα κωλύσῃ * τοῦτον ἐν τῇ μονῇ, ἢ τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν τοῦ προσερχομένου; ἔξει γὰρ ἀκώλυτον ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης τὸ πάσχειν [μᾶλλον] ἤπερ οἱ χαρισικάριοι, καὶ ὑπομνήματα ἔχωσι. πλὴν εἰ κελεύει ὁ ἁγιώτατός μου δεσπότης λαμβάνειν χρείαν ἀδελφάτου τινὰ κοσμικὴν ὄντα, ἢ καὶ μοναχὸν, ἀπὸ ἑτέρου μοναστηρίου, ἀλλαφερόντως αὐτῷ, ἵνα μὴ δίδωσι κοσμικῷ ἢ μοναχῷ ἐξωμοινίτῃ, ὡς ἂν μὴ ὑπεβαρώσῃ ἡ μονὴ ἀπὸ τοῦ ἀδελφάτου. εἰ γὰρ ὑπεβαρώσῃ, λείψει πάντως καὶ τὸ ἐσωμονίτικον, καὶ γίνεται αὐτὶ μισθοῦ κρῖμα. εἰ δ' ἴσως προσέρχεταί τις τῶν λαϊκῶν ἀδυάτου παντὶ καὶ πένης τῷ ἁγιωτάτῳ μου δεσπότῃ, ἢ καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων, τῶν ἀπολεσάντων σὺν θρόνους αὐτῶν, καὶ θεομάων, ἢ μὴ θελήσει τυπῶσαι, αὐτὸν λαμβάνειν χρείαν ἀπὸ τῶν ὑποχρέων τοῦ μοναστηρίου. ποιησάτω τοῦτο καλῶς, μὴ ὑπὲρ τὸν δυάμενον τῆς μονῆς καὶ ἀριθμοῦ τῶν προσώπων ὄντων. προτιμότεροι γὰρ ὀφείλουσιν εἶναι οἱ ἐσωμονῆται τῶν ἄλλων ἁπάντων, εἰς τὸ λαμβάνειν τὰς χρείας αὐτῶν.

& secundum monasterii facultates. Sed in illis quidem, qui propter inopiam non sufficiunt, ad statum, in quo ea accepere. quæ vero sunt effecta meliora & aucta, quum recte se habeant, non minuentur. sed manebunt vt se habent. Qui autem ea detinent, quæ sunt illis tradita, vt regimen & administratione ad tempus suscipiant, & eis damnũ adferunt: si nolint in eum, quẽ acceperunt, statũ ea restituere, eis auferantur, nec ab iis, quæ habent, scriptis inuentur, eis dato cõuenienti die præfinito. Interea autem dum pendet terminus, [a] debent obseruari, an ipsis eorum de in integrum restitutione operibus vacent, vt ostensum est. Tũc.n. etiam terminus seruabitur. [b] Renunciationes autẽ, quoniam præter canones dantur & accipiuntur, omnino cessabũt: & qui accipere vel dare inuentus fuerit. si est quidẽ monasterii [c] præfectus, ex præfectura expellatur. sin autem beneficiarius, e monasterio expelletur. Quæ autem ab iis, quiad tõsuram veniunt, fiunt offerentium spontanea voluntate oblationes, suscipientur & describentur in breuiario monasterii: de iis, quæ offerentur, etiã sanctissimo patriarchæ cognitione data: etiamsi ii, qui habent monasteria, documenta habeant de accipiendis [d] renuntiationib. & oblationibus. & iis lucrifaciendis. hoc .n. cessare a nunc debet, & fieri quemadmodũ dictum est superius. Sed etiam [e] seruatæ oblationes non debent alienari prætextu documentorum. Porro autem nõ solum cura animarum monachorum. sed etiam ipsorum secularium, incũbit sanctissimo patriarchæ: & quando viderit aliquem secularium sitientem propriam salutem, quomodo cõtinget prohiberi patriarcham, quo minus in monasterio eũ collocet, ad salutem animæ eius, qui accedit? Citra vllum enim impedimentum sanctissimo patriarchæ [magis etiam] licebit collocare, quam [f] charisticariis, licèt documẽta habeãt. Præterquam si iubet sanctissimus meus dominus [g] fraternitatis vsum accipere secularem aliquem, vel etiam monachum ex alio monasterio, [h] ab eo differente; ne det secundum, [i] vel externo monacho monachatum, vt grauetur monasterium adelphato. Si enim grauetur, omnino deerit monachis, qui sunt intus, & pro mercede fiet iudicium. Si autem accedit laicorum quispiam, qui est omnino inops & pauper, ad sanctissimum meum dominum, vel ex antistitibus, qui suos thronos perdiderunt, & sunt inopes, & voluerit

* τοῦτον

a in illis tamen quæ desecta habent, ad eum vsq; reducendi sunt status, quo illas accepere.
b integrum restitutionem, vt dictum est.
b præmia dimissoria.
c abbas.
d præmiis dimissoriis, & rebus in monasterio allatis,
e quæ adhuc exstant.
f beneficiariis,
g fraternæ portionis
h quod ad ipsum pertinet:
i Vel monacho prabendam extranei monasterii.

lucrit statuere, vt is victum capiat e ditiori aliquo monasterio: hoc recte faciet, [k] non supra facultates numeri eorum, qui ordinantur. Monachi enim, qui sunt intus, debent præferri ceteris omnibus, ad ea, quæ sunt sibi necessaria, capienda.

k modo numerus eorũ, qui ordinantur, mansionis facultates non excedat,

Θ. Περὶ διδασκάλων.
ὁ Βαλσαμών.

Τὸ διδάσκειν τὸν λαὸν, μόνοις ἐνεδόθη τοῖς ἐπισκόποις. καὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, δηλῶ δὲ πατριάρχης διδάσκουσι. παρέστω ἢ τοῦτο καὶ ἀπὸ τῆς νεαρᾶς τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως, κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, τὸν τύπον ὅπως, καὶ τίνες ὀφείλουσι ψηφίζεσθαι εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ τύπωσις τοῖς διδασκάλοις πᾶσι, τοῖς τε ἐντὸς ὄσι δηλαδὴ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῖς ἐκτὸς, αἰνὰ νομισμάτων λίτρας τριᾶς, καὶ αἰνὰ σίτου μόδια πεντήκοντα ἑκάστῳ, καὶ διοριζομένης ἐν μέρει τοῦτο ῥητῶς.

Καὶ αὐτὴ τοῖς διδασκάλοις, δι' ἃς τὸν αἰνάχώρησιν ἐποιήσαμεν. αὖθις ἐν τοῖς οἰκείαις ἐκκλησίαις ὑπονενεμημένην ἰμῆ, τὸ δὲ ὑπὲρ μοῦ σοῦ ἄρχοντας ἵστασθαι, τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ παρεστομένους, ὡς ἐκπροσωποῦντας αὐτό. ἀνάγκη γὰρ, τὸν πληροῦντα τὸν τοῦ ἀρχιερέως τόπον μεγίστῳ ἔχειν ἀεὶ τιμῇ. καὶ οὐδεὶς ποῖος τοῦτο δυήσεται αὐτόπεῖν.

Καὶ πάλιν.

Οἱ δὲ ἀξιόλογοι καλῶ τε λόγου καὶ πρᾶξιν, εἰσαγέσθωσαν εἰς τὴν τῆς διδασκαλίας ἀξιωνίαν· καὶ ἀπὸ τῶν διδασκαλικίων, προβαινέτωσαν εἰς τὰ δεχοντικά.

IX. De doctoribus.
Balsamon.

Populum docere solis est datum episcopis. & magnæ ecclesiæ doctores patriarchæ iure docent. Hocautẽ etiam ostenditur ex nouella illustris imperatoris, domini Alexii Comneni, quæ describit, & quomodo, & quinam debent in ecclesiis eligi, & decernit omnibus doctoribus, tam iis, qui sunt intra ecclesiam, quam iis, qui sunt extra, tres* asperorum libras, & frumenti modios quinquaginta, & hæc aperte decidit.

Sit hic quoque doctoribus honor tributus, vt iterum in propriis ecclesiis, propter quas fecesserunt, statim [a] post officiales proximi sanctissimo patriarchæ adsideant, tamquam eius personam repræsentantes. Audimus enim eum, qui pontificis locum tenet, maximum gerere semper honorem: & nemo poterit ad hoc contradicere.

Boneſidites.

* Vertere debuit, aureorum.

a adſideant,

Acrursus.

Qui autem & verbo, & opere digni sunt, quorum ratio habeatur: ad doctrinæ ministerium introducantur, & per [c] docendi munera, ad [d] officia prouehantur.

c doctorum gradus.
d officia prima gerentiũ gradus.

I. Περὶ χαρτοφύλακος, καὶ ὅτι τοὺς ἀξίους δεῖ προτιμᾶν ἐν ταῖς ψήφοις.

X. De chartulario, & quod præferendi sint in electionibus, qui digni sunt.

Ἡ Βασιλεία μου τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως φροντίζουσα, καὶ τὸ ὕπακτον καὶ ἐν παντὶ μᾶλλον ζητοῦσα τῷ πολιτεύματι, δηλονότι πλέον ἢ τοῖς θείοις νοῦσι ἐμπολιτεύεσθαι ἀπὸ παντὸς τιθεμένη, ἀφ' ἧς ἤρξατο ὑπονενεμημένα προνόμια ἑκάστῳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν, καὶ τιμὴ ἀρχαῖα καὶ δεῦρο ὑπαρχόντα ἐν τούτοις κατάστασιν [καὶ τὰ] ἀναλλοίωτον καὶ εἰς τὸ ἑξῆς εἶναι καὶ διαμένειν βούλεται καὶ οὐδοκεῖ, ἁγιώτατε δέσποτα, ὡς καὶ προσδεχθείσαν ἀπὸ τοσούτων ἐτῶν, καὶ τῷ μακρῷ χρόνῳ ἐμπολιτευσαμένην, καὶ τὰς ἀπ' ἄλλου εἰς ἄλλον κατὰ τὸ ἀνεξάλλακτον ἕως τοῦ νῦν μεταβάσεσιν * ὑπερεχούσαν καὶ βεβαιωθεῖσαν καλῶς. ἐπεὶ δὲ νῦν ἡ βασιλεία μου μάθοι, ὡς τινες τῶν ἀρχιερέων αὐτιφιλοτιμούμενοι πειρῶνται τὸ τοῦ χαρτοφύλακος ὑποδιδόσθαι προνόμιον, καὶ κανόνας ἀπὸ τούτου εἰς μέσον προφέροντες, * ἀφ' ὅτου φιλονεικῆσαι,

Ecclesiastici decori curam maiestas mea gerens, & quum in omni ciuili statu bonum ordinem requirens, tum in hoc studiosius incũbens, vt is magis etiam sacris in rebus obseruetur: priuilegia cuiusq; graduum ecclesiasticorũ iam olim tributa, eumque statum, qui hactenus in eis viguit, etiam deinceps immutabilem subsistere ac permanere cupit, & æquum censet, sanctissime domine, velut a tot annis acceptum, & longo iam spatio temporis obseruatum, & perpetuis ab vno tempore in aliud progressionibus huc vsque citra mutationem præclare confirmatum ac stabilitum. Quia vero nunc maiestas mea didicit, quosdam pontifices ambitione quadã impulsos, Chartularii dignitatẽ deprimere & velle, per quosdam canones in mediũ

* ὑπερεχούσαν

* ἀφ' ὅτου

Universidad de Deusto
Biblioteca

μὴ προκαθῆσθαι αὐτὸν τῶν ἀρχιερέων, ἀπαιτεῖσθαι δέοι πυθόμενον συνέρχεσθαι κατὰ ἕνα χρείαν, καὶ συνεδριάζειν καὶ πάντων, πρὸ τῆς εἰς τὸν ἅγιόν σου εἰσελεύσεως· οὐκ ἀναχετὸν τῇ βασιλείᾳ μου ἔδοξε, πρᾶγμα ἀφ' ἑαυτοῦ νέον βασιλεύσειν, καὶ τοὺς πάντα τὰ ἱερὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἱερεῦσιν, ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτοὺς τοὺς νῦν ὄντας ἐπὶ λόγῳ * ἀρίζουσι πράγματος· ἀφ' ἧς πολυημέρου δεχθὲν σιωπῆς, καὶ τὸ παρελκὸν ἀθετηθῆναι, καὶ ὡς τι τῶν ἠμελημένων παλαιωθῆναι. τοίνυν, καὶ διορίζεται πρᾶγμά τι εὔλογον, καὶ πάνυ δίκαιον τοῦτο. εἰ μὲν γὰρ αἱροῦντο καὶ πάλιν οἱ ἱερεῖς μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, μηδὲ τὰ τοῖς πάλαι δεδογμένα πατράσιν, ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτοῖς ἀφ' ἧς μακρᾶς συνόδου σιωπῆς, καὶ τῆς ἐως τοῦ νῦν ἀνοχῆς, ἐκ παλιμβολίας ὥσπερ ἀναπαλαίειν, εὖ ἂν * ἔχοι· ἐχάρης, ὅτι τὸ μάχιμον * κατεπόθημοι, τὸ εἰρηνικὸν προετιμήκασιν. εἰ δὲ καὶ ἔπι τούτων τινὲς τῶν τοῦ κανόνος ῥημάτων ἀντιβιούμενοι, (τῆς γὰρ ἐννοίας πόρρω ἀποδιεστήκασι) πειρῶνται τὸ οἰκεῖον συνήθειαν θέλημα, καὶ ὅτι τὸ ἀπεκτεῖνον καλῶς τῷ ζῆν μεταβιβάζουσιν· ἐᾷ μὲν ἡ βασιλεία μου νῦν τῶν τοῦ κανόνος ἑρμηνεύσει καὶ σωφρονισμῷ ὑφίεσθαι, ῥᾴστην ἔσαν καλληφθῆναι καὶ διαγνωσθῆναι καλῶς τοῖς βάθους εἰς ἀκρίβειαν, καὶ κανονικῆς ἐννοίας θιγγάνουσιν· αὐτὸ δὲ τοῦτο τοῖς ἱερεῦσιν ἔπιθυμᾷ, τί δή ποτε τὸν κανόνα εἰδότες, καὶ τὰ ῥήματα τούτου ἐξακριβούμενοι, τῷ ἑαυτῶν συνειδήσιν αὐθαιρέτως * ἠπάτησαν, καὶ τοῦ κανόνος ἀφ' ἑαυτῶν ἐξεπούμενοι ἰσχνόντο, καὶ τῷ ὑφεσίμῳ ἔπι τῶν περὶ χαρτοφυλάκων ἠπάτζοντο. καὶ μιαθὸν τούτοις τῆς τῶν ἱερῶν κανόνων ἀθετήσεως, τῷ ἔπι τὰς λαχούσας αὐτοῦ ἐκκλησίας ἀπέλασιν διδῶσι, κανόνι στοιχοῦσι * ἐντεῦθεν ἐκκλησιαστικῷ, καὶ τοῖς ἀθετήσασι τῶν κανόνων ἐκείνους αὐτοῦ τοῦ ἱεροὺς κανόνας εἰς ἄμμιαν αὐτεξάγουσα. οὐδὲ γὰρ ἂν ἔχοιεν λέγειν οἱ τῶν δυϊκῶν προεστῶτες ἱερεῖς, ἔπι χρόνον μακρὸν ἔμπροσθεν τοῖς μὴ * φρονίζοντες ποιμνίων, μηδ' ὡς ἐχρῆν ἐν τούτοις ἔπισκοπήσαντες, ὡς ἡ τῷ ἐω καθηγεμόνευσεν τούτοις, καὶ τῷ ἔπισκοπῷ ἐντεῦθεν τῶν λογικῶν προβάτων ἀθετήσεως. καὶ τὸ μὲν οὕτως διενοήθην * ἀφ' ἑαυτῆς βασιλείας μου, τῷ κρίσιν αὐτοῖς τοῦ ἀποτελέσματος ἀφελέσθαι. ἐπεὶ ἢ καὶ τοῦτο εἰς ἀκοὰς αὐτῆς ἀφίκετο αὐτῇ, ὡς ἔνιες τῶν τῆς ἐκκλησίας λογίδων ἐν πᾶς γενομένοις ψήφοις καταλιμπάνονται, προλιμῶνται δὲ τούτων ἔνιοι, ἐπὶ βεβηκότες ἴσως καὶ χρόνῳ καὶ καταστάσει βίου τῇ κρείττονι, καὶ μηδὲ πολλὰ ἀφ' ἑαυτῆς ἐκκλησίας πονήσαντες· ἔκτω ἔδοξεν οὐδὲ τοῦτο τὸ πρᾶγμα

* ἐκπίπτουσιν

* ἔχοι
* κατεπόθημοι

* ἐκπίπτουσιν

* κἀν ταῦτα

* φρονίσαντας

* ἀφ' ἑαυτῆς βασιλείας

productos contendere, nõ illi sessionem supra pontifices cõpetere, quottes eis alicuius negotii causſa conueniendum sit, & vnà cõsidendum in senatu, ante accessum ad sanctitatem tuã: minime ferendũ maiestati meæ visum est, vt res tanto iam tempore probata, & a superioribus patriarchis, ac pontificibus aliis, atque illis ipsis adeo, qui iam non iusta de causſa rixantur, diuturno silentio recepta, nunc vrgente nulla ratione aboleatur, & quasi neglectũ aliquid cõuellatur. Quapropter quiddam rationi valde consentaneum & æquũ statuit. Quippe si adhuc põtifices immota nõ mouere vellent, nec quæ placuere superioris memoriæ patrib. & ipsismet lõgo silentio patientiaq; ad hodiernum vsq; diem cõprobata fuerunt, ex inconstantia velut oppugnare: recte facerent, & habẽdæ ipsis gratiæ, quod abiecto pugnãdi studio, pacẽ potius amplexi essent. At vero si quidam adhuc verba canonis vsurpantes, (quando a sentẽtia longe absunt) libidinẽ suã probare nituntur, ordinemq; neguiter in confusionẽ inordinatam cõmutant: canonis quidem maiestas mea tontextũ interpretari ac declarare mittit, perceptu & intellectu facillimum iis, qui subtilitate sunt imbuti, mẽtemq; canonis adtingunt: verũ hoc in pontificibus reprehendit, quod quum canonem nossent, eiusq; verba peraccurate tenerent, suam ipsorum cõscientiã præter rationem cõculcarint, & reiici canonem passi sint, ac inferiorẽ sessionem sub memoriæ superioris chartulariis amplexi fuerint. Ideoq; pro sacrorum canonum cõtemtu mercedẽ hanc eis [maiestas mea] tribuit, vt suas ad ecclesias abigantur: ecclesiastici canonis etiam hac in parte vestigiis insistens, & aduersus canonum contẽtores, ipsos canones sacros in subsidiũ producens. Nec enim põtifices ii, qui occidentalib. ecclesiis præsunt, & a multo iam tempore fidei suæ creditorum ouiliũ curã nullã gessere, nec (vti cõueniebat) iis præfuerunt, dicere poterunt; rabiẽ hostilẽ, quæ per orientem grassata fuit, ad ipsos partigisse, atq; hoc modo sibi ouium ratione præditarũ inspectionem ademtam esse. Et hoc quidẽ in hunc modum a maiestate mea dispositum, euentus eis iudicium relinquit. Quia vero & illud ad aures eius relatum est, quosdam stil. ecclesiæ proceres eximios præteriri, quum electiones fiunt: eisq; præferri nonnullos, tamætate, quã condicione vitæ melioris inferiores, quiq; non magnos pro ecclesiæ labores sustinuerunt, neilla quidem res sacra pontificum synhodo

τῆς ἱερᾶς σινόδου τῶν ἀρχιερέων ἐπάξιον. ὅθεν καὶ ἅπασι φιλοθέως ὁμοῦ καὶ βασιλικῶς, μὴ παίζειν ἐν τοῖς οὐ παικτοῖς, μηδὲ παθεῖν τὰ θεῖα χαρίζεσθαι. ἅ γὰρ ψυχὴ τὸ κινδυνῶδες πάσχουσα, πῶς φρενιάσειεν ἑτέρως ἐκείνης ἢ σωθεῖσαν τῶν ἄλλων, καὶ τὸν ἐν τῇ ψήφοις ἅπαν μίαν χαρίζεσθαι, ἐς μὴ τοῦ λόγου καὶ βίου κοσμεῖ ἀνεπιλήπτου· ἢ τὸν λόγον καὶ βίου κοσμοῦντα, * ὁ μακρὸς χρόνος, καὶ τὸ πεῖν σκάζοντος ἴσως, * ὁ μακρὸς χρόνος, καὶ τὸ πεῖν ἐκκλησίαν πολύπονον, ἐπαναπληροῦσι τὸ ἐλλιπὲς. ἅτινα γὰρ αὐτὸν ἐν τῇ ψήφοις καλῶς διαθήσωσι, καὶ ἅπερ μετὰ ἑαυτῶν ψυχῆς σὺν αὐτῷ ἀλοῖεν ψηφοφορήσαντες τῷ Θεῷ.

* οἷς ὁμακρὸς

synhodo nobis digna visa est. Quapropter omnibus religiose pariter & imperiali cum auctoritate mandat, ne ludant in minime ludicris, nec adfectui diuinis in rebus indulgeant. Nam vbi anima versatur in periculo, cuius quaso rei potior habenda cura est? Illos autem præferant aliis, & honore suffragiorum dignentur quos inculpata vita, præter doctrinã, ornat: aut in quibus si doctrina forte vacillet, longi temporis vsus, & multi pro ecclesia labores exanclati, quod deest, supplent. Sic enim suffragiis suis recte moderabuntur, & a Deo sua ad animæ condemnationem sententias dixisse non arguentur.

ΙΑ. Περὶ τοῦ μὴ κρατεῖν αὐτοφωραστικῶν μαρτυρίαν περὶ τῶν εἰς ἐλευθερίαν ἀναφωνούντων δούλων, καὶ περὶ τοῦ, ἱερολογίας καὶ ὅτι τῶν δούλων γίνεσθαι, καὶ μὴ ἐν τούτοις ἐλευθερίας τυγχάνειν αὐτούς.

XI. Ne de seruis ad libertatem proclamantibus, testium aduersus ipsorum testes productorum, dicta valeant: tum, quod sacræ benedictiones etiam seruis impertiendæ sint, nec tamen in his eos libertatem consequi.

Διὸ ταῦτα ἔπι τὰς ἀκοὰς τῆς βασιλείας μου ἦλθεν, ἀγιώτατε καὶ θεοφιλέστατε, ὡς ἔνιες τῶν περιερχομένων τῷ ἁγίῳ μεγάλῳ τε καὶ θείῳ ναῷ τοῦ Θεοῦ λόγου σοφίας, εἰς ἐλευθερίαν ἀναφωνοῦντες, καὶ πρόφασιν τὸ ἐλευθερίας τὸ ἡμῶν ποιούμενοι, (φασὶ γὰρ ἐξ ἐλευθέρων γεγενῆσθαι γονέων, Βουλγάρων τυχόν, ἢ τινῶν τοιούτων, ἃς εἰς δουλείαν ἢ καθ' ἡμᾶς οὐ παρελάβε πολιτεία) εἰς ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων ἀφίεντο. * κατέδη δὲ βασιλεὺς) μάρτυρας ἀδιαβλήτους, ἃς αὐτοφωραστικῶν μαρτυρίαν οἱ κύριοι τούτων χωροῦσι. καὶ οὕτως τῶν * ἐγκαλουμένων ἀφ' ἑλὼς πάντα βασιλεῖ τοῖς δικαστηρίοις ἀδιαπαύστως, ἡ δουλικὴ τύχη πάλιν τὰ τοῖς ἀπιφορτίζεται. καὶ ὅτι χαμηλὴ δούλων ἀμιλία τε καὶ συναρμογὴ βασιλεῖ τῷ καθ' ἡμᾶς γίνονται πολιτεύματι, ἀμφὶ τοῖς καὶ ἱερολογία * ταύτας ἀκολουθεῖ, τὰ κυρίων αὐτῶν ἀλαζονεύεσθαι μετ' ἱερολογίας ἀλλήλοις συναπάπτειν τοὺς δούλους, ἵνα μὴ βασιλεῖ ἐλευθερίαν ἐντεῦθεν * συνέλθωσι. τῆς γοῦν βασιλείας ἄμφω τυχεῖν διορθώσεως ἔγνωκε δεῖν, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ παρὸν πρόσταγμα συντετηρημένως ἐξέθετο, δι' οὗ διορίζεται, κατὰ τὰ εἰς ἐλευθερίαν ἀναφωνούντων δούλων αὐτοφωραστικῶν μαρτυρίαν μὴ κρατεῖν, μηδὲ χώραν ὅλως ἔχειν αὐτῷ παρ' οἱῳδήποτε πολιτικῷ ἢ ἐκκλησιαστικῷ δικαστηρίῳ, ἀλλὰ τοῖς * ἀνακαλοῦσι μόνοις [καὶ νόμος] τὰς ἀποδείξεις ἐπέχειν. Εἰ δὲ πλείονες μαρτύρων ἀποροῦσιν οὗτοι, νόμοις ὀκτὼ καὶ μὴ πλείοσιν ἀφορίσασιν οὗτοι, τῷ τῶν μαρτύρων ὅρκῳ τῷ δικῷ λύεσθαι· ἀλλὰ μὴ καὶ αὐτοφωραστοὺς τοῖς κυρίοις αὐτῶν ἐκχωρεῖσθαι, ἵνα μὴ τὸ πολὺ τῶν * ἀντιθέτων ἄπιστον, βλάβης αἴτιον τοῖς

* κατέδη δὲ
* ἐγκαλουμένων
* κἀν ταῦτα
* ἀνακαλοῦσι
* ἀντιθέτων μερῶν

Vo ist. ac ad aures maiestatis meæ perueneruit, sanctissime domine, quosdam scil. eorum, qui ad sacrum sanctum magnumq; ac diuinum sapientiæ Dei sermonis templũ sese conferunt, in libertatem proclamantes, & nationem pro libertate sua prætexentes, (aiunt enim se natos liberis parentib. puta Bulgaris, vel aliis talibus, quos in seruitutem respublica nostra non accepit) ad probandum ab se dicta dimitti. Quumq; iam testes omni exceptione maiores exhibuerunt ad alios his testes opponendos eorum dominos progredi. Atq; hoc modo quum ii, qui proclamant, ad finem vsque litem in iudiciis persequi nequeant, rursus eos onere condicionis seruilis grauari. Præterea matrimoniales quidẽ seruis congressus & cõiũctiones in republica nostra permitti, non tamen & sacram benedictionem has comitari; cauentibus eorum dominis, ne inuicem sibi cũ benedictione sacra seruos copulent; vt ne per hanc ad libertatem absoluantur. Horũ igitur vtrumq; conuenientem consequi debere correctionem censuit, & propterea constitutionem hanc magna cum circumspectione, cautioneq; promulgauit, per quam statuit, ne contra seruos ad libertatem proclamantes testium ex aduerso productorum dicta valeant, nec vllum omnino locum apud quodcũq; ciuile vel ecclesiasticum tribunal habeant sed solis proclamantib. probationes incumbant. qui si copiam testium habeant, qui iure admittũtur, nec per insimulationes confutati reiiciũtur. horũ ipsorũ testiũ tum eiurãdo lis finitur, necalior ũ productiones dominis eorũ cõcedantur; ne ingens partiũ aduersariarũ inæqualitas, damni causſam

Universidad de Deusto
Biblioteca

*ἐπὶ πλεονεκτῶ

ἐλαχιστέροις ἡμῶν ἐσμεν· ἀλλ' ὥσπερ* ἐπὶ τῶν ὁμοτελῶν ἡ τοῦ μακαρίτου βασιλέως, κυρίε βασιλέων νομοθεσία τοῖς δυνατοῖς κ τῶν πενήτων αὐτῶν δικαστὰς οὐκ ἐξηκόντισεν, οὕτω κἀντεῦθα τοῖς κυρίοις κ τῶν δούλων ἀπαρεσδεσμῶν ἔσται τὸ τῆς αὐτῶν δικαστέως ἰσχυρόν, καὶ μόνη κρατήσει ἡ κατὰ τούτοις ἡ κ τῶν μαρτύρων ἀμφιβολία, τῆς αὐτῶν δικαστέως παντὸς μὴ ἀποκλειομένης τοῖς ἐγκαλουμένοις δούλοις, ὅταν οὗτοι μαρτυρῶσι κατὰ τῶν ἐν νομῇ ἐλευθερίας ὄντων, οἱ πρὸς δουλείαν ἕλκοντες τούσδε, πρόδηλοι. τοῖς γὰρ ἐλαχιστέροις καὶ ἀσθενοῦσιν ἡ παρδοσι δικαιοχις χαρίζεται τὸν ῥοπὸν, ἀλλ' ἐχ ὑπὲρ τῶν δυνατῶν καὶ μᾶλλον ἰσχυροτέρων σκοπήσαι. προσήκει δὲ, καὶ τὰς ἱερολογίας μὴ μόνον πρὸς τοὺς ἐλευθέρους, ἀλλὰ κ πρὸς τοῖς δούλοις κρατεῖν· καὶ γάμον μὴ ἄλλως ἐννόμου τε, καὶ τῆς χριστιανικῆς καταστάσεως ἄξιον εἶναί τε καὶ νομίζεσθαι, εἰ μὴ καὶ ἱερολογία σοῦ συναπομόρως σωδεῖ. ἄτοπον γὰρ ἂν εἴη, μιᾶς ἐν πᾶσι τῆς χριστιανικῆς κρατούσης πίστεως, καὶ βαπτίσματος ὁμολογουμένου ἑνὸς, δι' οὗ προσήγμεθα τῷ κυρίῳ, καὶ τῆς αὐτῆς σωτηρίας ἐλπιζομένης πᾶσιν ἡμῖν τοῖς πιστεύουσιν, ὑποτρέχειν ἑνίους ὑποψίαν, ὡς τοῖς δούλοις ἧττον μέτεστι τοῦ καλοῦ· καὶ οὗτ μᾶλ ἐλευθέρους καλῶ γάμον ἀλλήλοις συνάπτεσθαι, θεία συνδουμένους δίχῃ προτέρου· οὗτ δούλους ἧ, τοῦ τοιούτου ἁμαρτάνειν καλοῦ, καὶ μὴ προσλαμβάνειν θεὸν ἐπ' ὀλογίᾳ τῆς συνελεύσεως· ἢ δεδιέναι, ὡς εἰ προσλαμβάνοιτο, ἀδικηθείη αὐ περὶ τὴν δεσποτείαν ὁ τούτων κύριος, τῆς ἐπ' αὐτοῖς στερισκόμενος δεσποτείας. οὕτω γὰρ, εἰ τοῦτο κρατοίη, δεδιέναι χρὴ καὶ τὸ ἅγιον βάπτισμα, μὴ δοῦλοι ξενωθείεν ὧν δεσποτειῶν. ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ τῶν ἀχράντων μυστηρίων μεταλήψιν, μὴ καὶ ἁμαρτωλῶν σκείνων ἀλλοτριωθείεν. καίτοιγε ἐκ τῶν δούλων οἰκήσεται τὸ μέγα, καὶ σεβάσμιον τῆς θείας πίστεως ὄνομα, καὶ οὐ δοῦλοι μόνον ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀνθρωποκτόνου νομισονται ἀνθρωποι. συγκινδυνεύσει δὲ καὶ οἱ κύριοι τούτων, φόβῳ τοῦ μὴ ἁμαρτεῖν ὑπηρεσίας ἀνθρώπων, τῆς τοῦ θεοῦ *δουλείας ἀποξενοῦν ἑαυτοὺς· ἀνεχόμενοι. ἀλλ' οὔτε τοῦτο* λογον ἔχει δίκαιον, κ τ' ἱερολογίαν ἐξ ἀνάγκης κ ὁλοτ τῶν ὅλων κρατεῖν ὅλογον, ἐχριστιανικῆς ἐπίζηλον καταστάσεως. *ἀλλα γὰρ ἐν ἀνθρώποις εἶδεν ἡ τύχη* δεσποτῶν κ δούλων διάφορα. κ, ἄπερ ἡ καθ' ἡμᾶς πολιτεία παρέλαβε, τοῦτ' ἔχ, ὅπως τῶν χρεῶν κρατεῖν. εἰς ἧ κύριος πάντων, μία πίστις, ἓν βάπτισμα. κ δουλείας, κ δεσποτείας, ὅσα γε κ πίστιν, διαφορὰν ἀγνώσομεν. οὐ κ πάντες ὁπόσοι δοῦλοι ἐσμὲν τῷ ἐκ δουλείας λυτρωσαμένῳ ἡμᾶς τῷ ἐξ αὐτοῦ κενωθέντι θείῳ &

*al. gloria.

*δόξης
*λογισμὸν ἔχ πανὶ δίκ.
*ἀλλὰ γὰ
*δεσποτείας & δουλείας

tenuiorb. præbeat: sed quemadmodũ in iis, qui sub eodẽ titulo vectigal pẽsitant, laudati principis, domini Basilii lex potentib. aduersus pauperes alteras testium productiones nõ permisit: ita heic quoq; dominis aduersus seruos ius exhibẽdi cõtrarios testes extinctum erit, & sola valebit apud eos cõtra testes illata criminatio: contraria testiũ exhibitione seruis accusatis omnino non intercludenda, quoties aduersus libertatis possessione fruentes ii, qui eos dẽ in seruitutẽ traxunt, testes produxerint. Nã inferiorib. & imbecillis hæc cõstitutio momentũ aliquod adferendo fauet, nõ ad vsum potentiũ viribusq; maioribus præditorũ, est promulgata. His adiecit, etiã benedictiones sacras nõ tãtum in liberis, sed & in seruis locum habere; nec aliter legitimas & statu Christiano dignas vel esse, vel existimari posse nuptias, nisi sacra quoq; benedictio colliget eos, qui cõiunguntur. Nam absurdũ foret, quum una Christiana fides in omnibus valeat, & vnus sit in confessẽ baptismus, per quẽ ad dominũ deducti sumus, ac salus eadem ab omnibus nobis credentibus speretur, opinionẽ hanc in aliquos cadere, quasi serui minus sint boni participes, ac liberos quidem homines nuptiis inter se coniũgi, voto sacro prius colligatos; verum seruos eiusmodi bono non potiri, nec Deũ ad benedictionẽ sui cõgressus consequi; vel metuere, ne si Deus interueniat, ipsorũ seruorum proprietatis iacturam quis faciat, amittendo dominium, quod in eos habebat. Eodem namq; modo, si hoc locum habeat, metuendum erit & a sacro baptismo, ne serui per hoc dominiis herorum extmantur. immo etiã ab inuiolabilium sacramentorum perceptione, ne per illam quoq; dominiis liberẽtur. quo fiet, vt serui magnum illud ac venerabile fidei sacræ nomẽ amittant, nec hominũ modo serui fiant homines, verũ etiã illius hominum iugulatoris. Quin & eorũ domini periclitantur, ne dũ, hominũ ministerio formidant excidere, semetipsos a Dei seruitute spõte sua remoueant. Verũ nec illud rationẽ iustã habet, & necessario sacrã benedictionẽ in seruis quoq; locũ habere tã æquum est, quam statu Christiano dignũ. Nam alia nouit inter homines fortuna dominorũ seruorũq; discrimina, & quæ resp. nostræ ætatis [a maioribus] accepit, in his esse rata debẽt. Vn⁹ autẽ dominus omniũ, una fides, vnũ baptisma. Et fidẽ quod adtinet, nullũ seruitutis ac dominii discrimẽ adgnoscim⁹: quũ omnes ex æquo serui sim⁹ illius, qui nos a seruitute per effusum diuinũ viuificumque sanguinem suum redemit. Et quoniam hæc in hunc modum præclare atq; vtiliter constituta sunt, magna tua sanctitas vbiq; sacrarum ecclesiarum ea publicabit, vt illarum præsides in hunc modum cõtrouersias de libertatibus examinent, contrariã testium exhibitionem dominis aduersus seruos nõ permittẽtes; omnibusq; manifestum suis in finibus faciant, eos, qui non cum sacra benedictione seruos inter se coniungant, non ipsis accepti Deo matrimonii auctores esse, sed coitum fornicationi adsimilem confirmare. Nam quos Deus per sacram benedictionẽ non interuenies nõ coniungit, ad pectatũ omnino coeunt. Ac si quidẽ a quocunque hoc fuerit in posterum ita fieri sciant domini, nõ diuinæ se tantum iræ futuros obnoxios, verũ etiã seruos, in libertatem ereptos, amissuros esse. Nam quũ liceat eis secundũ legem Dei seruos inter se matrimonio copulare, integrum q; dominium in eos retinere; nisi hoc fecerint, omnino amissionis domini merito sibimetipsis auctores erunt. Cæterum hæc cõstitutio non solum in ecclesiis vbique publicari debet, verum etiã iudiciorum ciuilium chartis inseri, & ad eos quoque transmitti, qui magistratus in prouinciis gerunt: vt vniuersi notitiam habeant eorum, quæ a mansuetudine mea præclare sunt constituta. Et quoniam inter seruilis fortunæ personas hactenus nuptiæ coierunt, eæq; secundum alienam a ratione cõsuetudinem, quæ hactenus obtinuit, contractæ sunt: in his etiam sacras interuenire preces oportet, vt per eas, quantumuis tarde res fiat, venerandis istis, quas supra diximus, obseruationibus potiantur, in huiusmodi quoq; nuptiis merito locum habituris.

ζωοποιῷ αἵματι. καὶ ἐπεὶ τοῦτο καλῶς * ἔτως καὶ λυσιτελῶς ἀμφότερα, δεῖ τῷ μεγάλῳ ἀνακτόρῳ σου δῆλα ταῦτα θεσθαι ἀπανταχοῦ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν, ὡς ἂν οἱ ἐν αὐταῖς προεστῶτες οὕτω τὰ τῶν ἐλευθέρων δοκιμάζωσιν, αὐτὸ τοῦτο ἀναγκαίως μαρτυρίαν κ τῶν δούλων τοῖς δεσπόταις μὴ συγχωροῦντες· καὶ πᾶσι θεῶν τὴν καταφανῆ ἐν ταῖς τοῦ αὐτοῦ ἐνοριαῖς, ὡς εἰ μὴ μεθ' ἱερολογίας ἀλλήλοις συναπτόντας τοὺς δούλους, οὐχὶ θεόφιλῆ γάμον συνιστῶσιν ἐν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐκπορνεύουσιν μᾶλλον κρατοῦσιν. οὓς γὰρ μὴ συνάπτει θεὸς, δι' ἱερολογίας θαλαμεύσει, οὗτοι πάντως εἰς ἁμαρτίαν ἀλλήλοις συνέρχονται. καὶ εἰ τοῦ παραγγελθείη τοῦτο παρ' οἰουδήτινος οὕτως ταπεινόδε γινόμενον, ἴσασιν οἱ δεσπόται, ὡς οὐ μόνον θείῳ μιάσματι καταισχυνθήσονται ἕνοχοι, ἀλλὰ καὶ τῶν δούλων ἀλλοτριωθήσονται, εἰς ἐλευθερίαν ἁρπάζομένων. ἐξὸν γὰρ αὐτοῖς κ νόμον θεοῦ συνάπτειν ἀλλήλοις οὓς δούλους, καὶ τῷ ἐπ' αὐτοῖς δεσποτείαν ἔχειν * ἀλώβητον, εἰ μὴ τοῦτο ποιοῖεν, ἑαυτοῖς δικαίως πάντως τῆς δεσποτείας ἐπάγουσιν ἔκπλωσιν. τὸ γὰρ παρὸν μάστιγμα οὐ μόνον ὀφείλει ἐν ταῖς ἁπασταχοῦ τῶν ἐκκλησιῶν διαγγελθῆναι, ἀλλὰ καὶ τοῖς πολιτικοῖς δικασηρίοις καταγραφῆναι· ἡμέσθαι γὰ διάδοσιμον κ εἰς οὓς τῶν ἐπαρχιωτικῶν προεστῶτας ἀρχῶν, ὡς αὐ εἰσηνίκ ἔχωσιν εὐπαντεῖς τῶν καλῶς πράττειν τῆς βασιλείας μου ὁρισθέντων· ἐπειδὴ γὰ καὶ γάμοι ἐφθασαν ἤδη ἡμέσθαι ὅτι * προσώποις δουλικοῖς ἔχουσι τύχην, καὶ οἱ γάμοι κ τῶν ἕως τοῦ νῦν προσταθεῖσαν πράλογον σπουδῆναι προσδέησαι· δεῖ καὶ ὅτι * τούτων τῶν ἱερολογίαν ἡμέσθαι, ἵνα διὰ τούτης, κἂν ὀψὲ ἔλθῃ, τὸ σεβάσμιον ἔχωσι τῶν αἰωνίων εἰμημένων πράγματα κ τηρήσεων. κ ὅτι τῶν τοιούτων γάμων κρατεῖν ὠφέλουσιν.

*πρόσωπον δουλικῶ ἔχοντων
*τέκνοις

*Ioannis Comneni aurea bulla, quæ statuit, ne quid ab ecclesia orbata episcopo suo Quæstor exigat. *Hunc Calloannem vocabant.

ΙΟΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ ΧΡΥΣΟΒΑΛΛΟΝ, ΔΙΟ ΕΧΟΜΕΝ, ΜΗΔΕΝ ΤΙ ΑΠΑΙΤΕΙΝ ΤΟΝ ΠΡΑΚΤΟΡΑ ΑΠΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΗΡΕΥΟΥΣΗΣ Ε ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΥΤΗΣ.

Καὶ τί ἧ ἄλλο τῇ βασιλείᾳ μου προυργιάτερον ἢ πρεπωδέστερον, ἢ τὸ τὰς ἐκκλησίας ἀνωτέρως διατηρεῖσθαι πάσης ἐπηρείας τε κακώσεως, καὶ μηδὲ τὸν οἱανοῦν βλάβεως ἢ ζημίαν ὑφίστασθαι; διὰ ταῦτα καὶ τὸ νῦν εἰς ἀνθρ τῆς ἡμῶν ἐλθὸν γαλήνοτητος, ἀδιόρθωτον ἀπολειφθῆναι ἢθελησεν. ἀνήγγελη γὰρ ἡμῖν, ὡς τινὲς τῶν κ χωρας ἐχόντων, ἅμα τῷ ἀποδιώνται οὓς δεχιερεῖς, ἀφαιροῦνται παντὰ τὰ ὑπερισκόμενα ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ, εἴτε εἴδη εἰσί τινα καὶ τραπέζματα, ἢ πολλάκις χρήματα ὠρεῖα, ἑρμαίῳ ἐντυχηκέναι οἰόμενοι, τῇ παλαιᾷ & δεχιερέως· σανγυινεμ συυμ ρεδεμιτ. Et quoniam hæc in hunc modum præclare atq; vtiliter constituta sunt, magna tua sanctitas vbiq; sacrarum ecclesiarum ea publicabit, vt illarum præsides in hunc modum cõtrouersias de libertatibus examinent, contrariã testium exhibitionem dominis aduersus seruos nõ permittẽtes; omnibusq; manifestum suis in finibus faciant, eos, qui non cum sacra benedictione seruos inter se coniungant, non ipsis accepti Deo matrimonii auctores esse, sed coitum fornicationi adsimilem confirmare. Nam quos Deus per sacram benedictionẽ non interuenies nõ coniungit, ad pectatũ omnino coeunt. Ac si quidẽ a quocunque hoc fuerit in posterum ita fieri sciant domini, nõ diuinæ se tantum iræ futuros obnoxios, verũ etiã seruos, in libertatem ereptos, amissuros esse. Nam quũ liceat eis secundũ legem Dei seruos inter se matrimonio copulare, integrum q; dominium in eos retinere; nisi hoc fecerint, omnino amissionis domini merito sibimetipsis auctores erunt. Cæterum hæc cõstitutio non solum in ecclesiis vbique publicari debet, verum etiã iudiciorum ciuilium chartis inseri, & ad eos quoque transmitti, qui magistratus in prouinciis gerunt: vt vniuersi notitiam habeant eorum, quæ a mansuetudine mea præclare sunt constituta. Et quoniam inter seruilis fortunæ personas hactenus nuptiæ coierunt, eæq; secundum alienam a ratione cõsuetudinem, quæ hactenus obtinuit, contractæ sunt: in his etiam sacras interuenire preces oportet, vt per eas, quantumuis tarde res fiat, venerandis istis, quas supra diximus, obseruationibus potiantur, in huiusmodi quoq; nuptiis merito locum habituris.

*episcopali domo

Universidad de Deusto
Biblioteca

τῇ δὲ ἀληθείᾳ τῶν μὴ ἐφειμένων αὐτοῖς καπατολμῶντες, καὶ ἐξ οἰκείου μέρους τὰ ἀλλότρια. οἱ γὰρ ἐπὶ τῶν χωρῶν ἐξυπηρετοῦντες αὐτοῖς τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἀφαιρούμενοι, ἐξαπατῶσι ἑαυτοὺς τῷ δοκεῖν καθυγιαίνειν τοῦ ἀτόπου τούτου ἐγχειρήματος. ἀναστέλλουσα γοῦν τὴν τοιαύτην παράλογον πρᾶξιν ἡ βασιλεία μου, καὶ τὸ τοιοῦτον τῆς πλεονεξίας ἀθέμιτον ἀκαταίσχυντον, διορίζεται διὰ τοῦ παρόντος νεαροῦ διατάγματος, μηδένα τοῦ λοιποῦ τῶν ἐρχόντων ἐπὶ τὰς ἐπαρχίας, μὴ πλουτεῖν τοῦ ἐπαρχιώτου μητροπόλεως, ἢ ἀρχιεπισκόπου, ἢ ὑπισκόπου, αὐτολαμβανέσθαι δύο τῶν ὄντων ἐν τῇ μητροπόλει, ἢ ἐν τῇ ἐρχιεπισκοπῇ, ἢ ἐν τοῖς ὑπ' αὐτὰς παραστείοις, ἢ χωρίοις, ἢ ἀγρίδιοις, ἢ μοναστηρίοις, ἢ νομίσματα, ἢ εἴδη τινά, ἢ πράγματα, ἢ ζῶα, ἢ ἕτερά τινα διαφέροντα αὐτοῖς· ἀλλὰ μηδὲ ὅλως ἐπιέναι εἰς ἐρχεῖα μήτε αὐλάς, μήτε τοὺς ἐξυπηρετοῦντας αὐτοῖς· αὐτὰ μὲν γὰρ οἱ τῶν χωρῶν ἄρχοντες οἱ ἀπερχόμενοι, ἢ ὅπως ἐλέγξωσι τινάς, ἢ αὐαλαμβανόμενοι ἢ ὅπως ἐπιθεωρήσωσι τὰ τῆς ὑπισκοπείας, ἢ ὅπως τῶν παραστείων καὶ μοναστηρίων εἴδη τινά, ἢ πράγματα, ἢ νομίσματα, ἢ ζῶα, καταθήσωσι πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ἢ ὑπάρχοντα ἢ ἔτι πρὸ τοῦ ὑπισκοπῆσαι, ἢ ἐρχιεπισκοπῆσαι, ἢ μητροπολιτεύσαι, νομισμάτων λίτρας ιβ', ὀφλήσουσι ἀποδιδόναι ἀπροφασίστως πρὸς τὴν ζημιωθεῖσαν ἐκκλησίαν, πρὸς τῷ καὶ τὴν ἐκ τῆς βασιλείας ἡμῶν ἐπιπαύσασθαι ἀγαπάκτησιν. εἰ δέ τις τῶν ἐξυπηρετούντων αὐτοῖς τοιοῦτόν τι λάθρᾳ πράξειεν, καὶ ἀξιωματικὸς εἴη, πεζὸν μὲν ὡς πρόσταται καὶ ὑπηρέται τοῦ διατάγματος διὰ δαρμῶν σωφρονισθήσεται καὶ κουρᾶς· ἑπτὰ δὲ καὶ λόγῳ ποινῆς ἀπυτηθήσεται λίτρας νομισμάτων ἑξ. εἰ δὲ καὶ τῶν ἐκ τῆς τοιαύτης ὑπισκοπῆς κληρικῶν τις, ὡς ὠφελόμενόν τινα τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων φωραθείη, (τολμᾶσθαι γὰρ δὴ καὶ τοιαῦτα πολλὰ πρὸς τῶν τῆς κληρικῶν ἡ βασιλεία μου ἀνεδιδάχθη) διορίζεται καὶ τοῦτος μὴ ἀκριβῆ ἐλεγχον, καὶ τῆς ἀληθείας καταληψιν, τοῦ οἰκείου ἐκπίπτειν βαθμοῦ, ὡς τε τῷ Θεῷ αὐατιθήμενα ἀφαιρεμένους, καὶ ἱεροσύλους ἀντικρυς λογιζομένους. ἐκκλέγεσθαι τοίνυν ὑπὸ τοῦ παρόντος ἅπαντας κελεύει, ἅπαντας ἀναγραφεῖσιν, ἅπαντας δουξίν, ἅπαντας στρατηγοῖς, ἅπαντας νοταρίοις, ἅπασι δημοσιακῆς δουλείας ἐγκεχειρισμένοις, μὴ πλουτεῖν τῶν ἀρχιερέων τοῦ βαλλέτω ὅλως τοῖς ὑπισκοπείοις, ἢ τοῖς διαφέρουσιν αὐτοῖς ἀκινήτοις, ἢ μοναστηρίοις, καὶ ἀφαιρεῖσθαί τι τοσοῦτον ἐξ αὐτῶν· ἅπερ μὲν γὰρ τοῦ φασὶ δημοσιακῶν τελεσμάτων εἰσέρχεσθαι εἰς τὰ τῆς ἐκκλησίας δίκαια, καὶ ἀφαιρεῖσθαι ἀβούλητον· ἀλλὰ καὶ εἴ τι τοῦ τῆς ἐπισκοπῆς χρεωστεῖται τῷ δημοσίῳ, μετακλήσεσθαι γίνεσθαι κληρικούς. καὶ εἰ τοῦ δηλονότι καὶ ἀμφίβολον τὸ τοῦ δημοσίου ὑπὲρ ἡμίσεως ὂν τοῦ μέρους τῆς ἐκκλησίας φανείη, οὗτοι

*res, quum reapse non licita facere præsumant, & res alienas vsurpent. Quidam vero per apparitores suos ecclesiarum res auferentes, a conatus absurdi culpa specie tenus immunes sese faciunt. Quamobrem maiestas mea facinus improbum coercens, & hanc auaritiæ speciem compescens, per nouellam hanc sanctionem statuit, ne quis in posterum cuiusuis prouinciæ præses post obitum prouincialis metropolitani vel archiepiscopi, vel episcopi, quidquam ac- * domo me-
cipiat de rebus exstantibus in * metropoli, tropolitanâ,
vel archiepiscopa, vel in suburbanis earum, vel archie-
vel prædiis, vel agellis, vel monasteriis: siue piscopi.
nummi sint, siue species, siue res, siue animalia, vel alia, quæ ad eas pertinent: immo ne vel ipsi prorsus eas ingrediantur, vel ipsorum adparitores. Quippe prouinciarum præsides, qui eo se conferunt, aut quosdam mittunt, & adimunt vel ex episcopali domo, vel ex suburbanis & monasteriis species quasdam, aut res, aut nummos, aut animalia; persoluent ecclesiæ, cui subest damno adfecta domus episcopalis, vel archiepiscopalis, vel metropolitana, nummorum libras XII, quæ citra recusationẽ ecclesiæ detrimentũ passa numerari debent, hoc ipso facinore maiestatis etiam nostræ indignationem suscitante. Quod si quis ex ministris eorũ tale quid fecerit, licèt in dignitate sit cõstitutus, primo quidẽ ceu violator edicti nostri flagris & tõsura castigabitur; deinde vero etiam multæ nomine nummorũ libræ sex ab eo exigentur. Sin eius episcopatus clericorum quispiam de rebus ecclesiæ non nihil compilare deprehensus fuerit, quando maiestati meæ significatum est, a clericus non pauca talia designari, statuit hos quoque post accuratam facti probationem, ac perceptionem veritatis, gradu suo spoliandos, veluti qui Deo consecrata rapiant, & palam pro sacrilegis habendi sint. Itaque non licebit ab hoc tempore nec iudicibus, nec descriptoribus, nec quæsturibus, nec ducibus, nec prætoribus, nec prouisoribus, nec aliis, quibus seruitutes fiscales creditæ sunt, vt post obitum pontificum, omnino domos episcopales adeant, aut res earũ immobiles aut monasteria, deque his quidquã prorsus auferant: nec fiscaliũ pẽsitationum prætextu subiectis iuribus ecclesiæ ingrediantur, & quæ volunt auferant. Quinetiã si quid archiepiscopatus fisco debeat, clerici arcessantur. ac siquidem liquidũ minimeque controuersum esse paruerit, quod a parte ecclesiæ fiscus postulat: vt hoc ipsum clerici ex reditibus ecclesiæ fisco præstet. Nõ tamen quæstori licitum esto, vt ob huiusmodi caussam suburbana prædia perագetur, & quæ velit auferat. Quivero designabitur pontifex, ecclesiæ iura tuebitur. Dat. mense Aprili, indictione secunda, rubris litteris prapotentis & sacratissimi principis nostri in Porphyra nati, domini Ioannis Comneni, cum vsitato cereo sigillo.

πληρικοὺς τοῦτο δοτὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας προσόδων δοθέν τῷ δημοσίῳ. μὴ ἐξεῖναι τοίνυν ἐπὶ τούτοις ἀδείας ἔχειν τὸν πραίκτορα. διὰ τοιαύτην αἰτίαν πολλοὺς εἰς τὰ προάστεια, καὶ ἀφαιρεῖσθαι ἃ βούλεται. ὁ δὲ πρεσβεύσεται τῶν τῆς ἐκκλησίας αὐτιλήψεται δικαίων. ἔγραφε τὸ, μηνὶ Ἀπριλλίῳ, ἰνδικτιῶνος β'. διὰ ἐρυθρῶν γραμμάτων τοῦ κραταιοῦ καὶ ἁγίου ἡμῶν βασιλέως πορφυρογεννήτου, κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ ἀπὸ κηροῦ σφραγῖδος.

clericis ex reditibus ecclesiæ fisco præstet. Nõ tamen quæstori licitum esto, vt ob huiusmodi caussam suburbana prædia perագetur, & quæ velit auferat. Quivero designabitur pontifex, ecclesiæ iura tuebitur. Dat. mense Aprili, indictione secunda, rubris litteris prapotentis & sacratissimi principis nostri in Porphyra nati, domini Ioannis Comneni, cum vsitato cereo sigillo.

ΜΑΝΟΥΗΛ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ.

Α. Περὶ δικαιωμάτων τῶν ἀπαντούντων ἐκκλησιῶν, ὅτι τῇ κατοχῇ τῶν ἀκινήτων.

Ο Βαλσαμών.

Ἀπελύθη χρυσόβουλον λόγου τοῦ βασιλέως ἡμῶν, κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, κατὰ μῆνα Φεβρουάριον, ἰνδικτιῶνος ια'. τοῦ ςχνς' ἔτους, ὃ δὲ ἰατὸς λεγόμενον, ὡς ἰώμενον τὰ χωλεύοντα ἴσως δικαιώματα τῶν ἁπάντων τοῦ ἐκκλησιῶν, ὑπισκοπῶν δηλονότι, καὶ μητροπόλεων, καὶ αὐτῆς μεγάλης ἐκκλησίας. ὃς καὶ κεφάλαια ἔτωσι βαλαμβάνει.

Ο μὲν κατὰ Μωσέα τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ ἐκείνου στρατηγὸς Ἰησοῦς, τὰ Ἱεριχουντία καθελεῖν ἐπειγόμενον ὀχυρώματα, τοῖς ἱερεῦσι κύκλῳ σαλπίζειν ἐκέλευε, καὶ οὕτω τοῦ δόξαι τὰς τῶν τειχῶν ἐπάλξεις κατέρριπτε. τῇ δὲ τοῦ νέου τῷ Θεῷ ἐκλεκτοῦ καθηγουμένῃ τούτου λαοῦ βασιλεία μου, μετὰ τὸν ἐν βασιλεῦσιν ἐκεῖνον ἄλλον Μωσέα, τοῦ λαοῦ σωτῆρα καὶ ὁδηγόν, τὸν ἀοίδιμον λέγω αὐθέντην τῆς βασιλείας μου καὶ γλυκύπατρα, ὥσπερ τινὰ τεῖχη καθελεῖν ἐπειγομένῃ Ἱεριχουντία, τὰς τοῦ κοινοῦ τῶν χριστιανῶν ἐχθροῦ ὀχυρώσεις, τοῦ δυτικοῦ λέγω δράκοντος, ἐκ τῆς Σικελικῆς καταπεφανωμένου γῆς, κἀκεῖθεν * τῆς τῶν Ῥωμαίων ὑπερτείας λαθραίως ὀρύσσοντος, ἀναλόγως οἷα πνεύματικαί σάλπιγγας, ταῖς τῶν τὸν Θεὸν ἐξιλεουμένων καθ' ἑκάστην ὑπὲρ ἡμῶν δεήσεσιν ὠχαῖς, πρὸς ἐκείνου καθαίρεσιν * σωτηρίας ἐδέησεν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ θεόπτης Μωσῆς ὁπλίσατο τῷ Ἀμαλὴκ συνερίτῃ τῷ μάχῃ, ἱερεῦσιν ἑκατέρωθεν ἐπεγείρων, οὕτω τεῦτον καταπροσωπεῖτο καὶ ὑπερίσχυε. κατ' ἐκεῖνον οὖν καὶ ἡ βασιλεία μου τοῦ δεσποτικοῦ θεσμοῦ ὑποθεήγματος εἰς τὴν τοῦ νέου τούτου Ἀμαλὴκ παρεκειμένην αὐτῷ πρόταξιν, καὶ ὥσπερ τινα σύλον φωτὸς τοῦ νέου Ἰσραὴλ προηγούμενον, καὶ τὰ τούτου κατευθύνοντα βαδίσματα, τὰς τούτων ἔχειν

* Rogerium Siciliæ regem intelligit.

* σωτηρίας ἔχειν δοκοῦσι.

MANVELIS COMNENI.

I, De instrumentis omnium, quæ vbique sunt ecclesiarum, obpossessionem immobilium. Bonefid.

Balsamon.

Emissa est aurea bulla imperatoris nostri, domini Manuelis Comneni, mẽse Februario, indictione vndecima, anno VI CIↃ VIC LVI, quæ & medicatrix dicitur, vtpote quæ fortasse medeatur titulis & iuribus omnium ecclesiarũ, quæ claudicant, episcopatuum scilicet, & metropolium, & ipsius magnæ ecclesiæ. quæ etiam ad verbum sic habet.

Qvi post Mosem fuit electi illius populi imperator Iesus, Hierichuntis festinans munimenta ac propugnacula diruere, sacerdotibus iussit in circuitu tuba canere; & sic murorum propugnacula mirabiliter deiecit. Imperio autem meo, quod nouo populo a Deo electo præest, post illum principem populi seruatorem & ducem, altum Mosem, inclytum dico imperii mei dominum & genitorem, veluti quædam Hierichuntina mœnia, diruere properanti communis Christianorum inimici propugnacula, *occidentalis dico draconis, qui in Sicilia tyrannidem exercet, & illinc aduersus Romanum imperium latenter prorepit, veluti spiritalibus quibusdam tubis, vestris antistitum Deum nobis cottidie placantium precibus, ad illum diruendum adiuuantibus opus est. Sed & ipse diuinus Moses, quando cum Amalec prælium commisit, sacerdotibus vtrimque innixus, sic cum fugauit, & vicit. Sicut ille ergo, meum quoque imperium antistitum sustentaculo indigens, ad aciem aduersus nouum hunc Amalec propositam, & veluti quãdam lucis columnam nouum hunc Israel præcedentem, & eius gressus dirigentem; * Rogerium Siciliæ regem intelligit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

δύχας θέλουσα, τὸν παρόντα χρυσόβουλλον λόγον τῇ μητρὶ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, τῇ νέᾳ Σιών, τῷ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ἐνδιαιτήματι, καὶ τοῖς κατὰ τὰς νήσους πάσας, καὶ τῷ ἀνατολῷ, καὶ τῷ δύσιν [ἀρχιερεῦσιν] ἐθεράπευσε, τὰς ὑπὲρ τῆς βασιλείας μου τούτων δύχας ὑπαλλέον ἀναρρωννύουσα. ἀκελεῶς γὰρ οἶδεν ἡ βασιλεία μου, ὡς οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δυνάμιν, ϑ ὡς γίγας οὐ σωθήσεται ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτοῦ, ψευδὴς δὲ ἵππος εἰς σωτηρίαν, κατὰ τὸν ϑεῖον Φαίδιμα προφήτην, καὶ ψαλμογράφον, καὶ ϑεοπάτορα. τοιγάρτοι καὶ τὸ ἀσάλευτον παντὸς φυλάττεσθαι ϑέλουσα, τῇ τε πασῶν προκαϑημένῃ ἐκκλησιῶν, καὶ τοῖς μνημονεύουσι πᾶσιν ἀρχιερεῦσι τῶν ὑποτεϑέντων ἁγίων ἐκκλησιῶν, καὶ τὸ ἀσφαλὲς τῶν παρόντων πατύπις δικαιωμάτων ὑπὲ τῇ κατοχῇ τῶν ἀκινήτων αὐτῶν βεβαιότερα καϑιστῶσα, προσεπανορθοῦσα δὲ καὶ εἴ τι που χωλεῦον ἴσως ἐστὶν ἐν τοῖς αὐτῶν δικαιώμασι, καὶ τῆς ἀκελεότητος λειπόμενον· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ εἴ τι που ὀφεῖλον ἐπακολουϑῆσαι δικαίωμα, πρὸς τὴν ἀσφαλῆ τῶν τοιούτων ἀκινήτων δεσποτείαν, κατοχὴν τε καὶ κυριότητα, γρᾶσθαι ἴσως οὐκ ἔφθασεν· αὐτὸν δὴ τὸν παρόντα χρυσόβουλλον λόγον, ἰατῆρα ἡ βασιλεία μου τούτου δὴ τοῦ ἐλλείποντος αὐτοῖς ὑπεδέωκεν, οἷον ἄρτιον καὶ ὁλομελὲς δεικνῦτα, τὸ ὑπὲ τούτοις δίκαιον, καὶ εἰς τὸ παντελὲς ἀδιάσειστον. δι' οὗ καὶ βεβαιοῖ μὴν, καὶ ἀσφαλέστερον τίϑησι πᾶν πρόσωπον τῆς κατ' αὐτὸν ἀγιωσύνης τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, καὶ αὐτῇ τῇ τούτων προκαϑημένῃ δικαίωμα ὑπὲ τοῖς αὐτῶν ἀκινήτοις, ὁπόϑεν αὖ καϑέσηκε, κἂν ὁτιοῦν ϑέλοντι ζημιοῦν, ϑ τὸ καλὸν κάλλιον τίϑησι τῇ ὑπεκείσει τε καὶ ψήφῳ τῆς βασιλείας μου. πᾶν δὲ ἐν αὐτοῖς, ἐν ἐπείοις εἴτοι τὴν ϑεωρούμενον, εἴτε ἐν χρυσοβούλλοις λόγοις διαφέρων βασιλέων, εἴτε ἐν σιγιλλίοις, εἴτε ἐν ἀπλαῖς προστάξεσιν, εἴτε ἐν λύσεσιν, εἴτε ἐν πραγματικοῖς ὑποτάσσον, καὶ καϑ' ὅτι τοῦ ἀκεμβοῦς καὶ τῆς ὀφειλομένης ἀκολουϑίας λειπόμενον, ὅτό τε βασιλικῶν προσταγμάτων καὶ νόμων, ἐπαινεζῆ· καὶ διορίζεται, μὴ καϑ' τι προκείμενα ἐκ τούτων εἶναι τοῖς δηλωϑείσαις πάσης ἁγιωσύνης ἐκκλησίαις εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα· ἀλλὰ τὸ ὑποσῶζον ἐκείνων καὶ ἀσϑενὲς, ὠτονώτατον εἶναι καὶ ἀνάλωτον πάσῃ δικαιολογίᾳ τοῦ βουλομένου λέγειν τὶ ὑπὲρ τοῦ δημοσίου, τῷ παρόντι χρυσοβούλλῳ λόγῳ τῆς βασιλείας μου ῥωννύμενον, καὶ σφόδρα ἐνδυναμούμενον. καὶ ἵνα ὅπο τῶν πολλῶν, ὧν αὖ τις ἐννοήσειεν, ὀλίγων τινῶν ἡ βασιλεία

*preces eorum habere volens; hanc præsentem auream bullam omnium ecclesiarum matri, nouæ Sion, Dei sapientiæ habitaculo, & iis, qui sunt in omnibus insulis, & in oriente, & occidente antistitibus donauit, eorum pro imperio meo preces magis confirmans. Recte enim scit meum imperium, regem non seruari per multam potentiam, & gigantem non seruatum iri in multitudine *virtutis suæ: mendax autem equus ad salutem, vt dicam cum Propheta, & Psalmographo & Dei patre. Volens enim, vt firmitas & stabilitas ecclesiæ, quæ omnibus præest, seruetur, & omnib. dictis antistibus sanctarum, quæ vbicumque sunt, ecclesiarum; & securitatem titulorum ac iurium, quæ illis adsunt, in ipsorum immobilium* detentione, firmius constituens & præterea corrigens, si quid in eorum iuribus claudicet, & mero iure sit destitutum: & non solum hoc, sed & si quod ius consequi debeat ad eiusmodi immobilium* dominationem, detentionem, & proprietatem, id fortasse prius factum non est, hanc imperii mei bullam auream eius, quod deest, medicatricem illis tradidit, quæ veluti perfectum, & integrum, & omnino inconcussum ius [a] eius ostendit. per quam confirmat quidem, & tutius facit, quodcumque ius adest sanctis ecclesiis: eique, quæ illis præsident, in ipsarum immobilibus, cuius modicumque fuerint, & vbicumque ea sita sint: & quod bonum est, melius facit, imperii mei sententia & calculo. Quidquid autem est in eis, in quibuscumque quis spectatum id dixerit, siue in aureis bullis diuersorum imperatorum, siue in sigillis, siue in simplicibus [b] iussionibus, siue in [c] resolutionibus, siue in actis claudicans, & aliquatenus ab eo, quod est exactum, & a debita consequentia deficiens regalium iussionum & legum, corrigit: & decernit, dictis sanctissimis ecclesiis nullum ex ea re præiudicium in eternum adferri: sed quod in eis est infirmum & imbecillum, esse firmissimum, & nulla iuris allegatione oppugnandum ab eo, qui velit aliquid pro fisco (seu publico) dicere, vt quod præsenti imperii mei bulla aurea confirmetur & valde corroboretur. Et vt ex multis eorum, quæ cuipiam in mentem venire possint, pauca quædam imperium meum memoria repetat: si forte donatio ipsius paraco-

* roboris sui.
* possessiones.
* dominium, possessionem
[a] in eis præbat.
[b] mandatis, rescriptis,

μου ἐπιμνηϑείη, ἐαὶ τυχὸν δωρεὰ αὐτῆς παροίκων ἀποσϐεσϑείη, ἢ * μέτρων γῆς, ἢ αὐτουργία, τινὰ σκαίνισιν ἐν τοῖς τοιούτοις κτήμασι, τυχὸν μὴ δεδωρημένα αὐτοῖς· ἢ ἐδωρήϑησαν μέν, ϑσι * ἀνετράπησαν δὲ αἱ περὶ τούτων προστάξεις· ἢ ὅπὶ προφωνισμένοις δεδωρημένοις τοῖς, αἱ περὶ προφωνισμένων προστάξεις σὐκ ἀνετράπησαν· ἢ τινὰ τῶν προειϑέντων αὐτοῖς βασιλικῶν προσταγμάτων ϑέσλως κατερρώϑησαν· ἢ κατερρώϑησαν μὲν ἀς τινα τῶν σκρέτων, οὐ μὲν γε καὶ ὅπὶ τοῖς προφόροις σκρέτοις· ἢ κατερρωϑέντα ἀπώλοντο, ἴσα δὲ τούτων παρισωμένα ϑρίσκοντο· ἢ πραικτικὰ ὀφείλοντα προσϐῆναι, οὐ προέβησαν· ἢ προϐαίνα, οὐ κατερράϑησαν· ἢ ὀφειϑέντα γρᾶσθαι λογίσιμα, σὐκ ἐχρῶντο· ἢ καϑ' τινα ἴσως ἄλλην ὁποίαν αἰ τις εἴποι αἰτίαν, εἴτε κατὰ μέρος, εἴτε καϑ' ὁλόκληρον τὰ προσόντα τῆς πολλάκις ϑρηληφϑείσης ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, καὶ τῇ μητρὶ πασῶν, χαλῶσυσι δικαιώματα, κἀντεῦϑεν σὐκ ἔχουσι τὸ ἀνατρεγκλόντον· κἂν μὴ ῥητῶς ἐντεῦϑεν πᾶσα ὁποιαδήτις αἰτία, ἰσοσκάζειν ποιοῦσα τὰ δικαιώματα, σκοτοφώνητα· ἢ ὤφειλον τυχὸν καὶ ἑτέρα δικαιώματα προσεπορεχϑῆναι αὐτῆς ὅπὶ τοῖς τοιούτοις ἀκινήτοις, ὡς τινῶν πάντως προϐαντων ὐν αὐτῆς· (εἰ γὰρ μηδόλως τὶ δικαίωμα ὅπί τινι τῶν πεσόντων αὐτῆς ἀκινήτων πεκτῆται, οὐδέν τι ἀπὸ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου ὠφεληϑήσεται) κατὰ μηδέν τι ταῦτα πάντα, καὶ ὅσα, ἂν τις ἄλλα, εἰς νεὼ λάβῃ ποτὲ ὑπὲρ τοῦ δημοσίου ἀγωνιζόμενος, καϑελάψαι ποτὲ τὰς τοῦ Θεοῦ ἁγιωτάτας ἐκκλησίας, τόν τε τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας οἶκον, καὶ τὰς λοιπὰς μητροπόλεις, ἀρχιεπισκόπους, ὅπισκόπας δυνήσεσϑαι ὅπὶ τοῖς (ὡς εἰρηται) διαφέρουσιν αὐτῆς ἀκινήτοις, ἀφ' ἱανοῦήποτε δικαιωμάτων. εἰ γὰρ μηδέν τι μηδαμῶς δικαίωμα ἐκτήσατο ὅπί τισιν ἴσως τῶν προσόντων αὐτῆς ἀκινήτων, οὐδεμίαν ὅπο τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου ὠφέλειαν ἔξουσιν· ὥσπερ οὐδὲ ἐφ' οἷς ἔσχε τὸν καλοχὸν ὁ δημόσιος ἀφ' ἱασδήτινος ὕλογος αἰτίας μέχρι τῆς σήμερον. ὅπὶ τοῦτοις γὰρ πᾶσι τὸ ἀκελὲς παρεφυλαχϑήσεται. εἰ τις οὖν ϑελήσει διὰ φιλοχρηματίαν, ἢ δι' ἑτέραν αἰτίαν τινὰ, καταφρονῆσαι τῶν ἐν τῷ παρόντι χρυσοβούλλῳ λόγῳ τῆς βασιλείας μου διωρισμένων, πρῶτα μὲν τὸ τῆς ἁγίας τριάδος φέγγος, ὅτι παν-

[c] dicolonorum
[c] mensura vel spatium
[d] loca quadã fertilia
[g] aliò deputatis

rarum [d] sit sine certa quantitate, [e] aut mensurarum terræ, vel [f] auturgia alia innouarint in huiusmodi possessionibus, forte quæ ipsis donata non fuerunt; aut donata quidem fuerunt, iussiones autem de his factæ, non sunt reuocatæ: vel in [g] prius designatis donatis ipsis iussiones de prius definitis non sunt reuocatæ: aut iussionum principalium, quæ ipsis tributæ sunt, aliquæ nullo modo insinuatæ fuerunt; aut fuerunt quidem insinuatæ in aliquo secreto, non tamen competente: aut insinuata perierunt, exempla autem earum fide digna reperiuntur: aut acta, quæ procedere debebant, non processerunt: [h] vel quæ processerunt, non sunt insinuata: aut quæ fieri debuerunt rationum computationes, factæ non sunt: aut forte quamlibet aliam ob causam, siue ex parte, siue in totum iura sæpe dictis sanctis Dei ecclesiis, & matri omnium claudicant, & inde firmitatem suam non habent: etsi non [i], quæ id faciat causa, nominatim expressa sit: aut forte alia ipsis [a] exhiberi debuerunt iura de huiusmodi immobilibus, [b] velut quibusdam omnino procedentibus in ipsis: (nam si documentum de quopiam exposessis a se immobilibus nequaquam adquisierint, nihil a præsenti aureæ bullæ oratione iuuabuntur) nulla in re hæc omnia, & quæcumque alia cuipiam pro fisco certanti in mentem quandoque venerint, ledere vmquam sanctissimas ecclesias, & Sapientiæ Dei templum, reliquasque metropoles, archiepiscopas, episcopas poterunt in iis immobilibus, quæ (vt dictum est) ad ipsas pertinent, ex qualibuscumque documentis. Nam si nullum adquisierunt vmquam ius in aliquibus forte immobilibus, quæ habent, nullam ex præsenti aureæ bullæ oratione sentient vtilitatem: sicut nec in quibus fiscus ad hodiernum vsque diem possessionem habuit ex iusta quaptam causa. In his enim omnibus iuris obseruabitur exacta disciplina. Si quis igitur voluerit per auaritiam, aut quampiam aliam causam, ea contemnere, quæ hac aureæ bullæ mei imperii oratione definita sunt; primum quidem sanctæ trinitatis splendorem, quum

[h] vel actum, qui requirebantur, non interuenerunt:
[i] quæ instrumenta non nihil claudicare faciat, a concedi debuerunt imperatore. b quum aliqua saltem impetrauerint.

Universidad de Deusto
Biblioteca

σὺμπεμπτῷ Φοβερῷ βήματι, μὴ θεάσηται· ἐκπέσῃ δὲ καὶ τῆς τῶν χριστιανῶν μερίδος, ὡς Ἰούδας τῆς δωδεκάδος. προστιθήτω τούτοις καὶ τὴν ἀρὰν ὅπερ ἁπάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος προκεκηρυγμένων πρωτοτόκων, ἁγίων, δικαίων καὶ θεοφόρων πατέρων.

ad tremendum sistemus tribunal, non conspiciat: excidat autem & Christianorum parte, vt Iudas duodenario. Et præter hæc exsecrationem sibi conciliet primogenitorum sanctorũ, iustorum, & [c] deiferorum patrum, qui ab euo præmortui fuerunt

[c] ex Deo gubernatorum. Bonefidius.

B. Περὶ τῶν ἀκινήτων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

II. De immobilibus magnæ ecclesiæ.

Καὶ τῷ παλαιῷ μὲν ἐκείνῳ καὶ προπύλῳ τῆς τοῦ Σολομῶντος σοφίας ναῷ τὸ κατὰ δύναμιν προσέφερον ξύμπαντες, καὶ τῷ ἱερῷ τούτῳ καὶ μαμμεγίστῳ πιμήσει, τῷ ἐπ' ὀνόματι τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας, τοῦ καὶ ἐκ Σολομῶντος κατηγμένου, καὶ ἐκ Δαβὶδ, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, φιλοτίμως ὄντως ἐνιδρυμένῳ, καὶ τῷ ὄντι βασιλικῶς, οὗ κἀκεῖνος ἐν Σολομώντος προεκτύπωμα, τῇ νέᾳ λέγω Σιὼν, τῇ τοῦ ἁγιάσματος κιβωτῷ, τῇ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐκκλησίᾳ, ἐν τῇ ἑτέρᾳ ἐπωκοδόμησε τῶν ἀποστολικῶν Διατάξεων τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, * οὕτως ἀῤῥαγῆ καὶ ἀκλόνητον, Διάφορα πολλὰ προσήκαγον ἀναθήματα, ἐν ἀκινήτοις θεωρούμενα κτήσεσι, καλά τε τὰ ἐν Διακεμβρίαις, ἐς προῖς δυσμὰς, ἀλλὰ δὴ καὶ κατὰ τῶν νήσων τινάς. εἰσὶ δ' ἃ προῆλθον τούτῳ καὶ κατ' ἐξώνησιν. τούτων πολλὰ (ἵνα μὴ λέγω τὰ πλείω) ἐκ Διαφόρων αἰτιαμάτων τῷ δημοσίῳ προσαρμόσειν διεγινώσκοντο πρός τε τῶν ἐκατέρχοθεν ἀναγραφέων, καὶ τῶν ἄλλως πρὸς ταῦτα δεινῶν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο τῆς ἀρχαίας ἐνηχήθη τῇ βασιλείᾳ μου ἐξ ἀναφορᾶς τῶν τὰ κατὰ τὸν μέγιστον τοῦτον καὶ θεῖον οἰκονομούντων ναὸν, αὐτίκα μηδὲν μελλῆσαν τὸ ἡμέτερον κράτος, τὸν παρόντα χρυσόβουλλον λόγον τῷ παυσέπῳ τούτῳ σηκῷ ἐπεβεράβδωσε, δι' οὗ καθαρῶς αὐτῷ δωρεᾶταί τε καὶ ἀποχαρίζεται ἡ ἡμετέρα δυσέβεια ἅπαντα τὰ τῷ δημοσίῳ ὁπωσδήποτε Διαφέροντα, ὁπόσα τε τῶν ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ τῇ δύσει, καὶ ταῖς ὅλαις νήσοις κατεχομένων παρ' αὐτῆς παντοίων ἀκινήτων διαθέσεων, ὡς δῶρον παῦτης καὶ ἱερόν τι ἀνάθημα, καὶ πάροικοι ὦσι, καὶ γῆ, ἀροσίμου τυχὸν, ἢ λιβαδιαία, ἢ ἐμπελος, ἢ κηπευσίμου, καὶ αὐτουργιαὶ οἰαδήποτε, καὶ ἔνοικοι πραγματευταὶ ἢ ἐργασηλαῖοι, καὶ κάσπα ἔνδοσι τούτων οἰκοδομήσαν, καὶ ἕτερόν τι ὁπωσιοῦν δηποτοῦν τῷ δημοσίῳ Διαφέρον ἐν τούτοις ἐξεύρηται. ἐπανορθοῖ δὲ ἡ βασιλεία μου Διὰ ταῦτα παρόντος δυσεβοῦς χρυσοβούλλου λόγου καὶ ὅσα τοῦ χωλεύοντα διέλκοντα ὅπῃ τοῖς πρόσθεν τῇ Διαληφθείσῃ τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ δικαιώμασιν. ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἀκινήτοις, ὁπόσα αὖ καὶ ὅσα. καὶ πᾶσι τὰ προσόντα αὐτῇ καλά τε δύσιν, καὶ αὐαπλοῦ, καὶ τὰς ὅλας νήσους· ὡς νῦν πρὸς τῆς βασιλείας μου δωρούμενα· καὶ πρὸς

Et illi quidē antiquo & celebri Solomonis sapientiæ templo pro viribus offerebant omnes: & huic quoq; sacro & maximo templo, quod est sub nomine Dei sapientiæ, qui & ex Solomone & Dauide secundū humanitatē deriuatur* glorioſe & regaliter exſtructo, cuius erat illud Solomonis præfiguratio, nouæ inquā Sioni, arcæ ſanctificationis, ſeruatoris noſtri eccleſiæ, (quam ſuper apoſtolicorum mandatorum petram [a] adeo ſtabilem & immobilē ſpiritus ſanctus ædificauit) multi diuerſa munera obtulerunt, quæ in immobilibus poſſeſſionibus ſpectantur, ad orientem & occidentem ſitis, & [b] aliquib. in inſulis. Quædam & peremtionem ab eo ſunt adquiſita. Horum multa (ne dicam plurima) diuerſis ex cauſsis ad fiſcum pertinere cenſebantur ab iis, qui vbiq; ſunt, publici cenſus deſcriptoribus, & in eiusmodi rebus exercitatis. Quoniā autem hoc ad mei imperii aures [frequenter] delatum eſt, relatione eorum, qui [c] hoc magnum & diuinum templum diſpenſant; ſtatim noſtra potentia nihil cunctata, hanc præſentem bullam huic venerabili, domicilio elargita eſt, per quam ei pure donat & concedit noſtra pietas omnia, quæ ad fiſcum [ſeu publicum] quomocumq; pertinēt ex iis, quæ in oriente, & occidente, & in omnibus inſulis ab ea poſſidentur, immobilium poſſeſſionibus, tamquam eius donum aliquod & ſacram oblationem, ſiue ſint [d] paroeci, ſiue terra, [e] fortaſſe arabilis, vel pratenſis, vel conſita vitibus, vel hortenſis, vel cuiusmodicumque prædia, ſiue in eorum domibus agant famuli negotiatores, vel artifices, etſi caſtra in aliquibus eorum exſtructa ſint, vel aliquid aliud, quod ad [f] publicum vtique pertinet, inuentum fuerit. Corrigit autem meum imperium per præſentem [g] auream bullam, quæcumque claudicare inueniuntur in iis, quæ dicta magnæ Dei eccleſiæ adſunt, iuribus ac titulis, in omnibus eiusmodi immobilibus, quæcumque ea fuerint. Et omnia, quæ illi adſunt in oriente, & occidente, & in omnibus inſulis, vt nunc a meo imperio data, &

* magnifice.

[a] ueneranda.

[b] mutuam litere, quaconfuſe deſcripſerat interpres, & ſine ſenſu.

[c] huius magni & diuini templi œconomi ſunt.

[d] coloni,

[e] vt arbigratia,

[f] fiſcum

[g] piam aurcam

προσθαλάσσια πάντη λογίζεσθαι, Διὰ τῆς παρούσης δυσεβοῦς χρυσοβούλλου γραφῆς ἡ γαληνότης ἡμῶν θεσπίζει καὶ διορίζεται. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ πρὸς ἐρεσμοὺς προβαίνει λεπομερεῖς, παντοίων ἀκινήτων ὁηλωτικὲς. καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς προκαθημένων παροίκων τε καὶ ἐνοίκων, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἐν τούτοις διεσκορμένων παντοίων αὐτουργίων, Διὰ τῶν κατὰ τόπους ἀναγραφέων, καὶ ταῖς ἐκείνων πιστοῦσθαι ὑπογραφαῖς, καὶ τῷ μέρει τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας ἀποδοῦναι εἰς ἀσφάλειαν αἰωνίζουσαν, τὸ κράτος ἡμῶν ἐγκελεύεται, ὡς ἂν ὦσι ὅλα καὶ ἀναμφίλεκτα ξύμπαντα, καὶ μηδέποτε τῶν καιρῶν ὑπ' ἀνάκλησιν ἀγοινῳ παρ' ὑποσυῶν τῶν κατὰ καιροὺς ἀναγραφέων, ἢ ἐποπῶν, ἢ ἐξισωτῶν, καὶ τῶν ἄλλως ἀνερδυνούντων τὰ δημοσιακὰ τῶν δηλωθέντων περιορισμῶν, ἐγκαταρρωθῶσι ὀφειλόντων τοῖς προσφόροις συκρέσεις δι' εἴδησιν. οὐδὲ γὰρ ἔξεσι τινὶ τούτων ἐν οἱῳδήποτε χρόνῳ καθ' οἱανδή ποτε τρόπον ἐν τοῖς τοιούτοις πᾶσιν εἰκινήτοις εἰσερχεσθαι ὁπωσδήποτε, ἢ τῶθ' ὑπὸ ζήτησιν ἄγειν καὶ ἔξετασιν διαυδή ποτε. ἀλλ' οὐδὲ δικαίωμα ὅπῃ τούτοις ὑπιζητεῖν οὐ καπνικὸν ἀναλαμβάνεσθαι, οὐ μετρητικὸν, οὐχ ἕτερόν τι οἱονδήποτε πρὸ τοῦ προσφόρου σκέμμα, εἰς κέρδος τῆς ἀναγραφεύσεως ὑπινοεύρεσιν, ὅπως τε ταῖς ἐμφανείᾳ καὶ μόνῃ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας μου, καὶ τῶν προσθησομένων ἐκείνοις πιστωθήναι ὑπογραφαῖς, καὶ τῷ μέρει τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας ὑπιδοθῆ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἵν' οὖν εἴη δῆλα τὰ προσόντα τῇ ἁγιωτάτῃ τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἀκίνητα ἅπαντα, ἐν τῷ παρόντι χρυσοβούλλῳ λόγῳ ῥητῶς ἐνεγράφησαν. ἄνεχεσθαι δὲ τὸ πρὸς ἔνσταμα.

Ἐν τῷ θέματι Θράκης καὶ Μακεδονίας, τὰ δεῖνα καὶ δεῖνα καὶ ἑξῆς καταλέγει πάντα ἀκίνητα παντὶ καὶ μετὰ τοῦτον ἀπαριθμησιν, φησίν· οἱ παρόντος θεοφυλάκτου ὑπερτιμώμενοι Στροβιλιῶται Ἰουδαῖοι, καὶ ἐξουσία * πλείων χωρήσεως χιλιάδων τριάκοντα.

ψιλοῖσι

Ἐπὶ τούτοις πᾶσι τὸ ἀπεκλύνητον ἔχειν παντὶ καὶ ἀδιαστόλως τῷ ἁγιωτάτῳ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ τὸ μέρος ἅπαν αὐτῆς, θεσπίζει τὸ κράτος ἡμῶν· πλείοσμοῦν ὀφειλόντων παρέλθειν λεπομερῶν, παρά τῶν κῆ τοὺς αὐαρεφέων, ὡς πολλάκις διείληπται. πλὴν τῇ τοιαύτῃ παραφάσει οὐκ ἐξέστω τοῖς δηλωτείσιν δημοσιαφεῦσιν ἢ καπνικὸν ἀπαιτῆσαι, ἢ μετρητικὸν, ἢ ἡρεσικὸν δόσιν, ἢ ἑτέραν οἱανοῦν δόσιν εἰσπράξιν, δότω τῶν * ὁμοίως ἀκινήτων αὐτῆς· ἀλλ' αὐθις τῆς οἰασοῦν σπουδῆποτε εἰσφορᾶς τε καὶ ἀπαιτήσεως τοῦ δηλωθέντος πλείοσμοὺς σπουδέλουσι· καὶ κατὰ μηδενὸς ἀθετήσει τι τῶν διωρισμένων τῷ παρόντι χρυσοβούλλῳ λόγῳ τῆς βασιλείας μου, πρὸς τῷ τῶν βασιλικῶν ὑποστήσεσθαι ἀναπάντησιν, ὑπαγήναι ὑφειλομένου καὶ δόσει πρὸς τιμίου λιτρῶν νομισμάτων τριάκοντα, ἀπαιτητικομένων ἀσυμπαθῶς ἐξ αὐτοῦ πρὸς καὶ ἑκατέρου τῶν οἰκειακῶν, ὑπὸ πρεσβεύσεως τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, ὡς βεβαίου καὶ ἀσφαλοῦς καὶ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου τυγχάνοντος, γεγομένου καὶ τὸν Αὔγουστον μῆνα, τῆς α ἰνδικτιώνος, τοῦ ς χξ α ἔτους. ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον εὐσεβὲς, καὶ θεοστεφὲς ὑπογραμμάτων κράτος.

Γ. Περὶ τοῦ μὴ ἁρπάζεσθαι τὰ τῶν τελευτώντων ἀπὸ κοπίς αὐτοκρατόρων. ἀποδυθὲν κατὰ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα τῆς δ ἰνδικτιώνος

Πρᾶγμα καὶ εἰς Θεοῦ τολμώμενον θεοφρόνησιν, καὶ εἰς ἀθέτησιν θεσμῶν φυσικῶν, * θεῖ τῶν (ὡς φασι) μήτε θεοῦ ὄπιν, μήτ' ἀνθρώπων νέμεσιν ὑφορωμένων, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἀνεκτὸν ὅλως ἐλογίσθη τῇ βασιλείᾳ μου, εἰς ἀκοὰς αὐτῆς πεσὸν ἀκοῆς. ἔνθεν τοι καὶ ὡς πρὸ αὐτῆς τῶν χρειωνύμων ἀνάξιον ἐπαγγέλματος διορρύττειν τοῦτο τὸ βασιλείᾳ μου. ἀνέωχθη γὰρ αὐτῇ, ὡς ἐν ταῖς δόσεσι * ἐνδημίαις τῶν ὑπὸ σοῦ πρὸ ἱερεσάντων ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, τῇ μὲν καὶ πρὸ τῆς αὐτῶν ἐκφορᾶς, τῇ δὲ μετὰ τὴν ἐκφοράν, οἱ κατὰ χώραν ἐνεργοῦντες, θεοφάσει τῆς αὐτῶν τελευτῆς, τῶν τε κελ-

Vt autem sint manifesta, quæ adsunt sanctissimæ Dei magnæ ecclesiæ immobilia, omnia in præsenti bulla aurea aperte inscripta sunt. quæ habent hoc modo.

In Thracia & Macedonia, illa & illa. & deinceps enumerat omnia immobilia. & post horum enumerationem, dicit: Iudæi Strobilitæ, vbicumq; inuenti: & [d] excusita amplior capacitate triginta millium.

[d] excusatio vel immunitas nauium capacitas

Sancit imperialis mea potestas sanctissimã magnam ecclesiam, & omnẽ eius partem, habere eius suum inuiolatum omnino, & inconcussum: quum exactiores fieri debebunt terminorum definitiones, a locorum descriptoribus, vt sæpe dictum est. Verum eo prætextu non licebit prædictis descriptoribus fumarium exigere, vel metreticon aut necessartorum dationẽ, vllamve exactionem facere a quibuscumque immobilibus eius: sed absq; vlla collatione & petitione prædictas finium descriptiones cõficient. Quod si quis ausus fuerit violare quidquam eorum, quæ præsenti aureæ bullæ oratione maiestatis meæ definiuntur, præter imperialem indignationem, in periculum veniet subeundi pœnam aureorum triginta librarum, quæ sine commiseratione a [c] domesticorum secreto, [f] ex additione sanctissimæ magnæ ecclesiæ exigentur: quippe quum firma sit ac munita præsens aureæ bullæ oratio, facta mense Augusto, prima indictione, anno VICIC VICLXI, *cui nostrum pietate præcellens subscripsit imperium.*

[c] rerum priuatarum

[f] ex conuentionis

III. Ne morientium episcoporum bona diripiantur ab exactoribus. emissa mense Septembri, indictione quarta. Bonefid.

Res, quæ & in Dei contemtum, & ad legũ naturæ infirmationem, ab iis, qui (vt aiunt) neq; Dei vocem, neq; hominum vindictam formidant, vt est verisimile, patratur; non ferenda omnino meo imperio visa est, quũ ad eius aures peruenisset. Quamobremeam, vt omnino Christiana professione indignam, meũ corrigit imperium. Ei enim relatum est, in excessu e vita eorum, qui vbiuis pontificatum gerunt in sanctissimis Dei ecclesiis, partim quidem antequam funus efferatur, partim vero postquam elatum fuerit, eos, qui in ea regione fisci procurationem exercent, ipsorum mortis præte-

λίων αὐτῶν ἅπαν θρώπως καὶ πεμβαίνουσι, καὶ τῶν τοῦ τὰς λαχούσας αὐτοῦ ἐκκλησίας ἀκινήτων. καὶ ἀφαιροῦνται μὲν ἅπαντα τὰ ἐν τούτοις παρυρεθέντα τῶν ὑπαρχόντων αὐτῆς, καθολικῶς ἢ τοιούτων τῶν τοιούτων ἀκινήτων ἀπαιτήσιν, καὶ παντοίως ἕτερος τοῦτο σπουδάσειν. ἡ γὰρ βασιλεία μου μηδὲ μέχρι κρίσεως ἄκεσμα μόνον ἀναχεῖσθαι ἠνησαμένη τοιαύτην ὑλημαν αὐτῶν, ἵνα μὴ κῆ δόξῃ τοῖς ἀνοσίοις τῶν ἱερέων διὰ τῆς κατ' αὐτοῦ ἐκκλησίας ζημίας καὶ συμφορᾶς, οὗτοι βαρυσυμφορώτεροι γένωνται, καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς αἰκίας αἰκιαρώτεροι, διορίζεται μὲν τῆς παρούσης θεσπίσεως, μηκέτι τοῦ τῶν κῆ χώραν τὰς δουκικὰς ἀρχὰς διεπόντων, ἢ αὐαρεφὰς, ἢ ἑτέρᾳ ἄσπα δικαίῳ τοῦ δημοσίου ἐνεργοῦντων, τοιοῦτόν τι κῆ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν, ἢ τῶν ἐπ' αὐτὰς ἀκινήτων, ἢ τῶν κελλίων τῶν ἀρχιερέων, ἐν τοῖς αὐτῶν τελωτοῖς καὶ λοιποῖς νεωτερίσωσι· ἀλλ' ἐμμόνως ἐνδιαθήκως οἱ ἀρχιερεῖς τελωτῶσιν, κῆ τοῖς αὐτῶν βουλαῖς τε καὶ διαθέσεσιν ἅπαντα γίνεσθαι, ὅσον ἐν τοῖς παρθενοκοιμίοις ἐν τοῖς κελλίοις αὐτῶν. εἰ δ' ἴσως καὶ ἀδιάθετοι ἀπαλλάττοιντο, πάλιν καὶ οὕτω σπουδάζεσθαι κῆ τὰ τοῖς ἱεροῖς κανόσι καὶ τοῖς νόμοις δοκοῦντα. τοῖς ἀκινήτοις μὲν τοι τῶν κηδευτῶν ἐκκλησιῶν ἐδὲ πάδαολος ἐπιβαλεῖ τις τῆ κῆ χώραν δουκῶν, ἢ ἄνωθεν ἑτέρων, ὡς εἴρηται· οὐδὲ τὸ οἱονοῦν ἐκεῖθεν ὁπωσοῦν ἀναλάβηται, ἀλλὰ πάντα πάντα τῶν μερῶν τῶν τοιούτων ἐκκλησιῶν ἐν αὐτοῖς οἰκονομηθήσεται, καθὼς ἄρα καὶ θεῖ τούτου νενόμισται, καὶ κανονικῶς ὑπηρέσθω. μέχρις αὖ δηλαδὴ οἱ μὴ σὺν πεθνηκότες ἀρχιερεῖς εἰς ἐκκλησίας ἐπικηρυθήσονται, κῆ χώραν γεγονότες αὐτοῖ, τῆς τούτων οἰκονομίας ἀνθέξονται. εἰδέναι ὀφείλοντος καὶ εἰς ἀθέτησιν τινὸς τῶν ἐν τῇ παρούσῃ θεσπίσει τῆς βασιλείας μου διωρισμένων χωρήσων, ὡς εἰ καὶ θεὸς ὅλῃ τῷ τοιούτῳ αὐτῶν ὑλημήματι πρὸς γε τὸ παρὸν πασισωπήσεται, πάντως εἰς τὸ μέλλον τῶν ἀξίαν δίκην τιμωρήσεται. ἀλλ' ἡ βασιλεία μου καὶ εἰς τὸ παρὸν πικρότερον αὐτὸν μετελθύσεται, σωμαλικῆς ποινῆς αὐτὸν καθυποβάλλουσα, μελῶν τε οἰκείων ἀκρωτηριασμοῖς, καὶ τῶν ὑπαρχόντων δημεύσει, καὶ ὑπερορίᾳ μακρᾷ. οὐ μόνον γὰρ εἰς τὸ ἀνωλοῦν ἀπαντεῦθεν δοποδώσει ὁ τοιοῦτος τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ ἐξ αὐτῆς ὑπερτερόπως παρ' αὐτὸ ἀφαιρεθησόμενον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῷ δημοσίᾳ εἰς τὸ διπλοῦν ἀσυμπαθῶς ἀπαιτηθήσεται τοιαύτης ποσότητος, εἰδήσεως ἀκριβεστάτης διδομένης θεῖ τοῦ τοῦ καὶ τωνικαῦτα ἀρχιερέως τῷ κῆ τῶν ἡμέραν μυσικῶν, ὃς κῆ ὀφειλῆ καὶ ἀμφω οἰκονομεῖν. πρὸ φασιν ἢ πάντως ἔχ ἔξει θεῖ τῆς ἁμαρτίας αὐτό. ἦλθε γὰρ ἡ βασιλεία μου διαγγελικῶς,

prætextu, eorum cellas inhumane inuadere, & immobilia, quæ sunt subecclesiis, quæ eis obtigerant. Et omnes quidem facultates, quæ in illis inuentæ fuerint, auferre: vniuersam autẽ eiusmodi immobilium exactionẽ facere, & ea alioqui omnino conterere. Imperiũ ergo meum, ne vel auditu quidẽ ferendam eorũ esse audaciam existimans, ne quum damnũ & calamitas ex antistitum morte ad eorũ ecclesias peruaserit, himulto maiorẽ calamitatẽ inuehant; & ea sint, quam iã habent, molestia longe molestiores: statuit per hanc præsentem constitutionẽ, ne ab iis, qui ducales magistratus gerũt, vel qui descriptiones, vel aliqua alia[a] publici iuris exercent, tale quid in sanctissimas ecclesias, vel eorum immobilia, vel antistitũ cellas, in eorũ morte deinceps amplius innouetur: sed si testati quidem moriãtur antistites, eorũ voluntate & ordinatione omnia fiant, quod ad ea adtinet, quæ in eorum cellis inueniũtur. Quod si forte etiam intestati decesserint, omnia quoq; fiant, vt sacris canonibus & legibus videtur. Atqui in viduarum ecclesiarum immobilia ne pedem quidem omnino immittet aliquis ex ducibus, vel aliquibus aliis, vt dictum est: sed nec quælibet illinc pars quomodocumque adprædhendetur, sed omnia a partibus eiusmodi ecclesiarum in ipsis administrabuntur, quemadmodum de hoc legitime & canonice editum est: donec scilicet, qui post mortuos antistites in ecclesias renuntiati sunt, in regione fuerint & eorum administrationem adprædhenderint: debente scire eo, qui ad infirmationem alicuius eorum, quæ a præsente imperii mei cõstitutione decreta sunt, processerit; quod etiamsi Deus in talem eius, tamque audaci incepto, in præsentia siluerit, omnino in futurum dignum eius supplicium reseruans: imperium tamen meum eum acerbius in præsentia aggredietur, pœnis eum corporalibus subiiciens, & suorum membrorum truncationibus, bonorumque publicationi, & diuturno exsilio. Non solum enim ex cosimplum reddet ecclesiæ, quod ei illo modo ab ipso [b] auferendum est: sed etiam a fisco talis quantitas in duplum absq; vlla commiseratione exigetur; perfectissima de ea re cognitione ab antistite illius temporis data[c] mystico, quidebet etiam vtraque administrare: de suo autem peccato omnino excusationem non habebit. Venit enim meum imperium, & eis per præsentem constitutionem euangelice

[a] iure fisci exercent, aut tractant.

[b] auferetur.

[c] vide infra de officiis palatii.

Universidad de Deusto
Biblioteca

καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς ἀφ' ἧς τῆς παρούσης προσέξεως, ἵνα καθιδρωθήσεται, καὶ τῷ ἱερῷ χαρτοφυλακίῳ ἐναπτηθήσεται, ἀρέσκουσι ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις, καὶ ἰσότυπα καὶ μόνα τοῖς πεπιστωμένοις ἀφ' ἑκατέρων μερῶν αὐτῶν ἐμφανίζηται. ἔξουσι γὰρ πρωτοτύπων ἰσχὺν ταῦτα, καὶ τοῖς προσερχομένοις προσέσονται εἰς ἀσφάλειαν αἰωνίζουσαν.

loquutum est, quæ in sacro [d] chartophylacio [seu tabulario] reponetur, sanctissimis ecclesiis opem latura, etiamsi eius exemplaria sola cõpetenti fide munita, ab ipsis partibus insinuentur. ea enim archetypi vim habebunt, & exhibentibus aderunt ad æternam securitatem.

[d] scrinio

Bonefid.

Liber Electoralis bibliotheca Palatina hanc Alexio Comneno tribuit.

Δ. Περὶ τοῦ, αὐτεπάφα εἶναι ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ δημοσίου τὰ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν κτίσι πλὴν μοναστηρίων ἀκίνητα.

IV. Vt ecclesiarum & monasteriorũ, quæ sunt ad vrbem, immobilia intacta sint a manu fisci.

Ἐφάσαμεν μὲν πρὸ χρόνων τινῶν χρυσόβουλλον λόγον ὑπὲρ βεβαιώσεως ἡ βασιλεία μου τοῖς τε κατ' αὐτὴν τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων ἀφωρισμένοις ἁγιωτάτοις μοναστηρίοις, καὶ τοῖς κατὰ τὸ δυϊκὸν μέρος τοῦ Στενοῦ, ὅσον τε κατ' αἰγιαλόν, καὶ ὅσον πρόσω θεν· ὡσαύτως καὶ τοῖς περὶ τὸν κόλπον τῆς Νικομηδείας, καὶ μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Νικομηδείας· ἔτι τοῖς ἐν ταῖς νήσοις, τῇ Ὀξείᾳ, τῇ Πρώτῃ, τῇ Χάλκῃ, τῇ Πλατείᾳ, τῇ ἁγίᾳ Γλυκερίᾳ, τῇ Πεγκίπῳ, τῇ τοῦ Ἀντιγόνου, τῷ * Βραχυνησίῳ, τῇ Τερεβίνθῳ, τῷ ἁγίῳ Ἀνδρέᾳ, τῷ ἁγίῳ Τρύφωνι, τῷ ἁγίῳ Ἑλευθερίῳ, τῷ Κώδωνι, τῷ Πελάγει, τῇ Θεοτόκῳ, τῷ Μεσονησίῳ, τῇ Ἰάτρῳ, καὶ τῷ ἁγίῳ Δημητρίῳ· καὶ τοῖς ἐν ταῖς κτήσεσι τῶν πορτῶν, καὶ ἄχρι τῆς βορειοχῆς τοῦ Ἀθυρέως· καὶ ἁπλῶς τοῖς περὶ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων ἀσκουμβίοις μοναχοῖς, αὐθράσι τε καὶ γυναιξί· πολλὰ τούτοις φιλοτιμησαμένη δίκαια, καὶ τὸ ἀδιάσειστον αὐτοῖς δωρησαμένη ὑπὲρ τῆ κατοχῇ καὶ δεσποτείᾳ τῶν ἀκινήτων, τῶν ἀπό τινων δικαιωμάτων διαφερόντων τούτοις, καθὼς ὁ τοιοῦτος χρυσόβουλλος λόγος πλατύτερον ταῦτα διέξεισιν. ἐπεὶ ἦ οὖν ἠρεμεῖν, ἀλλὰ τῷ τοῦ δημοσίου προσχήματι βαρεῖαν τούτοις ἐπῆγον οὗτοι τὴν κάκωσιν, ἡ βασιλεία μου ἅμα μὲν τὸ θεῖον ἐξιλεώσασθαι, ἐφ' οἷς ὡς ἀνθρωπος τοῦτο προσκέκρουκεν, ἅμα ἦ βουλομένη καὶ οὖν στρατιώτας τοῦ μεγάλου βασιλέως Χριστοῦ, δηλονότι οὖν δι' αὐτὸν τὸν μονήρη βίον προελομένους, καὶ τὴν πανοπλίαν ἐνδυσαμένους τοῦ πνεύματος, συμμάχους ἔχειν καὶ σωματιστὰς ἰσχυροὺς καὶ τῶν ὁρωμένων καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν· τῷ ἀκραδάντῳ σκοπῷ θεμελίῳ καὶ ὄροφον ὑπερθεῖναι ἀνάλογον ἠρετίσατο, καὶ τὸν παρόντα χρυσόβουλλον ἀπολέλυκεν ἀλόγως, δι' οὗ θεσπίζει καὶ διορίζεται πάντα τὰ σήμερον νεμόμενα ἀκίνητα τῶν ἀφ' ὧν ἀριθμηθέντων μοναστηρίων, ἢ καὶ ἡσυχαστηρίων, ἢ καὶ ἀναχωρητικῶν κελλίων, ἢ λαυρῶν, καὶ ἁπλῶς κατοικητηρίων μοναχικῶν, καὶ οἱῳδήποτε καλοῦντο ὀνόματι, οὗτε παροίκους, τὰ αὐτουργία, τὰς ναυηγύρεις.

IMperialis mea sublimitas aliquot abhinc annis auream bullam emittere dispensareq; præuenit, iisque quæ in hac vrbium regina sita sunt, monasteriis & iis, quæ sunt in occidentali parte Steni, quantum est in litore, & longius; similiter & iis, quæ sunt in sinu Nicomediæ, & vsque ad ipsam Nicomediam: & iis, quæ sunt in insulis, Oxea, Prota, Chalce, Platea, Sãcta Glyceria, Principe, Antigonio, [e] Tragonesio, Terebintho, S. Andrea, S. Tryphone, S. [f] Liberio, Codone, Pelago, [& Co insula dimidio] [g] Medica, & Sancto Demetrio: & iis, quæ sunt in [h] possessionibus portuum & vsque ad complexum Athyræ; & (vt semel dicam) iis, qui circumcirca reginam ciuitatum exercentur, monachis: viris, & mulieribus: multa iis iura [i] largita est, & in immobilium [k] detentione ac dominatione, quæ quibusdam turibus ad eos pertinent, firmam & inconcussam possessionem concessit; quemadmodum aurea bulla hæc fusius persequitur. Sed quoniam cauillatores quiescere non potuerunt, sed fisci [seu publici] prætextu eis grauem adflictionem intulerunt: imperialis mea maiestas Deum placare & propitium efficere volens, ob ea, quæ in ipsum vt homo offendit: simul etiam volens magni imperatoris, Christi scilicet, milites, qui vitam monasticam propter ipsum elegerunt, & spiritus armaturam induerunt, socios habere, & strenuos [a] defensores aduersus hostes tam qui videntur, quam qui non videntur; bono illi fundamento tectum quoque, proportione conueniens, imponere voluit; & præsentem auream bullam ea ex causa edidit: per quam hodie ab enumeratis monasteriis possidentur, vel etiam a [b] scholis, [c] colonis, silẽtiariis, & anachoreticis cellulis, vel lauris, & omnino a monasticis habitaculis, quocũq; nomine vocẽtur, [c] præcias, prædia, [d] cõuent[us] tributa, vectigalia, [e] portus, flumina, iura maritima, & (vt semel dicam) quodcumque ius in possessione immobili consideratur, & in quocumq; loco situm sit; in quo scilicet huc vsque non data est eis denotatio seu designatio ab iis, qui sunt in ea regione; censibus descriptoribus, quæ [f] publicum in iis ius habere comprobet, habere dictas mansiones perpetuo dominio, vt imperii mei donum & [g] liberalitatem, eis deinceps semper in perpetuum dominari, etiamsi probabilis vel non probabilis de causa eorum aliqua, vel etiam fortasse omnia huc vsque detinuerunt; vel etiam sine vllo titulo, vel ex titulo quidem, sed qui male se habet, vel est fortasse falso confictus. Omnia enim, quæ ab ipsis in [h] quocũq; situ possidentur, in oriente, & occidente, siue ex iis, qui eo tempore administrabant, imperatoribus siue sint ex fragmentis, siue ex commiserationibus siue e loco motis, vel caducis, vel ex vilibus quæ pẽduntur diariis, vel ex viribus calamitate vexatis, vel iis quæ a potentibus vendita sunt, vel contra: vel ex correctione male factarum venditionum. & si aliis in locis tussa dari, in aliis tradita sunt: vel donata, nõ tradita sunt: vel tradita, donata non sunt: vel quouis alio modo male ab ipsis detinentur; inconcusse & nullo negotio eis exhibito, a dictis monasteriis vult meum imperium ea in æternum possideri, vt [meum] mei imperii donum, a mera liberalitate & munificẽtia profectũ. Quum.n. sola nunc apud ipsos immobilium inueniatur detẽtio, quæ pro omni titulo debet eis sufficere; est superuacaneum de vllis aliis curiose inuestigare. In omnibus enim, quæ hodie possident, præterquã in iis, in quibus a publici census in ea regione descriptoribus documenta data sunt, quæ ius fisci [seu publici], vt dictũ est, probant, debet præsens aurea imperii mei bulla sufficere, & pro donatione, & [a] emtione, & quouis alio titulo satis esse: etiamsi quodcumq; aliud secretũ in eis [b] probetur. Nec cogentur monasteria, ob ea, quæ nunc possident, immobilia, antiqua alia, quæ eis adsunt, iura proferre. Sed hac præsenti aurea bulla scriptura pro omni iure [c] vtentes, ea cõtenti esse debẽt: vtquæ eis, vt prius scriptum est, sufficere debeat, & pro donatione, & pro traditione, & quouis alio iure. Sin autẽ inuitãte fortasse tẽpore voluerit vllum monasterium iis etiam, quæ habet iuribus & titulis vti ea pro se adferens, a nullo penitus prohibebitur. hoc enim non fa-

[e] Brachynesio, [f] Eleutherio, [g] Despera, Mesonesio, Iatro, [h] suburbanis portarum

[i] possessione ac dominio

[a] cõmilitones

[b] scholis, [c] colonos,

[d] mercatus,

* βραχυνησίῳ

* παροίκοις

* παρ' οἱασοῦν δίκαια

[e] tlacui,

[f] fiscum

[g] liberalitatem,

[h] quocumq; situ

Hac noua versione vtgent,

[a] actu,

[b] ius habeat,

[c] vtentim,

Universidad de Deusto
Biblioteca

κῆς γὰρ τοῦτο οὐ ποιήσει. εἰ δὲ οἰκείῳ θελήματι αὐτὸ αἱρεθείσεται, οὐδεὶς ὁ ἐμποδίζων ἐσεῖται. οὐ μόνον δὲ ὅπῃ τῇ δικαιώσει τῆς γῆς συμβαλεῖται τοῖς μοναστηρίοις ἡ παροῦσα χρυσόβουλλος γραφή, ἀλλὰ καὶ ὅπῃ τοῖς παροῦσιν τοῖς κατ' αὐτῶν κατεχομένοις, καὶ τοῖς αὐτουργοῖς. φόροις, παιγνίοις, ἀβδατοῖς, λιμέναις, πορθμείοις, θαλασσίοις δικαίοις, καὶ ἑτέρῳ οἱῳδήτινι δικαίῳ παρ' αὐτῶν κατεχομένῳ. αὖθις μήτοι τῶν, ἐφ' οἷς ἔλαβον ἀβραγώσεις ὑπὲρ δ δημοσίου, ὡς πολλάκις ἀνωτέρω διείληπται. εἰ δέ καὶ παροσεσχόμην λογισθῆναι ἢ σκηνοθῆναι τινὰ τελέσματα, ἢ πρακτικὰ, ἢ στρατεῖαι, ἢ δημόσια, ἢ λίβελλοι, ἢ ἕτερόν τι τῷ δημοσίῳ αἰτήκον, καὶ οὐ γέγονε τὸ λελογισμένον, ἢ ἕτερόν τι ἐχέτω ἐπιλήψιμον τὸ δικαίωμα. τί ἢ χρὴ τὰ πολλὰ καταλέγειν καὶ ἀπαριθμεῖσθαι, καὶ κάλλη παρόδειγματος ἀπορεφέσθαι τὸν πλοῦτον; ἢ βασιλεία μὲ παρεκτείνουσι, ἵνα μή τις τῶν θεῖ τῶν τοιαῦτα δεινῶν, πινῶν μὲν σκληρῶν ἐντῶν τὰ ἀκίνητα καταγόντων αὐτῶν, ἐνῶν ἢ παρασπηθέντων, ἐπιδράσιοιτο ῥημάτων, καὶ ἐξ' Ἑβραίας τῷ γράμματι ἐπικαθητε, καὶ ἐπιχερῇ ἐπὶ τοῖς μὴ σκληρῶν θεῖσι λάσσειαν καὶ παρενοχλεῖν τῆς μοναῖς· καθολικῷ λόγῳ καὶ ἀπεικλικῷ τοῦτο ἡ βασιλεία μὲ βέλεται τε καὶ διορίζεται, ὡς αὐ πᾶν, ὅπερ ὅπῃ τοῖς σήμερον παρὰ τῶν μοναστηρίων κατεχομένοις, ἢ ἐπ' αὐτῆς τῆς καθέδρας τῶν μοναστηρίων νοηθῇ ὑπὲρ τοῦ δημοσίου παρά τινων, ἢ νικῶ, ἢ ὁτεδήποτε, αὐτὸ τοῦτο δεδωρημένον λογίζεσθαι τῇ μονῇ· καὶ ἅμα τὶς τοῦτο διανοήσεται τε καὶ φθέγξεται, [καὶ] ἀθῷος αὐπλήψεται αὐτὸ ἡ μονὴ, ὡς σήμερον δεδωρημένου πάντη παρὰ τῆς βασιλείας μου. ὅσων γὰρ ἐφ' οἷς κατέχουσι νῦν ἀκινήτοις, παρ' ὧν ὑπὲρ δ δημοσίου σὺν ἔλαβον τὰ περγραφέντα μοναστήρια, δημόσιον βούλεται ἡ βασιλεία μου λογίζεσθαι ἐν ἑκάστου τούτων, κ' μόνον τὸ ἔχειν τὸ ἀδιάσειστον, καὶ μὴ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεσθαι. καὶ ὁν τρόπον ὁ δημόσιος οὐ πολυπραγμονεῖται ὑφ' ἑαυτοῦ, οὕτως οὐδὲ τὰ ἱερὰ σεμνεῖα ἢ ἡσυχαστήρια, μοναστήριά τε, καὶ λοιπὰ, ὑπὸ τινος τῶν δ δημοσίου φροντιστῶν ἀνακριθήσεται· καν τι εὔλογον δικαιολογῆται ἢς, καὶ παράλογον, καὶ ὁτιοῦν ἂν εἴη τὸ λαληθησόμενον. πᾶς γὰρ ὁ τοιοῦτον ἢ διαχειρήσων ποιῆσαι, αἰσχύνην δόξει λέγων, καὶ τῷ ὄντι ἀσεβεῖα. καὶ ἀσυμπαθῶς ἡ τούτου παρουσία, τῷ δημοσίῳ καθαστωθήσεται, καὶ αὐτὸς ἄτιμος ἐσεῖται παντὸς πάσιν, ὡς ἀνάτιθήνα βασιλεῖ, ὅσπερ τε καὶ φιλοθέως τὸ αὐενόχλητον ταῖς μονάῖς δοπαρεχορήσω, ὅπῃ τοῖς δεδωρημένοις αὐταῖς ἀφ' ἑ παρόντος χρυσόβουλλος λόγου, καὶ δι' αὐτὸ βραχύ τι δῶρον παρασχόντι

[d] necessario. Si autem hoc propria voluntate elegerit, nemo impediturus admittetur. Non solum autem ad probandum ius terreni, quod habent, monasteriis sufficiet præsens bulla aurea: sed etiam in [e] paræcis, quæ nunc ab eis detinentur, & prædiis, vectigalibus, conuentibus, traiectionis solutionibus, [f] portubus, fluuiis, iuribus maritimis, & quocumque alio iure, quod ab eis possidetur, præterquam in iis, in quibus documenta pro [g] publico (vt sæpe superius dictum est) adsumta sunt. Sin autem recenseri iussa sunt, vel amputari quædam tributa, vel pacta, vel militiæ, vel publica, vel libellica, vel aliquid aliud, quod ad publicum pertinet; & non factum est, quod recensendũ erat: vel habet aliquod aliud ius, quod [h] apprehendi possit monasteria ex eo nihil ledentur. Quid autem opus est multa dicere, & enumerare, & exempli gratia adferre? verborum multitudinem imperii mei maiestas prætercurrens, ne quis in eiusmodi rebus callidus & vafer, nonnullis quidem dictis, ex iis causis, quæ immobilia concutiunt, aliis vero silentio præteritis, verba arripiat: & more Iudaico litteræ insistat, & conetur in iis, quæ dicta non sunt, monasteria agitare & vexare: vniuersali & generali oratione imperium meum vult & decernit, vt quod in iis, quæ hodie a monasteriis possidentur, vel in ipsis sunt monasteriorum cathedris, pro publico cogitatum fuerit ab aliquo, vel nunc, vel quandocumq;, monasterio datũ esse reputetur. Et simulac hoc cogitarit quispiam, vel dixerit id quoq; statim apprehendet monasterium, vt hodie a mea imperatoria sublimitate donatum. Quod enim ad ea adtinet, quæ nũc possidẽt immobilia, de quibus pro publico documenta nõ acceperunt monasteria: imperiũ meum vult vnumquodq; eorum [i] publicum existimari, & perpetuã firmitatem obtinere, & a nullo de ea re disceptari. Et quemadmodũ publiconulla a se molestia negotiũve exhibetur sic nec [sacra] silẽtiaria, nec monasteria, nec reliqua ab vllo publici curatore litib. agitabũtur: siue quis probabilẽ, siue nõ probabilẽ causam adferat, siue cuiusmodiũq; sit, quod loquetur. Quisquis n. hoc facere aggressus fuerit, inualida & reuera infirma dicere videbitur: & citra vllã misericordiam eius facultates fisco cõsecrabuntur, & ipse omnino infamis semper erit; vtpote qui imperatori aduersetur, qui pie ac religiose omnẽ molestam vexationem a monasteriis in iis, quæ ipsis data sunt, per præsentem auream bullã amoueat, & per ipsam exiguum aliquod donum

[d] adhibita coactione.
[e] colonis, quæ
[f] stagnia,
[g] fisco
[h] reprehendi
[i] pro re fiscali haberi, in hoc solum modo, quod adtentari nequeant, nec a quoquam in controuersiã vocari.

ΔΙΑΓΡΑΦΟΣΣ ΑΠΕΛΑΒΟΝ

τῷ Θεῷ, αἰθ' ὧν μυρίων ἀεργεσιῶν παρὰ τῆς πλουσιοπαρόχου δεξιᾶς αὐτοῦ, παρεπλαυσεν. οὐκ ἐξέσται ἐν ὅτι ἀπαρεφεῖ, ἢ παρακαθημένῳ οἱῳδήτινι ἢ ἐνεργοῦντι, ἢ ἑτέρῳ τινὶ προσώπῳ τοῦ δημοσίου, τὰ τῶν μοναστηρίων ἀκίνητα ἀπαρεφεσθαι, ἢ καπνολογεῖν, ἢ ἀναζητεῖν μίσθαρχῆς, ἢ παροίκων πολύπτωσις, ἢ γῆς τὸ ὑπέρπλεον, ἢ ὑπέρμετρον, ἢ τὸ ἀδίκως κατεχόμενον ἐξετάζειν· ἀλλ' ἐπεὶ σκηπτεσάξεως τῆς βασιλείας μου μέλλουσι γίνεσθαι παρακτικὰ τῶν σήμερον κατεχομένων παρὰ τῶν μονῶν ἀκινήτων ἢ παροίκων, τότε μόνον ὀχληθήσεται ἡ μονὴ, καὶ τὸ ἀδίκως κατεχόμενον ἀφαιρεθήσεται, ὅτε ὁ ἀπαρεφεὺς δείκνυει, ὡς ἐκείνου τοῦ παρελθόντος κατεῖχεν ἡ μονὴ τοπία, ἢ παροίκους, ἢ ἕτερόν δίκαιον. οὐδὲ γὰρ ἐπ' ἀδείας ἔξουσιν αἱ μοναὶ τὰ σήμερον παρ' αὐτῶν κατεχόμενα, εἴτε πάροικοι εἶεν, εἴτε τοποι, εἴτε αὐτούργια, ἐπαύξειν καὶ εἰς πληθυσμὸν ἄγειν πλείονα. πλὴν τῇ τοιαύτῃ παραφάσει οὐκ ἐξέσται παρέκτασι, ἢ ἀπαρεφεῖ οἱῳδήτινι, ἢ κατανικῶν, ἢ μετεχτήσιον, ἢ ἑτερόν τι ἀπαρεφικὸν ἢ παρακτορικὸν φορολόγημα ὑπὲ τῶν ὑποκειμένων τῆς δηλωθείσης μοναῖς ἀκινήτων ἀπαλαμβάνεσθαι. εἰδέναι γὰρ ὀφείλει ὁ τοῦτο τολμήσων, ὡς οὐ μόνον ὅπῃ τὸ πλαπλοῦν αὐτὸ ἐπιστρέψει, ὅταν αὐ ἀναλαβήσεται, ἀλλὰ καὶ τελείᾳ δημοσει ὑποβληθήσεται, καὶ ἄτιμος ἔσῃ, καὶ ἀπολίτευτος. οὕτω γὰρ θέλει ἡ βασιλεία μου τὰ τῶν δηλωθησῶν μονῶν ἀκίνητα παντὰ λογίζεσθαι *ἐφ' ἑκάστου τῶν παρακτόρων, ὡς μὴ ὄντες ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ ἀρχὴν τε καὶ ἐξουσίαν. καὶ ὃν τρόπον οἱ παράκτορες ὅπῃ τοῖς μὴ ὑποκειμένοις αὐτοῖς θέμασιν οὐδέν τι δίκαιον ἔχουσιν ἐνεργεῖν, ἢ ὅλως ποιεῖν τι ἐπ' αὐτοῖς· οὕτως οὐδὲ ὅπῃ τοῖς τῶν μοναστηρίων ἀκινήτοις οἱ παράκτορες τῶν θεμάτων, ὑφ' οὓς τελοῦσι τὰ τοιαῦτα ἀκίνητα, παράκτορες λογισθήσονται. τὰ μήτοι ἡμήσιμα *παρακτικὰ, καὶ οἱ παρεισμοὶ, παρ' ὧν αὐ ἀρέσῃ ἡ βασιλεία μου εἰς πάρασιν τῶν σήμερον παρὰ τῶν μοναστηρίων νεμομένων, τοῖς παρόροις σκηρέτοις δι' ἐδήσιν ἐγκαταστρωθήσονται. ὀφείλουσι δὲ εἰδέναι πάντα τὰ μοναστήρια, ὡς οἷον αὐ ἐξ αὐτῶν ὀρεθῇ ῥαδιούργιόν τινα ποιησάμενον ὅπῃ τοις σήμερον παρ' αὐτῶν κατεχομένοις ἀκινήτοις ἢ συμπαιγνίαν, ἢ δόλον πλημμελήσαν τινα, οὐ μόνον ἀπὸ τῆς τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου ἡ βασιλεία μου ὠφελείας σὺν ὁμοιρήσῃ τοσαύτου, ἀλλὰ καὶ παρὰ φιλοτιμηθέντος αὐτῷ σκήπτεσθαι δίκαια. ἀφ' ἑ παραγενόντος πάσης τῆς δηλωθείσης μοναῖς ἐπέρχ χρυσοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας μου.

* ἀφ'

* παρακτικὰ

offerat pro innumerabilibus beneficiis, quæ a munifica eius dextra accepit. Non licebit ergo nec publici census descriptori, nec vllius secreti præfecto, vel perequatori, vel in rebus agenti, vel [b] alii personæ, quæ publicũ tractet, monasteriorum immobilia describere, vel focos censere, & terra mensuras inuestigare, vel [c] paræcorum quantitatem, vel quod terræ amplius possidetur, vel non iusto pretio emũ est, vel iniuste detinetur, examinare, sed quoniam imperii mei mandato acta faciendi sunt, eorũ nomine, quæ a monasteriis hodie detinentur, immobilium & paræcorum; tunc demum iuste monasterium molestia adficietur, & quod iniuste detinet, ab eo auferetur, quando publici census descriptor ostẽderit, monasteriũ extra terminum occupare loca, vel paræcos, vel ius aliud. Nec enim licentiã habebunt monasteria, augendi & amplificandi ea, quæ ab ipsis hodie possidẽtur, siue paræci sint, siue loci, siue aurugiæ. Verũtamẽ per huiusmodi occasionẽ nõ licebit exactori aut descriptori vllis, sumariũ, vel mensorium, aut aliud quodpiã vectigal, quod ad ipsius officium pertineat, recipere ab immobilibus, quæ supra scriptis subiacent monasteriis. Qui enim contra ausus fuerit sciat se non tantum id, quod exegit, multiplicatum restituturum, sed & omnium bonorum publicationi cum infamia & ciuilium munium incapacitate subiectum iri. Sic enim vult mea maiestas iam manifestatorum monasteriorum immobilia omnia haberi ab vnoquoq; exactore, quasi non subsint ipsius officio, vel potestati. Et quemadmodum exactores in non subiectis sibi [d] prouinciis nihil turis habent, vt in iis agant administrãtive quidquam: sic nec in immobilibus monasteriorum exactores prouinciarum, quibus ea subsunt, censebuntur exactores. Quæ igitur fient acta, & [e] descriptiones, [f] si non scil. fuerint auerit ad exhibitionem eorum, quæ a monasteriis possidentur: competentibus secretis propter noticiã insinuabuntur. Scire namq; debent omnia monasteria, si quod ex iis deprehensum fuerit [g] astutiam aliquam, vel collusionem, vel dolum fecisse in immobilibus, quæ hodie ab ipsis possidentur, non solum nihil utilitatis ex hac meæ maiestatis aurea bulla consequuturum: sed etiam casurum iure prædictis monasteriis [h] aliam prius præcedentem imperii mei auream bullam consesso.

[b] alii personæ fisci.
[c] colonorum numerum.
[d] regionibus
[g] fraudem
[h] aliam prius per latam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ε. Περὶ ἡμερῶν ἀπράκτων.
Ο Βαλσαμών.

Εἰ θέλεις μαθεῖν ἀκριβῶς, καὶ ποίαν ἡμέραν ἀπράκτους τὰ δικαστήρια, ἀνάγνωθι τὸν κατὰ τὸν Μάρτιον μῆνα τῆς ἰνδ. ὀπτωκαιδεκάτης καὶ ἔκτης ἔτους τοῦ ἐνδυ. ἀπολυθείσων τῶν σεβασμιωτάτων νεαρῶν τοῦ θεοστέφους, κρατίστου καὶ ἁγίου ἡμῶν αὐτοκράτορος, κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ ταύτας μὴ τὸ πρόσφορον διαλαμβανούσας.

Θεσπίζομεν, ἐκείνας εἶναι τῶν ἡμερῶν ἀπρόσκοπους, ἃς ἐν τῇ παρούσῃ διατάξει ἀπαριθμησόμεθα. καὶ τίνας μὲν αὐτῶν τὸ παντὶ ἄπρακτον ἔχειν, ὡς μηδαμῶς δι' ὅλου τοῦ αὐτῶν διαστήματος συνίστασθαι δικαστήριον, εἰ μὴ βασιλεὺς ἴσως εἰκονομίας τρόπῳ, ἢ ἀνάγκη, (ὁποῖα πολλάκις τὰ ἀθέσπιστα τῶν πραγμάτων νεανιεύεται) θελήσει καθίσαι καὶ ἐν αὐτῇ δικαστήριον. τίνας δὲ ἀπὸ μέρους ἄγειν τῶν δικαστηρίων σχολὴν, ὡς οἷον ἕωθεν μέχρι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τῆς λειτουργίας καιρὸν, ἵνα τοῖς δικασταῖς ἐξεῖη προσανέχειν εὐχῇ, καὶ τῇ περὶ τὸ θεῖον δοξολογίᾳ, καὶ μὴ τὴν θείαν ἱεροτελεστίαν ὀλιγωρεῖσθαι καὶ τῆς δικαιοσύνης, καὶ τοῖς ἄδικα πεπονθόσιν ἐπαρήγειν καθ' τὴν τῶν νόμων ἰσχύν. οἱ μὲν γὰρ οὕτω μὴ τὴν θείαν λειτουργίαν ὀλιγωρήσαντες δικάζειν, ἐν τοῖς γινομένοις παρ' αὐτῶν σημειώμασι μεμνήσονται τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν τὸ σημείωμα πεπάτηται. καὶ δὴ πρῶτον περὶ τῶν τελείως ἀπράκτων διαληπτέον.

Ἡ τοίνυν καθ' τὴν τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἡμέρα τῆς παναχράντου δεσποίνης καὶ θεομήτορος, ἄπρακτος ἐστίν. ὡσαύτως καὶ ἡ ιδ, τῇ ὑψώσει τετιμημένη θεοφόρου σταυροῦ. καὶ ἡ κς, διὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν Ἰωάννου τοῦ θεολόγου μετάστασιν.

Ἡ ς τοῦ Ὀκτωβρίου, διὰ τὸ τὸν μῆνα ἐν αὐτῇ τελειῶσαι τὴν ἁγίαν ἀποστόλου Θωμᾶ. ἡ θ, διὰ τὸν θεῖον Ἀλφαίου Ἰάκωβον τὸν ἀπόστολον. καὶ ἡ ι, διὰ τὸν ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν.

Ἡ ιγ τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς, ὅτι ἐν αὐτῇ ἡ μνήμη τοῦ χρυσορρήμονος τελεῖται. ἡ ιδ, ὅτι ἐν αὐτῇ ὁ ἀπόστολος Φίλιππος ἑορτάζεται. ἡ ις, ὅτι ὁ εὐαγγελιστὴς καὶ ἀπόστολος Ματθαῖος πιμᾶται. ἡ κα, ὅτι εἰς τὸν ναὸν εἰσόδια τῆς θεομήτορος ἐν ταύτῃ πανηγυρίζεται. καὶ ἡ λ, ὅτι ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας ἐν αὐτῇ ἑορτάζεται.

Ἡ θ τοῦ Δεκεμβρίου, ὡς τῆς συλλήψεως ἐν αὐτῇ τελουμένης τῆς ὑπεραγίας μητρὸς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. ἡ κ, μέχρι τοῦ αὐτῆς τῆς τοῦ Ἰανουαρίου, ὡς ἐν αὐτῇ ἑορταζομένων τῶν ῥηθέντων καὶ τοῦ βαπτίσματος τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

V. De Feriis.
Balsamon.

Si accurate cognoscere vis, quo nam die tribunalibus feriæ sint: lege publicatã mẽse Martio, indictione XIIII, anno mũdi VI CIϑ VIC LXXIIII, venerandã nouellam coronati diuinitus, præstantissimisque imperatoris nostri, domini Manuelis Comneni, quæ post exordiũ hæc tradit.

Sancimus, vt illi dies feriati sint, quos in præsenti constitutione nominatim enumerabimus: & vt alii quidem eorum ferias in vniuersum habeant, vt nequaquam toto ipsorũ durante spatio constitui iudicium possit, nisi fortassis imperator per dispensationis modum, vel ob necessitatem (vt multa sæpenumero subita quædam rerum varietas licentius nouare solet) in iis quoq; iudicium constituere voluerit: alsi vero ex parte a iudiciis vacent, vt ea videlicet exerceantur a matutino tempore vsq; ad tempus sacri cultus: quo iudicibus tam precationi, quam celebrationi diuini numinis intentis esse liceat, ac peracto sacro iusticiæ curã gerant, & iniurias perpessis iuxta vigorem legum succurrant. Sed tamen ii, quib. in hunc modum post cultũ sacrum ius dicere permissũ est, in conficiendis ab se notationib. ac instrumentis mentionẽ temporis facient, quo confecta sint. Ac primo quidem de omnino feriatis agendum erit.

Itaq; dies natalis inuiolatæ dominæ Deiq; genitricis, qui celebratur a.d. VI, eid. Septemb. feriatus est. Cõsimiliter & XIV, dies, viuificæ crucis exaltationi dicatus. Item XXVI, propter apostoli & euangelistæ Ioannis Theologi migrationem.

Octobris dies VI, quod in eo sancti apostoli Thomæ memoria celebretur. Itẽ IX, propter Iacobum Alphæi F. apostolum. & X, propter Lucam apostolum & euangelistam.

Nouembris dies XIII, quod in eo memoria Chrysostomi celebretur. & XIV, quod Philippo apostolo festus sit. & XVI, in euangelistæ & apostoli Matthæi honorem. & XXI, quod tum Dei genitricis introitus in tẽplum celebretur. & 30 propterea, quod Andreæ apostolo sit festũ.

Decembris dies IX. in quo scilicet conceptio sanctissimæ matris Dei nostri celebratur. & XX dies, vsq; ad VI Ianuarii, quod in eis dies natalis, itemq; baptismi domini Deiq; ac seruatoris nostri Iesu Christi, festa celebritate colantur.

Ianuarii

Ἡ ιη τοῦ Ἰανουαρίου, διὰ τοὺς θείους πατέρας καὶ διδασκάλους, Ἀθανάσιον καὶ Κύριλλον. ἡ κε τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, διὰ τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου πατρὸς Γρηγορίου τοῦ θεολόγου.

Ἡ ϛ τοῦ Φεβρουαρίου, διὰ τὸν τοῦ σωτῆρος *ὑπαντήν. ἡ γ, διὰ τὴν τῆς μνήμης τοῦ Θεοδόχου Συμεὼν πλέτιν.

Ἡ κε τοῦ Μαρτίου, διὰ τὸν τῆς θεομήτορος εὐαγγελισμόν. αἱ παχάλιοι τ ἡμερῶν, ἀπ' αὐτῆς τοῦ λαζάρου ἐγέρσεως, μέχρι καὶ εἰς αὐτὸν τ μὴ τὸ ἅγιον πάσχα ὀγδοάδα.

Ἡ κε τοῦ Ἀπριλλίου, διὰ τὸν ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν Μάρκον. καὶ ἡ λ, διὰ τὸν ἀπόστολον Ἰάκωβον, τὸν τοῦ θεολόγου, καὶ εὐαγγελιστοῦ ἀδελφόν.

Ἡ η τοῦ Μαΐου, διὰ τὴν μνήμην τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ θεολόγου. ἡ ι, διὰ τὸν τοῦ ἀποστόλου Σίμωνος τοῦ Ζηλωτοῦ. ἡ κα, διὰ τὴν μνήμην τ ἁγίων καὶ ἰσαποστόλων, μεγάλων βασιλέων, Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης. ἡ κς, διὰ τοῦ ἀποστόλου Ἀλφαίου Ἰούδα.

Ἡ ι τοῦ Ἰουνίου, διὰ τὸν ἀπόστολον Βαρθολομαῖον. ἡ ιθ, διὰ τὸν ἀπόστολον Ἰούδαν, τὸν καὶ Θαδδαῖον, καὶ Λεβαῖον, καὶ Ἰάκωβον. ἡ κδ, διὰ τὸ τοῦ πρόδρομου ἡμέθλιον. ἡ κθ, διὰ τ ἁγίων πρωτοκορυφαίων τ ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου πανήγυριν. Ἡ λ, διὰ τὸν ἁγίων δώδεκα.

Ἡ κε τοῦ Ἰουλίου, διὰ τὴν τῆς ἁγίας Ἄννης, τ μητρὸς τ θεομήτορος, κοίμησιν.

Ἡ ϛ τοῦ Αὐγούστου, διὰ τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεταμόρφωσιν. ἡ θ, διὰ τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ματθίου. ἡ ιε, διὰ τὴν εἰσόδιον τ ὑπεραγίας δεσποίνης καὶ θεομήτορος μετάστασιν. καὶ ἡ κδ, διὰ τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θαδδαίου. καὶ ἡ κθ, διὰ τὸν τοῦ ἀποστόλου Βαρθολομαίου. καὶ ἡ κθ, διὰ τὴν τοῦ ἱερέως ἀποστόλου.

Ταύτας ὡς πλέον ἀπράκτους συνεξεπεσθήσονται καὶ αἱ μεσότητες τῆς τεσσαρακονθημέρου νηστείας, καὶ τ πεντηκοστῆς. καὶ ἡ τοῦ σωτῆρος ἀνάληψις, καὶ αἱ πᾶσαι τῶν ἐν τῷ ἑνιαυτῷ ἡμερῶν κυριώνυμοι· ὡς ἐν αὐτῇ ἀποκεκλεῖσθαι πάσαν παροδον εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ μηδέν τι μηδένα τ δικάζειν λαχόντων δικασιῶν διαπεπεδῆσθαι.

Αἱ γε μὴν τὸ δικαστήριον ἀπὸ μέρους σχολάζουσαι, καὶ μὴ καθ' ὁλόκληρον (ὡς προδιῄρηται) ἀπρακτήσουσαι, ἐφ' οἷς αὐτῶν. ἡ ϛ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, ὅτι ἐν αὐτῇ τὸ ἐν Χώναις τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ θαῦμα πεπραγμένον. ἡ κγ τοῦ Ὀκτωβρίου, ὅτι τ μνήμην τοῦ ἀδελφοθέου Ἰακώβου τελεῖται. ἡ κς, ὅτι τὸν μεγαν μάρτυρα καὶ μυροβλύτην Δημήτριον ἑορτάζομεν. ἡ α τοῦ Νοεμβρίου, διὰ τὸ ἁγίων θαυματουργῶν ἀναργύρων, Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, ἑορτάζεσθαι. ἡ η, διὰ τὸ τὸν σώζειν τῶν

Ianuarii dies XIIX, propter diuinos patres ac doctores, Athanasium & Cyrillum. XXV eiusdem mensis, propter memoriam magni patris, Gregorii Theologi.

Februarii dies II, propterea quod obuiam seruatori sit itum. & III, propter celebrationẽ memoriæ Symeonis, qui Christũ excepit.

Martii dies XXV, propter allatũ deiperæ lætum illum nuntium. Item dies paschales, ab ipsa resuscitatione Lazari, vsque ad diem post sanctum Pascha octauum.

Aprilis dies XXV, propter apostolum & euangelistam Marcum. & XXX, propter apostolum Iacobum, illius theologi & euangelistæ fratrem.

Maii dies VIII, propter memoriam euangelistæ Ioannis theologi. & X, propter Simonis Zelotæ apostoli memoriam. & XXI, propter memoriam sanctorum & apostolis parium, magnorũ principũ Cõstantini & Helenæ. & XXVI, propter memoriã Iudæ Alphæi apostoli.

Iunii dies XI, propter Bartholomæi apostolũ. & XIX, propter Iudã apostolũ, cognomento Thaddæum, & Lebæũ, & Iacobũ. Item XXIIII, propter natalẽ præcursoris. & XXIX, propter apostolorũ principũ, Petri & Pauli sollemnitatẽ. & XXX, propter memoriã apostolorũ XII:

Iulii dies XXV, propter obdormitionem S. Annæ, Deiperæ.

Augusti dies VI, propter seruatoris nostri Iesu Christi transformationẽ. & IX, propter memoriã sancti apostoli Matthiæ. & XV, propter gloriosissimã sanctæ Deiperæ migrationẽ. & XX, propter memoriã sancti apostoli Thaddæi. & XXIV, propter Bartholomæi apostoli memoriã & XXIX, propter venerandi præcursoris decollationem.

Inter hos omnino feriatos dies cõputabuntur & medietates ieiunii quadraginta dierũ, & pentecostes, & seruatoris adsumtio, & omnes in anno dies a domino nuncupati: ita vt hisce diebus omnis ad tribunal aditus præclusus sit, nec vllus eorum, qui ius dicunt, quidquam ad iuris dictionem pertinẽs, peragat.

Ceterum a quib. ex parte vacationẽ tribunal habet, quiq; nõ in solidũ (velut iã antea diximus) feriati sunt, hi sane fuerint. Dies VI mẽsis Septembris, quod tunc Michaelis summi cõpiarum ducis factũ Chonis miraculũ prodigiosecõmemoretur. Octobris XXIII, quod Iacobi, Christi fratris, memoriã recolamus. & XXVI, quod is magno & vnguentis scaturienti Demetrio festus agatur. Nouẽbris I, ob edentium prodigia, & gratis olim medicinã facientium, Cosmæ ac Damiani festum. & VIII, quod corpẽ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἁγιομάτων πλεῖσθαι. καὶ ἡ κη, Δι᾽ ὃ τὸν ὁσιομάρτυρα Στέφανον τὸν νέον πανηγυρίζεσθαι. ἡ δ᾽ Δεκεμβρίε, Δι᾽ τὴν καλλιμάρτυρα Βαρβάρων. κ᾽ ἡ ς, Δι᾽ τὸν ἐν ἰαύμασι πεπανυμνον καὶ μυροβλύτην Νικόλαον. ἡ ι᾽ Ἰανουαρίου, Δι᾽ τὸν Νύσσης θεῖον ἱεράρχην. ἡ ις, Δι᾽ τὴν πεσοκώμησιν τῆς πίστεως τ᾽ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου ἀλύσεως. ἡ ιθ, Δι᾽ τὴν ἀνακομιδὴν τ᾽ τιμίου νεκροῦ τ᾽ θεολόγου Γρηγορίου. καὶ ἡ κ, Δι᾽ τὴν ἀνακομιδὴν τ᾽ σεβασμίου λειψάνου τ᾽ Χρυσοστόμου. ἡ ζ τ᾽ Φεβρουαρίου, Δι᾽ τὸν μεγαλομάρτυρα στρατηλάτην Θεοδώρων. ἡ ιζ, Δι᾽ τὸν ἀθλοφόρον Θεόδωρον τήρωνα. ἡ θ τ᾽ Μαρτίου, ὡς τῆς μνήμης πλεμμύρης τῶν ἁγίων μαρτύρων τ᾽ Χερσῶνος ἡ κγ τ᾽ Ἀπριλλίου, ὡς τ᾽ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου ἡμωμύου. ἡ ϛ τ᾽ Μαΐου, Δι᾽ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον. ἡ η τ᾽ Ἰουνίου, Δι᾽ τὸν μεγαλομάρτυρα Θεόδωρον τὸν στρατηλάτην. ἡ θ, Δι᾽ τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν Κυρίλλον Ἀλεξανδρείας. καὶ ἡ κζ, Δι᾽ τὸν ὅσιον καὶ θεοπροπαπουργὸν Σαμψών. ἡ α τ᾽ Ἰουλίου, ὅτι ἐν αὐτῇ τῶν ἁγίων καὶ θαυμαθυργῶν τ᾽ ἀναρρύων τὴν μνήμην τελοῦμεν. ἡ ϛ, ὅτι ἐπαπειθέσως τ᾽ ἡμίας ἐσθῆτ᾽ τ᾽ θεομήτορ᾽ μνημονεύομεν. ἡ ιη, ὅτι τὸν μεγαλομάρτυρα Πρεκήπιον ἑορτάζομεν. ἡ ια, ὅτι τὴν καλλιμάρτυρα Εὐθημίαν πανηγυρίζομεν. ἡ κ, ὅτι τὸν θεοφόρον Ἠλιὰ τιμῶμεν. ἡ κζ, ὅτι τὸν ἀθλοφόρον καὶ θαυμαλέξον πανπελέμονα ἑορτάζομεν. καὶ ἡ λα τ᾽ Αὐγούστου, Δι᾽ τὴν τ᾽ ἡμίας ζώνης τ᾽ ἀχράντ᾽ θεοτόκ᾽ κατάθεσιν.

Αὕτη δὴ, εἰ πῶς μὴ ἅπασι, πῶς γ᾽ ἔμπασι. τὰς μὴν τοι Δι᾽ ἡμῆνσιν βασιλικὰς, ἢ ἀναλύσιν ὁρολαζόντας τ᾽ ἡμερῶν, καὶ τούτους ἐμπεράκτοις ἐγκρίνᾳ ἡ βασιλεία μου. ἀφ᾽ ἑαυτῆς ἀρχομένη τ᾽ παρόντ᾽ θεσμοθετήματ᾽, καὶ ἐν εἰς αὐτὴ Δι᾽ατεράζοιτο, διδάσκοι δ᾽ λοιπούς. ἐχ ἕτω γὰρ ὁ τ᾽ παρόντος Δι᾽ατάξεως πειστ λόγ᾽ δ᾽ αὐτῷ προσανέχοντας, ὡς ἡ Δι᾽ τῆς βασιλείας μου πρᾶξις, αὐτὰς γὰρ τὰς ἡμέρας, ἐν αἷς ἡ βασιλεία μου καὶ εἰς τὸν τῆδε βίον πεφῆκεν, καὶ εἰς βασιλέα θεὸ προνοίᾳ αἰωνόβουλον, ἐμπεφηκὸς εἶναι θεατίζῃ. καὶ μηδεμίαν ἐνεχείρειαν ἐν παύταις ἄγειν τὰ δικαιώματα. πᾶσι μὴν τοῖς αἰ περὶ τὰς αὖ κατηχρεάσας ἡμέρας τ᾽ χρόνου, καὶ ἐμπεράκτοις ἐσουσι, καὶ δικαίωμα ἐν αὐτῇς γλυνήσουσι, καὶ σκέβεσμοι, ἀκωλύθως τῆς δικαιοκρίσεως Δι᾽ποφασεσι πεπτόμεθ᾽, ὅτι καὶ θεῷ φίλον ἔχειν τὸ παρὸν τῆς βασιλείας μου θεσμοθέτημα. παλαιζόντων γὰρ δ᾽ Φαρισαίων ὁ Ἰησ᾽ς, καὶ αὐτ᾽ ἔλεγξε τὸν κέλσιν πεφάτξε.

ris expertium conuentus celebretur. & XXVIII propter sancti martyris Stephani iunioris sollemnitatem. Decembris 4, propter egregiam martyrem Barbaram. & VI, propter celebrē miraculis & vnguentis scaturientem Nicolaum. Ianuarii X, propter Nyssæ pontificem, diuū Gregorium. & XVI, propter veneration nem pretiosæ principis apostolorū Petri cathenæ. & XIX. propter reportationē pretiosi cadaueris Gregorii theologi. et XXVII. propter reportationē venerabilium reliquiarū Chrysostomi. Februarii VII, propter insignem martyrē, magistrum militum Theodorum. & XVII, propter victorem certaminū Theodorum Tironē. Martii IX, quod sanctorum Christi XL. martyrū memoria tunc recolatur. Aprilis XXIII, in honorem magni martyris Georgii destinatus. Maii II. propter magnū illum Athanasiū. Iunii VIII, propter magnum martyrem Theodorum magistrum militum. & IX, propter sanctum patrem nostrum Cyrillū, pontificē Alexandrinū. & XXVII. propter sanctū & edētem prodigia Samsonem. Iulii I, quod tūc sanctorū, & miracula designātiū, & argento carentiū memoriā celebremus. & II, quod depositionem pretiosæ vestis deiperæ mentionē faciam. & VIII, ob magni martyris Procopii festū. & XI, quod egregiā martyrē Euphemiā cōcelebremus. & XX, ad Eliæ vatis honorē. & XXVII, quod victori certaminū & miraculorū auctori Ioanni misericordi festus sit. Augusti XXXI. propter depositionem pretiosi cinguli labis expertis deiperæ.

Atq; hi sunt dies illi partim feriati, partim iuridici. Quibus vero diebus propter natalē, vel renuntiationem principis cessatur, eos dies inter iuridicos maiestas mea refert; a sese præsentē sanctionē inchoans, & per ea, quæ ipsamet facit, alios instituens. Quippe nō perinde præsentis constitutionis oratio quantumuis in illam adtentos impellet, vt ipsum maiestatis meæ factum. Nā illos ipsos dies maiestas mea, quibus diebus tū in hāc lucē est edita, tū in imperatorem per dei prouidentiam renuntiata, iuridicos esse sancit nec in eis vllas iudiciis indutias esse. Omnes quidem certe, præter descriptos superius anni dies iuridici erunt, & in eisdem tum iudicia, tū cōsentaneæ iudiciariæ sententiis exsequutiones fient & exercebuntur. Persuasum autē habeo præsentē hanc maiestatis meæ constitutionē Deo quoq; gratā esse. Nā vbi Pharisæos Iesus exsecratur, ipsi etiam misericordiæ iudicium anteposuit.

Abrogatio eius, quod l. 7. § penult. C. de feriis, edicitur.

Matth. 23.

VI. DE

Ἕκτη, Περὶ φονέων ἑκουσίων, ἀκφωνηθεῖσα κ᾽ τὸν Ἀπρίλλιον μῆνα, τῆς ιδ᾽ ἰνδικτιῶνος.

Δι᾽ διορθοῖ τὸν ἐκκλησιαστὴν τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν πρόεδρον, τὸν ἄνω κεκμένον.

ΠΑρακελεύεται ἡ βασιλεία μου ἅπασι τοῖς ἐν θέμασι Δι᾽αιτητοῖς, καὶ τοῖς ἐν αὐτοῖς οὔσαις στρατιωτικῆς δυνάμεσι, καὶ τοῖς τούτων στρατηγοῖς, ἐνθαπερ αὖ ἑκούσιος φόνος γένηται, καὶ τολμηθῇ τοιοῦτόν τι κ᾽ τὸ θ᾽ τινός, αὐτίκα πάντας διεγείρεσθαι εἰς τὸν φονέως καταδίωξιν, καὶ δέσμιον αὐτὸν δοῦναι ἑλεῖν πρὸς τὸν βασίλειον πρόσωπον· ἢ τοῦ τῆς ἀποδημούσης, πρὸς τὸν ἔπαρχον τῆς θεοφυλάκτου μεγαλοπόλεως· ὥστε εἰς δημοσίαν φυλακὴν εἰσάγεσθαι, καὶ τὰς σωματικὰς καὶ οὐσιακὰς, κατά τε νόμους, καὶ τὸν τῶν νεαρῶν θεσπισμάτων δύναμιν, καὶ ἑτέρας ὑποδείξεις κελεύσης· εἰδότων τούτων ἁπάντων, ὡς εἴ τις φαναφθείη δυνάμενος καταγρεῖν τὸν φονέα, καὶ μὴ τοῦτο ποιήσας, οὕτω * μέλλειν κατακρίνεσθαι, ὡς κ᾽ * βασιλέως βεβλαπτόμενος. εἰ δ᾽ ἴσως Δι᾽αλάθῃ τις, καὶ πρὸς φυγὴν τὴν ἁγιωτάτην τ᾽ Θεοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν, μὴ τὸ προβεβλῆσθαι τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐπ᾽ αὐτῷ ἐπιτίμια, κ᾽ τὴν νομικὴν φθορὰν τηρήσειν, εὐδημονοῦντος μὲν τ᾽ κρατοῦντος τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων, παρ᾽ οὗπερ ἀποκαλήσεται εἰς τὸ θέμα, ὁπόσιον αὖ ἐπικεῖνη, ὥστε τὸν χρόνον τῆς ὅλης αὐτ᾽ ζωῆς σκεῖσε Δι᾽αβιβάζειν, καὶ μὴ σκεῖθεν ἀποδιδράσκειν, ὡς τε ἐναναπρέχειν, ἔνθα τὸ τ᾽ φόνου μῦσος ἐρράσατο. ἀποδημοῦντος δ᾽ ἴσως τ᾽ βασιλέως, πρὸς τ᾽ ἐπάρχου (ὡς εἴρηται) εἰς πινα τῶν πορρωτέρω χωρῶν ἐξορισθῆναι, καὶ τὸν τῆς ζωῆς αὐτ᾽ χρόνον ἐκεῖσε Δι᾽ανύσαι. αὖ δέ γε μὴ μόνον ἑκουσίως, ἀλλὰ καὶ σκ μελέτης τὸν φόνον ἐρράσατο, σὺκ αἰναγκαθῆναι κατὰ τὴν περῤῥηθεῖσαν βασιλικὴν Δι᾽άτεξιν ἀποπαρῶσαι. εἰ γὰρ τὸν ἑκουσίως τῇ ἀποκείρσει προσρέχοντα σὺκ ἀπενεῦσεν ἡ κανονικὴ ἀκρίβεια, εἰς αὐτὴν τ᾽ Δι᾽αδέχεσθαι, ἀλλὰ καιρὸν αὐτῷ τὸν ἀρκοῦντα σταθμητῆσαι, καὶ δι᾽ αὐτ᾽ τὸ τῆς γνώμης σκέπτεσθαι βέβαιον, εἴτε δ᾽ ἀπαγὲς βασανίσαι, εἴτε περ διῃρῆσθαι τὸν αὖθρωπον τῇ ἐξ ἀρχῆς προθέσει στιχοῦντα, καὶ τῷ μεναχικῷ πολιτεύμαλι, καὶ τῇ νεκρώσει τ᾽ σώματ᾽ ἀσκνως ἑαυτὸν Δι᾽ασκαλάζοντα, ἔκτοτε καὶ τῶν τ᾽ ἀγαθοεργιῶν αὐτῷ προσεπιφέρειν συμπλήρωσιν, εἰς τὴν μοναχικὴν πολιτείαν τε Δι᾽αδεξαμένην, καὶ καλέσασαν· πῶς σὺκ ἂν εἴη ἄλογον, καὶ τοῖς ἀνομαλισθεῖσι νόμοις ἀπᾴδον, ἀναγκαστικῶς ἀποκειρεσθαι τινά, καὶ τοῦτο φονέα, ὃ μέχρι τοσούτου θεὸς ἐγκατέλειπεν, ὥστε καὶ ἀδελφικῷ χερανθῆναι τὰς χεῖρας αἵματι; δεῖ γὰρ, μὴ πως ἀκουσίᾳ πεφωρᾶσθαι τὸν ἀγγελικὸν βίον εἰσελθόντα, καὶ βίᾳ τοῦτον καταδεξάμενον,

VI. De voluntariis homicidis, publicata mense Aprili, XIIII indictione.

*OMnibus maiestas mea prouinciarum iudicibus, & militaribus copiis, quæ in eis sunt, illarumq; ducibus præcipit; vt vbicumque voluntaria cædes facta fuerit, aliquo tale quiddam ausо confestim omnes ad prehendēdum homicidam excitentur, eumq; vinctum imperatoriæ circumspectioni mittant, aut si ea peregre absit, ad magnæ diuinitus q; custoditæ vrbis præfectum: vt publicam in custodiam deducatur, & tam corporales quam bonorum, aliasq; præterea pœnas, iuxta leges & nouellarum sanctionum vigorem ferat: scientibus his vniuersis, futurum, vt si compertum fuerit, aliquem potuisse homicidam adprehendere, nec id fecisse, non secus is condemnetur, atq; si maiestatis crimen admisisset. Quod si quis forte clam euaserit, & ad sanctissimam Dei maiorē ecclesiam confugerit; postquam ecclesiastica pœnæ aduersus eum processerint, secundum iuris obseruationem, si quidem princeps ad vrbem imperatricem sit, ab eo in illam prouinciam ablegabitur, quam princeps decreuerit, vt omne totius vitæ suæ tempus istic exigat, nec illinc ausugiat, eum ad locum recurrens, quo in loco piaculum cædis admisit. Sin forte peregre princeps absit, a præfecto (veluti dictum est) in remotiorem quamdam regionem deportabitur, & ibi vitæ suæ spatium peraget. Quod si non voluntarie tantum, verum etiam consulto cædem perpetrauerit: non cogendus erit, vt secundum indicatam prius * imperatoriam constitutionem tondeatur. Nam si sponte sua currentem ad tonsuram, non ideo statim ad eam canonica subtilitas admittit, sed vbi tempus ei sufficiens concessit, eoque durante mentem hominis explorauit, firmalit, an inconstans: si quidem compererat eum primo proposito insistentem, ac monastica conuersatione & mortificatione corporis impigre se præparantem; tum demum præclari operis ei complementum & perfectionem offert ad vitam condicionemque monasticam admissо: quo pacto non alienum a ratione fuerit, & a legibus spiritualibus abhorrens, aliquem per coactionem tondere, & quidē homicidā, quem vsq. adeo deseruerit Deus, vt etiam fraterno sanguine manus polluerit. Metuendum enim, ne vitam hanc angelicam aduersante animo ingressus, eaque per vim suscepta,*

Corrigit sextam nouellam Constantini Porphyrogenneti.

*Constantini sciscitor, in Porphyrogenneti, quæ supra.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὡς ἐμπαίγμιον τῷ φελικώδει χρήσηται σχήματι. πεφύκασι γὰρ οἱ τῶν ἀνθρώπων κυφότεροι, εἰς ὑπόνοιαν εὐπαθοῦντες, καὶ ταῖς χειρίσεσι καὶ παραβολωτέραις ὑπιτολμᾶν παρέχεσιν. ἀντὶ τούτου τῆς ἀποκαρτερώσεως νομοθετεῖ ἡ βασιλεία μου, τὸν παραμεμεληκότα φόνον μεμελετημένον ἑκούσιον, ἐν φυλακῇ παρ' ὅλον τῆς ζωῆς αὐτοῦ διάγειν, καὶ μηδέποτε ἐκεῖθεν ἐξάγεσθαι, μηδὲ ὑπὸ βασιλικῆς ἴσως παραιτήσεως, κατὰ λήθην * παρελθόντων. ὅτι δὲ τῆς οὐσίας αὐτῶν γίνεσθαι, καθὼς ὁ προμνημονευθεὶς * βασιλεὺς διετάξατο. ἐπεὶ δὲ οἱ πλείους τῶν φονέων ἐκ μελέτης καὶ διασκέψεως οὐ φόνους κατεργαζόμενοι, ἔπειτα τῇ ἁγιωτάτῃ τοῦ θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ παρελθόντες, οὐχ ὡς γέγονε παρ' αὐτῶν ὁ φόνος, ἀλλὰ πρὸς τὸ οἰκεῖον συμφέρον ποιοῦνται τὴν ἐξομολόγησιν, τὴν ἀλήθειαν παρακρύπτοντες· διὰ τοῦτο βούλεται ἡ βασιλεία μου γραφὴν γίνεσθαι τοῦ κατὰ καιροὺς ἁγιωτάτου πατριάρχου μετ' ὀλίγου, πρὸς τὸν κατὰ χώραν ἀρχιερέα, καὶ τὸν ὑπ' αὐτὸν κλῆρον, ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν τοῦ θέματος διαιτητήν, καὶ καθὼς μάθῃ ἡμᾶς ἐκεῖνα τὸν φόνον ἀπὸ τῆς ἐκείνων αὐτηρᾶς, οὕτω ποιεῖν καὶ τὴν ἐπιζήλωσιν· καὶ μὴ τὸν ἐκ μελέτης φονεύοντα, διὰ τὴν ψιλὴν αὐτοῦ ἐξομολόγησιν, τὴς τοῦ κατὰ τύχην καὶ ἀπροβούλως τοιούτου πεπτωκότος ἐγκλήματι δέχεσθαι ποινὰς καὶ ὑπότιμα. εἴ τις μέντοι τῶν φονέων τῇ ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ πρὸς φυγὴν ἐκκλησίᾳ, καὶ τῇ ἀειφυγίᾳ καταφεύγεις, ἢ δέσμιος εἶναι, καὶ ἐν φυλακῇ ἐγκεκλεῖσθαι παρ' ὅλῳ αὐτοῦ τῷ ζωῷ, δρεπτὴ αὐχένος ἐμπεπειραμένων ἕνεκα τὸν φόνον ἐπράξαντο, δέσμιος πρὸς τοῦ κατὰ χώραν πράκτορος ἀποσταλήσεται εἰς τὸ βασίλειόν μου. καὶ ὅσα δέ τινα παρυφεθῶσιν αὐτοῦ πράγματα, εἰς κέρδος ἔρχεται τῷ πράκτορι, καὶ τῷ τὸν φόνεα καταμηνύσαντι, ὑπίσης παρ' αὐτῶν μελλόντα. μελήσει δὲ πάντως καὶ τοῖς ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῶν τοιούτων διαιτηταῖς, κατὰ πρόσκαιρους κανονικῆς αὐστηρείας τὰ φονικὰ κολάζειν ἐγκλήματα, καὶ μὴ σὺν χρόνους ὡς ἔτυχε συντέμνειν, καὶ μηδὲ ἐφ' οἷς οὐ χρὴ πλέον τοῦ εἰκότος φιλανθρωπεύεσθαι. ἴσα μέντοι τοῦ παρόντος διατάγματος τῆς βασιλείας μου, ὑπογραφέντα πρὸς τῶν προεισημένων δικαστηρίων, ἀποσταλέντα τοῖς κατὰ χώραν ἐκκλησίαις ἀποτεθήσεται· ὥστε πάντας εἰδέναι ἔχειν τῶν διωρισμένων, ὡς αὐ ποιοῦσι κατὰ τῶν τούτων βέλεψιν. εἴτερ μέντοι ὁ τὸν μεμελετημένον φόνον ἐρασάμενος ἑκουσίως ἕλοιτο τὴν ἀποκαρτέρησιν, ὀκνὶ ἀδοκιμάστως τοῖς μοναχοῖς ἐγκαταλεγήσεται, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς

* μελετώμενος

* Ἤγουν, ὁ προφυρογέννητος Κωνσταντῖνος.

reuerendo habitu ad ludibrium utatur. Sit enim comparati sunt homines leuiores, vt vbi semel dementati fuerint, peßima & maxime temeraria facinora peraudacter aggrediantur. Quamobrem tonsuræ loco maiestas mea statuit, vt qui cædem sponte sua præmeditatus admisit, in custodia toto vitæ suæ tempore degat, ex ea numquã educendus, ne iussu quidem imperatorio, per obliuionem forte principis elicito. De facultatibus autem ipsorum fiat, quemadmodum * prædictus imperator statuit. Quia vero plerique homicidarum, qui meditato & consulto cædes perpetrant, ad sanctiß. Dei maiorẽ ecclesiã delati, nõ uti cædes ab ipsis facta est, sed ex commodo suo de ea confitentur, veritatem occultantes: maiestas mea præcipit, vt a sanctißimo pro tempore patriarcha litteræ pœnam continentes ad loci pontificem, eique subiectum clerum, atque etiam ad ipsum regionis illius iudicem perscribantur: & prout ex illorum rescripto cædem admissam cognouerit, exsequutionem instituat: nec qui consulto quem interfecit, ob falsam confessionem suam easdem cum illo pœnas atque castigationes sustineat, qui casu & improuiso in tale crimen incidit. Quod si quis homicidarum, qui ad sanctißimam maiorem ecclesiam confugerat, & exsilio perpetuo condemnatus erat, vel vt in vinculis esset, ac per omnem vitam suam custodia clauderetur, inuentus fuerit eo loco libere vagari, quo cædem perpetrauit: vinctus a quæstore loci ad maiestatem meam mittetur, & quæcumque tunc ipsius bona reperta fuerint, in lucrum tam quæstori cedent, quam et, qui homicidam indicauerit, ex aquo inter ipsos diuidenda. Omnino autem curæ erit huiusmodi caussarum iudicibus in sanctißima ecclesia maiore, vt conuenienti seueritate canonica cædes puniant, nec temere tempora deminuant, nec plus, quam par sit, leneꝰ sese præbeant; vbi hoc fieri non oportet. Ceterum huius maiestatis meæ constitutionis exempla, a tribunalium præfectis subscripta, missaque prouinciarum ecclesiis, ibidem reponentur; vt omnes eorum, quæ constituta sunt, noticiam habeant, & agant, vt in eis continetur. Quod si consulto factæ cædis auctor, sponte sua tonsuram expetat; non temere monachorum in ordinem admittentur, sed magna cum accuratione

* Constantinus.

τῆς ἀκριβείας καὶ ἐξετάσεως, τὸν ἁρμόττοντα χρόνον κατὰ τὰς κανονικὰς διαταξεις βασανιζόμενον. τῷ μέντοι μοναστηρίῳ καὶ ἄκων περιπεσὼν ἀναγκασθήσεται παρ' ὅλον τὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον, μηδέποτε τοῦτου ἐξέρχεσθαι συγχωρούμενον. πάντως δὲ τὸ μοναστήριον ἐν ἑτέρᾳ ἐστὶ ἐπαρχίᾳ, καὶ οὐκ ἐν ἐκείνῃ τῇ γῇ, ἐν τῷ τοῦ * θανάτου αἷμα χανούσῃ κακῶς ὑποδεξαμένῃ, μέντοι Ἀπριλλίῳ, ἰνδικτιῶνος ιδ, ἔτους ϛχοδ.

* Διατασσόμενος

Z. Πρόσταγμα βασιλικὸν, διαλῦον καὶ ἀναιρέτον τὸ περσὰν ἐξόδου ἐξ αἵματος βαθμοῦ συγκρίσιον· κωλῦον δὲ γλίαζ, μὴ γενέσθαι.

Τῆς τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων καὶ νῦν φροντίζοντες σωτηρήσεως, ὅ, τε ἁγιώτατός μου δεσπότης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, καὶ ἡ τῶν τοῦ Χριστοῦ ἀρχιερέων ὁμήγυρις, ἀλλὰ καὶ τὴν κατοῦσαν ἐν τῇς συνοδικῇς θείοις κανόσι διατάξεσι διατηροῦντες σωτήριαν, ἀνενεγκόντες καὶ πρὸς τὴν ἡμῶν δύσεβῆ βασιλείαν τὰ παρ' αὐτῶν διαγνωσθέντα καὶ ὁροθετηθέντα καλῶς ἐβουλήσαντο, ἐφ' οἷς συνοδικὴ προὐτέθη συζήτησις, εἰ χρὴ σὺν τοῦ ἑβδόμου βαθμοῦ ἐξ αἵματος, τὴν τῆς συγγλυείας μὴν εἰδότας ἐγγύτητα, πλείονος δὲ ὅμως μὴ πρὸς ἐρώτησιν τῆς ἐκκλησίας τὸ γλυκούριον ἄγοντας, καὶ οὕτω χαμηλὴν σωιζῶντας συναλλαγμα, μὴν μὴ ἀδιαπαύστους, ὑπτιμίους δὲ καθυπέχεσθαι· εἶτα μὲν ἀπ' ἀλλήλων σὺν οὕτω κακουργοῦντας διίστασθαι. καὶ γοῦν τὸν ἐκπεσόντα πλείονος τούτου τόμον τῷ ἡμετέρῳ κράτει προκεκομίκασι, τὸ ὑπερτιμον ἀρχικὸν τῆς ἡμῶν βασιλείας ὑποφυλαττόμενοι δίκαιον, καὶ συνδέσθαι καὶ τούτης προτρέπεσθαι τὸ εἰ καὶ κατὰ γνώμην αὐτῆς τὰ κυρωθέντα συμβαίνει. τῶν γὰρ ἀναγκαιοτάτων εἶναι τοῦτο διενοήσαντο, καλλιστά τε καὶ εὐλογώτατα. οὗτοι μὲν γὰρ τὸν ἐκ τοῦ τοιούτου βαθμοῦ ἐν γάμῳ συζυγίαν παύτη διεκωλύσαντο, καὶ μηδὲ τὸν ἀρχαῖον προβαίνειν ἐθεσμοθέτησαν, οὐ μόνον κἂν πρὸς ἐρώτησιν ἔλθῃ τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἐρωτήσεως εἰς ἔργον ἀποβᾶσιν, αὖθις διαιρέσεις καὶ διατμήσεσθαι, ἅτε καὶ φύσει, καὶ θείῳ νόμῳ προσπλαίουσιν. δίχα μέντοι τῶν μέχρι τότε φθασάντων ἐκπλεσθῆναι γάμων ὧν ἐν τούτῳ βαθμῷ· ἀμόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ σὺν ἐλπήσαντας πρὸς τὸν συνοδικὸν τῶν τοιούτων κύρωσιν διαπεράσασθαι, μὴ τῆς διαστάσεως καὶ ἀφορισμῷ καθυπαγέσθαι. καὶ σὺν ἐκείνοις δὲ συναινέσαντας, τῆς κανονικῆς

accuratione & exploratione temporis sufficientis secundum sanctiones canonicas examinatus. Et quidem in monasterio vel inuitus per vniuersum vitæ suæ tempus manere cogetur, nec indulgentiam inde rursus exeundi vmquam impetrabit. Ipsum vero monasterium prorsus erit in alia prouincia, non in eo solo, quod interfecti sanguinem male quasi diducto rictu oris excepit. Dat. mense Aprili, indictione XIIII, anno VICIC VIC LXXIIII.

VII. Edictum imperatorium, quod dissoluit ac rescinditcontractum seprimi ex cognatione gradus matrimonium; & si factum non sit, fieri prohibet.

TAm sanctißimus dominus meus & vniuersalis patriarcha, quam Christi pontificum conuentus, etiam modò de diuinorum sacrorumque canonum obseruatione solliciti, receptamque vsu in actibus synhodicis de communibus causßis consuetudinem retinentes, ad religiosam quoque maiestatem nostram referre decreuerunt, quæ essent ab se statuta, rectèque definita de iis, quæ in disceptationem synhodicam vocata fuerant, an scilicet ii, qui septimo se gradu sanguinis contingunt, propinquitatem cognationis haud ignorantes, & curiosè tamen ecclesiam de futuro contractu non consulentes, atque ita in matrimonium coeuntes, indiremti quidem manere, sed pœnis subiici debeant: an potius talis facinoris reos, diuelli ab se inuicem oporteat. Et quidem expositum de hac quæstione scriptum testati nostræ obtulerunt, ius maiestati nostræ debitum, ceu principi gubernationis gnaro, integrum seruantes: & ipsam quoque censuerunt interrogandam, an eius etiam iudicio, quæ decreta essent, probarentur. Hoc enim inprimis esse necessarium perspexerunt, idque rectißime, ac iusta sane de caussa. Prorsus autem ipsi matrimonialem ex hoc gradu coniunctionem prohibuerunt, ac plane non permittendã sanciuerunt. Neque solum si res ad ecclesiæ consultationem referatur, sed etiam ante hanc interrogationem in opus deductã copulationẽ dirimendã ac rescindendã, veluti quæ & in naturã, & legẽ diuinam impingat. Exceptis tamẽ iis nuptiis, quæ ante id tempus ex hoc gradu cõtractæ fuissent. Nec id modo, verũetiã si qui præter hanc sanctionẽ synhodicã agere ausi fuerint, cum diuortio segregationis quoq; pœna multandos. Itidem & eos, qui eis adsensi fuerint, seueritatem canonicam

Universidad de Deusto
Biblioteca

πανταῦθα δριμύτητος. ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱερολογήσαντας καθιερεῖσθαι καθυποβάλλεσθαι. ἐπεὶ δὲ πολλὰ πολλάκις συβαίνει συναλλάγματα μὴ ἐκ βασιλέων γένους, μήτε ἄλλων δυνατέτων καὶ ἐνδόξων ἐν ἀξιώμασι, μήτε ἐξ ἀλλοδαπῶν χωρῶν, ὧν ῥῆγες καὶ πρίγκιπες ἄρχουσι, μέλλοντα εἰσιέναι εἰς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων, ἅπερ ἐπὶ τοῦδε τῆς ἡμετέρου κράτους κελεύσεως οὐ πελεῖσθαι πάντως πεφύκασιν, ἐν εἰδήσει γένεσθαι καὶ τῶν ἡμῶν βασιλείων τῶν σωθέντων εἰς τοιοῦτον ἀναγκαίου ζητήματος διακρίσεως, ἵνα μὴ κατὰ λήθην ἀσθενῆ τι τοιοῦτον συμβαίνῃ συναλλαγμα, καὶ τοῖς ἱεροῖς κανόσι, καὶ τοῖς νομικοῖς ἀκολούθου διατάγμασιν, ἐν πόλει καὶ τῷ τοιούτῳ πάντι, πασῶν μὲν προκαθημένη τῆς αὐτοκρατορίας ἑπόμενα τε καὶ διαδήματι, νόμοις δὲ κατὰ πᾶν διεξαγομένη, καὶ εἰς κοινὸν πεκειμένη τῆς εὐνομίας πᾶσιν ὑποδείγμα. τοιγάρτοι καὶ ἡ βασιλεία ἡμῶν τῷ συνοδικῷ τούτῳ τῷ ἐπὶ τῷ ζητηθέντι δόκιμον, εἴτ' ἀληθὲς εἰπεῖν ὁρισθέντων, ὡς ἐπομένως τοῖς θείοις κανόσι καὶ τοῖς ἀποστολικοῖς σκοπηθεῖσιν νόμοις ἐπιτέλεσε, καὶ κρατεῖν εἰς τὸ ἑξῆς, καὶ ἀμεταστρεπτὶ ἔχειν εἰς τὸ ὁλοσχερὲς διορίζεται, τῆς αὐτῆς κοινωνοῦσα γνώμης ὅπερ τῇ λύσει τοῦ προκειμένου ζητήματος, τῷ τε ἁγιωτάτῳ μου δεσπότῃ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, καὶ τῇ ἱερᾷ καὶ θείᾳ συνόδῳ. εἰ γάρ ὅπι τῶν ἐξ ἀγχιστείας συναλλαγμάτων ἐστὶν ἃ τοῖς νόμοις κωλύοντα, τῆς ὑπεξουσίας χάριν, καὶ τοῦ μὴ συγχέεσθαι τὰ ὀνόματα, πολλῷ μᾶλλον τοῦτ' ἐν παύσει παρρησιάσηται, ἔνθα καὶ τὸ ἀπρεπὲς μὴ τῆς τῶν ὀνομάτων συγχύσεως, ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ τοῦ συγγενοῦς αἵματος ἀλογωτάτη συγκρασις καὶ ἀνάχυσις. ἵνα τί καὶ δεῖσθαι τοῖς ἐγγυτέρω καὶ καθ' αἷμα συνωνυμίοις, ὅπιμιξίας ἑτέρας καὶ συνεύσεως; ἐκείνοις γὰρ πάντως χρεὼν τὸν σώδεσμον καὶ τῶν τῶν γάμων συναφείαν πραγματεύεσθαι, οἷς καὶ ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος πόθεν ὁπόλαχώς μεμελέτηται καὶ διαιρεθεῖσα, πορρωτέρω διεξηκῶσα γωνίζεται, εἰς ὄγδοον βαθμὸν πεύτεπε, κἀκεῖθεν μᾶλλον αὖθις τῷ αὐτῆς δόσεσιν πεσσεπαύξουσα. ὃ δὴ * πεθημένη τῇ συνοδικῇ περὶ τοῦ ῥηθέντος ζητήματος ὑπικρίσει ἡ δυτέρα ἡμῶν βασιλεία, τὸ παρὸν ἐννομώτατον ὑπολέλυκε θέσπισμα, ὀφεῖλον τῷ τε ἱερῷ χαρτοφυλακείῳ τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ἐναποτεθῆναι, καὶ πᾶσι τοῖς δημοσιακοῖς ἀρχείοις ὑπογραφθῆναι, καὶ ἔχειν εἰς τὸ ἀπέραντον τὸ ἰσχυρόν τε καὶ ἀναλλοίωτον. τὸ. μὴν Ἀπελλαίῳ, ὑπινεμήσεως ιὸ, διὰ ἐρυθρῶν γραμμάτων τοῦ βασιλέως ἡμῶν τοῦ ἁγίου. καὶ ἡ Διὸς κηροῦ σωτῆρος σφρα-

* πεθημένη

experiri debere. Præterea sacerdotes ab officiis remouendos, qui nuptias precibus sacris initiauerint. Et quoniã multa sæpe numero matrimonia contrahuntur cum personis imperatorii generis, aliisq; nobilissimis, & dignitate conspicuis, itidemq; cum personis exterarũ regionum, quibus reges & principes præsunt, in hãc reginam vrbium venientibus, quæ sine potestatis nostræ iussu omnino perfici non solent: æquissimum erat, matestatem quoq; nostram certiorem reddi de iis, quæ de hac necessaria quæstione sancita per synhodum essent, nè forte esse per obliuionẽ illicitus aliquis huiusmodi contractus sacrisq; canonibus & legum edictis haud respondens, accidat. idq; hæc ipsa in vrbe, quæ & ceteris omnibus ob imperii mitram ac diadema præsidet, & legibus in vniuersum regitur, quasi q; commune quoddam exemplum rectæ legum obseruationis vniuersis est proposita. Enimuero nostra quoque maiestas synhodicum hoc de re quæsita responsum, vel verius loquendo determinationem, veluti sacris canonibus sanequam conuenienter & apostolicis expositam legibus, suo decreto comprobat, & in posterum vigere, ratamque manere citra mutationem aliquam in perpetuum statuit; eandem in quæstionis propositæ solutione sententiam cum sanctissimo domino meo & vniuersali patriarcha, cumq; sacra & diuina synhodo amplectens. Quippe si matrimonia quædã ob adfinitatem legibus prohibentur, decori scil. causa, & ne nomina confundantur; multo magis heic istuc libere faciundum, vbi fœditas ipsa cum nominũ cõturbatione concurrit, atq; etiam cognati sanguinis absurdissima cõmistio & cõfusio. Curis obsecro, quicetero quin e propinquo ac sanguinis ratione iũcti sibi sint, alia sit op⁹ cõmistione & copulatione? Nimirũ illis cõciliãda est colligatio, nuptiarũq; cõiunctio, quib. originari⁹ sanguinis ort⁹ multipliciter scissus ac diuisus, iam lõgius esse remotus agnoscitur, ad octauum deductus gradum, ideoque distantiam suam magis adaugens. Sic ergo pia maiestas nostra synhodali de dicta quæstione decreto adsentiens, præsentem hanc sanctionem æquissimam promulgauit, quæ & in sacro scrinio maioris illius ecclesiæ Dei recondi collocarique debet, & omnibus archiuis publicis innotescere, ac robur inuiolabile ad omnem temporis infinitatem retinere. Dat. mense Aprili, indictione XIIII, rubris literis sacri imperatoris nostri. Ipsum aderat vsitatum sigillum cereum.

Et

γὶς. τὸ. Διὰ τοῦ λογοθέτου τοῦ δρόμου, τοῦ ἁγιοθεοδωρίτου Μιχαὴλ· καὶ τὸ, κατατέθη ἐν τοῖς δυσὶ μεγάλοις ἀπορρήτοις, ἐν μηνὶ Μαΐου.

Et illud, per* discussorem Dromi, Michaelem Hagiotheoditum. Item illud, Depositum in duobus magnis illis secretis, mense Maio.

* Logothetæ, vel curatore Dromi.

Η. Περὶ τόμου Σισιννίου, ἐν τῷ γάμῳ δυοῖν ἀδελφοῖν μετὰ δυοῖν ἐξαδέλφαιν, ἀποτελεσθέντος ἐν μηνὶ Ἰανίου, ὑπινεμήσεως η.

VIII. De tomo Sisinnii, qui est de nuptiis duorũ fratrũ, cũ duab. cõsobrinis: publicata mẽse Iunio, indictione VIII.

Bonefid.

Ὡς αὖ καὶ ἀμφότερα καλῶς τῷ ἐφυλαχθῶσι, καὶ σεβασθῶσιν, ἥτε μεγαλειότης τῶν βασιλικῶν τε καὶ ἀρχιερατικῶν διατυπωμάτων, καὶ ἡ τῶν νόμων, καὶ ἡ τῶν κανόνων ἀκριβεία· μήτε παντελῶς δοτέον * τῷ νόμῳ τούτῳ τὴν λύσιν, μήτε παντὶ ὑπερβατέον αὐτῷ καὶ αὖθις τὸ ἐνεργόν· ἀλλὰ τὴν μέσον βαδιστέον, ὁ φασι, τῶν βασιλικῶν, τῶν ἄμφω σωτηρητέον· τό, τε τῶν τὸν μονοχάφον ἐκεῖνον ἀρχιερέα, σέβας, καὶ τοῦ ὑπομνηθέντας τόμου αὐτοῦ βασιλεῖς, καὶ τὸ μηδένα τοῖς νόμοις ἀπαράδον καὶ τοῖς κανόσι περιέψεσθαι, ὅσπερ ὁ τοιοῦτος τόμος εἰσώγενε. χρὴ γὰρ τὸ δοθὲν τοιούτου εἰσενδεγμένου συναλλαγμα, ἤδη μὴ συντελεσθὲν καὶ πρὸ ἐρωτήσεως, μὴ διαπαῦσθαι· ὑπιτιμίοις δὲ τοὺς οὕτως εἰς γάμον ἁρμοσθέντας βαρύνεσθαι, κατὰ τὴν κρίσιν καὶ δοκιμασίαν τοῦ κατ' ἐκχιερέως, καὶ σωτηρᾶσθαι τούτοις τὸ συνοικέσιον. φθάσαν δὲ πρὸ ἐρώτησιν, μὴ ἐνδίδοσθαι χαρὰς τῶν αὐηκόντων ὑπιλιμίων καὶ ἐντολῶν, διὸ ὁ σέβας αὐθωρεὶ εἶρηται· μηδὲ ἀθεῶς, καὶ ἀνυποζόλως, καὶ ἀναιτίως τοῖς ἐρωτήσασιν ἐπιτρέπεσθαι, ἀλλὰ μετὰ ἐντολῆς, μᾶλλον δὲ καὶ ἀνάμνησιν τοῦ ῥηθέντος τόμου πρὸς τῆς ἐκκλησίας λαμβάνειν αὐτοὺς, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ διαταττομένων. καὶ εἰ μὲν τὸ θέσπισμα πρᾶον πρεσβεύοιμι, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ διειλημμένα φυλάττειν ἀσφαλίσασθαι βούλοιντο, ἐπαινετέοι πάντως εἰσὶν· εἰ δὲ τὸ παρ' αὐτὸ κεκωλυμένον διαπεράσθαι πρεσβεύοιντο, ἐκχωρηθήσονται μὲν τοῦτο ποιεῖν, πλὴν ὅμως τοῖς πρόσθεν ὑπιλιμίοις καθυποβεβλημένοι.

b pontificiarum

c nec scriptũ illud omnino est abrogandum, neque rursus permittendum, vt ratum sit.

d illam tomũ

Et illud, per* discussorem Dromi, Michaelem Hagiotheoditum. Item illud, Depositum in duobus magnis illis secretis, mense Maio.

* Logothetæ, vel curatore Dromi.

VIII. De tomo Sisinnii, qui est de nuptiis duorũ fratrũ, cũ duab. cõsobrinis: publicata mẽse Iunio, indictione VIII.

Bonefid.

VT vtraque recte seruentur & colantur, imperialium & b sacerdotalium iussionũ maiestas, legumq; & canonum subtilitas: nec c decisio omnino soluenda est, nec rursus permittendum, vt omnino exerceatur: sed media quadam, & regia, vt aiunt, via est incedendum: & vtrumque est conseruandum, nempe & reuerentia, quæ debetur antistiti, qui d illã decisionem conscripsit; & imperatoribus, qui illius decisionis memtnerunt: & videndum, ne quid, quod a legib. canonibusq; discrepet, suadeatur quod hæc induxit decisio. Oportet enim contractum ea decisione introductum, iã quidem etiam ante interrogationem perfectum nõ dissolui. sed eos, qui sic matrimonio coniũcti sunt, pœnis impositis grauari, iudicio & examinatione illius loci antistitis, & conseruari coniugium. Quod si prius scisc itatum accesserint, non concedere sine conuenientibus pœnis & mandatis, propter eam, quæ superius dicta est, reuerentiam. Nec libere, ac secure, nullaque [ad eos retardandos] allata causa scisc itantibus permittere, sed cum mandato; vel ipsos potius ab ecclesia, dictæ decisionis, & eorum, quæ in illa decernuntur, commemorationem accipere. Et si decretum quidem honorare volentes, quæque in eo comprehensa sunt, velint inconcussa seruare, sunt omnino laudandi: sin autem quod ab eo vetitum est, velint agere; hoc eis facere permittetur, conuenientibus tamen eis prius pœnis impositis.

b pontificiarum

c nec scriptũ illud omnino est abrogandum, neque rursus permittendum, vt ratum sit.

d illam tomũ

ΑΛΕΞΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ, ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ.

Περὶ τοῦ μὴ ἀναγράφεσθαι τὰ τῶν μοναστηρίων ἀκίνητα.

ALEXII COMNENI SECVNDI.

Bonefid.

Ne monasteriorum prædia describantur.

ΗΒασιλεία μου, τῆς ἐκ σῶν ὑμετέρων δεήσεων παρρησίας χρήζουσα, καὶ ἐν πᾶσι κατ' ἴχνος βαίνειν ἐν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ βασιλέως, αὐθέντου καὶ πατρὸς αὐτῆς θέλουσα, ἐπὶ τὸ θεῖον ἀνατεθημένους ὑμᾶς τῷ Θεῷ δυσωπεῖν ἐκείνῃ μιμεῖσθαι σπεύδει· πιστοὶ γὰρ διὰ μισεῖ τοῦτης τῆς φιλανθρωπίας, καὶ τῷ βασιλεῖ σωτῆρι ταύτῃ Θεῷ

IMperium meum ex vestris precibus c exaltatione indigens, & vestigiis domini & patris sui bonæ memoriæ volens insistere, illius quoque in eos, qui sunt Deo dedicati, beneficentiam imitari constituit. Ideo per hanc vnam in vos beneficentiam & Deo, qui ipsum imperatorem

c auxilio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

χαρίζεται, & τῇ τοῦ αὐθέντου καὶ πατρὸς τῆς βασιλείας μου ἁγίᾳ ψυχῇ· καὶ τῷ ἡμετέρῳ ὑπὲρ κράτει τῆς εἰς τὸ ἀγαθὸν προκοπῆς τὸν θεμέλιον θέσεται. καὶ διπλοῦν τῇ ὑμῶν ῥωμένῃ αἰτήσει, τὸ ἐνεργὸν ἔχειν, καὶ ἀσφαλέστατον, καὶ ἀμετακίνητον, οὗ ἐπὶ συνεργείᾳ τῶν καθ' ὑμᾶς μονῶν ὁτοῦν θέντας τοὺς χρυσοβούλλους λόγους τοῦτο τῆς ἁγίας σκεύου βασιλείας διελέσθαι, καὶ διὰ τῆς αὐτῆς ἀμεταπτώτου μένειν δυνάμεως, ἐφ' ἧς κατ' τὴν ἀρχὴν ἐξετέθησαν. καὶ τὰ ἀκολούθως δὲ τούτοις προβάντα τῆς παραδόσεως προσῆκε, τὰ ἀσφαλῆ διαφέρειν, κἂν μετὰ διετίαν γεγόνασι, κἂν ὅπως τινὲς τούτων τοῖς προσφόρεις σκρέτοις κατεσφῆναι σὺν ἔφθασαν· τῶν εἰς ἑρμηνείαν ἢ ἀνατροπὴν τῆς τῶν χρυσοβούλλων δυνάμεως μερικὴν ἢ καθόλου ὁτοῦν θέντων παντοίων προσαγμάτων, τῶν καὶ ἐν τῇ ὑπομνήσει ὑμῶν δηλουμένων, κἂν ὅπως ἄρα καὶ ἀπελύθησαν, τὸ ἀπρόσκοπτον καὶ αὐτίχυρον ὁτοῦφερόμενον παρὰ τῆς παρούσης λύσεως, καὶ ὥσπερ εἰ μηδὲ ὅλως γεγόνασι, λογιζομένων. ἀρχήσει δὲ καὶ ἡ μέχρι τοῦνῦν ἐπισκεπάσουσι τοῖς ὑπὸ τὰς καθ' ὑμᾶς μονὰς ἀκινήτοις, τοῖς κατὰ τὸ θέμα Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας διακειμένοις, ἀπαιτήσεις τῆς τε πραικτορικῆς καὶ καπηλικῆς χρείας, ἢ καὶ συναίου καὶ ἀξαγγίου ἐξώνησις, ἢ ἀπαιτήσις· ὡς διὰ τῆς παρούσης λύσεως ἐκκοπτόμενα καὶ ῥιζοτομούμενα, καὶ εἰς τὸ αὖθις ἄρκτον καὶ ἀνόνομαν ὁτοῦκαθιζόμενα· τῶν πραιτόρων, καὶ πράκτορων, καὶ καπηλόνων, καὶ τῶν τὰ ἐξώνησιν ἢ ἀπαίτησιν δὲ συναίου καὶ δὲ ἀξαγγίου κατ' χωρεύς ποιουμένων, καὶ τῶν ἐξυπηρετούντων αὐτοῖς, οὕτω πάσχειν * * * ἅπερ καὶ αὐτῶν ἀκαταζητήτων μελλόντων διατηρεῖσθαι ὑπὸ δὲ δημοσίου, ὅτι παῖσι τοῖς τοιουτοτρόπως ὑπαγωθεῖσιν αὐτῷ, ἀπ' ἀρχῆς τῆς σήμερον ἀπαιτουμένης ἐγχρονίας, καὶ εἰς ὅλον ἐξῆς ἅπαντας καὶ διηνεκεῖς χρόνους, δεχόμενα ἀναλιῤῥήτως, καὶ ὡς μηδὲ ἐν δημοσιακοῖς πραικτικοῖς καπηλαφεῖσι λογιζόμενοι. καὶ μὴ καπηλάφησαν δὲ ἐν πραικτικοῖς, ἄλλως δὲ πως ἐπεγράφησαν, δεχόμενοι καὶ οὕτω. δὲ καταλάμψαντος ἕτερόν τι πρὸς τὰ διωρισμένα τοῖς τοιούτοις χρυσοβούλλοις, καὶ τῇ παρούσῃ λύσει τῆς βασιλείας μου, ὅτι τῶν ὑπὸ τὰς καθ' ὑμᾶς μονὰς πατρικαῖς ἀκινήτοις κτήσεσι διαφέρεσθαι, ὡς τῇ ἧς καθοσιώσαι ὑποτύπτειν, (καθὼς διὰ τῶν τοιούτων χρυσοβούλλων διωρίσθη) καὶ πρὸς τοῦ ἧς τῶν ἡμέραν μεγαλεπιφανεστάτου μυστικοῦ, καπεναγκαζομένου εἰς τὸ τῶν ἐπενεχθεῖσαν τινὶ τῶν ὑφ' ὑμᾶς κτήσεων βλάβῃ ἀποτερπῶσαι αὐτῇ. μελέσῃ μὴν καὶ τῷ μέρει τῶν μονῶν πασῶν

fecit, gratificatur. & imperatoris, ac patris nostri, sanctæ animæ: & nostræ potestatis profectus in bonum basim ac fundamentum ponit: & vestræ petitioni se inclinans, vt vim suam habeant, sintque stabiles, firmæ ac immobiles, quæ de vestris monasteriorum beneficiis, aureæ tres bullæ emissæ sunt a sancta illius maiestate, deternit: & vt in eodem robore immobiliter permaneant, in quo a principio expositæ sunt, & quæ iis consequenter processerunt traditionis acta, securitatem referant, etiamsi post biennium facta fuerint: licèt fortasse quædam eorum in conuenientibus secretis prius posita nõ fuere: iis, quæ ad interpretationem vel subuersionem virium bullarum aurearum particularem vel generalem editæ sunt, iussionibus, quæ in f *nostris monimentis declarantur, quomodocumque emissæ fuerint, per* g *præsentem resolutionem inutilibus inualidisque redditis, & perinde ac si ne essent quidem omnino, reputatis. Cessabit autem & quæ hucusque vestris monasteriorum immobilibus in Thracia & Macedonia sitis, insultauit Practorici & Catepanici usus exactio, stuppæque & axungiæ redemtio & exactio: tamquam per hanc præsentem resolutionem excisæ & radicitus exstirpatæ, & eò redactæ, vt nec sint, nec nominentur: prætoribus, & exactoribus, & Catepanis, & iis, qui stuppæ & axungiæ redemptionem vel exactionem exercent; iisque, qui illis ministrant, sic eiusmodi immobilia prætercurrere debentibus, perinde ac si ne in suis quidem omnino regionibus sita essent: vtpote quæ non sint a* h *publico omnino requirenda in omnibus, quæ hoc modo decreta sunt ipsi, ab initio hodierni diei repetiti diurni, & deinceps in omne ac perpetuum tempus, suscepta sine contradictione; nec habeantur pro descriptis in publicis actis. Licèt autem non descripta sint in actis, sed alio quo modo agnita, & sic recepta. Si quis autem præterea, quæ constituta sunt his aureis bullis, & præsenti solutione mei imperii, fuerit ausus aliquid exsequi in quibusuis possessionibus immobilibus vestrorum monasteriorum, præterquam quod læsæ maiestatis tenebitur reus, (sicut his aureis bullis definitum est) ab eminentissimo quoque temporis illius Mystico illatum ouipiam vestrarum possessionum damnum sarcire compelletur. Monasteriis quoque omnibus vicissim curæ erit, tam iis, quæ sunt intra vrbem, quam quæ extra,*

f *in vestra*
suggestione
g *hoc ve-*
sponsum
h *fisco*

sub terminis iis aureis bullis comprehensis imperatoris bonæ memoriæ inclyti domini & patris imperii mei, ea peragere, quæ in vestra suggestione declarata sunt: nisi velint tali excusatione priuari, eò quod semel ea neglexerint.

τῶν τε ἐντὸς τῆς μεγαλοπόλεως, καὶ ἐκτὸς, ὁτοῦ δὴ ἐμπεριλημμένους μὴ τοὺς ὅρους τῶν τριάκοντα χρυσοβούλλων διακειμένων, * ἐν τοῖς μνημοσύνοις τοῦ ἐν βασιλεῦσιν ἀοιδίμου αὐθέντου καὶ πατρὸς τῆς βασιλείας μου, ἐκτελεῖν ὅσα ἐν τῇ ὑπομνήσει ὑμῶν δεδήλωται· εἰ μὴ βούλονται τῆς τοιαύτης ἐξκουσατείας διατεθεῖν· ἐκ δὲ ἄπαξ τούτων καταλειφθῆσαι.

ΙΣΑΑΚΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ.

Σημείωμα βασιλικὸν, ἀκυροῦν τὰς γινομένας ψήφους ὑποῦσία τινὸς τῶν τῇ μεγάλῃ πόλει ἐνδημούντων ἀρχιερέων· διορίζόμενον δὲ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς μὴ ἄλλως γίνεσθαι ψῆφον, εἰ μὴ πάντες οἱ ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ἐνδημοῦντες ἀρχιερεῖς μετακληθῶσι, καὶ ἢ παρουσιάσουσιν, ἢ δώσουσι γνώμας. μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ι', ἡμέρᾳ δ', ἰνδικτιῶνος ε'.

ΟΣ μὴ ἐλέγχων, φησὶν ἡ γραφὴ, τὸν ἁμαρτάνοντα ἐν ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὡς ὁ τὴν ὄφιν ἀφεὶς τῷ δηχθέντι ὁτοῦ ἰοβόλου. πρὸς τί δὴ τοῦτο τῆς βασιλείας μου τῷ ἐν λόγου προτύπῳ προβέβληται, προῖόν ὁ λόγος δηλονότι συμφέρεται. ἡ γὰρ ἐν ἱεροπρεπεστάτου μητροπολίτου Κυζίκου ὑπομνήσαντος προτρεπτικὸν τὸ κράτος ἡμῶν, ὡς ἔστιν οὗ τινὰ παρὰ τοῦτ' ἱερεῖς καὶ θείους κανόνας, καὶ τοῦτ' φιλοσεβεῖς νόμους παραλαίνουσιν ἐν ταῖς συνοδικαῖς τῶν συναδελφῶν αὐτοῦ συναθροίσεσι, καὶ παρακληθέντος τηρηθῆναι ἕνεκα παρὰ τῆς βασιλείας μου βήματι, σωτῆρα τῷ ἁγιωτάτῳ μου δεσπότῃ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, ὡς ἂν τὴν ἐπιστημονάρχου τῆς ἐκκλησίας ἕξιν λαχούσης τῆς βασιλείας μου, παρὰ ταύτῃ χρίσαντος τε καὶ βασιλεύσαντος, καὶ ἐφειμένου ἔχουσης διορθοῦσθαι τὰ παρὰ τοῦτ' ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας ἴσως γινόμενα· οὔμενουν καὶ ἀπεώσατο καὶ ἡ βασιλεία μου τῷ ἐν μητροπολίτῃ ἐκείνου δεήσιν, ἔασεν ἀδιάπτωτον. διὸ καὶ μεταλαμβάνῃ τὸν σήμερον τὸν ἁγιώτατόν μου δεσπότην καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἑτέρους ἁγιωτάτους πατριάρχας, τόν τε τῆς θεουπόλεως Ἀντιοχείας, καὶ τὸν Ἱεροσολύμων, ναὶ μὴν δὲ τοῦτ' ἐνδημοῦντας τῇ μεγάλῃ πόλει ἀρχιερεῖς, ἀπήντησε τὸν διαληφθέντα μητροπολίτην Κυζίκου παρόντα καὶ αὐτὸν ἐν ἐπιπλῷ ἐν Φιλοθέου τούτου χορεσασίου εἰπεῖν καὶ προτεθῆναι ὁ βούλεται· ὁ δὴ καὶ πάλιν μηδὲν ὑποσχλάμβανον, ἐπεῖνα τοῦτα προέθετο, ἅπερ ἐπὶς τῆς βασιλείας μου πρότερα

ISAACII ANGELI.

Scriptũ imperatoria manu subsignatũ, quod irritas facit electiones, quæ fiũt per absentiam pontificis alicuius, in vrbe cõmorãtis; atque statuit, in posterũ non aliter fieri electionẽ debere, nisi omnes in vrbe degentes põtifices arcessiti fuerint, & vel præsentes adfuerint, vel sententias suas exhibuerint. Act. mensis Septẽbris die x, feria quarta, indictione v.

QVI non arguit peccatũ fratris sui, ait scriptura. similis est ei, qui venenum reliquit a morso ab animali veneroso. Quorsum autem hoc a maiestate mea in orationis ipso vestibulo prolatum sit, vbi progressa fuerit oratio, clarissime indicabit. Quippe quum sanctissimus Cyzici metropolitanus maiestati nostræ nudiustertius suggesserit, nonnumquam aliqua præter sacros diutnosq; canones, & religiosas leges in synhodicis cõfratrum suorum cõuentib fieri atq; obsecrauerit, vt eorũ ratio habeatur apud tribunal maiestatis meæ, iũcto sanctissimo domino meo & vniuersali patriarcha, quũ periti gubernatoris ecclesiæ locum sortitasit mea maiestas ab eo, qui eam vnxit, & imperio præfecit, habeatq; licentiã corrigendi ea, quæ præter ecclesiasticos fortasse canones admittuntur: noluit maiestas mea reiicere preces metropolitani supplices, nec indiscussas relinquere. Quamobrem arcessito hodie sanctissimo domino meo & vniuersali patriarcha, atq; etiam ceteris sanctissimis patriarchis, videlicet Antiocheno, & Hierosolymitano, præterea q; commorantibus in hac magna vrbe pontificibus, requisiuit ab indicato metropolitano Cyzici, qui & ipse præsens erat, vt audiente hoc religioso cœtu diceret atq; proponeret, quæ vellet. Is autem denuo nihil dissimilans, ea ipsa proposuit, de quibus etiam nudiustertius ad maiestatem meam retulerat, nimirum diui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἀνάγκης, τὸ τοὺς ἱεροὺς καὶ θείους ὁηλαδὴ κανόνας καὶ νόμους ἐν πᾶσι φυλάττεσθαι καὶ φυλάττεσθαι. καὶ ὅτι τοῦτο παρὰ πάντων ἐβεβαιώθη, ὅτι ἐκκλησιῶν κηδουσῶν καὶ ψήφων γινομένων αὐτῶν, οὐ συγκαλουμένων ὅλων τῶν ἐνδημούντων τῇ μεγάλῃ πόλει ἀρχιερέων, ἀλλὰ καὶ ἄλλων τῆς τινῶν συλλειτουργῶν καὶ συναδελφῶν μετακλήσεως, τὰ τῆς ψήφου φυλάττεσθαι κανόνας προσῆκεν. ὁποῖόν τι γέγονε καὶ ἐπὶ τῆς ψήφου τῶν ῥηθησομένων ἐκκλησιῶν. καὶ προσῆκτο, ὡς ὅτι τῇ ψήφῳ μὲν τῆς τε Κλαυδιουπόλεως, καὶ τῆς Μαρωνείας, οὐ δόλως ἠξίωται λόγου παρὰ τῶν ψηφισαμένων τούτας συναδελφῶν τούτου καὶ συλλειτουργῶν, οὐδὲ μετεκλήθη πρὸς τὴν ψῆφον παρά τινος, καὶ ταῦτα τῇ μεγάλῃ πόλει ἐνδημῶν, καὶ τῶν συνοδικῶν δικαστηρίων μὴ ἀπολιμπανόμενος, καὶ τῶν λοιπῶν συνελεύσεων. ὅτι δὲ τῆς ψήφου τῶν ἑτέρων τριῶν ἐκκλησιῶν, Δυῤῥαχίου, Μιλήτου, καὶ Χριστιανουπόλεως, δηλοῦσης ταύτῳ εἰδήσεως, καὶ αὐτὸ τοιαυτομιμήσαντο ἀπόλογον, καὶ ἐνθεικνύμενον φανερῶς ἀποπεφασμένον τὸ αὐτὸ δυσαρεστοῦμενον, καὶ τὸ μέσον αὐτό τι καὶ τῆς ἀδελφότητος διὰ τῶν ἀφιστάντων τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ὁμόνοιαν, οἱ τούτου συναδελφοὶ παρὰ φαῦλον ἔθεντο καὶ ἀπερράπισαν τὴν ἀποκρισιν. καὶ ἀποχωρισάμενοι ἑαυτοῦ, χωρὶς τῆς αὐτοῦ παρουσίας, καὶ ἑτέρας τινὸς ὑπομνήσεως, κἀκεῖ τοιαύτης τῆς ἐκκλησίας οὖσ᾽ δοκιμώτατος αὐτοῖς ἐψηφίσαντο. ὅτι γοῦν οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ κανόνες τοὺς τοιούτους ψήφους ἀποδοκιμάζοντες μεμηκασι, προσῆκεν τοῦτο τὰ ἀεὶ τοιοῦτον, καὶ οὗ κανόνας παρεγκλητέον ἀναγνώσεσθαι, οἵτινες καὶ παρ᾽ αὐτοῦ ἐκδοθέντες ὅτι τοῦ μέσου, κατὰ ῥῆμα ὑπαγορεύθησαν. ὧν ὁ μὲν εἷς, ὁ δὲ λῶ κανὼν τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, οὕτω διέξιών· Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι. εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦτον, ἢ διὰ κατεπείγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξάπαντος τρεῖς ὅπωσαὐτὸ συνηγμένους, συμψήφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων, καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν χειροτονίαν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ κῦρος τῶν γινομένων δίδοσθαι κατ᾽ ἐπαρχίαν ἑπαρχίᾳ τῷ μητροπολίτῃ. ὁ δὲ ἕτερος κανὼν λῶ καὶ αὐτὸς ἐν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, διαλαμβάνων οὕτως αὐτολέξει· Ἐπίσκοπον μὴ χειροτονεῖσθαι δίχα συνόδου καὶ παρουσίας τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει τῆς ἐπαρχίας. τούτου δὲ παρόντος ἐξάπαντος, βέλτιον μὲν σωζεσθαι αὐτῷ πάντας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ συλλειτουργοὺς, καὶ προσῆκει δι᾽ ὅπισθεν τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει συγκαλεῖν. καὶ εἰ μὲν ἀπαναγκὲς, τὸ τοὺς ἱεροὺς καὶ θείους ὁηλαδὴ κανόνας καὶ νόμους ἐν πᾶσι φυλάττεσθαι καὶ φυλάττεσθαι. καὶ ὅτι τοῦτο παρὰ πάντων ἐβεβαιώθη, ὅτι ἐκκλησιῶν κηδουσῶν καὶ ψήφων γινομένων αὐτῶν, οὐ συγκαλουμένων ὅλων τῶν ἐνδημούντων τῇ μεγάλῃ πόλει ἀρχιερέων, ἀλλὰ καὶ ἄλλων τῆς τινῶν συλλειτουργῶν καὶ συναδελφῶν μετακλήσεως, τὰ τῆς ψήφου φυλάττεσθαι κανόνας προσῆκεν. ὁποῖόν τι γέγονε καὶ ἐπὶ τῆς ψήφου τῶν ῥηθησομένων ἐκκλησιῶν. καὶ προσῆκτο, ὡς ὅτι τῇ ψήφῳ μὲν τῆς τε Κλαυδιουπόλεως, καὶ τῆς Μαρωνείας, οὐ δόλως ἠξίωται λόγου παρὰ τῶν ψηφισαμένων τούτας συναδελφῶν τούτου καὶ συλλειτουργῶν, οὐδὲ μετεκλήθη πρὸς τὴν ψῆφον παρά τινος, καὶ ταῦτα τῇ μεγάλῃ πόλει ἐνδημῶν, καὶ τῶν συνοδικῶν δικαστηρίων μὴ ἀπολιμπανόμενος, καὶ τῶν λοιπῶν συνελεύσεων. ὅτι δὲ τῆς ψήφου τῶν ἑτέρων τριῶν ἐκκλησιῶν, Δυῤῥαχίου, Μιλήτου, καὶ Χριστιανουπόλεως, δηλοῦσης ταύτῳ εἰδήσεως, καὶ αὐτὸ τοιαυτομιμήσαντο ἀπόλογον, καὶ ἐνθεικνύμενον φανερῶς ἀποπεφασμένον τὸ αὐτὸ δυσαρεστοῦμενον, καὶ τὸ μέσον αὐτό τι καὶ τῆς ἀδελφότητος διὰ τῶν ἀφιστάντων τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ὁμόνοιαν, οἱ τούτου συναδελφοὶ παρὰ φαῦλον ἔθεντο καὶ ἀπερράπισαν τὴν ἀποκρισιν. καὶ ἀποχωρισάμενοι ἑαυτοῦ, χωρὶς τῆς αὐτοῦ παρουσίας, καὶ ἑτέρας τινὸς ὑπομνήσεως, κἀκεῖ τοιαύτης τῆς ἐκκλησίας οὖσ᾽ δοκιμώτατος αὐτοῖς ἐψηφίσαντο. ὅτι γοῦν οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ κανόνες τοὺς τοιούτους ψήφους ἀποδοκιμάζοντες μεμηκασι, προσῆκεν τοῦτο τὰ ἀεὶ τοιοῦτον, καὶ οὗ κανόνας παρεγκλητέον ἀναγνώσεσθαι, οἵτινες καὶ παρ᾽ αὐτοῦ ἐκδοθέντες ὅτι τοῦ μέσου, κατὰ ῥῆμα ὑπαγορεύθησαν. ὧν ὁ μὲν εἷς, ὁ δὲ λῶ κανὼν τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, οὕτω διέξιών· Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι. εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦτον, ἢ διὰ κατεπείγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξάπαντος τρεῖς ὅπωσαὐτὸ συνηγμένους, συμψήφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων, καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν χειροτονίαν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ κῦρος τῶν γινομένων δίδοσθαι κατ᾽ ἐπαρχίαν ἑπαρχίᾳ τῷ μητροπολίτῃ. ὁ δὲ ἕτερος κανὼν λῶ καὶ αὐτὸς ἐν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, διαλαμβάνων οὕτως αὐτολέξει· Ἐπίσκοπον μὴ χειροτονεῖσθαι δίχα συνόδου καὶ παρουσίας τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει τῆς ἐπαρχίας. τούτου δὲ παρόντος ἐξάπαντος, βέλτιον μὲν σωζεσθαι αὐτῷ πάντας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ συλλειτουργοὺς, καὶ προσῆκει δι᾽ ὅπισθεν τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει συγκαλεῖν. καὶ εἰ μὲν ἀπαναγκὲς,

nos sacrosq; canones in nõnullis negligi ac violari. Confestimque ante alia proposuit, quod quum ecclesiæ suos amiserunt episcopos, & electiones siunt, non conuocentur ad futuras electiones vniuersi commorantes in vrbe pontifices, sed absque nonnullorum comministrorum & confratrum aduocatione, præter canones electio procedat. Quale quiddam vsi-uenerit etiam in electionibus ecclesiarum, quæ indicabuntur. Adeoque prætendebat, in electione Claudiopolitana, & Maronea, nullam prorsus sui rationem habitam a confratribus & comministris suis, qui eam electionem confecissent; nec se a quoquam ad eam arcessitum, quum quidem in vrbe degeret, nec a synhodicis tribunalibus ceterisque congressibus semet abstineret. In electionibus autem aliarum trium ecclesiarum, Dyrrhachii, Mileti, & Christianopolis, quum res ei denuntiata fuisset, atque ipse responsionem instituisset, ac manifeste diserte-que, quid sibi displiceret, ostendisset; quodque subortum esset inter se, fratrumque cœtum, ex sui contemtu, scandalum; quasique pacem, & concordiam, ab eis requireret: confratres suos id responsum flocci fecisse, atque habuisse ludibrio. quumque semet abeo dissiuissent, non intercueniente ipsius præsentia, nec alia quapiam commonitione, in his etiam ecclesiis eos, quos ipsis visum fuisset, elegisse. Quod autem diuini sacrique canones huiusmodi electiones reiiciendo improbent, id etiam in medium adduceb at, vtque canones legerentur, obsecrabat: qui quidem ab eo in medium exhibiti, ad verbum relecti fuerunt. Eorum vnus, sanctæ ac vniuersalis primæ synhodi quartus erat canon, hæc continens: Episcopum par est maxime quidem ab omnibus, qui sunt in prouincia, constitui. Sin id difficile fuerit, vel propter vrgentem necessitatem, vel ob prolixitatem itineris: tuno omnino tres in vnum congregati, consentientibus electioni etiam iis, qui absunt, eamque per litteras adprobãtibus, ordinationem perficiant. Confirmatio autem eorum, quæ fiunt, in qualibet prouincia metropolitano permitatur. Alius item canõ erat decimus nonus Antiochenæ synhodi, qui hæc ipsa verba complectitur: Episcopus ne ordinator absq; synhodo, & eius præsentia, qui est in prouincia metropoli, qui omnino si adsit, præsitat quidem, esse cum eo cunctos in ea prouincia cõministros, atq; par esse eos, qui sũt in metropoli, cõuocare. Aeq; quidẽ compa-

τῶν πάντες, βέλτιον. εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τοῦτο, τότε πλείους ἐξάπαντος παρεῖναι δεῖ, ἢ διὰ γραμμάτων ὁμοψήφους γενέσθαι. καὶ οὕτω μετὰ τῆς τῶν πλειόνων ἤτοι παρουσίας, ἢ ψήφου, γίνεσθαι τὴν κατάστασιν. εἰ δὲ ἄλλως πᾶσά τε ἀφορμὴ γίνοιτο, μηδὲν ἰσχύειν τὴν χειροτονίαν. εἰ δὲ τις ἐν ἀφορμῶν κανόνα γίνοιτο ἡ κατάστασις, αὐτὸς λέγοιεν δὲ τινες διὰ οἰκείαν φιλονεικίαν, πρακτέον τὴν τῶν πλειόνων ψῆφον. ταῦτα δὲ ἱερώτατε μητροπολίτα Κυζίκου κῦρον ἰσχύειν καὶ τὸν ἄμεμπτον εἰς τὸν θεῖον καὶ ἱερὸν σύνοδον, καὶ παρουσιάσαι ὅτι τῆς μελλούσης γενέσθαι ψήφου τὰ κηδουσῶν ἀγιωτάτων ἐκκλησιῶν, ἢ γνώμην ἐκθέσθαι, καὶ ἀναδιδάξαι τοῦτον, ὡς εἰ μὴ οὕτω ποιήσῃ, μέλλουσιν αἱ τοιαῦται ψῆφοι ἀσθενεῖν καὶ ἀπουσία αὐτοῦ, διὰ τὸ ἀεὶ τούτων μεμυθεῖσθαι αὐτὸν διαφόρως καὶ πρὸς τοῦ θειοτάτου ἀρχιεπισκόπου, κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Χειρομάχου, καὶ μὴ θελῆσαι τὰ τοῦτου μεμυημένα ἐκπληρῶσαι, ἀφικόμενα τὴν σήμερον ἐν τοῖς κελλίοις τοῦ ῥηθέντος πανιερωτάτου μητροπολίτου, τοῖς διακειμένοις πλησίον καὶ σώζουσι τῆς σεβασμίας μονῆς τῶν ξενδοκων, καὶ ἐντυχόντες τούτῳ ἐκεῖσε ὅτι κλίνης κειμένῳ, ὡς ἀῤῥωστως ἔχοντι, εἰπομεν πρὸς αὐτὸν καθὼς πρὸς τῆς πατριαρχικῆς καὶ θείας μεγαλειότητος ἀφειλήμεν, ὅσα ὁ λόγος αὐτοῦ τῶν πάντες, βέλτιον. εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τοῦτο, τότε πλείους ἐξάπαντος παρεῖναι δεῖ, ἢ διὰ γραμμάτων ὁμοψήφους γενέσθαι. καὶ οὕτω μετὰ τῆς τῶν πλειόνων ἤτοι παρουσίας, ἢ ψήφου, γίνεσθαι τὴν κατάστασιν. εἰ δὲ ἄλλως πᾶσά τε ἀφορμὴ γίνοιτο, μηδὲν ἰσχύειν τὴν χειροτονίαν. εἰ δὲ τις ἐν ἀφορμῶν κανόνα γίνοιτο ἡ κατάστασις, αὐτὸς λέγοιεν δὲ τινες διὰ οἰκείαν φιλονεικίαν, πρακτέον τὴν τῶν πλειόνων ψῆφον. ταῦτα δὲ ἱερώτατε μητροπολίτα Κυζίκου κῦρον ἰσχύειν καὶ τὸν ἄμεμπτον εἰς τὸν θεῖον καὶ ἱερὸν σύνοδον, καὶ παρουσιάσαι ὅτι τῆς μελλούσης γενέσθαι ψήφου τὰ κηδουσῶν ἀγιωτάτων ἐκκλησιῶν, ἢ γνώμην ἐκθέσθαι, καὶ ἀναδιδάξαι τοῦτον, ὡς εἰ μὴ οὕτω ποιήσῃ, μέλλουσιν αἱ τοιαῦται ψῆφοι ἀσθενεῖν καὶ ἀπουσία αὐτοῦ, διὰ τὸ ἀεὶ τούτων μεμυθεῖσθαι αὐτὸν διαφόρως καὶ πρὸς τοῦ θειοτάτου ἀρχιεπισκόπου, κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Χειρομάχου, καὶ μὴ θελῆσαι τὰ τοῦτου μεμυημένα ἐκπληρῶσαι, ἀφικόμενα τὴν σήμερον ἐν τοῖς κελλίοις τοῦ ῥηθέντος πανιερωτάτου μητροπολίτου, τοῖς διακειμένοις πλησίον καὶ σώζουσι τῆς σεβασμίας μονῆς τῶν ξενδοκων, καὶ ἐντυχόντες τούτῳ ἐκεῖσε ὅτι κλίνης κειμένῳ, ὡς ἀῤῥωστως ἔχοντι, εἰπομεν πρὸς αὐτὸν καθὼς πρὸς τῆς πατριαρχικῆς καὶ θείας μεγαλειότητος ἀφειλήμεν, ὅσα ὁ λόγος αὐτοῦ

compareant omnes, id melius est. Sin illud difficile sit, omnino maiorem adesse partem oportet, vel per litteras suffragari. Atque ita cum plurima vel præsentia, vel suffragio, constituì episcopum. Sin aliter res, præter hæc modo definita, geratur: nullum ordinatio roburhabeat.

Quod si secundum canonẽ præscriptum episcopi fiat institutio, nonnullis ob insitum sibi rixandi studium contradicentibus: suffragium plurium valeat. Hæc allegante pro se sanctissimo Cyzici metropolitano, aduersæ partis pontifices, ac præ ceteris Ephesinus, Iconiensis, Abydenus, non vera dicere Cyzicenum aiebant de iis quæ proponeret quod scilicet nec ipse fuisset arcessitus ad electiones dictarũ ecclesiarum. Quippe dicebant, ipsum Iconiensem, quũ cõsobrina Reuerẽdarii nuptia celebrarẽtur, acibidem inuitatum Cyzicenum quoque reperisset, ei postridie futuram Claudiopolis & Maroneæ electionem intimasse. In ceteris autem electionibus aliarum ecclesiarum etiam per scripturam adfirmabant eum vocatum. Ad cuius eorum adseuerationis probationem, insinuabant instrumentum patriarchalis notarii, Stephani Narsitæ, factum die XXIII Augusti, elapsa paulò ante IIII indictione, quod perlectum huiusmodi ad verbum erat. Mensis Augusti die XXIII, feria VII, indictione IIII, in præsentia reuerendi Episcopiani, domini Constantini Chiromachi, Theodori Phialitæ & Michaelis Chamulæ, nos deputati a sanctissimo domino nostro & vniuersali patriarcha, & interueniente notitia maxime venerabilis Chartularii sanctissimæ Dei maioris ecclesiæ, domini Eustathii Chandreni, ad arcessendum sanctissimum metropolitanum Cyzici, dominum Ioannem, vt in crastinum veniret ad sacram sanctam synhodum, & præsens adesset futuris electionibus viduarum sanctissimarum ecclesiarum, vel sententiam exponeret; & vt ei significaremus, futurum, vt nisi comparerẽt, eiusmodi electiones etiam ipso absente procederent, propterea quod de his varie monitus esset etiam a reuerendo Episcopiano, domino Cõstantino Chiromacho, nec eius denuntiationibus parere voluisset: venimus hodierno die ad cellulas dicti sanctissimi metropolitani, sitas propter venerabilẽ mansionem Studianam. quumq; reperissemus eum ibidẽ in lectulo iacẽtem, vt qui non rectè valeret, dixtimus ei, quẽadmodum a patriarchali & sacra dignitate deputati essemus, ad ea, quæ supra indicata

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἐδήλωσε, παρεγρηγορόμβροι τούτῳ. ὡς εἴπερ ἴσως οὐ θελήσει οὗτος ἢ παρουσιάσῃ τῇ αὔριον εἰς τὰς χηρευούσας ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν, ἢ γνώμῃ ὅτι τοῖς ἐκεῖναι, προσθήσονται αὐτῷ ἐ διουσία αὐτοῦ. ὁ δὲ πρὸς ἡμᾶς ἀπεκρίθη τοῦτο. ὡς ἐ ἄλλοτε προσέθεσαν ψῆφοι ἐκκλησιῶν παρὰ τῶν τούτου συναδελφῶν ἄνευ παρουσίας αὐτοῦ καὶ γνώμης. τοῦτο γοῦν ἡρέθη παρ' αὐτῶν καὶ δηλονότι τοῖς νῦν χηρευούσαις ἐκκλησίαις. ἐ γὰρ δύναται αὐελθεῖν εἰς τὴν θείαν καὶ ἱερὰν συνοδον, ἐ παρασιάσειν δηλονότι τοῖς ψήφοις, διὰ τὸ δεινῶς νοσηλεύεσθαι. πολλὰ γοῦν προσκληθεὶς παρ' ἡμῶν, καὶ γνώμην ἐκθέσθαι, οὐδὲ τοῦτο ποιῆσαι ἠθέλησεν. εἰς δήλωσιν οὖν τούτων, τὴν παροῦσαν σημείωσιν ἐξεθέμεθα, ἵν' παρεκάλοντες ἐ σαφῶς πισωσάμβροι, ὅτι δεδώκαμεν μὲν ἐ ἐπινεύσῃ τοῖς προγεγραμμένοις. ὁ δὲ τελὴς διάκων τῆς ἁγιωτάτης θεῖ μεγάλης ἐκκλησίας, ἐ πατριαρχικὸς νοτάριος, Στέφανος ὁ Ναρσίτης.

Τοῖς οὖν ῥήμασι τοῦ τοιούτου σημειώματος ὑπερῳρόμβροι εἰ τοῦ Κυζίκου αὐτίθετοι, ἔλεγον ἐν πάσαις ταῖς ψήφοις μεταλήτον γίνεσθαι καὶ τὸν Κυζικηνόν. ἐ αὐτοὶ μὲν τὸ οἰκεῖον ποιησαίσθαι, τοῦτον δὲ μὴ θελῆσαι παρουσιάσαι· προτιθέμβροι, ὅτι ἐ ἐπισκοπάνοι κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ θεοφιλεστάτου χαρτοφύλακος τῆς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου εἰς τὰ, ἐν οἷς καταμένει, κελλία, ὁ Κυζίκου, ἔνθα ἐ ὁ πατριαρχικὸς νοτάριος ἐστὶ τῇ δευτέρᾳ ψήφῳ ἐπιδεδήμηκεν, ὡς δείληπται, καὶ μεταλέσαντο τοῦτον κατὰ τὸ συνήθες εἰς τὰς προσομβρίας παρ' αὐτῶν ψήφους. οἱ γὰρ ἐλθόντες πρῶτον μὲν εἰς τὸν ἀγιώτατόν μου δεσπότην καὶ οἰκουμβικὸν πατριάρχην, εἶθ' οὕτως ἐ πρὸς αὐτόν, εἶπον μὴ ἐφορᾶν τοῦτον ἐν τοῖς αὐτῶν κελλίοις. μαθεῖν δὲ, ὅτι ἐν τινι τῆς πόλεως πρασείῳ διάγει. ἀλλὰ καὶ πρὸς ταῦτα ὁ Κυζίκου γραιότερον αὐτιπατήσῃ τοῖς τοιούτοις συλλειτουργοῖς, πρὸς μὲν τὸν τοῦ Ἰκονίου λόγον προθέμβρος, ὡς οὐδεποτε τοιαύτη προσκλησις ἐκ τοῦ πατριάρχου πρὸς μητροπολίτην γέγονε πρὸς μητροπολίτην γέγονε πρὸς αὐτόν, εἴγε καὶ δοίη τις ἔγνω γνῶναι· ἀλλὰ πρὸς τῶν συνήθως ἐλλομβρίων εἰς τὴν τῆς ψήφου μετάκλησιν, κυρίως τυγχανομβρίης τοῦ τῇ ψήφῳ ἡμέρας, καὶ πρὸς τοῦ χαρτοφύλακος ἐλλομβρίων τῶν μεσούντων, καὶ οὕτως τῶν μεσουθέντων ἢ αὐτοπροσώπως παρασιεζόντων, ἢ διὰ γραμμάτων ὁμοψήφων γινομβρίων, ἢ καὶ πιγνομενένων, σήλης παντὸς γινομβρίης τῷ ψηφηφορικῷ τὰ ἐγγραφα γνώμης αὐτῶν, καὶ διὰ τῶν γραμμάτων παρεῖναι δοκιμώντων καὶ τῶν ὄντων. ἐπεὶ ἐν φησὶ πρὸ μιᾶς τῆς ὅτι τῇ ψήφῳ κυρίας, κατὰ

sunt, ipsum exhortantes. Quippe si fortassis ipse vel præsens esse die crastino futuris (vt dictum est) electionibus viduatarum sanctissimarum ecclesiarum, vel sententiam de iis suã exponere nolle: eas etiam ipso absente processuras. Ille vero nobis respondit, etiam aliàs factas esse pro ecclesiis electiones a confratribus suis, absque præsentia sententiaque sua. Quapropter idem ab eis etiam in viduatis modo ecclesiis faciundum. Non enim venire se posse ad sacram sanctam synhodum, & electionibus adesse: propterea quod acriter ægrotaret. Inde multum a nobis rogatus, vt vel sententiam suam exponeret; ne id quidem facere voluit. Ad horum igitur indicationem, præsens instrumentum confecimus; quod in litteras relatum, & pro more corroboratum, dedimus mense & indictione suprascriptis. Humilis diaconus sanctissimæ Dei maioris ecclesiæ, & patriarchalis notarius, Stephanus Narsites, subscripsit.

Itaq; verbis huius instrumenti abutentes aduersarii Cyzizeni, ad omnes electiones etiam Cyzizenum arcessitum fuisse dicebant. ac se quidem, quod sui fuisset muneris, fecisse, verum ipsum noluisse comparere: addentes, episcopianos quoq; iussu religiosissimi Chartularii de more missos ad eas fuisse Cyzizeni cellulas, in quibus commorabatur; vbi & patriarchalis notarius in electione secũda præsens fuerit, vti dictum est: atq; hos pro more Cyzizenũ ad electiones per ipsos conficiendas arcessiuisse. Quumq; redissent isti primũ ad sanctissimũ dominum meũ & vniuersalem patriarcham, deinde ad ipsos quoq; dixisse, non inuenisse se hominem in cellulis suis: intellexisse vero, in quodã eum suburbano degere. Sed ad illa quoq; fortiter sese comministris suis Cyzicenus opposuit, quum ad Iconiensis orationem adiiceret, si maxime quis cõcederet, rẽ ita gestam esse, nũquam tamẽ eiusmodi citationẽ electionis caussa obiter ad metropolitanũ esse factam a cõfratre: sed ab illis, qui pro more mittuntur arcessitum ad electionẽ, designato fatali electionis die, legatisq; denuntiatoribus a Chartulario; atq; ita citatis vel in persona propria comparentibus, vel per litteras electionem adprobantibus, aut reiicientibus: quorum quidẽ sententia scripto comprehensa, sic exprimi per electionis decretum debeat, vt etiam absentes per litteras adfuisse videantur. Quando quidem igitur, inquit, die proximo ante fatalem electionis diem, quemadmodum Iconi-

ἐν δὲ Ἰκονίου λόγον, τῇ μεγάλῃ πόλει παρῆλθε, καὶ ἐξῆς ταῖς μὴ τῇ ψήφου ἡμέραις· πῶς ποτε ἄρα καὶ πῶς οὗτοι οἱ λέγοντες, μὴ παρεῖναι τοῦτον τῇ μεγάλῃ πόλει κῦ ἐν τῆς ψήφου καιρόν; καὶ ἐζήτει προκομισθῆναι καὶ τὸ ψηφηφορικὸν, καὶ ἀναθεωρηθῆναι τοῦτο, εἰ ἄρα εὑρεθῇ ἐγγεγραμμένα τὰ παρὰ τῶν συναδελφῶν αὐτοῦ προτεινόμενα. καὶ μὴν οὐδ' αὐτὸς φησι καὶ μόνος τῶν ψήφων ἀπελιμπάνετο, ἴσως ἂν εἶχε λόγον τὰ προβαλλόμενα. ἐπεὶ δὲ καὶ ἕτεροι σὺν αὐτῷ μητροπολῖται ἀπελείφθησαν τῆς ψήφου τῶν ψηφισθέντων ἐκκλησιῶν, καὶ οὐδὲ αὐτοὶ μετεκλήθησαν· φαίνονται προφανῶς ταῖς ἀληθείαις ἐναντιούμβροι οἱ αὐτίθετοι. πρὸς μὲν τὸ τοῦ σημειώματος ῥῆμα, αὐτὸ καὶ πάλιν τὸ αὐωτέρω διαληφθέντα προέθετο, ὅτι περ αὐτὸς μὴ θέλων τὸ ὑποκινίζον τῷ τούτου ψυχῷ σκάνδαλον ἀνημέρωτον ὑπεκρύπτειν, καὶ ἐν τῷ μετακλητικῷ σημειώματι τὴν αἰτίαν ἐξέφηνε, ζητῶν τὴν διόρθωσιν ἐφ' οἷς ἀναγκαιότερος γέγονεν. οἱ δὲ ψηφισάμβροι, προσχωνισάμβροι τὸν τούτου λόγον, τὴν ψῆφον κῦ τὸ δόξαν αὐτοῖς αὐτονόμων πεποιήκασιν. ὅτι τοῦ-

προπάτορες

τοις παρὼν καὶ ὁ πρῶτος θρόνου Καισαρείας, ἀνέκραξε κἀ αὐτὸς λέγων, ὡς οὐδὲ οὗτος ἀφ' οὗ καιροῦ κεχειροτόνηται ἀρχιερεύς, εἰς ψῆφον αὐελθεῖν μετεκλήθη, καὶ ταῦτα τριῶν ἐκκλησιῶν ψηφιθεισῶν, Δυῤῥαχίου, Μιλήτου, καὶ χριστιανουπόλεως. ἀλλ' οὐδὲ τὴν σήμερον ἐδόθη τούτῳ πώποτε εἴδησις τῆς πρὸς τὴν βασιλείαν μου τῶν μητροπολιτῶν συνελεύσεως. αὐτὸς δὲ οἴκοθεν κινηθείς, συνεισῆλθε τοῖς λοιποῖς ἀρχιερεῦσιν εἰς τὸ βῆμα τῆς βασιλείας μου. καὶ ὁ λαοκάδος δὲ συνῳδὰ τῷ Καισαρείας ἐφθέγγετο, καρδιαλγῶν ἐφ' οἷς ἐκ ἠξίωτο λόγου ὅτι ταῖς ψήφοις τῶν ῥηθεισῶν τριῶν ἐκκλησιῶν. οὗ χάριν ὡς μὴ αὐελθών, οὐδὲ ὁμόψηφος γέγονε τοῖς ψηφισαμβροις αὐτοῖς. ἀλλὰ καὶ ὁ Καρίας εἰσελθὼν εἶπεν, ὡς συνελθόντων αὐτῶν ἐπὶ τῷ ποιήσασθαι ψήφους τῶν χηρευουσῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν, ἔστι τινὰς τῶν ἐνδημούντων ἀρχιερέων τῇ βασιλευούσῃ, οὐκ εἰδε παρεπάλοντας, ἤρετο εἰ γνῶμαι τούτων εἰσίν. ἤκουσε δὲ, ὡς ὁ Κυζίκου διὰ τοῦ Ναρσίτου διαμηνυθείς παρουσιάσαι ὅτι ταῖς μελλούσαις προβαίνω ψήφοις ἔφησε, καὶ ἄλλοτε τῇ αὐτοῦ ἐπουσίᾳ τοιαύτας ψήφους γενέσθαι. οὐ καινὸν ἦ, καὶ αὖθις τοῦτο πεπραχθῆναι. ὅτι ἀγαθῶν οὐκ ἐμφάσιν αὐτὸς καλῶν ἔχειν τῶν τὰ ῥήματα, τῶν εἰδυιάτων εἶναι προβαίνω ψήφους τὴν σήμερον. καὶ μάλιστα, ὅτι ἕτεροι τῶν ἀδελφῶν ἐποδημοῦσιν, ἤγουν ὁ, τε πρώτου θρόνου, ὁ Χαλκηδόνος, ἐ ὁ Λαοκάδος. ἠκολούθουν ἢ αὐτῷ καὶ τινες τῆς Μητροπολιτῶν, ὅ, τε Μηθύμνης, ὁ Ναζιανζοῦ, ὁ Παρο-

Iconiensis narrat, ad vrbem fui; similiterque subsequutis electionem diebus: quonam pacto fides illis adhibenda, qui dicunt, electionis tempore me ad vrbem non fuisse? Simul petebat, electionis quoque decretum proferri, & perlustrari, an inuenirentur eidem inscripta, quæ a fratribus suis prætexerentur. Prætereа si solus, inquit, electionibus ipse non interfuisset; fortassis ratione non careret, quæ proferrentur. Sed quum alii quoque metropolitani setum ab electione, qua prosectum sit ecclesiis, abfuerint; ac ne ipsi quidem arcessiti fuerint: palam parere, veritati aduersarios refragari. Ad instrumenti sane verba, rursus indicata superius in medium adferebat: quod nimirum ipse, qui nollet indomitum illud scandalum, quod animum eius vrebat, occultare: etiam in citationis instrumento causssam ipsam expressit, eorum correctionem postulans, quæ ipsum ad indignationem commouissent. Illos autem electionis auctores, hoc eius responso spreto, pro arbitrio suo liberam electionem instituisse. Secundum hæc prima sedis episcopus Cæsariensis, qui præsens aderat, exclamauit & ipse, dicens: ex eo tempore, quo pontifex ordinatus esset, nec se fuisse a pellatum, vt ad electionem veniret, idq; factis ecclesiarum trium electionib. Dyrrhachinæ, Mileſiæ, Christianopolitanæ. Immo nec hodierno die significatũ sibi fuisse a quoquam de metropolitanorum ad maiestatem meã conuentu: sed suapte sponte motũ, cum reliquis pontificib. maiestatis meæ tribunal adiisse. Cæsarienſis orationi consentaneã proferebat & Leucadis episcopus, quiritans nullam sui rationem habitã in electionib. dictarũ trium ecclesiarũ. Ideoq; se, qui nõ accessisset, nec vota sua cõiunxisse cum earũ electionũ auctorib. Sed & Cariæ pontifex ingressus dixit, se cõgressis episcopis ad instituendas electiones pro viduatis sanctissimis ecclesiis, quãdoquidẽ nonnullos pontificũ, qui ad vrbẽ imperatoriam erant; præsentes nõ cerneret, interrogasse, num eorũ sententiæ haberẽtur. Respõsum vero sibi fuisse, Cyzicenũ a Narsita citatũ, vt electionib. suscipiendis interesset, dixisse: etiam aliàs absente se huiusmodi electiones fuisse factas. neq; noui quidquam futurum, si rursus idem cõsieret. Quæ verba quũ indicare quiddã non bonum perspiceret, dixisse se, si ea nullo modo posse, vt hodierno die electiones istæ proderent: præsertim, quod alii quoq; fratres abesseni peregre, videlicet primæ sedis antistes; Chalcedonensis, & Leucadicus. Sequutos quoque sententiam suam metropolitanos quosdam, Methymnæum, Nazianzenum, Paronaxium;

Universidad de Deusto
Biblioteca

ναζίας, καὶ ἕτεροι. ἀλλ' ὑπερέχυσαν, φησὶν, οἱ ἄλλως λέγοντες, καὶ τὰ τῶν ψήφων προέβαινον. οὓς λόγους τοῦ Καρίας ᾠκειοῦτο ὡς ἀληθεῖς, παρόντες ὁ Μηθύμνης, ὁ Ναζιανζοῦ, καὶ ὁ Παροναξίας. ἦσαν οὖν τὰ μέρη ἐν τούτοις αὐτὰ παλαμώμενά τε ἀλλήλοις καὶ ἐναντιούμενα. ἡ γοῦν βασιλεία μου θεσπεσιώτερον προορῶσα τοῖς ἀφ' ὧν μερῶν προτεθεῖσι, καὶ μὴ θέλουσα παραθεωρεῖσθαι καὶ ταῦτ' ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς, καὶ τὰς ἀποστολικὰς καὶ συνοδικὰς παραδόσεις, καὶ ταῦτ' ἱεροὺς κανόνας αὐτῶν, καὶ καταλαβοῦσα μηδέντι ἐν δυνάμει δικηολογήσασθαι ταῦτ' αὐθαδίκως τῷ Κυζίκου συναδελφοὺς τούτου καὶ συλλειτουργοὺς, ἀλλὰ παρὰ τὰ διωρισμένα τοῖς ἁγιωτάτοις πατριάρχαις τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἔθει δὴ τὰς ψήφους, πρόδηλον τὰς ψήφους τῶν ῥηθέντων ἐκκλησιῶν, τῆς Κλαυδιουπόλεως, τῆς Μαρωνείας, τοῦ Δυρραχίου, τῆς Μιλήτου, καὶ τῆς Χριστιανουπόλεως, ἀκολούθως τούτοις διέγνω καὶ ἀπεφήνατο, συνδιαγνωμονησάντων τῇ βασιλείᾳ μου καὶ τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν, μηδὲν ἰσχύειν τὴν χειροτονίαν καὶ τὰς ψήφους τῶν οὕτω ψηφισθέντων, ὡς εἴρηται, ἀλλ' ὡς δὲ μηδὲ γεγονυίας λογισθῆναι, καὶ τὴν γεγονῖαν χειροτονίαν τοῦ χειροτονηθέντος Μαρωνείας, καθὼς ὁ ἀνωθεν καταρρηθεὶς ιθ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου βλαμβάνει κανών, λέγων ῥητῶς οὑτωσί· εἰ δὲ ἄλλως πρὸ τὰ διωρισμένα γίνοιτο, μηδὲν ἰσχύειν τὴν χειροτονίαν, ἀλλ' ἑτέρους ψήφους γράφεσθαι ὑπὲρ τῆς ῥηθείσης ἐκκλησίας, ἐφ' αἷς αἱ ψῆφοι καὶ αἱ χειροτονίαι πρὸς κανόνας προέβησαν, ὡς διείληπται. Καὶ γοῦν φανερὸν τοῦτο καὶ εἰς τὸ ἑξῆς θεσπίζει τὸ κράτος ἡμῶν, ὃν τοῦ ἀπαραιτήτου πάντας οὖν ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ἀρχιερεῖς συγκαλεῖσθαι, καὶ ἢ παρεῖναι οὖν πάντας ὅπερ πάντως, εἰ δυνατὸν, ἢ τῷ δι' γραμμάτων ὁμοψήφους γίνεσθαι, καὶ μὴ παίζειν ἐν οὐ παικτοῖς· ἀλλ' ἐκείνους προτιμᾶσθαι τ' ἄλλων πάθους ἐκτὸς, οὓς μετὰ τοῦ λόγου καὶ βίου κοσμεῖ ἀνεπίληπτος· ἢ τοῦ λόγου σκάζοντος ἴσως, οἷς ὁ μακρὸς χρόνος, καὶ τὸ περὶ τὴν ἐκκλησίαν πολύπονον, τὸ ἐνδεὲς ἀποχαρίζεται. οὕτω γὰρ ἂν αἱ ψῆφοι θεαρέστως γίνοιντο, καὶ οὐκ ἐπὶ κέρματι καὶ κινδύνῳ τῆς τῶν ψηφιζομένων καὶ ψηφοφορούντων ψυχῆς. οἱ μὲν τοίνυν παρουσιάσαντες μητροπολίτην, ἦσαν οὗτοι. ὁ Καισαρείας. ὁ Ἐφέσου. ὁ Κυζίκου. ὁ Σίδης. ὁ Ἀμασείας. ὁ Νεοκαισαρείας. ὁ Καρίας. ἢ Λαοδικείας. ὁ Ἰκονίου. ὁ Συλαίου. ὁ Ἱεραπόλεως. ὁ Εὐχαΐτων. ὁ Κερασέντος. ὁ Ἀβύδου. ὁ Λαρίσσης. ὁ Κορίνθου. ὁ Μηθύμνης. ὁ Παροναξίας. ὁ Προικονήσου. ὁ Ἡρακλέους. ὁ Λευκάδος. ὁ Γαρέλλης. ὁ Ναζιανζοῦ.

& alios. Verum præualuisse, qui aliter censerent, & electiones institutas fuisse. Quam Cariæ pontificis orationem ceu veram amplectebantur, qui aderant, Methymnæus, Nazianzenus, Paronaxius. Hoc modo partes ipsæ quasi manus inter se conserentes, sibi aduersabantur. Quamobrem maiestas mea perite animũ aduertens iis, quæ fuissent a partibus proposita: nec leges ecclesiasticas, & apostolicas atque synhodicas traditiones, sacrosq; canones earum violari volens: quum etiam deprehendisset, aduersarios Cyziceni, confratres & comministros eius, nihil, quod robur haberet, allegasse; sed præter sancita supradictis sacris canonibus & antiquitus accepta magnæ ecclesiæ consuetudine in electionibus, indicatarum ecclesiarum, Claudiopolitanæ, Maronien sis, Dyrrhachinæ, Milesiæ, & Christianopolitanæ electiones processisse: vestigiis ipsorum canonũ insistens statuit atque pronunciauit, eamdem promulgantibus cum maiestate mea sententiã sanctissimus quoque patriarchis, nullam vim antistitum sic electorum, ceu dictum est, ordinationem & electiones obtinere: sed pro non factis habendas, deque facta ordinatione Maronæ pontificis ordinati censendum, sicut insertus ille supra XIX Antiochenæ synhodi canon tradit, hæc diserte proferens. Sin aliter res, præter hæc modo definita, geratur; nullum ordinatio robur habeat: sed aliæ fiant electiones pro dictis ecclesiis, in quibus electiones & ordinationes præter canones processerunt, vti dictum fuit. Quamobrem deinceps & in posterum sancit imperatoria maiestas nostra, citra recusationem vniuersos, qui ad vrbem sunt, pontifices esse conuocandos, qui vel omnes adsint electionibus, si fieri potest, vel per litteras adstipulentur; nec in rebus minime ludicris esse ludendum, sed extra omnem adfectum illos cæteris præferendos, quos præter doctrinam vita quoque reprehensionis expers ornat: aut si doctrina forte claudicet, quibus ætas prouectior, & multi pro ecclesia labores exanclati, quod alioqui deest, supplent. Nam sic electiones modo Deo grato fient, nec ad iudicium atque periculum animi eorum, qui eliguntur, quique suffragia ferunt. Metropolitani quidem præsentes, hi erant. Metropolitani quidem præsentes, hi erant. Cæsarien sis. Ephesinus. Cyzicenus. Sidẽsis. Amasien sis. Neocæsarien sis. Carien sis. Laodicenus. Iconien sis. Sylæen sis. Hierapolitanus. Euchaiten sis. Cera suntius. Abydenus. Lariss- sen sis.

sensis. Corinthius. Methymnæus. Paronaxius. Præconesius. Herculanus. Leucadicus. Garellius. Nazianzenus.

Β. Περὶ δὲ ἀποχειροτονίας τῶν ὑποψηφίων ἀρχιερέων γυναῖκας. ἀπολυθὲν κατὰ τὸν κῆρυκα τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, ἡμέρᾳ τετάρτῃ, ἰνδικτιῶνος πέμπτης.

II. Vt tondeantur electorum pontificum vxores. publicatum die XX mensis Septembris, feria quarta, indictione quinta.

Ἡ ἔννομος τοῦ βασιλέως ἀπόφασις οὐκ ἀκίνδυνος τοῖς παρανομοῦσι φανήσεται. ὡς γὰρ ὄμμα φακὸς ὀδοῦσι, καὶ καπνὸς ὄμμασι βλαβερόν· οὕτω καὶ παρανομία, τοῖς χρωμένοις αὐτῇ. πρὸς τί δέ μοι καὶ ἀφορᾷ τὸ τοῦ λόγου προοίμιον; ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Κυζίκου καὶ τὴν σήμερον δοξάσκων τὴν βασιλείαν μου θεμιτεύουσαν, συνεδριάζοντος αὐτῇ τοῦ τε ἁγιωτάτου μου δεσπότου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, καὶ τῶν ἑτέρων ἁγιωτάτων πατριαρχῶν, τοῦ θεουπόλεως Ἀντιοχείας, καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων, μηδὲ τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ἐνδημούντων ἱερωτάτων ἀρχιερέων ἀπολιμπανομένων, ὧν τὸ πρὸς ὄνομα Μαλαφθήσεται κάτωθεν, προέθετο· ὅτι τινὲς τῶν εἰς μητροπόλεις ἢ ἀρχιεπισκοπὰς ψηφισθέντων καὶ χειροτονουμένων, πρὸ τῆς χειροτονίας ἔχοντες γαμετὰς, αὐτοὶ μὲν τὸ καταξιωθῆναι τοῦ χρίσματος τῆς ἀρχιερωσύνης οὐκ ἀπωλήνανται· αἱ δὲ σώοικοι τούτων τὸν αὐτὸν καὶ πάλιν κοσμικώτερον σχηματισμὸν ἀμφιέννυνται, αὐτοπρόσωπος τῆς οἰκίας ἐνδιατρίβουσαι, ἐν αἷς κατώκουν τὸ πρότερον, καὶ εὐτε γυναικείοις μοναστηρίοις εἰσήχηνται, ἀλλ' οὐδὲ τῷ Θεῷ ἑαυτὰς ἀφιέρωσαν, καὶ τὸν μονήρη βίον ἠσπάσαντο· καὶ ταῦτα, τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων ῥητῶς ἐγκελευομένων, οὓς χειροτονηθέντας ἀρχιερεῖς ἐκ παντὸς τρόπου τῶν πρὸ τῆς χειροτονίας συζυχθεισῶν αὐτοῖς ἀπέχεσθαι νομίμων γαμετῶν. ὅτι μὴ ἐξ ἐπιτάγματος, ἀλλ' αὐθαιρέτῳ γνώμῃ ἕκαστον τῶν τοιούτων προσώπων εἰς ἐκκλησίαν ψηφισθὲν, ἢ τὴν ἀποχὴν καὶ τὸ ἀγάμετον οἰκειώσαιτ' ἄν, διὰ τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα, ἢ τὴν ἀμίαντον σωφροσύνην διὰ τὸ τοῦ γάμου προσήκειν τίμιον. καὶ ταῦτα λέγων, καὶ κανόνων διαφόρων ἐμέμνητο, ὧν καὶ εἷς ὁ μὴ ἐξὸν τῆς ς συνόδου, τοῦτο κατὰ ῥῆμα βλαμβάνων· ἡ τοῦ πρὸς ἐπισκοπὴν προαγωγὴ ἀναγομένου γυνὴ, κατὰ κοινὴν συμφωνίαν τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς προδιαλυχθεῖσα, μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ τῆς ἐπισκοπῆς χειροτονίαν ἐν μοναστηρίῳ εἰσίτω, πάρεξ τῆς τοῦ ἐπισκοπείου καταγωγῆς ᾠκοδομημένῳ, καὶ τῆς τοῦ ἐπισκόπου προνοίας ἀπολαυέτω. εἰ δὲ καὶ ἀξία φανείη, πρὸς τὸ τῆς

B. De his autem qui ordinationem pontificatus suscipiunt, vxores. publicatum die quarto mensis Septembris, indictione quinta.

Legitimam imperatoris sententiam non sine periculo delinquentes experientur. Vt enim dentibus acerba vua, oculis fumus nocet: sic iniquitas iis, qui ipsa vtuntur. Quorsum vero mihi hoc orationis spectat præludium? Quum sacratissimus Cyzici metropolitanus inuenisset maiestatem meam hodierno quoq; die tura reddentem, adsidentibus sanctissimo domino meo œcumenico patriarcha, & aliis sanctissimis patriarchis, Antiocheno videlicet, & Hierosolymitano; nec abessent, qui tunc in vrbe regia sacratissimi pontifices erant, quorum nomina infertus continebuntur: propositum est, quosdam eorum, qui ad metropoles vel archiepiscopas electi & ordinati sunt, quum vxores ante ordinationem haberent, non recusare quidem, quin primarii sacerdotii chrismate inungerentur; sed eorum vxores eumdem rursus mundanum habitum induere, inuerecunde agentes in iis ædibus, quas antea habitabant: nec femineis introductas esse monasteriis, sed nec Deo seipsas dedicasse, & vitam delegisse monasticam. Et hæc, [a] quod sacri canones diuinique expressim moneant, electos pontifices a legitimis suis vxoribus, quas ante ordinationem habebant, omni modo abstinere: vt non ex præcepto, sed propria voluntate eorum quisque continentiam vel cælibatum proprium sibi deligat, propter dignitatem sacerdotii, aut propter matrimonii honestatem, coniunctionem castam præferat. Hæc dicens, varios canones allegabat, inter quos & quadragesimus octauus erat sextæ synhodi, hæs ad verbum comprehendens: Vxor eius, qui ad episcopalem dignitatem promouetur, communi viri sui consensu prius separata, postquam in episcopum ordinatus est, & consecratus, monasterium ingrediatur, procul ab episcopi habitatione extructum, & episcopi prouidentia fruatur. Sin autẽ digna visa fuerit etiam ad

[a] quũ sacri

Universidad de Deusto Biblioteca

διακονίας ἀναβιβαζέσθω ἀξίωμα. ἀναγνωθέντος οὖν τοῦ τοιούτου κανόνος, ἡ βασιλεία μου μέγιστα τὰ ἐν τοῖς ἀνθρώποις δῶρα Θεοῦ παρὰ τῆς ἄνωθεν φιλανθρωπίας γινώσκουσα, καὶ τὸ τῆς βασιλείας, καὶ τὸ τῆς ἱερωσύνης θεόσδοτον χρῖσμα καὶ ἀξίωμα, ἐκ μιᾶς τῆς αὐτῆς ἀενάου πηγῆς ἑκάτερα προϊόντα, καὶ τὸν ἀνθρώπινον βίον κατακοσμοῦντά τε καὶ πιαίνοντα, καὶ μηδὲν οὕτω περισπούδαστον ἔχουσα, ὡς τὴν τῶν ἱερέων σεμνότητα, οἵ τινες χεῖρας ἐγκαταστάντες τῇ βασιλείῳ καὶ θείᾳ περιωπῇ, ὑπὲρ παντὸς τοῦ φιλοχρίστου πληρώματος τὸν Θεὸν ἱκετεύουσι, καὶ ὡς ἱεραί τινες ἄγκυραι τὸ τῆς βασιλικῆς ἐπικρατείας ἐρείδουσιν, ἐπὰν καὶ μάθοι τοὺς κανόνας παραθεωρεῖσθαι καὶ παραθραύεσθαι ἐπὶ τῆς εὐνομίας καὶ ταῦτα τοῦ κράτους ἡμῶν, ὡς καὶ ἔτι μὴ διαζευχθέντων τῶν χειροτονηθέντων ἀρχιερέων, ἀλλὰ καὶ συνοικεῖν ἀνεχομένων ταῖς αὐτῶν γαμεταῖς, οὐ μικρῶς ἔπαθε τὴν ψυχήν. ταῦτά τοι καὶ στυγνόν τι καὶ ἄχαρι τῷ θεοφιλεστάτῳ χαρτοφύλακι προσβλεψαμένη ἡ βασιλεία μου, παρ' αὐτὰ διωρίσατο, προτρεψαμένων τοῦτο καὶ τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν, ἐν γυναικείοις μοναστηρίοις ἀνυπερθέτως εἰσαγαγεῖν τὰς πρὸ τῆς χειροτονίας συναφθείσας γαμετὰς τοῖς χειροτονηθεῖσιν ἀρχιερεῦσι, πόρρω τῆς τῶν ἀρχιερέων ᾠκοδομημένοις καταμονῆς, καὶ ἀποκείρεσθαι ταύτας, καὶ κανονικῶς κατὰ μοναχὰς διάγειν ἑκάστην αὐτῶν ἐν ᾗ μονῇ καὶ τὴν τρίχα ἀπέθετο, ἢ μὴ βουλομένων γυναικῶν ἑκουσίως τὴν ἀπόκαρσιν δέξασθαι, τοῦ πρὸ τῆς χειροτονίας συναφθέντας αὐταῖς ἀπογεγυμνωμένους εἶναι τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου καὶ ἀξιώματος, καὶ ἑτέρους ἀντ' αὐτῶν ἐπὶ ταῖς λαχούσαις αὐτοῦ ψηφίζεσθαι· καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε μὴ ἄλλως χειροτονεῖσθαι τὸν πρὸ τῆς χειροτονίας νόμιμον ἔχοντα γαμετὴν, εἰ μὴ διαζευχθεῖεν ἑκάτεροι, κατὰ κοινὴν τῶν συνεύνων ἔγγραφον συμφωνίαν τε καὶ ἀρέσκειαν, καὶ ἡ γυνὴ τὸν μονήρη βίον ἀσπάσεται· καὶ οὕτω τὰ τῆς χειροτονίας προβαίνειν κατὰ τοὺς ἱεροὺς καὶ θείους κανόνας ἀσκανδάλιστα καὶ ἀπρόσκοπα, ἐς μώμου παντὸς ἀπεξενωμένα τῆς ἱερατικῆς καταστάσεως. ἦσαν δὲ τῷ βήματι τῆς βασιλείας μου ἐπὶ τούτοις συνεδριάζοντες ἀρχιερεῖς. ὁ Καισαρείας. ὁ Ἐφέσου. ὁ Κυζίκου. ἐς ἕτεροι οὐκ ὀλίγοι.

diaconatus dignitatē prouehatur. Lecto igitur hoc canone, imperium meum in hominibus agnoscēs maxima dona Dei a superna clemētia, & regni ac sacerdotii diuinitus concessam vnctionem & dignitatem ex vno eodemque perenni fonte manare, humanamque exornare vitam, & amplificare: nihil etiam studiosius colens, quam sacerdotum auctoritatem, qui [b] *regia & diuina speculatione manus erigentes, Deum pro vniuersa Christiana multitudine deprecantur, & vt sacræ quædam ancoræ imperialem potentiam suffulciunt; postquam etiam canones contemni & infringi cognouisset in bene instituta republica; & quidem nostræ potentiæ, quasi non soluti essent creati pontifices, qui suis vxoribus cohabitare non vererentur; non parum commotum est. Triste etiam quiddam, nec gratum in piissimum Chartophylacem mea intuens maiestas, definiit, cohortantibus ad id sanctissimis patriarchis, vxores creatis pontificibus ante ordinationem coniunctas in muliebria monasteria procul sita ab habitatione pontificum sine dilatione induci, tonderique eas, & canonice apud monachas degere, in quo monasterio comam deposuerint: aut si ipsæ tonsuram recusent, qui eis ante* [c] *creationem iuncti erant matrimonio, pontificali solio & dignitate priuentur, & in eorum locum alii sufficiantur. In posterum autem, qui ante creationem legitimam vxorem habebit, non aliter ordinari, quam si communi coniugum scripto consensu & placito, a se inuicem separentur, & mulier monasticam vitam amplexa sit. Sic enim creatio sine offendiculo & damno, iuxta sacros & diuinos canones procedet, semota ab omni sacerdotalis ordinis reprehensione. Adsidebant ad meæ maiestatis tribunal pontifices, Cæsareæ, Ephesi, Cyzici, & alii non pauci.*

b regia & sacra circumspectioni manus sustinentes.

c ordinationem

ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΛΟΝ ΤΟΥ ἈΟΙΔΙμου Βασιλέως, τοῦ κοσμοποθήτου κυροῦ Ἰωάννου Δούκα τοῦ Βατάτζη.

Ἔσονται ἡ Λευῖται ἐμοὶ, τῷ ἱεροφάντῃ Μωσεῖ πάλαι χρηματίζει θεός. οὓς δὲ τῶν ἄλλων

Aurea bulla laudati imperatoris, & mundo cari, domini Ioannis Ducæ Batatzis.

Mei erunt Leuitæ, dixit olim Deus ad interpretē illū rerū sacrarū Mosem: Quos vero

ἀποτεμὼν θεὸς, οἰκειότερον ἑαυτῷ προσαφοσιοῖ, καὶ εἰς σκοποὺς τοῦ ἰδίου κλήρου τούτου ἐγκαθιστᾷ, πηλίκης καὶ τῆς ἐξ ἀνθρώπων αὐτοῦ τιμῆς ἀπολαύειν χρὴ, καὶ γέρας ἔχειν ἐξαίρετον; μήτοιγε τὸν τῇδε διαζῶντας βίον, ἀλλὰ καὶ εἰς Θεὸν μετασκηνωμένους, καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀπαίροντας; δεῖγμα, μὴ μόνον τὸν βίον τούτων εἶναι περιφανῆ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν πρὸς Θεὸν ἐκδημίαν ἔνδοξον καὶ περίοπτον. τεκμήριον ἐναργὲς, αὐτὸ τὸ ὑψηλὸν ὄρος, ἐν ᾧ Μωσῆς μετὰ τοῦ ἀρχιερέως ἐντέταλται τὴν ἀναδρομὴν ποιήσασθαι. ἀνάβηθι γάρ, φησιν, εἰς τὸ ὄρος, οὐ καὶ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου, καὶ ἔκδυσον Ἀαρὼν τὴν στολὴν αὐτοῦ; καὶ Ἀαρὼν ἀποθανὼν προστεθήτω ἐκεῖ. ἐπίσημοι γὰρ, καὶ ἐφ' ὕψους, καὶ ἡ τοῦ Ἐλεάζαρ χρῖσις, καὶ ἡ τοῦ Ἀαρὼν ἐκδημία. ὁπόσην δὲ καὶ ἡ βασιλεία μου πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς τὴν μετ' αἰδοῦς εὐχημοσύνην ἐνδείκνυται, καὶ ὅπως αὐτοῖς, καὶ μετὰ πόσης προσφέρηται τῆς τιμῆς, οὐ μόνον οἴδασιν οἱ τῇ βασιλείᾳ μου πλησιάζοντες, ἀλλὰ καὶ ὁ πολὺς λαὸς οὐκ ἠγνόησεν. ἀλλὰ τῶν ἀρχιερατευσάντων ἔν τινι τῶν μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν ἐν σιωπῇ γεγονότων, ἢν ὁ φυσικὸς ἀποτελεῖ θάνατος, ἐπὰν ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα λιποῦσα πρὸς τὸν οὐράνιον νυμφίον ἀναδράμῃ πτερυξαμένη, οἱ τὰς χρηματικὰς ἐνεργοῦντες δουλείας ἐν ταῖς χώραις τῆς βασιλείας μου, ἐρήμην ἐφευρηκότες τοῦ ἀντιφερομένου τούτοις, ἐπιλαμβάνονται τῶν τηνικαῦτα ὑπολελειμμένων ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ παρασυλῶσιν αὐτὰ, προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις προφασιζόμενοι, ὅτι ὑπὲρ τῆς συλλογῆς αὐτὸ ποιοῦσι τῶν ἐκ κοινοῦ ἐράνων, ἀνηκόντων ταῖς κοσμικαῖς ἐξόδοις τε καὶ ὑπηρεσίαις. καὶ τοιουτοτρόπως οὐ μόνον ἐπιτρίβεται ῥύπος τοῖς τετελευτηκόσιν; ἐφ' οἷς ἀντικρυς καὶ ὁ ψαλμῳδὸς διὰ τῆς λύρας τοῦ πνεύματος τὸν ἐπιτάφιον ὕμνον πλέκει θεότερον· τίμιος ἐναντίον κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ τὰ θεῖα τεμένη συγνάζειν οἱονεὶ δοκεῖ, περιῃρημένα καὶ περικεκομμένα τὴν ἐπικοσμοῦσαν αὐτὰ λαμπρότητα, ἔκτε φωταψίας, καὶ ἑτέρας ὑπηρεσίας, ἢ πρὸς τὸ πάνυ ἐνδεὲς ἀντιπεριίσταται, τῆς δαπάνης ἐκλιπούσης, ἣν αἱ ἀφειδεῖς τῶν πρακτόρων σεσυλήκασι χεῖρες. ἡ γοῦν βασιλεία μου ἀθέμιτον εἶναι τοῦτο λογιζομένη, διορίζεται διὰ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου αὐτῆς, ἐπὰν εἴς τινα τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων ἐπισυμβῇ θάνατος, μὴ πόδα παραβάλλειν ὅλως τοῦ κατὰ καιρὸν δοῦκας οἱουδή τινος θέματος, ἢ τινὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πρακτόρων ἐν τοῖς κελλίοις τῶν τετελευτηκότων ἀρχιερέων, μητροπολιτῶν δηλονότι καὶ ἐπισκό-

vero secretos ab aliis Deus peculiariter sibi cōsecrat, & speculatores sortis hereditatisq; suæ constituit; quanto ab hominibus etiā proficiscēte frui honore par est, & eximio potiri decore, non modo dum hanc exigunt vitā; verumetiam quū ad Deum migrant, & a rebus hisce nostris discedunt? quodquidem indicio sit, non eorum modo vitā præclarā esse, sed etiam profectionē ad Deum gloriosam ac spectabilem. Huius rei argumentum euidens est, is ipse mōs sublimis in quē Mosescū Pōtifice se cōferre iussus fuit. Ascēdito, inquit Deus, in montē tu, & Aarō frater tuus: tuq; Aaroni vestē suā exuito, & Eleazarum filium ipsius eadem induito: & mortuus Aaron ibidem collocator. Nimirum insignes sunt, & in sublimi fiunt, tam Eleazari vnctio, quam Aaronis e vita discessus. Quātum vero maiestas etiam mea honoris debiti cum reuerentia pontificibus exhibeat, & quomodo, quantoque cum cultu erga eos se gerat, non modo norunt, qui cum maiestate mea propius degunt; verumetiam vulgus ipsum hactenus non ignorat. Sed enim vbi quispiam pōtificatu perfunctus in aliqua metropoli, vel episcopa, quietem ad illam peruenit, quam a morte naturali consequimur, quum anima corpore relicto, sumtis alis ad sponsum illum cælestem properat, tum qui pecuniis tractandis occupati sunt in maiestatis meæ regionibus, ea metropoli episcopa ve in tali statu reperta, vt nemo sit, qui se ipsis opponat, adtrectant res ibi relictas ecclesiis, easque deprædantur, prætextus scelerum obtendentes, quasi collectæ communium contributionum caussa, pertinentiū ad expensas vsusque mundanos, id faciant. Atq; hoc modo nō mortuis tantū ignominiæ labes inuritur, quib. auctor Psalmorum lyra spiritus funebrē hunc componit hymnum diuiniorem. Pretiosa coram domino mors est piorum eius: sed etiam delubra diuina mœrore quasi quodam adfici videntur, splendore suo spoliata & accisa, quo solent ornari, tam ascensione luminum, quam vsu reliquo, qui ad extremā inopiā redigitur ipso sumtuum defectu, quos nemini parcentes exactorum manus direptos auferunt. Itaq; maiestas mea nefarium hoc esse ducens, hac præsenti aureæ bullæ scriptura statuit, vt quum mors aliquē metropolitanum & episcopum inuaserit, prorsus cuiuscumq; prouinciæ id temporis duces, aut quispiam subiectorum eis exactorum, pedes non inferant in cellas siue domos pontificum defunctorum; metropolitanorum videlicet, ac episco-

Universidad de Deusto
Biblioteca

πων, ἢ τὸ οἱονδήτι ἐκεῖθεν ἀναλαμβάνεσθαι, ἢ τὸς ἐκεῖσε καθεσταμένους τε καὶ παραμεμενηκότας μοσχυρεῖς αὐτῶν, ἢ οὗ εἰς ὑπηρεσίαν δοθησομένους τοῖς ῥηθεῖσιν ἀρχιερεῦσι καταπεμπτῶν, καὶ ἐλκειν εἰς δόσιν νομισμάτων, καὶ τὸ οἱονδήτι ἀπὸ τούτων ἀναλαμβάνεσθαι. δοτέραται ἡσετω καὶ πᾶς ἐκεῖθεν βασεισὶς τῇ ἐμφανείᾳ τοῦ παρόντος χρυσοβούλλου λόγου τῆς βασιλείας μου. τα δὲ παραμεμενηκότα ἐν τοῖς κελλίοις τῶν ἀρχιερέων, αὖ τε βιβλία ὦσιν, αὖ τε ζωαρκῆ εἴδη, αὖ τε ζῶα, καὶ ἑτερά τινα χρειώδη, παραμελοῦσα ἡ βασιλεία μου, παραλαμβάνειν αὐτὰ τὸν ἐφ' ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ οἰκονόμον, ἐνώπιον τοῦ κλήρου πάντος, καὶ οἰκονομεῖν, ὥστε ἀνελλιπῶς καὶ θεοφιλῶς γίνεσθαι πᾶσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν τε καὶ κατάστασιν, μέχρις ἂν ἕτερος ἐνδημήσῃ ἀρχιερεύς. ἐπὶ τούτῳ γὰρ ὁ παρὼν χρυσόβουλλος λόγος τῆς βασιλείας μου ἐγενόμενος πάσης τῆς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ μητροπόλεσι καὶ ἐπισκοπαῖς εἰς ἀσφάλειαν αἰωνίζεσθαι. δοτολυθεὶς κζ' τὸν Δεκέμβριον μῆνα, τῆς ϛ' ἰνδικτιῶνος, τοῦ σψλζ' ἔτους, ἐν ᾧ τὸ ἡμέτερον δυσεβὲς θεοπρόβλητον ὑπεστέμνατο κράτος.

porum, nec quidquam inde auferant, aut adsidentes illic & repertos defunctorum propinquos, vel ad ministrandum ordinatos indicatis pontificibus, vi adigant ac pertrahant ad nummorum solutionem, aut quidquam inde sumant. Etiamquilibet inde concussor per insinuationem præsentis aureæ bullæ maiestatis meæ dispellatur. Quæ vero inuenta fuerint in pontificum sellis, siue libri sint, seu species ad victum idoneæ, seu animalia, res ve quædam vtiles aliæ; maiestas mea præfectum cuius ecclesiæ administratorẽ, in conspectu cleri totius, accipere iubet, & sic administrare; vt omnis illa rerum ecclesiæ dispensatio & constitutio sine detrimento & religiose fiat, donec pontifex alius aduenerit. In hunc enim finem facta est hæc aurea maiestatis meæ bulla cunctis in hac regione metropolibus & episcopatibus ad securitatem perpetuam. Expedita mense Decembri, secunda indictione, anni VICIO. IOCC. XXXVII. *cum religiosæ diuinitusque rebus præfectæ maiestatis nostræ subsignatione.*

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΚΑΙ ΟΡΟΣ Ϛ βασιλέως,

Απὸ Ϛ νομίμου βιβλίου βασιλείου, Κωνσταντίνου, Ϛ Λέοντος, ἀπὸ τοῦ α τίτλ. κεφ. θ.

Βασιλεύς ἐστιν ἔννομος ὑπόστασις, κοινὸν ἀγαθὸν πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις, μήτε κῆ πεσοπαθήσαν ἀγαθοποιῶν, μήτε κῆ αὐτιπαθήσαν κακοποιῶν· ἀλλ' ἀνάλογός τις ὢν ἀγνοεῖ θέτης, ϛ τὰ βραβεῖα ἐξ ἴσα παρεχόμενος.

Σκοπὸς τῷ βασιλεῖ, τῶν τε μενόντων καὶ ὑπαρχόντων δι' ἀγαθότητος ἡ φυλακὴ, καὶ ἀσφάλεια, καὶ τῶν ἀπολωλότων δι' ἀργύπνου ὑπιμελείας ἡ ἀνάληψις, καὶ τῶν ὄντων διὰ σοφίας καὶ δικαίων *τροπαίων καὶ ὑπιτηδευμάτων ἡ ὕπικτησις.

Τέλος τῷ βασιλεῖ, τὸ εὐεργετεῖν. διὸ καὶ εὐεργέτης λέγεται. καὶ ἰσόκα τῆς εὐεργεσίας ἐξατονήσῃ, δοκεῖ κενδηλεύειν τὸν βασιλικὸν χαρακτῆρα.

Υ̓ποκεῖται ἐκδικεῖν καὶ ἀμύνειν ὁ βασιλεὺς, πρῶτον μὲν πάντα τὰ ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ γεγραμμένα. ἔπεσθαι δὲ καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν ἁγίων συνόδων δογματισθεῖσι. ἔτι δὲ καὶ ἐγκεκριμένους Ῥωμαίοις νόμους.

Επομπίστος ἐν ὀρθοδοξίᾳ καὶ εὐσεβείᾳ ὀφείλει εἶναι ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐν ζήλῳ θείῳ δικαίος, ἐν τοῖς ὑπὲρ τριάδος δογματισθεῖσιν,

OFFICIVM ET DEFINITIO imperatoris,

Ex libro de iure, qui est Basilii, Constantini, & Leonis titulo I, cap. 9.

IMperator est magistratus legitimus, commune bonum subditis vniuersis, qui nec ex adfectu benefacit, nec aduersandi animo malefacit: sed æquus est arbiter, & præmia ex æquo præbet.

Scopus imperatori propositus, est eorum, quæ adhuc restant & adsunt, per bonitatem conseruatio & tutela, atque amissorum per vigilacem diligentiam recuperatio, & adquisitio eorum, quæ non adsunt, per prudentiam, iustasq; rationes, & instituta.

Finis imperatori propositus, est beneficum esse. Ideoque beneficus appellatur. Et quum a beneficentia defecerit, notam imperatoriam fallare videtur.

Imperator obligatus est, vt defendat & seruet, primum quidem omnia, quæ in litteris sacris perscripta sunt: deinde, quæ a septem sacrosanctis synhodis sunt decreta: præterea leges Romanas auctoritate publica receptas.

Illustrissimus in recta doctrina & pietate debet esse imperator, & clarus in Zelo diuino, & in iis, quæ pro Trinitate consti-

tuta

ἔντε τοῖς ὑπὲρ τῆς οἰκονομίας λαμπρύνεται καὶ ἀσφαλέστερα. διὰ τὸ κατὰ σάρκα ὑπιδημίαν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁμολογεῖσι. τουτέστι, τὸ ὁμοούσιον τῆς τελεωτάτου θεότητος ἄτμητον καὶ ἀδιαίρετον τηρῶν, καὶ τὸ ἐν τῷ ἑνὶ Χριστῷ τῶν δύο Φύσεων καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ἀσυγχύτως ἀσυγχυτον καὶ ἀδιαίρετον· τέλειον θεὸν, καὶ τέλειον ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν, καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενα· οἷον, ἀπαθῆ καὶ παθητὸν, ἄφθαρτον καὶ φθαρτὸν, ἀόρατον καὶ ὁρατὸν, ἀναφῆ καὶ ἁπλοῦν, ἀσώματον καὶ σωματούμενον· καὶ τὸ ὄντιδον τῶν γελοίων καὶ τῶν ἐνεργειῶν, χωρὶς ἀναιρέσεως.

tuta sunt, proque dispensatione dominica splendidissime certissimeque, propter aduentum in carnem domini nostri Iesu Christi, definita. hoc est, vt consubstantialitatẽ cõsistentis in personis tribus deitatis insectam & indiuisam seruet: item q. duarum in vno Christo naturarum personalem vnionem similiter inconfusam & indiuisam: perfectum Deum, & eumdem perfectum hominem, & his consequentia: videlicet, passionis expertem, & eidẽ obnoxium, incorruptibilem, & corruptibilem, inadspectabilem, & adspectabilem: intactilem, & tactilem: non circumscriptum, & circumscriptum: itẽq; duas voluntates & actiones, absq; contrarietate.

ΟΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΤΩΝ Ῥωμαίων.

Ἰούλιος Καίσαρ ἐβασίλευσεν ἔτη ε.

Αὔγουστος Ὀκτάβιος, ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ἔτη νζ. τῷ δὲ μϐ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐγεννήθη κατὰ σάρκα ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου Μαρίας ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ πρὸ αἰώνων θεὸς, ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας.

Τιβέριος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη κγ.

Γάϊος ἔτη δ.

Κλαύδιος ἔτη ιγ, μῆνας η. ἡμέρας θ.

Νέρων ἔτη ι δ.

Γάλβας μῆνας η, ἡμέρας ϛ.

Ὄθων μῆνας γ, ἡμέρας ε.

Οὐιτέλλιος μῆνας ζ, ἡμέρας θ.

Οὐεσπασιανὸς ἔτη θ, μῆνας ια, ἡμέρας κϛ. ὅτι τούτου γέγονεν ἡ ἅλωσις τῆς Ἱερουσαλήμ, διὰ Τίτου καὶ Δομετιανοῦ υἱῶν αὐτοῦ, μ' ἔτη μετὰ Χριστοῦ ἀναλήψεως.

Τίτος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ϛ, μῆνας ι, ἡμέρας κϛ, καὶ ἐσφάγη.

Δομετιανὸς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἔτη ιε. τούτου διωγμὸν κινήσαντος, Ἰωάννης ὁ θεολόγος ἐξορίζεται. ἐφάνη δέ τις αἱρεσιάρχης, ὑπιφημίζων ἑαυτὸν ἀποκαλύψεις δέχεσθαι, καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὅτι γῆς ἔσται ἡ τοῦ Χριστοῦ βασιλεία. τότε καὶ ἡ τῶν Νικολαϊτῶν ἐφάνη αἵρεσις.

Νερούας ἔτος ἕν.

Τραϊανὸς ἔτη ιθ, μῆνας ϛ, ἡμέρας ιϛ. ἐπὶ τούτου Συμεὼν ὁ τοῦ Κλωπᾶ, καὶ δεύτερος ὑπισκοπος Ἱεροσολύμων, σταυρωθεὶς ἐτελῶθη. καὶ Ἰγνάτιος ὁ θεοφόρος τὸν ποιμένιον Πολυκάρπῳ παρέθετο.

IMPERATORES Romanorum.

Iulius Cæsar imperio potitus est annis V.

Augustus Octauius, filius sororis eius, annis LVII. *Anno imperii huius* XLII *natus est secundum carnem ex sancta virgine Maria dominus noster Iesus Christus, Deus ille seculis prior, in Bethleema Iudææ.*

Tiberius, filius eius (adoptiuus), annis XXIII.

Gaius, annis IV.

Claudius, annis 13, mens. 8. dieb. 9.

Nero annis 14.

Galba, mens. 8 dieb. 6.

Otho, mens. 3. dieb. 5.

Vitellius, mens. 7. dieb. 9.

Vespasianus, annis 9 mens. 11, dieb. 22. Sub hoc Hierosolyma capta est per Titum & Domitianum filios eius, post annos 46 a Christi adsumtione.

Titus filius eius, ann. 2. mens. 10. dieb. 22. & iugulatus est.

Domitianus frater Titi, an. 15. Hic quum persequutionem mouisset, Ioannes ille theologus in exsilium mittitur. Exsitit & hæresiarcha quidam, iactitãs se reuelationes consequi, & quod post resurrectionem in terris futurũ sit Christi regnum. Tunc & Nicolaitarum exorta est hæresis.

Nerua, anno vno.

Traianus, ann. 19. mens. 6. dieb. 12. Sub hoc Symeon Cleopæ F. & secundus Hierosolymorum episcopus, crucifixus perfectionem adeptus est. Et Ignatius ille diuinitus gubernatus ouile Polycarpo credidit.

Hæc addita sunt nouellis, vt earum promulgatarum auctores & tempora synhodorum rectius intelligantur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Αἴλι☉ Ἀδριανὸς ἔτη κα, μῆνας ι, ἡμέρας ιη. ἐπὶ τούτου ἐφάνησαν τινες αἱρεσιάρχαι, Σατορνῖν☉, Βασιλείδης, Καρποκράτης, καὶ Ἀντίοχ☉.

Ἀντωνῖν☉ ὁ Εὐσεβὴς ἔτη κϐ, μῆνας ζ, ἡμέρας κ. ἐπὶ τούτου καὶ ἐφάνησαν αἱρεσιάρχαι, Οὐαλεντῖν☉, Κέρδων, οἱ ἐλθόντες ἐπὶ τῆ Ῥ ώμη, ἐδίδασκον τὸ παλαιὸν Θεόν.

Βῆρ☉ ἔτη η.

Μάρκ☉ Αὐρήλι☉ ἔτη ιϑ, μῆνας η, ἡμέρας ι. ἐπὶ τούτου καὶ Ἰουστῖν☉ ὁ φιλόσοφ☉ ἐμαρτύρησεν.

Κόμμοδ☉ ἔτη ιϛ, μῆνας ϑ, ἡμέρας ι δ. ἐπὶ τούτου οἱ Φρύγες τὸν Μοντανὸν παράκλητον ἔλεγον, καὶ Πρίσκιλλαν καὶ Μαξιμίλλαν προφήτιδας αὐτοῦ.

Περτίναξ μῆνας ϛ, ἡμέρας η.

Δίδι☉ Ἰουλιανὸς μῆνας ϛ, ἡμέρας ε.

Σεϐῆρ☉ ἔτη ιη. ἐπὶ τούτου ἐμαρτύρησε Κλεονίδης ὁ φιλόσοφ☉, ἔχων υἱὸν τὸν κακόφρονα Ὠριγένην, ἐτῶν ιζ. ὁ δὲ Ὠριγένης διὰ τὸ φοιτᾶν εἰς αὐτὸν γυναῖκας χάριν διδασκαλίας, ἐνούχισεν ἑαυτόν. ἐπὶ τούτου καὶ Ἱππόλυτ☉ ὁ Ῥωμαῖ☉ συγγραφεὺς ἤκμαζε, καὶ Γρηγόρι☉ ὁ θαυματουργός.

Ἀντωνῖν☉ καὶ Γέτας, μῆνας ϛ.

Ἀντωνῖν☉ ὁ Καράκαλ☉ ἔτη ζ.

Μακρῖν☉ ἔτ☉ ἕν.

Ἀντωνῖν☉, ὁ καὶ Γάϐαλ☉, ἔτη δ.

Ἀλέξανδρ☉ ὁ Μαμαίας ἔτη ιγ.

Μαξιμῖν☉ ἔτη γ. καὶ ἐσφάγη.

Βαλϐῖν☉ ἔτ☉ α.

*Πομπηιανὸς ἔτη ϛ.

Γορδιανὸς ἔτη ς. καὶ ἦγξεν αὐτόν. ἐν Ἀφρικῇ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἡ τῶν Ἀλκεσίων αἵρεσις ἐφύη. διὸ καὶ τὸν ἀρνούμενον τῷ σώματι σὺν Χριστῷ ἀναϐάλλονται. ἀλλ' ἀναϐάλλονται μὲν τῶν ἀποστόλων διδασκαλίας, καὶ βίϐλον ἐξ οὐρανοῦ κατενεχθῆναι λέγουσι. καὶ τὸν αἰκηκόοτα αὐτοῦ, ἄλλην ἄφεσιν λήψεσθαι, παρ' ἣν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἀφίησι. μὴ ἔχειν πατέρα ἑτέρωθεν τὸν Χριστὸν, καὶ τὸν μὲν, γνωριζεσθαι· τὸν δὲ εἶναι ἀγνωστον· καὶ τὸν μὲν, δίκαιον· τὸν δὲ, ἀγαθὸν· ἕτερον δὲ Θεὸν λέγουσιν ὑψηλότερον τὸν πατέρα τοῦ Χριστοῦ. Μαρκίων ὁ Ποντικὸς ἤυξησε τοῦτον τὸν λόγον τῶν Μάγων.

Μάρκ☉ ἔτη γ.

Ἰουλιὼρ ἔτη ϛ.

Φίλιππ☉ Αὐστῆς, ἔτη ε.

Δέκι☉ ἔτη ϛ. καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ Φόρῳ, μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ.

Γάλλ☉ καὶ Βολουσιανὸς, ἔτη γ.

Αἰμιλιανὸς ἔτ☉ ἕν.

Ælius Hadrianus, ann. XXI. mens. X. dieb. XVIII. Sub hoc exstitere quidam hæresiarchæ, Saturninus, Basilides, Carpocrates, & Antiochus.

Antoninus Pius, an. XXII, mens. VII. dieb. XXVII. Sub hoc exstiterunt hæresiarchæ, Valentinus & Cerdo, qui Romam profecti, veteris testamenti Deum docebant.

Verus, ann. VIII.

Marcus Aurelius, ann. XIX. mens. VIII. dieb. X. Sub hoc Iustinus ille philosophus martyr factus est.

Commodus ann. XII. mens. IX. dieb. XIIII. Sub hoc Phryges Montanum vocabant paracletum, & Priscillam ac Maxillam vates ipsius.

Pertinax mens. II. dieb. VIII.

Didius Iulianus mens. II. dieb. VI.

*Seuerus ann. XVIII. Sub hoc martyrio fuit adfectus * Cleonides philosophus, qui filium habebat Origenem male sentientem, annorum XVII. Origenes autem propterea, quod starent adipsum mulieres doctrinæ caussa, seipsum castrauit. Sub hoc & Hippolytus ille Romanus historiæ scriptor floruit, & Gregorius ille miraculorum effector.*

* al. Leonides

Antoninus & Geta mens. II.

Antoninus Caracalus an. VII.

Macrinus an. vno.

Antoninus, qui & Gabalus, an. IV.

Alexander Mamææ F. an. XIII.

Maximinus an. III. & iugulatus est.

Balbinus an. I.

Pompeianus an. II.

* Pupienus.

Gordianus an. VI. & strangulauit seipsum. Sub hoc in Africa Alcestorum nata est hæresis. Hi orc negantem non reiiciunt. Sed apostolorum reiiciunt doctrinas, & librum e cælo delatum aiunt: quem qui audierit, eum dicunt aliam remissionem accepturum ab ea, quam Iesus largitur. Christum non habere patrem cælestẽ. Et alium quidem, notũ esse; alium, ignotum: alium, iustum; alium, bonum: & diuersum Deum tradunt esse patrem, Christo sublimiorem. Marcion ille Ponticus hanc Magorum doctrinam auxit.

Marcus an. III.

Iunior scilicet (Gordianus) an. II.

Philippus pius, ann. V

Decius ann. II. & iugulatus est in Foro, cum liberis suis.

Gallus & Volusianus, an. III.

Aimilianus, an. vno.

Valeria-

Βαλεριανὸς καὶ Γαλιλαιὸς ἔτη ιϛ. καὶ ἐσφάγησαν ἀμφότεροι. Ὁ Παῦλ☉ ὁ Σαμοσατεὺς ἱεροσυλήσας, ἐκτήσατο πλοῦτον, καὶ δύο κόρας ὡραιοτάτας.

Κλαύδι☉ ἔτη ϛ.

Κιντηλιανὸς μῆνας ϛ, ἡμέρας ιϑ.

Αὐρηλιανὸς ἔτη ς.

Τάκητ☉ μῆνας ς.

Φλωριανὸς μῆνας ϛ.

Πρόϐ☉ ἓξ, καὶ ἐσφάγη.

Κάρος ἅμα τοῖς παισὶν αὐτοῦ, Καρίνῳ & Νουμεριανῷ, ἔτη γ, καὶ ἐσφάγη.

Νουμεριανὸς ἔτος α.

Διοκλητιανὸς & Μαξιμιανὸς, ἔτη κ.

Κωνστάντιος ὁ Χλωρὸς, καὶ Μαξιμῖνος, καὶ Γαλέριος, καὶ Μαξέντιος ὁ υἱὸς Μαξιμιανοῦ, ἔτη ϛ.

Valerianus & Gallienus an. XV. & cæsus est uterq;. Paulus Samosatensis sacrilegio cõmisso, adeptus est opes, & puellas duas formosissimas.

Claudius, an. II.

Quinctilianus, mens. II. dieb. XVI.

Aurelianus, ann. VI.

Tacitus, mens. VI.

Florianus, mens. II.

Probus 6, & iugulatus est.

Carus cum filiis suis, Carino & Numeriano, ann 3. & iugulatus est.

Numerianus, an. I.

Diocletianus & Maximianus, an. 20.

Constantius Chlorus, & Maximinus, & Galerius, & Maxentius, Maximiani F. ann. II.

Οσοι ἐβασίλευσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.

Imperatores, qui Constantinopoli regnarunt, post Constantinum magnum.

Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ἔτη λϛ. οὗ τῷ δεκάτῳ τῆς βασιλείας ἔτει γέγονεν ἡ ἐν Νικαίᾳ πρώτη οἰκουμενικὴ συνόδος κατὰ Ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς, τιη ἁγίων θεοφόρων πατέρων συνελθόντων.

Κωνστάντιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη κδ.

Ἰουλιανὸς ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ἔτη ϛ καὶ ἥμισυ.

Ἰοβιανὸς ἔτος α.

Οὐαλεντινιανὸς ἔτη ιϛ.

Οὐάλης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτη ιδ.

Γρατιανὸς ὁ υἱὸς Οὐαλεντινιανοῦ ἔτη γ.

Θεοδόσιος ὁ μέγας, ὁ ἐξ Ἰσπανίας, ἔτη ιζ. ἐφ' οὗ καὶ ἡ δευτέρα οἰκουμενικὴ συνέστη σύνοδος.

Ἀρκάδιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιγ.

Θεοδόσιος ὁ μικρὸς ἔτη μϛ. γέγονε δὲ καὶ ἡ γ συνόδος ἐν τῷ κε ἔτει τῆς τούτου βασιλείας.

Μαρκιανὸς ἔτη ζ. ἐπὶ τούτου ἡ δ συνόδος.

Λέων ὁ μέγας ἔτη ιζ.

Λέων ὁ μικρὸς ὁ ἔγγονος αὐτοῦ, ὁ ἐκ Ζλώνος, ἔτος α.

Ζλῶν ὁ ἐπικληθεὶς ἀγάνατος, ἔτη ιζ.

Βασιλίσκος ὁ δυσσεβὴς, ἔτη ϛ καὶ ἥμισυ, μῆνας ϛ, καὶ πάλιν Ζλῶν.

Ἀναστάσιος ἔτη κζ, μῆνας γ.

Ἰουστῖνος ὁ Θρᾴξ ἔτη ϑ.

Ἰουστινιανὸς ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ἔτη λϑ. ἐν δὲ τῷ ἑκτῷ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἡ πέμπτη γέγονε σύνοδος.

Ἰουστῖνος ἔτη ιϛ.

Constantinus magnus ann. 32. Eius imperii anno decimo habita est Nicæa prima synhodus uniuersalis aduersus Arium illum impium, quum 318 sancti gubernatique diuinitus patres coissent.

Constantius filius eius, ann. 24.

Iulianus, consobrinus eius, ann. 2. S.

Iouianus, an. I.

Valentinianus, ann. 12.

Valens, frater eius, an. 14.

Gratianus, filius Valentiniani, an. 3.

Theodosius magnus, oriundus Hispania, an. 17. Sub hoc secunda synhodus uniuersalis est coacta.

Arcadius, filius eius, ann. 13.

Theodosius minor, ann. 42. cuius imperii anno 25 habita est tertia synhodus.

Marcianus, ann. 7. Sub hoc quarta coiit synhodus.

Leo magnus, ann. 17.

Leo minor, eius nepos, ex patre Zenone, ann. I.

*Zeno, qui dictus fuit * Agonatus, an. 17.*

* genibus ca-rens,

Basiliscus impius, an. II. S. mens. II. & rursus imperauit Zeno.

Anastasius ann. 27. mens. 3.

Iustinus Thrax, an. 9.

Iustinianus, sororis eius filius, an. 39. cuius imperii anno sexto, quinta synhodus est celebrata.

Iustinus, ann. 12.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Τιβέριος ἔτη δ.
Μαυρίκιος ἔτη κ.
Φωκᾶς ἔτη η ἥμισυ.
Ἡράκλειος ἔτη λα.
Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτος ἓν ἥμισυ.
Κώνστας ὁ ἔγγονος Ἡρακλείου ἔτη κη. ὃν ἡ τῷ θ ἐτει τοῦ αὐτοῦ βασιλείας ἡ ἕκτη γέγονε συνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει.
Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ ἐπικληθεὶς Πωγωνάτος, ἔτη ιζ.
Ἰουστινιανὸς ὁ Ῥινότμητος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ι.

Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς Ἰουστινιανοῦ, ἔτη θ.
Λεόντιος ἔτη γ.
Ἀψίμαρος ἔτη γ.
Ἰουστινιανὸς τὸ δεύτερον ἔτη ζ.
Φιλιππικὸς, ὁ καὶ Βαρδάνης, ὁ δυσσεβὴς, ἔτη ϛ.
Ἀρτέμιος, ὁ καὶ Ἀναστάσιος, ἔτη β.

Θεοδόσιος ὁ Ἀτραμυτιὸς ἔτη ϛ.
Λέων, ὁ καὶ Κόνων, ὁ Συρογλυὴς καὶ Ἴσαυρος, ὁ εἰκονομάχος, ἔτη κδ, μῆνας η, ἡμέρας κε.

Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Κοπρώνυμος, καὶ ταμμίαρος, ἔτη λδ. μῆνας γ.
Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ ἐκ τῆς Χαζάρας, ἔτη ε.
Εἰρήνη ἡ γυνὴ Λέοντος, ἔτη ι.
Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ τυφλωθεὶς, ἔτη ιζ.
Εἰρήνη ἡ μήτηρ αὐτοῦ τὸ δεύτερον, ἔτη ε.
Νικηφόρος ὁ Σελευκεὺς, ὁ ἐκ τοῦ γενικοῦ, ὁ συμπαθὴς, ἔτη θ.
Σταυράκιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτος α, μῆνας δ.
Μιχαὴλ ὁ Ῥαγκαβὲ, ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ, ἔτη β.
Λέων ὁ Ἀρμένιος, ἔτη ζ, μῆνας ε.
Μιχαὴλ ὁ Τραυλὸς, ὁ Ἀμορεὺς, καὶ εἰκονομάχος, ἔτη θ.
Θεόφιλος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ιβ, μῆνας γ.
Μιχαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ μεθυσὴς, μετὰ τῆς ὁσιωτάτης Θεοδώρας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἔτη κϛ.
Βασίλειος ὁ Μακεδὼν, ἔτη ιθ.
Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ φιλόσοφος, ἔτη κϛ, μῆνας η.
Ἀλέξανδρος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτος α, μῆνας ι.
Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, ὁ υἱὸς Λέοντος, σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ἔτη ι, μῆνας ϛ.

Tiberius, an. 4.
Mauricius, an. 20.
Focas, ann. 8. S.
Heraclius, an. 31.
Constantinus, eius filius, an. 1. S.
Constans, nepos Heraclii. an. 28. Eius imperii anno 9, synhodus sexta Constantinopoli est habita.
Constantinus, eius filius, Pyrrhachinus, princeps piissimus, ann. 17.
Iustinianus Rinotmetus, filius eius, annis 10.* * naribus mutilatus.
Constantinus, Iustiniani filius, ann. 9.
Leontius, ann. 3.
Apsimarus, ann. 7.
Iustinianus iterum an. 7.
Philippicus, qui & Bardanes, impius, annis 2.
Artemius, qui & Anastasius, ann. 2.

Theodosius Atramytenus, an. 2.
Leo, qui & Cono, e Syria oriundus, & Isaurus, imaginum hostis, an. 24. mens. 8. dieb. 25.

*Constantinus, filius eius, * Copronymus, impurus, an. 34. mens. 3.* * areiello stercore in baptisterio.
Leo, filius eius, e Chazara natus, annis v.
Irene, Leonis uxor, an. 10.
Constantinus, eius filius, cæcatus, annis 17.
Irene mater eius iterum, ann. 5.
Nicephorus Seleucæus, ex Generalium collegio, misericors, an. 9.
Stauracius, filius eius, ann. 1. mens. 4.

Michael Rancabes, gener Nicephori, annis 2.
Leo Armenius, an. 7. mens. 5.
Michael Balbus, Amoræus, hostis imaginum, an. 9.
Theophilus filius eius, ann. 12. mensibus III.
Michael filius eius, temulentus, cum religiosissima Theodora matre sua, ann. 26.

Basilius Macedo, ann. 19.
Leo filius eius, philosophus, ann. 26. mens. VIII.
Alexander frater eius, ann. 1. mensibus VIIIII.
Constantinus in Porphyra natus, filius Leonis, cum matre sua, an. 10. mens. 6.

Roma-

Ῥωμανὸς ὁ Ἀβάστακτος, ὁ Λακαπηνὸς, ἔτη κ ζ.
Κωνσταντῖνος πάλιν ὁ πορφυρογέννητος, μετὰ Στεφάνου καὶ Κωνσταντίνου, τῶν αὐταδέλφων καὶ γνωικαδέλφων αὐτοῦ. τούτων δὲ ὑπ' αὐτοῦ ἐκ προφυρογέννητου ἐξοριωθέντων, αὖθις ἐβασίλευσε μονοκράτωρ ἔτη ιε.
Ῥωμανὸς ὁ τούτου υἱὸς ἔτη γ, μῆνας γ.

Βασίλειος καὶ Κωνσταντῖνος οἱ τούτου υἱοὶ, βρέφη ὄντες, μῆνας ϛ.
Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς, ἔτη ϛ ἥμισυ.
Ἰωάννης ὁ Τζιμισκῆς, ἔτη ϛ ἥμισυ.
Βασίλειος καὶ Κωνσταντῖνος οἱ πορφυρογέννητοι, ἔτη νγ, ὧν ἐγὼ μῆνας ἕνα. ἤγουν, ὁ μὲν κῦρος Βασίλειος μετ' ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἔτη ν. ὁ δὲ κῦρος Κωνσταντῖνος, μετὰ πλείστων ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἔτη γ.
Ῥωμανὸς ὁ Ἀργυρόπουλος, ἔτη ε, μῆνας ζ.
Μιχαὴλ ὁ Παφλαγὼν, ἔτη ζ, μῆνας θ.
Μιχαὴλ ὁ Καλαφάτης, ὁ καὶ τυφλωθεὶς εἰς τὸ Σίγμα. μῆνας δ. ἡμέρας ιε.
Ζωὴ καὶ Θεοδώρα, αἱ πορφυρογέννητοι, μῆνας δ.
Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος ἔτη ιγ, μῆνας ζ.
Θεοδώρα ἡ πορφυρογέννητος, ἔτος α, μῆνας η, ἡμέρας κ.
Μιχαὴλ ὁ Γέρων, ὁ ἐπὶ Στρατηλωτικῶν, ἔτος α, ἡμέρας ιγ.
Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνὸς ἔτη ϛ, μῆνας ϛ, ἡμέρας κθ.
Κωνσταντῖνος ὁ Δούκας ἔτη ζ, μῆνας ε, ἡμέραν α.
Εὐδοκία ἡ γυνὴ αὐτοῦ, μετὰ Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ αὐτῶν, μῆνας ζ, ἡμέρας ι.
Ῥωμανὸς ὁ Διογένης, μετὰ τῆς εἰρημένης Εὐδοκίας, ἔτη γ, μῆνας η, ἡμέρας κε.
Μιχαὴλ ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, ἔτη ε, μῆνας ζ.
Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης, ἔτη γ, ἡμέρας ε.
Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς ἔτη λζ, ἡμέρας δ.
Ἰωάννης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κδ, μῆνας δ.
Μανουὴλ Πορφυρογέννητος Κομνηνὸς, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη λζ ἥμισυ, ἡμέρας ιε.
Ἀλέξιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Πορφυρογέννητος, ἔτη ϛ, μῆνας ϛ.
Ἀνδρόνικος ὁ θεῖος αὐτοῦ, ὁ καὶ Κομνηνὸς, ἔτη γ.
Ἰσαάκιος ὁ Ἄγγελος, ἔτη θ, μῆνας ζ.
Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς, ὁ αὐταδελφος Ἰσαακίου

Romanus Lacapenus, importabilis, an. XXVII.
Constantinus in Porphyra natus, iterum; una cum Stephano & Constantino, germanis & uxoris suæ fratribus, quibus ab eo in exsilium actis, rursus imperio solus est potitus ann. XV.
Romanus filius eius, annis III. mens. III.
Basilius & Constantinus, huius filii, quum essent infantes, mens. VI.
Nicephorus Focas, an. VI S.
Ioannes Tzimisches an. VI S.
Basilius & Constantinus in Porphyra nati, an. LIII, uno mense demto. Nimirum dominus Basilius cum fratre suo annis L: dominus autem Constantinus, post fratris mortem, an. III
Romanus Argyropulus, annis V. mens. VII.
Michael Paphlago, annos VII. mens. IX.
Michael Calaphates, qui cæcatus est ad Sigma, mens. IV. dieb. XV
Zoe ac Theodora, in Porphyra natæ, mens. IIII.
Constantinus Monomachus, ann. XIII. mens. VII.
Theodora in Porphyra nata, an. 1. mens. VIII. dieb. XX.
Michael senior Stratioticus, anno 1. diebus XIII.
Isaacius Comnenus, an. II. mens. II. diebus XXIX.
Constantinus Dux, annis VII. mens. VI. d. I.
Eudocia coniux eius, cum Michaele filio, mens. VII. d. X.
Romanus Diogenes, cum dicta Eudocia, an. III. mens. VIII. d. XXVI.
Michael filius Constantini Ducis, an. VI. mens. 7.
Nicephorus Botaniates, an. 3. d. 6.
Alexius Comnenus an. 37. d. 4.
Ioannes filius eius, ann. 24. mens. 4.
Manuel in Porphyra natus, Comnenus, filius eius, ann. 37. S. d. 15.
Alexius filius eius, in Porphyra natus, ann. 2. mens. 2.
Andronicus patruus eius, qui & Comnenus, an. 3.
Isaacius Angelus, an. 9. mens. 7.
Alexius Comnenus, germanus Isaacii

Universidad de Deusto Biblioteca

τοῦ Ἀγγέλου, ἔτη η, μῆνας ϛ.

Ἀλέξιος ὁ υἱὸς τοῦ Ἰσαακίου, μῆνας ϛ.

Ἀλέξιος ὁ Δούκας, ὁ Μούρτζουφλος, ἡμέρας ο. καὶ αὐτίκα γέγονεν ἡ ἅλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων, κατὰ τὴν ιϐ, τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς, τῆς ζ ἐπινεμήσεως, τοῦ ϛ ψ ιϐ ἔσους, ἐλθόντων καὶ πεσόντων αὐτικρὺ ταύτης εἰς Χαλκηδόνα, κατὰ τὴν κζ τοῦ Ἰουνίου μηνὸς, τῆς ϛ ἐπινεμήσεως, καὶ σκυλευόντων τὰ περικύκλω αὐτῆς χρόνον ἕνα.

Angeli frater, an. 8. mens. 6.

Alexius, Isaacii filius, mens. 6.

Alexius Dux, Murtzuflus, dieb. 70. moxque contigit occupatio Constantinopolitanæ vrbis per Latinos, die 12 mensis Aprilis, indictione 7, ann. mundi VI CIↃ VIIↃ XII, *quum ii venissent, atque irruissent e regione vrbis ad Chalcedonem, die 27 mensis Iunii,* VI *indictione, annoque vno circum vrbem sita depopulati fuissent.*

ΤΑ ὈΦΦΙΚΙΆ ΤΟΥ ΠΑλατίου.

OFFICIA PALATII.

α	ὁ Δεσπότης.	*1 Despota.*
ϐ	ὁ Σεϐαστοκράτωρ.	*2 Sebastocrator.*
γ	ὁ Καίσαρ.	*3 Cæsar.*
δ	ὁ Πανυπερσέϐαστος.	*4 Panhypersabastus.*
ε	ὁ Πρωτοϐεστιάριος.	*5 Protouestiarius.*
ϛ	ὁ Μέγας δούξ.	*6 Magnus Dux.*
ζ	ὁ Μέγας δομέστικος.	*7 Magnus Domesticus.*
η	ὁ Πρωτοστράτωρ.	*8 Protostrator.*
θ	ὁ Μέγας λογοθέτης.	*9 Magnus Logotheta.*
ι	ὁ Μέγας Στρατοπεδάρχης.	*10 Magnus Stratopedarcha.*
ια	ὁ Μέγας Πριμμικήριος.	*11 Magnus Primicerius.*
ιβ	ὁ Μέγας Κονοσταῦλος.	*12 Magnus Conostablus.*
ιγ	ὁ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου.	*13 Præfectus Caniclei.*
ιδ	ὁ Πρωτοσεϐαστός,	*14 Protosebastus.*
ιε	ὁ * Πικέρνης.	*15 Pincerna.*
ιϛ	ὁ Παρακοιμώμενος τῆς μεγάλης σφενδόνης.	*16 Accubitor magnæ Palæ.*
ιζ	ὁ Παρακοιμώμενος τῆς κοιτῶνος.	*17 Accubitor cubiculi.*
ιη	ὁ Μέγας Βαΐουλος.	*18 Magnus Baiulus.*
ιθ	ὁ Κουροπαλάτης.	*19 Curopalata.*
κ	ὁ Πρωτοϐεστιαρίτης.	*20 Protouestiarita.*
κα	ὁ Δομέστικος τῆς βασιλικῆς τραπέζης.	*21 Domesticus mensæ imperatoriæ.*
κϐ	ὁ ἐπὶ τῆς τραπέζης.	*22 Præfectus mensæ.*
κγ	ὁ Λογοθέτης τοῦ Γενικοῦ.	*23 Logotheta, siue curator Genici.*
κδ	ὁ Μέγας Παπίας.	*24 Magnus Papias.*
κε	ὁ Ἔπαρχος.	*25 Præfectus.*
κϛ	ὁ Μέγας Δρουγγάριος τῆς βίγλης.	*26 Magnus Drungarius vigilum.*
λζ	ὁ Μέγας ἑταιρειάρχης.	*27 Magnus hetæriarcha.*
κη	ὁ Λογοθέτης τοῦ Δρόμου.	*28 Logotheta siue curator Dromi.*
κθ	ὁ Ὕπαπος τῶν Φιλοσόφων.	*29 Summus philosophorum.*
λ	ὁ Μέγας Χαρτουλάριος.	*30 Magnus Chartularius.*
λα	ὁ Μυστικός.	*31 Mysticus.*
λβ	ὁ Πρωτασηκρῆτις.	*32 Primus a secretis.*
λγ	ὁ ἐπὶ τοῦ στρατοῦ.	*33 Magister militum.*
λδ	ὁ Μέγας Δρουγγάριος τοῦ στόλου.	*34 Magnus Drungarius classis.*
λε	ὁ Δομέστικος τῶν σχολῶν.	*35 Domesticus scholarum.*
λϛ	ὁ Πριμμικήριος τῆς αὐλῆς.	*36 Primicerius aulæ.*
λζ	ὁ Πρωτοσπαθάριος.	*37 Protospatharius.*

* Ἐπικέρνης recte.

38 Pro-

λη	ὁ Μέγας ἄρχων.	*38 Procerum primus.*
λθ	ὁ Τατᾶς τῆς αὐλῆς.	*39 Tatas aulæ.*
μ	ὁ Μέγας Τζαούσιος.	*40 Magnus Tzausius.*
μα	ὁ Πραίτωρ τοῦ δήμου.	*41 Prætor populi.*
μϐ	ὁ Λογοθέτης τῶν οἰκιακῶν.	*42 Logotheta rerum priuatarum.*
μγ	ὁ Μέγας Λογαριαστής.	*43 Magnus Logariasta.*
μδ	ὁ ἐπὶ τῶν δεήσεων.	*44 Magister supplicum libellorum.*
με	ὁ Ἀρχιδιάκονος.	*45 Archidiaconus.*
μϛ	ὁ Σκουτέριος.	*46 Scuterius.*
μζ	ὁ Πρωτοκυνηγός.	*47 Primus venator.*
μη	ὁ Ἀμηραλῆς.	*48 Amiralis.*
μθ	ὁ Ἀκτουάριος.	*49 Actuarius.*
ν	ὁ Μέγας Ἀδνουμιαστής.	*50 Magnus Adnumiasta.*
να	ὁ Κοιαίστωρ.	*51 Quæstor.*
νϐ	ὁ Λογοθέτης τοῦ στρατιωτικοῦ.	*52 Logotheta rei militaris.*
νγ	ὁ Πρωτοϊερακάριος.	*53 Primus Accipitrarius.*
νδ	ὁ Κριτὴς τοῦ βήλου.	*54 Iudex Veli.*
νε	ὁ Μέγας διερμηνευτής.	*55 Magnus interpres.*
νϛ	ὁ Λογοθέτης τῶν ἀγελῶν.	*56 Logotheta gregum.*
νζ	ὁ Δικαιοφύλαξ.	*57 Custos iuris.*
νη	ὁ Ἀκόλουθος.	*58 Secutor.*
νθ	ὁ Ὀρφανοτρόφος.	*59 Orphanotrophus.*
ξ	ὁ Πρωτονοτάριος.	*60 Protonotarius.*
ξα	ὁ Κριτὴς τοῦ φωσσάτου.	*61 Iudex fossati.*
ξϐ	ὁ Δομέστικος τῶν τειχέων.	*62 Domesticus.*
ξγ	ὁ Πρωταλλαγάτωρ.	*63 Protallagator.*
ξδ	ὁ Βεστιαρίου.	*64 Vestiarii præfectus.*
ξε	ὁ Στρατοπεδάρχης τῶν μονοκαϐάλλων.	*65 Stratopedarcha.*
ξϛ	ὁ Στρατοπεδάρχης τῶν μουρτάτων.	*66 Stratopedarcha murtatorum.*
ξζ	ὁ Στρατοπεδάρχης τῶν Τζακώνων.	*67 Stratopedarcha Tzaconum.*
ξη	ὁ Στρατοπεδάρχης τῶν Τζαγρατόρων.	*68 Stratopedarcha* Tzagratorum.*
ξθ	ὁ ἐπὶ τῶν ἀναμνήσεων.	*69 A memoria.*
ο	ὁ Προκαθήμενος τοῦ κοιτῶνος.	*70 Præses cubiculi.*
οα	ὁ Προκαθήμενος τοῦ βεστιαρίου.	*71 Præses vestiarii.*
οϐ	ὁ Δομέστικος τῶν θεμάτων.	*72 Domesticus regionum.*
ογ	ὁ Πρωτοκόμης.	*73 Primus Comes.*
οδ	ὁ Δομέστικος τῶν ἀνατολικῶν θεμάτων.	*74 Domesticus regionum orientalium.*
οε	ὁ Δομέστικος τῶν δυτικῶν θεμάτων.	*75 Domesticus regionum occidentalium.*
οϛ	ὁ Προκαθήμενος τοῦ μεγάλου παλατίου.	*76 Præses magni palatii.*
οζ	ὁ Προκαθήμενος τῶν βλαχερνῶν.	*77 Præses Blachernarum.*
οη	ὁ Λογαριαστὴς τῆς αὐλῆς.	*78 Aulæ logariasta.*
οθ	ὁ Μέγας διοικητής.	*79 Magnus administrator.*
π	ὁ Νομοφύλαξ.	*80 Nomophylax.*
πα	ὁ Βεστιαρῖται.	*81 Vestiaritæ.*
πϐ	ὁ Ἑτερειάρχης.	*82 Heteriarcha.*
πγ	ὁ Ἄρχων τῶν ἀλλαγίων.	*83 Præses allagiorum.*
πδ	ὁ Μέγας μυρταΐτης.	*84 Magnus myrtaita.*
πε	ὁ Κριτὴς τοῦ σεκρέτου.	*85 Iudex secreti.*
πϛ	ὁ Ῥαϐδοῦχοι.	*86 Lictores.*

* al. Tzagatorum.

Universidad de Deusto Biblioteca

πζ. ὁ Καβαλλάριος.
πη. ὁ Σεβαστός.
πθ. ὁ Προκαθήμενος κάστρου.
ϟ. ὁ Δρουγγάριος στόλου.
ϟα. ὁ Κόμης.

Ἰστέον, ὅτι τὰ χρυσοκόκκινα σκιάδια φοροῦσιν οἱ ἀπὸ τοῦ πανυπερσεβάστου μέχρι τοῦ μεγάλου στρατοπεδάρχου. τὰ δὲ συρματηρὰ, οἱ ἀπὸ τοῦ μεγάλου πριμμικηρίου, μέχρι τοῦ κουροπαλάτου. τὰ δὲ κλαπωτὰ, οἱ ἀπὸ τοῦ πρωτοβεστιαρίτου, μέχρι τέλους. τὰ δὲ σκαρανικὰ φοροῦσιν οἱ ἀπ' ἀρχῆς, μέχρι τοῦ λογοθέτου τῶν ἀγελῶν. τὰ δὲ κόκκινα, οἱ ἀπὸ τοῦ ἀκολούθου, μέχρι τέλους.

87. *Caballarius.*
88. *Sebastus.*
89. *Præses castri.*
90. *Drungarius classis.*
91. *Comes.*

Sciendum, quod aurei coccineique coloris pileos gestant, qui Panhypersebastum sequuntur, vsque ad magnum Stratopedarcham. Fimbriatos vero, a magno Primicerio, vsque ad Curopalatam. Squameos, a protouestiarita vsque ad finem. Scaranicos gestant, qui ab initio positi sunt, vsque ad Logothetam gregum. Coccineos, qui a Secutore, vsque ad finem.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ.

ᾧ περιέχονται

ἈΠΟΦΆΣΕΙΣ ΣΥΝΟΔΙΚΑΪ, ΚΑΪ Διαταξεις ἀρχιερατικαὶ τῶν Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπισκόπων, καὶ πατριαρχῶν.

ἸΩΆΝΝΟΥ ἈΡΧΙΕΠΙΣΚΌΠΟΥ Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου.

Περὶ ἐπιτιμίας τῶν ἁμαρτανόντων.

Ἐκ ἁπλῶς πρὸς τὸ τῶν ἁμαρτημάτων μέτρον δεῖ τὴν ἐπιτιμίαν ἐπάγειν, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἁμαρτανόντων στοχάζεσθαι προαιρέσεως· μήποτε ῥάψαι τὸ διερρωγὸς βουλόμενος, χεῖρον τὸ σχίσμα ποιήσῃς· καὶ ἀνορθῶσα τὸ καταπεπτωκὸς σπουδάζων, μείζονα ἐργάσῃ τὴν πτῶσιν. οἱ γὰρ ἀσθενεῖς, καὶ διακεχυμένοι, καὶ τὸ πλέον τῇ τοῦ κόσμου δεδεμένοι τρυφῇ, ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ γένει καὶ δυναστείᾳ μέγα φρονεῖν ἔχοντες, ἠρέμα μὲν κατὰ μικρὸν ἐν οἷς ἂν ἁμαρτάνωσιν ἐπιστρεφόμενοι, δύναιντ' ἄν, εἰ καὶ μὴ τέλεον, ἀλλ' οὖν ἐκ μέρους τῶν κατεχόντων αὐτοὺς ἀπαλλαγῆναι κακῶν· ἐὰν δὲ ἀθρόον τὶς ἐπάγῃ τὴν παίδευσιν, καὶ τῆς ἐλάττονος αὐτοὺς ἀποστερήσει παιδεύσεώς τε καὶ διορθώσεως. ψυχὴ γὰρ ἐπειδὰν ἀπερυθριάσαι βι-

LIBER III,

qui continet,

SENTENTIAS SYNHODALES, ET SANCTIONES pontificias archiepiscoporũ & patriarcharum Constantinopolis.

IOANNIS CHRYSOSTOMI, archiepiscopi Constantinopolis.

Hæc ab Enimundo Bonefidio prius edita, Leũclauius cũ manusc. contulit, & male tractata sanauit.

Vixit sub Arcadio & Honorio impp.

1 De emendatione delinquentium.

1 De correctione.

Non simpliciter pro delictorum modo correctio facienda est, sed delinquentium simul spectandus est animus: ne cum vis rupturam sarcire, deteriorem eam facias: & cum erigere prostratum studes, graviorem casum efficias. Imbecilles enim, & dissoluti, quique 2 magis mundi deliciis dediti sunt, præterea etiam qui generis nobilitate & potentia gloriari possunt; si quidem paulatim in eorum delicta censura adhibeatur, possunt, si non 3 perfecte, saltem ex parte, a malis liberari, quibus detenti sunt: quod siquis ni mia disciplinæ seueritate vtatur, minore etiam eos disciplina & emendatione priuabit. Nam postquam anima coacta pudorem

2 maiori ex parte

3 in vniuersum.

ἀσθῇ, εἰς ἀνελπιστίαν ἐκπίπτει, καὶ οὔτε προσηνέσι λόγοις εἴκει λοιπὸν, οὔτε ἀπειλαῖς * καλύπτεται, οὔτε εὐεργεσίαις προτρέπεται· ἀλλὰ γίνεται πολὺ χείρων τῆς πόλεως ἐκείνης, ἣν ὁ προφήτης κακίζων, ἔλεγεν, Ὄψις πόρνης ἐγένετό σοι, ἀπηναισχύντηκας πρὸς πάντας. διὰ τοῦτο πολλῆς δεῖ σωτέσεως τῷ πειρῶν, καὶ μυρίων ὀφθαλμῶν, πρὸς τὸ πρεισκοπεῖν πάντοθεν τὴν τῆς ψυχῆς ἕξιν. ὥσπερ γὰρ εἰς ἀπόνοιαν αἴρονται πολλοὶ, καὶ εἰς ἀπόγνωσιν τῆς ἑαυτῶν καταπίπτουσι σωτηρίας, ἀπὸ τοῦ μὴ δυνηθῆναι πικρῶν ἀνασχέσθαι φαρμάκων· οὕτως εἰσὶ τινὲς, οἱ διὰ τὸ μὴ δοῦναι τιμωρίαν τῶν ἁμαρτημάτων ἀντίρροπον, εἰς ὀλιγωρίαν ἐκτρέπονται, καὶ πολλῷ γίνονται χείρους, καὶ πρὸς τὸ μεῖζον ἁμαρτάνειν προάγονται. χρὴ τοίνυν μηδὲν τούτων ἀνεξέταστον ἀφεῖναι, ἀλλὰ πάντα διερευνησάμενον ἀκριβῶς, καταλλήλως τὰ παρ' ἑαυτοῦ προσάγειν τῷ προσερχομένῳ, ἵνα μὴ ματαίως αὐτῷ γένηται ἡ σπουδή.

* καλύπτεται

rem deposuerit, in desperationem cadit, nec blandis cedit admonitionibus in posterũ, nec minis deterretur, nec præmiorum agitur exhortatione: verũ multo peior redditur ea ciuitate, cui maledicens, propheta, dixit, 4 Facies meretricis fuit tibi, turpiter te apud omnes gessisti. Quamobrem pastori multa opus est prudentia, & oculis innumerabilibus, vt vndiq; circumspecte animæ habitum intueatur. Quẽadmodum enim ad contumaciã feruntur multi, & in salutis propriæ desperationẽ cadunt, quod acerbiora remedia perpeti nõ potuerint: sic suntalii, quibusquod par delicto pœna nõ irrogatur, in contẽptionẽ conuertuntur, & multo sũt deteriores, vt grauius quandoq; peccẽt. Horũ igitur nihil inexploratũ relinquendũ est, sed exacte omnia perscrutando, adeunti conueniẽs emendatio adhibenda, ne correctionis perperam insumatur studium.

4 Faciẽ meretricis es nacta: pudorem ad omnes deposuisti.

ΓΕΝΝΑΔΊΟΥ.

Ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ Γενναδίου, πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῆς σὺν αὐτῷ ἁγίας συνόδου, πρὸς ἅπαντας τοὺς ὁσιωτάτους μητροπολίτας, καὶ πρὸς τὸν πάπαν Ῥώμης.

Περὶ τοῦ μὴ ἐπὶ χρήμασι γίνεσθαι χειροτονίας.

Τῶν θεοσεβεστάστῳ συλλειτουργῷ ..... Γεννάδιος καὶ ἡ ἐνδημοῦσα τῇ βασιλευούσῃ Κωνσταντινουπόλει νέᾳ Ῥώμῃ ἁγία σύνοδος. Ὁ δεσπότης ἡμῶν καὶ Θεὸς καὶ σωτὴρ Ἰησοῦς, ἐγχειρίσας τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς τοῦ εὐαγγελίου τὸ κήρυγμα, καὶ διδασκάλους τούτους ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἀνθρώποις ἐξαποστείλας, παρεκελεύσατο διαρρήδην, ἣν εἰλήφασι παρ' αὐτοῦ δωρεὰν, 1 ταύτην καὶ αὐτοὺς τοῖς ἀνθρώποις μεταδιδόναι δωρεὰν, μὴ κτωμένους ὑπὲρ αὐτῆς χαλκὸν, ἢ ἄργυρον, ἢ χρυσὸν, ἢ τινὰ περιουσίαι ἄλλην ὅλως ὑλικὴν, ἢ γεώδη. μὴ γὰρ εἶναι τῶν ἐπουρανίων καὶ πνευματικῶν χαρισμάτων ἀμοιβὴν τὰ γεηρὰ καὶ ἐπίκηρα. ταύτην τὴν ἐντολὴν οὐ μόνον ἐκείνοις, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν δι' ἐκείνων ἐνετείλατο, οὓς εἰς τὸν 2 ἐκεῖθεν βαθμόν τε καὶ τόπον ὑπεισαγαγεῖν κατηξίωσε. Ἐδεῖ, καθάπερ ἐκεῖνοι τότε, καὶ ἡμᾶς νῦν ἀκριβῶς φυλάττειν τε καὶ τηρεῖν, καὶ μὴ σοφίζεσθαι 3 τὰ ἄσοφα, μηδὲ κύβον ἀναῤῥιπτεῖν ἐπικίνδυνον. Δωρεὰν (φησὶν) ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. μὴ κτήσησθε 4 χαλκὸν, μηδὲ ἄργυρον, μήτε χρυσὸν εἰς τὰ ζώνας ὑμῶν. Ἁπλοῦς καὶ σαφὴς ὁ τῆς ἐντολῆς ταύτης λόγος ἐστὶν, οὐδὲν ποικίλον ἔχων, οὐδὲ δυσέφυκτον, οὐδὲ σοφιστικῆς δεόμενον

1 ταύτης

ἐκείνων

3 τὰ ἀσόφιστα

4 χρυσὸν, μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ χαλκὸν

GENNADII.

Gẽnadii patriarchæ Cõstantinopolitani, & sanctæ cũ eo cõgregatæ synodi, ad sanctiss. omnes metropolitanos, & ad papã vrbis Romæ Epistola ἐγκύκλιος.

Vixit sub Leone magno imp.

Ne ob pecunias fiat manuum impositio.

Religiosissimo in sacris comministro ..... Gẽnadius, & quæ in hac imperatoria vrbe Constantinopoli, Noua Roma, nũc adest sancta synodus. Cũ Dominus noster & Deus Seruator Iesus Christus, suis discipulis Euangelii prædicationẽ credidisset, eosq; per vniuersum terrarũ orbẽ inter homines ad docendũ misisset, aperte iussit, vt quod gratis ab eo accepissẽt, eis quoq; gratis darent, non aurum, vel argentum, vel vllas alias omnino materiales & terrenas facultates pro eis acquirentes. Cælestia enim & spiritualia dona nulla est cum terrenis & temporalibus commutandi ratio. Hoc autẽ præceptum non solum illis, sed etiam nobis per illos dedit, quos in illorum gradum & locum substituere dignat⁹ est: & oportet, sicut illi tũc, nos quoq; nunc accurate & diligenter seruare: nec in iis quæ technas sophisticas nõ admittũt, vti sophistica calliditate: nec aleã periculosam facere. Gratis, inquit, accepistis, gratis date. Ne possideatis æs, neq; aurum, neq; argentũ in zonis vestris. Simplex est & aperta huiꝰ mãdati ratio, quæ nihil habet variũ, nihil quod nõ sit facile & explicatũ, nihil q̃ sophistica expositione

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἐξηγήσεως. Παρ' ἐμοῦ (φησὶν) ἐδέξασθε τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα· εἰ μὲν ὑπὲρ αὐτοῦ μοι μικρὸν ἢ μέγα τι καταβαλεῖσθε, ἔχετε μὲν πεπρακότα ἐμοὶ, πωλεῖτε καὶ ὑμεῖς ἑτέροις αὐτό· εἰ δὲ δωρεὰν εἰλήφατε, δότε καὶ ὑμεῖς δωρεάν. Τί δ' ἐπιλοιπὸν τούτοις σαφέστερον; τί δὲ τοῖς πιθανωτέροις λυσιτελέστερον; καὶ τῷ ὄντι τοῖς κτησαμένοις τὸ θεῖον δωρεὰν, ἢ διδόναι πρὸς τοῦτο χρημάτων ὑπολῆψιν. εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας οἱ τοιοῦτοι, κατὰ τὸ ἀποφαθὲν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πέτρου, ὑπάρχουσι, συλληφθέντες ὑπὸ τῆς ἑαυτῶν φιλαργυρίας. Οὕτως καὶ τῶν ὁσίων καὶ μακαρίων πατέρων τὰ ἁγία καὶ μεγάλης οἰκουμενικῆς[5] συνόδου τὰ ἐν Χαλκηδόνι συναθροισθείσης, τῷ θεσπεσίῳ τούτῳ νόμῳ συναλλὸ τοῦτο καινὸν ὀφλήσει, ὃ ἡμῖν σαφῶς ἐτέθη λέξιν αὐτοῦ ἐκτιθεμένοις). Εἴ τις ἐπίσκοπον ἢ ἐπὶ χρήμασι χάριτος πεπραγότι, ἢ εἰς πᾶσαν[7] καταγάγει δωρεὰν, ἄφεσιν τὸν χάριν, ἢ χρέος τινὰς ἐπὶ χρήμασιν[8] ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ἕτερόν τινα τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταριθμουμένων, ἢ τοῦ ἁπλοῦν ἐπὶ χρήμασιν οἰκονόμον, ἢ ἔκδικον, ἢ τὸν καλούμενον ἢ ὅλως ἵνα τὸ κλῆρος, οἱ αἰσχροκερδοῦς ἕνεκα οἰκείαν· ὁ τὸ ἐπιχειρήσας, ἐλεγχθεὶς, κινδυνευέτω τοῦ ἰδίου οἰκείου βαθμοῦ· ὁ δὲ χρέος τινὰ ὀφλισκὼν, μηδὲν ἧττον κατ' ἐμπορίαν ὠφελείσθω χρόνιος, ἢ προβολῆς· ἀλλ' ἔσω ἀλλοτρίοις τῆς ἀξίας ἢ τοῦ φρονήματος, ὅπερ ἐπὶ χρήμασιν ἔπεσχεν. εἰ δέ τις καὶ μεσιδίων φανείη τοῖς αἰσχροῖς τούτοις καὶ ἀθεμίτοις λήμμασι, καὶ ἀτόπῳ, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, τοῦ οἰκείου ἐκπιπτέτω βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἢ μονάζων, ἀφοριζέσθω. Καλλίστη καὶ λίαν θεσπεσία τῶν κανόνων τῶν ἁγίων πατέρων ὑπόσχεσις τὰ παρόντα γέλοια, πόσον ἔφθασε συζυγικὴν κηδεμονίαν ἐγχείρημα λαβεῖν καὶ τὰ πνεύματα τῆς φερούσης δωρεᾶς, ἀπαθέστερά πως ἐναποκείμενα, ἐλεῖν χάριν ἀδάμαντος λαμπρότερον γένεσθαι τῆς χρυσολογίας τὸ προβλῆν· ἢν ὑποδέχεσθαι τὰ τοιαῦτα χρὴ τοὺς ἐνεργοῦντας, ἔτι δὲ τὴν χρυσολογίας αὐτοῦ προβολὴν ὑποδέχεσθαι· ἀλλ' οὐδὲ ὡς ἔμπρακτος τῆς χρυσολογίας, οὐδὲ κατὰ τὸν καιρὸν αὐτὸν τῆς χρυσολογίας, ὑπὲρ τῆς χρυσολογίας διδασκαλήματα συγχωρεῖ. καὶ ἁλὸς χάριν τὸ ἐπὶ τῷ πράγματι· ἵστω δωροδοκίαν ἀπέφησεν. ὅμως ἐπιδηνοῦν, καίτοι προδήλως ἅτε κεκωλυμένων. ἐφωράθησαν τινες καὶ τῶν Γαλατῶν ὀλιγωρήσαντες καὶ παραβάντες δι' αἰσχροκέρδειαν καὶ φιλαργυρίαν τὰ σωτήρια ταῦτα καὶ φιλανθρωπα παραγγέλματα· εὐεχῶς ἔδοξε καὶ ἡμῖν, αὖθις ταῦτα πάλιν ἀνανεώσασθαι κατὰ τῆς ἁγίας συνόδου, τὴν ἐνδημοῦσαν ἐν ταύτῃ τῇ βασιλευούσῃ νέᾳ Ῥώμῃ· ὥστε δίχα πάσης ὀλιγωρίας καὶ πάσης προφάσεως καὶ παιδὸς σοφισμοῦ, πᾶν ἀσεβὲς καὶ βδελυρὸν ἀνοσίως ὅπως ἐπισελθέσαν σωφροσύνην τῶν ἀγωνοθετῶν ἐκκλησίας τῶν παντελῶς ἐκτεμεῖν· ἵνα ἀληθῶς ἀκαπήλευτος καὶ καθαρὰ πρὸς τὸ ἱερατεῖον τῆς ἐπὶ τῷ χρυσοκεφάλῳ αὐλῆς πρεσβείας γένοιτο, ἀνώφελον ἢ δ' ἁγία πνεύματος χάρις

9 τῶν προβολῶν, ἤγουν πόδισκας, ἢ χειρίδας τῶν προβολίων

indigeat. A me, inquit, accepistis dignitatem sacerdotii: si mihi pro ipso paruũ quid vel magnum soluistis, & hoc a me venditum est, vos quoq; ipsum aliis vẽdite: sin autem gratis accepistis, vos quoq; gratis date. Quid hoc est mãdato apertius? Quid autẽ iis qui parent utilius? Ve illis reuera, qui Dei donũ acquirere, vel illud pro pecuniis dare in animum induxerũt. Infel enim amaritudinis & vinculum, illi, iuxta Petri sententiam, a sua auaritia cõprehensi sunt. Vnde & sanctorum & beatorum patrum sanctæ & magnæ[1] synodi œcumenicæ, Chalcedone congregatæ, huic legi dominica cõuenit canon, qui sic nobis aperte his verbis editus est: Si quis episcopus pecunijs ordinationem fecerit, & non venalem gratiam ad venditionẽ deduxerit, & pecunijs ordinauerit episcopũ, vel chorepiscopũ, vel presbyterum, vel diaconũ, vel aliquem eorum qui in clerocõnumerãtur: vel pecunijs prouehat œconomũ, vel defensorẽ, vel paramonariũ, vel omnino aliquẽ ex clero propter suum turpe lucrũ: qui hoc aggressus esse cõuictus fuerit, de proprio gradu veniat in periculũ: & qui ordinatur, nihil ex ordinatione ac promotione quæ fit instar mercaturæ, iuuetur: sed sit alienus a dignitate, vel curatione quã pecunijs assecutus est. Si quis autẽ his turpib. ac nefarijs lucris sequester interfuerit vel apparuerit, is quoq; si sit clericus, a proprio gradu excidat: sin autẽ laicus vel monachus, anathematizetur. Pulcerrima & valde pia sunt huius canonis sanctorũ patrũ præcepta, quæ omnẽ inuasionẽ satanicã, diabolicũq; conatũ, qui in donũ spirituale intenditur, repellit & rescindit. Nullo modo enim vult ordinationis promotionẽ pecunijs aut fieri, aut suscipi, nec ab eo qui illã exercet, nec ab eo qui ordinationis promotionẽ accipit. Sed nec ante tempus ordinationis, nec post, dari pecunias cõcedit. Omnino enim in hac quoq; re esse sordes corruptionemq; munerũ pronuntiat. Quoniã tamẽ ista aperte prohibitis, quidã sunt in Galatarũ ecclesia deprehensi propter turpe lucrũ & auaritiam hæc salutaria & humana præcepta negligere, & transgredi, ea quoq; ipsa nobis renouare visũ est cũ sancta synodo, quæ in hac regnãte noua Roma, nũc agit: vt sine omni pentinuetione, & omni prætextu, callidoq; cõmento, impiã hãc & odiosã, quæ nescio quomodo in sanctissimas ecclesias subiit, cõsuetudinẽ omnino excindam, vt cũ pura & absq; vlla cauponatione eorũ qui ordinãtur, renũtiatio ab antistitib. facta fuerit, gratia sancti S. superueniat.

1 quarta synodi.

5 τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς

7 καταγάγει

8 δώρημα, ἢ χαριτίσκον,

ἐπιφοιτᾷ. ὡς νῦν γε ἔχοιδα εἰ ἀφ' ἑαυτοῦ χρημάτων τὴν προβολὴν ποιησάμενος, ἐπὶ τὸ χρεὼν καθαρῶς ἐνεργήσῃς, ἐπιφοιτᾷ τῷ προχειρισθέντι, καὶ τὸ κηρύγματος φωνὴν, ἐκ συστέλλει μᾶλλον ἢ ἐξαίρει πνεῦμα· χάριν. Ἰστε[2] γοῦν τὸ πᾶν τοῦ θεοσεβέστατον, πᾶν τὸ ὑπὸ τὸν ἡνιναδήποτε ἀλισκόμενον ἐπὶ τοιούτῳ λινὶ ἐπίσκοπον, ἢ χωρεπίσκοπον, ἢ περιοδευτὴν, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ἄλλον ὁντιναδήποτε τοῦ κανόνος, ἢ λαϊκὸν, κοινῷ δόγματι τὸ ἀρχιερέων καθαιρεθήσεσθαι, ἐκ νηφῷ· καθὼς πρὸ τούτου ἐρρήθη τῶν ἁγίων πατέρων καινὸν φθάσας διαλαλεῖ. δεῖ γὰρ εἰδέναι χάριν τὸ χάριν. ἐμὴ παρ' αὐτῇ μεσιδίου ἀργύριον. ἔστω γοῦν ἐστὶν ἀποκήρυκτος, ἐπάσης ἱερατικῆς ἀξίας καὶ λειτουργίας ἀλλότριος, καὶ ἡ καθαρὰ καὶ ἀναθέματος ὑποκείμενος, ὅ, τε ταύτην κτᾶσθαι διὰ χρημάτων οἰόμενος, ἐ ὁ ταύτην παρέχειν ἐπὶ χρήμασιν ὑποχωρήσας, εἴτε κληρικὸς, εἴτε λαϊκὸς εἴη· κἂν ἐλέγχοιτο, κἂν μὴ ἐλέγχοιτο ἔστω πιεῖν. ὁ γὰρ οἱονεί συμβιβάσθηναι πρὸς τὰ ἀσύμβατα, ὁδὲ θεῷ συμφωνῆσαι τὸ μαμωνᾷ· ἢ τὰς τούτῳ δουλεύοντας, δουλεῦσαι θεῷ. δεσποτικὴ αὕτη ἐστὶν ἀποφασις αὐτοῦ Φιλέτους, Οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. Τούτοις ἐπιθαρρήσαντες ἡμεῖς καὶ δύναμιν, καὶ τούτοις ὑπείκοντες, μὴ δὲ τοῦτα φήσαντος, καὶ τὰ ταῦτα παρανομούντων τὰ ἀποφασιν πεποιήμεθα. Φρόντισάτω δὲ καὶ ἡ τοῦ ὁσίου πάντα ἀεὶ πάσης φυλακῆς ποιμένη, δῆλα καταξήσει δ' αὐληρᾴφων τοῖς ὑπὸ σὲ θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις καὶ περιοδευτὰς, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν· ἵνα ἐν ἑνὶ πνεύματι καὶ μιᾷ ψυχῇ πάντες ὁμοῦ Χριστιανοὶ συμφραξάμενοι καὶ τῇ κοινῇ δυσμενεῖ, ἰσχύσωμεν θεῷ τὸ ὑπ' ἐκείνου φυτευθὲν ἐν ἡμῖν τὸ φιλαργυρίας ῥίζαν, ἅμα πᾶσιν αὐτοῖς τὰ κακῶν τοῖς βλαστήμασιν ἐκτεμεῖν. Πᾶσαν τὸ σὺν σοὶ ἀδελφότητα προσαγορεύομεν. ἐρρωμένη ἐν Κυρίῳ διατελοῦσα ἡμῶν θεοφιλεστάτη ἀδελφέ.

2 religiosissime papa.

Αἱ ὑπογραφαί. Γεννάδιος, ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης ὑπέγραψεν. Ἰωάννης, ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας. Ἀναστάσιος, ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ἀγκύρας. Εὐνόμιος, ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Νικομηδείας. Πέτρος, ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Νικαίας. Περγάμιος, Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας. Παῦλος Μαρκιανουπόλεως. Νικέχιος Λαοδικείας. Πέτρος Γαγγρῶν. Καρτέριος Κλαυδιουπόλεως. Ἀγαπητὸς ῥόδου. Ἐλεύθερος Χαλκηδόνος. Στέφανος Ἱεραπόλεως. Γρηγόριος Ἀδριανουπόλεως. Λουκιανὸς Βιζύης. Εὐνίκιος Μιτυληνῆς. Θαλάσσιος Παρίου. Μάξιμος Λαοδικείας Συρίας. Γερόντιος Σελευκείας. Εὐστάθιος Παρνασσοῦ. Νετίρας Γάζης. Θεοδόσιος Κανοθῶν. Ἀνατόλιος Ἀθηνῶν. Στέφανος Πρυσαέων. Κυριακὸς Ἀπολλωνιατῶν. Ἀκάκιος Ἀντάνδρων. Πλούταρχος Πλαταιῶν. Κυριακὸς Καρφιῶν. Ἀφόβιος Κορωνείας. Μακεδὼν Μανδρῶν. Ῥοῦφος Αἰγιῶν. Παλλάδιος

veniat. Quib. nescio an per pecuniã promotionem facientib. & manu nõ pure operante, ad eũ qui promouetur, accedit secundum vocem Euangelii) & nõ potius cõtrahitur gratia sancti S. Sitto ergo, religiosissime omni ex parte vir, quicunq; huius conuictus fuerit episcopus vel chorepiscopus, vel circuitor, vel presbyter, vel diaconus, vel quiuis alius ex canone, vel ex laicis, cõmuni auctoritate decreto cõmuniq; sententia cõdemnatum esse: sicut de hoc quoq; sanctorũ patrũ præcedens canon loquitur. Oportet. n. gratiã semper esse gratiã, & argentũ apud eũ nequaquã intercedere. Sit ergo & ab omni sacerdotali dignitate & ministerio alienus, & anathematis execrationi subiectus, qui & se per pecunias acquirere eã existimat, & qui eã pecuniis præberepollicetur: siue sit clericus, siue laicus, siue hoc facere cõuincatur, siue nõ: quia fieri nõ potest vt cõueniant quæ cõuenire negucũt: nec vt mãmona Deo cõsentiat, vel vt q ei seruiũt, Deo seruiãt. Domini est sententia, cui cõtradici nõ potest: Nõ potestis seruire Deo & mammonæ. Nos in his pro virib. cõsidentes, & eis cedentes, cũ eo qui hæc dixit, aduersus eos qui in iis peccant: sententiã protulimus. Tua sanctitas curã gerat, omni adhibita diligẽtia, vt hæc per trãscripta exẽplaria innotescãt, & sanctiss. episcopis, qui tibi subsũt, & [3] περιοδευταῖς, & aliis omnibus, vt in vno spiritu & vna anima omnes simul cõstipati Christiani aduersus cõmunem inimicũ diuino auxilio possimus auaritiæ radicẽ, quæ ab illo in nobis insita, cũ omnib. eorum malorũ germinib. excindere. Omnẽ quæ tecum est in Christo fraternitatẽ salutam[9]. Fortis existes in Christo, precare pro nobis sãctis frater.

3 visitatorib.

Subscriptiones. Gennadius episcopus Constantinopolis noua Romæ, subscripsit. Ioannes, episcopus metropolis Heracleæ. Anastasius, episcopus metropolis Ancyræ. Eunomius, episcopus metropolis Nicomediæ. Petrus episcopus metropolis Nicææ. Pergamius, Antiochiæ Pisidiæ. Paulus, Marcianopolis. Nunechius, Laodiceæ. Petrus, Gangrensis. Carterius, Claudiopolitanus. Agapet[9], Rhodi. Eleuther[9] Chalcedonis. Stephanus, Hierapolis. Gregori[9], Hadrianopolis. Lucianus, Bizyæ. Eunoius, Mitylenæ. Thalassius, Parii. Maximus, Laodiceæ Syriæ. Gerõtius, Seleuciæ. Eustathius, Parnassi. Netiras, Gazæ. Theodosi[9], Canothæ. Anatoli[9], Athenarũ. Stephanus, Prusaẽsis. Cyriac[9], Apolloniatarũ. Acaci[9], Antãdrorũ. Plutarch[9], Platæẽsis. Cyriac[9], Carphiorũ. Aphobi[9], Coronæ. Macedo, Mãdrẽsis. Rufin[9], Ægæẽsis. Palladi[9],

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ἀνδρ. Φωτῖνος Ὀτρεδ. Εὐτρόπι. Αὐρηλιουπόλεως. Ἰωάννης Κελεσίλης. Φωτῖνος Θερμῶν. Ἱπάτ. Γερμενῶν. Σαββάτι. Ἐπισκοπ. ὑπέγραψεν. Εὐδόξι. Ποντάρχ. Βασίλ. Ναυκλέων. Παμφιλ. Κλύσματ. Ἀπόλλων Πιθανίας. Ἡσαΐας Ναυκρατιτῶν. Ἰσαὰκ Θωνέως. Ἐλπιδίου. Ταμισθέως. Μαρίων Κυνῶν. Θεότεκνος Ἀσηνῆς. Ἀτάλ. Μαλεωτῶν. Θεοτιμ. Ἀκμονίας. Χαρίτων Ἀπαΐ. Σερῆν. Μαξιμιανουπόλεως. Ἀθανασί. τῆς Ξοϊτῶν. Μάξιμ. Ζαγυλέως. Πλουσάμμων Νικιωτῶν. Θεωνᾶς Βουτυτῶν. Ἀπολλῶς Ἀντιφρέων. Ἀγαθ. Περιοικίδ. Πέτ. Ἡφαίστ. Ἀπολλώνι. Ἀθρίβεως. Πάπας Ἐπισκοπ. Ἐλευιτῶν. Πέτ. Δύστε. Ἁρπακρᾶς Ταν. Παῦλ. Σεβενίτου. Ἀριστοτέλης Ἐχινεωτῶν. Φωτ. Βαβυλ. Αὐγουστῖν. νέας Μαρκιανῆς. Ἰωάννης Νικοπόλεως. Λουλιανὸς Κῶ. Σαββάτι. Ἀγχιάλου. Στρατοκλῆς Πρεικονήσου. Ἰωάννης Τραϊανουπόλεως. Μάξιμ. Λιβύης. Θεόδουλ. Τραϊανουπολ. Μαρῖν. Ἐπιφανείας. Βασίλει. Ἀλεξανδρείας. Ἰωάννης Γερμανικείας. Ἴνδιμ. Εἰρηνουπόλεως. Τιμόθε. Δολιχῆς. Φωληνός Ἀγκλαστοῦ. Δοκιμάσι. Μαρωνείας. Ἰοβῖν. Δεβελτ. ὑπέγραψαν.

Andri. Photinus, Otri. Eutropius, Aureliopolitanus. Ioannes, Celesenæ. Photinus, Thermarum. Hypatius, Germenensis. Sabbatius episcopus subscr. Eudoxius, Bosphori. Basilius, Naucleorũ. Pæmen, Clysmatis. Apollo, Pithaniæ. Hesaias, Naucratitarum. Isaacus, Thyneus, Elpidius, Tamistheus. Marion, Cynensis. Theotectnus, Asenæ. Attalus, Malenẽsis. Theotimus, Acmontæ. Chariton, Apiæ. Serenus, Maximianopolitanus. Athanasius, Xoitanæ. Maximus, Zagyleus. Plusammõ, Niciotarum. Theonas, Butyensis. Apollos, Antiphrensis. Agathus, Periœcidis. Petrus, Hephæsti. Apollonius, Athribens. Papas, episcopus Eleuitarum. Petrus, Dystheus. Harpocras, Tanensis. Paulus, Sebennyticus. Aristoteles, Echineotarum. Photius, Babylonis. Augustinus, nouæ Marcianæ. Ioannes, Nicopolitanus, Lulianus, Cous. Sabbatius, Anchiali. Stratocles, Præconesi. Ioannes Traianopolitanus. Maximus, Libyæ. Theodulus, Traianopolitanus. Marinus, Epiphaniensis. Basilius, Alexandrinus. Ioannes, Germanicæ. Indimus, Irenopolitanus. Timotheus, Dolischæ. Photeinus, Agalassi, Docimasius, Maroneæ. Iouinus, Debelti subscripserunt.

ΤΑΡΑΣΙΟΥ.

Περὶ τοῦ αὐτοῦ, πρὸς Ἀδριανὸν τὸν πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ὑπόμνησις Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης.

Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως, διαγγελικῶς ὁποσολικῶς τι καὶ πατερικῶς διδασκόμεθα, ἀφιλάργυρον τὸ τρόπον ἔχειν ἐν τῇ τῶν ἱερωσυνῆς ἁγιστείᾳ· καὶ μὴ χρυσίζεσθαι ἢ ἀργυρίζεσθαι ὅτι χλωτνίσι παντὸς ἱερατικοῦ ἀνδρὸς ὡς ἐπιδείξομεν ἐν τῷ καθυποτεταγμέναις χρῆσιν, ἀπό τε γραφικῶν θεηγορικῶν καὶ πατερικῶν διδασκαλιῶν. οἱ γὰρ ἐπιλαθέντες χάριτος, ὡς πηρεῖ) τοῦ πνεύματος ἐισίν. ἐχὶ πεύματος πνεύματος. δωρεὰν γὰρ [2] λαμβάνοντες τὸ χάρισμα τοῦ πνεύματος, δωρεὰν δίδοσθαι τοῖς παρ' αὐτῶν μεταλαμβάνουσιν ἀπεφήναντο· ἐκ τῆς κυριακῆς φωνῆς τὸ ἐλεύθεριαν ταύτην εἰληφότες. εἰδέναι ἐλεγχθείη χρυσίῳ ταύτην ὠνησάμενον, ἀποκήρυκτον διαφορᾶσι τοῦ τύπου τῆς ἱεραρχίης τάξεως. εἰ γὰρ ὁ ὄνομα τοῦ ἱερωσύνου κεκλήρωται, ἀλλ' οὐ μετέσχεθεν ὁ λόγος τοῦ πράγματος. ἐδεῖς γὰρ θεῷ δυσὶ δουλεύειν δύναται καὶ μαμωνᾷ, ὡς διαγγελικῶς ἐμάθομεν. ἐπεὶ δὲ ἠκούσαμεν θεοφιλῶς τοῦ θεοῦ βοῶντος, Ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ἱερουσαλήμ· αὐδῆς ἦ ἐπιπλήττοντος καὶ λέγοντος, Ὁ σκοπὸς ἐὰν ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην, καὶ

Vixit sub Constantino & Irena. augg.

TARASII.

De eodem, ad Adrianum papam veteris Romæ, epistola Tarasii, sanctiss. patriarchæ Constantinopolis, nouæ Romæ.

Multipliciter multisq; modis, euangelice, apostolice, & paterne docemur, vt mores ab auaritia alienos in sacerdotiũ consecratione habeamus, & neq; deauremur, vel deargẽtemur, [vel nobis aliquid vẽdicemus] in cuiusquã sacerdotalis viri ordinatione: vt demonstrabimus in sententiis hic subiectis ex diuinis scripturis, & paternis doctrinis. Qui.n. manus imponũt, sunt ministri spiritus, nõ spiritus venditores, [2] & qui spiritus gratiã gratis accepere, eam quoq; gratis dare iis, qui illãparticipant, iussi sunt, a Domini voce hac libertate accepta. Si quis autẽ eam auro emisse cõuictus fuerit, sacerdotali ordine abdicatum esse iubent. Etsi enim nomine sacerdotium sortitus est, re tamen ipsa falsa esse eius oratio conuincitur. Nemo enim potest Deo & mammonæ seruire, vt ex Euãgelio didicimus. Et quoniã audiuimus Deũ prophetice loquentẽ, Sacerdotes loquimini ad cor Hierusalẽ: & rursus minitantẽ, & dicentẽ, Speculator si gladiũ exeũtem

patrum.

[2] nam eos, qui gratiam spiritus gratis accipiunt: gratis illam dare debere percipientibus ab se, pronuntiamus.

μὴ σημαίνῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξηται, καὶ ἐλθοῦσα ἡ ῥομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχήν· τὸ αἷμα αὐτῶν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω. φόβῳ οὖν τοῦ σωτῆρος τοῦ εὐαγγελικοῦ, ἢ καθαιρέματος, ἀναγγέλλωμεν τοῖς πεφεδρεύσι πᾶσι τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιῶν, ἵνα μὴ πάρρησίας, καὶ τὸ θεῖον ὀπτάσιον, εἰπωμεν, Καθαροὶ ἐσμὲν ἀπὸ τοῦ αἵματος τῶν παραβαινόντων τὰς κανονικὰς διατάξεις· καὶ παύσαι γε μᾶλλον τὸ ἐπὶ χρήμασι χειροτονησάντων, ἢ χειροτονηθέντων. Πέτρε. τοῦ θείου ἀποστόλου (ὃς καθέδραν ἐκληρώσατο ἡ ἀδελφικὴ ὑμῶν ἁγιότης) ὡς Σίμωνα τὸν μάγον, τάσσοντος. τάτε ἕνεκεν ἐχ ὑποστελλόμεθα τοῦ αἰσχύνην τὸ ἀληθῆ, φυλάττοντες καὶ κρατοῦντες τὰ παραδοθέντα τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν ἀοιδίμων πατέρων ἡμῶν κανονικῶς ἐκδοθέντα· καὶ ἐπὶ τούτων παρεδάμεθα ἀπόλωνται, βδελυττόμεθα. Ἡ ἐν ἀδελφικῇ ὑμῶν ἱερατείᾳ ἀρχιερωσύνη, ἡ ἐνθέσμως καὶ θεοβλήτως πεπιστευθοῦσα τὸ ἀρχιεραϊκὸν ἁγίσειαν, διαφόρου τὸν ἔχει τὸ δόξαν. εὕρηκε γὰρ διὰ προφήτου ὁμοίως καὶ πρῶτος ἀρχιερεὺς Χριστὸς, ὁ θεὸς ἡμῶν· Ζῶ ἐγὼ, λέγει, ἢ σὺ δοξάζοντάς με δοξάσω. οἰδας γὰρ ἄνερ ἐπίθυμιόν τοῦ πρωτοκλήτου, οὗ φορητότερον μᾶλλον ἐστι Μακεδονίᾳ, καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν πνευματομάχων ἡ δυσσεβὴς αἵρεσις. ἐκείνων γὰρ, κτίσμα καὶ δοῦλον τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς τὸ ἅγιον πνεῦμα λοιδορήσαντων, ἅτοι ἑαυτῶν, ὡς δοκεῖ, δοῦλον αὐτὸ πιστοῦσι. πᾶς γὰρ δεσπότης, ὅτι αὐτοῦ ἔχῃ, εἰ βούλοιτο, πιπράσκει· εἴτε οἰκέτην, εἴτε ἕτερον ὧν κέκτηται. ὡσαύτως καὶ ὁ ἀγοράζων, δεσπότης εἶναι βλέπων τοῦ ἠγορασμένου, ἀφιλημονῶς δηλονότι τοῦ κτήσαντος. ἕτως οἱ τοιοῦτοι τῷ ἄγιον πρᾶξιν ἐργαζόμενοι, καταβιβάζουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἴσα μαρτύρουντες τοῖς βλασφημοῦσι, ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια τὸν Χριστόν. ἢ, τί γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, πυρροῦσι τὸν Ἰούδα τῷ προδότῃ, ὃς τοῖς Ἰουδαίοις ἡμᾶς ἐργυρίου τοῦ Χριστοῦ ἀπημπολήσατο. ὡς δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁμοούσιον ἐστι Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν, τῆς αὐτῆς (φανερὸν δηλονότι) θεότητος μερίδος, ὡς ἀποδείκται. εἰ δὲ οὐ πιπράσκει) (προδηλον γὰρ, ὅτι ἀδωρεὰν) αὐαμφιλέκτως ἐκ τοῦ ἐν αὐτοῖς ἡ χάρις τοῦ παναγίου πνεύματος, ἤτοι ἡ τῆς ἱερωσύνης ἁγιστεία· καὶ εἰ σὺν ἔλαβον, ἀδέ ἔχουσι. μνησθήτωσαν γὰρ τοῦ ἁγίου Πέτρου πρὸς τὸν τοῦτο ὑπὸ τοῦ Δεσπότου εἰρηκότα λέγοντος, Οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κληρονομία ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. Εἰ γὰρ ἀπεμπολεῖτο ἡ τῆς ἱερωσύνης ἀξία, ἄρα περιῆν αὐτοῖς ἡ τοῦ σεμνὴ πολιτεία, καὶ ἡ ἐν ἁγνείᾳ καὶ ἀρετῇ αὐαιρόφητος ἀνάστροφή; πῶς δὲ καὶ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος, διδάσκων, Δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, σώφρονα, κόσμιον, διδακτικὸν, ἐγκρατῆ, νηφάλιον· αὐτεχόμεθα καὶ τοῦ διδάσκειν ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ, καὶ οὐ ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

tem viderit, & id tuba nõ significauerit, & populus nõ cauerit, & ventens gladius animã ex iis abstulerit, sanguinem ex speculatoris manu requirã: eo [4] quod propter metũ non denuntiarint, vel nõ condemnarint: omnib. nostrarũ ecclesiarum præsulibus annuntiamus, vt libere iuxta diuinũ apostolum loquamur, Mundi sumus a sanguine eorum, qui transgrediuntur canonicas cõstitutiones, & multo magis eorũ, qui pecuniis ordinauerunt, vel ordinati sunt: eũ dtuinus Petrus apostolus, cuius cathedram sortita est fraterna vestra sanctitas, vt Simonem Magũ, eos deposuerit. Eã ob causſam veritatem annuntiare non veremur, seruantes & retinẽtes ea, quæ a sanctis apostolis & inclytis patrib. nostris canonice tradita sunt: & siquid eorum ab aliquib. est præteritum, auersamur. Fraternaergo vestra sacer dotalis sanctitas [5] quæ nõ iure, nec ex Dei voluntate pontificale munus administrat, magna laborat infamia. Dixit enim per prophetã magnus & primus põtifex Christus, Deus noster: Viuo ego: sed eos, qui me glorificant, glorificabo. Scis [6] enim homo Macedonii, & eorum qui circa illũ erãt sancti S. hostiũ, tolerabiliorẽ esse hæresim cupiditatib. spiritus. Cum .n. illi sanctũ S. Dei & patris creaturam & seruũ nugẽtur, hi ipsum, vt videtur, suum seruum factunt. Omnis enim dominus id, quod habet, [Si vult, vendit: siue mancipium siue quid aliud, quod poßidet.] Similiter & qui emit, volens esse dominus eius, quod emptum est, argẽti pretio id acquirit. Sic qui rem hãc nefariã facunt, S. sanctum deprimunt, æque peccantes ac ii, qui Christum in Beelzebul dæmonia eiicere, impie calũniabãtur. Vel, vt verius dicam, sunt Iudæ proditori similes, qui Dei interfectorib. Iudæis argenti pretio Christum vẽdidit. [7] Quemadmodũ ergo diuinus Spiritus est Christo Deo nostro cõsubstantialis, & eos eiusdem futuros partis cuilibet manifestũest, vt fuit demõstratũ. Sinautẽ non vẽditur, absq; vlla dubitatione clarum est nõ esse eis sancti S. gratiam, sacer dotii scil. sacrosanctam dignitatẽ. & si nõ acceperunt, nõ habẽt. Meminerint .n. sancti Petri, qui ei quihoc exercuit sic dicit, Nõ est tibi pars nec portio in hoc sermone. Si.n. venũdatur sacerdotii dignitas, annõ est ei superuacanea honesta vitæ institutio, & in puritate ac veritate conuersatio? Superuacaneus est ipsis & Paulus diuinus apostolus, docens oportere episcopum esse a reprehensione alienum, temperantem, moderatũ [9] doctilem, continentem, sobrium, adhærentem fideli

in doctrina sermoni: vt posßit in sana doctrina exhortari, & eos qui contradicunt, refellere.

4 metuentes, ne ob silentiũ vel accusemur, vel condemnemur.

omnibus nostrarum

5 quæ legitime, ac secundum Dei voluntatem põtificalem consecrationem administrat, per celebrem habet gloriã.

6 Scis enim homo desideriorum spiritus, tolerabiliorem esse sectam impiã Macedonii, & asseclarũ eius sanctũ Spiritus hostiam.

7 Quando igitur spiritus sanctus cuiusmanifestum est, eos eumdem habituros sortem, seu demõstratum est: Quod si non venditur, (manifestũ est enim, quod nequaquam) haud dubie non est in eis Spiritus sanctũ gratia.

9 docendi faculate præditum.

2 λαμβάνοντες

Universidad de Deusto Biblioteca

Οἴχεται τοίνυν ταῦτα πάντα ἐκ τοῦ πράτου καὶ ἀγοραστοῦ τῆς ἱερωσύνης. αἱ οὖν ὑποκείμεναι ἁγιόλεκτοι χρήσεις ἀλλότριον πάντη τῆς ἱερωσύνης ἀποφαίνοντο τὸν ποτὲ διδόντα ἢ λαμβάνοντα, ἐν οἱῳδήποτε χρόνῳ, εἴτε καὶ πρὸ τῆς χειροτονίας, εἴτε καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν. λαβεῖν γάρ ἐστιν ὁτεδήποτε τὸ λαβεῖν. ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς προβολὰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀφαιροῦσιν ἐπὶ τῇ τῶν χρημάτων δόσει.

Κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Εἴτις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατὴς γένηται, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθαιρείσθω, καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ χειροτονήσας· καὶ ἐκκοπτέσθω παντάπασι τῆς κοινωνίας, ὡς Σίμων ὁ Μάγος.

Ἐκ τῶν Πράξεων τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα, λέγων, Δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἂν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτὸν, Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἰς ἀπώλειαν· ὅτι δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης· καὶ δεήθητι τοῦ Θεοῦ, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου. εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα.

Ἐκ τῆς τρίτης τῶν Βασιλειῶν.

Καὶ οὐκ ἐπέστρεψεν Ἱεροβοὰμ ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ· καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἐποίησεν ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ ἱερεῖς ὑψηλῶν. ὁ βουλόμενος ἐπλήρου τὴν χεῖρα αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο τοῦτο τὸ ῥῆμα εἰς ἁμαρτίαν τῷ οἴκῳ Ἱεροβοὰμ, καὶ εἰς ὄλεθρον, καὶ ἀφανισμὸν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

Ἐκ τῆς τετάρτης τῶν Βασιλειῶν.

Καὶ ἐπέστρεψε Νεεμὰν πρὸς Ἐλισσαιὲ, αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ. καὶ ἦλθε, καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν· Ἰδοὺ ἐγὼ ἔγνωκα ὅτι οὐκ ἔστι Θεὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ, ἀλλ' ἢ ἐν τῷ Ἰσραήλ. καὶ λάβε τὴν εὐλογίαν τοῦ δούλου σου. Καὶ εἶπεν Ἐλισσαιὲ, Ζῇ Κύριος, ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ λήψομαι. Καὶ παρεβιάσατο αὐτὸν λαβεῖν, καὶ ἠπείθησε. Καὶ μετ' ὀλίγον, καὶ εἶπε Γιεζὴ, τὸ παιδάριον Ἐλισσαιὲ, Ἰδοὺ ἐφείσατο ὁ κύριός μου Νεεμὰν τοῦ Σύρου, τοῦ λαβεῖν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ ἃ ἐνήνοχε. Ζῇ Κύριος εἰμὴ δραμοῦμαι ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ λήψομαι παρ' αὐτοῦ τι. Καὶ ἐδίωξε Γιεζὴ ὀπίσω Νεεμάν. Καὶ μετὰ βραχύ. Καὶ εἶπε Νεεμάν. Λάβε διτάλαντον ἀργυρίου. Καὶ ἔλαβε δύο τάλαντα ἀργυρίου ἐν δυσὶ θυλάκοις, καὶ δύο ἀλλασσομένας στολάς. Καὶ μεθ' ἕτερα, Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἐλισσαιὲ, Πόθεν Γιεζή; Καὶ εἶπε Γιεζὴ, Οὐ πεπόρευται ὁ δοῦλός σου ἔνθα καὶ ἔνθα. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἐλισσαιὲ, Οὐχὶ ἡ καρδία μου ἐπορεύθη μετὰ σοῦ; καὶ οἶδα ὅτι ἐπέστρεψεν ὁ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ἅρματος εἰς σαναντησίν σου;

Hæc ergo omnia euanescunt, si vendatur & ematur sacerdotium. Subiectæ itaq; e sanctis electæ sententiæ, a sacerdotio omnino esse alienũ eum pronuntiant, qui dat vel accipit, in quocumq; tempore, siue ante ordinationẽ, siue post ordinationẽ. Capere .n. est quandocumq; capere. Sed & omnes ecclesiasticas promotiones ob pecuniæ dationem factas remouent.

Canon XXIX sanctorum Apostolorum.

Si quis episcopus pecuniis hãc dignitatẽ fuerit assecutus, vel presbyter, vel diacon⁹, deponatur & ipse, & qui eum ordinauit, & a cõmunione omnino excindatur, vt Simon Magus.

Ex Actis Apostolorum.

Videns autẽ Simon per impositionẽ manuũ Apostolorũ dari Spiritũ sanctum, attulit eis pecunias dicẽs, Date & mihi hanc potestatẽ, vt cui manus imposuero, accipiat Spiritũ sanctũ. Petrus autẽ dixit ei, Argentum tuũ sit tecum in perditionem: quoniam existimasti Dei donũ pecuniis acquiri. nõ est tibi pars, nec sors in hoc sermone. Cor enim tuum non est rectum coram Deo. Age ergo pœnitentiam, & roga Deum, si forte tibi remittatur cordis tui[1] cogitatio. In bile enim amaritudinis & vinculo iniquitatis te esse video.

Ex III Regum.

Et non conuersus est Hieroboam ab iniquitate sua: & se conuertit, & fecit ex parte populi sacerdotes excelsorum. qui volebat, implebat manum suam. Et factum est hoc verbum in peccatum domui[2] Israel, & in exitium ac deletionem a facie terræ.

Ex IIII Regum.

Et[3] conuersus est Naaman ad Helisæum: & ipse, & omnis exercitus eius. [Et venit, stetitq; in cõspectu ei⁹, & dixit:] Ecce ego cognoui quod nõ est Deus in vniuersa terra, præterquã in Israel. Et nunc accipe benedictionẽ a seruo tuo. Et dixit Helisæus, Viuit Domin⁹, cui adstiti coram ipso, si accepero. Et vim attulit, vt acciperet, & nõ paruit. Et paulo post, Et dixit Giezi famulus Helisæi. Ecce, Dominus meus parsit Naamã Syro, e manu eius accipere, quæ attulit: viuit Dominus, nisi ego post eũ cucurrero, & ab ipso aliquid accipiã. Et Giezi Naamã a tergo persecut⁹ est. Et paulo post, Et dixit Naamã, Accipe duo talẽta argẽti. [Et accepit ille duo talẽta argẽti] in duob. canistris, & duas mutatorias vestes. Et post alia, Et dixit ei Helisæ⁹, Vndenã Giezi? Et dixit Giezi, Non est profectus seruus tuus, nec huc nec illuc. Et dixit Helisæus, Numquid cor meum tecum ambulauit, & scio quod vir rediit a curru in occursum tuũ?

& nunc

1 vasricid.

2 Hieroboã.

3 conuersus

καὶ νῦν ἔλαβες τὸ ἀργύριον· καὶ λήψῃ ἐν αὐτῷ κήπους, καὶ ἀμπελῶνας, καὶ ἐλαιῶνας, καὶ πρόβατα, καὶ βόας, καὶ παῖδας, καὶ παιδίσκας. καὶ ἡ λέπρα Νεεμὰν κολληθήσεται ἐν σοί, καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ προσώπου αὐτοῦ λελεπρωμένος ὡσεὶ χιών.

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐκ τῆς εἰς τὸν Ἡσαΐαν ἑρμηνείας.

Νόμον ἔδωκεν εἰς βοήθειαν, ἵνα εἴπωσιν, οὐχ ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο, περὶ οὗ οὐκ ἔστι δῶρα δοῦναι περὶ αὐτοῦ. οὗτος δὲ ὁ νόμος οὐκ ἔστιν ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο τοῦ ἐγγαστριμύθου. οὐ γὰρ πρὸς ἀπάτην ἐπινενόηται, ὥσπερ ἐκεῖνοι, ἀλλ' ἀληθείας ἐστὶ διδάσκαλος. κἀκεῖνοι μὲν ἐπ' ἀργυρίῳ μαντεύονται. (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ καταγέλαστον, ὅτι καὶ ἀργύριον αὐτοῖς τελοῦσι μισθὸν τοῦ ψεύδους οἱ ἀπατώμενοι) τὸ δὲ ῥῆμα τοῦ νόμου οὐκ ἔστι τοιοῦτον, ὥστε δῶρα δοῦναι περὶ αὐτοῦ. οὐδεὶς γὰρ τὴν χάριν ἀποδίδοται. Δωρεὰν (φησὶν) ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. Ὁρᾷς πῶς ἠγανάκτησε Πέτρος ἐπὶ Σίμωνι, ἀργύριον ἐπὶ τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος προκομίσαντι; Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ (φησὶν) εἰς ἀπώλειαν. ὅτι ἐνόμισας τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. Οὐκ ἔστιν οὖν ὁ τοῦ εὐαγγελίου λόγος ὡς τὰ πωλούμενα ῥήματα τῶν ἐγγαστριμύθων. τί γὰρ ἄν τις δῴη ἄξιον αὐτοῦ ἀντάλλαγμα; ἄκουε τοῦ Δαβὶδ διαποροῦντος καὶ λέγοντος, Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι; Οὐκ ἔστιν οὖν δῶρα δοῦναι περὶ τούτου ἀντάξια τῆς αὐτοῦ χάριτος ἐν δῶρον ἄξιον, ἡ φυλακὴ τοῦ δωρηθέντος. ὁ δούς σοι τὸν θησαυρὸν, οὐχὶ τιμὴν ἀπαιτεῖ τοῦ δοθέντος, ἀλλὰ φυλακὴν ἀξίαν τοῦ δεδομένου.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν ἐπισκόπους, ὥστε μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασι.

Νομίζουσι μὴ ἁμαρτάνειν, τῷ μὴ ἅμα προσλαμβάνειν, ἀλλὰ μετὰ τὴν χειροτονίαν λαμβάνειν. λαβεῖν δέ ἐστιν ὁτεδήποτε τὸ λαβεῖν. παρακαλῶ οὖν, ταύτην τὴν πρόσοδον, μᾶλλον δὲ τὸν προσαγωγὴν τὴν ἐπὶ γέενναν, ἀπόθεσθε· καὶ μὴ τὰς χεῖρας μολύνοντες τοῖς τοιούτοις λήμμασιν, ἑαυτοὺς ἀναξίους ποιήσητε τοῦ ἐπιτελεῖν ἅγια μυστήρια.

Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Προσῆλθεν ὁ τῆς μακρηγορίας ἡμῖν αἴτιος τοῖς ἐπισκόποις πᾶσιν Εὐσέβιος, ὁ κατήγορος τῶν ἓξ λοιπῶν ἐπισκόπων, ἀξιῶν δεχθῆναι εἰς κοινωνίαν. προσαντιλέγουσι τινὲς τῶν ἐπισκόπων, μὴ δεῖν αὐτὸν δεχθῆναι, ὡς συκοφάντην. ἐπὶ τούτοις ἱκέτευε, λέγων, Ἐπειδὴ ἡ δίκη τὸ πλεῖστον μέρος ἐπὶ ἔτη δύο ἐβασανίσθη, εἰς μάρτυρας δὲ γεγένηται ἡ ὑπέρθεσις· δέομαι τῆς ὑμετέρας θεοφιλίας σήμερον παρ' αὐτὰ δοῦναί με τοὺς μάρτυρας. εἰ γὰρ καὶ Ἀντωνῖνος

& nunc accepisti argentum, & ipso acquires hortos & vineta, & olineta, & oues, & boues, & pueros, & puellas. & lepra Naaman adglutinabitur in te, & in semine tuo in seculum. Et exiit a facie eius lepra infectus, tamquam nix.

Ex sancti Basilii interpretatione in Esaiam.

Legem dedit in auxilium, vt dicant, nõ vt hoc verbum, pro quo daridona nequeunt. Hæc lex non est, vt hoc verbum ventriloqui. Non enim ad fraudẽ excogitatum est, vt illi sed est[4] doctrina veritatis. Ac illi quidem argento vaticinantur. (Hoc est enim maxime ridiculum, quod eis etiam mendacii mercedẽ pendunt, qui decipiuntur) verbum autem legis non est eiusmodi, vt pro eo donadentur. Nemo enim[5] emit gratiam. Gratis, inquit, accepistis, gratis date. Vides quomodo Petrus aduersus Simonẽ indignatus sit, qui argentum ob spiritus gratiam attulerat. Argentum tuum, inquit, tecũ sit in perditionem: quia Dei donum per pecunias te acquirere putasti. Non est ergo sermo Euangelii, vt ea, quæ venduntur, vẽtriloquorum verba. Quid enim dederit quispiam, quod eius æstimationi respondeat? Audi Dauid dubitantẽ & dicentẽ, Quid reddã Domino pro omnib. quæ mihi dedit? Non possunt ergo dona dari, quæ eius gratiæ æstimationi respondeant. Vnum donum dignum est, eius scilicet, quod donatum est, custodia. Qui dat tibi thesaurũ, non petit pretium eius, quod donatum est; sed dignam eius, quod donatum est, custodiam.

Ex eodẽ, in epistola ad episcopos, qui sibi suberant, ne pecuniis ordinarent.

Existimant quidam se non peccare, non ante, sed post ordinationem accipiendo. Accipere autem, est quandocumq; accipere. Adhortor ergo, vt hunc reditum, vel potius ad gehennã aditum, deponatis: & ne manus eiusmodi lucris coinquinantes, vos ad sancta peragenda mysteria indignos efficiatis.

Ex vita sancti Ioannis Chrysostomi.

Accessit prolixitatis verborum caussa nobis omnibus episcopis Eusebius, sex reliquorũ episcoporũ accusator, volens in communionem recipi. Contradicunt quidam episcopi, ipsum nõ debere suscipi, vtpote calumniatorẽ. Adhæc supplicauit, dicens: Quoniã caussa maxima ex parte duob. annis examinata est, ad testes autẽ producendos dilatio data est: rogo vestrã pietatẽ,[6] vt hodie det mihi testes. Etsi .n. mortuus

4 magistra.

5 persoluit

6 vt hodie mihi liceat testes exhibere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

τε τελώνηκεν ὁ ἐπίσκοπος, ὁ λαβὼν τὸ χρυσίον, καὶ χειροτονήσας, ἀλλ' ἔν γε μέσῳ συνιόντων οἱ δεδωκότες, καὶ χειροτονηθέντες. Ἐδικαίωσεν ἡ παροῦσα σύνοδος ζητηθῆναι τὸ παράπαν· καὶ ἄρχεται ἡ κατάθεσις ἐξ ἀναγνωσμάτων τῶν πρώην πραχθέντων ὑπομνημάτων, εἰσῆλθον οἱ μάρτυρες, καὶ εἰσῆλθον οἱ ἐξ τῶν δεδωκότων καὶ χειροτονηθέντων. ἐν ἀρχῇ ἠρνήσαντο· ἐπιμενόντων δὲ τῶν μαρτύρων, τῶν μὲν, λαϊκῶν, τῶν δὲ, πρεσβυτέρων, οἷς ἐδόξαν παρηρμηκέναι· πρῶτον μὲν ἠρνήσατο· ὡς δὲ οἱ μάρτυρες ἠλεγχον, τὰ πρῶτα αὐτοῖς ὑπομιμνήσκοντες καὶ χαίρων, καὶ τὰ εἴδη τῶν ἐνεχύρων λέγοντες, καὶ τῶν ποσοτήτων· οὕτω καὶν καλῶς αὐτῶν ἀπεκρίνατο τῆς συνειδήσεως, ἀναχαίρετοι ὁμολογοῦσι δίκαι πολλῆς ἀνάγκης, ὅτι δεδώκαμεν καὶ γεγόναμεν ····· τοιαύτην νομίσαντες ἀκολουθίαν εἶναι, ἵνα τῆς λειτουργίας τῆς δημοσίας ἐλαφρωθῶμεν καὶ ἡμεῖς δεόμεθα. *εἰ μὲν ἔστιν ὅσιον ἡμᾶς εἶναι ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς ἐκκλησίας, ἐπεὶ καὶν τὸ χρυσίον ὃ δεδώκαμεν ἵνα σκληρὸν· Ὁ Ἰωάννης πρὸς τοῦτο κατέσχετο τῇ συνόδῳ, Ὅτι μὲν βουλόμενος ἐγὼ αὐτὸν ἀπέλασα, ἀξιώσας τὸν βασιλέα· ὑμᾶς δὲ προσέταξα λαβεῖν αὐτὸν, ὃ δεδώκασι, τοῦτο τὸν Ἀντωνίνου κληρονόμων. Προσέταξεν ἡ σύνοδος τὸ μὲν χρυσίον αὐτὰς λαβεῖν παρὰ τῶν Ἀντωνίνου κληρονόμων, κοινωνεῖν δὲ ἐνδον τῆς θυσιαστηρίου εἶναι τὸ ἱερατεῖον, ἵνα μὴ τῶν συγχωρηθέντων. ὅσος ἤμην τὴν Ἰουδαϊκὴν, τὸ πωλεῖν καὶ ἀγοράζειν τῶν ἱερατικῶν. φασὶ γὰρ τὸν λυμεῶνα καὶ ψευδώνυμον πατριάρχην τῶν Ἰουδαίων κατ' ἔτος ἀμείβειν ἢ παρ' ἔτος τοὺς ἀρχισυναγώγους, ὅπως συλλογᾶται δραχμὰς ὁμοίως καὶ τὰ χιλιαπλᾶ τότε τῶν Αἰγυπτίων πατριάρχων. ἵνα πληρωθῇ τὸ προφητικὸν, Οἱ ἱερεῖς αὐτῆς μετὰ δώρων ἀπεκρίναντο, καὶ οἱ προφῆται αὐτῆς μετὰ ἀργυρίου ἐμαντεύοντο.

*οἱ μὲν ὄζειν

Ἐκ τῶν κανόνων τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων.

Εἴτις ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χροτονίαν ποιήσαιτο, καὶ εἰς πᾶσιν καπηλεῖον τὴν ἄπρακτον χάριν, καὶ χειροτονήσαι ἐπὶ χρήμασιν οἰκονόμον, ἢ ἐκδικον, ἢ τὸν δημόσιον ἄρχοντα, ἢ ὅλως τινὰ τὸν κανόνος, ἢ οἰκονομικοῦ λόγου οἰκείαν, ὁ τὸ ἐπὶ χρήσασθαι, ἐλεγχθείς, κινδυνευέτω καὶ τὸν οἰκεῖον βαθμὸν καὶ ὁ χροτονήσας μηδὲν ἐκ τῆς κατ' ἐμπορίαν ὠφελείσθω χροτονίας, ἢ προβολῆς· ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας, ἧς βουλήσεται ἐπὶ χρήμασιν ἐτύχησεν. εἰ δέ τις καὶ μεσιτεύων φανῇ περὶ τοιαύτας αἱρέσεις καὶ ἀγεμίτους λήμμασι, καὶ ἔτος, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, ἐκπιπτέτω βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἢ μονάζων, ἀναθεματιζέσθω.

Ἐκ τῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς Γενναδίου τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμενικοῦ συνόδου.

est Antoninus episcopus qui argento accepto ordinauit, supersunt tamen adhuc, qui dederũt, & sunt ordinati. Æquũ censuit præsens synodus, vt de re quæreretur. Et' incipit caussa a lectione actorũ quæ nuper ea de re confecta fuerant. Ingressi sunt testes: & ingressi sunt sex eorũ, qui dederãt & ordinati fuerant. Et a principio negabant: sed cũ testes persisterent, inquidẽ laici, illi vero, tres presbyteri, quib. considerevisi fuerant primũ quidẽ negabant, post quã antẽ testes cõuincebant, & loca & tempora eis in memoriã redigentes, & pignorũ species & quãtitatẽ dicentes, nõ bene affecta eorũ cõscientia, sua sponte propter vrgentem necessitatẽ cõfessi sunt hoc modo: Dedimus, &. ..... hãc esse cõsequentiã arbitrati, vt a ministerio publico liberaremur. & nunc rogamus, si non fas est nos esse in ministerio ecclesiæ, vt recipiamus argẽtum, quod dedimus. Nostrarũ. n. uxorũ quædam vasa [seu nonnullam supellectilem] dedimus. Ioannes ad hæc synodo est pollicitus. Ego, inquit, eos a curia liberabo, Imperatore precatus. Vos autẽ iubete eos accipere, quod dederunt, ab heredibus Antonini. Iussit synodus eurũ quidẽ ipsos recipere ab Antonini heredib⁹ & altari communicare: sed a sacerdotibus sejunctos esse, ne his cõcessis, sit Iudaica [vel Ægyptiaca] sacerdotum vendendi & emẽdi cõsuetudo. Dicunt enim exitiosum & falso nomine appellatum Iudeorũ patriarchã quotannis vel alternis annis suos archisynagogos mutare, vt ex eo pecuniam colligat. Similiter & eius æmulatorẽ, Ægyptiorum patriarchã: vt propheticum illud impleatur: Sacerdotes eius tum donis responderunt, & prophetæ eius cum argento diuinauerunt.

1 inchoantur negotium

9 & intra sacrarium cõmeare: ad ordine sacerdotum remoueri.

Ex canonibus 630 sanctorum Patrum, qui Chalcedone conuenerunt.

Si quis episcopus [pecuniis ordinationẽ fecerit, & nõ venalẽ gratiam advenditionẽ deduxerit, & œconomũ, vel defensorẽ, vel paramonariũ pecuniis acceptis ordinauerit, vel omnino aliquẽ ex canone, sui turpis quæst⁹ gratia: qui id aggressus esse cõuictus fuerit, de proprio gradu in periculum veniat: & qui ordinatus fuerit, nihil ex ordinatione vel promotione, quæ instar mercaturæ facta est, iuuetur: sed sit alienus a dignitate vel curatione, quã pecuniis adept⁹ est. Si quis autẽ sequester seu mediator fuerit tã turpib. & nefarijs lucris, hicquoq., si sit quidẽ clericus, a proprio gradu excidat: sin autẽ laicus vel monachus, anathematizetur.

1 ob pecuniam

Ex Gennadii sanctissimi archiepiscopi Constantinopolis circulari epistola, & synodi, quæ fuit vnà cũ ipso. Sit

Ἔστω οὖν καὶ ἔστιν ἀποκήρυκτος, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀξίας καὶ λειτουργίας ἀλλότριος, καὶ τῆς καταῤῥας καὶ ἀναθέματος ὑποκείμενος, ὅ, τε πάσας τὰς ἱερωσύνας καὶ χρήματος ὑπεχνέμενος· καὶ ὁ ταύτας παρέχων ἐπὶ χρήμασιν ὑπεχνέμενος· εἴτε κληρικὸς, εἴτε λαϊκὸς εἴη· κἂν ἐλέγχοιτο, κἂν μὴ ἐλέγχοιτο πιεῖν. ἐ γὰρ οἷόν τε συμβιβάζεσθαι ἃ πρὸς τὰ ἀσύμβατα· ἐδὲ Θεῷ συμφωνῆσαι τὸν μαμωνᾶν, ἢ σὺν τούτῳ δηλοῦντας, δηλεῦσαι Θεῷ. δεσποτικὴ καὶ αὕτη ἐστὶν ἀποφασις ἀναμφίλεκτος, Οὐ δύνασθε Θεῷ δηλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

Ἐκ τῶν κανόνων τῶν ἁγίας ς συνόδου.

Τοὺς ἐπὶ χρήμασι χροτονουμένους, εἴτε ἐπισκόπους, ἢ οἱασδήποτε κληρικοὺς, καὶ ἃ καθ' ὁσημασίαν ἐξ βίου αἱρεσιν, καθαιρεῖσθαι προστάττομεν· ἀλλὰ καὶ σὺν χειροτονήσαντας.

Ἀκούσωμεν ταῦτα πάντες, ἀνωμολογώμεθα, ἐ μόνον ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῷ κλήρῳ καθαριθμούμενοι, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην. δεῖ γὰρ σφοδρότερον ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, μήποτε παραῤῥυῶμεν· ὅτι ἐ φθαρτοῖς *ἀργυρίῳ ἠγοράσθημεν ἐκ τῆς ματαίας πατροπαραδότου ἀναστροφῆς, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι, ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου, Χριστοῦ. ὕτω καὶ ἡμᾶς διδάξον ἀνὴρ ἱερώτατε ἐπαινεῖν τοῖς γραφικοῖς, καὶ θεαγγελικοῖς, καὶ ἀποστολικοῖς τε καὶ πατερικοῖς προσφθέγμασι. πεῖσθαι γὰρ τοῖς ῥήμασι καὶ γράμασι τοῦ θεοῦ ὑμῶν. ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ἀναβῆθι, ὑψωσον ἐν ἰσχύι τὴν φωνήν σου. παρρησιάζου ἐν πλατυσμῷ, κήρυξον μὴ παρρησίας, ὅπως ἐξαρθῇ καὶ εἰς ἀφανισμὸν οἰχήσεται ἡ ἀπὸ χρημάτων χειροθεσία, καὶ πᾶν εἴτι ἀπὸ φιλαργυρίαν ταύτην ἀλλοκίαν τε καὶ ἐμπορείαν αἰσχροκερδῆ παρεισπεπτωκὸς τῶν συστοιχούντων αὐτῇ ἐξαιρεθήσεται ἐκ τῆς πίστεως λαοῦ καὶ τῆς ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ κεκληθήσεται, καὶ δωρεὰν τυχόντες τῆς ἀπολυτρώσεως, πάντα τὰ τῆς κακίας σωτηρίου μιάσματα πεῤῥίζα συνεκτμηθήσονται· καὶ οἱ ἱερεῖς ὡς φοίνιξ ἀνθήσουσι, Χριστοῦ δωδίαν τοῖς σωζομένοις ἐμπνέοντες, καὶ ἡ ἐκκλησία ἀπινίκιος πρὸς ἅδοντες, Περιλέλε Κύριε ἐκ σοῦ τὰ ἀδικήματά σου. *ἁρπαμένως ἔπειτα καὶ σὺν *ἁρπαθησόμενοι γλυκάζοντες, πληθύνοντες τε αὐτοὺς ἐν γήρᾳ πίονι, τῆς μακαρίας ἐκείνης λέγω καὶ ἀκηράτου ζωῆς κληρονόμους ἀναδεικνύοντες.

*ἁρπαμένως γλυκάζοντες.

*Sit itaq., & est abdicatus, & ab omni sacerdotali dignitate & ministerio alienus, & anathematis maledictioni obnoxius, tam qui se hoc sacerdotium pecuniis acquirere posse putat, quam qui se pro pecuniis id præbere pollicetur, siue sit clericus, siue laicus: siue hoc facere conuincatur, siue non. Neq. enim fieri potest, vt ea coniungantur, quæ coniungi non possunt, nec vt mãmona cũ Deo cõueniat, vel, vt qui ei seruiunt, Deo seruiãt. Hæc est Dominica & minime dubia sentẽtia, Nõ potestis Deo seruire & mãmonæ. Ex canonib sanctæ VI synhodi.

2 datis pecuniis.

Eos, qui ordinantur [2] pecuniis, siue episcopos, siue clericos cuiusmodicumq., & non ex vitæ examinatione siue electione, deponi iubemus: sed & eos, qui ordinauerunt.

Audiamus hæc omnes, auscultemus, nõ solũ antistites, sed & qui in clero cõnumeramur, & omnes qui terrã habitant. Oportet enim nos tis, quæ auditafuerint, mentẽ diligentius adhibere, ne forte diffluamus: quoniã nõ corruptibilib. auro vel argento, empti sumus, ex vana & inani a patribus tradita conuersatione sed pretioso sanguine, tamquã agni puri & immaculati, Christi. Sic nos quoq. doce vir sanctissime, & Scripturæ, & Euangeliorũ, & Apostolorum, & Canonũ, & patrum præcepta sequi. Verbis. n. oris vestri paremus. In altum montẽ cõscende: exalta in fortitudine vocem tuã: ambula in dilatationibus: prædica cũ libertate, vt tollatur, & adinteritũ deducatur, quæ pecuniis facta est per manuum impositionẽ ordinatio, & quicquid eã, propter auaritiã, iniustitiã, & mercaturam, turpis lucri gratia cõsequitur. Ea enim, cũ iis, quæ in [3] eodẽ sunt ordine, ex peculiari populo, qui a nomine Christi est appellatus, & redemptionẽ gratis est assecutus, sublata: omnia vitii inquinamenta, quæcõsequuntur, funditus [4] excisa sunt: & sacerdotes vt palma florebunt, Christi bonum odorẽ iis, qui seruantur, inspirãtes: & ecclesia ceu victoriæ carmẽ canetes: Abstulit Deus a te iniquitates tuas. præterea autẽ *& eos q decerpũt, dulcedine afficiẽtes, & ipsos in pinguisenecta *implẽtes, beatæ illi & immaculatæ vitæ heredes ostẽdentes.

3 generis eiusdem sunt.

4 excidentur

*& eos fructus qui decerpuntur, dulces efficiunt,

*multiplicant.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ Ὁμολογητοῦ.

Τῶν Νικηφόρου τοῦ Ὁμολογητοῦ κανόνων τινές.

Ὅτι δεῖ νηστεύειν σὺν μοναχοὺς τῇ τετράδι τῆς τροφάγου, καὶ τῇ παρασκευῇ· καὶ μὴ τὸν

NICEPHORI CONFESSORIS.

Ex Nicephori Confessoris canonibus.

*Portet monachos ieiunare die Mercurii & Veneris septuagesimæ: & vbicumq. fu-

Sequutus Tarasium vixit sub Nicephoro, Staurac. Michaele, Leone Armenio, imp. a postremo eiectus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

τῶν προηγιασμένων ἀπόλυσιν ἐσθίειν τυρὸν, ὅπου αὐ δρεθῶσιν, αἱρετέπ ἢ ὁ κανὼν ἅτ Ⓖ Ἰακώβε τὸ δόγμα, καὶ τῶν τ πεφασιτῶν αἵρεσιν.

Ὅτι δὲ δεῖ ὁδοιπορεῖν αὖθ αὐάγκης ἢ βίας ἐν νυχτὶ καὶ.

Τῶν ἀποκάλυψιν Ἔσδρα, καὶ τὰ λεγόμενα βροντολόγια, καὶ σελωδρόμια, ἢ καλανδολόγια, ἄχρη δέχεσθαι. βέβηλα γὰρ ταῦτα.

Τῶν ἀποκάλυψιν Ἔσδρα καὶ Ζωσιμᾶ, καὶ τὰ δύο μαρτύρια ἅγίε Γεωργίε, καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Κήρυκε καὶ Ἰουλίττης, καὶ τῶν βίβλον Μάρκε καὶ Διαδόχε ἄχρη δέχεσθαι. ἀποβλητέα γὰρ, καὶ οὐ δεκτέ.

Τοὺς ὄντας ἐν ἐπιτιμίοις μοναχοὺς χρὴ συνεσθίειν καὶ συνδυχεῖσθαι μετέχειν ἢ καὶ εὐλογίας, ἕνεκα κατακλαυσθ, ἅμα τῇ αὐτῶν ἐξομολογήσ.

Χρὴ δέχεσθαι τὰς δυσπείας τῶν ἀδιαθέτως τελευτώντων τὰ ὑπὲρ αὐτῶν γινομένας, εἰσὶ καὶ ζῶντες ἄρα προθέσεως εἶχον ἅ οὕτω πάντως τελεσθῆναι.

Ἐαύ τις ἀσθενὴς ᾖ, καὶ ἐπιζητῇ τὸ ἅγιον βάπτισμα, ἢ τὸ ἅγιον χρῖσμα, χρὴ δοθῆναι αὐυπερθέτως, καὶ μὴ κωλύειν τῶν χάριν.

Ἐαύ τις ἐν ἀσωτίᾳ ἔζησε μέχρις ἐτῶν εἴκοσι, ἔπειτα μετανοήσαντα, εἶτε μὴ τῶν τε φανῆ ποιῶν ἔργα ἀρετῆς, ἀχρὴ αὐτὸν χειροτονεῖσθαι. τὸ γὰρ ἱερὸν ἀμόλυντον.

Ὅτι δὲ δεῖ ἐραζεσθαι πῶν ἑβδομάδα τῆς Διακαινησίμε, ἀδὲ τῷ σαββάτῳ τῆς ἀποδύσιμε ψάλλειν τὸν ἄμωμον, ἀδὲ τὰς πέμπτας φυλάττειν.

Ὁ δίγαμος ἀστεφανέτω, ἀλλ' ἐξῇ ἐπιτίμιον τὸ μὴ μεταλαβεῖν τῶν ἁγιασμάτων μυστηρίων ἔτη δύο.

Ὁ τρίγαμος ἐπιμαθέτω ἔτη πέντε, καὶ ἔτω δεχθήτω.

Ὁ χειροπλήκτης τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, καὶ ἀποκτείνας ἑκουσίως, ἅ ἐκ φόνε ἐπιτίμια τελεσθ ἔτη τριάκοντα πέντε.

Καὶ ἅ πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς λυτὲς βαπτίζει. Ὡσαύτως καὶ Διάκονος καὶ πρεσβύτερος βαπτίζῃ.

Ἐαὺ καὶ ἀγνοίαν καληθυνθῇ αὐτιμίνστον, ἀ μολυσμός. ὁ γὰρ ἁγιασμὸς ἐν αὐτῷ ἐστί. τὸ γὰρ ἱερὸν, μιαρὸν ἀ γίνεται.

Οἱ ἀπὸ παλλακίδος καὶ πορνείας καὶ ἀπὸ δι γάμων καὶ ἀπὸ τεθραμμίας τικτόμενοι παῖδες, ἐαὺ φανῶσιν ἀρετὰς ἔχοντες, ἅ εἰσιν ἄξιοι ἱερωσύνης, χειροτονείσθωσαν.

Χρὴ ἅ ἀδάπιστα νήπια, ἐαὺ εὑρεθῇ τις εἰς τόπον μὴ ὄντος ἱερέως, βαπτισθῆναι. εἰ βαπτίσῃ ἢ ἅ ἴδιος πατὴρ, ἢ οἱοσδήποτε αὖθρωπος, μόνον ἵνα ἐστὶ χρισιανὸς. οὐκ ἔστιν ἁμαρτία.

Ὅτι οὐ χρὴ μεταδιδόναι τοῖς λαμβάνουσι

rint, caseum comedere post præsanctificatorum solutionem. Euertit hic canon Iacobi dogma, s dimissum *& Tetraditarum hæresim.*

Die Dominico sine impellente necessitate aut vi non oportet iter facere.

Apocalypsin Pauli, & ea, quæ dicuntur brontologia, & selenodromia, aut caladologia, suscipere non oportet, profana enim omnia.

Apocalypsin Esdræ & Zosimæ, & duo sancti Georgii martyria, & sanctorum martyrũ Ceryci & Iulittæ, librumque Marci & successoris, suscipere non oportet. Reicienda hæc, non admittenda.

Monachi in pœnis existentes, ad communẽ fratrũ cibum & precationem admittẽdi sunt. Participes etiam esse debent benedictionis, id est frusti, simul cum eorum confessione.

Intestato morientium pias largitiones proipsis factas suscipiendas sunt, siquidem viuentes eo animo fuerint, vt ita præstarentur.

Si quis infirmus sit, & sanctum baptismatis sanctumq; habitum requirat, dare ei sine mora oportet, nec gratia est deneganda.

Si quis ad annos viginti & deinceps dissolute & in luxu vixerit, deinde studio suo apparuerit virtutis, non est ordinandus. Sacrum enim impollutum est.

Non oportet operari hebdomade diacænesimi, neq; sabbato apolysimi canere Immaculatum neq; dies Iouis obseruare.

Bigamus non coronatur, sed in eo punietur vt annis duobus sacra non participet mysteria.

Trigamus annis quinq; emendetur, & sic admittatur.

Qui pulsauerit patrem suum, & sponte occiderit, annis triginta quinq; deget in pœnis homicida.

Etiam simplex monachus[6] *ex caussa baptizat, vt & diaconus.* 6 in vita dif. crimina

Si Antimensium per ignorãtiam implectum sit, non polluitur. sanctificatio enim in eo est. sacrum enim, impurum non efficitur.

Qui ex concubina & scorto, & ex digamis & trigamis nati sunt, si virtutibus præditi appareant, & sint sacerdotio digni, ordinentur.

Infantes non baptizatos oportet, siquo loco reperiatur quis, vbi non sit sacerdos, baptizari. Quod si vel pater, aut quilibet alius, modo sit Christianus, baptizet peccatũ nõ cõmittit.

Vsuram accipientibus non sunt elargienda sacra-

γόνειν, ἢ σωθεῖεν αὐτοῖς, ἐπιμένσι τῇ ἀθεσμίᾳ.

menta: nec cum persecerantibus in iniquitate communicandi cibus sumendus.

ΣΙΣΙΝΝΙΟΥ.

Τόμος Σισιννίου πατριάρχου πεῖ ἅ μὴ λαμβάνειν δύο ἀδελφὰς ἐξαδέλφας δύο.

SISINNII.

Decisio Sisinnii patriarchę, ne duo fratres accipiant duas consobrinas.

Vixit sub Basilio & Constantino fratribus aug.

Σισίννιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Sisinnius miseratione diuina archiepiscopus Constantinopolis nouæ Romæ, & vniuersalis patriarcha.

Καὶ ἰατρὸς ἠδίων ἐκεῖνος, καὶ 1 πολλῶν ἄξιος πόλεων, ὅς τις λοιμὲ πεοσδαλλόν ἐπηρμένε, πεῖν εἰσπηδῆσαι τὸ κακὸν διωθῶν, πεῖραν τῆς νόσε λαβεῖν οὐκ ἐᾷ· διαιζαν ἢ ὑπερθέμενος ἄνοσον, ταύτῃ τοῖς σώμασι ῥῶσιν ἀκίνδυνον περαίνεται. ἐπεὶ ἄπαξ εἰσπηδήσαν ἔνδον, καὶ τὰ σώματα δίκην πυρὸς νεμομένου, μόλις αὖ δυνηθείη ἀπαλλαγὴν καὶ ἀπελάσαι, τῆς ἐπιζήμιος αὐτῷ ἀναγκαίως πανταχόθεν ἀπορρούσης τῷ σθεδρῷ τοῦ 2 παθήματος. Καὶ ψυχῶν ἰατρὸς ὑχερῶς τάτων ὡς ἀπροσκόπτως, ὅς τις 3 αὐτοῖς πεῖν εἰσκυμάναι τὴν νόσον, πεφυλακτικὰ σωτήρια λόγου φάρμακα κεραννύων, καὶ μὴ ἐάσας τοῖς τῶν παθημάτων καταχορεῦσαι τῆς φύσεως. ἤδη ἢ ἐν δεινοῦ εἰσφθαρέντος καὶ χρόνον συχνὸν τὰς τῶν πολλῶν πολλάκις ἐπικατανεμηθέντος ψυχὰς, ἐργώδης ἀλλ' οὐκ ἀχερὴς ἡ βοήθια. καὶ τὰ ἐπὶ ταύτῃ δυσμεπιχείρετα φάρμακα. ἀλλὰ τοῖς μὴ αὖθις φυλαξαμένοις τὸ παθος πεόχρε ἡ σωτηρία, καὶ τὸ διαφυγεῖν τὸν ὄλεθρον ῥᾴδιον. οἱ ἢ φθάσαντες πεῖπεσεῖν τῷ δεινῷ, ἀπῆλθον ἔτι πλὴν ὀκ τῆς νόσε βλάβεν δυσαπάλακτον ἑαυτοῖς καὶ ὅλον ὀπαμορξάμενοι. ὡσπερ ἐν τῷ κακῷ τινι πεῖπεπωκότι τὰ τῆς διαφυγεῖν κρείττονος συγκαρουχθῆναι αὐτῷ, καὶ τὸ ἀναστεῖλαι πεδάσα νόσον καὶ τὰ αὐδημον κῆ σωμάτων κυμαινομένην, καὶ πᾶσαν ἡλικίαν βοσκομένην, καὶ ἡμῶν ἑκάστε χωρεῖν αὐεπικωλύτως, ἐσὶν αἱρετώτερον· οὕτω καὶ πάθους ἐπὶ λύμῃ καὶ σπεδόνι ψυχῶν ἐμπεσόντος, ἀνακόψαι καὶ σῆσαι τὸν ὀκ ρύτε ἐπιφυόμενον ὄλεθρον, ἐπαγνετον ὁμῶς Θεῷ ἀρέσκον, καὶ τοῖς λογικοῖς ποιμέσιν ἡμῖν πεός φορόν τε πεῖν καὶ ἁρμόδιον. ἐπεὶ τοίνυν τὸν ἑαυτοῦ λαὸν, ὃν τῷ οἰκείῳ ἅτ Ⓖ ἐξηγόρασεν αἵματι, τὸ ἅγιον ἔθνος, πάλαι μὲν τὸ διδασκάλιον τῶν θείων καὶ ἱερῶν δογμάτων, καὶ τῶν μετ' αὐτὸν αὖθις ἁγίων πατέρων, οἱονεί τινα θεῖος 4 νόμος πεῖεχαράκωσεν ἀμπελον, ἱερῶς ἤδη καθαφυλάξαι τῷ παντὶ εἰς τὸ εἶναι πεφραγότι Θεῷ, πεικότιον ταύτῃ, ἢ ὑποκαθῆρον ἐπὶ λύμῃ τῆς Φύσεως ἁρπαγήματα, ἢ πᾶσαν ὁρμὴν ἀνετνεθνικὲ βίε τῆς Φυσικῆς ἐπιθυμίας ὀλεθεύσαν, καθαπερεί τινα ποτάμιον ῥοῦν, ἐφ' ὕβρει τῆς ἀρχετύπου εἰκόνος

Sisinnius miseratione diuina archiepiscopus Constantinopolis nouæ Romæ, & vniuersalis patriarcha.

Et medicus ille suauior, & multis ciuitatibus dignus, qui pestilentia imminente, malũ priusquam grassetur repellens, periculũ morbi facere non sinit: salubremq; præscribens rationem victus, corporibus sanitatẽ sine periculo per eã conciliat. cum si semel interius insiluerit ac ignis instar corpora depascatur, vix reprimi possit & abigi: quin necessario morbi vehementia inefficacẽ medicinã omni ex parte reddat. Et animarum medicus hæc apte sibi accõmodauerit, qui, priusquã morbus propagetur, omnino resistterit, remedia præseruatoria sermonis pharmaca miscens, nec permittens eum passim contra naturam insultare. Cum autem doloris malum intro se insinuauerit, & longo tẽpore multorum animas sæpe depastũ fuerit, difficile est nec promptum auxilium. & medicamẽta adhiberi vix possunt. Sed e cõtrario, iis qui a vitio cauent, salus parata, & est facilè vitare perniciem. Qui autem in malum inciderunt, si abstersa morbi noxa, tnexpugnabili & tota, perierunt. Quemadmodum igitur ei qui incidit in quodpiam malum, effugere melius est quã simul cum eo sepeliri, & graſſantẽ morbum ac vulgo per corpora æstuantẽ, depascentemq; omnẽ ætatẽ & sexum, satius est coercere, quam sine impedimẽto sinere latius diffundi: sic quando vitium in perniciem & corruptionem animarũ accidit, resecare & sistere ex eo nascens exitiũ, laudabile simul & Deo gratum: & vt a nobis rationalibus pastoribus fiat, cõuentens ac coæsentaneum. Quoniã igitur Christi populum quem ipse suo sanguine redẽmit, sanctam gentẽ, antiquitus quidẽ disciplina diuinorũ & sacrorũ apostolorum & qui eos secuti sunt rursus sanctorũ patrum, velut quandã vineam 3 *diuinis sepiuit legibus, sacro-sancteq; tã plantatã a Deo omnia in ipsentiã producente,* 4 *resecans omnino & purgans, qua naturam ladunt, imbecillitates. & omnẽ dissolutũ gentilis vitæ impetũ naturalib. cupiditatibus inseruientem, veluti quendam fluuialem cursum, irruentẽ in primariæ imaginis iniuriã*

1 πολλῶν ἄξιος πόλεων.

2 πάθημα.

3 αὐτοῖς

4 νόμος πέντηκον

5 παῖτα,

3 *diuinis vinedig, sepiuit*

4 *resecans omnino.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Φερόμενον, αἰεὶ χαίπτει καὶ αἴεσθλε· πρὸς ἢ τοῖς θείοις κανόσι, καὶ νόμοι πολιτικοὶ τοῖς μὴ τῆ διαθέσει στοιχοῦσι, μακρὰν ἢ δέοντος ἑκατοντάχιλιοι ζομένοις, ὁσημέραι τ μάχαιραν ὀπτοιεῖσι. ἔτι ἐγὼ τὸ ἄγιον ἔθνος ἐν καθαρῷ τῷ συνειδότι βιεῖν, καὶ μηδὲν τῶν ἀπειρημένων ἐπισπάσεσθαι τούτῳ, καὶ τὸν ἡμέτερον βίον καθαρὸν. θεῖοι μὲν γὰρ κανόνες καὶ νόμοι πολιτικοὶ θεῖον πνεύματικὸν ἢ ἠρέμα τὸ τραχὺ τῆς ἀνθρωπίνης καθομαλίζοντες φύσεως· τοῖς ἡμῶν, ἀλλοίαις ἡμῶν, ἀτολμοτέρως κατορωρύχασιν ὡς αὖ ἐχοιμὶ τῷ ἀνεξικάκῳ ἢ θείᾳ ἀξίᾳ τ κλήσεως ἐν παντὶ καιρῷ τ πολιτείαν ἐνδείκνυσθαι. καὶ ἐπεὶ ῥίζαν ἐ ὑποβάθραν ἢ ὕλης, καὶ τ ἡμετέρας φύσεως ἐργασήριον, τ σεμνὸν γάμον ἠδέσαν ὄντες· ἵνα τὸ καθαρὸν ἐξ αὐτῆς ἠδὴ τ ῥίζης καὶ τὸ ἀβλαβὲς ἔχοι, καὶ μὴ τισὶ μώμοις πεῖραν τισμασι καταζεύοιτο (ὀφὲν γὰρ τῷ σίτῳ συνεπαύξηται καὶ τὸ ζιζάνιον) παντοίοις λόγων φοραῖς καὶ εἰσηγήσεσι κατωχύρωσαν, μακρὰν ἢ νομίμων γάμων τ ἀθεμίτων χωρίσαι, μὴ τὸν ἀληθῆ λόγον τρέποντες, ἢ ἐ τ σεμνὸν ἐκκρίνοντες, καὶ τοῖς κατ' αὐτοὺς ἤδη τ φύσεως ἀνάγκλιτ τ ὀπίζω βίον ἀσπαζομένοις πεῖραν ἔντες εἰσιν ὅπῃ ἢ τὸν ἐ εἰσηγέλμοι, τ ἢ ἀπωθεῖας τούτων πείθοντες τῆς ἑαυτῶν συζυγίας, ἐδέσποτε πᾶς παντοίως. πάλαι μὲν γὰρ τῷ Ἰσραὴλ, σφραγῖδα λαχόντι θεοῦ τ περιτομὴν, κατ' οἰκείαν ἑκάστη φυλὴ τὰ ἢ γάμου ἐπεζεύξατο· ἀποκλείοντος ἢ νομοθέτου τῶν ἐθνῶν πρὸς ἢ τὸν ὀπτιμίζιαν, ἐ οἷον αἰκρασίαν. ἤδη ἢ τῶν ἢ ὕλης οἰκείων δεξιμέλφ, ἢ πρὸς ἢ τὸ ἢ γάμου ὁδὸς αἴνα φερομένη ἐ ἀνάπαυσιν μένῃ, ἀπεικωλυτο ὧν ὡς λαὸς θεοῦ πρόσωπο, δόξαις ἢ ἡμᾶς πρὸς λαβόντο ἐ εἰκάσαντο ἑαυτῷ, πάντα τὰ ἔθνη γεγονέμεν ἐ χέρας, κ τ πρὸ φητῶν. χαρμονικῶς ἐπροπαιμὲν· ἐνὲ πάντες γεγόναμεν Ἰσραήλ· ἐ πάντας, ὁ εἰρηνοποιήσας τὰ πάντα, εἰς ἓν σωμήκαμεν· εἰς ἓν τὸ σωμάτιον ἡμᾶς, ἐ τῷ ἀγαπῆσαι πρὸς ἑαυτὸν, καὶ ἀπ' ἠλιος βαλόμεν ἑνῶσιν, πᾶς ἔνδοθεν πύλας ἢ γάμου, καὶ τὴν πρὸς συνήθειαν ἀποκλείσας ὁδὸν, πᾶς ἔξωθεν πᾶσιν αἰεὶ ἀνέῳξε Δαβάσης. τοῖς καθημένοις ὅπῃ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. ἐ δὴ ὅπῃ ἢ τὸν τ γάμον τοῖς χωρεῖν βεβουλομένοις ἠοίκισεν πᾶσιν ἡνέωκται, ὡς περ ἡ πρὸς συνήθειαν ἀγούσα πᾶσι θείοις ἐπεζυγώθη νόμοις ἐ ἐπεκλείσθη ὁδός. οὔτ' γοῦν ἀθεμίτες τῶν γάμων, οὔτ' νόμες οἱ γεγραμμένοι, οὔτ' μὴν ὀνόμασι ῥητοῖς διεγλαν· οὔτ' ἐ τῷ τῆς ἀκαθαρσίας ὀνόματι Δαλαβόντες ῥιπῶς, ἀφῆκαν καὶ παρεισώπησαν· ἢ σεμνὸ πάντοιως φρεντίζοντες, ἐ μὴ ὅπῃ μακρῷ καὶ καθ' ἑκάστοι τ γλῶτταν καπρυπαίνειν ἐθέλοντες. οἷς ἐ ὁ μέχρις ἀποστολο Παῦλο σωάδων, Πορνεία (φησὶ) καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὰ πρέπει ἁγίοις· τῷ τῆς ἀκαθαρσίας ὀνόματι πᾶσαν ἀφε-

refrenauit & compescuit: præter autẽ diuinos canones, & ciuiles leges in eos qui pietate non imbuti sunt, sed procul ab eo quod decet præcipitati, gladium quotidie vibrant: sic oportebat sacram gentem in pura conscientia degere, & nihil eorum quæ prohibita sunt huic superinducere, vitamq; nostrã conturbare. Diuini enim canones & ciuiles leges asperitatẽ humanæ naturæ complanãtes, spirtalem vitam bonosque mores mentibus nostris firmissime imprimunt: vt sine vitæ offendiculo rempublicã nomine dignam omni tempore ostendere possimus. Et cum radicem ac fundamentum generis, nostræq; naturæ efficinam, honestas nouerunt esse nuptias, vt munditiem puritatemq; iam ab ipsa radice habeat, nec vllis vitupery aspergines conspurcetur: graue nanq; est cum frumento lolium seri) varijs argumentorum rationibus & commonitionibus munierunt, illicitas nuptias a legitimis procul remouẽtes, aut etiã honestas[3] discernentes, & eos quidem ipsa natura necessitate coniugalem vitam amplectuntur, ad has cohortantur & inducunt: suadent autem vt illas a suo repellant cõiugio, & omnino auersentur. Olim enim Israeli, cum Dei signum circunscisionem fuisset sortitus,[6] nuptiarum iura per singulas tribus regebãtur, legislatore excludente gentilium cum eo consuetudinem & commissionem. Generi autem sibi adsciscenti sui generis affinitatẽ, ad id nuptiarum via directa repetitaq; extra prohibitionem erat. Vt autem populus Dei peculiaris, clemẽtia eius qui assumpsit & cõciliauit sibi, omnes gẽtes effect⁹ sumus, & iuxta Prophetã, cũ lætitia manibus plausim⁹, & nonus Israel omnes facti sumus, cũ vniuersos, qui omnia pacificauit, in vnũ collegit: vnire nos volẽs & ad dilectionẽ suiipsius, & ad mutuã omniũ internos cõiunctionẽ, interiores nuptiarũ portas & ad cognationẽ ducentẽ viã occlusit, exteriores autẽ transitus vniuersis terræ incolis aperuit. Et vero ad has nuptias venire volentib⁹ vniuersus terrarũ orbis patet: quẽadmodũ ad cognationẽ ducẽs via diuinis legib⁹ obstructa & occlusa est. Qui igitur leges scripserũt, illicitas nuptias, alias certis nominib⁹ distinxerũt: alias immunditiei nomine generaliter cõprehendẽtes, omiserũt & silẽtio præterierũt: honestatis omnino curã habẽtes, & in re longa per singulas species linguã suã polluere nolẽtes. Quib⁹ magn⁹ apostol⁹ Paulus concinẽs, Scortatio (inquit) & immũdities omnis nec nominetur inter vos, sicut decet sanctos. Immũditiei nomine omnem

[3] *discernentes*, approbãdo recipientes;

[6] *ó in sua cuiq; tribu nuptiæ trahebatur*,

μιτο γαμίων καὶ ἀρῆ τ πύαν ἐ βελαμβανόντων. Καὶ ἐ πάντως ἡ σωπὴ τοῖς Φιληδόνοις ἐν τούτοις ἐνύστο ἄδεια· ἀλλὰ ἐ αὐτοῖς τοῖς ὀπτιβραμμύοις τῶν γάμων ὁ νόμο ὀκ ἀφῆκε ῥαδίως ὀπτιπηδᾶν. ἀλλὰ λὰ τί φησιν; ἐν τοῖς γάμοις ἐ τὸ ὀπτιβραμμύον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ὀπτερπὲς δεῖ σκοπεῖν. ὥτως κ πρὸ εἶ ἐ ἀῤῥυπώτα τ φύσεως κ παύσθην αἰεγκλήτε, ἐ θεῖοι πατέρες κανόσι ἐ νομοθέτα νόμοις δὴ σφαλίσαντο. ὁ γὰρ πρὸς τ ἡμέτερον πόλεμον εὔζωνος μαχητὴς, ἐ πρὸς ἀκήρυκτον πολιορκίας ψυχῶν δυσκατάμαχητο ἐ βιαιότατο αὐτεπάγωνιστὴς, μ τῶν ἄλλων, οἷς πολλάκις ἐπαναστὰς, ἐκθοῦ ἐ ἰδία τὸ σεμνὸν αὐορύτων ἐ γάμε, φιλονεικότερον τ σκομίσαντο· καὶ ἐ τολαθὼν ἐπιγήγαγε, ὡς τε πολλὰς ἐν ὑδενὶ πίτεζε, ἀδελφὰς ἐντὸς, εἰς γάμον αὐτοῖς δύο ἐξαδέλφας λαμβανέν· ἐ τ ἢ καθαφανῶς ἐ ἀνεπικωλύτως μ τ ἱερολογίας πιᾶν· ἢ δύο ἢσιν ἀδελφαῖς ἐξαδέλφες αὐθις ὡς ὅπῃ νομίμοις γαμοις συζεύγνυσθαι, ἢ ἧττον ἐ ἀνεψιὸν ἀδελφαῖς πωλ ἀπέδοσαν δυσὶν, ἢ ἀδελφὰς δύο τὸ ἐμπαλὶν θεῖα ἐ ἀνεψιοῖ. τὸ ἢ τοιοῦτον ἄτοπον τῷ ἐ γάμε σεμνῷ καζεχωρὴθεν ὑπορίζον τ Φύσιν ἐλαυθανε.

Διὰ ἐτο ἡ μέτριότης ἡμῶν τοῖς ἀθεμίτοις ἀνεκλήτως συνοικεσίοις, μ τῆς ἱερᾶς τ θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν ἐ ἀρχιεπισκόπων συνδιασκέψαμθεν συνόδε, καὶ τὸ βαρὺ τ ἀπλῆς φοβηθεῖσα κρίσεως (ὁ τοῖς μὴ ἀναγγέλλουσι τῷ λαῷ τ ἐρχομένου ῥομφαίαν. ἠπείληται) ἔγνω ἐ εὐκόλως ἔνεστι λυσιτελὲς θεραπείαν ἐπινοῆσαι τινὰ τοῦ κακοῦ· ἵν' οἱ μὲν ἐαλωκότες, ὡς ἰάματ ἢ ἁμαρτημάτων τῶν δοτὸ φασιν ἔχοιεν,[5] ἐν τοῖς ἄλλοις ἢ πρόφυλακτήριον ἂν ἢ μέλοντ. Ἐντεῦθεν διορίζομεθα, μηκέτι δοτό γε ἢ νῦν τοιοῦτόν τι πρὸς τῶν γάμων τολμᾶσθαι πονηρὸν πρᾶγμα. ἐ πρὸς οὖν ἐξ αἵματ ἀδικώτατον, κ αὐτῇ πολεμοῦν καθόλα τῇ φύσει, ἐ συγχέον τὰ τίλη πρὸς ἑαυτὰ. ἐν τεῦθέν τις καταμάθοι κ Δαμασκηνοῦ ῥητὸν τὸ ἕτερον. ὁ ἱερὸς ἐ μέγας Βασίλειος, ὁ κ τὰ βάθη ἢ πνεύματ, κ τ θεολόγον φωνὴν, ἐρμηνεύων, ἔτ· πρὸ πινο ἀθεμίτ γάμε Δαλεγόμθα, ὅπῃ τόμον γνώσισμα δίδωσιν, ἐν ᾧ τὰ τ ἀθεμίτων γάμων ῥαδίως τ νομίμων ἀποκρίνεται). Ἐν οἷς (λέγων) τὰ ἢ ὕλης συγχέον ὀνόματα, ἐν τούτοις ὁ γάμος ἀθέμιτος. πῶς ἂν ὅπῃ ἢ πρόσωπος γάμε πρὸς ἀποχὴν ῥᾳδίως ἀθεμίτως ἐχόντων; ἀθεμίτως μὲν γὰρ ἀδελφοὶ, κ ἧττο αὐτο ἐ ἀδελφοὶ συγγαμῆσαι πρόσεστιν ἀῤῥυθμήσαι), ὥσπερ αὖ αἱ σωαγωγαὶ τοῖς εἰς γάμον ἐξαδέλφας τε ἅμα κ σωνυμφίους τὰ ἢ ἀπὸ τούτων πικτώματα [ἐκγονα,] ἐκ τοιαύτης συγγλυσίας οἱ τεκόντες πρόσεστιν; δοτὸ μὲν γὰρ τῶν ἀδελφῶν, ἡ ἢ δευτέρου βαθμοῦ τούτοις ἀθεμίτος πρόσκλησις, ἐξαδέλφους πρόσεστι· δοτὸ ἢ τῶν μητέρων, ἡ τρίτου μᾶλλον βαθμοῦ κατάληψ. διτὲξαδέλφους γὰρ ὧν εἰπεῖν

omnẽ illicitam cõiunctionem & obscœnitatem cõprehendẽs. Nec in his silentiũ prors⁹ libidinosis prolicẽtia fuit. nã neq; ad licitas nuptias facile permisit lex prosilire. quid vero ait? In nuptiis nõ tantũ quod licet, sed & quod honestũ est specẽtandũ sic de natura castitate & innocentia diuini patres canonib⁹ & legislatoreslegib. cõstituerunt. Ad nostrũ autẽ bellũ strenuus bellator & in insidiosis animarũ obsidionib. fortissimus & potẽtissimus aduersarius. cũ allis, quib. sæpe insurgẽs, & publiceprtuatimq; honestatẽ subuertẽs nuptiarũ, cõtentiosius protulit: & hoc latenter introduxit, vt multi pro nihilo habeãt, fratres cũ sint, duas cõsobrinas vxores ducere, idq; palã acimpunecũ sacra precatione facere: aut rursus duos cõsobrinos sororib. duab. velut legitimis nuptiis cõiungi aut auunculũ patrũ ve & fratris sororis vestriliũ duab. sororib. copulari: aut vice versa fratres duos amitæ materteræve, & fratris sororisve filias. Insolẽtia huiusmodi nuptiarũ honestatẽ remota, cõtumelia naturã latẽter afficiebat.

[5] *oi ἐν τοῖς ἄλλοις ἢ πρόφυλακτήριον ἂν ἢ μέλοντ. id est, quæ in aliis cautionem habeant*

Quamobrem[8] moderatio nostra cõiunctiones illicitas grauiter ferens, cum sacra piorũ metropolitanorũ & archiepiscoporũ synodo cõsultãs, & graue cõminationis formidans iudicium (quod his proponitur qui populo imminẽtem gladium non renuntiant) vtile esse cognouit probauitq; vt mali huius aliquod excogitetur remedium: vt qui[9] cõuicti sunt, velut medicinam aut testatã defensionẽ condemnationem habeant, alijs autẽ in futurũ sit præseruatorii medicamenti loco. Hinc definimus, ne ab hoc tempore in posterum cõmittere quis audeat tantum in nuptiis flagitium, & circa sanguine cõiunctos iniquitatẽ quæ omnino ipsi naturæ repugnat, & creat confusionẽ, vt pollea manifestius & clarius fiet. Sanctus & magnus Basilius qui profunditates spiritus iuxta theologicã vocẽ inquirit, cum de quibus dã illicitis nuptiis differeret, breuẽ definitionẽ dedit, qua licitæ nuptiæ ab illicitis facile discernuntur: In quibus (inquit) generis nomina confunduntur, in iis nuptiæ illicitæ. Quonã igitur modo quisin præsentib. nuptiis cõsipraeuerit appellationes? Nam fratres, patres & fratres & cõgeneri appellabunturiquemadmodũ his nuptiæ, consobrinæ pariter & consurus: ex his autem natos liberos quo cognationis nomine parentes nuncupabunt? A fratribus quidem secundi gradus iis conueniet appellatio, vt cõsobrini nominentur. a matribus autem tertii gradus commodior erit. iustius enim sobrinos

[8] *moderatio* mediocritas

[9] *qui delinquentes* ceteri *medicina* & cõtestatione *sententiam* hanc habeant

Universidad de Deusto
Biblioteca

δικαιότερον. καὶ ἡ τῶν ὀνομάτων ἀκατάληλος σύγχυσις, τὴν τοῦ ἀθεμίτου παρανομίαν, κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα Βασίλειον, καταφανέστερον ἀποδεικνυσιν.

9 ἀθεμίτου γάμου

Ἀλλ' ἴσως τῷ παθεῖ συνηγορήσων τὶς αἰτιάσεται τὴν ἐρεῖ πρόφασιν δήπου. Διὰ τί μὴ γυναῖκα γεγραμμένων τῶν ὀνομάτων κεκώλυκε νόμος, ἀδελφοὺς λέγων τοὺς ἐξ ἀδελφῶν γινωμένους, εἰς κοινωνίαν γάμων μὴ παραλαμβάνεσθαι; καὶ διὰ τί τῷ κατ' ἐμὲ παρομοίῳ χρόνον τοσοῦτον εἰς συνηγορίαν λαβόντι αὐτὴν μεθεῖτε; λόγων τροφὰς καὶ δεινότητι κλέπτων τὴν ἀκοὴν, καὶ τὸ πάγμα καταφιλόμενος, καὶ ὑπ' ἀζύγλου ἄγων τοῦ ἀπὸ τῶν νόμων ἀδίδυνον; ἀλλ' οὐκ ἔγωγε, ὁ δὲ τοῦ πράματος

2 τῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐλέγχων παροιμ.

2 Τὸ τὴν ἁμαρτίαν παρανομοθέτησε πάλαι Βασίλειος, ὃ νόμος ἡ γλῶττα τῆς ἐκκλησίας, καὶ ὁ τῶν ῥημάτων ζυγός, θεόπνευστοι πλάκες, θεοκτύπῳ ἐγκεχαραγμέναι γραφαὶ θεοῦ. ὃ δὴ ζητῶν ἕτερον νομοθέτην ἐν τούτοις, ἐκ οἶδα εἰ σωφρονεῖν ἔτοιμος ἐδόξει σωφρονεῖν. εἰ δὴ κ δῶρα μηδημίαν γεγράφηκε μνήμην παρ' ὁδενὸς τῶν πατέρων περὶ τῶν πραγμάτων, ἀσφαλὲς ἔτως ἂν ἀλόγως ἐθέλειν ἀποκλῆσαι τὸ ἀρρώστημα τῆς ἐκκλησίας, τοῖς μὴ θεῖα τῶν κελεύσιν δικαίοις δόξωμεν. οἱ γὰρ θεῖ σωφροσύνης νομοθέτησαντες, γυναικός τε μοιχείαν καὶ βίαν ἁμαρτανομένοις ὁρῆς, ἃ προστιθᾶσιν, αὖ θυγατέρα ἀλλῷ πατρὶ βιαστῆρι διασῴζων, ὁ, τι δεῖ παθεῖν· ὡς τὰ ῥᾴδιος τὰ τοιαῦτα γλωττόμενα. καὶ ἄρα πεπαχθῆ τι, πρόθηλον ἐν ὡς δίκλω ὑφέξει, τῶν ἐλαττόνων τι-

3 ἆρα ἐπὶ μὴ μωρευμένων.

3 ἆρα μὴ ἔστο νόμῳ κεκώλυται, ῥᾴδιος τὶς καταπεφάξαιτο; ἡ γλῶσσα ἐχ ἕξει τὸν ὅπλον τοῦτο γραφόμενον; οὐκ ἂν φαίη τὶς σωφρονῶν, ὥσπερ γίνων σκεύη σιωπωμένα, ἃ διδόασι χώραν ἡ σιωπὴ γλωττῶς ὑβρίζειν κ τῆς φύσεως· ἔτως ἀδὲ τετὶ ἴσως ἀβλαβὲς ἐφθέγξατο. (εἴπερ καὶ παρελείφθη) ἄδειαν ἕξει τὶς ἀνεπικωλύτως ποιεῖν·

4 ἀκωλύτως

καὶ ταῦτα, Χριστιανῶν ὄντων ἡμῶν, καὶ + ἄκρως εἰδότων ὅτι ἀβρὰ τὸ ὀχλᾶν καὶ πόσμε τέτε, κ τὸν ἀπόστολον Παῦλον· ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχοντες ὦσι. καὶ τοι ἀδὲ ἀβλάκειπαι, ἀλλ' οἷς ἐρᾷ κεκώλυται. ὁ γὰρ ὑπὲρ τεθραμμένον, φησὶν, ἐν τοῖς νόμοις δεῖ σκοπεῖν, ἀλλα κ τὸ ὠφέλιμον. καὶ ὁ ἱερὸς αὖθις καὶ μέγας Βασίλειος, καθὼς εἰρηται, Ἐν οἷς, φησὶ, πάλαι κ ἤνεσε συγχέοντα ὀνόματα· ἐν τέτοις ὁ γάμος ἀθέμιτος. ὥσπερ γὰρ ἡ τῶ Διὸς γάμος συναπομόρων ἕνωσις ἔσκ οἶδεν ὅλως Διὸς ὄλλα, ἀλλα σαρκὸς ἀμφοῖν μίαν γνωρίζειν, (ἐσυν), γάρ φησιν, εἰ δύο εἰς σάρκα μίαν) ἔτως κ οἱ κ' γένος προσήκοντες ἑκατέρους ἀκολάθως δικαίῳ συγγενείας ἁπλωσάμενοι, καὶ εἰς μίαν ὁ ἀμιζόντων ἀγχιστείαν αἷματος κ οἰκειώσιν· ὡς ἐπάναγκες εἶναι τέτοις ὅλαβεῖσθαι κ δεδιέναι σφαλερὰν τ εἰς ἀλλήλους γαμικὴν ἁπλιξίαν καὶ συμπλοκήν.

5 λοιζίσιται

6 ἀμφίπλοωται

dicere. Et nominum absurda confusio illiciti matrimonii iniquitatem, iuxta sanctum patrem Basilium, apertius demonstrant.

Sed affectui patrocinaturus fortasse quispiã exurget quærens, Cur nulla lex scripta nominatim vetuit fratres sibi nuptias adsciscere natas ex fratribus? & cur ei quod iuxta cõsuetudinem fit per spatiũ tã longi tẽporis contrariũ statuis? verborũ circuitu & grauitate demulcens aures, & rẽ ipsam captionibus inuoluens, culpæq; subiiciens quod per leges culpa caret? Verũ non ego quidem, sed [spiritu+ plenus] Basilius id delictum iam pridẽ lege declarauit. Cuius lex lingua ecclesiæ, & verborum sonus diuinitus scriptæ tabulæ, Dei digito insculptæ. Quod si quis in his aliũ legislatorẽ quæsierit, nescio an sapientibus saperevidebitur. Et licèt nulla huius rei mentio a quoquã Patrum facta sit, neq; sic absque ratione vitium hoc ab ecclesia remouere videbimur iis, quibus nullum de eo iudicium est. Nam qui de temperantia leges tulerunt, & mulieris adulterio raptuique virginis pœnas irrogarunt, & non additderunt, si pater filiæ pudicitiã violans deprehensus sit, qua pœna plectendus sit: cum hæc nõ facile perpetrentur. Sit tamen huiusmodi quippiã cõmissum sit, manifestum est reũ pœnam subiturũ, cum minora crimina puniantur. An quia quidpiam lege prohibitũ non est, 2 *ideo facile admittet? aut si ausus fuerit,* 3 *legẽ quæ de eo scribetur nõ patietur: Nemo qui sapiat id dixerit. Quẽadmodũ igitur cũ illud silẽtio præteritũ est, silẽtiũ nõ permittet vt natura impudẽter cõtumelia afficiatur: sic neq; hoc prætermisso (si cubi prætermissũ est) licẽtia erit impune facièdi. maxime cũ sim⁹ Christiani, & probe nouerimus hui⁹ mũdi formã momentaneã, iuxta Paulum apostolum: vt qui habent vxores, sint quasi nõ habeant. Quanquã prætermissum nõ est, sed quibus dictũ, est prohibitum. Nõ enim quod* 4 *licet in nuptiis spectandũ est, sed quod decet. Et sanctus præterea ac magnus Basilius, quemadmodũ dictum est, In quib. (inquit) nomina cognationis cõfunduntur, in iis nuptiæ illicitæ. Nam quemadmodũ vnio copulatorũ per nuptias distinctionẽ nullo modo nouit, sed ambos vnacarne nosci untur (erunt. n inquit, duo in carnẽ vnam) sic vtrisq; genere propinqui cõsequenter iure cognationis cõtunguntur, & in vnã sanguinis propinquitatẽ affinitate mq; conuenerunt: vt his necesario cauenda sit & formidãda lubrica inter se cõiugalis, cõmistio & copula.*

1 *eorum peccatum arguens, tam ante sanctum.*

2 *ideo quia*

3 *qui eum hoc nomine accusset, non kabebit?*

4 *licet, inquit, sit*

5 *prouna carne habentur.*

Non

7 σαρκὶ

οὐ γὰρ ἐνον ἐστίναι πρὸς πάντα οἰκεῖον 7 σαρκὸς, διὰ τὰς συμπλώσεις καὶ συγχύσεις τοῦ γένους. πρὸ τέτων τὸ πάντοθεν, ὡς ἀθεμίτων, καὶ κανόσι καὶ νόμοις ἀσφαλισθέν, ἤδη πρόσθεν ἐλελειπται, ὡς καὶ διὰ τοῦτο δόξαι ἀνάδικον. περὶ δὲ τοῦ συμπεροῦντος τῷ πάλαι χρόνου τοῦτό ἐστιν εὐκατάδεκτον, ὅτι τοῖς ἀσελγαίνειν ἐθέλουσι καὶ τοῖς διαμόχθηρον ἔχουσι βίον, οὐδεμία τις ἀπὸ χρόνου πάντως ἔστω βοήθεια. οὐδὲ γὰρ μοιχεῖς, ἢ λωποδύτας, ἢ τοιχωρύχοις, ἢ ἕτερος πως ἀδικῶσιν, αὖ ἐπὶ τῷ φώρῳ ἁλῶσιν, ἀρκέσῃ πρὸς σωτηρίαν τὸ ἀπὸ χρόνου μακροῦ ταῦτα πραπεπρᾶχθαι αὐτοῦ· ἔχειν ἀποδεικνύειν· εἰ μήπου καὶ μέζονα ἐπάξει τὴν κατάδικον, πρὸς τὸ δοῦναι δίκας

8 ὧν πάλαι πεπλημ.

τῶν πεπλημμεληκότων ἃν τε ἄρτι καὶ 8 ὧν κατὰ τὸν πάλαι χρόνον πεπλημμεληκότες Διαφοδιχθήσονται. ἄλλως τε τὸ σεμνὸν κ ἀσέμνω 9 πρωτιεῖν ἐστι, καὶ τοῦ καλοῦ 1 δεύτερον ἡ ἀτοτυχία· καὶ ἡ ἕξις ἀεὶ τῆς στερήσεως πρωτεύουσα· καὶ τὸ σωφρονεῖν δῆτι γάμοις κ τῶν ἀθεμίτων κατεπολμᾶν, τῷ χρόνῳ δῆπου στερον. τίνα γοῦν ἔχει βοηθείας ῥοπὴν τὸ κατὸν χρόνῳ δῆπου κυλινδηθὲν

9 πρωτεῖον ἔδι,

1 δεύτερα

2 ἀπεικότως

μακρῷ τινι καὶ 2 ἀπεικότῳ, δῆτι λύμη ψυχῆς τίνας ἢ ἑτέρους εἴποι τὰς ἀθεμίτου γάμων, οὐ παρόντας Διαγραφόμενος; δῆτι γὰρ τῶν αἰσθητῶν καὶ καπνόντων, εἰς ἀπέραντον, ὡς ὁ νόμος φησὶ, τὰ τῶν γάμων κεκώλυται· δῆτι ἢ τῶν ἐκ πλαγίου, ἀδελφῶν, ἐξαδελφῶν, καὶ τῶν ἀπὸ τούτων πικρῶν, καὶ μόνων. οὕτως οὐδὲ βαθμὸς τις ἀνακεράσῃ αἵματος εἰς ἑαυτὸν συμπλεχόμενος ὅλως, εἰς κοινωνίαν γάμου δυσὶν ἀδελφοῖς ἢ ἀδελφαῖς ἀναχθῆναι, πρὸ τοῦ Διαλυθῆναι ἀπὸ τῶν ἐξ αἵματος ἀνωθεν ἀναπλεκομένων σεσῶν. πρὸς ἢ τούτοις ὀκεῖνο εἰπεῖν ἔστιν, ὅτι δῆτι πάντος ἔργου καὶ πράγματος, τὸ μὴ ἀπροσδοκήτως ἄξιον, εἰς ἄργον σκοπεῖσθαι ὑπὸ δύνου· καὶ τὸ ἐν ἐπαίνου μοῖρα ἐστὶ μὴ περιέποντας ἔχειν, ὑπὸ δύνου ἀχθεσθῆναι ποιεῖν. ἐ τοίνυν χώραν ἔχει τὸ λέγειν τὸν τοιᾶτον γάμον ἀνάδικον. ἐδὲ γὰρ ἐ μόνον ἀνάδικον· ἀλλ' ἔπεσι τὶς ἐξετάσει Διάσκοπῶν, μεῖζον τὸ δεῖγμα ἐν τέτῳ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὸ κακὸν τῶν ἄλλων ὀλεθρώτερον. Καὶ μοι μὴ θορυβεῖτω πεῖν ἀκούσῃ μηδείς. τῶν ἐλαττόνων ἀδικημάτων τὰ μείζονα πως ἐφόλκια γίνεται. καὶ τοῦ Φόνου κακὸν ἐλαττον ὁ θυμός· ὁ δὴ 3 ὠχερῶς τις δῆτι τούτῳ καὶ ῥᾴδιος τῷ πάθει κεκατεύμενος, πάχα τοῦ κ τυπήσῃ· εἶτα περιόντος + χρόνου, ἐ λωίσχρα σκυλιωθεὶς λογισμοῦ, τῶ πάθῃ ἀλώσεται. ὁρᾶς πῶς τὰ ἐλάττονα τῶν ἀδικημάτων αἴτια γίνεται τῶν μειζόνων ἀεὶ, καὶ θύρα τῶν ὀλεθρωτέρων κακῶν ἡ δῆτι τούτοις ἀρχή; κ Διὰ ταῦτα τοῦ δύνου τῶν ὄλλων τὰ τοιαῦτα μᾶλλον ἀγεται, ἃ καὶ φυλάττεσθαι πλέον τῶν

3 εὐχερὴς πρὸς τὰ κρότη, χορήτ καὶ πρὸς μαιφονίαν ῥᾳδίως. ὅπερ ἀ πασιν ὀφθαλμὸν τὸν ὀφθαλμὸν, ὥσπερ τῇ φύσει ἀκώλυτον. εἰ δέ πε τῇ ἐκάστ μηδὲν πάχα ἡ πρὸ τοσουτοκόντων ἰδὼν, πρὸς πονθανομάσθ. ὥστε θανμάσεις ὅπως μὴ, ὁπόταν ἐπὶ τοιούτοις ἐκπλαγῇς, ἐκ ἐπιστρέψῃς τὴν χέρνιβα, τὰ ἰώδη κ ἀνήκεστα ὄκνῳ.

5 ὑπιόντα

Non enim ingrediendum est ad omnem 6 *carnis proximum propter generis conturbationes & confusiones. Vbinam ergo iam prætermissum est quod omni ex parte canonibus & legibus est cautum, vt propter id extra culpam esse videatur? De tempore vero quod vitio suffragatur, dici facile potest flagitiosam & improbam degere volentibus vitam, nullum omnino ex tempore esse auxilium. Neque enim adulteris, expilatoribus, effractoribus, aut alio quouis modo delinquentibus; si in ipso crimine deprehendantur, sufficiet ad salutem si alongo tempore hæc fecisse probauerint: nisi quod grauiorem importabit cõdemnationem, vt facinorum luat pœnas, tam quæ recens, quam quæ iampridem commisisse arguetur. Præterea quod honestum est, ante id, quod turpe, primas obtinere debet: & calamitas bono deterior, & habitus semper priuationem præcedit: & in nuptiis temperanter se gerere, tempore firmius, quam illicitas audere. Quod nãigitur auxilii momentũ erit malo, quod lõgo aliquo tẽpore nec interrupto volutatũ erit in animarũ pernicie? quas nã alias dixerit quis illicitas nuptias si præsentes exceperit? Nãinter ascendentes & descendentes: in infinitũ, vt lex ait, nuptiæ sunt prohibitæ: latere autẽ fratrũ, cõsobrinorum, seu patrueliũ, & eorũ qui ex his nati sunt, ac solis. Proinde nec gradus vllus cõiunctione sanguinis in se omnino implicatus, ad nuptiarum cõmunionem duob. fratrib. aut sororib. miscebitur, prius quã ipsorũ cognationi cõtinua series per enumerationẽ supernè resoluta sit. Præterea illud dicendum est, in omni opere & negotio, id quod non est cõmendatione dignum, si effectum sortiatur, pœnæ obnoxium esse. Et quod laudem tribuit non facientib. culpæ subiicit eos qui facere audent. Non est igitur quod huiusmodi nuptiæ extra culpam esse dicantur. Neq; enim extra culpam tantũ est: sed siquis cõsideratius perpendat, maius in hoc iudicium peccati, & malũ aliis perniciosius. Nec turbas mihi excitet quis priusquam audierit. Minorum delictorum maiora quodammodo sunt attractoria. Et ira minus malum homicidio: sed si quis in hoc prompte & facile indulgeat affectui, forsitan & pulsabit:* 7 *procedente deinde tempore a ratione deturbatus gubernatrice, affectibus rapietur. Vides vt maiorihorum initium sit malorum grauiorum porta. Ob eã rem etiam eidẽ cũ aliis subiiciuntur pœnæ potius, a quibus magis cauendũ quam a*

6 *carnem proximum, & confusiones.*

7 *procedente deinde tempore, ad homicidium est iam facile progredietur. Itidem oculis omnibus adiicere, non prohibitum est a natura. Sed si quis vsui frenum non iniecerit, forte quid gratum conspexerit, primum admirabitur. deinde admirabitur, concupiscet: ac procedente tempore ratione*

Universidad de Deusto
Biblioteca

μειζόνων ἐλαττωμάτων ἡ κυριακὴ φωνὴ ἐγκελεύεται. ἐρρέθη (γάρ φησι) μὴ πορνεύσῃς· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ἐπιθυμήσαι ὅλως. καὶ γέγραπται, Ὁ φθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μηδὲ ὀργίζεσθαι. οἱ γοῦν δύο ἐξαδέλφας ἀγαγόμενοι ἀδελφοὶ, ἅπαξ τῷ ἀγκίστρῳ ἁλόντες, καὶ ὁδὸν ἀπαγούσης πρὸς ὄλεθρον ἐπιβάντες, τάχά πῃ ἐκ πρὸς τὰ μείζονα τῶν ἁμαρτημάτων χωρήσουσι, τῆς [ε] ἐλαττόνος ἁμαρτίας ἐκπορθούσης, φθάσῃ τις πρὸς τὰ μείζονα ἔσεσθαι. ἡ γνώμη γοῦν ἀπαυχενίτου δρωμένων, καὶ ἀδίκης πηγὰς καὶ στεφάνων ἀξία. οὕτω δὲ ἐξελέγχων τις, καὶ γωνιάζουσαν ἐρευνῶν, καὶ ἐκ ἀπροθύμως ἐρήσῃ τοῖς γινομένοις ἐπιπηδῶσαν, μὴ δεινὸς πέδης πάθος δρυμοπορῶν, δεσμῶν ἀνυπόδητον αὐτοῖς· ἡ χαρὰ δόξα γῆρως, καὶ ὄγκος ἀξιωμάτων, ἢ πλοῦτος αὐδρὸς, ἢ κάλλος φασμότης, τὰ ἀπαντοχῆς ἐπιθερμαινόμενον μὴ δένα μῶμον προσεπιρρίπτουσι ἐκκρούσασθαι γάμων, πρὸς τὰ ἀθέμιτον ἐξεκύλισαν. Διὰ ταῦτα ἔρχεται (φησὶν) ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας· διὰ ταῦτα πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί· διὰ ταῦτα, δείματα φοβερὰ σεισμοὶ, κλονοῦντες θεμέλια γῆς, καὶ πόλεων αἰωρουμένων οἰκοδομαί· ἀνίκμοι φλεγμοναὶ, νόσων τε σωμάτων ἐπιδρομαὶ· πολεμίων ἐπαναστάσεις, καὶ τὸ τελευταῖον λιμοὶ καὶ λοιμοὶ, ἡλικίαν πᾶσαν ἀπάγοντες, καὶ μεθαρπάζουσαν ὠμότητα λαμβάνοντες. τούτων πάντων ἐν αὐθρωπίς ἐπιπόλεθρος Φορεῖν ἡ μετριότης ἡμῶν ἅμα τῇ σωφροσύνῃ ζήσῃ τὸ θεοφιλέστατον μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων, ἡσυχῇ πολλὰ πειρωμένη, καὶ καταρύσασα ἀπειθεῖς καὶ ἀσέμνως γάμους τὸν πιθανὸν λαὸν τοῦ Χριστοῦ ῥυσμένη· διωρίσατο μηκέτι οὖν τοιούτους γάμους χώραν ἐν τοῖς Χριστιανοῖς τοῦ λοιποῦ ἔχειν, μηδὲ ὅλως ποτὲ καταπατᾶσθαι. εἶσι γὰρ καὶ πᾶσι κοινῶς, καὶ τῇ ἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐξουσίᾳ παγκοσμίως καὶ δεσποτικῶς διορίζεται, ὥστε μηδένα τῶν ἁπάντων, ἀπὸ γε τοῦ νῦν, κἂν τῶν νέων δυναστείαις ᾖ τις, καὶ ἐξουσίαις, καὶ κατὰ πόλιν καὶ κώμην, κἂν τοῦ πολλοῦ καὶ τοῦ δήμου, πρὸς τοιοῦτον γάμον ἐλθεῖν. εἰ δέ τις ἀπὸ τοῦ παρόντος τὰ διωρισμένα παῦται θέμενος παρ' ὅδεν, πρὸς τὸν τοιοῦτον ἑαυτὸν διαπρίνειν γάμον, ἢ διδῶ τέκνα, τῇ ἐκκλησίᾳ οὗτος ἐκκηρυκτος ἔστω πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ βίου αὐτοῦ· καὶ ἂ πρότερον δεχθήσεται εἰς μετάνοιαν πέλαν αὐθαπάσῃ τὸν γάμον, κἂν φθάσῃ παῖδας ἀποκτεῖν. ὁ δὲ τῷ τοιούτῳ γάμῳ ὄψιλως ἐπιδοὺς ἱερεὺς, καθαιρέσει πιλεία ὑποπεσέσθω. διὸ καὶ τὰ ὡρισμένα ἐνταῦθα ἐζητήθη, καὶ σφραγισθέντα τῷ χαρτοφυλακίῳ τῆς τοῦ θεοῦ λόγου σοφίας, εἰς ὑπόμνησιν τοῖς ἐσομένοις, ἐκπετάσθη, καὶ πλὴν καὶ τοῦ φεβρουαρίου μηνὸς τῆς ἰνδικτιώνος, ἐν ἔτει τῷ ϛφι.

maiorib. vitiis Dominivox hortatur. Dictũ enim est (inquit) Non mœchaberis. Ego autẽ dico vobis, non cõcupiscere prorsus. Et scriptum est, Oculum pro oculo, & dentem pro dente. Ego autem dico vobis, 8 *neq; initio irasci. Fratres igitur duas cõsobrinas ducentes, semel hamo capti, & viam ingressi ad exitium,* 9 *ad maiora fortasse delicta progredientur: at si rei minoris peccatum excisum sit, maiorũ raritas quædã erit. Voluntas igitur facientium, cõdemnationẽ acerbam & coronas ubiq; meretur. Hãc igitur exquirens quispiam, & delitescentem perscrutans, nũ* 1 *contumaciter his nuptiis insilientem inueniet, sed cum pedicis quibus dã affectus incitati, captiuã in eas præcipitari. Autenim gloria generis, aut dignitatum fastus, aut diuitiæ viri, aut formæ pulcritudo, ad illicitas præcipitarunt nuptias ab iis quæ ubiq; terrarum sunt permissæ, nec in vllam reprehensionẽ impedimentum afferentem impegerunt. Has ob causas venit (inquit) ira Dei in filios inobedientiæ, ob easdem causas multi infirmi & ægroti, & dormiunt multi. Ob easdem, pauores terribiles, terræ motus quatientes fundamẽta terræ, & ciuitatum ædificia cõuellentes, horridæ siccitates, morborũ incursus in corpora, hostium insultus, fames denig; & pestilentia ætatem omnem inua dentes, & necunde accipientes cõsolationem. Hanc hominum ad exitium procliuitatem, modestia nostra simul cum assidẽtepientissimorum metropolitanorum & archiepiscoporum synodo sistere cupiens, & a turpi, inhoneſto, tnfamig, cõiugio, peculiarẽ Christi populum liberans, vetuit huiusmodi nuptiis inter Christianos amplius locum esse, & ab vllo vmquam contrahi. Admonet autem cõmuniter omnes, & ex sanctꝛ S. facultate, patris & dominii iure definit, ne ex hoc tempore quisquam* 2 *siue iuuenum viribus, potentia & diuitiis efferatur,* 3 *siue multitudinis & populi, ad huiusmodi nuptias accedat. Quod si quis quæ hic definita sunt nihili faciens, se in tale coniugium præcipitauerit, aut liberos elocauerit, toto vitæ suæ tempore ab ecclesia eiectus erit. Necprius ad pœnitentiam admittetur, quã nuptias diremerit, etiamsi ex iis liberos procrearit. Sacerdos autem qui huius nuptiis præces conceperit, perpetuæ depositioni subiicietur. Quamobrem & quæ definita hic, exposita sunt, & signata in chartophylacio Dei verbi sophiæ, in posterorum memoriam recondita sunt. Die 21 Februarii, 10. indictionis, anno 6505.*

8 prorsus non irascendum.

9 ad maiores fortassis absurditates promte progr.

1 non absque adfectione bis

2 siue qxis dyneſtæ sit. ac

3 siue vnus ex multis, & plebeium.

SER-

Οἱ δὲ μεθ' ἡμῶν συνδιασκεψάμενοι καὶ συνδιορισάμενοι τοῦτα μητροπολῖται, εἰσὶν οὗτοι. Ἰωαννης Ἡρακλείας, Ἰωαννης Ἀγκύρας, Λέων Σάρδεων, Στέφανος Νικομηδείας, Δανιὴλ Χαλκηδόνος, Θεόδωρος Μελιτηνῆς, Ἰωάννης Τυάνων, Πέτρος Γαγγρῶν, Ἰωάννης Καρίας, Βασίλειος Ἰκονίου, Θεοφύλακτος Ἀντιοχείας, Ἰωάννης Συλαίᾳ, Θεοδώριος Ἀθλιῶν, Στυλιανὸς Λαρίσσης, Γεώργιος Τραϊανουπόλεως, Λέων Κατάνης, Εὐθύμιος, Φιλίππων, Ἀρσενὴς Ἱεραπόλεως, Βασίλειος τῆς ἁγίας Σερβρινῆς, Νικόλαος νέων Πατρῶν, Στέφανος Κοτυαείᾳ, Λεόντιος Σέρρων, Βασίλειος Πομπηιοπόλεως, Φίλιππος Παρίου, Λέων Κυψέλλων, Κωνσταντῖνος Κίου, Ἰωάννης Δέρκης, Ἰωάννης Λουκάδος, Θεόδωρος *Ῥοΐων, καὶ Κωνσταντῖνος Σαγδαίας.

*Rodiorũ.

Qui vero nobiscum hæc consulendo perpenderunt & statuerunt metropolitani, sunt hi. Ioannes, Heracleæ. Ioannes, Ancyræ. Leo, Sardiũ. Stephanus, Nicomediæ. Daniel, Chalcedonis. Theodorus. Melitenæ. Ioannes, Tyanorum. Petrus, Gangrẽsis. Ioannes, Cariæ. Basilius, Iconii. Theophylactus, Antiochiæ. Ioannes, Sylæi. Theodegius, Athenarum. Stylianus, Larissæ. Georgius, Traianopolitanus. Leo, Catanæ. Euthymius, Philipporum. Arsebes. Hierapolitanus. Basilius, S. Seuerinæ. Nicolaus, Neopatrensis. Stephanus, Cotyæi. Leontius, Serrensis. Basilius, Pompeiopolitanus. Philippus, Parii. Leo, Cypsellorum. Cõstantinus, Cii. Ioannes, Dercos. Ioannes, Leucadis. Theodorus, Rhotorum. Constantinus, Sugdaiæ. *f. Rhodiorũ.

Ἑρμηνεία Ζωναρᾶ.

Ὁ συνοδικὸς ὅτος νόμος, εἰ καὶ πολλοῖς φαρμακώσεσι κέχρηται, ἀλλὰ τὸ ὅλον οὐ τύτε συνάγει. κωλύει γὰρ δύο ἀδελφοὺς δύο ἐξαδέλφας λαβεῖν, καὶ τὸ κἀπαλιν, δύο ἐξαδέλφας δύο ἀδελφούς. καὶ γοῦν, καὶ πάλιν. ἀδελφαὶ δύο· καὶ αὖθις, ἀδελφοὺς δύο ἀνδρας καὶ πάλιν. καὶ πάλιν ἀδελφούς.

SCHOLIVM ZONARÆ.

Tomus hic synhodalis, tametsi multis digressionibus vtitur, in summa tamen hoc cõcludit. Prohibet enim, ne duo fratres duas consobrinas uxores accipiant; ac vice versa, ne duæ cõsobrinæ, duobus fratribus nubãt: neve patruus, aut auunculus & fratris sororis ve filius, sorores duas ducant: & rursum, ne fratrib. duobus, amita, materterave cecũ fratris sororisve filia, nubat. præterea nihil continet.

ΣΕΡΓΙΟΥ.

Περὶ δωρεῶν καὶ ἐπιδόσεων τῶν μοναστηρίων ἢ Φροντιστηρίων.

Ὁ μεθ' ἡμῶν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, τὰ αὐτὰ διορίζομεν, περιέπησι, μὴ ἐκδίδοσθαι τοῖς οἰκείοις ἀνδράσι τὰ μοναστήρια. ἐλαλήθη πατὶ ὡς ἐφίλεσιν ἀκολύθως τῷ πρώτῳ κανόνι καὶ τῷ παρόντι· ..... ἀναστατοῦσθαι αἱ παρ' ἡμῶν γενόμεναι παρασυναρχικαὶ δωρεαὶ μοναστηρίων πρὸς κοσμικούς· ἀλλὰ μᾶλλον καὶ αἱ ἐπιδόσεις τῶν προκυρωθέντων ἑτέραις μοναῖς μοναστηρίων, καὶ ἐπισυνασωθῆναι τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. ἀνεγνώσθη ἡ κατὰ τοῦτο τοῦ παρασυναρχικὰ σκέψεως κυρὸς Σισιννίου, τὰ αὐτὰ διορίζοντος. Καὶ τάχα ἐμέλλε τύτο καὶ εἰς ἔργον ἐλθεῖν· ὅτι ἡ παρουσιωθεῖσα ἑτέρου τοῦ τοῦ παρασυναρχικοῦ σκέψεως κυρὸς Σεργίου, ἠλιόμην κατὰ μῆνα Μάϊον ἐπινεμήσεως ιδ ἔτους ϛφκδ ἔδοξε, τὴν γραφὴν βασιλικὴν κατασφαλισμένην ἑρμηνεύσαντα τὸν μὲν κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ γνωματεύσαντα τὴν ἐκδοσιν μὴ ἐκλαμβάνεσθαι εἰς τὰς δωρεὰς τὰς παρὰ τῶν προστατῶν τῶν μοναστηρίων κατάστασιν, ἀλλὰ εἰς τὰς λαμβανόντας μοναστήρια· ἐφ' ᾧ ἐχέτω αὐτὰ κοσμικὰ κατ' ἀγώγια· (ὡς γὰρ τὸ πλοῖον τοῦ ῥητῶς διείρηται) Ἀναφερομένου ἐν συνοδικῶς. Διὰ τῆς θείας ἡμῶν δόσεως ἐξ ἀπιδόσεις αὐαιρεῖσθαι σκέψιν, ὡς ἐξ οὐδεμιᾶς ἐπισκοπικῆς συναινέσεως, ἐξ ὧν τὸ νόμον δὲ

Vixit iisdem imperantib. quibus Sisinnius.

1 *locandi*

2 *rescindi*

3 *locationes*

4 *tomus, id est, scriptum,*

Sergii allata est decisio, quæ mense Maio facta est, indict. 14, anno 6524, Imperatoria subscriptione munita: quæ synhodi in Trullo canonem XLIX interpretatur, & statuit, 5 *non accipi traditionem in donationibus, quæ statum monasteriorum conseruant: sed in iis, qui monasteria accipiunt, vt ea habeant* 6 *secularia diuersoria: (circa finem hæc quoque expresse prosequens. Synodice ergo* 7 *subuertimus per datam nobis a sancto Spiritu potestatem, actionem illam, quæ donationes &* 8 *traditiones tollit: vt quæ ex nullo episcopali consensu, sed ex*

5 *non intelligi locationẽ*

6 *pro secularibus diuersoriis,*

7 *rescindimus*

8 *locationes*

SERGII.

De donationibus & collationib. monasteriorum aut conuentuum.

XLIX canõ synodi in Trullo eãdem decernẽs, adiecit, nõ tradenda secularib. hominib. monasteria. Dictũ est aliquando, canoni & præsenti ..... consequenter debere 2 subuerti antiquiores patriarchales monasteriorum secularibus factas donationes: quin etiam 3 traditiones monasteriorum aliis monasteriis attributorum & magnæ ecclesiæ reseruari. Lectus est & patriarchæ illius domini Sisinnii 4 locus eadem decernens: & id fortasse etiam ad effectum peruenisset. Quia autẽ sanctissimi illius patriarchæ domini Sergii allata est decisio, quæ mense Maio facta est, indict. 14, anno 6524, Imperatoria subscriptione munita: quæ synhodi in Trullo canonem XLIX interpretatur, & statuit, 5 non accipi traditionem in donationibus, quæ statum monasteriorum conseruant: sed in iis, qui monasteria accipiunt, vt ea habeant 6 secularia diuersoria: (circa finem hæc quoque expresse prosequens. Synodice ergo 7 subuertimus per datam nobis a sancto Spiritu potestatem, actionem illam, quæ donationes & 8 traditiones tollit: vt quæ ex nullo episcopali consensu, sed ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

γνώμης γεγονημένου, καὶ μηδὲ βασιλεῖ τῷ φιλοχρίστῳ δεχθέντων, καθὼς φαίνεται καὶ αὐτὸς δωρούμενος μοναστήρια παρὰ τῆς ἰσχύος, καὶ ὡσεὶ φανέντων ἀπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ὅτι πρὸς ὠφέλειαν τῶν μοναστηρίων, ἀλλὰ πρὸς τέλειον ὄλεθρον καὶ ἀφανισμόν. ὑπιδεβαίωσεν οὖν καὶ ὑπεκύρωσε τὰ παλαιὰ καὶ καλὰ λυσιτελῆ ἐθη τῶν μακαρίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν, ὀχυρώσαι γένεσθαι δωρεὰς καὶ ὑπιδόσεις ἀκωλύτως ὑπὸ συσίαν καὶ βελτίωσιν τῶν ὑπιδομούντων ἢ δωρουμένων φροντιστηρίων) ἔδοξε τὰ τῶν ῥηθέντων κανόνων ὀφείλειν ἑρμηνεύεσθαι κατὰ τὸν παρόντα τόμον· καὶ τὰς πρὸς κοσμικὰς γινομένας δωρεὰς τῶν μοναστηρίων, πολλῷ δὲ πλέον τὰς ὑπιδόσεις, ἔχειν τὸ ἀπαρεγχείρητον. διὸ καὶ μέχρι νῦν ἀκωλύτως γίνονται.

propria auctoritate facta sit, & nec ab imperatore Christi amantissimo suscepta sit, quemadmodum videtur & ipse donare monasteria præter eius vigorem, & quæ ex rebus ipsis appareat non esse ad monasteriorum vtilitatem, sed summã perniciem & exitium. Cõfirmantes autẽ, & corroborantes antiquam, & bonã, & vtilem consuetudinem beatorum & diuinorũ patrum nostrorũ: statuimus, fieri donationes & [9] traditiones citra vllam prohibitionem, ad [10] constitutionẽ & melioratiõnẽ sacrorum, quæ [11] dantur ac donantur, locorum) visum est itaq; dictos canones debere exponi secundũ præsentẽ decisionẽ, & quæ fiunt secularib. monasteriorũ donationes, multo autem magis [12] traditiones, nõ posse labefactari. Quãobrem ea huiusmodi sine impedimento seruantur.

9 locationes / ad stabilitionẽ
10 locantur
12 locationes

ΑΛΕΞΙΟΥ.

α Περὶ γάμων β΄ βαθμῶν.

Προκαθημένου Ἀλεξίου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι τῶν * κατηχουμένων, συνεδρίαζόντων αὐτῷ θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν, Νικολάου Ἀγκύρας· Κωνσταντίνου, Πατρῶν· Λαυρεντίου, Δυῤῥαχίου· καὶ Κωνσταντίνου, Χωνῶν· παρεστημένων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων· παρῆσαν Ἰωάννης Κουβικλείσιος, ὁ ἐξ Εὐρίπου ὁρμώμενος, καὶ τοιόνδε προσεβάλετο πρόβλημα. Γεώργιος (φησὶ) καὶ Νικόλαος ἀδελφοί. θυγάτηρ Γεωργίου μέν, Θεοδότη, Ἑλένη δέ, Νικολάου· καὶ αὖ πάλιν Θεοδότης μὲν υἱός, Δημήτριος, Ἑλένης δέ, Βασίλειος· Δημητρίου δὲ θυγατηρ Θεοδότη τῷ Βασιλείῳ πρὸς γάμου συζυγη· καὶ ἐπιπωθάνετο εἰ ἔννομος, ἢ μή, ὁ γάμος. ἐπεὶ ἓν μὲν Βασίλειος ἑβδόμῃ βαθμῇ τῇ Θεοδότῃ καθέστηκεν, ὁ δὲ νόμος ὑπιτρέπει τοῖς ὀγδόῳ βαθμῷ πρὸς ἀλλήλους ἔστι τὸν γάμον, ἀπαγορεύει δὲ τοῖς ἑπτὰ· τοῖς γε μὴν ἑβδόμῃ ἑβδόμῳ ὑπιτρέπει, ὅσῃ ἀπαρνεῖ· καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις ὁμοίων ἀμφισβητήσεων κινηθισῶν, ὠκονόμηται, τὸν τοιοῦτον γάμον πρὸ μὲν διαβολὴν, μὴ ὑπιτρέπειν, μὴ δὲ τὸ φυέντας, μὴ διαπᾶσθαι μὲν, ὑπιμένειν δὲ οὕτω συναφθέντας καθυπεξαλλαγῆναι· ὡρίσθη τὸ αὖ τὸ πάλιν πρᾶξαι ὁμόσε, χρέμματος δεσποτικῆς τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως γνωρισθείσης πρὸς Λέοντα, τὸν θεοφιλέστατον μητροπολίτην Ἀθηνῶν καὶ σύγκελλον.

Τὸ αὐτὸ καὶ ἐξ αἵματος ἑβδόμῃ βαθμῷ.

ΑΔΕΛΦΟΙ,

Γεώργιος, Νικόλαος.

ΠΡΩΤΕΞΑΔΕΛΦΟΙ,

Θεοδότη, Ἑλένη.

ΔΕΥΤΕΡΟΙ ΞΑΔΕΛΦΟΙ,

Δημήτριος, Βασίλειος.

Θεοδότη.

*κατηχουμένων,

a ALEXII.

I. De nuptiis septimi gradus.

PRæsidente Alexio sanctissimo & œcumenico patriarcha ad dextram partẽ catechumeniorum, a sidentibus ipsi pitissimis metropolitanis, Nicolao, Ancyræ: Cõstantino, Patrarũ: Laurentio, Dyrrhachii: & Cõstantino, Chonarum: adsistentib. ecclesiasticis magistratib[9], adfuit Ioannes [1] Cubicularius, qui ex Euripo appulerat, & hanc proposuit quæstionem: Georgius (inquit) & Nicolaus fratres, filia Georgii Theodote, Helena autẽ Nicolai: & rursus Theodotæ filius Demetrius, Helena autem Basilius: Demetrii filia Theodote cum Basilio nuptiis cõiunctа est. quærebat legitimæ essent nuptiæ, nec ne. Quoniam igitur Basilius septimo gradu Theodotæ constitutus est, lex autem nuptias permittit iis, qui octo gradibus à se inuicem diiant, iis autẽ, qui sex, prohibet: at iis, qui septimo sunt gradu, nec permittit nec vetat: & ob eam rem cum similes sæpe motæ essent controuersiæ, institutum est, huiusmodi nuptias antequam processerint, non permitti: postquam vero factæ fuerint, non distrahi quidem, sed eos qui sic coniuncti sunt, pœnis subtici: idem fieri rursus definitum est literis dominicis de simili [2] specie scriptis ad Leonem pitissimum metropolitanum Athenarum & syncellum.

a Vixit sub iisdem cum Sergio primo cathedræ, & sub Argyropulo, Paphlagone, Calaphate, Monomacha.
1 Cubicularius oriundus ex Euripo.
2 caussa vel negotio

Figura septimi gradus cognationis.

FRATRES,

Georgius. *Nicolaus.*

CONSOBRINI,

Theodote. *Helene.*

SOBRINI.

Demetrius. *Basilius.*
Theodote.

II. DE

β. Περὶ τινος ἁρμοσαμένου τῷ ἰδίῳ υἱῷ πρὸς γάμον θυγατέρα τινὸς ὑπεξουσίαν, παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

1 ὃ τὸ ἐπώνυμον ὁρμώμενος, πίνων ἐν κυρίῳ, φέλι
3 ὦ Χαλκουτζῆς τὸ ἐπώνυμον,
4 Ἀνθιμον τὸν πατριάρχαν.
5 ἡμᾶς τὸν χαφῶ τὴν εὐλάβειαν σε, ζητῆσαι τὰ ἐν τοῖς θείοις δόγμασιν ὀλιγωρῶς, ἢ καὶ ἁπλῶς γνώμῃ
6 Βασίλειος, 7 ὁ μὲν γὰρ τίμιος, οὐ γίνεται (φησὶ) γάμος,

ΠΕ'τρος [3] ὁ ἐπώνυμον Βομβυλας, ὁπὸ Ἑλλάδος [2] ὁρμώμενος, πῶς γάμῳ ᾧ νόμῳ ἀπεσδέθη τῆ ἡμῶν αὐτὴ νεγκε μερὶ ὁτῆ. ἐμοῦ (χάρ φησιν) ὄντος ἡμῖν τυγχάνοντος, Νικήτας ὁ εἶνος, [3] ὁ ἐπίκλην Χαλκούτζης, τὴν τε γυναῖκά μου Καλὴν καὶ τὴν θυγατέρα Μιτζὴν, εἰς τὸ οἶκον αὐτοῦ ἀγαγών, ἱερολόγησε, καὶ συνέζευξε τὴν ἐμὴν θυγατέρα Μιτζὴν μετὰ Δέονλος υἱοῦ [4] Ἀνθίμου * τοῦ τὰ πατριάρχου νόμου, ἥτις ἀσφαλυθῆναι τὸ ἄτοπος ἐνομοθέτησαν συνοικέσιον. [5] εἰ γοῦν ὧδε γάμην ἦν δι' ἐγκλήματος ἡ θυγατέρα αὐτοῦ πρὸς γάμον ἠγάγετο ἡμᾶς· καὶ ὅτι πρότερον ἦν ὕστερον ἐφάνη) συναγόμενος τῷ συναλλάγματι, ἀλλ' ἀεὶ τὸ ἀπαρεσκόμενος φαίνεται· ἀφάπασεν τὴν τοῦ ὑπεξουσίαν ὁπὸ κακῶς συναφθέντος αὐτῇ· τὰς γὰρ πιὸ τοιούτους συνοικήσεις μισᾶσι μᾶλλον οἱ νόμοι (ὁποῖόν ἐστιν) ἐὰν δὲ γάμους ἠγᾶν) ὡς ἡ ἀγχίνοιά σε δηλοῖ· πόρρω δὲ πολιτόμενος οἱ ἱεροὶ κανόνες ἐλαύνουσιν. ὁ γὰρ τὰ θεῖα πολὺς [6] βασιλέων, παρανείας ἐδὲν διενθυμοσχένας τούτοις φησίν. [7] ὁ μὲν γὰρ γάμος ἐ γίνεται (φησὶν) εἰ μὴ συναινέσιν οἱ συναπτόμενοι, καὶ οἱ ἔχοντες αὐτοῦ ὑπεξουσίας, καὶ πολλαχῶ δηλός ἐστι τοῦτο· ὧδε γνώμην ἔχόντων ἴσως ὑπεξουσίας ἡμεμένος γάμος αὐτὶ μηδενὸς λογιζόμενος. ὁ ἢ μέγας Βασίλιος ποτὲ μὲν, Αἱ κόραι (φησὶν) αἱ ὧδε γνώμῃ τῶν πατέρων γεγαμηκυῖαι, παρανόμως· Δαφλαγόνων ἢ τῶν γονέων, δοκεῖ θεραπείαν λαμβάνειν τὸ γεγονός. οὐκ ὀλίγους ἢ εἰς τὴν κοινωνίαν ὑποκαθίσεν), ἀλλ' ὑπιμηνήσον) τρία ἔτη. ποτὲ ἢ, ὅτι οἱ κρατέντων γάμοι, παρανόμοι εἰσὶν· ὡς ἐὰν ὑπανδύσωσιν οἱ κύριοι τὴν συνοίκησιν. τότε λαμβάνει ὁ γάμος τὸ βέβαιον. σκεῦνο ἢ καλὸν ὑπομνῆσαι σε τὴν λογιότητα, ὅτι νόμος ἐστὶν ὁ κελεύων, ἐὰν ὑπὸ τριετίαν ὁ πατὴρ ἠγνοήσῃ) ὧδε διάγει, καὶ οἱ ὧδε εἰσι, δυνάσθω σὺν ἑκατέρας φύσεως αὐτὸ παῖδας νομίμως γαμεῖν. εἰ ἢ ὧδε τὸ τριετίας οἱ παῖδες ἐ αἰχμαλώτου ἢ ἐ ὄντος ὁ γάμος σοι, ἐ δῆλόν ἐστι μὴ ἀπαρέσκειν τῷ πατρὶ τὸ ὧδε σωσαμένου, ἐῤῥῶσθαι τὸν γάμον. ἐ μὴν ποτε ἐ τὸ ἐ Πέτρε τριετὸν ἐστι· καὶ ἀπῶν ἠγνοεῖτο ἴσως ὧδε διάγει, καὶ εἰ ὧδε εἰσιν. εἰ γὰρ ἔτω πολλάκις ἔχει τὰ ἐ πράγματος, κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ νόμου δεῖ περαιοῦσθαι τὴν ζήτησιν. οὐ λανθάνει δὲ σὺν τὴν πολυμάθειαν οὐδὲ σκεῖνο τὸ νόμιμον, τὸ λέγον, Εἴτινι τῶν γονέων βουλομένῳ τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ ἢ ἐκγόνῃ ἄνδρα δοῦναι, ἐ ὧδε καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἰδίας ὧδε ἐξουσίας ὑπὲρ αὐτῆς ὧδε διαθέσθαι, ἐκεῖνη μὴ συναινέσῃ ἀλλ' εἰς χρὸν βίου ὑπιλέξεται· ἐξεῖναι τῷ πατρὶ ἀποκληρονόμον αὐτὴν ποιῆσαι, εἰ δὲ μέχρι τῆς τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν ἡλικίας ἡ θυγάτηρ γένηται, ἐξουσίαν ἔχει ὁ πατὴρ ἀκυρῶσαι τὸν γάμον, ἐὰν μὴ συναινέσῃ ἡ θυγάτηρ· ἐὰν δὲ ὑπερβῇ τὴν ἡλικίαν, ἐκείνη ἔχει ἐξουσίαν ἀκυρῶσαι τὸν γάμον, ἐὰν μὴ συναινέσῃ ὁ πατήρ· ἐὰν δὲ συναινέσωσιν ἀμφότεροι, ἐκυρώθη ὁ γάμος. ἐὰν δὲ ὁ πατὴρ ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐ συναινέσῃ, ἐ γίνεται γάμος· ἐὰν δὲ ἐκ τῆς ἀρχῆς συναινέσῃ, ἐκυρώθη ὁ γάμος. ἐὰν δὲ ὁ πατὴρ ἐκ τῆς ἀρχῆς συναινέσῃ, ἐκυρώθη ὁ γάμος. ἐὰν δὲ ὁ πατὴρ ἐκ τῆς ἀρχῆς συναινέσῃ, ἐκυρώθη ὁ γάμος.

II. De quodam, qui suo filio per nuptias coniunxit filiamfamilias alterius, sine patris eius consensu.

PEtrus cognomine Bombylas, è Graecia* profectus, de nuptiis lege non receptis nostræ vsus mediocritati. Nam me absente, inquit, Nicetas ille cognomine Chalcutza, vxorẽ meam Calam, & filiam Mitzam, domum suam deducens, sacram precationem fieri curauit, & filiam meam Mitzam cum Leone filio [1] Anthimo coniunxit* hæc proponens, petiit, vt tã iniustum dissolueretur coniugium [2]. Si igitur præter conquerentis voluntatem, filiam eius duxit quispiam vxorem: & neq; initio, neque postea contractui consensisse reperitur, sed eũ semper improbasse apparuit: huius filiamfamilias ab eo, qui male ei coniunctus est, separato. Huiusmodi enim coniugia leges oderunt & auersantur, neq; pro nuptiis habent: vtprudentia tua nouit. Sacri etiam canones procul a [3] ciuili administratione repellunt. Ideoque in diuinis excellens [4] Imperator ea nihil a scortatione differre ait. [5] Nã nuptiæ nõ fiunt (inquit) nisi consentiant, qui coniunguntur, itque quorum in potestate sunt. Et multis in locis nuptias contractas præter eorum sententiam, qui in potestate habent coeuntes, aperte pro nullis habet. Magnus autẽ Basilius alicubi: Puellæ (inquit) quæ præter patrum voluntatem nupserunt, scortantur. Reconciliatis autem parẽtibus, medelam videtur accipere quod factum est. nõ continuo tamen adcommunionem restituuntur, sed tribus annis cẽsuræ subiicientur. Alibi autem, nuptias sine iis, qui potestatem habent scortationes esse: quod si domini coniũctioni annuãt, tũc [6] nuptiæ robur accipiũt. Illud pulchre monebitur [7] tua facũdia, legẽ esse, quæ iubet, si per triennium pater ignoretur vbi degat, ex an supersit, posse vtriusq; sexus liberos eius legitimum matrimonium cõtrahere. Quod si ante triennium liberi captiui aut absentis nuptias cõtraxerint, & cõstet personã nõ displicere patri, ratas esse nuptias. [8] Petri causa nequaquã est huiusmodi: etsi forte ignorabatur vbi ageret, & an superesset. Si. n. sæpe sic se res habet, iuxta vim legis quæstio terminanda est. Tuã autẽ nõ latet eruditionẽ illud, quod ait: Sicui parentũ volenti virũ dare suæ filiæ vel neptι, & dotẽ secundum facultates proprii patrimonii pro ea præstare, illa nõ consenserit, sed turpẽ agere vitã maluerit, licere patri exheredẽ eã facere: quod si filia ad vigesimũ qui-

* oriundus, filius in Christi nostri, de
1 filio Anthimi protospatharii coniunxit. Hæc
2 prõponens, Propterea pietati tuæ scribo, vt negotium hoc diligenter perquiras, ac si quidem præter conquerentis
3 e republica expellunt.
4 Basilius, eo nihil
5 Nam lex quidem, Nuptia non fiũt, inquit, nisi
6 nuptias robur accipere;
7 tuæ eruditio,
8 An Petri causa talis sit. & an ignorabatur, vbi degeret absens, & nũ superstes esset:

Universidad de Deusto
Biblioteca

πω, ἢ οἱ γονεῖς ὑπερθῶν) τῶν τῷ ἀνδρὶ σωάψαι, κἂν ἴσως ὀκ τότε συμβαίη εἰς τὸ ἑαυτῆς σῶμα τῶν ἁμαρτηθέντων, ἢ τὸ [8] εἰς ἀχρηστίαν αὐτῇ μὴ λογίζεσθαι· ἐπῳδὴ δὲ τῇ ἑαυτῆς, ἀλλὰ τῇ τ γονέων αἰτίᾳ ἢ τοῦ νυνὶ σπεύσαι πλημμελέσαι. δεῖ γοῦν σκοπεῖν μήπῃ ἢ Πέτρος ὑγιαίνῃ ὑπὲρ τ εἰκότος ἐμπεπονηκὼς ἐνιαυτόν· τότε γὰρ εἴπερ ἢ αὐτὸς γνώμῃ ἢ παντὸς πεποίηκεν, ἐ κατακρινῆσαι. εἰ μήτοι μηδὲν τοιοῦτον συνέβη, ἀλλὰ αὐτὸς παντὸς νόμου ἢ ὑπερεξουσίᾳ ἢ Πέτρος ὑγιαίνῃ αὐτὸς γνώμῃ ἀυτοῦ ἐγκήματος, ἐ μόνον οὖν συναφθέντας διαζυγῆναι χρὴ αὐτὸς τ ὁμιλίας σε, ἀλλὰ κ τὸς εἰς ἢ τὸ συναραμένους ὑμῆναι, κ τ τ ἱερολογίαν τολμήσαντα ἱερεῖ τῷ κ τ τόπου ἐπισκόπῳ αὐτὸν ἐπεμφθῆναι, δίκας ἢ τολμήματος τὰς αἰτίας ληψόμενον. εἰ δὲ κἀκεῖνα πεπράγματε (ὡς ὁ δηλωθεὶς ἔφη Πέτρος) δόσει τ οἰκίας αὐτοῦ πρὸς τ ἢ συναφθέντα τῇ ὑγιαινούσῃ αὐτοῦ οἰκίαν μετῳκίσθησαν, κἀκεῖνα εἰ καὶ ληφθῆναι κ ἀποκαλεῖσθαι αὐτά. δεῖ γὰρ ὑπὲρ τ φθορᾶς αὐτοῖς τιμὴν ἀπαιτηθῆναι κ τῶν τ νόμων πείθεσθαι, κ τῷ τ φθορέως μέρει αὐτοὺς ἐκβιβασθῆναι. Μιωὶ Ἀπειλλίῳ, Ὑπατείᾳ ····· ἔτους ς φμς.

tum ætatis annum peruenerit, & parentes eam viro cõiungere distulerint. forte, inde acciderit, vt in suum corpus peccet, [9] flagitium hoc ei nõ imputari: quandoquidem non sua, sed parẽtum culpa hoc noscatur commisisse. Videndũ posse igitur, num forte Petri filia vigesimum quintum annum excesserit. tunc enim si quid præter patris voluntatẽ fecerit, nõ damnabitur. Si vero nihil tale contigit, sed contra legem omnem filiafamilias Petri præter eius voluntatẽ nupserit: non solum coniunctos per tuam celebritatẽ disiungi oportet, sed & eos, qui auxilium ad id tulerũt, corrigi: & sacerdotem, qui sacram precationem facere ausus fuerit, ad loci episcopũ remitti, dignas audaciæ pœnas luiturũ. Quod si res etiã aliquæ (vt prædictus asseruit Petrus) ipsius domo trãslatæ sunt ad domum eius, cui filia nupsit: eas recipi, eiq; restitui. Exigenda autem est etiam iuxta tenorẽ legum stupri pœna, & parti eius, quæ corrupta est, præstanda. Dat. mensẽ Aprili, indictione ··· anno VICIO. IO. XLVI.

9 hoc pro ingratitudine haberi non

MICHAELIS.

Exemplum editæ synodalis sententiæ, sub Michaele sanctissimo & vniuersali patriarcha, a Niceta sanctiss. protosyncello & chartophylace magnæ ecclesiæ, anno 6565, 5 Indict. Ne nuptiæ fiant septimo gradu.

Cerularius hic dictus fuit, & sub Monomacho, Theodora, Michaele, Cõnano primo, augggg. vixit.

REtulisti, sanctissime, ad nostram mediocritatem, cum quidam sobrinis nati, nuptias secũ inuicẽ inirent, te in præsenti eas prohibuisse. & quæsisti per literas annõ oporteat eos prohibere, sed permittere vlterius progredi. Nosti vero piissime qualia de nuptiis legũlatores sanciuerint. Aiunt enim, Interascendentes & descendentes in infinitũ nuptiæ prohibẽtur, inter eos autẽ qui sunt a latere, est quadã prohibitio. Vox, Quadã, opposita ei, quod est in infinitum, particularẽ inducit prohibitionem. Idq; manifestum sit ex iis quæ rursus leges dicunt, Nuptiis coniungi prohibentur fratres, cõsobrini, & quiex iis natidũ taxat. Quid hac lege clarius requiri potest? nihil. Quoniam modo conabitur quispiam prohibitionem aut permissionẽ aliã facere supra eam quæ sancita est? Si igitur terminũ prohibitionis ex eadẽ cognatione nuptiarũ legislator fixit ad sobrinos vsq;, & quæ his vlteriora sunt indefinita reliquit, nemo est qui legitimũ terminũ egredi possit. contrarium.n. constituit. Audi etiã expressim permittentem nuptias natorũ ex sobrinis.

Heres,

[2] κληρονόμος ὑπὸ αἴρεσιν, ἢ πῶ ΕΑΝ ΤΩ.

ἢ γραφεῖσι (φησὶ) [2] ὑπὸ αἵρεσιν κληρονόμος, ἐὰν τῷ τρισεξαδέλφῳ γαμηθῇ, πληρέτω τ αἵρεσιν. οὐ γὰρ αἰσχρός ἐστιν ὁ γάμος. διὰ τί; ὅτι ἀπέχουσιν ἀλλήλων τῷ τ ὀγδοον βαθμὸν ὁ γάμος. εἰ γὰρ κ τ αὐτῆς ῥίζης κ τ αὐτῆς γονῆς κεκοινωνήκασιν οἱ τ διεξαδέλφων παῖδες, ἀλλ' ἢ τ βαθμῶν διάστασις, ἐ ἡ τοῦ νομοθέτου φωνὴ πρὸς ἐνωσιν ἐ αὖθις τὰ ἤθη καλεῖ, συγχωρεῖσι τ γάμον. ὁ μὲν γὰρ ἕκτ ⊙ βαθμὸς ἐ ἐπὶ τ ἐκ πλαγίου ἐ ἐπὶ τ ἐξ ἀγχιστείας πάντων ἀπείρηκε τ γάμον, ἐ τ συγκέχυται ἴσως Δημόκριτ· ὁ δ' αὖ ὄγδοος τ βαθμῶν, συγκεχωρηκὼς ἐν ἐχῇ τ σωφέλειαν, εἴτε τ ἐκ πλαγίου, εἴτε τ ἐξ ἀγχιστείας ἀπὸ τ οἰκείων οἱ γαμοῦντες. ἐᾶι μὲν οὖν τ ἕβδομον βαθμὸν τὸ παῦ ἐᾶσαι ἐ ζήτημα, ἐκ ἄλλως ἢ τῇ νομικωτάτῃ τ ἐπιστημῶν διαλυόμενον, κ ἀνεπιφθόνῳ φρενὶ διαιρεῖσθαι. ὅταν μὲν γὰρ τ συνοικεσίων ἐξ οἰκειότητος, ἢ γένους ἐξ ἀγχιστείας, ἀλλήλοις συνημμένων τῶν προσώπων, τῷ ἑβδόμῳ πεπλεγμένα βαθμῷ, τῶν σύμπαντων λαθῇ, ταῦτα κ ἀδιάλυτα μένει, ὡς ἐξ ἀμέμπτων σωφθέντα τ γάμων. δύο γὰρ ἐξ ἀδελφοὶ πεφύτευσε θεὸς θείαν μεγάλην κ ἀνεψιὰς, ἐ ἀδελφὰς κ ἡλίους ὡρμηκότας. τὰ μαμήλια βέβροι, κατηγοριῶν κατ' αὐτῶν ἐκ ἐπιζήσασι γραφάς. οἱ μὲν γὰρ πρὸς ἀλλήλας πέμπτον ἐπέχουσι βαθμόν, οἱ πρῶτοι ἐξ ἀδελφοὶ· ἡ δὲ θεία τ ἀνεψιᾶς ὁρισμὸν λήψῃ) βαθμοῖς κ ἔτεσ ὁ ἕβδομος ἐπὶ τ τοῖς συναγομένοις βαθμὸς τ μεμψιν εἰς τέλος ἐκπέφευγε, ἰσχυρᾶς ἐπινοίας κ λεπτοῖς διαλογισμοῖς, Δημόκριτ ἐν μὲν τοῖς πρὸ ἑβδόμης ἑτέροις βαθμοῖς, ἐνάντιος ἐ σώφρον ⊙ τ τ διηρημένων ἡνῶν σωφέλειαν, τ δὲ ἐπὶ τῷ ἑβδόμῳ γάμων ἐκ εἰσγνήσιος. τ ἢ ἐκ πλαγίας συγγενῶν ὁ τὸ ἑβδόμου καταλαμβανόμενος διάλυε ἀπειρηκὼς γάμος, κ δυσῤῥησίαις εἶναι νομίζεται. ἀδελφὸς γὰρ ὁ διεξαδέλφος ἢ ἐ διεξαδέλφε ἡνωμένοι σωφρονοῦσι) πῶπαπι, ἢ ἢ ἐ διεξαδέλφε ἡνωμένοι ἐπὶ τ πλησίον αὐτῆς αἱ ἀποίκιαι διεξαδέλφον, ἐ τὸν πρὸς τ ἑαυτῆς γάμων καθελκύσῃ ποτέ. μολυσμὸς γὰρ ἔστω ἡνῶσι κ φθορά, καὶ συγχύσεις φυρμὸς, κ μίξις αἰσχίστος, κ τὴν νομικὴν [3] διάστασιν αὐτῆς τέλος. ἐπεὶ δοῦ ἢ αὐτὴ πάντως οἰκότητος τ ἐξ ἀγχιστείας σωημένων προσώπων, κ τ ἐκ ἐ αὐτῆς συγγενείας κ ἐ αἵματος ἀσπόνδων. ἵνα ἐ ἑβδόμος ἐπ' ἀμφοτέροις βαθμὸς ἐπίσης ἢ συγχωρηθῇ ἢ κωλυθῇ· τ μὲν γὰρ ἐκ πλαγίας συγγενείας μία ἢ ῥίζα, κ πηγὴ μία· κἂν διάφορα τὰ βλαστήματα, κ τὰ ῥεύματα μετρηθῇ. ἔσαι ἢ τ οἰκειότητος ἐξ ἐπιγαμιῶν τ σύγχυσιν ἐληφθῆναι, δύο ξένων ἡνῶν σωάφεων ἐπιούσης. [4] ὥσπερ μεῖγνυσθαι καὶ συμφύεσθαι ἐξ ἑτέρας ἡνῶς πρὸς ἕτερον, τ γάμον ἔχουσι κεκωλυμένον· οὐ Δημόσιον συγγενείας, ἀλλ' ἐκ τῶν νομικῶν Δογμάτων, καὶ

3 διαστασις

4 σύσσωμοι ὥσπερ μίσγεσθαι καὶ συμφύεσθαι

1 sobrini filio nupserit.

2 semen

Heres, inquit, scripta sub conditione, [1] si pronepoti propatrui, proauunculiue pronepoti nupserit, impleat conditionem. non enim turpes sunt nuptiæ. Quid ita? quia octo gradibus separantur. Etsi enim eandem radicem idemq; genus communicent sobrinorum filii, graduũ tamen interuallum, & legislatoris verba, ad vnionem rursus cognationem vocant, connubii ture concesso. Sextus enim gradus & inter eos, qui sunt ex transuerso, & inter affines, impedit omnino nuptias, & iam contractas dirimit. Rursus gradus octauus permissam habẽt coniunctionem, siue ii, qui cœunt, sint a latere cognati, siue affines. Circa septimum gradum omnis consistit quæstio, quæ non aliter, quam iuris ciuilis scientia dissoluatur, & sincera mẽte terminatur. Nam quæcumque coniugia personarum simul coeuntium ex propinquitate siue affinitate septimo inclusa gradu constiterint, ea indissoluta manẽt, vt ex inculpatis copulata nuptiis. Duo enim consobrini patruelesve instrumenta dotalia componentes cum matertera amita ve magna, & fratris sororisve filia, progressus ex alia serie & progenie, non imponent sibi accusationes criminum. Nam consobrini quartum a se inuicem gradum obtinent: amita autem seu matertera tribus diuiditur gradibus a fratris sororisve filia. At ita computatus septimus in his gradibus acuta consideratione subtilq; ratione, reprehensionem effugit propter præceptum icum in aliis quidem gradibus qui septimum præcedunt, disiunctorum generum connexionem temperans, vniat septimo autẽ nuptias nõ impediat. Cognatorũ autẽ a latere nuptiæ septimo gradu comprehensæ, prorsus vetitæ sunt, fugiendæq; censentur. Neq; enim sobrinus sobrino natæ copulabitur vnquam, aut sobrino nata, ad patris sui sobrinũ retrocedens, eum ad suas nuptias alliciet vmquam. Hæc enim est generis inquinatio & corruptela, & cognationis probrũ, ac mistio incõtinens, & [3] legali opposita dißidio. Neq; n. eadẽ omnino propinquitas personarũ per affinitatẽ coniunctarũ: & earum quæ ex eadẽ cognatione & sanguine progenitæ: vt in vtrisq; septimus gradus permissus sit, aut prohibitus. Cognationũ n. a latere radix vna, vinusq; fons, licèt diuersæ propagines & riuuli distincti internallis. Quæ. n. propinquitates per nuptias constitutæ, duorũ diuersorũ generũ coniunctionẽ trahunt, hæ velut ex alio genere in aliud insitæ & coalescẽtes, prohibitũ cõtinent connubium, nõ iure cognationis, sed legalibus e-

3 legum constitutioni aduersari.

Universidad de Deusto
Biblioteca

φωνῆς ἰσότης, εἰς ἓν ἐξ ἀρχῆς τὸ θῆλυ συναπτέσης τῷ ἄῤῥενι. ἡ γὰρ ἐμοῦ γυνὴ, μία ἐστὶ τῷ αὐτοῦ ἀνδρὶ παντὸς καὶ ἀδελφοῦ μου σὰρξ, ἢ λεπτῷ νῷ καὶ νοήματι κἀμοῦ λελογισμένῳ ἀδελφὴ ἡ νύμφη, ἐν τῷ πάντας ὅλως συγγένειαν εἰς ἓν συναλείφων πρόσωπον, ἀδελφὰς καὶ συγκρίδας [5] λογίσηται. ἀφήσει γὰρ ὁ νόμος, τίνας ταύτης τῆς

[5] λογίσηται γὰρ μὲν ὁ νόμος, τίνας ταύτης τῆς

συμπλέκειν ἀλλήλοις, ἵνα μὴ τὸ τῆς συγγενείας ἀκριβὲς ἐν τῇ τῶν γάμων ἐπιμιξίᾳ συγχέηται. ὁ γὰρ νομοθέτης τοὺς ἐξ ἀδελφῶν παῖδας πρὸς γάμου κοινωνίαν κωλύσας, τοῖς δὲ τρισὶ ἐξαδέλφοις τὴν συνάλλαξιν ἐπιτρέψας, καὶ μή τινα τῶν ἐν μέσῳ διαλιπὼν ἐξάδελφον, ἐκ δὲ κεκωλυμένων καὶ ἀκωλύτου σαφῆ τὸν ἑαυτοῦ [8] κατίσησε σκοπὸν, ὡς οὐ δεῖ παρεκβαίνειν τὸ ὁροθέσιον. [9] ὁ μὲν γὰρ διεξάδελφος πρὸς τὴν τοῦ διεξαδέλφου αὖτε θυγατέρα ἐρωτικῶς ἀπιδὼν, ἅπτεται ἐλάσσ. τὸν νομικὸν ὅρον μὴ φυλαξάμενος καθαρῶς, ὡς ἵππος ὅλῃ τὸ συγγενὲς ἐχρεμέτισεν, οὐ γαμέτης ἀλλὰ φθορεὺς ἐντεῦθεν κεκλημένος. ὁ δὲ τρισεξάδελφος, τῶν καταριθμουμένων ἐν κωλύσει τῷ νομοθέτῃ βαθμῶν τυγχάνων ἔξω, εἴτερ αὐτὸς ἀναπλάσας ἐπεισήγαγε τὸ φρύαγμον, καὶ τὴν τρισεξάδελφίαν ἀφεὶς, εἰσω τῶν κεκωλυμένων εἰσπηδήσῃ γάμων, καὶ τῇ πατρὸς διεξαδέλφῃ παρεισφθαρῇ, ὅπως ἔλεως ἀρεῖ καὶ νηρικῶς καὶ ἐνομίμως τοῦτον διαρρήσεται. [10] καὶ πρὸς τοῦτον [11] αἰσχρῶς συντρίψας φίλτρα, μόνα τούτῳ τῶν ἀπηγορευμένων γάμων, ὥσπερ τινὰ ἔδνα χαρίσεται τὰ ἐξαίρετα. τίνα δὴ ταῦτα; ὄνειδος αἰώνιον, καὶ φήμην σὺν δυσφήμῳ. διὰ ταῦτα γοῦν τὰ ῥυπάσματα, καὶ τὸν φυρμὸν καὶ τὴν σύγχυσιν τοῦ γένους, καὶ τὴν ἀπιμιξίαν τοῦ συγγενικοῦ αἵματος, θεοφιλέστατε, ἀπὸ τῶν ἐκ πλαγίου ἐξ ἑβδόμου βαθμοῦ ἐπὶ συγκατελθόντων γάμους, ἅδε τοῖς εὖ φρονοῦσι γνωρίζεται,

[8] κατισήσατο

[9] εἰ μὲν γὰρ ὁ διεξάδελφος

[10] καὶ πρὸς τοῦτον

[11] αἰσχρῶς

dictis, & diuina voce, in vnum copulante ab initio marifeminam. Non enim quod fratris mei vxor vna caro eſt cũ viro ſuo, fratre meo, & ſubtilimente ac cõſideratione [4] ſponſa cẽſetur ſoror mea, etiam huius omnem cognationem in vnam perſonam obliterans, ſorores & conſanguineas reputabo. [5] Oſtendit enim lex, quas earum non ducam, & cum quibus ſine reprehenſione coeam. Non enim cum vxoris meæ ſorore, vel eiusdem conſobrina, aut amita materterave maiore: ſed nec cum fratris ſororis ve filia, dotales conſcribam tabulas. quoniam ſexti gradus & inferiorum laqueis irretitus ſum. At cum ſobrina, paternæ maternæve huius filia, vel cum propatrui, proauunculi, proamitæ, promatertera nepte, irreprehenſibile ſtatuã coniugium. Nam illa ad octauum gradum remota eſt: hæc autem excedit ſextum, & ad ſeptimum ſubſiſtit. Sic patruus vel auunculus & fratris ſororis ve filius diuerſæ cognationis cõſobrinis immiſti, inſtas conſtituent nuptias. Interuallo nama legitimo diſtant inter ſe, ne ex his cognationẽ vllo modo contaminent. Nemo igitur rectè dixerit, affinitate coniunctum & cognominatum abuſiue cognatum, proximiorem aut æqualem eſſe ei qui eſt ex genere & ſanguine: vt eam ob cauſam iisdem nuptiarum claudatur finibus, quẽadmodum ſuperius explicatum eſt. Cum enim legislator conſobrinorũ filios connubio iungi vetuit, & ſobrinorũ filiis congreſſionem permiſit, nihilq. de iis qui ſunt in medio ſtatuit, ex vetito & non vetito mentem ſuã manifeſtam fecit, vt limites trãsgredi nõ oporteat. Nã ſi ſobrinus filiam ſobrini amatorie aſpiciens, legalem terminum nõ plane obſeruans, laſciuiet: (velut equus ad ſui generis animal hinnit) nõ maritus, ſed ſtuprator exeo iudicatur. Sobrini autẽ paterni maternive filius, exiſtens extra graduũ numerũ a legislatore interdictum, ſi quidẽ retrocedẽs ſæpẽ egrediatur, & relictã patris ſexadelphia intra prohibitas inſiliat nuptias, & cũ patris ſobrina flagitioſe corrumpatur, inſidioſe plane & [6] latronis more, nec legitime eam vxorẽ ducet. & ideo ignominioſe ab hac ſeparabitur, & [7] qui oſcula huic exhibuit, velut quadã delecta ſponſaltia munera prohibitarũ nuptiarum ei largietur. Quænã vero hæc ſunt? perpetuũ dedecus, & illaudata fama. Itaq. propter has ſordes, & inquinationẽ confuſionemq. generis & cõmiſtionem cognatici ſanguinis, ptiſſime, in iis qui ſeptimi ſunt gradus ex trãsuerſo nuptiæ non cõnumerantur, neq. a bene ſentientibus agnoſcuntur, e

[4] nurus

[5] Lex enim manu me dum cens oſtendit, quas huius cognatas non ducam.

[6] & pericu- loſe.

[7] & turpem erga illam amorem abolẽs, vel- ut

numero

τῶν ἐνόμων ἀκριβολογούμενος εὐσεβέστατα σωοικεσίων. ἕτω τοῖς νομικοῖς τὰ διατάγματα βέλονται· ἕτω καὶ οἱ παλαίτατοι τῶν εὐφωτάτων δικασῶν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄχρι τῶν νῦν κήρων ἔθεσι τούτων διετυπώσαντο, καὶ τέλεσι τοῖς γαμίοις τεθείκασιν ὅρον. καὶ τιάσται θεῖφανῶν καὶ μεγάλων ἀνδρῶν σωέσεις καὶ συνήσου σωοικέσια, καὶ ἔτι σωίστεντες, ἀμώμητον τῷ μίξιν λαβόντες, καὶ τῷ συγγενικῷ λυθρῳ τὴν ἀμίαντον κεῖτὸν μηδόλως μολύνοντα· ὁ δὲ μακαριστὸς ἐν πατριάρχαις κύριος Σισίννιος, θεῶν, ὡς ἔοικεν, ἐν τοῖς κατ' αὐτὸν χρόνοις [3] αὐτόθλου ὅπλου τῶν ἐξ ἀγχιστείας τοῦ ἔνδεκα μνηνυμένους βαθμοῦ, καὶ ἀνεπίτμητον ὄν ἀδελφῶς δύο δυσὶν ἐξαδέλφαις πρώτοις ἑπροχρόσιν, ἢ θείᾳ μείζονι καὶ αὐειψιᾷ σωέρχεσθαι, καὶ τὸν γάμον ἀλαχρὸν εἶναι μὴ δοκεῖν· ἕτο μὴν διὰ νεαρᾶς κεκώλυκε θεσπίσματος, τὰ δ' ἐκτὸς τούτων ἀφῆκεν ἀσφαλέστερα καὶ ἀκώλυτα. εἰπὼν γὰρ μὴ δύνασθαι θεῖον καὶ αὐειψιὸν δύο ἀδελφὰς λαμβάνειν, ἢ δύο ἀδελφὲς θείαν καὶ αὐειψιὰν· καὶ, ὁ δοκεῖ μᾶλλον ἁμαρτήματα τῷ πατριάρχῃ, ἀπέρηκεν, δύο ἀδελφοὺς δύο ἐξαδέλφαις πρώτοις μίγνυσθαι γαμικῶς, ὡς ἐκ τούτου συγχύσεως τῶν ἠθῶν ὅπισυμβαινούσης, καὶ τῶν ὀνομάτων συμπλώσεως· καὶ μᾶλλον τούτου τὰς [4] κωλυομένας θεῖς ἀφαιρεῖται μέρος τῶν σωελθόσεων, καὶ μή τι ἐκφωνήσας ὑπὲρ τούτοις δοκεῖ σωφέσεσθαι, τὸν ῥοῦν δὲ ἐκτὸς βαθμοῦ καὶ τὸν κατωτάτω τούτου [5] γάμων κωλύειν, καὶ μὴ συγχωρεῖν χώρειν [5] διαλαμβάνειν, τῶν δὴ ὑπερβαινόντων τὸν ἕκτον ὅρον ἥμιστα τὴν σωάφειαν ἠγεῖσθαι· πωτὰ τοῖς πάλαι νομοθετῶν νομοθέτης, καὶ κανονίζων ἱερεπεξέστατα· καὶ μᾶλλον τέλεον τούτων τὸν ἐξ ἀγχιστείας θεῖς ἔλων καὶ συσφίγγων γάμον. ὁ γὰρ ἐκεῖνοι μέχρι τετάρτου ἔσησαν βαθμοῦ, ἢ διὰ τὸ δύσπρεπες ἀπερήκασιν, εἰπόντες ἔτως, δύσωάφειαν λαμβάνειν τὴν ἐξ ἄλλης θυγατρὸς τῆς ἐμῆς γαμετῆς· ἢ τὴν ἐγγόνην, ἢ τὴν προεγγόνην· ἅδε τὴν γαμετὴν δ' ἰοῦσά μου, ἢ δ' ἐκγόνου, ἢ δ' προεκγόνου μου· ἀλλ' ἅδε τὴν ἀνεψιὰν μου, ἢ τὴν μητρυιάν μου· οὕτ ὁ σοφὸς τεθεῖα πατριάρχης· μηδὲ πώποτε ἡ πάλαι νομικὰ κωλύματα πάριδον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέχρις ἕκτου βαθμοῦ κωλύσας ἐπεκτείνομεν, ἐν τούτῳ μόνῳ [6] τὸ κωλυτικὸν ἐθέμενοι ὅρον. ὅπερ παρελθὼν ἅδεις δ' χελιδονύμου λαοῦ, ἀνεπιτμήτ ὑπερβρέψει ποτὲ, ἀλλὰ τῇ αἰσχύνῃ τὸ πρόσωπον ὅπικαλυψάμενος, καταθρηνήσει πολλά. ἄτε γὰρ δικαιηλοις ἐκ παίδων ἐντεθραμμένος ἐκεῖνος, ὁ καὶ τὸν χρόνον καὶ τὰ σωέσεις πολιὸς, καὶ τὰς νομικὰς μὲν ἀνελίττων βίβλους καθ' ἑκάστην, τελῶν τῶν δὴ καὶ ὅπλα τὸ ἱερὸν καθίσεις σωέδριον, καὶ τὰ τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν σωελῶν κανονίσματα, ἢ πανταχόθεν τὸ σεμνὸν καὶ τίμιον συλλεξάμενος, ὅσα ὠκνησε τῶν σωοικεσίων ἀκριβέστατα τάξιν ἐκθεῖναι,

[3] αὐτόθλου

[4] κεκωλυμένας

[5] διαλαμβάνειν

[6] ὅπερ κωλυτικὸν ἔθετο ὅρον, ὅτιπερ

numero legitimorum cõiugiorum religioſe explosæ. Sic iuriſconſultorum præceptiones volunt: ſic antiquiſſimi ſapientum iudicum ab initio ad hoc vsq. tempus de his pronuntiarũt; & huiusmodi nuptiis terminum poſuerunt. Talia etiam clarorum magnorumque virorum conſtituta ſunt & conſtituentur cõiugia, & adhuc cõſtituuntur, irreprehenſibilem habentia miſtionem, & cognationis cruore thorum immaculatum nullo modo inquinantia. Cum autem beatus inter patriarchas dominus Siſinnius inueniret (vt videtur) ſua ætate, qui ſe [8] impudenter ſexto gradu affinitatis miſcerent, & extra reprehenſionem eſſe fratres duos cum duabus conſobrinis alterius cognationis, aut cum amita materterave maiore, & fratris ſororis ve filia congredi, nec turpes eſſe videri nuptias, hoc quidem Nouella ſanctione vetuit: extra hæc autem, cetera indefinita nec prohibita reliquit. Cum enim dixit patruum vel auunculum, & fratris ſororis ve filium non poſſe duas ſorores accipere, aut duos fratres amitam materterame ve; & fratris ſororis ve filiam: & quod patriarchæ maius videtur delictum, cum prohibuit duos fratres miſceri per nuptias duabus conſobrinis: quaſi ex his generum oriretur confuſio & nominũ conturbatio: & hactenus veritas circumſcripſit coitiones, nihil amplius de iis exprimens: videtur apertiſſime ſexti quidem gradus & inferioris nuptias vetare, nec concedere locũ habere: eorũ autem qui ſextum gradum excedãt, licitã exiſtimare copulã: eadem cũ antiquis legislatoribus ſanciens, & ſacra conſtituẽs regula: magis etiã quã hi cõtrahens & cõſtringens ex affinitate nuptias. Quod. n. illi vsq. ad quartũ ſtiterunt gradũ, aut propter honeſtatẽ prohibuerunt, ita dicẽtes, Nõ poſſum accipere vxoris meæ ex alio filiã, aut neptem, aut proneptẽ, neq. vxorem filii mei, aut nepotis aut pronepotis mei: ſed neq. ſocrũ meã, vel nouercã meam: Hic circa diuina ſapiens patriarcha, neq. has neq. aliας deſpiciẽs prohibitiones, ſed & quæ ad ſextũ vsq. gradũ porriguntur vetãs. in hoc ſolo prohibitoriũ poſuit terminũ: quẽ nemo ex Chriſtiano populo præteriens, ſine cenſura vnquã reuertetur, ſed pudore ſuffus[9], lugebit plurimũ. Nẽpe educat[9] ille in foro & iudiciis a pueris, qui ætate & prudẽtia canus, legales q. verſans quotidie libros, tãdẽ in ſacro cõſeſſu ſedẽs, & diuinorũ virorũ [9] cõtrahens definitiones, & quod caſtũ honeſtũq., vndiq. colligens, exactiſſimum cõiugiorũ ordinẽ exponere non dubita-

[8] magna cũ licentia

[9] perlegens

Universidad de Deusto
Biblioteca

καὶ τιμωρεῖσθαι τοὺς τοιούτων συγγράψασθαι, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν καταλιπεῖν, σηλογραφίαν ὅλως ἀψοφητὶ καὶ ἀμώμητον, καθαρὰν τῷ βροτείῳ γένει τὴν ὕπαρξιν ἐξ ὑμῶν χαριζόμενος, καὶ θεῷ καθαρωτάτου τῆς ὀπτιμαίας καὶ σωφρονικῆς τῶν ἀμέμπτων γάμων σου αὐθρωπίνης φυλακῆς. τοῦτό σοι, ὦ ἱερώτατε, ὀλίγα ἐξ ὀλίγων περὶ τῶν ἀφ' ἑαυτοῦ γραφέντα βραχέα ἀναλεξάμενος καὶ διαχαράξαντες, [8] ἐπέμψαμεν ἐγγράφως.

8 ἐπέμψαμεν ἐγγράφως. οὗ ἕνεκα πλείστα τούτων τοῦ ἐπεμφθέντος ἐξενεύκαμεν τῆς φύσεως, ἁπλοῦ τῆς εὐσεβείας σφίγγοντα τὰ περὶ γάμου ζητήματα ὡς εἶπον, οὕτως ἁπανταχοῦ πάντας τὴν συμφυΐαν τῶν ἀνθρώπων διαλύειν.

Τοῦτο δὴ τὸ ἴσον ἐξ πατριαρχικῆς συνοδικῶς ἐκτεθὲν γράμματος ἐκ τῶν ἀναπεπταμένων κωδικίων τῷ θαρεῖ σκρίνῳ ἐκλήθεν, καὶ τῇ αὐτοχείρῳ ὑπογραφῇ καὶ σφραγῖδι Νικήτα ἐξοσιωτάτου πάπα τῆς ἁγιωτάτης καὶ θεοβεβλήτου ἐκκλησίας τῆς πρώτης, εἰς ἣν ἡ χαρτοφυλακία τῶν λογιωτάτων διακόνων καὶ πατριαρχικῶν νοταρίων βεβαιωθεῖ, ἐπεδόθη, μηνὶ καὶ ἰνδικτιῶνι τοῖς περιγεγραμμένοις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΧΛΙΑΡΙΝΟΥ.

Περὶ φονέων τῶν λῃστῶν.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου τοῦ κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Χλιαρίνου, προσελθόντων τινῶν γραπτῶν τῇ ἁγιωτάτῃ τοῦ θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ διηγησαμένων ἐντυχεῖν ὑποτεθῆναι λῃστὰς εἰς τὴν κλεισοῦραν [2] τοῦ ἁγίου βασιλέως, καὶ φονεῦσαι αὐτοὺς καὶ ζητήσαντων τὸ ποιητέον μαθεῖν· γέγονε λόγος συνοδικῶς εἰ ὀφείλουσιν, ἀδιαστίκτως πάντες οἱ φονεύοντες ὀπτιμάδιον καὶ εἶπον τινές, ὡς εἰ μή τις δυνάμενος τῶν ὀπτιμάδων καὶ λῃστοῦ μὲν φυγεῖν, ἐπὶ πλέον δὲ τοῦτο, ἀλλ' ἐκ μελέτης αὐτὸν ἐφόνευσεν· ἐφ' οἷς καὶ νέον καινὸν ὀπτιμαδῆσαι, ἀλλ' ὡς φονεὺς ὀπτιμαδήσεται). τίς γάρ (φησὶν εἰσὲν, ἐὰν ὁ μὴ κατ' αὐτὸ ὀπτιμάδων λῃστὴς, πρόνοιαν θεοῦ ἐπιζήτας ἀπέχῃ τῆς λῃστείας, καὶ τῷ Κυρίῳ προσκολλᾶται; ἐγερθέντα δὲ καὶ τῷ παλαιῷ καὶ παρωθέντα αὐτὸν νόμου, λέγοντος· τετεύχει, εἰ μὴ ἠδύνατο φυγεῖν ἀσφαλῶς, ὥστε ἐγκαλεῖται· εἰ δὲ λῃστὴς μᾶλλον πρὸς αὐτὸν χεῖρα φονεύσειεν καὶ τὸν φονεύσαντα αὐτὸν, ἡμήσεται ἀπὸ καινὸν διορίζεται, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ὁ ἀληθὴς νόμος· εἰ δὲ φονεύσας ἔτι ἐδίωξε τὸν λῃστὴν, ἔτι διώκοντα αὐτὸν ἐκεῖνος ἀπεκτόνατο, ἢ φονεύσας τὸν ἀλλὰ δι' ἀπειθῆ συμφέροντα ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐμελέτησε, καὶ ἐφόνευσεν αὐτὸν, ἢ πεφονευμένος ἔτι ἐκκλησιαστικῶς τιμωρηθήσεται. ὁ γὰρ (φησὶ) καὶ ἐπαθλον ἄξιος ἐστὶν, ὡς πολλῶν ψυχὰς ἐκ θανάτου ῥυσάμενος, καὶ ἐξημερώσας τὸν τόπον, τοῦτο εἰκαιοῦσθαι καὶ περιέπολος, πᾶς τοῦ λῃστοῦ ἐνέδρευσις συμπεριγράφουσιν. καὶ πάσχοντα ζητοῦσι τὸ καὶ ἀπὸ τοῦ νόμου καὶ καινοῦ εἰς τὸν ἀπόστολον καὶ ἡ βιβλίου, καὶ

4 τῷ ὄντι ἐκλαλῶ

CONSTANTINI CHLIARENI.

De homicidis latronum.

TEmpore sanctissimi illius patriarchæ, domini Constantini Chliareni, cum quidam accessissent ad sanctissimam Dei magnã ecclesiam & se armatos in latrones incidisse decerent in clausura sancti Basilii, & eos interfecisse, & vellent scire, quid agendũ: synodaliter disputatũ est, an omnes qui latrones interficiũt, debeãt indistincte puniri: & dixerunt nõnulli, illũ qui potuit latronis [3] insidias effugere, & hoc nõ fecit, sed eũ dedita opera interfecit, nõ puniri secundũ canonẽ. sed tamquã in homicidã graue in cum animaduerti. Quis n. scit (inquit) an qui in eum impetum faciebat latro, si vixisset, Dei prouidẽtia a latrocinio cessisset, & Deo adhæsisset? Vtebantur autẽ [5] & antiqua superius inserta lege, quæ dicit, Si non posset tuto effugere, criminis nõ datur. Sin autẽ latro violentã manum aduersus eum, qui ipsum interfecit, intẽtauit: fiet, quod canõ [6] decernit. At qui lex quæ superius dicta, sic habet: Si autem qui occidit, nec latronem prosequutus est, nec dũ latro eũ persequeretur, se defendit, & ipsum occidit: sed propter cõmunem vtilitatẽ incitatus, hoc molitus est, & ipsũ interfecit: nec legitime, nec ecclesiastice punietur. Is enim, inquiunt, præmiis quoq; dignus est, vt quimultorũ animas a morte liberauerit, & locũ, qui latronis insidiis, tãquam quibusdã spinis & tribulis suffocabatur, mãsuefecerit. Hoc quoq; cõsirmabant ex lege, quæ sita est in I. tit. III. [7] libri, & decernit, eum

* indicem

2 misimus scripto comprehensa. Tu autem hisce etiam iuris per ingeni solertiam inuenies, pulcropitaris sorte de nuptiis inquisitis concordabis, atque ita hæc de matrimoniis argumẽtum omnino perpetuum efficies.

a Hic ponit debuit proximum ante Lucam Chrysobergen, infra.

1 in faucibus S. Basilii,

3 impetum

5 & antiquo superius inserta legis interprete, dicente: Id est, si non poterat tuto fugere, non accusatur.

6 quod canon decernit, & lex indicata Si autem qui occidit,

7 VIII

διορίζομεν· μὴ ἀπραδώτως τὸν κάλλιον ὑπαδέξεως ἀνδρείας, πολεμαχήσαντα, ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τε μιαθὸν ὅτι τῷ καταπολεμῆσαι πρίον ἔξωθεν κυνηγίου, βλάπτον τὴν ἐπαρχίαν. ἤρεσε δὲ τῇ συνόδῳ τοῦτο, ὅσον κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἐκκλησίας, οὗτοι ἀμυνομένους τοῖς λῃστοῖς, καὶ οὗτοι διὰ τὸ κοινῇ συμφέρον ἐκ τῆς ἐκκλησίας φονεύοντας λῃστὰς, ὑπὲρ τιμᾶσθαι καθὼς ὑπὲρ τιμῶντας καὶ οἱ ἐν πολέμῳ φονεύσαντες. τὸν δὲ φονεύσαντα λῃστὴν, ὁπόταν τῶν ἀπὸ τούτου λῃστείαν ἠδύναντο διαφυγεῖν, ὅτι πλέον ἐπιτιμᾶσθαι. καθ' ἑκάστου τὰ νόμιμα δικαιοῦν ἀνωτέρω ῥηθεῖσα διαίρεσις οὐκ ἀπεπέμπετο. καὶ ταῦτα μὲν περὶ λαϊκῶν. οἱ γὰρ κληρικοὶ ὁπωσδήποτε φονεύοντες καθαιρεῖσθαι, μηδεμιᾶς διαφορᾶς ὄσης πολεμίων, ἢ λῃστῶν, ἢ ἑτέρων τινῶν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΞΙΦΙΛΙΝΟΥ.

Περὶ μνηστείας.

Μηνὶ Ἀπριλλίῳ κς, ἡμέρᾳ δ, ὑπινεμήσεως θ, ἔτους ϛφοδ, ἐπὶ καθηδρύου Ἰωάννου τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι τῶν κατηχουμένων, συνεδριαζόντων αὐτῷ πανιερωτάτων μητροπολιτῶν, ἐξ Καισαρείας, ἐξ Ἐφέσου, ἐξ Ἡρακλείας, ἐξ Ἀγκύρας, ἐξ Κυζίκου, ἐξ Χαλκηδόνος, τοῦ Σεβαστείας, τοῦ Γαγγρῶν, τοῦ Φιλιππωπόλεως, ἐξ Ἱερᾶς πόλεως, τοῦ Κοτυαείου, ἐξ Μιτυλήνης, ἐξ Χώνων, τοῦ Νακωλείας· καὶ ἀρχιεπισκόπων, τοῦ Μαρωνείας, ἐξ Προικονήσου, ἐξ Γαρέλλης, τοῦ Λήμνου, ἐξ Βοσπόρου, τοῦ Γοτθίας, τοῦ Ἡρακλείου· ἐλθόντων καὶ ἐν ὑστέρῳ, τοῦ Ἀμασείας, τοῦ Μελιτηνῆς, ἐξ Κλαυδιοπόλεως, ἐξ Ἰκονίου, καὶ ἐξ Ὑδροῦντος.

Εἰ καὶ μὴ προδήλως καὶ παντὶ λέξιν ἐν τῷ ἐκτεθέντι συνοδικῷ τόμῳ περὶ τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου, κυροῦ Σισιννίου, ὅτι τῶν κεκωλυμένων καὶ ἀθεμίτων γάμων, οὐκ ἐληπται καὶ ἐκ τῆς μνηστείας· ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τὸν τοῦ πατρὸς μνηστῆ, καὶ τὸν τοῦ ἀδελφοῦ, [2] κωλύει πανταπάσιν ὁ πολιτικὸς νόμος τῷ υἱῷ ἢ τῷ ἀδελφῷ ζεύγνυσθαι, δῆλον τὸ τὸν μὲν μνηστὴν πάντα ἔχειν, τὸν δὲ νύμφην, καὶ ὁ γάμος μὴ πεφοβέβηκε· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὅπου τῆς μνηστῆς τοῦ θετοῦ υἱοῦ, καὶ ἡ [3] θέλησις λυθῇ, μὴ δυναμένου τοῦ θετοῦ πατρὸς παῦσαι λαβεῖν, ὡς νύμφην, καὶ τοῦ ἰδίου υἱοῦ γαμετὴν· ἐκράτησε δὲ καὶ μέχρι τῆς δεῦρο, τὸν μνησθησυμβίων κρίνειν, καὶ ἡ θανάτῳ παῦσαι ἀποβαλόντα, ἢ διαζυγίᾳ, ἢ συναινέσει, καὶ [6] πρεσβυτέρων καταβολῇ, εἶτα ἑτέραν ἀγαγόμενον,

1 τῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρὸς μνηστῶν

2 πολιτικὸς

3 τῷ πατρὶ

5 δίοις

6 νομίμων πρεσβυτέρων

eum nõ esse infamẽ, qui pro ostentanda virtute cum bestiis pugnauerit, & pro oppugnãda bellua [8] absq; canũ venatione mercedẽ acceperit, cum ea bellua prouinciam magnopere læderet. Synodo [9] autem visum est, vt quod ad leges ecclesiæ attinet, & qui se defendentes, & qui propter publicam vtilitatem, deprecatione interposita, latrones interfecerunt, puniantur, quẽadmodum puniuntur, qui in bello occiderunt: Is autẽ, qui latronem interfecit, quando poterat [10] suũ latrocinium effugere, amplius puniatur. Tamen secundum iura legitima, superius dicta diuisio non repudiabitur. Et hæc quidẽ de laicis. Clerici enim, quomodocũq; occidentes, deponuntur: nulla habita differẽtia hostium, vel latronum, vel aliquorum aliorum.

8 extra hanc mercedem

9 tamen

10 eius

IOANNIS XIPHILINI.

I. Desponsalibus.

Visit sub diuo Constantino, Eudocia, Diogene, Michaele, Augusto, Leuncl. interp.

MEnsis Aprilis die XXVI, feria quarta, indictione quarta, anno VICIO IO LXXIV, præsidẽte Ioanne, sanctissimo domino nostro & vniuersali patriarcha, ad dextrã catechumenorũ partẽ, adsidentibus ei sanctissimis metropolitanis, Cæsariensi, Ephesino, Heracliẽsi, Ancyrano, Cyziceno, Chalcedonẽsi, Sebastiensi, Gangrano, Philippensi, Hierapolitano, Cotyaii, Mitylenæo, Chonensi, Nacoliensi: & Archiepiscopis, Maronæa, Proeconesi, Garellæ, Lemni, Bospori, Gotthiæ, Herculano: quum ad extremum venissent etiam Amasenus, Melitenicus, Claudiopolitanus, Iconiensis, Hydruntinus.

Quamuis euidenter & expressis verbis in synodali tomo promulgato a clarissimo patriarcha, domino Sisinnio, de prohibitis & incestis nuptiis, nihil de sponsalibus quoque sit comprehẽsum: tamen quũ ius [4] ciuile patris atque filii sponsam, filio vel patri omnino coniungi propterea vetet, quod illa nouerca locum habeat, hæc nurus, licèt nuptiæ secutæ non sint: idemque valeat in sponsa filii adoptiui, licèt adoptio soluta sit, vt eam pater adoptiuus vxorem accipere nequeat, veluti nurum & filii sui coniugem; quum obtinuerit denique in hunc vsque diem, vt qui virginem sibi desponderit, eamque vel morte amiserit, vel repudio, vel consensu, pœnarumque legitimarum præstatione, ac deinde duxerit aliam;

4 l. 12. §. 1. D. de rit. nupt. Inst. de nupt. §. si vxor.

Universidad de Deusto - Biblioteca

μὴ δυνάσθαι ἱερέα, ἢ Διάκονον, ἢ ὑποδιάκονον χειροτονεῖσθαι, δίγαμον δηλαδὴ λογιζόμενον· ἔδοξε καὶ νῦν τῇ ἡμῶν μετριότητι, καὶ πάσῃ τῇ ἐνδημούσῃ ἱερωτάτῃ συνόδῳ, τοῦ κρατεῖν ὅπου πάντων τῶν ἀθεμίτων καὶ κεκωλυμένων, μὴ μόνον εἰ γάμος καὶ ἱερολογία [7] φθάσῃ γενέσθαι, καὶ νυμφευθῆναί τε καὶ ἄγεσμον τὸ συναλλαγμα ὀνομάζεσθαι· ἀλλὰ καὶ μνηστεία κατὰ τὸν νόμον τετέλεσται, γάμος ἢ οὐκ ἀπήρτισται, δυνατὸν ἢ, ἢ [8] ἁλῶναι ἑτέρῳ τρόπῳ Δαλελύται, μὴ ἔξον εἶναι, θάτερον τῶν προσώπων τῷ κατὰ τὴν συγγένειαν ἡνωμένῳ αὐτῷ προσώπῳ, ἐξ ἧς αἰτίας κώλυμα γίνεται γάμου, ἢ καθ' ἄλλον τινὰ τρόπον τὸ ἀθέμιτον παρεισέρχεται, συναπτεσθαί τε καθ' τὸν νόμιμον γάμον καὶ νόμοις ἐγνωσμένον, ἢ θείοις κανόσι τὸ συνάλλαγμα ἢ τὴν συνοίκησιν κεκλῆσθαί τε καὶ ὅλως καθίστασθαι· τῆς νομίμου μνηστείας καὶ γάμου ζῆξιν τε καὶ διάστασιν ἐχούσης. διὸ τοῦτο γὰρ καὶ προσίμιον αὖθ λύεσθαι τούτων οὐκ ἔξεστιν, ἀλλ' ὅπερ μᾶλλον τῶν ἀθεμίτων νομικὴς διορίζεται κανών, ὡς ἔνθα τὸ συνάλλαγμα νόμοις ἀπρόσδεκτον, τοιοῦτο ἀπαγορεύεσθαι οὐκ ἔξεστιν. ὅπερ ἢ τῶν ἐρρωμένων καὶ νομίμων, ὥσπερ ἐν τοῖς γάμοις, αἱ ποιναὶ ἀντιδίδονται· εἰ μὴ ἐξ αἰτίας δηλονότι τῆς γυναικὸς τὸ Δαζύγιον ἀπέρχεται· τοῦ ἀνδρὸς κερδαίνοντος. εἰ δ' παρ' αἰτίαν τοῦ ἀνδρὸς, τῆς γυναικὸς ἀποφερομένης τὸ κέρδος. οὕτω καὶ ἐν τοῖς μνηστείαις, τῆς λύσεως μὴ προσήκοντος συνιζανούσης, πρόδηλον ὡς ὁ μνηστείας συνοσμος καὶ καθ' νόμους Δαλυσάμενος, εἶπε ἑτέραν ἀγαγόμενος, δίγαμός τε ἐστὶ, καὶ οὕτω νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ὀνομαζόμενός τε καὶ ἔσται. τὸ δ' αὐτὸ πάντως καὶ ὅπερ τῶν θηλειῶν. ἐπεὶ καὶ αὐτὰ ἐφ' ἑκατέρας φύσεως οἱ νόμοι κρατεῖν κἂν τοῖς γάμοις κἂν τοῖς ἑτέροις συναλλάγμασι βεβαίζουσι. Διαρρήδην οὖν ἀποφαινόμεθα, ὅσα καὶ οἷα προσώπα ἀπὸ τῶν πολιτικῶν νόμων, ἢ ἀπὸ τῶν θείων κανόνων, ἢ ἀπὸ ἅ δηλωθέντος συνοδικοῦ τόμου, ἢ ἀπὸ ἑτέρου τοῦ περὶ τριγαμίας συνοδικοῦ τε αἵματος καὶ βασιλικοῦ διατάσματος, εἰς γάμου κοινωνίαν κεκώλυται, τὰ αὐτὰ καὶ ὅπερ τῶν μνηστείων τὴν κώλυσιν [9] ἐναργεστάτην ἔχειν, καὶ μηδὲν εἶναι γάμος τε καὶ μνηστείας διάφορον, εἰς συνάφειαν τοῦ θεμιτοῦ καὶ ἐρρωμένου.

7 φθάσῃ συμβιῶναι,

8 ἁλῶναι

9 ὑπεναργεστάτην

neque sacerdos, neque diaconus, aut subdiaconus ordinari possit, quasi qui secũdas cõtraxisse nuptias reputetur: visum est nunc quoque mediocritati nostræ, totique sanctissimæ synhodo præsenti, valere in omnibus incestis prohibitisque nuptiis debere, vt non modo si nuptiæ sacræque preces interceſſerint, eiusmodi contractus prohibeatur, & illicitus adpelletur, sed & si spõsalia secundum legem peracta sint, nuptiis non impletis, sed morte, vel alio modo solutis, nefas sit alterutri harum personarum, iunctæ sibi per cognationem personæ, cuius causa nuptiarum nascitur impedimentum, vel alio quodam modo incestus admittitur, copulari iusto legibusque comprobato matrimonio, neve per sacros canones contractus hic vel cõiugium nuncupetur, aut vllo modo subsistat: quum legitima spõsalia matrimonii locum & conditionem obtineant. Nã propterea nec absq; pœnis hæc dissoluere licet, quum de incestis* regula iuris definiat, vbi contractus legibus interdictus sit, non licere pœnam exigere. In iis autem, quæ iure legibusq; valent, quemadmodum in nuptiis, pœnæ persoluuntur: vt lucrum vir consequatur, si quidem per causſam mulieris repudium mittatur. sin culpa viri, lucrum mulier auferat. Sic & in spõsalibus, siquidem cum pœna consistat eorum dissolutio, manifestissimum est, eum, qui sponsalia contraxit, & secundum leges dissoluit, alia deinceps vxore ducta, digamum esse, atque ita nunc, & in posterum nominatum iri, & futurum. Idem vero & in feminis omnino locum habebit, quum eadem in vtroque sexu tam in nuptiis, quam ceteris contractibus obtinere, leges sanciant. Itaq; diserte pronuntiamus, quæ & qualescũq; personæ per iura ciuilia, vel sacros canones, vel indicatum synhodalem tomum, vel aliam de tertiis nuptiis synhodalem pariter & imperatoriam sanctionem, a consortio matrimoniali arceantur: easdem & in sponsalibus prohibitionem manifestissimam habere, nec vllum esse nuptiarum & sponsalium discrimen in hoc, vt licite iusteque contrahantur.

* 1. s. C. de spons.

ΕΤΕΡΑ ΣΤΝΟΔΙΚΗ ὑποφασις

Περὶ μνηστείας.

Μηνὶ Μαρτίῳ ἰ θ. ἰνδικτιῶνος δ', ἔτους ςφοε, ἐπὶ καθημένου Ἰωάννου τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἐν τῷ μικρῷ σεκρέτῳ, συνεδριαζόντων αὐτῷ καὶ τινῶν ἐρχόντων συγκλητικῶν, ἐκ τούτου ἢ [1] πανιερωτάτων μητροπολιτῶν, ἥ τε Καισαρείας, ἥ τε Ἡρακλείας, ἥ τε Νικήας, ἥ τε Χαλκηδόνος, ἥ τε [2] Τυάνων, ἥ τε Νεοκαισαρείας, ἥ τε Ἀμωρείου, ἥ τε Κοτυαείου, ἥ τε Ἀμάσριδος, ἥ τε Κελεσυρίας, τοῦ Κολωνείας, καὶ ἀρχιεπισκόπων, ἥ τε Σηλυβρίας, ἥ τε Ῥωσίας, καὶ ἥ τε Γοτθίας.

1 θεοφιλεστάτων

2 τυαίων

ALTERA SYNHODALIS sententia

De sponsalibus.

Mensis Martii die XIX, *indictione* IIII, *annos* VICIO IO LXXV, *præsidẽte Ioãne, sanctissimo domino nostro, & vniuersali patriarcha, in minore secreto, adsidentibus ipsi magistratibus quibusdam ordinis senatorii, præterque hos sanctissimis metropolitanis, Cæsarien si, Heraclien si, Nicæno, Chalcedonen si, Tyanen si, Neocæsarien si, Amorien si, Cotyaii, Amastridis, Celesenæ, Colonien si: & archiepiscopis, videlicet archiepiscopo Selybriæ, Rusii, & Gothiæ.*

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῶν συγκλητικῶν ἀπάντων ὑποχωρησάντων, ἐλθόντος δὲ καὶ τοῦ μητροπολίτου Πατρῶν, καὶ συγκέλλου Νικήτα, περιτεθῆ τὸ τῆς μνηστείας ἀμφιβαλλόμενον· εἴγε χρὴ ἐν τοῖς γαμικοῖς συναλλάγμασιν, ἔνθα συγγενείας ἐστὶ νόμος, κώλυσιν ἐπάγων, αὐτὴ γάμου ζωὴν λογίζεσθαι· καὶ ἢ ὅπερ ἐπιτρέπεσθαι τὰ μετὰ ταῦτα μέλλον προβλῆσθαι συνοικέσιον, ἢ ὅπερ ἐπιτρέπεσθαι, ὡς ἄθεσμόν τε, καὶ νόμοις ἐναντιούμενον, καὶ θείοις κανόσι προσκόπιον. καὶ ἠρωτήθησαν οἱ παρουσιάζοντες ἅπαντες πανιερώτατοι ἀρχιερεῖς, καὶ ἐστὶν κοινῇ γνώμῃ κατὰ τὸ ἀναμφίβολον, κωλυτέον εἶναι τὸ συνάλλαγμα, ἔνθα μνηστείας προβάσης, καὶ γάμου μὴ ἐπακολουθήσαντος, πρός τι πρόσωπον ἢ ὅπερ συγγενείας, ἢ ὅπερ ἀγχιστείας προφανοῦς εἰργόμενον, μέλλει ἕτερον πλεονθῆναι συνάλλαγμα· τοῦτο μὲν, τοῦ ἐνεγκόντος ὀγδόου κανόνος τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου, οὕτω κατὰ ῥῆμα λαμβάνοντος. ὁ τὴν ἑτέραν μνηστευθεῖσαν ἔτι τοῦ ἀνδρὸς ζῶντος εἰς γάμον [4] ἀγόμενος, τῷ τῆς μοιχείας ὑποκείσθω ἐγκλήματι· (εἰ γὰρ μὴ ἐλογίζοντο οἱ θεῖοι πατέρες τὴν μνηστείαν εἰς γάμου τάξιν, ἀλλ' ἄλλο τι, πῶς ἂν μοιχείας ἐγκλήματι τὸν συναπτόμενον τῇ ἑτέρου μνηστευμένῃ ὑπέβαλον; πρὸς ὑπανδρον γὰρ πρόδηλος ἡ μοιχεία τελεῖται, καὶ ἀδιάφορον οἱ κανόνες τὸν τῶν ἐντιμίων λόγον καὶ τρόπον ὅπερ τε τῆς μοιχείας καὶ τῆς πορνείας οὐ τίθενται) τοῦτο δὲ, καὶ τοῦ πολιτικοῦ νόμου ἐν τῷ ε τίτλῳ τοῦ κη βιβλίου τῶν Βασιλικῶν οὕτω λέγοντος. τὴν τοῦ πατρός μου, ἢ [5] τοῦ ἀδελφοῦ μου μνηστὴν οὐ δύναμαι λαμβάνειν, καὶ γαμετὴν ἅπαξ οὐ γέγονασιν. ἡ μὲν γὰρ μητρυιᾶς, ἡ δὲ νύμφης τάξιν ἐσχήκει. καὶ μετὰ πινα κεφάλαια. καὶ πολλαὶ ἔχει ὁ πατήρ μου, οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω. οὐδὲ μητέρα τῆς ποτέ μου μνηστῆς· γέγονε γάρ μου πενθερά. δῆλον οὖν καὶ ὅπερ τούτου, ὡς αὐτὶ γάμου τὴν μνηστείαν οἱ νομοθέται ἔθεντο, καὶ ἄθεσμον τὸ συμβαῖνον ἡγήσαντο,

4 ἀγαγόμενος,

5 ἢ ἅ

triarcha, in minore secreto, adsidentibus ipsi magistratibus quibusdam ordinis senatorii, præterque hos sanctissimis metropolitanis, Cæsarien si, Heraclien si, Nicæno, Chalcedonen si, Tyanen si, Neocæsarien si, Amorien si, Cotyaii, Amastridis, Celesenæ, Colonien si: & archiepiscopis, videlicet archiepiscopo Selybriæ, Rusii, & Gothiæ.

Eodem die, quum omnes ordinis senatorii proceres abscessissent, & aduenisset metropolitanus Patrensis, & Nicetas syncellus, de sponsalibus est proposita quæstio: num scilicet in contractibus nuptialibus, vbi cognationis lex impedimentum adfert, sponsalia pro nuptiis habenda sint; vt vel permittatur, quod subsequuturum est, coniugium; vel prohibeatur, tamquam illicitum, & legibus contrarium, & in sacros canones impingens. Interrogati vero cuncti, qui coram aderant, sanctissimi pontifices, communi sententia de quæstione controuersa responderunt; eiusmodi contractum prohibendum esse, quoties celebratis sponsalibus, nec sequutis nuptiis, cum persona quapiam vel ob cognationem, vel ob adfinitatem manifestam vetita, contractus alius instituitur: partim, quod nonagesimus octauus canon sanctæ vniuersalis sextæ synhodi sic ad verbum statuat; QVI ALII DESPONSATAM, *viro adhuc superstite, duxerit vxorem, adulterii crimine tenetur: (quippe nisi patres illi diuini sponsalia loco nuptiarum habuissent, sed prorsus quadam diuersa; quonam modo adulterii crimen impegissent ei, qui cum desponsata cum altero matrimonium contrahit? Nam haud dubie cum nupta committitur adulterium, nec citra discrimen eandem pœnarum rationem ac modum tam in adulterio, quam in scortatione, canones statuunt) partim, quod & ius ciuile titulo* V, *libri* XXVIII *Basilicorum, in hanc sententiam loquatur. Patris [3] fratrisve mei sponsam, vxorem ducere non possum, licèt eorum vxores non fuerint. Nam illa nouercæ, hæc nurus locum habet. Item, post capita quædam. [9] Quamuis multas pater meus habuit, nullam earum duco. [10] nec matrem sponsæ quondam meæ. quippe mea socrus fuit. Igitur & in hoc perspicuum est, legum conditores habuisse sponsalia pro nuptiis, & illicitum [11] existimasse, quod consequitur, sanxisseque,*

3 filiæve l. 12. §1. D. de ritu nupt.

9 l. 14. §nunc videamus. D. eod.

10 d. l. 14. §vlt.

11 existimasse hunc casum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

καὶ μὴ οἵοντε σωπάσεσθαι ἐθέσπισεν. καὶ ταῦτα ὅτι
ἀγχιστείας. εἰ γὰρ τὸ ἀριθμησάσθω τὰς ἐξ αἵμα-
ματος κωλύοις, ἐπάγουσιν· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι, οὐ
διὰ γεωμετρουμένης συγγενείας, διὰ δὲ ἀγχιστείαν μὴ πε-
βηκότες. καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν γνίστων κω-
λυμάτων, σωπάσονται καὶ τὰ εἰρημένα κεφά-
λαια. καὶ οἱ συμπαρόντες [a] πανιερώτατοι ἀρχιε-
ρεῖς τῇ γνησίᾳ καὶ κανονικῇ τε καὶ νομικῇ γνώμῃ ὡμο-
γνωμόνησαν, καὶ ἔτω φρονεῖν τε καὶ λέγειν ὡμολό-
γησαν, καὶ μηδέν τι ἐναντίον φρονεῖν ἢ γράφειν,
[7] ὁμοφώνως ἐξέθεντο. ἐπεὶ καὶ ἐν ταῖς εἰς ἱερωσύνην
ἀγγελίαις ἔτω ποιεῖν καὶ χειροθετῶν ἔφα-
σεν, ὡς ὅτε τις μνηδυσυμβίῳ τινὰ, καὶ μὴ κατὰ
γάμον σωαφθείς, ἀποχωρήσῃ ταύτης οἱῳδήποτε τρό-
πῳ, εἶτα ἑτέρᾳ νομίμῳ γάμῳ σωαφθῇ, ἔτε ἱερεὺς
χειροτονίαν δέχεται, ἔτε χειροτονεῖται ἴσως
ἐξ ἀγνοίας ὠφέλειαν τινὰ ἔχει, ἀλλὰ τῆς ἱερω-
σύνης, ὡς δίγαμος, ἀλλοτριούται. ἐπεὶ καὶ τὼ ἑ-
τέρᾳ μνηδυσὶ γῆσαν εἴ τις ἀγάγηται, εἰς ἱερωσύνης
βαθμὸν ἐμποδίζεται ἀναβαίνειν. ἔτω καὶ γινώ-
σκειν καὶ λέγειν ὁμῶς πάντες κατέθεντο, καὶ οὕ-
τω περιπεσεῖν ἐκ πάντος χρεών, ἐξεφώνη-
σαν.

[a] Cognomen habuit Grammatici, sub imperio Alexii Comneni vixit.

[7] ὁμοφρόνως

non posse coniungi. atque hæc de affinitate. nã post enumerata sanguinis impedimenta, subiiciunt: Sunt & alia nuptiæ, quæ non ob ius cognationis, sed propter affinitatem non proceduant. & in huiusmodi impedimentorum enumeratione, prædicta quoq; capita collocantur. Ac præsentes vnà sanctissimi pontifices in hanc canonicam legalemq; sententiam consenserunt, ita se sentire ac dicere profitẽtur. nec diuersum quid se vel cogitatione, vel facto probare, velut vnà voce pronuntiarunt: quandoquidem & in renuntiationibus ad sacerdotiũ, ita se tum facere, tum manus imponere dicerent, vt quum quis aliqua sibi desponsata, nec matrimonio copulata, quotumq; modo eam deserens, aliud deinde legitimum matrimonium contraxerit: nec sacerdos ordinetur, nec forte per ignorantiam ordinatus, quidquam fructus inde referat; sed sacerdotio, veluti digamus, excidat. Nam & qui desponsatam alit duxerit, ad sacerdotii gradum adscendere prohibetur. Sic se tum iudicare, tum dicere, pariter omnes [12] deposuerunt: & sic ab omnibus faciundum, pronuntiarunt.

[12] testati sunt.

Γ. Περὶ κληρικῶν σωηγορούντων.

Τὸ σημείωμα τ῀ πατριάρχου κυρὶς Ἰωάννου ἐχῆς ἔτω.

III. De clericis causas agentibus.

Subnotatio patriarchæ, domini Ioannis, sic habet.

[1] causarum patronis.

Μηνὶ Φεβρουαρίῳ ς, ἡμέρᾳ γ, ἰνδικτιῶνος η. Πολλοὺς τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ μοναχῶν καθορῶντες ἐπιθέσεις ἀλλοτρίας ἐποδυομένους, καὶ ἐπαγωνιζομένους τ῀ δικαζομένων ἐν πολιτικῷ καὶ ἐκκλησιαστικῷ δικαστηρίῳ· ἀλλότριον τ῀ ἐκκλησιαστικῆς συνηθείας, καὶ τ῀ νομίμων ἀκριβείας τὸ παραπόρισμον κρίναντες, διορίζομεθα, μηκέτι τ῀ λοιπὸν μήτε τ῀ μοναχὸν μήτε τ῀ τινὰ ἐκκλησιαστικῶν ἀλλοτρίας ἀγωγὰς ἐποδέχεσθαι, ἐν δικαστηρίῳ συνηγορεῖν· ἐργολαβία γὰρ αὐτὴ πρὸς τ῀ ἐ ἔστιν ἄλλο τι ἢ παραπαίομεν, τὴν ὑπὸ τῆς ἡμῶν μετριότητος ἐπιτίμησιν ὑποφέρειν. πλὴν εἰ μή πως ἐκκλησιαστικῆς ἐποθέσεως ὄσης, κελεύσειε παρ' ἡμῶν ἐπαγωνίζεσθαι τινὶ τῶν ἑαυτοῦ μέρος τ῀ δικαζομένων. τοιοῦτο γὰρ ἐξ ἀνάγκης τῷ ἀμείνονι ἐ τὸ ἀνεπίτιμητον. τὸ δὲ παρὸν σημείωμα ἐποδοθῆναι ὡρίσθη ἐ πᾶσι τοῖς πολιτικοῖς δικασταῖς· ἵνα ἐντεῦθεν ἔθησιν λαβόντες ἐ ἡμεῖς μὴ διορισμῶ, μὴ προσδέχωνται ἐπ' αὐτοῦ τοιοῦτόν τι εἰς τὸ λοιπὸν ὅλως συνηγορεῖν.

[1] causarum patronis.

[2] Mensis Februarii die 6, feria 3, indictione 2.

[3] alienas.

[4] mediocritatis

Subnotatio patriarchæ, domini Ioannis, sic habet.

Mense Februario,[2] XVI die, III indictione. Cum multos ecclesiasticos & monachos videremus alienas causas subeuntes, & proiis decertantes, qui in ciuilibus & ecclesiasticis iudiciis litigant; ab ecclesiastica consuetudine, & legum grauitate quod fiebat, alienum iudicãtes statuimus vt nemo deinceps, nec monach[9], nec vllus ecclesiasticus, alienas[3] causas suscipiens in iudicio defendat. Id enim est aperte mercenaria opera: & nemo tale quid agens, nostræ[4] moderationis supplicium effugiet: præterquam si forte cum sit caussa ecclesiastica, a nobis iubeatur alterutrius litigantium partis defensionem suscipere. Tunc enim præterquã quod erit reprehensionis expers, in pœnam quoque non cadet. Præsens autem subnotatio omnibus quoque ciuilibus iudicibus legi iussa est: vt cum nostri decreti scientiam habuerint, eos omnino non admittant ad vllorum causas agendas.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ.

[a] NICOLAI.

Α. Περὶ γάμου θείου καὶ ἀνεψιᾶς μετὰ θείας καὶ ἀνεψιοῦ κατ' ἀγχιστείαν.

I. De nuptiis patrui auunculiue, & fratris sororisve filiæ, cũ amita materterave & fratris sororisve filio per affinitatem.

[a] Cognomen habuit Grãmatici, sub imperio Alexii Comneni vixit.

Μηνὶ Μαΐῳ, ιε, ἡμέρᾳ ζ, ἰνδικτιῶνος ιε, ἐπὶ καθεδρείας Νικολάου τ῀ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐν τῷ Θωμαΐτῃ, συνεδριαζόντων σὺν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀρχόντων ζ, καὶ πολιτικῶν δικαστῶν, Ἰωάννου τ῀ μεγάλου δρουγγαρίου τ῀ βίγλας, Γεωργίου πρώτου πρώτου τ῀ Μαγγανᾶ, Ἰωάννου πρώτου πρώτου τ῀ Σολομῶντος καὶ θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν καὶ πανιερωμένων καὶ θεοσεβεστάτων ἀρχόντων. Προέθετο ὁ θεοφιλέστατος μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως ὅτι ἱερὰς συνόδου ἐρώτησιν, πυθόμενος, εἰ χρεών ἐστι θεῖον καὶ ἀνεψιὰν θείᾳ καὶ ἀνεψιῷ καὶ ἀγχιστείαν συνελθεῖν. ὡς ἔτε μαθεῖν ἐβούλοντο, ἔτε φυλάττειν εἰς τὸ ἑξῆς κ῀ ἑαυτοὺς ἐπαρκέσαι. καὶ ὡς τ῀ τοιαύτην τάξιν ἐρώτησιν ἀπεκρίνησαν ἅπαντες, μέχρι μὲν λόγος ἀμφίβολον εἶναι τὸ τοιοῦτον συναλλαγμα. ἐπεὶ δὲ κράτησε καὶ ἀγία ἡμῶν αὐθέντης καὶ βασιλέως δικαίωσεν ἡμῖν κ῀ τῇ ἱερᾷ συνόδῳ περὶ τ῀ συναλλάγματος τ῀ τοιούτου Βάρδα τ῀ Ξηροῦ, καὶ μὴ τοῦτο ἑρμηνεῦσαι τὲ ἐν τῇ κρίσει ταύτῃ δόξαντα ἀμφίβολα, διεγνώσθη περὶ αὐτοῦ καὶ ἀπεφάνθη· τὴν τοιαύτην[5] κρίσιν ὁ αὐτὸς λέγων ὄντα ἐστὶν, ὡς ἀκωλύτων φανέντων πάντοθεν τῶν τοιούτων συναλλαγμάτων. καὶ ταῦτα μὲν οἱ ἄλλοι πάντες· ὁ Καυδιοπόλεως ἦν, καὶ ὁ Καρίας, καὶ πρὸς τούτοις ὁ Εὐχαΐτων, ὃ δυνάμενον ἔφησαν ἐν ταύτῃ μάτῃ εἶναι τοῦτο λογισθῆναι, ἐς αὖ ἀναγνωσθῇ αὐτοῖς καὶ διεγνώσθη τὰ τῆς τοιαύτης πράξεως κρίσεως, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ ἑρμηνείας, καὶ εἰ πρὸς τ῀ τοῦ συναλλάγματος σωφρονῶν ἔσται ἢ μή. ὅπερ μὲν οὖν φιλιππουπόλεως, ὅτι τοῦ τόπου τ῀ πατριάρχου κυρὶς Σισιννίου, καὶ εἰς τοῦτο ἐπιστραφῆναι, καὶ τῶν αὐτ῀ ἑρμηνείαν ὀφείλειν.

[1] μνῆσαι. κε, καὶ ἀρχιεπισκόπων ς,

[2] ἐρώτ. ἅμα ἠμῖν ἀπ.

[3] κρατήσε

[4] ἅμα ἡμῖν

[5] κρίσι καὶ διεγνώσθη

Decodem.

*Mense Iunio XIV, Indict. 15, præsidẽte Nicolao sanctissimo domino nostro & œcumenico patriarcha in Thomaita, assidẽtibus et piissimis metropolitanis XIII, assistentib. etiam dominicis magistratibus: quæstione proposita a piissimo Philippopolis metropolitano Basilio, interrogati sunt illi de eo, an oporteat patruum vel auunculũ & fratris sororis ve filiã, cũ amita vel matertera, & fratris sororis ve filio per affinitatem cõcenire. qui cum alijs antistitibus non consenserunt, neq; simul cum iis respondẽrunt, secundum ea, quæ tunc ab his ad prædictã Philippopolitani interrogationem dicta sunt, * & subnotationes traditas: Ioannes videlicet Claudiopolitanus, Ioseph Carien sis, & Ioannes Euchanensis: qualem scopum*

[3] Alius in m. [titulus. Interrogatio facta ad eos pontifices, qui ad aliorum sententiam non accesserant in ea causa, quæ superiori notatione exponitur: & eorũdem responsio.

[4] subnotationes traditæ.

* In manuscripto hic est tit.

Ἡ ὑποκειμένη ἐρώτησις τῶν μὴ συναινεσάντων τῇς λοιπῇς ἀρχιερέωσιν ὅτι τὸ ὡς πρὸ αὐτῶν προβληθὲν ὑπόθεσιν ἐρωτήσεως, καὶ ἡ τούτων ἀπόκρισις. Σημείωμα

Universidad de Deusto
Biblioteca

τυγχάνουσι τῆς τοιαύτης ἕνεκεν πράσεως, ὅπῃ ποτὲ τὸν Δίασκεψάμενοι περὶ αὐτῆς, ἐπὶ τέτοις περὶ παύτης δοκεῖ· ἅρα συμφωνῆσι τοῖς ἑτέροις, ἢ ἐναντίεντα τέτοις ἢ αὐτὰ λέγωσι. Καὶ ἀπεκρίναντο οἱ τρεῖς ὁμοθυμαδὸν, καὶ διεβεβαιώσαντο κατὰ μηδένα τρόπον διίστασθαι τῶν ἰδίων συλλειτουργῶν, ἀλλὰ καὶ συμφρονεῖν κατὰ παύτα τύτοις, [7] καὶ εἶναι συγγνώμονες, ὡς ἀναγνόντες καὶ διαγνόντες ἤδη καὶ τὰ πρότερον διεγνωσμένα καὶ σεσημειωμένα, τῷ τε κρατίστῳ καὶ ἁγίῳ ἡμῶν βασιλεῖ καὶ τῷ ἁγιωτάτῳ ἡμῶν δεσπότῃ τῷ οἰκεμενικῷ πατριάρχῃ, καὶ τῇ ἱερωτάτῃ συνόδῳ, καὶ πρὸς ὕστερον ὑπομνησθέντα τε καὶ ἑρμηνευθέντα παρὰ τῆς Φιλοχρίστου βασιλείας αὐτοῦ, ἐφ' οἷς ἐδόκει ἔχειν τινὰ ἀμφίβολα, καὶ μηκέτι κατά τι αὐτιλέγοντες, ὡς ἀκωλύτων τῶν τοιούτων συναλλαγμάτων [8] φανέντων, καθὰ καὶ προσεσημείωτο.

7 αἰσαφειῶν,

Γ. Περὶ τοῦ μὴ λαμβάνειν δύο δευτέρας ἐξαδέλφας.

Κεκώλυκεν ἡ ἐκκλησία, τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα δευτέρας ἐξαδέλφας λαμβάνειν. ἀ γὰρ ἑβδόμου ἐξ ἀγχιστείας, ὡς οἵονται τινες, συγγενείας βαθμὸς, ἀλλ' ἐκτου· Διὰ τὸ ἑνὸς βαθμοῦ λογίζεσθαι τὸν ἄνδρα μὲ τῆς γυναικός. Ἔστι γὰρ ζητηθὲν ὅπῃ τοῦ πατριάρχου Νικολάου, ἐκωλύθη παρὰ τῆς ἐκκλησίας.

Δ. Περὶ μνηστείας τῆς ἐπὶ πενταετοῦς.

1 τῷ σεκρέτῳ τῷ

Γίνωσκε, ὅτι [1] τῷ σεκρέτῳ τῷ χαρτοφυλακίου σημείωμα κατέστρωται τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυρίου Νικολάου, τόδε κατὰ ῥῆμα διαλαμβάνον.

Μηνὶ Ἰουλίῳ, κα, ἡμέρᾳ δ, ὑπινεμήσεως ιε, σεκαδημιδίῳ τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ οἰκεμενικοῦ πατριάρχου Νικολάου ἐν τῷ Θωμαΐτῃ, συνεδριαζόντων αὐτῷ θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν, τοῦ δεῖνος καὶ δεῖνος· ὁ θεοφιλέστατος μητροπολίτης Κυζίκου Συμεὼν συνεδριάζων τῇ ἡμῶν μετριότητι, εἶπεν ὡς κληρικὸς τῆς κατ' αὐτὸν μητροπόλεως Ἰωάννης, Διαβατηνὸς ὀνομαζόμενος, ἐμνηστεύσατο Μαρίαν τινὰ τοῦ Θεοφίλου καλουμένου, ἡλικίας ὄσων ἐπῶν. μαθὼν δὲ τὴν μνηστείαν εἶναι παράνομον, διὰ τὴν τῆς μνηστῆς ἀνηβότητα, ὅτε μὲν ἀπέστη παύτης, μὴ ὄντος ἐκτῶν νομίμως πρὸς γάμον ἠράσθη. καὶ ταῦτα λέγων, ἤθελε τὸ πιστεύον ὅπῃ τῷ κληρικῷ μαθεῖν. Ἤκουσεν ἂν ὑπὸ τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ τῆς συνεδριαζούσης ἀδελφότητος, ὡς ὅτι ὅπῃ μόνον τοῦ γαμικοῦ συναλλάγματος ἀρραβῶνας γενόμενον δίδοσθαι, ἀλλὰ καὶ ὅπῃ παύτων τῶν συναλλαγμάτων· ὥστε ὅτι ἐὰν καταγραφῶσι, ἀλλ' αὐθαιρέτως. ὥσπερ γοῦν ὅπῃ τῶν ἄλλων συναλλαγμάτων ἐὰν λέγοιτο ἄκυρον εἶναι τὸ γεγονὸς, μὴ δοθέντων ἀρραβώνων, ἔτι καὶ ὅπῃ τοῦ γαμικοῦ συναλλάγματος,

attingant huius quæstionis caussæ, cum tamdiu de ea deliberarint, & quidnis de hac videatur. vtrum consentiant aliis, an aduersentur, & cõtradicant. Et tres illi vnanimiter responderũt, & affirmarunt, nullo modo discrepare a suis comministris, sed idem cum iis per omnia sentire, & esse vnanimes, quod legerint, & iam cognouerint, tam ea, quæ prius pronuntiata & subnotata sunt a pissimo & sancto nostro Imperatore, & a sanctissimo nostro domino, œcumenico patriarcha, & sacrosancta synodo, quam quæ posterius emissa ac exposita sunt [5] a Christi studioso eius Imperio. In quibusdam videbantur habere quædam dubia, nihil amplius in vllo contradicentes, quasi nõ vetiti appareant hi contractus, quemadmodum etiam prius subnotatum est.

5 ab amante Christi: mabenia e ipsius, de quibus habere dubia quædam videbantur.

III. De duabus sobrinis non ducendis.

Vetuit ecclesia, ne vnus & idem secundas consobrinas vxores ducat. Neg, enim tum affinitatis septimus, vt nonnulli existimãt, colligitur gradus, sed sextus: propterea quod vno gradu vir esse cum vxore censeatur. Hoc siquidem patriarcha Nicolaoin quæstionem vocatum, ab Ecclesia prohibitum est.

IIII. De sponsalibus septennis.

Scito [2] in chartophylacii sexto sanctissimi illius patriarchi domini Nicolai subnotatione insinuatam esse, quæ hæc ad verbum complectitur.

2 in secreto
3 serinis

Mensis Iulii die 4, indictione 15, cũ sanctissimus noster dominus & œcumenicus patriarcha Nicolaus in Thomaita præsideret, ac cũ ipso Dei amãtissimi metropolitani illi & ille considerẽt, Deiamantissimus metropolitanus Cyzici Simeõ cũ nostra [4] moderatione cõsidens, dixit, quomodo quidã [5] matricis suæ vrbis clericus, nomine Ioannes Diabatenus, sponsalia inierat cũ quadã Maria Theophili dicta, quæ esset ætate septẽnis: atq, intellecto, propter sponsæ impubertatẽ, præterius sponsalia esse inita, tunc ab illa recesserat, ac post annos octo legitime ipsam in matrimoniũ assumserat. Atq, hæc cũ dixisset, quid de clerico illo faciendũ esset, discere voluit. Audiuit igitur a nostra moderatione, considentiumque fratrum cœtu, non solum in nuptiali contractu arras dari receptum esse, verumetiam in cæteris contractibus omnibus: atque id quidem non coacte, sed sponte. Quemadmodum igitur in aliis contractibus non dicimus, quod actum est, si arræ datæ non fuerint, esse irritũ: ita quoq, in contractu nuptiali, tametsi arrasiue sponsalia non processerint, quod actum fuerit firmum atq, indiuulsum erit. Itaq, quamquã quæ inter clericum & Mariam, vt dictum est, sponsalia processerunt, subsistere nequeant: habebit tamen indissolubiliter clericus vxorem, ipsi per solam nuptialem cõsecrationem, vt explicatum est, coniunctam. De donatione tamen propter nuptias, propter quã sponsalia etiam fieri consueuere, inter coniuges ipsorum ve partes non tractabitur: sed perinde atq, si sponsalia non processissent, neq, ante nuptias donatio subsecuta esset, firmum erit matrimonium atque indisrupturum.

3 Mensis Iulii die XXI, feria IIII.
4 mediocritate
5 metropolis suæ cler.

ὁ μὴ πρεσβῆ κῶν ἀῤῥαβῶν ᾖτοι μνηστεία [6] προβῆ, βέβαιον ἔστω καὶ ἀδιάπαστον. τῆς γοῦν προβάσης μνηστείας, ὡς εἴρηται, μέσον ἔστι κληρικοῦ καὶ τῆς Μαρίας, ἕως αὐτοσχέτου, ἐστὶ τῷ κληρικῷ ἔχων ἀδιαστίως τὸν Διὰ μόνης γαμικῆς ἱερολογίας ἁρμοσθέσων αὐτῷ σύζυγον, ὡς διείληπται. πρὸ γάμου δὲ δωρεὰ, δι' ἣν καὶ τὴν μνηστείαν νενομοθέτηται γίνεσθαι, μέσων τῶν ὁμοζύγων ἢ τῶν μερῶν αὐτῶν οὐ πραπεδήσατο, ἀλλ' ὥσπερ εἰ μηδὲ προέβη μνηστεία, μηδὲ πρὸ γάμου παρηκολούθησε δωρεὰ, βέβαιος ὁ γάμος ἔστω καὶ ἀδιάῤῥηκτος.

6 μὴ προβῆ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΟΥ Μυζάλωνος.

Περὶ μνηστείας δύο πρώτων ἐξαδέλφων μὲ δυσὶν ἀδελφαῖς.

NICOLAI MVzalonis.

De sponsalibus duorum consobrinorũ fratrumve patrueliũ cũ duabus sororib.

Vixit sub Manuele Comneno.

Τοῦ σεβασμίου ἐκείνου καὶ μεγάλου δρουγγαρίου κυρίου Στεφάνου Κομνηνοῦ μέλλοντος συζυγηθῆναι τῇ κυρίᾳ Εὐδοκίᾳ, τῇ θυγατρὶ τοῦ σεβασμίου ἐκείνου καὶ μεγάλου Δομεστίκου κυρίου Ἰωάννου, καὶ κωλυομένου ἀφ' οὗ τὸ αὐτοδέλφιδον αὐτῆς κυρίαν Εἰρήνην μνηστεύθηναι τῷ σεβασμίῳ ἐκείνῳ κυρίῳ Ἀλεξίῳ, τῷ υἱῷ τοῦ πρωτοσεβαστοῦ ἐκείνου κυρίου Ἰωάννου τοῦ Ἀϊδινοῦ σεβαστοκράτορος, τῷ ὄντι πρώτῳ ἐξαδέλφῳ τοῦ μεγάλου δρουγγαρίου· καὶ ἀδιώατον εἶναι δύο πρώτους ἐξαδέλφους δυσὶν ἀδελφαῖς συνάπτεσθαι· ἐλαλήθη συνοδικῶς ὅπῃ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Νικολάου τοῦ Μυζάλωνος, εἰ ἐκτότε ἐμποδίζει τὸ τοῦ μεγάλου δρουγγαρίου συνάλλαγμα. καὶ διεγνώσθη μὴ ἐμποδίζεσθαι, διὰ τὸ τὴν μνηστείαν τόπον πλείω γάμου μὴ ἐπέχειν.

Vm [7] venerandus ille, & magnus drungarius, dominus Stephanus Comnenus, esset matrimonio iungẽdus domina Eudocia, [8] venerandi illius & magni domestici domini Ioannis filia, & prohiberetur, eo quod soror eius domina Irene desponsa esset illi [9] augusto domino Alexio, protosebasti domini Ioannis inclyti sebastocratoris filio, qui erat prim° patruelis magni drungarii: & fieri non poterat, vt duo primi patrueles duabus sororibus coniungerentur: synodice agitatum est tempore sanctissimi patriarchæ domini Nicolai Muzalonis, an ex eo impediatur magni drungarii cõtractus. statutũ est autẽ, nõ impediri, eoquod sponsalia perfecti matrimonii locũ nõ teneant.

7 Sebastus. hoc enim patrilatina dignitatis est nomen, vt supra in extremo 11 lib.
8 Sebasti
9 Sebasti

ΣΤΥΠΗ ΚΑΙ ΑΡΣΕΝΙΟΥ.

Περὶ γάμου δύο ἀδελφῶν μὲ νύμφης καὶ ἀνδραδέλφης.

STVPÆ ET ARSENII.

De nuptiis duorum fratrum cum [1] sponsa & glore.

a Leo Stypiota vixit sub Calotoanne aug. ponendus ante Muzalonem. Arsenius vero Autorianus, longe post, sub Lascarino & Palæologino vixit imperio.
1 nisu i nurum

Τὸ τοῦ πατριάρχου Στυπῆ ψήφισμα, καὶ τὸ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου, δύο ἀδελφοὺς νύμφῃ λαβεῖν καὶ ἀνδραδέλφῃ, ἀκώλυτον εἶναι κρίνουσι.

Decretum patriarchæ Stupæ, item & patriarchæ Arsenii, nequaquam prohibitũ iudicant, vt duo fratres [2] sponsam ducant & viri sororem.

2 sponsam ducant & viri sororem.

ΛΟΥΚΑ.

Α. Σημείωμα συνοδικὸν ὅπῃ τῆς βασιλείας τοῦ Κομνηνοῦ κυρίου Μανουὴλ, πατριάρχου ὄντος Λουκᾶ, περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι γάμον ἑβδόμου βαθμοῦ ἐξ αἵματος.

* LVCÆ.

I. Subnotatio synhodalis sub imperio domini Manuelis Cõneni, Luca patriarchatum obtinente, Ne fiant nuptiæ septimi gradus cognationis.

1 ἐν ἡμέρᾳ, ὅπῃ ἐνεμήνιος ιδ.
2 κατηχουμενίοις

Μηνὶ Ἀπριλλίῳ ια, ὑπινεμήσεως ιδ, σεκαδημιδίῳ Λουκᾶ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκεμενικοῦ πατριάρχου ἐν τοῖς δεξιοῖς Ἀλεξιακοῖς κατηχα-

Mense [3] Aprilii 11, Indictione 14, præsidente Luca sanctissimo & œcumenico patriarcha in dextris Alexiatis catechumeniis assi-

3 Mensis Aprilis die XI, feria secunda.

Universidad de Deusto
Biblioteca

μῶν· συνεδριαζόντων τῇ μεγάλῃ ἀγιωσύνῃ αὐτοῦ ἱερωτάτων ἀρχιερέων, & Καισαρείας, & Ἡρακλείας, & Κυζίκου, & Νικομηδείας, & Νικαίας, & Μελιτηνῆς, & Γαγγρῶν, & Μύρων, & Καρίας, & Ἰκονίου, & Κορίνθου, & Ἀθηνῶν, & Μωκισσοῦ, & Κρήτης, & Λαρίσσης, & Μιτυλήνης, & Σμύρνης, & Νέων πατρῶν, & Ἀμαστρίδος, & Δρίστρας, & Κερκύρων, & Παραυαλίας, & Μιλήτου, & Ἀρκαδιοπόλεως, & Παρίου, & Σηλυβρίας, & Προικονήσου, & Βρύσεως, & Νίκης, τοῦ Ἀγχιάλου, παντελεημόνων καὶ θεαρέστων ἀρχόντων. Εὐσόχως ὁ σοφώτατος Σολομὼν νόμον καὶ ἔλεον ὑπὲρ γλῶτταν φορεῖν τὴν σοφίαν ἐν παροιμίαις ἐφθέγξατο. Φιλανθρωπος γὰρ αὐτῆς ὁ νόμος, καὶ ὡς ἔλεω συγκίκραται, παῦ σωτήσιον ὑποβυθίζομος, καὶ τὰ ἀνθρώπων σωτηρίας κηδόμενος, & τὰ βλάπτοντα πόρρω

3 ἀπεκτόνος — [3] ἀποκρινόμενος καὶ ἀθεσμίαν ἀπείργων, & ἀνομίαν ἀπαγγέλων, καὶ σωάγων πάντας ἀνθρώπους πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ θεσμοῖς ὑπακοῆς & καλῆς & δικαίας διαζευγνύμενος. ἡ σοφία τοίνυν καὶ σήμερον χρηστευομένη μὴν περὶ τὰς μὴ τὰς θείας θεσμὰς ἀθεμίτως ἐκβαίνοντας, & ἐπ' αὐτοὺς τὰ ἑαυτῆς ἐκχέασα ἔλεον, τῷ νόμῳ τῷ θείῳ τὰς ἀθεσμοθετήτας ὑποτάξασα, μὴ & Δαβὶδ ψάλτῳ δεῖ πωδικῶς δι' ἡμῶν, [4] Εἶπε τοῖς ἀθεσμοῦσι, μὴ ἀθεσμεῖτε & τοῖς ἁμαρτάνουσι, μὴ ὑψοῦτε κέρας, τὰ θεῖον νόμου [5] ἀθεσμοφόμενοι. Ἵνα ἡ τῶν & λόγε ἀθεσίαν σωφῇ [6] ἀθεσπίσωμεν, φέρε τὸν λόγον ἀμαλάκαιώμεν. ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Ἀθηνῶν Νικόλαος ὁ ἁγιοθεοδωρίτης, & ὑπ' αὐτὸν πομνίων κηδόμενος, καὶ φρονίμως ἔχων & ἐμμελέμενος, μὴ μόνον τὰς εἰκ θείοις τῇ πανδαιμονι χώρᾳ τὰ Ἀττικῆς καὶ [7] τρεφομένους Ἀθήναζε, ἀγνοὺς ἀθεσίαν Θεῷ, ἀλλὰ & τὰς μέλλουσας εἰς τὸ εἶναι ἀμαθύσεσθαι ἔρχεσθαι, ἐννόμους ἔχειν τὰς ἀπαρχὰς & γνώσεως, καὶ ἐνθέσμους [8] συναγωγὰς, ὡς μὴ μόνον ἐν τῷ βιωτικῇ συναλλαγαῖς ἔχειν ὡς ἕξιν ἀνθρώπεις τὸ ἄμεμπτον, ἀλλὰ κοινοῖς γαμικοῖς συναλλάγμασι κεκτῆσθαι πρὸς τὸ θεῖον νόμον καὶ πρὸς Θεὸν τὸ ἀπρόσκοπον, τὸ [9] ἐν & ἑβδόμῃ ἐξ αἵματος βαθμὸν συνισταμένων γάμον ἀθέσμως, ζητῶν κωλυθῆναι συνοδικῶς. Ἡμῶν ἀεὶ ἡνεγκε μεριότητι, ὡς ἴσμεν τὰ & θεῷ & ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ ἐκείνῳ κυρίῳ Ἀλεξίῳ συνοδικῶς οἰκονομηθέντα ἐπὶ τοῖς ἐξ αἵματος ἑβδόμῃ βαθμὸν γαμικὸν συνισταμένοις συναλλάγμασι, & χαρασσόμενον ἐκεῖνο, μὴ πρὸς τὸ ἐγκείμενον τούτοις νῦν δοκοῦντας βλέπειν, & δὲ λέξει καθαρολαίως ἐναπομένοντες. Ἐκεῖνο γὰρ συνοδικῶς τὸν ἐξ ἑβδόμου γάμον βαθμὸν εἰ μὴ ἐρωτηθείη, κωλύεντα γίνεσθαι· εἰ δὲ πρὸ ἐρωτήσεως γένηται, μὴν μὴ ἀδιάφορον ἐπιτρέπειν, ὀπτιμίοις ἢ τὰς συναλλάξαντας ὑποβάλλοντος, καὶ & τὸ πάντως ἔτω διορίζομεν γίνεσθαι, [1] εἴτε οἱ συναπτόμενοι, ἀγνοοῦντες ὁπόσα πρὸς ἀλλήλους εἴεν βαθμὸν, [2] τοιοῦτον γάμον συστήσαν), πῶς γὰρ ἂν,

dentibus magnæ ipsius sanctitati sacratissimis antistitibus, Cæsarensi, Heracliensi, Cyziceno, Nicomediensi, Niceno, Melitenco, Gangrensi, Myrensi, Cariensi, Iconiensi, Corinthio, Atheniensi, Mocisio, Cretensi, Larissæno, Mitylenæo, Smyrnæo, Neopatrensi, Amastridis, Dristræ, Corcyrensi, Paronaxio, Milesio, Arcadiopolitano, Pariensi, Selybriensi, Præconesio, Brysensi, Nicensi, Anchialitano: adstantibus & dominicis magistratibus. Eleganter sapientissimus Solomon in Prouerbiis dixit sapientiam in lingua ferre legem & misericordiam. Benigna enim eius lex, & misericordiæ cõmissa est suggerẽs quicquid conducturum est, & hominum salutis curam habens, [4] secernens q. procul ea, quæ officiunt, & iniquitatem prohibens, scelusque coercens, & cõgregans omnes ad Deũ, ac vt æqui & boni subiiciantur institutis, præcipiens. Sapientia igitur diuina etiã hodie benigne agẽs circa eos, qui diuina nõ transgrediuntur instituta, & in eos suam effundens misericordiã, legi autẽ diuinæ subiiciens inique agentes: cũ Dauide per nos synodice canit carmẽ, [5] Dixi iniquis agentib. Ne inique agatis: & peccatoribus, Ne erigatis cornu: [6] aduersus diuinã legẽ præscriptione vtentes. Vt autem orationis propositionem perspicuã exhibeamus, age, eã elucidemus. Sacratissimus metropolitanus Athenarũ Nicolaus Hagiotheodoritus, sui gregis curã habens, & sollicite cogitabundus, se gerens, nõ solũ vt superstites adhuc in felici Attica regione & Athenis [7] educatos, mundos sistat Deo, sed & [8] vt posteri per generationem esse incipiant, legitimas habeant generationis primitias, & iustas primas nuptiarum conuentiones; vt non solũ in vitæ cõmercio, prout per humanã fragilitatem licet, inculpati sint, sed & in nuptialibus cõtractibus id cõsequantur, ne diuinam legem & Deũ offendant, requirens prohiberi nuptias septimi gradus cognationis illegitime cõtractas: synodaliter retulit nostræ modestiæ, [9] quosdã ea, quæ a beatæ memoriæ sanctissimo patriarcha illo domino Alexio, synodice cõstituta sunt de contrahentib. matrimonium in septimo cognationis gradu, data opera deprauare, dũ non ad eorũ sententiam respiciunt, sed verbis oscitanter inhærẽt. Nam illo quidẽ synodice nuptias septimi gradus prohibẽte, si earũ petita fuerit venia: sin minus, eas indiuulsas manere permittẽte, sed eos, qui cõtraxerũt, pœnis subiiciente: id q. omnino sic fieri definiẽte, [2] etsi q coeũt, ignorãtes quoto gradu a se inuicẽ distent, tales nuptias cõtraxerint, (quo nã. n.

4 τρεμομένους

Dicito

5 legem diuinam euertentes.

7 versantes

8 sed etiam vt per ortum inter eorum naturam prodiu cendi

9 mediocriati,

modo,

3 ἀπόκρισις — εἰ μὴ ἔτω & τὸ σκεῦνο τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ [1] γνώσεται ὡς ἐνὸς ἢ & αὐτοῦ πράγματος οἷον ὑπεναυτία, πινὰ κεκανόνισο; πῶς ἢ τὸ ὑπὸ δόλως κρύφα πραχθὲν μὴν ἀδιάφαστον διεξάγατο, ὁ μηδὲ γίνεσθαι συγχωρῶν & τὸ πεῖσον [2] ἐρώτησιν; & τὸ γὰρ τινὲς εἰδότες, ὡς ἀνυέκτῃ τῇ ἡμῶν μετριότητι, καὶ ὡς ἑβδόμῃ βαθμὸ τυγχανούσης ὑπισχνούμενοι, καὶ ὡς ἐπέσῃ τὸ τοιοῦτον συναλλαγμα ὑπ' ἐρώτησιν, πάντως ἂν [3] ὅλως πρόθοιντο συγχωρῆσαι· κακεργοῦσιν ὑπήνδες, φόβῳ θείου καὶ κανονικῆς ὑπαγορεύθεν διατάξεως τῶν οἰκείων ἐκπληρώσειν θελημάτων πιθόμενοι· ὡς ἢ & ἁμαρτάνε καλοῦσι ἢ πώματι, ἢ πλέτῳ τῷ ῥέοντι ὑπαγόμενοι, ἢ κ' ἡδοναῖς ὑπεροχῇ ὑφελκόμενοι. Ἠτοίνυν μετρότης ἡμῶν, ἔτο μὲν, & θείᾳ νόμῳ ὑπερμαχοῦσα, ἔτο [4] ὑπὸ τύπτ χοῦσα, ἔτο ἢ, καὶ τῶν [4] ἔτω ἔτο καθεστολμώντων πατρικῶς κηδομένη, (ἔρχεται γὰρ ἐπ' [5] αὐτοὺς, ὡς ἡδὲ ἀπειθείας, θεόθεν ὀργὴ αὐτοκράτωρ, ὡς πρὸ ὥρας ἔστιν & καὶ ἄμφω τοῦν δεδρακότες τοιαῦτα τῷ & θανάτῳ ξίφ ἐκτιμνεσθαι, ἢ πάντως θάτερον & ἕτερε [6] ἀποδιίεσθαι διὰ θανάτου· ὅτι μηδὲ γάμος ὁ τοιοῦτος γάμος, ἀλλὰ γάμου καπάλυσις· καὶ ἡ τοιαύτη σωάφεια, διάστεσις μᾶλλον καὶ ὄλεθρος· & ἡ τοιαύτη διὰ γάμου σωαναιρεθὴ, καθαιρεθὴ μᾶλλόν ἐστι καὶ ἀπώλεια· ἥ τε & κάλλες ἀπόλαυσις, & εὐθάδεια ἀπόλυσις· ἥ τε & ἡδονὴ αὐύψωσις, καθαίρεσις μᾶλλον καὶ ὁδὸς εἰς ἅδλιν [7] ἀπάγουσα· καὶ ἡ & πλούτου πλήρωσις, τῶν ὀρωμένων μᾶλλον καθέσηκε ἕρησις.) Διὰ τοῦτο οὖτε ἡ μετριότης ἡμῶν, μὴ τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητ, τὴν γεγονυῖαν & διὰ & ἁγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Ἀλεξίου [8] σωοδικῶς οἰκονομίαν, ὑπὸ τῷ ῥητῷς [9] ἐπὶ & πλιτικοῦ νόμου μὴ κωλυθέντι [1] ὑπὸ & ἑξ αἵματ ἐβδόμου βαθμὸ [2] γάμω, μήτε καθαρῶς ὑπὸ ἐπέντι, κρατύνασα & σηείσασα, & οἷον ἐφερμηνεύσαί τι & σαφηνίσασα· ἅμα δὲ καὶ τὸ τῶν πολλῶν κακὸν τε καὶ πλέον σωκόπτουσα, & οἷον ἐκ ῥίζης αὐτῆς ἀναιρῶσαι, ἵνα [3] μὴ & ἔτι παρανομίας ἐξαναπίλη βλαστήματα, & τέκνα μνήματα πληθυνθῇ, & ἱροὶ τῶν θείων νόμων αὐξηθῶσιν ἀλλότελοι· τὸν ἐκ & τοιούτου γάμον βαθμοῦ ὁ μόνον ἐρωτώμενον πρὸ βαίνειν κωλύει, ἀλλὰ καὶ πρὸ ἐρωτήσεως γεγονότα ἀμαπάδαι ἀμεκλάδητα πάντελῆ & τοιούτου γάμου ἀρχαῖα καταψηφιζομένη ἀπὸ τῆς σήμερον· τῶν φθειρόντων γενέσθαι τοιούτων γάμων, ῥᾳδίων πάντως ὀφλόντων ἀδιαπάστων. τὸ γοῦν ἀπὸ & δὲ οἱ τοιοῦτον γάμον συσήσαι τολμήσαντες, οὐ μόνον & οἰκείου σκότου ἁδαμῶς ἀπολαύσουσιν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς & τοιούτου σωαναλάγματ ἀμαπάσεως, καὶ ἀφορισμῷ καθυποβληθήσονται, ὡς συγγαμικὰ συγχέαντες αἵματα, καὶ ὡς & παρόντ σωοδικοῦ ὁρισμοῦ καταφρονηταί. οὕτι τοῖς οὕτω σωαναλάβουσι

modo, si non ita huic illi sanctissimo patriarchæ [3] excogitatum sit, de vna eadẽq. reuelut cõtraria quædã definita sint? quonam autem modo [3] intellectum sit, quod tum dolo clã factum est, in diuulsum manere constituit, qui nõ permittit fieri, si eius venia petatur?) quosdã igitur illud videtes, quẽadmodum nostræ mediocritati relatum est, sequè septimi gradus esse scientes, & si huiusmodi contractus subinterrogationem cadat, nullo modo permissum iri: de industria maligne agere, timori Dei & canonicæ constitutioni propriarum libidinum expletionem præferentes, quod vel florente pulchritudine victi, aut fluentibus diuitiis adducti, aut generis sublimitate pertracti fuerint. Nostra igitur [4] moderatio, partim pro diuina lege propugnans, partim huiusmodi facinorum paternam curam habẽs: (iis enim diuinitus imminet, vt inobedientiæ filiis, intolerabilis ira, vt ante horam aliquando & ambo talia committentes mortis gladio excindantur, aut per mortem omnino alter ab altero separetur, quod tales nuptiæ, non sint nuptiæ, sed nuptiarum dissolutio: & talis coniunctio, separatio potius & exitium: & talis conuersatio, euersio potius & interitus. Pulchritudinis etiam fruitio, huius vitæ dissolutio; generis exaltatio, destructio potius, & in infernum ducens via; & diuitiarum satietas, eorum potius, quæ cernuntur, priuatio [5] constitit.) propter hæc igitur moderatio nostra, cum sacrosancta fraternitate, factam a sanctissimo patriarcha domino Alexio synodalem dispensationem in nuptiis septimi gradus cognationis nominatim non prohibitis lege ciuili, neque manifeste permissis, corroborans & firmans, ac veluti interpretãs & explicans: simul etiã multorũ fraudem & versutiã resecãs, & quasi ab radice extirpãs, ne illæ amplius iniquitatis exoriantur propagines, & reprehensionẽ merentib. liberis respublica impleatur, filiorũq. a diuinis legib. alienorũ crescat numerus: nuptias septimi gradus nõ solũ postulatas procedere vetat, sed & ante postulationẽ cõtractas distrahi iubet: ab hodierno die decernens, vt huiusmodi nuptiæ omnino fieri desinant: quæ autẽ iam factæ sunt, manere debeãt indiuulsæ. Qui igitur tales nuptias ab hoc tẽpore contrahere ausi fuerint, nõ tantũ sua frustrabuntur spe. sed & cũ huiusmodi contractus dissolutione, excõmunicationi subiiciẽtur, velut [6] cognationis sanguinẽ cõfundentes, & præsentis synodicæ definitionis contemptores. Ii [6] sanguinem etiam; qui eum contractum ineuntibus con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

σων αινέσαντες, αὐτηρίας κανονικῆς πειραθήσονται, καὶ οἱ ἱερολογήσαι τολμήσαντες καθαιρέσει ὑποβληθήσονται.

Ταῦτα δὲ τῶ σωοδικῶν χαρτίων παρεκβληθέντα, τῇ σφραγῖδί τε & ὑπογραφῇ & ὑμιωτάτου ἀρχιδιακόνου καὶ χαρτοφύλακος τῆς ἁγιωτάτης & θεομεγάλης ἐκκλησίας σωήθως βεβαιωθέντα, ἐπεδόθη μὴνὶ καὶ ἰνδικτιῶνι τοῖς προγεγραμμένοις, ἔτους ς χο δ'. Ὁ χαρτοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας καὶ ἀρχιδιάκονος Ἰωάννης ὁ Ἁγιοφλωρίτης, ὑπέγραψε.

Β. Περὶ κληρικῶν κοσμικῆς ἑαυτοὺς συμπλεκόντων φροντίσι.

Τὸ σημείωμα & ἁγιωτάτου πατριάρχου κυρὶν Λουκᾶ ἐχέτω τος. Μὴνὶ Δεκεμβρίῳ η, ἡμέρᾳ α, ἰνδικτιῶνος ς.

Εἰ καὶ Ὀζαὴν ἐκεῖνον, τῆς θείας κιβωτοῦ παραστάτην ἀψάμενον, & μικρὸν κατεκρίθη & ὀπτήριον· καίτοι σκοπὸς ἦν αὐτῷ πρὸς αὐτὸν ὀρθῶσαι τὴν τῆς, & ὡς καθαίρεσιν· τίς ἔτι τολμηρὸς, καὶ εἰς ἐσχάτην ἀναίδειαν καὶ ὑπερηφάνειαν ἐξενεχθεὶς, πυθόμενος πάντως ἀληθῶν ὄντων ὃ οὐ μὴ μόνον οὐκ ἐπαισχυνθῇ αἱρεῖται τὰ θεῖα καὶ πνευματικὰ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐναντίαν τρέπεται, & θρασυλλύειν ταῦτα καθαιρεῖν ἀναιδεύεται, καὶ & ἐκκλίναι τὰ παγίως ἡρασμένα, καὶ & ἀνακινεῖν τὰ ἀσάλευτα, ὡκοδομημένα (καθὼς φησιν) ὅπου τῷ θεμελίῳ τῶν ὁσίων καὶ προφητῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν, οὐκ ἀναίσχυντον ἡγησαμένη πονηρὸν σωθῆναι καὶ ἐπ κρατῶν, μιγνύοντα θεῖά τε καὶ ἀνθρώπινα & τῇ τῆς ἐκκλησίας κατασκοπῇ, τῆς ἀμωμήτου νύμφης Χριστοῦ, πᾶλαι & οὖν τυχόντας προσεπεριβάλετο· καὶ πυθομένη καὶ ἀσχολίαι ματαίαι, καὶ τῇ σοῖ πεικείᾳ καὶ τῶν αἰσθήσεων Διαπονήσῃ τε καὶ πονοῦσῃ, ἐπ γε μὴν καὶ ἀπερόεσι τὸ σεμνὸν τούτης καπηρυπαίνουσαν· νυδὸ κηρίζοθεν τοῦτον ὑποτιμᾶν· ἵνα μὴ ῥίζα πικρίας καὶ ἐπ φυῆ κ' τὸ θεῖον δόσολον, Διὰ τῆς παρούσης ἡμετέρας πανδημαϊκῆς & πατριαρχικῆς Διαλαλιᾶς, τῆς δηλούσης μὴν τὸν σκοπὸν φανερῶς τῆς προτεθείσης ὑποθέσεως, σοὶ τῶν ἱερῶν ἀξίων λαχόντων, καὶ κοσμικῆς ἑαυτοῦ συμπλεκόντων ἀρχαῖς, καὶ ἀξίαις, & φροντίσι, καὶ πράγμασιν· ἅτω δὴ κ' ῥῆμα ἐχόσης· Τοῖς τῶν ἱερατικῶν (φασὶν οἱ θεῖοι πατέρες) λαχοῦσιν ἀξίαν, μαρτύρια τε καὶ κατορθώματα αἱ τῶν κανονικῶν Διατάξεων ὑποτυπώσεις εἰσίν. ἃς καὶ ἀσμένως δεχόμενοι, πρὸς τὸν δεσπότην Θεὸν μ' Δαβὶδ τοῦ θεοφάντορ ἄδομεν, Ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων σου ἐτέρφθην, ὡς ὅπι πάντα πλούτῳ. Καὶ αὖθις, Ἐνετείλω δικαιοσύνην. τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα. σωέτισόν με, καὶ ζήσομαι. Καὶ ἕτερος εἰς τὸν αἰῶνα. Φυλάξειν ἡμῖν

sensum præsiterint, seueritatem canonicam experientur, & qui sacram benedictionem facere ausi fuerint, depositioni subiicientur.

Hæc ex synodicis chartulis prolata, sigillo & subscriptione in primis venerandi archidiaconi & chartophylacis sanctissimæ magnæ Dei ecclesiæ pro more confirmata, data sunt mense & indictione suprascriptis, anni 6674. Cartophylax sanctissimæ magnæ ecclesiæ & archidiaconus Ioānes Hagiosforita, subscripsit.

II. De clericis se immiscentibus secularibus negotiis.

SVbsignatio, sanctissimi patriarchæ domini Luca, sic habet: Mense[7] Decembri, 8 die, indictione:

Si & Ozan ille, qui diuinā arcā, quæ euertebatur, attigit, nō paruo supplicio affectus est: [8] at qui eius erat institutū illā erigere, nōperdere: quis est adeo audax, & ad extremā usq; impudentiam arrogantiamq; elatus, malo omnino spiritu ductus, qui nō solum nō vult diuina & spiritalia mandata erigere, sed etiam in cōtrarium detorquens, ea labefactare ac destruere impudenter molitur, eaq; dissoluere, quæ firme ac stabiliter locata sunt, & ea cōmouere, quæ cōquassari nō possunt, vt quæ sint ædificata (vt [9] aiunt) supra fundamētum apostolorū & prophetarum. Propterea nostra quoq;[1] moderatio nō ferendum esse rata, malā cōsuetudinē adhuc seruari, quæ diuina & humana cōfundit, & ecclesiæ (quæ est ab omni reprehēsione aliena Dei sponsa) [2] cōstitutioni nō vulgares maculas inurere, quæq; superbia, & vana [3] negotiatione, & in iis quæ sunt abiecta, & ea indigna: studio & labore, & turpib. præterea lucris eius honestatē splendoremq; polluit: visum est ea esse radicitus euellendā, vt nō amplius enascatur radix amaritudinis, secundū diuinum apostolum, [4] præsentē nostrā spiritalē & paternā [5] doctrinam, quæ scopū quidē aperte declarat causæ [6] propositæ de iis, qui sacrā auctoritatē sortiti sunt, & secularib. seipsos magistratibus & dignitatibus curisq; ac negotiis implicant. Ad verbum autem sic habet: Ii qui sacerdotalem (inquiunt patres) dignitatem sortiti sunt, testimonia & præclara facta sunt canonicarum constitutionum informationes: quas etiam lubenter admittentes, ad Dominum Deum cum Dauid Dei præconē canimus, In via testimoniorum tuorum delectatus sum, tamquam in omnibus diuitiis. Et rursus, Mandasti iustitiam: testimonia tua in æuum: doce me, & viuam. Quod si vox prophetica nos iubet

[7] Mensis Decembris die VIII, feria prima, indictione sexta.
[8] licet eius esset
[9] sicut ille inquit.
[1] mediocritas
[2] statui
[3] occupatione,
[4] per præsentem
[5] interlocutionem,
[6] propositæ

ἐντέλεται ἡ προφητικὴ φωνὴ τὸ μαρτύρια τοῦ Θεοῦ, καὶ ζῆν ἐν αὐτοῖς, δῆλον ὡς ἀκραδάντως καὶ ἀσαλεύτως Διαμένουσιν· ὅτι ἔτω φησὶ καὶ ὁ θεόπνους Μωσῆς, Ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν. Τούτων γάρ, ὄντων καὶ Διαμαρτυρομένων ἡμῖν, ἀγαλλιώμενοι ἐπ' αὐτοῖς, ὡς εἴ τις εὕρη σκύλα, πολλὰ, οὖν θείους ἀπασίως καινίας ἐνστερνιζόμεθα, καὶ τῷ αὐτῶν Διατάγματι ὁλόκληρον καὶ ἀσάλευτον μένειν ὁλοψύχως αἰρούμεθα. καὶ ἐπειδὴ τῶν ἐν κλήρῳ τιτυγμένων ἴνας ἐγνωμεν πράγμασι κοσμικοῖς ἐμπλεκομένους ἀκανονίστως ἑαυτοὺς· οὓς μὲν, κουφατωρίας καὶ προνοήσεις οἰκων ἀρχοντικῶν ἢ κτημάτων ἀναλαμβάνοντας· οὓς δὲ, καὶ δημοσίων τελῶν εἰς πράξεις, ἢ κεφαλαίων ἑτέρων, ἢ ἐξελάσεις σιτωνῶν, ἢ δὴ καὶ αὐαγραφὰς, ἢ λογοθεσίας, ἢ καὶ ἑτέραν ὁμοίαν ἐνέργειαν· οὐκ ὀπὶ πράγμασιν ἐκκλησιαστικοῖς, ἀλλὰ κοσμικοῖς· οὓς δὲ καὶ ἀξίας τε καὶ ἀρχὰς, τοῖς τῆς πολιτείας ὀπονεμομένας· τοῖς τοιούτοις παρεγνώμεθα, πώσαθεν δὲ λοιπὸν τῶν εἰρημένων ἀπ' αὐτῶν, τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς δὲ χρείαις προσδυκηρεῖν. ἀμὴ βέλοιντο τῇ δεδογμένῃ τοῖς θείοις καὶ ἱεροῖς κανόσι καθαιρέσει & προσοντ· αὐτοὺς ἐκκλησιαστικοῦ βαθμοῦ ὑπαγαγεῖν ἑαυτοὺς· ἐ γὰρ καὶ μακρᾷ σωηθείᾳ ἐδράζεσθαι τινες οἴονται, τοιαῦτα μετέναι τῷ προαὐτῶν σὺν ὀλίγους, πρὸς δὲ καὶ βασιλικὰς φασὶ προβεβῶσαι οἰκονομίας, ἀπατηθέντας ἱερωμένους, ἀξίας τε κοσμικὰς καὶ ὀφφίκια, ἢ ἐνεργείας ὁμοίας, εἴτε ἀρχάς· ἀλλ' οὐχ ἑλκυσθήσονται πρὸς ὑπόδειγμα. ἐπειδὴ γὰρ οὔθ' ὑπ' ἀμφιβολίαν οἱ πρὸ τούτων ἱεροὶ καὶ θεῖοι κανόνες ἔστεσαν, οὔτε δοκιμασία τις καὶ Διάγνωσις ἐγγεγράφθω προβέβηκε πρός τε & τῷ καιρὸν τὸ τῆς βασιλείας σκῆπτρα διέποντος, ἔτι ἢ καὶ ἁγιωτάτων πατριαρχῶν καὶ συνόδων, τούσδ' αὐτοὺς προσθεσθρύπτουσι· ἃ δὴ γε γραμμένους κανόνας καὶ τοιαῦτα εἰκονομίαι καὶ ἡ μὴ δοκιμασθεῖσα σωηθῆναι ὅλως προσελθύεσιν, αὖται ἢ μᾶλλον ὑπὸ τάτων τναντίον πλέον σωτριβήσονται· ὡς χύτρα, ἣν τὸν Σολομῶντα, προσκρούσασα λέβητι. πύλαι ἢ (φησὶν) ἄδου τῆς ἁγίας ἐκκλησίας οὐ κατισχύσουσιν, οἰκοδομηθείσης προ Κυρίου ὅπι τῷ θεοκήρυκι Πέτρῳ, τῷ σὺν τοῖς λοιποῖς ἁγίοις ἀποστόλοις νομοθετήσαντι οὕτως ἐν τῷ ς κανόνι αὐτῶν· Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβανέτω· εἰ δὲ μή, καθαιρείσθω. Ὡσαύτως ἢ ἐν τῷ πα. Εἴπομεν, ὅτι μὴ χρὴ ὅπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον καθίστανα ἑαυτὸν εἰς δημοσιακὰς διοικήσεις, ἀλλὰ προσδυκηρεῖν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς χρείαις. ἢ πείθεσθω οὖν τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἢ καθαιρείσθω.

iubet in æuum Dei testimonia custodire, & in ipsis viuere, ea scilicet inconcussa, & nulla ratione labefactanda permanent. Nam diuinus quoq; Moses sic inquit, Non licet eis addere, nec detrahere. Cū hæc itaq; ita sint, & nobis testimoniū ferāt, in eis exultantes, tamquā si quis multa spolia inuenerit, diuinos lubēter canones amplectimur, & eorū constitutionē integrā & inconcussā manere toto animo [6] eligim⁹. Quoniā aut ēnōnulloscorū, qui sunt in clerocōstituti, nouimus secularib. negotiis contra canones se implicare; hos quidē, domorum, magistratuū, vel possessionū curationes administrationesq; suscipientes; illos vero, etiā publicorū vectigaliū exactiones, vel aliorū capitū, vel earū quæ nauib. portantur, specierū inquisitiones, [7] vel colligēdarum pecuniarū rationū, reddendarū munera, vel aliquod huiusmodi officiū, nō in ecclesiasticis, sed secularib. negotiis, [8] nōnullis q; eorū ciuiles etiā magistratus dignitates q; esse attributas; eis præcipimus, vt deinceps cessent a prædictis omnib. in ecclesiasticis autē negotiis offitiisq; versentur, nisi velint ei, quæ sacris diuinisq; canonib. placuit, gradus quē habent ecclesiastici, depositioni subiici. Etsi n. lōga cōsuetudine quidā se cōfirmari stabiliriq; existimant, quod nō pauci ante eos illa susceperint: præterea autē dicunt Imperiales administrationes, seculares q; dignitates, & officia, similia q; munera & magistratus, sacratis hominibus commissos, processisse: non tamen trahentur ad exemplum. Quia [9] enim est citra controersiam, nec sacros ac diuinos de iis canones intercidisse: nec vlla cognitio aut examinatio literis mandata ab [10] eo, qui illo tempore Imperialia sceptra tenebat, processit: nec sanctissimorum patriarcharum & synodorum eos ad hoc incitans constitutio: scriptos canones, eiusmodi dispensationes, & non probata consuetudo, omnino non labefactabunt; sed ipsa potius ab eis penitus conterentur, sicut olla, vt inquit Solomon, quæ lebeti scriptos allisa est. Portæ enim, inquit, inferi aduersus ecclesiam non præualebunt, quæ a domino supra Dei præconem Petrum ædificata est, qui cum cæteris Apostolis in VI eorum canone sic decreuit: Episcopus, vel presbyter, sin autem vel diaconus, secularia negotia non recipiat: [1] sin minus, deponatur. Similiter & in LXXXI. Diximus, non oportere episcopum ad [2] publicas administrationes ipsum descendere, sed in ecclesiasticis negotiis officiisque versari. Vel hoc ergo facere persuadeatur, vel deponatur.

[6] optamus.
[7] descriptionum
[8] nonnullos denique, tam dignitates, quam magistratus, adhominem politicos pertinentes:
[9] Quia enim nec in dubium sancti de iis ac diuinis canones vocati sunt, nec vlla
[10] tam abaliquo tempore rerum potiente, quam a sanctissimis patriarchis & Synodis processit, quæ illos aboleret;
[1] ad fiscales
[2] administrationes se se demittere,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Οὐδεὶς γὰρ δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν, καθὼς τὸν κυριακὸν παρήγγειλεν. Ἐπὶ καὶ ὁ πάπας φησίν. Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος στρατείαν ἀσχολάζων, καὶ βουλόμενος ἀμφότερα κατέχειν, τὴν κοσμικὴν ἀρχὴν, καὶ ἱερατικὴν διοίκησιν, καταφρονεῖ τὰ κοίσαρος, κοίσαρι· καὶ τὰ τοῦ θεοῦ, τῷ θεῷ. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ις', ἵνα ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, σκληρήσεις μὴ γίνωνται, ἢ στρατευόμενοι. Καὶ μετ' ὀλίγον. Οὐδεὶς γὰρ στρατευόμενος τῷ θεῷ, ἐμπλέκει ἑαυτὸν πράγμασι κοσμικοῖς. Σιὼ τάττοις καὶ ὁσίοις τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου. Τοὺς ἅπαξ ἐν κλήρῳ τεταγμένους, ἢ μοναστὰς, ὡρίσαμεν μήτε ἐπὶ στρατείαν μήτε ἐπὶ ἀξίαν κοσμικὴν ἔρχεσθαι. ἢ μὴ τολμῶντας, καὶ μὴ μεταμελομένους, ὥστε ἐπιστρέψαι ἐπὶ τοῦτο, ὃ ἀφῆκαν θεὸν εἵλοντο, ἀναθεματίζεσθαι. Καὶ ὁ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει α καὶ ϛ συνόδου ια, πάσῃ καὶ ῥήμα διέξεισι, Τοὺς πρεσβυτέρους ἢ διακόνους κοσμικὰς ἀρχὰς μεταχειριζομένους, ἢ τοὺς ἐν τοῖς οἰκείοις τῶν ἀρχόντων οἴκοις ἢ πραγματείοις λεγομένας κτηματωρείας ἀναδέχεσθαι, ἢ τὸν τοῦ οἰκείου κλήρου διαδιώκεσθαι. ἀδεὶς γὰρ δύναται, καθὼς τοῦ Χριστοῦ ἀληθινοῦ ἡμῶν αὐτολέκτου καὶ ἀψευδεστάτου φωνὴ, δυσὶ κυρίοις δουλεύειν. Καὶ πρὸς αὐτοὺς οἱ θεῖοι κανόνες ἔτι, καὶ παράδηλοι· ὅτι μὴ τοῦτο μεταποιεῖσθαι τάττουσιν ἀληθῶς. εἰ δὲ καὶ ἐντολέα δίκης γίνεσθαι τὸν κεκληρωμένον κεκώλυται, ... μείζοσι κοσμικῆς φροντίσιν ἐμπλέκεσθαι, παρεμποδίζουσις αὐτὸ, τῆς ἐκκλησιαστικῆς χρείας προσδιαμερεῖν. Πάσι γοῦν διαβεβαιούμεθα κληρικοῖς ἐν ἁγίῳ παρεγγυώμεθα πνεύματι, τῶν εἰρημένων ἀπέχεσθαι· ἢ μὲν εἰδέναι, ὡς ἔσονται μὲν ἐπιτιμίῳ ἀφορισμῷ ὑποβεβλημένοι, καὶ τὸ μέλλον δὲ κανονικὴν ἀυσηρίαν οὐ διαφεύξονται, πρόφασι κοσμικοῖς φευξύτης ἐμπλέκοντες ἑαυτούς. ὅπερ τάττῳ γὰρ ὁ τῶν ἁγίων ἐγγραφος ἀφορισμὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ τῆς ἱερωτάτης ἀρχιερεύσιν ἐπιδοθῆναι πεπώκαμεν, ἵνα καὶ τοῖς ἀπανταχοῦ κληρικοῖς καταδηλωθῇ.

Γ. Περὶ ξενοκρατῶν καθηγημένων.

Γίνωσκε, ὅτι γέγονε ἡ σημείωσις σωοδικὴν ἐπὶ τῆς ἐφημερίας τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Λουκᾶ, χάριν ἀπροκριματίσεως ..... καθηγουμένους εἰς μοναστήρια ὑποκείμενα τῇ οἰκείᾳ ἐκκλησίᾳ πατριάρχου, μὴ ἐχόντων ἱκανοὺς εἰς προεστῶσαν μοναχοὺς, ἀπὸ ἑτέρας μονῆς οὔσης ἐκ τῆς

Nemo enim potest duobus dominis seruire, vt est præceptum Domini. Præterea & LXXXIII *canō inquit: Episcopus, vel presbyter, vel diaconus militiæ vacans, & volēs vtrūq; obtinere, Romanum magistratū, & sacerdotalē administrationē deponatur. Quæ enim sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo. Iā vero & canon Carthaginēsis synhodi* XVI, *sic* [3] *præcise dicit. Similiter placuit, vt episcopi, & presbyteri, & diaconi, nō sint* [4] *administratores, vel procuratores. Et paulo post: Nullus. n. Deo militans, se implicat secularib. negotiis. Cū his* XV *quoq; canō Chalced synodi. Eos qui semel in clero cōstituti sunt, statuimus neq; ad militiā, neq; ad secularē dignitatē accedere. Vel si hoc audeant, vel nō pœnitentia ducti, ad id reuertātur, quod propter Deum elegerunt, anathematizari. Et Cōstantinopolit.* I & II *synodi canō* XI, *hæc ita ad verbū persequitur: Presbyteros, vel diaconos seculares magistratus vel curas suscipientes, vel quæ in magistratuum ædibus dicūtur curationes, diuini & sacri canones depositioni subiiciunt. Hoc ergo nos quoq; cōfirmantes, etiam de reliquis, qui in clerū relati sunt, statuimus; vt siquis eorum secularia negotia adgrediatur, vel quæ in magistratuū ædibus, vel suburbanis, curationes dicūtur, suscipiat; is ex clero expellatur. Nemo enim potest, secundum Christi veri Dei nostri* [5] *ipso dictū & verissimam vocem, duobus dominis seruire. Et omnino aperti sunt & perspicui, hi diuini canones: & ideo nō sunt* [6] *transformandi. [vel aliter accipiendi.] Sin autē etiā cauſſæ procuratorem, [quæ ad ecclesiā, cuius est clericus, nō pertinet], fieri clerico prohibitū est. ne, [ne inquit, diuina ministeria impediātur:] quanto magis prohibitum est maioribus secularibus negotiis implicari, quæ impediūt, ne possit ecclesiasticis negotiis vacare? Omnibus ergo religiosissimis clericis in S. sancto præcipimus, vt ab iis, quæ dicta sunt, abstineant: vel sciant se fore quidē segregationis pœnæ subiectos: quin & maiorē quoq;, & canonicā* [7] *acerbitatē nō effugituros, eius modi secularib. negotiis seipsos implicātes. Ad hoc. n. præsens quoq; nostræ mediocritatis decretū sacratiss. antistitibus tradi iussum est, vt etiā clericis, qui sunt vbicūq; sit manifestū.*

III. De [8] præfectis in extraneo monasterio tōsis.

SCias, tempore patriarchæ domini Lucæ synodale decretum factū esse, vt sine præiudicio cōstituantur præfecti in monasteriis patriarchæ regioni subiectis, quæ nō habent monachos idoneos vt præsint, ex altero monasterio, quod

3 ex parte]

4 conducto-res vectigalium.

5 ab ipsomet prolatum

6 mutandi,

7 securitatē

8 abbatibus

9 territorio

αὐτῆς ὑποφέρεται· κἂν τὰ τυπικὰ τούτων διορίζωνται, ξενοκρατίτας μὴ γίνεσθαι καθηγουμένους.

Δ. Περὶ ἑορτῆς νοταρίων.

Τὰ γινόμενα ποτὲ ἀπρεπῆ παῖδας τῶν νοταρίων παιδοδιδασκάλων καὶ τῶν ἑορτῶν τῶν ἁγίων νοταρίων, μετὰ πρεσωπείων σκληκῶν διερχομένων τὰ ἀγοράν, πρὸ χρόνων τινῶν κατηργήθησαν, καθ' ὁρισμὸν τοῦ ἁγιωτάτου σκείνου πατριάρχου κυρίου Λουκᾶ.

Ε. Περὶ καθαιρέσεως ἐπισκόπου.

Τοῦ ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος σκείνου Ἰωάννου καθαιρεθέντος ὑπὸ τῆς ἐρχιεπισκόπου Κύπρου κυρίου Ἰωάννου, καὶ καθαιρετικὴ σημείωσις ἀναγνωσθέντος ἐπὶ βήματος βασιλικοῦ· ἐπεὶ εὑρήθη ἔνδεκα ἐπίσκοποι καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τὰ καθαίρεσιν πεποιηκότες, δέγνωσαν ὁ ἁγιώτατος σκεῖνος πατριάρχης κύριος Λουκᾶς μετὰ τῶν περισσασάντων συνόδου, ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ πρεσβῶσα σύγκλητος, ἄκυρον εἶναι τὰ καθαίρεσιν· διὰ τὸ μὴ μετακληθῆναι πάντων σωόδου τὰ τῆς Κυπρίων ἐκκλησίας, ἢ καὶ τῶν πλείονα, ἀχρείας καὶ τοῦτο ἀσφαλὲς τοῦτο· ὃ διὰ τὸ μὴ τὰ ἐρχιεπίσκοπον ἐπέκεινα εἶναι τὰ δωδεκάδος τῶν ἐπισκόπων, ἀλλὰ τοῦτο ἔθος σωυπάρχεσθαι· ἐχρήσαντο δὲ πρὸς ἔτος τὸ κανόνι τὰ ..... σωόδου, καὶ τῷ ιδ'. κἂν τινες ἦσαν τόποι, εἰς μόνας πρεσβυτέρας καὶ διακόνους ἔτο ἐκφωνηθῆναι, ἀλλ' οὐκ εἰσηκούσθησαν.

ϛ. Περὶ τοῦ μὴ βλάπτεσθαι ἐκκλησίαν διαλυτίῳ ἐπισκόπου.

Ἐμοὶ δοκεῖ μὴ καταβλάπτεσθαι τὴν ἐκκλησίαν ἐξ ὧν ἁμαρτάνει ὁ ἐπίσκοπος· καὶ διὰ τοῦτο ἐνδυνάμωσεν ἵνα ἀνακαλέσηται τὰ ἐνορίαν ὁ διαδεξάμενος τὰ ποίησιν τὰ ἔφοδον, κἂν πλὺς παρέλθῃ κρόνος· ἐλαλήθη γὰρ τοιοῦτόν τι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Λουκᾶ. ὑνὸς γὰρ ἐπισκόπου τῆς μεγάλης Βρύσεως δικαιώματος μετὰ τοῦ ἐρχιεπισκόπου τῆς μικρᾶς Βρύσεως, ἐπρεσβεύσατο διαλυτὸν ἔγγραφον τοῦ προλυθῆναι τὰ ἐρχιεπισκόπου, χάριν τοῦ μὴ ἀνακαλεῖσθαι τὸν ἐνορίαν, κατεχομένου ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου· ἡ σωόδος ἀπεφήνατο, μὴ καταβλάπτεσθαι τὰ ἐρχιεπισκοπὴν ἐξ ὧν ὁ τοιοῦτος πρόεδρος ἐπραξε πρὸ γνώμιον τὰ οἰκείων κληρικῶν τὰ μεγάλης σωόδου. γέγονασι δὲ καὶ ἄλλαι πολλαὶ τοιαῦται κρίσεις σωοδικαί.

ζ. Περὶ τῶν μαρτυρούντων κατὰ πνεύματικὸν παιδός.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης κύριος Λουκᾶς, φιλοτιμίῳ ἀλήτουργησις καθυπέβαλε τὸν καθηγούμενον τῆς μονῆς τοῦ γηροτροφείου, τὸ γεγονότα ἀρχιεπίσκοπον Ἡρακλείας, τοιοῦτον τὶ μαρτυρήσαντα κατὰ πνεύματικοῦ παιδὸς αὐτοῦ.

η. Περὶ τοῦ καθ' βίαν ἀποκαρέντος ἐπισκόπου.

quod est eius dem regionis: etiāsi statuta eorum caueant ne ξενοκρατίτης, hoc est, qui in externo monasterio tonsus est, fiat eorum præfectus.

IIII. De festo notariorum.

QVe aliquando fiebant in sanctorum notariorum festo a notariis pueros docētibus, cum scenicis personis forum obeuntibus, ante aliquot annos exoleuerunt, sanctissimi illius patriarchæ domini Lucæ decreto.

V. De depositione episcopi.

CVm Ioannes Amathuntis episcopus ab illo Cypri archiepiscopo Ioanne fuisset depositus, & depositionis decretū in tribunali Imperatorio lectum esset: quoniam inuenti sunt vndecim episcopi, & archiepiscopus, depositionē fecisse, statuit sanctissimus ille patriarcha dominus Lucas cum assistente synodo, quinetiam ipse præsens senatus, esse infirmam & nullius momenti depositionem: eo quod non accersita fuerit vniuersa synodus Cypriorum ecclesiæ, etiamsi magna esset eius cogendæ facultas: & quod nō archiepiscopus vltra 12 episcopos, sed vnà cum illis esset cōnumeratus. Præterea autē allegarunt & XX *canonē ..... synodi, &* XIIII. *Et quamuis dixissent nōnulli, hoc de solis presbyteris & diaconis dictum esse, tamen non sunt exauditi.*

VI. Ne ecclesiæ lædantur transactione episcopi.

Mihi videtur non lædi ecclesia ex iis, quæ peccat episcopus: & propterea ritei paræciam reuocabit successor eius qui inuasit, etiāsi multum tempus præterierit. Tale quid autem dictum est in tempore patriarchæ sanctissimi domini Lucæ. Cū enim quidam episcopus magnæ Brysis litigaret cum archiepiscopo paruæ Brysis, & protulisset scriptam transactionem antistitis & archiepiscopi, de non [2] *reuocanda ab ipso paræcia, quæ ab episcopo detinebatur: pronuntiauit synodus, facto* [3] *prædecessoris nō lædi archiepiscopatum, præter sententiam suorum clericorum, & magnæ synodi.* [4] *Fuerunt & multa huiusmodi alia synodalia iudicia.*

1 regionem in suam repetet, qui successit, ab eo, quem inuasit,

2 repetenda

3 præsidis sub

4 Facta sunt

VII. De iis, qui testificantur contra filium spiritalem.

SAnctissimus patriarcha dominus Lucas [5] *excommunicationis pœnæ subiecit monasterii gerotrophii præfectum, qui fuerat archiepiscopus Heracleæ, quod tale testimonium tulisset aduersus suum spiritalem filium.*

VIII. De episcopo per vim tonso.

5 pœna suspensionis a ministerio sacro subiecit abbatem mansionis Gerotrophii, qui factus est archiep.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Τὰ χρηματίσαντα Θ. Ἐπισκόπῳ Ἀμυκλείας κυρίῳ Νικολάῳ ὑπὲρ Μιζάλων Θ. τῆς βίαν πεπονθυίας παρὰ τοῦ πρώην ὑποκαθεσταμένου Θ. καὶ πολλὰ πεπραγμένου τῶν τῆς βίας γεγονότων εἰς αὐτὸν, ἐπανορθωθῆναι, καὶ πάλιν ἐνεργεῖν τὰ ἐπισκοπικά· ὁ ἁγιώτατος Θ. ἀρχιεπίσκοπος κύριος Λουκᾶς, βλέπων τοῦτον παρὰ σιαζόντως τῆς ἐπισκοπικῶν ἀμφίων συνοδικῶς, ἀπεδέξατο αὐτὸν εἰπών, ὡς εἰ μὴ τὴν συνοδικὴν ἐκδίκησιν ἡ διόρθωσιν αὐτὸς ἐμεινεν ὁ ἐπίσκοπος Θ. εὗρεν αὐτῷ κανονικὴν βοήθειαν· ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς βίας ἐπιζητήσαντα αὐτῷ μοναχικὰ ἄμφια, ἀσυντάκτως ἀπέβη, καὶ αὐτικδίκητος Θ. γέγονεν, ἀ πύζεται βοηθείας. ἀλλὰ ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης τότε μεπεστὼς Θ. πρὸς Κύριον, ὁ μετ' ἐκεῖνον ἁγιώτατος Θ. πατριάρχης κύριος Μιχαὴλ, τὴν μὲν τῆς βίαν ἠνωμένην ἀτόκαρον, ὡς μηδὲ ἠνωμένην λογιζομένην, ἐχόλασε· τὸν δὲ ἐπίσκοπον, ὡς ὀλιγωρήσαντα κ' ἑαυτὸν δικαιώσαντα, καιρικῆς ἀλλοτρηγησίας ἐπιλιμένα ἐπέβαλε.

Θ. Περὶ τοῦ μὴ φυλαχθῆναι ὅρκον τὸν ὄντα ἀκανόνιστον.

Τινὸς ἀνθρώπου ἐν ἡμέρᾳ τρίτῃ μιᾶς ἑβδομάδος εἰπόντος Θ. πρὸς τὸν κρατοῦντα κ' ἄγιον ἡμῶν βασιλέα, μὴ ὀφείλειν κρεωφαγῆσαι, πλουσίους καὶ τοὺς τῆς γνησίας κ' Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν, Δι' ὃ ἐπιτροπὰς τῆς ὄντων τὰς τρίτας ἡμέρας τ' ὅλων ἑβδομάδων κ' χρόνῳ εἰς τιμὴν τ' ἡμῖν προσφόρου· ὥρισεν ὁ θεοστεφὴς ἡμῶν αὐτοκράτωρ συνοδικῶς ἐρωτηθῆναι εἰ κανονικόν ἐστι τὸν ὅρκον ὄντα φυλαχθῆναι, καὶ τὴν θεατρικὴν ἑορτὴν παραλίαν ὄσαν, ἀπαναγκάστως ἐᾶσθαι. καὶ γνωσθέντος τῆς ἐρωτήσεως, ὁ ἁγιώτατος Θ. πατριάρχης ἐκεῖνος Θ. κύριος Λουκᾶς, μὴ τῆς παντυχούσης συνόδου, εἰπὼν ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸ νηστεύειν ἐν παντὶ καιρῷ, ἐπήγαγεν ὡς ἀ χρὴ τὸν τοιοῦτον προτιμηθῆναι τ' Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν. εἰ γὰρ οἱ δοῦλοι καὶ κανόνες κωλάζουσι τὸν ἐν τῷ τυχόντι σωθέντα ἢ τὴν χυλακὴν γονυκλιτοῦντα, ἢ νηστεύοντα, πολλῷ πλέον κωλαθήσεται ὁ νηστεύων κ' τὴν παραλίαν τ' Χριστοῦ ἑορτήν· Διὸ τὸ μὴ παροργισθῆναι τὸν αὐθέντην ὅρκον αὐτόν. καὶ ἐξέχωρησε τῷ ὄψῳ κρεωφαγῆσαι. Ὁ αὐτὸς ἡ πατριάρχης κ' τὸν Τζίτζαν τὸν εὐνοῦχον ὁμόσαντα εἰς προσκύνησιν ἀπελθεῖν τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἁγίων τόπων, καὶ μὴ ἀπελθόντα, ὡς μετεμεληθέντα, συνοδικῶς ἐκ τῆς ἐπιορκίας ἀπέλυσε, Διὰ μετοίας ἐπιτιμίᾳ ἱερεπιθύσας αὐτόν.

I. Περὶ ἐκκισίᾳ Φόνου.

Στρατιώτης τινὸς ἐθελοντὴς Θ. ἐκκισίᾳ Φόνου ἐγκλήματι, καὶ παρὰ ἀρχιερέως τινὸς μετέλιον παιδὸς καιρὸν ἐγγράφως ἀθωωθέντος Θ. ὁ κρατῶν ἡμῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἐπὶ τῷ γνωσθῆναι, διωρίσατο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τ' ἁγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Λουκᾶ, σκοπῆσαι συνοδικῶς, εἰ καλῶς τῷ στρατιώτῃ ἐπεφιλοτιμήθη ἡ τῶν ἐπιτιμίων ἀθώωσις, κατασπουδασμένως ἔτω, καὶ, οἷον εἰπεῖν, σὺν συμπαθῶς, ἀλλὰ μετὰ συμπαθοῦς. Ἐν ᾧ ἀρχιερεὺς τὸν κανόνα, προβαλλομένου, καὶ ἑτέρους μεταφέροντας τὰ κατὰ τῶν ἐπιφερομένων αὐτῷ βαρέαν καὶ φοβερὰν τιμωρίαν, ἡ ἁγία σύνοδος Θ. τοὺς κανόνας ὀρθοτομήσασα κ' τὴν ἐνέσουσαν αὐτῇ ἐκ τ' παναγιωτάτου πνεύματος θειοτάτην ἔλλαμψιν, τὸν μὲν στρατιώτην καὶ αὖθις ἀλυκοπέδαις ἐπιτιμίων κανονικῶν καθυπέβαλε· τὸν δὲ ἀρχιερέα μετρίῳ ἀφορισμῷ ἀλειτουργησίας ἐπενοχώρησεν· εἰπὼν ὅτι, ὡς τοῖς ἀρχιερεῦσι μὲν ἐφέστηκε αὐξειν καὶ μειοῦν τὰ κανονικὰ ἐπιτίμια, ἀρχιναίοις δὲ μίτοις δεσμεῖν τὰ καλωδίοις ἐντείτοις καταδεσμεῖσθαι ὀφείλοντα, οὐκ ἐνεδόθη. λέγεται δὲ, ὅτι καὶ Διὰ τὸν τοιοῦτον στρατιώτου ὑποθεσιν ἐζήτησε ὁ κρατῶν ἡμῶν βασιλεὺς τὰ θεῖα τῶν ἐκουσίων φονέων νεαρὰν.

ια. Περὶ συνηγόρων.

Διάκονός τις κωλυθεὶς ποτὲ παρὰ τοῦ μακαρίτου πατριάρχου κυρίου Λουκᾶ ἐ συνηγορεῖν, χρωμένου τοῖς Διαληφθεῖσι κανόσι καὶ λοιποῖς νομοθεσίαις· εἰπὼν ὅτι βασιλικὸν βῆματος, παρὰ τ' καὶ ἐ πατριάρχου, μὴ ἔχειν χώραν τῶν τοιούτων κανόνων καὶ νόμων εἰς τὸν σήμερον συνηγορεῖν, ἀλλ' εἰς τὸν τότε συνηγόρους, τὸν τεταγμένους εἰς πολιτικὰ δικαστήρια, καὶ λαμβάνοντας βασιλικὰ σιτηρέσια, ἐ παρὰ πεμμικηρίκης ὄντας, καὶ σφραγιζομένους παρὰ κοσμικῶν ἀρχόντων, ὅτε πάντως καλῶς οἱ κληρικοὶ κωλύοντο συνηγόρων ὀφφίκια κοσμικὰ ἐνεργεῖν. ἐπεὶ δὲ οἱ σήμερον συνηγοροῦντες, ὡς ἐλαθέρου τι πράδασμα τὸ συνηγορεῖν μετέρχονται, καὶ οἱ ἱερωμένοι ἐμποδισθήσονται συνηγορεῖν. Καὶ κατασκευάζων τὸν οἰκεῖον λόγον, ἐδικαιολογήσατο μὴ τῷ πράξιν, ἀλλὰ τὸν τρόπον κωλάζεσθαι παρὰ τῶν κανόνων. ἐ μόνον γὰρ κληρικοὶ, ἀλλὰ καὶ ἐπίσκοποι ὑπὲρ φίλων αὐτιποιήμενοι συγγνωσθήσονται, καὶ πρὸς ἐκκλησιαστικὴν ὑποθέσεως συνηγορεῖν ὅσι αἰσχυνθήσονται, ὡς καὶ αὐτὰ τὰ νόμιμα ἔτι μαρτυροῦσι. τὸ δὲ συνηγορεῖν κληρικὸν, ὡς οἱ κοσμικοὶ ὀφφικιάλιοι, ἐ δέχεσθαι σφραγῖδα λαικῆ, μισεῖται καὶ κωλάζεται. ὅπερ δὲ τὸ συνηγορεῖν, ὀφφίκιον ὂν ποτὲ κοσμικὸν, καὶ σιτηρέσια ἐλάμβανον βασιλικὰ οἱ ταγμένοι συνήγοροι, καὶ ὑπὸ πεμμικηρίους ἦσαν, δῆλόν ἐστιν ὑπὸ πολλῶν. Καὶ ἀνάγνωθι τὸ τελευταῖον κεφάλαιον τοῦ α τίτλου τοῦ η βιβλίου τῶν Βασιλικῶν, καὶ τὰ ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ ἐπάρχου, περὶ συνηγόρων αὐτατοῦμενα. Διαλαμβάνουσι γὰρ οὗτοι συνηγόρους σύστημα εἶναι, καὶ

Cum dominus Nicolaus Muzalon, qui Amycleus episcopus dictus est, [6] *vi a magistratu tonsus esset, & supplex contenderet, vt quod vi in eum factū erat, tolleretur: & episcopale rursus munus obiret: sanctissimus ille patriarcha dominus Lucas, videns, cum cum vestibus episcopalib.* [7] *presentē synodice, nō admisit: dicens, quod si synodalē quidem* [8] *sententiam & correctionē expectasset episcopus, canonicū auxilium inuenisset: sed quia vestes monasticas, quibus vi indutus fuerat, inordinate exuit, & sibi ipsi ius dixit: auxilium non assequetur. Sed cū sanctissimus iste patriarcha ad Dominū migrasset, vt quidem factam tōsuram tamquam non factā reputans, successor eius sanctiss. patriarcha dominus Michael, aboleuit: Episcopum autem, vt qui negligens fuisset, & sibi ius dixisset,* [9] *ad tempus celebrandi officio priuauit.*

6 vi quasitoria

7 presentem in synodo

8 defensorem

9 pœna suspensionis a ministerio sacro ad tēpus subiecit.

IX. Ne iusiurandum irregulare feruetur.

Cum quidam nobilis [1] *tertio die vnius hebdomadis dixisset potenti & sancto nostro Imperatori, se non debere carnem comedere, quūis festum esset natiuitatis Christi & Dei nostri, quod iurasset tertias ferias omnium anni hebdomadum, a carnibus abstinere in honorē venerabilis Præcursoris: statuit a Deo coronatus noster Imperator, synodaliter interrogari, an sit canonicum, hoc iusiurandū seruari, & Dominicum festum, quod est Paschale, incelebratum dimittere. Et facta interrogatione, sanctissimus ille patriarcha, dominus Lucas, cum synodo, quæ aderat, cū dixisset bonū esse omni tempore ieiunare, subiunxit non oportere hoc iusiurandum Domino & Deo nostro præferre. Si enim Apostolici canones puniunt eum qui in quouis sabbato, vel die dominico genu flectit, vel ieiunat: multo magis punietur, qui in Paschali Christi festo ieiunat, ne iusiurandum a se voluntarie susceptum contemnat. Et nobili carnibus vesci permisit. Idem autem patriarcha Tzitam quog. eunuchum, iuratum, se ad sanctorum locorum adorationē iturum, cū profectus non esset, vt qui pœnitentia ductus esset, synodaliter a periurio absoluit, mediocri pœna imposita, eum emendans.*

1 contra canones factū, 2 feria tertia

X. De homicidio voluntario.

Cum quidam miles in voluntariæ cædis crimen incidisset, & a quodā antistite post valde modicum tempus datis scriptis absolutus esset, potēs & sanctus noster Imperator & dominus, id factum aegre ferens, statuit tempore sanctissimi

3 Βασιλεὺς ὁ αὐθέντης

Βιβλίου ιη ἐπάρχ.

illius patriarchæ domini Lucæ, vt synodaliter consideraretur, an recte illi militi concessa esset a pœnis absolutio, tanto in eū studio, & per quandam non misericordiam, sed potius animi affectionem. Cum autem antistes ille canonem proponeret, & alios, moderantes vtig. eam, quæ illi obiiciebatur, nimiam pœnalentiatem: sancta synodus [4] *canones limitibus circumscribens, secundum diuinissimam inspirationem, quæ ex sancto illis Spiritu inerat, militem quidem canonicarum pœnarum rursus compedibus subiecit: antistitem autem ad aliquantum temporis ab officii ac ministerii suspensione puniuit: dicens, antistitibus quidē licere pœnas canonicas augere & diminuere, aranearum autem filis ligare, quæ debent tribus rudentibus alligari, non concessum esse. Quinetiam propter illius militis causſam, potens & sanctus noster Imperator illā* [5] *de voluntariis homicidis Nouellā edidisse dicitur.*

4 canonibus recte distinctis,

5 quam supra lib II. expositam habes, inter alias Manuelis Comneni nouellas.

XI. De aduocatis.

Diaconus quidam a felicis memoriæ patriarcha domino Luca, cōmemoratis canonibus reliquis, legislationibus utente, aduocatū agere aliquando prohibitus, corā Imperatorio tribunali, præsente patriarcha, dixit: canones illos, atq. leges, in hodiernis aduocatis non habere locum: sed in illius temporis aduocatis, qui in ciuilib. iudiciis stationes habebant, Imperiales frumentarias tesseras accipiebant, sub primiceriis erant, atq. a mundanis magistratib. confirmabantur: quo tēpore omnino recte clerici mundanis aduocatorum officiis fungi prohibebātur. At quoniā qui hodie aduocati sunt, tamquam liberalē aliquā artem, aduocationē exercent: neq. sacri ordinis homines in iure patrocinari, impediri debere. Et sermonem suum astruens, non actionem, sed modū a canonib. puniri, causſabatur. Non solū enim, inquit, clerici, verumetiā episcopi pro amicis in iure certantes, veniam cōsequentur: neq. qui in controuersia rei ecclesiasticæ patrocinia præstant, notabuntur: quemadmodū ipsum etiā ius hoc euidenter docet. Vt autem clericus, quemadmodum mundani officiales, aduocatum agat, & a laico cōfirmetur: odiosum est, atq. punitur. Verum quod [6] *aduocati mundanum officium aliquando fuerit, & ordinarii aduocati Imperatorias annonæ pēsiones ceperint, atq. sub primiceriis fuerint, ex multis constat. Lege autem Liber Prefe- postremū caput tit. 1, lib. VIII Basil. & quæ in Præfecti libro de aduocatis digesta sunt. Tradunt enim, aduocatos collegium esse, atque*

6 aduocatio

torum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἐπὶ τοῦ κατὰ καιροὺς ἐπάρχου σφραγίζεσθαι. Ταῦτα εἰπὼν, καὶ ὑπὸ πάντων δεχθεὶς, ἐξεχωρήθη καὶ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου συνηχρεῖν, ὡς καὶ πρότερον.

16. Περὶ τοῦ βαπτίζεσθαι νήπια αἰχμαλωτισθέντα. καὶ περὶ τῶν Ἀγαρηνῶν.

Τινὲς δὲ παρεχώρουν, διὰ τὴν ἀμφιβολίαν, βαπτίζεσθαι τοὺς παῖδας αἰχμαλώτους, ἵνα μὴ δόξωσιν ἀναβαπτίζειν τοὺς προβαπτισθέντας. περὶ ἧς τότε πολλαχοῦ ἀμφισβήτησις γέγονε συνοδικῶς. νηπίων γὰρ ἀπὸ χριστιανικῆς χώρας αἰχμαλωτισθέντων ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Ἀγαρηνῶν, καὶ διαπραθέντων πρὸς Ῥωμαίους, ἀμφιβολία γέγονεν, εἰ χρὴ τοὺς πωληθέντας βαπτισθῆναι. ἔλεγον γάρ τινες ὡς ἐπεὶ ἀπὸ χριστιανικῆς χώρας αἰχμαλωτίσθησαν, πρόληψίς ἐστι βαπτισθῆναι καὶ χώραν ἐν νηπιότητι, καὶ οὐ χρὴ αὖθις ἀναβαπτισθῆναι. Ἤρεσε δὲ μᾶλλον ὀφείλειν βαπτισθῆναι, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τοὺς εἰ ἐν νηπιότητι ἐβαπτίσθησαν, μήτε λυαὶς ὁρίσκεσθαι διαβεβαιωμένους τὸ βάπτισμα. Περὶ ἧς τῆς ἀπὸ χώρας ἀπίστων αἰχμαλωτιζομένων, ὡρίσθη, ἀδιακρίτως αὐτοὺς βαπτίζεσθαι· εἰ μὴ μάρτυρες ὁμολογοῦσι, βαπτισθῆναι τοὺς μὴ πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας.

Ἐπὶ δὲ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Λυκᾶ παρέσησαν Ἀγαρηνοὶ συνοδικῶς· οἱ ἀπαντήσαντες βαπτισθῆναι, εἶπον ὡς ἔφθασαν εἰς τὰς χώρας αὐτῶν βαπτισθῆναι. καὶ ἐρωτώμενοι ὅπως, ἀπελογήσαντο, ὅτι συνήθεια ἐστὶ παντὶ τὰ νήπια τῶν Ἀγαρηνῶν βαπτίζεσθαι παρὰ ὀρθοδόξων ἱερέων· ἀλλ' οὐ παρεδέχθησαν. ἤκουσαν γάρ, ὡς τὸ παρὰ τῶν ἀπίστων ζητούμενον ἀπὸ τῶν χριστιανῶν βάπτισμα, οὐ καθ' ὑπόθεσιν ἀγαθὴν καὶ προαίρεσιν ὀρθόδοξον ζητεῖται, ἀλλὰ διὰ θεραπείαν σωματικήν. διὸ δοκεῖ τοῖς Ἀγαρηνοῖς, τὰ τέκνα τῶν δαιμονᾶν, καὶ καθ' κυνὸς ὄζειν, εἰ μὴ βάπτισμα τὸν τύχωσι χριστιανικόν. κἀντεῦθεν, ἐκ τοῦ καθαρτηρίου πάντος ῥύπου ψυχικοῦ, καὶ φωτὸς θείου καὶ ἁγιασμὸν πάρεχον, αἰσχαλύνεται τὸ βάπτισμα, ἀλλ' ὡς φαρμακείαν, ἢ ἐπῳδήν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν μητέρας εἶπον ἔχειν ὀρθοδόξους, καὶ διὸ τὸ πρέπον τοῦτον βαπτισθῆναι αὐτοὺς πρὸς ὀρθοδόξων. ἀλλ' οὐδὲ ἦσαν εἰσηκόσθησαν, ὅτι οἱ παρέσησαν μάρτυρες, ἦσαν αὐτὸ μαρτυρήσοντες. μᾶλλον μὴν ἂν καὶ κατεγνώσθησαν, ὡς μὴ ἀκριβοῦντες πρόληψιν δίδοντες καθ' ἑαυτῶν, εἰς τὸ μὴ προσέρχεσθαι τῇ πίστει ὀρθῶς. διὸ ἐξεχωρήθη, πάντως τοῦτον βαπτισθῆναι.

17. Περὶ τοῦ κληρικοὺς μὴ γίνεσθαι αἰσχροκερδεῖς, ἢ ἀσχήμονας.

Ἐπεὶ κανὼν ὁρίζεται, μὴ πορίζεσθαι τοὺς ἱερωμένους τὰ πρὸς προφὴν ἀπὸ πραγμάτων αἰσχρῶν καὶ ἀτίμων, ἐζητήθη πολλάκις πῶς παῦσαι

a cuiuscũq; temporis præfecto confirmari. Hæc cum dixisset, applausumq; ipsi esset, etiam a patriarcha patrocinari (vt antea) permissum illi est.

XII. De infantibus captiuis baptizandis, & de Agarenis.

NOn permittebant aliqui, vt captiui pueri propter dubitationem baptizarentur, ne eos, qui antea baptizati fuerant, rebaptizare viderentur. De ea re autem sæpe synodice controuersia exorta est. Cum enim infantes ex Christianorum regione a Scythis & Agarenis bello capti essent, & empti a Romanis, dubitatum est, an oporteat venundatos rebaptizari. Dicebant enim nonnulli, Quoniam ex Christiana regione capti sunt, præsumptio est, eos fuisse baptizatos in patria etate infantili, nec denuo rebaptisandos esse. Magis tamẽ placuit, eos debere baptissari, q̃ nesciãt, an in infantia fuerint baptizati, nec vllitinueniãtur, qui baptismum affirment. Eos autem, qui ex infidelium regione capiuntur, indistincte baptizandos statutum est: nisi testes profiteãtur, eos post captiuitatem fuisse baptizatos.

Tempore autem sanctissimi patriarchæ, domini Lucæ, synodice adfuerũt Agareni: & cũ ab eis postularetur, vt baptizarẽtur, dixerũt se in suis regionib. antea fuisse baptizatos. Et interrogati quomodo, respõderũt, esse consuetudinẽ, vt omnes Agarenorum infantes ab orthodoxis sacerdotib. baptizarentur: non tamen admissi fuerunt. Audierant enim, baptismum, quẽ infideles a Christianis petunt, nõ bona affectione, & orthodoxo proposito peti, sed propter corporalẽ medicinã. Persuasum est. n. Agarenis, fore vt sui liberi a dæmone vexẽtur, & tamquã canes male oleãt, nisi baptismũ Christianũ assequantur. Quãobrem nõ vt omniũ animæ sordiũ mundatorẽ, diuinæq; lucis & sanctificationis prætorẽ, baptismũ postulãt; sed tamquã veneficiũ & incantationẽ. Quidã autẽ eorum dicebãt, se matres habere orthodoxas, seq; earũ cura ac studio fuisse baptizatos. Sed nec ii examditi sunt, quoniã testes nõ adducebãt, qui hoc ipsum pro testimonio dicerẽt: imo potius cõdemnati sunt, quod nõ bonã de se existimationem darent, quod recte ad fidem accederent: & ideo omnes hos etiam baptizare permissum est.

XIII. Ne clerici turpilucres fiant, aut medici.

QVoniam canon quidã statuit, ne [1] qui sunt sacrati, victum quærant ex rebus turpibus & vilibus, sæpe quæsitum est, quanam sint

[1] ne sacerdotes vitium.

ea. Et

εἰσί. Φ τινὲς μὲν εἶπον εἶναι ταῦτα, τὸ πορνοβοσκεῖν, τὸ καπηλικὸν ἐργαστήριόν ποιεῖσθαι, καὶ τὰ ὅμοια. ὁ δὲ ἁγιώτατος πενταρχὴς κύριος Λυκᾶς, καὶ τὰ μυρεψικὰ ἐργαστήρια, καὶ τὰ βαλανεῖα, αἰσχροκερδῆ εἶναι ἔλεγεν, ὡς καὶ ψεύδους παραίτια. ἀλλ' οὐδὲ ἀρχιάτρους παρεχώρει γίνεσθαι τοὺς Δακόνους, ἢ τοὺς ἱερεῖς λέγων ἀνένδεκτον εἶναι, τοὺς μὴ φαινολίοις καὶ στιχαρίοις τὰ ἅγια μεταχειριζομένους, κοσμικὰς στολὰς ἐνδιδύσκεσθαι, καὶ μὴ λαϊκῶν ἀνδρῶν τῶν ἰατρῶν δηλαδὴ παρεμπαίζειν.

ΜΙΧΑΗΛ ΑΡΧΙΑΛΟΥ.

Α. Μηδὲ ἀναγνώστας ἀναδέχεσθαι κοσμικὰ ὀφφίκια.

Ἡμεῖς διὰ σημειώματος τοῦ κυρίου Μιχαὴλ, ἔστι δὲ αὐτὸ. Μηνὶ Ἰανουαρίῳ ιγ, ἡμέρᾳ δ, ὀπτεμβρίου δ, καθεζομένου τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Μιχαὴλ ἐν τοῖς Ἀλεξιακοῖς κατηχουμένοις, συνεδριαζόντων τῇ μεγάλῃ ἁγιωσύνῃ αὐτοῦ ἱερωτάτων ἀρχιερέων, Στεφάνου Καισαρείας Νικολάου Ἐφέσου Μιχαὴλ Ἡρακλείας Ἰωάννου Κυζίκου Λέοντος Ἀμασείας Νικήτα Μελιτηνῆς Βασιλείου Νεοκαισαρείας Λουκᾶ Μωκισσοῦ Ἰωάννου Κρήτης Λέοντος Ἀδριανουπόλεως Κωνσταντίνου Εὐχαΐτων Γεωργίου Ἀλανίας Θεοδώρου Μηθύμνης Ἰωάννου Βυζύης, καὶ Ῥωμανοῦ Ἀπρου παρισαμένων καὶ θεοφιλεστάτων δεσποτικῶν δεχόντων.

Ὅσα παρὼν μὴ ὑπερβαίνειν, ἃ καλῶς ἔτοι καὶ μὴ δεύτης δοκιμασίας ἐρρήθη ἐξέθεντο· ἀλλὰ μηδὲ ἐσκαμμένα καθίλκεσθαι, καὶ θρύγγιον ὑπερπηδᾶν διαιρετικὸν ὁδοῦ τι καὶ οἰκείων δικαίων· ἐκκλησιαστικὸν δόγμα, καὶ νόμος θεῖος αὐτόθεν κείμενος· ἕδηλον ὂν ἔστω μὴ ἀγνοεῖν τοὺς τὰ ἅπαντα καὶ διακεκριμένους προϊσταμένους ἐκκλησιῶν, καὶ τὰ ἐπαγγελμα ἔχοντας συντήρησιν θεσπισμάτων κανονικῶν καὶ νομικῶν διαταγμάτων καὶ ἐμμόνου καὶ ἐμμόνου τάττοις ὀφείλουσι, καὶ τὰ οἰκείων μὴ δικαίων αὐτέχεσθαι, τῶν δ' ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι. ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅ, τι παθόντες τινὲς τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων, οἱ καὶ

ea. Et alii quidem dixerunt esse eas, lenonem esse, ac meretrices alere, cauponarias, & tabernæ præesse, & similia. Sanctissimus autem patriarcha, dominus Lucas, vnguentarias quoq; officinas, & balnea, turpis esse quæstus dicebat, vt quæ mendacii quoq; causa essent. Sed nec diaconos vel sacerdotes fieri sinebat archiatros, dicens non esse ferendum, vt qui cũ infulis & casulis sanctè tractant, secularib. vestibus induãtur, & cũ laicis, viris scil. medicis, incedãt.

MICHAELIS ANCHIALI.

I. Vt ne lectores quidem mundana officia suscipiant.

VIs edicti domini Michaelis hæc est. [2] Mense Ianuario, die 8, 4 Indictionis. & deinceps, constituit, ne lectores, æque ac diaconi & sacerdotes secularia officia suscipiant, vel exactorum munera, vel curationes, propter XI canonem I & II Constantinopolitanæ synodi.

[2] Mensis Ianuarii die XIII, feria IIII, indictione IIII.

II. Ne clerici ex aliena diœcesi [3] creentur.

[3] ordinentur.

IN memoria habe synodalem declarationem sanctissimi patriarchæ, domini Michaelis, qui fuit philosophorum summus, quæ hæc ad verbũ continet: Mense Nouembri, die primo, Indictione V, præsidente sanctissimo domino nostro & vniuersali patriarcha domino Michaele in Alexiacis catechumenis, magnæ eius sanctitati vnà assidentib. sanctissimis antistitibus, Stephano Cæsareæ, Nicolao Ephesi, Michaele Heracleæ, Ioanne Cyzici, Leone Amaseæ, Niceta Melitenes, Basilio Neocæsareæ, Luca Mocisi, Ioanne Cretæ, Leone Adrianopolis, Cõstantino Euchaitarũ, Georgio Alaniæ, Theodoro Methymnes, Ioanne Byzyes, & Romano, Apro: præsentibus etiam religiosissimis dominicis magistratibus.

Patrum terminos non transgredi, quos ii pulchre, & cũ ea, qua par est disquisitione ab initio posuerunt: sed nec fossas, nec [4] vallũ trãsilire quod externa a suis iuribus diuidit, decretũ est ecclesiasticũ, & lex diuina, a multis ante seculis statuta. Oportebat ergo hoc nõ ignorare eos, qui ecclesiis præsunt, quæ vbi sita sunt, & qui synodalia decreta legumq; cõstitutiones se seruaturos profitentur, & quid debent in eis permanere, & propria quidem iura retinere, ab alienis autem abstinere. Sed nescio quanã ratione quidam sanctissimi antistites, [5] qui etiam

[4] sepem.

[5] præsertim qui prox.

8 μάρτυρας, & μαρτυρῆσαι.

9 πρόληψιν

Universidad de Deusto
Biblioteca

μάλιστα ἐγγίσαι τ βασιλίδ@ ταύτης τ πόλεων τοὺς ἱεραλικοὺς θρόνους ἔλαχον, ἀσυντρήτως πιέντες χροτονίαις Δ|ακόνων κ ἱερέων, μὴ ὑποκειμένων τ αὐτ' αὐτοὺς ἐνορίαις, πολλάκις ἐάλωσαν. οἱ γὰρ περὶ ταῦτα προσαγγελθέντες ἡμῖν τῶν ἡμῶν ἀγιωτάτῳ πατριάρχῃ κυρίῳ Λουκᾶ, ὃ παρεγγυηθέντες παύσασθαι τοιαῦτα πιεῖν ἀκανόνιστα· Φαμὲν δὴ ἐν χροτονεῖν ὑπερόρια, κ τοὺς ἐξ ἑτέρας ἐνορίας εἰς αὐτοὺς ἀφιγμένους, αὐυπεζύλως ἔτω χειροτεῖν· ἀμνησίαν τ αὐτοῖς περὶ τούτου παρηγγελμένων οὐκ ἐποιοῦντο τὴν ἕδραν, μέχρι δήπου κ τήμερον. Ἐπεὶ δὴ τίνων ἀνηγγέλθη κ τῇ ἡμῶν μετριότητι περὶ τοῦ ἡμετέρου θεοφιλεστάτου χαρτοφύλακ@, πολλοὺς τινὰς τ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐνορίας παρὰ γνώμην αὐτοῦ τοῦ ἁγιωτάτου τούτου μεγαλοπόλεως ἀπερχομένους ἐπισκόπους τε κ ἀρχιεπισκόπους, ἱεραλικὰ παρ' αὐτῶν ἀξιοῦντας χαρίσμα@, εἶτ' αὖθις ἐπαναστρέφειν εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς ἐνορίαν, μὴ δὴ τέχα κἀγράμματον συστατικὸν τὸ παντὸν αὐτῷ ὅπου τυγχάνοις ἐξητηκέναι παρὰ τοῦ ἡμῶν μετριότητος. ἀμφιβάλλειν γὰρ ἐμικρῶς ἔφασκε, μή ποτε κρίμασιν ἀλλοτρίοις ἐπικινωνοίη, παρὰ χωρῶν ἱερᾶσθαι, ὡς αὐτὸς ἐξήτησε· παρ' ὧν ἔτι μαρτύρων, ὡς ἐθ@ εἰπεῖν, παρὰ πολλῶν ἐπύθετο, κ εἰ χρόνων εἶεν τ ἡλικιῶν τοιούτων λείπεσθαι προσῆκεν· καὶ τ τριακοντούτων εἶναι ὀφείλοντα, πολλῷ τοιούτου λείπεσθαι προσῆκεν· καὶ τ ἡλικίαν κ σώματος φαινομένης ἀτελοῦς καὶ ἀσθενείας, κ ἐξ αὐτῆς κ πόνων@ κ ἐπιψιλώσεως, ἐφ' ὧν ἡ βραχεῖα παῦρα κ ἐνδεεστέρας πολλῷ κ προσήκοντ@ τελοντούτου πωγωνίτης τελχώμα@· ταῦτα λέγων, κ τ ὑφέρπουσαν κ τὸν ἀμφιβολίαν καὶ ἀπορίαν, ὡς ἐκ αὐ ὁλόγου, ἐξ ἔργων αὐτῶν παρεδήλωσε· Δ|ασημαινόμενος τῇ ἡμῶν μετριότητι συνοδικῶς προκαθημένῃ, τ σήμερον δύο κ τρεῖς ἔτως ἐχούσας ὄψεως κ καθάσεως, κ εἰς ἱεραλικὸν προβιβαζόντας βαθμὸν ὃν μὴ, ὡς κ θεοφιλεστάτῳ ἀπισκόπῳ Δέρκης ἀς, ὡς κ τ θεοφιλῶν ἀπισκόπων, κ τῆς Πραίνετος κ κ Χαλκίδος· κ ἄλλως ὡς κ Δ|αφόρων ἔτω κεχαρισμένων Φαμένους εἶναι, κ Δ|αβεβαίου ἐντεῦθεν, κ ἱερουργεῖν ἐθέλειν ὡς ἱερεῖς. Τὸ γὰρ τοιοῦτον κ θεοφιλεστάτῳ ἡμῶν χαρτοφύλακ@ ἀξιοζήτητον προβλημα, ὡδὲ ἡ μετριότης ἡμῶν καταλιπεῖν ἐθέλησε αλύσου, ἐπὶ κοινῷ συνδιασκεψαμένη τῇ ἐνθημόσῃ θείᾳ κ ἱερᾷ ἐπιτρεψεν ἀδελφότητι. Τοίνυν κ σὺν θεῷ κ προκαθημένῃ Δ|αγνωμονήσαι θέλοντες, Δ|ακριβωσαι πρότερον ἐζητήσαμεν, τίνα μὲν τὰ τῶν ἀπαντα-

proxime hanc vrbem imperialem sedes episcopales sortiti sunt, diaconorum & sacerdotum suis diœcesibus nõ subiectorũ ordinationes citra vllam obseruationẽ facere deprehensi sunt. qui [6] etiam de eo, quod a sanctissimo patriarcha nostro, domino Luca, annuntiatum est, & admoniti, vt hæc contra canones facere desinerent: extra, inquã, suæ regionis limites ordinare, & iis, qui ex aliena regione ad se veniunt, tam libere manus imponere: obliuionem earum, quæ ante facta erant, [7] declarationum, non cessauerunt imponere vsq; in hodiernũ diẽ.

6 qui etiam hoc nomine interpellati a decessore nostro, sanctiss. patriar. domino Luca, & admoniti,

7 interdictorum

Quia autem nostræ mediocritati a nostro pio chartophylace renuntiatum est, multos ex nostra regione præter eius voluntatem ad episcopos & archiepiscopos, qui sunt circũcirca magnam hanc ciuitatem, accedentes, sacerdotali munere ab eis dignos haberi, deinde rursus reuerti ad hanc nostram regionem cũ literis forte commendatitiis: quid sibi agendum sit in iis, a nostra intelligere mediocritate postulauit. Dixit enim, se nõ parum dubitare, ne ipse alienis forte iudiciis cõmunicet, permittens eos ad sacra admitti, quos ipse non examinauit: de quibus nec testes, vt ipsi mos est, adsciscit interrogauit: nec, an præfinitos annos nati sint, certior factus est: nec eorum vitam examinauit: nec fides sibi facta est ex scripto eorũ testimonio: qui illos secundum spiritum pepererũt, eos esse sua professione dignos. idq;, cum sæpe in nonnullis manifeste aduersetur aspectus, quod ad annorum cõplementum attinet, & qui xxx annos natus esse deberet, ab eo tempore lõge absit, corporis cõstitutione, qua cernitur, ætatem aperte testante, ipsaq; barbæ raritate: cum in aliis quidem pili nullo modo appareant, in aliis vero breuis, & multo minor quã triginta annorum pilos esse oporteat. Hæc dicens, etiãsi occurrentem dubitationem nõ esse iniustam factis ipsis ostendit, nostræ mediocritati synodice hodie præsidenti, duos vel tres, qui hoc erant aspectu & constitutione, & ad sacros ordines promoti erant, exhibens: hos quidem, a Dei amantissimo Derci episcopo; illos vero, a Dei amantib. episcopis Præneti & Chalcidis: & dicẽs, alios a diuersis sic ordinatos hic esse & versari, & velle vti sacerdotes sacra celebrare. Hãc ergo religiosissimi nostri chartophylacis quæstu dignã propositionẽ nec nostra mediocritas volẽs insolutã relinquere, cõmuniter cõsiderandam diuinæ & sacræ, quæ hic agit, fraternitati permisit. Ergo & de proposito disceptare volẽtes, prius vt discernatur petimus, quænam

χῆ ἱερέων εἰσὶ κοινότερα ἐνεργήματα, τίνα δ' ἰδικώτερα· τουτέστι, ποῖα μὲν οἱ ἐγχωρεῖοι τῶν ἱερέων ἀ κωλύονται Δ|αφερόντεως, ὅπη τοῖς ὁρισθεῖσι σφίσι παρεγχωρεῖν· τίνα δ' ἀπείρονται ποιεῖν ὑπερόρια. [1] καὶ ἐπεὶ δὴ τὰ περὶ τούτων φιλοκερδοῦντες ἐφόρουν, τὸ μὲν ἀμυήτους τὸν περὶ πίστεως λόγον διδάσκειν, κ κατηχεῖν, εἰδ' οὕτω καὶ φωτίσματ@ ἀξιοῦν, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν θείων καὶ ζωοποιῶν μυηρίων μεταλήψεως μεταδιδόναι τοῖς ἐξ ὁσιαδήποτε ἐνορίας πίστοις, ἐνεργήμα εἶναι τοῦτο κοινότερον διεγνώκειμεν, ὅπη τε τῶν ἐκ τῆς οἰκείας ἐνορίας ὡρισμένων, ἀλλὰ καὶ ὅπη τῶν ἐξ ἀλλοδαπῆς ἐρχομένων. χειροθεσίας δὲ ἱερατικῆς ἀξιῶν, ἐ δεῖ ἀπαντα χόθεν ἐρχομένους, ἀλλ' ἢ μόνους δεῖ ἐκ τῆς οἰκείας ἐνορίας ἐνὶ ἑκάστῳ ἀρχιερεῖ κεκανόνισται· ἵνα μὴ τὸ ἄπεικτον τούτοις καὶ στασιώδες ἐμπολιτεύοιτο, ἐξ ὧν τὸ εὐτακτον κ τὸ τῆς εἰρήνης καλὸν καὶ τοῖς ἄλλοις ὀφείλεται κανονίζεσθαι. ἐπεὶ οὖν ἅτω τοῦτο ζητήσαντες, εὕρομεν, τὸ μὲν σχολῇ τῶν προγεγονότων καθυψηφίσασθαι, καὶ ἀκυρῶσαι τὰς ἤδη σφίσι προτελεσθείσας ἱεραλικὰς ἐνεργείας, καὶ εἴτε ἀφορισμῷ δεῖ χειροθετήσαντας καθυποβαλεῖν, εἴτε δεῖ χειροτονηθέντας τῆς ἱερατικῆς ἀξίας δοτὸν ὁμωνῦσαι, σκληρόν τι καὶ ἀπολύεις ὅλως ἐλογισάμεθα· [4] τὸ δὲ καὶ ἐπὶ αὐαχρέωσι τῶν ὅπη κρίματι σφετέρῳ τὰ τοιαῦτα Δ|αφερόντως ἐξαμβόντων Φαίλοται, καὶ τὰ μὲν προπετυγμένα φιλανθρώπως Δ|αβεβραμεῖν, τὰ δὲ μέλλον ὀπιθορθωτικῶς, ἀσφαλίσασθαι, ἅτε κοινῇ συμφέρον καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἐπεκεκραμένον· λοιπὸν καὶ ὁμοφρονοῦντες ἀποφαινόμεθα ἀπαντες, μηκέτι τὸ λοιπὸ τοῦδε τολμῆσαι τινὰ τῶν πλησιοχώρων ἔτε καὶ πρώτερον ἱερέων, τῶν τε ἐκ τῆς ἡμετέρας σωδόου, τῶν τε ἐξ ἑτέρας, χεῖρα πλεκτικὴν ὀπιθεῖναι ὁπί τινι τῶν τῆς ὑπὸ τὴν βασιλίδα ταύτην καὶ μεγαλόπολιν ὄντων ἐνοριῶν, καὶ οἱουδήτιν@ αὐτὸν ἀξιῶσαι τῶν ἱερωμένων τόπου τε καὶ βαθμοῦ· ἀλλ' ἕκαστον εἰδέναι τὰ ἑαυτοῦ δίκαια, καὶ τούτοις ἀρκεῖσθαι καὶ μόνοις· τῶν δ' ἄλλοις αὖ ἀνηκόντων ἀρχιερατικῶν δικαίων μὴ κατεπεμβαίνειν αὖ αὐδῶς, καὶ τὸ ὅλον καταφρονητικῶς. εἰδέναι δ' ὀφειλόντων τῶν ἀθετῆσαι τολμησόντων τὰ οὕτω κανονικῶς παρ' ἡμῶν Δ|ατεταγμένα, ἀλλὰ καὶ τῶν προσερχομένων αὐτοῖς καὶ ἱερωσύνης ἀξιουμένων, ὡς οὕτω μὲν, ὡς παρὰ κανόνας χειροτονηθέντες, οὐδὲν ἱερατικὸν λειτούργημα. ἐνταῦθα δ' ἐνεργήσουσιν, ἀλλ' ἐν ἐκείναις πάσῃ ἐνορίαις οὐδεῖς ἱερώσονται, ἐν αἷς καὶ τὸ χρῖσμα τῆς ἱερωσύνης ἐδέξαντο· οἱ δὲ χειροτονήσαντες, ἐξ οἵας ἂν εἶεν πωσοῦν, ἀλειτουργησίας ὀπιλημῖν ἀπεντεῦθεν ἔσονται ὑποκείμενοι· ὡς μηδὲ μέχρι πρώτου ἢ δευτέραν παραίνεσιν (πρώτου δὲ φαμὲν τοῦ καὶ

1 Deinde

2 Deinde de hac re sententiam ferre cupientes, inuenimus: eos quidem, qui mysteriis nõ sunt initiati; fidei rationem docere, & catechizare: deinde sic etiã illuminationem dari, ac diuina etiã & vinifica mysteria communicare fidelibus, qui sunt ex quacumq; regione: hoc esse cõmune officium iudicauimus, & iis, qui ex propria regione accedunt, & iis etiã qui ex aliena regione veniunt. Manus autẽ imponere, & sacros ordines conferre, non iis, qui vndequaq; veniunt, sed iis solis, qui sunt eius diœcesis, vnicuiq; antistiti canone cautum est: ne inter eos confusio seditioq; versetur, a quib. & ordo & pacis bonũ aliis quoq; certa debet regula tradi. Quoniam ergo hæc inquisita sic habere se inuenimus, eos quidem, qui ante fuerũt, propemodũ cõdemnare. & sacerdotalia munera, quæ iam obierunt, infirmare & vel eos, qui ordinarunt, segregationi subiicere, vel eos, qui ordinati sunt, sacerdotali nudare dignitate, durum omnino, & inhumanũ existimauimus: sed eos non amplius ferre, qui in [3] nostrũ præiudicium tam a ratione aliena fecerunt. & quæ prius quidem facta sunt, humane transmittere: id autem, quod futurum est, corrigendo tutum reddere. vt [5] quod nobis ipsis q. conferat, censuimus: & deinceps vnanimes omnes pronuntiamus, nequis deinceps ex finitimis audeat antistitibus, nec ex vlterioribus, siue ex nostra sint, siue ex aliena synodo, manum sacros ordines cõferentem imponere alicui eorum, qui sunt huius Imperialis & magnæ ciuitatis diœcesis, nec vllo sacratorum loco & gradu eos dignos iudicare: sed sciat vnusquisq; sua iura, & iis vel solis sit cõtentus. Episcopalia antẽ iura; quæ ad alios pertinent, ne impudẽter & omnino cõtemptim inuadant. Monendique sunt, qui a nobis sic canonice cõstituta, infirmare & negligere ausi fuerint, & qui ad eos accedunt, & sacerdotio digni habiti sunt; eos quidẽ qui præter canones ordinati fuerint, nullã hic munus sacerdotale exerituros: sed in illis regionibus secure sacra celebraturos, in quibus etiã sacerdotii vnctionem acceperunt: qui autem ordinauerunt, ex quacumq; sint synodo, non celebrandorum sacrorum pœnæ fore deinceps obnoxios, vt qui nec post primam vel secundã admonitionem (primam autem dicimus, quæ*

3 proprium

5 id vero publice ac nobis ipsis profuturum censuimus: ac proinde vnanimes

Universidad de Deusto
Biblioteca

ωδὰ ἔ τοῦ ἡμῶν ἁγιωτάτου κυρίου Λυκᾶ συνοδικῶς περὶ τούτου ἡμῶν ἔγγραφον δηλοῦντος) ἀκολουθεῖν τῇ τοιαύτῃ ἀκανονίστῳ θελήσαντες πράξει. διὸ καὶ πεύσεσθαι παρεκελεύσθημεν καὶ δοθῆναι τὸ τοιοῦτον σημείωσιν. ἀφορισμοῦ δὲ πρόσκειται δοκιμάσαι δηλονότι, καὶ ὃς ἂν πρῶτος τὰς τοιαύτας ἀνενεγκόντων ἀκανονίστως χειροτονίας τὰ παρ' ἡμῶν διωρισμένα ἑαυτῷ δηλώσειεν, εἰ μὴ καὶ τοῖς πλησίον αὐτοῦ ἱερωμένοις τὰς ἀκριβείας τὰ ὀφειλόντα γνωρίσειεν· ἃ δὴ καὶ δηλοῖ πᾶσιν τοῖς ὑποκειμένοις τοῦ ὁσίου τούτου ἁγιωτάτου ἐκκλησίας, ἤγουν μητροπόλεις, ἀρχιεπισκοπαί, τὸ ἐνεργόν τε καὶ ἀναλλοίωτον ἔχουσι. καὶ ἀδεὲς τὸ ἱερᾶσθαι τὸ λοιπὸν ἔσεσθαι μελλόντων εἰς ἕτερον ἀκριβείαν παρ' ἐκείνοις ἀφίξεσθαι, καὶ παρ' ἐκείνοις ἔ τῆς ἱερωσύνης ἀξιωθήσεται χαρίσματος. ἀπενεύθην γὰρ τοῦ δικαίου ἔσονται καὶ ἀμφότεροι, ὅ, τι χροτονηθεὶς ἱερεύς, ἔ ὁ χροτονήσας ἔ τὸν ἀκριβοῦς, τοῖς, οἷς πρὸ τούτων ἤδη συνοδικῶς διωρισάμεθα φθάσαντες. Ἵνα δὲ μὴ πρόφασις ἔστω, καὶ ἔστω ὅσῃ ἐν ὠαφερμοῦ, τοῖς μὴ βουλομένοις ἐνταῦθα χροτονεῖσθαι, προσερχομένοις τῷ θειοφιλεστάτῳ ἡμῶν χαρτοφύλακι, τὸ καθ' ἑστέρημα ἴσως ἐφίσεσθαι πλείονα τῆς εἰωθυίας παιδείας ἐκπαλαι δίδοσθαι· καὶ ἔστω τοῦτο τῆς ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς διηκονόμηται σήμερον. διωρισάμεθα γὰρ, τὸ ἀρχαῖον ἔθος ὂν ὅτι τοῖς μὴ πᾶσιν εἶναι· ἀλλ' ἐκείνα δίδοσθαι μόνα τοῖς τε ὑπισκοπαίνοις καὶ τῷ κῷ καιρὸς θειοφιλεστάτῳ χαρτοφύλακι, τὰ εἰωθότα πᾶσι τοῖς χειροτονεμένοις αἰεὶ καθεδρικοῖς.

Γ. Περὶ συνηθείας μὴ βεβαιωθείσης διὰ δικαστικῆς διαγνώσεως.

Συνηθείας οὔσης, οὐ δεῖ τοὺς ἱερέων λαϊκῶν μοναστὰς, καὶ ὄντας πρότερον καταγεγραμμένους εἰς διακονίαν ἱερέων, καὶ μετὰ τὴν μανδάλα βίον τῷ τῶν διακόνων συγκαταλέγεσθαι σώματι, καὶ μετὰ λαϊκῶν ἱερέων * πρεσβύτερους συναναστρέφεσθαι· ὁ παναγιώτατος ἡμῶν δεσπότης, κύριος Μιχαὴλ, τῷ μακρῷ χρόνῳ συνήθειαν ὡς οὐδὲν ἐλογίσατο· καὶ διωρίσατο, ὑπὸ μόνων λαϊκῶν ἱερέων τὰς διακονίας συνίστασθαι, καὶ οὓς μοναχοὺς πᾶσι τοῖς οἰκείοις προσεδρεύειν μοναῖς.

Δ. Περὶ γάμου μὴ συγγνοὺς τῆς προμνηστείας.

Κακῶς ἐξεχωρήθη ὁ Πλευρῆς κύριος Μιχαὴλ συζυγῆσαι τῇ Σπανοπολίνῃ κυρίᾳ Ἄννῃ, πρώτῃ οὔσῃ ἐξαδέλφῃ τῆς προμνηστείας αὐτοῦ Μαρίας τῆς τοῦ Σερβιλίου. κἂν γὰρ νόμῳ θανάτου πρὸ τοῦ γάμου διεζύγη τῆς τοιαύτης μνηστῆς, καὶ οὐδὲ συνεμίγη αὐτῇ· ἀλλ' ὅμως ὤφειλεν ἐξαδέλφῃ αὐτῆς πρώτῃ λαβεῖν. οὐδὲ γὰρ ἡ συναφεια, ἀλλ' ἡ τῆς ὀχῆς πλεκτὴ, a sanctissimo nostro praedecessore domino Luca synodaliter facta est, denuntiationem ab ea actione canonibus repugnante scisungi voluerint. Quocirca etiam cautum est, hanc emitti, & dari declarationem. Segregationis autem poenam ei imponimus, qui primus contra has canonicas ordinationes facientium, haec nobis definita cognouerit, nisi etiã finitimis suis antistitibus, quae decreta sunt, nota fecerit. Quae quidem in omnibus regionibus quae sunt sub sanctissimis vbiq; ecclesiis, nimirum metropolibus, archiepiscopatibus, & episcopatibus, exercebuntur, & immutabilia permanebunt. Et nemo eorum, qui deinceps [6] sunt sacrandi, ad alium antistitem vltra regionem accedet, & ab illo sacerdotali vnctione dignus iudicabitur. Deinceps enim abhinc erunt obnoxii veritque, tam qui ordinauit antistes, quam qui ordinatus est sacerdos, iis quae de his iam prius synodaliter statuimus. Ne autem sit praetext[9], isq; satis elegans iis, qui nolunt hic ordinari, ad religiosum nostrum chartophylacem accedentibus, quod maiorem forte subeant innouationem, quam olim dari fuerit consuetudo: ei quoq; rei a nostra mediocritate hodie prouisum est. Cautum est enim, ne antiqua in iis cõsuetudo transiliatur: sed illa sola dẽtur episcopi ministris, & religiosissimo huius temporis chartophylaci, quae ab iis, qui ordinantur, iam olim dari consueuere.

6 sacri stitibus and sint,

III. De consuetudine non confirmata iudiciali sententia.

CVm moris fuisset, vt qui ex laicis sacerdotibus monachi facti essent, quoniam prius ministerio sacerdotum adscripti fuissent, post susceptam vitam monachicam in corpore & collegio ministeriorum recenserentur, & cum sacerdotibus laicis conuersarentur: sacrosanctissimus dominus noster Michael hanc longã consuetudinem pro nihilo reputauit; ac decreuit, vt ex laicis sacerdotibus solum ministeria constituerentur, monachi autem in recessibus suis assidui essent.

IV. De nuptiis cum cognata prius desponsata.

MAle permissũ fuit domino Michaeli Pleura, matrimonio coniungi cũ domina Anna Spanopolina, quae [6] patruelis erat Mariae Serbilii filiae, antea illi desponsae. Nam tametsi lege mortis ante nuptias ab ea sponsa separatus est, neq; cum illa se cõmiscuit: attamen ipsius [8] patruelem vxorem ducere non debuit. Neque enim coniunctio, sed precationum ceremoniae, vt spon-

6 παρὰ τοῦ συνοδικὸν

7 consobrina

8 consobrinã

σαλίων μνηστείαν ὡς γάμον λογίζεσθαι. εἰ γοῦν λαϊκὸς τοιοῦτόν τι ποιεῖν κεκώλυται, πολλῷ μᾶλλον ἱερωμένῳ. ὁ τοιοῦτο γὰρ σκωλύθη διὰ σημείωμα ἔ συνοδικὸν ὅτι τῆς ἐφημερίας ἔ ἁγιωτάτου σκεύου πατριάρχου κυρίου Μιχαὴλ ἔ ἈΑγχιάλου, συναπτέσθαι νομίμως γυναικὶ συγγενεῖ οὔσῃ, τῇ διὰ δεσμωτικῶν μόνων ἐγγράφων καταγνωσθείσῃ τούτῳ, καὶ μὴ φθάσαι λαβεῖν μνηστείας ὀχλῳ μετ' αὐτὸν, ἢ ὡς γάνουσῃ, ἢ ὡς ἑτέρῳ ἀνδρὶ συναφθείσῃ, ἐκ μεταμελείας· εἰ μὴ πρὸ τούτου ἐξαιρεθῇ οὖσαν ὁ θάνατος ἠρράβωνίσατο. ἐδοξε γὰρ τῇ συνόδῳ μετὰ ἑξαετοῦς γυναικὸς ἐπιθυμίαν φθορᾶς μὴ μεσολαβεῖν. τοῦτο δὲ ὅτι λαϊκῶν οὐ κρατήσει. μόνοι γὰρ οἱ τοῦ βήματος μιᾶς γυναικὸς, καὶ ταύτης παρθένου, ἄνδρες ἐφάλουσιν ὀνομάζεσθαι, ἢ αὐτοὶ ἢ τῆς αὐτῆς εἶναι καταξιώσεως.

Ε. Περὶ γάμου δύο ἀδελφῶν μετὰ ἀνεψιᾶς τῆς γυναικὸς Ἰωάννου καὶ θυγατρὸς αὐτοῦ ἐξ ἑτέρας γυναικὸς ἤτοι Θεοδώρου.

1 Θεοδώρας

Τὸ σημείωμα ἔ τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ, τῆ θυγατρὸς ἔ Ἰωάννου τυχὸν, καὶ τῆ ἀνεψιᾶς τῆ γυναικὸς αὐτοῦ, δυσὶν ἀδελφαῖς ὅπῃ ῥέπῃ συζευχθῆναι· ἂν ἐξ ἑτέρας ἔσχεν ὁ Ἰωάννης γυναικὸς δηλονότι.

ut sponsalia tamquam nuptiae repraesentur, faciunt. Si igitur laicus tale quidpiam facere prohibetur, profecto [9] consecratus multo magis. Tali namq; temporibus sanctissimi illius patriarchae, domini Michaelis Anchiali, per synodale cõmentariũ vetitum est legitime coniungi cum ea muliere, quae cognata eius fuerat, quae obligatoriis scriptis dumtaxat illi obstricta fuisset, neq; sponsaliorum preces cum ipso excepisset: quod aut mortua, aut paenitudine ducta alteri viro coniuncta esset: extra quam si eam nec dum sexennem mors, arrhabonis instar, abstulerit. Visum est. n. cõcilio, in sexennẽ mulierẽ [10] copulae cõcupiscentiam nõ cadere. Virũ hoc in laicis nõ obtinebit. Nã qui altari deseruiunt, soli vnius vxoris eius deq; virginis viri nominari, ipsiq; eiusdem status esse debent.

9 sacerdos

10 coitum

V. De nuptiis duorum fratrum cum filia fratris sororisve vxoris Ioannis, & filia eius, ex alio [2] susceptã.

2 ex alia, puta Theodora, susceptã.

Patriarchae Michaelis decretum, Ioannis [3] forte filiã, & filiã fratris sororis ve vxoris eius, duobus fratribus iungi permittit; vtpote quam Ioannes ex altera vxore susceperit.

3 (verbi caussa)

ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ.

Α. Περὶ γάμου μὴ τὸ προμνηστευθείσης τῷ δευτέρῳ ἐξαδέλφῳ.

Ὀφείλεις εἰδέναι, ὅτι γέγονεν ἐκ τῶν ἐφημερίων ἔ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου [4] Θεοδώρου, κῷ τῷ λ ἔ ἰνδικτιῶνος τῆς ἐνεστώσης ἐπινεμήσεως, σημείωμα συνοδικὸν, ἔχον κῷ ῥῆμα οὕτως·

4 Θεοδοσίου

Ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης [5] Ἄτρων, ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος, Ῥωμανὸς ὁ Ἀρταβασδος, ἔγγραφον [6] ποιησάμενος συνοδικῶς, τάδε κατὰ ῥῆμα διαλαμβάνων· Κόρη τις Εἰρήνη καλουμένη ἐλαβεν ὀχλῳ τῆς μνηστείας μεθ' ὑιοῦ Ἰωάννου, δεκαετὴς οὖσα τότε τὴν ἡλικίαν. λαληθείσης δὲ τῆς περὶ τούτου ἀθεμίτου μνηστείας, γέγονε σημείωμα [7] δικασθὲν, ὅπερ ἔπρεπον διαλυθῆναι οὖν τάχα μνησθησόμενοι· διὰ τὸ εἶναι τὴν μνηστείαν, ὡς εἴρηται, παράνομον. βούλεται οὖν σήμερον ἡ Εἰρήνη νομίμως συναφθῆναι τῷ Θεοδώρῳ, δευτέρῳ ὄντι ἐξαδέλφῳ τοῦ Ἰωάννου· καὶ ἐρωτᾷ εἰ ἔχει τινὰ παρεμποδισμὸν· ἠξίωσε τὴν ἡμῶν μετριότητα καὶ τὴν ἱερὰν ἀδελφότητα μαθεῖν, εἴπερ ἔστ ἔχει κωλύσιν τινὰ τὸ μὴ οὐ γέγονεν ἡ γραφὴ συνάλλαγμα * πάντεχόθεν ἀκώλυτον ἐστιν. ἐπεὶ γὰρ ἡ μετὰ τοῦ Ἰωάννου τελε-

5 Ἄτρων

6 ποιησάμενος

7 δικασθὲν

THEODOSII.

I. De nuptiis cum prius desponsata sobrino.

Tertius hic Michaele Anchialino patriarcha positus est.

SCito, tempore sanctissimi & vniuersalis patriarchae domini Theodosii, XXX Iulii mensis, XIII indictionis, factam esse subnotationem synodalem, quae ad verbum sic habet:

4 Theodosii

Sanctissimus metropolitanus Apro, frater & cõminister nostrae mediocritatis, Romanus Artabasdus, allato synodaliter scripto, quod hac his verbis continebat: Puellaquadã, quae Irene dicitur, sponsalia cõtraxit cũ quodã Ioanne, nata decem annos. Cum autẽ dicta essent illicita illius sponsalia, facta est iudiciaria declaratio, permittens eos vti q; separari qui sponsalia contraxissent: quod esset, vt dictum est, sponsalia cõtra leges facta. Vult ergo Irene hodie legitime cõiungi Theodoro, qui est Ioannis [5] secũdus patruelis, & interrogat, an habeat aliquod impedimentum: Rogauit nostrã mediocritatẽ, & sacram fraternitatem, vt ab ea disceret, an nullum habeat impedimentũ cõtractus, de quo scriptura facta est. Ab eaergo audiuit, etiã praesente fratrũ cõgregatione, eiusmodi cõtractum nullo modo esse prohibitum. Quia enim quae cũ

5 sobrinus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

θεῖσι μνηστεία, ὡς αὐτὸ τοῦτο λέλυται. Διὸ τὴν Εἰρώνης αὐτὴν ὁρισθῆναι, καλῶς ἡ Εἰρώνη δευτέρῳ ἐξαδέλφῳ αὐτῆς νόμον γάμου συζεύξασα. οὔτε γὰρ συγγενικὸν πρόσωπον τὴν Εἰρώνην λογίζεται ὁ Θεόδωρος, ἔτι τοῖς ἐξ ἀγχιστείας δεσμοῖς ὁρίζεται συνέφιγγεται.

Β. Περὶ μνηστείας μὴ δεκάσης αὐτὴ πλείας γάμου.

Ὁ Ἁγιώτατος πατριάρχης κύριος Θεόδοσιος ἐξεχώρησε τῷ μεσοποταμίτῃ κυρίῳ Μιχαὴλ, μνηστευθεῖσάν τινα τυχὸν, καὶ Διὰ τὸ τελευτῆσαι ταύτην πρὸ γάμου, ἑτέραν λαβόντι, ἀπροκρίτως μετὰ ταύτης ζῆναι ἑτέρᾳ συναφθῆναι, ἔχοντι καὶ ταύτης παῖδας, καὶ τὸν τρισκαιδέκατον ὑπερβαλόντα χρόνον· εἰπών, μὴ λογίζεσθαι τὸ τρίγαμίαν, ὡς τῆς μνηστείας μὴ δεκάσης αὐτὴ πλείας γάμου.

Ioanne contracta sunt sponsalia, vt quæ propter Irenes ætatem consistere non possent, soluta sunt; recte Irene secundo eius patrueli lege matrimonii coniungetur. Neq. enim Irenem cognatam personam reputat Theodorus, nec [6] *cognationis vinculis ac finibus cõstringitur.*

6 adfinitatis.

II. De sponsalibus nõ sufficientibus pro perfecto matrimonio.

Sanctissimus patriarcha dominus Theodosius, cõcessit Mesopotamitano, domino Michaeli, cui Maria quædam forte desponsa fuerat, & quod ea ante matrimonium, aliã acceperat, vt alii sine præiudicio post mortem eius cõiungeretur, maxime cum & liberos haberet, [7] *& xxx annum excessisset: dicens, non reputari trigamiam, vtpote cum sponsalia pro perfecto matrimonio non sufficerent.*

7 non hoc pro tertiis haberi nuptiis,

ΘΕΟΔΟΤΟΥ.

Περὶ Διαζυγίου ἀπὸ τῆς ἀπίστου γυναικός.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυρίου Θεοδότου, διεζύγη βασιλικὸς βυκινάτωρ, μὴ τοῦ βαπτισθῆναι, ἀπὸ τῆς ἀπίστου γυναικὸς αὐτοῦ, μετὰ πατριαρχικὴν ὁρισμὸν, ὡς μὴ πεισθείσης βαπτισθῆναι καὶ τοῦ ἀνδρὸς Διὰ κλῆσιν.

THEODOTI.

De diuortio ab infideli coniuge.

Tempore sanctissimi patriarchæ, domini Theodoti, separatus est a sua infideli uxore [8] *Basilius Buccinator, postquam baptizatus fuerat, decreto patriarchali: vtpote quæ a viri suasione induci non posset, vt baptizaretur.*

Successor fuit Nicolai Mizalonitæ, sub imperio Manuelis Comneni itaq; suo loco suprà poni debet.

8 buccinator imperatorius, Antepontifex hic Hadrianopolitanus fuerat.

ΓΕΡΜΑΝΟΥ.

Α. Σημείωμα τοῦ ἀναγνώστου πατριάρχου κυρίου Γερμανοῦ καὶ τοῦ μητροπολίτου Ναυπάκτου κυρίου Ἰωάννου, περὶ ἀνῶν μοναστηρίων ἐπισκοπικῶν, καὶ περὶ παρθένου τῆς ἱερολογηθείσης πρὸ τῆς ἥβης.

Ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἄρτης Ἰωάννης, ἐπιπόσως ἤδη τετυχηκὼς καὶ ἀναπληρώσεως, εἶτ' ἐν ἀποκαλάσεσι εἰς τὸ πρότερον ἐπιλιμίαν Διὰ συνοδικοῦ σημειώματος, ἀφ' ἧς καὶ, ὡς ἀπέδοξεν, ἐκ Διαβολῆς ὑπέρθεσις καὶ πρὸς αὐτὴν ἦν, τῶν ἐπισκοπικῶν αὐτοῦ δικαίων Διανασεῖς, ἐπὶ τοῦ μέσου παρίστατο συνοδικῶς, καὶ νῦν πρὸ καθημένη τῆς ἡμῶν μετριότητι. καὶ πρῶτα μὲν τὸν μητροπολίτην ἐκεῖνον τοῦ Ναυπάκτου Ἰωάννην καταβιάσατο ἅρπαγα χεῖρα τοῖς ἐπισκοπικοῖς αὐτοῦ μοναστηρίοις ἐπιβαλόντα, ἔστι δ' οἷς καὶ οἰκεῖα πήξαντα σωροπήγια, πρόφασί τοῦ καὶ τὸ μονῶν Διαγίας Δημητρίας ἐν τῇ ἐνορίᾳ κειμένην τοῦ Ἄρτης, παρ' ἐγχωρίοις ἐπισκόπου αὐτεξουσίως ἐπὶ σωροπηγίῳ σκηπτροῦχος, (σωρὸν ὅπως, ἐκέχω) τότε μητροπολίτα. καὶ πρὸ μὲν ἐκείνου ταυτὶ πρὸς ἐβάλλετο εἰς αἰτίασιν. ἐμοὶ δ' ἀπέκρυπτεν ἐδὲ τὸν μετέμελον, ὃν ἐκεῖνος εἰσήνεγκεν ἐπὶ διορθώσει τοῦ πλημμελήματος.

GERMANI.

I. Subnotatio sanctissimi patriarchæ, domini Germani, contra metropolitanum Naupacti, dominũ Ioannis, de quibusdã episcopalibus monasteriis, & de virgine, quæ ante pubertatem nuptialem benedictionem accepit.

Deo charissimus episcopus Artæ Ioãnes, redintegrationẽ & cõplementũ adeptus, id est, restitutionẽ in priorẽ statũ, per synodalem subnotationẽ, ab ea [1] *remissione, in quã, vt demonstrauit, per fraudem inductus est: & cum ad receptionem episcopalium suorum iurium nuper exurrexisset in medio, nunc etiã præsens adest synodaliter, præsidẽti meæ mediocritati. Et primum quidem metropolitanum illũ Naupacti Ioannem accusat, quod rapacem manum in ipsius monasterium iniecerit, & nonnullis etiã suas fixerit cruces, eo prætextu, quod sancti Demetrii monasterium in diœcesi Artæ situm, a loci episcopo proponatur extructum, sub cruce (nescio quomodo) eius, qui tunc erat, metropolitani. Et de illo quidem hanc querelã proponebat. Neque vero pœnitentiam celauit, quam ille egit ad maleficii emendationem.*

1 suspensione,

Diffi-

πεδώκει γὰρ καὶ τὸ κόπτειν ἐξενεγκὼν καὶ αὐτὸ μητροπολίτου ὁμολογίαν τοῦ τὸν Ἀπείλιον μεῖναι πρεσβῦσαν τῷ β Ἰνδικτιῶνος. ἧπερ ἀναγνωσθεῖσα ἐπ' ἀκροάσει συνοδικῇ, ὁρισμῷ τῷ ἡμῶν μετριότητος, εἶχεν ὅπη λέξεων ἔτως·

Παναγιώτατε Ἄρτης κυρίῳ συναδελφὲ, πολλάκις ἐγὼ σοὶ δι' ὄχλου ἡ ἀγνωσύνη σου περὶ τοῦ ἐν Ἄρτῃ μονῆς τοῦ Κατζύρη, ὡς συστάσης ὅπη σωροπηγίου ἐμοῦ, καὶ τῆς ἑτέρας μονῆς τοῦ ἡμίου προδρόμου, τῆς δεομηθείσης ὧδε τοῦ ἀναδιγνύεσθαι τοῦ Κομνηνοῦ κυρίου Κωνσταντίνου, ἐν τῇ ἀρχοντείᾳ τοῦ Σμοκόβου, χωρίου Βαλτίτζης, καὶ τοῖς λοιποῖς· καὶ ἐδόκουν μηδὲν προσπταίειν τοῖς κανόσιν ἐκ τούτου. σωσὶς ἦ τοῦ τὸν ἐνδεχόμενον λόγον, ὅτι σοὶ αὐήκουσιν, ὡς ὅπισκόπῳ ἐγχωρίῳ, αἱ τοιαῦται μοναὶ, ἀπολύω πάντας τῆς ἐμῆς χειρὸς ἀπεντεῦθεν. καὶ ἔξεστί σοι ὅπλα θέσθαι ὑπὲρ ἀπάρτι, τὰ ὅπισκοπικὰ δίκαια ἐν τούτοις διενεργεῖν, καὶ διεξάγειν ταῦτας, καὶ διοικεῖν τοῦ τῶν κανονικῶν ὑποτυπώσιν. ὅθεν καὶ ἡ μὴ ἐμὴ ἀναφορὰ σχολάσει ἀπεντεῦθεν ὀφειλῆς ὑπὸ τῶν τοιούτων μονῶν· Διεγνωσθῆναι δ' ταύτας ὑπὸ τοῦ ἐνεῦ εἰς τὸ ἑξῆς, τῆς σῆς ἱερότητος. Μηνὶ Ἀπριλίῳ, ὅπινεμήσεβ. ὑπογέγραπται δ' αὐτοχειρίᾳ τοῦ ῥηθέντος, καὶ συνοδικῇ ἐξακολουθήσει συνεπληρώθη, δι' ὑποσημασιῶν τῶν ὑπὸ τῶν ὅπισκόπων, τοῦ Βονδίτζης Ἰωάννου, τοῦ Αἰξ Νικοδήμου, τοῦ Βελλᾶς Μανουὴλ, τοῦ Δρυϊνουπόλεώς τε Θωμᾶ, καὶ τοῦ Βοθρῶν Δημητρίου· ὧν ὁ καθέκαστος μὴ καὶ προσθήκης ὑπέγραψε, τοῦ ἀρέσκειν ἡγησαμένου τῷ τοιαύτῃ συνοδικῇ δικαιοδοσίᾳ, ὡς [ὅτε] κανονικῇ. τῷ δὲ νῦν μητροπολίτῃ τοῦ Ναυπακτίων μᾶλλον ἐπεμέμφετο ἐξοχώτερον. εἰσῆλθε γάρ (φησι) καὶ ἱερύρησεν ὅπιθατικῶς ἐν τῇ ὑπ' ἐμὲ μονῇ τοῦ Κατζύρη, μὴ τῶν ὅπιγνωτιν καὶ ταύτης συνοδικῆς ἐπαρχιώτου πράξεως, τῆς δοτουμενδιζώσης μοι τοὺς κανόνας τὰ τῆς ἐνορίας μοναστήρια. καὶ τῶν μὲν ὅπισκοπικῶν αἰναφορὰν σκέθεν ἐχόλασε· προεχειρίσατο δὲ καὶ ἠγκράτευσεν, λέγων ὡς ἡ πρᾶξις αὕτη ἐν τῷ τελευταῖον τοῦ μητροπολίτου ἐκείνου γέγονε, τοῦτ' ἔρρωται. ἐξιδιώσατο δὲ τῶν μονῶν τοῦ ἡμίου Προδρόμου, τῶν ἐν ἡ ἐδικαιώθη καὶ δοκαπέρη ἡ κατ' ἐμὲ ἐκκλησία, πρᾶξει συνοδικῇ ἐπαρχιώτιδι τοῦ ἁγίου Δημητρίου μονῶν· δικαιολογούμενον δῆθεν δοκεκλεῖσθαί μοι τῶν ταύτης αἰσθήσεων ἐκ τοῦ χρόνου. τοῦ ἐσφάλισε δὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ σωροπήγια ὑπὸ τῶν μοναστηρίων μου. τοῦ τὸ ἐγκλείσης καὶ τῆς ἁγίας ἀναστάσεως. ἐνοίησε νῦν οἰκεῖα σωροπήγια. δυοῖσι τῶν ὑκτηρίων οἴκων μέλλουσιν ἀνεγείραι προέτρεψε Διὰ πιττακίων. τοῦ ἐχειροτονήθησαν ἱερεῖς τῶν χωρίων τῆς ἐνορίας μου, ἤγουν τῆς Νισίσης, τῆς Περνίσης, τῆς Δοβροβλίσης, καὶ τῆς Πλανιτοβίσης· αἷς δύο τὸ ἀριθμὸν

Difficultatem enim auxerat, quod protulisset eiusdem metropolitani confessionem mense Aprili emissam, 11 indictione, quæ iussu nostræ mediocritatis lecta in synodali audientia, sic habet ad verbum:

Sacratissime Artæ in Domino frater, sanctitas tua mihi sæpe fuit molesta propter Catzuræ monasterium, quod est Artæ, vt conditũ sub mea crucifixione, propterq; aliud monasterium venerandi Præcursoris, ædificatum a generosissimo Comneno, domino Cõstantino, in præfectura Smocobi, agro Baltitzæ, & aliis: & ex eo nihil in Canones offendere videbar. Cum autẽ probabili ratione intellexissem, ea monasteria ad te, vt loci episcopũ pertinere: ea exinde a manu mea liberaui, ita vt posthac tibi liceat apprehẽdere & episcopalia tura in iis exequi, eaq; regere & administrare iuxta[2] *regulam dispositionem. Quamobrẽ & mea relatio exinde ab eiusmodi monasteriis cessare debet, tuæ autem sanctitatis ab hoc tempore deinceps agnosci. Mense Aprili, indictione 2, subscripta autẽ propria manu prædicti, & synodali cõsecutione cõpleta, per subscriptiones episcoporũ, qui ei suberant, Ioannis Bonditzæ, Nicodemi Aetensis, Manuelis Bellæ, Thomæ Druinopolis, Demetrii Buthroti. Quorum singuli & cũ additione subscripserunt, hanc synodalẽ iurisdictionem optimã videri, vtpote canonicam. De metropolitano autẽ qui nunc est Naupactiorũ grauius conqueritur. Ingressus est enim (inquit) &* [4] *vi facta sacrificauit in mihi subiecto monasterio Catzuræ, & quidẽ post cognitionẽ prouincialis sessionis synodicæ, quæ mihi meæ diœceseos monasteria iuxta canones restituit, & episcopalẽ relationem illinc sustulit: præfecit etiã* [5] *priorẽ, dicens synodalem illã actionem fatemesse, cum metropolitanus more retur, nullius q; momenti esse. Occupauit etiã monasteriũ venerãdi Præcursoris & sancti Demetrii monasterium, in quo adindicata est & restituta mihi subiecta ecclesia per prouincialis synodi actionem: defensione videlicet illa vtens, quod huius repetitio tempore mihi exclusa sit, & in* [6] *eo præfectum sigillauit. Detecit etiam ecclesiasticas cruces a meis monasteriis, Inclusa, & sanctæ Resurrectionis. Propria nunc fecit stauropegia: in duobus quibusdam oratoriis erigere volentibus per* [7] *chartulas permisit. Et ordinati sunt sacerdotes* [8] *territoriorum meæ diœceseos, Nisistæ videlicet, Prinistæ, Dobrolistæ & Plauicobistæ,* [9] *numero circiter duo, præter eos, quorum notitiam*

2 iuxta canõnicam.

4 per usurpationem sacrã peregit

5 abbatem,

6 in eo quoq; confirmauit abbatem.

7 per breues

8 locorum

9 in singulis duo.

1 nec dum habet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

παρεκτὸς ὧν σὺν ἔφασε λαβεῖν εἴδησιν. ἐχωροτόνησεν ὢ ἀπὸ τ ἐνορίας μου καί τινες τ σωεπισκόπων μου. ἀλλὰ ὁ ἱερώτατος τ Λεοντάδος ἀρχιεπίσκοπος εἰσῆλθε πλάκις, καὶ ἱερούργησεν ἐν τῇ ἐνορίᾳ μου αὐτοβόλως. δέομαι ὧν σου θαλαβεῖν ἐκ ὑμῶν ἁγιότητ τὸ ἐφ' ἑκάστῳ τ ἀπαριθμηκμένων κεφαλαίων δοκεῖν τοῖς ἱεροῖς κανόσι, καὶ τῇ θεσμοθεσίᾳ τ ἐκκλησίας. ὁ δὴ ἀποφέρεται τὰς ἀποκρίσεις ἀπὸ τ καθ' ἡμᾶς ἁγίας συνόδου· ἵνα δηλαδὴ κἂν ἴσως ἐπιτελούσ γένοντο τῷ τότε μητροπολίτῃ ἡ τ ἐπισκοπικῶν χωροπηγίων τοῦ Ἄρτης τ ἐκείνῳ σφετερισθέντων αὐτισροφή, καὶ αὐτῆς τῆς ἁγίου Δημητρίου μονῆς· ἀλλ' ἐπεδή, ὡς καὶ αὐτὸς ὡμολόγησεν, εἰς σὺν ἱερὸς κανόνας πάντων συνῆκε, καὶ τὰ ἁμαρτήματ διωρθώσατο, τὸ κῦρ ἔχειν τὸ γεγονὸς, καὶ ἐπισκοπικὰ τὰ τοιαῦτα μοναστήρια εἰσαεὶ διαμείνωσιν, ὀργάνης καὶ τ ἀπὸ χρόνου βεβεραφῆς ἐπὶ τῇ κτίσει μονῆς τ ἁγίου Δημητρίου κωνοτομίας· διὸ τὸ πρόσφορον τῶν παρ' ἐνορίαν χωροπηγίων μόνη τῇ πατριαρχικῇ ἐφέδρᾳ μεγαλοδοτηθῆ, τῇ μητροπολιτῶν οὐδενί. ὅτι δὲ ἱερούργησεν εἰς τὴν τοῦ Κατζούρη μονὴν μετὰ τῆς τριαδικῆς τῶν ἐπίγνωσιν, εἰ μὲν ἐν τῷ ἀγελάζειν σε τὸν ἐπίσκοπον Ἄρτης, ὡσὸ τ ἄλλων ἐπαρχιωτῶν ἐπισκόπων διὰ σημειώματ ὡς ἔτι προεβεβαίωτο, αὐθεντικὸν ἔχει, διὰ τ ἱδ ἀποστολικὸν κανόνα, τὸν λέγοντα, ἐπίσκοπον μὴ ἐξέρχεσθαι, καταλείψαντα τ ἑαυτ παροικίαν, ἑτέρᾳ ἐπιποδεῖν, κἂν ὑπὸ πλείονων ἀναγκάζηται· εἰ μή τις εὔλογος αἰτία εἴη ἔτον βιαζομένη· ὡς εἰ πλέον τι κέρδος διωαμένη αὐτὸ τοῖς ἐκεῖσε λόγῳ θεοσεβείας ἐμβαλεῖν, καὶ ἔτ τὸ σὺν ἀφ' ἑαυτ, ἀλλὰ κρίσει πλειόνων ἐπισκόπων, καὶ ὑπὸ ἐκκλησίᾳ μεγίστη. εἰ δ' ἄλλως πως αὐτοκέλευστος εἰς ἔτ καὶ παρορμήσῃ τινὰς μὴ ὀφείλοντας ὁλοσχερῶς κανὼν παραιτεῖσθαι, διὸ συγγνώμην παρρησιάζεσθαι ἢ ὁ κανὼν ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐπίσκοπον μὴ ἐπιβαίνειν ἐτέρων ἀλλοτρίᾳ πόλει τῇ μὴ ὑποκειμένῃ αὐτῷ, μηδὲ χώρᾳ τῇ μὴ αὐτοῦ διαφερούσῃ, ἐπὶ χειροτονίᾳ ἕνος· μηδὲ καθίζειν πρεσβύτερον ἢ διάκονον εἰς τόπους ἑτέρῳ ἐπισκόπῳ ὑποκειμένους· εἰ μὴ ἄρα μὴ γνώμης τοῦ οἰκείου τῆς χώρας ἐπισκόπου. εἰ δὲ τολμήσέ τις τοιοῦτόν τι, ἄκυρον εἶναι τὴν χειροθεσίαν, καὶ αὐτὸν ἐπιτιμίων ὑπὸ τῆς συνόδου τυγχάνειν. καὶ ἡ ἐπιτιμία δὲ συμμετρεισθῶ εἰς ἀλειτουργησίαν ἐνιαυσταίαν κατ' ἐπίκειναν. καὶ σὺν ἠγουμένους δὲ οὓς ὁ μητροπολίτης προεχειρίσατο εἰς τὰ σὺν μοναστήρια, ἐξέρχεσθαι σοὶ ὡσαύτως εἶλαι, καὶ αὐθεντεῖν σφραγῖσαι· εἰ μὴ ὡς ἀρεστοί σοι δοκῶσιν οἱ πρεσφραγισμοὶ διὰ πνευματικὴν ἱκανότητα χωροπηγιᾶ ἢ τὰ μὲν ἐκβληθέντα ἀπὸ τ μοναστηρίων σε, αὐθις ἐν αὐτοῖς ἀποκατασήσονται· τὰ δὲ χαριδέντα παρ' ἐνορίαν, non habet. Ordinarunt autem ex diœcesi mea & quidam mei coepiscopi. Sed & sacratissimus Leucadis archiepiscopus sæpe ingressus est, & intra meos fines propria auctoritate sacra celebrauit. Velim igitur a vestra sanctitate percipere, quæ sit in enumeratis capitibus singulis sacrorum canonū & institutorum ecclesiæ sententia. A sancta nostra synodo huiusmodi responsiones statim tulit: Vt videlicet, etsi forte facta sit ab eius temporis metropolitano morientе redhibitio episcopalium Artensis crucium, quas sibi attribuerat, & ipsius monasterii sancti [2] Demetrii: (sed cū, vt ipse confessus est, in sacros canones incurrere se intellexit, & vitiū correxit, firmitatē habet [3] quod factum est) & episcopalia monasteria hæc in perpetuū manant, cessante præscriptione temporis, in eo, quod circa sancti Demetrii monasterii innouatum est: quia crucifixionum, quæ sunt per diœcesim, soli patriarchali amplitudini relictum est priuilegium, metropolitanorum autem nemini. Quod autē in Catzuræ monasterio sacra celebrauit, post actionis synodalis notitiā, si quidē cum tu Artæ episcopus [4] otio indulgeres, per subnotationem a prouincialibus episcopis ad id inductus est, extra culpam erit, per [4] Apostolicū canonē, dicentem: episcopo qui suam paræciam reliquerit, non licere in alienam insilire, quānis a multis compellatur: nisi iusta aliqua caussa eū cogat: vt si iis, qui ibi sunt, possit pietatis ratione plus lucri adferre, id̄q; nō a seipso, sed multorum episcoporum iudicio, maximisque precibus. Sin autē aliter nemine impellente ad id incitatus sit, tunc [6] XXXV canō apostolicus [7] per deprecationem placetur. Audacter autem prodeat vicesimus secundus Antiochenæ synodi, definiens, ne episcopus inuadat alienā ciuitatem non sibi subiectam, neq; regionē ad se non pertinentem: nec presbyterum, vel diaconum ordinet quemquam ad loca alii episcopo subiecta, nisi forte cum sententia proprii regionis episcopi. Quod si ausus sit quidpiam eiusmodi, irrita sit ordinatio, & ipse censuram synodalem patiatur: & censura per benignitatem modum accipiat ad annuam a sacris vacationem. Licebitq; tibi [8] retinere, & pro aliis sigillare præfectos, quos metropolitanus tuis præfecit monasteriis, nili propter spiritalem sufficientiam, qui prius designati sunt, acceptī esse tibi videantur. Cruces autem, quæ quidem ex tuis monasteriis sunt deiectæ, iterum in iis restituētur: quæ autem per [9] diœcesim innouata sunt, reformabuntur. Cura autem tibi erit de

§ συμβάλλεσθαι

2 Demetriū quia tamen, vt ipse confessus, &c.
3 quod factū est, & episcopalia
4 vacares,
5 ψ μγ.
6 tunc v. & xxx
7 recusetur ignoscendo,
8 inhibere abbates, & pro eis alios confirmare, quos
9 πρ', extra

tis,

ὑπὸ ἄλλα χήσονται. μελήσῃ δέ σοι καὶ περὶ τῶν ἐνορίως χειροτονηθέντων ἀπὸ τ ὑπὸ σὲ ἐνορίας· ὡς αὐ ἀκριβῶς δοκιμάσῃς αὐτούς, εἴπερ ἀνεπλήρωσε βίᾳ τυγχανόντας, καὶ τὰ ἱερὰ μεμύηται γράμματα. ἐ σὺν μὴν θεοσεμνοτάτους πρίστας ἐπιτιμήσαι ἀλλοτρίᾳ χρησίᾳ, ἐφ' ὅσον ἀν σοι καὶ δόξειε· τ ἢ μὴ ὄντως ἐχόντων, ἀργίαν πλείαν καταψηφίσασθαι. ἐπὶ ἢ τοῖς ἐπισκόποις καὶ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Λεοντάδος ἡ αὐτὴ κρατήσαν ὑποτύπωσις, ἥτις καὶ σοὶ ἱερωπάτᾳ Ναυπάκτᾳ αὐωτέρω ἐξεφωνήθη.

Ἐπὶ ἐζήτησεν ὁ Ἄρτης ἐπίσκοπος, ὁ ἐλθὼν τὸ παιδίον καὶ ἐπὶ τῷ ἱερολογηθέντι πρὸ τ ἥβης τελείαν ἱερολογίαν κορασίῳ ἐν τῇ καθ' αὐτὸν ἐνορίᾳ, καὶ παιδοφθορίαν παθόντι· καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ ἱερολογησαντι ἱερεῖ. καὶ ἤκουσεν ὡς ἡ τὸν ἀρχιεικὸν λυθεῖσα ζώνην ἐν ὥρᾳ τῆ ἡλικίᾳ, ἔ φθορέως διαζυγήσε), καὶ ὁ ἱερολογήσας αὐτὰς ἐν γνώσῃ, καθυπερεθησε). Ταῦτα παρεκβληθέντα ἀπὸ τ ἡμερησίων συνοδικῶν διαταμιεύσεων, καὶ τῇ ὑπογραφῇ καὶ σφραγῖδι ἐμιωτάτ χαρτοφύλακος τῆς ἁγιωτάτης ἔ Θεὸ μεγάλης ἐκκλησίας σωτῆρος βεβαιωθέντα, ἐπεδόθη μὲν καὶ ἐπενεμήσα τοῖς προγεγραμμένοις, ἔδοξ ς ψ μγ. Η ὑπογραφή.

Ὁ χαρτοφύλαξ τ ἁγιωτάτης ἔ Θεὸ μεγάλης ἐκκλησίας, Κωνσαντῖν ὁ Αὐλέλιος. ἡ σωτῆρος μολιβδίνη βέλλα. καὶ ὁπισθεν ἐν τῇ συμπήξῃ τῆς βέλλης, τῷ μὲν Ἰουλίῳ, ἐπενεμήσῃ.

B. Σιγίλλιον ἔ πανάγιωτάτ καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίε Γερμανοῦ, ἐπὶ τοῖς παραλαυριώτοις τῶν πατριαρχικῶν μονῶν, πίνι ὡ διαφέρειν ὀφείλοσι. γεγονὸς κ μηνὶ Ἰουνίῳ τ ἐπινεμήσως, καὶ καταφερθὲν τῷ σεκρέτῳ ἔ ἱερᾶ χαρτοφυλακίᾳ.

Τὰ τοῖς τ πατριαρχικῶν χωροπηγίων τ κ διαφόρως ἐνορίας μητροπολιτῶν, ἐρχιεπισκόπων τε καὶ ἐπισκόπων τ ἐφ' ἡμᾶς οἰκουμένως πεπηγότων, ὡρισμένα τε καὶ πεπερασμένα διὰ ὑπομνημάτων συνοδικῶν ἔ ἐν παλριάρχαις ἐκείνᾳ ἁγιωτάτᾳ κυρίᾳ Γερμανῷ, ὧν τὸ μὲν κ ἔ Νοεμβρίᾳ μηνὸς, θάτερον ἢ ἡ ἔ Ἰανναρίᾳ, τ αὐτῆς ἐπινεμήσεως, οἷδε γεγραμμένα, καλῶς καὶ θεοφιλῶς ἐχόν καταγνῶσαι ἡ μετριότης ἡμῶν, ἀμεταθέτον καὶ ἀπαράβατον διορίζε) σωτηρεῖας τὸ καθ' ἓν ἕκασον τ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὑπομνήμασι διεληλεγμένων κεφαλαίων, ἀλλὰ χόσε πανταχῇ, καὶ δὴ καὶ ἐπ' αὐτῆς τ ἐπαρχίας Ναυπάκτ. ὡς τὰ τ αὐτοφορεῖ ἔ παλριαρχικὸ ὀνόματος ἐν ἐκείνοις μόνοις καὶ κρατεῖν καὶ σκεπεφωνῆσθαι ἁρμόσον, ἐν οἷς ἡ αὐτεξερσις διὰ σεγραπηγίων πατριαρχικῶν ἐγεγόνει· κἂν μοναστήρια ὦσι, κἂν ἐκκλησίαι καθολικαί· κἂν εὐκτήριοι οἶκοι· κἂν τοῖς τισὶν μηδὲν εἶναι μεθεκτὸν ἢ κῆς χώραν δεχιρεῖ, εἴτε εἰς ἱεροπραξίαν, εἴτε εἰς ἠγυμένυ σφραγίδα, εἴτε εἰς ψυχικῶν σφαλμάτων αὐάκρισιν, ἢ σί ἄλλο ἢ σί ὁτιδήν,

iis, qui intra limites ex tua diœcesi creati sunt, vt etiam diligenter examines, num inculpatæ vitæ sint, & sacris imbuti literis. Et eosquidē, qui huiusmodi inuenti fuerint, a sacro ministerio remoueas, quatenus tibi visum fuerit: alios autem plena depositione condemnes. In episcopis autem, & archiepiscopo Leucadis, eadem obtinebit dispositio: quæ & de sanctissimo Naupacti superius enuntiata est.

Amplius autem quæsiuit Artēsis episcopus, vt definiatur, quid faciendum sit de puella, quæ ante pubertatem in ipsius diœcesi perfectā benedictionem accepit, & corruptionem passa est: quid etiam de sacerdote, qui sacras preces concepit. Et audiuit, eam, quæ virgineam soluit zonam non matura ætate, a corruptore separandam esse: eumq; qui sciens sacram precationem pronuntiauerit: deponendum. Hæc * omissa ex diurnis synodalibus annotationibus, & pro more confirmata subscriptione, ac signo inprimis venerandi chartophylacis sanctissimæ Dei magnæ ecclesiæ, data sunt mense & indictione supra scriptis, anno 6743. Subscriptio.

* descripta ex diariis synodalibus

Chartophylax sanctissimæ Dei magnæ ecclesiæ, Constantinus Aulenus. Solita plumbea bulla, & retro, qua bulla cohærebat: Mense Iulio, indictione octaua.

II. Sigillum sanctissimi & œcumenici patriarchæ, domini Germani, de paralauriis patriarchalium monasteriorū, ad quē pertinere debeant. factum mense Iunio v indictionis, & insinuatum secreto sacri chartophylacii.

Quæ de patriarchalib. stauropegiis metropolitanorum per diuersas prouincias, archiepiscoporum, & episcoporum nostræ administrationis fixis, definita & dispositа sunt, actis synodalib. sanctissimi illius inter patriarchas domini Germani: (quorū aliaquidē XXVII mensis Nouembris, alia autē VIII Ianuarii, eius dē indictionis, nouit facta) bene & pie habere cogitans mediocritas nostra, definit; immutabile inuiolatūq; seruari vnumquodq; eorum capitū, quæ illis actis cōprehensa sunt, aliàs vbiq;, & maxime de ipsa prouincia Naupacti. vt patriarchalis nominis relatio in illis solis obtineat & clarē exprimatur, in quib. extructio per patriarchalia crucifixa facta fuerat. siue monasteria sint. siue ecclesiæ catholicæ, siue oratoria. Et in huiusmodi nihil sit cōmune [1] pontifici, regionis [2] antistiti, siue ad sacrorū confectionē, [2] abbatis siue ad [2] præfecti designationē, siue ad [3] animaliū peccatorum inquisitionē, neq; aliud quidquā, amen. [3] animæ delictorum ex-

Universidad de Deusto
Biblioteca

μέρει Ϲ τῆς τῶν κανονικῶν εἰσφορᾶς ἀπαιτήσεως. Ϲ γὰρ οἱ ἱερᾶσθαι λαχόντες ἐν τούτοις, πατριάρχαι καὶ ἔσονται καὶ ὀνομασθήσονται, καὶ τῶν πατριαρχικῶν δικαίων ἐξάρχου ὑποκείσονται, καὶ τὰ συνήθη κανονικὰ πρὸς αὐτὸν ἀποτίσουσι. ὁ δὲ αὐτὸς ἔξαρχος καὶ αὐτὸς ἐξῆς ἱερᾶσθαι μέλοντες ἀπὸ τῶν καθ' ἕνα μέρος βαθμῶν εἰς ῥόδ' αὐτὸ προβιβασθείς, μὴ τῶν νενομισμένων μαρτυριῶν ἕνεκα βίου καὶ τῆς ἡλικίας αὐτῶν, καὶ πάσης ἑτέρας κανονικῆς παρατηρήσεως. ἐπὶ γε μὴν καὶ τῇ τῶν γαμικῶν συναλλαγμάτων ἐπισκευῇ προτροπῇ Ϲ ἀποδοκιμῇ. καὶ οἱ τὸ λογισμῶν τε αἰσθόμενοι πνευματικοὶ πατέρες οἱ ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς δικαίοις προκαθήμενοι, παρ' αὐτὰ καὶ δοκιμασθήσονται, καὶ τὸ ἐνδέσιμον λήψονται. ἐνθα ἡ μὴ καταβληθῇ πατριαρχικὸν σταυροπήγιον, ὁ καὶ χώραν δεχέρδος σκέπει ἐξισάσει· καὶ ἂν πρόαστον ἡ μοναστήριον, κἂν παλαιώριον, κἂν οἶκος ὀρατήριος· Ϲ αὐτὸ ἔφεσις ἡ ἀναφορὰ, ἢ σφραγὶς, ἢ ἔξεπωσις, ἢ πρόσοδος τῶν κανονικῶν, αἱ χειροτονίαι, ἢ ἔνδοσις Ϲ ἡ κώλυσις τῶν συναλλαγμάτων· καὶ εἴτι ἄλλο πρόνομον ἐπισκοπικὸν. κἂν τι παρ' ἴσως ὁ χρόνος διέκωψε καὶ ἀφείλετο, πρόδηλα τὰ πρώτυπα, Ϲ αὐτοῖς ὑποκείμενα, πατριαρχικὰ λογίζεσθαι κἀκεῖνα πεποίηκε τὰ μηδὲ τῶν ἀρχαίων ἐρηκότα πατριαρχικὸν σταυροπήγιον. ἀλλ' ἡ μητρόπολις ἡμῶν τοῖς ἐγχωρίοις ἀρχιερεῦσι τὰ τοιαῦτα προχωρεῖ. κἂν γὰρ ἐξόχως αὐτεκταται τῶν ὅσα τῇ πατριαρχικῇ προσήκουσιν ἐξουσίᾳ, ἀλλ' ὀχὶ καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἐρᾷ, ὥστε τὰ μηδὲν αὐτῇ προσήκοντα σφετερίζεσθαι. ὑπολείπεται δὴ τοῖς ἐγχωρίοις ἀρχιερεῦσι κἀκείνους, οἵ τινες πρὸ τῆς αἰωνίου ἐγέρσεως τῶν ἐπὶ σταυροπηγίοις πατριαρχικῆς προσηκόντων μνημῶν, ἢ καὶ μὴ Ϲ τὸ οἰκοδομηθησομένων θείων οἰκῶν, τὸν τόπον κατοίκησαν, ἢ καὶ ὕστερον κατοικήσαντες, ἀπὸ τῶν ἰθαγενῶν Ϲ ἐγχωρίων εὑρίσκονται ὄντες· ὥστε καὶ σὺν τοῖς Ϲ τῷ κῇ χώραν ὑποκεῖσθαι ἀρχιερεῖ, εἰς πάντων ἐπισκοπικὴν διεξαγωγήν. πρὸ μὴν τοῦ ἐξ ἁλοδαπῆς ἐληλυθότων Ϲ ἐλθουσομένων πρὸ τῆς πήξεως Ϲ σταυροπηγίου, κ μὴ Ϲ τὸ κἀκεῖσε τὴν οἴκησιν ποιουμένων, ἀδεὴς αὐτοῖς τῶν πατριαρχικῶν δικαίων ἐξάρχῳ, ὡς δῆθεν οὐκ αὐτῷ προσηκόντων. ἀναμφίλογον γὰρ ἔχει καὶ αὐτῶν ἔξαρχος ὁ τοιοῦτος. ἐπιγνωσθήτω γοῦν ὁ παρὼν ὅρισμος τῆς ἡμῶν μετριότητος τῷ σεκρέτῳ Ϲ ἱερᾷ χαρτοφυλακίου. Ϲ ἀντιγραφήτω τῷ δοθῆναι Ϲ μέρος τῆς ἐπισκοπῆς Ἄρτης αἰτησαμένῳ, Ϲ ποιησαμένῳ αὐτὸν, ἐπὶ τῷ ἐμφανισθῆναι κ τῷ ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ Ναυπάκτου, εἰς ἄδηση. Ἔιχε τὸ, Μηνὶ Ἰουνίῳ, ἰνδικτιῶνος ε, ἀπὸ τῆς πατριαρχικῆς κ θείας χάρτου. ἀπεκρέματο δὲ καὶ κατωθεν μολιβδίνη βοῦλλα, ἔχουσα ἐν μὲν τῷ ἑνὶ μέρει τὴν τετραγίαν θεοτόκον, πολλάκις φέρουσαν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν τῷ ἐπὶ

usque ad canonicarum illationum exactionē. Etenim qui in his[3] consecrationem sortiuntur, patriarchales erunt & nominabuntur, & patriarchalium iurium exarcho subiicientur, eique solita canonica persoluent. Ipse autem exarchus eos, qui sacris in posterū initiabuntur, per gradus singulos ad id promouebit, cum[3] legitimis tam vitæ, quam ætatis ipsorum testimoniis, & alia omni[4] regulari obseruatione. Præterea nuptialibus præerit cōtractibus permittendis aut vetandis. Et ratiocinium orum suſceptores ſpirtales patres in patriarchalibus iuribus aſſidentes, ab eo probabuntur, ac veniam accipient. Vbi autē patriarchale ſtauropegium præſtructum non fuerit, regionis antiſtes illius poteſtatem habebit: ſiue monaſterii ſuburbanum ſit, ſiue paralaurium. ſiue domus oratoria. & illius erit relatis,[7] ſigillum, inquiſitio, prouentus canonicorum, ordinationes, venia & prohibitio contractuum, etſi quod ſit aliud epiſcopale priuilegium. Si cubi etiam forte tempus interruperit & abſtulerit, occaſione archetyporum, & ipſis ſubiecta fecerit, vt conſerentur patriarchalia, quæ ab initio patriarchicum nō habuere ſtauropegium. Sed mediocritas noſtra regionum antiſtitibus talium iure cedit. Et ſi enim ſtudioſe amplectatur, quæcumq, patriarchali cōueniunt poteſtati; aliena tamen non appetit, vt quæ ad eam non pertinent, ſibi vendicet. Subiicimus autem locorū antiſtitibus & illos, qui ante extructionem diuinorum templorum, quæ ſub patriarchalibus crucibus prædificata ſunt, vel poſtea ædificabuntur, locū inhabitarunt: aut qui, cum poſterius inhabitarint, ab indigenis, vel incolis originē ducere reperiuntur: vt regionis antiſtiti tales ſubiiciantur, in omnem epiſcopalem ſollicitudinem. De iis tamen, qui ex aliena regione venerunt, aut venturi ſunt ante fixionem ſtauropegii, & poſtea illic domicilium collocarunt, nemo repugnabit quin ad patriarchaliū iurium exarchum prorſus pertineant. Indubitatus enim & eorum talis erit exarchus.[8] Innoteſcat ergo præſens noſtræ moderationis definitio ſecreto ſacri chartophylacii, & reſcribatur ei, qui a parte epiſcopatus Artæ poſtulauit eam, & exhibuit, vt intimetur notitiæ ſacratiſſimi metropolitani Naupacti. Habuit ſubſcriptum, Menſe Iunio, indictionis 5, patriarchali & diuina manu. Pendebat autem inferne plumbea bulla, habens ex vna parte ſanctiſſimam Deiparam, in vlnis geſtantem dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ex altera

4 *ſacerdotes fiunt,*

5 *cū viſitatio*

6 *canonica*

7 *confirmatio,*

8 *Inſinuetur*

9 *& impetrauit, vt*

autem

ρῳ ζράμματι τοῦτο, Γερμανὸς ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Ϲ Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ἕτερον Ϲ αὐτό.

Τὰ κῦρος σωματικὴν λαβόντα σύμπηξιν, ὕδε ὁ καιρὸς ἐκλέρεχθαι ἀνεικλόνητα, Ϲ αὖθις ἢ οἱ τὰ αὐτὰ συμπήξεως αἴτιοι τὴν ἀνάλυσιν αὐτῶν τελεσιουργῆσι προφαίνοντες. προβαίνει τι καὶ παρ' ἡμῖν τοιοῦτον, καὶ παχέως ἡ μετριότης ἡμῶν τὰ αὐτὰ πιεῖται διόρθωσιν. Ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Παφλαγονίας, πλειοναχῇ μονὰ προεκάθιδρυται Δηκνῆ τῆς μονῆς ὑπακοῦ καὶ προάστια, χωρία τε ὁμοῦ καὶ αἰγίαλοι· λαὸς τοῖς κτήμασι διάφορος κατοικεῖ. περὶ τούτων, ὅτι τῆς καθ' ἡμᾶς πώποτε, μεγυημένης πρόδηλον Ϲ καιρὸς συζητήσεως, ὁπότερον ἄρα εἶναι δεῖ τὰ τῆς αὐτῶν διεξαγωγῆς ἀνυπαίτιον· εἴτε τὰ κῦρος χώραν δεχειρία (ὅτι τὰ ἐνορίας τοῦτο μέρος τυγχάνουσιν) εἴτε τὸν ἀπὸ τὰ πλειοναχῆς ἐξουσίας ἀποστελλόμενον ἔξαρχον, ὅτι τὰ μονῆς, ἃς ἐπέχῃ διέπειν, τυγχάνουσιν ὑποκείμενα· ἔλαβε πῶς καὶ τῇ Ϲ πατριαρχικὸς ἔξαρχος ἐπεκυρώσεως διεξαγωγῇ. τῇ προσκυρώσει ταύτῃ καὶ πρόδηλος ἐπῆκολούθησεν, ἐκφωνήσεως καὶ ἀφορισμὸν, Δηλὰ τὰ διελεγμένων ζαύτῃ βεβαίωσιν. τὸ σήμερον ὑπὸ ἀκριβεστέραν πεσοῦσης τὰ ὑποθέσεως βάσανον, εἶχε μὴν καὶ αὐτόθεν ἡ μετριότης ἡμῶν καινοῦν τὸ Ϲ πραγμα Ϲ ἀπαν, καὶ τεύξεν τῇ ἐπιδιορθώσει ταύτῃ δυνάμενα ἐπιδοῦναι, ἐπὶ σκέψεως διαγνώσασα τὰ πατριαρχικὸν κεκτῆσθαι δίκαιον ἔξαρχον, ὅσα ἐπὶ σταυροπηγίοις πατριαρχικοῖς τὰ βασιν ἐχήκασιν, εἴτε μοναστήρια εἰσὶν, εἴτε δίκτηρα. εὑρηκε ἢ κ πρᾶξιν συνοδικὴν παλαιὰν ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Ϲ μακαρίτου σκέψεως κυροῦ Γερμανοῦ γενομένην, τὰ αὐτὸν δεῖ πάλαι ποιῆσαι ὑποθέσεων· Ϲ Δηλαδὴ ὁμολογοῦν (εἰ δεῖ σωτόμως εἰπεῖν) μὴ ἔχειν ἐξουσίαν σὺν τὰ ἑκάστοτε πατριαρχικῶν μονῶν ἔξαρχεύοντας, ὑποποιεῖσθαι καὶ τὰ ὑποβεβλημένα ζαύτῃς χωρία, ἢ τὰ ὄντα τοῖς λαοῖς, ἢ τὰ δίκτηρα ὅσα μὴ σταυροπηγίων πατριαρχικῶν νυμοιρήκασιν. ἀλλὰ μηδὲ τὰς ἐκεῖθεν ἱερᾶσθαι μέλοντας ἀναδέχεσθαι, κ ὡς ἰδίας πρὸς τὸ ἱεροστασίης ἀναγὴν ἀξίωμα· ἀλλὰ ἀπεχὴν πάντη αὐτῶν, ὡς Δηλαδὴ Ϲ ἐπισκόπου τὰ χώρας διέποντο. κ ἠθελήθησε τῇ πρᾴξει κ τὰ αὐτὰ κ αὐτῇ μᾶ Ϲ σωφροσύνῃ ζήσης αὐτῇ ἀδελφότητι πρὸς τὰ ὑποθέσιν ἀπτόητα, μὴ δέον εἶναι ἐπᾶσαι, ἀπωθείσθαι Ϲ ἰδίᾳ λαὸν τὸ ἐπισκοπον, πρόφασι Ϲ πατριαρχικῆς μονῆς ὑποκειμένων τὰ χωρία, ἢ τὰ προάστια ἔνθα προσκαθηνται· ἀλλὰ μηδὲ τὰ ἐν αὐτοῖς δίκτηρίων, εἰ μὴ ἐπὶ σταυροπηγίοις πατριαρχικῆς κ αὐτὰ ἐφηρμόσθησαν· κἂν κ Δαλαυρεῖα τυχὸν τυγχάνοντα μονῶν, ἢ μετόχια. Ὅθεν κ τὴν εἰρημένην σκείνου πρᾶξιν ἀπεντεῦθεν συνοδικῶς ἀκυρώσασα, ἀπραξίαν τε παντελῆ τὰ ἐν αὐτῇ διειλημμένων κατεψηφίσατο· κ τῷ ἀφορισμῷ

autem has literas, Germanus Dei miſeratione archiepiſcopus Conſtantinopoleos, nouæ Romæ, & œcumenicus patriarcha.

Aliud[1] de eodem.

Quæ[2] *per vim affixionem ceperunt, nec tempus percurrit incōcuſſa, & qui ipſorū*[3] *affixionis ſunt auctores, euerſionē tamdē eorum perficiunt. Accidit quidpiam apud nos huiusmodi, cuius correctionē mediocritas noſtra celeriter facit. In regione Paphlagoniæ, patriarchalia monaſteria ſparſim ſita ſunt: monaſteriis ſubiiciuntur & ſuburbana, prædia, ſimul & agelli. populus multiplex poſſeſſiones incolit. De his in ſynodo, quæ ſub nobis habita, cū ante aliquod tempus facta eſſet quæſtio, uter adminiſtrationem eorū vindicare ſibi deberet, tsne qui eſt regionis antiſtes (quoddiæceſcos ei*[4] *pars ſit) an qui a patriarchali poteſtatem mittitur exarchus, quod ſubiecta ſint monaſteriis, quæ ab ipſo gubernari ſtatutum eſt: incertū erat, quomodo patriarchalis exarchi adminiſtrationi attributa eſſent. Attributionē hac actio ſubſecuta eſt. pronuntians & exterminationē ad ea quæ tractata ſunt, cōfirmanda. Hodie autē incidēte cauſſa in exactiorē diſquiſitionē, potuit quidē mediocritas noſtra rei abſurditatē ex eo perſpicere, indeq, eius emendationi ſtatim annuit: cognoſcēs, exarchū ius acquiſiſſe patriarchale, in iis, quæ ſub crucib. patriarchalibus fundamentū habuerunt: ſiue monaſteria ſint, ſiue oratoria. Sed & inuenit veterē actionem ſynodalem ſub patriarchatu beati illius domini Germani factā, idem negotiū plurimi faciētem, cōſtituentemq, (ſi paucis verbis dicendum ſit) patriarchalium monaſteriorum quæ vbiq, ſunt, exarchos non habere licentiam vindicādi ſibi prædia his ſubiecta, aut qui in iis eſt populum, aut oratoria, quæ patriarchales cruces ſortita nō ſunt: ſed neq, ſuſcipiēdi eos, quiilline conſecrandi ſunt, & vt proprios ad ſacerdotii dignitatem prouehendi: ſed ab iis omnino abſtinere, vt a regionis epiſcopo adminiſtrentur. Et ſecuta eſt actionem. Eadēq, & ipſa, cū aſſidente fraternitate, in præſentia cauſſa pronuntiauit: dicens, non eſſe conſentaneum, vt epiſcopus a proprio expellatur populo, eo quod patriarchalibus monaſteriis, quibus adhærent prædia, vel ſuburbana ſubiecta ſint. ſed nec a ſuis oratoriis, niſi ſub patriarchalibus ſtauropegiis & ipſa fundata ſint, ſiue etiam paralauria forte ſint, aut metochia. Quamobrem prædictam illam actionem inde ſynodaliter abrogans, quæ in ea cōprehenſa ſunt, omni modo ceſſare conſtituit, & quā pronuntiauit ex-*

1 *Aliud eiusdem.*

2 *per obreptionem conſecta ſunt, ea nec*

3 *confectionis*

Exarchus

Universidad de Deusto Biblioteca

ἢ λύσιν ἐπήγαμεν, ὃν ἐκφωνοῦσα ἐτύγχανεν. ἔσονται οὖν οἱ κατὰ τὴν Παφλαγονίαν οὗτοι ἀρχιερεῖς τὰ χωρία ταῦτα καὶ τὰ προάστεια ἀπεικόπως διέποντες. ἐκεῖνα μέντοιγε ὅσα μὴ ἐπὶ σταυροπηγίοις πατριαρχικοῖς συνῳκίσθησαν, εὑρίσκονται μὲν καὶ τινά που τοιαῦτα, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τὰ ὑποτεθειμένα τοῖς πατριαρχικοῖς μοναστηρίοις τούτοις εὐκτήρια· πλὴν εἰ μή τισι καὶ αὐτῶν πατριαρχικὰ ὑποβέβληνται σταυροπήγια. κἀκ τούτων γὰρ ὀφείλουσι τὰ τῆς ἑαυτῶν μεταίρειν ποιμάνσεως, καὶ τῷ πατριαρχικῷ ἐξάρχῳ τῆς εἰς τὰ τοιαῦτα παρόδου παραχωρεῖν. διέπειν δὲ οὕτω ταῦτα δικαιωθέντες, οὔτε παρὰ τῶν τοῖς πατριαρχικοῖς μοναστηρίοις ἡγουμενευόντων εἰς τοῦτο ἐνοχληθήσεται, οὔτε παρὰ τῶν τῆς πατριαρχικῆς ἐξουσίας ὄντων μετοχίων. ὀφείλουσι γὰρ οἱ τοιοῦτοι τοῖς ὡρισμένοις ἐμμένειν, καὶ μηδόλως πειρᾶσθαι τινὶ τοῦ μέρους τῶν ἀρχιερέων παρενοχλεῖν, ἐπὶ τῇ διεξαγωγῇ καὶ ποιμάνσει τῶν εἰρημένων χωρίων, καὶ τῶν ἐν τούτοις προσκαθημένων· πρὸς δὲ καὶ τῶν εὐκτηρίων, μετοχίων τε καὶ παραλαυρίων, ὅσα μὴ ἐπὶ σταυροπηγίοις πατριαρχικοῖς εἰλήφασι τὴν ἀνέγερσιν.

communicationis vinculum soluit. Paphlagoniæ igitur antistites hæc prædia & suburbana sine interruptione gubernabunt: illa vtiq; quæ non sub stauropegiis patriarchalibus extructa sunt. Inueniuntur quidē & aliqua eiusmodi, cum iis autem & oratoria patriarchalibus his monasteriis subiecta: nisi sint quibus patriarchicæ cruces fundamentū præstiterint. Etenim & ab his debent quæ sunt suæ pastionis transferre, & patriarchali exarcho transitū ad ea concedere. Qui autem ea sic regere probabuntur, neque ab iis, qui patriarchalibus monasteriis [4] præsunt, turbabuntur neq; a patriarchicæ potestatis metochiis. Debent enim iis, quæ definita sunt, acquiescere; nec vllo modo conari cuiquam antistitum parti molesti esse, ob administrationem & curam prædictorum prædiorum, & eorum, qui in his sedes collocarunt: præterea etiam oratoriorū, metochiorum & paralauriorum, quæ sub patriarchalibus stauropegiis extructionem non ceperunt.

4 abbates sunt.

ΜΑΝΟΥΗΛ.

Α. Λύσεις ἐρωτήσεων τινῶν.

Ὁ Ἱερώτατος μητροπολίτης Δυῤῥαχίου Ῥωμανὸς, κατὰ Κύριον ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος, τῇ ἡμῶν σήμερον συνεδριάζων μετριότητι προκαθημένῳ συνοδικῶς μετὰ τῶν ἱερωτάτων αὐτῆς ἀδελφῶν, τοῦ Καισαρείας, Καππαδοκίας, Μητροφάνους, τοῦ Σάρδεων Ἀνδρονίκου, τοῦ Φιλαδελφείας Φωκᾶ, τοῦ Ποντοηρακλείας Νικηφόρου, τοῦ Σμύρνης Γεωργίου, τοῦ Μηθύμνης Μιχαὴλ, χάρτην ἐπὶ τοῦ μέσου προέτεινε εἰς ἀνάγνωσιν. καὶ ὁ χάρτης ἐρωτήσεις ἦν τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Βελλᾶς, συνοδικῶν δεόμεναι λύσεων. εἶχε δὲ οὕτω τὰ τῶν ἐρωτήσεων.

Τινὲς τῶν οἰκείων γυναικῶν ὑποχωρήσαντες διὰ μῖσος, ἢ ἄλλην ὁποιανδήτινα αἰτίαν, καὶ ἐν ἀλλοτρίᾳ διάγοντες, μένουσιν οὕτως αἱ γυναῖκες τῶν τοιούτων ἐπὶ πέντε ἢ καὶ πλείοσιν ἔτεσι, τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν ἀνεπιστρόφων ὄντων, καὶ ἀδήλων ποῦ ἄρα διάγουσιν· εἰ δεῖ τοίνυν ἀνδράσιν ἑτέροις ταύτας συζεύγνυσθαι.

Τινὲς τῶν ἱερωμένων ἐν τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ, προηγιασμένους θείους ἄρτους κρύψαντες ἐν ἀρτοφορίοις, εἶτα συνεργίᾳ δαίμονος ἐκ τοῦ σηκοῦ τοῦ θείου συληθέντων ὑπὸ μυῶν, καὶ κυνὸς παρανοίξαντος τὴν θύραν, ἢ καὶ ἐν τῷ ἱερουργεῖν τὸν ἱερέα καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ τὰς εὐχὰς ὑπαναγινώσκειν, λαθὼν μῦς τις μετὰ τὸν προσκομιδὴν ἀφήρπασε τὸ ἱερουργούμενον θεῖον σῶμα· πῶς χρὴ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐπιτιμηθῆναι τοὺς ἱερεῖς.

Ἱερεῖς τινὲς ἀφοριζόμενοι παρὰ τῶν οἰκείων ἀρ-

MANVELIS.

I. Solutiones quarūdam quæstionum.

Charitopus cognomentū hic habuit.

SAcratissim⁹ Dyrrachii metropolita Romanus, dilectus in Domino frater, & nostræ mediocritatis comminister, nostræ hodie assidens mediocritati synodice præsidenti cum sacratissimis suis fratribus, Cæsareæ, Cappadociæ, Metrophane: Sardium, Andronico: Philadelphiæ, Phoca: Pontoheracleæ, Nicephoro: Smyrnæ, Georgio: Methymnæ, Michaele: chartam in medium, vt legeretur, protulit: in qua erant interrogationes piissimi Bellæ episcopi, quærentes synodicas solutiones. Erant autem interrogationes huiusmodi.

Quidam cum per odium aut aliam quamlibet ob caussam a suis vxoribus discessissent, peregre degentes, non reuertuntur: & cum incertum sit, vbi agant, sic eorum vxores durāt per quinq; annos vel plures. An eas oporteat aliis coniungi viris?

Quidam [5] sacrificuli in magna quadragesima præsanctificatos diuinos panes in panariis recondentes, iis deinde opera dæmonis ex septo diuino subreptis a muribus, & cane ostiū aperiente, vel etiam cum sacerdos sacrificaret, & ad mensas precationes legeret, delitescens mus, post oblationē cōsecratum diuinū corpus subripuit. Quā cēsuram merētur sacerdotes?

Sacerdotes quidam a suis antistitibus excōmuni-

5 sacerdotes

χιερέων τοῦ ἀφορισμοῦ καταφρονοῦσι· καὶ ἐπιτετιμημένοι ὄντες, εἰσέρχονται καὶ ἱερουργοῦσι. πῶς δεῖ τούτους κολασθῆναι.

Λαϊκοὶ διγαμήσαντες καὶ παιδοποιήσαντες, ὑπερβάντες τὰ τεσσαράκοντα ἔτη, παρενοχλοῦσι καὶ εἰς τρίτον ἐλθεῖν συνοικέσιον, ἕνεκα τῆς ἀνατροφῆς τῶν προϋπαρχόντων παιδῶν αὐτοῖς, καὶ τοῦ μὴ χύδην ἁμαρτάνειν, εἰ ἀνέγκλητον αὐτοῖς τριγαμῆσαι.

Ἀντιμίνσια ἴσμεν γινόμενα, ἐπὰν ὁ ἀρχιερεὺς δι' ἑαυτοῦ ἐνεργήσῃ τὴν ἐγκαινισμὸν, καὶ ἐκ τοῦ πανίου τοῦ ὑποστρωθέντος καὶ περιειλήσαντος τὴν τράπεζαν, εἰς βραχέα τεμνομένου καὶ γραφομένου, τοῖς ἱερεῦσι δίδοσθαι· καὶ ἄνευ τούτων μὴ δύνασθαι ἱερουργεῖν. ἔνθα οὖν ἐστι τούτων ἔνδεια, τί δεῖ πραχθῆναι· ἵνα μὴ μένωσιν οἱ ἱερεῖς ἄνευ ἱερουργιῶν.

Τινὲς ἱερεῖς λανθανόντως ἐποίησαν τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ εὐλογήσεις· ποταπὸς ἄρα ὁ γάμος οὗτος, καὶ ποίοις ἐπιτιμίοις ἁλίσκονται οἱ οὕτως ἱερολογήσαντες ἱερεῖς.

Πρὸς γοῦν ταύταις τοῦ ἐρωτήσεσιν ἡ μετριότης ἡμῶν τοιαύτας τὰς λύσεις ἐπήνεγκεν.

Οἱ ἀπὸ τῶν οἰκείων ὑποχωρήσαντες γυναικῶν ἄνδρες δι' ὁποιανδήτινα αἰτίαν, καὶ ἐν ἀλλοτρίᾳ διάγοντες, ἀφορισμοῦ εἰσὶν ἄξιοι, εἰ ἀνεπιστρόφως ἔχουσι, καὶ πρὸς τὰς οἰκείας γυναῖκας οὐ προαιροῦνται πάλιν νοστῆσαι· εἰ δὲ ἄδηλοι εἶεν, καὶ προέβη καὶ ἔρευνα τούτων ἐξ ἀποστολῆς τῶν γυναικῶν αὐτῶν, καὶ πενταετία παρῆλθεν ἐξότου ἀφανεῖς οἱ ἄνδρες τούτων ἐγένοντο, αἰχμάλωτοι τυχὸν γεγονότες, ἢ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ἀφανισθέντες· τῶν τοιούτων αἱ γυναῖκες ἀκωλύτως κατὰ τὸν ἐκχωροῦντα νόμον ἑτέροις συναφθεῖεν ἀνδράσιν, αἱ δ' ἄλλαι ὧν οἱ ἄνδρες ἔτι περίεισι, τοὺς οἰκείους ἄνδρας ζητείτωσαν.

Οἱ πταίσαντες ἱερεῖς, οἱ τοὺς προηγιασμένους ἄρτους πεποιηκότες τοὺς ὑπὸ κυνῶν τῶν παρανοιξάντων τὸν ναοῦ πύλην ἀφανισθέντας, τῆς ἱερουργίας πρὸς καιρὸν τὸν παρὰ τὸν διάκρισιν κείμενον τοῦ αὐτῶν ἀρχιερέως παυσάσθωσαν, ὡς μὴ τὸν ἱκανὴν πεποιηκότες ἀσφάλειαν. οἱ δ' ἄλλοι οἱ τοὺς ἄρτους ὑπὸ μυῶν ἐν τῇ προσκομιδῇ ὀλέσαντες, ἀνεπιτίμητοι διαμεινάτωσαν· ἐπεὶ πλεῖστα τοιαῦτα πολλάκις γίνονται. οἱ καὶ ἑτέραν προσφορὰν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ εἰσάξουσι καὶ προσκομιδὴν ποιήσουσι, καὶ τὴν ἱερουργίαν τελειώσουσιν.

Οἱ ἀφωρισμένοι καὶ ἱερουργοῦντες, καθαιρέσεως εἰσὶν ἄξιοι· καὶ εἰς τὸν ἐπισκόπου αὐτῶν τοῦτο κείσθω διάκρισιν.

Οἱ τρισὶ γάμοις συμπλακῆναι βουλόμενοι μετὰ τὸν τεσσαρακονταετίαν, ὡς πολυγαμίαν τοῖς Χριστιανικοῖς οὐκ ἀνήκουσαν ζητοῦντες, ἄπρακτοι ἀποπεμφθήσονται· εἰ δὲ καὶ βίαν ἐπάγουσι, καὶ ἐπιτιμηθήσονται.

Τὰ ἀντιμίνσια οὐκ εἰς πάσας ἀνάγκη κεῖσθαι τὰς ἁγίας τραπέζας, ἀλλ' εἰς ἃς οὐ γνώριμόν

municati, excommunicationem contemnunt; & sub pœnis cum sint, ingrediuntur & sacrificant. Quonam modo sunt hi plectendi?

Laici cum secundas cōtraxerunt nuptias, liberis procreatis post quadragesimū annū, postulant ad tertias conuolare, ob præexistentem liberorum educationem, & ne [6] passim peccent. An sine reprehensione id faciant.

Antimensia scimus facta, postquam antistes per se operatus fuerit dedicationem, & ex panno substrato circūuoluenteq; mensam, in frusta dissecto & [7] scripto, sacerdotibus dari: nec posse sine his sacrificare. Vbi igitur horum est defectus, quid faciendum, ne sine sacrorum celebratione sacerdotes maneant?

Quidam sacerdotes in magna quadragesima benedictiones clam fecerunt: quales tandē sunt nuptiæ, & quibus tenentur pœnis sacerdotes, qui sic sacras preces conceperunt?

Ad has igitur interrogationes mediocritas nostra tales solutiones protulit.

Qui ob quamlibet caussam ab vxoribus suis recesserunt, & alibi degunt, excommunicationem merentur, si perseuerent, nec velint ad vxores reuerti. Si vero incertum vbi sint, & mandato earum inquisitio processerit, præterieritque quinquennium, ex quo viri disparuerunt, in bello fort capti, aut quo alio modo de medio sublati: vxores eorum per legem non prohibentur aliis coniungi viris. Aliæ autem, quarum adhuc viri supersunt, suos viros quærant.

Qui sic deliquerunt sacerdotes, vt præsanctificatos panes, a se factos, canes templi ostiū aperientes de medio sustulerint: ad tempus in cognitione antistitis positum, a sacrorum operatione cessent, quod diligenter non cauerint, Alii autem, qui panes in oblatione per mures amiserunt; inculpati maneant, (multa enim eiusmodi sæpe accidunt) qui etiam aliam oblationem mensæ sacræ apponent, oblationeque facta sacrificium perficient.

Excommunicati, qui sacrificant, depositione sunt digni. idq; in episcopi ipsorum cognitione positum esto.

Qui tertiis nuptiis implicari volunt, post annum ætatis quadragesimum; vt polygamiā Christianis non conuenientem quærentes, re infecta dimittentur: quod si etiam vim inferant, censuram subibunt.

Antimensia in omnibus sanctis mensis poni necesse non est, sed in iis, de quibus incertū,

6 promiscue

Suid. αἰπμίσιον.

7 picto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

εἰσιν εἴτε καὶ θερωμάι εἰσὶν, εἴτ' ὄ. τὰ γὰρ αὐτὰ μίνσια καθερωμένων ἁγίων τραπεζῶν τόπον ἐπέχουσι· ἢ ἔνθα εἰσὶ γνώριμοι καθερωμάι τράπεζαι, ἐκ τῆς εἰς αὐτὰ τιμωρίας ἔκδ.

Οἱ πεπληκότες τὰς γαμικὰς ἱερολογίας ἱερεῖς ἐν τῇ μεγάλῃ πεντεκαιδεκαετηρίδι, εἰ μὲν ἐξ ἀφελείας ἢ τοῦ πεζοῦ καὶ, μετρίων ἐπιλειμμάτων εἰσὶν ἄξιοι· εἰ δ', ἐκ σκαιοτροπίας ἢ κρύφα, μείζοτέρων ἐπιλειμμάτων, τῶν ἐν ἁγίοις διακρίσει κεκριμένων ἢ ἀρχιερέως αὐτῶν. τὰ δ' παρ' αὐτῶν γινόμενα συνοικέσια, ὡς ἱερολογίαν δεξάμενα, τὸ σφέτερον ἔχοντα καὶ ἀπερικλόνητον. Εἴχε δὲ, Μαΐου Ἰουλίῳ, ἐπινεμήσεως η, ἐπὶ τοῦ κυρίου σφραγῖδα.

B. Περὶ μεταθέσεως ἐπισκόπων.

Μηνὶ Ἰουλίῳ ι. ἡμέρᾳ α, ἐπινεμήσεως κ, πρωκαθημένου ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Μανουὴλ ἐν τῷ θεωνύμῳ καὶ πανυπερλάμπρῳ σωσθέᾳ βασιλικῇ μονῇ, τῇ ἐπὶ ὀνόματι μὲν ἱερομάρτυρος τοῦ παραμύθου θεομήτορος τῆς Γοργεπηκόου, τῶν Σανδρῶν ἐπικεκλημένῃ· συνεδριαζόντων τῇ μεγάλῃ ἀγωνιστῇ αὐτοῦ καὶ ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τοῦ Καισαρείας, Καππαδοκίας, Μητροφάνους· τοῦ Σάρδεων καὶ ἐξάρχου πάσης Λυδίας, Ἀνδρονίκου· τοῦ Φιλαδελφείας, καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντος τοῦ Συρακούσης, Φωκᾶ· τοῦ Ποντοηρακλείας, καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντος τοῦ Κλαυδιοπόλεως, Νικηφόρου· τοῦ Σμύρνης, Γεωργίου· τοῦ Δυρραχίου, Ῥωμανοῦ· τοῦ τῆς Μηθύμνης, Μιχαὴλ· παρεσεμνῶν καὶ θεοφιλεστάτων δεσποτικῶν δεχόντων.

Οὗ ἐν σώμασιν αἱ ψυχαὶ, τοῦτ' ἐν πράγμασιν οἱ καιροί· καὶ κινοῦσιν αὐτὰ, καὶ ἄλλως ἄλλοτε τοῦτα μεταλλάσσουσιν, οὐ πρόσωπις αἰτίαις ὑποτεινόμενοι. εἰς τί δὴ ἡ καιρικὴ αὕτη μεταβάσεις, ἢ τὸ πράγματος ἀναλλαγὴ καὶ μεταβάσεις; ὁ λόγος, καιροῦ καλοῦντος, μεταλλάττεσθαι τοὺς τόπους, ἐναλλαττέσθωσαν πρὸς τὸ συμφέρον. ὁ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς Ἐζερᾶ ἀρχιερατικῶς πρωτεύων ὁ Ἰωάννης, μακρὰν τὰ ἀνάτλας ὁδοιπορίαν ἔγκοπόν τι ἐν δυσὶ πόσοις, καὶ πρέσβυς ἀφικόμενος πρὸς τὸν κοσμοκράτορα Φῶς Φόρον, τὸ κράτιστον καὶ ἄγιον μου αὐτοκράτορα, ἐξ ἀποστολῆς τοῦ πανευτυχεστάτου δεσπότου ἐν πληνοῦσι τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἐν ἀμέσῳ τούτῳ προσομιλήσας, ἐν πρὸς τὸ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικὸν ἐπεχωρίασε σερέωμα· ἐν τοῦ· Φαιδρὸν ἴσα καὶ ἄστρασι λάμποντας ἱεράρχας, ἀδελφοὺς καὶ συλλειτουργοὺς τῆς ἡμῶν μετριότητος, τῇ ἡμῶν ὁρῶν συνεδριάζοντας μετριότητι, χάριτι θεοῦ ἐν μέσῳ προέπεμψε, καὶ ἀποστολὴν ἐζήτησεν ἐγκαίνιον. εἶχε δ' ὅτως ἐν προβλήματος.

Φῶς γνώσεως δοῦναί μοι ἐξαιτοῦμαι πρὸς τὸ παναγιώτατε δεσπότα μου καὶ κύριε, ἐν οἰκουμενικῶν

consecrata sint, nec ne. Nam antimensia consecratarum sanctarum mensarum locum obtinent: nec iis opus est, vbi mensas consecratas esse constat.

Sacerdotes, qui in magna [3] *Carrena nuptiales fecerunt benedictiones, si per simplicitatē* [2] quadragesima *id fecerint, mediocri correctione sunt digni. sin autem per malitiam & clam commiserint, maiore pœna, quæ antistitis iudicio irrogabitur. Ab iis autem facta connubia, vt sacra precatione munita, rata inconcussaq; manebunt. Habuit illud, Mense Iulio, Indict. 8, & viridis ceræ sigillum.*

II. De translatione episcoporum.

2 mensis Iulij die x, feria prima,

Mense [2] Iulio, decima die, 1 Indict. 20, præsidente sanctiss. domino nostro œcumenico patriarcha, domino Manuele, in celeberrima & superillustri [3] synodo Imperialis mansionis, quæ honorata est nomine immaculatæ Dei matris Gorgepecoi, Sandrorum cognominata: assidentibus magnæ sanctitati eius & sacratissimis antistitibus, Cæsareæ Cappadociæ, Metrophane: Sardium & totius Lydiæ exarcho, Andronico: Philadelphiæ & locum Syracusani obtinente Phoca: Pontoheracleæ & Claudiopolitani legato Nicephoro: Smyrnæ, Georgio: Dyrrachii, Romano: Methymnæ, Michaele: adsistentibus & piissimis dominicis magistratibus.

3 & splendidissima venerabili mansione regia,

Quod in corporibus animæ, id in negotiis temporum occasiones: & illa hæc mouent, & aliter interdum mutant, probabilib. caussis cedentes. Quorsum vero temporalis ista trāspositio, rerumq; mutatio & transitus? Oratio, tempore exigente, has transferat, & in apertius immutet. Ioannes pontificatum adeptus sanctissimi episcopatus Ezeri, qui est sub Larissa metropoli longumq; perpessus iter, præruptū, & equitibus difficile, & senex, mundanum adiens Luciferum, optimum & sanctum meū imperatorem, mandato felicissimi domini & [4] *dilectissimi nostræ mediocritatis filii, & per seipsum cum eo collocutus, ad ecclesiasticum nostrum appulit firmamentum, & non aliter ac astra, clare fulgentes pontifices, fratres & comministros nostræ mediocritatis: cui assidentes eos inueniens, chartam in medium protulit,* [5] *canonicam defensionem requirens. Quæstio autem sic habebat.*

4 desideratissimi

5 responsum canonibus consentaneū

Lucem [6] *notitiæ dari mihi postulo a sanctissimo hero meo, & domino, œcumenico luminari, &*

6 intellectus

φωτὸς, ἐκ τοῦ κατ' αὐτὸν θείας ἐκ ἱερᾶς τοῦ ἱεράρχων ὁμηγύρεως, ὅτι τῇ αὐαφορᾷ, ἣν πρὸς τὸ ὕψωμα τούτων ποιησάμενος κατεπόλμησεν, τῷ θείῳ πεσθεὶς ῥήματι. ἐπερώτησον (γάρ φησι) τὸν πατέρα σου, καὶ ἀναγγελεῖ σοι· τοὺς πρεσβυτέρους σου, καὶ ἐροῦσί σοι. ἔξεστι τοῖς μητροπολίταις, γνώμῃ τοῦ ὑπ' αὐτοὺς ἐπισκόπων, εἰ αἰτίαν ἔχοιεν, μεταθεῖναι ἐπίσκοπον ἀπὸ ἐπισκοπῆς εἰς ἐπισκοπήν. ὁσάκις τοῦ αὐτῷ μητροπολίτου πελάσας ἄμφω τοὺς ἐπισκόπους· ἢ ὅ; ἐπὶ τετράφθη χάρτου μεταθέσιν, καὶ πολλοὺς τῶν ἀρχιερέων, καὶ διαφόρους καιροὺς, ἀκριβεῖς ὁμοτίμους, ἀλλ' ἤδη καὶ εἰς ὑπερβεβηκότας θρόνους μεταβεβηναι, οἱ τῶν ἱερῶν πυκτίδων λέγουσιν ἐπιστήμονες. ἀλλ' ἡμεῖς ἐκ τῶν ὑμῶν μεγαλότητος τὸ ὠφέλιμον τούτου βέβαιον γνωρίσαι δεόμεθα. Ἔλεγε τοίνυν τὸ προβλήμα· καὶ ὁ Ἐζερᾶ ἐζήτει ἐκ αὐτῷ ἀπολογίαν ἐγγράφου. Ἡμῶν μετριότης ἡμῶν, μὴ τῆς αὐτῆς ἀδελφότητος τὰ ὠφέλιμα τούτου κοινολογησαμένων, τιαῦτά ἐστιν συνοδικῶς δοξάσαντες· ὡς, εἰ περ ὁ σωτὴρ μητροπολίτης, σωαινέσῃ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων, δέναι ἐπιθελήσῃ, καὶ τὸ ἐπισκοπεῖον λόγον, ἐπέραν ἐπισκοπὴν, ἀπὸ τῶν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ἐ ἔστιν τελέσων, ἀποχειροτονίας ἔτο ποιήσῃ· ἐπεὶ ἐ παρ' ἡμῖν τοιαῦτα ἀλλὰ τὸν τῆς φιλαδελφίας ὁσημέραι τρόπον ἐνεργεῖται· ἐ ποιήσει ὁ ἐπίσκοπος ἐ ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐπισκοπῇ ἐ πάσῃ τῇ ἑαυτοῦ ἐπαρχίᾳ τὸ διεξαγωγὴν τῶν ἱερατικῶν ἁπάντων δικαίων, ὅσα ἐ γνῶσι· δεχιερεῖς αὐτῆς· πάρεξ ἐν τῷ ἱερῷ σωθρόνῳ ἐγκαθιδρύεσθαι. εἰ δ' αὖ γε μὴ τὸ οἰκεῖας σωσθῇ ὁ μητροπολίτης, δι' αἰτίαν ἐπωνεμμένην, ἐ δοκολογίαν δ' ἀπέρασιν (ὠφέλησε δ' αὐτὴ ψυχῶν, ἐ κυβερνήσεως ἐκκλησιαστικῆς καθίστασεως) δόξασεν δοτοδιέξαγεν μὲν τὸν θρόνον ἐ τὸ τοῦ ἐπισκοπῆς ὄνομα τινὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων· μεταθεῖναι ἢ ἔτερα ἐπισκοπῇ ἐπ' αὐτὸν δὴ τὸν μητροπολίτην τελοῦντα· αἰνεθοδιάσεως ἔτο ἐ ἀκωλύτως διαπεράξεσθαι, ὡς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας ἐ τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας πρηγμάτων ἕσης ἐ διὰ τῇ ἡμῶν μετριότητι ἐ τῇ ἱερᾷ αὐτῆς ἀδελφότητι. ὅθεν ἐ δεκτὴ λογισθήσῃ) ἢ μεταθέσεις, διὰ τὸ ἱερημμένον αἰτίαν, ἐ ἐξῃ τὸ ἔτερον, καὶ ἐνεργὸν ὡς μηδὲν τὸ προσισταμένου κεκτημένου. ἐπεὶ περ οἶδεν ἡ ἐγκαίνιος τῶν ἁγίων τήρησις καὶ διαφόρους καιροὺς μεταθέσεις ἡμμένας ἀρχιερέων, ἐπισκόπων ἐ μητροπολιτῶν, οὐκ εἰς ἰσοστασίους θρόνους, ἀλλά γε δὴ καὶ εἰς ὑψηλοτέρους ἐ ὑπερέχοντας, διὰ καθορισμὸν τῶν λογικῶν θρεμμάτων τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ, καὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων κυβερνησιν. Ταῦτα παρεκβληθέντα δοτὸ τῶν ἡμερησίων συνοδικῶν διαγνωσμενώσεων, ἐ τῇ ὑπογραφῇ ἐ σφραγῖδι τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου ἐ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Μανουὴλ βεβαιωθέντα, ἐπιδόθη μοι καὶ ἐπινεμήσει τῆς προγεγραμμέ-

ri, & a diuina sacra q̄ pōtificum, quæ sub eo fit, cōgregatione: ad relationem, quā diuino [7] confidens verbo, eorū celsitudini facere ausus sum. Interroga (inquit) patrē tuum, & renuntiabit tibi: & seniores tuos, & dicēt tibi. Licetne metropolitanis, episcoporum, quos sub se habent, sententia, iustam ob caussam, quā tempus & res postulant, ab [8] episcope in episcopē, cum ambō sint sub eius metropoli episcopū trāsferre, necne? Cōcessam enim fuisse translationē, & multos antistites, variis temporibus non in pares conditione, sed & sublimiores sedes translatos fuisse dicunt sacrarum tabularum periti. Sed nos huius rei certitudinē a vestra amplitudine scire auemus. Hæc quæstione cōtinebantur: & Ezerensis scriptam de eo rep̄sionē postulabat. Nostra igitur mediocritas, cū sacra ipsius fraternitate hæc cōmuni consilio tractans, talia quædā synodice pronuntiauit. Si quidem synodi metropolitanus suorum episcoporum cōsensu, dare cuipiam voluerit, incrementi ratione, alia episcopen, in sua prouincia sitam: sine [1] prædum fraternæ dilectionis quotidie fiunt. Et faciet episcopus etiā in ea episcope totaq; eius diœcesi administrationem omnium pontificalium iurium, quacumq; & genuinus antistes eius: excepto eo; ne in sacro conthrono collocetur. Quod si rursus cum sua synodo metropolitanus ob caussam laudabilē & probabilem prætextum (utilitas autem hæc animarum & ecclesiastici status administratio) cōprobauerit, vt quis episcoporum sub se positorum deponat quidē sedem & episcopi nomen, ad aliā autem sub ipso metropolitano existentem transferatur episcopen: id sine dubio & impedimento facies, quod hominum salutem & ecclesiasticū decus nostra mediocritas, sacraque ipsius fraternitas, cum affectione requirat. Quamobrem & admittenda censebitur translatio, ob prædictam caussam; & rata firmaque manebit, vt cui nihil aduersetur. Canonica enim obseruatio nouit diuersis temporibus translationes antistitum, episcoporum, & metropolitanorum factas, non in æquales sedes, sed & in sublimiores & excellentiores, propter rationalē ecclesiæ Christi outium refocillationem, & ecclesiasticarū rerum gubernationē. Hæc diariis synodicis annotationibus ēmissa, & subscriptione signoq; sanctissimi domini nostri & œcumenici patriarchæ, domini Manuelis, confirmata: data sunt mensē & indictione subscriptis anni 6758.

7 obtemperans

8 ab episcopatu ad episcopatum;

9 cum sacro suo fratrum cœtu,

1 sine cuiusquam iudicio id faciet. Nam 2 a nobis talia per modo dicto

2 & apud nos

Universidad de Deusto
Biblioteca

νοις, ἔσται ἡ ψυχή. Εἶχε τὸ, Μηνὶ Ἰουλίῳ ἰνδικτιῶνος η, διὰ τῆς πατριαρχικῆς καὶ θείας χειρὸς, καὶ τῷ σφραγῖδι μολιβδίνῳ βούλλᾳ.

Γ. Περὶ * οἰκητορικοῦ δικαίου.

ΑΝηνέχθη τῇ ἡμῶν μετριότητι ὑπὲρ τοῦ τὴν ἐπαρχίαν τῆς μητροπόλεως Λαρίσσης θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Δομήνικον Δημητρίαν, ὡς οἰκητορικὸν δίκαιον ἀναλαμβάνοντα ἐν τῷ ὑπὸ τὸν ἐπισκοπῶν αὐτοῦ τελοῦντι αὐθεντεῖν μοναστηρίῳ καὶ ἐν ἁγίοις μεγαλομάρτυρι Δημητρίῳ, τῷ παροικίᾳ ἐγχωρίως ἐπονομαζομένῳ· ὁρισθέντος μὴ κατεξουσιάζειν τέλεον τοιαύτης μονῆς, καὶ τοῖς ἀφιερωμένοις αὐτῇ πράγμασιν ὡς οἰκείοις χρᾶσθαι, τῆς ἢ παλαιᾶς τοῦ τοιούτου ὁρμῆς παρὰ καὶ ῥηθέντος ἐπισκόπου ἀναστομουμένης, καὶ μὴ ἐγχωριαζομένου τὸ τοιοῦτον ἄτοπον διαπεράσαντος, εἰς ἀμυναν τούτου δηθεν διενεχθέντος, πρῶτον ἕτερον ἀνεγεῖραι ναὸν ὑπὸ τὴν σωροπηγίαν πατριαρχικῶν, καὶ ὅσοις ἀπὸ καὶ ἐπισκοπικὰ μοναστηρίου τὰ παρὰ τῶν προγόνων αὐτοῦ, ἢ τινῶν προσηλύτων αὐτοῦ φιλοχρίστων, προσκυρωθέντα αὐτῇ κτήματα· ἀφιερῶσαι δι' αὐτὰ τῷ παρ' αὐτοῦ ὑπὸ σωροπηγίαν πατριαρχικῷ ἀναγερθησομένῳ ναῷ. Ἡγὼν μετριότης ἡμῶν τὸ τοιοῦτον αὐτοῦ παράλογον διανόημα προόρισεν ὑποτυπῶν βαλομένη, ὡς τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἀπηρεμοῦν παντάπασι, διορίζεται διὰ καὶ παρόντος αὐτῆς γράμματος ἀναπαύσασθαι μέχρι παντὸς μὲν παρὰ τῆς ἐπισκοπικῆς μονῆς καὶ ἁγίου Δημητρίου τὰ προσόντα αὐτῇ ὀφειλὴ πινακτήματά τε καὶ πράγματα· καὶ παρὰ καὶ ἐπισκόπου Δομήνικα διεξάγεσθαι ταύτῃ, καὶ πνευματικῶς διοικεῖσθαι. ἔτι γὰρ τοῖς δομήτορσιν, ἀφ' ἑτέρου τινὸς ἔξεστιν ὑπὸ ἐπισκοπικῆς μονῆς ὑποστῆναι κτήματα, καὶ προσκυροῦν παῦται πατριαρχικῇ μονῇ, ἢ οἰκτηρίῳ ναῷ. εἰ δέ τις βάλεται αὐθαίρετα μονὼ ἢ οἰκτήριον σηκὸν ὑπὸ σωροπηγίαν πατριαρχικῶν, εἰς μὲν τοῦτο αὐθαίρεσιν οὐ κωλυθήσεται παρ' ἡμῶν· φροντιοῦσι δὲ πρότερον προσκυροῦσαι αὐτῷ κτήματα ὑπὸ τῶν οἰκείων. τὰ γὰρ τῇ ἐπισκοπικῇ μονῇ προσόντα κτήματα, ἀναπαύσεται παρ' αὐτῇ, ὡς εἴρηται, εἰς τὸ διηνεκὲς ἔσονται. Ἐ παῦται μὲν οὖν τοῦτο.

Ἐπεὶ δὲ ἑτέρας μονῆς ἀρχῆθεν διαφερούσης τῆς Δομνίκα ἐπισκοπῆς, εἰς Κρομπᾶς μὲν ἔσης, ἐπ' ὀνόματι δὲ τῶν ἁγίων μεγάλων μαρτύρων Θεοδώρων τιμωμένης αἰφέρει τῇ ἡμῶν μετριότητι ὁ αὐτὸς ἐπίσκοπος, ὡς φάσκει καὶ παῦται ὁ δεσπότης κὺρ Μανουὴλ τεθεῖναι εἰς μετόχιον τῆς ἐν τῷ θέματι τῶν Σερβίων πατριαρχικῆς μονῆς τῶν ἁγίων Θεοδώρων· οἱ δὲ μοναχοὶ τῆς τοιαύτης πατριαρχικῆς μονῆς, καὶ ἐπισκοπατεξαιτούμενοι, καὶ τῷ αὐτῷ ἀπαναινούμενοι πείθεσθαι, τῷ μὲν ἀναφορᾷ αὐτοῦ ὑπὸ καὶ ῥηθέντος

* οἰκητορικὸν

Habuerunt hoc, Mense Iulio, indictione 8, per patriarchalem diuinamque manum, & solitam plumbeam bullam.

III. De iure patronatus.

3 Mediocri-tati

MOderationi nostræ relatū est a piissimo episcopo Dominico Demetrio, qui sub prouincia metropolitani Larissæi, eos qui ius fundationis + *reuocant in monasterio, quod ab initio sub eius episcope fuit, magni inter sanctos martyris Demetrii, Procouteo indigenarū lingua cognominato, cupientes quidem huiusmodi monasterium in suam potestatem redigere, & cōsecratis eis rebus vt propriis vti, sed perprædictum episcopum eo, qui præter rationē erat, impetu inhibitos, & non data facultate huiusmodi absurdum perpetrādi, ad vltionem eius videl. excitatos, templū aliud extruere conari sub patriarchali stauropegio: & ab episcopali monasterio diuellere possessiones, quæ a maioribus eorum, aut quibusdā Christi amantib. cognatis illorum, ei tributæ sunt: templo autē ab eis sub patriarchali cruce extruendo consecrare. Nostra igitur moderatio iniquā huiusmodi ipsorum cogitationem radicitus excindere volens, vt sacris canonibus omni modo prohibitam, perpræsentes suas literas desinit, quascūq; possessiones, vel res,* 5 *episcopali monasterio sancti Demetrii semper ab eo indiuulsas manere, idq; ab episcopo Dominico administrari, & spiritaliter* 6 *dirigi. Nec enim ædificatoribus, nec alii cuiquā licet ab episcopali monasterio possessiones diuellere, easq; patriarchali monasterio vel oratorio templo iure proprietatis tribuere. Quod si quis monasterium vel oratorium* 7 *septū sub patriarchali stauropegio extruere velit, a nemine quidem prohibebitur: prius tamen ei possessiones ex propriis assignari curet. Quas enim possessiones episcopale monasterium habet, ab eo diuelli (vt dictum est) nullo vmquam tempore poterunt. Et hæc quidem de eo.*

Cum autem & de alio monasterio pertinente ab initio ad Dominici episcopen, in Crompis quidem, existente, ornato autem sanctorum magnorum martyrum Theodororum nomine, mediocritati nostræ idem episcopus retulerit, 8 *herum illum dominum Manuelem hoc subiecisse in metochium patriarchali monasterio sanctorum Theodororum, quod est in Seruiorum prouincia: monachos autem illius patriarchalis monasterii in episcopum insurgentes, eiusque* 9 *pastionem renuentes, relationem quidem eius a prædicto episcopali*

+ repetant

5 apud episcopale monasterium S. Demetrii semper indiuulsas

6 gubernari.

7 oratoriam ædem

8 Despotam illum

9 pastoralem gubernationem

ἐπισκοπικὸν μοναστηρίου, καὶ εἰς μετόχιον, ὡς εἴρηται, ἐκδοθέντος αὐτοῖς, πλέον ἐξωθήσαν, τὸν παλαιαρχικὸν ἢ αὐτήσαντα· καὶ τοιοῦτον ὡς ἀκανόνιστον παντὶ ἀπειργόσαι ἡ μετριότης ἡμῶν, διορίζεται, ὡς ἐαν (ὡς ὁ ἐπίσκοπος αὐλωύγκε) τὸ εἰς μετόχιον ὑποτεθῆναι τῇ πατριαρχικῇ μονῇ, τὸ εἰς Κρομπᾶς μοναστήριον ἐπισκοπικὸν ὂν, καὶ πρὸ καὶ καιρὸς ἐπίσκοπε Δομνίκα διεξήγετο, ἵνα ἔχῃ καὶ αὖθις ὁ ἐπίσκοπος τὸν οἰκεῖον ἀναφερὸν ἐν αὐτῷ, ὡς γνήσιος ἀρχιερεύς. ὁ γὰρ ἐκδεδωκὼς τοῖς μοναχοῖς εἰς μετόχιον, τὸ χρηματικὸν μόνον δεσποτείαν ἐκδέναι ἠδύνατο, ἀμὴν καὶ τῶν ἀναμαλικὸν καὶ ἐπισκόπε ἀναφορὰν, καὶ τῶν ψυχικῶν σφαλμάτων ἀνάκρισιν. ἐσείται γὰρ ἡ ῥηθεῖσα τῶν ἁγίων Θεοδώρων μονὴ εἰς Κρομπᾶς διακειμένη, ὑποτεθεῖσα τῷ ἐπισκοπικῷ ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν· εἰ μή πως δυνηθῶσιν οἱ τῆς πατριαρχικῆς μονῆς μοναχοὶ δᾶξαι ὡς καὶ τὸ τοιοῦτον μοναστήριον αὐτηγέρθη ὑπὸ σωροπηγίαν πατριαρχικῶν. Εἶχε τὸ, Μηνὶ Ἰουλίῳ, ἰνδικτιῶνος η. διὰ τῆς πατριαρχικῆς θείας χειρὸς, καὶ τῷ κηρίνῳ πασίνῳ σφραγῖδα.

episcopali monasterio, ipsis (vt dictum est) in metochium concesso, tandem reiecisse, patriarchalem autem pro ea introduxisse: rem huiusmodi, vt canonibus aduersantem, omnino prohibens nostra moderatio definit, si (vt episcopus retulit) Cromporum monasterium, antequā in metochium patriarchali subiiceretur monasterio, episcopale fuit, & ab illius temporis episcopo Dominico regebatur; habeat rursum episcopus propriam in eo relationem, vtpote legitimus antistes. Namq; illud monachis in 1 *metochiū largitus est, pecuniariū solū dominium tribuere potuit, non autē spiritalē episcopi relationem, &* 2 *animalium peccatorū cognitionem. Prædictum igitur sanctorū Theodororum monasterium in Crompis situm, sub episcopali potestate & administratione dimittetur: nisi patriarchicæ māsionis monachi ostēdere potuerint, tale monasterium sub cruce patriarchica extructum fuisse. Habeit subscriptum, Mense Iulio, indictione octaua, patriarchali diuina manu, &* 3 *cereo viri de sigillo.*

1 ad vsum fructum

2 animæ delictorum exactionem,

3 cereum viride sigillum.

ΑΔΗΛΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ.

A. Τὰ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ * περὶ τῆς τάξεως τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων, καθὼς ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ ἐπαναγράφονται.

INCERTORVM PATRIARCHARUM.

I. Sanctissimi patriarchæ domini * De sessionis ordine metropolitanorum & archiepiscoporum, vt in chartophylacio describuntur.

ΕΔεῖ τὰς πόλεις αἳ τῷ τῆς ἀρχιερωσύνης τιμίῳ καὶ ἀξιώματι καὶ αἷς ἱεροὶ προῆλθον τὸ πατριαρχικῆς προχαρίζονται δεξιᾶς, ἐνταῦθοι διαγράφεσθαι, ὥσπερ τινὶ οἰκουμένῃ βραχεῖα συνεχομένας, καὶ τῷ βουλομένῳ ἀπαλαιπώρως προφαινομένας. τῇ γὰρ αἰσθητῷ αἰκούσας ἀρχῇ ἀξιόχρεων ταῦτας τῷ ἰδίῳ σηκῷ καταστάσθαι· ὡσαύτως τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐξουσίαν καὶ τὴν τάξιν αὐτῶν δυσωπόπον εἶναι καὶ διεπίγνωσον. αὐτῆς πρὸς αὐτοῦντα δὲ ἥλιον, καὶ αἱ πρὸς δυσμῶν καταγράφονται. ἐκ παλαιοῦ γὰρ αὐτὰς οὕτω μέχρι τῆς δεῦρο τῶν ἄλλαις συντεταχάμεν, ὧν οἱ τὴν ἐφορείαν πεπιστευμένοι ἰώνικα καθέδρας καιρὸς ἐκάλει, παρὰ τῶν ὁμοταγῶν διωθοῦντο, καὶ αὐτῶθεν τούδου· θεοῦ τῆς ὕβρεως, τῷ ἴσῳ μέτρῳ τῆς ἀντιλήξεως. ἀλλ' ὀγε Φιλόχρις ὁ πανδυσεβὴς βασιλεὺς ἡμῶν προὐκάθητο μὲν ἅμα ἡμῖν ἐν τῷ πεδασμίῳ ναῷ τῆς ἁγίας Εἰρήνης, ἰώνικα τε τῶν ἀειδίμων πατριαρχῶν μνήμην ἐπεπλόμεν· σὺν τούτῳ ἢ καὶ μητροπολίτῃ θεοφιλεῖς, μεθ' ὧν τὸ ἱκάσιον θρόνον αἰδέσιμον συνδιασκεψάμενοι· πρόσφορον πᾶσι χώραν ἀπεκληρώσαμεν· καθὰ

INCERTORVM PATRIARCHARUM.

I. Sanctissimi patriarchæ domini * De sessionis ordine metropolitanorum & archiepiscoporum, vt in chartophylacio describuntur:

OPortebat ciuitates, quæ 1 *antistitis* dignitate decoratæ sunt & quibus sacri pastores dextra patriarchali præficiuntur, hic describi, velut quodam breui orbe cōprehensas, & cuilibet sine labore cōspicuas. Nam, vt quæ ad incruentum pertinent principatū, proprio septo recenseri consentaneum est: sic omnibus aliis potestatem, quæ in ipsis est, earumq; ordinem manifestum esse & cognitu facilem. Cum iis autem, quæ ad orientem solē, ea quæ ad occasum, describuntur. Iampridem enim ad hodiernum diem nondum aliis adnumerauimus illas, quarum qui tutelam susceperunt, cū sessionis tempus vocabat, ab eisdem ordinis antistitibus expulsi sunt, & eos vicissim, proh dolor, pari indignationis mensura expulerunt. Sed religiosissimus Christi cultor, Imperator * noster, in venerando sanctæ * Irenæ templo simul nobiscū præsidebat, quando etiā inclytorū patriarcharum mentionē faceremus: cum eo autem & Deo acceptissimi metropolitani, cum quib. vnuiuscuiusq; throni cōsiderantes reuerentiā, conuenientē cuiq; locum attribuimus:

1 pontificis

* Pacū

Universidad de Deusto Biblioteca

καὶ ἡ παροῦσα τάξις ἡ τῷ ἡμετέρῳ τῆς προτροπῆς λόγῳ περιεσκεμμένως γραφεῖσα, δηλοῖ. ἄτοπον γὰρ ἐδόκει, τοῦ τοῦ βήματος, πρωτείων αὐτιποιεῖσθαι, καὶ δόξης ἕνεκα, ἥτις ἐστὶν ἀδοξία, εἰπεῖν δὲ μᾶλλον αἰσχύνη, τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης τίμιον, τοῦ λοιποῦ καθυβρίζεσθαι· μόνης τῆς ἀθανάτου δόξης φροντίζειν ὀφειλόντων ἡμῶν, ἣ μαρασμὸν οὐ προσίεται· ἀλλ' ἀεὶ ἐπανθεῖ, καὶ τοῦ ἐραστὰς δόξῃ ἀκηράτῳ κατακοσμεῖ καὶ ἀποσεμνύνει.

quemadmodum præsens ordo[2] nostra commonitionis verbis circumspecte scriptus declarat. Absurdum enim videbatur eos sedis primatũ vsurpare, & decoris caussa, quod est dedecus, vel, vt potius dicam, infamia,[3] primarii sacerdotii reuerentiam posthac contumelia afficere, cum solam immortalem gloriam curare deberemus, quæ marcorem non admittit, sed semper efflorescit, & sui studiosos gloria incorrupta exornat & illustrat.

2 nobis hortantibus circumspecte

3 pontificatus dignitatem

ΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ. METROPOLES.

α	ἡ Καισάρεια.	1 Cæsarea.
β	ἡ Ἔφεσος.	2 Ephesus.
γ	ἡ Ἡράκλεια.	3 Heraclea.
δ	ἡ Ἄγκυρα.	4 Ancyra.
ε	ἡ Κύζικος.	5 Cyzicus.
ς	αἱ Σάρδεις.	6 Sardeis.
ζ	ἡ Νικομήδεια.	7 Nicomedia.
η	ἡ Νίκαια.	8 Nicæa.
θ	ἡ Χαλκηδών.	9 Chalcedon.
ι	ἡ Σίδη.	10 Side.
ια	ἡ Σεβάστεια.	11 Sebastea.
ιβ	ἡ Ἀμάσεια.	12 Amasea.
ιγ	ἡ Μελιτήνη.	13 Melitene.
ιδ	τὰ Τύανα.	14 Tyana.
ιε	ἡ Γάγγρα.	15 Gangra.
ις	ἡ Θεσσαλονίκη.	16 Thessalonica.
ιζ	ἡ Κλαυδιούπολις.	17 Claudiopolis.
ιη	ἡ Νεοκαισάρεια.	18 Neocæsarea.
ιθ	ἡ Πισανοῦς.	19 Pisynus.
κ	τὰ Μύρα.	20 Myra.
κα	ἡ Καρία.	21 Caria.
κβ	ἡ Λαοδίκεια.	22 Laodicea.
κγ	τὰ Σύναδα.	23 Synada.
κδ	τὸ Ἰκόνιον.	24 Iconium.
κε	ἡ Ἀντιόχεια.	25 Antiochia.
κς	τὸ Σύλαιον.	26 Sylæum.
κζ	ἡ Κόρινθος.	27 Corinthus.
κη	αἱ Ἀθῆναι.	28 Athenæ.
κθ	ἡ Μοκισός.	29 Mocisus.
λ	ἡ Σελεύκεια.	30 Seleucia.
λα	ἡ Καλαυρία.	31 Calauria.
λβ	αἱ Πάτραι.	32 Patræ.
λγ	ἡ Τραπεζοῦς.	33 Trapezus.
λδ	ἡ Λάρισσα.	34 Larissa.
λε	ἡ Ναύπακτος.	35 Naupactus.
λς	ἡ Φιλιππούπολις.	36 Philippopolis.
λζ	ἡ Τραϊανούπολις.	37 Traianopolis.
λη	ἡ Ῥόδος.	38 Rhodus.
* Φιλίππων. λθ	ἡ * Φιλίππου.	39 Philippi.
μ	ἡ Ἀδριανούπολις.	40 Adrianopolis.
μα	ἡ Ἱεράπολις.	41 Hierapolis.
μβ	τὸ Δυῤῥάχιον.	42 Dyrrhachium.

43 Smyrna

μγ	ἡ Σμύρνη.	43 Smyrna.
μδ	ἡ Κατάνη.	44 Catana.
με	τὸ Ἀμόριον.	45 Amorium.
μς	ἡ Κάμαχος.	46 Camachus.
μζ	τὸ Κοτύαιον.	47 Cotyæum.
μη	ἡ ἁγία Σεβηριανή.	48 Sancta Seueriana.
μθ	ἡ Μιτυλήνη.	49 Mitylene.
ν	αἱ νέαι Πάτραι.	50 Nouæ Patræ.
να	τὰ Εὐχαΐτα.	51 Euchaita.
νβ	ἡ Ἄμαστρις.	52 Amastris.
νγ	αἱ Χῶναι.	53 Chonæ.
νδ	ἡ Ὑδρούς.	54 Hydrus.
νε	ἡ Κελεσηνή.	55 Celesena.
νς	ἡ Κολώνεια.	56 Colonia.
νζ	αἱ Θῆβαι.	57 Thebæ.
νη	αἱ Σέῤῥαι.	58 Serræ.
νθ	ἡ Πομπιούπολις.	59 Pompeiopolis.
ξ	ἡ Ῥωσία.	60 Rosia.
* Ἀλανία. ξα	ἡ * Ἀλασία.	61 Alasia.
ξβ	ἡ Αἶνος.	62 Ænus.
ξγ	ἡ Τιβεριούπολις.	63 Tiberiopolis.
ξδ	ἡ Εὐχανία.	64 Euchania.
ξε	ἡ Κερασούς.	65 Cerasus.
ξς	ἡ Νακώλεια.	66 Nacolia.
ξζ	ἡ Γερμανία.	67 Germania.
ξη	τὰ Μάδυτα.	68 Madyta.
ξθ	ἡ Ἀπάμεια.	69 Apamea.
ο	τὸ Βασίλεον.	70 Basileum.
οα	ἡ Δρίστρα.	71 Dristra.
οβ	ἡ Ναζιανζός.	72 Nazianzus.
ογ	τὰ Κέρκυρα.	73 Cercyra.
οδ	ἡ Ἄβυδος.	74 Abydus.
οε	ἡ Μήθυμνα.	75 Methymna.
ος	ἡ Χριστιανούπολις.	76 Christianopolis.
οζ	τὸ Ῥούσιον.	77 Rhusium.
οη	ἡ Λακεδαιμονία.	78 Lacedæmonia.
οθ	ἡ Ναξία.	79 Naxia.
π	ἡ Ἀτάλεια.	80 Atalia.

ΑΙ ἈΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΑΙ. ARCHIEPISCOPATVS.

α	ἡ Βιζύη.	1 Bizya.
β	ἡ Λεοντόπολις.	2 Leontopolis.
γ	ἡ Μαρώνεια.	3 Maronea.
δ	τὰ Γέρμια.	4 Germia.
ε	ἡ Ἀρκαδιούπολις.	5 Arcadiopolis.
ς	τὸ Πάρειον.	6 Pareum.
ζ	ἡ Μίλητος.	7 Miletus.
η	ἡ Προικόνησος.	8 Præconesus.
θ	ἡ Σηλυμβρία.	9 Selymbria.
ι	ἡ Κῖος.	10 Cius.
ια	ἡ Ἄπρως.	11 Apros.
ιβ	τὰ Κύψελλα.	12 Cypsella.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ιγ ἡ Νίκη.
ιδ ἡ Νεάπολις.
ιε ἡ Σέλγη.
ις ἡ Χερσών.
ιζ ἡ Μεσήνη.
ιη ἡ Γαρέλα.
ιθ ἡ Βρύσις.
κ ἡ Δέρκος.
κα ἡ Καραβυζύη.
κβ ἡ Λῆμνος.
κγ ἡ Λεύκας.
κδ ἡ Μίσθεια.
κε αἱ Κύδραι.
κς ἡ Σωτηριόπολις.
κζ ἡ Πηδαχθών.
κη ἡ Γέρμη.
κθ ἡ Βόσπορος.
λ ἡ Κότραδις.
λα ἡ Ἐρωίνη.
λβ ἡ Κάρπαθος.
λγ ἡ Μεσημβρία.
λδ ἡ Γοτθία.
λε ἡ Σαγδία.
λς αἱ Φύλλοι.
λζ ἡ Αἴγινα.
λη τὰ Φάρσαλα.
λθ τὰ Μετραχα.

13 Nica.
14 Neapolis.
15 Selgæ.
16 Cherſon.
17 Meſene.
18 Garela.
19 Bryſis.
20 Dercus.
21 Carabyzye.
22 Lemnus.
23 Leucas.
24 Miſtea.
25 Cudræ.
26 Soteriopolis.
27 Pedachthon.
28 Germæ.
29 Boſporus.
30 Cotradis.
31 Eroinè.
32 Carpathus.
33 Meſembria.
34 Gothia.
35 Sugdia.
36 Phulli.
37 Æginà.
38 Pharſala.
39 Metracha.

Β. Περὶ τῶν ἐκπεμπομένων τὰ οἰκεῖα βρέφη.

Περὶ δὲ κολάζεσθαι, εἴτε καὶ μή, τὰς ἐκπεμπούσας τὰ οἰκεῖα βρέφη εἰς τὰς εἰσόδους τῶν θείων ναῶν, λόγος ἐγήνετο. Διαφόρως οὖν ἐπὶ συνελθοῦσα συνοδικὴ καὶ ἤρεσεν, ὡς φονεύτριάς τινας τὰς τοιαύτας κολάζεσθαι, κἂν τὰ ἀθλιώτατα τὰ βρέφη ζωογονηθῶσιν.

Γ. Περὶ τῶν κατὰ βίαν ἀποκαρεισῶν γυναικῶν.

Τὴν Κομνηνὴν κυρὰν Θεοδώραν, τὴν χρηματίσασαν σύζυγον δὲ Λαπαρδᾶ ἐκείνου Κυρίου Ἀνδρονίκου, ἀποκαρεῖσαν κατὰ βίαν δὲ τυράννου, ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνοδος οὐ παρεχώρησε μεταχηματισθῆναι καὶ συζυγῆσαι τῷ Κράλῃ Οὐγγρίας, ἐκδήμως δὲ τοῦτο ζητήσαντι. Διὰ τὸ μὴ θανάτου τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐπιχρῆσαι τῇ ἀποκάρσει, κἂν κατὰ βίαν ἐγένετο, καὶ ἐν κοινοβιακῇ διαγωγῇ μονῇ. ἑτέρας δὲ γυναῖκας ἑκουσίως ἅτινας ἀποκαρείσας ἐδικαίωσεν ἡ αὐτὴ συνοδος μὴ θανάτου δὲ τυράννου μεταχειρίσασθαι, ἢ, ὡς ἐπ' ἀβίοντων τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν, ἢ διὰ τὸ μὴ καταδέξασθαι ὅλως τὴν ἀποκαρσιν μὴ θανάτου τοῦ τυράννου.

13 Nica.
14 Neapolis.
15 Selgæ.
16 Cherſon.
17 Meſene.
18 Garela.
19 Bryſis.
20 Dercus.
21 Carabyzye.
22 Lemnus.
23 Leucas.
24 Miſtea.
25 Cudræ.
26 Soteriopolis.
27 Pedachthon.
28 Germæ.
29 Boſporus.
30 Cotradis.
31 Eroinè.
32 Carpathus.
33 Meſembria.
34 Gothia.
35 Sugdia.
36 Phulli.
37 Æginà.
38 Pharſala.
39 Metracha.

II. De iis, quæ proprios infantes exponunt.

AN autem eſſent puniendæ quæ proprios + ſacrorum filios in + diuinorum templorũ aditibus exponunt, an nõ, in ſynodali congreſſione varie diſceptatũ eſt: & placuit eas, vt homicidas, puniri; etſi infantes a aliquib. educẽtur.

III. De mulieribus per vim tonſis.

COmnenam dominã Theodoram, quæ dicta eſt Lapardæ illius domini Andronici coniux, vi illius tyranni Andronici tõſam, Cõſtantinopolitana ſynodus non ſuit mutare habitũ, nec cũ Crale Hungariæ, qui hoc vehemẽtiſſime petebat, cõiungi; eo quod poſt eius viri mortẽ proceſſiſſet tõſura, etiãſi vi facta eſſet, & in cœnobiaco monaſterio vitam egiſſet. Iam vero & alias quoq; nobiles fœminas ſic tonſas, æquum cenſuit hæc ſynodus ad priſtinum habitum reuerti: vel quod eorũ mariti ſupereſſent, vel quod tonſuram omnino non admiſiſſent poſt mortem tyranni.

BIBΛΙΟΝ Δ, LIBER IIII,

καὶ

ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ, πατριαρχικῶν τε, τὸ δεύτερον.

& SENTENTIARVM SYNODALIVM AC PATRIARcharum, II.

NECTARIOT.

NECTARII.

Περὶ Ἀγαπίτου καὶ Γαβαδίου, ἑκατέρου αὐτοχειρομήτης θρησκοπῆς Βόσπρης, ἐκ τῶν πραχθέντων ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπομνημάτων.

De Agapio & Gabadio, quorum vterq; Boſtrenſem epiſcopatum ſibi vindicabat, ex monumentis actorum Conſtantinopoli.

Hic totus Leunclauio debetur.

Succeſſit Gregorio Nazianzeno, ſub Theodoſio magno imp.

ΤΗς πατρίας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφιλεστάτων βασιλέων ἡμῶν, Φλαβίου Ἀρκαδίου αὐγούστου τὸ τέταρτον, καὶ Ὁνωρίου τὸ δεύτερον, τῇ πρὸ τελῶν καλανδῶν Ὀκτωβρίων, ἐν τῷ φωτιστηρίῳ τῆς κ͂ Κωνσταντινουπόλεως ἁγιωτάτης καθολικῆς ἐκκλησίας, καθεσθέντων τ͂ ἁγιωτάτων θρησκοτάτων, Νεκταρίου τ͂ αὐτῆς Κωνσταντινουπόλεως, Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, Φλαβιανοῦ Ἀντιοχείας, Ἑλλαδίου Καισαρείας Καππαδοκίας, Γελασίου Καισαρείας Παλαιστίνης, Γρηγορίου Νύσσης, Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου, Παύλου Ἡρακλείας, Ἀραβιανοῦ Ἀγκύρας, Ἄμμωνος Ἀδριανουπόλεως, Φαλερίου Θαρσοῦ, Λουκίου Ἱεραπόλεως, Ἐλπιδίου Λαοδικείας, Παύλου Ξέως, Διοσκόρου Ἑρμουπόλεως, Προβατίου Βερονίκης, Θεοδώρου Μόψου ἐσίας, Βίζου Σελευκείας, Ἐπαγαθοῦ Μαρκιανουπόλεως, Γεροντίου Κλαυδιανουπόλεως, καὶ ἑτέρων διαφόρων θρησκέπων, καὶ πάντων τῶν ἱερατείου· καὶ εἰσελθόντων Γαβαδίου τ͂ Ἀγαπίτου, Νεκταρίου θρησκοπου Κωνσταντινουπόλεως εἶπε.

ONSVLATV piiſſimorum & religioſiſſimorum imperatorum noſtrorum Fl. Arcadii Aug. tertium, & Honorii iterum, a.d. III. Kalend. Octobres, in Photiſterio ſanctiſſimæ Catholicæ Cõſtantinopolitanæ eccleſiæ, quũ cõſediſſent ſanctiſſimi epiſcopi, Nectarius eiusdem Conſtantinopolis, Theophilus Alexandrinus, Flauianus Antiochenus, Helladius Cæſarienſis in Cappadocia, Gelaſius Cæſarienſis in Palæſtina, Gregorius Nyſſenus, Amphilochius Iconienſis, Paulus Heraclienſis, Arabianus Ancyrenſis, Ammon Adrianopolitanus, Falerius Tharſenſis, Lucius Hierapolitanus, Elpidius Laodicenſis, Paulus Xeenſis, Dioſcorus Hermopolitanus, Probatius Beronicenſis, Theodorus Mopſueſtanus, Bizus Seleucienſis, Epagathus Marcianopolitanus, Gerontius Claudiopolitanus, aliique diuerſi epiſcopi, & ſacerdotum cœtus vniuerſus: ingreſſis Gabadio & Agapio, Nectarius epiſcopus Conſtantinopolitanus dixit.

Τῆς ἁγίας ταύτης συνόδου κ͂ Θεοῦ χάριν πάλιν ἐν τῷ ἁγίῳ τόπῳ τούτῳ συνελεγμένης. εἰ δοκιμάζῃ ἡ αὐτὴ τῶν ἁγίων ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν συνοδος, ἐπιδὴ καὶ ἑστῶτας ὁρῶ σου διαφερομένους περὶ ἑαυτοῦ περὶ τῆς Βοσπρίων θρησκοπῆς σου ἀδελφοὺς ἡμῶν Γαβάδιον καὶ Ἀγάπιον, τῶν πρὸς ἀλλήλους ἐνάρξασθαι δικαίων;

Quum hæc ſacra ſynodus per Dei gratiã rurſus in hoc ſancto loco collecta ſit, placet ne eidem ſanctorum fratrum & comminiſtrorũ concilio, quandoquidem ſtantes hic video fratres noſtros Gabadium & Agapium, qui de Boſtrenorum epiſcopatu inter ſe diſſident, vt de iuribus ſuis agere incipiant?

Καὶ μὴ τὰ πραχθῆναί τινα παρ' αὐτῶν, χάριν τ͂ αὐτῆς ἀποθέσεως, καὶ ἐμφανισθῆναι καθ' ἑρμηνεῖαν τ͂ ῥηθέντος Γαβαδίου, γνωρίζω ἀπὸ δύο μόνων θρησκόπων, τῶν καὶ πελάσαντων ἤδη;

Ac poſtquam acta quædam ab eis eſſent, ad eamdem cauſſam pertinentia, & inſinuata depoſitio dicti Gabadii, facta per duos dumtaxat epiſcopos, cosq; iam vita functos, eiusdem

Universidad de Deusto
Biblioteca

κῇ τὸν καιρὸν τῆς αὐτῆς συνόδου. Ἀραβιανὸς ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπεν.

Οὐ τῆς παρούσης ἕνεκα δίκης, ἀλλὰ τοῦ ἐφεξῆς βίου πᾶσιν δεδοικὼς, τοῦτο ἀξιῶ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ Μελαλῆσαι. ἔξεστι γὰρ ψευδῆ καθαίρεσιν παρὰ δυοῖν ἐπισκόπων, ἢ οὔ· καὶ κατὰ παντὸς ἔξεστιν, ἢ οὔ. οὐδὲν πρόκειμαι πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν. δεδοικὼς δέ, μὴ ἐκ τῶν ὑπομνημάτων τούτων τινὲς λαβόμενοι ἐξουσίας, τιμωρίαν τολμήσωσιν. ἀξιῶ ὑμᾶς ἀποκρίνασθαι.

Νεκτάριος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπεν. ἐπαινετῶς εἰσηγήσατο ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀραβιανός. ἐμὲ μὲν δυναμένης δίκης ἐξομολογῆσθαι, τὸ παρελθὸν μὴ κατακρίνοντες, τὸ ἐξῆς ἀσφαλισώμεθα.

Ἀραβιανὸς ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε. Τὸ παρελθὸν ἡ τῶν μακαρίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνόδου κατακρίνει, ἢ κελεύουσι μὴ ἐλάττους εἶναι τριῶν τοὺς χειροτονοῦντας, μηδὲ ἄνευ τοῦ μητροπολίτου. ἵνα μέλλοντος ἕνεκεν δεδοικὼς ἐγὼ, τῷ ἐρωτήσαι ἐπεσκεψάμην. ἀξιῶ οὖν ἡμᾶς σωφρόνως Μελαλῆσαι, καὶ μήτε ἠρτημένως, μήτε ἀμφιβόλως, ὥστε μὴ ἐξεῖναι ἀπὸ δύο ἀνθρώπων μήτε χειροτονεῖσθαι μήτε καθαιρεῖσθαι ἐπίσκοπον, ἀκολούθως τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ.

Καὶ μετ' ἄλλα, Θεόφιλος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας εἶπεν.

Ἐπὶ τῶν ἀπελθόντων ἀδύνατον, ψῆφον ἐκφέρειν ἀγανακτήσεως, ἐπείπερ μὴ παρόντες κατεκρίθησαν. εἰ μέντοι γε περὶ τῶν μελλόντων Μελετᾶν τὴν τῶν ὀφειλόντων καθαιρεῖν, φαίνεταί μοι, μὴ μόνον τρεῖς παρεῖναι προσήκειν, ἀλλὰ καὶ (εἰ δυνατὸν) ὅσους πανταχοῦ ἐπαρχιώτας, ἵνα τῇ τῶν πολλῶν ψήφῳ ἀνεξετέραστος ἡ κατάκρισις ᾖ· ἀξίου τῆς καθαιρέσεως δεικνύηται, παρόντος καὶ κελευομένου.

Νεκτάριος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπεν. Εἰσηγήσεων νομίμων καὶ δογμάτων πρεπόντων ἀκόλουθον ὑπὸ πάντων αἰτίας τὰ τοιαῦτα δογματίζεσθαι. τοιγαροῦν καθήκειν ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Ἀραβιανοῦ εἰσηγήσατο, τὰ μέλλοντα ἀσφαλίσασθαι βουλόμενον, ἀκόλουθον καὶ Φιλανθρωπότατον ἡ τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Θεοφίλου ψῆφον, διορισαμένην μὴ χεῖρον πρὸς τὸ ἐξῆς, μηδὲ παρὰ τριῶν, μήτοιγε παρὰ δύο, τὸν ἐπαδόμενον δοκιμαζόμενον καθαιρεῖσθαι· ἀλλὰ γὰρ πλείονος συνόδου ψῆφῳ, καὶ τῶν τῆς ἐπαρχίας· καθὼς καὶ οἱ ἀποστολικοὶ κανόνες διωρίσαντο.

Φλαβιανὸς ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας εἶπεν. ἅπερ κατέθεντο οἱ περὶ τὸν ἁγιώτατον καὶ ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Θεόφιλον, δῆλα. καὶ σέβομαι πάντες οἱ ἐκκλησιαστικοί.

concilii tempore: Arabianus episcopus Ancyranus dixit:

Non de præsenti dumtaxat lite, sed etiam de omni posteritate sollicitus, vti de hoc sanctæ synhodus decernat, peto. Liceatne fieri depositionẽ a duobus episcopis, nec ne? num aduersus absentẽ id fieri licet, nec ne? Nullũ hoc præiudiciũ ad causam præsentẽ adtulerit. Vereor autẽ, ne his ex monumẽtis aliqui potestate vsurpata, eiusmodi tentẽt. Rogo vos vt respõdeatis.

Nectarius episcopus Constantinopolis dixit. Laudabiliter monuit reuerendissimus episcopus Arabianus. Sed quum lis per confessionem tolli nequeat, præteritum non condemnantes, futuro caueamus.

Arabianꝰ episcopus Ancyranus dixit. Quod præteriit, sanctorum Nicææ coactorũ patrum synhodus condemnat, quæ præcipit, ne pauciores sint tribus, qui ordinant, nec id faciant absente metropolitano. Egovero de futuro sollicitus, hanc interrogationem proposui. Quapropter rogo, vt perspicue statuamus, non suspense nec ambigue, quod non liceat a duobus hominibus episcopum ordinari, nec deponi, Nicænæ synhodi auctoritatem in hoc sequendo.

Post alia, Theophilus episcopus Alexandrinus dixit.

De mortuis fieri nequit vt indignationis sententia feratur, quandoquidem non præsentes sunt condemnati. Verum si futura quis considerat, nimirum qui deponere debeant: mihi quidem videtur, non solum tres adesse debere, verum etiam (si fieri possit) vniuersos episcopos prouinciales, vt plurium calculo cõdemnatio hominis depositione digni maiori cum accuratione fiat, etiam reo præsente.

Nectarius episcopus Cõstantinopolis dixit. Quum legitimæ fiunt expositiones atque decreta, consentaneum est talia nõ statui propter culpas quasdam personarum. Itaque sicut exposuit sanctissimus episcopus Arabianus, futuris cauere volens, consentanea benignaq; sententia est sanctissimi episcopi Theophili, quæ statuit, non debere in posterum ne quidem a tribus, nedum a duobus, rem examinari ac deponi: sed frequentioris concilii, & prouincialium episcoporum communi sententia: quemadmodum & apostolici canones definiuerunt.

Flauianus episcopus Antiochenus dixit. Quæ deposuerunt episcopi, qui sanctissimum & piissimũ episcopũ Theophilũ sequuntur, manifesta sunt. Eaprobamꝰ omnes ecclesiastici.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΟΥ παλαιοῦ.

Ex Leunclauii & Sambuci bibliothecis.

Περὶ τοῦ, τὰς πατριαρχικὰς ἐπιστολὰς ἀμισθὶ δίδοσθαι τοῖς αἰτοῦσιν· ὡς γέγραπται ἐν τῷ χαρτοφυλακείῳ.

Χαλεπὸν μὲν, πάθος σαρκὸς, χρόνιον ἤδη ῥυπῶσαν, ἀκμοχλεῦσαι. χαλεπώτερον δὲ, χρονικῇ παρόδῳ βεβαιωθὲν ἔθος ἐπισκευάσασθαι. ἀμφω γὰρ πρὸς ἕξιν τινὰ μεταστοιχειοῦσθαι, πρᾶγμα γνώμῃ μονιμώτερον, καὶ ῥᾳδίως ἤκιστα δυνάμενον μεταρμόζεσθαι. ἀλλ' εἰ καὶ τοῦθ' οὕτω τοῦντι δοκεῖ, ἀλλ' ἡμεῖς γε ῥᾷον παλαιὰν συνήθειαν, τὸ φαῦλον πρόδηλον ἔχουσαν, τοῦ διαφυγεῖν τοῦδε τάπου ἐξεφορήσαμεν, τὸ ἀκαπήλευτον αὐτῷ μνησθησόμενοι. καὶ γὰρ ὁ τοῦδε τοῦ φυλακίου ἐπιστάτης, ὃν ὑπάρχον ἡ Ῥωμαίων γλῶττα καλεῖ, σὺν πατριαρχικαῖς αἰτουμένους ἐπιστολὰς, μισθοὺς (ὡς σὺν ὤφελεν) ἀπήτει τῆς παραλήψεως. καὶ λύ τὸ πρᾶγμα, λίαν ἐφύβρισέν τε καὶ κατεγέλασεν, οὐ μόνον Θεὸν παροργίζον, ἀλλὰ καὶ τὸν σεμνὸν τόπων ἐξατιμοῦν, καὶ αὐτὸ τὸ τῆς ἱερωσύνης σκιφαυλίζον αἴδεσιμον. ἀλλ' ἡμεῖς γε τοῦ ὁσιαρίου σκῆψιν σκυλοφοροῦντες, τούτῳ μὲν ῥόγαν αἰτήσιον δίδοσθαι ἐπέγραψε· τῶν πονηρῶν δὲ σωτηρίαν, λήθῃ βαθείᾳ, καὶ οἰκείᾳ ὑπεροψίᾳ παρεπεμψάμεθα· ὧν μηδαμῶς χώραν ἔχειν ἔτι, ἐν ἁγίῳ διερχόμεθα πνεύματι· ἐντιλλόμενοι τοῖς τε κατὰ καιροὺς χαρτοφύλαξι, καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν νομεῦσι, ἀθέσμων τὸν παρόντα τύπον ἀφιστῆσιν, καὶ τοῦτον θλιμελῶδαι ἀεί· ὡς μὴ ῥαστώνῃ τινὶ καὶ ὀλιγωρίᾳ (ὃ δὴ καὶ ὑπολαμβάνειν, μήτοιγε πράττειν, ἐφάμαρτον) καὶ τὸ βραχύτατον ἀποτρέπεσθαι. εἰ δέ παρόπλαι τινὲς τοῦ τοιούτου ἀγαθοῦ ἐκ μεγάλης προνοίας θεῖα φορεῖν καταφρονήσεως, ταύτην μὲν γνώμην φιλόθεος πρὸς τὴν ἀξιέπαινον ἐναυλίζει εὐφροσύνην, αὐτοὶ δ' εὖ ἴσασιν, ὡς δίκας θεῷ δώσουσι, πῶ τε, καὶ ὁπωσοῦν· οὐ τὰ μείζω μόνον τῶν ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτίχ' τὰ μέτρια, τυχὸν πλανηθέντα καὶ παρακινήσαντα. ὡς γὰρ τὰ θεῖα τῆς ἀξιολόγου καθεστήκασιν ἀντιδόσεως ἄξια, οὕτω καὶ τὰ τῆς ἐναντίας μοίρας, τῷ ἰσοπαλῆ τοῖς ἔργοις παρέχεται ἀμοιβήν.

NICOLAI ILLIVS priſci.

Quod litteræ patriarchales gratis concedantur petentibus eas, vti deſcriptum exſtat in ſcrinio.

Fuerat hic antea mystícus in aula, vixit sub Leone Philosopho, Alexandre, Constantino, & Lacapeno Augg.

Difficile quidem est, vitium carnale, quod diu durauit, exscindere: sed difficilius, cõsuetudinem lõgi tẽporis irreptione firmatam, amolirt. Etenim ambo in habitum quendam transeunt, & durabile quiddam fiunt, quod haudquaquam reformari facile possit. Quæ licèt ita se habere, reapse videntur. nostamen facili momento consuetudinem veterem, quæ vitiositatem manifestam habebat ex hac religioso loco remouimus, cauponandi licentiam coercentes. Hactenus enim is, cui credita est eius custodia, (Romani ostiarium lingua sua vocant) abillis, qui litteras patriarchales petebant, eo nomine mercedem (quod minime factum oportuit) poscebat. Quæ quidem res erat iniuriæ ludibrio, plena, neq; Dei dumtaxat offensam commouebat; verumetiam huic augusto loco pariebat infamiam, & venerandam ipsius sacerdotii dignitatem imminuebat. Nos autem hoc institutum ostiarii de medio tollentes, ipsi quidem annuum salarium constituimus: malã vero consuetudinem obliuioni profundæ, ac perpetuo tradidimus exsilio: nec eam locum deinceps vllo habituram modo, in spiritu sancto decernimus: mandantes tam quorumlibet temporum chartulariis, quam eorum notariis, vt sanctionem hanc inuiolatam seruent, eiusq; curam perpetuo gerant: ne fecordia quadã, & negligentia, (quod sane vel cogitare, nedum agere, delicto non vacat) vel minima ex parte subuertatur. Quodsi qui tantum negligere bonum deprensi fuerint, ex magno erga res diuinas contemptu: sanctionem quidem ipsam religiosa mens nitori suo laudabiliter restituet, verum ipsi plane norint, se pœnas Deo daturos, tam nunc, quam id temporis, quo non maiora tantummodo peccata, verum etiã leuiora per ignem examinabuntur, & diiudicabuntur. Vt enim diuina facinora se digna remunerationem merentur, sic etiam iis contraria respondentem factis ipsis compensationem tribuere solent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ΑΛΕΞΙΟΥ.

Α. Ὑπόμνημα τῆς ἁγιωσύνης τοῦ πατριάρχου Ἀλεξίου, περὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, ἀνηκουσῶν πάσαις ταῖς μητροπόλεσι καὶ ἐχεπισκοπαῖς.

Ἀλέξιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων ἑνὸς ᾧ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτρεπόντων πραγμάτων, οὕτω μόνοι, ὥστε καὶ τοῖς δεομένοις σὺν δικαιότητι ἐπιχορηγεῖν, καὶ αὐτοῦ τῶν ὀφειλομένων μεταλαμβάνειν τινὲς τῶν ἐπισκόπων ἀδιαφόρως, ὡς ἂν τις εἴποι, καὶ αἰδεῶς τοῖς πράγμασι προσφερόμενοι, καὶ τῆς ἑαυτῶν χρήσεως ταῦτα ποιούμενοι, οὐ μόνον αὐτὰς τὰς ἐπισκοπὰς ἀπὸ φάσης ἔδησεν τῶν κειρῶν δυσκολίας εἰς ἔσχατον κατέβιβασαν ὄλεθρον, ἀλλὰ καὶ τὰς μητροπόλεις, ὑφ' ἃς τελοῦσιν, ἀφορήτοις τοῖς ζημιώμασι καὶ ταῖς καινοτομίαις ὑπέβαλον, ὀκροῦ τὰ αὐτοκινητα σκεύαις βάρη πάντας εἰσπράττεσθαι, καὶ σωφρόνειαν καταμικρὸν εἰς τὸ ὁμοίαν καταστρέφειν. διόπερ ἡ μετριότης ἡμῶν ἅμα τῇ ἐνδημίᾳ σεβασμία συνόδῳ τὰ ἐπράγματα διασκεψαμένη, καλέσαν ὄντως κέρδους καὶ ἀπταῖστον ἄδικον, τὰ τηλικαῦτας ζημίας ὑφίστασθαι τὰς μητροπόλεις ὑπὲρ τῶν ἐπισκόπων, ἐξ ὧν ὁδὲν κέρδος· παύσας μὲν ἐπιτάξεως, δεῖν ἔγνω τρόπον ἐξευρεῖν, οὐ ξένον τῶν ἱερῶν διατάξεων, ἀλλὰ καὶ λίαν οἰκεῖον καὶ σύμφωνον, ᾧ τὰ ἀζήμιον παύσας καὶ ἀβαρὲς κτᾶσθαι τὰ ἐνδεχόμενον περιποιήσεται. ἔνθεν τοι καὶ διωρίσατο ἀπὸ τῆς τῶν ἱερῶν κανόνων αὐθεντίας, οἰκονόμους καθίστασθαι παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν, ἐφ' ὅσαις τῶν ἐπισκοπῶν, ἀφελεῖα τῶν λαβόντων αὐτὰς, αἱ μητροπόλεις ἐζημίωντο, ἄχρις οὗ τὸ ὑπὲρ ἑκάστου αὐτῶν ζημίωμα τῇ μητροπόλει προελθῇ, καὶ διάγνωσις γένηται, ὁπόθεν εἰς ἀπορίαν καὶ ἔνωσιν καταφέροντες. ἐπεὶ ἡ ἑτέρων ἐπισκοπὰς διὰ μοχθηρίαν καὶ κακοήθειαν τῶν περὶ ἕδραν αὐτῶν, ὁμοία πείσεσθαι ὑποπίπτειν φασὶν οἱ μητροπολῖται, καί τινας αὐτῶν ἀποδόσματα πεπιμμένων τῶν θείων κανόνων παρόρασιν, εἶτα τῷ ἐξ αὐτῶν καταδίκῃ ὑφορωμένους, οὐ τε καρποὺς καὶ τὰς ἄλλας προσόδους τῶν ἐκκλησιῶν ὑφαιρεῖσθαι καὶ μετακομίζειν ἔνθα καὶ βουλητόν ἐστιν αὐτοῖς, σκοπὸν ἔχοντας ἐπιδημούντων ἀπαιτητῶν, ὁπόθεν ἔχειν τῶν λαχουσῶν, καὶ ἀλλαχοῦ ὅπως μεθίστασθαι, καὶ τοῦθεν πρὸς τὰς μητροπόλεις ἀμοιβῆς τρόπον τῶν αὐτοῖς προσηκόντων ὀφλημάτων τῷ εἰσπράξιν παραπέμπειν, ἀναγκαῖον καὶ ταύτας πρὸ ἓν εἰς πλοῦν ἀχθῆναι τὸ πρωδαζόμενον, ἀσφαλείας χάριν, καὶ οἷον θεραπείας, καὶ φυλακῆς, ἵνα αὐτὸν τηρηθῆναι τύπον. καὶ φρονίτιδας ὁμοίως τῶν τῶν μητροπολιτῶν δοθῆναι, οὓς ὀφείλοντας ἅπασιν τε τῷ προνοίαν τῶν ἐκκλησιῶν πιεῖσθαι, ἅμα τοῖς αὐτῶν ἐπισκόποις, καὶ λόγως τῆς κατ' ἐνιαυτὸν εἰσπράξεως διοικήσεως· καὶ τὸ πλεῖστον τῶν προσόδων, εἴγε καὶ πλείστοι, τὸ μὴ, ἐκ τῶν ζημίας αἰτίων γινομένων τῇ μητροπόλει, τούτῳ δηλονότι ἀποδίδοσθαι· τὸ δὲ ἐκ τῶν λοιπῶν, σωληνεῖν τῷ ἐκκλησίαν ἀκηνοτόμητον. ὅτι ἡ κανονικὴς ἔχοντα ἀκριβείας τὰ ὁρισθέντα, ἐξ αὐτῶν τῶν θείων κανόνων δείκνυται. καὶ χαρὰ ὁ ἐκ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου κανὼν, τοῖς ἐπισκόποις τῶν ἐξουσίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτρέπων πραγμάτων, κωλύει μεταβάλλειν αὐτὰ εἰς ἰδίας χρείας, ὁ οἰκείοις αὐτῶν συγχρῆσι παρέχειν, εἰς τὸ διὰ τούτου λεληθότως βλάπτεσθαι οὓς λόγους τῶν ἐκκλησιῶν. διὸ καὶ ἀναδήτους τοὺς κατ' ἐπαρχίαν συνόδους ποιεῖς, τὸ πρέπον αὐτοῦ δοκιμάζειν ἐπιτρέπει. ὁ τοίνυν καὶ βοηθεῖν, ἐπεὶ κατὰ τὸ λεληθὸς πρὸς τὰς μητροπόλεις ἔρχεται τὰ τῆς βλάβης, τὸ πρέπον ἡ καθ' ἡμᾶς ἁγία συνόδῳ δοκιμάσασα, ἀναγκαίως τῷ τῶν οἰκονόμων προχείρισιν διετάξατο, κατὰ τὰ διηλονότι τῆς ἑβδόμης συνόδου κανόνα. ἀδύναμον γὰρ ἐκεῖνο δίδωσι ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης, ὁ τοῖς ἱερωτάτοις μητροπολίταις, οἰκονόμους καθίστασθαι ἐν τῇ ἐκκλησίαις, ὧν οἱ μητροπολῖται ἢ οἱ ἐπίσκοποι ἔτυ ποιεῖν δοκοῦντας· ἢ ὁ κακῶς τὰ τῆς ἐκκλησιῶν διέπουσιν. ὅτι ἡ ὁ τοιοῦτος κανὼν τῷ τοῦ προτέρου συνόδου σκοπῷ, οὐδένα οἶμαι διαμφιβάλλειν τῶν μὴ πονηρευομένων αὐτοῖς τὸν νοῦν ἐφιστώντων. ἐπεὶ ἐν ὀνόματι, ὡς συφῶς ἀποδέδεικται, τοῖς θείοις κανόσιν ἐπόμενοι ὁ αὐτοπρωτεῖα ἐρημία διετυπώσαμεν, δεῖ ταῦτα διευρεῖσθαι ἀναμφιλέκτως, ὅτι πρὸ τῆδε προξένων γενόντων ζημίας τῇ μητροπόλεσιν ἐπισκόπων, ὁ ὅτι τῆδε προσδοκωμένων, καὶ κακῶς τὰ ἐκκλησιῶν καταχρωμένων, καὶ σκοπιμένων, καὶ σκορπιζόντων ἀνελευθέρως, ἃ σὺν ἐπισπωμένων αὐτῶν, ὁ μᾶλιστα τὰ ἀλλότρια κτήματα συλαμβανόντων, ἢ ὁ κοσμικὰ ἀναξίως μεταχειριζομένων φρονίδας, τῶν τῆς λαχούσης αὐτοῦ καταφρονόντων. ἀλλὰ καὶ τῶν τοιούτων, εἰ μὴ μεταβάλλοιντο, καὶ καθαίρεσιν πλείαν οἱ τοῦ λόγου μύσται καὶ μυσταγωγοὶ τῶν πατέρων σὺν αὐτοῖς σκεύοις καταδύεσθαι φίζονται, μηδενὸς ἐμποδὶς τοῦ τῶν ἐπισκόπων ἐπιτρέπειν τοῖς πράγμασιν, ἀχρὶς οὗ τὰ ζημιώματα τῆς μητροπόλεσιν ἱκανωθῇ, ἐξ ὧν καὶ ἐπιλοιχθῇ, καὶ διάγνωσις γένηται τουλικαῦτα; εἴτε τοῖς τὰ ἐπικείμενα ταύταις ἐξαρκοῦσι βάρη, εἴτε καὶ μή. εἰ δὲ γε πρὸ τοῦ ταῦτα γένηται, τολμήσῃ τις τῶν ἐπισκόπων φασὶν ἐμποδίσμοῦ τοῖς οἰκονόμοις ἐπενεγκεῖν, ἢ παρενοχλῆσαι τοῖς πράγμασι, πλὴν τοῦ ἀναδιδάσκειν

ALEXII.

I. Monumentum sanctissimi patriarchæ Alexii, de diuersis caussis ecclesiasticis, pertinentibus aduniuersas metropoles & archiepiscopatus. *De huius atq; tedicti nam lib. præcedente.*

Alexius miseratione Dei archiepiscopus Constantinopolis, nouæ Romæ, & vniuersalis patriarchæ.

Quum diuini sacriq; canones vnicuiq; religiosissimorum episcoporum potestatē rerum ecclesiasticarū permittant, ea tamen lege, vt & indigentib. adhibita cautione de iis suppeditēt, & ipsimet res necessarias percipiant: episcopi quidā indifferenter, vt ita dixerim, & magna licentia res eas inuadentes, & usui suo vindicantes, nō ipsos dūtaxat episcopatus per occasionem difficultatis temporū in extremam perniciem præcipitarunt: verumetiam metropoles illas, quib. subsunt, intolerandis detrimētis ac nouitatibus subiecerunt, dum onera ad episcopatus pertinentia, metropoles sustinent, ac paulatim ad interitum consimilem adigūntur. Quamobrem nostra mediocritas vna cū venerabili hac ad vrbem synhodo re deliberata, omnino rata graue, dubioq; procul iniustū, vt talia tātaq; damna metropoles episcopatuū nomine sustineant, à quib. nullū ad ipsas lucrū redit: modum inuenien dumcensuit a sacris cōstitutionibus haud alienum, immo magnopere adsinē & consentaneum, quo earū indemnitati, & onerum relaxationi, quantum eius fieri poterit, cōsulatur. Vnde ex auctoritate sacrorū canonum statuit, vt a religiosissimis metropolitanis œconomi siue rerū administratores pro episcopatibus iis constituantur, a quibus illorū culpa, qui eos adepti sunt, detrimētum metropoles capiunt; donec acceptum singulorum nomine damnum metropolib. resartum fuerit, & iudiciaria sententia definitum, vnde nā ad eā egestatem & inopiam redigantur. Et quoniā ne aliorū episcopatus, ob improbitatem & malitiam ipsorum præsidum, cōsimilia patiātur; vereri se perhibēt metropolitani eorumq; nonnullos qui sacrorum canonū cōtemtu in laude ponunt, nihilominus imminentem ex eis condemnationē metuentes, tā fructus, quā reditus ecclesiarum ceteros aiunt auferre, quóq; velint ipsi, transportare; defixisq; in aduentum exactorū oculis, suis ecclesiis excedere, atq; aliò cōmigrare, & ad metropoles debitorū ad se pertinentium exactionē defensionis titulo trāsmittere: necessarium est, vt in his etiā prius, quam quod moliuntur, ad exitum perducatur, cer-

titudinis gratia, quasiq; correctionis, & cautionis, eadē ratio seruetur, adeoq; curatores similiter a metropolitanis dētur, qui ecclesiis omni adhibita sollicitudine cū episcopis earū prospiciant, & administrationis annuæ rationes exigant: quodq; superfluum esi ex reditib. siquidē aliquid superat, partim iis ademtū, qui metropoli auctores accepti detrimenti sunt, eidē reddatur: reliquum ecclesia, nulla innouatione facta, sibi seruet. Quod autē hæc a nobis ita definita, cōsentanea sint accuratæ canonū mentiq; ex ipsis canonibus sacris cōstat. Nā quintus & vicesimus Antiochenæ synhodi canō, potestatē in res ecclesiasticas episcopis concedens; quo minus eas in vsus suos conuertant, cognatisq; suis præbeant, vt hoc modo rationes ecclesiarū tacite detrimentū capiant, prohibet. Ideoq; rationibus ad synhodos prouinciales reddēdis obnoxios faciens, decori explorandi curā eis iniungit. Quapropter hoc etiā, quū tacite damnum ad ipsas metropoles redeat, hæc sancta synhodus nostra, decori ratione habita, necessario cōstituendos administratores decreuit, secundū XI scil. cōcilii septimi canonem. Is n. licentiam dat tum sanctissimo patriarchæ, tum sacratissimis metropolitanis œconomos in iis ecclesiis constituendi, quarū metropolitani & episcopi hoc facere non sustinent, aut male res ecclesiarū administrant. Quod autē canō ille cū scopo prioris cōsentiat, neminem ex iis ambigere arbitror, quinō otiose mentē in eos defigunt. Quū igitur hæc, vti liquido demonstratū est, sacrorum canonū vestigiis insistentes, superius indicata sanciuerimus: oportet ea citra cōtradictionem exsequi, tam in iis episcopis, quihactenus auctores exstiterint accepti metropolibus damni; quā qui deinceps exspectantur, & male rebus ecclesiarū abutuntur, easq; alienant, & illiberaliter dissipant, quæ pro eis ipsi nō collegerunt; ac præsertim, qui aliena prædia conducunt aut indignū in modū mundanas curationes in sese suscipiunt, quū res ecclesiæ sibi commendatæ negligant. Quinetiā tales, nisi mutētur, depositionis plenæ sententia mystæ verbi patres, & mysteriorū doctores, vnà cum ipsis damnant: nullo impedimento reb. per episcopos adferendo, donec & de damnis satisfactū metropolib. fuerit ab iis, a quibus illata sunt; & cognitione facta, constiterit in posterū, an incumbentibus sibi sufficiāt onerib. metropoles, nec ne. Quod si prius, quam hæc fiāt, episcoporum qui spiam fuerit ausus impedimēti causam œconomis obiicere, vel molestiam negotiis adferre, extra quam si docere velit aliquid

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἢ πῶν πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἐκκλησιῶν ἐπίσκοπον σωτηρίαν, αὐτὸς ἑαυτῷ τῆς μείζονος καταδίκης γνήσεται πρόξενος, ὡς τοῖς σωφρονικῶς καὶ κανονικῶς ὁρισθεῖσιν ἐναντιόμενος. ἀλλὰ μηδὲ τῆς κατὰ τὴν ἐπαρχίαν σωφρονούσης ἀποτολμᾶσθαι αὐτοὺς ἐπισκόπους, χωρὶς ἀναγκαίας τινὸς καὶ ἀναβλητοῦ αἰτίας, σωφρονοῦντος ψήφου καὶ κρίσεως διεξιόντας. ὡς γὰρ ἐπὶ λυσιτελείᾳ πολλῶν ἡ οἰκοδομὴ, τάχα ἂν καὶ διορθώσει ἐναντίων ἰσῶν συμπιπτόντων ἑκάστοτε, δεῖ ἐκ παντὸς τρόπου τὴν συνέλευσιν γίνεσθαι· καὶ ὁ αὐθαίρετος τούτης ἀφυσερῶν, ἢ κωλύοντος ἀπειθῶν, εἰ μὴ δι' εὐφάσιμον λόγον ἀποδώσει τῆς ἑαυτοῦ ἀπολείψεως, καὶ τοῦ ἐμπεδοῦντος, ἔγω εἰδὼς, ψῆφον νομοθετησάμενον κατ' αὐτοῦ, ὡς μετ' ἐτῶν πολλῶν καὶ ὁ ἐν Καρθαγένῃ ὁρίζει κανών. μήτε δὴ ἄλλοτε ἰδίας τούτου ἐνορίας πλεονεκτικῶς ἐπεμβαίνειν, καὶ χειροτονεῖν ἑτεροεπισκόπους, ἢ ὁμοδετεῖν ἅπαξ τὰ ἀπεξίαν, τὰς ὀφειλούσας δυσεξίας ἢ ἑτέροις ἀποδεῖγμα γίνεσθαι ἢ ἀρχέτυπον ἀρετῆς· μήτε κληρικὸς ἑτέρας ἐπαρχίας προσίεσθαι καθ' οἱονδήποτε τρόπον, πάρεξ γνώμης καὶ ἐγγράφου συστατικοῦ τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἐπισκόπου, ὡς οἱ ἱεροὶ καὶ θεῖοι κανόνες προστάττουσιν. ὁ καὶ μᾶλλον ἐν τούτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει καλῶς φυλαχθήσεται, ἅτε τῶν ἀπανταχοῦ γῆς κληρικῶν, ἀποδημούντων τε ἅμα καὶ ἀποδημούντων, καὶ κεχειροτονημένων καὶ ἀχειροτονήτων, εἰς αὐτὴν συντρεχόντων, καὶ ἀκωλύτως ἱερουργουμένων. μήτε μὴν διαμένους, ὁπωσοῦν ἀκουσάντων γίνεσθαι τινῶν, ἢ ἐν αἰτίαις τισὶν ἀπηρτισμένοις καθημένους, ἢ ἐπὶ ἀφήλικας, ἢ χωρὶς μαρτυρίας ἀκριβεστάτης, ἢ ἀσημοτέρους διαμένους ἑτέρας, καὶ ἑτέρας συναφθέντας, εἰς ἱερωσύνην προσδεχεσθαι ὅλως. ἐπεὶ οἱ παῤ ἡμῖν τηρηταὶ ἐπίσκοποι, ἀδιαπτώτους οὓς κανόνας, ἀδιατήρητον εἶναι παρ' αὐτῶν, καὶ τῆς ἀναπληρώσεως τῶν ἐκείνων διαιτώσεως ἀφύκτως ὑπολήψεσθαι. κληρικοὺς ἢ κληρικοῖς διαμφισβητοῦντας, ἢ καὶ μοναχοὺς μοναχοῖς, προσήκειν τῷ οἰκείῳ κρίνεσθαι ἐπισκόπῳ, ἀκωλύτως τοῖς θείοις κανόσιν ἀποφαινόμεθα. κληρικοὺς ἢ ἐπισκόπους, ἢ ἐπισκόπους ἐπισκόποις, προσήκειν τῇ τῆς ἐπαρχίας μητροπολίτῃ συνοδικῶς. εἰ δὲ σκάνδαλον ὑποτρέχοι, ὑποψίαν πατρὸς ἐμποιεῖ τῶν μερῶν, προσήκειν τῷ ἡμέρᾳ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ, καὶ τῇ ἱερᾷ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ τηρεῖσθαι καὶ τιμᾶσθαι τὸ ἀμφισβήτημα. πλὴν μὴ αὖθις γνώμης καὶ συστατικῆς ἢ μητροπολίτου γραφῆς, ἐπιβαίνειν τῆς βασιλευούσης ἐπισκόπων, ἢ ἀλλαχοῦ που σπεύδειν ἀποδημίαν, ἔπι δὲ ἂν καὶ ἕν τὸ καλοῦν ἀναγκαῖον. ἐπεὶ ἔνοχον ἑαυτὸν ἀπεργάσεται τοῖς κανόσιν. ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἐπιτιμίου ὁλιγωρήσαντα μητροπολίτου,

eorum, quæ cõmodo ecclesiarum seruitura norint: is ipsus sibi grauioris cõdemnationis conciliator erit, vt qui definitis ex auctoritate synodorũ & canonum aduersetur. Quinetiã ne prouincialib. episcopi synhodis interesse negligant, absq; necessaria quadam & minime reiicula caussa, synhodali decreto sententiaque statuimus. Quippe tamquã ad vtilitatẽ multorum, & ædificationem, ac fortassis etiamcorrectionem contrariorũ quorundam, singulis temporibus incidentium ex quouis conuentendũ est loco: & qui absq; iusta caussa a conuentu abest, aut vocatus non paret, nisi probabilem rationem absentiæ suæ reddiderit, & impedimẽti futurum sciat, vt in eum sententia feratur, sicut inter ceteros multos etiam LXXVII *synhodi Carthaginiensis canon decernit. Neq; vero fines alienos hi ambitiose inuadant, & extra limites suos ordinent, atq; hac ratione cõfusionis auctores sint, qui boni ordinis exemplum aliis fieri debent, & primum virtutis exemplar: neq; clericos alterius prouinciæ quocumq; modo admittant, absq; sententia & scripto episcopi sui cõmendaticio, quemadmodũ sacri diuinitq; canones requirunt. Quod magis etiã in hac custodita diuinitus vrbe rite seruabitur, vtpote ad quam constituti vbiq; terrarũ clerici, rei pariter & nõ rei, ordinati & nõ ordinati, confluunt: nemineq; prohibente sacra peragunt. Nec item secundis illigati nuptiis, quod passim iam fieri accepimus, vel criminib. vetitis obnoxii, vel adhuc impuberes, vel accuratissimo testimonio destituti, vel qui prius alias sibi desponderunt, & aliis postea iuncti sunt matrimonio prorsus ad sacerdotium admittantur. Nam quihæc non obseruant episcopi, dũ canones violãt, a canonibus abdicabũtur, & interminatis per eos pœnis ineuitabiliter subiiciẽtur. Clericos autẽ cum clericis disceptãtes, aut monachos cũ monachis, apud episcopum suũ debere ius petere, sacros canones sequendo, pronuntiamus. Clerici vero cũ episcopis, vel episcopi cũ episcopis, apud metropolitanum prouinciæ, synodo interueniente, agant. Sin aliquod incidẽs offendiculũ, suspicionẽ alterutri partiũ gignat: ad sanctissimũ cuiusq; tẽporis patriarchã, & ad sacrũ magnũq; cõcilium referuata lis, decidatur: nõ tamẽ absq; sententia & cõmendaticio metropolitani scripto, vrbẽ imperatricẽ episcopus ingrediatur, vel aliò peregrinationẽ instituat, si qua necessaria res ita flagitet, quippe canonib. obnoxiũ reũq; sese reddet. Episcopũ autẽ, qui temere metropolitani*

καθαιρεῖσθαι ἀναπολογήτως προσήκον ὁρίζω. κοσμικῆς δὲ δικαιοδοσίας ἱερατικὸν πρόσωπον, ἢ καὶ μοναχικὸν πρόσωπον προσίεσθαι, καὶ ζητεῖν παρ' ἐκείνων δικάζεσθαι δίκην τινὰ τυχὸν, ὅλως οὐκ ἐφίεμαι· ἀλλὰ τῶν μὲν ἐπισκόπων, τῆς ἐπισκοπῆς· τῶν δὲ κληρικῶν, τοῦ κλήρου· καὶ τῶν μοναχῶν, τοῦ μοναστηρίου δίκην αὐτόθεν καταψηφιζόμενα ἔκπωσιν· καὶ κατὰ τῶν προδεχομένων τούτου δικαστῶν, ἢ καὶ βιαίως ἑλκόντων, μετὰ τῆς ἐκ Θεοῦ δικαίας ὀργῆς, ἔτι τε τῆς βασιλικῆς μεγαλειότητος ἀμυνάκτην ἐπικαλούμεθα, καὶ τοὺς ἐκ τῶν νόμων ἐπιθωύας. ὁ δὲ ἀφ' ἡμῶν δεσμὸς, ἄλυτος αὐτοῖς μέχρις ἐξόδου παρεκπεσήσεται, εἴπερ ὅλον μὴ μεταβάλοιντο, καὶ τῆς αὐτοσίας τῶν τοιούτων προσοίντο προαιρέσεως. ὅτι καὶ οἱ εὐσεβεῖς νόμοι, καὶ ὁ κρατιστος καὶ ἅγιος ἡμῶν βασιλεὺς ὁ πορφυρογέννητος, μὴ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει αὐτοῦ πάππος, ἐν τοῖς ἐγγράφοις αὐτῶν τυπικοῖς, ἀναστέλλουσι τοὺς δικαστὰς, τοιαῦτα εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ νεανιεύεσθαι προσώπα. ὑφαρπάζεσθαι γὰρ τὰ ἐκκλησιαστικὰ, καὶ ἱερὰ, καὶ θεῖα προνόμια, παρὰ τῶν θεμαϊκῶν ἢ πολιτικῶν δικαστῶν, ὅλως οὐκ ἀνεχόμεθα. ἀλλὰ καὶ παρ' ἡμῶν ὁ τοιοῦτος καταψηφισμὸς καὶ μυστηριολόγημος Θεὸς, ἐκδικῶν αὐτοῖς ἐποίσει τὴν ἀναγκαίαν, καὶ τὴν ῥομφαίαν δικαίαν τιλεώσει τῆς ἐκδικήσεως. αἰσχύνη γὰρ καὶ ὕβρις, οὐ τῆς θειοτέρας καὶ κρείττονος μοίρας, ὅτι κοσμικῶν διαπληκτίζεσθαι, καὶ τοὺς λοιδόρους διερεθίζειν γλώσσας κατὰ παντὸς τῆς ἐκκλησίας πληρώματος. ὁ καὶ μάλιστα οἱ τῶν βασιλικῶν λεγομένων μονῶν καὶ κλήρων κληρικοὶ καὶ μοναζόντες αἰδλαβῶς ποιεῖν καὶ αὐσίως θεραπεύοντες, τοῦ κοσμικῶν αἱρεῖσθαι ὅτι καταγνώσει ἑαυτῶν κρίνεσθαι καὶ καταχρίνεσθαι, ἃς βελτίων αὐτοὶ καὶ ῥυθμίζειν ἐζήτησαν, ἢ δεχειρεῦσι Θεοῦ εἰς γνῶσιν τὰ διαφορα προτιθέναι, καὶ τοὺς τούτων αἰτίους, καὶ τῶν ἀρμόζουσαν σκέδην θεραπείαν ὡς ἐξ ὑπερημόνων κομίζεσθαι ἰατρῶν, καὶ πρὸς τὸ καλὸν μελέτην ὑπαγορεύεσθαι τῶν ἀρετῶν. ἀλλὰ οὖν τῶν τοιούτων μοναστηρίων μοναχὸς τοιοῦτα τολμῶντας, σωφρονικῶς ἀποφαινόμεθα, μήτε οὖν τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ὑπισκόπους, μήτε παρ' ἐνορίαν, ἢ χειροθεσίας καθέξειν, ἢ ἀλογίας ἑτέρας καὶ κοινωνίας μεταδιδόναι. καὶ γὰρ πάροδον ἑαυτοῖς ὑπὸ παντὸς πραγματεύσωμαι, ἀλλὰ τὸ σεμνὸν ἐκ παντὸς τρόπου καὶ τὸ τίμιον τῆς μοναδικῆς πολιτείας διώκοντες, τὰ παρόντα διορίζομεθα. ὥστε εἰμὴ τῶν ἀναφορᾶν ἐκείνοι, καὶ τὰ ἄλλα ὁμοῦ τοῖς τῆς ἐπαρχίας ἀποδώσουσιν ὑπισκόποις, οὐκ ἀντιλήψονται παρ' αὐτῶν ἢ παρ' ἑτέρων ἱερωσύνης ἀξίωμα ὅδε ἐν κληρικοὺς ἢ ἀναβιβάντας τοῖς οἰκείοις, vel ab aliis, nec vnam quidem sacerdotii dignitatem accipiant. Clericos autem cõtumaces erga*

*tropolitani pœnam cõtemnit: inaudita caussa remoueri iubemus. Et personã sacerdotalẽ, vel personã monachicã mundanos adire iudices, & petere, de quacumq; vt lite per ipsos cognoscatur, omnino nõ permittimus: sed in episcopos, episcopatus; in clericos, clericatus; in monachos, amissi hoc facto monasterii iustam sententiã ferimus: & aduersus iudices, quibus suscipiunt, vel etiam ad se vi pertrahunt, præter iustã numinis iram, imperatoriæ quoq; maiestatis indignationem, legumq; pœnas implorabimus. Et vtiuculum, quo per nos illigabuntur, insolutum eis ad finẽ vsq; vitæ porrigetur: si videlicet animum nõ mutauerint, & ab hoc impio proposito non abstiterint. Nã & religiosæ leges, & præpotens atq; sanctus imperator noster, in * Porphyra natus, vnà cũ beatæ memoriæ fratre suo germano, in publicatis edictis iudices coercent, quo minus in personas ecclesiasticas talia inuenliter audeat cõmittere. Quippe surripi nobis ecclesiastica, & sacra, diuaq; priuilegia, siue a prouincialibus, siue vrbanis iudicibus, omnino nõ patimur. Immo etiam ante nos ipse Deus, qui ab eis contemnitur & subsannatur, vltricem in eos indignationem stringet, & iustum vindictæ gladium coruscare faciet. Est enim & dedecus & probrum, diuinioris ac melioris sortis homines coram mundanis litigare, linguasq; contumeliosas hominum in vniuersum ecclesiæ corpus acuere. Quod sane vel inprimis imperatoriarum (quæ dicuntur) mansionum & clerorum, tam clerici, quam monachi profane atq; impie facere per summam audaciã gestiunt, dum ad suimet condemnationem iudicari damnariq; malunt a mundanis, quibus corrigendis & in ordinẽ redigendis ipsi præfecti sunt; quam Dei pontificibus variorum negotiorum cognitionẽ permittere, atq; illorũ causas & sanationẽ idoneam tamquã a peritis medicis accipere, ipsorumq; virtutem ab iisdẽ excitari ad recti meditationẽ. Sed enim auctoritate synhodali decernimus, vt nec illius episcopi prouinciæ, nec diuersi territorii, monachos eiusmodi monasteriorum, qui talia cõmittunt, vel impositionẽ manuum dignentur, vel eis aliã benedictionem aut cõmunionem impertiant. Non enim hæc ideo sancimus, vt nobismet ipsis aditũ ad talia patefaciamus: sed omni modo vitæ monasticæ dignitatẽ & honestatẽ quærimus. Adeo quidẽ, vt nisi * relationẽ illi atq; alios honores episcopis suæ prouinciæ tribuerint, vicissim ab sacris,*

* Constantinus scil. Basilii iunioris frater.

* nominis commemorationem in

Universidad de Deusto
Biblioteca

κείοις μητροπολίταις, ὅπιταγμα αὐτοῖς ἐκκλησιαστικὸν ἀμνησικάκως τὸ δυνατὸν ὑπιτάττομεν, ἀλλ' ὑπείκειν καὶ εἰκαίαις κυρίαις νομοθετοῦντες τὸ πλέον, ἀλλ' ὑπείκειν καὶ ὑπακούειν. ὡς τοῦ μὴ τοῖς ἐναντίοις, καὶ τῆς κλήσεως καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀλλότριον. οὐ γὰρ ἀνοχὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐμπεπιστεύμεθα, δοῦναι μὴ ἀνεχομένοις κανονικῶς ὠφελεῖσθαι, καὶ ἐκλογισμοῖς καὶ ἄκοντας ἐπισύρεσθαι μετὰ κληρονόμων καὶ λειτουργῶν ἔθνους μιᾶς ἀρχῆς, κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ πολιτικοὺς νόμους, ὁρίζομεν. ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ μοναστηρίων ἐκδικαζομένων μιᾶς δωρεᾶς οἱ ἱερώτατοι ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ, ὡς ὁ πιλάτος πρὸς τοὺς μιᾶς θέντες οἱ τὰς δωρεὰς εἰληφότες, εἰς ἔριν ἀυτὰ συνήλασαν ἀφανισμόν, τὰς τούτων προσθήκας εἶναι μεταμελόμενοι, καὶ γυμνὰ τῶν οἰκείων ἐῶντες ἀγαθῶν, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς κοσμικὰ τελείως μεταμείβουσι καπηλεῖα, τὰς τούτων μοναχοὺς πάσῃ ἐνδείᾳ καὶ συνοχωρίᾳ μεταπαναστῆναι καὶ ἅπαντας ἐκείθεν καταναγκάσαντες, ἐξέστω αὐτοῖς, οὐ τοιοῦτο διδοῦναι κατὰ πάσαν ἄδειαν εἰς ὅτι αὖ βέβαιον τὰ μοναστήρια, καινοτομήσαντές τε καὶ καπηλεύσαντες· εἶτα καὶ τοῖς δικαίοις τῶν μητροπόλεων ἀνασώζειν ἐπ' ἐξουσίᾳ, οὐ καινοὺς αὖπαν φροντιστὰς μεθ' ὕβρεως ἐξ αὖπαν ἀπελαύνειν. εἰ δέ τι τυχὸν ἔχοιεν πρὸς τοῦτο λέγειν πρόφασιν οἱ τούτων προνοηταὶ, μὴ κοσμικοῖς προσίτωσαν δικαστηρίοις. ἐπεὶ ἐκκλείσουσι πάντες δικαίου ἑαυτοῦ· ἀλλὰ τῇ καθ' ἡμᾶς ἱερᾷ προσφοίτων συνόδῳ, καὶ τῆς ἐνδεχομένοις οὐκ ἀμειχήσουσα δικαιώσεως. αἰτίως δὲ, καὶ ἀνεγκλήτως, καὶ λόγῳ μόνῳ ἐπήρειαν, εὐδέναι τισὶ δοκοῦμεν τῶν ἱεροτάτων μητροπολιτῶν ἢ λοιπῶν ἀρχιερέων, χαλεπὴ καίριον ἐξωθῆσαι μονῆς· εἰ μή τις ἀνεξίως ἐαυτοῦ βούλοιτο πολιτεύεσθαι, καὶ τῶν ἀδικίαν ἀπαλλάξεσθαι. εἰ δέ τινα τῶν φροντιστηρίων τυπον εἶχον οὐ παλαιᾶ σωσιφορεῖν τινα σωσιφόρειν τῆς μητροπόλεσιν, εἴτε ὅτι μονοπρόσωπον παροχὴ, εἴτε ὅτι τροφαῖς κελτῶν καὶ τῶν δημοσίᾳ ἀπορητῶν, εἴτε καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ ἔτυχε τῶν τὸ ὕστερον αἰτιωθῆναι τισὶ, τῶν σωσιφορεῖν διορίζομεν παρέχειν πρὸς τὰς μητροπόλεις αὐστηρέντος ἀκριβοτόμητον. ὅσα δὲ κοινωνεῖ κατά τι τῆς μητροπόλεσιν, ἢ πλησιασμὸν ὧν τοιοῦτος ἔχει, ἢ αἰκοινώνητον, καὶ οὐκ ἀπεχαρίσθη πρὸ τούτου τισὶν, εἰς δωρεὰς διδόσθαι προσώπους οὐκ ἀδοκοῦμεν. ἀλλ' εἰ καὶ ἐδόθη, ἀκύρους εἶναι καὶ αἰσχύρους τὰς δωρεὰς βουλόμεθα· καὶ τὰ φροντιστήρια αὐτόθεν αὐτοῖς ἀφαιρεῖσθαι, πρὸς τὰς μητροπόλεις, ἢ ὅπισκοπάς. τὰ γὰρ μήκοθεν καὶ ἰδιοβιότροπα

metropolitanos suos, qui mandatū aliquod ecclesiasticum eis, nō iniuriandi animo, quodquæ præstari posſit, imponunt: in ordinem cogi iubemus. Non enim contumaciam & inobedientiam dominico præcepto docemur, sed facilitatem in parendo, & subiectionem. Quosāne qui se nō dirigit, tā vocatione, quā ecclesia excidit. Eos autē, quib. ecclesiastica ministeria credita sunt, nec rationes sibi cōmissorum reddere sustinent, secundum canones in ius debere vocari, & ad reddendas rationes etiā inuitos, vnà cum suis heredibus, ac ceteris successorib. adigi, secundū sacros canones & leges ciuiles, decernimus. Quia vero etiam de monasteriis, quæ per donationē locantur, sanctiſſ. fratres & cōministri ad nos retulerūt, quod qui donationes illas acceperunt, in ipſa monasteria parū aquis adfecti ad extremū ea redigāt interitū, domū suā reditus eorum deportantes, ipſaq. bonis suis nudata relinquētes quodq. nōnulla prorſus in hoſpitia mundana commutent, coactis eorum monachis per omnis generis rerum inopiam & angustiā, vt inde vel inuiti abſcedant: licitum eis cēto, eiusmodi homines impune reos peragere de quibusuis damnis & innouationib. quibus nocuiſſe monasteriis deprænſi fuerint: atq. etiā, vt malis eorū curatorib. ex eis cum cōtumelia expulſis, libere iurib. ea metropolitanū vindicēt. Quod ſi fortaſſe curatores eorum aliquid habeāt probabile, quod his obiiciāt: non adeāt mūdana tribunalia, quippe hoc facto ſeipſos omni iure ſuo excludēt. Sed ad ſacrā ſynodum noſtrā accedāt, quod iq. fas æquum fuerit, impetrabunt. Neq. vero credimus quēquā ſacratiſſimorum metropolitanorum, & ceterorum pōtificum, abſq. cauſſa & immerito, perq. ſolā iniuriā, beneficiarium e māſione expelleret niſi quis indigne ſe gerere velit, & iniuſtitiā amplecti. Quod ſi quibus monaſteriis ratione priſcæ ſanctionis alicuius erat iniunctū, vt collationē aliquā metropolib. præſtarent ſiue perſonis ſingularib. eā præbēdo, ſiue iudicū & exactorū fiſci alimētis exhibendis, ſiue alioquin, atq. illa forte deinceps onera cōtigit aliis eſſe impoſita: ſtatuimus, vt ea collatio ſine defraudatione, nec vlla innouatione facta, metropolib. præſtetur. Quæcunq. vero quadā ex parte cōmune quid cū metropolib. habent, aut quæ ius aliqđ vicinię, & permiſtionis cū eis copulat, nec ante hac aliquib. iure beneficiario cōceſſa ſunt: ea nobis haud placet vllis perſonis donari. Immo vero ſi maxime donata ſint, eas donationes irritas, & nulli eſſe roboris volumus: ipſaq. monaſteria metropolib. e veſtigio, vel epiſcopatib. reſtitui. Nā lōge diſita, ſuisq. deſcripta finibus

δωρεῖσθαι, καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν ἁγίοις πατράσι καλῶς ἔδοξε, καὶ ἡμῖν· τὰ δὲ οἷον ἐνδιαιτήματα τῶν μητροπολιτῶν καὶ ὅπισκόπων, καὶ ὑπερείσματα καὶ συγκροτήματα τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν, οὐδαμῶς· οὐδὲ ἡ ἡμῶν φύτο σωφροσύνη μετρίοτης τοσοῦτον. ἐκδοτικῶς δὲ, καὶ οἷον ὅπι χρόνοις ἔπεσι καὶ ἐνιέα μοναστήριον, ἢ πανικτικῶς μητροπόλιν ἐκδιδόσθαι, καὶ ὅπισκοπῶ, ὡς ξένον τῆς εὐαγγελικῆς διατάξεως, καὶ τῶν ἀποστολικῶν τε καὶ πατρικῶν παραδόσεων, πάντη ἀπαγορεύομεν· καὶ οὐ τι τελοῦντας ἅμα, καὶ οὐ τὸ γινόμενον παραρρῖπτες, αὐαξίους τῆς ἀρχιερατικῆς κλήρου τελειότητος, καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐναντιόφρονας· καὶ τοῖς πράγμασιν ἐκδίκησιν τῶν πρεσβυτέρων κανονικῶς ἐπιμηθύσασθαι οὐκ ἀποκνήσομεν. οὐ γὰρ καταπλήσεσθαι τῶν ἱερῶν χάριν, καὶ κοινωνεῖν τοῖς κοινοῦσιν ἀκανονίστως τὰ ἅγια, καὶ τὰς πνευματικὰς δωρεὰς ὡς κοινὰς ἐμπορεύεσθαι ἀνεχόμεθα ἐμπορίας χάριν. περὶ ἧς τῶν ὅπισκόπων καθέδρας, διορίζομεν καὶ τῶν ἐξιόντων αὐτὰς τῶν οἰκείων καθέζεσθαι μητροπολιτῶν, ἐν σωθρόνοις, ἐν σωσόδοις, ἐν ἑτοίμοις· καὶ μὴ τὰς πρεσβυτέρας ἁρπάζειν, καὶ τὸ φιλόπρωτον, αἰαξίως ἑαυτῶν, οὐ τῆς ἀποδεκτικῆς μητροπόλεως ὅπισκόπους· ἀλλ' ὡς πρὸς κανόνας καὶ ὅρους, οὐ ἰδίους ὁρᾶν μητροπολίτας, καὶ τυποῦν ἑαυτοὺς ἐντὶ καθέδρας, ἐν παντὶ χρῷ. ἐπεὶ ἤ καί τινες τῶν κατὰ τόπους δυνατῶν ἐν τοῖς τῶν οἴκων δικτηρίοις σημαίνειν τὸ καὶ σωφρονεῖν φιλογενικοῦσι, ἐν ἱερολογίαις, ἐν βαπτίσμασι, ἐν ἑτέραις ἐπιτελέσι, πατριαρχικοῖς δήθεν σωφρονιγίοις ἢ ἐν ὅπισκοπικοῖς θαρροῦντες, τὰς καθολικὰς ἐκκλησίας ἀθυμοῦσι, καὶ τῶν ὅπι τούτοις σωφρονούντες, ἄξιον καὶ σὲ τούτων διορίσασθαι, ὥστε μηκέτι τοιοῦτόν τι συγχωρεῖν οὐ τῆς ἐπαρχίας ὅπισκόπους γίνεσθαι· ἀλλὰ οὐ μὴν ἱερεῖς, οὐ τὸ πλὴν σὲ λειτουργίας, κἀκεῖνο τυχὸν ἐν ἑορτῇ, ἐν κατ' ὅπιτροπὴν ἐν ὅπισκόπου, ἑτέραν ἀκολουθίαν ἱερᾶν ἐν δικτηρίοις ὅπιτελέσαι τολμήσαντες, καθαιρεσίᾳ· οὐ ἤ μὴ καταδεχομένους τοῦτο τῶν δυνατῶν, ἀναθέματι ὑποβάλλειν. φησὶ γάρ· εἴ τις διδάσκει τὸν αὐτὸν τοῦ Θεοῦ δικαιοφρόνητον εἶναι, ἐν τοὺς ἐν αὐτῷ σωφρόνας, καὶ τῶν καθολικῶν ἐκκλησίαν ἰδίαν ἐκκλησιάζοι, ἐν μὴ σωνοι πάντος τοῦ πρεσβυτερίου, ἀνάθεμα ἔστω. Ταῦτα οὖν συγκεφαλαιωθέντα ἐν ὁμολογήσαντες, ἢ ὅτι σωτηρίων τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν, Κυζίκου· Κωνσταντίνου, Νικαίας· Θεοδώρου, Χαλκηδόνος· Κωνσταντίνου, Σιδης· Ἰωάννου, Μελιτηνῆς· Κωνσταντίνου, Τυανων· Ἰωάννου, Κλαυδιοπόλεως, *Melitenæ*· *Constantini*, *Tyanensis*; *Ioannis*, *Claudiopolitani*; *Theophilacti*, *Neo-*

vt donentur præclare tum patrib. quiante nos exſtitere, tum nobis placuit: nullo autem modo ea, quæ metropolitanorū & epiſcoporum quaſi domicilia ſunt, & fulcra ſuſtētacula ſanctarum eccleſiarum: nec noſtra id prorſus admittit mediocritas. Per locationis autē cōtractum, & (verbi gratia) ad annos XX & IX monaſterium, vel certis pactis metropolim & epiſcopatum locari, tamquā alienum ab euangelico mandato, & apoſtolicis patritiq. traditionib. omnino interdicimus: & pariter tum eos, qui hoc audent facere, tum qui, ſi fiat, negligūt. indignos pōtificia perfectione iudicamus, & ſacrorum canonum aduerſarios: nec hiſce rebus vltionē conuenientiſſimā ſecundū canones adhibere ſingulari cum prouidentia ceſſabimus. Non. n. patiemur, vt ſacra illa gratia venalis habeatur, & ipſi cōſortes eorū ſimus, qui ſacra contra canones profanant, vtq. lucri cauſſa donа ſpiritualia profanorū inſtar diſtrahantur. De ſeſſione autem epiſcoporū ſancimus, vt epiſcops ſecundū ordinē ſuorum metropolitanorū ſedeant, idq. in cōſeſſibus ſacris, & in ſynodis & in conuiuiis: neq. ſuperiores ſedes & primatus ſtudium adfectēt indignis ſeſe modis inferiorum metropolium epiſcopis: ſed in ſuos metropolitanos, tamquā in canones & ſanctiones quasdam, oculos dirigant: ſecundum quos in conſeſſib. & vbiq. ſeſe conforment. Et quoniam alicubi quidam potentes in oratoriis imperium habere, catusq. cogere nituntur, & ſacras preces, baptiſmos, aliaq. talia peragere, patriarchalibus ſcilicet crucium defixionib. aut epiſcopalibus freti generales interim eccleſias repudiantes, & cœtus, qui in eis habentur, cōtemnentes: operæ pretium eſt, de his etiā decernere, vt epiſcopi prouinciales tale quid amplius fieri non permittant: ſed ſacerdotes quidem, qui præterquā ante miniſterium ſacrum, idq. fortaſſe die feriato, & epiſcopi permiſſu, aliud quid rei ſacræ in oratoriis peragere fuerint auſi, depoſitionē: potentes autem, qui hoc non amplectuntur, anathemati ſubiiciant. Hæc enim *apoſtolorū ſcilicet.
canonis verba ſunt: Si quis docet, eadem Dei contemni poſſe, & qui ſiunt in ea congreſſus: ſiq. ſeorſum quis extra generalem eccleſiam cœtus cogat, toto* *presbyterio non ſimul præſente: anathema eſto. Hæc ita ſummatim expoſita & definita, inque confeſſibus religioſiſſimorum metropolitanorum, Cyriaci Epheſini, Demetrii, Cyziceni, Conſtantini Niceni, Theodori, Chalcedonenſis, Conſtantini, Sidenſis, Ioannis, Melitenæ, Conſtantini, Tyanenſis, Ioannis, Claudiopolitani, Theophilacti, Neo-*
*presbyterorum ordine,

Universidad de Deusto
Biblioteca

λεως· Θεοφιλάκτυ, Νεοκαισαρείας· Ἰωαννε, Ἰκονίου· Γεωργίου, Κορίνθου· Μιχαὴλ, Ἀθηνῶν· Θεογνώστυ, Μωκισσῦ· Κωνσταντίνου, Πατρῶν· Κωνσταντινε, Τραπεζοῦντ(ος)· Ἰωαννε, Φιλίππων· Ἀγαπητοῦ, Ἀδριανουπόλεως· Θεοδώρυ, Καμάχου· Κωνσταντίνου, Χωνῶν· Στεφάνε, Κρήτης· Νικήτα, Τ(ου) Θρᾳκῶν· Σισινίυ, Κελτζηνῆς· καὶ ἀρχιεπισκόπων, Νικήτα, Βιζύης· Διονυσίυ, Προικονήσου, Νικηφόρου, Κίου· Στρατηγίυ, Ἄπρου· Ἀνδρέου, Χερσῶν(ος)· Λέοντ(ος), Βρύσεως· Νικολάυ, Λήμνυ· Ἰωαννε, Βοσπόρυ· Ἀρσενίυ, Σουγδαίας· ἐν ὑπομνήμασιν ἐντεθέντα, τῇ σωτηρίᾳ Δῃ μολίβδου σφραγῖδι ἐβεβαιώθη, Ϛ ἐπεδόθη μηνὶ Ἰανναρίῳ, ἰνδικτιεμήσεως ια, ἔτους ϛφλϛ.

B. Ἴσον ὑπομνήματ(ος) ἐναπετεθειμένου τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει διαρεῖ χαρτοφυλακείῳ, τοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἀλεξίου, περὶ τῶν Δῃ δωρεαῖς λαμβανόντων μοναστήρια, καὶ περί τινων ἄλλων ἀναγκαίων ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων, τῶν μητροπόλεσι, τῶν ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ τ(ῶν) ἐπισκοπῆς ἀνηκουσῶν.

Μετὰ τῶν ἄλλων ἀπάντων, τὰ δικτρέχων ὁ χρόν(ος), Ϛ τὰς πατριαρχικὰς ἐκαινοτόμησε δωρεάς· Ϛ τὰς ὑπὸ Δαμονῆ καὶ Ὀθηνίας, καὶ τὰ λατυσμῶ τῶν ἱερῶν Φρουντιστηρίων πρᾶξις τ(ῶν) Μακαριωτάτων πατριαρχῶν, πάσης αἱρέλυθέρας, ἢ μεταφορᾶς ἀπὸ τῶν σώτων εἰς τὰ σῶτα, κατηλλαγῆς ἢ πάσης βωμολοχίας πεπληρωμένας. Ϛ εἰκότως. ὀκλειπόντων γὰρ τῶν ἀμέμπτως πραττόντων, ἐπλήθυναν οἱ ἀριστερῶντες τὰ ἄτοπα, κ(ατ)ὰ τὸν Ἰῶβ, Ϛ τῷ δρετῷ παρεδυμέρησεν ἡ κακία. πᾶς δέ τις κέχρωσται εἰς ἀργύριον, ἐδέν᾽ πόρρω αἰσχρὸν, ἢ κέρδ(ους) ἄλλην ὠφελιμέρ(ους), ἀλλὰ Ϛ ἀπὸ δικαίων Ϛ ἀπὸ ἐναγῶν ὁμοίως ζητῶν χρηματίζεσθαι. ὡς κινδυνεύειν ὑπὸ τὸν ἱερὸν ἐν ἴσῳ κεῖσθαι τοῖς μιαροῖς, Ϛ κοινωθῆναι τὰ ἅγια Ϛ τὸν διακρίνοντα μεταξὺ ἱεροῦ καὶ βεβήλου, ἢ κατορθοῦντα, Ϛ ὁρῶντα, Ϛ πεπεισμένα ὀρθῶς μὴ εἶναι ἀγαθὸν, μὴ ἢ πολιτεύεσθαι. Ϛ σπεύδ(ει), τί μοι βούλεται τὸ σωφρονεῖν· τί ἀρετῇ τῷ βίῳ πᾶσα φαυλότης πανοῦ, Ϛ τολμᾶται ἀνέδην τὰ ἄσεμνα. ἡ δὲ σκιὰν καὶ τὸ σεσωπεῖον, ὡς τίμιον ὑπεκρίθη, καὶ ἐπαινετόν· καὶ οὐδὲν ἄλλο Δῃ τὸ φρονεῖν σεμνῆς ἀπουδῆς οἱ πολῖται ἀγαθὸν ἐνόμισαν ἀνθρωποι, ἢ πόθεν ἂν τις, καὶ ὁπωσοῦν κερδήσει, Ϛ τῇ φιλοχρηματίᾳ πόρον ἐξεύροι, καὶ τοῖς οὖσι σεσωρευμένοις ἐπιτροχαζόμενοι, καὶ ὑπουργίας ὑπηνέσχοντο ἀπείρους αἰσχμαλωτιζόντες ὑπὸ Θεῦ. Ϛ ποιοῦσι τὰ λοιπὰ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς σεσημότερα ἡψαντο καὶ τῶν αἰσχύνων σολλοί, καὶ σὺν ἐφείσαντο· ἀλλὰ τῶν ἑαυτῶν ἀπωλείαν καὶ μέχρι

*vulgo capita dicuntur.

II. *Exemplū monumenti, in venerabili scrinio Constantinopolitano recōditi, quod est domini Alexii patriarchæ, de iis, qui per donationē monasteria cōsequuntur, & de aliis quibusdam necessariis ecclesiasticis caussis, quæ ad metropoles, archiepiscopatus, & episcopatus pertinent.

VT temporis progressus alia solet omnia, sic patriarchales etiam donationes innouauit: & tendentes ad durationem, & felicitatē, & amplificationē sacrorum monasteriorum actiones beatissimorum patriarcharū, cōuertit in mercaturas illiberales, ac translationes ab una persona in aliam, cauponaria leuitate, atque omni nequitia plenas. nec abs re quidē. Dū enim deficiunt, qui citra reprehensionem ambulant: auctus est eorum numerus, qui arant absurda, quemadmodū Iobus loquitur, & virtutē improbitas fertilitate sua superauit. Quilibet inhiat argēto, nullū turpem quæstum vel lucrū inustum repudians, sed ex religiosis pariter ac piacularib. ditescere cupiens. Quo fit, vt periculū sit, ne sacra eodē habeantur loco, quo impura, & ne sanctā profanentur: & qui discrimē inter rē sacrā profanamq; faciat, vel virtutē colat, & videat, & rectē ambulet, prope nemo sit in hominū vita reliquus. Ac vide quæso, quid sibi velit hoc meū exordiū. Omnis enim hominū vitā modo vitiositas irrepsit, & inhonesta per summā licentiam impune cōmittuntur. Simulatio & larua, pro re honesta, laudabiliq; ducitur: nec aliud quidquā vniuersi prope mortales magis sollicito cōplectūtur studio, quam vnde quis, & quomodo lucrari possit. & auaritiæ quasi in intueniat, ac præsentibus aliquid aduciendi viā sibi muniat, eas q; subtilitates excogitet, quæ haud dubie captos animos abducant a Deo. Pecuniam maiori, quam animas nostras, in pretio habemus. Adtigere iam nonnulli etiam non tangenda, nec eis pepercere; sed in explebilem animi sui libidinem porrexe-

τῶν ἀτολμήτων ἐξέστηναν, καὶ τῆς ἀκαιρεμφόρους Θεῷ σπλεονεκτίδας ἐπιθυμίαν, καὶ ἀκόλασον ἐπέβαλον ὄρεξιν· οἴκους τε ἁγίους ἢ χρεώσων, καὶ ἱερὰ ἠρήμωσαν φροντιστήρια· καὶ τεμένη θεῖα, ἱερῶν κειμηλίων ἐξίλωσαν· τὸν ἁγιόν τοῦ Θεοῦ φόβον, καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις νέμεσιν, πόρρω σφ καὶ μακρὰν ἑαυτῶν ἐξοικίσαντες. οὕτω ῥήματα τὰ ἅγια ἐμολύσαντο τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ ἐμυκτήρισαν. ἤδη δέ τινες καὶ μὴ ὑπιστενάζειν τοῖς παραγομένοις τὸν τῆς δίκης ἄλυσον ἐξαπατώμενοι ὀφθαλμόν, ἐπὶ δυσὶ μεθ᾽ ὑποκεκρυμμένου φρονήματ(ος), καὶ γλώσσης ἀπατηλῆς, καὶ πάρι-
* καινοῖς αρχῶν ἁγίων καὶ ἱερέων ἑτέρων ἀπὸ τ(ῆς) τ(οῦ) καὶ ὑπεικείας ἀγλωπροσωπίας κατορχήσασθαι, καὶ αὐτησασθαι μὴ φροντιστήρια Δῃ δωρεαῖς λαβεῖν παρ᾽ αὐτῶν, ἐφ᾽ ὑπορρήσει δ᾽ παῦ δικαίας εἰδ(ως) εἰς αὐτὰ ὑπιδείξασθαι, καὶ ἐποικοδόμησι τῶν ὑπισυμβάσαν τε τοῖς δυσχωρίαν ἐκ τε τῶν καμάρων Ϛ τῶν ἄλλων ὑπιφορῶν, καὶ ὅλην αὐτῆς ὑπερωέσειν τῶν ὑποκοδόμησι. λαβόντες ἢ, τοσοῦτε δεῆσαι εἰς ἔργα σοῦ λόγους ἀποτελέσαι, καὶ τὰς ἐπαγγελίας ἀποπληρῶσαι, ὅτι καὶ τἐναντία σαυτὰ αἰερυθρίας ὡς νεανιεύονται· καὶ τὰς ἐρημώσεσι τούτων, ἐρημώσῃς ἀπεργαζόνται· τῶν μὲν, ὧν φέρουσιν, ἀγαθῶν εἰς κόρον ἀπολαύοντες· τῶν δ᾽, ὧν δέονται, ἀδὲ τὸ σύτελες αὐτὰ φέροντες. ἕως εἰς ἐσχάτην αὐτὰ καταφροφὴ καὶ ἐρήμωσιν σωνελάσουσιν. ἐπιβαὰν ἢ οὕτω τῶν τὰ καταλυμένητα, ἐπ᾽ ἰσης * κοινῆς κτησίοις ἀπεμπολᾶσιν, ἢ δωρεαὶ ἄλλοις ἐκδιδόασιν, ὡς αὖ τὰ καταλοιπα τῆς κάμπης καταφάγοι ἡ ἀκρὶς, καὶ πλὴν ἐσχάτην σπληγὴν ὁ παντελὴς Δῃ δεξηται ὄλεθρ(ος)· καὶ εἴ τι σκάνους διέφυγε, σὺν τούτων αἰαλωβήτη· τολμηταὶ τολμῶντες βαρβαρικῆς ὑπιδρομῆς ὁμοιον, χριστιανικῆς ἢ σεμνοπρεπείας καὶ κοσμιότητ(ος) παντὸς ἀνάξιον. Καὶ τὸ ἐπὶ τούτων ἀσεμνότερον τε καὶ ἀπρεπέστερον, γυναῖκες μὲν ἀνδρῶν ὑπιστατοῦσι φροντιστηρίων, ἄνδρες ἢ γυναικείων φροντίζουσι· λύκοι, φασὶν, * ἀρνὰς ποιμαίνοντες, ἢ καὶ πῦρ εἰς χόρτον ἐπιφέροντες. ὅπου γὰρ ἂν ἐπὶ πρόδ(ο)τυχεία καὶ ἀπρεπείας ἀνδράσι μὲν εἰς γυναικεῖα ἐφῆται σῶμα τῶν θείων κανόνων, ἢ τἐναντίον γυναιξὶν εἰς ἀνδρῶν καταγώγια· πολοῦ γὰρ δεῖ ἐνδυθῆναι, ἀνδρας μὲν γυναικῶν ἄρχειν τιμίων, θεῷ μόνῳ ζῆν ἐλομένων· γυναῖκας ἢ ὁσίων περίστασιν ἀνδρῶν. εἰ μὴ πᾶ τις τὰ ἄμικτα μιγνύειν ἐθέλοι, καὶ τῶν θείων νόμων καὶ τῆς ἐντολῆς κατατρέχειν ἀνδραδίζοιτο. ἀλλ᾽ ἡ μετριότης ἡμῶν τῆς τε φυλακῆς τῶν ἱερῶν κανόνων, καὶ τῶν θείων δικαιωμάτων σῶστηρήσεως μηδέν τι πέρρησιτερον ποιουμένη, καὶ τὰ τοιαῦτα ὡς περ φθάνουσι καὶ ἰσῶσι δεινὰ, καὶ τῆς ὑπὲ τὰ σέσω φορᾶς ἀνακόπτουσα, διορίζεται, μήτε μετιέναι sistens, & quo minus vltius serpant, retundens: statuit, vt ex hoc tempore neque translatio mo-

porrexerunt ad minime adtendenda, deog. dedicatis cupiditatem auaram, & infrenē adpetitum iniecerunt, adeo sanctas reddiderūt inutiles, monasteria sacra in solitudinē redegere, templa diuina donariis sacris spoliarunt: dum castū Dei timorē, & horum scelerū vindictā, suis ab oculis longe remotā habent. Ita factum est, vt sancta Dei verba mēdacii arguant, & legem eius irrideant. Quinetiā nonnulli ob ea, quæ designantur, ingenuiscere perspicacem illū oculum iusticiæ per errorem nō putantes, id operā dederunt, vt animi occulto dolo, & lingua fraudulenta sanctorum quoq; patriarcharum, reliquorumq; sacerdotum simplicitati & sanctæ modestiæ insultaret, ac peteret ipsi quidē, monasteria per donationē ab eis cōsequi, cum promisso nullis nō benficentiæ genus in cadeclarandi, & illatā eis ipsorum ratione reparumcetorumq; casuū infelicitatem dissipandi, formamq; pulcherrimā restituendi: sed tantum abfuit, vt ea nancti, verba factis præstarēt, & promissa implerent: vt etiā inuerecunde omnia contraria designent, & vastationes eorum vastationibus cumulent: dum bonis iis, quæ auferunt, ad satietatē fruuntur: eorum vero, quib. indigent ipsa, ne minimum quidē rependant. donec ea tandem ad euersionē ac vastitatē extremā redegerint. Atq; hoc modo perdita monasteria perinde diuendunt, atq; communia profanaque prædia, vel aliis ea gratis locant, vt eruca residua deuoret locusta, & plagā extremam plenis excipiat interitus: ac si quid illos effugit, ab his consumatur: in quo sane facinus admittunt incursui barbarico simile, sed christianā tum honestate, tum modestia prorsus indignum. Iā quod etiam his ipsis & inhonestius est, & alienius a decoro, virilibus monastertis mulieres præsunt, & viri muliebriū curam gerunt: a lupis, quod aiunt, pascuntur agni: vel ignis fœno immittitur. Quippe quū ne fortuitus quidem, ac minime meditatus aditus viris ad muliebria monasteria sacris a canonibus permittatur, aut e contrario mulieribus ad virorum domicilia: multum profecto abest, concessum esse, vt in venerabiles feminas quæ soli Deo viuere decreuerūt, imperiū viri gerāt: ac mulieres viris religiosis præsint. Nisi quis forte non miscenda miscere velit, & contumaciter diuinis legibus ac præcepto illudat. Enimuerō mediocritas nostra comseruatione sacrorum canonum, & iurium diuinorum obseruatione nihil antiquius habens; simul & hæc māla velut anticipans ac

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἀπὸ τοῦ παρόντος, μοναστηρίου γίνεσθαι οἱανδήποτε, ἀπὸ τοῦ διὰ δωρεᾶς κατέχοντος τοῦτο εἰς ἕτερον πρόσωπον· ἀλλ' εἰ καὶ γένηταί ποτε, ἄκυρον εἶναι ταύτην, καὶ ἄδεκτον, καὶ εὐθύναις ἔνοχον ταῖς ἁρμοδιωτάταις. μήτε γυναῖκα, οἵας ἂν εἴη τύχης, ἀνδρώου δεσπόζειν μοναστηρίου· ἢ τοὐναντίον, ἄνδρα γυναικείου· καὶ μάλιστα, ἡλικίας ὑποπτευομένης τυγχάνοντα, καὶ σκανδάλου ἀφορμὴν τοῖς πιστοῖς ἐμπαρέχοντα. καὶ τοῦτο φυλάττεσθαι καὶ ἐν μητροπόλεσι, καὶ ἐν ἐπισκοπαῖς, καὶ πανταχοῦ. ἐκποδὼν γὰρ δεῖ ποιεῖσθαι τὰς πονηρὰς ὑποψίας πάσῃ μηχανῇ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πτώματα ἐντεῦθεν συγχωρεῖν ἀποτίκτεσθαι, καὶ τὸ τίμιον τῆς ἐκκλησίας καθυβρίζεσθαι πλήρωμα. ὡς ἂν οὖν μήτε μεταφορὰ τὸν μέλλοντα χρόνον ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον ἱεροῦ φροντιστηρίου πλημμεληθείη, ἢ ἀπεμπόλησις, (τοῦτο δ' αἰσχύνη καὶ ὑπολογίζεσθαι, μή τι λέγειν καὶ πιστεύειν γραφῇ) μήτε μὴν γυναικείων ἀνδρες σεμνείων ἐπιστατοῖεν, ἢ γυναῖκες ἀνδρώων προΐσταιντο, τὸ παρὸν ὑπόμνημα ἐξετέθη· πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἔτι καὶ πᾶσαν ἔκδοσιν παραλαυρίων τε, καὶ ἱερῶν φροντιστηρίων, καὶ κτημάτων, καὶ τοπίων ἁπλῶς καὶ ἀμπελώνων, ἥτις μὴ κατὰ γνώμην πατριαρχικὴν, ἢ εἴδησιν τῶν τοῦ σεκρέτου τοῦ εὐαγοῦς χαρτοφυλακείου προέβη, ἀναργύρως ἀνατρέπον καὶ ἀκυροῦν. οὕτω μέντοι, ὥστε μηδεμίαν ἐντεῦθεν ζημίαν τὰ εὐαγῆ σεμνεῖα ὑφίστασθαι· ἀλλ' αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς ἐκδεδωκότας, οἴκοθεν ταύτην ἐπιγινώσκειν, καὶ πρὸς οὓς ἐκδεδώκασι· τοὺς μὲν, ὡς δολεροὺς, καὶ ἃ μὴ ἐπετράπησαν παρὰ τῶν ἁγιωτάτων ἀρχιερέων, ἐπὶ κέρδει ἰδίῳ κακῶς ἐκποιουμένους· τοὺς ἐκλαμβάνοντας δὲ, ὅτι μὴ ἐφρόντισαν ἀκριβώσασθαι παρ' ὧν δεῖ ἐκλαμβάνειν, καὶ ἠσφαλίσαντο ἑαυτοὺς· καὶ μάλιστα, εἰ μὴ προφανὲς εἴη καὶ δῆλον, ὅτι εἰς χρειώδεις καὶ ἀναγκαίας ἐξόδους τῶν φροντιστηρίων προεχώρησαν τὰ εἰσδεκτικά. ἀπὸ δὲ τοῦ παρόντος, μηδέν τι τούτων γίνεσθαι. ἀλλ' εἰ καὶ δεήσει γενέσθαι, τῇ ἡμῶν ἀναφέρειν μετριότητι, ἢ καὶ τῷ θεοφιλεστάτῳ χαρτοφύλακι, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν εὐλαβεστάτοις διακόνοις καὶ πατριαρχικοῖς νοταρίοις· καὶ προτροπῇ, καὶ συναινέσει ἐγγράφῳ, προβαίνειν τὴν ἔκδοσιν. ἄλλως δὲ, τὸ βέβαιον καὶ ἀῤῥαγὲς οὐδεμία δέξεται τῶν ἐκδόσεων· ἀλλὰ καὶ ὁ ἐκλαμβάνων τοῦ τιμήματος ἐκπεσεῖται, κατὰ τὴν τῶν κανόνων καὶ τῶν νόμων *διάστιξιν, καὶ ὁ ἐκδιδοὺς ζημιωθήσεται. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ μητροπόλεων κρατείτω, καὶ ἀρχιεπισκοπῶν, καὶ ἐπισκοπῶν. καὶ μήτε δωρεὰ μοναστηρίου εἰς πρόσωπον ἀμωσγέπως μεταβαινέτω, τὸ μὴ ἀναταττόμενον ἐν αὐτῇ, μήτε ἄνδρες γυναικείων, ἢ γυναῖκες ἀνδρώων μοναστηρίων φροντιζέ-

*Διάστιξιν

nasterii quæcũq; fiat ab ea persona, quæ per donationem id possidet, ad aliã personã: &, si facta sit forte, sit irrita, nec admittatur, & pœnis cõuenientib. reprimatur. Nec vt itẽ mulier cuiuscumq; condicionis sit, virilis monasterii dominium habeat: aut vice versa, vir muliebris præsertim, qui suspectæ sit ætatis, & occasionẽ scãdali fidelibus præbeat. Atq; hoc obseruandum tã in metropolib. quam episcopatibus, & vbiq;. Nam omni conatu remouendæ sunt suspiciones malæ, multoq; minus permittendũ, vt lapsus inde proueniant, & infamia venerabile corpus ecclesiæ adsiciatur. Vt igitur in posterũ neq; translatio sacri alicuius monasterii a persona in personam cõmittatur, aut venditio, (quod vel cogitatu turpe fuerit, nedũ vt dicatur, & in litteras referatur) neq; viri muliebrib. scholis honestatis præsint, aut virilib. mulieres: præsens hoc monumentũ expositum est, quod præter ea quæ dicta sunt, etiam omnẽ locationem paralauriorum, & sacrorum monasteriorum, & prædiorũ, & fundorum simpliciter, ac vinearum, quæ de sententia patriarchæ, ac scientibus iis, qui secretario venerabilis scrinii præsunt, non processit; absq; pretii restitutione rescindit & abolet. Ita tamen, vt venerabiles honestatis scholæ nullum inde detrimentum sustineant: sed vt illud de suo locatores agnoscant, & cõductores: illi quidem, vt fraudulenti, & quinon permissa a sanctissimis pontificibus proprii lucri caussa male alienent: cõductores vero, quod curã nullã adhibuerint, vt certiores essent, a quibus cõductionem fieri oporteat, nec eo modo sibi cauerint: ac præsertim, si non manifesto pareat, quod ad vtiles & necessarias expensas monasteriorum erogata sint, quæ recepta ex reditibus erant. Deinceps quidẽ, nihil horum fieri debet. Ac si maxime fieri oportuerit, ad mediocritatẽ nostrã referatur, vel ad religiosissimum chartulariũ, & adiunctos ei venerabiles diaconos ac patriarchales notarios horumq; iussu & consensu scripto, alienationem fieri volumus. Absq; quo sit locatio nulla certa & indirupta manebit: sed tum cõductor excidet pretio numerato, secundum canonum legumq; constitutionem; tum etiam locator multabitur. Hoc autem & in metropolibus valeat, & in archiepiscopatibus, & episcopatibus. Ac neque donatio monasterii locum habeat vmquam in persona, quæ in ea nõ est inserta: neque viri muliebrium, vel mulieres virilium monasteriorum curam gerant: neque locatio paralauriorum, vel alicuius

*Διάστιξιν

τωσαν, μήτε μὴν ἔκδοσις παραλαυρίων, ἢ τινὸς ἀκινήτου ἑτέρου, χωρὶς εὐδοκήσεως τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου, ἢ μητροπολίτου, καὶ ἀρχιεπισκόπου γινέσθω. γεγονυῖα δὲ, ἐν γράμμασι κείσεται μόνον· ἐν πράγμασι δὲ, οὐδ' ὅσα ὄνειροι ἐνεργήσει, ἢ ὀνήσει τοὺς ἐκλαμβάνοντας. ἀλλὰ καὶ ἐπίσκοποι, ὅσοι δωρεαῖς μητροπολιτῶν κατέχουσι μοναστήρια, καὶ ἔτυχε τὰς μὲν μητροπόλεις στενοῦσθαι καὶ ἀπορεῖν, εὐθηνεῖσθαι δὲ καὶ εὐπορεῖν τὰς ἐπισκοπὰς, δικαίως τὰς δωρεὰς ἀντιστρέψουσι, καὶ τῶν φροντιστηρίων ὑπ' ἐκστῶσι ταῖς μητροπόλεσιν, ὡς ἂν μικρόν τι ἐντεῦθεν ἡ σύγκληρος αὐτῶν παραμυθῆται στενοχωρία. ὡσαύτως καὶ πρόσωπα ἕτερα. ἀτεχνῶς γὰρ ἄτοπον ἐστὶ καὶ παράλογον, τὰς μὲν μητροπόλεις παντοίαις βαρεῖσθαι εἰσπράξεσιν ὑπὲρ τῶν ἐξαπορουμένων αὐτῶν ἐπισκοπῶν· τὰς εὐπορούσας δὲ τῶν ἐπισκοπῶν μὴ συγκροτεῖν καὶ συναίρεσθαι ταῖς ἀπορούσαις αὐτῶν μητροπόλεσι, καὶ τῶν διαφερόντων αὐτοῖς, εἰ τύχοι, μοναστηρίων παραχωρεῖν. ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖνο ὡς ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον ἡ εἰσφορὰ καινοτομεῖ τῶν δημοσίων εἰς πράξεων, οὕτω τοῦτο ἡ παροῦσα λελογισμένη κρίσις οἰκονομεῖ, καὶ δίδωσιν ἐνεργεῖσθαι καὶ πράττεσθαι τουλοιποῦ. Ταῦτα εἰς ἐπήκοον ἀναγνωσθέντα θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν, Κυριακοῦ, Ἐφέσου· Κωνσταντίνου, Νικαίας· Θεοδώρου, Χαλκηδόνος· Κωνσταντίνου, Σίδης· Ἰωάννου, Μελιτηνῆς· Κωνσταντίνου, Τυάνων· Ἰωάννου, Κλαυδιουπόλεως· *Θεοφάνους, Νεοκαισαρείας· Ἰωάννου, Ἰκονίου· *Σεργίου, Κορίνθου· Μιχαὴλ, Ἀθηνῶν· Θεογνώστου, Μωκισοῦ· Κωνσταντίνου, Τραπεζοῦντος· Ἀγαπηοῦ, Ἀδριανουπόλεως· Στεφάνου, Κρήτης· Νικολάου, Ὑδρουῦντος· καὶ ἀρχιεπισκόπων, Διουσίου, Προικονήσου· Στρατηγίου, Ἄπρω· Λέοντος, Βρύσεως· Πέτρου, Κυψέλλων· Νικολάου, Λήμνου· τῇ διὰ μολίβδου σφραγῖδι ἐπιστώθη, καὶ ἐπεβεβαιώθη, καὶ ἐπεδόθη μηνὶ Νοεμβρίῳ, ἐπινεμήσεως ια, ἔτους ϛφλϛ.

*Θεοφυλάκτου, *Γεωργίου,

Γ. Περὶ δισεξαδέλφων δύο, ὧν ὁ μὲν εἷς συνάλλαγμα συνεστήσατο μετὰ θυγατρὸς τινὸς ἀπελοῦς οὔσης τὴν ἡλικίαν, ἤτοι χρόνων πέντε πρὸς τῷ ἡμίσει· ἄτερος δὲ τῇ ταύτης συνεζύγη μητρὶ μετὰ τελευτὴν αὐτῆς, ὡς ἀντ' οὐδενὸς δοκοῦντος τοῦ πρώτου γάμου, διὰ τὸ παντελῶς ἀπελὲς τῆς κόρης.

Αἱ τῶν γάμων ζητήσεις περὶ θείου γινόμεναι πράγματος, καὶ διαμονὴν τοῦ γένους τῷ βίῳ χαριζομένου, πεφροντισμένως ὀφείλουσι προϊέναι, ἵνα μήτε τὰ καλὰ λυμήνηται τὸ ἀμέριμνον, μήτε τὰ φαῦλα ῥυπαίνωσι τῶν συναλ-

*licuius alterius immobilis rei, sine approbatione sanctissimi patriarchæ, vel metropolitani & archiepiscopi, fiat. Facta vero, litteris tãtummodo continebitur: quum re ipsa ne tantum quidem efficacitatis; quantum somnia, sit habitura, vel profutura conductoribus. Quin etiam episcopi, quotquot ex metropolitanorum donationibus monasteria possident, si metropoles in artum cogi, & inopes fieri contigerit, beatos autem & locupletes esse episcopatus; merito donationes illas restituent, ac metropolibus monasteria cedent; vt eorum angusta sors paullum ex eo solatii capiat. Similiter & aliæ personæ facient. Nam haud dubie absurdum est, & alienum a ratione, omnis generis exactionibus grauari metropoles episcopatuum ad inopiam redactorum caussa: locupletes autem episcopatus non manum porrigere, nec opem ferre metropolibus suis egentibus nec pertinentibus ad se, si poscat vsus, monasteriis cedere. Verum vt illud, ceu necessariũ & irrecusabile, publicorum redituum illatio præter cõsuetudinem fieri iubet: ita hoc præsens sententia, excerta deliberatione profecta, disponit, & in posterum exercendum peragendumq; tradit. Hæc audientibus perlecta religiosissimis metropolitanis, Cyriaco, Ephesino; Constantino, Nicæno; Theodoro, Chalcedonensi; Constantino, Sidensi; Ioanne, Melitenæ; Cõstantino, Tyanensi; Ioanne, Claudiopolitano; *Theophane, Neocæsariensi; Ioanne, Iconiensi; *Sergio, Corinthio; Michaele, Atheniensi; Theognosto, Mocisio; Constantino, Trapezuntio; Agapeto, Adrianopolitano; Stephano, Cretensi; Nicolao, Hydruntino; & archiepiscopis, Dionysio Præconesio; Strategio, Aproo; Leone, Brysensi; Petro, Cypsellensi; Nicolao, Lemnio; sigillo plumbeo munita sunt, & corroborata, dataq; mense Nouembri, indictionis XI, anni VI CIƆIƆXXXVI.

*Theophylacto, *Georgio,

III. De sobrinis duobus, quorum vnus matrimonium contraxit cum filia cuiusdã adhuc impubere, hoc est, annos VS. nata: alter vero copulatus est illius matri, post eius obitum, quod priores nuptiæ pro nullis haberentur, ob ætatem puellæ prorsus imperfectam.

QVÆSTIONES nuptiales, quum de re sacra fiant, & quæ generis perpetuitatem vitæ largitur, singulari cum cura tractari debent: vt nec iis, quæ bona sunt officiat incuria; nec contractum honestis-

Universidad de Deusto
Biblioteca

λαγμάτων τὸ ἀμιώτατον. ἡ γοῦν ὑπόθεσις, ἧς ὁ λόγος ἄρτι μνείαν ἐποιήσατο, ἐχει τινὰ θεωρίαν οὐκ ἄμουσον, οὐδ' ἄχαρι, ἀλλὰ καὶ λίαν ἡδέως εἰς τὴν νοῦν τῶν πεπαιδευμένων διαδαίνουσαν· διὸ καὶ διηγητέον, ἵνα μάλιστα δῆλον τὸ λεγόμενον. Συμεὼν ὁ ἐπίκλην σεμίδαλις, ἑλκύσας εἰς δικαστήριον τὸν Εὔφημιον, τὰ γάνόμων γάμων τοῦτον ἐγράψατο. καὶ ἡ δίκησις. Εὐφήμιος, φησὶ, καὶ Γεώργιος ἐξ ἀνεψιῶν τὴν μητέρα γαμεῖ. ὁ μὲν γὰρ κατήγορος, πωτὶ διεξῆλθεν. ὁ δ' ἀνακόμενος ἀπελογήσατο, ἑναυτῶν μὲν εἶναι πεντε καὶ ἡμίσεος λέγων τὴν Θεοδότην, ὅτε ἡ ἱερολογία σωίσεσθαι ἔμελλεν τὸν Μάρτιον μῆνα τῆς τρίτης ἐπινεμήσεως. ἐν ᾗ τῷ Ἰουλίῳ μηνὶ τῆς τετάρτης ἐπινεμήσεως ἔμενεν, καὶ ἀφῆκε αὐτὸς τῇ πρώτῃ μητρὶ πρὸς γάμον σωελθεῖν. δεῖν φιγαρεῖν τοῖς τοιαύτοις δικαιολογίαις ἀκολουθεῖναι τὸν νόμον, καὶ οὕτως ἀποφαίνειν ἐνεγκεῖν, εἰ πάσαμεν χρῆναι πρότερον ἀφ' μαρτύρων συνῆσαι, πόσον ἔτος ἦν ἡ κόρη ἔτι τὸν κηρὸν τῆς ἱερολογίας· καὶ εἴτε μηνεῖα σωίσει πρότερον, εἰδ' οὕτως ὁ γάμος· ἢ εἰ τοπεῖτον γαμικὸν σωάλλαγμα, μὴ πεῦ παρξάσης μηνείας. παρήχθησαν τοιγαροῦν ἐπὶ ἕξ κατηγορούμενοι μάρτυρες. εἰ γὰρ καὶ τοῖς κατηγόροις πρόσκειται τὰς ἀποδείξεις ἐπιφορτίζεσθαι, ὅμως φειδοῖ ἕξ μή τι παραλειφθῆναι, καὶ τὴν φύσιν ἠδικῆσθαι, τῷ διωκομένῳ τὴν συγγνώμην ὁμολογοῦσι, τὸ τῶν ἀποδείξεων ἀχθος ἐπιτίθη. καὶ τῶν ἀναβεβηκότων μαρτύρων, ὁ μὲν Γελάσιος, ᾧ ἐπώνυμον Θρᾷκης, καὶ πρόκοπιος, ἐπίκλην γραῦς προκόπιος, καθ' ἕνα διερωτηθέντες, σύμφωνον καὶ εἰς ἕναν, σκοπὸν σύμπεφασμένον μαρτύριον ἔνεμαν. ὡς ἡλικιῶτις μὲν ἡ πεῖς τὸν αὐγουστον μῆνα τῆς ἰδ' ἐπινεμήσεως, ὑπερβᾶσα ἤ τὸν πέμπτον ἐνιαυτὸν, καὶ τὸν ἕκτον αὐξουσα, πρὸς γάμον σωαφθεῖη τῷ Γεωργίῳ, ἀμφὶ τὸν Μάρτιον μῆνα τῆς τελέτης ἐπινεμήσεως· καὶ μεταλλάξειε τὴν ζωὴν κζ' μῆνα Ἰούλιον, τῆς τετάρτης ἐπινεμήσεως. ὁ δὲ Θεόκτιστος, καὶ νικήτης ὁ υἱὸς ἕξ πρωτοσπαθαρίου Ἰωάννου, καὶ Θεόδωρος ὁ δαιμόνιος, σὺν γε Ἰωάννῃ τῷ τὴν ἐπωνυμίαν Κλασματᾶ, τὰ μὲν ἄλλα τούτοις ὁμοία μεμαρτυρήκασι· τὸν δὲ τῆς τετάρτης ἐπινεμήσεως μῆνα, καθ' ὃν ἐξέλιπε τὸν βίον ἡ Θεοδότη, μὴ εἰδέναι εἰπόν. οὕτω καὶ οὗτοι σωῳδὰ τοῖς δυσὶ διεξῆλθον. εἰ γὰρ καὶ διεχώρισεν ὁ λόγος ἀνὰ μέσον τῶν δύο, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν τεσσάρων, ὅμως ὡς ὁπὶ ἐναντιότητα τῆς μαρτυ-

simum mala sordident. Argumentũ quidẽ certe, de quo decretum est agere considerationem quamdã nõ illepidam, nec ingratã cõtinet: sed magna cum voluptate in eruditorũ animos penetrantẽ: quod narrandum primo venit, vt quod dicturi sumus, liquido perspici possit. Symeõ cognomento Semidalis, pertractũ ad tribunal Euphemium de nuptiis illicitis accusatũ inscripsit. Facti narratio hec est. Euphemius, inquit, & Georgi, ex cõsobrinis procreati, prosobrinis habentur. Horũ alter, Georgius, quãdam nomine Theodotẽ precib. sacris adhibitis duxit, non modo nõ maturã nuptiis sed nec spõsalibus quidẽ. Quumq puella superstes annũ I S fuisset, moritur. Hinc Euphemius Mariam, puellæ matrẽ, nuptiis sibi iungit. Et hæc quidẽ ab actore sunt expositã. Reus autẽ se purgabat, Theodotẽ narrans annorũ V S fuisse, quum sacræ preces adhiberentur, mense Martio, indictionis III. Sed eã mece Iulio indictionis quartæ esse mortuã, ideoq, se in matrimonium cum eius matre coiuisse. Quandoquidem ergo disceptationib. huiusmodi lex est adhibenda, atq, ita ferenda sententia: pronuntiauimus, oportere prius constare de dictis testium, quotũ annũ puella tẽpore cõceptarum precum egerit: & an spõsalia prius cõtracta sint, deinde nuptiæ: an statim ab initio matrimoniũ, nullis spõsalibus præmissis. Producti sunt igitur a reo testes. Licet. n. actores probationũ onere grauari par sit, tamen eo respectu, ne quid scil. admissum illicitæ rei foret, neve sexus adfectus iniuria, reo cognationẽ fatenti probationũ onus est impositũ. Ex testib. qui corã tribunali cõparuere, Gelasi cognomento Thraces, & Procopius cognomẽto Straboprocopius, seorsum interrogati, cõsentiens & ad vnũ scopum tendens testimonium perhibuere. Nimirum puellam natã fuisse circa mẽsem Augustum, indictionis XII. quumq superasset annum quintum, & sextum iã ageret, Georgio nuptum datã, circa mensem Martium, indictionis tertiæ, vitamq; cum morte cõmutasse mense Iulio, indictionis quartæ. Theoctistus autem, & Nicetas, Ioannis Protospatharii filius, & Theodorus Dæmonius, vnà cũ Ioanne cognomento Clasmata, cetera quidẽ his consimilia testati sunt: verum indictionis quartæ mensem, quo rebus humanis excesserit Theodote, nescire se dixerunt. Sic & hi duobus illis alteris cõsentanea perhibuerunt. Quamuis enim diuersitas quædam exstitit in duorum, & in posteriorum quatuor dictis, non tamen hoc eo factum est, quod contrarietas inesset testi-

ρίας ἐχούσης, εἰργάσατο ἕτο· ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἀνεχόμενος, καὶ μηδὲν τῶν εἰρημένων ἄρρητον παρελθεῖν ἀνεχόμενος. ἐπεὶ ὅσον γε πρὸς τὸ πολυπραγμονούμενον, διὰ ὅλων οἱ μάρτυρες συμφωνοῦσι. τὸν μὲν γὰρ ἀρχὸν ἕ σωαλλάγματος ζητούμενον, ἀλλ' ἐ τὸν λύσιν. ὅπερ ἐδὲν ὑπισημαίνῃ τῷ πεάγματι. ὁ γὰρ σὺκ *ἦκται καλῶς, ἐδὲ λελύσθαι λέγεται· ἀλλ' ἀπαρχῆς δέσιν μὴ ἐσχηκέναι· ὁ μὲν τοι κατήγορος ἀληθῆς ὄντας σὺν μάρτυρας καὶ Θεολῆς ὑπερτέρας, τὸν μὲν ὑπινέμησιν, καθ' ὃν ὁ γάμος σωέσχη, καὶ καθ' ὃν ἐπῆλθεν ἡ τελοῦσα τῆ κόρη, ἀληθῶς ἔφη διεξελθεῖν· πρὸς ἣ τὸ ἡλίσεως χρόνον ἐσφάλθαι. οἴεσθαι γὰρ ἑναυτῶν ἐξ καὶ μίων ἴσαι ἐλθμων εἶναι κζ' τὸν ἕ γάμε κηρον. ἡ ἢ τοιαύτη αὐτῆ ἔσις κατ' οὐδὲν ἐπήμυνε τῆς τότε διηγολογίας, ἀτέλειαν ἡλικίας ὁμολογοῦσ' ἕ, κ μήσ' αὐτῷ τῷ ῥηθέντι στέρως ἐμμένοντ ἕ· ἀλλ' εἰκασμῷ καὶ μετ' ἐνδοιασμῷ τὸν αὐτῆ θεσιν πιουμένε. κ ὁ πρωκατηγορῆσας λεχόμενος μαλακκηνὸς ἀχθεὶς εἰς τὸ δικαστήριον, κ μηδὲν ἀπιθανον σωεισδέναι τῷ σωαλλάγματι φανῶς αὐεπε. μή τέ σαφῶς εἰδέναι ἢ πρὶ ἕ χρένε τὸ ἡλίσεως τὸ κηρης, ἢ ἕ τῆς ἱερολογίας, ἢ τὸ τελοῦντος. Τῆς δοκιμασίας τοίνυν εἰς ἕτο πρακεχωρηκύας, καὶ τὸν μαρτύρων μὴ Θεσσαλιώτων *χρένου κηρὸν καὶ μηνείας, ἀλλὰ φαμένων ἱερολογίαν τελεσθῆναι τελεμένην· αἰγνοεῖν ἢ, εἰ προυπῆρξε μηνεία καὶ αὐτὸν τὸν ἡμέραν· ἐδὲν λῦ τὸ πρωτιτάμενον τῇ δοτοφάσῃ. εἰ μὲν γὰρ ὑπερβᾶσα λῦ ἡ κόρη τὸν ἕβδομον ἐνιαυτὸν, ὅτε τὰ τῆς ἱερολογίας ὑπετίθετο, πρωῒ ἦν λῦ ἄρα, ἕ γάμου ὄντος τοῦ δωδεκάτου ἐνιαυτοῦ γεγονότ ἕ, πολυπραγμονεῖσθαι, εἰ σωίσει πρὸ τούτου ἔννομος μηνεία μετὰ τὸν ἕβδομον ἐνιαυτόν· ἵνα τοῦ γάμου μὴ λαμβάνοντ ἕ ὑποστασιν, πῶς γοῦ εἰ νόμιμον ἰσχὺ ἔσχεν ἡ μηνεία, κατασταθῆ δῆλον. ἐπεὶ δ' ὁ χρόνος τῆς ὥσπερ ἐν σκηνῇ πομπεύσης ἱερολογίας σωομολογήται καὶ παρὰ τοῦ κατηγόρου μὴ δὲ μνείας εἶναι δεκτικὸς, ἀμφισβήτησις πᾶσι πρόδηλος γέγονεν, τῆς ἐναργῶς φαινομένης πᾶσιν ὑπ' ὄψιν ὑποπιπτούσης. μηνεῖαις γὰρ ἑβδόμου ἐνιαυτοῦ οἰκεῖον εἶναι παρελήλυθότα, γάμοις δὲ γυναικῶν δωδέκατον, δεσπζόντων τῶν νόμων. εἰ μὲν καθάπερ νενόμισται συζυγὴ σωάλλαγμα, οὐδεὶς ὑπιτρέψειεν τῷ πεαχθέντι μῶμος. εἰ δέ τις ἐπαπολαθήσ πρὸ πέτα, νόμος ὧδε φησὶν· ὁ κρόνος ἢ πλοια τῶν δώδεκα ἐνιαυτῶν ἐπαγόμενος πρὸς γάμον, εἰ μὲν προγήσατο μηνεία, μύει φυλαττούμενη· καὶ τὰ μάλιστα ἐν τάξει γαμετῆς εἰς τὸν οἶκον * αὐτοῦ ἀνύσσεγκεν. εἰ δὲ μὴ προγήσατο μηνεία, μηδὲ τοιαύτην ἔχαρχῆς ἔσχε λόγον, ἀ λόγ ταῦτο νομιστέον δοκεῖ. ὅτως τοῦ νόμου φράζοντος, πάρεστι καταμανθάνειν, ὅτι κ γάμου καὶ μηνείας

*ἄρχεται

*γάμε

*αὐτὸν

testimonio: sed quod inhærens eorũ oratio veritati, nihil eorum, quæ dicta sunt, omittere vellet. Nam quod remipsam, qua de agitur, adtinet: per omnia testes inter se consentiunt. Quippe contractus principium quærimus, non solutionem. quod sane negotio nihil addit. Nam quod non ceptum est recte, nec solutum dicitur: sed a principio vinculum nullum habuisse. Ceterum testes actor idoneos, & exceptione maiores, ipsam quidem indictionem, qua nuptiæ contractæ sint, & puella dicẽ obierit, vere cõmemorasse dixit: sed quod natiuitatis tempus adtineret, errasse. Nam putare se, puellam tempore contractarum nuptiarum annos sex, totidemque menses fuisse natam. Verum istæc obiectio nihil adiumenti ferebat rationibus eius qui & impuberem ætatẽ fateretur, nec ab se dictis firmiter insisteret: sed cum coniectura & dubitatione istuc aduersario obiiceret. Et qui primus accusationem instituisse ferebatur Malacenus, in iudicium deductus, aperte dixit: in contractu se nihil absurdi scire, nec sibi liquido constare quidquam vel de tempore natiuitatis puellæ, vel conceptarum precum, vel obitus. Quum igitur examen huc vsque processisset, ac testes nuptiarum & sponsalium tempus non distinxissent, sed precum quidem sacrarum conceptionem perfici, vidisse se dicerent, ignorare vero, num eodem die spõsalia præcessissent: nihil erat, quod sententiæ ferẽdæ impedimentũ obiiceret. Quippe si puella iã septimum excessérat annum, quũ preces sacræ cõcipercntur: par erat, nuptiis intra duodecimum annum peractis, inquiri: nũ ante id tẽpus legitima sponsalia cõtracta fuissent, post annum septimum: vt si nuptiæ non constarent, saltem planum fieret, an sponsalia vim legitimam habuissent. Quum autem sacræ benedictionis, velut in scena peractæ, tempus etiam actor ipse fassus sit, minime sponsalibus esse idoneum: omnis est sublata dubitatio, quandoquidem manifesto illicitam nemo non perspicit. Quippe quum leges sanciant, sponsalibus annum aptum esse septimum, nuptiis autem mulierem, duodecimum: si quidem ex sententia legum contractus fiat, nulla facto labes inuritur. Sin præcipitatio quædam comitata fuerit, lex in hanc sententiam loquitur: Qui puellam minorem annis duodecim in vxorem ducit, siquidem sponsalia præcesserunt, custoditur; licèt vxoris loco domum eius deducta sit. Sin sponsalia nulla præcesserunt, nec eum habuit animus, non propterea iã vxor esse facta videtur. Hæc quum verba legis sint, satis intelligitur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

τῶν μεταξὺ Γεωργίου καὶ Θεοδότης, ἀπαγορεύῃ τὸ συμβόλαιον· μήτε τὸν τοῦ γάμου τηρῆσαν ὅρον, ὃν τὸν τῆς μνηστείας λαβεῖν ἐθέλει. καὶ γὰρ εἴωθεν ὁ νόμος τοῖς φύσιν μιμεῖσθαι. καὶ ὃ μὴ οἶδεν αὐτὴ, παρίησιν· τὸ δὲ ἠγνοημένον αὐτῇ, οὐδαμῶς ἐπιτρέπει. εἰ γοῦν ἡ μὴ γεγονυῖα δωδεκάτου ἐνιαυτοῦ, φθορὰς ἔσχεν, ἀλλ' οὐ γάμετης. καὶ διατοῦτο ὁ τῆς ἧττον τῶν δώδεκα ἐνιαυτῶν ἀπαιρήτην γάμου. καὶ ὁ ἱερολογῶν ἱερὸς, αἱ πάμαπι καθυποπίπτει. τὰ αὐτὰ ἡ καὶ περὶ τῆς μνηστείας διπλογιζόμεθα. ὡς ἡ μὴ ἧττον τῶν ἑπτὰ ἐνιαυτῶν, διακρίσεως ἐντελοῦς ἀμοιρεῖ. ὁ δὲ μὴ διακρίνων, οὐδὲ λελογισμένως δώσειν συναινεῖν. συναινέσεως γὰρ χωρὶς, συμφώνων σύστασις οὐ περβαίνῃ. διότι νόμος φησί· σύμφωνον ἐστὶ δύο εἰς ταὐτὸν αἵρεσιν συναίνεσις. ὥστε οἱ νομοθέται ἐπόμβροι τοῖς φυσικοῖς λόγοις, τὰ περὶ τῶν γάμων διέταξαν δόγματα. δοκοῦσι γοῦν καὶ τὸ τῆς Θεοδότης καὶ τὸ τοῦ Γεωργίου συμβόλαιον· οὔτε τοῖς νόμοις, οὔτε τῇ φύσει γαμεῖν ἐστιν· ἀκώλυτος ὁ τοῦ Γεωργίου ἀνεψιὸς Εὐφήμιος τὴν τῆς Θεοδότης μητέρα πρὸς γάμον ἠγάγετο. ὁ γὰρ αὐτ' οὐδενὸς δοκεῖ, τοῦτο πῶς ἔσται τῷ καλῶς καὶ συνόμως γινομένῳ κώλυμα; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ταῦτα συνεδοκίμασε μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, καὶ συναπεφλύαπος, καὶ Μιχαὴλ ὁ Θεοφιλέστερος μητροπολίτης Ἀθηνῶν. οὕτως γὰρ καὶ τῆς δίκης παρ' αὐτῷ πεσκαπαρχθείσης, περσήκατό τε τὸν γάμον, καὶ χαρίεν πρὸς τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην μᾶλλα δικαιοτάτην καὶ ἀκεραιεστάτην Ἀθήνηθεν πεπομφεν εἰς ῥῶπα, καὶ ὑπέγραψεν.

quæ inter Georgium & Theodoten interuenerint, neq; nuptiarum, neq; sponsalium contractum fuisse: quippe qui neq; nuptiarum legem seruarit, & legem sponsalitium violarit. Solet enim lex imitari naturam. & quod agnoscit natura, lex etiam admittit: quod autem ignotum est naturæ, missum facit. Si ergo quæ adhuc pubescit, necdum partui est idonea, nuptiæ vero procreationis causa fiunt: sequitur, eum, qui cum nondum nata duodecim annos coit, stupratorem esse, non maritum. Ideoq; nuptiæ cum ea, quæ minor est annis duodecim, prohibitæ sunt. Et qui benedicit eis sacerdos, se culpæ reddit obnoxium. Eadem & de sponsalibus ratiocinamur. Nimirum eam, quæ minor sit annis septem; iudicio pleno destitui. Qui vero iudicio caret, is nec ex usu rationis consentire potest. At absq; consensu, pacta constare nequeunt. quum hæc legis verba sint. Pactum est duorum in idem placitum consensus. Vnde paret, iuris conditores rationum naturæ vestigia sequentes, de nuptiis statuta promulgasse. Quandoquidem ergo contractum hunc Theodotæ ac Georgii neq; leges adgnoscunt, neq; natura: citra impedimentum vllum Georgii sobrinus Euphemius Theodotæ matrem coniugio sibi iunxit. Quod enim pro nullo ducitur, quonam modo possit esse obstaculo ei, quod recte fit, ac legitime? Minime quidem. Hæc nobiscum examinauit in vrbe imperatrice, ac vnà pronuntiauit etiam * Michael, religiosissimus ille Metropolitanus Athenien sis. Hic enim, lite coram se* inchoata, & nuptias ipsas probauit, & ad sanctissimum patriarcham scriptum æquissimum & accuratissimum Athenis hoc nomine misit, atque subscripsit.

* Hic pron. præcedentibus etiam decretis subscripsit * consecrata.

ΣΧΗΜΑ ΤΩΝ ΠΡΟΛΑΒΟΝΤΩΝ.

Δισεξάδελφοι
Εὐφήμιος, Γεώργιος. Μαρία μήτηρ.
Θεοδότη θυγάτηρ.

* δισεξάδελφος

Γεώργιος ὁ τοῦ Εὐφημίου * ἐξάδελφος ἔλαβε τὴν Θεοδότην, ἀπελοῦς οὔσαν ἡλικίας. θανόσης αὐτῆς μὴ μικρὸν, ἔλαβεν ὁ Εὐφήμιος τὴν Μαρίαν αὐτῆς μητέρα. ἐκρίνετο ὁ τοιοῦτος γάμος ἀθέσμως καὶ ἐννόμως.

FIGVRA PRÆMISSORUM.

Sobrini
Ephemius, Georgius. Maria, mater.
Theodote, filia.

Georgius Euphemii sobrinus Theodoten accepit, adhuc impuberem. Ea paullo post mortua, duxit Euphemius Mariam, Theodotæ matrem. Atq; hoc matrimonium vitio carere iudicatur, & esse legitimum.

ΜΙΧΑΗΛ.

Α. Ἐπιστολὴ τοῦ πατριάρχου, κυροῦ Μιχαὴλ ἐκ Κηρουλαρίας, περὶ γάμου κεκωλυμένου.

δύο ἀδελφοὶ πρὸς δύο ἐξαδέλφας γάμους ἀπείρητοι.

Ἀνήγγειλεν ἡ μεταξύτης ἡμῶν, ὁ κλεέστατε, παρὰ Λέοντος ἐκ Κρεμνίτης, γάμικὸν προβλῆμα ἀνοικείωτον, εἰς ἀέρα τὸν τῶν ἀνομίαν ὑπτιαζόμενον. Λέων γάρ, φησι, καὶ Νικηφόρος, ἀδελφοί. τούτων, ὁ μὲν Λέων, γεννᾷ τὸν Καλήν· ὁ Νικηφόρος δὲ, τὸν Γεώργιον. εἶτα συνέρχεται πρὸς γάμου κοινωνίαν ἡ Καλὴ τῷ Μιχαὴλ, καὶ ὁ Γεώργιος ὁ τῆς ἐξαδέλφου, γαμεῖ Εἰρήνην, τὴν τοῦ Μιχαὴλ ἀδελφήν. ὡς συμπλακῆναι δύο πρώτων ἐξαδέλφων γάμον, πρὸς δύο ἀδελφούς, ἑτέρᾳ γένει, ὅπερ ὅλον παρὰ τῇ καὶ τοῖς πολιτικοῖς νόμοις, καὶ τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἀπροσδέκτον ἐστι. κωλύουσι γάρ φησιν ὁ νόμος, πρὸς γάμου κοινωνίαν, ἀδελφοὶ, ἐξάδελφοι, καὶ οἱ ἐκ τούτων κατηγόρμοι κρίνον. ὅπερ ἐν τῶν ἐκ παλαιᾶς ἐστι τις κώλυσις. ἔστω τὸ ΤΙ Σ ῥῆμα, μερικῶν ἐπάγον τὴν κώλυσιν. οὐκ εἰς ἄπειρον τὴν ἐξικνεῖται, ἀλλ' ὅπου ἕως καὶ ὁ ἑβδόμος βαθμὸς κωλύεται γάμος. ἐπεὶ γὰρ ὑιωνὸς ὁ τῆς ἐξαδέλφου τῷ τρισεξαδέλφην γαμεῖν, καὶ ὁ τῶν τρισεξαδέλφων γάμος οὐκ ἀπηγορευμένος ἐστί. πρὸς τοῦτ' οὐκ ἐκ παλαιᾶς καὶ ὁ ἕβδομος συγχωρεῖται βαθμός. ὅπου δὲ πρόσωπα ἐλεύθερα, ἔκτος συναπτείας βαθμός. ἐπεὶ γὰρ καλὴ πρὸς τὸν Γεώργιον πρῶται ὄντες ἐξάδελφοι, τέταρτον ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους βαθμόν. ὁ δὲ Μιχαὴλ πρὸς τὴν Εἰρήνην, δύο ἀπέχει βαθμούς, ἀπὸ ἀδελφοῦ ὢν τοῦτης. κἀντεῦθεν ἕκτος βαθμὸς συναριθμεῖται, κωλύεται τὸ συνοικήσιον τὴν Εἰρήνης. ὁ δὴ καὶ αὐτὸς ὁ λογιώτατος, ἢ μὴ γνώριμον, κώλυσον· ἢ γνώριμον, λύσον· ἀμέλησον δὲ τοῦ πρὸς ἀγγελίαν ἐκ Λέοντος, τῷ ἐκτῷ πεκλῆσθαι, καὶ μηδὲν φοβηθῆς. πολλὰς γὰρ ἔχω τὰς συναιρομένας σοι ἐκ θείας, καὶ πολιτικὰς νόμους, καὶ ἱερὰς κανόνας, καὶ αὐτὸν τὸν νεαρὸν τόμον ἐκ μνήσθη καὶ ὁσίως ἀναπαυσάμενος κυρὸς Σισινίος ἐκ πατριάρχης.

MICHAELIS.

I. Epistola patriarchæ, domini Michaelis Cerularii, de matrimonio prohibito.

Avdiuit mediocritas nostra, vir clarissime a Leone Cremnita, matrimonium esse contractum, quod cum impudente flagitio coniunctum est. Sunt fratres, inquit, Leo & Nicephorus. Horum alter, Leo, Calen procreat: Nicephorus, Georgium. Hinc Cale in matrimonii societatem cum Michaele coit, & cõsobrinus eius Georgius, Irenã ducit, Michaelis sororem. Ita quidem, vt duo cõsobrini cum duobus fratribus, diuersi generis, nuptias contraxerint: quod haud dubie nec legib. ciuilibus, nec canonibus sacris admittitur. Nam, vt lex inquit, arcentura societate cõiugii, fratres, consobrini, & qui ex his procreãtur tantũ. In iis autẽ, qui sunt ex transuerso, prohibitio quædã est. Hæc ergo vox, Quædam, particularem prohibitionem inferens, non in infinitum se porrigit; sed in eodem genere, septimi quoq; gradus nuptiæ prohibentur. Non enim potest sobrinus sobrini sui filiam ducere, licet ex sobrinis procreatorum nuptiæ non sint prohibitæ. Qui autem ex transuerso sunt, iis etiam septimus gradus permittitur. At in delato ad nos matrimonio, gradus sextus inuenitur. Nam Cale ac Georgius, quum sobrini sint, in quarto erga se inuicem gradu cõsistunt. At Michael ab Irena gradu altero abest, vti cui° ipse frater sit. Atq; hoc modo quum gradus sextus colligatur, Irenæ matrimonium prohibetur. Quod quidem tu, vir doctissime, vel non contractum prohibe, vel iam contractum prohibe, vel iam contractum dissolue: quum ex relatione Leonis intelligas, id intra sextũ gradũ claudi. Nec est, quod vereare. Nãplures habeo tibi patrocinantes in hoc facto, tam leges ciuiles, quam sacros canones, ipsũq; adeo nouellũ tomũ perpetuo celebrãdi, & religiose defuncti, domini Sisinii patriarchæ.

ΣΧΗΜΑ.

Ἀδελφοὶ Ἀδελφοὶ
Λέων, Νικηφόρος. [a]Μιχαὴλ καὶ [b]Εἰρήνη.
[a]Καλὴ [b]Γεώργιος.

FIGVRA.

Fratres. Fratres.
Leo. Nicephorus. [a]Michael. [b]Irena.
[a]Cale. [b]Georgius.

Β. Ἐξ ὑπισολῆς Μιχαὴλ ἐκ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου.

II. Ex epistola Michaelis, sanctissimi & vniuersalis patriarchæ.

Ἱερεὺς γυνὴν τὴν σύνοικον μοιχευθεῖσαν, ἀπωσάμενος μὴ, ἀκώλυτος· ἔσται δὲ ἐξαμβλος δὲ, αὐτὸς ἱερεύς. τῆς δὲ προικὸς τῆς μοιχευθείσης τοῦ ἱερέως γυναικὸς, τὸ μὲν δίμοιρον ὑπὲρ τοῦ

Sacerdos, qui nouit, vxorẽ suam adulterio pollutã: si eã expulerit, a munere suo non arcetur: sin receperit, sacerdotiũ amittit. Dotis aũt, quã per adulteriũ cognita sacerdotis vxor

Universidad de Deusto
Biblioteca

πεχθέντ@ αὐτοῖς ἀποκρατηθήσεται παιδός· τὸ δὲ τρίτον ᾧ ἀφαιρεθήσεται αὐτῆ, δεδησόμενον εἰς μοναστήριον, ὃν ᾧ ἀποκαρήσεται.

Γ. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἱερούς τινας ᾧ ἀφ' ἡμῶν γονέων σωφρονισθέντας ἀπ' αὐτῶν, καὶ σωφρονισθέντας ἑτέροις ζεύγνυμι τῶν πεκτόντων, οὐ λόγησεν ἕτερος ἱερούς. εἰ μὲν ἠγνόησε τὸ τῶν πεκτόντων ἀβέλητον, ὅτι χρόνον τινὰ ῥητὸν τῆς ἱερουργίας ἀπεχεθήσεται, καὶ τῶν ἐνηστείας καὶ προσευχαῖς παλαιπωρίαν ἐπιθήσεται. ὁ χρόν@ μὲν τῆς ἀτιμίας, μὴ μέρει, ἢ ὅις τοσοῦτ@. εἰ δὲ ἠθέ, τῆς ἱερωσύνης ἐκπεσεῖται. εἰ δὲ προσωτέρω τῆς ἡλικίας ἦλασεν, τῶν γονέων ὑπερτιθεμένων, καὶ ᾧ ἀφ' ἑτ@ λιθαγκάθησαν σωαφθῆναι ἀκόντων, ἐπεὶ τὸ τοιοῦτον καὶ τοῖς νόμοις δοκεῖ, ὁ ὁλόγησας αὐαίτι@. καὶ ὁ δεύτερ@ δὲ ἀγνοῶν τὸ πρῶτον σωοικείσιον, αὐαιτίατ@. ἀδικῶς ἦ, ἀτιμίοις μετριωτέροις ὑποβληθήσεται, ὅτι οὐ τοργείας ἐγκλήματι ἁλόντας, ὡς καθαιρὲς, ἐσεφώνωσεν. εἰ μὲν τι γνώμη τῶν γονέων ὁ πρῶτ@ σωίεη γάμ@, εἶτα ᾧ ἀφαλόγως διέγησεν· ὁ μὲν πρῶτ@ ἱερούς, ἀθῶ@· ὁ δεύτερ@ δε, τῆς ἱερωσύνης ἀλλότριο@· εἶτα παρῆσαν οἱ γονῆς, εἴτε μή.

Δ. Ἐξ ἐπιστολῆς ᾧ αὐτοῦ πατριάρχου, Μιχαήλ.

Ἐπὶ τῶν ἐκ ᾧ αὐτοῦ γόνους, καὶ ὁ ᾧ ἑβδόμου βαθμοῦ κωλύεται γάμ@. οὐ γὰρ δύναται ὁ ἀνεψιὸς ἀδελφ@ τὴν ᾧ ἀνεψιᾶς ἀδελφοῦ γυναῖκα γαμεῖν, καὶ ὁ τῶν τρισανεψιαδελφῶν γάμ@ οὐκ ἀπηγόρευται. πρὸς ἢ οὖν ἐκ πλαγίου ἐξ ἀγχιστείας, καὶ ὁ ἑβδόμ@ συγχωρεῖται βαθμὸς. πρῶτον οὖν ἐξάδελφοι εἰσωφθῆναι ἀδελφὰς ἐξ ἑτέρου γόνους, ὕστερ@ γάμ@ ἀθέμιτ@. καὶ γρόμφ@ μὲν, ᾧ ἀφαπαθήτω· μὴ γρόμφ@ ᾗ, κωλυθήτω. τετάρτου μὲν γὰρ βαθμοῦ οἱ ἐξάδελφοι, δευτέρου δὲ οἱ ἀδελφοί. καὶ ᾧ εἰσκονται ἕκτου βαθμοῦ. ὅπερ καὶ ὁ πολιτικὸς ἀπείργει νόμ@.

marito adtulit, duo trientes pro nato vtrisque filio retinebuntur: reliquus ipsi concedetur, si tribuendus monasterio, in quo tondebitur.

III. Eiusdem.

QVidam sacerdos quosdam præter parentum sententiam in matrimonium coeuntes precibus sacris imitauit. Inde diuulsis a se inuicem, & alia coniugia cõtrahentibus, sacerdos alius bene precatus est. Siquidẽ ignorauit, parẽtes non cõsentire; certum quoddã ad tempus a ministerio sacro abstinere iubebitur, & ieiuniis ac orationibus semet adfliget. Ipsius pœnæ tempus ad dies XL, vel alios totidem sese porriget. Sin norat, sacerdotio excidet. Quod si prouectioris erant ætatis liberi, & quia dilationem parentes interponebant, iccirco eis inuitis contrahere matrimonium coacti fuere: quandoquidem id leges etiam probant, & is, qui preces sacras concepit, culpa caret; & secũdus quoq; cui de priore matrimonio non cõstabat, excusatur. Sin constabat, pœnis mitioribus subiicietur, quod obnoxios crimini scortationis, tamquã puros, coronarit. Quod si de parẽtum sententia prima contracta sunt nuptia, deinde necopinato diuortiũ intercessit: sacerdos primus culpa caret, alter sacerdotium amittit: siue parentes adfuerint, siue non.

IIII. Ex epistola eiusdem patriarchæ Michaelis.

IN iis, qui eodẽ ortisunt genere, septimiquoq; gradus nuptias prohibentur. Nequitenim sobrinus sobrini filiam vxorẽ ducere, licèt progenatorum ex sobrinis matrimonium minime sit vetitum. At iis, qui ex transuerso sunt adfines, etiam gradus septimus permittitur. Itaq; si consobrini copulati fuerint cum sororibus ortis alio genere, matrimonium posterius est illicitum. ac siquidem contractum sit, diuellatur: necdum vero contractum, prohibeatur. Nam gradu quarto iũcti sibi sunt cõsobrini, secundo fratres. Adeoq; sexto cõstituti gradu deprehenduntur. quod quidem ciuili quoq; iure vetatur.

Successit Cerulario, Isaacii Comneni, & Constantini Ducæ imperium.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΊΝΟΥ ᾧ ΛΙΧΟΎΔΟΥ.

CONSTANTINI LICHVDIS.

Α. Σημείωμα συνοδικὸν, περὶ δούλου ἐγκληματικοῦ.

I. Scriptum in synhodo subnotatum, de seruo criminali.

Κωνσταντῖν@ ἐλέῳ θεῷ ἀρχιεπίσκοπ@ Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Constantinus miseratione Deo archiepiscopus Constantinopolis, nouæ Romæ, & vniuersalis patriarcha.

Μεταὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν τῆς ᾧ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας δικαίων τε καὶ καλῶν,

INter omnia alia maioris ecclesiæ Dei iura & bona, nec ea quæ de seruis statuere placuit, ab æqui-

ἐδὲ τὰ περὶ τῶν δούλων ὑποκυμαίνοντά τε καὶ διοριζόμενα, ᾧ δικαίᾳ καὶ πρέποντ@ ἠλλοτρίωντο. ὅσοι γὰρ καὶ τούτων φόνου * μίσει χραισθῶσι, καὶ τῶν θείων αὐτῆς περιβόλων ὄντες ἐγγύων), προσίεται συμπαθῶς. καὶ θανάτου μὲν ὅπως τοῖς ἄλλοις ῥύεται μητρικῶς, δουλείᾳ δὲ διηνεκεῖ, συμπαρεκτείνομένῃ τῇ ἐκείνων ζωῇ, κᾷ τῷ ἀρχῇθεν ἐμπολιτευομένῳ αὐτῇ σωτηρίαν, καταμένει ἱεροπρεπῶς, θείοις φροντιστηρίοις καὶ διαγίσμοις οἴκοις ἀπεμπολᾶσα, ὡς αὖ καὶ τὸν δι' ἐλπίδ@ ἀθεώτοντον βίον τῆς Δεσποίνης ἐκβάλοιεν, καὶ τὸν τῆς ἀπιστίας ἔλεγχον ἐγκαλύμμων ἔχοιεν τῷ τὸ δούλειος ὀνόματι, καὶ διὰ μετανοίας τὸ ᾧ φόνου ἄπεπον ἐξοπλαθήσοιεν. καὶ τοίνυν δημήτριον τὸν οἰκέτην ᾧ δεῖν@, μιάσματι φονικῷ χραισθέντα, καὶ ἐξαργώσαντα, κᾷ τὸ αὐτεκαθενὲν θ@, ἐξέδοτο ὡς ἡμαρτηκότα ἔτον φόνου μῦσ@· ἡ ᾧ Θεᾷ μεγάλη ἐκκλησία Δεσποίνῃ τῶν θεοσεβεστάτων σκιδίκων, Δημητρίῳ ἐπισκόπῳ * Πρίμης, ἐπὶ παροχῇ νομισμάτων κδ· οἷς τε πᾶσιν αὐτοῦ δεσποτείαν ἐχέν καὶ κυριότητα, ἐ μηδένα τῶν ἀπαύτων ἕτερον αὐτεντῆν αὐτοῦ. ᾧ φωνᾶσι Δεσποίνῃ τῆς ὑπαγορεύσεως ὁραφῆς καὶ τοῖς κατὰ κῆρον θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις τῆς αὐτῆς ἐπισκοπῆς, κηδεσθῆ τὸ αὐτοῦ πλέον σωτηρίας, καὶ τὰ πρὸς λυσιτέλειαν καὶ ἄφεσιν τοῦ τοιούτου μύσους ἐγκελεύσεθαί τε καὶ διδάσκειν. μὴ μέντοι πειρᾶσθαι, τῆς δουλικῆς αὐτὸν τύχης ἐλεύθερον, μήτε ἀναγράσκειν εἰς πρόσωπον, ἐξ οὗ τῆς διηνεκοῦς δουλείας καὶ ᾧ ἐκκλησιαστικοῦ ἀπαιμίας λυθήσεται. εἰ γάρ ποτε καταγγελθῇ ὁ εἰρημένῳ@ ἐλεύθερος ἀπιφερόμεν@, αὐτὸς μὲν τῶν δικαίως ἐπιθεμένων καταδίκῃ οὐκ ἐκφεύξεται, αὖθις ἐκδοθήσεται πάλιν Δεσποίνῃ τῶν θεοφιλεστάτων σκιδίκων χαλεπωτάτῃ δουλείᾳ, καὶ βαρυτάτῃ ἀναπηρείᾳ· ζημιωθήσεται δὲ ἡ ἐπισκοπὴ, ὡς τὰς γεγραμμένας ἀζητήσεις Δεσποίνῃς· καὶ ὁ κατὰ καιρὸς τούτης προέσῃς, τὸ δίκαιον κανονικῶς ἀχθήσεται. πρὸς ἀποτροπὴν οὖν τοῦ ποτὲ δεσσόντ@, τῆς τε νομικῆς ἀπειτοῖς τοιούτοις καὶ δικαίας ἀποτομίας, τοῦ μηδαμῶς δύνασθαι σωματικῷ θανάτῳ, μήτε μὲν ἐπηρεάζεσθαι, ἢ πημορεῖσθαι παρ' ἑτέρου προσώπου τὸν ἐκδεδομένον Δημήτριον, ἐγράφη τὰ δικαιστήρια ἐκκλησιαστικῷ ἔθει, καὶ σφραγισθέντα τῷ Δεσποίνῃ μολίβδου βουλλωτηρίῳ, ἐπεδόθη μὲν δεκεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος ιβ, ἔτους ϛφξζ.

aequitate ac decoro sunt aliena. Nam quotquot horum quoq; cædis piaculo pollutifuerint, & intra sacra eius septa peruenerint; adhibita cõmiseratione recipiuntur. Et a morte quidem ipsos ecclesia materna pietate, sicut & alios, liberat: verum eos dẽ ad seruitutem perpetuam, quæ cũ eorum tota se vita porrigit, pro sua cõsuetudine antiqua ceu diuino quodã rigore damnat, sacris ipsos monasteriis ac domib. religiosis vendens; vt etiam spe cõceptam vitã ab herili libera imperio sus excludant animis, & ipso nomine seruitutis accusantẽ facinus stimulũ habeant, perq; pœnitentiam cædis turpitudinẽ expurgent. Itaq; Demetriũ Titii seruũ, cædis inquinamento pollutum, idq; cõfessum, veluti qui piaculum cædis admiserit, ex more prisco hæc magna Dei ecclesia per religiosissimos defensores, Demetrio Prienensi episcopo, XXIIII aureorum pretio persoluto, sic vendidit: vt is omne dominium & proprietatẽ eius habeat, nec alio quisquã mortalium sibi quidquam iuris in eum vindicet. Simul per hanc dictatã ab se scripturam religiosissimos protẽpore antistites episcopatus illius hortatur, vt maiorẽ in modum salutis eius curã gerant, & quæ ad commodum ipsius, & piaculi remissionem spectant, imperent atq; doceant. Nõtamen eum seruili condicione liberare, nec vlli ausint personæ vendere, perquam e seruitute perpetua, & ecclesiastica pœna eripiatur. Quippe si nuntiatum aliquando fuerit, indicatum Demetrium libertate potitum: ipse quidem irrogatum sibi iure supplicium non effugiet. sed denuo per religiosissimos Defensores molestissimæ seruituti grauissimoq; labori mancipabitur; episcopatus autẽ mult abtur, vt qui constitutiones scriptas flocci fecerit, & cuiusq; demum temporis antistes, qui ei præcst, pœnæ canonicæ subiicietur. Igitur ad auertendum eum, qui serui dominus aliquando fuit, & excludendũ omnem in huiusmodi casibus actionem ceteroqui legitimam & æquam, ne scilicet vllomodo corporali morte distractus hic Demetrius adficiatur, nec male tractetur, aut ab alia persona puniatur: hæc ita sancita, & ecclesiastico more perscripta, & obsignata perbullam plumbeam, data sunt mense Decembri, indictionis XII, anni VI CIↃ IↃ LXVII.

Β. Περὶ ᾧ φονδώντ@ ἱερέως, ἐ καθαιρεθέντ@.

Τὴν αὖθεν τῶν νομοθετῶν περὶ τὰ πεμφὴν ἐλάβειαν, ἔξεστι μὲν ἐ Δεσποίνῃ πολλῶν ἑτέρων

II. De sacerdote cædis reo, & deposito.

PRiscam legislatorum circa delubra religionem, quã de pluribus aliis perspicere licet:

Universidad de Deusto
Biblioteca

κατεμαθεῖν· πολλῷ δὲ μᾶλλον, εἰς τῷ φιλανθρώπῳ τῶν πρὸς τὸν φιλάνθρωπον εὐσέβειαν ἐπιδείκνυνται. τοῖς γὰρ ἀφηρημένοις πᾶσιν ἐλπίδα ζωῆς μεγέθει τῶν πεπλημμεληθέντων αὐτοῖς, οὗτ' τῆς θείας καὶ μεγάλης ἐκκλησίας ὠθοῦσαν τοὺς βόλους· ὧν εἰ φθάσειεν ἐντὸς γενέσθαι τινές, πάσης ἀφίασιν αὐτοὺς ἐνοχῆς καὶ κακώσεως· τῶν εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῶν ἄφιξιν οὐκ ἄνευ θείας προνοίας καὶ σωτηρίας κεκλῆσθαι γίνεσθαι. οὕτω δὴ οὖν, καὶ εἴ τινες τῶν ἱερωμένων εἰς τὸ τῆς ἀναιροφονίας ἐκκυλιόδιειν μῦσος, ἐπεὶ καὶ θεῖοί εἰσι τρόπον τινά, καθιερωθέντες αὐτῷ τοῦ τῆς ἱερωσύνης βαθμοῦ καταγόμενοι, ἀφιέσθωσαν εἰς τὸ τῶν λαϊκῶν ἐξεταζόμενοι πλῆθος, μέχρις αὖ ἡ παρέσει τούτοις ἀπιμεληθῆναι ζωῆ, ἀρκοῦσι ἐξίλασμα τοῦ φόνου τὸν τοιαύτῃ ἔκπωσιν ἔχοντες. ἐντεῦθεν καὶ ὁ θεῖος ἱερεύς, τῶν ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας περιβόλων ἔνδον γενόμενος, ἐξηγόρευσε, οὗτ' οἰκείους ἡγοῦς προτρεψάμενος σωσπαθεῖν τῷ λοιπῷ ὁμίλῳ ἢ χωρὶς αὐτῶν, ἐς σωεργῆσαι εἰς τὸν ἢ Χαλκεωπαλαι Κατακαλῶν φόνον. ταῦτα ἐξαγορεύσας, ἢ ἱεροῦ καταλόγου, καὶ οὗτ' θείους κανόνας, ἀφὰ τὸ γεγονὸς ἢ φόνου μύσος, ἐξέωσεν. ὥσπερ ἢ αὖθεν μένειν αὐτὸν, αὐέσαφόντε, καὶ ἀνεπηρέασον, τὸ παρὸν καθαιρετικὸν γράμμα γραφῶναι καὶ ὑπογραφῶναι προτρέψαμεν. μηνὶ Ἰουλίῳ, ἰνδικτιῶνος ιβ.

tũ multo maxime de iis, quæ humaniter ac benigne statuendo, esse argumenta pietatis erga benignum Deum suæ voluerunt. Nam iis, quibus omnis ademta vitæ spes est, ob magnitudinem perpetratorum ab eis scelerum, septa sacra magneq; ecclesiæ patefecerunt: intra quæ si qui se recepissent, eos ab omni reatu & vexatione exemerunt: quod eorum ad ædem sacram perfugium non sine diuina prouidentia, & cum ipsorum salute accidere statuissent. Itidẽ si qui etiam sacerdotes ad piaculum cædis admittendum prolapsi fuerint, quandoquidem quodam modo Dei templum sunt, eidem consecrati: sacerdotii gradu deiecti, laicorum in turba explorationem interueniente degent, quousq; se huius vitæ spatium porrigit: qua dignitatis amissione, satis grauem cædis expiationem consequuntur. Proinde & Sempronius hic, ex ordine sacerdotũ, quũ intra sacra ecclesiæ septa se recepisset: confessus est, se suis auctorem fuisse filiis vt cum agri sui reliqua multitudine pergerent, eãq; in perpetranda Chalceopuli Catacalonis cæde iuuarẽt. Quacõfessione facta, catalogo sacro, secũdũ diuinos canones, ob admissum cædis piaculũ, excidit. Vt autẽ liber maneat, & intacta, & vexationis expers, præsentẽ hãc depositionis scripturã litteris mãdari, & subscribi curauim⁹. Dat. M. Iulio, indict. XII.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΞΙΦΙΛΙΝΟΥ.

Ψηφίσματος ἴσον ἢ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, κυρίου Ἰωάννου, πρὸς τινα μητροπολίτην, περὶ κεκωλυμένων γάμων, ἐκτεθέντος πρὸς Νικήταν διάκονον καὶ χαρτοφύλακος.

Ὅτι μὲν ὅτι τῶν ἀδεμίτων ἢ κεκωλυμένων γάμων, τινὰ προσώπατα τῆς εὐσεβεστάτης βασιλικῆς νόμοις ὥρισεν ῥητῶς ὅτι σωαλλάγματα εἶναι κωλύοντα πρὸς γάμον ὅλως σωάπτεσθαι, διὰ τὸ τοῦ πράγματος ἀδέμιτον· οἱοὶ δέ τινα μηδεμιᾶ κωλύσει ὑποκείμενα, ἀλλ' ἄνετον ἔχοντα τὸ θέλημα ὅτι σωαλλάγματι γαμικῷ, διὰ τὸ ἀκώλυτον τῆς πράξεως· οὐκ οἶμαι σε ἀγνοεῖν, θεοφιλέστατε. ἔνθα δὲ ῥητῶς τι μὴ διηρόρθωται τοῖς νόμοις καὶ τοῖς θείοις κανόσι, σωοδικὴ διὰ τὰς σωεχεῖς ἐρωτήσεις οἰκονομία ὅτι τοῦ μακαρίτου πατριάρχου, κυρίου Ἀλεξίου, γέγραπται· τυπωθὲν τὸ ὀφεῖλον ἐν τοῖς τοιούτοις πρόσκαινειν· ἤγγυν, ἔνθα περ ἕβδομος τῆς συγγενείας ἐστὶ βαθμός· καὶ δηλοῦσα, ὡς εἰ μὴ ἐρωτηθῇ τὸ τοιοῦτον πρὸ τῆς πράξεως καὶ τοῦ ἀποπλέσματος, κωλύεσθαι· εἰ δὲ λάθοι ὡς ἀγνοούμενον, καὶ ἀποπλεσθείη, μένειν

IOANNIS XIPHILINI.

Exemplum decreti sanctissimi & vniuersalis patriarchæ, domini Ioannis, ad quemdam metropolitanum, de nuptiis prohibitis, litteris mandati a Niceta diacone & chartulario.

Qvod illicitas vel prohibitas nuptias adtinet esse personas quasdã diserte piis & imperatoris legib. expressas, quæ in cõtrahendis matrimoniis ad nuptiarũ coitionem tẽdere prohibeantur propterea, quod nefas admittãt; item⁹ nonnullas esse, quæ nulla prohibitione coerceantur, sed in contrahendis nuptiis liberum habeant arbitrium, quod res minime vetita sit: equidem te, vir religiosissime, non ignorare arbitror. In quibus autem casibus nihil diserte legibus & canonibus sacris expressum est, de iis consilium synhodicum ob interrogationes continuas tempore felicis recordationis patriarchæ, domini Alexii, perscriptum est; quod sancit, quid in talibus locum habere debeat; videl. vbi septimus cognationis gradus est: & significat, si de tali matrimonio cõsulatur anterem sponte peractam & impletam, prohi-

μῦ ἀδιαίρετον· ὑποκεῖσθαι δὲ οὖν σωαφθέντες ὀπιπρίοις, καθὼς αὖ ὁ τοῦ τέκνου σωιδὴ ἐπισκοπῶν. ἐπεὶ οὖν καὶ ἡμᾶς ἠρωτήθημεν περὶ τινῶν ἐν τῇ τοῦ στε ἐνορίᾳ, ὡς ὁ Γεώργιος καὶ ἡ Μαρία, ἀδελφοὶ ὄντες, ἔτεκεν· ὁ μὲν, τὸν Εἰρηνίου· ἡ δὲ, τὸν Βασίλειον· ὁ δὲ Βασίλειος, ἐγήμησε τὴν Μαρίαν· τῆς δὲ Εἰρήνης τῷ Ἐπιφανίῳ σωαφθείσης. βούλεται ὁ τοῦ Ἐπιφανίου αὐτάδελφος τὴν Μαρίαν ἀγαγέσθαι· ἀπεφωνάμεθα ἀφὰ γραφῆς, ὡς οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ ἐνωθῆναι αὐτῇ, ἀφὰ τὸν τοῦ Ἐπιφανίς μετὰ τῆς Εἰρήνης τῆς θείας αὐτῆς ἤδη γεγημημένον γάμον. καὶ οὕτω μὲν ἀνεχαιτίσθη τὴν τοιαύτη ἡ τοιαύτη τῶν εἰρημένων προσώπων ἕνωσις. ἀπερόν γε μὴν τῶν μερῶν, συνῆδον ὅτι τὴν τοῦ σωαλλάγματος ἐνεργειαν, τοῦ κρατίστου καὶ ἁγίου ἡμῶν βασιλέως ἐδεήθη, ὡς ἂν ὁ λογιώτατος νομοφύλαξ κρίνῃ θεῖ τοῦτον καὶ ψηφίσηται. Ἀλλ' αὖθις ὁ ἀντιδικῶν αὐτῷ δέησιν τῷ θειοτάτῳ κράτει ἐσωατεινάμενος, θείας δυμοίρησεν αὐτιγραφῆς, οὕτως ἐχούσης· τὸ κελθὲν σῷ ἢ πρωτοπάτου χαρτοφύλακος, καὶ μᾶλλον ὅτι κωλύσεως γάμου, οὕτω μένει, ὥστερ ἐκρίθη. τὴν τοιαύτην οὖν δεξαμένει αὐτιγραφὴν, θηλεῖ μὲν σοι, ὁ καὶ πρότερον ὅτι τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως ἐρωτηθέντες δεδηλώκαμεν· ὥστε μὴ ἐξεῖναι, τὸν Μιχαὴλ ἑαυτῷ τὴν Μαρίαν σωοικήσασθαι, ἀφὰ τὸν ἢ Ἐπιφανίου μετὰ τῆς Εἰρήνης ἤδη ἐκπεθέντα γάμον, συγχεομένων τῶν ὀνομάτων τῆς συγγενείας· καὶ μάλιστα, κατὰ τὸν ἢ Θεοφόρου καὶ μεγάλου πατρὸς Βασιλείου λόγον καὶ ὅρον. τὰς γὰρ τῶν ἀδελφῶν γαμετὰς, θείαν ἔστις καὶ ἀνεψιὰν, καὶ πανύμφους ἐν τούτῳ συμβαίνει καλεῖσθαι. ὡς κεκωλυμένον σωάλλαγμα, ἄπρακτον ἀφαιρεῖσθαι, καὶ μηδὲ πρόσιμον εἶναι σῷ βασάνισας ἀπεπτηθῆναι. οὕτω γὰρ καὶ ὅτε καταρχὰς ἠρωτήθημεν, ἀπελογησάμεθα· ἢ ζητήματος τότε τῆς τοιαύτης ἕνεκεν αἰτίας ὄντος. καὶ διδάσκει ἡ ὑποκειμένη * τῆς ἀφὰ γραφῆς τῆς τῶν θέσεως ἡμετέρα ἐγγραφος ἀποκρισις. εἰ ἢ ς πρόκαιρος τὸ ἢ αὐτὸς ἐφθασε δέξασθαι μέρος, ἡ προγαμιαίας δωρεᾶς ὑπόσχεσιν, ἢ δόσιν, τὸ τῆς γυναικὸς, οὐ σῷ τοῦτο σωπεπληρῶσεται τὸ σωάλλαγμα. ἐπεὶ μὴ δὲ αἱ προῖκες σωισῶσι οὖν γάμους διαμένους καὶ χωρὶς τούτων σωίστασθαι, ὅτε νομίμως σωαλλάττονται. ἢ ὁ ὅτι τοῖς ἀδεμίτοις ἢ κεκωλυμένοις ὑπισχνεῖται ἢ διδόμενα γάμοις, οὔτε προῖκες, οὔτε προγαμιαῖαι δωρεαὶ καθεσίκασι· καὶ μὴν αὖ δοθῆναι τὰ δεδομένα καθ' ὃν τρόπον ἐδόθησαν, μηδεμιᾶς αὐξήσεως ἀπὸ τόκων προσπεριμένης.

* τῆ ὑποκαθηκούσης

prohiberi: sin tacite quasi per ignorationem absolutum fuerit, in diremtum quidem manere; sed copulatas personas pœnis obnoxias esse, prout episcopo loci visum fuerit. Quoniam ergo nos etiam consulti sumus a quodam tui territorii, narrante, Georgium & Mariã, qui fratres essent, illum quidem Irenam, hanc vero Basilium procreasse, ex quo Maria nata sit: hinc Irena Epiphanio iuncta, velle germanum Epiphanii fratrem, Mariam vxorem ducere: per scripturam pronuntiauimus, non ei fas esse copulari Mariæ, propter iam contractas Epiphanii cum Irena, eius amita, nuptias. Atq; ita tũc impedita fuit eiusmodi dictarum personarum coniunctio. Verum vtrag; pars id operam dans vt contractus reipsa succederet; præpotenti ac sancto imperatori nostro preces obtulit, quibus petebat, vt doctissimus Nomophylax de re cognosceret, atq; pronuntiaret. Sed aduersarius eius vicissim sacratissimæ maiestati porrectis precibus, rescriptum sacrum impetrauit, in hanc sententiam: Quod iudicatum est a maxime venerabili Chartulario, quum magis tendat ad prohibitionem matrimonii: sic manebit, vti iudicatum est. Igitur accepto huiusmodi rescripto, significamus tibi, quod etiam prius in tali causa consulti significauimus: non esse fas, vt Michael Mariam sibi coniugio copulet, propter Epiphanii contractas iam cum Irena nuptias, quum nomina cognationis confundantur: idq; velinprimis, secundum gubernati diuinitus ac magni patris Basilii dictũ & sanctionem. Quippe fratrum vxores, quæ amita sunt, & filiæ fratris, pariter quoq; fratrias adpellari contingit. adeoq; contractum prohibitum, infectum manere, nec pœnã extransgressione oportet exigi. Sic enim & quum initio consulti fuissemus, respondimus: quæstione tũc ob eiusmodi causam instituta. id quod subsecũta delineationi causæ responsio nostra, per scripturam facta, declarat. Quod si forte dos, ẽ viri pars iam ante acceperit, aut donationis propter nuptias promissio, vel præstatio, mulieris parti facta sit: non propterea contractus seruabitur, quandoquidem dotes non faciunt nuptias, quæ absq; dotibus etiam constare possunt, quum legitime contrahuntur. Quæ vero nefariis in nuptiis, aut prohibitis promittũtur aut dantur: neq; dotes sunt, neq; donationes ante nuptias: & restituenda sunt, quæ data fuerint, quo data sunt modo, nullo ex vsuris incremento accedente.

Rescriptum Imp.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ΣΧΗΜΑ.

Ἀδελφοὶ Ἀδελφοὶ
Γεώργιος, Μαρία. Ἐπιφάνιος καὶ Μιχαήλ.
ἐξάδελφοι
Εἰρήνη, Βασίλειος.
|
Μαρία.
Ἐκωλύθη ἡ Μαρία λαβεῖν τὸν Μιχαήλ.

FIGVRA.

Fratres. Fratres.
Georgius, Maria. Epiphanius, Michael.
Consobrini.
Irena. Basilius.
|
Maria.
Interdictũ est Mariæ, ne Michaeli nubat.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ.

Περὶ δύο ἀνεψιαδέλφων, λαβόντων μητέρα καὶ θυγατέρα, καὶ λυθέντος ὕστερα συνοικεσίου, ὡς ἀνόμως συνελθόντος.

Προκαθημένου Εὐστρατίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου ἐν τῷ μικρῷ σεκρέτῳ, συνεδριαζόντων αὐτῷ, Πέτρου τοῦ ἐνδοξοτάτου Πρωτοσπαθαρίου καὶ ἐπάρχου, καὶ θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν, τοῦ Νεοκαισαρείας, τοῦ Σεβηρίνης, τοῦ Χώνων, καὶ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ζηκχίας, καὶ πολιτικῶν ἀρχόντων, τοῦ Πρωτοσπαθαρίου καὶ μεγάλου οἰκονόμου, Θεοδοσίου Πρωτοσπαθαρίου καὶ οἰκονόμου τῶν ὅλων Ἰωάννου Πρωτοσπαθαρίου καὶ Χαρτουλαρίου, τοῦ γενικοῦ, τοῦ ὄντι τῶν δεήσεων, Βασιλείου Σπαθαροκανδιδάτου καὶ συμπόνου, καὶ Ῥωμανοῦ ἀσηκρῆτις καὶ σκρίβα, καὶ Λέοντος ἀσηκρῆτις καὶ λογοθέτου τοῦ Πραίτωρος, εἰσήχθη ὁ, τε Μαλακίωος, καὶ ὁ Βάρδας, καὶ ὁ Θεόδωρος, οἱ Ἑλλαδικοὶ, Πρωτοσπαθάριοι, ὄντι Φερεμόριοι ἐγράμματα τοῦ, τε μητροπολίτου Ἀθηνῶν, καὶ τοῦ μητροπολίτου Θηβῶν, καὶ τοῦ ὄντος ἐπισκόπου Εὐρίπου. ὧν εἰς ἐπήκοον τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ τῶν συνεδριαζόντων πολιτικῶν δικαστῶν ἀναγνωσθέντων, ἔτι καὶ ἀθεμιτογαμίας διελάμβανον γεγονέναι τῷ τε Εὐθυμίου τοῦ Καπουλῆ, καὶ Μαρίας τῆς θυγατρὸς Βάρδα Πρωτοσπαθαρίου καὶ παξιάρχου, οἷα δύο δισεξαδέλφων, μητέρα καὶ θυγατέρα εἰς γάμου κοινωνίαν λαβόντων· ὠφέλει, γόν τε γάμον ἀθέμιτον ὄντα ἀκυρωθῆναι, καὶ διαζύγιον τοῖς αὐτὸν γνέσθαι. μὴ μήτοι εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη, ἀλλ' εἰς τε τὸν Εὐθύμιον καὶ τὴν Μαρίαν, ὡς ἔσχατον καὶ μὴ τὸν πρῶτον γάμον συναφθέντων αὐτῶν. πλὴν μήτοι αὖθις διατηρεῖσθαι εἰς τὰ πρόσπτυμα τὰ τοιαῦτα πρόσωπα, ὡς συνοδικῶς διαζυγίου προβαίνοντος. ὁποκαρεῖσθαι ἢ τὴν Μαρίαν ἔν τινι τῶν κατὰ τόπον μοναστηρίων.

EVSTRATII.

De duobus sobrinis, qui matrẽ & filiã duxerant; deq; diremto posteriore matrimonio, tamquã illicite contracto.

Hic cognomento dictus est Garidas. vixit imperante Alexio Comneno.

PRæsidente sanctissimo patriarcha Eustratio, in minore secretario, adsidentibus ei, Petro illustrissimo Protospathario & præside; ac religiosissimis metropolitanis, Neocæsareæ, Scuerinæ, Chonarũ & archiepiscopo Zecchiæ, ciuilibusq; magistratibus, Potho protospathario & magno œconomo, Theodosio protospathario & œconomo religiosorum, Ioanne protospathario & Chartulario, præfecto* Generalis, & Itbellorum supplicum magistro, Basilio Spatharocandidato & Coadiutore, Romano a secretis ac scriba, Leone a secretis & Logotheta Prætoris, introducti sunt Malacenus, Bardas, Theodorus, Helladici protospatharii, ferentes secum litteras metropolitani Athenarum, & metropolitani Thebarum, & episcopi Euripi. Quibus audiente sacra synhodo, & adsidentibus ei ciuilibus iudicibus, perlectis; quoniam in eis de illicito matrimonio continebatur, cõtracto per Euthymium Capulen, & Mariam Bardæ Protospatharii militumque Tribuni filiam, quo sane duo sobrini, matrem atq; filiam in matrimonii societatem accepissent: sancitũ est, vt & hæ nuptiæ, tamquã nefariæ, pro nullis habeantur; & diuortio soluantur. Non tamẽ hoc in vtraq; parte locum habeat, sed in Euthymio & Maria, velut qui postremi, adeoque prioribus illis nuptiis peractis, in matrimoniũ coiuerint. A pœnis tamen immunes hæ personæ seruentur, quandoquidem de synhodali sententia diuortium hoc fiat. Simul Maria tonsa, quoddam in monasterium eiusloci tradatur.

**scilicet ratiocinii, vel.*

NICO.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ.

Α. Περὶ τῶν κανονικῶν.

Μηνὶ Νοεμβρίῳ, ιε, ἰνδικτιῶνος ι, ἐπὶ μνήμης τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐν τῷ μικρῷ σεκρέτῳ, συνεδριαζόντων αὐτῷ τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν, τοῦ Ἀγκύρας, τοῦ Κυζίκου, τοῦ Κλαυδιουπόλεως, τοῦ Χριστιανουπόλεως, τοῦ Ῥωσίας καὶ ἀρχιεπισκόπων, τοῦ Λεοντοπόλεως, τοῦ Σουγδαίας, τοῦ Ῥωσίας· παρεσταμένων καὶ δεσποτικῶν ἀρχόντων.

Ὅντινων μὲν τινες τῶν κατὰ χώραν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ὄκ τοῦ συνοδικοῦ ἐπιτάλματος, ἐπάλαι μὲν περὶ τῆς τοῦ κανονικοῦ δόσεως ἐπὶ τοῦ Μακαρίτου πατριάρχου, κυροῦ Ἀλεξίου ἐξετέθη, οὐ μικρῶς καταβλάπτεσθαι, ὡς τῆς μετὰ τοῦτο ἐνορμώσης θείας καὶ βασιλικῆς κατὰ πᾶσης τῆς οἰκουμένης πόλεις ἐναντιοῦσθαι δοκούσης χρυσοβούλλοις διατυπώσεσι· παρεσκεύασε τὸ μὲν συνοδικὸν ὑπὲρ κανονικοῦ, νόμισμα ἐν χρυσοῦ ἐκ μόνου τοῦ ἱερέως εἰσπράττεσθαι διορίσεται, τῶν διακόνων ἐ ὑποδιακόνων μηδὲν τι παρεχομένων· ἐ ἀφ' ἑκάστου τῶν χειροτονουμένων, εἰ μὲν ἀναγνώστης εἴη, νόμισμα ἐν χρυσοῦ· εἰ δὲ διάκονος, νομίσματα τρία ὅμοια· εἰ δὲ πρεσβύτερος, ἕτερα νομίσματα τρία ὅμοια, τὸν χειροτονοῦντα ὑπὲρ διαιτεφῆς λαμβάνειν διατάττεται· ὅτι μηδὲ ἀδύνατον, καὶ ἄμισθον εἶναι τὸ διαγγέλιον. οἱ δὲ τῶν δώρων πεδέντες χρυσοβούλλοι λόγοι, παρόντων τε τινὰ τοῖς τῶν χειροτονουμένων παρεχομένοις ἐξεύρον μετάπεμπτα, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν λαϊκῶν ἀπαρχὰς κανονικὸν ὀνομάσαντες, ὡρίσαντο παρ' ἑκάστου τούτων ἀναλόγως τῇ αὐτῶν δυνάμει εἰσπράττεσθαι, καὶ τοῖς ὁλοσχερέστερις ἱερεῦσι παρέχεσθαι. ἀλλὰ συνοδικῶς θεσπίσαντες, καὶ τὰ βασιλικὰ διατάγματα εἰς μέσον προθέμενοι, ἐ οὐ παλαιοτέρους συνοδικοὺς ὁρισμοὺς ἀναγνωσθῆναι πρὸς τούτοις καθικετεύσαντες, ἐφάνησαν μηδ' ὁπωσοῦν ἐν τούτῳ ὀλιγωρήσαντες τῇ τῶν κανονικῶν εἰσπράξει πρόσκλημα ὑφιέμενοι. ὅτι τὰ μὲν συνοδικὰ τῶν ἐκ τῶν λαϊκῶν ἐ κανονικοῦ εἰσπραξιν ἀπαίρεσθαι φάνεται, οὐδ' ὁ σύδε μνήμην τινὰ τούτων ὡς ἀπαγορευομένων ἐν γραφαῖς, πάσης. τὰ δὲ μὴ κώλυσιν ἔχειν οὐ δεχόμενα, πῶς ἐναντιότητα τινὰ εἰσάγει γνόφθαι; οἱ δέ γε θειότατοι βασιλεῖς πρὸς τὸν καιρὸν (ὡς ἔοικεν) ὑποβλέψαντες, καὶ τὴν πρὸς τοῦ ἀρχιερέως τιμὴν, διὰ τῆς τοιαύτης πράγματος εἰσφορᾶς χώραν παρέχοντες, ἐ τοῦ λαϊκοὺς τῇ παροχῇ πώποτε ὑπέθεντο. ἐνθέντοι ἐ δικαιότατον ἐδόξεν, ἀμφοτέρωθεν τοῦ ἀρχιερέως, ἔκτε τῶν ἱερέων, καὶ τῶν λαϊκῶν, ἐ ὑπὲρ

NICOLAI.

I. De præstatione canonicorum.

a *Cognomento Grammatici, de cuius statu lib. 11. mox præcedente.*

MEnse Nouembri, die XV, indictionis X, præsidẽte Nicolao sanctissimo & vniuersali patriarcha, in minore secretario, adsidentibus ei religiosissimis metropolitanis, Ancyrano, Cyziceno, Claudiopolitano, Christianopolitano, Rosiæ; atq; item archiepiscopis, Leontopolitano, Sugdaiæ, Rosii, adstantibus & dominicis magistratibus.

b *officialib.*

Existimabant quidem nonnulli perprouinciam religiosissimi episcopi, se non parum ex synhodali præcepto, quod olim de canonicipræstatione sub beatæ memoriæ patriarcha, domino Alexio, fuit expositum, damni percipere, veluti quod factis deinceps sacris & imperatoriis ad orbis vniuersi ciuitates sanctionibus, per aureas bullas munitis, aduersari videretur: quatenus illud decretũ synhodale canonici nomine nummum aureũ vnum a sacerdotedum taxat exigendum statuit, diaconis & subdiaconis nihil præbentibus: & a quolibet eorum, qui ordinantur, si lector sit, nummum aureũ vnum: si diaconus, nummos tres similes; si presbyter, alios tres nummos consimiles sumendos alimenti nomine decernit ab eo qui ordinat: quandoquidem si maximè mercedem, non tamen & viuendi sumtus excludit euangelium. Aureæ vero bullæ piis a principibus promulgatæ, tum adpendicem quamdam inuenere deinceps ad ea, quæ ab ordinandis præstantur; tum debitas a laicis primitias, canonici nomine iis indito, statuerunt ab eorum quolibet exigendas, pro modo facultatum cuiusq;, ac reuerendissimis sacerdotibus præstandas. Sed quum in synhodo hi comparuissent, & imperatorias sanctiones in medium proposuissent, prætereag. vetustiora decreta synhodalia relegi petiissent: nullum eis parui in exactione canonicorum præiudicium inde adferri. Quippe synhodalia quidem decreta exactionem canonici a laicis prohibere videntur, dum mentionem horum nullam faciunt, veluti sacris litteris interdictorum. Quæ autem nulla prohibitione vetantur, quonam pacto si fiat, aduersationi causſam aliquam præbebunt? At verosacratissimi principes temporis (vti quidem adparet) ratione habita, & honori pontificibus exhibendo, peroblationẽ rerum, occasionẽ præbẽtes, etiã laicos præstationi huius obnoxios esse voluerunt. Eag. de causa visũ est æquissimũ esse, vt vtrimq. põtifices, tã a sacerdotib. quam

Quid canonicum.

Universidad de Deusto
BibliotecaDeusto

τοῦ κανονικοῦ τυπωθέντα, νομίζεσθαι· ὅτι μὴ ἢ ἐξατιθεμένη τις, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, ὀψωνίοις ἰδίοις. ἀλλὰ καὶ πόιμνιον τῆς ποιμαίνων, ἐκ τοῦ γάλακτος ἐσθίειν οὐκ ἀποτίτραται· ἢ ἀμπελῶνα φυτεύων, ἐκ τοῦ καρποῦ ἀρέσθαι οὐ κεκώλυται. καὶ ὁ παλαιὸς ἢ νόμος, ἐπιβαλεῖν ἐκ τῶν καρπῶν εἰς τὸ κάρταλον ἀφαιρεῖσθαι, καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ οἶκον· λήψεσθαί τε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ προσιόντος τὸν ἱερέα, καὶ ποιῆσαι ἀπένανται τοῦ θυσιαστηρίου· εὐλογῆσαί τε καὶ εὔξασθαι, καὶ οὕτως εὐλογημένον εἶναι τὸν προσενέγκαντα, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ τὸν χώρον αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐγκαταλείμματα αὐτοῦ. εἰ ἢ ταῦτα τὰ ἐκείνων, πῶς οὐχὶ μείζονος τάξεται εὐλογίας, ἱερωτέρας οὔσης τῆς θείας, καὶ τελεωτέρας; οὕτω γοῦν τοῦ προεκφωνηθέντος συνοδικοῦ ἐπιστέλματος, καὶ τοῦ ἀκολουθήσαντος βασιλικοῦ θείου προστάγματος, κατ' οὐδὲν διαφωνούντων πρὸς ἄλληλα, οὐδὲ πρὸ ταῦτα, ἕτερόν τι γίνεσθαι ὤεσεν· ἀλλ' ὅσα μὲν ἐκ τῶν ἱερέων τετύπωται καταβάλλεσθαι, ταῦτα δὴ καὶ καταβληθήσεται· νομισμάτων μὲν ὄντων, διὰ νομισμάτων· μὴ ὄντων ἢ, διὰ τῆς ἀναλόγου ποσότητος τῶν ἐν τοῖς βασιλικοῖς τυπικοῖς ἀναπεφωνημένων· ἢ οὐ πλέον τούτων, ὑπὲρ τοῦ προφῆς τοῦ χειροτονήντος, ἐκ τοῦ χειροτονουμένου καταβληθήσεται. ὅσα ἢ αὖθις ἐκ τῶν λαϊκῶν, διὰ νομισμάτων, εἰδῶν τε, καὶ ἀργυρίων, τῶν ἀναπεφωνημένων ἐν τούτοις. οὔτε γὰρ τὰ πάλαι συνοδικῶς ὁρισθέντα πρόσθαίνεσθαι δόξει, οὔτε τὰ μετέπειτα ἐκ βασιλικῆς τυπωθέντα προστάξεως, ἀθετηθήσεται. ἀλλὰ ἢ ἀμφότερα συμβεβαδέντα πρὸς ἄλληλα, κρατηθέντα ἔχει ἀκωλύτως, ἔπι πάσης χώρας καὶ πόλεσι. ταῦτα παρεκβληθέντα ἢ συνήθως ἀπωθέντα, ἐπεδόθη μηνὶ Μαΐῳ, ἰνδικτιῶνος ι.

Ἡ ὑπογραφή.

Πέτρος ὁ ὕτελὴς διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας.

Νικήτας διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεῷ μεγάλης ἐκκλησίας, τὸ παρὸν ἴσον αὐτοαλῶν μετὰ τοῦ ἐμφανισθέντος μοι πρωτοτύπου, ἑωρῶν καὶ πάντα ἰσάζον, ὑπέγραψα ἢ ἐσφράγισα.

laicis, canonici nomine sancita aferant: quandoquidem stipendiis propriis, secundum diuinum illum apostolum, nemo militat. Sed & pastor aliquis, pastoriciam faciens, lacte vesci non vetatur: & qui vineam plantat, de fructu decerpere non prohibetur. Praterea lex etiam vetus conicit fructuum partem in quasillum iubet, & in Dei templum deportari: vbi de manibus offerentis ea sacerdos accipiat, & ex aduerso altaris collocet, votisq; conceptis benedicat: quibus peractis, benedictus ille futurus sit, qui obtulit, vnà cum domo sua, & fundo, & reliquis facultatibus. Quod si hæc illorum talia, quo pacto non maiorem ista benedictionem consequentur? quum diuina sacrosanctior sit, atq; perfectior. In hunc ergo modum quum prius indicatum synhodale decretum, & insequuta imperatoria sacra sanctio, in nullo inter se discrepent; statutum est, vt præter hæc nihil aliud fiat: sed quæcumque præceptum est a sacerdotibus solui, ea soluentur: si nummi sint, in nummis; sin autem, in proportionali quantitate rerum sanctionibus imperatoriis expresse insertarum; nec his amplius aliquid nomine alimentorum illius, qui ordinat, ab ordinando expendetur. Quæcumque vero requiruntur a laicis, soluentur in nummis, & speciebus, & argēteis, prout dictis sanctionibus inseruntur. Sic enim nec olim in synhodis decreta violari videbuntur, nec deinceps imperatorio sancita iussu, reiicula fient: sed vtrag; inter se conciliata, cunctis in locis atque vrbibus, citra vllum impedimentum obseruabuntur. Atque hæc excerpta, moreque munita solito, data sunt mense Maio, indictione x.

Subscriptio.

Petrus, humilis diaconus & chartularius sanctissimæ Dei maioris ecclesiæ.

Nicetas diaconus & chartularius sanctissimæ Dei maioris ecclesiæ, præsenti exemplo cū insinuato mihi originali, collato, & inuento per omnia æquiualenti subscripsi, & sigillum adpendi.

Β. Συνοδικὸν γράμμα τοῦ ἁγιωτάτου ἐκουμενικοῦ πατριάρχου, κυροῦ Νικολάου, πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα, κῦρον Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν, περιεχῶν ὅτι τῶν ἁγίων κανόνων καὶ νόμων, ὅτι οὐκ ἔξεστιν ἀφαιρεῖσθαι τὰς ἐπισκοπὰς ὑπὸ τῶν μητροπόλεων.

Εἰκὼν νόμον ἡγούμενος τὰ τῆς εὐσεβοῦς σου βασιλείας ἐπιτάγματα, (εἰσὶ γὰρ καὶ τοῦτο δίκαια καὶ ἀξιοαπόδεκτα) ἐσχέτλιε ἄγιε δέσποτά μου, καὶ κραταιὲ καὶ ὑψηλὲ ἡμῶν βασιλεῦ, δεξάμενος τὸν ἐν τῇ προσενεχθείσῃ δεήσει σου πρὸς τοῦ θεοφιλοῦς μητροπολίτου Ἀγκύρας Νικήτα δοθέντων θείων ἐπίλυσιν, διὰ σφραγῖδος ἐκ κηροῦ καὶ φοινικῶν αὐτοχείρων γραμμάτων τὸ ἀξίωμεν * νεκτημέρα, τὸν καὶ πρόσχουσιν οὕτως. Ὁ ἁγιώτατος μου δεσπότης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἅμα τῇ ἐνδημούσῃ ἱερᾷ συνόδῳ, πρὸς ἣ καὶ γὶς συγκλητικὰς ἀρχούσιν, οὓς ἐζήτησας, ἵνα ἀκροάσηται τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως, καὶ πέρας ἐπιθήσει τούτῳ νόμῳ καὶ τοῖς κανόσι συνάδον, μὴ κωλυόμενος ὑπὸ τοῦ προγεγονότος σημειώματος τοῦ τῆ βασιλείᾳ μου· μετὰ δὲ τοῦτον τὸν ὑποθεσιν ζητηθῆναι, γράψῃ καὶ τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ διὰ ταύτης τὸ δέον οἰκονομηθήσεται. Μηνὶ Αὐγούστῳ, ἰνδικτιῶνος ζ. ἐπράθησα κατὰ τὸ ἐγχωροῦν, τὴν ἱπποσίαν ταύτην πληρῶσαι ἐπιθυμῶν. καὶ ὅτε μετακληθέντων τῶν σὺν ἐμοὶ ταχθέντων συνῆσαι τῇ ζητήσει συγκλητικῶν, καὶ τῆς ἐνδημούσης πανσέπτου συναδροιθείσης συνόδου, συνέδριον γέγονε. καὶ τῆς ἐξετάσεως ἀρχὴν ἤδη λαμβάνειν μελλούσης, παρεδόθη τι διὰ προσδοκίαν ἀπολύσεως· τῶν κληρικῶν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας αὐθαιρέτως ἐξαπίνης ἑστιαζόντων, ὡς μὴ δὲ ἀναγκάσαι ζήτησιν ὅλως περὶ ξ σκέμματος προτεθῆναι· ἀλλ' ἐφ' ἱκανὰς ὥρας κρατῆσαι τὸ συνέδριον μάτην, μὴ δ' ὑποδεχομένων τῶν ἐκκλησιαστικῶν τὴν τῆς ὑποθέσεως ἀγωνίαν, μήτε μὴν ἀποκρουομένων. ὧν ἢ μόνον φωνὴ ἤμμισης, ὑπὸ τοῦ λίαν ἐνηχεῖν τὰς ἀκοάς, ἀδιάκριτος. ὡς καὶ καθαπτάζεσι τοῖς ἱεροκήρυξι τὸν ἄπαυστον κεκραγέναι, καὶ σιγὴν παραγγέλλουσιν, * ὑπισχνεῖσθαι τὰς φωνάς. ὁ σωνενεγκὼς ἐγὼ μετὰ τῶν δοθέντων μοι συνεργῶν τῆς σκέψεως, καὶ πάλιν τρίβεσθαι τὸν καιρὸν ὁπόταν ἐθέλησις, ἔλυσα τὴν ἐκκλησίαν, καὶ εἰς ἑτέραν ἥκειν παρήγγειλα, παρεσκευασμένους ὄντας, καὶ ἐπαγομένους τὰ, μεθ' ὧν οἱονεὶ νικᾶν, βοηθήματα· ὑπτιμίοις καὶ παλαμναίαις ἀραῖς καὶ φελκωδεστάτοις

νεκτημέρα

πρόσχουσιν

II. Synodalis epistola sanctissimi & vniuersalis patriarchæ, domini Nicolai, ad piissimum imperatorem, dominum Alexium Comnenum, probans ex sacris canonibus atque legibus, non esse fas, vt episcopatus a metropolibus auferantur.

PRo diuina lege ducens piæ maiestatis tuæ iussa, quando etiam reapse iusta sunt, & digna, quæ studiose seruentur, coronate diuinitus sancte, domine mi, & præpotens ac sublimis imperator noster, posteaquam accepi datum ad oblatas maiestati tuæ preces a religioso Ancyræ metropolitano Niceta sacrum rescriptū, per sigillum cereum puniceasq; propriæ manus litteras idonee munitum, quo hæc continebantur: Sanctissimus dominus meus & vniuersalis patriarcha, vnà cum sacra synhodo, quæ ad vrbem est, ac præterea cum ordinis senatorii magistratibus, quos requisiuisti, causſam hanc audiat, eiq; finem imponat, legibus & canonibus consentaneum, nihil eum impediente scripto, quod prius a maiestate mea factum est: atq; vbi hæc causa perquisitata fuerit, maiestati meæ scribat, a qua quod opus factō fuerit, curabitur. Mense Augusto, indictione VII. Pro mea virili operam dedi, vt diuino huic mandato & satisfacerē. Ideoq; arcessitis viris senatoriis, qui mecum exercendo examini destinati erant, & synhodo, quæ tunc ad vrbē erat, congregata; concilium est coactum. Quumq; iamiam habitura principium esset indagatio, quiddam inopinatum præterexspectationem contigit: quum clerici sanctæ magnæque Dei ecclesiæ sponte sua subito seditionem commouissent tantam, vt ne quidem paterentur omnino de re considerandā inuestigationem proponi: sed pluribus horis concilium frustra laboraret, nec accipientibus ecclesiasticis causſæ disceptationem, nec etiam reiicientibus. Tantum clamor quidam promiscuus erat, & quod vehementer feriret aures, indiscretus. adeo quidem, vt etiam præconibus sacris obscurum clamorem cōpescentibus, & silentium indicentibus, minime voces cohibitæ fuerint. Quo ego animaduerso cum iis, qui mihi dati erant inuestigandæ rei socii, quod tempus frustra conteri nollem, concionem dimisi, & in alterum diem venire iussi paratos, eaq; secum adferentes, adiumēta, quibus se superiores euasuros putarent: pœnis & exsecrationibus diris maximeq; horrendis

Reſcriptum imp. Alexii Comnen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

(ὡς ὠφελίαν) ἀπαλλαξόμενον οὗτοι εἰς τὸν μέλλουσαν ὀχλήσειν ἐπιχειρήσαντας, ἢ φθέγξασθαί τι, κατὰ χρείαν, ἢ χάριν, ἢ πάθος ἕτερον, κοινὰς ἢ ἰδίας διαφέρον αὐτοῖς, τῶν τεινόντων εἰς ἀβασάνιστον τῶν θείων καὶ ἀδιακρίτως κανόνων, καὶ σύγχυσιν ἀκόδους. * ἦκεν εἰς δεύτερα. καὶ πάλιν ἀφίκοντο οἱ τῆς ἐκκλησίας ἐνεῖναι καὶ εἰσαγόμενοι. οἱ οὐδὲ ὠρίμειναν ὠθοῦσιν, ἀλλ' ὅλους ἐπιμπλαντο τὰ πάντα ἀκοσμίας καὶ παραχῆς, καὶ τοῦ πρωτείου συνεδρίου μείζων ἀταξία κατέχε τὸ δεύτερον. λοιπὸν ἔλυσε καὶ πάλιν τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὴν ζήτησιν αὐτῆς, ἐπιχειρίσασθαι ἀδιαγγέλας εἰς ἀπολογίαν ἀφ' ἑκάστου τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, δύο τυχὸν ἢ καὶ τρεῖς, οὐ λόγον προγυμνάζειν εὐδήμονας, καὶ εἰπεῖν καὶ ἀκοῦσαι δοκιμωτάτους· ἐπαίρεσθαί τι κελεύσας καὶ θείους κανόνας, οἱ ἔχουσιν ἐναντίους τῆς ἀδίκων ἀπεναντίας προφερομένης, ἢ ἕτερά τινα δικαιώματα. ἀπιχεῖν δὲ τὸ πλῆθος καὶ τὸν σύριαχα ὄχλον, ἃ σιωπᾷ τῷ δικαίῳ, αὖ βίᾳ ἢ τῆς δίκης ἀποπροωθούμενον, καὶ συγχέοντα, καὶ θλίβοντα τὸ ἀκροατήριον. ὀπτρεπίσθη καὶ πάλιν ἐκκλησία τελίη. καὶ συμπαρῆσαν ἅπαντες οἱ πρωτεπιγραφοι, ἰωαννιγράφας ἔχοντες καὶ ἐσώσας ὡς πρὸς ἀκρόασιν τὰς ἑαυτῶν ἀναγνώσεις, καὶ οἱόνπερ ἀκούσεσθαί τι λαμπρὸν καὶ γνήσιον. ἀλλ' ὦ δεῖν εὐδαμοῦ πιοῦσαν· ὀχλος δὲ, καὶ θροῦς, καὶ ἐνθουσιώδης ὁρμὴ, καὶ δῆμος πάλιν ἀβάσκανόν τι βλέπων καὶ μανικὸν, καὶ πολλῶν λόγων ματαία τελευτὴ, ὡς τὸ πρότερον. τελευταῖον ἡ μὴ πολλὰς τῆς ἡμέρας ὥρας, καὶ πρὸ δείλης ὀψίαν, ἤδη δόξαν οὕτως αὐτοῖς, εἰς μέσον προτεθῆναι χρυσοβούλλιον προσκυνητὸν τοῦ θειοτάτου κράτους σου, τῇ μεγάλῃ Φιλοτιμηθὲν ἐκκλησίᾳ, ὑπὲρ πίστεως καὶ ἄλλοις κεφαλαίοις διαφόροις, πρέχον ἢ καὶ πρὸ τῆς ζητουμένης σωτηρίας, προς-
„ έκτος ἐλαύνει. ὅσων ἦ ἀρχὴν ὑπισχνεῖται εἰς ὕ-
„ ψος αὐξήσειν ἡδὴ μητροπόλεων, ἢ καὶ ὑπισκο-
„ πὴ εἰς ἀρχιεπισκοπῶν ἢ μητροπόλεων ἀξίωμα
„ ἀνεβιβάσθησαν, ἔσονται καὶ αὖται ὑπὸ τῆς αὐτῆς
„ ἀξίας εἰς ὦσιν καὶ βάσεως, καὶ οὐδεὶς ἑαυτὸς ἀπο-
„ βιάσῃ. τὸ ἀμετακίνητον καὶ πάλιν ὀφειλέσθω κε-
„ κτῆσθαι, ὥσπερ δὴ καὶ τετύχασιν, καὶ γεγόνασιν·
„ εἰ μή που χρονικὸν ἴσως, καὶ προσώποις πεπραγ-
„ μένον τὸ τοιοῦτον δεδώρηται φιλοτίμημα τοῦ πα-
„ τρὸς βασιλέως. πρὸς τῷ θείῳ ἦ τούτῳ χρυσο-
βούλλῳ, ἐνεφανίσθη καὶ τὸ σημείωμα τοῦ θεοπροβλήτου κράτους σου, μετεξὺ δικάσαντος τοῦ τε ῥηθέντος θεοφιλοῦς μητροπολίτου Ἀγκύρας, καὶ τοῦ Διλαβεστέτου χαρτοφύλακος, καί τινων τῆς τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ἐκπροσώπων καὶ πρὸ ἡμῶν τὰ τῆς ἐκκλησίας διακίζοντος ἐκπεμφθέντων περὶ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως,

(vt equidem arbitrabar) implicanseos, qui postridie ausuri essent tumultuari, aut quidquã prologui, velex vsu, velex gratia, vel alio affectu, quod publice vel priuatim eos tangeres, atq; ad violationem contemtumq; sacrorũ canonum, & mendacio stabiliendo faceret. Ventũ ergo postridie. iamq; rursus ecclesiastici aderant ad instandum, etiam quũ rei essent. Nec iam vt interrogarẽtur, exspectabant; sed mox omnia cõplebantur indecora facie rerũ ac perturbatione, maiorq; cõfusio erat in altero, quã inpriore concilio. Quamobrẽ denuo contionem solui, & examen sustuli: quum iussissem, vt exponendæ causſæ duo vel tres e quolibet ecclesiasticorũ ordinum seligerẽtur, qui rotunde rem proponere nossent, ac tũ loquendi, tũ audiendi modum recte tenerent. Simul edixi, sacros adducerẽt canones. si quos haberent cõtrarios iis, qui ab aduersa parte proferrentur, aut alia iuriũ adminicula: multitudinẽ interim promiscuamq; turbã cohibẽtes, quæ nõ ex æqui & boni ratione. sed vi causſam disceptet, ipsumque auditoriũ turbet ac vexet. Itaq; rursus instituta concione tertia, cõuenerunt vniuersi de quibus dictũ; iamq; apertas & erectas ad auscultandũ aures habebant, quod aliquid rei splendidæ ac præclaræ audituros putarent. Verum nihil vsquam erat tale, sed merus omnia tumultus, & strepitus, & incitatus animorũ impetus, & populus iterum more bacchantiũ furentes ostentans oculos, & multorum verborũ ceu prius etiã acciderat, vana consumtio. Tãdem post multas diei horas, & sero iam vespero, quod eis ita vsum esset, prolata est in medium venerabilis aurea bulla sacratissimæ maiestatis tuæ, maiori cõcessa ecclesiæ, quũ de aliis quibus dã diuersis capitulis, tum de quæstione proposita cõplectens hæc ad verbũ: Quicumq; vero episcopatus iã dudũ euecti sunt ad metropoliũ sublimitatẽ, vel si episcopatus ad archiepiscopatuũ, aut metropoliũ dignitatẽ adscenderunt: manebunt & ipsi eadẽ in dignitate ac gradu, nec eos quisquã ad inferiorem rediget locũ, sed habere debebunt hoc ius, vt innouari nequeant, quemadmodum & sancitũ est & obtinuerc: nisi forte beneficium eiusmodi cen tẽporarium, & personis circumscriptũ, ab aliquo eis imperatore cõcessum sit. Præter hanc vero sacrã bullã auream, insinuatum est etiã scriptũ constitutæ diuinitus maiestatis tuæ, ius dicẽtis inter indicatũ religiosum metropolitanũ Ancyræ, ac reuerendissimũ chartulariũ, atq; nonnullos e maiore Dei ecclesia decessoris nostri iussu missos ob causſam propositã, quod quidẽ secundũ maiorẽ ecclesiã pronuntiat. Quũq; tum hæc ipsa, tum lõgi tẽporis durationem, instar alicuius teli obicerent: negabant abrogandã rẽ quæ tanto iã temporis interuallo ex lõga minime q; interturbata cõsuetudine obtinuisset. Quæ quũ ad tollendos canones nobis haud sufficere visa fuissẽt, ipsiq; metropolitani permolestè ferrent tã alienas a ratione cõtradictiones ecclesiasticorũ; ac vicissim occlamarent ecclesiastici, & ad sacrũ imperatorium tribunal prouocarent, nec prius se causſam suã acturos adseuarent, nisi hæc abrogata fuissent: suspensa denuo fuit quæstio, tuaq; maiestatis examini reseruata. Vt autẽ sacra quoq; maiestas tua cognoscat, nõ ob nullum pretiũ operæ nobis hoc datũ fuisse mandatum, nec obiter aut negligenter tractatũ: visum est mediocritati nostræ, omnẽ librum sacrum (si fieri posset) euoluere, sacrosq; canones vniuersos curiosè perquirere, deq; his eius, quo de agitur, intelligentiã percipere: postque cognitionẽ hanc, scripto exhibere diuæ maiestati tuæ, quæ inuenta essent. Qua sane recensenti a principio ad finẽ vsq; ..... vt ex singulis & particulatim propositis turibus cuiusq; partis instructa tua maiestas æquissima & incorrupta, certo cognoscat, religiosos metropolitanos, qui de his litigant, nõ de rebus iniquis contẽdere. Quapropter audi quæso serenissime imperator. Quũ multi canones in mediũ allati fuissent, multiq; libri sacri; repertum ex eis est, vti deinceps indicabitur, multos sacros ac diuinos canones, leges q; ciuiles, & acta sanctarũ vniuersalium synhodorũ vetare, ne ad metropoliũ sublimitatẽ episcopatus euehantur: quũ ordinẽ singulis modũq; statuant. nec vlli rerũ fines trãsilire, vel adsetere nõ cõuenientia permittant. Atq; vti minime produendis omnib. orationẽ prolixiorem faciens, sacris aurib. tuis molestus sim: saltẽ prolatis in mediũ maioris momenti canonib. & ex quibus solis elucescere veritas poterit, ceteros omittã. Quũ patriarcha quidam Antiochenus olim ordinationẽ ecclesiarum Cypri sibi vindicaret, deque hoc in sancta & vniuersali tertia synhodo quæsitum fuissẽt: sententia diuorum patrũ edita est huiusmodi, sicuti canõ eiusdẽ septimus declarat: Rẽ quæ nouo more præter leges ecclesiasticas, & sanctorũ patrum canones admittitur, omniũq; libertati tẽtãgit, nuntiauit religiosissimꝰ episcopꝰ Regiꝰ, eiq; adiũcti reuerẽdiss. episcopi prouinciæ Cypriorũ, Zenoatq; Euagriꝰ. Vnde, quũ morbi cõmunes maiori curatione egeãt, vt qui maiꝰ quoq; damnũ ferant, præsertim si neq; mos antiquus accesserit, vt episcopus vrbis Antiochenæ ordinationes in Cypro faciat, quẽadmodum

δικαιοῦ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν. ὡς τι δὲ ὄντως προβαλλόμενοι πρόβλημα, ταῦτα τε καὶ τὸν μακρὸν χρόνον, μὴ δεῖν τὴν ὑπὸ τοσοῦτον χρόνον κρατήσασαν ἐκ μακρᾶς καὶ ἀπροσῳδίστου συνηθείας προῆχθαι ἀβληθῆναι ἔλεγον. ὧν ἐχ ἱκανῶν ἡμῖν εἰς κανόνων καθαίρεσιν ἀναφανέντων, ἀναγκαιοτάτων ἦ τ μητροπολιτῶν ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἀλογίας τ ἐκκλησιαστικῶν αὐτάρκησιν, ὑπὲρ σωμφώνων ἦ κ τ ἐκκλησιαστικῶν, κ τ θείων βασιλικῶν ὑπαλκρώνων βῆμα, κ μὴ πρότερον ἀπολογησάσθαι βεβαιουμένων, εἰ μὴ ταῦτα ἀβεθηθείεν. μεπωλήθη πάλιν τε τ ζητήσεως, κ τῇ τ ὅλης μεγαλότητ ἐξετάσαι ἐβαμιδύθη. ἵνα ἦ τ ἄχρι σε κράτ γνῶ, ὡς οὐκ ἐν παρέργῳ ἡμῖν ἐδόθη τὰ τῆς προτάξεως, οὐδὲ παρέργως ἡ ἀμελῶς ἐξητάσθη, δεῖν ἔγνω ἡ μετριότης ἡμῶν πᾶσαν ἱερὰν βίβλον (εἰ οἷόν τε) ἀναπτύξασθαι, κ πάντα θεῖον κανόνα πλυπεραγμονῆσαι, κ ἐξ αὐτῶν λαβεῖν ἔ ζητουμένης κατάληψιν· καὶ μετὰ γνῶσιν, γράμματι προσῆσαι τῷ θειοτάτῳ κράτει σου τὰ ἀρεθέντα πᾶσιν. ἅπερ ἐπεξιόντι τοῖς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ..... ὅπως ἀπὸ τῶν καθέκαστα ἐκ μέρ διαλογιῶν ἑκάστ τ μερῶν λαβεῖται εἴδησιν ἡ δικαιοτάτη κ ἀρίστης βασιλείας σου, μάθοι κ πληροφορίαν λάβοι, ὡς κ ἐπ' ἀδίκοις οἱ περὶ τῶν μαχόμενοι θεοφιλεῖς μητροπολίτ φιλονεικοῦσιν. ἐκὼν ἐ ἄκων χαλεώτατα βασιλεῦ. Πολλῶν κανόνων εἰς μέσον τιθέντων, ἐ ἱερῶν βιβλων, ἀρέθη ἐκ τούτων, ὡς ἐξ ἧς δηλωθήσεται, ὡς τὰς ἐπισκοπὰς εἰς μητροπόλεων ὕψος αὐξάσθαι, πολλοὶ καὶ ἱεροὶ καὶ θεῖοι κανόνες, καὶ πολιτικοὶ νόμοι. ἐ πράξεις καθολικῶν ἁγίων συνόδων κωλύσι, ἐξὸν ἑκάστῳ κ τύπτειν ὑπιλθέντες, ἐ μὴ πηδᾶν ἐπ' ἐρημα, μὴ δ' ἐφίεσθαι ὑπερπέπτων τῶν ὑ προηγούντων. καὶ ἵνα μὴ μηκύνωνται τ πάντων ἀθροιγῇ, τ πῆς ἁγίας ἐνοχλῶ ἀκοῆς, τὰς καιριωτέρας προθεὶς εἰς μέσον, κ ἐξ ὧν μόνον δυνατὸν ἐστι τὴν ἀληθῆ αἰτίαν φανῆναι, οὐ ἄλλους καλλιμπαίω. πατριάρχης ῥώμης Ἀντιοχείας, τ ἐν Κύπρῳ ἐκκλησιῶν ἐχέφρονίας πάλαι αὐτοκεφάλ. κ ζητήσεως περὶ τούτου ἐν τῇ ἁγίᾳ κ καθολικῇ τρίτῃ συνόδῳ γενομένης, ὑποφάσεις τῶν θείων ἐδόθη πατέρων, ὡς ὁ ζαύτης κανὼν παρίσησι, τοιαύτη. πρᾶγμα πε-
„ ρὶ οὗ ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς κ οὐ κανό-
„ νας τῶν ἁγίων πατέρων καινοτομούμενον, κ τῆς
„ πάντων ἐλευθερίας ἀπλόμενον, προσήκειν ὁ
„ θεοφιλέστ ὑπίσκοπος Ῥηγίν, κ οἱ σὺν αὐ-
„ τῷ θεοφιλέστατοι ὑπίσκοποι τ Κυπρίων ἐπαρχίας
„ Ζήνων ἐ Εὐάγριος. ὀφεν ἐπειδὴ ἐν καινὰ πάθη μει-
„ ζονος δέσπ θεραπείας, ὡς κ μείζονα τὴν βλάβην
„ φερούσα, κ μᾶλιστα, εἰ μηδὲ ἐθ ἀρχαῖον πεφη-
„ κὼς ἦν, ὥστε τὸν ὑπίσκοπον τῆς Ἀντιοχέων πό-
„ λεως τὰς ἐν κύπρῳ πιστὰς χειροτονίας, καθὰ πρὸ

su missos ob causſam propositã, quod quidẽ secundũ maiorẽ ecclesiã pronuntiat. Quũq; tum hæc ipsa, tum lõgi tẽporis durationem, instar alicuius teli obicerent: negabant abrogandã rẽ quæ tanto iã temporis interuallo ex lõga minime q; interturbata cõsuetudine obtinuisset. Quæ quũ ad tollendos canones nobis haud sufficere visa fuissẽt, ipsiq; metropolitani permolestè ferrent tã alienas a ratione cõtradictiones ecclesiasticorũ; ac vicissim occlamarent ecclesiastici, & ad sacrũ imperatorium tribunal prouocarent, nec prius se causſam suã acturos adseuarent, nisi hæc abrogata fuissent: suspensa denuo fuit quæstio, tuaq; maiestatis examini reseruata. Vt autẽ sacra quoq; maiestas tua cognoscat, nõ ob nullum pretiũ operæ nobis hoc datũ fuisse mandatum, nec obiter aut negligenter tractatũ: visum est mediocritati nostræ, omnẽ librum sacrum (si fieri posset) euoluere, sacrosq; canones vniuersos curiosè perquirere, deq; his eius, quo de agitur, intelligentiã percipere: postque cognitionẽ hanc, scripto exhibere diuæ maiestati tuæ, quæ inuenta essent. Qua sane recensenti a principio ad finẽ vsq; ..... vt ex singulis & particulatim propositis turibus cuiusq; partis instructa tua maiestas æquissima & incorrupta, certo cognoscat, religiosos metropolitanos, qui de his litigant, nõ de rebus iniquis contẽdere. Quapropter audi quæso serenissime imperator. Quũ multi canones in mediũ allati fuissent, multiq; libri sacri; repertum ex eis est, vti deinceps indicabitur, multos sacros ac diuinos canones, leges q; ciuiles, & acta sanctarũ vniuersalium synhodorũ vetare, ne ad metropoliũ sublimitatẽ episcopatus euehantur: quũ ordinẽ singulis modũq; statuant. nec vlli rerũ fines trãsilire, vel adsetere nõ cõuenientia permittant. Atq; vti minime produendis omnib. orationẽ prolixiorem faciens, sacris aurib. tuis molestus sim: saltẽ prolatis in mediũ maioris momenti canonib. & ex quibus solis elucescere veritas poterit, ceteros omittã. Quũ patriarcha quidam Antiochenus olim ordinationẽ ecclesiarum Cypri sibi vindicaret, deque hoc in sancta & vniuersali tertia synhodo quæsitum fuissẽt: sententia diuorum patrũ edita est huiusmodi, sicuti canõ eiusdẽ septimus declarat: Rẽ quæ nouo more præter leges ecclesiasticas, & sanctorũ patrum canones admittitur, omniũq; libertati tẽtãgit, nuntiauit religiosissimꝰ episcopꝰ Regiꝰ, eiq; adiũcti reuerẽdiss. episcopi prouinciæ Cypriorũ, Zenoatq; Euagriꝰ. Vnde, quũ morbi cõmunes maiori curatione egeãt, vt qui maiꝰ quoq; damnũ ferant, præsertim si neq; mos antiquus accesserit, vt episcopus vrbis Antiochenæ ordinationes in Cypro faciat, quẽadmodum

Universidad de Deusto
Biblioteca

„ τῶν λιβέλλων καὶ τῶν οἰκείων φωνῶν ἐδίδαξαν οἱ
„ ὁλαβέστατοι ἄνδρες, οἱ τὴν πρόσοδον τῇ ἁγίᾳ
„ συνόδῳ ποιησάμενοι, ἔξουσι τὸ ἀνεπηρέαστον καὶ
„ ἀβίαστον οἱ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν τῶν κατὰ τὴν
„ Κύπρον πρεσβῶτες, κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ὁσίων
„ πατέρων, καὶ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, δι' ἑαυ-
„ τῶν τὰς χειροτονίας τῶν ὁλαβεστάτων ἐπισκό-
„ πων ποιούμενοι. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δι-
„ οικήσεων καὶ τῶν ἁπασῶν ἐπαρχιῶν φυλα-
„ χθήσεται, ὥστε μηδένα τῶν θεοφιλεστάτων ἐπι-
„ σκόπων ἐπαρχίαν ἑτέραν τοῦ οὖσαν ἀνωθεν καὶ
„ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ, ἤγουν τῶν πρὸ αὐτοῦ
„ χεῖρα, καταλαμβάνειν. ἀλλ' εἰ καί τις κατέλα-
„ βε, καὶ ὑφ' ἑαυτὸν ποιήσηται βιασάμενος, τοῦ-
„ τον ἀποδιδόναι, ἵνα μὴ τῶν πατέρων οἱ κανόνες
„ θορυβαίνωνται, μὴ δὲ ἐν ἱερουργίας προσχήματι,
„ ἐξουσίας τύφος κοσμικὸς παρεισδύηται, μὴ δὲ
„ λάθωμεν τὴν ἐλευθερίαν παραπικρὸν ἀπολέσαν-
„ τες, ἣν ἡμῖν ἐδωρήσατο τῷ ἰδίῳ αἵματι ὁ κύριος
„ ἡμῶν Ἰησοῦς χριστὸς, ὁ πάντων ἐλευθερωτὴς αὐ-
„ θρώπων. ἔδοξε γοῦν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ
„ συνόδῳ, σώζεσθαι ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ καθαρὰ καὶ
„ ἀβίαστα τὰ αὐτῇ προσόντα δίκαια ἐξ ἀρχῆς καὶ
„ ἄνωθεν, καθὼς πάλαι κρατήσαν ἔθος, ἀδείαν
„ ἔχοντος ἑκάστου μητροπολίτου, τὰ ἴδια τῶν πε-
„ παργμένων πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀσφαλὲς ἐκλαβεῖν.
„ εἰ δέ τις μαχόμενον τούτων τοῖς νῦν ὡρισμένοις
„ ποιήσοιτο, ἄκυρον τοῦτον εἶναι ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ πά-
„ σῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ. Καὶ τοῦτο μὲν ὥρισται
„ ἐκ τῆς ἁγίας τρίτης συνόδου. καὶ δεήσεως τυ-
„ χὴ ποιησαμένης ἐκ τύπου Εὐνομίου τῆς Νικο-
„ μηδέων ἁγίας ἐκκλησίας ἐπισκοπεύοντος, καὶ
„ Ἀναστασίου τῆς καλῆς Νίκαιαν ἐκκλησίας καθ-
„ ἡγουμένου, τὴν ἐπισκοποῦσαν Βασιλειουπόλεως Φαρ-
„ πάσιον τοῦ. Διὰ τὸ ἐναγχος τὴν εἰρημένην* μη-
* πόλιν τῆς τροπολιν τῆς Νικαίας ἐκ βαλεντινιανοῦ καὶ
Οὐάλεντος τῶν βασιλέων εἰς μητροπόλεως ἀν-
* ἀναχθῆναι ἀχθῆναι ἄξιν, * ἀναχθέντος ἀρτι ἐν αὐτῇ
τοῖς τὴν τοῦ βασιλέως καθέδραν ἐπιστᾶσι, καὶ
ἀναβοῶντος ὡς ἀδικοῖτο, ἡ ἁγία σύνοδος ἐξήτη-
σε περὶ τούτου, παρόντων καὶ τῶν πρωτόστων ἐκ
βασιλέως Μαρκιανοῦ συνεδρεύοντων συγκλητι-
κῶν ἀρχόντων· καὶ δεῆσαν οὕτω, τὸ βασιλικὸν δι-
* πόλιν άτιμα, τὸ τὴν εἰρημένην * μητρόπολιν τῆς Νι-
καίας ἀναβιβάζον εἰς μητροπόλεως ὕψος, ἐπα-
νεγνώσθη· καὶ ἔχειν ἔτως.

„ Αὐτοκράτορες, Καίσαρες, Οὐαλεντινιανὸς καὶ
„ Οὐάλης, Δυσεβεῖς, Δυτυχεῖς, σεβασοὶ αἰώνιοι, νι-
„ κηταὶ, Νικαεῦσιν.
„ Εἰ καὶ ἡ ἀγαθὴ ἡμετέρα ἐξεκείνη θέλη πᾶσι
„ καὶ πεῖθεσθαι γέγονεν, ἐξ οὗ τῆς βασιλείας τὸ
„ ἐπιφανὲς θεσπὸς καὶ τῶν δημοσίων σὺν οἴακας

per libellos & orationes suas docuere viri reuerendissimi, qui concilium hoc nomine adierunt: immunitatem ab omni habebunt iniuria & violentia sanctarum ecclesiarū, quæ in Cypro sunt, præsides; secundū canones sanctorum patrum, & antiquā cōsuetudinem: per seipsos ordinationes reuerendissimorum episcoporū facientes. Idem vero & in aliis diœcesibus prouinciarum, quæ vbiq; sunt, obseruabitur; vt nullus religiosissimorum episcoporum prouinciam alienam, quæ olim & ab initio sub eius, vel antecessorum ipsius manu non fuerit, occupet. Quinetiā si quis occupauerit, & sibi subiecerit, adhibita vi restituat eam, ne patrū canones violētur, nec sacri muneris prætextu, potestatis mundanæ fastus irrepat, neve nobis haud obseruantibus libertatem eam paullatim amittamus, quā nobis largitus est per sanguinē suum dominus noster Iesus Christus, omnium liberator ille mortalium. Placuit ergo sancto & vniuersali concilio, vt cuiq; prouinciæ pura seruentur & inuiolata iura, quæ a principio & iamolim habet, secundum consuetudinem priscam: metropolitano quolibet licentiā habituro, vt copias actorum suam in securitatem accipiat. Quod si quis sanctionem pugnantem cum iis, quæ modo decreta sunt, protulerit: eā irritam esse debere placuit huic vniuerso sancto & vniuersali concilio. Et hoc quidem decretum fuit a sancto tertio concilio. Quum eidem preces essent oblatæ ab Eunomio quodam, sanctæ Nicomediensis ecclesia præside, aduersus Anastasium Nicænæ pontificē ecclesiæ, qui* Constantinopolitanum
Basinopolitanū episcopatum per surreptionem inuaserat propterea, quod haud ita pridem dicta ciuitas Nicæna per Valentinianum & Valentem imperatores ad metropolis ordinē euecta fuisset, qui recens ad imperii regii culmen in ea fuerant elati: exclamante Eunomio, iniuriā sibi fieri: perquisiuit rem sancta synodus, iis etiam præsentibus senatoris magistratibus, qui nomine Marciani Augusti concilio intererant: quod, si sic opus esset facto, decretum imperatorium, quo dicta Nicæna ciuitas ad metropolis sublimitatem euehebatur, perlectum fuit; quod in hanc perscriptum erat sententiam.

Imperatores, Cæsares, Valentinianus & Vales pii felices, perpetui augusti, victores, Nicænis.

Licet studium nostrum iam inde manifestum & cōspicuum factum sit omnibus, ex quo imperii culmen, & reipublicæ gubernacula voluntate numinis suscepimus: tamen præter hæc referemus etiam ad felicitatis ipsius initium, quod ciuitas vestra referta mortalibus & exsultans ob felicitatem nostram, gaudii lætitiæq; caussam vniuerso populo præbuit. Quare quum metropolis olim adpellata fuerit, idq; leges antiquæ contineant: eadem, quæ Nicomediēses nobis sancientibus consequuti sunt, quin inconcussa rataque mansura sint, & in posterū augenda quoq; ciuitati vestræ, nullum esse dubium potest. Duret igitur in perpetuum hæc consuetudo, & ciuitas vestra metropolis sit: ea consuetudine, quæ in processione Bithyniarchæ seruatur, permanente. Nam nemo quid aliis adimit. Augescat, ita volente numine, ciuitatis vestræ dignitas. Ideoq; læti vota duplicate, atque ob ea gaudete, quæ honor ipse vobis largitus est, omni deinceps ambiguitate cessante: cōsiderātes, quo pacto æterna mā suetudo & prouidētia vobis ex sanctionib. nostris obtigerit.

„ βελτίονος κρείττονος ἐπεδεξάμεθα, ὅμως πρὸς
„ τύπους ἀποσώσομεν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν τῶν δυτυχί-
„ ας αὐτῆς, ὅτι γε ἡ ὑμετέρα πόλις προσαναπλη-
„ σθεῖσα καὶ γαυριωθεῖσα ὅτι τῇ ἡμετέρᾳ δυτυχίᾳ,
„ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης παντὶ δήμῳ αἰτία γέγονε.
„ διὸ δὴ ἐπιδὴ μητρόπολις πάλαι ὠνομάσθη, καὶ ἔστι
„ νόμοι παλαιοὶ περιέχουσι, τὰ αὐτά, ἅπερ Νικομη-
„ δεῦσι νομοθετήσαντων ἡμῶν ὑπῆρξεν, ἀδεμίαν ἀμ-
„ φιβολίαν ἐχόν δυτα), τὸ ἀσάλευτον καὶ ἰσχυρὰ μέ-
„ νον, καὶ εἰς τὸ ἑπέπειτα αὐξηθησόμενα τῇ ὑμετέρᾳ πόλει.
„ βεβαιοῦσθαι γίνων εἰς τὸ ὁλωνεκὲς ἡ σωτήρια αὕτη,
„ καὶ ἡ πόλις ὑμῶν μητρόπολις ἔσται, τῆς συνηθείας τῆς
„ ὑπὸ τὴν προσόδῳ τοῦ Βιθυνιάρχου βαινομένης. ἀφ-
„ δεὶς γὰρ ἀφαιρεῖται τι τῶν ἄλλων. βελτίονος κρείτ-
„ τονος, αὐξηθείσης τῆς ὑμετέρας πόλεως τὸ ἀξίωμα.
„ χαίροντας γίνων τοὺς ὄχλους διασπάζεσθε, καὶ ἥ-
„ δεσθε ἐφ' οἷς αὐτὴ ἡ τιμὴ ὑμῖν παρέσχηται, πᾶσης
„ ἀμφιβολίας εἰς τὸ ἑξῆς ἀπολαζόμενοι· σωζομένης,
„ ὅπως αἰωνία περάτητος καὶ προνοίας ἐκ τῶν ἡμετέ-
„ ρων θεσπισμάτων τυγχάνητε.

Καὶ τὸ μὲν γράμμα τῶν βασιλέων, ὅπερ τοῖς Νικαεῦσι πεφιλοτίμητο, τοῦτο. σχετλιαζόντων δὲ πρὸς αὐτὸ (ὡς φαίνεται) Νικομηδέων, γέγονε καὶ ἕτερον πρόσκυμα τῶν αὐτῶν βασιλέων Νικομηδεῦσιν, ἐξ αἰτήσεως τοῦ ἐπισκόπου Νικομηδείας. ἀναγνωσθὲν καὶ αὐτὸ ἐν τῇ συνόδῳ. καὶ ἀναγνωσθὲν, εἶχεν ἔτως.

„ Οὐαλεντινιανὸς, Δυσεβὴς, Δυτυχὴς, αὔγυστοι,
„ Νικομηδεῦσι χαίρειν.
„ Ἡ θεία τὰ περιβλήματα τῆς πόλεως τῆς ὑμετέ-
„ ρας πάλαι ὑπάρχουσα δεχεῖα πυνθάνεται φυλα-
„ χθήσεσθαι. ἔτι γὰρ ἡ πρόθυμος τῆς τιμῆς τῶν Νικαέ-
„ ων πόλεως τὸ δίκαιον τὸ ὑμέτερον ἐλαύνει δυσί),
* ἵνα πρ ὁπότε ἐπαύξεται τὸ ἀξίωμα τῶν Νικομηδέων, * ὅπερ
„ ἐκείνη ἡ ἐν δευτέρῳ τόπῳ ἔσα, μητροπόλεως ὀνό-
„ ματι καλεῖται.
„ Οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, οἱ πρωτόπρωτοι τῶν βα-
„ σιλέως Μαρκιανοῦ τῇ συνόδῳ συνεδριάζοντες, ἐπον-
„ έβλεψαν μὲν θεῖον γράμμα πρὸς τὴν ἐπισκοπὴν ἀναλεχθέν·
„ ἑκάτερον ἦ τῶν ἰμιλῶν τῶν πόλεσι παρεχόμενον τὸ θεῖον
„ γράμμα τῶν θείας λήξεως Οὐαλεντινιανοῦ καὶ Οὐά-
„ λεντος, τὰ μὲν κατὰ τὴν Νικαέων πρόκριτον τὸ μη-
„ τροπολιτικὸν δίκαιον, ἰδικῶς προσκεκλῦσθαι), τὰ ἄλ-
„ λων μηδὲν ὑφαιρεῖσθαι πόλεων. καὶ ὁ κανὼν τῶν ἁγίων
„ πατέρων, ὡς ἑνὸς μητροπολίτου κατ' ἐκάστην
„ τῶν ἐπαρχιῶν διαγορεύει. τί γίνων τῇ ἁγίᾳ συνό-
„ δῳ παρίστη) ὡς τάτε ἡ ἁγία σύνοδος ἐδόκησεν.
„ οἱ κανόνες κρατείτωσαν. τοῖς κανόσι τὸ ἱκανὸν ῥηθέ-
„ σθω. Ἀτθικὸς ὁ ὁλαβέστατος ἐπίσκοπος Νικο-
„ πόλεως παλαιᾶς Ἠπείρου, εἶπεν· ὁ κανὼν ἄτω διαγο-
„ ρεύει. ὥστε ἐν μιᾷ ἑκάστῃ τῶν ἐπαρχιῶν τὸν κύριον
„ ἔχειν τὸν τῆς μητροπόλεως, καὶ αὐτὸν καθέζεσθαι πάν-
„ τας τοὺς ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν ὄντας ἐπισκόπους.

Et hæ quidem illæ fuerunt imperatorum litteræ, Nicænis concessæ. Quum autem eas indigne (velut apparet) tulissent Nicomediēses, edictum aliud eorundem imperatorum pro Nicomediensibus factum fuit, ex episcopi Nicomediensis petitione: quod ipsum quoq; lectū fuit in synhodo, hāc perscriptū in sententiam.

Valentinianus, pius, felix, augustus, Nicomediensibus salutem.

Consuetudo vetus, quæ circa priuilegia vestræ ciuitatis iam olim obtinet, seruabitur. Nō enim incrementum honoris Nicænæ ciuitatis turi vestro potest officere, quandoquidem hoc ipso Nicomediensis vrbis augetur dignitas, quod illa secundo cōsistens loco, metropolis adpellatione vocetur.

Illustrissimi præsides, qui nomine Marciani augusti concilio intererant, dixerunt: Neutræ ex his sacris litteris de episcopo loquuntur, sed ambæ ciuitatibus honorem largiuntur. Et sacræ litteræ diuæ memoriæ Valentiniani ac Valētis, quæ tum temporis Nicenorum ciuitati ius metropolicum tribuebant, peculiariter præcipiunt, ne quid aliis ciuitatibus adimatur. Et sanctorum apostolorum canō de vno metropolitano per quālibet prouinciā loquitur. Quid igitur sancta synhodo de hoc videtur? Exclamauit sancta synhod'. Canones rata sunto. Canonib. satis fiat. Atticꝰ, religiosiss. episcopꝰ Nicopolis antiquæ Epiri, dixit: Canonis hæc verba sūt. Vt in vnaquaque prouincia metropolis episcopus auctoritatē habeat, atq; is ipse cōstituat omnes, qui sub eadē prouincia sunt, episcopos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ Νικομήδεια, τοῦ κανόνος τῷ δὲ τῆς Νικομηδείας, ἐπειδὴ ἐξ ἀρχαίου αὐτὴ μητρόπολις ἐστὶ, κεχρεῖσθω τῷ, πάντας οὖν ὑπὸ τὴν ἐπαρχίαν αὐτῆς ὄντας ἐπισκόπους χειροτονεῖν ἡ ἁγία συνόδος εἶπε. ταῦτα πάντες βουλόμεθα. ταῦτα πάντα καλῶς κρατείτω. ταῦτα πᾶσιν ἀρέσκει. Ἰωάννης, Κωνσταντῖνος, πατρίκιοι, καὶ οἱ λοιποὶ ὁλοσεβέστατοι ἐπίσκοποι τῆς Ποντικῆς διοικήσεως, εἶπον. οἱ κανόνες ἕνα ἴσασι μητροπολίτην, τὸν ἀρχαιότερον. καὶ δῆλον, ὡς τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ Νικομηδείας Δωρυθέρουσιν αἱ χειροτονίαι. ἐπρεπε καὶ αἱ νομοθεσίαι, ὡς συνέβη καὶ ἡ μητρόπολις μεγαλοπρεπέστατα, ὀνόματι μητροπόλεως μόνῳ ἐπιμένουσα τῶν Νικαέων. προτιμᾶται δὲ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας τῇ τιμῇ μόνῃ· ἡ ἁγία συνόδος εἶπε. κανονικῶς ἐδίδαξαν. καλῶς ἐδίδαξαν. πάντες τὰ αὐτὰ λέγομεν. καὶ αὐθις, οἱ κανόνες κρατείτωσαν. τοῖς κανόσι τὸ ἱκανὸν ὑμεῖς δῶ. ὧν οὕτω συνδοξάντων, συμπέρασμα ἐπήγαγον οἱ ἄρχοντες, καὶ ἀποφασιν ἐχούσαν οὕτως. τῶν μὲν αὐθεντίαν τοῦ μητροπολίτου ἐν ταῖς κζ Βιθυνίαν ἐκκλησίαις ὁ Νικομηδείας ὁλοσεβέστατος ἐπίσκοπος ἔξει· τοῦ Νικαίας, τῶν τιμῶν μόνων τοῦ μητροπολίτου ἐχόντων, συνκεκλεισμένου δὲ κατὰ μίμησιν τῶν ἄλλων ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας, τῷ τῆς Νικομηδείας. ἔστω γὰρ καὶ τῇ ἁγίᾳ παρέσῃ συνόδῳ.

Τῇ τοιαύτῃ ψήφῳ καὶ ἁγία σύνοδος ἐπακολουθήσασα, τὸν ιε. κανόνα ἐπηγόρευσεν, ἀπαγορεύοντα τῷ μίαν ἐπαρχίαν εἰς δύο κατατέμνεσθαι, καὶ μητροπολίτας δύο ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ εἶναι· καὶ καθαίρεσιν ἀπειλοῦσαν ἀπειλεῖσθαι τῷ ἐν ᾧ εἰδρομῆς τολμήσαντι ἐπισκόπῳ Δι᾽ ἧς θείου τύπου τοῦτο λαβεῖν· καὶ θεατίζουσα, τὸν ἐπίσκοπον τὸν ἐν βασιλικῆς ἐξουσίας ἤδη μητροπολιτικὴν εἰληφότα δίκαιον, μένης δὲ πολαύειν τῆς τιμῆς, σωζομένων ἀκεραίων τῇ κατὰ ἀλήθειαν μητροπόλει τῶν οἰκείων δικαίων. ἔχει δὲ ὁ κανὼν, οὕτως.

„ Ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, ὡς τινες ἐφάσκον, ἐκκλησιαστικοὺς ὅρους παρεφθαρμένης δυσσεβείας, Δι᾽ ἃ πραγματικῶν τὴν μίαν ἐπαρχίαν εἰς δύο „ κατατέμνειν. ὡς ἐν τούτῳ δύο μητροπολίτας εἶναι „ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ. ὥρισε τοίνυν ἡ ἁγία „ σύνοδος, γυλοιτοῦ μηδὲν τοιοῦτον τολμᾶσθαι παρὰ ἐπισκόπου. ἐπειδὴ τὸν τοιοῦτον ἐπιχειροῦντα, „ σκοπίζειν ἐξ ἰδίου βαθμοῦ. ὅσην γὰρ πόλεις Δι᾽ „ γραμμάτων βασιλικῶν τῷ τῆς μητροπόλεως ἐπι„ μήσασιν ὀνόματι, μόνης ὀπολαυέτωσαν τῆς τιμῆς, „ καὶ ὁ τῶν ἐκκλησίαν αὐτῆς διοικῶν ἐπίσκοπος, „ σωζομένων δηλονότι τῇ κζ ἀληθείαν μητροπόλει „ τῶν οἰκείων δικαίων. οἷς σύμψηφος ἐγένετο καὶ ὁ

Et hæc canonis mens est. At Nicomediensi episcopo, quoniã hæc vrbs a priscis sæculis est metropolis, hoc ipsum debetur, vt omnes episcopos qui eius prouincia cõtinentur, ordinet. Sancta synhodus dixit. Hæc omnes volum⁹. Hæc vbiq; rata sunto. Hæc placent vniuersis. Ioannes & Constantinus, patricii, ceterig religiosissimi episcopi Ponticæ diœcesis, dixerunt. Canones vnum illum adgnoscunt metropolitanũ, qui antiquior est. adeog manifesto patet, ad religiosissimum Nicomediensem episcopum pertinere ordinationes. Quandoquidem hæ leges, id quod etiam vestræ constat magnificentiæ, nomine dumtaxat metropolis Nicænam ciuitatẽ cohonestarunt: cuius antistes episcopis prouinciæ ceteris honore solo præfertur. Sancta synhodus dixit. Hi canonicẽ rẽ exposuerunt. Recterẽ exposuerunt. Omnes eadẽ dicimus. Et rursum, Canones rati sunto Canonib satisfiat. Quibus ita cõmuniter adprobatis, cõclusionem intulere præsides, atq; sententiam huiusmodi. Auctoritatem metropolitani in ecclesiis Bithyniæ religiosissimus Nicomediensis episcopus habebit, Nicæno metropolitani dumtaxat honorem obtinente, nihilque minus ad imitationem ceterorum prouinciæ episcoporum, Nicomediensi subdito. Nã hoc ita sacræ visũ est synhodo.

Hoc eadem sancta synhodus sequuta decretum, canonem duodecimum dicit, prohibẽtem, ne vna prouincia scindatur in duas, neve metropolitani duo in vna prouincia sint. Simul abdicationem episcopo comminatur in posterum, qui circumcursitando per apicẽ sacrum id tentaturus sit consequi: sanciens, vt is etiam episcopus, qui ab imperatoria potestate ius metropoliticum iam nanctus sit, honore dumtaxat fruatur, saluis & integris veræ metropoli suis iuribus. Eius canonis hæc verba sunt.

Peruenit ad nos, quosdam præter ecclesiasticas leges ad eos, qui rerum potiuntur, adcurrisse. perg, pragmaticas sanctiones vnam prouinciã in duas diuisisse. Quo fiat, vt in eadem prouincia duo sint metropolitani. Decreuit ergo sancta synhodus, in posterum a episcopo nihil tale tentandum. quippe qui hoc molietur, gradu suo excidet. Quæcumq, vero ciuitates per imperatorias litteras metropolis nomine cohonestatæ fuerint, honoris dũtaxat fructum percipiant, vnà cum episcopo, qui cuiuslibet ciuitatis ecclesiam regit. saluis scilicet veræ metropoli suis iuribus. Atq; his adsensus est etiam Marcia-

βασιλεὺς Μαρκιανὸς, τὴν θείαν ταύτην ὑπαγορεύσας διάταξιν.

„ Τὸν ἀφαιρούμενον πόλεως οἱασδήποτε, πάλαι „ ὔσης, ἢ νεωστὶ πολισθείσης, τὸ τῆς ἰδικῆς ἐπισκοπῆς „ δίκαιον, ἢ ἕτερόν τι προνόμιον, καὶ ὅσῳ βασιλικῆς „ ἐπιτροπῆς, ἀτιμοῖ καὶ δημοσίᾳ ἡ διάταξις, ἀκυρῶσαι „ καὶ τὴν ἐγχείρησιν.

Ὑπεξαιρεῖ καὶ τοὺς ἐν Σκυθίᾳ ἐπαρχίας, καὶ Λεοντοπόλιν τὴν Ἰσαυρείας. ἔστι καὶ ἕτερος νόμος, ἄτινα διείρηται.

„ Βεβαιοῦμεν τὰ ἐκκλησιαστικὰ πάντα προνό„ μια. Καὶ πάλιν ἄλλος.

„ Τοὺς θείους κανόνας οὐκ ἐλαττοῖ τὰ νόμων ἰσχύ„ ειν. οἱ νόμοι βούλονται. καθάπερ οἱ κανόνες κωλύουσι, „ ταὐτὰ καὶ οἱ νόμοι.

Καὶ ταῦτα μὲν ἀπόχρη πρὸς τὸ δεῖξαι, δύο μητροπόλιτας εἶναι ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ, ἀλλὰ τὸν ἀρχαιότερον. καὶ γὰρ, τὰς φθειρούσας ἡμέρας, τῇ τιμῇ μόνον τῶν ἄλλων ἐπισκόπων ὑπερέχειν ὑποκειμένης μόρια τῇ κζ ἀληθείᾳ μητροπόλιτῃ· εἰς μεζόνης ἢ καὶ αὐτὸς ἐγχειρήσεως κωλυομένης, καὶ τὸ ἐλλιπὲς αὐτὸ ποιήσαι ἐπίσκοπον, ἐκπέσοντα παραχρῆμα ἐκ οἰκείου βαθμοῦ· καὶ τὸ μηδὲν τῶν φθασάντων παραγράφειν ἐπισκοπῆ τινι παροικιῶν, ἀφαιρεῖσθαι παρ᾽ αἰδήλου. ὅτι καὶ κζ παραμαλακὸν θεῖον ἔξεσι τύπον τὸ τῶν ἐπισκόπων παθαίνειν, καὶ μονὰς ἢ τὰς παροικιακὰς ὅρους, τὰς καὶ κανόνας, ἐξ ἑτέρας πράξεως τὸ παιὼν τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου καταμαθεῖν δυνατόν. τὸ γὰρ πόλεως Βηρυτῶν, μητροπόλεως δίκαιον εἰληφέναι παρὰ Θεοδοσίου καὶ Βασιλέως, ἕως αὐθαιρέτως καὶ μεγάλα. λεγούσης μικρὰ, Εὐσταθίου ὁ τούτης τὸ πόλεως ἐπίσκοπος τῷ τοιούτῳ φιλοτιμήματι τὸ μητροπόλεως καταπαρῆκε, καταξιοῦσθαι φωνῆς καὶ μητροπόλιτα τὸ Τύρου, τὸ τῶν Φοινίκων μητροπόλεως· καὶ δύο μονὰς ὑποκειμένους αὐτῷ ἐπισκόπους καθελών, ὡς δῆθεν μητροπόλιτης, καὶ εἰς πέσσυτέρων βαθμὸν καταπαύσας, ἑτέρους κεχειροτόνηκεν. ὁ μὲν φέρων ὁ Φώτιος, τῇ ἁγίᾳ συνεδρίαμε συνόδῳ. καὶ δίκης προτεθείσης, τὸ δικασθὲν ἀπέλυσε, μηδὲν ὠφεληθεὶς Εὐσταθίου καὶ τὸ Βηρυτῶν, ὃν καὶ βασιλικοῖς ὠχυρωκὼς γράμμασι λέγων, τοῖς ἐπιτρέψασι καὶ τὸ. καὶ γὰρ προσεῖχεν ἡ συνόδος τοῖς περὶ αὐτὸ λεγομένοις, ἀλλὰ τὰ τοιαῦθ᾽ ἑσῆς δοκιμαζομένης, τὰ ἐρχόντων πρότερον ἐρωτηθέντων τὰ συνόδου ῥητῶς ἔτως. τῷ θειοτάτῳ δεσπότῃ τὸ οἰκουμενικῷ πρέσβει, μὴ κατὰ θείαν γραμματεῖα, ἢ κζ πραγματικὰς τύπους, τὰ ἐπισκόπων προσαινῶν, ἀλλὰ κζ οὖν κανόνας τὰ πατέρων. εἰπάτω δὴ ἡ ἁγία συνόδος, εἰ ἔζεστι κζ θεῖον πραγματικὸν τύπον ἀλλοτρίας ἐκκλησίας δίκαια ἑτέρας ἐπισκόπους παραιρεῖσθαι ἡ ἁγία συνόδος ἀπεκρίναντο. κζ * τοὺς κανόνας πραγματικὸν μηδὲν ἰσχύειν. οἱ κανόνες τὰ πατέρων κρατείτωσαν. καὶ αὖθις τῶν ἀρχόντων

* πρὸς καίσαρα

Marcianus imperator hoc sacro edicto cõdito.

Eum, qui circumcumg ciuitati, vel iamdudum existenti, vel modo condita, iusepiscopatus sui, vel aliud quodpiam priuilegium adimit, etiã imperatorio permissu, infamia notat hæc cõstitutio, bonorumq publicatione multat, ipsum etiam conatum improbans.

Excipit autẽ sitas in Scythia prouincias, & Leontopolim Isauriæ. Lex item exstat alia, cuius hæc verba sunt:

Firma sint ecclesiastica priuilegia vniuersa. Itemg rursus alia.

Sacros canones non minus, quam ipsas leges valere, leges volunt. Et quod canones prohibent, id etiam prohibent leges.

*Et hæc quidem sufficiunt ad probandũ, nõ duos metropolitanos in vna esse prouincia, sed tẽpore priorẽ: itẽq, iam factos metropolitanos, honore dũtaxat aliis episcopis præstare, ceteroqui subditos ei, qui reapse metropolitanus est, deinceps vero, quũ ipse rei conatus etiã prohibeatur, episcopũ id ausum facere, gradu suo deiectum. nullũ denig priuilegiũ ex iis, quæ prius alicui adhæserunt episcopatui, a quoquã adimendum. Quod autẽ nõ fas sit ea, quæ cõcernunt episcopos, secundũ sacrã sanctionem pragmaticam procedere, sed iuxta patrum dũtaxat determinationes, quos & canones vocant: id ex alia sanctæ huius & vniuersalis quartæ synhodi actione percipi potest. Nã quũ ciuitas Beryt⁹ * metropoliticũ ius impetrasset ab eo Theodosio principe, qui ad discrimẽ illius maioris, minor dicitur: Eustathius, eius vrbis episcopus, illa concessione metropoliticũ iuris elatus, aduersus Photiũ metropolitanũ Tyri, quæ Phœnicũ metropolis est, insurrexit: quumq, duos quosdã ei subiectos episcopos, veluti metropolitanus deposuisset, & ad presbyterorũ gradum detrusisset, alios ordinauit. Quod minime ferens Photius, ad sanctã synhodũ sese cõtulit. Ac lite mota, sententiã secundũ se pronunciatã tulit, quũ nihil Eustathio Berytensi profuisset, quod imperatoris se litteris munitũ diceret, quæ sibi potestatẽ eius rei facerent. Nõ. n. adtẽdebat ius synhodus, quæ ab ipso dicebãtur, sed in examine causæ, quum præsides synhodum priꝰ disertis hisce verbis interrogasset: Placuit orbis sacratissimo domino, ne secundum sacras epistolas, aut sanctiones pragmaticas, episcoporum negotia procedãt, sed iuxta patrum canones. Dicat ergo sancta synhodus, an fas sit, vt per sacram pragmaticã sanctionẽ alterius iura ecclesiæ alii rapiant episcopi? Sãcta synhodus respõdit. Aduersus canones nihil pragmaticum valebit. Canones patrum rati sunto. Quumq, præsides iterum*

* exstat edictũ l vn. C. de metrop. Beryto. lib. xi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

„ εἰπόντων· γνῶ κμηρός ἐστι διδαχθῆναι ἡμᾶς πρὸς
„ τῆς συνόδου εἰ ἔξεστι καὶ θεῖον πραγματικὸν, ἀλλο-
„ τρίας ἐκκλησίας δίκαια ἑτέρους ἐπισκόπους πα-
„ ραιρεῖσθαι. ἡ ἁγία σύνοδος ἀνεβόησεν. οὐκ ἔξεστι.
„ ἔστι παρὰ τοῦτο κανόνας ἐστί. ἔστι γὰρ καὶ νόμος ὃ ἔστι
„ βουλόμενος, οὕτω διεξιών. οἱ τοῖς κανόσιν ἐναν-
„ τούμενοι πραγματικοὶ τύποι, ἄκυροι εἰσί. καὶ ὅ-
ρα μέγιστε βασιλεῦ, ὅπως διὰ πάντων τούτων ἀποδεδειγμένη τηλαυγῶς, τὸ μὴ δεῖν ἀνθεστῆναι τῇ βασιλέα
ἐν τοῖς τοιούτοις, κανονικῶς ἢ τὰ ἐκκλησιαστικὰ διε-
ξάγεσθαι. εἰσὶ μὲν ὧν ἓν ἄλλοι πολλοὶ κανόνες τῶν ἁγίων
ἀποστόλων, καὶ συνῳδῶν τούτων ἁγίων καὶ θεοφορέστα-
των πατέρων, ἐξ ὧν ἐπισκοπῆς εἰς μητροπόλεως
δόξαν ἀναγόντων, διὰ τοῦτο πρᾶγμα ἔστιν ἐκ-
φαῦλον, καὶ τοῖσιν ἐπισκοπῆς αὐτῶν δωρουμένοις,
τῇ Μεθώνῃ, τῇ Λακεδαίμονι, καὶ τῇ Σαρσοκορώ-
νῃ· καὶ ἕτερον τοῦτο σωμάδον, Λέοντος καὶ Ἀλεξάν-
δρου τῶν βασιλέων· καὶ τρίτον Ῥωμανοῦ, Χελσο-
φόρου, καὶ Κωνσταντίνου, κατ' ἰσχὺν τοῖς ἄλλοις βαῖ-
νον· καὶ ἄλλο ἐπὶ τούτοις, Νικηφόρου τοῦ φωκᾶ· καὶ
πέμπτον ἐπὶ τούτοις, τοῦ μικροῦ βεβασιλευκότος Βοτανειάτου, τοὺς ἐρημίτους πάντας ἐπι-
στρέφοντος. καὶ ὁ Νεοκαισαρείας ἢ ἐσήμανται
ὁμοίως ὑπομνήματος ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει πά-
τερ ἄρχου, κυροῦ Μιχαὴλ, καὶ χρυσοβύλλῳ κυροῦ
Μιχαὴλ τοῦ Δούκα. Εὑρίσκοντες δὲ καὶ πρόξεις
διαφερούσας, ὅτι περ ὅσων τῶν ἐπισκόπων εἰς
μητροπόλεων ἔμελλον ἀναβιβάζεσθαι κλέος,
οὐκ ἄλλως τοῦτο ἐπέτυχον, εἰ μὴ κοινωφελὴς
προὐκείτο οἰκονομία, καὶ ἡ συνῳδος κατεδέξατο,
καὶ ὁ μητροπολίτης τὰ μελλόντα τιμηθῆναι ἐκκλη-
σίας αὐτοῦ δοὺς ἀξίας ἀληθῶς τὰ βασιλικῆς δεξι-
ᾶς, τοῖς προαπορθώσι σωτῆσε. τοσούτων τοίνυν
ὄντων βοηθημάτων, καὶ κοινῶν τοῖς πᾶσι, καὶ τὰ καθέ-
καστον ἰδίων, ἐμοί τε καὶ τοῖς ὁμοίοις δοκεῖ φιλανθρω-
πότατε βασιλεῦ, παράνομον εἶναι καὶ ἄρρυθμον τὴν
τοιαύτην πρᾶξιν, καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων ἀπεναντίαν,
καὶ τοῖς πνευματικοῖς ὅροις καὶ νόμοις αὐτηρέτον, καὶ ἔχ ἱκανὰ τὰ παρὰ τοῦ αὐτάρκους μέ-
ρους αὐτῆς θέμενα. οὔτε γὰρ προχειρατικὸς θεῖος
τύπος κατὰ τῶν θείων κανόνων ἰσχύσῃ, ὡς αὖ-
θεν διαπτεράνωται, οὔτε μὴν κατάδικη, ὁμόσε νό-
μων καὶ κανόνων χωρῆσαι, ἐπαινετή. εἰ γὰρ καὶ τὸ σε-
μείωμα τῆς σῆς θεοβασιλείας σου, τεχνικῶς καὶ ῥη-
τορικῶς κατεσκεύασται, καὶ παθανὸν δοκεῖ τοῖς πολ-
λοῖς· ἀλλ' ὅπως καὶ δυνατὸν, νόμους ἀνελεῖν καὶ κα-
νόνας, καὶ τὴν ἀληθῆ καταυτεῖσαι. σοφιστεία γὰρ,
καὶ συλλογισμοὶ, καὶ φαινομένων ἐνδοξων, μὴ ὄν-
των ἢ, πόρρω τοῦ ὄντος καὶ ἐπιστήμης εἰσίν. ἀλλ' ἀ-
δεμαχεὶ σωτῆρα, τὸ ἀπαρχῆς αὐτοπάτωτον, εἰς
ὑπόφασιν ἄξει ποτέ. τότε γὰρ καὶ ἡ μαχεὶ συνή-
θως δὲν ἢ πλὴν νόμος κρατεῖ, ὅταν πρὸς τῷ μὴ ἀλό-
γως εἶναι, καὶ νόμον οὐκ αὐαιρῇ. ὧδε δὲ τῶν

dixissent: Iã tempus est, vt a synhodo erudiamur, an fas sit, vt secundũ sacrã sanctionem pragmaticã iura ecclesiæ alterius, alii rapiãt episcopi. Sancta synhodus exclamauit. Nõ licet. Hoc præter canones admittitur. Est etiam lex, quæ hoc ipsum vult, his verbis exposita. Pragmaticæ sanctiones, quæ canonib. aduersãtur, irritæ sunt. Vide obsecro maxime imperator, quomodo per hæc omnia clarissime demõstratũ sit, nõ debere principis in huiusmodi rebus auctoritatẽ valere, sed ecclesiastica secundũ canones peragi. Ac sunt quidẽ & alii multi canones coronatorũ diuinitus apostolorũ, ministrorũq; verbi, & sequutarũ deinceps sanctarũ synhodorũ, hæc ipsa declarãtes: quos huic scripto adiungere velle, stolidum visum fuit, nec ab inutili ambitione lõge remotum. Nã quum ea, quæ producta sunt, ad demonstrationẽ rei sufficiãt, cur ampli⁹ laboretur? Et quum veritas elucere possit, atq; omnibus innotescere, nõ multis opus est verbis. Quippe veritas ad sui patrocinium ipsamet sufficit. Itaq; ratione cõmuni, & generaliter hæc dicta sunt. Seorsum vero, & particulatim, etiã aliis quisq; munitus est iurib. Nã & is ipse, qui certamen hoc vniuersum occepit, & verborum hoc alueare cõmouit, religiosus inquã metropolitanus ille Aucyranus, instrumento munitus est felicis memoriæ principis * Ducæ, qui episcopatũ Basilei metropolitico iure donauit, quo instrumento sancitur, vt honorẽ adepti metropolitani morte, dict. ecclesia redeat ad statũ inferiorẽ episcopatus: quum valde prudenter hunc principẽ nõ puduerit lapsum & ignorantiam suã tum palã spectandã exhibere, tũ corrigere: idẽq; Thessali adolescẽtis exemplo, & vulnus inflixerit, & benigne humaniterq; sanationẽ adgnouerit. Præter hãc bullã auream, munitus est alia quoq; * filii huius, & imperatoris, quæ priorẽ cõfirmat: itẽq; monumento synodali, quod factis manu propria subscriptionib. est cõfirmatum ab omnibus tũc viuentibus metropolitanis, si paucos demas, quorũ & maior pars superstes est; vniuersis sententiam canonicã sequutis. Alter autẽ ille pontifex Heracleæ, præter iura cõmunia, profert ad suã defensionẽ illud ipsum synhodale monumentũ, & munitus est aurea bulla, cuius auctor est felicis recordationis imperator Botaniates, qua sancitur, vt illius morte, qui nunc Madyti põtificatũ gerit, ius eius metropoliticũ exspiret, ac dicta ecclesia pristino more sub Heracleam redeat. Præter hæc, religiosissimus quoque metropolitanus Patrensis compluribus ac variis munitus est iuribus in hoc, vt sibi adiunctos, & minime separatos, indiuulsosque habeat episcopatus, ecclesiæ suæ a Nicephoro principe, quien

* Constantini.

* Michaelis Ducæ.

* διὸτων,

τοῦ ὑπὸ ῥωμαίων, διὰ τὸ ἐν τῇ καπεροφῇ τῶν Ἀ-
βάρων πρὸς τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων καὶ
πρωτοκλήτου Ἀνδρέου ὀφθαλμοφανῶς γνώμε-
νον θαῦμα, ἀπὸ διακοσίοις δεκαοκτὼ χρόνοις ὅ-
λοις καταχόντων τὴν Πελοπόννησον, καὶ τῆς Ῥω-
μαϊκῆς ἀρχῆς ἀποτεμνομένων, ὡς μὴ δὲ πόδα βα-
λεῖν ὅλως διὰ σαφῆς ἐν αὐτῇ Ῥωμαῖον ἀνδρα· ἐν μιᾷ
δὲ ὥρᾳ τέτων μὲν ἀφανισθέντων ἐκ μόνης ἐπιφα-
νείας τοῦ πρωτοκλήτου, τῆς δὲ χώρας ἀπάσης τῆς
Ῥωμαϊκῆς σκήπτρου ἐπανελθούσης. καὶ πρῶτον
μὲν προσβάλλεται τοῦ ῥηθέντος βασιλέως χρυ-
σόβυλλον, ᾧ καὶ τὴν αὐτὴν ἁγιωτάτην ἐκκλησί-
αν πατρῶν, ἐξ ἀρχιεπισκοπῆς εἰς μητροπόλεως
δόξαν ἀναγαγόντος, διὰ τρηθὲν πράγτον τοῦ κο-
ρυφαίου, καὶ τρισὶν ἐπισκοπαῖς αὐτὴν δωρησαμέ-
νου, τῇ Μεθώνῃ, τῇ Λακεδαίμονι, καὶ τῇ Σαρσοκορώ-
νῃ· καὶ ἕτερον τοῦτο σωμάδον, Λέοντος καὶ Ἀλεξάν-
δρου τῶν βασιλέων· καὶ τρίτον Ῥωμανοῦ, Χελσο-
φόρου, καὶ Κωνσταντίνου, κατ' ἰσχὺν τοῖς ἄλλοις βαῖ-
νον· καὶ ἄλλο ἐπὶ τούτοις, Νικηφόρου τοῦ φωκᾶ· καὶ
πέμπτον ἐπὶ τούτοις, τοῦ μικροῦ βεβασιλευκότος
Βοτανειάτου, τοὺς ἐρημίτους πάντας ἐπι-
στρέφοντος. καὶ ὁ Νεοκαισαρείας ἢ ἐσήμανται
ὁμοίως ὑπομνήματος ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει πά-
τερ ἄρχου, κυροῦ Μιχαὴλ, καὶ χρυσοβύλλῳ κυροῦ
Μιχαὴλ τοῦ Δούκα. Εὑρίσκοντες δὲ καὶ πρόξεις
διαφερούσας, ὅτι περ ὅσων τῶν ἐπισκόπων εἰς
μητροπόλεων ἔμελλον ἀναβιβάζεσθαι κλέος,
οὐκ ἄλλως τοῦτο ἐπέτυχον, εἰ μὴ κοινωφελὴς
προὐκείτο οἰκονομία, καὶ ἡ συνῳδος κατεδέξατο,
καὶ ὁ μητροπολίτης τὰ μελλόντα τιμηθῆναι ἐκκλη-
σίας αὐτοῦ δοὺς ἀξίας ἀληθῶς τὰ βασιλικῆς δεξι-
ᾶς, τοῖς προαπορθώσι σωτῆσε. τοσούτων τοίνυν
ὄντων βοηθημάτων, καὶ κοινῶν τοῖς πᾶσι, καὶ τὰ καθέ-
καστον ἰδίων, ἐμοί τε καὶ τοῖς ὁμοίοις δοκεῖ φιλανθρω-
πότατε βασιλεῦ, παράνομον εἶναι καὶ ἄρρυθμον τὴν
τοιαύτην πρᾶξιν, καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων ἀπεναντίαν,
καὶ τοῖς πνευματικοῖς ὅροις καὶ νόμοις αὐτηρέτον,
καὶ ἔχ ἱκανὰ τὰ παρὰ τοῦ αὐτάρκους μέρους αὐτῆς
θέμενα. οὔτε γὰρ προχειρατικὸς θεῖος τύπος κατὰ
τῶν θείων κανόνων ἰσχύσῃ, ὡς αὖθεν διαπτεράνωται,
οὔτε μὴν κατάδικη, ὁμόσε νόμων καὶ κανόνων χωρῆσαι,
ἐπαινετή. εἰ γὰρ καὶ τὸ σημείωμα τῆς σῆς θεοβασιλείας
σου, τεχνικῶς καὶ ῥητορικῶς κατεσκεύασται, καὶ παθανὸν
δοκεῖ τοῖς πολλοῖς· ἀλλ' ὅπως καὶ δυνατὸν, νόμους ἀνελεῖν
καὶ κανόνας, καὶ τὴν ἀληθῆ καταυτεῖσαι. σοφιστεία γὰρ,
καὶ συλλογισμοὶ, καὶ φαινομένων ἐνδόξων, μὴ ὄντων ἢ,
πόρρω τοῦ ὄντος καὶ ἐπιστήμης εἰσίν. ἀλλ' ἀδεμαχεὶ σω-
τῆρα, τὸ ἀπαρχῆς αὐτοπάτωτον, εἰς ὑπόφασιν ἄξει ποτέ.
τότε γὰρ καὶ ἡ μαχεὶ συνήθως δὲν ἢ πλὴν νόμος κρατεῖ,
ὅταν πρὸς τῷ μὴ ἀλόγως εἶναι, καὶ νόμον οὐκ αὐαιρῇ. ὧδε
δὲ τῶν

qui ex Generali procuratore factus est Imperator, attributos eius miraculi gratia, quod oculariter factũ fuit ab illo eximio primog. vocato apostolo Andrea, in Abarum euersione, qui totis CCXVIII annis Peloponesum obtinuerãt, vsq; adeo ab imperio Romano auulsi, vt nemo Romanus in Peloponesum vel pedẽ inferre posset: tunc autẽ vnius horæ spatio fuerunt exterminati per solã apparitionẽ huius primo vocati apostoli, & ipsa regio tota Romanis restituta sceptris. Ac primũ quidẽ profert aureã bullam indicati principis, qui & hãc ipsã sanctissimã Patrensẽ ecclesiã ex archiepiscopatu ad metropolis gloriã euexit ob illius eximii prodigiũ apostoli, q dixim⁹; & tres episcopatus eilargitus est, Methonensẽ, Lacedæmoniũ, & Sarsocoronensẽ: deinde alterã huic consonã, Leonis & Alexãdri augustorũ: ac tertiã Romani, Christophori, & Cõstantini, reliquarum vestigiis inhærentẽ: itẽq; præter has aliã, Nicephori Phocæ: quintã demiq; Botaniatæ illius, qui paulo ante rerũ potit⁹ fuit, qua restitæ omnes obsignãtur. Neocæsariẽsis quoq; similiter monumẽto domini Michaelis patriarchæ, beatæ memoriæ nititur; & aurea bulla domini Michaelis Ducæ. Inueniũtur & acta, quæ tradũt q episcopat⁹, quicũq; ad metropoliũ dignitatẽ prouehẽdi erãt, nõ aliter id adsequebãtur; nisi publicæ vtilitatis id suaderet ratio, & synhod⁹ adsẽtiretur, & ecclesiæ honorẽ acceptura metropolitan⁹ remunerationes se dignas eximperatoris manucõsequut⁹, eaquæ gererẽtur, adprobaret. Tot igitur atq; talia quũ adminicula sint, tãvniuersis cõmunia, quã singulis peculiaria: mihi sane, meiq; similib. videtur, humanissime princeps, esse factũ huiusmodi & iniquũ, & enorme, cõtraq; sacros canones, & decretis spiritalib. ac legib. aduersũ: nec satis habere viriũ, quæ ab aduersaria parte opponãtur. Nã neq; sacra pragmatica sanctio, veluti superius est declaratũ, aduersus diuinos canones valebit: neq; cõdemnatio, quæ cõtra leges & canones tẽdit, laudabilis esse poterit. Quãuis n. scriptum a constituta diuinitus maiestate tua subnotatũ, artificiose atq; oratorie factum est, ac vulgo fidem mereri videtur: non tamen & leges atq; canones euertere potest, & veritatẽ succutere. Nam argutatio, & ratiocinationes, ex ius sumptæ, quæ hominũ opinionicõsentaneæ videtur, quũ nõ sint; lõge absũt a vero atq; scientia. Nec lõga consuetudo efficiet vmquã, vt id, quod ab initio subsistere nõ potuit, locũ habeat. Tũc n. lõga quoq; cõsuetudo vim legis obtinet, quãdo præter quam quod cũratione nõ pugnat,

Universidad de Deusto
Biblioteca

θείων αὐτεξεπιλύτων κανόνων, πῶς λογισμῷ συνήθως λαμβάνεσθαι παρείσδυσιν προσδεχήσεται; ἀκέσθη γὰρ ὁ νόμος λέγοντος· τὸ μὴ μὲν λογισμὸν εἰσενεχθέν, ἀλλὰ δὲ παλαίωθεν ἐθισθῆναι κρατῆσαν, καὶ δεῖ κρατεῖν ἐν τοῖς ὁμοίοις. σὺν ἀγνοεῖσθαι δὲ καὶ ἐπὶ ὀλίγων προφέρεσθαι, πικρὰ ῥήματα, τὰ αὐτοδάζοντα δωρεὰν ἀποδεκνύειν βασιλικὴν, τὴν τῶν ἐκκλησιῶν ἐπανάβασιν· καὶ μὴ δεῖν φάσκοντα ταύτην αὐξητέρεσθαι, λόγον ἀχαριστείας μὴ παρεμπίπτοντος. εἰ γὰρ ἄνθρωπος, φησὶ, δωρούμενος ὁ βασιλεὺς, σὺν ἄλλως ἀναλαμβάνει τὴν δωρεὰν, εἰ μὴ ἀχαριστίας παρεμπέσοι λόγος, πολλῷ μᾶλλον ὅπου τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν, ἐφ' ὧν ἀχαριστίαν λέγειν, σὺκ εὔλογον. πρῶτον μὲν γὰρ πρὸς τὰς πόλεις, ἀλλ' οὐ πρὸς τὰς ἐκκλησίας ἡ βασιλικὴ δωρεά. εἰ δὲ καὶ θείη τις ἔτι βιαζόμενος δωρεὰν εἶναι, ἄδικον αὐτὴν ῥήσει, καὶ νόμοις ἀπρόσδεκτον. ὅτοι γὰρ κωλύσει τὰς ἀδίκους αἰτήσεις, καὶ τὰς πρεσβύτερους ἀδεργεσίας, εἰς ἄλλων βλάβην αἰτεμένας; χαρίζεσθαι. καὶ ἔτι, σὺκ ὀφείλουσιν ἑτέροις εἶναι ὑπεύθυνοι αἱ ἑτέρων ὑπάρχαι. τῆς τοιαύτης θέσεως οὕτως εὑρεῖν ζητήσεις, χρεὼν πάντως. ἵστε ἵστε βασιλεῦ, τὸ ἀλόγιστον τοῦτο καὶ ἄδικον πρᾶξιν τέως εἰς τὸ ἐξῆς ἀνακόψαι, θείων ἵστε ματαιμάτων ἐκπεπτωκότων τῆς σῆς ἡμερότητος, γίνεσθαι τούτου τυλειπῆ κωλυόντων καθάπαξ· τῶν προηγησαμένων ἢ προπηδυσάντων ἐκ καταλληλον τῇ μεγαλεπηβόλῳ σωφροσύνῃ, πιθανὴν οἰκονομίαν. καὶ ὅσην τῶν ἐκκλησιῶν ἐξ ὑπισκοπικῶν δικαίων εἰς ὑπερόχλιον μητροπόλεων ἀναχθεῖσαν, ὑπερήλασεν ἀδιακόπως καὶ τὴν χρονίαν προγραφὴν τῆς τριακονταετηρίδος, μηνύτωσαν ὑπογράμματος, καὶ τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ ἑσπέρων ὑποκείμεναι. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο προνόμιον ὑπισκοπικὸν, καὶ κανόνες εἰσὶν ἐπιτρέποντες, δεσπόζειν ὑπίσκοπον προνομίου ἑτέρας ἐκκλησίας διὰ προφορμῆς τῶν εἰρημένων ἐναυτῶν. φησὶ γὰρ ὁ ιζ κανὼν τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, τὰς καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν ἀγροικικὰς παροικίας ἢ ἐγχωρίσεις, μήτε ἀποδασολοῦν τοὺς προκατέχοντας αὐτὰς ὑπισκόπους, καὶ μάλιστα, εἰ τριακονταετῆ χρόνον τούτοις διέλασσεν διακατέχοντες ὠκονόμησαν. εἰ δὲ ἐντὸς τῶν τριάκοντα ἐναυτῶν μήτε τις ἢ μήτοιτο ἐπεὶ αὐτοῦ ἀμφισβήτησις, ἐξεῖναι τοῖς λέγουσιν ἠδικῆσθαι, ἐπὶ τούτων κινεῖν πρὸς τὴν συνόδου τὴν ἐπαρχίας. ᾧ νῦν θείῳ κανόνι καὶ ἐν τῷ Τρούλλῳ τῶν παλαιῶν συνελθοῦσα ἁγία συνόδος διὰ τοῦ κανόνος ἐπηκολούθησε. τοὺς γὰρ τοῦτο παθόντας, μὴ ἢ χρόνου βοηθήματος, ἐπαναστρέφειν ἀναμφιλέκτως εἰς τὰ τῶν οἰκείων μητροπόλεων δίκαια. μὴ παρατείνετω ἢ τοῦ κρατοῦντος καὶ ἁγίαν βασιλείαν σου, τὸ τῆς φαυλοσίου παρεισερχόμενον ἄτοπον, *vero præpotentem sanctam q̃ maiestatẽ tuam ea turbet absurditas, quæ specie tenus prætẽditur, nec*

nec legẽ euertit. At quũ hoc modo sacri canones euertãtur, quanã ratione cõsuetudo, quæ sic irrepsit, admittetur? Nãaudi legis verba: Quod non cũ ratione introductum est, sed per errorẽ & cõsuetudinẽ obtinuit. in similibus valere nõ debet. Neq; vero ignoram⁹ acerba istæc verba, quæ a nonnullis proferuntur. quib. probare nituntur, ecclesiarum ad altiora prouectionem, munus esse imperatoriũ. quod rescindendũ negant, ratione ingratitudinis nõ intercedente. Nãsi homini largiens aliquid imperator, inquiunt, nõ aliter beneficium suũ reuocat, nisi causa ingratitudinis inciderit: multo magis id locum habet in sacris sanctis ecclesiis, quas ingratitudinis insimulare velle, absurdum fuerit. At enim primum nõ ad ecclesias, sed ad ciuitates hoc imperatoriũ beneficium spectat. Quod si maxime quis ponat, per vim extorquẽs, esse donationẽ: reperiet iniustã, & legib. vetitam. Quippe leges prohibent iniustas preces, ac faciles donationes, in aliorum petitas detrimẽtũ, cõcedi. Præterea nõ debent aliorũ honores aliis esse damnosi. Quapropter hac caussa tã diligẽter examinata, oportet omnino, diuine imperator, morẽ absurdum & iniustum saltẽ imposterum abolere. sacras mansuetudinẽ tua sanctiones proponẽte, quibus edicatur in vniuersum, ne deinceps locũ habeat; ac de iis, quæ antehac contigerunt, pro sua singulari & heroica prudentia, disponente. Quotquot etiã ecclesiæ ius episcopale prius habentes, & ad eminẽtiam metropoliticã euectæ, citra interturbationẽ vllam præteriere terminum lõgæ præscriptionis annorũ triginta: in eadẽ cõdicione maneant, & sanctæ magnæ q̃ Dei ecclesiæ subditæ sint. Quãdoquidẽ hoc etiã episcopale priuilegiũ est, & exstãt canones, qui permittunt, vt episcopus alterius ecclesiæ prærogatiuã dictorũ annorum decursu sibi vindicet. Inquit. n. canon XVII synodi Chalcedonẽsis, rurales vel prouinciales parœcias singularum ecclesiarũ incõcussas in eorũ episcoporũ potestate manere, qui eas possideant: ac præsertim, si eas annorum triginta spatio, nulla interueniente vi, possidẽtes, administrarint. Si vero intra illos annos 30 vel inciderit, vel incidat aliqua deeis dubitatio; licere dicentibus, se passos iniuriã, vt de his apud synhodũ prouincialẽ agant. Quẽ sacrũ canonem sancta quoq; synodus, in Trullo palatii habita, canone XXV est sequuta. Quibus autẽ hoc cõtigerit, si tẽporis adminiculũ nullũ habeãt; citra cõtradictionẽ ad suarũ metropoliũ iura redeãt. Neq;

καὶ ἡ δοκοῦσα προσγίνεσθαι τῆς ἐκκλησίας ὕβρις, ἀπιμαζομένης ὥσπερ τῷ ὑφαιρεῖσθαι ἔτι μητροπολιτικοῦ ἀξιώματος. σὺκ ἔστι γὰρ τοῦτο *ἄρσις * ὕβρις, τὸ ὑφαιρεῖσθαι ἐνθέσμως. τοιοῦτον ὂν μᾶλλον τὸ ἕτερον, τὸ σκφύλως καὶ ἀνθέσμως γινόμενον. ἔρρεψε γὰρ πως καὶ τοιοῦτον ἡμῶν νόμων κέλευσμα πανοδικῆ, καὶ ὑπικῇ τῆς βασιλικῆ κυρωθέν. τῆς γὰρ ὑπισκοπῆς ἔ Ῥοιζαίκ ὑπὸ τὸν Καισαρείας τέλους, καὶ ἀρχιεπισκοπῆς ἡμῶν ἔσῃ Γερμανοῦ ἔ ὁμολογηθ καὶ πατριάρχου, καὶ τοῦ ἐπ' ἐκείνου βασιλεύοντος, χρόνοις ὑποκειμένοις ὕστερον, κελεύσαντος βασιλέως Ῥωμανοῦ ἔ πρεσβυτέρου, ἐξ αἰτήσεως Νικηφόρου τινὸς, ποιμενάρχου Νεοκαισαρείας τυγχάνοντος, δικαιηρίου αὐτοῦ συμμιγοῦς, ἔκτε ἀρχιερέων, καὶ ἐλλογίμων συγκλητικῶν, πρεσκαθημένου καὶ αὐτοῦ ἔ ἱερημένου πατριάρχου. καὶ ἡ νικῆσαι τῷ μητροπολίτῃ ἐδόθη· πάρεσι ἔστι τριανῶς, τὸ τῶν δικαιωζαίτων σημεῖωμα, καὶ ὑπόμνημα ἔ ῥηθέντος πατριάρχου, καὶ χρυσόβουλλος λόγος τῶν βασιλέων, Ῥωμανοῦ, Χριστοφόρου, καὶ Κωνσταντίνου, ἐπισφραγίζων τὰ κεκριμένα. καὶ εἰκότως φιλάρετε βασιλεῦ. τὸ γὰρ κακῶς ἠρθρισμένον, δέον διορθωθῆναι καλῶς. οὕτω φρονῶ. οὕτως ὑποφαίνομαι, τῆς πατροπαραδότοις διδασκαλίαις τῶν ἁγίων θεοφόρων πατέρων ἐπόμενος, ἔ τοῖς ἱεροῖς καὶ θείοις κανόσι συνῳκῶν. ἃ γὰρ ὅσιον, ἃδὲ δίκαιον ἤγημαι, τὸ μὴ δικαίως τε καὶ ὁσίως ἠρθρισμένον· οὐκοῦν οὐδὲ πέφευγα τὰς τῶν πολλῶν ὑπολήψεις, ἀξιοῦντάς με τῶν τῆς ἐκ θεοῦ δεδομένης μοι ἐκκλησίας αὐτιπιεῖσθαι καὶ μὴ κατιμελεῖν νενομίκασι, καὶ δύκολος τοῦτο ποιεῖσθαι. ἃ γάρ ἐστι τῶν ἀρχιερέων, ὡς ἐπαναγκὲς εἶναι τῶν τῆς οἰκείας ἐκκλησίας προνοιῶν ἀδιαφόρως αὐτέχεσθαι, δικαίων τε ἅμα καὶ ἀδίκων· ἀλλὰ τὰ μὲν δίκαια φυλάττειν ἀλώβητα, τῶν ἢ ἀδίκων ὑπεκχωρεῖν καὶ ἐξίστασθαι. οἱ γὰρ τὸν τῆς ἀληθείας λόγον ὀρθοτομοῦντες ἐκ τῶν διδαγμάτων τῆς αὐτοαληθείας ἔ λόγου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καθάπαξ κεκελδυσμένοι, σὺκ αἰτίοι πάντως ἐσόμεθα τῷ θεῷ, εἰ προύχοντα τῶνδε μᾶλλον τὰ κέρδη ποιησόμεθα. καὶ ἡμεῖς μὲν μηδὲν προτιμότερον τῶν θείων ἐντολῶν καὶ τῶν πατρικῶν παραδόσεων ποιεῖν ἐξαναγκης ὀφείλοντες, ἀλλ' ἀμεταπτώτως τῶνδε φυλάξειν, ὡς δυνάμεις, ἔτω ἔ νοοῦμεν ἔ ὀρεζόμεθα. σκοπησάτω ἢ κ τὸ δοκοῦν ἔ παγκάλλιστον κράτος σου, ἔ οἰκονομησάτω τὸ δέον· ἔ ὁπάντως ἄμεμπτον, ἔ ἀπρόσκοπον, ἔ πρὸς θεὸν αὐτὸν, ἔ πρὸς σοῦ ἱεροὺς κανόνας, διαφυλάξοι ἡ βασιλεία σου.*

nec contumelia, quæ videtur ecclesiis irrogari; quum infamia quasi notari videatur, dũ metropolica dignitas eis adimitur. Non enim probrum est, legitime quidpiam amittere: sed e cõtrario potius illud alterum, quod more nouo, & prater leges cõmittitur. Et deprehensum est aliquid tale factum de sententia synhodali, & imperatorio decreto corroboratum. Nam quũ episcopatus Rhæzei sub Cæsareæ pontifice sit, & archiepiscopatus factus fuisset a Germano, confessore ac patriarcha; subq. principe qui Germani tempore præfuit imperio: ducentis post annis, sub celebri patriarcha Theophylacto, iussu Romani senioris imperatoris, preces offerente Nicephoro quodã, pastore primipe Neocæsarienſi, constitutum est tribunal mistũ ex pontificibus, & doctis viris senatoriis; eodẽ patriarcha, quem diximus, præsidente. Quo in iudicio secundum metropolitanũ est pronũtiatum. Hoc manifesto paret ex illorum subnotatione, qui de caussa cognouerunt; deq. monumento dicti patriarchæ, & aurea bulla imperatorũ, Romani, Christophori, & Constantini obsignante iudicata. Nec abs re quidem benigne imperator. Nam quod factum est male, corrigendum est bene. Sic equidem sentio. Sic pronuntio, doctrinis a maiorib. quasi per manus acceptis sanctorum adflatorumq. diuinitus patrum insistens, & sacros sanctos canones sequens. Nec enim sanctum, nec iustum duco; quod iuste sancteq. factum non est. Non etiam multorum opiniones metuo, qui me volunt cõcessæ mihi diuinitus ecclesiæ priuilegiorum rationem habere, nec ea vel negligere, vel temere prodere. Non enim hoc pontificum est, vt necessario putẽt ecclesiæ suæ priuilegia sibi citra discrimen tuenda, tã iusta, quam iniusta: sed quæ iusta sunt, inuiolabilia præstare debent; iniustis vero cedere. Nam qui sermonem veritatis recte secare de doctrinis Sermonis Dei seruatoris q. nostri Iesu Christi, qui veritas ipsa est, omnino iusti sumus; non plane apud Deũ expertes erimus culpæ, si ob animi nostri adfectum hæc lucra sectabimur. Ac nos quidem, a quibus necessario flagitatur, vt diuinis præceptis & traditionibus patrum, nihil ducamus antiquius, sed ea pro viribus nostris illibata seruemus; sic & sentimus, & decernim⁹. Velim vero, tua quoq. pia serenissimaq. maiestas rẽ consideret, quodq. facto fuerit opus, faciat: atq. hoc modo maiestas tua id, quod omnino & reprehensionis & scandali expers erit, tam ipsius Dei, quã sacrorum canonum respectu, seruet.

Universidad de Deusto Biblioteca

ΑΟΥΚΑ.

Περὶ τοῦ μὴ ἀφαρπάζεσθαι τοὺς κληρικοὺς τὰ ταῖς ἐκκλησίαις, ἢ ἐπισκόποις τελευτῶσιν ἀνήκοντα.

Μηνὶ Μαρτίῳ ι, ἡμέρᾳ β, προκαθημένου τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, κυροῦ Λουκᾶ, ἐν τοῖς δεξιοῖς Ἀλεξιακοῖς κατηχουμενείοις, συνεδριαζόντων τῇ μεγάλῃ ἁγιωσύνῃ αὐτοῦ ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τοῦ Καισαρείας, τοῦ Ἡρακλείας, τοῦ Ἀμασείας, τοῦ Μελιτηνῆς, τοῦ Θεσσαλονίκης, τοῦ Νεοκαισαρείας, τοῦ Μύρων, τοῦ Μωκισσοῦ, τοῦ Κρήτης, τοῦ Τραϊανουπόλεως, τοῦ Ἱεραπόλεως, τοῦ Αἴνου, τοῦ Δρίστρας, τοῦ Ναζιανζοῦ, τοῦ Ἀβύδου, τοῦ Μιλήτου, τοῦ Σηλυβρίας, τοῦ Βιζύης, τοῦ Μαρωνείας, τοῦ Παρίου, τοῦ Κίου, τοῦ Ἄπρω, τοῦ Νίκης, τοῦ Γοτθίας, τοῦ Ματράχων, τοῦ Σουγδοφούλλων, καὶ τοῦ τῶν Ἡρακλέος· παρισταμένων καὶ θεοφιλεστάτων δεσποτικῶν ἀρχόντων.

Ὁ ἱερώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης Κωνσταντῖνος περιηχήθη, ὅτι τὰ τῆς λαχούσης αὐτὸν μητροπόλεως διάφορα, πράγματα, οὐχ ἧττον δὲ καὶ τὰ τῷ πρὸ αὐτοῦ μητροπολίτῃ ἀνήκοντα, ἀφήρπασαν τινὲς τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν. καὶ ἤρετο συνοδικῶς προκαθημένης τῆς ἡμῶν μετριότητος, τί ἄρα μέλλει διαπράξεσθαι ἐπὶ τοῖς οὕτω παραλόγως εἰς τὴν τοιαύτην πρᾶξιν ἐξενεχθεῖσι. καὶ ἤκουσεν, ὡς ἐπεὶ ἀπὸ διαφόρων κανόνων καὶ νόμων, ὧν καὶ ὁ λόγος κατωτέρω μνησθήσεται, οἱ τοιαῦτα πράττοντες εὐθύναις προσηκούσαις ὑπόκεινται, καὶ οἱ τῆς κατ' αὐτὸν ἐκκλησίας κληρικοὶ, μετὰ ἐξέτασιν ἀκριβῆ, καὶ τῆς ἀληθείας διάγνωσιν, τοιαύταις πράξεσιν εὐρεθησόμενοι ἔνοχοι, κατὰ τὴν τῶν τοιούτων νόμων καὶ κανόνων περίληψιν, εὐθυνθήσονται. οἱ δὲ κανόνες καὶ οἱ νόμοι, οἱ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράττοντας εὐθύνοντες, ἔχουσιν οὕτως.

Κανὼν οβ τῶν ἁγίων ἀποστόλων. εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς ἀπὸ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἀφέληται κηρὸν ἢ ἔλαιον, ἀφοριζέσθω· καὶ τὸ ἐπίπεμπτον προστιθέσθω μεθ' οὗ ἔλαβεν.

Τῆς ἐν Γάγγρᾳ συνόδου κανὼν ζ. εἴ τις τὰς καρποφορίας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐθέλοι λαμβάνειν, ἢ διδόναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας, παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τοῦ ἐγκεχειρισμένου τὰ τοιαῦτα, καὶ μὴ μετὰ γνώμης αὐτοῦ ἐθέλοι πράττειν, ἀνάθεμα ἔστω.

Τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου κανὼν β. μὴ ἐξεῖναι κληρικῷ, μετὰ θάνατον τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, διαρπάζειν τὰ διαφέροντα αὐτῷ πράγματα, καθὼς καὶ τοῖς πάλαι κανόσιν ἀπηγόρευται. ἢ τοὺς τοῦτο ποιοῦντας, κινδυνεύειν εἰς τοὺς ἰδίους βαθμούς.

[a] LVCÆ.

Ne clerici auferant ea, quæ ad ecclesias, vel episcopos morientes pertinent.

[a] Cognomento Chrysobergis. de cuius ætate lib. præcedēte dictū.

Mensis Martii die X, *feria* II, *præsidente sanctissimo domino nostro & vniuersali patriarcha, domino Luca, in dextris Alexiacis catechumeniis, adsidentibus in cōcilio magnæ ipsius sanctitati sacratissimis pontificibus, Cæsariensi, Heracliensi, Amasiensi, Melitenæ, Thessalonicensi, Neocæsariensi, Myrensi, Mocissio, Cretensi, Traianopolitano, Hierapolitano, Æni, Dristræ, Nazianzeno, Abydeno, Milesio, Selybriæ, Bizyæ, Maroneæ, Parii, Cii, Apro, Nicæ, Gotthiæ, Matrachorū, Sugdophullorum, &· ···· Herculis: adstantibus & religiosissimis dominicis* * *magistratibus.*

* officialib.

Sanctissimus archiepiscopus metropolis Thessalonicensis Constantinus indigne se ferre clamabat, quod diuersas metropolis suæ res, itidemq; pertinentes ad metropolitanum decessorem suum, clerici quidam sibi subditi deripuissent. Et interrogabat in synhodo præsidente mediocritate nostra, quid agendum esset in eos, qui tam nequiter ad eiusmodi facinus exorbitassent. Respōsum est, quod quum ex diuersis canonibus & legibus, quarum inferius in hoc scripto fiet mentio, talia cōmittentes conuenientibus pœnis obnoxii sint; etiam Thessalonicēsis ecclesiæ clerici, accurato prius examine habito, & veritate cognita, si talibus facinoribus obnoxii reperiātur, prout eiusmodi legibus & canonibus continetur, rei peragendi sint. Canonum vero, & legum, quarum pœnas incurrunt huiusmodi facinorum auctores, hæc est sententia.

Canon LXXII *sanctorum apostolorum. Si quis clericus aut laicus ex sancta ecclesia ceram abstulerit, vel oleum, segregator; & præter id, quod accepit, sesquiquintum adiiciat.*

Canon VII *synhodi Gangrensis. Si quis fructus ecclesiasticos accipere voluerit, aut dare extra ecclesiam, præter sententiam episcopi, vel eius, cui talia cōmissa sunt, nec agere cum illius voluntate velit; anathema sit.*

Canon II *synhodi Chalcedonensis. Non liceat clerico, post mortem episcopi sui, res ad eū pertinentes deripere: quemadmodum priscis quoque canonibus est prohibitum. Vel qui hoc faciunt, de gradu suo periclitentur.*

Canon

Τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ παλατίου συνόδου κανὼν λε. μὴ ἐξέστω τινὶ τῶν μητροπολιτῶν, τελευτῶντος ἐπισκόπου τελοῦντος ὑπὸ τὸν κατ' αὐτὸν θρόνον, τὰ αὐτοῦ πράγματα, ἢ τῆς κατ' αὐτὸν ἐκκλησίας, ἀφαιρεῖσθαι ἢ σφετερίζεσθαι· ἀλλ' ὑπὸ παραφυλακὴν ἔστωσαν τοῦ κλήρου τῆς ἐκκλησίας, ἧς ὁ τελευτήσας ἐτύγχανε πρόεδρος, μέχρι τῆς ἑτέρου ἐπισκόπου προβολῆς· ἐκτὸς, εἰ μὴ κληρικοὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐχ ὑπελείφθησαν. τηνικαῦτα γὰρ ὁ μητροπολίτης ταῦτα φυλάξει ἀμείωτα, τῷ χειροτονηθησομένῳ ἐπισκόπῳ πάντα ἀποδούς.

Βιβλίον ξ, τίτλος με, κεφάλαιον α, θεμάτιον β, τὸ δὲ πεκουλάτου κινεῖται κατὰ τοῦ ἀφελομένου ἐκ τῶν ἱερῶν, ἢ μνημείων, ἢ δημοσίων χρημάτων, ἢ στρέψαντος εἰς ἰδίας χρείας.

Καὶ κεφ. δ, τοῦ αὐτοῦ τίτλου καὶ βιβλίου. τῷ δὲ πεκουλάτου ὑπόκειται, καὶ ὁ ἱερὰ, ἢ ἐκ μνημείου χρήματα λαμβάνων, ἢ τὸ δωρηθὲν Θεῷ.

Canon XXXV *synhodi Constantinopolitanæ, in Trullo palatii celebratæ. Non liceat alicui metropolitano, quum episcopus throno suo subditus moritur, eius res atque bona, vel etiam ecclesiæ ipsius, auferre, sibive vindicare: sed sub eius ecclesiæ cleri custodia sint, cuius is præses erat, qui diem obiit; donec alius episcopus præficiatur: excepto, si nulli sint in ea ecclesia clerici superstites. Tunc enim metropolitanus ea non deminuta seruabit, ac ordinando episcopo vniuersa restituet.*

Liber Basilicorum LX, *titulo* XLV, *capite* I, *thematio* II. *Crimen peculatus intentatur ei, qui surripit e templis, aut sepulcris, aut pecuniis publicis, vel eas in vsus suos conuertit.*

Item cap. IIII, *eiusdem tituli & libri. Crimine peculatus tenetur, & qui sacras, vel ex sepulcro pecunias, vel Deo dicatum quid accipit.*

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΞΙΦΙΛΙΝΟΥ.

Περὶ ἐνοριακῶν δικαίων.

Μηνὶ Φεβρουαρίῳ δ, ἡμέρᾳ β, ἐπινεμήσεως ιε, προκαθημένου τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, κυρίου Γεωργίου, ἐν τῷ Θετταλῷ, συνεδριαζόντων τῇ μεγάλῃ ἁγιωσύνῃ αὐτοῦ ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τοῦ Ἀμασείας Στεφάνου, τοῦ Μελιτηνῆς Ἰωάννου, τοῦ Τυάνων Μιχαὴλ, τοῦ Γαγγρῶν Θεοδώρου, τοῦ Φιλιππουπόλεως Εὐφημιανοῦ, τοῦ Μαδύτων Θεοφάνους, τοῦ Ἀβύδου Θεοδώρου, τοῦ Ἄπρω Ῥωμανοῦ, τοῦ Φιλαδελφείας καὶ Πρωτοσυγκέλλου Μανουὴλ, τοῦ Πυργίου Κωνσταντίνου, τοῦ Κίου Ἰωάννου, τοῦ Νίκης Γεωργίου, τοῦ Λήμνου Βασιλείου, τοῦ Ἀγχιάλου Ἰωάννου, καὶ τοῦ Δέρκω Γρηγορίου, παρισταμένων καὶ θεοφιλεστάτων δεσποτικῶν ἀρχόντων.

Παραστὰς τὴν σήμερον συνοδικῶς προκαθημένῃ τῇ ἡμῶν μετριότητι ὁ θεοφιλὴς ἐπίσκοπος Λίμνης Μιχαὴλ, τοιαύτην ἐποιήσατο τὴν ἐρώτησιν. ὅτι μοναί τινες, φησὶ, καὶ εὐκτήριοι οἶκοι, ἐπὶ σταυροπηγίοις πατριαρχικοῖς ἐξαρχῆς ἀνηγέρθησαν. τούτοις κτήσεις ἀκίνητοι διαφέρουσι, διακείμεναι κατὰ τὴν τῆς ἐμῆς ἁγιότητος ἐπισκοπῆς ἐνορίαν. καὶ οἱ ἐν τούτοις προσκαθημένοι ἱερεῖς, οὔτε τὸ ἐμὸν ἀναφέρουσιν ὄνομα, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἁγιστείαις, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις τοῦ Θεοῦ ὑμνῳδίαις, οὔτε μὴν πρὸς ἐμὲ

GEORGII XIPHILINI.

De iuribus territoriorum.

Vixit sub Isaacio Angelo, & Alexio, fratribus augg.

Mensis Februarii die IIII, *feria* II, *indictione* XV, *præsidente sanctissimo domino nostro, & vniuersali patriarcha, domino Georgio, in Thessalo, adsidētibus in cōcilio magnæ ipsius sanctitati sacratissimis pōtificibus, Stephano Amaseno, Ioanne Melitenæ, Michaele Tyanensi, Theodoro Gangrensi, Euphemiano Philippopolitano, Theophane Madytensi, Theodoro Abydeno, Romano Aproico, Manuele Philadelphiensi & Protosyncello, Constantino Pyrgii, Ioanne Cii, Georgio Nicensi, Basilio Lemnio, Ioanne Anchialino, Gregorio Dercoo, adstantibus & reuerendissimis dominicis magistratibus.*

Comparens hodierno die coram mediocritate nostra synhodaliter præsidente religiosus episcopus Limnæ Michael, huiusmodi proposuit quæstionem. Mansiones quædam, inquit, & oratoria, cōdita sunt ab initio sub stauropegiis patriarchalibus. Ad ea pertinent possessiones quædam immobiles, sitæ in episcopatus sanctitatis meæ territorio. Et qui habitant ad ea sacerdotes, neque nomen meum referunt, quum sacra peraguntur, & in aliis diuinis hymnorum carminibus; neque dant mihi

Universidad de Deusto
Biblioteca

διδόασι τὸ σωφρόνως πᾶσι τοῖς ἀρχιερεῦσι παρεχόμενον ἐξ ἔθους κανονικόν. καὶ παρεκλήθημεν δοθῆναι αὐτῷ παρ' ἡμῶν ὅτι τοῦτο ἀποκρισιν. καὶ ἤκουσεν ἀπὸ τε τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς συνόδου, ὡς ἀκίνητοι κτήσεις καὶ τὰ ὑπὸ ἄλλων ἀρχιερέων δεσποτείαν τελοῦσιν, ἀλλ' ὅμως οἱ ἐν αὐτοῖς παροικοῦντες ἐνορίαν τελοῦσι τῷ ἐπὶ τῆς χώρας ἀρχιερεῖ ποιμαντικῶς διὰ τῶν τοῦ διεξάγοντος. καὶ διατοῦτο κανονικῆς δοκεῖ ἐξετάσεως ἀκριβείας, τὸ τὴν ἀναφορὰν ἐν ὀνόματι ἐκ τῆς χώρας ἀρχιερέως τελεῖσθαι ἐν τοῖς τῶν ἐν τῇ ὑπ' αὐτὸν ἐνορίᾳ ποιμαντικῶν διεξάγειν. ἐπὶ δὲ καὶ τὴν καταβολὴν ἐν διδομένου σωφρόνως κανονικοῦ τοῖς ἀρχιερεῦσι, ποτὲ τὸν ἐκ χώρας ἐπίσκοπον δίδοσθαι. τοῦτο γὰρ τῷ ἐκ χώρας ἀγιωτάτῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης ὑπονενέμηται, τὸ ἐν τοῖς ὑπὸ δηποτεοῦν ἐπαρχιῶν ἐνορίαις ἀναφορὰν πληροῦσθαι τὸν τιμιώτατον ὀνόματι, ἐν μοναῖς τε, καὶ ἱεροῖς ὀκτηρίοις οἴκοις, ἔτι σωφρονηγίοις πατριαρχικοῖς ἐξ ἀρχῆς καὶ βάθρων αὐτῶν λαβοῦσι τὴν πῆξιν. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἱεροὶ καὶ σεβάσμιοι οἶκοι, εἴτε δή καὶ σεμνεῖα τινὰ ἐξ ἀρχῆς λαβόντα τὴν τῆς οἰκοδομῆς ὑποβάθραν, ὑπὸ δηποτεοῦν ἐνορίας, ὑπὸ ἄλλον τελούσης ἀρχιερέα. εἰ καὶ ὧν ὅτι σωφρονηγίῳ πατριαρχικῷ ἐξ ἀρχῆς τὴν σύστασιν ἔλαβον, τὸ τοῦ κατὰ καιροὺς ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ὄνομα ἐν τοῖς τοιούτοις ἐσεῖται ἀναφερόμενον. εἰ δὲ ἡ σύμπηξις τῶν τοιούτων οὐχ ὕτω σώζοιτο, ὡστε τὸν ἐκ καιροὺς ἀρχιερέα ἐν τοῖς τοιούτοις ἐσεῖται ἀναφερόμενον, καὶ τὴν τοῦ κανονικοῦ ἀποφερόμενον δόσιν. ἀλλὰ καὶ οἱ παροικοῦντες ἐν σεβασείοις, ὑπὸ ἐνορίαν τελοῦσιν ἀρχιερέως τινός, ἀδεσποτικῶς διαφέρουσιν ἱερεῖς τισὶ σεμνείοις καὶ ὀκτηρίοις οἴκοις, εἰ μὴ ὅτι σωφρονηγίοις πατριαρχικοῖς δέχηται ἔχον τὴν σύστασιν. ταῦτα ἐκ τῶν ἱερατικῶν συνοδικῶν ὡρισμένων παρεκβληθέντα, καὶ τῇ ὑποχαφῇ καὶ σφραγίδι τοῦ τιμιωτάτου χαρτοφύλακος καὶ ὑπερτίμου, κυρίου Ἰωάννου τοῦ Καματηροῦ βεβαιωθέντα, ἐπεδόθη μοὶ καὶ ὑπομνήσει τοῖς προγεγραμμένοις. ἔτους ϛ ψ ε.

Η' ὑποχαφή.

Ἰωάννης Χαρτοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ Ὑπέρτιμος, ὁ Καματηρος.

canonicum illud, quod ex more pontificibus vniuersis soluitur. Simul obsecrabat, vt ad hæc sibi responsum a nobis daretur. Et audiuit a mediocritate nostra, & sacra sancta synodo, licèt ipsæ possessiones immobiles sub aliorum pōtificum dominio sint; tamen eos, qui domicilium in eis habeant, sub prouincia pontificis, veluti qui pastoris ius habeat, gubernatione positos esse. Propterea videri, canonicæ subtilitati cōsentaneum esse, vt nominis eius pontificis relatio, qui prouinciæ præest, ab iis peragatur, qui in ipsius territorio domicilium habent; eosque ab ipso curam pastore regendos. Præterea solutionem canonici, quod ex more pontificibus præstatur, ad prouincialem episcopum spectare. Nam hoc sanctissimo cuiusq; temporis patriarchæ Constantinopolis, nouæ Romæ, concessū est; vt in sitis vbiuis locorum territoriis reuerendissimi nominis eius fiat relatio, tā in mansionibus, quam sacrisoratoriis, quæ sub stauropegiis patriarchalibus ab initio & ipsis a fundamentis condita fuerunt. Non hæc vero solū, sed etiam sacræ venerabilesq; domus, itidemq; monasteria, quæ de fundamentis exstructa sunt quocumq; in territorio, sub iure pontificis alterius sito, siquidem sub stauropegio patriarchali ab initio condi ceperunt; in iis illius sanctissimi & vniuersalis patriarchæ, qui pro tempore præest, nomen referetur. Sin eorum structura non eo processit modo, plane pontifex is, qui pro tempore gubernationi præerit, in eis referetur, canonici quoq; præstationē sibi vindicans. Quin etiam sub territorio pontificis alicuius degunt ii, qui domicilium habent in suburbanis, quæ iure dominii pertinent ad sacra quædam monasteria, & oratoria; nisi forte ab initio sub stauropegiis patriarchalibus exstructa fuerint. Hæc de diurnis synhodali. adnotationibus excerpta, & per subscriptionē ac sigillum reuerendissimi Chartularii & Hypertimi, domini Ioannis Camateri, cōfirmata; data sunt mense ac indictione suprascriptis, anno VICIO IOCCV.

Subscriptio.

Ioannes Chartularius sanctissimæ maioris ecclesiæ, & Hypertimus, Camaterus.

Ioannis

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΑΜΑΤΗΡΟΥ.

Σινοδικὸν ψήφισμα, κωλύον τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα λαβεῖν εἰς γυναῖκα δισεξαδέλφας δύο· ὧν καὶ μᾶλλον στοιχεῖν δεῖ, καὶ οἱ πολιτικοὶ δικασταὶ ἔχουσι κωλύσιν ἐν τῷ ἀκολεθεῖν ἐξῆς ψηφίσμασι.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, τῷ ἐν κυρίῳ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ, τῷ ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ Δυρραχίου, καὶ ὑπερτίμῳ· καὶ τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ Δεαβόλεως.

IOANNIS CAMATERI.

Successit Xiphilino, eodem Alexio imperante, captamq; Constantinopolim a Flandris vidit.

Decretum synhodale, quod prohibet vnum & eundē sobrinas duas, vxores ducere: quodmagis sequendum, licèt iudices ciuiles hunc casum in proxime sequenti decreto non prohibeant.

Ioannes miseratione Dei archiepiscopus Constantinopolis, nouæ Romæ, & vniuersalis patriarcha, dilecto in domino fratri & comministro, sanctissimo & honoratissimo Dyrrachii metropolitano, itemq; religiosissimo episcopo Deabolis.

Ἐν κυρίῳ ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, ἱερώτατε μητροπολίτα Δυρραχίου καὶ ὑπέρτιμε, καὶ σὺ θεοφιλέστατε ἐπίσκοπε Δεαβόλεως, ὁ Καπανδρίτης Ἀλέξιος ὁ ἐπὶ τοῦ παρ' ἡμῶν ἁγιωτάτου πατριάρχου ὀφφικίου τῷ ἱερῷ σωεδρίῳ τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας συνόδου, κατὰ τὸν Φεβρουάριον μῆνα, τῆς παρελθούσης πέμπτης ἰνδικτιῶνος, ἀφηγήσατο· ὡς νομίμῳ γάμῳ συνεζύγη τῇ ἀπὸ τοῦ θέματος Δυρραχίου ὁρμωμένῃ Εὐδοκίᾳ, τῇ ἀνεψιαδέλφῃ τοῦ πανσεβάστου Σεβαστοῦ, κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Βοϊωάννε, ὑποβαλούσης τὸν πρότερον ὁμώνυμον αὐτῆς, τὸν Δυρραχίτην ἐκεῖνον ἄρχοντα, Βάρδαν τὸν Μακρόμματον· καὶ προέβησαν ἐπ' αὐτῇ καὶ γαμικὰ συνήθη συμβόλαια. καὶ ὅτι τοίνυν ἱερὰ ψυχὴ τῆς τε μνηστείας καὶ τοῦ γάμου ἐπέδοθη αὐτῷ· μετὰ δὲ μῆνας ζ τῆς αὐτῶν τοιαύτης συμβιώσεως, ἐχρηματίσατο ὁ Δραληφθεὶς σεβαστὸς ὁ Βοϊωάννης, προκαλεῖσθαι αὐτόν τε [καὶ] τὸν Καπανδρίτην, καὶ τὴν αὐτοῦ μὲν κατὰ νόμους γεγονυῖαν σύζυγον, ἀνεψιαδέλφην δὲ οὖσαν ἐκείνου, ὡς εἴρηται, εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, συνεστιαζησομένους συγγενικῶς. προσφοιτησάντων δὲ τούτων τῇ κατοικίᾳ αὐτοῦ, τοῦτον μὲν σιδηροῖς δεσμοῖς κατασφαλισάμενον, ἔμφρουρον εἶχεν, ὑποστειλὼν τῆς τοιαύτης συζύγου αὐτοῦ, προσαφελόμενος καὶ ἃ ἐπεφέρετο οὗτος ἀγάλματα· τὴν δὲ τούτου σύζυγον ἄκουσαν βιασάμενος, ἐτέρῳ ἥρμοσεν. ταῦτα ἀφηγησάμενος, καὶ σημείωμα ἐνεφάνισε παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Δεαβόλεως, δηλοῦν ὡς συμφώνου ὁμολογίας τῶν Κολωνειατῶν ἀρχόντων, τῶν καὶ κατόνομα ἐν τῷ τοιούτῳ δηλουμένων σημειώματι, ὡς ὁ τοιοῦτος προσῆλθεν αὐτῶν ὁ Καπανδρίτης, ἱκανὰ τῷ ὑποβαλόντι τὸν ἐκ πρώτου συνοικεσίου συναφθεῖσαν αὐτῷ γυναῖκα, συνεζύγη δευτέρῳ γάμῳ βίας ἀπάσης ἐκτὸς τῆς Δραληφθείσης γυναικός· ἀλλὰ δὴ καὶ βασιλικὸν προσκυνηθὲν πρόσταγμα, αὐτὸ δὲ τοῦτο διορι-

Ioannes miseratione Dei archiepiscopus Constantinopolis, nouæ Romæ, & vniuersalis patriarcha, dilecto in domino fratri & comministro, sanctissimo & honoratissimo Dyrrachii metropolitano, itemq; religiosissimo episcopo Deabolis.

Dilecte in domino frater & cōminister, sanctissime Dyrrachii metropolitane & hypertime, tuq; religiosissime Deabolis episcope, cū Alexius Capādrites sub decessore nostro sanctissimo patriarcha cōparuisset coram sacro consessu sanctæ synhodi nostræ, mense Februario, præterita prima indictione: narrauit, se matrimonio legitimo fuisse copulatum Eudociæ, ortæ ex ditione Dyrrachina, sorore germana venerabilis illius Sebasti domini Constantini Boioannis, quæ amiserat priorē cōsortem suū, præsidem illum Dyrrachitam, Bardam Macrommatum: & hoc nomine confecta fuisse consuetainstrumenta matrimonialia. Præterea preces sacras tam sponsalium, quam nuptiarum, interuenisse. Verum post septem menses a tali horū vitæ societate, memoratum Sebastum Boioannem inuitasse per simulationem in domū suā tū ipsum Capandritā, tum sororem suā germanā, ceu dictum est, illius cōiugem secundum leges factam; velut excipiendos conuiuio, pro more adfinium. Qui quum ad domum eius accessissent, Boioannem se quidem vinculis constrictum ferreis in custodiam dedisse, diremtum ab illa coniuge sua, spoliatumque præterea rebus iis, quas secum adtulisset: at illam coniugem suam inuitam alteri copulasse, vi adhibita. Quibus recensitis etiam instrumentum insinuauit tuum, religiosissimi Deabolis episcopi, quo significabatur ex consentiente magistratuum Coloniatarum confessione, qui & nominatim eo in instrumento exprimebantur, cognatum illum suum Capanāritam mortis interuentu amissa vxore, quæ primo ipsi matrimonio iuncta fuerat, copulatū esse secundis nuptiis, nulla interueniente vi, mulieri cōmemoratæ: præterea, adorādū edictū imperatorii,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ζόμδνον, τ, εἴπερ ἡ ῥηθεῖσα Εὐδοκία βίας ἀπάσης
σκῆπος, μηδ' ἱερᾶς δίχης σωεζύγη αὐτῷ, μηδένα
τολμᾶν ἐχλησᾶς ἐπιζυγὴν τῷ δηλωθέντι Καπανδρίτῃ. Ὅθεν τούτοις τοῖς πᾶσι καὶ σημείωμα τηνικαῦτα πρόσθεν σωοδικὸν, δι' οὗ κζ τῶν Καπανδρίτα ῥηθέντων ἀναφανῆναι ἐπεφαύη ἐγγωματόφη, τὸ ὅθεν τῇ τοιαύτῃ ὑποθέσει πιπτον. ᾧ δὴ σωοδικῷ σημειώματι καὶ τὰ ῥηθὲν Καπανδρίτου, ὡς εἴρηται, πρόσκομιδέντα χαρτία, τό, τε βασιλικὸν προσκυνητὸν δηλονότι πρόσταγμα, ἔτ τὸ σὸν, ἔ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Δεαβόλεως σημείωμα, ἐνεγράφησαν κζ ῥῆμα. ἐπεὶ δὲ νῦν πάλιν αἰνέσχη τῇ ἡμετέρᾳ μετριότητι ῥηθὲν μέρους τοιαύτης γυναικὸς, τῆς ἀνεψιᾶς δηλονότι τοῦ πανοσιάρχου Βοϊωάννου, ὡς ἔτ πρότερον συζυγήσ. νομίμως τούτῳ ἀνδρὸς, τοῦ πειμμικηλίου σκείνου Βάρδα ἔ μακρομμάτου τῷ χρεῶν λειτουργήσαντ. τῷ πρακτορικῷ δειλιάσαι δυνασείαν, ὥσπερ εἰωθὸς πολλάκις ἐν τοῖς τοιούτοις φιλεῖ γίνεσθαι, πρὸς καιρὸν εἰς τὸ ῥῆμα Κολωνείας μεταστῆσαι πρὸς οἰκίαν τινὸς τῶν αὐτῇ προσηκόντων, ὅπερ φθάσαν καὶ ὅσα τάχος ἴσχυσεν ἐπράξασθαι κρείττω ἔ δυμετακόμισε τῶν τοιούτων πραγμάτων. ὁ δὲ τοιοῦτ. Καπανδρίτης λαὸν ἔνοπλον σὺν ὀλίγοις σωαγαγὼν, ληστρικῶς ἐπελθὼν, ἁρπαγῇ αὐτῆς ἐπῆνεγκε τὰ σκεύη, ἀφελόμενος καὶ ὅσα πρόσθεν αὐτῇ πράγματα, ὅτε τότε εἰς τόπον μεταίγων αὐτῶν, καὶ αἰχμαλώτων ἕλκων ὅπερ ἠθέλετο, μὴ συγχωρουμένου ἰδεῖν μὴ ἢ τὰς αὐτοδέλφας αὐτῆς, ἔ το μαθόσας, καὶ εἰς αὐτὰ ζήτησιν ἑαυτῆς ἐλθούσας. καὶ οὕτω βιαίως καὶ παρανόμως σωεζύγη αὐτῇ μὴ σωπηρεμήσῃ, διά τε τὸ αὐτόθεν ἔ πράγματ. ἄτοπον, καὶ διὰ τὸ ἀκριβῶς εἰδέναι, ὡς δισεξαδέλφη ταύτης ὢν ἡ πρότερον σύζυγ. ἔ τοιούτου Καπανδρίτου, ὢν θανάτῳ αὐτὸς ἀπεβάλετο. διὸ καὶ καιροῦ δραξαμένη, τῷ μετ' αὐτὸ σωοίκησιν σκυφεῖν εἵλετο, ἵνα μὴ κρίμα ψυχικὸν ἐν σωειδήσ. ὑπαπᾶτο σκ τῆς μετ' αὐτὸ συμβιώσεως, διὰ τὸν καθ' αἷμα τούτης ἐγγύτητα πρὸς τὸν πρότερον σύζυγον τούτου, τὸν καὶ δεύτερον (ὡς φησιν) ἐξαδέλφιδν οὖσαν αὐτῆς. καὶ ἐρώτησιν ἔθετο ὑπὲ τούτοις διά πιν. τῶν αὐτῆς πρὸς τὸν ἡμῶν μετριότητα πεοκαθημένῳ συνοδικῶς, ἔ ὑπὲ τῷ τοιουτοτρόπως προβαλεῖν συνοικεσίῳ πεπτέυκεν. ἠκουσεν δὲ τε τὸ ἡμῶν μετριότητ., καὶ τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητ., ὡς εἰ οὕτως ἔχ τὰ τῆς ἀληθείας, αὐτόθεν ἔχ τὸ διεστασμένον τὸ οὕτω πρόβαν συνοικέσιον. καὶ ὁ μὲν βίαν πλημμελήσας, σκεῖνα παύτως ἄξιος ἐστὶ παθεῖν, ἅπερ οἱ θεῖοι καὶ Φιλόσεβεῖς νόμοι διακελεύονται, ὑπογρὺς καὶ τὰ δὲ τῶν ἱερῶν κανόνων ὑπιτιμώμενα τοῖς ἐν συνειδήσ δυσὶ δισεξαδέλφαις συζυγυμένοις, ὡς ἔκτο-

quo sanciebatur, siquidem indicata Eudocia nulla intercedente vi, per sacras preces ei copulata fuisset, vt nemo molestias auderet exhibere dicto Capandritæ Secundũ igitur hæc omnia, synhodale tunc instrumentũ factum fuit, quo iuxta Capandritæ petitionẽ pronunti tatum est, ac decretum, quid in ea causa esset agendũ. Atq; huic instrumento synhodali etiã productũ (ceu dictum est) a Capandrita chartæ, videlicet adorandũ illud edictum imperatorii, & instrumentum abs te religiosissimo Deabolis episcopo profectum, ad verbũ erant inserta. Quia vero nunc rursum mediocritati nostræ relatũ est ex parte mulieris isti⁹ sororis scil. venerabilis illius Boioannis, quod quum prius legitime iunctus ipsi maritus, primicerius ille Bardas Macromatus, naturæ debitũ persoluisset: ipsa quæstoriã verita potestatẽ, quod talia sapius in rebus huiusmodi euenire soleant, ad tẽpus in ditionẽ Colonien sem migrauerit ad cognati cuiusdã suidomum, deferens eò secũ res suas potiores, & ad trãsportandum faciliores, quascũq; potuisset auehere. Tum Capandritã hunc non paucis armatis hominibus coactis, prædonis in morem aduenisse, raptumq; sui cõmisisse, ablatis etiã rebus iis, quas secum habuisset: atq; ita de loco in locum eã transportasse, captiuãq; traxisse quocumq; vellet, quum ne quidem ei permitteret adspicere sorores suas germanas; quæ hoc facto cognito, ad eam quærendã venerant. Hoc modo Capandritam per vim cõtraq; leges ei fuisse copulatum haudquaquam cõsentienti, tũ propter ipsius absurditatem facti, tum quod accurate ipsa nosset sobrinã suam fuisse priorẽ Capandritæ coniugem, quã morte amiserat. Ideoq; ipsam occasione captata, maluisse fuga cohabitationem eius deserere, ne damnationẽ animæ sciens prudensq; sibi conciliaret ex tali vitæ consortio, propter sanguinis cum eius priore coniuge propinquitatem, quæ Eudociæ sobrina (velut ipsa prædicat) fuerit. Quibus expositis per quemdam ex suis interrogabat mediocritatem nostram, in concilio præsidentem, quid de coniugio in hunc modum contracto faciundum esset. Responsum est tũ a mediocritate nostra, tum sacro cœtu fratrum; siquidem ita comparata sit rei veritas, ipso facto dirimtum esse matrimonium sic contractum. Et ille quidem, qui vim intulit, omnino ea perpeti meretur, quæ sacræ pieque leges statuunt, adgnoscens & illas pœnas, quæ per sacros canones irrogantur iis, qui scientes ac prudentes cũ duabus sobrinis copulantur, quum is gradus ex san-

ἐξ αἵματ. διεστοκομμένου βαθμοῦ. ἡ δὲ ἀποφᾶσα τούτου διὰ τὰς φιαύτας αἰτίας, οὐδέν πι πρόκριμα ὑποφήσει τῳ. ὅθεν καὶ παραδηλοῦμεν ὑμῖν, μεταλαβεῖν καὶ ἀμφότερα τὰ μέρη, καὶ ἀπολῆ * κατὰ συζυγίαν θάτερα ἑξέτασιν τ παρ' αὐτῶν λεγομένων, καὶ σωοδικῶς ἀφηγηθέντων· καὶ ἐν οἷς τούτων εὑρήσετε τὴν ἀληθειαν δηλοφαίνουσαν, πειθῆσθε κατὰ τὸν δηλοτῷ ἐξενεχθεῖσαν σωοδικὴν ἀπόφασιν. ἔρρωσθε. Μηνὶ Φεβρουαρίῳ· ἰνδικτιόνει δευτέρᾳ.

* κατα συζυγίαν

ex sanguinis coniunctione sextus esse deprehendatur: hæc vero, quæ propter huiusmodi causas ab eo diuertit, nullum præiudicium sustinebit. Quamobrem vobis etiam significamus, vt vtramque partem arcessatis, & ambobus coram constitutis, accuratum examẽ habeatis eorum, quæ ab eis dicuntur, & exposita sunt in synhodo: ac vtra tamdem in parte veritatem cuidentem inueneritis, secundum pronuntiatã de ea synhodalẽ sententiã agetis. Valete. mẽse Februario, indictione secunda.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΩΝ ΠΕΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ, ὅτι ΔΥΟ ΔΙΣΕΞΑΔΕΛΦΑΣ ΕΙΣ ΓΑΜΟ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ ΗΓΑΓΕΤΟ ΤΙΣ. Κ ΩΔΕ ΜΕΝ ΠΑΡΑ ΤΑΥΤΩΝ ΣΥΓΚΕΧΩΡΗΤΑΙ ΤΟ ΤΟΙΟΥΤΟΝ. ΠΑΡΑ ΔΕ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΚΕΚΩΛΥΤΑΙ.

DECRETVM IVDICVM Ciuilium de cognatione, quum duas quidã sobrinas in societatẽ matrimonii adsciuisset. Et hoc quidem ab eis permissum fuit, verum a synhodo prohibitum.

Τὸ μέρ. ἔ μεγαλεπιφανεστάτου κυροῦ Ἀλεξίου ἔ Καπανδρίτου, ἔσχε πεῶτον νόμιμον γυναῖκα, τὴν θυγατέρα ἔ Προβατᾶ σκείνου κυροῦ Θεοφάνους. μεῖ ἢ θανάτου σκείνης, ἐμίγη μεθ' ἱερολογίας νομίμως τῇ δευτέρᾳ ἐξαδέλφῃ σκείνης. κ ἐζήτησε μαθεῖν ἐξ ἡμῶν, εἰ περ ὁ ῥηθεὶς γάμ. σκ νόμων ἔχ τὸ βέβαιον κ ἰσχυρόν. ἡμεῖς δὲ ἐξαπεμψαμεν πρὸς αὐτὸν, ὡς ὁ νόμος ἐν βιβλίῳ τ βασιλικῶν κη, τίτλ. ε, κεφ. ϐ, φησίν· οἱ κεκωλυμμένοι γάμοι γινώσκοντ ὅτως. ὅπὲ τ αὐίόντων, κ καλούντων, εἰς ἀπέραντον ὁ γάμ. κεκώλυ), καὶ μὴ σκ νομίμων ὧσι γάμων. ἔ δυώ) γάρ εἰσ τ ἰδίαν λαμϐάνῃ γυναῖρα, ἢ ἐγγόνην, ἢ μητέρα, ἢ μάμμην, εἴτε φυσικαὶ ὧσιν αἱ γυναῖρες, εἴτε θετάι. καὶ μεταξὺ ἢ τ ἐκ πλαγίου πεσώπων ἐστὶ τις κώλυσις. τὴν χάρ τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἢ τῆς ἀδελφῆς μου γυναῖρα λαμϐάνειν πρὸς γάμον ἐ θέμις. ἀλλ' οὐδὲ τῶν τούτων ἐγγόνων. ὁμοίως οὐδὲ τὴν γυναῖρα τοῦ θείου, ἢ τῆς θείας, τουτέστι τὴν ἐξαδέλφην μου. ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱὸς μου τὴν ἐγγόνην αὐτῶν, οἵτινες λέγονται δισεξάδελφοι, κ βιβλίον ξ. τίτλ. λζ. κεφ. ογ. τῶν τε Δαγοροθέτων. οἱ πρὸς γάμον συναπέρχομενοι, ἢ σιρκικῶς ἄλλως συμπλεκόμενοι ἐξαδέλφοι, κ οἱ ἐξ αὐτῶν γικτόμενοι παῖδες κ μόνον, ἢ πατὴρ ἔ υἱὸς πρὸς μητέρα κ γυναῖρα, ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς δύο ἀδελφάς, ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς μητέρα κ γυναῖρα, ἢ αὐεψιὸς εἰς γαμημένην τῷ θείῳ γυναῖκα, εἴτε θεῖος εἰς γαμημένην τῷ αὐεψιῷ γυναῖκα, πρὸς τῷ χωρισμῷ ἔ τυπέσθωσαν. ἔ ἐν μέρᾳ ἔ τόμε ἔ ἁγιωτάτ. σκεύη παρεμάσχε Σισιννίε, κεκωλυμμένοι εἰσὶν οἱ γάμοι ἕως. εἰσν, ὅταν ἀδελφοὶ ἐξαδέλφας ἀλλοίρίας λαμϐάνωσιν, ἢ δύο ἀδελφὲς ἐξαδέλφαν δύο, ἢ θεῖος κ αὐεψιὸς ἀδελφας δύο, ἢ ἀδελφοὺς δύο θεία καὶ αὐεψιά. ἀλλὰ καὶ δοτὸ συνοδικῶν πράξεων καὶ διαγνώσεων ἔ ἁγιωτάτου πατριάρχου,

EX parte sua illustriss. dominus Alexius Capandrites habuit primo legitimã vxorem, filiam domini Theophanis illius Prouatæ. Post eius vero mortẽ, sese cõmiscuit, interueniente legitima precum cõceptione, cum eius sobrina. Scire cupit ex nobis, an dictum matrimonium ex iure ratum sit ac firmũ. Itaq; nos ei respondimus, quod lex in libro Basilicorũ XXVIII, tit. V, cap. II. dicat: Nuptiæ prohibitæ sic cognoscuntur. In adscendentibus, & descendentib. in infinitum nuptiæ sunt prohibitæ, licèt ipsæ personæ nõ sint ex legitimis nuptiis ortæ. Quippe nõ potest aliquis suã ducere filiam, vel neptẽ, vel matrẽ, vel autam: siue naturales sint filiæ, siue adoptiuæ. Itidem inter personas ex transuersò prohibitio quædã est. Nam fratris mei, vel sororis meæ filiam, nõ fas est mihi ducere vxorẽ. Nec etiam horum neptem. Similiter nec filiam patrui vel auunculi, aut amitæ vel materteræ, hoc est, cõsobrinam meam. Nec item filius meæ eorum neptẽ qui sobrini vocantur. Itẽ lib. LX. tit. XXXVII. cap. LXXIII hæc verba leguntur. Qui iunguntur matrimonio, vel alioqui carnaliter copulãtur cõsobrini, & qui ex eis dũtaxat nascuntur liberi, vel pater & filius cũ matre ac filia, vel duo fratres cũ duab. sororib. vel duo fratres cũ matre ac filia, vel fratris sororisve filiæ cum muliere patruo auunculo ve nupta, vel patruus auunculus ve cũ muliere nupta suã fratris sororis ve filio, præter diuortium verberib. quoq; cæduntor. Præterea in parte scripti, quod est sanctiss. patriarchæ Sisinnii, hæ sunt prohibitæ nuptiæ, videl. quum fratres cõsobrinas extraneas ducũt, vel duob. fratrib. cõsobrinæ duæ nubũt; vel cũ patruo & fratris eius filius ducunt sorores duas, aut duob. fratribus amitæ fratrisque filia nubunt. Quinetiam ex synhodalibus actis & cognitionibus sanctiss. patriarchæ,

Universidad de Deusto
BibliotecA

κυρίου Λουκᾶ, καὶ προσταγμάτων βασιλικῶν, ἀλλὰ μὲν τῶν ἐκ πλαγίου, ὁ ἕβδομος βαθμὸς κεκώλυται· ἀλλὰ δὲ τῶν ἐξ ἀγχιστείας, ποτὲ μὲν συγχωρεῖται ὁ ἕκτος, ποτὲ δὲ κεκώλυται. ὅτι γάρ εἰσιν ὁμοῦ ἑνὸς μέρους βαθμοὶ δύο, ὁμοῦ δὲ ἑτέρου τέσσαρες· ὡς, ὅταν δύο ἀδελφοὶ θέλωσι συναφθῆναι πρὸς γάμον, δύσι πρώτοις ἐξαδέλφαις· ἔστιν ὁ γάμος κεκωλυμένος. ἐὰν δὲ θεῖος καὶ ἀνεψιὸς * ἕλωσι συναφθῆναι θεία καὶ ἀνεψιᾶς ἐξ ἄλλου γένους, ἔστιν ὁ γάμος ἀκώλυτος. ὅτι γὰρ καὶ τὸ παρ' αὐτοῦ προτεθὲν ἐρώτημα, καὶ ζήτημα, καὶ πρόβλημα, οὐ συναριθμεῖται καὶ συγκαταπαίεται τοῖς ἀνωθεν δηλουμένοις κεκωλυμένοις γάμοις, ἀλλὰ ἀφορᾷ εἰς τὸν ἐξ ἀγχιστείας ἕβδομον βαθμόν· (αἱ γὰρ δύο πρῶται ἐξαδέλφαι, ἕκτου βαθμοῦ εἰσὶν· ἀλλὰ καὶ τὸ συναπτόμενον πρόσωπον, βαθμὸς ἕτερος, καὶ ἀποτείνεται εἰς ἕβδομον ἐξ ἀγχιστείας βαθμόν.) ὑφιζόμεθα καὶ λέγομεν, τὸν τοιοῦτον γάμον, ἀκώλυτον· ὡς δὲ ἐξ ἀγχιστείας ἑβδόμου βαθμοῦ ἀθεμίτου ἢ ἀκωλύτου τυγχάνοντος. ταῦτα πρὸς τὸν ἀφηγηθέντα.

* Θέλωσι

αἱ ὑπογραφαί.

Ὁ κριτὴς δὲ Βήλας, Γαβριὴλ ὁ Σπλωνάριος, τοῖς ψηφισθεῖσι στίχοις, ὑπέγραψα.

Ὁ κριτὴς δὲ Βήλας, Ἰωάννης ὁ Ἀποτυρᾶς, τοῖς ψηφισθεῖσι στίχοις, ὑπέγραψα.

Ὁ κριτὴς δὲ Βήλας, Νικήτας Πρωτονωβελλισσιμοπερσατος, ὁ * Σπανοπῶλος, τὰ αὐτὰ φρονῶν, ὑπέγραψα.

* ὁ Σπανοπάλους male.

καὶ ὅπισθεν,

Ἰωάννης ὁ κριτὴς δὲ Βήλου, καὶ ὅπι δὲ ἱπποδρόμου, ὁ Διουπάτος, στίχοις καὶ αὐτὸς τοῖς ἐντὸς γνωματευθεῖσιν, ὑπέγραψα.

ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ, κυρίου Φιλοθέου, ἀνατροπὴ τῶν γεγραμμένων παρὰ τῷ Ἀρμοπούλῳ ἀναθεματισμῶν.

Ὁ περὶ τὰ τοιαῦτα σοφὸς, σεβασὲ νομοφύλαξ καὶ καθολικὲ κριτὰ Ἀρμοπουλε, πῶς ἀκακεῖνο τοῖς γεγραμμένοις προσῆκας, ὅτι δεῖ τὸν χρυσοῦν καὶ ἁγίους νόμους τῆς μεγάλου τῆς ἐκκλησίας Φωσῆρος Ἰωάννου τοῦ τὴν γλῶτταν χρυσοῦ, θεῖ δὲ μὴ δεῖν χριστιανοὺς ἀναθεματίζεσθαι, ἕως ἂν θηλονότι τῆς ὀρθῆς ἔχωνται θεῖ θεοῦ δόξης, ἠπράκτησαν οἱ τόμοι, οἱ τοῦ δεῖσαι τούτους καὶ ἐπαναισταμένους τοῖς βασιλεῦσιν ἀναθεματίζοντες; ἔτι γοῦν φησὶν ὁ σοφὸς νομοφύλαξ καὶ τῶν ὁμοίων ἐστὶ παρουδαῖος Βαλσαμών, ὁ ἐν νόμοις τε καὶ κανόσι μάλιστα πολυμαθέστατος καὶ σοφώτατος, καὶ πατριάρχης Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης ἀναδειχθεὶς ὕστερον, ὅπερ οὐδέ σε λαθεῖν οἶμαι οὐδ' ἐγώγε ποτέ, σοφόν τε ὄντα καὶ παρουδαῖον τὰ τοιαῦτα, εἴ ὥτερ τινα. ἢ γοῦν καὶ ἐκεῖνα προσέρχεσθαι σε τοῖς ῥηθεῖσιν ἐκείνοις περὶ τῶν τόμων ἐρῶ, ἢ μηδὲ ταῦτα τοῖς καλλίστοις συν καὶ παρουδαίοις συντάξαι συγγράμμασιν. ἀλλ' ἐγὼ τὸ ἐλλεῖπον τῷ τοῦ Φίλου συγγράμματι προσαναπληρῶ ἤδη. ὃ οἶμαι, ὡς οὐ φορτικὸς, ἀλλ' οὐδὲ περιττός τις δόξω, πεναγκαῖα καὶ δίκαια πᾶσιν ἀναγκαίως ποιῶν.

Ὁ τοίνυν προρρηθεὶς πατριάρχης Ἀντιοχείας ὁ σοφὸς Βαλσαμὼν τοῦ ἱεροῦ ἐξηγήσεως κανόνας, τάδε φησὶν ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς ἐξηγήσεως τῶν κανόνων τῆς ἐν Γάγγρα συνόδου.

Ἡ μὲν παροῦσα σύνοδος προφάσει τῶν ἡμερῶν Εὐσταθίου κακῶν, ὑπεναντίως τοῖς δόγμασι τοῖς εἰσὶν ὀρθῶς περὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀναθεματίζεσθαι τοῦ ὁμοφρονας ἐκείνῳ διορίζεται.

Καὶ μετά τινα.

Ὁ τὴν χρυσῆς τῶν γλώττων καὶ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος, πρὸς κελεύσμου μὴ ἀναθεματίζεσθαι ἄνθρωπον πιστὸν, φησὶ ταῦτα ῥητῶς. Τί οὖν ἐστι τὸ, ὁ λέγεις, τὸ ἀνάθεμα; ἀλλ' ὅτι ἀπατηθέντα τῷ διαβόλῳ, καὶ μηκέτι σωτηρίας χώραν ἐχέτω. μισῶ ἀλλότριος τοῦ Χριστοῦ. καὶ τίς εἶ σύ; ταῦτα τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς μεγάλης δωμάτεως. τότε γὰρ καθίσας ὁ βασιλεὺς, καὶ σήσας τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ ἀριστερῶν. τί οὖν τῆς τοσαύτης ἐπελάβου ἀξίας; καὶ μετ' ὀλίγα φησὶν ὁ αὐτὸς Χρυσόστομος. Τοιγαροῦν ὁ ἀπόστολος ἐν δυσὶ μόνοις τόποις ἐξαναγκὰς τὴν φωνὴν ταύτην φαίνεται εἰπών. ἐχθρὸς μοί ἐστιν ἡ τρόπῳ τούτῳ προήχθη, ἐν μὲν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ, εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἤτω ἀνάθεμα· καὶ, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. τί οὖν; ἀμηδεὶς τῶν ἀληθῶν ἐξουσίαν πεποίηκεν, εἰ μὴ μόνος ἔλαβε, σὺ τολμᾷς ταῦτα ποιεῖν, ἐναντίως τῷ θείῳ προστάγματι, καὶ προλαμβάνεις τὴν κρίσιν τοῦ βασιλέως; τὸ ἀνάθεμα τοῦ Χριστοῦ δόκησιν οὐ ποιεῖ. δίδαξον ἐν παρόντι. καὶ τὰ ἑξῆς.

Καὶ ταῦτα ὑπὲρ τοῦ Χρυσοστόμου πατρός. ὁ δὲ Βαλσαμὼν ὅπι φέρει. Διὰ τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἀπαρακπὶ καὶ ὁ μεγονὼς σωσθένης τόμος ὅπι τῆς Βασιλείας τοῦ πορφυρογεννήτου κυροῦ Κωνσταντίνου, καὶ τοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἀλεξίου, κελεύοντος ἀναθεματίζεσθαι τοῦ διωκτάς, καὶ μουλαρίους, καὶ κατὰ τῶν βασιλέων ὅπλα ἐγείροντας, ἐπυραννίδα μελετῶντας. ἐὰν τὰ τοῦ μεγάλου πατρὸς ἐδιδασκάλου ἡμῶν τοῦ Χρυσοστόμου

Subscriptiones.

Iudex Veli, Gabriel Splenarius, decretis adsentiens subscripsi.

Iudex Veli, Ioannes Apotyras, decretis adsentiens subscripsi.

Iudex Veli, Nicetas, primus ac supremus ille Nobilissimus, Hispanopolus, eadem sentiens subscripsi.*

* dignitatis Palatinæ nomen.

Item a tergo.

Ioannes iudex Veli, & Circi præfectus, Dishypatus, adsentiens & ipse decretis intus expositis, subscripsi.

SANCTISSIMI PATRIARchæ, domini Philothei, refutatio scripturarum apud *Harmenopulum exsecrationum.

* in epitome iuris similis.

Quum peritus sis huiusmodi rerũ, venerabilis Nomophylax & iudex generalis Harmenopule, cur non hoc quoq; scriptis adiecisti, quod videl. propter aureas & sanctas leges illius magni luminis ecclesiæ Ioannis, ab aurea lingua dicti Chrysostomi, quibus prohibẽtur anathemati subiici Christiani, quamdiurecta de Deo sententiæ adhærent, esse desierint in vsu illi tomi, qui defectionum auctores, & imperatoribus perduelles anathemati deuouent? Hoc enim tradit eruditus ille Nomophylax, & cõsimilium tuis studiorum particeps Balsamo, tã in legib. quã canonib. maximã adeptus scientiam atq; doctrinam, qui & magnæ illius Antiochiæ patriarcha tamdem designatus fuit: id quod ne te quidem ignorare dixerim, virum doctum, & huiusmodi rerum in primis studiosum. Aut igitur & illa tibi adscribenda erant istis, quæ de hisce tomis abs te dicta sunt: aut hæc pulcherrimis & accuratis illis scriptis tuis nequaquam inserenda. Verum ego iam complere volo, quod amici scripto deest: nieq; minime onerosũ, nec superfluũ fore arbitror, dũnecessaria & æqua, sic ipsa poscẽte necessitate, suscipio.

Prædictus igitur Antiochenus patriarcha, sapiens ille Balsamo, dum sacros exponit canones, hæc in præfatione expositionis canonum synhodi Gangrenæ dicit.

Præsens ista synhodus peroccasionem illatorum ab Eustathio malorum, ratione quadam contraria rectè statutis ab ecclesia catholica, cũ Eustathio sentientes anathemate feriendos decernit. Et paullo post:

At aurea præditus ille lingua, orbis q; terrarũ doctor, dum anathemate percuti vetat hominem fidelem, verbis dissertis hæc ait. Quid “ *igitur est illud, quod dicis, anathema? Nimirũ* “ *vt deuoueatur iste diabolo, nec salutis amplius* “ *sit particeps. Fiat alienus a Christo denig.. Et* “ *quisnã quæso tu es? Maiestatis hæc scil. magnæ-* “ *que potestatis sunt. Quippe tunc cõsidebit rex,* “ *& statuet oues a dextris, hædos a sinistris. Cur* “ *tantã ipse tibi dignitatem vsurpas? Et paucis* “ *interiectis, idem ille Chrysostomus inquit: E-* “ *nimuero duobus dumtaxat in locis apostolus* “ *hanc vocem necessario videtur expressisse, nec* “ *tamen modo quodam definitiuo eam produ-* “ *xisse: dum in epistola ad Corinthios ait, Si quis* “ *nõ amat dominum nostrũ Iesum Christũ, ana-* “ *thema sit: &, Si quis euangelium vobis tradat* “ *præter id, quod accepistis, anathema sit. Quid* “ *ergo? quæ illorũ nemo fecit, qui potestatẽ sunt* “ *adepti, nisi dũtaxat is, qui eã accepit, illa tu au-* “ *des facere cõtra mãdatum domini, & ipsius re-* “ *gis iudicium anticipas? Nimirum hoc anathe-* “ *ma hominem a Christo abscindit. Doceto in* “ *mansuetudine & quæ sequuntur.* “

Atq; hæc quidẽ verba sunt patris Chrysostomi. Subiicit autẽ Balsamõ. Propterea, ceu credi par est, desiit esse in vsu tomus ille synhodalis, factus sub imperio domini Cõstantini in Porphyra nati, quum esset patriarcha dominus Alexius, de feriẽdis anathemate defectionum ac tumultuũ auctorib. & aduersus imperatores arma suscitantib. ac tyrannidẽ molientib. An vero potiora debeãt esse, quæ ab hoc magno pa-

Vide supra fragmentum nouellæ huius Constantini lib. II.

Universidad de Deusto
Biblioteca

χαφέντα ὑπερτερεῖν ὁ φέλεσι τῶν διορλαθέντων ἀφ' ἁγίας Χαλκηδόνι συνόδου, τῶν ἐν Γάγγρα, ἐροῦσι πάντως οἱ τὰ τοιαῦτα διαθρεπτεῖν ἐξουσίαν ἔχοντες.

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ πατριάρχης Βαλσαμών. δείκνυσι γοῦν ἐκ τῶν εἰρημένων, σφηνουμένως μὲν ἐκείνου, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ τοῦ ἑαυτοῦ ἡμερῶν, ἀπρακτον γενόμενα τὰ προρρηθέντα ὑπὸ τοῦ πορφυρογεννήτου καὶ τοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἀλεξίου τόμου. ἠπορήκησε γάρ φησιν. ἐκείνου δὲ καθάπερ τινος ἐρείσματος ἢ ἑμελίου ὑποπαθέντος, καὶ οἱ μετ' ἐκείνον γενόμενοι δύο, ὅτε ὑπὸ τοῦ Κομνηνοῦ Φημι κυροῦ Μανουὴλ, καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Παλαιολόγου, συγκατεπίπτουσιν ἐξ ἀνάγκης. ἐπιστομοῦ τούτῳ δείκνυσιν, ὅτι οὐδὲ οἱ ἀναθεματισμοὶ τῶν συνόδων ἐκείνων ἔχουσι τὸ ἀσφαλές, εἰ καὶ ἐσὶ μεγάλοις καὶ ἀναγκαίοις πισὶν ἐθέντο πράγμασιν, εἴ περ τῷ κοινῷ πατρὶ Χρυσοστόμῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἁγίοις διδασκάλοις πειθεσθαι δεῖ, τὰ αὐτὰ καὶ φρονοῦσιν ἐκείνῳ, καὶ διδάσκουσι, καὶ τῇ τοῦ Χρισοῦ μεγίσῃ φιλανθρωπίᾳ μᾶλλον συνηγορεῖσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν τοιούτων, οἷ μὲν ταῦτα, οἱ δ' ἀλλοῖα τυχὸν ἐροῦσι, τοῖς συνόδοις ἐκείνοις συνιστάμενοι. ἐγὼ δ' ἐκείνων ἀφέμενος, (οὐδὲ γὰρ ἐρίζειν ὑπὲρ τοῦ παρόντος βούλομαι) ἐκεῖνο φημι, ὅτι τέως λαμπρῶς καὶ ἀναμφιβόλως ἐπεδείχθη ἐκ περιουσίας, ὅτι ὁ πρῶτος ἐκεῖνος τόμος, ὡς μὴ συνάδων τῷ σκοπῷ τῆς ἐκκλησίας, καὶ μάλισα τῷ κοινῷ διδασκάλῳ, τῷ Χρυσοστόμῳ φημὶ, ἀρχὴς καὶ ἄπρακτος μεμένηκε, κατὰ τὸν σοφὸν Βαλσαμών, ὅπερ καὶ ἡμῖν ὁ σκοπὸς ἐῶ δεῖξαι. ἐκείνου δ' ἀπρακτουμένου, καὶ εἰ μετ' ἐκεῖνον ἐξαναγκης ὡσαύτως τὸ ἀνένεργητον καὶ ἄπρακτον ἔχουσι, καθὰ δὴ καὶ φθάσαντες εἰρήκαμεν.

tre doctoreq, nostro Chrysostomo scripta sunt, tam decretis a Chalcedonensi, quã Gangrensi cõcilio: dicendũ illis omnino relinquimus, qui talia recte disponẽdi potestatẽ habent.

Et hæc quidem patriarchæ Balsamonis verba sunt. Ostendit autem per ea, quæ dicit, primum quidem ab illo tempore, vel potius etiam ante suam ætatem esse in usu desitisse prædictũ illum tomum, sub Porphyrogenneta & Alexio patriarcha factum. Dicit enim: Desiit esse in usu. Eo vero ceu fulcro vel fundamento quodã subruto, etiam alii duo tomi postea facti, tum domini Manuelis Comneni, tũ Palæologi tempore, necessario cum eis corruunt. Deinde præter hoc, etiam illud innuit, quod videlicet ne illarum quidẽ synodorum anathematismi valeant, licèt magnis & necessariis quibusdam in negotiis promulgati sint, siquidem communi patri Chrysostomo, & aliis sanctis doctoribus obsequendum sit, qui eadem cũ illo sentiunt ac docent, maximeq; Christi clementiæ potius patrocinantur. Sed enim de his quidam hæc, alii fortasse diuersa prolaturi sunt, conciliis illis semet adiungẽtes. Ego vero ea missa faciens, (nõ enim in præsentia altercari volo) saltem hoc ato, clare ac dubio procul hactenus esse demonstratũ, & copiosè quidem, quod primus ille tomus, tamquã nõ consentiens cum ecclesiæ scopo, maximeq; cum illo cõmuni doctore Chrysostomo inquã, & cessauerit & in usu esse desierit, secundum sapientem illum Balsamonem: quod nobis etiam propositum erat ostendere. Illius autem usu exspirante, ceteri quoque deinceps facti necessario robur suum consimili modo amittent & exspirabunt, vti iam antea diximus.

ΑΔΗΛΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ.

A. Ἐπιστολὴ γραφεῖσα ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως Μαρτυρίῳ ἐπισκόπῳ Ἀντιοχείας, περὶ ᾧ, ὅπως χρὴ δέχεσθαι σὺν αἱρετικὰς, πορευομένους τῇ ἁγίᾳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ.

Τινὰ διελέχθη μοι ὁ θεοφιλέσατος πρεσβύτερος Ἀντώνιος, περὶ τῶν προσιόντων τῇ ὀρθοδοξίᾳ καὶ τῇ μερίδι τῶν σωζομένων ἀπὸ αἱρετικῶν, τὸ πῶς δεχόμεθα αὐτούς. καὶ ἓν μὲν πρόσωπον μοι αὐτὸς διελέχθη πᾶσαν ἐνταῦθα ἀκολουθίαν ἐ συνήθειαν. καὶ τῇ ὑμετέρᾳ δὲ ἁγιωσύνῃ ἀναγκαῖον ἐνόμισα σημαίνειν τῷ πατρὶ τῶν πατέρων, τῷ ἀποστόλῳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου,

INCERTORVM PATRIARCHARUM.

I. Epistola scripta Constantinopoli ad Martyrium episcopum Antiochenum, explicans, quo pacto sint recipiendi hæretici, ad sanctam vniuersalem ecclesiam accedentes.

Colloquutus est quædam mecum religiosissimus presbyter Antonius de iis, qui abhæreticis desciscentes se recte sentientium cœtui, eorumq; consortio, qui saluantur, adiungunt; quonam eos pacto recipiamus. Cui licèt coram exposuerim, quidquid hoc sequamur, & in more positũ habeamus: tamen etiã vestræ sanctitati necessario significandũ duxi, patri vid. patrũ, & successori sancti Ioannis Theologi,

τοῦ ἠρωμένου ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, ὅτι περὶ Ἀρειανοὺς, καὶ Μακεδονιανοὺς, καὶ Ναυάτιανοὺς, οὓς λέγοντας ἑαυτοὺς καθαροὺς καὶ καθαρωτέρους, καὶ οὓς Τεσσαρεσκαιδεκατίτας ἤτοι Τετραδίτας, καὶ Ἀπολιναριστὰς, δεχόμεθα διδόντας λιβέλλους, καὶ ἀναθεματίζοντας πᾶσαν αἵρεσιν, τῷ μὴ φρονοῦσιν ὡς φρονεῖ ἡ ἁγία ἡμῶν καθολικὴ ἐκκλησία, ἧς κεφαλὴ καὶ κεφαλὴ ὑπάρχεις μακαριώτατε, σφραγιζομένους ἥτοι χριομένους τῷ ἁγίῳ μύρῳ τὰ μέτωπα, καὶ τὰς ῥῖνας, καὶ τὰ ὦτα, ἔτι τὰ ἤθη, ἔτι πάσας τὰς αἰσθήσεις· καὶ σφραγίζοντες αὐτοὺς λέγομεν. Σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου. καὶ μεταῦτα ὡς ἀπουδαίοις λαικοῖς χειροτονοῦμεν ἐκεῖνο, ὃ ἦσαν παρ' αὐτοῖς τὸ πρεσβύτεροι, εἴτε ἀρχιδιάκονοι, εἴτε ὑποδιάκονοι, εἴτε ψαλταναγνῶσται. Εὐνομιανοὺς μὲν τοίνυν, οὓς εἰς μίαν καταδύσεις βαπτίζομένους, καὶ Μοντανιστὰς, οὓς ἐνταῦθα λεγομένους Φρύγας, καὶ Σαβελλιανοὺς οὓς ἑνοπατορίαν διδάσκοντας, καὶ ἕτερά τινα χαλεπὰ ποιοῦντας, ἔτι πάσας τὰς ἄλλας αἱρέσεις, ἐπειδὴ πολλαί εἰσιν ἐνταῦθα, μάλισα δὲ τῆς τῶν Γαλατῶν χώρας ἐρχόμενοι· πάντας οὓς ἀπ' αὐτῶν θέλοντας προστίθεσθαι τῇ ἀληθείᾳ, ὡς ἐλλιμένας δεχόμεθα. καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν ποιοῦμεν αὐτοὺς Χριστιανὸς, καὶ τὴν δευτέραν κατηχουμένους. εἶτα τὴν τρίτην ἐξορκίζομεν αὐτοὺς μὴ ἔ ἐμφυσῶντες τρὶς εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τὰ ὦτα, καὶ οὕτω κατηχοῦμεν αὐτοὺς, καὶ ποιοῦμεν χρονίζειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀκροᾶσθαι τῶν γραφῶν. καὶ τότε αὐτοὺς βαπτίζομεν. ταῦτα, ὡς ὑμέτερος, ἐπιστάσθω σημαίνω.

qui vester archiepiscopus fuit; quod nimirum Arianos, & Macedonianos, & Nouatianos, qui seipsos adpellant Puros ac Puriores, & Tessaresdecatitas siue Tetraditas, & Apollinaristas recipiamus, si dent libellos, & omnem hæresim exsecrentur, non ita sentientem, vti sentit sancta nostra catholica ecclesia, cuius tu præses & caput es, vir beatissime. Prius tamen eis signatur siue inungitur frons vnguento sacro, & nares, & aures, & pectus, & omnes sensus: atq; inter signandũ dicimus, Signaculum donationis spiritus sancti. Secundũ hæc tamquã egregii laici ad eum gradum ordinãtur, in quo prius apud suos erant: siue presbyteri, siue diaconi siue subdiaconi siue *psaltæ anagnostæ. Eunomianos, qui vna mersione baptisantur; & Montanistas, qui adpellantur heic Phryges, & Sabellianos, qui patris & filii docent eamdem personam, aliaque grauia quædam committunt; & omnes hæreses alias, quando complures heic sunt, ex Galatarum præsertim regione venientes: omnes ergo, qui ex his ad veritatem volunt accedere, tamquam paganos recipimus. Ac primo quidem die facimus eos Christianos, altero Catechumenos. Tertio adhibemus eis exorcismum, ter emittentes adflatum in faciem & aures eorum: atque ita reposcimus ab eis dictata, & in ecclesia commorari permittimus, ac scripturas audire. Deinde baptismum eis impertimur. Hæc tamquam vester studiose vobis significare volui.*

Caput ecclesia catholica.

qui canunt hymnos. & lectores sunt.

Β. Πατριάρχου πατριαρχικὸν, σκηφθὲν ἐξ Ἰωάννης Χαρτοφύλακος, ἔξ Ἰωαννίκλας, θεῖ ᾧ, τῇ δισεξαδέλφῃ τῆς ἰδίας μητρὸς σωαφθέντος, ἐ τῶν ὀφλόντων δεῆναι αὐτῷ ὑπομνίων.

II. Breuis patriarchalis de quodam, qui matris suæ sobrinã vxorem duxerat, deque pœnis illi irrogandis Ioannes Chartularius, Ionopuli filius, exposuit.

Λαμπούδιος οὗτος, ὁ ἀπὸ τῆς κατὰ σὲ ἐνορίας Χρυσοπόλεως ὁρμώμενος, θεοφιλέσατε, διηγήσατο· ὅτι ὑπὸ γαμικῷ συναλλάγματι συνέζευκται Ἄννῃ τῇ δισεξαδέλφῃ Θεοδότης τῆς αὐτοῦ μητρὸς, ἤδη πρὸ πολλοῦ μετ' αὐτῆς ἱερολογηθείς· καὶ ἠρώτησεν, ἢ ὁ τοιοῦτος γάμος ὑπὸ τίτραπται, ἢ μή. ἔμαθεν οὖν, ὡς ὁ νόμος γάμου τῇ δισεξαδέλφῃ τῆς ἰδίας μητρὸς συναπόμνυσι, οὐ λαζεύγνυται μὲν ἀπὸ τῆς οἰκείας γαμετῆς, ἔγγε ταῖς ἀληθείαις ὁ τοιοῦτος γάμος φθάσῃ πρόβλεψαι· ὑπομίοις δὲ καθυποβάλλεται, αὐτός τε καὶ ἡ συναφθεῖσα αὐτῷ. διὸ καὶ χρέφοντες ὑφηγούμεθά σοι τῇ ἱερότητι, ἵνα ἐρώνησης, εἰ οὕτως ἔχει ὁ τῆς συγγενείας βαθμὸς, ὡς αὐτὸς διηγήσατο καὶ εἰ πρόβη ὁ γάμος. καὶ

Ampudius hic, ortus e vicinia tua Chrysopolitana, vir religiosissime, nobis exposuit, se matrimoniali cõtractu iunctum esse cũ Anna, Theodotæ matris suæ sobrina, interueniente tam dudum sacrarum precum benedictione: ac interrogauit, concessumne sit tale matrimonium, nec ne. Responsum tulit, eum, qui legem matrimonii cum sobrina matris suæ copulatur, non dirimi quidem ab vxore sua, si reapse tales nuptiæ iam contractæ sint: pœnis tamen subiici tam ipsum, quam mulierem ei copulatam. Propterea litteras has ce scribentes, sanctitatem tuam monemus, vt perscruteris, an ita se gradus cognationis habeat, vt ipse narrat, & an peractæ sint nuptiæ. Quod si ve-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὥστερ εὖτως ἔχουσιν τῷ ἀληθειαν ἀσφαλλάκτως ὁρήσῃς, ἐάσῃς μὲν τὸ συνοικέσιον ἐπὶ χήματος· ὀπτιμήσῃ δὲ καθυποβάλῃς αὐτὸν τε, καὶ τῷ συναφθείσῃ αὐτῷ, ὅπως ἐφ' ὅλῃ διετίᾳ ἀπέχωντα κρέατος, ἐν δὲ τετράδι καὶ παρασκευῇ μὴ ᾖ οἶνος μετέχωσι. τῆς μὲν τοιαύτης κοινωνίας μεταλαμβανέτωσαν, ἐν μόναις τοῖς δεσποτικοῖς ἑορταῖς. γίνωσκε γὰρ, ὡς ὁ τοιοῦτος γάμος, τοῦ μὲν ἐφ' ὑμέναιος, οὐκ ὀπτερίσεται· μὴ ᾖ τὸ ὑμέναι, οὐ διαζεύγνυται μὲν, ὀπτιμίοις ᾖ ὑποβάλλεται. πλὴν ἁμαρτυραι παντὶ τῷ ὑπὸ σε λαῷ, ὡς αὖ ὅτε μέλλῃ προβαίνειν σπάλαγμα, ἀμφιβολίαν τινὰ ποιοῦσιν ἔχον, μηδαμῶς ἄνευ τῆς σῆς προσέξεως τι ποιῶσιν· ἀλλ' ἀναφέρωσι τὸ περὶ τοῦ πράγματος τῇ θεοφιλείᾳ σου. καὶ εὖτως, ἢ σὺ τύμνης τὴν ζήτησιν, ἢ ἕτερα ἀμφιβάλλεις, πρὸς ἡμᾶς ἀναφέρῃς, καὶ ὑπεύθεν δέχῃ τὴν λύσιν. δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι ἐπειδὴ οἱ πρὸς ἀλλήλους οἰονεὶ ἕβδομον βαθμὸν ὀπτινούμενον ἐξ ἀγχιστείας σώζοντες συνάπτονται, τὰ αὐτὰ ὀπτίμια ὀφείλουσι κεφαλῆν καὶ ἐπ' αὐτὸν, ἅπερ ἐν τῷδε τῷ ψηφίσματι ἐῤῥέθη· ἐφ' ἑνὶ μὲν τοι καὶ μόνῳ ἑαυτῷ.

ritatem haud dubie sic se habere deprehẽderis, matrimonium quidem in statu suo relinques; at pœnæ subiicies tum ipsum, tum mulierem ei copulatam, nimirum vt a carnis esu toto biennio semet abstineant, & quarta quintaq; ferius ne vinum quidem bibant. Communionis tamen participes sint, iis dumtaxat diebus, qui domino sunt sacri. Scias enim, eiusmodi nuptias prius quidem, quam contractæ sint, non permitti; post vero, quam contractæ sint, non dirimi quidem illas, sed pœnis tamen subiici. Adtestaberis autem vniuerso tibi subdito populo, vt quum matrimonium contrahendum erit, quod omnino nonnihil ambiguitatis habet; nequaquam absque iussu tuo quid faciant, sed ad pietatem tuam de negotio referant. Atque hoc modo vel tu quæstionem solues, vel si dubius hæres, ad nos referes; atq; hinc rescriptum accipies. Sciendum vero, quod quum ii, qui septimo sese gradu adfinitatis ratione contingunt, matrimonio copulantur: eadem pœna in illis quoque locum sint habituræ, quæ hoc decreto sunt expositæ; sed ad vnũ dũtaxat annũ.

Γ. Συνοδικὴ ἀποκρίσις εἰς τὰ τῷ Σίδης ἐρωτηθέντα.

III. Synhodales responsiones ad interrogata Sidensis episcopi.

ΥΗφίσματος πινὸς παρὰ θείαν καὶ βασιλικὴν πρόσταξιν σκεπθέντος τοῦ μεγαλεπιφανεστάτου Κεροπαλάτου καὶ κοιαίστορος, Βασιλείου τοῦ Πεκουλη, ἐπὶ ἐρωτήσεσι διαφόροις περὶ τινῶν ἱερωτάτης μητροπόλιτ Σίδης προβάσεις, περί τε δωρεῶν ἀκινήτων τινῶν, σκεδόσεών τε καὶ ἐμφυτεύσεων, καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ τυπικῶν δόσεων ἐτησίων τοῦ τοῦ αὐτῆς μητροπολίτου, τοῦ τοπιχωρίου σκείνου Θεοδοσίου γεγονημένων, εἰς ἐπηκόον τε τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ τῶν συνεδριαζόντων αὐτῇ ἱερωτάτων μητροπολιτῶν ἀναγνωσθέντων τῇ σήμερον, ὁ δηλωθεὶς οὗτος μητροπολίτης Σίδης Νικήτας ἐζήτει καὶ ἑτέρων γνώμην ἐπὶ τοῖς ψηφισθεῖσιν ἐξερεχθῆναι. τόνων καὶ διεγνώσθη ἡμῖν, τὰ μὲν ἐπὶ δωρεαῖς προαστείων ἢ οἰκημάτων συνισαμένων σκεπθέντα ἔγγραφα πρός τινας παρ' σκείνου, αὖτ οὐδενὸς λογισθῆναι· διὰ τὸ μήτε θείοις νόμοις αὐτὰς, μήτε μὴν ἱεροῖς κανόσιν ἐπιγινώσκεσθαι. δόσεων δὲ ἐτησίων τυπώσεις, μεμεικὴ μέντοι καὶ αὖτας, καὶ μὴ ὀπτωολῦ βαρύνουσαν τὴν μητρόπολιν, εἰ προέβησαν πρός τινας τῶν ὁμολογουμένως συμπαθείας ἀξίων, εἴτε διὰ τὸ σκείνων πανταπόρων, εἴτε μὴν διὰ τὸ ἐπὶ τισι δουλείαις τῆς μητροπόλεως, ἢ καὶ αὐτοῦ τυχὸν τοῦ μητροπολίτου συμβαλέσθαι αὐτὸν, ἀλλὰ

Posteaquã decretum quoddam, sacro & imperatorio iussu promulgatum ab illustrissimo Curopalata & Quæstore, Basilio Pecule, ad interrogationes varias ab huius temporis sanctissimo Sidæ metropolitano propositas, de donationib. quorundam immobiliũ, deq; locationib. & emphyteusibus, atq; etiã de formularibus donationib. annuis, ab ipsius decessore, Theodosio illo metropolitano defuncto factis; mediocritate nostra, & in concilio adsidentib. ei sanctissimis metropolitanis audientibus, hodierno die perlectum esset: indicatus Sidæ metropolitanus Nicetas petebat, vt alia quoque sententia de iis, quæ decretum illud accepisset, ferretur. Itaque pronunciatum a nobis est, vt de donationibus suburbanorum, vel ædificiorum, expositaper scripturã ad aliquos ab ipso instrumenta, pro nullis ducantur eam ob causſam: quod illas nec augustæ leges, nec sacri canones agnoscant. Annuarum vero donationum adsignationes, quæ particulares sunt, nec admodum metropolim grauant, si factæ sint ad nonnullos, quos in confesso sit, esse dignos commiseratione, siue quod prorsus inopes sint, siue quod præstandis metropoli seruitiis, aut ipsi metropolitano, prosint; itidemq; semirutorum locationes, quæ temporariæ, nõ perpetuæ sint, locorum cæteroquin prorsus inutilium metropoli, siquidem & ipsæ annua donatione, prout sacris legibus cõtinetur, expositæ sint; nequaquã reuocandas statuimus.

Δ. Περὶ μεταθέσεων.

IV. De translationibus episcoporum.

Ο Μέγας πατὴρ καὶ φωστὴρ τῆς οἰκουμένης ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος ὀπισκοπος ἡμούμενος Σασίμων, ἐγένετο καὶ Ναζιανζοῦ. εἶτα ἐν τῇ δευτέρᾳ συνόδῳ τῶν ρν ἁγίων πατέρων, βασιλεύοντος μεγάλου Θεοδοσίου, συνόντων καὶ ἀρχιερέων, φημὶ δὴ Δαλματίου πάπα Ῥώμης, Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, Μελετίου Ἀντιοχείας, καὶ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, αὐτῷ τῷ μεγάλῳ Φωτὶ ἐκαυχήσατο ἡ ὀπισκοπὴ Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ᾧ κατηχήθη τὸν τῆς ἁγίας Τριάδος ὁμοούσιον λόγον ὑπὸ τοῦ θεολόγου, καὶ ἐν τῷ μεγάλῳ θρόνῳ ἐνίδρυσαν βιωσάμενοι ἐν ᾧ διέτρεψε χρόνους ις'. ἐν τῷ ιγ' ἔτει τῆς Βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, τοῦ υἱοῦ Ἀρκαδίου, ὁ μέγας Πρόκλος ὀπίσκοπος Κυζίκου χειροτονηθεὶς ὑπὸ Σισιννίου πατριάρχου, ἐσχόλασε μὴ δεχθεὶς. μὴ ᾖ τῷ καθαίρεσιν Νεστορίου, ἐψηφίσθη ὡς Κωνσταντινουπόλεως, οὐκ ἐνεθρονίσθη ᾖ διὰ φθόνον τῶν ἀφαδωσασευόντων τότε ἀρχιερέων. μὴ ᾖ ἔτι, τοῦ χειροτονηθέντος Μαξιμιανοῦ πλουτισθέντος, ἔτι κειμένου τοῦ λειψάνου αὐτοῦ, ἀποσεκλήσθη καὶ ἐνεθρονίσθη Κωνσταντινουπόλεως, σωσανένος καὶ τοῦ Κελεστίνου πάπα Ῥώμης, συμψήφων ἡμούμενων καὶ τοῦ μεγάλου Κυρίλλου, καὶ Ἰωάννου Ἀντιοχείας. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς Βασιλείας Ἀρτεμίου, τοῦ καὶ Ἀναστασίου τοῦ Δινῶρα, ὁ μητροπολίτης Κυζίκου μέρας Γερμανὸς, μεπεθη εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον. ὁ Σωζομενὸς ἑρμείας γράφῃ, ὅτι ὁ Τραπεζοῦντος Ἀνθιμος γέγονε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι Κωνσταντίου. *Μελέτιος ὀπίσκοπος Σεβαστείας τῆς Ἀρμενίας, μεπεθη εἰς Ἀντιόχειαν. Ἀλέξανδρος ὀπίσκοπος μιᾶς τῶν Καππαδοκίας πόλεων, μεπεθη εἰς Ἱεροσόλυμα. Εὐσεβὴς ὀπίσκοπος τῆς μεγάλης Βερροίας ἤτοι τοῦ Χάλεπ, μεπεθη εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας. Περιγένης ὀπίσκοπος χειροτονηθεὶς Πατρῶν, πρῶτα, καὶ μὴ δεχθεὶς. ἀλλὰ μένας σχολάζων, πρῶτα τοῦ πάπα μεπεθη εἰς Κόρινθον τὴν μητρόπολιν χηρεύουσαν, καὶ διὰ βίου τῆς τοιαύτης πόλεως ἐκκλησίας. ὁ Ἀντιοχείας ὀπίσκοπος μετηγαγὼ εἰς Ταρσὸν τῆς Κιλικίας, Δοσίθεον τὸν Σελευκείας ὀπίσκοπον.

*malinos

Ῥεβένος ὀπίσκοπος, ἄρχων τῆς Φοινίκης, μεπεθη εἰς Τύρον. Ἰωάννης ἐπίσκοπος Γόρδου τῆς Λυδίας, μεπεθη εἰς Προικόννησον. Παλλάδιος ἐπίσκοπος Ἑλένου μετῳκέχθη εἰς Ἀπάμειαν. Ἀλέξανδρος Ἑλενουπόλεως μετῳκέχθη εἰς Ἀδρανός. Θεοσέβιος ἐπίσκοπος Ἀπαμείας, βίου τῆς ἐν Ἀσίᾳ Ἀπαμείας, μετῳκέχθη εἰς

Ῥεβενὸς ὀπίσκοπος Φοινίκης.
Ἐλευσπόλεως,
Ἀπαμέων,

Ego nimirum Alepi vocabam.

Meletius episcopus Sebastiæ, in Armenia, translatus est Antiochiam. Alexander episcopus ciuitatis cuiusdã Cappadociæ, translatus est Hierosolyma. Eusebius episcopus magnæ illius Berrhææ, siue *Chalepi, translatus est Antiochiã Syriæ. Perigenes ordinatus episcopus Patrensis, auctoritate Papæ, nec receptus: quum mãsisset vacans, translatus est a Papa Corinthum, metropolim tunc episcopo viduatã: quãq; diu vixit, ei præfuit ecclesiæ. Antiochenus episcopus trãstulit Tarsum Ciliciæ Dositheum Seleuciensem episcopum. Rebenus episcopus, quum Phœniciæ præesset, translatus est Tyrum. Ioannes episcopus Gordi Lydiæ, translatus est Præconesum. Palladius episcopus Heleni, translatus est Apponẽ. Alexander Helenopolitanus translatus est *Adranos. Theosebius episcop. Apameæ

* al Renebius episcopus ab Arcis Phœnicia, &c.

* Ἀβαμη.

* quod diuersi coloris pupillas in oculis haberet. Cõstant. Manassæ auctore.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ξ Εὐδόξιον πόλιν, Καλαβρείας καλουμένην. 4 Ἀγδαμείας. * Πλωτινόπολιν

Εὐδοξιανόπολιν Καλαβρείας καλουμένην. Ὁ πάλιν μετέθηκε Γδαμάβης, τῆς Φρυγίας, μετωνόμασε εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας. Ἱεροφύλαξ Τραπεζοῦντος τῆς Φρυγίας, μετωνόμασε εἰς * Πλωτινόπολιν τῆς Θρᾴκης. ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ παλαιοῦ, τῶν Ἀγαρηνῶν κρατησάντων τὴν Κύπρον, ἐδόθη ἡ μητρόπολις Κυζίκου σὺν τοῖς ὑποκειμένοις αὐτῆς τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Κύπρου. μεθ' ἣν τὴν ἑβδόμην σύνοδον, ἐπὶ τῆς βασιλείας Εἰρήνης, παρόντων καὶ ἀρχιερέων, Ἀδριανοῦ πάπα Ῥώμης διὰ τοποτηρητῶν, τοῦ Ἀλεξανδρείας, τοῦ Ἀνθιοχείας, καὶ πολλῶν μητροπολιτῶν, ἐῶν τε καὶ ἑσπερίων, διὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ταρασίου τοῦ πρωτοσεβαστοῦ, γέγονεν ὑπὸ πάντων πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὁ μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, ὡς φησὶ Θεοφάνης ὁ ὁμολογητής, ὁ μεγαλοαρίτης. Πολύκαρπος ζ Δεξανταπίστων τῆς Μυσίας, μετωνόμασε εἰς Νικόπολιν τὴν Θρᾴκης. ἐπὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου καὶ Μακεδόνος, Βασίλειος ὁ κρητὸς μετέθηκε εἰς Θεσσαλονίκην τὸν τοῦ Ἰγνατίου πατριάρχου, ὡς γεγράπται ἐν τῷ βίῳ τοῦ αὐτοῦ Ἰγνατίου. Ἰωάννης ὁ Βαίμας ἐπίσκοπος μετέθηκε εἰς Ἀλεξάνδρειαν πατριάρχης ἐπὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ φιλοσόφου, καὶ Φωτίου πατριάρχου. Γρηγόριος ὁ ἐπίσκοπος Συρρακουσίων, μετέθηκε εἰς Νίκαιαν. καὶ Ἰωάννης Λαρίσσης, μετέθηκε εἰς τὰ Σύναδα. καὶ Ἀμφιλόχιος Κυζίκου, εἰς Νίκαιαν. ὁ Μάκρης Θεόδωρος μετέθηκε εἰς Λαοδίκειαν. Ὁ Νίκων τῆς αὐτῆς πόλεως ἐπίσκοπος, μετέθηκε εἰς Ἱεράπολιν. Ὁ τῆς ἐν Ἑλλάδι Νικοπόλεως ἐπίσκοπος Δανιὴλ, μετέθηκε εἰς Ἄγκυραν τῆς Γαλατίας. καὶ Συμεὼν ὁ νέων Πατρῶν ἐπίσκοπος, μετέθηκε εἰς Λαοδίκειαν. ἐπὶ τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ τοῦ Λακαπηνοῦ, ἐγένετο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Στέφανος δυσὶν ὄχος, ὁ Ἀμασείας μητροπολίτης. καὶ ὁ ἀοίδιμος βασιλεὺς κῦρος Νικηφόρος ὁ φωκᾶς, ἀπὸ τῆς * Φλαμιάδος ἀγαγὼν τὸν ἐπίσκοπον Εὐσταθίου, κοινῇ ψήφῳ ἐπέστησε πατριάρχην Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης. ἐπὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου καὶ Πορφυρογεννήτου, ἐδόθη τῷ μητροπολίτῃ Πατρῶν ὁ ἐπίσκοπος Κορίνθου, ὡς γράφει ὁ Σεβαστείας Θεόδωρος, καὶ Λέων σπαθάριος. ἐπὶ τοῦ αὐτῆς βασιλείας, καὶ τῆς σκληρᾶς ἀπορίας, ὡς γράφει ὁ αὐτὸς Θεόδωρος, Ἀγάπιος ὁ Σελευκείας τῆς Πιερίας ἀρχιεπίσκοπος, γέγονε πατριάρχης Ἱεροσολύμων. ὃς εἰσελθὼν ἐνταῦθα, πωλειτούργησε τῷ μακαριωτάτῳ καὶ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ κυρῷ Νικολάῳ, καὶ τῇ ἱερᾷ συνόδῳ. ὁ Ῥώμης πάπας Κελεστῖνος γράφει δι' ἐπιστολῶν τελῶν πρός τε τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον, Ἰωαννίνιν τὸν Ἀντιοχείας, καὶ Ῥοῦφον Θεσσαλονίκης, καταμηδενίσαι προσίεσθαι τοῖς κανόσι τὴν μετάθεσιν τῶν ἐπισκόπων, ἀπὸ ἑτέρας Ῥούφου Θεσσαλονίκης, ἀπὸ ἑτέρας

* Φλαμιάδος

in Asia, translatus est. ζ *Eudoxianopolim Calabriæ, vocatam. Optimus a*7 *Gdamaba Phrygiæ, translatus est Antiochiam Pisidiæ. Hierophylax episcopus Trapezopolis in Phrygia, translatus est Plotinopolim Thraciæ. Imperante Constantino Barbato, quum Agareni Cyprum occupassent, data est metropolis Cyzici, cum episcopatibus eius, archiepiscopo Cypri. Post septimam vero synhodū, sub imperio Irenæ, præsentib. & pōtificibus, Adriano papa Romano per locū tenentes, Alexādrino, Antiocheno, multisq. metropolitanis, tā orientalib. quā occidentalib. ob ordinationem patriarchæ Cōstantinopolitani Tarasii, priusProtosebasti factas est ab omnib. Alexādrinus patriarcha, qui Thessalonicensis erat metropolitanus sicut narrat Theophanes confessor, magnus ille rurī præfectus. Polycarpus episcopus*8 *Dexantapistensis in Mysia, trāslatus est Nicopolim Thraciæ. Imperante Basilio Macedone, Basilius episcopus Cretensis translatus est Thessalonicam ab Ignatio patriarcha, sicut in eiusdem Ignatii vita scriptū est. Ioannes episcopus Baimæ, trāslatus est Alexandriam, vt esset patriarcha, sub imperio Leonis philosophi, & Photii patriarchæ. Gregorius episcopus Syracusanus, translatus est Nicæā. Et Ioannes Larissenus, translatus*9 *est Synada. Et Amphilochius Cyzicen*9*, Nicæā. Episcopus Macræ Theodorus, trāslatus est Laodiceā. Et eius dē ciuitatis episcopus Nico, trāslatus est Hierapolim. Et in Græcia sita Nicopelis episcopus Daniel, translatus est Ancyrā Galatiæ. Et Symeō Neopatrensis episcopus, trāslatus est Laodiceā. Imperante Romano Lacapeno, factus est patriarcha Constantinopolitanus Stephanus eunuchus, Amaseæ metropolitanus. Et inclytus imperator ille, dominus Nicephorus Phocas,* * *Phlamiade deductum Eustathium episcopum, communi decreto patriarcham magnæ illius Antiochiæ fecit. Imperāte Basilio in* * *Porphyra nato, datus est metropolitano Patrensi episcopatus Corinthius, vt scribit episcopus Sebastæa Theodorus, & Leo Synadensis. Sub eiusdem imperio, tempore defectionis Scleri, sicut idem ille Theodorus memoriæ prodit, Agapius archiepiscopus Seleucea, ciuitatis in Pieria sitæ, factus est Hierosolymorum patriarcha: qui hanc in vrbem profectus, ministerium sacrum obiit vnà cum beatiss. sanctissimoq. patriarcha, domino Nicolao, & cum sacra synhodo. Celestinus papa Romanus scribit epistolis tribus ad Cyrillum Alexandrinum, Ioannem Antiochenum, & Rufum Thessalonicensem, nullo modo canonibus*

ζ Eudoxiopolim, quæ Salabria dicitur.

7 al. ab Agdamia

8 al. Polycarpus ex Antaprisio

* al. Flauiade

* Palatiinorum,

πόλεως εἰς ἑτέραν, ὡς ὁ Σωζομενοῦ λέγει Ἑρμείας. ὅτι ἡ μετάβασις κεκώλυται, οὐ μὴν ἡ μετάθεσις. Σιλβανὸς ὁ θαυματουργὸς ἀπὸ Φιλιππουπόλεως τῆς ἐν Θρᾴκῃ, εἰς Τρωάδα. Εὐδόξιος ὁ μεταφερεὶς ἐκ Γερμανικῆς εἰς Ἀντιόχειαν, ἐγένετο καὶ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Ἰωάννης ὁ Κωδωνάτος, μεταφέρη ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας, εἰς τὴν μητρόπολιν * Τόρων. καὶ πολλοὶ ἕτεροι, εἰς ἄλλας καὶ ἄλλας. ἐπὶ δὲ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικήτα πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὁ μοναχὸς Πεντακτήνης καὶ Πενταΐλας, ἀπὸ Ῥωσιανῶν πρότερον μετέφερη εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Λήμνου. εἶτα ἐδόθη αὖπω καὶ ἡ Μαρώνεια. ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, Σάβας Καισαρείας τῆς Φιλίππων, γέγονε πατριάρχης Ἱεροσολύμων. καὶ ἐλθὼν ἐνταῦθα, συνελειτούργησε τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ Νικολάῳ καὶ τῇ συνόδῳ. Νικόλαος ὁ Μουζάλων, ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, χηρεύσαντος τοῦ θρόνου τῆς Κύπρου. ἐδόθη αὖπω ἡ μονὴ τοῦ Κοσμιδίου, καὶ προέστη αὐτῆς ἐπὶ χρόνους . . . . . ἐπειτα γέγονε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. ἐπὶ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου, κυροῦ Μιχαὴλ, συμπαρόντων καὶ τῶν Ἀντιοχείας, καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ ἀρχόντων βασιλικῶν, συνοδικῶς, Μιχαὴλ τὶς ἐπικηρυχθεὶς Ἀμασείας, ἐπεὶ ὡς ἀσχολάζων τὴν Ἀγκυραν λαῶν, καὶ τὸν τόπον αὐτῆς, τῇ τοῦ Κερασοῦντος μετέθηκε. καὶ τοῦ θρόνου πάντης ἐγκρατὴς γέγονεν ὑποβιβασθείς. Νικηφόρος μητροπολίτης Γάγγρας, ἠγήμων γεγονὼς τῶν Κοσμιδίου, ἔλαβεν ὡς ἀσχολάζων καὶ τὴν μητρόπολιν Ἀμασρεων. ὁ Λεοντουπόλεως ἔλαβεν ὡς ἀσχολάζων τὴν Ἀρκαδιούπολιν. ὁ ἐπίσκοπος Ἀθύρων ἔλαβε τὴν Σεργιούπολιν. τῷ 7 Ἀξιοπόλεως ἀσχολάζοντι, ἐδόθη πρότερον ἡ Ἄβυδος. ὕστερον δὲ καὶ ὁ Ἄπρος. τῷ Ἀλανίας ἐδόθη ἡ Σωτηριούπολις. Πέτρος ὁ Μογγὸς ἐντολῇ Ἀκακίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, μετέθηκε ἀπὸ Εὐχαΐτων εἰς Ἀλεξάνδρειαν πατριάρχης. ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Νάρκισσος, ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς * Φλαδιάδου, ἡ τις ἐστὶν ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Ναυπάρξης, ἤγαγε τὸν ἐν ἁγίοις Ἀλέξανδρον, καὶ ἐχειροτόνησε πατριάρχην Ἱεροσολύμων, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαμαίας, ὡς φησιν Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ ἱστορίας, καὶ οὐχὶ ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἀποδείξεως. ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐπισκοπῆς Φλαδιάδος ὁ κῦρος Νικηφόρος ὁ φωκᾶς κοινῇ ψήφῳ διὰ χρυσοβούλου αὐτοῦ ἀγαγὼν τὸν ἐπίσκοπον Εὐσράτιον, ἐπέστησε χειροτονηθέντα πατριάρχην Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης, ἀποκαθείσης τῆς

6 Σεργιούπολιν.
7 Ἀλεξιανουπόλεως

* Τυρίων

* Φλαδιάδος. forte Φλαβιάδος.

ab vna ciuitate in aliam, quemadmodum Sozomeni F. Hermias ait. Quippe * *migratio prohibita est, non translatio. Siluanus ille miraculorum opifex a Philippopoli Thraciæ trāslatus est Troadem. Eudoxius Antiochiam trāslatus ex Germanica, factus est etiam patriarcha Constantinopolitanus. Ioannes Codonatus a patriarchatu magnæ illius Antiochiæ translatus est ad metropolim* * *Torensem. Aliiq. plures ad alias atq. alias. In diebus autem sancti patris nostri Niceta patriarchæ Constantinopolitani, monachus ille Pentactenes & Pentailas, primum a Rosianis translatus est ad archiepiscopatum Lemnium: deinde data est etiam ei Maronea. Imperante Alexio Comneno, Sabas episcopus Cæsareæ Philippi, factus est Hierosolymorum patriarcha & huc profectus, obiuit ministerium sacrum vnà cum sanctissimo patriarcha Nicolao, & synhodo. Nicolaus Muzalo, quum erat archiepiscopus Cypri, renuntiauit ei throno: dataq. est ei mansio Cosmidii, cui præfuit annis . . . . deinde factus est etiam patriarcha Constantinopolitanus. Sub sanctissimo patriarcha, domino Michaele, præsentibus etiā Antiocheno, & Hierosolymitano, & imperatoriis magistratibus, in synhodo, Michael quidam renuntiatus episcopus Amaseæ, qui deinde tamquam vacans acceperat Ancyram, locoillius Cerasuntē translatus fuit, cuius throno potitus est, ad inferiora detrusus. Nicephorus meropolitanus Gangræ, factus Prior Cosmidii, tamquā vacans, accepit & metropolim Amastrim. Leontopolitanus accepit, vt vacans, Arcadiopolim. Episcopus Athyræ accepit* * *Sergentzam.* * *Axiopolitano vacanti, data primum est Abydus: postea vero, etiam Apros. Episcopo Alaniæ data est Soteriopolis. Petrus Mongus mandato Acacii patriarchæ Cōstantinopolitani, translatus est ab Euchaitis ad patriarchatum Alexandrinum Narcissus Hierosolymorū patriarcha, ex episcopatu* * *Fladiadi, qui subest metropoli Nauarzæ, abduxit virum sanctū Alexandrum, & Hierosolymorum patriarcham ordinauit, imperante Alexandro Mamææ F. sicut inquit Eusebius Pamphilides suis in historiis ecclesiasticis, ac non in libro demonstrationis ecclesiasticæ. Ex eodē episcopatu Fladiadis dominus Nicephorus Phocas, cōmuni decreto per aureā bullā suam, deductum episcopum Eustratium, curauit ordinari patriarcham Antiochiæ magnæ; quum is episcopatus auulsus esset ab*

* quamobrem quis instituit.

* Tyrienſem

* Sergentiæ & * Alexiopolitano

* Fladiadis; forte Flauiadis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ηλαθείσης ὀρθοδοξίας Μαξάρζης, καὶ ἐνωθείσης τῷ πατριαρχείῳ Ἀντιοχείας.

indicato episcopatu Nauarræ, atq; vnitus Antiocheno patriarchatui.

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΚΑΙ ΟΡΟΣ Τ πατριάρχου.

Ἀπὸ τ νομίμου βιβλίου Βασιλείου, Κωνσταντίνου, καὶ Λέοντος, ἀπὸ τ β τίτλου, κεφαλ. α.

ΠΑτριάρχης ἐστὶν εἰκὼν Χριστοῦ ἔμψυχος, διὰ ἔργων τε καὶ λόγων ἐν ἑαυτῷ χαρακτηρίζουσα τὴν ἀλήθειαν.

Σκοπὸς τῷ πατριάρχῃ, πρῶτον μὲν, ἃς ὁπὸ Θεοῦ παρέλαβεν, ἐν εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι βίου διαφυλάξαι. ἔπειτα δὲ καὶ πάντας σὺν αἰρετικοὺς κ τὸ δυνατὸν αὖθις, πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ τὴν ἕνωσιν τῆς ἐκκλησίας ἐπιστρέφειν. αἱρετικοὶ δὲ τοῖς νόμοις καὶ τοῖς κανόσι καλοῦνται, οἱ τῇ καθολικῇ μὴ κοινωνοῦντες ἐκκλησίᾳ. ἔτι δὲ καὶ σὺν ἀπίστοις, διὰ τ λαμπρὸς, καὶ θεοφανεστάτης, καὶ θαυμασίας αὐτοῦ πράξεως ἐκπλήττων, μιμητὰς ποιῆσαι τῆς πίστεως.

Τέλος τῷ πατριάρχῃ, ἡ τ καλῶς πεπιστευμένων αὐτῷ ψυχῶν σωτηρία, καὶ τὸ ζῆν μὲν Χριστῷ, ἐσταυρῶσθαι δὲ τῷ κόσμῳ.

Ἴδια πατριάρχου, τὸ εἶναι διδακτικὸν, τὸ πρὸς πάντας, ὑψηλός τε καὶ ταπεινοὺς, ἀστενοχωρήτως ἐξισοῦσθαι. καὶ πᾶσιν μὲν εἶναι πρὸς ἅπαντας τὸν ἐντυγχάνοντας, καὶ ταῖς διδασκαλίαις ἐλεγκτικὸν δὲ, πρὸς οὓς ἀπειθοῦντας. ὑπὲρ δὲ τῆς ἀληθείας, καὶ τῆς σωτηρήσεως τ δικαίων, καὶ τῆς εὐσεβείας, λαλεῖν ἐνώπιον βασιλέως, καὶ μὴ αἰσχύνεσθαι.

Τῆς πολιτείας ἐκ μερῶν καὶ μορίων, ἀναλόγως τῷ ἀνθρώπῳ, σωιζομένης· τὰ μέγιστα καὶ ἀναγκαιότατα μέρη ὁ βασιλεύς ἐστι, καὶ ὁ πατριάρχης. διὸ καὶ κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα τ ὑπηκόων εἰρήνη καὶ εὐδαιμονία, βασιλέως ἐστὶ καὶ ἀρχιερωσύνης ἐν πάσῃ ὁμοφροσύνῃ συμφωνία.

OFFICIVM ET DEFINITIO patriarchæ.

Ex libro de iure, qui est Basilii, Constantini, & Leonis, tit. 11. cap. 1.

PAtriarcha est imago Christi viua & animata, operibus & verbis in se ipsa veritatem exprimens.

Scopus patriarchæ propositus, est primum quidem vt quos a Deo accepit, in pietate ac honestate vitæ cõseruet. Deinde, vt omnes hæreticos pro viribus suæ conuertat ad rectã veritatis sententiam, & vnitatem ecclesiæ. Vocantur autem hæretici tam in legibus, quam canonib. qui ecclesiæ catholicæ societate non continentur. Præterea vt infideles quoque claris, & illustrissimis, & admirabilibus factis suis stupefaciens, imitatores fidei reddat.

Finis patriarchæ, creditarum sibi animarum salus, & Christo quidem viuere, mundo vero crucifixum esse.

Propria patriarchæ, facultate docendi polleri, atque erga vniuersos tam sublimes, quam humiles, æquabiliter absque animi contractione semet gerere. Ac mansuetum quidem esse erga omnes se conuenientes, etiam in docendo: at in redarguendis contumacibus, acrem. Pro veritate, ac æqui iustiq; cõseruatione, prog; pietate, cor ã imperat. loqui, necerubescere.

Cum respublica ex partibus & membris, ad similitudinem corporis humani, constet: amplissimæ huius, maximeq; necessariæ partes sunt, imperator & patriarcha. Ideog; subditorũ pax atq; felicitas, tã animi ratione, quam corporis, est imperii atq; pontificatus in omni vnanimitate consensus.

ΟΣΟΙ ΕΠΕΣΚΟΠΕΥΣΑΝ ἐν Βυζαντίῳ.

SERIES* EPISCOPORVM Byzantii.

*qui deinde sub Constantino magno Aug. facti sunt patriarchæ.

ΠΡῶτος ὁ μέγας ἀπόστολος Ἀνδρέας ἐν αὐτῷ τὸν λόγον κηρύξας, καὶ Δυκτέμοριον οἶκον πέραν ἐν Ἀργυροπόλει Διαμάρτυρος, χειροτονεῖ ἐπίσκοπον τῆς αὐτῆς πόλεως Στάχυν, οὗ μέμνηται ὁ ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῇ· Στάχυς σωῦ, ἔτη ις.

Ὀνήσιμος, ἔτη ιδ.

Πολύκαρπος, ἔτη ιη.

Πλούταρχος, ἔτη ις.

PRimus ille magnus apostolus Andreas, quũ Byzantii doctrinam [christianam] prædicasset, ac domum precum habendarum ad Argyropolim e regione vrbis cõdidisset: eidem vrbi Stachym ordinat episcopum, cuius meminit apostolus in epistola ad Romanos. Itaq; Stachys præfuit annis XVI.

Onesimus, an. XIIII.

Polycarpus, an. XVIII.

Plutarchus, an. XVI.

Sedecio, an. IX.

Diogenes, an. XV.

Eleutherius, an. VII.

Felix, an. V.

Athenogenes, an. IV. hic alteram domum condidit, eo loco, qui Elæa dicitur; ibiq; cõnuētus hominum habuit.

Euzoius, an. XVI.

Laurentius, an. XI, mens. VI.

Alypius, an. XIII, mens. VI.

*Pertinax consularis e Senatu Romano, an. XIX. hic aliam exstruxit ecclesiam in loco maritimo, quem * Sycas vocant; eiq; Pacis nomen indidit.* * hodie Pera, siue Galata.

Olympianus, an. XI.

Marcus, an. XIII.

Cyriacus, an. XVI.

Castinus, an. VII. Hic intra ipsum Byzantium, ad Petrium (id nomen loci est) exstruxit oratorium sanctæ Euphemiæ, quæ tunc martyr facta fuerat.

Tratus, an. XXXV. mens. VI.

** Domitianus, frater imperatoris Probi, an. XXIV. mens. VI.* *al Domitius.

Probus, eiusdem Domitii filius, annis XII.

Metrophanes, frater eiusdem Probi, Domitii F. qui regnante Constantino magno factus est ab eodem imperatore Patriarcha Constantinopolis. Præfuit an. X. Patriarcharum series.

Alexander, imperante Constantino, an. XXIII.

Paulus, Confessor, an. X. Hic eiectus, & in confessione mortuus est.

Eusebius Arianus, primo Beryti, deinde Nicomediæ, postea Constantinopolis, annis XII.

Macedonius presbyter eiusdem ecclesiæ, sancti spiritus oppugnator, an. XII.

Eudoxius Arianus, Germanicea, hinc Antiochea, postea Constantinopolis, imperante Iuliano, rursumque Iouiano, an. VIII.

Demophilus Arianus, Beroæ in Thracia, postea Constantinopolis, annis XI, mensibus V.

Euagrius orthodoxus, ordinatus ab Eustathio Antiocheno, confestim actus est in exilium a Valente, quum pontificatum gessisset an. IV.

Gregorius Theologus, quum antea Sasimorum fuisset episcopus, Theodosio magno imperium obtinente renuntiatus est antistes Constantinopolis; confirmato ipsi throno auctoritate synhodi, vt qui labores sustinuisset graues,

Σεδεκίων, ἔτη θ.

Διογένης, ἔτη ις.

Ἐλεύθέριος, ἔτη ζ.

Φήλιξ, ἔτη ε.

Ἀθηνογένης, ἔτη δ. ὅτος ἕτερον οἶκον ἔκτισεν ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῇ λεγομένῃ Ἐλαίᾳ, καὶ συνῆξε τοὺς συναξιώτας ἐποίᾳ.

Εὐζώϊος, ἔτη ις.

Λαυρέντιος, ἔτη ια, μῆνας ς.

Ἀλύπιος, ἔτη ιγ, μῆνας ς.

Περτινὰξ ὑπατικὸς τ ἐν Ῥώμῃ συγκλήτου, ἔτη ιθ. ὅτος ἕτεραν ἐκκλησίαν ἀνέκτησεν ἐν τῷ Γαλαατίῳ λεγομένῳ Συκῆς, ἀφιλίῳ τὸν οἶκον προσαγορεύσας.

Ὀλυμπιανὸς, ἔτη ια.

Μάρκος, ἔτη ιγ.

Κυριακὸς, ἔτη ις.

Κασσῖνος, ἔτη ζ. οὗτος ἐν αὐτῷ τῷ Βυζαντίῳ, ἐν τῷ ἐπιλεγομένῳ Πετρίῳ, ὠκτήσατο τὸν τῆς ἁγίας Εὐφημίας ἤγειρε, τότε μαρτυρησάσης.

Τρᾶτος, ἔτη λε, μῆνας ς.

Δομετιανὸς, ἀδελφὸς Πρόβου βασιλέως, ἔτη κδ, μῆνας ς.

*Δομετιανῦ Πρόβος, τοῦ αὐτοῦ * Δομετίου υἱὸς, ἔτη ιβ.

Μητροφάνης, ὁ ἀδελφὸς τοῦ αὐτοῦ Πρόβου, τοῦ υἱοῦ Δομετίου· ὃς ὅτι τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου γέγονε παρ' αὐτοῦ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη ι.

Ἀλέξανδρος, ἐπὶ Κωνσταντίνου, ἔτη κγ.

Παῦλος, ὁ ὁμολογητὴς, ἔτη ι. ὅτος ἐξηλάθη, καὶ τελεύτησεν ἐν ὁμολογίᾳ.

Εὐσέβιος ὁ Ἀρειανὸς, πρῶτον Βηρυτοῦ εἶτα Νικομηδείας, μετατεθεὶς Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη ιβ.

Μακεδόνιος πρεσβύτερος τ αὐτῆς ἐκκλησίας, πνευματομάχος, ἔτη ιβ.

Εὐδόξιος Ἀρειανὸς, Γερμανικείας, εἶτα Ἀντιοχείας, μετατεθεὶς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ Ἰουλιανοῦ, καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐπὶ Ἰοβιανοῦ, ἔτη η.

Δημόφυλος ὁ Ἀρειανὸς, Βερόης τῆς Θρᾴκης, μετατεθεὶς Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη ια, μῆνας ε.

Εὐάγριος ὀρθόδοξος, χειροτονηθεὶς ὑπὸ Εὐσταθίου τῆς Ἀντιοχείας, πολλοὺς ἐξορίσθη ὑπὸ Οὐάλεντος, ἀρχιερατεύσας ἔτη δ.

Γρηγόριος ὁ θεολόγος, πρότερον Σασίμων ὁμώνυμος ἐπίσκοπος, ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου Κωνσταντινουπόλεως ἐπεκηρύχθη, ἀπεκυρωθέντος αὐτῷ τοῦ θρόνου παρὰ τ συνόδου, ὡς πολλὰ καμόντι,

Universidad de Deusto
Biblioteca

καὶ τῆς λώβης τῶν αἱρέσεων τὴν ἐκκλησίαν ἐλυθερώσαντι. ὡς δέ τινας τῶν ἐξ Αἰγύπτου ἀρχιερέων μαθὼν ὁ μακαριώτατος τῷ πράγματα φρονήσαντας, τὸν σωτηκτήριον ἐξέθετο λόγον, καὶ ἐκθυσίως τοῦ τῆς Βασιλίδος θρόνου ἐξίστατο, ἔτη ιϛ ἀρχιερατεύσας.

Νεκτάριος ἀξιωματικὸς, ὑπατικὸς τῶν ῥωμαίων πατέρων ἅμα καὶ βαπτίζεται καὶ χειροτονεῖται, καὶ ἐπὶ Ἀρκαδίου ἀρχιερατεύει, ἔτη ιϛ, μῆνας ϛ.

Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἔτη ε, μῆνας ϛ.

Ἀρσάκιος πρεσβύτερος, ἀδελφὸς Νεκταρίου, ἔτη β.

Ἀττικὸς πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, ἔτη κ.

Σισίνιος πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἔτος α, μῆνας ι.

Νεστόριος ὁ ἀνθρωπολάτρης, πρεσβύτερος Ἀντιοχείας, εἶτα Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη γ, μῆνας β. ἅτε καθαιρεθεὶς δι' λόγους ἐξωρίσθη εἰς Ὀάσιν.

Μαξιμιανὸς πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη ϛ, μῆνας ε.

Πρόκλος, ὑπὸ Σισινίου χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος Κυζίκου, καὶ μὴ δεχθεὶς, ἐχόλασε. μετὰ δὲ θάνατον Μαξιμιανοῦ, γέγονε Κωνσταντινουπόλεως, κειμένου τοῦ λειψάνου αὐτοῦ ἐν τῷ Δαφνικῷ· ἀρχιερατεύσας ἔτη ιϛ.

Φλαβιανὸς πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη β, μῆνας ϛ. ἅτε ἐξελεγχθεὶς ὑπὸ Διοσκόρου ἐν τῇ ληστρικῇ συνόδῳ Ἐφέσου.

Ἀνατόλιος πρεσβύτερος, ἀποκρισιάριος Ἀλεξανδρείας, ἐπὶ Μαρκιανοῦ, καὶ ἐπὶ Λέοντος τοῦ μεγάλου. ἀρχιερατεύσας ἔτη η, μῆνας η.

Γεννάδιος πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως, ἔτη ιγ, μῆνας β. ἐπὶ τούτου ὁ Στούδιος ἔκτισε τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Πρόδρομου, καὶ μοναχὸν ἐκ τῶν ἀκοιμήτων ἐνεκατέστησεν εἰς αὐτόν. ἐβασίλευε τότε Λέων ὁ μέγας.

Φλαβίτας πρεσβύτερος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Συκῶν, ἐπὶ Ζήνωνος, μῆνας γ, ἡμέρας ζ.

Ἀκάκιος πρεσβύτερος, αἱρετικὸς, ἐπὶ Ἀναστασίου, ἔτη ιζ, μῆνας θ.

Εὐφήμιος πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Πτωχοτρόφος Νεαπόλεως, ἐξεβλήθη ὑπὸ Ἀναστασίου, ἀρχιερατεύσας ἔτη ις, μῆνας ζ.

Μακεδόνιος, ἐξελεγχθεὶς καὶ αὐτός.

Τιμόθεος πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως καὶ σκευοφύλαξ, ἐπὶ Ἀναστασίου καὶ Ἰουστίνου, ἔτη ε ἥμισυ.

& ab hæresium lepra liberasset eam ecclesiam. Quum autem nonnullos pontifices Ægyptios intellexisset vir beatissimus inuidere negotio suo, pronuntiata de componendis rebus oratione, throno vrbis imperatricis vltro cessit, quũ pontifex annis XII fuisset.

Nectarius magistratum gerens, ac catechumenus patribus simul & baptissatur, & ordinatur; Arcadio quoq; regnante pontificatum gerens, an. XVI. mens. VI.

Ioannes Chrysostomus, an. V, mens. VI.

Arsacius presbyter, Nectarii frater, an. II.

Atticus presbyter Constantinopolitanus, imperante Theodosio minore, an. XX.

Sisinius presbyter eiusdem ecclesiæ, an. I. mens. X.

Nestorius, hominis cultor, presbyter Antiochenus, postea Constantinopolitanus, an III. mens. II. Hic iusta de causa depositus, in Oasim deportatus fuit.

Maximianus presbyter Constantinopolitanus, an. II. mens. V.

Proculus, a Sisinio Cyzici episcopus ordinatus, & non admissus, vacauit. A morte vero Maximiani, factus est antistes Constantinopolis, quum illius cadauer in diaconico iaceret. præfuit sacerdotio primo an. XII.

Flauianus presbyter Constantinopolitanus, an. II, mens. VI. hic a Dioscoro fuit eiectus in Ephesino latronum concilio.

Anatolius presbyter, apocrisiarius Alexandrinus, tam imperante Marciano, quam Leone magno, pontificatum an. VIII, mens. VIII, gessit.

Gennadius presbyter Constantinopolitanus, an XIII, mens. II. Hoc pontifice, Studius ædē sancti Ioānis Præcursoris exstruxit, & monachum e collegio somno abstinentium in eam cōstituit. Erat tunc imperator, Leo magnus.

Flauitas presbyter sanctæ ecclesiæ Sycenæ, imperante Zenone, mensibus III, diebus VII.

Acacius presbyter, hæreticus, imperante Anastasio, an. XVII, mens. IX.

Euphemius presbiter Constantinopolitanus, & Ptochotrophus Neapolitanus, eiectus est ab Anastasio. quum gessisset pontificatum ann. XVI, mens. VII.

Macedonius, eiectus & ipse.

Timotheus presbyter Constantinopolitanus, & vasorum custos, imperantibus Anastasio & Iustino, an. VIS.

Ioan-

Ἰωάννης ὁ Καππαδόκης, πρεσβύτερος καὶ σύγκελλος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, ἔτος α, μῆνας ι.

Ἐπιφάνιος πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως καὶ σύγκελλος, ἔτη ις, μῆνας γ.

Ἄνθιμος τραπεζῶντος ἐπίσκοπος πρότερον, εἶτα Κωνσταντινουπόλεως, μῆνας δ. ἅτος καθηρέθη ὑπὸ τῆς ἁγίας συνελθούσης συνόδου.

Μηνᾶς πρεσβύτερος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ξενοδόχος τῶν Σαμψών, ἔτη ις, μῆνας ϛ.

Εὐτύχιος πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς ἐν Ἀμασείᾳ μοναστηρίου, ἔτη ιϛ, μῆνας ε. ἅτος ἐξελήφθη ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ τῷ λ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας.

Ἰωάννης πρεσβύτερος Ἀντιοχείας, ὁ ἀπὸ σχολαστικῶν, ἔτη ιϛ, μῆνας ϛ. ἅτος ἐπὶ Ἰουστίνου τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καὶ ἐπὶ Τιβερίου.

Εὐτύχιος πάλιν ἀποκατέστη, ὁ πρότερον, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Τιβερίου· ἀρχιερατεύσας αὖθις ἔτη δ, μῆνας ϛ.

Ἰωάννης Δαμάσκηνος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ὁ νησιώτης, ἐπὶ Μαυρικίου, ἔτη ιγ, μῆνας ε.

Κυριακὸς πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ οἰκονόμος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Μαυρικίου, καὶ ἐπὶ Φωκᾶ τοῦ τυράννου, ἔτη ια.

Θωμᾶς Δαμάσκηνος ὁ σακελλάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Φωκᾶ, ἀρχιερατεύσας ἔτη γ, μῆνας ϛ.

Σέργιος Δαμάσκηνος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἐπὶ Ἡρακλείου βασιλέως, ἔτη κη, μῆνας ζ.

Πύῤῥος πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, μοναχὸς καὶ ἄρχων τῶν μοναστηρίων, καὶ ἡγούμενος Χρυσοπόλεως, στάσεως ἠνωμένης ἀναιτήτως, ἀρχιερατεύσας ἔτη β, μῆνας θ, ἡμέρας θ.

Παῦλος πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, καὶ οἰκονόμος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ἡρακλείου, ἔτη ιϛ.

Πύῤῥος πάλιν ἀποκατέστη, μῆνας δ.

Πέτρος Δαμάσκηνος ὁ οἰκονόμος τῆς αὐτῆς ἐκκλη-
* Κωνσταντίνου σίας, ἐπὶ * Κωνσταντίνου, ἐκγονοῦ τοῦ Ἡρακλείου, ἔτη ιϛ, μῆνας δ.

Θωμᾶς Δαμάσκηνος καὶ χαρτοφύλαξ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἔτη θ, μῆνας ζ.

Ἰωάννης πρεσβύτερος καὶ χαρτοφύλαξ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἔτη ε, μῆνας θ.

Κωνσταντῖνος Δαμάσκηνος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας,
Κωνσταντίνου καὶ σκευοφύλαξ, καὶ οἰκονόμος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ * Κωνσταντίνου, ἀρχιερατεύσας ἔτη β, μῆνας γ, ἐξελήφθη.

Γεώργιος πρεσβύτερος, σύγκελλος, καὶ σκευοφύλαξ, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντος, καὶ ἐπὶ Κωνσταντίνου

Ioannes Cappadox, presbyter & syncellus eiusdem ecclesiæ, regnante Iustiniano, an. I, mens. X.

Epiphanius presbyter Constantinopolitanus & syncellus, an. XVI, mens. III.

Anthimus, primo Trapezuntis episcopus, deinde Constantinopolitanus, mensib. IV. Depositus fuit a concilio contra Severum coacto.

Menas presbyter Constantinopolitanus & Xenodochii Sampsonici præfectus, an. XVI, mens. VI.

Eutychius presbyter & monachus in Amaseno monasterio, ann. II, mens. V. Hic expulsus fuit a Iustiniano anno imperii eius XXX.

Ioan. presbyter Antiochenus, quondam patronꝰ causarũ, an. XII, mens. VI. Præfuit imperãte Iustino, F. [adoptiuo] Iustiniani, & Tiberio.

Eutychius olim antistes, iterũ restitutus, eodem Tiberio regnante, pontificatum rursus an. IV, mens. IV, gessit.

Ioannes diaconus maioris ecclesiæ, cognomine ieiunator, imperãte Mauricio, an. XIII, mens. V.

Cyriacus presbyter eiusdem maioris ecclesiæ, & œconomus, eodem imperante Mauricio, & Phoca tyranno, an. XI.

Thomas diaconus & sacellarius maioris ecclesiæ, regnante Phoca eodem, pontificatũ gessit an. III, mens. II.

Sergius diaconus eiusdem ecclesiæ, regnante Heraclio augusto, an. XXVIII, mens. VII.

Pyrrhus presbyter eiusdẽ Ecclesiæ, monachus, & præses monasteriorũ, & abbas Chrysopolitanus, seditione commota, renunciauit: quum pontifex fuisset an. II, mens. IX, diebus IX.

Paulus presbyter eiusdem ecclesiæ, & œconomus, Heraclio regnante, an. XII.

Pyrrhus iterum restitutus, mens. IV.

*Petrus diaconus & œconomus eiusdem ecclesiæ, regnante * Constantino, Heraclii nepote, an. XII, mens. IV.* * Constante.

Thomas diaconus & chartularius eiusdẽ ecclesiæ, an. IX, mens. VII.

Ioannes presbyter & chartularius eiusdem ecclesiæ, an. V, mens. IX.

*Constantinus diaconus eiusdẽ ecclesiæ, vasorumq; custos, & œconomus, eodem * Constantino imperante, quum pontificatum an. II, mens. III gessisset, eiectus est.* * Constante

Georgius presbyter, syncellus, & vasorũ custos, eodẽ Cõstante imperatore & Constantino,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ξ ιῆξ Κωνσταντ⊙, τοῦ πωγωνάτου, ἔτη γ, μῆνας γ.

Θεόδωρ⊙ πρεσβύτερ⊙ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, σύγκελλ⊙, καὶ σκευοφύλαξ, ἔτη ϛ, καὶ ἐξεβλήθη.

Ὁ αὐτὸς Θεόδωρ⊙ ἐπὶ ξ αὐτ⊙ πωγωνάτου ἀποκατέστη, ἀρχιερατεύσας ὡς ἀληθινὸς πατριάρχης ἔτ⊙ α, μῆνας ι.

Παῦλ⊙ ὁ ἀπὸ λαϊκῶν πρωτασηκρῆτις, ἐπὶ ξ αὐτ⊙ πωγωνάτ⊙, ἔτη ϛ, μῆνας η.

Καλλίνικ⊙ πρεσβύτερ⊙, καὶ σκευοφύλαξ Βλαχερνῶν, ἐπὶ Ἰουστινιαν⊙, ιῆξ ξ πωγωνάτ⊙, ῥινοτμήτου, ἔτη ιϛ.

Κύρ⊙ πρεσβύτερ⊙, καὶ μοναχὸς ἀπὸ τ νήσου Ἀμάσριδ⊙, ἐπὶ ξ αὐτ⊙ Ἰουστινιαν⊙, καὶ ἐπὶ ξ Φιλιππικ⊙, ἔτη ϛ, ϲ ἐξεβλήθη.

Ἰωάννης Διάκον⊙, ϲ χαρτοφύλαξ ξ οἰκονομείας, ἐπὶ ξ αὐτ⊙ Φιλιππικ⊙, καὶ ἐπὶ Ἀρτεμίου πρωτασηκρῆτις, ξ μετονομασθέντ⊙ Ἀναστασίου, ἔτη γ.

Γερμανὸς ὁ μέγας, ἐπίσκοπ⊙ Κυζίκ⊙ πρότερον, εἶτα Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ ξ αὐτ⊙ Ἀναστασίου, καὶ ἐπὶ Θεοδοσίου ξ βασιλέως, ϲ ἐπὶ Λέοντ⊙ ξ τ Κόνωνος, ἀρχιερατεύσας ἔτη ιε, ἐξεβλήθη ὑπ' αὐτ⊙ ξ ἀπεξῆς βασιλέως Λέοντ⊙.

Ἀναστάσι⊙ πρεσβύτερ⊙ καὶ σύγκελλ⊙, ὁ δυσσεβής, ἐπὶ ξ αὐτ⊙ Λέοντ⊙, καὶ ἐπὶ Κωνσταντίνου ξ Καβαλλίνου, ἔτη κδ.

Κωνσταντῖν⊙ μοναχὸς καὶ ἐπίσκοπ⊙ ξ Συλαίου, ὁ ἀποκεφαλισθείς, ἐπὶ Κωνσταντίνου ξ Καβαλλίνου, ἔτη ιϛ.

Νικήτας, ὁ ἀπὸ Σθλάβων, δουλ⊙χ⊙, πρεσβύτερος τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ ἄρχων τῶν μοναστηρίων, ἐπὶ ξ αὐτ⊙ Κωνσταντίνου, καὶ ἐπὶ ξ ἰοῦ αὐτ⊙ Λέοντος, τοῦ ἐκ τῆς Χαζάρας, ἔτη ιγ, μῆνας δ.

Παῦλος ὁ Κύπριος, Διάκονος, ϲ Ἐλεήμων ὁ νέος, ἐπὶ ξ αὐτ⊙ Λέοντος, ϲ ἐπὶ Κωνσταντίνα ϲ Εἰρήνης, τ αὐτ⊙ μητρὸς, ἔτη ε, μῆνας ϛ.

Ταράσιος ὁ ἀπὸ ἀσηκρητῶν, ὁ ἔξαρχος τῆς ζ συνόδ⊙, ἐπὶ τ αὐτῶν βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης, ϲ ἐπὶ Νικηφόρ⊙ ξ ἀπὸ ϐυκῶν, ἀρχιερατεύσας ἔτη κδ, μῆνας ϛ.

Νικηφόρος ὁ ἀπὸ ἀσηκρητῶν ϐυκόμος μοναχὸς, ἐπὶ ξ αὐτ⊙ Βασιλέως Νικηφόρ⊙, καὶ ἐπὶ Σταυρακί⊙, ϲ ἐπὶ Μιχαὴλ, ϲ ἐπὶ Λέοντος ξ Ἀρμ ϐ ρίου, ἀρχιερατεύσας ἔτη θ, ἐξεβλήθη ὑπὸ ξ αὐτ⊙ Λέοντος ξ δυσσεβ⊙ς.

Θεόδοτος ὁ Μελισσηνὸς, ὁ καὶ Κασιτηρᾶς, εἰκονομάχος, ἐπὶ ξ αὐτ⊙ Λέοντος, ἔτη ϛ.

Ἀντώνιος ἐπίσκοπος ξ Συλαίου, ὁ ἐκ Κασιματᾶ, ἐπὶ τοῦ αὐτ⊙ Λέοντος, καὶ ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ

τραυλοῦ, καὶ ἐπὶ Θεοφίλου, ἔτη ιγ.

Ἰωάννης, ὁ καὶ Ἰαννὴς, ὁ δυσσεβὴς καὶ εἰκονομάχ⊙, ἐπὶ τοῦ αὐτ⊙ Θεοφίλου, καὶ ἐπὶ Θεοδώρας καὶ Μιχαὴλ. καθῃρέθη, ἀρχιερατεύσας ἔτη γ.

Μεθόδι⊙ μοναχὸς καὶ πρεσβύτερ⊙, ἐπίσκοπ⊙ ϐυζίκου, εἶτα Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ τ αὐτῶν βασιλέων, Θεοδώρας καὶ Μιχαὴλ, ἔτη δ, μῆνας β.

Ἰγνάτι⊙ ὁ ἁγιώτατος, ἐπὶ τ αὐτῶν βασιλέων Θεοδώρας καὶ Μιχαὴλ, ἔτη δ, μῆνας β.

Φώτι⊙ ὁ ἀπὸ ἀσηκρητῶν ϐυκόμ⊙ μοναχὸς, ἐπὶ Μιχαὴλ, καὶ ἐπὶ Βασιλείου ξ Μακεδόν⊙, ἔτη θ, καὶ ἐξεβλήθη ὑπὸ ξ Μακεδόν⊙.

Ἰγνάτιος πάλιν, ἐπὶ ξ αὐτ⊙ βασιλέως ξ Μακεδόν⊙, ἔτη ια.

Φώτι⊙ πάλιν, ἐπὶ Λέοντος ξ Φιλοσόφ⊙.

Στέφανος ὁ ἀδελφὸς Λέοντος, ἐπὶ τῆς βασιλείας ξ αὐτ⊙ Λέοντος, ἔτη γ.

Ἀντώνιος ὁ Καυλέας, ἐπὶ ξ αὐτ⊙ Λέοντος, ἐτη β.

Νικόλαος ὁ ἀπὸ μυστικῶν, ἐπὶ ξ αὐτ⊙ Λέοντος, ἔτη ια, καθῃρέθη.

Εὔθυμιος μοναχὸς, ὁ ἀπὸ συγκέλλων, ἐπὶ Ἀλεξάνδρ⊙, ἔτη ε, μῆνας ϛ.

Νικόλαος αὖθις ὁ ἀπὸ μυστικῶν, ἐπὶ ξ αὐτ⊙ Ἀλεξάνδρ⊙, καὶ Κωνσταντίνα, καὶ Ῥωμανῷ ξ Λακαπηνῷ, ἔτη ιγ.

Στέφανος μητροπολίτης Ἀμασείας, ἐπὶ τοῦ αὐτ⊙ Βασιλέως τοῦ Ῥωμανοῦ, ἔτη β, μῆνας ια.

Τρύφων μοναχὸς, ἐπὶ Ῥωμανοῦ, ἀρχιερατεύσας ἐπὶ χρόνῳ ῥητῷ, μέχρις οὗ Θεοφύλακτος ὁ ξ Βασιλέως ἰὸς εἰς μέτρον ἡλικίας ἔτη γ.

Θεοφύλακτος ὁ ξ Λακαπηνῶ ἰὸς, ἐπὶ Κωνσταντίνα ξ πορφυρογεννήτ⊙, ϲ ἐπ' αὐτ⊙ ξ Λακαπηνῶ, ἔτη κγ, ἡμέρας κε.

Πολύευκτος, ἐπὶ τοῦ αὐτ⊙ Κωνσταντίνου, καὶ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, καὶ ἐπὶ ἡμέρας λέ τῆς ἀναιρεθείσης Ἰωάννου τοῦ Τζυμισκῆ, ἔτη ιδ, μῆνας ε.

Βασίλειος ὁ Σκαμανδρηνὸς, ἐπὶ ξ αὐτ⊙ Τζυμισκῆ, ἔτη δ.

Ἀντώνιος μοναχὸς, ὁ Στουδίτης, ἐπὶ ξ αὐξ Τζυμισκῆ, ϲ ἐπὶ Βασιλείου ξ Πορφυρογεννήτ⊙, ϲ Κωνσταντίνα ξ ἀδελφῶ αὐξ, ἔτη ϛ.

Νικόλαος ὁ Χρυσοβέργης, ἐπὶ τ αὐτῶν βασιλέων, τ ἐκκλησίας ἀποιμανθ⊙ Διὸ πελεσμοῦ ἔτη δ πρὸς τῷ ἡμίσει, ἔτη ιϛ, ϲ μῆνας η.

Σισίνιος μάγιστρος, ἐπὶ τῶν αὐτῶν, ἔτη γ.

Constantis filio, cognomen Barbati gerente, an. III. mens. III.

Theodorus presbyter eiusdem eccleſiæ, ſyncellus, & vaſorum cuſtos, annis II, & deinde pulſus.

Theodorus idem, Barbato eodem imperante, reſtitutus in integrum, tamquam verus patriarcha pontificatum geſſit an. I. mens. X.

Paulus, ex laicis, primus a ſecretis, eodem imperante Barbato, an. VI. mens. VIII.

Callinicus presbyter, & cuſtos vaſorum in Blachernis, imperante Iuſtiniano, Barbati filio naribus mutilato, an. XII.

Cyrus presbyter, & monachus ex inſula Amaſtride, eodem Iuſtiniano imperante, item mg. Philippico, an. VI, deinde pulſus.

Ioannes diaconus, & chartularius domus Oeconomi, eodem Philippico imperante, ac Artemio, primo a ſecretis, qui nomine mutato dictus eſt Anaſtaſius. an. III.

Germanus magnus, antea Cyzici epiſcopus, deinde Conſtantinopolitanus, imperante eodē Anaſtaſio, & Theodoſio auguſto, & Leone, cognomento Canone, quum pontificatum geſſiſſet an. XV. ab hoc impio Leone Aug. eiectus eſt.

Anaſtaſius presbyter & ſyncellus, vir impius, eodem Leone regnante, atq; Conſtantino Caballino, an. XXIV.

Conſtantinus monachus & epiſcopus Sylæi, capite plexus, imperante Conſtantino Caballino, an. XII.

Nicetas, eunuchus, Slauorum gente natus, S. apoſtolorum presbyter, & præſes monaſteriorum, regnantib. eodem Conſtantino, eiusq; filio Leone, qui Chazara matre fuit editus. an. XIII, menſ. IV.

Paulus Cyprius, diaconus, & alter cognomento miſericors, eodem Leone regnante, & Conſtantino atq; Irena matre, an. V. menſ. VI.

Taraſius, vnus ex ſecretariis, præſes VII cōcilii, regnantibus iisdem augg. Conſtantino & Irena, item mg. Nicephoro, quondam Generali, pontificatum geſſit an. XXI, menſ. II.

Nicephorus, ex ſecretario factus monachus, ſub eiusdem Nicephori aug. & Stauracii, & Michaelis, & Armenii Leonis imperio, pontificatum geſſit an. IX. ab hoc impio Leone pulſus.

Theodotus Meliſſenus, cognomento Caſiteras, ſimulacrorum euerſor, eodem Leone regnante, an. VI.

Antonius epiſcopus Sylæi, cognomento Caſimatas, eodem Leone imperante, item mg. Michaele Balbo, & Theophilo an. XIII.

Ioannes, qui & Iannes, vir impius, & ſimulacrorum hoſtis, imperante Theophilo, & Theodora, & Michaele, depoſitus eſt, adminiſtrato pontificatu an. III.

Methodius monachus & presbyter, factus epiſcopus Cyzici, ac deinde Conſtantinopolis, regnantibus iisdem augg. Theodora & Michaele, an. IV. menſ. II.

Ignatius, vir ſanctiſſimus, iisdem augg. Theodora & Michaele regnantib. an. IV. menſ. II.

Photius ex ſecretario factus monachus, imperantibus Michaele, ac Baſilio Macedone, an. IX. eiectus a Macedone.

Ignatius iterum, eodem Macedone regnāte, an. XI.

Photius iterum, regnante Leone philoſopho.

Stephanus, Leonis frater, ſub imperio Leonis eiusdem, an. III.

Antonius Cauleas, eodem Leone imperante, an. II.

*Nicolaus, antea *myſticus, eodem Leone regnante, an. XI. tandem ſolio deiectus.*

**nemen dignitatis patrimine. vide ſupra lib. 2. in extremo.*

Euthymius monachus, antea ſyncellus, imperante Alexandro, an. V. menſ. VI.

Nicolaus myſticus iterum, eodem Alexandro imperante, & Conſtantino, & Romano Lacapeno, an. XIII.

Stephanus metropolitanus Amaſeæ, potiente rerum eodem Romano aug. an. II. menſ. XI.

Trypho monachus, imperante Romano, pontificatum adminiſtrauit ad certum tempus, donec Theophylactus, imperatoris F. ætatis iuſtæ modum adtingeret. præfuit an. III.

Theophylactus, Lacapeni filius, imperantibus Conſtantino in Porphyra nato, & ipſo Lacapeno, annis XXIII, dieb. XXV.

Polyeuctus, eodem Conſtantino imperante, ac Nicephoro Phoca, item mg. ad XXXV diem a deſignato imperatore Ioanne Zymiſce. præfuit omnino an. XIV. menſ. V.

Baſilius Scamandrenus, eodem Zymiſce regnante, an. IV.

Antonius monachus, Studites, eodem Zymiſce, ac Baſilio in Porphyra nato, fratreq; ipſius Conſtantino imperantibus, an. VI.

Nicolaus Chryſoberges, iisdem auguſtis, quum eccleſia paſtore caruiſſet ad annos IV S. præfuit ann. XII. menſ. VIII.

Siſinius magiſter, iisdē imperantib. an. III.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Σέργιος ἡγούμενος τῶν Μανουηλ, ἐπὶ τῶν αὐτῶν, ἔτη κ.

Εὐστάθιος πρῶτος τῶν πρεσβυτέρων ἐν τοῖς βασιλείοις ναοῦ, ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων, ἔτη δ.

Ἀλέξιος ὁ ἐκκλησιάρχης τῆς μονῆς τῶν Στουδίου, ἐπὶ τῶν αὐτῶν βασιλέων, καὶ ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου μόνου, καὶ Ῥωμανοῦ τοῦ Ἀργυροπύλη, καὶ Μιχαὴλ ἐν Παφλαγόνι, Μιχαὴλ ἐν Καλαφάτῃ, & Κωνσταντίνου ἐν Μονομάχῳ, ἔτη ιη.

Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος, ἐπὶ ἐν αὐτῷ Κωνσταντίνου ἐν Μονομάχῳ, καὶ ἐπὶ Θεοδώρας τῆς Πορφυρογεννήτης, καὶ ἐπὶ Μιχαὴλ γέροντος ἐν τῷ Στρατιωτικῷ, καὶ ἐπὶ ἐν Κομνηνῷ κυρῷ Ἰσαακίου, ἔτη ιε.

Κωνσταντῖνος ὁ Λιχούδης ἐπὶ ἐν αὐτῷ κυρῷ Ἰσαακίου ἐν Κομνηνῷ, καὶ ἐπὶ κυρᾶς Κωνσταντίνας τοῦ Δούκα, ἔτη δ ἥμισυ.

Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος, ἐπὶ ἐν αὐτῷ Κωνσταντίνου ἐν Δούκα, καὶ ἐπὶ τῆς κυρᾶς Εὐδοκίας, & Ῥωμανοῦ ἐν Διογένους, καὶ Μιχαὴλ υἱῷ ἐν Δούκα, ἔτη ιγ, μῆνας ς.

Κοσμᾶς ὁ Ἱεροσολυμίτης, ἐπὶ ἐν αὐτῷ Μιχαὴλ, & ἐπὶ Νικηφόρου ἐν Βοτανειάτου, & ἐπὶ ἐν κυρᾷ Ἀλεξίου ἐν Κομνηνῷ, ἀρχιεραπεύσας ἔτη ε, μῆνας ς, εἶτα παρητήσατο.

Εὐστράτιος ὁ Γαρίδας, ἐπὶ ἐν αὐτῷ κυρῷ Ἀλεξίου, ἔτη γ.

Νικόλαος μοναχὸς, ὁ Γραμματικὸς, ὁ ἐν τῷ Λοφαδίῳ, θεοπρόβλητος ἀρχιερεύς, ἐπὶ ἐν αὐτῷ κυρῷ Ἀλεξίου, ἔτη κζ, μῆνας γ.

Ἰωάννης ὁ ἱερομνήμων, ὁ ἐπὶ λεγόμενος τοῦ Χαλκηδόνος, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ Ἰωάννου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἔτη κγ.

Λέων ὁ Στυπῆς, ἐπὶ ἐν αὐτῷ Ἰωάννου ἐν Πορφυρογεννήτου, ἔτη η, μῆνας η.

Μιχαὴλ μοναχὸς, ὁ ἀσκητικώτατος, ὁ Ὀξείτης, * ὃ ἐπίκλην Κουρκούας, ἐπὶ ἐν Πορφυρογεννήτου Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, ἔτη β, μῆνας η. *ὁ

Κοσμᾶς ὁ Ἀτθὶς, ἐπὶ ἐν αὐτῷ ἀρχιεράσας μῆνας ι, ἐξεβλήθη· & ἐν ἡ ἐκκλησία χηρεύουσα μῆνας ι.

Νικόλαος μοναχὸς, ὁ Μουζάλων, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, ἀρχιεπίσκοπος γενόμενος Κύπρου, καὶ παραιτησάμενος, ὡς πολλοὶ μὲν ἔλεγον, καὶ τὸν ἀρχιερωσύνην αὐτὸν, πολλοὶ δὲ, μόνον τὸν διοίκησιν τῶν πραγμάτων, καὶ ἐπὶ τριάκοντα ἐπὰ ἔτη σχολάσας, εἶτα ἀνεβιβάσθη εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, & ποιήσας χρόνους γ, μῆνας δ, εἶτα παρητήσατο ἀμφιβόλως, ὅτι βίας τῶν ἀποχθέντων ἀπ' αὐτοῦ, πολλῶν ὄντων, & ἐξ ὧν αὐτὸς ἐχειροτόνησεν.

Sergius abbas Manuelicorum, iisdem imperantibus, an. XX.

Eustathius primus presbyterorum ædis aulicæ, regnantibus iisdem augustis, ann. IIII.

Alexius ecclesiarches mansionis Studianæ, sub iisdem augustis, & sub imperio solius eiusdem Constantini, & Romani Argyropuli, & Michaelis Paphlagonis, & Michaelis Calafatæ, & Constantini Monomachi, an. XIIX.

Michael Cerularius, sub eodem Constantino Monomacho, & sub Theodora in Porphyra nata, & sub Michaele sene, prius Stratiotico, & sub domino Isaacio Comneno, an. XV.

Constantinus Lichudes, eiusdem domini Isaacii Comneni, & domini Constantini Ducæ temporibus, an. IIII S.

Ioannes Xiphilinus, eiusdem Constantini Ducæ, ac dominæ Eudociæ, Romani Diogenis, Michaelis Ducæ F. temporibus, an. XIII. mens. VI.

Cosmas Hierosolymitanus, eiusdē Michaelis, & Nicephori Botaniatæ, & domini Alexii Comneni temporibus, pontificatum gessit, an. V. mens. VI. deinde renuntiauit.

Eustratius cognomento Garidas, eiusdem domini Alexii tempore, an. III.

Nicolaus monachus, Grāmaticus, qui Lophadium incoluit, ordinatus a deo pontifex, eiusdē domini Alexii tempore, an. XXVII. mens. III.

Ioannes hieromnemon, cognomēto Chalcedonii, sub eodem Alexio Comneno, & Ioanne in Porphyra nato, an. XXIII.* *ecclesiastici nomen efficii, de quo infra.

Leo Stypiota, eodem Ioanne in Porphyra nato regnante, an. VIII. mens. VIII.

*Michael monachus, * exercitationum studiosissimus, * Oxites, cognomento Curcuas, sub Manuele Comneno in Porphyra nato, an. II. mens. VIII.* *monasticorum scilicet. * ex insula Oxea, qua monasterium habebat.

Cosmas Atticus, quum sub eodem principe pontificatum mens. X. administrasset, eiectus est: & ecclesia vidua mansit mens. X.

Nicolaus monachus, Muzalo, sub eodē imperatore, factus archiepiscopus antea Cypri, quū renuntiasset, vt plerig dicebant, ipsi pontificatui; vt alii, soli rerū administrationi; iāq XXXVII an. vacationē habuisset: tamdem ad thronū Cōstantinopolis euectus est. in quo quū exegisset annos III, mens. IV, iterū renuntiauit ambigue, coactus vi diuulsorum ab ipso, qui multi erant, & quorum aliquos ipsemet ordinarat.

Theodo-

Θεόδοτος μοναχὸς, ἡγούμενος τῶν ἁγίας ἀναστάσεως, ἐπὶ ἐν αὐτῷ κυρῷ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνῷ, ἔτη ···

Νεόφυτος, ἔγκλειστος, ὁ ἀπὸ τῆς μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος, ἔτη ···

Χλιαρηνὸς Κωνσταντῖνος, Διάκονος, & σακελλίου, ἔτη ···

Λουκᾶς ὁ Χρυσοβέργης, ἔτη ···

Μιχαὴλ Διάκονος, καὶ ἐπὶ τῆς σακέλλης, ὁ τοῦ Ἀγχιάλου, καὶ ὕπατος τῶν Φιλοσόφων, ἔτη η.

Ὁ μοναχὸς Χαρίτων, τῆς μονῆς τῶν Μαγκαύων, μῆνας ια.

Ὁ μοναχὸς Θεοδόσιος, ὁ ἐξ Ἀντιοχείας ὁρμώμενος, ἐπὶ πολὺν χρόνον περὶ τὸν ἅγιον Αὐξεντίου βουνὸν ἀσκήσας, ἔτη ··· εἶτα παρητήσατο.

Ὁ Χαρτοφύλαξ καὶ Ὑπέρτιμος, κῦρος Βασίλειος ὁ Καματηρός. καθαιρεθέντος ἀπ' αὐτοῦ, ἀνεβιβάσθη

Ὁ μέγας σακελλάριος, κῦρος Νικήτας ὁ Μυστάκης. εἶτα παρητήσατο.

Μετ' αὐτὸν, ὁ ἐν τῇ τοῦ βενὸν ἁγίᾳ Αὐξεντίᾳ μονῇ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἡγεμονεύων μοναχῶν Λεόντιος, ὅστις & Διάκονος τῆς ἐκκλησίας γέγονε. καὶ Δοσιθέους μῆνας ζ παρητήσατο.

Καὶ μετ' αὐτὸν, μεπεδήθη ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων, μοναχὸς, κῦρος Δοσίθεος, εἰς τὸ πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, οἰκονομίᾳ & βασιλέως, κυρῷ Ἰσαακίου ἐν Ἀγγέλου, σωὼ δεκησίοις καὶ τῆς συνόδου. & ὀλιβιάσας χρόνους ···· καὶ κατεβιάσθη. καὶ γέγονε μετ' αὐτὸν πατριάρχης

Ὁ μέγας σκευοφύλαξ Γεώργιος ὁ Ξιφιλῖνος. καὶ ζήσας ἔτη ς, μῆνας ι, καλῶς καὶ θεοφιλῶς, πρὸς κύριον ἐξεδήμησε. καὶ Διὰ τὸ ἀποδημεῖν τὸν βασιλέα κῦρον Ἀλέξιον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυροῦ Ἰσαακίου, εἰς τὰ ἑῷα κατὰ δύσιν, ἐχήρευεν ὁ θρόνος μῆνας β. εἶτα γέγονε

Ἰωάννης Διάκονος καὶ χαρτοφύλαξ ὁ Καματηρὸς, ἐπὶ τῆς βασιλείας ἐν αὐτῷ κυρῷ Ἀλεξίου, ἔτη μέχρι τῆς ἁλώσεως ε, μῆνας η, ἡμέρας ζ. ἔζησε δὲ καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς μεγάλης πόλεως χρόνους β, μῆνας β, ἡμέρας ιδ. γέγονε δὲ ἡ ἅλωσις κατὰ τὴν ἰνδικτιῶνα, τῇ γ, τοῦ Ἀπριλλίου. μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν τῆς μεγάλης πόλεως, ἐν ἔτει ς ψιβ ἡμερολίῳ, ἐπεὶ ὁ πατριάρχης οὗτος ἐν διδυμοτείχῳ ἐτελεύτησεν, ἐχήρευεν ὁ θρόνος χρόνον ἕνα, μῆνας ι. εἶτα ἐγένετο πατριάρχης

Ὁ μέγας σακελλάριος, κῦρος Μιχαὴλ ὁ Σαυριανὸς, ἐν τῇ ἀνατολῇ πρεσβεύσας ἐπὶ ἐν βασιλέως

Theodotus monachus, & abbas mansionis sanctæ resurrectionis, sub eodem domino Manuele Comneno, an.....

Neophytus, inclusus, ex mansione Euergetidis, an.....

Constantinus Chliarenus, diaconus, & sacelli præfectus, an....

Lucas Chrysoberges, an....

Michael diaconus, & sacelli præfectus, Anchialinus, & summus philosophorum an. VIII.

Charito monachus, mansionis Manganorum, mens. XI.

Theodosius monachus, oriundus ex Antiochia, qui longo tempore monasticam exercuerat in colle sancti Auxentii, an.... tamdem renuntiauit.

Dominus Basilius Camaterus, Chartularius, & hypertimus. quo depositio, eiectus est

Dominus Nicetas Muntanes, magnus sacellarius. qui renuntiauit.

Leontius huic successit, qui monachorum in collis sancti Auxentii mansione sanctorum apostolorum abbas, & ecclesiæ diaconus fuit. quumque mens. VII exegisset, renuntiauit.

Post hunc dominus Dositheus monachus, Hierosolymorum patriarcha, translatus est ad patriarchatum Constantinopolitanum, dispēsatione principis, domini Isaacii Angeli, concilio etiam adsenso. Quumque annos... exegisset, deturbatus est, & substitutus in eius locum

Georgius Xiphilinus, magnus vasorum custos. qui quum an. VI, mens. X. præclare ac religiose vixisset, ad dominum migrauit. & quoniam abcrat peregre dominus Alexius aug. domini Isaacii frater, in expeditione occidentali: caruit suo patriarcha thronus mensib. II. postea factus est

Ioannes diaconus & chartularius, Camaterus, eodem Alexio imperāte, præfuit q, ad captā Constantinopolis vrbē, an. V. mens. VIII. die. VII. Vixit & Flandris & post captam vrbem annis II, mensib. II. dieb. Venetis ex- XIIII. Et capta fuit vrbs indictione septima, pri- die XIII Aprilis. Post vrbem vero captam, quod accidit anno mundi VICIↃ IↃCC. XII, quoniam hic patriarcha in Didymoticho diem obierat, vacauit thronus annum vnum, mens. X. postea factus est patriarcha

Dominus Michael Saurianus, magnus sacellarius, in oriente designatus ab imperatore

Universidad de Deusto
Biblioteca

κυροῦ Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρη· καὶ ἐκάθισεν εἰς Νίκαιαν. ἀρχιερατεύσας δὲ χρόνους ..... μῆνας .... ἡμέρας .... ἐτελεύτησε. καὶ ἐχήρευεν ὁ θρόνος μηνῶν ι, καὶ ἡμίσυ, ἀφ' οὗ τὸν βασιλέα ἀπεδήμει εἰς τὸ Θρακήσιον. καὶ κατὰ τὴν κ ἔξ Σεπτεμβρίου, τῆς β ἰνδικτιῶνος, ἡμέρᾳ πρώτῃ, προεβλήθη.

Ὁ Χαρτοφύλαξ καὶ ὕπατος τῶν Φιλοσόφων κῦρος Θεόδωρος ὁ ἀρλωικὸς, ὁ καὶ Κυπᾶς, καὶ ἀρχιετεύτας χρόνον ἕνα, μῆνας δ, ἡμέρας γ, ἐτελεύτησεν· ὄντος τοῦ βασιλέως ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων. ὠρίσθησαν δὲ οἱ ἄρχοντες ἔν πατριάρχου, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, ἐγγράφως γνωμοδοτῆσαι. καὶ προεβλήθη ἀφ' αὐτοῦ προστάγματος, μάξιμος ὁ καθηγούμενος μονῆς τῶν ἀνειμήτων. ἐλθόντος ἢ καὶ ἔξ βασιλέως, προεβλήθη καὶ παρ' αὐτοῦ, κζ τοῦ ιζ ξ .... μηνός. ἐχειροτόνησε μῆνας η, μεθ' ὃν

Κῦρος Μανουὴλ ὁ Χαριτόπουλος, ἔτη .....

Εἶτα ὁ ἅγιος Ἀρσένιος ὁ Αὐτωριανός. ἐκβληθέντος ἢ αὐτοῦ, ἐγήρευεν

Νικηφόρος, ὁ πρὶν Ἐφέσου. ἀποθανόντος, πάλιν ὁ ἁγιος αὐτοβιάσθη Ἀρσένιος, καὶ πάλιν ἐξεβλήθη. καὶ γέγονεν

Ὁ Ἀδριανουπόλεως Γερμανός. οὗτος ἢ ἐκβληθέντος, αὐτὸς ἦλθεν εἰς τὸν θρόνον

Ἰωσὴφ ὁ ἔξ Γαλησίου ἡγούμενος, ἀνὴρ θαυμαστὸς τὸν βίον, καὶ ὁμολογίας πεφανῶ κεκοσμημένος.

Domino Theodoro Lascare. habuitque sedem Nicaeæ. quumque pontifex fuisset annis ..... mens. ..... diebus ..... decessit. Ac vacauit thronus mens. XS. propterea, quod imperator in agrum Thracensem profectus esset. Die vero XX. Septembris, indictione II, feria prima, renuntiatus est

*Dominus Theodorus Irenicus, Chartularius & supremus philosophorum, qui & Cupas. quum anno vno pontificatui præfuisset, ac mensib. IIII, dieb. III, decessit: quum imperator in regione Thracensi degeret. Mandatumque fuit * magistratibus patriarchæ, ceterisque pontificibus, vt in scriptis sententias exponerent. Atq; hoc iussu designatus est Maximus, abbas mansionis somno abstinentium. Quumq; princeps ctiã aduenisset, ab illo quoq; renuntiatus est, die XVII mensis .... Potitus est pontificatu mensib. VIII. quem excepit*

Dominus Manuel Charitopulus, annis .....

Inde vir sanctus, Arsenius Autorianus. quo expulso, factus est

Nicephorus, antea pontifex Ephesinus. quo mortuo, rursus Arsenius euectus est, iterumq; pulsus. hinc patriarcha factus

Germanus, episcopus Adrianopolitanus. quo electo, thronum adscendit

Iosephus, abbas Galesii, vir & admirabilis vitæ, & confessionis corona ornatus.

* officiariis

ΤΑ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΟΦΦΙΚΙΑ.

ΤΑΞΙΣ Α.

α ὁ μέγας οἰκονόμος.
β ὁ μέγας σακελλάριος.
γ ὁ μέγας σκευοφύλαξ.
δ ὁ μέγας χαρτοφύλαξ.
ε ὁ σακελλίου.
ϛ ὁ πρωτέκδικος.

ΤΑΞΙΣ Β.

ζ ὁ πρωτονοτάριος.
η ὁ Λογοθέτης.
θ ὁ Καιστρήσιος.
ι ὁ Ῥεφερενδάριος.
ια ὁ ὑπομνηματογράφος.

ΤΑΞΙΣ Γ.

ιβ ὁ Ἱερομνήμων.
ιγ ὁ ὑπομνήσκων.
ιδ ὁ διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου.
ιε ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἀποστόλου.
ις ὁ διδάσκαλος τοῦ Ψαλτῆρος.

OFFICIA MAIORIS ECCLESIÆ.

Ordo I.

1 *Magnus œconomus.*
2 *Magnus sacellarius.*
3 *Magnus vasorum custos.*
4 *Magnus Chartularius.*
5 *Sacelli præfectus.*
6 *Primus defensor.*

Ordo II.

7 *Protonotarius.*
8 *Logotheta.*
9 *Castrensis.*
10 *Referendarius.*
11 *A commentariis.*

Ordo III.

12 *Hieromnemon.*
13 *Suggestor.*
14 *Doctor euangelij.*
15 *Doctor apostoli.*
16 *Doctor Psalterij.*

Ordo

ΤΑΞΙΣ Δ.

ιζ ὁ ἐπὶ τῶν γονάτων.
ιη ὁ ἐπὶ τῶν κρίσεων.
ιθ ὁ ἐπὶ τῶν δεήσεων.
κ ὁ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς καταστάσεως.
κα ὁ ἐπὶ τῶν σεκρέτων.

Ordo IV.

17 *Agenibus minister.*
18 *Præfectus iudiciorum.*
19 *Præfectus supplicum libellorum.*
20 *Præfectus sacri consistorii.*
21 *Præfectus secretorum.*

ΤΑΞΙΣ Ε.

κβ ὁ Ἄρχων τῶν μοναστηρίων.
κγ ὁ Ἄρχων τῶν ἐκκλησιῶν.
κδ ὁ Ἄρχων τοῦ Εὐαγγελίου.
κε ὁ Ἄρχων τῶν ἀντιμησίων.
κϛ ὁ Ἄρχων τῶν Φώτων.

Ordo V.

22 *Præfectus monasteriorum.*
23 *Præfectus ecclesiarum.*
24 *Præfectus euangelii.*
25 *Præfectus antemensalium.*
26 *Præfectus luminum.*

ΤΑΞΙΣ ΕΚΤΗ.

κζ ὁ Ῥήτωρ.
κη ὁ Πρῶτος ὁστιάριος.
κθ ὁ Δεύτερος ὁστιάριος.
λ ὁ Νουμοδότης.
λα ὁ Πεμμικηρίου τῶν πατριαρχικῶν νοταρίων.

Ordo VI.

27 *Orator.*
28 *Primus ostiarius.*
29 *Secundus ostiarius.*
30 *Nummorum dator.*
31 *Primicerius Patriarchicorum notariorum.*

BIBΛΙΟΝ Ε, LIBER QVINTVS,

ὧ περιέχονται

ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ, ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΕ καὶ ψῆφοι τῶν ἁγίων ἐπισκόπων, καὶ ἁγίων πατέρων.

qui continet

RESPONSA, EPISTOLAS, ET SENTENTIAS ALIORVM Episcoporum, sanctorumq; patrum.

Hic totus Benesidio debetur. Leunclauius tamen recensuit.

Ἐπιστολὴ πεμφθεῖσα παρὰ τοῦ πάπα Ῥώμης κυροῦ Ἀδριανοῦ, πρὸς τὸν ἁγιώτατον ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης, κύριον Βασίλειον τὸν Ἀχριδίου· περὶ τοῦ ἑνωθῆναι τὴν δυτικὴν ἐκκλησίαν τῇ ἀνατολικῇ.

Epistola a Domino Adriano papa Roma missa ad sanctissimum archiepiscopum Thessalonicensem, dominum Basilium Achridenum, De vnienda orientali ecclesia cum occidentali.

Ἀδριανὸς ἐπίσκοπος, δοῦλος τῶν δούλων Θεοῦ, τῷ σεβασμίῳ ἀδελφῷ τῶν Θεσσαλονικέων ἀρχιεπισκόπῳ, ἀσπασμὸν, καὶ ἀποστολικὴν εὐλογίαν.

Adrianus episcopus, seruus seruorum Dei, venerando fratri Thessalonicensiũ archiepiscopo, salutem & apostolicam benedictionem.

ΕΞ οὗ πάλαι ἐκ παλαιᾶς πολεμίας ἔφυν ὁ Κωνσταντινουπόλεως θρόνος ἀπὸ τῆς ἱερᾶς [ἁγίας] Ῥωμαίας καὶ ἀποστολικῆς (ὁ δίκαια δακρύων κυμάτωσεως μᾶλλον εἰσωμβρω) ἑαυτὸν ἐκκλησίας ἐχώρισε, καὶ ἐχθρὸς τοῦ αὐθρώπου τὸν ἴδιον ἰὸν τῆς κακίας ἐξέχυσε, καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς ὑπακοῆς τὰ τέκνα ἀπέσχασε, καὶ εἰς τὸ

Ἀπέσχισε

EX quo per inuidiam, hostem antiquum, Constantinopolitana sedes a sacrosancta Romana & apostolica (quod sine lachrymarũ inundatione vix famur, ecclesia seipsam separauit, & hominis inimicus proprium malitiæ venenum effudit, & a matris obedientia liberi secesserunt, uni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

τὸν τ ἐνότητος ὁ διὰ τοῦτο ἐπεσπάσατο πολλῶ κόπω καὶ πόνω τοῖς πρὸ ἡμῶν μακαρίοις Πέτρου ἀποστόλοις διαδόχοις γενέσθαι· ἵνα καὶ τὸ σχίσμα διορθωθῇ ἐκ μέσου, καὶ τῇ ἑνότητι τῆς ἐκκλησίας οἱ ἀπ' αὐτοῦ ἑαυτοὺς χωρίσαντες ἀποδοθῶσι. διὸ καὶ ἡμεῖς οἱ τὸν αὐτὸν κλῆρον τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τ Φρεντίδα δεξάμενοι, ὡς τῷ Θεῷ δοκοῦσι πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκουμένῃ ἔθνεσι, εἰς τὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦτο τ χαρισθῆναι μακαρίου Πέτρου μηδὲν τι ἰσοζύγιον ἔχοντα, τίνος βιαζόμεθα τὴν διακονίαν ὑπομένειν. ὡς δὲ καὶ ἑαυτοὺς ἠναγκάσθημεν ὡσαύτως ἀνεχόμενοι μή πως σωαριθμηθῶμεν (ἐπερμὴ γένοιτο) ἐν τῷ ἀριθμῷ ὧν ὁ κύριος διὰ τοῦ προφήτου λέγων, Τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐπεζητήσατε, καὶ τὸ ἐξωσμένον οὐκ εἰσηγάγετε, καὶ τὸ ἀσθενὲς οὐκ ἐθεραπεύσατε, καὶ τὸ ὀπολωλὸς οὐκ ἐζητήσατε, καὶ τὸ σωθὲν οὐκ ἐδιεσώσατε. τῷ τοιούτῳ τὸ εἴσοιξιν τ τῶν ὄντων ὡς τ τὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ τ εὕρεσιν τ ἀπολωλυμένης δραχμῆς ἀποσωμένου, καὶ τῷ ἀποστολικῷ ὡς στεφάνῳ σωαθροισθέντες, τοὺς τοῦ διδασκαλίας λόγους ἀμελήσαντες, ἵπτασθαι ἡμᾶς πειθήνιον καὶ τ ὑπήκοον τ πιστῶν ἀνομήρως, ἀκαίρως καὶ τῷ ἀποδεδειγμένῳ ἐκείνῳ διδαχθέντες, ὡς ἐν κυρίῳ τ δόξης, καὶ παντὶ τῷ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ ἔχοντι, ἐκλινεν ὅμως ὀργὴν καὶ κατηλθε, καὶ ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών, ἵνα τὴν ἰδίαν πείμνιον τὸ ἀπολωλὸς ἀναζητήσῃ καὶ ἀποδοθῇ. ἐνθέν τοι ἀδελφὲ ἐν Χριστῷ τ ἀγαπῶ σε καὶ τῶν παρόντων γραμμάτων ἀξιῶ, ἵνα ἀκριβῶς φροντίσῃς, ἐπεὶ μία ἐστὶ μόνη ἐκκλησία, καὶ μία μονὴ ἡ ἁγιασμὸς κἀκεῖθεν, εἰς ἣν ἕνα ἕκαστον τ πιστῶν δεῖ ἀπὸ καθαρισμοῦ σωθῆναι. καὶ πρὸς τ ἑνότητα αὐτῆς πᾶσι τρόποις κοπιάσῃς. καὶ διαίσιτωσή σοι φρόνησις πῶς ἡ ἐκκλησία ἡ Θεοῦ ἐδυνάτησε σωίσασθαι διηρημένη· πῶς πᾶσιν ψυχικὸν ζῶσιν ἀπὸ τ τρικυμίας ἡ παρόντες καθαρισμοῦ ἔσωσεν τ μιᾶς κιβωτοῦ τῆς ἐκκλησίας δεῖ σωαθροισθῆναι· ἐπὶ τῷ μακαρίῳ Πέτρῳ, τῷ κυβερνήτῃ πάντων τ πιστῶν, πυρεδεῖ πῶς οἱ ἄγιοι πατέρες, οἱ τῷ θείῳ πνεύματι πεφωτισμένοι, πασῶν τ ἐκκλησιῶν τὸ πρωτεῖα ἁπλῶς τ ἱεραὶ καὶ ἁγίαι Ρωμαίων ἐκκλησίαν ἔχειν ἐκέλευσαν, καὶ πρὸς τ αὐτῆς γνώμην πάντων τὴν κρίσιν πεποιήκασιν ἀναφέρειν. καὶ πρὸς τὸ ἀνελεῖν τ διαίρεσιν ἐκ τοῦ μέσου, πρὸς τ ἑνότητα τῆς ἐκκλησίας, πρὸς τ σύ ξυνιν τοῦ διηρημένου πίχους, διὰ τ τοῦ Θεοῦ ἀγάπην, διὰ τ τῆς ψυχῆς σωτηρίαν, καὶ διὰ τ ἀπολαυσιν τ ἀμαράντου δόξης, ἐκτενῶς πρόσχες· καὶ πρῶτον μὲν διὰ σεαυτοῦ μετὰ τὰ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσην ἡ θεία χάρις δίδωσιν, ἐρράζε ἵνα τὸ πείμνιον ἑνωθῇ τῇ ἐκκλησίᾳ· καὶ οἱ ὁμολογοῦντες ἑαυτοὺς θεραπεύεσθαι, πρὸς τὸ τοῦ μακαρίου Πέτρου ἀπηρείψωσι βόσκημα, ὃς τῶν αὐτῶν φρονητὰ ἐδέξατο ἐν τοῦ θεραπεύειν πρεσβεύματος. ἡμεῖς μὲν ἐν τούτῳ τ πρόσκαιρον δόξαν θεωρεῖμεν, καὶ τ παρερχομένην δόξαν ἐκζητοῦμεν, οἱ τὸ

tatisque locum binarius subiit: laborem multum & studium qui nos præcesserunt beati Petri successores adhibuerunt, vt schisma de medio tolleretur, & vnitati ecclesiæ, qui se ab ea separarunt, redderentur. Quamobrem & nos, qui hoc tempore apostolicæ sedis curam suscepimus, vt Deo placet omnibus ecclesiis, quæ sunt intra terrarum orbem, constituere; quamuis beati Petri virtutibus par nihil habeamus, ministerio tamen fungi cogimur. Ad id credidimus attendendum, ne connumeremur (quod absit) iis, quos per prophetam Dominus reprehendit, dicens. Quod eiectum est, non introduxistis, quod infirmum, non sanauistis & quod perit, non quæsiuistis; & quod confractum, non obligastis. Idcoque ad introductionem liberorū [2] in locum ecclesiæ & vnitatis, inuentionemque amissæ drachmæ properemus: [3] & apostolico præcepto incitati, in eos, qui doctrinæ sermones aspernantur, vt persuasum habeamus moderari, & fidelium admonitionem tempestiue intempestiue factā. Et illius exemplo edocti, qui erat gloriæ dominus, & omnia in sua potestate habēs, inclinare fecit cælos, & descendit: acceptaq; serui forma seipsum exinaniuit, vt ouis amissa suo gregi restitueretur. Vnde frater in Christo dilectionē tuam his literis admonemus, vt hanc rē diligēter cures. Nā vna sola est ecclesia, & vna sola sanctificationis arca, in quā vnumquemque fideliū e diluuio seruari oportet: & circa vnionem eius modis omnibus labores: tuaq; cogitet prudentia, vt ecclesia Dei non possit diuisa cōsistere, vt omnē animā viuentē e præsentis diluuii procellis, intra vnā arcā ecclesiæ [5] cōgregari oporteat ad beatū Petrum omniū fidelium gubernatorem. Traditū est quonā modo sancti patres, diuino spiritu illuminati, omniū ecclesiarū primatū sacrosanctā Romanam ecclesiā absolute obtinere iusserint, & ad eius sententia omniū iudicium referri præscripserint. Et ad tollendā de medio diuisionē, ad vnionē ecclesiæ, ad coniunctionē diuisi parietis, propter Dei dilectionem, propter animæ salutē, & propter fruitionē gloriæ, quæ non marcescit, vigilāter aduerte. Primū apud teipsum, deinde in aliis, quatenus diuina gratia largitur, da operam vt grex cū ecclesia vniatur: & qui seipsos Dominicas oues confitentur, ad gregē beati Petri reuertantur, qui Domini iussu eorū curā suscepit. Nos quidem in hoc non temporariam laudem spectamus, non pretereuntem gloriam quærimus, qui [6] pascendi suscepimus officium. Ser-*

2 liberorum ad vnitatē eccle-siæ, in-uentionemq; 3 tū apostolico præcepto impulsi, quo iis, qui doctri na verbaneg-ligenter curant, instare hortatur, & admonitionem vrgere tempestiue, intempestiue: tū illius exemplo

4 venerabilem

5 congregari oporteat: quo modo beato Petro guber-natori omni-um fideliū, tradita sit: quonam mo-do sancti

6 pascendi munus susce-pimus ex officio.

πομαίνῃν ἐδεξάμεθα ἐκ τ ὀφφικίου. δέλεις ἡμᾶς πάντων τ Θεοῦ δέλων ὁμολογοῦμεν. ἀλλ' ἐπεὶ τὸν κύριον καὶ διδάσκαλον ἡμῶν, ἵνα ἕνα νεκρὸν ἀναστήσῃ, ἐν σώματι ἀπελθεῖν ὁδὸν καὶ δακρύσαι ἀναγινώσκομεν ἐν τῷ μνήματι, καὶ λαλῆσαι, λάζαρε δεῦρο ἔξω· αἰδέσιον κρίνομεν, ἐὰν τὸ ταλαντον τὸ θεοδόκητον ἀπεχῶμεν, καὶ ἀμελήσωμεν ὡς δυνάμεθα ἐν ψυχῇ ἀναζῆσαι. πρὸ τοῦ λοιπὸν τοὺς ἀγαπητοὺς ἡμετέρους υἱοὺς Βαλδοῖνον καὶ Βαλδιτζίονιν, τοὺς τ παρόντων γραμμάτων ὑποκομιστάς, πρὸς τ ἀγαπητικώτατον υἱὸν ἡμῶν Ἐμμανουὴλ τ αὐτοκράτορα Κωνσταντινουπόλεως ἀποστολικὸς ἀθροίσματος πεμφθέντας, τὴν ἀγάπην σου προσηκόντως παραδιδόμεν· ἐρωτῶντες, ἵνα αὐτοῖς διὰ τ ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, καὶ τ μακαρίου Πέτρου, καὶ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, καὶ τῶν τ δέλων δέλων, βλέμματι χαρίεντι ἐν τ ἰδίαις αὐάγκαις τὰς παρακλήσεις ὑποδώσῃς· τὰς ἡμῶν ὑγείας διὰ τῶν σῶν γραφῶν θέλομεν ἡμῖν δηλώσεσθαι.

3 μακρὸν ἀπελθεῖν ὁδὸν

4 εὐσεβείας δέλας.

nos omnium Dei seruorum consitemur. Sed cum dominum & magistrum nostrum, vt vnum mortuum resuscitaret in corpore, [7] profectum fuisse, & lacrymatum legimus ad sepulcrum, & dixisse, Lazare, exi foras: iudicamus indignum, si Domini retineamus talentum, & quos possumus, in anima resuscitare negligamus. Quod superest, dilectos filios nostros Balduinum [8] & Baldizzionimū præsentes tabellarios ad dilectissimum filium nostrum Emanuelem Imperatorem Constantinopolitanum a religioso cœtu missos, dilectioni tuæ studiose commendamus: rogantes, vt [9] per dilectionem Dei, beatique Petri, & sedis apostolicæ, & pietatis [10] cultum, aspectu gratioso in eorum necessitatibus consolationem adhibeas. De tua valetudine cupimus per literas fieri certiores.

7 longū iter confecisse.

8 Balditzionem, latores harum literarum.

9 vt propter

10 reuerentiā

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΑΧΡΙΔΗΝΟΥ.

5 αὐτοκαμμα.

Α. Ἀντιγραφὴ τ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, κυροῦς Βασιλείου τ Ἀχριδῶν, πρὸς τὸν πάπαν Ῥώμης κύριον Ἀδριανόν.

Ἀνέγνωμέν σου τ πανοσιολιώτατε πάπα, καὶ κατενοήσαμεν ἐξ αὐτῆς τὸ ὕψος τ διανοίας σου, τὸ βάθος τῆς ταπεινώσεως, τὸ πλάτος τῆς χαρᾶς ἀπάπης καὶ διαθέσεως· ὑφ' ἧς ἐστενοχωρεῖτω σου ἡ ἀποστολικὴ καρδία, ἀλλὰ πλατύνεται μᾶλλον τὸ ἀπλάγχνα εἰς ὑποδοχὴν καὶ πεπίμησιν τ ἐν ἀπάπῃς τ ἐκκλησίαις Χριστιανῶν. ἐπέγνωμέν σου τ φωνὴν διὰ τ γραμμάτων λαλήσασαν ἡμῖν εἰς τὰ ὦτα καὶ τ διανοιαν. ἠκούσαμεν λαλοῦντος ὡς πληρὸς ὡς πιμένος, μᾶλλον δὲ ὑπέρπιμνος. ὡς μὲν γὰρ πατὴρ καὶ τὰς ἀπηλλοτριωμένας σου δοκοῦντας υἱὰς, ὑπὸ σοῦ πεῖρικὰς σου κόλπους σωάγεις, καὶ κηδόμενος τούτων ἀπελεῖς· ὡς δὲ πιμὴν, διὰ πόδαπα πεπλανημένα ἀνακαλῇ· ὡς δὲ πιμένων πιμὴν πᾶν πιμανικὸν σου ἐδιδάσκετο ἡμᾶς, καὶ τ πιμνίων μὴ ἀμελεῖν, ἀλλὰ πάσῃ δυνάμει περιέπειν, καὶ τὸ κακῶς ἔχον θεραπεύειν πιμελῶς. ἠκούσαμεν ἀναπαυόμενον πρὸς ἑαυτὸν, καὶ ἐπιστρέφοντα σου πρὸς τ φωνὴν. πάντως δὲ ἐὰν ἀλλοτρίους υἱοὺς [τῆς σῆς ἁγιότητος] ἐλογιζόμεθα ἑαυτῶν, ἢ τ σῆς πιμανικῆς ἀπομακρύνεσθαι πεφρίμεθα, τὸν αὐτὸν ἐπεγνωρίζομεν ὡς πατρικὸν τ φωνὴν, ὅτε ὡς πιμὴν τὸ ἀνακλινικὸν ἀδοντος ἐπαινεστέφηλον. καὶ χαίρομεν τὸν τ Κυρίου λόγον, ὑδεὶς ποτὲ ὀπιγνώσεται τ ἀλλοτρίων τῶν φωνῶν, ἀλλὰ μᾶλλον φεύξεται ἀπ' αὐτῆς. τί ἂν πρὸς ἡμᾶς ἡ ὡραιολή ἡ πλανηθέντος πρόβατος, ἁγιώτατε πάπα; τίς ἡ εἰκὼν τῆς ἀπολωλυίας δραχμῆς; ἡμεῖς γὰρ ὅτε ἐκπεσόντας ἑαυτοὺς τῶν σῶν κόλπων φαμὲν,

7 πλανηθέντος;

BASILII ACHRIDENI.

I. Rescriptum sanctissimi Archiepiscopi Thessalonicensis, domini Basilii Achrideni, ad papam Romanum, dominum Adrianum.

Legimus tuam epistolam, sanctissime papa, ex qua perspeximus ingentem tui sublimitatem, humilitatis profunditatem, [1] latitudinē tuæ erga Deū dilectionis & affectionis, per quā non coangustatur apostolicū cor tuum, quin potius viscera dilatantur, ad suscipiendū acquirendumq; omniū ecclesiarū Christianos. Vocem tuā agnouimus per literas, alloquētem nos ad aures mentisq; intima. Audiuimus loquentem vt patrē, vt pastorē, vel potius [2] archipastorē. Nā quasi pater, filios, qui a te abalienati videntur, sub paternos sinus tuos cogis, eorumq; solicitudinē habes: quasi pastor autē, vt oues errantes, reuocas: quasi pastō, ū pastur, pastoralem tuam & diuinitus infusam scientiam nos doces, ne greges negligamus sed totis viribus prosperiamus, vt ei, quod male habet, sedulo medeamur. Audiuimus reuocantē ad seipsum, & ad vocem tuā conuersi sumus. Plane si alienos a tua sanctitate filios nosmetipsos existimassemus, aut longe a pastorali cura tua separari voluissemus, nequaquā agnouissemus vt paternā vocem, neq; [3] ad pastorē receptui canentem conuersi fuissemus. Nā iuxta verbum Domini, nemo vnquā nosset extraneorū vocē, sed potius ab ea fugiet. Quid igitur ad nos erratis ouis similitudo, sanctissime papa? quid imago amissæ drachmæ? Nos enim e gremio tuo excidisse negamus, & filiorum appellationem,

1 amplitudinem

2 pastorem principem.

3 vt pastor receptui ca-nentē

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἅτε τῶν ἡμετέρων ἡ τῶν ποιμαντικῶν ὑποφθόγγων, ἵνα καὶ οὕτως ὀνειδιζώμεθα· ἐσήκαμεν δὲ, Θεοῦ χάριτι, 7 ἐπὶ τῆς τοῦ μακαρίου Πέτρου ὁμολογίας ἀσφαλῶς τε καὶ ἁπλῶς· καὶ ὃν ἐκεῖνος ὡμολόγησε καὶ κήρυξεν, ὁμολογοῦμέν τε καὶ κηρύσσομεν· μὴ καινίζοντες τι τῶν τοῖς ἁγίοις πατράσι συνοδικῶς δεδογμένων, μὴ προστιθέντες τοῖς εὐαγγελικοῖς καὶ ἀποστολικοῖς λόγοις, ἀλλ' οὐδὲ μιᾶς κεραίας, ἢ ἰῶτα ἑνός· ἐμαθήκαμεν γὰρ οἷον ἐστὶ πᾶσι τῷ κήρυκι τῶν ἐθνῶν βαρὺ τὸ ἐπικρεμάμενον ἀπίτιμον τοῖς τὰ ἑτερόδοξα τολμῶσι. κἂν γὰρ ἐγὼ (φησὶν) ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. τοῦτο φοβούμενοι, καὶ τὸ ζωοποιὸν καὶ αἱμάκτον θυσίαν ὡς ὁ θεολόγος ἀπὸ τοῦ Κυρίου παρέδοκεν ἡμῖν, οὕτως ἐπιτελοῦμεν· τὸν μὲν Ἰουδαϊκὸν τὸ πατρεινότητι, καὶ τὸν τοῦ νόμου σκιὰν ὑπεραναβαίνοντες, εἰς δὲ τὸ ὑπερῷον τῆς ὑψηλῆς χαλεπῶς μὴ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἀναβαίνοντες· καὶ ἄρτον ἐσθίοντες, ἐχὶ τὸν τῆς κακώσεως, ὡς ὁ νόμος φησὶν, ἀλλὰ τὸν τῆς εὐφροσύνης, καὶ ὄντως καρδίαν στηρίζοντες. εἰ ἦ κεῖ τοὺς ποιμένας ἐκείνους ἠφρονδοκήμεθα (ὃ μὴ γένοιτο, μηδὲ εἰς τοσοῦτον καθ' ἡμῶν ἰσχύσῃ ὁ πονηρὸς) ὡς ἐῶν ὁ θεσπέσιος Ἱερεμίας θρηνῶν ἔλεγε, Οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπον, Ποῦ ἐστι Κύριος; καὶ οἱ ἀντιλαμβανόμενοι τοῦ νόμου, οὐκ ἠπίσταντό με· οἱ ποιμένες ἠσέβησάν εἰς ἐμέ. Εἰ τοιοῦτοί σοι ἦμεν, ἁγιώτατε πάτερ, πῶς ἂν ἄλλως εἴχες ὀνομάζειν ἡμᾶς ἢ θεοβαπτολανηθέντας, καὶ δραχμὴν ἀφανισθεῖσαν, καὶ νεκρὸν ἐν τάφῳ κείμενον πολυήμερον; ἀλλὰ μὴ οὕτως οἴου περὶ ἡμῶν. οὔτε γὰρ θεμέλιον ἄλλον εἰδαμεν παρὰ τὸν κείμενον, καθ' ὃν τὰ αὐτά σοι πεσεβούμεθα καὶ διδάσκομεν ἐγώ τε καὶ πάντες οἱ ἐκ μεγάλου καὶ ὑποσημειωτοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου· καὶ εἰς ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ἐκκλησίαις ὁ λαλούμενος λόγος τῆς πίστεως· καὶ ὁ αὐτὸς ἀμνὸς θύεται, ὁ τοῦ κόσμου αἴρων τὰ ἁμαρτίαν, Χριστὸς, ἔν τε τοῖς κατὰ δύσιν ἀρχιερεῦσι, τοῖς τὸ τῶν σῶν τελοῦσι κορυφαίαν ἀκρότητα, καὶ ἡμῖν τοῖς ἐξ ἡλίου ἀνίσχοντος ἐν ὑψηλῇ τῇ Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ δεχομένοις τὰς τῆς ἱερωσύνης αὐγάς· εἰ καὶ ἵνα βραχέα προσκομμάτα εἰς μέσον προβαλλόμενα διέσπασε ἡμᾶς, καὶ πολλὰς πεποίηκεν, τὸς ἑνὸς καὶ ἐν αὐτῷ πάθους. εἰ πάντως ἐξελεῖν ἐκ μέσου, καὶ λίθους ἵνας ἐκ τῆς ὁδοῦ διαρρῆξαι, καὶ τὸν προφητικὸν λόγον, καὶ ἀπρόσκοπον τῶν ἑνότητα τῆς ἐκκλησίας καταστῆσαι, τῆς σῆς ἔσται ἀγιωσύνης, τὰ χρεισμιμήτως ὡς ἐξ ἀρχῆς διακυβέρνησις, καὶ τὰ διεσῶτας [8] συναγεῖν καὶ βουλομένης καὶ δυναμένης εἰς ἕν. ἡμεῖς μὲν γὰρ βραχεῖς, καὶ βραχέα ποιμνία καταρχόμεθα, μετέχοντα μὲν καὶ ἐκ σπέρματος τὸν λογικὸν ἔχοντες, ἀρετῆς δὲ μετέχοντες ἐσθ' ὁπωσοῦν· εἰ καὶ ἡ ἁγιότης μεγίστα

7 ἐπὶ τῆς τοῦ μακαρίου Πέτρου ὁμολογίας

aut pastoralem curam non refugimus, vt tale conuitium nobis exprobretur. Tuto autem, ac firmiter, Dei gratia[4] stetimus in beati Petri cõfessione. Et quem ille confessus est, & prædicauit, confitemur & prædicamus: nihil ex synodalibus sanctorum patrum decretis innouantes, nec adiicientes euangelicis & apostolicis verbis, ad vnum apicem vsq; vel iota vnum. Didicimus enim a gẽtium præcone, quam grauis impendeat iis pœna, qui talia audent. Etsi enim ego, (inquit) vel angelus de cælo annuntiauerit vobis præter id, quod accepistis, anathema esto. Hoc metuentes, viuificam & incruentam[5] hostiam, vt qui accepit a domino nobis tradidit, sic[6] exhibemus: Iudaicam quidem humilitatem, & legis vmbram[7] superadscendentes; cum Iesu autem, & eius discipulis in sublimis gratiæ palatium conscendentes: & panem comedentes, non afflictionis, (vt lex ait) sed lætitiæ, & cor reuera confirmantem. Quod si vt pastores illi despuimus, (quod absit, nec tantum in nos possit malignus) de quibus Ieremias propheta lamentans ait; Sacerdotes non dixerunt, Vbi est Dominus? & qui legi adhærebant, nescierunt me: & pastores in me impij fuerunt. Si tales tibi vi debamur, sanctissime pater, quonam pacto posses nos alter nominare, quam oues errantes, & drachmam perditã, & multorum dierum mortuum in sepulcro iacentem? Verum ne eam de nobis opinionem concipias. Neque enim aliud nouimus fundamentum, quam quod substructum est. Eademq; tecum, prædicamus & docemus ego, itaque omnes, qui ad magnam apostolicamque sedem Constantinopolitanam, pertinemus. Et vnus, qui in vtrisq; ecclesijs personat, sermo fidei: idemq; sacrificatur agnus, qui tollit peccata mũdi Christus, inter occidentales antistites, qui[8] sub tuum principale culmen agunt, & nos, qui[8] ab oriente sole sublimi Constantinopolitanã sede sacerdotij accepimus splendorẽ: quãuis parua quædãoffẽdiculain medio interiecta nos separarint, & ex vno eodẽq; spiritu multos fecerint. Quæ omnino tollere de medio, & velut lapides, iuxta propheticũ sermonẽ, e via proiicere, vnitatẽq; ecclesiarũ sine offendiculo cõstituere, tuæ sanctitatis erit: quæ Christi exẽplo, velut e cælo prospiciẽs[10] distantia in vnũ cõgregare vult & potest. Nos. n.[11] pauci sumꝰ, & paruo gregi præsumus, mediocrẽ quidẽ, & vt guttã dicendi facultatẽ habentes, virtutis autẽ nequicquã participes: etiãsi tua sancitas [cõtrarij] persuasione decepta,

4 stamus

5 sacrificium

6 sic perficimus

7 transcendentes

8 qui ad solem orientem a sublimi

9 & multos effecerint, qui vnius & eiusdem spiritus sumus.

10 diremta denuo copulare vult

11 parui

ἵνα θεὶ ἡμῶν ὑπενόησεν, ὁκ ἐξ ἴσων ἀγάπης τὸ ἐναντίον ἐπιδεδημηκότων, κἠμῖν ὡμιληκότων, πάντως ἂν ἐφθέγξατο. ἡ δὲ γε σὴ τελειότης, ἐξ ἁπάντων ἐκείνα καὶ ὁμοίωμα φέρουσα κατά τι τὸν θρόνον, κατά τι γνῶσιν, κἠ τὴν ἐξ εἴκ λαμπρότητα, δυνατὴ πάντως ἔσῃ κἠ τὰ διὰ ῥιζῶν σκάνδαλα θεῖα λεῖν, κἠ τὴν ἐκκλησίαις ὅπερ καλέσῃσα τὸ ἑνιαῖον ἐν διάπλουν. ἔχεις ἐν τοῖς ἔτος ἡ ἁγιότης σε σύμπνευκ συνεργὸν τὸ κραταιόθαλον κἠ μέγιστον ἐν βασιλεῦσι, ἐν ἀκροθαλὸν τὸ σὺν θεῖαν, [10] τὸ κῆ ἰσχὺν ἀπρόσμαχον, κἠ τὴν φρόνησιν αὐύπερβλητον. κἠν ἁπασι ἰοῖς καλοῖς πάντων τὸ ἀπ' αἰῶνος θαυμαζομένων ὀνομαστότερον· ἅ τῶν δυμαι ἐν ἡμεῖς ὑπιξόμεν κἠ τῷ θεατοπρεπῶ θελήματι οἱ δοῦλοι τὰ πρεπόντως.

ἡ ἁγιωσύνη σε

10 ἀν κῆ τὼν

B. Ἀπόκρισις πρὸς τὰ ἐρωτηθέντα περὶ τινων γάμων.

Ο Πέτραχος ἐγέννησε τὸν Ἀρχόντιαν, κἠ τὴν Καλὴν. ὁμομήτριος ἡ Ἀρχόντια ἐγέννησε τὸν Ξανθὴν. ἡ Καλὴ ἐγέννησε τὸν Συμεὼν, ἡ Ξανθὴ ἐγέννησε τὸν Σοφίαν. ἕτεροι δύο αὐτάδελφοι ἐξ ἑτέρας ἑνὸς ὁμοπατρίου καὶ ὁμομητρίου, Ἰουλιανὸς κἠ Ἰωάννου. οὗτος Ἰουλιανὸς ἀπέλαβεν εἰς γυναῖκα Σοφίαν τὸν θυγατέρα τὸν Ξανθῆς. ἀκώλυτόν ἐστι λαβεῖν τὸν Ἰωάννου συνευνον Συμεὼν τὸν υἱὸν τὸν Καλῆς, ἢ οὐ; ζητῶ τοίνυν γνωρίσαι ἐκ σαφέστερον παρὰ σῆς μεγαλοπρεποῦς ἐγγραφῆς.

Πρὸς ταῦτα ἀπόκρισις ἐπήχθη τοιαύτη. Ἐπειδὴ καὶ ἀφάνεται τὸ ἐρώτημά σε, ὦ θεοφιλέστατε Δυῤῥαχίτης μέγα σικελλάριε, εἰ δύο ἀδελφοὶ δύο ἀδελφοῖς πρὸς γάμον ἐπιτήδειοι πρωτοξαδέλφῳ κἠ αὐεψιᾷ ἐξ ἑτέρας πρωτοξαδέλφης πρὸς ἔννομον γάμον. ἔξεστι ἐκ γνήσιος. ὅτι γὰρ αθεσμόν ἐστιν, ὅτε κεκωλυμένον. ἐκεῖνα γὰρ κεκωλυμένα λέγονται, καὶ ἄθεσμα. ἐν θεμένοις, ἐν οἷς τὸ ἐξ ἴσου συγχέονται. τοιοῦτον, εἰ θεῖος ἐστι, σωοικήσῃ τῆς γυναικὸς κινδυνεύει αὐεψιὸς λέγεσθαι τῷ λόγῳ τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα συναρμογῆς. καὶ αὖ πάλιν εἰ γυναικάδελφός ἐστι, συμβαίνῃ τυχὸν λέγεσθαι σύγγαμβρος· κἠ ἀλλ' ἄττα τοιαύτη ἡ σύγχυσις καὶ τὸ ἀπρεπές. κατὰ γὰρ τὸν θεοφύλακτον μέγαν [4] βασιλέα, ἐν γοῖς γάμοις ἐμόνον τὸ ὑπιτερραμμένον ζητεῖται ἀλλὰ καὶ τὸ δίπρεπες. καὶ ἐπερωθῆ ὁ αὐτὸς, Ἐν οἷς τὸ ἐξ ἴσου συγχέονται, ἐκεῖθεν ὁ γάμος ἀθέμιτος ὅτι γὰρ οὐτε τῆς ἀπρεπείας ἐντεῦθα ἀνακύπτει, ὅτε τοῦ ἴσου σύγχυσις (ἐξ ἴσου γὰρ ἑτέρου μέρους πέμπτος βαθμὸς, ἐξ δὲ ἑτέρου ὁδυτέρου, καὶ ὅτως ἑβδομος ἐξ ἀγχιστείας ὀνομαζόμενος) ἐνθεσμος τριβὲ γάμος, καὶ ἔννομος, καὶ ἀκώλυτος. ἀγχιστεία δέ ἐστι, κἠ τὸν νομοθέτην, οἰκείοτης προσώπων ἐκ γάμων ἡμῖν συμπεμφθη, συγγένειας ἐκτὸς· καὶ διαφορά τις ὁκ ἔστιν ἀγνατων καὶ κηγνάτων τῶν ἐξ ἀρρενογονίας δηλαδὴ καὶ θηλυγονίας, ἑβδόμου ἐξ ἀγχιστείας μεσολαβουῖτος

4 Βασίλειον

decepta, maxima quædam de nobis suspicata sit, ex dilectione quorundam, qui hic peregrinati, nos allocuti sunt. Tua autem[12] integritas, vndiq; perfecti Christi, tam sede, quã peritia, & vitæ splendore, imaginem & similitudinem referẽs, poterit omnino dissidio causam prædentia scãdala remouere, & ecclesijs vnionem solidam restituere. Habet autem ad hoc sanctitas tua vnanimem & adiutorẽ potentissimum, & inter imperatores maximum ac summũ pietate, qui & viribus inexpugnabilis, & prudẽtia excellens, & inter omnes bonos qui vnquam admirationi fuerunt celeberrimus: cuius nutui & nos parebimus, & serui Dominicæ voluntati obsequemur.

12 imperfectio,

II. Responsio ad interrogata de quibusdam nuptijs.

PEtracas genuit Archontissam, & Calen, vterinos: Archontissa genuit Xanthẽ: Cale genuit Symeonem: Xanthe genuit Sophiam. Duo fratres ex alio genere consanguinei & vterini, Iulianus & Ioanna.* qui Iulianus accepit in vxorẽ Sophiam Xanthæ filiam. An Symeoni Cales filio liceat* Ioannam vxorem ducere, necne? Quæro igitur ab amplitudine tua hoc apertius scripto cognoscere.

* Ioannes.

*Ioannenem

Ad quæstionẽ huiusmodi responsio talis facta est: Cũ tua manifestata sit interrogatio, pientissime Dyrrachita magne sacellarie, an duobus fratribus legitimo cõnubio iungi liceat cũ propiore sobrina & consobrini patruelis sue filia. Iure licet: neq;[2] nefas, neq; prohibitũ. Illa enim prohibita dicũtur,[3] nefaria & iniusta, in quibus cognationis iura cõfunduntur. Id est si patruus vel auunculus est ob rationẽ coniugij habitationisq; cũ vxore, futurũ est, vt fratris sororis ve filius appelletur. Et rursus, si vxoris frater, accidet fortevt cõgener dicatur: & alia, quæ ex huiusmodi confusione & turpitudine. Nã secundũ theophylactũ magnum Basilĩ, in nuptijs non solũ quod permissum est querimꝰ, sed & quod honestum. Idemq; alibi, in quibus quæ sunt cognationis cõfunduntur, ibi nuptiæ illicitæ. Quodigitur neq; turpitudo hic emergit vlla, neq; generis confusio; (ex una namq; parte quintus gradus, ex altera secundus, proindeq; septimus affinitatis nominatus) licitæ tales nuptiæ, legitimæq;, nec vetitæ. Affinitas autẽ, secundum iuris conditorem, est personarum propinquitas per nuptias nobis conciliata, extra cognationem. Et differẽtia nulla erit agnatorũ & cognatorũ, qui videl. per mares aut fœminas descẽdũt. Septimo affinitatis gradu

2 inesse

3 & incestus, & nefaria, in quibus

1 illum diuinitus custoditum

Universidad de Deusto
Biblioteca

βαθμὰ. ἐκπύθεν ἐν ὑμῖν τὸ τοιοῦτον σωάλλαγμα, καὶ ἐ κωλυθήσεται καθ' ὃς ἔφαμεν τρόπους, νομοις καὶ κανόσιν ἐπερῳδόμενοι. Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος θ. Βασιλίου ὁ ταπεινὸς Θεσσαλονίκης.

ΝΙΚΗΤΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ Ἡρακλείας,

Ἀποκρίσεις πρὸς Κωνσταντῖνον ἐπίσκοπον.

Ἐρώτησις. Τὰς εἰς δεύτερον σωοικέσιον ἐρχομένας εἰ δεῖ λαβεῖν τὴν ἐκ δισγάμου ἐκκλησίαν παρ' ἡμῶν καὶ τὸ τοιοῦτον ἐκ ἀφορητέον· ἀλλὰ καὶ τοῖς δισγάμοις οὖν νυμφικοὺς στεφάνους ἐπιτίθησι· ἐ δὲ δεῖ τοῦτο ἐνεκλήθη. ὥστε μὲν τις φοβηθήσεται τὸ ἔγκλημα, οὐ τοιούτου στεφανώσει. πάλιν ὀφείλουσιν ἔνια καὶ δεύτερον συναυτὸν κωλυθῆναι τῆς τῶν ἁγίων μυστηρίων μεταλήψεως· καὶ μὲν τὸν ἱερολογήσοντα χρὴ συνεσταλῆναι τούτοις.

Ἐρ. Εἰ δεῖ κόρῃ λαβεῖν ἕτερον ἄνδρα, ἐ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀπέρχεται εἰς ἀλλοδαπὴν χώραν, κἀκεῖσε πολλαχοῦ κτησαμένου, ἐ αὐτῆς προκαρτερησάσης τ ἐ ἀνδρὸς ἀφιξιν χρόνους τρεῖς.

Ἀπ. Ὁ τοιοῦτος τ μὲν πολλαχῆς ἀποστήσει), τ δὲ γυναικὸς ἀ χωρισθήσεται). ἀλλὰ ἐ αὐτὴ πρὸς ἕτερον γάμον ἐκ ἀπονεύσει. ἐλεύθερα γάρ ἐστιν (ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος) ἀποθανόντος ἐ ἀνδρὸς, ζῶντος δὲ, ἐκέτι.

Ἐρ. Κόρη τις ἀνελάβετο ἄνδρα, κ γέγονεν ἐν χῇ μνηστείας κ ἱερολογία, ἀλλ' τ πρὸ φείας. εἶθ' ὕστερον ἐπέπεσεν ὁ αὐτὸς εἰς τὴν αὐ πενθερὰν, κ ἐνεφάρωσε τὴν τὸ τί δεῖ ποιεῖν;

Ἀπ. Περὶ ταύτης τ ὑποθέσεως κ πρότερον ἀπεκρινάμην, κ νῦν δὲ τὸ περισταλμένον ἡμῖν ἀποκρινόμεθα· ὅτι ὁ αὐτὸς τ ἑαυ ἐ μὲν γυναῖκα ἔχειν συγχωρηθήσεται), τ δὲ πενθερᾶς μακρυνθήσεται), διὰ τ φαύλην συνήθειαν· ἵνα μὴ τοῦτο πάντης κ ἐπιλείπῃ.

Ἐρ. Ἐάν τις γυνὴ τεκοῦσα παιδίον, διαβάλλῃ ἱερέα, ὡς ἐξ αὐτοῦ τεκοῦσα τοῦτο, τί δεῖ γένεσθαι, ἀπορίας ἕνεκα ἀποδείξεως; ἐκτελεστὴν τὸν ὅρκον ἡ γυνὴ, ἐ κινδυνεύσει εἰς τὸν βαθμὸν ὁ ἱερεύς;

Ἀπ. Τὰ ἐγκλήματα ἐ διὰ συκοφαντικοῦ ἐ τελείου λύονται, ἀλλὰ διὰ φωνῆς μαρτύρων ἀδιαβλήτων ὅρκῳ πισουμένης ἀποδεικνυμένη. τῇ δὲ πρώτῃ ἁδαμῶς προσεκτέον· ἀλλ' ἐάσω ὁ ἱερεὺς τῇ ἐ Θεῷ κρίσει, καὶ αὐτὸς ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν ἐν τάχει.

Ἐρ. Γυνή τις χήρα, ἔχουσι αὐ ἀδελφὴν τεκοῦσαν δύο παῖδας ἄρρενας, γέγονεν αὐ ἀσθενὴς ἀπὸ ἐ ἁγίου βαπτίσματος Κωνσταντίνου πρωτοτόκου. πρέπει

intermedio. Talis igitur contractus fiet, nec prohibebitur, iis rationibus, quas legib. & canonibus innixi diximus. Mense Septembri, Indict. 9. Basilius humilis, Thessalonicæ. 6 humilis episcopus Thessal.

NICETÆ METROPOLITANI Heracleæ, Responsa ad Constantinum episcopum.

Interrogatio. An qui ad secundas connolat nuptias, accipere possit bigami precationem a regionis antistite.

Responsio. Exacta quidē disciplina bigamos coronare non nouit: magnæ autē ecclesiæ cōsuetudo hæc non obseruat, sed bigamis etiā sponsalitias coronas imponit: nec vllus umquā per eā causam incusatus est. Ideoq; calumniā non formidabit quisquā, si tales coronauerit. nisi quod annū vnum aut alterum a sacrorum mysteriorum communione arceri debeant: nec eum, qui precationem concepit, simul cū iis cibū sumere oporteat. * nuptiale eorum conuiuio interesse.

Interrog. An puellam oporteat accipere aliū virum, cum vir eius est in extraneam regionē profectus, ibiq; concubinā nactus: & ipsa viri reditum tribus annis expectauit.

Resp. Hic quidem a concubina discedet, nec ab vxore separabitur: sed nec ipsa ad alias festinabit nuptias. Libera enim est (vt inquit Apostolus) viro mortuo, nō autem eo viuente.

Interrog. Puella quædam virum accepit, & sponsaliorū facta est precatio & benedictio: cū carnalis nō interuenisset copula, vir in suā socrū prolaps[9] est, grauidāq; fecit. quid faciēdum est?

Resp. De hac specie & prius respondimus: nūc autem quod suppetit, respōdebimus: Licere viro suam vxorē habere. sed procul a socru removendum esse, ob malā consuetudinē, ne amplius ab ea pelliciatur.

Interr. Si qua mulier partu edito, calumnietur sacerdotē, quasi ex eo pepererit: quid faciendū si probationū sit inopia? an iusiurandū præstabit mulier, vt sacerdos periculū grad[9] subeat?

Resp. Crimina nō [2] per calumniā aut execrationē diluuntur, sed inculpatæ vitæ testiū voce iureiurādo cōfirmata [3] demōstrātur. meretrici autem nulla fides habenda: sed relinquatur sacerdos iudicio Dei, qui statim vltionem est facturus. 2 non per iuramentum de calumnia, neque per absolutum iuramentum 3 probantur.

Interrog. Vidua quædam, germanam habēs, quæ peperit duos filios mares, ex sanctō baptismate Constantinū militē suscepit. Maria viduæ

γὲν ἡ ἀδελφὴ τῆς χήρας Μαρία, ἀναλαβέσθαι ἀσ ἑνα τ ἑαυτῆς υἱῶν θυγατέρα ἐ Κωνσταντίνου.

Ἀπ. Οὐ κωλύεται ἡ Μαρία θυγατέρα ἐ Κωνσταντίνου, οὗ ἡ αὐταδελφὴ αὐτῆς ἐκτὸ ἐ ἁγίου βαπτίσματος ἀνεδέξατο, υἱῷ αὐτῆς ἁρμόσαι· ἐ γὰρ ἐθέλω τὸ τοιοῦτον σωάλλαγμα.

Ἐρ. Εἰ τὸν ἐκ δισγάμων πεχθέντα δεῖ γένεσθαι ἱερέα.

Ἀπ. Ὁ ἐκ δισγάμων ἢ τρισγάμων ἢ πολυγάμων ἐπιτυχθείς, ἐὰν τ οἰκεῖον βίον καλῶς διεξάγῃ, οὐ κωλύεται ἱερωθῆναι. ἀ γὰρ προκρίνεται διὰ τοῦ γονέως.

2 Χωματεινοῦ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΟΥ [2] ΧΩΜΑΤΗΝΟΥ, ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας.

A. Περὶ βαθμῶν συγγενείας.

Ὁ μὲν λόγος, ὃν ἠτήσω, ἡμῖν τιμιώτατε δέσποτα, καὶ τῶν ἀληθῶν προσγνώσεων τὲ λίαν ὑπερέχοντά τε καὶ κράτιστα, οὕτω ῥᾴδιος ἐδὲ ἐχερὴς, μᾶλλον δὲ πολλῆς δεόμενος τῆς ἐπιστημονικῆς, ἐκ τῶν τοῦ νόμου ἀκριβασμῶν, καὶ πείρας, καὶ γνώσεως, εἰς τηλεφανῆ τούτου σαφήνειαν καὶ ἀποδόσεων, διὰ τὸ κατ' αὐτὸν ποικίλον τε καὶ πολυμιγὲς. ἔνθεν κ ἀνεβαλόμην τὰ πρῶτα πρὸς τὸ ἐγχείρημα. ἐπεὶ δὲ καθάπαξ γίνεσθαί σοι πεφιλοίκειται ἐν ἑαυτῆς ἐκυρώσαμεν, διά τε τὸ τῆς συγγενικῆς οἰκειότητος ἀναγκαίτητον, ἐ διὰ τὴν θείαν ἐντολὴν, τὴν τῷ αἰτοῦντι [5] παρ' ὅτιδιν διανεμεῖν ὑπόσχεσιν· τούτου δὴ ἕνεκα τῷ λόγῳ ἐ Θεῷ βοηθήσαντες, τῷ καὶ τοῖς ἀσόφοις καὶ ἀγραμμάτοις σωίεσιν καὶ σοφίαν τελείαν παρέχοντι, καὶ λόγον ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος, οὐκ ἀποδυσχεράνομεν τῷ αἰτήματι· σαφῶς εἰδότες ὡς εἴτε τις ἡμᾶς ἀμαθίας καὶ τόλμης ἐγγεγράψαιτο, διὰ τὸ τῆς λέξεως ὁμοῦ ἀκαλλὲς, καὶ τῆς ἐννοίας τὸ ἀπλοῦν, συγγνώμων αὖθις ἕξει ἡμῖν, ὡς οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν ὁρμηθεῖσι πρὸς τὸ ἐγχείρημα, ἀλλὰ τὸ τῆς ἀκραιφνοῦς συγγνώμης καὶ ἀλιμενοῦς διαθέσεως εἰσπεράζουσιν. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν τὸ λόγου πρόοιμον. ἀρκτέον δὲ τὰ τῆς αἰτήσεως οὕτως. ἠθέλησας μαθεῖν ἐξ ἡμῶν, ὅπως τε τὰ τοῦ γένους βαθμιδοῦνται πρόσωπα, καὶ τίνα μὲν ἐκ τούτων πρὸς κοινωνίαν γάμου κωλύονται, τίνα δὲ αὖθις ἀφαιρεθῶσι σωαπέδεσιν, ὡς αὐτοτιμήτατα. καὶ δὴ κατὰ τὴν ἐνοῦσαν ἡμῖν γνῶσιν καὶ πεῖραν, ἐ Θεοῦ διδόντος ἰσχύν, ἐκ τῶν νομικῶν ἐδαφίων τὰ λεχθησόμενα ἀναλεγόμεθα, ταῦτα οὕτως ἀποκρινόμενα. Ἡ τοῦ γένους σειρὰ τριτὶ σωείρεται ταῖς τε τῶν ἀνιόντων δηλονότι, τῶν κατιόντων, καὶ τ ἐκ πλαγίου. ἀνιόντες δέ εἰσιν, οἵ τε γονεῖς καὶ οἱ πάπποι καὶ οἱ πρόπαπποι· κατιόντες δὲ, οἱ παῖδες, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν τικτόμενοι ἔκγονοι καὶ δισέκγονοι, καὶ οἱ τούτων ἀπόγονοι·

5 παρ' ὅτιδιν διανεμεῖν.

viduæ soror vni filiorum conatur filiam Constantini nuptui accipere.

Resp. Non prohibetur Maria filiā Constantini, quem ei germana e sacro baptismate sustulit, filio suo coniungere: & fiat huiusmodi contractus.

Interrog. An possit, qui natus est ex bigamis, sacerdos fieri.

Resp. Qui a bigamis, aut trigamis, vel polygamis parentibus procreatus est, si vitam honestam agat, non prohibetur [4] consecrari. [5] parentes enim ei non præiudicant. 4 sacerdos ordinari. 5 nam parentum causa nullum præiudicium sustinet.

Archiepiscopi Bulgariæ.

I. De gradibus cognationis.

Ratio quidem, quā petiisti, reuerendissime domine, & inter veros cognatos primis eximie & optime, non facilis, nec expedita, sed ex diligenti legū perscrutatione, experiētia, & cognitione, ad dilucidā perspicuitatē & [4] exhibitionem, multā potius scientiā, propter suā varietatē & multiplicitatē, requirit. Vnde factū, vt rē aggredi diu distulerim. Sed postquā tibi obsequentes esse semel nobis propoluimus, cum propter inexcusabilem cognationis propinquitatem, tum ob diuinam præceptionem, quæ quiduis petēti dare iubet: hac sane de causa confidentes verbo Dei, qui & insipientibus & illiteratis intelligentiam, perfectamque sapientiam præbet, & in oris apertura sermonem, [6] ad tuam petitionem non hesitamus: aperte scientes, si quis ob elocutionis deformitatē simul & meditationem imperfectam nos imperitiæ audaciæq; accuset, vice versa nobis veniam daturum, quod non a nobis ipsis ad hunc conatum incitati simus, sed arctæ cognationis sinceriq; affectus peragamus officium. Sed in his quidem orationis proœmium. Quod autē ad petitionem attinet, initium sic fumendum est: discere vis a nobis, quonā modo per gradus numerentur generis personæ, quænā ex iis ad nuptiarū prohibeantur societatē, & quæ rursus coniungi extra reprehensionē permittantur. Itaq; secundum eā, quæ nobis ineſt, cognitionē & experientiā, Deo suggerēte vires, exlegalibus fundamētis, quæ dicēda sunt, decerpētes: hæc respōdemus ad hūc modū: Cognationis vinculū tribus cōiungitur oraimibus, ascendētiū videlicet, descendentiū, & eorū, qui sunt a latere. Ascendentes sunt genitores, auique, & proaui: descendentes autem, filii, & qui ex iis nascuntur nepotes, pronepotes q;, & abnepotes. 6 haud grauate petitionem admittimus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

οἱγε μὴν ἐκ πλαγίᾳ, θεῖοι, ἀνεψιοὶ, ἐξάδελφοι, & οἱ λοιποί. ἡ μὲν ἔν τ αὐτόντων ἢ κατιόντων πρὸς γάμε κοινωνίαν συναρμογὴ εἰς ἄπειρον τῷ θεῷ τοῦ νόμε κεκώλυ[illegible] ἡ γὰρ πατρὶ, ἢ πάππῳ, ἢ προπάππῳ, ἔτε μητρὶ, ἢ μάμμῃ, ἢ προμάμμῃ ἐστὶ θεμιτὸν γάμον συναλλάξαι μὴ υἱᾷ, ἢ ἐκγόνῃ, ἢ δισεκγόνῃ, τὸ συμφορον· ἔτε μὴν τὸ ἀνάπαλιν ὑὸς ἢ ἐκγονῷ ἢ δισεκγονῷ, πατρὶ ἢ μητρὶ ἢ πάππῳ ἢ μάμμῃ ἢ προπάππῳ ἢ προμάμμῃ. ἢ τ ἐκ πλαγίᾳ ὄν, μέχρι & ἑβδόμε βαθμε τ κώλυσιν ἔχεσι, ἔκπτε τοῖς βελομένοις συνάπτεσθαι τὸ ἄνετον τῷ θεῷ & νόμε λαμβανῇ καὶ ἀνεμπόδιστον. οἱ βαθμοὶ μὴν τοιγε ἀπὸ συγγενικῆς ῥιζοτομίας λαμβάνοντες τ ἀρχὴν, ἐκ τ βαθμίδων τῆς κλίμακος ὠνομάδησαν. ὥσπερ γὰρ αἱ βαθμίδες ἐξ ὁπτπέδε ὕλης τ ἀρχὴν λαμβάνεσι, καὶ εἰς τὸ πρῶτον προβαίνεσι, τ αὖθις ἢ τ κάθοδον συμπεραίνεσιν· ἕτω καὶ οἱ βαθμοὶ ὡς ἐκ ῥίζης ὁμοφυεῖς κλάδοι & πτώτε γενήτορ προϊόντες, τὴν συγγένειαν ἀπαρτίζεσιν. ἑκάστη δὲ γένεσις ἕνα βαθμὸν ἀποτελεῖ. πατὴρ γὰρ πρὸς υἱὸν ἁδαμῶς βαθμιδεῖται, καίτοι ῥίζα τέτε πέλων & καταρχὴ· εἷς ἢ βαθμὸς ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα λογίζε). οἱγε μὴν δύο αὐτάδελφοι, διότι ἐκ δύο γενήσεων προέρχονται, καὶ δύο ἀποτελεῖ βαθμές. ἑκάστη γὰρ γένησις (ὡς εἴρηται) βαθμὸν ἕνα ἀποτελεῖ. οἱ μὲν πρωτεξάδελφοι τετάρτε βαθμὲ τυγχάνεσιν, ὡσαύτως καὶ οἱ δισεξάδελφοι ἕκτε κατ' ἀναλογίαν καταμεληθέντες βαθμέ· οἱ δὲ τρισεξάδελφοι, τρισκαιδεκάτως ὀγδόε. ἡ τοιαύτη τοίνυν συγγένεια, καλεῖται ἐξ αἵματ. ἔνθεν καὶ τὸ τῆς κωλύσεως ὅρον μέχρι & ἑβδόμε βαθμὲ σκληρώσαντο· ὡς ἔστιν ἐξὸν καταμαθεῖν τὸν φιλομαθῆ ἀπό τε τῆς νομικῆς πολιτείας καὶ τῆς συνοδικῆς διατάξεως. ὁ μὲν γὰρ νόμ ἐν ε τίτλῳ & κη βιβλίε οὕτω φησὶ, Μεταξὺ τῶν ἐκ πλαγίε προσώπων ἐστί τις κώλυσις. τὸν γὰρ & ἀδελφοῦ μὲ ἢ τ ἀδελφῆς μου γυναῖκα λαμβάνειν πρὸς γάμον οὐ θέμις, οὐδὲ τὸν τούτων ἐγγόνων· ὁμοίως δὲ τὸν γυναῖκα τοῦ θείου ἢ τῆς θείας, τετέστι τὸν ἐξαδέλφου με. ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱός με τῶν ἐκγόνων αὐτῶν, οἵτινες λέγονται δισεξάδελφοι. καὶ ἕτω μὲν τοῦ τῶν ἐξαδέλφων παῖδας, ἤγουν τοὺς δισεξαδέλφες, οἵτινες εἰσὶν ἕκτου βαθμέ, τ τῶν κεκωλυμένων γάμων ἡ νεαρὰ αὕτη τέθεικεν ὁροθέσιον. Ὁ δὲ ἑβδόμ βαθμὸς, ἀφ' ὃ ἐκ τούτων ἀφωσιώθη λοιπὸν, χώραν ἐλάμβανε, καὶ εἰς γάμου κοινωνίαν οὐκ ἐκώλυετο. ἡ δὲ γε συνοδικὴ διάγνωσις, ἡ ὅπερ τῆς ἐφημερίας ἡγουμένη τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου κυρίου Λουκᾶ, ὡς αἰσχρὸν καὶ ἄσεμνον καὶ τοῦτον τὸν ἑβδόμον βαθμὸν, ἀφ' ὃν τῶν προσώπων ἐγγύτητα, τοῖς ἀπηγορευμένοις καὶ ἀποπεφαμμένοις ἐνέκρινε, καὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν πολιτείας ἐξέκοψεν. ἐπιχειρήσασα δὲ τῇ συνοδικῇ τοιαύτῃ

Qui autẽ sunt ex transuerso, patrui vel auunculi filii fratrũ sororũve, cõsobrini, & cateri. Ascendentiũ igitur, & descendentiũ, adnuptiarum societatẽ cõiunctio in infinitũ lege prohibetur. Patri. n. vel auo, vel proauo, aut matri, vel auiæ, vel proauiæ, nuptias cũ filio vel nepote pronepoteve nullo modo cõtrahere licet. Nec rursus filius, vel nepos, aut pronepos patri vel matri, aut auo vel auiæ, aut proauo vel proauiæ cõiungitur. Ordo autẽ eorũ, qui sunt ex transuerso, ad septimũ usq; gradũ prohibitionẽ habens, exinde cõiungi volentib. permißionẽ a lege sumit & libertatẽ. Porro gradus a cognatica stirpe initium sumẽtes, dicti sunt ad similitudinẽ graduũ scalarum. Nã quemadmodum gradus de plano initiũ sumẽtes, & ad ulteriora progredientes, ascensum & descẽsum terminãt: sic & hi gradus, vt rami quidã simul nati à radice primi genitoris procedẽtes, cognationẽ perficiunt. Singulæ ergo generationes vnũ gradum faciunt. Pater igitur ad filium nullo modo gradatur, propterea quod radix huius est & principiũ, vnusq; gradus filius cũ patre esse cẽsetur. Duo autẽ germani, quia ex duabus progrediuntur generationibus, duos quoq; gradus faciunt. Quæq. n generatio (quẽadmodũ diximus) gradum vnũ facit. Patrueles vero, & cõsobrini, quarti sunt gradus, & similiter sobrinideadẽ ratione seruata, sexti gradus cõnumerantur. Eodemq; modo octaui, sobrinorum filii. Talis igitur cognatio vocatur ex sanguine: hinc & prohibitionis terminum ad septimum usq; gradũ sortita est, vt studiosus discere potest ex legũ voluminibus, & synodalibus constitutionibus. Lex enim 5 titulo, 28 lib. sic ait: Inter eas personas, quæ sunt a latere, est quædã prohibitio. Nã fratris vel sororis filiã vxorẽ ducere nõ licet, nec eorũ neptẽ: simili modo nec patrui auunculive, amitæ materteræve filiã, id est, cõsobrinam meam: sed neq; filius meus eorum neptem, qui sobrini appellantur. Et ita quidem cõsobrinorum filios, nimirum sobrinos, qui sunt sexti gradus, prohibitarũ nuptiarum limitẽ, Nouella ipsa posuerit. Septimus autem gradus, quia silentio præteritus fuerat, locum acceperat, nec ad nuptiarum societatem vetabatur. Verum synodalis cognitio, sãcta tempore sanctißimi illius patriarchæ, domini Lucæ, vt turpem & inhonestum, hunc septimum gradum, propter personarum proximitatem, prohibitis & illicitis adiudicauit, & ex Christianorum abscidit republ. Hanc autem synodalem actionem Nouella constitutio Impe-

* scilicet Basilicorum.

περὶ ξ καὶ νεαρὸν θέσπισμα & ἐν βασιλεῦσιν ἀοιδίμε & πορφυρογεννήτε, κυρὶς Μανουὴλ, & τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐνσφραγισθέντα ἐπύρωσεν ἀσφαλῶς. ἕκπτε ἂν μέχρι & νῦν οἱ κεκωλυμένοι τ ἐξ αἵματ. βαθμῶν ἕως & ἑβδόμε βαθμὲ κατελήγασιν. ἐδὲ γὰρ οἷόν τε ἐστὶ λαβεῖν τὸν δισεξάδελφον τῷ & δισεξαδέλφε αὐτῷ θυγατέρα, ἀνεψιὰν τέτε τυγχάνουσαν. τὸ Φύσει δίκαιον καὶ εὔπρεπες καὶ σεμνὸν, ὥσπερ τινὰ χαλινὸν, ὁ νόμ τοῖς γάμοις ἐπέθηκεν· ὡς αὐ τέτε ἐχόμενοι οἱ σωφαλιζόμενοι, μὴ, ὡς ἵππος καὶ ἡμίονος, οἷς σύνεσις οὐ πάρεστι, τοῦτο τὸ συγγενὲς χρεμετίζωσι. & μέχρι τινὸς ἐπέκεινα & ἑβδόμε τέτε βαθμὲ πρόσωπα ἀκωλύτως ἐλεύσονται πρὸς γάμων συναρμογήν. εἰς γὰρ τὴν ἐξ αἵματ. συγγένειαν, ὡς προεῖπεν, ὁ ἑβδόμ. βαθμὸς τῆς τ γάμων κοινωνίας κωλυτικὸν ὅρον πέφηνε. τὰ μὲν ἂν ὠθεῖ τῆς ἐξ αἵματ. συγγενείας, οὐ τέτοις. Ἐπεὶ ἡ & ἀγχιστεία κ τὴν νομικὴν ἀκρίβειαν προσώπων ἡμῖν οἰκειότητα ἐμποιεῖ, ἐκ γάμων συνημμένων αὖθις συγγενείας, οὐδὲ τούτῳ τὸ & νόμε ἀκριβὲς ἀφῆκεν ἀόριστον. Φησὶ γὰρ ὁ γε κεφαλαίῳ & ἀναπεφωνημένε ἐ τίτλε & κη βιβλίε, τοῦτο. Πενθερὰ ἐστὶν ἡ μήτηρ, & ἡ μάμμη, & ἡ προμάμμη τῆς γαμετῆς με, & ἐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω. & νύμφη λέγεται ἡ & υἱᾷ, & & ἐκγόνῳ, & & δισεκγόνῳ γαμετή· & προγόνη λέγεται ἡ ἐξ ἄλλε θυγατὸς, & ἐκγόνη, & προεκγόνη τῆς γαμετῆς με· & ἐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω. Τὰ τοιαῦτα γὰρ πρόσωπα τετάρτῳ βελλαμβανόμενα βαθμῷ τὸν γάμον ἔχεσι, κ τὴν νεαρὰν ἀσυγχώρητον. ὥσπερ ἦν ἐν τοῖς ἐξ αἵματ. βαθμοῖς ὁ ἑβδόμος βαθμὸς (ὡς ἄνωθεν εἴρη)) Διὰ τὸ δύσπεπτες & σεμνὸν κεκωλύσθαι ὕστερον· ἕτω & ἐν τοῖς ἐξ ἀγχιστείας ὁ πέμπ & ὁ ἕκτ μετὰ πάντα ἀφ' & ἐν ἁγίοις πατριάρχα Σισιννίε ἐπελήφθη· & ὁηλονότι τὰ περὶ τέτων τρανῶς ἐν τῷ παρ' αὐτοῦ ἐντεθέντι τόμῳ· καὶ ἕτω μέχρι & ἕκτε βαθμὲ οἱ κεκωλυμένοι τῶν ἐξ ἀγχιστείας γάμων καταλαμβάνονται. δύο γὰρ ἀδελφὰς δύο πρώτας ἐξαδέλφας, ἢ τὸ ἀνάπαλιν δύο πρώτων ἐξαδέλφας δύο ἀδελφὰς λαβεῖν εἰς γάμον, ἀδυνατον. οἱ μὲν γὰρ δύο πρῶτοι ἐξάδελφοι, τέταρτε εἰσὶ βαθμὲ· οἱ δὲ γε δύο αὖ ἀδελφοὶ, δεύτερε· ἡ Διὰ τὴν τ προσώπων ἐγγύτητα ἀδόλως πρὸς γάμου ἔρεσθαι κοινωνίαν συνεχωρήθησαν. ἐκ γὰρ δύο τεσσάρων ἕκτ & βαθμὸς συμπεραίνεται, καὶ τὸ ἀνάπαλιν· καὶ Διὰ ἓν τὸ κεκωλῦσθαι. ὡσαύτως καὶ θεῖ & καὶ ἀνεψιὸς πρὸς δύο ἑτέρου γένους ἀδελφὰς γαμικὴν συνιστᾶν συμπλάκημα κωλύονται. πέμπ & γὰρ ἐκ τέτων τ προσώπων βαθμὸς συνάγεται. ὁ μὲν γὰρ θεῖ & πρὸς τ ἀνεψιὸν τρίτον ἐπέχει βαθμόν. αἱ δὲ γε δύο ἀδελφαὶ, πρὸς ἀλλήλας δεύτερον. ἕτω τοίνυν & εἰς τὴν ἐξαγχιστείας συγγένειαν μέχρι πέμπτου καὶ ἕκτ βαθμοῦ τὸ κωλυτικὸν ὅρον ἔσηκεν.

Imperatoris inclyti & porphyrogẽnetæ domini Manuelis subsecuta est, & quæ decreta sunt sanctè, confirmauit. Exinde igitur ad hoc vsq; tempus, vetiti gradus sanguinis ad septimum gradum desinunt. Neque enim licet sobrino sobrini sui filiam accipere, cum sit huius ἀνεψιά. Quod natura iustum est, decens, & honestum, velut frænum quoddam, lex nuptiis adhibuit, vt his detenti contrahentes, non vt equus aut mulus, quibus non est intellectus, ad genus suum hinniant. Quæ vero deinceps personæ sunt post septimum hunc gradum, sine prohibitione ad nuptiarũ copulam procedent. Nã ad sanguinis cognationem (vt superius positũ est) septimus gradus nuptiarũ societatis prohibitorius terminus apparuit. Et hæc de sanguinis cognatione. Quoniã autem & affinitas iuxta legalẽ disciplinã, personarũ per nuptias conjunctarũ propinquitatẽ sine cognatione conciliat, neq; hanc sine definitione reliquit exactã legis disciplina. Aut. n. in 3. c. prædicti 5. tituli, 28. libri, quæ sequuntur: Socrus est mater, & auia, & proauia vxoris meæ: nullamq; earum accipio. Et nurũ dicitur filii, & nepotis, & pronepotis vxor. Et priuigna dicitur, ex alio susceptæ filia, neptisq;, & proneptis vxoris meæ: & nullã earũ vxorem accipio. Tales igitur personæ quarto gradu cõprehensæ, non habent iuxta Nouellã nuptias permissas. Quẽadmodũ autẽ in sanguinis gradibus septimus, (vt superius dictũ est) propter decorũ & honestatẽ, tãdem vetitus est: sic in gradib⁹ affinitatis, quintus & sextus post hæc a sãcto patriarcha Sisinnio censurę subiectus est: vt aperte declaratur in eius⁷ decisione, quæ de his exposita est. atque ita ad sextũ usq; gradũ prohibitæ inter affines nuptiæ cõprehendũtur. Etenim fieri nõ potest, vt duo fratres duas consobrinas, aut viceuersa duo cõsobrini duas sorores vxores ducant. Nã consobrini sunt quarti gradus, germani autẽ, secundi: & propter personarũ propinquitatem ad nuptiarũ societatem venire nequaquã permissi sunt. E duobus. n. & quatuor, sextus gradus terminatur, & econuerso: ob eamq; causam vetitus est. Eodemq; modo patruus seu auũculus, & fratris sororis ve filius, cũ sororibus alterius⁸ cognationis connubialẽ contractũ inire prohibẽtur. Ex his. n. personis quintus gradus conficitur. nam patruus seu auunculus ad fratris sororis ve filiũ, tertiũ gradum obtinet: duæ autẽ sorores ad se inuicẽ secundũ. Sic igitur & in cognatione affinitatis, ad quintũ sextumq; gradum usque, prohibitorius stetit terminus:

* subtilitatẽ

7 scripto; quod

8 generis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἔστι δὲ καὶ ἕτερος ἐκτὸς βαθμὸς ἐξ ἀγχιστείας ἄλλως συναγόμενος· οὐ ἀκώλυτον εἶναι συναπάντων ἢ τε προῃρημένων νόμου σιωπῇ, οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ θεσπίσματα βασιλικὰ, καὶ πρόξεις συνοδικὴ πᾶσιν ἐγνώσθησαν. θεῖος γὰρ καὶ αἰνετὸς, τρίτης ὄντες βαθμοῦ. θεία δὲ αἰνετὰ ἐξ ἑτέρας γένους τὸν αὐτὸν ἔχόντας βαθμὸν γαμικῶς συναπόμενοι, ἀδόλως ὑπεπιπόντα. ὧδε γὰρ ἀθέμιτον τὸ ἰδιότον συνάλλαγμα κρίνεται, ὡς εἰς ἕκτον βαθμὸν ἐκ τριῶν καὶ τριῶν ἀναγόμενον. ὧδε γὰρ ἡ αὐτὴ τῶν ἀδελφῶν ἐγγύτης καὶ ἡ τοῦ θείου πρὸς τὸν αἰνετὸν, καὶ ἡ τοῦ ἐξαδέλφου καὶ τῶν ἄλλων συγγενῶν· ἀλλ' ἐκ μόνης μιᾶς τοῦ πρώτου γενήτορος ἐξερχόντων, καὶ μικρὸν ἢ ἀλλήλων μακρυνόντων, ὥστερ εἰς διαφόρους ῥιζόμενοι ῥύακας. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλο εἶδος συγγενείας ἐξ ἀγχιστείας, ὅπερ βαθμοῖς μὲν οὐδαμῶς περιέχεται, διὰ τὸ συμπλέκειν τριῶν ἔχειν γένους· κεκωλυμένων δὲ μόνων προσώπων ῥητῶς ὀνόματος μνησθείς, τὰ ἐξῆς ἀκώλυτα καὶ ἀνέγκλητα εἴασεν. ἐν γὰρ τῷ δ' κεφαλαίῳ τοῦ ἐπίτλου τοῦ κ' η βιβλίου φησὶν αὐτολεξεὶ οὑτωσί. Οὐδὲ τὴν ποτὲ γυναῖκα λαμβάνω τοῦ προγόνου μου. οὔτε ἡ μητρυιὰ λαμβάνει τὸ γαμβρὸν ἀνδρὸς τῆς προγόνης αὐτῆς. καὶ οὕτω μὲν ἔχομεν περὶ τῆς ἐξ αἵματος καὶ ἀγχιστείας συγγενείας· καὶ, ὡς ἐγνώμην, ἐχομένως τῆς ἀκριβείας· εἰ καὶ τὰ πολλὰ τῶν κανονικῶν καὶ νομικῶν θεσπισμάτων ἐν τούτοις, διὰ τὸ τῆς πολυγραφίας πολύστιχον, καπελείφθησαν. Ὅτι δὲ καὶ μείζων συγγένεια ἐκ πνευματικῆς ἀκριβείας ἀνακύπτουσα ἐν ἡμῖν τοῖς εὐσεβέσι μεσολαβεῖ, καὶ πρὸ τούτης χρεὼν ἔστω διαλαβεῖν.

Ὁ γὰρ κανὼν τῆς συνόδου περὶ τοιαύτης συγγενείας ταῦτα διαγορεύει· ἐπειδὴ μείζων ἐστὶν ἡ κατὰ πνεῦμα οἰκειότης τῆς τῶν σωμάτων συναφείας, ἐγνώκαμεν ἔν τισι τόποις εὑρεῖν ἐκ βαπτισμάτων σωτηριώδους βαπτίσματος παῖδας ἀναδεχομένους, καὶ μετὰ τὸ ἐκείνων μητέρας χηρεύσας γαμικὸν συναλλάττοντας συνοικέσιον· ὁρίζομεν, ὥστε μὴ παρόντος μηδὲν τοιοῦτον πραχθῆναι. εἰ δέ τινες καὶ μετὰ ταῦτα κανόνα φαυλίζειν βούλοιντο, πεφωλεύπασι μὲν οἱ τοιοῦτοι αἱρετόδωτον βουλὴν τοιαύτης συνοικεσίας, ἐπιπλὰ δὲ καὶ τοῖς τῶν παρόντων ἐπιθυμίοις ὑποβληθήσονται. Οὐ τοίνυν ὁ παρὼν κανὼν μείζονα καλεῖ τὴν πνευματικὴν συγγένειαν ἀπὸ τῆς σαρκικῆς, ἀναγκῶν ἔχειν οἱ διὰ τούτης συνδεθέντες εἰς τοσούτους βαθμοὺς σωτηρεῖν τὸ τούτης σεβάσμιον καὶ ὁσίους πρέπες, εἰς ὅσους καὶ τὸ τῆς ἐξ αἵματος καὶ ἀγχιστείας συγγένειας· διὰ γὰρ τὸ βαπτίσματος, θεῖόν, φησὶ, μεσίζοντος, αἱ ψυχαὶ αὐτῶν συναπτοῦνται, καὶ εἷς ἄνθρωπος, ὅτε ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τὴν παῖδα δεξάμενος, καὶ ὁ τῆς σάρκα τούτου πατὴρ, γίνονται. ὅθεν ἀκωλύθως καὶ οἱ τούτων παῖδες, ἀδελφοὶ ὀνομάζονται, καθὰ δὲ ἐκεῖνοι, σωτικνοι. *Ceterum alius etiam est ex affinitate gradus, aliter collectus: quē permissum esse omnimodo, non tantū prædicta legis silentium. sed & constitutiones Imperatoria, & actiones synodales notū omnibus fecerunt. Patruus. n. seu auunculus, & fratris sororis ve filius, tertio existentes gradu, cū amita materterave, & fratris sororis ve filia per nuptias copulati, nequaquam pœnis obnoxii sunt. nō. n. iudicatur illicitus huiusmodi cōtractus, quod ad sextū gradūexternis porrigatur. Neq; eadē fratrū proximitas, quæ patrui auunculive cum fratris sororis ve filio, & consobrini aliorumq; cognatorum. Sed ex uno quidē fonte primi genitoris procedunt, paulatim autem ab inuicē elōgantur, velut in diuersos sciſsi riuulos. Est & alia species cognationis ex affinitate, quæ gradibus quidem non cōtinetur, propterea quod triū generum habet cōplexum. Prohibitarum autem personarum tantum lex nominatim mentionem faciēs, sequentes extra prohibitionem & accusationem sinit. Etenim 4. c. 5. tit. 28. lib. sic ait ad verbū: Neq; eam, quæ fuit uxor priuigni mei, accipio. neq; nonerca virū quondā suæ priuignæ, accipit. Et hæc quidem habemus de cognatione ex sanguine, & affinitate: & ut equidē arbitror, iuxta exactā iuris disciplinā: quanuis plurimæ canonicæ & ciuiles sanctiones, quod in multorum versuū scripta diffundātur, sint prætermissæ. Quod autem & maior cognatio ex spiritali consequentia nascens, inter nos pios intercedit: de ea sic summarie tractandum.*

*Canon 56. synodi 6. de huiusmodi cognatione hæc promulgat: Quoniā spiritalis necessitudo, seu affinitas, corporū coniunctione maior est: in nonnullis autē locis cognouimus quosdā, qui ex sancto & salutari baptismate infantes suscipiunt, postea quoq; cū matribus illorū viduis matrimonium contrahere: statuimus, ut in posterū nihil fiat eiusmodi. Siquis autem[9] per præsentē canonē hoc facere deprehensi fuerint, ii quidē primo[10] ab hoc illicito & iniusto matrimonio desistant: deinde & fornicatorū pœnis subiiciantur. Cū igitur præsens canon maiorem vocet spiritalem cognationē, quā carnalem; necesse habent, qui per eā deuincti sunt, in tot gradus venerationē eius & decus obseruare, quot & ex sanguine cognationis. Nam Deo, inquit, per baptisma intercedente, eorū animæ cōiungūtur, & unus homo fit, qui ex sacro baptismate infantem susceperit, huiusq; naturalis pater. Vnde & consequenter eorū liberi, fratres nominantur, quemadmodum & illi, cōpatres similiter & quæ ex his deinceps prodeuntur personæ, cognationis ex sanguine fortiuntur appellationes. Suntq; vere, & nominantur cognati. Sanct. n. spiritus uniēdi potestas, omnes conciliauit in verā propinquitatem, quæ contractibus illicitis confundi nō potest. Prohibitorius ergo terminus in hac, ut in sanguinis cognatione, usq; ad septimū gradū obseruabitur. Est & alia cognatio per adoptionē, quā eodem plane modo obseruare debemus, quo & eā, quæ est ex sanguine, & quæ ex diuino lauacro. Has. n. ut superius positū est, ex sacris canonibus, religiosisq; legibus accepimus obseruādas. Quæ autē per adoptionē fraternitas cōtingit, ut imbecillis & incerta, nec consentanea naturæ, & legē reiicieda, nullū prorsus ad nuptiales cohabitationes impedimentum præstat. Ait. n. 35. c. 13. tit. 5. libri, sic ad verbū. * Nec apud peregrinos, qui extra Romā habitant, fraternitas per adoptionem cōsistat: & siquis assumptus ut frater, heres scriptus sit, excidat ab hereditate. Vnde cū sic a legibus fraternitas adoptionis reprobetur, neq; ad matrimoniales cōuentiones prohibitionē habet vllā, utpote, ex contra eā cadēs quæ ex sacris canonibus est, & religiosis legib^{a}. Verū sinit has procedere, ut nulla ex parte prohibitionē aliquā, vel reprehensionem attrahētes. Adoptio. n. imitatur naturā: natura autem filiū nouit per generationem, fratrem nequaquā. Quod si fratrē natura procreare non potest, nec adoptio igitur, ut imitatrix naturæ, ad faciendā fraternitatem valet. Liciti sunt igitur, nec accusationi vel reprehēsioni subiecti cōtractib^{s}, qui extra eos sunt, quos superius diximus, ex sanguine, ex affinitate, & utraq; adfiliatione, tā quæ per sacrū baptisma, quā quæ per adoptionē. Et neq; per fratris adoptionē, neq; per aliā causā prorsus euertitur & per legis silētiū deprehendātur efficiū habere. Hæc tibi a nobis tuæ petitionis impletio, pretiosiſs. mihi & cariſs. caput. Quæ si proposituū finē pertingat, Deo sit gratia, qui humanæ imbecillitati suam virtutem copiose elargitur: quod si a debito longe absit officio, etiam sic[+] gratia cuiq; qui ad id, quod conducibile, dat spiritus manifestationem. Nam neque omnes, apostoli, aut doctores, aut prophetæ, iuxta magnum Apostolum. Nobis autem venia omnino dabitur ab iis, qui[s] suam orationem disponunt cum iudicio seu considerationē, iuxta eum qui psallit: quod non audaciæ, vel ostentationis, sed obedientiæ & spiritalis dilectionis, carnalisque proximitatis proposuerimus debitum reddere.*

9 latum hīc post canonem

10 ab hac nefaria cohabitatione

+ gratia cuiq; qui cuiq; ex usu suo dat spiritus

s suas rationes administrant cum iudicio, siue discretione, ut cum psalmorum auctore loquari

ὡσαύτως δὲ τὰ ἐκ τούτων κατασχόμενα ἐφέξῃς πρόσωπα τὰς τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας κλήσεις μεταλαγχάνουσι, καὶ εἰσὶν ἀληθῶς καὶ ὀνομάζονται συγγενεῖς. ἡ γὰρ ἁγία πνεύματος ἐνωτικὴ δύναμις εἰς γνησίαν ἐγγύτητα πάντας συνήρμοσεν, ὥστε συναθροίζεσθαι συναλλάγματα ἀθέσμοις πάσι τὴν ἀδύνατον. Ὅθεν τηρήσεται ἡ ἐν πάσῃ κωλυτικὴν ὅριον, καὶ τὸν ἐξ αἵματος συγγένειαν, μέχρι καὶ ἑβδόμης βαθμοῦ. ἔστι δὲ ἑτέρα συγγένεια διὰ θέσεως, εἴτ' ἐν υἱοθεσίας· ὡσὰν δὲ ἐκ τοῦ ἐξ αἵματος, ἐκ τῶν διὰ ἁγίας βαπτίσματος, καὶ τῆς υἱοθεσίας. καὶ ἔτι δὲ ἀδελφοποιΐας, ἔτι δὲ ἄλλης αἰτίας ὅλως διαστατεύσουσι, ὡς διὰ τῆς ἐν νόμῳ σιωπῆς τὸ ἐμπεσὸν ἔχειν σαφῶς καταλαμβανόμενα. Αὕτη σοι γάρ ἡμῶν ἡ τῆς σῆς ἀξιώσεως ἐκπλήρωσις, ἡμιωτάτη μοι καὶ τρισάθλητε κεφαλή. ἥπερ εἰ μὲν τοῦ κατ' ἀξίαν ἐφίκοιτο, χάρις τῷ θεῷ, τῷ τῇ ἀνθρωπίνῃ ἀσθενείᾳ τὸν ἑαυτοῦ ἱλαρὸν μεγαλύνοντι· εἰ δὲ πολὺ τοῦ δέοντος ἀπολείποιτο, καὶ ἔτω χάρις τῷ ἑκάστῳ πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ἐξ ἁπάντων διδόντι φανερωσιν. ἐπεὶ ὧδε πάντες, ἀπόστολοι, ἢ προφῆται, ἢ διδάσκαλοι, ἢ σοφίαι, οὐ τὸν μέγαν ἀπόστολον. ἡμῖν δὲ συγγνώμη πάντως ἔσται παρὰ τῶν σὺν οἰκείους λόγους οἰκονομούντων ἐν κρίσει, εἴπερ διακρίσει, καὶ τὸν ψάλλοντα, ὡς οὐ θράσους, ἢ ὑπερεξέσεως, ἀλλ' ὑπακοῆς καὶ ἀγάπης πνευματικῆς, καὶ σαρκικῆς οἰκειότητος προθεμένοις ἀποδοῦναι ὄφλημα.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἡμῶν τῆ τ σὴν τιμιότητα ἐν τῷ Φωτὶ τῆ Κυρίᾳ περιθάλῃαι ἀμεταστρεπῶς, καὶ ἡμᾶς σῶν ἱλαρηρίων δεήσεων, καὶ τυχεῖν τῆς ἐκδεχομένης αὐτὸ τάξεώς τε καὶ στάσεως, μὴ τῶν ἀπ' αἰῶνος ἐκλελεγμένων αὐτῷ. ᾧ πρέπει δόξα, τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον, νῦν τε εἰς τ ἀπέραντον αἰῶνα τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Tua reuerẽtia in luce præceptorũ Domini perpetuo ambulet: & nos per tuas propitiatorias preces, assequamur a dextris eius ordinem & locum, cum iis, qui ab æterno electi ei sunt. Cui competit gloria, honor, & potentia æterna, nunc, & in infinitum seculum seculorum. Amen.

Β. Τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας, κυροῦ Δημητρίου τοῦ *Χωματηνοῦ, πρὸς Κωνσταντῖνον ἀρχιεπίσκοπον τ μητροπόλεως Δυῤῥαχίου, τὸ Καβάσιλαν, ἀποκρίσεις.

*Χωματηνῶ

Ὑπακοὴ καὶ ὀκνος, εἴτ' οὖν δειλία, παρεπάγησάν μοι ἐξάπινα, ἡσυχία μοι καὶ ἱερὰ κεφαλή, τὸ πρὸς με θεῖόν τινων πόνων πτοίζα φοιτήσαν εἰς δεξαμενὴν ἀξίωμα τῆς σῆς πλειότητος. ἔτι μηδὲ ἐξὸν μοι ἦν ἀποδιοπομπήσασθαι, οἷα εὖ οἶδα ἀκολουθοῦντας τὰς ἐρωτήσεις ἐξ ἀνάγκης τοῖς ἀποκρίσεσι προβαίνειν· κἂν ἦ κῦ μεῖζον ἢ εὐχ οὕτως προσῆκον ἴσως. καὶ οὕτω τούτου ἑκάτερον πρὸς ἑαυτῦ με ποιῆσαι σφόδρα ἐφιλονείκησεν, ὡς ἡδέως με τούτων μεῖζον, μηδενὸς δηλονότι γινομένου, ἢ ἀκουσμόν. ἡ μὲν γὰρ λιτανακὴ, τῆς ταπεινοφροσύνης οὖσα ἀναμάσσον ἀποκύημα, πρὸς τὸν ἀῤῥήματον με παρεκίνει φιλοφροσύνῃ τε καὶ δεήσεσιν· ὁ δὲ γε ὀκνος ἀποβλέπειν ἔοικε πρὸς τὰ ἐργώδες καὶ δυσεξάνυστον ἦ ἐπιχειρήματος, καὶ οὕτως ὀρρωδῶν καὶ συσταλλόμενος· καὶ ἦ κἂν αὐτὸν ὑπαβλέπεσθαι τὴν αἰνιδεστον μῶμον, ὡς ἐώθε καὶ αὐτὸν τ ἀψαύστων ἐπιλαμβανέσθαι. ἐντεῦθεν ἐγὼ ἑκατέρων τούτων τῶν ἄκρων μίγμά τι καινὸν αἰνατέφηνα· ὃν πρότερον ὀκ ἦ δειλοῦ καὶ ἦ θρασέος ὁ κατὰ Ἀριστοτέλη σωστὸς θρασύδειλος. καὶ οὕτω μηδέτερον ὑπεζώζειν πρὸς ἑαυτὸν πρὸς ὁλόκληρον κεκωδωνοκόπα. οἷα τ μὲν ὑπακοὴ ὀκνῶν, τῆ ὀκνον τῆ ὑπακοῆ καταργῶν. ἐπεὶ ἦ τὰ γονήματα τοῖς οἰκείοις πατράσιν ἐοικέναι πεφύκασιν, ἰδοὺ καὶ τὸ ἡμέτερον τοῦτι κύημα, τὸ τῆς σῆς δηλονότι αἰτήσεως πλήρωμα, ὡς ἄρα ἦ ἔχει, πείσει, τῶν μὲν σύσεσιν ἢ ὑπόστασιν ὀκ τῆς ὑπακοῆς, τὸ δὲ μόρφασμα ὀκ ἦ ὀκνος λαχόν. κέρδους γὰρ ὑπὸ τούτῦ πρὸς ὤγρον. ὡς ὁλαβεῖσθαι, κῦ οὖ φοβουμένους, κ *αἰσθόμενος χωρεῖν ὑπὸ πρόσωπα τ μεγίστου λαχόντων ἐν λόγῳ καὶ σοφίᾳ ἑκατέρα πρεσβεληλυθότων. ἰσχυὸν εἰ δὲ τις ἐπιγνῶ· ἴσως ἂν καθόλου τὸ ὑπὸ ἦ ὤγρου εἰδεχθὲς εἰς ἐρυθρὸν ἦ τὸ μεταβαλεῖ, ὡς ὀφθῆναι ἦ τε καὶ καλλιπάρῃον ἅμα, καὶ χαροπὸν, καὶ παῤῥησίας τῆς καθηκούσης μέτοχον. ἀγαπώημεν ἄν. τίνα γὰρ πατέρα (τὸ ἦ σοφὸν Σολομῶντος εἰπεῖν) *ὑὸς δὲ φαίνῃ καὶ κάλλιστος καὶ σοφώτατος ἦ ὠδεμὲν ποῦπω,

*ὡς ἐκ τύφου μὴν

Obedientia & pigritia seu timiditas adhæserunt mihi repente, diuinum mihi & sacrum caput. postquã admisi tuæ amplitudinis dignitatem ad me de quibusdã interrogationibus paulo ante frequentantẽ. Quod neq; mihi licebat hoc recusare, vt probe scienti, interrogationes responsionibus cõsentaneas ex necessitate procedere: siue vt decuit siue sequius forte prolatæ sint. Et ita horũ vtrung; a me ipso, vt facerẽ, vehementer cõtendit: ita vt iis cõterminus fierẽ, nullo videlicet facto, vel exaudito. Obedientia. n. mirabilis existẽs partus humilitatis, ad dignitatis me permouebat comitatẽ benignãq; susceptionẽ. dubitatio suadebat, vt ad conatus magnitudinẽ & difficultatẽ respicerẽ. & ita horrerem, despondereme animum: certe etiã ad impudentissimũ reprehensorem suspicerẽ, quomodo soleat etiãca, quæ tangi non debent, cõtrectare. Hinc ego amborũ huiusmodi extremorũ nouã mistionem demõstraui, quemadmodũ ex timido & audace Aristotelis compositus est θρασύδειλος. Atq; ita neutrum in se seruare in solidum periclitatus sum, velut ad obedientiam pigrescẽs, & pigritiam per obedientiã excusitans. Cum vero nati suis patribus similes esse soleant, en noster hic fœtus, tuæ videlicet petitionis implementũ, vt se habet, prodit: cõsistentia quidẽ aut substãtiam ex obedientia. formã autẽ ex cunctatione sortitus: ab ea. n. ad pallorẽ est coloratus, vt eorum more qui timent, caueat reuocare gressum a facie eorũ, qui in oratione & in vtraq; sapientia maximã propositarum quæstionum vim sortiti sunt. Quod si qua forte laus eximprouiso palloris deformitatem in ruborẽ huic mutauerit, vt pulchra facie & gratiosa cõspiciatur, & fiducie conuenientis particeps, æquè bonig; consulamus. Quem. n. patrem (vt sapientis Solomonis verbo vtar) filius nõ oblectat formosissimus & sapiens? Sed si permanserit, (proh

II. Beatissimi ac sanctissimi archiepiscopi Bulgariæ, domini Demetrii *Chomateni, ad Constantinum Cabasilam archiepiscopum metropolis Dyrrhachii, Responsiones.

*Chomateni

1 cunctatio

2 tuæ perfectionis petitionem,

3 audita

4 pridem missum.

5 necessarias conuenientes responsiones ad interrogationes requisiti:

6 tam ita horum vtrũq; vehementer ad suam me partes tradu cere conẽdit

7 vtin confinio quasi tamdẽ hærerẽ, neutri additus, ac neutri parerent.

8 adpetitionẽ me permouebat ad missionem, benignamq;

9 cunctatio

10 velut obedientiã cunctatio abundans efficiens, & cunctationẽ per obedientiã abolens.

11 sortitumquidem

12 eautus sit, & gressum reuocet

13 doctrinæ

Ἐρώτησις. Εἰ δεῖ τὸν ψηφισθέντα, καὶ καταδεξάμενον, καὶ ἀπασαμένον, μεταβῆναι εἰς ἑτέραν ἐπισκοπήν.

Ἀπ. Τοῦτο κανονικὸν μὲν οὐκ ἔστιν, ἔτι μὴν τῆς ἐγγράφου ἢ ἀγράφου ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως· γίνεται ἦ πολλάκις, βασιλέως κελεύοντος, ἀφ' ἑτέραν οἰκονομίαν λυσιτελοῦσαν κοινῆ. καὶ γέγονε ἦ τοῦτο ἐπὶ τ ἡμερῶν ἦ ἀοιδίμου βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Πορφυρογεννήτου Κομνηνοῦ. ἦ γὰρ σοφώτατος ἐκεῖνος Εὐστάθιος ἦ κῦ φλῶρον ἀξιώνυμος ὢν τοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ μαΐστορος τ ῥητόρων, εἰς τ ἐκκλησίαν τ Λυκίων Μυρέων ψηφισθέντος, καὶ καταδεξαμένου. καὶ ἀπασαμένου, καὶ ἤδη καὶ πρὸς τ χειροτονίαν ἑτοιμασθέντος, πρόσταγμα ἦ μακαρίτου βασιλέως ἐκείνου πρὸς τ σοῦδον καταπεφοίτηκε, ἀμελεδόμενον, δέξασθαι ταῦτα ἀμοιτοῦμενον τὸν Εὐστάθιον, πρεσβεύειν ἢ ἦτον εἰς τ θεῖκλυτον τ Θεσσαλονικέων μητρόπολιν, ὡς τὰ τηνικάδε χηρεύουσαν. τὰ τοιαῦτα δὴ, ὡς εἰκὸς μὲν, κέλευσις μόνη βασιλικὴ δυώαμιν ἔχοι μεταλλάξαι τι καὶ καινοτομεῖν. ὁ βασιλεὺς γὰρ, οἷα κοινὸς τ ἐκκλησιῶν ἐπίσημον ἀρχὴς ὢν καὶ ὀνομαζόμενος, καὶ συνοδικῶς γνώμαις ἐπιστεύθη, ὁ τοῦ κύριος πάντων χαρίζεται· ἐκκλησιαστικὰς τάξεις ῥυθμίζῃ, καὶ νομοθετεῖ βίῳ καὶ πολιτείᾳ τ ἦ βήματος, ναὶ μὲν καὶ δίκαις ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, καὶ πρός γε χηροῦσῶν ψήφοις ἐκκλησιῶν. ἐνάγῃ ἦ ἐπ' ἐλάττονα ἐπῆς εἰς μείζονα, δηλαδὴ ἐπ' ἐπισκοπῶν εἰς μητρόπολιν, ἢ αὖ πρὸς ἀρετῶν ἢ πόλιν λειμῶν. τοῦτο δὲ πάντα ῥᾴδιον ἔστι καθαμαθεῖν τὸν φιλομαθῆ ὅτι γε τ ἦ ἱερῶν καὶ θείων κανόνων θεσπίσεως, καὶ ἐπὶ τῆς Ἰουστινιανείου νεαρᾶς νομοθεσίας, τ κειμένης ἐν ὅλῳ τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τ Βασιλικῶν. ἔα δὲ καὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, καὶ θεσμοῖων αὐτῶν, καὶ βίου καταστάσεως, καὶ δικῶν ἐγκληματικῶν τε καὶ χρηματικῶν εἰς πλάτος διαλαμβανόντα. καὶ, ὡς ἐπος εἰπεῖν, πλὴν μόνης ἦ ἱερουργεῖν, τὰ λοιπὰ ἀρχιερατικὰ θεσμοῖα σαφῶς εἰκονίζῃ ὁ βασιλεὺς ἐφ' οἷς θεσπίζῃ νομίμως τε καὶ κανονικῶς. εὕρηται ἦ καὶ ἐν ᾧ λόγῳ τ Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας Φλαβίου Ἰωσήπου, ὑπογεγραφῆ βασιλικῇ ἅτινα ἔχουσι. Τιβέριος Κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς, *Γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὑπατος χειροτονηθεὶς τὸ δεύτερον. Ὅτι ἂν καὶ χεῖρας Κυρίου ὁ χριστὸς βασιλεὺς ἐστι, δῆλον τὸ χρίσματος τῆς βασιλείας· ὁ δὲ χεῖρας, καὶ θεὸς ἡμῶν, μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ ἀρχιερεὺς ἡμῶν, καὶ γέγονε καὶ αὐάκηρύττεται· ὁλόγως καὶ αὐτὸς ἀρχιερατικοῖς καθαρισμοῖς χαρίσμασιν.

*Γερμανικὸς,

(Φεῦ τὸ δύσμορφον ἀναλλοίωτον) πᾶσαν ἀνάγκη πρὸς τὸν πατρῷον ἦ τὸ κόλπον ἀποτραφῆναι, ὡς αὖ σκεῖσε ἀφανισθέν, ἕκ γε ἦ μὴ ὀρᾶσθαι, τὸν γοῦν ἦ αἴσχος ὀνειδισμὸν ἀποκρύπτοιτο.

(proh immutabilis deformitas) necesse omnino erit, ad paternũ hunc [18] cõuerti sinum, vt illic de medio [19] sublata, quod non cernatur, turpitudinis saltem opprobrium abscondat.

18 reuerti

19 sublatum ideo, quod non cernatur.

Interrog. An oporteat eum, qui electus est, & suscepit dignitatem, amplexusq; est, transferri in aliam episcopen.

Resp. Hoc canonicum quidem non est, neque scriptæ, aut non scriptæ ecclesiasticæ traditionis. Fit autem sæpe, iubente principe, [20] per aliquam dispensationem publice cõducentem: & factum est tempore inclyti Imperatoris domini Manuelis Comneni Prophyrogenneteæ. Cum enim sapientissimus ille Eustathius, qui secundum Florum, magnæ ecclesiæ diaconus & rhetorum magister, in ecclesiam Lyciorum Myreorum electus esset, & electionem admisisset, amplexatusq; fuisset, iamq; ad ordinationem paratus: iussio beati principis illius ad synodũ prodiit, qua præcipiebatur, vt [21] Eustathius ad ad inclytam Thessalonicensium metropolim, quam suscipere recusabat, accederet, vtpote tunc vacantem. Solagitur, vt diximus, Imperatoria iussio mutandi hæc innouandiq; potestatem habet. Imperator enim, vt communis ecclesiarum ἐπίσημον ἀρχὴς existens & nominatus, synodalibus præsentiis, & robur tribuit. Ecclesiasticos ordines componit, & legem dat vitæ politiæque eorum, qui altari seruiunt: hoc amplius, [22] iudicis episcoporum clericorumq;, & vacantiũ ecclesiarum [23] suffragiis. E minore etiam honore ad maiorem reducit, ab episcope videlicet in metropolim, vel viri virtutem vel ciuitatem ornans. Hæc autem omnia studioso facile est discere ex sacrorũ diuinorumq; canonum [24] comprehensione, & Iustinianea nouella [25] constitutione, posita in toto libro tertio Basilicorum. Qui quæ sunt de episcopis & clericis, eorumq; priuilegiis, & vitæ statu, & causis criminalibus & pecuniariis, fuse disputat. Et (vt vno verbo dicam) solo sacrificandi excepto ministerio, reliqua pontificalia priuilegia Imperator repræsentat, quando legitime canonicegq; facit. Inuenitur q. decimonono libro Iudaicarũ antiquitatũ Flauii Iosephi, subscriptio Imperialis sic habẽs: Tiberi* Claudius Cæsar Augustus, Germanicus, pontifex maximus, tribunitiæ potestatis, cõsul creatus iterũ. Quod igitur vnctº Domini sit & is qui pro tẽpore est Imperator propter vnctionẽ Imperii: Christus autẽ, & Deus noster, cũ aliis, & põtifex noster factus est, & prædicatur, merito & ipse pontificalibus decoratur gratiis.

20 propter aliquam rationem.

21 vt reciperent Eustathium illis renuntiantẽ, & perducerent ad inclytã Thessalonicensiũ metropolim, tunc vacantem.

22 litibus

23 electionibus

24 volumine.

25 legislatione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ερ. Εἰ δέον ἐστὶ καὶ ἐν τοῖς πορφυροῖς ἐσχεραπηοῖς ἐσθήμασι τετῆνται, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς λευκοῖς· ἐν μὲν τῷ στιχαρίῳ οὖν πάμεσι, ἐν δὲ τῷ φαινολίῳ σαφῶς. Εἰ δὲ δεῖ καὶ πορφύρεον ἡγεῖσθαι σάκκον.

Απ. Τὸ ἐν τῇ ἐκκλησίας τὰ πορφυρᾶ ἀρχιερατικὰ ἱδιὰ ἐσθήματα ἀπλᾶ βάλλειν ἐνεστι, καὶ χωρὶς περιθήκης τὴν ἐρημίων πλαμῶν καὶ στιχῶν. σάκκον δὲ πορφυρᾶν ἐδόλως ὑπεννοήκαμεν· ἐπειδὴ ὁ σάκκος ἐν τρισὶ μόναις ἔτεσιν λαμπρᾶς διατοπικῆς ἑορτῆς τὴν ἑαυτοῦ χρῆσιν παρέχει· ἤγουν ἐν τῇ μεγάλῃ καὶ πρωτοκυριακῇ, ἐν τῇ πεντηκοστῇ, καὶ ἐν τῇ γενήσει τοῦ Χριστοῦ. αὐτὸ γὰρ τοῦτο πληροφορεῖν ἐξαρκεῖ ὡς ἀναγκαίως εἶναι σάκκον πορφύρεον. καὶ ἅμα ὅτι πένθους εἰσὶ τὰ πορφυρᾶ τοιαῦτα ἐσθήματα, σημαντικόν. ἐν μόναις χαρμοσύνης ἡμέραις, καὶ ἐν μνημοσύνοις ἀπελθόντων.

Ἐρώτησις. Πῶς λογίζονται τὰ ἁγιασθέντα τῶν Λατίνων ἱερουργήματα ἄζυμα, κοινά, ἢ ἅγια· ὡσαύτως καὶ τὰ ἱερουργήματα αὐτοῖς σκεύη, καὶ ἱερατικὰ ἄμφια, καὶ εἴτι τοιοῦτον· καὶ εἰ ἔλογόν ἐστι τὸ τέτοιον δακτυλιοφορεῖν.

Απ. Ὁ μὲν ὁ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν καὶ ὁ ἕκτος ὁ ἐν τῇ ἐν Λαοδικείᾳ συνόδῳ, καὶ ὁ ἑξηκοστὸς ἐν Καρθαγένῃ, ἀζύμων μεμνήσθην τῶν Ἰουδαϊκῶν καὶ ἑορταστικῶν, περιποιούντων τοῖς πιστοῖς ἁγιάσματα τῶν αἱρετικῶν· καὶ ἀποστέργει καὶ τὸ λαμβάνειν τοῦτο, καὶ τὸ συνεορτάζειν αὐτοῖς τοὺς πιστούς. Λατινικῶν δὲ ἀζύμων οὐδεὶς οὐδαμοῦ κανὼν μέμνηται· οἷα ὕστερον, ὡς ἔοικε, τῶν ἀζύμων ἤρξατο ἐν τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ ἐπισκιάσαντος. ἐξ ἧς μοί τι τοιοῦτον ἐνθυμοῦμαι ἀνέκυψε, πολλοὶ τῶν ἡμετέρων, καὶ ζῆλον ὑπερβάλλοντα, συγγράμμασιν ἰδίοις καθ' ἑαυτοὺς ὡς ἔκφυλον τοῦτο ἀπεσκοράκισαν. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος τοῖς Λατίνοις δογματιζόμενον, ἀπᾴδον τὸ ἀπεμφαῖνον παντάπασιν ἤλεγξαν. καὶ πολλαὶ ἕτεραι ἔθη τάττων, ὡς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν μὴ ἀκολουθοῦντα, βδελυκτὰ ἐλογίσαντο, καὶ ἀπώσαντο. ἔνιοι μέντοι φιλανθρωπότερον τῷ πράγματι χρησάμενοι, ὅτι μὲν τοῖς ἄλλοις συγκατέθησαν αὐτοῖς, τὸ δὲ ἔθνους ἀδότες σκληρὸν καὶ ἀγέρωχον, καὶ βαρβαρικῶς ὡς τὰ πολλὰ σπαναχρωννύμενον ἦθος, ἐπὶ μόνῳ τῷ περὶ τῆς ἁγίας πνεύματος ἐκπορεύσεως ἀδαμῶς συγκεχωρήκεσαν καὶ συνήνεσαν. ὧν εἷς ἐστι καὶ ὁ σοφώτατος Βλαγαρίας ὁ μακαριστὸς Θεοφύλακτος· ὃς ἐν τῷ πρὸς Νικόλαον Διάκονον, καὶ Καισρίου, τὸν ὕστερον Θεσσαλονίκης Μελέτιον, περὶ Φθέντι παρ' αὐτοῦ λόγῳ, μὴ τὸ μέμψασθαι τοῖς ἀδιακρίτως προσφερομένοις αὐτοῖς, καὶ τὰ αὐτῶν ἀποβαλλομένοις καθόλου· καὶ μὴ τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν δοκούντων ἐλαττωμάτων οὗτος, καὶ ταῦτα οὕτω διέξεισιν· Ἐγὼ δὲ καὶ τούτων τὰ μὲν οὐδεμιᾶς ὑπερφῆς

Int. *An*[26] *consentaneum sit in purpureis pontificalibus vestimẽtis poni, quemadmodũ & in albis: in* *στιχαρίῳ quidẽ flumina, in* *φαινολίῳ autẽ cruces. & an purpure*[9] *saccus fieri debeat.* 26 opus sit

Resp. *Consuetudo ecclesiæ purpurea pontificalia indumenta simpla vult esse, & sine prædictorũ fluminum cruciumq; adiectione. Saccum autem purpureum nequaquã nouit. quandoquidem saccus in tribus dũtaxat anni celebribus Dominicis festis suum vsum prabet, nimirum magno Paschatis Dominico. Pentecoste, & Natali Christi. Hoc igitur satis plenam fidem facit. saccus vt sit purpureus, necesse non esse: cum etiam sint luctus insigne purpurea huiusmodi vestimenta. in solis enim ieiunii diebus, & mortuorum memoriis.* *palla *penula

Inter. *Quo iure censentur consecrata a Latinis azyma, profana, an sancta? Item eorum ministerio seruientia vasa, & sacerdotales amictus, & siquid huiusmodi, & an* consentaneum sit annulum ab iis gestari. * an aliquã ratione habeat, quod annulum gestant.

Resp. *Sanctorum quidem Apostolorum 70. canon, & 37. & 38. Laodicenæ synodi, & 60. Carthaginensis, azymorum meminerunt Iudaicorum, &*[27] *festiuitatum, quæ fidelibus mittuntur ab hæreticis. & hæc sumere fideles dehortantur, simulque cum iis festum celebrare. Latinicorum autem azymorum nullus canon meminit vsquam, quippe quod posterius (vt probabile est) eorum mos Romanæ ecclesiæ se luxuriose insinuauerit. Ex quo vero talis mos emersit, multi nostrorum, eximio affectu ducti, suis scriptis per se hoc, vt alienum, reprobauerunt. Neque id modo, sed & quod de sancti Spiritus processione a Latinis traditur, absonum dissentaneumque omni modo coarguerunt: & multas eorum alias consuetudines, vt catholicæ ecclesiæ nõ conuenientes, abominandas reputauerunt & reiecerunt. Nonnulli tamen benignius*[28] *rem excipientes, quod ad alia quidem, in eandem cum iis sententiam descenderunt, duritiem & superbiã cognoscẽtes nationis, & frequentem barbaricorũ morũ contagionẽ. In solo autẽ articulo de sancti Spiritus processione nequaquam adstipulati sunt, aut consenserũt. Quorũ vnus est & sapientissimus Bulgariæ beatus Theophylactus, qui in oratione a se missa ad Nicolaũ diaconũ & castrẽsem, qui postea fuit Melesobæ episcopus, postquã eos reprehendit, qui*[29] *indistinctẽ eis adhærẽt, & eorũ sacra omnino reiiciunt: & post enumerationẽ apparentium defectuũ, persequitur & hæc in hunc modũ: Ego autẽ horũ alia quidem nulla* 27 & festiuorum, 28 rem aggressi, 29 sine iudicio ad illos accedunt, & sua prorsus abiciunt a

δεῖσθαι νομίζω, τὰ δὲ μετρίας, καὶ οἷας, εἰ μὴ αὐτός τις, μικρᾶς τῆς ἐκκλησίας χαρίζεσθαι εἰ δ' ἦν, ἀλλὰ μηδὲ ζημίαν γε πιθέναι τὸ ἀνεξαύστον. ὁ μάλιστά μοι δὲ δοκεῖ πρὸς τοὺς Λατίνους κοινωνίαν τοῖς εὖ φρονοῦσι ποιεῖν ἀπώμοτον, καὶ ὃ μὴ καταβουλόμενον, μεγάλων ἀποζενᾶ τῶν ζημίων τῆς τοῦ ἑνὸς κληρονομίας, ὧν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐλαβε. τοῦτο σοι καὶ δείξω καὶ διελεγξω, καθόσον ἔνεστι. Καὶ μετά τινα. Ἔστιν οὖν τὸ μέγιστον σκεῦνο σφάλμα, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ Σολομῶντος, ἅδου πεπωρωμένοις σωσαντᾶν, ἢ ἐν τῷ τῆς πίστεως συμβόλῳ καινοτομία· ὧν ἐποιήσαντο, ἀνακηρύττοντες τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ ἑνὸς ἐκπορεύεσθαι. Καὶ μετ' ὀλίγα. Ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τῆς προφορᾶς τῶν ἀζύμων πολὺς ὁ ζῆλος τοῖς πολλοῖς, καὶ πυρὸς θερμότερος, ὅ δὴ λέγεται· καὶ πότερον αὐτοὺς ψυχὰς ἐποίησε, ἢ τὴν περὶ τούτων δόξαν αὐτῶν ἀφανίσαι· οἱ δέ τινες καὶ οἰκείᾳ παθῇ καταχαρίζονται, καὶ πάγις τοῦ Διαβόλου τῷ Παύλῳ δοκεῖ· ἀμφὶ δὲ πρὸς τοῦτο εἰπεῖν, ἐν ὑστέρῳ λέξομεν, τὸ μὲν ἄμετρον καὶ ζῆλου κολάζοντες, τοῖς δὲ παρεινεν δεικνύντες τὸ ἀπεπείνωτον. Καὶ αὖθις μετὰ πολλά. Καὶ τοῖς δυτικοῖς τοίνυν εἴτι μὲν πρὸς τὸ δόγμα διημαρτάνετο, τὴν πατρικὴν πίστιν σωλεῦον, οἷον δὴ τὸ ἐν τῷ συμβόλῳ πρὸς τοῦ ἁγίου πνεύματος προστιθέμενον· ἔνθα ὁ κίνδυνος μεγίστος· τοῦτο μὴ διορθώσεως ἀξιούμενον συγχωρῶν, ἀσυγχώρητος· κἂν ἀπὸ τοῦ θρόνου οὗτος λογᾶς ποιῶνται, ὁν ὑψηλὸν ὑψηλοὶ σεπιθέασι· καὶ τὴν τοῦ Πέτρου ὁμολογίαν περιβάλλοντες, κἂν τὸν ἐπ' ἐκείνῃ μακαρισμὸν προφέρωσι· κἂν τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας ἡμῖν ἐπισείωσι. Καὶ πάλιν μετὰ πολλά. Οὐ τοίνυν οὔτε περὶ τῶν ἀζύμων, οὔτε περὶ τῶν νηστειῶν αὐτοκληρωθησόμεθα τῷ ἀκαμπεῖ τοῦ ἔθνους φρενήματι. τοῦτο γάρ ἐστιν ὅρακω συγκλᾶν ὅρακον, μηδὲν *ἡθος ὑστέρῳ παρεντιθέντας, ὅπερ ἐγλυστρήσαν ἐχέθολον. ὅδε πολλοῦ δεῖ περὶ τῶν ἀπαρεμφημένων λοιπῶν· ἅπερ ὁμολογοῦντες καὶ αὐτοὶ τηρεῖν, ἐκτὸς τῆς πνικτοφαγίας (πῶς γὰρ ὅδε τέτνομα Λατίνοις σώφρονι αὐκτόν, ὥσπερ ὅδε παρ' ἡμῖν, ὅδε τὸ τῆς πορνείας, καὶ τῆς νηστείας· κἂν οἱ ἠλιώδεις καὶ κτηνώδεις τούτων ἀπτηνδώσι) δοκοῦσι πολλοῖς ἀσύγγνωστα σφάλλεσθαι· ὧν μὴ σπουδαστέον τοῖς λόγοις, αὐθρός ἐστιν, ὡς οἶμαι, τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἐγγυμναζόμενος, καὶ μαθητὴς ὡς ἂν ἐθέλοι ἀποφέρειν ἄγον δόγματος. ἐμὴ δὲ πάντως καὶ ταῦτα, τὰ μὲν τοῖς ἰωμαϊκοῖς κεφαλαίοις σφάλματα τὰ μὲν ἐξ ὀλιγοστίας, ὡς τὸ περιφερὲς οὗτος ἀπατασμοὺς τοῖς θείοις ἐδάφεσι (μὴ γὰρ δὴ πάσαδεξόμεθα τὰ σατανικὰ σκεύη συνφανίαν, ὡς ἄρα Λατίνοις οὐ

nulla animaduersione indigere arbitror, alia autem mediocri, & quæ possit si quidem perfecerit quispiam, parum ecclesiæ[30] indulgere: sin minus, neque damnum adferre, quod imperfectum remãsit. Quod autem maxime mihi videtur Latinorum societatem bene sentientibus execrandam reddere, & quod non emendatũ, magnũ[31] conciliat damnũ filii hæreditati, quã in gentibus accepit: hoc tibi ostendã, & demonstrabo, quantum in me erit. Et paulo post: Est igitur maximũ illud erratum, & vt Solomonis vtar verbis, incurrere faciens in laqueũ inferni, innouatio infidei symbolo, quã fecerũt, promulgando Spiritũ ex Patre & Filio procedere. Et post multa. Quoniã autẽ & de azymorũ oblatione multis magnus est zelus, & igne ardentior, quod aiunt, & prius animas amiserint, quam opinionem de his suã destituerint. Quidam autem & proprio blandiuntur affectui, & laquens diaboli Paulo videtur. Quæ in hos dicenda sunt, posterius proferemus: aliorum quidem immoderatum zelum[32] punientes, aliis autem[33] abiectũ ostendentes, quod non est abiectum. Et rursus post multa: Et occidentalibus igitur si quid in dogmate peccatur,[34] quod de Patre fidem concutiat, (quale, quod in symbolo de Spiritu sancto adiectum, vbi periculum maximum.) hoc[35] qui non dignum correctione concesserit, venia indignus: etsi a[36] throno verba faciant, quem sublimem sublimes[37] proponunt, etsi Petri confessionem proferant, etsi eius beatificationem circumferant, etsi claues regni minaciter nobis quatiant. Et rursus post multa: Igitur neque propter azyma, neq; propter ieunia obdurescemus cõtra rigidam gentis pertinaciam: (Hoc. n. est testam testæ conglutinare, si nihil naturæ flexibilioris interponas, quæ forsitan glutinosam vim habeat. (neq; fere propter reliqua enumerata, quæ se obseruare cõfitẽtes, præter suffocati esum, (huius. n. neq; nomẽ Latinis[38] tẽperantibus tolerabile, sicut nec nobis: neq; fornicationis & ieunii, etiãsi ferini & bestiales homines id studiose colant) videntur multis ea, quæ veniã non merentur, peccare. Quorũ verbis non assentiri, viri est, vt opinor, in ecclesiasticis historiis exercitati, & qui didicerit, non omnẽ[39] morẽ ad diuellendũ ab ecclesia valere, sed qui doctrinã incontentionẽ deducit.[40] Mores autẽ omnino sunt & hæc apud illos præclaros iudices errata: alia quidẽ ex religione, vt exhibere oscula sacris pauimẽtis (nõ. n. sane admittamus satanicã illã calũniã, nẽpe[41] vt Latinis nõ ad- 30 largiri: 31 cõciliabit, 32 coercẽtes 33 abiecti esse animi ostendentes nolle humiliari. 34 quod apostatribus accepta fidem 35 qui non corrigi non petens 36 a throno rationes adferant, 37 aliis prætulerunt, 38 Latinis hominibus modestis est tolerabile.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὠφελοῦσα ἡ τ εἰκόνων προσκύνησις) τὰ μὲν ἐξ οἰκονομίας, οἰκονομήσας ἀοράτως ἀνθρωπος, πάσχα μὲν ψυχῆς, παντως ἡ τ σωματικῶ· ὡς τὸ σὸν μοναχὸς ἐν νόσοις μεταλαμβανέτω κρεῶν· ἁ δ τὸ, νεκολασμένως, ἁ τῶ ὄντι πνευματικῶς. εἰ δέ τινες αὐτὸ χυδαιότερ ἀδιαφορίαις ἑτερ ὄντες λόγοις πρὸς ἀλλοτρίους, ἀ πρὸς σὸν πρώτως ἔχοντα τὸν λόγον οἰκονομήσαντας, ἕτερα κατ' ἄλλους τινὰς λόγους ἐμπεριλαβόντα ἡ δυνάμεως ἐκκλησίαις. ὧν ἀδὲν ἡμᾶς δύναται. ἔκ· ὧν γε τὰς κρίνοντες ἔχειν τ ψῆφον ἐκφέροντες παλαιοῖς νόμοις ἀκολουθοῦν. εἰ γε μὴ μακρός μοι ὁ λόγος ἐμελλεν ἔσεσθαι, ἁ ἱστορίας ἐγγύς, ἔδειξα ἂν σοι μυρία ὅτι μυρίοις ἐστὶ τοῖς παλαιοῖς πατράσι ἀποκεχωρηθέντα, πρὸς τ ἀδελφικῶν ψυχῶν ἀπώλειαν. ἠθέσαν γὰρ ἐκεῖνοι μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν, ἀλλ' ἑκάστῳ τῷ πλησίον εἰς τὸ ἀγαθὸν, πρὸς οἰκοδομήν. ἀλλὰ νῦν (φεῦ ἁ ὑδερικῶ ἡμῶν ὄγκῳ) καὶ τις ἐστὶ μὴ πλησίον λέγομεν, καὶ μυρίας καταβάλλομεν ἰσαμώσεις, ἵνα τὸ οἰκεῖον συνεπισωρεύσωμεν θέλημα. καὶ ἀφεξῆς καθαρέχθ σοφῶς τ ἀδιακρίτως ἁ * αἰδέσθη μεμορμόνων τοῖς Λατινικοῖς ἔθεσι, εἰς μέγιστε ἁ ἀπόβλητα σφάλματα ἐγγραφόντων αὐτό. ἔστιν δ' ἐκ τῆς ἐγκειμένης ἐννοίας τῷ συφωτάτῳ τούτῳ συγγράμματι συνιδεῖν, ὡς ἐλάχιστε μὲν χρὴ ὅτι πάντος ἔθνους προσδέχεσθαι τὸ κ Χριστὸν κήρυγμα, ὑπηρετεῖν τὰ τ ἐν αὐτοῖς ἐθῶν ἐλαττώματα· τά γε μὴν ἐκφυλα τ δογμάτων, ἁ ἀπεμφαίνοντα, καὶ λίαν ἀποβλέπειν, ἁ φθόγγῳ ὡς γαγγραίνας, ὧν ὁ θεῖ μέμνηται Παῦλ, καὶ ὡς ἑτεροία κακοήθη νοσήματα. ἐπείπερ τὰ μὲν ἔθη ἁ τοσοῦτον, τὰ δέ γε πονηρὰ δόγματα ἀφανῆ ἡμεῖς τούτων διώκοντες. ὅθεν ἄπτεται ἱερουργήματα τῶν τ Λατίνων ἄζυμα, ἄπτεται ὑποδεχόμενα παῦται καὶ ὑπηρετούμενα τῇ τούτων ἱερουργίᾳ σκιᾷ, καὶ ἀκολούθως ἄπτεται τὰς ἱερὰς αὐτῶν στολὰς, οὔτε πι θανὸν, κενὰ λογισόμεθα. πῶς γὰρ; τῆς τῶ θεανθρώπου ὀνόματος ἐπικλήσεως ἐπισφραγιζούσης ταῦτα, καὶ τῶν ἁγίων Ἰακώβου ἁ ἀδελφοθέου ἱερῶν ἐπισμάτων τὴν ἁγιότητα, ὡς μαθόντες, ἱερολογούντων αὐτοῖς. Εἰ δέ τις ἐρεῖ ὡς ἕτερ κενὰ τὰ τῶν Λατίνων ἄζυμα σὐκ εἰσὶν, ἃ προκεκριμένοι σόμεθα καὶ ἡμεῖς τούτων μεταλαμβάνοντες· ἀλλ' ἀκούσεται ὡς ἐπειδὴ, καθὼς αὐτὸν ἔφην, μετὰ τῶν ἄλλων πᾶς δυτικὸς ἐκκλησιάσεις καὶ τὸ ὅτι τοῖς ἀζύμοις ἔθος ἐμπέπηκται, καθὰ καὶ ἡμῖν τὸ προσφέρειν καὶ ἱερουργεῖν ἐνζυμα, ἀδιάφορ ἐφ' ἑκατέροις ἔχει ἡ τῶν οἰκείων ἐθῶν πρόβασις· εἰ μήποτε θάτερον μέρος μεταθέσθαι πρὸς θάτερον αἱρετίσεται, τὴν κοινωνίαν αὐτὸ ἀπασάμενον. πλὴν, ὥσπερ ἐκεῖνοι τὰ παρ' ἡμῶν ἱερουργούμενα, καὶ ἡμεῖς οὕτω τὰ παρ' ἐκείνοις, ἀγιαζόμενα λογιζόμεθα· καὶ ἁ σφαλόμεθα. καὶ αἱρετικῶν γὰρ χειροτονίαι τοῖς ὀρθοδόξοις δεκτὰ εἰσὶ, κατὰ

καὶ δὴ

mittenda imaginũ veneratio) alia autẽ ex dispensatione, quæ[42] infirmitatẽ regit, forsitan quidem & animæ, omnino autem corporalem; vt monachos in ægrotationib⁹ sumere carnes: idq; sobrie, & reuera spiritaliter. Quod si[43] qui id accumulent rebus indifferentibus, alius hic in istos sermo, non in eos, qui primum illud ratione dispensarunt, & alia, quæ quibusdam aliis rationibus ecclesiis occidentalibus sunt infixa. Quorum nihil distrahere nos potest. Neutiquam: si quidem iudices habeat, sententiam ferentes paternis legibus consentaneam. Et misi longa mihi futura esset oratio, &[44] ad historiam accedens, antiquorum Patrum mores tibi ostenderem innumerabiles in fraternarũ animarũ acquisitionem cedentes. Nouerant.n. illi non sibiipsis placere. sed vnusquisq; proximo, in bonũ & ædificationem. Verũ nunc (heu fastũ hydropicũ) Et quis est proximus meus? inquimus: &[45] stantiũ decem millia deiicimus, vt nostram impleamus voluntatem. Deinde grauiter infectatur eos, qui[46] indistincte & impudenter Latinicos mores reprehendũt, eosq; maximis & reiiciendis erroribus adscribunt. Ex sententia igitur huius sapientissimi scripti, videre est, in omni gente, quæ Christi prædicationẽ susceperit,[47] minimos morum ipsorũ defectus obseruãdos esse.[48] Eos sane, qui a fidei articulis alieni & dissidentes, valde despiciendos fugiendosq; vt gangrænas, quarum diuus Paulus meminit, & vt alius generis malos inueteratos morbos. Quãdoquidem mores non eã vim habẽt ab iis diuellẽdi, quã dogmata peruersa. Vnde neq; consecrata a Latinis azyma, neq; hæc suscipientia &[49] sacrificio seruientia eorũ vasa, & consequenter neq; sacras eorũ stolas, neq; huiusmodi quidpiã, immundũ pollutumq; existimabimus. Quo. n. pacto? cum Dominici nominis inuocatio eis signum imprimat, dtuiq; Iacobi fratris Domini, sacra cantica, hostiam, vt didicimus, eis consecrent? Cæterũ si quis dicat, si quidẽ Latinorũ azyma profana non sint, nullũ nobis fore præiudicitũ, si ea sumamus: is audiet, quia, quemadmodum superius diximus, cum aliis & hic azymorum mos occidentalibus ecclesiis inhæsit, sicut nobis fermentata offerre & consecrare: impossibilis erit in vtriusq; propriorũ morũ transgressio: nisi quando altera pars ad alterã transire maluerit, communionẽ eius amplectẽdo.[50] Eo excepto, quod quemadmodũ illi quæ a nobis consecrata, & nos pariter quæ ab iis, sancta æstimam⁹. Neq; fallimur. etenim hæreticorũ quoq; ordinationes ab orthodoxis recipiuntur, iuxta

42 quæ cum infirmitate dispensat.

43 Quod si qui licentiam ægrãdo nimia hoc perabsurdum facit,

44 ex instar historiæ,

45 infinites etiam stantes prosternimus.

46 sine discretione ac promiscue

47 quam minime

48 Dogmata tamen peregrina, nec veris similia, valde habenda suspecta, fugienda que tanquam gangrænas,

49 sacris peragendis

50 eorum tamen vti illi quæ a nobis sunt consecrata, sic nos quæ ab ipsis, sancta

Patrum

τ πατέρων ἀφάδοσιν, ὀρθοδόξων ἡ ὄντων ἡ γενομένων τ ἐφ' αὐτῶν χειροτονηθέντων. Τὸ δακτυλιοφορεῖν ἡ, τοῖς μὲν κ πνεῦμα θεῖ πατρὶ, πνευματικῶς ἀναμβανέ). ἐπεδὴ γὰρ νυμφίος ὁ Χριστὸς κ τ ἐκκλησίας, κ τ καθαρῶν κ παρθένων ψυχῶν ὀνομάζεται, τ αὐτὸν τρόπον κ οἱ ἑκάστοτε τ ἁγίων ἐκκλησιῶν προεστῶτες, νυμφίοι προσαγορεύονται, ὡς δακτύλιον τ σφραγῖδα λαβόντος ἁ πνεύματος. ὅτι ἐ ὁ σωτὴρ ἐν δακτύλῳ, τουτέστι τῷ ἁγίῳ πνεύματι, τὰ δαιμόνια ἐκβάλλειν φησὶ τοὺς ἀπίστους ἔλεγον Ἰουδαῖοι, οἱ Βεελζεβοὺλ σκεπτόμενοι ἔχειν αὐτόν. καὶ τ ἐπανελθόντα ἡ ἀσώτου υἱὸν δακτυλίῳ χρυσῷ ἐπεκόσμησεν· ὅλον δηλαδὴ τὸν σκηπτέαν πνευματικὴν, αὐτὶ σαρκικῆς· τοῖς γε μὲν Λατίνοις ἁ πνευματικῶς, ἀλλὰ σαρκικῶς, ἀσὶ ὑπερκοσμίως, ἀλλὰ κοσμικῶς τῶν δακτυλίων περιηγορίαν ἐκλαμβανομένοις, ἐπεὶ σ' ἁσιν γίνεται τὸ δακτυλιοφορεῖν, ὡς τ ἐκκλησιῶν δηπεθεν μνήστερσιν· ὁθεν ἀδὲ ἔστι προσάπτ μεμῖψιν αὐτοῖς.

Ἐρώτησις. Εἰ προκρίμα τῷ ἐρχεσθαι τὸ εἰσέρχεσθαι εἰς τὰς Λατινικὰς ἐκκλησίας, κ προσκυνεῖν ἐκεῖσε αὐ προσκληθείη παρ' αὐτῶν. κ εἰ μεταδοσή τέτοις κατακλαυσθ ὅσπερ εἰς τ ἁγίαν κ καθολικὴν ἐκκλησίαν ἐν τῇ λειτουργίᾳ ἀφανίσωνται.

Ἀπ. Τινὲς τ Λατίνων ὁρίσκον) μὴ καθόλου διαφερόμενοι πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς ἔθη, τάχα δογματικὰ κ τὰ ἐκκλησιαστικὰ· κ εἰσὶν, ὡς ἂν τις εἴπη, κ τι ἐπαμφοτερίζοντες. ὥσπερ γοῦν τὰ αὐτοκληρωτὰ τ πίστεως ἀκλινὲς ἔχοντα εἰς τ ἁγίαν κ καθολικὴν ἐκκλησίαν ἐν τῇ λειτουργίᾳ ἀφανίσωνται.

Ἀπ. Τινὲς τ Λατίνων ὁρίσκον) μὴ καθόλου διαφερόμενοι πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς ἔθη, τάχα δογματικὰ κ τὰ ἐκκλησιαστικὰ· κ εἰσὶν, ὡς ἂν τις εἴπη, κ τι ἐπαμφοτερίζοντες. ὥσπερ γοῦν τὰ αὐτοκληρωτὰ τ πίστεως ἀκλινὲς ἔχοντα εἰς τ ἁγίαν κ καθολικὴν ἐκκλησίαν ἐν τῇ λειτουργίᾳ ἀφανίσωνται.

Patrum traditionem, si orthodoxi sint vel fiant, qui ab iis ordinantur. Anulum autem ferre, iis quidem, qui secundum spiritum ambulãt, spiritaliter accipitur. Quemadmodum.n. Christus Ecclesiæ, mundarumq; & virgineorum animarum nominatur sponsus: sic qui vbiq; sunt sanctarum ecclesiarum præsules, σπὸσ appellantur, anulo accepto, vt Spiritus sigillo. Quod & Saluator in digito, id est sancto Spiritu, se dæmonia eiicere incredulis dicebat Iudeis, qui eum conuitio, quasi Beelzebul haberet, consectabantur. Et prodigum filium reuersum aureo anulo exornauit, totum videlicet hunc faciens spiritalẽ pro carnali. At Latinis nõ spiritaliter, sed carnaliter, neq; supramundane, sed mundane anuli appellationẽ accipientibus, studio magno affectatum est anulos gestare, vtpote ecclesiarum sponsis. Ideoque neq; hoc illis notam inurit.

Inter. An præiudicium antistiti, ingredi Latinorum ecclesias & ibi adorare, cum ab iis euocatus fuerit. Et an iis[51] fractionem distribuet, cum in sancta & catholica ecclesia sacro ministerio interfuerint.

Resp. Latinorum quidam, non omnino a nostris moribus, tam dogmaticis, quam ecclesiasticis, differre comperiuntur: & sunt (vt dixerit quispiã) in eo[52] ancipites. Quemadmodũ igitur is reluctari, qui prorsus a nobis dissentiunt, præsertim in dogmate de sancti Spiritus processione, conueniens est & sanctũ: sic[53] in idẽ cum non talibus descendere & conuenire, non præiudicabit antistiti, qui creditã dispensationem conuenientẽ animarum gubernatoribus exercet. Quamobrẽ & hic in ecclesias eorũ accersitus, sine dubitatione veniet. Sanctarũ.n. imaginũ sunt & hi cultores, & in suis templis eas erigunt. Et accedentibus iis fractionẽ propte largietur, cum in ecclesia catholica aderũt. Huiusmodi enim consuetudo potestatem habet paulatim eos omnino attrahendi ad sacros nostros mores & dogmata. Repletur autem & Italia diuinorum apostolorum & martyrũ tẽplis. Inter quæ summum obtinet locum Romæ inclytum Petri apostolorum coryphæi tẽplum. In quæ nostrates ingredientes, tam ecclesiastici ordinis, quam laici, vota faciunt ad Deum, & sanctis, qui in eis coluntur, debitam venerationẽ & honorẽ exhibent. Nec præiudicium inde vllũ sustinent, cũ videlicet in Latinorũ sunt templis. Meminimus autẽ interrogationes factas esse ante multos iam annos a Marco sanctæ memoriæ patriarcha Alexandrino,

51 spatium fratrum.

52 neutrales.

53 sic non talibus semet accõmodare

Hoc scripsit postremũ est in hoc libro.

Universidad de Deusto
Biblioteca

κ) ἐπ' αὐτῆς ἀποκρίσεις Θεοδώρου τ μακαρίτε πατριάρχε Ἀντιοχείας τ Βαλσαμώνος ἃς πω τιτιγμένον ἐν τ περὶ Λατίνων αἰχμαλώτων ἐρωτήσεις, εἰ χρὴ δηλαδὴ τ τους προσδέχεσθαι παρεισιάζοντας εἰς τὰς καθολικὰς ἐκκλησίας, κ ζητοῦντας μεταλαμβάνειν τ θείων ἁγιασμάτων. κ ἀκολούθως ἐπὶ τούτῃ ἀπόκρισις, καθόλα ἀπεγραφόμενα σοι τὰ ὑπ' ἐρημόρους Λατίνους διὰ χειρῶν τ καθ' ἡμᾶς ἱερέων τῆς θείας κοινωνίας ἀξιοῦσθαι. ἧτις δὴ ἀπόκρισις τὸν οἰκεῖον λόγον συγκροτοῦσα ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς, τῷ Κυριακῷ σκάνδαλον ἐρρήσατο ῥήματι, Ὁ μὴ ὢν (λέγων) μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστι· κ ὁ μὴ συναγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει. Τῇ τοιαύτῃ ἡ ἀποκρίσει πῶς καὶ τὰ πολλοὶ τ ἐλλογίμων σοι ἔφερε, οἷα πολὺ ἐχέσχη τὸ ἁπλοῦς π κ ἰσταμὲν, κ μὴ προσῆκον μέμψῃ Λατινικῶν τύπων τε κ ἐθῶν· ὅπ πᾶσιν σοι ἀνεγνωσθησαν παῦτα συνοδικῶς, κ ἀσάλ' αὐτοῖ, ὡς αἱρεσιῶται, ἀποβληθεῖσι δημοσίᾳ γεγόνασιν· ἀλλὰ κ συνεδίσιν ἡμῖν κ συνδύχου· κ δυναταί τις, φησὶ, τὸν λογισμὸν ἔτου σοι ἐκ τ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας συνόδου τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας καλῶς ἀναδέξασθαι. κ ὅτι αὐτὸ ἔτο τὸ προσέρχεσθαι Λατίνους ἡμῖν, κ ζητεῖν τῆς ἐνζύμου μεταλαμβάνειν ἁγίας προσφορᾶς ἐξ ἡμῶν, ὅλον δοκεῖ ὡς εἰ μὴ πρὸς φρονεῖν τὰ ἄζυμα, κ ὡς τὸ πρὸ πολλοῦ πιεῖν) τὸ ἑρπὸν αὐτοῖς. σοι αὖ προσήκοντο τῇ παρ' ἡμῶν μυσταγωγίᾳ τ θείων μυστηρίων ἱερουργία. τ οἰκεῖον ἡ λόγον κ οὗτοι σωιζόμενοι σοι ἐκ τ εὐαγγελίου, τὸ πρὸς τ θεῖον Ἰωάννου προσῆλθον εἰρημένον προφήτην, Εἰδάσκαλε (εἰπόντ) τινα εἴδομεν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα τὰ δαιμόνια· κ ἐκωλύσαμεν αὐτὸν, ὅτι σοι ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, Μὴ κωλύετε. ὃς γὰρ σοι ἔστι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστι. Προσεπήγαγεν ἡ κ ὅτι τὸ μὲν, Ὃ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστι, προδήλως καὶ γυμνῶς κ τ διαβόλου φθέγγεται· καθὰ δὴ ἔτο παρίστησιν ἡ αὐτοθι τ εὐαγγελίου πρόνοια. καθὸ γὰρ ἐχθρός ἐστιν ἀπ' ἀρχῆς ὁ αὐτὸς, κ ἀμετάτρεπτ) ἀπὸ τῆς κακίας μένῃ, κ καθόλου μεμανοίας ἐστέρηται, κ τ ἔτο μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ τ θεοῦ ἐστι, καὶ αὐτὸ ὢν κ ἔστι κ ὀνομάζεται· ὡς αὐτὸ μὲν ἀγαπῶντ) τὸ ἑαυτοῦ πλάσμα, καὶ σωάγοντ) · ἐκείνου δ', μισοῦντ) αὐτὸ καὶ διασκορπίζοντ). τὸ δὲ, Ὃς σοι ἔστι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστι, πρὸς ἄνθρωπον εἰρηῆ) σοι ἀκολουθοῦντα μὲν τῷ Ἰησοῦ, ζηλοῦντα δ' οὐ' ἀκολουθοῦντα αὐτῷ, καὶ ὅτι τῷ ὀνόματι τούτῳ ἐκβάλλοντα δαιμόνια. Ὁ οὕτω δυνάμενον, σκ ἔστ' ἀποτρέπειν, ῥαδίως μεταβέβηκεν εἰς τὸ ἀκολουθεῖν. τῆς ἀνθρωπίνης γὰρ μόνης ἀδυνατείας βοήθημα, ἡ διηροφὴ καὶ μετάνοια, καὶ ἡ ἀπὸ τῶν χειρόνων εἰς τὰ κρείττω μεταβολή. προέφερον δὲ καὶ γνώμην ὅτι τοῦτο Θεοφυλάκτου, τοῦ σφετέρου ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας

& responsiones ad eas, Theodori Balsamonis, beati patriarchæ Antiochiæ. Quibus inserta erat & de Latinis captiuis interrogatio: an oporteat videlicet eos admittere, si se in catholicis ecclesiis representent, & quærant diuinarum[54] sanctificationū participes fieri, & consequenter ad hanc facta responsio, in vniuersum interdicens, ne prædicti Latini per manus nostrorum sacerdotum diuinam communionem mereātur. Quæ sane responsio propriā rationem allegans ex sacra scriptura, Dominico illo vsa est verbo, Qui non est (inquit) mecum, contra me est: & qui non colligit mecum, dispergit. Huic autem responso præclari multi viri tunc nō sunt suffragati, vt quod multum duritiei & acerbitatis haberet, nec conuenientis reprehensioni Latinitatis formarum & meritū. Et quod (inquiunt) hæc synodaliter decreta non sint, neque ipsi, vt hæretici, publice reiecti fuerint: sed & simul nobiscū cibum sumant, & precentur. Et potest quis (inquiunt) ratiocinationē hanc probe colligere ex XV canone Constantinopolitanæ sanctæ synodi, quæ prima & secūda appellata est. Et quod Latini ad nos accedant, petantq., vt a nobis fermentatā sanctā oblationē accipiant: manifestū facit, eos, nisi azyma contemnerent, & parui facerent iis contenti esse, ad diuinorū mysteriorum, quod a nobis fit, sacrificium non accessuros. Rationē autē suā & hi ex Euangelio confirmātes, quod a diuo Ioanne dicitur Domino, proposuerunt: Nonimus, inquit, quendā dæmonia eicientem in tuo nomine: & prohibuimus eum, quia nobiscū non sequitur. Et dixit ad eum Iesus, Ne prohibeatis. qui. n. contra nos non est, pro nobis est. Quod autē subiecerunt illud, Qui non est mecum, cōtra me est: aperte & simpliciter aduersus diabolū a Saluatore dirigitur, quemadmodū sane indicat, quæ ibidē est, Euangelii clausula. Vt. n. hostis est ab initio Satan, & a malitia dimoueri non potest, prorsusq. pœnitentia spoliatus est, *in eo cū non sit cū Domino, cōtra ipsum existens, & est, & nominatur: quod creaturā suam amet & inducat: illius autē oderit & dispergat. Illud autē, Qui non est contra nos, pro nobis est, ad hominē dicitur, quile sum quidē non sequitur, sed eos æmulatur, qui ipsum sequuntur, & in nomine eius dæmonia eicit: atq. ita potest, qui a longe ambulat, ad sequendū facile mutari. Solius. n. humanæ imbecillitatis subsidiū, conuersio & pœnitēria, & e deterioribus in meliora mutatio. Proferebant etiā in hoc Theophylacti sapientissimi Bulgariæ archie-

54 sacramē-torum

* extentum

55 quod ipse quidē figmē-tum suum æmulatur & cōtra illum vertit & odisse,

ἧς τὴν σώσιν ἐν ἑτέρᾳ ἡμῶν ἀποκρίσει αὐτόθεν ἐποιησάμεθα, θεωμασὲ περὶ συγκαταβάσεως & οἰκονομίας ἐκτεθειμένων, & ἀξιέπαινα. Ἐντεῦθεν ἐκρίθησαν οἱ αὐτόπονται, ὡς εἰρηται, καλῶς καὶ λόγους ἐνσεβεῖς, ὡς τῆς ἱπαμοστηρ) προθέμου τὴν οἰκονομίαν, πρὸς τὸ μὴ καταβαλεῖν, ἀλλὰ κερδῆσαι ῥέμα καὶ κ μικρὸν σοῦ ἀδελφοὺς, ὑπὲρ ὧν ὁ κοινὸς σωτὴρ κ θεαπότης ἡμῶν τὸ ἑαυτ αἷμα ἐξέχεεν.

archiepiscopi sententiā, cuius in alia nostra responsione proposuimus cōpendiū, præclara exponēs[56] de assensione & dispensatione laudeq. digna. Hinc qui, vt dictū est, cōtradicebāt, recte & cū ratione insistere iudicati sunt, veluti[57] proteruitatis proponentes dispensationē, ad non perdendū, sed sensim paulatimq. lucrifaciendū fratres, pro quibus cōmunis Seruator & Dominus noster sanguinem suum effudit.

56 de accommodatione

57 veluti qui pertinaciæ anteponerēt dispensationem,

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ἘΠΙΣΚΟΠΟΥ Κίτρου,

Ἀποκρίσις πρὸς Κωνσταντῖνον ἀρχιεπίσκοπον Δυρραχίου τὸν Καβάσιλαν.

Ἐρώτησις. Σωήθεια ἐστὶν ὧδε, εἰς τὴν ἔξω χώραν χροτογεῖσθαι ἀζυμίτας ἱερεῖς παρὰ τ ἡμετέρων ἀρχιερέων. δεκτὸν ἐστ ἔτο, ἢ ὄ;

Ἀπ. Τὸ ἀγραφον ἔθ) τ ἐκκλησίας, ὡς νόμον κρατῆν, ὁ κ κόσμε φωσὴρ ὁ μέγας θεσπίζει Βασίλει) . ὅταν γὰρ τας τοιαύτας χροτονίας σοι ἐπιγινώσκη ὁ νόμ) τ ἐκκλησίας, διὰ τ οὐδὲ ἡμεῖς δυνάμεθα τ ἐν τούτῃ σωήθειαν γνωματεῦσαι ὡς βεβαίαν κρατῆν. οἱ γὰρ κ μακρεβίωσας ἐσιν, ἀλλ' οὐκ οἴδαμεν ἀκριβῶς εἰ κ ἐν συνοδικῷ δικαστηρίῳ κροτηθεῖσι ἐβεβαιώθη. ἐκείνως γὰρ τὴν μακραὶ σωήθειαν βεβαίαν οἱ νόμοι τυγχάνειν διακελεύον), τ δοκιμασθεῖσαν ἐν δικαστηρίῳ & κυρωθεῖσιν. τ μὴ τοιαύτην ἢ ὁλοχερῶς ἀποβάλλοντας. ἐξεταθῆναι φύσιν χρεών εἰ καὶ ἡ εἰρηνικὴ σωήθεια τ χροτονίας τῶν ἱερέων συνοδικῶς ἐγνωρίσθη κ ἐκυρώθη ποτέ. κἂν μὴν γένοιτ ἔτο, κρατείτω καὶ εἰς τὸ ἐξῆς· εἰ ἢ μή, ἀνάγκη τῇ ἱερᾷ κ μεγάλῃ συνόδῳ τὰ πρὸς τοῦτο ἀνενεχθῆναι, ὥστε τὸ δόξαν ἐκείνῃ γνώσεσθ. τὰ συνοδικῶς γὰρ σκεπτόμενα κ διαγινωσκόμενα, τῶν κατεμόνας γνωματολογημένων κρείττονα εἶσι κ ἀσφαλέστερα.

IOANNIS EPISCOPI Citri,

Responsa ad Constantinum Cabasilam, Dyrrhachii archiepiscopum.

Inter. *Hic consuetudo est, vt in extraneā regionē azymita sacerdotes a nostratibus antistitibus ordinētur: recipiendū illud est necne?*

Resp. *Non scriptam ecclesiæ cōsuetudinem, vt legem, obtinere; luminare mundi magnus sanciuit Basilius. Quando igitur huiusmodi ordinationes lex ecclesiæ nō agnouerit, ob eam rem neq. nos possumus statuere, eius consuetudinem tanquam firmam obtinere. Etsi. n. forte longa est, nescimus vere nū synodali applausa iudicio confirmata fuerit. Illam. n. longam consuetudinem firmam esse leges iubent, quæ iudicio contradicto probata corroborataque fuerit. Quæ autem talis non est, eam plane reiiciunt. Inquirendum est igitur, num prædicta creandorum sacerdotum consuetudo synodice* I. 34. D. de leg. & sen. cons. *disceptata & firmata fuerit vnquā. Et, si hoc factum sit, valeat etiā in posterū. Sin minus, ad sacrā magnamq. synodū de ea referri necesse est, vt quod ei placuerit fiat. Nā quæ synodice considerata & cognita sunt, meliora & firmiora sunt, iis, quæ ab vno decernuntur.*

Inter. *Orthodoxi Romani in Latinicis ecclesiis sepeliuntur, decantati a Romanis & Latinis simul. item Latini morientes, a Romanis & Latinis vnà carminibus indistincte celebrantur: censuræ hoc obnoxium est, an non?*

Resp. *Duo sunt manifesta & magna: quæ inter nos & Latinos faciunt differētiam. Primū & maius, doctrina de sancto Spiritu. Secundū autē, nec tanti momenti, azymorum oblatio. Scripturæ autem lectio, veteris & nouæ, item precationes & musici cantus, & diuina templa, veneratioesq. pretiosæ crucis sanctarum, imaginum, illis sunt nobiscum communia. Nō est igitur dissentaneum, neq. pietatē vllo modo offendens, Latinos sepeliri in Romanis templis, & vt a Romanis Latinis q. sacrificatoribus*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ῥωμαίων καὶ Λατίνων ἱερουργῶν νεκεμιᾶται Λατίνων καὶ Ῥωμαίων. ἔτι γὰρ ὁ τόπος οὗτος ἀπελθόντας, τοὺς ἀξίους πιεῖν ἀποδείκνυσι· καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῖς ψαλμῳδία τῶν Λατίνων, οὐκ ἔστιν ἐθνική, ἀλλ' ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς θείων γραφῶν. εἰ δέ τις ἴσως ἄτοπον ἡγεῖται τὸ λεγόμενον ἔτω, αὐτόθεν εὑρήσει τὸν λογισμὸν ἕτερον μάταιον. πολλὰ γὰρ σώματα τῶν ἁγίων οἱ πάλαι καιροὶς τῆς ἀσεβείας τὸ κράτος ἔχοντες θνησιμαίοις ἀλόγοις παρέμιξαν, καὶ ἐν τόποις βορβόρου μεστοῖς ἐναπέρριψαν· ἀλλ' ἡ δεδουλμένη τοῖς ἁγίοις χάρις, ἐντεῦθεν ἀλώβητον ἐμένε. καὶ αὖπάλιν ἐστὶν ἡ ἄνω Ἱερουσαλὴμ, ἥτις πρωτοτόκων μητρόπολις, ἥτις παλαιῶν γῆ, τὰ ἠγαπημένα σκηνώματα. διόπερ ἡ ἐν δυσεβῶν βασιλέων ταφοῖς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἁγίοις ναοῖς, ὡς ἐν Ἀδριανοῦ Ἰουλιανὸς, ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων, καὶ τῷ Κωνσταντινουπόλει· καὶ μὴν καὶ ἄλλων κακοδόξων ἐν ἑτέροις ναοῖς· καὶ ἡ λυσιτελοῦσα τύχοις ἡ σκῆψις ταφή. μόνη γὰρ αὕτη ἡ δυσσέβεια, ἐν αὐτῷ ἐστὶ τὸ αἰώνιον πῦρ τῆς κολάσεως. ἄμεμπτον λοιπὸν ἡ ταφὴ τῶν ἐν τοῖς λατινικοῖς ναοῖς ἐνσεβαζομένων Χριστιανῶν. ἐπιδὴ κἀκεῖσε ἡ τῆς τιμίας σαρκὸς καὶ τῶν θείων μορφωμάτων ἐστὶν ἀνάκλωσις ἐκ πρωσκυνήσις. πρωσκύνησις δὲ οὐκ ἀπόφορον τῇ ἀποκρίσει ταύτῃ, κἀκεῖνο δὴ τὸ εὐαγγελιοφόρημα, Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς αὐτῶν νεκρούς. ἐκ λόγου, οἶμαι, δηλοῦντος τὸ τὰ ἀφθορᾶ εἶναι τῶν ταφῶν· ὡς ἐντεῦθεν μηδὲ ἐπαναγκες εἶναι τοῖς ζῶσιν ὑπερκοσμίως μήτε πρὸς ἀδάων μελημάτων ὅπῃ ἐνταφιασμῷ τοὺς νεκροὺς ἀξιοῦν, μήτε μὴν ὅπλέκεσθαι τόπους τούτου χάριν ὅπιζητεῖν.

Ἐρώτησις. Ὁ γυναῖκα ἔχων ἱερεὺς, ἢ διάκονος, ἢ ἀναγνώστης, εἰ αὐτὸς μὲν ἀποκαρῇ, μένῃ δὲ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, ἆρ' ἂν δύναιτο εἰς ἱερωσύνην ἢ ἀρχιερωσύνην προαχθῆναι ὁ ἀποκαρείς, εἰ μὴ ἡ σύμβιος αὐτοῦ τὸν ἀποκαρσιν ἀποδέξεται;

Ἀπ. Οἱ θεῖοι καὶ φιλόσεβεῖς νόμοι, τὰς αἰτίας καταλέγοντες, ὧν ἕνεκα τὰ γαμικῶν συνοικεσίων διαζύγια γίνονται, τούτοις ἐνγράφουσι καὶ τὸ μονόμορον διὰ ἀποκαρσιν. ὅπερ καὶ προφασιν ἄμεμπτον καὶ ἀκατηγόρητον ὀνομάζουσιν. ἢν δὴ καὶ θανάτῳ παρεικάσαι, σαφῶς γνωματεύουσιν, ὡς ἑτέραν αὖθ' ἑτέρα δίκαι παρεῖναι αἱρεμένην καὶ εἰς τὸ μοναδικὸν βιοτεῦσαι προαγγέλλοντος. εἰ γοῦν τὸ γοῦν δὲ διάζυγιον νόμιμόν ἐστι καὶ ἄμεμπτον διὰ τὸν ἀποκαρσιν, καὶ δύναται ἡ γυνὴ τοῦ κειραμένου, εἰ γε βούλεται, μεθ' ἑτέρου ἀνδρὸς ἀκατηγόρητον θέσθαι συνάλλαγμα· ἀρακὸ ἀποθριξάμενος ἀνὴρ ἑαυτὸν, ὡς τῷ νόμῳ καθάπαξ νεκρὸς γενόμενος, δύναται, εἰ ἄξιος εὑρεθείη, καὶ εἰς τὸ ἱερέως καὶ εἰς τὸ ἀρχιερέως ἀναχθῆναι ἀξίωμα. τὸ εἰς τοῦτο δὲ ἀκώλυτον, ἔξον ἐστὶ καταμαθεῖν ἀπὸ τῆς πρεσβυτέρας ἐξηγήσεως καὶ ὁγδόου κανόνος τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου, θεσπίζοντος ταῦτα ῥητῶς. Ἐὰν γυνὴ πρεσβυτέρου μοιχαθεῖσα λαϊκὴ ὄντος ἐλεγχθῇ φανερῶς,

Romanorum & Latinorum [2] mortui vnanimi cõcentu celebrẽtur. Neg. n. locus facit mortuos apud Deũ reiiciendos: & Latinorũ de iis psalmodia nõ est pagana. sed [3] ex diuinis, nostra sententia, scripturis. Quod si quis forte rẽ huiusmodi absurdam putet, hanc ratiocinationẽ vanam ilico cõperiet. Qui [4] enim quondã impietatis imperium suo tempore obtinuerunt, multa sanctorum corpora miscuerunt bestiarũ morticiniis, & in loca cœno plena proiecerunt. Sed data sanctis gratia inde illæsa mãsit. Eorum̃q; est̃ superior Ierusalem, primogenitorum metropolis, mitiũ terra, dilecta tabernacula. Impiorũ autem regum sepulcra, etiam in nostris sanctis templis inueniuntur, vt apostatæ Iuliani, in tẽplo sanctorũ & beneditorum apostolorum, [5] prope Cõstantinopolim: & aliorũ peruersæ fidei in aliis templis, quibus illic sepultum fuisse non prodest. Eorum enim manet impietas, & eorum est ignis æternus [6] gehẽnæ. Restat igitur esse irreprehensibile Christianorũ in Latinis templis sepultorum funus: quandoquidem etiam illic pretiosæ crucis, diuarumq; effigierum erectio & veneratio. Non inelegãter huic responso adiicitur illud quod in Euangelio scriptum est, Sine mortuos sepelire suos mortuos. Sermone, opinor significante, corruptionẽ esse, illorũ sepulturam. vt ob id viuentibus [7] supra mundum vel exquisitis [8] exequiis martuos in sepultura prosequi necesse non sit, aut huius gratia delectos exquirere locos.

Inter. *Si uxorem habens sacerdos, vel diaconus, vel lector, tõdeatur, maneat autem eius cõiux in mundo: An qui tonsus est, possit ad sacerdotium, vel pontificatum promoueri, licèt uxor eius tonsuram non admittat?*

Ref. [9] Diuinæ piæque leges, causas enumerantes, ob quas nuptiarum dissidia fiunt, his diuortium propter tonsurã adnumerant. quã occasionem, inculpatam & irreprehensibilem nominant. Esse sane morti similem, prudenter censuerunt, velut pro alia vita aliam viam eligente eo, qui ad solitariam vitam sese destinat. Si igitur tale diuortium est legitimum. & irreprehensibile, ob tonsuram: & si uxor tonsæ potest. si velit, cũ alio viro sine crimine contractũ inire: etiã depilatus vir eius, vt in mundo mortuus semel factus, potest, si dignus reperiatur, ad sacerdotis vel antistitis dignitatẽ promoueri. Hoc non esse prohibitũ, discere licet ex textu octaui canonis Neocæsariensis synodi, expressim hæc sanciente. Si alicuius uxor, cum esset laicus, adultera fuisse conuicta fuerit;

2 nemine vnanimiter canonum.
3 ex nostris sacris scripturis.
4 Qui olim quondam impietate pagana regnante imperium obtinebant
5 Constantinopoli.
6 supplicii.
7 vltra mundum dane.
8 modum

ὁ τοιοῦτος εἰς ἀποστασίαν ἐλθεῖν ἢ δώσαπερ· ἐὰν δὲ μὴ τῶν χειροτονίαν μοιχαθῇ, ὀφείλει ἀπολύσαι αὐτήν· ἐὰν δὲ συζῇ, ἀδώσαπερ ἔχεται τῆς ἐγχειρισθείσης αὐτῷ λειτουργίας. εἰ τοίνυν ὁ ἀπολύσας τὴν ἰδίαν κατὰ τὸν κανόνα φείλησιν, τῶν ἑαυτοῦ γαμετὴν, ὡς μοιχαθεῖσαν μὴ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ, ἔχεται τῆς θεσπισθείσης αὐτῷ ἱερατικῆς λειτουργίας ἀναπόδοτος, ἆρα γε πολλῷ πλέον ὀφείλει τὸ φθάσιν ἀμεμπτον διαζυγίας τὴν εἰκαίας γυναικὸς, ἀκωλύτως καὶ ἱερατικὸν καὶ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα δέξεται.

Ἐρώτησις. Τίνες προτιμῶνται εἰς τὸ ψηφίζεσθαι εἰς ἐπισκοπὰς, ὁ πρωτοπαπᾶς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἱερεῖς, ἢ οἱ διάκονοι ἔχοντες ἀρχοντικὰ ἐκκλησιαστικὰ ὀφφίκια;

Ἀπ. Αἱ τῶν χειροτονιῶν ἐκκλησιῶν ψῆφοι καὶ τὰ ἀκριβῆ λόγον αὐαλόγως τοῖς τόποις καὶ τοῖς προσώποις προσφαίνουσιν. ὁ γὰρ εἰ ὁ τόπος μᾶλλον πολεμικὸς, καὶ δεόμενος ποιμένος ἐπιστημονικὰ καὶ λογίου καὶ τὸν βίον τῷ λόγῳ συνόδρομον ἔχοντος, τὸ πρόσωπον ἢ τὸ ἱκανὸν γέρον τυχὸν ἢ ἠλίκιμα τῶν ἀρχιερατικὰ εἰς βαθμὸν αὐαχθὲν ἐπίσημον ἐκκλησιαστικὸν, πείρας ἱκανῆς καὶ λόγου καὶ γνώσεως στέρεται, δεῖ τὸν λαὸν γε τὰ βαθμὸν ἐπικυρωθῆναι τάχιον λαμπρῶ, τότε χαίρειν, ἵνα μήτι τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα κενωθῇ διὰ τὰ τότε ἀφέλειαν μήτε μὴν ἡ πόλις ἐσταμένη μείνῃ καλλιλήλε τοῦτο ποιμένος καὶ κηδεμόνος. διὰ ταῦτα προηγουμένως καὶ ἁρμόδια ὀφείλουσιν εἶναι τοῖς τόποις τὰ ψηφιζόμενα πρόσωπα ὥσπερ μὴ τὰ ζῆν τε εὐσεβείας καὶ ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως ἀρχέβιόν τε καὶ συγκέκραται. τὰ ἀξιωτέρων γὰρ, καὶ τῶν προβαθμιωτέρων καὶ δωσαλωτέρων, οἱ θρόνοι. τὰ δὲ τοιαῦτα ἦν ἐν ἀρχῇ νεαρᾷ Ἰουστινιανοῦ, ἡ κεφάλαιῳ ἡ ἁπλᾶ ἐν βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν, ὁσιοπρεπῶς καὶ πανσόφως εἰς πλάτος διέξεισι. καὶ τὸν τοίνυν τὸν λόγον, ἑκάστων τὰ εἰρημένων προσώπων εἰς τὸ καταλληλον τῇ τότε ἐνεργείᾳ καὶ χρείᾳ ἐπισκοπεῖον ψηφιεῖσθαι προλημπτέον.

ἐμβρυτοιεῖ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχοντίας ὁρῶσιν αἱ ψῆφοι ἐπὶ πλέον, οἷα κατ' ἐκλογὴν καὶ δοκιμασίαν εἰς ἴσας ἀξίας τὰ ἀρχοντικὰ ἀναγομένας, ὡς ὁ ἐκκλησιαστικὸς καὶ ὁ νομικὸς θεσμὸς βούλεται.

Ἐρ. Ἐδέξατό τις ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος παῖδά τινος. ζητεῖ ἂν αὐτὸς σωθῆναι τῷ ἑαυτοῦ υἱῷ θυγατρὶ τοῦ αὐταδέλφου τοῦ πατρὸς τοῦ ἀναδεχθέντος. ἔξεστι τοῦτο γένεσθαι, ἢ οὐκ ἔξεστιν;

Ἀπ. Ἐπειδὴ τὰ πνεύματι συγγένειαν κρείττονα, εἶναι τὰ σαρκικῆς, καὶ οἱ φιλόσεβεῖς νόμοι, καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες σαφῶς γνωματεύουσιν ἆρα γε ἐδὲ τὸ παρὸν σωθῆναι προσθῆναι συγχωρήσει. ἐγγύτης γὰρ ἐντεῦθεν αἰνιττόμενοι πρὸς ἐξαδελφῶν. ἡ σαρκικὴ γὰρ πρώτη ἐξαδελφὴ τοῦ ἀναδεχθέντος, διὰ τῆς πνευματικῆς συγγενείας, καὶ τοῦ ἁγίου τοῦ ἀναδόχου, ἐξαδελφὴ λογιζέσθω, ὡς ἀδελφὸς ὄντος διὰ τοῦ βαπτίσματος, τοῦ ἀναδεχθέντος πρὸς τοῦ πατρὸς τοῦτο.

is non potest ad ministerium accedere. Sin autẽ etiam post ordinationem adulter at a fuerit, debet eam dimittere. Quod si cohabitet, nõ potest sibi commissum ministerium exequi. Si igitur is, qui vxorem suam dimisit, iuxta canonis [10] conceptionem, vtpote adulteratam post ipsius ordinationem, sibi datum sacerdotale ministerium sine impedimento retinet: multo magis certe, qui iusta occasione a sua vxore disiungitur, & sacerdotalem & pontificalem suscipiet dignitatem.

10 sententiã

Inter. *Quinam præferuntur in creatione episcopi: Protopapa, & qui sunt post eum sacerdotes, an diaconi habentes principalia ecclesiastica officia?*

Ref. *Vacantium ecclesiarum* [11] *suffragia secundum exactam rationem conuenienter locis & personis procedunt. Non. n. si locus est celebris, & pastore perito disertoque opus habens, cuius & vita sermoni congruat, persona autem tempore forte vel voluntate pontificali ad insignem gradum ecclesiasticum prouecta, sufficiente experientia, eloquentia & scientia careat, oportet hunc propter gradus prærogatiuam loco celebri renuntiari,* [12] *Hãc ob causam, ne propter eius simplicitatem põtificia vilescat dignitas, & ne ciuitas pastore idoneo & curatore priuata maneat.* [13] *deligi debent personæ locis conuenientes, &* [14] *consentaneæ, ne religionis ecclesiasticæ, conditionis ordo fiat inutilis & confundatur. Dignior̃ enim, non gradu altiorum & potentiorum, sunt throni. Hoc autem & 123 Iustinianea Nouella posita ca. 8, tit. 1, lib. 3. Basilicon, pie & sapienter fuse exequitur. Iuxta hanc ergo rationẽ, prædictarum personarũ quæq; ad competens suæ efficaciæ & virtuti* [15] *episcopeũ potiorem referet sententiam.* [16] *Nõ vero amplius suffragia ecclesiasticos magistratus respiciẽt, quasi per delectũ & examinationem ad dignitates officialium prouectos: sicut ecclesiastica vult lex & ciuilis.*

11 electionem
12 id, hanc ob causam,
13 propterea deligi
14 apta,
15 ad cõpetentem epiſcopatum electionis prærogatiuam habebit.
16 Enimuero ad ecclesiasticos officia gerentes plurimũ respicere solent electiones.

Inter. *Suscepit quis ex sancto lauacro filium alterius. vult suo filio coniungere filiã fratris patris eius, qui susceptus est. Licet hoc fieri, an non?*

Ref. *Cum piæ leges & sacri canones aperte censuerint, spirituali cognationẽ carnali esse potiorẽ: igitur neq; præsens contractus procedere permittetur. propinquitas. n. inde oritur consobrinorũ. Carnalis. n. cõsobrina suscepti, propter spiritualẽ cognationẽ, etiam filii susceptoris consobrina censetur, quasi per baptismum fratris effecti eius, quem pater ipsius suscepit.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἐπεὶ καὶ ἡ τ γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ὁ τ ἀνδρὸς, δι' ἀλλήλων, ὁ μὲν, γυναικάδελφος τῷ ἀνδρὶ, ὁ δὲ, ἀνδράδελφος τῇ γυναικὶ ὀνομάζεται. Διὰ τ ἐγγύτητα. γέγονε δὲ πρᾶξις συνοδικὴ ἐπὶ τ ἐφημερίας ἐν ἁγίοις ···· πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, γνωμαδοσαμένη ἀκολούθως τῷ νγ κανόνι τ ἐν τῷ Τρούλλῳ ἁγίας οἰκουμενικῆς συνόδου, ἐν τῷ ς θέματι τ κεφαλαίων τ ε πίναξ τ καὶ βιβλίῳ τ Βασιλικῶν, τοῖς αὐτοῖς βαθμοῖς ἐπιγραφεσι τὴν πνευματικὴν συγγένειαν, οἷς καὶ ἡ φυσικὴ, ἤτοι σαρκικὴ, διακρίνεται. κ ἔστιν, ἐν τ ἐρωτώμενον τοῦτο συναλλαγμα γένεσι πρὸς βαθμὸν ἀναγόμενον.

Ἐρ. Ἐπὶ τέτοις δ δύναται καὶ ἐν πατρικὴ αὐτοῦ θυγατέρα, αὐταδέλφῳ ὄντι αὐαδεξιμένῃ αὐτοῦ, ἀγαγέσθαι γυμφην ἐμῷ αὐτοῦ, ἢ αὐελφόπαιδι, ἢ πρωτεξαδέλφῃ;

Ἀπ. Ὁ αὐτὸς λόγος ἀρκέσει καὶ ἐπὶ λύσει τῆς παρούσης ἀπορίας.

Ἐρ. Εἰ ὅτι αἰνίγδεκτον μένει πρὸ διλωτέον ὡς ἔνδον θείας ναοῦ, ἐν τοῖς τοῦτο ἐδίδου· καὶ μάλιστα ἐὰν ᾖ δεσποτικὸν ἔθος ἐκεῖνο.

Ἀπ. Τὸ μὲν ἐντὸς τ θείας ναοῦ νεωκόροις μόνοις αἰνέγδεκτον. Διὰ τ πᾶσαν ἀναγκαίας τούτῳ ὑπηρεσίας, καὶ δι' ὅπερ ἐγχλιῶ κλεπτῶν, ἢ λοιχωρύχων, ἢ ἑτέρων κακοποιῶν· ἄλλῳ δέ τινι, μὴ τοιαύτην φορτίδα, ἐνδεδεμένῳ. τὸ δὲ ἐδίδου ἔνδον ναοῦ, οὐχ ὅπως καθ' ἑκάστην, ἀλλ' οὐδὲ ἐκ διαλείμματος ὁπωσδήποτε ἐπιτρέπεται νεωκόρῳ. ἐπὶ τὰ βεβήλου τέμενος διαφοροῦσιν ὅ, τε ἐκκλησιαστικὸς νόμος ἐν ὁ πολιτικός. ὁ μὲν ἐκκλησιαστικὸς, ἐν διαφόροις κανόσιν. ἀλλὰ δὴ ἐν τῷ ὁ τ οἰκουμενικῆς ς συνόδου ταῦτα διαγορεύει. ὅτι οὐ δεῖ ἐν τοῖς κυριακοῖς, ἢ ἐν τ ἐκκλησίαις τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, κ ἔνδον ἐν τῷ οἴκῳ ἐσθίειν, ἐ ἀκύβιτα στρωννύειν. εἰ δέ τε ποιεῖν κωλύοντες, ἢ παυσάσθωσαν ἢ καθαιρεέσθωσαν. ἀκύβιτον δ λέγεται ἅπαν στρωμνῆς κατασκεύασμα εἰς ὕψος ἠρμένον ἐ μαλακόν. ἀκύμβων γὰρ παρὰ Λατίνοις τὸ αὐαπίπτω. Ὁμοίως δὲ ἐν τῷ ο καινὶ ταύτῃ. Τὰς ἡμετέρᾳ συνοικεσίας, ἢ ἄλλως ἀδιακρίτως ἐν ἱερὰς τόπους κοινωνικὰς, ἐ καταφρονητικῶς ἐπὶ αὐτοῦ ἔχοντας, ἐ ἅτως ἐν αὐτοῖς καθαιρέσεως, ἐ ἐκ τῶν ἐν τοῖς στεγασμένοις ναοῖς καθηκόντων ἐκκλησιαστικῶν πρόσωπα ἐξωσθῆναι. εἰ δὲ μή τις ἔστο παραφυλάξῃ. εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφορίζεσθω. Ὁ δὲ γε πολιτικὸς νόμος ἐν κεφαλαίῳ α, ἐπὶ πίνακι, τοῦ ε βιβλίου τῶν βασιλικῶν ταῦτα φησὶ, Μέχρι τῶν πρὸ τῆς δημοσίας ἀγορᾶς ὁρῶν τῆς ἐκκλησίας τὸ ἀσφαλὲς ἐχέτωσαν οἱ πρὸς φυγόντες, τοῖς ἐνδοτέροις λουτρεῖς, ἢ κήποις, ἢ οἰκήμασιν, ἢ αὐλαῖς, ἢ στοαῖς χρώμοι·

Nam & uxoris frater, item viri inuicem: illa quidem viro uxoris frater, hic autem uxori leuir nominatur propter propinquitatẽ. Facta autem est actio synodica tẽpore sanctι. ... patriarchæ Constantinopolitani, decernens, consequẽter 53 canoni sanctæ & œcumenicæ synodi in Trullo, & sexto Thematι, 10 c. 5 tit. 28 libri Basilicôn, iisdem gradibus circunscribi spiritalẽ cognationem, quibus naturalis seu carnalis definitur. Quam ob causam contractus, de quo interrogatio facta est, non permittetur, vtpote ad quartum ex transuerso gradum perueniens.

Inter. *Præterea an potest & compatris sui filiam, sororem ipsius susceptitii existentem, ducere uxorem filio suo, vel fratris filio, vel consobrino?*

Res. *Eadem sufficiet ratio ad præsentis dubitationis solutionem.*

Inter. *Num illud non recipiendum, vt quis maneat perpetuo intra diuinum tẽplum, ibiq; cibum sumat, maxime si non sit ædituus?*

Res. *Habitare diuinum tẽplum solis ædituis licet, tam propter necessitatem officii, quã furum insidias, vel effractorum, aliorumve sceleratorum. Cui autem talis cura nõ incumbit, nullo modo id concessum est. Cibum vero sumere intra templum, non solum quotidie, sed nec per vices, ne ipsi quidẽ ædituo permittitur. Et hæc perspicue declarat lex ecclesiastica & ciuilis. Ecclesiastica quidem, in variis canonibus: sed in primis in canone 74 œcumenicæ sextæ synodi hæc edicit: Non oportet in Dominicis locis, vel ecclesiis, eas quæ dicũtur agapas, id est caritates, facere, & intus in ædecomedere & accubitus sternere. Qui autẽ hoc ausi fuerint, vel cessent, vel segregentur. Accubitum autem dicitur omnis lecti apparatus in altum erectus & mollis. Accũbo. n. apud Latinos iaceo. Similiter & in [17] nonagesimo canone hæc. Eos qui vel cũ uxore cohabitant, vel alioquin [18] indiscriminatim sacra loca [19] cõmunia faciunt, & contẽptim in ea afficiuntur, & sic in eis permanent, etiã ex iis, quæ sunt in venerabilibus tẽplis, catechumenorũ [20] mãsionibus extrudi iubemus. Siquis aũt hæc nõ seruauerit, siquidẽ sit clericus, deponatur: si vero laicus, segregetur. Lex autẽ ciuilis in capite undecimo, titulo primo, libri quinti Basilicôn hæc ait. Vsq; ad ecclesiæ terminos, qui sunt ante forũ publicum securitatem habeãt, qui [21] profugiunt, interioribus uentes lauacris, aut hortis, aut habitationibus, vel stabulis, aut portuibus.*

17 septuagesimo monono
18 promiscue
19 profanant,
20 stationibus
21 quibus ecclesia confugerunt

Prohibeantur autem in templo cibum sumere, vel dormire. Sed & Nouella septuagesimatertia Imperatoris, domini Leonis philosophi, similiter punit eos, qui cõcedunt vel in catechumeniis habitationẽ. Ex [22] cõceptione igitur huiusmodi constitutionũ, omni modo interdictũ est, intra templum cibum sumere, & habitare.

22 sententia

Inter. *In dignitatibus ecclesiasticorum officiorũ, quis primus est, & quis secundus, & quis tertius, & quis deinceps eorum ordo?*

Res. *Ex antiqua traditione primus est magnus [23] dispẽsator. Secundus, qui præest magnæ sacellæ, id est, magnus sacellarius. Tertius, magnus [24] sacrista. Quartus, [25] chartophylax. Quintus, qui præest paruæ sacellæ, id est sacellarius. Sextus, [26] primarius actor, qui & exocataceli dicuntur. Primarii autem actoris officium cum antea esset inter inferiora, postea in altiorum ordinem statutum est a beatæ memoriæ patriarcha Constantinopolitano Georgio Xiphilino. Hanc autem actionem subsecuta est præclara sententia sancti metropolitani Thessalonices Eustathii, id laudans & extollens, vt iuste & extra reprehensionẽ factum; cum quidã, qui actionem non admittebant, tunc contradicerent. Post exocatacelos, primus est protonotarius: secundus, actuarius: tertius, logotheta: quartus, castrensis: quintus, sacrorũ memorialis: sextus, referendarius: septimus, a genibus: octauus, [27] a sacro ordine: nonus, memoriã suggerẽs decimus, [28] a secretis: undecimus, a iudicis: duodecimus, secundarius diaconorũ. Post eos ostiarii tres: deinde tres magistratus ecclesiarum. Creatio autem secundarii diaconi non fit simpliciter sed habito delectu. Huiusmodi nanque officium requirit virum aptum & idoneum, qui cõuenientia ministeria inculpate adimpleat. Eius enim est principum & antistitum post ingressum benedictio, in [29] supplicationibus euangelium portare, [30] connexiones & repetitiones in eis facere: tempora absente archidiacono dare diaconis, qui [31] amboni seruiunt, & in aliis quibusdã vicem eius supplere. Ob eamq. causam dicitur secũdarius, non quod in ordine diaconorũ sit secũdus. Talem igitur officiorum ordinem & statum antiquior habuit traditio. Sed cũ horũ [32] sigillapendeant ex voluntate [33] antistitũ, quorũ sententiæ & voluntates differunt, propter ea vetus confusus est ordo. Indeq. nec officiorũ [34] conditio in sua firmitate mansit, sed iuxta præsulũ placitũ [35] labefactata fuit, confusio autem ipsa in eorum multis vigorem tandem legis obtinuit:*

23 Oeconomus.
24 vasorum custos.
24 Chartularius.
26 primus defensor,
27 præfectus sacra stationis:
28 præfectus secretorum:
29 litaniis
30 collectæ & preces
31 qui sunt in suggestu,
32 confirmationes
33 pontificũ,
34 statio
35 immutata

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ὅπῃ ἐν τύποις ὡρίσκεται ἵνες μέτοχοι ὑπωσοῦν πείρας ἐκκλησιαστικῆς, τὰ μὲν τὴν ὑπεροχὴς τάξεως ἀρχοντικια ὅπῃ οἰκείας μοίρας ἐῶσι καταστάσεως, ἢ ἱδρύσεως λαῒ τὸ δυτέρας εἰς μεταβιάσιν, ὅμως ἐ χωρὶς δίλογα αἰτίας ἔτι ποιοῦντες καταλαμβανοῖ), ἢ ἀρετὴν δηλαδὴ ὑμοῦντες, ἢ λόγιν, ἢ ἄλλου ὑπομνημόνευ ἐνέργειαν. εἶσι μὲν πανταπάσι πείρας ἀμέθεκτοι ἢ αἰσθησόμενες, τὰ ἄνω κάτω ποιοῦντες ὡρίσκοι). ἢ ἡ παροιμία τύποις ὁμόσε λος, ἄνω ποτὲ μῶν χωρεῖν λέγουσι τὰς πηγὰς. καὶ τὰ παρὰ Ἰουδαίοις δόγματα περίπεσωται σύζεται, ὃ ὧδε τοῖς ὀγνοῖς σοφισταῖς τὰ πρωθύστερα χρεῶν ἐν ἐμοὶ δοκεῖ, τοῖς πολλοῖς ἔθεσιν αἰαλύρητως ἀκολυθεῖν· εἰ δέ τι καὶ καινοτομεῖν ἀνάγκη ἐν τύποις, ἐξ ὀλίγων αἰτιῶν, ἀλλ' οὐκ ἐκ θελημάτων ἰδίων ἔτι ποιεῖν. εἰσὶ δὲ ἕτερα ὀφφίκια, ἅπερ μάλιστα τοῖς ἱερεῦσιν ἁρμόζουσιν· ὅπῃ τὸ κατηχήσεων, ὁ ὀρφανοτρόφος, οἱ πέντε ἀρεσκεῖοι, ὁ ἄρχων τῶν φώτων, ὁ νεμεσοδότης, καὶ ὁ πρωτοδοκὴς. ἀναγνωστῶν δὲ ὀφφίκια, πλὴν τὸ δομέστικος δεξιᾶς χορᾶ, ὁ δομέστικος εὐωνύμου χορᾶ, ὁ δομέστικος τῶν ψαλτῶν, ὁ πρῶτος τῶν ἀναγνωστῶν, ὁ ἄρχων τῶν σκηνικῶν, ὁ πρωτοκανονάρχης, καὶ χαρτοφύλακες τῶν μεγάλης σκεύης, καὶ σκευοφυλακία, θεωρεῖν, καὶ δεπτάριον, καμισιάριοι, οὐκ εἰσὶν ὀφφίκια, ἀλλὰ διακονίαι πρὸς τὸ ἄγιον ἔθνος, τάξεις ἁρμόζουσι. οἱ μὲν γὰρ θεωροὶ τὸ φυλακεῖν καὶ τηρεῖν πίστεις ὑσίου) τῶν ἱερῶν σκευῶν, καὶ τὰ καλυμμάτων αὐτῶν, εἰ μάλιστα ὡρίσκοι) πρὸς λίθοις καὶ μαργάρεις κεκομμένα. οἱ δεπτάριοι, μανδυοφορεῖς πίστεως λαμπάδων προπορεύον), καὶ τὰ ἁγίας διαγωγίας, ὁπότε ἀναφέρεται εἰς τὸ ἄμβωνα, πρὸς ἀνάγνωσιν, καὶ τὰ ἁγίων δώρων, ἐν τῇ εἰς τὸ ἅγιον τραπέζαν εἴσοδον, καὶ ἐν τῇ εἰς τὸ προθέσιον ἐπανόδῳ αὖθις. οἱ λοιποὶ δὲ, ἤγουν οἱ καμισιάριοι, ἀκολουθεῖται πρὸς Διακονικὸν αὐθεάκων πυρὸς εἰς τὸ θυσιαστήριον, καὶ πρὸς τὰ θεῖον λεβήτων ἐκπύρωσιν ἄνα ἐκεῖθεν σωτήθως ζέον ὕδωρ τοῖς ἁγίοις ποτρίοις καὶ καιρὸν ἐγχεθῆ. καὶ πρὸς ἄλλας ἐμείας τάξεις ὑπηρεσίας. εἰσὶ δὲ καὶ οἱ λεγόμενοι πατριαρχικοὶ δομέστικοι. καὶ ὃ τρίτος τὸ ὀφφίκιον. τὸ ἀναγνωστῶν ἐστί. Διακονᾶ δὲ ἥτε, τὸν τοῖς προόδοις ὃ πατριάρχης λίθον τὸ, Εἰς πολλὰ ἔτη δέσποτα.

Ἐρ. Τὸ δρχιδιακονικὸν ὀφφίκιον πόσης ἐστὶ τάξεως, ἐ ποίοις βαθμῶ ἐ εἰ μοῖρα) τὸ ὅλων Διακόνων, ὡς δρχιδιάκων, καὶ αὖθις τὸ ἐκκλησιαστικῶν δὲ χόντων· καὶ εἰ προτιμᾶται πάντων ἐν τῇ μεταλήψει τὸ θείου μυστηρίου· καὶ εἰ ἐπ' ἀδείας ἐστὶ τῷ ἀρχιερεῖ ἐπάνω τὸ προεδρεύσαντος, μηδὲν * ὄχοντων ὀφφίκια, ὑθίνας ἵνας, μηδὲν μηδ' ὡσοῦν ἔχοντας ὀφφίκιον, ἀλλὰ πατριαρχικὸ μόνῳ καὶ προστάγματι τὸ ὑπεροχὴν λαβόντας. τίς δέ ἐστιν ἡ ἐνέργεια ἐ ἱερομνήμονος, ἐ εἰ Διακόνου ἔτι ὀφείλ ἄται, ἢ ἱερέως.

*Quod autem in iis inueniuntur, qui vtcunq; sunt ecclesiasticæ experientiæ participes, eminentioris quidem ordinis officia in proprio[16] statu seu firmitate manere sinũt: inferioris autem, etsi mutent, tamen non sine iusta causa id facere deprehenduntur, virtuti puta honorem habentes, vel[17] dicendi peritiæ, vel alii laudabili facultati. Qui vero experiẽtia omnino rudes & imperiti, quæ sursum, deorsum agere cõperiuntur: & prouerbiũ iis cõuenit, fluuiorum inquiens fontes sursum recurrere. Item Iudæorum secunda prima sabbata, &[18] grauium sophistarum[19] prothysteræ.[20] Frequentati ergo mores mihi sine dubio sequẽdi videtur. Quod si quid in his innouare necesse sit, iustis de causis nõ pro singulorũ arbitrio id faciendũ. Sunt autem & alia officia, quæ sacerdotibus maxime congruunt, Catechista, Orphanotrophus, Quatuor defensores, Luminarius, Nummidator, &[21] Circitor. Lectorũ officia, hæc: Domesticus dextri chori, domesticꝰ sinistri: Populi[22] coactor similiter: Domesticus cãtorũ, a quibusdã appellatus Protopsalta: Primiceriꝰ lectorũ, præfectus[23] contaciorũ, protocanonarchus, & chartularii magnæ sacellæ, armariiq; vasorũ. Theori autẽ, [scu obseruatores] & deputati, & camisati, non sunt officia. sed ministeria iis ad altare sacrũ iniũcta. Theoris. n. custodia & obseruatio sacrorũ vasorũ & * operculorũ creditæ est, præsertim si[24] lapillis & margaritis sint exornata. Deputati autẽ pallia ferentes, cũ lãpadibus præeunt sanctũ euangeliũ (quando in[25] ambonem lectionis causa adfertur) & sacra dona, in ingressu ad sanctã mensam, & regressu ad eorũ propositionẽ. Reliqui autẽ, nimirum camisati, in circunferendis ad altare carbonibus ignis, & sacris cacabis calfaciendis occupati sunt, vt illinc more solito aqua feruens sacris poculis tempestiue infundatur: aliisq; similibus ministeriis. Sunt etiam, qui appellantur patriarchales domestici: quod officium est lectorum. Ministeriũ autẽ huius est, in[26] ingressu patriarchæ, dicere. In multos annos domine.*

Inter. *Archidiaconicũ officiũ cuius est ordinis, & cuius gradus: & an præst omnibus diaconis, quasi & ipse archidiaconus sit[27] ex officiis ecclesiasticis: & an præfertur omnibus in diuinorum sacramẽtorum assumptione. Et an licet antistiti supra eos, qui priores ingressi sunt, * nihil autem habuerunt officii, aliquos præponere, qui neq. ipsi vllum habeant officiũ, sed[28] pio tacto solo & iussu prærogatiuam acceperint. Quæ autem est potestas sacrimemoris, & an diaconus debeat esse vel sacerdos.*

16 in proprio statu
17 doctrina.
18 sabbata
19 prothysteræ.
20 Frequentiores ergo consuetudines
21 visitator.
22 collector sive congregator.
23 pugillarium.
* velaminum
24 gemmis & vnionibus
25 suggestum
26 præcessione
27 officialibus ecclesiasticorum:
* licet nulli habuerint dignitatem ecclesiasticã.
28 breui dumtaxat & iussu dignitatis

Ref.

Ἀπ. Τὸ δρχιδιακονικὸν ὀφφίκιον, ἐκ ἔστιν ἀρχοντικιον, οὐδὲ ἐκ φιλοτιμίας ἀρχιερατικῆς, ὥσπερ τὰ δρχοντικια· θεὶ φορᾶς ἢ πλῶν ἡλίων συμπερασμα. διὸ καὶ ὡς χρόνῳ καὶ ἰδίᾳ κάπῃ δώρημα ὁ ἀρχιδιάκονος ἐχὶ καὶ τὴν ὑπεροχὴν ὅπῃ παύτων τῶν Διακόνων, ἔτι δρχοντικίοις ὁποιοισοῦν τιμίοις, εἴτε καὶ μὴ, ἐν τῷ ναῷ, ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι, καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ ψάλτῃ θείων μυστηρίων. τὸ ἢ Διὰ πανάγιον πόθεναι ἵνας, κἂν ὀφφικια ἔχωσιν, ἐπανω τὸ προεδρεύσαντων, πάντη ἀνένδεκτον· ὡς καὶ δηλοῖ καὶ ἄλλως. ἡ γὰρ τάξις καὶ στάσις τὸ εἰσόδου τὸ Διακόνων τῷ χρόνῳ ῥυθμίζεται, καὶ συρίζεται, καὶ ἔστιν ἀμετακίνητος. ἀρκεῖ ἢ τοῖς ἄτω προτιμωμένοις τὸ, ἱερέργεντ© ἔ δρχιερέως, ἐν τῇ εἰσόδῳ καὶ ἐν τῇ μεταληψίᾳ καὶ τὰ μόνον προτιμᾶσθαι τὸ προεισοδεύσαντων, ἐ δὲ ἄλλό τι, ἢ ὅτι ἀρχοντικίοις τὰ πρωτοκαθεδρίαις χωρὶς δὲ ἔ ἀρχιερέως, οὐδέποτε ἐδαμοῦ τοιαύτης τῆς προτιμήσεως ἐπολαύσουσιν. εἰ γὰρ καὶ οὐδὲ ἀρχοντικια ἔχουσιν, ὑπερέβαλλον τὸ ἄδικον. εἰς τί γὰρ ἀπλοῦς Διάκων© ἕτερα προτιμηθήσεται ἁπλοῦ Διακόνου προεισοδεύσαντος; πλὴν εἰ ἀγαπᾷ τῶν ἀδικιῶν ὁ προέδρου, καὶ ἔστι προφέρειν ἀλογίσως οὐκ ἀπισρέφεται. ἀλλ' εἰς ἔτερον λόγ© ἐδεὶς, ὡς πρὸ ὀλίγου φωνὴ ἐπ' ἀδέντων εἰς ἀπιδ© ὠπτᾶ, καὶ τὸ ψαλτῳδούμενον. τὸ ἔ ἱερομνήμον© δὲ ὀφφίκιον Διακόνῳ ἐξ ἀνάγκης προήκει· ἐπειδὴ σωὺ προεδρος οὗτος ἐστὶ τῷ καθ' ἱερεῖ εἰς τὸ θεῖ πθέναι τῶν ἱερῶν τοῦ τῷ ἀρχιερεῖ μέλλοντι ἱεροπραξεῖν. εἰ δὲ ἱερεῖς ἐστιν ὁ ἱερομνήμων, κενῷ ὀνόματι, ὡς οὕτως εἰπεῖν, ἱερομνημονεῖ. οὐδὲ γὰρ ἐξὸν αὐτῷ ἐν ταῖς τὰ ἱερουργίας τῶν ἀρχιερατικῶν τολισμάτων, Διακόνου τάξιν τηρεῖν. τινὲς δὲ τῶν ἀρχιερέων ἐξ ἀπειρίας τὰς ἐγγραφὰς τῶν μαρτύρων τὰς γνωμῶσας θεὶ τῶν ἱερᾶθεν θελόντων, ἀναπιθέασι τῷ ἱερομνήμονι, καὶ λανθάνουσι προφανῶς ἀδικοῦντες τὸν χαρτοφύλακα. τῷ τοῦτο γὰρ ὀφφικίῳ ἐμπέπηκται καὶ ἡ τοιαύτης Διακονίας ἐνέργεια· καὶ οὐδαμῶς ἐκ τοῦτο αὐτὴ ἀφῃρεθῆναι, ὥσπερ δὴ καὶ ἡ τῶν ἱερολογιῶν.

Ἐρώτησις. Εἰ ἔστ' ἀδείας ἐστὶ τῷ ἀρχιερεῖ, χαρτοφύλακ© ὄντ©, ἕτερῳ οἱῳδήτινι ἐπιτρέψαι εἴτε παυτοτε σημᾶναι, εἴτε καθάπαξ ἔτι διενεγκεῖν. καὶ ποίας ἐστὶ γλώσσης ἢ ἔ δομέστικος προηγορία, καὶ ὅπῃ ποίας ἐξαιρεῖται τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκολουθιῶν.

Ἀπ. Τὸ σημειᾶσθαι τε παρεμπίπτοντα, τῷ χαρτοφυλακικῷ ἀξιώματι ἁπαρεγχειρήτως ἐγκεκλαπται· ὅθεν καὶ παρόντ© μῶν αὐτὸ, οὐκ ἐξὸν ἐστιν ὅλως τῷ δρχιερεῖ, ἕτερῳ ἐσαβεῖναι σημειωσιν οἱανδήτινα. εἰ μήποτε ἀναγκη ἐπείγοι Διὰ μακρᾶς ὁδοῦ γνῶσθαι σημείωσιν, Διά τινα καὶ τοιαύτα ἀφυέσεως ὑποθεσιν. τωικαῦτα γὰρ, ὃν ἂν ἐκλέξηται ὁ ἀρχιερεὺς, ἐποστέλλει δικαίῳ αὐτὸ τηρήσοντα

Ref. *Archidiaconicum officium non est*[29] *magisteriale, nec ex liberalitate pontificali, vt magisterialia, sed est circunuolutionis multorũ solium terminus. Ideoq; vt temporis & prioris laboris donum archidiaconus habet inter omnes diaconos*[30] *prærogatiuam, siue officiis quibusuis ornati sint, siue non sint, & tã in templo, & sancto altari, quam in diuinorũ sacramentorũ perceptione. Præponere autẽ aliquos officiis per*[31] *chartulas, etiamsi officia habeãt, supra eos, qui priore loco ingressi sunt, nullo modo est receptũ, vt & manifesto iniquũ. Ordo. n. &*[32] *conditio introitus diaconorum tẽpore componitur, firmaturq;, & est*[33] *immobilis. Iis autem, quibus honor præ aliis concessus est, sufficit sacrificante antistite in introitu & in cõmunicatione, iunctantum præferri aliis, qui priores sunt ingressi: non ob aliud, quam quod officiis decorati sint. Sine antistite vero, nullo vsquã modo hac prælatione fruentur: cũ si nec officii iura habeant, maior sit iniquitas. Cur enim simplex diaconus alii præferetur simplici diacono, qui introitus prærogatiuam habuit? Nisi iniquitatem amat præsul, idq; facere inconsiderate non dubitet.*[34] *Sed eius nulla habetur ratio magis quam vocis incantantium in aures aspidis, iuxta illud Psalmi. Sacrimemoris autem officiũ ad diaconũ necessario pertinet. Nã hic simul cum castrensi seruit ad induendũ sacra stola põtificẽ, cum sacrificaturus est. Quod si sacrimemor est sacerdos, nudo, vt sic loquar, nomine sacra memorat. Neque. n. ei licet in pontificaliũ ornamentorũ ministeriis, diaconi ordinem seruare. Sunt autẽ antistites, qui per ignorantiã scriptas depositiones testiũ, quæ de iis fiunt, qui*[35] *sacrari volũt, cõmittunt sacrimemori, nec animaduertunt se aperte iniuriam facere chartophylaci. Huius. n. cohæret officio etiã talis ministerii potestas, nec vllo modo ex eo cõcutitur, sicut nec sacrarũ precationũ.*

29 ex officialium dignitatibus, nec tributur ex lib pontif. vt officialium dignitates,
30 eminentiã,
31 chartulas,
32 conditio introitus diaconorũ tẽpore
33 immutabilis.

Interrog. *An liceat antistiti,*[1] *chartophylace præsente, alii cuiuis committere vel in perpetuum*[2] *sigillandi potestatem, vel semel hoc faciendi. Et cuius linguæ sit Domestici appellatio: & in quibus ecclesiasticis ordinibus potestatem habeat.*

1 officiochartularii non vacante,
2 signandi vel notandi

Ref.[3] *Sigillare quæ vsueniunt, chartophylacis dignitati inuiolabiliter impressũ est: vnde præsẽte illo, nullo modo licet antistiti cõmittere alii quãlibet subsignationem: nisi propter longũ iter, & causam ex loco emergentẽ, fieri eã necesse sit. Tunc. n. quẽ delegerit antistes, iure suo mittet; qui causam obseruaturus*

3 Notarii

Universidad de Deusto
Biblioteca

καὶ σημειωσάμενον τὴν ἀπόθεσιν. νοσοῦντος μὲν τοῦ χαρτοφύλακος, ἢ ἀποδημοῦντος, αὐτὸ σημειοῦται τῷ ὑπομνηματοχαράφῳ αὐτοῦ ἢ ἔκθεσις καὶ αὐάγνωσις τοῦ χαρτοφυλακικοῦ σεκρέτα ὑπομνημαλισμῶν. Ἡ δὲ δομεστικὴ ἢ πρωτοπορία καὶ Λατῖνος τὸ ἐξάρχοντα, τὸ πρωτοκάμηλον, τὸ ὁπισάτην ὀηλοῖ. καθὰ δὴ καὶ ἐπὶ βασιλικῆς ἀξιαρχίας λέγεται δομέστικος αὐλῆς μέρους καὶ αὐτοκλῆς, καὶ δύσεως, καὶ ἐχόλων· καὶ τὸν αὐτὸν δὴ λόγον κεῖται καὶ ἐκκλησιαστικῆς τάξεως δομέστικος λέγεται· εἴτ' ἐν ἐρχομένοις καὶ ὁπισάτης τὸ μελῳδιῶν τε καὶ τῶν μελῳδῶν, οἷα εἰς ῥυθμὸν καὶ τάξιν καθιστῶν αὐτὰς τὰ τῶν μελῳδημάτων. ἐνεργάζεται δὲ ἔχει αὐτό τε τοῦτο, καὶ τὸ ἐν τοῖς καθολικοῖς πανυχίσι τοὺς ἐναρξεῖς ποιεῖν, ἐν τῷ ἐκφωνεῖν πρὸς τὸ ἀρχιερέα, ἢ τὸ παρόντα ἱερέα, τὸ, Εὐλόγησον δέσποτα. οἱ τοιαῦται ἢ πανυχίδες γίνονται μὲν καὶ ἐν ἄλλοις καιροῖς, ἐξαιρέτως δὲ ἐν τῇ πέντε ἡμέρας τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν. μεθ' ἃς τὰ ἱερουργίας τῶν προηγιασμένων ἀπολύουσιν.

Ερ. Τὰ αὐτιμήνσια καὶ ἐν ἑτέραις ἁγιαστικαῖς ἐπαρχίαις παρρησιάζονται, ἢ ἐν μόνῃ τῇ διενεργήσαντος τύπῳ, καὶ ἀπαρέγκλισιν; καὶ τί σημαίνει τὸ ἑλληνικῶς, καὶ πῶς δεῖ γράφεσθαι, δι' ἡτα ἢ δι' ἰῶτα. εἰ σπάνις δέ ἐστι μύρου, ἐξέστι τὸ διεσκορδισμένον λίπος μίγματος ἐλαίου πληθυούσης;

Απ. Τὰ αὐτιμήνσια, τῆς ἁγιαστικῆς δυνάμεως μεταλαγχάνοντα, διὰ αὐτῆς ἢ τῆς καθιερώσεως τῶν ἐν νέοις αἰωνοβρόμων ναῶν ἀκολουθίας ἢ ἐπιδημερεύοντος, ἐν τῷ ἐκεῖσε θυσιαστηρίῳ κεμψῆς, ἱερουργίας ἐμποιεῖ, αὐτεμποδίσως ἐνθαπὴ τούτων χρεία ἐστὶ διαδόσιμα γίνονται· καὶ ἀπειράφου ἐν τῇδε τῇ ἐνορίᾳ, ἢ ἐν ἑκείνῃ, καθά τινα δικαιοδοσίαν ἀποκεκληρωμένην αὐτῇ. καὶ ὑπερόρια γὰρ γινόμενα, καθὰ δὴ καὶ τὸ ζεῖον μύρον, καὶ ἄλλα ἅγια, τὰ ἑαυτῶν χρῆσιν ἀνεπιτίμητον ἔχουσι, μόνον ἱερουργηθέντα καὶ πῶς κεκμῆλίῳ περὶ τούτων τῶν πατέρων διάδοσιν. ἡ προηγιασμένη αὐτὴ διάφορα δὲ μίνσα, καὶ καθ' Ἑλλάδα μὲν τὸ καὶ ἕν ὀηλάντος, καὶ ἡ Ἰταλῶν γλῶσσαν τὸ πεπραγματευμένον τοῖς ὀψοποιοῖς ἐδέσμασιν. καὶ ἔστι γὰρ καὶ τὰ ἐν τραπέζαις ἐφαπτόμενα ὀψοποιά, μινσάλια λέγονται), οἷα πρὸς κόσμον τῆς τραπέζης καὶ τῶν μίνσων πιθέλματα. καὶ κοινολεξίαν ἡ αὐτιμήνσια, ὡσπερ ἐν τοῖς ἱματισμοῖς τὰ αὐλίπανα, καὶ σπάνιος ἀπάλλαξιν ἐνεργείας τῶν φαιτόντων ἐν τούτοις προηγιασμένων εἰλήχασιν. ἐν ἐκείναις ἢ τῶν ἁγίαις τραπέζαις παύεται τιθέντας, οἷς καθιέρωσις ἔχει ἁγίασεν. ἐκ τῶν αὐτιμήνσίων γὰρ αὐτὴ τε ἡμῖν καθιερωθεῖσα τράπεζα καὶ ἱερουργουμένη προσφορὰ λαμβάνουσι τὸν ἁγιασμόν. ἡ γάρτοι ἁγιαθεῖσα, ἀφ' ἑαυτῆς ἁγιάζει τὰ δῶρα. οὐ γὰρ οἰκεῖον εἰσὶν ἅγια. καὶ ἔστιν ἐν τοῖς θαγγελίοις ἡ θεοτοκικὴ φωνὴ μαρτυρεῖ, μείζονα τῶν δώρων λέγεσθαι καὶ χρυσᾶ, τὸ θυσιαστήριον, καὶ τὸν ναόν· ὡς

*subnotatio-rum.

sit, & * sigillo firmaturus. Ægrotante vero chartophylace, aut absente, promulgatio & lectio regestorũ secreti chartophylacici actuario permissa est. Domestici autẽ appellatio, secundũ Latinos, * ducẽ, præpositũ, præfectum significat. Sanequẽ admodum in Imperatoris ordinũ præfecturis dicitur domesticus [5] in partibus orientis & occidentis, itẽ scholarum: eadẽ ratione & in ecclesiasticis ordinibus domesticus appellatur, videl. præcentor, & [6] cantuum cantorumq; præfectus: vt in numerum & ordinẽ tã eos, quam cãtiones cõponens. [7] Idq; ipsum potestatẽ habet in vniuersalibus vigiliis auspicationes faciẽdi, dicẽdo ad antistitẽ vel præsentẽ sacerdotẽ, Benedic domine. Talia autẽ peruigilia fiunt & aliis quidem temporibus, sed præcipue in quinq; diebus primæ hebdomadis ieiuniorum, post [8] dimissionem sacrificii præsanctificatorum.

* principem, ducem, præfectum

5 sigillatim tum orientis, tum

6 modulorũ

7 Munus eius est, tum hoc ipsum agere, tum in generalibus peruigiliis

8 post absolutionem consecrationis

Inter. *Antimensia an* [9] *liberẽ fiant in aliis prouinciis; an in sola eius, qui ea* [10] *operatur, nõ extra prouincium. Et quid hoc Græce significet, & quomodo scribẽdum sit, per ἦτα an per ἰῶτα. Si penuria sit vnguenti, an liceat inuentum per olei mistionem augere.*

9 an libere percipiãtur

10 perficit.

Resp. *Antimensia sanctificatoriæ participantia facultatis, quam septem dierum* [11] *consequentia consecrationis de nouo extructorum templorum, posita in eo altari, quod illic est, per sacrificium inducit, vbi horum vsus est, sine impedimento distributionem admittunt: nec hac vel illa prouincia, cuius iurisdictio [sorte] obtigerit, circumscribũtur. Etenim extra terminos facta, sicut & sacrum vnguentum, aliaque sancta, suum vsum extra reprehensionem habent. Solum consecrata iuxta patrum de his* [12] *positam traditionem. Appellatio autem ipsa deducitur a mensa, quod secundum Græcos significat* [13] *lancem, & secundum Italicam linguam vænale popinatorum edulium. Hac. n. ratione & in mensis explicatæ mappæ, mensalia dicuntur, ad ornatum puta mensæ mensarumq; posita. Vulgari autẽ sermone antimẽsia dicuntur, vt in vestimẽtis* [14] *antipana, & quæcunq; ab* [15] *effectu talẽ in his appellationẽ sortita sunt. Hæc autem in sanctis illis ponũtur mẽsis, quas consecratio non sanctificauit. Nam ex antimensiis, ipsa nobis consecrata mensa, & sacrificata oblatio, sanctificationem sumunt. Quæ. n. sanctificata est, ex seipsa sanctificat dona, cũ per se non sint sancta. Idq; Dominica vox in Euãgeliis testatur, maiora donis & auro dicens altare & templũ, vt vno quidem dona, alte-*

11 series

12 Latam

13 ministrum

14 antipãni,

15 uti reflexionis talis

ἔ μὲν τὰ δῶρα, ἔ δὲ τὸν χρυσὸν ἁγιάζοντος. εἰ γὰρ ἀκαθιέρωτός ἐστιν ὁ ναός, τὸ ἐλλεῖπον τούτου ἀναπληροῖ ἡ ἁγιαστικὴ ἔ αὐτιμησία δυνάμις. ὅθεν ὁδὲ ἔξεστιν ἐν ἀκαθιερώτῳ ναῷ χωρὶς αὐτιμησίας ἱερουργίαν ἡνεδέως ποτέ. πῶς γὰρ τὸ θυσιαστήριον ἀγιάσει τὸ δῶρον, μὴ μεταλαβὸν ἁγιότητος; καὶ τῷ τελμήσαντι ἔστω ἱερεῖ πρόστιμόν ἐστιν ἡ καθαίρεσις. διὰ ἰῶτα δὲ γράφεται διὰ τὸ ἐθνικόν. τὰ γὰρ ἐθνικὰ, καὶ τὰ γραμματικὸν κανόνα, ἅτε διδασκαλικῆς διὰ ἰῶτα καὶ ο μικρὸν καὶ ε ψιλὸν τὰς ἐθνικὰς φωνὰς γράφεσθαι. ὅτι ἔχει ἡ χώρα ὅλως κατ' ἕτερον τρόπον αὖθις καθιερώσεως νέας ναὸς γίνεσθαι αὐτιμήνσια· καὶ λανθανόντων ἑαυτοὺς· οἱ ἀλλοτρόπως καινοτομοῦντες τῶν τούτων ποίησιν, διδασκάτας ποιοῦντες τὰ ἐκκλησιαστικῶν διδασκόντων, καὶ ἄδωρα δῶρα καὶ ὁσιουργήσιμα, καὶ τελούμενα. φρισσάτω δὲ χρὴ εἰ καινῆς ἅμα καὶ προφάτως ἐστὶν ἀνεγερμένος ναός, ἵνα τούτου καθιέρωσις γένηται· ἀλλ' εἰ καὶ διορίσεταί τις ἐκ πολλοῦ μὲν ἀνεγηγερμένος, καθιέρωσιν δὲ μὴ δεξάμενος, τῆς ἀγιοσίας ταύτης καὶ ὁ τιθεὶς ἀξιωθήσεται, ὡς δεξαμένου τοῦτο ἀμέμπτως διωάμενος. Εἰ παυὶς δέ ἐστι μύρου ἐν τε τοῖς θείοις βαπτίσμασι, καὶ ἐν τῇ τῶν ναῶν καθιερώσει, καὶ ἐν ἄλλῃ τέτε χρείᾳ, τῷ διεσκορδισμένῳ ὀλιγοστῷ μύρῳ συγκαταμίγνυσθαι ἔλαιον συγκεχώρηται· ὡς ἂν οὕτω πληθυνθὲν, ἐξικέσῃ ἐκπληρῶσαι τὸ ἁγιασμὸν τοῖς δεομένοις αὐτοῦ.

Ἐρώτησις. Εἰ ἔξεστι τοῖς Ἀρμενίοις ἐν αἷς πόλεσιν οἰκεῖσι καὶ πᾶσαν ἄδειαν κτίζειν ἐκκλησίας, καὶ εἴτε χρὴ κωλύεσθαι, ἢ ἐὰν αὐτοῦ ποιεῖν ὡς βούλονται.

Απ. Εν τοῖς χριστιανῶν χώρεσι καὶ πόλεσιν ἐδέδοται μὲν ἐξ ἀρχῆθεν οἰκεῖν ἢ ἀλλογλώσσους, καὶ ἑτεροδόξους, ἤγουν Ἰουδαίους, Ἀρμενίους, Ἰσμαηλίτας, Ἀγαρηνοὺς, καὶ λοιποὺς πολλοὺς· πλὴν ἐκ ἀναμιξ μετὰ τῶν χριστιανῶν, ἀλλὰ κεχωρισμένως. ὅθεν ἐκ ἀφορίζονται τόποι ἑκάστῳ τούτων φυλῆ, εἴτε ἐντὸς πόλεων, εἴτε ἐκτός. ὥστε τούτοις ἐμπεριγράφεσθαι, καὶ μὴ ἐπέκεινα τούτων τὰς οἰκήσεις αὐτῶν ἐκτείνεσθαι. ὑπενένοηται δὲ καὶ τοῖς πάλαι βασιλεῦσιν, ὡς εἰμηκοῦσιν ἕνεκεν. ἐνὸς μὲν, ἵνα τῷ ἐσενεμένῳ καὶ ἀφωρισμένῳ τούτων οἰκήσεως, λαμβανούσιν αἰσθησιν, ὡς δοσθέντοι διὰ τὸν κατ' αὐτοῦ αἵρεσιν κρίνον). ἕτερον δὲ, ἵνα καὶ μικρὸν, διὰ τὸ συχνῶς ὁμιλεῖν τοῖς χριστιανοῖς, πρὸς μετάθεσιν ἀπαλλάττωνται· εἰ καὶ μὴ πάντες, ἀλλὰ τινὲς μὲν, ὅσους δὴ ἡ σωτηρία ἠλάτησε. καὶ ἔστι τρίτον, ἵνα αὐτοῦ καρπὸς τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν οἱ καὶ βίον χρήζοντες αὐτῶν ὁποφέρωνται. τοίνυν καὶ οἱ Ἀρμένιοι, εἰ ἐν τόπῳ, ἔνθα προεγεγράφοντο, καὶ ναὸς κτίζοσι, καὶ τὰ τῆς αἱρέσεως αὐτῶν ἐκτελοῦσι, μισθοῦσιν αὐεπηρέαζοι.

na, altero autem aurum sanctificante. Si igitur nõ dedicatum est templũ, quod ei deest, sanctificatoria antimensi vis implet. Ideoq; in non consecrato templo sacrificium sine antimensio facere nũquã licet. Quonã. n. modo altare sanctificabit donum, si sanctitatis non fuerit particeps? Et sacerdoti qui hoc ausus fuerit, pœna erit depositio. Per iota autem scribitur, propter gentilitatem. nã iuxta grammaticã regulam, gentilitia neq; [16] productiones, neq; regulas habent. Solent autem grammatici per iota & omicron & epsilon gentilitias voces scribere. Nullo autẽ modo [17] receptum est vt aliter antimensia fiant, quã in noui templi dedicatione. Nec animaduertunt, qui alio modo eorum cõfectionem innouant, se traditiones ecclesiasticas transgredi, & dona non dona, nec [18] inutilia (vt ille ait) offerre. Nec illud considerandũ, an de nouo simul & recenter ædificatum sit tẽplum, vt eius dedicatio fiat. Etsi. n. quodpiam iãpridem ædificatum reperiatur, quod consecrationem non acceperit, hanc merebitur sanctificationem, vtpote quod eã sine reprehensione suscipere possit. Quod si vnguenti sit [19] paucitas in sacris Baptismatis, aut templorum cõsecratione, alioue ipsius usu, ei, cuius pauxillũ inuentum est, commiscere oleum cõceditur: vt ita suppletum, iis qui opus habent, sufficiat ad sanctificationem implendam.

16 deductiones,

17 locum habet, vt absq; noui templi consecratione antimensia fiant.

18 utilia

Inter. *An liceat Armeniis, in quibus agunt ciuitatibus, libere ædificare ecclesias, & an prohibendi sint, an prout voluerint facere, sinendi.*

Resp. [1] *Ab initio quidem indultum est, vt in Christianorũ* [2] *regionibus & ciuitatibus diuersæ linguæ & religionis homines habitarẽt, vt puta Iudæi, Armenii, Ismaelitæ, Agareni, & alii eiusmodi. nõ promiscue tamen, sed seorsim. Vnde etiam harum* [3] *tribuum cuiq; intra ciuitatem, vel extra, loci determinantur: vt his circunscribantur, nec vlterius eorum habitationes extendantur. Illud autem a veteribus principibus excogitatũ est, tribus, vt opinor, de causis. Vna quidẽ, vt ex habitationis angustiis & [4] definitione, sensum capiãt. Se propter hæresim [5] reiiciendos iudicari. Alia autẽ, vt propter frequentẽ cũ Christianis cõsuetudinem paulatim ad mutationẽ conuertantur: si non omnes, aliqui saltẽ, quos salus dilexerit. Tertia etiã, vt industriæ ipsorũ fructus referãt, qui iis ad vitã opus habẽt. Armenii ergo, si quo loco circũscripti sunt, templa ædificãt, & faciunt quæ ad hæresim ipsorũ pertinẽt, extra* [6] *calũniã manent.*

1 iam olim

2 agris

3 nationum

4 secretione cognoscant.

5 proreiiciendos habeti.

6 extra iniuriam positi sunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

τὸ αὐτὸ γὰρ καὶ Ἰουδαίοις περέσεσι καὶ Ἰσμαηλίταις, οἱ κεῖσαν ἐν πόλεσι Χριστιανικαῖς. εἰ δὲ οὖν ὅρους ὑπερβαίνουσι τῆς ἀφοριωθείσης αὐτοῖς συνοικήσεως, οὐ μόνον αὐτοὶ κωλυθήσονται, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκοδομήματα τούτων, ὁποῖα δ' ἂν ὦσι, καταιρεθήσονται. τὸ γὰρ αὐέτως ἔχειν ἐξ οὐκ ἀρρησίας ὡς ἐν τοῖς τοιούτοις, πάλαι ἀπώλεσεν.

Ἐρώτησις. Τί σημαίνει τὸ μὴ ἐλευθεροῦσθαι τὸν δοῦλον ὅπερ τοῖς δουλικοῖς ἀγωνισταῖς οἱ παρελλίνοντες ἐγγράφειν εἰώθασι.

Ἀπ. Ἡ τῶν καταδουλωμένων ἀνθρώπων δουλεία τοσοῦτον τοῖς κεκτημένοις ἐμπέφυκεν, ὡς μὴ δύνασθαι οὐδὲ δοῦλος μὴ μόνον ἐν αὐτοῖς τοῖς μέτροις τῆς δουλείας φωνὴν ἀρεῖν προσήκουσαν ἐλευθερίοις, καὶ ἐλευθερίοις ἀξιωθείη, πῶς τοιαύτην ἀναλαβεῖν φωνὴν πώποτε. ὅθεν ἐπιτίμιον τὸ ἐλευθεροφωνίας τυχεῖν οἱ ἀπελευθεροῦντες τὴν αὐθεντίαν συνηρώκασιν. οἱ μάρτυρες οἱ νόμοι οἱ παλαιοὶ, καὶ αὐτὰ δὴ τὰ νεαρὰ τῶν φωνάντων ἐν βασιλεῦσι θεσπίσματα, ἅπινα οὐκ ἀγνοίᾳ τῶν κεκτημένων δούλους κληρικοὺς γεγόνοτας. οἱ τὸ τῶν ἱερωσύνης σεμνὸν ἀξίωμα περιβαλόμενοι, ἢ τὸ μοναδικὸν βίον ἀνηρημένους, ἢ, τὸ μεῖζον, εἰς τὸ ἐπισκοπικὸν αὐχένα ἐληλακότας βαθμὸν, πάλιν εἰς τὴν πρώτην τῆς δουλείας πάξιν ἀποκαθίστασθαι διορίζον· μηδὲν δηλαδὴ ὂν τῶν τοιούτων χάρισμα, ἢ τὸ μοναδικὸν σχῆμα, εἰς ἀποφυγὴν τῆς δουλείας σωτηρίαν· δοῦλος γὰρ ἢ ἀπελεύθερος) καὶ οὐκ ὠφελεῖ. καὶ οὐκ ὠφελεῖ τὸ ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τιμώμενον πρόσωπον καταβολὴν προσομολογήσαι τιμήματος, ὃ δὲ ἀποτελευτῶν τὸ δουλείας τὸ ἴσον αὐτῆς κατέχόμενον μέρος τῆς ἐλευθερίας ἠμφίεσε). ὡσαύτως δοῦλος οὐκ ἐν ἐλευθερίας μᾶλλον ἀξιωθεὶς τοῦ δεσπότου μέρος, (ἀμφοτέρων δηλαδὴ ὄντων δούλων) ἀφορμὴν τὸ οἰκεῖον πιπράσκειν αὐτοῦ, πῶς τὸ ἴδιον σχῆμα δίς ἀναπάζειν· πρὸς τὸ καταλυθῆναι μέρος· καὶ μὴ μόνον ἐκ τῆς αὐθεδείας παύσης μηδὲν ἐξανύειν, μηδ' ἰσχὺν ἔχειν ἐλευθερίαν ἑτέρῳ χαρίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ἧς ἔλαβεν ἐκπίπτειν τιμῆς, καὶ πάλιν ὑποκύπτειν τῷ τῆς δουλείας ζυγῷ, ἅτε δὴ γνώμῃ περιωρισμένῃ μοχθηρᾷ χρῆσιν καὶ διεργέτιδα ἰδίᾳ θεσπότου προαιρέσεως, καὶ τὴν ἐκείνου κρίσιν ὑποτεθεῖσαν τῷ θεῷ φαῦλον ἡγησαμένῃ, ἵν' ἐχρῆν δὲ αἰδοῦς ἀγνὴν καὶ δίκαιος ἐρκεῖ τοίνυν ἡ τοιούτων θεσπισμάτων πεῖθηψις τὴν ἐλευθεροῦσθαι σημασίαν τοῖς ἀγνοοῦσι διαλαλοῦσα σαφῶς. ὡς ὃν κεφαλαίῳ ἢ ἐπεῖν, καὶ δοῦλον, καὶ ἀπελεύθερον ἐξοῦσιν ἐλευθέρα παντελῶς ἀπεστερῶσθαι.

Ἐρ. Τί δηλοῖ τὸ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ κείμενον ῥητὸν, Ὑμεῖς δὲ λέγετε ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς.

Ἀπόκρισις. Ἐν τῇ Γενησαρὲτ γενομένῳ ἐν σωτῆρος Χριστοῦ, οἱ ὁπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, προσελθόντες εἶπον αὐτῷ, Διὰ τί οἱ μαθηταί σε παραβαίνουσι τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν, ὅταν ἐσθίωσι τὸν ἄρτον. οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, ἐὰν μὴ πυγμῇ (φησὶ) νίψωνται τὰς χεῖρας, οὐκ ἐσθίουσι· κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων παράδοσιν. ὁ δὲ σωτὴρ εἶπε, τὸ κακοῦργον τῆς γνώμης αὐτῶν εἰδὼς καὶ κακοήθεις, καὶ ὅτι φιλάργυροι ὄντες καταπαθῶν ἀπόδυσι τὰ ἀλλότρια, τὰ παρ' αὐτοῖς τῆς μαθητείας πρωτοτρεφῆσαι μεμψιν ἐς ἔλεγχον αὐτῶν αἰρωνικῶς αὐτοῖς εἰρήσει· παραβαίνεις αὐτοὺς ὁποδείξας τὸν νόμου τοῦ Μωσαϊκὰ φανερῶς, καὶ τῇ συγκρίσει ἑκατέρων τούτων τὰ παράδοσιν ψηφοφορήσας βαρείαν αὐτοῖς τὴν κατάκρισιν. τί γὰρ ἡ τῶν πρεσβυτέρων παράδοσις πρὸς τὸν νόμον Μωσέως, ὃς λιμὰν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὸν κακολογοῦντα πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ παραδοῦναι ἐγκελεύεται; ἐκεῖνον δείκνυσιν ἐντιθέντες τούτοις παρόδηλος, ὅτι τὸ συζῆσαι τὴν οἰκείαν παράδοσιν, ἀκυρώσαντας τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ. ἡ παράδοσις ἦν, Ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς. Τοῦτο ἦν τοιούτῳ ἐχρῆν τὴν ἐρμηνείαν. ὡς οὖν τὸ παίδων εὔρεσκον οἱ Φαρισαῖοι πρωτοσταζομένους ἢ ἀπὸ κόπων ἰδίων, ἢ ἀπὸ φιλοτιμίας τῆς τύχης, ἢ ὁτιοῦν ἄλλοθεν, ἐπαράδοσιν αὐτοῦ δυσεβείας προσχήματι αἰσθάνεσθαι τῷ θεῷ ἢ πᾶσαν τὴν πρωτοσίαν αὐτῶν, ἢ τὸ πλεῖσον αὐτῆς. καὶ ἐὰν ἐνδεεῖς ἦσαν οἱ τούτων γονεῖς, καὶ ἐδέοντο τῆς παρὰ τῶν παίδων προμηθείας, ἐδίδασκον αὐτοῦ λέγειν πρὸς τοὺς γονεῖς, ὡς εὔλογόν τι καὶ ἀπαραίτητον, καὶ ἀπατρέπειν ἐκείνους δωσάμενον, ὅτι κορβᾶν, τουτέστι δῶρον ἀναπεφημένον ἐστὶ τῷ θεῷ, ὃ ζητεῖς ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῆναι, ἤπερ κερδᾶναι. ὡς ὃν τοῦτο σοι ἐπέλεσθαι μᾶλλον οὐ γονεῖς, τὸ θεῖον δεῖν προπάσης γινώσκοντες· οὐ γὰρ Φαρισαῖους αἰδεῖσθαι καὶ λοιπὸν καταθύειν τὰ δῆθεν αὐταπεφημένα· οἷα οὖν παῖδας μὲν ἀπατῶντας καὶ συμπείθοντας ἀεὶ ἔχειν δίκαιον ἀφιέρειν τῷ θεῷ, καὶ ἔτω οὐ πατέρας νομίζειν, πρὸς ἑαυτοὺς ἢ τὰς τῶν ἀφελεστέρων περιουσίας ἐφελκομένους διὰ τὸ φωνῆς ἐρρᾶσθαι.

Ἐρώτησις. Αἱ παρὰ μακαρίτῃ πατριάρχῃ Ἀντιοχείας Θεοδώρῳ, ἐπιλεγομένῳ Βαλσαμῶνι, γενόμεναι ἀποκρίσεις πρὸς τὰς ἐρωτήσεις Μάρκου τοῦ ὁσιωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, εὑρίσκοντες τινὰς παρεκβάσεις ποιούμενα ἐν τοῖς κανονικοῖς καὶ νομικοῖς διατάξεσι. δεῖ οὖν τῶν τοιούτων προσέχειν, ἢ οὔ;

Ἀπ. Ὁ ἱερὸς ὄντως ἀνὴρ, ὁ Ἀντιοχείας, τρίβων μὲν ἐς ἀκριβὲς τὰ νομικῶν καὶ κανονικῶν νομοθετημάτων, καὶ πᾶσιν ἐν τούτοις πρωτοδοξούμενος· ἀλλ' ὅμως συγγράμματα τάττε, ὅσα πρὸς κανονικὰ καὶ νομικὰ λήμματα ἐξενέχθησαν, οὐκ ἐς τὸ παῦ

zaret, descendentes Hierosolymis Scribæ & Pharisæi, accesserunt ad eũ dicentes, Cur discipuli tui transgrediuntur seniorũ traditionẽ? non.n. lauant manus, cum panẽ comedunt. Nã Pharisæi & omnes Iudæi nisi frequenter, inquit, manus abluant, & e foro nisi balneo vtãtur, non comedunt, seniorum traditionem tenentes. Dominus autem malitiam cordis eorũ & peruersitatem cognoscens, & cum auari essent, pr̃optos esse ad aliena prodigenda: discipulis inflictã ab iis reprehensionem[1] verecunde in eorum redargutionem retorsit: aperte ostendens eos legis Mosaicæ violatores, & vtrarũq; harum transgressionũ cõparatione, grauem in eos condemnationẽ pronuntians. Quid. n. seniorũ traditio ad Mosaicã legem, quæ honorare patrẽ, & matrẽ, & eum, qui patri vel matri maledixerit, morte vitã finire iubet? Proinde manifesto ostendit, eos, dũ propriã traditionẽ[2] constituunt, Dei præceptũ irritũ facere. Traditio autem erat, Qui dixerit patri vel matri,[3] Donum quo a me iuuaris. Hoc autem habet interpretationem huiusmodi. Quos[4] liberorum inueniebant Pharisæi opibus abundãtes, aut ex laboribus propriis, aut liberalitate fortunæ, aut aliunde,[5] pietatis prætextu, docebãt eos vt totam suam substãtiam, vel maximam eius partem, Deo tribuerent. Et licèt inopes essent parentes eorum, indigerentque liberorum prouidentia,[6] instituebant, vt parentibus diceret, quasi iustum quidpiam &[7] inexcusabile, & quod illos posset reuocare, Corban (id est, munus est Deo repositum) quod requiris a me percipere, id est, lucrifacere. vt ex eo parentes quidem, qui Deum scirent præferendum esse, animo detecto reprimerentur: Pharisæi autem licenter deinceps, quæ reposita erant, deuorarent; vtpote qui liberos deciperent, persuaderentq; sua Deo dicare, atq; ita parentes inopes contemnere, simpliciorum facultates ad se attrahentes voce Corban.

Inter. A[1] beato patriarcha Antiochiæ Theodoro cognomine Balsamon, factæ responsiones ad interrogationes Marci, sanctissimi Alexandriæ patriarchæ, comperiuntur quasdam[2] transgressiones facere in canonicis & ciuilibus constitutionibus: an iis adhærendum sit, necne.

Resp. Diuinus[3] ille vir, Antiochiæ patriarcha, magnus quidẽ erat ciuiliũ & canonicarũ constitutionũ veterator, & ab omnibus in his celebratus: eius autem scripta, quæ ad canonica & ciuilia[4] postulata edita sunt, non in omnibus,

Idem enim & Iudæis licet, & Ismaelitis, quæ Christianicas ciuitates incolunt. Quod si definitæ sibi habitationis egrediuntur terminos, non ipsi tantum prohibebuntur: sed & ædificia eorum, qualiacunq; fuerint, diruentur. Indulgentiam enim talium, & licentiam, iampridem amiserunt.

Interrog. Quid significat seruum non ἐλευθεροῦσθαι [id est, in libertatem proclamare] quod instrumentis emptionum seruorum tabelliones inserere solent.

Resp. Hominum, qui in mancipio sunt, seruitus adeo possessoribus inhæret, vt serui non tantum[1] in ipsis seruitutis momentis vocẽ ingenuis & liberis conuenientẽ aduersus dominos tollere non possint sed nec si libertate donati sint, talem vnquã recipiant vocem. Ideoque liberæ vocis huius pœnã libertini sortiti sunt, dum in seruitutem reuocantur. Leges etiam id testãtur veteres & principũ sapientissimi Nouellæ ipsæ constitutiones, quæ seruos dominis ignorantibus clericos factos, & venerabilẽ sacerdotii dignitatem indutos, aut monasticam vitam amplexos, vel (quod maius est) ad episcopalẽ gradũ prouectos, priori seruitutis ordini iterum restitui definiunt: nihil videlicet adtutos ex huiusmodi ordinationibus, aut habitu monastico, ad vitandã seruitutẽ.[2] Seruos autem fieri iubent, liberos, qui seruilibus personis sunt coniunctli, cũ persona libertate ornata non potest solutionẽ spõdere pretii, quo subiecta seruituti pars ab ea in libertatẽ absoluatur. Itidem in seruitutem redigi etiã libertate quidem donatã partem a domino, (cum videl. ambo serui essent) sed quæ[3] partem relictã sollicitãdo, occasionẽ propriæ remissionis sumat ad suũ vitæ statũ euertendum. Neq; solum ex hac procacitate nihil efficere, vt vim habeat ad tribuendam alteri libertatem, sed eũ ipsum ab honore, quẽ accepit, excidere, & rursus seruitutis iugo submitti: vtpote qui mala mente cõtumelia affecerit bonã beneficãq; sui domini voluntatẽ, & ad improbitatẽ amens iudicio illius abusus sit, cui reuerentiã & obseruantiam exhibere debebat. Harum igitur sanctionũ tenor sufficit ad significationem verbi ἐλευθεροῦσθαι ignorantibus aperte elucidandã. Vt vero summatim dicam, & seruus & libertinus potestate clamandi libera omni modo priuantur.

Inter. Quid significat dictum illud Euangelii, Vos autem dicitis, Qui dixerit patri vel matri, Donum quo a me iuuari possis.

Resp. Cum Seruator Christus esset in Genezaret,

1 non tantũ durantibus seruitutis ſtatũ voce

2 in seruitute vero liberos etiã homines abduci iubent,

3 sed quæ ex occasione libertatis suæ reliquam etiam partem eripere in cõditionẽ vitæ sua sit ausa.

1 A beato memoria. Hæ sunt vltimo loco posita in hoc ipso libro.

2 diggressiones.

3 tractabat ille quidem subtiliter legum & canonum statuta, & est ab omnibus

4 lemmata

Universidad de Deusto
Biblioteca

α' κελεύσας ἐχόμενα καταφαίνον), τὸ ὑποδόξον· ἀλλ' ὡσπεραν εἰ σκ λήθης μάλιστα ἡ παροράσεως ποιούσα, καὶ πρὸς ἑαυτὸν μεμιγμένα· ὃ σὺν αὖ τις ἐφισῶν τάττοις, σὺν ὑπορήσεν, ὁρίσκων τὴ σκείνης ἀκριβεία τὰ ἑαυτῦ συγγράμματα μὴ σωτέχοντα. ἐγὼ γὰρ ὃ ζῶντ' σκείνε πολλῶν ἐν Κωνσταντινοπόλει νομοτρειβομένων ἀκήκοα, ὅτι λαμβανομένων ἐνίων ἐξ αὐδρὸς σκείνε γνωμοδοτημάτων, ὡς μὴ κῦρος μεῖζον ἐξενεχθέντων, ἔν τι κανόσιν ἑρμηνείας, ἢ νόμων, ἢ ἄλλοις τοιοῖσδε συνταγμασι. λείπε) ἂν εἰπεῖν ἡμᾶς κῦρος λόγον εἰκότα, ὡς τὰ εἰρημένα συγγράμματα ἐκείνου αἰανινώσκειν χρεών,

* πολυχρὸς τ' ἀκριβῶς τ' * πολυγραφὲς τ' νομικῆς ὑπισεμένον, ἢ ὑπισημόνως τ' πολυδέσιν ἐλίξεσι τ' κανονικῶν ἐγγυμνασάμενον ὀφείλησεων. ὁ γὰρ τ' ἀκριβῶς εἰσε) τ', τε αὐεπιλήπλησ, ἢ, τὸ μὴ ὠσὼτως ἐν τάτοις γραφῶσι φαινόμενον. τὸν γε μὲν μὴ τοιαύτων αὐχῆντα πεῖραν, μηδαμῶς αὐτοῖς ὁμιλεῖν· ἵνα μὴ κῦ ἴδῃς ἀπροτέρους τ' ἐμπολέντων, κατ' ἶσον τοῖς χρυσοῖς ἢ ὀργυροῖς, τ' τὰ χρυσοῦν, τ' ὀργυροῦν, τ' τὰ ὑπ-

*ἐμπωλῶν, χαλκᾶ, ἢ κατὰ πίνακα *ἐμπολῶν, τῶν ζημίων ἢ εἰς αὐτὸ τὸ κεφάλαιον ἰοῦσῃ.

Ἐρ. Ἐμνησθοῦτό μοι κόρην ἐμὲ τ' σωνήθων ἱερῶν ὀχῶν, ἀλλὰ δι' σωαινέσεως τ' συμβολαίων γραφῆς. ἔξεσιν οὖτω συζυχθῆναι τῇ αὐταδέλφῃ τ' τοιαύτης κόρης, ὡς τεθνηκυίας, ἢ ἄ; Ἑτερ' δέ μοι τ' αὐτὸν τρόπον γυναῖκα μνησθοῦρ', ἀλλ' ἠράγετο, θανόσης σκείνης· ἆρα σῶν ἔτ' ὡς δίγαμ' λογισθήσεται, ἢ ἄ;

Ἀπ. Δύο θσεβῶν βασιλέων νεαρὰ νομοθεσίαι· ἡ μὲν πρεσβυτέρα, ἡ τ σοφῦ δηλαδὴ Λέοντος· ἡ δ', μεταγενεστέρα, ἡ τ Κομνηνῦ Ἀλεξίε, τὰ περὶ τ μνηστρῶν κ τ' γάμων σοφῶς τε φιλοθέως πρὸς δι-κοσμίαν τ Χριστιανικὰ πολιτεύματ' διετρανώσων, αὐα πληρώσουσ κ τὸ τ παλαιῶν νόμων τ' περὶ τάτων κεφάλων ὑστέρημα. ἐδὲ γὰρ ἐπ' ἀθετήσ τ' δρθία σκείνων καθολικῆ τὰς ἑαυτῶν διαπάξδε ἐξλύσεγκαν. σκεῖνοι μὲν δὴ κὴ ἐν ἑπταετεῖ ἡλικία κὴ σωαμένοι μόνῃ τ γραφῆ συμβολαίων τὸ κύρ' ἐχαρίζοντο τ' μνησείαις, τ' πλέον ἤδεν ἑτέρων πεφράζοντο· αἱ αὐαγεγραμμέναι τ' νεαρᾶ τ' χρόνον τ' ἡλικίας τ' πε μνησῆς· ὅτι τὸ πλῶ πλέον ἐκτείναντες ὡροθέτησαν, ἡσάσαντες, τὰν μὲν ἄῤῥενα, τ' πεντεκαιδέκατον ἐνιαυτόν, τὰν δ' θήλειαν, τ' τεσσαιδέκατον συμπληρῶν. τὸν τὰν μνησείαν δ' ἀχ ἑτερῶνι τρόπῳ, ἀλλ' ἱεροτελεσία βεβαιῶσθαι διετάξαντο. ὡς τὸ ἄλυτον ἐντεῦθεν, κ τὸ τ γάμ' πεγενόμενον, κὴ ταύτην ἀοχεῖν· κὴ τ μὴ ἄτ' πεθᾶσαν μνησείαν, αὐυπόστατον, κὴ ὡς μηδὲ γεγονυῖαν λογίζεσθ'. ἃ μὲν δὴ ἐδὲ τὰν πεῖ τ' δηλωθείσης ἐπαιείας παλαιὰ νομοθεσία δεδήωται καθόλ', τὸ ἐνεργὸν δ' ἢ ταύτην ἔχειν ἐκ μέρους ἐθέσπισεν· ἀχ ὥστε κὴ ἀπαρτίζειν τελείαν μνησείαν,

* κρατυὰς ἀλλὰ μόνον *κρατυώσας ταῖς πεῖ μνησείας λογοποιίαις, ὡς αὐθρώπων ἁπλῶς θρεσκείας κατηφαλισμένας ἐπερωτήσει· κ πρὸς γε καλύψει ἐσσεχέσθαι δηλονότι τὰν δοκζυγίαν μνησὶν τὰ ὡς ἰσμένα Ϲ σκπτφωνημένα συγγρικὰ πρόσωπα, εἴτε δηλονότι τὸ ἑβδόμ, εἴτε δηλονότι δ' πεισκαιδεκάτ ἐνιαυτ' ὁ τῆς μνησείας σωέσει λόγ', κ ἡ τοῦτης διαζυγή· τίνων κ εἰ μνησῆρες, πεῖ ὧν ἠρώτησας, ὁ μὲν πρῶτος, εἰ μὲν ἐπαετὴς ἦν ἡ κόρη ἢ ἐπέκεινα, ὁπότε κ σωαίνεσιν μόνην ἡ μεσον τάτων πρέσβη μνησεία, κωλυθήσεται τὴν αὐταδελφὴν ταύτης κ τὸν νόμον ῥὶς γυναῖκα λαβεῖν, θανούσης δηλονότι σκείνης· εἰ δ' ἐλάττων ἐτύγχανε τῶν ἐπτὰ (ἐν τοιαύτῃ γὰρ ἡλικίᾳ οὐδὲ δι' μόνης σωαινέσεως μνησεία ὅλως σωίσταται δηλονότι) ἀμέμπτως κ ἀκατηρρήτως αὐτῇ συζυχθήσεται. οὐ γὰρ νενικηκὸς χρὴ ὁρᾶς ἕων νόμων ἄττα καινίζειν, ἄττα ὑπερβαίνειν ἐν δυνάμεθα. ὁ δὲ γε δεύτερ', ἐπειδὴ τῇ σωαινεσῇ τῆς μνησείας ἡ σωήθης ἱερὸ πλεγία, ὡς ἡ ἀφήγησις, ἐκ ἐπηκολούθησεν· ἐδαμῶς ὠὶ δίκαιο' λογισθήσε). χαίρον γὰρ ἁ λογοπεραγία σωίσησιν, ἀλλ' ἐσὶ φανερὰ ἡ λαθραία σωάφεια· (πορνεία γάρ ἐσιν αὕτη) δ' ὀχῶν ἢ ἱερῶν ἐπιφοὰ, κὴ τε ταύτης ἀκήκοα. πῶς ἢ Ϲ λογισθήσεται δίκαιο', ἢ ὀνομασθήσεται, ὁ μὴ γάμου πεπειραμένος, τοῖς πεῖ νομίοις ἐγκεκυμμένου; καθόλ' ἢ τὰ τῶν σωαινέσεων μόνων (ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν) δηλότι συζυγὰ μνησείας, κ δηλότι χώμις λύσῃ, τὸ ἄπρακτον σκ τῶν Δαληφθησῶν νεαρῶν Δαταξέων ἀπλῶς ἐγκαινᾶ, εἰ Ϲ δηλότι τῶν πρεσβυτέρων νομοθεσιῶν τὸ κρατ' σκήκτλωτο.

sed tantum confirment cõuentiones de sponsalibus factas, velut hominũ placita simpliciter stipulationibus munita. Hoc amplius, vt definitas & declaratas cognaticas personas * in gredi prohibeant ad separatã sponsam siue ad septimũ gradum, siue ad decimumtertium annum, ratio sponsaliũ, eorumq; disiunctio cõstiterit. Sponsi igitur, de quibus quæris, primus quidẽ, si puella erat septennis, aut proiectior, cũ sponsalia solo consensu inter eos facta sunt, prohibebitur ex lege germanã eius vxorẽ ducere, mortua videl. illa. Sin autẽ erat minor septenni, (nãtali ætate nec per solum consensum sponsalia prorsus consistere dignoscuntur sine reprehensione & crimine ei cõiungetur. Annales. n. legum terminos nec nouare, nec egredi possumus. Secundus autẽ, quia sponsaliorũ consensum solennis sacrorum celebratio? vt recitatio, non secuta est: nequaquã bigamus habebitur. Nuptias. n. non verba constituunt, sed sequutus nec apertus vel clandestinus cõcubitus: (scortatio. n. hæc est) sed sacrarum precum carmina, quæ his sequẽtia. Quonam autem modo aut æstimabitur bigamus, aut dicetur, qui non est expertus nuptias hac prærogatiua exornatas? Inuniuersum autem solæ conuentiones (vt in summa dicam) & ad constitutionẽ sponsalium, & nuptiarum solutionem, ex supra comprehensis Nouellis constitutionibus vires nullas habent, li. èt antiquioribus legumlationibus robur acquisissent.

4 accedere probeat ad separatam diuortio sponsam, 5 siue septimũ siue decimotertio annoſponſalia contracta sint, & eorũ sequuta diremtio. 6 supergredi 7 sicut est in factis narratione, non est recitationes, 8 his priuilegiis 9 ex indicariis 10 robur habuerint.

Η ΛΙΟΥ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

Α' ποκρίσεις πρός τινα μοναχὸν Διονύσιον περὶ Δαφόρων αὐτοῦ ἐρωτήσεων

Τὸ' μὲν ἀσθενὲς τ' ἐμῆς Δμνοίας κὴ ἄπορον, πνευματικὲ ἀδελφὲ, ἐπιεικέ μοι τ' γλώτταν πρὸς τὰ παρὰ σοῦ Δαπρηγμένως πεστάλμενα· κὴ ναρκῶσαν εἰχε πρὸς τ' πρᾶξιν, κ πρὸς γραφὴν μηδαμῶς κινεμένην. ὁ δὲ παπυρὸς καὶ τὰ πνιγέντα φωταγωγῶν διδοὺς χάριν, κ ἐν αὐοῖς ἐμ' σώματος τ' παρ' αὐτοῦ πληρῶν πνεύματ', ἐρρώννυέ τέ μοι τὸ ἀσθενὲς, κ πεδεσμὰ τῆς γλώττης ὑπέλυε· κὴ πρὸς γραφὴν ὀργώσαν τ' πέρι ναρκώσαν χάριν ἐδείκνυεν. ὅθεν Δι' σοῦ τῷ ἐν σοὶ λαλοῦντι θεῷ πρόσομεν', ὅπως κλινῆς τοῖς σοῖς ὅπ. βούλομαι γενέσθαι· κὴ τ' σοῖς ὀχαῖς Δαῤῥήσας, αὐοίγω τὸ σῶμα, τ' ἐφετῶν τε τάττω φέβον σκπναξάμενος· κὴ λαλήσω πρὸς τὰ παρὰ σοῦ πεστελόμενα, ῥήματα τ' ἐμῆς Δμνοίας ἀρνήματα, ἀλλὰ τ' πυφλὸς φωτίζοντ', Ϲ σοῦ ἀπαιδεύτου σωετίζοντ'.

ELIÆ METROPOLITANI CRETÆ

Responsa ad Dionysium monachum, de diuersis eius interrogationibus.

INgenij quidem imbecillitas & inopia, frater spiritalis, linguam cohibuit meam adea, quæ a te cum dubitatione proposita sunt: & manũ adid torpẽtem habuit, & nequaquam ad scribendum mobilem. Qui autem humilibus & morigeris luminum dedit gratiam & in oris apertura suo implet spiritu, imbecillitatẽ meã confirmauit, & linguæ vincula dissoluit, manumq; antea torpentem, ad scribendum incitatam ostendit: vnde per te Deo inte loquenti obtemperans, ad tuas me prosterno iussiones, tuis manibus & tuis precationibus cõfidens, os aperto metu, qui eum cohibebat, excusso: & ad ea, quæ a te proposita sunt, loquar: non verba, mei factum intellectus; sed eius, qui cæcos illuminat, & itultis dat intelligentiam.

Elia Cretensis episcopi subscripto exstat in actis synodi Nicenæ, aloquis VII. Ergo sub Irene & Cõstantino Augg. vixerit. Humanissimus doctissimus in Nazianzenum Leõclauius edidit. 1 luminaribus dat 2 reddidit. 3 tuis manibus quibus subsistabat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ἐπεὶ οὖ τὸ τῆ πορημμένων, ἐρωτῶ ἐξήτησας
ἔ τῶ ἁγίῳ τῶ μεγάλῳ Βασιλείῳ ἑβδομηκοστῶ κανό-
νος, ὃς τὸν χείλεσι μιανθέντα διάκονον, ἔ μέχρι
τότε ἡμαρτηκέναι ὁμολογήσαντα, ἀκίνητον μὲν τῆς
θείας λειτουργίας, μετέχειν δὲ τῶν ἁγιασμάτων μὴ τῶν
διακόνων αὐτὸν· ἀκωλύθως ἄρα καὶ ἡμεῖς τὸν ἔ κα-
νόνος ἀσαφῆ διαλύσωμεν, καὶ ἔ ἡπορημένα τὴν λύ-
σιν ποιήσωμεν. Οὐκ μὲν ἔνιοι τὸν κανόνα ἔ τὸν ἑρ-
μηνευόμενον πρόωμοι, διὰ ἔ ἐν χείλεσι μιασμὸν κρυ-
φίως ὑποδηλοῦσθαι εἰρῆσθαι, σιγῆ νῦν παρελθεῖν
αὐτὰ ἔκρινα, ὡς ἐκ οἰκοδομεῖν, ἀλλὰ καθαιρεῖν.
δυνάμενα γοῦν ἀκούοντας. οὓς ἐμοί τε λέγειν ἀσφα-
λὲς ἔ τὸ ἔ κανόνος ἀσυφὲς πρὸς ἑαυτὸ συμβιβά-
ζειν δυνάμενον, ἔστω ἔ λέγειν πρόσομαι. σαφερήσει δέ
μοι πρὸς ἔστω καὶ τὸ ἐν τοῖς διαγγελίοις ὑπὸ ἔ Κυ-
ρίου λεγόμενον. ποῖον ἔστω; Ὁ ἐμβλέψας (φησὶ) γυ-
ναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν
αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Εἰ ἐν πρὸς ἐπιθυμίαν
μόνον ἐμβλέψαντα γυναικὶ, μοιχὸν ἄρα ἐν τῇ καρ-
δίᾳ ὁ Κύριος ἀπέφηνατο, ὡς ἀσωμάτοις ἁφαῖς καὶ
πρὸς ὁλοκλῆρος ἐν ταύτῃ τὴν ἁμαρτίαν τελῶσαν τὰ-
πολλῷ μᾶλλον* τὰ μέλη εἰδώλων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς
σωματικῆς ἁφῆς, ἔ ἐν χείλεσι φημὶ καὶ ἀσμασι, ἔ
ἔ ἐντεῦθεν μιασμῶ, τὴν ἁμαρτίαν ὥσπερ σωματώ-
σαντα, ὁ γοῦν Θ μιασμὸς ὥσπερ μοιχὸν αὐτὸν κα-
τακρινεῖ. ἀκωλύθως ἐν ἄρα ἔ ὁ μέγας Βασίλειος τῷ
διδασκάλῳ Χριστῷ τὸ τούτοις μιανθέντα διάκονον
ἀφίησι μὲν τὸ θείας λειτουργίας, μετέχειν δὲ τῶν ἁγι-
ασμάτων μὴ τῶν διακόνων ἀφίησι. διὰ τὸ ἐνδεὲς ἐπι
πρὸς ἐντολὰν τὸ ἁμαρτίας, καὶ τὸν σωματικώτε-
ραν ἔ πάχυτέραν μίξιν· ἧς ὁ ἡττηθεὶς διάκονος Θ,
οὐκέτι τὸ μὴ τῶν διακόνων ἀπολαύσῃ κοινωνίας,
ἀλλ' εἰς τὸν τῶν λαϊκῶν τόπον ἀπελαθεὶς, ὥς φησιν αὖ-
θις ὁ μέγας ὅτος Βασίλειος Θ, φιλανθρώπως ἐκ-
εῖσε μετέχειν παύτης συγχωρεῖται.

Ἤδη δέ σοι καὶ περὶ τῶν ἡπορημένων τῆς λύσεως
λέγειν πρόσομαι.

Ἐζήτησας εἰ δεῖ τοῖς ἐξαθενήσασι τέλεον, καὶ
λεπτὰ μὲν εἰσέτι ἐμπνέουσιν, αἰσθητοῦσι δὲ ὅ-
λως, καὶ μήτε φωνεῖν, μήτε φαγεῖν δυναμένοις,
μεταδίδοναι τῶν θείων ἁγιασμάτων, σκοπεῖν ἤ-
δη μέλλουσι. καὶ φαμὲν, ὅτι τὸ πᾶν κανόνος Θ τῶν
ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθόντων θεοφόρων πα-
τέρων, Ἰουστινιανοῦ βασιλεύοντος Θ, διαῤῥήδην
διακεκριμένον Θ, Μηδεὶς τοῖς σώμασι τῶν τελευ-
τώντων τὴν εὐχαριστίας μεταδότω· γένεσθαι
γὰρ, λάβετε, φάγετε· τὰ δὲ τῶν νεκρῶν σώματα
οὐδὲ φαγεῖν, οὐδὲ λαβεῖν δύναντα· ὅθεν ἡμεῖς
διὰ ἔ τοῦ εἰπεῖν δυνάμεθα, ὅτι μηδὲ πρὸς ἡκλη,
ἢ αἵρεσιν τινὰ ἐν τοῖς ἱεροῖς* κανόσιν ὑπνοῦσαν.
ἐπεὶ δὲ οἱ πρὸ ἐλῶν ἠρώτησαν, ἀμέλειαν τῶν παρ'
αὐτοῖς ἱερατικῶν, ὡς ἔφης, ὅτι τῆς τελευτώσας
ὥρας εἰς τοῦτο διὰ τῆς νόσου συνηλάθησαν ὥστε

* καὶ ὑπὸ μέρος

* καὶ ὑπὸ νοσεῖν

Quoniam autem ante ea, de quibus dubitas, quæsisti interpretationem septuagesimi canonis magni Basilii, qui diaconũ labris pollutum, & eatenus se peccasse confessum, arcet a sacro ministerio, [3] sanctificationum autẽ fieri participem cũ diaconis sinit: cõsequenter certè & nos canonis obscuritatẽ dissoluemus & dubitationis solutionẽ faciemus. Quæcũq; igitur quidã canonem hunc interpretari conãtes, occulte significari dixerunt per labiorum pollutionem, silentio nunc præterire decreui, vt potè quæ non tam ædificare, quam destruere possint auditores. Quod autẽ mihi dicere tutũ, & canonis obscuritatẽ ex se conjectare potest, id dicere conabor. Auxiliabitur autẽ mihi ad hoc [6] quod in Euangeliis dicitur a Domino. Qualenã hoc? Respiciens (inquit) mulierem, vt cõcupiscat ipsam, iã mœchatus est eam in corde suo. Si igitur eũ, qui ad concupiscentiã tãtum aspexit mulierẽ, mœchatum esse in corde suo Dominus pronuntiauit, quod incorporalibus tactibus & cõplexibus in ea peccatum perfecerit; multo magis cũ, qui non vsq; ad spectra modo, sed & per corporalẽ tactum, labiorũ, inguinã, osculi, indeq; factæ inquinationis peccatũ veluti incorporauit, talis inquinatio vt mœchum condemnabit. [7] Consequenter igitur doctori Christo, magnus Basilius diaconũ his pollutum remouet quidẽ a sacro ministerio, [8] sanctificationes autẽ cũ diaconis participare permittit: quod ei adhuc desit ad perfectionẽ peccati, [9] & corporalẽ crassitiẽq; mistionẽ: qua vsctus diaconus nõ amplius cũ diaconis cõmunione fruetur, sed in laicorum locum expulsus, (vt ait rursus idem magnus Basilius) benigne illic huius esse particeps permittitur. Iam [10] vero & de iis, quæ solutione indigẽt, dicere aggrediar.

Quæsisti, an oporteat viribus omnino defectis, & tenue quidem adhuc spirantibus, sed qui sint omnino sine sensu & neque bibere, neque edere possint, largiri diuinas [12] sanctificationes, iã animam efflaturis. Et dicimus, cum canon diuinitus inspiratorum patrum, qui Constantinopoli imperante Iustiniano conuenerunt, expressim vociferetur; Nemo corporibus morientium Eucharistiam largiatur: scriptum.n.est, Accipite, manducate: mortuorum autẽ corpora nec manducare, nec accipere possunt: nihil nos praterhæc dicere posse, quia [12] nec adiectionem detractionemve vllam in sacris canonibus cõmiserit. Quoniã autem ii, de quibus interrogasti, suorũ negligentia (vt dixisti) [13] ministrorũ extrema hora ad hoc per morbũ redacti

3 acrarum rorum

6 secum concilium

7 igitur ad exemplum doctoris

8 sacramenta

9 etiam magis adhuc corporalis & crassior.

10 iam vero & de solatione peccatorum indubium

12 sacramenta.

13 quod nec adiectionem, nec detractionẽ in sacris canonibus ex cogitare licuit.

13 medicorũ

ἐμπνεῦν μὲν εἰσέτι, αἰσθητῶν δὲ, ἔ μηδὲ λαβεῖν
μηδὲ φαγεῖν δυνάμενα· ἀλλὰ καὶ τὸ προσενεγμένον
ὑπ' ἀνάγκης, ἢ ἄλλως πως ἀβρόχυτον· ἀνά-
γκη τὸ ἀβρόχυτον ἐν καιροῖς τισὶ τοῖς ἱερεῖα μὴ
ἀπεθύμους μεταδιδόναι, ἀλλὰ βελῆς ἠθέλειν, δι'
ἧς ἔ τοῖς ἁγίοις δώροις τὸ σεβάσμιον διαφυλα-
χθήσεται, ἔ τῷ κάμνοντι τὸ ἀσφαλὲς περιποιήσεται,
μὴ ἀμοίρου παύτης ἔ τινὸς ἐφοδίου τὸ ὧδε μεθ-
ορμῶν. ἔσω ἔστω, εἰ ἔστι τι χείλη καὶ γλῶσσα ἔ λεπτὸν
ἐσέτι ἐμπνέοντα Θ, καὶ μὴ ὁπονεκρωθέντα Θ τέλεον,
διὰ τὸ ἐπαφῆς καὶ διηκριβίσεως τὸ παντέρων ἁγια-
σμάτων ὑπισχνεῖσθαι· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, εἰ πρὸς
τὸ ἀδύνατον αὐτὸ ἡ μεταδοσις τότων συμμετρηθή-
σεται. ἕτω γάρ, ὡς εἴρηται, καὶ ἀμφοτέρως ἀμφοτέρα
περιφυλαχθήσεται, καὶ τοῖς ἁγίοις τὸ σεβάσμιον, ἐκ
ἔ μὴ τὰ κάμνοντα (ἐξ ὧν εἴρηται) ὑποβαλεῖν αὐτὰ.
ἕτως γὰρ καὶ τῷ κανόνι ἕξομεν τὸ ἀδιαπτωτον· ὃς δὲ τοῖς
μικρὸν ἔτι ἐμπνέουσιν ἀπείρηκε τὸ μεταλήψιν, ἀλλὰ
τοῖς νεκροῖς σώμασι. τὰ γὰρ νεκρὰ (φησὶ) σώματα
ὧδε λαβεῖν, ὧδε φαγεῖν δυνάμενα. νεκρὰ δὲ, ὧν ἤδη ἀ-
πέπτη ἡ ψυχή.

Περὶ ἔ ἐπισκόπου γυναικὶ συνοικοῦντος Θ ἕως
θανάτου αὐτοῦ.

Δεύτερον τοίνυν τὸ ἐρώτημα, εἰ δεῖ τῷ μέλλοντι ἐ-
γκρίνεσθαι σκήνους συνοικοῦντι γυναικὶ συμφθο-
ρομένῳ μεταδιδόναι τὸ θείων ἁγιασμάτων, ἢ μὴ.
διὰ τὸ καλεληφθῆναι ἔ τὸν τοῦ ἔ ἐκθεσεβῆ θα-
νάτου ἐν τῇ ἰδίᾳ ἁμαρτίᾳ. ἡμῖν μὲν ἂν ἐρώτησις τοιαύ-
τη. τίς ὁ ὠφελῆσαι τότοις λόγος ἡμῶν; Εἰ μὲν ὁ πρὸς αὐ-
τῆς τὲ ἐξετάσεως αἰσθησοῖς γνώμων Θ, εἰς συναί-
σθησιν ἐλθὼν ἔ ἀποδιαλογίσεται λογισμὸς, καὶ τῆς
μελλούσης κρίσεως, ἐθριαμβευούσης τὸ ἁμαρτίας, ἔ
ἐπηγγείλατο, εἰ πάλιν ζωῆς τοῦ ξῆ), μηκέτι πρὸς τὸ
ἁμαρτίαν ἐπιστρέψαι ἔ μὴ συνηριθῆς καρδιακῆς
θερμοτέρου ἐξελιπαρήσει ἔ δεσποτικῶ σώματος τε καὶ
αἵματος ἀξιωθῆναι. ἀξιωθήτω τότε, πίστει τὸ φιλα-
νθρωπίας. ἔστω γὰρ οἶμαι καὶ τὸ τῶν κανόνα τὸ
ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων πατέρων πρὸς τὸ πλὴ ὑπο-
μένοντας, ἐν τῷ φάναι. Καθόλου ἢ καὶ πρὸς πάντος
ἐλπὶς ἐξοδεύοντος Θ, αὐτὸν τὸ μεταλαβεῖν εὐ-
χαριστίας, ὁ ἐπίσκοπος μὴ δοκιμασίας μεταδότω
τὸ πρὸς φοράς. Εἰ δ' ἐδέν τοιοῦτον, ἐδ' ἐν καιρῷ τοι-
οῦτῳ ἐπιδεῖξαι, (ὅπερ ἀπεῖη) ὁ μὲν ἐπὶ ἔστο πρὸς-
κεκλημένος ἱερεὺς, πορρω ἀφιστάσθω, μνημονεύων
ἔ δεσπότου Χριστοῦ ἔ ἐν τοῖς διαγγελίοις λέγοντος Θ,
Μὴ ῥίπτετε τὰ ἅγια τοῖς κυσὶ, μηδὲ βάλητε ἔμ-
μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν χοίρων. καὶ πρὸς ἐπὶ τοῦ
μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν χοίρων. καὶ πρὸς ἐπὶ τοῦ
μεγάλα δεσπόζει, κοινωνεῖν ἀλλοτρίοις ἁμαρτη-
μάσιν ἀπαγορεύοντος. ὁ γοῦν τοιαύτῳ καταδικῶ
καταζηφισθεὶς. ἑαυτὸν ἀμπάσχω. εἴρηκε γὰρ ἔστο
ἔ θεοῦ διὰ τῶν Θ τῶν προφητῶν. Ἐν ᾧ εὑρωσε, ἐν τού-
τῳ δὴ καὶ κρινῶσε. Εὑρηθήσεται οὖν Θ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἁ-
μαρτίᾳ. καὶ μή μοι τὶς τὸν ἔ μεγάλα Γρηγορείου

redacti sunt, vt respirẽt quidẽ adhuc sensu aũt careãt, & neq; accipere, neq; mãducare possint: sed & quod offertur, ob insensibilitatẽ, aut alio quo modo expuant: necesse est sacerdotẽ, qui eo tempore præsto fuerit, non stupidũ esse. sed consiliũ sequi, per quod & sanctis muneribus reuerentia conseruetur, & ægrotanti acquiratur securitas: [14] quod non sit prorsus expers huiusmodi subsidii eorum qui sic transmutãtur. Fiatq; illud, si labra & lingua tenue adhuc spirãtis, nec omnino extincti, per [15] tactionẽ & vnctionẽ sacrarum sanctificationum sigillentur: aut potius si ad infirmitatẽ eius, [16] collatio harũtẽ peretur. Sic.n. vt dictum est, vtriq; vtraque conseruabuntur, & reuerentia sanctis rebus, cum ægrotus ex his, quæ diximus, ea nõ respuat. Sic.n. & sua erit stabilitas canoni, qui nõ iis, qui adhuc pauxillũ spirãt, interdixit participationẽ, sed mortuis corporib'. Mortua.n. incipatione, sed mortuis corporib'. Mortua.n. inquit, corpora neq; sumere, neq; edere possunt. mortua autẽ sunt, a quibus anima iã anolauit.

14 dum non prorsus expers talis vitatici rebus terrenis excedit.

15 per cõtactum & inunctionem sanctorũ sacramentorũ obsignetur:

16 eorum cõmunicationẽ cõmodetur.

De eo, qui ad mortem vsque extrancæ mulieri cohabitat.

Secunda interrogatio huiusmodi est, an ei, qui ad extremum vsq; spiritũ cũ extranea muliere [1] turpẽ transegit vitã, sint largiendæ diuinæ [2] sanctificationes, necne: propterea quod in proprio peccato a falcifera morte deprehensus sit. Talis est igitur interrogatio. Quænam autẽ de hoc [3] nobis oratio est: Si quidẽ qui ad extremũ ipsum halitum redactus, ad conscientiam veniens non fallacium ratiociniorũ, futuriq; iudicii, publicauerit peccatum, & professus sit se, si reuiuiscat, ad id non reuersurum, & cõtritione cordis ardentius postulauerit Dominici corporis & sanguinis cõmunionẽ [4] merearetur: mereatur per diuinæ clemẽtiæ fidem. Id.n. arbitror & 13 canonem patrum, qui Niceæ cõuenerũt, ad finem sæculi excedẽte, & eucharistiæ participationem petẽte, episcopus cum examinatione oblationem impertiat. Quod si nihil tale, vel eo tempore, (quod absit) ostenderit, qui ad id aduocatus fuerit sacerdos, procul [6] recedat, a quo nec manducare, nec accipere possunt: nihil nos praterhæc dicere posse, quia nec adiectionem detractionemve vllam in sacris canonibus cõmiserit. Quoniã autem ii, de quibus interrogasti, suorũ negligentia (vt dixisti) ministrorũ extrema hora ad hoc per morbũ redacti sunt, vt respirẽt quidẽ adhuc sensu aũt careãt, & neq; accipere, neq; mãducare possint: sed & quod offertur, ob insensibilitatẽ, aut alio quo modo expuant: necesse est sacerdotẽ, qui eo tempore præsto fuerit, non stupidũ esse. sed consiliũ sequi, per quod & sanctis muneribus reuerentia conseruetur, & ægrotanti acquiratur securitas: quod non sit prorsus expers huiusmodi subsidii eorum qui sic transmutãtur. Fiatq; illud, si labra & lingua tenue adhuc spirãtis, nec omnino extincti, per tactionẽ & vnctionẽ sacrarum sanctificationum sigillentur: aut potius si ad infirmitatẽ eius, collatio harũtẽ peretur. Sic.n. vt dictum est, vtriq; vtraque conseruabuntur, & reuerentia sanctis rebus, cum ægrotus ex his, quæ diximus, ea nõ respuat. Sic.n. & sua erit stabilitas canoni, qui nõ iis, qui adhuc pauxillũ spirãt, interdixit participationẽ, sed mortuis corporib'. Mortua.n. incipatione, sed mortuis corporib'. Mortua.n. inquit, corpora neq; sumere, neq; edere possunt. mortua autẽ sunt, a quibus anima iã anolauit.

1 stupri consuetudinem habet.

2 sacramẽta.

3 nostra ratio

4 consequi: consequatur, idq; per fidẽ in Dei benignitatem.

5 Generaliter autem, & de

6 absecedat,

Secunda interrogatio huiusmodi est, an ei, qui ad extremum vsq; spiritũ cũ extranea muliere [1] turpẽ transegit vitã, sint largiendæ diuinæ [2] sanctificationes, necne: propterea quod in proprio peccato a falcifera morte deprehensus sit. Talis est igitur interrogatio. Quænam autẽ de hoc [3] nobis oratio est: Si quidẽ qui ad extremũ ipsum halitum redactus, ad conscientiam veniens non fallacium ratiociniorũ, futuriq; iudicii, publicauerit peccatum, & professus sit se, si reuiuiscat, ad id non reuersurum, & cõtritione cordis ardentius postulauerit Dominici corporis & sanguinis cõmunionẽ [4] merearetur: mereatur per diuinæ clemẽtiæ fidem. Id.n. arbitror & 13 canonem patrum, qui Niceæ cõuenerũt, ad finem sæculi excedẽte, & eucharistiæ participationem petẽte, episcopus cum examinatione oblationem impertiat. Quod si nihil tale, vel eo tempore, (quod absit) ostenderit, qui ad id aduocatus fuerit sacerdos, procul [6] recedat, a quo nec manducare, nec accipere possunt: nihil nos praterhæc dicere posse, quia nec adiectionem detractionemve vllam in sacris canonibus cõmiserit. Quoniã autem ii, de quibus interrogasti, suorũ negligentia (vt dixisti) ministrorũ extrema hora ad hoc per morbũ redacti

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἐν θαύμασι ποιῆσόν τι καινὸν προφερέτω, ὃς τοῖς ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τὴν ἰδίας ζωῆς ἀκοινωνησίαν κατακρῖναι, καιρῷ τῆς ἐξόδου κοινωνίας μεταδοῦναι φιλανθρώπως ἐφίησιν. ὁ γὰρ θεὸς τὴν μετανοοῦντων ἔφηκεν, ἀλλὰ τοὺς θανόντας μὴ ἤδη τὰς ἁμαρτίας, ἐξιλεάσασθαι τὸν θεὸν διὰ τῆς μακρᾶς ταύτης μετανοίας καλῶς κεκριμένοντων.

Περὶ δέ, εἰ δεῖ τὴ ἐπιστίκτῳ γυναικὶ συνοικοῦντα, μὴ τῶν ἀποθέσιν τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς, εἰς δισάμυ ἢ τρισάμυ βαθμὸν δέχεσθαι.

Ἠρώτησας πρὸς ἡμᾶς, πῶς δεῖ καλεῖν τὸν μὴ τῶν τελευτῶν τῆς ἐκ πρώτου γάμου συναφθείσης αὐτῷ συνεστικτῷ συνοικοῦντα, καὶ ταύτῃ συμμολυνόμενον. τὸ αὐτὸ δὴ * καὶ μὴ τῶν ἀποθέσιν τῆς ἐκ δευτέρου, ὅτι συνεστικτον ἀποκλίναντος. καὶ εἰ τὸν μὲν, δισαμεν, τὸν δὲ, τρισαμον· ἢ πόρνους ἁπλῶς. καὶ σοὶ θαυμάζω τῶν συνέσιν, ὅπως περὶ τῶν οὐτω περδήλον ἐχόντων τῶν διαφοραν, ὡς περὶ διαφορῶν, ἐρωτᾶν προήχθης· ὅτι πολλή τις ἡ τῶν δισάμων πρὸς σοῦ περισσὴ διαφορὰ, καὶ τούτων αὖθις πρὸς ἐκείνους. ὅπερ ἅπασι περδηλον· καὶ μάλιστα τοῖς μὴ παρέργως ἀκούουσι μεγάλου ἀποστόλου, ὃς τῶν μὲν δισαμίαν οἰκονομικῶς προσχωρῶν εὑρηκε· τῶν πορνείαν δὲ ἀδαμῶς. ᾧ δὴ στοιχῶν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, οὕτω πως φησὶν ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσιν αὐτοῦ. Ἡ ἐν χηρείᾳ ἐξουσίαν ἑαυτῆς ἔχουσα συνοικεῖν, ἀνέγκλητός ἐστι γάμου λέγοντος. Ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλεύθερά ἐστιν ᾧ θέλῃ γαμηθῆναι· μόνον ἐν Κυρίῳ. Τοῦτο δὴ προσέθηκε, πρὸς πορνικὰς κωλύων συναφείας καὶ συναφείας, οἵαπερ δὴ καὶ αἱ τῶν πωεισακτων. καὶ ἡ μὲν δισαμία δίχης ἀζιοῦται, ἡ πορνεία δὲ οὐδαμοῦ. ἡ γὰρ αὖ οὐ πορνεία ἴσῳ. καὶ ἡ μὲν πορνεία (καθὼς φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος) οὔτε γάμου ἐστὶν, οὔτε γάμου ἀρχή· ἡ δὲ δισαμία, ὅτι γάμου, καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος φανερον. καὶ οἱ μὲν δισαμοι, ὅτι δυσὶν ἔτεσι σχολάσαντες τῆς κοινωνίας, μὴ τὰ τούτων συμπληρώσιν ἀζιοῦνται αὐτῆς· οἱ δὲ πόρνοι, πανσάμενοι μὲν τῆς πορνείας, ἐφ' ὅλοις ἑπτὰ ἔτεσιν ἀκοινωνησίαν κατακρίνονται, μεθ' ἃ δὴ δέχονται εἰς κοινωνίαν, μὴ πανσάμενοι δὲ, αὐτοὶ καθ' ἑαυτῶν τὴν τῆς ἀκοινωνησίας ψῆφον ἀνοίσουσι. καὶ ταῦτα μὲν διαφορᾶς * γάμων τε καὶ πορνῶν· μεθ' ἃν δὴ τάποδωτέον καὶ οἱ συνεστικτοῖς συνοικοῦντες.

* Ἐὰν δὲ τὸ μετὰ τὸ γάμων τε

Περὶ δέ, εἰ μείζοσιν ἁπλίμοις ἁπτισθῆναι οἱ πορνεύοντες τῶν τρισγάμων.

Ἐπὶ δὲ καὶ ἡ τρισαμία πρὸς τὴν πορνείαν, καὶ οἱ τρισγαμῆντες πρὸς σοῦ πόρνες διενηνόχασι, καὶ δῆλον ἐκ τῶνδε. οἱ μὲν γὰρ καὶ μετ' ἐπιρρώσεως καὶ τοῦ τὴν κανονικὴν ἀκρίβειαν, δίχης γοῦν ἠξιώθησαν· *per miracula celebris proferat canonẽ, qui toto vitæ suæ tẽpore excõmunicatione dãnatus, in tẽpore exitus communionem participare benigne permittit: non. n. de iis loquitur, quos peccati non pœnitet. Sed de iis, qui quidem a peccato iam recesserunt, [7] placare autem Deum per hanc longam pœnitentiam damnati fuerunt.* [7] ad placandum, autem

An oporteat eũ, qui cum extranea muliere habitat, post vxoris suæ mortem, ad binubi vel trinubi gradum suscipi.

Quæsisti adhæc, quonam modo vocandus sit is qui, post mortem cõiugis ex primo matrimonio, habitat cum extranea, & cum ea coinquinatur: itẽ qui post obitũ secundæ vxoris ad extraneam diuertit. an ille binubus, hic trinubus, an simpliciter scortatores. Et miror quid in mentẽ tibi venerit, vt de his adeo perspicue differentibus, quasi indifferentib. quæsieris: cũ magna sit bigamorum cũ scortatoribus differentia, & horũ rursus cũ illis. Quod omnibus manifestũ est, & maxime nõ per sunctorie audientib. magnũ Apostolum, qui bigamiã certa ratione reperitur concessisse, scortationẽ vero nequaquã. Cui congruens magnus Basilius sic ait in sacris suis canonibus: Quæ in viduitate potestatẽ sui ipsius habet, vt nubat, extra crimẽ est: cum Apostolus dicat, Si autẽ vir mortuus fuerit, libera est cui velit nubere, modo in Domino. Hoc autẽ addidit, scortatorios vetãs affectus & cõgressus, quales sane sunt & extranearũ mulierum. Et bigamia quidẽ precatione consecratur: scortatio autẽ nequaquam: aut scortatio non esset. Et quidem bigamia (quemadmodum magnus ait Basilius) neq; matrimonium est, neq; matrimonii principium. Quod autem bigamia sit matrimonium, ex ipso nomine liquet. Et bigami quidem duobus annis vacant communione, quibus impletis eam merentur. Scortatores si quidem a scortatione cessent, per annos septem integros excommunicatione damnantur, post quos ad communionem admittuntur. Quod si scortari nõ desinant, in seipsi excõmunicationis sententiam ferunt. Et hæc de differentia nuptiarum, & scortatorum:[2] cum quibus collocantur etiã qui cum extraneis mulieribus habitant.* * bigamorũ, [2] inter quos referũtur & qui

De eo, an maioribus pœnis plectantur scortantes, quam trinubi.

Hoc amplius, & trigamia a scortatione, & trigami a scortatorib. differũt. Idq; ex his manifestum est. Illi. n. cum sordiũ purgatione,[3] etiam canonico rigore, precationem merentur: hi autem, scortatores videlicet, nullo modo. Illi quidem postquã quinquennii excommunicationem, non a canone, vt magnus inquit Basilius, sed maiorum traditione sustulerint, deinde pœnitentiæ fructum exhibuerint, in cõmunionis locum restituuntur. At scortatores, si a scortatione recesserint, octauo anno eam merentur: si non recesserint, nequaquã. Ratiocinãdo igitur collige has differentias, & non dubitabis, sitne scortator an trinubus, qui post secundas nuptias sine precatione cum quapiam muliere[4] turpem vitã agit. Rursus quonã modo iura trinubrorum regantur, ex [5] vnionis detectione disces apertissime. Neq; n. nobis otium est, in eius distinctionibus immorandi. [3] licet præter accuratam canonis sententiã, precationem impetrant: [4] stupri consuetudinem habet. [5] ex tomo vnionis

οἱ δὲ, οἱ πόρνοι δηλαδὴ, οὐδαμῶς. καὶ οἱ μὲν παντοδαπῆς ἀφορισμὸν οὐκ ἀπὸ κανόνος (ὡς ὁ μέγας φησὶ Βασίλειος) ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν πρεσβυτέρων ἀκολουθίας ὑπενεγκόντες, εἶτα καρπὸν ἀπὸδεξάμενοι μετανοίας, εἰς τὸν τῆς κοινωνίας τόπον ἀποκαθίστανται. οἱ δὲ πορνεύοντες, ἀφιστάμενοι μὲν τῆς πορνείας, ἐν τῷ ὀγδόῳ ἔτει αὐτῆς ἀξιοῦνται· μὴ ἀφιστάμενοι δὲ, οὐδαμῶς. συλλογίζου οὖν τὰς διαφορὰς ταύτας, καὶ οὐκ ἀπορήσεις· οἷον εἰ πόρνος ἢ τρισάμος ὁ μὴ τῶν δισγαμήσας· εἰ πάλιν τὰ τῶν τρισαμων οἰκονομεῖται, τῷ τῆς ἐνώσεως νόμῳ ἐντυχὼν μαθήσῃ συμφέροντα. ὁ γὰρ λόγος ἡμῖν τὰ ἐκείνοις διαστείλασθαι.

Περὶ τοῦ ἀπιστοῦντος τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πορνεύοντα.

Περὶ δὲ τοῦ, εἰ χρὴ σοῦ ἱερεῖς τὰς τῶν πατέρων ἐκείνων δέχεσθαι προσφοράς, ὧν εἰδήσῃ οἱ ὑπεξούσιοι παῖδες πορνεύουσιν, ἢ μή· (ἔστι γάρ σοι τέταρτον ἐρώτημα) φημὶ, ὡς εἰ δεῖ τὰς τῶν πορνευόντων καὶ μὴ ἀφισαμένων τῆς πορνείας προσίεσθαι, δεῖ πάντως καὶ τὰς τῶν πατέρων, ὧν προτροπῇ οἱ παῖδες πορνεύουσι. τὸ γὰρ εἰδότας μὴ κωλύειν, ἀλλὰ σιγᾶν, προτρέπειν ἀῤῥικρυς ἐστίν. εἰ δὴ σὸν ἐκεῖνο, πῶς φύτο; ἀλλὰ μᾶλλον τὰς τῶν πορνευόντων οὐ προσίεσθαι δεῖ. σὸν ἄρα οὐδὲ τὰς τῶν κοινωνούντων αὐτοῖς. ὅτι δὲ κοινωνὸς ὁ πατὴρ, φανερόν. εἰς τοῦτο γὰρ φέρει τὸ· Εἰ θεωρεῖς κλέπτην συνέτρεχες αὐτῷ· καὶ μετὰ μοιχοῦ τὴν μερίδα σου ἐτίθεις. Καὶ ἐν τῷ οἷς κανόνι τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ὃς λέξεσιν αὐτῶς οὕτως διέξεισιν. Ὁ συνειγνωκὼς ἑκάστῳ τῶν ἁμαρτανόντων, καὶ μὴ ὁμολογήσας, ἀλλ' ἐλεγχθεὶς, ἐν τοσούτῳ χρόνῳ, εἰς ὅσον ὁ ἐραστὴς τῶν κακῶν ἐπιτιμήσῃ, καὶ αὐτὸς ἔσῃ ἐν ἐπιτιμίῳ. Καίτοι ἐνταῦθα ὅτι ἓν εἰδήσῃ τοῦ πατρὸς πορνεύοντος ἰσοῦ καὶ πλέον τι θεωρεῖται, ἢ ἐφ' ὧν εἴρηται. τοσοῦτον γὰρ οἱ παῖδες ὑπὸ τῶν πατέρων ἐξουσιάζονται, ὥστε οὐδὲ νομίμῳ γυναικὶ συναπτεσθαι ἄνευ τῆς ἐκείνων συναινέσεως δύνανται. οἱ γὰρ ἄνευ τῶν κρατούντων γάμοι (ὡς φησιν αὐδις ὁ μέγας οὗτος ἐν τῷ μς κανόνι αὐτοῦ) πορνεῖαι εἰσίν. οὔτε οὖν τοῦ πατρὸς ζῶντος, οὔτε ἓν θεατοῦ, οἱ συνιόντες, ἀνάγυνοι. αἱ γὰρ συνῆκαι τῶν ὑπεξουσίων οὐδὲν ἔχουσι βέβαιον. εἰ δὲν τοῦτ' ἄτως ἔχει, τίς ὁ τὸν πατέρα τούτων ἓν τῶν πορνῶν ἐξαιρησόμενος ἐπιτιμίᾳ; ἔσῃ οὖν ἓν ἔτος ὁμοίως τῷ υἱῷ ἀφορισμένος. ὅτι παρὸν κωλύειν, ἢ καὶ ἄλλως νομίμως ἐκκαμίζειν, οὐδὲν τούτων πεποίηκε. πῶς δὲ οὐ παροξυνεῖ μᾶλλον θεὸν, ὁ μὴ ἀναλύων μὲν τῆς ἁμαρτίας, οἰόμενος ἓν δίχῃ τῶν προσφορῶν ἐξιλεῦσθαι θεὸν; *hi autem, scortatores videlicet, nullo modo. Illi quidem postquã quinquennii excommunicationem, non a canone, vt magnus inquit Basilius, sed maiorum traditione sustulerint, deinde pœnitentiæ fructum exhibuerint, in cõmunionis locum restituuntur. At scortatores, si a scortatione recesserint, octauo anno eam merentur: si non recesserint, nequaquã. Ratiocinãdo igitur collige has differentias, & non dubitabis, sitne scortator an trinubus, qui post secundas nuptias sine precatione cum quapiam muliere[4] turpem vitã agit. Rursus quonã modo iura trinubrorum regantur, ex [5] vnionis detectione disces apertissime. Neq; n. nobis otium est, in eius distinctionibus immorandi.* [4] stupri consuetudinem habet. [5] ex tomo vnionis

De eo, qui animaduertit suum filium scortantem.

Quantũ autem ad illud pertinet, an oporteat sacerdotes suscipere oblationes patrũ illorũ, quibus scientibus filii in potestate positi scortantur, necne: (hæc. n. est interrogatio tua quarta) ait, Si scortantiũ, nec a scortatione recedentiũ, oblationes admittendæ sunt patrum etiã omnino, quorũ permissu liberi scortantur. Nã non vetare scientes, sed tacere: permittere proculdubio est. Quod si nõ illud, hoc quonam modo? Atqui scortatium nõ sunt admittendæ: nec igitur eorum, qui cõscii participant. Cõscium autem & participem esse patrem, perspicuum est. eo. n. illud pertinet: Si cõspicies bas furem, cum eo cõcurrebas; & cum mœcho partem tuã ponebas. Et in 71 canone magni Basilii, qui his verbis pronuntiat: Cõscius cum vnoquoq; delinquentium, nõ confessus, sed conuictus tanto tempore sub pœna erit, quanto is, qui est mali autor, emẽdatur. Quanquã hic in filiõ qui scientе patre scortatur, plus quiãpiã conspicitur, quã de quibus dictũ est. Adeo. n. subiecti sunt patribus filii, vt neq; legitimæ vxori sine illorum cõsensu cõiungi possint. Nuptia. n. sine iis, qui habent in potestate, coeuntes: (vt iterũ magnus ille inquit 42 canone) sunt scortationes. Neq; igitur patre viuo, neq; domino, qui coeũt, sunt criminis exortes. conuentiones. n. eorum, qui in aliena potestate sunt, nihil firmitatis habent. Si hæc igitur ita se habent, quis horũ patrem pœna scortantium eximet? Ideoq; & hic, quemadmodũ filius, erit excõmunicatus: quia cum posset prohibere, aut aliter legitimo elocare matrimonio, nihil horum fecerit. Quonam autem modo nõ magis Deum exacerbabit, qui cum peccati causam nõ præcidat, oblationibus & precationibus placari Deum arbitratur?

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἐστὶ γὰρ πιθανὸν τοῖς ἀδικοῦσι μὴ, καὶ τὰ ἐξ ἀδικιῶν κατηχῆσιν, ἀξιοῦσι τοῦ τὰ δικαστὰ δώροις ἀφεῖναι τὰ τοῖς τὰ καὶ τὰ ἀδικηζαύτων πονηρά. πάντως γὰρ παροξύνουσιν οἱ τοιοῦτοι μᾶλλον τὰ δικαστὰ, ἵνα δυσωπήσωσιν αὐτοὺς ἀξιοῦντες. * εἰ μὴ τὸν κλῆσιν ἀφιῶσι δέοιτο· καὶ ὅτι θεὸν, τὸν μὴ ἄλλως, ἢ μετανοίας τοῖς μεμενοῦσιν ἀπκλινόμενον. ἀκούετωσαν οὖν, ὡς μίσθωμα πόρνης ἐμπρίζεται ἀγνός. ἰσχύσει μὲν γὰρ ὑπὲρ τοῦ ἁμαρτανόντων παρρησιάσασθαι καὶ τὰ δικαίων ὑπὲρ τούτων δεήσεις. ἀλλ' ἐνεργήσθαι, τοῦτο τὸ ὑπὲρ ὧν παρρησιάζεται μεζανοούντων, καὶ ὑπὲρ ἀναχωρούντων τοῦ ἁμαρτίας. ὧν ἐδὲν ἐνταῦθα ἐρῶ ἡνόμενον, ὅτι πορνὸν πορνὸς, καὶ ὁ πατὴρ σιγῶν, καὶ μὴ ἀναχαιτίζων, παρορᾷ πατήρ.

Περὶ ἀναδόχων.

Οἱ ἀνάδοχοι (δεῖ τούτων γάρ σοι τὸ πέμπτον ἐρώτημα) εἰ ἀκριβῶς ἤδεσαν τὰ τῷ μεγάλῳ Διονυσίῳ διωρισμένα, καὶ ἦ δὴ τὰ μέχρι νῦν καὶ φυλακὴν ἀπαιτοῦντα παρὰ τοῦ Διὸς τὰ πνευματικῆς κολυμβήθρας ἀναγεννωμένων, καὶ ἐπιστήσεται ἀναδεχόμενοι, ἀλλὰ γ' ἂν παρὰ τὰ ἀναδόχων λειτουργίαν ἀπαιτοῦντα καὶ θερμότερον παρακαλοῦμεν· ἐπεὶ ἢ ὀκνοῦσιν, ὁρῶμεν ἢ καθ' ἑκάστην γυμνάκας ἀδιαφόρως τὰ τὰ ἀναδόχων βάρος ὑπαδεχομένας· πῶς λέγ, καὶ τὰ ὅπως κρατήσουσιν ταύτης σωθῆναι, τοῦ ἀνδρὸς διδασκομοῦντος τὸν μὲν πρωτόγονον παῖδιον τῶνδε τῶν γονέων ἀναδεχόμενα, τὰ ἕκαστα γυμνὰ καὶ κλήσεσιν τὸ μὲν ἐκείνε τινὸς, τὰ χθὲς ἀναδεξαμένα;

Τὸ δὲ δεῖ δὲ παιδὸς ἕκτον ἐρώτημα, ὡς βραχὰ φαίνει, τοιοῦτόν ἐστιν.

Παιδίον (ἔφης) νόσῳ περιπεσὸν, καὶ ἐγγίσαν ἤδη τῷ θανάτῳ, προσῆλθε τινὶ τῶν ἱερέων, διὰ τὰ ἱερᾶς θεογνησίας ἀναγεννηθησόμενον. ὁ δὲ λαβὼν καὶ ἰδὼν ἐμπνέον, καὶ φοβηθεὶς μήποτε τὰ σωθὲν ὄχλον καὶ ἐφορκισμῶν ἐπαδομένων προαναπαυθῇ, μὴ τυχὸν τὰ διὰ τὸ βαπτίσματος ἀναγεννήσας· ἀλλὰ καὶ λῶν πρὸς ὄχλος τὰς προτὰ τελειώσεως ἐπαδομένους καὶ οὗτ' ἐφορκισμὸς, πλήσῃ τὸ διὰ τὰ τριπλῆς καταδύσεως, καὶ τῆς ἁγιαρίθμου ὀπκλήσεως τὸ πατρὸς, καὶ τὸ υἱὸ, καὶ τὸ ἁγίε πνεύματος. τί τὸ ὀπὶ τούτοις ῥοῦνου) τὸ παιδίον, τὰ νόσε δραπετεύσαντος.

*ἐφορκισμὸς προσῆν αὐτὸς ὁ ἱερεὺς, οὗτ' * ἀφορκισμὸς, οὐς ἐδαλέλειπε, καὶ τὰς ὄχλος ἀναπληρώσων. λοιπὸν ἐζήτησας μαθεῖν, εἰ ἔξεστι τὸ τοιοῦτον ποιεῖν, ἢ μή. καὶ δοκεῖ μοι, ὅτι οὐ δεῖ μὴ τὰ τελείωσιν τὰ πρὸ τῆς τελειώσεως προσάδειν τῷ ἤδη τετελειωμένῳ διὰ τὰ φερούσης καταδύσεως, καὶ τῆς ὀπκλήσεως τῶν τριῶν προσώπων, ἐν οἷς ἡ τελείωσις. οὐδαμοῦ γὰρ τῶν οὐδένος τῶν ἱερῶν κανόνων τοιοῦτον τι εὗρεσκόμενον διωρισμένον. καὶ ὁ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ ἢ συνελθόντων θεοφόρων πατέρων μὴ κανὼν, δεῖ τῶν περιττικῶς ἐν νόσοις βαπτιζομένων ἀνεξιών,

Idem. n. faceret cum iis, qui iniquitatem commiserunt, & iniuste parta possident; sed malefictorum remitti sibi pœnam a iudice muneribus deprecantur. hi. n. talia deprecantes, acerbiorē omnino sibi potius reddent iudicē; (nisi is nomen suū ementiatur) & hi Deum, qui non aliter ad pœnitentes, quā per pœnitentiam, flectitur. Audiant igitur, ⁶ vt meretricis mercedē nō partiatur mundus. Valent. n. & propecatoribus oblatæ iustorum preces, sed effectui traditæ. Id est, si, pro quibus offeruntur, pœnitentia ducantur, cōuertantur q, a peccato. quorum nihil hic factū video, cum scortans scortatur, & pater taccens, nec coercens permittit.

⁶ non capere partem de mercede meretricis eum, qui partus est.

De susceptoribus.

Susceptores (de his enim tuum quintum est interrogatum) si probe nossent, quæ a magno Dionysio definita sunt, & quatenus curam exigunturs & sollicitudinem eius, qui per spiritale lauacrum regeneratur, & ab his suscipitur: segnius quidem ad susceptorum ministerium prodirent, etiam ardentius inuitati. Cum vero ignorent, videamus autem quotidie & mulieres sine differentia susceptorum onus recipientes: quid vetat, iuxta consuetudinem, quæ hic obtinuit, viro peregrinante, qui primogenitū horum parentem filiolum suscipit, illius vxorē item tutam suscipere eum, qui eis dem postea fuit natus?

Sextum autem, quod de infante quæsitum est, vt paucis dicam, est huiusmodi:

Infans, inquisti, morbo correptus, & iam morti proximus, sacerdoti cuidam oblatus est per sacrā Dei generationem regenerandus. Hic cū exilem spiritū cum ducere videret, & veritus, vt solennibus precibus & adiurationibus non decantatis præriperetur, antequā baptismatis regenerationē esset adeptus: precationes ante baptismū decantandas, & adiurationes præcidēs, initiat illū triplici demersione & tripli Patris, Filii, & Spiritus sancti inuocatione. Quid post hæc? Conualescit infans, abeunte morbo. Accedit iterum sacerdos, adiurationes, quas præterierat, & preces impletur⁹. Quodrestat, quæsisti discere, liceret id facere. necne. Et puto ea, quæ baptismū præcedūt, post baptismū accinēda nō esse ei, qui iā baptismo initiatus est, per triplicē immersionē, & triū Personarū inuocationē, in quibus est baptismus. Nusquā. n. ab illo sacrorū canonū tale quid definitū inuenimus. Et 47 canon diuinitus afflatorum Patrū, qui Laodiceæ conuenerunt, de iis loquens, qui ob necessitatem in morbis baptizantur,

nihil

ἀδενὸς ἑτέων ἐμνημόνευσεν, ἀ δὲ ἀλογεῖν, ἀ δὲ ἐφορκίζειν μὴ τὸ βάπτισμα· μόνον ἦ δεῖν τὸ πίστιν σκοπεῖσθαι, ἐ μετὰ τὸ βάπτισμα, τὸ ἴσως τὸ νόσου καὶ λυθέντα πρὸ τούτων σκοπεῖν. φησὶ γὰρ, ὅτι δεῖ δὲν ἐν νόσῳ βαπτισθέντας, ἤτοι αὐτοὺς, σκοπεῖσθαι τὸ πίστιν, ἐ γινώσκειν, ὅτι θείας δωρεᾶς ἠξιώθησαν.

Ἕβδομον ἐ πλὴν τῶν ἐρώτημα τοιοῦτόν ἐστι πρὸς ἑλληνικός. Κόρη τὶς, πέμπτον ἄγουσα ἔτ' ἐν τῆς ἐν ἀνηβότητι ἡλικίας, μνηστεύεται νῦν αὐδρί. ὃς καλῶς παιῶν, διὰ τὸ τὸ μνηστεύσης ἀνηβότητα, ἀφίσταται αὐτῆς. ἡ δὲ ἐ πάλιν ἐν τῷ ἑβδόμῳ χρόνῳ τῆς ἡλικίας αὐτῆς μνηστεύεται αὐδρὶ ἑτέρῳ· ὃς δὴ πάλιν τὰ ἴσα τῷ πρότερῳ φρονήσας ἀποῤῥήγνυται αὐτῆς. εἶτα τί; τρισκαιδέκατον ἐλαύνουσα χρόνον βάλεται νομίμως αὐδρὶ ἑτέρῳ συναφθῆναι τε ἐ ἱερολεγηθῆναι. Ταῦτα δὴ ἡμαλικῶς σκῆψις, ἐζήτησ μαθεῖν, εἰ κεκώλυται, ἢ μὴ κεκώλυται· καὶ λέγομεν, μὴ κεκωλύσθαι τοῦτο, διά τε τὸ παρ' ἡλικίαν μνηστεύθῆναι, ἐ μὴ συναριθμεῖσθαι ὅλως τὰς τοιαύτας μνηστείας τῆς ἐγγυοσύνης τῇ παρανομουμένῃ μνηστείας. καὶ προσέτι ἦ. διὰ τὸ οὖν προγεγραμμένους μνηστῆρας (εἴγε μνηστῆρας δεῖ καλεῖν, οὗτ' τοῦ κλῆσιν διαψυσαμένους, διὰ τὸ ἔκθεσμον) δικαίως ἂν ἀφεῖσθαι αὐτῆς. καὶ τοι εἰ καί τις ἐκείνων τῆς μνηστείας αὐτοποιεῖτο, ἱκανὸν τῇ κόρῃ βοήθημα πρὸς ἀθέτησιν ἐκείνε, τὸ μὴ δοκεῖν συναινεῖν, διὰ τοῦ αὐηβότητα.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ.

Ἐπιστολὴ τοῦ χαρτοφύλακος κυροῦ Νικηφόρου πρὸς τινα μοναχὸν Θεοδόσιον καὶ ἔγκλειστον Κορίνθου, περιέχουσα λύσιν τινῶν ζητημάτων.

Περὶ ὧν ἠρώτησας, τίμιε πάτερ, ἐκ ἔστιν ἡμέτερον ἀποκρίνασθαι· τοῖς γὰρ δεχιερεῦσιν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα οἰκονομεῖν. ἡμεῖς δὲ, τῆς ὑφ' ἡμῶν μερίδος ὄντες, καὶ τὸ τὰ καθηρεσίας λαχόντες, εἰ καὶ ἀξιοι, ἀξίωμα, προσκρέειν δοκεῖμεν τὰ κανονικῆς ἀμοιβῆς ἔστιν, εἴγε πρὸ τὰ τοιάτων μὴ πεφροντικότες λέγειν, ἀλλὰ πεφροντικότες δεχιερέως μανθάνειν τὰ δέοντα, ἀμισκοπεῖμεν ὅλως πρὸ τὰ τοιάτων, καὶ λέγομεν. τὸ γὰρ καλὸν καὶ δίκαιόν ἐστιν; ἐρωτᾶν σε τὸν πρόεδρον τῆς ἐν Κορίνθῳ ἐκκλησίας ἀρχιερέα, καὶ παρ' ἐκείνε μανθάνειν, καὶ μηδέν τι αὖθ' τῆς γνώμης αὐτὸ ὅτι σωτηρίας ψυχῶν ἀμαρτάνεσθαι· ἀλλὰ μηδὲ λογισμὸς δεχέσθαι, ἢ καλλιάπθαι σὺν ἐν μελαγχολίᾳ. μὴ παρ' αὐτὸ λαμβάνοντα τὸ ἐνδοσιμον. ἔστι γὰρ ἡ ὀποστολικὴ ἐ πατρικὴ τὸ ἐκκλησίας διαζωῆς βάλε). ἐπεὶ ἦ ἠθέλησας ἐ παρ' ἐμὲ μαθεῖν τι, λέγω σοι ἀφ' ἑαυτῷ, ὡς ἐξουσίαν ἔχων

nihil horum meminit, neq, vt preces dicātur, neq, vt adiurationes post baptisma fiāt: sed illius modo, quod fides ediscenda sit etiā post baptisma, ab eo, qui morbo prohibitus est, antequā eā disceret. Ait. n. eos, qui in morbo baptizati sunt, fidē ediscere oportere; & agnoscere, se diuina largitione dignos habitos esse.

* quod diuinum munus adepti sint.

Septimam & vltimā interrogationem huiusmodi proposuisti. Puella quædā, quintum agens annū in impubere ætate, despondetur cuidam viro, qui propter ætatem impuberem eam repudiat. hæc autem rursus septimo ætatis anno despondetur alteri: qui iterum eandē cauſam habens cum priore, dissidium cū ea facit. Quid tum deinde? Tertium decimū agens annum vult alii viro legitime coniungi, & benedictione sacra initiari. Hæc per narrationem exponens, quærebas, prohibita esset, necne. Et dicimus, non prohiberi eā; tum quod præter ætatem desponsata sit, & huiusmodi sponsalia nullo connumerentur modo sponsalibus Nouella constitutione cognitis: tum quod prædicti sponsi (si quidem sponsos vocari oporteat eos, qui per illicitum appellationem ementiti sunt) iure iā ab ea discesserint. Nā & siquis eorum *sponsalia vindicet, sufficiat puellæ auxilium ad eum repellendum, quod non videatur consentire, propter ætatem pupillarem.*

* ex eius sponsalia secum adserat esse contracta.

NICEPHORI CHARTOPHYLACIS.

Epistola Chartophylacis domini Nicephori ad monachum quendam Theodosium, & inclusum Corinthi, continēs quarundam quæstionum solutionem.

De quibus interrogasti, venerande pater, nostrum nō est respondere. antistitibus. n. talium dispensatio permissa est. Nos autem, qui inferioris ordinis, ministerii sortiti sumus, licēt indigni, dignitatē, offendere videmur canonicas constitutiones, si cū de his non sit nobis permissum dicere, sed ea a regionis antistite discere, quæ oportet, dispiciamus omnino de his, & dicamus. Æquū. n. & iustum est, vt præsulem tuum Corinthiæ ecclesiæ pontificem interroges, & ab eo discas, nihilq, sine eius sententia circa salutē animarum factas: sed nec ratiocinia suscipias, aut gratiā concilies pœnitētibus, nisi accepta ab eo venia. hoc. n. vult Apostolica & paterna ecclesiæ constitutio. Quoniā autē voluisti etiā a me discere, quid piā, dicā

* id est, confessiones.

1 nisi laxamento ab eo accepto.

2 patria

Universidad de Deusto
Biblioteca

πρὸς τοὺς γνησίους οἰκονομεῖν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἀπὸ τῶν κανονικῶν βιβλίων ἠρυσάμεθα.

Διγάμους, ἢ πορνεύοντες, ἢ πορνεύσαντας ἅπαξ ἢ μόνον, ἐδαμῶς ἱερατεύειν ἡ κανονικὴ ἀκρίβεια βούλεται· ἀλλ' ἐδὲ τοὺς πορνεύοντας κοσμικοὺς τῶν θείων μεταλαμβάνειν μυστηρίων, εἰ μὴ ἀποχοίντο τοῦ κακοῦ, καὶ τῷ ἁρμόζοντι ἐπιτιμίῳ ὑποπέσοιεν καὶ δηλώσειαν. οἱ δὲ μὴ ὄντες ἱερεῖς μοναχοὶ, δεχόμενοι λογισμοὺς ἀνῶν, καὶ δεσμοῦντες, καὶ λύοντες, γινωσκέτωσαν· ὅτι ἀκανονίστως ἔχουσιν. οἱ γὰρ ἅγιοι πατέρες οὐδὲ τοῦτο ἱερεῖς βούλονται αὐτοὺς προστάξεως καὶ ἐντολίου ἄρχοντος καταλαλεῖν τοῦτο μετανοοῦντας, ὡς ὁ τῆς Καρθαγένης σύνοδος διατεθείκασι· νῦν δὲ οὐκ οἶδ', ὅπως καταφρονεῖται ἡ ταύτης διάταξις· ἀλλ' ἡμεῖς τὰ γεγραμμένα λέγομεν.

Συντεκνίους δὲ, ἢ ἀδελφοποιήσεις ποιεῖν μοναχοὺς, κεκωλυμένον ἐστὶ· καὶ ἐνταλμάτικῶς ἔχει τοῖς ἡγουμένοις, ἢ τοῖς ἐξάρχοις τῶν μοναστηρίων ἡ ἐκκλησιαστικὴ διάταξις. οὐδὲ γὰρ ἐν νόμῳ δέχεται τὰς λεγομένας ἀδελφοποιίας ὅλως.

Περὶ δὲ τῶν ἐμβρύων ἀναιρούντων γυναικῶν, ὅτι φόνον ὑπολαμβάνουσι τοῦτο εἶναι, ἀναμφιβόλου ἐστίν· ὡς ὁ δεύτερος καὶ τῶν καὶ μεγάλου Βασιλείου πλατύτερον διέξεισι.

Περὶ τῶν διεφθορυιῶν ἢ νεκρῶν βρεφῶν ἐν τῷ συγκοιμᾶσθαι τοῖς γονεῦσι, διακρίσεως μεγάλης χρεία. εἰ γὰρ ἐξ ἀμελείας φανερᾶς, μεθυόντων δηλαδὴ τῶν γονητόρων, ἢ ἄλλως πως κατημελημένων αὐτῶν, τὸ γεγονὸς πάθημα ἐγίνετο, φόνου δοκεῖ καὶ ἐπ. αἰ δὲ ἀκουσίας καὶ ἀπροβουλήτου ἀνθρωπίνης, μηδαμῶς παραζαίνων ἐκείνων, συγγνώμης τὸ πρᾶγμα ἄξιον.

Περὶ δὲ τῶν ἀνιερολεγήτως σωματεμφύτων δούλων δούλαις, γίνωσκε, ὡς οὐκ ὀφείλουσιν, εἰ μὴ ἱερολογηθῶσι, τῶν θείων μυστηρίων μεταλαμβάνειν, ἀλλὰ κωλύεσθαι ὡς πορνεύοντας. Ταῦτα τῇ δούλασία σου καὶ τὰς θείας τῶν ἁγίων πατέρων ἀποφάσεις καὶ διατάξεις χρεφόμενα· τοῖς δὲ ἱερεῦσι δέδοται οἰκονομίας ἐν τοῖς τοιούτοις ποιεῖν καὶ τὸ δοθὲν αὐτοῖς θεῖον πνεῦμα καὶ χάρισμα. καὶ διὰ τοῦτο λέγομεν καὶ ἀποφαινόμεθα ὅτι ἀβούλει σοῦ ἐνταδίους ἄρχοντας, ἤτοι δεκιερεῖς, ἢ τοὺτων ἑρωτᾶν, καὶ συνεργοὺς αὐτοῦ ἔχειν. ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ διδόντος αὐτοῖς ποιμνίου τῷ θεῷ λόγους δώσουσι. Τὸ δὲ λεγόμενον, ὅτι οὐ καταδέχονται οἱ ἁμαρτάνοντες πλὴν ἀκρίβειαν τῶν κανόνων, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. λέγει γὰρ ἐν τῷ πρὸ αὐτοῦ κανόνι ὁ σύνεργος Βασίλειος, ὅτι δεῖ σοῦ καρποὺς δοκιμάζεσθαι τῆς μετανοίας. ἐ γὰρ τῷ χρόνῳ, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ πάντως προσέχομεν. ἐὰν δυσωπᾶσάς ἔκωσι τὰ ἰδίων ἐθῶν, καὶ ταῖς ἡδοναῖς τὰ σαρκὸς *ἐβέλλειν δουλοῦν, ἢ τῷ Κυρίῳ, καὶ τῷ χῷ τὸ εὐαγγέλιον

*ἐθέλειν

quicquam statuendi: sed quatenus ex canonicis libris hausimus.

Binubos, aut scortantes, aut eos, qui vel semel tantum scortati sunt, neutiquã sacra celebrare vult canonica disciplina: sed nec scortatores mundanos diuinorum sacramentorum fieri participes, nisi a malo abstinent: quin & cõpetenti pœnæ subiicientur,[3] & seruitutis nexũ subibunt. Monachi autẽ nõ sacer dotes, qui aliquorum cõfessiones susc ipiunt, ligãtes & soluentes. sciãt se id cõtra canones facere. Sãcti n. patres nec sacer dotes volunt sine iussu antistitis regionis cõsuliare pœnitentibus gratiã, vt ó & 42 canon synodi Carthaginensis declarãt: nunc vero nescio quomodo ea spernitur constitutio. Verum nos, quæ scripta extãt, referimꝰ.

3 obnoxii erunt.

Cõpaternitates autem, vel* fraternitates monachi facere vetantur: idq; ⁴grauiter prioribus aut præfectis monasteriorum eccl. sia iniungit. neq; enim vllo modo lex admittit eas, quæ vocantur, fratrificationes.

* fratrũ adoptandorum cõsuetudines, 4 idq; in maiorib. ecclesiarũ abbatibus & sanctimonialibus quæ vocant, fratrũ adsumtiones.

Eas autem mulieres quæ fœtum enecant, homicidii pœnis subiici, extra dubitationem est, vt secundus magni Basilii canon late persequitur.

Quod autem ad infantes attinet, qui mortui inuẽti sunt[6] *in parentum cubili, prudentia magna opus est. nam si ex euidenti culpa, inebriatorum videl. genitorum, aut alio quo modo negligentium, facinus admissum est, homicidium esse videtur. Sin autem ex cooperatione & insidiis aduersarii, cum nulla eorum sit culpa, res veniam meretur.*

6 sunt, qui a suis parentes cubarent.

De seruis autem, qui sine sacra benedictione cum ancillis cõiuncti sunt: scito, nisi benedictione initientur, nõ debere diuinorum sacramentorum fieri participes, sed vt scortãtes ab iis prohiberi. Hæc secundũ diuinas sanctorum patrum sententias & cõstitutiones tuæ[7] *reuerentiæ scribimus. Antistitib. autẽ tributa licẽtia est, dispensationes in his faciendi, iuxta datum iis diuinum spiritum & gratiã. Ob eamq; rem dicimus & pronuntiamus, cõsentaneum esse, locorum magistratus seu antistites de his interrogare, & eos adintores habere. Illi. n. potius de sibi credito gregis rationẽ Deo reddent. Dicere autẽ eos, qui peccant, nõ*[8] *ferre canonum seueritatẽ, nihil ad nos. Ait. n.*[9] *cælitus resplendens Basilius in 84 canone fructus pœnitentiæ probari oportere. non. n. ad tempus, sed ad*[10] *modum omnino attendimus. Si difficulter a suis*[11] *moribus euellantur, & carnis voluptatibus seruire malint, quam Domino, & euangelicam*

7 tua pietati

8 admittere

9 cælestis orator ille

10 in dolendae mores

11 cõsuetudinibus euellantur.

ζωλυὸ μὴ καθαδέχωνται, ἀδεὶς ἡμῖν κοινὸς πρὸς αὐτοὺς λόγος. Ἐ ἀνάγνωθι πάτερ ἕως τέλους τὸν κανόνα, ὡς τῇ τοῦ θεοῦ προφορᾷ.

Ἔχεις λοιπὸν, τιμιώτατε πάτερ, καὶ τὰ ἡμετέραν γνῶσιν, ὅπερ ἤτησας. πλὴν [ἀν] ἐὰν ἀκριβῶς ἐ ἀπλαϊστως βούλῃ κανονίζειν σοῦ, πρόσιστε σοι, τὰς ἐκπεθέντας θεοῦ τε ἱεροκηρύκων καὶ θείων ἀποστόλων καὶ τῶν θεοφόρων πατέρων κανόνας ὑπομελῶς μετέρχε. καὶ ἀναφέρων πρὸς πάντων, ὧν ἀμφισβητεῖς, μὴ ταπεινώσεως καὶ πραγκλήσεως τῷ μητροπολίτῃ σου, ἐνέργει καὶ τὰ ἐκείνου συμβουλὴ, ἐπιτρέπων ἐ Κυρίῳ δεόμενον, δοθῆναί σοι παρ' αὐτοῦ γνώσεως καὶ διακρίσεως χάρισμα. τῷ ὄντι γὰρ λίαν ἐστὶ κινδυνώδες τὸ παρρησιάσασθαι δεσμεῖν ἐ λύειν σοῦ ἐν παισμασιν ἀλογίας, καὶ μὴ καθαλλήλα τοῖς παθήμασι κατασκευάζειν τὰ φάρμακα.

Τῷ αὐτῷ πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἠρώτησας ἡμᾶς, τιμιώτατε πάτερ, διὰ τῆς γραφῆς σου, οὐ περιττῶς καὶ ἀνάρμοστος, ἀλλὰ λελογισμένως καὶ ἀκριβῶς, περὶ ὧν αὐτὸς διηπόρησας· ἃ σήμερον διαπορεῖσι καὶ ἄλλοι πολλοί. ἀνοίγω σκείνοις τοῖς κατ' ὄψιν ἡμῖν ἐντυγχάνουσι θεοῦ διδόντος λέγομεν, πῶς ἂν καὶ πρὸς τὸν ἀπλοῦν πλότητα λέγομεν. αὐτίκα κανόνας ἐκκλησιαστικὸς θεοφόρων πατέρων ἐκτεθέντας καὶ βεβαιωθέντας, ἐκείνους εἶναι λέγομεν, ὡς οἱ πάντοι ἀποστολοι, καὶ οἱ ἐν τῇ ἑπτὰ μεγάλαις καὶ οἰκουμενικῶς συνόδοις συνελθόντες ἅγιοι πατέρες ἐξέθεντο. πρὸς τούτοις, καὶ τὰς διὰ τῶν τοπικῶν συνόδων γεγονότας, καὶ διὰ τῶν διαφόρως καιρὸς λαμψάντων φωστήρων τῆς ἐκκλησίας, καὶ μεγάλων ἱεραρχῶν ἐκφωνηθέντας· ὧν καὶ τὸ κατ' ὄνομα ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς συνόδου ἀπαδάσας διρήσῃς. καὶ διὰ τούτους ἕτερόν τι ἡ ἐκκλησία δέχεται· τὰς ἂν δηλωθείσας πάντας κανόνας ἀκριβῶσας ὑπομελῶς, οὐκ ἁμαρτήσῃς ἐ ἀπλαϊστως. εἰ δὲ τῶν ἐκτεθέντων διὰ Ἰωάννου, συνήθειαν παρελάβομεν, ὥστε τὸ δύνασθαι ἐκάστοτε καὶ τὰς ὑπομνήσεις οἰκονομεῖν. πλὴν ἐστὶ λέγομεν, ὅτι τὰ δοκοῦντα μὴ τῶν ἀκριβῶς τῶν κανόνων ῥηθεῖσαι τῷ νῦν διὰ Ἰωάννου ἐπὶ τῆς νυνεχοῦς σκοπιᾶς, τῶν πάλαι διανοίας ἐξηρτῆσθαι. ἐ γὰρ μεγάλου Βασιλείου ἐν τῷ τελευταίῳ κανόνι αὐτοῦ συνοπτικῶς διαγγέλλοντος, πάντι ψυχῶν οἰκονομίαν πεπιστεῦσθαι ἐξουσίαν δεδόσθαι, ὑπολαμβάνω καὶ ἐλαττῶν τὸ ἐλάττωμα, καὶ τὰς διαθέσεις δηλαδὴ τῶν ἐξομολογουμένων, καὶ ὅλως σχάζεσθαι τῶν προσώπων, καὶ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐν διακρίσει τῶν ψυχῶν πιεῖσθαι ὠφέλειαν· ἐδὲν ξένον, εἰ καὶ ὁ νῦν διὰ τῆς Ἰωάννης, τῷ τοιούτῳ καινοτομηκέναι, ἐπ' ὠφελείᾳ πάντως τὸ οἰκονομούμενον οἰκονομῶν. δεῖ δὲ τῶν συνοδικῶς ἐκφωνηθέντων καὶ βεβαιωθέντων αὐτοῖς ἀ-

licam non[12] excipiant vitã, nulla nobis cum iis cõmunis ratio. Et perlege, pater, ad finem vsq; canonem, vtpote causæ conuenientem.

12 admittãt

Habes[13] *reliquum, in primis venerãde pater, quod petiisti, iuxta*[14] *notitiã nostrã. Verũtamen si eos, qui te adeunt, vis ad exactã & rectã dirigere normam, percurre diligenter canones a sacris præconibus, diuinisq; Apostolis, & diuinitus afflatis patribus editos: & de quibus dubitas, cũ humilitate & precibus ad metropolitanum tuum referens, eius vtere cõsilio: Deum toto ex animo rogãs, vt tibi peritiæ iudiciiq; gratiã largiatur. Reuera. n. valde periculosum est, audacter ligare & soluere eos, qui delicti conuicti sunt, & morbis non idonea præparare medicamenta.*

13 Habes igitur, inprimis

14 cognitionẽ

Eiusdem ad eundem.

Interrogastinos, in primis venerãde pater, scripto tuo, nõplixe, nec incõcinne. sed cõsidera te & ad amussim, de quibus ipse dubitasti: quæ hodie dubitãter & multi alii quarunt. Quæ igitur illis, qui corã nobis cum colloquũtur, Deo dante, dicimus: ea nos ad[15] *integritatem tuã enuntiamꝰ. Primum canones ecclesiasticos a numine afflatis patribus editos & cõfirmatos, illos esse dicimus, quos sancti Apostoli, quiq; in septem magnis & œcumenicis synodis cõuenerunt sancti patres, ediderunt. Adhæc & qui a prouincialibus synodis facti sunt, & ab iis, quæ per varia tẽpora claruerũt, ecclesiæ luminaribus, magnisq; põtificib. fuere promulgati: quos in initio ó synodi nominatim percensitos cõperies. & præter hos nihil aliud ecclesia admittit. Declaratos igitur omnes canones si diligenter cõsideres, a scopo nõ aberrabis. Quod autem*[16] *ad editos a Ioãne ieiunatore, cõsuetudinẽ recepimus, iuxta vnius cuiusq; vires correctionum moderãdarum. Eo*[17] *excepto quod dicimꝰ, quæ nõ secundum canonum disciplinã visa sunt a Ioãne ieiunatore dicta esse, si quis cordatus cõsideraverit, ex patrum sententia*[18] *dependere. Cum. n. magnus Basilius in vltimo suo canone perspicue moneat, cuicunq; animarum cura credita est, potestatẽ dari augendi minuendiq; delectum, ex affectu videl. consentientium, & omnino personas ac res observãdi, procurãdiq; cum iudicio*[19] *vtilitateq; animarum: nõ mirũ certe, si Ioãnes ieiunator, canonis huius persuasione, iuxta datã sibi spiritalem gratiam, quidpiam innouarit, id quod dispensatur, ad vtilitatem prorsus administrãs. Adhærendum ergo est iis, quæ synodice promulgata & cõfirmata sunt:*

15 perfectionem

16 adtinet ad editos

17 Hoc tamẽ dicimus, quod quæ nõ dependeãt,

19 vtilitatem animorum:

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἔπεται καὶ οἰκονομεῖν ἐκ τοὺς ἀφθόνους τῶν προσώπων, καὶ καιρῶν, καὶ τρόπων τὴν ἐπιτιμίαν, τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ὡς εἴρηται, τοῦτο ἐπιτρέποντος. τὸ δὲ λέγειν, ὅτι τὰ καινοτικὰ παραγγέλματα οὐδὲ μέχρις * ἀκοῆς φέρουσιν οἱ ἄνθρωποι, αὐάξιόν ἐστι τῆς σῆς ἀρετῆς. οἱ γὰρ μὴ ταῦτα δεχόμενοι, οὐδὲ τῆς τῶν Χριστιανῶν μερίδος ὅλως εἰσί· καὶ ἀφ' ἧς δεῖ σε μὴ αὐσηρῶς τοῖς καὶ ἀσθενοῦσι μαθηταῖς χρῆσθαι, ἀλλὰ συμπαθητικῶς καὶ διδακτικῶς· ἐπεὶ [ἐ] * ὡς αὐτοπαθεῖ, ἐ ἡδέα τοῖς νοσοῦσιν παρέχεται.

deinde etiam ex personarum, & temporũ, morumq; qualitate correctionis dispensatio facienda, magno Basilio id (quemadmodum dictũ est)[20] permittente. Caeterum tua virtute illud indignum est, quod dicis, homines ne auditu quidem canonica præcepta ferre. Qui. n. ea nõ admittunt, nullo modo sunt[21] Christianarum partium. Ob eamq; causam non seuere & sine consolatione[22] his tibi erit vtendum, sed benigne & facili disciplina. Nam velut dulcia & iucunda ægrotantibus exhibent.

20 in consortio Christianorum.

21 habitibitra ctandi erũt, sed cum cõmiseratione acinstitutione Nam vt molesta, sic eis tam dulcia præberi ægris solent.

ΝΙΚΗΤΑ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ Θεσσαλονίκης.

Τ' πόμνησις τινὸς μοναχοῦ Καππαδόκου, Βασιλείου τοὔνομα, πρὸς τὸν Θεσσαλονίκης, κῦρον Νικήταν τὸν Μιτυληναῖον, περὶ δούλων, ἵνα ἱερολογῶνται.

Δέσποτά μου ἅγιε, ἐν τῷ κόσμῳ τὴν οἴκησιν ποιούμενος, καὶ τῶν προσερχομένων μοι σὺν λογισμὸς ἀναδεχόμενος, εὗρον ἐξ αὐτῶν τινας, δούλας καὶ δούλιδας ἔχοντας, καὶ σὺν δούλας αὐτῶν ἐκτὸς ἱερολογίας παρικῶς συναφθέντας. τῇ δὲ δευτέρᾳ Δεκεμβρίου μεγάλου Παύλου ἐντυχὼν, τῇ * εἰ ἐθνικῇ λεγούσῃ· Εἰ * ἦ ἐθνικὸς εἴη ὁ οἰκέτης, διδασκέσθω ἀρεσκεῖν τῷ δεσπότῃ, ἵνα μὴ βλασφημῆται ὁ λόγος. εἰ μὲν ἔχει γυναῖκα, ἡ γυνὴ ἄνδρα, διδασκέσθωσαν ἑκάτεροι ἑαυτοῖς· εἰ δὲ ἄγαμοι εἰσί, μανθανέτωσαν μὴ πορνεύειν, ἀλλὰ γαμεῖν νόμῳ. εἰ δὲ ὁ δεσπότης αὐτός, πιστὸς ὤν, καὶ εἰδὼς, ὅτι πορνεύει, ἢ δίδωσιν αὐτῷ γυναῖκα, ἢ τῇ γυναικὶ ἀνδρα, ἀφοριζέσθω. ταύτῃ, ὡς εἴρηται, ἐντυχών, παρήνεσα σὺν δεσπότας, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς δούλους ἐκείνους παρακαλέσαι, ἵνα μὴ πορνεύσῃ, ἀλλὰ γαμῇ. ἐπέδειξα δὲ αὐτοῖς. οἱ δὲ τῷ μὲν Δεσπότῃ σὺν δοσόλως ἐδέξαντο, ὡς ἁγίῳ, καὶ τῷ θεῷ φίλα λέγουσιν· ἀπελογήσαντο δέ, ὅτι φοβούμεθα, εἰ πάθωμεν τὴν διαζυγὴν ἀλλογῆσαι σὺν δούλους, μήπως † ἐλεύθερωθέντες ὑπὸ τὴν ἀλλογίας, ἀφερηθῶμεν τῆς αὐτῶν δουλείας. πῶς τε αὖ λεγόντων, ἡμῖν πάλιν ἐναγώνιον πρὸς τὸ προκείμενον ἐ ὁμως πολλὰ ἀπεδάσας, εὗρον ἐκ τελσμακαρίτης Βασιλέως, * κυρὶς Ἀλεξίου νεαρᾶς, κελεύουσαν ἀλλογεῖσθαι σὺν δούλους, καὶ μένειν αὐσὺν πάλιν δούλους ἐ μὴ τῇ ἀλλογίᾳ. ὑπέδειξα δὲ ἐν τούτῳ αὐτοῖς. οἱ δὲ πάλιν ἀπελογήσαντο, μὴ εἶναι ταύτην τὴν νομοθεσίαν ἐκ μακαρίτης βασιλέως. μὴ ἔχων ἐν τῇ ποιῆσαι, δέομαι τῆς ἁγιότητος, ἵνα εἰ ἀληθῶς ἡ νεαρὰ παρ' ἐκείνου γέγονεν, ὅπισθεν ὑπεγράφῃ ὑπὸ τῆς ἁγίας χειρός σου, πρὸς σύστασιν καὶ πληροφορίαν τῶν ἀπιστούντων αὐτῇ, καὶ ὠφέλειαν πολλῶν.

NICETÆ METROPOLITANI THESSALONICES.

Suggestiõ monachi cuiusdam Cappadocis, Basilii nomen habentis, ad episcopũ Thessalonicæ, dominum Nicetã Mitylenæum, de seruis, vt sacræ preces eorum nuptiis adhibeantur.

SAncte domine mi, in mundo habitationem faciens, & aduentium me cõfessiones suscipiens, reperi ex iis aliquos, qui seruos & ancillas haberent, & seruos eorum sine sacra precatione, scortatorum more, coniunctos. Cum autem legissem secundum magni Pauli præceptũ, dicẽs;[2] Quod si ethnici sit seruus, doceatur placere Domino, ne sermo calumniis appetatur. Si igitur habet vxorẽ vir, aut vxor virũ, doceãtur seipsis esse contenti. Quod si innupti sint, discant nõ scortari, sed nuptias lege cõtrahere. Quod si dominus eius, qui fidelis sit, sciatq; eũ scortari, non det ei vxorẽ, aut mulieri virum, excõmunicetur. cũ, inquã, idlegissem, admonui dominos, vt benedicerentur eorũ serui. præceptũ etiã eis ostendi. Qui præceptũ quidem probarunt Apostoli, vt sanctum, & Deo grata cõtinens: id vero pro defensione causã habantur, se vereri, ne si præcepto pareant, vt serui benedictionẽ accipiãt, libertati per benedictionẽ, eorũ seruitute priuẽtur. Cũ hæc illi dicerẽt, erãrursus in certamine ad propositũ dubius: multoq; tamẽ adhibito studio, inueni etiã[3] ter beati Imperatoris domini Alexii Nouellã, iubentem, vt serui benedicantur, rursusq; post benedictionẽ serui maneant. Eã igitur illis ostendi. Qui iterũ defendebant, non esse hanc constitutionem beati illius principis. Cũq, nescia quid opus facto sit, sanctitatẽ tuã rogo, vt si vere ea Nouella ab eo facta sit, a tergo firmetur[4] subscriptionis tuæ autoritate. Subscribaturq, sanctã manu tua, ad probationẽ certitudinemq, eorũ, qui illi fidẽ non habent, & ad multorum vtilitatẽ.

2 etiamsi præsens seruus sit, hero suo placere debet, sed doctrina cal.

3 plurimum laudandi

4 per adnotationem tuam & subscribatur.

Hoc

Ἔτι δέομαι μαθεῖν παρὰ τῆς ἁγιωσύνης σου, τί ὀφείλω ποιῆσαι εἰς σὲ τοὺς ἐνεχομένους οἰκέτους. ἐμοὶ γὰρ ἔχει ἕνα δοῦλον, καὶ μὴ δυναμένῳ ἐξωνήσασθαι ἢ δοῦλον, πορνεύει ὁ δοῦλος ἀπολελυμένος ἔζω ὁ δοῦλος, καὶ μὴ δυναμένῳ ἐξωνήσασθαι καὶ δοῦλον, πορνεύει καὶ αὐτὴ ὁμοίως. καὶ αὐτῷ μαθεῖν πῶς σὺν οἰκονομίαν, καὶ τίς ἡ θεραπεία τούτων· καὶ εἰ ἄξιόν ἐστι σοῦ δεσπότας αὐτῶν μὴ τὴν κρίσιν τῆς ἐκκλησίας μὴ ποιήσαντας διόρθωσιν, φέρειν δῶρον τῷ θεῷ· καὶ εἰ ἐνδέχεται γονιέα δέχεσθαι τὰ τούτων δῶρα, καὶ μάλιστα, ὅτε αἱ πορνεύσασαι τὰς προφορὰς ζυμώσασι.

7 μὴ δυναμένῳ τῆ δεσποτῆ ἐξωνήσασθαι.

8 ἀπολελυμένος

9 δυναμένῳ ἐξωνήσασθαι ἢ δοῦλον τὴ δεσπότῃ,

Hoc amplius, discere velim a tua sanctitate, quid de iis faciendum sit, qui vnum habent seruum. Est. n. qui vnum tantũ habeat seruũ: & cum emere nõ possit ancillã, seruus extranea & vaga libidine scortatur. Est qui ancillã habeat, quæ, quia dominus seruũ cõparare nõ potest, scortetur similiter. [5] Peto & me tuã institutionem doceas, & quæ sit taliũ medela: & an dominis, qui post ecclesiæ indicium non emendantur, offerre Deo munus sit fas: & an liceat sacerdoti horũ munera accipere: maxime, cum scortantes mulieres oblationes fermẽtauerint.

5 cognoscere cupio consilium tuum,

Λύσις τοῦ Θεσσαλονίκης, κυροῦ Νικήτα τοῦ Μιτυλληναίου.

Τίς μοὶ εἶ ἄνθρωπε, ἀγνοῶ, ὁ ταῦτα ἐπερωτῶν, ἐκ μακροῦ διαστήματος, μήτε ἰδών σε, μήτε ἐντυχὼν σοι· ἐξ ἀνάγκης ἦ, ἃ διαλαμβάνῃ ὑπόμνησίς σε σφάλματα, διορθωτέα εἰσί. καὶ ἀποδέχομαί σε τῶν περὶ τούτων ἐρώτησιν, ὅτι τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἐπὶ τῶν δεσποτῶν, εἴτε δοῦλοι εἰσίν, εἴτε ἐλεύθεροι, καὶ μᾶλλον δοῦλοι, ἤ ὅλως ἐπεξέσιοι, ὅτι σὺν δεσπότας φέροντα εἰ γε μὴ παντοίως φροντίζει τούτων διορθώσεως· καὶ εἰ ὑμῖν ἐστιν ἀφωνῆ, τῷ θεῷ δώσει λόγον ὁ πρατῶν· εἰ δὲ φανερὸν, αὐτὸς ὁ οἰκοδεσπότης· ὃς καὶ ὀφείλει τῇ κῇ γόπον ἐκκλησίας ταῦτα φανεροῦν, ἵνα ὁ ἐπίσκοπος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἱερεῖς, καὶ μοναχοὶ, ὠφελῶσι τὰ τούτων διορθώσεως ἀγωνίσωνται. ὥσπερ γὰρ ὁ οἰκοδεσπότης, εἴπερ ἀμελοίη ὑπομνηθείς, καὶ κλῆσαι παρ' αὐτοῦ πάντα πρὸς διόρθωσιν, ἐπιτιμητέος ἐστὶ κῇ τὰ αὐτὰ δίκην, καὶ ἀφορισθήσεται· ὅτε γοῦν οἱ δεῖλοι καὶ δουλίδες τινὲς πορνεύουσι, καὶ εἴδησιν λαμβάνων ὁ κύριος αὐτῶν, οὐ παντοίως διορθοῦται τὸ τοιοῦτον ἁμάρτημα, καὶ ἐπιτρέπῃ αὐτοῖς τὴν ἱερολογίαν, ἀφορισμοῦ ἐστιν ἀξιος καὶ σὺν ἱερεὺς καὶ θείους κανόνας, καθὼς αὐτὸς ἠκριβολογήσω. Ἐκεῖνο δὲ μάτην ὑποπτεύεται ὑμᾶς ὁ τῶν δεσποτῶν, ὅτι καὶ συγχωρηθῶσιν οἱ δοῦλοι ἱερολογηθῆναι μὴ γυναικῶν νομίμων, ἢ αἱ δοῦλαι μὴ ἀνδρῶν, σὺν οἰκείους οἰκέτας ἀποστεροῦσιν· ὡς τῆς ἱερολογίας ἁρπαζούσης αὐσὺν εἰς ἐλευθερίαν. ταύτην γὰρ τὴν ὑπόνοιαν ἀνεῖλεν ὁ ἁγιώτατος μακαρίτης βασιλεὺς κῦρος Ἀλέξιος Δούκας νεαρᾶς, ὧν καὶ σκλησίαι ἐδέξαντο καὶ λοιπὸν, ἵνα μὴ πορνεύσωσιν, ἐδέχθη τὸ ἱερολογεῖσθαι τὰ δοῦλα πρόσωπα, καὶ μένειν πάλιν ὑπὸ τὴν δουλείαν. καὶ οὐδεμίαν ἔχουσιν οἱ δεσπόται πρόφασιν εἰς τὸ συζεύγνυειν σὺν οἰκείους δούλας νομίμως τοῖς δοῦλοις γυναιξὶ, καὶ τὰς δούλιδας ἀνδράσι δούλοις, μὴ ἱερολογίας. καὶ εἰ μὴ τὸ προειρῆσθαι, ἀπόρρητοι εἰσὶ τοῖς κανονικοῖς ἐπιτιμίοις, ἤγουν ἀφορισμοῖς καὶ ἀποκηρύσσεσθαι.

7 μὴ δυναμένῳ τῆ δεσποτῆ ἐξωνήσασθαι.

8 ἀπολελυμένος

9 δυναμένῳ ἐξωνήσασθαι καὶ δοῦλον τὴ δεσπότῃ,

10 ὅτι τοὺς οἰκοδεσπότας

11 φροντίζει

12 καθὼς αὐτὸς

13 κῦρος

14 ἵνα μὴ πορνεύσωσιν οἱ δοῦλοι,

15 τοῖς δούλοις

Responsum Episcopi Thessalonicensis, domini Nicetæ Mitylenæi.

QVis tu, amice, qui hæc longo ex interuallo interrogas, nescio: qui nec te viderim, nec tecum sim collocutus. Quæ autẽ errata comprehendit [6] admonitio tua, necessario corrigenda sunt: tua vtiq, de iis interrogatione accipio. Peccata eorũ, qui dominis inseruiũt, siue seruiant, siue liberi, & potius serui, aut omnino cõstituti in potestate, in dominos conferuntur, si eorum correctionẽ nullo modo curent. Et si quidẽ sint latentia, rationem Deo reddet, qui fecit: sin autẽ aperta, paterfamilias ipse: qui etiam ecclesiæ loci hæc declarare tenetur, vt episcopus, & qui illic sunt sacerdotes, ac monachi, de corũ correctione disceptent. Tunc. n. paterfamil. si quidẽ admonitus id neglexerit, necfecerit ad emẽdationẽ, quicquid in fecit, increpandus est pro sui ordinis qualitate, & [8] exterminãdus. Cũ igitur serui & ancillæ cuiusq; ia scortãtur, & accepta eius notitia dominos non coercet vllo modo tale peccatũ, nec permittit eos benedictionẽ accipere: excõmunicatione dignus est, iuxta sacros & diuinos canones, quemadmodũ tu exquisite considerasti. Illud autẽ frustra formidant domini, ne si seruis concedatur, vt cũ legitimis vxoribus sacris benedicãtur precibus, aut ancillæ cũ viris, suos seruos amittãt: quasi sacrarum precũ recitatio eos in libertatẽ rapiat. Hanc. n. formidinẽ inclytus Imperator, dominus Alexius sustulit, per Nouellã, quã etiã ecclesiæ receperũt. [9] Et reliquũ, ne scortentur, receptũ est, vt sacra precatione seruiles initientur personæ, iterumq, in seruitute maneãt. Nec vllã causam habent domini, quin suos seruos seruis mulieribus, & ancillas seruis viris, cum sacra precatione legitime coniungant. Quod nisi fecerint, canonicis obnoxii sunt pœnis, [10] exterminationibus videlicet, & excõmunicationibus.

5 cognoscere cupio consilium tuum,

6 obiiggestio

7 in familias

8 segregãdus.

9 Ideoque ne serui scortẽtur,

10 segregationibus

Universidad de Deusto Biblioteca

Τῶν δὲ τοιούτων οὐδὲ αἱ προσφοραὶ δεκταὶ, ἕως ἂν διορθώσωνται. ἀλλὰ καὶ [16] οἱ ἐπιτεταγμένοι ἐπιτηρεῖν τὰ τοιαῦτα, καὶ [17] διορθοῦν, εἰ μὴ τοιοῦτο ποιοῦσι, καὶ αὐτοὶ τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ὑπεύθυνοι γίνονται. Εἰ δέ τις εὐπορεῖ ἑνὸς δούλου ἢ δουλίδος, ἀπορεῖ δὲ ἑτέρου κτήσασθαι, πρὸς τὸ συζεῦξαι αὐτοὺς, καὶ διὰ τοῦτο [18] ἀνέχεται ὃν ἔχει ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν, ἴσω ὡς τοῦτο οὐκ ἐκβάλλει αὐτοὺς τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κανονικῆς ἐπιτιμήσεως· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς παντοίως [19] αἰτείσθω διδάξαι τὸν οἰκεῖον οἰκέτην σωφρονεῖν, ἢ [20] κωλύσαι τὴν πορνείαν διὰ τρόπου παντὸς, γάμῳ ὅπως δήποτε συζεύξας τὸ πορνεῦον πρόσωπον· καὶ οὕτως [21] ἔσω ἀνεύθυνος.

Ἡ ὑπογραφή. Ὁ μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Νικήτας.

εὐ οἱ ἐπιτεταμμένοι
17 διορᾶν.
18 ἀνέχεται πορνεύειν ὃν ἔχει, ἢ ἣν ἔχει
19 ἀπαιτεῖται
20 κωλύσει
21 ἔσται ἀνεύθυνος. μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ἐπινεμήσεως ια.

Eorum autem neq; oblationes accipiendæ, donec corrigantur. Sed & qui ad ea obseruanda [11] emendaq; [12] deputati sunt, nisi id fecerint, sacris canonibus obnoxii erunt. Quod si cui sit facultas habendi seruum vnum, vel ancillã, desit autem facultas alterius comparandi, vt eos coniungat, & ob id [13] indulget ei, quem in sua potestate habet: sciat ipsos non ideo liberari ab ecclesiastica & canonica censura. Sed & ipse omnino tenetur docere seruum suum continenter agere, aut omni modo scortationem [14] prohibere, nuptiis vtcunq; coniungens scortãtem personam atq; ita extra culpam esto. [15]

Subscriptio, Nicetas metropolitanus Thessalonicæ.

11 inspiciendaque
12 mandatũ habent.
13 patitur scortari eum eam ve, qui quamve in sua
14 prohibebit.
15 addendũ. Mense septẽbri, indictione XI.

Ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις διάφοροι, γενόμεναι παρὰ διαφόρων ἀρχιερέων πρὸς τὸν χαρτοφύλακα κύριον Νικήταν, τὸν γεγονότα ἀρχιεπίσκοπον τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

Ἐρώτησις πρώτη. Διάκονος ὀφφικιάλιος κατηγορηθεὶς, ὅτι προέδωκε τι ἀκίνητον τῆς ἐκκλησίας, ἐπετιμήθη παρὰ τοῦ μητροπολίτου· ἐτελεύτησεν ὁ μητροπολίτης, ἦλθεν ὁ ἕτερος, καὶ εἴασε τοῦτον ἐπιτετιμημένον· καὶ ἐρωτῶ εἰ δυνατόν ἐστι τοῦτον λυθῆναι παρ' ἡμῶν τοῦ ἐπιτιμίου.

Ἐρώτησις δευτέρα. Κληρικὸς, λαβὼν γυναῖκα, καὶ μνηστευσάμενος αὐτὴν, καὶ τὰς εὐχὰς τῆς μνηστείας δεξάμενος, συνεγένετο ταύτῃ. εἶτα ἐχειροτονήθη ἱερεὺς, ἐλπίζων ὅτι αἱ εὐχαὶ τῆς μνηστείας ἀρκοῦσιν εἰς γάμον, ἀγνοοῦντος καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὅτι οὐκ ἐγένετο τέλειος γάμος· μετὰ τοῦτο ἔλαβε καὶ τὰς εὐχὰς τοῦ γάμου· καὶ ἐρωτῶ εἰ ὀφείλει ἱερουργεῖν, ἢ * στῆναι τῆς ἱερουργίας, ἢ ἐπιτιμηθῆναι πρὸς καιρόν.

* ἢ ἐκστῆναι

Ἐρώτησις τρίτη. Ὁ δευτερογαμήσας δεποτάτος εἰ ὀφείλει ἐν τῷ καιρῷ τῆς εἰσόδου συνεισοδεύειν τῷ ἀρχιερεῖ.

Ἀπόκρισις πρώτη. Ὁ κατηγορηθεὶς, εἴτε καὶ ἁπλῶς, εἴτε καὶ κατὰ νόμους διαβληθεὶς ἐπὶ τῇ τοῦ κτήματος τῆς ἐκκλησίας προδοσίᾳ, οὐ μέντοι καὶ ἐλεγχθεὶς, εἰ καὶ εἰάθη ἐπιτετιμημένος, τοῦ ἐπιτιμήσαντος αὐτὸν διὰ τὴν τοιαύτην κατηγορίαν τελευτήσαντος, καὶ παρὰ τῶν μετ' αὐτὸν δύο ἀρχιερέων καὶ ἔτι ἐπιτετιμημένος μέχρι τοῦ νῦν· ὅμως ἐὰν οὐδεὶς ἐλέγχῃ αὐτὸν οὐδὲ νῦν, οὔτε αὐτὸς ὁμολογεῖ τὴν προδοσίαν, δύναται λυθῆναι παρὰ τοῦ νῦν ἀρχιερέως αὐτοῦ, καὶ εἶναι ἐν τῇ οἰκείᾳ ἐνεργείᾳ, καὶ ἐνεργεῖν καὶ τὰ τοῦ ὀφφικίου αὐτοῦ.

Ἀπόκρισις δευτέρα. Ὁ δὲ τῇ οἰκείᾳ μνηστῇ πρὸ τῆς τοῦ γάμου ἱερολογίας κληρικὸς συναφθεὶς,

INTERROGATIONES ET Responsiones diuersæ, a variis antistitibus factæ, ad dominum Nicetam chartophylacem, qui fuit archiepiscopus metropolis Thessalonices.

INter. I. *Diaconus officialis accusatus, quod per collusionem amiserit rem ecclesiæ immobilem, censuræ ecclesiasticæ subiectus est a metropolitano: obiit metropolitanus, successit alius, qui eum in pœnis esse siuit. Quæro, an hic a nobis pœna absolui possit.*

Inter. II. *Clericus vxorem ducens, precatione tantum sponsaliorum suscepta, cum ea congressus est: deinde creatus est sacerdos, credens sponsaliorum preces ad nuptias sufficere, cum antistes ignoraret perfectas nuptias non fuisse contractas. Postea nuptiarum etiam precationem accepit. Quæro, an debeat sacra celebrare, aut a celebratione desistere, aut temporalibus pœnis coerceri.*

Interg. III. *An deputatus, qui secundas nuptias contraxit, debeat tempore introitus simul introire cum antistite.*

Res. I. *Qui incusatus est, siue simpliciter, siue secundum leges accusatione instituta, ob collusionem de prædio ecclesiæ factam, non tamen etiam conuictus, etsi sub pœnis (cum is qui propter talem accusationem eas irrogauerat, sit mortuus) relictus fuerit, & a duobus, qui post illum fuerunt, antistitibus, sitq; hactenus sub iis: tamen si nunc nullus eum conuincat, nec fateatur proditionem, potest a suo antistite, qui nunc est, absolui; & esse in proprio ministerio, officioq; suo fungi.*

Res. II. *Clericus autem, qui cum sua sponsa ante nuptiarum consecrationem coiit, licèt non*

εἰ καὶ μὴ ὡς κλεψιγαμήσας λογίζεται, διὰ τὸ νομίζειν ὅτι ἀρκεῖ αὐτῷ πρὸς τὴν τῆς μνηστῆς συνάφειαν ἡ τῆς μνηστείας συνάφεια· ἀλλ' ὅτι ἠγνόησεν ὅλως ἅπερ αὐτὸν οὐκ ἐχρῆν ἀγνοεῖν, διὰ τοῦτο προκριματίζεται, κἂν μετὰ τὴν χειροτονίαν εἰς τὴν ἱερολογίαν τοῦ γάμου ἐδέξατο. δύο γὰρ ἠγνόησεν, ὅτι οὐκ ἀρκεῖ αὐτῷ μόνη ἡ εὐχὴ τῆς μνηστείας πρὸς τὴν συνάφειαν· καὶ ὅτι μετὰ τὴν χειροτονίαν οὐδεὶς ἱερολογεῖται μετὰ γυναικός. εἴπω δὲ καὶ τρίτον, ὅτι οὐδεὶς τῇ μνηστῇ συναφθεὶς πρὸ τοῦ γάμου, χειροτονίας ἀξιοῦται.

Ἀπόκρισις τρίτη. Ὁ μέντοι δευτερογαμήσας δεποτάτος, φυλάξας, οἶμαι, τὸ τοῦ διγάμου πρότερον ἐπιτίμιον, ὅπερ αὐτῷ κανονικῶς ἐπιτίθεται (ἤγουν ἕνα ἐνιαυτὸν εἴτε δύο γενόμενος ἀκοινώνητος, ὡς ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃς (μετὰ τοῦτο πάλιν φιλανθρώπως ἀποκαταστήσεται εἰς τὴν τοῦ δεποτάτου ἐνέργειαν.

Ἐρώτησις. Δωρηθέντος τινὶ μοναστηρίου παρά τινος τῶν πρὸ ἐμοῦ μητροπολιτῶν, ἐγένετο ἐπὶ τῷ μοναστηρίῳ καὶ κτήματος ἐπίδοσις τῇ ὑπ' ἐμὲ μητροπόλει διαφέροντος. εἰ οὖν δύναται τοῦτο γίνεσθαι, καὶ τὰ τῶν μητροπόλεων ἐπιδίδοσθαι τοῖς μοναστηρίοις κτήματα, ὀνόμασι μόνον κεκλημένοις, οὐ πράγμασι.

Ἀπ. Ἡ τοῦ κτήματος τῆς μητροπόλεως πρὸς μοναστήριον ἐπίδοσις, κἂν ὑπὸ τὴν μητρόπολιν δεσποτικῶς ὑπάρχῃ τὸ μοναστήριον, κἂν ὡς ἐνδιαίτημα ἢ τοῦ μητροπολίτου, κἂν ὅλως ἀδώρητον, κἂν τὰ τῶν προσόδων εἰς τὴν μητρόπολιν εἰσοδιάζηται (οἷα πολλάκις γίνεται) τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἀνεπίγνωστός ἐστι καὶ ἀνεπίδεκτος· πολλῷ δὲ πλέον, ἐὰν οὐδὲν τούτων ᾖ. ἐκποίησις γὰρ φανερὰ, * ἢ μάτην καὶ ἀλογίστως ἀπὸ τῆς μητροπόλεως εἰς τὸ μοναστήριον τὸ κτῆμα * μετατιθέμενον φαίνεται. τὸ δὲ μάταιον, οὐκ ἔλλογον οὐδὲ ἔννομον. ἑκάστου γὰρ μοναστηρίου διοίκησις ἰδιάζουσα ἐστὶ, καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ σύστασιν ὁρῶσα. ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς μητροπόλεως, ἰδιάζουσα. εἰ μὴ ἐκ συνοδικῆς οἰκονομίας πρὸς τὸ λυσιτελὲς τῆς ἐκκλησίας τοιοῦτόν τι δέδοται. καὶ ἐκποίησις δὲ ἄνευ συνοδικῆς διαγνώσεως οὐ συγκεχώρηται γίνεσθαι.

* ἢ μάτην
* μετατιθέμενον,

Ἐρώτησις. Εἴτις ἱερωμένος, ἢ καὶ λαϊκὸς φωραθείη κατὰ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου, ἢ καὶ ἄρχοντος, ἢ καὶ ἰδιώτου ἁπλῶς, καὶ τοῦ τυχόντος ἀνθρώπου, σταυροὺς ἐν χάρτῃ οἰκειοχείρως ποιῶν, ἢ καὶ συσκευὰς κατ' αὐτῶν, ἢ καὶ λαοσυναξίας ἐκμελετῶν, τίνι ἄρα ἐπιτιμίῳ ὑπόκειται;

Ἀπόκρισις. Οἱ τοιοῦτόν τι διαπράττοντες, καθὼς οἶδας καὶ αὐτὸς θεοφιλέστατε, καὶ παρὰ τῶν ἔξω νόμων τιμωροῦνται, ὡς ὑπεύθυνοι τῷ τῆς συνωμοσίας καὶ φρατρίας ἐγκλήματι· πολλῷ δὲ πλέον παρὰ τῆς ἐκκλησίας εὐθύνονται, κατὰ τὸν ιη τῆς

non censeatur [1] clandestinas contraxisse nuptias, quia sufficere existimet sponsaliorum coniunctionem ad sponsæ copulam: quia tamen omnino ignorauit ea, quæ ipsum non ignorare oportuit, ob eam causam præiudicium patitur; etsi post ordinationem, benedictionem nuptiarum susceperit. Duo. n. ignorauit, & solã sponsaliorum precationem non sufficere ad copulã, & post ordinationem benedictione coniugali non initiari quenquam. Dicam & tertiũ, neminem qui cum sponsa ante nuptias congressus sit, ordinatione dignum haberi.

Res. III. *Deputatus vero, qui secundas cõtraxit nuptias seruãs (vt opinor) binubi priorem pœnã, quæ ei canonice imposita est, (videl. excommunicatus anno vno aut altero, prout ipse iudicaueris) postea rursus benigne restituetur ad deputati ministerium.*

Inter. *Cum donatum esset cuipiam monasterium a quodam eorum, qui ante me fuerũt, metropolitano facta est monasterio & [2] possessionis ad meã metropolim pertinentis cõcessio. An hoc possit fieri, & possessiones [3] metropolitanorum monasteriis concedi, nomine tantum sic appellatis, non re.*

Res. *Possessionis ad metropolim pertinẽtis monasterio facta concessio, etsi monasteriũ metropoli dominice subsit, aut velut [4] domus sit metropolitani, aut nullo modo donari possit, aut reditus ad metropolim proueniat, (vt plerunq; sit) recta ratione nec cognita est, nec recipienda. multo autem magis, si nihil horũ fuerit. [5] manifesta. n. alienatio aut frustra & incõsiderate a metropoli in monasterium possessio translata videtur. Quod autem frustra & in vanum sit, nec rationi nec legi est consentaneum. Cuiusq; n. monasterii peculiaris est administratio, & ad propriã [6] constitutionem spectans. Verumetiã peculiaris ipsius metropolis, nisi ex synodica dispensatione ad vtilitatem ecclesiæ tale quid datum sit. At vero alienatio sine synodica cognitione fieri non permittitur.*

Inter. *Siquis sacerdos, aut etiam laicus, deprehensus sit contra proprium episcopum, aut magistratũ, aut priuatum simpliciter, & vulgarem hominẽ cruces in charta manu propria fecisse, aut etiam insidias in ipsos, vel [7] cœtus populi meditatus, cui pœnæ subiicitur?*

Res. *Qui tale quidpiã perpetrãt, & ab extraneis legibus, vt tuipse scis Deo charissime, plectuntur, velut criminis cõiurationis & [8] sodalitii rei. multo autẽ magis ab ecclesia [9] emendationi subiiciuntur, iuxta decimumoctauum*

1 furtiuae
2 prædii
3 metropolitã
4 domiciliũ
5 Nam alienationem manifestam esse paret, quæ temere citraq; rationem prædiũ a metropoli ad monasteriũ transfert. Quod autem temere fit
6 cõseruationem spectãs. Itidẽ & metropolis administratio, peculiaris est.
7 concursus
8 factionis
9 puniuntur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας συνόδου κανόνα. καὶ εἰ μὲν κληρικοὶ εἰεν, ἐκπίπτουσι τοῦ οἰκείου βαθμοῦ, καὶ τὸν λοιπὸν τοῦ τρύλλου· εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀφορίζονται. ἐν οἷς γὰρ οἱ κληρικοὶ καθαιροῦνται, οἱ λαϊκοὶ ἀφορίζονται.

Ἐρ. Εἴτις ἱερωμένος ἢ ἐκ λαϊκῆς φαρμακείας ἐπαοιδὸς, ἢ ἐκ φαρμακὸς, ἢ κ τριοδίων, πίῳ ὑπιλυμίῳ ὑποπεσεῖται;

Ἀπ. Καὶ τὰ τοιαῦτα τῆς ἐθνικῆς εἰσὶ σωτηρίας, οὐ τῆς Χριστιανικῆς πολιτείας, οὔτε μὴν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. ὅθεν ὁ τούτοις ἁλοὺς τοῖς ὑπιτηδεύμασι καὶ κακοτεχνήμασιν, εἰ μὲν κληρικός ἐστι, καθαιρεῖται, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀποῤῥίπτεται, κ τὸν λ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανόνα· ὡσαύτως ἢ καὶ ὁ λαϊκὸς ἐκβάλλεται τῆς ἐκκλησίας τελείως. μετανοοῦντες ἢ, εἰκενομοιῶται δ' ἐξαετίας, ἢ πενταετίας· τρία μὲν ἔτη ἱστάμενοι, καὶ τὰ λοιπὰ συνευχόμενοι μόνον, χωρὶς τοῦ προσφορᾶς, κ τὸν κδ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ. οὕτως ἢ μετανοήσαντες γνήσιοι, ἢ ὡς αὖ ὁ ἀρχιερεὺς συνορᾷ, τοῦ τὴν μετάνοιαν αὐτῶν, (ἔχει γὰρ ἐξουσίαν ἐμφανῶς τὸν καιρὸν) τῆς θείας κατεξιοῦσθαι μεταλήψεως.

Ἐρώτησις. Εἴτις ἱερωμένος δέδωκας δῶρα τῷ τῆς χώρας ἀρχοντι ἀπόδει, καὶ πεύθεν τοῦ ἀγγέλλει τινὰ κατὰ τινων, καὶ τὸν ἄρχοντα κατ' ἐκείνων ἀφιγίσῃ, τί κανονικῶς ὁ τοιοῦτος πάσχει;

Ἀπ. Ὁ ἱερωμένος τῷ ἱερῷ προσεδρεύειν ὀφείλει, καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇς ὑπηρεσίας ἀναχολεῖσθαι, καὶ ὁ δέδωκας δόντι κοσμικῆς ἐξουσίας κ ἀρχοντι. ἐκ δὲ τῆς νομίμου δόσεως ὁ βλάπτεσθαι, εἴποτε ἔστο πάσχει. εἰ μὲν κ τῆς ἐκκλησίας ἐστὶν ἡ προσαγγελία ἢ ψευδὴς καὶ συκοφαντική· τότε γὰρ ἢ ὡς ἀσεβὴς ἢ ὡς συκοφάντης καταγινώσκεται ἐλεγχθείς. δῆλα δέ εἰσιν αἱ κανονικαὶ τῶν τοιούτων πρωρίαι.

Ἐρ. Εἴτις ἱερωμένος, δέδεται τὸ προσῆκον ἀμφιέννυσθαι ἔνδυμα, ἐκ κοσμικὰ περιβαλλόμενος φορεμάδη, καὶ ῥαβδοφορῶν ἢ ἐκ νυκτοπορῶν, πῶς ἔστο κανονικῶς συσχεληστεῖται;

Ἀπ. Τὸ ἀμφιέννυσθαι ἀκαλλήλα τῷ οἰκείῳ σχήματι, κ ῥαβδοφορεῖν, κ νυκτοπορεῖν, ὅσον μὲν κ τὸ φαινόμενον, ἀκ ἐπαμενετόν ἐστιν. ὅδεν γὰρ αἰσχὸν ὑποβάλλ νοεῖν κ ἔστω πρὸ πάντος. μὴ * δέδεται γελίαν γὰρ ὁ ἔστο πιῶν, καθαιρεθήσεται πάντως· εἰ μὴ δι' ἀνάγκην τινὰ, ἢ βίαιον, ἢ πενίαν, ἢ ἄλλην τινὰ * εὔλογον, ἢ κ Δῷ τῷ ἔτι πρὸ ἀριότητα, καὶ ἀκαταστασίαν, κ βάρβαρον, πρὸς ὠφέλειαν ἑαυτοῦ ἢ ἑτέρου τινός, ἃ πρὸς ψυχικὸν βλάβος. τότε γὰρ συγγνωσθήσεται, ὡς μὴ δόλῳ τὸ ἐπάγγελμα, μηδὲ καταφρονητικῶς ἔχων πρὸς τὸ σχῆμα, μηδὲ πάντη ἑτέρου ὑπιτιθέμενος.

* δέδεται γελίαν γὰρ

* αἰτίαν εὔλογον,

canonem Chalcedonensis sanctæ synodi. Et si quidem clerici sint, de proprio gradu excidũt: sin autem laici, excommunicentur. In quibus enim clerici deponuntur, laici excommunicantur.

Interg. *Siquis*[10] *consecratus, aut etiã laicus deprehensus sit incantator aut veneficus, aut etiam triuiorum circulator, cui pœnæ succidet?* 10 sacerdos.

Ref. *Hæc sunt paganicæ consuetudinis, nõ Christianæ reipublicæ, & minus orthodoxæ ecclesiæ. Vnde qui de his studiis & malis artibus cõuictus fuerit, si quidẽ sit clericus deponitur, & de ecclesia eiicitur, iuxta canonẽ trigesimũ sextum Laodicenæ synodi. Similiq modo laicus prorsus ab ecclesia expellitur. Pœnitentiã autẽ agentes emendantur per sexennium, aut quinquennium: tribus quidem annis præstrati, & reliquis cõprecantes tãtum, sine oblatione, iuxta vigesimumquartum canonem Ancyranæ. Atq ita*[11] *ingenue pœnitentes, vel vt antistes ad eorum pœnitentiã animaduerterit, (habet n. potestatem etiam minuendi temporis) diuinam communicationem promerebuntur.* 11 vere acta pœnitentia, vel prout pontifici videtur, habita pœnitentia ipsorum ratione,

Inter. *Siquis*[12] *sacerdotatus cum præside prouinciæ potentatum habere studeat, indeq denuntiauerit quidpiam de aliquibus: & præsidem in eos*[13] *excitauerit, quid secundum canones patietur?* 12 in sacerdotio cõstitutus 13 incitauerit,

Ref. *Sacerdos templo assidere debet, & ecclesiasticis occupari ministeriis, non potentatũ simul gerere cum mundanis potestatibus & magistratibus. Ex legitima autem denuntiatione non læditur. Si quando id faciat, nisi contra ecclesiam, fiat falsa & calumniosa delatio. Tunc. n. aut vt impius, aut calumniator conuictus, damnatur: certæ autem sunt canonicæ horum pœnæ.*

Inter. *Si quis sacratus præter decorum induatur vestem, & mundanis amictus deprehensus sit, &*[14] *tela ferens, noctuque vagans, quonam modo coercebitur?* 14 fustes gerens, 15 fustem

Ref. *Indui non decenti habitu,*[15] *& telum ferre, noctuq vagari, vt prima specie videtur, laudabile non est. Nã de eo, qui sic agit, boni nihil suspicari licet. Post admonitionẽ*[16] *n. qui id facit, deponetur omnino: nisi per necessitatẽ aliquã, aut infortunium, vel paupertatẽ, aliãve quã iustam causam, aut etiã loci ferocitatẽ, & instabilitatem, ac barbariem, ad vtilitatẽ suã, vel alterius cuius piam, non ad animæ dãnum. Tunc. n. et venia dabitur, vt qui*[17] *non sit insolitus promissum, neq contemptui habeat habitum, neq vllis aliis insidietur.* 16 ergo 17 qui professionem suam nõ neget.

Inter.

Ἐρ. Εἴτις ἱερωμένος συμμιγῆ λαὸν Δῳνίσῃσιν ἢ κ ἐκ οἰκείᾳ ὑπισκόπᾳ, ἢ κατά τινος ἑτέρου ἀπλῶς, κ ὀχλοποιεῖ, κ σκιμελετᾶ κατ' αὐτό, τί ὀφειλόμενον ἔστο πείσεται παρὰ κανόνος;

Ἀπ. Ἡ πρὸς τὰ πρώτως σε ἐρώτησιν ἀποκρισις ἀρκέσει καὶ πρὸς τὴν νῦν, καὶ οὐ χρεία λόγων πολλῶν.

Ἐρώτησις. Εἴτις ἱερωμένος σκολιδαχθῇ τὰ κ κανόνας πάντα ὡς δεῖ Δῳπερεξέτεσθαι, τὰ δὲ παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάκρισιν καὶ παράδοσιν ἀπερίφευδα· ὁ δὲ ἢ οὐδαμῶς ἢ πρὸς καιρὸν παιδεῖς, πάλιν παρὰ καιρὸν πρὸς τὰ παλαῖα αὐτοῦ ἤθη ἐπιστρέφει· καὶ παρὰ κανόνας κ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ἀλλοκότοις ἔθεσι καὶ τοῖς δοκοῦσιν αὐτῷ χρᾶται· τίνι ὑπιλυμίῳ κανονικῶς ὑποκείσεται;

Ἀπ. Τὸ παρὰ θεῖς κανόνας γινόμενον ἢ τ ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, ἢ διορθωτέον ἐστὶν, ἢ τελείως καταγνωστέον· καὶ τῷ παραβαίνοντι δοτὸ ἔστο πρόσφορα κανόνος τὸ ὑπιτίμιον ὑπείσει.

Ἐρ. Εἴτις ἱερεὺς μὴ κ δωρεὰν τὴν δωρεὰν τῶν μυστηρίων τοῖς μεταλαμβάνουσι δίδωσιν, ὅπως ὑπιλυμηθήσεται ἔτος.

Ἀπ. Ὁ τοιοῦτος κ φιλαίθρωπον λόγον μίαν καὶ δεύτεραν παραγγελίαν ὑμῶν ἀνέχεται· ἐὰν δὲ μὴ τοῦτο λυθεὶς ἔ ἀφορισμὸς, ὑπιλύων πρᾶσιν τὴν ἄτοπον εὐσχήμονα δωρεὰν, καθαιρεθήσεται. δωρεὰ γὰρ ἡ τοῦ θεοῦ δωρεὰ, ἐχὶ ὤνιον. ἐκ προαιρέσεως δὲ εἴτις αὐτῷ πρὸς φέρεις εἰς παρηγορίαν τυχὸν τῆς πενίας, ἢ ἰμᾶς ἐνεκεν, ἢ κ ἱρόπον φιλοτιμίας * ἔστιν λαμβάνειν ἐ ὑπερδυχεσθ' ἔ προσενεγκόντος, ἀκεκώλυται.

* τὸν

Ἐρ. Εἴτις ἱερεὺς ἅλατα ὄλογῶν, ἢ κ προσάγεις δυχὰς δίδως κ βασὶν ὀρεθῇ, καὶ τὰ σηθύλια τούτων, κ τὰ δέρματα αἰαλαμβάνων ὁ, ἢ καὶ πλείσεραις ἐν τοῖς πάφοις τ πτηνεώτων κ τοῖς μνημοσυνοις αὐτῶν σφαλίζων, ἵνα ὑπιτιμίῳ ὑποκέῖται; εἰ ἔξεστι ἢ αὐτῷ ἐ συμποσιάζειν ἐν τοῖς μνημοσύνοις, κ ἐν τ ἑορτασίμοις ἡμέραις, καὶ ἐν τοῖς γάμοις, μ τ συμποσιαζόντων λαϊκῶν, πρὸς τοῦτο ἐν τῷ πάνυ ἀποκριθέντι ἔχω καλῶς.

Ἀπόκρισις. Τὸ εἰς τὰς ἐκκλησίας προσφέρειν ζῶα κ πρόβατα, καὶ σφαλίζεσθαι παρὰ τῶν ἱερέων, καὶ οἷον ἀφαιρέματα τούτων λαμβάνειν, κ τὸ παλαιὸν, τὰ σηθύλια καὶ τὰ δέρματα, κ τὸ πλείσεραις ἐν τοῖς πάφοις τῶν πτηνεώτων θύειν, Ἰουδαϊκὸν ἂν τικρυς ἐστι, καὶ Ἑλληνικὸν, καὶ ἄξιον ἐπιτιμήσεως καὶ διορθώσεως. τὰ δὲ ἅλατα ἀξιοῦτῶν ἁλῶν, καὶ τὰ πρόβατα καὶ βοῦς βόας, πρὸς ὠφέλειαν τῶν μεταλαμβανόντων, καὶ ὑγίειαν αὐτῶν τε καὶ τῶν ζώων, οὐδὲν ἔχει ἄτοπον, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ πίστεως ἐστὶ ἔργον. καὶ τὸ τὰ ζῶα τοῖς ἱερεῦσι δίδεσθαι παρὰ τῶν ἄλλων πρὸς φέρεσθαι, εἴτε ζῶντα, εἴτε κ ἐσφαγμένα, κ τιμὴν τινα κ ἀφοσίωσιν;

Inter. *Siquis sacratus promiscuũ vulgum excitet aduersus suũ episcopũ, vel aliũquẽ libet simpliciter, & turbas congreget, ac moliatur in eum, quidnam a canone pati debet?*

Ref. *Responsum, quod ad primam interrogationem factum est, & ad hanc sufficiet; nec pluribus opus est verbis.*

Inter. *Siquis sacratus edoctus fuerit, quomodo omnia, quæ sunt secundũ canones facere oporteat, quæ autẽ præter ecclesiasticã institutionẽ & traditionẽ, auersari: & postquam vel nullo modo, vel ad tẽpus paruerit, rursus aliquando ad suos depranatos mores reuertatur, & præter canones ecclesiasticamq traditionẽ*[18] *alienis moribus, & prosua libidine vtatur, cui pœnæ secundum canones subiicietur?* 18 peregrinis

Ref. *Quod contra diuinos canones ecclesiasticãq traditionẽ fit, aut emendandũ est, aut prorsus condemnandũ: & transgredienti pœna a competenti canone definita est.*

Inter. *Siquis sacerdos donum sacramentorum communicantibus nõ gratuito largiatur, qua censura a emendabitur?*

Ref. *Si hic post vnã vel alterã admonitionem non corrigatur, benigna ratione excõmunicabitur. Quod si postea absolutus excõmunicatione cæleste donũ non venale vendere perseueret, deponetur.*[19] *Donatio. n. Dei, donatio non venalis. Siquis autẽ ei sponte offerat, in solatium forte paupertatis, vel honoris causa, vel in modum liberalitatis accipere, & proferente vota facere non prohibetur.* 19 Nam donũ hoc Dei, donũ est: non res venalis.

Inter. *Siquis sacerdos salem benedicẽs, aut ouibus & bobus preces fundens inueniatur, eorumq pectuscula & coria recipiens, aut etiam columbas ad mortuorum sepulcra & memorias mactans, cui pœnæ subiicitur? An liceat autem ei & conuiuari in memoriis, & festis diebus, & nuptiis, cum laicis conuiuia habentibus; ad hæc in eo, quod interea respõsum erit, acquiescam.*

Ref. *Animalia & oues in ecclesiis offerre, vt mactentur a sacerdotibus, qui velut eorum portiunculã accipiant, veteri more, pectuscula & coria, item columbas ad sepulcra mortuorum sacrificare: Iudaicũ omnino est, &*[20] *Græcum, & censura correctioneq dignum. Rationem autem carentia dignari sale, & oues ac boues, ad vtilitatem*[21] *assumẽtium, sanitatemq ipsorum, & animalium, nihil habet absurdi: quin potius etiã fidei est illud. Vt animalia etiã sacerdotibus offerantur ab aliis, siue viua, siue mactata,*[22] *in honorem aliquẽ & expiationẽ,* 20 paganum, 21 percipientium, salem 22 honoris & deuotionis causa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

οὐ πᾶν ἀλογόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ δυσεβές. πολὺ μὴ εἰς τὸ θυσιαστήριον, ἢ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐνεγκεῖν. εἰ δὲ τοῦτο, πάντως καὶ τὰ σηθύνια καὶ τὰ δέρματα προσαγόμενα ἀκατηγωγήτως λήψεται ὁ ἱερεύς. ὁ γὰρ προσάγων τὸ ὅλον, οὐ κωλύεται μέρος προσάγειν τῷ ἱερεῖ, καὶ μέρος τὸ πιότατον. καὶ μή μοι λέγε ὅτι τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου τοῦτό ἐστιν. οὐ γὰρ τελείως ὁ νόμος ἀνῄρηται, ἀλλ' ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ ὑψηλότερον μετεσκεύασται. εἰ μὲν γὰρ θυσίαι τῶν ζώων ἐπαύσαντο, πρὸς τὸν τότε συγχωρηθεῖσαι καιρόν· αἱ δὲ πρὸς οὐδὲν ἱεροῖς προσαγωγαὶ οὐ κωλύονται. καὶ τὸ Χριστιανικῶς γινόμενον κατὰ τὸ ἐγχώριον, ἢ καὶ ἐκ φιλοδοξίας ἀγροικικῆς, οὐχ ὡς Ἰουδαϊκῶς γινόμενον λογισθήσεται. εἰ δὲ ἐν τοῖς μνημοσύνοις τῶν τεθνεώτων προσάγοντα τοῖς ἱερεῦσι πιστεύομεν, αὐτὰ ἀδροτέρων ζώων, οὐδὲ τὰ πενεστέρων, εἰς ἀποφορὰν ἀπολαύειν καὶ λόγον θυσίας, οὐδὲ ὡς τὰ σφαγιαζόμενα ἐπὶ τοῖς τάφοις ἐστὶ καὶ τοῖς τάφοις ἐπὶ ἱερεῖα δοτὰ τοῖς ἱερωσύνης τρέφεσθαι, καὶ τιμᾶσθαι οὐδὲν τῶν λαϊκῶν, ἄλλως τε πάντως, ὡς ἂν τις δύναιτο, καὶ τοῖς καθ' ὑμᾶς προσαγωγοῖς. εἰ μὴ βοῦν δύναιτο προσφέρειν ὁλόκληρον, μέρος αὐ προσενέγκοι. καὶ τὸ σηθύνιον, ἢ ἄλλό τι, ἢ δέρμα τυχὸν μόνον. εἰ δὲ μὴ ἔστι, πρόβατον, ἢ ἄλλο ὅτιοῦν τινά· ἀμέλει Ἰουδαϊκῶς ἢ Ἑλληνικῶς, ἀλλὰ φιλοθέως καὶ εὐσεβῶς. ἀλλὰ καὶ τὸ πανδοκεύειν καὶ σωφρονίειν καὶ συμποσιάζειν οὐ ἱερεῖς τοῖς λαϊκοῖς ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ἐν τοῖς γάμοις, ὁλαβῶς, καὶ μὴ σεμνότητος πρέπειν αὐτοῖς, ὁλογενῶς τὸν θεὸν, ἀκώλυτον ἐστιν. εἰμὴ ἐκ * συμβολῆς ἐστὶ τὰ συμπόσια, εἰμὴ δύο τεροημένων εἶεν οἱ γάμοι, εἰμὴ παιγνιά τινα ἐν τούτοις εἰσάγοντο. τὰ γὰρ ἐκ * συμβολῆς συμπόσια καὶ τὸν νε τῆς ἐν Λαοδικείᾳ κανόνα κωλύουσι. καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ γάμῳ ὁ ἱερεὺς ἀ σωφρονίειν δικαιοῖ πάντως. ἀλλα καὶ ἐν τοῖς πρώτοις γάμοις ἰῶ ποτε συμποσιάσῃ καὶ δόξῃ νήσεσθαι, ἕως μέλλουσιν εἰσαχθῆναι (καὶ τὸν δ κανόνα τὸν ἐν Λαοδικείᾳ συνόδῳ) οἱ ὑμελικοὶ, καὶ τὰ παίγνια. ὁ δὲ τοῦτο τῶν ποιῶν, ἀφορίζεται, καὶ ἀπολαμβάνει κανονικῶς.

Ἠρώτησας ὁλαβέστατε, ὅτι Τρύφων τὶς, ἄτε καλούμενος, ἐμνήσθη ποτὲ μοῦ ἀτελῆ τὴν ἡλικίαν ἔσαν· καὶ μήπω ἱερολογίας ἠνυμένης, μηδὲ συναφείας, ἐπλάκησεν ἡ κόρη. ἐλάβεν ὁ Τρύφων ἑτέραν γυναῖκα, καὶ τὸν τοκετὸν ὑγατέρα. καὶ ἡ ὑγατὴρ αὐτὴ τοῦ Τρύφωνος συζύγνυται τῷ πρωτεξαδέλφῳ τὴν κόρης ἐκείνης, ἥτις προμνηστεύθείσα τῷ Τρύφωνι, ἐν ἀτελεῖ τῇ ἡλικίᾳ τετελεύτηκε· καὶ ἐζήτησας μαθεῖν, εἰ κωλύει τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα. καὶ ἰδοὺ γράφομέν σοι, ὅτι ἐαὐ ἀτελὴς ἦν ἐκείνη ἡ μνηστὴ, καὶ οὕτω δεκτὴ γάμου. τοῦ γάμου τοῦ μὴ μνησθεῖσα. καὶ αὐτὸ ἄλενες λογισθήσεται· καὶ ὅσπερ κώλυμα οὐδὲν εἰς τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα· καὶ ἡ ὑγατὴρ τοῦ Τρύφωνος ἀκωλύτως λαμβάνει τὸ πρῶτον ἐκείνης ἐξάδελφον.

præter rationem non est, sed & pietate plenum: modo ne ad altare, vel intra ecclesiam. Ideoque pectuscula & coria allata sacerdos omnino citra reprehensionem accipiet. Quia nimirum totum exhibet, non prohibetur partem sacerdoti exhibere, & quidem partem pinguissimam. Ne dixeris hoc esse legis Mosaicæ. Non enim lex prorsus abolita est, sed in melius, sed & sublimius transmutata. Sacrificia enim animalium fieri desierunt, ad tempus tunc permissa: at oblationes, quæ sacerdotibus 23 *proinde alii exhibentur, non vetantur. Et quod Christiane fit* 23 *innato quodam more, vel etiam ex rusticana liberalitate, vt Iudaice factum non censebitur. Quod si in mortuorum memoriis columbæ animalium grandiorum vice sacerdotibus exhibentur a tenuioribus, in eorum alimoniam, non per rationem sacrificii, neque vt ad sepulcra macten tur, hoc nemo prohibuerit. Oportet enim sacerdotem ex sacerdotio ali, & honorari a laicis.* 24 *& alias omnino, prout quis potuerit,* 25 *exhibitionibus secundum facultates factis. Si bouem integrum offerre non possit, partem offerat, vel pectusculum, aut quidpiam aliud, vel cortum forte solum. Si neg. hoc, columbam, aut aliam auem aliquam non quidem Iudaice aut* 26 *Græce, sed pie ac religiose. Enimuero etiam sacerdotes simul cũ laicis cœnam & cibum sumere, ac cõuiuari in festis, & nuptiis, modeste, & cum decẽti gravitate, Deo gratias agentes, non prohibẽtur. nisi collatitia sint conuiuia, aut* 27 *secundæ nuptiæ, aut aliqua in his ludicra inducantur: nãque* 28 *ex collatione fiunt conuiuia, prohibentur* 55 *canone Laodicenæ. Et in secundis nuptiis conuiuari sacerdoti non permittitur. Sed si quando in primis nuptiis conuiuetur, festiuitatis interest, donec thymelici (iuxta quinquagesimumquartum canonem Laodicenæ synodi) & ludicra introducantur. Qui præter hæc facit, excommunicatur, & canonicæ subicitur censuræ.*

Interrogasti religiosissime de Tryphone quodã, qui sic vocabatur, eũ scil. dissõdisse sibi imperfecta ætatis puellã, eamq. nondũ secuta benedictione vel copula discessisse. & Tryphonem aliã duxisse vxorem, quæ peperit filiam. ipsam Tryphonis filiã coniungi cum puella illius consobrino, quæ prius Tryphoni desponsata in imperfecta ætate obiit. Quæsisti discere, an vetitus sit talis contractus. Et rescribimus. si sponsa illa non fuit viripotens, necdũ nuptiarũ capax, iniusta 29 *esse sponsalia, & pro nullis haberi, nullumq. obstare ei cõtractui impedimentum, quin*

24 quam alii omnino reddunt.
25 tum oblationibus
26 pragmatice more,
27 secundo nubentium
28 ex collatione

quin Tryphonis filia licite nubat illius consobrino.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΖΩΝΑΡΑ, ΤΟΥ γεγονότος μεγάλου δρουγγαρίου τῆς βίγλας, καὶ πρωτασηκρήτις,

Λόγος πρὸς τοὺς τὴν φυσικὴν τῶν γονῆς ἐκχεομένους μίασμα ἡγουμένους.

Μὴ γίνοι δίκαιος πολὺς, μηδὲ γίνοι σοφὸς ὑπέρπερος. γνῶμαι ταῦται τῶν ὑψηλοτέρας σοφίας καὶ ἡμετέρας εἰσίν. εἰ δὴ δεῖ παρενεῖραι τούτοις τι καὶ τῶν ἔξωθεν, (ὅδε γὰρ πάντα τὰ ἐκείνων ἀποβλητα) μηδὲν ἄγαν. ἐφ' ᾧ δέ μοι ταῦτα προανακέκρουσται, αὐτίκα δὴ μάλα ῥηθήσεται. πολλοὶ τῶν ἀκριβεστέρων τάχα μετίέναι δοκοῦσι τὴν μοναχικὴν πολιτείαν, καὶ μᾶλλον οἷον πρὸς τὸ πνευματικώτερον, ὡς μίασμά τι τὴν φυσικὴν τῆς γονῆς νομίζουσιν ἐκρεῖν. καὶ ὁ μόνον ὅτι μετὰ τινος φαντασίας συμβῇ, ἀλλ' ὁπηλίκα καὶ φαντασίας χωρίς· καὶ τοσοῦτον αὐτοῖς ὁ τοῦ πάθους μεμιάνθαι νενόμισται, ὡς μὴ μόνον τῆς τῶν ἁγιασμάτων ἐργειν αὐτὸν μεταλήψεως, ἀλλ' ἤδη τινὲς καὶ προσιέναι αὐτὸν εἰκὸς θείας ἀπείρουσι. εὖτω κέκραται τούτοις ἀκαθαρσία ἡ φυσικὴ τοῦ σπέρματος ἔκκρισις. μᾶλλον δὴ τάχις, καὶ δεκτέον, ὡς οὔτ' ἀεὶ τὸ πάθος αἰεί κλητον, οὔτ' ἀδιαφόρως ὁ τοῦτο πάσχων, ἵνα δὴ πιτίμησιν. τὸ μὲν γὰρ, εἰς ἐμπάθειαν προτρεπή· τὸ δὲ γε λοιῶν, ἕως ὀδοπόρησις ἀπογνώσεως. εἰ γὰρ ὁ ἀπροαιρέτως αὐάγκη δουλοῦσας τῆς φύσεως, καὶ δι' ἀθεσεως χωρὶς ἐμπαθοῦς ἴσως προσπτώματος ἔκκριται, ἀκαθάρτου κέκραται, καὶ τῆς ἁγιστείας, καὶ οὖν δοκοῦντας ἐκκλῆς ἐκβάλλεται τῶν καθηγητῶν, ὁ προπατεσῶν ἐξ ἐμπαθείας ὁμοίως πάθημα, ἢ καὶ γνώμη ἐκτὸς μίξεως καταλιθήσας, πῶς οὐκ ἂν ἀπορροὴν τὴν σωτηρίαν τὴν ἑαυτοῦ εἰ μὴ οὖν, βέλτιστε, τῶν κανόνων ἀγνοία τῶν ὑμῖν νενομοθετημένων τε καὶ φυλαττομένων, τὰ καθηγεῖσθαι, καὶ δέχεσθαι λογισμούς, καὶ τῆς σφαλομένοις ἐπιτιμᾶν, ὑμῖν οὐκ ἐπέοικεν· ὡσπερ οὐδὲ ἰατρεύειν, τῶν τῆς ἰατρικῆς τέχνης ἀπειρηκότων. εἰ δὲ οὖν κανόνας εἰδότες, καὶ ὅση τούτοις ἡ τῆς γονῆς κένωσις ἔκκρισις, καὶ ὅση αὖ τιμητος· ὑμεῖς οὖν μὴ ἀρχειν ἐᾶτε, κατὰ οὖν νόμους τοὺς Πλάτωνος, ἀφ' ἑαυτῶν δὲ ἐπιτιμᾶτε τοῖς ὑφ' ὑμᾶς, καὶ αὐτονομοθετεῖτε τοῖς νομοθέτοις, καὶ τοῖς θείοις πατράσι καὶ ἱεροῖς ἀπιδιατίθεσθε· οὐ προφάσεις ψυχῶν ἔκπωσις μόνον ὑμῶν κατὰ ψῆφον ἔσται, ἀλλὰ καὶ κανονικοῖς ἐπιτιμίοις ἴσως ὑμᾶς ἐπιψηφισθήσεται, κατὰ τὰ περὶ τούτων ἱερὰ διατάγματα. οὐ γάρ ἐστιν ἐν αὐτοῖς προσθεῖναι, κατὰ τὸν θείαν

IOANNIS ZONARÆ, MAGNI QVONDAM DRVNGARII vigliæ, & primi a secretis,

Oratio ad eos, qui naturalẽ seminis fluxum immunditiem existimant.

Noli iustus esse multum, neque regula ipsa rectior. Hæ sunt sententiæ præstãtioris & nostræ sapientiæ. Quod si extraneorum quidpiã eis adsuẽdum sit, (nec. n. quæ illorum sunt, omnia reiicieda) Ne quid nimis. Quorsum autem hoc mihi præludium est, quamprimũ dicetur. Multi. n. eorum, qui exactiorem monachicam disciplinam sectari videntur, & veluti ad spiritaliusinclinant, vt immunditiem aliquam, naturalem seminis fluxum arbitrantur: non solum quando cum imaginatione aliqua contigerit, sed & si absque imaginatione. Atq. adeo pollutum existimãt eum, qui id passus est; vt non eum modo arceant 2 *sanctificationum participatione, sed iã aliqui attingere ipsum* 3 *diuinam imaginẽ prohibeant.* 4 *Ita immunditiem iudicant, naturalẽ seminis excretionem. Disputandum vero cum his, demonstrandumq. hunc affectum neq. semper inculpatum esse, neq. indistincte, qui eum passus est, puniendum. Illud. n.* 6 *exhortatio ad libidinẽ: reliquũ autem, viæ præparatio ad desperationem. Si. n. qui non sua sponte necessitati naturæ subiectus, & sine* 6 *perturbata affectione passus excrementi egestionem, immundus iudicatur, & ex sententia exactiorum doctorum repellitur a sanctificatione: quomodo propriã non desperauerit salutem, qui libidinis impetu in simile vitiũ inciderit, vel sponte in cõmissionẽ collapsus fuerit? Si igitur, boni viri, ex canonũ ignorantia, hæc vobis constituta & dispositæ sunt; docere, &* 7 *ratiocinia accipere, & peccatoribus irrogare pœnas, vobis non cõuenit: quẽadmodum nec medicari, artis medicæ imperito. Quod si scientes, vbi canones genitale profluuiũ puniunt, & vbi non puniunt, eos tamẽ velut Platonicas leges, sinitis negligi, a vobis autẽ ipsis pœnas irrogatis iis, qui vobis subiecti sunt, & legislatoribus cõtraria sancitis, diuinisq. & sacris patribus aduersantia facitis: nõ modo animarũ curationis priuatio vobis irrogabitur, verumetiãcanonicis pœnis subiiciendos esse vos decernetur, iuxta sacras de his constitutiones. Nec. n. quidquã iis addendũ est,*

1 nimium.
2 sacramentorum
3 sacram
4 vsq. ad
5 excitatio
6 sine vitio
7 confessionem excipere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

γραφῶ, ϗ ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν. ὁ δὲ μέγας Παῦλος ϗ ἀνάθεμα ἂν καθαρίνῃ τι ἕτερόν τι παρ' ὅπερ ἐλάβομεν εὐαγγελιζόμενον, κἂν ἄγγελος ἡμεῖς ἢ, κἂν εἷς τῆς ἀρετῆς ἀκροώμεθα ἐλαλακέναι δοκῇ τε, ἀλλὰ πολὺ τῆς ἀξίας τῆς ἀγγελικῆς διεσήκασι. οἱ δὲ ἀγγέλους ἑτέρου τι παρὰ τὰ δεδομένα, εἰσάγοντας ἀνάθεμα καθυπέβαλεν ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἐγὼ μὲν οὐδὲν φαῦλον ἐρῶ, ὑμεῖς δὲ οἶδε, ὅτι σωίετε, κἂν αὐτὸς φείδωμαι. Ὅτι δὲ κανόσιν ἐναντία ποιοῦσι, ἀδιαφόρως οὗτ' ὀνειδιζόντες τῶν ἁγιασμάτων ἀπέχεσθαι (ἐῶ γὰρ λέγειν ϗ τῆς τῶν θείων σκυτωμάτων προσψαύσεως) αὐτῶν τῶν ἱερῶν κανόνων προσπηδῶντες, οἱ μὲν εἰδότες αὐτοὺς, βουῶ δὴ γλώττης θέμενοι, τοῦτο δὴ τὸ παροιμιῶδες, σιγήσετε· οἱ δὲ ἀγνοοῦντες μαθήσεσθε. οἱ δὲ κανόνες, τῶν ἐγκεκριμένων πατέρων, ϗ οὓς σωίδοι ἐπεκρώτωσαν, ἐ βασιλεῖς ὑσεβεῖς ἔζειν νόμον ἐπέχειν ἐθέσπισαν. ἥ τε γὰρ εἰκυμενικὴ ἑκτη σωόδος, ἣ ἐν τῷ Τρύλλῳ τῶν ἀνακτόρων συγκροτηθεῖσα, ἀπαριθμησιν τῶν κρατεῖν ὀφειλόντων κανόνων ποιησαμένη, ϗ τῶν αὐτοῦ ὀκτωδεικτῶν θείων ϗ ἱερῶν πατέρων, μ τ' ἄλλων ϗ οὗ ἕνεκα τῆς νῦν ζητουμένης ὑποθέσεως ἐρωτηθέντας ϗ ἀποκεκναμένους θεολήπτους ἀνδρας ἀπαριθμεῖ· τὸν μέγαν δηλαδὴ, ϗ τὰ θεῖα σοφὸν Ἀθανάσιον, ϗ Διονύσιον, ϗ Τιμόθεον, τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ προστατοῦντας ἐκκλησίας. ἥτε τὸ δεύτερον ἐν Νικαίᾳ σωαθροισθεῖσα σωόδος οἰκουμενικὴ, ἀπασίως οὗ θείους κανόνας ἐνστερνίζεσθαι λέγουσα, οὗ δ' ὑπὸ τῶν θείων συλλογίσμων τοῦ ἁγίου πνεύματος, τῶν σοφῶν ἀποστόλων σωτηθεισμένους φημὶ, ϗ οὗ ὑπὸ τῶν ἐξ ἁγίων ϗ οἰκουμενικῶν σωόδων, πρὸς πίστιν ἢ ϗ τοπικῶν· προστηθεῖσα ἢ ϗ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, ἐξ ἑνὸς γὰρ ἅπαντες ἢ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος αὐγασθέντες, ὥρισαν (φησὶ) τὰ συμφέροντα, ἐπιγν. Καὶ ἐς μὲν αὐαθέματα προσῆκε πέμπουσι, ϗ ἡμεῖς αὐαθεματίζομεν· οὓς ἢ καθαιρέσ, ϗ ἡμεῖς καθαιροῦμεν· ϗ οὓς τῷ ἀφορισμῷ, ϗ ἡμεῖς ἀφορίζομεν· οὓς ἢ ὀλιτιμίοις προσδιδόασι, ϗ ἡμεῖς ὡσαύτως ὑποβάλλομεν. τούτων τοίνυν τῶν ὑπὸ τ ἁγίων σωόδων πρὸς τοῖς λοιπαῖς ἐγκεκριθέντων θεολήπτων ἀνδρῶν, ὁ μὲν κλεινὸς Διονύσιος ἐν τῇ πρὸς Βασιλείδην ἐπιστολῇ τῶν τὰ Δημοσθένους. Οἱ ἐν ἀποφορήτῳ νυκτερινῇ ῥύσει ἠμόρμοι, τῷ οἰκείῳ σωειδότι καπνολουτέσθων· ϗ ἑαυτοῦ, εἴτε διακρίνονται, εἴτε μή, σκοπείτωσαν. ὡς ὁ ἐπὶ τ βρωμάτων, Ὁ διακρινόμενος, φησὶν, ἐὰν φάγῃ, κατακέκριται. ϗ ἐν τούτοις δύσωειδητος ἐγὼ ϵ ἀπαρρησίαστος, ϗ τὸ ἴδιον ἐνθύμιον, παρὸ ὁ πρόσωπον τῷ θεῷ. ὁ δέ γε θεοφόρος Τιμόθεος πρὸς τ ἐρωτήσαντα, εἰ ὁ ὀνειδισθεὶς ὁ φιλόχοιτος ἢ, ἢ δ, *iuxta diuinam scripturã, & ab iis demendum nihil. Magnus autẽ Paulus anathemate etiam condemnat eũ, qui præter id, quod accepimus, euangelizauerit quidpiam, etiamsi angelus esset. Vos autem, quamuis ad virtutis videamini peruenisse fastigium, lõge ab angelica dignitate distatis. Quod si angelos aliud quidpiam inducẽtes præter ea, quæ tradita fuere, anathemati subiecit diuinus Apostolus, nihil equidem ominõsum dicam: vos autem, sat scio, intelligitis, licèt non exprimam. Quod autem canonibus aduersamini, cum imaginatos a*[a] *sanctificationibus indifferenter arcetis, (mitto.n. & diuinarum effigierum contactum) ipsis sacris canonib. adiectis, qui quidem scitis ipsos, bonẽ in lingua ponentes, vt est in prouerbio, tacebitis: qui autem ignoratis, discetis. Canones autẽ sunt*[b] *delectorum patrum, & quos synodi roborarunt, ptiq. Imperatores legum vicem obtinere sanciuerunt. Sexta.n. œcumenica synodus in Trullo palatii coacta, enumerationem faciens canonum, qui obtinere debent, & diuinorũ sacrorumq. patrum, qui eos ediderunt, cum aliis eos etiã numine afflatos patres enumerat, qui de præsenti quæstione interrogati, responderunt: magnum videlicet, & in diuinis sapientem Athanasium, & Dionysium, & Timotheum, qui Alexandrinæ præfuerunt ecclesiæ. Et secunda Nicena synodus, libenter diuinos canones dicens amplectendos, eos qui a diuinis sancti Spiritus buccinis, sapientib. inquã, Apostolis cõpositi sunt, & qui a sanctis &*[10] *œcumenicis synodis, præterea etiam a prouincialibus: addens autẽ, & a sanctis patribus nostris, (Ex uno.n. omnes illuminati spiritu, definierunt, inquit, conducibilia) subdit; Et quos anathemati quidem transmittunt, nos quoq. anathematizamus: quos vero depositioni, nos quoque deponimus: quos autẽ segregationi, nos itidẽ segregamus: quos autẽ pœnæ tradunt, nos quoq. similiter subiicimus. Cũ igitur hi numine afflati viri a sanctis synodis simul cum reliquis approbati sint, celebris quidẽ Dionysius in sua ad Basilidẽ epistola hæc cõstituit. Qui in nõ voluntario nocturno fluxu fuere, propriã subsequãtur conscientiã: & seipsos, siue*[11] *discernãt, siue non, intueãtur. Vt is, qui de cibis,*[12] *Discernẽs (inquit) si comederit, condẽnatus est. Et in his bona præditus conscientia, nec obtrectator in propria cogitatione esto, omnis qui Deũ accedit. Diuino autẽ numine inspiratus Timotheus ad eũ, qui quæsierat, an qui libidinosis stimulatus est somniis deberet communicare, necne, tale*

a sacramẽtis

grecorum

10 œcumenicis solibus sex syn.

11 an ambigant, necne.

12 Ambigens

φιαύτῳ ἀποκρίσιν δέδωκεν. Εἰ μὲν ἐπόκειται ἐπιθυμία γυναικὸς, σὺκ ὀφειλή· εἰ δὲ σατανᾶς πειράζῃ αὐτὸν, ἵνα διὰ τ προφάσεως ταύτης ἀλλοτριωθῇ τ θείων μυστηρίων, ὀφειλή κοινωνῆσαι. ἐπεὶ οὐ πιάσεται ὁ ἐπηρεάζων, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὅτε ὀφειλή κοινωνῆται, ἀπιὼν ἀφίμι ὁμῶν αὐτῷ. Ὁ δὲ μέγας ϗ ἱερὸς Ἀθανάσιος πρὸς Ἄμουν μονάζοντα, πολύστιχον ἔγραψε τὴν ἀπιστολήν· ἧς ἡμεῖς τ ϗ μειοτέρων πρὸς τ ἀπόθεσιν νῦν μνησθέντες, παρήσομεν τὰ λοιπά. Φησὶ δή, ἔτω. Πάντα μὲν καθαρὰ τοῖς καθαροῖς, τῶν δὲ ἀκαθάρτων ϗ ἡ συνείδησις κ τὰ πάντα μεμόλυνται. ἄγαμαι δ' ἔγωγε διαβόλου τὸ σόφισμα, ὅτι περ φθορεὰ ϗ λύμη ἀπ' ἀρχῆς, λογισμὸς ἀποβαλλόμενος δοκεῖν, καθαρότητος. ἔστι δὲ τὸ μὲν ὁμόρμον ἔνεσθαι μᾶλλον ἢ δοκιμασία. ἵνα γὰρ ἀπαρχολήσῃ σοῦ ἡ ἀσκητὰς τῆς ἐθίμου ϗ σωτηριώδους μελέτης, ϗ δόξῃ κρατεῖν, κ τοῦτο φιαύτα τινὰ κινεῖ βομβύκια. τί γὰρ (εἰπέ μοι ἀγαπητὲ) ἔχει ἁμάρτημα ἡ ἀκάθαρτον Φυσικῆς ἐκκρίσεως; ὡς εἴπις ἐθέλει πιεῖδαι ἔγκλημα ϗ τὰς διὰ ῥινῶν ἐκπεμπομένας μύξας, ϗ τὰ διὰ στόματος πύσματα, ἔπ ἢ ϗ τὰς διὰ γαστρὸς ἐκκρίσεις. εἰ ἢ ϗ τ τοῦ θεοῦ χειρῶν ἔργον εἶναι πᾶσι δόμεν τὸν ἄνθρωπον, κ τὰς θείας γραφὰς, πῶς ἠδύνατο ἐκ καθαρᾶς δυνάμεως ἔργον τι ῥυπαρὸν μεμολυσμένον; ϗ εἰ ῥύπου τοῦ θεοῦ ἀπάρχομεν, κ τὰς θείας τῶν ἀποστόλων πράξεις, οὐδὲν ἔχομεν ἐν ἑαυτοῖς ἀκάθαρτον. τότε γὰρ μόνον μεμολύσμεθα, ὅτε τῷ ἀσεβεσέτῳ ἁμαρτίαν ἐργαζόμεθα. ὅταν ἢ φυσική τις ἀβουλήτως ἔκκρισις γίνηται, τότε τῇ τῆς φύσεως ἀναγκῇ μ τῶν ἄλλων ϗ ἐ ἀπομόμεθα. Καὶ μετά τινα. Φαίη δ' ἄν τις ὀλόγως, Φυσικὴ τις ἔκκρισις ἡμᾶς οὐ παρίσησι πρὸς πιμωρίαν. τάχα ἢ ϗ ἰατρῶν παῖδες ὑπὲρ τούτων ἀπολογήσονται, ὅτι τῷ ζῴῳ δεδόνται πινές ἀναγκαῖαι διέξοδοι, πρὸς τὸ εὐεπιδὲν τῶν ἐν ἑκάστῳ τῶν ἐν ἡμῖν τροφίμων μελῶν ἀποπέμπειν· οἷον, κεφαλῆς εὐεπιώματα, τρίχες, ϗ τὰ ἀπὸ κεφαλῆς ὑδατώδη πεμπόμενα, ϗ γαστρὸς διαχωρήματα. ϗ τοίνυν τῶν σπερματικῶν πόρων ἐκεῖνο εὐεπίωμα. ποία τοίνυν ἐσὶ πρὸς θεὸν ἁμαρτία, αὐτὸ ἔ πλάσαντος τὸ ζῷον θεοῦτου, ποιήσαντος ταῦτα τὰ μέλη τοιαῦτας ἔχειν διεξόδους; ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ τῶν ῥηθέντων πατέρων θεσμοθετήματα. τί δ' ὑμεῖς, οἱ τ ἀκραιφνοῦς καθαρότητος ἀκριβεῖς (ὡς οἴεσθε) φύλακες, οἱ τ τῷ ἀφανταῦν ῥύσιν κολάζοντες, ϗ τῷ φυσικῷ τ σπέρματος ἔκκρισιν ἀκαθαρσίαν νομίζοντες; ϗ σοῦ ἔτο πάσχοντες, μὴ τοῦτο ἀκειμόμης ἐμπαθείας πινὸς, τῶν ἁγιασμάτων ἀπέχοντες; εἶτε σὺκ ἐγκαλύπτεσθε τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ αἰτιώμενοι, (ἐῶ γὰρ καπά γε τὰ παρὸν τὰς λοιπὰς) ϗ οἷς ἐκεῖνος ἔγραψεν αὐτοῖς ἀπολογεῖς; *tale responsum dedit: Si quidem mulieris desiderio subiectus est, non debet. quod si Satanas eum tentat, ne hac occasione a diuinis alienetur sacramentis, debet cõmunicare: quoniam calumniator nõ desinet illi struere insidias, quo tẽpore cõmunicandum ei est. Magnus autẽ & sacer Athanasius ad Amum monachum de hoc scribens, longam fecit epistolam, cuius nos cõmemorantes ea, quæ ad rem pertinent, reliqua prætermittemus. Sic autem ait: Omnia quidẽ munda mundis: immundorum autem & conscientia per omnia polluta est. Miror autẽ impostura diaboli, quia cum corruptio sit & pernicies, cogitationes tamen suggerit, vt videtur, munditiei. Id vero quod sit, insidiæ magis sunt, quam examinatio. Vt.n. athletas auocet a consueta & salutari exercitatione, & vincere videatur, pariter talia quædam excitat bõbycia. Quid.n. (dic amice) peccati habet, aut immũditiei, naturalis aliqua excretio? perinde ac siquis vellet in crimen verti mucum per nares emissum, & oris sputũ, hocamplius, ventris excrementa. Quod si Dei manuũ opus esse credimus hominẽ, iuxta diuinas scripturas, quomodo potuit a munda potẽtia opus aliquod inquinatũ fieri? Et si Dei progenies sumus, secundum diuina Apostolorum Acta, nihil habemus in nobisipsis immundum. Tunc.n. solũ polluimur, quando impiissimum cõmittimus peccatum. Quãdo autẽ naturalis aliqua præter voluntatem fit excretio, tunc naturæ necessitate cum aliis & id patimur. Et post alia: Dixerit autẽ quis probabiliter: Naturalis vlla excretio non subdit nos supplicio. Et fortasse*[13] *medici pro medicorum filii pro his causam dicent, quod hu animali data sint necessaria quædam viæ, per quas membrorum, quæ in vnoquoq. nostrũm coalescunt, superflua mittantur; vt capitis excrementa, pili, & quæ e capite mittũtur aquosa, & alui deiectiones: igitur & meatuũ seminaliũ illa superfluitas. Quod ergo est aduersus Deum peccatum, cũ Dominus ipse animal finxerit, fecerit q. hæc mẽbra tales habere decursus? Sed hæc prædictorum patrũ sunt instituta. Quid autem vos, summæ puritatis exacti (vt arbitramini) custodes, qui etiã imaginatione libidinosa carentẽ fluxum punitis, & naturalẽ spermatis excretionem, impuritatẽ existimatis? eos q. qui id patiuntur, nullo animi præcedẽte motu,*[14] *a sanctificationib. repellitis? & interim nõ erubescitis magno Athanasio contraria statuentes, (in præsenti.n. ceteros prætereo) iisque, quæ ille scripsit, contraria facientes?*

13 medici pro

14 a sanctificationib. mentis

Universidad de Deusto
Biblioteca

& σὺν λόγοις καὶ οἱ μεγάλοι πατέρες καὶ εἰς ἄκρον ἐληλακότες τῆς τε θύραθεν σοφίας, καὶ θείας καὶ ἡμετέρας, οἱ τῆς οἰκουμένης φωστῆρες τε καὶ διδάσκαλοι, ὑφ' ὧν ἡ καθ' ἡμᾶς ἐστήρικται πίστις, ὡς ὅροις καὶ ἀξιώμασιν ἠγλεϊ). ὧ τῆς ὑμῶν ἀνοίας, ἢ τῆς ἀθεληριάσεως καὶ ἁμαθίας, εἰπεῖν οἰκειότερον. ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπεπτωκατέ γε τῶν γνώμων τούτων ἰουδαΐζοντες, καὶ τὰς τῆς παλαιᾶς Διαθήκης ἀναιρεῖτε Διαθήκας, αἵπερ ὁ σωτὴρ ἀνανεοῦται κατήγγειλεν; ἐκείνης γάρ, σὺν γονορρυεῖς ἀκαθάρτοις νεμίζεσθαι, νόμιμον· ὑμεῖς δ' οἶμαι καὶ τὸν σὺν ἀνδρὶ ἐαυτοῦ γαμετὴν, τῆς κοίτης ἐξαναστάμενον, κελεύετε ἀκάθαρτον, καὶ εἰς προσευχὴν οὐ προσιέσθαι. ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ ναοῦ θύρας τούτῳ ἐπιζυγώσετε. εὖδ' ὅτι ἡμῖν ὁ γάμος ἁρπαγὴ, λογιεῖσθε, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· ἀλλ' ὅτι κἀν τοῦτῳ τὸ σπέρμα ἐκροὴ, καὶ μᾶλλον σὺν ἡδονῇ, κατεδικάσατε τὸν αὐχένιον· καὶ τὸν νεκρὸν προσαψάμενον οὐκ ὀκνήσετε μεμιασμένον ἡγήσασθαι· καὶ οὗ ἐν τῷ σώματι λέπρα ἐξέωσε, τῆς πόλεως ἐξωθήσετε. ἀλλ' ὃς μὲν, ὦ οὗτοι, κἂν σὺν ὕπνοις ἀποκρίνει γενέσθαι, ὑμῖν οὐχ ἥκιστα καθαρός· αἱ δὲ περὶ ἐγκρατέστερον, καὶ ῥύσιν ὑφισταμένων αὐτῆς, ὑμῖν δεδοκιμή τε καὶ Διαπεπαιδευμένοι πολλῆς γὰρ ἔστι τὸ πάθος ἀποσυμβαῖνόν ἐστιν, ἢ τοῖς οὖροις ἐφεστομένου καὶ σπέρματος, ἢ μόνου καὶ αὐτομάτως ἐκρέοντος. εἰ μὲν καὶ τούτου τῶν καθαρῶν ἀποκρίνετε, ἰουδαΐζετε προφανῶς. οὗτοι γὰρ οὓς γονορρυεῖς ὠνόμασεν ὁ Μωσῆς, καὶ ἀκαθάρτους νομίζεσθαι * διετάξατο. εἰ δὲ ῥύσιν προσίεσθε, καὶ ἀμείνειν αὐτοῦ τὴν ἔκκλισιν οἴεσθε, τίς ὁ λόγος, δι' ὃν τοῖς μὲν ἀφαίτασιν παιδοῦσι ῥύσιν γονῆς καθ' ὕπνους, ἀπείργετε τῶν ἁγιασμάτων μετάληψιν, τοῖς δ' ἐν ἐγρηγόρσει τὸ παθὸν, ἰατὸν τὸ πάθος ἀνεπιτίμητον; καὶ ἄμφω γὰρ ἐκκρίσεις εἰσὶ φυσικαὶ, ἐ ἄμφω ἀπροαιρέτως συμβαίνουσαι. ἀλλ' εἰ τοῦτο φήσειεν ἄν τις τῶν ἀνθρωπηθέντων ὠθεῖ τὸ ἀφαντάσως ῥυὲν πεπεισόντων γονῆς, τί δ' ἂν ἔτι περὶ τῶν ὀνειρασθέντων καὶ φαντασθέντων ἀφ' ὧν γυναικὸς, ἢ ἑτέρου τι διεφθορὸς τῶν πύωσιν τῆς σαρκὸς, ἐ μέχρις ἐκροῆς προφακοτῶν ἐ σπέρματος; ἃ πάντως οὐ τοῖ σοι μεμιαίνουσι κεφήσονται; εἰ μὲν ὁ ἔστο παθὼν, ὦ αἰτίσεται, προὐπεκειμένῳ εἶχεν ἐμπόδιον, καὶ τῆς λογισμοῖς ἐπιθυμίαν ἑτεροφεγυναικὸς, καὶ πύπτων ἐφερεν ἐπὶ νᾶν, καὶ ἕτως ἡ φαντασία καθ' ὕπνους ἐπηκολούθησεν, ἀδ' αὐτὸς κενῶ τοῦτον αἰτίσεται. αὐτὸς γὰρ ἑαυτῷ ἐ παθους ἐστὶν αἰτιώτατος, ἐ μεμόλυνται, ἃ τὸ σῶμα, Διὰ τὴν ἔκκλισιν τὴν ἀπερματικήν· (ἃ γὰρ ἀκαθαρσία γυνὴ τὸ ἐπίτιμα) ἀλλὰ τὸν λογισμὸν, Διὰ τὴν συγκατάθεσιν τῆς ἐπιθυμίας τῆς σαρκικῆς. εἰ δὲ τοιοῦτον οὐδὲν τῷ τὴν γονὴν ἀποκεκλικότι προὐπέκειτο,

Cuius sermones & magni patres quig, ad summum externa sapientiæ, & diuina atq; nostræ, prouecti sunt: orbis terrarum luminaria & doctores, a quibus nostra stabilita est fides, pro definitionibus & sententiis acceperunt. O vecordiam vestram, vel[15] *stoliditatem, & ut verius dicam, imperitiam. Neq; intelligitis,*[16] *meo quidē iudicio, vos iudaizare, & veteris testamenti renouare instituta, quæ Seruator noster homo factus inania reddidit? Illius. n. ius est, semina fluos immundos censeri. vos autem, vt opinor, eum, qui cum vxore sua concubuerit, postquam surrexerit electo, iudicabitis immundum: nec ad orationem admittetis, sed etiā ei valuas templi obstruetis. Nec cogitatis dictū, nuptias esse honorandas, & lectū sine macula: sed quia & illic seminis fluxus,*[17] *maiori cum voluptate, condemnabitis insontē: & eū, qui cadauer attigerit, non verebimini dicere pollutū. Et cuius in corpore lepra effloruit, e ciuitate expelletis. Verū agite, qui in somnis excernit genitale semē, eū nō creditis mundū? Quid vero de iis videtur, & constitutū est, qui*[18] *excusitati eius dē fluxū patiūtur? hoc. n. vitio multi laborant, vel cū vrinā sequitur sperma, vel cum solū sponte q; fluit. Nā si hos a mundis separatis, manifesto iudæos imitamini. ii. n. quos seminis fluos nominauit Moses, & immundos existimari constituunt. Quod si hos admittitis, nec pollui per excretionem putatis: qua ratione eos, qui seminis fluxum abs q; libidinoso spectro passi sunt in somnis, arcetis a sanctificationū perceptione: vigilantes autē, qui eodē sunt affecti vitio, extra pœnā esse sinitis? Etenim vtrag; excretio est naturalis, & vtraque præter voluntatē accidit. Quod si hominum quispiā hæc de iis dixerit, qui abs q; somnio libidinoso in seminis fluxū inciderunt: quid do iis dixeris, qui in somniis tactionē mulieris imaginati sunt, aut aliud quidpiā, suscitās carnis inflāmationē, vel ad spermatis fluxū vsq; peruenerunt? Nū tibi prorsus hi polluti esse cēsebuntur? Siquidē is, qui hoc passus est, aduersarie, præcedentē habuit affectionē libidinis. & cogitationib. aluit mulieris concupiscētiam, eamq; animo versauit, atque ita imaginatio in somnio subsecuta est nec ipse hunc innocentem iudicauero. Sibi. n. ipse præcipuus est autor mali, & inquinatus est, nō corpore, propter seminalē excretionē; (non. n. immunditiesest huiusmodi excrementū) sed cogitatione, propter carnalis desiderii assensionē. Quod si in eo, qui genitalē fluxum passus est, nihil tale præcessit, neque*

15 Vel insulsitatē & imperitiam, vt verius dicas

16 in hac quidem sententia.

17 qui quidē cū maiore fit voluptate.

18 qui vigilantes

οὔτε μὴν τὸν λογισμὸν εἶχεν ἐμπαθείᾳ τοιαύτῃ ἐγκείμενον, αὐτομάτως δ' ἡ φαντασία ἐπῆλθε, καὶ ἡ τῆς γονῆς ἐκροὴ ἡ καὶ ἐξ ἐπηρείας συμπαικῆς ἐπενεύκτη, κατὰ σὺν θείους πατέρας, τοῦ δυσλύσου τοῖς ἀσκηταῖς ἐνεδρεύοντος· οὐ μιμησόμεθα σὺν τῷ αὐδαλαῖῳ περὶ τούτου δυλάβειαν. ἡ μὴν γὰρ σὰρξ οὐ μεμίανται τῇ ἐκκρίσει τοῦ σπέρματος. πᾶν γὰρ κτίσμα θεοῦ καλὸν, καὶ Χριστῷ εὐωδία ἐσμὲν ἐν τοῖς σωζομένοις, κατὰ τὸν μέγαν ἀπόστολον. εἰ δὲ καὶ ὁ λογισμὸς ἐνεργαθέντος, ἐμπαθείας ἐκτὸς, κἀκεῖνος ἀμίαντος. τί τοίνυν τὸ τὸν ἄνθρωπον ἀπάρξεσθαι εἰς τὰ ἅγια προσελθόσεως; εἰ μήτε ὁ λογισμὸς ἐξ ἐμπαθοῦς ἐπιθυμίας, μήτε ἡ σὰρξ μεμιαμένη τῷ ἐκκρίματι κεχρᾶνται. σὺ μοι δοκεῖς, εἰ ὁ τῶν ῥύσιν παθὼν οὕτως ἐν φαντασίᾳ γέγονεν ὄνῆς γυναικὸς συνεζυγωμένης αὐδρὶ, καὶ μοιχείαν αὐτὸ καταψηφίσασθαι, καὶ ὡς μοιχῷ τῷ ἀνθρώπῳ ἐπιτιμῆσαι, καὶ τὸν ἐν ὕπνοις δόξαντα πεφονευκέναι τινὰ, φόνου κρίνειν, καὶ φονικοῖς ἐπιτιμίοις ὑποβαλεῖν, ἢ καὶ τῇ ἀρχῇ παραδοῦναι πρὸς κόλασιν. ἐ γνώμης αὐδὶς ἐξ αντιρρόπου, τὸν ἐν ὀνείροις ὑπὲρ δυσεβείας ἀθλήσαντα, συγκατακλέξαι τοῖς μάρτυσι· καὶ τὸν ἐν ὕπνοις ὁμιλίαν ἀκόλαστον ἐξαλύξαντα, στεφανῶσαι ὡς σώφρονα. εἰ δὲ μὴ ταῦτα τῶν τιμωμένων, οὐδ' ἐκεῖνα τῶν ἐπιτιμωμένων. ἡ μὴν γὰρ αὖ ἀδικοῖτο μερὶς ἐπέρα, εἰ καὶ μὴ τὸ βέλτιστον δοκοῦν ἐ τὸ χείριστον, ὡς ὄναρ λογίζοιτο, καὶ κατὰ φρονεῖτο ὡς φαῦλασμα· ἢ καὶ ὁμοίως τὸ μὲν ὡς καλὸν τιμῷτο, τὸ δ' ὡς φαῦλον καλάζοιτο· κἂν ὄναρ ἢ ἑκατέρωθεν. Οὐκ ἄχαρι δὲ καὶ τὸ ἐξ ἱστορίας δοῦναι τῷ λόγῳ ῥοπὴν τινα. ἡ δ' ἱστορία. ἐρωτί τις ἥρα τις ἐρμανῆ γυναικὸς ἀκολάστου τινός· θῶνις ἐκέκλητο ἡ γυνή· ἡ τὸν ἐραστὴν οὐράσα προσίετο. ὁ δ' ἐρῶν ἀδρὸν αὐτῇ δώσειν ἐπηγγέλλετο μίσθωμα· ἡ δὲ καταφρόνει τῆς δόσεως. καὶ ὃς, φλεγμαίνων τῷ ἔρωτι, πλὴν δόσιν ἐπηύξανεν. ἡ δ' αὖθις βαρύνουσα σὺν μισθοὺς, καὶ σὺτω περιφρόνει. ἐν τούτοις δ' καιροῦ περιβομβοῦσι, ἔδοξεν ὄναρ ὁ ἐρασὴς συγγενέσθαι τῇ ἐρωμένῃ, καὶ ἡ φλὸξ ἐκπῦθεν ἀπέσβη τοῦ ἔρωτος. ἡ δὲ, τοῦτο γνοῦσα, τὸν ἐπηγγελμένον ἀπῄτει μισθόν· καὶ μὴ λαμβάνουσα, προσῆλθε τῷ ἄρχοντι. Βόκχορις, ὃς τοῦ ἔθνους ἐκείνου κατῆρχεν, ὠνόμαστο. καὶ ὁ πρώην ἐρῶν, μὴ ὀφείλων ἀπελογεῖτο μισθὸν, ὡς τῆς ἐρωμένης τότε πλὴν ὁμιλίαν αἰνομένης. Ἀλλ' ὄναρ, εἶπε, δόξας μοι συγγενέσθαι, δ' ἔρωτος πέπαυμαι· καὶ γέγονεν ὁ κάκ τῆς καθυπαρχούσης συμβῆσεσθαι ἔμελλε· καὶ ὀφειλέτης εἰ δ' μισθοῦ. Ὁ δὲ τῆς δίκης διαιτητὴς πλὴν ἐπηγγελμένου ὑπὲρ τοῦ μισθοῦ τῇ γυναικὶ δ' χρυσίου τοσούτου εἰς μέσον ἐβαλλήσατο, καὶ ἀπῄτησε. καὶ ὡς ἀχθείσης, τὸ ταύτην ἔχον

neq. cogitationem huiusmodi deditā affectioni habuit sed imaginatio vltro inceßit, & seminis fluxio, vel etiā ex[19] improperio satanico illata est, secundum diuos patres, inimico athletis insidiante: non imitabor in his tuam irreligiosam religionem. caro. n. polluta non est excretione seminis. Bona. n. omnis Dei creatura, & Christo bonus odor sumus in iis, qui seruātur, iuxta magnū Apostolū. Quod si etiā cogitatio imaginati somniū libidinosum, extra cōcupiscentiā fuit, erit & ille impollutus. Quid igitur hominē[20] a sanctorum aditu arcebit, si nec cogitatio libidinoso desiderio, nec caro excreto semine aßersa, inquinata est: Videris mihi si fluxū hic passus, in imaginatione fuit[21] lecti mulieris viro coniunctæ, etiā adulterii cum dānare, & velut adultero homini pœnā irrogare: & in eū, qui in somnis sibi visus occidisse quempiā, homicidii sententiā ferre, & homicidarū pœnis subiicere, vel etiā magistratui tradere puniendū. & rursū, cōuersa sententia, eū, qui in somniis pro pietate certauit, cōnumerare martyribus: & qui in somnis congressum impudicum effugit, coronare vt cōtinentē. Quod si hæc decus non merentur, nec illa dedecus. aut .n. altera pars iniuria afficiatur, si & optimū apparens & peßimū, nō vt somniū reputetur, & vt phantasma contemnatur: aut similiter etiā alterum quidē vt bonum honoretur, alterū autē puniatur vt malum, licet vtrobiq; somniū fuerit. Nō inelegans autē, ex historia etiā afferre sermoni momentum aliquod. Historia hæc est: Quidā in sano amore libidinosam deperibat mulierē. Mulieris nomen erat Thonis, quæ amatorem non facile admittebat. Hic autem amplā ei mercedem se daturum promisit: ea autem dationē cōtemnebat. Ille vero amore incensus, munus augebat: illa rursus mercedē deprimens, nihilominus aspernabatur. Cum in his tereretur tempus, amator sibi vßus est in somniis congredi cū muliere, indeq; amoris flāma extincta est. Illa cum id resciuisset, promissam petebat mercedem. Quā cum alter nō daret, magistratum adiit. Bocchoris nominabatur, qui genti illi præerat. Qui prius deperibat, mercedē negabat sē debere quia congressum amasia tūc recusasset. At in somniis (inquit) vßus mecū congredi, amore desiit: idq; factū est, quod ex vero cōplexu euenturum fuisset: ideoq; es mercedis debitor. Litis autē arbiter mulieri promissam mercedis nomine auri quantitatem in mediū afferri petiit. Cumq; allata esset, crumenā, qua cōtinebatur, huc & illuc agitare

19 ex tentatione satanica

20 a sacrarū rerum

21 cōcubitus cum muliere viro coniuncta,

22 mercedem grauiore possessus, etiam sic hominem aspernabatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἐνδον βαλάσπον, ἡλιακῆς ἀκτῖνος ἐναντι τῆδε κάκεῖσε περσέταξε φέρεσθ, κ᾽ γυναῖκα τῆς σκιᾶς ἐπιλαβέσθ, σοφῶς εἰψηφίσατο· ὡς ἔ᾽ ἐργασ᾽ μηδὲν πλέον σκιᾶς ἀρ᾽ ἐν ὀνείροις φαντασίας ἐφάπτεσθαι. σκιὰ γὰρ ὡς ἀληθῶς τ᾽ ἀληθείας, τὸ φάντασμα. κ᾽ ὅτε χρηστὸν τι δόξας ἄτω ποιεῖν, ἐπῃνεθήσεται ἀνθρωπ᾽. ὅτε φαῦλον, καθακριθήσεται. οὐκ οἶδα ὅτι τὴ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κ᾽ ἔ᾽ πνεύματ᾽, τὸ δ᾽ πνεῦμα κ᾽ τ᾽ σαρκός· ὡς Γαλάταις ἐπιστέλλων φησὶν ὁ μέγας ἀπόστολ᾽· πνεῦμα μὲν τὸν πνευματικὸν καλῶν λογισμὸν, τὸν τὰ πνευματικὰ φαντάζομον, κ᾽ τοῖς θείοις ἐναχολούμενον· σάρκα δ᾽, τὸν σαρκικὸν τε κ᾽ ὑλικὸν, κ᾽ περὶ τοῦτα τρεφόμενον, εἰ κ᾽ ἀλλήλοις αὐτικεινται. οἱ μὲν γὰρ σαρκικοὶ λογισμοὶ, ἔμφυτον ἐχόντες τ᾽ πόρωσιν τῆς σαρκὸς, ἐπιθυμίας ἀτόπους ἐπάγουσιν· ὁ δὲ γε πνευματικὸς λογισμὸς, αὐτοκράτωρ ἡμῖν δοθεὶς ὀπ θε᾽, τὰ τῆς σαρκὸς ἀνακόπλ ὁρμήματα, ἃ ἀρ᾽ τῶν αὐτικειμένων λογισμῶν αὐτῆ ἐπεγείρονται, κ᾽ ὡς ἐν κημῷ κ᾽ χαλινῷ τὰς σιαγόνας αὐτῆς ἄγχων, τὰ ταύτης ἀπάδαλα καταστέλλει φρυάγματα. εἰ γοῦν τῆς σαρκὸς πυρουμένης, ἀγχομένης τ᾽ ὑπ᾽ ἔ᾽ λογισμοῦ, κ᾽ μὴ συγχωρκμένης καθαφρυάξασθαι τῆς ψυχῆς, μὴ ἐνδιδόντ᾽ αὐτῇ τὸν ῥυτῆρα ἔ᾽ χαλινὸν, ἀλλ᾽ ὅλαις χερσὶ ταῖς πάσης ὁρμαὶς ἀναστρέφοντός τε ἐ ἀναστέλλοντ᾽, ὡς ἕπτον ἑτερόγναθον κ᾽ δυσπίθον· βιαζομένης τ᾽ ἄτω κ᾽ γαρκαλιζομένης, ἢ κ᾽ ἔ᾽ πονηρὸ ἐπιτηδεύμου, φαντασθείη καθ᾽ ὕπνες τὸ τῆς σαρκὸς τὸν πόλεμον ὑφιστάμεν᾽, ὁποῖον ὁ ἐμπαθὴς ὑπέθετο λογισμὸς, ὃν ὁ πνευματικὸς ἀπώσατο κ᾽ σωτήρι᾽, κ᾽ σωεκρυῆ τῇ φαντασίᾳ γονή· τίνα κατάκρισιν ἐξ᾽ πρὸς ἀνθρώπ᾽ ἀπόκρισιν ἔχοντος εἰ μή τις κ᾽ τὴν προσβολὴν τῶν λογισμῶν αὐτὴν αἰτιάσ᾽. οἱ ἅ θεῖοι πατέρες ὧδε τὴν πάλαι ὑπ᾽ αἰτίασιν τίθενται. τεσσάρων γὰρ ὄντ᾽ τῆς ἁμαρτίας λεγομένων συμβαίνειν, προσβολῆς κ᾽ πάλης φησὶ, συγκαθαιρέσεώς τε ἐ πράξεως· τὰ μὲν τῶν προηγημένων ἀμοῖν, ὥσπερ τοῖς θεοφόροις πατράσιν ἀνέγκλητα· ἡ συγκατάθεσις δ᾽ ὑπ᾽ αἰτίασιν, ὡς τὴν κ᾽ διάνοιαν ἁμαρτίαν ἀπεργουσα. ἡ δὲ γε πρᾶξις, κ᾽ ὑπὸ κόλασιν. ὃς ἅ κ᾽ ἀμφοτέρας ταύτας ἔ᾽ σωτηρίου λογισμοῦ νικῶντ᾽ ἐκπέφυγε, ὑπὸ κατάκρισιν διατί; εἰ μὲν γὰρ ἔ᾽ λογισμοῦ προσβαλόντ᾽, ἐ πρὸς ἀσελγεῖς ἐπιθυμίας κινήσαντ᾽, ὁ πάσχων ἀσμένως ἐδέξατο τὸ ἐνθύμιον, κ᾽ τὴν ἡδ᾽ ἔσχε τάτῳ ἐνδιατρίβοντα, κ᾽ οἷον ἐνηδυνόμενον, ἐ μελετῶντα ἐφ᾽ εἰ αὐτ᾽· οὕτω τε τὸν ἄνθρωπον διακειμένε, ἡ φαντασία νυκτὸς ἐπελήλυθεν, οὐκ αἰτίαν ἔγκλητ᾽· κἂν ἴσως κ᾽ τὴν ἔκκλισιν τῆς γονῆς διαπέφυγε. ὁ γὰρ λογισμὸς ἐ πάθος ἐκτός, ἀλλ᾽ ἐρωθὴ τῇ βολίδι τῆς προσβολῆς, κ᾽ πρὸς τ᾽ κ᾽ διάνοιαν ἁμαρτίαν ἐκ ῥαθυμίας χαυνωθεὶς ἐξωλίσθησεν. εἰ ἅ προσβάλη

in conspectu radii solaris iussit: & vt vmbram mulier caperet, sapienter pronuntiauit: quippe cum amator nihil amplius vmbra per somniorum imaginationem percepisset. Vmbra enim procul dubio veritatis est, phantasma. Et neq; siquid boni sic visus sit fecisse, laudabitur homo: neq; si mali quidpiam, condemnabitur. Nō nosti carnem concupiscere aduersus spiritum, spiritū autem aduersus carnem? vt ad Galatas scribēs ait magnus Apostolus. Spiritū quidem, spiritalem[23] *bonorum cogitationē, quæ spiritalia imaginatur, & diuinis occupata est: Carnē autem, carnalem & materialem, & in iis versantem. quæ quidem & sibi inuicem opponuntur. Nā carnales cogitationes, carne innatā habente inflāmationem, absurdas cupiditates inducunt. Spiritalis autem cōsideratio, imperatrix nobis a Deo data, carnis resecat impetus, qui per oppositas cogitationes in ea exuscitantur, vt in camo & freno maxillas eius cōstringens, stolidos eius reprimit fremitus. Si igitur carne inflammata, & a ratione constricta, nec permissa frendere aduersus animā, nō laxante ei habenas, sed totis manuū viribus eius impetus refrenante & coercente, velut equi immorigeri & effrenis: sic autē*[24] *coacta & titillata, vel etiāmaligno insidiante, is qui carnis prælium subit, imaginatus fuerit in somnis quidpiam, quale affecta libidine cogitatio suggesserit, quā spiritalis salutaris, expulit, & cū imaginatione semen effluxerit, quā condemnationē feret ab homine iudiciū habēte? nisi quis ipsum quoque cogitationū incursum culpet. Diuini autē patres neq; lucta sub accusationem vocant. Cū n. quatuor sint, quæ dicūtur in peccato accidere, incursus & lucta, inquā, assensio & actio: ea quidem, quæ duorū sunt præcedentium, a diuinitus afflatis patrib⁹ extra culpā posita: assensio autem subaccusatione, velut mentis peccatū inducens: actio aūt sub pœna etiā est. Qui autem has ambas salutari cogitatione vincente effugit, cur condemnationi subiiceretur? Si. n. cogitatione impressionem faciēte, & ad obscœnas impellente libidines, is qui hoc passus est, libenter accepit quod animo obuersabatur, & mentem habuit huic immorātem, ac veluti deliciātem, meditantemq; ea, quæ ad id pertinent, atq; homine sic affecto, phantasia noctu innaserit: crimine nō vacat, licèt forte & seminis excretionem euaserit. Cogitatio enim non extra affectum, sed incursionis iaculo vulnerata est, & ad mentis peccatum, per*[25] *pigritiam mollita, prolapsa est. Quod si cogitatum incursionem*

23 spiritalem appellans cogitationem, quā

24 sic autem carne vim adhibente, ac titillatione sentiēte,

25 per ignauiam laxatā,

μὲν τὸ ἐνθύμιον, ἀποῤῥαπισθείη δ᾽ αὐτίκα, ἢ κὴ ὑπὸ πάλιν πεσόντων ἀμφοτέρων τ᾽ λογισμῶν ἐ παλαιομένων ὡς ἅπ᾽ πλάστιγ᾽, ὁ κρείττων περιδρεμφθ᾽ ἦται· εἶτε διὰ τὴν τ᾽ σαρκὸς ἀνάγκην, κ᾽ τοῦ δυσμενοῦντ᾽ ἡμῖν τὴν ἐπήρειαν, φαντασία νυκτερινὴ κινήσει τὴν σάρκα, κ᾽ ῥύσιν ἐργάσεται σπέρματ᾽· ὁ τούτῳ παθὼν οὐ μεμίανται. ὡς γὰρ, ὅταν τὸν λογισμὸν ἐκ συγκαταθέσεως ἀπαθῆ διετήρησε; συμφήσει δέ μοι πρὸς τοῦτο κ᾽ σύμψηφ᾽ ἔσται κ᾽ ὁ προφήτης κ᾽ θεοπάτωρ Δαβίδ, λέγων, Ἐνθύμιον αὐθρώπου ἐξομολογήσεταί σοι, κ᾽ ἐγκατάλειμμα ἐνθυμίου ἑορτάσει σοι. Εἰ γὰρ ἐνθύμιον (φησὶ) πονηρὸν αὐθρώπῳ ἐπῆλθε, κ᾽ τῷ τοῦτο ἐμφιλοχωρήσαι νοῖ, ἐνηδυνομένῳ τῇ περὶ ἔ᾽ διαφθορᾷ, κ᾽ τὸ κατὰ διάνοιαν πλουτῖ ἁμάρτημα, μετανοίας δεῖ τῷ τοιούτῳ κ᾽ ἐξομολογήσεως· ἵνα διὰ τούτων καθάρῃ τὸν λογισμὸν τοῦ ἐκ τοῦ μολυσμοῦ τῆς κατὰ διάνοιαν ἁμαρτίας αὐτῷ προστετηκότ᾽ ὁμόργματ᾽. εἰ δ᾽ ἐγκαταλειφθείη προσβαλὸν τὸ ἐνθύμιον, ἀποβληθείη θηλονότι, κ᾽ ἄπρακτον μείνῃ, μὴ μολύνῃ τὸν νοῦν, εἰς ἑορτὴν τῷ θεῷ ἐγκαταλειφις αὐτὴ λογισθήσεται, κ᾽ τὸ ἀποσκιάσαν τὸν νοῦν τὸ πονηρὸν διανόημα. οὐδὲν γὰρ οὕτω ὡς καθαρότης τέρπει τὸν Κύριον, κ᾽ οὐδὲν τῷ καθαρῷ καθαρότητ᾽ φίλτρον. ἀρέσκ᾽ γὰρ τῷ θεῷ ὑπὲρ μόσχον νέον, κ᾽ ὑπὲρ πᾶσαν θυσίαν, κ᾽ θυμιαμάτων εὐόσμων προσαγωγὴ, κ᾽ μύρων πολυτελῶν. κ᾽ ὁ μέγας δὲ πατὴρ κ᾽ φιλόσοφος τ᾽ Μάξιμ᾽, ἀλληγορῶν τὸ, Οὐκ ἀποδώσει Κύρι᾽ ἕως τρίτης κ᾽ τετάρτης γενεᾶς, κ᾽ ἀναγωγικώτερον ἑρμηνεύων αὐτὸ, τὴν μὲν προσβολὴν κ᾽ τὴν πάλαι ἀπρομήρητον εἶναι φησί· τὴν δὲ συγκαθαίρεσιν κ᾽ τὴν πρᾶξιν ἀξιοῦσθαι αὐτῶν τόσεως. ἡ γὰρ τούτων τετρακτὺς τῷ θείῳ τούτῳ κ᾽ σοφωτάτῳ πατρὶ εἰς τὴν τῶν γενεῶν ἐξέλιξιν τετρακτύν. εἰ δέ σοι ὁ τῷ λογισμῷ κρατήσας τῆς πονηρᾶς ἐνθυμήσεως, ἐν ὀνείρῳ δὲ φανταθεὶς κ᾽ ἀποκρίνας γοῦν, ἔ μεταχρεῖν τῆς αὐαμάκτου θυσίας αὐάξι᾽ ἤγηται· ὥρα σοι κ᾽ τὸν τῆς θύρας, ὡς τῶν ἀγιασμάτων μεθέξοντα, εἰ τῆς σαρκὸς τροφὴν ζητούσης, ἐνύπνιον αὐτῷ ἡγήται, δόξαν ἐπίγον τροφῆς τε κ᾽ πόσεως, ἀπεῖρξαι, ὡς μὴ νῆσιν, τῆς μεταλήψεως. τῶν γὰρ συχνάκις συμβαινόντων ἐστὶ τὸ τὸν διψῶντα δοκεῖν ἐν ὕπνοις ἐς ἀλλ᾽ παρ᾽ ὕδατα, κ᾽ τούτων ἀρύεσθαι, κ᾽ τὴν χεῖρα πιμπλᾶν. κ᾽ ὁ Ἡσαΐας σοι τὸν λόγον πιστούτω, λέγων· Οὐ τρόπον ἐνυπνιάζεται ὁ διψῶν κ᾽ πίνων, κ᾽ ἐξαναστὰς ἔτι διψᾷ, ἡ δὲ ψυχὴ αὐτ᾽ εἰς κενὸν ἤλπικεν· οὕτως ἔσται κ᾽ ὁ πλοῦτ᾽ πάντων τῶν ἐθνῶν. Ἐγὼ δὲ πνι τῶν ἱερῶν πατέρων ἐνέτυχον, κ᾽ μάρτυσιν ἐξισοῦντα

nem quidem fecerit, verum statim ignominioſe repulsum fuerit, vel etiam sub luctam cadentib. ambabus cogitationibus, & veluti in trutina libratis, melior ponderesior fiat: deinde per carnis necessitatem, & inimici nostri[26] *improperium, imaginatio nocturna mouebit carnē, & fluxū efficiet spermatis: qui eū est passus, inquinatus non est. Quo. n. modo, qui cogitationē ab assensione intactā seruauit? Assentietur autē mihi ad hoc, & suffragabitur propheta & Deipater Dauid, inquiens; Cogitatio hominis cōfitebitur tibi, & reliquiæ cogitationum diem festū agent tibi. Si. n. cogitatio (inquit) mala homini irrepserit, & in eius mente sedes fixerit, capta voluptate cōsuetudinis eius, & perficiente*[27] *intelligentiæ peccatum, pœnitentia ei opus est & cōfessione: vt per eas cogitationem purget a sordib. cōtractis per inquinationē peccati*[28] *intelligentiæ. Quod si irruens cogitatio derelicta fuerit, reiecta videl. fuerit, & inefficax manserit, nō cōtaminans mentē, eius desertio Deo profesto habebitur, cū mens improbā*[29] *cōsiderationem a se summouet. Nihil. n. adeo Dominum oblectat, quā mundities: nihilq; mundo munditie charius placet. n. Deo supra vitulum iuniorem, & supra omne sacrificium, & incensorum bene odoratorum oblationem, & pretiosorum vnguentorum. Magnus etiā pater, & summus philosophus Maximus, cum allegorice exponeret illud, Non retribuet Dominus vsq; ad tertiam & quartam generationem, & occultiorem sensum interpretaretur, incursionem quidem & luctā impunem esse ait, assensionem autem & actionem promereri retributionem. Harum. n. quaternio, diuino huic & sanctissimo patri in generationum quaternionē excepta est. Quod si is, qui praua animi conceptionem ratione superauit, in somnio antē libidinoso imaginatus est, & genitale semen excreuit, indignus tibi existimatur, qui incruentā participet victimam:*[30] *etiā tibi occasio est, ieiunantem, velut sanctificationes participaturum, si carne alimentum requirente, insomnium ei fuerit oblatū, cibi & potus opinionē inuehens, vt nō ieiunū arcendi a participatione. Frequenter. n. vsuuenit, vt is qui sitit, ad aquas stare videatur, & ex iis haurire, implereq; ventrem. Esaias huius rei tibi fidem faciat, dicens; Quemadmodum somniat sitiens, & bibēs, & experrectus sitit adhuc, anima autē eius in vanū speravit: sic erunt cōmniū gentiū diuitiæ. Ego vero in sacrorū patrum quendā incidi, quem inueni martyribus*

26 tentatio neu,

27 perficiente peccatum cogitationis,

28 cogitationis.

29 cogitatio nem.

30 tempus est ieiunantem, vt sacramēta percipiat,

31 qui enim cogitationibus colluctatur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

τοῦτον εὗρον οὐδ' λογισμοῖς πυκτεύοντας, καὶ τῇ τούτων βίᾳ μὴ ὑποκύπτοντας. τυράννοις γὰρ ὁμοίου οὐδ' ἐμπαθεῖς λογισμούς· καὶ ὥσπερ ἐκεῖνοι οὐδ' ὑπ' αὐτῶν ἁλισκομένους ἀνεύδας εἰδώλοις φέρειν ἠνάγκαζον, οὕτω δὴ καὶ οἱ λογισμοὶ ἀθέσμοις πρᾶξεσιν ὑποκύπτειν βιάζουσι. καὶ ὡς οἱ τύραννοι μὴ πειθομένοις τοῖς μάρτυσιν ἐπῆγον ἄπασιν κάκωσιν, οὕτως ἄρα καὶ ὁ ἀόρατος τύραννος μὴ ἐνδιδοῦσι τῇ προσβολῇ τοῖς πνευματικοῖς παγκρατιασταῖς πᾶσαν ἐπάγει κάκωσιν, διὰ γαργαλισμῶν τῆς σαρκὸς καὶ πυρώσεως. καὶ ὡς ἐκεῖνοι μὴ ὑποκύψαντας, τοῖς μάρτυσι συνηριθμήσατο· κἂν μὴ τὸν διὰ ξίφους ἢ πυρὸς ἢ βαζάνων ὑπόστασιν θανάτου, (εἰσὶ πολλοὶ γεγόνασι μάρτυρες) τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον κἀ τοῖς ἐν τῇ προσβολῇ τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν μὴ χαλάσασι τὸ εὔτονον τῆς ὑπομονῆς, τὸ κατὰ συνείδησιν μαρτύριον λύσῃς. εἰ δέ που (φησὶ) καὶ ὑπενδοίη τῇ βίᾳ νικώμενον τῆς πυρώσεως, καὶ συγκαπαθήσει τῷ κατὰ διάνοιαν ἁμαρτίαν ἐργάσηται, εἰδ' ἑαυτοῦ γενόμενος, καὶ ὅπη φέρεται γνοὺς, διορθοῖ τῆς προσβολῆς, καὶ τὸν λογισμὸν γνώσῃ πῶς ἔνστασιν, καὶ διορύσσεται τὸ ἐνθύμιον, οὐδὲ τοῦτον τοῦ κατὰ συνείδησιν μαρτυρίου λέγει στερίσκεσθαι. ἐπεὶ μὴ δι' ὃς τῇ βίᾳ τῶν κολάσεων ὑπενδοὺς, ὑβρει ὑπέσχετο, εἶτα τῷ βωμῷ προσαχθεὶς τοῦ θύειν ἀπέσχετο, τῶν μαρτυρικῶν σκηνοποιεῖται γερῶν. ἀλλὰ φασὶ τινὲς οὖν τοῦτα δογματίζοντας, καὶ διδάσκοντας λέγειν, ὡς καὶ ὁ μέγας Βασίλειος περὶ τούτου ἐρωτηθεὶς ἀπεῖρξε οὖν τοιούσδε τῆς τῶν ἁγιασμάτων μεθέξεως. δοκοῦσι δέ μοι οἱ τῇ τοῦ ἁγίου τούτου πατρὸς ἀποκρίσει χρώμενοι πρὸς τὴν τῆς οἰκείας ὑπάρξεως σύστασιν, ἢ ἑκόντες μύειν πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἢ τὸν νοῦν μὴ συνιέναι τῆς ἀποκρίσεως. ἀναγκαῖον δὲ καὶ αὐτῆς πρὸς ῥῆμα μνησθῆναι τῆς ἐρωτήσεως, καὶ τῆς πρὸς αὐτὴν τοῦ σοφοῦ ἐκείνου καὶ θείᾳ πατρὸς ἀποκρίσεως. ἔχει δὴ ἐρώτησις ὧτως. Εἰ τῶν συνήθων καὶ κατὰ φύσιν, γινομένων τινί, χρὴ τολμᾶν εἰς κοινωνίαν τῶν ἁγίων προσδέχεσθαι. Ἡ δι' ἀποκρίσεως οὕτως. Κρεῖττονα τῆς φύσεως καὶ τῆς συνηθείας ἔδειξεν ὁ ἀπόστολος εἶναι τὸν ἐν τῷ βαπτίσματι συνταφέντα Χριστῷ· ποτὲ μὲν εἰπὼν, ἔτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ· ποτὲ δὲ παραγγείλας, Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ὄντα τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία· δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. ποτὲ δὲ ὁρῶν σκιθέλρον, ἐν τῷ εἰπεῖν, Οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ τὴν σάρκα σταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. Ἐγὼ δὲ ἔγνων, ὅτι τοῦτα καὶ κατωρθώθη, θεοῦ χάριτι, καὶ ἐν ἀνδράσι, καὶ ἐν γυναιξὶ, πίστει τῇ εἰς τὸν Κύριον γνησία. τοῦ δὲ ἐν ἀκαθαρσίᾳ ὄντα τινὰ ἐγγίζειν τοῖς ἁγίοις, καὶ ὅτι τῆς παλαιᾶς Διαθήκης φοβερὸν διδασκόμεθα τὸ κρίμα. εἰ δὲ πλεῖον τοῦ ἱεροῦ ὧδε, φοβερώτερον δηλονότι. παιδεύσει δὲ ἡμᾶς ὁ ἀπόστολος, εἰπών. Ὁ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει. ἐκ γοῦν τῶν ῥημάτων τῆς ἀποκρίσεως δείκνυται ὡς ὁ μέγας οὗτος πατὴρ οὐ περὶ ἀφαντάστου ῥύσεως εἴρηκεν, οὐδὲ περὶ περφαντασμένης μόνου, ἐμπαθείας δὲ ῥυομένης χωρὶς, καὶ ἧς ἐπιθυμίας, οὐ πεφυκότος· ἢ κἂν ἴσως καὶ πεφύκοτο, ἀλλ' ἀπεβλήθη, τοῦ ἀκεφάλου νικήσαντος λογισμοῦ· ὥστε μηδὲ τὴν κατὰ διάνοιαν ἁμαρτίαν ἐκπλεθλῶσαι. ἀ γὰρ εἰς μαρτυρίαν τοῦ λόγου παράγει τοῦ ἀποστόλου ῥητὰ, ἁμαρτίας μέμνηται, καὶ ἀκαθαρσίας, καὶ ἐπιθυμίας κακῆς. εἶτα ἐπάγει τὴν γνώμην ἐκείνου τὴν ἑαυτοῦ, λέγων, Τὸ δὲ ἐν ἀκαθαρσίᾳ ὄντα τινὰ ἐγγίζειν τοῖς ἁγίοις, καὶ τὸ ἐξῆς. οὐκ αὖ δέ τις εἴπῃ ἀκαθαρσίαν ὀνομάσαι τὸν μέγαν Βασίλειον τὴν σπερματικὴν ἔκκρισιν ἀπαθῶς ῥηθῆναι. τοῦτο γὰρ διαβολὴ τῆς σαρκός. ὁ δὲ πολλούς τε καὶ καλοὺς λόγους ἔφασκε, διδασκεῖν, ὡς οὐ κακὸν τὸ σῶμα, οὐδὲ κακίας ἀρχὴ, καθὼς ἐδόξασαν ἔνιοι. οὐδ' ἐναντιοῦσθαι προδήλως λογίσαιτό τις αὐτὸν τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ, εἰρηκότι περὶ τῆς σπερματικῆς ταύτης ἐκκρίσεως, ὅσα περ αὖ καὶ τοῖς τοῦ λόγου γεγράφατο· οὐ δὴ λόγους κανόνα καὶ στάθμην ἀκριβείας ἅπαντες οἱ ἱεροὶ πατέρες ἐν ἅπασιν ἡγήσαντο. εἶτα καὶ τοῦτο λογιστέον, ὅτι καὶ ἄμφω πνευματοφόροι οὗτοι δὴ οἱ πατέρες, καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς ἐμπνευσθέντες πνεύματος, ἔλεγόν τε καὶ ἔγραφον. πῶς οὖν εἰκὸς ἀλλήλοις ἐναντιοῦσθαι δι' ὑπὸ τοῦ ἁγίου κινουμένους καὶ ἀγαθοῦ πνεύματος; ἐντεῦθεν ἐριδηλότατα δείκνυται, ὡς καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἀκαθαρσίαν οὐ τὴν σπερματικὴν ὠνόμασεν ἔκκρισιν, ἀλλὰ τὴν παρηκολουθηκυῖαν ἐπιθυμίαν· ἧς ἠγνόμενης καὶ ἡ κατὰ διάνοιαν ἁμαρτία, τελέσαι διὰ συγκαταθέσεως. καὶ οὕτω γίνεται φαντασία καθ' ὕπνους, καὶ τοῦ σπέρματος ῥοή. ἄτοπον γὰρ οὐτ' αὐτὸς ἑαυτῷ λύσαντι ὧδαι δόξειεν ἄν, ὡς κακὸν εἶναι τὸ σῶμα καὶ ἀκάθαρτον λέγων· οὔτε τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ ταὐτὰ διαπεθεσθαι λογισθήσεται. ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ φάναι· Ἐγὼ δὲ ἔγνων ὅτι τοῦτα κατωρθώθη, θεοῦ χάριτι, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ, τοῦτο ἐμφαίνεται, ἢ μᾶλλον καθαρῶς ἀποδείκνυται, ὅτι περὶ σκληρύνσεως σπερματικῆς φαντασίας ῥυομένης φησὶν,

crucifixerunt cum affectionibus & concupiscentiis. Ego autem scio hæc etiam 40 correcta fuisse, Dei gratia, & in viris, & in mulieribus, syncerè in Dominum fide. Eum 41 autem, qui est in immunditie, appropinquare sanctis, etiã ex vetere testamento terribile docemur iudicium. Quod si est hic plus sacro, terribilius videlicet. Docebit autem nos Apostolus, dicens, Manducans & bibens indigne, iudicium sibi manducat & bibit. Itaq; ex verbis responsi ostenditur, quod magnus hic pater de fluxu citrà imaginationem facto nõ locutus sit, neq; de eo, qui imaginationem quidem habuit, sed animi 43 perturbatione caruit, & concupiscentia eam non præcessit: vel etiamsi forte præcessit, effecta fuit tamen, cogitatione bona vincente, adeo 44 vt intelligentiæ peccatum perfectum nõ fuerit. Quæ enim in sermonis testimonium profert Apostoli verba, peccati memiuerunt, & immunditiæ, & concupiscentiæ pravæ. Subiicit ille deinde suam sententiam, inquiens: Eum autem, qui est in immunditie, sanctis appropinquare. & quæ sequuntur. Non autem dixerit quispiam, magnum Basilium immunditiem nominare seminalem excretionem, absq; 45 affectione factam. hoc enim fuerit carnis calumnia. Multas vero & pulchras inseruit rationes, quibus ostenderet, non malum esse corpus, neque mali principium: quemadmodum nonnulli opinati sunt. Nec putet quispiam, eum manifesto aduersari magno Athanasio, dicenti de hac spermatica excretione, quæ superius alicubi scripta sunt. Cuius sermones regulam & perpendiculum exactæ disciplinæ omnes sacri patres in omnibus putauerunt. Illud q; præterea considerandum est, hos ambos spiritu sane plenos patres, uno eodemq; afflatos spiritu, locutos fuisse & scripsisse. Quo igitur modo verisimile, sibi inuicem aduersatos fuisse, qui a sancto & bono impulsi sunt spiritu? Hinc manifestissime ostenditur, magnum Basilium immunditiam nominasse nõ seminis excretionem, sed prauã concupiscentiã. quæ præeunte 46 mentis etiam peccatum per assensionẽ perficitur, atq; ita imaginatio fit in somnis, & nis seminis effluxio. Sic enim neque ipse sibi repugnare videbitur, vt dicens malum & immũdum esse corpus, neq; magno Athanasio contraria præcipere censebitur. Sed & ex eo quod dicit, Ego autem scio hæc 47 correcta fuisse, Dei gratia, & a viris, & mulieribus: illud apparet, vel potius plane demonstratur, de seminis excretione facta cum imaginatione, cum loqui-

adæquantem eos, qui 31 cogitationibus pugnant, nec vi earum succumbunt. Tyrannis enim 32 similes libidine concitatas cogitationes. Et quemadmodum illi a se captos libamina ferre idolis coegerũt. sic cogitationes illicitis actionibus 33 succidere cõpellunt. Et quemadmodum tyranni martyribus non obtemperantibus omne malì genus inflixerunt, sic & inuisibilis tyrannus non cedentibus impetui spiritalibus athletis omnem afflictionem infert, per carnis titillationes & inflammationem. Et vt illi se non summittentes, martyribus adnumerati sunt, licèt non pergladium, vel ignem, vel tormẽta mortem subierint: (quales fuere martyres multi) eodem plane modo 34 & ipsius, qui in incursu commotarum libidine cogitationum nõ cesserunt contentionis constantia, testimonium conscientiæ factum est. Quod sicubi (inquit) inflammationis vi superatus terga dederit, & assensione mentis peccatum operatus sit; deinde sui compos factus, & quo feratur cognoscens, ab actione abstinuerit, & cogitationem confirmarit ad pugnam, & mentis conceptum expulerit: neque hunc conscientiæ 35 testimonio priuari dicit. Nam nec qui tormentorum dolori cedens, sacrificaturum se promisit, deinde ad aram adductus a sacrificando abstinuit, martyrum priuabitur præmiis. Verum aiũt aliqui eos, qui hæc instituunt & docent, dicere; quod & magnus Basilius de eo interrogatus, tales prohibuerit a sanctificationum participatione. Videntur autem mihi, qui sancti huius patris responsione ad suæ instantiæ 36 constitutionem vtuntur, vel volentes ad veritatem conniuere, vel mentem responsionis non intelligere. Necesse autem est interrogationis verba hìc adscribere, & ad eam facta a sapiente illo diuinog patre responsionis. Plane sic se habet interrogatio. Si consueta & naturalia cuipiam acciderint, an oporteat 37 in cõmunionem sanctorum admittere. Responsio autem in hunc modum. 38 Meliorem natura & consuetudine ostendit Apostolus esse eum, qui in baptismo cũ Christo sepultus est: nunc quidem dicens, veterem nostrum hominem simul crucifixum esse, vt soluatur corpus peccati, ne amplius seruiamus peccato: alias autem præcipiens, Mortificate igitur membra vestra, quæ sunt in terra, fornicationẽ, immunditiem, affectionem, cõcupiscentiam pravam, & 39 plus habendi cupiditatem, quæ est idololatria, per quæ venit ira Dei in filios inobedientiæ. Alibi autem terminum exponens, dicendo: Qui autẽ Iesu Christi carnẽ crucifi-

31 qui cũ cogitationibus colluctantur,
32 comparabat vitiosas cogitationes.
33 succũbere
34 & ab illo, qui in aggressione vitiosarum cogitationum de contentione obstandi nil remiserunt, conscientia martyrium est perfectum.
35 martyrii
36 probationẽ
37 hunc & sacrarum rerum perceptionem
38 superiorẽ & fortiorem
39 auaritiã,
40 perfecta fuisse,
41 Accessionis autem ad res sacras, qua fit a constituto immunditie, eiusmodi
42 pius, quã templum eo res est terribilior.
43 affectione
44 vt cogitationis
45 absque vi-
tio.
46 cogitatio-
nis
47 præstita fuisse

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἧς ἐμπαθεια προηγήσατο, καὶ ἡ κατὰ διάνοιαν ἁμαρτία, γενέσθω χάρ κατώρθωται παρ' ὧντερ κατώρθωται, ἐχέτω τὸ μὴ ἐπιθυμῆσαι, ὅ ἐστι τὸ μὴ προσβαλεῖν λογισμόν, (τοῦτο γὰρ φυσικὸν) ἀλλὰ τὸ μὴ ὑποκλιθῆναι τῇ ἐπιθυμίᾳ, μηδὲ συνθέσθαι τῷ λογισμῷ, μηδὲ πλὴν κατὰ διάνοιαν ἁμαρτῆσαι σκεπτέον δὴ ἀῦθις. οὐδὲ τὸ μὴ γίνεσθαι σπέρματος ἐκβολὴν κατορθώθη, (τῆς γὰρ φύσεως ἔργον τὸ διαθέσθαι τοῦτο ἐστιν, ὡς περίττωμα) ἀλλὰ τὸ μὴ ἐμπαθῶς ἡδέσθαι πλὴν ἐκκρίσιν, ἐκ φαντασίας, ἢν συνίησιν ἐπιθυμία, κακή, ἐξ ἧς ἡ διάνοια, κέκρασται. ὁ λογισμὸς, ὦ οὗτος, τῇ συγκαταθέσει μεμόλυνται· ἡ δ' σπερματικὴ περίττωμα ἔκκρισις, οὐκ ἀκάθαρτος. ποιητὴς γὰρ σώματος ὁ θεός· τῶν δ' ὑπὸ θεοῦ κλισθέντων οὐδὲν ὑπάρχει ἀκάθαρτον. οἷς ἡ ἀκαθαρσία νενόμισται ἡ γονὴ, μανιχαΐζειν ὑπόληψιν δώσουσιν, ἢ τῆς τῶν Βογομίλων μετέχειν αἱρέσεως. ἐπεὶ καὶ οὗτοι κατά γε τὸ δίτιας εἰσάγειν ἀρχὰς, καὶ τὸ σῶμα κτίσμα λέγειν τοῦ πονηροῦ, θεοδήλως μανιχαΐζουσι. χρὴ γοῦν ὑποτελεσθῆναι οὖν τὴν ἔκκρισιν τῆς γονῆς μολυσμὸν οἰομένους, καὶ λέγοντας, ἐξ ἧς τὴν ἡμετέραν σάρκα συμπήγνυσθαι ὁ ἀριστοτέχνης θεὸς ὠκονόμησεν, ἵνα μὴ τῆς βεβήλου ταύτης μετέχειν αἱρέσεως δόξωσιν. εἰ γὰρ ἀκάθαρτος ἡ γονὴ, καὶ ἡ ἐκ ταύτης συνιστᾶσθαι σὰρξ πάντως ἔσται ἀκάθαρτος· καὶ ὡς ἐκ βολεροῦ καὶ βορβορώδους πηγῆς ἀναμα πρόεισι καθαρὸν, ἀλλὰ ῥυπῶδες καὶ θολερὸν, τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰ μεμολυσται ἡ γονὴ, καὶ ἡ σὰρξ ἐξ αὐτῆς οὐσιῶται, μεμολυσμένη ἔσται καὶ ἀκάθαρτος· καὶ αὖπαλιν ἀνάπαλιν, εἰ ἀκαθαρσία τὸ σπέρμα ἐστὶ, καὶ τὸ σπέρμα ἐξ οὗ κενοῦται, ἀκάθαρτον. καὶ οὕτω τὸ σῶμα. δῆ τὸ ἡμέτερον, κτίσμα, τοῦ πονηροῦ λογισθήσεται. οὐδὲν γὰρ τῶν ὑπὸ θεοῦ γιγνομένων, κακόν. τὸ δὲ μεμολυσμένον, κακόν. εἰ δὲ κακόν, οὐ κτίσμα θεοῦ. σωσάτω λοιπὸν, εἰ πῶς δύναται, ἑαυτὸν, ἔργον εἶναι τοῦ σώματος ἢ πονηροῦ. ὅπερ, ὡς εἰρηται, τῶν Μανιχαίων αἱρέσεως ἧς καὶ οἱ Βογόμιλοι συμμετέχουσιν· οἷς καὶ τι πλέον εἰσηκλωσι καὶ αἰσθέστερον. ἐν τοῖς καθ' ὕπνους φαντασίαις αὖθις οὖν δαίμονας ληροῦσιν ἀσελγαίνειν εἰς τὰ σώματα τὰ ἀνθρώπινα, ἢ τοιούτους εἰς οὖν τοῦ φαντασίαν ὑφιεμένους, ἢ πάσχοντας ὑπ' αὐτῶν. οὖν γοῦν μίασμα τοῦ τῆς γονῆς νομίζοντας ἔκκρισιν, εἴ τινες τῆς δόξης τοῦτης τῆς μυσαρᾶς μετέχειν νομίζοιεν, οὐ κέλσεως ἀφεστηκέναι νομισθείεν ὀρθῆς.

Ἀλλ' ἐρεῖ τις ἴσως, ὅτι τῶν μὴ μολυσμὸν ἡγεμμένων τὴν τῆς γονῆς σκέλη καθήψω σφοδρῶς, μακρὸν ἂν εἴ τὸ τῶν κενώσεις λόγον· τί ποιητέον αὐτοῖς, ἢ πῶς οἰκονομητέον οὖν τοιαύτης τολμήματος

quam animi præcessit motus, & [48] intelligẽtiæ peccatum. Hoc enim [49] emendatum fuit a quibus emendatum fuit, non quidem non cõcupiscere, quod est non [50] impetum facere cogitationem, (hoc.n. est naturale) sed non succũbere cõcupiscentiæ, nec assentiri cogitationi, nec perficere mentis peccatum. neq; [51] seminis fluxum non fieri, correctum fuit (hoc enim est naturæ opus expellere, velut excrementa) sed non libidinoso affectu excretionem fieri, ex imaginatione, quam prava fingit concupiscentia, ex qua [52] intelligentia inquinata est. Heus tu, cogitatio assensione fœdata est, excrementi autem spermatici deiectio, non est immunda. Fabricator.n. corporis, Deus: eorum autem, quæ a Deo fabricata sunt, nihil est immundum. Quibus genitale profluuium existimatur immunditia, in suspitionem venient Manichæorum sectæ, aut quod [53] Bogomilorum hæresis sint participes. Nam & hi, quod duo inducant principia, & corpus mali creaturam dicant, manifeste manichaissant. [54] Reprimẽdi ergo illi sunt, qui seminis fluxum inquinationem arbitrantur, & esse dicũt, ex quo Deus optimus architect[55] carnem nostrã cõcrescere instituit: ne profana hæc secta infecti esse videantur. Nam si immundũ est genitale semen, & quæ ex eo concreuit caro, [54] erit omnino immunda. Et quemadmodum ex turbido cæno soq; fonte vnda non manat pura, sed sordida & lutulenta: sic si semen pollutum est, & caro, quæ ex ea substantiam accipit, polluta est & immunda: & vice versa, si semen immũditia est, & illud immunditiã, ex quo euacuatur. Atq; ita plane corpus nostrum creatura mali censebitur. Nihil.n. eorũ, quæ a Deo creata sunt, malum: [55] pollutum autem malum: si malũ, non Dei creatura. Colligitur ergo, si hæc concedamus carnẽ esse opus mali: quod (vt diximus) est Manichæorũ sectæ: qua etiam Bogomili sunt imbuti: a quibus & amplius quidpiã introductũ est, & impium magis. In nocturnis imaginationibus nugantur dæmones libidinẽ exercere in corpora humana, vel agentes in eos, qui imaginationem subeant libidinis, vel ab iis patientes. Eos igitur, qui seminis excretionem [56] scelus existimant, siqui huius abominandæ opinionis dixerint esse participes; a recto iudicio non procul abesse videbunt.

Verum (inquiet forsitan aliquis) *cum eos, qui inquinationem esse putant seminis fluxũ, vehementer incesseris, & longum de his protraxeris sermonem: non addidisti, quid iis faciendum, aut quomodo* [57] *emendandi sint, qui in talia*

48 cogitationis
49 præstitum fuit, a quibus sane præstitum est,
50 quod est cogitationẽ nõ admittere:
51 neq; præstitum fuit, vt seminis fluxus non fieret,
52 cogitatio
53 quid sit dictu apertius precibus. Bog. Slauonica lingua, Deus est, & milu, bene
54 Facessant ergo, qui
55 at quidnid pollutũ est, malũ est.
56 esse pollutionẽ existimant,
57 quomodo cum eis agẽdum, qui

ἐπιτίθοντας, οὐ προσπθεκας. τὸ μὲν μεμφεσθαι, τοῦ βουλομένου ἐστὶν· τὸ δὲ διορθοῦσθαι σφαλλόμενον, ἄμεινον. ἵνα γοῦν μὴ χώραν δῶμεν τοῖς λέγειν τινὶ, φαμὲν ὅτι μάλιστα μὲν καὶ τοῖς ἤδη ῥηθεῖσιν ἐμπεφιλῆσθαι, τί μὲν τῶν νυκτερινῶν φαντασμάτων αἰσχληνον, τί δ' ἐστὶ ἐπιτίμησιν· οἷς τοίνυν εἰρήσεται δὲ καὶ αὖθις σαφέστερον. οἷς τοίνυν ἐφάπτεται τοῦ σπέρματος ἡ ῥύσις, ἀνορθουμένης τῆς φύσεως τὸ περίττωμα, καὶ οἷς αὖ καὶ μὴ φαντασίας τοῦτο ἐπισυμβῇ, ἀπαθοῦς τοῦ λογισμοῦ διαμείναντος, καὶ μὴ μολυνθέντος πρότερον ἐκ συγκαταθέσεως, τὸ μὲν ἀκέλασεν καὶ αἰσχρὸν· καὶ οὔτε τῆς μεθέξεως οὔτε τῆς αἱματικοῦ θυσίας ἱερχθήσονται, κατὰ τοὺς θείους πατέρας· οὔτε μὴν ὡς ἐποσαύτες μολυσμὸν, λογισθήσονται. εἰ γὰρ ὁ λογισμὸς αὐτοῖς ἀμεμόλυνται, ἢ μηδὲ προσβαλούσης ἐνθυμήσεως αὐτοῦ πονηρᾶς, ἢ, κἂν προσέβαλε, μὴ προσδεχθείσης· ἢ κἂν προσεδέχθη, μὴ προσμεινάσης, ἀλλ' ἐγκαταλειφθείσης, καὶ τὸν μελῳδὸν, ὑποσκιάσασα δηλαδὴ καὶ ὑποπεμφθείσης· τὸ δὲ σῶμα διὰ τῆς σπερματικῆς ἐκκρίσεως οὐ μεμίανται (οὔτι γὰρ ἡ σὰρξ κακὸν, ὡς κτίσμα θεοῦ· ὅτι μὲν τὰ τοιαῦτης σκέπτεσθαι, καὶ ταύτης συζητικά) ἡ ἐπιτίμησις, ἢ τῆς τῶν ἁγιασμάτων μεθέξεως ἡ ὑποτροπὴ, διὰ τίνα λόγον ἔσται εὔλογον; οἷς δ' ἐμπαθὴς προὐτέκειτο λογισμὸς, καὶ πονηρὸν ἐνθύμιον προσβαλὸν προσεδέχθη τε & προσέμεινε, καὶ τῷ νῷ ἐνεφιλοχώρησε, καὶ ἡδωνῇ αὐτῷ ἡ τούτου διαλογὴ, ὡς πλὴν κατὰ διάνοιαν ἁμαρτίαν ἤδη συνέλαβε· τούτοις ἡ νυκτερινὴ φαντασία ἐπηκολούθησε, καὶ ῥύσις γονῆς ἐπιγέγονεν· ὅτοι καὶ ὑποδ αἰτίασιν ἔσονται, & διὰ τὴν ἐπιτίμησιν, ἀ διὰ τὴν σπερματικὴν ἐκρολὼ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐξ διάνοιαν ἁμαρτίαν, καὶ τὸν τοῦ λογισμοῦ μολυσμόν. κἂν γὰρ μήτε φαντασία νυκτερινὴ αὐτοῖς ἐπιγένηται, μήτε ῥύσις γονῆς, οὐδὲν ἧττον μεμόλυνται τὸν λογισμὸν, καὶ τὴν ἐπιτίμησιν οὐκ ἐκφεύξονται. ἔστι δ' ὅς καὶ λογισμοῦ μὴ προϋπάρξαντος ἐμπαθοῦς, μήτε μὴν τῆς ἐξ διάνοιαν ἁμαρτίας τελεσθείσης, ἐνύπνους φαντασθείς, καὶ σπερματικὸν ἐκκρίνας περίττωμα, οὐκ ἀνέγκλητος. τοιοῦτος ἦ ὅτ· ὃς ἐξ ἀκρασίας τῆς περὶ βρῶσιν καὶ πόσιν, καὶ τὴν γαστέρα ἐβάρυνε, & τὸν νῦν σωεφθλωσε, & ὕπνον ἀδελφὸν ὑπνώτων * θανάτῳ, φαντασία περιεπέπλωκε, & σπέρμα ἐξέκρινε. & ὅτ· γὰρ αὐτὸς ἑαυτῷ διὰ τὴν ἀκρασίαν τοῦ φαντάσματος αἴτιος· & ὁ τὰ κατ' ἐκεῖνον οἰκονομῶν, ὡς συμφέρειν τῷ ἀνθρώπῳ, ἐπενέγκῃ τὴν ἐπιτίμησιν.

* θανάτου

in talia facta incidẽrint. Reprehendere quidẽ, est in arbitrio cuiusuis: errantem autem dirigere, est optimum. Ne igitur locũ demus cuipiã hæc obiicienti, dicimus iis, quæ iam dicta sunt, id maxime contineri, noctur narum quidem imaginationum esse aliquas extra crimen, aliquas autem esse pœna dignas. Exprimetur autem & rursus apertius. Quibus ergo seminis excretio sine imaginatione est, natura detrudente excrementum: & quibus hoc cum imaginatione contigerit, cogitatione [58] impertur-bata manẽte, nec antea inquinata per assensionem, affectio extra pœnam est, & reprehensionem. Neq; hi ab incruentæ victimæ participatione arcebuntur, secundum diuos patres: neq; vt inquinationem passi reputabuntur. Si enim cogitatio iis inquinata non est, vel mala animi conceptione non irruente; vel, si irruerit, non admissa: vel, si admissa sit, non permanente, sed derelicta, iuxta [59] melodum, sublata videl. de medio & amandata: corpus autem per spermaticam excretionem contaminatum non est, (neq;.n. caro malum, vt Dei creatura; neq; ea, quæ ex ea defluunt, & eam constituunt) [60] emendatio vel participationis sacramentorum prohibitio, quam ob iustã rationem fiet? Quibus autem ante inerat affectione commota cogitatio, & mala animi conceptio impetum faciens admissa fuit, & permansit, & in animo libenter versata est: eoq; delitiata illius disputatio, vt iam [61] intellectus peccatum formatum sit: hæc autem nocturna imaginatio secuta est, & seminis superuenit fluxus: [62] hi etiam erunt accusationi & censuræ obnoxii, nõ propter seminalem defluxum, sed propter mentis peccatum & cogitationis contaminationem. Licet.n. nec imaginatio nocturna eis superuenerit, nec genitalis seminis profluuium; nihilominus cogitatione inquinati sunt, & [63] emendationem nõ effugient. Est autem qui & cogitatione nõ præcedente, quæ [64] affectione sit incitata, neq; peccato mentis perfecto, in somnis spectrum, imaginatus, spermatico excremento deiecto, nõ est extra culpam. Qualis vero hic? Qui ex cibi & potus intemperantia ventrem oneravit, & mentem confudit, & mortis fratrẽ somnum dormiens, in imaginationem incidit, semenq; excreuit. hic enim & ipse sibi propter ingluuiem, phãtasmatis autor. Et qui eum gubernat, prout homini conferre cognouerit, [65] emendationem inferat.

58 vitii expertè manente
59 psalmorũ vel cantico-rum auctore
60 pœnæ irrogatio.
61 cogitatio-nis
62 hi & cul-pæ, & pœnæ obnoxii erũt,
63 pœnam
64 qui vitio-sa fit,
65 pœnam

Universidad de Deusto
Biblioteca

Θεοδώρου τοῦ Βαλσαμῶνος ἀποκρίσεις.

Ἐρωτήσεις κανονικὴ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυρίου Μάρκου. καὶ ἀποκρίσεις ἐπ' αὐτῆς τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἀντιοχείας, κυρίε Θεοδώρου τοῦ Βαλσαμῶνος.

THEODORI BALSAMONIS RESPONSA.

Interrogationes canonicę sanctissimi patriarchæ Alexandriæ domini Marci: & responsa ad eas sanctissimi patriarchæ Antiochiæ, domini Theodori Balsamonis.

Ὁ μὲν θεόπνευστος καὶ προφήτης Μωσῆς, Ἐρώτησον, φησί, τὸν πατέρα σου, καὶ ἀναγγελεῖ σοι· τοὺς πρεσβυτέρους σου, καὶ ἐροῦσί σοι. Ὁ γοῦν ἁγιώτατος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος, κύριος Μάρκος, πατὴρ πατέρων καὶ ἀρχόντων, τῇ χάριτι καὶ θεὸς, καὶ πρεσβυτέρων πρεσβύτερος, κἀντεῦθεν μηδὲν ψάλλοντα ἔχων αὐτῷ πρὸς τοῦτο τῷ προφητικῷ καλλιέπειν, ἐφ' οἷς ἐζυγομαχεῖτο πολλοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐρωτήμασιν, ἕτερον ἐκ τῆς αὐτῆς κιθάρας πνεύματος ἀνεδέξατο θεσπῴδημα, λέγον· Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνὸν ἐστὶν, ἀλλ' ἢ τὸ συμφρονεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό; Διὸ, καθάπερ τι ψαλτήριον ὄργανον μουσικῆς ἐπιμελείας δεόμενον, ἐκθέμενος ἐρωτήσεων ἔγγραφον, ἐνεχείρησε ταύτῃ τῇ ἡμῶν μετριότητι· καὶ ἐζήτησε τὰ ἐν αὐτῇ περιεχόμενα κανονικὰ προβλήματα καὶ ζητήματα λαληθῆναι ἐπὶ κοινῷ καὶ ἀδελφικῆς ἀποκρίσεως καλλιγραφηθῆναι βιβλίῳ. τὸ γὲν οὖν ἐξ ἁγιωσύνης αὐτοῦ σωτηθὲν γράμμα, ἀλαλωβαίσει παύτα ῥητῶς.

Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Ἐρωτήματα ἅπερ χρήζουσιν οἱ Χριστιανοὶ οἱ παροικοῦντες ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτῶν· ἐρωτηθέντα παρὰ Μάρκου τοῦ ἐλαχίστου ἐν τοῖς πατριάρχαις Ἀλεξανδρείας, ἐν ἡμέραις τοῦ βασιλέως καὶ δυσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου βασιλέως ἡμῶν Κυρίου Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου, καὶ ἐπὶ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Γεωργίου. ὧν τὸ ἔτη αὐξήσει ὁ θεὸς εἰς μακρότητα ἡμερῶν. μηνὶ φεβρουαρίῳ ἐπινεμήσεως ιγ. καὶ ἐτῶν μὲν τῆς σαρκώσεως τοῦ Κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ασγ.

Ἐρώτησις. Αἱ παρὰ μέρη τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν Ἱεροσολύμων ἀναγινωσκόμεναι λειτουργίαι, καὶ λεγόμεναι συγγραφῶσι παρὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου, καὶ Μάρκου, δεκταὶ εἰσὶ τῇ ἁγίᾳ καὶ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ οὔ;

Ἀπ. Ὁ μέγας ἀπόστολος Παῦλος, ὁ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ ῥήτωρ καὶ διδάσκαλος, Κορινθίοις ἐπιστέλλων, φησίν· Ἀδελφοὶ, παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ᾖ ἐν ὑμῖν σχίσματα· ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοΐ, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. Φαμὲν τοίνυν, ὡς ἅπερ ἀποστολικὰ γράφης, ἅπερ ἀποστολικὸν καὶ φρονεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό· καὶ ἐπὶ τοῦ ἁγίου καὶ θείου ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου, καὶ τοῦ ἁγίου καὶ θείου Μάρκου τοῦ εὐαγγελιστοῦ, ἐκ τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων ἐκδοθεῖσαι, καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐκτεθεῖσαι, καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀεὶ ὅλως πάντας ἐπιγινώσκομεν. ψηφιζόμεθα ἐν μὴ εἶναι δεκτὰς αὐτάς. κἂν γὰρ ἐγένοντο, παντελὴς ἀπραξίας κατεψηφίσθησαν, ὡς καὶ ἄλλα πολλά. καὶ δηλόν ἐστιν ὅτι ἀπόκρυφόν ἐστι τῶν ἁγίων καὶ ἀποστολικῶν διατάξεων, καὶ ἐν τῷ Τρούλλῳ τῷ μεγάλῳ παλατίῳ συνόδου ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου. ὁ μὲν γὰρ, ὁ ἀποστολικὸς δηλαδὴ, διορίζεται τὰς τῶν Κλήμεντος δύο ἐπιστολὰς, καὶ τὰς διαταγὰς τῶν ὀκτὼ βιβλίων αὐτοῦ ἀναγινώσκεσθαι μόνον, μὴ δημοσιεύεσθαι δὲ, διὰ τὰ ἐν αὐταῖς μυστικά· ὁ δὲ θέλει πάντας μηδὲ ἀναγινώσκεσθαι, διὰ τὸ παρεντεθεῖσθαι αὐτοῖς παρὰ ἑτεροδόξων πολλά τινα νόθα, καὶ τῆς εὐσεβείας ἀλλότρια. διά τε τὸ καὶ ὀφείλειν πᾶσιν αἰεὶ ἐκκλησίαις τοῦ θεοῦ ἀκολουθεῖν τῇ ἐν τῇ νέᾳ Ῥώμῃ, ἤτοι τῇ Κωνσταντινουπόλεως· καὶ ἱερουργεῖν καὶ τοὺς παραδόσεις τῶν μεγάλων διδασκάλων καὶ φωστήρων τῆς εὐσεβείας, τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ ἁγίου Βασιλείου. φησὶ γὰρ τὸ μακαρίτης καὶ ἅγιος βασιλεὺς· Περὶ ὧν ἐγγράπτως καὶ βιβλίοις τῶν βασιλικῶν. Περὶ ὧν ἐγγράφως ὁ κείμενος νόμος, παραφυλάττειν δεῖ τὸ ἐθος, ᾧ ἡ Ῥώμη κέχρηται.

Ἐρώτησις β. Βιβλία διάφορα εὑρίσκονται εἰς τὰς ἀνατολικὰς καὶ νοτίας χώρας· καὶ τὰ μὲν ὀνομάζονται διδασκαλίαι τῶν ἁγίων ἀποστόλων, τὰ δὲ, ὁράσεις τοῦ ἁγίου Παύλου. ἐρωτῶ ἂν εἰ ὀφείλομεν ἀναγινώσκειν αὐτά; Ἀπ. Τοῦ Κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν διαγγελίοις εἰπόντος, Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε. πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικε· ψηφιζόμεθα καὶ ἡμεῖς, ὅτι ἀποστολικαὶ διδασκαλίαι, καὶ ὁράσεις, καὶ διδάξεις τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν γινώσκειν καὶ ὁμολογεῖ τὰ ἐν τῷ τε ἀποστολικῷ κανόνι δηλούμενα βιβλία, καὶ πίστωμα εἶναι τῶν θεοπνεύστων φωνῶν ἕτερον δὲ παρὰ ταῦτα οὐκ οἶδεν ἀποστολικὸν σύγγραμμα. παρατηρητέον ἐν ἀποστρέφεσθαι τὰ ψευδεπίγραφα παρὰ τῶν αἱρετικῶν χειράσματα. ἀψινθίου γὰρ πικρότερα εἰσὶ, κἂν μελιτόεσσαν διὰ τῆς ἐπιγραφῆς τῶν ὀνομάτων τῶν ἁγίων ἀποστόλων ὑποκρίνωνται.

Ἐρώτησις γ. Τὰ ἑξήκοντα κεφάλαια τῶν βανεγ. a canone synodisse edito, edoctos fuisse [3] sacrum ministerium a S. apostolo Marco traditum. Solus. n. 32 canon sanctæ & œcumenicæ synodi coactæ in Trullo magni palatii, ait a S. Iacobo Dei fratre mysticum sacrificium fuisse cõpositum. Attamen 85 canon sanctorum & omni laude celebrium Apostolorum, & 59 canon Laodicenæ synodi, enumerantes veteris testamenti & noui, ipsosq; apostolicos libros, qui in vsu nobis esse debent, nullâ [4] sacrificii sanctificationis mentionem faciũt. Neq; etiã catholica sanctissimi & œcumenici throni Constantinopolis ecclesia vllo modo eas liturgias agnoscit. Pronuntiamus igitur, nõ esse has recipiendas. Etsi. n. ab iis facta sint, ab omni vsu vacare iubentur, vt & alia multa. Idq; manifestum est ex 85 canone sanctorũ & beneditorum Apostolorum, & 2 canone sanctæ & œcumenicæ synodi in Trullo magni palatii coactæ: alter. n. Apostolicus videlicet, definit duas [5] Clemẽtis epistolas, & dispositiones octo librorum eius, legi quidem, verum non eulgari, ob arcana, quæ in iis sunt recondita: alter autem vult eas neque legi, propterea quod iis spuria, quædã multa, & a pietate aliena interposita sint ab hæreticis. Quamobrem omnes ecclesiæ Dei sequi debent morem nouæ Romæ, nimirum Cõstantinopolis, & sacra celebrare iuxta traditiones magnorum doctorum & luminarium pietatis, sancti Ioannis Chrysostomi, & sancti Basilii. ait. n. 41 caput, 1 tit. 2 lib. Basilicõn. De quibus scripta lex non est, morem, quo Roma vtitur, seruari oportet.

[3] sacrario ceremoniarum

[4] sacra ceremonia

[5] præceptiones

Inter. 11. Varii reperiuntur libri, in orientalibus & meridionalibus regionibus: & alii nominantur Præcepta sanctorum Apostolorũ: alii, Visiones sancti Pauli. Quæro an hi nobis legendi sint?

Ref. Cum Dominus & Deus & Seruator noster Iesus Christus in Euangelis dicat, Videte ne decipiamini: multi. n. venient in nomine meo, dicentes, Quia ego sum, & tempus appropinquauit: Pronuntiamus & nos, Dei ecclesiam [6] nosse & confiteri Apostolica præcepta, & visiones, & [7] disciplinas librorum, qui 85 Apostolico canone declarantur, & Dei præconum voces iis esse creditas. præter hos aliũ nullum nouit apostolicum [8] commentarium. Obseruandum igitur, vt ab hæreticis ficta auerser mendacia. absinthio. n. amariora, licèt per nominum sanctorum Apostolorum inscriptionem mellitam referant placentam.

[6] agnoscere

[7] doctrinas

[8] scriptum

De Basilicorum libris.

Inter. 111. Sexaginta Basilicorum capita

[1] Marco Alexandrino patriarcharum

Universidad de Deusto Biblioteca

σιλικῶν οὐ διεδίθησαν εἰς τὰς χώρας ἡμῶν· διὰ τοῦτο νυκτοβατοῦμεν ὅσον τὸ εἰς αὐτά. ζητοῦμεν οὖν μαθεῖν, εἰ ἐντεῦθεν κατακρινόμεθα.

Ἀπόκρισις. Ὅσα ὁ νόμος λαλεῖ, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λέγει, κατὰ τὸν μέγαν ἀπόστολον. οἱ γοῦν αὐχοῦντες βίον ὀρθόδοξον, κἂν ἐξ ἀνατολῶν ὦσι, κἂν ἐξ Ἀλεξανδρέων, κἂν ἑτέρωθεν, Ῥωμαῖοι λέγονται, καὶ κατὰ νόμους ἀναγκάζονται πολιτεύεσθαι· τῷ νόμῳ δὲ τῷ φάσκοντι, οὐ δεῖ Ῥωμαῖον ἄνδρα νόμον ἀγνοεῖν, οὐ συσφίγγονται. μόνοι γὰρ οἱ κατοικοῦντες τὴν Ῥώμην, τὴν βασιλίδα δηλονότι τῶν πόλεων, τὴν κατησφαλισμένην ὁμοίοις πυργώμασι, καὶ πολλοὺς πλουτοῦσαν νομομαθεῖς, ταῖς ἐκ τούτων σιδηροπέδαις κατέχονται. διὸ οὗτοι μὲν ἀγνοῆσαι νόμον διενιστάμενοι, οὐ συγγινώσκονται· κἂν χειρωνάκται, κἂν ἀγύρται τινὲς ὦσι, καὶ γραμμάτων ἀνήκοοι· ὡς δυνάμενοι τὰ τῶν νόμων μαθεῖν ἀπὸ τῶν συγκατοίκων αὐτῶν. οἱ δὲ ἔξω τῆς Ῥώμης διάγοντες, ἀγρόται δηλονότι, καὶ λοιποὶ, πολλῷ δὲ πλέον Ἀλεξανδρεῖς, νόμον πολιτικὸν ἀγνοήσαντες συγγινώσκονται. καλὸν γοῦν ἐστι καὶ τοῦτο ἐρωτᾶν, καὶ μανθάνειν τὰ νομικὰ παραγγέλματα· εἰ δὲ δυσχερές ἐστι, συγγνώμης ἀξιωθήσονται.

Ἐρώτησις δ. Ἀκίνδυνόν ἐστι τοῖς ἱερωμένοις, ναὶ μέντοι καὶ τοῖς λαϊκοῖς, ἐπὶ τόκῳ δανείζειν, ἢ μᾶλλον ὀλέθριον;

Ἀπόκρισις. Ὁ μὲν Μωσαϊκὸς νόμος, Οὐκ ἐκτοκιεῖς, φησὶ, τὸ ἀργύριόν σου τῷ ἀδελφῷ σου. ὁ δὲ πολιτικὸς ἐπιγινώσκει τόκους ἑκατοστιαίους, καὶ ἀπὸ τρίτης ἑκατοστῆς. διορίζεται γὰρ τοῦτο συγκλητικοὺς λαμβάνειν τόκους ἀπὸ τρίτης ἑκατοστῆς· ἤγουν ἐφ' ἑκάστῃ λίτρᾳ νομίσματα δ. τοῦτο κοινολαΐτας πραγματευτὰς, καὶ λοιποὺς, ἡμιεκατοστιαίους· ἤγουν ἐφ' ἑκάστῃ λίτρᾳ νομίσματα ς. τοῦτο δὲ διδόντας διαπόντιον δάνειον, ὑπὲρ ἑκάστης λίτρας νομίσματα ιβ. ὅπως δὲ καλοῦνται οἱ τόκοι ἑκατοστιαῖοι, τῆς λίτρας μὴ συμποσουμένης εἰς νομίσματα ρ, ἀλλ' εἰς οβ, καιρὸς οὐκ ἔστι λέγειν· ἵνα μὴ ἔργον τὸ παρέργον γένηται. καὶ ταῦτα μὲν περὶ λαϊκῶν. τοῦτο ἱερωμένους δὲ τοκίζειν παντελῶς ἀπηγόρευται. φησὶ γὰρ ὁ μδ κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ταῦτα ῥητῶς. Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος τόκους ἀπαιτῶν τοῦτο δανειζομένους, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω. Καὶ οἱ ζ κανὼν τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς α συνόδου ταῦτα διέξεισιν. Ἐπειδὴ πολλοὶ ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι, τὴν πλεονεξίαν καὶ τὸ αἰσχροκερδὲς διώκοντες, ἐπελάθοντο τοῦ θείου γράμματος, λέγοντος, Τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ· καὶ δανείζοντες ἑκατοστὰς ἀπαιτοῦσιν, ἐδικαίωσεν ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος, ὡς εἴ τις εὑρεθείη μετὰ τὸν ὅρον τοῦτον τόκους λαμβάνων ἐκ

ad nostras regiones non peruenerunt: ideoque quãtum ad ea pertinet, in tenebris versamur. Quærimus, an ob eam rem damnemur.

Res. *Quæcunq; lex ait, iis ait, qui in lege sunt, secundum magnum Apostolum. Qui igitur ob vitam gloriantur orthodoxam, siue ex oriente sint, siue ex Alexãdrinorum plaga siue aliunde, Romani dicuntur, & secundum leges viuere coguntur. Non adstringuntur tamẽ lege, quæ ait, non oportere Romanum virum leges ignorare. ii enim soli, qui habitãt Romam, regiam videlicet ciuitatem, quæ similibus est munita propugnaculis, & multis abundat iurisperitis, horum ferreis tenentur pedicis. Ideoque si hi legem ignorare se allegent, veniam nõ consequuntur, siue manuales sint operarii, siue circunforanei sint aliqui, & literarum imperiti: vt qui possint a suis ciuibus legum discere tenorem. Qui autem extra Romam agunt,[9] agrestes scilicet, & reliqui, multoq; magis Alexãdrini, legem ciuilem ignorantes, veniam merentur. Bonum ergo est, vt hi quoq; interrogẽt, & legitima præcepta discant. Quod si est difficile, veniam sunt consequuturi.* 9 rustici

Inter. IIII. *An extra periculũ, sacrati, itẽq; laici fœnori dẽt pecuniam, an potius sit iis exitiosum.*

Res. *Mosaica quidem lex, Non fœnerabis, inquit, argentum tuum fratri tuo: ciuilis autẽ agnoscit vsuras centesimas & triẽtes. Definit .n. vt Senatores accipiant vsuras trientes, nimirũ in singulas libras nummos quatuor. Negotiatores autem[1] vulgares, & cæteros, dimidiam centesimæ, nimirũ in singulas libras nũmos sex. Eos vero, qui[2] maritimum fœnus cõtrahũt, pro singulis libris nummos duodecim. Quonam autem modo centesimæ vocentur vsuræ, cum libræ quantitas nõ perueniat ad solidos centum, sed ad septuaginta duos; non est dicẽdi tempus, ne opus fiat præter opus. Et hæc quidem de laicis. Sacratis verò fœneratione prorsus interdictum est. Ait enim hæc nominatim 44 sanctorum Apostolorum canon: Episcopus, aut presbyter, aut diaconus, vsuras ab iis exigẽs, quib. mutuum dedit, vel desinat, vel deponatur. Et 17 canon sanctæ & œcumenicæ 1 synodi hæc. Quoniã multi, qui in canone recensentur, plura habendi studium & turpe lucrum persequentes, diuinæ scripturæ obliti sunt, quæ dicit; Argentum suum non dedit ad vsurã: & fœnerantes, centesimas exigunt: æquũ cẽsuit sancta & magna synodus, vt siquis inuẽtus fuerit post hoc statutũ vsuras exmutuo sumere,* 1 laicos, 2 qui traiecticiam pecuniam mutuo dant.

μεταχειρήσεως, ἢ ἄλλως ἐπερχόμενος τὸ πρᾶγμα, ἢ ἡμιολίας ἀπαιτῶν, ἢ ἕτερόν τι ἐπινοῶν αἰσχροκερδείας ἕνεκα, καθαιρεθήσεται τοῦ κλήρου, καὶ ἀλλότριος τοῦ κανόνος ἔσται. τὰ αὐτὰ φησὶ καὶ ὁ δ κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, καὶ ἕτεροι.

Ἐρώτησις ε. Ἀκίνδυνόν ἐστιν ἱερατεύειν ὀρθοδόξους, Σύρους, καὶ ἐξ Ἀρμενίων, ἀλλὰ μὴν καὶ ἐξ ἑτέρων χωρῶν τινὰς πιστοὺς, κατὰ τὴν οἰκείαν διάλεκτον· ἢ παντοίως ἀναγκάζονται μετὰ Ἑλληνίδος ἱερατεύειν γραφῆς;

Ἀπόκρισις. Ὁ μέγας ἀπόστολος Παῦλος, Ῥωμαίοις ἐπιστέλλων φησίν. Ἢ Ἰουδαίων μόνων ὁ θεὸς, οὐχὶ δὲ καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν. Οἱ γοῦν ὀρθοδοξοῦντες ἐν πᾶσι, κἂν ὦσι τῆς Ἑλληνίδος φωνῆς πάμπαν ἀμέτοχοι, μετὰ τῆς ἰδίας διαλέκτου ἱερουργήσουσιν, ἀντίγραφα ἔχοντες τῶν συνήθων ἁγίων εὐχῶν ἀπαράλλακτα, ὡς μεταγραφέντα ἐκ κοντακίων καλλιγραφηθέντων διὰ γραμμάτων Ἑλληνικῶν.

Ἐρώτησις ς. Ἠρραβωνίσατό τις γυναῖκα, καὶ ἐτελεύτησε πρὸ τοῦ ἱερολογηθῆναι μετ' αὐτῆς, ὡς νενόμισται, καὶ πρὸ τοῦ συναφθῆναι αὐτῇ· ἀκίνδυνόν ἐστι ταύτην λαβεῖν τὸν τούτου ἀδελφὸν, ἢ οὔ;

Ἀπ. Τὸ καλὸν οὐκ ἔστι καλὸν, εἰ μὴ καλῶς γένηται. εἰ γοῦν ἡ μνηστεία, ἤτοι ὁ ἀρραβὼν, ἐτελέσθη κατὰ τὴν ὑποτύπωσιν τῆς νεαρᾶς νομοθεσίας τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως κυρίου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, μετὰ τελετῆς τῶν συνήθων ἁγίων εὐχῶν· τῆς γυναικὸς οὔσης δωδεκαετοῦς, τοῦ δὲ ἀνδρὸς τὴν τεσσαρεσκαιδέκατον χρόνον ἀνύσαντος, οὐ λήψεται ταύτην εἰς γάμον ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. ὁ γὰρ οὕτω τελεσθεὶς ἀρραβὼν ἐν πᾶσι τῷ νομίμῳ γάμῳ ταυτίζεται. εἰ δὲ κατὰ τὴν κρατοῦσαν συνήθειαν, ὡς μανθάνομεν, εἰς πάντα σχεδὸν τὰ μέρη τοῦ νότου καὶ τῆς ἀνατολῆς, ἀλλοτρόπως, ὁ θανὼν τὴν περιοῦσαν ἠρραβωνίσατο, συζευχθείη νομίμως αὐτῇ ὁ τούτου αὐτάδελφος.

Ἐρώτησις ζ. Ἀποκριματίστως διακονικοῦ ἢ ἱερατικοῦ βαθμοῦ ἀξιωθείη, ὁ διὰ τὸ τελευτῆσαι τὴν μνηστευθεῖσαν αὐτῷ, ἑτέραν σύμβιον ἀγαγόμενος, ἢ ὡς δίγαμος κωλυθήσεται;

Ἀπ. Εἰ μὲν κατὰ τὴν τῆς ῥηθείσης νεαρᾶς ὑποτύπωσιν ἠρραβωνίσατο τὴν ἀποιχομένην μνηστὴν, ἑτέρα γυναικὶ μετὰ τὴν ταύτης θάνατον συζευχθεὶς, οὐκ ἀξιωθείη βαθμοῦ τινὸς τοῦ τοῦ βήματος. δίγαμος γὰρ λογίζεται. εἰ δὲ παρὰ τὴν ταύτης περίληψιν τὸ τελευτῆσαν ἐμνηστεύσατο γύναιν, ἀπαρεμποδίστως ἱερωθήσεται, ὡς μὴ λογιζόμενος δίγαμος.

Ἐρώτησις η. Ἱερεὺς ἐὰν ἀποκαρῇ, ἐκχωρηθείη ἱερουργεῖν μετὰ τὴν ἀπόκαρσιν. ἢ οὔ;

Ἀπ. Τοῦ β κανόνος τῆς ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως συστάσης ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου ταῦτα κατὰ ῥῆμα διεξιόντος,

sumere; vel eã rem aliter persequi, vel sesquialteras exigere, vel aliquid aliud excogitare turpis quæstus gratia, e clero deponatur, & sit alienus a canone. Eadem ait & 4 canon Laodicenæ synodi, & alii.

Inter. v. *An orthodoxi Syri & ex Armeniis, necnon ex aliis regionibus aliqui fideles propria lingua extra periculum sacra celebrẽt; an vero cogantur prorsus cum Græca scriptura sacerdotio fungi?*

Res. *Magnus Apostolus Paulus ad Romanos scribens inquit. An Iudæorum tantũ Deus? num & Gentium? certe & Gentium. Qui igitur recte in omnibus de fide sentiunt, etsi sint Græcæ linguæ omnino expertes, propria dialecto sacra conficient, exemplaria consuetarum sacrarum precum habentes non euariantia, vt desumpta ex contaciis Græcanicis literis eleganter descriptis.*

Inter. VI. *Desponsauit quis sibi mulierem, & priusquam cum ea per benedictionem, sicut constitutum est, initiaretur, & cum ea copularetur, decessit: an ea impune nubet huius fratri, necne?*

Res. *Quod bonum, nõ bonum est, nisi bene fiat. Si igitur spõsalia & arrhabonis datio perfecta sint iuxta dispositionem Nouellæ constitutionis inclyti Imperatoris, domini Alexi Comneni, cũ[3] cõsecratione solitarũ sanctarũ precum, fœmina excedente annũm duodecimum, virum autẽ decimumquartum: non ducet eam vxorẽ frater eius. Ita. n. perfectus arrhabo legitimis nuptiis in omnib. assimilatur. Quod si iuxta consuetudinẽ, quæ (vt didicimus) obtinet in omnib. fere austri & orientis partibus, præmortuus aliter sibi superstitẽ desponsauerat; huius germanus ei legitime coniungatur.* 3 peractione

Inter. VII. *An sine præiudicio diaconico & sacerdotali gradu dignus habebitur, qui cum mortua ipsius esset sponsa, aliam coniugem duxit: an velut binubus prohibebitur?*

Res. *Si quidẽ iuxta prædictæ Nouellæ formã desponderat sibi mortuã sponsam, post eius mortẽ alii vxori coniunctus non consequetur vllum altaris gradum: binubus .n. cẽsetur. Sin autẽ præter eius tenorẽ cum mortuo sponsa cõtractum iniuerat, sine impedimento sacrabitur, vt qui bigamus non censeatur.*

Inter. VIII. *Si sacerdos tonsus fuerit, concessum erit ei post tonsuram sacrificare, an nõ?*

Res. *Cum secundus canon sanctæ & œcumenicæ synodi coactæ in sanctissimo throno Constantinopolis hæc nominatim pronuntiet:*

Universidad de Deusto Biblioteca

Εἰ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἔνιοι τῶν ἀρχιερέων, εἰς τὸ τῶν μοναχῶν καθιόντες σχῆμα, ἐν τῷ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐβιάζοντο διαμένειν ὕψει, ····· ἀλλ' οὖν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος αὕτη, καὶ τοῦτο ῥυθμίζουσα τὸ παρόραμα, καὶ πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς τὴν ἄτακτον ταύτην ἐπανάγουσα, πρᾶξιν, ὥρισεν ἵνα εἴ τις ἐπίσκοπος ἤτις ἄλλος τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος πρὸς τὸν μοναχικὸν θελήσειε κατελθεῖν βίον, καὶ τὸν τῆς μετανοίας τόπον ἀναπληρῶσαι, μηκέτι λοιπὸν τῆς ἀρχιερατικῆς ἀντιποιῆται ἀξίας. αἱ γὰρ τῶν μοναχῶν συνθῆκαι ὑποταγῆς ἔχουσι λόγον, καὶ μαθητείας, ἀλλ' οὐχὶ διδασκαλίας καὶ προεδρίας· οὐδὲ ποιμαίνειν ἄλλους ἀλλὰ ποιμαίνεσθαι ἐπαγγέλλονται. διὸ, καθὰ προείρηται, θεσπίζομεν μηκέτι τινὰ τῶν ἐν ἀρχιερατικῷ καταλόγῳ καὶ ποιμένων ἐξεταζομένων εἰς τὴν τῶν ποιμαινομένων καὶ μετανοούντων χώραν ἑαυτὸν καταβιβάζειν. εἰ δὲ τις τοῦτο τολμήσειε πρᾶξαι μετὰ τὴν ἐκφώνησιν καὶ διάγνωσιν τῆς νῦν ἐκπεφωνημένης ψήφου, αὐτὸς ἑαυτὸν τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀποστερήσας βαθμοῦ, οὐκέτι πρὸς τὸ πρότερον ὅπερ ἠθέτησε διὰ τῶν ἔργων ἀξίωμα ἐπαναστρέψει. καταλαμβάνεται δὲ πρὸ τῆς ἐκφωνήσεως τούτου μὴ μόνον τοῦ τοῦ βήματος, ἤγουν ὑποδιακόνους, διακόνους καὶ ἱερεῖς, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀρχιερεῖς ἱερουργεῖν καὶ μετὰ τὴν ἀπόκαρσιν. τοῦ γοῦν ἀρχιερέων μετ' ἐμβριθείας κανονικῆς ἐκ τῆς ἱερωσύνης ἀποξενωθέντων, διὰ τὸ μετὰ τὴν ἀπόκαρσιν εἰς τόπον μαθητιώντων καὶ μετανοούντων ἐλθεῖν, κἀντεῦθεν ἀπαλλοτριωθῆναι τοῦ διδασκαλικοῦ ἀξιώματος, πάντως οἱ ἱερεῖς καὶ ἁπλῶς οἱ τοῦ βήματος ἀπαρεμποδίστως καὶ μετὰ τὴν ἀπόκαρσιν τὰ τῶν βαθμῶν ἐνεργήσουσι δίκαια. καὶ πρὸ τῆς ἀποκάρσεως γὰρ ὡσαύτως, καὶ μετὰ τὴν ἀπόκαρσιν μαθηταὶ καὶ ὑποτακτικοὶ ἦσαν καὶ εἰσί.

Ἐρώτησις θ. Λαϊκὸς ἐὰν φαντασθῇ, ἀξιωθείη αὐθημερὸν τῆς τοῦ θείων ἁγιασμάτων μεθέξεως, ἢ οὔ; καὶ ἱερεὺς ἐὰν φαντασθῇ, ἱερουργήσει κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τοῦ φαντασμοῦ, ἢ οὔ.

Ἀπ. Ὁ προσφέρων (φησὶ τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν) δῶρα καὶ θυσίας ἀρχιερεὺς, ἐξ ἀνθρώπων λαμβάνεται, καὶ καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ προσφέρει τῷ θεῷ, οὕτω δὴ καὶ περὶ ἑαυτοῦ· ἐπεὶ καὶ αὐτῷ βάρος σαρκικῆς ἀσθενείας ἐπίκειται. Ἀλλὰ καὶ διὰ Μωσέως εἶπεν ὁ Κύριος, οἱ καθαροὶ τῷ καθαρῷ προσίτωσαν. Ὁ δὲ μῶμον ἔχων κατὰ ψυχὴν, πρὸς τὸ καταπέτασμά μου οὐκ εἰσελεύσεται, καὶ πρὸς τὸ θυσιαστήριόν μου οὐκ ἐγγιεῖ· ὅθεν καὶ τρεῖς ἁγιώτατοι πατριάρχαι τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας, ὁ ἅγιος Διονύσιος δηλαδὴ, ἀντιγράφων πρὸς Βασιλείδην ἐπίσκοπον, ὁ μέγας Ἀθανάσιος κανονίζων τινὰ μοναχὸν, Ἀμοῦν ἐπονομαζόμενον, καὶ ὁ ἅγιος Τιμόθεος,

Etiam si huc vsque nonnulli antistites, qui ad monachorum habitum descenderant, vt in episcopali fastigio manerent, vim adhibuerũt: & cum hoc facerent, neglecti sunt: sancta tamen & vniuersalis hæc synodus, hanc negligentiam quoq; corrigens, & ad ritus ecclesiasticos hanc inordinatam actionẽ redigens: statuit, vt siquis episcopus, vel aliquis alius ex põtificali dignitate, voluerit ad vitam monasticam descendere, vel pœnitentiæ locum implere, ne amplius antistitis dignitatem vsurpet. monachorum. n. professiones, subiectionis & discendi cupiditatis rationem habent, non autẽ doctrinæ vel primatus: nec alios pascere, sed se pasci profitẽtur. Et ideo, quemadmodũ prædictũ est, decernimus, vt nemo eorũ, qui in episcopalẽ pastorumq; catalogum relatus est, ad eorũ, qui pascuntur & agunt pœnitentiã, locũ se demittat. Siquis autẽ hoc facere ausus fuerit, post denuntiationẽ & declarationem huius editæ sententiæ, ipse qui seipsum episcopali gradu priuauit, non amplius ad priorẽ, quã factis despicatui habuit, dignitatẽ reuertetur. Cõprehenditur autẽ & ante huius promulgationem, non solũ eos, qui altari seruiunt, subdiaconos videl. diaconos, & sacerdotes: sed & antistites ipsos etiã post tonsurã sacrificare. Cũigitur antistites cũ grauitate canonica a sacerdotio abalienati sint, propterea quod post tonsurã ad locũ discipulorũ & pœnitentiũ venerint, indeq; alieni facti fuerint dignitate doctoria sacerdotes omnino, & qui simpliciter altari seruiunt etiã post tonsurã citra impedimentum operabuntur quæ ad ipsorũ gradus pertinent. nã & ante tonsuram pariter, ac post eandem fuerant & sunt discipuli & subiecti.

Inter. IX. *Si laicus in somnis imaginatus fuerit, meretur eo die diuinarũ sanctificationũ participationẽ, necne? Et an sacerdos, qui idẽ passus est, sacra conficiet, necne?*

Res. *Antistes (inquit sacra scriptura) dona & hostias offerens, ab hominibus accipit, & quemadmodum offert Deo pro populo, sic & pro seipso. nam & eum premit carnalis infirmitatis põdus. Verum & per Mosen dixit Dominus, Mundi mundum adeant. Maculã autem habens in anima, sub velum meum nõ ingredietur, nec ad altare meum appropinquabit. Vnde & tres sanctissimi patriarchæ throni Alexandriæ, sanctus Dionysius videl. rescribens ad Basilidẽ episcopũ, & magnus Athanasius, regulã præscribens monacho cuidã Amũ cognominato, & sanctus Timotheus, de re huiusmodi*

πρός τινας ἐρωτήσαντας περὶ τοιούτου τινὸς ἀποκρινόμενοι, τέως τὰ περὶ τοῦ λαϊκῶν ἀκολούθως τοῦ θείαις ταύταις γραφαῖς διηυλύτωσαν. φησὶ γὰρ ἡ τοῦ ἁγίου Διονυσίου ἀπόκρισις, Εἰ μὲν ὑπόκειται ἐπιθυμίᾳ γυναικὸς, οὐκ ὀφείλει· εἰ δὲ ὁ σατανᾶς πειράζει αὐτὸν, ἵνα διὰ τῆς προφάσεως ταύτης ἀπαλλοτριώσῃ τῆς κοινωνίας τοῦ μυστηρίων, ὀφείλει κοινωνῆσαι. ἐπεὶ οὐ παύσεται ὁ πειράζων κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐπιτιθέμενος αὐτῷ. Διὸ καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ περὶ λαϊκῶν διοριζόμενοι, περὶ ἐπισκόπων, διακόνων καὶ ἱερέων φανταζομένων κατὰ σατανικὴν καὶ μόνον ἐπήρειαν, τὸν αὐτὸν τύπον κρατεῖν οὐ διαγινώσκομεν, ἐπιζυγωθῆναι δὲ μᾶλλον αὐτοῖς τὸν τῆς ἱεροτελεστίας ἐνέργειαν κατὰ μόνην τὴν ἡμέραν τῆς ὀνειρώξεως ψηφιζόμεθα, διὰ τὸ τῆς ἱερωσύνης σεβάσμιον. εἰ μὴ τυχὸν κινδυνώδης ἐστὶν ἡ ὑπέρθεσις, ἢ διὰ τὸ τῆς ἡμέρας περιφανέστατον, ἢ διὰ τὸ τοῦ πράγματος χρησιμώτατον. τῇ νυκτὶ γὰρ συντριβείη μὲν ἡ παγὶς τοῦ ἐπηρεαστοῦ, ὑψωθείη δὲ τῆς ἱερουργίας ἡ δύναμις.

Ἐρώτησις ι. Ὁ μετὰ νομίμου συμβίου αὐτοῦ σαρκικῶς συναφθεὶς, ἀξιωθείη αὐθημερὸν τῆς τοῦ ἁγιασμάτων μεταλήψεως, ἢ οὔ;

Ἀπ. Ὁ θεοκήρυξ Παῦλος, ὁ τῆς ἐκκλησίας μέγας διδάσκαλος, Δοκιμαζέτω (φησὶν) ἕκαστος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ τοῦ ποτηρίου πινέτω. Καὶ πάλιν, Μὴ ἀποστερείτωσαν (φησὶν) ἑαυτοὺς οἱ ὁμόζυγοι, εἰ μήτοι ἐκ συμφώνου, ὅταν τῇ προσευχῇ τῆς ἁγίας κοινωνίας μέλλωσι προσελθεῖν. Καὶ τὸν Δαβὶδ δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ζητήσαντας ἐκ τοῦ ἄρτων φαγεῖν τῆς προθέσεως, προησφαλίσατο ὁ ἀρχιερεὺς, εἰ καθαροί εἰσιν ἀπὸ κοίτης γυναικός. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Μωσαϊκῇ βίβλῳ τῆς ἐξόδου ταῦτα ῥητῶς ἀνατάττονται, Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωσῆν, Καταβὰς διαμάρτυραι τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ ἅγνισον αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον. καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἔστωσαν ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρίτην. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καταβήσεται Κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινὰ, ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ. Καὶ πάλιν, Κατέβη Μωσῆς ἐκ τοῦ ὄρους πρὸς τὸν λαὸν, καὶ ἡγίασεν αὐτοὺς· καὶ ἔπλυναν τὰ ἱμάτια. καὶ εἶπε τῷ λαῷ, Γίνεσθε ἕτοιμοι τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ μὴ προσέλθητε γυναικί. Ὁ δὲ ἁγιώτατος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Τιμόθεος περὶ τούτου ἐρωτηθεὶς, ἔφησεν, Οὐκ ὀφείλουσιν οἱ συμπλακέντες ὁμόζυγοι σαρκικῶς καταξιοῦσθαι τῆς τοῦ θείων ἁγιασμάτων μεταλήψεως, κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς σαρκικῆς αὐτῶν συνελεύσεως. Διὸ καὶ ἡμεῖς τοῖς οὕτω διορισθεῖσιν ἑπόμενοι, λέγομεν ὡς οὐκ ἔστιν ἐκχωρητέα τοῖς ὁμοζύγοις ἡ τοῦ ἁγιασμάτων μετάληψις, κατὰ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν συνήφθησαν σαρκικῶς. προστιθέαμεν δὲ ὡς ἐπεὶ ὁ αὐτὸς μέγας Τιμόθεος, ἐρωτηθεὶς κατὰ ποίαν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος ὀφείλουσιν ἐγκρατεύεσθαι οἱ ὁμόζυγοι· ἀπεκρίνατο, κατὰ τὸ σάββατον καὶ

iusmodi respondẽtes quibusdam, qui ipsos interrogauerant, olim ea, quæ sunt de laicis, cõsequenter diuinis his scripturis expedierunt. Ait. n. sancti Dionysii responsio: Siquidẽ subiicitur mulieris desiderio, non debet. quod si Satanas eum tentat, vt hac occasione abalienet a cõmunione sacramentorum, debet cõmunione frui. Quoniam tentator eo tempore non desinet ei struere insidias. Quamobrem & nos eadem de laicis definiẽtes, in episcopis, diaconis, & sacerdotibus imaginationem passis per satanicum solum [1] improperium, eandem formã obtinere non nouimus. operationem. n. sacrificii eis potius occludendam censemus solo somnii libidinosidie, propter sacerdotii reuerẽtiam: nisi forte mora periculosa sit, vel propter diei celebritatem, vel vtilitatem rei. Noctu. n. frangi queat laqueus tentatoris, exaltari autẽ sacrificii potestas.

1 tentationẽ

Inter. x. *Qui cum legitima vxore sua carnaliter coniunctus fuerit, an eo die dignus habendus sit participatione sanctificationum necne?*

Res. *Dei præco Paulus, magnus ecclesiæ doctor, Examinet (inquit) vnusquisq; seipsum, & sic ex pane comedat, & e calice bibat. Et rursus, Ne priuent, inquit, seipsos coniuges, nisi ex consensu, quando ad sanctæ communionis precationem accessuri sunt. Et Dauidem eosq; qui cum eo erant, quærentes comedere ex panibus propositionis, caute prius interrogauit põtifex, num mundi essent a concubitu mulieris. Sed & in Mosaico Exodi libro, hæc nominatim [2] instituuntur. Et dixit Dominus ad Mosem, Descendens contestare populum hunc. purifica eos hodie & cras, & abluant vestimẽta sua, & parati sint in diẽ tertium. Nã tertio die descendet Dominus in montẽ Sina corã vniuerso populo. Et rursus, Descẽdit Moses de mõte ad populũ, & sanctificauit eos: ablueruntq; vestimenta. Et dixit populo, Estote parati die tertio, & ne congrediamini cum muliere. Sanctissimus autẽ Alexandriæ patriarcha Timotheus de hoc interrogatus, dixit; Non debent coniuges, qui carnaliter cõiuncti sunt, promereri diuinarũ sanctificationũ participationem per ipsum diẽ carnalis eorum cõplexus. Itaque nos hæc sic definita sequentes, dicimus non esse coniugibus permittendã sanctificationũ perceptionem, quo die carnaliter copulati sunt. Addimus autẽ, quod cum ipse magnus Timotheus interrogatus, quo die hebdomadis continentes esse debeant coniuges, responderit; Sabbato &*

2 scripta leguntur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

τῶν κυριακῶν, Δι᾽ ὃ τὸ ἐν αὐτοῖς καὶ μᾶλλον τὴν δυναμένην θυσίαν τῷ Κυρίῳ προσφέρειν· ἐξ ἀνάγκης ὀφείλουσιν οἱ ὁμόζυγοι ὅτε τῆς πρὸς ἀλλήλους σαρκικῆς κοινωνίας ἀποδιίστασθαι καὶ τὴν ἡμέραν τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλήψεως. ἃ μόνον περὶ τὴν ἐπιτέλεσιν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ μετ᾽ αὐτὴν καὶ ὀφείλομεν διορθωθῆναι τὸ κακῶς καὶ παρὰ τὰ θεῖα Δι᾽ ἐπιτάγματα καὶ διδάγματα τῆς νυμφαγωγίας εἰσθυνυμφοστόλους γινόμενον. μὴ γὰρ τὸ ἱερολογηθῆναι καὶ τῶν θείων ἁγιασμάτων καταξιωθῆναι αὐτοὺς, πῶς σαρκικῶ κατεπείγουσιν ἑνώσει οἱ τῆδεων γάμῳ καταγευφήσαντες· μὴ ἀναλογιζόμενοι τὴν ἱεροπρέπειαν τῆς δωρεᾶς, καὶ τῶν ἁγιασμάτων τὴν καταφρόνησιν. ἀπαραιτήτως ἐν οἱ ὁμόζυγοι, καθ᾽ ἣν ἡμέραν τῶν θείων ἁγιασμάτων μέλλουσι μεταλαγχάνειν, οὐ μόνον πρὸ τῆς μεταλήψεως τούτων, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν μετάληψιν, ὀφείλουσιν ἐγκρατεύεσθαι. ἕτο ἢ μὴ ποιοῦντες, αὐηροτέροις ὀπιτιμίοις ὑποβληθήσονται.

Ἐρώτησις ιϛ. Ἐὰν ἱερεὺς λουθῇ, δυνατὸν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἱερουργῆσαι; καὶ λαϊκὸς μὴ τὸ ἀπελθεῖν εἰς βαλανεῖον, ὁκχωρηθείη αὐθημερὸν τῶν μυστηρίων μεταλαβεῖν; καὶ ὁπότε ἐναντίως, ἱεροτελεῖσθαι ὁ ἱερεὺς, ἢ ὁ λαϊκὸς θείων ἁγιασμάτων ἀξιωθεὶς, λούηται, ἢ φλεβοτομηθῇ, ἢ ἄλλως;

Ἀπόκρισις. Ὁ ἐν ἰατροῖς διδασκαλικώτατος Γαλλὼς, Βαλανεῖον, φησὶ, καὶ ἥλιον καὶ γυμνάσιον εἰς κίνησιν ἑξορμᾷ τὰ τέως ἡσυχάζοντα περιττώματα. διὸ καθὲν ἐξ ὧν ἠρώτησας φησὶ. καὶ αἱ τρυχὶ γὰρ τῶν φλεβῶν ἐλέγχουσι τὰς τούτων κακίας καὶ ἰδιότητας, καὶ τὰ ἱπποκράτια δόγματα· ποτὲ μὲν κινοῦσιν Δι᾽ διαφόρησιν, ποτὲ δὲ μᾶλλον ἐγαγάωσιν. ἵνα τί γοῦν προσδοκήσιμον ἴσως κατὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἁγιασμάτων μεθέξῃ σωάψωρον, ῥαθυμίᾳ τὸ φῶς τῆς ἡμῶν σωτηρίας ἐπιλυχνίσωμεν; ὅπου γοῦν ἱερουργεῖσθαι δίκαιον λόγον κατεναγκάζει προσέρχεσθαι τῇ ἱερουργίας μὴ πάντως καταύξεως καὶ διαβείας γονυκλυτεῖν πρὸς θεὸν, καὶ εὐχαριστεῖν χάριν τῷ Κυριακῷ σώματος καὶ αἵματος μεταλήψεως· καὶ μὴ θρύπτεσθαι βλακείαις καὶ ῥαντισμοῖς ὑδάτων θερμῶν. εἰ ἢ φλεβοτομίαν καταπεπίῃ θεωάσμον νόσημα, Δι᾽ τὴν σωτηρίαν τοῦ κάμνοντος τελεσθήσεται.

Ἐρώτησις ιϛ. Ἐὰν ἐμέσῃ τις μὴ τὴν ἁγίαν μεταλήψιν, καὶ πίαν διορθωθεὶς προσδόσιν;

Ἀπ. Ὁ μὲν Φυλάττων (φησὶν) ὅσιος τὸ ὅσια, ὁσιωθήσεται καὶ ἁγιασθήσεται)· ὁ ἢ προσδοὺς τὴν χάριν, βεβηλωθήσεται). εἰ γὰρ ἐξ ἀκρασίας ὠλίσθησεν εἰς τὸ ἔμετον ὁ τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλαβών, μὴ σφοδροτέρων ὀπιτιμίων διορθωθήσεται· εἰ ἢ Δι᾽ συμπεσόντος τυχαίως ἀῤῥωσήματος κάκωσιν, καὶ τὴν ὀπισκοπικὴν Δι᾽ κρίσιν μετριωτέρως ὀπιτιμηθήσεται). Ἔστι γὰρ ἔργον ἐξίν ἐγκαταλείψεως.

Dominico, propterea quod magis etiã in eis spiritalis hostia Deo offeratur. ac necessario debent coniuges a mutua cõmunicatione separari quo die diuinas sanctificationes assumunt, nõ modo ante ministrationem ipsam, sed etiã post eã. Et optamus corrigi, quod præter diuina instituta & præcepta circa spõsæ deductionẽ in nuptiarũ auspices male fit. Nã postquã sacra precatione initiati sunt, & diuinas sanctificationes promeruerunt, ad carnalẽ festinãt vnionẽ, in nuptiarũ deliciis lasciuientes: sacra benedictionis vim nõ cõsiderantes, & sanctificationũ cõtemptionẽ. Cõiuges ergo quo die diuinas sanctificationes participaturi sunt, non tantũ ante earũ assumptionẽ, sed & post eã citra excusationem cõtinenter se gerere debent. Quod si nõ faciant, grauioribus subiicientur pœnis.

Inter. xi. *An si sacerdos lauetur, posit eodem die sacra facere? & an laico liceat, postquam venerit in balneum, eodem die sacramenta assumere? Et e cõtrario, an sacerdos peracto sacrificio, vel laicus sumptis diuinis sanctificationibus lauetur, aut venæ sectionem patiatur, necne?*

Resp. *Galenus medicorum doctissimus, Balneum, inquit, & sol, & gymnasium ad motum excitant, quæ ante quiescebant, excrementa. Itaq; nihil eorum, de quib. interrogasti, fiet. Venarum n. sectiones, horum ostendunt vitia & proprietates, iuxta Hippocratis præcepta: interdum quidem discussionẽ parientes, nõnunquam autem constrictionem potius. Quid igitur? expectatum forte malum salutari sanctificationum participationi connectemus, & salutis nostræ lumen socordia obumbrabimus? cum iusta ratio sacrificantes tam ante, quã post sacrificium cõpellat cum omni cõpunctione & reuerentia ad Deum genuflectere, & gratias agere ob Dominici corporis & sanguinis assumptionem, nec deliciari mollitiis, & aquarũ calidarum aspersionibus. Quod si vena incisionem morbus vrgeat letalis, propter salutem ægrotantis ea perficietur.*

Inter. xii. *Si quis post sanctã assumptionẽ vomuerit, per quã traditionem emendabitur?*

Resp. *Sancte, inquit, custodiens sancta,* [2] *expiabitur & sanctificabitur: gratiã autem prodes,* [3] *inquinabitur. Si igitur ex ingluuie lapsus est in vomitum is, qui diuinas sanctificationes assumpsit, grauioribus pœnis emẽdabitur. Sin autem per incidentis forte ægrotationis infestationem, episcopali iudicio moderatius coercebitur. & hoc enim desertionis est opus.*

[2] ἱερὸς ἔσται
[3] profanus fiet

Inter.

Ἐρώτησις ιγ. Ἀκινδύνως ἐν πλοίῳ ἢ ἐν αὐλίῳ οἰκίᾳ ἱερουργήσῃ τὶ, ἢ θεία τελεσθήσεται;

Ἀπόκρισις. Ὁ μὲν θεὸς εἶπε Δι᾽ Μωσέως πρὸς τὸν Ἰσραὴλ, Ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ οὐκ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ ἵνα ἑορτάσῃς πάσχα Κυρίῳ τῷ θεῷ σου. ἐνταῦθεν καθάρως αἰνιττόμενος ἔθος Ἰουδαϊκὸν πάσχα πᾶν παυπλῆ ἀπραξίαν, Δι᾽ τὸ ἔτοπον μονώτατον. ὁ δὲ νθκανὼν τὸν ἐν τῷ Τρούλλῳ μεγάλῳ παλατίῳ συνόδου ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, καὶ ὁ πρὸ κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, καθηρέσεσι καθυποβάλλουσι τὸν ἐν ἰδιωτικῷ οἴκῳ θεῖον ἐκτελούμενα βάπτισμα. διορίζονται γὰρ ἐν καθολικαῖς ἐκκλησίαις τὰ βαπτίσματα γίνεσθαι. ἀλλὰ καὶ ὁ λα κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, καὶ ὁ ιϛ κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων συστᾶσι συνόδου, Δι᾽ παπίζοντας μὴ ἐκχωρήσεως ἐπισκοπικῆς καὶ εἰς ἰδιωτικοὺς οἴκους πλεῖσθαι βαπτίσματα. ὁμοίως οἱ ἁγιώτατοι βασιλεῖς κύριοι Λέων, ὁ σοφὸς, βλέπων πῶς ὀρθοδόξου πίστιν διηνεμύλιον ὡς ἄμπελον, καὶ αὐξανομένου ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν, κύκλῳ τῆς ἁπάσης τοῦτης ἐκκλησιῶν, διορίσατο ἐν ὁ καὶ ἐν ιε νεαρᾷ θεσμοθεσίᾳ αὐτοῦ μὴ μόνον εἰς τὰς ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ εἰς ἰδίους ἰδιωτικὰς οἴκους ἀδιαπτώτους ἱεροπρεπείας καὶ βαπτίσματα γίνεσθαι. διὸ κατὰ τῶν τούτων παρελήλυθεν, ὁ μὴ ἀντιμισίου ἱερουργήσας, ἢ βαπτίσας εἰς ἰδιωτικὸν οἶκον, μὴ ἱερουθέντα δι᾽ ἐγκαινίων αὐτοῦ οἴκου, καὶ ἰδίους ἐν θρονισμοῦ, ναὶ μὴν καὶ Δι᾽ λειψάνων ἁγίων ἐνεργασμοῦ, (τοῦτο γὰρ εἰσὶ τῶν καθολικῶν ἐκκλησιῶν δοτηήσαντες ἱερατα καὶ ὑψώματα) ἀλλ᾽ εἰς ἰδιωτικὸν οἰκιακὸν ἀφορισθέντα τισῶν, ἢ εἰς οἰκίσκον πλοιαρίου τινὸς ἀποταμιευθέντα θεῷ, καὶ ἁγίαις εἰκόσι κοσμούμενον, οὐ προκεκριμένη ὡς ἀδιαφορῶν. οὕτω γὰρ ἐ εἰ μὴ τῶν αὐτοκρατόρων ἐπίμοιροι κληρικοὶ, εἰς τὴν ἑλλάδας ἐρήμους ἱερουργεῖν δεδικαίωνται, καὶ μόνον τὸ εἰς ἐκκλησίαν ἀφορισθὲν βαμβύκινον οἰκισκάριον.

Ἐρώτησις ιδ. Ἀκινδύνως ἱερουργήσῃ τὶς ἢ συνδιέξεται μετὰ αἱρετικῶν, Ἰακωβιτῶν δηλαδὴ καὶ Νεστοριανῶν, εἰς ἐκκλησίαν αὐτῶν, ἔτι μὴν καὶ ἡμετέραν· ἢ κοινῆς μετ᾽ αὐτῶν μετάσχῃ τραπέζης· ἢ ποιήσει ἀνάδοχον ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος· ἢ καταχερμῶν ποιήσῃ μνημόσυνα· ἢ μεταδώσῃ τῶν θείων ἁγιασμάτων αὐτοῖς· ἢ ξενοχωρεῖ γὰρ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα ποιεῖ. Ἔζητῶ τὸ ποιητέον.

Ἀπ. Μὴ δῶτε τὰ ἅγια τοῖς κυσὶν (ὁ Κύριος καὶ θεὸς ἡμῶν εἴρηκεν) μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν. Διὰ τοι τοιγὰρ ὁ ζδ κανὼν τῶν θεοκηρύκων ἁγίων ἀποστόλων φησὶν, Εἴτις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς

Inter. xiii. *An sine periculo sacrificabit quispiam, aut diuina faciet baptismata in naui, vel domo non sacra?*

Resp. *Dixit quidem Deus per Mosem ad Israel, Hierosolymis & non alio vllo loco festum celebrabis Paschatis Domino Deo tuo. Inde clare innuens Iudaici paschatis plenam vacationem, propter loci singularitatem. Canon autem 59 sanctæ & œcumenicæ synodi coactæ in Trullo magni palatii, & canon 84 synodi Carthaginensis, depositioni subiiciunt eum, qui in oratoria domo diuinum perficiunt baptisma. Statuunt. n. baptismata in catholicis ecclesiis debere fieri. Sed & 31 canon synodi in Trullo, & 12 canon synodi coactæ in templo sanctorum Apostolorum, constituunt; vt & in oratoriis domibus baptismata fiant cum permissu episcopi. Inclytus sane Imperator dominꝰ Leo philosophus, videns orthodoxã fidem exuberantẽ vt vitẽ, & crescentem vt oliuarum palmites in circuitu mensæ ecclesiarum eius, definiuit in 4 & 15 Nouella, non tantum in catholicis ecclesiis, sed & in oratoriis domibus indistincte sacra ministeria, & baptismata fieri. Quamobrem iuxta harum tenorem, qui cum antimensio sacra fecerit, aut baptizauerit in oratoria domo, non consecrata per initiatorias dedicationes, & solennem throni inaugurationem, quin & per sanctarũ reliquiarũ tumulũ, (hi. n. sunt catholicarum ecclesiarum thesauri & exaltationes (sed in domesticam orationem fidelium separata, aut in nauigii alicuius domuncula Deo destinata, & sanctis imaginibus ornata, non patietur præiudicium, perinde ac si canonum transgressor esset, nullamq; eorũ rationem habuisset. Sic. n. & clerici, qui sunt in Imperatorum comitatu, in capis solitariis sacra rite facere censentur, sub solo bombycino, quod est ecclesiæ destinatum, tentorio.*

Inter. xiiii. *An sine periculo sacra vel vota simul faciet aliquis cum hæreticis, Iacobitis videl. & Nestorianis in eorum ecclesia, vel etiam in nostra, aut communem cum iis participabit mẽsam, aut faciet ex sancto lauacro susceptorem, aut mortuorum celebrabit memorias, aut largietur illis diuinas sanctificationes? Nam loci angustiæ multa huiusmodi faciunt. Quæro quid faciendum.*

Resp. *Ne detis sancta canibus, (inquit Dominus & Deus noster) nec proiiciatis margaritas ante porcos. Qua de causa & sexagesimus quartus canon Dei præconum sanctorum Apostolorum ait; Siquis clericus, aut laicus, orandi*

Universidad de Deusto
Biblioteca

εἰσελθῃ εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων ἢ αἱρετικῶν προσδέχεσθαι, καθαιρείσθω καὶ ἀφοριζέσθω. Καὶ ὁ λγ κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ ς καὶ ὁ λδ, πῶτα φησὶ δεῖ τοὺς συγχωρεῖν τοῖς αἱρετικοῖς εἰσιέναι εἰς οἶκον θεοῦ, ὁπηνίκα τῇ αἱρέσει, ὅτι οὐ δεῖ αἱρετικῷ ἢ σχισματικῷ συνεύχεσθαι. Ὅτι οὐ δεῖ χριστιανὸν ἐγκαταλείπειν μάρτυρας χριστοῦ, καὶ ἀτιμίαν πρὸς οὓς ψευδομάρτυρας. τυτέστιν αἱρετικούς, ἢ αὐτοὺς οὓς προειρημένους αἱρετικοὺς ὠνόμασεν. οὕτοι γὰρ ἀλλότριοι τοῦ θεοῦ τυγχάνουσιν. ἔστωσαν οὖν ἀνάθεμα οἱ ἀπερχόμενοι πρὸς αὐτούς. Διά τι γὰρ καὶ ἡμεῖς ψηφιζόμεθα μὴ μόνον ἀφορισμῷ καὶ καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι οὓς λαϊκοὺς τε καὶ κληρικοὺς, συνερχομένους ἐν ἐκκλησίᾳ ὀρθοδόξων ἢ αἱρετικῶν, ἢ ὁπωσδήποτε συνερχομένους αὐτοῖς ἱερατικῶς, ἢ μᾶλλον καὶ συνεσθίοντας· ἀλλὰ καὶ μᾶλλόν γε κελάζεσθαι, καὶ τῷ τῶ ῥηθέντων θείων κανόνων περίληψιν. ἡ γὰρ ξενοχωρία τῶν τόπων, καὶ ὁ τῶν αἱρετικῶν πληθυσμὸς τὸ ὀρθόδοξον πίστεως οὐ μετήμειψε τῷ ἀκεραιότητι.

Ἐρώτησις ιε. Αἰχμάλωτοι Λατῖνοι καὶ ἕτεροι παρισπάζουσιν εἰς τὰς καθολικὰς ἐκκλησίας ἡμῶν, καὶ ζητοῦσι μεταλαβεῖν τῶν θείων ἁγιασμάτων, εἰ γὲν ἐκχωρητέον ἐστὶ ζητοῦμεν μαθεῖν.

Ἀπόκρισις. Ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστι (τὸ θεῖον ἔφησεν εὐαγγέλιον) καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει. ἐπεὶ ἂν πρὸ χρόνων πολλῶν ἀπεχρίθη τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας (τῆς Ῥώμης φαμὲν) τὸ περιώνυμον ἄθροισμα ἐκ τῶν ἑτέρων τεσσάρων ἁγίων πατριαρχῶν συνομαπικῆς κοινωνίας, καὶ ἀπειρχοινίαθη πρὸς ἕξη καὶ δόγματα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ὀρθοδόξων ἀλλότρια. Διὰ γὰρ τοῦτο οὔτε ἐν ταῖς θείαις ἱεροτελεσίαις, κοινῆς τῶν πατριαρχικῶν ὀνομάτων ἀναφορᾶς ὁ πάπας ἠξίωται, ἐκ ὀφείλει ἡμῖν Λατινικὸν ἐκ χειρὸς ἱερατικῆς Διὰ τῶν θείων καὶ ἀχράντων μυστηρίων ἁγιάζεσθαι· εἰ μὴ κατάθηται πρότερον ἀπέχεσθαι τῶν Λατινικῶν δογμάτων τὲ καὶ σωμηθέων, ἃ ἐξ κανόνας κατηχήθη, ἃ τοῖς ὀρθοδόξοις ἐξίσωθῆ.

Ἐρώτησις ις. Ἡ τῶν θείων ἁγιασμάτων μετάληψις αὐθαίρετός ἐστι πᾶσι τοῖς μὴ κεκωλυμένοις μοναχοῖς κληρικοῖς τε καὶ λαϊκοῖς· ὥστε δύνασθαι τοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν δι' αὐτῆς ἁγιάζεσθαι, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ζυγοστατεῖται τὸ δώρημα. ἀλλὰ καὶ τοῖς τότων ἐκκλησιάζουσιν ἀναγκαία ἐστὶ καὶ ἀναδὲ ἡ μετάληψις, ἢ αὐτοκέλευστος;

Ἀπόκρισις. Ὡς νενόμισται δίδοσθαι τοῖς ἀξίοις τὰ ἀξιώματα, ἄτω καὶ τοῖς ἁγίοις τὰ ἅγια. ὅσοι γοῦν Διὰ καθαρότητα βίου τῆς θείας μεταλήψεως τὴν ὁδὸν αὐτοῖς ἐξωμάλισαν, ἀπερισπάστως causa ingressus fuerit in synagogam Iudæorū, vel hæreticorum, deponatur & excōmunicetur. Et trigesimustertius canō Laodicenæ synodi: item sextus & trigesimusquartus, hæcait de venia danda hæreticis in sua hæresi perstātibus ingrediendi domum Dei: quod nō oportet vnà cum hæretico vel schismatico orare: Quod non oportet vllum Christianum Christi martyras relinquere, & ad falsos martyras, hoc est hæreticos, abire, vel eos, qui prius hæretici fuere. hi.n. sunt a Deo alieni. Sint ergo anathema, qui ad eos abeunt. Eā ob rem & nos cēsemus, non excōmunicationi tantum & depositioni subiiciēdos laicos & clericos vota simul facientes in orthodoxorū vel hæreticorū ecclesia, aut vbicunq; vota cū eis simul facientes solennia, & sacerdotali more, aut etiā cibū simul sumētes: verū & grauius coerceri, iuxta diuinorū canonū prædictorū tenorem. Locorum.n. angustiæ, & hæreticorū multitudo, orthodoxæ fidei non mutat integritatem.

Inter. xv. Captiui Latini & alii ad nostras accedunt catholicas ecclesias, & participes fieri postulant diuinarum sanctificationum: scire velim, an hoc eis concedendum sit.

Resp. Qui non est mecū, contra me est, (inquit diuinū Euangelium) & qui non colligit mecum, dispergit. Quoniā igitur ante annos multos, occidentalis ecclesia (Romæ inquā) celebris cōuentus diuisus est ab aliorū quatuor sanctorum patriarcharum spiritali communione, & ad mores institutaq; diuertit, a catholica ecclesia, & ab orthodoxis aliena: quam ob causam neq; Papa* in diuinis sacrificationibus communi patriarchalium nominum relatione dignus habetur: non debet Latinicum genus manu sacerdotali per diuina & immaculata mysteria sanctificari, nisi deponat prius, se a Latinicis institutis & consuetudinibus abstenturū, & secundum canones instructus fuerit, & orthodoxis adæquatus.

* in sacrificiorum nominis

Inter. xvi. Diuinarum sanctificationum assumptio arbitraria est monachis omnibus, clericis, & laicis, qui non sunt prohibiti: vt quotidie fere per eam sanctificari possint. An vt sub pōdere libratur munus? sed & in iis, qui ad congregationem conueniunt, necessitatem habet boni participatio, an arbitraria est, & spontanea?

§ velut ad lancem ponderatur

Resp. Quemadmodum lege statutū est, dignis dari dignitates, sic sancta, sanctis. Quicunq; igitur per vitæ integritatē, viāsibi ad diuinā participationē cōplanarunt: sine impedimento

§ mos recipium est,

δεχθήσονται. οὕτως γὰρ ὑδὲ αὐτοὶ πῶτης ὡς τυχαίας καταλαμήσουσι, καλαινοδέντες τὸ ὕψος τῆς χάριτος, καὶ τὸ μυστήριον τὸ μέγεθος. ἀναγκασικῶς δὲ ἔναντι τῶ θείων μεταλαμβάνειν ἁγιασμάτων ἀδέδοκται. κἂν γάρ τινες τῷ ἀποστολικῷ θ κανόνι χρησαμένοι, τῷ ἄτω λέγοντι, πάντας οὖν εἰσιόντας πρὸς τὸ χεῖρον ἀκροωμένους, μὴ συμμένοντας ἢ τὴν προσευχὴν καὶ τὴν ἁγίαν μεταλήψιν, ὡς ἀταξίαν ἐμποιοῦντας τῇ ἐκκλησίᾳ ἀφορίζεσθαι δεῖ· θέλουσι ἢ οὖν ἐκκλησιάζοντας τῶν θείων μεταλαμβάνειν ἁγιασμάτων καὶ ἀκινήτως· ἀλλ' ἡμῖν ἄτω τὸ τοῦ κανόνος ἐκ ἐκλαμβάνεται. ἐκκλησιάζειν μὲν γὰρ οὖν πρὸς μέχρι τέλους τῆς θείας ἱεροτελεσίας, καὶ τὸ τελεύτωσας τοῦ ἱερουργοῦντος ὀχῆς, ἐξ αὐπόρου τῆς μεταλήψεως. ψηφιζόμεθα. ἐτοῖς ἔτω μὴ πιθοῦσι τὸν ἐκ τοῦ κανόνος ὀπισθόμβρον ἀγωνάκτησιν. μεταλαμβάνειν ἢ αὐτοὺς ἐκ ἀναγκάζομεν, διὰ τὸ σωζόμενον βάσανον. προσεκτέον ἂν, καὶ τῷ τοῦ ῥηθέντος κανόνος θέλησιν, μὴ ἀπωτάκτως ἐκ τῆς ἱερουργίας ἐποχωρεῖν οὖν ἐκκλησιάζοντας· ἀλλ' ἐπεὶ αὖτη ἐκ τε τῆς παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τὸ νέας εἰς μίαν τοῦτο τάξιν μεγαλωθεῖσα. ἐ μέχρι μὲν τῶν ἁγίων Διαγγελίων ἀνακηρύξεως, τὸ Δαυϊτικῆς κιθάρας τὰ ψαλτῳδήματα ἐμυηγέου τῶν δώμασιν ἁγιάζουσι· μεθ' ἡμᾶς οὕτω τῆς αἱματικτου θυσίας αὐοίγονται τὰ πρόαυλια, ὑπιτρέπονται καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι τὸ μὲν ἐπωμάδιον ὠμοφόριον τὸ αἰς τύπον ἐμνῆ καλλιτεχνηθὲν δοπαζεσθαι, μεθαχειρίζεσθαι ἢ ἐ ἀληθοῦς καὶ ζωοποιοῦ ἄμνου τὸ μυστήριον· εἰ μὲν οἱ ἐκκλησιάζοντες ὄψεις μὴ τὰ ἅγια Διαγγέλια, αὐθαιρέτως ἐποχωρήσουσιν, ἐκ αἰτιαθήσονται· εἰ ἢ μετὰ τὸν καθοχλὸν τῆς αἱματικτου θυσίας καὶ μυστικῆς, ὡς ἄξιοι καὶ σκανδαλισταὶ δικαίως ἀφορισθήσονται.

Ἐρώτησις ιζ. Οἱ μὴ ἐ ἱερέως ἢ μὴ ἐ ἱερέως συλλειτουργοῦντες Διάκονοι, ἀναδαιτήτως μεταλαμβάνειν ὀφείλουσιν, ἢ ἄ;

Ἀπόκρισις. Ὁ ἢ κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἄτω φησὶν, Εἴτις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ἐ καταλόγου ἐ ἱερατικοῦ, προσφορᾶς γινομένης μὴ μεταλάβῃ, τὴ αἰτίαν εἰπάτω. ἐ ἐὰν ἢ εὔλογος, συγγνώμης τυγχανέτω. εἰ ἢ μὴ λέγῃ, ἀφοριζέσθω, ὡς αἴτιος βλάβης γινόμενος τῷ λαῷ· καὶ ὑπόνοιαν παίστας καὶ ἐ προσενεγκάντος ὡς μὴ ὑγιῶς προσειληφότος. ἀδιατηρητέον οὖν οὖν ὑποδιακόνους καὶ οὖν Διακόνους, ἐ μᾶλλον τοὺς χειροτονήσαντας μεταλαμβάνειν τῶν θείων ἁγιασμάτων· ἢ μὲν αἰτίαν λέγειν δι' ἣν ἐ ἀναθὲ τούτου ἀπέχησαν. ἐ γὰρ μὴ πιθέντες, ἀφορισθήσονται καὶ τοῦ ῥηθέντος κανόνος θέλησιν.

Ἐρώτησις ιη. Ἀκινδύνως ἐστὶ γενέσθαι τῶν θείων ἁγιασμάτων Διάδοσιν καὶ μετάληψιν μὴ ψυχροῦ οἴνου καὶ ὕδατος; ἢ ἀπερισπάστου ἐστὶ mento admittētur. Neq;.n. hi omnino eam, vt rem quamlibet aliā, aggredientur si gratiæ altitudinem considerent, & sacramenti magnitudinē. Cogi autem quenquā diuinas sanctificationes assumere, non placuit. Etsi.n. aliqui Apostolico canone vsi, (sic inquiente, Quicunq; fideles ingrediuntur & scripturas audiunt, in precatione autem & sacra cōmunione non permanent, vt ecclesiæ confusionem afferentes, segregari oportet) velint eos, qui in ecclesiam cōueniūt, etiam inuitos cogi diuinas sumere sanctificationes: nos tamen canonem non sic interpretamur. Etenim fideles quidē ad finem vsq; diuini sacrificii, & vltimæ sacrificantis precationis, remunerationisq; participationis, interesse concioni debere censemus. Et iis, qui sic non faciunt, canonis indignationē vibramus: participare autem eos non cogimus, ob conscientiæ tormentum. Animaduertendum igitur, iuxta prædicti canonis tenorem, ne qui conuētui intersunt, inordinate a sacrificio reuertantur. Sed cū ipsum ex veteri nouoq; Testamento pari modo magnificetur, & ad recitationem quidē vsq; sanctorum Euangeliorum, Dauidicæ citharæ carmina sacramenti celebrent potestatē: postea autem incruentæ hostiæ aperiantur vestibula, antistitibus permittentia super humeralem amictum deponere, qui agni figura eleganter fabricatus est, & tractare veri viuificiq; agni sacramentum: si quidem ii, qui in cōgregationem conuenerunt, statim post sancta Euangelia sponte discedant, non culpabuntur: sed si post incruentæ mysticæq; victimæ principium, vt inordinati & offensores iuste excommunicabuntur.

Inter. xvii. Qui cum pontifice vel sacerdote comministrant diaconi, debent citra excusationem communionem assumere, an non?

Resp. Canon 8 sanctorum Apostolorū sic ait, Siquis episcopus, presbyter, vel diaconus, vel ex sacerdotali catalogo, facta oblatione non cōmunicauerit, causam dicat: & si probabilis fuerit, veniā consequetur: sin vero minus, segregetur: vt qui populo offensionis causa sit, & suspicionē dederit aduersus eū, qui obtulit, quasi non digne obtulerit. Obseruandum igitur, vt sub diaconi, & diaconi, & potius sacra contrectantes, diuinas sanctificationes assumant: vel certe causam dicāt, ob quam eo bono abstinuerunt. Id.n. si non faciant, iuxta prædicti canonis tenorem excommunicabuntur.

Inter. xviii. An sine periculo diuinarum sanctificationum distributio & assumptio fiant cum frigido vino & aqua: an sine

Universidad de Deusto
Biblioteca

καὶ ζέον ὕδωρ κ τ̃ καιρὸν τῆς μεταλήψεως εἰς τὰ ἅγια βάλλειν;

Απ. Τὸ λϚ κανόν. τ̃ ἐν τῷ Τρούλλῳ μεγάλης παλατίου συνόδου ἁγίας κ οἰκουμενικῆς συνόδου καθαιρέσει καθυποβάλλοντ. σὺν· μὴ τολμῆντος τὸ θεῖον κ ἅγιον ποτήριον ἐξ οἴνου κ ὕδατ. αἱρετιῶταί τινες σὺν ἀνέχοντας βάλλειν ζέον εἰς τὸ ἅγιον καὶ θεῖον ποτήριον· ὅτι (φασὶ) τὰ περὶ τούτου τῷ κανόνι οὐ διελήφθησαν. ἀκόλουθον ἦ ὅτι τὸ ζέον τῷ ἁγίῳ αἵματι προστιθέμενον, τῷ δὲ ὕδατ. καὶ οἴνου ἕνωσιν τ̃ ἁγίου ποτηρίου σὺν ἀλλοιοῖ· ἐπεὶ μηδὲ ἕτερόν τι τοῦτο τὸ ὕδωρ ἐστί. βάλλεται δὲ εἰς πληροφορίαν τ̃ εἶναι ζωοποιὰ τὰ ῥεύσαντα ἀπὸ τῆς ἁγίας πλευρᾶς τ̃ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρ. ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κ τὸν καιρὸν τ̃ σωτηρίου πάθους αὐτοῦ, τὸ αἷμα δηλονότι κ τὸ ὕδωρ· ἅτινα ἐξέῤῥευσαν ζέοντα ὡς σὺν ζωοποιοῦντα θεώμενα σώματ. ζωοποιά. οἱ γὰρ μὴ ποιοῦντες οὕτω, καὶ τὸ τ̃ θαύματ. κατὰ πᾶσαν μεγαλύνοντες μέγεθ., ἀλλὰ λεπτὸν ὕδατ. καὶ οἴνου τῶν θείων μυστηρίων ποιοῦντες μετάληψιν, ἃ πεδώσασι κ μὴ τ̃ σωτήριον τ̃ Κυρίου θάνατον πρὸ τῷ ἁγίῳ σώματι αὐτοῦ τῷ θεότητα εἶναι, ἀλλὰ ἀποστόλους σκ τύτου, καὶ εἶναι κ τὰ ἡμέτερα σώματα. ὅπερ μεγάλης αἱρέσεως ἐστὶ φλυάρημα. Ὁ γὰρ μέγας ἐν ἁγίοις Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, Ἐν τάφῳ (φησὶ) σωματικῶς· ἐν ἅδῃ δὲ, μὴ ψυχῆς, ὡς θεός· ἐν παραδείσῳ δὲ, μὴ λῃστοῦ· καὶ ἐν θρόνῳ συνῆρχες Χριστὲ μετὰ πατρὸς καὶ πνεύματ. ταῦτα πληρῶν, ὁ ἀπερίγραπτ. οἱ γοῦν μὴ λέγοντ. ὕδατ. πλείοσιν τὸ θεῖον ποτήριον, ὡς αἱρετίζουσι, τ̃ μερίδ. τ̃ ὀρθοδόξων ἐκκηρυχθήσονται.

Ἐρώτησις ιθ. Λαϊκὸς ἱερεῖς μὴ ἐπιτρέπης ἐπισκοπικῆς καλῶς ἐξαγορείας αὐθρώπων ἑκουσίων ἀναδέξεται, ἢ ὄ;

Ἀπόκρισις. Οἱ θεῖοι κανόνες πῶς ἐξαγορείαν τ̃ καθ᾽ ἑλλαγῆς τοῖς ἱερεῦσι μὴ προτρέπης ἐπισκοπικῆς ἀναθέμασι, κ πολὺ προγενέστεροι τ̃ ἁγίου Παχωμίου εἰσὶν, ἀξιωθέντ. ἰδεῖν δι᾽ ὀπτασίας ἀγγελικῆς τὸ σχῆμα τ̃ μοναχῶν. Διὰ γὰρ τ̃ τοῦτο μεμνῆσθαι τ̃ μοναχῶν, ἀλλὰ πρεσβυτέρων ἁπλῶς. κ κρίσιν γὰρ ἐπισκοπικὴν τοῖς λαϊκοῖς ἱερεῦσιν ἐνδιδάμως ἐπιτρέπεσθαι τ̃ ἐξαγορείας τὸ δίκαιον, κ Διὰ πάντης ἡ τῶν μετανοούντων κατάληψη.

Ἐρώτησις κ. Ἀποκλήρους μεταβαίνουσι μοναχοὶ ἐξ ὧν ἀπεκάρησαν μοναστηρίων πρὸς ἕτερα μοναστήρια, ἢ ὄ;

Απ. Ἐὰν ὁ πρὸς αὐθρωπον καταθέμεν. πῶν οἰκείαν ὁμολογίαν, πληρῶν ἀναγκάζηται, πῶς ὁ πρὸς θεὸν καταθέμεν. ἀναγκασθήσεται πῶν οἰκείαν ἀθετῆσαι καλόθεσιν; διά τι τ̃το καὶ καλῶ

excusatione aqua feruens participationis tempore in sancta sit mittenda.

Resp. *Cum 32 canon sanctæ & œcumenicæ synodi, coacta in Trullo magni palatii, depositioni subiiciat eos, qui diuinum & sanctum poculum non consecrant ex vino & aqua; hæresiotæ aliqui non patiuntur caldam infundi in sanctum & diuinum poculum: Quia, inquiunt, de eo nihil canone comprehensum est. Audiunt autem, feruentem sancto sanguini additam, vnionem aquæ & vini sancti calicis non mutare: quia præter aquam nihil est aliud. Infunditur autem, vt viuifica esse constet, quæ fluunt e sancto latere Domini, & Dei, & Seruatoris nostri Iesu Christi, tempore salutaris passionis eius, sanguinem videlicet & aquam: quæ feruētia effluxerunt, velut ex viuifico deificato corpore viuifica. Qui sic igitur non faciunt, nec inde miraculi magnificæ magnitudinem, sed aqua frigida vinog, vtuntur in diuinarum sanctificationum participatione; non credunt etiam post salutarem Domini mortem sancto corpori eius ineſſe deitatē, sed ab eo abscessisse, esseq, cuiusmodi nostra corpora. quæ magnæ hæresis est nugatio. Magnus enim inter sanctos Ioannes Damascenus, In sepulcro, inquit, corporaliter: in inferno autem cum anima, vt Deus: in paradiso vero, cū latrone: & in throno fuisti Christe cum Patre & Spiritu; omnia implens, qui incircunscriptus. Qui igitur diuinum poculum aqua feruente non consecrant, vt hæresiotæ e sorte orthodoxorum expellentur.*

Inter. xix. *Sacerdos secularis rectene confessiones aliquorum hominum cum permissu episcopi suscipiet, an non?*

Resp. *Diuini canones, qui confessionem reconciliationis sacerdotibus cum episcopali[7] venia committunt, multo antiquiores sunt sancto Pachomio, qui dignus habitus est, vt per visionem angelicam monachorum habitum videret. Quamobrem monachorum nusquam meminerunt, sed presbyterorum simpliciter. Episcopali ergo iudicio laicis sacerdotibus ius confessionis[8] potestas concedetur, & per eā reconciliatio pœnitentium.*

7 exhortatione

8 officacitur concedatur.

Inter. xx. *An sine præiudicio transeant monachi ex monasteriis, vbi detonsi sunt, in alia, necne.*

Resp. *Si is, qui apud hominem deposuit propriam confessionem, implere eam cogitur, quonam modo qui apud Deum deposuit, cogitur suam depositionem infirmare? Idcirco & iuxta quartum*

τὸν δὲ κανόνα τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συνόδου ἁγίας κ οἰκουμενικῆς συνόδου· τὸ λεγόμενον ἀκ κ τὸν τοῦτο διεξιόντα ῥητῶς. Εἴτις μοναχὸς τῆς ἰδίας ἀποδράσας μονῆς εἰς ἕτερον μεταπέσῃ μοναστήριον, ἢ εἰς κοσμικὸν εἰσκωμάσῃ οἴκημα, ὡσαύτως τε καὶ ὁ τοῦτον δεξάμεν. ἀφωρισμένος ἔστω· ἕως ἂν ὁ τοιοῦτος ἐπανελθῇ ἐξ ἧς κακῶς ἐξέπεσε μονῆς. εἰ μέντοι γε ὁ ἐπίσκοπ. τινὰς τ̃ μοναχῶν ἐπ᾽ ἀλαζονείᾳ καὶ βίᾳ στυμύτητι μαρτυρεμένους εἰς ἕτερον μοναστήριον διὰ κατάσεσιν τῆς μονῆς θελήσῃ μετακομίσαι, ἢ εἰς κοσμικὸν οἰκίαν διὰ σωτηρίαν τῶν ἐνοικούντων δεσμάσῃ κατασῆσαι, ἢ ἀλλαχόσε εὐδοκήσῃ ἐπιστατῆσαι· τούτων οὕτε σὺν τοῖς ἀποδεχομένους, οὔτε σὺν μοναχοὺς ἀποδίκους ποιεῖ. εἰ γοῦν δίκα θεοτρόπης ἐπισκοπικῆς μεταβαίνοντες εἰς ἕτερα μοναστήρια ἐξ ὧν ἀπεκάρησαν, πολλῷ ἦ πλέον εἰς κοσμικὰς κατοικίας Διατρίβοντες, καὶ οἱ δεχόμενοι τούσδε, ἀφωρισμένοι καὶ ἀκοινώνητοι ἔστωσαν, μέχρις αὖ ἀποστρέψωσιν εἰς τὰ μοναστήρια ἐν οἷς τὰς σωθήκας δεδώκασιν.

9 pacta vel pronunciationes

Ἐρώτησις κα. Ἔξεσιν εἰς Διαφόρους ἐκκλησίας κληρωθῆναι τινὰ, ἢ ὄ;

Απ. Εἶπεν ἐν Εὐαγγελίοις ὁ Κύριος. Οὐδεὶς δυσὶ δουλεύειν δυνήσεται. Ἢ γὰρ ἑνὸς ἀνθέξεται, κ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. Ὁ θεὸς κ ὁ ἱερεὺς καὶ ὧν τ̃ ἁγίας κ οἰκουμενικῆς συνόδου τοῦτο τὸ ῥῆμα διέξεισι, Κληρικὸς ὑπὸ Ἐπισκόπου μὴ καταστήτω ἐν δυσὶν ἐκκλησίαις. ἐμπορείας γὰρ κ φιλοκερδείας, ἴδιον ἔστο, κ ἀλλότριον ἐκκλησιαστικῆς σωτηρίας. ἠκούσαμεν γὰρ ἐξ αὐτῆς τ̃ Κυριακῆς ἁγίας φωνῆς, ὅτι οὐ δύνανται τις δυσὶ κυρίοις δουλεύειν. ἢ γὰρ τ̃ ἕνα μισήσει, κ τ̃ ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, κ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. Ἕκαστ. οὖν. κ τ̃ ἀποστολικὸν φωνὴν, ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ ὀφείλει μένειν, κ πρεσβεύειν ἐν μιᾷ ἐκκλησίᾳ. τὸ γὰρ δι᾽ ἀμφοτέρων ἀκρόδρειαν γινόμενα ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἀλλότρια ἔστι θεοῦ καθεστῶσι. πρὸς ἢ τὸν βίον τούτου χρείαν ὑπηρεσίματα εἰσὶ Διαφόρα. ἐξ αὐτῶν ἂν εἴτις βούλοιτο τὰ χρειώδη ἔστω σώματ. πορίζεσθω. ἔφη γὰρ ὁ ἀπόστολ., Ταῖς χρείαις μου αἱ τοῖς οὖσί μετ᾽ ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. πρόσεστι τηρητέον ἐν τοῖς θείοις τούτοις κανόσι σωτηρίαδε ἀπαρεγχείρητα. πολλὴ γὰρ γέγονεν αὐτοῦ κατάφρονησις.

Ἐρώτησις κβ. Ἀρχαῖον ἔθ. εἰς τῶν Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίαν χειροτονεῖν, σὺν πλουτοῦντας ἱερεῖς κ δεχειρεῖς Διὰ ἁγίου μύρου χρίεσθαι, ἐνταφιάζεσθαι· καὶ ζητοῦμεν μαθεῖν εἰ ἀποκεκμάτισον ἔστο ἐσίν.

Απ. Εὐαγγελιστὴν ἐστὶ πρόγγελμα, ἅπαξ βαπτίζεσθαι σὺν πιστεύοντας εἰς τὸ ὄνομα ἔ πατρὸς καὶ ἔ υἱοῦ ἐ ἁγίου πνεύματ. Διό τι ἔστο

quartum canonem sanctæ & œcumenicæ synodi coactæ in templo sanctorum Apostolorum, appellatæ 1 & 2, nominatim hæc pronuntiantem, Si quis monachus ex proprio fugiēs monasterio, in aliud transierit, vel in mundanā habitationē petulāter ingressus fuerit: pariter & qui eū exceperit sit excōmunicatus, donec is qui fugit, reuertatur in monasterium, a quo perperā defecit. Si vero episcopus aliquos monachos, pietatis & vitæ honestatis testimonium habētes, in aliud monasterium ob eius compositionē voluerit transferre, vel in mundanum domicilium ob salutem inhabitantium constituere, vel alibi placuerit præesse: horum neq, susceptores, neq, monachos culpæ reos facit. Qui igitur sine episcopali permissu transeunt in alia monasteria ex iis, vbi tonsi sunt, multoq, magis in mundanis domibus conuersantes, & qui eos suscipiunt, exterminati & excommunicati erunt, donec in monasteria, in quibus[9] conuentiones fecerunt, fuerint reuersi.

Inter. xxi. *An possit quis in diuersis ecclesiis clericus ordinari, necne?*

Resp. *Dixit in Euangelio Dominus, Nemo potest duobus dominis seruire. nam vni adhærebit, & alterum aspernabitur. Vnde & canon 15 sanctæ & œcumenicæ 7 synodi hæc ad verbū exprimit: Clericus ab hoc deinceps tempore in duabus ecclesiis non collocetur. hoc. n. est negotiationis & turpis lucri proprium, & ab ecclesiastica consuetudine alienū. Ab ipsa. n. Domini voce audiuimus, non posse quempiam duobus dominis seruire. vel. n. vnum odio habebit, & alterum diliget; vel vnum amplectetur, & alterum negliget. Vnusquisq, ergo, vt vox est Apostolica, in eo, in quo vocatus est, debet manere, & in vna ecclesia assidere. Quæ. n. propter turpe lucrū fiūt in ecclesiasticis negotiis, ea a Deo sunt aliena. Ad huius autē vitæ vsum sunt diuersa studia. ex iis ergo, si quis velit, ea quæ sunt corpori ad vsum necessaria, cōparet. Dixit. n. Apostolus, Vsibus meis, & iis, qui mecum sunt, subministrauerunt manus meæ. Obseruādum igitur, vt hic canon inuiolatus cōseruetur: magna enim fuit huius contemptio.*

Inter. xxii. *Vetus consuetudo in Alexandrinorum regione obtinuit, vt mortui sacerdotes & pontifices sancto vngerentur vnguento, & ita sepelirentur. An illud extra præiudicium sit, discere cupimus.*

Resp. *Euangelicum est præceptum, semel eos, qui crediderunt, baptizari in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Ob eam rem &*

Universidad de Deusto
Biblioteca

κῆ ὁ μὴ καινῶν τῶν ἁγίων ἀποστόλων τοῦτο φησίν, Ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον τὸν κῆ ἀληθῶς ἔχοντα βάπτισμα ἐὰν αὖθις βαπτίσῃ, ἢ τὸν μεμολυσμένον ὑπὸ τῶν ἀπίστων μὴ βαπτίσῃ, καθαιρείσθω· ὡς γελῶν τὸν σταυρὸν κῆ τὸν τοῦ Κυρίου θάνατον, & μὴ διακρίνων ἱερεὰς ψευδιερέων. Καὶ ὁ ιη καινῶν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου τοῦτο διέξεισιν, Ἐάν τις κληρικὸς χειροτονῆται, ὀφείλῃ ὑπομιμνήσκεσθαι τοῦ ὁρᾶς φυλάττειν· κῆ ἵνα τοῖς σώμασι τῶν ἀποθνῃσκόντων εὐχαριστία μὴ δίδοται, μηδὲ βάπτισμα. Οἱ γὰρ διὰ μύρου χρίοντες τοῦ πελαυτῶντας ἱερεῖς & ἀρχιερεῖς, ἢ ἕτερους τινὰς κῆ ἕτως ἐνεργιάζοντας, μεγάλης εἰσὶ κολάσεως ἄξιοι· ἢ ὡς καθαγιάσκοντες τῶν βαπτιζόντων ὀρθοδόξων αὐτοῦ, ἢ ὡς μὴ πληροφορίαν ἔχοντας ἐντελῆ, τοῖς ὀρθοδόξοις εἶναι τοῦτο κοινωνὰς, κῆ τοῦ καθαιρέσεως καθαιρεῖνται.

Ἐρώτησις κγ. Λελωβημένῳ ἢ ἑτεροφθαλμῷ ἀξιωθείη βαθμοῦ ἱερατικοῦ; ἢ ὁμῶς τὸ ἱερωσύνῃ καθυπεύθυνος γενόμενος, ἐσθίειν κῆ μὴ τὸ παθὸν ἱερεργῶν, ἢ ἄν;

Ἀπόκρισις. Καὶ ἄλλοτε εἰπομεν ὅτι & Μωσέως νόμος τοῦτο τοιοῦτον εἰς ἱερωσύνην μὴ προσιέσθαι· ὁ ἢ ὁ καινῶν τῶν ἁγίων & πανσόφων ἀποστόλων ταῦτα φησὶν. Εἴτις αὐτῶν ἢ τὸν ὀφθαλμὸν, ἢ τὸ σκέλος πεπληγμένος, ἢ χωλὸς ἐστὶν ἢ ἐπίσκοπος, γινέσθω. ἐπεὶ γὰρ λαὸν σώματος αὐτὸν μιαίνῃ, ἀλλὰ ψυχῆς μολυσμός. Καὶ ὁ οη καινῶν τῶν αὐτῶν ἁγίων ἀποστόλων ἔτω διέξεισι, Κωφὸς & τυφλὸς μὴ γινέσθω ἐπίσκοπος· ἐχώς μεμιασμένον, ἀλλ' ἵνα μὴ τὰ ἐκκλησιαστικὰ παρεμποδίζοιτο. Οὔσι γὰρ οὐ πολλοὺς ἀρρώστημάτων τινῶν ἱερατικῶν βαθμῶν ἐνεργεῖν κεκώλυται δίκαια, χειροτονίας οὐκ ἀξιωθήσεται. εἰ ἢ μὴ τῷ χρεστονίαν ἔτω παθόντες κακῶς, οὐκ ἐμποδίζονται διὰ τὴν νόσον ἱερατεύειν, κῆ εὔτως ἀρρώστως ἔχοντες, ἀκωλύτως ἱερατεύσουσι. τοῖς γὰρ θεοκήρυξιν ἔδοξε. Διὰ λώβιον σώματος τῆς ἱερατείας τινὰ μὴ κωλύεσθαι. εἰ ἢ τῆς ἱερατείας τὸ ἀνάδασμα ἐμποδίζοι τῆς νόσου τὸ ὄφλημα, τῆς ἐνεργείας παυήσεται ὁ νοσῶν, τοῦ ἢ ἀξιώματος οὐκ ἀλλοτριωθήσεται· ἀλλὰ μᾶλλον εἰκπρεπήσεται, κῆ ὁπολαύσῃ μὴν τῆς πρώτης τιμῆς, ἕξει δὲ καὶ τὰ πρὸς ζωάρκειαν, κῆ τὰ λοιπά, κῆ τὸ πρότερον συνήθειαν.

Ἐρώτησις κδ. Ἀκινδύνως γίνεται ἱερεὺς ἢ Διάκονος καθαλλάκτης, ἢ κομμερκιάριος, ἢ ἰατρὸς, ἢ ἀστρολόγος, ἢ ἄν;

Ἀπόκρισις. Ὁ ς καινῶν τῶν ἁγίων & πανσόφων ἀποστόλων ταῦτα φησίν. Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβανέτω· εἰ ἢ μὴ, καθαιρείσθω. οὐδεὶς γὰρ δυσὶ κυρίοις δουλεύει. Καὶ ὁ πα καινῶν εἶπεν

47 canon sanctorum Apostolorum hæc inquit: Episcopus vel presbyter, eum, qui vere habet baptismum, si de integro baptizauerit; vel si eum, qui ab impijs pollutus est, non baptizauerit, deponatur. vt qui irrideat mortē & crucē Domini, & nō discernat sacerdotes a falsis sacerdotibus. Et 18 canon synodi Carthaginensis hæc exprimit. Siquis clericus ordinetur, debet admoneri, vt seruet decreta; & vt mortuorū corporibus eucharistia non detur, nec baptismus. Qui igitur vnguento delinūt mortuos sacerdotes, & pontifices, aut alios quoslibet, & sic sepeliūt, magna sunt castigatione digni, vel vt contemnentes orthodoxos, qui eos baptizarunt, vel vt plenam non habentes testificationem, quod hi cum orthodoxis fuerint participes, & ante iudicium condemnantes.

Inter. xxiii. *Mancus, aut monoculus habebiturne gradu sacerdotali dignus, aut qui post sacerdotium mutilatus est, permitteturne post vitium sacrificare, an non?*

Res. *Et alibi diximus, hos ad sacerdotium Mosaica lege non promoueri. Canon autem 77 sanctorum & beneditorum Apostolorum hæc ait: Siquis vel oculo orbatus,*[2] *vel femore oblesus, episcopatu autē dignus sit. fiat. non. n. corporis damnū cum polluit, sed animæ inquinatio. Et 78 canon eorundē sanctorū Apostolorū sic loquitur. Qui autē est surdus & cæcus, ne sit episcopus: non vt pollutus, sed ne ecclesiastica impediantur. Quicunq; igitur morborū aliquorum vitio prohibiti fuerint sacerdotalium graduum iura exequi, ordinatione digni non habebuntur. Q̄ autem post ordinationem sic male affecti sunt, sacra facere morbo nō impediuntur. Et ita imbecilla cōstituti valetudine, libere sacrificabunt. Dei præconibus. n. placuit, per mutilationē corporis a sacrificatione nō prohiberi quenquam. Quod si morbi debitum officio sacerdotii sit impedimento, exercere desinet ægrotans, a dignitate tamen non alienabitur: quin potius miserandus erit: ac priore quidem honore fruetur, habebit autem etiam quæ ad vitam sustentandam sufficiant, & reliqua, iuxta priorem consuetudinem.*

[2] vel erure lusus.

Inter. xxiiii. *An sacerdos, vel diaconus, sine periculo fiat nummularius, vel commerciarius, vel medicus, vel astrologus, necne?*

Res. *Canon 6 sanctorum & omni laude beatorum Apostolorum, hæc inquit: Episcopus, vel presbyter, vel diaconus seculares curas non suscipiat: alioqui deponatur. Nemo enim potest duobus dominis seruire. Et 81 canō dicit: Diximus,*

ὅτι οὐ χρὴ ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον καθίστασθαι ἑαυτὸν εἰς δημοσιακὰς διοικήσεις, ἀλλὰ προσκαίρων & ἐκκλησιαστικῆς χρείας. Ἢ πιθέσθω ὧν & τὸ μὴ ποιεῖν, ἢ καθαιρείσθω. οὐδεὶς γὰρ δυσὶν δυσὶ κυρίοις δουλεύειν, κῆ τὸ Κυριακὸν εὐαγγέλιον. Καὶ ὁ ς καινῶν τῶν ἐν Καρθαγένῃ συνόδῳ διορίζει), ὅτι οὐ δεῖ μὴ ποιεῖν, ἢ καθαιρείσθω. ἐπεὶ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ἐρώτησις κε. Μονοθελήτης ἱερατικὸν ἔχων ἐπάγγελμα, διὰ μετανοίας ἐπέστρεψεν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ὀρθοδοξον πίστιν, καὶ ἐδέχθη, καὶ ἠγιάσθη· μὴ μικρὸν δὲ γραφεὶς εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτὸν, αἱρεσιώτης, ὡς πρότερον, γέγονεν· ἀλλ' αὖθις, ὡς λέγω, καθ' ἑαυτὸν γεγονὼς, καὶ τὸ ἁμάρτημα ἀνοίξας, εἰς τὴν ὀρθοδοξον πίστιν κατέφυγε, καὶ ἐδέχθη, καὶ τὸν καλῶς ἐπιστρέψαντα ἀσωτον· ἐπεὶ δὲ θέλει καὶ ἱερωσύνης ἀξιωθῆναι, ζητοῦμεν τὸ ποιητέον μαθεῖν.

Ἀπόκρισις. Οὐδεὶς βαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ γραφεὶς εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τὸ ἱερὸν φησὶν εὐαγγέλιον. διὸ κατὰ τὸν ιδ καὶ ιε τῆς ἐν Νικαίᾳ ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, πάσης κ' ῥῆμα διαλαμβάνουσα, περὶ τῶν κατηχουμένων καὶ βαπτισθέντων ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, ὡς τοὺς τρισὶν ἔτων αὐτὸν ἀκροωμένους μόνον, μὴ πάντα εὐχεσθαι μετὰ τῶν κατηχουμένων· ἐρκεῖ τῷ ἅτω κακῶς ὀλισθήσαντι, καὶ τῇδε κἀκεῖσε μεταρριπιζομένῳ, δεχθῆναι κατὰ τὸν τοῦ κανόνος εἰλημμένον. ἱερατείας γὰρ οὐκ ἀξιωθήσεται.

Ἐρώτησις κς. Ἀκινδυνώς ἐπίσκοποι μοναχοί τε καὶ κληρικοὶ γίνονται φροντιστὴ δημοσίων ὀφφικίων, καὶ δικλείων, καὶ κηδεμόνες πραγμάτων ἀρχοντικῶν, ἢ ὄχι;

Ἀπόκρισις. Οἱ ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντες ἑξακόσιοι τριάκοντα ἅγιοι πατέρες, καὶ τῷ ἁγίων πατέρων συνόδῳ ἑρμηνεύσαντες, ἐν ζ κανόνι αὐτῶν τάδε ῥητῶς περὶ τούτων ἐκύρωσαν, Τοὺς ἅπαξ ἐν κλήρῳ τεταγμένους καὶ μοναστὰς ὁρίσομεν μήτε ἐπὶ στρατείας, μήτε ἐπὶ ἀξίαν κοσμικὴν ἔρχεσθαι· ἢ, ἐπὶ τολμῶντας, καὶ μὴ μεταμελουμένους ὥστε ἐπιστρέψαι ἐπὶ ἐπὶ τὸν ὑπ' αὐτοῦ εἵλοντο, ἀναθεματίζεσθαι. Καὶ ὁ πγ κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ταῦτα διέξεισιν, Ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον στρατείαν ἀναλαίων, καὶ βουλόμενον ἀμφότερα κατέχειν, Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν καὶ ἱερατικὴν διακονίαν, καθαιρείσθω. τὰ γὰρ Καίσαρος, Καίσαρι· καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ, τῷ Θεῷ. ἠκήκοεν ἂν ἐπὶ τοῖς ἅτω καλῶς πολιτευομένοις μοναχοῖς τε καὶ λοιποῖς τὰ ἐν τοῖς τιμίοις κανόσι διωρισμένα.

Ἐρώτησις κζ. Ὁ μόζυγος κ' κοινωνὸν πάχα ψυχωφελῆ θέλησιν ἐ ἀρέσκεια τὸν μονήρη βίον ἐπελέξαντο· ὅτι ἢ καὶ αὖθις ἐν μιᾷ κατοικίᾳ διάγουσιν, ὁμοδίαιτοι πάντως ὄντες καὶ ὁμοτράπεζοι, ζητῶ τὸ ποιητέον ἐπὶ τούτοις μαθεῖν.

Ἀπ. Οἱ θεῖοι κανόνες τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συστάσης ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς

Inter.xxv. *Monotheleta sacerdotalem habens admonitionem per pœnitentiam ad nostram orthodoxam fidē rediit, & susceptus est, ac sanctificatus. Paulo autem post, ad proprium reuersus vomitum, hæreticus (vt antea) factus est: sed rursus, vt inquit, cum apud se esset, & peccatum intelligeret, ad orthodoxā fidem confugit, & admissus est, in modum opportune redeuntis prodigi: cum autem sacerdotium ambiat, quærimus, quid faciendum sit, discere.* 9 Qui renatus in Christo voluntatem statuit. 10 profitetur,

Ref. *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & retro conuersus, aptus est ad regnum cælorū, inquit sacrum Euangeliū. Quamobrē iuxta 14 canonē sanctæ & œcumenicæ synodi Nicenæ,)hæc cōprehendentem ad verbum, De catechumenis, & qui lapsi sunt, visum est sanctæ & magnæ synodo, vt ii tribus annis tantū audientes, postea orent cum catechumenis) sufficit huic tam perdite lapso, & huc atq; illuc agitato, si iuxta canonis tenorem admittatur. nam sacerdotium non promerebitur.*

Inter.xxvi. *An episcopi, monachi, & clerici sine periculo fiant administratores publicorum officiorum & ministeriorum, & curatores negotiorum ad magistratus pertinentium, necne.*

Ref. *Qui Chalcedone conuenerunt sexcēti triginta sanctī patres & sanctam quartā synodum cælestem fecerunt, in 7 canone suo hæc de iis nominatim eleganter scripserunt: Eos, qui in clero semel ordinati sunt, & itidem monachos statuimus nec ad militarem expeditionē, nec ad secularem dignitatē posse venire. Qui autem hoc audent, & non pœnitentia ducti ad id reuertuntur, quod propter Deum prius elegerant, anathematizari. Et 83 canon sanctorum Apostolorum hæc ait. Episcopus, vel presbyter, vel diaconus, exercitui vacās, & vtraq; obtinere volens, Romanum scilicet magistratum, & sacerdotalem administrationem, deponatur. Quæ sunt n. Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo. Fient igitur in monachis, & reliquis adeo bene se gerentibus, ea, quæ huiusmodi canonibus definita sunt.*

Inter.xxvii. *Coniuges communi forte consensu & placito, animæ conducibili, monasticam vitam elegerunt. Quia autem rursus in eadem domo agunt, eodem victu, eademque mensa vtentes, discere velim quid faciendum sit.*

Ref. *Diuini canones sanctæ & œcumenicæ synodi, coactæ in templo sanctorum Apostolorum,*

συνόδου, τὰ λεγόμενα ἀγ ε, διορίζουσι κ' τὸ ἀπαρεμπόδιστον εἰς μοναστήρια τὰς δοκιμαζούσας γίνεσθαι, ε ὑπὸ αὐαδόχων τὰς σωφρόνας τ' ἀποκειρομένων δέχεσθαι. οἱ γὰρ μὴ ἀφέροντες εἰς τὰ μοναστήρια εἰς ἃ μεταχειρίζεσθαι ἀπεκάρησαν, ἀλλ' εἰς κοσμικὰ καταγώγια, καταναγκαζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἐπισκόπων, μὴ ἀφορισμῶ, ε ἐριμυπάτων ἐπιλυμίων, ὑποστρέψαι καλῶς ὅθεν ἐξῆλθον κακῶς.

Ἐρώτησις κη. Οἱ χειροτονηθέντες ὑπερίερεῖς διάκονοι καὶ ἱερεῖς, ἀλλὰ μὴν κ' οἱ διὰ θείας βαπτίσματος παῖδας ὀρθοδόξων ἀγιάζοντες, ἢ ε τινας αἱρετικούς· ὡσαύτως ε οἱ μεταδιδόντες τινας τ' θείων ἁγιασμάτων, ἐαὶ ἀπαιτῶσιν ἐξ αὐτῶν χάριν κόπων τινῶν πρὸς τὰς ἐναι νομισματικὰς, καλῶς ποιοῦσιν, ἢ ὄχι;

Ἀπόκρισις. Οἱ γραπτῶται, φησὶν, ἰδίοις ὀψωνίοις δεκ αὐτὰς ἐφύτευσαν. Καὶ διὰ Μωσέως εἶπεν ὁ θεὸς, Οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα. Εἰ οὖν διὰ μετρίας τινὸς δόσεως, καὶ τῇ προαιρέσει τοῦ χειροτονουμένου, ἢ ἄλλως ἀγαζομένου, παρηγορηθῆναι ζητοῦσιν οἱ χειροτονοῦντες ἢ βαπτίζοντες, ἱερεῖς τε καὶ ἀρχιερεῖς, οὐδέν τι ποιοῦσι κακόν. νενόμισται γὰρ διὰ συνήθειαν παρηγορεῖσθαι αὐτοὺς χειροτονοῦντας. εἰ δὲ τοιαῦτα μὴ συνήθη ἀλλογίας οὐ ζητοῦσιν, ἀλλὰ δόματα δεναεχ ε τὴν ἰσχὺν τοῦ χειροτονουμένου ξενοχωροῦντα, οὐ μόνον οὐκ εἰσακουσθήσονται, ἀλλὰ καὶ καθυφέσει ὑποβληθήσονται. Φησὶ γὰρ ὁ βασιλεὺς τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, Εἴτις ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσει, καὶ εἰς πρᾶσιν καταγάγῃ τὴν ἀπερίτμητον χάριν, καὶ χειροτονήσῃ ἐπὶ χρήμασιν ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ χωρεπίσκοπον, ἢ ἕτερόν τινα τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταριθμημένων, ἢ προβάλοιτο ἐπὶ χρήμασιν οἰκονόμον, ἢ ἔκδικον, ἢ πρωτομανδρίτην, ἢ ἄλλως τινὰ τοῦ κανόνος διὰ αἰσχροκέρδειαν, ὁ τούτῳ ἐπιχειρήσας, ἐλεγχθεὶς κινδυνεύέτω κατὰ τὸν οἰκεῖον βαθμόν. καὶ ὁ χειροτονούμενος, μηδὲν ὠφελείσθω ἐκ τῆς κατ' ἐμπορείαν ὠφελείας χειροτονείας, ἢ προβολῆς· ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας ἢ τοῦ φρονήματος, οὗπερ ἐπὶ χρήμασιν ἔτυχεν. εἰδέ τις μεσιτεύων φανείη τοῖς οὕτως αἱρεθεῖσι καὶ ἀνημίτοις λήμμασι, καὶ οὗτος, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, τοῦ οἰκείου καταπιπτέτω βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ καὶ μοναζων, ἀναθεματιζέσθω. Καὶ ὁ κγ τῶν ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ μεγάλου παλατίου συνόδου ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τάδε διέξεισι, Περὶ τοῦ μηδένα ἐπίσκοπον, εἴτε πρεσβύτερον, εἴτε διάκονον, τῆς ἰδιαυτοῦ μεταδιδόντα κοινωνίας, διὰ τοῦ μετέχοντος εἰς πρᾶξιν. τῆς τοιαύτης μεταλήψεως χάριν, ὀβολὸν, ἢ εἶδος τὸ οἱονδήν. οὐδὲ γὰρ πεπραμένη ἐστὶν ἡ χάρις, οὐδὲ χρήμασι τὸν ἁγιασμὸν ἐπιδίδομεν· μεταδίδο-

lorum, appellata 1 & 2, definiunt: tonsuras in monasteria sic fieri, ne recusari possint, & 2 tonsionum uentiones eorum, qui tondentur, a fideiussoribus suscipi. Qui igitur non degūt in monasteriis, in quib. habitū mutarūt, & tonsi sunt, sed in mundanis diuersoriis; cōpellentur a diœceseos episcopo, cū excōmunicatione & acerbissimis pœnis redire bene, vnde male exierunt.

Inter.xxviii. *Pontifices, qui diaconos, vel sacerdotes ordinant: item qui per diuinū lauacrum pueros orthodoxorum, aut aliquos hæreticos sanctificant: pariter qui aliquibus ministrāt diuinas sanctificationes, si in laboris præmium nummarias aliquas summas ab iis exigant, rectene faciunt, an non?*

Ref. *Milites, inquit, propriis stipendiis nō aluntur. Et per Mosen dixit Deus, Nō cōstringes os boui trituranti. Si igitur per mediocrem dationem aliquam, & arbitrio ordinati, vel aliter sanctificati, solatium accipere quærunt sacerdotes & pontifices, qui ordinant vel baptizāt, nihil mali faciunt. Nā solēne est per cōsuetudinē, ordinantes accipere solatium. Quod si huiusmodi solitas munificentias nō requirāt, sed maiora dona, & quæ ordinati facultates coangustent; non tantum non exaudientur, sed & depositioni subiicientur. Ait n. 2 canon sanctæ & œcumenicæ synodi: Siquis episcopus propter pecuniam ordinationem fecerit, & non venalem gratiam in venditionem deduxerit, & propter pecunias ordinauerit episcopū, vel chorepiscopum, vel presbyterum, vel diaconū, vel aliquem eorum, qui in clero annumerātur, vel propter pecunias promouerit œconomum, vel defensorem, vel paramonarīū, vel omnino aliquem ex canone, turpis quæstus gratia: qui hoc tentasse conuictus fuerit, de proprio gradu in periculum veniat: & qui est ordinatus, ex ordinatione vel promotione, quæ instar mercatorum venundatur, nihil iuuetur: sed sit à dignitate vel curatione alienus, quam pecuniis adeptus est. Siquis autem sequester & intercessor adeo turpibus & nefarius lucris apparuerit; hic quoq; si sit quidem clericus, proprio gradu excidat: si sit autem laicus, vel monachus, anathematizetur. Et 23 canon sanctæ & œcumenicæ synodi in Trullo magni palatii coactæ hæc persequitur: Vt nullus, siue episcopus, siue presbyter, siue diaconus, immaculatā præbens communionem, ab eo, qui communicat, eius participationis gratia, obolos, vel quamuis aliam speciem exigat. Nō est n. venalis gratia, nec pro pecuniis spiritus sanctificationem im-*

Universidad de Deusto Biblioteca

μὲν, ἀλλὰ τοῖς ἀξίοις τοῦ δώρου ἀπανουργεύτως μεταδοτέον. εἰ δὲ φανείη τὶς τῶν ἐν τῷ κλήρῳ κατειλεγμένων ἀπαιτῶν ᾧ μεταδίδωσι τῆς ἀχράντου κοινωνίας τὸ οἱονοῦν εἶδος, καθαιρείσθω, ὡς τῆς τοῦ Σίμωνος ζηλωτὴς πλάνης καὶ κακουργίας.

Ἐρώτησις κθ. Οἱ καθ' ἐπίγνωσιν ἀληθῆ πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἐρχόμενοι, Νεστοριανοὶ δηλονότι, Ἀρμένιοι, Ἰακωβῖται, καὶ ἕτεροι αἱρεσιῶται, διὰ μόνου τοῦ ἁγίου μύρου ὀφείλουσι τελειοῦσθαι, ἢ καὶ διὰ θείου βαπτίσματος;

Ἀπόκρισις. Ὁ ϛε κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου, ἀκολουθήσας τῷ ζ κανόνι τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς β συνόδου, τάδε κατὰ ῥῆμα διαλαμβάνει. Τοὺς προστιθεμένους τῇ ὀρθοδοξίᾳ καὶ τῇ μερίδι τῶν σωζομένων ἀπὸ αἱρετικῶν, δεχόμεθα κατὰ τὴν ὑποτεταγμένην ἀκολουθίαν τε καὶ συνήθειαν, Ἀρειανοὺς μὲν καὶ Μακεδονιανοὺς καὶ Ναβατιανοὺς, τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς καθαροὺς, καὶ ἀριστεροὺς, καὶ τοὺς τεσσαρεσκαιδεκατίτας, ἤτοι τετραδίτας, ἤγουν Ἀπολιναριαστὰς, δεχόμεθα διδόντας λιβέλλους, καὶ ἀναθεματίζοντας πᾶσαν αἵρεσιν μὴ φρονοῦσαν ὡς φρονεῖ ἡ ἁγία τοῦ θεοῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία· σφραγιζομένους ἤτοι χριομένους πρῶτον τῷ ἁγίῳ μύρῳ τό, τε μέτωπον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τὰς ῥῖνας, καὶ τὸ στόμα, καὶ τὰ ὦτα. Ἐσφραγίζοντες αὐτοὺς, λέγομεν, Σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου. Περὶ δὲ τῶν παυλιανιζάντων, εἶτα προσφυγόντων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὅρος ἐκτέθειται, ἀναβαπτίζεσθαι αὐτοὺς ἐξ ἅπαντος. Εὐνομιανοὺς μέντοι τοὺς εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτιζομένους, καὶ Μονταινιστὰς τοὺς ἐκταῦθα λεγομένους Φρύγας, καὶ Σαβελλιανοὺς, τοὺς υἱοπατορίαν δοξάζοντας, καὶ ἕτερα τινὰ χαλεπὰ ποιοῦντας· καὶ πάσας τὰς ἄλλας αἱρέσεις, ἐπειδὴ πολλοί εἰσιν ἐνταῦθα, μάλιστα οἱ ἀπὸ τῆς Γαλατῶν χώρας ὁρμώμενοι, πάντας τοὺς ἀπ' αὐτῶν θέλοντας προστίθεσθαι τῇ ὀρθοδοξίᾳ, ὡς Ἕλληνας δεχόμεθα· καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν ποιοῦμεν αὐτοὺς Χριστιανοὺς, καὶ τὴν δευτέραν κατηχουμένους, εἶτα καὶ τὴν τρίτην ἐξορκιζομένους, μετὰ τοῦ ἐμφυσᾶν τρίτον εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ εἰς τὰ ὦτα· καὶ οὕτως κατηχοῦμεν, καὶ ποιοῦμεν χρονίζειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀκροᾶσθαι τῶν γραφῶν· καὶ τότε αὐτοὺς βαπτίζομεν. καὶ τοὺς Μανιχαίους δὲ, καὶ τοὺς *Γαλεντινιανοὺς, καὶ τοὺς Μαρκιανιστὰς, καὶ τοὺς ἐκ τῶν ὁμοίων αἱρέσεων, τοὺς Νεστοριανοὺς, χρὴ ποιεῖν λιβέλλους, καὶ ἀναθεματίζειν τὴν αἵρεσιν αὐτῶν, καὶ Νεστόριον, καὶ Εὐτυχέα, καὶ Διόσκορον, καὶ Σεβῆρον, καὶ τοὺς λοιποὺς ἐξάρχους τῶν τοιούτων αἱρέσεων, καὶ τοὺς φρονοῦντας τὰ αὐτῶν, καὶ πάσας προσαναφυομένας αἱρέσεις· καὶ οὕτως μεταλαμβάνειν τῆς ἁγίας κοινωνίας. κατὰ γοῦν τὴν τοιούτου κανόνος περίληψιν, οἱ μὲν τῶν αἱρεσιωτῶν διὰ βαπτίσματος ἁγιάζονται, οἱ δὲ διὰ μόνον τοῦ ἁγίου μύρου τελειοῦνται.

* Βαλεντινιανοὺς,

Ἐρώτησις λ. Ἐὰν αἱρετικὸς, ἱερεὺς, ἢ διάκονος

pertimur: sed ea iis, qui digni sunt, absque vlla est[3] caliditate communicãda. Siquis autem eorũ, qui sunt in cleri catalogo, ab eo, cui immaculatam impertit communionem, vllam speciẽ exigere visus fuerit; deponatur, vt Simoniaci erroris & maleficii æmulator. 3 fraude

Inter. xxix. *Qui per veram cognitionem ad orthodoxam fidem accedunt, Nestoriani videlicet, Armenii, Iacobitæ, & alii hæretici, an solo sancto vnguento debeant initiari, an vero etiam diuino lauacro?*

Res. *Canon 96 synodi in Trullo secutus 7 canonẽ sanctæ & œcumenicæ 2 synodi, hæc ad verbũ cõplectitur: Eos, qui rectæ de fide sententiæ accedunt, & parti eorũ, qui ex hæreticis seruantur, iuxta subiectã consequentiã & cõsuetudinẽ recipientes, Arianos quidẽ, & Macedonianos, & Nouatianos, qui se καθαροὺς [id est puros] appellant, & tessaresdecatitas seu tetraditas, & Apollinaristas, recipimus dãtes libellos, & omnem hæresim anathematizantes, quæ non sentit, vt sentit sancta Dei vniuersalis & apostolica ecclesia: sancto primũ chrismate & frontẽ, & oculos, & nares, & os, & aures imprimẽtes, dicimus: signaculũ doni Spiritus sancti. De iis autẽ, qui Pauliani sectã secuti sunt, deinde ad catholicã ecclesiã confugerunt statutũ est, vt ii omnino rebaptizẽtur. Eunomianos quoq;, qui in vnã demersionem baptizant, & Montanistas, qui hic dicuntur Phryges, & Sabellianos, qui Filiũ idem esse cum patre existimant, & alia quædã grauia faciunt, & omnes alias hæreses, quoniam multi hic sunt, & maxime qui ex Galatarum regione profecti sunt: omnes ex iis, qui ad rectam de fide sententiam volunt accedere, recipimus vt[4] Græcos. & primo quidem die, eos Christianos facimus: secundo autem, catechumenos: deinde tertio, adiuramus, simul etiã ter in faciem & aures inspirantes: & sic initiamus, & diu in ecclesia versari & scripturas audire facimus, & tunc ipsos baptizamus. Quinetiã Manichæos, & Valentinianos, & Marcionistas, & similes hæreticos. Nestorianos autẽ oportet libellos facere, & hæresim suã anathematizare, & Nestoriũ, & Eutychen, & Dioscorũ, & Seuerũ, & reliquos taliũ hæreseon principes, & qui eadẽ, quæ illi, sentiunt, & omnes prædictas hæreses: & sic esse sanctæ communionis participes. Itaq; iuxta canonis huius tenorem alii quidem hæretici lauacro sanctificantur, alii autem sancto duntaxat vnguento consecrantur.* 4 paganos.

Interrog. xxx. *Si hæreticus sacerdos vel diaconus*

ἀξιωθῇ τοῦ θείου καὶ ἁγίου βαπτίσματος, ἢ διὰ τοῦ ἁγίου μύρου ἁγιασθῇ, ἐσεῖται ἱερουργῶν μετὰ τῆς προτέρας χειροτονίας αὐτοῦ, ἢ ἑτέρας ἀξιωθείη χειροτονίας, ἐὰν θελήσῃ ἱερουργεῖν;

Ἀπόκρισις. Ὁ τῶν ἁγίων ἀποστόλων π κανὼν τοὺς ἐξ ἐθνικοῦ βίου προσελθόντας τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει καὶ βαπτισθέντας, καὶ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος καταξιοῦσθαι διορίζεται. τῆς γοῦν προτέρας ἱερωσύνης, μιαρωσύνης νομιζομένης, καὶ ὡς μὴ γινομένης λογιζομένης, ἐὰν μετὰ τῆς κανονικῆς ἀκριβείας ἀνακρινόμενος ὁ οὕτως ὀρθοδοξήσας, καὶ ὢν ποτὲ βέβηλος ἱερεὺς, περὶ τοῦ ὑστέρου αὐτοῦ βίου ἀκατάκριτος ἀναφανείη, ἀξιωθείη οὐ μόνον ἱερατικοῦ ἀξιώματος, ἀλλὰ καὶ ἐπισκοπικοῦ, διὰ τῶν συνήθων πάντως βαθμῶν εἰς τὸ διδασκαλικὸν ὕψος ἀναγόμενος.

Ἐρώτησις λα. Ἐὰν τοῦ προσελθόντος τῇ πίστει τῶν ὀρθοδόξων αἱρετικοῦ ἡ γυνὴ, καὶ οἱ παῖδες, ἢ καὶ ἕτεροι τούτῳ συνέστιοι καὶ συγκάτοικοι, οὐκ ὀρθοδοξήσουσιν, ἀλλ' ἐξέχονται τῆς προτέρας αἱρέσεως, οὐ κωλυθήσεται ὁ τελειωθεὶς, ὡς εἴρηται, διὰ τοῦ βαπτίσματος, εἰς ἱερατικὸν βαθμὸν ἢ ἐπισκοπικὸν ἀνελθεῖν; ἢ διὰ τὴν ἐκείνων κακίαν καὶ αὐτὸς τοσούτου ἀγαθοῦ ἀποστερηθῇ;

Ἀπόκρισις. Ὁ μὲν λς κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, φησὶν, Ἐπίσκοπον καὶ πρεσβύτερον καὶ διάκονον μὴ χειροτονεῖσθαι πρὶν πάντας τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς ποιήσουσιν. Ὁ δὲ β κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου διορίζεται ἐν μέρει ταῦτα ῥητῶς, Εἰ δέ τινες ἔτι ἐν τῇ ἀπιστίᾳ τυγχάνοντες, καὶ οὔπω τῇ τῶν ὀρθοδόξων ἐγκαταλεγέντες ποίμνῃ, ἀλλήλοις γάμῳ νομίμῳ ἡρμόσθησαν· εἶτα ὁ μὲν τὸ καλὸν ἐκλεξάμενος, τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας προσέδραμεν· ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ τῆς πλάνης κατεσχέθη δεσμοῦ, μὴ πρὸς τὰς θείας ἀτενίσαι ἀκτῖνας ἑλόμενος· εὐδοκεῖ δὲ τῷ πιστῷ ἡ ἄπιστος, ἢ τὸ ἔκπαλιν ὁ ἄπιστος συνοικεῖν τῇ πιστῇ· μὴ χωριζέσθω, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον. ἡγίασται γὰρ ὁ ἄπιστος ἀνὴρ ἐν τῇ γυναικὶ, ἢ ἡγίασται ἡ ἄπιστος γυνὴ ἐν τῷ ἀνδρί. τὴν ἀναφαινομένην οὖν ἐναντιότητα τῶν δύο τούτων κανόνων κανονικῶς λύοντες, λέγομεν ὅτι, ὁ μὲν ἐκγενετῆς ὢν ὀρθόδοξος, μετὰ γυναικὸς αἱρετικῆς συναφθεὶς οὐκ ἀξιωθείη κληρώσεως, εἰ μὴ καὶ τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ποιήσει ὀρθοδόξους Χριστιανούς· ὅτι καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κεχωρισμένος ἐστὶ συνάξεως, ὡς τῇ τοῦ Χριστοῦ μερίδι συμπλέξας κλῆρον ἁμαρτωλόν. Ὁ δὲ αἱρεσιώτης ὢν ἐκ σπαργάνων αὐτῶν, ἐὰν τὸν ὀρθόδοξον πίστιν προέληται, δικαίως, ἐὰν ἀπό τινος ἑτέρου λόγου, οὐκ ἐμποδίζηται, χειροτονίας ἀξιωθείη ἱερατικῆς. Τί γὰρ, φησὶν, οἶδας,

diaconus dignus habitus diuino & sancto baptismate, vel per sanctam vnctionem sanctificatus sit, licebitne ei sacra facere cum priore ordinatione, an vero si sacra ministrare velit, iterabitur eius ordinatio?

Res. *Canon 80 sanctorum Apostolorũ eos, qui ex pagana vita ad orthodoxam fidem accedunt & baptizantur, episcopalem etiam dignitatem promereri definit. Priore igitur sacerdotio pro sacrilegotio habito, & pro non facto, si cum canonica disciplina iudicatus, qui sic fuerit orthodoxus effectus, & cum esset aliquando profanus sacerdos, in posteriore vita sua indemnabilis apparuerit, dignus cẽseatur non sacerdotali solum dignitate, sed & episcopali, per consuetos omnino gradus ad doctoriã promotus sublimitatem.*

Inter. xxxi. *Si hæretici, qui ad orthodoxorum fidem accessit, vxor & liberi, vel etiã alii eius familiares & domestici, non fiãt orthodoxi, sed inhæreãt priori hæresi, an prohibebitur is, qui (vt diximus) baptismate initiatus est, ad sacerdotalem vel episcopicum ascendere gradum: an vero propter illorum malitiam & ipse tali bono priuabitur?*

Res. *Canon quidem 39 synodi Carthaginensis ait, vt episcopi, & presbyteri, & diaconi non ordinentur, priusquam omnes qui sunt in suis ædibus, Christianos orthodoxos fecerint. canon autẽ 72 sanctæ & œcumenicæ in Trullo synodi hæc in parte definit expressim: Si autem aliqui, qui adhuc sunt infideles, & in orthodoxorũ gregẽ nondum relati sunt, inter se legitimo sunt matrimonio cõiuncti: deinde hic quidem eo, quod est honestum, electo, ad lucem veritatis accurrerit: ille vero erroris vinculo detentus fuerit, nolens diuinos radios fixis oculis intueri, & fideli placeat cum infideli cohabitare: ne a se inuicem separẽtur. Ex diuini. n. Pauli sentẽtia, sanctificatus est vir fidelis in muliere, & sanctificata est mulier infidelis in viro. Cõtrarietatẽ igitur duorũ canonũ, quæ esse videtur, canonice soluentes, dicimus eum, qui cũ a natiuitate orthodoxus esset, cũ hæretica muliere coniunctus est, dignum non cẽseri, qui in clerũ allegatur, nisi domesticos suos omnes Christianos fecerit orthodoxos: quia & ab ecclesiastica est remotus communione, vtpote qui Christi partibus peccatricem sortem implexuerit. Qui autem, hæreticus cum esset ab incunabulis, orthodoxam fidem delegerit; iure, nisi quæ iusta causa impediat, ordinationẽ sacerdotalem cõsequi possit. Quid enim (inquit magnus* 1 quod bonum est.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ὁ μέγας Βασίλειος, ἐὰν ὁ πιστὸς μεταλάβῃ τοῦ ἀπίστου σύζυγον αὐτῆς διὰ τὴν πίστιν; Καλῶς ἂν ὁ ἐξ ἕξεως τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐλθὼν πρὸς τὸ θρησκείας αἱρετικῶν καὶ κανόνας ἀξιωθείη ἀξιώματος ἱερατικοῦ, κἂν μὴ ὀρθοδοξήσωσιν ἡ γυνὴ καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ.

Ἐρώτησις λϚ. Ἀποχειροτονήσαι ἐστὶ πλείοσιν τέκνων ἀναδοχὰς ἀπὸ Λατίνων, Ἀρμενίων, μονοθελητῶν, Νεστοριανῶν, καὶ λοιπῶν τοιούτων· ἢ μᾶλλον μιαίνειν καὶ λατρεύοντας;

Ἀπόκρισις. Τὸ βʹ θέσπισμα τοῦ κεφαλαίου τοῦ αʹ τίτλου τοῦ αʹ βιβλίου τῶν Βασιλικῶν, Αἱρετικός, φησὶν, ἐστὶ, καὶ τοῖς κατὰ τῶν αἱρετικῶν ἐκκειμένοις νόμοις, ὁ μικρὸν γοῦν σκλίνων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. ἐπεὶ γοῦν πάντες οἱ ἀπαριθμηθέντες εἰς τὴν παροῦσαν ἐρώτησιν, ἢ διὰ μικροῦ ἀλλὰ διὰ πλάτους μεγάλου καὶ δυσεξίτητον ἐκ τῆς τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίας ἀπεξενώθησαν, πάντως ἂν δέοι καὶ ἀναδοχῆς παίδων πνευματικῶν μεσιτεύσεως δι' ἁγίων βαπτισμάτων πολλῶν, ἢ μὴν συγκοινωνήσουσιν· ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἀκοινωνησίᾳ κατακριθῶμεν, κατὰ τὸν κανόνα, τὸν λέγοντα, Ὁ κοινωνῶν ἀκοινωνήτῳ, ἢ αὐτὸς ἀκοινώνητος ἐστίν.

Ἐρώτησις λγ. Ὀρθόδοξοι γυναῖκες συνάπτονται πάχα γαμικῶς μετὰ Σαρακηνῶν, ἢ καὶ αἱρεσιωτῶν, καὶ θέλουσιν, ὡς ὀρθοδόξως, καθὼς διενίσαντο, μεταλαμβάνειν τῶν θείων ἁγιασμάτων· ζητοῦμεν οὖν τὸ ποιητέον μαθεῖν.

Ἀπόκρισις. Ὁ κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ συνόδου τοῦτο φησὶ, Μὴ ἐξεῖναι ὀρθόδοξον ἀνδρὶ αἱρετικῇ συνάπτεσθαι γυναικὶ, μήτε αἱρετικῷ ἀνδρὶ ὀρθόδοξον γυναῖκα συζεύγνυσθαι. ἀλλ' εἰ καὶ φανῇ τισὶν ἐκ τούτου τοῦ πταίσματος γινόμενον, ἄκυρον τὸν γάμον ἡγεῖσθαι, καὶ τὸ ἄθεσμον διαλύεσθαι συνοικέσιον. ἁρμὸς γὰρ τὰ ἄμικτα μιγνύναι, οὐδὲ τῷ προβάτῳ τὸν λύκον συμπλέκεσθαι καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ μοίρᾳ τὸν τῶν ἁμαρτωλῶν κλῆρον. εἰ δέ τις παραβαίη τὰ παρ' ἡμῶν ὁρισθέντα, ἀφορίζεσθω. ἡ γοῦν διὰ τὸν ἄθεσμον τοῦτον κοινωνίαν μετ' αἱρετικοῦ, ἀφωρισμένη ἔσται καὶ ἀκοινώνητος, πῶς τῶν θείων ἁγιασμάτων ἀξιωθείη; πάντως οὐδαμοῦ· εἰ μὴ δοτὴν ἔχοι καὶ κακῶς, καὶ κανονικοῖς ἐπιτιμίοις διορθωθῇ.

Ἐρώτησις λδ. Τινὲς γυναικείων μοναστηρίων σπουδὴν ποιοῦνται ἐκχώρησιν ἐπισκοπικὴν χάριν ἐξαιρέσεως λογισμοὺς τῶν ἐν αὐταῖς μοναχῶν. ζητοῦμεν εἰ ἔστιν ἐνδεχόμενον τοῦτο γενέσθαι.

Ἀπόκρισις. Καὶ ἄλλοτε εἴπαμεν, μόνοις τοῖς ἱερεῦσι μὴ ἐπισκοπικῆς ἐκχωρήσεως δεδόσθαι τὸ δέχεσθαι λογισμούς. αὐτοῦ γοῦν καὶ ἀπίερος Ἀποστόλου) ἔστι, εἰ πιστὸς ἀδελφὸς ἀποτάσσεται τῷ ἀπίστῳ συνοικεσίῳ, μὴ ἀφιστάνειν αὐτόν. εἰ δὲ πιστὸς μεταλάβοι τοῦ ἀπίστου συζύγου διὰ τὴν πίστιν, ἀφιστάνειν αὐτόν. ἐὰν δὲ ἀπιστῇ ὁ ἄπιστος, χωριζέσθω· οὐ δεδούλωται ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ ἐν τοιούτοις. ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ὑμᾶς ὁ Θεός. τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σου σώσεις; ἢ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σου σώσεις; ἀλλ' ἐν τούτοις ἐὰν ἐπιμένωσιν ἀπιστοῦντες, ἐπιτρεπέτω ἡ ἀπιστοῦσα τῷ ἀνδρὶ ἢ ὁ ἀπιστῶν τῇ γυναικὶ, ἵνα μὴ ἐν τῇ συμβιώσει ἐμπαθῶς ἔχοντες ἁμαρτάνωσιν. ἐὰν δὲ ἀπέλθῃ ὁ ἄπιστος, ἀπελθέτ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅτε πρὸς τὸ ἐκούσιον πάθος ἠπείγετο. τοῦτο δὲ ἐπιγνάτιον εἰς τύπον τοῦ λεντίου ἐστίν, ὃ ὁ Κύριος ἐνεδύσατο, καὶ οὗτος πόδας τῶν μαθητῶν ἔνιψεν. ὥσπερ οὖν ὁ δοῦναι ἐπισκόπῳ λινᾶ τὰ τοῖς πατριάρχαις φιλοτιμηθέντα διὰ ἐνδυμασίας χαρίσματα, σάκκος δηλονότι καὶ πλυσούριον (τὸ δὲ τοῦτο χαρακτὸν τῶν κυδαίνεσθαι δεδοκὸς), ὡς καὶ ἀναφερόμενος εἰς τὸ οἰκεῖον ψῆφος τὰ πέρατα) ἕτως καὶ τοῦτο τοῖς ἐπισκόποις ἐπενεμηθέντα πρόνομα τοῖς ἱεροῖς δόμοις τοῦ· ἵνα μὴ τὰ ἐκκλησιαστικὰ πρόνομα συγχύσεις ὕβρισται, καὶ ὃ πλάσαντι ἅπαν τὸ πλάσμα, ἐξισάζει σοι.

Ἐρώτησις λη. Ἀπὸ ἀρχαίας ἐγχωρίας σωνηθείας ἐθέσπισαν λείψανα ὀρθοδόξων εἰς πᾶς καὶ χώραν ἐκκλησίας ἡμῶν. ζητῶ ἂν μαθεῖν εἰ ἔστι τοῦτο ἀπρεκεμάτιστον.

Ἀπ. Διαφορὰ μεγάλη ἐστὶν ἐκκλησιῶν καθιερωθεισῶν διὰ ἐγκαινίων αὐτοῖς καὶ ἐνθρονισμοῦ, χρίσματος τῶν ἁγίων μύρων, καὶ τοποθέτησις λειψάνων ἁγίων μαρτυρικῶν, καὶ τῶν μὴ ἅτως ἀγιασθέντων, ἐν ἐκκλησίᾳ τοῦ ἐπέχεσθαι. διὸ ἐν ἐκείναις μὲν ἐν αἷς δηλονότι μαρτυρικὰ λείψανα τεθησαύρισται, καὶ ἁγίᾳ μύρᾳ ἐμεσολάβησε χρίσμα, ἀνθρώπινον λείψανον οἱονδηποτοῦν ἐνθρύπτεσθαι (καὶ τὸ κεφάλαιον τοῦ ἀπὸ τῆς βιβλίου τοῦ βασιλικῶν, τὸ λέγον, Μηδεὶς ἐν ἐκκλησίᾳ θαπέτω νεκρόν. καὶ καὶ τὸ ἑξῆς ἐν αὐτῷ κείμενον παλαιὸν, τὸ λέγοντα, Οὐκ ἔξεστι θαπῆναί τινα ἐν ἐκκλησίᾳ, ἔνθα δηλονότι μάρτυρος σκεῦος σῶμα δοκεῖται) εἰς ὃ οὗτος μὴ ἅτως καθιερωθέντας ἁγίας δυκτηρίας κατονομαζομένους, ἀκινδύνως ἐνθαφιαθήσονται λείψανα.

Ἐρώτησις λθ. Κάπικοί τινων ἐνοριῶν τὰς τοῦ οἰκείου δεσπότου χειροτονίας ἀπαιτοῦμοι, ἑτέρων ἐνοριῶν ἐπισκόπως προσερχόντων καὶ χειροτονιῶν, καθ' ὡς ἕκαστος ἔχει βελήματος. εἰ γὰρ ἀσφαλῶς αὐτοῖς γίνεται ἢ τοῦτο, ζητῶ μαθεῖν.

Ἀπόκρισις. Τὰς μὲν αἰαγνώσεις οὗτος ἀθετήσωσιν τὰς χειροτονίας τοῦ ἐπισκόπων αὐτῶν, καὶ εἰς ἑτέρας ἐνορίας μείζονος ἀξιωθέντες βαθμοῦ διὰ χειροθεσίας ἐπισκοπικῆς, ἀκοινωνησίας ἐπιτιμίῳ οἱ κανόνες καθυποβάλλουσι. καὶ οὐ μόνον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ οὗτος χειροτονήσαντας τοῦτο· καθὼς τὸ περὶ τούτου παρίσκεται ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου· πάντα καὶ ῥῆμα ἀναλαμβάνουτος, Κληρικοὺς εἰς ἐκκλησίαν τελέντας, ὡς ἤδη ὠφέλιμον, μὴ ἐξεῖναι εἰς ἄλλης πόλεως παρέδρᾳ ἐκκλησίαν, ἀλλὰ σέρχειν ἐκείνῳ ἐν ᾗ λειτουργεῖν ἐξ ἀρχῆς ἠξιώθησαν· ἐκτὸς ἐκείνων οἵτινες ἀπολείσαντες τὰς ἰδίας πατρίδας, ὑπὸ ἀνάγκης εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν μετῆλθον. εἰ δέ τις ἐπίσκοπος, μὴ τὸν ὅρον ἔτον, ἄλλου ἐπισκόπου προσήκοντα δέξηται κληρικὸν, ἔδοξεν ἀκοινώνητον εἶναι καὶ τὸν δεχθέντα καὶ τὸν δεξάμενον· ἕως ἂν ὁ μεταστὰς

toris nostri Iesu Christi, quando ad voluntariã passionẽ cõtendebat. Supergenuale autẽ, figura est lintei, quod induit Dominus, cũ discipulorũ pedes lauit. Quemadmodũ igitur quæ patriarchis[3] per indumẽta gratiæ tributæ sunt, ulli alterius per supellectilis beneficia tributa lii non dentur episcopo, saccus videl. & crux multiplex, (eos. n. hisce decorari placuit, utpote relatos ad habitabilis orbis extrema) sic nec episcopis cõcessa priuilegia sacerdotib. dabuntur, ne priuilegiorum ecclesiasticorum confusio fiat, & Creatori dicat creatura, Exæquor tibi.

Inter. xxxviii. *Vetere prouinciæ consuetudine[8] reliquiæ orthodoxorũ in nostræ regionis ecclesiis sepeliuntur. Quæro igitur discere, an hoc citra præiudicium fiat.*

Ref. *Magna differentia est inter ecclesias consecratas per initiatorias dedicationes, & throni inaugurationem, sanctique unguenti unctionem, & sanctarum reliquiarum martyrum indigitationem: & eas, quæ sic sanctificatæ non sunt, obtinenti q. oratorii locum. Ideoq. in quib. videl. martyricæ reliquiæ reconditæ sunt, & sancti unguenti interuenit unctio, humanum qualecunq. cadauer non sepelietur, iuxta 2 caput, 1 tit. 5li. Basilicorũ, inquiens; Nullus in ecclesia sepeliatur mortuus. Et secundum[9] veterẽ, extra eum positum: Nõ licet sepelire quemquã in ecclesia, ubi scili. martyris corpus depositum est. In sanctis autem oratoriis appellatis, quæ ita consecrata nõ sunt, reliquiæ sine periculo sepelientur.*

Inter. xxxix. *Quarundam paræciarum incolæ suorum pontificum ordinationes respuentes, aliarum diœcesium & ordinationum episcopos adeunt, prout quisq. vult: an tuto faciant, quæro discere.*

Ref. *Lectores quidem, qui suorum episcoporum ordinationes spreuerunt, & in aliis prouinciis maiorem gradum per episcopalis manus impositionem consecuti sunt: excommunicationis pœnæ canones subiiciunt, nec eos modo, sed & eos, qui ordinauerunt. Quemadmodum exprimitur canone 54 synodi Carthaginensis, hæc complectente ad verbum: Clericos in ecclesia agentes, vt iam definitimus, non licere ordinare in alius ciuitatis ecclesia, sed contentos esse illa, in qua ab initio ministrare meruerunt: iis exceptis, qui amissa sua patria, ex necessitate in aliam ecclesiam migrarũt. Quod siquis episcopus post hanc definitionem, clericũ susceperit ad alium episcopum pertinentem; placuit excommunicatum esse, tam susceptum, quam suscipientem, donec qui migrauit clericus, ad*

[3] per supellectilem beneficia tributa sunt,
[6] crux multiplex,
[8] reliquiæ
[9] scilicet, interpretem.

κληρικὸς εἰς τὸ ἰδίαν ἐπανέλθῃ ἐκκλησίαν. ὠφέλιμα δὲ τοῦ λαϊκῶν σωιζηθῆναι ποτὲ πρὸς ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ σωόδῳ τοῦ τῶν Κωνσταντινοπολιτῶν ἐκκλησίας πατριάρχου τοῦ ἁγιωτάτου ἐν πατριάρχαις καὶ σοφωτάτου κυρίου Μιχαὴλ τοῦ Ἀγχιάλου· ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ, ἐπινεμήσεως δ, ἐπεμείωμα συνοδικὸν, συγκεκροτημένον ὑπὸ διαφόρων κανόνων περιεχόμενος· ἐπίσης γνωματεύον κελεύεσθαι καὶ τὸ ἐξ ἑτέρας ἐπαρχίας χειροτονηθῆναι λαϊκὸν πρὸς γνώμην τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν δὴ τοῦτο χειροτονηθῆναι.

Ἐρώτησις μ. Δώδεκα] οἱ διάκονοι πρὸς γνώμην τοῦ ἀρχιδιακόνου αὐτῶν ἱερᾶς καθέξεως χαρίσματος, ἢ ὄχι; Ἀπ. Τοῖς ἐπισκόποις ἡ θεία τάξις πρόνοια περὶ φιλοτιμηται πρὸς τὸ χάρισμα τοῦ παναγίου πνεύματος. διὸ καὶ μὴ γνώμης αὐτῶν ἱερωθήσονται οἱ διάκονοι, τοῦ ἀρχιδιακόνου, ὡς σωαδέλφου, μόνον παρεσιάζοντος.

Ἐρωτ. μα. Οἱ διαμήσαντες λαϊκοὶ, καὶ ἑτέρου γάμου, ἤτοι τρίτου, νομίμως ἀξιωθήσονται, ἢ οὔ.

Ἀπ. Ὁ μὲν παλαιὸς νόμος καὶ τρίτον γάμον ὡς ἔννομον ἐπεγίνωσκε, καὶ οὗτος ἐκ τούτου γίνονται θεσμοὶ, κληρονόμοις καὶ διατεχνήσεις ἔχει τοῦ φύσαντος· οἱ δὲ καινότεροι τοῦ θείου καὶ ἁγίων πατέρων, οὐ μόνον τὸν τρίτον γάμον οὐκ ἐπιγινώσκουσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ δεύτερον ἐπιπλήττουσιν μετρίῳ καὶ ὑποβάλλουσιν. ὅπου ἡ βασιλεύουσα τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως κυρίου Λέοντος τοῦ σοφοῦ χρῆμα γέγονε μέγα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ κόσμου πάντος, διὰ τὸ τὸν βασιλέα μὴ μόνον τρισγαμῆσαι, ἀλλὰ καὶ τετραγαμῆσαι, συνέλθουσις ἐπελεύθη συνοδικὴ πάντων σχεδὸν τῶν ἀρχιερατευόντων ἐν ταῖς ἀπανταχοῦ διοικήσεσι, καὶ τὴ ἐπινέμησιν ε, ὑκ ἦν τοῦτο. καὶ συνεζητήθη ποία γαμικὰ συναλλάγματα εἰσὶν ὑποτρόπαια, καὶ ποῖα συγχωρητέα, ὡς ἔννομα βασιλευόντων τε ἀοιδίμου βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ κυροῦ Ῥωμανοῦ. μὴ πολλαὶ γὰρ αἱ λογίαι καὶ μὴ ἐξέτασιν ἀκριβῆ, σκαλληγραφήθη τόμος συνοδικὸς, κατησφαλισμένος καὶ τῇ τοῦ βασιλέως συνήθει ὑπογραφῇ, ἐν μὲν τετάρτην γάμων, ὑποπίπτον εἶναι καὶ συγχώρητον· τὸν δὲ τρίτον, μὴ μὲν συγχωρητέον εἶναι, μὴ δὲ ἀσυγχώρητον· διορίζεται γάρ, τοῦτο μήπω πληρώσαντας τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος, διγαμήσαντας, καὶ ἀπαιδας ὄντας, συναλλάξῃ καὶ τρίτον γάμον, διὰ τὴ θεραπείαν τῆς ἀπαιδίας. πλὴν ἐπιτιμηθέντας εἶναι δι' ὅλης πενταετίας, ὥστε μὴ μεταλαμβάνειν τῶν θείων ἀγιασμάτων· μὴ δὲ τὴ πενταετίαν, τρεῖς δὲ τοῦτο μεταλαμβάνῃ αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ τοῦτο τριακονταετεῖς ὄντας, καὶ παῖδας ἔχοντιν, ἐξεχώρησαν. διὰ τὸ τὴς ἡλικίας ἀσθένειαν, καὶ τρίτον γάμον· ὀφείλοντας καὶ τούτους ἐπὶ πλείαν ἀμετοχὰς εἶναι τῶν θείων ἁγιασμάτων, ὡς ἐκόλε καὶ αὐτὸ μελλόνυμφοις ἔστοῦ τῶν

cus, ad propriam ecclesiam reuertatur. De laicis autem simul quæsitum est in sancta Constantinopolitanorum ecclesiæ synodo, patriarchatum obtinente sanctissimo inter patriarchas, & sapientissimo domino Michaele Anchialo. Et mense Nouembri, Indictione quarta, synodalis est facta subnotatio, ex variorum canonũ allegatione[10] excepta, ex aquo punire eum, qui ex aliena prouincia ordinat laicum, præter episcopi ipsius sententiam, ipsumq. etiam ordinatum.

[10] confecta,

Inter. xl. *Possunt diaconi præter archidiaconorum voluntatem sacerdotalem consequi gratiam, an non?*

Ref. *Huius rei prouidentia per sacri sancti Spiritus gratiam episcopis tributa est. Quare & cum eorum consensu diaconi sacrabuntur, archidiacono, vt confratre, solum præsente.*

Inter. xli. *Laici, qui secundas contraxerunt nuptias, alias nuptias, tertias scilicet, legitime contrahent, an non?*

Ref. *Vetus quidem lex & tertias nuptias, vt legitimas, agnouit & ex iis procreatos, heredes, & in potestate habuit parentis. Canones autẽ diuinorũ & sanctorum patrũ, non solum tertias nuptias non agnoscunt; verumetiã secundas pœnæ moderatæ subiiciunt. Quia autẽ imperante inclyto principe, domino Leone philosopho, dissidiũ fuit magnũ inter omnes mundi ecclesias, quod princeps non solũ tertias contraheret, sed etiã quartas: synodicus factus est conuentus omniũ fere, quæ vbiq. sunt diœcesiũ antistitũ, 8 Indictione anni 6428. Et disputatũ est, qui nuptiales fugiendi sint cõtractus, & qui permittendi, velut legitimi, imperantibus inclyto principe Constantino Porphyrogenneta, & eius socero domino Romano. Post multas altercationes, & exactã disquisitionẽ,[11] decisio Synodica eleganter scripta est, confirmata etiã principis solita subscriptione: quartas quidem nuptias respuendas esse, nec permittendas: tertias autẽ nunc permittendas esse, nunc nõ esse. Definit. n. binubos, & simul orbos, qui quadragesimũ annũ nondum impleuerunt, contrahere etiam tertias nuptias ad orbitatis remediũ. nisi quod per totum quinquennium censura emendantur, ne diuinas assumant sanctificationes. Finito autem quinquennio, terin anno assumant. Sed & tricenariis, quanuis liberos habentibus, tertii connubii potestas facta est, propter ætatis infirmitatẽ: vt & hi per quadriennium esse non debeant diuinarũ sanctificationũ participes: quo peracto, ter in anno diuina*

[11] decisio

Universidad de Deusto
Biblioteca

θείων μεταλαμβάνειν μυστηρίων. τῆς δὲ τῶν πατέρων ἐντολῆς κρεῖττον ὑπερβαίνουσιν, ἐξ ἐτῶν τεσσαράκοντα τὸν τρίτον γάμον συγχωρητέον εἶναι τοῖς θείοις πατράσι τοῦ πῶς ἂν διορίζεται· ἡ ἐκκλησία δὲ οὐκ ἐπέτρεψε πώποτε διὰ τῶν ἡμετέρων χρόνων τρίτε γάμε συναλλαγμα.

Ἐρώτησις με. Τοῖς παλαιοδιμέροις συγχωρητέον ἐστὶν ἢ τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλαμβάνεις, ἢ οὔ;

Ἀπ. Ὁ μέγας καὶ δεσπότης Βασίλειος ἐν διαφόροις κανόσιν αὐτοῦ ἐδίδασκεν ἔδοξαν τοῖς πρόσθεν τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλαμβάνειν. ἐν δὲ τῷ πανόνι αὐτοῦ διορίζεται, τὸν μὲν δεύτερον, ὅπερ ἐστὶν τὸν περὶ ἐτῶν, μὴ ἀπενθύνειν, ἀλλὰ μὴ τρίτον τῶν θείων ἁγιασμάτων μεταλαμβάνειν.

Ἐρώτησις μγ. Ἡ συμπεθερία τῶν σωτικῶν μέχρι πόσε βαθμοῦ κωλύει τινά;

Ἀπ. Ὁ μὲν ἁγιώτατος ἐν τῷ Τρούλλῳ μεχάλως πλατύνει συνάπτεσθαι ἀγίους καὶ ἐκ μόνης σωδολαζούσης· οὗτος δὲ ἀκριβέστερον γαμικοῖς τοῖς μητράσι τῶν ἐκ βαπτίσματος ἀναδεχθέντων παίδων καὶ μὴ ὅπερ ἐστὶν ἐκ κακοῦ, καθυποβάλλει πορθούντων ὅπερ τιμῶ. τὸν δὲ πλατυσμὸν διάπασμα εἰς κεφάλαια εἰς πέντε εἰς καὶ βιβλίον τῶν βασιλικῶν ὅπερ πλέον ἐπεκτείνει τὸν κόλασιν. ὅτι δὲ καὶ ὁ δηλωθεὶς κανὼν καὶ ὁ ἁγιώτατος μείζονα τῶν καὶ πνεῦμα συγχώρησιν λέγεται τὸ σωματικῆς συναφείας, γέγονε σημείωμα σωσθῆναι καὶ ὅπερ ἐστὶν ἁγιώτατος. ἐκεῖνο παντοίως κυρίως Νικολάου, καὶ μαΐου Μαΐου τῆς ὅπερ ἐνεστῶσης, ὅπερ ἐρωτήσεως ἐστὶ τρισκαιδεκάτης ἐκεῖνο κυρίως Γρηγορίου τοῦ ξηροῦ, διεζεύγνυον τοῖς αὐτοῖς ὁροις συνάφειαν καὶ ἁφὴν ἐνάτην τῶν ἁγίων πατέρων συνάπτεσθαι πάθεσιν συγγένειαν, εἰς ἃ αἱ σωματικαὶ συγγένειαι ἀφείλουσιν.

Ἐρώτησις μδ. Ἡ χάρις τῶν Ἀλεξανδρέων πολλῆς μυελάσι γλεαλεχεῖ μάλιστα, καὶ πολυνεμένη, ἐρθοδόξων Χριστιανῶν ..... ζητεῖ μὲν ἐν μαθεῖν, εἰ ἔστι καὶ ἐντὸς τοῦ βαθμοῦ σωάλαγμα γίνεσθαι γαμικὸν, διὰ τὴν αἰάγκην ἢ πέργματος.

Ἀπόκρισις. Οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ κανόνες καὶ νόμοι χάριν τῶν γαμικῶν συναλλαγμάτων ἐν πᾶσιν ὁμοφρονοῦντες, καὶ γραφίσεις χορισμασι καὶ διδάγμασι τὸ γαμικὰ θεῖον σύστημα συναλλάγματι, ἐξ οἱουδήποτε τρόπου ἐξελθεῖν ταῦτα οὐκ ἐξεχώρησαν· ἀλλ' ὅπερ μὲν τῶν αὐτόντων καὶ καπόντων τὸν γαμικὸν συνάφειαν κεκωλυμένον εἶναι παντελῶς διωρίσαντο· τῶν δὲ ἐκ παγίας δὲ τὸν συγγένειαν μέχρις ἑβδόμου βαθμοῦ δικαίως ἐστενοχώρησαν. τὸν δὲ ἐξ ἀγχιστείας, ἤτοι συμπεθερίας, συγγένειαν, μὴ ἐν ἐκτὸν βαθμὸν ἀπέλυσαν. participaturi sint sacramenta. Iis autem, qui quadragesimum annum excesserũt, nullo modo tertias esse concedendas nuptias diuini patres oraculo prenũtiarunt. Et hac quidẽ Vnionis ea decisio cessit. Caterum ecclesia tandiu nostra aetate tertii matrimonii contractum non permisit.

Integrem quare supra lib. II, inter Nouellas.

Inter. XLII. *In concubinatu agentibus permittẽda sit diuinarum sanctificationum participatio, necne?*

Ref. *Magnus in antistitibus Basilius, in variis canonib. si is non dat scortantibus licentiã diuinas sanctificationes assumendi. In octauõ canone definit, scortatricem, quae a scortatione discessit, non exinde, sed post triennium, diuinarum sanctificationum participem fieri.*

Inter. XLIII. *Conscerabus compatrum ad quotum usq; gradum prohibetur?*

Ref. *Canon quidẽ quinquagesimus quartus sanctae & oecumenicae synodi, in Trullo magni palatii coactae, vetat susceptores connubio iungi cum matrib. infantium e sancto lauacro susceptorum, & post discessionem a malo, subiicit scortantium poenam. Vltimus autem versiculus 10. c. 5. tit. 28 libro Basilicũm, vlterius punitionem extendit. Sed quoniã & declaratus canon, & supra scripta lex spiritalẽ cognationẽ dicunt maiorem cõiunctione corporali: facta sunt synodica subnotatio tẽpore sanctiss. mi illius patriarchae, domini Nicolai, mense Maio, decimaquinta Indictione, ad interrogationem perquã honorandi illius domini Gregorii Xeri, definiẽs iisdem constringi & explicari*[12] *terminis spiritalem, quae per compaternitatem contrahitur, cognationem; quibus corporales cognationes circunscribuntur.*

12 & explicãdi similius

Inter. XLIIII. *Alexandrinorum regio multis generationum myriadibus populosa est & amplificata, Christianis autem orthodoxis coangustata. Quaerimus ergo discere, an permissum sit vsq; intra sextum gradum nuptias contrahere, propter rei necessitatem.*

Ref. *Diuini & sacri canones, & leges, nuptialium contractuum causa in omnibus consentiẽtes, & Deo gratis interuallis & praeceptis nuptiales contractus circunscribentes, nullo modo ea egredi siuerunt: sed inter ascendentes quidẽ & descendentes, nuptialem copulã prohibitã esse definierunt. eorum autem, qui sunt ex transuerso, cognationem ad septimum vsq; gradum iure coangustarunt: cognationem vero, quae per affinitatem, vel consocerium conciliatur, post sextum gradum absoluerunt.*

Debent

ὀφείλουσι γοῦν καὶ οἱ Ἀλεξανδρεῖς οὕτω γαμικῶς συναλλάττειν, καὶ τὴν ἐνοχωρίαν τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν εἰς ἁμαρτίας δικαίωμα μὴ προβάλλεσθαι. Διὰ τοῦτο δήπου γὰρ τὸ τοῦτο γεγονὸς ὑπόμνημα συνοικέσιον· καὶ μοιχαλίσιν ὀπτιμίοις οἱ τὸ ἀθέμιτον συναλλάξαντες καθυποβληθήσονται. ἐπεὶ δὲ καὶ δοκεῖ ἡμῖν ἀγιωτάτου πατριάρχου ἐκείνε κυρίε Σισσινίε δύο πρῶτοι ἐξάδελφοι δύο ἀδελφὰς ἀγαμβεύουσι, καὶ ταύτας συναλλάγματος αἰαχρωμένου εἰς ἔκπτον ἐξ ἀγχιστείας βαθμόν, ἔστω καὶ τὰ τοιαῦτα εἰδώς· ἵνα μὴ ἐκ λήθω τῶν ἐκκλησίας ἐθῶν ψυχολαθῶς συνιωθῆς.

Ἐρώτησις με. Ἐὰν τις πορνικῶς συμφθαρῇ μετὰ γυναικὸς αἰχμαλώτε Χριστιανῆς, καὶ τὸν ὀρθοδόξε, ἀκινδύνως ὡς ἄλλῃ πωλήσῃ αὐτῇ;

Ἀπόκρισις. Ἄδειαν ὁ δεσπότης ἔξει τὸ τοιοῦτου πορνόμορφον ἄλλῃ αὐτὴν πωλεῖν, καὶ δοκιμάσαι τὸ τοιοῦτου πορνόμορφον· ἐλευθερίας γὰρ τοῦτο ἀξιοῦται ἡ δούλη μετὰ δεσπότου συμφθειρομένη, ὅτι μέχρι πολλοστοῦ τοῦτου αἰσχύνης ἐδόθη τι σεῖ διαπερασέσεως τοῦτης φθορᾶς γνώσεως. Φησὶ γὰρ τὸ βκεφάλαιον δ. τοῦ πέμπτου μέρους βιβλίου τῶν ῥητῶν, Ἐάν τις δούλῃ χῇ ἐν τῇ ἰδίᾳ συναφείᾳ, μὴ ἔχων γαμετὴν, καὶ μείνῃ μετ' αὐτῆς μέχρι πολλοστοῦ· εἶτε ἔχων παῖδας ἐξ αὐτῆς, εἴτε μή· καὶ μηδὲν εἴπῃ περὶ αὐτῆς ἐν ἰδίᾳ διαθήκῃ· γίνεται ἐκείνη ἐλευθέρα.

Ἐρώτησις μζ. Ἐὰν ὀρθοδόξ συμφθαρῇ πορνικῶς μετ' Ἰουδαίας ἢ Ἀγαρηνῆς γυναικός, οἱ ὅπερ πίστεως διορθωθεὶς ἢ ἀναβαπτισθήσεται;

Ἀπόκρισις. Οἱ μὲν κανόνες τὸν ἁγίων καὶ πασῶν φημῶν ἀποστόλων ταῦτα φησὶν, Ἐπίσκοπ ἢ πρεσβύτερ τὸν κατ' ἀλήθειαν ἔχοντα βάπτισμα, ἐὰν ἀνῶδεν βαπτίσῃ, ἢ τὸν μεμολυσμένον ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν μὴ βαπτίσῃ καθαρεῦσθαι ὡς ψεύστην τὸν σταυρὸν καὶ τὸν θανάτου Κυρίου θανάτου. καὶ μὴ Διακρίνων ἱερέως ψεύδιερέων. ἴσως οὖν εἴποι τὶς ὀφείλειν καὶ τὸν πορνεύσαντα ὀρθόδοξον μετὰ τῆς ἀσεβοῦς, μολῦνθῆναι, καὶ ἀναβαπτισθῆναι ὀφείλειν. οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ἀληθές. ἐκεῖνο γὰρ μολύνεται παρὰ τῶν ἀσεβῶν, ὃς ἐκάστῃ μὲν ἀποτίθεται τὸ θεῖον καὶ ἅγιον βάπτισμα, ἐνδύεται δὲ βάπτισμα ἀσεβῶν. διὰ ὅπερ μείζονος σοφροτέρου καὶ ὅπισχοπικοῦ διορθώσεως, καὶ ὡς πορνῶ, καὶ ὡς κοινωνήσαντος μετ' ἀσεβοῦς κοινωνίας συναινικῆς· ἀλλ' ὁ βαπτισθήσεται.

Ἐρώτησις μη. Πόσε τὴς αἰῶνος ἡ γυνὴ δεχθείη εἰς ἐξαγορείαν;

Ἀπόκρισις. Οἱ μὲν νόμοι συγχωρήσεα τὰ τῶν αἰῶνος ἁμαρτήματα λέγεσιν εἶναι. αἰῶνοι δὲ εἰσὶν ἑπτὰ μὲν τῶν ἀρρένων, εἰ τὸ παρὰ τὸ καὶ δεκάτον χρόνον πληρώσαντες· ὅπερ δὲ τῶν θηλειῶν, αἱ δωδεκαετεῖς. *Debent igitur & Alexãdrini nuptias in hunc modum cõtrahere, & paucitatem orthodoxorum Christianorum ad peccati iustificationem non proponere. Distrahitur ergo, quod praeter hac factum fuerit, coniugium, & moechãtium poenis, qui illicitum cõtraxerint, subiicientur. Quia autem sanctissimi etiam patriarchae illius, domini Sisinnii decisione, duo patrueles seu consobrini, sorores duas non accipiunt, & hac, contractu deducto ad sextum affinitatis gradum: disce, quae in ea cõtinentur: ne per obliuionem ecclesiae consuetudini cum animae detrimento aduerseris.*

Inter. XLVI. *Si quis*[13] *scortatus fuerit cum muliere captiua Christiana, paritergq; orthodoxa sine periculo vt seruam eam vendat?*

13 & supri consuetudinem habuerit

Ref. *Potestatem habet dominus a se cõstupratam ancillam suam vendendi, eiusq; pretium lucrifaciendi. tunc n. libertatem promeretur ancilla, quae cum domino*[14] *simul corrupta est, quãdo ad extremum vsq; spiritum, nullum eius diuendendae praebuit argumentum. Ait n. 2 caput, 19 tit. 48 lib. haec nominatim: Si quis non habens vxorem, in suo cõcubitu ancillam habeat, & cum ea ad mortem vsq; maneat, siue ex ea susceperit, siue non & de ea nihil in testamento suo dixerit: sit illa libera.*

14 & supri consuetudinem habet

Inter. XLVII. *Si orthodoxus scortatus sit cum Iudaea, aut Agarena muliere, censura emẽdabitur, an rebaptizabitur?*

Ref. *Quadragesimus septimus quidem cãnon sanctorum & omni laude celebrium Apostolorum haec ait: Episcopus, vel presbyter, si eum, qui vere habet baptismum, deinde ego baptizauerit, vel si cũ, qui ab impiis pollutus est nõ baptizauerit, deponatur, vt qui irridiat mortẽ & crucem Domini, & non discernat sacerdotes a falsis sacerdotibus. Forsan igitur dixerit quispiam, orthodoxum, qui cum impia scortatus est pollutum esse, & rebaptizari debere. Quod verum non est. is n. ab iis polluitur, qui sponte abluendo exuit diuinum sanctumq; baptisma, induit autem baptisma impiorum. Iudicio ergo episcopali per grauiorem poenam emendabitur, & vt scortator, & vt satanicae communionis cum impio factus particeps: verum non baptizabitur.*

Inter. XLVIII. *Quot annorum mas aut foemina admittatur ad confessionem?*

Ref. *Leges quidem delictis impuberum cõdonandũ esse dicunt. Impuberes autẽ sunt mares quidẽ, qui decimumquartum annum impleuerunt: foemina vero, duodecim annorum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἵνα ἂν εἴπῃ τὶς, μὴ τ δωδέκατον ἢ τ τεσσαρεσκαιδέκατον χρόνον τ ἡλικίας αὐτῶν ὀφείλῃ τὰ τὰς ἐξαγορεύειν, ὡς ἐξ ἁμαρτημάτων ἀζυνορμίας, καὶ γεγονότας πορνείας καὶ ἄλλων ἁμαρτημάτων ἀνιάτων δεκτικάς. ἡμῖν ᾗ δοτὸ πείρας αὐτ, ἀλλὰ μὴν ἐ δοτὸ λαληθέντων σωφελικῶς κ τ Δι᾽ φόρως καιρὰς, χάριν τινῶν ἀνίων, γνωμοδοτῆται μὴ τ ἔκτον ἐνιαυτὸν ὀφείλειν κ τὰς ἀρρένας κ τὰς θηλείας δι᾽ ἐξαγορείας διορθοῦσθ κ ἀγιάζεσθ. ὁπότε κ κληρικός τις Δι᾽ δεσμωτικῶν ἐγγράφων κατεγνωσμένῳ γυναῖκα ἐπαγάγοιτο, κ μὴ θανάτου τοῦτης ἑτέρᾳ συζυγηθεὶς γυναικὶ, ἃ παρεχωρήθη σωφελικῶς κανονικῆς ἀξιωθῆναι χειροτονίας, ὡς δίγαμος. εἰπὲ γὰρ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγία συνοδ τ ἐπαγαγομένη γυναῖκα δεκτικὴν ἔρωτος εἶναι· καὶ τεῦθεν καὶ φθορὰν ὑφίστασθ, κ τ πορνείας τοῖς λογισμοῖς ἁλίσκεσθαι. εἰ ᾗ ὅτι γυναικὸς τοῦτα δικαίως πεφιλοσόφηται, πολλῷ πλέον ὅτι ἀνδρὸς ψηφιοῦμεθα τῳ.

Ἐρώτ. μθ. Κατὰ τ ἑαυτοῦ τ κυριακὴν μὴ πρώτης ἡμέρας, ἐὰν συμπλακῶσιν ὁμόζυγοι σαρκικῶς, ὅτι μὴ ἠδησάντων ὡς οὐ δανομησάντων, ἢ ὄ;

Ἀπ. Καὶ ἄνωθεν εἴρηται, κ τ σαββάτων κὴ τῶν κυριακῶν ὀφείλειν ἀπέχεσθαι τὰς ὁμοζύγους τῆς σαρκικῆς κοινωνίας. Δι᾽ τὸ ἐν αὐτ τ πνευματικῶν θυτίαν ἀναφέρεσθ τῷ Κυρίῳ· καθὼς ἔστι καὶ ὁμέγας ἐν ἁγίοις Τιμόθεος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας πρὸς τὰς ἐρωτήσαντας αὐτὸν τὰ τάδε ἀπεκρίνατο. οἱ γὰρ εἰς πάντας τὰς ἡμέρας ἐγκρατεύόμενοι, πῶς κ τότε κ τ κοινῶν συμφωνίαν ἀγωλάσουσιν (ὡς ὁ μέγας δοτοὶ εἴρηκε) τῇ πρὸς θεὸν ἐντεύξει κ προσευχῇ; πάντως εἰδέποτε. διὸ καὶ οἱ ἀπὸ μοίων μετρίων οἱ ἁμαρτηκότες διορθωθήσονται.

Ἐρώτησις ν. Ἐὰν κ τῶν τεσσαρακοστῶν ἡμερῶν νηστείας τὸν ἐγκρατεύωνται οἱ ὁμόζυγοι, ἀξιωθήσονται τ θείων ἁγιασμάτων κοινωνίας, κ τῶν ἐν μεγάλῃ πάσχα κοσμοσωτηρίου ἑορτῶν, ἢ ὄ;

Ἀπ. Εἰ μηδὲ ἰχθυοφαγεῖν ἐδιδάχθημεν, μηδὲ ἁπλῶς καταλύειν δι᾽ ὅλης τ ἁγίας τεσσαρακοστῆς, κ τῶν πάσαν τεθραδα, κ ἀδολεσχίαν, πολλῷ πλέον τ σαρκικῆς συμπλοκῆς ἀπέχειν ἀναγκαζόμεθα. οἱ γὰρ ἀδυνατοῦντες ἅπαξ ὁμόζυγοι, κ εἰς ἀκρασίαν πεπτωκότες μετανοίᾳ τὰ τῆς νηστείας κ τ ἀπολαυγῆς τ σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν σωτηρίως μετανοοῦσιν (ὥσπερ εἰ μὴ ἔ ὅλως ἐνιαυτ ἢ περιόδου ἐξήρκει τὰ τῆς εἰς δοτο πλήρωσιν τ σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν αὐτ) ἵνα τ θείας κ ἁγίας μεταλήψεως κ τῶν ἑορτῶν τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου πάσχα ἀξιωθήσονται, ἀλλὰ καὶ δι᾽ ἐπιθυμίαν διορθωθήσονται.

Ἐρώτησις να. Ἀκίνδυνον ἐστι κ τῶν κυριακῶν μὴ ἡμέραν εἰς βαλανεῖον ἀπέρχεσθ, καὶ θερμοῖς λετροῖς ὀπονίπτεσθ, ἢ ὄ;

Ἀπ. Κατὰ τῶν κυριακῶν ἔργα πάντες ἀ-

For sanè igitur dixerit aliquis, post duodecimã & decimumquartũ ætatis annũ eos debere peccata sua declarare: vtpote delictorum iudiciũ subeũtes, & capaces scortationis, aliorũq; quorumpiã peccatorũ effectos. Nos autẽ ab ipsa experientia. sed ab iis, quæ taliũ quorundã causa per varia tẽpora synodice prolata sunt, cõsulimus: vt post sextũ annũ mares & fœminæ per confessiones emendari & sanctificari debeant. Quia & clericꝰ quidã per obligatoria scripta, desponsa uxore septenni, & post eius mortẽ alii cõiunctus mulieri, synodicẽ impetrauit, vt canonicã consequeretur ordinationẽ, vtpote bigamus. Ait. n. sancta Constantinopolitana synodus, septennem fœminam amoris esse capacem, exindeq; fluxum pati & scortationis argutiocinijs. Quod si hæc de fœmina iustè tractantur, multo magis in mare scisecentur.

Inter. xlix. *In vespera primi diei,* [15] *Dominici si cõiuges carnaliter implicentur, cessabunt coercebuntur, vt transgressores legũ, an nõ?*

15 a domino denominati.

Resp. *Et superius dictum est, in Sabbato & Dominico cõiuges abstinere debere carnãli societate, quod in eis spiritalis hostia offeratur Domino: quemadmodu magnus inter sanctos Timotheus Alexandriæ patriarcha, ad eos, qui de hoc interrogabant, respõdit. Qui igitur his diebus continenter non agunt, quoniam modo tunc communi consensu vacabũt (vt magnus ait Apostolus) congressui cum Deo & orationi? Nullo plane modo. Itaque qui sic deliquerunt, pœnis* [16] *moderatioribus emendabuntur.*

16 pœnis medicis

Inter. l. *Si per quadragenæ ieiunium coniuges continenter non agant, digni habebuntur diuinarum sanctificationum communione, in magni paschatis mundisalutari festo, an non?*

Resp. *Si neq; pisces edere docemur,* [17] *neque simpliciter ieiunium soluere per totam sanctã quadragenam, multo magis a carnali complexu abstinere cogentur. Coniuges ergo, qui sic transgressi sunt, & in satanicã incontinentiã commutarunt salutarem pœnitentiam, quæ ex ieiunio est, & liberatione cupiditatum carnalium, quasi totius anni curriculum his non sufficiat ad suas explendas libidines: diuinam & sanctã participationẽ in die sancti magnig paschatis non promerebuntur: quinimo potius pœnis emendabuntur.*

17 per totam quadragesimã, & quatuor feria, & in parasceue.

Inter. li. *Sine periculo est, die Dominico ingredi balneum, & caldis lauacris ablui, an non?*

Resp. *Die Dominico debere ab omni opere abstinere*

πεπίστευται σοῦ πατὴρ, καὶ οἱ θεῖοι πατέρες ἐδίδαξαν, & ἡ νεαρὰ τ βασιλέως κυρίου Λέοντος τ σοφοῦ δικαίως ἐφαπτώθησε. φησὶ γὰρ ἐν μέρει ταύτῃ, Ὁ εἰζόμην & ἡμᾶς ἃ τῷ ἁγίῳ ἐδόξε πνεύματι, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ μεμυημένοις ἀποστόλοις· ὥστε πᾶσαις ἐν τῇ θείᾳ & τῶν ἀφθαρσίαν ἡμῶν ἐγκαινισμένῃ ἡμέρᾳ σχολάζειν ἀργίᾳ, & μήτε χειρός μήτε τινὰ ἕτερον ἅπτεσθαι ἔργου ἐν ταύτῃ τῶν μὴ νενομισμένων. εἰ γὰρ οἱ πυλαῖοι τὰς σκιὰς κ σοῦ τύπους τιμῶντες, διὰ τούτων ἠγὸν πρῆς τὸν τοῦ σαββάτου ἡμέραν, ὡς πάντελῆ αὐσοῦ ἀπεργάζεσθαι διδόναι, πῶς εἰκὸς οὖν ἡ χάρις θεραπεύτας ἔχειν & ἀληθείᾳ, τὰ σοῦ μὴ τιμᾶν τὴν ἡμέραν ἧς τὸ τίμιον πᾶσι & δεσπότης ἐπλέτησε, κ ἡμᾶς ἠλευθέρωσε τῆς ἐκ φθορᾶς ἀτιμίας; ἢ πῶς & παντελῶς ἀπρεπὲς εἶναι δοκεῖ, ἐπτὰ ἡμερῶν ὄσῶν, ὧν μίαν εἰς δεσποτικὴν τιμὴν αὐτῶν, μὴ ἀρκεῖσθαι ἡμᾶς τῆς ἐξ ὀκτὼ κεχρημένους εἰς ἔργον, & ἀναφαίρετον τῷ δεσπότῃ σκεύνην τηρεῖν· ἀλλὰ καὶ ταύτην κοινοποιεῖσθαι, καὶ τῶν ἡμετέρων ἔργων νομίζειν καιρὸν; διὸ φαμὲν καὶ ἡμεῖς, πάσης ἐνεργείας ἐμποδιζομένων, καὶ αὐτῶν δὴ τῶν γεωργῶν, ἀπραγμονούσης, ὡς ἁρμόζει, καὶ πάντων ἀναγκαζομένων τῆς ἐκκλησίας ἐναγολεῖσθαι, καὶ δοξολογεῖν τὸν θεὸν μᾶλλον κ ταύτην τὴν κυριώνυμον, διὰ τὸ ἐν αὐτῇ ἰδεῖν ἡμᾶς σοῦ πιστοὺς τὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον λάμψαντα· οὗτοι οὖν οἱ τῶν βαλανείων θερμοκαυσηλαι, λατῆραί τε, καὶ λοιπὰ ἐνεργοῦντες τούτοις ὑπηρετήσουσιν, οὐτὲ τις πιστὸς συγγνώμης ἀξιωθείη· τῆς μὴ πεσούσης ὑποχρέως, καὶ τῶν παλυμμένων δοξολογιῶν καὶ διδασκαλιῶν τῆς κυριωνύμου ἀφισαμένου, καὶ θερμοῖς ὕδασι πεσανέχων & ἀσχολούμενος· ἀλλὰ διὰ ἁπτομένων κατὰ τὴν ἀποστολικὴν διάκρισιν διορθωθήσεται.

Ἐρώτησις νβ. Ὁ καταλύων διὰ κρέατος, τυρῷ κ ὠοῖ, τοὺς τεσσάρας & τὰς πέμπτας & ὅλου χρόνου, συγγνώστεός ἐστιν, ἢ ὄ;

Ἀπ. Ὁ ἐκ τῶν ἁγίων ὑποστόλων φησὶν, Εἴτις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ἀναγνώστης, ἢ ψάλτης, τ ἁγίαν τεσσαρακοστὴν τοῦ πάσχα ἢ νηστεύει, ἢ τεσσάρα, ἢ πέμπτην, καθαιρείσθω· εἰ μὴ διὰ ἀσθένειαν ἐμποδίζοιτο. εἰ ᾗ λαϊκός εἰη, ἀφορίζεσθω. ὁ γὰρ καταλύων ἀνὰ σωματικὴν ἀσθένειαν τὰς τεσσάρας & τὰς πέμπτας, κελεύεται κ τ τοιοῦτος κανόν· θεῖλῃφεν. ὅτε ᾗ διὰ ἀσθένειαν ἀναγκαθείη τὶς καταλύσαι, διαιχθύων ἢ ἐλαίῳ μετρίως & ἀρτωρήματος ἢ κακόπτα. κρεατος γὰρ ἢ τυροῦ ἢ ὠοῦ ἅψασθαι ἢ συγχωρηθείη, κἂν πάνυ τὰ λοίσθια, ἅτε ἐν τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ, ἅτε ἐν σαββάτῳ τεσσάρᾳ καὶ πέμπτῃ. ἀρκεῖ γὰρ τῷ ἐξ ἀνάγκης διὰ ξηροφαγίας μεκλιθέντι ὀφείλοντι τὰς τε-

fideles, & diui patres docuerunt, & 54 Nouella Imperatoris, domini Leonis philosophi, iuste oraculum edidit. hæc. n ait in parte. Statuimꝰ nos etiam, quod Spiritui sancto, ab ipsoq; institutis Apostolis placuit, vt omnes in die sacro, quoq; nostra integritas instaurata est, a labore vacent: neq; agricolæ, neq; quiquam aliꝰ in illo illicitum opus aggrediantur. Si. n. qui vmbrã quandam atq; figuram obseruabant, tantopere sabbati diem venerabantur, vt ab omni prorsus opere abstinerent: quomodo qui gratiã lucem, ipsamq; veritatem volunt, hos eum diem, qui a Domino honore ditatus est, nosq; ab exitii dedecore liberauit, non venerari par est? aut quomodo cum ex septem diebus vnus in Domini honorem consecratus sit, nos aliorum ad opera vsu contentos non esse, neque illum Domino eximium & inuiolatum conseruare: sed ipsum etiam vulgarem facere, nostrisque operibus applicandum putare, religionis non est prorsus dissolutæ? Quapropter dicimus & nos, [18] *omni operatione (quemadmodum dictum est) cessante, cum & ipsi rustici negotientur, & omnibus coactis versari in ecclesiis, & glorificare potius Deum die Dominico, quod fideles qui sumus, in ea videremus iustitiæ solem* [19] *resplenduisse. Neque igitur qui balneorum præcensoria lauacraque & reliqua faciunt, his ministrabunt, neque fidelis vllus veniam merebitur. qui ab oratione abstinens, & a multum celebrandis glorificationibus præceptionibusq; diei Dominici recedens, aquis calidis adhæret, & occupatur: sed episcopali iudicio emendationibus corrigetur.*

18 qui omne opus negotiatorum, & ipsorum quoque agricolarum cesset, vt dictũ est, omnesq; cogantur in ecclesiis versari;

19 resplenduisse: ne quidẽ eos, qui balneorum studiaria, & lauacra, & reliqua tractãt, his operas suas facturos.

Inter. lii. *Ieiunium soluens carnibus, caseo, & ouo, diebus Mercurii & Veneris totius anni, venia dignus, an non?*

Resp. *Sexagesimus nonus canon sanctorum Apostolorum ait. Si quis episcopus, vel presbyter, vel diaconus, vel lector, vel cantor, sanctã paschæ quadragesimam nõ ieiunat, vel quartum diem, vel parasceuen, præterquam si propter imbecillitatem corporalem impediatur, deponatur: si sit autem laicus, segregetur. Qui igitur sine corporali infirmitate* [20] *dissoluit dies Mercurii & Veneris, punitur iuxta canonis huius tenorẽ. Quando verò propter imbecillitatẽ coactus fuerit dissoluere, piscibus vel oleo moderabitur ægrotationis afflictionẽ. Carnes. n. vel caseum, aut ouum attingere non fuerit concessum, licèt extremam efflet animam, nẽque in magna quadragena, neq; in qualicunq; Mercurii vel Veneris die. Sufficit. n. ei, qui necessario per aridorum esum magnificare debet dies*

20 violat

Universidad de Deusto
Biblioteca

τράδας καὶ τὰς Δεσποινάς, Δι' ἐλαίας καὶ ἰχθύων ὀπτὰ κεύσαι τὸ νόσημα. Σοὶ ἐξελέμοι ταῖς τετράδας, καὶ τὰς Δεσποινάς τὸ ἀπόκρεω, τὴν τυροφάγε τῆς *Δεκεινησίμου, καὶ ἕξ δωδεκαημέρου. ἐν πάσαις γὰρ καὶ Δι' κρέατος ἀκινδύνως καταλύομεν. ὅπου καὶ τὸ δωδεκαημέρον νηστεύουσιν οἱ Ἀρμένιοι Δι' τὸν Ἀρτζιβούριον· καὶ τὴν ἑβδομάδα τὸ πρώτης ἀποκρεω, Δι' οὓς Νινευίτας· καὶ καὶ τὴν ἑβδομάδα τῆς τυροφάγε νηστεύουσιν οἱ τετραδίται οἱ αἱρετικοὶ νηστείαν μεγάλην. ἡμεῖς δὲ αὐ πανταχόθεν τοὺς τούτοις, καταλύομεν, ἵνα μὴ δόξωμεν ὁμοφρονεῖν αὐτοῖς. πλὴν ἔστω γνώσεσθαι ὅταν τις καὶ τετραδίτων ἢ Ἀρμενίων συναυλίζηται. εἰ γὰρ εἰς χώραν Δάγει ἔνθα οὐκ ἔστι γνῶστος, ὅπου σύστημα μόνον κρέατος ἢ τυροῦ, καὶ μεταφέρεσθαι τὴν σύνοψιν δι' ἐγκρατείας, ἀμὴν Δι' ἀδδηφαγίας. καὶ ἢ τὴν ἑβδομάδα τῆς *Δεκινησίμου ἀκινδύνως κρεωφαγήσουσιν, καὶ τὴν αὐτῆς τετράδα, ἓ Δεσποινάν. ὡς μία γὰρ λογίζεται κυριώνυμος τὸ ἐπαήμερον τοῦτο Δάσημα.

*δεκαεννεσιμου

*δεκαεννεσιμου

Ἐρώτησις νγ. Αἱ νηστεῖαι τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ τὴν Χριστοῦ γεννήσεως, καὶ τῆς κοιμήσεως τὴν ἁγίας θεοτόκου, ἓ ἔστι σωτῆρος, ἀπαρεγκλητοί εἰσιν, ἢ συγχωρηταί καὶ ἀδιαφοροί;

Ἀπόκρισις. Ἡ μὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγία συνοδος ὅτι τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου ἐκείνου πατριάρχου ..... ἐρωτηθεῖσα εἰ χρὴ τὸν ἐν τῷ Αὐγούστῳ νηστείαν ὑπερτελεῖν, ἀπελογήσατο ὡς αὐτὴ ἡ νηστεία μετατεθῇ, Δι' τὸ μὴ περιπίπτειν ταῖς κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον γινομέναις ἐθνικαῖς νηστείαις. πλὴν καὶ ἔτι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦτο τὴν νηστείαν νηστεύουσιν. ἡμεῖς δὲ σκεπτόμενοι τὰ πρεσβύτερα, λογιζόμεθα, ὅτι ἐξ ἀνάγκης προηγοῦνται νηστείαι πρὸ τῶν τεσσάρων τούτων ἑορτῶν· ἤγουν πρὸ τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων ἀποστόλων, τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, τῆς μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν, καὶ τῆς κοιμήσεως τῆς ἁγίας θεοτόκου. πλὴν ἐπαήμεροι. μία γὰρ τεσσαρακονθήμερος νηστεία ἐστίν, ἡ τοῦ ἁγίου καὶ μεγάλου πάσχα. εἰ δέ τις καὶ πλέον τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ νηστεύῃ, ἢ ἐκοντὶ, ἢ ὑπὸ κτηπεικοῦ τυραννικοῦ σωφρονούμενος, οὐ καταχωρισθήσεται. ὁπόσας δὲ καὶ Δαπὸ πρὸ ἑκάστης τούτων τῶν τεσσάρων ἑορτῶν ἐπαήμερον νηστείαν ἐξ ἀνάγκης νηστεύειν ὀφείλομεν, ἐδηλώθη ἐν τῷ γεγονότι πάρ' ἡμῶν κανόνι τοῦτον συνοδικῷ τόμῳ. οἱ γοῦν μὴ νηστεύοντες πρὸ ἑκάστης τούτων τῶν τεσσάρων ἑορτῶν κατὰ τὸ παύτη ἀπαραίτητον, δι' ὑπερτιμίων μεγάλων διορθωθήσονται.

Ἐρώτησις νδ. Οἱ κατὰ τοὺς τὰς νηστείας ἐγκρατεῖ διάγοντες, πρὸς ἢ καὶ τὰς τετράδας καὶ παρασκευὰς ξηροφαγοῦντες, ἐκχωρηθήσονται Δι' ἀδύπερος τραπέζης τραπέζῃ τῷ σώματι ἀνάπαυσιν, ἢ οὔ;

Mercurii & Veneris, per oleum & pisces morbi acerbitatem mitigare. Excipe mihi dies Mercurii, & Veneris, carnispriuii, septuagesimæ, renouationis, & duodecim dierum. In his enim per carnes etiam, citra periculum ieiunia frangimus: quia circa dodecahemerum ieiunant Armenii propter Artziburium, in hebdomade prima carnispriuii, propter Ninuitas: & in hebdomade tyrophagi Tetraditæ hæretici ieiunium magnum obseruant. Nos igitur contraria iis facientes, [21] frangimus, ne videamur cum iis consentire, eo excepto, quod illud fiet, siquis cum Tetraditis aut Armenio habitet. Alioquin enim si in regione degat, vbi nullus est eiuscemodi, degustabit tantũ ex carnibus, vel caseo, & suspicienem attenuabit per continentiam, nõ per ingluiem. Hebdomade autem antipascha this sine periculo carnibus vescemur in eius Mercurii die, & Veneris. Nam pro vno die Dominico habetur hoc septem dierum interuallum.

[21] violamus hæc,

Inter. LIII. *Ieiunia diei festi sanctorũ Apostolorum, & natalis Christi, & obdormitionis sanctæ Deiparæ, & Seruatoris, inexcusabilia sunt, an permittenda & indifferentia?*

Res. *Constantinopolitana quidem sancta synodus in diebus sanctissimi illius patriarchæ ..... interrogata, an oporteat [22] Augusti mensis ieiunium perficere: respondit, id ieiunium mutatum esse, ne cum paganis ieiunijs quæ eodem tempore fiunt, concurrat. multi tamẽ homines id ieiunium adhuc obseruant. Nos autẽ cũ ea, quæ ad hoc pertinent, consideraverimus, defendimus ieiunia necessario præcedere hæc quatuor festa: nimirum festum sanctorum Apostolorum, Natalis Christi, transformationis Christi & Dei nostri, & obdormitionis sanctæ Deiparæ, sed tantum septem dierum. Vnum enim est quadraginta dierum ieiunium sancti & magni paschatis. Quod siquis plus quam septem diebus circa festum sanctorum Apostolorũ, & festum natalis Christi ieiunet, seu sponte, seu [23] a fundatoria regula impulsus, non vituperabitur. Quomodo autem, & propter quid ante vnumquodq; horum quatuor festorum ieiunare debeamus, declaratum in synodali decisione, de eo a nobis facta. Qui igitur non ieiunant ante vnumquodque horum quatuor festorum sine vlla omnino excusatione magnis emendabuntur pœnis.*

[22] Augusto mense ieiunium seruare:

Inter. LIIII. *Qui his ieiuniis continenter agunt, adhæc & diebus Mercurii, & Veneris aridis vescuntur, sinentur per secundariam*

am mensam curare corporis indigentiam, an non?

Res. *Proprie continentia, ieiunium est quia & affecticida, non homicida vocatur. Si ergo, qui continenter viuunt, ad corporis sustentationem secundaria mensa indigeant: præiudicium non patentur.* [24] *Nam nec hi tota die cõtinentiam infamabunt per incontinentiã nocturnam. id enim si fecerint, coercebuntur.*

[24] Omnino amen nec iis ipsi tota die continuatã temperantiam, per vespertinam intemperantiam defor mabunt.

Inter. LV. *In expectatione resurrectionis a mortuis iusti Lazari, & in festo sanctorũ quadraginta, sine periculo sacrificiũ quispiã perfectũ celebrabit, an non? Pariter & tota sancta quadragena licet baptizare, aut benedictiones nuptiarum sponsaliorumq; facere, an non?*

Res. *Quinquagesimus secundus canon sanctæ & œcumenicæ synodi, in Trullo magni palatii congregata, hæc ait. In omnibus sanctæ quadragesimæ ieiunii diebus, præterquã sabbato, & Dominico, & sancto annuntiationis die, fiat sacrum præsanctificatorũ mimisteriũ. Et 49 canon Laodicenæ synodi hæc enuntiat: Quod nõ oportet in quadragesima panẽ offerre, nisi sabbato, & solis Dominicis. Et 51 canon eiusdem synodi inquit: Quod non oportet in quadragesima martyrũ natales peragere, sed sanctorũ martyrũ facere cõmemorationes in sabbatis & dominicis. Et 52 ait: Quod non oportet in quadragesima nuptias, vel natalitia celebrare. Eiusdẽ synodi 45 cõplectitur: Quod non oportet post duas hebdomadas quadragesimæ [25] ad illuminationẽ admitti. Qui igitur contra horũ tenorem faciunt baptismata, vel nuptiales benedictiones in tota sancta magna quadragena, vel perfectas hostias sacrificates, excepto solo sabbato, & die Dominico, & [26] euangelizatione, iniuste agunt: & grauibus emendabuntur pœnis, quod ea commiserint, quæ veniã non merentur. Canonibus sane definitũ est, in magno sabbato baptismata fieri. Quod si vitæ exitus vrgeat diuini baptismatis initiationẽ, lauacrũ exhibebitur, etiã alio die quadragenæ. Nam & iis, qui [27] ad extremum coercentur, & perpetua excommunicatione damnati sunt, mortis auxiliatur mysteriũ, ad sanctorum mysteriorũ participationẽ.*

[25] ad baptismum

[26] & annũtiationis,

[27] qui extreme puniuntur,

Inter. LVI. *Sine periculo fiunt ordinationes subdiaconorum, diaconorum, sacerdotũ, & pontificum in sancta & magna quadragena, an non?*

Res. *Canonibus statutum est, (vt superius diximus) ne perfecta sacrificatio fiat toto 40 dierũ ieiunio, exceptis solis sabbatis, & Domi-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ξ εὐαγγελισμῶ. διὸ κ᾽ μὴ τὰς ἡμέρας τούτας, ὅτε καὶ μυστικὴ τελεσθεῖσα θυσία τελεῖται, χωρὶς ἀναγκαίας χειροτονίας κ᾽ τὰ τοιαῦτα ἀκριβώσεως· ἐν ᾗ δὲ λοιπῇς νηστίμοις ἡμέραις, ὅτε τελεία ἱεροτελεσία, ἐγίνετο, καὶ δὲ χειροτονία τινὸς τῶν ἐν βήματι, πλὴν ἢ πλέον ἐπισκοπικὴ τελεσθήσεται. καὶ ἡ χειροτονία γὰρ παντὸς ἐστὶ καιροῦ, κ᾽ δοξολογίας θεῦ, τῆς ἀξίοις χαριζομένη πνευματικὰ ἀξιώμασι.

Ἐρώτησις μ ζ. Τὰ ὑπὸ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις προσφερόμενα οἱαδήποτε, πράγματα, ἢ καὶ τρωκτὰ, πρὸς τίνων δεχθήσονται καὶ ἐξισωθήσονται; καὶ τίνα, καὶ ποῖα εἰσὶ τὰ ἐτησίως διδόμενα τοῖς ἱερεῦσι, κ᾽ δεχιερεῦσι κανονικά; Ἀπόκρισις. Τὰ μὲν τῷ θεῷ προσαγόμενα χρυσοῦ καὶ ἀργυρᾶ σκεύη καὶ ἐπιτάλα, αὐέστωσαν εἰσὶ, κ᾽ ἀπὸ τῶν ἐπισκόπων προσφέρονται τῷ θεῷ· τὰ δὲ τρωκτὰ καὶ ποτὰ σωθέντα ἐν μνήμασι ἁγίων καὶ ὑπὲρ μνημοσύνων κατηχουμένων εἰσκομιζόμενα τῷ ναῷ, καὶ τὰ ὑπὲρ ψυχικῶν διαδόσεων τῆς ἐκκλησίας πρὸς πάντων προσφερόμενα, τοῖς ἐπισκόποις διδόσθαι κεκανόνισται, καὶ πρὸς τούτων προσίστω τοῦ κλήρου καὶ τοῦ ξενιζομένους καὶ ἄλλως πεντιῶντας ἀδελφοὺς διαμερίζεσθαι, κ᾽ τῶν τούτων διάκρισιν. Φησὶ γὰρ ὁ γ κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ταῦτα ῥητῶς, Εἴτις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος προσθῇ τῇ θυσίᾳ τοῦ Κυρίου διάταξιν τινὰ ἢ τῇ θυσίᾳ προσενέγκῃ ἕτερόν τινα ἢ τὶ ἐπιτιθῶσι, ἢ μέλι, ἢ γάλα, ἢ αἰτήσειόν σικερα ἐπιτιθῶσι, ἢ ἕρινις, ἢ ζῶα τινὲς, ἢ σιτηρέσια, παρὰ τὴν διάταξιν, καθαιρείσθω· πλὴν νέων χλόων, τῷ καιρῷ τῷ δέοντι. μὴ ἐξὸν δὲ ἕτερόν τι προσάγεσθαι εἰς τὸ θυσιαστήριον, ἢ μόνον ἔλαιον εἰς τὸν λυχνίαν, καὶ θυμίαμα τῷ καιρῷ τῆς ἁγίας προσφορᾶς· ἡ ἄλλη δὲ πῶσα ὁπώρα εἰς οἶκον ἀποστελλέσθω, ἀπαρχὴ τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ θυσιαστήριον. δῆλον δὲ ὡς ὁ ἐπίσκοπος καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐπιμερίσουσι τοῖς διακόνοις καὶ τοῖς λοιποῖς κληρικοῖς. καὶ ὁ ζ καὶ ὁ η κανὼν τῶν ἐν Γάγγρᾳ συνόδῳ τῶν πατέρων ἐκτέθεται, Εἴτις καρποφορίας ἐθέλῃ λαμβάνειν, ἢ διδόναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας, παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἢ ἐγκεχλεισμένῳ τι τοιοῦτο, καὶ μὴ μὲν γνώμης αὐτοῦ ἐθέλῃ πράττειν, ἀνάθεμα ἔστω. Καὶ ὁ ε ἀποστολικὸς κανὼν ταῦτα φησιν, Εἴτις κληρικὸς, ἢ λαϊκὸς, ἀπὸ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἀφέλῃται κηρὸν, ἢ ἔλαιον, ἀφοριζέσθω. Καὶ ὁ γ κανὼν λέγει, Σκεῦος χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἁγιασθὲν, ἢ ὑφάσμα, μηδεὶς εἰς οἰκείαν χρῆσιν σφετερίζεσθω. προῄρηνται γὰρ. εἰ δέ τις φωραθείη, ἐπιτιμάσθω ἀφορισμῷ. Ὁ δὲ ι κανὼν τῆς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συνάξεως οἰκουμενικῆς ἁγίας συνόδου,

nicis, & festo euangelizationis. His itaq; diebus, quando mystica consecrata victima perficitur, ordinationes citra vllum crimen fiunt: cæteris autē tesiunatoriis diebus, quando perfecta sacrificatio non fit, nec ordinatio vllius eorum, qui altari ministrant; multoq; minus episcopalis perficietur. [28] *Ordinatio. n. est publici conuentus tempus, & glorificationis Dei, dignis elargiens spiritales dignitates.*

28 Nam & ordinatio, publici conuentus est accasso, & celebrationis Dei,

Inter. LVII. *Quæ in sanctis Dei ecclesiis ab aliquibus offeruntur res qualescunq;, vel etiã edulia, ab*[29] *vllo accipientur, & eorum tribuetur licentia? Item quæ, & qualia sunt canonica, quæ sacerdotibus & pontificibus quotannis dantur?*

29a quonam accipientur & retinebũtur?

Ref. *Aurea quidem & argentea, quæ Deo offeruntur, vasa & supellectilia,*[30] *sine domino sunt, & per episcopos Deo consecrantur. Esculenta autem, & potulenta, quæ iuxta morem, sanctorum memoris, & pro mortuorum commemorationibus inferuntur in templum: & quæ*[31] *pro animalibus traiectionibus ecclesiis ab aliquibus offeruntur, episcopis dari canonice statutũ est, & ab his distribui in clericos peregrinos hospitio exceptos, & alioquin inopia pressos fratres, prout ipsi iudicauerint. Ait enim tertius canon sanctorum Apostolorum hæc expressim: Siquis episcopus, vel presbyter, præter Domini de sacrificio ordinationem, alia quædam ad altare attulerit, mel, vel lac, vel pro vino*[32] *siceram, vel confecta, vel aues, vel aliqua animalia; vel legumina, præter ordinationẽ, deponatur: præterquã noua legumina tẽpore opportuno. Ne liceat autẽ aliquid aliud ad altare offerre, quã oleũ ad luminare, & incensum, tẽpore sanctæ oblationis. Omnis autẽ alius fructus domũ mittatur, vt sint primitiæ episcopo, & presbyteris. Clarũ autẽ est, episcopum & presbyteros diaconis, & reliquis clericis distributuros. Et 7 & 8 canon Gãgrenæ synodi hæc præcipit: Siquis vult fructus ecclesiæ oblatos accipere, vel dare extra ecclesiã, præter episcopi sententiã, vel eius, cui cura eorum tradita est, & non eũ eius sententia eavelit agere: sit anathema. Et 72 Apostolicus canon hæc ait: Siquis clericus, vel laicus, a sancta ecclesia cerã vel oleum auferat, segregetur. Et 73 canon ait: Vas aureũ, vel argenteũ, vel velum sanctificatũ, nemo amplius in suum vsum cõuertat. hoc. n fit præter ius, & contra leges. Siquis autẽ deprehensus fuerit, multetur. Canon autẽ decimus œcumenicæ sanctæ synodi, cõgregatæ in templo sanctorum Apostolorum, eos quidem,*

30 in nullius dominio sunt,

31 quæ nemine distributionum spiritalium ecclesiis

μὲν κοινωνοῦντας τῶν ἁγίων βημάτων ἱερὰ καθαιρέσει καθυποβάλλει· οὓς δὲ τὰ ἔξωθεν τῶν ἁγίων βημάτων ἱερὰ σκεύη εἰς αὐτὸν χρῆσιν μεταποιοῦντας, ἀφορίζει. οὓς δὲ ἁρπάζοντας, ὡς ἱεροσύλους κατακρίνει. ὁ δὲ μέγας Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Δόμνον ἐπιστολῇ ταῦτα φησίν. Ἕκαστος ἡμῶν τῶν ἰδίων καιρῶν δώσει λόγους τῶν αὐτοῦ κτημάτων. κειμήλιον μὲν γὰρ, καὶ κτήσις ἀκίνητος εὐεκπίπτα ἡ ἐκκλησίας σώζεσθαι χρὴ, διαρρεῖσθαι δὲ τοῖς κατὰ καιρὸν τὴν θείαν διέπουσιν ἱερωσύνην, τῶν ἀναπιπόντων ἀναλωμάτων τὴν οἰκονομίαν. ζήτει καὶ βιβλίον νδ πίτλου γ, κεφάλαιον β. χάριν δὲ τῆς ὀφειλούσης δόσεως ἀποστῆναι τοῦ ὑπὲρ κανονικοῦ ἀναγκαίων, οἱ κανόνες μὲν οὐδὲν πιορίζουσι, τὸ πρᾶγμα δὲ τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως ἐκείνου κυροῦ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ ὑπομιμνῆ πολλά τινα, δίδοσθαι τοῖς ἐπισκόποις ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐνορίαις αὐτῶν πεσκαθημένων λαϊκῶν. ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν πραγμάτων αὐωμαλία, καὶ ἔνδεια τὴν τούτων ἐκάλυψεν ὑπόστασιν, (πολλοσημείου γάρ τις αὐτῶν εὐ δίδωσι πρὸς ἐπίσκοπον) δεχόμεθα τῇ σωτηρίᾳ καὶ προαιρέσει τῶν διδόντων.

Ἐρώτησις ν η. Ὀρθοδοξίς τις αἰχμαλωτισθεὶς ἀπὸ Ἀκριλεωῶν, κ᾽ τὴν βίαν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἐξομολόγησις, κ᾽ πεπιμηθεὶς, διὰ χρέος τὴν ἀκαθαρσίαν ὑποκλαίεται, κ᾽ μὴ τῶν ὀρθοδόξων λαθραίως συνέρχεται, καὶ τὴν σωτηρίαν αὐανακαλεῖται. ἐπεὶ δὲ ἐθέλει κ᾽ τῶν ἁγιασμάτων μεταλαμβάνειν, ζητεῖ μαθεῖν τὸ ποιητέον μαθεῖν.

Ἀπ. Τῶν ἀγωνιζομένων εἰσὶν οἱ στέφανοι, ὁ Κύριος κ᾽ θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, Εἴτις με ὁμολογήσῃ, φησὶν, ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, κἀγὼ ὁμολογήσω αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Ἀκαθάρτου γὰρ ἁγγέου πρὸς ἀποδοχὴν μύρα πῶς προφερόντος δεχθήσεται; διὸ παρηγορίας μᾶλλον ἐπισκοπικῆς καὶ ἄλλης πνευματικῆς ὁμιλίας, ὁ ἅτε μετανοῶν, κ᾽ τὰ καλὰ θέλων ἀλλοιωθῆναι ἀλλοίωσιν, ἀξιωθήσεται· τῆς δὲ ἁγίων μυστηρίων οὐκ ἀξιωθήσεται. πρότερον γὰρ ὀφείλει τῆς ἀσεβείας τὴν βεβήλωσιν ἀποπλύνασθαι, κ᾽ ἔτως δεχθῆναι· εἰ μὴ τανῦν μισθὸν καιρὸν εἰ τὰ ἁγίας μεταλήψεως γνήσιος μέτοχος.

Ἐρώτησις ν θ. Πλήθη χωριτικὰ τὰ δοκοῦντα τούτοις ἄξιον εἶναι πρὸς ἀξίωμα ἐπισκοπικὸν ἢ ἱερατικὸν παρισωθῆναι· κ᾽ ζητεῖ κ᾽ τὰ ἀπόφασιν τὴν ἐπικυρωθῆναι κ᾽ χειροτονηθῆναι δεχειρία, ἢ διάκονον. ζητῶ τίνων μαθεῖν εἰ τὰ φωνὰς τῶν ὄχλων αὐαγκαζόμενα καταπολεθεῖν.

Ἀπόκρισις. Πάλαι ποτὲ αἱ χειροτονίαι τῶν ἐπισκόπων κ᾽ τῶν λοιπῶν ἱερωμένων δι᾽ ἐπιλογῆς ἐγίνοντο· ὅθεν κ᾽ τῶν ἀπόντων ἐγίνετο· ὅθεν καὶ κανὼν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, καὶ ὁ γ κανὼν τῆς

quidem, qui altaris sacra contaminant, depositioni subiicit: eos autẽ, qui extra altare existentia sacra vasa in profanũ vsum conuertũt, excõmunicat: eos vero, qui diripiunt, vt sacrilegos condemnat. Porro magnus Cyrillus in epistola ad Domnũ scripta, hæc ait: Vnusquisq; nostrũm propriorum temporum rationes reddet iudici summum. Vasorum. n. thesauros, & possessiones immobiles, inalienabiles ecclesiis conseruari oportet: iis autem, qui per tempus diuino fungunturs acerdotio, administrationẽ sumptuum erogandorum[33] *fiduciam præbitam esse. Quære & libri 54, tit. 3 cap. 2. De quantitate autem, quæ pro*[34] *canonario danda est a plebeiis, canones quidem nihil definiunt: Verũ iussio inclyti Imperatoris illius, domini Isaacii Comneni, formã designat multorum quorundam, quæ episcopis dantur a laicis,*[35] *qui sedes in eorum diœcesibus stabilierunt. Quoniã autem rerum irregularitas*[36] *& indulgentia, horũ occultauit descriptionem, (multesimam. n. eorum partem episcopo dat nemo) contenti sumus consuetudine, & dantium liberalitate.*

33 erogandorum cum fiducia committi.

34 quæ canonicis nomine præstãda est a laicis,

35 qui habent in eorum territoriis domicilia.

36 & inopia

Inter. LVIII. *Orthodoxus quidã ab Agarenis captus, & per vim orthodoxam fidem eiuratus, ac circuncisus, absq; intermissione fere immunditiem deflet, & clam cum orthodoxis conuenit, inuocatq; salutem. Quia autem vult sacramẽtorũ fieri particeps, quærimus, quid sit faciendũ.* Ref. *Certantiũ sunt coronæ, & Dominus ac Deus noster Iesus Christus: Siquis me cõfiteatur (inquit) corã hominibus, & ego cõfitebor eum corã patre meo, qui in cœlis est. Immundum ergo vas, ad susceptionem vnguẽti, quamẽtis alienationis admitteturi? Quamobrẽ cõsolationem quidem episcopicam, & aliud spirituale colloquium ille sic pœnitens, & bona mutatione mutari volens, promerebitur; sed sanctis sacramentis dignus nõ habebitur. Debet. n. impietatis sordes abluere, & ita admitti: & post præstitutum tempus sanctæ etiam cõmunionis fiet particeps.*

Inter. LIX. *Vicanorũ turbæ eum, qui ipsis videtur esse dignus episcopali, vel sacerdotali dignitate, mihi exhibent; petuntq;, vt sine repulsa renuntietur ordineturq; põtifex, aut sacerdos, vel diaconus. Quæro igitur, an*[37] *acclamationes populi sequi compellar.*

37 an voces populares sequi cogantur

Ref. *Olim aliquando ordinationes episcoporũ, & reliquorum sacris initiatorũ ordinib. fiebant per electionẽ multitudinis, eorumque, qui simul imperabant. Decimus tertius autem canon Laodicenæ synodi, & 3 canon sanctæ*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἀγίας καὶ εἰκουμενικῆς ζ συνόδου, τὰς τοιαύτας χειροτονίας ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀπεξενώσθαι καταστάσεως. ὁ μὲν γὰρ φησὶ θεῖος μὴ ὄχλοις ἐπιτρέπειν τοὺς ἐκλογὰς ποιεῖσθαι τῶν μελλόντων καθίσασθαι εἰς ἱερατεῖον· ὁ δὲ πᾶσι διέξεισι, πᾶσιν ψῆφον γινομένην ἀφὸ τῶν ἀρχόντων, ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου, ἄκυρον μένειν, καὶ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, Εἴτις ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατὴς ἐκκλησίας γένηται, καθαιρείσθω καὶ ἀφοριζέσθω, καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες. δεῖ γὰρ τὸν μέλλοντα προβιβάζεσθαι εἰς ἐπισκοπὴν, ὑπὸ ἐπισκόπων ψηφίζεσθαι· καθὼς καὶ ἀφὸ τῶν ἁγίων πατέρων ἐν Νικαίᾳ ὥρισται, ἐν τῷ κανόνι τῷ λέγοντι, Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τοῦτο, ἢ διὰ κατεπείγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξ ἅπαντος τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ πανταχοῦσε συνιόντας, συμψηφιζόντων καὶ τῶν ἀπόντων, καὶ συνευδοκούντων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν χειροτονίαν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ κῦρος τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ μητροπολίτῃ.

Ἐρώτησις ξ. Οἱ δὲ δεύτερα γάμου παῖδες, καὶ οἱ ἀπὸ δελίδων καὶ παλλακῶν τεχθέντες, ἀξιωθήσονται ἱερωσύνης, ἢ ὄχι;

Ἀπ. Οἱ δὲ δεύτερα γάμου παῖδες ἐξ ἀδένος λόγου κωλύονται ἱεράσθαι. ὁ γὰρ ἀπὸ δὲ Πορφυρογεννήτου καὶ βασιλέως κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ νέου γενόμενος τόμος συνοδικὸς τῷ πρώτῳ γάμῳ τὸν δεύτερον ἐπισπᾶται ἐξίσωσιν. διὸ καὶ ἀπεξέσιοι κληρονόμοι τοῦ πατρὸς εἰσὶν. ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπὸ δελίδων τεχθέντες, ἐλευθερίας ἀξιωθέντες, ὡσαύτως καὶ οἱ ἐκ παλλακῶν γνησιωθέντες, ἃ κωλυθήσονται ἱερωθῆναι. αἱ γὰρ μητέρες αὐτῶν ἐπιλήσμιοι πορνεύοντων ἀπέπεσον, αὐτοὶ δὲ ἀδὲν ἥμαρτον, ἐδιὰ τοῦτο δὲ ἐπιλήσμιοι ἀπόκεινται. καὶ γὰρ οὐδὲ λοιποὺς ἀνθρώπους οὐδὲν ἁμαρτήσαντας, ἐ αὐτοῖς μῆς ἱερατικῆς καὶ κανόνας ἀξιωθήσονται).

Ἐρώτ. ξα. Ἀναγνώσης ἀφὸ ἡγεμόνος ἐπιτραπεὶς διέπειν κτήματα μοναστηριακὰ, θέλει προκαθῆσαι τῶν σκεῦος ὄντων ἱερέων, καὶ λοιπῶν κληρικῶν, καὶ ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις μὴ τὸν ἡγούμενον μνημονεύειν. ἐρωτῶ οὖν μαθεῖν εἰ καλῶς ἀεὶ τάττει φιλονεικεῖ.

Ἀπόκρισις. Τάξις συνέχει τὰ οὐράνια καὶ τὰ ἐπίγεια. διὸ καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τῆς κενοδοξίας ἀπαλλάττων τοὺς μαθητάς, Ὅταν σε κληθῇς εἰς γάμον, ἔφησεν, εἰς πρωτοκλισίας μὴ ἀναπίπτειν, ἀλλ' εἰς ἔσχατον τόπον ἀνάπεσον· ἵνα ἀκούσῃς ἀφὸ τοῦ κεκληκότος σε, φίλε πρόσανάβηθι. καὶ οὕτως ἔσῃ σοι δόξα πολλή. Ὁ γοῦν ζητῶν ἀναγνώσης πρὸ τῶν ἱερέων καθῆσθαι, καὶ μετὰ τὸν ἡγούμενον μνημονεύεσθαι, τοῖς Εὐαγγελικοῖς ἐναντιοφρονεῖ ἀφθέγμασιν. εἰ δὲ τῷ δηλωτῆρι σου ὁ ἀναγνώστης εἰς χώραν ἐπιδημεῖ, καθηγουμένου τόπον ἀναπληροῦν, ἀκινδύνως μᾶλλον δὲ ἀξίως φιλονεικεῖ πρὸ τῶν ἱερέων καθῆσθαι, καὶ μνημονεύεσθαι, ὡς τόπον ἐπέχων τοῦ ἐπιτρέψαντος αὐτῷ τὸ λειτούργημα. καὶ παρίσταται τοῦτο ἀπὸ τοῦ κανόνος τῆς ἐν Τρούλλῳ τοῦ μεγάλου παλατίου συνόδου ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ς συνόδου, ἐν μέρει ταῦτα διεξιόντος, Μεμαθήκαμεν ἐν τισι τῶν ἐκκλησιῶν διακόνους τινὰς αὐθαδείᾳ καὶ αὐτονομίᾳ κεχρημένους, τολμᾶν πρὸ τῶν πρεσβυτέρων καθέζεσθαι, ὑπὲρ τὸ εἰμὴ τὸ πρέπον ἐπέχειν τοῦ οἰκείου παροικίαρχου, ἢ μητροπολίτου, ἐν ἑτέρᾳ πόλει παραγίνεται. διό τινι κεφαλαίῳ. τοῦτο γὰρ, ὡς τὸν ἐκείνου τόπον ἀναπληροῦν, τιμηθήσεται.

Ἐρώτησις ξβ. Ἀρχιεικώνιος ἱερεὺς ἐαυτοῦ γάμου ἱερολογίαν ποιήσῃ τὴν τριγαμίαν εἰδὼς, κωλαδεύει, ἢ ὡς χωρίτης, συγγνώμης ἀξιωθήσεται;

Ἀπόκρισις. Ὁ μὲν φάκτον ἀγνοήσας, οἷός ἐστιν καὶ ἐξίτω, ἀξιούσθω καὶ νόμους συγγνώμης· ὁ δὲ νόμον ἀγνοήσας, οὐ συγγνώσεται. ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τῆς νεαρᾶς νομοθεσίας τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ὁ τρίτος γάμος μὲν συγγνωστός ἐστι, πῆ δὲ ἀσύγγνωστος. (οἱ γὰρ ἔχοντες παῖδας ἐκ πρώτου ἢ δευτέρα γάμου, καὶ οἱ παραγενηθέν χρόνον τὴν ἡλικίας αὐτῶν διαναβάντες, τρίτον συναλλάξειν ἐ δύνανται)) φαμὲν ὅτι ὁ τοιοῦτος κεκωλυμένως τρίτος γάμος ἱερολογίαν πεποιηκὼς ἱερεύς, καθαιρετός ἐστι. παλαίτητα γὰρ νόμος ἠγνόησεν. οἱ δὲ χωρίται, λεπίστητα νόμων ἠγνοηκότες, ἐνίοτε συγγινώσκονται, ἐμὲν πᾶσι δηλαδὴ νέμομα.

Ἐρώτ. ξγ. Γυνή τις ἀναγκαζομένη ἀφὸ τοῦ ἰδίου πατρὸς νομίμως συζυγῆναι ἀνδρὶ, καὶ βλέπουσα ἐγγράφων δεσμωτικῶν τὴν συζυγίαν ἐπὶ τῷ πατρὶ ἀσφαλιζομένων, μύουμα εἶχεν πρὸς ἄνδρα διακείμενον ἐρωτικῶς πρὸς αὐτὴν ἐγνωμένην καλῶς· ὃ δὴ, μηδενὸς μελλήσαντος, ὡς ἐρωτομανῶν, μετὰ ἄνδρων ἀπαγθέντων σπουδῶν αὐτῷ ἐπ' ἄλλα μιᾶ τῆς γυναικὸς κατοικίαν καὶ πάλαι. ἐ πανδήμου ἥπασε θέλουσαν, καὶ ἀπήγαγεν εἰς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ, διακεκόμμενον εἰς ἑτέρα χωρία ἐκτὸς ἐμοῦ. ἐρωτῶ οὖν μαθεῖν εἰ δίκαιον) διὰ ἱερολογίας καινικῶς σωαφθῆναι οἱ ἅτινα τοιαύτην ἁρπαγὴν συσκευάσαντες, καὶ οἱ γονεῖς γὰρ τῆς γυναικὸς θέλουσιν δρίτους ἔχειν τοὺς γάμους. Ἀπ. Τὸ κεφάλαιον δ' νη τίτλου τοῦ ξ βιβλίου τῶν βασιλικῶν ταῦτα φησὶ ῥητῶς, Μὴ γαμείσθω ἡ ἁρπαγίσασα τῷ ἁρπάσαντι αὐτήν· ἀλλὰ ἐ εἰ πωλήσουσι τῷ τοιούτῳ σωοικεσίῳ οἱ γονεῖς αὐτῆς, πρελοιζόνται. καὶ ὁ κανὼν τῆς ἁγίας

& œcumenicæ 7 synodi, huiusmodi ordinationes ab ecclesiastico reiecit statu. Ille.n. ait, turbis non esse permittendum eorum, qui sunt in sacerdotio constituendi, electionẽ facere. Hic autẽ pronuntiat; Omnẽ electionem, quæ sit a magistratibus, episcopi, vel presbyteri, vel diaconi, irritã manere: ex canone dicente, Siquis episcopus secularibus magistratibus usus, per eos ecclesiã obtinuerit: deponatur, & segregetur: & omnes, qui cum eo communicant. Oportet enim eum, qui est promouendus ad episcopatum, ab episcopis eligi: quemadmodum a sanctis patribus Niceæ decretum est, in canone qui dicit; Episcopum oportet maxime quidẽ ab omnibus, qui sunt in prouincia, cõstitui: si autem hoc difficile fuerit, vel propter vrgentem necessitatẽ, vel propter viæ longitudinem, tres omnino eodem conuenientes, iis quoq;, qui absunt, simul suffragium ferentibus & assentientibus per literas, tunc facere electionem. Eorum autem, quæ a se fiunt, confirmationem dare vnicuique metropolitano.

Inter. LX. *Liberi ex secundis nuptiis procreati, & qui ex ancillis, ac concubinis sacerdotio digni iudicabuntur, an non?*

Res. *Secundarum nuptiarum liberi nulla ratione vetãtur sacris ordinibus initiari. Synodica.n. decisio facta tempore Imperatoris, domini Cõstantini Porphyrogennetæ, primis nuptiis secũdas in omnib. exæquauit. ideoq. & sui hæredes sunt patri. Sed & qui ex ancillis nati, & donati libertate, pariq, modo, qui ex concubinis geniti, non vetantur sacrari. Matres.n. eorum pœnis scortantium*[38] *succiderũt; ipsi autem nihil deliquerunt: quamobrem nec pœnis subiicuntur. Vt reliqui igitur homines, qui nihil peccarunt, honorem sacerdotalem secundũ canones consequentur & ipsi.*

[38] obnoxiæ fuerunt.

Inter. LXI. *Lector potestate*[39] *a priore accepta, administrandi possessiones monasteriales, vult præcedere sacerdotes, & alios clericos illic existentes, & in sanctis sacrificiis post*[40] *præfectum seu priorem, commemorationem sui fieri. Quæro an rectè de eo contendat.*

[39] ab Abbate

[40] post abbatem.

Res. *Ordo cælestia & terrestria continet. Ideoque Dominus noster Iesus Christus inanis gloriæ vanitatem reprimens, Cum vocatus fueris (inquit) ad nuptias ab aliquo, ne discumbas ad primi accubitus tapetes, sed recumbe in vltimo loco: vt audias ab eo, qui te inuitauit, Amice, ascende superius. & ita erit tibi gloria multa. Lector igitur volens ante sacerdotes sedere, & post*[41] *præfectum commemorari,*

[41] abbatem

morari, Dominicis aduersatur præceptis. Quod si, quemadmodum narras, lector in regione peregrinatur,[42] *præfecti locũ implens; sine periculo, vel potius merito, contendit ante sacerdotes sedere & cõmemorari, veluti locum obtinens eius, qui mandauit ei munus. Idq. ostenditur e canone septimo sanctæ & œcumenicæ sextæ synodi, congregatæ in Trullo magni palatii, hæc in parte perseguentis: In nonnullis ecclesiis diaconos officia ecclesiastica habere didicimus: & ex hoc nõnullos eorum arrogantia & licentia fretos ante presbyteros sedere statuimus, vt diaconus, etiamsi in dignitate, id est, in quouis sit officio ecclesiastico, ante presbyterum ne sedeat: præterquam, si proprii patriarchæ, vel metropolitani vicem gerens, adsit in alia ciuitate super aliquo capite. tunc enim, vt locum illius implens, honorabitur.*

[42] abbatis vicem gerens.

Inter. LXII. *Agrestior sacerdos si tertii matrimonii sacram benedictionem sciens fecerit, punietur: an vt rusticus, veniam merebitur?*

Res. *Qui factum ignorat qualiscunq, sit, legibus excusatur: qui autem legem ignorat, veniam non consequitur. Quoniam autem Nouella constitutione inclyti Imperatoris, domini Constantini Porphyrogennetæ, tertiæ nuptiæ partim sunt venia dignæ, partim minime. (nam qui ex primo, vel secundo matrimonio habent liberos, & qui quadragesimum ætatis annum excesserunt tertias contrahere non possunt) dicimus sacerdotem, qui huiusmodi vetitarum nuptiarum benedictionem fecerit, deponendũ esse. eius.n. crassa est legis ignoratia. Rustici autem si subtilitatem legis ignorent, interdum excusantur; non tamen, si omnibus manifesta iura.*

Inter. LXIII. *Mulier quædam a proprio patre coacta legitime coniungi viro, & videns obligatoriis scriptis coniugium a patre munitum: indicauit, quod recte factum erat, cuidã amatorie erga ipsam affecto. Hic autẽ, vt perdite amans, nihil cunctatus, cum nonnullis rei ignaris familiaribus suis nocte quadã in mulieris domicilium irrupit, eamq, volentem rapuit, abduxitq, domum suam, intra fines alius territorii sitam. Quæro, an qui talem raptum moliti sunt, posint per sacram benedictionem canonicæ coniungi: maxime, cum puellæ parentes illud modo fieri velint.*

Res. *Tertium caput, 58 tit. lib. 60 Basilicõn, hæc ait nominatim. Ne nubat rapta raptori. Sed & si tali coniugio parentes eius consentiant, extra lineã circũscribuntur. Et 27 canõ sanctæ*

Universidad de Deusto
Biblioteca

καὶ οἰκουμενικῆς ὁ συνόδου τοῦτο φησὶ, Τοὺς ἁρπάζοντας γυναῖκας ἐπ' ὀνόματι συνοικεσίου, ἢ συμπαραδόντας, ἢ συναιρομένους, τοῖς ἁρπάζουσιν, ὡρίσεν ἡ ἁγία σύνοδος, εἰ μὲν κληρικοὶ εἶεν, ἐκπίπτειν τοῦ βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀναθεματίζεσθαι. διὸ καὶ ἡμεῖς τοῖς οὕτω διαπεπραγμένοις νομίμως τε καὶ κανονικῶς ἀκολουθήσαντες, λέγομεν ὡς εἰ οὕτως ἔχουσι τὰ τοῦ πράγματος καθὼς ἡ ἐρώτησις ἐδήλωσεν, οὔτε γάμος γενήσεται μεταξὺ τῆς ἁρπαγείσης καὶ ἁρπάσαντος, κἂν ὁ πατὴρ τοῦτο ἀποδέξηται τὸ γενόμενον, ἔτι τε τῆς ἁρπαχθείσης ἐπιτιμία διαφεύξονται οἱ τούτου συνεργοὶ, ἀλλὰ καὶ ἐκ πάσης τιμωρηθήσονται.

Ἐρωτ. ξδ. Γυνή τις ἀρρωστίᾳ βληθεῖσα ὀφείλῃ, ἐν ὥρᾳ νυκτερινῇ, τοῦ νοσήματος ἀμυνομένη δῆθεν τῷ κάκωσιν, ἑαυτὴν εἰς θάλασσαν ἔρριψε, καὶ τὸ θανάτου ποτήριον ἔπιεν. ἐρωτᾷ ἂν ὁ τούτου ἀνὴρ, ἀναγνώσης ὢν καὶ τότε καὶ σήμερον. εἰ ἐντεῦθεν κωλύεται τυχεῖν ἱερατικῆς ἀξιώματος.

Ἀπόκρισις. Εἰ καὶ τῇ διηγήσει σου συνέπεσεν τὸ τοῦ πράγματος, ἀπαρεμποδίστως ὁ ἀναγνώσης ἱερωθήσεται. ὡς γὰρ οὐ βλάπτει τὸν ἀποδαίμονα ἡ ῥαθυμία τοῦ ἀμελοῦς, καὶ τῷ τῶν θείων νόμων ὠφέλησεν, ἐὰν τὸν ἀναγνώστην ἀποκλείσῃ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τὸ ὀλίσθημα. ἕκαστος γὰρ τῆς οἰκείας σφαλῆς, καὶ τὸν εἰπόντα, συνφίγγεται.

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΚΑΙ ὅρος ἐπισκόπου.

Ἀπὸ νομίμου βιβλίου Βασιλείου, Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος, ἀπὸ τίτλ. κεφ. α.

Ἐπίσκοπος, ἐστὶν ἐπιτηρητὴς καὶ ἐπιμελητὴς πασῶν τῶν ἐκκλησιαζομένων ψυχῶν, τῶν ἐν τῇ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ, δύναμιν ἔχων πελεσικλὼ πρεσβυτέρου, διακόνου, ὑποδιακόνου, καὶ ἀναγνώστου, καὶ ψάλτου, καὶ μοναχοῦ.

Ἴδιον ἐπισκόπου, τοῖς μὲν ταπεινοῖς συγκατέρχεσθαι, καταφρονεῖν δὲ τῶν ἐπαιρομένων, καὶ πρὸς ταπείνωσιν ἔργῳ καὶ λόγῳ τῶν ὑπερηφάνων τὸ φρόνημα καθέλκειν, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ ποιμνίου, καὶ ἐκείνων ξενοχωρίαν, οἰκίαν οἰκείαν ποιεῖσθαι.

& œcumenicæ quartæ synodi hæc inquit: Eos, qui nomine coniugii mulieres rapiunt, vel opẽ ferunt ac consentiunt iis, qui rapiunt: statuit synodus, si sint quidem clerici, proprio gradu excidere: sin autẽ laici, anathematizari. Quãobrem & nos hæc legitime canonice q; constituta sequentes, dicimus: si res, vt interrogatione tua proposuisti, ita se habet: neq; nuptias futuras inter raptam & raptorem, etsi pater illius rem approbet: neq; raptus pœnas effugituros, qui eius fuerint conscii, sed etiam vltimo affectos iri supplicio.

Inter. LXIIII. *Mulier quædã graui morbe laborãs, nocte mali afflictionem vlta, seipsam in mortem proiecit, & mortis hausit poculum. Vir eius, cum lector iunc esset, hodieq; sit; quærit, ad oh eam rem sacerdotalem dignitatem consequi non posit.*

Ref. *Si, quemadmodum narras, ita se res habet; lector sine impedimento sacrabitur. vt enim diligentem pigritia non lædit negligentia, ex diuinorum canonum sententia: sic lectori præiudicium non faciet vxoris eius peccatũ. Vnusquisque enim propriis catenis (vt vulgo fertur)* [43] *coercetur.*

[43] constringitur.

OFFICIVM ET DEFINITIO EPISCOPI.

Ex libro de iure, qui est Basilii, Constantini, & Leonis, titulo v, cap. I.

Episcopus est inspector & curator omnium ad ecclesiã pertinẽtium animarum, quæ in eius prouincia sunt; habens potestatem initiandi presbyterum, diaconum, subdiaconum, lectorem, cantorem, & monachum.

Proprium episcopi est, erga humiles se demittere, ac superbos despicere, & factis ac verbis elatorum spiritus ad humilitatem deprimere: itemq; pro grege adire pericula, & eorum angustiam pro dolore suo ducere.

LIBER

BIBΛΙΟΝ ἕκτον, καὶ ΕΠΙΛΥΣΕΩΝ ΤΟ δεύτερον.

LIBER SEXTVS, qui est RESPONSORVM SECVNDVS.

Ex Leunclauii & Sambuci bibliothe.

Ἐρωτήματα, ἅπερ ἔλυσεν ὁ τιμιώτατος χαρτοφύλαξ, κύριος Πέτρος, καὶ διάκονος τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ἐν ἔτει ϛχ.

Interrogationes, quas soluit reuerendissimus Chartularius, dominus Petrus, idemq; diaconus *maioris ecclesiæ Dei, anno mundi VICIↃ.IↃC. *nimirum S. Sophiæ, Cõstantinopoli.

Ἐρώτημα. Εἰς πόσον καιρὸν ὀφείλῃ βαπτίζεσθαι τὸ παιδίον; Ἀπόκρισις. ἐὰν νοσῇ, ὅρον οὐκ ἔχει· ἀλλὰ θεσπεσίως βαπτίζεται. εἰ δὲ ὑγιαίνῃ, εἰς τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας. Ἐρωτ. ἔστιν ἄξιον, μὴ μιᾷ προσφορᾷ λειτουργῆσαι; Ἀπόκρισις. ἐὰν μὴ ἔστιν ἀγία μνήμη, ἢ νεκρᾶ, τὸ κωλύον οὐδέν. Ἐρώτ. εἰ ἔχ θέσκεται εἶν, μὴ ὄχους δεῖ ποιῆσαι ἐνωσιν; Ἀπόκρ. ἐχί. τοῦτο γὰρ ἐθνικόν ἐστιν. Ἐρώτ. ἔστιν ἄξιον, μοναχὸν εὐλογῆσαι γάμον; Ἀπόκρ. οὔτε μοναχὸν, οὔτε ἐν μοναστηρίῳ. Ἐρώτημα. ἐὰν ἔχῃ ἀνθρωπος αὐθάδη τὴν γυναῖκα εἰς τὸ ἁγιαστήριον αὐτοῦ, ἔστιν ἄξιον δέχεσθαι προσφορὰν αὐτοῦ; Ἀπόκρισις. ἀπὸ τῆς οἰκίας αὐτοῦ ἐχρὴ δέχεσθαι ἔτε προσφοράν, οὔτε κηρὸν, οὔτε ἔλαιον, οὔτε θυμίαμα. Ἐρώτ. ἔστιν ἄξιον δέχεσθαι μοναχὸν παιδία ἀπὸ βαπτίσματος, ἢ πιεῖν ἀδελφοποιησίας, ἢ κεφαλὴν σφαῖα; Ἀπόκρισις. ταῦτα κανόνα εἰσὶ, καὶ κωλύονται. Ἐρώτ. γυνὴ ἡ γεννήσασα εἰ διέλθοι τὰς τεσσαρακοντα ἡμέρας, καὶ μὴ λαβὴ ἔχῃ, ἄξιόν ἐστι τοῦ γενέσθαι προσφορὰν παρ' αὐτῆς. Ἀπόκρ. παρ' αὐτῆς μὲν οὐχί, ἀλλὰ παρ' ἑτέρου προσώπου. Ἐρώτ. ἱερεὺς ἐὰν ἐν σωματικῇ φαντασίᾳ γένηται, λειτουργήσαι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἢ κοσμικὸς μεταλήψεται; Ἀπόκρισις. ἐὰν ἐξ ἐπηρείας δαιμονικῆς κωλύονται τοῦ ἁγιασθῆ, ἐξαρθέντος τοῦ πρώτου, ἐν ἄτῳ ὁ μὲν ἱερεὺς λειτουργείτω· ὁ δὲ κοσμικὸς μεταλαμβανέτω. εἰ δὲ ἐκ τρυφῆς καὶ πολυτροσίας, μήτε οὗτος, μήτ' ἐκεῖνος. Ἐρώτ. ὁ εἰς ἔθνη κρατηθεὶς, καὶ μαγαρίσας, καὶ εἰ κοίτη μιανθεὶς, μήπω δὲ * μουλτουμανίσας, μυρώνεται; ἢ τὰς δύο τῆς μιαροφαγίας λαμβάνῃ, καὶ κοινωνεῖ; Ἀπόκρ. ὁ μιαροφαγήσας, τὸν χρίσιν ἀρνεῖται· καὶ

* μουλτουμανίσας

Ἐρώτημα. Εἰς πόσον καιρὸν ὀφείλῃ βαπτίζεσθαι τὸ παιδίον; Ἀπόκρισις. ἐὰν νοσῇ, ὅρον οὐκ ἔχει· ἀλλὰ θεσπεσίως βαπτίζεται. εἰ δὲ ὑγιαίνῃ, εἰς τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας. Ἐρωτ. ἔστιν ἄξιον, μιᾷ προσφορᾷ λειτουργῆσαι; Ἀπόκρισις. ἐὰν μὴ ἔστιν ἁγία μνήμη, ἢ νεκρᾶ, τὸ κωλύον οὐδέν. Ἐρώτ. εἰ ἔχ θέσκεται εἶν, μὴ ὄχους δεῖ ποιῆσαι ἐνωσιν; Ἀπόκρ. ἐχί. τοῦτο γὰρ ἐθνικόν ἐστιν. Ἐρώτ. ἔστιν ἄξιον, μοναχὸν εὐλογῆσαι γάμον; Ἀπόκρ. οὔτε μοναχὸν, οὔτε ἐν μοναστηρίῳ. Ἐρώτημα. ἐὰν ἔχῃ ἀνθρωπος αὐθάδη τὴν γυναῖκα εἰς τὸ ἁγιαστήριον αὐτοῦ, ἔστιν ἄξιον δέχεσθαι προσφορὰν αὐτοῦ; Ἀπόκρισις. ἀπὸ τῆς οἰκίας αὐτοῦ ἐχρὴ δέχεσθαι ἔτε προσφοράν, οὔτε κηρὸν, οὔτε ἔλαιον, οὔτε θυμίαμα. Ἐρώτ. ἔστιν ἄξιον δέχεσθαι μοναχὸν παιδία ἀπὸ βαπτίσματος, ἢ πιεῖν ἀδελφοποιησίας, ἢ κεφαλὴν σφαῖα; Ἀπόκρισις. ταῦτα κανόνα εἰσὶ, καὶ κωλύονται. Ἐρώτ. γυνὴ ἡ γεννήσασα εἰ διέλθοι τὰς τεσσαρακοντα ἡμέρας, καὶ μὴ λαβὴ ἔχῃ, ἄξιόν ἐστι τοῦ γενέσθαι προσφορὰν παρ' αὐτῆς. Ἀπόκρ. παρ' αὐτῆς μὲν οὐχί, ἀλλὰ παρ' ἑτέρου προσώπου. Ἐρώτ. ἱερεὺς ἐὰν ἐν σωματικῇ φαντασίᾳ γένηται, λειτουργήσαι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἢ κοσμικὸς μεταλήψεται; Ἀπόκρισις. ἐὰν ἐξ ἐπηρείας δαιμονικῆς κωλύονται τοῦ ἁγιασθῆ, ἐξαρθέντος τοῦ πρώτου, ἐν ἄτῳ ὁ μὲν ἱερεὺς λειτουργείτω· ὁ δὲ κοσμικὸς μεταλαμβανέτω. εἰ δὲ ἐκ τρυφῆς καὶ πολυτροσίας, μήτε οὗτος, μήτ' ἐκεῖνος. Ἐρώτ. ὁ εἰς ἔθνη κρατηθεὶς, καὶ μαγαρίσας, καὶ εἰ κοίτη μιανθεὶς, μήπω δὲ * μουλτουμανίσας, μυρώνεται; ἢ τὰς δύο τῆς μιαροφαγίας λαμβάνῃ, καὶ κοινωνεῖ; Ἀπόκρ. ὁ μιαροφαγήσας, τὸν χρίσιν ἀρνεῖται· καὶ

* μουλτουμανίσας

Interrogatio. *In quod tẽpus baptizari debeat infans?* Ref. *Si ægrotet, terminum nullum habet, sed confestim baptizatur. Si recte valeat, intra diem quadragesimum.* Inter. *Licet ne cum vnica oblatione litargiã peragere?* Ref. *Si nulla sancti memoria, nulla mortui existat; nihil est impedimenti.* Inter. *Si vinũ non reperiatur, cũ acetone facienda est vnio?* Ref. *Nõ est. n. hoc paganũ.* Inter. *An fas est, monachũ nuptiis benedicere?* Ref. *Nec monachũ, nec in monasterio.* Inter. *Si vir habeat mulierem in hospitio suo* *non benedictã, num fas est, oblationẽ eius accipere?* Ref. *Ex eius domo nõ oportet oblationem accipere, nec cerã, nec oleũ, nec incensum.* Inter. *Est ne fas, monachũ suscipere pueros e baptismo, vel fraternitates per adoptionẽ facere, vel habere ferta?* Ref. *Hæc præter canonẽ sunt, & prohibentur.* Inter. *Si mulier, quæ peperit, dies quadraginta transierit, nec precationẽ consequuta sit: an par est, ab ea fieri oblationẽ?* Ref. *Non quidẽ ab ipsa, sed ab alia quadã persona.* Inter. *Si sacerdos imaginationẽ libidinis carnalẽ habuerit, ea ne die liturgiã peragat: aut si mũdanus, an sacrã percipiet?* Ref. *Si ex dæmoniaca tentatione arceantur a bono prius cõsitebuntur. atq; ita sacerdos quidẽ sacrã ministeriũ obibit, mundanus autẽ participabit: sin ex luxuria & potatione nimia, nec hic, nec ille.* Inter. *Qui captus a gentilibus, & amplexus religionẽ paganã, atq; in cubili pollutus, necdũ tamẽ factus est* *Musulmanus, an vnctionis sit particeps? vel qui vota diræ mãducationis accipit, an etiam communicat?* Ref. *Qui diræ mãducationis factus est particeps, Christum negat; nec confestim ad-*

* scilicet per sacras nuptiarũ preces.

* hoc est, Turcum accedente circumcisione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

σὸν δοῦς ἔσῃ δικτὸς, ἀλλὰ μετὰ χρόνον, ἄξια μετανοίας ἔργα πιήσας, ἵνα μυρωθῇ· καὶ μετὰ τοῦτο, ἵνα μεταλάβῃ. Ἐρώτημα. εἰ σὸν ἔχει τόπον ἡ ἐκκλησία τοῦ ἀποχύνειν τὸ ἀπόλουμα, τῆς κολυμβήθρας, τοῦ ὀφείλει χύνεσθαι; Ἀπόκρισις. ὅπου ἐστὶ τόπος καθαρὸς, καὶ μὴ πατούμενος. Ἐρώτ. αἱ τῶν ἑταιρίδων προσφοραὶ, δεκταί εἰσιν, ἢ ὄχι; Ἀπόκρ. οὐχί. ἀτιμότεραι γάρ εἰσι· καὶ ὅτε προσφορὰν, ὅτε θυμίαμα δέχῃσθαι. Ἐρώτημα. ἱερεὺς ἐὰν ἀποκαρῇ, ἔστιν ἄξιος ἱερουργῆσαι; Ἀπόκρισις. ἐὰν μὴ πρώην λῦ ἄξιος, κωλύεται. Διὰ τῆς ἀποκάρσεως. Ἐρώτ. ἔστιν ἄξιον πιεῖν φωτίσματα τῶν ἁγίων θεοφανίων, καὶ λοιπῶν, ἐν ἀγγείῳ οἱῳδηποτοῦν; Ἀπόκρ. τὰ τῶν θείων φωτισμάτων ἁγγεῖα, μόνοις τοῖς φωτίσμασιν ἀφορίζεσθωσαν. Ἐρώτημα. δοῦλος καὶ δοῦλους ζευγνυμένους ἀφὸ τῶν κυρίων αὐτῶν ἀνόμου λογήσεως, μεταδώσομεν τῆς θείας κοινωνίας, ἢ προσδεξόμεθα τὴν θυσίαν αὐτῶν; Ἀπόκρισις. ἐπὶ μίξις αὐτῶν ἱερολογίας πορνεία ἐστὶ, καὶ ὅτε δοῦλος ἢ ὁ αὐθέλογητος, καὶ ὅτε ἐλεύθερος, ὅτε εἰς δωροφορίαν προσδεκτέος, ὅτε εἰς προσευχὴν ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου. ἐπεὶ καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος μήτε σπεύδεσθαι κελεύει, μήτε συναναμίγνυσθαι τούτοις. ἀλλὰ καὶ οἱ δεατόται, ἐπεὶ προδόται τῆς τῶν δούλων ἀπωλείας εἰσὶν, ὡς αὐτοὶ προτρεπόμενοι τοῦτο ἁμαρτάνουσι, εἴγε δύναιντο αἱρεῖσθαι τὸ πάθος, τῆς τῶν δούλων δεατοτείας ἐκπίπτοντες, ἧς τὸ γεαρὸν θέσπισμα ἡμῶν αὐτοκεάτορος, κυροῖ Ἀλεξίου. Ἐρώτ. ἔστιν ἄξιον αὐαδέχεσθαι τὰ παιδία τῶν παίδων αὐτῶν; Ἀπόκρισις. οὐκ ἔστι νόμος, ἢ βασιλὶς πώπε κωλύων. Ἐρώτ. ἔστιν ἄξιον ἱερέα βαπίσαι τὸ ἴδιον παιδίον; Ἀπ. ἀκώλυτόν ἐστι τοῦτο. Ἐρώτ. ἐὰν ὦσιν ἀδελφοὶ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ πλείους, καὶ δέξηται ὁ εἷς παιδίον, ἵνα λέγωνται ὅλοι πνευματικοί; Ἀπ. ὄχι. ἀλλὰ μόνος ὁ δεξάμενος. Ἐρώτ. ἐὰν γυνὴ ὑπερπιαθῇ πρὸς γάμον ὀλίγον, καὶ συμβῇ αὐτὴν τὸ σωθῆναι, ἆρα ὀφείλει μεταλαβεῖν; Ἀπ. πεμφθεῖσα κάθαρσιν, καὶ ὕστερα τῆς ἱερολογίας ἀκωλύτως, καὶ τοῦ μεταδόσεως τῶν ἁγιασμάτων προσήσεται. Ἐρώτημα. εἰ ἡ αὐάξιοι εἰσὶν οἱ ἀμφότεροι καὶ μεταλαμβάνειν, ἆρα ὀφείλουσι μεταλαβεῖν διὰ τὴν εὐλόγησιν, καὶ ἔκποτε ἐπιτιμηθῶσι; Ἀπ. πρὸς τὸ εἰδὸς ἐπὶ τῷ διαφορὰν καὶ ἁμαρτίαν ἕπεται ἡ οἰκονομία. Ἐρώτ. ἐὰν γυνὴ γεννήσῃ, καὶ εἰσέλθωσιν ἵνες εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῆς, πόσον ὀφείλουσιν ἐπιμεληθῆναι ἐπὶ τῷ μεταλαβεῖν; Ἀπ. ἀποπλυσάμενοι ἐν τῇ ἐξῆς τῶν ἁγιασμάτων καὶ κωλυθήσονται. Ἐρ. εἰ ἡ καὶ τὸ βρέφος βαπισθῇ, ὀφείλει ἐπιλάζεσθαι τοῦ μαστοῦ αὐτῆς μητρὸς, ἢ ὅσης ἀκαθαρτεῖ; Ἀπ. ἐπιλάσει πάντως τὸ βρέφος, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ. Ἐρ. καλόν ἐστι ματρὸς ὀφείλουσα, ἀδιάτητα ὄντα; Ἀπ. καλὸν μὲν, καὶ παύσῃ ὠφέλιμον, ἀλλὰ μὴ τοῖς ἀπείρως καὶ ἰδιωτικῶς περὶ τὰ τοιαῦτα διακειμένοις, ἵνα μὴ διὰ τὴν ἀλόγου συμπαθείας ἢ οἰκονομίας, ἢ διὰ τὴν ἀκαιρίαν ἀπρεπίσηται πρᾶγμα τοιοῦτον, καὶ ἀφρονεστέρῳ ἢ ῥᾳθυμοτέρῳ παρῳδούντι σε ἀπράξαι· ἐὰν δὲ εὑρῇς αὐδρα πνευματικὸν καὶ ἔμπειρον, δυναμένου σε ἰᾶσασθαι αἰσχυντῶς, καὶ μετὰ πίστεως, ἐξομολογήσῃ αὐτῷ, ὡς τῷ κυρίῳ, καὶ σὸν ἀνθρώπῳ. Ἐρ. εἰ ἡ μὴ εὕρω αὐθρωπον, εἰς ὃν ἔχω πληροφορίαν ἐξομολογήσασθαι, πῶς φείλω ποιῆσαι; Ἀπ. ἐξομολόγησαι τῷ θεῷ καὶ διδίου, καὶ κρίνων ἑαυτὸν, καὶ λέγων καὶ ὁμοιότατα τῷ πλώνῃ· ὁ θεὸς ἡμῶν, σὺ ἐπίστασαι, ὅτι ἁμαρτωλός εἰμι, καὶ ἄξιος πάσης συγχωρήσεως. ἀλλὰ σῶσόν με ἕνεκεν τοῦ ἐλέους σου. Ἐρ. ἐξομολογήσομαι τῷ θεῷ ἢ τῷ θεῷ, μνημονεύσω καὶ ἀπαριθμήσω πᾶσαν ἁμαρτίαν, ἵνα ἔσῃ σαι; Ἀπ. σὰ μᾶλλον μάλιστα, ἐὰν σώμαλι καὶ πρόθυμος ἁμάρτῃς. ἐν ὅσῳ γὰρ θέλῃς μνημονεύσαι τῆς σῆς καὶ τῆς σῆς, μᾶλλόν σε ἡ ψυχή. λοιπὸν καλὸν, καθ' ὁμοιότατα τῷ πλώνῃ λέγειν· ὁ θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.

mitti potest, sed post aliquod tempus, dignis pœnitentiæ peractis operib. vt vnctionē cōsequatur, ac postea cōmunicet. Inter. *Si ecclesia loci certum nō habeat ad effundendum aquam baptismi, vbi nā hanc debet effundere?* Resp. *Vbi mundus est locus, qui nō proculcatur pedibus.* Inter. *Oblationes meretricum accipiendæ ne sunt, an nō?* Resp. *Nequaquā. Nam sub censura sunt, nec ab eis oblatio, nec incēsum accipietur.* Inter. *Sacerdos si tonsus fuerit, an fas erit eum sacra peragere?* Resp. *Si quidem & antea dignus erat, per tōsuram non prohibetur.* Inter. *Estne fas lumina sanctorum Theophaniorum, aliorumq; festorum facere quocumq; lubet in vase?* Resp. *Sacrorum luminum vasa. solis istis luminibus dedicata sunto.* Inter. *Seruos cum seruis copulatos a dominis suis absque benedictione, num participes sacræ communionis faciemus, vel hostiam eorum suscipiemus?* Resp. *Quoniam coitus absq; sacris precibus, est scortatio: siue seruus sit, qui benedictionis expers est siue liber, nec ad oblationem muneris est admittendus, nec ad precationem in domō domini. Quippe diuinus etiā apostolus ille nec vesci eum eis, nec consuetudinem habere præcipit. Quinetiā ipsi domini, quōrum auctores sint interitus seruorū, dum eos ad illum coitum inuitāt, quem inhibere poterant, dominio seruorū excidunt: iuxta nouellā sanctionē inclyti principis nostri, domini Alexii.* Inter. *An fas est e baptismo suscipere liberorum suorum liberes?* Resp. *Neq; lex, neq; princeps quisquā hoc prohibet.* Inter. *Licetne sacerdoti, suum baptissare infantem?* Resp. *Hoc minime prohibitum est.* Inter. *Si fuerint fratres duo, vel tres, vel plures, & vnius e baptismo susceperit infantē: an omnes adpellabuntur cōpatres?* Resp. *Nō, sed is duntaxat, qui suscepit.* Inter. *Si mulier parata sit ad nuptiarum benedictionē, eiq; acciderint cōsueta: num participare debet?* Resp. *Purificationem exspectabit, atq; ita tā sacrarum conceptio precum, quā sacramētorum participatio succedet.* Inter. *Si vero indigni sint ambo, qui participēt: an participare propter benedictionē debent, ac deinde cēsuræ subiici?* Resp. *Pro specie differentiaq; peccati, sequetur & dispensatio.* Inter. *Si mulier partum ediderit, & quidā in eius domum ingresi fuerint: quā diu per censurā participatione debēt arceri?* Resp. *Abluti postridie non arcebuntur a sacramētis.* Inter. *Si baptissatus sit infans, an lactari a matre sua debet, adhuc immunda?* Resp. *Omnino lactabit infantem, ne pereat.* Inter. *An bonum est, confiteri nos peccata nostra viris spiritualibus.*

Resp. *Bonum est, ac valde vtile: sed non iis, qui non experientes, & rudes sint harum rerū: ne quis per alienā a ratione cōpassionem & dispensationem, vel per intempestiuā & imperitam intensionem pœnarum, te contemtorē, aut desidem, aut dissolutum reddat. Itaq; si virū inueneris spiritualem & experientem, qui medicinam adhibere tibi possit absq; verecundia, & cum fide: confitearis ei, tamquam ipsi domino, non homini.* Inter. *At vero si hominem nō inueniam, qui mihi satisfaciat in confitendo: quid faciā?* Resp. *Cōfitere deo priuatim, temetipsum damnans, & ad exemplū publicani dicens: Deus noster, tu me scis esse peccatorem, & indignum omni venia. Verum salua me, propter misericordiam tuā.* Inter. *Quum autem deo cōfiteor, an mentionē faciā & enumerationem omnium peccatorum, quæ commisi?* Resp. *Nequaquam. maxime si corpore deliqueris, & scortando. Quippe dum mentionem facere vis huius aut illius peccati, polluitur anima tua. Proinde bonum est, ad exemplum publicani dicere: Deus propitius esto mihi peccatori.*

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΖΙΚΟΥ, ΜΕΛΕΤΗ.

Σημείωσαι ὡς λίαν ἀναγκαῖον τοῦτο, & χρήσιμον.

Πολλάκις ἡμῖν ἐπῆλθεν αὐδρῶν σκέψεως ἄξια μαζειν, τί ποτε διανοούμενοι, καὶ τίνας νόμους θείους ἢ αὐθρωπίνους πληροῦντες, τὰ μηδέπω ἐν τοῖς γαμοις κωλύσεως ἄξια, πάντα δὲ εὐδὲ ὅλως ἀμφισβητήσιμα, τοσούτοις καὶ τοιούτοις ἐπιτείνουσι τοὺς ζητήσεις, σὺν οἷσί ὅλον αὐτοῖς ἐπικεῖσθαι τὸ τοσοῦτο ζήλου καὶ τῆς θερμότητος, ὡς παῖδας ἁπλῶς δυοῖν γονητόρων μηδὲν ἀπεοικότων ἀλλήλοις ἢ συγγένειαν, μεθ' ἱερολογίας συναφθέντας, ἤδη δὲ καὶ παιδοποιήσαντας, ἀπαξεδέξαι τοιεῖσθαι. καὶ διὰ πάσης τὸ συνοικέσιον, διαιτᾶσθαι καὶ πῶλα, καὶ συναιτεῖσθαι δύο πρεσβυτέρων μητροπολιτῶν, οὓς ἔχα δεήσει καὶ καθελεῖν κατ' αὐτοῦ τῆς αἰτίας, ὡς τοῦτο ἄθεσμον διατρέψαντας. ἵνα δὲ δῆλον ᾖ τὸ λεγόμενον, καὶ αὐτὰ τὰ τῶν λεγομένων συγγενῶν πρέποντα ὀνόματα. Δημήτριος, φησὶ, καὶ Ἰωάννης, ἀδελφοί. αὐτῆς ἕτερον ἦν, Μαρία καὶ Νικόλαος, ἀδελφοί. συναπτέσθω νόμῳ γάμου τῇ Μαρίᾳ ὁ Ἰωάννης. τούτων συναπτομένων, ὁ τῆς Μαρίας ἀδελφὸς Νικόλαος καὶ νομικῶς ἀκριβείαν τὸν Δημήτριον πάντως οὐδαμῶς ὀνομάσῃ συμπένθερον· ὡς τῷ νόμου μόνους ἐκείνους συμπενθέρους ἀποδότος, τοὺς τῶν συναπτομένων γονήτορας, πρὸς ἢ, καὶ τοὺς αὐτῶν κηδίους. εἰ μή τις ἄρα συνήθεια ἐπέμβοι, τῶν συμπενθέρων ὀνόμασι καὶ ἐπὶ τούτων βεληθῇ καταχρήσασθαι. ἔτω ἢ τάτων συγγενικῶν ἀποροῦντων κλήσεων, σὺν ἀποτιθέντας ἐξ αὐτῶν. (πικτὴ γάρ ὁ μὲν Δημήτριος, Μαρίαν· ὁ ἢ λάθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.

DEMETRII SYNCELLI, METROPOLITANI CYZICENI, DECLAMATIO.

Hoc scriptū nota, cum valde necessarium, & vtile.

Sæpe nobis hos mirari viros ad animū accidit, quid tādem cogitantes, & quib. legib. diuinis vel humanis satis, faciētes nulla in nuptiis prohibitione digna fortasseque nec dubia quidquā habentia, sub tā prolixas & cōtinuas quæstiones reuocunt: haud scimus vnde infixo eis tanto zelo ac feruore, vt simpliciter liberos duorū parentum, nulla se cognatione tangentium, sacris precibus interuenientibus copulatos, quiq; tā liberos & ipsi susceperint, diuungere contendant, eorumq; cohabitationē dirimere, permissu & consensu duorum quoq; metropolitanorum contractā, qui fortasis etiā de horū sententia dignitate deiiciendi erunt, quod rem adeo illicitā permiserint. Vt autē perspicuū sit, quod dicimus: etiā ipsa illorū, qui cognati prohibentur, adponenda nobis nomina. Demetrius, aiunt, & Ioannes sunt fratres. Rursus alia familia, Maria & Nicolaus, fratres. Maria Ioannes matrimonii lege iungitur. His copulatis frater Mariæ Nicolaus, secundū subtilitatē iuris, nequaquā Demetrium adpellabit cōsocerum: quū lex illos dumtaxat adgnoscat consocios, qui copulatorū parentes sunt, & eorumdem adscendentes: nisi quis forte consuetudinem vulgi sequēs, nomine consocerorum & in his abuti voluerit. Hoc modo quum his adpellationes cognaticæ deficiant, quinam vocabit aliquis ex his prognatos? Nam Demetrius quidem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Νικόλαος, Πλωτῖνον) πῶς αὖ τις καλέσει; ἐξαδέλφως πρὸς τοῦ ἀλλήλων; ἀλλὰ δισεξαδέλφως; καὶ μὴν οἱ πατέρες, ἔτι ἀδελφοί, ἔτι ἐξάδελφοι. ἀλλὰ τί μοι, θεῖον· τὴν, αἰνιγμόν; ἀλλ' οὐκ αὖ ἔχοι τις κλῆσιν τινὰ συγγενείας αὐτοῖς ἀναπλάσασθαι ἢ ἐφαρμόσαι, ἀσὶ αὖ ἢ τὸ σκινδαψὲς ἢ οὖν τραγελαφῶς πλαττόντων πρατωδέστερον. ὧν ἡ φύσις τὴν σὺν συγγενείας κλῆσιν ὅλως ἠγνόησε, καὶ ἀδελφιλὸν αὐτοῖς ἐνεποίησε ῥῆμα, τὸ οὖν μὴ παιδοποιεῖσθαι ἀλλήλων πρᾶδαι διῖσαι, ἐλύειν ὡς κεκωλυμένον τὸ συνοικέσιον, οὐκ ἀθετήσεως νόμων τε καὶ κανόνων αὐτοὶ ὑφέμενοι μόνον, ἀλλὰ καὶ βίας μεχάλης, ἐ τυραννίδ. θερμότερον δέ, αὖ τις εἴπε, καὶ τῆς Μανιχαίων ἀβδελυκτοτέρας αἱρέσεως· οἱ οὖν νομίμους αὐτῶν γάμους, οὓς βδελυσσόμενοι. ἐπεὶ ἔτ' αὐτῆς ἀπιστίας ἀμφότερα, συγχωρεῖν τὰ γάμους κεκωλυμένους, ἐ λύειν οὖν ἀκωλύτους. ὥσπερ αὖ καὶ νῦν παρολίγου ἐπεφάνη ἡ διλωσύθη τοῖς παῦ τὸ δόκημα ἐ πιεῖν ἐ λέγειν μηχανώμενος· εἰ μὴ τὰ ἄγαν πεφυλαγμένον τε καὶ ἀγχίνοιαν ἔ διορᾶν κωτάτα πατρὸς ἡμῶν καὶ κοινὰ δεσπότου, ὃν ὑμᾶς ἐμφανῶς θεία τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίας ἐπ' αὐαιρεώσει τῶν ἱερῶν δεσμῶν ἐ κανόνων ἐπέστησε, σωφρονικῆ λόγισει τὸ πρᾶγμα αὐέθετο. Ἀλλὰ θεῖον, φησίν, ἐν παῦδα θείαν λαμβάνων διείσκηται, ἐ αἰνιγμὸς αὐτοῖς. ἐντεῦθεν γὰρ ἡ πρᾶδαλογίζεσθε οὖν ἀκροατὰς ἢ δικαστὰς οἴονται, εἰ μὴ ἐ διαλεκτικῶν μεθόδων, ἐ σοφισμάτων, ἢ τῶν ἁπλῶς ὁρῶν τὲ ἐ προτάσεων, καὶ τ' ἐκ τούτων συμπερασμάτων ὄντας εἰδήμονες, λέγε· οὐκ ἴσως· ἔτι ἔ παρόντ' γὰρ ὁμῶς καὶ σοφὰ κατασοφίζεσθαι πρᾶδύνητες. θεῖον γὰρ εἰλῆφθείαν, φησίν· ὁ Ἰωάννης δηλαδὴ τὴν Μαρίαν, τὴν κυρίως ἔ Πλωτίνε θείαν, ὡς ἀδελφόπαιδ. ὁ ἔ παρ' ἡμῖν αὐτοῦ ἐν αἰνίγκλητον. ἀλλὰ καὶ αἰνιώδες, αἰνιμαί· ὁ τ' Μαρίας αἰνιώδες δηλονότι, Πλωτῖν· αἰνιμαὶ ἤ τινος; εἰ μὴ τῆς αὐτῆς Μαρίας, ἐχαίτως ἄτοπον, ἐ καινόσι θείοις κεκωλυμένον. τ' χὰρ ἰδίαν ἐξαδέλφιν λαμβάνειν, ἐ ἡμῖν πολλῷ πλέον ἐξάγιον ἐ ἀσύβλητον, ἐ πάσης κηλάπως ἄξιον. εἰ ἤ ἔ Ἰωάννε ἔ τῆ Μαρίᾳ συζυχθέν, τίς ὁ ἔ τὸ κωλύων καινὸν, ἢ νόμος, ἢ τόμος σωφρόνως; ἀλλ' ἐντεῦθεν λοιπὸν αὐτοῖς ἡ τὸ σοφισμάτιον, ἢ τὰ τ' ἀσυλλογίστων συλλογισμῶν, ἢ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς μέσον ἀγόμενος, ἢ ὡς φερόμενος, καὶ ἀμαθῶς παρερμηνευόμενος· τὰ τ' ἐφ' ἑτέρων τ' ἐκείνου μάλα πρὸς φέρως σκεφωνημένα ῥητὰ, σφόδρα ἴσως ὅτι τὰ εἰρημένα καθ' ἑλκόντων πρόσωπα· παρ' ὃ καὶ Διὰ τοῦ, ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, θεῖον λωάγκασμένως ἔ Πλωτίνου τὸν Ἰωάννην κυριολεκτῖν ἔτι ἀποθεραπεύονται, οὐκ ἐκ πλαγίας ἀγχιστείας τρόπῳ ἔ Πλωτῖνε ἡλιόκηθείσης, *Mariam, Nicolaus Plotinum procreat. An consobrinos inter se? An potius sobrinos? Atqui parentes eorũ, neq; fratres sunt, neq; cõsobrini. Nũ alterum patruũ, alterum fratris filium? Enimuero fieri nequit, vt quispiã cognationis adpellationẽ eis fingat vel accõmodet ne quidẽ si portẽtuosior sit ius, qui* Scindapsos & Tragelaphos cõmiscuntur. Quorũ veroppinquitatis adpellationẽ natura prorsus ignorat, ita vt ne nudũ quidẽ nomen hinc eis indiderit; eos post procretos etiã liberos a se inuicẽ dirimere velle, ac matrimoniũ eorum soluere ceu prohibitũ, nõ modo nos pro abolitione legum & canonum, verumetiã pro magna vi ac tyrannide ducimus. Quod si quis forte feruẽtior sit, dixerit hoc etiã Manichaeorũ haereſi eſſe adfine: qui legitimas nuptias iniuste dirimũt, velut eas abominãtes. Quippe sunt eiusdẽ absurditatis ambo, prohibitas permittere nuptias, & nõ prohibitas soluere: quod sane parum abfuit, quo minus & modo factum fuerit ab iis, qui quidquid ipsis est visum, tũ facere, tũ dicere moliuntur: nisi singularis illa cautio prudentiaq; perspicacissimi patris nostri, cõmunisq; domini, quẽ diuinus plane calculus ecclesiis orbis terrarũ ad instaurationẽ sacrarum legum atq; canonũ praefecit, ad synhodicam deliberationẽ negotium retulisset. Atenim, inquis aduersarius, heic anunculus amitam ducere deprehenditur, & fratris filius, fratris filiam. Nam his verbis auditores, aut iudices, se circũscripturos putant: qui an dialecticas methodos atq; sophismata, vel simpliciter ipsas definitiones, & propositiones, & quae cõficiuntur indeeõclusiones, calleant; dicere nõ possum. in re quidẽ praesenti vehementer sophismatis nos circũuenire nituntur. Auunculus, inquiunt, amitam duxit, Ioannes sc. Mariam, quae amita proprie Plotini est, tamquã filii fratris eius. quod ipsum cõtinuo apud nos etiã est excusabile. Sed & fratris filius, fratris duxit filiã: Mariae sc. fratris filius, Plotinus: at cuius fratris filiam? si quidẽ eius dẽ Mariae, fuerit hoc extremeabsurdum, & canonib. sacris prohibitũ. Quippe suã cõsobrinam ducere, nobis etiã multo magis exsecrabile damnandumq; videtur, & omni dignũ supplicio. Sin duxit eam, quae Mariae marito Ioanni fratris est filia, quis hoc prohibet canon, aut lex, aut tomus synhodalis? Enimueroheic reliquum est eis sophisma, vitiumq; nõ coherentium syllogismorum, & magnus quoq; Basilius in medium productus, pasimq; citatus, ac imperita interpretatione corruptus: dũ quae ab ipso de alius admodũ accõmodate dicta sunt, hi ad indicatas personas trahere satagunt. Praeterea per illud etiam dictũ, Erunt duo in carnẽ vnam: audent iactitare, Ioannẽ se necessario Plotini auunculum proprie loquendo adpellare: quẽ ex transuerso, per modũ adfinitatis, familiae Plotini necessitudine

*Dehis Elius Cretensis in comment. in Nazianzenum.

ἰδὰς ἀδέπω νόμ· θεῖον αὐτ' ὀνομάζων δείκνυται τὸ δὲ ἐκ τῆς τοῦ ἀκολθου ὠφορᾶς τὸ σωτηδὲν συλλογίζεσθε, κατ' αὐτὸν φαῦαι τὸν θεοφάντορα, νομοθετᾶντ· ἐσὶν, ἁτὶ ἔ νόμε λέγοντ·. ἐπεὶ ἅτω γε ἐξέσαι τῷ πονηρδεύεσθαι βελομένῳ, ἐ ὅπῃ οὖν ἔτι πρρωτέρω ἔ γλώσης τὸν λόγον ἐκτείνῃ, κ πᾶσιν ἀποκλείσῃ ὅπῃσις τ' πρὸς ἀλλήλας γαμικὴν ὁμιλίαν, ἀλλ' τ' ἀναπεμφθὴς ταύτης ἀπεραντέας σφᾶς ἡ κλίμακ· ἔ πὶ γλῶσιτ' αὖ ἀδικώτερον; κήτοιγε ὅπῃ τέλ ἔ αὐτὸ πατρὸς τοῖς νομίμοις γάμοις πλατίαν ὁδὸν ἀναοιγοντ·, καὶ αὐφῶς ὅπῃ τᾶτο σωτρεπεμφθ. ὅπιφέρ γὰρ· κεφάλαιον ἢ τ' ἀρημένων, εἰ μὴ νόμῳ τις ὁρμᾶται πρὸς γάμον, ἰδοικτᾳ τᾶτῳ πᾶσι ἡ οἰκειμένη. τί δ' ἀνομώτερον ἐκείνε, ὃ μήτε νόμ· πολιτικὸς, μήτε καινὸν ἱερὸς ἀπαγορδσας πᾳ φαίνεται, εἰ μὴ καὶ ῥητῶς αὐδὲς ἐπέτρεψαν; ἐπείπερ τὰ συγκεχωρημένα ἀπειλαμβάνειν οἰδάσιν οἱ ἀεὶ τᾶτων θεσμοθετᾶντες, ἀλλὰ μόνα τὰ κεκωλυμένα ἀπαγορδσας. ἐ ὧν ἡ ἀπόφασις μεγίσιν οἷδε ἐλάβην ὀποτικὴν τοῖς ἀεὶ πίσασι. ὥσπερ γὰ εἴ τις ἰατρὸς τῷ κάμνοντι ἀπαγορδσας τὰ βλάπτοντα, οὐ πάντως ἀναγκᾶν ἔχῃ καὶ καταλέγειν αὐτὰ μέρ· ἅπαντα ἔ τῇ φύσῃ μηδὲν λ· μαίνεσθαι. ἀλλὰ εὖρε λοιπὸν ὁ ἔ θεῖα πεφυκὼς ἡγεμών, αὖ ἔ πρὸς ἕπ· διερμηνεύσῃ ἔ τῆς ὅπῃ σολῆς ἔ μεγάλου ῥήτορ·, τῇ Διανοίᾳ ἔ τῷ σκοπῷ τ' λεγομένων τὸν νᾶν πρῶτον ἐρεῖσας. καὶ σωτῷ ἔχα ποτὲ μεμψῇ τὸ πρεσπετείας. ἐπεὶ ἔ καινὸν, ὡς οἶδα, νομοθέτης ἐσιν, ἐπ' ἐκείνων μόνων ἔ ς τῶν νόμων θέσθαι ἰσχύειν, ἐφ' ὧν ἔ ἐξεφωνήθησαν. καθ' ὃν λόγον ἔ ὡς νομικὸς καινὸν πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐδὲν δεῖαι λέγεται. ὅθεν ἀμελῆ καὶ ὁπῶν γλώπται, ἐπ' ἐκείνοι παίτως κρατῆσθ ἔ ἐ τᾶτο ἔ θελόπλε ἔσε δίκης ἀμῶμα, ἐφ' ὧν τότε ἐξῆν ἐ δῆλον ἦ, ὅστε μὴ δύο ἀδελφοῖς ἕναχ τ' αὐτὸν αὐδὲ γαμῶ ἁρμόζεσθαι. ὥσπερ αὐ πάλαι ἢ ἔ ἀπὸ ἔσε τῷ τόμῳ μεγάλῳ θέντα, ἐν ἐκείνοις ἐχῆ τὸ κράτ·, ὡς ἄπερ εἴρηται ἀποπλέσμα· ἔ, μήτε δύο ἀδελφὰς δύο ἐξαδέλφας ἁμᾶ ἐαὐᾶν, μήτε θεῖον ἐαυτοῦ αὐδέλφας δύο, ἢ ἔ τᾶτων ἔμπαλιν, εἰ μὴ πλὴ αἷς Διὰ μέσης τ' παρεκβάσεσιν ἐξυφαίνῃ. ἀλλ' ἔ λέγκ ὠρμῆσθ μὲν, ὁ μέγας τοιγαροῦν ἕτος, ἑνὸς αὐδρὸς συμπλοκὴν πρὸς αὐδελφὰς δύο ἀπαγορδσας. ἐπ κατεγνώσ μοι Διὸς σωτῆρ τ' πράξεως. ὡς ἐκφυλον παιτὶ μὲν δ' εἰκῇ φορητὸν ὑσία, τὸ, ἀκεῖσε δύσῃ πεῖς πα ἔ εἰκὸς αὐρκὲς σ. ἀποκαλύψαι ἀφημι σωῖν αὐτ·, ἀποδ' ἤρεφῆς πρὸς ἀποτρεπὶν λαβὼν, δεῖξαι βελόμεν·, ὡς τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο ἐμπερεκλικὸν ἐσι κ' τᾶτ' ἔ εἰδὰς δ' οἰκείσῃ·, κ' ὡς ἐπὶ τοῦτ' δ' ἦλθε ἡ ἔρεφῆς ἡ ἔ ἑνὸς αὐδρὸς πρὸς αὐδελφὰς δύο ἐγκμικὴ ὁμιλία ἤδη πεφαπτόμεθ), εἰσάγ τὸ σοῦ λοιπὸν

*Dehis Elius Cretensis in comment. in Nazianzenum.

*l. 96. D. de reg. iur. *omnis iuris. D. eod.

illud hanc quoq; propinquitatis speciem coplecti, quodq; per sacras literas vnius viri cum duabus sororibus coitio matrimonialis ignominiae prohibita sit: hac ipsa producit argumẽta. Quid, inquit, iunctũ, nulla vmquã lege auunculum eius dici probatur. At vero ex illatione consequentis id ratiocinari velle, quod si ento tegitur, vt cum hoc ipso theologo loquar l. gislatoris est, nõ legẽ allegantis. Nã hoc quidẽ modo licebit malitiose agere volenti, etiã ad remotiores genere hanc orationẽ extẽdere, atq; omnes pariter a cõsuetudine matrimoniali excludere, propter hanc longius protensam instituãq; lineã & scalam: quo sane quid fieri possit iniustius? praesertim quũ in fine hic idẽ pater legitimis nuptiis latã aperiat viã, & eundẽter huc inuitet. Subiecit. n. Haec eorũ est summa, quae dicta sunt. Si quis lege ducitur ad nuptias, ei totus orbis apertus est. Quid autẽ magis est co legitimũ, quod neq; ius ciuile, neq; sacrũ aliquẽ canonẽ prohibuisse paret, tam ei si diserte nõ permiserint? Quippe nõ ea, quae cõcessa sunt, cõprehendere promulgatores harũ rerũ solent: sed duntaxat enumerare prohibita, & quorũ transgressio maximam iis noxã parere cõsueuit, quae a cõmittunt. Perinde ac si medicus agroto noxiis reb. interdixerit, nõ omnino ei necesse esse etiã particulatim omnia recenseat, quae naturae nihil nocent. Verũ age tamdẽ, qui sacra falso exponis ad verbi interpretare, quae in illustris magni oratoris epistola scripta sunt; mente prius in sententiã & scopũ eorum, quae dicuntur, defixa. quo facto, fortasse ipse temeritatẽ aliquando tuã reprehendes. Nã & regula iuris est, vt nosti, * duntaxat in iis legũ valere statuta, de quib. prolata sint. Quae et si ratione* omnis regula iuris, praeter alia, fragilis esse dicitur. Propterea si quid ex his sequitur, quae ab homine diuino sancita sunt omnino de iis accipiẽda erunt, de quibus tũ fuere prolata. Manifestũ est autẽ, eo fieri referre, ne vir vnus & idẽ duab. sororib. matrimonio iungatur. Sicuti rursum quae ab illo tẽpore patriarchali tomo sunt inserta, rebur in iis obtinebunt, in quae tomi definit affectus: nimirũ, vt neq; duo fratres duas cõsobrinas ducãt, neq; patruus & fratris filius duas sorores, ac vice versa: licet haec multis interiectis digressionib. ita cõtexantur. Sed vt reuertamur ad id, quod instituimus dicere: magnus hic noster Basilius, prohibens vnius viri copulationẽ cũ duab. sororibus, & dãnabile factinus hoc culpans, vti quod omnino sit alienum a pietate, nec religiosis aurib. tolerabile: simulq; dicto illo, Non ingredieris ad quemuis necessarium carnis tuae, vt dedecus eius reueles: e sacris litteris dehortãdi causa prolato, dum probare vult, dictum

Universidad de Deusto
Biblioteca

γιμές. τί γὰρ αὖ γένοιτο, λέγε, αὐδρὶ οἰκεῖόν τε ἑαυτῷ γυναικὸς, μᾶλλον ἢ τὸ ἑαυτῷ σαρκὸς; ἃ γὰρ ἓν εἰσι δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. ὥστε διὰ τὴν γυναῖκα ἡ ἀδελφὴ πρὸς τὸν ἄνδρα οἰκειότητα μεταβαίνει. καὶ ἡ ἐπαγωγὴ πρὸς αὐτό. ὡς γὰρ μητέρα, φησὶ, γυναικὸς οὐ λήψεται), οὐδὲ θυγατέρα τὴν γυναικὸς, διότι μηδὲ τὴν ἑαυτοῦ μητέρα, ἅτοις οὐδὲ ἀδελφὴν γυναικὸς, διότι μηδὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφήν. ἐπὶ δὲ αὖ πάλιν, οὐδὲ τὴν γυναῖκα ἐξέσται, ἅτε αὐδρὸς τοῖς οἰκείοις συνοικεῖν. καὶ ἀναγκαῖον ἀμφοτέροις τὰ τῆς συγγενείας δίκαια λαβεῖν τοῖς τοῦ ὁρισμοῦς ὁ θεσπέσιος ἀπόστολος διαρπάσας τὴν ἐγκρίσεως, μέχρι τούτου κωλύσας αὐτὰ, ἐπερ ἐβούλετο, καὶ ὅπου τὰς ἐπιπορρώτερον οἰκειότητας τοῦ λόγου παραγαγεῖν, καθάπερ πολλαχοῦ τῶν ἑαυτοῦ κανόνων ποιῶν φαίνεται. ὅπου γὰρ τὰ ὑπὸ ἓν ὄνομα πρόσωπα, ἐν οἷς ὁ τοῦ Φινεήδου ὁρᾷ τὴν σωφροσύνην θεσπίζων, ἐπὶ μὴν ἐκεῖ. Τὸ αὐτὸ δὲ ὅπου τε παῖδε καὶ παῖδες, φησὶ, ποιέντων. ὧν οὐδὲν ἐνταῦθα, καθὸ καὶ ὁ δημιουργὸς τῆς σωφροσύνης μακαρίων πατέρων, ἃς αὐδεμιᾷ πάντως τοῦ μεγάλου λόγων ἐξηγητὰς, οἱ τοιοῦτοι ἐκείνου σωτηρίου γράμματος καταφρονήσαντες, ἐμφανεκώλυσαν). μνήμη δεῖται παρ' αὐτοῖς τοῦτο ἐχόλιον πρὸς *ἄλλα προσώπων. ἐπαμᾶς ὑπ' αἰτίαν ὅλως τινὰ τῶν ἐνεχθησομένων ἐδιαστάσεως ὑπέπεσεν. ὧν, ὡς ἔοικεν, ἐπελεύσεται ὄνειδος οὐδὲν ἐνισχόμενοι,

* κλλα

tangere virũ propiore necessitudine possit, quã vxor, vel ipsa potius ipsi⁹ caro: Nõ. n. duo sunt amplius sed vna caro. Quo fit, vt per vxorẽ, etiam ipsa soror ei⁹, adviri necessitudinẽ trãsferat. De eodẽ hæc tamdem infert. Quemadmodum matrem, inquit, vxoris non ducet, nec filiã vxoris, ob eam causam, quod nec matrẽ suam: sic neq; sororem vxoris, quandoquidẽ nec sororem propriũ. ac viceversa, non etiã mulieri licebit, mariti necessariis cohabitare. Nã cõmunia sunt in vtrisq; iura cognationis. Hisce determinationib. vir sanctus absurdo conatu castigato, dum taxat hactenus inhibitionẽ suam coercet. At qui licebat ei si voluisset, etiã ad remotiores necessitudines orationẽ producere, quemadmodum multis eum locus canonũ suorum facere manifestum est. Quippe respondens ad ea, quæ abaliquib proponebantur. sicubi tacite quiddam velut enasci videt, & consequi, subtungere solet. Idem & in iis. qui hæc vel illa faciunt. Quorum sane nihil hic ab eo sit sicuti nec a toto cœtu beatorum sextæ synhodi patrũ: (& omnino te hos admissurum puto interpretes illius magni viri verborum) qui ab eo dum taxat quasi cõplicata sancitaq; stricte⁹ius, dilatare volẽtes, & clariora reddere, canonẽ LIIII exposuerunt, ad verbum hæc continentẽ: Quũ hoc sacræ scripturæ præceptum sit, Non ingredieris ad quemuis necessarium carnis tuæ, vt dedecus eius reueles: diuino adflatus ille numine Basilius nuptias quasdam prohibitas suis in canonibus recensuit. plerisq; silentio præteritis, & vtraq; via nostro procurato commodo. Nã euitata fœdarum adpellationum multitudine, ne verbis eis orationem suã contaminaret; generali nomine complexus est impuritates, per quas summatim nobis nefarias cõmonstrauit nuptias. Quia vero ex eiusmodi silentio, & parum explicata prohibitione nuptiarum illicitarum, confusio naturæ quædam est sequuta: nudius hæc exponenda statuimus, adeoq; decernimus, deinceps eũ, qui cum sua consobrina matrimonii societate copulatur, aut patrẽ & filiũ cum matre ac filia, vel cum duab. puellis sororib. patrem atq; filium, vel eum duob. fratrib. matrem & filiam, vel fratres duos cum duab. sororib. pœnam canonis septennio circumscriptam incurrere, nimirũ & ipsis a nefario matrimonio diuertentib. Et hac quidem est illius sententia canonis, & in hunc modũ ab illo patre silentio prætermissa nudius pariter atq; latius a posteriorib. exposita sunt patribus, & nominatim ac particulatim definita prohibitaq;. Nusquã vero mentionẽ facere personarũ eã erga alias rationẽ habentiũ, de qua modo agim⁹: nec horũ quidquã ab eis reprehenditur, aut in dubiũ vocatur. Quibus, vt apparet, perfectiores aduersarii nostri, quam-

καὶ τοῦτο μήπω μὴ δὲ αὐτὸ φθέγγεσθαι καιρὸν ἢ τόπον ἔχοντες, μήτε γνώμλιν οἰκείαν εἰσάγειν δεῖν τῶν κρίσεσιν, οὐκ οἶδ', ὅτι παθόντες, καὶ οὗτοι ὑπερῆλθεν ἤδη διαρρήδην ἐπιχειροῦσι καὶ τι τῶν συγγλώσσων ..... μὴ δὲ ἐξαρχῆς ἐπινοηθεῖσαν τῆς τῶν ἐκ πλαγίου γάμων κωλύσεως ἕνεκα, ἀλλὰ δι' ἑτέρας αἰτίας. πλατύνει γάρ, φησιν, οἱ πλιτικὸς νόμοι τὰ τῶν πολιτῶν ἤτοι ὑπηκόων βουλόμενοι γνησιότητα, ἐμὴ ἐκλείειδαι πλῆ συγγλώσσων, οὗτοι μείζω τῶν ἐκ πλαγίου γάμων κωλύσεως ἕνεκα, ἀλλὰ δι' ἑτέρας αἰτίας. πλατύνει γάρ, φησιν, οἱ πλιτικοὶ

Universidad de Deusto
Biblioteca

λαβειαν πρὸς τοῦτ' ἀθέσμους τῶν γάμων, καὶ τὰς ἐντεῦθεν ἐπιμιξίας τε καὶ συγχύσεις. ἐπὶ καὶ τοῦτ' παρ' ἡμῖν πολιτευομένοις τοῦτο νόμος ὁ λύσεις τῶν βασιλεύσιν αἰσχαθάρσεως, πρὸ ἔργων παντὸς ἐσεπτοῖς ἱεροῖς θεσμοῖς καινοῖσι συμβαίνοντας, καὶ μηδὲν ἀπαδὸν τούτοις, μηδὲ ἑνὶ φυλον, καὶ πρὸς αὐτοῦ μαχόμενον ἢ, μηδὲ χριστιανικῆς ἀλλοτριον καταστάσεως. καθὸ καὶ τοῖς θείοις τούτοις καινοῖσι κοινωνῆσαι σπεύδοντας τῷ ἰερῷ καθυπέζας. διὸ καὶ οἱ μέχρι τούτων ἀκέλευστοι ὄντες ἀσεβοῦντες δὲ καὶ ἀνόσιοι, οὐκ αὖ δὲ τὸ πρὸς τῶν ἱερηθέντων πρόσωπων παρέδραμον σιωπῇ, εἴ τι καὶ τούτοις σωτήδειον ἀπεπές τε καὶ ἀσεμνον. τοίνυν νομοθετῶν, τὰ ἐξ ἀγχιστείας κεκωλυμένων κατέλογον ποιησάμενον, καὶ μέχρι τούτων τὰ τῶν κωλύσεως καὶ μόνον ὁρίσαντων, ὁ καὶ ἕτερος εἰσάγων ἐξ ἀγχιστείας γάμους, ὧν οἱ νομοθετήσαντες οὐκ ἐμνήσθησαν, ἅτοσ δοξαν οἰκοίαν ἐξ αὐξεντίας πληροῖ, τὸ νόμοις ἀκολουθεῖ, εἴτε τοῖς μὴ προσκέιμενοσ, τοῖς δὲ αὐτικείμενοσ· εἴτε δὴ καὶ τὰς αὐτὰ θελησάσ καὶ θεραπείας, ὑπὸ προσωπείῳ δήθεν τῆς στενῆς καὶ δυσεπεῦς φιλοκερδαίνων μεταποιήσαι· ἐφῷ καὶ τὸ νομικῆς δόσεως ἀφέλκε δύτητοσ· τὸ ῥητὸν σκέπασο, τὸ φάσκον, οἱ ἀγχιστεῖς πρὸς ἀλλήλους αἰῶνιον καὶ καπόντων πέξιν ἐπέχουσιν, ὅθεν καὶ ἀθεμίτως συναπτόμενοι· ὡς ἅμαχόν τι διεσταλμένως * προφέρουσιν. διὸ καὶ λεπῆς φησι κρόκης δεσμεῖν ἐλεφαντα, εἰκῆ φυσιούμενοσ. ἔστι γὰρ τὸ ἔνομα ἀξίωμα. ἐλέγχεται δὲ τὸ λεγόν τοσ ἀπιχείρησιν. τὸ δὲ νόμα πλάτοσ, τεραότερον τὸ πρὸ αὐτοῦ ἐξηγούμενον, καὶ μόνοις τοῖς ἀπηλαυμένοις προσώποις τὸ κώλυσιν ὁρίζόμενον, ἔμὴ καὶν τάπος τὸ γάμον εἰς ἀπέραντον εἰργεσθαι. ποίαν γάρ ἐστιν ἰδεῖν συγχύσειαν ἢ αἷματοσ εἰκείοσιν μεζοῦ ἐμοὶ καὶ ἔμοῦ ἀδελφὸς τὸ ἔμοῦ ἀδελφοῦ μὴ γαμετῆς, ἵνα κἀγὼ ἐξ ἐμοῦ τυχὸν πεχθεῖκι εἰπῶ σωπᾶσθαι κωλυθῆ; ἀλλ' ἡ σύγχυσις ἐντεῦθα, καὶ ὁ θυρμὸς πρὸ τὸ ἐθελοκάκων προφερῆ, καὶ ἡ τοῦ συγγενικῶν ὀνομάτων ἀμφίλις. ὃς καὶ πρόσφορος ἂν τις καλέσῃ συγχυλικὸς, ἅτω προδήλως τοσούτου σύγχυσιν οὐ πραγμάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀνομάτων εἰσάγοντας, καὶ ἀδελφὰς μοῦ, τὰς ἐπ' ἀδελφοῖς, καὶ νύμφας ὀνομάζειν διαζομένους ἀπὸ τὸ ἀμιασίας πρώτης πλοκῆς καὶ ἀκοινωνησίας ἐμπαλιν, (βαβαὶ τὸ μεζοβολῆς καὶ τοῦ συγχύσεως) τὰς αὐτὸ ἀνδραδέλφας. εἰ δεῖ καὶ ἡμᾶς πρὸς τὰς τούτων συγχύσεις ἐνίσασθαι, πρόσμᾶλλον κατ' αὐτὰς εἰρχθησε) δικαιότερον καὶ τὸ δυο ἐρρένων ἐξαδέλφων πρὸς τὰς ἀφ' ἑτέρᾳ γόνους ἐξαδέλφας σωάφθαι; ὧν ἅπαμεχρὶ καὶ τῆμερον οὔτε νόμος ἅτε καινὸν τοῦ ἐπιμιξίαν ἀπεργεῖνεν, ἀλλ' αἰεπικωλύτως καὶ ἀδεῶς ἐνεργεῖται σοημέρᾳ. ἐ σύγχυσις ἐνfusio) qui mariti mulieris fratres sunt. Quod si nobis etiam confusiones horum oppugnandæ sunt, quanto secundum ipsos æquius melius fuerit, etiam duorum consobrinorum cum duab. ex alia familia consobrinis coniunctionem prohiberi? quorum tamen commercium in hodiernum usq; diē neq; lex, neq; canon vllus vetuit; sed citra prohibitionē, & impune res cottidie peragitur. Nihilominus

ac religionem circa nuptias illicitas, & proue-
nientes inde cōmistiones atq; confusiones. Præ-
terea dū leges hasce, quæ in usu reipublicæ no-
stræ sunt, princeps inter alios religiosissimꝰ re- Basilicorum libri, repurgatio legum.
purgauit; operæ pretium omnino duxit, eas cū
sacris sanctionib. & canonib. cōciliare, prorsus
vt consentientes iis efficerentur: ne quid ab eis
discrepans, & peregrinum, & pugnās cum eis,
adeoq; alienum a statu Christiano, his inesset:
quo respectu sacris etiā canonib. edicto publico,
vigorē earū subdidit. Eaq; de causa qui hactē-
nus id accurate dederunt operā, ne quo cōtrac-
tu generis necessitudo polluatur; nequaquam
personas indicatas silentio præteriissent. si quid
eas putassent indecori & inhonesti cōmittere.
Quum ergo legumlatores personarum adfini-
tatis ratione cōtrahere prohibitarum enume-
rationē instituerint, & prohibitionis fines ad
has ipsas usq; dum taxat extenderint: omnino
is, qui & alias ob adfinitatē prohibitas excogi-
tat nuptias, quarū illi legumlatores haud me-
minerunt. suā amplificat ex auctoritatis vsur-
patione gloriā nō leges sequitur, adstipulantes
sibi, vel repugnātes. aut etiā suorum desiderio-
rū ac studiorū lucra captat improbe sub larua
quadā, honesti sc. ac decori deprauato prætex-
tu. Quāobrē & dictum illud, auulsum a recta
legum sententia, cuius hæc verba sunt. Adfines
inter se tam adscendentium, quam descendē-
tium vicē obtinent, ideoq; nefarie copulantur:
tamquam inexpugnabile quiddā peruersē al-
legat. Temere sc. inflatus, elephantum se tenui
filo colligaturum ait. Est illud quidē iurisaxio-
ma. Sed conatum hominis hæc proferentis ipse
textus legis redarguit, clarius hanc sententiam
exponens, & personis duntaxat enumeratis
prohibitionē definiens; ne in his etiā nuptiæ in
infinitum prohibeantur. Quam.n. obsecro vi-
dere est cognationē vel necessitudinē sanguinis
inter me, fratremq; cōiugis fratris mei, propter
quam ex me nata filia cum ipso cōtrahere pro-
hibeatur? Sed prætexitur heic ab istis malitio-
sis hominib. confusio quædam & permistio, co-
gnaticorumq; nominū permutatio. Quos sane
nō abs re quispiam cōfusionis auctores dixerit,
qui tam manifestio tantam confusionē nōmodo
rerum, sed etiam vocabulorum inducant, & e-
as quidem, quæ fratrib. nuptæ sunt, sorores ac
nurus adpellare cogant, ex hoc admirabili ne-
xu cōplexuq; mutuo, viceq; versa, fratres dice-
re mulieris, (babæ, quæ ista cc mutatio, quæ con-

πεῦθεν καὶ ἄμφιλις τῆ τῶ συγγνώσεως ὀνομάτων πολλὴ καπαφασις, ὡς τὸ αὐτὸν πρότερον μὲν ἐξαδελφὰς ἀλλήλας καλούντων, μὴ ἢ τῶν πρὸς ἐκείνας συνάφειαν, συγχάμβρας αὖθις* συνελαυνομένας καπονομάζειν. καπῶν ἢ καὶ τῶν ἡλικῶν ἐξαδελφὰς ὁμοῦ καὶ συννύμφας ἀλλήλας καλεῖν. τῶν αὐτῶν δ' αὖ τις τῶν ὀνομάτων συγχυσιν ἴδοι καὶ ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν, τῶν ἐξ ἑτέρου γένους δύο τέρας ἐξαδελφὰς συναρμοζομένων. τί δ' αὖ τις εἴποι καὶ πρὸς τῶν τρισεξαδελφῶν; οἷς ὁ νόμος τῶν γαμικῶν ἐπαγγελίαν οὐ μόνον ἀφῆκεν ἀκώλυτον, ἀλλὰ καὶ ῥητῶς τοιούτων ἐπέτρεψεν, ἐν οἷς φησὶν· Η γραφεῖσα ὑπὸ ἄϊρεσιν τῆς μητρὸς κληρονόμου, ἘΑΝ ΤΩΙ ΤΡΙΣΕΞΑΔΕΛΦΩΙ ΓΑΜΗΘΗΙ πληρότω πάντως τὴν αἵρεσιν. ἀγαθοποιός ἐστιν ὁ γάμος· εἰ μὴ ἄρα σκέλος ἐμποδίζοι. ἔτοι γὲν συναπόρθωσι, ἁ σωθύνους μόνον αὐτὰ τρισεξαδελφῶν καλέσασιν, ἀλλὰ ἐσθ' ἁλλήλων πατέρας, θείας ἅμα ἐπευηρεῖς· ἐοὶ ηὐνήπρες αὖθις, αὐεψιὲς ἐσθ' αὐτοῦ ἐ γαμέρες. ἐ τὸ ἠωιωαφ πρὸ, ἔπι ἐκληρονομῆσιν ἀλλήλας, ἐδόμε βαθμὲ συγκαλοῦντες, τ πρὸσεχετέρων ἐξ ὁπλιστῶν βαθμῶν, καθὼς καὶ ὁ θεῖ κληρονομίας παρίστησι νόμος. Η συγγενικὴ βοήθεια, ἐξ βαθμὲς συγγενείας θεῖλαμβανῆ. ἐσπὸ δ' ἑδόμε πρὸσωπα δυο τὸ ἑκτόμμα ἀπὸ δ' δισεξαδέλφε καὶ τ δισεξαδέλφης. πτ τῶν αὖθις συγχύσεων πρότερος· ἀλλ' ὁ νομοθέτης, τ αὐτὸν πενθερὸν ὀνομάζειν καὶ γῆιον, καὶ κληρονόμον αὖ ἐξ ὁπο πλίσμα. δείκνυσιν, ἀκ ἠγνόησε συγχυσιν. Ἀλλὰ ὅτι μηδὲν πάντως ἐνθεσμον ἐνεῖδε τῷ πρόγμα. καθὸ καὶ μήπω καινοῦ ἱερᾶ ἢ νόμος καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλας τριῶν προσώπων γάμους ἀποκλείων, χωρεῖσιν ἔτι ἀμφὶ πάντων καὶ ἀμφιδόξου), τ συγχύσεων ὀλίγα φρονοῦντες. ἀλλὰ γάρ ὥσπερ ἔπι τ ἐκπλαγίᾳ, μέχρι τ δισεξαδέλφων ὁ νόμος τὰ τ κωλύσεως ἐξαιρεῖται, ἕτως πρὸ τούτων ἀδεῶς ἀφῆκε συμπλέκεσθ, ἅτως ἄρα ἐ τὰ ἐξ ἀγχιστείας καλέξας κωλύματα πρόσωπα, καὶ τοῖς τ ἀπαρίθμησιν ὡς ἀνεξιτήτως καὶ ὅρως θεῖται, τ γαμικῶν ὁμιλιῶν τοῖς ἄλλοις ἐπέτρεψεν. οἷς ὁ αὐτὸς νομοθετῶν, καὶ τὰ ῥητῶ πρόδηλος ἀδικῶν, λέληθε δήπε πολλῷ πρότερον καὶ αὐτοῦ ὑπ' ἀζυγίαν ἄγων τὰς παιδοτέρας εἰς δεῦρο τὰ γαμβρὰ θείας πλέρας καὶ πλειάρχας. οἵας ἐ κινδυνεύσασι παῖτος τὰ κατ' αὐτὰς, ἐπίσασι γῆιός, καὶ τ ἐκκλησίας ἐκκήρυκτοι, εἰ ἐφωσήρων δίκην ἐλαμψαν, ἐν ὅπι τοῖς ἱεροῖς καὶ σώτρμον. εἰ μὴ αὖθις ἐ περὶ συγχύσεως ἀπειμερίμνως τῷ γάμῳ παρεόρισμένα ῥητὰ, καὶ τῇ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ὁπισολῇ ἀσφαλείπως ἐγκείμενα δείξει, διδόσθω κατ' αὐτὰς, καὶ τ τ πλακὶς μνημονευθέντων προσώπων σωάφθαι τ ἀζημίτων ὑπάρχειν. ἔχει γὰρ ἅτως

minus hinc magna manifestaque confusio & permutatio nominum cognationis existit, quū illimet ipsi, qui prius se cōsobrinos vocabant, post initam hanc cum illis coniunctionē sese* congeneros adpellare cogantur. Pari modo & i- *vel rectius, coniines.
psa feminæ tum cōsobrinas, tum fratrias se inuicē nominabunt. Eamdē nominum confusio-
nē videre licet etiam in fratrib., qui prognatis
ex alia familia sobrinis copulantur. Et quid
quæso dixerit aliquis de sobrinorum quoq; li-
beris? quib. lex repromissionem matrimonialē
nō modo nō prohibitam reliquit, sed etiam di-
serte permisit, quum ait: Quæ sub condicione
matris est heres scripta, SI SOBRINI FILIO L. 2. C. de in-
NVPSERIT, omnino cōdicionem impleat. Nō fiit. & sub-
stit. tur pes sunt nuptiæ. Nisi forte per ipsum ste-
terit, quo minus fiat. Si ergo hi copulentur, non
modo se tori cōsortes pro sobrinorum filiis, ad-
pellabunt, verumetiā patres suos tū minores
patruos auunculosve, tū socer es: ac parēres vi-
ce versa nominabunt cosdē tum patruelū li-
beros, tū generos. Et quod magis est dignū ad-
miratione sibi succedūt inuicē, quum septimo
distent gradu, propterib sex gradib. extimēlis,
sicut & lex de successione cōfirmat: Remedium
VNDE COGNATI, sex gradus cognationis cō- L. 1. § hac au-
plectitur, & e septimo personas duas, quæ pro- tem. D. vnde
creantur ex sobrino & sobrina. Quid his rur- cogn.
sum confusioni propitius? Legislator tamen cū-
dem tum socerū nominare, tum minorē patru-
um, & condicione impleta heredē eius facere,
nequaquā putauit esse confusionē. Quamobrē?
quoniam hunc rei nihil omnino illiciti videbat
inesse. Quo sit, vt quū nullus vnquā sacer cano,
aut lex aliqua noua, nuptias inter personas hu-
iusmodi cōtractas excluserint: hi tamen per o-
mnia semet ingerant ac vagentur non magnā
confusionū rationē habentes. Sed.n. quēadmo-
dum in iis, qui sunt ex transuerso, ad sobrinos
usq; definita prohibitione, remotioribus libere
coeundi potestatē lex fecit: sic etiā recensitis per-
sonis ratione adfinitatis prohibitis, hāc ipsam
enumerationē eius veluti sepia quadā ac limites
constituit, matrimoniali ceteris consuetudini
permissa. Quib. sane qui lata quasi lege cōtra-
ria statuit, & manifesto famili is iniuriam fa-
cit: etiam tacite sanctos patres ac patriarchas,
qui hactenꝰ talia neglexerint, reos peragit: qui
quidē omnino, quantum in istis est, extra peri-
culū constituti nō erunt, quominus exsecrabi-
les fuerint, & ab ecclesia exclusi, licēt instar lu-
minariū splenduerint. Vnū præter hæc, & pau-
cis quidem verbis, adiicimus. Siquidem illa de confusione verba, incogitanter ipsorum iniecta
scripto, etiam sine defectu in magni Basilii epistola posita probauerint: concedatur sane, vt, quæ ip-
sorum est sententia, sæpius indicatarum personarum coniunctio sit illicita. Nam sic habet

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἱερὸς καὶ μέγας Βασίλειος, ὁ καὶ τὰ βάθη τοῦ πνεύματος, κατὰ τὸν θεολόγον Φωνὴν, ἐρευνῶν. αὐτὸς περί τινος ἀθεμίτου γάμου διαλεγόμενος, διττὸν γνώρισμα δίδωσιν, ἐν ᾧ τὰ τῶν ἀθεμίτων γάμων ῥᾳδίως τῶν νομίμων ἀποκεληθήσονται. Ἐν οἷς, λέγων, τὰ τοῦ γένους συγχέονται ὀνόματα, ἐν τούτοις ὁ γάμος ἀθέμιτος. ἓν πεύτε μοὶ ὁ γάμος. αὐτὴ δὲ τῇ ὑπιστολῇ περὶ τῶν ἐξ ἑνὸς ἀνδρὸς καὶ δυοῖν γυναικῶν ἀδελφῶν πικτομένων ὄντος τοῦ λόγου, πλέον ἐδὲν περικείμενον ὀφεῖν ἐστι τῶν οὕτως ἐχόντων ῥητῶν. Ἐκ ποίας, φησί, συγγενείας οὖν γνωσθέντας περιαγορεύουσιν; ἀδελφοὺς ἀλλήλων ἢ ἀνεψιοὺς περιερουῦσιν; ἀμφότερα γὰρ αὐτοῖς περιαρμόσει διὰ τὴν σύγχυσιν. ποσάκις οὖν διαφωνίας ὑπουσίας τῶν * τοῦ νόμου ῥητῶν περὶ τὰ τοῦ θεοφώτορος καὶ τῆ φρένα καὶ τὴ ἐννοία, καὶ ἅτως ἀπαξενωμένων περὸς ἄλληλα, ὡς διάκενον μόνον ἀναπλασμὸν ὑπὸ πᾶσι τὰ τοῦ νόμου ταῦτα νομίζεδαι, ὁ τούτοις καθάπερ τινὶ καθολικῷ κανόνι ἀντιστάτως χρώμενος, καὶ τὰς τηλικαύτας ἐκπεῦδεν συγχύσεις ἐπισύγων τοῖς γάμοις, ἑαυτὸν δήπου λέληδεν ἀπατῶν, ἐξ αὐτοσχάτων ἀρχῶν, ὁ δὴ λέγε), τὰ δοκιμῶπα κατασκευάζειν τεχνώμενος. Λείπεται τοίνυν περὸς τὰ διαπειπὲς αὐτῶν, ἓ ὑπερεπῶς πρόβλημά τε ἔρεισμα, μικρά τινα διαλαβεῖν. ἓ γὰρ ἅτοι μὴ διαστέλλοντες, ἀλλ' ἕτερα αὖθ' ἑτέρων περιβαλλόμενοι, καὶ τὰ ἐφ' ἑτέρων σκαφωνηθέντα κακέργως κλέπτοντες, καὶ τὰς τῶν ἁπλουστέρων ἀκοὰς ῥᾳδιουργοῦντες, τὸ, Ἐν τοῖς γάμοις, φασὶν, οὐ μόνον τὸ ὑπιπτεραμμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπερεπὲς ζητεῖμεν, ἄνω ἓ κάτω περιφέρουσιν. ὅπερ ὁ καὶ μικρὸν ἐγκύψας τοῖς νόμοις, οὐκ ἀγνοήσει πάντας, ὅτι ὥσπερ ἐν τῷ μικρῷ περὶ τούτου κεφαλαίῳ, περὸς δὲ, καὶ ιθ, περὶ τῶν φυσικῶν παίδων καὶ τῶν θετῶν, καὶ τῶν ἀπὸ δούλων καταγομένων, καὶ τῶν ἐκ δουλικῆς ἀγχιστείας, καὶ ἑτέρων τινῶν τῷ νόμῳ διείλεπται· οὕτω δὴ καὶ τὸ περιφόρητον δὴ τοῦτο τοῦ ὑπερεποῦς κεφάλαιον, περὶ τῶν ἀπὸ τῶν ἀξιωματικῶν πικτομένων καὶ πατρώνων· ὥςπ οὖν μὲν μὴ ἀπελδέρois, οὖν δὲ μὴ σκλωικῆις περσώποις περὸς γάμον ἁρμόζεδαι, τῷ νόμῳ κεκανόνισται. ὅπ δὲ τὸ τοιοῦτον κεφάλαιον ἰδιάζοντος περὸς ἀπαφόρδυσιν τῆς τῶν συγκλητικῶν περὸς ἀπελδέρους ἢ σκλωικοὺς σπαφείας ἐκπεφώνηται, αὐτὸ τὸ τοῦ νόμου πλάτος περιφήσει ἀναγωδέν. Ἐν τῇς σπαφείας γάρ (φησι) τῶν γάμων, οὐ μόνον τὴν ἀκρίβειαν σκοπεῖδαι χρεών, ἀλλ' εἰ καὶ σεμνόν ἐστι τὸ περιπτόμενον. τοῦδε τοιούτου κανόνος τὴν ἀσάφειαν ἀνακαλύπων ὁ σέφανος, καὶ τοῖοις διδάσκων * ἁρμόζεδαι δέμενοι· τοῦτο ἅπας (φησὶν) ἐν τῷ ις κεφαλαίῳ,

sacer ac magnus ille Basilius, qui & spiritus profunditates, vt Gregorius Theologus ait, scrutatur. Basilius ergo, de nuptiis quibusdam illicitis loquens, compendiariam præbet notã, qua illicitæ nuptiæ a legitimis facile secerni possint. Inquibus, inquit, generis appellationes confunduntur, in his nefariæ sunt nuptiæ. Hæc illi tomo verba sunt inserta. Verum epistola quum de iis disserat, qui ex vno viro, & duabus fœminis sororibus nascuntur; nihil aliud positum inuenire est, quã hæc ipsa verba: Quanã, inquit, ex cognatione sic natos adpellabũt? Num fratres inter se dicent, an consobrinos? Vtrag certe competent eis, propter confusionẽ. Quambrem quum verba tomi, ab interpretis rerum diuinarum Basilii verbis tantopere discrepent, tum ipsorum verborum, tum sensus ratione: quumq adeo remota sint a se inuicem, vt nemo non illa tomo comprehensa pro vano figmento duntaxat habeat: quisquis sane tãquam generali quadã regula temere volet his vti, totq confusiones inde matrimoniis inuehere, seipsum imprudens decipit, dumfalsis ex principiis, ceu dicitsolet, opiniones suas probare nititur. Restat, vt ad ipsorum honestum, honesti pratextum ac fulcrum, paucis disserẽdo respondeamus. Hi enim homines citra discrimẽ vllum alia pro aliis proferentes, deq aliis pronuntiata maligne suffurantes, & aures simpliciorum demulcendo corrumpentes, dictum istuc: In nuptiis non solum quid concessum, sed etiam quid honestum sit, quærimus: sursum, & deorsum allegant. Enimuero qui iura vel paulũ inspectitauit, omnino nequit ignorare, quẽadmodum in paullo ante præcedenti, & XIX queq capite, de naturalibus liberis, & adoptiuis, quiq a seruis descendunt, & a seruili adfinitate, deque aliis quibusdam lex differat: ita peruulgatum istuc honesti capitulũ regulæ cuiusdam instar legis auctoritate promulgatum esse de liberis constitutorum in dignitate, deq patronis: vt hi quidem libertinis, illi vero personis scenicis matrimonio non copulentur. Et quidem hoc caput expositum esse peculiariter, ad prohibendum coniunctionem illorum, qui senatorii sunt ordinis, cum libertinis, aut scenicam factitantibus: ipse textus legis si lectus fueris, ostendet. In coniunctionibus nuptiarũ, inquit, non solum considerandæ subtilitas est, verumetiam num sit honestum, quod agitur. Atq huius regulæ obscuritatem explicans Stephanus, & quibus congruat sæsibus, docens: Hoc dixit, inquit, capite XVI, cuius initium,

Senatoris filia: quasi diceret, clarius istic expositum esse. Deinde adponit ipsa etiã verba, vnde sumta sint, & quo spectent. Ea sunt huiusmodi. Neq filia, vel neptis, vel proneptis senatoris, liberto nubere potest; vel ei, qui artẽ scenicã exhibuerit, vel cuius pater & mater artẽ exercuerit scenicã. Et hæc quidẽ de his lingua legum Stephan. At vero pronuntiata de aliis, & quæ valere dumtaxat in illis debent, ad alia trahere quæq manifestã interpretationẽ habẽt, detorquere præter sententiam legis: id sc. hoc ipsum est, quod reuera cõfusionem gignit, atque etiã falsi crimine fortasis incautos obstringet. Quãadmodum ergo nõ idem est, eumdẽ virum duas sorores stupro polluere, (quod a magnoillo Basilio rectè prohibitum fuit) & duorum adfinium liberos inter se copulari: sic neq procreatos ex Demetrio & Nicolao liberos, copulari quis quã vllo modo vetabit. Ideog de sententia diuini magniq Basilii, quũ ex præscripto legis ad matrimonium progrediantur, patet eis ad huiusmodi cõcessas nuptias aditus. Et concessã sunt, quia non prohibitæ. Non prohibitæ, quia neq canon vetus, neq tomus ipse probatur eas tollere: quum conclusionẽ vniuersam in eis colligat ac terminet, tantumq duos fratres a cõsobrinis duab. ducendis arceat, & patruum cum filio fratris, a duab. sororib. & quæ viceversa fiunt: nihil vlterius vel inquirẽs, vel pronuntians. Quã rationẽ sequutus etiã beatæ memoriæ patriarcha Sergius, in his rebus vsu multo exercitatus, cõtractum Romani, Genesii patricii filii, cum piarum ædium œconomi filia, ceu minime prohibitum concessit: licèt ille multo magis lubricus esset, quam qui modo contigit, velusti reuera cognatione non carens. Sunt enim ibi duo germani fratres, & alii duo consobrini, Agatha videlicet, ac Romanus: quorum hic, copulatus est Agathæ; illorum vero, Agathæ consobrino Romano iuncta filia: quo nihil vel ipse fateri cogeris inhonestius, quum omnino propius ad id accedat, quod tomi scripto prohibitum est; idemque sit propemodum, ac si duo fratres duas consobrinas ducant: siquidem magis vna caro sunt pater & filius, quam duo fratres, secundum interpretationes tuas. Tamen, nec legibus quibusdam atque canonibus ecclesia causam præbentibus ad horum diremtionem, nec ipso quoq tomo, matrimonium huiusmodi locum habuit, & cõtractum fuit, & mansit a nemine oppugnatum, per vniuersum imperium publicatum ac manifestum. Adeoque reperiat aliquis vel sexcentos huiusmodi contractus in hac bene constituta vrbe maxima fieri. Quapropter intra tomum ipsum consistes, eumque ceu limitem tibi statutum non transilies, nec eo curiosior ac tenacior eris, nec magis legitimus quã ipsa leges, nec canonib. siue*

d. l. 42. D. de rit. nupt.

* hoc est, interpres. hinc Glossa legum dicta.

l semper. D. de rit. nupt. & l. 207. De dereg iur.

τὰ πατρὸς φίλια· ὡσανεὶ λέγων, σαφέστερον ἐκεῖ λελεπται. εἶτα καὶ ἐπιφέρεται αὐτὰ τὰ ῥητὰ, ἐξ ὧν καὶ δι' ἀπείληπται, ἃ πινα οὕτως ἔχει. Οὔτε ἡ θυγάτηρ, ἢ ἐγγονὴ, ἢ προεγγόνη τοῦ συγκλητικοῦ, δύναται ἀπελδέρως γαμεῖσδαι, ἢ τῷ παιγνίαν σκηνικὴν ἐνδειξαμένῳ, ἢ ἐκείνῳ, ὃ πινος ὁ πατὴρ ἓ ἡ μήτηρ παιγνίαν ἐνεδείξατο σκηνικήν. καὶ ταῦτα μὲν ὅπη τούτων ἢ τῶν νόμων γλῶσσα ὁ Στέφανος. τὸ δὲ τὰ ἐφ' ἑτέρων ἐκφωνηθέντα, καὶ τῶν ἐφεξῆς ἐν ἐκείνοις ἔχειν ὀφείλοντα, μεταλαμβάνει ἐφ' ἕτερα, καὶ τὰ προδήλων ἑρμηνείων ἔχοντα ἅπαξ τὸν νόμον μεταποιεῖν, αὐτὸ τοῦτο δή τε, τῶν ὡσαληθῶς σύγχυσιν ἐργαζόμενόν ἐστιν, ὁ τάχα καὶ ὑπὸ πλατυτέρας φίσεως ἐγκλημα φησὶ σὺν μὲν μὴ ἅπαξ φυλάττοντας. ὡσπερ ἂν εἰ ἔστι τινὰ, τὸ, ἕνα αὐδρὶ συμφυτείρεσδαι δύο ἀδελφὰς, (ἓ τὸ δὴ τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ καλῶς ἀπαγορεῦδεν) τῷ δύο κηδεσῶν παῖδας ἀλλήλοις συζεύγνυδαι, ἅτως εἰδὲ ἴσως ὑποτυχθέντας παῖδας ἓ Δημητρίου τε ἓ Νικολάου, σωαφῆναί φησι καθάπαξ ἕνα τρόπον κωλύσαι. διὸ ἓ αὐτὸν τὸ θεοφόρον ἓ μέγαν Βασίλειον νόμῳ περὸς γάμον ὁρμωδίους, ὡσοῖς τόποις ὁ τοιοῦτος γάμος ἓ συγκεχώρηται. συγκεχώρηται δ' ἐπεὶ μὴ κεκώλυται. ἐ κεκώλυται δ' ἐπεὶ μήτε παλαιὸς κανὼν, μήτε μὲν ὁ τόμος αὐτὸς αἰωρῶν πε δείκνυται, ὡς ἅπαν ἐν ἴστοις σωάγων τε καὶ ἴσης τὸ συμπέρασμα, ἓ μόνας ἀδελφὰς δύο, ἐξαδελφὰς δύο ἀπείργων λαμβάνειν, καὶ θεῖον καὶ ἀνεψιὸν ἀδελφὰς δύο, καὶ ἅτινα τούτων αὐτάναλιν περαιτέρω δὲ μηδὲν πλυπεραγμονῶν, μηδὲ ἀποφαινόμενος. καὶ' ὃν λόγον ἓ ὁ μακαρίτης κὺρ Σέργιος, πολλῇ τῇ πείρᾳ τούτων γεγυμνασμένος, τὸ σωάλλαγμα Ῥωμανῷ ἓ τῷ Γενεσίᾳ ἓ πατρικίου καὶ θυγατέρα ἓ τὰ διαγῶν οἴκων οἰκονόμῳ, ἐπέτρεψεν ὡς ἀκώλυτον, εἰ καὶ πολλῷ νῦν περδαντος ἐκεῖνο δήπου φαλέτερον, ὡς ἐόντως ζυγωμικόν· ὅπ καὶ δύο ἀμφιδαλῶν ἀδελφῶν τὸν ἕνα, δύο δὲ πεύτων ἐξαδελφων ἑτέρων, ἀληδῆ λέγω καὶ Ῥωμανὸν ὃν ὁμῶ, τῇ ἀληδῆ πανηφῇ· τῇ, ἢ θυγάτηρ τῷ τῆς ἀληδῆς ἐξαδελφῷ Ῥωμανῷ· ὧν ἅδεν, ὡς αὖ εἰπεῖς αὐτὸς, ἀπεπέστερον· ὡς παντὶ ἐγγίζον τῷ ἀπὸ τοῦ τόμου κεκωλυμδῶν, καὶ τὸ αὐτὸ χρεὸν ὂν τῷ δύο ἀδελφὰς δύο ἐξαδελφὰς ἀγαγέσδαι, εἴγε καὶ μᾶλλον μία σώρξ ὁ πατὴρ τῷ υἱῷ, ἢπερ ἀδελφὸς ἀδελφῷ, καὶ ζῶσις ἐξηγήσεις. ἀλλ' ὅμως νόμων ἴσων καὶ κανόνων μὴ σωαιρομδῶν τῇ ὀκλησία περὸς τῶν τάτων ἀφέσεσιν, ἀλλὰ μηδὲ ὁ τόμος ῥητῶς αὐτὸς, ὁ φιλόγαμος περιεῦη τε καὶ σωέρη, καὶ ἀπαρένοχλητος ἐμεινε, τῇ πολιτείᾳ πάσῃ κεκηρυγμένος ὧν καὶ κατάδηλος. καὶ μυρία τούτων ἐχόμενα σωαλλάγματα αἰὰ τῶν δύνομυμένων τοῦτων εὕροις περὶ μεγαλόπολιν ἐμπολιτδομένα. Διόπερ ὁ τόμος λοιπὸν ἐντὸς ἔστη, καὶ ὅλον αὐτὸν ἐᾷς, καὶ ἀχαπερδήσῃ, ὧδε πειερχόμενος τούτου καὶ ἐφεκτικώτερος ἔσῃ, ὧδε τῶν νομίμων νομιμώτερος, ὧδε τῶν

Senatoris filia: quasi diceret, clarius istic expositum esse. Deinde adponit ipsa etiã verba, vnde sumta sint, & quo spectent. Ea sunt huiusmodi. Neq filia, vel neptis, vel proneptis senatoris, liberto nubere potest; vel ei, qui artẽ scenicã exhibuerit, vel cuius pater & mater artẽ exercuerit scenicã. Et hæc quidẽ de his lingua legum Stephan. At vero pronuntiata de aliis, & quæ valere dumtaxat in illis debent, ad alia trahere quæq manifestã interpretationẽ habẽt, detorquere præter sententiam legis: id sc. hoc ipsum est, quod reuera cõfusionem gignit, atque etiã falsi crimine fortasis incautos obstringet. Quãadmodum ergo nõ idem est, eumdẽ virum duas sorores stupro polluere, (quod a magnoillo Basilio rectè prohibitum fuit) & duorum adfinium liberos inter se copulari: sic neq procreatos ex Demetrio & Nicolao liberos, copulari quis quã vllo modo vetabit. Ideog de sententia diuini magniq Basilii, quũ ex præscripto legis ad matrimonium progrediantur, patet eis ad huiusmodi cõcessas nuptias aditus. Et concessã sunt, quia non prohibitæ. Non prohibitæ, quia neq canon vetus, neq tomus ipse probatur eas tollere: quum conclusionẽ vniuersam in eis colligat ac terminet, tantumq duos fratres a cõsobrinis duab. ducendis arceat, & patruum cum filio fratris, a duab. sororib. & quæ viceversa fiunt: nihil vlterius vel inquirẽs, vel pronuntians. Quã rationẽ sequutus etiã beatæ memoriæ patriarcha Sergius, in his rebus vsu multo exercitatus, cõtractum Romani, Genesii patricii filii, cum piarum ædium œconomi filia, ceu minime prohibitum concessit: licèt ille multo magis lubricus esset, quam qui modo contigit, velusti reuera cognatione non carens. Sunt enim ibi duo germani fratres, & alii duo consobrini, Agatha videlicet, ac Romanus: quorum hic, copulatus est Agathæ; illorum vero, Agathæ consobrino Romano iuncta filia: quo nihil vel ipse fateri cogeris inhonestius, quum omnino propius ad id accedat, quod tomi scripto prohibitum est; idemque sit propemodum, ac si duo fratres duas consobrinas ducant: siquidem magis vna caro sunt pater & filius, quam duo fratres, secundum interpretationes tuas. Tamen, nec legibus quibusdam atque canonibus ecclesia causam præbentibus ad horum diremtionem, nec ipso quoq tomo, matrimonium huiusmodi locum habuit, & cõtractum fuit, & mansit a nemine oppugnatum, per vniuersum imperium publicatum ac manifestum. Adeoque reperiat aliquis vel sexcentos huiusmodi contractus in hac bene constituta vrbe maxima fieri. Quapropter intra tomum ipsum consistes, eumque ceu limitem tibi statutum non transilies, nec eo curiosior ac tenacior eris, nec magis legitimus quã ipsa leges, nec canonib. siue*

Universidad de Deusto
Biblioteca

κανόνων ἀλλ' ὑπερ@, οὐδὲ τῶν τούτου θεμένων πατέρων ἀπεσημονικώτερ@ εἰς ψυχῶν θεραπείαν & καθάρσιν, ὅτις ποτ' εἶ. ὅτι δὴ καὶ νέας συνόδους ἀθροίσῃς. καὶ νόμους ἑτέρους συνθήσῃς, καὶ βασιλικὰς ἀπικρίσεις θεσπίσῃς, ὅτε τάχα σοι καὶ ἡμεῖς πρὸς μὲν τὰ ἔμπροσθεν ἐπικολουθήσομεν, σοῦ δὲ νόμῳ συναφθέντες ἤδη καὶ παιδοποιήσαντες, οὐδαμῶς ἀφιξόμεθα, ὡς αὖ μὴ δυνάμους ἀτεκνωσώμεθα, κακῷ τὸ κακὸν ἰώμενοι, ἀποκλήρους δὲ & σοῦ τούτων ἀποτεχθέντας, καὶ θεσπίτας, καὶ ἴρεις, καὶ αὐτὸ τὸ γε, ὀνείδη τῆς Φύσεως ἕως σὴ αὐτόμολ μὴ οὕτω καινὸς ἕτερ@, οἱ αὐτοὶ δὲ νόμοι τὰ καὶ κανόνες ἐπέχωσιν, αὐαιρεθῶμεν δὲ τούτου ἀμήχανον, ἀδυνατώτερον εὐϊδεῖ καὶ τὰ οὕτως ἔχοντα ἀφανισθῆναι συνοικέσια. ἀλλ' ὦ βέλτιστε καὶ σεμνοπρεπέστατε, καὶ νόμων εἰσηγητὰ καινῶν, (καί σοι μηδὲν πρὸς ὀργὴν, ἀνηρώς παῤῥησιαζομένης τῆς ἀληθείας) ὅπλιζες μικρὸν τὴν γλῶτταν, ἐπίχες εἰ δυνατὸν, αἰδεσθεὶς εἴπέ ποτε παλαιά τε ὁμοῦ καὶ νέα πατέρων διδάγματα, ὧν μὴ μέτρε ὄφελα. αἰάμενον & τοῦ λέγειν καὶ αὐπλέγειν τόπου τε καὶ καιρὸν, ἀμετ' ὀλίγον ἥξει σοι. ἔτι βραχὺ, καὶ ἐν καθέδρα πρεσβυτέρων αἰνέσεις & πύλεμον. τί πρὸ τῶν θρόνων τὰ τῶν θρόνων ἁρπάζεις; τί δεσμούσεις φορτία δυσβάστακτα, ἃ μηδὲ τῷ δακτύλῳ κινῆσαι δυνατόν; μικρὸν ὅσον καὶ ὁ τῆς διδασκαλίας θρόν@ σε ὑποδέξεται. ἄφελ κύκλῳ σοῦ ὀφθαλμὸς σου, καὶ ἴδε, ὡς ἡ μὲν ἐνθεν, ἡ δὲ ἐντεῦθεν τῶν μητροπόλεων περιμένουσι, ὑποπίας σε χερσὶν ἀπεκδέχονται, καὶ αὐτὰ ζηλοτυποῦσιν ἀλλήλαις ἐρίζουσαι, ποτέρᾳ τούτων καθηγητὴν καὶ διδάσκαλον ἕξῃ σε. Τότε γοῦν καὶ εἰσηγήσῃ πὰ δέξασθαι δικαιότερον, καὶ ἡμεῖς σοὶς ῥᾳδιαλεώτερον, καὶ αὐτονομοθετήσῃς πὰ ἐπὶ καινότερα, καὶ ὑποφωνήσῃς σοῦ ἄλλους. καὶ τοῦ καὶ τὰς ὀφρῦς αἰαπάσας, ὀλιγόν τι τούτοις ἐμβλέψεις, καὶ τ' ἀγνῶδες, καὶ ὅλον αὐτοῖς τὸν μυκτῆρα δημοσιεύσῃς· καὶ οὐδὲ ῥύξαι τυχὸν σοῦ ὑπεικιεσέρους ἀφήσῃς, καὶ πολιᾷ καὶ χρόνῳ πεφέχωσιν· ὡς νυνὶ γε τῶν πρεσβυτέρων κατεπαιρόμ@, καὶ τὸ & λόγε ἐν καρὸς αἴσῃ αὐσοῦ λογιζόμ@. κείμα σαυτῷ ἡσυχιεῖς, ἐν ἡμέρᾳ αὐταποδόσεως πεμῶν σε. ἀλλ' ὑπείξομ@. καὶ τὰ ἐξῆς αὐτὸς σαυτῷ ὑπόλεγε.

Α' ΠΑ'ΝΤΗΣΙΣ ΠΡΟ'Σ ΤΟΝ' λέγοντα κεκωλυμθῶν εἶναι τ' ἀκριβείας γάμον, καὶ ἀσυγχώρητον.

Ὁ μὲν ὑπὸ Κανικλείου, ἀμεταθέτως, οὐ πολὺ δὲ εἰπεῖν καὶ ἀτελεσκέπτως ἐνίστατο, λέγων εἶναι τὸν αἱρημένον ἀκ τριγωνείας γάμον

regulis rectior, nec ipsis patrib. qui harũ auctores sunt, in sanandis ac repurgãdis animis peritior, quicumq; tãdem sis. Vbi vero nouas coegeris synhodos, nouosq; tomos cõponeris, adiunctis sententiis imperatoriis: tũc fortasse nos etiã te sequemur in iis, quæ postea cõtingẽt. Sed ita tamen, vt eos quibus legis auctoritate copulati sunt, ac liberos procrearunt, nequaquã separaturi simus, ne malũ malo sanãtes, & ipsos digamos efficiam⁹, & procreatos ex eis liberos exheredes, & mẽdicos, & Iros, & ipsius denique naturæ probra. Donec autẽ nouus quispiã tonans haud prodierit, & eadẽ leges atq; canones vigorẽ suũ obtinuerint, nec fieri poterit, vt abolcãtur: multo minus fieri posse scias, vt hoc modo cõtracta matrimonia dirimãtur. Sed enim vir optime ac grauissime, quisq; legũ nouarius es auctor, (caue excãdescas, dũ oportune veritas liberius tecũ agit) coerce linguã, coerce paullũ. si potes; tãdem aliquando prisca pariter ac recẽtia patrũ decreta reuereitus, quorũ terminos ne moueas. Exspectã dicẽdi & contradicendi locũ atq; tẽpus, paulo post obuentura tibi. Parũ adhuc spatii restat, & in solio seniorum laudabis dominũ. Cur ante thronos, munera thronorũ ad te rapis? cur onera portatu difficilia colligas, quæ nec digito moueri possunt? Vbi paullũ adhuc tẽporis abierit, doctoris te thronus excipiet. Oculos vndiq; tuos circũfer: ac vide, quẽadmodũ hæc ab hac, illæc ab ista parte metropolis exspectans supinis te manibus excipiant, altera inuidens alteri, dũ vtra ducẽ doctorẽq; te sit habitura, contendunt. Tum nimirũ & cõmodius trades, quæ visa tibi fuerint; & leges maiore cũ confidentia feres, & vicissim magis adhuc noua promulgabis, & alios clamore vinces. Quinetiã elato supercilio, toruũ eos intueberis, ac titanicũ in morẽ: nasumq; totũ in cos expandes, & fortasse moderatiores ne quidem musitare sines, tametsi caniciei & ætatis dignitate præstent: quandoiã temet aduersus seniores efferens, eosq; loco gregariorum (quod aiunt) militum habens, condemnationem ipse tibi cumulas, quæ tibi ad diem illum compensationis est exspectanda. Sed frustrã hæc. Tu ipse tibi quod supereſt, adiungito.

RESPONSIO AD EVM, QVI prohibitas aiebat esse nuptias inter personas ex tribus diuersis familiis.

Caniclei quidẽ præses obstinate, atq; etiam in cõsiderate (vt lene quid dicã) instat, nefarias inquiens esse nuptias inter personas triũ diuersarum familiarum. Temere vero id dicere cõuincitur. Quippe nihil adfert exiture, quod locũ habeat. Ego vero seruus tuus, quod diserte non vetitum est a lege, nequaquam ex cõiecturis admittere possum, tamquam expressum. Lex enim de personis trium diuersarum familiarum, quæ contrahere vetantur, diserte verbis hisce disserit: Nec vxorem priuigni quondã mei duco. Nec nouerca nubit ei qui vir priuignæ ipsius fuit. Quæ sane propemodum primi sunt gradus, si quis in his etiam gradus introducere cogat. De ceteris ex trib. familiis diuersis, velut ad quos nulla prohibitio pertineat, nihil omnino lex est complexa. Quo fit, vt nullus vnquam iudex eiusmodi nuptias oppugnarit. Itidem in Sisinii tomo, quod diserte prohibitum fuit, veluti quod sexti gradus esse deprehenderetur, a nemine tentatum mansit: quod autem omissum, veluti quod minime vetaretur, a nemine deinceps prohibitum fuit. Id vero est, quod ex vtraq; parte quamdam habeat æqualitatem: vti quum patruus & fratris filius, amitam & fratris filiam ducunt. Equidẽ annis XVII bonæ memoriæ Mystico seruii, quũ Quæstor esset: ac eiusmodi causæ cõplures tam in vrbe imperatoria, quam foris, sunt motæ: de quibus ad illum iudices perscribebant. Mouebantur etiam in Quæstorio complures eiusmodi causæ. Sed gradus ille numquam prohibitus fuit. Etenim in cognatione naturali gradum septimum non præterimus. Quippe ne ipsa natura concedit, vt vita mortalium vltra gradum hũc porrigatur. In iis autem quæ sunt ex adfinitate, triumq; familiarum cõiunctione necessitudines, obseruari debent, quæcumq; lex diserte statuit. Nec inuestigãdum curiose, quãobrem: nec inquirendæ causæ. Nam & ipsa lex inquit: Non omnium, quæ legib. tradita sunt, petenda est ratio. Quippe leges pleraq; nullam habere causam inueniuntur. Atq; hoc sane ius & ex Digestis, & vetus est, & ante monarchiam proditum. Quæcumq; vero nõ diserte prohibita sunt a legib. ea tamquam extra numerũ vetitorum sese porrigẽtia, fiunt impune. Rursum aduersarius, veluti magnum quid nobis obiiciens: In nuptiis, inquit, non solum quid cõcessum, verum etiam quid honestum sit, queri debet: atq; fretus hoc dicto, potiri victoria nititur. Verum solutionem continuo lex infert, & omnem defensionem retundit. Quippe sic illud interpretatur, vt ad eos referat, qui a libidine naturali nefarias ad coniunctiones progrediuntur, quũ ait: Naturalis pater filiã vulgo quæsitã nõ ducit vxorem. Quod.n. naturæ iustũ & honestũ est, in nuptiis spectatur. Eadẽ & in seruili cognatione seruãda sunt, nec absq; ratione. Licet.n. cognatio locũ in eis nõ habeat, propterea, quod capite nõ

l. 20. D. de ritu nup.

l. 14. § Vnde. D. de rit. nup.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἐπιεικῆ λέγεται τὸ ἀκέφαλον, ἀλλὰ λέγεται τὸ εὔχρηστον καὶ τὸ ἁρμόδιον. καὶ οἱ λόγοι, ἐν οἷς μὴν σαφῶς εἴρηται καὶ τεθέντα. καὶ οἱ λόγοι, ἐν οἷς ἐξεφωνήθησαν, ἐν ἐκείνοις καὶ τῷ ἰσχυρῷ ἔχουσι. τὸ δὲ παρεκβαίνειν ζεσθαι αὐτοὺς, ἢ ἐξ ὑποδιαστολῆς ἀποκρίνεσθαι, ὥρανοέντος φύσεως ἐστί. καὶ οἱ ὑπερβαίνοντες, μηδὲ ἐπόμενοι τοῖς κειμένοις νόμοις, ἀλλ' ἕτερα ἐξ οἰκείων παρεισάγοντες, ἃ δικαίων, ἀλλὰ νομοθετῶν τάξιν παρεῖναι ἔχειν. ἀπαραίτητος ἀδιάκριτος ἐστὶν ἢ πρὸς ἀλλήλους συμφέροντων δὲ νομοθετῶν ῥητῶς κωλυσάντων τὰ δοκοῦντα ἀθέμιτα, τὰ λοιπὰ πρόδηλα μὴ κωλύσθαι κώλυσις. εἰ δὲ μηδεὶς, πρόβαινεν ἀνάγκη τὸ τοιοῦτον κώλυμα. καὶ ἐ νῦν πρώτως ἡμεῖς τοῦτο ἀκώλυτον τίθεμεν, ἀλλ' ἔστι πρόδηλον ἐξ ἀμνημονεύτων τῶν χρόνων, ὅτι τὸ μηδεμίαν ἔχειν αἰτίαν κωλύσεως. ὁ γὰρ * λύσις δικαίως πρὸς τὸ πρὸ τοῦ νόμου ἐκφωνούμενον ὥσπερ καινά τινα τοῦ ἀπερισκέπτου, καὶ πρὸ τὰ καὶ τοῦ καινοῦ ἐτέκεινα παρέλκουσιν ὡς ἀκώλυτα· εἰ μή τις ἀπὸ φιλαυτίαν τινὰ, καὶ ἀπεχθήμενος, πρὸ τοῦ καλῶς κειμένους νόμους καὶ τὸ ἀνῶφελες κρατοῦσαν συνήθειαν ἀπομάχεσθαι βούλεται. καὶ ὅλως πρὸ ἡμῶν γὰρ πολλὰ γέγονε παρακοπὰ γένεσις, μήτε πρὸ τῆς ἐκκλησίας, μήτε πρὸ τῶν δικαστῶν κωλυθέντα· ἃ δ' ἐστὶν ἐστὶ καταλέγειν, ἕτερα σαφῆ ὄντος καὶ ἀναμφιβόλου παρόντος ζητήματος.

* leuδει

censeantur: tamen hæc quoq; propter honestatẽ seruantur. Et verba legũ valere in iis debent, de quib. sunt pronuntiata. Velle autẽ torquere leges, vel ex opposito respondere: hominis est, ab earum sensu aberrantis. Et qui contradicunt, nec scriptas leges sequuntur, sed alia quædã de suo proferunt: nõ locum iudicum, sed turisconditorum vindicare sibi conãtur. Ab initio quidem homines inter se sine discrimine copulabantur. At postquã diserte legum auctores ea prohibuere, quæ videntur illicita: citra prohibitionem cetera procedunt. Ideoq; non opus est quærere, quisnã diserte permiserit aliquid fieri: sed potis, quis fieri prohibuerit. Quod si prohibuit nemo, necesse est eiusmodi cõtractus succedat. Neq; vero nos primi statuemus hoc extra prohibitionẽ, sed procedit a tempore, cuius memoria nõ exstat: quandoquidem causam prohibitionis nõ habet. Nimirũ rectus index mẽtem defigens in id, quod a lege pronuntiatur, velut ad regulã quamdã: cetera, quæ hanc extra regulam sese porrigunt, veluti nõ prohibita permittit: nisi quis vel arrogantia, vel odio ductus, circa leges præclare scriptas, & receptã a maiorib. consuetudinem, rixari velit. Superiorũ certe memoria temporũ, huiusmodi multa matrimonia cõtracta fuere, nec ab ecclesia, nec ab aliquo iudice prohibita: quæ quidẽ recẽsere velle supersluũ fuerit, quũ a deo perspicuasit, & omnis expers dubii, proposita nobis quæstio.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ Θεσσαλονίκης.

Ἐπεὶ αὐαφαίνεται τὸ ἐρώτημά σου, ὦ θεοφιλέστατε Δυρραχίου μέγα Σακελλάριε, εἰ δύο ἀδελφοὶ πρὸς θείαν πρωτοξαδέλφου, καὶ αὖθις ἐξ ἑτέρου πρωτοξαδέλφου πρὸς ἔννομον συνοικέσιον, ἔξεστι τὸ γένος. ἔστε γὰρ ἄθεσμόν ἐστιν, ἔστε κεκωλυμένον. σκεῦνα γὰρ κεκωλυμένα λέγεται, καὶ ἄθεσμα, καὶ παράνομα, ἐν οἷς τὸ γένος συγχέονται. τυγχάνειν, εἰ ἔστιν, ἢ δὲ συνοικήσει τὸ γυναικὸς, κινδυνεύει ἀνέψιος λέγεσθαι, τῷ λόγῳ τοῦ πρὸς τὴν γυναῖκα συναρμενῆς. καὶ αὖ πάλιν, εἰ γυναικάδελφος ἐστὶ, καὶ συμβαίνει τυχὸν λέγεσθαι σύγαμβρος. καὶ ἀλλαπλᾶ. τοιαύτη ἡ σύγχυσις, καὶ τὸ ἀσπερεῖς. καὶ γὰρ τὸν θεοφέστατον Βασίλειον, Ἐν τοῖς γάμοις ἐ μόνον τὸ δισπερεγαμβρίων ζητοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τὸ δισπερεῖς. καὶ ἐπερωτᾷ ὁ αὐτὸς. ἐν οἷς τὰ τοῦ γένους συγχέονται, ἐν τούτοις ὁ γάμος ἀθέμιτος. οὕτως οὖν οὐδὲ τὰς ἀπείρους εἰσάγεται ἀνακύπτει, οὔτε τοῦ γένους σύγχυσις. τοῦ γὰρ ἑτέρου μέρους, πρῶτος βαθμὸς τοῦ δὲ ἑτέρου, δεύτερος. καὶ οὕτως ἑβδόμος ἐξ ἀγχιστείας ὀνομάζεται. ἔνθεσμος ὁ τοιοῦτος γάμος, καὶ

BASILII THESSALONICÆ antistitis.

Quoniã emergit quæstio tua religiosissime Dyrrhachii magne Sacellari, num duo fratres admittantur ad legitimũ cõiugium cũ amita cõsobrini, & sobrina nata ex alio consobrino: respõdemus, id fieri licere. Nec. n. illicitũ est, nec prohibitum. Illa nãq; prohibita dicuntur, & illicita, & nefaria, in quib. genera confunduntur: hoc est, si periculũ sit, ne qui patruus est, propter cohabitationẽ cum vxore dicatur eius ex fratre filius, ratione copulationis cũ muliere. ac rursum si qui frater vxoris est, eũ forte coadsinẽ dici cõtingat. atq; alia huiusmodi. Tale quiddam est hæc confusio, & hoc indecorum. Quippe secundum diuinum illum Basilium, in nuptiis non modo quid cõcessum sit, verumetiã quid deceat, quærimus. Et idẽ alibi: In quib. generis appellationes confunduntur, in his nefaria sunt nuptiæ. Sic igitur hæc nec tuhoneſti quidquã emergit, nec cõfusio generis. Alterius .n. partis, quintus est gradus: alterius. secũdus: atq; ita gradus ex adsinitate, quem vocant septimus conficitur. Quod sane matrimoniũ & licitũ est, &

ἔννομος, καὶ ἀκώλυτος. ἀγχιστία δέ ἐστι τῶν νομοθέτων, οἰκειότης προσώπων ἐκ γάμων * συνημμένων, συγγενείας ἐκτός. καὶ διαφορὰ τις ἔστιν ἀδιάτων καὶ γνησίων, τῶν ἐξ ἀρρενογονίας δηλαδὴ καὶ θηλυγονίας, ἑβδόμη ἐξ ἀγχιστείας μεσολαβοῦντος βαθμοῦ. ὑπεῖθεν ἐν γνησίοις τὸ τρίτον συμπλήρωμα, καὶ ἡ κωλυθήσεται, καθ' ὃς ἐφαρμὸν τρόπος, νόμοις καὶ κανόσιν ἐπερβάλλομεν.

ἢ ὑπογραφή.

Βασίλειος ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Θεσσαλονίκης.

* συνημμένων

est, & legitimum, & prohibitionis expers. Affinitas autem, iuxta turisconsultum, est necessitudo personarum per nuptias nobis coniunctarum, citra cognationẽ. Neq; discrimẽ quoddam erit adgnatorũ & cognatorum, a masculo videlicet, ac femineo sexu prouenientium, quũ gradus ex adfinitate septimus interuenit. Ergo locum habebit huiusmodi cõtractus, minimeq; vetabitur: quemadmodum legibus & canonibus innixi ostendimus.

Subscriptio.

Basilius humilis Thessalonicæ metropolitanus.

ΤΟ ΜΝΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Θεσσαλονίκης κῦρον Νικήταν τὸν Μιτυληναῖον, περὶ δούλων, ἵνα ἱερολογῶνται.

Δέσποτά μοι ἄγιε, ἐν τῷ κόσμῳ τῇ οἰκήσει παιδόμενος, καὶ τῶν προσερχομένων μοι τοὺς λογισμοὺς ἀναδεχόμενος, εὗρον ἐξ αὐτῶν τινας, δούλους καὶ δουλίδας ἔχοντας, καὶ τοὺς δούλους αὐτῶν ἐκτὸς ἱερολογίας παρανόμως συναφθέντας. τῇ δὲ δευτέρᾳ παρουσίᾳ τοῦ μεγάλου θεοῦ ἐν τοῖς νέφεσι, τῇ λεγούσῃ, Εἰ ἐθνικοῦ εἴη οἰκέτης, διδασκέσθω ἵνα μὴ βλασφημῆται ὁ λόγος. καὶ εἰ μὲν ἔχοι γυναῖκα, ἢ γυνὴ ἀνδρα, διδασκέσθωσαν ἀρκεῖσθαι αὐτοῖς· εἰ δὲ ἄγαμοι εἰσὶ, μανθανέτωσαν μὴ πορνεύειν, ἀλλὰ γαμεῖν νόμῳ. εἰ δὲ ὁ δεσπότης αὐτοῦ * ἄπιστος ὢν, εἰδὼς ὅτι πορνεύει, ἢ δίδωσιν αὐτῷ γυναῖκα, ἢ τῇ γυναικὶ ἀνδρα. ἀφορίζεσθω τούτῃ (ὡς εἴρηται) ἐντυχών, παρεύεσθω τοῖς δεσπόταις, δουλογήσαι οἰκέτας αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τοῦτο συγχώρησιν ἐπιδέξασθαι αὐτοῖς. οἱ δὲ πάλιν ἀπελογήσαντο, μὴ εἶναι ταύτῃ τοῦτο νομοθεσίαν καὶ μαπαρίτου βασιλέως. μὴ ἔχων δὲ τι πιθῆσαι, δέομαι τοῦ ὑμῶν ἁγιωσύνης, ἵνα εἰ ἀληθῶς ἡ τοιαύτη νεαρὰ παρ' ἐκείνου γέγονεν, ὅπως ἐν ὑπομνήματι δηλωθῆναι δι' ὑπογραφῆς ὑμῶν, καὶ ὑπογραφῆς, διὰ τοῦ ἁγίου χάρτου σου, πρὸς σύγχυσιν καὶ πληροφορίαν τοῦ ἀπιστεύσαντος αὐτῇ, καὶ ὠφέλειαν πολλῶν. Εἰς δεσμὸν μαθεῖν πρὸς τοῦ ἁγιωσύνης σου, τί ὀφείλω πιθῆσαι ὑμῖν οὖν [πρὸς] ἕνα ἔχοντας οἰκέτην. ὁ μὲν γὰρ ἔχει ἕνα δοῦλον, καὶ

* τινὰς

SVGGESTIO AD ANTISTItem Thessalonicæ Nicetã Mitylenæũ, de seruis, vt interueniente benedictione copulentur.

Sancte domine, dum equidem in mundo domicilium habeo, & accedentium ad me * rationes exploro: quosdam ex eis reperi, qui seruos & ancillas habent, eosq; sine sacrarum precum conceptione cũ scortãdi licentia copulatos. Ego vero perlecto magni illius Pauli secundo præcepto, cuius verba sunt: Etiãsi pagani seruus sit, sic instituatur, vt domino placere velit, ne ipsa doctrina probris exagitetur. Ac si quidem vxorem habet, aut mulier maritum: doceantur eis esse contenti. Sin matrimonio copulati nõ sunt, a scortando discãt abstinere, nuptias q; de legis præscripto cõtrahere. Quod si dominus, * alienus a fide, quum seruum scortari norit, nõ dat ei coniugem, vel maritum mulieri, separatoris hoc igitur (vt dixi) perlectio, monui dominos, vt benedictionẽ seruis suis impertirentur, hoc ipso præcepto eis ostenso. Verũ illi præcepto apostoli cõprobato tamquã sancto, & Deo accepto proferẽte, nihilominus hac vtebantur excusatione, quod vereri se dicerent, si præcepto benedicendi seruos parerent: ne illis ratione benedictionis emancipatis, ipsi in eius suũ in seruos amitterent. Quæ quũ illi dicerent, rursus in re proposita anxius hæsitabã. Magno tamẽ adhibito studio felicissi memoriæ imperatoris, domini Alexii nouellã inueni, quæ seruis benedictionẽ impertiri præcipit, ea lege, post ipsã quoq; benedictionẽ vt serui maneant. Quãquũ eis cõmonstrassem, illi vicissim prætexebant, legẽ illã eius imperatoris, beatæ memoriæ, nequaquam esse. Quare quum quid agam, non habeam: sanctitatẽ tuam obsecro, vt siquidem ea nouella reuera illius imperatoris est, illam & inscriptione sanctæ tuæ manus, & subscriptione ratã facias: vt & confirmes, & certos reddas eos, qui fidẽ ei non habent: & plurib. prosis. Præterea discere abs tua sanctitate cupio, quid de iis agendũ mihi sit, qui vnicũ seruũ habent. Vnius. n. serui domi-

* tamquam inter spiritualis. de quo infra sub fin. h. lib.

* rectius. sinedeus

Universidad de Deusto
Biblioteca

μὴ δυναμένῳ ἓ δεσπότῃ ἐξωνήσασθαι καὶ δόλην, πεπόλιδός ὁ δοῦλος ὁπολελυμένως ἔξω· εἰ ἢ δόλῳ, καὶ μὴ δυναμένῳ ὠνήσασθαι καὶ δοῦλον ἓ δεσπότῃ, παραδὺς ἑαυτὴν ὁμοίως. καὶ αὖτω μαθεῖν τ σὺν οἰκονομίαν, καὶ πῶς ἡ θεραπεία τ ῥιστῶν· ἐ εἰ ἄξιόν ἐστι σὺν δεσπότης αὐτῶν μ τ κρίσιν τ ὁκκλησίας μὴ πιήσαντας διόρθωσιν, πρὸς φέρειν δῶρον τῷ θεῷ· ἐ εἰ ἐνδέχε τὸν ἱερέα δέχεσθαι τὰ τούτων δῶρα, καὶ μάλιστα, ὅτε αἱ πορνεύσαντες τὰς πρὸς φορὰς ζυμῶσι.

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, κυρῦ Νικήτα ἓ Μιτυλλωαίου.

Τίς μὺ εἶ αὖθρωπε ἀγνοῶ, ὁ ζητῶν ἐπερωτῶν ὁκ μακρᾶς ἀφορμήματος, μήτε ἰδών σε, μήτε ἐντυχών σοι. ἐξ ἀνάγκης ἢ ἃ ἀφαλαμβάνῃ ἡ ὑπομνησίς σε σφάλματα, διορθωτέα εἰσί. καὶ ὁποδέχομαί σε τ περὶ τούτων ἐρώτησιν, ὅτι ὡς ἁμαρτήματα τ ὑπαρετέντων τοῖς δεσπότας, εἴτε δόλοι εἰσὶν, εἴτε ἐλεύθεροι, καὶ μᾶλλον εἰ δόλοι, ἢ ὅλως ὑπεξέστοι ὅπῃ σὺν εἰσὶ δεσπότας φέροντες, εἰ μὴ παντέλως φροντίζοι τὰς τ τούτων διορθώσεως. καὶ εἰ μὺ ἐστὶν ἀφανῆ, τῷ θεῷ δώσῃ λόγον ὁ πράξας· εἰ ἢ φανερὰ, ὁ εἰκὼ δεσπότης. ὃς καὶ ὁ φάλαττον τὴν ὁκκλησίαν ζημίαν φανερὸν, ἵνα ὁ ἐπίσκοπ καὶ οἱ σκεῖσε ἱερεῖς ἐ μεναχοὶ περὶ τ τούτων διορθώσεως ἀγωνίζωνται. τότε γὰρ ὁ οἰκὼδεσπότης, εἴπερ ἀμελοίη ὑπομνηθεὶς, καὶ ἐχ ἅπαξ ἑαυτ παίσαι πιεῖ πρὸς διόρθωσιν, ὁπλημμελὴς ἐστὶ καὶ τ αὐτὰ ταξιν, καὶ ἀφορισθ. ἐπεὶ γὰρ οἱ δόλοι καὶ δολίδες λύος πορνεύσι, καὶ ὧδ᾽ εἰσὶν λαμβάνων ὁ κύριος αὐτῶν, ἐ παντέλως διορθῶται τὸ τοιοῦτον ἁμάρτημα, καὶ ὁπισχεῖ* αὐτὰ τ ἱερολογίαν, ἀφορισμὸς ἐστιν ἄξι καὶ τὰς ἱερὰς ἁγίας κανόνας, καθὼς καὶ αὐτὸς ἠκριβολογήσω. ἐκεῖνο ἢ μάτην ὑποπτεύῃ πρὸς τ δεσπότας, ὅτι ἐὰν συγχωρηθῶσιν οἱ δόλοι ἱερολογηθῆναι μ γυναικῶν νομίμων, ἢ αἱ δολίδες μ ἀνδρῶν, τὰς οἰκείους οἰκέτας ὁπολέσωσιν· ὡς τ ἱερολογίας ἀφαιρέσης αὐτοῦ εἰς ἐλευθερίαν. ταύτην γὰρ τὴν ὑποψίαν ἀνεῖλεν ὁ ἀοίδιμ Βασιλεὺς κῦρος Ἀλέξιος διὰ νεαρᾶς, ἣν καὶ ὁκκλησίαι ἐδίξαντο. καὶ λοιπὸν ἵνα μὴ πορνεύσωσιν οἱ δόλοι, ἐδέχθη τὸ ἱερολογῆσθαι τοὺς δολικὰ πρόσωπα, καὶ μόνῳ πάλιν ὑπὸ τὴν δολείαν. καὶ ἀδρίαν ἔχωσιν οἱ δεσπότης πρόφασιν εἰς τὸ μὴ συζεύγνυσθαι σὺν οἰκείους δούλους νομίμως ταῖς δούλαις γυναιξὶ, καὶ τὰς δουλίδας αὐθράσι δούλοις μετὰ ἱερολογίας. καὶ εἰ μὴ τοῦτο ποιεῖν, ὑπεύθυνοι εἰσὶ τοῖς κανονικοῖς ὑπιτιμίοις, *nus si facultatem emendi ancillam nō habeat, libere seruus extra coniugium scortatur: itidē ancillæ dominus, si facultatem emendi seruum non habeat, cōsimiliter & ipsa scortatur. Heic ego consilium tuum cognoscere cupio, & quodnam his remedium sit adhibendum. An itē fas sit horum dominos, qui post iudicium ecclesiæ nullam emēdationem instituerint, deo munus offerre: numq licitum sit, vt horum dona sacerdos suscipiat: præsertim quū oblationes fermentantur ab iis quæ scortatione se polluunt.*

SOLVTIO NICETÆ MITYlenæi, Thessalonicæ antistitis.

QVisnam sis, mi homo, qui magno ex interuallo de his interrogas, equidem ignoro: quum te nec viderim, nec alloquutus sim. Errata quidem illa, quæ suggestio tua cōtinet, corrigēda veniunt, tuamq de his interrogationem probo; quandoquidem eorum peccata, qui dominis inseruiunt siue sint serui siue liberi, vel potius si serui, aut prorsus altertius in potestate, cōferuntur in ipsos patresfamilias, siquis omni studio de corrigendis eis non cogitet. Quod si necmanifesta sunt, Deo rationem reddet is, què ea committit sin manifesta, paterfamilias: què quidem ea loci eius ecclesiæ patrisfacere debet, vt tum episcopus, tum illic constituti sacerdotes ac monachi, de corrigēdis illis sollicitisint. Quippe tunc loco suo castigandus est paterfamilias, & ab ecclesia separandus: quum admonitus negligenter se gerit, nec ad emendationem delicti facit omnia, quæ ab ipso requiruntur. Itaque quum alicuius serui & ancillæ scortantur, deque hoc factus certior eorum dominus, non omni modo peccatum id corrigit, vtque sacræ benedictionis particpes fiant, permittit: segregationis pœnam meretur, iuxta sacros ac diuinos canones, vtitu quoque peraccurate disserendo commonstrasti. Fruſtra vero metuunt domini, ne si potestas facta fuerit seruis, vt interueniente benedictione legitimis cum vxoribus, vel cum maritis ancillæ copulentur, ipsi mancipiis suis excidant: ac si conceptio precum sacrarum eos in libertatē raperet. Quippe metum hunc eis abstulit inclytus imperator ille, dominus Alexius, per nouellam ab ecclesiis approbatam. Idcirco ne serui scortentur, receptum est, vt benedictione sacra persona seruiles copulentur, ac nihilominus seruituti sint obnoxiæ: neque domini causam vllam habent, quominus seruos suos legitime cum ancillis vxoribus, & ancillas cū seruis maritis, interueniente sacra benedictione, copulent: adeoq ni faciant, pœnis canonicis obnoxii sunt, videlicet segregationib. & exclu-

ἄγειν ἀφορισμοῖς καὶ ἀκοινωνησίαις. τῶν ἢ τοιούτων, οὐδὲ αἱ προσφοραὶ δεκταί, ἕως ἂν διορθώσωνται. ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων τοιαῦτα καὶ δοῦλοι, εἰ μὴ τοῦτο ποιοῦσι, καὶ αὐτοὶ τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ὑπόδικοι γίνονται. εἰ δέ τις δοῦλος ἢ δολίδ᾽ ἑνὸς δούλου ἢ δολίδος, ἐπορεῦ ἢ ἑτέραν κτήσασθαι πρὸς τὸ συζεύξαι αὐτὸν, καὶ δι᾽ αὐτοῦτο ἀνέχεται πορνεύων ὃν ἔχει, ἢ ἵν᾽ ἔχει ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν, ἵνα ὡς τοῦτο σὺν ἐκβάλλει αὐτοῦ τῆς ὁκκλησιαστικῆς καὶ κανονικῆς ἐπιτιμήσεως· ἀλλὰ ἓ αὐτὸς παντοίως ἀπαιτεῖται διδάξαι τ οἰκέτον οἰκέτην σωφρονεῖν, ἢ κωλύσῃ τὴν πορνείαν μὲ τρόπ παντὸς, γάμῳ ὁπωσδήποτε συζεύξας τὸ πορνεῦον πρόσωπον, ἓ οὕτως ἔσῃ αὐθύπευθ. μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος ια.*

* κωλῦσαι

ὑ ὑποχρεοφή.

ὁ μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Νικήτας.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙσκόπ πάσης Βλγαρίας, κυροῦ Δημητρίου τοῦ Χωματιανοῦ, σημείωμα περὶ τοιούτου ζητήματος.

BEATISSIMI ARCHIEPIscopi totius Bulgariæ, Domini Demetrii Chomatiani scriptum, de huiusmodi quæstione.

ΜΕγαλοδοξότατε πνευματικέ μοι αὐτάδελφὲ, κῦρε Στέφανε, ἠρώτησας ἡμᾶς διὰ γραμμάτων σου, εἰ ἔξεστι μιγῆναί τινι γυναικὶ, συμμιγῆναι γαμικῶς τῇ ὁκείνης δισεξαδέλφῃ. καὶ πρὸς τ τοιαύτην ἐρώτησιν, τοιάνδε ποιούμεθα τὴν ἀπόκρισιν, ὡς τὸ ῥηθὲν τὸν σωλλαγμα καὶ ὑπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ βασιλέως τοῦ πορφυρογεννήτου κυροῦ Μανουὴλ, καὶ μεταξύ τε, εἰς ὅτι πολλοὶ αὐλλογίαν ἐνέπεσον· ὡς ἐνίων μὲν ἀπαγορευόντων αὐτὸ ὡς ἀθέμιτον, ἐνίων ἢ μὴ ἀπαγορευόντων τοῦτο ὡς ἔννομον. καὶ οἱ μὲν κωλύοντες τοῦτο, πλὴν οἰκείαν ἔνωσιν σωπεκρότουν ἔκτε ἄλλων, καὶ ὁκ τοῦ ἀγνοῆσαι, ἑνὸς βαθμοῦ τυγχάνειν τὸν ἄνδρα μετὰ τῆς γυναικός. καὶ οὕτως τὸν ἕκτον βαθμὸν τῶν δισεξαδέλφων μόνον ἀκέραιον σωπερέμενον, μηδαμῶς δηλαδὴ τῇ εἰσαγωγῇ ἓ ἀνδρὸς ἀβαλλεσκόμενον, ὥστε αἰσθάνειν εἰς ἕβδομον, τ τοῖς θείοις νόμοις ἀκώλυτον ὑπιγνωσκόμενον. ναὶ μὴν καὶ ὁκ ἓ γραφικοῦ θείου ῥήματος, ἓ θεσπίζοντος, Οὐκ εἰσελεύσῃ εἰς παντὸ οἰκεῖον σαρκός σου, ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην αὐτοῦ· οἰκείαν σαρκὸς τοῦ ἀνδρὸς, τὴν δισεξαδέλφην τῆς (ὡς εἰρηται) μιχίσης αὐτῷ γυναικὸς ὀνομάζοντες. ᾧ δὴ ῥήματι καὶ ὁ μέγας ἐχρήσατο φωστὴρ τοῦ κόσμου Βασίλειος, ἀθέμιτον ἀπείργων σωάλλαγμα. οἱ δέ γε τοῦτο τοῖς συγκεχωρημένοις ἐγγεφέροντες, ἑβδόμῃ ἐξ ἀγχιστείας συνῆγον

MM ij

Universidad de Deusto Biblioteca

εἶναι βαθμοῦ· ὡς ἐξ μὲν οὐκ τοῦ ἑνὸς γένους εὑρισκομένων βαθμῶν, ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου γένους, βαθμοῦ ἄλλου ἑνός. καὶ οὕτω τὰ παρὰ τῶν ἀπειργόντων προτιθέμενα, ὡς ἀπᾴδοντα, καὶ ἀπεμφαίνοντα, διεγράφοντο. Εἰ γὰρ πᾶσα ἀνάγκη, φασὶ, δύο γένη ἀλλήλων ἀλλότρια, συνελθεῖν, ἵνα τὴν ἀγχιστείαν ἐργάσωνται, ἐξ ἑκατέρων δὲ τῶν γενῶν τούτων συνάγονται οἱ βαθμοὶ, καὶ οὕτως ἢ τὰ κεκωλυμένα, ἢ τὰ συγκεχωρημένα τῶν ἐντεῦθεν συναλλαγμάτων ἀναφαίνονται, πῶς ἄν τις εἰς βάθος πεπειραμένος τῆς νομικῆς συλλογίσαιτο, ἑνὸς βαθμοῦ εἶναι τὸν ἄνδρα μετὰ τῆς γυναικός; ἐντεῦθεν γὰρ ἀσύμφωνα ἑαυταῖς αἱ θεσμοθεσίαι καὶ ἄτοπα θεσπίζουσαι εὑρηθήσονται, τὰ μὲν δευτέρου, καὶ τρίτου, καὶ τετάρτου, καὶ πέμπτου, ναὶ δὲ καὶ ἐκ τεσσάρων καὶ δύο, ἕκτου βαθμοῦ συναλλάγματα, κωλύουσαι ὡς ἀθέμιτα· τὰ δὲ τοῦ ἑνὸς, ἐπιτρέπουσαι γίνεσθαι· ὃ ποίας ἂν ἀτοπίας καταλείψῃ ὑπερβολήν; ἄλλως τε δὲ, καὶ ἐκ τῆς τοῦ γένους σειρᾶς τῶν βαθμῶν εἰωθότων γεννᾶσθαι, ἑκάστης γεννήσεως κατὰ τοὺς νόμους ἕνα βαθμὸν ἀποτελούσης, ἐξανάγκης ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ, ἢ ὡς πατὴρ ἐθυγάτηρ λογισθήσονται, ὡς ἂν δηλαδὴ ὑπὸ βαθμὸν ἕνα γένωνται, καὶ ἀκολούθως, ἢ ὡς ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ, ἢ ὡς θεῖος καὶ ἀνεψιὰ, ἢ ὡς ἐξάδελφος καὶ ἐξαδέλφη, καὶ ἐφεξῆς. καὐτεῦθεν ἀνέδην τὰ τοιαῦτα πρόσωπα χωρήσουσιν ὥσπερ ἀπό τινος ὁρμητηρίου, πρὸς τὰς τῶν ἀθεμίτων γάμων συναλλαγάς. καὶ μὴν συγγενείας μὴ μεσολαβούσης ἐν τῷ ἀνδρὶ καὶ τῇ γυναικὶ, νοῦν ὅλως οὐκ ἔχει τὸ λέγειν, ἑνὸς βαθμοῦ ἢ δύο εἶναι τὸν ἄνδρα μετὰ τῆς γυναικός. τὰ συγγενικὰ γὰρ πρόσωπα τοὺς βαθμοὺς ἀποτίκτουσιν, ὡς διείληπται. τούτων δὲ οὕτως ὁμολογουμένως ἐχόντων, ἀναιρεῖται λοιπὸν καὶ τὸ λογίζεσθαι οἰκείαν σαρκὸς τοῦ ἀνδρὸς τὴν δισεξαδέλφην τῆς αὐτοῦ γυναικός. τὴν μέντοι περὶ τοῦ γραφικοῦ τούτου ῥήματος ἔννοιαν Βασιλείου τοῦ μεγάλου καὶ θεοφόρου πατρὸς γοργῶς καὶ συνεπτυγμένως ἐξενεχθεῖσαν, οἱ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου μακάριοι πατέρες τρανῶς ἀναπτύσσοντες καὶ διαλευκαίνοντες, τὸν νδ κανόνα ἐξέθεντο, περὶ τὰ μέσα πρὸς λέξιν οὕτω θεσπίζοντα· ἐπεὶ δὲ τῇ τοιαύτῃ σιγῇ καὶ τῷ ἀδιαγνώστῳ τῆς τῶν ἀθέσμων γάμων ἀπαγορεύσεως ἑαυτὴν ἡ φύσις συνέχεε, συνείδομεν γυμνότερον τὰ περὶ τούτων ἐκθέσθαι· ὁρίζοντες ἀπὸ τοῦ νῦν, τὸν τῇ οἰκείᾳ ἐξαδέλφῃ πρὸς γάμου κοινωνίαν συναπτόμενον, ἢ καὶ πατέρα καὶ υἱὸν μητρὶ καὶ θυγατρὶ, ἢ δύο κόραις ἀδελφαῖς πατέρα καὶ υἱὸν, ἢ ἀδελφοῖς δυσὶ μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ ἀδελφοὺς δύο δυσὶν

adfinitate gradus esse colligebant: quando sex quidem gradus vnius generis esse deprahenderentur, alterius autē vnus. Atq; hoc modo, quæ a vetantib. hoc matrimoniū proponerētur, velut a proposito aliena, minimeq; consentanea, cancellabantur. Quippe si omnino necesse est, aiebant, duo genera diuersa inter se cōuenire ad efficiendā adfinitatem, & ambob. ex hisce generib. si gradus colliguntur, atq; ita vel prohibiti, vel permissi contractus elucent: qui fieri possit, vt iuris accurate peritus ratiocinando colligat, vnius esse gradus maritum cum vxore? Hinc .n. leges inter se discrepātia quædam, & absurda statuere deprehendentur; quasi secundi, & tertii, & quarti, & quinti, atq; etiam ex quatuor & duob. contracta sexti gradus matrimonia, velut illicita prohibeant: quæ vero gradus vnius sint, fieri permittant: quo sane quid esse possit absurdius? Alioquin etiam, quum ex generis linea gradus nasci consueuerint, qualibet generatione secundum leges gradum vnum cōficiente, necessario maritus & vxor vel tamquā pater & filia reputabuntur, vti sub vnum gradum sc. redigantur, & consequenter, vel tamquā frater & soror, vel tamquam patruus & fratris filia, vel tamquā consobrinus & consobrina, quæq; deinceps sequuntur. Vnde personæ huiusmodi libere, velut a meta quadam, ad nefariarum nuptiarum contractus progredientur. At vero quum inter maritum & vxorem nulla intercedat cognatio, prorsus ineptum est dicere, virum & vxorem vel vnius esse gradus, vel duorum. Nam cognaticæ dumtaxat personæ, ceu dictum est, gradus gignunt & constituunt. Quæ cum omnium confessione ita se habeant, sequitur id etiā locū non habere, quod vxoris sobrina pro mariti necessaria carnali sit habenda. Ceterum illius e sacris litteris dicti sententiam, a magno & diuinitus adflato patre Basilio argute ac breuiter expositam, beati patres sanctæ illius & vniuersalis sextæ synhodi perspicue explicantes & declarantes, LIIII canonem confecerunt, qui circa medium sic ad verbum statuit: Quia vero ex eiusmodi silentio, & parum explicata prohibitione nuptiarum illicitarum, confusio naturæ quædam est sequuta: nudius hæc exponenda statuimus, adeoque decernimus, deinceps eum, qui cum sua consobrina matrimonii societate copulatur, aut patrem & filium cum matre ac filia, vel cum duabus puellis sororibus patrem atq; filium, vel cum duobus fratribus matrem & filiam, vel fratres duos cum duab.

sorori-

ἀδελφαῖς, ὑπὸ τὸν τῆς ἑπταετίας κανόνα πίπτειν, ἀφισταμένων αὐτῶν προδήλως τοῦ παρανόμου συνοικεσίου. ταῦτα τοῦ ἱεροῦ κανόνος διαγορεύοντος, οὐδεμία τὶς μνήμη παρ' αὐτῷ τῶν οὕτως ἐχόντων πρὸς ἄλληλα προσώπων, καὶ τὸν γάμον, ὡς διείληπται, συναλλασσόντων εὑρίσκεται· οὐδὲ ὑπ' αἰτίαν ὅλως τι τούτων ἠνέχθη, ἢ διαστάσει ὑπέπεσε. τοῖς τοιούτοις δὲ λογισμοῖς καὶ ταῖς πράξεσι μετέπειτα κινουμένη καὶ ἡ κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἁγία σύνοδος, ἐπὶ τῆς ἐφημερίας τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Θεοδοσίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, σημείωμα κατὰ τὴν λ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς, τῆς ι ἐπινεμήσεως, ἐξέθετο· οὕτως ἔχον ἐπὶ λέξεων.

Ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Ἄπρω, ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος, Ῥωμανὸς ὁ Ἀρτάβασδος, ἔγγραφον προεκόμισε συνοδικῶς, τάδε κατὰ ῥῆμα διαλαμβάνον. Κόρη τὶς Εἰρήνη καλουμένη, ἔλαβεν εὐχὴν μνηστείας μετά τινος Ἰωάννου, δεκαετὴς τότε οὖσα, τὴν ἡλικίαν. λαληθείσης δὲ τῆς περὶ τούτου παρανόμου μνηστείας, γέγονε σημείωμα συνοδικὸν, ἐπιτρέπον διαζυγῆναι τοὺς τάχα μνηστευσαμένους, διὰ τὸ εἶναι τὴν μνηστείαν παράνομον, ὡς διείληπται. βούλεται γοῦν σήμερον ἡ Εἰρήνη νομίμως συναφθῆναι τῷ Θεοδώρῳ δευτέρῳ ὄντι ἐξαδέλφῳ τοῦ Ἰωάννου. καὶ ἐρωτῶ, εἰ ἔχει τινὰ παρεμποδισμόν. ἠξίωσεν οὖν τὴν ἡμῶν μετριότητα, καὶ τὴν ἱερὰν ἀδελφότητα, μαθεῖν εἴπερ οὐκ ἔχει κωλύμην τινὰ τὸ, περὶ οὗ γέγονεν ἡ γραφὴ, συνάλλαγμα. ἤκουσε δὲ ἐκ ταύτης, καὶ ἐκ τῆς παρουσιαζούσης τῶν ἀδελφῶν ὁμηγύρεως, ὅτι τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα πανταχόθεν ἀκώλυτόν ἐστιν. ἐπεὶ γὰρ ἡμετὰ Ἰωάννου τελεσθεῖσα μνηστεία, ὡς ἀνυπόστατος λύεται, διὰ τὴν τῆς Εἰρήνης ἀνηβότητα, καλῶς ἡ Εἰρήνη δευτέρῳ ἐξαδέλφῳ αὐτοῦ κατὰ νόμον γάμου συζευχθήσεται. οὔτε γὰρ συγγενικὸν πρόσωπον τῇ Εἰρήνῃ λογίζεται ὁ Θεόδωρος, οὔτε τοῖς ἐξ ἀγχιστείας δεσμοῖς καὶ ὅροις συσφίγγεται, διὰ τὸ ὑπερβῆναι τὸν ἐξ ἀγχιστείας βαθμόν.

Τοιαύτης οὖν τῆς συνοδικῆς ἀποφάσεως ἐξενεχθείσης περὶ τοῦ ἀνατεταγμένου συναλλάγματος, οὐ κωλυθήσεται καὶ ὁ πορνικῶς συναφθεὶς γυναικὶ, λαβεῖν εἰς γυναῖκα νόμῳ γάμου τὸν δισεξαδέλφην αὐτῆς· ὅτι μηδὲ γάμον εἶναι τὴν πορνείαν, μηδὲ γάμου ἀρχὴν, ὁ μέγας γνωματεύει Βασίλειος, ἀλλ' ἁμάρτημα ἐπιτιμίοις ἐκκλησιαστικοῖς ὑποκείμενον· καὶ ὅτι εἰς τὸν ἐξ ἀγχιστείας ἕβδομον τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα περιίσταται, καὶ ὃς δὴ ἐκ τεσσάρων καὶ

sororib. pœnam canonis septennio circumscriptā incurrere, nimirum & ipsis a nefario matrimonio diuertentib. Hæc quum sacri canonis verba sint, nulla sane mentio fieri apud eū personarum, quæ erga se inuicē sic cōparatæ sunt, & matrimonium indicato modo contrahunt, deprahenditur: nec omnino quidquam horum sub culpam relatum fuit, aut sub diuortii pœnam cecidit. Quumq; rationib. huiusmodi & actis deinceps sacrosancta Constantinopolitana synhodus moueretur, habita tempore Theodosii, piæ recordationis, sanctissimi Constantinopolitani patriarchæ: scriptum quoddam Iulii mensis die trigesimo, indictione decima, exposuit: cuius hæc ipsa verba sunt.

Sanctissimus Aprous metropolitanus, frater & consors ministerii mediocritatis nostræ, Romanus ille Artabasdus, scriptū in synhodo protulit, quod ad verbū hæc continebat. Puella quædā, cuius nomen Irena, precib. sacris interuenientib. cum Ioanne quodam sponsalia contraxit, quum annum ætatis decimum ageret. Hæc sponsalia quum esse nefaria pronuntiatū fuisset, factum est scriptum synhodale, permittens inter personas hasce desponsas diuortium propterea, quod essent ipsa spōsalia nefaria, ceu dictum fuit. Vult ergo nunc Irena legitime copulari cum Theodoro, qui Ioannis est sobrinus. Hoc in matrimonio cōtrahendo, numquid impedimenti sit, interrogo. Petiit igitur a mediocritate nostra, & sacro concilio fratrū, vti, nū cōtractus ille scripto cōprehensus, aliquod habeat obstaculum, intelligeret. Respōsum a nobis est, & a fratrum cœtu præsente, contractum eiusmodi prorsus ab omni prohibitione immunē esse. Quum .n. sponsalia cum Ioanne contracta, veluti quæ constare non possint, propter ætatem Irenæ impuberem, soluātur: recte sobrino eius Irenā secundum matrimonii legem copulabitur. Quippe Theodorus pro persona Irenæ cognata non habetur, nec adfinitatis vllius vinculis atq; terminis adstringitur propterea, quod extra gradum adfinitatis positus sit.

Talis ergo sententia synhodi quum pronuntiata sit de contractu supra cōmemorato, non impedietur is etiā, qui furtiuā cum aliqua muliere consuetudinē habuit, quo minus sobrinā eius legitimis nuptiis vxorem ducat: tum quod scortationē magnus ille Basilius nec esse matrimonium, nec initium matrimonii: sed peccatum pœnis ecclesiasticis obnoxium, decernat: tum quod eiusmodi contractus in gradum ex adfinitate septimum desinat, sicut illud etiā matrimoniū, quod cōtrahi solet ex gradib. quatuor &

Universidad de Deusto
Biblioteca

ρεῶν, δηλονότι πρωτεξαδέλφων μὴ ἐξ ἑτέρου γένους, θείας ἢ καὶ ἀνεψιᾶς ἐξ ἑτέρου· καὶ οὐ πέντε καὶ δύο, ἤγουν πρώτου ἐξαδέλφου καὶ ἀνεψιοῦ οὐ πρωτεξαδέλφου, καὶ δύο αὐτοαδέλφων· καὶ ἀκολούθως, ὅσοι ἐξ καὶ ἑνὸς, ἤγουν δισεξαδέλφων, ἐξ ὧν τοῖς ἐξ ἑτέρου γένους συναπτόμενα, συνίστασθαι πέφυκε· καὶ τὸ πλέον, ὅτι δὴ τοῖς ἀπηγορευμένοις ὡς ἀθεμίτοις συνάπτειν, κἂν τῷ ἀναπεφωνημένου νῦν κανόνος τῆς οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου βεβλῆσθαι. Δόξαι μὲν τοῖς πρώτοις, ὀφείλοντι δὲ βεβαίως λόγος αὐτὸν, δι' ἔργων ἑαυτὸν καθέξαι, τῶν δυναστῶν ἐξιλεάσασθαι τὸν θεὸν μετανοοῦντας δεχόμενον. ἐπὶ πολλαῖς γὰρ ἀνθρώπων μεταγνοοῦσι φιλάνθρωπον κύριος.

trib. nimirũ cõsobrinis ex vno genere, ex altero amita fratrisq; filia: & quod ex quinq; ac duob. id est consobrino ac consobrini filio, duobusque germanis fratrib. & simili modo, de sex & vno sobrinis sc. & eo, qui cum his ex alio genere copulatur. tum denique, magis etiam propterea, quod inter coniugia prohibita, tamquam illicita secundum id, quod recitato supra quinquagesimo quarto vniuersalis sextæ synhodi canone continetur, non referatur. Scortationis quidem commissæ causa debet is, de quo loquimur, factis eius modi supergare quæ benignum illum dominum, qui pœnitentiam agentes recipit, & ob mortalium adflictiones aliam ipse mentem induit, placare possint.

ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ ΤΟΥ Ῥωμαίου ὑπόμνημα, περὶ δύο ἐξαδέλφων, λαβόντων δύο ἐξαδέλφας.

Ἐπεβάλετο μὲν Νικήτας ὁ τῆς ἐπωνυμίαν βοθυρίτης, μεγάλης λύπης αἰτίαν ἔχειν τῷ γήμαντι τῷ Νικολάῳ, καὶ τῇ δικαίως αὐτῷ καὶ νομίμως συναφθείσῃ ἀποστερῆσαι τοῦτον γνωσικῆς, καὶ οἰκείων αὐτῷ τὸ βίον εἰσπεζῆς ἀπεργάσασθαι. Τομὴ γὰρ σωμάτων καὶ νόμον θεῖον εἰς ἓν συγκεκριθέντων, λύειν ὀδυνηρόν τε καὶ ἀποκτήνου ἀνθρώπου ἔργον ἐστίν. αὐτῇ σπουδῇ γὰρ νόμοι τῷ αἰσθητῷ ἐγχειρήματι, ὥσπερ ὑπηρέται ἡμῖν χρώμενοι, λογικῆς ῥάβδους τῶν ἐπιτρεπομένων τῷ λόγῳ ὁρμῶν ἀνείργουσιν. ἀμέλλης δὲ ἐνδοσπουδείσης τοῖς αὐτοῖς, ἠκολούθησε τὰ τῆς συγχύσεως τῶν συναφθέντων καὶ τὰ αἴτια τοῦ εἰσαγομένων κωλυμάτων, ἀσφαλῆ πρὸς τὸ ζῆν διαφθορὰν ἐπιδεῖξαι, καὶ ἀπόνως. ἔχει δὲ ὧδε τὰ τῆς πλοκῆς.

Καλὴ τὸ ὄνομα, ἡ Ἄννα, ἐπροξένησε ἀδελφαῖς δύο. τῇ μὲν ὑὸς Κοσμᾶς· τῇ δὲ θυγάτριον, Εὐδοκία. συγχύσεως μὲν αὕτη αἰτία μία, ἑτέρας δ' ἄλλων, μὴ ἐξ ἑνὸς τύπου τῶν ἀρχαίων πρωτοκτίστων, φιλάδελφοι μητρὶ καὶ ἄννῃ, ἀμφιθαλεῖς ἀδελφαὶ τυγχάνουσαι, γεννῶσιν ἄννα μὲν Νικόλαον, μητρὶ δὲ Μαρίαν. καὶ συγγενείας ὄνομα τοῖς τούτων παισί, τοῖς μὲν ἀνεψιότητα, ἔγγεν ἐξαδελφότητα. μνηστεύονται γοῦν τῷ Κοσμᾷ τὴν Μαρίαν οἱ τάττειν τὸ εἰς βραχὺ τὸ ἐν μέσῳ, ἐξ ὧν Κοσμᾶ θανόντος, λύεται ἡ μνηστεία. εἶθ' αὐθις Νικόλαος, ὃν ὁ λόγος φθάσας τὴν Μαρίας ἐξάδελφον ἔδειξε, συνέρχεται νομίμως γάμῳ Εὐδοκίᾳ τῇ ἐξ ἐπιγαμίας τοῦ ἐξαδέλφου Κοσμᾶ. ἐξ ὧν τὰ γάμου διαφαρεθέντα αὐθαιρέτως ὁ Νικήτας ἐπιχειρεῖ, κατηγορῶν ἐξ Νικολάου, ὡς τὴν ἐξ ἐπιζυγίας τοῦ πρωτοθέντων καὶ τὰ αἴτια τοῦ εἰσαγομένων κωλυμάτων, ἀσφαλῆ πρὸς τὸ ζῆν διαφθορὰν ἐπιδεῖξαι, καὶ ἀπόνως. ἔχει δὲ ὧδε τὰ τῆς πλοκῆς.

Καλὴ τὸ ὄνομα, ἡ Ἄννα, ἐπροξένησε ἀδελφαῖς δύο. τῇ μὲν ὑὸς Κοσμᾶς· τῇ δὲ θυγάτριον, Εὐδοκία. συγχύσεως μὲν αὕτη αἰτία μία, ἑτέρας δ' ἄλλων, μὴ ἐξ ἑνὸς τύπου τῶν ἀρχαίων πρωτοκτίστων, φιλάδελφοι μητρὶ καὶ ἄννῃ, ἀμφιθαλεῖς ἀδελφαὶ τυγχάνουσαι, γεννῶσιν ἄννα μὲν Νικόλαον, μητρὶ δὲ Μαρίαν. καὶ συγγενείας ὄνομα τοῖς τούτων παισί, τοῖς μὲν ἀνεψιότητα, ἔγγεν ἐξαδελφότητα. μνηστεύονται γοῦν τῷ Κοσμᾷ τὴν Μαρίαν οἱ τάττειν τὸ εἰς βραχὺ τὸ ἐν μέσῳ, ἐξ ὧν Κοσμᾶ θανόντος, λύεται ἡ μνηστεία. εἶθ' αὐθις Νικόλαος, ὃν ὁ λόγος φθάσας τὴν Μαρίας ἐξάδελφον ἔδειξε, συνέρχεται νομίμως γάμῳ Εὐδοκίᾳ τῇ ἐξ ἐπιγαμίας τοῦ πρωτοθέντων ἐξαδέλφου Κοσμᾶ. ἐξ ὧν τὰ γάμου διαφαρεθέντα αὐθαιρέτως ὁ Νικήτας ἐπιχειρεῖ, κατηγορῶν ἐξ Νικολάου, ὡς τὴν ἐξ ἐπιζυγίας τοῦ πρωτοθέντων ἐξαδέλφου τοῦ Κοσμᾶ γήμαντος, ὃς μνηστὴρ μόνον ὑπῆρξε τῆς

EVSTATHII PATRICII ROmani cõmentarium, de duobus cõsobrinis, qui duas consobrinas duxerant.

Conatus quidem est Nicetas ille, cognomẽto Bothyrites, magni doloris causam præbere Nicolao, eumq; coniuge sibi iuste legitimeq; copulata spoliare, ac viuendam et de meliore vitam prorsus iniucundam reddere. Quippe corporum diremtus, quæ secundum legem diuinam in vnum commistione quadam redacta sunt hominibus mente præditis perquam triste quiddam est, & abominabile. Verum impudenti conatui leges obstitere, nobis quasi ministris vtentes, qui rationum virgis expertem rationis libidinem iniuriorum hominum coercueremus. Itaq; certamine ab aduersariis moto, copulatorum cognationis indagatæ subtiliter sunt rationes & causæ obstaculorum quæ prætenderentur, debiliores ac laxiores esse deprehensæ sunt, quam quæ dirimere matrimonium possent. Coniunctionis mutuæ ratio hæc est.

Cale & Anna, duæ sunt sorores vterinæ, quarum illi filius, Cosmas huic filia, Endocia. Et cognationis quidem hæc vna ratio. Rursum alia talis aliorum, qui genere prorsus istos non attingunt. Mitze & Anna, quæ germanæ sorores essent, procreant; Anna quidem Nicolaum, Mitze vero Mariam. Quæ inter liberos horum intercedit cognatio, consobrinorum necessitudo dicitur. Despondent ergo Mariam Cosmæ, parentes huius. Paulum temporis intercedit, quũ Cosma mortuo sponsalia soluuntur. Inde Nicolaus, quem paulo ante consobrinum Mariæ fecimus, coniugii lege cum Eudocia coit, defuncti Cosmæ consobrina. Quod sane matrimonium Nicetas contumaciter dirimere conabatur, Nicolaum accusans, quasi cum Cosmæ sorore ex vterina linea copulatum, qui sponsus

Μαρίας, τῆς αὐτοῦ δὴ τοῦ Νικολάου ἐξαδέλφης. ὡς εἶναι τὸ κατηγόρημα, ὅτι δυοῖν ἐξαδέλφοιν πρὸς δύο ἐξαδέλφας ἑπροξενήθησαν συνέλθοντες γέγονε. καὶ ἡ μὲν, ἐμνηστεύσατο· ὁ δὴ Νικόλαος τὴν Εὐδοκίαν ἐγήματο. ἐστι γοῦν τὸ τοιοῦτον συνοικέσιον κωλύματος καὶ παντὸς αὐστηροῦ, μήτε νόμου, μήθ' ἱεροῦ κανόνος τῶν τοιούτων ἐπὶ μέμψιν ἄγοντος συζυγίαν. ὁ γὰρ ἀκροωνηθεὶς τρίτος οἰκουμενικὸς καὶ μακαρίτου πατριάρχου, δύο ἀδελφῶν γάμον πρὸς δύο πρώτας ἐξαδέλφας ἀποκηρύττει, καὶ δύο ἀδελφῶν πρὸς θείαν καὶ ἀνεψιάν. ὥρᾳ ἔστη, μὴδὲν ἕτερον ἀκφωνεῖ. τὸ γὰρ κωλυθὲν μόνον οὐκ οὖν πολιτόμαλος ἐλαύνειν δεῖ, ὡς ἄγος ἦδη τῷ καινοτόμῳ νομισθέν· τὸ δὲ μὴ περιεχόμενον τῷ κανόνι, ἑαυτὸν ἀνεπηρέαστον. φησὶ γὰρ ὁ νόμος. ὅτι τῶν αὐτόντων καὶ κατιόντων, εἰς ἀπέρατον ὁ γάμος κεκώλυται. ὅπερ ἦν τὸ ἀκπλαγία, ἐστὶ τὶς κώλυσις. τὸ δὲ τίς, πρὸς τὸ ἀπέρατον αἰδοίας ἕλκεται, μεγέθει ἐπισύροντος τὴν κώλυσιν, ἀκτινομόρφου ἄρρενος πρόσωπον τινῶν, ὁρισμῶν τοῖς νόμοις καὶ πίστεων πάλαι τῶν ἀδελφῶν συναπτομένων τοῖς πρώταις ἐξαδέλφαις, πλέως ἀνεπιτίμητον ἴσθι, τὸ γαμεῖν ἀδελφὰς δύο ἑπροξενεῖς δισεξαδέλφας δύο· καὶ ἐξαδέλφας δύο, ἐξαδέλφας δύο. οἷς γὰρ τὸ ἐγγύτερον περᾶτεῖν ἐξεῖν, τούτοις τὸ μακρότερον ἀπέρατον ἦν. ἐξ ὧν δὴ κανόνος τὸ μὲν ἐγγίζον κωλυόμενον, ἐξ ὧν περαιτέρω μηδεμίαν μνήμην ποιησάμενος, ἵνα αὖ ὑγιαινόντων τῶν ἐνδοιάσῃ τοῖς ἐξ κεκωλυμένοις· ἐ γὰρ χάσμασι μεγάλοις διεῖναι δοκοῦσιν αἱ τῆς κλαγγὶς συγχύσεις, ἀλλ' ἐνὶ μόνῳ βαθμῷ τὸ κεκωλυμένον ἐξ ἀσυγκεχωρημένων διαστέλλειν. σκοπῶμεν ἕως κωλύοντος πρὸς γάμον συνέλθοντας, ὡς ὁ νόμος καὶ ὁ νεαρὸς καινῶν φασιν, ἀδελφοὶ, ἐξάδελφοι, καὶ οἱ ἐκ τούτων λοιποὶ παῖδες καὶ μόνον. τοῖς δὲ τρίτοις ἐξαδέλφοις ῥητῶς ὁ γάμος συγκεχώρηται. καὶ ὁ νόμος ἡ ῥαφεῖσα, φησὶν, ὡς αἵρεσιν ὧν ἐγκατέμητρὸς κληρονόμος. τὲΑΝ ΤΩΙ ΤΡΙΣΕΞΑΔΕΛΦΩΙ ΓΑΜΗΘΗΙ, πληρότατος ὁ τοῦτος τῷ αἵρεσιν. ὁ γὰρ αἱρούμενος ἐστὶν ὁ γάμος, εἰ μὴ ἄρα ἐκεῖνος ἐμποδίζοι. τίς ἐν ἡ ἀναφορά; ἀπὸ πατρὸς τὸ ἐκ τῆς γενῆς αἷμα εἰς δύο διαιρεῖται ἀδελφάς; εἶθ' ἑξῆς εἰς τὰς ἑκάστων παῖδας, πῶς ὁ πρώτερον ἐπισυναφεὶς φανήσεται τῷ ἀπελθόντι ἀπαμβλυνόμενος ἐξ τοῦ ἑλληνικοῦ; τίς ὁ λογισμὸς ἢ δῆλον, ὅτι νομοθέτης φωνὴ τοῦ ἑνὸς ἐπὶ ἑξαπλοῦς ἐποιεῖτο γάρ, ὡς ἀπεσκοπάσαμεν ὁ σοφὸς πρὸς ἄλλα τε πολλὰ ἐναργῶς γράφει, καὶ δὴ καὶ τὸ μαγνητικὸν λίθου. τὸ μὲν γὰρ πρώτως ψαῦον αὐτοῦ σιδήριον, ἐξαμόρου ἐγκρατέστατα τοῦ λίθου ἴσχει, ἤδη δὲ καὶ ἀφεῖσα πρὸς αὖ τὸ ἐκπεμπόμενα, ἀλίσκει μὲν,

sponsus dumtaxat Mariæ fuit, ipsius Nicolai consobrinæ: ita quidẽ, vt in hoc consistat accusatio, quod consobrini duo cũ duab. vterinis sororib. in matrimoniũ coierint. Et Maria quidem sponsalia contraxit, Nicolaus Eudociam duxit vxorem. Itaq; coniugium hoc omnẽ extra prohibitionem positum est, quum neq; lex aliqua, neq; canon sacer eius modi coniunctionẽ culpet. Quippe tomus ille publicatus a Sisinio beatæ memoriæ patriarcha duorũ fratrũ nuptias cum duab. cõsobrinis explodit, itidemq; duorum fratrũ cum amita, & amitæ fratris filia, coniugium. Aliud præterea nihil pronuntiat. Ideoq; dumtaxat illud exterminãdum est e republica, velut auctoritate canonis pro spiculi habitum loco, quod istis prohibitũ fuit: at si quid canone nõ cõtinetur, relinquendum est intactum. Quippe legis hæc verba sunt. In adscẽdentib. ac descẽdentib. in infinitũ prohibitæ sunt nuptiæ. In iis autem, qui sunt ex transuerso, prohibitio quædã est. Vox illa QVÆDAM, opponitur infinito prohibitionẽ particularẽ introducẽs, quæ ad personas quasdã extẽditur, legib. atq; canonib. expressas. Ideoq; quũ olim fratres cõsobrinis iungerentur, prorsus extra pœnã positum erat, si duo fratres duas alteri familiæ sobrinas ducerent: & consobrini duo, duas consobrinas. Quib. n. licebat id, quod propius est facere: iis nõ erat opus, vt de remotiori ambigerent. Quũ autẽ canon ipse prohibuerit quod propius est, ac remotioris mentionẽ nullã fecerit: quis mẽte præditus ambigat de eo, quod prohibitum est? Non. n. magnis inter se allis distant eorum, qui sunt ex transuerso, cognationes: sed vno solo gradu prohibitũ a cõcesso distinguitur. Nos ita rem consideremus. Arcentur a cõgressu nuptiarum, quemadmodum & ipsa lex, & nouus canon tradunt, fratres, cõsobrini, & soli deinceps consobrinorum liberi. Sobrinorum vero liberis diserte concessus est nuptiarũ contractus. Et legis verba sunt: Quæ sub condicione matris est heres scripta, SI SOBRINI FILIO NVPSERIT, omnino condicionẽ implent. Non. n. turpes sunt nuptiæ, nisi forte sit ipsius impedimento. Quodnã ergo discrimẽ est? ortus ex semine patris sanguis, in sorores duas diuisus, ac deinceps rursus in harũ liberos, quî fieri potest, vt non progrediatur remotius? Non absurde quis dixerit, eum prorsus deficiendo extingui. Et quænam est ratio? Num manifestum est, voce legislatoris terminum esse constitutum? Quippe consentaneũ est, sapientem iuris cõditorem quum ad alia multa exempla, tum lapidis eius, quem magnetem vocant, respexisse. Ferrum enim quod lapidem hunc primo contingit, firmius adhæret; quod rursus hoc tangit, minus: quæque deinceps ex eo dependent, adtrahuntur illa quidem,

§ ergo non omnes. Instit. de nupt.

L. 2. C. de in. subst.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἀλλ' ἀκροθιγῶς ϗ χαλαρῶς, ἅτε τ ὁλικῆς ἐκεῖθ' ὁμοίως σκ φυεσ ϗ τ πόρρω δυναμ ϗ, ϗ ὡσ φίγγ. ϵ τοῖς ῥιστοις τ φυσεως κατασχασ μ ϗ, τ μ τ διςεξαδελφων συγγ, αἰεπίδεκτον γάμ ὡρίσατο· τῷ ϡ τρίτῳ βαθμῷ τ ἐξαδελφότ ϗ, ἀφῆκε τ σωοίκησιν. ὁ μ γὰρ διςεξάδελφ ϗ ἀκριβ μ ϗ τ πρὸς τ διςεξαδελφον αὐτ συγγ, ϗ Δ ἀβλημμα μέσον ὁρίσκων, ἐκ *ἔχων σωδεσμον τ τ νόμων, ἑτωσὶ διδάσκε ἰχνηλατῶν τ γ ϗ. δεῖ γὰρ ζητοῦντας ἡμᾶς συγγ, μὴ ὅτυς τρίχ ὅτι τ ὀκ πλαγίᾳ προσωπον, ἀλλὰ πρότερον πιῆσαι τ αἰτίασιν ὅτι οὐ αὐιόντας, μέχρις ἂ ὅτις ὦμ σκεινῳ τῷ αἰτίῳ τῆς γνησεως ϗ ὀκ πλαγίᾳ. εἶτα ϗ τ ὁρόντας, καλέναι ὅτι τ ζητ μ προσωπον, ϗ ἕτω πάσας ἀναβαμεῖν τὰς γνησ. εἰ γάρ τις σε, φησὶν, ἐρωτήσ· ὁ ἀδελφός σε πόσ σοι ἐσὶ βαθμ; λέγε, δ τέρα. Δ τί; αἴρχε πρὸς τ πατέρα. ἰδὲ μία γνησις ἀπο ϗ πατρὸς εἰς σὲ, ἓν βαθμὸν ἀπετέλεσεν. εἶτα ἐπιδὴ εὕρες τ αὐτον τ γνησεως πρόσωπον, κατάβα πρὸς τ ἀδελφὸν, πρόσθες ἐντεῦθε δ τέραν γνησιν. ἰδὲ δύο γνήσις, δύο βαθμὸς ἀπετέλεσαν. πάλιν, ἂν τις ἐρωτᾷ· ὁ θεῖός σε ἐσὶ βαθμ; λέγε, τρίτε. αἰαγκη γάρ σε αὐέναι ὅτι τ πατέρα, ϗ λέγε· ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατὴρ, τ πατέρα ὁ πάππ ϗ. ἰδὲ δύο γνήσις· ὁ αὐτὸς πάππ ϗ, τ ἐμὸν θεῖον. ἰδὲ τρεῖς γνήσις, ἀπετέλεσαν τρεῖς βαθμούς. ὥστε τρίτε μοι ἐσὶ βαθμ ὁ θεῖος. ἕτω ϗ ὅτι τ ἔχης τῷ αὐτῷ προσέχων κανόνι, δύναμαι καταλαβεῖν σοῦ βαθμὸς, ὁπόσοι τινὲς ἐξάδελφοι εἰσὶν· ϗ μαθεῖν ἀκριβῶς, ὡς μέχρι τέτε ἐξεῦρε δεῖν ὡρῆσθαι ὁ νομοθέτης· τοῖς ϡ ὀκ τ διςεξαδελφων γνωρίμοις δυσὶ προσώποις, ὀκ ἀπείρηκε τ γάμον, εἰς ὄγδοον ἀπεξενωμένοις βαθμόν. ὁ δὴ σωιδὼν ϗ ὁ κανονίσας πατριάρχης, ϗ τ νόμον ὡς ἐμέλιόν τε ϗ κρηπίδα τῷ αὐτῷ κανονισμάτι ὑπισήσας, σοῦ τ ἀδελφῶν μόνες γάμες ἐξεκηρύξαλο πρὸς πρώτας ἐξαδελφας. τοῖς δ ἐξῆς ὀκ ἐπήγαγε βαθμοῖς μεμνῆν. ϗ γὰρ ἴσως ἐχ ὁ ἀδελφὸς δ τέρε βαθμ τ ἀδελφὸν εἰδώς, ἐξαναίγκης κὴ τ αὐτ γαμετὴν ἀδελφὴν ἠρήσεται, ἰϗ ναῦς ὑπινοίαις Δ ἀπλῶς ἑτοιμὴν ἐόντων τ φαινομένων τ σωμάτων Δ αἱρεσιν, ἀμήπε τοῖς αὐτοῖς ἀρκεῖται βρώμασιν, ὑθ' ὁμοίως Δ απέσ. ασται, ὑπ χρόνες σοῦ αὐσοῦ ζῶσιν, ὅτε τοῖς αὐτοῖς ὡσπίπαν συνεχῶσι βελόμασιν· ἀλλὰ ϗ πολλάκις ῥᾴον Δ αιρεῖν ἢ πρὶν ἐνέντας, ὁμοζυγεῖν ἀμαλῶς οὐχ ὑπομένοντες. καὶ τάτων μυρία τὰ παραδείγματα. ἐκεῖ λεπῶς σωάφειαν πνὰ καὶ συμπλοκὴν χώρησιν τῶν δύο ψυχῶν ὑπινοήσας, *sed extremo contactu & remisse, quum adtractio remoti longius magnetis nec parem extendendi se, nec constringendi vim amplius habeat. Quæ quidē ad exempla naturæ iuris auctor collineans, vt sobrinorum cognationem nullā admittere nuptiarum coniunctionem statuit: ita sobrinorū filiis cōiugium permisit. Sobrinus .n. accurate cognationem cum sobrino suā inquirens, & spatiū medium inueniens, coniunctionis per leges expers: ita generis seriē inuestigare docetur. Quippe quū cognationem indagamus, nō ad personā extra transuersō posita currere continuo debemus: sed prius ad adscendētes sursum pergere, donec ad personā, quæ illam extra transuersō procreauit, perueniamus. Quæ inuenta, descendendū ad personā quæsitā, atq; ita generationes omnes cōnumeranda. Nam si quis te roget, inquit iuris cōsultus: Frater tuus quoto tibi gradu est? respōde, secundo. Quare? Adscendito ad patrē. Est una generatio a patre ad te, gradu vnū absoluit. Deinde, quando iam illam reperisti personam, quæ generationis est causa: descendito ad fratrem, secundū heis generationem adiungens. Est generationes duæ, gradus duos cōfecerunt. Rursum, si quis roget: Patruus quotū gradus est? dic, tertii. Nā ad patrem adscēdere cogeris ac dicere: Pater me genuit, auus patrē. Ecce duæ generationes. Idē auus procreauit patruū meū. Ecce tres generationes, gradus tres confecere. Quo fit, vt gradu tertio patruus me contingat. Sic etiā in ceteris, eidē regulæ animū aduertēs, cōprahendere gradus possis: quod consobrini sc. quartū inter se cognationis gradū habeant, sobrini sextū: itidē possunt accurate scire, quod legū conditor hei in sistendū putauerit, ac personis duab. quæ procreantur a sobrinis, matrimonio nō interdixerit, quū octauo gradu sint a se inuicē diuersi. Quod quū scirei etiā canonis auctor patriarcha, legem hanc veluti fundamentum quoddā eius dem canonis sui promulgationi posuit, fratrum q; dumtaxat nuptias cum consobrinis contrahendas accurate prohibuit; gradus ceteros reprehensione carere voluit. Sic .n. se res habet. Quū frater norit fratrē suum secūdo se gradu tangere, necessario coniugem quoq; fratris, loco sororis habebit, subtili cogitatione propter legē vniens eā, quæ videtur esse, diuisionem corporū: quæ neq; cibis eisdem satiantur, nec similiter cōalta sunt, nec annos eosdem viuendo cōplent, nec eadem plerumq; volunt: sed euenire sæpius solet, vt facilius dirimantur, quā coniungantur; quum æqualiter iugum trahere non sustineant. Atq; horū infinita sunt exempla. Quamobrem considerata subtiliter coniunctione mutuoq; veluti cōplexu duarum animarū, non

putabit

ἀδελφὸν αὐτ ὁ σύγγον ϗ. ὑπολήψ ϵ. ἀλλ' ὁδηγῶ τῷ νόμῳ χρώμ ϑ ϗ, τ μ ἀδελφὸν αὐτῆς ὡς δ τέρα μ βαθμ πρὸς αὐτ, πέμπτα ϡ πρὸς αὐτόν· ϗ τ θείαν ὡς τρίτα μ βαθμ πρὸς σκεῖνο, πρὸς αὐτον ϡ πέμπτ· ϗ τ ἐξαδελφ ὸν τέταρτον τηρ ῶν βαθμὸν, πρὸς αὐτὸν σ ϵ ἕκτον. φυγῇ φάξ ϵ), ϗ γαμήσ· τῇ ϡ διςεξαδελφῇ πώτης, ἀσφαλῶς ἁρμοσθήσ ϵ). ἀπὸ μ τ νύμφης δυσὶ διέχων βαθμοῖς, ἀπὸ ϡ τ διςεξαδελφῆς αὐτῆς τῷ ὀγδόῳ βαθμῷ· ὅτις βαθμὸς πρὸς γάμ κοινωνίαν ἀκώλυτ ϗ. ὁ σ ϵ αὐτὸς λόγος ϗ τ πρώτων ἐξαδελφων σοῦ γάμ ἀκωλύσου παρίσησιν. ὁ γὰρ ἐξάδελφος τέταρτον ἐπέχων πρὸς τ ἐξάδελφον βαθμὸν, εἶτα τ γαμετὴς αὐτ τ συγγ ϵ ἀπολυπραγμονῶν ϗ τ σκείνης ἐξαδελφ ὁμοίως ὁρίσκει τέταρτου βαθμ. ϗ πάσας ἀριθμῶν πρὸς ἑαυτὸν τὰς γνησ, ὀγδόῳ πρὸς τυγχάν ϵ βαθμῷ. ἕτω ϗ νόμοις καὶ τῷ ἱερῷ κανόνι, ὑπιλιμήσ ϵ ϗ. τοιάυτα τ σωοικεσίων ἀχ ϵ ἀπολέ ϵ). ϵ ἕτως ἡ αὔξησεν αὐ ἀπλεκτος μένη ὑ γνησ σοφ, τῷ τετάρτῳ ϵ ἐκτὸς βαθμῷ λύεται πρὸς τ τ ἐξαδελφῆς ἀνδράδελφον, ἢ ἐξαδελφον ὑ τ πώτης ἀνδρός. ἀδὲ γὰρ τ συδεχομένων, ὥσπερ τ ἀνδρα, ἕτω δὴ ϵ τ τέτε ἀδελφὸν τυπῶσαι σάρκα μίαν μ τ νύμφης, ϵδ' ὑπινοίας πωάψαι, ϵ τῶν τοιάδε μωμητῶς, ϗ τὸ σωαγόμενον. εἰ γὰρ ὁ ἀδελφὸς ὁ σοῦ τέρε ἐσὶ βαθμ, πῶς ἀδενὸς ἀποσήσεται βαθμ τ νύμφης, ὁ Δ μέσος ὑ ἀδελφ τῶν τῇ πρόσοικός ϑ ϗ, ἀλλ' εἰς ἔσχατ μετ' αὐτῆς, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἀρξεται τ συγγ ϵ ἀριθμεῖν πρὸς τ ὑ νόμε δύναμιν; ὃς φησιν, Οἱ ὀκ πλαγίᾳ πρώτου βαθμὸν ὀκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἀπὸ δ τέρε ἄρχοντες. τὸ σ ϵ αὐτὸ καὶ πὶ ὑ ἐξαδελφ λέγειν ἀκόλουθον. ὁ γὰρ ἐξάδελφ ϗ πεσσαρσιν ἀποδιες ὡς βαθμοῖς ὑ ἐξαδελφ, τ ὡσαύτως ἐχ ϵ πρὸς τ ὑ ἐξαδελφου γαμετὴν ἀπόσασιν, ϗ τ ἐξαδελφῷ αὐτῆς ὡς τετάρτ βαθμὸ ἀσφαλῶς ἄξεται, εἰς τ ὄγδοον ἀποκεχωρισμένον τόπον. ἐπεὶ γὰρ τῆς τ αὐτῆς γονῆς ϗ ῥίζης ἀλλήλοις κεκοινωνηκόσι προσώποις, ἤγνωται τοῖς παισὶ τ διςεξαδελφων Δ ἀ τὸ ἀπεσοινισμένον ὑ ὀγδόε βαθμὸ ὁ γάμος ὀκ ἀπηγόρευται, τίς ὢν ὀρθῶς εἴποι τ ἐξ ἀγχισείας συγγ ϵ ῆ, οἰκειότερον εἶναι *ὑ ἄμαξ ϗ, κ πρὸς σοῦ πορρωτέρω ἀπελαύνεσθ ὁρᾶς; ὑδεὶς οἶκον νῦν ἔχων. ταῦτα ϡ καὶ ὁ πατριάρχης σωεπιλογισάμενος, μόνον τ τ ἀδελφῶν πρὸς τὰς πρώτας ἐξαδελφας γάμον ὀπτῶς ἐκφωνεῖ κωλύ ϵ ν, τὰ ἐξῆς παριςῶν ἀκώλυτα εἶναι. ϗ γὰρ τ σύγχυσιν τ συγγ ϵ ικῶν ὀνομάτων διεξιὼν φησι, τὰς αὐτὰς καὶ ἀδελφὰς ὀνομάζεσθαι ϗ συγγαμβρας ϵ σοῦ ὀκ τέτων φυτὰς, ἀπὸ μ τῶν πατέρων πρώτων σοῦ ἐξαδελφὰς, ἀπὸ ϡ τ μητέρων

*τὸ ἐξ ἄμαξ

*putabit eam frater sororem suam: sed vtens lege veluti duce, sororem fratriæ statuet esse gradu quidem secundo cum ipsa: secum vero, quarto: amitam gradu tertio cum ipsa, secum quinto: & consobrinam eius, gradum obtinentem cum ipsa quartum, secum sextum, sic auersabitur, vt eam non ducat: cum eiusdem sobrina tamen haud dubie copulabitur: quum a fratria quidem, duobus distet gradibus: ab eius autem sobrina, gradu octauo: qui gradus in societate nuptiarum non prohibetur. Eadem ratio consobrinorum quoq; nuptias hactenus quaquam vetitas esse demonstrat. Quippe consobrinus gradum quartum obtinens erga consobrinum, deinde cognationem cum eius coniuge suam inquirens, consimiliter & consobrinam eius in quarto cum ipsa gradu consistere deprehendit. Ideoq; generationes omnes ad se numerans, in octauum gradum incidit. Sic ergo neq; legibus, neq; canone sacro puniuntur eius modi cōiugia: eodemq; modo contexta superius linea generis, quarto sextoq; gradu finitur, in cōsobrinæ mariti fratre, vel consobrinæ mariti consobrino. Fieri quippe non potest, vt instar mariti frater etiam ipsius statuatur vna caro cū fratria. Subtilique consideratione cum ea copuletur: positis hisce vitiose per conclusionem. Nam si frater secundi gradus est, qui fieri potest, vt gradu nullo distet is a fratria, qui per medium fratris ei necessitudine iungitur, vtque sit vnus cum ea, & ab ea numerare cognationem incipiat præter sentētiam legis? cuius quidem hæc verba sunt: Qui sunt extra transuerso, primum gradum non habent, sed a secundo incipiunt. Idem consentaneum est etiam de consobrino dici. Nam consobrinus quatuor gradibus a consobrino distās, tantumdem quoq; distabit ab vxore cōsobrini, cuius consobrinā, veluti quæ gradu quarto sit, ab sq; impedimento ducet, ad octauum vsq; locum ab se disiunctam. Quum .n. personis eiusdem seminis ac radicis societate inter se deuinctis, hoc est, sobrinorū liberis, propter remotum longius octauum gradum minime prohibitum sit matrimoniū, quisnam recte dixerit eū, qui per adsinitatem propinquus alicuius est, magis illo necessariū esse, qui ratione sanguinis est coniunctus; ideoq; remotiores adterminos abigendū? Nullus, opinor, qui mente praditus sit. Atq; hæc etiā patriarcha ille quasi quoddā in epilogo colligens, fratrū dumtaxat nuptias cū cōsobrinis vetare se pronuntiat, cetera deinde significans prohibitione carere. Quippe confusionē cognaticorū vocabulorū recensens, eosdē ait & fratres adpellari, & coadfines: itidemq; prognatos ex his, patrum quidem respectu consobrinos, a matrib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

πρώτους· ἅπερ ὀνόματα, ἀδελφῶν σωερχομένων ἐξαδελφαις πρώταις, ὅπο πλεῖστα. ὅπη τούτοις ἐδὲ ἑτέροις σαφῶς ἀποφαίνεται, μηδὲν τούτου τοῦ βαθμοῦ σολυσωερχομενεῖν. ἔλαττον γὰρ καὶ τὰ πλείστων ἁμάρτημα, τῶν ἀπηγορευμένων καλεῖ σωμφοιεῖν, ὧν καὶ ὅποσκοραχίζει. Διὰ τὸ μὴ τολμᾶσθαι τὰ μείζονα· καὶ ὡσαύτως παραδείγματα τίθησι, τὴν ὀπτιθυμίαν μὲν ἀσφαλίζεσθαι. Διὰ τοῦτο οἱ σρηλατυμένους σεῖς ἀκρατεῖς μίξεις καὶ ἀρρήτοις οἰήσεις, καὶ τέλλα, ὅσα γένναιν οἶδεν ὀπτιθυμία· τὸν δὲ θυμὸν, Διὰ τὰ ἐντεῦθεν φύσηματα μυρία κακὰ καὶ τὰς μιαιφονίας. καὶ φησίν. οἱ τοίνυν δύο ἐξαδελφας ἀγόμενοι ἀδελφοὶ, ἅπαξ τῷ μείζονι σεῖσαρέντες κακῷ, καὶ σεῖς τὰ μείζονα τῶν ἀτοπημάτων ἑτοίμως χωρήσουσι. τῆς δὲ ἐλάττονος ἁμαρτίας ἐκκαθαιρομένης, φειδὼ τις τῶν μειζόνων ἔσται. ὥστε ὁ τῶν ἀδελφῶν γάμος σεῖς τὰς σρώτας ἐξαδελφας, Διὰ τὰς ἐγγυτέρας συγγενείας, ἀλλ' ὁ Διὰ τὰς μακροτέρους κεκώλυται. ἔλαττον γὰρ ἁμάρτημα τοῦτο δέδοκται τῷ κανόνι εἰς σὲ ἐξ ἀγχιστείας γάμους. εἰ δὲ ἐλάττονος ὡς ἂν ἐλάττον ὀπιζητήσωμεν; ἀσυλλόγιστον τοῦτο, καὶ πάσης ἀλλοτρίου διαιρέσεως, καὶ τῷ κανόνι μαχόμενον. ὃς γὰρ τοῦ ἥττονος μακρὰν σεῖται, σωασεσύρται καὶ τοῦ μείζονος. ᾧ γὰρ τὸ μεῖζον οὐκ ἔξεστι, τούτῳ σαντὸς οὐδὲ τὸ ἧττον. τοῦτο δι' ἡμῶν οὐκ ἐκ τῆς Διαλεκτικῆς εἰλήφθαι, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀσοδείκτου λογίου νομικῆς. ᾧ γὰρ φησι τὸ μεῖζον ἔξεστι, καὶ τὸ ἧττον ἔξεστιν, ὡς τῆς αὐτισροφῆς δῆλης· ὅτι ᾧ τὸ ἧττον ἔξεστι, τοῦτο καὶ τὸ μεῖζον οὐ σαντὸς. οὕτως ἡμῖν ἀσὸ τῶν νόμων τὰ λήμματα κεχορήγηται. οὐδὲν κωλῦον ἢ γλαφυρὸν σεῖ τὸν λόγον ὀπιτηδεύσιν εἰς ἀκοὴν καταγωγὴν δύσιν, ἀλλὰ τούτου μόνον φροντίζουσιν, ὅσως ἀσείεργως ὁ λόγος ῥέων, διδασκαλικώτερον τὰ τῆς τέχνης ἀφηγῆται, καὶ μηδὲν τῶν σουδαίων Διαφύγῃ τὸν σωετὸν ἀκροατήν. οὐμὲν ἀλλ' οὐδὲ σύγχυσις ὀνομάτων συγγενικῶν ἐν τοῖς ἑξῆς βαθμοῖς ὀπὶ τῶν σικτομένων αἰναφαίνεται. καὶ τοῦτο σαφήσει μὲν ὁ λόγος σαφῶς ἐσοφαίνων. ἀλλὰ μικρόν τι σροσδιαλαβεῖν αἰναγκαῖον, καὶ τοῖς ἐσικειμένοις σράγμασιν ἁρμοδιώτατον. Ἤρετό τις τὸν μέγαν Βασίλειον, εἰ ἔξον αὖσι τῷ ἀδελφῷ ἀγαγεσθαι τῆς γαμετῆς. ὁ δὲ ὀπισυλλὴς σαντοῖον τὸν τοιοῦτον γάμον ἀσελέγχας ἀθέμιτον, καὶ ὡσσερ ὀπιδαψιλεύεται τοῖς ὀσοδείξεσι, καὶ τῶν ἐντεῦθεν συμβαινόντων τῶν συγγενικῶν ὀνομάτων σύγχυσιν σαρίστων, οὕτω φησίν. Ἐκ τοίας συγγενείας οὖν γεννηθέντας σεῖσαγορεύουσιν; ἀδελφοὺς * αὖτις ἀλλήλων, ἢ ἀνεψιοὺς σεῖσερορῦσιν; ἀμφότερα γὰρ αὐτοῖς ἁρμοδί Διὰ τὴν σύγχυσιν. ὧν δὲ μόνον ὁ τοιοῦτος γάμος καὶ τῶν νόμων

κακωλυμένος, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐλαφρότερα τούτου,
» διεξιόντων οὕτωσί. τὴν τοῦ σατρὸς μὲν ἢ τοῦ ἀδελ-
» φοῦ μου μνηστὴν, οὐ δυνάμει λαμβάνειν, καὶ γα-
» μετὴ αὐτῶν οὐ γεγόνασιν. ἡμῖν γὰρ μητρυιαὶ, ἢ δὲ
» νύμφης τάξιν ἐσέχουσιν. ὁρᾶν ὥρα, ὅσα τὰ βραχέα τῶν τὴ συμσεσειλαβεῖ ῥήματα. εἰ γὰρ τῇ τοῦ ἀ-
» δελφοῦ μνηστῇ γάμῳ σεσυμπλέκειν οὐκ ἐνόν, ὁ αὐ-
» τὸς κανὼν σεσαρμόσει λόγος, ὅσι τῷ τοῦ μνη-
» στῆρος αὐτῆς ἀδελφῷ γένεσθαι σαρξ μία οὐ συγκε-
» χώρηται. τουτέστι, οὐ δυνατὸν δυσὶν ἀδελφοῖν, τὴ μὲν ἐρχηκέναι μνηστῆρα· τὴν δὲ, ἀνδρα· εἰ δὲ τοῦθ' οὕτως ἔχον ἐστὶν, εὔδηλον τὸ ἐξῆς, ὡς εὐθὺ ὁ μνη-
στὴρ τῆς μνηστευθείσης αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν γαμήσει, ἵνα μὴ τῆς μὲν μνήστωρ, τῆς δὲ γαμέτης αὐαφανῆ-
τούτων δὲ ἀνωμολογημένων, ἀσύγγνωστον τὸ μεῖζον κακόν. οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς ἀδελφὰς δύο, γαμετὰς σοιήσῃ σοτε. οὕτω μὲν οὖν τὸ συμβάλλον τοῖς νόμοις ἐθέσπισεν ὁ σολὺς τὰ θεῖα, οὐ τὰς ἐρμηνείας ἐν τάξει νόμων εἰσφέρων, ἀλλὰ τὸν μὲν Διὰ τὸ ματισμὸν τοῦ σροβλήματος ὀποσεμπόμενος καὶ ὀποκείνων, τὰ δὲ ἐξ αὐτοῦ φυόμενα οὐκ ἐπαινῶν. σαρόμοιόν τι καὶ τῆς θεολόγου φωνῆς διείσκεται. τὸ γὰρ μὴ δεῖν κατὰ σᾶσαν αἰτίαν ἀσελαύνειν τὸν σύζυγον μελετῶν ὁ μέγας, μέμνηται δὲ σ-
» λιτικῶν νόμων, καὶ καταλέξιν ὕστω φησί. Τί δή-
» σοτε τὸ μὲν ἧλυ σκύλακων, τὸ δὲ ἄρρεν ἐσέτρε-
» ψαν; ἢ γυνὴ μὲν κακῶς βεβουλευμένη σρὸς νοί-
» τὸν αὐθρὸς μοιχᾶται, καὶ σικρὰ σοιοῦσα τῶν νό-
» μων τὰ ὀπιτίμια· αὐτὴρ δὲ καταμηνύων γυναικὸς,
» αὐθέωτος. ὃ δέχομαι τοῦτον τὸν νομοθέτην. οὐκ ἐπαινῶ τὸν σωμῆλαν. ἄνδρες ἦσαν οἱ νομοθε-
» τῆνες. Διὰ τὸ κῦ γυναικῶν ἡ νομοθεσία. ἐσεὶ καὶ
» τοῖς σαιδάσιν ἴσα ἐξουσίαν δεδώκασι τὰ τέκνα.
» τὸ δὲ ἀσενὲς, ἀσερέσθυτον ἔασαν. Σκεσθέον καὶ σροσηκτέον, ὡς Διὰ τούτων τῶν ῥημάτων οὐκ ἠμείφθησαν οἱ νόμοι, ἀλλὰ μέχρι καὶ τιμέρου ἐσε-
ρωτοί εἰσιν, ἰθύνοντες τὸ σολίτευμα· καὶ κολάζοντες μὲν τὸν μοιχάδα, τιμωρούμενοι δὲ καὶ τὸν τῶν ἡ σωδιαφθορότερον ἄνδρα. οὐ γὰρ ἐσ' αἰσχρὸν τῶν νόμων ἐνεῖσθαι τὸν λόγον ὁ θεηγόρος, ἀλλὰ σοῦ μὲν βιβλίου ὁ σκοπὸς ἕτερος, ὡς ἐφολκιον δὲ τὴ σοῦ λόγου ῥοπὰ καὶ τοῦτ' ἐσεύρατο. ἀμέλει καὶ μεμφθήκασι μὲν, τὸ ἴδιον ἔχοντες κράτος, οἱ τὸν σεῖ μοιχείας ἀγωγὴν τὸ σωοῦ-
τος, ὡς Διὰ τίνων αἱρόμενοι, καὶ κῦ τίνων ἐνεργεῖσθαι. σεῖ μὲν τοι λύσεως γάμων, τὸ συμβαῖνον ἐνεργεῖ-
ται τῷ τοῦ θεολόγου σκοπῷ, καὶ οὐ σᾶσιν ἰσίαις τοῖς ἀνδράσιν ἐφίησι τὰ θεσπίσματα σεῖς τὸ τὴν γαμετὴν ὀποσέμπεσθαι, ἀλλὰ μεμερεμνημένως τὰ σεῖ τούτων ἠκριβωται. καὶ τοῦτο μὲν, ἐντεῦθεν κείσθω. μὴ δ' ἐκεῖνο λανθανέτω σαρχωρούμενος, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ τοῖς νόμοις ἐγνωσμένος τὰ τοιαῦτα ἀδελ-

leges erant prohibitæ, verumetiã his tolerabiliores; quãe earũ hæc verba sint. Patris mei, vel fratris mei sponsam, ducere non possum: licèt vxores eorũ nõ fuerint. Nã illa nouercæ, hæc fratriæ locum obtinet. Videndum heic, quã multa paucis hisce verbis cõprehensa sint. Quippe si nequaquã fas est, coniugii lege cum sponsa fratris coire: rationis eiusdem respectu par est, vt mulier istæc in eamdẽ carnẽ cum fratre sponsu coalescere prohibeatur: id est, ex duob fratrib. alterum sponsum, alterũ maritũ habere nõ potest. Quod sane si verũ est, satis manifestò deinceps paret, nõ etiã sponsum mulieris sibi despõsæ sororẽ ducturũ: ne illius quidẽ sponsum, huius vero maritũ sese prodat. Quib. confessorũ loco admissis, malũ maius haudquaquã consequi veniã potest. Non. n. vnus & idẽ duas sõrores vmquã matrimonio sibi iunget. Hoc modo peritissimus ille rerũ diuinarum id statuit, quod legib. consentaneũ est; non interpretationes pro legib. introducẽs, sed in quæstione proposita facti speciẽ reiiciens, & qua inde nascũtur, haudquaquã laudans. Consimile quiddã a Gregorio Theologo prolatũ inuenitur. Nã magnus ille vir probare volẽs, nõ quauis ex causa repudiandã esse coniugẽ; ciuilium quoq; legum mentionẽ facit, his ipsis verbis vtens: Cur fe- " minã puniuere, concessa mari licentia? Femina " si circa mariti cubile neguiter aliquid admit- " tat, adulterio se polluit: atq; heic acerba videre " est legũ supplicia. Verũ si vir in feminã scortã- " do peccet, nullis obnoxius est pœnis. Equidẽ ius " hoc nequaquã admitto. Consuetudinẽ nõ lau- " do. Viri legis auctores sunt. Iccirco lex in mu- " lieres sæuit. Patriæ potestati subiicere liberos. " At huic imbecillo sexui nõ consuluerunt. Cõsi- " derandũ heic, & obseruandũ, per hæc verba nõ immutatas esse leges, sed in hodiernũ vsq; diẽ ratas esse, remq; publicã regere: quũ & deprehensam in adulterio puniant, & virum quoq; cum ea se polluentẽ merito supplicio adficiant. Non. n. vt leges tolleret, hæc ita Theologus protulit; sed quũ alius libri scopus esset, ipsa series orationis has quoq;, velut adpendicẽ quamdã, adduxit. Mansere nimirum ea leges ratæ, quæ actionem adulterii formant, quibus ea scilicet, & aduersus quos cõpetat: verũ circa solutionẽ matrimoniorum id in vsu est, quod Theologi scopo quadrat; & promulgata sanctiones viris habenas haudquaquã laxant ad repudiandã coniugem, sed accurato studio de his statuerunt. Ac de hoc quidem, hactenus. Ceterum nec illud silentio transeundum, etiam in illis matrimoniis, quæ leges inter liberos sobrino-

autem, sobrinorum liberos: quæ nomina cõficiuntur, vbi fratres cum cõsobrinis in matrimonium coeunt. Secundum hæc aliis quoq; verbis perspicue pronuntiat, in hunc se gradum minime curiosum esse. Min°. n. & extremum peccatum vocat, coniunctionẽ prohibitã; quã etiam malam in rẽ abigit propterea, ne maiora committãtur: simulq; ponit exempla, concupiscentiã videl. inhiberi, propter eos, qui ad coitus intẽperantes, & facta nefaria, atq; alia, quæ gignere concupiscentia solet, velut æstro quodam perciti feruntur: irã vero, propter infinita mala & cædes, quæ ex ira prouenium. Verba quidẽ eius hæc sunt. Qui cõsobrinas duas ducunt fratres, semel maximo inuoluti malo, maiores etiã ad absurditates expedite progredietur. At quũ peccatum minus exterminatur, a maiorib. abstinebitur. Quo fit, vt fratrũ nuptiæ cum cõsobrinis, propter cognationes proptores, non propter remotiores sint prohibitæ. Nam minus hoc peccatum esse visum canoni fuit in nuptiis, in quib. ad finitatis habetur ratio. Et quonãmodo minus aliquid minore quæremus? Alienũ hoc ab omni est ratiocinatione, ac diuisione, atq; ipso cum canone pugnat. Nã qui longe a minori arcetur, etiã arcetur a maiori: & cui non licet quod maius est nõ etiã licebit quod minus. Atq; hæc nõ ex dialectica sumpsimus, sed ex vera & incorrupta iuris disciplina. Cui licet, inquit iuris auctor, quod pluseste, etiã id, quod minus est, licet: quũ vice versa manifestum sit, cui liceat id, quod minus est; nõ etiã omnino licere, quod maius. Sic a legib. suppeditata nobis argumẽta sunt, qui sane nullã orationis expolitæ venustatẽ quærim°, ad aures præstigiis quasi quibusdã demulcendas: sed solliciti dumtaxat de hoc sumus, vt oratio nostra inelaborate fluens, cõmodiore docẽdi ratione quæ artis sunt, tradat; ne quid auditorẽ intelligentẽ lateat, quod scire sit operæpretium. Enimuero ne confusio quidẽ cognaticarum appellationum in iis, qui gradibus vlteriorib. prognati sunt, emergit. Quod sane deinceps quidẽ perspicue declarabitur; sed ita tamen, vt prius paulũ quiddã explicetur, cetero quin necessarium, & ad res propositas accõmodatissimum. Consulebat quidã magnum illum Basilium, num ei cõtigis sua sororẽ ducere fas esset. Hic vero per epistolã probans, eiusmodi nuptias omnino nefarias esse, quasig. largius effundens demonstrationes, & hinc prouentẽtẽ appellationum cognaticarum cõfusionem ostendẽs, ait: Quanã ex cognatione sic natos appellabunt? Nũ fratres inter se dicent, an consobrinos? Vtrag, certe cõpetent eis, propter confusionẽ. Ceterum nõ huiusmodi dumtaxat nuptias per leges

Universidad de Deusto
Biblioteca

Φων γάμ@ συμπλῶσιν ὀνομάτων ἀπὸ τ̃ σωαδελφῶν δέδεκται, ὥσπερ ἀπὸ σημαινόντ@ τῶ πρᾶγμα-
τι. ὁ γὰρ ἀνὴρ τελευτῶσης αὐτ̃ τῆς γυναικὸς ἄπαιδ@, εἰς μέρ@ σώγε τῶ ἀδελφῶ καὶ τοῖς ἄλ-
λοις τρισὶ ἐξαδελφοις τῆς ἀπελθούσης, οἵπινες αὐ καὶ ἦσαν, ὡς ἴσον βαθμὸν ἔχων ἑξηκατοχῆς, πρε-
σβεύεται τῆς κληρονομίας, κατὰ τὸν ἀγορεύοντα νόμον οὑτωσί· Ὀγδόου βαθμοῦ συγγενὴς καὶ μὴ
ἐπεισελθηκὼς κληρονομίαν, ἔχῃ τῶν ἐκ τοῦ νόμου βοηθειαν. καὶ τοῦτον ἀναδείκνυται ὁ αὐτὸς,
σύζυγ@ ὀνομασμέν@ τῆς γυναικὸς, καὶ ἐξάδελφ@. εἰ μή τις καὶ κ̃ ἑαυτοῦ ὑπονοηθείη τῆς
ἀπαιτήσεως, ἐὰν ἅπαξ ὅλως ἑκατονταέτειας ἐτῶν,
καὶ βασιλεὺς καὶ Ῥωμαϊκὸν φῦλον πρεσφυλάττουσιν, ὑπ̃ οὐδεμιᾶς καθολικῆς ἡμερκῆς σωδοῦ κατηγορηθεῖσαν ὡς οὐ καλῶς ἐχουσαν, ἀλλὰ
καὶ ὑπ̃ αὐτ̃ τοῦ νεαροῦ κανονίσματ@ κυρωθεῖσαν, ἐπερηρεισμένου μὴ τοῖς νόμοις, καὶ τούτων ἀπειρ̃ πρεσεχομένου, οὐδένα ἂν τῶν ἐγγεγράφων Δημοσθένοντ@ νόμων, ἀλλ' ἀγεγραφόνθος ῥητῶς σκῆψιν ποιουντ@ καὶ κωλύοντ@. ἐπεὶ μὴ δ̃ ἐξῆν τῶ πατριάρχῃ Σισινίῳ βασιλικῶν κατεθεσπισμένων Δαπάξεσι τὸ κατασκάλαδεν, καὶ σὺν ἀλλ' Φυλον. ἐνδηλότατον οὖν ἐντεῦθεν, ὅτι πρ
ὸσι μὴν τῶν συνοικεσίων ὑπὸ τῆς γενομικῆς
* μετὰ τῆς κωλύσεως πρειλαμβάνεται, ταῦτα * μὴ τῆς ὀνομασίας τῶν ὀνομάτων συγχύσεως ἀποσήμαι-
νειν ἀπ' ἀρχ̃ πρεσεχομένου· τὰ γ̃ Δημοσθένοντα τῶ τ̃ ὀνομάτων συγχρησιν, σὺν ἀκυρώσει. οὐ γὰρ αἱ
πρεσηγορίαι καὶ κλήσεις γίνωσι τὰ πράγματα, ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων χρηματίζονται τὰ
ἐνόματα. τούτων γ̃ ὄντως ἐχόντων, λοιπόν. πορεύτέον ἡμῖν πρὸς τ̃ τ̃ ἐπαγγελίας σκοπήρωσιν, καὶ ἀπο-
δεκτέον, ὡς ἀδ̃ γένε̃ σύγχυσις ὀνομάτων τοῖς γνω-
σθεῖσι σκ̃ τ̃ γάμων, ἃς ὁ νόμ@ κυροῖ. οἱ γὰρ δύο
πρῶτοι ἐξάδελφοι, πρώταις ἐξαδέλφαις εἰς γά-
μους σωιόντες, σκγόνας Φύσουσιν ἀφ' ἑκατέρ@ μέρ-
ους, δευτέρας ἐξαδέλφας ὀνομαζομένας. οἱ γ̃ δύο
ἀδελφοὶ, δύο δισεξαδέλφας γαμοῦντες, ἀφ' ἑαυτ̃
ὀνομαζομένας πρώτ̃ ἐξαδέλφας ὀπογόνωσι.
πρὸ γὰρ τ̃ πατέρων, σὺκ ἔστι συγγενικὴ κλῆσις εἰς
τρίτον ἐξαδέλφότητ@ πίπτουσα τόπον, ὅσις γε πρὸς
γάμου αἱματ@ ἀκρασίαν σὺκ ἐφέλκεται. ὃ δὴ
μάλιστα συμβαίνῃ πᾶσι τοῖς ἀμέμπτοις τ̃ γάμων.
δύο γὰρ ἀδελφοὶ σωάφειαν γαμικὴν πρὸς δύο
γυναῖκας ὑποτελοῦντες ἑτερογενεῖς, καὶ παύτη ἀλ-
λήλων εἰς συγγένειαν ἠλοτριωμένας, πρώτ̃ ἐξ-
αδέλφους ἀφ' ἑαυτῶν γινώσιν, ὑπὸ τοῦ τῶν μη-
τέρων γάμου καὶ μέρους μηδεμίαν λαμβάνοντας
κλῆσιν. τὸ δ̃ αὐτὸ καὶ δύο ἀδελφαὶ δρῶσιν, ἐς ἀν-
δρῶν ἑτερογενῶν ἀπιοῦσαι. τούτων ἄτως ὑγιῶς τε
καὶ ἀμωμήτως πεπαγμένων, εἰσὶν οἱ τῷ τῆς ἐγ-
κρατείας πρόχημαι, ἐθέλουσι τὰς ἑαυτῶν, ὅπως
ἂν ἔχοιεν, ἐπιθυμίας ὑποπληρ̃ καὶ πλέζοντες
εἰς ἀλλοτρίας βίους, ἁρμόζονται τῷ λέγοντι νό-
μῳ· ἐν τοῖς γάμοις ἃ μόνον τὸ ἀπιτετραμμένον· ἀλ-
λὰ καὶ τὸ ὑπρεσὲς καὶ σεμνὸν ζητοῦμεν. οὕτ@
γ̃ ὁ νόμ@ ἃ τοῖς δικάζουσιν ὕλῃ χορηγεῖ, ζητεῖν
ὑπρεσές. οἱ γὰρ οὕτω τῶ ῥήσιν σκλαδόμενοι, νε-
μοῆτῶν ἀξίαν, ἢ καὶ τῶ τὰ πρ̃ πύδ̃ πρεῖλῆφέ-
ασιν ἑαυτοῖς· ἐπαιρόμενοι, μὴ τοῖς ἀπιτετραμμέ-
νοις ἐμμένῃν, ἀλλ' ὑπελίζειν ταῦτα τῶ τῆς ὑπρε-
πείας πρόχήματι. Ἐπὼς ἂν τις τοῖς ἀπιτετραμμένοις σωεῖναι τὸ ἀπερπὲς εἴποι, ἵνα Δαπτὸν πε-
ροφθεῖεν τὰ νενομισμένα; ἢ πὼς ἂν ὁ νομοθέτης
εἰδὼς πνας τῶν γάμων ἀπρεπὲς ἔχοντας. σὺκ ἐξυ-
λοφόρησε τούτ̃ τοῦ νομικοῦ σωτάγματ@, ἀλλ'
ἑτέροις ἀντένευμε κατὰ τῶν τοιούτων τῶν ἐξουσίων;
μακρὰν που τῶν ὀρθῶν ὑποπελαύλωται λογι-
σμῶν οἱ τούτοις ἀπιτολμῶντες. δεῖ γ̃ τὸν δικαίως
ἀναιτᾶν βλάβην, τοῖς κειμένοις ἑπεσθαι νόμοις,
εἰ μέλλοι τῶν ἀδοκιμούτων ἐσεσθαι, καὶ σὺν νό-
μους προύτων, καὶ μὴ σὺν τούτων ζητᾶν λογι-
σμούς, πολλάκις τῶν πολλῶν ὑπερβαίνοντες γνῶσιν, πᾶν ἀν νομοθέτης νεώτερ@ τ̃ κειμένων
ἐναλλάξῃ τι ἐ ἀνασκάλαση. ἃ γὰρ δεῖ κινεῖν σὺν
ἀκινήσ̃ νόμους, ἕως ἂν ὦσι κύριοι. οὕτω ὁ πρε-
σβεληθεὶς νόμ@ τοῖς δικάζουσιν ἐξουσίαν ἀλ-
λόκοτον χορηγεῖ, ἀλλὰ τ̃ νομοθέτῶν παρίσησι, δ̃
εἴων κεφαλαίων τ̃ ἐκ γάμων συμπερφέρει νομο-
θεσίαν. κωλῦσαι γὰρ βληθεὶς ὁ σεφώτα@ Μο-
δεστῖν@ γάμον, μὴ ἀπερημένον δ̃ ὑπερβολῶσιν αἵμα-
τ@ συγγενικ̃, φησὶν ὅτως. ὅτι οἱ τ̃ Ῥωμαίων
βασιλεῖς, κωλύειν ἐθέλουσι γάμους, ἐν οἷς ἐστὶν ἐγγὺς
τῆς ἀναμίξεως τὸ ἐπιμίγνυσθαι τὰ αἵματα, ἐπὶ τῶν
ἀνθρώπων ἐστὶν ἐπιδεῖξαι. ἐπὶ γὰρ τῶν ἀλόγων
ζώων, ἐν οἷς ἐστὶν ἀνάμιξις, ἐκεῖ καὶ τὸ ἐπιμίγνυσθαι
τὰ αἵματα

Universidad de Deusto
Biblioteca

νομοθέτει, ἐ παύεται τ μ τ λῦσιν τ συγγενείας ἐπιτελούμενον γάμον ἐῶμεν ἀνεπίμητον, ὡς ἀπιτεφαμμένον αὐτῷ τούτῳ, τὸ μὴ καταῤῥυπαίνειν αἷμα συγγενικὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀσέβειας ζητούμενον. αὐτίκα γοῦν * τὸν ἐ ἀσεβείας ληφθέντα νομοθεσίαν, εἰσφέρει φέρων ὧδε. ὃν ἔρραπται ὁ γάμ@ τ μ τ θυγατρὸς, ἢ ἐγγόνης, ἢ * πρεγγόνου τοῦ ἀξιώματι τοῦ, πρὸς ἀπελεύθερον, ἢ σκληνὸν, ἢ ἰδιον σκληνοῦ. ὁ γοῦν τοιοῦτ@ γάμ@ οὐχ αἵματ@ μίξιν εἰσάγει, ἀλλὰ σεμνοπρέπειαν τῷ συγκλητικῷ γένει οὐ περιποιεῖ. ἐπεὶ γὰρ ἐν τοῖς πραγματικοῖς ζητήσεσι καὶ πῶς τῶν νόμων εἰσφορᾶς, οὐ μόνον τὸ νόμιμον, καὶ δίκαιον, ἐ συμφέρον, καὶ δυνατὸν, καὶ τὸ σκοπούμενον σκοπεῖται, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ ἔνδοξον, ᾧ πάντων ἐστὶ τὸ ἀσεβὲς καὶ σεμνὸν, ἐκ τούτου ἐ κεφάλαιόν ὁ νομικὸς τὴν ἑαυτοῦ κρατιστὴν δόξαν. ἀλλὰ καὶ ὁ Παυλιανὸς νομοθέτης τῷ αὐτῷ κανόνι τ νομοθετικῆς σοφίας καὶ ἐπιστήμης στοιχῶν, ἐ παρέπαξεν, ἀλλ' ὑπέταξε τὴν κατασκευὴν τῷ ἠθικῷ. διέξεισι γάρ. ὁ γὰρ υἱὸς καὶ αὐτεξούσιος γενόμεν@, οὐ δύναται τὴν γενομένην ἐ γεννοῦσαν πατέρα γαμετὴν λαμβάνειν παρὰ γάμον· ὥσπερ οὐδὲ τὴν αὐτοῦ ἐ υἱοῦ γαμετὴν ὁ αὐτεξούσιον αὐτὸν ποιήσας γεννήσας πατὴρ, καὶ ἡ θέσις λυθῇ· εἰ καὶ μὴ ἄπεται τοῦ γένους αὐτῶν. ἡ μὲν γὰρ, μητρυιὰς· ἡ δὲ, νύμφης τάξιν ἐπέχουσι. καὶ ὁ Φυσικὸς γὰρ πατὴρ οὐ λαμβάνει τὴν παρειλημμένην αὐτοῦ θυγατέρα. τὸ γὰρ φύσει δίκαιον καὶ ἀνάγκαις ἐν τοῖς γάμοις σκοπεῖται. εἰκότως ἰδοὺ γέγονεν, ὅτι οἱ νομοθέται εἰς ἔρεισμα, καὶ κόσμον τῶν ἰδίων δογμάτων τοῦ τοιούτου καινίας ἐπάγουσιν, οὓς καὶ βασιλεῖς καὶ σύγκλητ@ παρεσκευάσατο, καὶ τῶν ἐκείνων βίβλων παρειλήφοτες, τῇ πείρᾳ καὶ παρὰ τῶν Διγέστων ἐπέταξεν. τὴν ἡ τοιαύτην μεθοδον ὁ παρ' ἡμῶν ἰδὼν, ὅτι κ' γνώμῃ ἐνομοθέτει βασιλικῇ, καινὸν εἰσφέρων δόγμα, τῷ τοιούτῳ καινοτέρῳ ἐχρήσατο. δικαιοῦμεν δὲ τὸν τρόπον ὑ παρόντος τιμᾶν ἀμφισβητήσεις, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, πολεμίους συνθέσεις. σφαλεραὶ γὰρ καὶ ἐκπώτοι πᾶσαι αἱ μὴ ἀδολεσχίας χιμαίρας ἰσχύουσαι. ἡμῖν γάρ τις κώλυσις, οὐκ εἰς τὸ ἄπειρον ἐῶσα τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν ἐκτείνεσθαι, ὅρον βραβεύεσθαι. καὶ τὸν τοιοῦτον ὀνομάζομεν τινὰ κώλυσιν. ὅ ἐστιν ἢ ὃν τὸ μεγεθυμένον παντὸς τοῦ μήπω νενομισμένου, ἀσφαλὲς ἐστιν. ὡς ἐ βραδαθέντος ἐ νόμου τὸ, τὶς, τινὰ ὅρον αἰτηθεῖ αι τοῦτο πᾶσιν ἀνάγκην ἔχει. καὶ εἰ μὲν ἔστι, ὅτι τῶν ἐκ πλαγίου ἀδεμία κώλυσις ἐστὶ, καὶ

*μετὰ τῶν

*πρεγγόνου

inquit. Romanarum legũ auctores nõ quæsitis nuptias, quæ ratione cognationis explicata cõtrahuntur, impunitas relinquimus: velut cõcessas eam ipsam ob causam, quod sanguis cognatus per eas non polluatur: sed etiam quid deceat, quærimus. Statimq; post hanc de honesto legem, infert huiusmodi quædam: Inter filiam, vel neptem, vel proneptem constituti in dignitate, & inter libertum, vel histrionẽ, vel histrionis filium, nuptiæ non constant. Enimuero matrimonium eiusmodi, nõn confusioni sanguinis causam præbet: sed dignitatẽ generi senatorio non conciliat. Etenim quũ in pragmaticis quæstionib. & legũ promulgationib. non id dumtaxat spectetur quod legitimũ est, & iustum, & vtile, quodq; fieri potest, & quod futurum est: verumetiã quum dignitatis, quæ idem est cũ decoro & honesto, habeatur ratio: suam turisconsultus opinionem ex hoc capite confirmat. Sicetiã admirabilis ille iuris auctor Paulus, eamdem legalis sapientiæ scientiæque regulam sequens, non rationem ante legem posuit, sed post eam subiunxit. Ait enim. Adoptiuus filius, etiam quum emãcipatus fuerit, ducere non potest eam, quæ patris adoptiui cõiux fuit: sicuti nec ipsius filii vxorem pater adoptiuus, qui eum emancipauit. tametsi solutus fuerit adoptio & ipsa nulla necessitudine familiãrum adtingat. Nam illa quidem nouerca, nurus hæc vicissim obstinet. Quippe naturalis etiam pater filiam vulgo quæsitam non ducit. Spectatur enim in nuptiis, quod natura iustum est, ac decet. Ecce perspicuum factum est, iuris auctores ad fulciendum & ornandum decreta sua, regulas eiusmodi subiicere: quas & imperatores & ipse Senatus admisere: deque libris illorum sumtas, quinquaginta Digestorum libris inseruerunt. Quam sane methodum patriarcha quoq; nõ ignorans, quum nouum adferre decretum vellet, secundum imperatoris sententiam legem promulgando, hac vsus est regula. Verum iudices hoc modo controuersias decidere, vel rectius vt loquar, vincula nectere, nequaquam conuenit. Omnes enim assertiones, quæ temerario cum garritu fiunt lubrica sunt. Quippe quum QVÆDAM PROHIBITIO sit, quæ potestatem iudicis in infinitum extendi non sinit; terminum scilicet positum esse clamat. Atque hunc vocamus, quandam prohibitionem. Omnino vero terminatum est, quod est scriptum. Quod autem legibus necdum est expressum, indeterminatum est. Quo fit, vt qui legis illud QVÆDAM transcurrit omnino terminum quendam ei cogatur obuicere. Quod si dixerit, nullam esse prohibitionem in iis, qui

αὐτὸς ἑαυτῷ περιτίθεν ἐλεγήσεται, ὁ μηδὲ τῆς γεγραμμένοις ἐμμένων, ἀλλὰ πολλὰς καὶ ἀνεικάστους ὀφινοῦν * κωλύσεις. εἰ ἦ φαῦλα πρόσχυσις, τῶν ἐκ πλαγίου γάμων πᾶσα κώλυσις ἐστὶ, λίαν θρασέως καὶ ἀμαθῶς τῷ νόμῳ προσκρούσει, ὅς, οὐ πᾶσαν, φησὶν, οὐσὶ ἀπείραντ@ ὅπου τῶν ἐκ πλαγίου κώλυσις, ἀλλὰ τὶς. οὐκοῦν τὰ ὅλα τὸ Τὶς σωφρόνισμα, τῶν ἀποπωτάτων εἰσὶν, ἢ μᾶλλον ἐκτὸς παιδαριώδη φαντάσματα, καὶ αὐδηπὶ κομιδῆ. καὶ γὰρ συνεχῶς ἀπορεῖν ἡμῖν ἐπέρχεται, κατανοοῦσι τὴν ἀπορείαν τοῦ πράγματ@, πῶς πολλῶν ὄντων τῆς δικαστικῆς ἕξεως, καὶ τούτων ἀπαιτῶν οὐχ ὁμοφρονούντων ἀλλήλοις, οὐδὲ παιδείας ἴσης μετειληχότων, οὐδὲ ἐῤῥωμένων ὁμοίως, τὶς εἰδέναι δύναται τὰ ὡς ἔτυχεν, ἵνα φυλάξηται ταῦτα. ἐπεί τι καὶ τῶν νομικῶν ὁρῶν ἀναπεπλωμένων, καὶ τῆς ἐξουσίας εἰς οὖν δικάζοντας μεταπιπτούσης, εὐχ ὅδε ἢ ὅδε, ἀλλὰ πᾶς ὁ βουλόμεν@, κατασείσῃ γάμον. καὶ τίνες αὖ εἶεν τῶν γαμουμένων ἀθλιώτεροι, ποσὶ πᾶσι * ἐγκείμενοι γνώμαις, καὶ πρὸ παιδείας, ἐ αὐτοπαιδείας; καί τοι σὺν νόμους φανεροὺς εἶναι δεῖ, ὥστε μηδεὶς Ῥωμαίων ἐξεῖναι λέγειν, ἀγνοιαν νόμων ἔχειν. πόθεν οὖν αἰτιᾶσθαί τις, ὡς πρὸ γάμου συνηπαμένου γάμου; ἢ πρὸ τῶν νόμων κείμενον ζητῶν διρῆσαι; οὐδὲν τούτων, ὡς ἔοικε, μέλει τῷ αὐτοχειροτονήτῳ δογματιστῇ, ἀλλὰ πρὸς οὐδὲν πρόσαγγελμα, νομικὸν ἢ καινοτικὸν βλέπων, πάλαι ἀπαγορεῦσαι βούλεται τοῖς γαμικοῖς συναλλάγμασιν αὐτονόμοις. πλὴν τῶν τοιούτων μὲν πολιτευμάτων, πολὺ τὸ τυραννικὸν καὶ βαρβαρικὸν πρόδηλον φαινόντων, οὐσὶ ἁπερεῖσθαι χρή, ἀλλ' ἐπανεκτέον τὰ δοκοῦντα τοῖς νόμοις. οὐδὲν δὴ ἀπαίδον, καὶ οἷον δῶδες, μικρὸν ἀφήγημα νομικῆς ἀρχαιολογίας ἐγκαμμίξαι τῷ ὑπομνήματι, καὶ οὕτω πῶς ἀποφασιν ἐνεγκεῖν. ἵν μὲν ὅτι χρῆσις οὐκ ἴσ νενομισμένη τοῖς ἐκ πλαγίου, πρὸς φιλίαν αὐτοῦ ἐναύουσα. οἱ ἦ νομοθέται τὸ φίλιον αὐξοντες ἐν τῇ πολιτείᾳ, διὰ μὲν τῆς τῶν γάμων κωλύσεως, καὶ τῆς ὅτι ταῖς κληρονομίαις διακατοχῆς, πῶς οἰκειότητα τούτοις ἐγνώρισαν, ἐ φυσικὴν ἐγκατέσπειρεν. ἑτέρους δ' οἰκειοῦσθαι διὰ τῶν ὑπεγαμιῶν ἐδίδαξαν, τούτῳ τῷ τρόπῳ τὰς συγγενείας διρύνοντες, ἵνα τοῦ μὲν τις ὡς οἰκείου αἵματ@ πλείσηται· ἐ δ', ἐξ ἀγχιστείας. ὁ λυσιτελέστατον εἶναι δεῖ σὺν πολέμους οὐχ ἥκιστα Ῥωμαῖοι πάντων ἀνθρώπων σωῆκαν, hereditatibus, necessitudinem inter eos constituerunt, & naturalem eis dilectionem instillarunt: cetera quoq; per matrimoniales contractus adiungendorum rationes ostenderunt, cognationes hoc modo latius extendentes: vt alium quis veluti sanguine propinquum, ratione adfinitatis alium complecteretur. Quod sane vtilissimum esse bellis gerendis, inprimis Romani cunctos

*παιδικάς

*ὑπεκγαμίων

Universidad de Deusto
Biblioteca

οἷς ἔδωκε θεὸς κατ' ἐκεῖνο καιρὸ ἐκ νεότητος εἰς ῥῆγες ἀρχαλέους τελυτᾶν πολέμους. καὶ ἡ παλαιὰ γὰρ τακτικὴ, κατὰ φυλὰς καὶ φατρίας σὺν στρατιῶται ἐλόχιζε, καὶ διὰ τριούτων λόχων στῆσαι φάλαγγάς τε καὶ ἴλας, ἵν' σωσαπισμὸν ἄῤῥηκτόν τε καὶ δυσεκβίαστον ἐδόκει ποιεῖν, ὡς τῆς ὀρέσεως τυραννούσης καὶ πειθούσης σφᾶς τὰ δεινὰ καρτερεῖν. ἐπεὶ τοιγαροῦν ὅπλα πολλὰ καὶ σφᾶς τούτων διεσκέψαντο, καὶ νόμοις αὐτοὺς ἐπηλώθησαν ὅροι, τούτοις ἀκακτεῖν δεῖ, καὶ ἐμμένειν τοῖς γεγραμμένοις κωλύουσι, καὶ μηδὲν τούτων ἐναντίον πάσχειν. οἱ γὰρ διὰ σὺν κεκωλυμένους βαθμοὺς καὶ σφᾶς τῶν πλησιαζόντων τούτοις ἐπενδοιάζοντες, δοκοῦσι μὴ δυνατῶς ἔχειν συμβαλεῖν, ὡς εἰ μὴ γινόμενοι σωθυασμῶν τινων κωλυτικὴ νόμοι, ὥστέ τι τραῦμα θανατηφόρον ἐπιμένουσι, τὸ δέξαν αὐτοῖς καὶ μὴ κατὰ λόγον περάθεσθαι. εἰ δὲ μὴ ἐπισημόνως διαιροῦντες καὶ νομικῶς, μὴ δ' ὄντος ὅρων τῶν νομικῶς πεπηγμένων ἐσμὲν, ἀλλὰ συγχέοντες ὁρίζειν, καὶ τοῖς πορρωτέρω βαθμοῖς ἐπισκήπτοντες, τραύματα διὰ σαρκικῶν ἐζομοιοῦσι σὺν τὰ ἡμῶν νόμους, ἢ ἑρπῆσιν, ἢ ἐρυσιπέλασιν, ἢ γαγγραίναις, τὰ πλησιάζοντα κατασήπουσί τε καὶ διαφθείρουσιν. οὔ τι γοῦν αὖ, ἢ ῥᾳθυμητέον χρέος; πάντοθεν γοῦν τῶν νόμων τῶν διὰ τοῦ *Νικολάϊς ἐνσώσειν κατηγορίαν σὺν εὔλογον, οὐδὲ ἔννομον ἀπελεγχόντων, κεκύρωται ὁ κατηγορηθεὶς γάμος, καὶ οὐχὶ τινες κατηγορίας γεγένηνται, ἀλλ' ἁπλῶς ὁ Νικόλαος συνοικήσας τῇ γυναικὶ, καὶ νομίμους ἔχει κληρονόμους, σὺν ἐξ αὐτῆς ἀκατηγόρητους αὐτῷ. Ἐγεφθη ταῦτα, καὶ τῆς ἐπαγγελίας σφᾶς καὶ σφραγῖσι τῶν δικαστῶν βεβαιωθέντα, ἐπεδόθη μοι Ἀπελλίῳ, ὑπομνήσεως ἕνεκεν. ἔδυ σφλγ.

*Νικήτας

inter mortales intellexere: quibus olim concessit Deus, vt a iuuentute prima grauibus ad senectutem vsque præliis semet exercerent. Nimirum etiam prisca struendarum aciemum ratio, secundum tribus & familias milites distribuebat in manipulos: atq; his manipulis phalanges & turmas exacuens, ita firmam aciem efficere putabatur, vt perrumpi lædique nulla vi posset; quandoquidem adfectio mutua cogat homines, atque persuadeat, vt in periculis se strenue gerant. Enimuero quum hæc multi diu meditando tractarint, atq; adeo quũ per leges termini constituti sint: his esse contenti, & intra prohibitiones scriptas manere debemus, nec temere quidquam vlterius somniare. Nam qui propter gradus prohibitos, etiam de illis dubitant, qui eis proximi sunt; parum intelligere posse videntur, eas leges, quæ nuptiarum coniunctiones quasdam prohibeant, ceu letiferum quoddam vulnus excindere, quidquid irreligiose ac præter rationem fieri videbatur. Qui vero nec perite, nec iuris ex præscripto diuidere norunt, intraque limites auctoritate legum fixos sese non continent, sed ipsos terminos cõfundunt, & in remotiores quoque gradus irruunt: ii, leges scriptas similes faciunt vulneribus carnes absumentibus, vel late serpentibus, vel iis, quæ vocant erysipelata, vel cancris, partes proximas vi putredinis depascentibus. quo sane quidnam vel esse, vel admitti deterius possit? Quum igitur ex omni parte leges accusationem a Niceta institutam, neque consentaneam rationi, neque legitimam esse, coarguant: delatum ab accusatore matrimonium, veluti quod ratum sit, nulli obnoxiũ erit accusationi: sed libere Nicolaus vxoris contubernio fruetur, quig, nati sunt ex ea liberi, legitimi heredes ipsius erunt. Perscripta sunt hæc & iudicum corroborata subscriptionibus atque sigillis, data sunt mense Aprili, octauæ indictionis, anni VICIↃ. IↃ. XXXIII.

ΤΟΜΟΣ ΕΞΙΤΗΡΙΟΣ, ἤτοι ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ μητροπολίτου Ἡρακλείας, κυροῦ Θεοδώρου τοῦ Κριτοπύλα.

Παναγιώτατέ μοι δέσποτα, αὐθέντα, ἐκοικειμενικὲ πατριάρχα, καὶ ὑμεῖς ἅγιοί μοι δεσπόται, ἀδελφοὶ, καὶ συλλειτουργοί· ὅπως μὲν ὑπεζεύχθην τῷ καλέσαντι, καὶ ὑπέκυψα τὸν αὐχένα τῷ ζυγῷ τοῦ εὐαγγελίου, ἤτε ἐξ ἀπειρίας ἐπαθον, εἴτε ἐξ αὐθαδίας ἐπαθον, εἴτε ἐξ

LIBELLVS ABDICATIONIS, SIVE RENVNTIATIO SANCTISsimi Heraclienſis metropolitani, Domini Theodori Critopuli.

Sanctissime mi here, domine, ac vniuersalis Patriarcha, vosq; sancti domini, fratres, & consortes in ministerio mei: quo equidem modo vocationis auctori me summiserim, & euangelii iugo ceruicẽ subdiderim: ex imperitia ne, an humana cupiditate quadam, id ac-

σὸκ ἔχω εἰπεῖν· πῶς δ' οὖν, ἔπαθόν τι δεινὸν φαλές. ἐπεὶ ἦ τὰ κατ' ἐμὲ καταλόγον διεσκεπτόμην, ἐθεώρουν τὸ ἐμὸν χαμερπὲς, καὶ τὸ ὕψος τοῦ ἀξιώματος, τοσοῦτον ἀπ' ἀλλήλων διεστηκότε, ὅσον ὁ ἀρχὼς καὶ ἡ γῆ, ἀφροσύνῳ ἐμαυτῷ κατεγίνωσκον, καὶ, τίς κοινωνία, ἐλάλουν, ἐμοὶ τῷ περιττεύοντι καὶ τῇ ἀγχιθέῳ ἱερωσύνῃ; ὅτε ἦ καὶ τὸν ὅρον τοῦ μεγάλου Παύλου ἐπὶ σώματος εἶχον, τὸν αἰδοποιοῦντα τὸ τοῦ ἀρχιερέως μόρφωμα, καὶ αὐτελεγόμην τούτου τὰ χρώματα· τὸ ὅσιον, τὸ ἄκακον, τὸ ἀμίαντον· καὶ καθ' ἑαυτὸν ἀνεπόλουν· ἐπῃνενούμην τὸ σεσωσμένον, καὶ κατὰ τὸν Μανωὲ ἔδουν καὶ αὐτὸς, Ἀπωλόμην· οὐχ ὅτι θεὸν ἑωράκειν, ἀλλ' ὅτι ὑπὲρ ἐμὲ ἡ εἰκών. τοσοῦ γάρ μοι τὸ ὁρίσθαι αὐτῆς, εἰ μὴ μόνη ψιλὴ ἡ ὁμωνυμία, καὶ μέχρι τοῦ τοσθήρους ἡ φαντασία; εἰ ἦ καὶ θείας γραφὰς παρεσμήσας, τὰς ἀπειλὰς διεξιέναι τῇ γλώσσῃ, καὶ τὰς ὑπὲρ ἑκάστης δυθμίας ψυχῆς, ὅσας ὑπέσχόν μοι εἰ παράπτω, ὁ νόμος, ὁ Χριστὸς, τὸ εὐαγγέλιον, οἱ ἀπόστολοι, σὺκ ἐπὶ αἰγραφαὶ λόγοι μόνον ἐδόκουν, ἀλλ' ἤλοι μονονοὺ ἐμπεπαρμένοι· οὐδὲ τὸν ἀέρα δαίροντες, ἀλλὰ τὸ ἐμὸν πελεκάδιον. τοῦτο γοῦν παῦσα σὺκ μακροῦ θεωρῶν, ὦδινον πνεῦμα σωτήριον, τὸ ἐνδυθῶσαί με δηλαδὴ τὸ τῆς μετανοίας σχῆμα, καὶ τὸν μονήρη τρόπον ὑπεισελθεῖν. καὶ ἤδη τῇ τοῦ Χριστοῦ διπλοκοπῇ αἰαζωπυρησάσῃ τὸ συλληφθὲν, ἔπεκον ὁ ὠδῖνον. ὅθεν καὶ τὸν παρόντα ἐξιτήριον τόμον ἐκθέμην, σὺκ ἀναγκαστικῶς, ἀλλ' ἑκουσίως· σὺκ ἀμελετήτως, ἀλλὰ μετὰ σχολῆς καὶ ἱκετηρίας τῆς εἰς θεὸν ἄλλων, φημὶ, ἔτω τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀναφαίρετον, οἱ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Χριστοῦ ἱεράτευσιν τοῦ ἀρχιερέως εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἄλλων οἱ ἐνθρονισμοὶ ἀμετάθετοι, οἷς σωτὴρ ὁ ἡ τοῦ πνεύματος ἔλλαμψις. ἐμοὶ ἦ ζηπιόθω ὑποταγὴ, καὶ τρίχινον ῥάκος, καὶ τὸ τῆς μετανοίας δάκρυον, ἀποπλυῶν μου τὰ πεπραγμένα. ἀφιστόμην ἦ καὶ τὸν θρόνον, ἐπὶ τῷ δρχῷ, καὶ τῷ ἱερωσύνῳ. καὶ ἀφεσκαλῶ τοὺς τὸν προσκαλούμενον, καὶ ὃν ὁ ἀφέλκυστος εἰς τὸν ἀποστολικὸν ὠὸν ἀφορισμὸν. χαῖρε σὺ ὦ ποιμενάρχα, καὶ πατὴρ πατέρων, καὶ τῶν ψυχῶν σου με ἐφοδίασον, καὶ τῇ ποιμαντικῇ εἴπε καὶ πατρικῇ βακτηρίᾳ σου σήλεγον. σὺκ ἐπὶ γὰρ εἰμὶ ποιμὴν, ποιμένων ἀπείρως· ἀλλὰ ποίμνιον ἤδη, καὶ τέκνον. εἴη ἦ εἰπεῖν καὶ ἡυζημένον τῶν σῶν εὐλογίαις κατὰ θεὸν, καὶ ἐν γήρᾳ πρόκοπον τὸν κατ' ἀρετὴν ἀκμὴν καὶ τελείωσιν. χαίρετε ἦ καὶ ὑμεῖς οἱ τῆς μυσικῆς ἀφιστάμενοι πραπέζης, καὶ ἕως τῆς σήμερον συγκοινωνοί μου

id acciderit mihi; sane dicere non possum: saltẽ hoc fateor, accidisse mihi rem periculi plenam. Posteaquam vero paulatim meipsum considerans, & humilitatem meam, & officii dignitatem inspiciebam, tantum a se inuicem distãtia, quantum cælum & terra: meipsum stultitiæ damnans, Quænam esse posſit, inquam, societas inter me humi adfixum, & accedens prope ad Deum sacerdotium? Quum autẽ magni etiam illius Pauli definittonem in ore haberem, quæ speciatim pontificis quasi formam delineat, & illius relegerem colores, pietatem, integritatem, puritatem: eosque mecum ipsus expenderem: cum humilitate faciem demittebam, & exemplo Manoæ clamabam, Perii: non quod Deum adspexissem, sed quod simulacrum hoc supra vires meas esset. Nam quid tamdem est mihi cum eius definito commune, nisi nuda societas adpellationis, & ad vestem vsque talarem species? Quod si sacras etiam literas lectitans, eas cõminationes lingua percurrerem, reddendasque pro qualibet animationes, quas incutiebant mihi prophetæ, lex, Christus, euangelium, apostoli: tum vero literæ sacræ non amplius verba mihi dumtaxas esse videbantur, sed claui tantum non in me desixi, nec aderem verberantes. sed mea præcordia. Hæc igitur omnia dudum considerans, spiritum equidem salutarem parturiebam, nimirum vt habitum pœnitentiæ induerem, solitariamq; vitam adirem. Et nunc adeo fœtu per inspectionẽ Christi viuificato, peperi quod parturiebam. Ideoq; scriptum hoc abdicationis exponens, non coactẽ. sed sponte: non incogitanter. sed perotium, & supplicatione ad Deũ instituta: Maneat, inquam, alijs haud ablata põtificatus dignitas, qui sacerdotio functi sunt secundũ ordinem Christi, æterni põtificis: aliorum in solia collocationes nulli obnoxiæ mutationi sint, in quibus illustratio spiritus sedẽ suam fixit. Mihi quæritor obedientia, vestis q; pilis constans, & lacruma pœnitentiæ, quo abluantur facinora mea. Renuntio sedi, & dignitati, & sacerdotio. Stimul hisce verbis tum illum exhortor, qui me olim exhortabatur; tum quẽ spiritus ille cõsolator ad apostolatum suum segregabit. Salue pastorũ deinceps, & pater patrũ: precib. me tuis deducito, tuoq; siue pastoricio, siue paterno pedo me fulcito. Quippe non ita ego pastor sum amplius, qui munere pastoris imperite fungebar. sed ouicula, sed filius. Atque vtinam addere liceat, auctus diuinis benedictionibus tuis, & in senecta proficiens vigore perfectioneque virtutis. Saluete vos etiam adstites mensæ mysticæ, ac in hodiernum vsque diem socii

Universidad de Deusto
Biblioteca

καὶ συμμερίτην. ἀπάρτι γὰρ οὐ μὴ πίω μεθ' ὑμῶν ἐκ τῆς ἀμπέλου ταύτης τῆς νοητῆς. καὶ μέμνησθέ μου ἐν ταῖς ἁγίαις, ἵνα εἰ καὶ τῆς ὑμῶν ξυναυλίας καὶ τῆς φίλης καὶ πνευματικῆς ἀμίτης τοιαύτης ἀπέρρωγα, ἀλλ' ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν πίω μεθ' ὑμῶν καινότερον. χαίροις ἡ θεοπάτωρ καὶ πάσι καὶ σὺ ὁ πιστοτάτος αὐξ, ὁ ἐκ θεοῦ ἀπεσταλμένος, ὁ ὑψηλὸς τὸν βραχίονα, καὶ μετενδύης * ἐπὶ ἑ... αἰ ἐπὶ λευκοῖ στολῇ τὰ βασίλεια. καὶ ἐν εἰρηναίᾳ ἡ βασιλεία, καὶ ἡ θεοῦ ἐκκλησία, ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει θεοῦ εἰρηνάρχα Χριστέ.

* δύῃ ἐπὶ ἑ ἵπη

& consortes mei. Posthac nõ bibam vobiscum de hac vite intellectili. Mementote mei vestris in precibus, vt tametsi a consortio vestro, atq; ab illa iucunda & spirituali conuersatione nũc auulsus sim; vobiscum tamen in regno cælorũ eo potu recentiori fruar. Ante omnia vero, & supra omnes, salue tu quoque fidelissime rex, a deo misse, cuius sublime brachium est. Induas regiam albo ab annis ad annos amictu, & pacatum imperium, pacata ecclesia Dei sit, in spiritu ac virtute Christi, qui pacis est princeps.

ΕΝΤΑΛΜΑΤΑ ΔΙΔΟΜΕΝΑ ΤΟΙΣ χειροτονουμένοις μητροπολίταις, καὶ ἀρχιεπισκόποις, καὶ ἑτέροις.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ.

Τοῖς ὁσιωτάτοις θεοφιλεστάτοις πρεσβυτέροις, θεοφιλεστάτοις διακόνοις, καὶ παντὶ τῷ ἁγίῳ κλήρῳ· τοῖς εὐδοξοτάτοις καὶ λαμπροτάτοις κτήτορσι καὶ οἰκήτορσι τῆς θεοσώστου πόλεως τῆδε.

MANDATA, QVÆ DANtur metropolitanis, & archiepiscopis, & aliis, quum ordinantur.

EPISTOLA PATRIARCHÆ.

Sanctissimis episcopis, religiosissimis presbyteris, amantissimis Dei diaconis, & vniuerso sacro clero: gloriosissimis & clarissimis municipibus & incolis custoditæ diuinitus vrbis N.

Ὅτῆς πνευματικῆς ἀκολουθίας ὅρος καὶ νόμος, τὰς διαγγελικὰς καὶ ἀποστολικὰς ἰθυνούσης χάρισι, σὺν τῷ ἱερὰν ἀξίαν κοσμεῖν * ἠξιωμένους, ἐν ἀσυλήπτῳ καὶ ἀνεπιλήπτῳ τηρεῖν βίλεπε καταστήματι· ὡς ἂν τὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ πολιτείας διαγῶς διακυβερνώμενον πληρώμα, ἐν ἀκυμάντῳ καὶ εἰρηναίᾳ γαλήνῃ ποιοῖτο πῶς διεξάγηται, καὶ πᾶσα δογμάτων ἀλλοφύλων ἀποκρύπτηται ζήτησις καὶ ζάλη, καὶ τῶν ἑτεραιρομένων λαιλαπων ἐκ πολεμίας αἱρέσεως, διασκεδάζηται ζοφώδης σκοτόμιλαι. τοιοῦτον γὰρ εἶναι δεῖ τὸν λαὸν ποιησόμενον, καὶ αὐθεξόμενον καὶ τῆς διδαχὴν πίστεως λόγου, καὶ ὀφθαλμόν, καὶ ἀκοὴν, καὶ χεῖρα, καὶ πόδα τῆς ποίμνης, πρὸς ὁδηγίαν μᾶλλον καὶ φυλακὴν τῶν κρεῶν, ἀποχλεῖν ἢ καὶ αἱρετίσειν τὰ ἐναντίως καὶ ἑτέρως ἐχόντων ἐσόμενον. ἐπεὶ ἐν ἐν στερήσῃ ποιμένος πάλαι καθ' ὑμᾶς διαγεγένηται ποίμνιον ἐπίγνωμον διεμφύσαν, ἕως ποιμένα αὐτῷ ἤδη πρὸς τὰ ἐκεῖσε λῆξιν ἀπέραντος, καὶ πρὸς τὰς ἐκείνους εἰσελάσαντος, ἐδόκησε φθάνειν δεῖν ὅτι πολὺ χηρεύσαν * καθέδρας ἐπ' ἀνδρὸν * καθῆσθαι τῶν καθ' ὑμᾶς ἐκκλησίαν, ἔτι διεξάγοντος ἔρημον. ὅθεν ἐκλεξάμενοι τὸν θεῖνα τὸν θεοσεβέστατον πρεσβύτερον, ἐπικλήσει τοῦ παναρχου πατρὸς, καὶ ἐπινεύσει τοῦ παναρχου υἱοῦ, καὶ συνεργίᾳ τοῦ ὁμοουσίου καὶ ἡγεμονικοῦ πνεύματος, ὡς ἐλαχίστοι καὶ ἀναξιοι χεῖρα ἐπιθέντες, ἱερωνύμως τε κατ' αὐτὸν ἐκλελέσμεθα,

* al. ἐπαινεῖν

* καθέδρας

VVlt spiritualis ordinis lex atque regula, quæ secundum euangelicas & apostolicas dirigitur gratias, ornandæ sacræ dignitati destinatos, in statu decenti & inculpato cõseruare: vt tam ecclesiæ, quam reipublicæ corpus, per religiosam gubernationem, in tranquilla pacatag; serenitate secundum voluntatem Dei regatur, atq; omnis alienorum dogmatum inquisitio ac tempestas repellatur, & caliginosæ turbinum ex hostili hæresi se commouentium tenebræ dissipentur. Quippe talem oportet eum esse, qui populo præfuturus sit, & doctrinæ fidei curam habiturus, quique futurus sit oculus, & auris, & manus, & pes gregis: vt bonos ducat atque custodiat, malos & aliter adfectos abigat ac subuertat. Itaque quum acceperimus, religiosissimum vrbis vestræ gregem adhuc pastore carere, postquam is, qui hactenus eius pascendi curam gessit, ad alteram vitam migrauit, & cæli mansiones ingressus est: minime committendum putauimus, vt ecclesia vestra marito suo spoliata, rectoreque destituta, diu cum viduitatis incommodis conflictaretur. Ideoque quum pijssimum presbyterum N. selegissemus, eique interueniente patris ante omnia principii expertis inuocatione, annuente simul experte principii filio, cooperante consubstantiali, ac principe spiritu, tamquam minimi & indigni manum imposuissemus, & rite quæ ad ipsum pertinerent, expedi-

ἐφ' ἑτέρα τῆς θεοσώστου ὑμῶν ἀνηρροδόσαμεν πόλεως. ἀσμένοι οὖν, καὶ ζηδόσωσι, καὶ ὅλῃ ψυχῇ καὶ διανοίᾳ φύτον εἰσδεξασθε, καὶ ὡς πατέρα αἰδέσητε, καὶ ὡς ποιμένα ὁμοψύχως ὑπίγνωτε, καὶ ὡς ὁδηγῷ πρὸς σωτηρίαν ἑλαύνοντι ἐπαναθουθήσατε, καὶ ὡς ἰδίου ἡγεμόνα πειθάλψατε, καὶ ὡς τάξιν ὑῶν παρ' αὐτῷ φέροντες ὑποστήτε· γινώσκοντες, ὡς κατὰ Παῦλον τὸν μέγαν διδάσκαλον, ἀνομήτοις ὀφθαλμοῖς ἐπαγρυπνήσ, καὶ τῆς ψυχικῆς ὑμῶν σωτηρίας ὑπεικῶς φρονοήσετε. καὶ γὰρ δι' αὐτὸ ἐλπὶς ἡμῖν βεβαία ἐστὶ, τὰ κράτιστα παρὰ θεῷ καὶ σωτηρίας ἐφόδια ὑμεῖς λήψεσθε. εἰ γὰρ αὐτῷ τοὺς ὑμῶν ὑποκλίνοιτε, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις προσέχοιτε, τῶν ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ὑπερδέξοισθε, καὶ τῶν ἐκεῖθεν ἀμοιβῶν αὖπω συμμεταλάχοιτε. περὶ δὲ τούτων, καὶ διὰ παύτων, δεήσεις ἐκτενεῖς καὶ ἐντεύξεις ὑπὲρ ὑμῶν σωτηρίου κράτους τῶν ἐκ θεοῦ προλαμπόντων μεγάλων βασιλέων ἡμῶν ποιεῖσθαι μὴ διαλίποιτε· ὅπως κύριος ὁ θεὸς ὁ σέψας, καὶ συμμαχῶν, καὶ νικητικῆς δυνάμεως αὐτῷ τὸν γαλλίων * κεφαλὴν αὐτῶν σέφων, ὑπὸ πλεῖον καὶ πλεῖον τοὺς κατ' ἐχθρῶν αὐτοῦ ὑψώσειε προκοπάς, φορῶν καὶ διαφυλάττων ἀδιάδοχον τὸ σέφος αὐτῶν, εἰς παντὸς ὑπὲρ κόσμου σωτηρίαν καὶ διόδωσιν· μεμνημένοι καὶ τῆς ἡμῶν ὡς εἰκὸς μετριότητος. περὶ ἧ τῷ ὑπερκειμένῳ ὑμῶν ἱερέως ἐν τῇ ποίμνῃ ἀποκατάστασιν, καὶ πρὸς τὸν ἱερὸν θρόνον καθίδρυσιν, τὸν ἀλαβέσεστον τὸν θεῖνα ἀπεστείλαμεν, ὡς τὸ γοιοῦτον ἔργον ἱεροπρεπῶς ἐκτελέσωσι, πρὸς ἡμᾶς δικαίρως παλινδρομήσαι. ὁ ἢ παντοκράτωρ καὶ μόνος θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐν τριάδι ὑποστάσεσιν, καὶ ἐν μονάδι οὐσιότητος προσκυνούμενος, ὁ τὰ διεστῶτα πλησίαγων, καὶ τὰ πόρρω ἐγγίζειν ποιῶν, ὁ καὶ τῆς ἡμετέρας πίμνης τὸ λεῖπον αὐτὸς πληρώσας, ἀλλογῶν ἀλογισμοὺς, καὶ πληθύων πληθύσας, καὶ αὔξων ὑπεραυξήσ σὺν οἴκοις ἡμῶν, πάτε ῥημάτων, καὶ διαφέροντα ὑμῖν, φιλανθρώπως συμπαραμενῶν τῷ ποιμνίῳ ὑμῶν, καὶ σωσέκτρεφων ὑμᾶς ἁγίοις νομαῖς ζωηφόροις, καὶ ἐφ' ὕδωρ ψυχικῆς ἀναπαύσεως. Ἀμήν.

* al. κορυφὴν

expediuissemus: eum vrbis vestræ, diuinæ custodiæ commendatæ, pontificè designauimus. Lubentes igitur, & hilares, toto cordeatq; animo illum excipite, ceu patrem reuerentemini, ceu vocanti vos pastori vnanimiter adgnoscite, ceu ducem ad salutem vos impellenti sequimini, ceu captam a vobis prædam fouete, ceu filiorum ipsi loco constituti obedientiam præstate: scientes eum, de illius magni doctoris Pauli sententia, pro vobis insomnibus oculis vigilaturum, ac studiose salutis animarum vestrarum rationem habiturum. Nam certa in spe sumus per eum vos apud Deum præstantissima quæq; & ad salutem pertinentia, consequuturos. Quippe si aurem ei vestram inclinaueritis, & animum iis, quæ ab ipso proferuntur, aduerteritis: in spe posita nobis bona nancisce mini, quæq; vices in altera vita rependuntur, eam tũ cum ipso participes eritis. Ceterum ante hæc, & per omnia, preces intentas & intercessiones perpetuas pro salutari potestate collocatorũ diuinitus in illustri loco magnorũq; imperatorum nostrorũ, habere ne desinatis: vt dominus ille, qui Deus est, quique coronauit, & propugnat, & victricib. serenũ ipsorum verticẽ prosperitatib. ceu serto redimit, magis ac magis eos progressib. aduersus hostes exaltet, custodiẽs & conseruans in gubernatione non interrupta coronam eorum, ad totius mundi salutẽ ac felicitatẽ: mediocritatis etiã nostræ, ceu par est, recordãtes. Ceterũ qui designatum põtificẽ vestrũ ipsi gregi exhiberet, eumq. sacro in solio collocaret, religiosissimum N. ablegauimus: vt hoc munere rite obito, ad nos opportune recurreret. Omnipotens autẽ, & solus ille Deus noster, qui in trinitate personarum, & in vnitate essentiæ adoratur; qui distantia colligit, & procul remota facit esse propinqua, qui denig; gregis etiam nostri reliquias seruauit incolumes; benedicendo benedicat, multiplicando multiplicet, augendo adaugeat domos vestras, & feturas vestras, & res ad vos pertinentes: benigne compascens cum pastore vestro, & cum illo vos ad viuifica pascua, & ad aquam requietis animorum enutriens. Amen.

ΕΝΤΑΛΜΑ ΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΩΙ χειροτονουμένῳ μητροπολίτῃ καὶ ἀρχιεπισκόπῳ.

MANDATVM, QVOD DARI solet metropolitano, & archiepiscopo, quum ordinatur.

Ὅτοῦ φιλανθρώπου θεοῦ ἡμῶν πρὸ τὸ ἡμέτερον ἔθνος κηδεμονία, πολλαχῶ μὲν αὐτοῦ τὰς τῆς σωτηρίας ἀφορμὰς πεδεχομένη, διαφόροις δὲ ἑτέραις διεργετήμασιν αὐτακαλέμένη, μᾶλλον δὲ τοῖς

CVra benigni Dei, qua gen' humanũ cõplectitur, quũ alias multas apiscendæ salutis occasiones ei suppeditat, ac diuersis beneficiis inuitat: tũ inprimis p eximia bona recte latarũ ll.

Universidad de Deusto
Biblioteca

δυνάμιας περιέρηται καὶ τὴν κανονικὴν διεξοδικὴν τῶν εἰς ἑαυτὸν οἰκειότητα τῶν πώποτε σωτηρίαν μεμηθεύσατο. Διὰ τούτων γὰρ αὐτὸν μᾶλλον πρῶτον ὑπηρανώκαμεν τὸν νομοθέτην καὶ κύριον, αὐτοῦ ἡμᾶς χάριν ἀγαγόμενοι τὰ θείας ἐντολὰς, ἃ περισκόπως τὸ ἐξ ἑλήματος αὐτοῦ διανύομεν ὁδόν. Διὰ τούτων τὰ τῶν καθαρῶς ἡμῶν καμωμένων πίστεως διαφυλάττει γνωρίσματα, καὶ αὐθότυπον τὴν τούτης ἐναρράπτει τὸ ὀρθοδόξιας κάλλος. Διὰ τούτων ἁρπαγαί τε καὶ πλεονεξίαι, καὶ αἱ τὰ καταδυναστεύοντας τὰς πλησίον ἀκαπόνητον ὀργὴν τέρπεις φιλονεικίαι καὶ ἔριδες ἐπιστομίζονται κατέχουσι, καὶ τὰ εἰρήνης καὶ ὁμονοίας καλὰ ἐπιδίδωσιν. ἀλλ' ὥσπερ δι' αὐτῶν τὰ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ καταρθοῦται, βίου μὲν καὶ λόγου ἐντεῦθεν ῥυθμίζεται, εἰς πλῆθος δὲ τὰ ἑρετῶν ἐπιδίδωσι πλῆθος, δικαιοσύνη τε καὶ εἰρήνη ἐν βεβαιοτάτῳ, καὶ τὸ ὁμόγνωμον ἀστασίαστον διαφυλάττουσα σωτηρία, ὥτω τὰ μὴ τέτοις χαίρειν ἐᾶν, ἀδικίαν μὲν καὶ πλεονεξίαν, τὰ πονηρὰ τὰ ἀπλησίας ἀποκυήματα, τῷ βίῳ ἐναπτικτα, τὰ κατ' ἀλλήλων ἀκήρυκτον πόλεμον αὐτόσυλα, ἐν ἀπορῷ τὰ σωτηρίας ἡμῶν ἐναπορρίπτοιμεν ἐλπίδων. εἰ γοῦν τοσάτων μὲν κακῶν ἀπειλαγιοῦμεν τὰ θείων νόμων παιδαγωγία, καὶ πώτης ἡ τήρησις τὰ ἐναντίων ἀφορμὰ καθίσαι), δεῖ τὸ σὸν θεοφίλαν τὰ θεία καὶ ἀποστολικὰ θεσπίσματα, τάτε σωτήρια καὶ *πατρικὰ διδάγματά τε καὶ παραίγματα, χερσὶν ὑπλίαις εἰσδέχεσθαι, καὶ ὡς θεοχαράκτου τάτα πλάκας τιμᾶν ἐν φυλαττῆν· τὰ τε ἄλλα τὰ πλιακῶν νομοθετημάτων εἰσήγησιν τέρπειν τε ἐν διαλαβεῖας, καὶ τέτοις ἐπὶ πάση πρόθεσ ἁρμόττειν ἐπακολουθεῖν, καὶ τὸ σὺν χεῖρας ἀπόθεσθαι τῶν ἐν ῥυθμίζειν, τὰ σὺν πάντων κύριον εἰδέναι σωφῶς ἐκ δεξιῶν *ὑμῶν παρεῖναι, καὶ παῦ τὸ δραῶμον ἐφοβᾶσθαι, καὶ τὰς ἐφαμίλλους τῆς ἔργοις ἀμοιβὰς ἀποδαμιόεσθαι.

α al. πνευματικά

* ἡμῶν

Δεῖ τὸ σὸν θεοφίλειαν τὸ θείας χάριτος προκληθεῖσαν, καὶ τὰ διαγγελικὸν ἐπ' αὐχένος εἰσδεδεγμένον ζυγὸν, διαγγελικῶς τὸν ἐγχειρισθεῖσαν ὑμῖν σὺν πανυργοῦ πνεύματος πόμνιον ἰθυύειν, τὸν οἰκείαν σὺν τὰ σωτήρων προϊδέαν ψυχὸν, σὺν ἐν σκότει τῆς ἁμαρτίας πορευομένους φωταγωγεῖν, ἀδικουμένων προκινδυνεύειν, θλιβομένους ψυχαγωγεῖν, τοῖς ἐνδεέσι τὰ δυνατὸν ἐπάγειν παράκλησιν, ὑποστολικῶς τοῖς ἀσθενέσι συναδενεῖν, τοῖς σκανδαλιζομένοις συμπάσχειν, καὶ τύπον ἀρετῆς καὶ ἀνυψίας δι' ἐμπεδάκτου πολιτείας πᾶσι διαγινώσκεσθαι, ὥστε τὸ φῶς ὑμῶν λάμπειν ἔμπροσθεν τὰ ἀνθρώπων, ἐν τὰ πάτερα ἡμῶν τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δοξάζεσθαι.

β

Debet tua pietas, quæ per diuinam vocata est gratiam, & iugum illud euangelicum collo recepit, ex euangelii præscripto gregem vobis commendatum ac traditum ab opifice rerum spiritu regere: vitam propriam pro ipsis ouibus obiicere: in caligine peccati ambulantes ad lucē deducere: pro iis, qui adficiuntur iniuriis, obire pericula: consolari eos, qui adfliguntur: egenis adferre solatium, pro virib. apostoli exemplo, infirmis se præbere socium infirmitatis: cum iis, qui offenduntur, communi dolore adfici: ab omnibus denig, pro virtutis & ordinis boni exemplo, per efficacem viuendi rationem adgnosci, vt lux vestra coram hominibus luceat, & pater vester, qui in cælis est, glorificetur.

I.

II.

Debet

Δεῖ τὸν σὸν θεοφίλειαν ησείαις καὶ πᾶς πρὸς τὸ θεῖον σχολάζειν ικετηρίαις, ὁσίας χεῖρας νυκτὸς καὶ ἡμέρας πρὸς κύριον ἐκπετανύσαι· ἐπαναρυπανθῆν τε ὑπὲρ τῶν ἐμπεπις δυμένων ἡμῖν ψυχῶν, καὶ πάντας αὖθις ἐξαπαιδαι τὸν σωτηρίαν, ὡς λόγον ὑπὲρ αὐτῶν ἀποδοῦναι ὀφείλουσαν, ὅπερ καὶ ἡμῶν ὁ μέγας διδάσκει ἀπόστολος, λέγων πειθεσθε, γὰρ φησι, τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε. αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες. εἰ γὰρ ὁ θρεμμάτων πρεσβὺς ἀλόγων, ἑνὸς αὐτῶν ἀπολωλότος οὐκ ἀτιμώρητος, πολλῷ *δήπου ὁ ψυχῆς καταμελῶν, ἐν πρωτάτῃ τῶν ἐγκεκριμένων κτήματος, οὐκ αἰδέσιμος.

* λέγων μᾶλλον

γ

Χρὴ σε μὴ ἀποκάμνειν διδάσκοντα, ἀλλὰ διλωτικῶς τὸν ἐγκεχειρισμένον σοι λαὸν τὰ πρὸς σωτηρίαν ἐκπηδεῖν καὶ ἑαυτὸν καὶ ἑτέρους· ἐν τοιαύτῃ διακονίαν ἐκπληροῦν σωφρόνως· ὅπως μὴ καταμελῶν, τῇ κανονικῇ αὐστηρίᾳ σωτὸν ἐγκαταθήσης ὑπόθεσιν. ἐπίσκοπος γάρ φησιν, ἢ πρεσβύτερος ἀμελῶν ἐν κλήρου ἢ λαοῦ, καὶ μὴ ἐκπηδῶν αὐτοὺς τὴν ὀλαθειαν, ἀφορίζεσθω· ἐπιρρώμων ἢ τῇ ῥᾳθυμίᾳ, καθαιρείσθω.

δ

Χρή σε μὴ τῷ τὰ πρεσβείας ἐπαιρόμενον ἀξιώματι, τῶν ἐγκεχειρισμένων κατεξανίστασθαι, ὅπως μὴ καὶ ἐν τὰ ταπεινοφροσύνης ἐκπέσῃς μακαρισμῶ, καὶ τῷ τῶν τυφομένων ἐγκλήματι καθυποβληθῇς· τύπον ἢ μᾶλλον ἑαυτὸν καθίστασο τὰ ταπεινοφροσύνης τοῖς ὁρῶσι, καὶ τούτου οἱ ἔργων τὰς ἐν κυρίῳ ἐντολὰς παρεμφαῦ ἐκπληροῦν μαθητὰ, γάρ φησιν, ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ. καὶ, ὅστις πρῶτος ἐν ὑμῖν εἶναι θέλει, ἔσω πάντων ἔστω.

ε

Δεῖ τὸν σὸν θεοφίλαν, τὸ ἐπαγγελτὸν ἐπαναληφθὲν ὑπὸ ταπείνωσιν, μηδὲν αὐάξιον ἐν τοῖς τοῦ χείρονος ἀρχιερατικῆς ἐπιτολῆς ἐνδιαπράττεσθαι· ἀλλ' ἰώτικα τοῖς τάτων καὶ ὅτι ὁμόρυμος αὐτῶν μεταγίνηται, μὴ ἐξ ὑποψίας καὶ φυσιώσεως τὸ αὐτοῦ ἀναβαλλεσθαι· ἀλλ' αὐτίκα καὶ τὸ ὡδοδοχῶν τάτε πιεῖν, καὶ πρὸς δεξίωσιν ὡς δέον προέρχεσθαι· (καθ' ὃν τρόπον καὶ μετρίοτης ἡμῶν πρὸς τὸν ὑμῶν θεοφίλαν διατίθεται) ἀκριβῶς εἰδέναι, ὡς εἰ καὶ τῇ πρεσβεία τὸ μεῖζον ἐκληρώσατο, ἀλλ' ἂν τῇ ὁμοπιλία τὸ φύσεως, ἢ καὶ τῷ ὡδαλλήλων τὸ ἐν αναγίᾳ πνεύματος ἐνεργείας, κατ' ὀδὲν ἔλαττον *ἡμῶν ὁ τοῦτο διαφέρει.

* ὑμῶν

ζ

Δεῖ τὸν σὸν θεοφίλαν, ὥσπερ ἂς πονηρὸς ἐκφοβήσῃ ὑπολήψεις, ἐθέλειν τοῖς ἐν τῷ κλήρῳ καὶ λαῷ ἐγκομβοῦσιν ἧπτὸ πραγμάτων οἰκονομίαν, καὶ ἂς ἄλλας ἐκκλησιαστικὰς ἐγχειρίζειν διακονίας· ἐν γὰρ ὁ ἱερεὺς καὶ νῶν ἐγκελεύει, καὶ ὑμῖν τὸ ἀπρόσκοπον πρέχειν εἶναι· ὥστε μὴ ἁμάρτυρον εἶναι τὸν τῆς ἐκκλησίας οἰκονομίαν.

Debet tua pietas ieiuniis & supplicationib. ad Deū vacare, noctu & interdiu pias ad dominum manus exporrigendo: & creditarum nobis animarū causa vigilax esse, atq; cælitus eis salutē exposcere, veluti quæ illarū nomine rationem reddiatura sit, quod ipsum ante nos magnus ille docet apostolus, hisce verbis: Obtemperate iis, qui vobis præsunt, & obsecundate. Nam ipsi vestrarum animarum causa vigilant, tamquam rationē reddituri. Quippe si non fert impune, qui carentibus ratione pecudibus præest, vbi earum vel vna perierit: multo magis qui animam negligit, rem supra mundi res alias maximi pretii, culpa carere nequit. III.

Oportet te minime defatigari docendo, sed cōtinuo cōmendatum tibi populum in iis, quæ ad salutē spectant, tū per teipsum erudire, tū per alium, qui eius modi muneri satisfacere possit: ne negligenter te gerens seueritati canonicæ temetipsum reddas obnoxium. Sic. n. illa statuit. Episcopus, aut presbyter, qui clerū vel populum negligit, nec eos pietatē docet, segregator: & perseuerans in negligētia, deponitor. IV.

Oportet te nō propter dignitatē officii præsidis elatum, aduersus tibi cōmendatos insurgere, neque riter & humilitatis felicitatione careas, & inflatorū crimen incurras; sed potius teipsum exhibere spectantib. exemplū humilitatis, & eos ad implenda domini mandata factis ipsis excitare. Discite, inquit, ex me: quoniā mitis sum, & humilis corde. Item, Quisquis inter vos primus esse vult, sit omnium vltimus. V.

Debet tua pietas laude dignā suscipiēs humilitatē, nihil indignū existimatione pontificia inter subditos cōmittere: sed quandocumq; horū aliquis inuisendi causa accedit, non ex insania & inflatione hominis adspectū & adlocutionē differre: sed eum statim admittere, prog, more prodire ad ipsum excipiēdū: (qualis & nostræ mediocritatis esse solet adfectio erga pietatē vestrā) quum accurate norit, tametsi ratione præfecturæ maior ipsa sit; illum tamē alterum naturæ dignitate parē, veletiā institutā spiritus sancti efficacitatis comparatione, nullius respectu discriminis inferiorem nobis esse. VI.

Debet tua pietas, si quid dē malas vitare suspiciones velit, iis, qui clero accēsentur, rerū administrationē, atq; alias functiones eccl siasticas in manus tradere. Hoc. n. & a canone sacro præceptū est, & omni vos offensa liberat: vti sc. administratio rerū ecclesiæ testimoniis nō careat, VII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἐξ μήτε ἐκπεσεῖν, μήτε μιλῶ ἐπέρωθεν, λοιδορίαν τῆ ἱερωσύνη προσρίζεσθαι.

Δεῖ τῶν σῶν θεοφίλαν, εἴποτέ τινι τ̃ ἐπισκόπων τὸ τοῦ βίου τέλος ἐπέλθοι, μηδὲν μηδαμῶς ἐκ τῶν αὐτοῦ ἀφαιρεῖσθαι πραγμάτων, μηδὲ σεμνῷ ὀνόματι σωηθείας ἐπισκιάζειν τῶν τ̃ ἁρπαγῆς καὶ τυραννίδος ἀπηγορευμένων πρᾶξιν· περεγγυᾶσθαι δ̃ πᾶσι, σῶα πάντα διαφυλαττεσθαι, καὶ τ̃ αὐτῆ ἑκάστου τ̃ καταλιμπανομένων εἰδῶν διοικεῖσθ· μάλιστα δ̃ ὅσα ἡ κ τ̃ καιρὸν, ὃν προεχρίσθη, ἐκέκτητο· ἢ μεταπῶτα ἐκ συγγενῶν αὐτῷ προσετέθη. εἰ δ̃ ἐξάπινα τὸ βίου τέλος τ̃τῳ ἐπέλθοι, μὴ δ̃ ἄτως ἀπειγῶν ἐ ἀφαίρεσιν τ̃ προσόντων αὐτῷ πραγμάτων γίνεσθαι· ἀλλ' εἰ μὲν συγγενεῖς τ̃τῳ εἰησαν, ἐκείνοις καὶ τὰ τ̃τ' ἴδια βεβαιοῦσθαι· εἰ δ̃ μὴ τοιοῦτοι τινες εἶεν, τότε εἰ μὲν ἄπορός ἐστιν ἡ κατ' αὐτὸν ἐκκλησία, ἐ τ̃ τοιούτων ὑπόδεης, ἐκείνη κ τὰ αὐτῷ προσήκοντα ἀναλήψεται· εἰ δ̃ ἐν εὐπορίᾳ καθεστήκ, τοῖς γε πένησι ταῦτα διαδίδοσθαι προσῆκε μᾶλλον, ἀλλὰ μὴ αὐθεντίας τρέπῳ καὶ ἐξουσίας ἐπεκτείνεσθαι, καὶ τι τῶν αὐτοῦ ἀφαιρεῖσθαι. ὡς εἴγε τοιοῦτόν τι παρ' ὑμῶν τολμηθείη, ἐ ὁ δ̃ αὖ ἀφαιρεθείη εἰς τὸ δυνατὸν ἀναστραφῆσαι, κ ἀκοινωνησίᾳ ὀφλεῖσαν καθυποβληθήσεσθαι κρίσει.

Δεῖ τῶν σῶν θεοφίλαν, εἴποτέ τις τ̃ ὑπ' αὐτῶν τελευτῶντων ἐπισκόπων πρὸς τὸν ἐκείνου μεταστεμψάμενος λήξειν, πάντως αὐθρωπίνου ἑαυτῶν μακρύνασθαι ἐλαττώματος, μᾶλλον δ̃ τ̃ Σιμωνιακῆς κακίας ἐλαθεμελίζασθαι, κ πάντα τρόπῳ κ πάσῃ δυνάμει τῶν τοῦ πνεύματος θείαν χάριν ἀπρεπτον διασῴζουσαν, πρὸς μόνον θεὸν τὸν τ̃ καρδιῶν ἡμῶν ἐποπτεύοντα φόρον, τ̃ ἐπὶ βίῳ σεμνῷ, κ λόγῳ, κ πρᾶξει πνευματικῇ μαρτυρούμενον, ἐ κανονικῶς ψηφιζόμενον, εἰς τ̃ ἐπισκοπικὸν ἀναγόμενον βαθμόν, ἵνα δὴ κ τὸ μέχρι τ̃ ἀρχιερωσύνης ἀκαπήλευτον σωτηρίου ἀξίωμα, κ αὐτὸς μὴ δόλῳ τ̃ κανονικῆς θεσμοθεσίας ἀκατάκριτος ἐποφθείης, κἀκεῖνος ἐξ ἑαυτοῦ ἔτω προχείρως δ̃ ἀμφ' αὐτὸν διδασκόμενος, ἀποσκοπῶν εἴη· μήτε τοῖς πνευματικοῖς νόμοις προσκρούων, μήτε τὸ ἄφυκτον τοῦ θεοῦ κρίμα καθ' ἑαυτοῦ ἐκκαλούμενος.

Δεῖ σε ὅπῃ πάσῃ περάξει κ μεταχειρίσει παντάπασι δώρων ἀπέχεσθαι, ἀκριβῶς εἰδότα, ὡς πᾶσα μὲν ἁμαρτία ἀπλῶ τ̃ ὑμῶν ἰδίαν ὑφίζει· ἡ δ̃ Σίμωνος αἵρεσις διπλῆ ἐπάγει τῷ ἀλόντι καθέκαστον. διὸ δεῖ πάντ̃ πλῶς ἐφ' ὑτῶν φεύγειν, κ μηδὲ τ̃ λεγομένων σωηθείας ἔσοδον κ παρείας δύσιν ἔχειν. κ γὰρ εἰ λεγόμεναι αὗται σωηθεῖαι, φιλαργυρίας σωφρονισμάσιν νοσημάτων, ὀλέθριον ἔλαττον, εἰ μὴ κἀκεῖναι τοῦ ἐθισμοῦ τ̃ ἀρχὴν ἐνέβαλον, ἐ τὸν ἐκ τούτων ἐπιτείνουσαι.

Debet tua pietas, siquis episcoporum vitam cum morte commutarit, omnino nihil ex rebus ipsius auferre, nec honesto nomine cõsuetudinis, prohibitum rapinæ violentiæq; facinus obuelare: sed vniuersis denũtiare. futurum, vt omnia salua conseruentur, & secundũ ipsius met dispositionem qualibet relictæ species administrentur: inprimis, quæcumq; vel ab illo tempore, quo præfectus episcopatui fuerit, adquisierit; vel eipost modũa cognatis accesserint. Quod si morte subitanea vitam finierit, ne sic quidem facultates ipsius diripi auferrive debent: sed si qui cognati eius exstent, illis res ipsius propriæ adtribuantur: sin nulli tales supersint, tunc siquidem inops est ecclesia, cui præfuit, atque horum indiga, facultates eius accipiet. si locuples, & opulẽta. saltem vt in pauperes eius bona distribuantur, operam dare debet: non specie quadam dominicæ auctoritatis & potestatis inuadendo, res ipsius auferre. Quippe si quid avobis eiusmodi tentatum fuerit, tum id, quod ablatũ fuerit, in duplum restituetur: tum ipse non exiguum ad tẽpus excommunicationis pœnæ subiectus eris.* VIIIe. * testamentũ

Si quis episcoporum, tibi subditorum, ad alteram vitam commigrauerit; pietas tua longe se remouens ab omni cupiditate humana, vel potius a simoniaco vitio liberã sese demõstrans, & omni modo atq; omnib. viribus gratiam spiritus sancti minime venalem seruans, Deumq; solum inspectorem cordium nostrorum intuẽs, eum hominem ad gradum episcopalem euehere debet; qui testimonia vitæ honestæ, doctrinæ, ordinis & studii spiritualis habeat, & rite secũdum canones electus sit: vt magna illa pontificatus dignitas immunis a cauponatione cõseruetur, ac tum ipse canonicis sanctionibus non condemneris, tum ille suis probatus hoc modo ad episcopatũ propria virtute prouehi, liber ab omni sit offensa; nec spirituales in leges impingens, nec incuitabile Dei iudicium aduersus sese prouocans. IX.

In omni actione atq; tractatione, prorsus a muneribus cõtinere te debes, & certo scire, peccatum quodlibet simplum perpeti supplicium: at istam Simonis haresim, duplam in ea deprahenso condemnationem adferre. Quapropter hæc omnino exscindenda venit, ac ne consuetudinibus quidem, quas vocant, aditus & fenestra patefaciendæ est. Etenim hæ, quæ dicuntur consuetudines, vti cum auariciæ morbo irrepserunt, ita non minus quã hæc, siquidẽ non etiam magis, X.

μᾶλλον εἰς κατηδίκλω σῦν τ̃ χειροθεσίας, μετέχειν ἀλισκομένους ἄγεσιν, ὅτι σεμνῷ προσωπείῳ τ̃ Σίμωνος ἐνεργουμένης αἱρέσεως. δεῖ γὰρ καὶ σεμνῷ ὀνόματι διαβολὴν πρᾶξις καλύπτειν, ἐ τοιοῦτον πάντ̃ τρόπῳ ἐκτρέπεσθαι, κ σωφρονιστέον, καὶ μᾶλλον τ̃ ἀνακεκαλυμμένως δηλούσης τὸ τόλμημα. πότε γὰρ λανθάνουσι τ̃ ἐλκῶν, δυσιαθέρα πως ἔσθ' ὅτε τυχαίνουσαν, κ τὰ ὕπουλον ἔχοντα τὴν σωδαιμονίαν, ῥᾶον μᾶλλον ἢ κ πρόδηλα τ̃ ἀποτημάτων εἰς σῦν πολλοὺς καταφέρεται. ὅτε ἂν ὁπὸ δίκης ἔτε χρηματικῆς. ἔτε ἐγκληματικῆς τοιοῦτον λαμβάνῃ, μ τῆς τ̃ ἁγίας πνεύματος ἐξουσίας διαβαλλόμεθα, ὅτε ὁπὸ προχείρως ἠγεμόνα, ἢ δεχμανδρίτου, ἢ ἐξάρχα, ἔτε μὴν ὁπὸ προβολῆς οἰκονόμε, ἢ μᾶλλον, ὁδὲ γε (τὸ φρικωδέστερον) ὁπὸ χειροτονίας διακόνε, ἢ πρεσβυτέρε, ἢ ἐπισκοπε, ἀδαμῶς ὁδὲ καθ' οἱονδήποτε τρόπον, ἔτε προ τ̃ χειροτονίας, ἔτε μ τῶν χειροτονίαν προσῆκε λαμβάνειν. ἔτε γὰρ οἰκεῖα κ τοῖς ἀπείρως ἔχουσι θεῖ τὰς κανόνας σῦν θείας, καταδηλονεμφανίζ τὴν ἀτοπίαν· διὸ δεῖ παντελῶς ἐν πᾶσι τοῖς εἰρημένοις, κ τοῖς ὡς εἰκὸς προβεβλεμμένοις, ἀθώους τὰς χεῖρας φυλάττοντα, κ προ τ̃ χρῶν σῦν λογισμὸς, ἕτω τ̃ ἀρχιερωσύνης μεταχειρίζεσθαι νόμου, εἰδότα ἐ πεπεισμένον, ὡς ὁ παύτας παρορῶν τὰς ἐντολὰς ἐ προστάγματα, ἔχ ἡμετέρας προβαινούσης αἰτίᾳ, ἀλλὰ τ̃ θείων ἐ ἱερῶν κανόνων ὑπερόπτης γίνεται, κ τ̃ ἀκτάτων σῦν σκοῦ ἕξεται καταδίκλω. διὸ ἐ τ̃ λεγόμενον ἐνθρονισμὸν ἀ τῷ χροτονῆναι, (μὴ γένοιτο) ἀλλά τοῖς ἐνδεεστέροις τ̃ κληρικῶν, ἢ κ τοῖς ἐκκλησιαστικὸν ἄλλω ὑπηρεσίαν πᾶσι, κατὰ ἀναλογίαν τ̃ ἐκκλησιαστικῆς εὐπορίας διελόμενα δίδεσθαι. ὑπέρκειται δ̃ ἐπισκοπῆς καθεστώσης, λειτουργίας μέρος τοὺς ὑπηρετοῦντας τ̃ ἐκκλησιαστικῆς διακονίαις, ὑπερῶπτον τ̃ βίου κεκλημένους, δωροφορεῖσθαι σκεῖθεν ἀδόλως ἀπείργομαι.

Δεῖ τ̃ σὴν θεοφίλαν πρὸ πάντων κμὶ πάντων ἐ φιλοχρηματίας κ πλεονεξίας πάθος καθαρὰν ἑαυτ̃ σωτηρεῖν, τοῖς οἰκείοις ἐπαρκεμένην· κ μήτε τρόπῳ ἴνι δὲ ἀλλότρια οἰκειοποιεῖσθαι, μήτε δῶρόις ὑπιδέχεσθαι καθ' ὑρυχὴν τὸ ὑπερχειρίον, ἢ ἑαυτὸν πως ὑπιδιμήσεσι σῦν μὴ ὑπεικόντας αἰσχύνεσθαι, ἵνα τοῖς ἔργοις κ τὸ τ̃ ἱεροσύνης κοσμῆται ἀξίωμα, κ αὐτὸς εἴης θεικῆς τε κ αἰθρωπίνης αὐθέτρες καθαιρέσεως.

Δεῖ σε πᾶσιν ἀκριβῶς ἐν τοῖς κανονικοῖς ἅπασι καθεδάλλεσθαι πράγμασιν· ἐγκαλέντων τί τινων, κ ὑπ' ἀμφοτέρων αὐτῶν προτεινόντων, ὑπομελετᾶσθαι ἐξετάσεις διεξόδους, κ τ̃ διόρθωσιν τ̃ ἡμαρτημένων πιεῖσθαι· ἰσηρῶ τῇ δυνάμει τῇ ἀμφοτέρων μερῶν σῦν λόγως διακρινθῆναι, τῇ στάθμῃ τ̃ κανονικῶν ὑποκειμένων ἐπιβλέπον. κ τότοις ἑκάστα διαδύνοντά τε κ περαιούμενον.

magis, ad condẽnationẽ pontifices, qui harũ participes facti deprahẽduntur, pertrahunt: quãdo quidẽ sub honesta larua Simonis heresis exercetur. Famosum namq; facinus, licèt honesto vocabulo veletur, omni modo vitandũ & auersandũ est; adeoq; magis etiã, quãid, quod aperte scelus ipsum præsefert. Latentia nimirũ hulcera, difficilius sanari solent; & absurda facinora, quib. ineſt subdola quædã nequitia, longe se facilius in vulgus insinuant, quã quæ manifesta sunt. Vt ergo nec litis causa, vel ciuilis, vel criminalis, in vniuersum aliquid accipias, intercueniente spiritus sancti potestate mandamus: nec itẽ propter abbatis, vel archimãdritæ, vellegati præfectionẽ. immone quidẽ propter institutionẽ œconomi, vel matoris; quod horribilius deniq;, nõ propter ordinationẽ diaconi, vel presbyteri, vel episcopi, quidquã prorsus vllo modo, nec ante ordinationẽ, nec post ordinationẽ sumere cõuenit. Hoc enim quãsit absurdũ, vt equidẽ arbitror, etiãsacrorũ canonũ imperitis est manifestũ. Quapropter omnino in omnib. indicatis, & iis, quæ fortassis omissa sunt, manus puras seruans, & quidẽ ante manus, ipsas cogitationes; ita sc. muneris pontificii legẽ subire debes, & certa cũ animi persuasione scire, eũ, qui has ce præceptiones atq; mãdata flocci facit, nõ admonitiones nostras nihili facere: sed diuinorũ sacrorumq; canonũ contemtorẽ esse, nec cõdemnationẽ ab eis irrogandã effugiturũ. Atq; hanc ob causam statuimus, vt* in thronisimus, quẽ vocant, nõ ei, qui ordinat episcopũ: (absit vt hoc fiat) sed pauperiorib. clericis, vel alio quodã ecclesiastico munere fungentib. ratione facultatũ ecclesiasticarũ habita, detur. Quippe si locuples sit episcopatus, nequaquam prohibemus, quo minus in eos, qui ministeriis ecclesiasticis inseruiunt, & inopem vitam traducunt, velut ex beneficentia, munuscula quædam conferantur. * hoc est, vicarii, siue suffraganei. * pertula quasi quædã, quapendebatur ab episcopo, qui in solium collocabatur.

Debet tua pietas ante omnia, & inter omnia, se ipsam ab auariciæ vitio purã & immunẽ seruare, suis q. facultatib. esse contenta, neq; vllo modo res alienas inuadendo sibi vindicare, neq; seruilib. imperiis subditos adfligere, vel pœnis grauissimis nõ obsecundantes vicissim vlcisci: quo sc. abs te sacerdotii dignitas factis ornetur, atq; etiã ipse tũ diuinæ, tũ humanæ condemnationi nequaquã sis obnoxius. XI.

In omnibus rebus, ad canones spectantibus, accurationẽ summam adhibere debes: & vbi quidam accusationes instituunt, & in canones peccatũ esse prætendunt, rẽ omnẽ inuestigatione XII.

diligẽti perscrutari, & quæ cõmissa sunt, ita corrigere: vt pari quidẽ benevolẽtia partis vtriusq; rationes expendas, at obseruationũ canonicarum lancem sequaris, iisq; singula dirigas & finias.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Δεῖ τὴν σὴν θεοφίλειαν τοῖς ἱεροῖς κειμηλίοις μεγίστην καταβάλλεσθαι πρόνοιαν, ὥστε πᾶν τὸ εἰς κόσμον τῆς ἐκκλησίας ἀσινῆ διασώζεσθαι, ἢ καὶ αὔξησιν, εἰ οἷόν τέ ἐστιν, ἅπαδέχεσθαι· τί γὰρ ἄλλα ἀκίνητα κτήματα, ὅσα γε εἰς τὴν τῆς ἐκκλησίας σωτελῆ χρείαν, ἀνεκπίπτα σωτηρεῖν· τὰ τε ἐμφυτευτικοῖς δικαίοις ἐγχειρίζομενα λυσὶ, μὴ τῆς ἡμετέρας γνώμης οἰκονομεῖν· καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἐραστίζόμενον εἰς τὰ τῆς ἐκκλησίας πρόσοδα παναῦ ἐπισύσσσιν. Ὁ γὰρ ὁ ἱερὸς τῶν ἁγίων κανὼν ὕτω φησί· σὺ οὖν ἐπισκόπως πάντὸς ἔθνους, εἰδέναι χρὴ τὸν ἑαυτῶν πρῶτον, καὶ μηδὲν πρᾶγμα αὐτοῦ τῆς ἐκείνου γνώμης. Τὸ αὐτὸ ἡ κ ἡ ἐν Βενεδήκοις ἁγία σύνοδος διαβεβαιοῦσθαι, σκύρωσεν· ὡς μητροπολίτην ἅπαντα κ ἐπίσκοπον μηδὲν χρῆναι πράττειν, αὐτὸν δὲ τὸν ἀποστολικὸν θρόνον ἰθύνοντα τοῦ· ἀλλὰ κ ἕτερος ἱερὸς κανὼν, ὧδε φησίν· ὁμοίως ἤρεσεν, ὥστε τοὺς πρεσβυτέρους παρὰ γνώμην τῶν ἰδίων ἐπισκόπων πρᾶγμα μὴ ποιεῖσθαι τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ καθιέρωνται. ὃν τρόπον κ τοῖς ἐπισκόποις οὐκ ἔξεστι παρέργως χωρία τῆς ἐκκλησίας, ἀγνοοῦσης τὴν σύνοδον.

Δεῖ τὴν σὴν θεοφίλειαν, εἴποτέ τινι τῶν ἀμφ' αὐτὴν ἡγουμένων ἡ ὑπὸ τῶν ἐντεῦθεν ἔξοδος γένηται, πρῶτα μὲν τὰ τούτῳ πρόσοντα, ὅσα γε εἰς ὑπηρεσίαν ἐπίλει, ἢ εἰ καί τινα ἄλλα πρόσεστιν, ἀκαινοτόμητα κατὰ πάντα τρόπον τηρεῖν, ἐ μὴ τῷ τῆς σωτηρίας προφάσει τῷ κοινῷ πρᾶγμα χείρους αὐτοὺς ἐπιβάλλειν ἀδίκους. ἔπειτα δὲ τὸν ἐπ' ἐλαβεία ἐ σωτὴρ προφ τῶν μοναχῶν μαρτυρούμενον, εἰς τὴν τῆς ἡγουμενείας βαθμὸν προχειρίζεσθαι· δίχα δηλονότι λημμάτων, ἃ καὶ τῇ ἀρχιερωσύνῃ κίνδυνον ἐπάγει, καὶ τῷ ἀλόντι τῶν ἐκ τοῦ κανόνος ἀσυμπαθῶς ἅμιλλαν ἐπιφέρει.

Χρὴ τοῖς τὴν ἐπισκοπὴν τῶν μοναχῶν ἐγχειριζομένοις παρεγγυᾶν, τῷ νενομισμένῳ χρόνῳ κ τῇ προσηκούσῃ δοκιμασίᾳ λαβεῖν τὸν μονήρη βίον προσιεμένους, ἔπειτα ἀγγελικὴν καταξιῶν σχήματος, κ τὴν πλείαν ἐπικαρσίνειν τριχῶν· ὅπως αὐτῇ χρονίᾳ γυμνασίᾳ καὶ ὁ τρόπος αὐτῶν ἐμφανὴς εἴη, καὶ αὐτοὶ πάντοτε τὸ καλὸν τύπτοντες διαμένοιεν.

Δεῖ σε πάντα ἄλλα τὴν μοναδικὴν πολιτείαν ἁρμόδια, κατὰ τοὺς πατερικοὺς κανονίζειν θεσμούς, καὶ γηραιοὺς καὶ σώφρονας δυνούχους ἐν τοῖς γυναικείοις σεμνείοις τὴν θείαν ἐπιπλεῖν μυσταγωγίαν ἐπιζητῶν· καὶ σκοπεῖν μὴ σκιᾶθεν τὰς ἐπιμιξίας καὶ ἀναφύρσεις τῶν κοσμικῶν, ἀποδιώκειν τὰς τῶν λεγομένων δικαίων μοναστηρίων, εἴτε εἰσὶ κατὰ τὸν τόπον, σωφρείας τε καὶ εὐταξίας νόμους διαπαιζούσας. οὕτω πῶς κ εἰ πέτε-

Debet tua pietas sacris cimeliis maximam adhibere curam atq; prouidentiam, vt ea scilicet ad ornamentum ecclesiæ detrimenti omnis expertia conferuentur, vel incrementũ quoq;, si fieri possit, capiant: itidẽq; cetera prædia, quæ ad vsum ecclesiæ conferunt, non alienata seruare: quæ nonnullis emphyteutico iure concedi solent, cum nostro cõsensu administrare: quidquid inde colligitur, ad ecclesiæ stabilimentum expendere. Nam & sacer ille canon apostolorũ sic ait. Cuiuslibet gentis episcopi scire debẽt, qui sit eorum primas: neq; superuacaneum quidquã absq; illius sententia facere. Idem habita quoq; Venethalis sancta synhodus adfirmans, decreuit; ne quis metropolitanus & episcopus quidquam agat absq; illo, qui thronum apostolicum gubernat. Quinetiam canonis alterius hæc verba sunt. Similiter placuit, vt presbyteri præter sententiam episcoporum suorum, eius ecclesiæ, ad cuius sacerdotium ordinati sunt, rem minime distrahant. Quo etiam modo non licet episcopo ecclesiæ prædia distrahere, ignorante synhodo. XIII.

Debet tua pietas, si quem eius abbatem rebus humanis excedere contingat, primum quidem res eas, quæ apud ipsum existunt, ad eius functionem scilicet spectantes, vel etiam si quæ exstant aliæ, citra vllam innouationem omni modo seruare; neq; consuetudinis prætextu nefario, manus iniustas eis inferre. Deinde vero eum, cui testimonium pietatis & prudentiæ monachi tribuunt, ad huius præfecturæ gradum prouehere: nullis scilicet donis interuenientibus, quæ capi citra periculum pontificis nequeunt; & ei, qui ea dedisse deprehensus fuerit, absq; commiseratione pœnam canone decretam adferunt. XIIII.

Exhortandi sunt, quibus tradita monachorum est præfectura, vt eis qui solitariam ad vitam accedunt, interueniente consueto tempore, atq; exploratione debita, tribuat habitum angelicum, & plene tondeat: quo per exercitationẽ diuturnam mores eorum perspiciantur, atq; habitũ cõsequuti, constãtes in bono permaneãt. XV.

Quum alia solitariæ vitæ conuenientia, secũdum sanctiones patrum regulare debes; tum senes & castos eunuchos quærere, qui mulieribus in* semneis sacram institutionẽ ad intelligẽda mysteria suscipiant: ex iisdẽ tum cõmercia promiscuasq; turbas hominum mundanorum tollere, tũ duplorum (quæ vocant) monasteriorũ, si quidẽ eo loci sint, coniunctiones & nefarias conuersationes remouere. Atq; hæc quidẽ in hũc modum. XVI. * hoc est, locis ad exercitationes grauis & honestæ destinatis.

ραν ὁ, τε καιρὸς καὶ ἡ χρεία προσκαλοῖτο, μὴ τῆς ἐπιγνωτῆς καὶ προσηκούσης ἐφοδιλεῖς ἀπορῆς ὑπολειφθῇ· πάσης μὲν λαβῆς ἐ καταδίκης ἐξαιρεθήσῃ· εἰς κόσμον δὲ τῆς ἐκκλησίας, καὶ δόξαν ἐ τὸ οἰκεῖον αἷμα ὑπὲρ αὐτῆς ἐκχεαντος, χελεῖ ἐ ἀληθινὲ θεὲ ἡμῶν, ἐφθήσῃ· ὅπερ ἐ ἐλπίζομεν, καὶ διχόμεθα· καὶ μὴ μεγάλων τῶν ἐλπίδων εἰς τὸν ἐναπκειμένον τοῖς ἁγίοις ἀποτεμφθήσῃ μακαριότητα, ἔνθα πάντων ἡ προσδεκωμένη κατάπαυσις γένοιτο, ἐν χελεῖ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. ὅτι αὐτός ἐστι τῶν ἀγαθῶν δοτὴρ καὶ πληρωτὴς, καὶ αὐτῷ πρέπει τιμὴ καὶ δόξα, νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΝΤΑΛΜΑ ΔΙΔΟΜΕΝΟΝ τοῖς ἐξάρχοις.

a Δεῖ τὴν σὴν ἀλάβειαν, τὴν ἐπισκοπὴν ἐ πρόνοιαν τῶν πατριαρχικῶν μοναστηρίων πρὸς τὴν ἡμῶν μετριότητα ἀναδεδεγμένην, μὴ τὴν ἐπιγνοῦσαν σωφρόνησιν πολλὴν ἀναλαβεῖν ἐπιμέλειαν ἐπιδοῦναι, ὡς ἔχ ἡμῖν μόνον τὸ περὶ τούτων λόγον ὀφείλειν ἀποδοῦναι, ἀλλὰ γε καὶ πρὸ ἡμῶν τῷ πάντων ἐφόρῳ θεῷ· ἐ μήτε πρὸς χάριν, μήτε πρὸς ἔχθραν, μήτε πρὸς δῶρον, μήτε πρὸς προσκλησιν, μήτε πρὸς ἄλλο τι τῶν ἀνθρωπίνων ἀποκλίνουσαν, μεταχειρίζεσθαι τὴν τοιαύτην διακονίαν· ἀλλὰ κατὰ τοὺς κανονικοὺς θεσμοὺς πάντα πράττην, καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν διάταξιν, αἰσθησόμενος τὰ ἐκάστου ὡς τὴν ὀφειλὴν πιστεύσας, ὅτε χρεία καλεῖ· ἵνα μὴ τῷ πλήθει καὶ τοῖς πολέμοις ἀναλώμασιν, ἔτι ἢ κ τῇ ἀκμῇρᾳ ἐπιδημία, αἰτῆ τὰ μέλλοντος ὠφελείας, ἤδη παρεξέω τε καὶ ἐνεργέσων τὰ βλάβιμα αὐτὰς ἐνορῶντι καταλαμβάνουσαν. Ἐ γὰρ εἰ σωματικὴν ἴνα ἐκ τῆς παρούσης σωαφόνται βλάβιμα, ἀλλὰ κ τὴν ψυχικὴν ἐπαγγελόμεθα πρόξυσι σωτηρίαν. Ἐ πρόσεχε τοῖς ἐκ πάσης δωροληψίας καθαρὸν αὐτὸν καὶ ἀμόλυντον διατηρήσῃς. Ἐ μήτε τὰ λεγομένας συνηθείας ὁπωσδήποτε κατισχανῆναι, μήτε ἑτέροις πρόσκομμα γένεσθαι. ἐ γὰρ ἡ σεμνότης τὸ ὀνόματος δυσπρόσοδον ἀποσκευάζει τὰ πράξεως· ἀλλὰ τὸ παράνομον τὰ πρόσωπα, κ τὸ ὀνομασίας ἐκκακίζει τὴν δεξιότητα. Ἐ γὰρ ὁ ἑτέροις δίκαιο πράττειν νομοθετῶν, αὐτὸς ἐ τὰ ἀδικεῖν ὑπολήψεως καθαρὸς φαίνεσθαι δύναται. εἰ μήπω τοίνυν τὰ ἐγγεγραμμένα σοὶ διαπεταγμένα (ὃ μὴ γένοιτο, μηδὲ δῴη κύριος) ἄλλό τι διαπραχθείη, ἐ τὰ δέδασις τινὸς τῶν περιεγγελμάτων ἐπιτολμηθείη, μάλιστα ἢ εἰ σωτηρίας ἢ αὐτὸς, ἢ ἕτερός ἐστι τὰ σωτηρίων σοὶ ἀπεπτῶν φαρμακείων, ἢ ἄλλου τινὰ ζημίαν ἐπιφέρουσης ἐπὶ ἀπαλλαγῇ ζημίας ψυχῆς τε καὶ σώματος ὑποδεχομένου τὴν σὴν ἀλάβειαν· ὅστις ἐν τῷ τοιούτῳ νοσηλίᾳ ἀλὰς φαρμακείᾳ, ἐξ αὐτῆς ἐκείνης τῆς πρὸ ἐμοῦ περιζέσεως ἐγὼ γινώσκων, ὡς πρῶ-

* al. διξαμένου

* ἀφελησίας

modũ. Quod si quid aliud tibi vel ipsũ tempo, vel necessitas offerat; id si laudabili, deccte, religioso studio perficies: omni temet reprehẽsione & condemnatione eximes, ecclesiæ ornamento eris, gloriæ Christi veri Dei nostri, qui sanguinẽ pro ecclesia suum profudit, seruies, (vti futurum speramus & optamus) cum magna spe denique ad illã sanctis repositam beatitatem ablegaberis: vbi requies exoptata contingat vniuersis, in Christo Iesu domino nostro: quoniam ipse bonorum largitor est, & absolutor, cui par est tribui honorem atq; gloriam, nunc & sæculis infinitis. amen.

MANDATVM, QVOD* Legatis dari solet.

* vicariis, siue suffraganeis.

DEbet tua reuerentia, quæ præfecturam & curationẽ patriarchalium monasteriorũ a nostra mediocritate nancta est, cũ laudabili conscientia multũ diligentiæ ac studii suscipere, vti quæ non solũ nobis horũ debeat rationẽ reddere, verumetiã ante nos, inspectori omniũ Deo: ac neq; gratiã, neq; inimicitiã, neq; donũ, neq; preces, neq; quidquã aliud in reb. humanis respiciendo, ministerium eiusmodi obire: sed omnia secundum canonicas leges, & mandatum nostrum agere; citraque grãmen & onus aliquod aliorum, visitationis munere defungi, quum vsus postulat: ne scilicet propter comitũ multitudinẽ, & maiores sumtus, atq; etiã propter importunum aduẽtum futuri cõmodi loco, præsens & vrgens damnum se videant percipere. Quippe si corporale quoddam ex præsentia tua detrimentum sentiant, nec animi salutẽ pollicẽti tibi fidem habituri sunt. Præterea te purum & impollutũ ab omni captatione munerum perpetuo seruabis, ac neque consuetudinib. quas vocãt, vllo modo cõtaminaberis neq; alios offendiculo eris. Non. n. vocabuli honestas, impietatẽ facti excusat; sed rei sceleritas, ipsius etiã appellationis bonitatem deminuit. Nimirum quipræcipit aliis, vt iuste se gerant; etiã ipse vel ab omni suspicione iniuriæ purus esse debet. Enimuero si præter hæc iuncta tibi per scripturã, (quod absit, neq; Dominus fieri permiserit) diuersum quiddã fuerit actum, & alicuius ex his mandatis adtentata violatio; maxime si consuetudines vel temetipsum exigere, vel aliũ quemquã ex comitib. tuis, cõpertum fuerit; aliud ve detrimẽtum quoddã eis inferri, qui reuerentiã tuã excipiunt eo nomine, vt animi corporisq; dãnis liberentur: quisquis igitur in huiusmodi vitio deprehensus fuerit, ob hoc ipsum nefarium faci-

Universidad de Deusto
Biblioteca

πω μὴ τῶν θείων ἀπείργηται μυστηρίων, ἢ τ ἐκκλησιαστικῆς ἀπελαύνεται συνόδου· ὅσοις μακρὰν ἢ τ πολιτικὴν ἀπαιτηθήσεται δίκην. ὁ γὰρ ἐκκλησιαστικὰς παρορῶν θεσμὰς καὶ νόμους, καὶ μὴ φοβερὰν ἡγεμόνων τ ἐκείνων δίκην, αὐτὸς ἑαυτὸν τ πολιτικῆς ἀθῳώσεως καθυποβάλλει. τέτων ἡμῖν ἐν προοιμίοις τεθέντων, ἴσως τὸ τ Δεκανίας ὑπόμνημα ὁ λόγος χωρήσεται.

β Δεῖ τὴν σὴν ὑλάβειαν οὖν ὑπισχνεῖν ἱερῶν φροντιστηρίων λαχόντας, ὑπερόψιά τ καὶ ἀλαζονεία πρὸς οὖν λοιπὰς χωρωμένους μοναζόντας, μετρίους καὶ ταπεινόφρονας λόγῳ καὶ πραγματείαν ἀποδείκνυσθαι, καὶ ὡς μέλη οἰκεῖα οὖν μοναχὸς ἐκπαιδεύειν ἡγεῖσθαι, μὴ μόνον τῶν ψυχῶν αὐτῶν, ἀλλ' ἀκὶ τῶν σωμάτων ἐφ' ὅσῃ δυνάμις κηδόμενος. πάντα τ προέχειν τὸ καὶ μελῶντα τῆς αὐτῶν γνώμης· κοινὴν τὴν τῶν ἐσίασιν, καὶ τὴν ἄλλην δίαιταν ἔχειν· ζῆτε ἀκίνητα πάντα αὐ ἐκποίητα τηρεῖν, καὶ τὰ καρποφορήματα δῆλα καθιστᾶν ἅπασι, καὶ δέοντος τῶν τε μεταχειρίζεσθαι, ὡς αὐ ἄκρατον τέτοις πίμνια αὐτῶν διαθῆ, ἢ αὐτὸν ἀποφάσιστον εἶναι πρὸς οὖν αὐτῶν καθηγητὴν τι ἢ διδάσκαλον.

γ Δεῖ τὴν σὴν ὑλάβειαν οὖν μὴ πλεοναζειν ἐθέλοντας τῷ ἑαυτῶν πείρᾳ μοναζούσας, ἀλλ' ἀπεναντίας τῆς μοναδικῆς βαδιζούσας ὁδοῦ, καὶ ποδόκομμα τῇ λοιπῇ γινομένους πολιτείᾳ, τὸν οὖν διαφέρειν καὶ διγνώμονες ποιεῖσθαι, καὶ τὴν τοῦ κυρίου ἀπαγγελίαν σκηπτόμενον λόγῳ καὶ πνεύματικῆς εἰσηγήσεσιν, * ἀξίως ἀπασκάζειν τοῦ ἐπαγγέλματος πολιτεύεσθαι, μήτε ἐλήμασιν εἰκαίοις ἀνηλεῶς θῶντας, μήτε τῇ ἰδίᾳ κτήσει τοῖς λεγομένοις πανυλίοις προσέχοντας· ἵνα δὴ τοῖς ἔργοις τὴν ἐξ ἴσου ἀποφυγὴν βεβαιούμενοι, τῶν ἡμαρτημένων ὑρίσειν τὴν ἀπόλαυλιν, ἢ τ διαγνίζοντων μεταχείσειν ἀγαθῶν.

δ Δεῖ τὴν σὴν ὑλάβειαν τὰς πρὸς οὖν ἡγουμένους ἀπὸ τῶν μοναχῶν, καὶ αὖ πάλιν ἀπὸ τῶν ἡγουμένων πρὸς οὖν μοναζόντας γινομένας διαφορὰς, ἐρᾶν, ἀλύειν τε καὶ διαλύειν, ἢ τῇ δικαιοσύνῃ βοηθῶν ῥᾴθυμον, πρὸς τὸ δεον ῥυθμίζειν. καὶ παντὸς μὲν σκανδάλου ἐκ μέσου ποιεῖσθαι, πάσῃ δ' αἰτίᾳ φέρειν εἰρηναίας καθίστασιν, καὶ τοῖς πρέπουσιν ἐμφυτεύειν τέτοις διαγωγίαν.

ε Δεῖ τὴν σὴν ὑλάβειαν οὖν τῆς ὑγιείας ἐκπεπτωκότας μοναζόντας, καὶ αἰνήσαι ὧν πρὸς τὰς πόσεις ὦσιν νοσοῦντας, τὸν πρὸς θάνατον ἢ ἁμαρτίαν ἑρπαζομένους, ὡς ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης φησίν, ὑπὲρ ὧν ὀργὴ καὶ τρομερὰ κρίσις μεγάλων ἰσχύει ἐγκλημάτων, τὸν οὖν ὡς μὴ πλημμελοῦντας λόγῳ διδασκαλικῷ, ἢ ἐφ' ἑλομένοις καθυποβάλλειν ὑπομήσεσιν, ὡς αὐ ἐντεῦθεν παιδαγωγούμενοι, τὰ σώζοντα μάθοιεν, ἢ

ἄλλοις τῷ ἐκείνων σωφρονισμῷ νηφαλεώτεροι πρὸς τὴν πνευματικὴν ὑρίσκοιντο ἐργασίαν.

ε Δεῖ τὴν σὴν ὑλάβειαν ἐν τελεσθῆναι, ἢ τὸ ἱερὸν ἅπαντας ἐκμανθάνειν ψαλτήριον οὖν ἐν τῷ μοναχικῷ σχήματι καταλεγομένους, καὶ μὴ δύλων ἀθλίων λόγον ἐπέχειν, καὶ τὸ παῦ αἰτίαν εἶναι τῶν ζημίων ἐργασιῶν, ἀφ' ἧς τῶν καθηγουμένων, ἢ ἀφ' ἑκάστου τῶν καθυποτεταγμένων, καὶ ἀκηδίαν.

ζ Δεῖ τὴν σὴν ὑλάβειαν παρεγγυᾶν, αἰτᾶν τε οὖν ἡγεμόνας οὖν λιποτακτοῦντας μοναχοὺς, καὶ εἰς τὴν οἰκείαν αὐτοῦ ἐπανατρέφειν ὑποταγήν· οὖν ἢ μὴ βουλομένους ἔτι πείθειν, ἄγε δύλους, ἀφαιδόναι ἐν ἑτέροις μοναστηρίοις εἰς ὑλαβείς καὶ τὸν θεῖον φόβον διδάσκειν δυναμένοις ἡγουμένοις. * διδακτικὸς γάρ ἐστιν ὁ τ θεῦ φόβος, καθὼς φησὶν ὁ προφήτης· Δεῦτε τέκνα, ἀκούσατέ μου. φόβον κυρίου διδάξω ὑμᾶς.

η Δεῖ τὴν σὴν ὑλάβειαν οὖν ἐν γυναικείοις μοναστηρίοις τὴν ἱερὰν ὀφείλοντας ἱερουργίαν ὑπιτελεῖν, γεραιὰς εἶναι προφέπασας, καὶ διακόνους· ἵνα μὴ λάσηται ἡ τ παρθένων ὑπόληψις ὑπὸ τ αἱρομένων λαοῖδορεῖν οὖν πλησίον.

θ Δεῖ τὴν σὴν ὑλάβειαν ἐντελεσθαι τοῖς ἡγουμένοις οὖν ἐν ἑτέροις μοναστηρίοις τάς τι σωφρονικὰς καὶ ἐξαιρέσεις ποιουμένους, αὖ γνώμης ἔ ἀποκειρεντος μὴ προσδέχεσθαι, ἀλλὰ παρευδοκῆ πάσῃ κεχρῆσθαι πρὸς τὸ πείθειν αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκείαν πάλιν δρομεῖν μονήν. οὖν ἢ τοῦτο προλόγως καταπλουτίζειν, ὑπιτιμᾶν καὶ ἀφορίζειν, ὡς ἐξίστασθαι τοῖς αὐθρωποδιφθείς ἁμαρτάνοντας.

ι Δεῖ τὴν σὴν ὑλάβειαν τοῖς ἡγουμένοις προστάττειν, τῶν ὑποταγμένων διακωλύειν τὰς ἐν τ πόλεσι προόδους, πάσων τὸ προσπάθειαν συγχωρῶν φίλων, καὶ τὰς λεγομένας σωτηρίας τέλεον σκοπεῖν· ἔτι γε μὴν καὶ τὰς μὴ γνησίας διαίτας καὶ διαφύρσεις. ἡ γὰρ μοναδικῆς τάξεως καταδεικνύσι τέξεως σύμβολα.

ια Δεῖ τὴν σὴν ὑλάβειαν προτρέπειν πάντας, νηστείαις καὶ δεήσεσι καὶ οὖν πατρικὰς καὶ πνευματικὰς τύπους σχολάζειν, μὴ τὸν χυδαῖον βίον μεταδιώκειν· ἔστω μὲν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν, ἔστω δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς ἔ κοινῆς σωτηρίας· τοῖς τε ἐνδεέσιν ὅση δυνάμις καὶ δέονται διαγγελικῶς ὑπιχορηγεῖν, εἰς πλείονα τῶν ψυχῶν αὐτῶν εὐόδωσίν τε καὶ εὐπάθειαν.

ιβ Δεῖ τ τὴν σὴν ὑλάβειαν διαμαρτύρασθαι πᾶσιν, οἱ φρονιστηρίων ὑπιμελεῖσθαι ἐπιχθονίων ἱερῶν, ἢ μὴ ὑποκύπτειν μοναχὸς ἢ μοναστρίας πρὸ τριετῶς δοκιμασίας, καὶ τότε ὑποκείρειν τὰς μὲν ἄρρενας ὑπὸ πεν-

diſcant; atq; alii per caſtigationem magis ſobrii ſpiritualem ad culturam reddantur.

Præcipere tua reuerẽtia debet, vt quotquot VI.
habitus monaſtici cœtib. aggregantur, ſacroſanctum pſalterium ediſcant, nec illorum infelicium ſeruorum culpæ fiant adfines, neq; totum in rerum terreſtrium culturã expendant, propter imperitiam præfectorum, vel inobedientiam & ſecordiam ſubditorum.

Monere tua reuerẽtia debet, vt abbates eos VII.
monachos perquirãt, qui ordinẽ deſerunt atq; ipſos ad obedientiã ſuã reducant: qui hoc recuſent facere, ſiquidẽ ex certa ratione, in alia tradant monaſteria religioſis quibuſdã abbatibus, qui timorẽ diuinũ docere poſſint. Nã Dei metus omnino quiddã eſt eiuſmodi, quod tradi docendo poſſit, quemadmodum Vates ait: Adeſte filii, audite me: timorem domini docebo vos.

Auctor eſſe reuerẽtia tua debet, vt qui mu- VIII.
liebribus in monaſteriis ſacram obire debent functionem: ſenes ſint, & eunuchi: ne virginũ exiſtimatio laceretur ab iis, quibus volupe eſt proximos conuicijs proſcindere.

Debet tua reuerẽtia mãdare abbatib. vt eos, IX.
qui aliis in monaſteriis pacta conuenta, & cõfeſsiones fecerunt abſq; illius ſententia, qui capillos eorũ totondit, non admittant: ſed omnẽ adhibeant diligentiã atq; ſtudiũ, vt ipſis perſuadeant, quo ſuã ad manſionẽ recurrant. Eos vero, qui præter rationẽ admittere tales audent, punies atq; ſegregabis; veluti par cũ plagiariis crimen committentes.

Abbatib. reuerẽtia tua præcipere debet, vt X.
ſibi ſubditorum per vrbes in publicum prodeuntium obambulationes prohibeant, atque omnem in eis erga cognatos & amicos propenſionẽ, quaſq; cõpaternitates vocant, & conuerſationes atq; promiſcua cũ mulierib. commercia, penitus exſtirpent. Non enim hæ monaſtici ſunt ordinis teſſeræ.

Exhortari tua reuerentia debet omnes, vt XI.
ieiuniis atq; precibus ſecundũ patritos & ſpirituales ritus vacent, non vitæ vulgaris veſtigia ſequantur: alterũ propter ſuã, alterum propter cõmunem aliorũ vtilitatem: vtq; pro viribus, ſecundum illud euangelicũ præceptũ, indigentibus neceſſaria ſuppeditent, ad maiorem animarum proſperitatẽ & adquiſitionẽ.

Debet tua reuerentia conteſtari ad vniuer- XII.
ſos, qui ſacrorũ vt phrontiſteriorum curã habeãt, ordinati ſunt, ne monachos aut monaſtrias ante triennii tondeant explorationẽ quo præterito, mares quidem poſt decimum quintum ætatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

πεκαιδεκαετῆς χρόνου· τὰς δὲ γυναῖκας, ὅτε ἐπὶ πεντεκαιδεκαετῆς. τοῦτο γὰρ τοῖς πατρικοῖς διατυπωσαμένοις θεσμοῖς. τὸ γὰρ παρὰ ταῦτα γινόμενον, συγχύσεως καὶ πραγμάτων ὡς τὰ πολλὰ δείκνυται αἴτιον.

17 Δεῖ πῶς σοὶ ὁ ὁλάβειαν ἅπασι προσφέρειν, οἷς ἡ γνώμη πρὸς τὸ νεουργεῖν ἐστιν ἱερὰ φρονήσεια, μὴ οἰκοδομεῖν ταῦτα ἐν ἀσέμνοις τόποις, ἢ ὡς ἐγγυτάτω χωρίων· μὴ δ' αὖ οἷς ἡ περιουσία σὺν αὐτάρκης ἐστὶν, εἰς τὸ χορηγεῖν τὰ τοῖς τὰ πρὸς φορᾶς. *ψυχαῖς τὸ μὲν γὰρ ἑτοίμως εἶδε *ψυχῆς παρέχειν φθορᾶς, τὸ δὲ τὰ καταστροφὴν αὐτοῖς προδηλον ποιεῖται καὶ πρὸ τῆς ἐρρωσίας.

18 Δεῖ πῶς σὸν ὁλάβειαν, εἴπερ μοναστηρίῳ πατριάρχικῷ σοι εἰκὸς ἡγεμὼν τελευτήσαι, τὸν ὑπὸ πάντων ψηφιζόμενον πρὸς ἡμᾶς ἀναπεμπῆν, καὶ μὴ ἕτερον, ὃν οὐχ αἱρεθέντα οἱ μοναχοὶ, ἀλλ' ὃν πάντες ἐκλέξοντο· ὡς ἂν τῆς χειροθεσίας ἀξιώμων, ἵνα τοιμαίνῃ τὸ ὑποχείριον.

19 Δεῖ πῶς σοὶ ὁλάβειαν, εἴπερ χρεία ἐπείη, καταγεγράφθαι ἅπαντα τὰ τῆς πατριαρχικῆς προνομίοις ἀνήκοντα μοναστήρια, ἅμα τοῖς διαφέρουσιν αὐτοῖς προάγμασί τε καὶ ἱεροῖς σκεύεσι, κἀμοῖς ἡμᾶς ἀναπέμψαι.

20 Δεῖ πῶς σοὶ ὁλάβειαν σὺν τοῖς μοναστηρίοις προσβάλλοντας, καὶ παῦσαι καινοτομοῦντας, ἀλλά τι ἀκάρπους αὐτοῖς ἐπηρείας καὶ βλάβας ἐπάγοντας, ὅση δύναμις ἀνακόπτειν· ἐ τοῖς σκεῦσι ἀσκεμμένοις τὸ ἀξήμιον καὶ ἀνένοχλητον κ τ λ Θεσπέσιον λέγον, διανοεῖσθαι.

21 Δεῖ πῶς σοὶ ὁλάβειαν ὃν ἐκάστῃ μονῇ, ἐν ᾗ προβάλλῃ ὀφείλεις, ἅπερ δὴ τὸ παρεχόμενόν σοι τῶν προσταγμάτων ἔγγραφον καθυπαναγινώσκειν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ἐντολῶν δηλαδὴ προθεσπεσίου παντοκράτορος ἔχουσαν· ὡς ἂν καὶ πῶς ἡμετέραν ἀεὶ σπουδὴν σπιγνοίεν διαφαίνειν, ἐ σὲ ὡς πατέρα δέχοιντο ἐ διορθωτὴν τῶν ἠμελημένων, ἀλλ' ἀχὶ φθορέα ἐ λυμεῶνα· ἐ ἅτε πᾶς νεθεσίαις ἑτοιμότεροι καθεστήκει κ ἀπαθαιότεροι.

Τάχοις σὲ ἐ ἐν προοιμίοις, ἐ νεῶν ὠθήσαι δέον ἐξαπφαλίσασθαι, τὸ θεῖον δεδοικότες καθάκριμα. ἀλλ' εἰ μὲν φύλαξ ὤφης τῆς ἡμετέρας διαθήκης, αἴρωθεν θεὸς ἀμείψεταί σε τῶν πόνων ἀξίως, νεῶν καὶ ἐν τῇ τῶν βεβιωμένων διαγνώσῃ. εἰ δὲ προβάτης τὴν ἡμετέραν ὑπερθῆς ἐντολῆς, ἅτε λύμη καὶ καινοτομία ἰνῶν ῥωμένων, θεὸν ἕξεις πρὸ τῆς ἀνθρωπίνης δίκης τὸν ἀμυνόμενον, δίκαιός τε ἅπαντα καὶ νῦν, καὶ ὁπλοίκα ἑκάστῳ τὰ ἁρμόζοντα τῶν οἰκείων ἀποδιδόντα ἔργων.

tis annum tondeant: feminas, post decimum septimum. Hoc enim patritis est sanctũ legibus. Nam quod præter hæc fieri contingit, plerumq; confusionis & turbarum causam esse constat.

XIII. *Debet reuerentia tua monere vniuersos, quibus animus est sacra phrontisteria de nouo struere, ne in locis ea parũ honestis ædificẽt, vel quãproxime apud villas: nec in illis, vbi non adest idonea copia suppeditandi eis res necessarias. Alterum.n. corruptelam animis expeditã offerre solet, alterum eis manifestum adfert interitum prius etiam, quam excolantur.*

XIIII. *Debet reuerentia tua, sicubi patriarchalis monasterii præses (ceu fieri consentaneum est) diem obierit cum, qui ab vniuersis eligitur, ad nos ablegare: non alium, quem ipsi monachi nõ postulãt, sed quem elexerint omnes: vt ita manus impositionem consequutus, gregem sibi subditum pascat.*

XV. *Debet reuerentia tua, sicubi poscat vsus, omnia monasteria describere, quæ iuris sunt patriarchici, vnà cum rebus ad ea pertinẽtibus, & cum vasis sacris; eamq; descriptionem nobis mittere.*

XVI. *Reuerẽtia tua debet eos, qui diuertũt in monasteriis, ac nouis ea grauãt oneribus, & alias importunas iniurias atq; detrimenta inferũt, pro viribus coercere: animique cogitationes eo dirigere, vt illic semet exercentes, a damnis immunes sint, & in religioso studio nullis molestiis impediantur.*

XVII. *Debet reuerẽtia tua quolibet in monasterio, quod tibi erit adeundũ, hoc ipsum datum tibi præceptorum instrumentũ a principio ad finẽ vsq; perlegere, quũ eius rei mandatũ ab omnipotenti Deo sc. habeas: vt nostram de ipsis ordinationem intelligant, ac veluti patrem & correctorem eorũ, quæ neglecta sunt, nõ violatorẽ & vastatorẽ, excipiant: adeoq; tuis admonitionib. alacriores & diligẽtiores efficiãtur.*

His te quum in exordio, tum hoc etiam loco muniendũ putauimus, condemnationẽ diutinã formidantes. Tu si custos eris huius ordinationis nostræ, vices tibi ealtus Deus ipse laborib. tuis respondentes & iam rependet, & in iudicio mortuorum. Sin esse præcepti nostri violator inuentus fueris, & quædam corruperis ac innouaueris: ante supplicium humanum, vltorem experieris ipsum Deum, qui pœnas & nunc exigit, & quum præmia cuiq; pro suis factis tribuit.

MAN-

ΕΝΤΑΛΜΑ ΕΙΣ ΤΟ ΓΕΝΕΣΘΑΙ ΠΑΤΕΡΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ.

Ἐπέτρεψε μὲν ὁ πρὸ ἡμῶν ἁγιώτατος ἐκεῖνος πατριάρχης ὁ θεῖος, ἐκχωρῆσαι δὲ ἐντάλματος αὐτοῦ γράμματος τῷ τιμιωτάτῳ ἡγουμένῳ καὶ καθηγουμένῳ τῆς θεσμίας μονῆς τῶν Ἀμμωνιακοῦ Δοσιθέῳ, δέχεσθαι τοῦ λογισμοὺς τῶν ὡς πνευματικῷ πατρὶ προσιόντων αὐτῷ· οὐ μόνον δὲ τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπ' αὐτὸν μοναχῶν· καὶ ἐξετάζειν τὰ κατ' αὐτοῦ ἀκριβέστερον. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν εὗρε τὸν τοιοῦτον ἄνδρα, πάσης ὁλαβείας αὐτὸν ἱερέων, καὶ τῆς κατ' ἀλήθειαν προπούσης μοναχοῖς κατασκέψεως μετέχοντα, καὶ (σπουδάζοντα φαῦλα) ἱκανὸν εἶναι τῶν τοιούτων λειτουργίαν, εἰ τίνα ἕτερον, αὐτὸν ἐπιζητοῦσι καὶ αὐτὸν τῷ ῥηθέντι καθηγουμένῳ τῶν τοιούτων διακονίαν, διὰ δὲ τοῦ παρόντος αὐτῷ ἐνετείλατο· δι' ἧς καὶ ἔδωσι τούτου ἀκριβῆ ἐξουσίαν τοῦ προσερχομένους αὐτῷ, καὶ τὰ ἐν βάθει τούτων ἐρευνᾶν διανοήματα, καὶ τὰς προφάσεις καταμανθάνειν, ἐφ' ὧν τὰς ἀρχὰς μὲν καὶ τὰς αἰτίας (ὡς οἷόν τε) ἀποδύειν ἰσχὺν, καὶ τέλεον ἀνακόπτειν· τὰ δὲ τέλη καὶ ἐνεργήματα διώκειν κανονικῶς. πρὸς τὰς ἕξεις μὲν τοι, καὶ διαθέσεις, καὶ τὰς δυνάμεις τῶν προσερχομένων, καὶ ποιότητας, ὀφείλει ἀνάλογος μάλιστα ῥυθμίζεσθαι, καὶ γίνεσθαι τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, νῦν μὲν ἐπέχων, νῦν δὲ ἀνιείς. καὶ νῦν μὲν τοῖς αὐχηροτέροις χρώμενον τῶν φαρμάκων, νῦν δὲ καὶ τὸ γλυκάζον συγκεραννύς. ἄλλοτε ἐλέγχων, ἀπειλῶν· ἄλλοτε πάλιν παρακαλῶν, νουθετῶν· ἐ πάντι τρόπῳ τὰ πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνακειμένων αὐτῷ ψυχῶν διοικονομούμενον. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ δῆσαι μὲν ἐν τοῖς κατ' αὐτὸν ἐδέησαν, λῦσαι δὲ αὖθις τὰ λύσεως ἄξια· καὶ σὺν τοῦ τῆδε βίου μεθιστάμενους σὺν ἀφέσει τῶν ἐπλημμελημένων εἰς τὰ ἐκεῖσε παραπέμψαι δικαιωτήρια. ἐκχωρεῖμεν δὲ τούτῳ ἀποκεῖσθαι καὶ σὺν τοῦτο αἱρουμένους ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν, εἴπε καὶ ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς· μὴ ἀνατρήσεως μέντοι τῶν προσταγμάτων τοῦ μοναχικοῦ ἐπαγγέλματος, τῆς τε ὁλαβῆ καθαρᾶς ἐξομολογήσεως, τῶν ὑποταγῶν τε, καὶ σωφροσυνῶν, καὶ τῆς πρὸς τὴν αἰδέσιον προσκαρτερήσεως τοῦ ἀποκειρουμένου. καὶ τοίνυν πρέσβεσι τῷ καθηγουμένῳ Δοσιθέῳ τὸ παρὸν ἐντάλτηριον γράμμα τῆς ἡμῶν μετριότητος εἰς ἀσφάλειαν.

MANDATVM PRO EO, QVI pater spiritualis fieri debet.

DEcessor noster sanctissimus ille patriarcha per literas mandatum continentes, reuerendissimo monacho & abbate venerabilis monasterii successorum Ammoniaci Dositheo permisit ante hoc tempus, vt illorum rationes audiret, qui eum ceu patrem spiritualem accederẽt: nec illorum dumtaxat, verumetiã constitutorum sub se monachorum: atque vti ad eos pertinentia, studio quodam accurate examinaret. Quia vero nostra quoq; mediocritas inuenit hũc virum omnis pietatis studiosum, & condicionis eius participem, quæ vere monachum decet, ac breuiter vti res exponatur, adeo muneri huic idoneum, vt qui quam alius esse possit: tradit & ipsa dicto abbati eiusmodi ministerium, per hoc præsens mãdatum suum: quo etiam potestatem ipsi facit examinandi eos, qui ad ipsum accedunt, & cogitationes illorum in imo recessu perscrutandi, & actiones cognoscendi, vt tum principia & causas, quantum eius fieri possit, inhibere studeat, ac prorsus resecare: tum fines & effecta secundum canones corrigat. Ad habitus tamen, & dispositiones, & vires accedentium, & qualitates, accommodare se ratione quadam harum habita debet, atque omnibus omnia fieri: nunc inhibens, nunc remittens: nunc austerioribus vtens remediis, nunc aliquam dulcedinem admiscens: aliàs redarguens, increpans; aliàs rursum obsecrans, admonens: omni denique modo dispensans ea, quæ ad salutem animarum curæ suæ creditarum pertinent. Nã propterea ligabit inter subditos sibi, quæ ligari, rursumque soluet, quæ solui merentur: & migrantes ex hac vita, cum remissione delictorum, ad alterius vitæ tribunalia dimittet. Eidem concedimus, vt illis tonsuram impertiatur, qui eam vel in vita sua, vel etiam in extremis respirationibus expetunt: ita tamen, vt obseruationes monachicæ professionis non omittantur: pura nimirum confessio, valedictiones, cooptationes, & depositum illius, qui tondetur, ad susceptorem. Itaque præsentibus hisce literis mediocritatis nostræ, quibus mandati formula continetur, maioris certitudinis causa dictus abbas Dositheus vtetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ΕΝΤΑΛΜΑ ΔΙΔΟΜΕΝΟΝ τοῖς ἡγουμένοις.

Ὁ τῶν ἐκκλησιῶν διδάσκαλος, ὁ ἕως τρίτου οὐρανοῦ ἀναβεβηκώς, καὶ ἀκούσας ἀρρήτα ῥήματα, κακεῖθεν ἀρυσάμενος καὶ ἐκχέων εἰς πάντα τὰ ἔθνη τὴν θείαν διδασκαλίαν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου, φησὶ τὸν ἅγιον Τίτον γράφων, οὕτως ἔφη· Καθίσησαν κατ' ἐκάστην ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους καὶ ἡγουμένους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην. ταύτῃ σοὶ τῇ διδασκαλίᾳ ἑπόμενος ἡ ἡμῶν μετριότης, προχειρίζεται τὴν εὐλάβειαν ὑμῶν εἰς τὸ ἐρημικὸν ἐπιτρέπειν μοναστήριον, καὶ ἐπικρατῆς αὐτοῦ γενοῦ, ἅμα καὶ πάντων τῶν ἀνέκαθεν δικαιωμάτων, ποιῶν πᾶσι τὴν φροντίδα, καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου· πρῶτα μὲν τὴν σωτηρίαν δοξολογίαν καὶ ὕμνους ἀναπέμπων κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, μετὰ τῶν ὑποτεταγμένων μοναχῶν, ὄρθρου, καὶ λυχνοκαΐαν *λυχ..... ἐπὰς ἁρμοζούσας ὥρας. εἶθ' οὕτως καὶ φωταγωγίαν τῶν αὐταρκούντων, καὶ εἴτι δεῖ ἐπιθεῖναι ὁ δαιμὼν εἰκὸς εἰς ἐπανόρθωσιν κτισμάτων καὶ ἑτέρων πραγμάτων. ἤδη γὰρ πᾶσαν φροντίδα ἀναπεθέμεθά σοι, ὡς ὀφείλοντι πάντων προνοεῖσθαι ἐμμελῶς.

Δέον σε ἐν ἐπιμελείᾳ μεγίστῃ καὶ σπουδῇ ποιεῖσθαι ὥστε τοὺς κεκαρισμένους μὴ πρότερον ἐν ἑτέρᾳ διαδήποτε τάξει μονῆς ἀπασχολεῖν διακονίαις, καὶ δεξιῶς πρός τινα τῶν ψαλτῶν ἔχωσι, πρὶν αὐτὸ τὸ ψαλτήριον καλῶς ἐκμάθωσι, καὶ τὴν λοιπὴν ἅπασαν ἀκριβείαν, ἵνα προσῆκον ἦσιν ἀπροσκαίρετος πᾶσι τὴ μοναχῷ ἐξεπίτηδες εἶναι, ἧς τῇ ἀγνοίᾳ ἀμικρὸς καὶ ὀλυχνὸν τῷ τῶν μοναχῶν προσέστι *..... τάγματι.

*desunt nonnulla.

Πρὸς τούτοις δέον σε ἐγγράφως καὶ διαδήλως τοῖς ὑπὸ σὲ τῶν ἐγκρίτων μοναχοῖς παῖδας τὰς τῆς μονῆς εἰσόδους τε καὶ ἐξόδους καταφράττεσθαι, ἐκτὸς πεκουλίων σωτηρεῖν σοῦ ὑπὸ σὲ ἅπαντας μοναζόντας. ἐνισχύσαι ὑμᾶς κύριος ὁ θεὸς, ὁ θέλων πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, ἐρωτεύεσθαι τὰ τῆς φιλαδελφίας καὶ τὰ ἀρεσκείας αὐτοῦ ἔργα, μετὰ πάντων τῶν σωζομένων ὑμῖν ἀδελφῶν. μνημόνευε καὶ τῶν πτωχῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ ἡμῶν ὑπερεύχεσθαι μὴ παύσῃ τὰ ἐν Χριστῷ ἀδελφότητος.

MANDATVM, QVOD ABbatibus prioribus datur.

Ecclesiarum ille doctor, qui ad tertium usque cælum adscendit, & audiuit ineffabilia verba, atque hinc diuinam sancti euangelii doctrinam hausit, quam in omnes gentes effudit, ad sanctum Titum scribens, hæc verba posuit: Constituito qualibet in ecclesia presbyteros & præsules, quemadmodum ego tibi præcepi. Hanc ergo doctrinam sequens * mediocritas nostra, præfecit reuerentiam vestram indicato religioso monasterio: cuius tu possessionem accipito, cum omnibus superiorum temporum iuribus; curam quum aliorum omnium, tum administrationis eiusdem monasterii sic gerens; vt primum consuetam celebrationem ac laudem domino Deo nostro sursum mittas, vnà cum subiectis tibi monachis, tam mane, quam vesperi, lucernis accensis, aliisque competentibus horis: deinde quantum satis est luminarium procures, & si quid religiosæ domui opus erit ad refectionem ædificiorum, aliarumq; rerum. Omnem enim sollicitudinem tibi nunc imponimus, vt qui diligenter vniuersis prospicere debeas.

* verba patriarchæ.

Faciendum maximo tibi studio, ne qui tondentur, in alia quauis monasterii functione prius versentur, licèt ad aliquam harum idonei sint, quam rectè psalterium ediderint, vnà cum vniuersa reliqua serie rerum earum, quas citra exceptionem & excusationem scire quemuis monachum conuenit; & quarum cum ignoratione non exiguum ordini solitario periculum est coniunctum.

Præterea selectis quibusdam sub te monachis vniuersos monasterii reditus & expensas per scripturam notas facere debes, & ita subditos tibi solitarios omnes in officio continere, nullum vt peculium habeant: ac robur dabit vobis dominus Deus, qui omnes homines saluos esse vult, vt opera religiosa, & ipsi grata faciatis, vnà cum vniuersis, qui vobiscum sunt fratribus. Memineris etiam pauperum fratrum nostrorum, & cum vniuersa in Christo fraternitate pro nobis preces fundito.

ΣΥΣΤΑΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ, πεμπομένη παρὰ τοῦ πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἅτε χειροτονηθέντος.

LITERÆ COMMENDATIciæ, quæ a patriarcha Constantinopolitano, recens ordinato, mitti solent.

Quoniam

Ἐπειδὴ θέσπισμα ἐπωκοδόμησεν ἐκκλησιαστικὸν, ὥστε ἅρπι πατριαρχικῶς ἐπὶ τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως ἀρθέντας, καὶ τὰς ἱεραρχικὰς λυσίας διαζωσαμένους, καὶ τὸν λαὸν κυρίου πιστεύθεντας, τοῖς προτελεσθεῖσι τῶν ποιμαντικῶν ἀξίαν πατριάρχαις θεῖα τῶν ὀρθῶν δογμάτων ἐπιστεῖλαι, καθάπερ πισὶν ἐξεταστὰς καὶ διαγνώμονας ἐν ἄλλοις δοκιμίου τῆς πίστεως, ἵν' ἐντεῦθεν ἡ κοινωνία ἐν σεβάσματι ὁρισθλότερον αὐγάλαμψασα, τὴν ἐν θεῷ ἕνωσιν οἰκειοτέραν ἐναπεργάσηται· πεφθόμενοι τῇ σωτηρίᾳ τῶν πατέρων, τὴν αὐτὰ χάριν παρὰ τοῦ συστατικοῦ ἐπιστολὴν ἐγχαράξαμεν, ἐπιτυλοῦ τινα ἐν καθ' ἡμᾶς βίᾳ καὶ ἐν δογματικῇ φρενήματι ἐπεκτείνεσθαι.

Ἡμῖν ὁσοσδήποτε πρόγονοι, γνήσιοι ὁμογνώμονες αὐτοῖς· κλῆρος, ἡ διαδοχὴ τῆς ὀρθοδοξίας. ἔρωτα γὰρ ἐν κάτω ῥέοντος οὐκ ἐλαθόμεθα. ἐπιτηδεύματα, μᾶλλον βίος, ἐλογῶν ἐμπορία, καὶ τῶν ἐναρέτων μίμησις. εἶτα μεταβολὴ τρόπων, καὶ τοῦ μοναδικοῦ πολιτεύματος ὀλιγοπιήσις. τοσοῦτα μὲν, εἰς χαρακτῆρα ἐν καθ' ἡμᾶς βίᾳ.

Τὰ δὲ ἐν λόγου τῆς πίστεως· πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν, καὶ τὰ ἑξῆς. μίαν θεότητα γνωρίζομεν, δοξάζομεν δὲ ἐν τρισὶν ὑποστάσιν, ἀδιαίρετον μὲν τῇ φύσει, διαιρετὴν δὲ ταῖς ἰδιότησιν. ἀποδεχόμεθα τὰς ἁγίας οἰκουμενικὰς ζ συνόδους, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν δογματοθέντα πάντα δεχόμεθα τε καὶ ἀποδεχόμεθα· τὴν μὲν πρώτην, ὡς ἄριον καθελοῦσαν, ἐν τῆς μανίας ἐπώνυμον, ἀποξενοῦσαν τῆς θεοπατρὸς φύσεως ἐν ἰόν· τὴν δὲ δευτέραν, ὡς τὸν Φρεναβλαβῆ Μακεδόνιον ἐξοστρακίσασαν, βλασφημήσαντα εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα· τὴν δὲ τρίτην, ὡς ἀποῤῥίψασαν τὸν δυσσεβῆ Νεστόριον, λυροῦσθαι μὲν ἄνθρωπον τὸν χριστὸν, καὶ τὴν θεοτόκον ἀναρνούμενον θεοτόκον· τὴν δὲ τετάρτην, ὡς τὸν ἀτυχέστατον Εὐτυχῆ, καὶ τὸν αἱλάστορα Διόσκορον καταῤῥάξασαν, οὓς τὰς ἐν Χριστῷ δύο φύσεις περὶ μίαν τραπεῖσαι φλυαρεῖντας, καὶ συγχυσιν αὐτῶν δογματίζοντας· τὴν δὲ πέμπτην, ὡς ἀναθεματίσασαν τὰ μιαρὰ δόγματα Νεστορίου καὶ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας, καὶ Ὠριγένους καὶ Δίδυμα καὶ Εὐαγρίου τὰ Ἑλληνοφρόνων, βαθμὸς θεότητος ἀναπλασάντων, καὶ ψυχῶν προϋπάρξεις καὶ μεταγνώσεις καὶ τέλος κολάσεως καὶ δαιμόνων ἀποκατάστασιν· τὴν δ' ἑκτὴν, ὡς ἀποῤῥίψασαν τοῦ ἀμφὶ Ὀνώριον καὶ Σέργιον καὶ Μακάριον, οὓς τοῦ δόφρονας καὶ πραπλόγους, ἐν θέλημα

Quoniam statutum ecclesiasticum obtinuit, vt qui recens cum dignitate patriarchali euecti sunt ad thronum Constantinopolis, & habenas administrationis sacræ sibi sumpserunt, populo domini eis commisso, prius ornatis pastoricia dignitate patriarchis per literas, de rectis dogmatibus significent, tamquam exploratoribus & arbitris probatæ fidei suæ; vt inde societas eiusdem religionis illustrius elucens, coniunctionem in Deo strictiorem efficiat: patrum consuetudini parentes, litteras hasce commendaticias exaramus, quæ compendium quoddam tam actæ a nobis vitæ, quam sententiæ de doctrina nostra, contineant.

Maiores nobis fuere pii, parentes in eadem cum illis sententia: hereditas, accepta quasi per manus fides orthodoxa. Nullus enim in nobis exstitit amor rerum caducarum. Institutum animi, vita tranquilla, mercatus doctrinæ, virtute præditorum imitatio. Secundum hæc morum mutatio, vitæq; solitariæ studium. Tantum satis, ad exprimendã quasi formam vitæ nostræ.

Quod adtinet doctrinam fidei: Credimus in vnum Deum. & * quæ sequuntur: Vnam deitatem adgnoscimus, quæ tribus in personis glorificatur; natura quidem indiuisam, sed distinctam proprietatibus. Amplector sanctas VII synhodos vniuersales, & ab eis statuta recipio & accepto omnia: primam quidem veluti, quæ Arium deiecerit, cui a furore cognomen fuit inditum, quum alienum faceret a natura patris filium: alteram, veluti quæ insanum Macedonium damnauerit, blasphemias de spiritu sancto proloquutum: tertiam, veluti quæ impium illum Nestorium reiecerit, qui per delirium tradebat, Christum esse nudum hominem, & omni dignam laude Deiperam infitiabatur: quartam, veluti quæ infelicissimum * Eutychem, & alastorem illum Dioscorum prostrauerit, qui duas in Christo naturas conuersas in vnam garriebant, & earum confusionem tradebant: quintam, veluti quæ anathemati subiecerit dira dogmata Nestorii, & Theodori Mopsuestani præsulis, & Origenis, & Didymi, & Euagrii, paganas sententias sequentium: qui gradus deitatis finxerunt, & animorum præexistentias, & approbationes, & finem supplicii, & dæmonum in integrũ restitutionẽ: sextam, veluti quæ Honorii, Sergii, Macarii sectatores reiecerit, homines insanos & portentosos, qui vnam voluntatem,

* vide emendationem sequentem.

* qui Latine, Felix.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ἑμίαν ἐνέργειαν χριστῷ τῷ ἐν δυσὶ φύσεσιν ὁλοκλήρωι παραστῆσαι· τὴν δὲ ἑβδόμην, ὡς τὴν εἰκονομαχικὴν λύσασαν καὶ ἀποκατάστασιν. αὕτη μετ' πίστεως ὁμολογία. ταύτην ὡς ἐν πίνακι διαχαράξαντες γράμμασιν ἐξαπεστείλαμεν εἰς ὑμᾶς, ἵνα τὸ δοκίμιον τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας γνῶτε ὑμῖν ἤδη γενόμενον, σωζήσητε πλέον εἰς ἕνωσιν, καὶ σὺν κοινωνεῖς τῆς πίστεως, κοινωνεῖς ποιήσῃ καὶ τῆς ἀγάπης, πᾶσαν σκανδάλου περίφασιν καὶ πέτραν προσκόμματος ἐκ μέσου ποιήσαντες. ὁ γὰρ διεστῶτα συνάπτων, εἰκὼ καὶ ποιμαίνων, καὶ συμποιμάνων, ἑνώσει τὴν μάνδραν ἀγαγὼν ἑαυτῷ. περισπεῖ τὴν εἰς ἀγίαν σύνοδον. σὲ ἡ σὺν ἐν κυρίῳ προσαγορεύει.

Η΄ ΠΑΡΑ΄ ΤΩΝ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑ΄ΤΩΝ μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων συνήθως ἐν τῷ καιρῷ τῆς χειροτονίας γινομένη ἑαυτῶν συμβολὴ ἀσφάλεια.

Πιστεύω εἰς ἕνα θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν ἁπάντων καὶ ῥατῶν, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων, καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, φῶς ἐκ φωτὸς, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· τόν τε δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφὰς, καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης, κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος· καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν· εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν. πρὸς τούτοις δεδέγμεθα τὰς ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς συνόδους, αἵτινες ὅπερ φυλακὴν τῶν θεσπίσθησαν, καθομολογῶν σὺν τοῖς αὐτῶν διωρισμένους ὅρους καὶ φυλάττειν κανόνας, καὶ τὰς ἁγίας ἀποστόλους, ὅσοι τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν πατράσι καὶ ἀποφόροις καιροῖς καὶ χρόνοις ἐτυπώθησαν· πάντας, ἃς δεδέχονται, συναποδεχόμενος· καὶ ἃς διαστρέφοντας, συναποστρεφόμενος. ἔτι δὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εἰρήνην ὁμολογῶ διαφυλάττειν, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἐναντία αὐτῆς φρονεῖν διὰ βίου πάντας, καὶ πάντα ἐπόμενος καὶ συμφωνῶν Νικολάῳ τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ. προσεπαγγέλλομαί τε ἐν φόβῳ θεοῦ καὶ θεοφιλεῖ γνώμῃ τὴν ἐγχειρισθεῖσάν μοι ποίμνην ἰθύνειν, πάσης πονηρᾶς ὑπολήψεως καθαρὸν ἐμαυτὸν φυλάττων, ὅσον μοι δύναμις. Ἐγεράφη τῶν τὰ παῦτα χειρὸς ἐμοῦ αὐτοῦ καὶ δεῖνα πρεσβυτέρου καὶ ὑποψηφίου τοῦ θεοσώστου πόλεως τοῦ δεῖνα, μηνὶ..... ἐπινεμήσεως.....

SYMBOLI CAVTIO, QVÆ pro more præstari solet a religiosissimis metropolitanis & archiepiscopis, tempore ordinationis.

CRedo in vnum Deum, patrem omnipotẽtem, opificem cæli & terræ, adspectabiliũ omnium & inadspectabilium: & in vnũ dominum Iesum Christum, filium dei vnigenam, ex patre genitum ante omnia sæcula, lumen de lumine, deum verum de deo vero: genitũ, non factum; consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt: qui propter nos homines, & propter salutem nostram descendit de cælis, & incarnatus est de spiritu sancto, & Maria virgine, & homo factus est: qui crucifixus est pro nobis sub Pontio Pilato, & passus est, & sepultus, & resurrexit die tertia secundum scripturas, & adscendit ad cælos, & sedet ad dexterã patris, & rursum venturus est cum gloria, iudicatum viuos & mortuos, cuius regnum finẽ non habebit: & in spiritum sanctum, dominũ, viuificum, qui ex* patre procedit, qui cum patre ac filio simul adoratur, & simul glorificatur, qui per prophetas est loquutus. credo in vnam sanctam vniuersalem & apostolicam ecclesiam. confiteor vnum baptisma ad peccatorum remissionem. exspecto resurrectionem mortuorũ, & vitã futuri sæculi, amen. Præterhæc recipio sanctas & vniuersales septẽ synodos, quæ cõseruationis sanctorum dogmatum causa fuere coactæ, promittens me statutos ab eis canones amplexurum & seruaturum: itidemq; sanctas cõstitutiones, quæcunq; sanctis a patrib. nostris promulgatæ sunt, diuersis occasionibus & temporibus: omnes, quas ipsi recipiunt, cum eis recipio; & quas auersantur, cum eis auersor. Præterea pacem ecclesiasticam spondeo me conseruaturum, nec toto vitæ meæ tempore quidquam illi aduersum in animo habiturum:

* Graecus error, illi genti peculiaris.

& vnam dumtaxat actionem Christo, naturis duab. constanti, adscripserunt: septimam, veluti quæ furorem Iconomachicum proculcauerit. Hæc est fidei meæ confessio. Hanc velut in tabula literis exaratam misimus vobis, vt pietatis nostræ sinceritas, quæ iam vobis innotuit, nos amplius ad vnionem colliget, & fidei participes etiam caritatis participes reddat; omnem occasionem scandali, & offendiculi lapidem e medio tollens. Qui vero disiuncta cõiungit, idem nos & pascat, & compascat, & ad caulam spiritus deducat. Saluta sanctam apud te synhodum. Quæ nobiscum synhodus est, in domino te salutat.

ΕΥ΄ΧΗ Α΄ΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕ΄ΝΗ ἐνώπιον βασιλέως παρὰ μητροπολίτου ἄρτι χειροτονηθέντος.

Ὁ θεὸς ὁ ἅγιος, ὁ ἐκ τῆς αὐτοῦ ἐξαιρέτου κληρονομίας, ἐξ αὐτῆς μήτρας ἐκλεξάμενος σε εἰς βασιλέα καὶ χειροτονικῶς πάντος πληρώματος καὶ συνήματος, καὶ θεῖπι τὴν θείαν καὶ ἱερὰν σὴν κεφαλὴν στέφανον θεὶς ἐκ λίθων τιμίων καποκδασμῶν, καὶ τούτῳ ἐλαίῳ χρίσας ἁγίῳ αὐτὸς, αὐτὸς ὁ μόνος ἀκλεὴς, ἐκ ἐλέει καὶ ἀβύσσῳ χρηστότητος πλέος, θεόστεπτε θεοφρόντε βασιλεῦ ἅγιε, ὁ καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ περιουσίου λαοῦ λαῶν ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς, ὡς αὖ ὑπὲρ ἑλέους, ζωῆς, νίκης, διαμονῆς, εἰρήνης, ὑγιείας, καὶ σωτηρίας καὶ φιλοχρίστου κράτους ὑμῶν, καὶ τῶν καὶ λαοῦ ἀγνοημάτων τὰς ἀναιμάκτους αὐτῷ θυσίας προσφέροιεν, ἐπικύσοι καὶ μὲ καὶ πατέρα ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ τῆς παρούσης εὐχῆς, καὶ σήσοι σοῦ βασιλικὰς σὲ ἰσίους πόδας ἐν ῥυγχώρῳ, ὑποτάξας πάντα τὰ ἀλλόφυλα καὶ βάρβαρα ὑπὸ αὐτοῦ ἔθνη, ὡσεὶ χοῦν πρὸ προσώπου ἀνέμου αὐτὰ λεπίσαι, καὶ σοῦ ἐχθροὺς σου ἐξολοθρεῦσαι· ἵνα ἐν εἰρήνῃ βαθεία τῆς σῆς κληρονομίας ὑπήκοον χοάνισμα, τὸ ἅγιον ἔθνος, τὸ βασίλειον ἱεράτευμα, βασιλικῶς τε μεγαλοπρεπῶς διηνύοις, ἐν ἀκαταπαύστοις ἀναπέμποις φωνὰς τῷ θεῷ, ὑπὲρ ἡμέρας ἐφ' ἡμέρας τῆς κραταιᾶς καὶ ἁγίας σῆς βασιλείας προσθήσει, ἐ ἔτη τὰ σὰ σωτηρήσεν ἑως γενεᾶς ἐ γενεᾶς, ἐ βασιλεύειν δώσῃ σὲ μέχρι τερμάτων τῆς παρούσης αἰῶνος, ἀλληλοδιάδοχον διαπηρῶν εἰρηνικῶς σπέρμα τὸ σόν. ναὶ μὴν γένοιτο, γένοιτο θεὸ παντοκράτωρ, σῶσον τῇ ὑπερείῳ ταύτῃ βασιλείᾳ, ἐ ἐπ' εὐρυνεῖς σῆς αὐτοῦ ἀξιώσας βασιλείας. ὅτι ἐ παῦ δώρημα τέλεον πρόσεστι τῷ μόνῳ θεῷ, τῷ ἐ τὰς ἡμετέρας τελειότητι δεήσεις, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, ἐ προσκύνησις, ἐ κράτος αἰώνιον, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

PRECATIO, QVÆ CORAM imperatore legi solet a metropolitano recens ordinato.

SAnctus ille Deus, qui ex hæreditate sua eximia, inde vsq; ab aluo materna elegit te in imperatorẽ vniuersi corporis atq; cœtus Christiani, & suprema diuinum sanctumq; caput tuũ coronam pretiosis gemmis adornatam imposuit, idq; sancto suo inunxit oleo: solus ille bonus, in misericordia & abysso benignitatis opulentus, ô coronate custoditeq; diuinitus sancte imperator, qui etiã ex populo suo peculiari deligit pontifices ac sacerdotes, vt pro misericordia, vita, victoria perennitate, pace, valetudine, ac salute maiestatis tuæ Christiũ amantis, & pro ignorantiis populi, incruentas ipsi hostias offerãt; meã quoq; serui humilis, in hac hora precationem hanc exaudiat, & augustos sacrosq; pedes tuos in lato spatioso q; collocet, subiiciens eis omnes alienigenas & barbaras nationes; easq; ceu pulcherem a facie venti dissipet, ac hostes tuos internecione deleat: vt in profunda pace sortẽ hereditatis tuæ tibi subditã, gentem illam sanctã, regium sacerdotũ gregem, regia cũ dignitate ac magnifice regas, plenasq; gratiarũ actionis voces sursum ad Deum mittas; qui diem supra diẽ præpotẽti sanctæq; maiestati tuæ adiiciat, & annos tuos conseruet in generationẽ & generationem, teq; regnare velit vsq; ad fines præsentis sæculi, ac semẽ tuũ in perpetua successione pacifice conseruet. Etiã fiat, fiat, omnipotens deus, & cum hoc terreno regno cælestis quoq; regni tui participes eos efficias. Quoniam omne donũ perfectum apud te solum deum est, qui nostras etiã preces perficis: cui competit omnis gloria, honor, adoratio, & imperium æternum, ad infinita vsque sæcula.

Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

BIBΛION Ε΄ ΒΔΟΜΟΝ, περιέχον ΘΕΟΔΩ΄ΡΟΥ ΤΟΥ΄ ΒΑΛΣΑΜΩ΄Ν πατριάρχου Ἀντιοχείας, μελέτας ἤτοι ἀποκρίσεις.

LIBER SEPTIMVS, QVI CONTINET THEODORI BALSAMONis, Patriarchæ Antiocheni, Meditata, siue responsa.

Ex Leunclauii & Sambuci bibliothec.

Τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἀντιοχείας Θεοδώρου μελέτη ἤγουν ἀποκρισις, χάριν τῶν πατριαρχικῶν πρεσβειῶν.

Sanctissimi Patriarchæ Antiocheni THEODORI meditatũ, siue responsum, de patriarcharum priuilegiis.

Ἐπήλθε τὸ ἀξίωμά σου σωτήριόν μου πανιερώτατε, καὶ ἐδεχθη, καὶ ἀπεδέχθη, καὶ ὡκειώθη μοι. οὐ γὰρ ἄσημα ῥάκη περιεβέβλητο, οὐδὲ τὰς σὰς πλουτοδότου σοφίας ἀνάξια· σεμνὰ γὰρ μᾶλλον, καὶ ὑπρεπῆ, καὶ οἰα χείλη σημαίνουσιν ἱερατικὰ, λαλοῦντα δικαιοσύνην, καὶ ζητοῦντα ἀλήθειαν. Δέξαι τοίνυν ὃ δι' αὐτοῦ λαβεῖν ἐζήτησας ἐξ ἡμῶν φιλικῆς ἀποκρίσεως πάλαντον. Ἠξίωσάς με διαλαβέσθαι γραφῆ, πόθεν καὶ πῶς ἡ τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν οὐσιώθη σεντας, καὶ ποίων σεσημείων ἠξίωται, καὶ εἴ ἐστι τις μέσον τούτων διαφορὰ, καθώς τινες λέγουσι. γεγράφαμεν τοίνυν τῇ ἱερότητί σου, ὅτι μὲν πάντων πατριαρχῶν τῆς θεουπόλεως μεγάλης Ἀντιοχείας ἀφ' οὗ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου κεχειροτονηται ὁ ἐξ Ἀντιοχέων Εὐοδ. καὶ μετ' ὀλίγον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ θεοκήρυκος, τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἀλεξανδρέων ἐπίσκοπ., ὁ ἅγι. Μάρκ. σεβεβλητο· τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ὁ ἅγι. Ἰάκωβ. καὶ τῆς θρᾴκης, ὁ ἅγι. Ἀνδρέας. μετὰ δὲ χρόνους ὡσεὶ τριακοσίους ὁ μέγας ἐν πατράσιν, ὁ ἅγι. Σίλβεστρ. ἀφ' οὗ ἁγίου ἰσαποστόλου μεγάλου Κωνσταντίνου, ἅρπ πρώτως ὀρθοδοξήσαντ., Πάντας δὲ θρόνε τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ὑπερῶμαι, καθὼς ἡ φιλόθε. ἱστορία, καὶ αἱ λοιπαὶ ἐκκλησιαστικαὶ ἱστορίαι διαλαμβάνουσιν. ὁ δὲ μέγας θρόν. τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ πρεσβύτερον ἔτυχε καὶ πράγματι καὶ ὀνόματι, πρωτοθρόνου τυγχάνοντος, (πρεσβυθ. δέ ἐστιν ἡ δυτικὴ ἡράκλεια) ἐπέλει τῷ ἐπισκοπ. οὕτω γὰρ μεγαλόπολις ἡ Κωνσταντινούπολις ὠνομάσθη, ἀλλὰ πολίχνιον, καὶ Βυζάντιον. μετενεχθέντων δὲ τῶν σκήπτρων τῆς βασιλείας ἀπὸ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ἐν αὐτῇ, κ' θείαν καὶ ἀπόῤῥητον πρόνοιαν, ὡς ἐξ ἀγριελαίου εἰς καλλιέλαιον, ὁ τότε ἀρχιεράτευων τῆς ἐκκλησίας ἐ τοιοῦτον θρόνου ἁγι. μητροφάνης, ἐξ ἐπισκόπου μετωνομάσθη ἀρχιεπίσκοπ. Διὰ γὰρ ἔτο ἐ ἡ πρώτη ἁγία οἰκουμενικὴ συνοδ. μνημονεύουσα καὶ ἐ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δέδωκεν αὐτῇ τὰ πρεσβεῖα τῆς παλαιᾶς Ῥώμης, διὰ τὸ εἶναι τοῦτο (φησὶ) νέαν Ῥώμην, καθὼς δηλοῦσι τὰ τοῦ τούτου ὑπὸ ἐ δευτέρου καὶ τρίτου κανόν. τ' αὐτῆς συνόδου. ἵνα δὲ τὸ κάλλιστον χρῆμα τῆς ἐπαξίας ἐ εἰς τὰς κεφαλὰς φυλάττηται τῶν ἐκκλησιῶν, ὥσπερ καὶ εἰς τὰ ἐράνια τάγματα, ὥρισεν ἡ ἐν τῷ Τρούλλῳ ἐ μεγάλη παλατία συνοδος θεία ἐ οἰκουμενικὴ ἁγία συνοδος, ἡ κ' πενθέκτη λεγομένη, τῶν ῥητῶς.

» Ἀνανεούμενοι τὰ ὑπὸ τῶν ρν ἁγίων πατέρων, » τῶν ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει συνελ- » θόντων, καὶ τῶν ἑξακοσίων τριακοντα τῶν ἐν Χαλ- » κηδόνι συνελθόντων νενομοθετημένα· ὁρίζομεν, ὥστε » τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον τῶν ἴσων ἀπο- » λαύειν πρεσβείων τοῦ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης » θρόνου, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκεῖνον με- » γαλύνεσθαι πράγμασι, δεύτερον μετ' ἐκεῖνον » ὑπάρχοντα· μετ' ὐν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας μεγα- » λοπόλεως ἀριθμείσθω θρόν. εἶτα ὁ τῆς τῶν » Ἀντιοχέων· καὶ μετὰ τοῦτον, ὁ τῆς τῶν ἱεροσολυμι- τῶν πόλεως. διὸ καὶ κατὰ τὼ τούτου ψῆφιν, ἔκπυστα καὶ μέχρι τοῦ νῦν οἱ τῶν τοιούτων πέντε ἀ- γιωτάτων θρόνων μεγάλοι ἀρχιερεῖς οὕτω κατὰ πάντα τὼ οἰκουμενικὼ σεβάζονται. ἔ γὰρ πάπας τῆς παλαιᾶς Ῥώμης ἡ δικαία ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκκοπὴ, τῷ κανονικῷ διαπρεπείαν οὐκ ἐλυμήνατο. ὧ δὲ τοῦτο δὲ, τοῦ δευτέρου ὁ πρῶτ. ἀκαπαίρεται, οὐδὲ τοῦ τρίτου ὁ δεύτερ. ἀλλ' ὡς αἰωνήσεις πέντε μιᾶς κεφαλῆς ἀριθμούμεναι ἐ μὴ μερίζονται, ἀφ' ἑνὸς χρισωνύμου λαοῦ λογιζόμεναι, ἰσοτιμίαν ἐν ἅπασιν ἔχουσι, κ' καρὰ τῶν κ' πάντων τῷ οἰκουμενικῷ ἁγίων ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ δικαίως καλούμενοι, διαφορὰν ἀνθρωπίνῳ ὑπάρχουσιν· ὅθεν κ' σμικρολόγως, ὁ πάπας Ῥώμης ὑβριστεῖ, ὅτι αὐτὸς ῥῶν διὰ τ' ρ τριακοντα τρίτ. τῇ θεοτ τῶν γραμμάτων καταστοιχείωται, ὁ δὲ Κων- σταντινουπόλεως διὰ τ' κ ἡμᾶται κ' πεντρδέ'). ἀ- δὲ σκανδάλου πάροδος γέγονε μεσοῦντ' Ἀλεξανδρέως κ' τ' Ἀντιοχείας, χάριν τ' ἄλφα στοιχείου ὡς ἑκάστ αὐτῶν ἰδιαζούσης τὸ πρότερον· ἀλλ' ὥσπερ ἡ πενταὰς τ' αἰσθήσεων στοιχεῖ τῇ διαπλάσει τ' ἐρχιτέκτον. Constantinopolitanus per C literam honoretur, ac priorẽ locũ consequatur. Nec offensioni aperta fenestra fuit inter Alexandrinum & Antiochenum, propter A literam, velut eorum quolibet locum sibi priorem vindicante: sed quemadmodum quinarius ille sensuum, architecti

polis adpellabatur: sed opidum, & Byzãtium. Quum autem imperii sceptra ex veteri Roma, diuina & ineffabili prouidentia, tamquam ex oleastro in oliuam, hunc translata fuissent: qui tunc pontificia cum auctoritate throno huius ecclesiæ præerat, sanctus ille Metrophanes; ex episcopo, nomine mutato, vocatus fuit archiepiscopus. Etenim iccirco prima sancta synodus vniuersalis, mentione throni Cõstantinopolitani facta, Romæ veteris illi honoraria iura tribuit, ppterea, quod esset (vt ipsius verbis vtar) Roma noua: quemadmodũ hæc secundo & tertio synhodi eius dem canone declarãtur. Vt autem bonus ordo, res omnium pulcherrima, in ecclesiarum quoq. captib. perinde, seruetur, atq. cælestibus in ordinibus: diuina & vniuersalis sancta synhodus, in trullo maioris palatii coacta, quæ quinta & sexta dicitur, hæc disertis verbis decreuit.

Renouantes ea, quæ a centum quinquaginta sanctis patribus, in custodita diuinitus & imperatoria vrbe congressis, & a sexcentis ac triginta, qui Chalcedone conuenerunt, sancita sunt: decernimus, vt thronus Constantinopolis æqualib. honorariis fruatur iurib. quib. veteris Romæ thronus: vtq. parem cum illo ecclesiasticis in rebus amplitudinem obtineat, & ab illo secundus sit: postquã, magnæ vrbis Alexãdrinæ thronus numeretur: deinde, Antiochenus: & post hũc, vrbis Hierosolymitanæ thronus. Propterea secundum id, quod hoc canone continetur, ex eo tempore huc vsque sanctissimorum istorum quinq. foliorum magnos pontifices per orbem vniuersum hoc modo veneramur. Etenim iusta Papæ veteris Romæ ab ecclesiis abscissio, minime ordinem canonicum aboleuit. Præterea primus aduersus secundum sese non effert, neq. secundus aduersus tertium: sed quum instar quinq. sensuum capitis vnius, (qui tot esse numero dicũtur, nec diuiduntur tamen in partes) apud populum Christianum habeantur, dignitate nihilo minus pares sunt in omnibus; & quum capita sanctarum per vniuersum orbẽ ecclesiarũ Dei iure dicantur, locum in eis discrimen ab hominib. statutum habere non potest: neq. de sententia quorumdã non magni momenti res adferentium, Papæ Romano propterea fit iniuria, quod ipse propter literam *R si literarũ collocationẽ respiciamus, tertius in ordine sit; & eadẽ ratione

* quæ prima est in vocabulo Roma.

Antiochenus I.
Alexandrinus II.
Hierosolymitanus III.
Byzantinus IIII.
Romanus.

Universidad de Deusto Biblioteca

καὶ πλάστου Θεοῦ, καὶ οὐ κατατρέχει τυχὸν ἡ ὅρασις τῆς ὀσφρήσεως, οὐδὲ ἡ ἀκοὴ τῆς ἁφῆς καὶ τῆς γεύσεως, ὅτι παρ' ἡμῖν οὕτω πως ὀνομάζονται· οὕτως οὐδέ τις τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν ἐκ τῶν θείων κανόνων τόπον κληρωσάμενος πρότερον, τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν ὡς ὑπερφέρων ἀλαζονεύεται. ἐπεὶ δέ τινες λέγουσιν, ὡς οὐκ ἐφεῖται τῷ Ἀλεξανδρείας ἢ τῷ Ἀντιοχείας τυχὸν, μετὰ λαμπάδος πατριαρχικῆς τὰς ὁδοιπορίας ποιεῖν εἰς τὴν τῶν πόλεων βασιλεύουσαν, ἢ εἰς ἑτέραν διοίκησιν, παρὰ τὰς ἀπονεμηθείσας ἀπὸ τῶν κανόνων αὐτοῖς. ἡ γὰρ λαμπὰς τοῦ διδασκαλικοῦ (φασὶν) ἐστὶν ἀξιώματος. παρ' ἐνορίαν δὲ διδάσκειν οὐκ ἐφεῖται ἀρχιερεῖ, κατὰ τὸν κ κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου. καὶ εἰς ἐπισύστασιν δῆθεν τοῦ λόγου αὐτῶν, καὶ τοῖς εὐαγγελικοῖς ἀποχρῶνται ῥήμασι, καὶ λέγουσι· λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων. Ἀκουσάτωσαν, ὡς οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ πατριάρχαι μεγαλύνονται μὲν καὶ διδασκαλικοῖς ἀξιώμασι, διὰ τὴν τοῦ ἁγίου χρίσματος δύναμιν. ἐντεῦθεν γὰρ οἱ πιστοὶ δεσπόται καὶ αὐτοκράτορες κατηχητικῶς ὁμιλοῦσι τῷ χριστωνύμῳ λαῷ, ἢ θυμιῶσιν ὡς ἱερεῖς, καὶ μετὰ δικηρίου σφραγίζουσι. κατὰ τοῦτο δὲ μόνον λαμπάσι ζωννυομένοις ἀργυροῖς καὶ διαχρύσοις (οἷον εἰπεῖν) στεφανώμασιν οὐκ ἀποσεμνύνονται, ἀλλ' ὅτι καὶ κατὰ τὸν οὐράνιον γίγαντα τὸ κέντρον καταφωτίζουσι τῆς ὀρθοδοξίας τοῖς ἀμαρύγμασι· καὶ ἡ ἔξοδος αὐτῶν ἀπ' ἄκρου λάμπει τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ κατάντημα αὐτῶν ἕως ἄκρου φθάνει τοῦ οὐρανοῦ· καὶ οὐκ ἔστιν, ὃς τῆς θέρμης αὐτῶν ἀποκρύπτεται. εἰ γὰρ μόνον διὰ τὸ τῆς διδασκαλίας ἀξίωμα τῶν τοιούτων λαμπάδων ἐπενοήθη τὸ σεμνολόγημα, ἡ κατὰ καιροὺς τέως αὐτοκρατόρισσα ἐκ τοῦ προνομίου τούτου δικαίως ἂν ἀφῆκεν ἀφώτιστος. γυναῖκας γὰρ σιγᾶν καὶ μὴ διδάσκειν νενομοθέτηται. ἀλλὰ μὴν καὶ ταύτας ὁρῶμεν οὕτω δοξαζομένας κατὰ σοῦ βασιλεῖς. καὶ οἱ ἐγχώριοι δὲ πάντες ἀρχιερεῖς παρομοίως τὰς ἀρχιερατικὰς καὶ ἀλλοίας προόδους ἐπενόουν ἄν· καὶ εἶδεν ἄν τις τυχὸν τὸν τοῦ ἀθύρα ἐπίσκοπον, καὶ τὸν πολλῷ τούτου μικροπρεπέστερον, πεζῇ μὲν καὶ βάδην τὰς προόδους τῆς οἰκείας ἐνορίας περιερχόμενον, λαμπάδι δὲ πατριαρχικῇ κυδαινόμενον, ὅτι καὶ αὐτοὶ διδασκαλικὸν ἀξίωμα περιβέβληνται. οὔ τί ἄν τις φαίη καινοπρεπέστερον; ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἀηδέστερον; εἰ δὲ τοῦτο οὐδέποτέ τις εἶδε γινόμενον εἴς τινα τῶν μητροπολιτῶν ἢ τῶν ἀρχιεπισκόπων, πολλῷ δὲ πλέον

& cõditoris Dei formationi respondet, nec ad spectus (verbi gratia) odoratũ, nec auditus tactum vel gustatum hostiliter eam ob causam inuadit, quod eorum nomina forte tali serie nobis proferantur: ita nec sanctissimorũ patriarcharum aliquis, cui per diuinos canones primus adtributus est locus, aduersus secundum & proximum ab hoc, arroganter semet effert. Quia vero nonnulli dicunt, nõ esse permissum Alexãdrino vel Antiocheno, verbi gratia, vt cum lampade vel face patriarchali faciat iter ad vrbem imperatoriam, vel in aliam diœcesin; exceptis illis prouinciis, quæ per canones eis adtributæ sunt. Quippe fax, inquiunt, ad officium doctoris spectat. Extra prouinciã vero docere, non permissum est pontifici; secundum canonem XX. habitæ in Trullo sanctæ atq; vniuersalis sextæ synhodi. Et ad confirmãdam sc. hanc rationem suam, euangelicis quoq; verbis hisce vtuntur: Luceat lux vestra corã hominibus. Audiant hi, tam ad amplitudinem imperatoriam, quam patriarchalem, officia docẽdi pertinere, propter vnctionis sacræ vim atq; potestatem. Hinc. n. vsuuenit, vt fideles principes & imperatores catechetico more cũ populo Christiano colloquantur, aut suffitum faciant more sacerdotũ, & cũ cera duplici obsignẽt. Verum hac sola de causa facibus, quæ argenteis & aureis (vt ita dixerim) corollis cinctæ sunt, non vtuntur in pompis: sed etiã, quod instar cælestis illius gigantis, hoc centrum orthodoxæ doctrinæ radiis collustrent: quodque luceat, eorum egressio ab extremo cælo, & occursus ipsorum ad alteram cæli tendat extremitatem: quum interim nemo sit, qui ab eorũ calore se possit abdere. Nam si dumtaxat propter dignitatem officii docẽdi, facum eiusmodi speciosus ritus excogitatus esset: cuiusq; temporis imperatrix expers huiusce priuilegii foret, ac facibus nõ abs re careret. Quippe sancitum est, vt taceant mulieres, ac minime doceant. Attamen his quoq; videmus eodem cum imperatoribus ritu faces præferri. Regionum præterea pontifices vniuersi, consimiliter tum põtificales, tum alias in publicum processionis instituerent: ac videret aliquis episcopum Athyrensem, verbi gratia, vel etiam longe quẽpiam hoc inferiorem, peditem illum quidem in prouincia sua prodeuntem in publicum, & hac illac itantem; sed faculæ tamen patriarchalis honore tumentem, quando hi etiam episcopi officio docendi fruuntur. quo sane quid dici possit insolentius? vel rectius vt loquar, quid iniucundius? At si numquam quisquam hoc fieri vidit in aliquo vel metropolitano, vel archiepiscopo;*

* sa lis videl.

τῶν ἐπισκόπων, ἄνευ μόνων τῶν αὐτοκεφάλων ἀρχιεπισκόπων, τοῦ Βουλγαρίας φημὶ, καὶ τοῦ Κύπρου, καί τινων ὀλίγων μητροπολιτῶν λαβόντων ἀπὸ φιλοτιμίας βασιλικῆς ἰδικῆς τοῦτο τὸ δίκαιον· ἄραρε, μόνοις τοῖς βασιλεῦσι καὶ τοῖς πατριάρχαις ὑπὸ τῆς τοῦ παναγίου πνεύματος χάριτος, καὶ τῆς ἀρχαιοπαραδότου συνηθείας, καὶ εὐταξίας, ἐπιφιλοτιμηθῆναι τοῦτο τὸ δίκαιον διὰ τὰς ῥηθείσας αἰτίας. ὅτι δὲ τῶν μὲν αὐτοκρατόρων ἡ ἀρωγὴ πρὸς φωτισμὸν καὶ σύστασιν ἐπεκτείνεται ψυχῆς τε καὶ σώματος, τὸ δὲ μεγαλεῖον τῶν πατριαρχῶν εἰς μόνην ψυχικὴν ἐστενοχώρηται λυσιτέλειαν, (ὀλίγη γὰρ τούτοις ἐστὶ φροντὶς εὐπαθείας σωματικῆς) ὡσαύτως καὶ ἡ περὶ σοῦ ὑπηκόους τῆς βασιλίσσης κηδεμονία καὶ μέριμνα πρὸς μόνην σωματικὴν εὐζωΐαν ἐξήπλωται, (πάσης γὰρ ψυχικῆς βοηθείας αἱ γυναῖκες ἐστέρηνται) αἱ λαμπάδες μὲν τῶν βασιλέων διττοῖς διαχρύσοις περιζωννύονται στεφανώμασι· τῶν δὲ πατριαρχῶν καὶ τῆς βασιλίσσης ἑνὶ κατακυκλοῦνται θριγγώματι. ἀλλ' ἐρεῖ τις. ἔστω, δεδόσθω, τὰς πατριαρχικὰς λαμπάδας ἀνάπτεσθαι πυρὶ τοσούτων εὐλογοφανῶν παραδόσεων. τὸ ταύτας ἐξ ἀργύρου περιζωννύεσθαι δύναμιν, πόθεν περιεζώσατο δύναμιν; ἤρκει διὰ μόνων τῶν λαμπάδων τὰς κεφαλὰς τῶν ἐκκλησιῶν μεγαλύνεσθαι, καὶ τέως σοῦ ὑπερορίους πλανωμένους καὶ πενητεύοντας, χάριν τούτου μὴ σκύλλεσθαι. φαμὲν οὖν, ὡς οἱ εὐσεβέστατοι βασιλεῖς, καὶ τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν ἡ πεντὰς, ἐοίκασι γεωργοῖς μέσον ἑστηκόσι σιτοδότιδος ἅλωνος, καὶ τῷ πτύῳ τοῦ χρίσματος τὴν κακίαν ὡς ἄχυρον ἐκφαυλίζουσι, καὶ τὴν ἀρετὴν ὡς κόκκον συνάγουσιν· ἢ διαβήταις ζυγοστατοῦσιν ἰθυτενῶς τοῦ κύκλου τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ τὸ κέντρον καταπυρσεύουσι τῆς δικαιοσύνης τοῖς ἀμαρύγμασιν. ἢ νηὸς ποντοπορούσης ἱστοῖς καὶ πετάσμασιν, ἐν προμηθείαις βασιλικαῖς, καὶ παραγγελίαις πνευματικαῖς τὸ κοσμικὸν ἀκάτιον σώζουσι. τῷ τοι καὶ μικροῖς τὰ μεγάλα σταθμώμενοι τῶν βασιλέων οἱ εὐσεβέστατοι, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων οἱ προύχοντες, διωρίσαντο ἐξ ἀνάγκης οὕτω δορυφορεῖσθαι σοῦ μεγάλους ἀρχιερεῖς, καὶ εἶναι ἐπιτοαυτὸ πλούσιόν τε καὶ πένητα· ὡς ἂν οἱ μὲν ὀρθόδοξοι βλέποντες τὸ μέγα τοῦτο καὶ σεβάσμιον σεμνολόγημα παρὰ βασιλεῦσι καὶ πατριάρχαις μόνοις πολιτευόμενον, εὐχαριστίαν ἀνάλογον ὡς θυμίαμα δεκτὸν τῷ κυρίῳ προσφέρωσι, τῷ μέσον τοῦ κέντρου τῆς κοσμικῆς ὡραιότητος σοῦ δεφένσορας τούτου δοξάζοντι· καὶ γονυκλιτῶσι πρὸς κύριον, τροπαίοις βασιλικοῖς τὴν ὑφήλιον καταλαμ-

piscopo; tãtum abest, vt in episcopos cadat, exceptis quibusdam archiepiscopis, qui caput ipsi suorum sunt; Bulgariæ, inquam, & Cypri, & paucis quibusdam metropolitanis; qui ex imperatoria speciali munificẽtia ius hoc obtinuerunt: sequitur, solis imperatoribus & patriarchis per gratiam spiritus sancti, & acceptam antiquitus consuetudinem, atque ordinem, ius hoc propter indicatas causas esse concessum. Quia vero imperatorum auxilium ad illuminationem & stabilimentum sese tam animi, quam corporis porrigit; amplitudine patriarcharum ad animi dumtaxat vtilitatem constricta: (perexiguam quippe curam gerunt hi de rebus ad corporum commoda spectantibus) & consimiliter imperatricis cura & solicitudo de subditis, dumtaxat ad vita corporalis prosperitatem extenditur: (nullum enim animarum a mulierculis exspectandum auxilium) iccirco faces imperatorum geminis aureis cinguntur corollis, quum quæ patriarcharum & imperatricis sunt, vno quasi sepimento circumdẽtur. Seddicet quispiam. Sit ita sane. Concessum esto, lucernas patriarchales accendi per ignem tot traditionũ, veri speciem habentium. Sed vnde profectum est, quod eisdem ex argẽto vis quædã accedat? Sufficiebat, dumtaxat ecclesiarũ capitib. per lãpadas maiestatis aliquid accedere, atq; interim eos, qui vagantur in exsilio, & pauperes sunt, eam ob causam non vexari. Respondemus, piissimos imperatores, & sanctissimorũ patriarcharum quinarium, esse similes agricolis, consistentib. in area frumenti largitrice, ac ventilabro vnctionis vitiositatem ceu paleas exterminare, & virtutẽ ceu grana colligere: vel similes esse normis recta circuli superficiem librantib. & centrũ per iusticiæ radios collustrantibus: vel maritimi nauigii malis ac velis, dũ imperatoriis consiliis, & præceptis spiritualib. cymbam mundi huius incolumẽ seruant. Quo fit, vt cũ exiguis magna cõparantes religiosissimi imperatores, atq; inter sanctos patres eximii quiq;, necessario statuerint, ista ratione comitandos esse magnos pontifices, parique modo tam opulentum, quam pauperem habendum: vt rectæ quidem doctrinæ sectatores, dum magnam illam & augustam pompam solis imperatoribus & patriarchis exhiberi vident, cõuenientem gratiarum actionem, instar grati suffitus, offerant domino, qui intra centrum mundanæ pulchritudinis Defensores eius glorificat; vtque flexo genu petant a domino, quo tropæis imperatoriis vniuersa sub sole tellus collu-

Episcopi αὐτοκεφαλοι

Universidad de Deusto
Biblioteca

πεδεμι, καὶ ἐν ἁγίαις πατριαρχικαῖς ἀκτινοβολῆσθαι τὰ ἐπιχύσια· οἱ δὲ πεπωλῆται ἐπὶ τῇ δυνάμει αὐτῶν ἐπερόδοξοι, καὶ καυχώμενοι ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτῶν, (τὰ γὰρ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν χρυσίον εἰσὶ καὶ ἀργύριον) πρὸς τὸ ὁρώμενον ἀβλεπήσωσι, καὶ νομίσωσιν ἔρια χαλκοτύπων εἶναι μάταια καὶ αὐόνητα, καὶ κοσμικοῦ δοξαρίου χαρίσματα. καὶ ταῦτα μὲν ἓν τῶν πατριαρχικῶν λαμπάδων. ἐπεὶ δὲ καὶ ῥάβδος, καὶ σάκκος, καὶ πολυγαμμάτων* στιχάριον, καὶ διὰ *γραμμάτων στιχάριον, τὴν πατριαρχικὴν καὶ μόνιμα δοξάζουσιν ἀγιότητα, θέλουσι δέ πινες πιστὴν ἐξ αὐτῶν πινὰς τῶν πατριαρχῶν ἐνίοτε μὴ καπεποικίλθαι, φέρε καὶ περὶ τούτων βραχέα φιλοσοφήσωμεν. κλῖνον τὸ οὖς σου πανιερώτατε, καὶ ἄκουσόν μου. οὐ γὰρ ἐν ταραχολαῖς αὐτοῖς τὸ στόμα μου, ἀλλὰ φθέγξομαι τοῖς ἐπιλήπτοις ἀπ' ἀρχῆς, ὅσα μὴ θεῖον πατέρων χάρις ἐδίδαξε. Τοὺς ἁγιωτάτους πατριάρχας πάντε (καὶ ἐπὶ γὰρ ὡς κισσὸς δρυὸς, τῆς ὁμονοίας ἓ Πάπα Ῥώμης ἐξέχομαι, καὶ τῷ χωρισμῷ τούτου τὴν καρδίαν παράπονον, ἓ τὴν καλὴν ἐπισροφὴν καθεκάστην παραδοκῶ) μίαν οἰδαμὴν κεφαλὴν ἓ σώματος πατῶν τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ, καθὼς καὶ αὖθις εἴρηται· καὶ πιστεύοντες πλεωθῆναι τούτου τῆς ἁγιωσύνης τῷ χρίσματι, Χριστὸς κύριος, καὶ ἁγιωτάτους καπονομάζομεν, καὶ ἐπιλογεφοῦσι μὴ τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν, καὶ ἐχετικῶς ἀπαζόμεθα, πληροφορούμεθα διὰ τούτων ἡμῖν τὰς θύρας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀνοικλείεσθαι καὶ αὐοίγεσθαι, καὶ διὰ τῶν χειλέων αὐτῶν τὸν θεὸν ἀποστοματίζειν τὰ μέλλοντα. οὐ γὰρ σὰρξ καὶ αἷμα, ἀλλ' ὁ οὐράνιος πατὴρ καὶ θεὸς ἡμῶν, ὁ εἰπών, Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ οἱ δοῦλοί μου προφητεύσουσιν, ἀποκαλύπτει τούτοις τὰ ὄντα ἓ τὰ ἐσόμενα. οὕτω γὰρ καὶ Σαὰλ ἐν προφήταις, καὶ καϊάφας ἄκων προεφητεύσατο, εἰπών· συμφέρει ἕνα ἀπολέσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἓ ὑπὲρ τῶν ἐθνῶν πάντων. ὁμοῦ γὰρ τῷ χρίσματι τῆς βασιλείας ὑπεθερμαίνετο, ὁ δὲ τῆς ἀρχιερωσύνης τῇ χάριτι. ἰδοὺ γάρ φησιν ἀρχιερεὺς ἓ ἐνιαυτὸς ἐκείνου. Διὸ καὶ ὡς τύπον ἐπέχοντες ἓ Χριστὸν θεὸν ἡμῶν, δικαίως ἀποσεμνύουσι τὰ ἐκάσια πάθη αὐτοῦ, ἓ τὰ διὰ τὸ σωτηρίαν ἡμῶν ἐπενεχθέντα τούτῳ ὑπὸ ἀχαρίστων Ἰουδαίων ἐφύβλισε πρὸς ἓ σωρὸν ἡ τῆς ἀναστάσεως. πῶς ἡ ταῦτα εἰσὶν, ἀκουσάτω ἡ ἱερότης σου. καὶ γὰρ κύπτω ἐνώπιόν μου ἐσὶν ἕως ἂν εἰσέλθω εἰς τὸ ἁγιαστήριον τοῦ θεοῦ, καὶ πιῶ τὰ ἐν αὐτῷ καὶ περὶ αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ χάρις ἓ παναγίου πνεύματος ἡ ἐν πατριάρχαις προτυπωθεῖσα, ἐν προφήταις προκηρυχθεῖσα, ἐν ἀποστόλοις θεμελιωθεῖσα, ἐν μάρτυσι τελειωθεῖσα, καὶ ἐν ἱεραρχαις κατακοσμηθεῖσα, δώσῃ λόγον ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου. Τὰ τῶν πατριαρχῶν τῶν ἁγίων ἐπιμανίκια, τὰς χειροπέδας τοῦ κυρίου δοξάζουσιν, αἳ ἐκὼν ὑπέσχη διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, ἓ μασιγίαν πρὸς κεφάλαν ἀγόμενον. τὰ ἐπιτραχήλια, τὸ φελόνιον τὸ ἐλκύσαν τὴν ζωὴν πρὸς τὸν θανατον. τὰ μὴ ποταμίων στιχάρια, ὅτ' κρουὲς τοῦ αἵματος καὶ τοῦ ὕδατος, ὅτ' ἐκ τῆς θείας πλευρᾶς ἀποσταξαντες. τῶν γεναπίων τὰ ἐπιζώματα, τοῦ λεντίου τὸ ἐγχαιρίδιον, δι' οὗ ὅτ' πόδας ὁ κύριος τῶν ἀποστόλων ἀπέσμηξεν. οἱ σάκκοι, τὴν χλαῖναν τῆς ὕβρεως. τὰ ὠμοφόρια, τὴν ἐκ τοῦ ἅδου πρὸς ἀέρινον τοῦ προσωπάσαι μετάβασιν. τὰ διὰ πολυχρωμίων φαινόλια, τοῦ πμίου χρυσοῦ τὴν παγκόσμιον δόξαν καὶ δωίαμιν. τὰ ἐν τούτοις τριγώνια, τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν, τὸν τὰ διεστῶτα συνάψαντα. καὶ αἱ ῥάβδοι τὸν κάλαμον, τὸν τὴν σωτηρίαν ἓ γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων καλλιγραφήσαντα. καὶ ὁ μάρτυς ἐν οὐρανῷ πιστός. ἀπὸ γοῦν τῶν οὕτω δεδοξασμένων ἀσυγκλεῶς, καὶ εἰς τύπον καθεστώτων ἓ ἀληθινοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν, πῶς ὃ τῆς τολμητίας καὶ θρασυκάρδιος ἀφέλητέ τι δίκαιον ἱερατικὸν ὁπωσδήποτε; πάντως εὑδεὶς. ἀκούσῃ γὰρ ὁ κύριος τοῦ θεοπάτορος, Σὺ δὲ ἀπώσω καὶ ἐξουδένωσας τὸν Χριστόν σου, καὶ τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ ἐβεβήλωσας. ὥσπερ γοῦν οὐκ ἔξεσι τῶν ἀναύτων τινὶ λέγειν πρὸς τοῦ ἑνὸς χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν, ἄλλως μὲν ἐν τῷδε τῆς οἰκουμένης τῷ κλίματι παρουσιάζειν καὶ μεγαλύνεσθαι, ἄλλως δὲ ἐν ἐκείνῳ δοξάζεσθαι, ἵνα μὴ πρὸς ἀσέβειας ἐσχάτης καλῶσι, καὶ πρὸς δυσσέβειαν μεταχυλισθῇ, οὕτως οὐδὲ τὴν πατριαρχικὴν θείαν μεγαλειότητα διαιρετέον εἴποτε τις εἶναι, ἓ πρὸς μείζονα καὶ ἐλάττονα προνόμια μεταπίπτουσαν. τῷ γε καὶ δεδοκται κ̄ῃ πᾶσαν ἐκκλησίαν, πρὸ τὸν Εὐφράτην, καὶ τίγρητα, καὶ αὐτὸν διήκουσαν τὸν ὠκεανὸν, ἑλαδὸν αὐτοῦ ἀναφέρεσθαι. ἔλασον γάρ φησι χώρας ἐθνῶν, καὶ οἱ θρόνοι αὐτῶν ὡσεὶ κατηρτισμένη σελήνη, καὶ ὡς ἥλιος εἰσὶν ἐναντίον μου. ἀλλ' ἐρεῖ τις. καὶ πῶς τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων ὡς ἐν χρονίῳ κληροδοσίας ἀπομεμελωμένων τοῖς πατριάρχαις τὴν οἰκουμένην τὴν τετραμέρειαν, αὐτὸς ὑπερβαίνων τὰ δόξαντα θέλεις ὡς μίαν ἐπαρχίαν ταύτας λογίζεσθαι, καὶ συγχέειν κακῶς ἃ διαιρεθέντα καλῶς; φαμὲν οὖν πρὸς τὴν τοιαύτην αὐτοῦ πρόθεσιν, ὡς ἔστι καὶ ταῦτα κρατεῖν καθὼς ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων τεθέσθαι, καὶ τὴν τοιαύτην τῆς ἑνώσεως μὴ συγχέεσθαι. ὁ δημιουργὸς τῶν ὅλων θεὸς κατ' οἰκείαν

stretur, & patriarchicis precibus terrenæ res irradientur: at vero diuersæ sententiæ sectatores, qui potentia sua nituntur, & suis seiactant opibus, (simulacra namque gentium sunt aurum & argentum) ad id, quod cernitur, cæcutiant: & excusorum opera vana atque inutilia existiment, mundanæque opinionis munera. Et hæc quidem de lampadibus patriarchicis. Quoniam vero baculus, & saccus, & cruces plurimæ, plenaque tunica figuris gamma literam repræsentantibus, patriarchalem sanctitatem solam nobilitant, as nonnulli volunt, quosdam ex patriarchis nonnumquam aliquibus horum non exornari: age de his etiam breuiter disseramus. Inclina aurem tuam, sanctissime, & me audi. Non enim in parabolis aperiam os meum, sed quæstiones ab origine proferam, quas diuorum patrum gratia me docuit. Sanctissimos quinque patriarchas (adhuc enim vt hedera quercui, sic ipse concordiæ Papæ Romani quasi mordicus inhæreo, & ob separationem illius animo laceror, atque cottidie conuersionem ipsius egregiam exspecto) pro solo capite corporis omnium ecclesiarum Dei adgnoscimus, quemadmodum & supra dictum fuit: & quia credimus eos per vnctionem sanctitatis perfici, vnctos Domini, & sanctissimos adpellamus, ac referentes eos in numerum sanctorum & diuinitus adflatorum patrum nostrorum, & amanter ipsos amplectentes, certi sumus, fores regni cælestis per eos nobis tum occludi, tum aperiri, & per ipsorum labra Deum velut ore proprio futura proferre. Non enim caro & sanguis, sed cælestis ille pater ac Deus noster, (qui dixit; In diebus illis effundam de spiritu meo, & serui mei vaticinabuntur) reuelat eis tam præsentia, quam futura. Sic enim & Saul inter prophetas, & Caiaphas inuitus oraculum hoc protulit; Expedit vnum perire pro populo & hac vniuersa natione. Nã ille per vnctionem regiam incalescebat, hic per gratiam pontificatus. Erat enim, inquit, eius anni pontifex maximus. Propterea nostri patriarchæ, tamquam obtinentes locum Christi Deique nostri, non abs re voluntarios ipsius cruciatus, & probra salutis nostræ causa ei ante crucem & resurrectionem ab ingratis Iudæis illata, cum grauitate repræsentant. Quæ autem illa sint, audiat tua sanctitas. Nã tametsi videam me laborem subiturũ, donec ingrediar in sanctuariũ Dei, quæq; in eo sunt, & circa ipsum, intelligam: nihilominus sancti spiritus gratia in patriarchis præfigurata, in prophetis ante

ante denuntiata, in apostolis fundata, in martyribus absoluta, in hierarchis decorata, suministrabit orationem in apertione oris mei. Sanctorum patriarcharum epimanica, domini manicas celebrant, quas volens sustinuit ob salutem nostram, quum instar verberonis ad Caiaphan duceretur. Collaria, lorum illud, quod vitam ad mortem traxit. Tunicæ fluuios habentes, sanguinis & aquæ riuos, qui ex diuino latere destillarunt. Genuum amictus, eius lintei documentum, quo pedes apostolorum dominus extersit. Sacci, pallium illud contumeliæ atque opprobrii. Humeralia, primitiui transitum ab inferis ad cælum. Multis insignitæ crucibus penulæ, venerandæ crucis vniuersalem gloriam atque potestatem. Quæ sunt in his triangula, lapidem illum angularem Christum Deum nostrum, qui disiuncta coniunxit. Baculi, arundinem illam, quæ salutem generis humani egregie depinxit. Testis in cælo fidelis. Patriarchis ergo tam præclare nobilitatis, & in simulacrum veri Christi ac Dei nostri constitutis, quis adeo temerarius & audax fuerit, vt ius aliquod sacerdotale quocumque modo adimat? omnino nullus. Audiet enim a Christi patre Dauide: Tu autem repulisti & adnihilasti vnctum tuum, & sanctificationem eius profanasti. Quemadmodum ergo nemini dicere licet de vno Christo Deoque nostro, quod aliter in hoc orbis tractu sit præsens & magnificetur, aliter in illo glorificetur, ne vesaniæ extremæ reum se faciat, & ad impietatem exorbitet: sic etiam nemo patriarchalem sacram amplitudinem diuidi debere dixerit, vti vel maiora vel minora habeat priuilegia. Quapropter etiã statutũ est, vt in quauis ecclesia Dei, siue ad Euphratem, siue ad Tigrim, siue ad ipsum pertingat oceanum, coniunctim eorum nomina referantur. Acceperunt enim, vti scriptum legimus, regiones gentium; & eorum throni sunt instar lunæ perfectæ, ac solis instar coram me sunt. Sed dicet aliquis. Quum diuini & sacri canones velut arripendio quodam patriarchis quatuor orbis partes distribuerint, qui fit, vt ipse semel statuta transgrediens, velis eas instar vnius haberi prouinciæ, quæque diuisa recte sunt, male confundere? Ad hanc obiectionem respondemus, posse pariter & hæc vim suam obtinere, quemadmodum a sanctis patribus sancita sint; & tamen identitatem vnionis non confundi. Opifex ille huius vniuersi Deus, qui hominem suam ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

εἰκόνα πλάσας τὸν ἄνθρωπον, καὶ βασιλέα καθίσας τῶν ἐπὶ γῆς βασιλευόμενον ἅπαν, ὑμνεῖται μὲν καὶ χάριν τῆς ἄλλης ὑπερφυοῦς ἁρμονίας τοῦ πλάσματος, καὶ πῶς ἐξ ἀθανάτου καὶ θνητοῦ τὸ ἐφόλκιον διωρύχωσε, καὶ ὅπως περιγέγραφόμενον τῷ λόγῳ τῆς σαρκώδους ταχύτητος, νοερῶς τὰ πολλὰ ῥᾳδιέρων περιερμάζεται. οὐχ ἧττον δὲ μεγαλύνεται, ὅτι πᾶν ζῷον τῶν ἀνθρώπων διδάσκησε καὶ πέντε αἰσθήσεων διεξάγεσθαι, σφετερισαμένων πᾶν ἰδιάτητα, καὶ μὴ ἀπαρνουμένων πᾶν αἴσθησιν. καὶ γὰρ ἡ ὄψις τυχὸν ἐνεργῇ καὶ μονομερῶς τὸ ἀποκληρωθὲν παντὶ λειτούργημα πρὸς θεοῦ, καθάπερ δίκαιον ὄφλημα, μὴ ἐμποδιζομένη πρὸς τῶν σωτηρίων αἰσθήσεων, ἀλλὰ τῆς κοινωνίας αὐτῶν οὐ χωρίζεται· θέλει δὲ πάντας μετέχειν τῶν ἀξιωμάτων αὐτῆς, καὶ συναρήγειν εἰς τὸ αὐτὸ κατ' δουλίδας πίστεως, πρὸς ἐκπαίειν τοῦ σύμπαντος πλουτήσαντος σώματος. ἔτι ἀμαυρίζεται, πῶς ἑκάστῳ τούτων ἐνίσταται, ἵνα καὶ συμβῇ περιαιρεθῆναι πᾶν μίαν, ἢ περιλειφθεῖσα κἀκείνης τὸν τόπον ἀναπληρώσῃ, καὶ μὴ καταλαζωνεύωνται παύτης αἱ ἀρτιόσωμοι, συμπαθοῦσι δὲ μᾶλλον αὐτῇ, ὡς αὖ μὴ ὁ οἰκοδεσπότης αὐτῶν θριαμβεύηται. ὡς ἑτέρᾳ τύχοι καὶ πᾶν ἄμερον ἀχρεωθῆναι τῶν ἀκρων, οὐκέτι τὸ κάλλιστον ζῷον ὁ ἄνθρωπος, ἀντιλὴς καὶ σῶος, καὶ οἷον αὐτὸν ὁ θεὸς εἰρχάσατο, λέγεται· ἀλλ' ὡς ἐκτρωμά τι λογίζεται, ὑπὸ τῶν λοιπῶν πᾶσαν αἰσθήσεων, ὑπαινισσῶν καὶ ζωπυρεῖ, μὴ ἐνθυμούμενος. ὡς γὰρ ἑκάστης τῶν αἰσθήσεων πληρούσης πᾶν οἰκείαν ἐνέργειαν, τῶν λοιπῶν τὸ χρήσιμον ἐκαπαναύμεθα, ὧδε καταψηφιζόμεθα τούτων ἀχρημοσυνίαν καὶ ἀχρειότητα, διὰ τὸ μὴ δυναμένως ἐνεργεῖν, καθὼς πεπλασχέναι, μᾶλλον μὲν ἂν καὶ σωζόμενα, (μικρὸς γὰρ ἐξ αὐτῶν ἀπολασεως τελείως, ὡς εἴρηται, ὅλον τὸ σῶμα ἠμείωται, καὶ ὡς μηδὲν τῶν ἀνθρώπων λογίζεται) ἅτε καὶ τῶν πατριαρχῶν ἡ πεντας, δικαίως καὶ ἀσφαλῶς οἰκονομηθήσεται. ἑκάστῳ γὰρ τούτων, πᾶν μὲν ἀπονεμηθείσαν αὐτῷ διοίκησιν ἐνεργήσαι μονοειδῶς, ἵνα μὴ συγχέωνται τὰ ἁγίων ἐκκλησιῶν τὰ πρεσβύμια· τῆ τιμῆς δὲ θεὸς καὶ τῶν ἀνέκαθεν δεδομένων δικαίων τῇ πατριαρχικῇ θείᾳ μεγαλειότητι, ἀθέτης ἀποξενωθήσεται. εἰ γὰρ τισὶν τένι ἐφήσει, καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας τυχὸν διϊσχόμενον εἰς πᾶν τῶν πόλεων βασιλεύουσαν, τῶν πατριαρχικῶν πρεσβυμίων ἀποξενώσῃ τις, ὅτι κατὰ πᾶν οἰκείαν ἐνοχλίαν ἐπάρεσιν, ἀχρειώσῃ τῶν κεφαλὴν ὡς κωφὸν ἔκκωφον, ἢ ἀβλεπῆσαν, καὶ ὑπὸ πᾶσιν ἁρμόν.

imaginem finxit, & regem terrestrium constituit, qui cælitus regeretur, prædicatur ille quidem quum propter reliquam figmenti huius eximiam compagem; tum quod ex immortali partim, partim mortali mistura, vas illud apte struxerit: quod sane quum loco circumscribatur, ratione crassitiei carnalis, mente tamen ea spectat, quæ vel apud Gades existunt. Neque minus ei maiestatis ex eo tribuitur, quod hominum vitam per quinque sensus regi voluerit, quorum quilibet vim sibi peculiarem vindicaret, quum interim societatem mutuam non abnegent. Licèt enim adspectus, verbi gratia, munus sibi diuinitus iniunctum etiam pro sua parte dumtaxat obeat, ceu debitum quoddam persoluens, in quo minime cognatis a sensibus impeditur: nequaquam tamen abhorum societate auellitur, sed vult eos dignitatis suæ participes esse, mutuasque conferre operas instar fidarum ancillarum, ad curandum id corpus, cui sensus hi dati sunt. Præterea meretur admirationẽ, quod quemlibet horum geminauerit; vt tametsi perire contigerit vnum, tamen reliquus illius etiam vicem impleat, nec aduersus eum insolescant sensus adhuc integri, sed potius ei condoleant, ne ludibrio paterfamilias ipsorum habeatur. Quippe si cõtigerit alterutram aurem inutilẽ reddi, non amplius homo, creatum lõge pulcherrimum, perfectus & incolumis, & qualem Deus condidit, esse dicitur; sed instar abortus habetur, quum a reliquis quatuor sensibus, licèt incolumes sint, auxilii nihil habeat. Quemadmodũ ergo quolibet sensu munus suum implente, ceterorum vsum non infitiamur, nec damnamus eos tãquam fœdos & inutiles propterea, quod gemina ratione non sint efficaces, quemadmodum erant conditi. sed potius eis fauemus (quippe si vnus ex eis, vti dictum est, in vniuersum defecerit; totum corpus inutile redditur, & ab hominibus haud aliter habetur, atque si non existeret) sic etiam quinarius patriarcharum, rectè atq; ordine sese geret. Nam quilibet horum administrationem sibi tributam obibit pro parte sua, ne sanctarum ecclesiarum priuilegia confundantur: nec tamen honore concesso diuinitus, datiue antiquitus patriarchali sacræ amplitudini iuribus, quisquam spoliabitur. Quippe si tale quid vsuuenerit, & Alexandrinum (verbi causa) in vrbe imperatrice commorantem, priuilegiis patriarchalibus propterea quispiam spoliauerit, quod non degat in prouincia sua; caput ipsum inutile reddet, tamquam surdum, vel cæcum, & quatuor, aut

ἢ καὶ τριῶν διεξαγομένων αἰσθήσεων. διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ὡς ἔοικε, προτετύπωται προβάλλεσθαι τὸ ἀναβαίτητον καὶ σὺν μηδὲν ἔχοντας πατριάρχας σὺν ἀποκληρωθέντας αὐτοῖς ἁγίους θρόνους, διὰ τὴν ἁπιδρομὴν τῶν ἐθνῶν, τὸν Ἀντιοχείας, καὶ τὸν Ἱεροσολύμων φημί. καὶ γὰρ ἐξώθησαν τῆς δόξης τῶν θρόνων αὐτῶν, ἀλλ' ἡ πανδυναμικὴ χάρις, κατὰ τὸν Δαβίδ, οὐ παλαιωθήσεται. ἤξει δὴ μᾶλλον ὀφθεὶς ἡμῶν ἐμφανῶς, καὶ οὐ πᾶσα σιωπήσεται· ὡς συναγαγὴ αὐτοῦ σὺν τοῖς αὐτοῦ, σὺν διαθεμένοις τὴν διαθήκην αὐτοῦ. φιλοφρονητέον γοῦν σὺν ἀποξενωθέντας πατριάρχας ἐκ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν αὐτῶν, καὶ ὑπερορίους καθημένους εἰς ἑτέρου πατριάρχου διοίκησιν, καὶ μὴ ἀτιμαστέον. κεκανόνισται γὰρ πᾶσαν καλεῖσθαι τοῦτο, καὶ πάσης ἀτιμελείας ἐκτὸς ἀποδοχῆς ἀξιοῦσθαι, οὐ μὴν ὑποριζεσθαι διὰ τῶν τοιούτων πραγμάτων ἀνωμαλίαν, θρύπτων ἀξίαν ἕξιν. ἐπὶ μὴ ἀλαζονείας ὑμνήτεον. εἰ δὲ τὸ θεῖον καὶ ἅγιον γεγράφων καὶ τὰ πατρικῶν πᾶσαν δόσεων κατονομαζόντων Πάπαν τὸν Ῥώμης, ὡσαύτως δὲ τὸν Ἀλεξανδρείας· ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὸν Ἱεροσολύμων, ἐκκλησιάρχων μόνον δὲ τὸν Ἀντιοχείας, πατριάρχην. πῶς τὸν Ἀντιοχέων ἡ ἐκκλησία ἐκ ὑβρισμοῦ, μανθάνουσι καὶ σὺν λοιπὰς πατριάρχας αἰσχρῶς πάντως διὰ τὴν τοιαύτην τιμὴν, καὶ διὰ τὸ ἀνέχειν σὺν πάντα πατριάρχας τόπον τῆς μίας κεφαλῆς καὶ σώματος, δηλαδὴ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν καὶ θεοῦ. Ἐπὶ δὲ τινες λέγουσι μηδὲν εἶναι τὸ ἐμποδὼν, καὶ σὺν ἑκάστην ἀρχιερατεύοντας ἄνωθεν ὑμᾶσθαι καὶ μεγαλύνεσθαι. καὶ ἔτι γὰρ διδασκαλικῶν ἀξιώματος κατηξιώνται, ἐκ τοῦ Μωσέα καὶ Ἀαρὼν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἐσήκασι, καὶ τὴν αἱμακτὸν θυσίαν προσφέρουσι. φαίην, ὡς δοτὸ τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων μόνοις τοῖς πατριάρχαις πεφιλοτίμηται τῆς οἰκουμένης τὰ κλίματα. καὶ τοιγὰρ οὐδὲ ἔχῃ τις ἑτέρῳ οἰκείῳ δικαίῳ ἐνεργέσαι, ἢ ἄλλο τι δικαιοῦν ἱερατικὸν· ἀλλ' ἐκείνῳ καὶ μόνον τὸ μέρος τῆς διοικήσεως ἱερατικῶς ἐνεργεῖ, τὸ δοθὲν αὐτῷ πρὸς τῆς πατριαρχικῆς θείας μεγαλειότητος. ὅθεν ὡς δοτοξελόμενοι πρὸς πατριαρχῶν, καὶ ἀναπληρεῦντες τὸν τόπον τῶν θείων καὶ ἁγίων δοτόλων, δοτολικῶν μὲν πρεσβυμίων ἠξίωνται· (δεσμοῦσι γὰρ καὶ λύουσι κατ' αὐτοῦ καὶ χειροτονίας ποιοῦσι, καὶ τὴν αἱμακτὸν θυσίαν προσφέρουσι) πατριαρχικῶν δὲ δικαίων οὐ κατηξίωνται. οὔτε γὰρ σάκκους, οὔτε πέλυζωλα ἐνδιδύσκονται· οὔτε μετὰ γραμμάτων καὶ τετραγωνίων σιχάρια. πῶς δὲ οὐ τοιγάρτοι, ὅτι καὶ τῶν ἁγίων δοτόλων ἡ θεία ὁμηγυρὶς τὸ μαρτύριον

aut tribus dumtaxat sensibus prædictum. Ob hanc ipsam causam, ceu credi par est, iamdudum sancitum est, vt haud dubie per electionem instituantur etiam ii patriarchæ, qui ceteroqui sacros sibi destinatos thronos, ob paganorũ hostiles incursus, haud possident: Antiochenus inquã, & Hierosolymitanus. Quãuis enim gloria thronorum suorum per vim exciderunt, tamen spiritualis gratia secũdum Dauidem, non exolescet. Immo potius veniet Deus noster manifesto, nec silebitur; vt colligat sibi sanctos suos, qui testamentum ipsius disponunt. Itaque complectendi sunt amanter ii patriarchæ, qui sanctissimis ecclesiis suis spoliati sunt, & exsules in alterius patriarchæ dioecesi degunt, minimeque contumelis adficiẽdi. Quippe sancitum canonibus est, vt eos consolemur, & omni cura susceptioneque dignemur, non iniuriis adficiamus ob rerum humanarum inconstantiam, quæ lacrumis potius est digna, quam vt insolentiam gignere debeat. Ceterum quum sacra litera, patrumq; traditiones, episcopum Romanum adpellẽt Papam; itidemq; Alexandrinum, & ipsum quoq; Constantinopolitanum, ac Hierosolymitanũ, archiepiscopos: solum vero Antiochenum patriarcham: qui fieri potest, vt Antiochena ecclesia non patiatur iniuriam, quæ intelligat, reliquos etiã publice dici patriarchas? Omnino sit hoc propter identitatem honoris, & quod hi quinque patriarchæ vicem vnius capitis vniuersi corporis obtineant. sanctarum videlicet ecclesiarum Dei. Quia vero quidam perhibent nihil esse impedimento, quo minus vbi uis constituti pontifices, eodem cum patriarchis honore amplitudineq; fruantur, quum & ipsi docendi dignitatem nancti sint, & exemplo Mosis & Aaronis in sanctis sanctorũ consistant, incruentamq; victimã offerant: respõdemus per diuinos sacrosq; canones, solis patriarchis esse concessos orbis terrarum tractus. Vnde fit, vt alius quispiam suo iure prouinciam non habeat, vel aliud quodpiam ius sacerdotale: sed in ea dumtaxat parte diœcesis munere sacerdotali fungitur, quæ ipsi a sacra patriarchali amplitudine concessa est. Vnde veluti qui mittantur a patriarchis, & vicẽ diuinorum sanctorumq; apostolorum impleant, apostolica quidẽ priuilegia cõsequuti sunt. (ligant. n. & soluũt per se, ac ordinationes faciunt, & incruentam hostiam offerunt) at patriarchalia iura non obtinuerunt. Nec. n. vel saccos, vel pennulas multis insignitas crucibus induũt, nec tunicas frequẽti litera gamma, triangulisq; depictas. Hæc autẽ ita fiunt, quod sanctorũ apostolorũ diuinus cœtus

Universidad de Deusto
Biblioteca

μαρτυρίου στάδιον τρέχουσα, χειροπέδαις μὲν καὶ *φραγέλλῳ καθυποβέβληται, καὶ πόδας μαθητῶν διὰ λεντίου ἀπέσμηξε, καὶ ἐνεδύσκετο κατ' Ἀαρὼν τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸν ποδήρη, καὶ τὸ ἔφουδ, τὰ τὸ ἀρχαῖον σημαίνοντα κώδιον τοῦ Ἀδαμιαίου φυράματος· αἷμα δὲ καὶ ὕδωρ ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτῶν οὐ κατέῤῥυσεν, ὧν ἀναπληροῦσι τόνους τὰ τῶν στιχαρίων γραμμάτια. οὐδὲ τὴν χλαῖναν τῆς ὕβρεως ἐνεδύσαντο. οὐδέ τις αὐτῶν λίθος ἀκρογωνιαῖος ὠνόμασται, ὡς ὁ κύριος καὶ θεὸς ἡμῶν. οὐδὲ τὸ τῆς πίστεως ταλαντον δι' ἑκάστου αὐτῶν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐφήπλωται, ἀλλ' ὁ μὲν ἐν Ῥώμῃ, ὁ δὲ ἐν ἰνδοῖς ἢ Βρεττανοῖς, ὁ δὲ ἐν γαλάταις οὗτ' τῆς διδασκαλίας * μετώχδυσε πίδακας. μόνος δὲ ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν παντοχῆ παρῆν, καὶ χαρᾶς τὰ πάντα ἐπλήρωσεν. ὅθεν καὶ οἱ ἁγιώτατοι πατριάρχαι, πᾶσαν ἀναπληροῦντες τῆς κεφαλῆς τὰ ἁγίων ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ, ἐνδιδύσκονται σίκκους, καὶ μετὰ ποτμίων καὶ τριγωνίων στιχάρια, καὶ διὰ πολυτελείων φαινόλια, καὶ εἰς πάσας τὰς ἐκκλησίας κατὰ ταυτὸν ἀναφέρονται. τῇ δὲ ῥάβδῳ· ὡς ὁ Χριστὸς καὶ θεὸς ἡμῶν τῷ καλάμῳ τῆς ὕβρεως, ὑποσεμύνονται. οἱ δὲ λοιποὶ ἀρχιερεῖς καὶ ἡγεμόνες, ὡς ὁ Ἀαρὼν τῇ ῥάβδῳ ἐκείνῃ τῇ βλαστησάσῃ κατὰ μεγάλου μυστηρίου σεσημάνωσιν, ἢ ὡς ὁ μέγας ἀπόστολος Πέτρος, ὁ ἀκούσας παρὰ θεοῦ, ποίμανε τὰ πρόβατά μου. Ἐπεὶ δὲ τῶν εἰκότων ἐστὶν ἐρώτησίν τινα, τίς ἡ τοῦ Πάπα σημασία, ἢ τίς ἡ τοῦ πατριάρχου ἐστὶ, καὶ τίς ἡ τοῦ δεκαπρώτου, καὶ διατί τῶν πέντε κεφαλῶν ἡμῶν ἐνέργεια καὶ τὰ προνόμια ταυτίζονται, καθὼς διειλήφαμεν, τὰ δὲ ὀνόματα τούτων εἰσὶ διάφορα, δέον ἐλεγχοίμεθα καὶ τὰ περὶ τούτων ἐκκηρύττωσιν. Πάπας παρὰ Λατίνοις κέκληται ὁ πατήρ. καὶ παρὰ Ἰουδαίοις πατριάρχης, ὁ ἄρχων ἤτοι ὁ πατὴρ τῶν πατρῶν. καὶ ἀρχιεπίσκοπος ὁμοίως, ὁ ὑπισκόπων πατήρ. καὶ γοῦν ὥσπερ τοῦ Πάπα, τοῦ πατριάρχου, καὶ ἀρχιεπισκόπου τὰ σημαινόμενα, τῇ διαλέκτῳ διάφορα, ἀλλὰ δυνάμει κατὰ μηδὲν διαφέρουσι. διὸ καὶ πάντες κοινῷ ὀνόματι πατριάρχαι κατονομάζονται. ὁ γοῦν πρῶτος ἀρχιερατεύσας ἐν Ῥώμῃ ἅγιος Σίλβεστρος, καὶ ὁ πρῶτος ἀρχιερατεύσας ἐν Ἀντιοχείᾳ Εὔοδος, ἐκλήθησαν ὅλως πατέρες. οὐκοῦν χρὴ ἦσαν πατριάρχαι, καὶ τῶν πατέρων προκαλούμενοι. ὡσαύτως καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας ἐκλήθη πάπας, διὰ τὸ λαβεῖν τὸν ἅγιον Κύριλλον κατὰ τὴν τελευταίαν σύνοδον τοῦ πάπα Ῥώμης, τοῦ Κελεστίνου φημὶ, τὰ προνόμια. τῆς δὲ Κωνσταντίου Διαδήματος τῆς τὴν οἰκουμένης τὰ πέρατα, ἢ πόλεως ἐπάρχης χρέος λαβόντα

*φραγέλλῳ] flagello.

μαρτυρίου στάδιον τρέχουσα, χειροπέδαις μὲν καὶ *φραγέλλῳ καθυποβέβληται, καὶ πόδας μαθητῶν διὰ λεντίου ἀπέσμηξε, καὶ ἐνεδύσκετο κατ' Ἀαρὼν τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸν ποδήρη, καὶ τὸ ἔφουδ, τὰ τὸ ἀρχαῖον σημαίνοντα κώδιον τοῦ Ἀδαμιαίου φυράματος· αἷμα δὲ καὶ ὕδωρ ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτῶν οὐ κατέῤῥυσεν, ὧν ἀναπληροῦσι τόνους τὰ τῶν στιχαρίων γραμμάτια. οὐδὲ τὴν χλαῖναν τῆς ὕβρεως ἐνεδύσαντο. οὐδέ τις αὐτῶν λίθος ἀκρογωνιαῖος ὠνόμασται, ὡς ὁ κύριος καὶ θεὸς ἡμῶν. οὐδὲ τὸ τῆς πίστεως ταλαντον δι' ἑκάστου αὐτῶν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐφήπλωται, ἀλλ' ὁ μὲν ἐν Ῥώμῃ, ὁ δὲ ἐν ἰνδοῖς ἢ Βρεττανοῖς, ὁ δὲ ἐν γαλάταις οὗτ' τῆς διδασκαλίας * μετώχδυσε πίδακας. μόνος δὲ ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν παντοχῆ παρῆν, καὶ χαρᾶς τὰ πάντα ἐπλήρωσεν. ὅθεν καὶ οἱ ἁγιώτατοι πατριάρχαι, πᾶσαν ἀναπληροῦντες τῆς κεφαλῆς τὰ ἁγίων ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ, ἐνδιδύσκονται σίκκους, καὶ μετὰ ποτμίων καὶ τριγωνίων στιχάρια, καὶ διὰ πολυτελείων φαινόλια, καὶ εἰς πάσας τὰς ἐκκλησίας κατὰ ταυτὸν ἀναφέρονται. τῇ δὲ ῥάβδῳ· ὡς ὁ Χριστὸς καὶ θεὸς ἡμῶν τῷ καλάμῳ τῆς ὕβρεως, ὑποσεμύνονται. οἱ δὲ λοιποὶ ἀρχιερεῖς καὶ ἡγεμόνες, ὡς ὁ Ἀαρὼν τῇ ῥάβδῳ ἐκείνῃ τῇ βλαστησάσῃ κατὰ μεγάλου μυστηρίου σεσημάνωσιν, ἢ ὡς ὁ μέγας ἀπόστολος Πέτρος, ὁ ἀκούσας παρὰ θεοῦ, ποίμανε τὰ πρόβατά μου. Ἐπεὶ δὲ τῶν εἰκότων ἐστὶν ἐρώτησίν τινα, τίς ἡ τοῦ Πάπα σημασία, ἢ τίς ἡ τοῦ πατριάρχου ἐστὶ, καὶ τίς ἡ τοῦ δεκαπρώτου, καὶ διατί τῶν πέντε κεφαλῶν ἡμῶν ἐνέργεια καὶ τὰ προνόμια ταυτίζονται, καθὼς διειλήφαμεν, τὰ δὲ ὀνόματα τούτων εἰσὶ διάφορα, δέον ἐλεγχοίμεθα καὶ τὰ περὶ τούτων ἐκκηρύττωσιν. Πάπας παρὰ Λατίνοις κέκληται ὁ πατήρ. καὶ παρὰ Ἰουδαίοις πατριάρχης, ὁ ἄρχων ἤτοι ὁ πατὴρ τῶν πατρῶν. καὶ ἀρχιεπίσκοπος ὁμοίως, ὁ ὑπισκόπων πατήρ. καὶ γοῦν ὥσπερ τοῦ Πάπα, τοῦ πατριάρχου, καὶ ἀρχιεπισκόπου τὰ σημαινόμενα, τῇ διαλέκτῳ διάφορα, ἀλλὰ δυνάμει κατὰ μηδὲν διαφέρουσι. διὸ καὶ πάντες κοινῷ ὀνόματι πατριάρχαι κατονομάζονται. ὁ γοῦν πρῶτος ἀρχιερατεύσας ἐν Ῥώμῃ ἅγιος Σίλβεστρος, καὶ ὁ πρῶτος ἀρχιερατεύσας ἐν Ἀντιοχείᾳ Εὔοδος, ἐκλήθησαν ὅλως πατέρες. οὐκοῦν χρὴ ἦσαν πατριάρχαι, καὶ τῶν πατέρων προκαλούμενοι. ὡσαύτως καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας ἐκλήθη πάπας, διὰ τὸ λαβεῖν τὸν ἅγιον Κύριλλον κατὰ τὴν τελευταίαν σύνοδον τοῦ πάπα Ῥώμης, τοῦ Κελεστίνου φημὶ, τὰ προνόμια. τῆς δὲ Κωνσταντίου Διαδήματος τῆς τὴν οἰκουμένης τὰ πέρατα, ἢ πόλεως ἐπάρχης χρέος λαβόντα

* μετωχέτευσε

martyrii stadium decurrens, manicis quidem ac loro subiectus fuerit, & discipulorum pedes absterserit linteo, atq; Aaronis exẽplo induerit humerale, tunicã talarem, Ephud, quibus illa prisca pellis Adamiæa massæ denotabatur: verum sanguis & aqua ex eorum latere non defluxit, quorum vicem * gammatia tunicarum implent. Nec contumeliæ pallium induerunt. Nec eorum quisquam lapis angularis vocatus fuit, sicut dominus ille Deusque noster. Nec fidei talentum per quemlibet ipsorum in vniuersum orbem terrarum dilatatum fuit, sed hic Romam, ille ad Indos vel Britannos, alius ad Gallos doctrinæ latices deriuauit. Solus ille Christus ac Deus noster aderat vbique, atque vniuersa gaudio implebat. Vnde fit, vt sanctissimi patriarchæ, qui sanctarum ecclesiarum capitis Dei vicem implent, saccos induant, tunicasque fluuiis ac triangulis, penulas multis crucibus depictas; ac pariter in omnibus ecclesiis nominatim referantur. Idem baculo, perinde ac arundine Christus Deusque noster, spectabiles sese reddunt. Ceteri pontifices & antistites, perinde ac Aaron illa virga, quæ magni mysterii significandi causa floruit, vel instar magni illius apostoli Petri, qui ex ipso Deo audiuit, Pasce oues meas. Et quoniam vero est simile, quempiam interrogare, quæ vocabuli Papa significatio sit, quæ Patriarchæ, quæ Archiepiscopi; & quamobrem horum quinque capitum facultas atque priuilegia sint eadem, vti declaratum fuit, quũ eorumdem nomina sint diuersa: necessario putauimus horum quoque vel ut apicem tangendum. Apud Latinos Papa dicitur pater. Et apud Iudæos Patriarcha dicitur princeps siue pater patriarum. Similiter Archiepiscopus, erit episcoporum pater. Licèt ergo Papæ, Patriarchæ, & Archiepiscopi significata, linguæ ratione diuersa sunt: nullo tamen modo potestate differunt. Quamobrem omnes etiam communi nomine patriarchæ dicuntur. Sanctus quidem ille Siluester, qui primus Romæ pontificatum obtinuit, & qui primus Antiochiæ pontifex fuit Euodus: non abs re patres adpellati fuere. Quippe necdum erant patriarchæ, qui a patribus instituuntur. Similiter & Alexandrinus propterea vocatus fuit Papa, quod sanctus ille Cyrillus in tertia synodo priuilegia Papæ Romani, Cælestini scilicet, acceperit. Quum autem religio iam peruagata fuisset fines orbis terrarum, vt vrbs fere qualibet episcopum

*figuraliter gamma.

Vox Papæ.

Patriarchæ.

Archiepiscopus.

της ὑπισκόπων, ἐδέησε τιμηθῆναι θεαρέστως καὶ ὁσίως ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ, διὰ τὰ ἅγια πάθη καὶ τὸν τάφον τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἡ γὰρ μεγαλόπολις προετίμητο, καθὼς προείρηται, διὰ τὰ εἰς πάντων μεπνεχθῆναι τὰ σκῆπτρα τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας. μετωνομάσθησαν οὖν οἱ ἐν τούτοις ἀρχιερατεύοντες, ἀρχιεπίσκοποι· ἀρχαὶ δηλονότι καὶ κεφαλαὶ πολλῶν ὑπισκόπων. τοῦτον δέ ἐστιν εἰπεῖν, πατέρες καὶ πατριάρχαι. ἐν τούτῳ ἡ διαφορά τις οὐκ ἔστι μέσον αὐτῶν. ἡ γὰρ πατὴρ τοῦ ἔθνους τυχὸν, πατὴρ ἐστι καὶ ἱερατικῆς φυλῆς καὶ λαϊκῆς, ὡς ὁ Ἰακὼβ τῶν ιβ φυλῶν Ἰσραὴλ. καὶ ἄρχων ὑπισκόπων, ἐξαναγκης ἐστὶ πατὴρ καὶ ὑπισκόπων καὶ λαϊκῶν· ὁ δὲ Γοτθίας ὁ καλεῖτω ἀρχιεπίσκοπος, ὡς ἄρχων ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων, ἀλλ' ὡς ἀρχὴ ὑπισκόπων. ὡελήθη γὰρ τῶν ἁγίων πατέρων, τὰς μὲν ἐχούσας διοικήσεις πολλὰς πόλεις, ὑπὸ ὑπισκόπων κυβερνωμένας, τῶν δὲ μητροπολιτῶν διεξάγεσθαι, οὓς καὶ πρώτους οἱ κανόνες ὀνομάζουσι· τὰς δὲ μὴ ἐχούσας ὑφ' ἑαυτὰς πόλεις τινὰς ὑπὸ ὑπισκόπων ἰθυνομένας, τῶν δὲ ἀρχιεπισκόπων ἱεραρχεῖσθαι· ὥστε μειονεκτεῖν μὲν αὐτὰς τῶν μητροπόλεων, ὑπερτερεῖν δὲ τῶν ὑπισκόπων. οὕτω λυθείσης καὶ τῆς ταυτης ἀμφιβολίας, ἤθελον εἰπεῖν, ὅτου χάριν ὁ πάπας Ῥώμης οἰκουμενικὸς πάπας λέγεται, ὡσαύτως καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, οἰκουμενικὸς πατριάρχης· εἰ δὲ λοιποὶ πατριάρχαι, καὶ τοῦτα τῆς αὐτῆς ὄντες τάξεως, κλήσεώς τε καὶ τιμῆς, καὶ ταυτης οὐκ ἔτυχον τῆς ἀνακηρύξεως. ἐπεὶ δὲ τὸν μὲν πάντων τὸ τῆς Φιλαυτίας δαιμόνιον τῆς τε λοιπῶν ἀγαθοεργιῶν πατριαρχῶν ἀπέρισπεν ἐμηχύρεως, ἐς μόνον τὸν δύσιν ἐστενοχώρησε· τὸν δὲ Κωνσταντινουπόλεως βλέπων μηδενὶ τῶν προνομίων τε πάντα καθιερωσμένον, (οὔτε γὰρ τῷ τῆς βασιλείας λόγῳ τε ἁγίᾳ Κωνσταντίου νομιζόμενον θέσπισμα κατασφέτερ, οὔτε κοκκοβαφέσι ποδίλοις τε τὸ τυραννεῖν χαρίζεται, ἀλλ' οὐδὲ ἑτέρῳ προνομίῳ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης κέχρηται, καὶ διὰ τοῦτο οἱ πόδες αὐτοῦ ἴσανται ἐν δύσει, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ πανταχοῦ σωίσεται τε τὸν Δαβὶδ πεπολίωται· καὶ τὰς οἰκείας ὑπογραφὰς ὡς οἰκουμενικὸς οὐ μεχθύλει πατὴρ, καὶ παρ' ἡμῶν οὕτω κέκληται ἐδεδόξασται) τὸν μὲν ὡδὶ τούτου συζήτησιν, ὡς ἀλυσιτελῆ, παραλείπω. ὁπολογοῦμαι δὲ πρὸς σοῦ λέγοντας τελμηρὸς, ἐφείλειν τῆς πατριαρχικῆς ὁπτεύεσθαι τιμῆς τὴν Ἀντιοχείας καὶ τὴν Ἱεροσολύμων. κεκαινότευται γάρ φασι, μὴ δὴ ἐν δεκαπρώτοις σωίζεσθαι τὰς μὴ ῥιζοκινήτους ἀποστολικοὺς ἀρχιερεῖς εἰς σοῦ inquiunt, ne quidẽ inter pontifices recensendos esse, qui non vel extremo cũ periculo se conferãt ad

scopũ obtinuisset: ipsa pietatis ratio poscebat, vt Hierosolymis etiã honos haberetur, ob cruciatus sacrosanctos & sepulcrũ domini nostri Iesu Christi. Nam magna istæc vrbs Constantinopolis iã ante honorẽ obtinuerat, vti supra dictũ fuit, propterea quod in eã imperii Romani sceptra fuissent translata. Itaq; mutatis nominibus harũ pontifices dicti sunt archiepiscopi, veluti principia & capita multorũ episcoporũ. quod idẽ erit, ac si dixeris, patres & patriarchæ. Vnde nullũ existit inter eos discrimẽ. Nã pater huiusillius ve gentis, tã sacerdotalis, quã laicæ trib. est pater. sicut Iacob xii tribuũ Israelis. Et princeps episcoporũ, necessario pater est tũ episcoporũ, tum laicorũ. Gotthiæ quidẽ antistes non propterea vocatur archiepiscopus, quod episcoporũ princeps & ordinator sit: sed tamquã principiũ episcoporũ. Quippe sanctis apatrib. est sancitũ, vt eæ diœceses, quæ multas habent vrbes sub episcoporũ gubernatione cõstitutas, a metropolitanis administrẽtur, quos etiam ipsi canones adpellant primos: quæ vero sub se non habent vrbes aliquas, episcoporum regimini subditas, archiepiscopos habeant põtifices: vt inferiores hæ quidem sint metropolibus, at episcopatib. superiores. In hunc modũ hoc etiam ambiguo soluto, volebã equidẽ dicere, quamobrẽ Papa Romanus adpelletur vniuersalis Papa; similiter & Constantinopolis archiepiscopus, vniuersalis patriarcha: quũ reliqui patriarchæ, licèt eius dẽ sint ordinis, adpellationis, & honoris, ita proclamari nõ solẽt. Sed quando Papã Romanũ malus ambitionis ille genius a reliquorũ sanctiss. patriarcharũ cœtu aunulsit, & in occidentẽ dumtaxat coartauit: quũ interim videã Constantinopolitanũ nullo Papæ priuilegio semet ornantẽ: (quippe nec regni coronatur fascia, secundum id, quod sancti Constantini statutũ esse putatur, nec cũ coccineis calceis, vt ibidem sancitur, velut in spectaculo semet exhibet; nec aliud denig. Romæ veteris Papæ priuilegium vsurpat: ideoque stant pedes eius in rectitudine, & caput eius omnigena prudentia, quemadmodũ Danides loquitur, incanuit. Idẽ ne subscriptiones quidẽ suas magnificas facit, tamquã pater vniuersalis: licèt a nobis ita vocetur & celebretur (equidẽ de hoc disquisitionẽ, velut infrugiferã, instituere supersedeo. Facere tamen non possum, quin iis respondeã, qui audacter prædicãt, a dignitate patriarchali remouẽdos Antiochenũ & Hierosolymitanũ. Quippe canonib. statutũ est,

Discrimen metropolis & Archiepiscopatus.

Vniuersalis Papa.

Vniuersalis patriarcha.

Universidad de Deusto
Biblioteca

τῶν βαρβάρων κατεχομένους θρόνους αὐτῶν, μηδὲ τὸν τοῦ μαρτυρίου στεφανίζοντας στέφανον. ὡς εἰ μὲν εἰσὶ λαϊκοὶ οἱ τοιαῦτα καθ' ὅτι μάταιον ἄμβλωμα κατὰ τῶν ἁγίων κεφαλῶν ὠδινήσαντες, συγγνώμης ἀξιωθήσονται κατὰ πολλὴν ἐπιείκειαν. γέγραπται γάρ. Οὐ χρὴ Ῥωμαῖον ἀνόμους (τοὺς δ' ἔστιν εἰπεῖν καὶ κανόνας) ἀγνοεῖν. ὅτι καὶ χειρώνακτές τίς ἐστι, καὶ σύρφακος οἶκοθεν εἰδέναι νόμους ἢ κανόνας μὴ συγχωρέμφους ἐστίν. ἀλλ' οἱ τούτου κῆποι ἀπόδουλοι δρεπόμενοι μεζόνων δόντες,

ὅστά τε φύλλα καὶ ἄνθεα γίνεται ἔαρος ὥρῃ·

καὶ πῶς τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων καθεστήκασι, καὶ παρακλητικῷ τῷ βουλομένῳ παντὶ φιλοτίμῳ παιδαυσίᾳ καὶ ἀπραγμοσύνῃ, καὶ πάντως τῷ μελικράτῳ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν εὐελιτωθῇ τὸ τῆς ἀγνοίας σκέπασμα ἀψίνθιον. εἰ δὲ θείου καταλόγου τῶν ἀρχιερέων εἰσί, βαβαὶ πῶς αὖ λυς εἴπῃ καὶ διηγήσεται τὴν ἐπερχομένην τούτοις κατάκρισιν. πείσας γὰρ συγγνώμης ἀξιωθήσεται ὁ διδάσκειν κανόνας ἐπαγγελλόμενος, καὶ κανόνων μὴ βλέπων παχύτητα, τὸ ἄθων αὐτὸν ἀχεδὸν ὑπερβαίνουσαν· πάντως ἐδεμιᾶς. ἀκμὴν ἢ μᾶλλον ὑπὸ θεὸ παντοκράτορος. Σὺ ἀπώσω δικαιοσύνην, κἀγὼ ἀπώσομαί σε τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι. ὅθεν τὴν ἐπὶ τούτῳ πολλὴν αὐτῶν πλοῦτον καταλιπόντων, καταφρονῶ πρὸς τὴν αἵρεσιν σκανδάλου πάντως τῇ παρούσῃ γραφῇ τὸν ΛΖ κανόνα τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ μεγάλου παλατίου συνόδου ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς λεγομένης πενθέκτης, ἕπως ἐπὶ λέξεως ἔχοντα.

„ Ἐπειδὴ κατὰ διαφόρους καιροὺς βαρβαρικὴ γε-
„ γόνασιν ἔφοδοι, καὶ πολλαχοῦ πόλεις ἐντεῦθεν ὑπὸ
„ χειρὸς τῶν ἀνόμων κατῃχήσαν, ὡς ἐντεῦθεν μὴ δυ-
„ νηθῆναι τὸν τῆς τοιαύτης πόλεως πρόεδρον κατὰ τὸν
„ ἑαυτοῦ χειροτονίαν τὸν οἰκεῖον θρόνον καταλα-
„ βεῖν, καὶ ἐν αὐτῷ ἱερατικῇ καταστάσει ἐνιδρυθῆναι,
„ καὶ οὕτω κατὰ τὸ κρατῆσαν ἔθος τὰς χειροτονίας,
„ καὶ ταῦτα, ἃ τῷ ἐπισκόπῳ φοιτᾷ, περαίνειν τὸ
„ μεταχειρίζεσθαι, ἡμεῖς τὸ τίμιον καὶ σεβάσμιον τῆς
„ ἱερωσύνης φυλάττοντες, καὶ μηδαμῶς πρὸς λύμην τῶν
„ ἐκκλησιαστικῶν δικαίων τῶν ἐθνικῶν ἐπήρειαν ἐν-
„ εργεῖσθαι βουλόμενοι, τοῖς ἄνω χειροτονηθεῖσι, καὶ
„ διὰ τὴν προκειμένην αἰτίαν ἐν τοῖς ἑαυτῶν μὴ
„ ἐγκαταστῆσαι θρόνοις, τὸ ἀποκείμενον σωτηρη-
„ θῆναι σωτικῶς καιρόν· ὥστε καὶ χειροτονίας διά-
„ φόρων κληρικῶν κανονικῶς ποιεῖν, καὶ τῇ τοῦ πρε-
„ σβείας ἀξιώσει καὶ τὸν ἴδιον ὅρον κεχεῖσθαι, ἐβε-
„ βαίωσαν καὶ νενομισμένον εἶναι πᾶσιν ὑπ' αὐτῶν
„ προῖσαν διοίκησιν. ἀναγκαίως δὲ τοῦ τῆς ἀνάγκης καιροῦ τὴν ἀκριβείας τοῦ χαρίσεως, ὁ τῆς οἰκουμένης ὅρος
„ εἰσεδέξατο.

thronos suos a barbaris occupatos, nec martyrii coronam præripiãt. Nimirum si laici sunt, qui talia veluti stolidum quemdam abortum aduersus sacra sancta capita parturierunt, venia merebũtur ex singulari quadam nostra moderatione. Ceteroquin. n. scriptum est: Hominem Romanum ignorare leges (idem & de canonibus dicendum) nõ oportet. Quippe licèt aliquis manuarius sit opifex, & ex infima face plebis, quin leges aut canones perscnorit, veniam impetrare non potest: quum qui leges & canones instar industriorum argenti explorato rum inuestigant, in hac vrbe regia tot sint,

Quot Folia & flores nascuntur tempore verno:

qui quidem cuiuis ad manum sunt, tamquam liberale quoddam & nullo constans pretio epulum: neq; dubium est, quin horum doctrina multo dulcescere possit istorũ ignorationis absinthium. Sin autem sacro pontificum catalogo continentur, babæ quonam modo quis horũ condemnationem expresserit. Quam. n. merebitur is veniam, qui quum se canones docere profiteatur, canonum tamen crassitiem nõ videt, quæ ipsum prope montem Athon superat? Omnino nullam. Immo potius ex omnipotenti Deo audiet. Tu reiecisti iusticiam, & ego reiiciam te, ne mihi sis sacerdos. Quapropter omni de hoc contentione omissa, scripto præsenti ad tollendum omne scandalum inseram XXXVII. canonem coacta in magni palatii trullo sanctæ ac vniuersalis synhodi, quæ quinta & sexta dici solet: qui sane canon ita sonat ad verbum.

Quia diuersis temporibus barbarorũ im- "
pressiones acciderunt, & vrbes hinc plurimæ "
redactæ sunt in potestatẽ impiorum, ita vt de- "
inceps huius talis vrbis præses post ordinationẽ "
suam non potuerit thronũ suum accipere, atq; "
in eo pro conditione sacerdotali collocari. & vt "
sue recepta consuetudine tã ordinationes, quam "
alia omnia, quæ ad episcopi pertinent officiũ, "
perficere atq; exercere: nos dignitatem & ve- "
nerationem sacerdotii tuentes, minimeq; vo- "
lentes, vt iniuria paganorum iuri ius ecclesia- "
stici detrimento sit; in hunc modum ordina- "
tis, & ob causam supra positam thronos suos "
non postidentibus, ius suum absq; præiudicio "
sic conseruandum decreuimus, vt & ordina- "
tiones diuersorum clericorum iuxta canones "
instituant, & ex auctoritate præsidentiæ secun- "
dum modum suum ritus, ac diuina firma & ra- "
ta sit omnis ab ipsis profecta administratio. "
Non. n. accurationi per necessitatis tempus cir- "
cũscripta, lex dissẽsionis in arcessitu negatur. "

Prater

Σὺν τῷ τοιούτῳ δὲ κανόνι αἰσθάνεσθαι σὲ ἐντυγχάνοντας τῇ παρούσῃ γραφῇ, ὡς καὶ πρόσταξις ἐστὶ τοῦ ἁοιδίμου βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, κῦ τὸν Νοέμβριον μῆνα τῆς δευτέρας ἰνδικτιόνος ἀπολυθεῖσα, καὶ τοῖς δημοσιακοῖς καὶ ἐκκλησιαστικοῖς σεκρέτοις καταχρηθεῖσα, ὃ διορίζομένη μὴ μόνον ἀπαρεμποδίστως ἀρχιερεῖς ψηφίζεσθαι εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἐκκλησίας, τὰς ὑπὸ τῶν ἐθνῶν κατεχομένας, καὶ ἃ δύνανται οἱ ἐν αὐταῖς ἰδιωτικοὶ νόμοι καταλαμβάνειν σὺν λαχόντας τούσδε θρόνους διὰ τὴν ἐθνικὴν κακίαν, ἀλλὰ καὶ μὴ τὴν χειροτονίαν ἔχειν ὅσα, πρὸ ταύτης ἔχον κῦ τὴν μεγαλόπολιν δίκαια. ἡγουμενείας δηλαδὴ, ἀδελφάτων σιτηρέσια, κῆ λοιπά. καὶ ἡμεῖς μὲν καθὼς ἠξιώθημεν, ταῦτα γεγράφαμεν. ὁ δὲ τῆς εἰρήνης θεὸς, ὁ εἰπὼν διὰ τοῦ προφήτου Δαβίδ· ἐὰν οἱ υἱοὶ μου τὰς ἐντολάς μου φυλάξῃ, ἐν ῥάβδῳ σὺν ἐχθροὺς αὐτῶν ἐπισκέψομαι, καὶ ἐν μάστιξι τὰς ἀδικίας αὐτῶν· τὸ δὲ ἔλεός μου οὐ μὴ διασκεδάσω ἀπὸ τῶν ἀγαπώντων με, οὐδ' οὐ μὴ βεβηλώσω τὴν διαθήκην μου· τὰ μὴ ἐθνικὰ ἀπιστίαν διασκορπισθῆναι ὡσεὶ κονιορτὸν ἀπὸ ἄλωνος θερινῆς, σὺν δὲ σίους αὐτὸς σωταγάγῃ, ἐ δῶσαι αὐτῆς χώρας ἐθνῶν καὶ φυλαί. ἐ ἐρεῖ πᾶς ὁ λαὸς, Εὐλογητὸς κύριος εἰς τὸν αἰῶνα. γένοιτο, γένοιτο.

*καπία

*Præter hunc vero canonẽ, scripto præsenti lectores moneo, etiam dictum quoddã exstare memorandi imperatoris, domini Alexii Comneni, mense Nouembri secunda indictionis publicatum, ac fiscalibus & ecclesiasticis secretis insertum, quod statuit, non solum debere citra vllum impedimentum eligi pontifices in orientales ecclesias, a paganis possessas, licèt ii, qui ad eas renuntiãtur, quos sortiti sunt thronos accipere nequeant propter malitiam paganorum: verumetiam quod post ordinationem habere debeant, quæcumq; ante illam Constantinopoli habebant iura: nimirum abbatias, * adelphatorum annonas, & reliqua. Atq; nos quidem hæc ita rogati perscripsimus. Ceterum Deus ille pacis, qui per Dauidem prophetam dixit; Si populus meus præcepta mea seruauerit, in virga visitabo inimicos eorum, & in flagellis iniquitates eorum; misericordiam vero meam non dispergam a diligentibus me, nec profanabo testamentum meum: is ergo paganorum quidem infidelitatem dissipet, veluti pulueremex area æstiua, sanctos autem suos colligat, & paganorum eis det regiones ac tribus. Et dicat populus vniuersus, Benedictus dominus in sæculum. Fiat. fiat.* Vide supra, in quellam sextam Alexii, lib. 11.

* quæ portiones fratrum sunt, vti vocant.

ΤΟΥ ΑΥ'ΤΟΥ ΜΕΛΕ'ΤΗ, ΧΑ'ΡΙΝ τῶν δύο ὀφφικίων, ἔ τε χαρτοφύλακος, κῆ ἔ Πρωτεκδίκου.

EIVSDEM MEDITATVM, de duobus illis officiis, Chartularii scilicet, ac primi Defensoris.

Τοῦ μεγάλου διδασκάλου τῆς ἐκκλησίας Παύλου τοῦ θεοκήρυκος λέγοντος, Οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὥφειλεν ὁ πρωτέκδικος ἀρκεῖσθαι τοῖς δεδομένοις αὐτῷ, καὶ * κατ' ἰχνία βαίνειν τῶν πρὸ αὐτοῦ, πανταῖα σοφία τῶν πλειόνων κενοσμηθέντων τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ, καθὼς καὶ αὐτός ἐστι, καὶ τὰ ὑψηλότατα τῆς ἀγλωτίτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ἐνεργησάντων ἐφφίκια, τινῶν δὲ καὶ κατὰ γνησίους πληρουχαμένων ἀπεδεῖς, καὶ εἰς τὸν μέγαν φλασαύτων θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὰ κυρωθέντα διὰ λογόνων ἀμνημονεύτων χρεδὸν, μὴ πρόδηλον ἀλλοιωθῆναι κατὰ σπύρος αὐθημερὸν, καὶ οὕτω ῥιψοκινδύνως σκανδαλίζειν καὶ σκανδαλίζεσθαι· θέλειν δὲ μᾶλλον εἰρηνεῖν ὅπου τὸν λαὸν ἔ Θεοῦ, ἐ ὅπου σὺν ὁσίους αὐτοῦ· ἐπεὶ σ' οὐκ οἶσθ' ὅπως παραδράμωσιν σὺν ἐγείροντας τὰ σκάνδαλα μύλωνας, ἐ τὰ διορισθέντα κανονικῶς κῆ τῶν πρεσβευόντων ἀπερισκέπτως σωπῆσαι μαχομένων ἐκκλη-

*Prater hunc vero canonẽ, scripto præsenti lectores moneo, etiam dictum quoddã exstare memorandi imperatoris, domini Alexii Comneni, mense Nouembri secunda indictionis publicatum, ac fiscalibus & ecclesiasticis secretis insertum, quod statuit, non solum debere citra vllum impedimentum eligi pontifices in orientales ecclesias, a paganis possessas, licèt ii, qui ad eas renuntiãtur, quos sortiti sunt thronos accipere nequeant propter malitiam paganorum: verumetiam quod post ordinationem habere debeant, quæcumq; ante illam Constantinopoli habebant iura: nimirum abbatias, * adelphatorum annonas, & reliqua. Atq; nos quidem hæc ita rogati perscripsimus. Ceterum Deus ille pacis, qui per Dauidem prophetam dixit; Si populus meus præcepta mea seruauerit, in virga visitabo inimicos eorum, & in flagellis iniquitates eorum; misericordiam vero meam non dispergam a diligentibus me, nec profanabo testamentum meum: is ergo paganorum quidem infidelitatem dissipet, veluti pulueremex area æstiua, sanctos autem suos colligat, & paganorum eis det regiones ac tribus. Et dicat populus vniuersus, Benedictus dominus in sæculum. Fiat. fiat.*

* quæ portiones fratrum sunt, vti vocant.

EIVSDEM MEDITATVM, de duobus illis officiis, Chartularii scilicet, ac primi Defensoris.

QVum magnus ille doctor ecclesiæ, diuinusq; præco Paulus dicat, non sibi quempiam honorem sumere, sed a Deo vocatum; sane debebat primus Defensor sibi concessis esse contentus, & decessorum suorum vestigiis insistere: quorum plerique. sicut & ipse, per Dei gratiam omnigena fuerunt ornati doctrina, supremaque sanctissimæ Dei maioris ecclesiæ dignitates gesserunt, atque etiam aliqui genninorum in morem pullorum aquilinorum alas sumserunt, & ad magnum illum Constantinopolis thronum peruenerunt: minimeque dare debebat operam, vt annus hominum prope memoriam excedentibus cõfirmata, mutarentur vno die, septiarum in morem; atque ita periculose tam offendere, quam offendi: sed velle potius pacem supra populum Dei, & supra sanctos eius. Verum quia nescio quomodo molaribus excitantibus scandala præteritis, atque itidem iis, quæ canonice statuta sunt aduersus inconsiderate violantes quamcumq; diuturnã consuetudinẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

σιαστικῶ οἰανδήποτε, (καὶ ταύτῃ γὰρ κρατεῖν ὡς θεῖος κανόνας νενομοθέτηται) ἐς ὑπεραναβαὶς τὴν ὁρίζοντα, θέλῃ ἐκσυλεῦσαι τὰ ἐν χαρτοφύλακι πρωτόκολλα, καὶ συνάψαι τοῖς ἐκδικητικοῖς λειτουργήμασι, κατά τινας ἑτεροφυῆ συμμορφοῦντας σώματα, καὶ πρὸς ὁπηοῦν τέσιν ἐν οἰκείου θελήματος, κανόσι χρῆται τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου, πρὸς ἣ καὶ τινα ῥήμασι ἐν τοῖς ἀνεκδότοις βιβλίοις ἐν τῷ σεκρέτῳ τῆς ἱερᾶς ἐκδικείας, παρελθὼν καὶ αὐτὸς ἀφ' ἧς παρέσης γεγραφῆς μου, καθὼς ἠξίωμαι, τὰ ἔτον ὡς ἐγχώριον δικαίως ὑπισχνίζονται, καὶ τὴν καιρὸς χαρτοφύλακα φιλαλήθως ὑποσημαίνοντα. Ἀπὸ δὲ κανόνος τῶν ἐν χαλκηδόνι συνελθόντων· καὶ ἁγίων πατέρων, συκλήτου ὑπηκοΐων ὁ πρωτόκολλος ἰδιώσατο, χάρτην δὲ κρίνειν ἰδιορυθμίας μοναζόντων ἐκ κληρικῶν, καὶ ἀνακρίνειν ὑποθημίας αὐτῶν, καὶ κατακρίνειν ὡς φυγοδίας δυλοπρεπεῖς. πρὸ γὰρ ἑκατὸν χρόνων μικρόν τι πλέον ἢ ἔλαττον, ἐπὶ ἀοιδίμου βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, ἐπὶ τῆς ἐκκλησίαν ἀκλεῶς ἐρανώσαντος, ὁ θεῖος κανὼν ἐκπεφώνηται, ὅτι λόγος ἐκλῆ ἐκδίκων ὄντων ὑπὸ τὸ βήματος, λαϊκῶν ἢ τῆς ἐκκλησίαις διδομένων ἑκάστοτε πρὸς ἐκδίκησιν. καὶ τὸ δῆλόν ἐστιν ὑπὸ τὸ ε κανόνος τὸ ἐν καρθαγένῃ συνόδῳ, ὑτωσὶ διεξιόντος ῥητῶς.

» Περὶ ἐκδίκων τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν ὀφειλόν-
» των ὑπὸ τοῦ βασιλέως αἰτηθῆναι, σύμπασιν ἔδο-
» ξεν αἰτήσαι ὑπὸ τῶν βασιλέων διὰ τὴν τῶν πενή-
» των κάκωσιν, ὧν ταῖς ἐπαχθείαις ἀπαύστως ἡ ἐκ-
» κλησία παρενοχλεῖται, ὥστε ἐκδίκους τούτοις μὴ
» τὸ τῶν ἐπισκόπων πρόνοιας ἐπιλέγεσθαι καὶ τὸ τῶν
» πλησίον τυραννίδος.

Ὡσαύτως καὶ ὑπὸ τῆς ιε νεαρᾶς τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, τῆς κειμένης ἐν βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν, τίτλῳ ιη, καὶ διαλαμβανούσης, ὅτι ἐκδίκους ὑπὸ τῶν κατοίκων ἑκάστης πόλεως αἱροῖσθαι ἐπιλέγεσθαι, καὶ ὀλίγοι τινὲς ὥστε καὶ λαμπρύνεται· καὶ ἐπὶ μόνῃ διετίᾳ τὴν τῆς ἐκδικήσεως ὑπέχειν τοῦτο λειτούργημα. τῶν γὰρ ἐκδίκων ἐπιλεγομένων ὡς εἴρηται, καὶ τῆς λειτουργίας αὐτῶν μετρουμένης χρονικῷ διαστήματι, εἰκαιομυθοῦσιν οἱ λέγοντες ὑπὸ τοῦ ῥηθέντος κανόνος σημαίζεσθαι τὸ ἐπὶ τοῦ πρωτοκόλλου λεγόμενον. τὰ δὲ ῥήματα τοῦ πρωτοκολλικοῦ βιβλίου, τὰ οὕτω πως καὶ ῥήμασι διαλαμβάνοντα. Δεῖ ὑμᾶς εἴ τις τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων δίκλω ἔχει μετά τινος, *πρόκαλεῖσθαι τὸν διεγκαλούμενον ἐκ τρίτου καὶ τὸν εἰρημένον πρότερον, ἐμὴ ὑπεικόντα καταδικάζειν. ἐὰν δὲ παρῶσι πρόθυμον, ὁσὶ' ἐξ ὑποπαιδός, ὁσὶ' ecclesiasticam, (nam & illam perinde ratã esse debere sanciũ est, atq; sacros canones) & transcenso denig, horizonte, priuilegia chartularii concutere vult, & cum functionibus defensoriis coniungere, more quorundam, qui diuersæ naturæ corpora sibimet inserendo copulant: quumq; instituti sui probandi causa, sanctæ & vniuersalis quartæ synhodi canonib. vtatur, ac præterea verbis quibus dã ex libro, qui seruatur in Secreto sacri Defensorii: proferam & ipse hoc præsenti scripto, quemadmodum ame petitum est, quæ os huic non absre, meo quidẽ iudicio, sunt obthuratura; & vere cuiuis pro tẽpore chartulario venerationem conciliatura. Igitur ex canone XXIII sanctorum patrũ, qui Chalcedone conuenerunt, siculnum præsidium sibi Defensor quæsiit, quasi iudicet ipse de iis, quæ sunt officii monachorum & clericorũ, quasiq, de horũ peregrinationib. inquiras, easq, veluti mãcipiorum aufugia condemnes. Nimirum annis paullo plus minus ve centum ante clarissimum illũ imperatorẽ Iustinianũ, qui hanc ecclesiã laudabiliter quasi quodã cælesti opere construxit, is canon publicatus fuit: quo tẽpore nullus erat sermo de Defensorib. ex ordine sacro, sed ecclesiis semper laici defensionis causa dabantur. Atq, hoc manifestum est ex LXXV canone concilii Carthaginiensis, cuius hæc verba sunt: Defensores laici.

De defensoribus ecclesiarum, qui ab imperatore peti debent, visum est vniuersis, petendos ab imperatoribus, propter adflictionem pauperum, quorum grauaminibus indesinenter ecclesia molestatur: vt defensores eis, interueniente prouidentia episcoporum, eligantur aduersus opulentorum tyrannidem. "

Itidem paret hoc ex XV nouella imperatoris Iustiniani, quæ exstat libro VI Basilicorum, titulo XVIII, in hanc sententiam: Defensores ex incolis cuiuslibet vrbis per vices eligi, licèt illustres aliqui sint, & clarissimi: atq, hos dumtaxat biennio defensionis munus sustinere. Quare quum defensores & eligantur, ceu dictum est, & eorum munus certo temporis spatio definiatur: nugantur sane: qui ex indicato canone stabiliri perhibent id, quod a primo Defensore adseritur. Verba vero libri de officio primi Defensoris, quæ propemodum huiusmodi sunt: Oportet vos, si quis presbyterorum & diaconorum cum aliquo litem habebit, eũ qui accusatur, tertium citare, secundum indicatũ modum, & non obsequentem condemnare: hæc inquam verba neq, radicitus, neq, vel rami, vel

ἐκ φλοιοῦ, τὴν καὶ πάντων τῶν ἱερωμένων δικαιοδοσίαν ἐν χαρτοφύλακι, καὶ πρὸς τοὺς ἐκδίκους μεταφυτεύουσιν. οὐδὲ γὰρ ἐκλαμβάνονται, καθὼς φησιν ὁ πρωτόκολλος, εἰς τὸ δύνασθαι ἕτον καταναγκάζειν καὶ ἀκοντας τοὺς ἐναγομένους πρὸς διακόνων καὶ πρεσβυτέρων τινῶν, ἴσως ὄντας καὶ λαϊκοὺς, ὁπολογεῖσθαι παρὰ τούτῳ πρὶν ὧν ἡ αἰτίασις. ἔτο γὰρ καὶ τολμηρόν ἐστιν, οὐδὲ τῇ πατριαρχικῇ θείᾳ μεγαλειότητι δεδοται, ὡς ἐναντίον τοῖς νόμοις, τοῖς διορίζομένοις τῶν ἐναγομένων τῷ φόρῳ τοῦ ἐναγόντος ἑπεσθαι. εἰ δέ τις τοῦ πρωτοκόλλου θελήματος αὐτοχόμενος, (ὁλοχοῦται γὰρ φησι καὶ κακοπραγοῦντες ἐνίοτε) ὑποθήσῃ κενεμβατῶν, τὰ ῥηθέντα ῥήματα διαλέγεσθαι περὶ μερῶν μὴ μεριζομένων διαφόροις ὑπιτηδύμασιν, ἀλλ' ἑνωμένων τῇ ἱερωσύνῃ τῷ ἐπαγγέλματι, ἀκούσῃ διὰ τούτου σχολὴν τολμηρὰν καταψηφίζεσθαι καὶ παρόρασιν, μὴ μόνον τῆς δικαιοδοσίας τοῦ χαρτοφύλακος, ἀλλὰ καὶ τοῦ πατριαρχικοῦ ὑψοτάτου βήματος. εἰ γὰρ τοῦτο δοθείη, δικαιοδοτήσει παρρησίτως, μᾶλιστα δ' ἐπὶ ἀνδρείᾳ αὐθεντικῶς ὁ πρωτόκολλος, τῶν ἀρχιερέων, καὶ διακόνων, καὶ λοιπῶν τῶν ἐν βήματος, ἔστιν ὅτε καὶ μεγάλα διαφερόντων ὀφφικια, ἐπὶ τὴν πρωτοκολλικὴν ἱερισδικτίονα καὶ διάμετρον ὑπερπαίοντα. ζητήσῃ δὲ ἐπ' αὐτοῦ ὑπισχνεῖσθαι τοὺς σφετερίσασθαι, ὡς ὑπισκόπου κληρωσάμενον λογοθέσιον. ὅπερ ὡς ἄτοπον, οὐδὲ λέγεσθαι ἄξιον. τὸ δὲ λέγειν τινὰ, τοῦ ἐλκομένους διὰ τοῖς ἐκδίκοις ὑπό τινων τῶν ἐν βήματος περὶ ῥεηματικῆς ἢ ἐγκληματικῆς διαδοχῆν ὑποθέσεως, ὀφείλειν μετακαλεῖσθαι διὰ μίωμάτων τρεῖς, καὶ καταδικάζεσθαι μὴ ὑπεικόντας, (οὕτω γὰρ ἀνάγκη πᾶσι πρόκειται γίνεσθαι, εἰ δοθείη διὰ τῶν ῥηθέντων ῥημάτων ἐν πρωτοκολλικῷ βιβλίου λαβεῖν τὸν πρωτόκολλον ἄδειαν, πρὸς πᾶσης ὑποθέσεως δικάζειν διακόνους καὶ ἱερεῖς μὴ τῶν αὐτηρετούντων αὐτοῖς) πῶς ἂν ἔστι τῆς πρωτοκολλικῆς σοφίας ἀνάξιον; Βαβαὶ γὰρ, πόσα τούτου δοθέντος ἀθετοῦται θειότατα νόμιμα; πόσα βασιλέων ὀρθοδόξων θεσπισθήματα; πόσα πατέρων θείων δόγματα καὶ διδάγματα; ἐν ὀναρμόνους πάντοισι σωλήνοντα. [καὶ] δι' ὑπιφωνημάτων τριακονθημέρων μετακαλουμένους, ἐν δυσὶ καῖς ἐκκλήτοις τὴν τούτων καταδίκλω μετιωρίζοντα; πάντως πολλὰ, ἐπάντα χεδὸν ἀριθμὸν ὑπερβαίνοντα. σωλῆν τοίνυν ἀπρεπῶς, καὶ τῶν ἐκ τούτων ῥημάτων ἀναφαινομένην δῆθεν ἀσάφειαν συναρμολογίσας καλῶς τῇ ἐλαθερίων λοιπῇ ἐν βιβλίῳ χαφῇ· καὶ τὰς πρὸς πρεσβυτέρων ἢ διακόνων ἐκκλωμένους πρὸς τοῖς θεοσεβεστάτοις ἐκδίκοις χάριν ἐλαθερουμένων ἢ δουλαγωγουμένων ὑπῶν, καὶ μὴ πρεῖς vel corticis respectu, iurisdictionem Chartularii in vniuersos sacris initiatos euertunt, & ad Defensores transferunt. Quippe non sic intelligũtur, de primi Defensoris sententia, quasi possit is cogere vel inuitos eos, qui a diaconis & presbyteris quibusdam cõueniuntur, fortassis ipsi laici, vt apud eum causam dicant, ob quã postulantur. Nam temerariũ istuc est, ac ne patriarchali quidẽ sacræ amplitudini cõcessum, veluti legib. contrariũ, quæ actores forum rei rum sequi volunt. Quod si quis primi Defensoris mentẽ probans, (nã & malitiose agentib. quod aiunt, inter dũbenedicitur) vano cũ fastu subiiciet, indicata verba loqui de duab. partibus, quæ diuersis studiis non distinguãtur, sed qua cõmunis sacerdotii professione coniunctæ sint: is audiet, hoc modo temerariã vacationẽ & iusticiũ indici non Chartularii dumtaxat iurisdictioni, verumetiã ipsius patriarchalis sacratissimi tribunalis. Quippe si hoc concessum sit, primus Defensor ius dicet audacter, immo suprema cum potestate, aduersus pontifices, & diaconos, & reliquos sacerdotes, magnis nonnumquã dignitatib. insignes, quæ ipsius etiã primi Defensoris iurisdictionẽ ex diametro transscendant. Quin & Episcopianos sibi vindicare conabitur, veluti qui episcopi ratiociniũ sortitus sit. quod sane, quãab surdũ sit, nedici quidẽ meretur. Ceterũ quod quidã ait, eos qui a sacerdotib. apud Defensores ob quãcumq; causam vel ciuilẽ, vel criminalẽ, in ius rapiãtur, per tres denũtiationes esse arcessendos, & condemnandos si non cõpareant, (id. n. omnino fiat necesse est. si concessum fuerit, per indicata verba libri de officio primi Defensoris, potestatẽ consequi primũ Defensorẽ, quauis in causa iudicandi diaconos & sacerdotes, cũ eorũ aduersariis) id vero quo pacto sapientia primi Defensoris nõ indiguũ est? Babæ, quot illo cõcesso sacratissimæ leges abolẽtur? quot orthodoxorũ principũ sanctiones? quot sanctorum patrũ decreta pariter & doctrinæ? quæ variis modis reisfauẽt, dũ eos per edicta triginta dierũ arcessunt, & duab. appellationib. cõdemnationẽ eorum suspendunt? Multa hauddubie, atque omnem numerum excedentes. Itaq, nullo interueniente animi adfectu colligitur, emergentem ex hisce verbis obscuritatem ambiguam, rectè conciliari per id, quod in eodem libro deinceps perscriptum est de libertatibus nimirum eos, qui a presbyteris vel diaconis arcessantur ad religiosissimos Defensores illorum causa, qui proclamant ad libertatem, vel in seruitutẽ abripiuntur. si post edicta tria

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ἀφαλαλιας μὴ παθημένους ἐλθεῖν, μονομερῶς κατακεχύνεσθαι, ἀφ' τὰ νόμιμα θεῖα, θεσπίσματα, τὰ τῶν ἐλευθερίαν ὑπὲρ πάντα σχεδὸν πεφιλοτιμημένα, καὶ ἐξ ὀλιγοστοῦ διορίζόμενα. τῶν τοιούτων ζήτησιν γίνεσθαι, καὶ μὴ ὠφελεῖσθαι τοῦτ' οὖν τὸν καιριδίκλιον καθ' ἑαυτῶν σχεδιάσαντας, ὃν τοῦ εἶναι τοῦ βήματος τῆς ἐλευθερίας τοῦτ' αὐτιλήπτορας. οὕτω δὴ τούτων ἐχόντων, δικαίως ὑπερασπίσεται ὁ πρωτέκδικος, τῶν μὲν χάριν ἐλευθερίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητούντων βοήθειαν, μετὰ δικαιοδοσίας αὐτιλαμβάνεσθαι· τῶν δὲ λοιπῶν πρόσφυγων αὐτιποιεῖσθαι, ὥσπερ καὶ ὅπου νενόμισται· καὶ σωίζεσθαι μᾶλλον τούτοις, καὶ ἐκδικεῖν ὅσα τῶν ἐπηρεαζόντων αὐτοῦ, καθὼς τοῦ καὶ κέκληται. οὕτω γὰρ ποιῶν, καὶ φυλάξας ὁσίως τὰ ὅσια, δέοντος ὁσιωθήσεται. καὶ ταῦτα μὲν ὀποχρώντως ἐγεφάνσαν εἰς ἑκάστων τῶν τοῦ πρωτεκδίκου προτιθεμένων, ἐ τοῦ παπωμένων τὰ τοῦ χαρτοφύλακος ἀμέμπτως νεμόμενα δίκαια. ῥητέον δὲ καὶ τὰ σωιζόμενα τὸν χαρτοφύλακα. εἰπάτω δὲ μᾶλλον ταῦτα τῆς ἀληθείας τὸ στόμα, καὶ τῆς δικαιοσύνης ὁ ἥλιος. οὐδὲ γὰρ εἴωθεν ἑτερωμὸν ὑπομύθιον, κοῦ τοῦ κινδυνεύοντος ἀκοαῖς, τῷ λόγῳ ἐ ἀφερόντος, ἐ τοῦ ὑπὲρ ὕδατος αὐτιλογίας δοκιμάζοντες τὰ ἀμφίβολα· ἀλλ' ἐκεῖνα διπλόης πιστῆς ἐκτὸς σχεδιάσαμεν, ὅσα πείσει μακρᾷ, καὶ χρόνος πολὺς, ἐ θείων γραφῶν ἀνάγνωσις ἡμᾶς ἐδίδαξαν. ἀρκτέον οὖν, ὅθεν ἄρχεσθαι ἄμεινον· καὶ πορευτέον ἐκ δυνάμεως πάλιν εἰς διώκαμεν. Κεφαλὴ τῆς ἁγιωτάτης ἐ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ἐστὶ, μᾶ τῶν πρώτων ἀρχον, ἐ ἀίδιον, ἐ ἀπειροδύναμον κεφαλὴν, τὸν κύριον ἡ θεὸν ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὁ πάλαι ποθὲν νυμφίος αὐτῆς ὁ κατὰ καιροὺς ἁγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης. τῶν γοῦν ἐκκλησιαστικῶν δικῶν διαιρουμένων δίχα, εἰς τε τὰ ἀμφέροντα τῇ ἐκκλησίᾳ πολυειδῶς, καὶ εἰς τὰ τῷ πατριάρχῃ προσκυρωθέντα κανονικῶς, ἐδέησε τῆς τὰ τῆς ἐκκλησίας ὀρθοτήσασιν ὀρθοδόξοις ἡμῶν αὐτοκράτορσιν, καταμερίσαι ταῦτα πρὸς πέντε σκρέτων ἄλλῃ λογοθεσία. καὶ ἀναθεῖναι πᾶσι τούτων διοίκησιν ἀκονητῶς. οὐδὲ γὰρ ἔδει τὸν οὕτως ἀγακλεῶς ἐν πᾶσι νυμφοστολούμενον, πρὸς σκαπανεῖαν ἀσχολεῖσθαι καὶ δούλων χορτάσματα. ἔκτοτε γοῦν καὶ μέχρι ἐ νῦν ἅπαντα προκαθημένων, τῶν ἐξωκαταικείλων ἀρχόντων φημὶ, ὡς ἀπὸ πάντα αἰσθήσεων ταῦτα διεξάγοντας· ἤγουν ἐ μεγάλου οἰκονόμου, ἐ μεγάλου σκευοφύλακος, ἐ χαρτοφύλακος, ἐ ἐ σκευελίας. ἢ ἔχει τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων τὴν οὐσίαν, ὁ μέγας οἰκονόμος· ἐ ἔστι τε τὰ ἀμφέροντα τῇ ἐκκλησίᾳ πολυειδῶς, καὶ εἰς τὰ τῷ πατριάρχῃ προσκυρωθέντα κανονικῶς, ἐδέησε τῆς τὰ τῆς ἐκκλησίας ὀρθοτήσασιν ὀρθοδόξοις ἡμῶν αὐτοκράτορσιν, καταμερίσαι ταῦτα πρὸς πέντε σκρέτων ἄλλῃ λογοθεσία. καὶ ἀναθεῖναι πᾶσι τούτων διοίκησιν ἀκονητῶς. οὐδὲ γὰρ ἔδει τὸν οὕτως ἀγακλεῶς ἐν πᾶσι νυμφοστολούμενον, πρὸς σκαπανεῖαν ἀσχολεῖσθαι καὶ δούλων χορτάσματα. ἔκτοτε γοῦν καὶ μέχρι ἐ νῦν ἅπαντα προκαθημένων, τῶν ἐξωκαταικείλων ἀρχόντων φημὶ, ὡς ἀπὸ πάντα αἰσθήσεων ταῦτα διεξάγοντας· ἤγουν ἐ μεγάλου οἰκονόμου, ἐ μεγάλου σκευοφύλακος, ἐ χαρτοφύλακος, ἐ ἐ σκευελίας. ἢ ἔχει τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων τὴν οὐσίαν, ὁ μέγας οἰκονόμος·

recusent comparere, vna dumtaxat parte præsente cõdemnari, propter sacras iuris sanctiones, quæ libertatem prope supra res omnes fouent, & inquiri de hac iubent ex simplici & plano, nec ita condemnatos quidquã ex eo subsidii capere volunt, quod libertatis propugnatores, sacri sint ordinis homines. Quæ quum ita sint, haud absre primo defensori permissũ erit, vt iis quidem, qui opem ecclesiasticam libertatis causa implorant, per iurisdictionẽ suã subueniat: at reliquorum ad ecclesias confugientium causam tueatur, quemadmodũ & vbi legib. est definitum: adeoq; potius his adsistat, & defendat eos ab inferentib. iniuriam, sicuti nominis ipsius ratio postulat. Nã ita si se geret, ac sancte sancta seruauerit; haud dubie venerationẽ merebitur. Et hæc quidem scripta sufficiant ad ea diuertenda, quæ a primo Defensore proferuntur, ac iura conuellunt, in quorum inculpata possessione Chartulari est. Nũc de iis quoq; dicendũ, quæ pro Chartulario faciũt. Vel dicat ea potius ipsum veritatis os, & sol iusticiæ. Nõ. n. ex nobis fabulam adferemus, instar illorum, quibus aures pruriunt ad orationẽ de eo, quod ipsis expedit, & eorum more, qui ad aquã contradictionis examinant res cõtrouersas: sed citra fucum omnem ea simpliciter proponemus, quæ diuturnus vsus, & longi tẽporis exercitatio, & sacrarũ literarũ lectio nos docuerunt. Incipiẽdum igitur, vnde præstat initium fieri: & a facultate maiorẽ ad facultatẽ progrediẽdum. Caput sanctissimæ Dei matris ecclesiæ, secundum caput illud primum initio carens, & æternum, & infinitæ potentiæ, Dominum Deumq; nostrum Iesum Christum, est spiritualis ille sponsus eius, sanctissimus cuiusq; temporis vniuersalis patriarcha. Quum autẽ ecclesiastica iura bifariam diuidantur, videl. in ea, quæ variis modis ad ipsam ecclesiã pertinent; & in ea, quæ per canones peculiariter addicta sunt patriarchæ: oportuit omnino principes nostros orthodoxos, qui reb. ecclesiæ certã legem dederunt, hæc dispertiri in quinq; Secretorum religiosa ratiocinia; atq; horum administrationem certis ministris committere. Nã minime conueniebat ipsum patriarcham, tam insigniter in omnib. speciem sponsi præferentem, occupari tractandorastro, mancipiisque satiãdis. Inde igitur in hunc vsq; diẽ, a quinq; præsidibus quos magistratus Exocatacælos dicimus, tamquam a quinq; sensib. hæc administrantur: nimirum a magno Oeconomo, a magno Sacellario, a magno Sceuophylace, a Chartulario, & a præside Sacellii. Magnus Oeconomus prædiorum ecclesiasticorum curam gerit: Magnus

Ἐξωκαταικείλοι δέχονται.

νόμος· τῶν κατὰ πόλιν, καὶ τῶν περαικῶν μοναστηρίων τῶν μέλλοντα, (τρισκαιδεκατος γὰρ ῥηγεῶν τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων, ἡ περαία τοιούτης ἐστὶν) ὁ μέγας σακελλάριος· τῶν ἱερῶν κειμηλίων τῶν σκευοφύλαξ· καὶ τῶν καθολικῶν ἐκκλησιῶν, πρὸς δὲ καὶ τῶν ἐμφυτεύσεων τῶν διοίκησιν, ὁ σακελλίου. Ὁ δὲ χαρτοφύλαξ κατεύθυνει μονομερῶς τὰ τῷ πατριάρχῃ, δικαίῳ τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀνήκοντα. ὅπως μὲν οὖν τῶν ἄλλων τεσσάρων προκαθημένων τὰς προβλήσεις τοῦτο πως γίνεσθαι, καὶ πόσους ἕκας· τούτων ἔχει χαρτουλαρίους τὸ κόσμου συμμέτρως, καὶ πόσους σκρετικοὺς ἀκροατὰς, οὐκ ἐστὶ λέγειν καιρός. οὐδὲ γὰρ περὶ τούτων εἰπεῖν πρεσθέμεθα. ὅθεν δὲ, καὶ ὅπως ὁ χαρτοφύλαξ σεμνολογεῖται πανδοκλεῶς, καὶ καλεῖται ἐ πατριάρχου στόμα καὶ χεὶρ, ζητητέον. ἐπεὶ δέ τινες παρωνυμίζεσθαι τὸν χαρτοφύλακα θέλουσιν ὀκτὼ φυλάττειν μεμβράνας ἤτοι κωδίκια, πρὸ παντὸς τὸ ὀκτάτου φυέμβρυον σκανδάλου. Ὁ χαρτοφύλαξ οὐκ ἔστιν, ὡς τινὲς λέγουσιν, φύλαξ ἐ σκρέτου, καὶ θυρωρὸς, (τοῦτο γὰρ τῶν ὁσιαρίων ἀρχαῖον ἐπάγγελμα,) ἀλλὰ σκευοφύλαξ ἐ δικαίων φροντιστὴς ἀξιόμαχος. οὕτω γὰρ καὶ νομοφύλαξ καλεῖται, καὶ σκευοφύλαξ βασιλικοῦ. εἰ δ' ἀπιστεῖζονται, ὡς τῶν ἄλλων σκρέτων οἱ προκαθήμενοι, φύλακες οὐ κατονομάζονται, καὶ ταῦτα πραγμάτων ὄντες διοικηταί; ἀλλ' ὅμως, μέγας οἰκονόμος καλεῖται· ὁ δὲ, μέγας σακελλάριος· ὁ δὲ, σακελλίου; ἀκουσάτωσαν, ὡς τῶν τὸν ἐστιν εἰπεῖν, οἰκονόμον, φύλακα, σακελλάριον, καὶ τὸν σακελλίου. ὥσπερ γὰρ τοῖς Ῥωμαίοις σίκελλον, ὥσπερ τὸ διοικεῖν καὶ φυλάττειν ἐστί. καὶ ἡ τοῦ καικουρέως δὲ φυλάττουσι πατριαρχικὴ σικέλη ἐντεῦθεν, ἐ ὧν ἄλλοθεν μετονόμασται, ὡς περ ὅτι ἐ τὸ σικούλιον. λέγεται γοῦν σικελλάριος, ὁ τῶν μοναστηρίων διοικητὴς· καὶ ὁ σικελλίου ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, ὁ τῶν καθολικῶν ἐκκλησιῶν φροντιστής. ἵνα δὲ ἡ τῶν προκαθημένων σκυτὰς μὴ τῶν τῶν νυμίζηται, ὠφελεῖ ἡ ἀμφόρων ὀφφικίων ὀνόμασιν αὐτὸν μεγεθύνεσθαι. τῷ τι ἐ τῶν τιζομένη τῶν ἐνεργῶν τοῖς ἀποτελέσμασι, μερίζεται ὧν ὀφφικίων τῆς κλήσεως. οὕτω γοῦν προσαγορεύεσθαι καλῶς, τῆς ὄντως φυλακῆς ἐπωκλεπομένης ἀσυφείας κῦ ἐ χαρτοφύλακος, σεφωνιστέον καὶ τὰ λοιπά. Τοῦ χαρτοφύλακος ἡ ἐνεργεία πολυειδὴς καὶ πολυμιδὴς ἐστι. διὸ καὶ ὁ καθ' καιροὺς ἁγιώτατος πατριάρχης, ὡς ἄλλον Ἀαρὼν τοῦτον ὑπολεγόμενος, λέγει μετὰ Μωσέως πρὸς κύριον· ἐπίσκεψαι ψάλλω κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἐ πάσης σαρκὸς, ἄνθρωπον ὅστις οὐκ ἐπιστήσεται τῆς συναγωγῆς ταύτης, ὅστις ἐξελεύσεται ἀπὸ προσώπου ἐμοῦ, κ ὅστις εἰσελεύσεται πρὸ προσώπου αὐτῶν, ἐ ὅστις ἐκπορεύσεται αὐτοὺς ὡς ἐμὲ,

gnus Sacellarius tam vrbana, quam vlterius sita monasteria curat: quum vrbis imperatricis decimatertia regio, sit eius regio extrema: de sacris cimeliis sollicitus est magnus ille vasorum custos: ecclesiarum in genere, atq; etiam emphyteusium administratio, penes Sacellii præfectũ est. Chartularius autẽ pro sua parte solus ea dirigit, quæ iure pontificatus ad patriarcham pertinent. Et quo quidem pacto ceterorum quatuor præsidum institutiones seu electiones fieri debere sancitum sit, & quot nam quilibet horum chartularios laboris consortes habeat, quot ve suo in Secreto ministros, alienũ hoc loco fuerit dicere. Non. n. de his loqui nunc instituimus. Vnde vero, & qualiter id venerationis in signis Chartophylaci tribuatur, vt os & manus patriarchæ nuncupetur, inquirẽdum. Et quia nonnulli nomen Chartophylacis ex eo deriuant, quod membranas siue codices custodiat: ante omnia tollendũ, quod inde nasci posset, scãdalum. Chartophylax non est, vti quidam perhibent, custos Secreti, & ianitor: (nam ostiarierorum vetus ea professio est) sed idoneus iurium episcopalium curator. Sic enim & Nomophylacem, & Sceuophylacem castrorum principis dicimus. Quod si fortiter hoc instituantes quærãt, qui fiat, vt aliorum Secretorum præsides, non dicantur custodes, quum quidẽ rerum administratores sint? cur vnus, magnus vocetur Oeconomus; alius magnus Sacellarius, alius, Sacellii præfectus? audiant, idẽ esse nomen Oeconomi, custodis, sacellarii, & sacellii præfecti. Nã apud Romanos Sacellum ab administratione & custodia dicitur. Atq; etiã hinc Sacella patriarchalis, qua malefici custodiuntur, non aliunde appellata est, sicut & Sauliũ. Sacellarius quidẽ dicitur monasterior ũ administrator: & præfectus Sacelli deminutue, ecclesiarum in genere curator. Ceterum ne hi quinque præsides vnum dumtaxat haberent nomen, placuit diuersorum officiorum appellationibus eos ampliores reddi debere. Quo fit, vt actionum finibus idem existentes, officiorum vocabulis distinguantur. Hoc modo rectè sublato dubio, quod aduersus Chartophylacem tacite nasci poterat, reliqua etiam declaranda veniunt. Munus Chartularii varium & multiplex est. Iccirco sanctissimus pro tempore patriarcha, velut alterũ Aaronẽ, hunc deligens, cũ Mose dicit ad Dominũ: Inspiciat dominus Deus patrũ nostrorum, & vniuersa carnis, hominem in hoc cœtu, qui egrediatur a facie mea, & ingrediatur ante faciem eorũ, & introducat eos ad me,

Quid χαρτοφύλαξ.

Sacellum.

Sacella.

Sacellarius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

καὶ ὅστις ἐξαρῇ αὐτὸν ἐξ ἐμοῦ· καὶ οὕτως ἐπιτίθησι τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν δόξαν αὐτοῦ, ὅπως ἀκούσωσιν αὐτοῦ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐγχειρίζει τοῦτῳ καὶ χρυσοῦν ὡς αὖ τις ἅγιος δακτύλιον, καθὼς εἶπε κύριος τῷ Μωσεῖ· καὶ ἐπιθήσεις τὸ λογεῖον ἐπὶ τὸ στῆθος Ἀαρὼν, καὶ στηρίσεις δακτύλιον χρυσοῦν, καὶ συναρμολογήσεις αὐτὸν τοῦ λογείου τοῖς χείλεσιν, ἐφ' ᾧ δι' αὐτοῦ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἀπογεγράφεσθαι τὰ ὀνόματα. τοῦτο ἡ οὖτος ἐστί; τὸ πατριαρχικὸν βουλωτήριον, τὸ τοῦ τῇ σῇ τοῦ χαρτοφύλακος ἀπαρτιζόμενον ὡς εἰπεῖν, δοχεῖόν καθεστὸς λογικοῦ παντοίου ἀπορρήματος, (τοῖς γὰρ ἀξίοις, φησὶ, δοτέον τὰ ἀξιώματα) δι' οὗ σὺν ὅλοις ἀσφαλίζεται σὺν σφραγῖδι ἐχάρη, σὺν ἁμαρτωλοὺς ἐπισείει σὺν γεγηθόσι ἐμέλανε, σὺν καπατονομένους δεικνύει σὺν βακτηρίᾳ ἐσείγγι, καὶ σὺν ἀξίους τῷ πνεύματι χαρισμάτων ἱερατικῶν ἀξιοῖ· σὺν μὲν ἐκτὸς τοῦ βήματος, κληρικοτοιῶν· σὺν ἢ ἐντὸς, πλειοτοιῶν. Διὰ τοῦτο καὶ τῷ πάππᾳ τῶν οἰκουμένων ἐδόθη παλαιόθεν ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ καπαγράφεται καὶ δίδωσι ξενοδοκήσαι, καὶ πολλῶν πολίων ἐκκλησιαστικὰ μεζονίσησι κάρμα, εἰς τῆς πρώτης κεφαλῆς τὸ αὐκτηρον. δίδοται Διὰ τοῦτο τῷ χαρτοφύλακι καὶ αἱ κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ὡς ἀπὸ τοῦ κυρίου τῷ Φίλῳ Πέτρῳ καὶ μαθητῇ. Φησὶ γὰρ, εἶον πρὸς αὐτὸν, ὁ μέγας ἀρχιερεύς· ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ τὸ πάντων καινότερον, οὐ μόνον οὐτος προσώπης ἐξουσίας ἐπλούτησε χάρισμα, ἀλλὰ καὶ εἰ ἐξ αὐτοῦ τῶν χαρίσμων τούτων λαμβάνοντες. ἐπιτρέπει γὰρ ἱερατεύειν μοναχοῖς, αὐθεντῶν δίχεσθαι λογισμούς, καὶ Διαῤῥήσσειν ἁμαρτημάτων χειρόγραφα· ὅπερ μόνοις ὀπισκόποις ἀπὸ τοῦ πατριάρχου δέδοται πράγματος. αὐδὶς δὲ τοῦτον πανοδικῶς χειδιάζοντος ἀπὸ λαλῶν λαλήσῃ Μωσῆς, καινᾶνα προσηνῶς ἀποσταλίζοντα, ὅσα τε φιλώσῃ καὶ ὑδατώσῃ τῆς κεφαλῆς ἡ εἰκρώσεια, οὐ ζητήσῃς ἰδεῖν Ἀαρὼν θεογεγράφων πλακῶν ἀπαγγέλοντα ῥήματα, οὐδὲ Βαρὺχ περιδεξίως ἀποτεραφόρμενον τῆς Ἰουδαίας πλὴν ἄλλοσιν· ἀρκεσθήσῃ ἢ τοῖς εὖτω πρεσβυτερίοις ἀπὸ τοῦ χαρτοφύλακος, καὶ ὀδυπρονέμιον συμπεριέχουσι. Πρὸς τούτοις ἠνίμασον, ὡς τῶν θείων κανόνων μόνοις ἐκχωρησάντων τοῖς ἐν πλεσιν ὀρχιερεῦσι τοῦ διδάσκειν τὸν λαὸν σημειασῆπαι, ὁ χαρτοφύλαξ ἡ μόνος ὁ διδάσκῃ κατηχητικῶς τὸν λαὸν ἐπ' ἐκκλησίας ἀποτελρώσῃ πᾶσι τὰς πατριαρχικὰς Διαγνώσεις καλλιγραφεῖ, ἡ ὑπογραφοῖς οἰκείαις ἡ σφραγῖσι κατημπεδοῖ· ἕως δικαστηρίου μεγάλου πρακαθημένου δικαιοδοτῆ

& abducat eos a me: quib. dictis, manus ei suas imponit, & dat ei gloriam suam, vt audiant eum filii Israelis. Etiam ei porrigit in manum annulum aureum, sicut & Dominus ad Mosem dixit: Et impones Rationale super Aaronis pectus, & annulum facies aureum, & accommodabis eum labris ipsius Rationalis, vt per eum nomina filiorum Israelis describantur. Et quinam is est? patriarchale bulloterium, pro more suspensum ad Chartularii pectus, receptaculum studii doctrinarum omnis generis, (dignis enim, quod aiunt, concedenda sunt dignitates) quo internecios munit cum sigillo & gratia, peccatores conuertit cum stilo & atramento, grauatos adflictionibus defendit cum baculo & fistula, dignos denique spiritu donis sacerdotalibus adficit: dum eos quæ extra gradum constituti sunt, clericos facit; gradu comprehensos, perficit. Hoc patriarchalia describit & dat Stauropegia per vniuersum prope terrarum orbem, ac multarum vrbium ecclesiastica capita transfert ad primæ capitis regiam. Dat etiam Chartulario patriarcha claues regni cælorum, sicuti caro illi Petro, eidemque discipulo datæ sunt a domino. Quippe sicut dominus ad hūc, ita magnus pōtifex ad illū: Quidquid solueris, inquit, in terra, solutum erit in cælis: & quidquid ligaueris in terra, ligatū etiā in cælis erit. Et quod inprimis est neuum, nō solū hic tantæ potestatis largam consequutus est gratiam: verumetiam ii, qui gratiam hanc ab ipso accipiunt. Facit enim potestatem monachis sacerdotum munus suscipientibus, audiendi rationes hominum, & peccatorum chirographa discerpendi: quod aliogui solis episcopis a spiritu sancto concessum est. Quod si videas illum in synhodo citra meditationem ea proferentem, quæ vel ipse, si dicendum ci foret, in medium adferret Mosesitidemq, silani in morem ea pronuntiantē, quæ capitis ipsi vertex instar nubis & aquæ suppeditat: Aaronem videre non desiderabis, scriptarum diuinitus tabularum verba recitantem; neq, Baruchum, dextre captiuitatem Indææ describentem: sed contentus iis eris, quæ Chartularius agit, quæq, Deuteronomiū perficiunt. Est preterea quod mireris, quū sacri canones permiserint vrbiū dūtaxat pontificib. auctoritatē docēdi populū; nihilominus Chartulariū solū more catechetico populum in ecclesia docendi potestatem sortitum esse: patriarchales eumdem cognitiones in literas referre, suisque subscriptionibus & sigillis munire: magno præsidere tribunali, & ius

κατὰ μὴ πάντος ἀνθρώπου, καὶ εἴας ἂν εἴη τύχης καὶ φύσεως, περὶ ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, καὶ σφαλμάτων ψυχικῶν διορθώσεως. κατὰ δὲ ἱερωμένων καὶ μοναχῶν, περὶ πάσης ἐγκληματικῆς καὶ χρηματικῆς αἰτιάσεως. περὶ γὰρ καὶ μέχρι Γαδείρων οὐτῶν ἡ δικαιοδοσία τοῦ χαρτοφύλακος, εἰ δοίη τις κἀκεῖσε τινὰς κατοικεῖν ὑποκειμένους τῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὸ δὲ προκαθῆσθαι τοῦτον δωδεκάδος πατριαρχικῶν νοταρίων αὐτοπρεπίαν ἐχόντων, εἴαν ἔχει καὶ ἡ δωδεκὰς τῶν τοῦ Βηλίου καὶ τοῦ Ἱπποδρόμου κριτῶν, (ἐῶ γὰρ εἰπεῖν δωδεκάδος διωλῆς, ὅπ τῶν πατριαρχῶν ἡ Φιλανθρωπία καὶ συγκατάβασις οὐχ ἕλκεται πρὸς παίρεσιν τῶν νενομισμένων ἀνέκαθεν) ὡσαύτως καὶ τὸ προκαθῆσθαι τῶν μητροπολιτῶν ἐν ταῖς ψήφοις τῶν χηροῦντων ἀγιωτάτων ἐκκλησιῶν, ἐν ταῖς ἔξωθεν δ πατριαρχικοῦ βήματος γινομέναις κοιναῖς συνελεύσεσιν, ἀλλὰ μὴν καὶ ἑορτασίμοις πανδήμοις πλεπαῖς τε καὶ πατηγύρεσιν, οὐ μόνον ἐντὸς τῶν τῆς ἐκκλησίας μερῶν, ἀλλ' ἐν τούτῳ παντὶ, ὅπερ οὐδενὶ Διακόνῳ πεφιλετίμηται, Διὰ τὸ ῥητῶς ἐν τῷ ιη κανόνι τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς πρώτης συνόδου κωλύεσθαι, οὗ δήποτε ἐκρεατὸ συνετώπατι· πάντως ἂν εἴποις τούτων πάντων δεῖναι τὴν ἐξουσίαν αὐτῷ, Διὰ τὸ λογίζεσθαι σῶμα, καὶ χεῖλη, καὶ χεῖρας ὡσανεὶ πατριαρχικά. ἕλκει με τὸ προθύμον εἰπεῖν καὶ ἐπεξεργάσασθαι, τινὸς χάριν δὴ οὖν ἄλλους προκαθημένους ὁ χαρτοφύλαξ καὶ μόνος διπλοῦς ἐκκλησιαστικῆς μεγαλύνεται τάγμασιν, ὀπισκιφανοῦς δηλαδὴ καὶ στρεπικοῖς. ὁπόθεν δὲ τῆς τούτων ἀρέσεως ὑποδιαθέρα τις ἡμέσατα πρόκειται, καὶ τὸ πρᾶγμα προκαλεῖ καὶ τούτῳ ἀργυρογνώμονήσαι Διὰ τὴν τῆς ἀληθείας δόξησιν, αὐαμεινάτω πρὸς μικρὸν ὁ λόγος τὴν τῶν ῥηθέντων πραγμάτων ζήτησιν, καὶ ῥητέον, τινὸς χάριν δὴ οὖν τὴν τῶν θείων καὶ ἱερῶν πρεσβείων, ἐν Διακόνοις ὁ χαρτοφύλαξ ταπεινοῦται, τῶν ἀρχιερέων προκαθημένων. Τὸ ζήτημα ἔστω τὸ πολυθρύλλητον πρὸς λαὶ κατὰ Διαφόρους καιροὺς αἱρεσιάρχαι σκάνδαλα, καὶ μεγάλη τούτου κατάστασις γέγονε μέσον τοῦ χαρτοφύλακος καὶ τῶν ἀρχιερέων τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. καὶ τάχα μεδιώσας ἀκριθιγῶς τῆς ὑπὲρ τῶν ἀρχιερέων πατριαρχικῆς Διαγνώσεως διὰ τ' ῥηθέντος αὐτοπρεπῶς καινοπρεπῶς πρεσβείων, προεκμοίθη πρόσταγμα ἀοιδίμου βασιλέως, κυροῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, τοῦδε καθ' ῥῆμα Διαλαμβάνον.

quum homini cuiuis dicere, cuiuscumq, tandem fortunæ sit ac sexus, in quæstionibus ecclesiasticis, & animi delictorum emendatione: tum vero sacerdotibus & monachis, in quauis criminali & ciuili causa. Quippe vel ad ipsas vsque Gades iurisdictio Chartularii pertinet, si quis concesserit, etiam illic aliquos habitare, solio Constantinopolitano subiectos. Iam vero, quod præsidet ipse duodecim patriarchalibus notariis, eam ex sede fidem habentibus, quam habent duodecim notarii tam Veli, quam Hippodromi iudicum: (mitto namque dicere, bis duodecim: quum patriarcharum humanitas & submissio pertrahi se non patiatur ad euertendum ea, quæ antiquitus in vsu sunt) ac ratione consimili, quod præsidet ante metropolitanos in electionibus episcoporum ad vacantes ecclesias, & in iis publicis congressibus, qui extra patriarchale tribunal fiunt, immo etiam in festorum publicis ceremoniis atque conuentibus, non solum ipsas intra partes ecclesiæ, verumetiam quouis in loco: quod nulli concessum est diacono, propterea quod diserte verbis a XVIII canone sanctæ ac vniuersalis primæ synhodi prohibeatur; quonam quæso referes, auditor prudentissime? Omnino fateberis, horum omnium potestatem ei tributam propterea, quod existimetur esse os, & labra, & manus quodam modo patriarchæ. Abripit me proclivis impetus animi, vt dicam & accurate declarem, quam ob causam supra ceteros præsides solus Chartularius ordines ecclesiasticos maioris auctoritatis causa geminos habeat, episcopianorum videlicet, ac Secreticorum. Sed quoniam institutionis horum insigne quoddam fundamentum est, acres ipsa postulat, hocipsum quoque veritatis exhibendæ causa examinari: paullisper differamus eam orationem, quā supradictos in ordines disquiremus, ac dicamus, quamobrem præterid, quod sacris canonibus continetur, Chartularius diaconorum in numero consistens, ante pontifices sedeat. Hæc peruulgata quæstio multa diuersis temporibus excitauit scandala, varieque disceptata fuit inter Chartularium & pontifices solii Constantinopolitani. Quumque cognitio patriarchalis, pontificibus fauens, eisdem obiter arrideret ob indicati superius canonis sententiam: prolatum est edictum clarissimi principis, domini Alexii Comneni, quo hæc ad verbum continentur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ἡ βασιλεία μου τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως φροντίζουσα, καὶ τὸ εὔτακτον καὶ ἐν πᾶσι μᾶλλον ζητοῦσα τῷ πολιτεύματι, σπουδαιότερον δὲ τοῖς θείοις ἔχει ἐμπολιτεύεσθαι διὰ παντὸς τιθεμένη, τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο τῶν ἀρχιερέων, καὶ τὴν ἑκάστῳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν, καὶ πῶς ἄχρι καὶ δεῦρο διακρατήσουσιν ἐν τούτοις καταίσχυσιν, κατὰ τὸ ἀναλλοίωτον καὶ εἰς τὸ ἑξῆς εἶναι καὶ διαμένειν βούλεται τε καὶ δύναται, ἀμιώτατα διατοῦται, ὡς ἐκ πολυδεχήσεων διὰ τοσούτων ἐτῶν, καὶ τῷ μακρῷ χρόνῳ ἐμπολιτευσαμένη, καὶ τῆς εἰς ἄλλου εἰς ἄλλον κῆ τὸ ἀνεξάλακτον ἕως ἔνυν μεταβάσεως διακεκριμένου καὶ βεβαιωθείσου καλῶς. ἐπεὶ δὲ νῦν ἡ βασιλεία μου μάθοι, ὡς τινὲς τῶν ἀρχιερέων αὐτιφιλοτιμούμενοι πειρῶνται τὸ τοῦ χαρτοφύλακος ἐπικοσμεῖσθαι πρόσωπον, ἐς κανόνας εἰς μέσον προφέροντες, διὰ τούτων φιλονεικοῦσι μὴ προκαθῆσθαι αὐτὸν τῶν ἀρχιερέων, ὁπωσοῦν δέοι τὰ τοῦτον πανέρχεσθαι κατά τινα χρείαν, καὶ συνεδριάζειν κατὰ τὸν, πρὸ τῆς εἰς τὸν εἰρωμένον συνεισελεύσεως. ὃν αὐαχετὸν τῇ βασιλείᾳ μου ἔδοξε, πρᾶγμα διὰ τοσούτου χρόνου βεβαιωθὲν, καὶ τοῖς πρὸ πατριάρχαις καὶ τοῖς ἄλλοις ἀρχιερεῦσιν, ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτοῖς τοῖς νῦν ὁσονοῦπω ἀλλόγως ἐρίζουσι πράγματι διὰ τῆς βουλημένου δεχθὲν σιωπῆς, καὶ τὸ παρελθὸν ἀθετηθῆναι, καὶ ὥσπερ τῶν ἡμελημένων πλημμελεῖσθαι. τοίνυν καὶ διορίζεται πρᾶγμα τὸ εὔλογον καὶ πάγυ δίκαιον ἔστω. εἰ μὲν γὰρ αἱρεῖντο καὶ πάλιν οἱ ἀρχιερεῖς μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, μηδὲ τὰ τοῖς πρὶν δεδογμένα παρεάσιν, ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτοῖς διὰ τῆς μακρᾶς συνδόξου σιωπῆς, καὶ τῆς ἕως τοῦ νῦν ἀνοχῆς, ἐκ παλιμβολίας ὥσπερ ἀναπαλαίειν, εὖ ἂν ἔχοι, καὶ χάρις, ὅτι τὸ μάχιμον καταθέμενοι, τὸ εἰρηναῖον προτετιμήκασιν. εἰ δὲ ἔτι τούτων τινὲς τῶν ἐκ κανόνος ῥημάτων αὐτιποιούμενοι, (τῆς γὰρ συνοίας πόρρω διεσταίησαν) πλέον τὸ οἰκεῖον ἀνθήσαι θέλημα, καὶ ὅπῃ τὸ ἄτακτον ἐ καλῶς τῷ ζῆν μεταβιβάζουσιν, ἐᾷ μὲν νῦν ἡ βασιλεία μου τῷ τοῦ κανόνος ἑρμηνεῦσαι καὶ σαφήνισαι ὑφηλῷ, ῥᾴδιον οὖσαν καταλαμβάνεσθαι καὶ διαγινώσκειν καλῶς τοῖς βάθους ἐπιστήμης, καὶ κανονικῆς συνοίας θηγομένοις· αὐτὸ δὲ ἔστω τοῖς ἀρχιερεῦσιν ὑπόμνημα, τί δή ποτε τὸν κανόνα εἰδότες, καὶ τὰ ῥήματα τούτου ἐξακριβάζοντο, τῷ ἑαυτῶν συνειδήσει ἀναλόγως ἐπάτησαν, ἐς ὃν κανόνος παρορμώμενοι ἐνεῖχοντο, καὶ τῷ ὑφεδρίαν ὑπὲρ τῶν πρὸ χαρτοφυλάκων ἠπάζοντο· καὶ μισθὸν τούτοις τῆς τῶν ἱερῶν κανόνων παρενοήσεως τῷ ὑπὲρ τὰς λαχάσας αὐτοῦ ἐκκλησίας ἀπέλασιν, οἴδωσι, pro sacrorũ canonũ contẽtu, mercedẽ hãc eis [maiestas mea] tribuit, vt suas ad ecclesias abigãtur, eccla-

Ecclesiasticis decori curam maiestas mea gerens, & quum in omni cuilibet statu bonum ordinem requirens, tum in hoc studiosius incumbens, vt is magis etiam sacris in rebus obseruetur; priuilegia cuiq; gradum ecclesiasticorum iam olim tributa, eumque statum, qui hactenus in eis viguit, etiam deinceps immutabilem subsistere ac permanere cupit, & æquum censet, sanctissime domine, velut a tot annis acceptum, & longo iam spatio temporis obseruatum, & perpetuis ab vno tempore in aliud progressionibus huc vsque citra mutationem præclare confirmatum ac stabilitum. Quia vero nunc maiestas mea didicit, quosdam pontifices ambitione quadam impulsos, Chartularii dignitatem deprimere velle, perque canones in medium productos contendere, non illi sessionem supra pontifices competere, quoties eis alicuius negotii causa conueniendum sit, & vnà considendum in senatu, ante accessum ad sanctitatem tuam: minime ferendum maiestati meæ visum est, vt res tanto iam tempore probata, & a superioribus patriarchis, ac pontificibus aliis, atque illis ipsis adeo, qui iam non iusta de causa rixantur, diuturno silentio admissa, nunc vrgente nulla ratione aboleatur, & quasi neglectum aliquid conuellatur. Quapropter quiddam rationi valde consentaneum & æquum statuit. Quippe si adhuc pontifices immota non mouere vellent, nec quæ placuere superioris memoriæ patribus, & ipsismet longo silentio patientiaque ad hodiernum vsque diem comprobata fuerunt, ex inconstantia velut oppugnare: recte facerent, & habendæ ipsis gratiæ, quod abiecto pugnandi studio, pacem potius amplexi essent. At vero si quidam adhuc verba canonis vsurpantes, (quando a sententia longe absunt) libidinem suam probare nituntur, ordinemque nequiter in confusionem inordinatam commutant: canonis quidem maiestas mea contextum interpretari ac declarare mittit, perceptu & intellectu facillimum iis, qui subtilitate sunt imbuti, mentemque canonis adtingunt: verum hoc in pontificibus reprehendit, quod quum canonem nossent, eius q; verba peraccurate tenerent, suam ipsorum conscientiam præter rationem cõculcarint, & reiici canonẽ passi sint, ac inferiorẽ sessionem sub memoria superioris chartulariis amplexi fuerint. Ideoq; Videsupra, nouellam X Alexii, li. 12.

καιόνι στιχοδσι καὶ τοῦδε ἐκκλησιαστικῷ, καὶ τοῖς περὶ φρονητὰς τῶν κανόνων, ἐκείνους αὐτοῦ σὺν ἱεροὺς κανόνας εἰς ἄμυναν αὐτῆς ἀγουζα.

Καὶ ἐπεὶ μὴ τὴν τούτου προκομιδὴν τὰ ἀπὸ μακρᾶς συνηθείας κρατήσαντα, καὶ διὰ βασιλικοῦ προστάγματος μείζονα κραταιότερα, προκαθῆσθαι μέχρι τοῦ νῦν πάντος ἀρχιερατεύοντος, καὶ τυχὴ τοῦτον καὶ βασιλικὴν ἔχειν ἀξίωμα, ὑπερτίμου ἢ πρωτοσυγκέλλου τυχόν. καὶ τοτὲ μὲν οὕτω διελύετο τὸ δῆθεν ἀμφίβολον. ἐγὼ γὰρ τῷ βασιλικῷ διορισμῷ ἓν τὸ νενομισμένον ἀκολουθῶν, τῇ κατασκευαζούσῃ γνώμῃ τὴν προεδρίαν τοῦ χαρτοφύλακος διὰ μόνου τοῦ ἀγραφου μακροτάτου συνηθείαν, τοῦτο νόμου προσλαμβανομένου, ὡς γεγραπται, ἀποδίδωμι. οἶδα γὰρ τοτὲ τὴν μακραν συνήθειαν αὐτὸν νόμου κρατῆν, δοκιμαθεῖσαν πάντως δικαστικῶς, ὅτε νόμοι καὶ κανόνες διὰ ζητήσεως παρελύοντο. λέγω δὴ τὴν προεδρίαν ἔχειν τὸν χαρτοφύλακα, ἓν τῶν θείων κανόνων περιληψιν, τοῦτο ὅπερ ἡ βασίλειος θεία φερωνὴ ἐκεῖνο τὴν νικαδε παρεσιώπησε. καὶ γὰρ ὁ ῥηθεὶς ἐν Νικαίᾳ πρώτης συνόδου κανὼν διορίζηται, μὴ μεταλαμβάνειν μηδὲ καθῆσθαι πρὸ τῶν ἱερέων διάκονον, ἀλλ' ὁ ἕκτος τῶν ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου παρακελεύεται, τὸν ἐπίσκοπον πρόσωπον πάσης ἐπαρχίας ἢ ἁπλῶς ἐπίσκοπον, πρὸ τῶν ἱερέων καθίζεσθαι. διὸ καὶ ὁ μέγας ἅγιος Κύριλλος ὁ πάπας Ἀλεξανδρείας, ὅπῃ κεφαλῆς χρυσοῦν λῶρον περιεβέβλητο, ὅτι τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς τελίτης συνόδου προέστη. ἐπέσχε γὰρ καὶ τὸν τόπον τοῦ Κελεστίνου, ἓν τῇ ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης ἡνύοντος, καθὼς τοῦτο παρίστησι ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς τελίτης συνόδου. καὶ ὡς ἐκεῖνος μεγαλύνετο, κατὰ τὸ θέσπισμα τοῦ ἁγιωτάτου ἁγίου μεγάλου Κωνσταντίνου, τὸ γενὸς πρὸς τὸν ἅγιον Σίλβεστρον, ὅτι τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας ἐκ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης κατὰ θεοῦ προνοίαν μεταθήσαι εἰς τὴν τῶν πόλεων βασιλεύουσαν, καὶ διορίζεσθαι χρυσοῦν πάσου λώρου τὴν τοῦ ἁγίου Σιλβέστρου κεφαλὴν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ἀρχιερέων τῆς Ῥώμης καλακαλύπτεσθαι, καὶ αὐτὸς γουνοπορόως καθωρᾶζετο. καὐτεῦθεν καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον εἰς Ἀλεξανδρειαν ἀρχιερατεύοντες, διὰ μνήμην αἰώνιον τοῦ τότε συνδόξαντος, ὡσαύτως μέχρι τοῦ νῦν καταχοσμοῦνται σηλογραφούμενοι. καὶ πάντων ἀπερικαλύπτοις ἱερουργούντων τῆς κεφαλῆς, μόνος ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἱερουργεῖ μὴ ἔχων λῶρα τὴν κεφαλὴν καλυπτόμενος. καὶ τοῦτο δώδεκα ἦ Καρδινάριους ἔχ πάπα παροχαρᾶ διυinam facit, fascia dicta caput obuolutus. Quinetiã XII illos Cardinarios Papæ consimi-

ecclesiastici canonis etiam hac in parte vestigiis insistens, & aduersus canonum contemtores, ipsos canones sacros in subsidium producens.

Et quoniam hoc promulgato ea, quæ longa consuetudine inualuerant, per ipsius etiam principis edictum magis stabilita fuerunt: Chartularius in hunc vsque diem sedet ante quemlibet pontificem, licèt dignitatem habeat ab ipso principe concessam, vt Hypertimi, vel Protosyncelli. Ac tunc quidem ambiguum hoc ita solutum fuit. Ego vero sicut imperatoris sanctioni, prout legib. receptum est, adsentior: ita sententiam, Chartulario primam sessionem adstruentem, per solam non scriptã longissimi temporis consuetudinem, quæ legis (vt antea scripsimus loco ducitur, minime probo. Quippe tunc scio diuturnã consuetudinem pro lege valere, omnino tamen in iudicio prius examinatam, quum leges & canones per eam non debilitantur. Igitur aio, Chartulariũ habere primam sessionem etiam secundum id, quod sacris canonib. continetur: quod sane sacra principis circumspectio tunc sponte reticuit. Nam licèt indicatus ille Nicæni primi concilii canon statuit, diaconũ nec participare, nec sedere ante sacerdotes: septimus tamen canon sanctæ ac vniuersalis sextæ synhedi iubet, vt is, qui personam patriarchæ, vel simpliciter episcopi gerit, ante sacerdotes sedeat. Ideoq; magnus ac sanctus etiam Cyrillus, Alexandrinus Papa, capiti fasciam circumdedit aureã, quo tempore sanctæ & vniuersali tertiæ synhodo præfuit. Quippe Celestini locũ obtinebat eius, qui Romanam tunc regebat ecclesiam; quẽadmodum liquet ex actis eiusdem synhodi tertiæ. Et qua Celestinus vtebatur gloria, secundum sanctionem Apostolis æqualis illius sancti magni, Constantini, factam ad sanctum Siluestrum, quum imperii sceptra per Dei prouidẽtiam ex veteri Roma transferrentur in hanc vrbem vrbium principem: qua statuitur, aurea fascia tum ipsius sancti Siluestri, tum successorum eius, pontificum Romanorum caput condecorari debere: eadem & Cyrillus exornabatur. Quamobrem & ii, qui post ipsum Alexandriæ pontificatum gessere, propter æternã memoriam eius, quod tunc decretum fuit, eodẽ modo in hunc vsq; diem titulo suo cohonestantur. Quumq; omnes alii capitibus apertis res sacras peragant, solus Alexandrinus patriarchæ l. 4. D. de legib. & l. 3. C. quæ sit longa consuet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

μοίως βλέπομεν κεκοσμημένους χρυσοῖς φιλοτιμίαις, ὡς αὐτοπρεπῶς τοῖς πάσαις, καὶ τὰ τούτου ἐπιζέοντας δίκαια. Κάρδων γὰρ ὑπὸ Ῥωμαίοις, αἱ φλιαὶ τῶν θυρῶν ὀνομάζονται. ἄραρεν οὖν ἀληθεύειν ἐναργῶς σὺν λέγοντας καὶ τὸν κῦ καιροὺς χαρτοφύλακα μὴ τοιαύτης πάσης χρυσῆς ὑπὸ μετρημένων χρόνων τινῶν, ἐν τισι παιδήμοις δοξάζεσθαι παιηγύρεσιν, ἃ μόνον ἐπ' ἐκκλησίας νομίμοις, ὡς εἴωθεν, ἀλλὰ καὶ ἐν πομπαῖς, καὶ ἀγορᾶις. πεπληροφόρημαι δὲ καὶ αὐτὸς, ἀποκάθαι μέχρι τοῦνυν εἰς τὸ τοῦ χαρτοφύλακος κιβώτιον, χρυσόπαστον τοιοῦτον ἀπίδημα· καὶ χρόνος ἐστὶ γηραλέος καὶ πέμπελος, ἀλλανέος καὶ πεσσφατος. καὶ φθόνος οὐκ ἀγενὴς, ἢ καὶ ἀπεμάθητος δῆθεν ὀλάθεια, τὸ τοιοῦτον χολάπαστα μέχρι ὀφφικίου πεφυόμενον. τί γὰρ, εἰπέ μοι πρὸς τῆς ἀληθείας αὐτῆς, πρὸς τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, πρὸς τῆς κῦ θεοῦ λαθέσεως, εἴη αὖ προυδαιότερον, ἢ βλάπτειν ἔστιν ὅτι τὸν χαρτοφύλακα λαὸς τῆς ἀγορᾶς πρόσωπον μὴ χρυσοπάστου λιάρας, καὶ ἐπιχέρυβον ἐν ἡμίσει, πατριαρχικῶς μὴ οἰκείου * κεκοσμημένη λάκκοι, καὶ ὡς ἔπος ἔπος λάβοι ῥητόρων θεσπίσματος ὤφελεν, καὶ ἐπὶ ἐξκουβιτώρων δορυφορεύμενον; εἰμή τις λέγοι πεπιμπτέον εἶναι τὴν κεφαλὴν τῆς χειρὸς, ἢ ἄλλου μέλους ἔ σώματος. ἔπος γὰρ λάβοι τῶν δήθεν ἢ ὑπολιλίζεται. ἀλλ' ἐπαινετέον ὅλεν ὁ λόγος μετέπεσε, καὶ ζητητέον, τίνος χάριν τὴν μὴν ἄλλων σκευέτων οἱ πρακαθήμενοι μόνοις ἐξυπηρέτηται σκηπτικοῖς δελτωτῆς· ὁ δὲ χαρτοφύλαξ πάγμασι διηθεῖς λαικωνητῶν μεγεθύνεται. φαμὲν ἔν, ὅτι τὰ ἔ χαρτοφύλακος δίκαια ψυχικῶν ῥυπασμάτων εἰσὶ καθαρτήρια, καὶ νοημάτων σωματικῶν ἀλεξητήρια. διὸ καὶ πάντωτε, ζυγμάτων διηθῶν ἐπουρανίοις αὐτὰ κατευθύνεται. αὖ γὲν ἡμισθίων πρακαθήται, καὶ δικαστικὰ διϋλίζων νοήματα, νόμους σωτήρια νομίμοις ἐπαποδήμασι, καὶ καινοῖς καινοῖς ἁρμολογῆ, αὖ δικολογῶν πρόσωπα καὶ αὐτοθέσεις σφυρηλατῆ, καὶ τὰς μὲν ὑποσμιλεύῃ τῇ λυδία τῆς διαγνώσεως, τὰς δὲ ὑποδέχηται· καὶ τέλος, αὖ κρίσεις πατριαρχικῶν νοημάτων ζυγοστατῆ, σκρελικῶν διαλαλιαῖς μεγαλύνεται· καὶ μάλιον, ὅταν τὸ δικαστήριον ἐν μόνοις πράγμασι σημονίζηται. εἰ δὲ πρακαθήται ψυχικῶν ἀρρωσημάτων θεραπεία πιούρμος, ἔ σοφιστῶν ἐπαυμάτων ὑπισκεπέμβος καινοθήκαι, τῇ μὲν σιδήρῳ χανδῶν ἔ πέδους τῶν ὑπουλότητα, τῇ δ' ὑπισάων ἤπια φάρμακα, ὑπὸ τῆς τάξεως ὑπηρετεῖται τῶν ὑπισκοπειῶν. εἰ δ' ἔστιν ὅτε κατὰ διορισμὸν πατριαρχικὸν, τινὰ τῶν πρεσβυτέρων ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐπιτραπῆναι, ἢ καὶ ἐπισκόπων, ἢ καὶ ἀρχιερέων, ἢ καὶ ἐξάρχων, ἢ καὶ ἐθνάρχων, ἢ καὶ ἐπάρχων, ἢ καὶ ὑπάρχων, ἢ καὶ ἀνθυπάρχων, ἢ καὶ ἀνθυπατικίων, ἢ καὶ ἀνθυπατικίων, ἢ καὶ ἀνθυπατικί

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἱερέως λόγῳ καὶ πράγματι. Διό τι ἔτι καὶ τὸ συνοδικῶς ἐρωτηθὲν πρὸ μικροῦ, πρὸ τοῦ εἰ χρὴ τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα δυσὶ διεξαδέλφαις συνάπτεσθαι, οὐκ ἠθόκησεν ὡς τι καινοπρεπὲς ἐπὶ γωνίαις πρᾶξαι ἀπιμέλητον· ἀλλ' ὡς ἀπουδαῖον καὶ χρησιμώτατον, εἰς κοινὸν προὔθετο κατιδεῖσθαι. ἐπεὶ ἂν ὁ πανάγιώτατος νυμφίος αὐτῆς, καὶ τὰ κανονικῶν ἀκριβέστερον μελεδωνὸς ἀκριβυπάτατος, ἠθέλησε καὶ ἡμᾶς συμμέτοχους γενέσθαι τοῦ ἀγαθοῦ, φαμὲν ὅτι τινὲς πλατεῖαν ὁδὸν καὶ ἀπρόσκοπτον (ὡς φασιν) ἤπλωσαν τῷ Δημητρίῳ τυχὸν, τῷ γεγαμηκότι Μαρίας τινὸς, διεξαδέλφῳ πάντως θεοδώρας καλουμένῃ ἀρμόσασθαι. καὶ ἐρωτώμενοι, πόθεν καὶ ὅπως τοῦτο προτρέπουσι, λέγουσιν εἰς ἕβδομον βαθμὸν καταντᾶν τὴν ἐκ συναλλάγματος ποίησιν. Διὰ τὸ πρότερα δύο, καὶ ἀκολούθως δύο βαθμοὺς καθίσασθαι τὸν Δημήτριον μὲν Μαρίας τῆς ἐπιχειρούσης συζύγου αὐτοῦ, καὶ τὴν ὁμοιότητα καὶ τὴν προφορὰν μίαν λογίζονται. ἡ γὰρ Μαρία, φασὶν, ἐκπεπληγμένη τῆς Θεοδώρας βαθμὸν, οὐμὲν ὁ Δημήτριος, ὡς εἰς ἕβδομον προὔστατον, καὶ βαθμὸν τοιοῦτέλθμον ἀναγόμενος. τὸ δὲ βʹ θέμα τοῦ λβ κεφαλαίου, τοῦ εʹ τίτλου, τοῦ κηʹ βιβλίου τῶν βασιλικῶν, καὶ ὃν ὁ κανὼν τῆς ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ μεγάλου παλατίου συνάξεως ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, μέχρι τοῦ ἕκτου βαθμοῦ καὶ αὐτὸ τὰ ἐξ ἀγχιστείας καὶ τὰ ἐξ αἵματος ἐξεργενοχώρησαν συναλλάγματα. τὰ δὲ μέτοπον, ἁδεῶς ἀπέλυσαν ἀναχώνευσιν. καὶ καὶ ἐξιὼν ἐχθὲς προσφάτως τόμος συνοδικὸς, σηκριθεὶς καὶ προσταχθὲν βασιλικῇ, οὐκ ἐξ αἵματος ὄντας ἑβδόμου βαθμοῦ μὴ συνάπτεσθαι, ἀλλὰ οὐκ ἐξ ἀγχιστείας οἰκείωσιν τοιαύτην μέρων ἔχοντας, οὐκ ἐκενοχώρησε. πολὺ γάρ ἐστι τὸ διάφορον μέσον συγγενείας ἐξ αἵματος, καὶ συγγενικῆς ἁπλῶς οἰκειώσεως· καὶ λόγος μέγας μεσὸν τούτων ἐσήλυτε, οὐκ μὲν συνάπτων· οὐκ δὲ, διαιρῶν. Οἱ πλείους δὲ τούτων καὶ ὀπιχειρήμασι συλλογιστικοῖς, καὶ διὰ τὸ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγωγῆς οὐκ οἰκείους ὅθεν λόγους σηείζουσι. λέγουσι γάρ, ὡς εἰ δοθείη γένεσθαι τὴν Μαρίαν καὶ τὸν Δημήτριον ἐνὸς βαθμοῦ μὴ τὴν συνάφειαν, πολλὰ συμπαίσουσιν ἄτοπα· οἷον, Δημήτριος γαμέτης τῆς Μαρίας καλούμενος, καὶ Γαμβρὸς ἑαυτῆς πατρὸς, τούτου μὲν παῖς, ἐκείνης δὲ ἀδελφὸς μετονομαθήσεται, ἑαυτοῦ βαθμοῦ τῇ αὐτότητι· καὶ οὕτω διαπαθεῖν τὸ συνοικέσιον, εἰς ἀδελφομιξίαν περιτρέπον. περιθέασι δὲ καὶ τὸ ἄτοπον καὶ τὰς ἐξ ἀληθείας διαδοχὰς, ἀλλήλων τε, καὶ τῶν γονέων τούτων, καὶ μὴν τοὶ καὶ προσγενῶν, αὐοῦ σφετερίσασθαι. ὡσαύτως καὶ τὸ μὴ

accepta Deo tã oratione, quam negotio. Quãobrem etiam id, de quo non ita pridem quæsitũ est in synhodo, num vnus, & idem duabus sobrinis copulari debeat, minime voluit ceu nouũ aliquid, in angulũ aliquẽ cadere neglectũ: sed vti rem alicuius momenti & vtilissimam, ad examen publicũ proposuit. Et quia sanctissimus ille sponsus eius, & canonicarũ traditionũ meditator vigilantissimus, nos quoq; participes eius boni esse voluit; dicimus aliquos latã & offensionis expertẽ (vt ipsi quidẽ aiunt) viã aperuisse Demetrio, qui Mariæ cuiusdam maritus fuerat, matrimonio copulãdi sobrinã eius, nomine Theodorã. Et interrogati, quãobrem, & quomodo ad hoc tendant; aiunt, hunc contractũad septimũ gradum pertingere, propterea quod Demetrius & Maria, coniux eius mortua, personas duas & cõsequenter gradus duos constituant, licet ob consensum & amorẽ mutuũ pro vna carne haberentur. Nã Maria, inquiunt, sextum cum Theodora gradum habuit, non itidem Demetrius, veluti qui ad personam septimam, & eiusdem numeri gradum referatur. At secũdum thema, capitis XXXII, * quod para-*
tituli V, libri XXVIII Basilicorum, & canon graphum no-
LIIII coactæ in magni palatii trullo sanctæ & stri dicunt.
vniuersalis synhodi, vsq; ad gradum sextum matrimonia tam ex adfinitate, quam cognatione contracta, constrinxerunt. Quæ vero sextum sequuntur, libere constari permiserunt. Ac tametsi publicatus sit recens tomus synhodalis, confirmatus etiam edicto imperatorio, quo præcipitur, ne gradu septimo coniuncti per cognationem, matrimonia contrahant: tamen ad hoc ii, qui eodem gradu per adfinitatem sese contingunt, non constringuntur. Magnum enim discrimen est inter necessitudinem sanguinis, & cognaticam simpliciter propinquitatem: ac magna inter hæc stabilita ratio est, alios copulans, alios dirimens. Etiam plerig, horum syllogisticis argumentis, & per abductionem ad impossibile, rationes suas fulciunt. Aiunt.n. si concessum sit, Mariã & Demetrium post copulationem vnius fieri gradus, absurda multa cõcursura: verbi gratia, quod Demetrius, qui Mariæ maritus esse perhibetur, & patris eius generis eiusdem quoq; filius, & frater Mariæ, propter identitatẽ gradus, sit appellandus. Atq; hoc modo dirimendum matrimonium, veluti quod ad concubitum fratris cum sorore tendat. Addunt huic absurdo eos etiã successiones ab intestato, tam ipsorũ inter se, quã parentũ, immo etiã propinquorum, sibi vindicare. Consimiliter ex vna parte dum-

διώσασθαι οὐ τὴν ἐπερομερεῖς ἀγχιστεῖς ἀλλήλοις συνάπτεσθαι, καθὼς τῆς ἀγχιστείας τὰ νόμιμα διορίζονται· ἀλλὰ καὶ οὐ γάμους τῶν ἐξ αἵματος προσγενῶν. καὶ μὴν ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ συνηθείᾳ, καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ κατασταθέντι, φασὶ, τὸ ἐναντίον σήμερον νομοθετεῖται. ἔθος γὰρ καὶ αὐξήσεις μὴ ἔθεις καὶ αὐξήσεις ἀκωλύτως συνάπτονται, ἕκτην ἐξ ἀγχιστείας καὶ τοῦτα λαχόντες βαθμὸν, ὡς ἔτι γάμου ἔτι ἀγωνιστοῦ πατριάρχου Σισινίου οὐ πρώτου ἐξαδέλφους κωλύσαντος δυσὶν ἀνεψιαδέλφαις συνάπτεσθαι. διενίσταται δὲ, μηδὲ ἀπρεπές τι, καὶ τῶν ὀνομάτων συγχυτικὸν ἐπισυρέσθαι, ἐκ τοῦ τὸν αὐτὸν δυσὶ διεξαδέλφαις συνάπτεσθαι· ὅτι πρὸ φασὶ τὴν διαστολὴν τῶν ὀνομάτων ἀκριβεῖαι, καὶ τὸ ἀσύγχυτον τούτων φυλάττεται, ὅτι δυλικὴ τύχη μεσιτεύσῃ συγγένειαν· οὐ μὲν ὅταν ἐκ συναφείας ὁμοζύγων τοῖς νόμοις δεκτῆς, ὡς ἐκ ῥίζης τινὸς πόρρωθεν ἡνωμένοι καταπλήκλοι. εἰ γὰρ δοθείη καὶ τούτοις συνηρεῖσθαι τῶν ὀνομάτων τὰ ὄπρεπεῖς καὶ ἀσύγχυτον, ξενοχωρηθείη καὶ τῶν τρισεξαδέλφων ἐκ ἐφεξῆς ἡ *ἐκχώρησις συναφείαν ἵνα μὴ κληθῶσιν εἰ ἐξ ἐκείνων φυόμενοι, ἀδελφοὶ καὶ παρεξαδέλφοι, ὅπερ οὐ δέδοκται. καὶ αὖτοι, πάντα. ἡμεῖς δὲ σκοπήσωμεν πρότερον, εἰ τοῖς νόμοις καὶ τοῖς κανόσι δοκεῖ, δυο βαθμοὺς οὐ ὁμοζύγους γενέσθαι, καὶ Διαστὸν συγχωρητέον εἶναι τὸ, πρὸ οὗ ὁ λόγος, συναλλαγμα. ὅπερ ἀνῶμεν, καὶ πάλιν σκηψόμεθα τὰ λεγόμενα. Φασί τινες τῶν φωνῶν τοῦ κυρίου τῶν λεγουσῶν, καὶ ἔσονται οἱ ὁμόζυγοι σὰρξ μία, μὴ σκλαμβάνεσθαι πρὸς τοιαύτην, ἀλλὰ πρὸς σχολὴ καὶ ὁμόνοιαν. εἰ γὰρ μὴ οὕτως σκληφθῇ τὸ κυριακὸν θεσπίσθημα, ἀδελφοὶ κληθεῖεν οἱ συναφθέντες, καὶ οὐχ ὁμόζυγοι· καὶ ἐφεξῆς ἐπακολουθήσουσι κακὰ μυρία, τῶν ἀτοπίας ζητήματος μεγαλύνοντα. ἀκουσάτωσαν οὖν, ὡς προεῖπε, ψευδεῖς οὖτε διὰ συλλογισμῶν ἀληθείαν συμπεραίνουσιν, οὔτε πρὸς τὸ ἀδύνατον ἀπαγόμενα, τοῦ ἀνωμαλοῦς τῇ φύσιν μεταθέασιν· ἀλλ' ἐξ ὁμολογουμένων καὶ ἀπλανῶν ἀνατέλλοντες ἀληθείας ὁρίζοντες. εἰ γὰρ ἦς εἴπει τυχὸν, πᾶς λίθος ἔμψυχός ἐστι, καὶ ἐπερώθεν. Πᾶσα σμάραγδος λίθος ἐστί· καὶ συμπεραναῖ, Πᾶς ἄρα λίθος σμάραγδος ἔμψυχός ἐστι, ... ἵνα συναγάγῃ, καὶ ψεῦδος ἔχατον. ὅθεν καὶ ὁ λέγων γένεσθαι διὰ τὸ συναφείας τὴν ὑποστάσεων τὸ σύγχυσιν, καὶ τὸ ὁμοζυγίαν μεταστοιχειώθῆναι πρὸς ἀδελφότητα, καὶ ὅτω συμπεραίνων τὰ τὰ ἄτοπον,

smaragdus est anima præditus: ..... colliget, extremumque mendacium. Vnde fit, vt qui dicit per matrimonii copulationem esse factam personarum confusionem, & coniugium esse transmutatum in fraternitatem, atque ita forte absurditatem concludit;

dumtaxat adfines inter se copulari non posse, quemadmodum adfinitatis iura statuant: sed idem in his faciundum, quod in nuptiis sanguine propinquorum. Atqui, dicunt, in consuetudine Romana, & statu ecclesiastico, contrarium hodie obseruatur. Patruus enim, & fratris filius, cum amita & fratris filia sine impedimento copulantur, qui gradum ex adfinitate sextum obtinent: quum sanctissimi patriarchæ Sisinnii tomus consobrinos vetuerit cum duabus germanis sororibus iungi. Vrgent præterea, nec inhonesti quidquam, vel quod nomina confundat, ex eo irrepere, quod idem duabus sobrinis copuletur. Tunc enim, inquiunt, accurata ratio nominum habetur, & eorumdem confusio cauetur, quum cognationi fortuna seruilis intercedit: non quum ex copulatione coniugum legibus admissa, velut ex radice quadam, rami conuenientes procreantur. Nam si datum fuerit, etiam in his obseruari nominum honestatem, & declinationem confusionis: velut in arctum redigetur etiam ex sobrinis natorum, & ordine sequentium licita permittendaque coniunctio, ne videlicet contingat ex eis genitos appellari fratres simul, & prognatorum ex sobrinis filios, quod minime visum est. Et hæc quidem illi. Nos autem prius considerabimus, an leges atque canones censeant, coniuges pro duobus gradibus habendos, ac propterea permittendum contractum, quo de agitur. Disseramus igitur, & quasi repetamus ab ipso apice, qua dicenda veniunt. Aiunt quidam vocem domini, qua dicitur, Erunt coniuges vna caro, non de identitate accipiendam, sed de amore ac consensu. Quippe ni sic oraculum dominicum intellectum fuerit, copulati coniugio vocandi essent fratres ac sorores, non coniuges: ac deinceps quoque sequerentur infinita incommoda, quæstionis absurditatem maiorem efficientia. Audiant ergo, propositiones falsas neque per syllogismos veritatem concludere, neq; si deducantur ad impossibile, subiecti naturam mutare: sed ex confessis & errore carentibus solem veritatis oriri. Nam verbi gratia, si quis dixerit, Omnis lapis anima præditus est: ac rursus ex altera parte, Omnis smaragdus est lapis: & concludat, Omnis ergo lapis smaragdus est anima præditus: ..... colliget, extremumque mendacium. Vnde fit, vt qui dicit per matrimonii copulationem esse factam personarum confusionem, & coniugium esse transmutatum in fraternitatem, atque ita forte absurditatem concludit;

Num coniuges gradus duos constituant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

γλωττοπέδιλω σωήγαγεν. οὐκ ἀληθέως. τούτου δ' ἕτως ἐχόντος, καὶ τῶν γλωσσῶν σωζομένων ἑκατέρων μὴ τὴν ἕνωσιν, μὴ τολμητέον ἀδελφὰς οὕτω ὁμοζύγους εἰπεῖν εἰς ὄνησιν μόνον ἡ ῥήματος τοῦ Θεοῦ, ἡ εἰπόντος· καὶ οὐκέτι ἔσονται οἱ ὁμόζυγες δύο, ἀλλὰ μία. ὡς γὰρ οὐ λέγεται τὸ ἀγγελαῖον καλλιέλαιον, ὅτι κλάδος αὐτοῦ μὴ καλλιελαίου μετεμοχθίσθη, ἕτως οὐδὲ πατέρα τῆς κόρης τὸν τούτης ἐποιμῶ τενήσομεν. τούτου δὲ ἐληλεγμένου ἐξ αὐταπόρρητου καὶ ἀσφαλοῦς ἀποδείξεως, ὡς οἰόμεθα, οὔτε τὸ καλεῖσθαι θάτερον ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ πελσύτησαντος, ἢ τινὸς τῶν ἐξ αἵματος αὐτοῦ τεσσάρων παῤῥησιασθήσεται, (πῶς γὰρ; τεσσαλαμβανόντων τῶν κτησαμένων ἐκ νόμου τὰς Δακαπεχάς) οὔτε μεμπτέον ἔσται καὶ ἀποτρόπαιον τὸ λέγειν, τῆς αὐτῆς ὁρείς συλλεχθαι τὰ ἐξ ἀγχιστείας καὶ τὰ ἐξ αἵματος συναλλάγματα. οὕτω γὰρ κεκανόνισται. τὸ δὲ συναθροισθαι θεῖον καὶ ἀνεψιὸν μετὰ θείας καὶ ἀνεψιᾶς, οὐκ ἐστιν (ὡς τινες λέγουσι) συμπαθείας ἀγγεῖον τὰ γκεφάτιον, ἢ καὶ ἀποβλητον ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως τροπομόχημα· ἀλλὰ τεσσωζεῖς θεία ἡ ἀοίδιμος βασιλέως, κυροῦ Ἀλεξίου ἡ Κομνηνοῦ, ἐξενεχθεῖσα ὅτι ὑπομνήσει Βάρδα τινὸς λεγομένου Ξηρού, καὶ ὑπογωσθεῖσα τοῖς δημοσιακοῖς καὶ ἐκκλησιαστικοῖς ἀρχείοις ἐκ κώδικι, τὸν τοιοῦτον γάμον ἀτέλυτε κατὰ τὸν δεδομένον τοῖς βασιλεῦσιν αὖθεν κυριότητα· μὴ τοίνυν συκφαντητέον τὸν ἀκριβῆ τῆς ἐκκλησίας κατάστασιν. τὰ γὰρ ἐξ ἀγχιστείας συναλλάγματα, μέχρι ἑβδότου βαθμοῦ ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἐστενοχώρει πάντοτε, καὶ στενοχωρεῖ, καθὼς πρου καὶ τὰ ἐξ αἵματος, ἐπορθμὴν νομικοῖς καὶ κανονικοῖς διατάγμασι, καὶ τῷ τρόπῳ ἐξ ἀγωνάτου ἐκείνου πατριάρχου, κυροῦ Σισινίου. τὸ γὰρ ἐπ' αὐτοπῆ τούτου διορισθὲν παρὰ βασιλικῆς θείας μεγαλειότητος, εἰς ἔργον ἐλθεῖν ὁ δίκαιος κρίτης οὐκ ἠυδόκησεν, ὡς οἴδασιν οἱ μεμυημένοι, καὶ οὐ πεπλανῆσθαι. ναί φησιν, ἀλλ' οὐδὲ τὸ σύγχυσιν καὶ ἀπρέπειαν ὀνομάτων εἰσάγεσθαι διὰ τῶν βαθμῶν ἰδιότητι, ἐμποδίσει λαβεῖν τὸν δημήτριον τὸν δισεξάδελφον τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικός. ἕτο γὰρ καὶ εἰς οὖν συναπορθμούς ἐξ αἵματος συγγρεῖς καὶ ἀγόδοις ὄντας βαθμοῦ θεραμβεύεται, δι' ὧν ὁμοζύγους αὐερυθριάστως κατονομάζομεν, οὓς ἡ φύσις τρισεξαδέλφους ἐγνώρισε. καὶ οὖν πῶδας αὐτῶν ὡς ἀδελφοὺς περιέπομεν, τετραεξαδέλφους ὄντας ἐκ φύσεως. τί γοῦν ἔστι καινὸν καὶ τῷ παρόντι ζητήματι λαλεῖσθαι ἕτο καὶ γίνεσθαι; ἀλλ' ἀκηκοότων οἱ πάντα συνιέντες, ὅτι καθὼς τὰ Γαδείρων ἐντὸς Δεκοίμβρια, ἐστὶ compedem linguæ, nõ veritatẽ colligat. Quod quum ita sit, quumq; post cõiunctionem sexus vterq; maneat integer; nemo tam sit audax, vt ipsos cõiuges appellet fratres, ad reprahẽsionem dicti diuini, cuius verba sunt: Et cõiuges ipsi non amplius erunt duo, sed vnus. Quippe sicut oleaster propterea non dicitur oliua, quod ramus eius in oliuam translatus sit: sic neq; patrem puellæ socerum puellæ vocabimus. Quo sane stabilito per demonstrationem certam, & cui contradici nequeat, nostra quidem opinione: neq; vocari licebit alterutrũ eorum ad successionem defuncti, vel alicuius ipsi sanguine propinquorum, (quo.n.id pacto? quum possessiones accipiant ii, quib. lege deferuntur) neq; reprahendi poterit, aut abominandum erit, si quis dicat, iisdem finibus circumscribi contracta ex adfinitate & ex cognatione matrimonia. Sic.n. canonib. est statutum. Quod autem patruus & fratris filius, cum amita & fratris filia copulentur: nõ est, vt aliqui perhibẽt, per consuetudinem non scriptam introductũ, vel sine traditione per statum ecclesiasticum inuectum: sed clarissimi principis, domini Alexii Comneni sacrum edictum, prolatum ad suggestionem Bardæ cuiusdam, qui Xerus appellabatur, & receptum tam in reipublicæ, quã in ecclesiarum archiua & codices, eiusmodi nuptias liberas fecit, pro ea potestate, quæ a clitus est imperatoribus data. Non igitur accuratus ecclesiæ status calumniandus est. Nam matrimonia ex adfinitate, ad sextum vsq; gradum & coartabat semper, & adhuc cõstringit. sicut etiam matrimonia ex cognatione: in quo tã legum, quam canonum statuta sequitur, & tomum illius sanctissimi patriarchæ, domini Sisinnii. Quod.n. ad eius euersionem ab imperatoria sacra maiestate promulgatum fuit, vt in effectum deduceretur, iustus ille iudex minime voluit: quemadmodum norunt initiati, nec in errore versantur. Atqui, subiicit aduersarius ne id quidem, quod confusio & dedecus nominum introducatur, ob graduum necessitudinẽ, quo minus primæ coniugis suæ sobrinã ducat Demetrius, impediet. Hoc. n. illis etiã sanguine propinquis vsuenit, quum inter se copulantur, qui vel octauo se gradu contingunt; dum coniuges abs q; pudore vocamus, quos natura sobrinorum filios adgnoscit, eorum q; liberos pro fratribus ducimus, quũ a natura sint prognatorum ex sobrinis filii. Cur ergo nouũ & insolẽs sit, idem hoc etiam in præsenti quæstione dici at q; fieri? Sed audiant, qui hæc ita colligunt, quod quemadmodum ea, quæ cis Gades sita

ἀκριβολογοῦντας καὶ δισταγμόντας, τὰ δὲ πέρα Γαδείρων ἐ πεφασμένα εἰσὶν· οὕτω τὰ μὲν ὄντως τοῦ ἕκτου βαθμοῦ γινόμενα συναλλάγματα, καὶ διὰ τὸ Φύσει δίκαιον καὶ ὑπερτεῖς καταπελίνοντας· τὰ δὲ ἐκτὸς αὐτῶν μετεωρίζόμενα, οὐδὲ καταπτῶντα, οὐδὲ κουφίζοντα, αὖθις μόνου τοῦ ἐξ αἵματος ἑβδόμου βαθμοῦ. τοῦτον γὰρ βασιλικὸς ὅρισμὸς καὶ νόμος συνοδικὸς τῆς τοῦ ἕκτου βαθμοῦ συναλλάγμασι συνέξισωσαν. ἐπεὶ σὺν ἱκανῶς διελάβομεν τὰ πρὸ δικαιολογούμενα περὶ ἓ καὶ εἰς ἕνα βαθμὸν οὖν ὁμοζύγους ἀναγεσθαι, ἄπερ καὶ μή· φέρε καὶ ἡμῖν παρισταμένων χάριν τοιούτου ζητήματος, εἴπωμεν. Οἱ νεμοθετηκότες περὶ κεκωλυμένων γάμων διδάσκοντες ἐν βιβλίῳ κη, τίτλῳ ε, εἰς δύο διαιροῦσι σὺν συγγρεῖς· εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας, παῖδας δηλαδὴ καὶ γονεῖς, καὶ εἰς σὺν ἐκ πλαγίου, ἀδελφοὺς φημι καὶ λοιπούς ἐξ αἵματος προγεγενεῖς. καὶ τῶν μὲν ἀνιόντων καὶ κατιόντων, καὶ γνήσιοι ὦσι, καὶ Φυσικοὶ, καὶ θετοὶ, σὺν γάμους κωλύουσιν εἰς ἀπέραντον. τῶν δὲ ἐξ αἵματος, μέχρις ἑκτου βαθμοῦ. μὴ ῥᾴδιον τὸ τεχνολογῆσαι τὰ περὶ τούτων, καὶ εἰς ὕλην προθέσεως τὴν τῶν βαθμῶν βαθείαν καὶ δυσεξιχνίαστον ἀπορολότητα (δυχερετάτη γάρ Φησι, καὶ σὺκ ἀκαπάληπτος ἡ ἐκ πλαγίου τῶν βαθμῶν ἐστὶν εὕρεσις) προστιθέασι καὶ πῶπε ῥητῶς· εἰσὶ δὲ καὶ ἐπερίγαμοι, οὐ διὰ θεσμὸν συγγρείας, διὰ δὲ ἀγχιστείαν μὴ προβαίνοντες. ἀγχιστεία δέ ἐστι οἰκειότης προσώπων ἐκ γάμων ἡμῖν συνημμένων, συγγρείας ἐκτός. εἴον οὖν εἰκοσιοῦτον βαθμὸν εἰ ὁμόζυγες μὴ τὴν πυάφειαν, καθαρῶς μὲν οὐ διδάσκουσιν· ἐπέχουσι δὲ, μὴ δικαίαν τινὰ προφὴν γάμου λαβεῖν τὴν οἰκείαν νύμφην ἢ προγόνου. ἀλλ' οὐδὲ τὴν μητέρα, ἢ τὴν προτέρᾳ· ἐπειδὴ μητέρων πάξιν ἐπέχουσι. σκοπητέον γοῦν πρῶτον τὸ τῶν βαθμῶν. οὕτω γὰρ ἐξομαλισθεὶη τὸ ἓ ζητήματος αὖθις. οἱ τῆς συγγρείας βαθμοὶ, ἐκ τῶν βαθμίδων τῆς κλίμακος ὠνομάσθησαν. ὡς γὰρ ἐκείνας λαμβάνουσιν καταβαίνων ἐξ ὑπερτέρου τινὸς, καὶ εἰς τὰ πρόσω προβαίνουσι, τὴν καθοδον ἡ τὴν ἄνοδον συμπεραίνουσιν, οὕτω καὶ οἱ βαθμοὶ, ὡς ἐκ ῥίζης ὁμοφυεῖς κλάδοι ἓ πρώτης γραμμῆς προϊόντες, τὴν συγγρείαν καταριθμοῦσιν. ἑνὸς μὲν ἓν, πέντε ῥίζα καὶ καταβαίνη μεσιτοῦντα ἄνδρα μὴ τῆς γυναικὸς, ὥστε πρὸς τὸν τὴν αὐαδραμεῖν, ἢ ἐξ αὐτῆς ὡς διὰ βαθμίδος πρὸς τέτας ἐλθεῖν. πάντως εὐδεμία. εὐδὲ γὰρ sita sunt, accurate sciri ac describi possunt, quum quæ vltra Gades sunt posita, penetrari nequeat: sic etiã matrimonia, quæ intra sextũ gradũ contrahuntur, vel ipsa ratione naturalis æquitatis & honesti dãnentur: quæ autẽ extra gradus hosce suspẽduntur, nec dirimãtur, nec releuentur; excepto solo ex sanguinis coniunctione septimo gradu. Nã illum tã imperatoria sanctio, quã tomus synhodalis sexti gradus matrimoniis exæquauit. Et quando tã satis disseruimus de iis, quæ nonnulli hac in quæstione allegant, sintne coniuges ad vnũ referẽdi gradũ, nec ne: age proferamus etiã id, quod de quæstione proposita nobis ad animũ accidit. Iurisconsulti, qui de nuptiis prohibitis docent libro Basilicorũ XXVIII, titulo V, bifariam cognatos diuidunt: in adscendentes & descendẽtes, liberos scilicet ac parẽtes; & in eos, qui sunt ex trãsuerso, fratres inquam, & reliquos sanguine propinquos. Et adscendentium quidem ac descendentium, siue legitimi sint, siue naturales, siue adoptiui, nuptias prohibent in infinitum: eorum vero, qui sanguine propinqui sunt, ad sextum vsque gradum. Postquam ista subtiliter exposuerunt, & oculis subiecerũt graduum profundam & penetratu difficilem obscuritatem, (impeditissima namq; vt ipsorum verbis vtar, nec perceptu facilis est in iis, qui sunt ex transuerso graduum inuentio) differtis verbis hæc etiam adiiciunt:* Sunt & alia nuptiæ, non illæ quidem propter ius cognationis, sed propter adfinitatem non procedentes. Adfinitas autem, est necessitudo quædam personarum, per nuptias nobis coniunctarum, citra cognationem. Ergo quem sibi gradũ post initum matrimonium vindicent cõiuges, pure illi quidem non docent: subiungunt tamen, aliquem nurum suam, vel priuignam, vxorẽ ducere non posse. Nec item nouercam, vel socrum: quoniam matrum loco sunt. Considerandæ igitur ante omnia graduum ratio. Sic enim exæquari poterit ipsa quæstionis velut acclius inæqualitas. Gradus cognationis dicti sunt a similitudine graduum alicuius scalæ. Nam sicut illæ principium sumentes a planicie, sursumque tendentes, ad descendendum vel ascendendum nobis seruiunt: sic & hi gradus, velut eiusdem naturæ rami ex radice, primo scilicet parente procedentes, cognationem perficiunt. Videamus ergo, quanam radix ac principium inter virum & vxorem sic intercedat, vt ad eam sit recurrendum, & ab ea ceu gradu quodam ad ipsos veniendum. Nulla prorsus existit. Non enim

Vide eclogã Basilicorum nostram.

Videtit de Gradibus cognationis, d. lib. Basilicorum XXVIII.
*vide tit. de prohib. nupt. d. lib. Basil.

Universidad de Deusto
Biblioteca

δυναταί τις εἰπεῖν, Ὁ Πέτρος ἐγέννησε τὸν Δημήτριον. ὁ αὐτὸς καὶ τὴν Μαρίαν ἀπέτεκεν. ὥστε τούτου δύο βαθμῶν ἔχειν συγγένειαν. πρόφασις γὰρ ψευδὴς ἐστί. πολλῷ γ' ἂν πλέον σχὴ αἰσχύνοι τὰς ὑποστάσεις διπλᾶς, ἑνὸς εἶναι βαθμοῦ. δύο γὰρ γεννήσεις τοῦτον παρήκασιν. οἱ γοῦν λέγοντες εἶναι τοῦτ' συζύγους ἐνὸς ἢ δευτέρου βαθμοῦ, καὶ ζυγοστατοῦντες μᾶλλον βαθμίδων αὐτοῦ, κατὰ τὰ σταθμώμενα, ἢ μεταφυόμενα, ἢ ἀριθμούμενα, ἐοίκασι τοῖς ἐρωτωμένοις, πόσον ἁμαρτάνει τόδε τὸ δάπεδον μάργαρον; καὶ ἀποκεκινημένοις, διπλοῦς. λιθόν γὰρ περισίζων αὐτὸ περιζώννυσι, καὶ ξύλον Κέδρινον ἀμφιεννύσιν. ἄραρε γάνυ λέγειν ἡμᾶς, μήτε πρὸς δύο βαθμῶν οἰκειότητα τοῦτ' ὁμοζύγους ἀναγεσθαι, (πῶς γάρ, οἱ μὴ πλὴν αὐτὴν ἐσχηκότες ῥίζαν καὶ γένεσιν, καὶ μᾶλλον τὸ μηδὲ φυσικῶς διαιρούμενοι;) μήτ' οὖν ἑνὸς γένους βαθμοῦ, μᾶλλον πλὴν ἑνσαρκον ἕνωσιν, καὶ συγχυθῆναι κατὰ μελίκρατον. πῶς γάρ; σωζομένων ἀδιαπτώτων τῶν ὑποστάσεων; μᾶλλον δὲ πλὴν θείαν καὶ σωτηριώδη φωνὴν τοῦ κυρίου, καὶ Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ εἰπόντος πρὸς τοὺς ἐρωτήσαντας αὐτὸν μαθητὰς, εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ λύειν πλὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐπαναζητοῦντος τοῦτο τὰ ῥητὰ· οὐκ ἀνέγνωτε, ὅτι ὁ ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· καὶ ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ πλὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ· καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία· πῶς θεὸν ἡμεῖς, καὶ ὁμολογεῖν, ἕνα σχεδὸν ὁμόψυχον ἄνθρωπον ἐν δυσὶ θεωρούμενον ὑποστάσεσιν, ὁμοζύγους διὰ τὸν γάμον λογίζεσθαι; ἀλλὰ δοτέον αὐαδραμεῖν τὸν λόγον τὸν ῥύακα καὶ πρὸς ἕτερον καίριον. ἡ δὲ μονογλωσσος ὑμῶν Θεᾶ πρὸς ἡμᾶς ἀκατάληπτος συγκατάβασις, καὶ τὸ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἔλεος τῶν ἀνθρώπων ἐχέγγυον, μεγαλύνεται μᾶλλον καὶ ἐξ ἄλλων μυρίων πολλῶν, ἀλλ' ἦν ἢ καὶ ἐκ τῆς γαμικῆς ἱερολογίας δοξάζεται. τῆς γὰρ ἁμαρτητικῆς σωφρόνως διαθεῖσης εἰς ἅπαν τῶν ἀνθρώπων τὸ φύραμα, μὴ τὸν φθόνον δεικνύντος, καὶ τῆς ἐντολῆς δὲ Θεᾶ πλὴν πάθος, καὶ τοῦ καιροῦ πρὸς ἑτέρα κακὰ προχωρήσαντος μείζονα, ἐμέλησε τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ τῆς ἡμῶν παλιγγενεσίας καὶ ἀναπλάσεως. γεγονὼς γοῦν ἄνθρωπος καθ' ἡμᾶς, δι' ἡμᾶς ὁ μονογλωσσος υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ πᾶσιν ἄλλοις πληρώσεις οἰκονομίαν, ἵνα ἡμεῖς πλὴν ἀρχαίαν μακαριότητα λάβωμεν, καὶ τὸν ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας γάμον ηὐλόγησε, καὶ τὸ ὕδωρ τῆς ἀποτροπῆς εἰς οἶνον ἀληθοῦς θεογνωσίας μετέβαλεν· ἐντεῦθεν πληροφορῶν τὸ ἀνθρώπινον, ὡς

dicere quispiam poteſt, Petrus genuit Demetrium. Idem & Mariam procreauit: quo ſit, vt hi duorum graduũ cognatione iuncti ſint. Hoc. n. manifeſtiſsimum mẽdacium eſt. Multo magis cauebit aliquis, ne dicat, duas perſonas vnius eſſe gradus. Quippe duæ generationes eos produxerunt. Numerum qui dicunt, cõiuges inter ſe vel vnius, vel ſecũdi eſſe gradus, quique per gradus eos ita librant, vti ſolent res illæ, quæ ponderẽ, vel menſura, vel numero cõſtant: ſimiles ſunt interrogãtibus, quotuplex iſtud pauimentũ lapis ambiat, & reſpondentibus, duplex. quippe cingitur a lapide praſini coloris, & ligno cedrino circumdatur. Quamobrem apte dicemus, nec ad duorum graduum neceſſitudinem referri coniuges, (quo. n. id pacto? quum eam dem radicem & generationem non habeant, ac ea cauſa natura liter non diuidantur:) nec etiam vnius & eiuſdem eſſe gradus, propter vnionem carnalem, vt inſtar muſſi commiſceantur: (qua. n. id fieri ratione poſſit? quum perſonæ maneant integræ?) ſed propter diuinam ac ſalutarem vocem domini, & Dei, & ſeruatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui dixit ad diſcipulos ipſum interrogantes, liceretne homini diuertere ab vxore ſua, diſertis verbis hæc ſubiungendo: Non legiſtis, eum qui ab initio res condidit, marẽ & feminam ipſos feciſſe: qua de cauſa relinquet homo patrẽ ſuũ & matrem, & adglutinabitur vxori ſuæ. Et erũt hi duo in carnem vnam. quare non amplius duo ſunt. ſed vna caro: propter hanc ergo vocẽ credere nos & confiteri, vnum propemodũ vnanimem hominem, qui duab. in perſonis cernitur, pro coniugibus matrimonii cauſa haberi. Sed enim permittendũ, vt rituus orationis etiã ad aliud quiddam oportune currat. Vnigeniti filii Dei incõprehenſibilis erga nos demiſſio, & pignus ſalutis humani generis, quum ex aliis multis myſteriis magnificatur, tum etiam nõ parum glorificatur ex benedictione nuptiali. Quippe quũ obnoxia peccato coniunctio in vniuerſam hominũ maſſam fuiſſet dedita poſt draconis inuidiã, & mandati diuini trãſgreſſionem, iamq. malũ illud ad alia mala maiora proceſſiſſet; curæ benigno Deo fuit regeneratio noſtra & inſtauratio. Itaq. quum vnigenitus Dei filius homo factꝰ fuiſſet inſtar noſtrũ, propter nos, & omnẽ aliã adminiſtrationem impleſſet, vti nos beatitatem priſtinã recuperaremus: etiã nuptiis in Cana Galilææ celebratis benedixit, & aquam deſperationis in vinum

ἐκεῖ γυναῖκες ἐν λύπαις τέκνα γεννήσουσιν, οὐδὲ ἐκ γαμικῆς σωφρείας πεπόμφοι, κατὰ τὸ πρότερον ἀπαιτοῦσιν, Ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσησέ με ἡ μήτηρ μου· ἀλλὰ τηρήσαντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καθὼς ὁ πρωτόπατωρ αὐτῶν ἐτήρησε πρὸ τῆς παραβάσεως, τῆς αὐτῆς τιμῆς καὶ δόξης ἀξιωθήσονται, οἷας πρὸ τῆς παραβάσεως οἱ πρωτόπατορες. Τίμιος γὰρ ὁ γάμος, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος, σωτηρίαν φιλοτιμούμενος. τούτων οὕτως ἐχόντων, καὶ τῶν θεοπνεύστων πλακῶν λεγουσῶν, Οὐκ εἰσελεύσῃ πρὸς τοὺς οἰκεῖόν σαρκός σου, ἀποκαλύψαι αἰσχύνην αὐτοῦ· καὶ ὁ πρωτόπατορ ἀποκεκινημένου ἐπρώτευεν. Νῦν καὶ μᾶλλον ἡ γυνή μου ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου ἐστὶ, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· οὐ τολμῶ τοῦτ' ὁμοζύγους εἰπεῖν ἄλλης καὶ ἄλλης εἶναι σπορᾶς, καὶ ἐν δυσὶν ὑποστάσεσιν αὐτοῦ θεωρῶ· ἵνα μὴ δικαίως κατακεκλυσθῶ κἀγὼ τοῦ ἀθεμίτων ἐγγραφοὺς καὶ ἀγράφους παραδόσεις, τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν καὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ ἐχέγγυον. Διαγινώσκω δὲ μᾶλλον μίαν σάρκα τοὺς λογίζεσθαι, καὶ τοῖς αὐτοῖς συνοχωρεῖσθαι τὸν ἀνδρανομικοῖς καὶ κανονικοῖς παραγγέλμασιν, ὅσον πῶς εἰς σωφρέαν γαμικὴν, οἷς καὶ ἡ τούτου συνοχωρεῖται ὁμόζυγος· ὥσπερ καὶ τὸ ἀνάπαλιν. καὶ διὰ τοῦτο μὴ δυνάσθαι τὸν Δημήτριον εἰς γυναῖκα τὴν Θεοδώραν λαβεῖν; λογιζομένῳ δι' ἐξαδέλφῃ αὐτοῦ, διὰ τὴν μὴ τὸν Μαρίας γαμικὴν τούτου σωφρέαν. ὑποδεχόμεθ' ἢ καὶ τοῦτ' κωλύοντας τὸ τοιοῦτον γαμικὸν τοῦ Δημητρίου σωφάλαγμα. διὰ τοῦτ' νόμους τοῦτ' λέγοντας, ἐν τοῖς γάμοις οὐ μόνον τὸ ἐφεμῶδον, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπερβαῖνες ζητητέον· καλῶν ἀπερανέκτον εἶναι, τὸν μέχρι τοῦ γαμβρὸν διὰ τῆς δι' ἐξαδέλφης λεγόμενον, ὁμόζυγον αὐτῆς ἐνομάζεσθαι. ὅτι δὲ χρῶμαι ῥήμασι τινες τοῦ κατὰ τὸν λ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς, τῆς ιβ ὑπατείας, συνῳδικοῦ σημειώματος, τοῦ μὲν ἀγιωτάτου κυροῦ Θεοδοσίου πατριάρχου ὄντος, ἡμῶν δὲ τοῦ χαρτοφύλακος ἐνεργούντων ὀφφίκιον, καὶ δεῖ τὸ τέλος τοῦτο διεξιέναι.

„ Ἐπεὶ γὰρ ἦλθ' Ἰωάννου πεπραγμένα μνησθέντα, ὡς αὐτὸς τὸν λέγουσι, διὰ τὴν τῆς Εἰρήνης „ αὐθεντότητα, καλῶς ἡ Εἰρήνη δευτέρῳ ἐξαδέλφῳ „ αὐτοῦ κατὰ νόμον γάμου συζυγήσεται. οὔτε γὰρ „ συγγενῶν πρόσωπον τὴν Εἰρήνην λογίζεται, ὁ „ Θεόδωρος, οὔτε τοῖς ἐξ ἀγχιστείας δεσμοῖς κρί„ νοις συνφίγγεται, διὰ τὸ ὑπερβαίνειν τὰς ἀγχι„ στείας ἕκτον βαθμόν.

Θέλουσιν ἡμᾶς σιωπᾶν, ἁρπάζοντα διαγινώσκοντες· πρῶτον μὲν λέγομεν, ὡς οὐκ καιροὺς χαρτοφύλαξ σῶμα πατριάρχου λογιζόμενος,

in doloribus liberos pariant, nec qui procreẽtur ex copulatione matrimoniali amplius priſtino more dicant, In peccatis conceperit me mater mea: ſed Dei præcepta ſeruantes, quemadmodum primus ille parens noſter ea ſeruauit ante tranſgreſſionẽ, eumdem honorem & gloriã conſequãtur, qua fuerint ornati primi parentes ante inobedientiã. Honorabile namq. matrimoniũ eſt, & lectus impollutus, qui ſalutẽ largitur. Quæ quũ ita ſint, & quum tabulæ diuinitus ſcriptæ dicant, Non ingrederis ad quemuis neceſſariũ carnis tuæ, vt reueles pudorẽ eius: quumq. primus ille parẽs noſter alibi reſponderit, Iã magis vxor mea eſt os ex oſſibꝰ meis, & caro ex carne mea: equidẽ dicere nen audeo, coniuges alterius & alterius eſſe carni; licèt eos in duab. perſonis videam ne merito condẽner illorũ more, qui ſcriptas & non ſcriptas traditiones reprobãt, quæ ſanctarũ eccleſiarũ & ſalutis noſtræ pignus ſunt. Immo potius ſtatuo, prouna carne ducendos, & iis dẽ conſtringi maritum legalibus & canonicis præceptis, quantum ſcilicet copulationem matrimonialẽ adtinet, quib. & coniux eius includitur: idẽq. vice verſa locũ habere. Atq. hac de cauſa non poſſe Demetriũ in vxorẽ ducere Theodorã, quæ proſobrina eius habetur, ppter matrimonialẽ ipſius cũ Maria coniunctionẽ. Adſentior etiã iis, qui matrimonialẽ eius modi tractũ Demetrii prohibent legũ ratione, quarum verba ſunt: In nuptiis non ſolum quid permiſſum ſit ſed etiã quid honeſtũ, conſiderandum eſt: dum animaduerto, inhoneſtũ eſſe, vt l. ſemper. D. de reg. iur. & l. 42 D. de rit. nupt.

qui hactenus a ſobrina vocatus fuerit affinis, poſtea coniux eius adpelletur. Et quia nonnulli vtentes verbis ſcripti ſynodalis, publicati die xxx menſis Iulii, indictione duodecima, quum eſſet patriarcha ſanctiſsimus ille dominus, Theodoſius, & nos officio Chartularii fungeremur, quo in ſcripto circa finẽ hæc verba leguntur:

Quum. n. celebrata cum Ioanne ſponſalia, ceu minime conſtantia, ſoluantur, propter ætatem Irenæ impuberem: recte Irena ſobrino ipſius lege matrimoniali copulabitur. Quippe nec pro perſona cognata Theodorus Irenam ducit, nec adfinitatis vinculis atque legibus conſtringitur propterea, quod ſextum ex adfinitate gradum excedat.

His ergo verbis vtentes, tacere nos volunt, qui iam contraria ſtatuimus: primum reſpondemus, cuiusq. temporis Chartularium, qui os

Universidad de Deusto
Biblioteca

σκεῖνα λέγει καὶ γράφει, ὅσα νεφελώσῃ καὶ ὑδατώσει τῆς κεφαλῆς ἡ ἀκρώρεια. οὐκοῦν οὐδὲ αἰτιατέους ἢ ἐπαινετέους λογιεῖται τὶς ἡμᾶς καλλιγραφήσοντας ἴσως τῷ παρόντι ὑποθέσιν, ἢ τοὐναντίον κακιγραφήσοντας. κ῍ γὰρ τὸν Βαρούχ ὑπεγράμματόσαμεν ὅσα τῶν ἱερῶν Ἱερεμίας ἐθρήνησε· καὶ κ῍ τὸν Ἀαρὼν ἐλαλήσαμεν, ὅσα λαλῶν ἐλάλησε Μωσῆς. ὅπερ δὲ καὶ τότε τῷ μικρόνοιαν ἡμῶν ἐθεράπευσε χάρις ἁ῍γιον τοῦτο ζήτημα Θ῍υ, ἐγράφη παρ' ἡμῶν ἐν τῷ β κεφαλαίῳ ἁ῍γ τίτλου ἁ῍γ νομοκανόνου. ἐπομνᾶ γὰρ τὸ γνοῦσον κεφάλαιον ἑρμηνεύοντες, ὡς καὶ βασιλικὸν ἐκώλυσε πρόσταγμα τὸ ζητούμενον συνοικέσιον, καὶ καλῶς ἐκώλυσε, καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦτο τοῦ γάμου τὴν ποίησιν οὐκ ἀνέχεται. εἶτα φαμέν, ὡς σημειωμάτων προκειμένων παλαιῶν, καὶ *λοιχαμμάτων ὁμοίων ἐκκλησιαστικῶν, συλλιζόντων καὶ αὐτὸν τὸν φαυλότατον κόνωπα ἁ῍γ τοιούτου ζητήματος, καὶ ἀποκαλούντων ἅτε ἀνομοιώτατον, οὐδεὶς μὴ σκαρδαμύττων πρὸς τὴν ἐκφρασιν, ἐκείνων μὲν καταψηφιεῖται χολῆς, καὶ τῶτο μηδὲ αἱρεθέντων ῥητῶς ὑπὸ ἁ῍γ παρόντος σωμοδικοῦ σημειώματος· τὸ δὲ ἐν τούτῳ πρόσχυμα, καινοτομῆς καὶ νομίμοις ἐξισώσῃ διδάγματι. ἀφορῶν οὖν εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν κύριον καὶ θεὸν ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, λέγω δ῍ αὖθις· ὡς ἐπεὶ ὁ μέγας Παῦλος φησιν, Ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνήρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ ἁ῍γ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή· οἱ ἁ῍γιοι καὶ ἱεροὶ κανόνες ἁ῍γ τόμοι τὸν μὴ χήρας γαμικῶς συναφθέντα λογιζόμενοι δίγαμον, εἰς ἐκκλησιαστικὸν βαθμὸν οὐκ ἀποδοκιμάσιν ἐλθεῖν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἁ῍γ πλουτησάντων ἱερέως ὁμόζυγον δευτερογαμῆσαι προαιροῦσι, πάντως διὰ τῶν τοιούτων τῶν σωμάτων αὐτῶν, καθὼς τὰ περὶ τούτου παρίστατο ἐν ἁ῍γ λα καὶ λβ κεφαλαίοις, ἁ῍γ πρώτου τίτλου ἁ῍γ βιβλίου τῶν βασιλικῶν, καὶ ἁ῍γ μ δ κανόνος ἁ῍γ ἁ῍γίας Βασιλείας, λέγοντος οὕτω τὸ πλῆθος· Ἡμεῖς ἐν τῇ διακόνῳ τὸ σῶμα, ὡς καθιερωμένης. οὐκέτι οὖν ἐπιτρέπομεν ἐν χρήσει εἶναι σαρκικῇ· διαγινώσκω καινοτομὴν εἶναι καὶ νόμιμον, τὸ μετὰ αὐθεντίας ἐκκλησιαστικῆς κωλύεσθαι τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα δυσὶ διεξαδέλφαις συνάπτεσθαι, καὶ τὸ ἀνάπαλιν· καὶ εἰ λάθοι γενέσθαι τοιοῦτόν τι, σταδαίως διαπαύσω, ἐπιτιμίῳ διορθούμενος.

*λοιχαμματων

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ, ΧΑΡΙΝ ΤΩΝ ΔΙΔΟΜΕΝΩΝ ΘΥΜΙΑΜΑΤΩΝ ΠΑΡΑ ἁ῍Γ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ, ΚΑΤ' ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ.

patriarchæ esse ducitur, ea tum dicere, tũ scribere, quæ capitis ipsi vertex instar nubis & aquæ suppeditat. Ideoq; nec culpandos, nec laudandos nos putabit quispiã, qui vel rectè præsentẽ causam, vel e contrario male literis complexi simus. Nã more Baruchi, scribæ munere sancti notauimus, quæcumq; lamentãdo Hieremias lamentatus est: & Aaronis more proloquuti sumus, quæcumq; loquendo loquutus est Moses. Quod autẽ intellectus nostri tenuitatiluc remedio fuit in hac quæstione, perscriptũ a nobis est in capite secũdo tituli XIII Nomocanoni. Quippe caput illud interpretantes diximus, etiãedicto imperatorio prohibitum esse matrimonium, quo de agitur, licèt in acta relatũ non fuerit, & ecclesia promulgationẽ eius nõ sustineat. Deinde subiicimus, quod quũ notationes priscæ profiruntur, & consimilia scripta ecclesiastica, prauissimũ & ipsa culicẽ quæstionis huius percolãtia, & iniquissimã hãc adpellãtia; nemo sane, qui ad euidentẽ rationẽ non connieat, illa quidẽ velut abolita dãnabit, præsertim quum nec sublata sint disertis verbis a præsenti synhodali scripto; quæ autẽ hoc continentur, canonicis & legalib. doctrinis exæquabit. Itaq; respiciens in auctorem & consummatorẽ fidei nostræ, dominũ ac Deum nostrum Iesum Christum, rursus ait: quod quũ magnus ille Paulus dicat, Mulier corporis sui potestatẽ non habet, sed maritus: ac similiter maritus potestatẽ corporis sui non habet, sed uxor: itidemq; quũ sacri canones & tomi cum vidua matrimonio copulatũ pro digamo habentes, ad gradũ aliquẽ ecclesiasticũ peruenire non sinant; ac ne defuncti quidẽ sacerdotis cõiugẽ ad secundas transire nuptias permittant, idq; omnino propter idẽtitatẽ corporũ ipsorũ, quemadmodum manifesto liquet ex XXXI & XXXII capite tituli primi libri III Basilicorũ, & XLIIII canone sancti Basilii, cuius in fine dicitur, Nos diaconi corpus, veluti quæ consecrata fuerit, non amplius in usu carnali esse permittimus: equidẽ iudico canonicum & legitimum esse, ut auctoritate prohibeatur ecclesiastica, quo minus unus & idem duabus sororibus copuletur, ac vice versa: siquæ clam eiusmodi quid factum fuerit, de industria diuimatur, & interueniente pœna corrigatur.

EIVSDEM EPISTOLA DE incensis, quæ a patriarcha dari solent eo die, quo catechesis habetur.

Σὺ μὲν τριπόθητον τέκνον, μεγαλοδοξότατε κελτὲ καὶ δῆτι τῶν κρίσεων, ψάλλων μετὰ τοῦ Θεοπάτορος, Ἐρώτησον τὸν πατέρα σου, καὶ ἐρεῖ σοι, οὗτοι πρεσβυτέρους σου καὶ ἀπαγγελοῦσί σοι, καλῶς ἐζήτησας μαθεῖν ἐξ ἡμῶν, τίνος χάριν δίδονται τῷ λαῷ τοῖς τῶν κ῍ καιρους ἀγιωτάτων πατριαρχῶν μ῍ τὸ κατὰ χῆσιν θυμιάματα. ἐγὼ ἦ πίνων τρυγίαν ἐλλίψεως ὑπερέλαιον, ὥκνουν πρὸς τὸ ἀποκρίνειν. ἐπεὶ ἦ παντὶ τῷ αἰτοῦντί, κ῍ παίτοτε, κ῍ γλώττῃ ἔχειρὶ ὀφείλειν διδόναι μεμάθηκα, χρεωλάζω σοὶ τοῦτα πρὸς τὸ ἐρώτησιν.

Τὸ ὑψηλοτάτου τῶν θείων αὐτοκρατόρων περιωπὸ, καὶ τῶν πατριάρχων τοῦ μεγαλείότητα, μετὰ τῶν ἄλλων ἐσέμνουν καὶ ἐτησίοις ῥόγαις ποτὲ, καὶ βαίων φιλοτιμήματα. ἐκάθιζετο γὰρ ἐτησίως οἱ κ῍ καιρους πατριάρχαι καὶ Βασιλεῖς, καὶ μετακαλοῦντο οὖν ὑπηκόους ἁ῍γ τούτων πρὸς εὔνοιαν. εἶδε τοῦτο τὸ συγκλήτου βουλῆς τὸ ὑπέρτατον, ἴσως δὲ καὶ τινες τῶν τῆς καθ' ἡμᾶς ἡγεμας. οὐδὲ γὰρ πρὸ Εὐκλείδου μεμυθολόγηται, οὐδὲ γραϊδίων ἐστὶν ὀνειροπολουμένων λογύδρια· ἀλλὰ μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Δούκα κυροῦ Κωνσταντίνου κ῍ τούτου εἶχον τὸν σεμνοπρέπειαν τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν βασιλέων ἀνάκτορα, καὶ πάντως γέγονεν αὖ τὸ καλὸν πρὸς ἡμᾶς ἁ῍δόσιμον ἐκ προγόνων εἰς παῖδας, καὶ ἐκ φυλῆς εἰς φυλὰς διαδιδόμενον. εἰ δ῍, ὅπερ οὐ πέπεισμαι, καὶ τοῦτο λήθης βυθῷ κατακέχωται, καὶ Καστελίας ὕδωρ ἀφάνισεν τῶν τότε κρατούντων οὐ κηρύττῃ τὸν πρόνοιαν, ἀλλὰ μεμβράναι βίβλων ἱστορικῶν, ἐσυγγραφαὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀνακτορικῶν κατέχουσι κατὰ Σιντρεμ. καὶ οὐδὲ πάντες συντάγματος λογιωτάτου πελῶν ὑφηγητὴς νουνεχέστατος, καὶ τοῦτο τῷ παυδαίῳ προβλήματι πλεονεκτήσῃς πολλοὺς, καὶ μοι συλλαλήσῃς τῷ γέροντι. ἀλλὰ καὶ ἁ῍γ Βασιλέως κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου τὰ θεσπεσιώτατα ἀπάγματα, ἐκ τελεσφορήσαντα τὰ ὀφφίκια ἁ῍γ ὅτι τῶν κελτῶν, καὶ τοῦ νομοφύλακος, καὶ διορίζομα τούτου ἐτησίως μ῍ καὶ ἄλλων πολλῶν ἀποφέρεσθαι χάριν ῥόγας αὐτὰ χρυσίου τοσοῦτο, καὶ τὰ συνήθη βαΐα, οὐκ εἰσὶν ἐν τῷ οὐρανῷ, οὐδὲ πέραν θαλάσσης, ἵνα τὶς εἴπῃ, τὶς τῶτο μεθαρμόσῃ μοι; ἀλλ' ἦ τῇ χειρί σου, καὶ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ τῷ στόματί σου εἰσί. καὶ πάντως γνωμολογήσῃς ἐκ τούτων τοῦ πράγματος τὸν ἀλήθειαν. τῶν γοῦν βασιλέων καὶ τῶν πατριαρχῶν μεγαλωμάτων, ὡς ἔρηται, ἀλλὰ τῶν βαΐων καὶ τῶν ῥογῶν, ἔδει

TV quidem, carissime fili, gloriosissime iudex, & præfecte iudiciorum, cum Dauide psallens, Interroga patrem tuum, ac dicet tibi; seniores te, ac renuntiabunt tibi; recte cognoscere cupiuisti ex nobis, qua de causa dare populo soleant a cuiusq; temporis sanctissimis patriarchis incensa, post habitam catechesin. Ego vero fæces adflictionis hauriens in exsilio, cunctabar hactenus in respondendo. Sed quoniam cuiuis petenti, & semper quidem, tam lingua, quam manu dare debere didici; hac ad interrogationem ex tempore respondeo.

Celsissimam sacrorum imperatorum circumspectionem, & patriarcharum amplitudinem, inter alia reddebant olim augustiorem etiam annuæ rogæ, ac baiorum largitiones. Quippe sedebant annis singulis cuiusque temporis patriarchæ ac imperatores, & per hæc subditos ad benevolentiam inuitabant. Nouit hoc patrum conscriptorum amplissimus ordo, ac fortassis etiam nõnulli, qui hac ætate nostra viuunt. Non enim ante tempora Euclidis prodita sunt gerris, nec somniantium vetularum fabellæ sunt: sed vsque ad imperium domini Constantini Ducæ duravit augustus ille mos tam in ipsius Dei, quam imperatorum regia, & omnino bonum hoc ad nos quoque propagatum fuit, a maioribus ad nepotes, a generatione ad generationem transiens. Sin, quod equidem non arbitror, hoc etiam obliuionis gurges absorbuit, & gratiosa isthæc aqua Castaliæ prouidentiam superioris memoriæ principum non prædicat: saltem membranæ librorum historicorum, & ordinationum aulicarum monumenta Stentoris in morem hæc proclamabunt. Tu quoque, qui cuiusuis eruditi scripti acutissimus es interpres, etiam in hac non leuis momenti quæstione compluribus eris superior, ac me senem in dicendo iuuabis. Quinetiam imperatoris, domini Constantini Monomachi edicta sacratissima, quibus ordinata sunt officia præfecti Iudiciorum, & Nomophylacis, & quæ statuunt, eos debere singulos in annos, præter alia, consequi ratione rogæ, quemlibet auri talem ac talem quantitatem, vnà cum consuetis baiis; non in cælo sunt, nec trans mare, vti dicere quis debeat, Quis nam hæc adferet mihi? Sed sunt in manu tua, & in corde tuo, & in ore tuo. Atque omnino rei veritatem ex his mentis acumine colliges. Quum autem imperatores & patriarchæ magnificentiam ceu dictum est, suam demonstrent per baia & rogas;

Universidad de Deusto
Biblioteca

τίας οὖν πατριάρχας οὖν τὴν ἀρχαίαν μέχρι τοῦ νῦν σωτηρίως σωθῆναι, καὶ χρυσίνους ἀδοκιμάστους τοῖς κληρικοῖς, δίδόναι καὶ βαΐα, καθὼς πεποίηται. ἐπεὶ δ' οὐκ οἶδ' ὅπως οὐ φαίνεται ποτε ἔτι γινόμενον, ἀλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν κατηχήσεων αὐτὰ ῥογῶν καὶ βαΐων μόνα δίδοσι τῷ λαῷ θυμιάματα· σκοπητέον πρὸ πάντων, τὸ σημαινόμενον τῶν βαΐων, καὶ ζητητέον τὴν αἰτίαν, δι' ἣν θυμιάματα μὲν δίδονται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κατηχήσεως, καὶ κατὰ τὴν μεγάλην τετράδα κηρία & θυμιάματα· κηρία δὲ καὶ *χωρὶς κατὰ τῆς βαϊοφόρου τὴν κυριώνυμον. εἰς μὲν οὖν ἦσαν τὰ βαΐα ἐκεῖνα, τὰ ὧδε βασιλέων δίδοσθαι ποτὲ καὶ πατριαρχῶν, πάνυ ἐγὼ ἀγνοῶ. οὔτε γὰρ ἀπὸ χειρὸς βασιλικῆς ἢ πατριαρχικῆς βαΐον ἡ χείρ μου πώποτε ἐδέξατο, καὶ τοῦτο πλουτιζομένη καθ' ἑκάστην ἡδέως ἔτι οὖσιν, οὔτε τῶν ἄλλων τοιοῦτόν τι παρ' ἑτέρων μεμάθηκα. κλάδους δὲ φοινίκων καὶ μυρσινῶν βλέπω οὖν ἀνθρώπους κατέχοντας, καὶ τὴν βαϊοφόρον δοξάζοντας. ποίας δὲ Δαλέκτου τὸ βαΐον ἐστὶ, καὶ τίνα σημασίαν ἔχει παρὰ Ῥωμαίοις καὶ Ἕλλησι, δηλωθήσεται. Βαΐον δὲ Ῥωμαίους οὔτε κλάδον ἐστὶν ἐκ δένδρου κοπόμενον, οὔτε ῥόδον ἐκ ῥοδωνίας πεπαλαιόμενον, οὔτε κρίνον ἐκ κρινωνιᾶς συλλεγόμενον· *ἀνθρωπίνη ἡ γνώμη, ἐκ τοῦ εἰς τόδε μετάβασις, ἀγαθὴ δηλονότι ἡ πονηρά. ἐντεῦθεν γὰρ οὖν παιδοτρίβας βαϊούλους κατονομάζουμεν, ὡς τὰ νηπιώδη τῶν παίδων φρονήματα μετάγοντας εἰς ἄρρενωσιν. καὶ περιβαίκαπρας λέγομεν, οὖν τοὺς κιλλοποδοῦντας κατὰ τῶν ἱερῶν συνεργούς, καὶ προδιδόντας οὖν τοὺς φυγάς. τῆς γοῦν Ἰουδαίας καὶ Ἱεροσολύμων γενομένης ὑποχειρίας τῶν Ῥωμαίων τῷ σεμνοτάτῳ μετὰ τὴν μοναρχήσαντα τὸν Ἰούλιον Καίσαρα, (οὕτω γὰρ καὶ Πιλάτος τὸν κύριον ἔκρινε, καὶ τὴν Ἰουδαίαν Καῖσαρ Αὔγουστος ἀπεγράψατο, καὶ Παῦλος κατακεκρίμενος ἔφη, Δεῖ με τῷ Καίσαρι) ἢ πατρῴα τῶν Ἰουδαίων διάλεκτος τοῖς τῶν Ῥωμαίων μετεστοιχείωτο. τοῖς ἔθνεσι γὰρ ἐμίγησαν, καὶ ἔμαθον τὰ τούτων διδασκάλων. ἰδόντες τοίνυν τῶν Ἰουδαίων οἱ δημογέροντες, καὶ τῶν γραμματέων ὁ σύλλογος τὸν ἐπὶ νώτοις χρυσοδικοῖς καθήμενον κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν, ἐπὶ πῶλου μὲν ὄνου κατὰ συγκατάβασιν ἐποχούμενον, βασιλικῶς ἢ ὡς ἐκ προφητῶν ἐπαινούμενον καὶ ἐπὶ ἐπαίνων ξενοχορούμενον, καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ μεγαλύνοντα, (ἠγάπησε γὰρ ὁ πολιτικὸν ὑπὲρ πᾶσαν ὄνινον πῶλον ὄντα) ὅμως κατὰ τὸ βασιλικὸν ἔθος ὑπὸ τῶν προηγουμένων καὶ ἑπομένων περιστοιχούμενον, καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ μεγαλύνοντα, ἐπὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Σιὼν ἐπαίροντα, καὶ τὴν ἀρχαίαν μέχρι τοῦ νῦν σωτηρίως σωθῆναι, καὶ χρυσίνους ἀδοκιμάστους τοῖς κληρικοῖς, δίδόναι καὶ βαΐα, καθὼς πεποίηται. ἐπεὶ δ' οὐκ οἶδ' ὅπως οὐ φαίνεται ποτε ἔτι γινόμενον, ἀλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν κατηχήσεων αὐτὰ ῥογῶν καὶ βαΐων μόνα δίδοσι τῷ λαῷ θυμιάματα· σκοπητέον πρὸ πάντων, τὸ σημαινόμενον τῶν βαΐων, καὶ ζητητέον τὴν αἰτίαν, δι' ἣν θυμιάματα μὲν δίδονται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κατηχήσεως, καὶ κατὰ τὴν μεγάλην τετράδα κηρία & θυμιάματα· κηρία δὲ καὶ *χωρὶς κατὰ τῆς βαϊοφόρου τὴν κυριώνυμον. εἰς μὲν οὖν ἦσαν τὰ βαΐα ἐκεῖνα, τὰ ὧδε βασιλέων δίδοσθαι ποτὲ καὶ πατριαρχῶν, πάνυ ἐγὼ ἀγνοῶ. οὔτε γὰρ ἀπὸ χειρὸς βασιλικῆς ἢ πατριαρχικῆς βαΐον ἡ χείρ μου πώποτε ἐδέξατο, καὶ τοῦτο πλουτιζομένη καθ' ἑκάστην ἡδέως ἔτι οὖσιν, οὔτε τῶν ἄλλων τοιοῦτόν τι παρ' ἑτέρων μεμάθηκα. κλάδους δὲ φοινίκων καὶ μυρσινῶν βλέπω οὖν ἀνθρώπους κατέχοντας, καὶ τὴν βαϊοφόρον δοξάζοντας. ποίας δὲ Δαλέκτου τὸ βαΐον ἐστὶ, καὶ τίνα σημασίαν ἔχει παρὰ Ῥωμαίοις καὶ Ἕλλησι, δηλωθήσεται. Βαΐον δὲ Ῥωμαίους οὔτε κλάδον ἐστὶν ἐκ δένδρου κοπόμενον, οὔτε ῥόδον ἐκ ῥοδωνίας πεπαλαιόμενον, οὔτε κρίνον ἐκ κρινωνιᾶς συλλεγόμενον· *ἀνθρωπίνη ἡ γνώμη, ἐκ τοῦ εἰς τόδε μετάβασις, ἀγαθὴ δηλονότι ἡ πονηρά. ἐντεῦθεν γὰρ οὖν παιδοτρίβας βαϊούλους κατονομάζουμεν, ὡς τὰ νηπιώδη τῶν παίδων φρονήματα μετάγοντας εἰς ἄρρενωσιν. καὶ περιβαίκαπρας λέγομεν, οὖν τοὺς κιλλοποδοῦντας κατὰ τῶν ἱερῶν συνεργούς, καὶ προδιδόντας οὖν τοὺς φυγάς. τῆς γοῦν Ἰουδαίας καὶ Ἱεροσολύμων γενομένης ὑποχειρίας τῶν Ῥωμαίων τῷ σεμνοτάτῳ μετὰ τὴν μοναρχήσαντα τὸν Ἰούλιον Καίσαρα, (οὕτω γὰρ καὶ Πιλάτος τὸν κύριον ἔκρινε, καὶ τὴν Ἰουδαίαν Καῖσαρ Αὔγουστος ἀπεγράψατο, καὶ Παῦλος κατακεκρίμενος ἔφη, Δεῖ με τῷ Καίσαρι) ἡ πατρῴα τῶν Ἰουδαίων διάλεκτος τοῖς τῶν Ῥωμαίων μετεστοιχείωτο. τοῖς ἔθνεσι γὰρ ἐμίγησαν, καὶ ἔμαθον τὰ τούτων διδασκάλων. ἰδόντες τοίνυν τῶν Ἰουδαίων οἱ δημογέροντες, καὶ τῶν γραμματέων ὁ σύλλογος τὸν ἐπὶ νώτοις χρυσοδικοῖς καθήμενον κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν, ἐπὶ πῶλου μὲν ὄνου κατὰ συγκατάβασιν ἐποχούμενον, βασιλικῶς ἢ ὡς ἐκ προφητῶν ἐπαινούμενον καὶ ἐπὶ ἐπαίνων ξενοχορούμενον, καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ μεγαλύνοντα, (ἠγάπησε γὰρ ὁ πολιτικὸν ὑπὲρ πᾶσαν ὄνινον πῶλον ὄντα) ὅμως κατὰ τὸ βασιλικὸν ἔθος ὑπὸ τῶν προηγουμένων καὶ ἑπομένων περιστοιχούμενον, καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ μεγαλύνοντα, ἐπὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Σιὼν ἐπαίροντα, καὶ τὴν

*ταυρεὶ χρὴ τὴν βαϊοφόραν

*ἀνθρωπίνη ἡ γνώμη

*sane parerat, vt patriarchæ, qui priscam hactenus consuetudinem conseruant, & aureos clericis nummos admetiuntur, etiam ipsis baia darent, quemadmodum indicatum est antea. Sed quoniam hoc nescio qua de causa non amplius fieri videmus, sed iis diebus, quibus catecheses habentur, loco rogarum & baiorum sola populo dant incensa: considerandum ante omnia, quodnam vocis baiorum significatum sit, & inquirenda causa, propter quam incensa dantur in die catechesis; & magna feria quarta, cerei cum incensis; cerei denique cum crucibus ea dominica, qua baia gestantur. Enimuero cuiusmodi fuerint illa baia, quæ ab imperatoribus & patriarchis olim dabantur, equidem hactenus ignoro. Nec enim ab imperatoria vel patriarchali manu baium aliquod cum roga manus mea vmquam accepit, licèt ab eis alioqui tantum non cottidie collocupletetur; nec horum qualitatem ex aliis intellexi. Palmarum tamen, ac myrtorum ramos tenere manu homines video, quum diem celebrant, qua baia gestantur. Et cuiusnam linguæ vocabulum sit baium, quamve significationem habeat secundum Romanos & Græcos, indicabitur. Baium lingua Romana neque ramum significat, ex arbore cæsum, neque rosam ex roseto collectam, neque lilium: sed est animi humani ab vna sententia in aliam traductio, bona videlicet, vel praua. Nimirum hinc fit, vt puerorum magistros adpellemus Baiulos, veluti qui puerorum animos infantes ad virilitatem traducant. Et præuaricatores dicimus eos cooperarios, qui variantur instar iridis, & clientes produnt. Itaque quum Iudæa & Hierosolyma facta fuissent Romanorum imperio subdita, solo rerum potito Iulio Cæsare; (sic enim factum, vt dominum Pilatus iudicaret, ac Iudæam Cæsar Augustus censeret, & Paulus quum damnaretur, diceret; Sistime Cæsari oportet) paterna Iudæorum lingua cum Romana commutata fuit. Quippe Iudæi cum gentilibus permisti, eorum instituta didicerunt. Quum ergo populi Iudaici seniores, & scribarum cœtus vidisset dominum Deumque nostrum, qui tergis Cherubicis insidet, per demissionem more regio a præcedentibus & sequentibus stiparetur, ac Hierosolymæ dignitatem amplificaret, (quippe Sionis vrbem super

Reditus præuaricatores.

τὰ σκευώματα Ἰακὼβ) καὶ οὖν ἔχλους μὲν τῇ γῇ οὖν χιτῶνας στρωννύοντας, καὶ τὰς ὁδοὺς μαλακίζοντας, οὖν παῖδας δὲ κλαδηφοροῦντας καὶ λέγοντας, Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως Δαβὶδ, εὐλογημένος εἰ ὁ ἐρχόμενος· οὐκ εἶπον μετὰ τῶν προφητῶν, Αἶνειτε παῖδες κύριον· οὐδὲ χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιὼν, κήρυττε θύγατερ Ἱερουσαλὴμ, ὅτι ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι πραεὺς καὶ σώζων, καὶ ἐπιβεβηκὼς εἰς πῶλον ὄνου, υἱὸν ὑποζυγίου. ἔχοντες γὰρ ὀφθαλμοὺς, φησὶν, οὐ λαλήσουσιν· ὀφθαλμοὺς, καὶ οὐκ ὄψονται· ὦτα, καὶ οὐκ ἀκούσουσιν· ὅτι ταῖς καρδίαις αὐτῶν κάλυμμα νόμου καὶ ἀγνωσίας ἐπίκειται. ἠναγκάσθησαν δὲ ὡς ἁμαρτωλοὶ, καὶ ὠργίσθησαν, καὶ οὖν ὀδόντας ἔβρυξαν, καὶ ἐπάταξαν, καὶ εἶπον· ἐξέλθετε ἔθνη, ἐξέλθετε λαοὶ, κίδετε, ὡς ὅλος ὁ κόσμος ἐπὶ σὲ ὁπίσω αὐτοῦ. διὸ καὶ τῶν κλάδων μὴ σωιέντες τὸ δορυφόρημα, βαβαὶ μεμνημένους ἐβόησαν, βαβαὶ πάντες πεπλανήμεθα, πάντες ἠχρειώμεθα καὶ ἐξέκλιναν. βαβαὶ τῶν Μωσαϊκῶν ἀδιαγγελιῶν, βαΐον ἀπροσδόκητον γέγονε, φυτὸν κατὰ τοῦτον ὀπώνιαν, μεταφορὰ πρὸς ἀπώλειαν. οὕτω καλῶς σαφωισθείσης, ὡς οἶμαι, τῆς τῶν βαΐων φωνῆς, ῥητέον ὅπως καὶ διατί ἀπὸ τῶν ἀγιωτάτων πατριαρχῶν μετὰ τὴν κατήχησιν θυμιάματα δίδονται, κατὰ τὴν βαϊοφόρον χωρὶς καὶ κηρία, καὶ αὖθις κατὰ τὴν μεγάλην τετράδα κηρία καὶ θυμιάματα, καὶ κατὰ τὸ ἅγιον πάσχα ἀπαστασμοὶ καὶ τρικέφαλα. Φαμὲν γοῦν, ὡς ἐξ ἴδιους τῶν Ἰουδαίων πρὸς τὸ φῶς ἀβλεπήσαντος, καὶ τὴν σωτηρίαν παιωλεθρίαν καταγνόντος, ὡς διεληφθαι, (τοῖς γὰρ ἱκτερίωσι τὸ μέλι πικρόν ἐστιν) ἡμᾶς ἐναντία τούτοις φρονοῦντες & πράττοντες, (ἀσκαρδαμυκτὶ γὰρ τὸν ἥλιον βλέπουμεν) κλαδηφοροῦντες παιγνιζόμεθα, & τὴν ἐκείνων ἀνοίαν θεραπεύοντες, θέατρον γὰρ καὶ αὐθρώποις γεγόναμεν) ὁμολογοῦμεν καὶ οὐκ ἀρνούμεθα, βαΐον γεγονέναι τῆς πίστεως· ἀλλ' ἐκ πικρᾶς πρὸς ἀλήθειαν, ἀλλ' εἰς ἀθανασίαν ἀπὸ θνητότητος· καὶ βαΐα οὖν κλάδους κατονομάζοντες, οὐκ ἐπαισχυνόμεθα. οὕτω φρονοῦντες & οἱ πιστότατοι βασιλεῖς, ταῖς ἐτησίοις ῥογαῖς βαΐα συνεπεύαζον, ἐξ ἀρχύρου τυχὸν ἢ χρυσοῦ καλλιωρύμενα. συνέχαιρον γὰρ τοῖς λαμβάνουσι τὰ ὀρθοδοξοῦσι τὰ πρὸς Θεὸν, καὶ δυσωρύοις τὰ πρὸς αὐτοῦ· ἐπεὶ δὲ τῶν μὲν βασιλέων αἱ ῥογαὶ, καὶ τῶν βαΐων τὰ αὖθις πανταχοῦ συναπαλλοτριωθέντα, πρὸ χρόνων ἐχόλασαν δι' ὧν αἰτίαν οὐκ οἶδεν

*vniuersa tabernacula Iacobi dilexit) viderent etiam turbas ad terram tunicas suas substernentes, & vias molliores reddentes, pueris ramos gestantibus, ac dicentibus, Hosanna filio regis Dauidis, benedictus es qui venis: non dixere cum prophetis, Laudate pueri dominum; neque, Gaude vehementer filia Sionis, prædica gloriam Dei Hierosolyma, quoniam ecce rex tuus venit tibi mitis & seruans, & vectus asinino pullo filio subiugalis. Quum enim os habeant, inquit ille, non loquentur: quum oculos, non videbunt: quum aures, non audient: quoniam cordibus eorum velamen legis & ignorantiæ incumbit. Nimirum vt peccatores excandescebant, & accendebantur ira, & fremebant dentibus, & contabescebant, quum dicerent: Egredimini gentes, egredimini populi, ac videte, quo pacto mundus vniuersus post eum vadat. Ideoque gestationem ramorum non intelligentes, furiosorum more clamabant: Babæ, seducti sunt omnes, omnes inutiles facti sunt & destexerũt. Proh leges & præcepta Mosaica. præter expectationem baium facta sunt, hoc est, secundum ipsorum insaniam, redactio ad interitum. Itaiam recte declarata, mea quidem opinione, baiorum voce; dicendum, quo pacto & quamobrem a sanctissimis patriarchis post catechesin incensa dentur, die baiorum gestationis cruces & cerei, rursus magna feria quarta cerei & incensa, die sancti paschatis salutationes & tricipitia. Discimus ergo, quod quum natio Iudæorum ad lucem cæcutuerit, & salutem adpellauerit exitium, velut indicatum est, (solet enim vsuuenire, vt aurugine laborantibus mel sit amarum) nos eis contraria sentientes & facientes, (quippe solem non conniuentibus oculis intuemur) cũ ramorũ gestatione cõuenius celebremus, & insaniam ipsorũ velut in triumpho spectandã exhibẽtes, (facti sunt enim spectaculũ mortalibus) cõfiteamur, ac nequaquã infitiemur, nos quidem esse factos baium fidei, sex ex vmbra ad veritatem, sed ad immortalitatem ex mortalitate: neq; nos pudet ramos illos adpellare baia. In eadem existentes opinione fidelissimi principes, annuis rogis baia miscebant, argento puta vel auro exornata. Quippe congratulabãtur iis, quibus consequebantur, velut orthodoxis erga Deum, & ipsos erga principes beneuolis. Quia vero principum quidem rogæ, baiorumque flores, qui cum rogis exoriebantur, ante multos annos defecerunt ex ea causa, quam indicauimus; quum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἐπόμδυ, τῶν δὲ θείων πατριαρχῶν αἱ ῥόγαι δημοσιδύονται, καὶ ἡ σωτήδως διδομδίη ῥόγα κῇ τῷ κυρίως δεσπότῃ, ὡς τῷ ἐτησίως πεφαινούσῃ ἐκκλησιαστικῷ ῥόγῳ κατὰ τὴν μεγάλην τρίτην μετέπεσε, καθὼς τὰ παλαιὰ λαλοῦσι ῥογάλια, διδόασιν οἱ πατριάρχαι μετὰ τὴν κατήχησιν τῷ λαῷ ὡς βάια τὰ ξυμάμματα· παρεγγυώμδυοι δ' αὐτῶν ὥσπερεὶ τῆς λαμδαίνουσι, μετανοεῖν ἀπὸ τῆς φαύλης διαγωγῆς, καθὼς που καὶ καθηγήσαν, καὶ δι' ὀλιγοημέρου ὑπερφθῆς βασιλείαν αἰώνιον αὐτὰλλαξεσδαι. δύτιλέσι δὲ ξυμάμασι κατὰ σμικρολόγους καὶ κίμδικας οὐκ ἐλαττονοδσι τὸ μεγαλεῖον τοῦ πνδύματος· (πῶς γάρ; οἱ πᾶσαν τὴν οἰκουμδίην φιλανθρωπίας πανταδαπῆς συγλωδύοντες, καὶ πᾶσαν πεντάδυσιν αὐλακίζοντες ἄρουραν, καὶ πολύχουν δέρσης θερίζοντες ἄστεχνα) ἀλλὰ τῆς ἡμέρας τὴν δυνάμιν αἰνιττόμδυοι, καὶ διδάσκοντες ὥσπερεὶ δι' αὐτῶν τοῦ λαμδαίνοντας, ὁποῖον εἶναι δεῖ τὸ ψυχικὸν κατάστημα τοῦ νηστδύοντος, καὶ τῆς μετανοίας τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ τῆς προσδυχῆς τὸ ξυμίαμα. καὶ τότε μὴν οὕτω κατὰ δύνουσι τῆς νηστείας τὸ στάδιον. κῇ δὲ τῶν τῆς βαϊοφόρου χαρμόσυνον κυριώνυμον, ὡς ἀθλοθέτην καθίσαντες, (ἐκάθισε γάρ φησιν, ὁ κρίνων δικαιοσύνην) δεξιοῦνται σὺν τῷ παγκράτιον τῆς νηστείας νικήσαντας, τιμίων καὶ ἁγίων ξωρῶν ἁγιάσμασι, καὶ κηρίων φωτοδόλων χαρίσμασιν. οὐδὲ γὰρ θέλουσι σκιαμαχεῖν σὺν τοῖς κατ' ἐκείνους σὺν νηπιόφρονας, ἀλλ' ὡς ἤδη τῆς δικαιοσύνης τὸν ἥλιον βλέποντας, τῶν νέων Σιὼν Δαβὶτ πώλου φωτίζοντα, προτρέπουσι δι' αὐτῶν τοῖς ἤδη νηστδύουσι νηστείαν κυριακὴν ποτ' αρακοστὴν ἡμέρου, καὶ τὰ παθῶν τὰ νέφη διώξασι, σωσανατέλλειν μὴ τοῦ γίγαντος. βαΐα μὴν κατέχουσι τῇσι χερσὶ, Δαβὶτ τὸ μεζωπεσεῖν ἐξ ἐμπαθοῦς καὶ κοινοπερασίτους Δαγωγῆς πρὸς ὑψηλοτέραν ἀπαθῆ κηρίας καὶ ξωροὺς, Δαβὶτ τὸ καταλαλεῖν μὴ τῆς ἀληθείας φωτὸς τὸν ἀρχέκακον σατανᾶ ἀντίπαλον. καὶ τί γὰρ ἄλλο δῶρον δοῦναι τῇσι δι' ἐγκρατείας νικήσασι τὸ μέρος τῆς νηστείας παγκράτιον, ἢ τριπαθῆτε θείας ξωρᾶς τιμιώτερον, ἢ μύλας ἄδε παμφάγε σωτῆρ ἀντί· καὶ πύλας ζωῆς τῶν ἀθρώπων ἀνοίξαντι· πᾶσι τοῖς ἀδεν. εἰμὶ τις ἔτοιμος δι' αὐτὸ τῶν σωτηρίων ἡμῖν ἀρεδιάσωσα Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ Θεὸν ἡμῶν. ἐπεὶ ἢ βασιλέα πολλαῖς δορυφορούμδυον κυρίοτησιν, ἀμέσως ἢ μὴ ῥυπαρᾷ καθαίσματι· σὺν ἔξεστιν ὑποδέξασδαι, νῦν μὴν, φησὶν ὁ μέγας ἀρχιερεὺς, τῆς ἀγχεμάχοις σωαριθμήδητε, τῆς σφενδονήτας συσιχλώδητε, τῆς ἀκοντιστὰς σωανάδητε, καὶ τῆς τροπαιοφόροις σωανακλίδητε. μὴ ἢ μικρὸν αὐσιχήσοντα ὑμῖν cum sagittariis pergite, cum gestantibus tropæa procumbite. Verum post exiguum temporis inter-

rogæ patriarcharũ adhuc in vsu publico sint, quæq; pro more datur roga die carnispriuii sic immutata sit, vt in anniuersariã rogã ecclesiastică magnæ feriæ tertiæ incidat, quemadmodũ antiqua Rogalia loquuntur: iccirco dãt patriarchæ populo post catechesin incẽsa, loco baiorũ: velut admonẽtes illos, qui ea sumunt, vt rationẽ viuendi prauã relinquãt, sicut edoẽti sint, ac per conuersionẽ paucorũ dierũ sibi regnũ illud æternũ cõparent. Ceterũ per hæc incensa vilis pretii, more parcorũ hominũ & auarorum, maiestatẽ spiritus non deminuunt: (quo enim id pacto facerent ii, qui terrarũ orbem vniuersum variis beneficiis irretiunt, & omne aruum sterile sulcant, opimas quebeneficentiæ spicas metunt?) sed occultam eius diei vim indicare volunt, quasique docere per hæc eos, qui ea sumunt, qualis esse debeat animi status in eo, qui ieiunium obseruat, quale holocaustum pœnitentiæ, & precationis incensum. Ac tunc quidem ita ieiunii curriculum dirigunt. At vero læta illa die dominica baiorum gestationis, sedentes pro more distribuentium præmia, (quippe consedit, inquiunt literæ sacræ, qui iudicat iusticiam) victores in certamine ieiunii pretiosarum sanctarumque crucium lustrationibus, & cereorum lucentium donis excipiunt. Quippe non cum vmbris dimicare fideles volunt, fatuorũ more: sed eos velut iam adspicientes iusticiæ solem, qui nouam Stonem per pullum illuminat, per hæc exhortãtur, vt absoluto dominico dierum quadraginta a ieiunio, & nubibus vitiorum expulsis, vnà cum hoc gigante (dicto nimirum sole) exoriantur. Et baia quidem manibus propterea tenent, quod traducti sint a vitiosa profanaq; fortasse vita, ad sublimiorẽ & vitiorum expertẽ: cereos vero cũ crucibus, quod cum lumine veritatis auctorẽ omnis mali & aduersarium suum Satanã prostrauerint. Et quodnam aliud donum iis, qui per continentiam in illo magno ieiunii certamine victores exstiterint, dari pretiosius possit optatissima sacra cruce, quæ omnia deuorantis inferni genuinos comminuit, & humano generi vitæ portas aperuit? omnino nullum, nisi quis dicere velit Iesum Christũ Deum nostrũ, qui per crucẽ nobis salutẽ adquisiuit. Et quoniã regẽ multorũ domi atuũ satellitio stipatũ, sine medio, vel cum statu fordido non licet excipere; nũc quidẽ, inquit magnus ille põtifex, inter pedẽ cõserentes numeremini, funditorũ in ordine consistite,

τὰ αὐάκτρα, καὶ ἰδητε τὸν βασιλέα καὶ γῆς βασιλεύοντα ἀπερίγραπτον κύριον καὶ θεὸν ἡμῶν σαρκικῶς χερσὶ δικαίων πεφυγαδόμδυον, καὶ ζωὴν ἀπλδότητον αὐτὶ βαΐων φιλοτιμούμδυον. καὶ κῇ μὴν τῶν χαρμόσυνον κυριώνυμον τῆς τῶν βαΐων σεπτῆς πανηγύρεως, κηρία καὶ ξωρὰς λαμδάνοντες οἱ λαοὶ, τῷ κῇ ζῶντι νίκην ἑαυτῆς πομπεύουσι, ὡς ἀστέρες καταφωτίζουσι τὸν ἀνατολικὸν σφαῖραν τῆς ἀπογνώσεως, ἢ ὡς ἥλιοι παρὰ λαμπαδηφόροι τὰς τριόδους πεπερχόμδυοι, ξυνυφίκτῳ τὴν ἐνδημίαν καταλαμπεώσουσι, καὶ τῷ λοιπῷ τῶν ἐν σκότει καθημδίων αἱρεσιωτῶν θεκαμδύουσι. μὴ δὲ τρίτην ἡμέραν, ὁ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν κηδεμὼν, ὁ πατριάρχης φησὶ, καθ' ἑαυτὸν ὥσπερ συλλογιζόμδυος, μὴ λάδῃ τὴς ἀχρεῖόν τι ξ σωτηρίου πάδους τὰ ἐπιθλα, (καὶ μέλι γὰρ εἰώδε πολλάκις τὴν ἡδύτητα μεθεῖναι εἰς ἔμετον, εἰ μεταληφθείη πρὸς τὸ χρήσιμον (ὡς ἄγαν πο φύλαξ αὐαξὲς ὀρθριαίτερον, δίδωσι τῆς πιστῆς ξυμάμματι, ὁμιλῶν οἷον πρὸς τέκνα αὐτῆς, ἐ ὑποτιθέμενος, μὴ πανηγυρικῶς, ἀλλὰ ἀγωνιστικῶς τὴν ἐξέδρας τριῶν ἡμερῶν τὸ στάδιον αὐαδέξασδαι. καὶ γὰρ ἀκινδύνως, φησὶ, τὸ μέρος τῆς νηστείας διεπερασώμδυ τέλαγος τῷ ἰσίῳ ξ σωρῷ κουφιζόμδυοι, ἐ πρὸς τὸ ἁγίου λιμδόι τῶν ἁγίων παθῶν ξ χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν κατὰ πύσαντε, ἀλλὰ τὸν ἀπήμαντον σὺν ἐπλευτήσαντε μάργαρον, ὡς ὁκεῖνος ὁ φρόνιμος ἔμπορος. ἔτι γὰρ ἁρπαγες καὶ λησταὶ σπαδαίως ἐρεδοδιφῶσι τὸν κύριον, καὶ παγίνλω μαιφονίας συῤῥάψαντες, καιροσκοπᾶσι τάτε τῶν ἄλωσιν. Γρηγορήσωμεν τοίνυν καὶ ἐφεξῆς, καὶ τὴς ἐχρυπνᾶσιν Ἰουδαίοις σωαγρυπνήσωμεν. αὐτοὶ μὲν γὰρ ἐν σκότει πανυπορήσασι, κενεᾶς ὠλέναις ἀφάεντες δίκτυα· ἡμεῖς δ' ἐν ἡμέρᾳ πεπατήσωμεν, καὶ ξ φωτὸς τὰ ἔργα λήψόμεθα. αὐτοὶ σὺν σκόλοπας ἀγκιστρώδεσιν, ἡμεῖς δὲ τῷ ἄγραν κερδήσωμεν. αὐτοὶ τὸν μάργαρον ἐν λίθῳ καλύψασιν, ἡμεῖς ἢ ἐν ὀστρακίνοις ὀπῆσιν εὑρήσωμεν σκόπελοι. οὕτω γινομδύης καὶ πώτης τῶν ξυμαμάτων τῆς Δαβὶδοσεως, καὶ ξ λαοῦ τὰς χεῖρας πάλιν ἵνα τὸ τῆς νηστείας εὐαγοδρομήσωσι πέλαγος, ἢ νύκτα τῶν ἁγίων παθῶν τοῦ Χριστοῦ λαμπάσι κατανυρσδύοντος, (σὺν γὰρ ἐν ἡμέρᾳ πεπερισσεύωμεν νυκτοβατεῖν κατὰ σὺν ἐσκοπισμδύους ἀδύνατον) ὁ τῆς ἐκκλησίας νυμφίος ἀνατείλας καὶ πάλιν, καθά τις εἴπη, ἐῶ ἀρκτῖρος καὶ ἀκροκνέφαιος, ἢ τὴν φωσφόραν ξ ἁγίαν πάσχα ἡμέραν τὴν κυριώνυμον ὡς ἄλλος ἡγεμὼν Μωσῆς τὴν ξ Χριστὸς λαὸν ἐγκολπίζε). καὶ συγχαίρων οἷον ἀνδρὶ, πᾶσιν Αἰγυπτιακὴν ὀπολυναξαμδύοις κακὸν τῆς

interuallum ipsa regia vobis aperietur, ac videbitis cæli terræque regem, nullis circumscriptum terminis dominum Deumque nostrum carnaliter iustorum manibus circumscribi, vitamque vobis fine carentem baiorum loco largiri. Ac læta quidem illa die dominica venerabilis baiorum festiuitatis, dum populi cereos & cruces accipiunt; victoriam aduersus mortem sibi certo despondent, & instar siderum illuminant expertem astrorum sphæram desperationis; vel tamquam serui fideles, qui faces gestant, per trivia circumeuntes, aduentum sponsi splendidiorem reddunt, deque lepra sectariorum in caligine sedentium quasi triumphant. Post diem vero tertium curator ille humanarum animarum, videlicet ipse patriarcha, quasi rationibus secum expensis, ne quis clam ipso salutaris passionis præmia tractet indigne, (nam ipsum mel quoque sæpius dulcedinem suam in vomitum conuertere solet, si aliter quam expediat, sumtum sit) instar custodis vigilacis maturius surgens, incensa dat fidelibus, indicare per hæc volens, & admoneres, ne festino more, sed pugilum ritu trium deinceps dierum curriculum suscipiant. Licèt enim, inquit, absque periculo magnum illud ieunii pelagus a crucis velo subleuati traieciistis, & ad diuinum portum sanctorũ Christi Deique nostri cruciatum adpulistis: tamen instar illius prudentis negotiatoris, inæstimabilem illum vnionẽ consequuti non estis. Adhuc enim prædones ac latrones studiose domino per tenebras insidiantur, & recti quodam homicidii consuto, capiendi eius occasionem quærunt. Igitur etiam deinceps vigilemus, & cum Iudæis excubias agentibus excubemus. Ipsi quidem in tenebris per mare vagabuntur, incassum retia laxantes: nos autem ambulemus in die, ac lucis opera cõsequemur: ipsi sudes hamis uncinabunt, nos prædam lucrabimur: ipsi vnionem in lapide tegent, nos eum in testaceis vasis recondemus. Postquam in hunc modum data sunt incensa, & populus rursum manus suas ad ieunii pelagus prospero cursu direxit, noctemque sanctorum Christi cruciatuum faculis accensis collustrauit: (nam in die ambulantes, vt eorum more, qui ambulant in tenebris, nocturna faciant itinera, fieri nullo modo potest) tum vero sponsus ecclesiæ rursus exoriẽs instar matutini aut vespertini arcturi, die fausto sancti paschatis dominico velut alter diuinus Moses sinu suo Christi populum excipit; quasique congratulans eis, qui omnem scelerit atem Ægyptiacam excusserint,

Universidad de Deusto
Biblioteca

καὶ Φαραὼ διώκτην καταποντίσαντι, Δεῦτε, φησίν, ἴδετε τῆς ὀρθοδοξίας οἱ ἔμποροι, οἱ τὴν νηστείας ἀκυδυμίως περάσαντες πέλαγος, καὶ τὸ μέγα κῦμα καὶ φθόνου τὸν τῆς ζωῆς θησαυρὸν ἀπενύλιστον καὶ τὸν ἀχείμαντον μάργαρον εὑροκλύδων τῷ φωνικὸς ὡς ἐν ὀρέῳ τῷ πάθει κατακρύψε. καὶ ἰδόντες τὸ μὲν ἔλυτρον μετασυλοῦσθεν δυνάμει θείας ἁρπαγῆς, τὸν δὲ μάργαρον αὐτεξουσίως ἐξαναπείλαντα, καὶ εἰς ἐμπορίαν προκείμενον ἀπεραγμάτευτον, λαβέτε καὶ τὸν καὶ *ἰδιώσασθε, καὶ ζωῆς αἰώνιον ἑαυτοῖς δοτοθησαυρίσατε. τάχα δὲ καὶ πατέρα φιλόστοργον, νυῦ πρώτως ἰδόντα παῖδας ἀμύμονας, δοτὸ μακρᾶς καὶ κινδυνώδους δοσδημίας ἀβλαβῶς ἐνδημήσαντας, ἐν φιλήματι ἁγίῳ προεχαρᾶς καταπάζεται, καὶ ἀνοίξας σὺν θησαυρὸς τῆς δόξης αὐτοῦ, δέξεται τοὺς σὺν νομίσμασιν, ὀλίγοις μὲν καὶ τὸ φαινόμενον, πολλοῖς δὲ καὶ τὸ νοούμενον. ἀφορᾶν γὰρ εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν, ἀβράβωνίζεται διὰ τούτων αὐτοῖς καὶ τὸν καὶ ἁγίου πνεύματος ἀπαρχήν. Ταῦτα ἡμεῖς ὡς ἀρχιτέκτονες γέροντες γεγράφαμέν σοι σοφώτατε, καὶ ὑποδείγματι σοι δοτολογίας ἐμέλιον. σὺ δὲ ὡς ἄλλος Βεσελεὴλ, ἐπικοσμήσεις τὸ ἀληθές. Ἐμέλιον γὰρ ἄλλον οἶδεις, φησι, διώσαι θεῖναι τὸν κείμενον, Ἰησοῦν Χριστόν. ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

& Pharaonem persecutorem mari submerserint: Adeste, inquit, adspicite vos mercatores orthodoxæ doctrinæ, qui citra periculũ pelagus iciunii traiecistis, quonã inuidia fluctus vitæ thesaurum iactauerit: vbinam in somnem illũ unionẽ turbinis æstus abreptum in sepulchro, tamquam in ostreo, cælauerit. Quumq; videritis saniem vi fulguris diuini commotã, & unionem propria potestate prodeuntem, ac expositum emtoribus citra vllum pretium; accipite eum, vobisq; peculiarem facite, ac vitæ æternæ thesaurũ vobismetipsis adquirite. Fortassis etiam more patris liberûm amantis, qui iam primũ filios videt exlonginqua & periculosa peregrinatione domum illæsos redeuntes, lætabundus eos cum osculo sanẽto salutat, & apertis thesauris benedictionis suæ, numismatis eos excipit, exiguis quidẽ illis in speciẽ; sed magnis eius ratione, quod intelligitur. Quippe respiciens in auctorẽ & consummatorem fidei, Iesum Christum, verum illum Deũ nostrum; velut arrha data per hæc eis pollicetur futurum, vt Spiritus sanctus super eos veniat. Hæc nos veluti proiectiores architecti scripsimus tibi, vir eruditissime, ac fundamẽtum satisfactionis quasi digito commonstrauimus. Tu velut alter Beseleel, verum superstrues. Quippe fundamẽtum aliud, vt ille inquit, nemo ponere potest præter id, quod positum est, Iesum scilicet Christum: cui gloria & imperium in sæcula. Amen.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΜΕΛΕΤΗ, χάριν τῆς εἰς σὺν θείους ναοὺς τῶν μοναστηρίων γνωμοδοτικῆς μετακλήσεως διὰ σημαντηρίων τριῶν.

Βλέπων ἀπείρους καλούς τινας, καὶ πρὸς μηδὲν δικαιοῦντας ἐπωφελεῖς, ἀλλ' ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον, ματαίαν ὀπτικαλοῦντας καὶ σκανδαλοποιὸν τὴν διὰ σημαντηρίων τριῶν εἰς σὺν ναὸς γνωμοδοτικὴν τῶν μοναζόντων μετάκλησιν, χάριν τῆς τῶν θείων δοξολογιῶν ἀκροάσεως, (ἦκεν γάρ φησι, δι' ἑνὸς αὐσὺν μεπεξέλκεσθαι, καὶ μὴ γίνεσθαι κατὰ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν καὶ θεοῦ μυκτηρισμὸν καὶ χλεασμὸν τῶν διὰ τῶν κυκλούντων ἡμᾶς ἀσεβῶν, καὶ πῶθεν καὶ ὑβριστολῶ ἐν τοῖς ἔθνεσι, μηδὲ θελαμβάνεσθαι τὸ μοναχικὸν, ὡς δῆθεν εἰς μίαν διαλαλιὰν μὴ δυσωπεῖσθαι) παρελθὼν διὰ τῆς παρούσης μεγραφῆς, ὡς οὔτε διὰ τὰς φιλωναφίας τῶν ἀσεβῶν, οὔτε διὰ τὰς δυσκολίας τῶν μοναζόντων ἐνενοήθη διὰ σημαντηρίων τριῶν τὰς θείας δοξολογίας ὀπτικηρύττεσθαι· ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι, ὡς τριὰς σημείοις δοξολογίαι δηλοῦνται: *sed propter magni momenti rationem quam-*

EIVSDEM MEDITATVM, de conuocatione, quæ fit ad sacras monasteriorum ædes, per tria signa.

Quoniam video quosdam imperitos, & nullam ad rem vtilem idoneos, quam vt aliquid noui dicant & audiant, stultã ac scandali plenam vocare conuocationem monachorum ad sacras ædes, quæ tribus fit signis, celebrationes diuinas audiendi causa: (sufficiebat enim, inquiunt, vno dumtaxat eos signo congregari, nec præberi causam subsannandi & irridendi sanctas Dei ecclesias circumdantib. nos impiis, vt parabola fiant inter paganos, nec statum monasticum velut in triumpho spectandum exhiberi, quasi ad vnã commonitionem serectẽ nõ cõponat) equidẽ hoc scripto probabo, nec propter illas impiorũ nugas, nec propter monachorum morositates excogitatũ esse, vt tribus signis glorificationes diuinæ denuntientur: sed propter magni momenti rationem quam-

λόγον δὲ χάριν ὧδε δοτον απῳδαιότατον. τὸ γὰρ ἐπ' ἐκκλησίας γινομένων ἡμερινῶν καὶ νυκτερινῶν δοξολογιῶν, καὶ τὸ ἐξ ἀναγνώσεως τοῦ Δαβὶδ ψαλτῳδημα, τὸ λεγον· Ἐν ἑσπέρᾳ, καὶ πρωΐ, καὶ μεσημβρίᾳ διηγήσομαι, καὶ ἀπαγγελῶ, καὶ εἰσακούσεται τῆς φωνῆς μου ὁ κύριος. δοτὸ τῶν δύο σωτηρίων λογίων Δαβὶδ τῆς νέας δηλαδὴ καὶ τῆς παλαιᾶς, καὶ πῶς τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων πατέρων ὧδε δοσαν, ὡς ἐθὴ πάντων δοξάζεσθαι τὸν Θεὸν δοτὸ τῆς θείας κιννύρας ἐξ θεοπάτορος (αὐοίζω γάρ, φησιν, ἐν ψαλτηρίῳ τὸ σφέλημά μου) καὶ μὴ τῶν τοῦτο ἀνάπυξιν, τὸν θεῖον μελισῶνα τῆς ἐκκλησίας ἐξαγωνίζεσθαι, διὰ κηρὶς διδασκαλιῶν εὐαγγελικῶν, ἐξ κέντρα φωτίζοντος τὸν σκοτόμυωπα· διὰ μελίτης γραφῶν δοτοσολικῶν, γλυκαίνοντος τὸ οἰκημόνης τὰ πέρατα· καὶ διὰ μαρτυρικῶν ἀφηγήσεων, μεγαλυνεσῶν τὴν ἐναρχον οἰκονομίαν ἐξ Χριστοῦ καὶ θεὸν ἡμῶν. διὸ καὶ χάριν μὲν τὴν ἐξ ψαλμῶν ἐξ θεοπάτορος, καὶ λοιπῶν, τὴν ἐν τῇ ὀρθρινῇ δοξολογίαν πρὸ ἐξ ἁγιοπολίτου ψαλλομένων ἑκάστοτε, καὶ τὴν ψαλλομένων σωμήθως ἐν τῇ θείαις ἱεροτελεσίαις, καὶ τὴν ἐσπερινὰς πεσσοχαΐς. πρὸ τὴν δοτοσολικῶν ἀναγνωσμάτων καὶ εὐαγγελικῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν τιχηρῶν, μεγαλαλάντων οἱ μοναχοὶ διὰ σημαντηρίς μικρᾶς, καὶ οἷον ζαπνοτερᾶς, καὶ σκοτινᾶς. τὰ γὰρ τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ σκιαγραφήματα, τύπος τῶν μελλοντων ἦσαν καὶ εἰκονίσματα. χάριν ἧς τὴν θεοφθόγγων εὐαγγελίων ἀνακηρύξεως, καὶ λοιπῶν πανηγυρικῶν βιβλίων ἱερᾶς ἀναγνώσεως, καὶ τὴν ὅλης ἀκολουθίας ἐξ ἁγιοπολίτου ἁπλῶς, τὸ μέγα σημαντήριον δίρηται. εἰς πᾶσαν γὰρ τὴν γῆν, καὶ εἰς τὰ οἰκούμενης τὰ πέρατα. ἡ ἐκ τούτων διήλθεν ὠφέλεια. ἕτως ἡ τούτων πλουμίων θεαρέστως καὶ ἁσεβῶς, ἑδὴ τὴν ἐξ κυρίᾳ λαὸν καὶ ἀεὶ τὰ μελλούσης ὑπομνήσκεσθαι κρίσεως, δι' ὧν γονυκλιθέντες καὶ προσδοκώμεθα. τὸν πάντων γῆν, διὰ σημαντηρίου χαλκῆ ἀεὶ τὰ πλουτῶμες ἡμέρας ἐκείνης ἐς χρισωνύμως ὑπομνήσκεσθαι. αὐξεῖ γάρ, φησιν, ὁ θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος καὶ σαλπίσουσιν οἱ ἄγγελοι ἐξ θεὸς, καὶ οἱ νεκροὶ ἀναστήσονται), καὶ ἑκάστῳ ἀποδοθήσεται κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. τὸ δὲ κατὰς καθολικὰς ἐκκλησίας τὰ πόλεων μὴ μεγαλαλεῖσθαι τὰ πλῆθη διὰ σημαντηρίων τριῶν, ἀλλὰ διὰ μεγάλου ἑνός, ὅτι ἔστι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας ἀνατροπή. λαὸς γὰρ μεγαλαλεῖται χῆρώναξ, καὶ τὰ ἐπὶ σκαπανεῦσιν ἠχοληρῷ, καὶ ἄροτρον. ἔστι τοίνυν ἀγαπητὸν ἐκκλησιάσαι ἐξ τὸν καὶ εἰς τὰς νέας διαθήκης τὰ ψαλτῳδήματα. καὶ ἡμῖν μὲν τοῖς φυλάττουσι τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ πάσων ἐκκλησιαστικῶν ὧδῶν δοσιν ἀμεταπόητον, οὕτω πολιτεύεσθαι δέδοκται. τοῖς δὲ Λατίνοις μεριθεῖσι κακῶς ἀφ' ἡμῶν, καὶ πωρωθεῖσι τὴν καρδίαν τοῦ ἐξ *qui per Dei gratiam seruamus immotam omnem traditionem ecclesiasticam, hunc ordinem sequi visum est. Latinis vero, male a nobis diuisis, & quorum cor obduratum est a*

quamdam, ab antiquis sæculis per manus traditã. Quippe quũ Dei celebrationes, quæ interdiu & noctu fiunt in ecclesia, iuxta Dauidis prophetæ oraculũ, cuius verba sunt: Vesperi, & mane, & in meridie narrabo, & renuntiabo, vocemq; meã dominus audiet: quum igitur hæ perficiantur ex duobus testamentis, nouo sc. ac veteri, iuxta sanctorũ & diuinitus adflatorũ patrũ traditionem: ante omnia sancitũ est vt glorificetur Deus per sacrã Dauidis citharam, (aperiã. n. inquit, in psalterio quæstionẽ meã) & post explicationẽ eius: vt sacrũ examen ecclesiæ semet exerceat per euangelicarũ doctrinarũ fauũ stimulo caliginẽ illuminante; perq. melapostolicorum scriptorum, quod dulcedinẽ finib. orbis terrarum offert: ac per narrationes deniq. de martyrib. quæ administrationem in carne Christi Deiq. nostri amplificant. Ideoque propter sex illos Dauidis psalmos, & reliquos, qui adsidue in glorificatione matutina canuntur ante Hagiopolitam; & propter eos, qui pro more canuntur, quibus res diuina peragitur, & in precibus vespertinis, ante lectiones apostolicas, & euangelicas, atq; etiã versib. inclusas, arcessuntur monachi per signum quoddã exiguũ, quasiq; humilius, & obscurius. Nã quæ veteri testamento veluti per vmbras delineãtur, figura futurorũ erant, & simulacra. Propter diuinorũ autẽ euangeliorum prædicationẽ, & sacrã reliquorum ad conuentus publicos pertinentium librorũ lectionẽ, & propter vniuersum simpliciter Hagiopolitæ ordinẽ, magnum signum inuentum est. In vniuersam. n. terrã, & ad fines orbis terrarum vtilitas ex eis proueniens penetrauit. Quæ quũ ita modo quodã Deo grato ac religiosè peragantur, oportebat populũ domini etiã de futuro cõmonefieri iudicio, cuius causa in genua procumbimus, ac preces fundimus. Itaq. statutũ est, debere Christianos per signum aheneum illius vltimi diei admoneri. Scriptum est. n. Adscendit Deus in iubilatione, dominus in voce tubæ. Itẽ, Clangent angeli Dei tuba, & mortui resurgent, & retribuetur cuiq. secundum operã suã. Quod autẽ in generalib. vrbiũ ecclesiis plebes nõ conuocentur trib. signis, sed vno quodã magno: nõ ordinis ecclesiastici subuersio est. Cõuocatur. n. populus manuariis opificiis deditus, quiq. ligoni & aratro vacat. Itaq. boni consulere debet, si publico interfit cœtui, quum noui testamenti lectiones recitantur. Ac nobis quidem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

σπονδᾶ, καὶ τῆς λόγοις ὑπὲρ ἔλαιον ἀπαλωτέρους εἶναι, ἄλλη τις παρεδόθη συνήθεια, ἐπὶ τῆς εἰς οὖν κους μετακλήσεως τοῦ λαοῦ. ἐνὶ γὰρ κέρατι τῶν σημαντηρίων, τῇ καμπανίᾳ φημὶ, ἥτις ἐκ τῆ κάμπτω (φησὶ) βάλλομένοις εἰς ὁδοιπορίαν αἰεμπόδιστον ἐπέκειτο, ἕτως ἐστὶ χαλκοῦ μιᾶ κώδωνος ἡ μετίουσα, ἀλαλιά, τοῖς πᾶσιν εὐπρόσιτος ἡ ὠφέλιμος. πολλῶν γὰ σημαντηρίων οὐκ ἔστι χρεία Λατίνοις ἐ Ἰταλοῖς, ὅτι μηδὲ ψαλτῳδημάτων ἁγιοπολιτικῶν, ἀλλὰ μόνης τῆς κινύρας τοῦ προπάτορος.

Satana, licèt in sermonibus oleo sint molliores, alia quædã consuetudo conuocandi populũ sacras ad ædes est tradita. Nã vno dumtaxat vtuntur signo, cãpana scilicet, quæ a cãpo sic dicitur. Quemadmodum. n. cãpus cuiusuis itineri citra vllum expositus est impedimentũ, sic & illius æhenei tintinabuli sublimis vox, vniuersis accessu facilis patet. Ac plurib. sane signis Latini & Itali propterea non indigent, quod cantionibus Hagiopoliticis non vtãtur, sed sola Dauidis cithara.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ, LIBER OCTAVVS,

ὧ περιέχονται

quo continentur

Ex Leuncla-uii bibliotheca.

ΜΑΤΘΑΙΟΥ ΤΟΥ ΜΟΝΑχοῦ ζητήματα καὶ ἀποθέσεις γαμικά. MATTHÆI MONACHI quæstiones & causæ matrimoniales.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΑΘΜΩΝ τοῦ γάμου. DE GRADIBVS IN MATRIMONIO.

ΕΚ αν τις εἴρηκε τῶν εὖ φρενοκυλόντων ἀωρίας ἡμεῖς γεγράψαιτο, κατά γε τὸ νῦν διεξιόντας καὶ τὰ τῶν λεγομένων τοῦ γάμου βαθμῶν, καὶ τῆς αὐτῶν συγγενείας τὴν τε ἐγγυτητα καὶ ἀποστασιν, ὅθεν δὴ τῶν συγκεχωρημένων οἱ τὴν κώλυσιν ἔχοντες σαφῶς διακρίνοντα καὶ ἐλέγχοντα. Τὰς μὲν οὖν βαθμοὺς ἀπὸ μεταφορᾶς εἰρῆσθαι φασί τινες τῶν τῆς κλίμακος * ἀναβαθμῶν. ὡς γὰρ δι' ἐκείνων ἡ ἄνοδος καὶ ἡ καθοδος γίνεται, ἕτω διὰ τῶν τῆς συγγενείας βαθμῶν οἵτε ἀνιόντες καὶ οἱ κατιόντες δοξίσκουσι. οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες, οὐκ ἀναγίου γινώσκουσι. πεφαίνειν μέν τι πεφύκασι τῷ τῶν γνήσιων ἕξιν. ἑκάσην γὰρ γνησιν βαθμὸν ἀποτελεῖν ἕνα νενομίσμεν. τούτων οἱ μὲν εἰς πλάτος, οἱ δὲ εἰς βάθος συστείνουσι. καὶ οἱ μὲν τοῦ πλάτους, τῷ αὐτῷ πρὸς ἀλλήλους ἀποσώζουσι ἕξιν. εἰσὶ μὲν γὰρ ὄντες, τὸν πρῶτον ἅπαντες πληροῦσι βαθμόν· ἀδελφοὶ δὲ, πρὸς ἀλλήλους τὸν δεύτερον, * τὰ ἑπόμενα ὡσι τῶν δέκα. διότι οὖν γαμικῶς σωα-

Nemo nos accusauerit, opinor, qui quidem sapiat, velut irẽ alienam agentes, si hoc loco graduum matrimonii, quos vocant, & cognationis eorũdem ea propinquitatem, quã remotionẽ exponamus: vnde fiet, vti qui aliquid habẽt impedimẽti, a permissis clare discerni possint, & deprehendi. Enimuero gradus aliqui dicti os perhibent a translatione graduum scalæ. Quippe sicuti per eos adscenditur ac descẽditur, ita per gradus cognationis tã adscendẽtes, quã descẽdentes inueniuntur. Qui vero sic adfecti non sunt, ex transuerso cognoscuntur. Ceterũ gradus ita cõparati sunt, vt secundũ ordinẽ generationũ procedãt. Quippe receptũ est, vt quælibet generatio gradũ vnum absoluat. Deinde quidã in latitudinẽ, quidã deorsum extẽduntur. Qui in latitudinẽ, eumdẽ inter sẽ locum seruant. Nã qui liberi sunt, primũ omnes gradũ implent: qui fratres, secundo inter sẽ gradu iunguntur, licèt plures numero sint, quã decẽ. Quippe

l. 10. § gradus autem D. de gradibus & adfin.

θομήτους ὂκ τοῦ αὐτοῦ αἵματος, ἀνάγκη μὴ πλείους εἶναι τῶν δύο. τοιῶτι γοιν καὶ οὗτοι δεμόνους ἐκ τῶν ἀδελφῶν θεωροῦντες, δεύτερου φαμὲν εἶναι βαθμοῦ, κ τὴν διπλῆν αὐτῶν * πάντων γένησιν. ὡσαύτως οἱ ἀνεψιοὶ τὸν τρίτον ἐπέχουσι, καὶ οἱ πρωτοξάδελφοι τὸν τέταρτον, καὶ τὸν ἕκτον οἱ δισεξάδελφοι, καὶ ἐφεξῆς ἀναλόγως. οἱ δὴ κατὰ βάθος, οὐ τοσοῦτοι τὸν αὐτὸν βαθμὸν ἔχουσιν, ἀλλ' οἱ μὲν ἡμᾶς τὸν πρῶτον, οἱ ἔγγονοι τὸν δεύτερον, καὶ οἱ δισέγγονοι τὸν τρίτον, καὶ ἐφεξῆς ὁμοίως. παρὸ καὶ οὐ κατὰ πᾶς γένους, ὡς γε ἔδοξε τοῖς ἀρχαιοτέροις, ἀλλὰ κατὰ τὴν οἰκειότητα, καὶ τὴν τοῦ γένους ἐγγύτητα, καὶ τὴν ἀποστασιν αὖθις πρὸς τὸν πρώτην τοῦ γένους ἀρχὴν, κάλλιον οὕτω βαθμοὺς ὀνομάζεσθαι. μεταξὺ γὰρ πατρὸς καὶ υἱοῦ, μικρά τις διάστασις. παππου δὲ καὶ ἐγγόνου μείζων. διεσγγόνου δὲ πρὸς τὸν αὐτὸν ἔτι μείζων. ἕτως ἐπὶ τοσοῦτον ἔχεται καὶ οἱ ἐκ πλαγίου.

Quippe qui matrimonii lege inter se copulantur ex eodem sanguine, necessario plures non sunt, quam duo. Quæ etiam de causa hos solos ex fratribus considerantes, secundi gradus esse dicimus, omnino ratione duplicis eorum generationis. Consimiliter fratrum sororumve liberi gradum erga patruos & auunculos tertium obtinent, consobrini quartum inter se, sobrini sextum; eadem in ceteris ratione obseruata. Qui se porrigunt deorsum, nõ omnes eumdem gradum habent; sed filii, primum; nepotes, alterum, pronepotes, tertium; ceteri, consimiliter. Ideoque non secundum generationes, vti priscis placuit, sed secundum necessitudinem, & generis propinquitatem, vel etiam remotionem a primo generis principio, gradus hosce numerari præstat. Nam inter patrem & filium, exiguum quoddam interuallum est. Maius inter auum & nepotem. Inter auum & pronepotem, adhuc maius. Eadem in illis etiam obtinet ratio, qui sunt ex transuerso.

* πάντας

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ συγγενείας. DIVISIO COGNATIONIS.

ΓΕνικὸν δὲ ὄνομα οὖσα ἡ συγγένεια, εἰς δύο κατὰ πρώτην διαίρεσιν τέμνεται, εἴς τε τὸ φύσει καὶ τὸ θέσει. καὶ φύσει μὲν συγγενής ἐστι, πατὴρ τυχὸν, υἱός, μήτηρ, θυγάτηρ, ἀδελφὸς, ἀνεψιὸς, ἐξανεψιὸς, ὁ ἐκ ἐξ ἀνεψιοῦ γενηθείς, καὶ ὅσα τοιαῦτα. θέσει δὲ, πενθερὸς, γαμβρὸς, γυναικάδελφος, θετὸς υἱός. τὸ φύσει δὲ πάλιν ἀποδιαιρεῖται εἰς δύο. εἴς τε τὸ ἐξ γάμου νομίμου, καὶ τὸ ἐκ πορνείας γεγονός. τὸ δὲ θέσει ἀποδιαιρεῖται καὶ αὐτὸ εἴς τε ἀγχιστείαν καὶ θέσιν. καὶ ἔστιν ἀγχιστεία μὲν, ἡ ἐξ ἀδιαιρέτου συγγένεια. θέσις δὲ, ἡ χωρὶς σαρκικῆς συναφείας γοθεσία. ἡ μὲν τι ἀδελφοποιεῖα, ἀνόμιμον εἰσίν. ἄπαιδες μὲν γὰρ ὄντες, εὐσεφισάμεθα τὴν γοθεσίαν, εἰς ἀναδοχὴν τῶν πραγμάτων. τὴν δὲ ἀδελφοποίαν οὐδεμία εἰσάγει εὐλογία ἐ σύφασις. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα εὐλογον ἔχοντα, καὶ νόμιμον ἐδέξατο. τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα, ἀπαρεδέξατο.

Rursum cognatio naturalis bifariam diuiditur, videlicet in procreatos ex nuptiis legitimis, & vulgo quæsitos. Adrogatio quoq; subdiuiditur in adfinitatem, & adoptionem. Adfinitas est necessitudo, quæ prouenit ex matrimoniali copulatione. Adoptio, alicuius in filium cooptatio, citra coniunctionem carnalem. Fraternitas autem facta per adoptionem, legibus repugnat. Quippe liberis destituti, adoptionem commenti sumus, bonorum transmittendorum causa. Fraternitatem vero per adoptionẽ factã, nulla ratio probabilis introduxit. Iã si qua ratione probabilẽ habẽt, ea lex etiã admittit: quæ talia non sunt, reiicit.

Rursum per subdiuisionẽ, adfinitas vel ex duob. generib. cõsistit, vti quũ patruo & fratris filius, cũ amita eiusq; fratris sororis ve filia copulati sunt; vel consobrini duo, cũ duab. consobrinis: quæ proprie dicitur adfinitas: vel alia quoq; persona duob. hisce generibus interuenit, & vocatur hæc trium generum per adfinitatem copulatio. Et sunt hæc partim prohibita, partim non prohibita, sicut in sequentibus ostendetur.

De fraternitate per adoptionẽ facta, vide Basilic. lib. 35. tit. 13. & l. 7. C. de hered. instit.

* διὰ ἀδελφοποιΐας

Universidad de Deusto
Biblioteca

Η δὲ θέσις ἡ κατὰ εἰοθεσίαν γίνεται ἀλλοδοχῆς χάριν, ἢ ἐξ αἰμοσχωλῶν τῶν ἀπὸ ἁγίου βαπτίσματος, φωτισμοῦ, καὶ διδασκαλίας, ἔτι δὲ μαρτυρίας ἕνεκα. ἀλλ' * ἡμῖν εἰοθεσία, καὶ εἰς κληρονομίαν εἰσέρχεται. διὸ ἔστι καὶ γὰρ ἐγεγόνει. ἡ δὲ ἀπὸ ἁγίου βαπτίσματος, εἰς σὺν γαμικοὺς μόνους ζητεῖται βαθμούς. καὶ αὕτη μὲν ἡ καθολικωτέρα τῆς συγγενείας διαίρεσις. ἐφεξῆς δὲ περὶ ἑκάστης μέρους ἐροῦμεν.

*ἡμῖν

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΞ ΑΙΜΑΤΟΣ συγγενείας.

Διαιρεῖται γοῦν τὸ ὁμογενὲς καὶ ἐξ αἵματος εἰς τε ἀνιόντας, καὶ κατιόντας, καὶ σὺν ἐκ πλαγίου. καὶ ἀνιόντες μὲν εἰσὶν οἱ ἡμᾶς γεννήσαντες. οἷον πατὴρ καὶ μήτηρ, πάππος καὶ μάμμη, καὶ οἱ τούτων ἀνωτέρω. κατιόντες δὲ, οἱ ἐξ ἡμῶν γεννηθέντες, οἷον υἱὸς, θυγάτηρ, ἔγγονος, ἐγγόνη, δισέγγονος, δισεγγόνη, καὶ οἱ τούτων ἑφεξῆς. ἐκ πλαγίου δὲ, οἱ μήτε ἡμᾶς γεννήσαντες, μήτε ἐξ ἡμῶν γεννηθέντες, ἀπὸ δὲ τοῦ αὐτοῦ καὶ μίαν ἀρχὴν καὶ γονὴν ἡμῖν ἀναγόμενοι, οἷον ἀδελφὸς, ἀδελφὴ, θεῖος, θεία, ἀνεψιὸς, ἀνεψιὰ, ἐξάδελφος, ἐξαδέλφη, καὶ οἱ τούτων ἑπόμενοι, οἱ ἀπὸ λοξότητος δηλαδὴ συγγενεῖς.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΙΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΙΟΝΤΩΝ.

Ἀλλ' οἱ μὲν ἀνιόντες πρὸς σὺν καὶ κατιόντες καὶ μὴ ἐξ ἐννόμων ὦσι γάμων, ἐπ' ἄπρον κωλύονται. ἃ γὰρ οἷόν τε τὸν πάππον τῇ αὐτοῦ ἐγγόνῃ γαμικῶς συναφθῆναι· ἄπειρον δὲ φαμὲν, κατὰ τὸ δυνατὸν, αὐ τὸ φύσει ἄπειρον. οὐ γὰρ ἀθήναται τὰ γένη.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΞ ΑΙΜΑΤΟΣ βαθμοῦ ζ.

*Τὴν δὲ ἐκ πλαγίου ὁ ὄγδοος ἐφίησι τὸν γάμον βαθμὸς, τοῦ ἑβδόμου τοῦτον παντάπασιν εἴργοντος. οὐ γὰρ δύναταί τις τὴν τοῦ διςεξαδέλφοῦ θυγατέρα λαβεῖν· ἀλλὰ πρότερον μὲν τὸ ἑβδόμου βαθμοῦ ἐξ αἵματος *ἐρωτώμενον μὲν ἐκωλύετο, ὁτιωσδήποτε δὲ προβαῖνον οὐκ ἐκωλύετο μέν, ἐπετιμᾶτο δὲ, διὰ τὸ σιωπηθῆναι τῷ νόμῳ, μέχρις ἑκτου κωλύοντι μόνον. ,, Φησὶ γάρ· Τὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου ἢ τῆς ἀδελ- ,, φῆς μου θυγατέρα λαμβάνειν εἰς γάμον οὐ θέ- ,, μις, οὐδὲ τὴν τούτων ἐγγόνην τετάρτου οὖσαν βα- ,, θμοῦ. οὐδὲ τὴν θυγατέρα τοῦ θείου, ἤγουν ἐξαδέλ- ,, φου, οὐδὲ ὁ υἱὸς μου τὴν ἐγγόνην αὐτῶν, οἵτινες λέ- ,, γονται δισεξάδελφοι. ἐπεί δέ τινες τῷ βάρει τῶν ἐπιτιμίων κρύφα σὺν τοιούτου ἐπετέλουν γάμους, αἰνήχθη τὰ περὶ τούτου τῇ συνόδῳ, Λουκᾶ

*πῆς δ'

*ἐρωτώμενον μὲν

Adoptio vel fit per cooptationem in filium successionis causa, vel per susceptionem ex baptismate sacro, cõfirmationis & doctrinæ, atq; etiam testimonii causa. Sed adoptio se porrigit ad hereditatem adeundam. Hunc enim ad finem facta est. Ex baptismate susceptio, dum taxat in gradib. matrimoniorũ spectatur. Et hæc quidem generalior cognationis est diuisio. Deinceps etiam de particularibus dicemus.

DE NECESSITVDINE per sanguinem.

GEntilitas siue consanguinitas diuiditur in adscendentes & descendentes, & eos, qui sunt ex transuerso. Adscendentes sunt, qui nos genuerunt. verbi gratia, pater & mater, auus & auia, & qui sunt his superiores. Descẽdentes, qui ex nobis sunt procreati. verbi gratia, filius, filia, nepos, neptis, pronepos, pronepotis, & qui hos ordine sequũtur. Ex trãsuerso sunt, qui neq; nos genuerũt, neq; procreati sunt ex nobis: sed ad eam dẽ originẽ ac progeniẽ nobiscum referuntur. verbi gratia, frater, soror, patruus, amita, fratris filius & filia, consobrinus, consobrina, & qui hos ordine sequuntur, nimirum ex obliquo cognati.

DE ADSCENDENTIBVS ET descendentibus.

ENimuero adscendẽtes a descendentib. licèt ex legitimis nõ nati sint nuptiis, in infinitũ arcentur. Non. n. fieri potest, vt auus cũ nepte sua matrimonii lege copuletur. Infinitũ vero dicimus, eius rationẽ, quod fieri potest, non infinitum natura. Quippe genera non sunt immortalia. l. 13 D. de rit. nupt.

DE GRADV SEPTIMO consanguinitatis.

IIs, qui sunt ex transuerso, gradus octauus matrimoniũ permittit, quũ septimus ab eo prorsus arceat. Quippe nõ potest aliquis sobrini filiã vxorẽ ducere. Ceterũ antea gradus cõsanguinitatis septimus, si de eo consuleretur, prohibebatur ille quidẽ, sed si quo modo res esset acta, non prohibebatur, pœna tamen irrogabatur, idq; propterea, quod silentio lex id præterierit, quæ dũtaxat ad sextũ vsq; gradũ prohibet. legis hæc verba sunt. Fratris mei, vel sororis meæ filiã, vxorẽ ducere, fas non est; nec horũ neptẽ, quæ gradu quarto est. Nec itẽ patrui filiã, quæ consobrina est: neq; filius meus eorum neptẽ ducit, qui sobrini dicuntur. Sed quia nonnulli propter grauitatem pœnarum clam huiusmodi nuptias contrahebant, relata res est ad synodum, quo tempore diuinus ille §. ergo non omnes. Instit. de nupt. Basilic. lib. 28. tit. 5.

τοῦ θείου τὸν πατριαρχικὸν ἐθρόνιζον θρόνον, καὶ ἐξ ἐκείνου ὥρισε καὶ ἔσησεν ἡ ἁγία σύνοδος, μηδόλως τὸν γοῦν τὸν προβαίνειν ἢ ἰσάζειν γάμον, ἀλλ' ἐρωτώμενον μὲν κωλύεσθαι, προβαίνοντα δὲ διαπάσασθαι, καὶ σὺν προέξαντας διορίσασθαι, καὶ τὸν ἱερολογήσαντα ἱερέα, εἰ μὴ ἀγνοίᾳ ἐκλάβοι, καθαιρεῖσθαι. ἐπεκύρωσε δὲ τὴν συνοδικὴν ταύτην πρᾶξιν καὶ θέσπισμα ὁ ἐν βασιλεύσιν ἀοίδιμος Μανουὴλ ὁ πορφυρογέννητος. ταύτῃ γοῦν καὶ ἔοικε φεύγειν τινὲς τὴν ὁ ἐξ ἀδελφοῦ εἰς θυγατέρα λαβεῖν, αἰσχύνην τάττει τυγχάνουσαν. τὸ γὰρ φύσει δίκαιον καὶ ὀπτεπτὲς κεκώλυται. ὥσπερ ἴσως καλὸν *καλὸν ὁ νόμος τοῖς γάμ. τοῖς γάμοις ἐπέθηκεν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΞ ΑΙΜΑΤΟΣ ὀγδόου βαθμοῦ.

Εἷς γε μὴν τὸν ὄγδοον βαθμὸν προβαίνων ὁ ἐξ αἵματος γάμος, συγκεχώρηται. τὴν γὰρ τρισεξαδέλφην ἢ τὴν ἐγγόνην ὁ διςεξαδέλφου λαμβάνειν, ἀσφαλῶς ἔχει κώλυσιν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΚ ΠΟΡΝΕΙΑΣ γεννωμένων.

Τὸ δὲ ἐκ πορνείας, σὺν ἔχει ἅπαν ὄνομα ἐν, ἀλλ' ἀποδιαιρεῖται καὶ φησι. εἰ μὲν γὰρ γυναικὸς σωοικούσης τινὶ *φανερῶς καὶ δι' ὅλου γέγονε παῖς, φυσικὸς οὗτος ὀνομάζεται. καὶ ἔχει δεύτεραν τάξιν, ὡς πρὸς τὸν φύσει νόμιμον, καὶ προτιμᾶται εἰς κληρονομίαν καὶ τῶν αὐτοῦ, ἔχ ὅπως τῶν ἐκ πλαγίου. εἰ δὲ φανερὸς μὲν ἐστιν, ἐ μέντοι ἐκ συνοικούσης τῷ αὐδρὶ γυναικὸς, ὀνομάζεται νόθος. εἰ δὲ παντελῶς ἀφανὴς, λέγεται σκότιος, ὡς φησιν Ὅμηρος,

*φανερὸς

--- σκότιον δ' ἐγείνατο μήτηρ.

πρὸς οὗ λόγος ἡμῖν ἐδείς. ἔτι γὰρ εἰς γαμικὰ συναλλάγματα, ἔτι μὲν εἰς κληρονομίαν ἐν τοῖς τοιούτοις ἐστὶν ἀμφισβήτησις. φησὶ δὲ καὶ ὁ νόμος. τὴν ἐκ πορνείας ἀδελφὴν ἐδεὶς λαμβάνει. καὶ ὁ πορνεύσας μέντοι γυναικὸς, εἰ μὲν ἐστὶ φανερὰ ἡ πορνεία, τὴν μὲν μητέρα αὐτῆς κωλύεται λαβεῖν, λαμβάνει δὲ τὴν διςεξαδέλφην αὐτῆς.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΞ ΑΓΧΙστείας.

Καὶ αὕτη μὲν ἡ τῶν ἐξ αἵματος. τῶν δὲ ἐξ ἀγχιστείας, πικιλωτέρα ἡ εὕρεσις. ἐν τούτοις γὰρ βαθμῶν ποσότης ζητεῖν ἐδέ ὅλως τοῖς παλαιοῖς ἔδοξεν· ἀλλὰ τὰ συγκεχυμένα ἔχ τὴν τοῦ ἤθους κλῆσιν καὶ ἅπερ ἐπὶ ῥητῶς κωλύοντες, τὰ λοιπὰ ἀνέγκλητα ἔασαν. οἱ δὲ νεώτεροι ἐβαθμοὺς

Lucas patriarchalem thronum regebat, ac deinceps definiuit & statuit sancta synhodus, nequaquã eiusmodi nuptias debere procedere vel consistere, sed si de iis consulatur, prohibẽdas esse, sin procedant, dirimendas, & segregãdos, qui contraxerint, ac sacerdotem, qui precibus sacris initiarit, nisi forte per ignorantiã surreptus fuerit, deponendum. Atq; hanc rem actam in synhodo confirmauit etiam constitutio clari inter imperatores Manuelis illius in Porphyranati. Hanc ob causam nõ permittitur, vti quis sobrini sui filiam ducat vxorem quæ ipsi loco sobrinæ est. Quippe naturale ius, & honestatẽ, & pudorem, quasi frenũ quoddam nuptiis lex imposuit. l. 14. § seruiales D. de rit. nupt.

DE GRADV CONSANGVInitatis octauo.

NVptiæ, quæ inter cõsanguineos cõtrahuntur, si ad octauũ vsq; gradum procedant, permissæ sunt. Quippe nati ex sobrino filiã, vel neptem sobrini ducere nullo modo quis prohibetur.

DE VVLGO QVÆSITIS.

VVlgo quæsiti non idem omnes nomen habent. Sed subdistinguuntur. Nam si cui mulierem in contubernio habenti, palam natus sit filius; naturalis vocatur, & secundum locum obtinet ab eo, qui natura legitimus est, & in successione præfertur etiam adscendentibus, nedum ex transuerso constitutis. Sin manifestus quidem est, non tamen ex muliere natus, quæ in contubernio viri sit; nothus siue spurius adpellatur. Sin omnino incertus & obscurus, tenebrosus dicitur, vti quum Homerus ait:

--- *mater peperit tenebrosum.*

ac de hoc quidem nullus nobis est sermo. Nec enim vel ratione cõtractuum matrimonialium, vel successionis, vllum in talibus est dubium. Etiam lex ait: Vulgo quæsitam sororem nemo ducit vxorem. Item, Qui scortatus est aliqua cum muliere, si quidem scortatio manifesta est, vt nouercam eius ducere prohibetur, ita sobrinam eiusdem ducere potest. l. 14 D. de rit. nupt.

DE ADFINITATE.

HActenus dictum de consanguinitate. Adfinitatis autem rationes magis sunt ad inueniendum variæ. Nam in his graduum quantitatem omnino non quærendam esse, visum est priscis: sed nuptias, quæ confusionẽ introducerent in appellatione generis, quæve inhonestæ essent, diserte vetantes; reliquas minime reprehensas reliquerunt. Recentiores vero etiam gradus in his excogitarunt, & quæ gradum sextum excederent, locum habere volue-

Universidad de Deusto
Biblioteca

αὐτοῖς ἐπενόησαν, καὶ τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ ἕκτου βαθμοῦ, ἕως ἑβδόμου ἐπιτρέπειν δεδώκασι. καίτοι ῥητῶς διείρισμένων καὶ ἕκτον συγκεχωρημένον καὶ ἕβδομον κεκωλυμένον. τὸν μὲν ὡς ἀσύγχυτον, τὸν δὲ ὡς συγκεχυμένον. ὥστε οὐχὶ βαθμοὺς παρεισάγειν εἰς πάντα· ἀλλ' ὁμοῦ ὄνομα ῥητῶς ἐκώλυσε, * φυγεῖν. οὐ μὴν ἐκώλυσε, παραδέχεσθαι. ἐκώλυσε δὲ ὁμοῦ παλαιότερον νόμου τὰ μετέπειτα καὶ ὑστερα. φησὶ γάρ· πείθεσθε ἐστὶν ἡ μήτηρ, καὶ ἡ μάμμη, καὶ ἡ προμάμμη τῆς γαμετῆς μου. καὶ οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω. καὶ νύμφη λέγεται, ἡ ἐξ υἱοῦ καὶ τοῦ ἐγγόνου καὶ ἡ ἐκ μετέπειτα γαμετή. καὶ μετέγονη λέγεται, ἡ ἐξ ἄλλου γυναικὸς, καὶ ἐγγόνη. καὶ μετεγγόνη τῆς γαμετῆς μου. καὶ οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω. οὐδὲ τὴν μητρυιάν μου, εἰ καὶ πολλὰς ἔσχεν ὁ πατήρ μου. ἐπεὶ δὴ μητέρων ἔχουσι πάξιν. οὐπὲ μητρυιὰ, τὸν γνήσιον αὐδρα τῆς μετογενῆς μου. οὐδὲ τὴν γυναῖκα τῆς ἀποζυγείσης μου γυναικὸς, τὴν μὴ τὴν ἀποζύξιν τεχνείσαν ἐξ ἑτέρου ἀνδρός. ὁ δὲ Σισιννίου τόμος, δύο ἀδελφοὺς ἐκώλυσε λαμβάνειν θείαν καὶ ἀνεψιάν, ἐξ αὐτάπαλιν. ἔτι δὲ δύο ἀδελφοὺς ἐκώλυσε λαμβάνειν δύο πρωτοξαδέλφας. ἐνθεωρεῖται δὲ τῷ μὲν πρώτῳ ὁ πέμπτος, τῷ δὲ δευτέρῳ ὁ ἕκτος βαθμός. Μέχρις οὗ τοῦ πέμπτου βαθμοῦ πάντη τὸ ἐξ ἀγχιστείας κεκώλυται. εἰ δεῖ καὶ τούτοις βαθμοὺς ἀριθμεῖν. τὰ δὲ τοῦ ἕκτου βαθμοῦ, εἰ μὲν ὅσι ἔχει σύγχυσιν περὶ τὰ ἕβδομους ὀνόματα, οὐ κωλύεται. εἰ δέ τις ἐρᾷται σύγχυσις, ἐᾴρεται. Καὶ δὴ τὸν μὲν ἐξ ἑνὸς ἑκτὸς βαθμῶν ῥοῦμβον γάμου οἱ μὲν ἄλλοι πάντες κωλύουσιν. ὁ δὲ γε Θεσσαλονίκης Μιχαὴλ ὁ * Γουμβου ἐν ἰδίῳ ψηφίσματι ἀκώλυτον ἀποφαίνει. οἷον εἰ πατὴρ καὶ ὑὸς πρώτου ὄντες βαθμοῦ, σπαφῆναι μικρᾷ θείᾳ καὶ ἀνεψιᾷ, πέμπτου οὔσης βαθμοῦ. εἰ δὲ ὁ ζητούμενος ἕκτος ἐξ ἀγχιστείας βαθμὸς ἐκ δυοῖν σύγκειται, καὶ πατέρων, εἰ μὲν γίνεται σύγχυσις, ὁ δεύτερος κεκώλυται. οὐ γὰρ δυνατὸν δύο ἀνταδέλφους δυσὶ σπαφῆναι πρωτοξαδέλφαις, ἢ τὸ ἀνάπαλιν. γίνονται γὰρ αὐτὶ ἀνταδέλφων σύγγαμβροι, καὶ συγχέονται ἐντεῦθεν τὰ τῆς συγγενείας ὀνόματα. φησὶ δὲ ὅιεῤῥὸς καὶ μέγας Βασίλειος. Ἐν οἷς τὰ τοῦ γένους ὀνόματα συγχέονται, ἐν τούτοις ὁ γάμος ἀθέμιτος. Εἰ δὲ οὐ γίνεται σύγχυσις, καὶ ὁ ἕκτος ἀκώλυτός ἐστι. πεπτον γὰρ καὶ ἔγγονον, ἀκώλυτον σπαφῆναι μεγάλῃ θείᾳ καὶ ἀνεψιᾷ.

* φυγεῖν

βαθμὸς ε. ἀκώλυτος.

*Χάμιος

ε κεκωλυμένος.

ε ἀκώλυτος.

runt. Atqui diserte inuenimus gradum sextum permissum, & septimum prohibitum: illum, velut expertem confusionis; hunc, tamquam confusioni obnoxium. Quo fit, vt in his gradus minime introducendi sint; sed quod diserte lex vetuit, fugiendum: quod non vetuit, admittendum. Vetuit autem prisca lex propinquiora. Sunt enim eius hæc verba. Socrus est vxoris meæ mater, & auia, & proauia. quarum nullam duco. Nurus etiam dicitur, vxor filii, & nepotis, & pronepotis. Priuigna quoque dicitur, ex alio nata marito vxoris meæ filia, & neptis, & proneptis. quarum nullam duco. Nec item nouercam meam, licèt plures pater meus habuerit. quontam matrum loco sunt. Nec nouerca nubit ei, qui priuignæ meæ maritus fuit. Nec filiam mulieris duco, quæ a me diuertit, ex alio marito post diuortium procreatam. Tomus autem * Sisinnii prohibet, ne duo fratres amitam & eiusdem fratris filiam ducant vxores, ac vice versa. Præterea vetuit, ne duo fratres ducant duas consobrinas. in quorum primo quintus, in secundo sextus gradus spectatur. Igitur ad quintum vsque gradum prohibitæ sunt ob adfinitatem nuptiæ, si quidem in his etiam numerandi sunt gradus. Quæ vero sexti gradus sunt, si nulla interueniat confusio circa generis adpellationes, non prohibentur. Sin emergat aliqua confusio, vetantur. Eas etiam nuptias, quæ contrahuntur ex vno & quinque gradibus, omnes alii prohibent. At vero Thessalonicensis antistes ille Michael Chumnus, sua sententia pronuntiat minime vetitas. exempli gratia, si pater & filius, qui primo sunt gradu, copulati fuerint amitæ paruæ, ac fratris eius filiæ, quæ gradu quinto se contingunt. Sin gradus ex adfinitate sextus, quo de quæritur, ex duobus & quatuor constat; siquidem fit confusio, nuptiæ posteriores prohibentur. Nam fieri nequit, vt duo germani fratres duabus consobrinis copulentur, aut vice versa. Fiunt enim loco fratrum, congeneri vel coadfines; & hoc modo nomina cognationis confunduntur. Ait autem sanctus & magnus ille Basilius: In quibus generis adpellationes confunduntur, in his illicitæ sunt nuptiæ. Sin confusio nulla fit, etiam sextus non prohibetur. Quippe non vetatur, quo minus auus & nepos copulentur cum amita magna, & eiusdem ex fratre nepte. nam hoc

l. 14. § Itaq; socrus D. de rit. nupt.

* promulgatus anno A. C. 0490.

Gradus sextus non prohibitus.

Gradus sextus prohibitus.

Sextus non prohibitus.

ἕκτε γὰρ καὶ ἕβδομος βαθμός. ἀλλ' ἔστιν ἀσύγχυτον. πάλιν γὰρ μετὰ δύο γάμους πάππου καὶ ἐγγόνου ὑποσώζουσι γένους. τὴν γὰρ μεγάλην θείαν καὶ τὴν μείζονα θεῖον, ἤτοι τοῦ πάππου τὴν ἀδελφὴν καὶ τὸν ἀδελφὸν, μάμμην καὶ πάππον οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσι. Διὸ ἔστι οὔτε ἀπὸ τοῦ νόμου τὸ παρὸν κεκώλυται ζήτημα, καὶ * τῷ νόμῳ παρεῖται τοῦ Σισιννίου ὡς ἀκώλυτον. ἐκεῖνο δὲ ὡς σύγχυσιν * ἔχω κεκώλυ). Εἰ δὲ ἐκ τριῶν ἐστι καὶ τριῶν, εἰ μὲν ὅσα ἔχει σύγχυσιν, ἀκώλυτόν ἐστιν. οἷον ὅταν μὲν θεῖος ἐξ ἀνεψιᾶς θείαν λάβῃ καὶ ἀνεψιὰν, οὐδεμία γίνεται σύγχυσις. πάλιν γὰρ θείου καὶ ἀνεψιοῦ σώζουσι γένος. Διὸ ἔστι καὶ ἀκώλυτον εἶναι πᾶσιν, ἤτε ἐξ ὑηθέντος νόμου σιωπὴ, οὐ μὴν ἀλλὰ ἐξ ἰσοπαθισμάτων βασιλικῶν καὶ πρόξεις σωδικῶν πᾶσιν * αἰγνώστοις. Ὅταν δὲ ὁ μὲν θεῖος πρεσβυτέρων ἔσχε τὴν ἀνεψιὰν, ὁ δὲ ἀνεψιὸς βούληται σωοικήσαι τῇ θείᾳ, τὸ ἀπηγορευμένον Διὸ τὴν σύγχυσιν κεκώλυται. γίνονται γὰρ ὡς ἀπὸ τῶν νόμων, ὁμοῦ θεῖος ἀνεψιὸς, ὁ δὲ ἀνεψιὸς θεῖος. καὶ ἔστι ἔτι σαφὴς τῶν ὀνομάτων ἡ χύσις σύγχυσις. Ἀλλὰ καὶ ὁ μέχρις ἑβδόμης βαθμοῦ θεωρούμενος ἐξ ἀγχιστείας γάμος, εἰ μὲν ἐξ ἑνὸς εἴη καὶ ἑξ, κεκώλυται. οὐ γὰρ οἷόν τε πατέρα καὶ υἱὸν διεξαδέλφας σπαφθῆναι δυσί· γίνονται γὰρ αὐτὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ σύγγαμβροι. Εἰ δὲ ἐκ δύο ἑκάτερος, μηδαμῶς· εἴτε γὰρ πάππος καὶ ἔγγονος, εἴτε δύο ἀνταδέλφοι σπαφθεῖεν μικρᾷ θείᾳ ἑκατέρᾳ ἀνεψιᾷ, ὁ δεύτερος γάμος ἀσύγκλητός ἐστιν. Εἰ δὲ ἐκ τριῶν καὶ πατέρων, πάλιν εἰ μὲν ἔστιν ἀσύγχυτον, συγκεχώρηται. θεῖος γὰρ καὶ ἀνεψιὸς, δύο πρωτοξαδέλφας ἀκωλύτως λαμβάνουσιν. Εἰ δὲ σύγχυσιν ἔχων ὁρᾶται, οὐ δῆπτα πάππος γὰρ καὶ διέγγονος δύο πρωτοξαδέλφας λαβεῖν εἴρηνται· ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ σύγγαμβροι λογισθεῖεν. ἀλλ' ὁ μὲν πρεσβύτερος, μόνος ἀκώλυτος· κωλύεται δὲ ὁ δευτερεύων, ἢ πρεσβὰς Διὸ σπαφῆναι· τὰ δὲ ὑστερα τὸν ἕβδομον ἐξ ἀγχιστείας, ὑπολυτερεύοντά εἰσι καὶ ἀκώλυτα, ὥσπερ ἐν τοῖς ἐξ αἵματος τὰ ὑστερα τὸν ὄγδοον. Οὐ καλῶς δὲ πισὶν εἴρηται, ὅτι τὰ διεσκόμματα ἐξ ἀγχιστείας ἕκτου βαθμοῦ, ὅτε μὲν ἐξίσης εἰσὶν, ὡς ἐξ ἑκατέρου μέρους τρεῖς εἶναι βαθμοὺς, ἀκώλυτα εἰσι· κεκωλυμένα δὲ, ὅτε εἰσὶν ἄνισα· ἐκ γὰρ τῶν εἰρημένων αὐτέρω δέδεικται, μὴ τὸ ἴσον καὶ τὸ ἀνισον, ἀλλὰ τὸ συγ-

* τῷ πάπῳ

* ἔχον

ε ἀκώλυτος.

ε κεκωλυμένος.

ζ ἀκώλυτος.

ζ κεκωλυμένος.

hoc quoque sexti gradus est, at confusionis expers. Rursus enim peractis nuptiis aui & nepotis loca seruant. Quippe magnam amitam & patruum magnum, hoc est, aui sororem & fratrem, plerique auiam & auum nominare solent. Iccirco nec legibus hic casus est prohibitus, & a tomo Sisinnii permittitur, ceu minime vetitus: quum illud alterum sit prohibitum velut obnoxium confusioni. Sin ex tribus & tribus conflat, siquidem confusionis expers est, non vetatur. Verbi gratia, quum patruus & fratris eius filius, amitam ducunt, & eiusdem fratris filiam; nulla fit confusio. Rursus enim patrui & fratris filii locum seruant. Propterea hoc plane non prohiberi, non modo legis indicata silentium; sed etiam principum sanctiones, & acta synodalia cunctis significarunt. At vero quum patruus iam antea fratris habet filiam, patruique fratris filius cum eius mulieris amita coire vult in matrimonium; posteriores hæ nuptiæ confusionis causa prohibentur. Quippe velut ipso iure patruus sit fratris filius, & fratris filius sit patruus: adeoque manifesta generis adpellationum hæc confusio est. Quinetiam matrimonium inter adfines, ad septimum vsque gradum sese porrigens, si constet ex vno & sex; prohibetur. Nam fieri nequit, vt pater & filius duabus sobrinis copulentur. Patris enim & filii loco, fiunt congeneri vel coadfines. Nequaquam hoc vsuenit, si ex duobus & quinque constet. Nam siue auus & nepos, siue duo germani fratres copulati fuerint cum amita parua, & fratris eius filia, secundæ nuptiæ vitio carerent. Sin ex tribus & quatuor, rursus siquidem confusio nulla interuenit, permittitur. Patruus enim, & fratris eius filius, duas consobrinas citra prohibitionem ducunt. Non item, si confusio quædam emergat. Auus enim, & pronepos, a matrimonio duarum consobrinarum arcentur: ne congeneri vel coadfines habeantur. Nimirum prius contractum matrimonium, manet immotum: posterius prohibetur, vel si iam processerit, dirimitur. Quæ vero matrimonia gradum adfinitatis septimum excedunt; in ea curiose non inquirendum est, nec faciundæ prohibitiones; sicuti fieri videmus & in iis, qui ratione consanguinitatis octauum excedunt. Ceterum non recte traditum a nonnullis est, matrimonia sexti ex adfinitate gradus, quum pares vtrinque gradus habent, non prohiberi: quum impares prohiberi. Ostensum est enim ex indicatis superius, non æqualitatem, & inæqualitatem; sed confusionem, & confusionis absen-

Septimus prohibitus.

Septimus nō prohibitus.

Septimus nō prohibitus.

Septimus prohibitus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

κεχυμμένον ☪ ἀσύγχυτον, ἢ ἀφιέναι ἢ ἀπείργειν τὸ σωλλαγμα.

tiam, vel permittere, vel impedire contractum.

Ὅτι οὐ δεῖ τὸν αὐτὸν δύο θυγατέρας ἐξαδέλφας λαμβεῖν.

EVMDEM NON DEbere duas sobrinas ducere.

Κεκώλυκεν ἡ ἐκκλησία καὶ τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα δύο θυγατέρας ἐξαδέλφας λαμβαίνειν. ἐπεὶ γὰρ ἑβδόμῳ ἐξ ἀγχιστείας, ὡς οἰόνταί τινες, συνάπτει βαθμὸς, ἀλλ' ἕκτῳ. Διὰ τὸ ἑνὸς βαθμοῦ λογίζεσθαι τὸν ἄνδρα μετὰ τῆς γυναικός. ἔτι γὰρ ζητηθὲν ὑπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ πατριάρχου Νικολάου, ἐκωλύθη παρὰ τῆς ἐκκλησίας. πρόσθη δὲ καὶ θέσπισμα, τοῦ ἐν Βασιλεύσιν ἀοιδίμου Μανουὴλ, μὴ γίνεσθαί ποτε τοῦτο διεμβόλιμον. Διατί δὲ τὰ ἐξ ἀγχιστείας, ἤτοιμ περιγυείας, εἰς τὸν ἕβδομον λύεται βαθμόν; τὸ ἓν, ἡ φύσει ἐστὶν, ἢ θέσει καὶ φύσει μᾶλλον, ὡς εἷς ἄνθρωπος. θέσει δὲ, ὡς ὁ αὐτὸς μὴ τῆς νομίμου γυναικὸς, οὓς σχέσις ἐώσει καὶ συμφέρεια σαρκικὴ, ὡς εἴρηται, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ὅταν μὲν οὖν ἐξ αἵματος ἢ ἡ οἰκείωσις καὶ γένους ἑνὸς, τὸ οἰκεῖόν τε καὶ τὸ ἓν, φύσει ἐστίν. Ὅταν δὲ ἐξ ἀγχιστείας καὶ δύο γενῶν, θέσει τὸ ἓν, ☪ ἡ οἰκειότης αὐτοῖς, οὐ τῷ ἐξ αἵματος οἰκειότητα. Διὸ καὶ τῷ ὑποβεβηκότι βαθμῷ, καὶ τοῦ ὀγδόου, οὗτος ἡ τοιαύτη οἰκειότης τε ☪ ἕνωσις λύεται. τὰ γὰρ μᾶλλον τῶν ἑνώσεων ἔχοντα, πλειόνων καὶ τῆς διαστάσεως τοὺς τῶν διάλυσιν δεόντας· ὥστερ τὰ ἧττον ἰσωμένα, ἐλάττονος.

Prohibuit etiam ecclesia, ne vnus & idem duas sobrinas ducat vxores. Non enim heic septimus ex adfinitate, ceu plerique putant, gradus colligitur, sed sextus: propterea, quod maritus & vxor vno gradu contineri ducantur. Hoc enim quum in consultationem venisset tempore Nicolai patriarchæ, prohibitum ab ecclesia fuit: simulque promulgata fuit sanctio clari principis Manuelis, quæ statuit, ne tale quid vmquam fiat. Sed qua de causa fit, vt inter adfines, vel duo diuersa genera contractæ nuptiæ, gradu septimo liberæ sint? Quod vnum est, vel est natura, vel adrogatione. Natura vnum est, verbi gratia, vnus homo. Vnum adrogatione, vt vir & vxor legitima, quos vniuit adfectio & coniunctio carnalis, sicuti perscriptum legimus: Et erunt hi duo in carnem vnam. Itaque quum necessitudo existit ex sanguine, & ex eodem genere; naturalis est necessitudo, & vnitas: quum ex adfinitate, ac duobus generibus; adrogatione fit vnitas inter eos, & necessitudo, a consanguinitatis necessitudine diuersa. Propterea mox inferiore gradu, & ante octauum, huiusmodi necessitudo & coniunctio soluitur. Quorum enim strictior est coniunctio, ea maioris etiam indigent interualli ad hoc, vt exspiret: sicuti minoris, quæ minus vnita sunt.

Vnitas naturalis & adrogata.

Περὶ τῶν ἐκ τριγυείας.

DE MATRIMONIIS EX tribus diuersis generibus.

Τὰ δ' ἐκ τριγυείας γαμικὰ ζητήματα, εἰσὶ μὲν καὶ τοῦτο ἐξ ἀγχιστείας, ἀλλὰ τῇ τοῦ τρίτου γένους ὑπολοιπῷ, ῥᾴον ἢ τὰ ἐκ δύο συμπεπλεγμένα γενῶν λύοντα. ὥστερ γὰρ τοῦτο, δυσὶ βαθμοῖς ὑποβέβηκε τῶν ἐξ αἵματος, (τὰ μὲν γὰρ εἰς τὸν ὄγδοον, τὰ δ' ἐξ ἀγχιστείας ἐκ δυοῖν γενοῖν ἔδ' ὅτε καὶ εἰς τὸν ἕκτον λύονται) οὕτω πάλιν τὰ ἐκ τριγυείας δυσὶν ὑποβιβασθέντα βαθμοῖς τῶν ἐκ δύο γενῶν, τῷ ἀρχῷ τῆς λύσεως κατὰ τὸν τέταρτον δύνηται λαμβάνειν βαθμὸν, εἰ καὶ πολλῷ μᾶλλον εἰς τοῦτο βαθμοὺς λαμβάνειν οὐ δεῖ, ἀλλὰ ζητεῖν, εἰ ἐκ ἐκωλύθη παρὰ τοῦ νόμου ῥητῶς· μᾶλλον γὰρ ἀναγκαῖον ἐκκλίνειν τὸν ὑπολογισμὸν

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἀναφαίνονται τρεῖς. λύονται δὲ ὅμως κατὰ τὴν συνήθειαν. ἡ μὲν τοι ἀκρίβεια, ὥσπερ εἴπομεν, τὸν τέταρτον ἐν τούτοις βαθμὸν ἀπαιτεῖ. δεῖ γὰρ τὴν οἰκειότητα τῆς ἀγχιστείας πλαγιαθῶσαι μικρόν, καὶ τὴν ἀκριβῆ τάσιν χαλασθῆναι μικρὸν, καὶ τὴν γυναικαδελφὸν μου ἡ γυνὴ τοῦ ἀνεψιοῦ μου ἐφεξῆς ἐπὶ τὸ μέσον ἥκουσα, ὥσπερ κἀγὼ πρὸς αὐτόν. ὁ οὖν ἡμέτερος ἀδελφὸς δύναται τὴν τούτων ἀμέμπτως λαβεῖν θανόντος τοῦ γυναικαδέλφου μου, ἢ ἐγὼ τὴν ὀκείνης* λαβεῖν, αὐτὴν δὲ οὐ θέμις λαβεῖν. Πάλιν ἔλαβον εἰς τὴν ἀδελφὴν μου γαμβρὸν, οὗ τὴν ἐπ' ἀδελφῷ ποτὲ νύμφην αὐτὸς *ἔλαβεν εἰς γυναῖκα, καὶ ἔστιν ἀκώλυτον. ἐπεὶ καὶ τετάρτου βαθμοῦ διέλοιπεν, καὶ μακρύνεται μικρὸν καὶ τῆς οἰκειότητος τοῦ μέσου ἥκους. τὸ γὰρ πρὸς αὐτὸ προσεχῶς συναπτόμενον πρόσωπον, ἡ ἀδελφή μού ἐστιν· ἐγὼ δὲ οὐκ ἀλλογίου, καὶ μικρὸν ὑποτέρω τοῦ μέσου. Πάλιν ὅτι τῇ θυγατρὶ ἐγήμετό μοι γαμβρός. τοῦτον τὴν ποτὲ μὲν νύμφην ἐπ' ἀδελφῷ λαβεῖν με εἰς γυναῖκα οὐ θέμις, ὡς πρόσεχῶς συναπτόμενον πρὸς τὸ μέσον ἥκουσαν· τὴν δὲ αὐτῆς [λαβεῖν] ἀδελφὴν, οὐκ ἀπέμπων· ἀλλὰ καὶ γαμβρὸς καὶ γυναικάδελφος χηρεύσαντες θείαν καὶ ἀνεψιὰν εὐθαμῶς λαμβάνουσιν. Οὗ δὴ πεπλάνηκεν ἡ γυνὴ, λαμβάνειν τοῦτο ἐφεῖται τὴν τοῦ συγγαμβροῦ αὐτοῦ ἀδελφήν. Ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν θυγατέρα τῆς διεξαδέλφης τῆς πρώτης ἐξαδέλφης τῆς πρώτερος αὐτοῦ γυναικὸς, ἤτοι τὴν πρωτεξαδέλφην τῆς πρώτης γυναικὸς, οὐκέτι κεκώλυται δὲ λαβεῖν τὴν θυγατέρα τῆς πρώτης ἐξαδέλφης τῆς πρώτερος αὐτοῦ γυναικὸς. Δύο δὲ ἀδελφῶν γυναικάδελφον καὶ γυναικαδέλφην συνάπτεσθαι ἡμιτόν. Τὸ δὲ ψήφισμα τοῦ πατριάρχου Λέοντος τοῦ Στυπῆ, ἐφῆσι λαβεῖν γαμβρὸν καὶ γυναικάδελφον δύο ἀδελφάς, εἶα πέμπτην γινομένου βαθμοῦ. Τὸ δὲ αὐτὸ ψήφισμα, ἐπὶ δὲ καὶ τὸ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου, δύο ἀδελφοὺς νύμφην λαβεῖν καὶ ἀνεψιαδέλφην, ἀκώλυτον εἶναι κρίνουσιν. Ὀθεῖον καὶ γαμβρὸς ἐπ' ἀνεψιᾷ πρώτῃ, δύο λαβεῖν ἀδελφὰς οὐ κωλύονται. εἰ καὶ ἕκτον γίνεται βαθμός. Ἀλλὰ καὶ γαμβρὲς καὶ γυναικάδελφον, δύο πρώτας ἐξαδέλφας λαβεῖν οὐ κωλύονται, εἰ καὶ ἕβδομον γίνεται βαθμός. Τὸ δὲ ψήφισμα τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ, τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰωαΐνου τυχόν, καὶ τὴν ἀνεψιὰν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, δύσιν ἀδελφοῖς ὑπτερέπτ συζύγηναι. Ἀθέμιτα μέντοι τῶν ἐρημένων ἔνια τινὲς ἐψηφίσαντο. τό, τε λαβεῖν τὸν *σύγγαμβρον τὴν ἀδελφὴν ὕστερον τοῦ συγγάμβρου αὐτοῦ. ἐπὶ δὲ καὶ τὴν γυναικὸς ἐξ ἀδελφοῦ ἐκγόνους ἐπὶ θυγατέρα ἀνεψιᾶς ἐπιγαμβρεύσαι τὸν θεῖον. ἀλλὰ καὶ τὸν ἐξ ἀδελφοῦ ἐκγόνους ἐπὶ θυγατέρα θείας ἐπιγαμβρεύσαι τὸν ἀνεψιόν. ἀλλὰ καὶ τὸν ἐξ ἀδελφοῦ ἐκγόνους ἐπὶ θυγατέρα ἀνεψιᾶς ἐπιγαμβρεύσαι τὸν θεῖον. ἀλλὰ καὶ τὸν ἐξ ἀδελφοῦ ἐκγόνους ἐπὶ θυγατέρα θείας ἐπιγαμβρεύσαι τὸν ἀνεψιόν.

*ὀκείνης ἀδελφῶ. αὐτῶ

δ.

*ἔλαβον

*σύγγαμβρον

*emergunt, sed nihilominus libere permittuntur ratione consuetudinis. Si tamen accuratè rem consideremus, gradus in his, ceu diximus, quartus requiritur. Quippe necessitudinem affinitatis in transuersum nonnihil oportet extendi, atque ita licitum erit matrimonium. Verbi gratia, coniux fratris vxoris meæ propinqua necessitudine iungitur intermedio generi, sicut & ego ipsi. Hanc frater meus, defuncto coniugis meæ fratre, ducere citra reprehensionẽ potest, vel ipsius ego sororem; sed non fas est, vt ipsa mihi nubat. Rursus adfinem nanctus sum, sororis meæ virum; cuius fratriam, fratri scilicet ipsius quondam nuptam, vxorem ipse duco, citra prohibitionem. quoniam & quarti gradus esse deprehenditur, & longius aliquanto remouetur a necessitudine generis intermedii. Quæ enim persona prope cum ipso coniungitur, soror mea est: ipse verò sum ex transuerso, & paullo remotior ab intermedia persona. Rursum nanctus sum generum, maritum filiæ: cuius fratriam, nuptam scilicet quondam eius fratri, mihi quidem non fas est vxorem ducere, veluti prope coniunctam intermedio generi; sororem tamen eius licite duco. Quinetiam gener & vxoris frater si vidui facti sint, amitam & fratris eius filiam nequaquam ducunt. Cuius autem defuncta est vxor, ei permittitur, vt vxorem ducat congeneri vel coadfinis sui sororem: atque etiam filiam sobrinæ prioris vxoris, hoc est, consobrinam socrus suæ. Verum filiam consobrinæ prioris coniugis ducere prohibetur. Fratrem & sororem earum mulierum, quæ duobus fratribus nuptæ sunt, inter se copulari fas est. Sententia vero patriarchæ Leonis Stypæ concedit, vt gener & vxoris frater sorores duas ducant, quum gradus quintus constituatur. Idem decretum, ac præterea decretum Arsenii patriarchæ, statuunt minime prohibitum esse, quo minus duo fratres ducant nurum ac sororem mariti eius. Patruus & maritus filiæ fratris eius, sorores duas ducere non prohibentur: licèt gradus sextus cõstituatur. Quinetiam gener & frater vxoris, duas cõsobrinas ducere non prohibentur, licèt gradus septimus emergat. Michaelis autem patriarchæ sententia permittit, vt Ioannis filia, & eiusdem vxoris ex fratre neptis, fratribus duobus copulentur. Nonnulli tamen quadam ex indicatis hisce matrimoniis illicita pronuntiarunt: videlicet vt congener deinceps sororem eius ducat, qui congener ipsius fuerit: ac praterea frater vxoris vt eam ducat, quæ generi sui fratrem in matrimo-

Gradus IIII.

IIII.

νιαικάδελφον, τὴν ἐπ' ἀδελφῷ νύμφην ἢ ἰδίου αὐτοῦ γαμβρὸν· ὥσπερ δὴ καὶ ὀκεῖνο, ὅπερ τὸ Χοῦμνον Θεσσαλονίκης ἰδίῳ ἐφήμῳ λύσαι ψηφίσματι, τὸ, πατέρα καὶ υἱὸν ἄγειν μικρὸν θείαν καὶ ἀνεψιάν. Φησὶ γὰρ ὁ νόμος. ἐν τοῖς γάμοις οὐ μόνον τὸ ἅπτεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπερβαίνειν ζητοῦμεν.

l. 42. D. de rit nupt. l. semper. D. de reg. iur.

ΠΕΡΙ ΤΙΘΕΣΙΑΣ.

DE ADOPTIONE.

Καὶ εὖτω μὲν τὰ ὀκ τριγλυφίας. τὴν γε μὴν διαδοχῆς ἕνεκα γινομένην υἱοθεσίαν ὥσπερ φυλάττειν, καθὰ δὴ καὶ τὴν ἐξ αἵματος, πρὸς τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ φιλανθρώπων διεδιδάγμεθα νόμων· κατά τε σὺν γαμικοὺς δηλαδὴ βαθμοὺς, καὶ τὴν τῶν γονέων κληρονομίαν. Φησὶ γὰρ ὁ νόμος. Οὐδὲ μία μὴν τὴν πρὸς πατρὸς ἢ μητρὸς θείαν λαβεῖν εἰς γυναῖκα, εἰ καὶ εἰσὶ θεταί. ἐπεὶ δὴ μητέρων πάσιν ἔχουσιν· ἤτις τυχὸν, τῷ πάππῳ μὲν υἱοθετήσῃ, ἀδελφῆς τε τοῦτον ἐπέσχε πρὸς τὸν πατέρα, πρὸς ἐμὲ ἦ θείας. οὔτε ὁ θετὸς πατὴρ τὴν ἑ θετοῦ υἱοῦ θυγατέρα ἢ τὴν ἐγγόνου, οὔτε ὁ θετὸς υἱὸς τὴν τοῦ θετοῦ πατρὸς γαμετὴν, ἢ τὴν μητέρα, ἢ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς, ἢ τὴν τοῦ υἱοῦ ἐγγόνου. Ἐὰν δὲ ὁ πάππος ὁ μητρὸς κατεργάσηται βουληθῇ τ ἀνδρα τῆς πατρὸς μητρυιᾶς ἢ κατεργατρυιᾶς, ἢ τ πατέρα αὐτῆς, ἢ θέτις ἄκυρός ἐστιν, οὐ μὴν ὁ γάμος λύεται. λύεται δὲ, ὡς καὶ τὴν ἴδιον γαμβρὸν εἰσποιήσατο. Ἡ δὲ κατ' βασιλέως Λέοντος σοφὸς, νεαρᾷ. κωλύουσα σὺν εἰσποιημένους πρὸς γαμικὴν ὁμιλίαν ἐναπάδεσθαι τοῖς εἰσποιησαμένοις πατράσιν, ἐπᾴρη· ἀλλὰ πάλαι μὲν μὴ κατ' λόγον, νυνὶ δὲ κατ' τὸν πρέποντα θεσμὸν καὶ δίκαιον τῆς υἱοθεσίας γινομένης, καὶ διὰ πλείστης ἱερᾶς, τῶν ἐν αὐτῇ εἰς γονέων τάξιν καθιστημένων, τῶν δὲ εἰς τὴν τῶν παίδων, σχεδὸν πεφιλοτέχνηται λόγος εἰς γάμον συνάπτεσθαι τοῖς κατ' φύσιν εἰσποιημένοις παισὶ σὺν εἰσποιεῖσθαι παῖδας, μηδὲ τὸ τῶν ἀδελφῶν ὄνομα πρὸς τὸ τ συζυγίας μεθαρμόζεσθαι, ὥστε γαμβρὸς αὐτὸ ἀδελφῶν καλεῖσθαι.

Ea quidem est ratio matrimoniorum ex tribus diuersis familiis. Ceterum adoptionis etiam, quæ successionis causa sit, perinde rationem habendam, vt consanguinitatis; per sacros canones, & religiosas leges edocti sumus: idque tum respectu graduum matrimonialium, tum adeundæ parentum hereditatis. Legis enim hæc verba sunt. Non possum vel amitam, vel materteram, vxorem ducere, licèt per adoptionem mihi coniunctæ sint. quippe matrum vicem obtinet. quum ab auo sc. adoptatæ sint, & patri meo sororum loco fuerint, mihi amitarum & materterarum. Nec pater, qui filium adoptauit. filii adoptius filiam, vel neptem ducere potest: nec filius adoptiuus, adoptiui patris vxorem, vel matrem, vel sororem matris, vel neptem ex filio. * Quod si tutor, vel qui curator fuerit, adoptare voluerit maritũ eius, cuius tutelam vel curam gerit, irrita quidem est adoptio, nõ tamen nuptiæ soluuntur. * Soluuntur autem, quum quis generum suum adoptauerit: Ceterum nouella XXIIII principis Leonis, cognomine sapientis, quum prohibet, ne qui adoptãtur, cum liberis eius, qui adoptauit, matrimonio copulentur; hæc subiicit. Sed olim quidem non secundum rationem, nunc vero quum decenti & iusta lege fiat adoptio: sacroque ritu illi parentum, hi filiorum in locum constituantur: * non amplius vlla reliqua ratio est, qua filii adoptiui cum naturalibus liberis eius, qui adoptat, matrimonio copulentur: nec vt fratrum nomen, cum nomine coniugii sic cõmutetur, vt fratrũ loco generi vocentur.

l. 17. §. amitam. D. de rit. nupt.

l. 55. D. eodẽ. l. 17. D. eod. & l. 14. eod.

* l. penult. § sed & si. D. eod.

* § sed situ. Inst. de nupt. vbi Theophil. Nouell. 24. Leonis.

* Abrogatio l. 17. D. de rit. nupt.

* § Minorẽ. Instit. de adopt. l. 15. D. eod. Item l. adoptio & l. adrogatio. & l. 37. D. eod.

ΟΤΙ ΤΟΥΣ ΘΕΤΟΥΣ ΚΑΙ ΕΥΝΟΥΧΟΥΣ.

ETIAM EVNVCHOS adoptare.

Τοῦ δὲ νόμου λέγοντος, ὅτι ἡ θέσις μιμεῖται τὴν φύσιν, καὶ διὰ τοῦτο κωλύοντος σὺν εὐνούχους εἰσποιεῖν τινα, καὶ ἐχεῖν αὐτὸ τὸ ἐξούσιον, ἡ κῦρ νεαρᾷ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως ἐθέσπισε, καὶ τὸ γένεσθαι ἀκωλύτως.

* *Quum autem lex dicat, * adoptionem imitari naturam, ideoq. prohibeat, ne * quem eunuchi adoptent, vt eorum in potestate sit: eiusdem principis nouella XXVI statuit, vt hoc quoq. citra prohibitionem vllam fiat.*

* § sed & illud. Inst. de adopt. & l. 2. Illud. D. eod. & horũ abrogatio ex nouellis Leonis.

ΟΤΙ ΤΟΥΣ ΘΕΤΟΥΣ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΟΥΣ.

VIRGINES ETIAM ADOptare.

Διὰ εἰκοστὴ ἑβδόμη καὶ τοῖς παρθένοις εἰσποιεῖν δέδωσι, κοῦσὺν εἰσποιηθεῖσις ὑπεξουσίας

Eiusdem XXVII cõstitutio virginibus quoque potestatem adoptandi concedit, & vt

* Abrogatio § femina. Inst. de adopt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἢ αὐτεξουσίους, δίκαια κληρονομίας ἔχειν ἐπ' αὐτῆς. καὶ μὴ δεῖσθαι βασιλικῆς ἀπαγματοσύνης, ἢ παρέξεως δικαστῶν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ Βαπτίσματος ἀναδοχῆς.

Ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος κατ' ἀναδοχὴν γινομένη υἱοθεσία, οὐκ εἰς κληρονομίαν εἰσέρχεται, ἀλλ' εἰς οὖν γαμικοὺς μόνους, ὡς εἴρηται, ζητεῖται βαθμούς. Φησὶ γὰρ ὁ πεντηκοστὸς τρίτος κανὼν τῆς ἕκτης συνόδου. Ἐπειδὴ μείζων ἐστὶν ἡ κατὰ πνεῦμα οἰκειότης τῆς τῶν σωμάτων συναφείας, οὖν ὅτε τοῦ ἁγίου καὶ σωτηριώδους βαπτίσματος παῖδας ἀναδεχόμενοι, καὶ μὴ τοῦτο τῆς ἐκείνων μητρὸς χρηματίσεως γαμικῶς συναπομόρους, ὁρίζομεν ἀφίστασθαι μὲν τοιούτου συνοικεσίου· ἔνοχοι δὲ καὶ τοῖς τῶν πορνευόντων ἐπιτιμίοις ὑποβάλλεσθαι. ὁ γὰρ μὴ ἐπίμους τοῦ κακοῦ ἀφιστάμενος, καὶ ἐξομολογούμενος, ὡς *ἐμμίκτης κρίνεται. Ὁ δὲ νόμος φησὶν ὁ μόνοις τοῖς τοῦ ἁγίου βαπτίσματος λυτὰ δεξαμένοις, ἃ δύναται αὐτῷ ὕστερον πρὸς γάμον ἀγαγέσθαι, ὡς ἤδη ἡνορμένῳ αὐτὰ συζυγίας. οὐδὲ τῶν τούτης μητέρα ἢ συζυγίας. ἀλλ' οὐδὲ ἐξ υἱὸς αὐτοῦ. ἐπεὶ οὐδὲν ἄλλο δύναται ἕτως εἰσαγαγεῖν πατρικῶν διαθέσιν καὶ δικαίαν γάμου κώλυσιν, ὡς ὁ τοῦ *μεσιτεύοντος δεσμός, διὰ οὗ θεοῦ *μεσιτεύοντος αἱ ψυχαὶ αὐτῶν συνάπτονται. Ἰουλιανὸς τινων τινες, ὡς ἐπὶ ὑπὸ τοῦ κανόνος καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου μείζων ἡ πνευματικὴ τῆς *σάρκα συγγενείας ὁρίζεται, χρῆναι οὖν τούτῳ συμπεριφέρειν οὖν κεκωλυμένους βαθμοὺς ἄχρι τοῦ ἑβδόμου, ὅσους δηλαδὴ καὶ εἰς *τὸν καθ' ἡμᾶς συγγένειαν τοῖς ἢ πλείοσι τοῦτο ὁκεῖ ἔδοξεν, ἀλλὰ μόνα τὰ τῷ ῥηθέντι νόμῳ περιεχόμενα κωλύεσθαι πρόσωπα. Οἱ μὲν τοι βαθμοὶ τῶν ἐξ ὑποθέσιας ἀμφοτέρας, ἐννέα γινομένως ἀριθμοῦνται πρὸς οὖν βαθμοὺς τῶν ἐξ αἵματος. ἐπεὶ μὲν γὰρ ὁ πατὴρ πρὸς παῖδας οὖν ἀδελφὰς, πρώτου πάντως ὑπάρχει βαθμοῦ· ἐν τούτῳ δὲ ὁ πνευματικὸς ἔτος πατὴρ πρὸς μὲν τὸ παῖδα, οὐ ἀσεπείσατο, πρώτης ἐστὶ βαθμοῦ πρὸς ἢ τὸ σαρκικὸν ἔτος παῖδος πατέρα, δευτέρου. ἀδελφὰς γὰρ αὐτὸ λογίζεται. πρὸς ἢ οὖν αὐτοδέλφους ἔτος πνευματικὸς ἐξ αὐτὸ, τρίτου. ἐὰν γὰρ κἀκείνους ἔσχεν υἱός. ὁ υἱὸς ἢ πρὸς οὖν σαρκικὸς ἀδελφὰς αὐτὸ, δευτέρου. καὶ πρὸς τὸ σαρκικὸν αὐτὸ πατέρα, πρώτου· ὥσπερ καὶ πρὸς τὸ πνευματικόν. Διὰ ἔτος ἔξεστι τῷ βουλομένῳ λαβεῖν εἰς γυναῖκα τὸ πνευματικὸν αὐτὸ ἀδελφιδοῦ. Ὁ ἢ τὸν αὐτὸ ὑπὸ ἔτος ἁγίου βαπτίσματος ἀναδεχόμενος, τὸ γυναικὸς αὐτὸ ἀλλοτρίου.

*αἱμμίκτης

*μεσιτεύοντος

*τῆς κατὰ σάρκα

*εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς συγγ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ *ΚΕΚΩΛΥΜΕΝΩΝ γάμων καὶ χωρὶς συγγενείας.

*κωλυομένων

De adoptione, qua fit per susceptionem ex sacro baptismate, non ad hereditatē adeundā se porrigit; sed dumtaxat in gradibus matrimoniorū, ceu dictum est, spectatur. Quippe canon LIII synhodi sextæ ait. Quoniā spiritualis necessitudo maior est coniunctione corporum, statuimus, vt qui ex sacro & salutari baptismate pueros suscipiunt, & postea cū matribus eorum viduis in matrimonium coeunt, primū a tali contubernio abstineant, deinde scortatorum quoq. pœnis subiiciantur. Quippe qui ab hoc malo promte non semet abstinet, & confitetur: tamquā incestis nuptiis pollutus dānatur. Legis autem hæc verba sunt. Qui e sacro baptismate quā suscepit, eā postea matrimonio sibi iungere non potest, vtpote quæ ipsius filia facta sit. Necitē [ducere potest] matrem eius, aut filiam: immo ne ipsius quidē filius id facere potest. quippe nulla res alia sic paternam adfectionem in ducere potest, & iustam nuptiarum prohibitionem; vt huiusmodi nexus, per quem Deo mediante animæ eorum copulantur. Affirmat igitur aliqui, quod quum tū ex canone, quam lege, maior esse illa spiritualis, quā carnalis cognatio statuatur, obseruare debeāt hac colligati prohibitos gradus, vsq. ad septimum: tot sc. numero, quot etiam in consanguinitate soleant obseruari. Verum plurib. hoc minime visum est, sed ad eas dumtaxat, personas prohibitionem pertinere, quæ dicta lege continētur. Ceterum gradus vtriusq. adoptionis, diuerso cum illis modo numerantur, qui sunt in consanguinitate. Nā ibi pater erga fratres vniuersos, omnino gradu primo est: heic vero pater iste spiritualis erga filium, quem adoptauit, gradu est primo: sed erga carnalem eius filii patrē, secundo. quippe frater eius esse ducitur. Erga fratres autē germanos filii sui spiritualis. gradu tertio censetur. Nō. n. illos quoq. filios habuit. Filius autē, erga fratres suos carnales. gradu secundo est: & erga patrem suum carnalem. primo; sicut etiā erga patrē spiritualē. Iccirco licet ei, qui vult, vxorem ducere cōpatris sui sororē. Qui vero filium suum ex sacro baptismate suscipit, ab vxore sua separatur.

DE SVSCEPTIONE EX sacro baptismate.

DE NVPTIIS, QVÆ PROhibentur etiam citra cognationem.

Non-

*πάντως

*ἀπηλέγχθη

περὶ ὑποθ.

Ἔστι δ' ὅτε καὶ χωρὶς συγγενείας ὁποιασοῦν τῶν εἰρημένων *πάντα συγγενειῶν, κωλύεται τὸ συναλλαγμα. Οἷον, ὁ κατηγορηθεὶς μοιχὸς, εἰ καὶ μὴ πεφανῶς *ἀπηλέγχθη, οὐ δύναται ταύτῃ εἰς γυναῖκα λαβεῖν. Οὐδὲ ἀπελεύθερος τὴν γυναῖκα τοῦ πάτρωνος αὐτοῦ, μέτα θάνατον. δίδωσι γὰρ ὑποψίαν, ὅτι καὶ ζῶντος ἐκείνου, ταύτῃ μοιχεύων ἦν. Οὐδὲ ὁ ἐπίτροπος τὴν ὀρφανοῦ, ἢ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, πρὸ τοῦ λυθῆναι τὴν ἐπιτροπήν. λύεται δὲ ἡ ἐπιτροπὴ ἐν τελευτῶν χρόνον. πάντα γὰρ καὶ αὐτοῖς χρόνοις τῆς ἐνηλικιώσεως, καὶ πεντάρες τῆς δοκιμασίας, καὶ τῇ ἀρχῇ ἔτελευτῶν χρόνου αὐτίκα ἡ ἔνοχὴ τοῦ ἐπιτρόπου λύεται. καὶ ἔχει ἄδειαν ἐξ ἐκείνου συζυγῆναι τῇ ἐπιτροπευθείσῃ. πρὸ τούτου δὲ, οὐδαμῶς. Ἡ δὲ μήτηρ τῆς ἐπιτροπευθείσης δύναται καὶ πρὸ τούτου, τῷ ἐπιτρόπῳ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς γαμηθῆναι. Ἐπεὶ δὲ ἁπλῶς καὶ οἱ οἰκειακοὶ ὑπάρχειοι, εἰ καὶ μὴ δοῦλοι εἰσὶν ἢ ἐγένοντο ποτε, πλὴν ἀπελεύθεροι ἔχουσιν, οὐδὲ οὗτοι μετὰ θάνατον τῶν ἰδίων δεσποτῶν, τὰς ἐκείνων λαμβάνειν δύνανται γαμετὰς, ἵνα μὴ δόξιεν προλαβούσης μοιχείας ὑπόνοιαν. Οὐδὲ ὁ σκηνικὸς, ἤτοι ὁ δημόσιος παιγνιώτης, ἢ ὁ τούτου υἱὸς, συγκλητικοῦ θυγατέρα δύναται λαβεῖν. Φησὶ γὰρ ὁ νόμος, ὅτι ἐν τοῖς γάμοις οὐ μόνον τὸ ἐπιτρεπόμενον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς δεῖ ζητεῖν. ὅθεν μὲν γὰρ τῶν ἐξ αἵματος, καὶ τῶν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, καὶ τῶν ἐξ ὑποθέσιας, βαθμοὺς δέον ζητεῖν, καὶ τὰ ὑπὲρ τὸν ἑβδόμον τούτοις ἐκκόλυτα. ὅθεν δὲ τῶν ἐξ ἀγχιστείας καὶ τῶν ἐκτελωνείας, τὰ ῥητῶς κωλυθέντα ἢ σύγχυσιν ἔχοντα, φυλάττεσθαι χρή. ὅθεν δὲ τῶν ἔξω συγγενείας, τὰ ἀπρεπῆ. Ἢ οὖν ἀνόμοιος γαμηθεῖσα, δύναται μᾶλλον τὸν γάμον, ἢ γαμεῖσα ἄλλῳ ὕστερον. Οἱ δὲ ὄντος κεκωλυμένων γάμων πεπρωμένοι παῖδες, οὐδὲ τῆς τῶν νόθων αἰτιοῦνται κατηγορίας, οὐδὲ μεταδέχονται κατά τινα τὸν ἴδιον πατέρα. Ὁ πρὸς ἐλευθέραν μὴ ποιησάμενος πάρον ἐκ τοῦ σώματος ἔχων σωφροσύνην, οὐ παλλακὴν, ἀλλὰ γαμετὴν ἔχειν δοκεῖ. Δύναται ὁ κεντουριωνικὸς σωφρονεῖν τὴν ἰδίαν θυγατέρα τῷ κεντουριωνικῷ ὑπ' αὐτοῦ. τὸν ἢ υἱὸν αὐτοῦ τῇ κεντουριωνικῇ οὐ δύναται χωρὶς βασιλικῆς κελεύσεως. ἐπεὶ ἀπημοῦται. Οὔτε ὁ πατὴρ τοῦ ἐπιτρόπου θυγατέρα, οὔτε ὁ σπουδοτοκοῦντος αὐτοῦ ἀδελφὸς δύναται γαμεῖν τὴν ὀρφανήν. Αἱ τῶν πεποθουμένων γαμετὰι κωλύονται ἐν τῷ πενθίμῳ χρόνῳ γαμεῖσθαι· εἰ μὴ κατὰ κέλευσιν βασιλέως.

*Nonnumquam etiam citra necessitudinē vllam indicatarum omnium cognationum, matrimonium prohibetur. verbigratia, qui accusatus est adulterii, licēt manifesto non sit conuictus, nequit eam mulierem vxorem ducere. * Nec libertus vxorem patroni sui ducit, post eius mortem. Præbet enim suspicionem, quod etiam illo viuo commiserit in eam adulterium. Nec tutor pupillam prius ducit vxorem, vel filius eius, quam tutela siue curatio perimatur. Perimitur autem trigesimo anno. Quippe XXV anni sunt ætatis adultæ, quatuor in integrum restitutionis, & principio trigesimi statim obligatio curatoris perimitur: vt potestatem ex eo tempore habeat cum ea se copulandi, cuius est curator; antea vero, nequaquam. Mater autem eius, cuius negotia geruntur, potest ante hoc etiam tempus curatori filiæ suæ nubere. Quia vero simpliciter domestici, qui sunt in potestate, licēt serui non sint, nec aliquando fuerint, loco libertorum sunt: ne hi quidem post mortem dominorum suorum, vxores eorum ducere possunt, ne suspicionem adulterii præbeant, quod præcesserit. Nec scenicus, hoc est, qui artem ludicram publice facit, aut filius eius, senatoris filiam ducere potest. Legis enim verba sunt. In nuptiis non solum quid permissum sit, sed & quid honestum, considerandum est. Nam in consanguinitate, & susceptione ex sacro baptismate, & adoptione, gradus considerandi sunt, & matrimonia gradum in his excedentia septimum prohibitione carent. In adfinitate, triumque generum copulatione, quæ diserte prohibita sunt, vel confusionem continent, caueri debent. In iis, quæ extra cognationem posita sunt, decori & honesti habenda ratio. Ceterum quæ nefarias contraxit nuptias, soluere matrimonium potest, & alii deinceps nubere. Qui autem ex prohibitis nuptiis procreantur liberi, nec spuriorum adpellationem consequuntur, nec vllis in bonis patri suo succedunt. Qui cum muliere libera, quæ corpore quæstum non fecerit, consuetudinem habet; non concubinam, sed vxorem habere videtur. * Potest curator matrimonio copulare filiam suam ei, cuius curator est: * at filium suum cum ea copulare, cuius negotia gerit, absque iussu principis nequit. Nam infamia notatur. Nec pater tutoris, nec frater eius, qui adhuc est in potestate, pupillam ducere potest. * Vxores eorum, qui elugentur, intra tempus luctus nubere vetantur; nisi iussu principis. At eorum*

l. 43. §. ita in adulterio. D. de rit. nupt.

*l. 62. § mulier. D. eod.

l. 66. D. eod. & l. 15. D. de sponsa.

l. 2. C. de interdict. matrim.

l. 24. D. de rit. nupt.

*l. 5. C. de interdict. matrim.

*l. 7. C. eod.

l. 67. §. sed & si. D. eod.

*l. 10. D. de his, qui not. infam. cum sequentib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

αἱ ἢ τῶν μὴ πενθουμένων, ἤτοι τῶν ὅτι καθοσιώσει κατεδικασθέντων, ἃ κωλύουσιν. Ἡ ἐν τῷ πενθεῖν γὰρ αὐδρα γυνήσιωσι, ἔτι κωλύεσθαι γάμῳ προσελθεῖν. ἢ ἢ ἐν τῷ πενθίμῳ χρόνῳ τικτοῦσα, ἃ κωλύεσθαι. κᾷ δύο γὰρ αἰτίας ὁ πενθιμος ἐνταπώῃ μέρος, Δι᾽ τὸ μὴ σύγχυσιν γίνεσθαι τῆς γονῆς, καὶ Δι᾽ τὸν ὠφειλομένην αἰδῶ καὶ τιμὴν τῷ ἀνδρί· αἱ οὖν γυναῖκες τῶν μὴ ἀξίων πενθεῖσθαι, Δι᾽ τὸ εἰς δημόσια τυχὸν ὠκὶ πεσεῖν ἐγκλήματα, μὴ τὸν τόκον ἃ κωλύεσθαι ἢ ἐν τῷ πενθίμῳ χρόνῳ τικτοῦσι. ἡ πρὸ δ᾽ πενθίμου χρόνου δευτεροταμοῦσα γυνὴ, ἀπεμβαίνει, μηδὲν ὠκ ἔχει πρώτου γάμου κερδαίνουσα, καὶ μηδὲν πλέον ἔχει τρίτου μέρους τῆς ἰδίας οὐσίας δοῦναι δυναμένη τῷ δευτέρῳ ἀνδρὶ, ὅτε παῖδας δηλαδὴ οὐκ ἔχει. Ἐὰν μὲν τῶν δ᾽ ἀνδρὸς τελευτῶν πρὸ τοῦ ἐνδεκάτου μηνὸς τέκῃ ἡ γυνὴ, πορνεία ἐστὶ τὸ γεγονὸς, καὶ τοῖς αὐτοῖς ὑπὶ τιμίοις ὑπέχεται, οἷς ἡ περὶ τὸν πένθιμον χρόνον δευτεροταμοῦσα· ὠκ ἀπὸ τοῦτου δηλονότι τῆς τε * περικώσεως τ᾽ πάσης αὐδρώας ὑποστέσεως.

* περικώσεως τ᾽ πάσης αὐδρώας

ΠΕΡΙ᾽ ΤΩΝ ΒΔΕΛΥΣΣΟΜΈΝΩΝ οὖν᾽ ἐννόμους γάμους, τὸν οἶνον, τὰ κρέα, Ϲ ἕτερα.

Ο᾽ Τῶν ἁγίων ἀποστόλων ναὶ κανών· ὑπίσκοπος, φησὶν, ἢ πρεσβύτερος, ἢ ἄλλος τοῦ κλήρου, οὐ μὴν δι᾽ ἄσκησιν καὶ ἐγκράτειαν, ἀλλ᾽ ὡς * βδελυκτὸν ἀπεχόμενος γάμου τε Ϲ κρεῶν καὶ οἴνου, ὑπολελησμένος ὅτι ἄρσεν Ϲ θῆλυ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὅτι πάντα καλὰ λίαν, Ϲ βλασφημῶν Δι᾽ ἀλλ᾽ ἢ θεοῦ τὴν δημιουργίαν, ἢ διορθοῦσθαι, ἢ καθαιρεῖσθαι, καὶ τῆς ὐκκλησίας ὡς πρόωλος ἔστω γινέσθω, ὡς ἀπεναντίας τοῖς ὀρθοῖς παύτης ἐκφέρων δόγμασιν. εἰ δὲ καὶ λαϊκὸς παῦτα φρονῶν εὑρίσκοιτο, τῆς ὐκκλησίας ἀφορίζεσθω. οὐδὲν γὰρ τῶν Δι᾽ θεοῦ γινομένων κακὸν, ἀλλ᾽ ἡ τούτων Δι᾽ χρῆσις βλαβερόν. εἰ δὲ κακίας παῦτα αἴτια λῶ, ὐκ ἂν περιέχοιτο Δι᾽ θεόν. ὥστε ὁ τὰ Ϲ θεοῦ Δι᾽ βάλλων πτήματα, εἰς τὸν ποιήσαντα τὰ βλασφημίαν ἐκτείνει. Ὁ δὲ τῆς ἐν Γάγγρα πεῶτος τῷ αὐθέματι Δι᾽ γράψαντι, ὃς ἀκάθαρτον εἶναι τὸν νόμιμον γάμον ἡγεῖται, καὶ τ᾽ αὐδρὶ συνεζευγμένην κοσμίαν γυναῖκα Ϲ σώφρονα βδελυσσόμενον Δι᾽ τ᾽ πρὸς τ᾽ σύνδυνον ὁμιλίαν, ἀτε μὴ δυναμένην ἐντεῦθεν τῆς τῶν ἀρχόντων βασιλείας ὑπτυχεῖν. Φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος· τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· καὶ αὖθις· ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως ἐν ἐπακολούθοις ψευδολόγων * καὶ καυτηριασμένων τὴν συνείδησιν, κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάλημβεντium contrahere matrimonium, abstinere [tubentium] cibis, quos Deus creauit ad participandū. Eamdem pœnam quartus etiã canon irrogat ei, qui examinans ambigit, nec participare sustinet a presbytero cũ uxore copulato, qui ministeriũ sacrũ obierit, quasi nuptias honorabiles abominetur. Eidẽ anathemati canõ etiã XII subitici præcipit eã mulierẽ, quæ a marito suo secedit, quasi quæ matrimonium putet esse rẽ abominabilem. Enimuero apostolus: Ne fraudate, inquit, alius aliũ: nisi si quid ex consensu factũ fuerit. Et rursum. Vxor proprium corpus non habet in potestate, sed vir. Quod si desiderio vitæ solitariæ seceſſ.onem amplectatur, reprehendi non debet. Eidem pœnæ nouus etiam canon tradit eum, qui virginitatẽ colit, & a vitæ consortio secessit, matrimonii abominandi causa, non propter ipsum virginitatis bonum & veneration em. Tertius autem & quinquagesimus sanctorũ apostolorum canon: Diebus, inquit, festis sabbato puta, & dominica, vel alia quacumq;, non abstinendum a vino, & carnibus, tamquam rebus abominabilibus. Quod si quis ita sentit & facit, quasi cui cauterio recisa sit conscientia, & qui scandali compluribus causam præbeat, si quidẽ ex clero est, deponitor: sin ex populo, segregatur. nisi forte quispiam determinato dierum ambitu semet exercens, itidem vt aliis diebus, etiam in sabbato & dominica seruauerit abstinentiam: Canon vero XIIII Ancyranæ synhodi præcipit iis, qui abstinent a carnibus exercitationis causa, dumtaxat vt eas in conuentib. publicis degustent. atq; ita si mãducationem earũ admittere nolint, saltem holerum cũ eis coctorum perceptionem non recusent: vt hac ratione omnem scandali occasionem admãt iis, qui putant ipsos abominationis causa carnib. abstinere. Et quidem inprimis eos vesci carnibus conuenit iis diebus, quibus hæretici quidã perniciuium ab eis abstinere solent: ne cum eis cõsentire videantur. præsertim si forte degant in urbe, cuius maxima pars hoc morbo laboret. Quod si canoni non obtemperent, & clerici sint, eos sacerdotio spoliat.

* ἐπαναπίπτει

ψαν. Ταύτῳ κᾷ ὁ πέμπτος τῶν ἁγίων * ἐπαπίπτει τῷ Δι᾽ κανόνι τῷ Δι᾽ κεκανονισμένῳ, Ϲ μὴ μεταλαβεῖν ἀνεχομένῳ τῷ Δι᾽ πρεσβυτέρου γεγαμηκότος, τῶν ἱερὰν τελέσαντος λειτουργίαν, οἷα γὴν τίμιον γάμον βδελυσσομένῳ. Τούτῳ κᾷ ὁ δωδέκατος τῶν ἁγίων ἀπόστολος κελεύει τῷ ἀναθέματι τῶν Ϲ ἰδίᾳ αὐδρὸς ἀναχωρῆσαν γυναῖκα, οἷα βδελυκτὸν τὸν γάμον νομίζουσαν. ὁ χάρτης ἀποστολος· μὴ ἀποστερεῖτε, φησὶν, ἀλλήλους, εἰ μή τι ἂν ὐκ συμφώνῳ γνώμῃ· κᾷ αὖθις· ἡ γυνὴ Ϲ ἰδίου σώματος ὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ᾽ ὁ αὐτῆς· εἰ δέ τις δι᾽ ἔφεσιν Ϲ μονήρης βίος τῶν ἀναχώρησιν ἔλοιτο, ἀνεπίκλητος. Ταύτῃ κᾷ ὁ ἕνατος τῇ δίκῃ δίδωσι τὸν παρθενίαν μετιόντα, κᾷ Ϲ βίου ἀναχωροῦντα, ἀτε τὸν γάμον βδελυσσόμενον, καὶ μὴ δι᾽ αὐτὸ τὸ τῆς παρθενίας καλὸν ἢ σεβάσμιον. Ο᾽ ἢ πεντηκοστὸς τρίτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων· ἃ δεῖ, φησὶν, ἐν ταῖς τῶν ἑορτῶν ἡμέραις σαββάτου τυχὸν καὶ κυριακῆς, ἢ ἁπλῶς ἑτέρας, εἶναι κᾷ κρεῶν ὡς βδελυγμάτων ἀπέχεσθαι. ὁ ἢ ὅτω καὶ Φρυγῶν καὶ πισῶν. ὡς τῶν ἰδίαν κεκαυτηριασμένων συνείδησιν, Ϲ σκανδάλου τοῖς πολλοῖς γινόμενος· αὐτ.· εἰ μὲν Ϲ κλήρου ἐστὶ, καθαιρείσθω. εἰ ἢ Ϲ λαϊκὸς, ἀφορίζεσθω· εἰ μή πως τις ἐν ἀφορισμοῖς εἴη ἡμερῶν πλειόνων ἀσκῶν, ἐξίοις τῆς ἄλλαις καὶ τῷ σαββάτῳ καὶ τῇ κυριακῇ τηρήσει τὴν ἐγκράτειαν. Ο᾽ ἢ τε ἐν Ἀγκύρᾳ δὲ, τοῖς κρεῶν ἀπεχομένοις Δι᾽ ἄσκησιν, χωρεῖσθαι μόνον ἐπὶ τ᾽ πων᾽ ἡλικιῶν παρεγγυᾶται· κ᾽ ὅτως, εἰ βάλοιντο τ᾽ τούτων ἐδωδὴν μὴ πρόσεισθαι, ἀλλάγε τ᾽ σωφρονούντων τούτοις λαχάνων μὴ ἀπεναίνεσθαι τ᾽ μετάληψιν· ὡς αὖ ἔμπροσθεν πᾶσαν πρόφασιν σκανδάλου πρόβαλωσι τ᾽ οἰομένων τούτου Δι᾽ βδελυρίαν τ᾽ τοιούτων ἀπέχεσθαι. καὶ ἀχ ἥκιστα τάπις ἐξιέσθαι προσῆκε κατ᾽ ἐκείνας τ᾽ ἡμερῶν, ἰδίκα τ᾽ αἱρετικῶν ἔνιοι νηστεύειν δοκοῦσι τούτων εἵνεκα, ὡς αὖ μὴ συμβαίνειν δόξαιεν τῷ ἐκείνων φρονήματι. Ϲ μάλιστα * τῷ πλείστῳ λίσσεσθαι τυχεῖν ὑπαιθριάζοντες πλῆ, * τὸ πρόσωπον μέρος τριάκοντα νοσοῦσιν· εἰ ἢ μὴ ὑπακούοιεν τῷ κανόνι, κληρικοὺς μὲν ὄντας τῆς ἱερωσύνης ἀποπιπτόντων.

* τῷ πλείστῳ

ΠΕΡΙ᾽ ΓΆΜΩΝ ΤΏΝ ΚΛΗΡΙΚΏΝ ὑπιπτεραμμένων καὶ κεκωλυμένων.

Ο᾽ Τῶν ἁγίων ἀποστόλων εἷς Ϲ ἕκτος κανὼν, καὶ ὁ ἕκτος τ᾽ ἕκτης συνόδου, καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ις᾽ τοὺς τῷ κλήρῳ κατειλεγμένους, καὶ ἀναγνώσας ἔτι καὶ ψάλτας τελοῦσι, νομίμως συγχωροῦσι γαμεῖν. μετὰ δὲ γε τὸ εἰς βαθμὸν πρεσχύτερον ὑποδιακόνου ἢ Δι᾽ κόνου, ἢ πρεσβυτέρου, ὐκ ἔτι. τ᾽ γὰρ ἱερωμένων οὐ᾽ πρὸς γάμον ὐκλίνοντας καθαιρεῖσιν ἀδύς. Καὶ ὁ πρῶτος γὰρ τ᾽ ἐν

DE HIS, QVI ABOMINANtur legitimas nuptias, vinum, carnes, & alia.

CAnon LI sanctorum apostolorum: Episcopus, inquit, aut presbyter, aut alius quispiã ex clero, qui non exercitationis & continentiæ causa, sed abominationis, abstinet a matrimonio, & carnibus, & vino, Deum oblitus hominẽ fecisse masculum & feminã, atq; omnia facta esse valde bona, quiq; maledicendo criminatur opificium Dei, vel corrigitor, vel abdicator, & ab ecclesia longissime remouetor, veluti qui rectis eius decretis aduersetur. Quod si laicus in eadẽ sententia sit, ab ecclesia segregatur. Quippe nulla res diuinitus facta, mala est: sed abusus rerum nocet. Quod si hæc mali causa forent, non essent a Deo condita. Quare qui Dei criminatur opera, maledicentiã suam ad ipsum creatorẽ extendit. Primus autẽ canõ concilii Gangrensis anathemati addicit eum, qui legitimas nuptias impuras esse putat, & cum marito copulatam honestam & castã vxorem abominatur propter consuetudinẽ cũ tori consorte, quasi quæ propterea regnum cœleste consequi nequeat. Dicit. n. apostolus. Honorabile coniugium in omnib. & lectus impollutus. Ac rursum. Posteriorib. temporib. desciscẽt quidã a fide per hypocrisin falsiloquorum, quorum conscientia cauterio recisa est. prohi-

DE NVPTIIS CLERICOrum concessis & prohibitis.

CAnon XXVI sanctorum apostolorum, & sextus synhodi sextæ, & XVI cõcilii Karthaginiensis, permittunt iis, qui clero cõtinentur, & adhuc Lectores & Cãtores sunt, vt legitimas nuptias cõtrahant. verũ nõ amplius, postquam promoti fuerint ad gradum subdiaconi, vel diaconi, vel presbyteri. Nam initiatos sacerdotio, qui ad matrimonium diuertunt, statim abdicant. Etiam primus canon concilii

Nouella 22. cap 22.

Nouella 39. in fin.

Universidad de Deusto Biblioteca

Νεοκαισαρείᾳ, τὸν δῆθεν νομίμως γυναικὶ συναφθέντα πρεσβύτερον τῆς ἱερωσύνης ἀπογυμνοῖ. Οἱ δὲ τῆς ϛ συνόδου θεῖοι πατέρες ἀνατρέποντες τὸ ἐν τῇ Λατίνων ἐκκλησίᾳ κρατῆσαν ἔθος, τὸ τοὺς χειροτονουμένους ἱερέας τε καὶ διακόνους πίστεις πρότερον διδόναι, ἢ μὴν τελέως μετὰ τὴν χειροτονίαν ἀφέξεσθαι τῶν πρὸ ταύτης νομίμως συζευχθεισῶν αὐτοῖς γυναικῶν· ἡμεῖς, φασὶ, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐῤῥῶσθαι τὰ συνοικέσια βουλόμεθα τῶν ἀξίως τῆς ἱερωσύνης ἠξιωμένων, ἵνα μὴ τὸν εὐλογηθέντα τῇ τοῦ κυρίου παρουσίᾳ γάμον λάθωμεν ὑβρίζοντες, καὶ προσέτι ἀποφηναμένου, ἃ ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. καὶ μὴν καὶ ὁ ἀπόστολος τίμιον εἶναι λέγει τὸν γάμον, καὶ τὴν κοίτην ἀμίαντον. Ἐπάλιν. δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν. Ὁ τοίνυν ἀποστερῶν διάκονον, ἢ ὑποδιάκονον, ἢ πρεσβύτερον, τῆς πρὸς τὴν νόμιμον γυναῖκα συναφείας, καθαιρείσθω. ἐκτὸς ὡρισμένου δή τινος καιροῦ, ὅτε μεταχειρίζειν τὰ ἅγια μέλλοιεν· ἵνα καθαροὶ τῷ καθαρῷ προσιόντες, τῶν αἰτημάτων μὴ διαμάρτοιεν. ἀλλὰ καί τισι τῶν περὶ τὴν Νίκαιαν τὴν πρώτην συστησαμένων σύνοδον ἐδόκει μῶμον ἐπεισάγειν, ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους, διακόνους τε καὶ ὑποδιακόνους μὴ συγκαθεύδειν ὅλως ταῖς γαμεταῖς, ἃς πρινὴ ἱερᾶσθαι νομίμως ἠγάγοντο. Ὁ μέντοι Παφνούτιος, μιᾶς τῶν κατὰ τὰς Θήβας πόλεων ἐπίσκοπος ὤν, ἀνὴρ ἐκ παιδὸς ἐν ἀσκητηρίῳ τεθραμμένος, ἐπᾶσαν κατορθωκὼς ἀρετὴν, ἐπὶ σωφροσύνῃ δὲ μάλιστα γεγονὼς περιβόητος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῷ τῆς ὁμολογίας στεφάνῳ κεκοσμημένος. (ἅπερ γὰρ αὐτῷ τῶν ὀφθαλμῶν δι' εὐσέβειαν ἐξωρώρυκτο) ἀντεῖπε τοῖς οὕτως ἔχουσι γνώμης, τίμιόν τε τὸν γάμον ἀποκαλῶν, καὶ σωφροσύνην τὴν πρὸς τὰς ἰδίας γαμετὰς ὁμιλίαν. συνεβούλευσέ τε τῇ συνόδῳ, μὴ τοιοῦτον θέσθαι νόμον, δυσχερὲς εἶναι τοῖς ἐν κόσμῳ διάγουσι τὸ πρᾶγμα φέρειν ἀποφαινόμενος. ἴσως γὰρ τοῦ τόγε καὶ αὐτοῖς τῶν τούτων γαμεταῖς τοῦ μὴ σωφρονεῖν αἰτία, * γενήσεται. κατὰ δὲ τὴν ἀρχαίαν τῆς ἐκκλησίας παράδοσιν, τοὺς μὲν ἀγάμους τοῦ ἱερατικοῦ τάγματος κοινωνήσαντας, μηκέτι γαμεῖν· τοὺς δὲ μετὰ τὸν γάμον εἰς ἱερωσύνην προβιβασθέντας, ὧν ἔχουσι γαμετῶν μὴ χωρίζεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ὁ Παφνούτιος, καίπερ γάμου ἄπειρος ὤν. ἐπῄνεσε δὲ τὴν τοῦ θεσπεσίου ἀνδρὸς εἰσήγησιν καὶ ἡ σύνοδος, καὶ οὐδὲν περὶ τούτου νενομοθέτηκεν, ἀλλὰ τῇ ἑκάστου γνώμῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐκ ἀνάγκῃ θέσθαι νενόμικεν. οὕτω θεοφιλὴς ὁ Παφνούτιος οὗτος ἦν, ὡς καὶ σημεῖα θαυμαστὰ ὑπ' αὐτοῦ γίνεσθαι. σφόδρα δὲ ὁ βασι-

Neocæsariensis presbyterũ, qui legitime copulatus vxori fuerit, sacerdotio exuit. Verũ sexti concilii diuini patres eã consuetudinem abolẽtes, quæ in ecclesia Latinorum inualuit, videl. vt sacerdotes & diaconi, qui ordinantur, prius fidem dent, quod omnino post ordinationẽ abstinere velint ab vxoribus, quæ ante ordinationem cum eis copulatæ fuerint: Nos, inquiunt, etiã post ordinationem manere firma volumus eorum matrimonia, qui digne sacerdotiũ consequuti sunt, ne benedictas domini præsentia nuptias contumelia clanculum adficiamus: qui præterea pronuntiauit, hominẽ separare non debere, quæ Deus coniunxerit. Quinetiã apostolus honorabile dicit esse matrimonium, & lectum impollutũ. Ac rursum. Alligatus es mulieri? solutionẽ ne quærito. Quamobrem qui diaconũ, vel subdiaconũ, vel presbyterũ coniunctione cũ vxore legitima priuat, deponitor. excepto tamen definito quodã tempore, quum sacra sunt tractaturi: vt puri purum adeuntes, preces suas obtineant. Etiã nõnullis eorum, qui apud Nicæam primũ celebrabant concilium, videbatur inuehendam rem vituperabilẽ, vt episcopi, & presbyteri, & diaconi, & subdiaconi, cũ vxoribus suis omnino non cubarent, quas prius duxissent, quã sacerdotiis initiarẽtur. Verũ Paphnutius, vnius ad Thebas sitæ ciuitatis episcopus, qui vir a puero educatus erat in loco piis exercitiis dicato, & omnem virtutẽ perfecte coluerat, ac in primis nomine castitatis celebrabatur; immo qui confessionis etiã corona fuerat ornatus, quod alter oculus ei propter pietatẽ effossus esset; hanc sententiã probantib. contradixit, quum honorabiles esse diceret nuptias, & consuetudinẽ cum vxoribus adpellaret castitatẽ. Adeoq; synhodo auctor erat, ne legẽ hanc promulgarent: quod hanc rẽ in mundo degentib. toleratu difficilẽ diceret. Nã fortassis hoc tãipsis, quam ipsorum vxoribus, causam minus caste viuendi præbiturũ. Ex prisca quidẽ ecclesiæ traditione, quotquot expertes matrimonii sacerdotalẽ in ordinem cooptati fuissent, non amplius vxores ducere: qui vero post contractũ matrimoniũ euecti essent ad sacerdotiũ, eos ab vxoribus, quas habeant, non separari. Et hæc quidẽ Paphnutius, quamquam ipse matrimonii expers esset. Collaudauit orationem hominis diuini synhodus, neq; de hoc quidquã promulgauit, sed rem arbitrio cuiusuis committendã, non coactioni, statuit. Adeo vero religiosus erat iste Paphnutius, vt etiã admiranda quædã prodigia per eũ fierent. Et Constantinus imperator hominem magno

Latinorum consuetudo reiecta.

Contra prohibentes sacerdotũ matrimonia.

Paphnutii laus, & de coniugio sacerdotum sententia.

λεὺς Κωνσταντῖνος ἐτίμα τὸν ἄνδρα, καὶ συνεχῶς ἐπὶ τὰ βασίλεια μετεπέμπετο, καὶ τὸν ἐξορωρυγμένον ὀφθαλμὸν κατεφίλει. Τῷ δωδεκάτῳ κανόνι τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, μηδόλως προσχῆς τὸν νοῦν, δύνασθαι λέγοντι γαμεῖν τὸν διάκονον καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν, τῇ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου ἐπιτροπῇ· φησὶ γὰρ ἡ νεαρὰ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ὡς εἰ καὶ ἀπὸ συνηθείας ἀγράφου ἐξῆν τοῖς ἱερωμένοις ἐντὸς * δεκαετείας, μετὰ τὴν χειροτονίαν ψηφιζομένης, λαμβάνειν νομίμους γυναῖκας, ἀλλὰ τοῦτο ὡς ὑπὸ τῶν κανόνων κεκωλυμένον, οὐκ ὀφείλει κρατεῖν. Ὁ χειροτονῶν ἄγαμον, ἐρωτάτω αὐτὸν, εἰ δύναται χωρὶς νομίμου γαμετῆς σεμνῶς βιοῦν. καὶ εἰ κατάθοιτο, τοῦτον χειροτονείτω. ὁ δὲ ἐπιτρέπων διακόνῳ γυναῖκα μετὰ τὴν χειροτονίαν λαβεῖν, τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβαλλέσθω. πρεσβύτερος δὲ, ἢ διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος, μετὰ τὴν χειροτονίαν γαμῶν, ἐκβάλλεται τοῦ κλήρου. Τοῖς κληρικοῖς ἐπιτέτραπται νομίμους ἔχειν γαμετάς. Οἱ ψάλται καὶ οἱ ἀναγνῶσται δύνανται νομίμως γαμεῖν. οἱ δὲ ὑποδιάκονοι, καὶ διάκονοι, καὶ πρεσβύτεροι, καθάπαξ κεκώλυνται. ὅθεν τούτων οἱ γάμῳ κοινωνήσαντες, ἐκπίπτουσι τῆς ἱερωσύνης.

Nouella 3. Leonis.

** al. biennii*

Nouella Iustin. 123. c. 14.

ὅΡΟΣ ΓΆΜΟΥ.

Γάμος ἐστὶν, ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια, καὶ συγκλήρωσις πάσης ζωῆς, θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία, εἴτε δι' εὐλογίας, εἴτε διὰ στεφανώματος, ἢ διὰ συμβολαίου. τὰ δὲ παρὰ ταῦτα γενόμενα, ὡς μὴ γεγονότα λογίζονται. Ἐννόμους δὲ γάμους μεταξὺ ἀλλήλων συνιστῶσι Ῥωμαῖοι, ἡνίκα τὰ περὶ τῶν γάμων τοῖς νόμοις διηγορευμένα φυλάξουσι. Δεῖ δὲ τοὺς μὲν ἄῤῥενας ἐφήβους εἶναι, τὰς δὲ θηλείας ἀνδρὸς δεκτικάς. τουτέστι τοὺς μὲν ὑπερβεβηκέναι τὸν ιδ χρόνον, τὰς δὲ μείζους εἶναι τῶν δώδεκα ἐνιαυτῶν. ταῦτα δὲ λέγομεν εἴτε αὐτεξούσιοι, εἴτε ὑπεξούσιοι εἰσὶν, οἱ πρὸς γάμον συνιόντες. Οὐ γίνεται γάμος, εἰ μὴ συναινέσουσιν οἱ συναπτόμενοι, καὶ οἱ ἔχοντες αὐτοὺς ὑπεξουσίους. Τὸν γάμον, οὐ τὸ συγκαθεύδησαι ἀλλήλοις τὸν ἄνδρα, καὶ τὴν γυναῖκα συνίστησιν, ἀλλ' ἡ γαμικὴ αὐτῶν συναίνεσις. Ὁ αὐτεξούσιος τελείαν ἄγων τὴν ἡλικίαν, καὶ χωρὶς τῆς τοῦ πατρὸς συναινέσεως γαμεῖ. Τὰ πένθη τῶν ἀνιόντων, οὐκ ἐμποδίζει τοὺς γάμους τῶν πενθούντων προσώπων. Ἐν σωφροσύνῃ διάγων μὴ ἀναγκαζέσθω πρὸς γάμον ἐλθεῖν παρὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς, κἂν ὑπεξούσιος ᾖ. Μηδεὶς μυστικῶς στεφανούσθω, ἀλλὰ παρόντων πλειόνων. ὁ δὲ τοῦτο κατατολ-

*gno habebat in pretio, & frequenter ad aulam arcessebat, erutumque oculum exosculabatur. Ceterum synhodi Ancyranæ canoni duodecimo non attendendum, qui posse dicit diaconum vxorem ducere etiam post ordinationẽ, episcopi sui permissu. Quippe Leonis, cognomine Sapientis, nouella dicit; tametsi ex consuetudine non scripta licuerit sacerdotibus intra * decennium, post ordinationem computandum, legitimas vxores ducere: tamen hoc, tãquam prohibitum a canonibus, valere non debere. Qui expertem matrimonii ordinat, interroget eum, an absque legitima vxore vitam castam agere possit. Si hoc facturum se, testetur, hominem ordinet. Qui diacono permittit, vt post ordinationem ducat vxorem: episcopatu expellitor. Presbyter, aut diaconus, aut subdiaconus, qui post ordinationem contrahit nuptias; e cœtu cleri eiicitur. Clericis est permissum, vt legitimas habeant vxores. Cantores & Lectores nuptias legitimas contrahere possunt. at subdiaconi, & diaconi, & presbyteri, omnino [id facere] prohibentur. quo fit, vt quotquot eorum matrimonii participes fiunt, excidant sacerdotio.*

MATRIMONII DEFINITIO.

*Matrimonium est coniunctio maris & feminæ, & omnis vitæ consortium, diuini & humani iuris communicatio: siue per benedictionem, siue per coronationem, siue per instrumentum contrahatur. Quæ autem præter hosce modos facta sunt, pro non contractis habentur. * Legitimas autem nuptias inter se Romani contrahunt, quum ea seruant, quæ legibus de nuptiis præcepta sunt. Oportet autem mares quidem esse puberes, feminas vero viri potentes: hoc est, illos excedere decimum quartum annum, has maiores esse duodecim annis. Hæc autem dicimus, siue patres familiarum sint, siue filii familiarum ii, qui coeunt in matrimonium. Nuptiæ non fiunt, nisi consentiant tam ii, qui copulantur, quam qui eos habent in potestate. * Nuptias non viri cum muliere concubitus, sed matrimonialis eorum consensus facit. * Filius emancipatus plenam agens ætatem, etiam sine consensu patris vxorẽ ducit. * Luctus adscendentium nõ impedit nuptias earum personarum, quæ lugent. * Qui viuit in castitate, non cogatur a patre suo contrahere nuptias, tametsi filius familias sit. Nemo secreto coronetur, sed pluribus præsentibus. Qui autem fuerit ausus id*

l. 1. D. de rit. nupt. & §. 1. Insti. de patr. potest.

** §. 1. Instit. de nupt.*

l. 2. D. de rit. nupt.

** l. 30. D. de reg. iur.*

** l. 25. D. de rit. nupt. & l. 3. §. si emancip. D. de bon. pos. cont. tab.*

** l. 11. in prin. D. de his qui not. infam.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

μήσας, πιῶ ρία σωφρονιζέτω. δηλονότι καὶ τοῦ ἱερέως ἐν τοῖς ἀπρεπέσιν ἑαυτὸν παρεμβάλλοντος, τὰς ἀξίας δίκαιος εἰσπραττέσθω, κατὰ τὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων διάταξιν. Κωφὸς καὶ ἄλαλος, καὶ τυφλὸς, καὶ χαμαιῦν δύναται, ἐὰν περὶ τοιούτου ἐνέχοντες.

ΠΕΡΙ ΔΙΓΑΜΩΝ, ΤΡΙΓΑΜΩΝ, καὶ πολυγάμων, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν.

περὶ δίγαμων ἱερωμένων.

Ὁ Δέκατος ἕβδομος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, ὁ δυσὶ γάμοις, φησὶ, μετὰ τὸ βάπτισμα ὁμιλήσας, ἢ πορνείᾳ προσπεσών, οὐ δύναται εἶναι ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως ἐκ ἱεροῦ καταλόγου. ἡ γὰρ χάρις ἐκ παναγίου πνεύματος, τῷ ἐκ θείου βαπτίσματος μυσηρίῳ, τῷ μήτε λόγῳ ῥητῷ, μήτε νῷ καταληπτῷ, πανὸς ῥύπου τὸν βαπτισμὸν ἀποπλύναντος, καὶ φωτὸς δεκτικὸν ἀποφήναντος, ἀκωλύει λοιπὸν καὶ τῷ καθαρῷ φωτὶ τῆς ἱερωσύνης ἐκ παφαιδρύνεσθαι. μετὰ δέ γε τὸ θεῖον λουτρὸν, ὥσπερ περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, οὕτω καὶ ἱερωσύνῃ χαρίσασθαι. Τοῦ κανόνος τούτου καὶ ὁ μέγας μέμνηται Βασίλειος ἐν τῷ ιβ εἰσὶ κανόνι, οὓς διγάμους, λέγων, πανταχοῦ ὁ κανὼν τῆς κατὰ τὴν κλῆσιν ὑπηρεσίας ἀπέκλεισεν· τοῦτον δὴ λέγων. Οὐ γὰρ ἀποστολικὸς ἦν· οὐδὲ ὁ χήραν λαβὼν, ἢ ἐκκεκλημένην πρὸς τοῦ οἰκείου ἀνδρὸς, ἢ ἑταίραν, ἢ οἰκέτην, ἢ τῶν ἐπὶ σκηνῆς, αἰ τῷ ἀσέμνως βιῶναι οὐ πιστεύοντα σωφρονεῖν, δύναται εἶναι ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ ὅλως ἐκ κλήρου. Τοῖς δυσὶ τούτοις ἀποστολικοῖς καυόσι καὶ ὁ τρίτος * τῆς ἕκτης συνόδου κανών. Μηδεὶς δευτερογαμήσας, χειροτονείσθω πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, μήτε μὴν εἰ γυναικὶ συνοικεῖ τὸν ἴδιον ἄνδρα καταλιποῦσῃ, μήτε εἰ παλλακὴν ἔχει, ἀλλ' ἢ μιᾶς αὐτὴν γνησίαν σώφρονος καὶ ἐκ παρθενίας. εἰ δέ τις γαμετὴν ἢ παλλακὴν εἰσαγάγοιτο φανερῶς ἢ λαθραίως, οὐθέως τῆς ἱερᾶς σκηνοπήγητο τάξεως, καὶ ἰδιώτης ἔστω. Ἡ δὲ * ὀνδεκηθεῖσα ἔνατος νεαρᾷ βασιλέως Λέοντος ἐκ σοφοῦ, οὔτε διγαμεῖν τῶν κληρικῶν μήτε ἐκ κτήματος ἀλλοτριοῦσθαι κελεύει, μήτε τῆς ἐκ βήματος ὑπηρεσίας. Φησὶ γάρ. ἐκ ἀποδεχόμεθα τῆς προαιρέσεως τὸν παλαιὸν νομοθέτην, ὃς βούλεται πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ὑποδιάκονον, μὴ τέως αὐτῷ χειροθεσίαν συναφθέντα

* ἕκτης συνόδου κανών.

* ἐνδεκάτη

facere, *pœna castigator**: *ita scilicet, vt etiam a sacerdote, qui rebus inhonestis semet interposuerit, digna supplicia exigantur, iuxta canonum ecclesiasticorum constitutionem. Surdus, & mutus, & cæcus, nuptias contrahere possunt, & dotis nomine tenentur.*

* hæ Basilii nouellæ sunt. vide supra lib. 11.

DE CONTRAHENTIBVS secundas, tertias, plures nuptias, tam viris, quam mulieribus.

Canonis XVII *sanctorum apostolorum verba sunt. Qui geminas post baptismum contraxit nuptias, vel in scortationem lapsus est, non potest episcopus esse, vel presbyter, vel diaconus, vel omnino sacri consortii. Nam postquam spiritus sancti gratia per sacri baptismatis mysterium, quod nec verbis exprimi, nec percipi mente potest, ab omnibus sordibus eluit eum, qui baptisatur, & lucis capacem fecit: nihil amplius impedimento est, quo minus idem etiam pura sacerdotii luce exhilaretur. Verum post sacrum illud lauacrum, nulla pro peccatis reliqua est hostia, quæ sacerdotium largiri possit. Huius canonis etiam magnus ille Basilius meminit in* XII *canone suo, quum ait: Eos, qui secundas contraxere nuptias, omnino canon a ministerio vocationis excluſit. quibus verbis hunc innuit canonem. Ceterum* XVIII *canon apostolorum ait. Nec qui viduam duxit, vel eiectam a marito suo, vel meretricem, vel seruam, vel aliquam ex iis, quæ artem ludicram exercent, ac propterea, quod parum honeste viuant, non creduntur esse castæ, potest episcopus esse, vel presbyter, vel omnino clericorum in consortio. Cum duobus hisce canonibus apostolicis etiam tertius sexta synhodi canon consentit, cuius hæc verba sunt. Nemo, qui secundas adierit nuptias, ordinator presbyter, aut diaconus: nec si mulierem habeat in contubernio, quæ virum suum reliquerit, nec si concubinam habeat: sed dumtaxat is, qui vir est vnius castæ mulieris, & quam virginem duxerit. Sin quispiam duxerit matrimonio prius copulatam, vel concubinam, siue manifesto, siue clam, confestim ordine sacro excidat, & priuatam vitam aget. Septuagesima vero & nona nouella principis Leonis, cognomine Sapientis, clericos secundas nuptias contrahentes nec habitum amittere debere, nec functionem sacerdotalem, præcipit. Sunt enim hæc illius verba. Non probamus* presbyter, aut diaconus, aut subdiaconus, qui post factum manus impositionem cum si quis.*

De digamis sacerdotibus.

Leonis imp. nouella 79. qua nouellæ 6. iussi corrigitur.

* hoc est, Iustiniani. Loco est Nouella 6 Ceterum

γυναικὶ, παντελῶς τοῦ ῥιούτου ὑπεξίστασθαι σχήματος, καὶ πρὸς τὸν λαϊκὸν βίον ἐπαναστρέφεσθαι, ἀλλὰ ἀκυροῦσθαι τὸ δόγμα· διατίζομεν δὲ, μένειν τὴν ὑποχωρήσαν τῆς τάξεως, ἐφ' ᾗ πρὸ τοῦ γάμου ἐγνωρίζετο, ἀρκεῖσθαι τοῖς δίκαιον αὐτοῖς· τοῦ δὲ κληρικοῦ σχήματος καὶ τῆς * ἄλλης τῆς ἐκκλησίας ὑπηρεσίας ἐφάπτεσθαι, οὐκ ἀθέμιτον.

* ἄλλης ὡς τῆς ἐκκλησίας ὑπηρεσίας, ἧς ἐφάπτεσθαι οὐκ ἀθέμιτον, μὴ παραπαίσασι τοῖς ἀλογίστοις κατα δικάζεται.

ΠΕΡΙ ΔΙΓΑΜΩΝ ΛΑΪΚΩΝ.

Ἀλλ' ὁ μὲν θεῖος ἀπόστολος τὰς νεωτέρας χήρας γάμοις αὖθις πρυσομιλεῖν, εἰ βούλοιντο, συνεχώρησεν· τὸ δύλιστον τῆς φύσεως ὑποπεδόμενος. οἱ δὲ θεῖοι πατέρες καὶ τῶν ἀνδρῶν οὓς διγαμεῖν αἱρουμένους, ὥσπερ δεῖν οὐ μὴ κωλύειν, τοῦ σαρκικοῦ φρονήματος μὴ ἀγνοοῦντες τὸ ἐπανάστασιν. οὐ μὲν ἀνεπιτιμήτως ἔασαν ἔχειν. Φησὶ γὰρ ὁ πρῶτος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανών· οἱ νομίμως δευτέροις ὁμιλήσαντες γάμοις, ὀλίγου * δεῖ ἐπὶ δύο τοῦ χρόνου, καὶ ταῖς ὀχαῖς καὶ ταῖς νηστείαις σχολάσαντες, τῆς κοινωνίας κατὰ συγγνώμην ἀπολαυέσθωσαν. εἰ δὲ πρὸν τὰ τοῦ νομίμου γάμου πληρῶσθαι καθαίρεσιν μίζει πωλῆσον, καὶ ὡς πανταχοῦ κεῖται τὰ ἐπιτιμήσεως. Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ τετάρτῳ αὐτοῦ κανόνι· οἱ μὲν, φησὶν, ἐπ' ἐνιαυτὸν ἕνα, οἱ δ' ἐπὶ δύο τῆς ἱερᾶς εὐχῆς συνωνίας τὸν διαμεῖναι. Ἐν δὲ τῷ μα· ἡ χήρα, φησὶν, εἰ καὶ τῶν πρεσβυτέρων γονέων ἀφήρηται, καὶ εἰς δεύτερον ἐλθεῖν αὐθαιρέτως οὐ κεκώλυται συνοικέσιον. φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλεύθερά ἐστι, ᾧ θέλει, γαμηθῆναι. ζώντες δὲ οἱ γονεῖς, ὧν ὑπεξούσιος οὐσα τυγχάνει, καὶ μὴ συναινέσαντες, διαπάσῃ δυνατὴ τὸν δεύτερον γάμου συνάφειαν. φησὶ γὰρ ὁ νόμος. ἡ ἐλάττων τῶν κατ' ἐνιαυτὸν αὐτῆς ἐξουσία μέλλουσα δευτερογαμεῖν, γνώμῃ τοῦ πατρὸς γαμείσθω. Ἡ χήρα γυνὴ ἀναγκάζεται μεῖναι τὸν πένθιμον χρόνον διὰ τὴν συγχυσιν τῆς γονῆς, ὅπερ ὀφείλει τοῦ ἀνδρὸς ἕνεκεν. γαμηθεῖσα δὲ πρὶν πληρωθῆναι τὸν μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρὸς ἐνιαυτὸν, ἀπεμοῦται, καὶ οὐ δύναται πλέον τοῦ τρίτου τῆς οὐσίας αὐτῆς δίδοναι τῷ δευτέρῳ ἀνδρὶ, ἢ ἐν διαθήκῃ καταλιπεῖν, ὅτι παῖδας δηλαδὴ οὐκ ἔχει, καὶ αὐτὴ οὐδὲν ἕξει ἀπὸ κληρονομίας, ἢ ληκάτου, ἢ μόρτης καύσει, ἤγουν ὀφειτελούτιον δωρεᾶς· ἀλλὰ ταῦτα λαμβάνουσιν οἱ κληρονόμοι τοῦ καταλιπόντος. καὶ ἐπὶ καταλυτὴν αὐτῆς ὁ πρῶτος αἰὴρ, λαμβάνουσι καὶ βαθμὸν τὰ δέκα πρόσωπα, τουτέστιν, ὠνίοντες καὶ καπόντες, καὶ

* διπατούσιος

muliere copulatus fuerit, prorsus ab hoc habitu recedat, & ad vitam plebeam reuertatur: sed decretum hoc abrogamus, atq; sancimus, vti dumtaxat eis pro pœna sufficiat eius ordinis cessio, quo in ordine ante contractas nuptias conspiciebantur. Ad habitus autē clericalis, & reliquæ functionis in ecclesiis priuationem, non omnino condemnentur; quatenus vt eam obeant, fas fuerit.

DE LAICIS AD SECVNDAS nuptias transeuntibus.

Enimuero diuinus ille apostolus viduis iunioribus, vt alteras ad nuptias transeant, siquidem ita velint, permisit: earum naturæ lubricitatem intelligens. Diuini vero patres etiam viros, qui secundas nuptias eligerent, minime putabant inhibendos; quandoquidem libidinis carnalis impetum non ignorabant. non tamen hoc impune fieri permittebant. Quippe primi canonis synhodi Laodicenæ hæc verba sunt. Qui legitime secundas ad nuptias transierunt, vbi perexiguum temporis spatium interceſſerit, ac precibus & ieiuniis vacauerint, communione per indulgentiam fruantur. Sin prius, quam legitimas contraherent nuptias, clandestino concubitu coierint: etiam puniantur ceu scortationis rei. Magnus autem ille Basilius in quarto canone suo: Quidam, inquit, ad annum vnum, quidam ad duos arcent eum a communione sacra, qui secundas nuptias contrahit. Idem canone XII: *Vidua, inquit, si proximis parentibus careat, etiam ad secundas arbitratu suo nuptias conuolare non prohibetur. Nam apostoli verba sunt: Si vir mortuus fuerit, libera est, vt ei nubat, cui vult. Parentes autem viui, quorum est in potestate, si non consenserint, nuptiarum coniunctionem dirimere possunt.* Lib. C. de nupt. *Quippe lex ait. Emancipata minor annis* XX, *secundas ad nuptias transitura, de patris sententia nubat.* Mulier vidua tempus luctus exspectare cogitur, propter confusionem seminis, quod in viro locum non habet. Quæ vero nupserit ante, quam completus fuerit annus a morte mariti, & infamia notatur, nec vltra tertiam facultatem suarum partem alteri marito donare potest, vel in testamento relinquere, quum liberos scilicet nullos habet: nec ipsa quidquam habebit ex hereditate, vel legato, vel mortis causa donatione: sed accipiunt hæc illius heredes, qui ea reliquit. Si quid etiam reliquit ei prior maritus, secundum gradus decem personæ capiunt, hoc est, adscendentes & descen-*

* lib. D. de his, qui not. infam. Nouella 22. cap. 22.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἐκ πλαγίου μέχρι δεύτερου βαθμοῦ. ἐξ ἀδελφιδέτου δὲ, κληρονόμοι τῶν συγγρῶν αὐτῶν μέχρι τρίτου μόνου βαθμοῦ. ἀλλὰ καὶ πάσης ἀξίας στερεῖται, καὶ τῶν * ἀπὸ τοῦ πρώτου αὐδρὸς εἰς αὐτὸν ἐλθόντων προφάσει μνήστρων, ἢ ἐξ βούλησιν τοῦ τελευτήσαντος. ἐξ κέλευσιν δὲ βασιλέως δώσπερ γυνὴ ἐν τῷ προσθίμῳ χρόνῳ δεύτερον γυμφίον ἑαυτῇ ἐπισάγηται. ἡ δὲ τεκοῦσα ἐν τῷ προσθίμῳ χρόνῳ, ὡσαυτῶς δώσπερ γαμεθῆναι. οὐδεὶς δώσπερ ἀπὸ τῶν πολιτάων ὧν τῶν Ῥωμαίων δύο γαμετὰς ἐν ταυτῷ ἔχειν. Ὁ δύο γαμετὰς ἐν ταυτῷ ἔχων, τυπτέσθω, σκολιοκολμᾶς τῆς ἐπιστάκτου γυναικὸς μετὰ τῶν τεχθέντων ἐξ αὐτῆς παίδων. Ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ ἑβδόμῳ κανόνι· ὅπερ τῶν τριγάμων σωήθειαν, φησὶ, καταλάβομεν, πεντάτειας ἀφορισμὸν τοῦ γάμου δηλαδὴ μὴ διαπουμένου. καλοῦσι δὲ τὸν τρίτον σὺκέτι γάμον, ἀλλὰ πλυγαμίαν. μᾶλλον δὲ πορνείαν κεκλασμένην, τουτέστι μὴ διακεχυμένην, ἀλλὰ συστελλομένην, καὶ ἐν μιᾷ συγκαθομένην γυναικί. διὸ καὶ ὁ κύριος τῇ Σαμαρείτιδι εἶπε ἄνδρας διαμπάξ, ὃν νῦν, φησὶν, ἔχεις, σὺκ ἔστι σου ἀνήρ. ὡς σὺκ ἔστιν ἄξιον τῶν ὑπερεκπεσόντων τοῦ μέτρου τῆς διγαμίας, τῷ τοῦ αἱρέσεως ἢ τῆς γυναικὸς καλέσθαι προσῤῥήματι. δεῖ δέ, φησι, μὴ πάντη φεύγειν ἀπείργειν τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν τοῖς τρισὶ μόνοις τῶν ἀκροωμένων, καὶ συνιστερένων μετρεῖσθαι τύπις τῷ καθήκοντι, οὐ μὴν καὶ τῶν προσκλαιόντων. ἀλλὰ καὶ αὖθις ἐν τῷ ν. τριγαμίας νόμῳ, φησὶν, σὺκ ἔστιν, ἐκκλησιαστικὸς δηλαδή. τὰ μὲν γε ἑπτὰ, εἶα ῥύπη τῆς ἐκκλησίας ὁρῶμεν. δημοσίαις δὲ παιδείκεις ἐχ ὑποβάλλομεν, ὡς τῆς αἱρεσμένης πορνείας αἰρετώτερα. οὐ γὰρ καταδικάζομεν τῷ προῖξιν, ὥστε καὶ διαπᾶν παιδὸς τὸν αὐτίκα, ῥηθησόμενον τῆς ἑνώσεως νόμον, καὶ τῷ διασολῷ καὶ ψῆφον αὐτοῦ, τοῦτον δεχόμεθα. Ὁ ἢ τῆς θεολογίας ὑπώνυμος καὶ μέγας Γρηγόριος, τὸ πρῶτον φησὶ συνοικέσιον νόμος, τὸ δεύτερον συγχώρησις, τὸ τρίτον πορνεία. τὸ δὲ ὑπὲρ τοῦτο, χοιρώδης βίος· οὐ δὲ πολλὰ ἔχων τῆς κακίας τὰ πρωτεύσματα. Ὁ δὲ τῆς ἐν Νεοκαισαρεία συνόδου τρίτος κανὼν, περὶ τῶν πλείοσις, φησὶ, γάμοις περιπεσόντων, ὡς καὶ τῆς τρι-
* παρατέρω γαμίας προελθεῖν * παρατέρω, ὁμοῦ ὡρισμένος χρόνος συφῆς, ἢ κ' ἀτεχνῶς ἀσαφὴς, μή τινος τῶν παλαιτέρων δηλώσαντος. ἡ δὲ πίστις καὶ ἡ ἀσαφοφὴς μεζονοούντων συνάμυναν οἶδε τὸν χρόνον, φησίν.

tes, & qui sunt ex transuerso, vsque ad secundum gradum. Abintestato autem, heredes cognatorum ipsorum vsque ad tertium dumtaxat gradum. Quinetiam omni dignitate priuatur, & iis, quæ a marito priori ad eam peruenerunt ex causa sponsalium, vel secundum voluntatem defuncti. Principis autē iussu potest mulier intra tēpus luctus alterū sibi spōsum inducere. Quæ partū edidit intra tēpus luctus, statim nuptūse collocare potest:* Nemo, qui sub Romanorū ditione sit, binas vxores eodē tēpore potest habere.* Qui duas vxores eodē habet tempore, verberator: & superinducta mulier eiicitor vnà cum natis ex ea liberis. Magnus ille Basilius in quarto canone: Consuetudinem, inquit, in contrahentibus tertias nuptias accepimus, vt quinquennio segregentur: ita tamen, vt ipsum matrimonium non dirimatur. Vocant autem has non amplius nuptias, sed nuptiarum pluralitatem: immo scortationem coercitam, hoc est, non late diffusam, sed contractam, & quæ in vna muliere circumscribitur. Iccirco Dominus etiam ad mulierem illam Samaritanam, quæ viros quinque, vnum post alium, habuerat: Quem nunc habes, inquit, non tibi maritus est. Adeo non æquum est, vt qui vltra mediocritatem secundarum nuptiarum prolapsi sunt, nomine mariti vel vxoris adpellentur. Oportet autem, inquit, non prorsus hos arcere ab ecclesia, sed ita mitigari pœnam eorum, vt in locis audientium dumtaxat, & vnà stantium, consistant; non etiam eorum, qui plorant. Rursus inquit in canone quinquagesimo. De tertiis nuptiis nulla lex est, videlicet ecclesiastica. Nimirum eiusmodi tamquam ecclesiæ sordes intuemur. Publicis autem pœnis non subiicimus, veluti quæ libera scortatione magis sint optabilia. Non enim rem ita damnamus, vt matrimonium ipsum dirimamus: sed iuxta tomū vnionis, quem mox sumus exposituri, & distinctionem atque sententiam eius, hasce nuptias admittimus. Magnus autem ille Gregorius, cognomine Theologus; Primum coniugium lex, inquit, alterum permissio, tertium legis violatio. Quod vltra hoc, porcina vita est, nec multa vitii habet exempla. Canon autem tertius concilii Neocæsariensis: De iis, ait, qui plures ita contraxere nuptias, vt etiam vltra tertias progressi sint, definitum tempus plane constat, vel potius incertum est, quum a nemine antiquorum sit indicatum. Fides autem, & conuersatio pœnitentiam agentium, tempus ipsum imminuere solet, inquit.

*l. 11. §. Pœnitentiæ. D. de his qui not. infam.
*l. 2. C. de incest. & inut. nupt.
* correctio l. eum qui diu. C. ad l. Iul. de adult. De tertiis nuptiis.

DE

* πρὶ ΠΕΡΙ ΤΟΥ *ΝΟΜΟΥ τῆς ἑνώσεως.

DE TOMO VNIONIS.

Hδη μὲν σωῖς τοῖς παλαιοῖς νόμοις τρεῖς ἐπεγινώσκοντο γάμοι. ὁ ἢ Βασιλεὺς Λέων ὁ σοφὸς καὶ εἰς πέμπτον ἐλθὼν συνοικέσιον, ἀφορισμῷ μὲν ἐξ Νικολάου πατριάρχου Νικολάου καθυπεβλήθη. οὗ καὶ ἐδέετο ὁ Βασιλεὺς λυθῆναι ἐξ δεσμῶ. ὡς δ' ἐκεῖνος τὸ παράπαν ἀδυσώπητος ἦν, τῆς ἐκκλησίας ἔπνευσεν, καὶ τὸν * σύγκελλον Εὐθύμιον * σύγκελλον αὐτοῦ ἱερὸν προχειρίζεται πατριάρχην, ὃς καὶ τὸν Βασιλέα ἐπαίσιον βουλόμενον, καὶ μέχρι ἐξ πέμπτου γάμου παῤῥησιάζεσθαι τοῖς βουλομένοις τὰ συνοικέσια, πάσῃ σπουδῇ διεκώλυσεν, οὐχ ὅπως τῶν τριγαμίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν τετραμίαν ἀθέμιτον εἶναι μὴ τῶν πλειόνων ἀρχιερέων διατάττοντος. Ἀφ' οὗ δὴ ἔτος καὶ σχίσμα περὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐγένετο, ἐς τὰ * πλοῖα τῆς * συζύγου μέχρι τῆς Βασιλείας ἐξ υἱὸς αὐτοῦ Κωνσταντίνου ἐξ πορφυρογεννήτου, καὶ Ῥωμανοῦ ἐξ πενθεροῦ τούτου διήρκεσε. καὶ πλείκαυτα ἐξιλυέχθη τόμος, ὁ λεγόμενος τῆς ἑνώσεως, Δαλαμβαίων πέρι καὶ τίσι τὸ τέλος δεῖ γάμον παραχωρεῖν, τῆς αἰσιμόλυας τῶν ἐρώντων θυμίας ὃν πολλοῦ ἐξ φεύγοντος πλῆθος χαλινὸν ὃς καὶ τὸ Ἰούλιον μῆνα, ἐτησίως ἐπ' ἄμβωνος ἀναγινώσκεται. πρὸς γοῦν τῷ τέλει, πῶς, φησί. δοῦ εἰς ἔτος ἀναβεβηκότες παραχωρῶν, ἐς πρὸς τρίτον ἑαυτοῦ πλεκόντες γάμον, οἷα ῥύπη τῆς ἐκκλησίας τυγχάνοντες, μέχρι πεντετίας ἀκοινώνητον εἶναι διατίθεμαι, ἐξ ἐν τοσούτου χρόνου ἐξήκοντος. ἄπαξ ἐξ ἐν τῇ κοινωνίᾳ προσιέναι, τὸ σωτήριον πάσχα ἡμέρᾳ, ἐν τῇ πρὸ πάσης νηστείας καθ' ὅσον οἷόν τε διακαθαίροντας ἑαυτούς. ὁ ἢ τολμῶν ἐρᾶς πρὸ τὸ διωρισμένον ὅρον μεγαλήψεως θείας πίνος τούτου ἀξιῶσαι, περὶ τὸ ἴδιον κινδυνεύσει βαθμόν. πρῶτα ἢ φαμὲν, ὅταν μὴ τίκνα τούτοις ἐκ τῶν πρώτων γάμων παρῇ· εἰ δ' οὖν, ἀνυγχώρητος αὐτοῖς ἔσται ἡ τριγαμία. εἰ δέ τις τετρακοντούτης ὢν, καὶ τοῦ ἤθους ἔχων ἐκ τῶν φθασάντων γάμων διαδοχὴν, ὅμως γε μὴν διὰ τὴν σαρκικὴν ἐπιθυμίας ἀνάλασιν τέλειη σωαφθείη γυναικὶ, ὅπι πεντετίαν ἀκοινώνητος ἔσω. εἰδ' οὕτω τέλος ἐξ ἑαυτοῦ μεταλαμβανέτω, ἐν τῇ αὐτασασίμῳ ἡμέρᾳ ἐξ πάσχα, ἐν τῇ κοιμήσει τῆς ἀχράντου θεοτόκου, καὶ ἐν τῇ ἁγιοθλίων ἐξ κυρίου ἑορτῇ· τῶν πρὸ τούτων νηστειῶν τὸ πλεῖστον τῆς ἐκπικείσης αὐτῷ κηλίδος ὑποσμήχειν πιστευομένων. εἰ δὲ ἅπαξ ὢν τυγχάνῃ, συγγνώμων ἀξιοῦται, διὰ ἔφεσιν παιδοποιίας τὸν τέλιον γάμον αἱρούμενος, καὶ τῷ σωτῆρι ἐπιτιμίῳ θεραπευθήσεται, ὅπι τρισὶ χρόνοις τῆς κοινωνίας εἰρήσθω. Ὁ ἢ remedium ei adhibebitur, vt tribus annis a communione arceatur. Ceterum eruditus ille

*Hunc intergrum dedimus supra, libro 11.
* hoc est, sexto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

παύπα σφὸς Βασίλειος ἐν τῷ ω κανόνι· πλὴν πολυγαμίαν οἱ πατέρες, φησὶ, τῷ τῆς ἀφασίας σκότει ἐκάλυψαν σκότει, εἰκὸς ἀπωθοῦσι καὶ τῆς αὐθαιρέτου ἀπεικόνισε διαγωγῆς. ἡμῖν δὲ περίεστιν, ἤτοι δοκεῖ καὶ κείνοις, πλέον ἢ πλὴν πορνείαν πούτων κολάζεσθαι. πολυγαμία δέ ἐστιν, οὐ τὸ πολλαῖς ἀδιαφόρως μίγνυσθαι, ἀλλὰ πολλὰς ἀγαγέσθαι τὸν αὐτὸν, εἰ καὶ μὴ ἅθρόον. Γάμος γὰρ, οὐ τὸ γυναικὶ συμφθερεῖσι μόνον ἀλλὰ καπηχυδαιοτέρων Δάλεκτον, ἀλλὰ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια καὶ συγκλήρωσις βίου παντὸς, θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία, ὡς οἱ νόμοι διαγορεύουσιν. ἐ γὰρ ἀπὸ μόνης τῆς συναφείας γινώσκεται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς διαθέσεως τῶν συναλλαξάντων. ἀποσεσωπῆσθαι δέ φησι τοῖς πατράσιν, ὅτι ἡ μὲν τριγαμία τῷ νόμῳ ἀπηγόρευται· ἡ δὲ πολυγαμία, καὶ τοῖς νόμοις, καὶ τοῖς καιροῖς ἀπείρηται. πεῖ γὰρ συναλλαγμα. σὺν ὅρους ὑπερβαῖνον τῆς τριγαμίας, πολυγαμία σαφῶς ὀνομάζεται· καὶ τῆς πορνείας ἢ ἤρηκε χείρονα, μᾶλα εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ πορνεύων, εἰς ἑαυτὸν μόνον τὴν ἀδικίαν περείσησιν, ἐκὼν τῷ βαράθρῳ τῆς ἀκολασίας ἑαυτὸν διπερρίπτων. ὁ δὲ πλείονα ἢ τέμπτον γάμον δῆθεν ἑαυτῷ συναλλάξας, καπεχεῖται μὲν τῶν κωλυόντων θείων κανόνων, ἀδικεῖ δὲ σὺν γνησίους αὐτὸ παῖδας, σφαιρέτους τούτοις καὶ νόθους. Διὸ καὶ μὴ πλὴν τῆς σφονομίας ἀπαλλαγὴ, καὶ τὴν γνησίαν ἐξομολογησιν, καὶ πλέον τῶν πορνευσάντων δύνεσθαι ἀξιοῖ. σὺν μὲν γὰρ εἰς ἐπιστασίαν, τούσδε δὲ εἰς ὀκτὼ σωφρονίσει χρόνους, εἰ ἀκελεῶς τὸν νοῦν ἐπιγνόντες πῆς δ' ἀγίου βαπίσματος. εἰ γὰρ τῶν δύο γάμων τῆς μετανοίας μόνον μνηθείς, τέσσαρας ἐν αὐτοῖς διελθεῖν ὥρισε χρόνους, ἤπου κὴ ἐν τοῖς δυσὶν ἑπέρους, οὓς παρῆκε διὰ σωτομίαν, εἰς δήλους, ἑπέρους δεῖ τέσσαρας διανυσθῆναι πρὸ τῆς τῶν ἁγιασμάτων μεθέξεως. ὁ δὲ νόμος φησίν· ἔσω οὖν τοῦτο πᾶσι καπάδηλον, ὡς εἴπερ τολμήσειε πρὸς τέταρτον γάμον τὸν οὐ γάμον ἐλθεῖν, οὐ μόνον αὐτ' εὐδενὸς ὁ τοιοῦτος νομιζόμενος λογισθήσεται γάμος, ἀλλ' οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτῆς πχθέντες γνήσιοι λογισθήσονται πᾶδες, καὶ τῆς πατρικῆς ἢ τῶν μεμολυσμένων τῇ πορνείᾳ ὑπαβληθήσονται οἱ τοιοῦτοι, ἀπ' ἀλλήλων πρότερον διαιρεθέντος.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ γάμον ἐλθεῖν βουλομένης γυναικὸς, ἐν ἀποδημίᾳ, ἢ στρατίᾳ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἀφανισθέντος.

in omnibus Basilius, octuagesimo canone suo: Nuptiarum pluralitatem, inquit, silentii caligine patres obuelarunt, velut bestialem, & alienam ab humana consuetudine. Nobis autē ad animum accidit, hoc est, videtur & placet iudicio nostro, magis hāc castigandam, quam ipsam scortationem. Et nuptiarum pluralitas est, non cum multis promiscue rem habere, sed eumdem plures vxores ducere, licèt non vna & eadem vice. Nam nuptiæ non tantum sunt concubitus cum muliere, sicut vulgus hominum loqui solet, sed coniunctio maris & fœminæ, & omnis vitæ consortium, diuini & humani iuris communicatio, quemadmodum leges tradunt. Non enim ex cōiunctione dumtaxat adgnoscuntur, verum etiam ex illorum affectione, qui contraxerunt. Dicit autē nuptiarum pluralitatem a patribus silentio prætermissam, quia tertias quidem nuptias lex adgnoscit: at earumdem pluralitas tum legibus, tum canonibus est prohibita. Omnis. n. cōtractus matrimonialis, qui tertiarū nuptiarū fines transit, nuptiarum pluralitas haud dubiè dicitur. Eamdem scortatione peiorē nō absre pronuntiauit. Nā qui scortatur, in se solum facinus hoc admittit, dum sp̄te sua semet in voraginē intēperantiæ præcipitat: qui verò quartas aut quintas contraxerit nuptias, is & sacros canones, qui eas prohibent, proculcat: & germanos suos liberos adscis iniuria, dū præter eos etiam spurios procreat. Propterea post ipsius facinoris omissionem, & verā cōfessionē, vult etiam grauius ipsos puniri, quā qui scortati fuerint. His. n. septennium, illis annos octo constituit; si accurate mentem in ea, quæ vir sanctus statuit, defixeris. Nam si duorum dūtaxat locorū pœnitentiæ mentione facta, quatuor in eis annos præterire debere definiit: omnino in duobus etiam aliis, quos compendii causa veluti manifestos omisit, alii quatuor anni erunt exigendi ante sacramentorū perceptionem. Legis autem hæc verba sunt. Vniuersis manifestum esto, quod si quis ausus fuerit ad quartas connolare nuptias, quæ nuptiæ non sunt, non modo futurum, vt eæ nuptiæ pro nullis habeantur: sed ne liberi quidem ex eis procreati, pro legitimis ducantur: adeoq; pœnis etiam pollutorum scortatione tales subiiciantur, vbi primum a semiuicem diremti fuerint. DE MVLIERE SECVNDAS ad nuptias transire volente, cuius maritus in peregrinatione, vel expeditione interierit.

Canon

Ὁ λὰ τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανών· ἡ ἀναχωρήσαντος φησὶ τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ἀφανοῦς ὄντος, μὴ ἀναμείνασα τὴν ἐπάνοδον, κατ' αὐτὰ μήτ' αὖ πρὸς τῶν ἀκριβῶς πὰ* κατ' αὐτὴν ἐγνωκότων μαθόσα εἰ ἀληθῶς ἐτεθνήκει, καὶ γαμηθῇ ἑτέρῳ, τῷ τῆς μοιχείας ἐνέχεται κρίματι. Οἷς αἱ τῶν ἐπὶ μακρὸν ἀποδημούντων στρατιωτῶν σώδυναι, τῷ αὐτῷ φησι τῆς μοιχείας ἐγκλήματι περιπίπτουσιν. ἔχουσι δέ τινα συγγνώμην, τῷ ἐν χρόνῳ θανάτου ἀεὶ σὺν στρατιώτης ὑποπτεύεσθαι, ἅτε πολέμους, καὶ κινδύνους, καὶ σφαγὰς αἰσχροφορμοῦντας. Τοῖς δυσὶ τούτοις μεγάλου κακοῦσι καὶ ἡ σώδος ἀρετὴ ἐνενηκοστὴν τρίτην καινὰ ἑαυτῆς ἐποιήσατο, αὐτοῖς τοῖς αὐτὰ ῥήμασι χρησαμένη, καὶ πεσφήσασα· ὡς ἐπανήκων ὁ στρατιώτης ὀπὸ τῆς χρονίας ἀποδημίας, εἰ βουληθείη, λήψεται πλὴν ἰδίων γυναῖκα· συγγνώμη δὲ καὶ πούτῃ καὶ τῷ νομίμως σωαφθέντι δίδοται αὐδρί. οὐ γὰρ ὑπομένουσι, διὰ τὴν ἄγνοιαν. ἡ δὲ τοῦ μὴ ὄντος στρατιώτου, ἀσύγγνωστος μὴ ἀναμείνασα πλὴν ἐπανόδον. εἰ δὲ οὐκ αἱρεῖται ἡ γυνὴ πλὴν μετὰ τοῦ ἐπανελθόντος στρατιώτου συμβίωσιν, οὐδὲ μετὰ τοῦ δευτέρου ἀνδρὸς καὶ βουλομένη σωοικεῖν ἀφήσεται. εἰ γὰρ βουληθείη ὅλως μετὰ πλὴν σκείνου ἐπάνοδον, εἰ καὶ μὴ πεσσίεται πούτῳ, ἐπὶ σωοικεῖν τῷ δευτέρῳ, ὡς μοιχαλὶς πιμωρηθήσεται, καὶ ὁ γάμος αὐτίκα διαφθαρήσεται. σκείνας γὰρ συγγνώμης ἀξιοῦσθαι φασὶν οἱ πατέρες, τὰς ἑτοίμως ἀφιεμένας δευτέρου συνοικεσίας, καὶ τῷ ἐξ ἀγνοίας μὴ συντρεμένας ἁμαρτήματι, οὐ μὲν τὰς αὐθιεμένας, καὶ πλὴν μοιχείαν πεφωρημένας. Ἐαὰν στρατιώτης ἐν ἐξατείᾳ διάγῃ, ἤγουν ἐν δημοφελεῖ κατασκεύασματι, ἕσους δήποτε ἐνιαυσοὺς, πεμενέτω τοῦτον ἡ αὐτὸ γαμετὴ, καὶ εἰ μὴ γράμματα ἐδέξατο παρ' αὐτοῦ. εἰ δὲ καὶ τελευτήσαντα πύθοιτο, μὴ οὕτως ἀθέως γαμείσθω. εἰ δὲ πρὸ τετρακοσιοστοῦ γαμηθῆναι τοῦτον, καὶ αὐτὴ, καὶ ὁ λαβὼν αὐτὴν, ὡς μοιχοὶ πιμωρηθήσεται. εἰ δὲ οἱ καπηφημοῦντες ἀποδειχθεῖεν ψευσόμενοι, ἀποστρατεύσεται. καὶ ἔχει ἄδειαν ὁ ἐπανελθὼν στρατιώτης, πλὴν ἰδίαν λαβεῖν, εἰ βούλοιτο, γαμετήν. Περὶ δὲ αἰχμαλώτων ἡ νεαρὰ Λέοντος τοῦ σοφοῦ, μὴ λύεσθαι διορίζεται πρὸ φάσει τὴν αἰχμαλωσίας γάμον, μηδὲ τῷ ἐλθόντι συντρηθέντα μέρει ἐξεῖναι πρὸς ἕτερον ἀπιδεῖν συνοίκεσιον. εἰ δὲ καὶ συναφθείη ἑτέρῳ, ἄδειαν ἔχει τὸ ἀποστρέψαν μέρος ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, τὸ οἰκεῖον ἀναλαμβάνεσθαι μέλος, καὶ τὸν δεύτερον γάμον διαλῦσαι.

CAnon XXXI Basilii magni: Mulier, ait, quæ marito peregre profecto, nec adhuc comparente, reditum eius non exspectauerit: nec ab iis, qui eius negotia norūt accurate, verene mortuus sit, intellexerit; atque ita nupserit alteri: adulterii iudicio tenetur. Item canon XXXVI. Vxores militum procul aliquò proficiscentium, in idem adulterii crimen incidunt: sed veniam tamen aliquam propterea merentur, quod semper existimentur in articulo mortis esse milites, veluti qui in præliis, & periculis, & cædibus versentur. Duobus hisce Basilii canonibus adsentiens etiam sexta synhodus, XCIII canonem suum fecit, ipsis eius verbis vsa, & deinde adiciens: Miles, qui ex diuturna profectione reuertitur, si voluerit, vxorem suam recipiet. Venia vero tam ipsi mulieri, quam viro legitime cum ea copulato datur. Non enim puniuntur, propter ignorantiam. Eius autem vxor, qui non est miles, si reditum non exspectauerit, veniam non impetrat. Quod si mulier reuersi militis contubernium repudiet, nec alteri marito, licèt id expetat, cohabitare permittetur. Nam si voluerit omnino post reditum militis, licèt eam non admittat, adhuc tamen cohabitare secundo marito; tamquam adultera punietur, & matrimonium statim dirimetur. Nam illas impetrare veniam tradunt patres, quæ promte secundo a matrimonio discedunt, & peccatum ex ignorantia profectū non adprobant: non quæ repugnant, & adulterii proposito inhærent. Si miles in expeditione degat, hoc est, in vtili publice adparatu, quotcumque tandem anni fuerint, vxor eius hominem exspectet, tametsi nullas ab eo litteras acceperit. Quod si etiam defunctum audiat, ne ita quidem statim nubat. Sin præter statutum hoc nupserit, tam ipsa, quam qui eā duxit, tamquam adulteri puniuntur. Quod si probatum fuerit, eos qui de morte deposuerint, mentitos; exauctorantur, & qui reuersus est miles, licentiam habet vxorem, si velit, suam recipiendi. De captiuis autem nouella Leonis, cognomine Sapientis, sancit: matrimonium ex causa captiuitatis non solui: nec ei parti, quæ libera manserit, licere; vt alterum ad matrimonium respiciat. Quod si etiam alii se coniunxerit, licentiam habere partem eam, quæ reuersa sit ex captiuitate, membrum suum reuocandi, & secundum matrimonium dirimendi. Nouella 117. cap. 11. Nouella 22. Leonis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ΟΤΙ ΟΥ ΔΕΙ ΤΟΙΣ ΔΙΓΑΜΟΥΝΤΙ συνεπαθεῖσθαι τὸν ἱερολογήσαντα πρεσβύτερον.

ΟΓ Δ. Ἕβδομος τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου κανών, πρεσβύτερον ἐν τῷ γάμῳ τῷ δευτερογαμοῦντος * ἐπιθεῖναι σὺν εὐχῇ τὴν δεξιάν. ὃν γὰρ ὑπεύθυνον ἡμῖν μέλλει, καὶ ἐπ' ἐνιαυτὸν τῆς θείας εἰρχθήν μεταλήψεως, πῶς οἷόν τε κοινωνεῖν τούτῳ τραπείσης τῆς κανόνος τούτου; ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΑΜΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΘΕΝΩΝ γυναικῶν ἄνευ γνώμης τῶν γονέων.

ΟΤ Ελασιος ὁ θεσμὸς τοῦ μεγάλου Βασιλείου καινὸν τὰς ὑπεξουσίους κόρας, αἳ ἄνευ γνώμης τῶν ἰδίων πατέρων τοῖς ἁρπαστῆς εἰς γάμου κοινωνίαν ἐκδεδώκασιν ἑαυτὰς, ὡς πόρνας καταδικάζει. εἰ μήτοι, φησὶ, βιαζόμενον αὐτὰς οἱ γονεῖς, καὶ * μὴ τὸν τοῦ ἁρπασθέντος καὶ φθορεὺς αὐτῶν συνοίκησιν καταδέξαντο, τὴν ἐξ ἀρχῆς ἄνομον τῇ τῶν γονέων ὕστερον συναινέσῃ δοκεῖ θεραπεύεσθαι. πλὴν καὶ οὕτω γε ἀπὸ τοῦ πρώτου ἄνομίας μὴ τρία ἔτη τῆς κοινωνίας αὐτοὺς πάσχειν ἀξιωθήσονται. ἀλλὰ τότε μὲν συναινέσει μόνη ὁ γάμος ἵστατο. ἐφ' ἡμῶν δὲ οὐκ ἂν συστείη χωρὶς ἱερολογίας. ἀλλὰ καὶ ὁ μ, ἐπὶ ᾧ καὶ ὁ μβ, τὸν αὐθ' γνώμης τοῦ οἰκείου δεσπότου δούλου γαμουμένου, οὐδὲν ἄμοιρον ἔχειν πόρνης ψηφίζονται. εἰ γὰρ συνῆκαι τῶν ὑπεξουσίων, οὐδὲν ἔχουσι βέβαιον. τοιγαροῦν καὶ οἱ παρὰ γνώμην τῶν κρατούντων γάμοι, πορνείας λογίζονται. εἰ δέ γε μετέστειτε τὰ τοῦ γενέσθαι παρήσιαθείη γάμος, τοῦ κυρίου αὐτῆς ἢ τῷ γάμῳ μόνον συγκατανεύσαντος, ἢ καὶ τὸν ἐλευθερίαν χαρισαμένου, ὁ γάμος μὲν αὐθεντικός, ἡ δὲ παρέστιος ἁμαρτία, οἷα πορνεία, δικαίως ἐπιτιμηθήσεται. Δούλη δὲ γαμικῶς ὑποδήποτε συναφθεῖσα, ἐλευθέρῳ, τοῦ δεσπότου εἰδότος καὶ μὴ ἀντιλέγοντος, οὐχ ὡς πόρνη λογισθήσεται. ἡ γὰρ σιωπὴ σιγὴ τὸν ἐλευθερίαν ἐξ αὐαγίτ ingenuo, domino sciente, nec cõtradicente, non pro meretrice habebitur. Quippe silentiũ eius tũ libertatem necessario tribute, tum eam a peccato liberat. Filiafamilias, vel filiusfamilias, legitime nuptias contrahere non possunt, eo non consentiente, cuius in potestate sunt: nisi pater filiam suam quæ XXV annos impleuerit, viro copulare distulerit. Tunc enim vt ingenuo dumtaxat copuletur, non est prohibitum.

QVOD PRESBYTER, QVI nuptiis benedixit alterum contrahentis matrimonium, cum eo conuiuari non debeat.

CAnon concilii Neocæsariensis septimus, non putat debere presbyterum nuptiali secundum contrahentis matrimonium conuiuio interesse. Quem.n. obiurgaturus est, & ad anni spatium sacra exclusurus perceptione, cũ eo quinam fieri potest, eiusdem vt tunc mensæ sit cõsors, & opinionẽ de se præbeat, quasi particeps sit eius, quod agitur? Post nuptias tamẽ vesci cum eo non prohibebitur.

ΟΤΙ ΤΟΥΣ ΕΙΣ ΓΑΜΟΝ ΑΠΙΟΝΤΑΣ ΧΕΙΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ ἀ δεῖ παιγνίοις προσέχειν.

ΟΠ Εντηκοστὸς τρίτος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ κληθείσης κανών, τοὺς εἰς γάμον ἀπιόντας χειστιανοὺς τῆς σεμνότητος αὐτοῖς αὐτὰ ποιεῖσθαι σεμνότητος, καὶ μὴ τοῖς ὀρχουμένοις ἢ πόζουσι προσέχειν τὸν νοῦν. ἠμέληται δὲ παντῶς τὰ κανόνος τούτου.

CHRISTIANOS, QVI AD nuptias eunt, non debere ludicris intentos esse.

CAnon Laodicenæ synhodi XXIII præcipit, vt Christiani, qui eunt ad nuptias, grauitatem sibi conuenientem seruent: & saltantibus, aut ludicras res agentibus, animum non aduertant. Quod præceptum canonis huius modo neglectum iacet.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΑΜΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΘΕΝΩΝ γυναικῶν ἄνευ γνώμης τῶν οἰκείων γονέων.

ΟΤ Ελασιος ὁ θεσμὸς τοῦ μεγάλου Βασιλείου καινὸν τὰς ὑπεξουσίους κόρας, αἳ ἄνευ γνώμης τῶν ἰδίων πατέρων τοῖς ἁρπαστῆς εἰς γάμου κοινωνίαν ἐκδεδώκασιν ἑαυτὰς, ὡς πόρνας καταδικάζει. εἰ μήτοι, φησὶ, βιαζόμενον αὐτὰς οἱ γονεῖς, καὶ * μὴ τὸν τοῦ ἁρπασθέντος καὶ φθορεὺς αὐτῶν συνοίκησιν καταδέξαντο, τὴν ἐξ ἀρχῆς ἄνομον τῇ τῶν γονέων ὕστερον συναινέσῃ δοκεῖ θεραπεύεσθαι. πλὴν καὶ οὕτω γε ἀπὸ τοῦ πρώτου ἄνομίας μὴ τρία ἔτη τῆς κοινωνίας αὐτοὺς πάσχειν ἀξιωθήσονται. ἀλλὰ τότε μὲν συναινέσει μόνη ὁ γάμος ἵστατο. ἐφ' ἡμῶν δὲ οὐκ ἂν συστείη χωρὶς ἱερολογίας. ἀλλὰ καὶ ὁ μ, ἐπὶ ᾧ καὶ ὁ μβ, τὸν αὐθ' γνώμης τοῦ οἰκείου δεσπότου δούλου γαμουμένου, οὐδὲν ἄμοιρον ἔχειν πόρνης ψηφίζονται. εἰ γὰρ συνῆκαι τῶν ὑπεξουσίων, οὐδὲν ἔχουσι βέβαιον. τοιγαροῦν καὶ οἱ παρὰ γνώμην τῶν κρατούντων γάμοι, πορνείας λογίζονται. εἰ δέ γε μετέστειτε τὰ τοῦ γενέσθαι παρήσιαθείη γάμος, τοῦ κυρίου αὐτῆς ἢ τῷ γάμῳ μόνον συγκατανεύσαντος, ἢ καὶ τὸν ἐλευθερίαν χαρισαμένου, ὁ γάμος μὲν αὐθεντικός, ἡ δὲ παρέστιος ἁμαρτία, οἷα πορνεία, δικαίως ἐπιτιμηθήσεται. Δούλη δὲ γαμικῶς ὑποδήποτε συναφθεῖσα, ἐλευθέρῳ, τοῦ δεσπότου εἰδότος καὶ μὴ ἀντιλέγοντος, οὐχ ὡς πόρνη λογισθήσεται. ἡ γὰρ σιωπὴ σιγὴ τὸν ἐλευθερίαν ἐξ αὐαγίτ ingenuo, domino sciente, nec cõtradicente, non pro meretrice habebitur. Quippe silentiũ eius tũ libertatem necessario tribute, tum eam a peccato liberat. Filiafamilias, vel filiusfamilias, legitime nuptias contrahere non possunt, eo non consentiente, cuius in potestate sunt: nisi pater filiam suam quæ XXV annos impleuerit, viro copulare distulerit. Tunc enim vt ingenuo dumtaxat copuletur, non est prohibitum.

DE VIRGINIBVS PRÆter parentum suorum voluntatem nubentibus.

CAnon Basilii magni XXXVIII, puellas filias familiarum, quæ præter voluntatem patrum suorum amasiis semet in matrimonii consortiũ tradiderint, tamquã meretrices punit. Si tamen, inquit, reconciliati cũ eis parentes fuerint, & filiarũ cũ amasio & stupratore suo cõmercium probauerint: quod ab initio cõtra leges fiebat, deinceps parentũ consensu corrigi & sanari videtur. Nihilo minus etiã hoc modo propter admissum prius facinus, saltem post triennium, precibus interuenientibus, cõmunionem impetrabũt. Enimuero tunc temporis nuptiæ solo consensu coibant. At nostro tempore non contrahuntur absq; sacris precibus. Præterea canon XL, & XLII, ancillã, quæ citra domini sui voluntatem nubit, nihil habere statuunt, quod in meretricẽ non quadret. Nã illorum pacta, qui sunt in aliorum potestate, nihil ratum habent. Quo fit, vt nuptiæ, quæ citra dominorum voluntatem contrahuntur, pro scortationib. habeantur. Quod si qua fuerit ausa tales contrahere nuptias, cuius dominus postea vel ipsas dumtaxat nuptias adprobet, vel etiã libertatẽ largiatur: ipsa quidem nuptiæ culpa carent, at prius tamen peccatum, puta scortatio, merito punietur. Quæ vero ancilla per matrimoniũ cuicumq; copulata fuerit

κης καὶ τὸ ἀναμάρτητον τοῦτο χαρίζεται. Η ὑπεξουσία ἢ ὑπεξούσιος οὐ δύναται νομίμως γαμεῖν, μὴ συναινούντος ἔχοντος αὐτοῦ ὑπεξουσίους· εἰ μή που ὁ πατὴρ γεγένηται αὐτῇ τῷ γυναῖκα χρόνων εἰκοσιπέντε. ἀνδρὶ ζεύξαι ὑπερέθετο, τότε γὰρ ἐλεύθερος συζυγηθῆναι * μόνη ἀκεκώλυται.

* μόνῃ,

ΠΕΡΙ ΓΑΜΩΝ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ καὶ ἀθεμίτων τε συγγενῶν.

ΤΩν μὲν ἐνόμως γινομένων γάμων, οἱ μὲν λέγονται ἀθέμιτοι, ὡς οἱ μὴ συγγενῶν, ἢ αἱρετικῶν. οἱ δὲ παράνομοι, ὡς οἱ μετὰ δεύτερον δυάδος· οἱ δὲ κατάκριτοι, ὡς οἱ μετὰ τῆς ἀναθεματισμένης τῷ Θεῷ· οὓς οἱ μὲν θεῖοι κανόνες διαστέλλεσθαι μόνον βεβαιοῦσιν, οἱ δὲ νόμοι καὶ δημοσιεύειν τοῦτο σωφρονίζοντες καὶ ἐξορίζεσθαι. ὁπηλίκοι δ' ὄντες καὶ μαστίζεσθαι. Λατινικῶς δὲ μὲν παράνομος γάμος λέγεται * νεφάνδριον. ὁ δὲ κατάκριτος, δαμνᾶτος· ἴγκεστος δέ, ὁ ἀθέμιτος,

* νεφάνδριον

ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ἈΘΕΜΙΤΟΓΑΜΟΥΝΤΩΝ.

ΟΤοίνυν ἐν τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών· ὁ δύο, φησὶν, ἀδελφὰς ἀγόμενος, ἢ ἀδελφιδῆν, κληρικὸς εἶναι οὐ δύναται. πᾶς γὰρ ὁ ἀθέμιτος γάμος ἐστὶν ἐξ αἱρέσεως, ἢ ἐξ ἀγνοίας, διαστατέος· καὶ ὁ τούτῳ ἀλοὺς, οὐχ ὅσως τοῦ κλήρου ἐξωθεῖται, ἀλλὰ καὶ ἐπιτιμίοις ὑποβάλλεται. Ο γὰρ κζ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ἱερέα τὸν ἀθέσμῳ γάμῳ ἐν ἀγνοίᾳ πεπιστευκότα, τῶν κλήρου καθ' ἅμαρτον τυχὸν προσηκουσῶν ἐπιτιμιοπαθούμενον, ἢ μονάσριαν τὸ ἱερὸν ἀρνησαμένην σχῆμα, ἢ τῷ τῷ πατρὶ αὐτὸ * ὑπερσυζυγήν, τοῦτον τῆς μὴ τῶν πρεσβυτέρων καθέδρας μόνης μεταλαχεῖν ἀξιοῖ, τῶν δὲ λοιπῶν ἐνεργειῶν τῆς ἱερωσύνης ἀπέχεσθαι, μετανοοῦντα διαπαντὸς Θεῷ καὶ ἀνθρώποις μετὰ δακρύων· τῷ μὲν, ὡς μόνῳ δυναμένῳ τὰς ἁμαρτίας ἀφιέναι· τοῖς δὲ, ἵνα τῷ συγχώρησιν οὕτω παρὰ κυρίου αἰτήσωσι. βλογεῖν τε τὸν τὰ οἰκεῖα θεραπεύειν ὀφείλοντα τραύματα, οὔτε ἰδία, οὔτε δημοσίᾳ προσήκειν φησίν. ᾧ δὲ τούτων οὐ μέτεστι διὰ τὸ αὐόμημα, εἰ καὶ κζ ἄγνοιαν γέγονε, πῶς οὗτος ἑτέρῳ δώσειν μεταδόσεως εἰ τὰ τοῦτο, σχολῇ γ' ἂν τὸ σῶμα τοῦ κυρίου διαμείβει. δόσις γὰρ αὐτὴ συγγνώμη διὰ τὴν ἄγνοιαν, τὸ μὴ ἀτιμοῦσθαι ἀλλὰ καὶ τῆς καθέδρας εἶσέτι μετέχειν. Τὸν δὲ κανόνα τοῦτον ἐν καλοῦ μοίρᾳ τῇ πρώτῃ λεχθῆναι νομίσωντες οἱ τῆς σωφρονοῦσης θείας πατέρες, εἰκότως ἔκτον ἑαυτοῖς πεποιήκασιν, αὐτῆς τῆς αὐτὸ

* ὑπερσυζυγήν,

bitrati sancti patres synhodi sextæ, vigesimum sextum sibi fecerunt, ipsismet eius verbis vsi, hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

ξεπαίδμοις λέξεσι, πεφοβημένος μόνον, ὡς ὁ θεοῦτος τοῦ ἀθέσμου γάμου πεφοβήλως δηλωθήσεται, καὶ οὐδαμῶς ὁ αὐτὸς μετουσίαν ἕξει πρὸς τὸν, διὰ τὸν τῆς ἱερᾶς ἐνεργείας ἐστέρηται· εἰ γὰρ μὴ δηλαδὴ ἀποφοβηθείη τὸ ἄθεσμον συνοικέσιον, οὔτε τῶν καθέδρων ἕξει, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐξοφθήσεται μὴ τῆς τοῦ γάμου αὐτῷ μιγνυμένης, καὶ δι' ἃς τῶν ἀρχόντων ἐξουσίας ὁ γάμος διαλυθήσεται. ὁ γὰρ μὴ τῶν ἐπιγνωσιν ἐπιμένων τῇ ἁμαρτίᾳ, ὡς αἱμομίκτης ἀπηχνῶς τιμωρηθήσεται.

ΠΕΡΙ ΛΑΪΚΩΝ ΑΘΕΜΙΤΟΓΑΜΗΣΑΝΤΩΝ.

Ἡ δὲ πρὸς Διόδωρον τὸν ἐπίσκοπον Ταρσοῦ ἐπιστολὴ, πάσης μὲν σοφίας πεπλήρωται, καὶ ῥητορικῆς πειθοῦς πηγάζει τὸ πᾶν. αὐασκαλάζει δέ· * ἅπαξ δὲ εἰς ἀνθρώπου χριστιανοῦ τὴν ἐπὶ χάριτι τῶν τήμερον ἔρχεται. ἐρωτηθεὶς γάρ ποτε τὸν Διόδωρον, εἰ δυνατὸν ἡ γυναικὸς αὐτοῦ θανούσης τῶν οἰκείων ἀδελφῶν ἀγαγέσθαι πρὸς γάμον, ἀπεκρίνατο ἐγγεγράφως, ἵνα μὴ κωλύεσθαι. τῷ δὲ μεγάλῳ πατρὶ Βασιλείῳ τὸν γαμβρὸν ἀπαγορεύοντι * νόμον, ἡ τοῦ * Θεοδώρου ἐγγεγραφὸν ἀπόφασις ἐμφανίζεται. ὑπὲρ ἧς ἡ δόξα πολλὰ ἀγωνισαμένη, τὸ πολλῆς ὠφελείας γέμουσαν συνέταξε ταύτην ἐπιστολὴν, μὴ μόνον τὸ γαμβρὸν, ἀλλὰ καὶ πάντα ἄθεσμον ἀναιρέσουσαν γάμον. τῷ γὰρ ἡμικῷ χρησάμενος τὸ ἀκαθαρσίας ὀνόματι, τοὺς ἅπαντας ἐμπεριέλαβεν ἐν ἑρμηνείᾳ. Ἐν δὲ τῷ κανόνι, ὡς τὸ δύο, φησὶν, ἀδελφὰς γαμεῖν τῶν ὅπως ἔχομεν κρίσεως, ἀπὸ δὲ ἐκπεφωνημένης ἡμῖν ἐπιστολίδιον, ἃ τὸ αὐτίγραφον ἀπεστάλκαμεν σε τῇ Θλαβείᾳ, εὖ μάλα εἰσῃ· ταῦτα δὴ λέγων τὸν πρὸς Διόδωρον ἐπιστολὸν ἐδήλωσεν, ἃ καὶ πρὸς τὸν ἅγιον πατέρα Ἀμφιλόχιον. τῷ δὲ λαβόντι, φησὶ, καὶ ἰδίᾳ ἀδελφὰς τὸν γυναῖκα, ἃ πρότερον τοῦ μεγάλου δοθήσεται, πρὶν αὐταύτης λύσῃ. Ταύτης τῆς ἐπιστολῆς καὶ οὐδὲ ἓκτης συνόδου κανὼν μέμνηται, καὶ φησίν· εἰ καὶ ὀλίγους τῶν ἀπηγορευμένων γάμων ὁ ἅγιος ἠριθμήσατο, σιωπᾷ δὲ οὖν πλείους τούτων παρεδραμὼν, ἵνα μὴ τὸν λόγον καταρυπάνῃ τοῖς βεβήλοις ὀνόμασι, τὴν δὲ ἀκαθαρσίας μόνον ἡμικὴν προσηγορίαν τῶν νόμους σύμπαντας ὑποδείξας γάμους. ἀλλ' ἡμεῖς ὁρίζομεν, τὸν τῇ οἰκείᾳ ἐξαδελφὴν γαμικῶς συναπτόμενον, ἢ πατέρα καὶ υἱὸν μητρὶ, καὶ θυγατρὶ, ἢ δύο ἀδελφαῖς πατέρα καὶ υἱὸν, ἢ ἀδελφὸς δυοῖν ἀδελφαῖς, ὑπὸ τὴν ἐπαπατίας πίπτειν κανόνα, ἀφιερωμένους πρότερον τῷ θεῷ νόμῳ συνοικεσίᾳ. Ὁ δὲ μεγάλος Βασιλείος τὸν ἀδελφομιξίαν εἰς εἴκοσι χρόνους, ὡς καὶ τὸν * φονέα, τὸν κοινωνικὸν ἐκβαλλόμενον. Ὁ δὲ ἁγιος, ἢ τὸν ἀπὸ-

dumtaxat, adiecto, quod incestum eiusmodi matrimoniū hauddubie dirimendum sit, nec permittendum, vt vllo modo vir ea fruatur, ppter quā functione sacra priuatus sit. Quippe si matrimoniū incestū non fuerit diremtū, neq; cathedrā habebit, atq; etiam expelletur ex ecclesia cum ea, quacum nefarie concubuit; & auctoritate magistratuum nuptiæ soluentur. Nam qui post adgnitionem in peccato perseuerat, haud dubie tamquam proprio sanguini se miscens punietur.

DE LAICIS INCESTAS contrahentibus nuptias.

Epistola Basilii magni ad Diodorum Tarsensem episcopum, omni sapiētia plena est, & vt oratoriæ facultatis ornata. Tractat autē ea, quæ per Dei gratiā hodierno die nulli homini Christiano in mentē veniunt. Quippe Diodorus a quopiā interrogatus, posset ne defuncta vxore sua sororē eius in matrimoniū accipere, per literas respondet at, id minime prohiberi. Quū autē magnus ille pater Basilius eiusmodi nuptias vetaret, oblata est ei scripta hac Diodori sententia. Quā quū se grauiter molesteq; ferre vir sanctus ostendisset, epistolā hanc magna refertā vtilitate cōposuit; qua non has tātum, sed etiam omnes illicitas nuptias euertit. Quippe generali adpellatione impuritatis vsus, omnes huiusmodi nuptias breuiter est cōplexus. Ceterū in canone XXIII: De iis, ait, qui duas sorores ducunt, quale sit nostrū iudiciū, ex epistola perbreui, a nobis dictata, cuius exēplum reuerentiæ tuæ misimus, recte intelliges. quib. in verbis hāc ad Diodorū epistolā significat, quam ipsam quoq; ad sanctum Amphilochiū misit. Ei vero, inquit, sui qui fratris vxorē duxerit, non prius pœnitētiæ locus dabitur, quā ab ea diuerterit. Huius epistolæ quinquagesimus etiā quartus synhodi sextæ canon meminit, quū ait: Tametsi paucas ex prohibitis nuptiis vir sanctus enumerauerit, & silentio cōplures earum præterierit, ne suā orationem profanis vocabulis sordidaret, per generalem dumtaxat impuritatis adpellationē nefarius omnibus nuptiis indicatis: nos tamen definimus eum, qui cū consobrina sua nuptias cōtrahit, vel patrē & filium cum matre ac filia, vel patrē & filium cum duabus sororibus, vel duos fratres cū duab. sororibus, sub canonē septēnii cadere, sic tamen, vt a nefario cōtugio prius discedant. Canon autē LXVII Basilii magni hominem, qui cum sorore sua rem habuerit, in annos viginti, sicut & homicidam, a communione reiicit. Item LXVIII canon: Si deprehensum fuerit,

φησὶ, συγγνώμης πρὸς γάμον σύγκρισις εἰ φωραθείη, τὰ τῶν μοιχῶν ἐπιτίμια δέξεται. ἅπερ εἰσὶν, ἢ οἷς ἐν χρόνοις τῆς κοινωνίας στέρησις, πρότερον τοῦ γάμου διαπωμόσου. Ὁ δὲ οε, ὁ ἀδελφῆ ἰδίᾳ ἐκ πατρὸς ἢ μητρὸς συμμιανθείς, καὶ ἔτι οἴνου τῆς προσευχῆς ἐξωθείσθω, φησὶν, * ἀπωθῆ τῆς ἕως αὖ * ἀπὸ τῆς ἀθεμίτου καὶ παρανόμου μίξεως. ἀποχώμεν δὲ, καὶ ἀξίως μετανοήσωμεν, μὴ δώδεκα ἐπὶ τῆς θείας ἀξιούσθω κοινωνίας. ὁ δὲ οη· οἱ δύο ἀδελφὰς εἰς συνοικέσιον λαμβάνοντες, εἰ καὶ κατὰ διαφόρους χρόνους, μετὰ τὸ διαπαθεῖν τὸν ἀθέμιτον γάμον, τῷ τῆς μοιχείας ὑποκείσθω κρίματι. Ὁ δὲ οϛ· ὁ αὐτὸς ἔτι φησὶ τύπος καὶ περὶ τῶν τὰς νύμφας αὐτῶν λαμβανόντων. Ὁ δὲ οθ· καὶ οἱ τὰς μητρυιὰς αὐτῶν * μιμνομένοις, τῷ κανόνι ὑποκείσθω, ᾧ καὶ οἱ τὰς ἑαυτῶν ἀδελφὰς συμμιαινόμενοι. Ὁ δὲ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου β, περὶ δυοῖν ἀδελφαῖς γεγαμημένοις ἐξωθεῖσθαι τῆς ἐκκλησίας ἕως θανάτου κελεύει, μὴ πεισθέντος λύσαι δηλαδὴ τὸν γάμον. νόσῳ δὲ πιεσθέντι τῇ θανάτου ἀπειλούσῃ, εἰ ἐπαγγείλειεν ὡς ῥαίσας λύσει τὸν γάμον, προσδέχεσθαι εἰς μετάνοιαν. εἰ δὲ καὶ τὴν γυναῖκα, πλὴν τῆσαι συμβαίη, ἢ καὶ τὸν ἄνδρα, ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ παρανόμῳ ἐνοχήμενος, δυσχερὴς ἡ μετάνοια τῷ πεπλεφθέντι· ἐλέγχεται γάρ, ὡς οὐκ ἂν ἀπόσχοιτο τῆς ἁμαρτίας, εἰ ἐπὶ πλεῖον τὸ ὑποκείμενον πρόσωπον. Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ τε ἰδικῶς περὶ τινος ἐκφωνήσῃ, ὃς κόρῃ μνᾶ τινα ἐμνηστεύσατο, τῇ δὲ ταύτης ἀδελφῇ συμφθαρεὶς, ἐγκύμονα ἐποίησατο. μετὰ δὲ τοῦτο γήμαντος πρὸ τῆς μνηστείας, ἢ φθορᾶς ὑπὸ τῆς λύσης ἀπήγξατο. δοῦ· οὖν σωφρόνως ἐψηφίσαντο οἱ πατέρες ὅτι δεκαετῆ μὴ κοινωνήσωσι· σωφρόνως δὲ εἰσὶν, οἱ συμπαρέχοντες, οὐ μέν οἱ ἔχοντες ἁπλῶς εἴδησιν, καὶ κωλύσαι μὴ δυνάμενοι· ὅτι γὰρ τῶν ἀθεμίτων πραξέων οὐχ ἥττον οἱ συνεργοῦντες τῶν αὐτουργῶν τιμωροῦνται. Ὁ δὲ ια τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, δοῦ· κληρικοὺς κελεύει μὴ ἀτιμάζειν καλουμένους εἰς γάμον, εἰ καὶ δοκοῖντο εἶναι πρόσφορον, δίχης χάριν καὶ προσφορᾶς. πολλοῦ δεῖ, μεθ' ἱερολογίας ζευγνύναι δοῦ· οὕτω γῆμαι προελομένους, ἵνα μὴ ἀλλοτρίαις κοινωνήσωσιν ἁμαρτίαις. Ὁ ἀθέμιτος οὐ βεβαιοῦται γάμος. Διὰ τοῦτο ἐὰν πρὸ κατηγορίας λυθῇ, συγχωρεῖται ἡ ποινή.

* ἀπωθῆ

* μιμνομένοις

Νόμοι.

fuerit, inquit, matrimonium contrahi ex cognatione prohibita, pœnæ adulterorum irrogabuntur. quæ quidem sunt, a communione ad XV annos exclusio, matrimonio prius diremto. Canon vero LXXV ait: Qui cum sorore sua, eodem nata patre vel matre, sese polluit, etiam extra precationis ædem expellitor, inquit, donec ab incesto & nefario concubitu discesserit. Quum autem abstinuerit, & recte pœnitentiam egerit; duodecim annis exactis, cōmunionem sacram impetret: Canon LXXVIII: Qui duas sorores in matrimonium accipiunt, licet diuersis temporibus, postquam diremtæ fuerint incestæ nuptiæ, adulterii iudicio tenentur. Canon LXXVI: Eadem, inquit, ratio sit etiam in iis, qui nurus suas ducunt vxores. Canon LXXIX: Etiam ii, qui cum nouercis suis sese polluunt, canone tenentur eodem, quo & illi, qui cum suis sese sororibus inquinant. Concilii vero Neocæsariensis canon secundus, mulierem cum duobus nuptam fratribus vsque ad mortem expelli ecclesia iubet, si parere scilicet nolit in dirimendo matrimonio. Si tamen in morbum inciderit, qui mortem minitetur; ac polliceatur se, postquam conualuerit, nuptias diremturam: admittendam esse ad pœnitentiam. Quod si vel mulierem, vel virum, obire mortem contingat, dum adhuc tali facinore sunt implicati: difficilis pœnitentia superstiti personæ relinquitur. Arguitur enim, quod a peccato discessura non fuerit, si adhuc superstes esset persona defuncta. Canon autem XXV Ancyranæ synhodi de quodam peculiariter est pronuntiatus, qui puellam sibi quamdam desponderat, & re posita cum eius sorore habita, prægnantem hāc fecerat. Deinde celebratis cum sponsa nuptiis stuprata soror animi dolore mota laqueo vitam finierat. Itaq; conscios in annos decem arcendos a communione, patres statuerunt. Conscii vero sunt, facinoris participes, non qui simpliciter rei noticiam habebant, & prohibere non poterant. Nam in nefariis actionibus non minus illi, qui factum adiuuant, quam qui eius auctores sunt, puniuntur. Canon vero vndecimus, Timothei Alexandrini episcopi præcipit, vt clerici, quum inuitantur, minime nuptias adeant, si nefarias esse cognoscant, precum & oblationis causa. Tantum abest, vt votis sacris interuenientibus eos coniungere debeant; qui nuptias huiusmodi contrahere volunt; ne participes alienorum peccatorum fiant. Incestum matrimonium non confirmatur. ideoque si ante accusationem solutum sit, pœna remittitur.

Leges. l. 38. §. idem Pollioni. D. ad l. Iul. de adult.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Θατέρᾳ ἐν ἀγνοίᾳ γυμνώσου ἀδεμίτου γάμου, δίδωσι συγγνώμην καὶ ἡ ἐκκλησία, καὶ ἡ ἐπανόρθωσις ἁμαρτήματος. καὶ μάλιστα, * εἰ μή πω τῆς αὐτῆς κατηγόρησεν. Οἱ αἱμομίκτῳ, εἴτε γονεῖς πρὸς τέκνα, ἢ τέκνα πρὸς γονεῖς, ἢ ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφάς, ξίφει τιμωρεῖσθωσαν. οἱ δὲ κατ' ἄλλην συγγένειαν πρὸς ἀλλήλους συμφθείροντες, γυνῇσι πατρὸς εἰς γυναῖκα ἰοῦσι, ἢ υἱὸς εἰς γυναῖκα πατρὸς, ἢ γαμβρὸς εἰς πενθερὰν, ἢ πατρὸς εἰς πενθερὸν, ἢ ἀδελφὸς εἰς γυναῖκα ἀδελφοῦ, ἢ θεῖος εἰς ἀνεψιὰν, ἢ ἀνεψιὸς εἰς θείαν, ἢ εἰς δύο ἀδελφάς, ἢ εἰς μητέρα ξένην καὶ τὴν αὐτῆς θυγατέρα, καὶ ἐν εἰδήσει * οὗτοι μιγνύμενοι, τυπτόμενοι μοιχοπτείσθωσαν, αὐτοί τε ἑαῖς συμφθείρησαν. Οἱ πρὸς γάμου συναπτόμενοι ἢ ἄλλως σαρκικῶς συμφθειρόμενοι ἐξάδελφοι, ἑξαδέλφου, ἢ οἱ ἐξ αὐτῶν τικτόμενοι παῖδες μόνον, ἢ καὶ πατὴρ καὶ υἱὸς πρὸς μητέρα [εἰσιόντες] καὶ θυγατέρα, ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς δύο ἀδελφάς, ἢ δύο ἀδελφοὶ πρὸς μητέρα καὶ θυγατέρα, πρὸς τῷ χωρισμῷ καὶ τυπτέσθωσαν. Ὁ τῇ ἰδίᾳ συντέκνῳ ἢ ὀνόματι γάμου μιγνύμενος, ἢ καὶ ἄλλως λαθραίως συμπλεκόμενος, ἅμα τῇ αὐτῇ μοιχοπτείσθω. εἰ δὲ ὑπανδρος εἴη, καὶ τυπτέσθωσαν πρὸς τοῦτο.

* εἰ μή πω τῆς

* ἅτινες

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ἘΠΙ ΓΑΜΩι λαμβανόντων τῷ Θεῷ ἀφιερωμένας.

Ὅτι τῆς δ συνόδου κανών, παρθένον φησὶν αἰνεῖσαι ἑαυτὴν τῷ δεσπότῃ Θεῷ, ὡς αὐτὸς καὶ μονάζοντα, μὴ ἐξεῖναι γάμου πεπομπεῖν· εἰ δὲ παραβαίνειν τὸ ὡμολογημένα, τῆς θείας ἀφορίζεσθαι κοινωνίας. τὸν δὲ χρόνον τῆς αὐτῶν μετανοίας ὁ κατὰ τόπον ἐπίσκοπος πρὸς λόγους ἐκάστου εἰκονομήσῃ. Φησὶ γὰρ καὶ * θεολόγος Γρηγορίου φωνή· εἰ γὰρ τὰς πρὸς ἀνθρώπους ὁμολογίας ἐμπεδοῖ Θεὸς μέσος παραληφθείς, πόσος ὁνίνδυνος ὧν πρὸς αὐτὸν ἐθέμεθα τὸν Θεὸν σωτηρίων, γύναι παρθένε πεπαρθένε ἀρίσκεσθαι; Ὁ δὲ τῆς συνόδου, τὸν γυναικὶ μιγνύμενον ἀφιερωμένῃ Θεῷ, εἴτε παρθένῳ εἴη δηλαδή, εἴτε χήρᾳ, κληρικὸν μὲν ὄντα καθαιρεῖ, λαϊκὸν δὲ ἀφορίζει. ἄλλως δὲ ὁ νόμος κολάζει. Τῶν μέντοι τοῖς ἐξῆς ῥηθησομένων κανόνων, ἀπιξάξιαν μὲν ἡ τῶν πραγμάτων κατεψηφίσατο μεταβολή, λεγέσθω γε μήν. Ὅτε τῆς δ συνόδου κανών· μὴ χειροτονεῖσθω, φησί, γυνὴ μέχρι πρεσβυτέρου, πλὴν εἰς τέλος ἀρκησάσῃ αὐτῷ ἤκειν χρόνου. † ἢ μὴ † χειροτονίαν εἰς τὴν θείαν ὑβρίσασαν χάριν, καὶ γάμῳ ἑαυτὴν δηλοῦσαν, τούτῳ τε αὐαθεματίζεσθαι, καὶ τὸν αὐτῇ συμφθερέντα. Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ κανόνι, εἰ δ' ἀνδρί, φησὶ, χηρεύουσι τινὶ εὐδοκεῖ δηλαδὴ τῷ νόμος, ὁ κωλύων δευτερογαμεῖν, εἰ μὴ τὸ τῶν διγάμων

In nuptiis incestis per ignorantiam cõtractis, veniam dat tã ecclesia, quã peccati correctio. præsertim, si necdũ quis eas accusauit. Qui se proprio sanguini miscent, siue parentes cum liberis, siue liberi cum parentibus, vel fratres cũ sororibus, gladio puniuntor. Qui autem ex alio cognationis gradu inuicẽ sibi stuprum intulerint, velut pater nurui, vel filius vxori patris, hoc est, nouercæ, vel vitricus priuignæ, vel frater vxori fratris, vel patruus aut auunculus filiæ fratris aut sororis, vel filius fratris aut sororis amitæ vel materteræ, vel qui duabus sororibus, aut matri externæ acillius filiæ sciens ita se miscet; his simul, & mulieribus, quas stuprarunt, verberatis nares abscinduntor.* Qui matrimonio coniunguntur, vel alter complexu carnis sese stuprant patrueles, & ex eis prognati liberi dumtaxat, vel pater & filius cũ matre ac filia, vel duo fratres cũ duabus sororibus, vel duo fratres cũ matre ac filia, præter separationẽ etiã verberantor.* Qui cũ sua cõmatre vel nomine coniugii, vel etiã aliter clam rem habet, vnà cũ ea nares amittat. Quod si commater alteri viro nupta sit, hoc etiam amplius verberantor.

* Basilic. lib. 60. tit. 37. ca. 69. ex imp. alicuius recentioris cõstitutionib.

* dicti lib. & tit. cap. 70.

* cap. 71. ibi.

DE HIS, QVI MATRIMONIO sibi copulant Deo consecratas.

CAnon quartæ synhodi decimus sextus ait, virginem, quæ domino Deo se dicauerit, itidemq; solitarium, non habere licentiã contrahẽdi nuptias. Quod si promissa violarint, a cõmunione sacra segregandos. Tempus autẽ pœnitentiæ ipsorum, loci episcopus pro cuiusq; dispositione constituet. Nam & Gregorius ille Theologus ait: Si ſpõsiones erga homines factas firmat Deus interueniens, quantum periculũ fuerit, si pactorũ, quæ cum ipso Deo fecimus, violatores inueniamur? Canon autẽ IIII, synhodi sextæ, eum, qui cum muliere Deo cõsecrata coit, siue sc. illa sit virgo, siue vidua, abdicat officio, si sit clericus: sin laicus, relegat. Lex quidẽ aliam pœnam infligit. Ceterum quæ nũc dicturi sumus ex sequentibus heic canonibus, ita quidem damnauit rerum vicissitudo, non amplius vt in vsu sint: sed exponantur tamẽ. XV canon synhodi quartæ: Non ordinator, inquit, mulier diaconissa prius, quam ad annum quadragesimũ peruenerit. Quæ vero post ordinationẽ contumelia gratiam diuinam adfecerit, & nuptiis sese tradiderit: tam ipsa percutitur anathemate, quam qui stupri cum ea consuetudinem habuit. Basilius magnus in canone XXIIII: Licet, inquit, viro facto viduo nulla lex incũbit, quæ secundas ei nuptias prohibeat, excepta dumtaxat pœna digamorũ: tamen eã mulierem, quæ viduarum in ordinem cooptata, deinceps nupserit; vitandam apostolus statuit, nec alendam ab ecclesia. Sexaginta vero annorum mulier, si secundas ad nuptias respiciat, excludetur a communione, donec ab hoc vitio semet abstinuerit, piaculum & impuritatem eius exsecrata. Quod si nosmet ipsi ante annum sexagesimũ inter viduas eã retulerimus: crimen nostrũ est, non mulierculæ. Qui solitariã vitam agentibus, aut diaconissis, aut pietatis exercitia tractantib. stuprum intulerint; velut in ecclesiã Dei, quæ Christi ſpõsa est, iniurii; tam narib. ipsi priuentur, quã quæ stupri consuetudinẽ cum eis habuerint. Diaconissæ, quæ ordinantur, si ausæ fuerint ordinationẽ dehonestare, vel matrimoniũ, vel aliud iter vitæ sectando: mortis reæ fiẽt, & monasteriis earum, vel earum ecclesiis, facultates addicentur. Qui autem ipsas vxores ducere, vel stuprare fuerint ausi: gladii pœnam merẽtur, & facultates eorum fisci accipiet.

Canones non amplius in vsu.

ὀπτίμιον μόνον· ἀλλά γε τῷ τῷ τάγματι τῶν χηρῶν καταλεγεῖσαν γυναῖκα, ὕστερον γαμουμένῳ ἐκείνῳ ὁ ἀπόστολος παραγγέλλεσθαι, καὶ μὴ τρέφεσθαι παρὰ τῆς ἐκκλησίας. ἡ μέντοι ἑξηκοντούτης εἰ πρὸς δεύτερον ἀποκλίνειε γάμον, τῆς κοινωνίας ἀποκλεισθήσεται, μέχρις ἂν τοῦ πάθους ἀποστῇ, τὸ ἐναγὲς τοῦτο μισήσασα καὶ ἀκάθαρτον. εἰ μέντοι πρὸ ἑξήκοντά φησιν ἐτῶν τῆς χήρας αὐτὴν ἀριθμήσομεν, ἡμέτερον τὸ ἔγκλημα, οὐ τοῦ γυναίου. Οἱ τῆς μοναζούσης, ἢ τῆς διακόνου, ἢ τῆς ἀσκητρίαις ἐναπελαύνουσης, ὡς εἰς τὸν νόμιμον χρεὼν τὸν ἐκκλησίαν ὑφείζοντες, μοιχοπτείσθωσαν αὐτοί τε, καὶ αἷς ἅτινες συνεφθάρησαν. Αἱ χειροτονούμεναι διάκονοι εἰ πλημμήσειεν καταισχῦναι τὴν χειροτονίαν, πεσοῦσαν γάμῳ ἢ ἄλλῃ βίου * πορείᾳ, θανάτου γνώσονται ἔνοχοι, καὶ τοῖς αὐτῶν μοναστηρίοις, ἢ τῇς αὐτῶν ἐκκλησίαις αἱ αὐτῶν περιουσίαι πεσκυρωθήσονται· οἱ δὲ γήμαι καὶ φθεῖραι αὐτὰς τολμήσαντες, κατάδυνοι εἰσὶ ξίφει, ἐπὶ τὸν δόσιαν αὐτῶν τὸ δημόσιον λήψεται.

Νόμοι.

* πορείᾳ

ΟΤΙ ΟΥ ΔΕΙ ΓΑΜΟΥΣ ΣΥΝΑΛΛάξαι μετ' αἱρετικῶν.

Ὅμεν ἰδ τῆς ἁγ συνόδου καινὸν ὀρθοδόξους κληρικοὺς αἱρετικῇς συνάπτεσθαι γυναιξί, ἀπείρηκε. τῶν δὲ ἤδη συνοικησάντων τοῦτο ποιήσας τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ κελεύει προσάγεσθαι. καὶ εἰ μὲν ὑπὸ αἱρετικῶν ἔτυχον βαπτισμένοι, ὧν τὸ βάπτισμα τῆς ὑγιῶς φρονούσιν ἀποβλητον, ἄνωθεν βαπτίζεσθαι. εἰ δ' οὖν, μόνῳ τῷ χρίσματι μύρῳ. εἰ δὲ μή πω βαπτίσματος φεφαγίδι ἐνεσημάνθησαν, μηκέτι ὑπὸ αἱρετικῶν βαπτίζεσθαι. ἀλλὰ μὲν μηδὲ γαμικῶς συνάπτειν τούτοις αἱρετικοῖς, μήτε μὲν Ἰουδαίοις, μήτ' ἕλλησιν. αἱρετικοὺς μὲν οὖν τὸ καθ' ἡμᾶς δεχομένους μυστήριον λέγω, ἓν πίστει σφαλλομένους τοῖς ὀρθοδόξοις. Ἰουδαίους δὲ, οὓς χρίσκτόνους· καὶ ἕλληνας, οὓς προφανῶς ἀθέους καὶ εἰδωλομανίαν νοσοῦντας. εἰ δ' ἴσως ὁ αἱρετικὸς ἢ ὁ ἄπιστος συνθέσθαι τῇ ὀρθοδόξῳ ἐπαγγέλλεται πίστει, τὸ μὲν συνάλλαγμα φησὶ προβαίνετω, ἡ δὲ γε συνάφεια ὑπερτιθέσθω, μέχρις ἂν καὶ τὰ τῆς ἐπαγγελίας ἔργοις βεβαιωθῇ. Ταῦτα καὶ τῶν Λατίνων προϊέν εἰσπεφύτευται οἱ ὀρθοδόξους ἀγαγέσθαι γυναῖκας αἱρετικάς. εἰ δὲ μὴ προειδόμενοι τούτοις, κανονικῆς ἐπιτιμίοις ὑποκεινται· καθάπερ γὰρ ἐν γάμου, καὶ ἐπιτιμῶνται οἱ παραβαίνοντες. Ὁ δὲ ἐν Λαοδικείᾳ δεκατος, οὐ δεῖ φησὶ τοὺς ἐκκλησίας διαφόρως πρὸς κοινωνίαν γάμικὰ ἑαυτῶν τέκνα συνάπτειν αἱρετικοῖς. Ὁ δὲ ἕκατος ἐν Καρ-

κλεικῶν.

Nuptias cum hæreticis non esse contrahendas.

CAnon XIIII synhodi quartæ vetat, ne clerici orthodoxi cũ mulierib. hæreticis vllo modo matrimonia contrahant. Eorũ vero liberos, qui iã eodẽ in contubernio vixerint, ad ecclesiã catholicã adduci iubet. ac si quidem ab hæreticis iã baptissati fuerint, quorũ baptisma sanã sententiam sequentib. reliquũ est, denuo baptissari: sin autẽ, vnguento sacro dumtaxat vngi. Quod si necdũ sigillo baptismatis signati sint, non amplius ab hæreticis eos baptissandos esse. Quinetiã ne coniugia quidẽ hos contrahere debere cũ hæreticis, nec cũ Iudæis, nec cũ paganis. Hæreticos adpello, qui fidei nostræ mysteriũ quidẽ amplectuntur. sed in quibusdã ab orthodoxis aberrant: Iudæos, Christi paricidas: paganos, qui manifesto sunt incredulí, & insano cultui idolorum infecti. Quod si forte vel hæreticus, vel incredulus quispiã, ad fidem orthodoxã accessurum se polliceatur; ipse quidem, inquit, contractus procedat: sed copulatio matrimonialis tantisper extrahatur, donec promissio factis cõfirmata fuerit. A Latinis etiã, vt eadẽ hæc faciant, exigitur: si qui eorũ orthodoxas vxores ducere velint. Qui autẽ his non obtemperant, pœnis canonicis obnoxii sunt. Nã præter solutionẽ matrimonii, violatores etiã puniuntur. Laodicenæ vero synhodi decimus canon: Ecclesiæ consortes, inquit, iã differenter liberos suos ad matrimonii societatem cũ hæreticis copulare non oportet. Canon XXI

De clericis.

Quæ hæretici.

Græci Latinos hæreticis & paganis adiquant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

θελ λαϊκῶν

θελήν συνόδου, τὰ τέκνα τῶν κληρικῶν ἐθνικοῖς, ἤγουν ἀπίστοις, ἢ αἱρετικοῖς γαμικῶς ἀπαγορεύει συναπτεσθαι. Ὁ δὲ ἑξῆς τῆς ἕκτης συνόδου οὕτω κατὰ ῥῆμα θεσπίζει· μὴ ἐξέστω ὀρθοδόξου ἀνδρὸς αἱρετικῇ συναπτεσθαι γυναικί· μήτε μὴν αἱρετικῷ ἀνδρὶ γυναῖκα ὀρθόδοξον συζεύγνυσθαι. ἀλλ' εἰ καὶ φανείη τι τοιοῦτον ἰσχὺ τινῶν ἀπαιτῶν γνώμων, ἄκυρον ἡγεῖσθαι τὸν γάμον, καὶ τὸ ἄθεσμον διαλύεσθαι συνοικέσιον. οὐ γὰρ χρὴ τὰ ἄμικτα μιγνύναι, οὐδὲ τῷ πρόβατῳ λύκον συμπλέκεσθαι, καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ μερίδι τὸ τῶν ἁμαρτωλῶν κλῆρον. εἰ δὲ φθαρῇ τις τὰ παρ' ἡμῶν ὁρισθέντα, ἀφορίζεσθω. εἰ γὰρ κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον γάμος ἐστὶ μετὰ πάσης κοινωνίας καὶ συγκλήρωσις θείου τε καὶ Ἀνίνου δικαίου, πῶς οὐ συμβαίνει ἀλλήλοις οἱ περὶ τὰ μείζω διαφερόμενοι τῇ τῆς ψυχῆς διαθέσει; πάντα φρονοῦντες περὶ πάσης πίστιν; διὸ καὶ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ ἀβεμίτου γάμου, καὶ ἀφορίζεσθαι οὐ φθάνουσιν ἀξίοι· ἀλλὰ τοῦτο μὲν περὶ τῶν γαμικῶς τὸ νῦν εἶναι συναπτομένων, καὶ τοῦ μὲν ἑνὸς μέρους αἱρετικῶς προσανέχοντος δόγμασι, θατέρου δὲ τὰ τῆς ὀρθῆς προσδέχοντος πίστεως. εἰ δὲ καὶ ἄμφω τὰ μέρη, φησίν, ὅτε γαμικῶς συνῆλθον τὸ ἐξαρχῆς, τὰ τῶν ὀρθοδόξων ἠλλοτρίωτο μοίρας, εἶτα τὸ μὲν ἐπιγνῶναι τὴν ἀλήθειαν, θάτερον δὲ τῷ σκότει τῆς ἀσεβείας εἰσέτι δουλεύει, οὐ φθάνει τοῦτο τὸ συνοικέσιον διαλυθήσεται. ὡς ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτῃ ὁ μέγας διορίζεται Παῦλος· εἰ γάρ αἱρεῖται τῷ ἀπίστῳ συνοικεῖν ἡ πίστις, ἢ τοὐναντίον ὁ ἄπιστος τῇ ἀπίστῳ, μὴ χωριζέσθω· ἡγίασται γὰρ ὁ ἄπιστος ἀνὴρ ἐν τῇ γυναικί, καὶ τὸ ἔμπαλιν. πάλιν ὁρᾷ ὅπως καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος συγκαταβαίνει χρώμενος, εἰ αἱρεῖται, φησί, τὸ πιστὸν μέρος συνοικεῖν τῷ ἀπίστῳ. ὥστε εἰ μὴ αἱρεῖται, ἀναμφιβόλως ὁ γάμος λυήσεται. πεπεισμένοι δ' ὅτι ἡ ἀρχῆς λῶν πάντα, καὶ τὰ προοιμίων τοῦ κηρύγματος. τὸ δὲ σήμερον ἔχον, πῶς οἷόν τε Ἰουδαῖον, ἢ Ἀγαρηνὸν βαπτισθέντα συνοικεῖν ἐπὶ τῇ ἀβαπτίστῳ, ἢ τὴν βαπτισμένην τῷ μὴ πιστεύοντι; καθὰ δὴ καὶ ὅτι τοῦ πατριάρχου γέγονε Θεοδότου. βυκινάτωρ γάρ βασιλικὸς βαπτισθεὶς, πατριαρχικῶ γράμματι διεζύγη τῆς γυναικὸς μὴ πειθομένης τῷ ἀνδρὶ, πολλὰ προσκαλουμένου τὰ τῆς εὐσεβείας ἐλέους. Ὁ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ λα' κανὼν δέ, φησι, πρὸς πάντα αἱρετικὸν ἐπιγαμίαν ποιεῖν, οὐδὲ υἱοὺς δίδοναι ἢ γυναῖκας, δεῖ τοῦ μὴ τὴν ἐκείνων κακοδοξίαν μεταμαθεῖν· ἀλλὰ μᾶλλον λαμβάνειν, εἴγε ἐπαγγέλλειν τὸ χριστιανοὶ γενέσθαι.

concilii Karthaginiensis, ne liberi clericorum cum paganis, hoc est, infidelibus, aut hæreticis matrimonii lege coniungantur, prohibet. Secundæ autē sextæ synhodi, sic adverbū sancit. De Laicis. Non fas sit, vt cū hæretica muliere vir orthodoxus matrimoniū coeat: nec vt hæretico viro mulier orthodoxa nubat. Immo si visum fuerit aliquid huiusmodi a quocumq; factum, irrita ducantur nuptiæ, & nefariū matrimoniū distrahatur. Quippe non miscenda misceri nō debent, nec lupus cum ouicula copulandus, nec cū portione Christi sors peccatorū. Si quis autē a nobis definita trāsgressus fuerit, segregator, l. 1. D. de rit. nupt. Quippe si secundum legem ciuilem, matrimonium definitur esse societas & consortium diuini ac humani iuris, quomodo cōsentire queant inter se, qui de maximis animi dissident adfectu? qui contraria circa fidem sentiunt? Quapropter etiā post nefarii matrimonii diremtum, transgressores vult pœna segregationis adfici. Et hæc quidem de iis, qui iā matrimonio copulati sunt, vna parte decretis hæreticis addicta, altera rectā fidem colente. Quod si vtrag, pars, inquit, quum ab initio coiret in matrimonium, ab orthodoxorum aliena cœtu erat, deinde vna veritatem adgnouit, altera tenebris impietatis adhuc seruiente: non propterea matrimonium dissoluetur, quemadmodum in epistola prima ad Corinthios magnus ille Paulus statuit. Quippe si fidelis vxor cum infideli marito cohabitare velit, vel e cōtrario, vir fidelis cū infideli muliere; ne distrahātur. Quippe sanctificatus est maritus infidelis in muliere, ac vice versa. Vide tamen, quo pacto diuinus hic apostol⁹ quasi cōdescensione quadā vtēs; Si pars fidelis, inquit, infideli cohabitare velit. Quo fit, vt si cohabitare nolit, matrimoniū sine dubio soluendū sit. Persuasus autē ipse sum, hæc fuisse principū, & quasi primordiorū prædicationis. Hodiernā vero facie rerū quod adtinet, qui fieri potest, vt Iudæus, vel Agarenus baptissatus, cū non baptissata vxore amplius habitet, vel baptissata cum eo, qui fidem nostram non est amplexus? Quale quiddam patriarchæ Theodoti tempore contigit. Nam* buccinator quidam imperatorius baptissatus, scripto patriarchali separatus fuit ab vxore, quæ non volebat obtemperare marito, multum eam obsecranti, pietatis vt professionem amplecteretur. Canon vero XXXI Laodicenæ synhodi: Non oportet, inquit, omni cū hæretico matrimonium contrahere, nec filios vel filias nuptum collocare; metuentes, ne prauam ipsorum sententiā addiscamus: sed ita potius rē agemus, si futurū polliceantur, vt Christiani fiāt.

* siue cubicū

Quod

τὸ δὲ, οὐ δεῖ πρὸς πάντα αἱρετικὸν, αὐτὸ τοῦτο, πρὸς οὐδένα. ἰδίωμα γάρ ἐστι γραφικὸν, ὡς τὸ μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος. ὅτι οὐκ ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν λήψεται τὰ πάντα. οὐ γὰρ εἷς τε καὶ τινα λαβεῖν. καὶ ἄλλαχοῦ· μὴ γὰρ ματαίως ἔκτισας πάντας οὗτος τοὺς τῶν ἀνθρώπων. οὐ γὰρ εἰσι καὶ οἱ ματαίως κτισθέντες. ἀσεβὲς γὰρ καὶ νομίζειν. Μὴ λαμβανέτω Ἰουδαῖος χριστιανὴν, μήτε χριστιανὸς Ἰουδαίαν, μήτε αἱρετικὸς καὶ ἀλλότριος τῆς πίστεως κατά τινα φάσιν χριστιανοῖς πρὸς γάμον συναπτέσθω. Νόμος.

Quod heic dicitur, Non oportet omni cū hæretico, tātum dē est, ac si dicas, Nullo cū hæretico. Peculiaris n. hæc scripturæ sacræ loquendi ratio est, velut in hoc: Absit a te metus, quū homo diues fit. quia quū moritur, nō auferet omnia. Quippe fieri nō potest, vt auferat aliqua. Item alibi. Non. n. frustra cōdidisti omnes filios hominū. Quippe non etiā aliqui sunt, qui frustra sint conditi. Nā impiū fuerit, hoc existimare. Iudæus Christianā nō ducat vxorē, nec Christianus Iudæā; nec hæreticus & alienus a fide cum Christianis ex vlla occasione matrimonium contrahat. Omnis, pro nullus. l. 6. C. de Iudæ. & calic.

Ὁ ΓΑΜΟΣ ΕΚ ΠΟΙΩΝ αἰτιῶν λύεται.

QVIBVS EX CAVSIS MATRIMONIVM SOLVATVR.

ἀπὸ ποίων αἰτιῶν, δι' ἃς χωρίζεται ἡ γυνὴ τὸν ἄνδρα.

Περὶ τῆς τῶν γάμων διαλύσεως ἐν πολλοῖς τόποις ὁ νόμος διέξεισι νόμος. τελικώτερον δὲ ἡ Ἰουστινιανείου νεαρὰ, ῥητῶς τὰς αἰτίας ἐκτιθεμένη, δι' ἃς ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ ῥᾳστώνην δώσεται πέμπειν, ἡγοῦ δοτέον τῷ ὁμοζύγῳ, καὶ τὴν προῖκα, δοτικεραΐνειν, φυλαττομένης τῆς ἐπ' αὐτῇ θεωρουμένης τοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ γάμου παισὶν, ἢ παῖδων ὄντων, δοπολαύειν καὶ τῆς θεωρουμένης τὸ αἴτιον πέμπειν. εἰ γὰρ καὶ πάλαι τοῖς ἀνθρώποις ἐξῆν καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων καὶ ἐξ ἐθους μακροῦ ἀναιτίως λύειν τὰ συνοικέσια, ὥστε λέγειν τὸν ἄνδρα, τῷ ὁμοζύγῳ· ΓΥΝΑΙ ΠΡΑΤΤΕ ΤΑ ΣΑ. καὶ τοῦτο ἐκείνῳ· ΑΝΕΡ ΠΡΑΤΤΕ ΤΑ ΣΑ. καθὰ δὴ καὶ τοῖς τῶν Ἑβραίων ἀνδράσι πάλαι νενομοθέτητο, βιβλίον πέμπειν δοτεσούσῃ τῇ γυναικί· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι, τοῦτο πρὸς χριστιανοῖς αἱρῆται. αἰτίαι δὲ πρὸς τῶν δοτέων ἠλευθέρωται βασιλέων ὀνομασὶ, δι' ἃς καὶ μόνας τὸν γάμον ἔξεστι διαλύειν, καὶ μιᾶς αὖθ' ἑκείνων, ἀθέμιτον διαπαῶν.

Quod heic dicitur, Non oportet omni cū hæretico, tātum dē est, ac si dicas, Nullo cū hæretico. Peculiaris n. hæc scripturæ sacræ loquendi ratio est, velut in hoc: Absit a te metus, quū homo diues fit. quia quū moritur, nō auferet omnia. Quippe fieri nō potest, vt auferat aliqua. Item alibi. Non. n. frustra cōdidisti omnes filios hominū. Quippe non etiā aliqui sunt, qui frustra sint conditi. Nā impiū fuerit, hoc existimare. Iudæus Christianā nō ducat vxorē, nec Christianus Iudæā; nec hæreticus & alienus a fide cum Christianis ex vlla occasione matrimonium contrahat.

De matrimonii solutione multis in locis multæ leges tractant. sed perfectius nouella Iustinianea, quæ diserte causas exponit, ob quas maritus aut vxor repudiū cōiungi mittere potest, ac dotē lucrari, proprietate tamen eius susceptis ex eodē matrimonio liberis salua: vel liberis nullis existentibus, expers culpæ persona proprietate quog, frui potest. Nā licet olim mortalib. permissum erat tā ex priscis legibus, quam longa consuetudine, matrimonia impune soluere, vti scilicet vir cōiungi diceret: VXOR TVAS IPSA RES TIBI AGITO: ac vicißim hæc illi: TVAS MARITE RES TIBI AGITO: quemadmodū apud Hebræos etiā olim lege receptū erat; vt vxori libellū repudii maritus mitteret: tamen vti nunc comparatæ res sunt, apud Christianos hoc abrogatū est. Causæ vero nominatim enumeratæ sunt a religiosis imperatorib. ob quas solas matrimoniū soluere licet; quū absq; harū vna, nefas sit dirimi. Ac maritus quidē vxori repudium mittit, & dotem eius lucratur, vti dictum est, propter has causas: Nouella 117. cap. 8. l. 2. D. de diuort.

α Si quibus aduersus maiestatem principis incuntibus consilia mulier conscia sit, idq, marito suo non patefecerit.

β Si adulterii mulier accusata, & secundum leges adulterii conuicta fuerit.

γ Si quocumq, modo vitæ mariti fuerit insidiata, vel quum aliis id molientibus esset conscia, marito non patefecerit.

δ Si contra mariti voluntatem cum viris extraneis compotet, aut lauet.

ε Si contra mariti voluntatem extra domū maneat, nisi forte apud suos parentes: vel ab ipsomet absque causis indicatis expulsa parentibus ei nullis existētibus foris noctem transegerit.

Ἐὰν ἱππικῆς, ἢ θεάτρου, ἢ * κυνηγίου ἀφαιρῆται τὴν τῷ θεωρῆσαι, ἀγνοοῦντος ἢ κωλύοντος τοῦ ἀνδρός.

* κυνηγίου λέγε πᾶσαν ἡ ἐκ παλαιᾶς ἡθοποιΐας μάχην.

Τὸ ὡμότατα γεγραφὼς τὸ λέγον, μὴ ἐπισρέφειν τὴν μοιχαλίδα πρὸς τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα, περὶ ἀνδρὸς νόει, μὴ θέλοντος ἀναλαβέσθαι τὴν τοιαύτην. εἰ γὰρ συγχωρεῖ τὸ ἔγκλημα ὁ ἀνὴρ, ἀκωλύτως αὐτὴν ἐντὸς διετίας ἀναλαμβάνει, κατὰ τὴν Ἰουστινιανοῦ νεαράν, καὶ Λέοντος τοῦ σοφοῦ.

Ἡ γυνὴ πέμπειν ῥεπούδιον τῷ ἀνδρὶ, ἀλλοτρίας αἰτίας ταύτας, δωναμένη ἀναλαβεῖν πάντα ἑαυτῆς τὰ φερνικὰ, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ γάμου δωρεὰ τοῦ ἀνδρὸς, ὁμοίως τῆς περὶ τὴν φυλακὴν τῆς ἐπὶ τῇ δωρεᾷ δεατοπίας, ἢ παίδων ὄντων, ἔχειν καὶ τὴν αὐτῆς δεατοπίαν.

α Ἐάν τι κατὰ τῆς βασιλείας ἢ αὐτὸς βουλεύσηται, ἢ τοῦτο περὶ βουλομένους ἀνειδῶς, μὴ φανερώσῃ τῇ βασιλείᾳ, ἢ δι' ἑαυτοῦ, ἢ δι' οἱουδήποτε τρόπου.

β Ἐ ἀν οἱῳδήποτε τρόπῳ ἐπιβουλεύσῃ τῇ ζωῇ τοῦ γυναικός.

γ Ἐαν τῇ τῆς γυναικὸς σωφροσύνῃ ἐπιβουλεύων, ἄλλοις αὐτὴν εἰς τὸ μοιχεύθῆναι ἐπιχειρήσῃ παραδοῦναι.

δ Ἐαν καταγορήσας αὐτῆς ὁ ἀνὴρ ἐπὶ μοιχείᾳ μὴ ἀποδείξῃ.

ε Ἐαν ἑτέρα συνεισέρχηται γυναικὶ ἐν τῷ αὐτοῦ οἴκῳ ἢ τῇ αὐτῇ πόλει, καὶ ὑπομνηθεὶς παρ' αὐτοῦ ἢ τῶν γονέων αὐτῆς, ἢ δι' οἱουδήτινος ἑτέρου, ἀποχέσθαι μὴ βέλῃται.

Ἐπὶ τούτοις μὴ μόνον τὴν παρὰ γάμου δωρεὰν ὁ ἀνὴρ ζημιῶται, ἀλλὰ καὶ ἕτερον τρίτον ὧν τῆς ἄλλης αὐτοῦ οὐσίας, καὶ τὰς προῖκας * ἀφίσεται, αἷς ἔμελλεν ἡ γυνὴ καπροδικαζομένη. πλὴν οὔτε ἡ γυνὴ ἀυτονόμως ἀναχωρεῖν δύναται ἀπὸ ἀνδρὸς, οὔτε οὗτος ἐκείνης, χωρὶς κέλευσος καὶ ψήφου τῶν δικαστῶν· ὡς διάφοροι τοῦτο θεατίζουσιν Ἰουστινιανοῦ νεαραί. διὸ ἔστο ὁ γαμήσας πλὴν μὴ οὕτως ἀπολυθεῖσαν, μοιχᾶται.

* ὑφίσεται

ΛΥΣΙΣ ΓΑΜΟΥ ΑΞΙΟΜΙΟΣ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙ' ΑΣΚΗΣΙΝ ΛΥΟΜΕΝΟΥ ΓΑΜΟΥ.

Ἀζημίως δὲ λύεται γάμος, ὅτε πρεσβείας παρελθούσης ὁ ἀνὴρ οὐχ οἷός τε ἐὴ συνιέναι τῇ γαμετῇ· εἰ καὶ αὐτὸς πλὴν διὰ ζωὴν οὐκ αἱρεῖται, μόνους ἀφεὰ τῷ αὐδρὶ τῆς περὶ τοῦ γάμου δωρεᾶς, μηδὲν εἰκῆ ζημιουμένῳ. λύεται γάμος καὶ ὅταν ἄσκησιν θάτερον ἕληται τῶν μερῶν, πρὸς πλὴν ἐπὶ τὰ κρείττω μεταβαῖνον ὁδὸν,

ἀὶ αἰτία, δι' ἃς χωρίζεται ὁ ἀνὴρ ἢ γυναικός.

If a man accuse his wife of adultery, and do not prooue it.

If ad circenses, vel spectacula, vel harenã accedat spectandi causa, ignorante vel prohibente marito.

* harenam vocat locum, in quo cum bestiis olim pugnabant.

Ceterum scripturæ dictum illud, quo traditur, adulterio pollutam ad maritum suum non redire, de marito intellige, qui eã non vult recipere. Quippe si maritus crimen condonat, citra prohibitionem intra biennium eam recipit. secundum nouellam Iustiniani, & Leonis illius sapientis.

* Nouella 134. ca. 10. §. adulteram.

Vxor autem marito repudium mittit propter has causas, quum & dotẽ suam, & donationẽ viri propter nuptias, recipere possit: liberis consimiliter in donatione conseruando dominio siue proprietate: vel liberis non exstantibus, etiam dominium eius habere.

Si aduersus maiestatem principis vel ipse quid molitus fuerit, vel aliquibus moliẽtibus ipse conscius, id principi non patefecerit vel per se, vel per quamcumq; personam. α

Si quocumq; modo vitæ coniugis insidiatus fuerit. β

Si pudicitiæ coniugis insidias struens, aliis eam stuprandam tradere conatus fuerit. γ

Si maritus vxore adulterii accusata, rem non probauerit. δ

Si alia cum muliere coeat in eadem domo, vel eadem ciuitate, ac monitus ab vxore, vel parentibus eius, vel quouis alio, non velit abstinere. ε

In his non solum donationem ante nuptias maritus loco pœnæ amittit, verumetiam trientem reliquarum ipsius facultatum: præterquam quod eas quoq; pœnas sustinet, quas ipsa mulier erat latura, si condemnata fuisset. Non tamen aut mulier arbitratu suo diuertere potest a marito, aut maritus ab ipsa, sine iudicio & sententia iudicum: quemadmodum diuersæ Iustiniani nouellæ statuunt. Ac propterea qui ducit vxorem non ita diremtam, adulterium committit.

SOLVTIO MATRIMONII citra pœnam, deque matrimonio, quod exercitationis piæ causa soluitur.

Absq; pœna matrimonium soluitur, quum elapso triennio, maritus cum vxore coire nequit, licèt ipse diuortium fieri nolit: manente penes virum donatione ante nuptias, nec quidquam suarum rerum pœnæ loco amittente. Soluitur etiã matrimonium, quum altera pars exercitio sacro se dedit, ad viã meliorem transi-

Nouella 22. cap. 5.

d. nouel. ca. 5.

* εἰς μοναστήρια ἐμβάλλεσθαι, καὶ πᾶς μοναστηρίοις ποσάρας ὑγιὰς δίδοσθαι ὀφείλει.

* διὸ

καὶ τὸν * ἀμείνω βίον αἱρούμενον. πλουκαῦται γὰρ κελεύομεν, παῤῥησίαν εἶναι καὶ αὐδρὶ καὶ γυναικὶ, πρὸς τὰ βελτίω * μεθισαμένου, ἀμελύειν τὸ συνοικέσιον, μετὰ τὴν τοῦ βραχείας ὑπολιπαναμενούσης τῷ καπηλελειμμένῳ τοῦ γάμου θίας. ὅπερ γὰρ αὐ συμφωνήσειν οἱ συμβάλλοντες ὅτε πελάτης ἡμέτερα κέρδος, τοῦτο ἔχειν δεῖ τὸν καπηλελειμμένον τοῦ ἑτέρου, εἴτε αὐτὸν, εἴτε γυνὴ καθεστῶσι. * Διὸ καὶ οὕτως, τοῖς ἐπὶ τῷ συνοικήσαντι, δοκεῖ πελάταν, ἑτέραν αὐ ἑτέρας βίου τροφείαν ἐλόμενον. Ἡ γὰρ ἀποκαρσις καὶ ἀκονὶ τοῦ ἑτέρου τῶν ὁμοζύγων γίνεται ἀσφαλῶς. καὶ λέγομεν, ἀγαθῇ χάριτι τὴν λύσιν γίνεσθαι. καὶ τὸ ἀπολειφθὲν πρόσωπον δύναται πρὸς ἑτέραν συζυγίαν ἐλθεῖν. ἀλλὰ τῇ τοῦ χειροτονηθέντος ἐπισκόπου γυναικὶ τοῦτο οὐ δέδοται. καὶ λύεται τοῦτο μὴ συναινέσεως αὐτῆς δεῖ γίνεσθαι τὴν χειροτονίαν, καὶ εὐτὸς ἐπακολουθεῖν ἀποχωρήσεως τὴν πρώτην ἀποκαρσιν. Λύεται γάμος καὶ ὅταν αἰχμάλωτος γένηται ὁ ἀνὴρ, ἢ ἡ γυνὴ· ἄδηλον ἐν ἐπὶ πλεῖστον, εἰ ζῇ. Εἰ δὲ πρὸς ὑφ' ἡμῶν, φησὶ, διωρισμένας αἰτίας τολμήσουσι τινες λύειν τὸν γάμον, πελάτωσαν, εἰ μὲν κατόντες ἔχοιεν εἴτε ἐξ αὐτοῦ, εἴτε ἐξ ἄλλου γάμου, πρὸς αὐτῶν ὑσίας ἐκείνοις δίδοσθαι, καὶ αὐτοῦ * εἰς μοναστήριον..... δίδοσθαι ἐκ τῆς ὑσίας αὐτῶν. εἰ δὲ μὴ ἔχοιεν κατόντας, ἀλλὰ αὐτοὺς ὄντας, τούτου τὸ τέταρτον μέρος τῆς οὐσίας αὐτῶν λαμβάνειν, εἰ μὴ τῇ λύσῃ τοῦ γάμου συνήνεσαν. εἰ δὲ μήτε αὐτοὺς, μήτε κατόντας εἶεν, πελάτωσαν πᾶσαν τὴν ὑσίαν τοῖς μοναστηρίοις, οἷς ἐνεβλήθησαν, δίδοσθαι. ἀλλὰ καὶ οὕτω τὰ τοιαῦτα συνηθέντας ἀθέμιτα συμβόλαια κελεύομεν πᾶσι εἰς τὸ σῶμα ποινὰς ὑποβάλλεσθαι. καὶ εἰς ἐξορίαν πέμπεσθαι. εἰ δὲ οἱ τὸν γάμον λύειν ἐπιχειρήσαντες βουληθεῖεν πάλιν ἑαυτοῖς συνελθεῖν, πρὶν αὖ ἐμβληθῶσι μοναστηρίοις, ἄδεια τούτοις δίδοται παρ' ἡμῶν, καὶ τὰς προειρημένας ποινὰς συγχωροῦμεν αὐτοῖς, καὶ τὰς ἰδίας ἔχειν οὐσίας. τοῦ δ' ἑνὸς προσώπου βουλομένου τὸν γάμον ἀνακαλέσασθαι, εἰ μὴ συναινέσῃ καὶ τὸ ἕτερον, κἂν μὴ βουλομένου κρατεῖν τὰς ποινάς. τοῦτο δὲ κελεύομεν γίνεσθαι καὶ κατὰ τῶν ἱεροφιλεστάτων ἐπισκόπων. Εἰ δὲ κατὰ συναίνεσιν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἢ κατ' ἔρωτα σωφροσύνης λυθεῖη γάμος, κελεύομεν λύεσθαι ἐκάτερα τὰ μέρη πρόσερχεσθαι τῷ μονήρει βίῳ, ἀζημίων δηλονότι φυλαττομένων αὐτῶν. Εἰ δέ τις τούτων ἢ γάμῳ προσέλθοι, ἢ μανίᾳ πρόσεστι, τὰ πᾶσαν αὐτὰ πρὸς οὐσίαν οἱ παῖδες λήψονται· εἰ δὲ παῖδας οὐκ ἔχοι, τὸ δημόσιον αὐτῶν λαμβάνεται. Ὁ δὲ τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν, εἰ ἀναγνώσῃς, φησὶ,

transiens, & vitã in puritate degendã eligens. Tunc.n. tam virum, quam mulierem, ad præclariora se conferentem, diuortẽdi potestatem habere iubemus: exiguo quodam desertæ parti solatio relicto. Quidquid.n. contrahentes pacti sunt, vt a morte lucro alterius cederet; id habere oportet ab altero desertum, siue vir, siue mulier sit: quando & ipse, quãtum quidem adtinet coniugem, mort videtur, alterum iter vitæ cum altero commutans. Etenim tonsura recte fit etiam alterutro coniugum inuito. Dicimus etiam, bona gratia fieri diuortium. Persona quoq; derelicta potest aliud ad matrimonium accedere. Sed hoc vxori episcopi ordinati non est datum. Ideoq; cum eius consensu fieri ordinationem oportet, atq; ita sequi tonsuram eius citra recusationem. Soluitur etiam matrimonium, quum maritus aut vxor in captiuitatem venerit, ac per quinquennium non constet, nũ viuat. Si vero præter statutas, inquit, a nobis causas ausi quidam fuerint matrimonium soluere: iubemus, siquidem habeant descendentes velex hoc ipso, velex alio matrimonio, vt iis ipsorum facultates dentur, & in monasterium ipsi ..... ex ipsorum bonis tribuantur. Sin descendentes nullos habeant, vt ii tertiam bonorum partem consequantur, si solutioni matrimonii nõ cõsenserint. Quod si nec adscendentes, nec descendentes exstent: iubemus omnia bona monasteriis, in quæ conclusi fuerint, adtribui. Quinetiam hæc instrumenta nefaria conficientes, subiici pœnis corporalibus, & in exsilium mitti præcipimus. Sin autem ii, qui diuortium facere conati fuerunt, rursus in matrimonium coire voluerint ante, quam in monasteria missi sint: id agendi licentiam ipsis concedimus, & prædictas pœnas eis remittimus, adeoque facultates suas retinere poterunt. At vna persona matrimonium reuocare volente, si altera quoque persona non consenserit: aduersus eam pœnæ ratæ sint, quæ renuit. Hæc autem fieri iubemus interueniente prouidentia religiosissimorum episcoporum. Quod si per consensum vtriusque partis, vel amore pudicitiæ matrimonium solutum fuerit: iubemus, vt statim vtraque pars ad vitam solitariam accedat, ita quidem, vt a pœnis immunes maneant. Quod si quis eorum vel ad alias nuptias conuolarit, vel in paupertatem inciderit; omnia ipsorum bona liberi accipient. Sin liberi nulli exstent, fiscus succedet. Ceterum

d. nouel. 22. cap. 7.

Sic restituendi ipsi coniectatur, & monasterii vnicia quatuor ex ipsorum bonis.

LXIX *Basilii magni canon: Si Lector, inquit, cũ*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἀλλ' γυναικῶν μνηστευμάτων.

τὴν αὐτὸ μεμνησθαι μόνη τὸ γάμου μιχθείη, καὶ εἰνης τὸ ἑλομένης, ἐπ' ἐνιαυτὸν ἀφορίζόμθ· εἰς τὸ ἀναγνώσκειν πάλιν ἐπανιεναι, εἰς μείζονα μὴ προκόπων βαθμόν. εἰ δὲ μνηστείας χωρὶς συνέλθοι γυναικὶ, καὶ εἰ λαβεῖν αὐτὴν εἰς γυναῖκα λόγους ἴσως μετ' αὐτῆς ἐποιεῖτο, καὶ τῆς τοῦ ἀναγνώστου ὑπηρεσίας ἐκπίπτει. εἰ δὲ ὑπηρέτης ἦτοι ὑποδιάκον· τῷ δευτέρῳ πάθει ἁλοίη, τῆς ὑπηρεσίας ἐκβάλλεται πλέως. Οὐ ἔννατ· τῆς ς συνόδου, τὸν εἰς γάμου κοινωνίαν ἀγόμθον τὴν ἑτέρᾳ μεμνηστευμένην, ἐπὶ τοῦ μνησθῆναι τοῦτο· τοῖς τῆς μοιχείας ὑποβάλλει ἐγκλήμασιν. εἰ δὲ μὴ γαμικῶς, ἀλλὰ πορνικῶς μετὰ ταύτης πὸς συμφθαρείη, καὶ οὗτ· ὡς μοιχὸς τιμωρεῖται, καὶ ἡ γυνὴ ὡς μοιχαλίς. ὁ δὲ τὴν μνηστείαν ἀγνοῶν, ὡς πορν·

ΠΕΡῚ ΜΝΗΣΤΕΊΑΣ.

Τὴν γὰρ μνηστείαν οἱ νομοθέται ὁρίζονται, μνήμην ἐ ἐπαγγελίαν τῶν μελλόντων γάμων. καὶ ὁ μὲν Μωσαϊκὸς νόμ· ὡς γάμον τὴν μνηστείαν ἐλεγίζετ. καὶ ὁ τὸν ἄλλῳ μεμνησθμένον φθείρων, ὡς μοιχὸς ἐκολάζετ. καὶ ἐπιδὴ τὰ τῆς μνηστείας αὐτοῖς συνήρμοστο συμβολα, καὶ γυναῖκα τὴν μνηστὴν προσηγορδευ. ἐπεπίνωσε γάρ, φησι, τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον, ἤγουν διεπαρθένωσε τὴν τούτου μνηστήν. οὕτω καὶ ἡ ἁγία παρθέν·, γυνὴ τοῦ Ἰωσὴφ ἐχρημάτισε. μὴ φοβηθῇς γάρ, φησι, παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου. παρ' ἡμῖν ἡ πρώην μὲν φιλήματι τῶν συναπομόμων καὶ ἀραβῶνι πεύθαινεν ἡ μνηστεία. καὶ ἐξῆν τούτην λύειν, τ ποινῆς τοῦ προτίμου παρεχομένης. μήπω δὲ τῆς μνηστείας λυθείσης, εἰκότως ὡς μοιχὸς *ὁ τὴν γυναῖκα λαμβάνων ἐκρίνετο, ὡς ὁ ῥηθεὶς κανὼν διορίζετ. Ὅπου γ οὔτε μνηστεία προύβη, οὔτε φίλημα, οὔτε δόσις ἀρραβῶν· ἐπηκολούθησε, μόνοι δὲ οἱ λεγόμθοι διὰ χιλῶν *γραμμάτων δεσμοὶ, καθ' ἑτέρ· λαβὴ τὴν γυναῖκα, τῷ τ μοιχείας ἐγκλήματι οὐχ ὑποκεῖτ. ὅσοι δὲ τ ἐξενεχθείσης ὕστερον νεαρᾶς τοῦ θσεβοῦς βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ κγ τὸ ς φλβ ἔτ·, τὰ ἴσα δικαίωτ τῷ τελείῳ γάμῳ ἀχεδὸν ἡ μνηστεία, ἅτε μὴ ἱερᾶς καὶ αὐτὴ τελουμθμένη δίκης, καὶ ἄλλως οὐ λύετ, εἰ μὴ καθ' οὓς τρόπους καὶ τὸ τέλειον διαπάλαι συνοικέσιον· φησί γάρ.

*ἐν αὐτῷ

*ἐγκλήματα

ΝΕΑΡᾺ ΤΟΥ̃ ΒΑΣΙΛΈΩΣ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ περὶ μνηστείας.

Μνηστεῖαι παρ' ἡμῶν ἐτυπώθησαν ἀληθεῖς, ὅσαι μὴ τ ἱερᾶς ἐλογίας καὶ τ τ ὡρισμέ-

desponsa sibi muliere ante celebratas nuptias coierit, etiã ipsa consentiente: ad anni spatium segregatur, & ad lectoris quidẽ munus redit, sed maiorẽ ad gradũ nõ prouehitur. Sin absq; sponsalibus cũ muliere consuetudinẽ habeat, tametsi forte verbis eiusmodi significarit, se illam ducturũ uxorem: etiã ministerio Lectoris excidit. Quod si minister siue diaconus hoc altero vitio deliquerit, ministerio suo prorsus eiicitur. Nonus autẽ sexta a synhodi canon eum, qui alteri desponsam in matrimonii consortiũ adsciscit, adhuc illo superstite, qui sponsalia contraxit, crimini adulterii subiicit. Quod si non matrimonii lege, sed scortando cũ tali quispiã rẽ habuerit, tum ipse tamquã adulter, tũ mulier vt adultera punitur: qui vero sponsalia celebrata ignorabat, tamquam scortator. De mulieribus desponsatis.

DE SPONSALIBVS.

*Sponsalia namque iuris auctores definiunt, mentionem & promissionem futurarum nuptiarum. Ac lex quidem Mosaica matrimonii loco sponsalia habebat. Et qui desponsam alteri vitiabat, tamquam adulter puniebatur. Sponsalium quoque symbolis datis, sponsa nomen vxoris accipiebat. Humiliauit, inquit, vxorem proximi: hoc est, sponsam ipsius deuirginauit. Sic & illa sancta virgo, Iosephi dicta fuit vxor. Ne verearis, inquit, accipere Mariam vxorem tuam. Ceterum apud nos olim eorum, qui coibant in matrimonium, sponsalia per *osculum & arrã procedebant. Ac licebat ea soluere, si adiecta pœna præstaretur. Nondum autem solutis sponsalibus, haud abs re tamquam adulter condemnabatur, qui sponsam alterius matrimonio sibi copulabat, quemadmodum canon indicatus statuit. Verum vbi nec sponsalia processerunt, nec osculum arreæ datio sequuta est, sed nudorum dumtaxat, vt adpellari solent, verborum vincula: licèt alius eam vxorem ducat, adulterii crimine non tenetur. Ceterum ex publicata posterius nouella religiosi principis Alexii Comneni, anno VCIↃ.IↃ. XCII. propemodum par vis est sponsalium & plenarum nuptiarum, quum & ipsa precibus sacris interuenientib. perficiãtur, nec aliis modis soluantur, quam quibus perfectum quoque matrimonium dirimitur. Sunt enim hæc eius verba.* L. 1 D. de sponsalibus.

*L. 16. C. de donat. ante nupt.

NOVELLA IMPERATORIS Alexii Comneni de sponsalibus.

Sponsalia vera sancita sunt a nobis, quæcũque cum benedictione sacra, & statuto a nobis Iuxta quæ supra, li. 11.

σαν ἡμῖν κειρὸν πλεοθεῖσιν γωρίζεντ. ἁρμόδι· δ' ἂν εἴη μνηστείας καὶ γάμου καιρὸς, τῆς μὲν ἡλικίας τὸν δωδεκαετῆ χρόνον διαπεραιούσης, τοῦ δὲ ἄρρεν· τὸν ιδ διαμείζοντ·. μὴ δὲ τῶν ἱερῶν τῶν ὠχῶν ἐπαιδῶν, καὶ πὼ σωήθη τοῦ ἀρραβῶν· καὶ τοῦ φιλήματ· ἀπολαύσῃσιν, βεαχέ· ἢ καὶ πλείον· καιροῦ διαλείποντ·, ὡς ἂν δόξειε τοῖς συναλλάττουσιν, ἀσφαλεστήτως καὶ τὸν ἔννομον γάμον πεβαίνειν κελεύομεν, καὶ μὴ κατὰ τοῦτο * συμβαίνειν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ πολλάκις καὶ ὥρᾳ. εἰ δὲ πρὶν τὸν παρ' ἡμῶν ὁρισθέντα ὑπισχῶται καιρὸν, καὶ τῶν εἰρημένων μὴ γνομένων ἀσφαλτήσεων, μνηστείαν πεβεβαίωσαν καὶ συμβόλαια, τοῦτας μνηστείας ἀληθεῖς μηδὲ εἶναι μηδὲ ὀνομάζεσθαι, εἰ καὶ πεοστίμου τοιαῦτα πόσκειτ· αἱ γὰρ κυρίως μνηστείαι οὐ πεοσίμων λυθήσονται δόσεσιν, ἅπερ οὐδὲ τοῖς συμβολαίοις τὸ λοιπὸν ἐγγεγράφησονται· ὅτι μηδὲ παρ' αὐτῶν αἱ μνηστείαι κρατυύσονται, ἀλλὰ διὰ τῆς θεᾶς ὑπικλήσεως, αἵπερ καὶ ἄλυτοι τὸ πάλαι ἐφύλαττον μόνοι, μόναις λυόμεναι ταῖς αἰτίαις, αἷς καὶ οἱ γάμοι. ἐπεὶ δὲ κῦρ τῶν παλαιῶν τῶν νόμων σωηθειαν μετὰ τὸν ἐπιτακτὸν χρόνον τ κόρης οὐ καλῶς αἱ μνηστεῖαι πεῦβαινον· (ἀδεῶς γὰρ ὅπι * τ μνηστομόμης εἰσερχόμοι ἕκαστ·, τῇ συνεχεῖ θέᾳ καὶ τῷ ἐλθυτηρίῳ τῆς ὁμιλίας τὸ ἐρωτ· φλεγμῆνεν πεοσανέκαιον) ἡμεῖς καὶ ἔτι διαιτίζομεν, τὸ μὲν κατὰ τὸν ἐπιτακτὴν τῶν συμβαλλόντων χρόνον ἄχει ἐ ιδ ἢ ιϛ τῆς ἡλικίας χρόνου γνόμενα ὡς ἐν τούτῳ μνηστείας συμβόλαια, μὴ τέξιν ὅλως ἐννόμου μνηστείας καὶ ἀσφαλῆς ἀποφέρεσθαι· ἀλλ' ὡς ἑταιρωτήσης μόνον ἠσφαλισμένας κρινεσθαί τε, καὶ ἐνεργεῖν κατὰ τὸ ἐθ· τῶν ἄλλων συναλλαγμάτων· ἐνεργεῖν δὲ τὸν παλαιὸν νόμον τὸν ὅπι τῇ μνηστείᾳ ἐκφωνηθέντα, ἐν τοῖς κεκωλυμθμοις πεοσώποις εἰσέρχεσθαι ὅπι τὸν ἀποζυχθέντα μνηστὴν, διὰ τὸ πειούσιον τῆς τοῦ χειστιανοῖς ἐμπολιτθομένης κατασέσεως. εἰ γὰρ καὶ μὴ μνηστεῖαι ἐεῖ κατὰ τὸ ἀκριβὲς ἐντελῆς τὸ γνόμθον, ἀλλ' ὅτι σκοπὸν ἔχειν μνηστείας δοκεῖ, καὶ θεμέλι· γάμου ἐντοῦθεν πεοκατασκάλλεται, καλῶς αὖ ἔχοι τὰ κεκωλυμθμα τῷ νόμῳ πεόσωπα καὶ αὖθις κωλύεσθαι, καὶ μηδένα εἰς γυναῖκα λαμβάνειν, ἵν' ὁ παλαιὸς νόμ· μνηστὴν πινὸς ἁλομένην, τ μνηστείας λυομθμης οὐκ ἀφῆκεν ἑτέρῳ κατὰ γάμον συνέρχεσθαι.

*πὶς μνηστευομένας

ΠΕΡῚ ΜΝΗΣΤΕΊΑΝ κληρικῶν

Ἀμέλει καὶ σὺν ἐφέτῃ τινὶ τῶν ἐ βημάτων θανάτῳ ἢ ἄλλῃ αἰτίᾳ τ οἰκείας διαζυχθέντι μνηστῆς πεὸ ἐ γάμου, ἑτέρᾳ συνάπτεσθαι

nobis tempore peracta noscuntur. Aptum vero tam sponsalibus, quam nuptiis tempus fuerit, fœmilla quidem duodecimum transgressa, masculo autem decimum & quartum annum excedente. Post sacrum vero precum carmen, & consuetam arreæ atque osculi obseruationem, exiguo vel etiam longiusculo spatio temporis intercẽto, prout ipsis contrahentibus visum fuerit, citra recusationem legitimas quoque nuptias succedere iubemus, nec simul incidere in vnum sæpe diem & horam. Quod si prius, quam statutum a nobis temporis adpetierit, & indicatis obseruationibus non adhibitis, sponsalia facta fuerint, & instrumenta: nequaquam hæc vera sponsalia vel esse, vel adpellari debere, tametsi pœnæ luitio sit adiecta. Nam quæ proprie sunt sponsalia, pœnarum præstationibus non soluentur, quando ne quidem instrumentis in posterum adscribentur: quum per eas nullum sponsalibus robur accedat, sed per inuocationem Dei: cuiusmodi sponsalia prorsus indissolubilia manent, ex illis dumtaxat caussis dirimẽda, quibus & nuptiæ soluuntur. Quia vero secundũ priscam legum consuetudinem post annũ puellæ septimum non recte sponsalia procedebãt, (nã libere singuli ad desponsatas accedẽtes, per intuitum continuũ, & libertatẽ conuersationis, ipsam amoris flammã magis accendebãt) in hoc quoq; statuimus, vt quæ anno contrahẽtium septimo, vsq; ad XIV vel XII ætatis eorũ annũ, quasi sub forma sponsaliũ fiunt instrumenta; prorsus legitimorũ firmorumq; sponsalium locum non obtineant: sed tantũ veluti cõfirmatæ stipulationes habeãtur, & secundum aliorũ contractũ consuetudinem obligent: veteri lege, quæ de sponsalib. est publicata, robur in iis habente personis, quib. cũ repudiata sponsa in matrimoniũ coire prohibitũ est, idq; propter eius statum, qui apud Christianos viget, incrementum. Licèt n. subtili ratione non sint hæc perfecta sponsalia, tamẽ quia sponsaliũ finem habere videntur, & nuptiarũ hinc fundamentũ ponitur, non abs re prohibitæ per legẽ personæ rursus impedimentũ habebunt, nec quisquã eã vxorẽ ducet, quam prisca lex sponsam alicuius factam, solutis sponsalibus in matrimonium cum altero coire non permisit.

DE CLERICORVM SPONsalibus.

Sane non permittitur alicui dignitatem ecclesiasticam gerenti, qui mortis alterius ve causa interuentu separatus sit a

Universidad de Deusto
Biblioteca

γυναικί. ὁ γὰρ πεποιηκέναι τοῦτο φωραθεὶς, ὡς ἀδικοπραγήσας καθυπεύθυνος. καὶ ὁ ἐμπεσὼν εἴς τι τοιοῦτον ἀναγωγῆς, εἰς ἕτερον οὐ πρόεισι βαθμόν. Εἰ δὲ ἀνύστερόν ἐστιν ἡ μνηστεία, εἰ μὴ τὸ καταγνωσθὲν πρόσωπον τῷ θέλοντι ἱερωθῆναι, τὸν ἔκπυστον ὑπερέθη χρόνον, οὗ πρόσκωρησάσης ὁ μνησθεὶς ἕτερα συναφθῆναι γυναικὶ, καὶ οὕτως ἱερωθῆναι. Δίκαιον γὰρ λογίζεται διὰ τὴν ἐπιθυμίαν, τῷ δεκτικῷ ἔρωτος εἶναι τὴν καιρὸν τὴν γυναῖκα. εἰ δὲ ἦν ἐν τῶν ἐξ χρόνων ἐῶ τὸ καταγνωσθὲν αὐτῷ πρόσωπον, ὅτε ἡ ἀθετήσις τῶν συμφώνων ἐγίνετο, δύναται ὁ τοιοῦτος καὶ ἑτέρα γυναικὶ συζυγῆναι, ἀκωλύτως εἰς ἱερωσύνην ἐλθεῖν. τοῦτο δὲ ἐπὶ λαϊκῶν οὐκ ἰσχύει. μόνους γὰρ οὗτος τοὺς βήματος μιᾶς γυναικὸς, καὶ ταύτης παρθένου, ἄνδρας εἶναι δεῖ· οἷα καὶ αὐτοῦ παίτως τῇ παρθενίᾳ πρὸ τούτου σεμνυνομένους. Τελείας δὲ τῆς μνηστείας ὕσης, καὶ εἰ πρὸ τοῦ συμμιγῆναι τῇ μεμνησμένῃ τὸν ἄνδρα, θανάτῳ ταύτης διέζυκται, οὐδὲ ὁ λαϊκὸς λαβεῖν δύναται ἢ ἐξαδέλφιδν ταύτης, ἢ ἕτερον πρόσωπον ἐκ τοῦ νόμου κεκωλυμένων. οὐ γὰρ ἡ συνάφεια, ἀλλ' ἡ τῆς ζυγῆς τελετὴ ποιεῖ τὴν μνηστείαν ὡς γάμον λογίζεσθαι. Εἰ μήποτι πρὸ τελείας ἱεροπλεσίας, φθαρέντος τῆ μόνης δὲ μνηστείας σωισθείσης, τὸν νυμφίον τῇ ἰδίᾳ πενθερᾷ συμφαρῆναι συνέβη, ἢ ἑτέρῳ συγγενικῷ προσώπῳ τῆς μνηστῆς αὐτοῦ, κωλυθήσεται ὁ γάμος. οὐ γὰρ ἡμιτὸν αἱμομιξίαν ποιήσαντας . . . . . φησὶ γὰρ ὁ νόμος. τὰ ἐξ ἀρχῆς βέβαια, ἐκ τῶν ὑπογεγραμμένων οὐκ ἀκυροῦται.

sponsa sua ante nuptias, vt alia cum muliere copuletur. Nam qui hoc fecisse deprehensus fuerit, tamquam secundo illigatus matrimonio, deponitur. Lector etiam, qui tale quiddam incurrit, ad alium gradū non prouehitur. Quod si constare sponsalia non possunt, siquidem ei desponsa persona, qui sacerdos fieri vult, annū sextum ætatis excesserit: non permittetur ei, qui eam sibi despōdit, vt alia cum muliere copuletur, atq; ita sacerdos fiat. Nā digamus esse ducitur, ratione concupiscentiæ: quum hæc ætate mulier amoris capax sit. At vero si minor sex annis sit persona desponsa, quo tempore pacta sponsalia reddebātur irrita: potest talis etiam alia cum muliere copulatus, nemine prohibēte sacerdotio fungi. Sed hoc in laicis locū non habet. Dum taxat. n. ecclesiastica in dignitate cōstitutos vnius mulieris, & virginis quidem, maritos esse oportet: & quum & ipsi omnino ante matrimonium contractum virginitatis laude gloriari debeant. Ceterum vbi perfecta sunt sponsalia, licèt ante, quam cum desponsata sibi vir coeat, per mortē ab ea diremtus fuerit, ne laicus quidem ducere potest vel consobrinam eius, vel aliam personam lege prohibitam. Non. n. ipsa coniunctio, sed quæ precū interuentu fit consecratio, sponsalia pro nuptiis haberi facit. Enimuero si ante perfectā nuptiarum consecrationē, sponsalibus dumtaxat contractis, sponsa cum socru stupri consuetudinem habere contigerit, vel cum alia sponsæ suæ cognata persona, matrimonium vetabitur. Non. n. fas est, vt qui commiserint incestum . . . . . Legis. n. verba sunt. Quæ ab initio valent, ex post factis non infirmantur.

De eo, qui cū socru sua stupri consuetudinē habuit.

l. 29. & l. penu. D. de reg. iur. l. quis a quolibet. D. de contrab. empt. & l. 5. D. de aucto.

ΑΙ' ΑΙΤΙΑΙ, ΔΙ' Α'Σ ΛΥΕΤΑΙ ἡ μνηστεία.

Λύεται ἡ μνηστεία ὥσπερ οἱ γάμοι, δι' ὧν σώζονται τοῦτας αἰτίας.

Εἰ αὐτοπεστάτου ἐστὶν ἡ μνηστεία καὶ ἀθέμιτον, διὰ τὸ ἀνήλικον τῶν παίδων.

Εἰ ἐγγάστριος ἐξ ἀλλοτρίων σπερμάτων ἡ γυνὴ πεφώραται.

Λύεται καὶ διὰ καινοτέρων θρησκείαν ἀγνοηθεῖσαν, καὶ δογμάτων διαφοράν.

Ἢ διὰ τρόπων αἰσχρότητα.

Ἢ τύχης ἐναλλαγήν.

Ἢ διὰ γάμων ὑπερθεσιν ὑπὲρ πεντετίαν, μὴ ἐξ ὅλου ἐκβαθεῖσαν αἰτίας, διὰ νόσον ἴσως χρονίαν, ἢ θανάτου γονέων, ἢ κεφαλικὰ ἐγκλήματα, ἢ μακρὰν ἀποδημίαν, ἐξ ἀνάγκης γομμένην.

Sponsalia nuptiarum more soluuntur, propter honestas hasce causas.

Si constare sponsalia, tamquam illicita, nequeāt; propter ætatem puerorum impuberem. 1

Si mulier vterum ex alieno semine gerere sit deprehensa. 2

Item propter nouam quādam & incognitā religionem, ac dogmatum diuersitatem. 3

Vel propter morum turpitudinem. 4

Vel propter mutationem status. 5

Vel propter dilationem nuptiarum vltra quadriennium, quæ probabili ex causa facta est, propter morbum puta diuturnū, vel mortem parentum, vel capitalia crimina, vel longinquam peregrinationem, ex necessitate susceptam. 6

Præ-

ζ Ἔτι ἡ διὰ βίαν ἄρχοντος ἐπαρχίας τὸ μνηστείας γνωσθῆς, τὸ πένθερης καὶ τῶν γονέων αὐτῆς μὴ συναινέντων.

η Ἢ δι' ἀποκαρσιν ἀληθῆ, καὶ τὴν πρὸς τὸν μονήρη βίον μετάβασιν.

θ Ἢ τὸ εἶναι βουλευτήν.

ι Ἢ διὰ τὸ * ἀποκεῖσθαι τῷ δημοσίῳ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ἢ ἄλλῳ λειτουργήματι ἔνοχον ὄφειλῶν.

* ὑποκειμένης οὐσίας αὐτοῦ.

Τούτων οὖν τῶν ἀπηριθμημένων τινὸς τὴν ἕνωσιν μὴ διαφήσαντος, ὁ τὴν ἑτέρου μνηστευθεῖσαν ἀγόμενος, ἔτι τοῦ μνηστεύσαντος ζῶντος, μοιχᾶται.

Præterea si sponsalia facta sint per vim præsidis prouinciæ, tam puellæ, quam parentibus eius non consentientibus. 7

Vel propter veram tonsuram, & transitū ad vitam solitariam. 8

Vel quod alicuius bona fisco sint obnoxia, vel quod ipse alii cuipiam functioni obligatus inueniatur. 9 10

Quum igitur aliquid ex hisce nūc enumeratis copulationē factam non dirimit, qui desponsatā alteri ducit, adhuc eo superstite, qui desponsauit: adulterio se polluit.

Νόμοι. Μνηστεία, ἐστὶ, μνήμη καὶ ἐπαγγελία τῶν μελλόντων γάμων. Καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως μνηστεία γίνεται. καὶ ψιλῇ συναινέσῃ συνίσταται, καὶ μεταξὺ ἀπόντων. Παρὰ γνώμην τῆς ὀφαινῆς ὁ πάτρωνος οὐ συνίστησιν αὐτῆ μνηστείαν, οὔτε διαλύει τὴν γνωσθεῖσαν. Ἢ μανία, ἐμποδίζει τὴν μνηστείαν. διπλωθεῖσα ἢ, οὐ λύει τὴν συστᾶσαν. Οἱ συναινοῦντες τῷ γάμῳ, καὶ τῇ μνηστείᾳ συναινοῦσι. συναινοῦσι ἢ, οἱ συναπόδημοι, καὶ οἱ τούτων γονεῖς. συναινεῖν ἢ δοκοῦσιν, οἱ μὴ ῥητῶς ἀντιλέγοντες. τότε ἢ μόνον ἀντιλέγειν δύνανται οἱ ὑπεξούσιοι, ὅτε τοῖς τρόποις ἀναξίους καὶ αἰσχροὺς αὐτοῖς μνηστεύονται οἱ γονεῖς. τοιούτων δὲ μὴ ὄντων τῶν μνηστευθέντων, καὶ εἰ ἀποκλήρους ἑαυτοὺς αἱροῦνται τὰ τέκνα ποιεῖν, μόνον ἵνα μὴ τῶν γονέων, ἀλλὰ τῶν οἰκείων ἐκπληρώσωσι θέλησιν, αἰσχυρὸν εἶναι αὐτῶν θεσπίζομεν διαστάντος τὸ βούλημα. τὰ γὰρ ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ καταφροφῇ καὶ ἀπωλείᾳ τῶν νέων ὁρμήματα, παντὶ τρόπῳ κωλύειν οἱ νόμοι ἐγνώκασιν. Διχονοούντων δὲ τῶν γονέων περὶ τῆς ἐκλογῆς, δῆλον ὅτι ἡ τοῦ πατρὸς γνώμη κρατεῖ. Διχονοοῦντος τοῦ ὑπεξουσίου, οὐ γίνεται μνηστεία, ὀνόματι αὐτοῦ. Ὁ πατὴρ τῆς ὑπεξουσίας δύναται διαλύειν τὴν μνηστείαν, οὐ μὴν καὶ τῆς αὐτεξουσίας. Ἢ τὸ νενόμισται δοκοῦσι νοεῖν, καλῶς μνηστεύεται· τουτέστιν ἡ μὴ οὕτω ἡλίων τῶν ἑπτὰ ἐτῶν. εἰ μήποτε τῆς μνηστείας γεγυμνασμένης ἔσωθεν τοῦ τρισκαιδεκαετοῦς χρόνου, τολμήσαιεν τινὲς τοῖς μνηστευσαμένοις ἢ τὴν λεγομένην βλόησιν, ἢ τὸ στεφανῶσαι περιθεῖναι, ὡς τῶν θείων νόμων ἀγραφάπαι γεγυμνασμένοι, αὐτίκα τὴν μὴ προελθοῦσαν μνηστείαν ἅμα τῇ δοκούσῃ συναφείᾳ διαλύεσθαι, καὶ τὰ παρ' ἑκατέρου τοῦ μέρους ἐν τῇ μνηστείᾳ συμβληθέντα πρόστιμα, τοῦ τολμήματος ζημίαν ὑπέχοντα τῷ τοῦ δημοσίου εἰσκομίζεσθαι μέρει. μηδὲ τοῦ τολμῶντος ἱερέως ὅπη τῇ τοιαύτῃ παρεῖναι πρόξει ἀνεύθυνόν καθεστηκότος, ἀλλὰ

Legis. Præterea si sponsalia facta sint per vim præsidis prouinciæ, tam puella, quam parentibus eius non consentientibus. 7

Vel propter veram tonsuram, & transitū ad vitam solitariam. 8

Vel quod alicuius bona fisco sint obnoxia, vel quod ipse alii cuipiam functioni obligatus inueniatur. 9 10

Quum igitur aliquid ex hisce nūc enumeratis copulationē factam non dirimit, qui desponsatā alteri ducit, adhuc eo superstite, qui desponsauit: adulterio se polluit.

*Sponsalia sunt mentio & promissio futurarum nuptiarum. * Tam per scripturam, quam sine scriptura sponsalia contrahuntur. * Et constituuntur nudo consensu. * etiā inter absentes. Contra voluntatē pupillæ tutor sponsalia non constituit, nec facta dissoluit. * Furor impedit sponsalia. Sed si postea superuenerit, constituta nō soluit. Qui consensum præbet in nuptiis, eorū consensus in sponsalibus quoque requiritur. Consentire vero debent, ipsi contrahentes, & parentes eorū. Et consentire videntur, qui euidenter siue diserte non contradicunt. Tunc autē filii, filiæ familias cōtradicere dumtaxat possunt, quum moribus indignos & turpes eis sponsos parentes eligunt. Si tales autē non sint, qui eis despondentur; licèt exheredari se liberi malint, dumtaxat vt non parentū, sed suæ voluntati satisfaciant; omnino non valere sancimus eorū institutū. Nā cupiditates iuuenū, ad excidium & interitum proprium tendentes, omni modo coercendas esse, leges ipsæ statuunt. Dissentientibus autem parentibus in electione, manifestum est patris valere iudicium. Filiofamilias dissentiente, sponsalia nomine eius non fiunt. Pater filiæfamilias sponsalia dissoluere potest, non etiam emancipatæ. * Quæ quod agitur, intelligere videtur; rectè sponsalia contrahit, hoc est, quæ nō minor est septem annis. Enimuero si sponsalibus factis intra decimū tertium annum, ausi quidam fuerint desponsatis vel benedictionem, quam vocant, vel coronā impertiri: quum sacrarum legum trāsgressores facti sint, statim contracta sponsalia, cum ea coniunctione, quæ speciem dūtaxat aliquam habet, dissoluentur, & ab vtraque parte collatas in sponsalib. pœnas, facinoris admissi causa iacturā hāc sustinētes fisco inferētur; ne sacerdote quidē, qui tali ausus fuerit interesse actui, extra culpam constituto; sed legum*

Legers. l. 1. D. de sponsalibus. * l. 7. eod. & l. 4. D. de pign. * l. 4. eod. * l. 8. eod.

l. 2. D. de nuptiis. C. de nupt. & l. 7. D. de sponsa.

l. 12. D. eod.

l. 20. in fine C. de nupt.

l. 11. D. de sponsalib.

l. 10. D. eod. * l. 14. D. eod.

Universidad de Deusto
Biblioteca

τῆ ἀνηκούσῃ τῶν ἱερῶν ἀποκειμένου νόμων. Ὁ μὴν δυσὶ μόνοις κρίνων ἔφηδον, καὶ μὴ συμφωνήσας χρόνον ἐν τῇ μνηστείᾳ, ὀφείλει πάντως εἰ μὴ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ διάγῃ, ἐπὶ σω διετίας γαμεῖν. εἰ δ' ἐν ἀποδημίᾳ, ἐπὶ σω τριετίας. εἰ δὲ καὶ ἐπέρχηται χωρὶς ἀλόγου αἰτίας, δύναται ἡ κόρη ἑτέρῳ συνάπτεσθαι. Οὐ χρὴ οὖν ἄρχοντας ἐξ ἐκείνης τῆς ἐπαρχίας, ἧς ἄρχουσι, μνηστεύεσθαι. εἰ δέ τι ποιήσουσιν, ἐξέστι τῇ κόρῃ καὶ τοῖς γονεῦσιν αὐτῆς, ἢ ἐπιτρόποις, ἢ κηδεστῶσι, παραιτεῖσθαι τὸν γάμον καὶ κερδαίνειν οὐ ἀργυρίων. τοῦ αὐτοῦ κεφαλαιώτου καὶ ὅτι τῶν υἱῶν, καὶ ἐγγόνων, καὶ συγγενῶν, καὶ δομεστίκων, & συνκαθέδρων, καὶ ὅτι πάντων ἐν τῇ τάξει, καὶ τῶν οἰκείων αὐτοῦ, ἐὰν μὴ σπουδὴν ἔχοντος ἄρχοντος ἐμνηστεύσαντο. εἰ μέντοι καὶ μὴ τῷ ἀρχικῷ βούλεται ἡ κόρη συναφθῆναι αὐτῷ, ἐρωτᾶται ὁ γάμος. Σημείωσαι οὖν, ὅτι ἅτε κωλύσαν τὸ συμβόλαιον ὁ νόμος, ὅτε τὸ ἐφφίκιον ὁ ἄρχων διαχειρίζει, καὶ δύναται φοβερὸς εἶναι τοῖς γονεῦσι τῆς κόρης. ὥστε εἰ μὲ ἄρχων μὴ ἦν, οὐκ ἦν ἱκανὸς ἐκφοβῆσαι οὐ γονεῖς τὴν κόρης, ἃ κεκώλυται ἡ μνηστεία.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΑΣ ΙΔΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΠΡΟΦΑΣΕΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΕΚΒΑΛΛΟΝΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ.

Ὁ ἐπισκόπων ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα προφάσει θρησκείας ἐκβάλοντα ἀφορίζει, μέχρις ἂν αὐθις προσλάβηται· ἐπιμένοντα δὲ, καθαιρεῖ. τοῦτο γὰρ καὶ ὁ κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἐθέσπισε, μὴ ἐξεῖναι τινὶ τῷ παλαιῷ προσέχοντι νόμῳ, ὅτε βούλοιτο τὴν ἰδίαν ἐκβάλλειν γυναῖκα, χωρὶς εὐαρεστησάσης αἰτίας. ἔοικε γὰρ τὸν γάμον διαβάλλειν, ὡς ἀκάθαρτον ὄν τὸ νομίμως μιγνύμενον. τίμιον δὲ τὸν γάμον ἡ γραφὴ ἀποφαίνεται, καὶ τὴν κοίτην ἀμίαντον. Τοῦτον καὶ ὁ δέκατος τρίτος τῆς ἕκτης συνόδου κανὼν αὐτοῖς ῥήμασι μέμνηται, οὐδὲ τῆς ἐπισκοπῆς προσθήκης. αὕτη γὰρ ἡ σύνοδος πρώτη τοῖς γαμετοῖς ἐπιτίθεται τοῦ ἐπισκόπους ἐθέσπισεν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΑΣ ΙΔΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ἘΚΒΑΛΛΟΝΤΩΝ ΛΑΪΚΩΝ.

Ὁ δὲ ἀποστολικὸς μὴ, τὸν ἐκβάλλοντα λαϊκὸν προφάσει εὐλαβείας ἑαυτοῦ γυναῖκα καὶ ἑτέραν λαμβάνοντα, καὶ τὸν ἀποπεμπόμενον τὴν παρ' ἄλλῳ ἀπολελυμένην, μὴ τοὺς νόμους δηλαδὴ, ἀφορισμῷ ἐπιβάλλει. Ὁ αὐτὸς μέντοι τὸ τοιοῦτο τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ μεγάλου πατρὸς Βασιλείου ἐχρησμοδότησεν, ἐν τῷ θ αὐτοῦ κανόνι, ἄγνωμον νομίσῃ μὴ τοὺς μέρος διεξιέναι. ἐπὶ γὰρ

sacrarum scueritati subiiciendo. Qui puellam adultam sibi despondit, nec tempus in sponsalib. constituit: nuptias exsequi, si eadem in prouincia degit, intra biennium debet: sin absens est, intra triennium. Quod si facere supersederit absq; probabili causa, alteri puella coniungi potest. Præsides in ea prouincia, quã administrarit, sponsalia contrahere non debent. Si vero id fecerint, licèt puellæ, ac parentibus eius, aut tutoribus, aut curatoribus detrectare matrimonium, & arras lucrari: eodẽ locum habituro & in filiis, & nepotibus, & propinquis, & domesticis, & adfessoribus, & omnibus, qui sunt eius adparitores, & participes: siquidem opera præsidis sponsalia contraxerunt. Si tamen ei puella, postquam magistratu abierit, nubere vult; matrimonium ratum est. Itaq; notabis, quod tunc contractũ hunc lex prohibeat, quũ adhuc præses officium administrat, & parentibus puellæ formidabilis esse potest. Quæsit, vt si præses quidem erat, sed satis virium non habebat ad territandos puellæ parentes: sponsalia non fuerint prohibita. l.2. C. de sponsal. l.vn. C. Si rect. prouinc.

DE CLERICIS VXORES suas prætextu religionis eiicientibus.

CAnon sanctorum apostolorum quintus episcopum, vel presbyterum, vel diaconũ, qui vxorem suam prætextu religionis eiicit, tantisper segregat; donec eã ad se receperit: perseuerantem vero, deponit. Hoc. n. Dominus etiam in euangeliis sanciuit, nõ licere alicui priscæ legi obtemperanti, vt pro lubitu suo vxorẽ suam eiiciat, absq; causa legis interdicto cõprehensa. Quippe matrimoniũ criminari videtur, quasi coitus legitimus quædã sit impuritas. Honorabiles autem nuptias esse scriptura pronuntiat; & lectum impollutum. Huius etiam decimus tertius sexta synhodi canon ipsismet verbis meminit, absq; tamen vocis episcopi adiectione. Hec. n. synhodus prima fuit, quæ sanciuit, vt vxoribus suis episcopi renuntiarent.

DE LAICIS VXORES SVAS eiicientibus.

CAnon apostolorum XLVIII laicum, qui præter rationẽ eiicit vxorẽ suam, & aliã ducit, quive pertrahit ad se diuortio separatã ab alio, nõ secundum leges scilicet, segregationi subiicit. Ceterum quæ hac de re spiritus sanctꝰ per magnum illum patrẽ Basilium velut oraculo prodidit, in nono ipsius canone: periniquum fuerit non particulatim exponere. Consenta-

Φησιν ἀνέλουθον κατὰ τὸν τοῦ κυρίου ὑποφασιν, ἐξίσης καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ, τὴν τῆς πορνείας αἰτίαν λύσιν εἶναι τοῦ γάμου. ἡ δὲ γε τῆς ἐκκλησίας συνήθεια, οὐχ οὕτως ἔχουσα δείκνυται. Οὐδὲ μὲν γὰρ τῶν γυναικῶν πολλὴν διερίσκομεν τὴν ἀκρίβειαν, τοῦ μὲν ἀποστόλου λέγοντος· ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ, ἓν σῶμα ἐστί. τοῦ δὲ Ἱερεμίου, ὅτι ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἕτερος, οὐκ ὀπισρέψει πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἀλλὰ μιαινομένη μιανθήσεται, εἰ μὴ βουληθείη ὁ ἀνὴρ αὐτὴν δηλαδὴ προσλαβέσθαι. καὶ ὁ Σολομὼν ἐν ταῖς παροιμίαις. ὁ ἔχων μοιχαλίδα, ἄφρων καὶ ἀσεβὴς, τουτέστιν, ὁ μιγνύμενος ἀνδρὶ γυναικὶ, καὶ ἥτις δείκνυται μοιχαλίς. οὗτοι δὲ μοιχεύοντας τῶν ἀνδρῶν, ἢ πορνεύοντας, κατέχεσθαι ὑπὸ τῶν ἰδίων γυναικῶν ἐποίησαν. εἴπε γὰρ καὶ ἐμπαιζόμενοιτο τις τῇ γυναικὶ, καὶ πληγὰς ἐντείνοι, καρτερεῖν πάντα δεῖ· εἴπε εἰς χρήματα ζημιοῖ, κἀκείνη τὸν παρὰ δανειστοῦ ὁρῶν, ἢ καὶ ζηλοτύπως ἔχοι τῷ ἑτέρας τὸν ἄνδρα, συμφείρεσθαι, οὐκ ἐᾶται πάντα διαζεύγνυσθαι τοῦ ἀνδρὸς παρὸ τούτοις. εἰ γὰρ ἀσώτου καθ' ἕτερον τῶν ἀσωτευμένων τυγχάνοντος, ἑτέρᾳ χωρισθῆναι οὐ δύναται, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, διὰ τὸ ἄδηλον τῆς σκηνώσεως· (τί γὰρ οἶδας γύναι, φησὶν, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις·) πῶς ἀνδρὶ σώφρονος ἔχει ἡ δι' ἑτέραν αἰτίαν λύουσα τὴν συζυγίαν; ὥστε ἡ τὸν ἄνδρα παραλόγως ἀπολιπαῦσα, εἰ ἄλλῳ συνοικήσῃ, μοιχαλὶς λογίζεται. *εἰ δὲ τῷ καταληφθέντι ἀνδρὶ σωφρονεῖν νομίμως, οὔτε ὡς μοιχαλὶς, οὔτε ὡς πόρνη κατακρίνεται. εἰ μὲν τι ὁ ἀνὴρ ἀποστὰς τῆς γυναικὸς ἐπ' ἄλλην ἦλθε, καὶ αὐτὸς μοιχὸς, ὡς πειθὼν αὐτὴν μοιχᾶσθαι, καὶ ἡ συνοικοῦσα τούτῳ μοιχαλὶς, διότι πρὸς ἑαυτὴν ἀλλότριον μετέσησεν ἄνδρα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως. ἀπὸ δὲ τῆς ὕστερον ἐξενεχθείσης Ἰουστινιανείου νεαρᾶς, ἓν τὸ περὶ τῆς λύσεως γάμου αὖθις τεθὲν περιέχει κεφάλαιον, καὶ αὐτὴ τοῖς ἄλλοις αἰτίαις ἠρίθμηται, δι' ἃς λύειν τοῖς γυναιξὶ τὸ συνοικέσια δίδοται, εἰ ἐν τῇ αὐτῇ δηλαδὴ οἰκείᾳ ἢ πόλει, ἑτέρᾳ ὁ ἀνὴρ συμφθείροιτο γυναικὶ, καὶ τοῦ μέρους τῆς ἰδίας γυναικὸς ἐπιτιμώντων αὐτῷ καὶ ἀποτιθεμένων ἀποστολὰς τῆς πρὸς ἐκείνην ὁμιλίας, μὴ πειθοῖτο. τοιαῦτα γὰρ λύειν οὖν γάμους διὰ τὴν ζηλοτυπίαν ἐφίησιν.

sentaneum erat, inquit, vt secundum sententiã Domini, æquabiliter tam viris, quã mulieribus, scortationis causa matrimonium dissolueret. Verum ecclesiæ consuetudinem ita comparatam non esse constat. Nam mulieres quod adtinet, magnam accurationem inuenimus, apostolo dicente: Qui meretrici adglutinatur, vnum cum ea corpus est: & Hieremia, Si alterius viri facta fuerit, ad maritum suum non reuertetur, sed polluendo polluetur: nisi videlicet maritus eam recipere voluerit. Et Solomon in Prouerbiis: Qui adulteram habet, stultus est & impius: hoc est, qui rem habet cum muliere maritata, & quam esse constat adulteram. Verum maritos adulterium committentes, vel scortantes, retineri suis ab vxoribus monet. Nam siue quis acerbum semet erga vxorem exhibeat, eique verbera infligat, tolerantem se gerat oportet: siue pecuniarum iacturam faciat, dotemque suam absumi videat, vel etiam zelotypa sit propterea, quod cum aliis maritus stupri consuetudinem habeat, non tamen ei permittitur, vt propter has causas a marito diuertat. Quippe si alterutro coniugum existente infideli, alteri diuortium ab eo facere non licet, de beati Pauli sententia; propterea quod obscurum sit, quid euenire queat: (ecquid enim nosti mulier, ait, an maritum sis seruatura?) quo nam modo culpa carebit, quæ propter aliam causam coniugium dissoluit? Vnde concluditur eam, quæ maritum absque iusta causa deseruerit, si alterius in consortium sese dederit, pro adultera habendam. Quæ vero legitime cum viro deserto in manum coit, nec vt adultera, nec vt meretrix condemnatur. Saue si maritus ab vxore diuerterit, & ad aliam sese contulerit: tum ipse adulter est, veluti qui auctor sit, vt ea per adulterium polluatur; tum quæ in ipsius est contubernio, adultera est propterea, quod maritum alienum ad sese traduxerit. Hæc Basilius. Ex publicata vero deinceps nouella Iustinianea, quam de solutione matrimonii supra positum caput continet, etiam hæc inter alias causas est connumerata, propter quas vxoribus coniugia dissoluere permissum est: Si videlicet eadem in domo, vel ciuitate, cum alia muliere stupri consuetudinem maritus habeat; & propinquis vxoris suæ increpantibus eum, ac monentibus, vt ab illius consuetudine abstineat, non obtemperet. Tunc enim mulieri permittit, vt propter zelotypiam matrimonium soluat. Diuersitas in viris & vxoribus, adulteriresp. Nouella XXII. cap. 8.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἐν δὲ τῷ λε ὁ Βασίλειος, ὅτι τῶν ἀφλούντων τὸν γάμου τὴν αἰτίαν χρὴ φησι σκοπεῖν. καὶ εἰ μὲν τὸ εὐλόγως ἡ ἀνὴρ ἀνεχώρησεν ἡ γυνὴ, ἡ μὲν ἀπήμιον, ὁ δὲ συγγνώμης ἄξιος κρίνεται. πρὸς τὸ κοινωνεῖν μέντοι τῇ ἐκκλησίᾳ· οὐ μὴν καὶ ἑτέραν δηλαδὴ κεχηρεῦσθαι. Ἀλλὰ ἡ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ρς', οὓς ἀφλυθέντας τῆς ἑαυτῶν γάμου σωφρείας, ἢ ἀλλήλοις καταλλάξασθαι, ἢ οὕτω μένειν ἀκέλευσεν, κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ κυρίου λέγοντος· οὓς ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. καὶ ἐν ἀποστόλου· δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν.

ὅτι τῶν ἰδίων γυναικῶν χωρίζεσθαι δεῖ τοὺς ἐπισκόπους.

Οἱ τῆς ς συνόδου θεῖοι πατέρες ἐν τῷ ιϛ κανόνι ἀπείρηκασι τοὺς ἀρχιερεῖς μετὰ τὴν χειροτονίαν συνοικεῖν ὅλως τοῖς πρὸ τῆς χειροτονίας γεγαμηκόσι γυναιξὶ, καὶ φασίν· Οὐκ ἐπ' ἀζημίᾳ τῶν τοῖς ἱεροῖς ἀποστόλοις ἐν τῷ πέμπτῳ νενομοθετημένων κανόνι, τοῦτο γεωτίζομεν, ἀλλὰ τὸν ὑπὲρ τὸ κρεῖττον ἐπίδοσιν τῆς ἐκκλησίας πραγματευόμενοι. Οἱ μὲν γὰρ θεῖοι ἀπόστολοι ἄρτι τῆς ἐκκλησίας τῇ τῶν Ἰουδαίων παχύτητι, καὶ τῇ ἑλληνικῇ δεισιδαιμονίᾳ πολλὰ χαίρειν εἰκότως, ἔστιν οἷς τῶν πατρώων ἐθῶν ἐνεδίδοσαν χρῆσθαι. οἵτε γὰρ τῶν Ἰουδαίων καὶ οἱ τῶν ἑλλήνων ἀρχιερεῖς τῶν συνόδων οὐκ ἐχωρίζοντο. τὴν ἢ ἡμέραν εἶναι, χρῶνται φασὶ οὓς ἀρχιερεῖς τὸν βίον πρὸς ἀκριβῆ σωφροσύνην ἀπολυθιώνως, οὐχ ἕπως τῆς τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἰδίων γυναικῶν ὁμιλίας ἀποδίεσθαι. ἕτο γὰρ σκανδάλου πρόφασιν εἶδεν λιπεῖν τοῖς τὸν χεῖρα καθελεῖν, ἐ δυσφέρουσι τὸ δυσχερὲς· ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις, ἐ Ἕλλησι, ἐ τῇ ἐκκλησίᾳ ἧ Θεῷ, καθὰ καὶ ἐξῆς. εἶπε τοῖς μὴ τὰ τοῦ κανόνος πεσεῖσθαι, ἀπὶ τίμιον ἐπάγεσθαι τὴν καθαίρεσιν.

ὅτι ΔΕῖ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΡΗΝΑΙ τὴν χωρεσθῆναι τοῦ ἐπισκόπου γυναῖκα.

Ἐν δὲ τῷ μη κανόνι οἱ αὐτοὶ πατέρες τὴν κοινωνίαν συμφωνίαν διαζυχθεῖσαν ἧ μέλοντος ἀπὸ τῶν τῆς ἐπισκοπῆς καθεδεῖσθαι διάκων, συνοικεῖν ὅλως αὐτῇ οὐ μεθῆκαν, ἀλλ' εἰς μοναστήριον κελεύουσιν εἰσιέναι, μὴ ἐν γείτονι τῆς ἧ ἐπισκόπου καταγωγῆς κείμενον. οὐ γὰρ εἶον τε συνεχῶς εἰς ἀλλήλους ὁρῶσι μὴ ἀναπεσεῖν σφίσι τὸν ἔρωτα τῇ μνήμῃ τῆς προτέρας διαγωγῆς. κἀκεῖ δὲ τῆς τοῦ ἐπισκόπου προνοίας ἀπολαύειν αὐτὴν ἀξιοῦσιν, εἰ ἐνδεῶς ἔχουσα ἴδῃ. Εἰ γὰρ αὐτῷ

Basilius autem canone trigesimo quinto: In iis, ait, qui matrimonium dissoluunt, causa consideranda venit. Ac siquidem absq; iusta causa mulier a viro secesſit, ipsa pœnis ille, venia dignus iudicatur: videlicet, vt cum ecclesia cõmunicet, non etiam vt alia mulier vtatur. Quinetiã Synhodi Karthaginiensis canõ cẽtesimus sextus præcipit, vt qui a coniunctione matrimoniali diuerterint, vel inter se reconcilientur, vel ita cælibes maneant, iuxta pronuntiatam hanc a domino sententiam: Quos Deus coniunxit, homo non separet: & illã apostoli: Alligatus es vxori? nõ quære diuortium.

EPISCOPOS AB VXORIbus suis separari debere.

Diuini sexta synhodi patres in canone duodecimo pontifices omnino post ordinationem arcent ab earum mulierum contubernio, quæ ante ordinationem matrimonii lege cum eis erant copulatæ, idq; verbis huiusmodi: Nõ vt abrogemus ea, quæ sancti apostoli canone quinto statuerunt, hoc sancimus: sed vt incrementum ecclesiæ ad statũ melior ẽ procuremus. Etenim illi diuini apostoli, quum recens ecclesia Iudæorum crassiciei, & superstitioni paganorum, longum vale dixisset; nonnullis vt cõsuetudinibus patritis vteretur, permiserunt. Quippe tam Iudæorum, quam paganorũ pontifices, a tori consortibus non separabantur. Verũ vt hodie comparata res sunt, necessariũ statuunt, vt vitã suã pontifices ad castitatem accuratã dirigentes, non alienarum modo, sed suarum etiam vxorum consuetudine abstineant. Hoc n. occasionem scandali nullam omnino subditis relinquit, & ipsimet episcopi laudẽ illam apostolicam auferunt: Alioq; offendiculo sitis & Iudais, & paganis, & ecclesiæ Dei, & cetera. Deinde iis, qui hoc canone comprehensa cum veneratione non obseruant, pœna loco abdicationem statuunt.

ETIAM TONDERI DEBEre mulierem ab episcopo separatam.

At in canone XLVIII *iidem patres separatam communi consensu ab eo, qui ad episcopatus gubernacula sessurus est, vti cum ipso in contubernio sit, omnino non permittũt; sed monasteriũ ingredi iubent, quod eius in loci vicinia, quo loco degit episcopus, non situ sit. Quippe fieri non potest, quum sese frequenter intuentur, quin amor in eis per consortii pristini memoriã accendatur. Eo tamen in loco volunt, vt episcopi prouidentiæ fructum percipiat, si prematur inopia. Quippe si vltra res neces-*

δὴ τῷ ἐπισκόπῳ περαιτέρω τῶν ἀναγκαίων εἰς ἑαυτὸν δαπανᾶν ἐκ τῶν τῆς ἐπισκοπῆς οὐκ ἐφῆται, σχολῇ γ' ἂν τῶν τῆς ἐκκλησίας πώτη δοθήσεται, εἰκὸς ἐρημικὰ τὰς πρὸς τὸ ζῆν ἀφορμάς. εἰ δὴ καὶ ὁ βίος αὐτῆς σεμνὸς εἴη, καὶ εἰς τὴν τῆς διακονίας βαθμὸν προβιβάζεται. εἰς μοναστήριον δὴ εἰσιέναι κελεύουσιν, ὡς ἀνεμπόδιστον ὂν ἐποικεῖσθαι πώτῳ. ἐξίεσαν γὰρ αὐτὴν πρὸς τὴν χειροτονίας ἐ ἀνδρὸς μὴ διαζυγῆναι. καὶ πόθεν καὶ τὴν χειροτονίαν κωλυθῆναι, καὶ τὴν ἀποκαρσιν.

* ὅτι δέχε

* Ὅτι δὲ γε τὰ τῆς χειροτονίας σωήνεσε, δέον καὶ τὴν ἀποκαρσὶ τὴν διαζύξιν βεβαιώσασθαι. ἐζήτηται δὲ τὰ περὶ ῥύπου καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου, τῶν τριῶν πατριαρχῶν συνεδριαζόντων, τοῦ οἰκουμενικοῦ, τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ μητροπολιτῶν ὡσεὶ πεντήκοντα, οἱ καὶ ἐψηφίσαντο, ἀποδεκτὸν ὀφείλειν ἀποκηρύσσεσθαι τὸν τοῦ χειροτονηθέντος ἐπισκόπου γυναῖκα, συνοδικοῖς γράμμασι τοῦτο σημειωσάμενοι κυρώσαντες. ἐντεῦθεν δείκνυται, μηδὲ τὰς τῶν ἱερέων γυναῖκας ζημιτὸν εἶναι δῶ προφασιεῖν.

Vide supra lib. II.

Basilius autem canone septuagesimo septimo: Si quis, inquit, ex his, qui ad sacerdotium promouentur, ante ordinationem matrimonium contrahat, ordinatus vxorem ducere non debet. Si quis autem ordinatus, vxorem duxerit, ab officio deponatur. Si quis autem ordinatus, vxorem duxerit, ab officio deponatur. Hæc de tractatum fuit tẽpore imperii Isaacii Angeli, tribus patriarchis in concilio præsentibus, nimirum Vniuersali, & Antiocheno, & Hierosolymitano, præter metropolitanos fere XL. *qui decreto sanciuerunt, citra recusationem tonderi debere mulierem episcopi ordinati, synhodalibus id literis complectentes & confirmantes. Hinc probatur, nec sacerdotum vxoribus fas esse, secundas vt contrahãt nuptias.*

ὅτι ΔΕῖ ΤΟΥΣ ἹΕΡΕῖΣ ΜΗ ΣΥΝΟΙΚΕῖΝ ταῖς ἰδίαις γυναιξὶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἱερουργίας.

Ὁ γὰρ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανὼν, οὓς ἱερᾶσθαι λαχόντας φησὶν ἀεὶ μὲν ἐν πᾶσιν ἐγκρατῆ καὶ σωφρονοῦντας ἐπὶ πᾶσιν ἄμωμον ἀρετὴν μετιέναι δεῖ, ὅπως καθαροὶ τῷ καθαρῷ προσιόντες, τῶν αἰτημάτων ἐπιτυγχάνοιεν, μεσίτας θεοῦ ἐργαζόμενοι καὶ ἀνθρώπων. ὥστε διαπρεσβεύομένους πρὸς τὸν θεὸν, τούτοις ἐκεῖνον ὡς ἐφικτὸν ἐξιλάσκεσθαι, καὶ εἰρηνεύειν τῷ κόσμῳ αἰτεῖσθαι. ἐχ ἥκιστα δὲ καιρὸν καλεῖ ἀυτοὺς πρὸς τῶν θείων μεταχειρισιν τε καὶ μετάληψιν μυστηρίων, ἔργῳ τὸ σωφροσύνης ὀφείλοντας, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἰδίων γυναικῶν ὁμιλίας ἀπέχεσθαι χρή. Ὁ γὰρ τρίτος ἱερομάρτυς Διονυσίου Ἀλεξανδρείας, ἐρχεῖν ἐφίησι σφίσιν αὐτοῖς οὓς ἱερομύστους διαπρεπεῖς, ἰδίοις τοῖς φερεκτοῖς πρόσεσι μέλλουσι μυστηρίοις, ἀπέχεσθαι μὲν τῶν ἰδίων γυναικῶν, ἀλλ' ὁκ κοινῆς συμφωνίας, καὶ τῷ μεγάλῳ Παύλου φωνῷ, ὅτι ὁ αὐτὴς ἰδίου σώματος ὁκ ἐξουσιάζει, καὶ ὧν ἐξῆς.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΥΝΕΙΣΑΚΤΩΝ ἐχόντων ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν.

Ὁ τρίτος τῆς πρώτης συνόδου κανὼν, ἐπίσκοπον ἢ τινα τῶν ἐν κλήρου συνείσακτον ἔχειν γυναῖκα, ὁκ εἴασεν· εἰ μὴ ἄρα μετέρα, ἢ

DEBERE SACERDOTES AB vxoribus suis abstinere, quum sacra tractaturi sunt.

Canon synhodi Karthaginiẽsis tertius, debere dicit eos, qui munus sacerdotale sortiti sint, & semper, & in omnib. cõtinentia, castitatem, omnem aliã dexterq; virtutẽ colere, vt puri ad purum accedentes, votorũ suorum cõpotes fiant, ipsi mediatores inter Deũ & homines sic constituti, vt dum internuntiorũ ergã Deum munere funguntur, mortalib. eũ (quantum eius fieri potest) propitiũ reddant, & mũdo pacem expoſcant. In primis vero inuitante ipsos ratione temporis ad sacrorum tractationem & perceptionem mysteriorum, quũ reapse castitatem præstare debeant, etiã ab vxorum suarum consuetudine semet abstineant. Tertius autem canon sancti martyris Dionysii episcopi Alexãdrini, sacerdotes sibimet ipsis idoneos dat iudices, quũ ad reuerenda sunt accessuri mysteria: suis vt ab vxoribus abstineant, ex cõmuni tamen consensu, secundũ verbũ hoc illius magni Pauli: Maritus propriũ corpus nõ habet in potestate. & quæ sequuntur.

DE HABENTIBVS IN CONtubernio mulieres extraneas episcopis, aut clericis.

Canon primi concilii tertius, episcopum, vel aliquem ex clero, non debere putat in contubernio mulierem extraneam habere,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἀδελφὴν, ἢ θείαν, ἢ ἀμόναν, πρόσωπα πᾶσαν διαπεφώνηται συνοίκησιν. συνοικισθῆναι δέ φησι, τὰς ἑλομένας συνοικεῖν ἱερεῦσιν ἀζύγοις, τὰς πρὸς τὰς ἀναγκαίας χρείας αὐτῆς διακονουμένας. Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου τοῖς παρθένους γυναῖκας κωλύει συνέρχεσθαι πίσιν ὡς ἀδελφοῖς. Ἐπὶ τούτοις, ἡ μεγάλη τῆς ἀληθείας σάλπιγξ ὁ μέγας Βασίλειος, ἐπιστολὴν πρός τινα Γρηγόριον πρεσβύτερον γράψας, ἐπιπληκτικώτερον τούτου καθάπτεται, τῷ τοιούτῳ πρόσωπον ἔχοντι πάθει. οὔτε πρῶτοι γάρ, φησιν, οὔτε μόνοι νενομοθετήκαμεν γυναῖκας αἰσχύνεσθαι μὴ συνοικεῖν, ἀλλ' ἀναγνῶτε τῶν ἐξενεχθέντα κανόνα παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, ἐν τῇ συνόδῳ Νικαίας, ὃς φανερῶς ἀπηγόρευσε, συνοικισθῆναι μὴ εἶναι. ἀμαρτίαν ἢ ἐκτὸς τοῦτο ἔχειν τὸ σεμνὸν, ἐν τῷ κεχωρίσθαι τῆς μετὰ τῶν γυναικῶν διαγωγῆς. ὡς ἐὰν ἐπαγγελόμενός τις αὐτῶν τῷ ὀνόματι, ἔργῳ τὰ τῶν γυναικείων συνοικούντων ποιῇ, δῆλός ἐστι, τὸ μὲν τῆς παρθενίας σεμνὸν ἐν τῇ προαιρέσει διώκων, τοῦ δὲ καθ' ἡδονὴν ἀπέχεσθαι μὴ ἀφιστάμενος. οὔτε γὰρ τὸν ἑβδομήκοντα ἔτη γεγονότα πείθομεν ἐμπαθῶς γυναικὶ συνοικεῖν, οὔτε ὡς ἐπὶ γλυκεῖ τινὶ αὐτῷ προσέρχεσθαι, ἀκμὴ ὠφέλιμον· ἀλλ' ἐπεὶ ἐδιδάχθημεν παρὰ τοῦ δεσπότου, μὴ πιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ εἰς σκάνδαλον. οἴδαμεν δὲ, ὅτι πολλά πινων ὑγιῶς γινόμενον, ἄλλοις ἀφορμὴ πρὸς ἁμαρτίαν ὑπάρξει. τούτου ἕνεκα προσεπάξαμεν, ἐπόμενοι τῇ διαγωγῇ τῶν ἁγίων πατέρων, χωρεῖσθαί σε τοῦ γυναίου. ἔκβαλε γοῦν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ οἴκου σου. κατάκρισον αὐτὴν ἐν μοναστηρίῳ. ἔσῃ ἐκείνη μετὰ παρθένων, καὶ σὺ ὑπηρετοῦ ὑπὸ αἰδρῶν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ἡμᾶς βλασφημεῖται. ἕως εἰ μὴ πάντα ποιῇς, αἱ μυελάδες, ἅπερ σὺ γεφύρεις διὰ τῶν ἐπιστολῶν, οὐδὲν ὠφελήσουσί σε, ἀλλὰ πλουτήσεις ἀργῶν, καὶ δόσεις τῷ Θεῷ λόγον ὑπὲρ τῆς σεαυτοῦ ἀργίας. ἐὰν δὲ τολμήσῃς μὴ διορθώσῃ σεαυτὸν ἀπέχεσθαι τῆς ἱερωσύνης, ἀνάθεμα ἔσῃ παντὶ λαῷ, καὶ οἱ δεχόμενοί σε, ἐκκήρυκτοι ἐκ πάσης ἐκκλησίας γενήσονται.

Ἐπίσκοπον μὴ συνοικείτω διαθήποτε γυναικὶ, μηδὲ γυνὴ διάκονον συνοικείτω ἀνδρί.

nisi forte matrem, vel sororem, vel amitam, vel eas dumtaxat personas, quæ ab omni suspicione liberæ sunt. Vocat autem extraneas vel introductitias, quæ cohabitare cum expertibus coniugii sacerdotibus eligunt, dum in illis operam suam eis exhibent, quæ necessarios ad usus spectant. Canon vero XIX Ancyranæ synhodi, mulieres virgines ad quosdam accedere, tamquam fratres, vetat. Secundum hos, magna istæc tuba veritatis, magnus ille Basilius, ad Gregorium presbyterum epistola missa, maiori cũ increpationis vehemẽtia tangit eum, qui huic se vitio dedit. Neque primi nos, inquit, neque soli statuimus, non debere mulieres in virorum esse contubernio: sed promulgatum a sanctis patribus nostris in concilio Nicæno canonem legito, qui manifesto prohibuit, ne sint mulieres introductitiæ vel extraneæ. Et cælibatus dignitatem ac venerationem in hoc consistere, vti quis a consortio muliebri separatus sit. Quippe si quis eum verbotenus promittens, reapse faciat ea, quæ solent qui mulierum in consortio degunt: manifestum de se præbet indicium, quod virginitatis decus nomine tenus sectetur, verum fœditate voluptatis non abstineat. Non enim equidem septuagintanatum annos lasciue mulieri cohabitare crediderim, nec velut alicuius absurdi facinoris admissi causa statuimus id, quod statuimus: sed propterea, quod edocti simus ab apostolo, non esse fratri offendiculum ponendum, quod ei scandalo sit. Et non ignoramus id, quod ab aliquibus recte fiat, aliis occasionem peccandi præbiturum. Iccirco præcepimus, conuersationem sanctorum patrum sectantes, a muliercula debere te separari. Quamobrem ex ædibus tuis eam eiicito, & in monasterium abdito. Sit ipsa cum virginibus, & tu virorum vtere ministerio: ne nomen Dei propter nos blasphemetur. Quamdiu vero hæc facies, nihil tibi proderunt illæ myriades, quarum in epistolis mentionem facis; sed vt homo secors morieris, & secordiæ tuæ rationem Deo reddes. Quod si te minime corrigens, retinere tamen sacerdotium adtentaueris: is omni populo anathema, quique te recipient, in omni ecclesia velut abstinenti publicabuntur.

Episcopus vllam mulierem in contubernio non habeat, nec mulier, quæ diaconatus munere fungitur, in viri contubernio sit.

MICHA-

ΜΙΧΑΗΛ ΝΟΜΟΦΥΛΑΚΟΣ, τοῦ Χόμνου, γεγονότος καὶ μητροπολίτου Θεσσαλονίκης,

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΑΛΣΑΜΩΝ τῆς συγγενείας.

Ἡ συγγένεια, ὄνομά ἐστι κοινὸν καὶ καθολικόν. Διαιρεῖται δὲ εἰς τάξεις τρεῖς· εἰς εὐθύοντας, καταβάντας, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων. καὶ εὐθύοντες μὲν εἰσιν, οἱ ἡμᾶς γεγεννηκότες· καταβάντες δέ, οἱ ἐξ ἡμῶν γεγενημένοι· ἐκ πλαγίου δέ εἰσιν, οἱ μήτε γεννήσαντες ἡμᾶς, μήτε γεγενημένοι ἐξ ἡμῶν· κοινωνήσαντες δὲ ἡμῖν τῆς αὐτῆς γονῆς καὶ ῥίζης. ὡς δείκνυμαι ὁ Ἰακώβ. ἔτι ὁ αὐτὸς ἔχει δύο αὐτὸς γεννήτορας, ἐξ ὧν γενεὰς καὶ προγόνους ὀνομάζομεν· ἦγε τὸν πατέρα Ἰσαὰκ, καὶ τὴν μητέρα Ῥεβέκκαν· πάππον τὸν Ἀβραάμ, μάμμην τὴν Σάρραν, καὶ οὕτω ἐπ' αὐτοῦτο· ὅπερ γὰρ πάντες, συγγενεῖς ἀλλήλων λέγονται οἱονεὶ ὡς αἵτινες τὸ αὐτὸ γεννήσεως. καταβάντες δὲ εἰσὶ τοῦ Ἰακώβ, οἱ ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντες· καὶ καλοῦνται οἱονεὶ ἔγγονοι· ἔγγονη· οἱ καταβάντες λέγονται, ὡς ἐκ τοῦ Ἰακὼβ καταβάντες. ἐκ πλαγίου δὲ εἰσὶ συγγενεῖς, οἱ μήτε γεννήσαντες τὸν Ἰακώβ, μήτε ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντες· κοινωνοῦντες δὲ αὐτοῦ καὶ αὐτοῦ γόνυς καὶ τῆς αὐτῆς ῥίζης. οἷον, ὁ Ἰσμαὴλ θεῖος γάρ ἐστι τοῦ Ἰακὼβ ὁ Ἰσμαὴλ καὶ οἱονεὶ ἔγγονοι μὲν αὐτοῦ, ὡς εἰρήκαμεν, ὁ Ἰσαὰκ ὡς πατὴρ, καὶ ὁ Ἀβραάμ, ὡς πάππος, ὅτι ἐξ ὀσφύος αὐτῶν ὁ Ἰακώβ. ὁ δὲ Ἰσμαὴλ ἅτε οἱονεὶ λογισθεὶς συγγενὴς τῷ Ἰακὼβ, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτὸς τοῦ αὐτοῦ γεννήσεως ἕτεμεν κατῶν, ὅτι οὐκ ἐκ τοῦ Ἰακὼβ ἐγεννήθη· ἐκ πλαγίου δέ ἐστι συγγενὴς, ὡς καὶ αὐτὸς ἐξ ὀσφύος τοῦ Ἀβραὰμ γεννηθεὶς, καὶ τὸν Ἀβραὰμ ἔχων γεννήτορα, ἀφ' οὗ καὶ ὁ Ἰακὼβ, καὶτεῦθεν κοινωνήσας τῷ Ἰακὼβ τῆς αὐτῆς γονῆς καὶ ῥίζης. πάντως γὰρ οἱ μήτε τὸν ἄνω τόπον ἔχοντες, τῶν ἀνιόντων λέγω τάξιν, μήτε τὸν κάτω βαθμὸν ὑποπληρεῦντες, ἐκ πλαγίου ἔσονται· ὅτι καὶ αἱ τροπικαὶ διαστάσεις τετραχῶς διαιροῦνται, εἰς τὸ ἄνω καὶ κάτω, δεξιὸν καὶ ἀριστερόν. τοιγαροῦν τὸ δεξιὸν ἢ ἀριστερὸν, πλάγια τυγχάνουσιν. ὅπως γὰρ τοῦτο τὰ μέρη τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, συγγενῶν τάξεις ὑποπληροῖ, προειρήκαμεν ὁ λόγος ἐρεῖ. ἐκ πλαγίου δὲ συγγενὴς τῷ Ἰακὼβ καὶ ὁ Βαθουὴλ ὁ τοῦ Ἀβραὰμ ἀδελφὸς, εἰ γὰρ ζητοῖ τις, εἰ τῷ Ἰακὼβ συγγενὴς ἐστιν ὁ Βαθουὴλ ὁ τοῦ Ἀβραὰμ ἀδελφὸς, καὶ Ἰσμαὴλ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἰσαὰκ, ἐροῦμεν· ὅτι συγγενεῖς μὲν εἰσιν, ἔκπεν ἀνιόντες, ὅτι μὴ ἐξ ὀσφύος αὐτῶν. ἀλλ' ὑδὲ καταβάντες ὁ Βαθουὴλ ἢ ὁ Ἰσμαὴλ. λείπεται λοιπὸν, ἐκ πλαγίου συγγενεῖς τῷ Ἰακὼβ εἶ frater: respondebimus, cognatos quidem illos esse, non tamen adscendentes. quia de lumbis eorũ ipse non existat. Non etiam descendentes erunt Bathuel aut Ismael. Restat igitur, vt Iacobo cognati

MICHAELIS CHVMNI, NOmophylacis, qui deinde Thessalonicæ metropolitanus fuit,

DE GRADIBVS COGNAtionis.

COgnatio, nomen est commune ac generale. Diuiditur autẽ in tres ordines, in adscendentes, descendẽtes, & eos, qui sunt ex trãsuerso. Adscendentes sunt, qui nos progenuerunt: descendentes, qui ex nobis nati sunt: ex transuerso, qui neq; nos genuerunt, neq; nati sunt ex nobis: sed nobiscũ participant idẽ semen & eãdem radicẽ. Exempli causa, proposita nobis sit Iacobi persona. Habet hic adscendentes, gentitores suos, quos parentes & auos adpellamus: videl. patrẽ Isaacum, & matrẽ Rebeccam: auũ Abrahamum, auiã Sarram, & his etiã vlteriores. Omnes igitur hi cognati Iacobi, dicũtur adscendentes: velut auctores procreationis ipsius. Descendentes autẽ Iacobo sunt, qui ex eo deriuantur liberi, Iudas, verbi gratia, Leui, Symeon, filiã, quæ Dinæ nomen habebat, & quotquot his etiã sunt inferiores. veluti nepos, neptis: qui dicuntur descendentes quasi qui ex Iacobo deriuentur. Ex transuerso autẽ cognati sunt, qui neq; genuerunt Iacobum, neq; sunt ex eo nati: sed cũ eo participant idẽ semen, & eam dẽ radicem. verbi gratia, Ismael. Quippe Iacobo patruus est Ismael. Et adscendẽtes quidẽ ipsi sunt, vti diximus, Isaacus tamquã pater, & Abrahamus tamquã auus, quoniam ex eorum lumbis Iacobus exstitit. Ismael vero nec pro cognato adscendẽte haberi Iacobo poterit, quia nõ est auctor procreationis eius: nec pro descendente, quia nõ genitus est ex Iacobo: sed est cognatus ex transuerso, veluti qui & ipse genitus fuerit ex Abrahami lumbis, & Abrahamum patrem habeat, a quo etiã Iacobus, ideoq; cum Iacobo particeps sit eiusdẽ seminis ac radicis. Omnino. n. qui neq; locum superiorẽ obtinent, adscendentiũ ordinẽ inquã, neq; gradũ inferiorem explent, extransuerso erunt: quum locales etiã distantiæ quadrifariã diuidantur, in id quod supra, & quod infra, in dextrũ & sinistrum. quo fit, vt dextrũ & sinistrum sint trãsuersa. Ceterũ quo pacto partes hæ dextrorum ac sinistrorũ, cognatorũ ordines conficiãt, vlterius progressa docebit oratio. Ex trãsuerso quoq; Iacobo cognatus est Bathuel, Abrahami frater. Si quis ergo quærat, sitne Iacobo cognatus Bathuel, Abrahami frater, & Ismael Isaac?*

* Rectius Nachorem posuisset, Bathuelis patrem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

τάτας τυγχανήν. Ἐπὶ μὲν Ἰσμαὴλ πατρὸς ἀδελφὸν εἶναι, ἤγουν θεῖον τοῦ πατρός· τῆ Βαθουὴλ, θεῖον δὲ τὸ πάππω, ὃν ἐξ μέσων θεῖον ὁ νόμος ὀνομάζει. τὸ αὐτὸ δέ ἐστι καὶ ὅπερ τῶν πλέον προσώπων. τῷ γὰρ Ἰακὼβ αὐὸντων μὲν τάξιν ἔχουσιν, ἥτε μήτηρ Ῥεβέκκα, καὶ ἡ μάμμη Σάρρα. κατιόντων δὲ τάξιν ὑποπληροῦσιν αὐτῷ, ἡ θυγάτηρ Δίνα, καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς τυχὸν γενομένη υἱός. εἰ δὲ τῇ Ῥεβέκκα ἀδελφοί, καὶ ἅτε ἐκ παλαιᾶς συγγενεῖς τῷ Ἰακὼβ λογίζονται. αὐτίκα ὁ Λάβαν, ὁ τῆς Ῥεβέκκας ἀδελφὸς, συγγενὴς τῷ Ἰακὼβ. θεῖος γὰρ πρὸς μητρός.

sint ex transuerso: & vt Ismael quidē patris sit frater, hoc est patruus: Bathuel autē, aui respectu patruus, quē & patruū magnū lex adpellat. Idem & in femineis personis obtinet. Quippe Iacobo sunt adscendentiū loco Rebecca mater, & auia Sarra. Descendentiū vero locū implent filia Dina, & neptis ex ea nata. Quod si Rebecca fratres habet, etiā illi Iacobo cognati ex transuerso existimantur. Adeoq; Laban, Rebeccæ frater, Iacobo cognatus est. Namratione matris est auunculus.* l. 1. §. primo gradu. D. de grad & affi.

DE EDICTO IVSTIN. DE FIDE ORTHODOXA.

PRincipio illud præmittendum est, quod Photius in Nomocan. tit. 1. C. 1. de Theologia & orthodoxa fide, nouem constitutiones numerat illius tituli: Theodorus autem Balsamon notat 5. 6. 7. 8. & 9. illius tit. constitutiones nō fuisse positas in libris Βασιλικῶν. Quod forte propter earum prolixitatem accidit, & quia scriptæ erant de controuersis olim religionis articulis, qui postea cum libri Βασιλικῶν componebantur, nullos habebāt amplius contradictores. Tum illud quoq; obseruandum est, quod quinta & sexta constitutio illius tituli, sunt edicta Iustiniani de fide, ante facta quam Ioannes vrbis Romæ episcopatum esset adeptus. Ergo probabile est & aliud recentius edictum factum esse ab eodem Imperatore temporibus Ioannis Papæ, quod ad ipsum Ioannem simul atque promulgatum Constantinopoli fuisset, miserit Iustinianus. Nam in epistola, inter claras, fatetur idē Ioannes ad se missum fuisse a Iustiniano edictum, quod de fide is Imperator composuisset, & fidelibus populis proposuisset. Quod autem putat concinnator voluminis primi conciliorum, sequens edictum fuisse secundo eidem Papæ venerabili transmissum, quasi & præcedēs sextum aut quintum ea de re edictum antea transmissum fuisset, hoc falso sibi persuadet ex vita eiusdem Ioannis ex libro pontificali Romano. Nam eius verba nihil tale indicant, quin potius semel tantum edictum fidei ad eundem Episcopum trāsmissum fuisse innuunt, his verbis: Eodem tempore Vir religiosus Augustus Iustinianus summo amore Christianæ religionis misit fidem suam scriptam chirographo proprio ad sedem Apostolicam per Episcopos Hypatium & Demetrium. Probabilius igitur crediderim Iustinianum duo priora de fide edicta & breuiora initio sui imperii, subditis proposuisse: sed sequens prolixius & copiosius conscriptum temporibus Ioannis Papæ iterum proposuisse, & eidem Ioanni transmisisse. Vtrum autem præcedere an sequi debeat epistolam, inter claras, & epistolam, Victor, incertum mihi est. Sed vtrū præcedat an sequatur, non magni referre arbitror. Sane huiusmodi edictum tale est, vt vix quisquam Patrum aut Episcoporum pleniorem ac luculentiorem fidei expositionem emiserit. Quam rem inique vitio dedit Imperatori Procopius, dū eum sugillare non est veritus, quod omissa re bellica intra palatii cubiculū reclusus cum sacrificulis, omnes bonas horas consumeret in articulorum fidei minutiis secernendis. Parua enim, vt ait ille, sunt foris arma, nisi sit consilium domi, id est, nisi vera fides & vera cognitio Domini nostri Iesu Christi præcedat, qui per excellentiam vocatus est per Prophetam magni concilii Angelus. Porro non vno aut altero edicto, sed diuersis orationibus & edictis fidei confessionem ab ipso Imperatore diuersis temporibus propositam fuisse, diserte exprimit Nouella eiusdem Imperat. cxxxii. Sequens ergo edictum olim Græca lingua primitus compositum, postea in Latinam linguam translatum fuit & inter acta conciliorum insertum & conseruatum, vt alia plæraq;. Ant. Contius.

EX

EX VETERIBVS ANNALIBVS QVOS QVIdam Constantinopolitanos appellant. Olimpiadis τλγ. hoc est, vt opinor, trecentesima trigesima tertia anno primo consulatu Basilii undecimo, ita habetur:

τούτῳ τῷ ἔτει κε τῆ Ἰουστινιανοῦ βασιλείας μὴ τῶν ὑπατείαν Φλ Βασιλείου τὸ ια μόνῳ. γέγονεν ἡ τέμπτη συνόδος ἐν Κωνσταντινουπόλει κῆ τῶν δυσσεβῶν καὶ μυσαρῶν, καὶ ἀκαθέρτων, καὶ ἀλλοτριῶν ἑχριστιανισμοῦ ἑλληνικῶν δογμάτων, Ὠριγένους καὶ Δυδύμου καὶ Εὐαγρίου τῶν θεομάχων, καὶ Θεοδώρου ἑ δυσσεβῆς καὶ τῶν Ἰουδαϊκῶν αὐτοῦ συγγεγραμμάτων, καὶ τῆς ἀκαθέρτου ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Μάριν τὸν Πέρσην ἰβᾶ λεγομένης, καὶ τῶν Μώρων συγγεγραμμάτων Θεοδωρήτου τῶν κῆ τῶν ιβ κεφαλαίων Κυρίλλου ἑ ἁγιωτάτου πατρὸς ἡμῶν ἑ διδασκάλου.

In nomine Dei & Patris & vnigeniti ipsius filii, Iesu Christi, Domini nostri, & Spiritus Sancti, Imperator Cæsar, Christianus, Iustinianus, Alamanicus, Gothicus, Francicus, Germanicus, Anticꝰ, Alanicus, VVandalicus, Aphricanus, pius felix, gloriosus, victoriosus, triumphator, venerandus, Augustus, vniuerso cœtui catholicæ & apostolicæ ecclesiæ.

Edictum piissimi Imperatoris Iustiniani, fidei confessionē continēs & refutationem hæreseōn, quæ aduersantur Catholicæ Dei Ecclesiæ.

f. scrip. Φλ. h. e. Φλάβιος. sic est in cōstitutione quadam ab Hotomano Græce edita, & tit. 3 Cod. lib. 1. & alibi, potest tamen retineri. sicut in actis 6 Synodi appellatur.

Ἐν ὀνόματι Θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ ἑ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἑ κυρίου ἡμῶν, καὶ ἑ ἁγίου πνεύματος, αὐτοκράτωρ Καῖσαρ* Φλάβιος Χριστος, Ἰουστινιανὸς, Ἀλαμανικὸς, Γοθικὸς, Φρανγικὸς, Γερμανικὸς, Ἀντικὸς, Ἀλανικὸς, Οὐανδαλικὸς, Ἀφρικανὸς, Δοσὸς, Εὐτυχὴς, ἔνδοξος, νικητὴς, τροπαιοῦχος, ἀεισέβαστος, Αὔγουστος ἅπασι τῷ πληρώματι τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας.

Scientes quod nihil aliud sic potest misericordem Deum placare, quam vt omnes Christiani vnum idemq; sapiant in recta & immaculata fide, nec sint dissensiones in sancta Dei Ecclesia: necessarium putauimus, omnē occasionem interimentes eis, qui scandalizantur, vel qui scandalizant, rectæ fidei cōfessionem, quæ in sancta Dei Ecclesia prædicatur, præsenti edicto facere manifestam: vt & illi, qui rectam fidem confitentur, firmiter eā custodiant: & illi, qui aduersus eam contendunt, discentes veritatem, festinent semetipsos vnire sanctæ Dei Ecclesiæ.

Exemplar Constantinum addit: fidelibus populis propositum, & Ioannē sanctissimo Archiepiscopo almæ Vrbis Romæ & Patriarchæ trāsmissum.

Ἰδοὺ ὡς ἐνδέχεται ἕτω θεραπεῦσι τὸν φιλάνθρωπον θεὸν ὡς τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν πάντας τοὺς χριστιανοὺς περὶ τῶν ὀρθῶν καὶ ἀμώμητον πίστιν, ἐ μὴ εἶναι σχίσματα ἐν τῇ ἁγίᾳ ἑ θεῖ ἐκκλησίᾳ· αὐταναγκαῖον ἡγησάμεθα πᾶσιν περιφανῶς ἀναιρεῖν τὰς σκανδαλιζομένοις, ἢ σκανδαλίζουσι τὴν ὀρθῆς πίστεως ὁμολογίαν, τὴν ἐν τῇ ἁγίᾳ ἑ θεοῦ ἐκκλησίᾳ κηρυττομένην φανερῶν. ἵνα ἑ παρόντες ἡδίκτου ποιήσωσθαι πρὸς τῷ ἐ* θῦ ἢ ὀρθὴν τύχωσιν ὁμολογοῦντες ἐν βεβαίῳ τὴν τῶν φυλάξειν, καὶ θῦ πρὸς τοὺς τὴν φιλονεικοῦν, τοὺς μανθάνοντας τὴν ἀλήθειαν, σπουδάσωσιν ἑνωθῆναι τῇ ἁγίᾳ ἑ θεῖ ἐκκλησίᾳ.

Confitemur igitur credere in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, Trinitatē consubstantialem, vnam Deitatem, siue naturam & substantiam & virtutem & potestatem in tribus subsistentiis siue personis adorantes, in quibus baptizati sumus, in quas credimus, & quibus [b] confessiones dedimus, proprietates quidem separātes, Deitatem autem vnientes. Vnitatem. n. in Trinitate & Trinitatē in vnitate adoramus, mirabilem habentem & diuisionem & vnitionem. Vnitatem quidem, secūdum rationem substantiæ seu Deitatis: Trinitatem autem, secundum proprietates, vel substantias, [c] siue personas. Diuiditur enim sine [d] diuisione, (vt sic dicamus) & coniungitur diuise. Vnum enim est Deitas in tribus, & tria vnum, in quibus Deitas est. Aut (vt subtilius dicamus) ipsa tria est Deitas, Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus, cum vnaquæque Persona solum intelligitur, mente separante inseparabilia. Et tria vnus Deus, cum simul intelliguntur propter eandem virtutem, eandemque naturam, quam oportet & vnum Deum confiteri, & tres subsistentias prædicare, sed

b Confessionem. Ioan. h.

c Subsistentias.

d Diuisē

Universidad de Deusto
Biblioteca

γνωμεν τρία πρόσωπα, καὶ ἑκάστῳ μὴ τῆς ἰδιότητος. καὶ οὔτε τὴν ἕνωσιν, σύγχυσιν ἐργαζόμεθα. οὔτε Σαβέλλιον, ἓν πρόσωπον, τριόνυμον λέγοντα τὴν τριάδα, τὸν αὐτὸν πατέρα, καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, οὔτε Διοιρουῶντες ἀλλοτριοῦμεν τῆς τοῦ Θεοῦ πατρὸς οὐσίας, τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐ τὴν Ἀρείου μανείαν, εἰς τρεῖς Διαφόρους οὐσίας καταπέμποντες τὴν θεότητα. Εἷς γάρ ἐστιν Θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα· καὶ εἷς υἱὸς μονογενής, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἓν πνεῦμα ἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα.

Ὁμολογοῦμεν δὲ αὐτὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν τὸ τοῦ Θεοῦ, Θεὸν λόγον, τὸν πρὸ αἰώνων καὶ ἀϊδίως ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου, καὶ τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ γεννηθέντα ἐξ αὐτῆς, ὃς ἐστιν κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, εἷς τῆς ἁγίας τριάδος, ὁμοούσιος τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, παθητὸς σαρκὶ, ἀπαθὴς ὁ αὐτὸς θεότητι. Οὔτε γὰρ ἕτερός τίς ἐστιν παρὰ τὸν λόγον, ὁ τὸ πάθος καὶ τὸν θάνατον ὑπομείνας· ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἀπαθὴς καὶ ἀϊδιος τοῦ Θεοῦ λόγος γεννήσεως σαρκὸς ἀνθρωπίνης αὐχούμενος, τὰ πάντα πεπλήρωκεν. διὸ οὐκ ἄλλον τὸν Θεὸν λόγον τὸν θαυματουργήσαντα, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν, τὸν παθόντα ὁμολογοῦμεν· ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα, καὶ τοῦ αὐτοῦ τά γε θαύματα καὶ τὰ παθήματα ἑκουσίως ὑπομείναντα σαρκὶ ὁμολογοῦμεν. οὔτε γὰρ ἄνθρωπός τις ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν δέδωκε, ἀλλ' αὐτὸς ὁ λόγος τὸ ἴδιον σῶμα δέδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα μὴ εἰς ἄνθρωπον ἡ πίστις καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν ᾖ, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν λόγον τὴν ἡμετέραν πίστιν ἔχωμεν. καὶ Θεὸν πίνυν αὐτὸν ὁμολογοῦντες, οὐκ ἀρνούμεθα τὸ εἶναι αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον λέγοντες αὐτὸν οὐκ ἀρνούμεθα τὸ εἶναι αὐτὸν καὶ Θεόν. εἰ γὰρ Θεὸς μόνον ἦν, πῶς ἔπαθεν; πῶς ἐσταυροῦτο; ἢ πῶς ἀπέθνησκεν; ἀλλότρια γὰρ ταῦτα Θεοῦ. εἰ δὲ ἄνθρωπος μόνον, πῶς διὰ τοῦ πάθους ἐνίκα; πῶς ἐζωοποίει; πῶς ἐζωπυροῦτο; τῶν γὰρ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἦν. νυνὶ δὲ ὁ αὐτὸς πάσχει, καὶ σώζει, καὶ διὰ

tres Personas, & vnam quamque cum[e] sua proprietate. Et vnitatem confitentes, confusionem non facimus, secundum Sabellium, dicentem, Trinitatem vnam esse Personam, trinomium eundem Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, nec diuidentes proprietates, alienamus a Dei Patris substantia Filium aut Spiritum sanctum, secundum Arii furorem, in tres diuersas naturas incidentes Deitatem. Vnus igitur Deus Pater, ex quo omnia: & vnus vnigenitus Filius, per quem omnia, & vnus spiritus sanctus, in quo omnia. [e] in.

Credimus autem ipsum vnigenitum filium Dei, Deum verbum, ante secula & sine tempore ex Patre natum, non factum, in vltimis diebus propter nos & propter nostram salutem descendisse de cælis, & incarnatum esse ex Spiritu sancto, & sancta gloriosa Dei genitrice semper virgine Maria, & natum ex ipsa, qui est Dominus Iesus Christus, vnus de sancta Trinitate, consubstantialis Deo Patri secundum Deitatem, & consubstantialis nobis idem ipse secundum humanitatem, passibilis carne, impassibilis idem ipse Deitate. Non enim alius quidam est præter Deum verbum, qui passionem & mortem suscepit: sed ipse impassibilis & sempiternus Deus verbum, generationem carnis humanæ sustinere dignatus, impleuit omnia. Ideo non alium Deum verbum esse, qui miracula operatus est, & alium Christum, qui passus est cognoscimus: sed vnum eundemque Dominum nostrum Iesum Christum, Dei verbum, incarnatum & hominem factum, & eiusdem ipsius miracula & passiones, quas carne voluntarie sustinuit, confitemur. Non enim homo aliquis pro nobis semetipsum dedit, sed ipse Deus verbum, suum corpus pro nobis dedit, ne in hominem fides & spes sit nostra, sed in ipsum Deum verbum nostrum fidem habeamus. Et Deum igitur eum confitentes, non abnegamus ipsum esse & hominem, & hominem dicentes eum, non abnegamus ipsum esse & Deum. Si enim Deus tantummodo esset, quomodo patiebatur? quomodo crucifigebatur & moriebatur? aliena enim ista sunt Deo. Sin autem homo solum, quomodo per passionem vincebat? Quomodo saluos faciebat, quomodo viuificabat? Hæc enim supra hominis naturam erant. Nunc autem idem ipse patitur, & saluos facit, & per passionem vincit, idem ipse Deus, idem homo:

δι' πάθους νικᾷ, ὁ αὐτὸς Θεὸς, ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος. τὸ σωαμφότερον. οὕτως ἓν ἑκάτερον, ὡς μόνον. ὅθεν ἐξ ἑκατέρας Φύσεως, τοῦτ' ἐστιν, ἐξ θεότητος, καὶ ἀνθρωπότητος ἕνα Χριστὸν σωζόμενον λέγοντες, σύγχυσιν τῇ ἑνώσει οὐκ εἰσαγόμεθα. καὶ ἐν ἑκατέρᾳ δὲ Φύσει τοῦτ' ἐστιν ἐν θεότητι, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα γινώσκοντες, καὶ διαίρεσιν μίαν τινὰ ἀμερῆ ἢ τομὴν οὐκ εἰσφερόμεθα τῆς μιᾶς αὐτοῦ ὑποστάσεως. τὴν δὲ διαφορὰν τῶν Φύσεων, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη, σημαίνομεν οὐκ ἀνηρημένην διὰ τὴν ἕνωσιν, ἐπεὶ ἡ ἑκατέρα Φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ συνθέσεως γὰρ ὁμολογουμένης, καὶ τὰ μέρη ἐν τῷ ὅλῳ ὑπάρχει, καὶ τὸ ὅλον ἐν τοῖς μέρεσιν γινώσκεται. οὔτε γὰρ ἡ θεία Φύσις εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μετεβλήθη, οὔτε ἡ ἀνθρωπίνη Φύσις εἰς τὴν θείαν ἐτράπη. νοουμένης δὲ μᾶλλον, καὶ ὑπαρχούσης ἑκατέρας ἐν τῷ τῆς ἰδίας Φύσεως ὅρῳ τε καὶ λόγῳ πεπεράχθαι φαμὲν τὴν ἕνωσιν καθ' ὑπόστασιν. ἡ δὲ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις δηλοῖ, ὅτι ὁ Θεὸς λόγος, τοῦτ' ἐστιν, ἡ μία ὑπόστασις ἐκ τῶν τριῶν τῆς θεότητος ὑποστάσεων, οὐ περιὸπτέντι * ἀνθρώπῳ ἀϊδίως ἑνώθη, ἀλλ' ἐν τῇ παρὰ τῆς ἁγίας παρθένου ἐδημιούργησεν ἐν αὐτῷ ἐξ αὐτῆς ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑποστάσει σάρκα ἐχομένῃ ψυχῇ λογικῇ, καὶ νοερᾷ, ὅπερ ἐστὶν Φύσις ἀνθρωπίνη. ταύτῃ δὲ τὴν καθ' ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὴν σάρκα ἕνωσιν, διδάσκων ἡμᾶς καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος, λέγει· Ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο, τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών. διὰ γὰρ τοῦ εἰπεῖν, ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων τὸν τοῦ λόγου ὑποστάσιν, ὑπάρχουσαν ἐδείξεν ἐν οὐσίᾳ Θεοῦ· διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν, μορφὴν ἔλαβεν, οὐσίαν ἀνθρώπου, καὶ οὐχ ὑποστάσιν, ἤτοι προσώπῳ ἑνωθῆναι τὸν Θεὸν λόγον ἐσήμανεν. οὔτε γὰρ εἶπε τὸν ἐν μορφῇ δούλου ὑπάρχοντα, ἔλαβεν· ἵνα μὴ πρὸ ὑποστάσεως ἀνθρώπῳ ἑνωθῆναι δείξῃ τὸν λόγον, καθὼς Θεόδωρος καὶ Νεστόριος ἀσεβοῦντες ἐβλασφήμησαν ἀρχικῶς τὴν ἕνωσιν λέγοντες. ἡμεῖς δὲ θεία γραφῇ καὶ τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἑπόμενοι, ὁμολογοῦμεν ὅτι ὁ Θεὸς λόγος σαρξ ἐγένετο, ὅπερ ἐστὶν καθ' ὑπόστασιν ἑαυτῷ ἑνῶσαι φύσιν ἀνθρωπίνην, διὸ καὶ εἷς ὑπάρχει ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός, ἐν ἑαυτῷ τὸ πλέον τῆς θεικῆς Φύσεως, καὶ τὸ πλέον τῆς ἀνθρωπίνης Φύσεως. καὶ ἐστιν μονογενὴς μὲν καὶ λόγος, ὡς ἐκ Θεοῦ πατρὸς γνησθείς, καὶ πρωτότοκος ἐν πολλοῖς

homo: Vtrunque tanquam vnum, vtrunque tanquam solum. Vnde ex vtraque natura, id est, ex Deitate & humanitate vnum Christum compositum dicentes, confusionem vnitioni non introducimus. Et in vtraque autem natura, id est, in Diuinitate & humanitate, vnum Dominum nostrum Iesum Christum Dei verbum incarnatum, & hominem factum cognoscentes, diuisionem quidem per partes, vel incisionem non fertimus vni eius substantiæ. [f] Differentiam autem naturarum, ex quibus compositus, significamus non interemtam propter vnitatem, quoniam vtraque natura in ipso est. Cum enim compositionem dicamus, necesse est confiteri & partes in toto esse, & totum in partibus cognosci. Nec enim diuina natura in humanã transmutata est, nec humana natura in diuinam conuersa est. Magis autem intelligitur, quod vtrag, in proprietate & ratione sua naturæ manente, facta est vnitas secundum subsistentiã. [g] Vnitas autem secundum subsistentiam significat, quod Deus verbum, id est, vna subsistentia ex tribus Deitatis subsistentiis, nõ ante plasmato homini vnitus est, sed in vtero sanctæ virginis creauit sibi ex ipsa in sua subsistentia carnem, animatam anima rationali & intellectuali, quod est natura humana. Hanc autem secundum subsistentiam vnitatem Dei verbi ad carnem, docens nos & diuinus Apostolus, dicit: Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, æqualem se esse Deo: sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Per hoc enim quod dixit, Qui cum in forma Dei esset, verbi subsistentiam in natura Dei esse ostendit. Per hoc autem quod dixit, Formam serui accepit, naturæ hominis, & non subsistentiæ siue personæ, vnitum esse verbum significauit. Nec enim dixit, quod eum, qui in forma seruierat, accepit: ne ante plasmato homini vnitum esse Deum verbum ostenderet sicut Theodorus & Nestorius impii blasphemauerunt, affectualem dicentes vnitatem. Nos autem sequentes diuinas scripturas & sanctos Patres, confitemur quod Deus verbum caro factus est, quod est, secundum subsistentiam sibi vnire naturam humanam, ideo & vnus est Dominus noster Iesus Christus, habens in semetipso perfectionem diuinæ naturæ, & perfectionem naturæ humanæ. Et est vnigenitus quidem & verbum, vtpote ex Deo Patre natus, & primogenitus autem in multis [f] subsistentiæ, naturarum. [g] ἕνωσις καθ' ὑπόστασιν, vt dicit in epistola Victor. Ioan. 1. cod. tit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἀδελφοῖς ὁ αὐτὸς, ὅτε γέγονεν ἄνθρωπος. ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ Θεοῦ υἱὸς ἀνθρώπου γέγονεν, καὶ μείνας ὅπερ τῇ οὐ μετέβαλεν ὅπερ γέγονεν. ὅθεν καὶ δύο γεννήσεις αὐτοῦ μονογενοῦς θεοῦ λόγου ὁμολογοῦμεν. τὴν μὲν πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς ἀσωμάτως, τὴν δὲ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἁγίας, ἐνδόξου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας σαρκωθέντος καὶ ἐνανθρωπήσαντος. ὁ γὰρ ἐκ πατρὸς ἐκλάμψας ὑπὲρ ἔννοιαν ἐκ μητρὸς ἀνέτειλεν ὑπὲρ λόγον. Εἰ οὖν θεὸς ἀληθὴς, ἄνθρωπος γέγονεν ἀληθῶς. Διὰ τοῦτο κυρίως καὶ κατ' ἀλήθειαν θεοτόκην τὴν ἁγίαν ἐνδοξον, καὶ ἀειπαρθένον Μαρίαν ὁμολογοῦμεν· οὐχ ὡς τοῦ θεοῦ λόγου τὴν ἀρχὴν ἐξ αὐτῆς λαβόντος, ἀλλ' ὅτι ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ὁ πρὸ τῶν αἰώνων μονογενὴς θεὸς λόγος σαρκωθεὶς ἐξ αὐτῆς ἀτρέπτως ἐνανθρώπησεν καὶ ἀφράστως ὧν ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, ὁρατὸς γέγονεν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν· καὶ ἀπαθὴς ὢν θεὸς ὢν ἀπηξίωσεν παθητὸς εἶναι ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἀθάνατος νόμοις ὑποκεῖσθαι θανάτου. τοῦτον τὸν ἐν Βηθλεὲμ γεννηθέντα ἐκ σπέρματος Δαβὶδ κατὰ σάρκα, ὁμοιωθέντα ἀνθρώποις καὶ σταυρωθέντα ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, κηρύξαν οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι αὐτὸν εἶναι θεὸν, αὐτὸν ἄνθρωπον, αὐτὸν υἱὸν θεοῦ, αὐτὸν υἱὸν ἀνθρώπου, αὐτὸν ἐξ οὐρανοῦ, αὐτὸν ἐκ τῆς γῆς, αὐτὸν ἀπαθῆ, αὐτὸν ἀπαθῆτον. ὁ γὰρ γεννηθεὶς ἀνωθεν ἐκ τοῦ πατρὸς λόγος, ἀρρήτως, ἀφράστως, ἀκαταλήπτως, ἀϊδίως, αὐτὸς ἐν χρόνῳ γραπτῷ κάτωθεν ἐκ παρθένου Μαρίας, ἵνα οἱ κάτωθεν πεφυκότες γεννηθέντες ἄνωθεν ἐκ δευτέρου γεννηθῶσι. τοῦτ' ἔστιν, ἐκ θεοῦ. αὐτὸς οὖν μητέρα μόνον ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἡμεῖς πατέρα μόνον ἔχομεν ἐν οὐρανῷ. λαοῖς γὰρ τὸν θνητὸν πατέρα τῶν ἀνθρώπων τὸν Ἀδὰμ ἔδωκε τοῖς ἀνθρώποις τὸν ἑαυτοῦ πατέρα ἀθανάτου, κατὰ τὸ λεγόμενον, Δέδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι. ὅθεν καὶ θανάτου κατὰ σάρκα γεύεται ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, Διὰ τὸν σαρκικὸν αὐτοῦ πατέρα· ἵνα οἱ υἱοὶ τοῦ ἀνθρώπου τῆς ζωῆς αὐτοῦ μεταλάβωσι, Διὰ τὸν κατὰ πνεῦμα αὐτῶν πατέρα τὸν θεόν. αὐτὸς οὖν κατὰ φύσιν υἱὸς ἐστὶν τοῦ θεοῦ, ἡμεῖς κατὰ χάριν· καὶ πάλιν αὐτὸς κατ' οἰκονομίαν, καὶ σὺ ἡμεῖς υἱὸς γέγονε τοῦ Ἀδάμ· ἡμεῖς δὲ κατὰ φύσιν ἐσμὲν υἱοὶ τοῦ Ἀδάμ. πατὴρ γὰρ αὐτοῦ ἐστιν ὁ θεὸς κατὰ φύσιν, ἡμῶν δὲ κατὰ χάριν. καὶ θεὸς αὐτοῦ γέγονε κατ' οἰκονομίαν, διότι ἄνθρωπος. ἡμῶν δὲ κατὰ φύσιν δεσπότης ἐστὶν καὶ θεός. Εἰ Διὰ τοῦτο ὁ λόγος ὃς ἐστιν υἱὸς τοῦ θεοῦ πατρὸς, ἐνωθεὶς σαρκὶ, γέγονε σὰρξ, ἵνα οἱ ἄνθρωποι ἐνωθέντες τῷ πνεύματι ᾖωνται, ἓν πνεῦμα. αὐτὸς οὖν ὁ ἀληθινὸς υἱὸς τοῦ θεοῦ οὗτ' ἐνδύεται ἡμᾶς Φορεῖ, ἵνα οἱ πάντες ἕνα Φορέσωμεν θεὸν, καὶ ἔστιν καὶ μὴ τὴν ἀνθρώπινον εἰς τὴν ἁγίας τριάδος ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, σώματος ἐξ ἑκατέρας Φύσεως. σωζόμενον δὲ τὸν Χριστὸν ὁμολογοῦμεν, τῇ τῶν ἁγίων πατέρων ἀκολουθοῦντες διδασκαλίᾳ. ἑνὶ γὰρ ἐξ Χριστοῦ μυστηρίου ἡ κῆ σωζόμενον ἕνωσις τὴν συγχυσιν καὶ Διαίρεσιν ἀποβάλεται, καὶ Φυλάττει μὲν τὴν ἑκατέρας Φύσεως ἰδιότητα. μίαν τε ὑποστασιν, ἤτοι πρόσωπον τοῦ θεοῦ λόγου, καὶ μὴ τῆς σαρκὸς δείκνυσι, καὶ ἔστιν ἁς καὶ ὁ αὐτὸς τέλειος ἐν θεότητι, καὶ τέλειος ἐν ἀνθρωπότητι, οὐχ ὡς δυσὶν ὑποστάσεσιν ἤτοι προσώποις, ἀλλ' ἐν θείᾳ Φύσει καὶ ἀνθρωπίνῃ γνωριζόμενος, ἵνα εἷς ἦ κῆ ἑκάτερα τέλειος θεὸς, καὶ τέλειος ἄνθρωπος. ὁ αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ ἐκ τῆς ἁγίας τριάδος, συνδοξαζόμενος τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. οὐτε γὰρ τετάρτου προσώπου προσθήκην ἐπεδέξατο ἡ ἁγία τριὰς, καὶ σαρκωθέντος τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος θεοῦ λόγου. τοίνυν τὴν καλὴν παράκαταθήκην ἣν παρέλαβον τῶν ἁγίων πατέρων εἰληφαμεν, Φυλάττομεν, ἐν ᾗ ζῶμεν, καὶ πολιτευόμεθα, καὶ ἣν σωικδημεν λαβοιμεν εἰς πατέρα, καὶ Χριστὸν τὸν ἐν τοῦ θεοῦ ζῶντος, καὶ ἅγιον πνεῦμα ὁμολογίαν. ταῦτα οὕτως ὁμολογοῦντες περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως διδασκαλίαις, καὶ τὸ εἰρημένον παρ' αὐτοῦ μίαν Φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην, δεχόμενοι· ὁμολογοῦμεν, ὅτι ἐκ τῆς θείας Φύσεως, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης εἰς Χριστὸς ἀπεπλεοθη, καὶ οὐ μία Φύσις, καθὼς τινες κακῶς τὴν λέξιν ἐκλαμβάνοντες, λέγειν ἐπιχειροῦσι. ἀμέλειται καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ, ὁσάκις μίαν Φύσιν εἶπεν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, διὰ τοῦτο, τῷ τῆς Φύσεως ὀνόματι αὐτὴ ὑποστάσεως ἐχρήσατο. καὶ ἐν οἷς λόγοις εἶπεν πανταχοῦ τὴν λέξιν, ἐν τοῖς ἑφ' ἑξῆς, ὡς ὅτε τὸ πλεῖσιν ἐπήγαγον· ποτὲ μὲν υἱὸν, ποτὲ δὲ λόγον, ἢ μονογενῆ, ἄνευ οὐ Φύσεως, ἀλλ' ὑποστάσεως ἤτοι προσώπου ἐστὶν δηλωτικά. ἡ τοίνυν ὑπόστασις τοῦ λόγου σαρκωθεῖσα, οὐ μίαν Φύσιν, ἀλλ' ἕνα Χριστὸν σωζόμενον ἀπετέλεσεν τὸν αὐτὸν θεὸν καὶ ἄνθρωπον, θεὸν δὲ καὶ ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν ὁμολογοῦντας μίαν Φύσιν ἤτοι οὐσίαν ἐπ' αὐτῷ λέγειν ἀσεβές. ἀδυνατον γὰρ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κῆ μίαν κῆ τ' αὐτὴν Φύσιν ἤτοι οὐσίαν καὶ προ αἰώνων εἶναι κῆεν χρόνῳ, ἢ ἀπαθῆ κῆ παθητὸν ὅπερ ἐστὶ τ μιᾶς αὐτῆ ὑποστάσεως ἤτοι προσώπου ὀρθῶς ὁμολογοῦμεν· ἐξ ὧν τ' ἤ τ' ἀνημένων

fratribus, idem ipse cum factus homo. Filius enim Dei filius hominis factus est: & manens quod erat, non transmutauit quod factus est. Vnde & duas natiuitates eiusdē ipsius vnigeniti Dei verbi cōfitemur. Ante secula quidē ex Patre incorporaliter nati, in vltimis autē diebus eiusdem ipsius incarnati, & nati de sancta gloriosa Dei genitrice & semper virgine Maria. Qui.n. de Patre splenduit supra intellectum, ex matre ortus est supra rationem. Et cum Deus verus esset, factus est vere homo. Ideo proprie & vere Dei genitricem sanctam, gloriosam & semper virginē Mariā confitemur: non quia Deus verbū initiū ex ipsa accepit, sed quod in vltimis diebus vnigenitus Deus verbū, qui ante secula erat, incarnatus ex ipsa, immutabiliter homo factus est: & cū inuisibilis in suis esset, visibilis factus est in nostris: & cū impassibilis Deus esset, nō dedignatus est passibilis esse homo, & immortalis, mortis legibus subiacere. Istum qui in Bethlehem de semine Dauid natus est secundum carnem, & similis factus hominibus, & crucifixus est pro hominibus sub Pontio Pilato, predicauerunt sancti Apostoli ipsum esse Deum, ipsum hominem, ipsum Filium Dei, ipsum Filium hominis, ipsum de celo, ipsum de terra, ipsum impassibilem, ipsum passibilem. Deus enim verbum, qui natus est desursum ex Patre ineffabiliter, inenarrabiliter, incomprehensibiliter, sempiterne, ipse in tempore nascitur, deorsum de virgine Maria, vt illi, qui deorsum prius nati sunt, desursum secundo nascerentur, id est, ex Deo. Ipse igitur matrem tantummodo habet super terram, & nos tantummodo patrem habemus in celo. Cum enim accepisset mortalem patrem hominum Adam; dedit hominibus suum Patrem immortalem, secundum hoc quod dicitur: Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Vnde & mortem secundum carnem gustat Filius Dei, propter carnalem suum Patrem, vt Filii hominis, vitæ eius participes fierent, propter suum secundum Spiritum Patrem Deum. Ipse igitur secundum naturam Filius est Dei, nos autem secūdum gratiam: & iterum ipse secundum dispensationē & propter nos filius fuit Adam, nos autem secundum naturam sumus filii Adam. Pater enim est eius Deus secundum naturam, noster autem secundum gratiā. Et Deus ei fuit secundum dispensationem, eo quod homo factus est: noster autem secundum naturam Dominus est, & Deus, & ideo Deus verbum, qui est filius Patris, vnitus carni, factus est caro, vt hominee vniti

Ioan. x.

uniti spiritui, fierent vnus spiritus. Ipse igitur verus Filius Dei, omnes nos indutus est, vt omnes induamur vnum Deum, & est post incarnationem vnus de sancta Trinitate, vnigenitus Filius Dei Dominus noster Iesus Christus, compositus ex vtraque natura. Compositum autem Christum confitemur, sanctorum Patrum doctrinam sequentes. In mysterio enim Christi vnitas secūdum compositionem, confusionem & diuisionem reiicit, & seruat quidem vtriusque natura proprietatem. Vnam autem substantiam seu personam Dei verbi, & cum carne ostendit, & est vnus idēque perfectus in Deitate, & perfectus in humanitate, non tanquam in duabus subsistentiis siue personis, sed in Diuina natura & humana cognoscendus, vt vnus sit vtraque perfectus Deus & perfectus homo. Idemipse Dominus noster Iesus Christus, vnus de sancta Trinitate conglorificandus Patri & sancto Spiritui. Nec enim quarta persona adiectionem suscepit sancta Trinitas, & incarnato vno de sancta Trinitate Deo verbo. Istam igitur bonam traditionem, quam a sanctis Patribus accepimus, custodimus, in qua viuimus & conuersamur, & quam, ab hac vita proficiscentes, oramus nobiscum habere, quæ est in Patrem & Christum Filium Dei viui, & sanctum Spiritum confessio. Hæc itaque confitentes super alias S. Cyrilli de fide recta doctrinas, & hoc quod dictum est ab ipso, vnam naturam Dei verbi incarnatam, suscipientes: confitemur, quod ex diuina natura & humana vnus Christus effectus est, & non vna natura, prout quidam male intelligentes dictionem, conantur dicere. Vnde & ipse Pater, quoties vnam naturam dixit verbi incarnatam, in hoc, naturæ nomine pro subsistentia vsus est. Et in quibus libris dixit hanc dictionem, in sequentibus sæpius intulit: Est quando Filium, est quando verbum aut vnigenitum, quæ non naturam, sed subsistentiam seu personā significant. Subsistentia igitur verbi incarnata, non vnam naturam, sed vnum Christū compositum effecit, eundē ipsum Deum & hominē. Eos autem, qui Deum & hominē Christum confitentur, vnam naturam siue substātiam ipsius dicere, impium est. Impossibile est enim, Dominum nostrum Iesum Christum, secundū vnam eandemq; naturam seu substātiam, & ante secula esse & in tempore, aut impassibilē & passibilē: Quod in vna subsistentia siue Persona eius recte cōfitemur: ex ipsis autē dictis

Cyrilli libris explicatur.

Universidad de Deusto Biblioteca

τοῦ αὐτοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, ἀποδείξωμεν τὴν πρὸς τῆς εἰρημένης λέξεως σαφεστάτην αὐτοῦ διδασκαλίαν. ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ, εἰπὼν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, εὐθὺς ἐπήγαγεν· οὐκοῦν ὅσον μὲν ἦκεν, εἰς ἔννοιαν καὶ εἰς γέμον ὡς τὸ ὁρᾶν τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασι, τίνα τρόπον ἐνηνθρώπηκεν ὁ μονογενὴς, δύο τὰς φύσεις εἶναι φαμὲν, ἕνα δὲ υἱὸν, καὶ Χριστὸν καὶ κύριον τὸν τοῦ Θεοῦ λόγου, ἐνανθρωπήσαντα καὶ σεσαρκωμένον. διὰ τούτων δὲ ὁ πατὴρ τὸν τρόπον τῆς ἐνανθρωπήσεως παραστῆσαι βουλόμενος, καὶ τὸ ἀδιαίρετον, καὶ ἀσύγχυτον φυλάττων, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν συνελθουσῶν φύσεων ἔδειξε, καὶ ἕνα Χριστὸν ἐκήρυξεν, ἀλλ' οὐχὶ μίαν φύσιν θεότητος καὶ σαρκός. καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ πρὸς αὐτὸν Σούκενσον ἐπιστολῇ τὰ παραπλήσια διδάσκων* γράφει οὕτως. Εἰ μὲν γὰρ μίαν εἰπόντες τοῦ λόγου φύσιν, σεσιγήκαμεν, οὐκ ἐπεγκόντες τὸ σεσαρκωμένην, ἀλλ' οἷον ἐξωθέντες τὴν οἰκονομίαν· ἢν αὐτοῖς τάχα ποῦ καὶ οὐκ ἀπεῖθανὸς ὁ λόγος πρὸς ποιουμένοις ἐρωτᾶν, ποῦ τὸ τέλειον ἐκ ἀνθρωπότητι, ἢ τὸ πῶς ὑφέστηκεν ἡ καθ' ἡμᾶς οὐσία. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἐν ἀνθρωπότητι τελειότης, καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας ἡ δήλωσις εἰσκεκόσμισται, διὰ τοῦ λέγειν, σεσαρκωμένην· παυσάσθωσαν, καλαμίνην ῥάβδον ἑαυτοῖς ὑποστήσαντες. τοῦ γὰρ ἐκβάλλοντος τὴν οἰκονομίαν, καὶ ἀρνουμένου τὴν σάρκωσιν ἢν δικαίως ἀφαιρουμένου τὸν υἱὸν τῆς τελείας ἀνθρωπότητος. εἰδέως, ἔφηνεν, τῷ σεσαρκῶσθαι λέγειν αὐτὸν, σαφὴς ἐστὶν καὶ ἀναμφιβόλος ὁμολογία· τὸ ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος· οὐδὲν κωλύει νοεῖν, ὡς εἷς ὑπάρχων καὶ μόνος υἱὸς ὁ Χριστὸς, ὁ αὐτὸς Θεὸς ἐστὶν, καὶ ἄνθρωπος ὥσπερ ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τέλειος. ὀρθώτατα δὲ καὶ πάνυ συνετώσης ἡ τελειώτης τὸν περὶ τοῦ σωτηρίου πάθους εἰκτίσεται λόγον, οὐκ αὐτὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ Θεοῦ καθονοεῖται, καὶ ἔστι Θεὸς παθεῖν εἰς ἰδίαν φύσιν τὰ σώματος ἰσχυριζομένη, παθεῖν δὲ μᾶλλον τῇ χοϊκῇ φύσει. δεῖ γὰρ ἀναγκαίως ἀμφότερα σώζεσθαι τῷ ἑνὶ, καὶ κατὰ ἀλήθειαν, τῷ καὶ μὴ πάσχειν θεϊκῶς, καὶ τὸ λέγεσθαι παθεῖν ἀνθρωπίνως. ἡ αὐτοῦ γὰρ πέπονθε σάρξ. καὶ ἐν τῷ τρὶς καὶ δεκάτῳ δὲ κεφαλαίῳ τῶν σχολιῶν ὁ αὐτὸς ἐν ἁγίοις Κύριλλος ὁμοίως ἀποβαλλόμενος οὗτοι τὲ δύο υἱοὺς εἰσάγοντας, οὗτε μίαν φύσιν λέγοντας θεότητος καὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ, γράφει οὕτως. Οὐ διοριστέον οὖν ἄρα τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς, καὶ ἢ ἰδικῶς, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν κύριον φαμὲν, τὴν τῶν φύσεων εἰδότες διαφορὰν, καὶ ἀσυγχύτως ἀλλήλαις τηροῦντες αὐτάς. εἰτοίνυν (καθῶς διδά-

*al. λέγει

eiusdem sancti Cyrilli, ostendemus de memorata dictione manifestam ipsius doctrinam. In prima.n. ad Successum epistola, cum dixisset vnam naturam Dei verbi & incarnatã, statim intulit: Ergo quantum quidem ad intellectum pertinet, & ad videndum tantummodo oculis animæ, quemadmodum incarnatus est vnigenitus, duas naturas esse dicimus, Vnum autem filium, & Christum, & Dominum, Deum verbum incarnatum, & hominẽ factum. Per ista autẽ Pater modum incarnationis volens manifestare, & indiuisam & inconfusam custodiens vnitionem, & numerum naturarũ, quæ conuenerunt, demonstrauit, & vnum Christum prædicauit, & non vnam naturam Deitatis & carnis. Et in secunda autẽ ad eundẽ Successum epistola similia docẽs, ita scribit: Nam siquidẽ vnã dicentes verbi naturam tacuissemus, non inferentes incarnatã, sed quasi extra ponẽtes dispensationẽ: erat illis forsitan & verisimilis ratio confingentibus interrogare, vbi perfectio in humanitate, vel quomodo subsistit humana substantia. Quoniã autẽ & perfectio in humanitate, & nostræ substantiæ demonstratio introducta est, dicendo, incarnatã: cessent, arundineã virgam sibi supponẽtes. Eiicientem.n. dispensationem, & abnegãtem incarnationẽ, oportebat iuste accusari, auferentẽ a Filio perfectam humanitatẽ. Sin autem (vt dixit) incarnatũ esse dicendo ipsum, manifesta est & indubitabilis confessio, quod factus est homo: nihil iã prohibet intelligere, quia cũ vnus sit & solus filius Christus, idem ipse Deus & homo, sicut in Deitate perfectus, ita & in humanitate perfectus. Rectissime autem & nimis prudenter tua perfectio de salutari passione rationẽ exponit, non ipsum vnigenitum Filium Dei, secundum quod intelligitur & est Deus, passum esse in sua natura, quæ sunt corporis, affirmans; magis autem passum esse terrena natura. Oportet.n. necessario vtraq; seruari vni & vero filio, & non pati, secundum Deitatem: & dici, passum esse cũdem ipsum secundũ humanitatẽ: ipsius.n. passa est Caro: & in tertio decimo capit. scholiarũ idẽ S. Cyrillus similiter reiiciens eos, qui quos Filios introducunt, & eos, qui vnã dicunt naturã Deitatis & carnis Christi, ita scribit: Nõ discernendũ vnũ Dominũ Iesum Christum in hominẽ separatim, & in Deum separatim: sed vnũ eundemq; Dominum Iesum Christũ dicimus, naturarũ scientes differentiã & inconfusas eas sibi inuicẽ cõseruantes. Si igitur (prout do-

σκει ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος) εἷς ἐστὶν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, τέλειος ἐν θεότητι, καὶ τέλειος ὁ αὐτὸς ἐν ἀνθρωπότητι· καὶ οὐκ ἔπαθεν τῇ θείᾳ φύσει, ἀλλὰ τῇ χοϊκῇ φύσει. εἶδεν δὲ καὶ τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν, καὶ τὸ ἀσυγχύτους αὐτὰς ἀλλήλαις ἐν μιᾷ ὑποστάσει φυλάττεσθαι· δῆλον, ὅτι τὸν αὐτὸν ἐν τῇ θείᾳ φύσει, καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ λέγει ὁ πατὴρ γνωρίζεσθαι, καὶ ἑκατέραν φύσιν ἐν αὐτῷ εἶναι, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη, καὶ οὐκ ἄν τις οὕτω μανείη, ὡς ὀρθῶς νομίσαι φρονεῖν, οὗτο λέγοντας μίαν εἶναι φύσιν ἤτοι οὐσίαν σαρκὸς καὶ θεότητος τοῦ Χριστοῦ, τὴν αὐτὴν θεῖαν καὶ χοϊκὴν, παθητὴν καὶ ἀπαθῆ. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἑτέρωθεν κατασκευάζειν ἐπιχειροῦσι τίνες τὸ μίαν εἶναι φύσιν τῆς θεότητος, καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ, τὸ τοῦ ἀνθρώπου παράδειγμα προβαλλόμενοι, καὶ λέγοντες, ὥσπερ ἐξ ἑτεροφυῶν ψυχῆς καὶ σώματος συνεστὼς ὁ ἄνθρωπος, μία φύσις λέγεται, οὕτω καὶ ἐκ δύο φύσεων θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος τὸν Χριστὸν λέγοντες, ὀφείλομεν μίαν φύσιν* ἐν αὐτῷ λέγοντες· ἐκεῖνο πρὸς αὐτοῦ ἐροῦμεν, ὅτι ὁ μὲν ἄνθρωπος καὶ ἐκ διαφόρων συνέστηκεν, τούτ' ἐστιν, ψυχῆς καὶ σώματος, ὅμως διὰ τοῦτο μία φύσις λέγεται, ἐπειδὴ κοινῶς κατὰ πασῶν τῶν ὑποστάσεων, ἤγουν προσώπων, τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος ἀναγομένων, κατηγορεῖται. εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ἑκάστη ὑπόστασις ἤτοι πρόσωπον, οἷον Πέτρος καὶ Παῦλος, τοῖς ἰδιώμασιν ἀπ' ἀλλήλων διαχωρίζονται, ἀλλ' ὅμως, οὐ τῇ φύσει διαιροῦνται (ἀμφότεροι γὰρ ἄνθρωποι) καὶ πάλιν οὔτε ψυχὴ χωρὶς σώματος, οὔτε σῶμα χωρὶς ψυχῆς ἀνθρωπότητος· ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἐδημιουργήθη. πᾶν δὲ κτίσμα, εἰ καὶ ἐκ διαφόρων συνέστηκεν, ἀλλ' οὖν μίαν ἐκείνην ἔχειν λέγεται φύσιν, καθ' ἣν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐδημιουργήθη. ὁ δὲ Χριστὸς οὐχ οὕτως· οὔτε γὰρ μίαν φύσιν ἤγουν οὐσίαν δηλοῖ κοινῶς κατὰ πολλῶν ὑποστάσεων, ἤτοι προσώπων κατηγορουμένην, ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, πολλοὶ Χριστοὶ εὑρεθήσονται, καθ' ὧν τὸ κοινὸν τῆς φύσεως κατηγορεῖται, ὅπερ καὶ λέγειν ἐστὶν ἀσεβές. ἀλλ' οὔτε ἀπ' ἀρχῆς ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ὁ Χριστὸς ἐδημιουργήθη· ἵνα τοῦτο ᾖ φύσις Χριστοῦ, ἀλλὰ Θεὸς ὢν πρὸ αἰώνων ὁ λόγος, καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως, ἤτοι οὐσίας ὑπάρχων τῷ πατρὶ, καὶ δημιουργὸς ἁπάντων, ἐπ' αἰσχάτων τῶν ἡμερῶν αἰθρώπου φύσιν καθ' ὑπόστασιν ἑνώσας ἑαυτῷ, γέγονεν ἄνθρωπος μὴ ἐκστὰς τοῦ εἶναι Θεός. ἐστὶν οὖν ὁ Χριστὸς μία ὑπόστασις, ἤτοι πρόσωπον, καὶ ἔχει τὸ τέλειον ἐν ἑαυτῷ τῆς τε θείας καὶ ἀκτίστου φύσεως, καὶ τὸ τέλειον ἀνθρωπίνης, καὶ κτιστῆς φύσεως. πῶς οὖν, ἐν ᾧ δύο

*al. ἐπ' αὐτῷ λέγει

ut docet nos S. Cyrillus) vnus est Dominus noster Iesus Christus, perfectus in Deitate, & perfectus idem ipse in humanitate, & non est passus diuina natura, sed terrena natura: scit autem & naturarum differentiam, & quod inconfuse sibi inuicem in vna subsistentia cõseruantur: certum est, quod eundem ipsum in diuina natura, & in humana dicit Pater cognosci, & vtranq; naturam in ipso esse, ex quibus & compositus est, & non aliquis sic insaniat, vt arbitretur eos recte sapere, qui dicunt vnã esse naturam siue substantiam carnis & Deitatis Christi, eandem & diuinam & terrenã, passibilem & impassibilem. Quoniam autem & alio modo quidam ostendere conantur, vnam esse naturam Deitatis & humanitatis Christi, exemplum hominis proponentes, & dicentes, quod sicut ex diuersis naturis anima & corpore consistens homo, vna natura dicitur, sic ex duabus naturis Deitatis & humanitatis Christũ dicentes, debemus vnã ipsius dicere naturã: illud ad eosdem dicemus, quod homo quidẽ est, licèt ex diuersis constet, id est, anima & corpore, tamen ideo vna natura dicitur, quoniam in omnibus subsistentiis siue personis, quæ sub eadem specie referuntur, cõmuniter prædicatur. Licèt.n. vnaquæq; subsistẽtia siue persona, sicut Petrus & Paulus, proprietatibus a se inuicẽ separantur, sed tamen non natura diuiduntur, (ambo.n. homines) & iterũ nec anima sine corpore, nec corpus sine anima homo est: sed ex eo, quod nõ erat, ad hoc quod est, ex anima & corpore creatus est. Vnaquæq; autem creatura, licèt ex diuersis constet, sed tamen vnam illam habere dicitur naturam, secundum quam ex Deo creata est. Christus autem non sic, nec.n. vnam naturam siue substantiam significat, quæ cõmuniter in plurimis subsistentiis siue personis prædicatur, sicut homo. Si.n. hoc esset, multi Christi inuenirentur, in quibus communitas vnius naturæ prædicabatur, quod & dicere impium est. Sed neq; ab initio ex Deitate & humanitate, sicut homo ex anima & corpore, Christus creatus est: vt hoc sit natura Christi: sed cũ Deus esset ante secula Dei verbum, & esset eiusdem naturæ siue substantiæ Patri, & creator omnium in vltimis dieb. hominis naturã secundũ subsistentiã sibi vniẽs, factus est homo manẽs Deus. Est igitur Christ⁹ vna subsistẽtia siue persona, & habet in semetipso perfectionẽ diuinæ & increabilis naturæ, & perfectionẽ humanæ & creabilis naturæ. Quomodo igitur, in quo duæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Φύσις γνωρίζονται, ἀκτιστὸς καὶ κτιστή, ἐπὶ τοῦτο μίαν Φύσιν ἤτοι οὐσίαν λέγεσθαι δυνατόν; εἰ γὰρ μία ὑπόστασις ἦτοι πρόσωπον ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ὁμοούσιος τῷ πατρὶ Θεῷ καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν ὁ αὐτὸς, οὐ μὴν ἐξ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν Φύσιν, ἤτοι οὐσίαν· εἰ δὲ μία Φύσις ἦτοι οὐσία ὁ Χριστὸς ἡ ἀσαρκος ὢν μόνῳ τῷ Θεῷ καὶ πνεύματι ἐστιν ὁμοούσιος· ἐπειδὴ μία τῆς θεότητος οὐσία, ἦτοι Φύσις. ἡ ψιλὸς ὢν ἄνθρωπος, μόνοις ἡμῖν ἐστιν ὁμοούσιος, ἐπειδὴ μία Φύσις τῆς ἀνθρωπότητος. ἡ τραπεῖσα ἑκατέρα Φύσις, ἑτέρου Φύσις ἐστὶν ἀπεπέλεσε τοὺς ἐκ δύο συνελθούσας, ἐξ ἧς οὐδεὶς οὔτε Θεὸς ἔμεινεν, ἅτε ἄνθρωπος γέγονεν ὁ Χριστός. ἢ Διὰ ἕτερα, οὔτε τῷ πατρὶ, οὔτε ἡμῖν ἐστιν ὁ αὐτὸς ὁμοούσιος. τὸ δὲ οὕτω φρονεῖν πόσης πεπλήρωται ἀσεβείας. καὶ τοῦτο λέγομεν οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι τινὲς τῶν ἁγίων πατέρων τῷ ἀνθρώπῳ ὑποδείγματι ἐπὶ ἧς ἐν Χριστῷ μυστηρίοις ἐχρήσαντο· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἵνα δείξωσιν ὅτι καθάπερ ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἐν ψυχῆς καὶ σώματος συνθέσεως· δύο γὰρ καὶ ἐντεῦθεν φύσεις θεωρεῖται, ἑτέρα μὲν τῆς ψυχῆς καὶ ἑτέρα τοῦ σώματος· καὶ ὅμως οὐ Διὰ ἓν τὸ εἰς δύο ἀνθρώπους Διαιρεῖται, ἀλλ' ἕνα ἴσμεν τὸν ἄνθρωπον ἐκ μίαν αὐτὸν τῶν ὑποστάσεων· ἐκ ἧς Διὰ ἓν ἐκ Χριστὸν τοίνυν μυστηρίῳ τὴν ἑνώσεως ἀκριβῶς· εἰ καὶ Διαφορὰ θεωρεῖται τῶν ἑνωθέντων, ἀλλ' ἓν ἃ πραγματικῶς ἐκ ἀνὰ μέρος ἀλλήλων* διέστηκε τὰ ἐξ ὧν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς συνετέθη· τὰ μέντοι Διαφορὰν κατανοοῦντες, ἐκ τοῦτο σημαίνειν βουλόμενοι τὸν ἀριθμὸν παραλαμβάνομεν, ἐκ δύο τὰς ἐν Χριστῷ Φύσεις εἶναι φαμὲν, καὶ ἃ Διὰ ἓν τὸ εἰς Χριστὸς εἰς δύο Χριστὸς, ἢ δύο υἱοὺς Διαιρεῖται. καὶ μαρτυρεῖ τοῖς παρ'

* διέστηκε

natura cognoscuntur, increabilis & creabilis, in eo vnam naturam siue substantiã dici possibile est? Licèt. n. vna subsistentia siue persona Christus sit, sed consubstantialis Deo & Patri, & substantialis nobis idẽ ipse est, non tamẽ secundum vnã eandemq; naturam seu substantiam. Sin autẽ vna natura siue substantia esset Christus, aut sine carne est, & soli Deo Patri consubstantialis est: quoniã vna Deitas substãtia siue natura est: aut purus homo existens, nobis est solũ consubstantialis, quoniã vna natura humanitatis est: aut immutata vtraque natura, alterã effecit naturam, præter eas, quæ conuenerunt, & secundum illos neq; Deus mãsit, neq; homo factus est Christus: & ideo neq; Patri, neq. nobis idẽ ipse cõsubstantialis est. Sic autẽ sapere, omni plenum est impietate: & ista dicimus, non ignorantes, quod & quidã sanctorum Patrum hominis exemplo in mysterio Christi vsi sunt: sed illi quidẽ, vt ostenderent, quod sicut homo ex anima & corpore vnus efficitur, & non duo homines: sic & Christus ex Deitate & humanitate cõpositus vnus est, nõ in duos Christos vel in duos filios diuidendus. Isti autẽ hominis exemplo vtuntur, vt vnam naturã siue substantiam Deitatis & humanitatis Christi introducerent: quod demonstrauimus alienũ essepietatis. Sed cũ per hæc cõuincuntur, quod præter rectã Patrum doctrinã, sibi confingunt vnam naturã seu substantiam Deitatis & carnis, ad alia transeunt, dicentes, non oportere numerum naturarũ in Christo dicere, vtpote numero diuisionẽ introducente. Sciant igitur quod numerus, quando in diuersis personis, siue subsistentiis dicitur, rerũ ipsarũ per partes habet diuisionẽ, sicut in duobus vel etiã pluribus hominibus: Quando autẽ in rebus vnitis, tunc verbo solo, & intellectu, nõ tamen ipsarum rerum habet diuisionẽ, sicut in vna subsistentia hominis, ex anima & corpore constituta. Duæ. n. & hic naturæ intelliguntur, altera animæ, & altera corporis: & tamẽ nõ propter hoc in duos homines diuiditur, sed vnũ scimus hominẽ esse, & vnam substantiã eius. Et in mysterio igitur Christi facta vnitione, licèt diuersa intelligantur, quæ vnita sunt, sed non ipsa re, & per partes a se inuicem separantur ea, ex quibus Dominus noster Iesus Christus cõpositus est: differentiã tamen considerantes, & hanc significare volentes, numerũ assumimus, & duas in Christo naturas esse dicimus. Nec ideo vnus Christus in duos Christos, vel in duos filios diuiditur. Et testimoniũ præstat

Quo consilio Patres vsi sint exemplo hominis. in doctrina de Persona Christi.

ἡμῶν ἐρημώσεις ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἐν τῷ πρὸς Κληδόνιον πρώτῳ λόγῳ γράφων οὕτως. εἰ τις εἰσάγει δύο υἱούς, ἕνα μὲν τὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, δεύτερον δὲ ἐκ τῆς μητρὸς, ἀλλ' οὐχὶ ἕνα, καὶ τὸν αὐτὸν καὶ τῆς υἱοθεσίας ἐκπεσοῦσι, τῆς ἐπαγγελίας τοῖς ὀρθῶς πιστεύουσι φύσεις μὲν γὰρ δύο, Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἐπεὶ καὶ ψυχὴ καὶ σῶμα· υἱοὶ δὲ οὐ δύο, οὐδὲ θεοί, οὐδὲ γὰρ ἐντεῦθεν δύο ἄνθρωποι. εἰ καὶ οὕτως ὁ Παῦλος τὸ ἐντὸς ἂν ἀνθρώπου, καὶ τὸ ἐκτὸς προσηγόρευσεν. καὶ εἰ δεῖ σωτόμως εἰπεῖν, ἄλλο μὲν καὶ ἄλλο τὰ ἐξ ὧν ὁ σωτὴρ, ἕτερα μὴ τ' αὐτὸν ὁ ἀόρατος τῷ ὁρατῷ, καὶ τὸ ἄχρονον τῷ πρὸ χρόνου, οὐκ ἄλλος ἢ καὶ ἄλλος, μὴ γένοιτο. ἰδοὺ Διὰ τούτων σαφῶς διδάσκει ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος, ὅτι μὲν ἐπὶ τῷ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου ὁ μὲν ὅτι πρόσωπον τῶν ἀριθμῶν λέγων ὡς ἀσεβὴς κατακρίνεται. ὁ δὲ ὅτι τῶν Φύσεων ἐξ ὧν ὁ υἱὸς σωτὴρ ἡμῶν Χριστὸς ἐστιν ὀρθῶς ὁμολογεῖ, ὡς τὴν μὲν Διαφορὰν τῶν σωτηθουσῶν Φύσεων Διὰ τούτων σημαίνων. Διαίρεσιν δὲ τὴν κατὰ μέρος, κατ' οὐδένα τρόπον ποιούμενος. ὥσπερ γὰρ ἑτέρα Φύσις τῆς ψυχῆς καὶ ἑτέρα σώματος, καὶ ὅμως εἰς κατὰ σύνθεσιν ἄνθρωπος· ἐστὶ πλῆθος καὶ οὐ δύο, οὕτω καὶ ἐν Χριστῷ εἰ καὶ δύο Φύσεις θεωροῦνται ἑτέρα μὲν τῆς θεότητος, ἑτέρα δὲ τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλ' οὐ Διὰ τὸ δύο Χριστὸν, ἢ δύο υἱοὶ εἰσάγονται. ὥστε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν Χριστῷ Φύσεων κ' τὸν ἀριθμὸν τρόπον ποιούμενοι λέγειν δῆλοί εἰσι, τὴν Διαφορὰν τούτων ἀρνούμενοι, καὶ σύγχυσιν ἐπεισάγοντες τῇ οἰκονομίᾳ. εἰ δὲ τὴν Διαφορὰν ὁμολογοῦσιν ἀνάγκη πάντως ὅτι πρώτη κ' τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀσυγχύτων συνελθουσῶν Φύσεων εἰς μίαν ὑπόστασιν λέγειν ὀφείλουσι. ὅπερ γὰρ Διαφορὰ φυλάττει πρώτη πάντως κ' ἀριθμὸς ἕπεται. εἰς σύστασιν ἢ τῶν παρ' ἡμῶν εἰρημένων τῇ τῶν ἁγίων πατέρων μαρτυρίᾳ χρώμενοι, δεικνύμεν ἀσφαλῶς λέγοντες, ὅτι ὅτι τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου οἱ μὲν λόγοι διαιροῦσι, κατὰ τὴν Διαφορὰν τῶν Φύσεων θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη, καὶ τὸν ἀριθμὸν ὅτι τούτου σφαλαμβάνουσιν οὐ μὴν πραγματικῶς, ἀναμέρος τὴν τῶν Φύσεων ποιοῦσι διαίρεσιν εἰς δύο ὑποστάσεις, ἤτοι δύο πρόσωπα. λέγει γὰρ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐν ἑρμηνείᾳ ἧς

» λευϊτικοῦ, οὕτως. ὅλον δὴ πάλιν ἐν τούτοις πε-
» ριάθρει σαφῶς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν τὸ μυστή-
» ριον, καὶ τὸν Διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος κα-
» θαρισμόν. δύο μὲν γὰρ ὀρνίθια λαφθῆναι κε-
» λεύει ζῶντα καὶ καθαρὰ, ἵνα νοήσῃς Διὰ τῶν

praestat nostris dictis S. Gregorius Theologus, scribens in primo libro ad Cledonium sic: Si quis introducit duos filios, vnum quidem ex Deo Patre, secundum autem ex matre sed non vnum eundemque, ex adoptione cadat, quæ promissa est rectè credentibus. Naturæ enim duæ, Deus & homo, quomodo & anima & corpus: non autem duo Filii, nec Dii duo. Nec enim hic duo homines, licèt Paulus sic appellauerit, quod est intus hominis, & quod est extrinsecus: & vt compendiosè dicamus, aliud quidem & aliud ea, ex quibus Saluator est, cum non idem sit inuisibile & visibile, & hoc quod sine tempore est, & hoc quod sub tempore est, non autem alius & alius. Absit. Ecce per hæc euidenter docet S. Gregorius, quod in mysterio Christi ille quidem, qui in personis numerum dicit, vt impius condemnatur: ille autem qui in naturis, ex quibus vnus Christus compositus est, numerum accipit, rectè confitetur, vtpote differentiam quidem naturarum, quæ conuenerunt, per hoc significans: diuisionem autem, quæ per partem est, nullo modo faciens. Sicut enim altera natura est animæ, & altera corporis, & tamen vnus secundum compositionem homo efficitur, & non duo homines: sic & in Christo licèt duæ intelligantur naturæ, altera quidem Deitatis, altera vero humanitatis, sed non propter hoc duo Christi aut duo filii introducuntur. Ergo qui numerum naturarum, quæ in Christo sunt, secundum prædictum modum dicere recusant, manifesti sunt, differentiam naturarum abnegantes, & confusionem introducentes dispensationi. Si vero differentiam confitentur, necesse est omnimodo, ad eam significandam, & numerum dicere naturarum, quæ sine confusione in vnam subsistentiam, conuenerunt. Vbi enim differentia seruatur, ibi omnimodo & numerus sequitur. Ad confirmanda autem ea, quæ diximus, sanctorum Patrum testimonio vtentes, ostendemus eos dicentes, quod in vno Domino nostro Iesu Christo rationes quidem diuiduntur, secundum differentiam naturarum Deitatis, & humanitatis, ex quibus & compositus est, & numerum in hoc assumunt, non tamen ipsa re & per partes naturarum faciunt diuisionem in duas subsistentias siue personas. Dicit enim sanctus Cyrillus in Leuitici interpretatione, sic: Totum in his iterum circumspice aperte Saluatoris nostri mysterium, & emundationem, quæ per sanctum baptisma fit. Duas enim auiculas sumi iubet viuas & mundas, vt intel-

2. Corin. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

» πετεινῶν τ εὐράνιον ἄνθρωπόν τε ὁμοῦ καὶ θεὸν
» εἰς δύο φύσις, ἐσαν ἦκεν εἰς τὴν ἑκάστη πεπιστα-
» λόγον διαιρούμενον. λόγος γὰρ ὢν ὁ ἐκ θεοῦ
» πατρὸς ἀναλάμψας ἐν σαρκὶ, τῇ ἐκ γυναικὸς
» ὢν ὡ μεμιγμένῳ. εἷς γὰρ ἐξ ἀμφοῖν ὁ Χρι-
στός. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐν
τῇ πρὸς Σάκκενσον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ, γράφει οὕ-
τως· ἀλλ' ἠγνόησαν ὅτι ὅσα κατὰ μόνω τῷ θεωρεῖ-
σθαι διαιρεῖσθαι φιλεῖ ταῦτα, οὐ πάντως καὶ εἰς ἑ-
τερότητα τὴν αὐὰ μέρος ὁλοτρόπως ἐδιήκουσι
βασίλειος ἐν τῷ πέμπτῳ κατ' Εὐνομίου λόγῳ,
ἑρμηνεύων, τὸ κύριος ἔκτισέν με καὶ πρὸ πάν-
των βάνων ἡμᾶς, γράφει οὕτως. Λεπτὸν
οἶμαι τὸ μέρος ἐνόησεν ἐπὶ τοῦ θεοῦ ἁπλῶς, τὸ ἔκτι-
σεν ἐπὶ τῶν μερικῶν τοῦ λόγου λαβόντος. ἐν
πᾶσι γὰρ τὴν πίστις οὐ δύο λέγομεν θεὸν ἰδία, εἷς γὰρ
ἐστὶν ἀλλὰ κατὰ * ὑπόνοιαν τῶν ἑκάστου φύσιν λε-
γομένων. καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Γρηγόριος θεολό-
γος ἐν τῷ πρὸς υἱὸν δευτέρῳ λόγῳ διδάσκων ἡμᾶς
ὅπως δεῖ τὰς ἐν τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ
φύσις κατ' ὑπόνοιαν διακρίνειν γράφει οὕ-
τως· ἴσθι, αἱ φύσεις διέστηκαν τῆς ὑπονοίας
» τῇ διαιρέσει καὶ τὰ ὀνόματα. Παῦλος λέγον-
» τος, ἄκυσον, ἵνα θεὸς ὁ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
» Χριστοῦ πατὴρ τῆς δόξης, Χριστοῦ μὲν θεὸς τῆς
δόξης πατήρ. εἰ γὰρ καὶ τὸ * πνεῦμα φῶς ἐστιν, ἀλ-
λος τῇ φύσει, τῇ δὲ πνοῇ. καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ
Γρηγόριος ὁ Νύσσης ὑπισχνεῖται ἐν τῷ κατ'
Εὐνομίου πέμπτῳ λόγῳ, τὰ αὐτὰ ἡμᾶς διδά-
σκων γράφει οὕτως. καὶ ὡς αὖ μή τις τῇ ἀνη-
ρημένῳ φύσει τὸ καλὸν τὸν σωτῆρα πάθος περιέ-
ειτη, δι' ἑτέρων τὸ αὐτὸ πρόσωπον πολλαχοῦ ἐπανο-
ρθούσης πολλάκις, μεσιτεύων αὐτὸς τοῖς θεοῦ καὶ αὐ-
θρώπων θεὸν καὶ ἄνθρωπον αὐτὸν ὁμολογῶν·
ἵνα δὲ τὰ δύο δεῖ τὸ ἓν λέγεσθαι, τὸ μὲν φέρον
νοεῖτο περὶ ἑκάτερον. δεῖ μὲν τὸ θεῖον ἀπαθὲς
εἶναι δεῖ δὲ τὸ ἀνθρώπινον, ἢ κατὰ τὸ πάθος οἰκονομία. τῆς οὖν ὑπόστασις διαιρουμένης, τὸ κατὰ φιλανθρωπίαν μὲν λεγόμενον, τῷ δὲ λόγῳ διακεκριμένον. ὅτ' οὖν μὲν τὸ ὑπὲρ κείμενον, καὶ ὑπερέχον πάντα νοῦ κηρύσσει τῆς ὑψηλοτέρας κέχρηται τῶν ὁμολογιῶν ὅτι πάντων θεὸν, καὶ μόνον θεὸν καὶ δύναμιν θεοῦ καὶ σοφίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα καλῶν. ὅτ' οὖν δὲ τὴν οἰκονομίαν διὰ τὸ ἡμέτερον ἀσθενὲς συμπαθῶς ἐλεῖν φθέγγεται τῶν παθημάτων πέρεσι περιγράφει τῷ λόγῳ, ὃν τοῦ ἡμετέρου καταμαζεῖ, τὸ σωματερώτερον ἄνθρωπον αὐτὸν προσαγορεύων, οὐ καινοτομῶν πρὸς τὴν λοιπὴν φύσιν διὰ τῆς φωνῆς τὸν δηλούμενον.

ligas per volatilia cæleſtem hominem ſimul & Deum, in duas naturas, quantum pertinet ad rationem, diuidendum, vnicuique conuenientem. Deus enim verbum, qui ex Deo Patre eſt, ſplenduit in carne, quæ ex muliere eſt, verumtamen non partiendum. Vnus enim ex vtriſq; Chriſtus. Et iterum idem Sanctus Cyrillus in ſecũda ad Succenſum Epiſtola, ita dicit: Sed ignorauerunt, quod quæ per ſolum intellectum diuidi ſolent, non hæc neceſſario etiam in alteritatem, quæ eſt per partes, omnimodo & ſpecialiter a ſe inuicem ſeparabuntur. Sed & Sanctus Baſilius in 4 libro contra Eunomium, interpretans hoc quod eſt, Dominus creauit me, & ante omnes coll ſgenuit me, ita ſcribit: Intelligendum hoc quidem quod dicit, genuit, de Deo filio: hoc autem quod dicit, creauit, de eo, qui formam ſerui accepit. In his autem omnibus non duo dicimus, Deum ſeparatim, & hominem ſeparatim. Vnus enim erat ſed ſecundum intellectum, vtriuſque naturam exiſtimantes. Sed & Sanctus Gregorius Theologus in libro ſecundo de Filio, docens nos, quomodo in Domino noſtro Ieſu Chriſto oportet naturas, quæ in eo ſunt, ſecundum intellectum diſcernere, ita ſcribit: Cum naturæ intellectu diſtant, ſimul diuiduntur etiam nomina. Paulum dicentem audi, vt Deus Domini noſtri Ieſu Chriſti Pater gloriæ, Chriſti quidem Deus, gloriæ autẽ Pater. Nam etſi vtrunque vnum eſt, tamen non natura, ſed conuentu. Et Sanctus autem Gregorius Nyſenus in 4. libro contra Eunomium, eadem nos docẽs, ita ſcribit: Et ne aliquis incorruptibilis naturæ crucis paſſionem applicaret, peralia manifeſtius talem emendat errorem, Mediatorem ipſum Dei & hominum, & hominem & Deum ipſum nominãs: Vt cum duo de vno dicantur, congruum intelligatur circa vtrunq;, circa Deitatem quidem impaſſibilitas, circa humanitatem autem diſpenſatio paſſionis. Intellectu igitur diuidente hoc, quod per miſericordiam quidẽ vnitum eſt, ratione autem diſcernitur, cum hoc quidem, quod ſuperpoſitum eſt & supereminens, omnem ſenſum prædicat: altioribus vtitur nominibus. Super omnia Deum, & magnum Deum, & virtutẽ Dei, & ſapientiam & talia vocans. Cum autem paſſionũ experimentũ, neceſſario propter noſtram infirmitatem acceptum, verbis ſignificat, ex noſtro nominans vtrunque hominem ipſum appellat, non communicans per vocem ad ceteram naturam cum, qui ſignificatur, ſed

1. Corin. 3.

1. Tim. 2.

Rom. 9. 1. Timot. 2. 1 Corinth. 2.

ἀλλ' ὥσπερ περὶ ἑκάτερον τὸ θεοῦ φυλαχθῆναι. τούτων οὕτως ἀποδειγμένων διὰ τῆς τῶν πατέρων διδασκαλίας, παυσάσθωσαν οἱ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν Χριστῷ φύσεων περιφάσιν τῆς οἰκείας πλάνης ποιούμενοι, καὶ τῷ διὰ τοῦτο τὴν διαφορὰν ἀναιρεῖσθαι, σύγχυσιν εἰσάγειν ἐπιχειροῦντες. πῶς γὰρ οὐκ ἀναγκαῖος ἀριθμὸς, ὁ δηλοῦσα τῆς διαφορᾶς τῶν ἑνωθεισῶν εἰς μίαν ὑπόστασιν φύσεων, καὶ οὐκ ὄντι τῇ αὐτὰ μέρος διαιρέσει αὐτῶν οἱ πατέρες ἐχρήσαντο; ἀποδεδειγμένου γίνου παντελῶς (ὡς ἀσεβὲς ἐστὶν τὸ λέγειν) μίαν φύσιν, ἤτοι οὐσίαν θεότητος καὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐκεῖνο ἐροῦμεν, ὡς οὐδὲ καθ' ὁμοίαν ὑπόστασιν λέγομεν τῆς θεότητος, καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ· οὕτω δυνατὸν καὶ μίαν φύσιν λέγειν Χριστοῦ. ἐπειδὴ μὴ τ' αὐτὸν φύσις τὲ καὶ ὑπόστασις. πάντες γὰρ οἱ ἅγιοι πατέρες συμφώνως ἡμῖν διδάσκουσιν ἄλλο εἶναι φύσιν ἤτοι οὐσίαν καὶ μορφὴν καὶ ἄλλο ὑπόστασιν, ἤτοι πρόσωπον τὸ ἰδικόν. εἴδε φήσωσι τινὲς ὅτι ὥσπερ μία ὑπόστασις σωθεῖσα εἰρηται ἐπὶ Χριστοῦ οὕτω δὲ καὶ μίαν φύσιν σωθεῖσαν λέγειν δυνατὸν δείξωμεν, καὶ τοῦτο ἀλλότριον εἶναι τῆς εὐσεβείας· μίαν γὰρ φύσιν θεότητος, ἤτοι οὐσίαν λέγοντες τρεῖς ἐπ' αὐτῆς δοξάζομεν ὑποστάσεις, τὴν αὐτὴν φύσιν ἤτοι οὐσίαν γνωρίζοντες, καὶ εὐσεβῶς ἐκ τῶν τριῶν ὑποστάσεων μίαν ὑπόστασιν τὸν λόγον πρὸς τὴν σάρκα σωτηθῆναι φαμέν. οὐδεὶς γάρ πω πατὲ τόλμησεν ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ εἰπεῖν, ὅτι ὥσπερ τρεῖς ὑποστάσεις, οὕτω καὶ τρεῖς φύσεις εἰσὶν τῆς ἁγίας τριάδος, ὥσπι καὶ δυνατὸν λέγειν μίαν φύσιν ἐκ τριῶν φύσεων πωτιτίθεσθαι πρὸς σάρκα. τρεῖς γὰρ φύσεις ὁπὶ τῆς ἁγίας τριάδος μόνος Ἄριος τολμῆσας εἰπὼν ὡς βλάσφημος καπικέχθη. Διὰ τοῦτο τοίνυν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, δύο φύσεων ἕνωσιν λέγομεν καὶ μίαν ὑπόστασιν· ἐπειδὴ ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς κ τὴν ὑπόστασιν ἕτερος ὢν τοῦ πατρὸς, τῆς αὐτῆς δὲ φύσεως ὢν τῷ πατρὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑποστάσει ἐδημιούργησεν ἑαυτῷ σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ ὅπερ δηλοῖ ἀνθρωπίνη φύσει ἑνωθῆναι τὸν τοῦ θεοῦ λόγον, καὶ οὐχ ὑποστάσει, ἤτοι προσώπῳ τοῦδε τινός. ἔστιν πίστις ὁ τοῦ θεοῦ λόγος καὶ σαρκωθεὶς μία ὑπόστασις ἐν ἑκατέρᾳ φύσει γνωριζόμενος. ἐν δὲ τῇ θείᾳ, ἐν ᾗ ὑπῆρχεν κατὰ τὸ, ὡς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων, καὶ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ, κατὰ τὸ ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος. καὶ διὰ τοῦτο δύσεβῶς *fecit, humanæ naturæ vnitum eſſe Deum verbum, & non ſubſiſtentiæ ſeu perſonæ cuiuſdam. Eſt igitur Deus verbum & incarnatus, vna ſubſiſtentia in vtraque natura cognoſcendus, in diuina, in qua erat, prout dictum eſt, qui cum in forma Dei eſſet, & in humana ſecundum hoc, quod eſt in ſimilitudine hominis factus: & ideo rectius dicat aliquis*

Universidad de Deusto
Biblioteca

εἰπεῖν τις ἂν μίαν ὑπόστασιν τοῦ θεοῦ λόγου σώζεσθαι, ὥσπερ μίαν φύσιν σώζεσθαι· ἐπειδὴ ὅτι καθ' ἑαυτὸ ἀπλῶς φύσις λέγεται, μηδεὶς προσκρουέτω τούτῃ ἰδιωτῶν τινὸς προσώπου, ἀόριστόν τι καὶ ἀνυπόστατον δηλοῦντος ἢ ἀόριστον πρὸς ἀδὲν σωτηρίως διώκοντος. εἰ δὲ μὴς καὶ μὴ θεμιτὸν φιλόνεικος λόγους πρὸς φιλονεικίαν μόνον ὁρῶν αὐτηθῆναι, ἀπαιτήσει λέγων, ὅτι καὶ τὸν δοθέντα τῆς φύσεως λόγον, χρὴ καὶ τὴν αὐθρωπίνην φύσιν τοῦ Χριστοῦ ἰδίαν ὑπόστασιν, ἤτοι πρόσωπον ἴδιον ἔχειν, πρόδηλος ἐστιν ὁ ῥιζίτος, ὅτι πρὸ ὑποστάσεως αὐθρώπῳ ἑνωθῆναι λέγει τὸν λόγον καὶ ἀρτιπλεῖ ῥεμβῆναι τὴν ἕνωσιν. δύο γὰρ ὑποστάσεων ἢτοι προσώπων καθ' ὑπόστασιν ἡμέας ἕνωσιν ἀδυνατον. ὥστε ὁ ταῦτα λέγων τὸ δυνατὸν τοῦ θεοῦ λόγοις αὐθρωπίνης σοφίας κενώσαι πειράζων, ἀνοήτως τὸ μέγα τῆς εὐσεβείας μυστήριον, ὅπερ καρδίᾳ μὲν πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. ἕτερος γάρ ἡ αὐθρωπίνη φύσις τοῦ Χριστοῦ ἁπλῶς ποτε λεγομένη, ἀλλ' ἕτερος ἰδίαν ὑπόστασιν, ἤγουν προσωπον ἔχειν· ἀλλ' ἐν τῇ ὑποστάσει τοῦ λόγου τὸ δεχθὲν τῆς ὑπάρξεως ἔλαβεν. ὅθεν αὐτὸν τὸν θεὸν λόγον ἀτρέπτως ἄνθρωπον γενηθέντα ὁμολογοῦμεν, καὶ οὐκ εἰς ἄνθρωπον τινὰ αὐτὸν ἐληλυθέναι· καὶ τοῦτο θεὸν λόγον σαρκωθέντα ἐκ παρθένου γεγενῆσθαι, καὶ διὰ τοῦτο θεοτόκον εἶναι τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπάρθενον Μαρίαν. διὰ τοῦτο καὶ πρὸ τῆς σαρκώσεως τοῦ θεοῦ λόγου, ἐπὶ τῶν αὐτοῦ σύγκλησιν, τρεῖς ὑποστάσεις λέγομεν τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος τῆς ἁγίας τριάδος, πατέρης ὑποστάσεως, ἤγουν προσώπου προσκυνουμένης καὶ δοξαζομένης. ἐκλούτων τοίνυν πάντων διελέγχοντας, λέγοντες πρὸ τῆς ἑνώσεως δύο φύσεις, ὡς πρὸ ὑποστάσεως λέγουσι τὸν αὐθρωπον, καὶ οὕτως ἑνωθῆναι τῷ θεῷ λόγῳ κατὰ τὴν μανιάαν Θεοδώρου καὶ Νεστορίου τῶν ἀσεβῶν. οἵδε λέγοντες, μὴ κρύπτειν λέγειν μετὰ τὴν ἕνωσιν δύο φύσεις ὅτι Χριστοῦ, ἀλλὰ μίαν φύσιν καὶ φαντασίαν εἰσάγοντες κατὰ Ἀπολλιναρίου καὶ Εὐτυχέα τοῦ ἀσεβοῦς. ἀλλ' οὗτοι μὲν ταῦτα. οἱ δὲ ἅγιοι πατέρες μετὰ τὴν τοῦ λόγου ἐναθρώπησιν θεωρήσαντες τὰ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς, καὶ ὅτι ἀσύγχυτοι μεμενήκασιν αἱ φύσεις, ὀρθότατα τὰς δύο φύσεις τὴν τε θείαν καὶ αὐθρωπίνην ἐν τῷ Χριστῷ εἶναι ὁμολογοῦσιν. οὔτε γὰρ πρὸ τῆς ἐν αὐθρωπήσεως δύο φύσεις ἦσαν τοῦ κυρίου, οὐδὲ μετὰ τὴν αὐθρώπησιν αἱ δύο μία γεγόνασιν. εἰ καὶ ἐν μιᾷ ὑποστάσει γινόμενα. ταῦτα δὲ καὶ ἐκ τῶν θείων γραφῶν, καὶ ἐκ τῆς τῶν πατέρων διδασκαλίας διδαχθέντες, πρὸς αἵρεσιν τῶν συγχεόντων καὶ τεμνόντων τὸ τῆς θείας οἰκονομίας

vnam subsistentiam Dei verbi compositam, quam vnam naturam compositam: quoniam cum per se absolute natura dicitur, non adiecta ei speciali cuiusdam personæ, infinitum & non subsistens aliquid significat: infinitum autem & nihil potest componi. Sin autem aliquis & post tales rationes ad contentionem solam respiciens, opponere conetur, dicens, quod secundum redditam natura rationem oportet & humanam naturam Christi suam subsistentiam seu personam propriam habere: manifestius est talis, quod ante subsistenti homini vnitum esse dicit Deum verbum, & affectualem factam esse vnitatem. Duæ enim subsistentiæ seu personæ secundum subsistentiam vniri non possunt. Quitigitur hæc dicit, Dei potentiam verbis humanæ sapientiæ euacuare festinans, ignorat magnum pietatis mysterium, quod corde quidem creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Neque enim humana Christi natura per se absolute vnquam dicitur, sed nec suam subsistentiam seu personam habuit: sed in subsistentia Dei verbi, natura humana initium, vt esset, habuit. Vnde ipsum Deum verbum, immutabiliter hominem factum esse confitemur, & non in hominem quendam venisse: & eiusdem Dei verbi incarnati esse natiuitatem ex Virgine, & propter hoc Dei genitricem sanctam, gloriosam semper virginem Mariam esse. Ideo & ante incarnationem Dei verbi, & post eius incarnationem tres subsistentias dicimus Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Non enim sancta Trinitas quartæ subsistentiæ, vel Personæ adiectionem suscepit. Ex his igitur omnibus conuincuntur, qui dicunt ante vnitionem duas naturas esse, quod ante plasmatum dicunt hominem, & sic vnitum esse Deo Verbo, secundum insaniam Theodori & Nestorii impiorum. Qui autem dicunt, quod non oportet post vnitatem duas naturas in Christo, sed vnam dicere, confusionem & phantasiam introducunt, secundum Apollinarium & Eutychen impios. Sed isti quidem hæc. Sancti vero Patres, post Dei Verbi incarnationem considerantes ea, ex quibus Christus est, & quod inconfusæ manserunt naturæ, rectissime duas naturas, diuinam & humanam, in Christo esse dixerunt. Nec.n. ante incarnationem duæ naturæ erant Domini, nec post incarnationem duæ naturæ vnæ factæ sunt, licèt in vna subsistentia cognoscantur. Hæc autē & ex diuinis scripturis, & Patrum doctrina edocti, ad refutandos eos, qui confundunt & diuidunt diuinæ dispensationis mysterium, merito scripsimus, & non eo, quod declaramus ea, ex quibus est; & in quibus cognoscitur Christus, confusionem vel diuisionē diuinæ dispensationi facimus. Itaque glorificationem & vnitatis rationem proferentes, vnum Christum & filium & Dominum Verbum Dei incarnatum, & hominem factū confitemur, & adoramus cum Patre & Spiritu sancto: Hæc ita cū vniuersali Dei Ecclesia cōsentes, scire volumus omnes Christianos, quod sicut vnum Deum & Dominum habemus, ita & vnam fidem. Vna.n. definitio fidei est, confiteri, & rectè glorificare Patrem, & Christum filium Dei, & Spiritum sanctum. Istam confessionem conseruamus, in qua & baptizati sumus, donatam quidem a magno Deo & Saluatore nostro Iesu Christo sanctis suis discipulis & Apostolis, ab eis autem prædicatā in toto mundo. Trecenti autē decem & octo sancti Patres, collecti in Nicea, aduersus Arium, illo cum sua impietate condemnato, eandē confessionē, id est, sanctū mathema & symbolū fidei tradiderunt sanctæ Dei Ecclesiæ, & postillos, centū quinquaginta S. Patres Constantinopolim collecti aduersus Macedonium: sancto Spiritui repugnantem, & Magnum Apollinaristam, illis condemnatis cum sua perfidia, si uti per omnia idem S. Symbolū traditum a trecētis decem & octo S. Patribus, explanauerūt de Deitate S. spiritus. Insuper autē & qui in Epheso prius collecti sunt S. Patres aduersus Nestorium impiū, & qui in Chalcedone conuenerunt sancti Patres aduersus Eutychen impium, secuti per omnia prædictum S. Symbolum siue mathema fidei, condemnauerunt prædictos hæreticos vnà cum eorum impietate, & hos qui similia illis sapuerunt, vel sapiunt. Et super hæc anathematizauerunt eos, qui aliam definitionem, siue symbolum, siue mathema tradūt accedentibus ad sanctum baptisma, vel ex quacunq; hæresi conuersis, præter traditum (sicut dictum est) a trecentis decem & octo sanctis Patribus, & explanatum a centum quinquaginta sanctis Patribus. His ita se habentibus, perspeximus, & capitula supponere, quibus tā rectæ fidei compendiosa confessio, quam hæreticorum condemnatio continetur.

μυστήριον, εἰκότως ἐγράψαμεν, καὶ οὕτως ἀφωρίζει τὰ ἐξ ὧν ἐστιν, καὶ ἐν οἷς γνωρίζεται ὁ Χριστὸς, σύγχυσιν ἢ διαίρεσιν τῇ θείᾳ οἰκονομίᾳ εἰσάγομεν. ἀμέλει δοξολογίαν καὶ τὸν τῆς ἑνώσεως λόγον προφέροντες ἕνα Χριστὸν καὶ υἱὸν, καὶ κύριον τὸν θεὸν λόγον σεσαρκωμένον, καὶ ἀνθρωπήσαντα ὁμολογοῦμεν, καὶ προσκυνοῦμεν σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι· τοῦτον οὕτως ἴσμεν τῆς θεᾶς καθολικῆς ἐκκλησίας ὁμολογουμένων γινώσκειν, βουλόμεθα πάντας οὖν χριστιανοὺς, ὅτι ὥσπερ ἕνα θεὸν καὶ κύριον ἔχομεν, οὕτω καὶ μίαν πίστιν. εἷς γάρ ἐστιν ὅρος πίστεως, τὸ ὁμολογεῖν καὶ ὀρθῶς δοξάζειν πατέρα καὶ Χριστὸν τὸν υἱὸν θεοῦ, καὶ ἅγιον πνεῦμα. ταύτην τὴν ὁμολογίαν φυλάττομεν, εἰς ἣν καὶ ἐβαπτίσθημεν, δωρηθεῖσαν μὲν παρὰ τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις, παρ' αὐτῶν δὲ κηρυχθεῖσαν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. οἱ δή τι καὶ οἱ πατέρες ἅγιοι, οἱ συναχθέντες ἐν Νικαίᾳ, κατ' Ἀρείου καὶ τοῦτον μετ' αὐτοῦ ἀσεβείας καταδικάσαντες, τὴν αὐτὴν ὁμολογίαν, ἢ σύμβολον τοῦ μαθήματος τῆς πίστεως παραδεδώκασι τῇ ἁγίᾳ καὶ θεᾷ ἐκκλησίᾳ, τοῦ μετ' ἐκείνους οἱ ὁμοῦ ἅγιοι πατέρες οἱ συναχθέντες ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ Μακεδονίου τοῦ πνευμάχου, καὶ Μάγνου τοῦ Ἀπολιναρίστου, τὸ τοῦτο καταδικάσαντες μετὰ τῆς αὐτῶν ἀσεβείας, ἀνεθεμάτισαν τε κατὰ πάντα τῷ αὐτῷ ἁγίῳ συμβόλῳ τῷ παρὰ τῶν τριακοσίων ἁγίων πατέρων, παραδοθέντι ἑπτακοσιοστῷ τῷ παρὰ τῆς θεότητος τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἔπειτα δὲ ἐν Ἐφέσῳ συναχθέντες τὸ πρῶτον ἅγιοι πατέρες κατὰ Νεστορίου τοῦ δυσσεβοῦς καὶ ἐν Χαλκηδόνι ἅγιοι πατέρες κατὰ Εὐτυχοῦς τοῦ δυσσεβοῦς· ἀνεθεμάτισαν καὶ πάντα τῷ εἰρημένῳ ἁγίῳ συμβόλῳ ἤτοι μαθήματι τῆς πίστεως, καθεδικάσαν τοὺς μὲν εἰρημένους αἱρετικοὺς μετὰ τῆς αὐτῶν ἀσεβείας, καὶ τῶν ὁμοίως αὐτοῖς φρονησάντων, ἢ καὶ φρονούντων, καὶ τοὺς τούτοις αὐθεμάτιστον τὸν ἕτερον ὅρον πίστεως ἤτοι σύμβολον καὶ μάθημα παραδιδόντας τοῖς προσιοῦσι τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι, ἢ ἐξ αἱρέσεως ὁπωσοῦν ἀποστρέφουσι πρὸς τὸν παραδοθέντα (ὡς εἴρηται) ὑπὸ τῶν τι καὶ ἡ ἁγίων πατέρων, καὶ πεπαραδομένα ὑπὸ τῶν ρν ἁγίων πατέρων τούτων. οὕτως ἐχόντων, σπουδάσαμεν καὶ κεφάλαια ὑποτάξαι, τήν τε τῆς πίστεως ὀρθῆς ὁμολογίαν ἐν συντόμῳ, τήν τε τῶν αἱρετικῶν παράκλησιν περιέχοντα.

Si quis non confitetur Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum Trinitatem cōsubstantialem, vnam Deitatem consubstantialem, & vnam virtutem & potestatem in tribus subsistentiis seu Personis adorandam, talis anathema sit.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα τριάδα ὁμοούσιον, μίαν θεότητα ἤγουν φύσιν καὶ οὐσίαν μίαν τε δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐν τρισὶν ὑποστάσσιν ἤγουν προσώποις προσκυνουμένην, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Universidad de Deusto Biblioteca

Εἴ τις οὐκ ὁμολογεῖ τὸν πρὸ αἰώνων καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα Θεὸν λόγον ἐπ' αἰσχάτων τῶν ἡμερῶν σαρκωθέντα ἐκ τῆς ἁγίας θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ ἄνθρωπον γενόμενον γεννηθέντα ἐξ αὐτῆς καὶ διὰ τούτου τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ λόγου εἶναι τὰς δύο γεννήσεις, τήν τε πρὸ αἰώνων ἀσωμάτως, καὶ τὴν ἐπ' αἰσχάτων τῶν ἡμερῶν κατὰ σάρκα, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις λέγει ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον τὸν θαυματουργήσαντα, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν τὸν παθόντα, ἢ τὸν Θεὸν λόγον συνεῖναι τῷ Χριστῷ λέγει γενομένῳ ἐκ γυναικὸς, ἢ ἐν αὐτῷ εἶναι ὡς ἄλλον ἐν ἄλλῳ, ἀλλ' οὐχὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα καὶ τοῦ αὐτοῦ τὰ θαυμαστὰ καὶ τὰ πάθη, ἅπερ ἑκουσίως ἐπέμεινε σαρκὶ, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις λέγει κατὰ χάριν ἢ κατ' ἐνέργειαν ἢ κατ' ἀξίαν ἢ κατ' ἰσοτιμίαν, ἢ κατ' αὐθεντίαν ἢ ἀναφορὰν, ἢ σχέσιν ἢ δύναμιν τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς ἄνθρωπον γεγενῆσθαι, ἢ κατ' ὁμονυμίαν καθ' ἣν οἱ Νεστοριανοὶ καὶ τὸν Θεὸν λόγον Χριστὸν καλοῦντες, καὶ τὸν ἄνθρωπον κεχωρισμένως Χριστὸν ὀνομάζοντες, κατὰ μόνην τὴν προσηγορίαν ἕνα Χριστὸν λέγοντες· ἢ εἴ τις λέγει κατ' εὐδοκίαν τὴν ἕνωσιν γεγενῆσθαι καθῶς Θεόδωρος ὁ αἱρετικὸς αὐταῖς λέξεσι λέγει, ὡς ἀρεσθέντος τοῦ Θεοῦ λόγου τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ εὖ καὶ καλὰ δῶξαι αὐτῷ περὶ αὐτοῦ οὐχὶ καθ' ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὴν σάρκα ἐψυχομένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ τὴν ἕνωσιν ὁμολογεῖ, καὶ διὰ τοῦτο μίαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν σύνθετον, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις κατὰ ἀναφορὰν ἢ καταχρηστικῶς θεοτόκον λέγει τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπαρθένον Μαρίαν ἢ ἀνθρωποτόκον ἢ χριστοτόκον ὡς τοῦ Χριστοῦ μὴ ὄντος Θεοῦ, ἀλλὰ μὴ κυρίως καὶ κατ' ἀλήθειαν θεοτόκον αὐτὴν ὁμολογεῖ, διὰ τὸ τὸν πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα Θεὸν λόγον ἐπ' αἰσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐξ αὐτῆς σαρκωθῆναι καὶ γεννηθῆναι, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις οὐκ ὁμολογεῖ τὸν ἐσταυρωμένον σαρκὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν Θεὸν εἶναι ἀληθεινὸν καὶ κύριον τῆς δόξης, καὶ ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις ἐν δυσὶ φύσεσι λέγων μὴ ὡς ἐν θεότητι καὶ ἐν ἀνθρωπότητι, τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον σαρκωθέντα ὁμολογεῖ, μὴ δὲ ἐπὶ τῷ σημαίνει τὴν διαφορὰν τῶν φύσεων, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη, ἀλλ' ἐπὶ διαιρέσει τῇ ἀνὰ μέρος τὴν τοιαύτην λαμβάνει φωνὴν ἐπὶ τοῦ κατὰ

Si quis autem non confitetur eum, qui ante secula & sine tempore ex Patre natus est Deum Verbum in vltimis diebus descendisse de cælis, & incarnatum esse de sancta gloriosa Dei genitrice & semper virgine Maria, & hominem factum, natũ esse ex ipsa, & propter hoc eiusdem Dei Verbi duas esse natiuitates, quæ est ante secula incorporaliter, & quæ est in vltimis diebus secundum carnem, talis anathema sit.

Si quis dicit alium esse Deum Verbum, qui miracula operatus est, & alium Christum, qui passus est, aut Deum Verbum cum Christo esse nascente ex muliere, vel in ipso esse tanquam alterum in altero, sed non vnũ eundemq; Dominum nostrum Iesum Christum, Deum Verbum incarnatum & hominẽ factum, & eius ipsius miracula & passiones, quas carne sponte sustinuit, talis anathema sit.

Si quis dicit secundum gratiam, vel secundum operationem, vel secundum dignitatem honoris, vel secundum authoritatem, vel relationem, vel affectum, vel virtutem, vnitionem Dei Verbi ad hominem factam esse, vel secundum homonœam[h] *per quam Nestoriani & Deum Verbum vocantes Christum & hominem, separatim Christum nominantes solo vocabulo vnum Christum dicunt, aut si quis per bonam voluntatem dicit vnitionem factam esse, sicut Theodorus hæreticus ipsis verbis dicit, quasi quod placuit Deo Verbo homo, eo quod bene visum est ei de ipso, sed non secũdum subsistentiam Dei Verbi ad carnem animatam anima rationali & intellectuali vnitionẽ confitetur, & ideo vnam eius subsistentiam*[i] *compositam esse, talis anathema sit.*

h Homonymiam.

i Substantiã

Si quis per relationẽ aut abusiue, Dei genitricẽ sanctã, gloriosam semper virginẽ Mariam, dicit aut hominis genitricẽ, aut Christotocon, tanquã Christo Deo non existente, sed nõ proprie & vere Dei genitricem ipsam confitetur, eo quod ipse, qui ante secula ex Patre natus est Deus Verbum, in vltimis ex ipsa incarnatus & natus est, talis anathema sit.

Si quis non confitetur Dominum nostrum Iesum Christum, qui carne crucifixus est, Deũ esse verum & Dominum gloriæ, & vnum de sancta Trinitate, talis anathema sit.

Si quis in duabus naturis dicens nõ tanquã in Deitate & humanitate, vnũ Dominũ nostrũ Iesum Christũ, Deũ Verbũ incarnatũ confitetur, nec ad significandã differentiam naturarum, ex quibus compositus est, sed pro diuisione per partem, talem excipit vocem in mysterio

Christi

Χριστὸν μυστηρίου ὡς κεχωρισμένας καὶ ἰδιοπροσώπους εἶναι τὰς φύσεις καθῶς Θεόδωρος καὶ Νεστόριος βλασφημοῦσιν, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τούτ' ἐστιν τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ λόγου τὸν ἀριθμὸν τῶν φύσεων ὁμολογῶν μὴ τῇ θεωρίᾳ τὴν διαφορὰν τούτων ἐξ ὧν καὶ συνετέθη λαμβάνει ὡς ταύτης οὐκ ἀνηρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, ἀλλ' ἐπὶ διαιρέσει τῇ ἀνὰ μέρος τῷ ἀριθμῷ κέχρηται, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις λέγων μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην οὐχ αὕτως αὐτὸ ἐκλαμβάνει, ὡς ὅτι ἐκ τῆς θείας φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης εἷς Χριστὸς ἀπετελέσθη, ὁμοούσιος τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἀλλ' ὅτι τῆς θεότητος καὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ μία φύσις ἤτοι οὐσία ἀπετελέσθη, κατὰ τὴν Ἀπολιναρίου καὶ Εὐτυχοὺς κακοπιστείαν, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Ἐφίσης γὰρ καὶ οὗτος ἀνὰ μέρος διαιρούντας ἤτοι τέμνοντας, καὶ οὗτος συγχέοντας τὸ τῆς θείας οἰκονομίας μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, ἀποστέρεται ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ ἐκκλησία.

Εἴ τις μὴ ἀναθεματίζει Ἄρειον, Εὐνόμιον, Μακεδόνιον, Ἀπολινάριον, Νεστόριον, Εὐτυχέα, καὶ οὗτος, τὰ ὅμοια τούτοις φρονοῦντας ἢ φρονήσαντας, ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις ἀντιποιεῖται Θεοδώρου τοῦ Μόψου ἑστίας τοῦ εἰπόντος ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν ὑπὸ παθῶν ψυχῆς καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν, ἐνοχλούμενον καὶ ἐκ προκοπῆς ἔργων βελτιωθέντα, καὶ βαπτισθέντα εἰς ὄνομα πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος λαβεῖν καὶ υἱοθεσίας ἀξιωθῆναι, καὶ κατ' ἰσότητα βασιλικῆς εἰκόνος εἰς πρόσωπον τοῦ Θεοῦ λόγου προσκυνούμενον, καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἄτρεπτον ταῖς ἐνοίαις καὶ ἀναμάρτητον παντελῶς γενόμενον· καὶ πάλιν εἰρηκότως τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὸν Χριστὸν τοιαύτην γεγενῆσθαι οἷαν εἶπεν ὁ ἀπόστολος ἐπὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, καὶ πρὸς τοῦ ἄλλαις ἀναριθμήταις αὐτοῦ βλασφημίαις τολμήσαντος εἰπεῖν ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐμφυσίσας ὁ κύριος τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἰπῶν, Λάβετε πνεῦμα ἅγιον, οὐ δεδωκὼς αὐτοῖς πνεῦμα ἅγιον, ἀλλὰ σχήματι μόνον ἐνεφύσισεν. οὗτος δὲ καὶ τὴν ὁμολογίαν Θωμᾶ ἣν ἐπὶ τῇ ψηλαφίσει τῶν χειρῶν καὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ κυρίου μετὰ τὴν ἀνάστασιν, τὸ ὁ κύριός μου, καὶ Θεὸς μου εἶπεν, μὴ εἰρῆσθαι περὶ τοῦ Χριστοῦ παρὰ τοῦ Θωμᾶ, οὐδὲ γὰρ εἶναι λέγει τὸν κύριον Θεὸν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς ἀναστάσεως ἐκπλαγέντα τὸν Θωμᾶν

Christi quasi separatim vnaquæq; natura suã habente subsistentiã, sicut Theodorus & Nestorius blasphemauerunt, talis anathema sit.

Si quis in vno Domino Iesu Christo, hoc est, Deo Verbo incarnato, numerũ confitens naturarũ, non intellectu differentiã earum, ex quibus & compositus est, excipit, vtpote non interemtam propter vnitatem sed pro diuisione per partem numero vtitur, talis anathema sit.

Si quis dicens vnam naturam Dei Verbi incarnatam, non sic hoc intelligit, quod ex diuina natura & humana vnus Christus effectus est, consubstantialis Patri secundum Deitatem, & consubstantialis nobis idem ipse secundum humanitatem, sed quod Deitatis & carnis Christi vna natura siue substantia effecta est, secundum Apollinarii & Eutychetis perfidiam, talis anathema sit.

Æqualiter enim & eos, qui per partem incidunt vel diuidunt, & eos qui confundunt diuinæ dispensationis mysterium Christi, reiicit & condemnat vniuersalis Dei Ecclesia.

Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, & Eutychen, & eos, qui similia eis sapuerunt vel sapiunt, talis anathema sit.

Si quis defendit Theodorum Mopsuestenũ, qui dixit alium esse Deum Verbum, & alium Christum, a passionibus animæ & desideriis carnis molestias patientem, & ex profectu operum melioratum, & baptizatum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: & per baptisma gratiam Spiritus sancti accepisse, & affiliationẽ meruisse, & ad similitudinẽ imperialis imaginis in personam Dei Verbi adorari, & post resurrectionẽ, immutabilem cogitationibus, & impeccabilem omnino factum fuisse: & iterum dixit talem factam esse vnitionẽ Dei Verbi ad Christum, qualem dixit Apostolus de viro & muliere, Erunt duo in carne vna: & super alias suas innumerabiles blasphemias ausus est dicere, quod post resurrectionẽ, cum insufflasset Dominus discipulis suis, & dixisset, Accipite Spiritum sanctum: nõ dedit eis Spiritum sanctum sed figuratim tantummodo insufflauit: sed etiam confessionem, quam fecit Thomas cum palpasset manus & latus Domini post resurrectionem, dicens, Dominus meus, & Deus meus, inquit non esse dictum a Thoma de Christo, (nec enim dixit Theodorus Deum esse Christum) sed ad miraculum resurrectionis stupefactum Thomam,

Universidad de Deusto Biblioteca

ὑπνεῖσαι τὸν θεὸν, τὸν ἐγείραντα τὸν Χριστόν· τὸ δὲ χεῖρον, ὅτι καὶ ἐν τῇ τῶν πράξεων τῶν ἀποστόλων γενομένῃ παρὰ αὐτοῦ δῆθεν ἑρμηνείᾳ συγκρίνων ὁ αὐτὸς Θεόδωρος τὸν Χριστὸν Πλάτωνι καὶ Μανιχέῳ καὶ Ἐπικούρῳ καὶ Μαρκίωνι, λέγει ὅτι ὥσπερ ἐκείνων ἕκαστος εὑράμενος οἰκεῖον δόγμα τοῦτο * αὐτοῦ μαθητεύσαντας πεποίηκε καλεῖσθε Πλατωνικοὺς καὶ Μανιχέους καὶ Ἐπικουρίους, καὶ Μαρκιωνιστὰς τὸν ὅμοιον τρόπον καὶ τοῦ Χριστοῦ εὑραμένου τὸ δόγμα, ἐξ αὐτοῦ τοῦτο χριστιανοὺς καλεῖσθαι.

Εἴ τις τοίνυν αὐτιποιεῖται Θεοδώρου τοῦ τὰ τοιαῦτα βλασφημήσαντος ἀλλὰ μὴ ἀναθεματίζει αὐτὸν καὶ τὰ αὐτοῦ συγγράμματα, καὶ τοῦτο τὰ ὅμοια αὐτοῦ φρονοῦντας ἢ φρονήσαντας, ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις αὐτιποιεῖται τῶν συγγραμμάτων Θεοδωρήτου, ἅπερ ἐξέθετο ὑπὲρ Νεστορίου τοῦ αἱρετικοῦ καὶ τοῦ τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης ἁγίας συνόδου καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, καὶ τῶν ιβ αὐτοῦ κεφαλαίων ἐν ἧς ἀσεβέσι συγγράμμασι σχετικὴν λέγει τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὸν τινὰ ἄνθρωπον, περὶ οὗ βλασφημῶν λέγει, ὅτι ἐψηλάφισεν Θωμᾶς τὸν ἀναστάντα καὶ προσεκύνησε τὸν ἐγείραντα, καὶ διὰ τοῦτο ἀσεβεῖς καλεῖ τοῦτο ἐκκλησίας διδασκάλους, τοῦτο καθ' ὑπόστασιν τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὸν σάρκα ὁμολογοῦντας καὶ πρὸς τούτοις θεοτόκον ἀπαρνεῖται τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀεὶ παρθένον Μαρίαν. Εἴ τις τοίνυν τὰ εἰρημένα συγγράμματα Θεοδωρήτου ἐπαινεῖ, ἀλλὰ μὴ ἀναθεματίζει αὐτὰ, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Διὰ ταύτας γὰρ τὰς βλασφημίας τῆς ἐπισκοπῆς ἐξεβλήθη, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τῇ ἐν Χαλκηδῶνι συνωδήθη πάντα τὰ ἐναντία τοῖς μνημονευθεῖσιν αὐτοῦ συγγράμμασιν ποιῆσαι, καὶ τὴν ὀρθὴν πίστιν ὁμολογῆσαι.

Εἴ τις αὐτιποιεῖται τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς τῆς λεγομένης παρὰ Ἴβα γεγράφθαι πρὸς Μάριν τὸν Πέρσην τὸν αἱρετικὸν τῆς ἀρνουμένης τὸν Θεὸν λόγον ἄνθρωπον γεγενεῖσθαι, καὶ λεγούσης μὴ τὸν Θεὸν λόγον ἐκ τῆς παρθένου σαρκωθέντα γεννηθῆναι, ἀλλὰ ψιλὸν ἄνθρωπον ἐξ αὐτῆς γεγεννηθῆναι, ὃν ναὸν ἀποκαλεῖ, ὡς ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον καὶ ἄλλον τὸν ἄνθρωπον. πρὸς τούτοις δὲ ἐνυβριζούσης τὴν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην σύνοδον, ὡς χωρὶς ζητήσεως καὶ κρίσεως Νεστόριον κατὰ δικασάσης, καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον αἱρετικὸν ἀποκαλούσης καὶ ἀσεβῆ τὰ ιβ αὐτοῦ κεφάλαια. Νεστόριον δὲ καὶ Θεόδωρον μετὰ τῶν αὐτοῦ ἀσεβῶν συγγραμμάτων ἐπαινούσης, καὶ ἐκδικούσης. εἴ τις τοίνυν τὴν εἰρημένην ἀσεβῆ ἐπιστολὴν ἐκδικῆ, ἢ ὀρθὴν αὐτὴν εἶναι λέγει ἢ μέρος αὐτῆς, ἀλλὰ μὴ ἀναθεματίζει αὐτὴν, ἀνάθεμα ἔστω.

Τῆς τοιαύτης τοίνυν ἐπιστολῆς δικαίως ἀναθε-

glorificasse Deum, qui Christũ resuscitauit: & quod peius est, etiã in interpretatione, quam in actis Apostolorum scripsit Theodorus, similẽ fecit Christum Platoni & Manichæo & Epicuro, & Marcioni, dicens quod sicut illorum vnusquisq; ex dogmate, quod inuenit, suos discipulos fecit vocari Platonicos, & Manichæos, & Epicuræos, & Marcionistas, simili modo, & cum Christus dogma inuenisset, ex ipso Christianos vocari.

Si quis igitur defendit eundem Theodorũ, qui talia blasphemauit, & nõ anathematizat eum, & eius conscripta, & eos, qui similia illi sapuerunt vel sapiunt, talis anathema sit.

Si quis defendit cõscripta Theodoreti, quæ exposuit pro Nestorio hæretico aduersus rectã fidem, & Ephesinam primam sanctam Synodum, & sanctum Cyrillum, & duodecim eius capitula, in quibus sceleratis conscriptis idem Theodoretus affectualem dicit vnitatem Dei Verbi ad hominẽ quendam, de quo blasphemãs dixit, quod palpauit Thomas eũ qui resurrexit, & adorauit eum qui resuscitauit, & propter hoc impios vocat Doctores Ecclesiæ, qui vnitatem secundum subsistentiam Dei Verbi ad carnem confitentur, & super hæc Dei genitricem abnegat sanctam & gloriosam semper virginem Mariam. Si quis igitur memorata conscripta Theodoreti defendit, & non anathematizat ea, talis anathema sit.

Propter tales eius blasphemias ab Episcopatu deiectus est, & postea in sancto Chalcedonensi Concilio compulsus est omnia contraria memoratis suis conscriptis facere, & rectam fidem confiteri.

Si quis defendit impiam epistolam, quã ad Marim Persam hæreticum Ibas scripsisse dicitur, quæ abnegat Deum Verbum hominem factum esse, & dicit, non Deum Verbũ ex virgine incarnatum esse, sed purum hominem ex ipsa esse natum, quem templũ vocat, vt alius sit Deus Verbum, & alius homo. Et super hæc iniuriat Ephesinam primam synodum, quasi sine inquisitione & examinatione ab ipsa Nestorio condemnato, & sanctum Cyrillũ vocat hæreticum, & duodecim eius capitula impia dicit, Nestorium autem & Theodorum cũ impiis eorum conscriptis, collaudat & defendit. Si quis igitur (sicut dictum est) eandem ipsam epistolam vindicat, vel rectã esse dicit ipsam vel partem ipsius, sed non anathematizat eã, anathema sit.

Tali ergo impia epistola iuste anathematizata

ματιστείσης διὰ τὰς περιεχομένας αὐτῇ βλασφημίας οἷα Νεστορίου ἢ Θεοδώρου ἀσεβῶν φρονοῦντες ἐπιχειροῦσι λέγειν, ταύτην δεδέχθαι παρὰ τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδῶνι συνόδου. τοῦτο δὲ λέγουσι, τὴν μὲν ἁγίαν σύνοδον συκοφαντοῦντες· τῷ δὲ ταύτης προσχήματι σπουδάζοντες τῆς ὠφειλομένης κατακρίσεως ἐλευθερῶσαι Θεόδωρον καὶ Νεστόριον καὶ τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν, περὶ ἧς Ἴβας πολλάκις κατηγορηθεὶς, οὐκ ἐτόλμησε οἰκειώσασθαι διὰ τὰς περιεχομένας αὐτῇ βλασφημίας. καὶ ταῦτα ἀποδείξωμεν, ἐν τῷ διαφόρως περὶ τούτου κεκινημένων. ἐν γὰρ τοῖς παρὰ Φωτίου καὶ Εὐσταθίου πεπαγμένοις ἐν Τύρῳ κατηγορούμενος ὁ προλεχθεὶς Ἴβας περὶ τῶν ὕβρεων τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου φανερῶς κατέθετο μετὰ τὴν ἕνωσιν τῶν ἀνατολικῶν τὴν πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον μηδὲν ὕβρεως ἐχόμενον εἰρηκέναι περὶ αὐτοῦ. ἡ δὲ ἐπιστολὴ ἡ πεπληρωμένη τῶν εἰρημένων βλασφημιῶν ἐφ' αἷς κατηγορεῖται Ἴβας πολλὰς κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου ὕβρεις περιέχουσα παρίστησιν, ὅτι πρὸς τὸν ἕνωσιν τὸν πρὸς τοῦτο ἀνατολικοὺς γέγονεν, ἐξ οὗ δείκνυται Ἴβας ἀπαρνησάμενος ταύτην. ὅθεν οἱ μνημονευθέντες φώτιος καὶ Εὐστάθιος διὰ τὸν τῶν ἐγκαλούντων πληροφορίαν ἐγγράφως διετύπωσαν, τὸν εἰρημένον Ἴβαν πάντα τὰ ἐναντία τῇ ἐπιστολῇ πράξαι, καθὼς ἡ περὶ τούτου δωθεῖσα παρ' αὐτῶν ἐπίκρισις δείκνυσιν. ἀλλὰ μὴ πληρῶσας Ἴβας τὰ παρ' ἐκείνων ἐπικριθέντα ἐξεβλήθη τῆς ἐπισκοπῆς διὰ τὰς βλασφημίας τῆς εἰρημένης ἐπιστολῆς· Νόννος αὐτ' αὐτοῦ ἐχειροτονήθη, ὃς καὶ συνεκαθέσθη τῇ ἁγίᾳ ἐν Χαλκηδῶνι συνόδῳ. περὶ τῶν αὐτῶν τοίνυν, καὶ ἐκ Χαλκηδῶνι κατηγορηθεὶς ὁ μνημονευθεὶς Ἴβας μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς οὐκ ἐτόλμησε ταύτην οἰκειώσασθαι, ἀλλ' εὐθὺς αὐταῖς λέξεσιν ἐπήγαγεν ὅτι ἀλλότριός εἰμι τῶν ἐπαγομένων μοι. ὅθεν ἡ ἁγία σύνοδος μὴ ἀρκεσθεῖσα τῇ ἀρνήσει Ἴβα τῇ ἐπὶ τῇ ἀσεβεῖ ἐπιστολῇ συνώθησεν αὐτὸν τ' ἀναντία ταύτῃ πράξαι, τοῦτ' ἐστιν τὴν ἐν αὐτῇ ἀθετουμένην πίστιν ὀρθὴν ὁμολογῆσαι καὶ τὴν ἁγίαν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην τὸν σύνοδον δέξασθαι, καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον πατέρα καὶ διδάσκαλον ἐπιγράψασθαι τὰ ἐν τῇ ἀσεβεῖ ἐπιστολῇ ὑβρισόμενα καὶ Νεστόριον καὶ τὸ ἀσεβὲς αὐτοῦ δόγμα ἀναθεματίσαι, ἅπερ ἡ ἀσεβὴς ἐπιστολὴ ἐπαινεῖ καὶ ἐκδικεῖ. εἰ τοίνυν καὶ αὐτὸς Ἴβας διαφόρως κατηγορηθεὶς περὶ τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς οὐκ ἐτόλμησεν αὐτὴν οἰκειώσασθαι, ἀλλὰ καὶ ἡ ἁγία ἐν Χαλκηδῶνι σύνοδος πάντα τὰ ἐναντία ταύτης παρεσκεύασεν αὐτὸν πράξαι· πῶς εἶχεν ἡ αὐτὴ ἁγία σύνοδος τὸν εἰρημένην ἐπιστολὴν δέξασθαι, καὶ τῷ κρίματι τῆς περιεχομένης αὐτῇ ἀσεβείας ὑποπεσεῖν ἀφ' ἧς Ἴβαν ἐλευθερῶσαι ἐσπούδασεν; ἐπειδὴ δὲ πάσας ὑπερβαίνοντες τὰς περιεχομένας τῇ ἐπιστολῇ βλασφημίας οἱ αἱρετικοὶ τοῦτο μόνον ἐξ αὐτῆς προφέρουσι τὸ πρὸς ἀπάτην τῶν ἁπλουστέρων παρὰ τοῦ τὴν ἐπιστολὴν γράψαντος εἰρημένον, τοῦτ' ἐστιν, δύο φύσεις.

zata propter insertas ei blasphemias, Theodori & Nestorii impiorum sequaces conantur dicere, susceptam esse eam a sancto Chalcedonensi Concilio: hoc autem dicunt, sanctam quidem Chalcedonensem synodum calumniantes, nomine autem eius festinantes debita condemnatione liberare Theodorum & Nestorium, & impiam Epistolam, pro qua Ibas sæpius accusatus, non est ausus eam suam dicere propter insertas ei blasphemias: & hæc demõstremus ex his, quæ diuerse de ista causa mota sunt. In his autem, quæ apud Photium & Eustathium Tyri acta sunt, cum accusaretur prædictus Ibas de iniuriis sancti Cyrilli, manifeste confessus est, post vnitatem Orientalium, quæ ad sanctæ memoriæ Cyrillum facta est, nihil iniuriosum de eo dixisse. Epistola autem plena prædictis blasphemiis, pro quibus accusabatur Ibas, multas contra S. Cyrillum iniurias continens, facta esse ostenditur post vnitatem ad Orientales factam, ex quo demonstratur Ibas eã abnegasse. Vnde prædicti Photius & Eustathius satisfacientes accusatorib. in scriptis definierũt, prædictum Ibam omnia contraria epistolæ peragere, sicut iudicium ab eis datum significat. Sed cum Ibas non adimplesset ea, quæ illi iudicauerunt, eiectus est ab episcopatu propter blaspemias prædictæ epistolæ, & Nonnus pro illo ordinatus est, qui & cõsedit S. Chalcedonensi Concilio. De eisdem igitur etiam in Chalcedone accusatus memoratus Ibas, post lectionem impiæ epistolæ non est ausus eam suam esse confiteri, sed statim ipsis verbis intulit alienum se esse eorum, quæ ei inferebantur. Vnde S. Synodus, cum ei non sufficeret abnegatio Ibæ, quæ facta est de epistola, compulit eum contraria ei peragere, id est, reprobatam in ea rectam fidem confiteri, & Ephesinam primam S. Synodum suscipere, & S. Cyrillum Patrem & Doctorem adscribere, quæ in eadem impia epistola iniuriantur, & Nestorium & impium eius dogma anathematizare, quæ impia epistola defendit & collaudat. Si igitur & ipse Ibas propter impiam epistolã sæpius accusatus, nõ est ausus eam suã dicere, & etiã Chalcedonẽse S. Conciliũ omnia ei contraria cõpulit eũ peragere: quomodo eadẽ S. Synodus memoratã epistolam susciperet, & cõdemnationi impietatis, quæ in ea cõtinetur, sese subiiceret, a qua Ibam liberare festinauit? Quoniam autem omnes blasphemias Epistolæ prætermittentes hæretici, hoc solum ex ipsa proferunt, quod ad decipiendos simpliciores scriptor Epistolæ dixit, hoc est, duas naturas,

Universidad de Deusto
Biblioteca

μίαν δυϖαμιν, ἐν ϖρόσωπον, ὀποδείξομεν αὐτὸν καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἰδίαν ἀσέβειαν ϖροσμιγνῦϖα. τινὸς γὰρ αὖ λέγει δύο Φύσεις καὶ ἓν ϖρόσωπον, ὁ ἀϖαρνούμενος τὸν Θεὸν λόγον σαρκωθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας ϵνδόξου Θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ τεχθῆναι ἐξ αὐτῆς; ἀλλὰ ϖρόδηλον ὡς ἑκάστη Φύσει ἴδιον ϖρόσωπον ὀπονέμει, καθὼς Θεόδωρος καὶ Νεστόριος ἐν τοῖς οἰκείοις λόγοις βλασφημοῦντες ἐξέθεντο, οὓς καὶ ἐνδικεῖ ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν μὴ τῆς αὐτῶν ἀσεβείας. ἐκεῖνοι γὰρ φανερῶς λέγουσι δύο ϖρόσωπα Θεοῦ λόγου καὶ τοῦ Χριστοῦ, ὃν ψιλὸν ἄνθρωπον ὀνομάζουσι διὰ τὴν ϖρὸς αὐτὸν σχετικὴν σωτηρίαν, καὶ τὴν αὐτῷ ἀξίαν τε καὶ τιμὴν ἐν ϖρόσωπον αὐτοῦ Φασὶν εἶναι λέγουσι· ἀλλὰ καὶ τῶν δύο Φύσεων μίαν δύναμιν ἢ ϖοιότητα δωρεῶν λέγων ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν φανερῶς ἐστιν, ὡς καὶ ἐν τούτῳ ἀκολουθεῖ τοῖς εἰρημένοις αἱρετικοῖς, Θεοδώρῳ μὲν λέγοντι ἐν τοῖς ϖερὶ ἐναν-θρωπήσεως αὐτοῦ διαφόροις λόγοις ἀσεβῶς σκεπτεῖσιν, Νεστορίῳ δ' ἐν ϖολλοῖς συγγράμμασι, μάλιστα δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ γραφείσῃ ϖρὸς Ἀλέξανδρον τὸν αἱρετικὸν Ἱεροϖολίτην, ὅτι τῶν δύο Φύσεων μία ἐστὶν αὐθεντία καὶ μία δύναμις, ἤτοι δυναστεία καὶ ἐν ϖρόσωπον κατὰ μίαν ἀξίαν, καὶ τὴν αὐτὴν τιμήν. ἀφ' ὧν ὀποδείκνυται ὁ τὴν ἐπιστολὴν γεγράψας κατὰ τῶν σκείνων κακοδοξίαν αὐτὶ ϖροσώπων τῇ τῶν Φύσεων ϖροσηγορίᾳ χρησάμενος. μία γὰρ αὐθεντία καὶ μία δυνάμις ἤτοι δυναστεία καὶ μία ἀξία, καὶ ἡ αὐτὴ τιμὴ σὺν ἔτει διαφόρων Φύσεων, ἀλλ' ὅτι διαφόρων ϖροσώπων καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας λέγεται, ὅτιϖερ ὅτι τῆς ἁγίας τελεία ὁμολογοῦμεν. ὅθεν καὶ οἱ ἅγιοι ϖατέρες ἀνέθεμάτισαν σὺν κατ' αὐθεντίαν, ἢ δύναμιν ἤτοι δυναστείαν, ἢ ἀξίαν, ἢ ἰσοτίμως λέγοντας τὸν θεὸν λόγον τῷ Χριστῷ ἑνῶσθαι ὃν ψιλὸν ἄνθρωπον οἱ ἀπὸ Θεοδώρου καὶ Νεστορίου καλοῦσιν, ἀλλ' οὐχὶ καθ' ὑπόστασιν τὴν τοῦ λόγου ϖρὸς τὴν σάρκα, ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ τὴν ἡμετέραν, μεμψῆσθαι ὁμολογοῦντας. καὶ ἤρκει μὲν ϖᾶσι ϖρὸς τὸ διελέγξαι τὴν ἀσέβειαν τῶν σκοπούντων τὴν μυζαρὰν σκεῦνην ἐπιστολὴν, ϖλὴν ὅμως καὶ ϖρὸς τὸ τέλειν τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς ὁ ταύτην γράψας τὴν ἰδίαν δείκνυσι κακοδοξίαν, λέγων, ὅτι δεῖ τοὺς εἰς τὸν ναὸν, καὶ εἰς τὸν ἐνοικοῦντα ἐν τῷ ναῷ, ἐν οἷς Φανερῶς δύο εἰσίγει ϖρόσωπα. ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν ἀσέβειαν ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐδιδάχθη ϖαρὰ Θεοδώρου καὶ Νεστορίου ἐδιδάχθη. ἡ μὲν τοι καθολικὴ ἐκκλησία τὴν τοιαύτην κακοδοξίαν καταγινώσκει, οὐχὶ εἰς τὸ ναὸν καὶ εἰς τὸ ἐνοικεῖν ἐν τῷ ναῷ, ἀλλὰ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν θεοῦ λόγον σαρκωθέντα, ἕνα καὶ ϖροσκυνητὸν ὁμολογεῖν ἐστιν οὐκ ἀναδιδόντα, οὐδὲ ἡ ϖαιδεία τὴν τῶν Φύσεων ὀνομασίαν

unam virtutem, unam Personã, (quod ipsum & demonstramus) in hoc suam cõmiscuit impietatem. Cuius. n. dicit duas naturas & vnã personam, qui abnegat Deum Verbum, incarnatum de sancta & gloriosa Dei genitrice & semper virgine Maria, natum esse ex ipsa? Sed certum est, quod vnicuiq; naturæ suam Personam attribuit, sicut Theodorus & Nestorius in suis libris blasphemantes exposuerunt, quos defendit scriptor Epistolæ cum eorum impietate. Illi. n. aperte dicentes duas naturas Dei Verbi & Christi, quem purũ hominem vocant per affectualem coniunctionem, & per eãdem dignitatem & honorẽ, vnam personam apparere dicunt: sed & duarum naturarũ vnã virtutem siue potentiam dicens scriptor epistolæ manifestus est, quod & in hoc memoratos hæreticos sequitur, Theodorũ quidem, dicentem in diuersis libris de incarnatione impie expositis, Nestorium autem in multis quidem scriptis, & maxime in epistola scripta ad Alexandrum Hierapolitanum hæreticum, quod duarum naturarũ vna est authoritas, & vna virtus, siue potentia, & vna persona per dignitatem eundemq; honorẽ: ex quo ostenditur, quũ scripsit epistolam, secundũ illorum perfidiã pro personis vsus vocabulo naturarũ. Vna. n. authoritas, & vna virtus siue potentia, & vna dignitas & idem honor, non in diuersis naturis, sed in diuersis personis eiusdem substantiæ dicitur, quod in sancta Trinitate confitemur. Vnde & sancti Patres anathematizauerunt eos, qui per authoritatem, aut virtutem, siue potentiã, aut dignitatẽ, aut æqualitatem honoris, dicunt Deum Verbũ vnitum esse Christo: quem purũ hominem vocant Theodori & Nestorii sequaces. sed non secundũ subsistentiã Dei Verbi ad carnem animatã anima rationali & intellectuali, vnitatẽ factam esse confitẽtur. Et hæc quidem sufficiebant ad conuincendam impietatem eorum, qui sceleratã epistolã vindicant: tamen & in fine scriptor eiusdem epistolæ ostendit suã perfidiam, dicendo, quod oportet credere in templũ, & in eum. qui habitat in templo, per quæ aperte duas introducit personas. Sed istã impietatem a Theodoro & Nestorio scriptor epistolæ edoctus est. Catholica autẽ Ecclesia talem condemnans perfidiam, non in templum, & in eum, qui habitat in templo, sed in vnum Dominum nostrum Iesum Christum Dei Verbum. incarnatum & hominem factum cõfitetur, [k] & credere tradit. Nihil autem mirãdum est, si vocabulo naturarũ

[k] Ed. credere se confitetur

vsus

ἐχρήσατο ὁ τὴν ἀσεβῆ ἐκείνην ἐπιστολὴν γράψας. οὐθὲν γὰρ τοῖς αἱρετικοῖς ϖρὸς ἀπάτην τῶν ἀκουόντων ϖῶς ἂν ϖαρὰ τῶν ὀρθοδόξων εὐσεβῶς λεγομένας Φωνὰς κεχρῆσθαι, καὶ τὴν εὐσεβῆ ϖερὶ τούτων ἔννοιαν τε καὶ ἐξήγησιν ϖρὸς τὴν οἰκείαν μεταΦέρειν ἀσέβειαν. ἐπειδὴ ἔστιν ὅτε αἱ αὐταὶ Φωναὶ καλῶς μὲν ἐξηγούμεναι καὶ νοούμεναι μετὰ τῆς εὐσεβείας εἰσὶ· κακῶς δ' ὑϖὸ τῶν αἱρετικῶν ἑρμηνεύονται καὶ ϖροΦερόμεναι τὸ ἀσεβὲς ἔχουσιν, ἃ μέλει. Νεστόριον αἰτιᾶται μὲν δύο Φύσεις καὶ ἓν ϖρόσωπον μὴ ὁμολογοῦντα ἢ ϖερὶ τούτων τὴν καθ' ὑϖόστασιν ἕνωσιν, ἣν ἐν ἘΦέσῳ ϖρώτην ἁγία σύνοδος, ἧς ἐξῆρχον Κελεστῖνος καὶ Κύριλλος οἱ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ σὺν ϖροσεδέξαντο, ἀλλὰ καὶ ϖαρεδίκασαν. ἡμεῖς δὲ τὴν τῶν ἁγίων ϖατέρων διδασκαλίαν μᾶλλον ϖαιδεύσαντες, ἐξ ὧν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ εἷς τῆς ἁγίας τριάδος, ὁ θεὸς λόγος σαρκωθεὶς σωτηρίαν καὶ τὴν ϖάντων διαΦερόντως σὺν μὴ βεβλαμμένως Φιλονικῶν, ἀλλ' ἐϖὶ δὴ ϖρὸς ἀσέβειαν ἅϖαξ σκλίναντες, καὶ ἑτέροις ἐϖιχρῆσιν, ἀναγκαίως ἡμεῖς καὶ τοὺς τοιούτους αὖϖαν ϖροΦάσεις ματαίας ὀϖτοδείξομεν. Φασὶ γὰρ μὴ δεῖν ἐϖὶ μέμψει τοῦ ἀσεβῆ ἐπιστολὴν, διὰ τὴν Φέρεσθαι ἐν ϖισὶ βιβλίοις. ἀλλ' εἰ ἔστι τις καὶ τῶν αὖϖαν ἀνάγκην ϖεριδέξηται, δεῖ καὶ Εὐτυχέα καὶ Νεστόριον δέχεσθαι, ἐϖειδὴ ϖολλὰ καὶ ϖερὶ τούτων τοῖς ἐν τῇ συνόδῳ ϖεπραγμένοις ἐμΦέρεται. ἀλλ' ὐδεὶς τῶν ὠΦρονέντων τοῖς ϖαρ' αὖϖαν λεγομένοις ϖροσέξει τὸν νοῦν. τὰ γὰρ ϖερὶ τῶν αἱρετικῶν ἐν τοῖς συνόδοις ϖεΦερόμενα, καὶ μέρος τῶν ὑϖομνημάτων γινόμενα, σὺν ἵνα τῷ ἐλεῳθερωθῆναι, ἀλλ' εἰς ἔλεγχον αὐτῶν ἢ ἵνα μείζονι καταγνῶσι αὐτῶν τι, ἢ τὰ ὅμοια αὐτοῖς Φρονέντων ϖροσλαμβάνεται. εἰ καὶ ὅτι τὰ τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς Φερόμενα ὑϖομνήματα ἐν ϖισὶ μὲν βιβλίοις, ὡς εἴρηται ἐντέτακται, ἐν ᾗ τῆς αὐξητικοῖς ἐν οἷς ἐπέγραψαν οἱ ὀσιώτατοι ἐπίσκοποι ἀδαμοῦ ἤυρηται. ϖλὴν κἀκεῖ. ᾧ ἢ ϖροσέχειν τὰς ἀληθεῖας ζητοῦσας, ὅτι ϖολλάκις ἴνιά ἐν τῇ συνόδοις ϖροϊόντων ἐν αὐτῇς ὁρισθέντων λέγεται, ἢ κατ' ϖαράληψιν, ἢ κατ' ἐναντίωσιν, ἢ κατ' αὔξησιν. ὐδεὶς δὲ ϖροσέχει τοῖς κατὰ μέρος ϖροϊόντων λεγομένοις· ἀλλὰ μόνοις τοῖς κατὰ κοινὸν συναίρεσιν ϖάντων ὁριζομένοις. εἰ γὰρ κατ' ἐκείνους βούλοιτό τις ϖροσέχειν, ἢ ϖαντάπασιν εἰς ἀναϖόδεικτον ἑκάστη συνόδου ὁρίσκει ἑαυτὸν ἀνατρέπουσα. Διὰ ϖαῦτα τοίνυν ἐδεῖ οὐσῶν ἅϖερ ὀρθῶς εἰδέχοντο τὴν ἁγίαν συνόδων, μὴ τοιαύτας αὐτῇ μέμψεις ϖεριάπτειν, ἀλλὰ ἀκολουθεῖσαι τοῖς διδασκάλοις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα τοῖς ἐν ἁγίοις Ἀθανασίῳ τῷ ἡμετέρῳ τῆς Ἀλεξανδρίας ἐκκλησίας ἐπισκόπῳ, καὶ ϖολλοὺς καὶ μεγάλους ἀγῶνας

usus est scriptor illius impiæ epistolæ. Solent enim hæretici, vt simpliciores deciperent, vocibus quidem vti, quæ ab orthodoxis pie dicũtur, rectum autẽ earum intellectum & expositionem, ad suam impietatem trãsferre. Quoniam autem eædem voces, quando bene exponuntur & intelliguntur, cum pietate sunt: quando autem male ab hæreticis intelliguntur & proferuntur, impietatẽ habent: itaq; Nestorium duas quidẽ naturas & vnam personam dicentem, non confitentem autẽ earum vnitatem secundum subsistentiam, Ephesina prima synodus, cuius authores erant Celestinus & Cyrillus sanctæ memoriæ, non suscepit, sed cõdemnauit. Nos autem sanctorum Patrum doctrinam per omnia sequentes, & vnitatẽ duarum naturarum, ex quibus Dominus noster Iesus Christus vnus sanctæ Trinitatis, Deus Verbum, incarnatus compositus est, & quod earum differentia nõ interemta est propter vnitatẽ, in superioribus apertius demonstrauimus: & sufficiebant quidẽ, quæ prædiximus, satisfacere eis, qui nolunt contendere. Sed quoniam illi, qui semel ad impietatem declinauerunt, & alia proponere conantur, necessario nos & tales eorum occasiones vanas ostendemus. Dicunt enim non oportere vituperare impiam epistolam, eo quod in aliquantis fertur codicibus. Sed si hoc aliquis secundum eorum dementiam suscipiat, oportet & Nestorium & Eutychen suscipi, quoniam plurima & de his in gestis continentur, quæ apud synodum acta sunt. Sed nemo sapiens dictis eorum animum intendet. Quæ enim de hæreticis proferuntur in synodis, & pars gestorum fiunt, non ad liberationem inferuntur, sed ad maiorem condemnationem eorum, & qui eis similia sapiunt. Oportet autem etiam illud attendere eos, qui veritatem perscrutantur, quod forsitan in Conciliis quædam a certis ibi conuenientibus dicuntur, aut per fauorem, aut per contrarietatem, aut per ignorantiam. Nemo autem attendit ea, quæ per partem a quibusdam dicuntur: sed sola illa, quæ ab omnibus communi consensu definiuntur. Si enim aliquis secundum illos voluerit attendere eiusmodi contrarietates, vnaquæque synodus inuenitur semetipsam destruens. Propter hæc igitur oportebat eos, si sanctum Concilium recte susciperent, non tales blasphemias ei applicare, sed sequi Doctores Catholicæ Ecclesiæ, & maxime sanctum Athanasium, qui fuit Alexandriæ Episcopus, & plurimos & magnos labores susceptis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἀπαδεξαμένῳ τὰ τῆς τῶν χερσιανῶν πίστεως ὀρθῆς καὶ πάσης αἱρέσεως, καὶ μάλιστα τῶν ἀσεβεστάτων Ἀρειανῶν, τῶν γὰρ αὐτῶν Ἀρειανῶν πρὸς ἀπάτην τῶν λαῶν εἰς τὸν ἑαυτῶν μερίδα ὄντα ἀπορθμίων Διονύσιον, μετὰ πολλῶν ἐτῶν τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀθανασίου τῆς Ἀλεξανδρείου νομίμου ἐπισκοπου, καὶ λεγόντων ὡς αὐτὸς καὶ Διονύσιος τὸ ὅμοια αὐτοῖς ἐφρόνησεν, Ἀθανάσιος ὁ μέγας τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλος πολλοῖς τρόποις ἐγγεγράφως ἀπέδειξεν τὸν ὀρθὸν τοῦτον Διονύσιον ἐξ ἀρχῆς κηρῦξαι, καὶ μηδαμῶς ὑπενωνῆσαι τῇ τῶν Ἀρειανῶν ἀσεβείᾳ. οὗτοι δὲ τὰ τῶν αἱρετικῶν φρονοῦντες, εἰς τὸν οἰκείαν ἀσέβειαν τοῦτῳ πειρῶνται σπουδάζουσιν· ὅπερ ἐστὶν κατακεκριμένα, καὶ πᾶσι ὑπόπτα πρὸς τοῖς *εἰ πατέρας ἁμαρτάνουσιν, διδάσκει ἡμᾶς ἡ θεία γραφή. εἰ γὰρ Χαμ ὁ υἱὸς τοῦ Νῶε θεασάμενος γυμνὸν τὸν ἴδιον πατέρα, καὶ μὴ καλύψας τὸν τοῦ πατρὸς σωματικῶν γύμνωσιν ἐξελθὼν ἐπήγγελε τοῖς τοῦτο τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἐκεῖνοι ἱματίῳ τοῦτο ἐπεσκέπασαν. αὐτὸς δὲ Χαμ καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ γνησθέντες ὑπὸ καθάρα γεγόνασιν, οἱ δὲ σκεπάσαντες δι' εὐλογίας μεγάλης ἠξιώθησαν. πολλῷ μᾶλλον ἔστι μείζονος καὶ ἐπὶ πλείονος κατακρίσεως εἰσὶν ἄξιοι, οἱ τὸν μηδαμῶς προσῶσαν ἀτιμίαν τῇ σωτῆρι προσδάζοντες διὰ τὴν ἀσεβείας τὸ ὑπόπτου καὶ θεοδώρου πρεσβύτην αὐτῆ. ἀλλ' ὁ διὰ τὴν ἀσεβῆ ὑπόπτου, ἢ οἱ τούτης αὐτομόλμοι ἐκφοξονται τὸ ὑπὲρ αὐτῶν ἀσεβείᾳ κατάκρισιν· ἀλλ' ὁ δὲ θεόδωρος οὐ ἕλλωας τῆς Ἰουδαίκης καὶ πάντας εἰρελικὰς τῇ ἀσεβείᾳ ὑπερβαλόμενος. οὗτος γὰρ πρὸς τὰ ἄλλαις αὐτοῦ βλασφημίαις οὐκ ἠρκέσθη τῷ πρὸς τὸ ἰδίαν πλανῶν παρερμηνεῦσαι τὸ σύμβολον τῶν τιν' ἁγίων πατέρων, ἀλλὰ καὶ πρὸ φρονῆσας. τότε ἕτερον σύμβολον ἐξέθετο πίστις ἀσεβείας πεπληρωμένον ἐν ᾧ ἀναθεματίσαι οὗτος ἑτέρως φρονοῦντες ἢ αὐτὸς ἐβουλήθησαν ἐτόλμησεν, ὥστε ὅσον οὐκ τὰ ἐκείνων μανῆναι πάντας οὓς ἁγίους ὁσιούλους καὶ πατέρας καπηκριδε. οὗτος ἦτο ἀληθὲς θεοδώρου σύμβολον καὶ ἐν τῇ κατ' Ἔφεσον πρώτῃ συνόδῳ προσημοδεν, ἢ ἐν Χαλκηδόνι ἀγνωσθεν ὑφ' ἑκαστέρας συνόδου μὴ ἐκθεμένου καὶ τὰ δεξαμένων αὐτὸ κατηκρίθη. ἐπειδὴ οἵνες τὸ ὑπὲρ θεοδώρου λόγον πεπίμμοι, πρὸ φερομένων τῶν ἀληθῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων διὰ τὰ ἐνόσων αὐτοῖς βλασφημίαν προσπιπτόντες μὴ λέγειν, ὅτι ἀληθῆ οὕτω τυγχάνει. αὐτὸν δὲ τὸν τοιαύτην ἀσέβειαν ἐξαμέσεντα παρεξύντες ἀναθεματίζειν, θαυμάζομεν τὴν τούτων ἄνοιαν ὅτι τῇ θεία γλώσσῃ ἐναντιόσεται γραφῇ φανερῶς λεγούσῃ, ὅτι ἐν ἴσῳ μίσει τὰ θεῷ καὶ ὁ ἀσεβῶν καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ καὶ γὰρ τὸ πεαχθὲν σὺν τῷ δράσαντι κολαδήσεται. εἰ δὲ ὁμοίως τῇ αὐτῇ ἀσεβείᾳ μισητὸς θεῷ καὶ ὁ ἀσεβῶν πεφήνεν ὡς ὁ τοιοῦτος κεχωρισμένος ἀπὸ θεοῦ, καὶ τῷ ἀναθέματι δικαίως ὑποβάλλεται. τὸ

pro recta Christianorũ fide aduersus omnẽ hæresim, & maxime cõtra impiissimos Arianos. Ipsis. n. Arianis ad decipiendos populos suo errori coniungentibus Dionysiũ, qui ante multos annos Athanasii fuit Alexandriæ Episcopus, & dicentibus, quod & ipse Dionysius similia eis sapuit, Athanasius magnus Ecclesiæ Doctor multis modis ostendit in scriptis, rectã fidem Dionysium ab initio prædicasse, nullo modo participem Arianæ impietatis fuisse. Isti autẽ hæretica sapientes, suã impietatẽ eidem synodo applicare festinant. Qualis autẽ est condemnatio, & qualis imminet maledictio eis, qui in Patres peccãt, docet nos & diuina scriptura. Si. n. Cham filius Noæ cum vidisset nudum suum patrem, quoniã nõ cooperuit patris corporalẽ nuditatẽ, sed egressus nunciauit cãfratrib. & illi vestimento eã cooperuerunt, ipse quidẽ Chã, & illi, qui ex ipso nati sunt, sub maledictione sunt: qui autẽ cooperuerũt, magnã benedictionẽ meruerũt: multo magis isti maiore & ampliore condẽnatione digni sunt, qui ad synodũ minime pertinentẽ infamiã, festinant per impietatem epistolæ & Theodori, eidem sanctæ synodo applicare. Sed non ideo impia Epistola, vel defendentes eam, condemnationẽ suæ impietatis effugient: sed neq. Theodorus, qui paganos & Iudæos, & omnes hæreticos impietate superat. Impio. n. Theodoro non suffecit, super alias eius blasphemias ad suũ errorem male interpretari symbolum trecentorum decem & octo sanctorũ Patrum: sed etiam cõtempto eo, aliud symbolum exposuit omni impietate plenum, in quo anathematizare ausus est eos, qui aliter sapiunt vel tradunt, vt quantũ ad illius insaniã pertinet omnes sancti Apostoli & Patres condemnarentur. Hoc autem Theodori impium symbolũ & in Ephesina prima synodo prolatum, & in Chalcedonensi recitatũ, ab vtraq. synodo cum eius expositore, & eis, qui illud suscipiunt, condemnatũ est. Quoniã autem quidã, verba pro Theodoro facientes, cum proferuntur impia eius conscripta, propter insertam eis blasphemiam confingunt quidẽ dicere, quod impia sunt, ipsum autem, qui talem impietatem euomuit, recusant anathematizare: miramur corũ dementiã, quod diuinæ scripturæ contraria agunt, euidenter dicenti, quia æqualiter horribilia sunt apud Deũ impius & impietas eius. Actio. n. cum actore punietur. Si autẽ similiter impietati horribilis est Deo ille, qui impie agit, certe separatus est talis a Deo, & anathemati iuste subiicitur. Anathema. n.

Dogmata hæretica damnanda cum hæreticis.

Quæ secundũ præmissam distinctionẽ accipienda sunt.

Sapien. 14.

γὰρ ἀνάθεμα ἄλλο ἕτερον σημαίνει, ἢ τὸν ἀπὸ θεοῦ χωρισμὸν, ὡς ἐν τῇ παλαιᾷ καὶ τῇ καινῇ διαθήκῃ τὸ αὐτὸ ἀνάθεμα καὶ κρίμα δηλοῖ. ὅτι δὲ ὁ κύριος οὐκ μὴ μένῃ ὄντας ἐν τῷ τῆς ἀληθείας αὐτοῦ λόγῳ, κεχωρισμένους εἶναι λέγει τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίῳ πρὸς οὓς Ἰουδαίους διαλεγόμενος ὅτω φησὶ, Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλος ἐστὶν τῆς ἁμαρτίας. ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς αἰῶνα, ὁ δὲ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ὅτι δὲ τὸν τοῦ κυρίου ὀνομασμένον οἰκίαν, ἡ θεία γραφὴ ἐκκλησίαν θεοῦ ζῶντος καλεῖ, ὁ ἀπόστολος μαρτυρεῖ ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον πρώτῃ ἐπιστολῇ. εἰδὲ λέγουσί τινες μὴ δεῖν Θεόδωρον μετὰ θάνατον ἀναθεματίζεσθαι, ἵνα ὦσιν οἱ τὰ τοιαῦτα αἱρετικὸν ἐκδικοῦντες, ὡς πᾶς αἱρετικὸς μεχρὶ τέλους τῇ οἰκείᾳ πλανῇ ἐμμεῖνας δικαιώτερον δι' ὧν ἐκεῖ ἀναθεματισμῶν καὶ μετὰ θάνατον ἐπιβάλλεται, καὶ ὅτι ἐπὶ πολλοῖς γέγονεν αἱρετικοῖς ἀρχαιοτέροις τε καὶ τῆς ἐγγυτέρω τοῦτ ἐστὶν Βαλεντίνῳ, Βασιλίδῃ, Μαρκίωνι, Κηρίνθῳ, Μανιχαίῳ, Εὐνομίῳ, καὶ Βονόσῳ. τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ Θεοδώρου γέγονεν, καὶ ἐν ζωῇ κατηγορηθέντι καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματισθέντι ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων. εἰ μὴ βέλοντας πείθεσθαι ὡς αἱρετικῷ οἱ τοῦτου αὐτομολήσαντες. τῇ γοῦν παρ' αὐτῶν ἐνδικουμένῃ ἀσεβεῖ ὑποθήκῃ τις ἐπιτύχοι, ἢ τις εἰ καὶ τὰ μάλιστα Θεόδωρον συκοφαντεῖ, ὅμως φανερὸς λέγει ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησίας παρ' ἁγίων πατέρων ἀναθεματισθὴ καὶ ἐξ ἐκείνου πολλὴ ζήτησις γέγονε περὶ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, ὡς ἀσεβείας ὄντων, ὅτι πεπληρωμένων. ἔστο δὲ ἐπιοίσω τὰ καθ' οἱ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐφ' ᾧ μὴ οὓς ἀπλουστέρους τυγχάνοντας τοῖς ἐκείνου ἀσεβέσι συγγράμμασι τῆς ὀρθῆς πολυτρόπου πίστεως. ὅτι δὲ οἱ ἀσεβεῖς οἱ καὶ μὴ κατὰ πρόσωπον μόνῳ ζωῇ δέξονται ἀναθεματισμὸν ὅμως καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματίζοντας, καὶ ἐκ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας δείκνυται ἐκ τῶν ἁγίων συνόδων. ἡ μὲν γὰρ ἐν Νικαίᾳ σὺν τὸ ἀσεβὲς Ἀρείου φρόνημα πρεσβεύοντας, ἀνωνύμως, ἀνεθεμάτισεν. ἡ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ Μακεδονίου ἀσεβεστάτου αἱρεσιν, ἀλλ' ὅμως ἡ ἁγία τοῦ θεοῦ ἐκκλησία, καὶ μετὰ θάνατον Ἀρειον καὶ Μακεδόνιον ὀνομαστὶ ἀναθεματίζει. ἐκ πολλῶν δὲ τῶν ἀποδείξεων ἐλεγχόμενοι ὡς ἀσεβῶσι διὰ κενῆς οἱ Θεοδώρου καὶ τὰ ἀσεβείας αὐτοῦ ἀπομόμενοι ἐφ' ἑτέραν ματαίαν πρόφασιν καταφεύγουσι, λέγοντες, μὴ δεῖν αὐτὸν ἀναθεματισθῆναι διὰ τὸ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἐκκλησιῶν τετελευτηκέναι. ἔδει δὲ αὐτοῦ εἰδέναι ὡς ἐκείνοι τελευτῶσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἐκκλησιῶν, οἱ τὸ κοινὸν τῆς εὐσεβείας δόγμα τὸ ὅτι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας κηρυττόμενον, μέχρι τέλους *φυλαξάμενοι.

Anathema sicut in veteri & nouo Testamento iudicium diuisis.

Ioan. 8.

Timot. 1.

*al. φυλάξαντες.

nihil aliud significat, nisi a Deo separationem, sicut in veteri & nouo Testamento iudicium de Anathemate significat. Quod autem & Dominus eos, qui non permanent in verbo veritatis ipsius, separatos esse ab Ecclesia dicit, in Euangelio secundum Ioannem Iudæos alloquens sic ait: Omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Seruus autem non manet in domo in æternum, filius autem permanet in æternum. Quod autem, quam Dominus nominat domum, diuina scriptura Ecclesiam Dei viui vocat, Apostolus testatur in Epistola prima ad Timotheum. Si vero quidam dicunt, non oportere Theodorum post mortem anathematizari, sciant, qui talem hæreticum defendunt, quod omnis hæreticus, vsque ad finem vitæ in suo errore permanens, iuste perpetuo anathemati & post mortem subiicitur, & hoc in multis hæretis & antiquioribus, & propioribus, factum est, id est, Valentino, Basilide, Marcione, Cerintho, Manichæo, Eunomio, & Bonoso. Hoc autem idem & in Theodoro factum est, & in vita accusato, & post mortem anathematizato a sanctis Patribus, quibus si credere noluerint, vt hæretici eius defensores, vel impiæ Epistolæ, quam ipsi defendunt, credant. Qua licet Theodorum collaudet, manifeste tamen dicit, quod in Ecclesia a sanctis Patribus anathematizatus est & ex illo plurima inquisitio facta est de eius conscriptis, vtpote plenis impietate. Huc autem tunc faciebant Catholicæ Ecclesiæ Doctores, ne simpliciores legentes illius impia conscripta, a recta fide declinarent. Quod autem impii, licet non in vita in suam personã anathema susceperint, tamen & post mortem anathematizantur a Catholica Ecclesia, ostenditur a sanctis synodis. Nicæna enim synodus eos, qui impii Arii secta colunt, sine nomine anathematizauit. Quæ autem in Constantinopoli cõgregata est, impiam Macedonii hæresim similiter condemnauit, sed tamen Dei sancta Ecclesia & post mortem Arium & Macedonium nominatim anathematizat. Cum autem ex multis probationibus conuincuntur, quod superuacue & impie agunt, qui Theodorum & impietatẽ eius defendunt, ad aliã vanã occasionẽ confugiunt, dicentes, nõ oportere eũ anathematizari, eo quod in cõmunicatione Ecclesiarum mortuus est. Oportebat autem scire eos, quod illi moriuntur in communicatione Ecclesiarum, qui commune pietatis dogma, quod in vniuersali Ecclesia prædicatur, vsq. ad finem seruauerunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἔστ⟨ω⟩ δὲ τῇ οἰκείᾳ ἐντελὴς πήσεις ἀσεβείᾳ, ὅτε πάσης ἐκκλησίας ἐξεβλήθη. ἀμέλητοι κ̄ πᾶσι τὸ πλήρωμα τῆς ἐν Μόψου ἐσίας ἐκκλησίας, ἐν ᾗ λέγεται ἐπίσκοπ⟨ος⟩ γενέσθαι, ἀφ' ἧς βλασφημίας ἀφ' ἅπερ ἕλληνές τε κ̄ Ἰουδαῖοι, κ̄ Σοδομίται τῶν ἁγίων πατέρων συνηριθμήθη, ἀπείλ-ηφαν ἐξ ἐκείνης τῶν ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας διπτύχων τὸ τοῦτο μνημόσυνον, ὡς τὰ αὐτὰ τοῦτο συνάπτα κ̄ τ' αὐτὸν πόλιν τῷ τῆ συνόδῳ τ' ἐπαρχίας ὑπομνήματα δείκνυσιν. θαυμάζομεν γοῦν τοὺς ἐκδικοῦντας Θεόδωρον εἰκότως μὴ τὸν τε κ̄ τὸν αὐτ' ἀσέβειαν ὑπέρχειν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ γέγονεν ἐπίσκοπ⟨ος⟩, ὡς αἱρετικὸν ἐκ πολλῶν τ' χρόνων αὐτὸν ἀπεβάλετο. ὅτι γ' ὅμως καθ' ἑκάστ' οἰκεία τ' τοιαύτην προβάλλονται πρόφασιν, οἱ Θεόδωρον ἐκδικοῦντες ἔξεστιν γνῶναι, κ̄ ἐξ αὐτ' ὅτι Ἰούδα γνωμάτων φοβερὸν κέρμα⟨τος⟩. ἐκεῖν⟨ος⟩ γὰρ νομίσας λαθάνειν τ' τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων γινώσκοντα ἐκείνων ἔγνω τ' μυστηρίων τοῖς ἀποστόλοις, ἀλλ' ὅμως οὐδὲν αὐτὸν ὄνησε, κ̄ ἡ μ̄ τ' κρίσεως κοινωνία. ἀλλ' ἵδε τὸ κ̄ μ̄ θανατον αὐτ' δώδεκα ὀνομαθῆναι τ' μαθητὰς, ὡς φησὶν Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστὴς, λέγων. Θωμᾶς γ' ὁ λεγόμ⟨ενος⟩ Δίδυμ⟨ος⟩, ὡς τ' ιβ, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησ̄ς, ἡ ἐξέρει τὸν Ἰούδαν τῆς κατακρίσεως, ἡ συναριθμεῖσθαι ποιεῖ τοῖς ἀποστόλοις. ἀμέλητοι μ̄ τῷ γ' κυρίᾳ αἰάλη-ψιν οἱ ἀπόστολοι δι' οἰκείας ψήφ⟨ου⟩ τὸν αὐτὸν Ἰούδαν κ̄ μ̄ θάνατον κατεδίκασαν, ἕ ἕτερον αὐτὸν ἐσήγαγον. ὅτι δὲ ματαίαν πρόφασιν προβάλλονται λέγοντες, μὴ δεῖν οὖν τελευτῶντας αἱρετικοὺς ἀναθεματίσεσθαι ἐξ αὐτῶν τ' γ' κυρίου ῥημάτων ἀποδείξωμεν. οὖν γὰρ ἀσεβεῖς, κ̄ ἐπ' ζῶντες νεκρὰς ὀνομάζ⟨ει⟩, λέγων, ἄφες οὖν νεκροὺς θάψαι τοὺς αὐτῶν νεκρούς. ὥσπερ οὖν κ̄ οὖν δικαίως τελευτήσαντες ζῶντας ἀποκαλεῖ. λέγ⟨ει⟩ γὰρ πρὸς Ἀβρα-άμ, κ̄ Ἰσαάκ, κ̄ Ἰακώβ, ὅτι ὁ θεὸς οὐκ ἔστιν νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. εἰ τοίνυν κ̄ οὖν ἐκείνων λόγες ἐ χρὴ οὖν αἱρετικοὺς τελευτῶντας ἀναθεματί-ζεσθαι, ἐδὲ ζῶντες αἱρετικοὶ ἀναθεματισθήσονται, οὓς νεκρὰς κύρ⟨ιος⟩ ἀποκαλεῖ, ἀφ' τὸ ἀποχωρι-σμοὺς εἶναι αὐτ' γ' εἰσιν⟨ος⟩· ἐγώ εἰμι ἡ ζωή. κ̄ κατ' αὐτοῦ λοιπὸν οὔτε ζῶντες οὔτε τελευτῶντες αἱρετικοὶ ἀναθεματισθήσονται, κ̄ μάτην κατ' ἐκείνους ἡ ἀποστολικὴ διδασκαλία παρέδωκεν ἀναθεματίζεσθαι, οὖν παρέλοιπεν ὡς παρ' ὃ παρελάβομεν, μάτην αἱ ἁγίαι σύνοδοι οὖν αἱρετικοὺς κατέκριναν, μάτην κ̄ οἱ ἄλλοι ἅγιοι πατέρες κ̄ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας οὖν αἱρετικὰς ἀνεθεμάτισαν. μέμψονται γ' κ̄ Ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ λέγοντι· ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τὰ ἔργα κυρίου ἀμελῶς. κ̄ Δαυὶδ τῷ προφήτῃ εἰπόντι· ἐπικατάρατοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπ' τ' ἐντολῶν σ' κ̄ συντόμως τὸν· καὶ ἵνα μὴ μακρολογῶμεν, πᾶσα ἡ θεία γραφὴ πολλαχοῦ τὰς τοιαύτας κατακρίσεις εἰσάγει τοῖς ἀσεβέσιν. εἰ δὲ οἱ ἀμελῶς ποιοῦντες τὰ ἔργα κυρίου, κ̄ ἁμαρτάνοντες περὶ τὰς αὐτ' ἐντολὰς τοιαύτας κατακρίσεσιν ὑποβάλλονται· πόσῳ μᾶλλον Θεόδωρ⟨ος⟩ ὁ ἀσεβὴς ὁ τοιαῦτα κατ' αὐτ' ἕ μεγάλα Θεὸν, κ̄ σωτῆρ⟨α⟩ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ βλασφημήσας, δικαιώτερον κατακέκριται κ̄ ἀναθεματίζεται. κ̄ ἤρκει μὲν πρὸς τοῦτο τὰς προτεθείσας αὐτῶν τε κ̄ ἐτέροις ἡμῶν λόγοις ἀποδείξεσι, πρὸς ἃ δ' δεῖν κ̄ μ̄ τελευτῶντ' οὖν αἱρετικοὺς καθανεσθαι κατ' αἰχύνην οὖν Θεοδώρου μεταποιουμένους, κ̄ παύσεται τῆς τοιαύτης ἀσεβείας. ἀφ' ᾗ τὸ ἐμ-φιλονείκως τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν τὸ πλέον ἐρεθισμοῦ, ὅτι τινὲς τῶν συνεχθέντων ἐν τῇ κ̄ Νικαίᾳ ἁγίᾳ συνόδῳ, κ̄ ὑπογράψαντες τῷ ὁκτεθέντι παρ' αὐτοῖς ὅρῳ ἤτοι συμβόλῳ τῆς πίστεως, ἐπειδὴ μ̄ πάντα ἐναντία φρονήσαντες ἐφάνησαν· οἱ μὲν ζῶντες, οἱ δὲ μ̄ θανάτου ἀναθεματίσθησαν ὡς ἀφ' Δαμάσου ἕ τῆς ὁσίας μνήμης πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, κ̄ τῆς ἐν Σαρδικῇ οἰκουμενικῆς συνόδου κ̄ μαρτυρεῖ ὁ ἐν ἁγίοις Ἀθανάσι⟨ος⟩, ἀλλὰ κ̄ ἡ ἐν Χαλκηδόνι ἁγία πανόδ⟨ος⟩ δόμενον τ' Ἀντιοχείας ἡγούμενον διάκοσιον. μ̄ θάνατον κατεδίκασε, τολμήσαντα μόνον γράψαι δεῖν ἀφαιρεθῆναι τὰ ιβ κεφάλαια ἕ ἐν ἁγίοις Κυρίλλ⟨ου⟩. ἐπειδὴ γ' οἱ Θεοδώρ⟨ου⟩ αὐτοπαθῶς ἀφελοῦντες, πάσης τε πάσης * προστάσεως κ̄ ἐγκλήσεως ἐκπεπλοκότες ἐπεχείρησαν λέγειν, πρὸς ἀπάντων τ' ἀγνοούντων ὡς ὁ τ' ὁσίας μνήμης Κύριλλ⟨ος⟩ ἐν τινι μέρ⟨ει⟩ διστολῆς ἕ τὸν διένεσεν ἐκ πολλῶν ἀποδείκνυ· ὅτι ἐ συμβαίνῃ τὸ αὐτῶν ἐγχείρημα ἴσοις εἰρημένοις ὡς ἀφ' ἕ ἐν ἁγίοις Κυρίλλ⟨ου⟩ ἐν Διαφόροις αὐτ' λόγοις κ̄ ἕ δυσ-τεβὲς Θεοδώρ⟨ου⟩, ἐν οἷς αἰσεβέστερον αὐτὸν παύτων τ' ἄλλων αἱρετικῶν ἀποδείξας. εἶναι οὖν * ἐνεγγὺς τὸ πλῆθ⟨ος⟩ τε κ̄ τὸ μέγεθος τ' αὐτ' βλασφημιῶν τ' εἰρημένων κ̄ ἕ μεγάλα Θεὸν κ̄ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησ̄ Χριστ̄ ἀπεφθέγξαλο, ἅτως εἶπον, ἐξέχει ἐράνιος ἐπὶ τέτ⟨ω⟩, κ̄ ἔφριξεν ἐπὶ πλέω σφρόδρα λέγ⟨ει⟩ κύριος. ὦ τ' ἀπορρήτα σκεότητος, ὦ γλώσσης λαλεύσης ἀδικίαν κ̄ ἕ θεὸν κ̄ τὸ κέρας αἴρ⟨ουσ⟩. Ϲ πάλιν· ἔπηξε ἄνθρωπε τῇ σωτ̄ ἕ γλώσσῃ θύραν κ̄ μοχλὸν, πῶσαι τὸ κέρας εἰς ὕψος ἐπαίρων κ̄ λαλῶν ἀδικίαν κ̄ ἕ θεὸν μέγ⟨ει⟩ τῇ ⟨θ⟩ πίστ⟨ει⟩ δαῖ, αἰσχυνθέντι Χριστ̄ εἰς νοῦν ἐχέτω τὸ γεγραμμένον ὡς ἀφ' ἑαυτ⟨οῦ⟩ ἐσίᾳ Παύλου· οὕτω δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς οὖν ἀδελφὰς Ϲ πληΐοντες αὐτῶν ἀσθενοῦσαν τὴν συνείδησιν εἰς Χριστὸν εἰ ἁμαρτάνετε. κ̄ ἵνα τι κ̄ ἐκ προφητικῶν φθέγξωμαι βιβλίων, ἐδικαιώθη Σόδομα ἐκ σου, νενίκηκας τὰς τῶν ἐλλίων

dicamus, omnem diuinam scripturam in diuersis locis tales condemnationes impiis inferentem. Sin autem illi, qui negligenter opera Dei faciunt, & peccant in mandatis eius, talibus condemnationibus subiiciuntur: quanto magis impius Theodorus, qui talia aduersus ipsum magnum Deum, & Saluatorem nostrum Iesum Christum blasphemauit, iuste condemnatus est & anathematizatus? Et hæc quidem sufficiebant, super memoratas & aliis nostris libris insertas probationes, quas protulimus, ostendentes, quod oportet etiam post mortem hæreticos condemnari, confundere eos, qui Theodorum defendunt, & compescere a tali impietate. Quoniam autem contentiose in iisdem permanent, etiam quod est amplius, dicemus, quia quidam ex ipsis, qui in Nicæna sancta synodo conuenerunt, & expositæ ab ea fidei definitioni vel symbolo subscripserunt, quoniam postea contraria sapientes apparuerunt: alii quidem viui, alii autẽ post mortem anathematizati sunt a Damaso sanctæ memoriæ Papa antiquioris Romæ, & ab vniuersali Sardicensi synodo, prout testatur sanctus Athanasius, sed & Chalcedonensis sancta synodus Domnum Antiochiæ factum Episcopum, post mortem condemnauit, quod ausus est scribere, oportere solum taceri duodecim capitula sancti Cyrilli. Quoniam autem Theodori defensores hæretici, omni propositione & conatu excidentes, [m] præsumunt, dicere ad deceptionem ignorantium, quod sanctæ memoriæ Cyrillus, in aliqua parte Epistolæ illũ collaudauit, ex multis ostenditur, quod non conuenit eorum conamẽ dictis a sancto Cyrillo in diuersis eius libris contra impium Theodorum, in quibus magis impium omnibus aliis hæreticis eum ostendens, deinde non sustinens plurimas & maximas eius blasphemias contra magnum Deum & Saluatorem nostrum Iesum Christum dictas, exclamauit, ita dicens: Expauit cælum super hoc, & horruit amplius vehementer, dicit Dominus: O intolerabilem malignitatem, o linguam loquentem iniquitatem contra Deum, & mentem in altitudinem cornu extollentem. Et iterum: impone homo tuæ linguæ ostium & seram, cessa cornu in altitudinem extollens, & loquens iniquitatem aduersus Deum. Quousq; insultas patienti Christo? In mente habe scriptum a diuino Paulo: Sic autẽ peccantes in fratres & percutientes eorum infirmam conscientiam, in Christum peccatis. Et vt aliquid etiam ex Prophetицis loquar codicibus, iustificata est Sodoma ex te, superasti paganorum

[m] al. excedẽtes.

Iste autem vsq; ad mortem in sua permanens impietate, ab omni Ecclesia eiectus est. Itaq; & omnis plenitudo Mopsuestenæ Ecclesiæ, in qua Episcopus dicitur fuisse, cum inuenisset, quod Paganis & Iudæis & Sodomitanis a sanctis Patribus connumeratus est, deleuerunt ipsi ex illo a sacris Ecclesiæ diptychis eius nomen, sicut gesta in eadem ciuitate apud Concilium Episcoporum illius prouinciæ confecta ostendunt. Miramur igitur Theodori sequaces, qui eum & impietatem eius tanquam suam defendũt, cum Ecclesia, in qua fuit Episcopus, vtpote hæreticum ex multis temporibus eum eiecit. Quod autem ad condemnationem suam talem occasionem proponunt defensores Theodori, scire licet & ex ipso aduersus Iudam facto tremendo iudicio. Ille enim cum putasset latere eum, qui occulta hominum cognoscit, Sacramentis communicauit cum Apostolis: sed tamen nihil ei profuit, quod cum dolo communicauit. Sed licèt post mortem eius duodecim nominati sint discipuli, sicut Ioannes Euangelista dicit, Thomas autem, qui Didymus dicebatur, vnus ex duodecim, non erat cum ipsis, quando venerat Iesus: tamen hoc non liberat Iudam a condemnatione, aut connumerari facit Apostolis. Vnde post ascensionem Domini, Apostoli per suam sententiam eundem Iudam etiam post mortem condemnauerunt, & alium pro illo introduxerunt. Quod autem vanam occasionem proponunt, dicentes, non oportere hæreticos mortuos anathematizari, & ex ipsis Domini verbis ostendemus. Impios enim, & adhuc viuos, mortuos nominat, dicens: Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Sicut iustos & iam defunctos, viuos nominat. Dicit enim de Abraham & Isaac & Iacob, quod Deus non est mortuorum, sed viuorum. Si ergo secundum verba illorum non oportet hæreticos mortuos anathematizari, nec viui hæretici anathematizabuntur, quos Dominus mortuos vocat, quia separati sunt ab ipso, qui dixit: Ego sum vita, & secundum eos iã nec viui, nec mortui hæretici anathematizabuntur: & sine causa, secundũ illos, Apostolica doctrina tradit anathematizari eos, qui tradunt præter quod accepimus: sine causa sanctæ synodi hæreticos condẽnauerunt: sine causa & alii sancti Patres & Doctores Ecclesiæ hæreticos anathematizauerunt. Inculpent autẽ & Hieremiã Prophetam, dicentem: Execrandus, qui opera Domini facit negligẽter: & Dauid Prophetam, dicentem: Execrandi, qui declinant a mandatis tuis: & vt compendiose dicamus,

Matth. 1.

Matth. 22.

1 De morte hæreticorum legitur in Decret. 24 q. 2. cap. sane præfertur.

Ierem. 48.

Psal. 118.

2. Corin 8.

Ezech. 16.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἀθυροστομίας, ὡς ἐποίησαντο κ̃ Χριστοῦ μωρίαν ἡγούμενοι τὸν σταυρὸν, ἰδόντα διέδειξας τὰ τῆς Ἰουδαϊκῆς ὑπονοίας ἐγκλήματα. τούτων γοῦν οὕτως ὄντων ἐπὶ κατακρίσει κ̃ ἀσεβοῦς Θεοδώρου ἀπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου ἱερημένων, εἰ καὶ δοίη τις κατὰ σοῦ τὰ ἐκείνων λόγους τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον εἰρηκέναι τι ὑπὲρ Θεοδώρου, οὐδὲ τοῦτο ἐξαιρεῖται αὐτὸν τῆς κατακρίσεως. Θέλισκομαι γὰρ ὡς πολλοὶ τῶν ἁγίων πατέρων, τινας τῶν αἱρετικῶν ἀποδείξαντο, ὥσπερ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Δαμάσος κ̃ Ἀθανάσιος, καὶ Βασίλειος ὁ Ἀπολιναρίου, καὶ Λέων δὲ ὁ τῆς ἁγίας μνήμης Εὐτυχέα. καὶ ὅμως ἐπιδηλα φανερὰ γέγονεν, ἡ τότων ἀσέβεια οὐκ ἐξέφυγον διὰ τὴν παιὰ τῶν ἀποδοχὴν αἱρετικοὶ τὸν μὴ ταῦτα εἰς οἰκεῖον πρόσωπον τὸν αὐτῶν ἀσέβειαν ἡμαρτάνειν κατάκρισιν τε, καὶ ἀναθεματισμόν. τοιοῦτόν ἐστιν ἡ μανία τὸν Θεόδωρον σκιδικύντων ὅλα τολμῶσι* καταψεύδεσθαι, καὶ Γρηγορίου ἐ θεολόγου, ἐ Ἰωάννου ἐ Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἐπιστολὰς πρὸς αὐτὸν Θεόδωρον δοκούλαντων πεπληρωμένας ἐπαίνων. ὅπερ ψεύδος ἐστὶ μεσον. Γρηγορίου γὰρ ὅτι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγωνισαμένου, καὶ σοῦ λαὸς ἀπὸ τῆς τῶν Ἀρειανῶν πλάνης εἰς τὸν ὀρθόδοξον πίστιν ἐπιστρέψας εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθε πατρίδα, πᾶς ἀπὸ τῶν αἱρετικῶν κακούργως πεφερομένας ἐπιστολὰς, ἃ πρὸς Θεόδωρον τὸν Μόψου ἐσίας ἔγραψεν, ἀλλὰ πρὸς Θεόδωρον ἐπίσκοπον Τυανῶν, ἥ τις ἐστὶν τῆς δευτέρας Καππαδοκῶν μητροπόλις. τῆς δὲ αὐτῆς χώρας ἐστὶν ἡ Ναζιανζ̃ ἧς γέγονεν ἐπίσκοπος ὁ αὐτὸς, ἐν ἁγίοις Γρηγόριος καὶ *Ἀρειανζ̃ τὸ χωρίον, ὅθεν ὥρμητο. τοῦτο γὰρ ἐ αὐτὰ συμφῶνες δηλοῦσιν ἐπιστολαὶ, μεμνημέναι ἐθνῶν καὶ συνόδων καὶ ἐ αὐτὸ χωρίε Ἀρειανζοῦ, ἐ ἑτέρων χωρίων τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, καὶ μᾶλλον ὡς τῇ ἐπιχωρίῳ Δαλέκτῳ Καππαδοκῶν ὀνομασμένων, καὶ Βοσπορείε ἐπισκόπων ὑπὸ αὐτῶν τελουῶτ̃ Κολωνίας τ̃ πόλεως καὶ ἑτέρων ἐπισκόπων, καὶ χωρεπισκόπων, καὶ μοναστηρίων ὑπὸ τῶν αὐτῶν τελούτων Θεόδωρον μνημονεύοντι, ὧν κ̃ μέχρι νῦν σώζεται τὰ αὐτὰ ὀνόματα, ποσία ἦ μετουσία Καππαδοκῶν πρὸς σοῦ δευτέρας κλησίας, ἢ τότε ἢ νῦν ὑπὸ ἀρχὴ Δαμερεστμένης τ̃ τῶν ἐπαρχιῶν τούτων διοικήσεως, ἢ πόσις ἐπισκόπους ὑφ̃ ἑαυτὸν ἔχειν ἤδωκτο ὁ Μόψου ἐσίας ἐπίσκοπ̃ αὐτὸς ὑπὸ τὸν τῆς αὐτῆς δευτέρας, Κλησίας μητροπολίτ̃ τελών. Ἰωάννης ἦ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς Θεόδωρον τ̃ Μόψου ἐσίας, οὐκ ἐπαίνων ἦ, ἀλλὰ μέμψεων καὶ ἐπιτιμήσεων οὕσαν μεστὴν, ὡς σκάσεσυτ̃ αὐτὸς τῆς θεοσεβείας. συνασκῆσας γὰρ αὐτῷ τὸν μονήρη βίον ἐνενίκαι τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ τῆς

verbositates, quas contra Christum fecerunt, stultitiam existimantes crucem, nihil esse ostendisti Iudaicæ superbiæ crimina. His igitur ad condemnationem Theodori, sic a sancto Cyrillo dictis, licèt aliquis cõcedat, secundum illorum verba sanctum Cyrillum aliquid pro Theodoro dixisse, neq; hoc liberat illum a condemnatione. Inuenimus enim, quod multi sanctorum Patrum quosdam hæreticos collaudauerunt, sicut sancti Damasus & Athanasius & Basilius Apollinarium, & sanctus Leo Eutychen: & tamen, cognita eorum impietate, non propter hoc euaserunt hæretici condemnationem & anathema, quod postea contra eorum personam & impietatem factum est. Tantus autẽ est furor defendentium Theodorum, quia præsumunt aduersus Gregorium Theologum, & Ioannem Constantinopolitanum mentiri, dicẽtes Epistolas ad eundem Theodorum plenas laudis eos direxisse: quod falsum est. Gregorius enim, cum in Constantinopoli pro veritate laborans, cõuersis per eum ab Ariana insania ad Catholicã fidem populis, ad suam patriam reuersus, Epistolas, quas hæretici dolose proferunt, non Theodorum Mopsuestenum scripsit, sed ad Theodorum Episcopum Tyanon, quæ est secundæ Cappadociæ metropolis. Eiusdem autem prouinciæ sunt & Nazianzus ciuitas, cuius fuerat Episcopus sanctæ memoriæ Gregorius, & Arianzus prædium, unde ortus fuerat. Hoc. n. & ipsæ Epistolæ aperte significant, memoriam facientes consuetudinum & collectionum & eiusdem prædii Arianzi, & aliorum prædiorum eiusdem prouinciæ, & mensis lingua Cappadocum nominati, & Bosphorii Episcopi sub eodem Theodoro constituti, qui tunc temporis Colonæ ciuitatis eiusdem prouinciæ Episcopus erat, & aliorum Episcoporum, & chorepiscoporum & monasteriorum, quæ sub Theodori iurisdictione erant, quorum usque nunc eadem nomina seruantur. Qualis enim esset communio Cappadocibus ad secundam Ciliciam, vel tunc, vel modo diuisa earum prouinciarum gubernatione. Et quos Episcopos sub se habere poterat Mopsuestenus Episcopus, cum ipse sub metropolitano secundæ Ciliciæ constitutus esset? Ioannes autem Constantinopolitanus scripsit quidem Epistolam ad Theodorum Mopsuestenum, non tamen laudibus, sed querimoniis & increpationibus plenam, vtpote illo a bona conuersatione lapso. Quoniam enim cum eo monachicam vitam in vno eodemque monasterio exercuit, conuersationis ibi

σκέψε συνδιαγωγῆς, ἀναμιμνήσκει αὐτόν. Ἐ τοῦτα μαρτυροῦσι Σωζομ̃ κ̃ Ησύχ̃ καὶ Σωκρ̃της, κ̃ Θεοδώρητος, ὁ πολλὰς ὑπὲρ Θεοδώρου λόγους τε κ̃ ἐπαίνους σκπίνας. εἰ ἦ προφέρουσι μαρτυρίας Ἰωάννε ἐ Ἀντιοχείας, καὶ τῆς ὑπ̃ αὐτὸν ἀναπολικῆς συνόδε ὑπὲρ Θεοδώρου καὶ τῆς αὐτῆ ἀσεβείας ῥωμένας, ἀνάγκη αὐτοῦ κἀκεῖνα δέχεσθαι, ἅπερ ὅσον γε ἐπ̃ αὐτῆς εἰς κατάκρισιν ἐ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, καὶ ἀθετησιν τῆς ὀρθῆς πίστεως, οἱ πρὸ Ἰωάννου ἐπλημμησαν, καὶ ὑπὲρ ἐρεαψαν, Νεστόριον καὶ τὴν αὐτῆ κακοδοξίαν ἐπιπολῆσαν χρόνον σκιδικωῶτες. καὶ τοῦτο δεικνυται ἐκ διαφόρων αὐτῶν λόγων τε καὶ ἐπιστολῶν πρὸς Θεοδόσιον τὸν τῆς εὐσεβοῦς λήξεως, καὶ ἑτέρους διαφόρους ῥαφεισῶν. καὶ τοῦτο μὲν ὕτως· ἵνα ἦ μηδὲν τ̃ ἀκριβείας παραλείψωμεν, ἀναγκαῖον ἐνομίσαμεν μηνθῆναι καὶ τῶν γεγραφέντων πρὸ Αὐγυστίνου ἐ τῆς ὁσίας μνήμης ἐπισκόπου ἐν Ἀφρικῇ ἡμῶν. ζητήσεως γὰρ τινὸς περὶ Κεκιλιανοῦ μ̃ θανάτου αὐτοῦ κινηθείσης, ὡς τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως ἐκτὸς παραδόσεως καὶ τινων τοῦτο χρὴ χωρίζειν τῶν ὅτι ἑαυτοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας γράφ̃ πρὸς Βονιφάτιον ὁ αὐτὸς τῆς ὁσίας μνήμης Αὐγυστῖν̃, ὡς οὐκ ἔδει τινὰς διὰ τὸ χωρίσαι ἑαυτοῦ τ̃ καθολικῆς ἐκκλησίας. εἰ γὰρ ἀληθῆ ὑπ̃ ἦρχεν τὰ ἐπιχωμενα, Κεκιλιανῶ, κ̃ ἐφανερώθη ἐναντία φρονῆσις τ̃ καθ̃ *καθ̃πίους ὁλικῆς *αἱρεσέως, κ̃ μ̃ θανάτου αὐ ἕτον αἱρεθέματι ὑπ̃ εθαλον. ἀλλὰ κ̃ καινῶν τῆς ἁγίας ἐν Ἀφρικῇ πωὸδε διαφορᾶς τοῦ ὑπ̃σκ̃ου, τοῦ τῷ οἰκείαν πρεσβυτέραν ἢ ἐν διαθήκῃ ἢ ἐξαδιαθέτε αἱρετικῶ πρεσβύτερον πέμποντας χρεῖαν. Ἐ μ̃ θανάτον αἱρεθεματίζεσθαι. πρὸς τοῦτοις ἦ ἅπασί τις ἀγνοεῖ τὰ ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ῥωμῶνα κ̃ Διοσκόρου; ὃς οὐδὲν ὅλι πίστιν ἡμαρτικῶς, διὰ μόνῳ ἐκκλησιαστικῷ κατάσεσιν μ̃ θανάτον παρ' αὐτῆς τ̃ κ̃ Ῥώμῃ ἀγιωτάτης ἐκκλησίας αἱαθεματίθη. εἰ γέγονται οἱ μηδὲν εἰς πίστιν πλέοντες ἐπίσκοποι, διὰ κατάσεσιν ἐκκλησιαστικῷ κ̃ διαζεγματικῷ αἰτίαν αἱαθέματι καὶ μ̃ θανάτον ὑπὲρ βάλλονται πόσῳ μᾶλλον Θεόδωρ̃, ὁ εἰς αὐτὸν τὸν θεὸν αἰσεβῆσας; ὅσον δὲ πρὸς τῷ ἀνοιαν τῶν λεγόντων μὴ δεῖν αἱαθεματίζεσθαι μ̃ θανάτον οὓ ἐν τῇ οἰκείᾳ ἀσεβείᾳ τελευτῶντας, εἰδὲ μήδε οὓ αὐτῶς καθακριθέντας πατέρας μ̃ θανάτον ἀνακαλεῖσθαι, ὅπερ συμβέβηκε, καὶ ἐπὶ Ἰωάννου τῷ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ ἐπισκόπῳ ῥωμῴῳ Κωνσταντινουπόλεως, ὑπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας μετὰ θάνατον ἀνακληθέντι, καὶ ἐπὶ φλαβιανῷ τῷ τῆς ὁσίας μνήμης καὶ αὐτῷ Κωνσταντινουπόλεως ῥωμῴῳ ἐπισκόπῳ, ἀδίκως μὲν ἐν ζωῇ κατακριθέντι, δικαίως δὲ μετὰ

ibi facta eum admonuit, & pro his testimoniũ præbet Zozomenus & Hesychius, & Socrates & Theodoretus, qui multas pro Theodoro laudes fecit. Si autem testimonia proferunt Ioannis Antiocheni, & Orientalis concilii sub eo cõstituti, facta pro Theodoro & eius impietate, necesse est eos & illa suscipere, quæ (quantum ad illos pertinet) ad condemnationem sancti Cyrilli, & reprobationem rectæ fidei fecerunt Ioannes, & qui cum illo erant, nec non etiam quæ scripserunt, Nestorium & eius perfidiam diutius defendentes. Et hoc ostenditur ex diuersis eorum libris & epistolis, quas ad Theodosium piæ recordationis, & ad alios diuersos scripserunt. Et vt hæc quidem, sicut nihil subtilitatis habentia, prætermittamus, necessarium putauimus memorare etiam illa, quæ ab Augustino sanctæ memoriæ Aphricano Episcopo scripta sunt. Quæstione enim aliqua post mortem Cæciliani de eo mota, quod ab Ecclesiastica traditione declinasse dicebatur, & propter hoc quibusdam a Catholica Ecclesia separatis, scribit ad Bonifacium idem Augustinus sanctus, quod nõ oportebat aliquos ideo separare sese a Catholica Ecclesia. Si. n. vera essent ea, quæ Cæciliano inferebantur, & manifestatus esset contrariũ aliquid Ecclesiastico statui sapuisse, etiam post mortẽ eum anathemati subiicerẽ. Sed & regula sanctæ synodi Aphricanæ statuit, Episcopos, qui suas facultates in testamento, vel ex intestato hæretico relinquunt, oportere & post mortem anathematizari. Super hæc autem omnia, quis ignorat, ea, quæ nostris temporibus in Ecclesia antiquioris Romæ contra Dioscorum acta sunt? Qui cum nihil in fidem peccasset, tamen propter solum Ecclesiasticum ordinem post mortem ab eadem sancta Ecclesia Romana anathematizatus est. Si igitur nihil in fidem peccãtes Episcopi, propter solum Ecclesiasticum ordinem, & propter causam pecuniariam anathemati & post mortem subiiciuntur: quanto magis Theodorus, qui in ipsum Deum peccauit? Quantum autem ad insipientiam dicentium, non oportere anathematizari post mortem eos, qui in sua impietate mortui sunt: oportebat nec eos, qui iniuste condemnati sunt Patres, post mortem reuocari, quale contigit in Ioanne sanctæ recordationis Episcopo Constantinopolitanæ ciuitatis, ab vniuersali Ecclesia post mortem reuocato, & in Flauiano sanctæ memoriæ ipso Episcopo Cõstantinopolitanæ ciuitatis, iniuste quidem in vita condemnato, iniuste autem post

Universidad de Deusto
Biblioteca

θανατον ἀναληθέντι, τοῦ δὲ ἐκ τῆς ὁσίας μνήμης πάπα Λέοντος, καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας συνόδου. ἐντεῦθεν τι συμβαίνει κἂν τοὺς ἐκείνων λόγους, τοὺς μὲν αἱρετικοὺς τοῖς ἁγίοις πατράσι συναριθμεῖσθαι, οἷα ἐλευθέρους ἀφιεμένους τῆς ἐφειλομένης αὐτοῖς κατακρίσεως. τοὺς δὲ ἁγίους πατέρας ἀδίκως καταδικασθέντας τοῖς αἱρετικοῖς συναπτεσθαι, οἷα μὴ λυομένης τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀδίκου κατακρίσεως. ἀξιοπιστότερος δὲ πάντων ἐστὶ διδάσκαλος ὁ κύριος καὶ θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, περὶ ἑαυτοῦ λέγων. Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, μὴ ἀπόληται, ἀλλὰ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται· ὁ μὴ πιστεύων εἰς αὐτὸν, ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ τὸ πνεῦμα, τὸ ἅγιον. Διὰ τοῦ προφήτου Δαβὶδ λέγει· οὐκ ἀναστήσονται οἱ ἀσεβεῖς ἐν κρίσει. τῆς οὖν τοιαύτης τοῦ κυρίου ἀποφάσεως ἐξενεχθείσης κατὰ πάντων ἀσεβῶν καὶ μηδὲν διαφερόντως μεταξὺ ζώντων καὶ νεκρῶν αἱρετικῶν πῶς τολμῶσιν ἀντιστῆναι τῇ τοιαύτῃ ἀποφάσει, καὶ οὐ πᾶσι ἀσεβήσασι; καὶ διὰ τοῦτο ἤδη τοῦ κυρίου καταγνόντος, λέγειν, μὴ δεῖν μετὰ θάνατον κατακρίνεσθαι; καὶ ὁ θεῖος δὲ ἀπόστολος Χριστὸν ἔχων ἐν ἑαυτῷ λαλοῦντα μόνον τὸν ἀνθρωπον, ἀλλὰ καὶ κατ' Ἀγγέλων τὸν τοιοῦτον ἐπήγαγε λόγον φάσιν εἰπών· ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Γαλάτας· ἀλλὰ κἂν ἡμεῖς ἢ Ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίσηται ὑμῖν, παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. ὡς προείρηκαμεν. Εἶτα πάλιν λέγω, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. καὶ τίς οὕτως ἀσεβὴς ὡς τολμῆσαι εἰπεῖν, ὡς ἃ Θεόδωρος ἀσεβῶς συνέγραψεν, ἡμεῖς τῷ αὐτῶν παρεδόθη τόπῳ τῇ ἁγίᾳ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' οὐκ εὐθὺς ὁ τολμήσας τι τοιοῦτο προφθέγξασθαι ἀναθέματι καθ' ὑπερβολὴν ὑπεβλήθη τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων; εἰ τις τοίνυν μὴ τὴν τοιαύτην ὁμολογίαν καὶ κατάκρισιν τῶν αἱρετικῶν τῆς ἀσεβοῦς ἐννοίας σωζομένης περὶ ὀνομάτων, ἢ συλλαβῶν, ἢ λέξεων ζυγομαχῶν χωρίζει ἑαυτὸν τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας, ὡσπερ ἐν ὀνόμασι μόνοις καὶ λέξεσι κειμένης ἡμῖν τῆς ἀσεβείας, ἀλλ' οὐκ ἐν πράγμασιν, τοιοῦτος τοῖς ῥήμασι χαίρων λόγον ὑφέξει ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ ὑπ' αὐτῶν ἁμαλωμένων ἢ ἁπτομένων τῷ μεγάλῳ θεῷ καὶ σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.

mortem reuocato tam a sancta memoria Papa Leone, quam a sancta Chalcedonensi synodo. Ex hoc autē contingit secundum illorū verba, hereticos quidem sanctis Patribus connumerari, vtpote liberatos debita eis condemnatione, sanctos autem Patres iniuste condemnatos, hereticis coniungi, vtpote non soluta contra eos facta iniqua damnatione. Omnibus autem magis credendus est Doctor Dominus Deus Ioan.3. *noster Iesus Christus, de se dicēs: Sic.n.dilexit Deus mundum, vt Filium suum vnigenitum daret, vt omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Non enim misit Deus Filium suum in mundum, vt iudicet mundum, sed vt saluetur mundus per ipsum. Qui credit in eum, non iudicatur: qui autem non credit, iam iudicatus est, quia non credit in nomine vnigeniti Filii Dei. Et Spiritus autem sanctus per Prophetam Dauid* Psalm. 1. *dicit: Impios non resurrecturos in iudicio. Tali igitur Domini sententia prolata aduersus omnem impium, & nihil discernente inter viuos & mortuos hereticos, quomodo audent resistere tali sententiæ, & eos, qui semel impie egerunt, & propter hoc iam a Domino condemnati sunt, dicere, non oportere post mortem condemnari? Et diuinus autem Apostolus, qui Christum in semetipso habet loquētem, non solum aduersus homines, sed etiam aduersus Angelos talem protulit sententiam, dicens in epistol. ad Galatas: Sed licèt nos,* Galat.1. *aut Angelus de cælo euangelizauerit, præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema sit. Et quis ita impius est, vt præsumat dicere, quod Theodori impia scripta, vel pars eorum, tradita est aliquando sanctæ Ecclesiæ Dei, & non statim, qui ausus est aliquid tale loqui, anathemati subiectus est a sanctis Patribus? Si quis igitur post eiusmodi rectam cōfessionem, & hæreticorum condemnationem? saluo manente pio intellectu, de nominibus vel syllabis vel dictionibus contendens, separat se a sancta Dei Ecclesia, tanquam non in rebus, sed in nominibus solis & dictionibus posita nobis pietate: talis, vtpote dissensionibus gaudens, rationem pro semetipso & pro deceptis & decipiendis ab eo, reddet magno Deo & Saluatori nostro Iesu Christo in die iudicii.*

LIBER

Ex Leimela. uii & Sambuci bibliotheciis.

BIBΛION Ε΄ ΝΝΑΤΟΝ.

ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ περὶ αἱρέσεων.

Α. ΑΡΕΙΑΝΟΙ.

Οἱ περὶ τὸν Ἄρειον, κτίσμα τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ λέγοντες, τὸ, Ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅπερ Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστὴς ἐν προσώπῳ λέγει τοῦ πρόδρομου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, αὐτὸ τοῦτο ἐμὲ ἐκπλῆξαι, παρεξηγούμενοι. ἐλέγχου δὲ κακῶς φρονεῖν, ἓν τοῦτο μετ' αὐτὸ, διότι πρῶτός μου ἦν. τοὐναντίον γὰρ πάντως εἰπεῖν ὤφειλεν, ὅτι πρῶτός μου ἐστὶ, διότι πρῶτός μου γέγονεν. ἀλλ' ἡμεῖς τὸ, ἔμπροσθέν μου γέγονεν, αὐτὶ τοῦ ἐνδοξότερός καὶ τιμιώτερός μου γέγονεν, ὀρθῶς φρονοῦντες νοοῦμεν. ἐλέγχου δὲ καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν, καὶ ἐκ τοῦ εἰπεῖν τὸν αὐτὸν Ἰωάννην, Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, ὅπερ ἐστὶν ἐξ ἀρχῆς, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ, Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, ὡς δι' ὀργάνου τινὸς ἐνοήσαν, πρόσωπον τυχὸν ἢ ἕτερόν τοιοῦτον. ἀλλ' ἡμεῖς ὡς δι' ἰσοῦ φαμὲν τὸν βασιλέα τῶνδε τυχὸν κτίσαι τὸν πόλιν, οὕτω καὶ ἔστι νοοῦμεν, οἱ αὐτοὶ καὶ μονογενῆ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ λέγουσιν, ὡς μόνον ἡνωμένον αὐτῷ, ὡς τῶν ἄλλων ὄντων αὐτοῦ τάχα δὲ χείρων ἡνωμένων. ἡμεῖς δὲ μονογενῆ τοῦτον φαμὲν, ὡς μόνον ἀῤῥήτως ἐξ αὐτοῦ πρὸ τῶν αἰώνων ἀπάντων γεννηθέντα. καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα παρεξηγοῦνται, τῶν οἰκείαν αἵρεσιν σωιζόντων.

Β. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝΟΙ.

Οἱ περὶ τὸν Μακεδόνιον, δοῦλον καὶ κτίσμα, τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ ἅγιον τῷ Ἰωάννῃ ῥητὸν, τὸ Φάσκον, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ἐντεῦθεν τίζαντες, ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς λέγουσιν, ὃ γέγονεν ἐν αὐτῷ, ζωὴ ἦν· περὶ δὲ ἁγίου πνεύματος οὐδὲν τοιοῦτον εἰρῆσθαι νοοῦσιν.

Γ. ΣΑΒΕΛΛΙΑΝΟΙ.

Οἱ περὶ τὸν Σαβέλλιον, τὸν πατέρα, καὶ τὸν υἱὸν, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, τὰς τρεῖς ὑποστά-

LIBER NONVS.

HARMENOPVLI DE sectis.

I. ARIANI.

Ariani, quum filium Dei creaturam esse dicant, verbū illud, Ante me exstitit, quod Ioannes Euangelista protulit in persona Ioannis præcursoris & Baptistæ, falso interpretantur pro, Ante me creatus est. Verū male sentire cōiunguntur ex eo, quod sequitur; Quia prior me erat. Quippe contrariūomnino dicere debebat, prior me erat, quia prius, quā ego, factus fuit. Nos autē dictū illud, Ante me exstitit, rectē sentiētes sic intelligimus, ac si diceretur; Exstitit me gloria & dignitate potior. Cæterū coarguūtur etiā ex aliis pluribus dictis, ac præsertim, quod idē Ioannes dicat: In principio erat ille sermo, id est, erat ab initio, & sermo ille erat Deus. Iidē hoc quoq;. Omnia per ipsum facta sunt, tāquam per instrumentū quoddā intellexerunt, ferrā puta, vel aliud quid tale. Sed nos vt dicere consueuimus, regē aliquē per filiū ciuitatē quamdā condidisse, sic etiā hoc intelligimus. Iidem filiū Dei vocant vnigenā, veluti qui solus a Deo factus sit, alios ab ipso forte Christo factus. Nos autē vnigenā ipsum dicimus, veluti qui solus ineffabili modo ex ipso ante omnia sæcula procreatus fuerit. Alia quoq; talia falsò interpretantur, dum hæresim suam stabiliūt.

Cum rectè statutis ab ecclesia, tradem comparantur hæreticorum dogmata & institutiones.

II. MACEDONIANI.

Sectatores Macedonii, dum spiritū sanctū tradunt esse seruū & creaturā, etiā dictum illud apud Ioannē, cuius verba sunt, Et sine ipso factū est nihil, hoc loco interpungētes, alio facto principio legunt; Quod factū est in ipso, vita erat: hoc ipsum de spiritu sancto intelligētes. Nos autē ita legentes, vt ab initio fuit exaratum: totum hoc de filio dictum intelligimus.

III. SABELLIANI.

Sectatores Sabellii patrem, & filium, & spiritum sanctum, tres illas hypostaseis, ac

Universidad de Deusto
Biblioteca

σάρκα, καὶ τὰ ῥήματα τῆς μακαρίας θεότητος, μίαν ὑπόστασιν καὶ ἓν πρόσωπον ἐδογμάτιζον· ποτὲ μὲν ὡς πατέρα, ποτὲ δὲ ὡς υἱόν, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὡς πνεῦμα φαινόμενον. ἐλέγχονται δὲ ἐκ τῶν αὐτῶν Ἰωάννου. Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλά.

tres personas beatæ deitatis, vnam hypostasin, & vnam esse personam tradebant: quæ nonnumquam semet vt patrem, nonnumquam vt filium, nonnumquam vt spiritum sanctũ exhibeat. Coarguuntur autem ex eo, quod Ioannes ait, Et sermo ille erat apud Deum, hoc est, cum Deo; vnde duæ personæ introducũtur: & ex pluribus aliis dictis euangelicis.

Δ. ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΑΝΟΙ.

HIII. APOLLINARIANI.

Οἱ περὶ τὸν Ἀπολινάριον τὸν Λαοδικέα, ἀνουν σάρκα καὶ ἄψυχον προσληφέναι τὸν κύριον λέγουσιν, ὡς αὐτὴ νοῦς καὶ ψυχὴς, ἱκανούσης αὐτῷ τῆς θεότητος· παρεξηγημένοι τὸ, Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο. μὴ εἰδότες, ὡς ἡ θεία γραφὴ σάρκα, τὸν ἄνθρωπον ὀνομάζει, ὡς ἔχει καὶ τὸ, Ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ. οἱ αὐτοὶ καὶ ἐκ τοῦ, Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, σωτηρίαν ἑαυτοῖς πεποιήκασιν, οὕτω λέγοντες. Εἰ ναὸς ἡ σὰρξ τοῦ κυρίου λέγεται, ἄψυχος ἢ ὁ ναὸς, ἄψυχος ἄρα καὶ αὐτή. οἱ αὐτοὶ καὶ τῷ σώματι πιστεύουσιν ἐκ τοῦ ἀέρινον λέγουσι τὸν κύριον ἔχοντα, ὡς Διὰ σωλῆνος, οὕτως εἰληφέναι διὰ τῆς παρθένου, ἐκ τοῦ, Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ ἀέρινον καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ, τοῦτο δὴ θεν πιστεύομεν· μὴ εἰδότες, ὡς Διὰ τὸ ἓν δύο φύσεσι μίαν ὑπόστασιν τὸν Χριστὸν ἔχειν, οὕτως εἰρῆσθαι τοῦτο.

Apollinaris Laodiceni sectatores, aiũt dominum adsumsisse carnẽ sine mente atq; anima, quasi loco mentis & animæ sufficiat ei diuinitas: falso dictum hoc interpretantes. Et sermo ille factus est caro: ignorantes, in scriptura sacra appellatiue carnis hominem venire, velut in hoc dicto; Omnis caro salutare Dei videbit. Iidem ex hoc quoq; dicto, Soluite templum hoc, patrocinium sibi quæsiuerunt, ita dicentes. Si caro domini templum esse dicitur, & si templum res est inanima: sequitur ipsam quoq; inanimam esse. Tradunt iidẽ dominum, qui carnem hanc ex cælo habeat, transisse per virginem, tamquam per canalẽ, ex illo dicto: Nemo adscẽdit in cælũ, nisi qui ex cælo descendit filius ille Dei, qui est in cælo: fidẽ opinioni suæ adstruentes: quũ nesciãt, hoc ita dictũ esse propterea, quod duabus in naturis Christus vnam hypostasin habeat.

Ε. ΕΤΥΤΥΧΕΙΑΝΟΙ.

V. EVTYCHIANI.

Οἱ περὶ τὸν Εὐτυχῆ καὶ Διόσκορον, ἐκ φαντασίαν ἔλεγον τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἀνθρωπον γεγονέναι, μίαν ἔχοντα φύσιν· ἐκ εἰδότες, ὅτως νοοῦντες τὸ κατὰ Ἰωάννην, Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλά.

Sectatores Eutychis & Dioscori, dicebant filium Dei factum esse hominem per apparẽtiam vel imaginationem, quum vnam duntaxat naturã haberet; haud scio, quonã modo verbũ illud apud Ioannẽ accipientes, Et sermo ille factus est caro, cum multis aliis talibus.

ς. ΠΑΥΛΙΑΝΟΙ.

VI. PAVLIANI.

Οἱ περὶ Παῦλον τὸν Σαμοσατέα, ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν ἔλεγον, θείας χάριτος καθάπερ οἱ προφῆται κατηξιωμένον. ἐλέγχονται δὲ ἐκ τοῦ τὸν βαπτιστὴν Ἰωάννην εἰπεῖν, Ὅτι πρῶτός μου ἦν, κατὰ τὴν προαιώνιον ὑπαρξιν δηλαδή. ἐπειδήπερ ὁ βαπτιστὴς κατὰ σάρκα πρότερος ἦν τοῦ Χριστοῦ. οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ, Ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱός ἀνθρώπου ἐστὶ μὴ θαυμάζετε τοῦτο, οὕτως αἰσχυνόμενοι καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱός ἀνθρώπου ἐστίν. ἐντεῦθεν σίξαντες, ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς αὖθις ἀναγινώσκουσι, μὴ θαυμάζετε τοῦτο.

Dsectæ Pauli Samosateni Christum dicebant esse nudum hominẽ, diuinæ gratiæ prophetarũ instar participem factum. Verum coarguuntur ex eo, quod Ioannes Baptista dixit, Prior me est, secundũ existentiam scilicet, quæ ipsa antecedit sæcula. quippe secundũ carnem Baptista Christo prior erat. Iidẽ & illud, Potestatem dedit ei iudicium quoq; faciendi, quod filius hominis sit: ne miremini sic legunt. Et potestatem dedit ei iudicium quoq; faciendi, quod filius hominis sit. Atq; hoc interpunctione facta, rursus ab alio principio legunt, Non hoc miremini.

Ζ. ΝΕΣΤΟΡΙΑΝΟΙ.

VII. NESTORIANI.

Οἱ περὶ τὸν Νεστόριον, τὸν Χριστὸν ἔλεγον συνημμένον ἀδιαστάτως ἑαυτῷ τὸν τοῦ θεοῦ λόγον δι' ἀρετὴν ἔχειν, ὡς δύο υἱοὺς ἐν

Nestorii discipuli dicebant, Christum habere sibi coniunctum inseparabiliter sermonẽ Dei per virtutẽ, ita quidem, vt in eo filii duo

αὐτῷ θεωρεῖσθαι, ἕνα τὸν ἐκ θεοῦ, καὶ ἕνα τὸν ἐκ παρθένου. καὶ Διὰ τοῦτο καὶ χριστόκον, ἀλλ' οὐ θεοτόκον, τὴν οὖν τως ἔλεγον θεοτόκον. ἐλέγχονται δὲ καὶ αὐτοὶ, ἐξ ἄλλων τε πολλῶν, ἐκ ἐκ τοῦ, Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο.

duo cõspiciantur, vnus Dei, & alter virginis. Eaq; de causa Christiperã, non Deiperã nominabant eã, quæ reapse Deipera est. Redarguuntur autẽ & ipsi, quum aliis pluribus ex dictis, tum ex hoc: Sermo ille factus est caro.

Η. ΜΟΝΟΘΕΛΗΤΑΙ.

VIII. MONOTHELETÆ.

Οἱ περὶ Σέργιον ἐκ Πύρρον, μίαν θέλησιν καὶ μίαν ἐνέργειαν ὁμολογοῦντες ἔλεγον, ἐκ δύο φύσεων πεφυκότος.

Sergii & Pyrrhi sectatores vnam voluntatem, & vnam actionem in Christo tradebant, qui duabus tamen ex naturis existit.

Θ. ΩΡΙΓΕΝΕΙΑΣΤΑΙ.

IX. ORIGENIASTÆ.

Οἱ περὶ Ὠριγένην, προϋπάρχειν τὰς ψυχὰς ἐκ τοῦ ἑνὸς ἑκάστου ἐδογμάτιζον, καὶ τέλος τὴν ἀπολύτησιν κολάσεως εἰσηφίζοντο, καὶ τὰς ψυχὰς γυμνὰς τῶν σωμάτων ἀνίστασθαι.

Origenis discipuli præexistentiã animarũ paganos æmulati tradebant, & finem non finiendi supplicii statuebant, itemq; resurrecturas animas a corporibus nudas.

Ι. ΘΕΟΠΑΣΧΙΤΑΙ.

X. THEOPASCHITÆ.

Οἱ περὶ Πέτρον τὴν Κναφέα, τῷ τρισαγίῳ προσθέμενοι τὸ, Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς· παθητὸν τὴν ἀπαθῆ πιθέντες θεότητα.

Petri Cnapheï sectatores hymno illi tersancto istæc adiecere, Qui crucifixus est propter nos: Deitatem passionis expertem cruciatui facientes obnoxiam.

ΙΑ. ΜΑΝΙΧΑΙΟΙ.

XI. MANICHÆI.

Οἱ περὶ Μαρκίωνα καὶ Μανέντα, τὴν παλαιὰν καὶ πονηρὰν δημιουργὸν λέγουσιν εἶναι νομοθεσίαν. οἱ αὐτοὶ καὶ ἐπὶ δαίμονές τινες ἀβαπτίστως παρ' αὐτοῖς ἀποθάνῃ, ὑπὸ τὴν κλίνην καὶ πεπλυμένος τοῦ κρύψαντες τινὰ ζῶντα, προσιόντι τῇ κλίνῃ, καὶ ἐρωτῶσι τὸν νεκρὸν, εἰ βούλοιτο βαπτισθῆναι, καὶ ἀποκρίνεται κάτωθεν ὁ νεκρὸς, οὐ. καὶ ἔστιν αὐτὸν αὐτὶ ἀπελθόντος βαπτίζουσι. καὶ ἐρωτῶσιν τὸν ἀπόστολον τοῦτο διδάξαι, ἐν τῷ λόγῳ· εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; ἀγνοοῦντες, ὡς Διὰ τὸ ὅτι ὁμολογίαν τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως, καὶ ἐπ' ἐλπίδι τούτου βαπτιζομένης βαπτίζεσθαι, τοῦθ' οὕτως εἴρηται. οὗτοι οἱ Μανιχαῖοι λέγουσι τὸν κόσμον ὑπὸ δαιμόνων ἐν τῇ γῇ τὸ σῶμα, ψιλὸν θεὸν εἰς οὐρανὸν ἀνελθεῖν. οἱ αὐτοὶ καὶ τὸν κόσμον πονηρὸν, καὶ τῷ σώματι Διαβάλλουσι, τὴν δὲ θεᾶ τούτῳ δημιουργίας ἀλλοτριοῦντες. οὗτοι καὶ δύο ἀρχὰς δογματίζουσι, πονηράν τε καὶ ἀγαθὴν, ἤτοι θεόν τε καὶ ὕλην. τῷ παλαιὰ βλασφημεῖσι Διαθήκῃ. σελήνῃ καὶ ἀστέρας προσκυνεῖν οὐα θεὸς ἐπιτρέπει. σαρκὸς ἀνάστασιν ἀρνοῦνται. μετεμψύχωσιν διδάσκουσι. βοτάνας, καὶ δένδρα, καὶ ὕδωρ, ἔμψυχα εἶναι φάσκουσι. Μανιχαίοις ἢ λέγονται, ὡς πρεσβεύοντες τὰ τοῦ Μανέντος, ὃς ἑαυτὸν ἐκάλει παράκλητον, καὶ τὸν Χριστὸν δοκήσει καὶ φαντασίᾳ εἰσηγεῖτο πεφωνέναι.

Arcionis & Manis discipuli tradunt, legislationẽ priscã esse malirerũ opificis. Iidẽ, quum quis nõ accepto baptismo decesserit apud ipsos, sub lectulo defuncti homine viuo quodã abdito, ad lectulum accedunt, & mortuum interrogant, velit ne baptisari. Respondet abimo, qui occultatus est, se velle. Atq; hoc modo illum defuncti loco baptisant. Quumq; interrogantur, apostolum hoc docuisse dicunt, dum ait: Si prorsus mortui non resuscitantur, cur etiã pro mortuis baptisantur? ignorantes, id ita prolatum, quod qui baptisantur, in cõfessione de resurrectione mortuorũ, & in hac ipsa spe baptisentur. Iidem Manichæi dicunt Christũ depositio in terra corpore, nudum Deũ ad cælum adscendisse. Iidẽ mundum malũ esse perhibent, & carnẽ criminãtur, ab opificio Dei eã excludẽtes. Statuunt hi quoq; duo principia, bonum & malum, hoc est, Deum & materiam. Vetus testamẽtum maledictis incessunt. Lunã & sidera tamquã Deos adorari permittunt. Carnis resurrectionẽ infitiantur. Animarum a corporib. in alia corpora migrationẽ tradũt. Herbas, arbores, aquã, dicunt esse res animatas. Manichæi dicuntur, quod Manis deliria probent, qui seipsum Paracletum vocabat, & Christum per opinionem ac imaginationem adparuisse docebat.

ΙΒ. ΦΩΤΕΙΝΙΑΝΟΙ.

XII. PHOTINIANI.

Οἱ περὶ τὸν Μάρκελλον, καὶ Φωτεινὸν, καὶ Σωφρόνιον, τὴν ἁγίαν τριάδα, μὴ ὁμολογοῦντες, ἀλλὰ πνεῦμα μόνον τὸν θεὸν ὀνομάζοντες, τὸν τούτου λόγον ἐνέργειαν ἔλεγον

Sectatores Marcelli, & Photini, & Sophronii, non confitentes sanctam trinitatem, sed Deum duntaxat adpellantes spiritum, sermonem eius dicebant efficaci-

Universidad de Deusto
Biblioteca

εἶναι, τῷ ἐκ σπέρματος Δαβὶδ ἐνοικήσειν, ἐκ ἐδόκίαν ἐνυπαρξάτως, κακῶς φρονοῦντες. ὁ γὰρ θεῖος λόγος, ἅπερ προφορικός ἐστιν, ἅπερ ἐνδιάθετος. ἤτοι γὰρ, τῶν καθ' ἡμᾶς τι, ἐκ φυσικῶν. ἀλλ' ὁ ὑπὲρ φύσιν ὤν, ἀχώρητος τοῖς κάτω τεχνολογήμασιν.

ΙΓ. ΕΥΝΟΜΙΑΝΟΙ.

Οἱ περὶ τὸν Εὐνόμιον τοῦτο τῷ Ἀρείῳ καὶ Μακεδονίῳ φρονοῦντες, καὶ σὺν αὐτοῖς προσερχόμενοι καὶ κεφαλῆς ἐβάπτιζον εἰς μίαν κατάδυσιν. καὶ τὴν κόλασιν ἢ τὴν μέλλουσαν, καὶ τὴν γέενναν, οὐ κατ' ἀλήθειαν, ἀλλὰ διὰ φόβον ἔλεγον ἀπειληθῆναι. οἱ αὐτοὶ καὶ ἀνόμοιοι καλοῦνται, διὰ τὸ λέγειν, μηδεμίαν ἔχειν ὁμοιότητα κατ' οὐσίαν τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν πατέρα.

ΙΔ. ΝΑΥΑΤΙΑΝΟΙ.

Οἱ περὶ τὸν Ναυάτον, πάλαι δυσσεβήσαντες, τὴν διγαμίαν ἐβδελύσσοντο, καὶ σὺν προφάσει σώφρονας, μετανοήσαντας οὐκ ἐδέχοντο.

ΙΕ. ΣΑΒΒΑΤΙΑΝΟΙ.

Οἱ περὶ τὸν Σαββάτιον τοῦτον φρονοῦντες τοῖς Ναυατιανοῖς, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἦσαν συνεορτάζοντες. οἱ αὐτοὶ καὶ δεξιοὶ καλοῦνται, ὅτι τὴν δεξιὰν εἰσὶ βδελυσσόμενοι χεῖρα, διὰ αὐτῆς προσίεσθαι τὸ οἰονεῖ μὴ πλυθέντες. οἱ αὐτοὶ καὶ τεσσαρεσκαιδεκατῖται, ὅτι μὴ κατὰ τὴν κυριακὴν, ὡς ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην τῆς σελήνης τὸ πάσχα μετὰ Ἰουδαίων τελοῦσιν. οἱ αὐτοὶ καὶ τετραδίται, ὅτι τὸ πάσχα ἑορτάζοντες, οὐ καταλύουσιν, ἀλλὰ νηστεύουσιν, ὡς ἡμεῖς, ἐν τῇ τετράδι ἡμῶν, Ἰουδαΐσαι καὶ τέτῳ μεμερισμένοι, σὺν μὴ τὸ πάσχα, ἄζυμα καὶ πικρίδας ἐσθίοντας.

ΙϚ. ΜΟΥΝΤΑΝΙΣΤΑΙ.

Οἱ περὶ τὸν Μοντανὸν, ὃς ἑαυτὸν παράκλητον προσηγόρευε, καὶ γυναῖκας εἶχε δύο πρεσβυτομένας αὐτῷ, Πρίσκιλλαν καὶ Μαξιμίλλαν, αἷς καὶ προφήτιδας ἐκάλει, καὶ Πέπουζαν τινα, κώμην Φρυγίας ἐκθειάζων Ἱερουσαλὴμ ὠνόμαζεν, οὗτοι οὖν εἰς ἓν πρόσωπον τὴν ἁγίαν συναιροῦντες τριάδα, καὶ τὸ πάσχα διέφθειρον, καὶ αἷμα παιδὸς κατακεντουμένου ἀλφίτοις συμφύροντες ἐ ἀρτοποιοῦντες, προσέφερον ἐ μεταλάμβανον ἐξ αὐτοῦ. καὶ τὸ γάμον κωλύειν, ἐ βρωμάτων τινῶν ἐδίδασκον ἀπέχεσθαι.

ΙΖ ΔΟΝΑΤΙΣΤΑΙ.

Οἱ περὶ τὸν Δονάτον ὀστᾶν τῇ χειρὶ κατέχοντες, ἐκεῖνο πρότερον ἠσπάζοντο, κἄτα μετελάμβανον τῶν ἁγιασμάτων.

quamdam esse, quæ nato ex semine Dauidis inhabitarit, non substitiam personaliter. in quo male sentiebant. Quippe Dei sermo nec * prolatitus est, nec * intus hærens. Hi namq; sermones nostri sunt generis, ac naturales. Qui vero supra naturam est, commentis inferis subiici non potest.

* vt hominis oratio.
* vt ratio intrinseca, qua foras nō prodit.

XIII. EVNOMIANI.

Evnomi sectatores eadem cū Ario & Macedonio sentientes, accedentes ad se capite prono baptisabant vnica immersione. Iidem futuri supplicii, & Gehennæ minas, non cū veritate coniunctas, sed metus dumtaxat causa factas aiebant. Vocantur & Anomœi propterea, quod ratione substantiæ filium & spiritū sanctum nihil habere simile cū patre dicerent.

XIV. NAVATIANI.

Adsciæ Nauati ceteris in rebus pietatem sequentes, secundas abominabantur nuptias, & eos, qui lapsi fuissent, vbi pœnitentiam egissent, non recipiebant.

XV. SABBATIANI.

Sabbatii sectatores eadem cum Nauatianis sentientes, etiam cum Iudæis eadem festa celebrabant. Iidē & sinistri propterea vocantur, quod manum sinistrā abominentur, per eā prehendere quidquam omnino non audentes. Dicūtur iidem & Quartodecumani propterea, quod nō die dominica, sicut nos, sed quartadecima luna Pascha cū Iudæis peragant. Iidē adpellantur & Quartani propterea, quod quū Paschatis festū celebrāt, nusquā in diuersoriū se cōferre, sed ieiunare malint, quemadmodum nos qualibet feria quarta facimus; Iudæos etiā in hoc imitantes, qui post Pascha panes non fermentatos, & herbas amaras comedebant.

XVI. MONTANISTÆ.

Discipuli Montani, qui seipsum adpellabat Paracletū, & mulierculas duas se comitantes habebat, Priscillam ac Maximillam, quas etiam vates vocabat, simulq; Pepuzam, vicum quendam Phrygiæ, limphatico furore nuncupabat Hierosolymam; hi ergo sanctam trinitatem in vnam personam contrahentes, etiam Pascha peruertebāt, & sanguinem pueri, qui confodiebatur, cū farina miscentes, ac panem inde conficientes, tū offerebant, tum ex eo participabant. Nuptias quoq; prohibebant, & abstinentiam a quibusdam cibis docebant.

XVII. DONATISTÆ.

Donati sectatores os quoddā manu tenentes, id ipsum prius exosculabantur, atque hoc modo sacramenta percipiebant.

XVIII.

ιη. ΜΑΣΑΛΙΑΝΟΙ.

Οἱ Μασαλιανοὶ τὰ τῶν Μανιχαίων νοσοῦντες, πρόσεξεύρον καὶ ἄλλα διαφορώτερα. τὸν γὰρ νοῦν τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τῶν δαιμόνων κατέχεσθαι λέγουσι. τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν τῶν δαιμόνων εἶναι κοινωνικήν. τὸ βάπτισμα μὴ τελειοῦν τὸν ἄνθρωπον, μηδὲ τὴν μετάληψιν, ἀλλὰ μόνην τὴν παρ' αὐτοῖς εὐχήν. φύσει εἶναι τὰ κακὰ ἐν ἡμῖν. τῆς κοινωνίας καὶ νυμφίκης αἰσθάνεσθαι τὴν ψυχὴν, ὡς ἡ γυνὴ αἰσθάνεται τοῦ ἀνδρὸς σωματικῶς. τὸ χρῶμα βδελύσσονται. τὴν θεοτόκον οὐ τιμῶσιν, οὐδὲ τὸν πρόδρομον καὶ βαπτιστὴν Ἰωάννην, οὐδὲ σὺν ὁσίους, εἰ μὴ μόνον σὺν μάρτυρας. οἱ βουλόμενοι, δοτιμοῦνται. λύουσι σὺν γάμους. ὁμνύουσιν εὐκόλως. ἐπιορκοῦσιν. ἀναθεματίζουσι τὴν αἵρεσιν αὐτῶν.

Ταύτης τῆς λύμης ἐμπλησθεὶς καὶ Ἑλλαδίερος ὁ Παφλαγών, προσεξεύρε καὶ αὐτὸς ἄξια ἑαυτοῦ. τὸν μοναχὸν δυσὶ συνάζεσθαι γυναιξὶ, καὶ χρόνον ἕνα ἐγκρατοῦσθαι μόνον, τρυλλοῦντα καὶ τῆς συγχύσεως ἀδεῶς χρῆσθαι, μηδὲν διαστελλόντα.

Τὸ δὲ τῶν Μασαλιανῶν ὄνομα ἑλληνιζόμενον, Εὐχίται δηλοῖ. πολὺ γὰρ παρ' αὐτοῖς τὸ τῆς εὐχῆς ὄνομα, ὃ καὶ τοῖς πολλοῖς ποιοῦσιν αἰσχρόν. καλοῦνται δὲ ἀπὸ τοῦ πράγματος καὶ Ἐνθουσιασταί. δαίμονος γὰρ ἐνέργειαν λαβόντες, πνεύματος ἁγίου εἶναι πάντα ὑπολαμβάνουσιν. οἱ γὰρ τέλειον τὸν νόσον πάντα εἰσδεδεγμένοι, ὁποτερέφονται μὲν τῶν χειρῶν ἐργασίαν, ὡς πονηράν· ὕπνῳ δὲ παλλὰ σφᾶς αὐτοὺς ἐκδιδόντες, Ἐνθουσιασμὸν τὰς τῶν ὀνείρων φαντασίας καλοῦσι. φύσει λέγουσιν εἶναι τὰ κακὰ, καὶ ἐν ἑκάστῳ ἀνθρώπῳ πνεῦμά τι θεῖον συνοικεῖν καὶ δαίμονα. οὓς πικραμένους παῖδας ἐκ τοῦ προπάτορος ἕλκειν Ἀδὰμ ὡσαύτως τὴν φύσιν, οὕτω δὴ καὶ τῷ προσόντι δαίμονας δουλείαν, καὶ συνεσιωμένον φέρειν δαίμονα, ἑκάστῳ τούτων συνοικοῦντα καὶ κατεξουσιάζοντα. καὶ τὸ μὲν βάπτισμα, ἀδύνατος ἔχειν ἐξελαύνειν αὐτὸν, ἢ τὰς ῥίζας ἐξαίρειν τῶν ἁμαρτημάτων· μόνῃ δὲ τῇ ἐπιπεπαγμένῃ αὐτοῖς εὐχῇ ἐκεῖνον τὲ ἐξωθεῖν, καὶ τὰς πάτας καθαίρειν. καὶ μετὰ τὴν ἠφανισμένην τοῖς ἀπὸ τελειοτέρους ἀπάθειαν, ἐπιφοιτᾶν αὐτοῖς ὁρατῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ τῆς τῶν παθῶν κινήσεως τὸ σῶμα ἐλεύθερον, ὡς μηκέτι λοιπὸν δεῖσθαι μήτε νηστείας πιεζούσης αὐτὸ, μήτε διδασκαλίας χαλινούσης, ἢ μὴ βαίνειν ἄτακτα παιδεύσης.

Τὴν ἁγίαν τριάδα τοῖς αἰσθητοῖς λέγουσιν ὁρᾶν ὀφθαλμοῖς, καὶ πυθέσθαι τὰ μέλοντα προβλέπειν.

XVIII. MASALIANI.

Masaliani Manichæorum morbo laborantes, etiam alia quædam præterea magis dira excogitarunt. Quippe mentē mortalium a dæmonib. detineri dicunt. Naturā humanā in consortio dæmonum esse. Baptisma non perficere hominē, nec sacrorum mysteriorum perceptionē; sed suam dumtaxat precationē. Mala in nobis esse a natura. Cōmunionem cū ipso sic sentire animā, quemadmodum mulier coitum cum viro sentiat. Crucem abominantur. Deiperam honore nō adficiunt, nec præcursorē ac baptistā Ioannē, nec alios sanctos, exceptis dumtaxat martyribus. Qui volunt, genitalia præcidunt. Matrimonia soluunt. Impune iurant. peierant. exsecrantur hæresim suam per. anathema.

Hac lue refertus Eleutherius ille Paphlago, reperit & ipse præterea quædam se digna. Monachū duas mulieres habere posse tori cōsortes, & si continentiam vno coluerit anno, deinceps etiam cum cognatis impune coire, nullo discrimine adhibito.

Masalianorum nomen si Græcam in linguā transferatur, Euchitas significat, siue precib. incumbentes. Quippe magnū apud eos nomen est precationis, quā in vulgus efferri vetant. Vocantur etiā ab ipsa re Enthusiastæ siue limphatici. Nā agitatione dæmonis occupati, putant eam esse spiritus sancti. Quod si quos iste morbus prorsus inuaserit, manuū quidē omnē laborē, veluti malū, auersantur: somno autem plerumq; sese dedentes, ea somniorum visa vocant Enthusiasmos. Mala perhibent existere natura, & quolibet in homine simul habitare spiritum diuinum, ac dæmonem. Pueros, qui edantur in lucem, ex primo patre Adamo vt naturam, ita etiam seruitutem ergo dæmonas trahere; adeoq; consubstantiatum gestare dæmonem, qui eum quolibet habitet, ac imperium in eum exerceat. Et baptismi quidem eas non esse vires, vt illum expellere possit, aut peccatorum radices euellere: sed solam ipsis iniunctam precationem tum illum expellere, tū radices hasce purgare. Postquam perfectiores inter ipsos statum expertem adfectuum adtigerint, spiritum sanctum adspectabiliter supereos venire tradunt, & ab adfectuum incitatione corpus ita liberare: non amplius vt deinceps egeat ieiunio, quo prematur; nec doctrina, qua frenum iniiciat, & erudiat, ne ambulet inordinate.

Sanctam trinitatem sensilibus oculis videre se dicunt, ac inde futura prospicere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

νομοθετῶσι μὴ δεῖν μεταδιδόναι τοῖς προσιοῦσιν; ἀλλ' ἑαυτοῖς καὶ μονοις· ἑαυτοὺς εἶναι λέγοντες πνευματικοὺς τῷ πνεύματι, οὓς καὶ ὁ κύριος ἐμακάρισεν. οἱ αὐτοὶ καὶ Οὐαλεντινιανοὶ καλοῦνται, ὅτι κατὰ τοῦτον χρόνους Οὐαλεντίνου καὶ Οὐάλεντος ἡ τούτων ἐβλάστησεν αἵρεσις. λέγονται δὲ καὶ Βογόμιλοι.

ιθ. ΒΟΓΟΜΙΛΟΙ.

Ἡ τῶν Βογομίλων αἵρεσις, οὐ πρὸ πολλοῦ σωζομένης τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς, μέρος οὖσα τῆς τῶν Μασσαλιανῶν, καὶ συμφερομένη τὰ πολλὰ τοῖς ἐκείνων δόγμασιν, ἔστι δὲ ἃ καὶ προσεξεῦρεσι, καὶ τὸν λύμβον αὐξήσασι. ἔστι δ' οὗτος Βογόμιλος, καὶ τῶν * Μυσῶν γλῶσσαι, ὁ τοῦ θεοῦ τὸν ἔλεον ἐπιστάμενος. οὗτοι τὰς τῆς παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης βίβλους, μετὰ τοῦ ἐν αὐτοῖς γεγραμμένου θεοῦ, ὡς κατ' ἐπίνοιαν γεγράφεσιν τοῦ Σατανᾶ, πλὴν μόνων ἑπτά· ὧν ἔστι καὶ τὸ Οὐαγγέλιον. παρερμηνεύσει δ' ἐς ταύτας, καὶ βλασφήμοις ἐννοίαις ἐς μυστηρίῳ πρὸς τὸ δοκεῖν αὐτοῖς μεταφέρουσιν. ἀτιμάζουσι τὸ θεῖον σῶμα, ὡς αὐτοὶ μὲν κύριόν τε καὶ θεὸν τὸν μονογενῆ, τὸν ἀϊδίως καὶ ἀπαθῶς ἐξ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ἐκ πατρὸς γεννηθέντα, φῶς ἐκ φωτὸς, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ καὶ σωναΐδιον, δι' οὗ τὰ πάντα γέγονε. καὶ εἰς πνεῦμα ἅγιον, τὸ σωναΐδιως ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ ἐκπορευόμενον, γενόμενα δὲ καὶ ταῦτα, καὶ ἐς ἀνθρώπους ἐλθόντα, καὶ σταυρωθέντα, καὶ ἀναστάντα, καὶ ἀνελθόντα εἰς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς, καὶ ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· ἐκ τούτων δὲ καὶ τὰ μυστήρια καὶ τὰ βαπτίσματα, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἃ ἐκεῖνοι παραδεδώκασιν, ἀθετοῦσιν. οὐδὲν γὰρ τούτων ἐστὶν ἀληθὲς, ἀλλὰ πάντα ψεύδη καὶ πλάνη. ἐκ τοῦ ἁγίου δὲ πνεύματος, ὃ καὶ ἐν τοῖς προφήταις ἐλάλησε, καὶ ἐν τοῖς ἀποστόλοις ἐνεφύσησε, καὶ ἐν τοῖς ἁγίοις ἐνῴκησε, καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ ἐστὶ καὶ ἐνοικεῖ, οὐδὲν ἔχουσιν. ἐκ τοῦ πονηροῦ δὲ καὶ τοῦ διαβόλου τὰ πάντα ἔχουσιν. ἐκεῖνος γὰρ ἐστὶν ὁ ἐν τοῖς ἁγίοις τοῦ θεοῦ ναοῖς ἐνοικῶν καὶ ἐνεργῶν, καὶ τὰ ἐκείνου ποιῶν. ἐκεῖνος γὰρ ἐστὶν ὁ ἐν τοῖς ἁγίοις τοῦ θεοῦ ναοῖς ἐνοικῶν καὶ ἐνεργῶν, καὶ τὰ ἐκείνου ποιῶν. ἐκεῖνος γὰρ ἐστὶν ὁ ἐν τοῖς ἁγίοις τοῦ θεοῦ ναοῖς ἐνοικῶν καὶ ἐνεργῶν, καὶ τὰ ἐκείνου ποιῶν.

ἐκ τῶν καλούντων Βλαχαροι.

* qui nunc vocantur Bulgari. Bogetiam Poloniis, est Deus; Milu, propitium.

Vetant edicto quasi quodam, ne quis aliquid mendicantibus largiatur, nisi suis dumtaxat: quũ sese dicant esse illos spiritu pauperes, quos etiã ipse dominus beatos prædicarit. Iidem & Valentiniani vocantur, quod temporibus Valentiniani & Valentis ipsorum secta pullauerit. Dicuntur & Bogomili.

XIX. BOGOMILI.

SEcta Bogomilorum nõ multo ante nostram ætatẽ esse cepit, ac paxs quædã est sectæ Masalianorum, & in plerisq; cum illorũ dogmatis consentit: quũ præterea quædã etiã inuenerit, ac pestẽ adauxerit. Dicitur autẽ lingua Mysorũ Bogomilus, qui Dei misericordiã sibi conciliat. *Hi testamẽti veteris & noui libros, vnã cũ perscripto in eis deo, abrogant; velut adflatu Satanæ exaratos, exceptis dumtaxat septẽ: inter quos est & ipsum euangeliũ. Verũ hos ipsos quoq; falsa interpretatione corrumpũt, & blasphemis ac scelestis intellectibus ad id, quod ipsis videtur, pernertunt. Ignominia crucẽ sacrã adficiũt, veluti quæ dominum peremerit, itemq; formidabile sacrũ dominici corporis ac sanguinis, quod inhabitantiũ templa dæmoniũ hostiam adpellant. Aiunt. n. in omnibus sacris templis habitare dæmonas. Baptisma nostrũ, Ioannis baptisma vocantes. Suũ, baptisma seruatoris: vnicã precationem illam adgnoscunt, Pater noster. Ceteras abrogant, & inutilẽ garrulitatem adpellant. Deiperos vocant eos, qui existentẽ apud ipsos incolã cõsequuti sunt spiritũ sanctum, veluti qui sermonẽ in docendo gignant. Non modo per quietẽ, verumetiã vigilantes videre se patrẽ perhibent, vt senẽ, cuius admodum prolixa barba sit: filium, similẽ ei, lanuginem primam recẽs mutauerit: spiritum sanctum, vt iuuenẽ nudas admodũ genas habentẽ: dæmonib. eos ita circumuenientib. & inæqualem esse sanctam trinitatem docentibus, iuxta discrimen harum figurarum.*

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΡΜΗΝΟΠΟΥΛΟΥ τῆς πίστεως ὀρθοδόξου ἔκθεσις.

EIVSDEM HARMENOPVLI expositio fidei orthodoxæ.

Epilogus adiectus necessario, refutãdis præcipue Arianis & Eutychianis, quibuscum ecclesia perpetuum bellum est.

ΠΙστεύειν δεῖ τὸν ὄντως χριστιανὸν, ὡς αἱ ἁγίαι καὶ οἰκουμενικαὶ συνόδοι ἐπεκύρωσαν, εἰς ἕνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ἀόριστόν τε καὶ ἀπερίληπτον, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητὴν. καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἀϊδίως καὶ ἀπαθῶς ἐξ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς γεννηθέντα, φῶς ἐκ φωτὸς, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ καὶ σωναΐδιον, δι' οὗ τὰ πάντα γέγονε. καὶ εἰς πνεῦμα ἅγιον, τὸ σωναΐδιως ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ ἐκπορευόμενον,

REapse Christianum oportet credere, quẽadmodum sanctæ ac vniuersales synhodi sanciuerunt, in vnũ Deũ patrem omnipotentẽ, tam principii, quã finis expertem, omniũ tum adspectabilium, tum inadspectabilium conditorem: Et in vnum dominũ Iesum Christum, filium Dei vnigenam, ab æterno & citra passionem ex ipso Deo & patre genitum, lumẽ de lumine, Deũ verum ex Deo vero, consubstantialem patri & coæternum, per quem omnia facta sunt: & in spiritum sanctum, itidem ab æterno ex Deo & patre ac filio procedentem, qui & ipse

φῶς ὂν καὶ αὐτὸ, καὶ θεὸν ἀληθινὸν, καὶ τῷ πατρὶ καὶ υἱῷ σωναΐδιόν τε καὶ ὁμοούσιον· τριάδα ὁμοούσιον, καὶ ὁμότιμον, καὶ ὁμόθρονον, εἰς μίαν σωιζομένην θεότητα. τριάδα γὰρ ἐν μονάδι πιστεύομεν, καὶ μονάδα ἐν τριάδι δοξάζομεν. τριάδα μὲν, ὡς ἐν τρισὶ προσώποις καὶ ὑποστάσεσι τὴν θεότητα θεωρουμένην· μονάδα δὲ, ὡς μιᾶς οὔσης καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας τε καὶ θεότητος, καὶ ἑνὸς θεοῦ. ἕνα γὰρ θεὸν πιστεύομεν, καὶ ἐν τρισὶ γινώσκεται· καὶ ἕνα κύριον ὁμολογοῦμεν, καὶ ἐν τρισὶν ὑποστάσεσι δείκνυται· καὶ ἕνα εἰς τρεῖς θεότητας, ἢ τρεῖς εἰς τρεῖς κυριότητας, ἡ μία θεότης, καὶ ἡ μία κυριότης ἀναφαίνεται· ἕτερος μὲν ἕτερός τις ἐστὶν ὁ θεὸς, καὶ δὴ καὶ τὰ τέλεια τῶν προσώπων, ἅπερ ἐστὶν ὁ πατὴρ, ὁ υἱὸς, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα· ἐκ δὲ οὐσίας καὶ φύσεως οὐδαμῶς διῃρημένα, ἀλλ' ὑποστάσεσι καὶ ἰδιότησι νοεραῖς καὶ τελείαις. ἡ γὰρ παναγία τριὰς τῆς προσωπικῆς διαιρουμένη, ἀδιαίρετός ἐστι τῇ οὐσίᾳ καὶ τῇ θεότητι. μία δὲ οὐσία, μία βασιλεία, μία ἐξουσία, μία ἐνέργεια, μία βούλη, μία θέλησις, μία δεσποτεία, μία κυριότης, ἐν μιᾷ οὐσίᾳ καὶ φύσει τῆς παναγίας τριάδος γινώσκομεν, μὴ εἰς ἓν πρόσωπον ἢ μίαν ὑπόστασιν τοῦτο συγχέοντες. διὸ καὶ τὸ τέλειος θεὸς ὁ πατὴρ, τέλειος θεὸς ὁ υἱὸς, τέλειος θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐπειδὴ τὴν αὐτὴν ἐν μιᾷ ἑκάστου αὐτελῆ τελείαν ἔχει θεότητα θεὸς γάρ, ἐστὶ θεὸς, καὶ θεός· ἀλλ' εἷς τὸ τρία θεὸς, ὡς τρεῖς ὁσίοις πατράσι κηρύττεται. οὐδὲν γὰρ κτιστὸν ἐν αὐτοῖς, ἢ δοῦλον, ἢ ἐπείσακτον, ὡς ὕστερον γενόμενον. ὅτω δὴ τοῦ τῆς ἁγίας ὁμοουσίου τριάδος ἔχοντος λόγον, συνομολογεῖν ἀνάγκη ἐν τῇ ἐναν θρωπήσει ὅτω μυστηριακῶς· ὁ γὰρ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, αὐτὸς ὢν ὁ τῆς ἁγίας τριάδος εἷς, ὁ υἱὸς ἐκ θεοῦ, διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἑκουσίᾳ βουλῇ καὶ θεοῦ θελήματι ἐσαρκώσατο, σὺν καὶ ἐξ αὐτῆς ἔννοιαν καὶ ἔμψυχον ἑαυτῷ συνησάμενος, καὶ τέλειος γενόμενος ἄνθρωπος τέλειος ὢν θεός· ὡς εἶναι τὸν αὐτὸν ὅλον τε θεὸν καὶ ὅλον ἄνθρωπον, ἐκ δύο φύσεων θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος, ἐν ὑποστάσει μιᾷ τῇ συστασιν ἔχοντα, ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως· καὶ διὰ τοῦτο δύο φυσικὰς θελήσεις, καὶ δύο ἐνεργείας κεκτημένον· τοιγαροῦν οὐ δύο υἱοὺς, ἢ δύο χριστοὺς, ἢ δύο κυρίους φαμὲν, ἀλλ' ἕνα υἱὸν, τὸν αὐτὸν, καὶ πρὸ τῆς ἐναν θρωπήσεως καὶ μετὰ τὴν ἐναν θρώπησιν· ὁμοούσιον τῷ τε θεῷ καὶ πατρὶ, καὶ ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις. διὸ καὶ τὴν ἁγίαν παρθένον, τὴν ἀρρήτως αὐτὸν τεξασαν, θεοτόκον

hypostasi consistens, citra confusionem, citra mutationem, citra diuisionem; ideoque duas naturales voluntates, & geminas actiones habens. Enimuero non duos filios, aut duos Christos, aut duos dominos dicimus: sed vnum filium, eumdem tum ante hominem adsumtum, tum post hominem adsumtum: eiusdem cum Deo ac patre, & eiusdem tum nobis hominibus substantiæ. Quapropter & sanctam illam virginem, qua ipsum ineffabili modo peperit, Deiperam

Universidad de Deusto
Biblioteca

πεσσαμενος δ' ὡμῶ, ὡς τ̃ ἕνα τ̃ τριάδος, πεπονθεν θεὸν ὢν ὡς ἡμῶν ὡς ἄνθρωπος ὑπομένας, ὡς θεὸς αὖ ἐν τριημερος ἐν ἀφθαρτῳ τῷ σώματι καὶ τ̃ς μαθητ̃ πολλάκις ἐμφανισθεὶς, εἰς τ̃ ἔρανον μ̃ σώματ⊙ αὐξηλυθε, μέλλων πάλιν ἔτως ἐλθυσεσθ, κρίσιν ζωντων καὶ νεκρῶν ποιησομενος, ἀτελεύτητον βασιλειαν ἔχων, καὶ τὸ κράτος ἀπέραντον. πρὸς δεκτέον ἢ καὶ ἑκάστ τ̃ ἀνθρώπων αὐάστασιν μ̃ τ̃ οἰκείᾳ σώματ⊙ ἀφθαρτιζόντ⊙, καὶ ζωὴν τ̃ μέλλοντ⊙ αἰῶν⊙, τῷ πᾶσι τ̃ δικαίως ἀγαλλίασιν αἰώνιον ἔχασαν, ὧν τ̃ ἁμαρτωλῶν κόλασιν ἀτελεύτητον.

adpellamus, veluti quæ Deum pepererit, unũ ex trinitate: qui & crucem sustinuit, vt homo, & vt Deus, die tertio resurrexit in corpore corruptionis experte: quumq; discipulis sæpius semet exhibuisset, in cælum cum corpore ascẽdit, rursus ita rediturus, ac iudicio de viuis & mortuis cognitur⁹; quum regnum finis expers habeat, & imperiu⁹ nullis inclusum terminis. Exspectanda quoq; cuiuslibet hominis resurrectio cum proprio corpore, immortalitate donato: & vita futuri sæculi, qua iustorum aternam lætitiam, & peccatorum numquam finiendum supplicium continet.

Η΄ ΚΑΤΑ΄ ΤΟΥ̃ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟ΄Σ ΗΜΩ̃Ν ΙΩΑΝΝΟΥ̃ ΤΟΥ̃ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ̃ ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΘΕΙΣΑ ΣΥΝΟΔΟΣ.

CONCILIVM NEFARIVM, quod aduersus sanctum patrem nostrũ, *Ioannem Chrysostomum* coactum fuit.

Vt superioribus libris synhodorum piarum, ita tamẽ hoc nefaria spectacula exhibetur, pessimarum historiam.

Ἐν τούτῃ ὑπῆρχον καθέρχοντες, Θεόφιλος ὁ Ἀλεξανδρείας, Ἀκάκιος ὁ Βεῤῥοείας, Ἀντίοχος ὁ Πτολεμαΐδος, Σεβηριανὸς ὁ Γαβάλων, καὶ Κυρῖνος ὁ Χαλκηδόνος, οἱ ζαμάλιστα δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τ̃ αὐθρα, οἱ αὐτοῖ ἅμα πάντα, καὶ κριτὴ, καὶ κατήγοροι, καὶ μάρτυρες ἦσαν. ἐν ὑπομνήμασι δ' ταῦτα ἐγράφη τριακὶ καὶ δέκα. ἀλλὰ τὰ μὲν ιϚ, τὰ κατ' Ἐφεσίου τ̃ δ' τρίτην Ϲ δέκατον ἀθεῖχε τὰ κατ' Ἡρακλείδαν, ἐπὶς Ἐφεσου ὑπ' αὐτ̃ χειροτονηθέντ⊙, ὅπερ δὲ τ̃ καθαιρεσιν ἰσχυσαν πλεῖοσι, ἑτέρων ἐνῶν κωλυσάντων. ὁ δὲ κατήγορος Ἡρακλείδας τ̃ Μαγνητῶν πόλεως ἐπίσκοπ⊙ λῶ, ὀνόματι Μακάρι⊙. ὁ δὲ μακαρίᾳ Ἰωάννᾳ πεφανῆς ἐχθρὸς Ϲ πεῶτ⊙ κατήγορ⊙, Ἰωάννης ὁ Διάκον⊙ αὐτ̃ λῶ.

Erant auctores & præsides huiusce concilii, Theophilus episcopus Alexandriæ, Acacius Berrhææ, Antiochus Ptolemaidis, Seuerianus Gabalorum, & Quirinus Chalcedonis, infestissimi Chrysostomo; itidemq; simul omnia, tũ iudices, tum actores, tum testes erant. Perscripta sunt autem hæc monumentis actorum tredecim. quorum duodecim, aduersus hunc sanctum virum: decimumtertium, aduersus Heraclidem acta continet, episcopum Ephesi ordinatum a Chrysostomo, cuius etiam abdicationem obtinere non potuerunt, alius quibusdam impedientib. Heraclidis accusator erat episcop⁹ ciuitatis Magnesiæ, cui nomẽ Macari⁹. accusator erat Ioãnes, ipsius Chrysostomi diaconus.

Beati vero Ioãnis manifestus hostis, & præcipu⁹

Κατηγόρει δ' Ϲ Χρυσοστόμ⊙ πεῶτον, ὅτι αὐτὸν ἠδίκησεν, ἀφορίσας αὐτὸν, διότι τ̃ οἰκεῖον παῖδα Εὐλάλιον ἔτυψε.

Accusabat autem Chrysostomum primo, quod ipsum adfecisset iniuria, propterea segregãdo, quia filium suum Eulalium percussisset.

Δεύτερον, ὅτι Ἰωάννης τὶς μοναχὸς ἐξ ὑπηρεσιᾶς τ̃ Χρυσοστόμου ἐτυπήθη, ὥς φησι, καὶ εὑρη· καὶ μετὰ τῶν δαιμονώντων ἐσιδηροφόρησε.

Alterum, quod Ioannes quidam monachus procurante Chrysostomo verberatus fuisset, vt aiunt, & flagellatus: quodq; cum larua tis idem gladium gestasset.

Τρίτον, ὅτι κειμηλίων πλῆθ⊙ πολὺ διέτμησε.

III. Quod magnum cimeliorum numerum distraxisset.

Τέταρτον, ὅτι τὰ μάρμαρα τ̃ ἁγίας Ἀναστασίας, ἃ Νεκτάριος εἰς μαρμάρωσιν τ̃ ἐκκλησίας ἐναπέθετο, αὐτ⊙ διέπρασε.

IV. Quod marmora sanctæ Anastasiæ, quæ ibi Nectarius ad incrustationem ecclesiæ deposuerat, ipse vendidisset.

Πέμπτον, ὅτι σὺν κληρικοὺς ἀτίμους, καὶ διεφθαρμένους, Ϲ αὐτοπαρέτους, Ϲ * τριοβολιμαίους ὑβρίζει.

V. Quod clericos per ignominiam vocet infames, & corruptos, & arbitratu proprio dissolutos, & triobolares.

* Triobolimæus

Ἕκτον, ὅτι τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον, λῆρον ἐκάλει, καὶ δαιμονιάριον.

VI. Quod sanctum Epiphanium appellasset delirum, & laruam.

Ἕβδομον, ὅτι κ̃ Ϲ Σεβηριανὸν συνεκάλεσε πρὸς ἐπισκοπὴν, κινῆσαι κατ' αὐτ̃ σὺν δεκανούς.

VII. Quod aduersus Seuerianũ factionẽ cõcitasset, ad irritandos aduersus illum decanos.

Ὄγδοον, ὅτι κ̃ Ϲ κλῆρος συνῳδικὸν βιβλίον παρεσκεύασεν.

VIII. Quod libellum calumniis plenum aduersus clerum parasset.

Ἔνατον, ὅτι συγκροτήσας συνέδριον πρώτ⊙ Ϲ κλῆρος, ἔσησε τρεῖς Διακόνους, Ἀκάκιον, Ἐδάφιον, Ἰωάννην, κατηγορήσας ὡς τὸ μαφόριον αὐτ̃

IX. Quod conuocato cleri totius concilio, produxisset in mediũ tres diaconos, Acacium, Edaphium, Ioannem; & accusasset, quasi qui maphorium ipsius furto abstu-

κλέψαντες· λέγων, μὴ καὶ εἰς ἄλλό τι αὐτὸ ἔβαλον.

lisset: quum diceret, fortasis ipsos id in aliud quiddam conuertisse.

Δέκατον, Ἀντώνιον ἐλεγχθέντα τυμβωρύχον, ἐχροτόνησεν ἐπίσκοπον.

X. Quod Antonium violatorum sepulcrorum conuictum, ordinasset episcopum.

Ἑνδέκατον, Ἰωάννην Κόμητα, ἐν τῇ στάσ τῶν στρατιωτῶν αὐτὸς κατεμήνυσε.

XI. Quod Ioannem Comitem, in statione militum ipse indicasset.

Δωδέκατον, ὅτι προῖών ἤυξατο εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅτι εἰσίων.

XII. Quod nõ precaretur, siue prodiret ad ecclesiam, siue illam ingrederetur.

Τρισκαιδέκατον, ὅτι αὖθις θυσιαστηρίᾳ, χειροτονίας ἱερέων καὶ διακόνων ἐποίησε.

XIII. Quod extra sacrarium sacerdotum & diaconorum ordinationes perficeret.

Δέκατον τέταρτον, ὅτι ἐν μιᾷ χειροτονίᾳ τέσσαρας ἐπισκόπους ἐποίησε.

XIV. Quod vna ordinatione quatuor episcopos fecisset.

Δέκατον πέμπτον, ὅτι δέχεται γυναῖκας μοναζούσας, πάντας ἐκβάλλων ἔξω.

XV. Quod mulieres admittat, solus solas, omnibus aliis foras ejectis.

Δέκατον ἕκτον, ὅτι τὴν ὑπὸ Θέκλας καταλειφθεῖσαν κληρονομίαν πέπρακε Διὰ Θεοδοῦλα.

XVI. Quod hereditatem a Thecla relictã per Theodulum distraxisset.

Δέκατον ἕβδομον, ὅτι τὰ πρεσβεῖα τ̃ ἐκκλησίας, ἐδεὶς εἶδε, πῶ ἀπῆλθον.

XVII. Quod nemo sciret, quò reditus ecclesiæ peruenissent.

Δέκατον καὶ ὄγδοον, ὅτι Σαραπίωνα ὑπὸ ἐγκλήματα ὄντα, πρεσβύτερον ἐχροτόνησεν.

XIIIX. Quod Serapionẽ criminaliter accusatum, ordinasset presbyterum.

Ἔνατον καὶ δέκατον, ὅτι σὺν κοινωνικοὺς τ̃ οἰκουμένης, κ̃ γνώμῃ αὐτ̃ ἐγκλειαθέντας, καὶ τελευτήσαντας, ἐν τῇ Φυλακῇ, ὑπερεῖδε· καὶ οὐδὲ προσέμεψαι τὰ σκηνώματα αὐτῶν κατηζίωσεν.

XIX. Quod vniuersalis ecclesiæ cõmunionem habentes, de sententia ipsius inclusos, & in custodia defunctos, neglexisset: ac ne dignos quidem iudicasset, quorũ alii cadauera comitarentur.

Εἰκοστὸν, ὅτι τὸν ἁγιώτατον Ἀκάκιον ὕβρισε, καὶ ἄδε λόγῳ μετέδωκεν αὐτῷ.

XX. Quod sanctissimũ Acaciũ adfecisset iniuriis, ac ne loquendi quidẽ ei potestatẽ fecisset.

Εἰκοστὸν πρῶτον, ὅτι τὸν πρεσβύτερον Πορφύριον παρέδωκε μεθ' ὕβρεως πολλῆς.

XXI. Quod Porphyrium presbyterũ Eutropio tradidisset, exsilio multandum.

Εἰκοστὸν δεύτερον, ὅτι καὶ Βενέριον πρεσβύτερον παρέδωκε μεθ' ὕβρεως πολλῆς.

XXII. Quod Venerium quoq; presbyterũ tradidisset, magna cum contumelia.

Εἰκοστὸν τρίτον, ὅτι αὐτῷ μόνῳ λουτρὸν ἐπυκαίετο, κ̃ μ̃ τὸ λύσασθ αὐτὸν, Σαραπίων ὁ πρεσβύτερος ἐμβασιν, ὡς τε ἄλλον μηδένα λούσασθ.

XXIII. Quod ipsi soli balineum succendatur, & postquam ipse lauerit, ostium claudat Serapio, ne quis alius ibi lauet.

Εἰκοστὸν τέταρτον, ὅτι πολλὰς ἁμαρτύρους ἐχήρωσεν. Εἰκοστὸν πέμπτον, ὅτι μόνῳ ἐῴκει, ἀσώτους ζῶν Κυκλώπων βίον.

XXIV. Quod multos ordinarit absq; testib.

XXV. Quod solus comedat, luxuriosè viuẽs Cyclopum vitam.

Εἰκοστὸν ἕκτον, ὅτι αὐτὸς κατηγορεῖ, αὐτὸς μαρτυρεῖ, αὐτὸς ὁσοφαίνεται. κ̃δῆλον ἐκ τ̃ περὶ μαρτύρων τ̃ πρωτοδιάκονον, Ϲ ἐκ τ̃ περὶ Προαιρέσιον Φασιὰν τ̃ Λυκίας ἐπίσκοπον.

XXVI. Quod ipse sit actor, ipse sit testis, ipse sententiam pronuntiet. Hoc ex iis esse manifestum, quæ Martyrio protodiacono acciderint, & quæ Proæresio Lyciæ episcopo.

Εἰκοστὸν ἕβδομον, ὅτι χρύσιον δέδωκε Μέμνονι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, κ̃ ῥέοντ⊙ Ϲ αἷματ⊙ ἐκ Ϲ σωματ⊙ αὐτ̃, πεσχωκε τὰ μυστήρια.

XXVII. Quod apostolorum in æde pugnum Memnoni dedisset, & adhuc manante sanguine ex ore ipsius, obtulisset mysteria.

Εἰκοστὸν ὄγδοον, ὅτι ἐν θρόνῳ ἀποδύεται κ̃ ἐνδύεται, κ̃ πάστιλλον τρώγει.

XXVIII. Quod ipse in throno semet exuat, & induat, & pastillum comedat.

Εἰκοστὸν ἔνατον, ὅτι χρήματα τοῖς ὑπ' αὐτ̃ χειροτονηθεῖσι ἐπισκόποις δίδωσιν, ἵνα δι' αὐτῶν καταπνῇ τ̃ κλῆρον. Τὰ μὲν κ̃ Ϲ ἁγίᾳ κεφάλαια, ταῦτα. ἐκεῖνος δ' τέταρτον προσκληθεὶς, ἀπερεῖσατο· δηλοποιήσας τοῖς προσκαλεσαμένοις, ὅτι εἰ σὺν προφανεῖς ἐχθρὸς ἀπὸ τ̃ τάξεως τ̃ κεκινόντων μέλλοι τέλεσθ, ἕτοιμός εἰμι κ̃ ὑποχωρεῖν, εἴτις μου

XXIX. Quod episcopis absẽ ordinatis pecunias largiatur, vt eorum opera clerũ adfligat.

Hæc aduersus virũ sanctũ accusationis fuere capita. Verũ ille quartũ arcessitus, non cõparuit: quũ significari citra tib. iussisset, si manifestos hostes suos ab ordine iudicũ remouissent, paratũ se fore ad comparendũ, quicũq; tamdẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

καταγορεῖ. εἰ γὰρ βούλεσθε, ὁσάκις αὐ δοκεῖτε πέμπειν ἐξελεῖν, ὁσάκις αὖ δοκεῖτε, οὐδὲν πλέον αὐτοὶ ποιήσετε. ἐξήτασαν δὲ, ὡς ἐνόμισαν, ὁπότερον κεφαλαίων τούτων τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον. εἶτα ἤρξαντο περὶ Ἡρακλείδου καὶ Παλλαδίου τοῦ Ἑλενοπόλεως τοῦ ἐπισκόπων ἐξετάζειν. καὶ ἐπέδωκε λίβελλον πάλιν ὁ μοναχὸς Ἰωάννης, ἐξ οὗ ἀφῆκεν ὁ ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς Χρυσοστόμῳ κατηγορίας ἐμνήσθη, ἐγκαλῶν καὶ Ἡρακλείδῃ, ὅτι Ὠριγενιστὴς ἐστι, καὶ ὅτι κλοπῆς ἐφωράθη ἐν Καισαρείᾳ τῇ Παλαιστίνης, ἱμάτια ἐξ ἀφῆκεν Ἀκυλείου κλέψαντα. καὶ αὐτόν, φησιν, ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννης γυμνὸν ὄντα, εἰς Ἔφεσον ἐχειροτόνησεν. ἐνεκάλει δὲ καὶ κατ' αὐτοῦ ἐξ Χρυσοστόμου, ὡς πολλὰ κακὰ πεποιηκότος κατ' αὐτὸν Ὠριγενιστῶν. Ἀφ' Σαραπίωνος, καὶ παρ' αὐτοῦ ἐκείνου. εἶτα τούτων ἐξεταζόντων, ἐξήτασθη πάλιν τὸ κεφάλαιον τὸ ἔγκλημάτων. εἶτα τὸ κῆ. εἶτα πάλιν κατηγόρησεν Ἰσαάκιος ἐπίσκοπος ἐξ Ἡρακλείδου ὡς Ὠριγενιστοῦ, καὶ ὡς μὴ δεδεγμένος Ἐπιφανίου τοῦ ἁγιωτάτου μήτε εἰς ὄχλον, μήτε εἰς συνέδριον. ἐπέδωκε δὲ ὁ αὐτὸς Ἰσαάκιος καὶ λίβελλον κατὰ Χρυσοστόμου, ὡς εἰσέχοντα τοῦτο. ὅτι δὲ πολλάκις μνημονεύθεντος Ἰωάννου μοναχοῦ, ὅτι ἐθάρρησε, καὶ ἐσιδηροφόρησεν. ὅτι ὁ μακάριος Ἐπιφάνιος ἀφ' οὗ Ὠριγενιστὰς, Ἀμμώνιον, Εὐθύμιον, Εὐσέβιον, Ἡρακλείδην, καὶ Παλλάδιον, οὐκ ἠθέλησε κοινωνῆσαι. ὅτι τὴν Φιλοξενίαν ἀθετεῖ, μονοστιὰν ἐπιτηδεύων. ὅτι ἐπ' ἐκκλησίας λιτὴ τράπεζαν ἐρινεῶν πεπληρωμένην. ὅτι καυχᾶται ἐπ' ἐκκλησίας, λέγων· ἐρῶ, μὴ σιγήσομαι. ἢ ὅτι ὀφείλει ἑρμηνεύσαι, τίνες εἰσὶν ἐρινύες, καὶ τί ἐστι τὸ λεχθέν· ἐρῶ, μὴ σιγήσομαι. ἡ γὰρ ἐκκλησία σὺν οἶδε πῶς τε. ὅτι ἄδικα παρέχει τοῖς ἁμαρτάνουσι, διδάσκων ἐὰν πάλιν ἁμάρτῃς, πάλιν μετανόησον. ὁσάκις ἂν ἁμάρτῃς, ἐλθὲ πρός με, κἀγώ σε θεραπεύσω. ὅτι βλασφημεῖ ἐπ' ἐκκλησίας λέγων, ὅτι ὁ Χριστὸς προσδέχεται, ἐὰν εἰσηκοῦσθῃ, ἐπεὶ μὴ δεόντως περιηύξατο. ὅτι τοῖς λαοῖς παραβάλλει σκισαζὴν καὶ κῆ τὸ σωδόν. ὅτι ἔλλιπεῖς πλανᾷ τὰς χείρονας προσθήκας, ὑπεδέξατο. καὶ ἔχει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ πείσει αὐτούς. ὅτι παραβαίνει ἀλλοτρίας ἐπαρχίας, καὶ χειροτονεῖ ἐπισκόπους. ὅτι ὑβρίζει τοὺς ἐπισκόπους, καὶ ἐπιγράττει κελεύει ἐκβληθῆναι τῆς εἰκίας αὐτοῦ. ὅτι τὰς κληρικὰς ξένας ὑβρεσιν ὑβρίζει. ὅτι παρανόμους ἀλλοτρίας ἥρπασε βίᾳ. ὅτι αὐθαδιάσατο καὶ παράνομα γνώμῃ τοὺς κλήρους πιεῖν τὰς χειροτονίας. ὅτι τοὺς μὴ Ὠριγενιστὰς ἐδέξατο, τοὺς δὲ κοινωνικοὺς τῆς ἐκκλησίας μὴ συστατικῶν ἐλάβετο γραμμάτων. καὶ ἐν τῇ Φυλακῇ ἐληθένας, οὐκ ἐξέλεγε, ἀλλὰ καὶ δοκιμάζων ἐν αὐτῇ ἀδόλως ἐπεκύρου. οὓς δὲ λεῖς ἀλλοτρίας μήπω ἐλευθερωθέντας, ἀλλὰ καὶ παραβεβλημένους, ἐχειροτόνησεν ἐπίσκοπος. οὓς αὐτὸν ἔστιν τὸ Ἰσαάκιον πολλὰ περὶ αὐτοῦ σωέβη κακῶ ἤνεγκεν.

accusaret. Id autē si facere nollent, quotiescūq; mitterent, nihilo plus effecturos. Illi vero examinare decapitib. hisce, pro ipsorum opinione, primum ac secundū. Deinde de duob. episcopis, Heraclide, ac Palladio Helenopolitano, inquirere. Rursumq; libellum obtulit monachus ille Ioannes, cuius ipse diaconus in accusationibus aduersus Chrysostomū institutis meminerat: Heraclidē culpans, quod esset Origeniastes, & quod esset in furto deprahensus apud Cæsareā Palestinæ, quum Aquilini diaconi vestimenta cleperet. Nihilo minus, inquit, eum talē Ioānes episcopus ordinauit episcopū Ephesi. Hoc quoq; culpæ Chrysostomo dabat. quod Origeniastarū causa multa mala perpessus fuisset a Serapione, atq; ipsomet Chrysostomo. Quib. examinatis, rursus in nonum caput accusationum fuit inquisitū. inde in XXVII. Postea rursus accusauit Isaacius episcopus Heraclidē, velut Origeniastē, & qui a sanctissimo Epiphanio nec ad precū nec ad cōuiuii societatē fuisset admissus. Idē Isaacius & libellum obtulit aduersus Chrysostomum, hæc cōtinentē. De memorato sæpius Ioāne monacho, quod flagris cæsus fuerit, & quod gladium gestauerit. Quod beatus Epiphanius propter Origeniastas, Ammonium, Euthymiū, Eusebium, Heraclidē, & Palladium, illi cōmunicare noluerit. Quod hospitalitatē improbet, quum solus comedere studeat. Quod in ecclesia dicat esse mensā Furiis referta. Quod in ecclesia glorietur, his ceverbis: Amo, insanio. Quo explicare debeat, quænā illæ Furiæ sint: & quid illa verba sibi velint, Amo, insanio. Nihil. n. de his ecclesiæ cōstare. Quod licentiā peccātib. tribuat, quum docet: Si rursus peccaueris, rursus pœnitentiā agito. Quotiescumq; peccaueris, adme veni, & ego tibi remedium offerā. Quod blasphema proferat in ecclesia, quum ait: Christū, quādo precabatur, exauditum nō esse, quia nō ut par erat, precatº fuerit. Quod plebi suggerat, vt etiā aduersus concilium seditionē moueat. Quod paganos, qui more Christianorum ei multa in testamentis obtulerint, susceperit, & quod eos secum habeat in ecclesia, quodq; patronus eorum sit. Quod alienas prouincias inuadat, & ibidem episcopos ordinet. Quod cōtumeliis episcopos adficiat, & Epingatos eiicidomo sua iubeat. Quod inusitatis iniuriis clericos adficiat. Quod aliena deposita, vi rapuerit. Quod absq; concilio, & præter cleri sententiam, ordinationes faciat. Quod Origeniastas quidem admiserit, eos autē, qui cōmunionem habentes ecclesiæ, cum literis cōmendaticiis venerant, & in custodiam cōiecti erant, nō illinc exemerit: immo etiam mortuos in ea plane nō visitauerit. Quod seruos alienos necdum manumissos, atq; etiam criminibus grauatos, ordinauerit episcopos. Quod ipsemet Isaacius multum ab eo fuerit adflictus.

In harum

Τούτων ἐν τῷ κατηγορημάτων τὸ μὲν α, ἅπερ δὴ πρεσβεῖα ἔθεν, ὡς ἐνόμιζον, ἐκεῖνα ἐξητάσθη. τὸ δὲ β ἐξητάσθη, καὶ τὸ ζ. εἶτα ἐξητάσθη, πάλιν τὸ γ ἔγκλημα τοῦ ὑπὸ Δρακόντιος Ἰωάννου δηλοθέντων. ἐν τούτῳ δὲ τῷ κεφαλαίῳ καὶ Ἀρσάκιος ὁ πρωτοπρεσβύτερος, ὁ αὐτὸν τοῦ Χρυσοστόμου διάδοχος γενόμενος, καὶ Ἀττικος ὁ πρεσβύτερος, οὐκ οἶδ' ὅπως, μάρτυρες ἐγένοντο. ἐξ Ἐλπίδιος δὲ ὁ πρεσβύτερος. οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ μαρτύρησαν. ἐ Ἐλπίδιος δὲ ὁ πρεσβύτερος. οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ μαρτύρησαν, καὶ σὺν αὐτοῖς καὶ ὁ πρεσβύτερος Ἀκάκιος, δηλονότι τῷ κεφαλαίῳ. Τούτων δὲν ἐξεταζόντων, αὐτοί τε οἱ προφερηθέντες πρεσβύτεροι, καὶ Εὐδαίμων ἔτι, καὶ Ὀνήσιμος, ἦσαν τὸ δηλαχύνειν τῇ δοκιμάσει. καὶ πρῶτος μὲν Παῦλος ὁ Ἡρακλείας ἠξίωσεν ἅπαντας δοκιμάζειν. ἐ ἀποφανθέντος ἁγίου, ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς, καθαιρεῖσθαι Γυμνασίου ἐπισκόπου, ἐ τελευτήσαντος Θεοφίλου ἐξ Ἀλεξανδρείας· οἱ πάντες τὸν ἀριθμὸν τεσσαρακονταπέντε. εἶτα ἐγράφη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὡς δῆθεν δοκοῦσα, περὶ τοῦ ἁγίου καθαιρέσεως, ἐ αὐλιον ἐχθῆ ἐ πῖς βασιλεῦσιν. Ὅτε δὲ τέλεσθείς ὁ ἅγιος ἐχρήσατο, μὴ καταλαλεῖν τὸν ἐξορίαν, διδάσκειν ὁ πάπας Ῥώμης τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀφ' ἱερέως ἕως καὶ διάκονος τὰ σκάνδαλα σαυτῶν τῷ ἁγίῳ μέχρι τελευτῆς ἀναπῆς. ἔγραψε τάδε πρὸς τὸν βασιλέα Ἀρκάδιον, περὶ τὸ ἐξορίας τοῦ Χρυσοστόμου. ἔτος δὲ ἐστὶν ἡ ἐμὴ καθυποβάλλει δυτέλεια. εἰ δέ γε ἔδει ἂν ὅπερ ἀπὸ ἀρχῆς ἐμοὶ δοκεῖ λυσιν ἐπενέγκαι πολλῆς τε. ἐ τὸν πολιτικὸν τοῦτον ἀκυρῶσαι διάταξιν, ἐπάδε λειπόν παντὶ τῷ ὀρθοδόξῳ συνήμαι ὡς πρέπει τὰ ἔστατο. Si vero vim, quod equidem abhominor, aliquibus inferre ausi fueritis, ad abrogandam hanc apostolicam sanctionem, eritis in posterum vniuerso cœtui orthodoxo tamquam

In harū igitur accusationum primā quidē, veluti prius examinatā, ipsorū opinione, non amplius inquisitū fuit: secunda vero, & septima examinatæ fuerunt. Deinde rursus examinatū fuit tertiū crimē ex iis, quæ Ioannes diaconus detulerat. In hoc autem capite Arsacius protopresbyter, qui successor Chrysostomi fuit, & Atticus presbyter, nescio qui factū vt testes fese sisterint, ac testimoniū contra virū sanctū dixerint. Idē Elpidius presbyter fecit. Iidē vnà cū Acacio presbytero, in quarto quoq; capite testimonium aduersus eum perhibuerunt. His examinatis, ipsi presbyteri prædicti, & præterea Eudæmon, & Onesimus, vt in sententia ferenda properaretur, postulabant. Primus in synhodo Paulus episcopus Heracleæ petiit, vt omnes sententiā ferrent. Et factū fuit decretū, ex ipsorū sentētia, de sancti viri abdicatione: quū initium fecisset Gymnasius episcopus, & vltimus esset Theophilus Alexandrinus. Erāt omnes numero XLV. Deinde Constantinopoli datæ fuere literæ, velut a cōcilio, de remotione viri sancti ab officio, atq; ipsis etiā imperatoribus oblatæ. Quum autē viuēdi finē vir sanctus fecisset, necdū ad exsilii locū delatus: edoctus de his Papa Romanus per sacerdotē quemdā ac diaconū, ex eorū numero, qui ad extremū vsq; spiritum viro sancto inseruierāt; hæc ad Arcadium Augustum de Chrysostomi exsilio perscripsit.

ΙΝΟΚΕΝΤΙΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΡΚΑΔΙΟΝ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ.

INNOCENTII PAPÆ ROmani ad Arcadium Augustum epistola.

Paulo aliter apud Glycā legitur, annalium parte IIII, in Arcadio.

Φωνὴ αἵματος ἐξ ἀδελφοῦ μου Ἰωάννου βοᾷ πρὸς τὸν θεὸν καὶ σὲ βασιλεῦ, ὡς πάλαι τὸ Ἄβελ αἷμα ἐξ ἀδελφοκτόνου ἐβόα Κάιν, καὶ πάντως ἐκδικηθῆναι ποθοῦν ἐν καιρῷ εἰρήνης διωγμὸν τῆς ἐκκλησίας θεοῦ ἐξήγειρες, ἐξώσας μὲν τὸν ἀληθινὸν ποίμενα, συνεξώσας δὲ τὸν Χριστὸν καὶ θεόν· μισθωτὸς δὲ, καὶ οὐ ποιμὴν τὸν τόπον ἐγκαταλιμπάνων πρόβατον. ἐ δὲ ἐκείνων ἐγὼ λύπῃ πονοῦμαι. οἶδα γὰρ ὡς μακάριος ἐκεῖνος ὠσαλήθως. καὶ τρισμακάριος τῶν φίλων αὐξ κατορθωμάτων ἐνεκεν καὶ ἀριθμητῶν, καὶ τοῦ τὸν αὐτὸν ὑπερβολὴν τῶν πολάσεων, τὸν κλῆρον μὲν τὸν ὑψηλὸν ἀποστόλων ἐν δὲ θεὸς ἀπείληφε βασιλεία κύριος δὲ, ὁ τὸν ὑμέτερων ψυχῶν ἐνοσῶν τῷ ἀπωλείαν, ὅτι γυναικὶ πονηρᾷ καὶ ἀλογίστῳ πάθει Θ. τὸν ὑφ' ἥλιον ἅπασιν μελίσσης ἕξ ὕτων καὶ ζωοποιὸν ἀπεστέρησας διδαχῆς. διὸ δὴ κἀγὼ ὁ ἐλαχιστος, ἐ τὸν ἐξ κορυφαίου Πέτρου θεῖον θρόνον ἐμπιστευθεὶς, σέ τε κἀκεῖνο τὸν τῶν ἁγίων καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων θείας μεταλήψεως ἀπείργω· τὸν δὲ γε μεταδοθέν ὑμῖν τοῦ θείου ἄρτου καὶ ἐξ ποτηρίου τιμήσεως, ὑπὸ καθαιρεσιν ἡ ἐμὴ καθυποβάλλει δυτέλεια. εἰ δέ γε ἔδει ἂν ὅπερ ἀπ' ἀρχῆς ἐμοὶ δοκεῖ λυσιν ἐπενέγκαι πολλῆς τε. ἐ τὸν πολιτικὸν τοῦτον ἀκυρῶσαι διάταξιν, ἐπάδε λειπόν παντὶ τῷ ὀρθοδόξῳ συνήμαι ὡς πρέπει τὰ ἔστατο. Si vero vim, quod equidem abhominor, aliquibus inferre ausi fueritis, ad abrogandam hanc apostolicam sanctionem, eritis in posterum vniuerso cœtui orthodoxo tamquam

Universidad de Deusto
Biblioteca

εἰ τελῶναι καὶ οἱ ἐθνικοὶ, καὶ ἐκ τοῦ προσώπου ὑμῶν, ἐν τῇ τῆς δικαιοκρισίας ἡμέρᾳ βαρὺ ἕξει τὸ ἀδίκημα τοῦτο ὑμῖν γε ἁμάρτημα, ὅτι μηδενὶ τῶν ὄντων οὐδὲν, ἢ πλοῦτος, ἢ δόξα, ἢ δυναστεία, ἢ βασιλικὸν ἀξίωμα βοηθῆσαι δυνήσεται. Ἀρσάκιον γὰρ, ὃν αὐτὸς ἐκ μακαρίᾳ Ἰωάννᾳ εἰς τὸν θρόνον εἰσηγάγετε, ἐὰν καὶ μετὰ θάνατον καθαιρεθῇ, σὺν πᾶσι τοῖς κοινωνήσουσιν αὐτῷ, ὡς μοιχοδουλοῦντι τῇ ἐκκλησίᾳ. προσίημι γὰρ τῇ καθαιρέσει Θεοφίλου, ἀφορισμὸν, καὶ ἀναθεματισμὸν, καὶ ἐκ Χριστιανισμοῦ ἀλλοτρίωσιν. πῶς τε δέδεται μὲν ὅπερ ἐν γῆς, δέδεται καὶ ἐν οὐρανοῖς, καθὼς ἀκούεις καὶ ἐν εὐαγγελίοις ἀπόφασιν.

Τοιαῦτα μὲν ὁ πάππας. Ὀνώριος δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἐκ Ἀρκαδίου ἀδελφὸς, ἐν Ῥώμῃ κρατῶν, ὧδε ἐπέστελλε.

ΟΝΩΡΙΟΥ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ἐπιστολὴ πρὸς Ἀρκάδιον τὸν ἀδελφόν.

Οὐκ οἶδα ποία αὐτοπτικὴ καὶ δαιμονιώδης ἐνέργημα περίπτωσέ σε, ἀδελφὲ, γυναικὶ καταπιστεῦσαι σαυτὸν, καὶ ἐκπραξάσθαι τοιαῦτα, οἷα οὐδεὶς ἄλλος ὁμοεθνὴς χριστιανῶν διεπράξατο βασιλεύς. καὶ γὰρ καὶ οἱ ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ τῶν ἐπισκόπων τῶν ὑμῶν καὶ παρόντων βασιλείας, ὁπότε τὸ μέγιστον ἔθνος ἱερέα Ἰωάννην ἀκρίτως καὶ ἀκανονίστως ἐκ τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου καθεγκόντες, καὶ πικροτάτας ἐξορίαις, καὶ ἀφορήτοις οἰκίαις ὑποβάλοντες, διαιτᾶσθαι ἐκέλευσαν τοὺς ὑμετέρους ἡμῖν καὶ τῆς δικαιοκρισίας βεβαιωτὰς σκηνάς, οἱ ἐπίσκοποι ἐν πέδῳ ἐπὶ λυσιτελείᾳ τῶν παντῶν ἐπιφερόμενοι, ἐφ' οἷς οὐδὲν ἐφιλανθρωπεύσασθε, ἐπεὶ καὶ *φρυγῶν Μοντανιστῶν καὶ Νοουατιανῶν ἐκκλησίας, τὰς ἐν ὑμετέρᾳ ἡμῖν καὶ τῆς δικαιοκρισίας βεβαίωσιν σκηνὰς, οἱ ἐπίσκοποι ἐν πέδῳ ἐπὶ λυσιτελείᾳ τῶν παντῶν ἐπιφερόμενοι, ἐφ' οἷς οὐδὲν ἐφιλανθρωπεύσασθε, ἐπεὶ καὶ *Φρυγίοις Μοντανιστοῖς καὶ Νοουατιανοῖς ἐγκαλεῖν ὄντες, καὶ λιμῷ Μοντανιστοὺς φθείροντες, καὶ ἀμελῆ ἑαυτῶν ἐπιφέροντο δεῖγμα εἰς ἐφόδιον χρείας σωματικῆς, ἐπὶ τοῦτο ἀφελεῖν αὐτὸ διεξάγασθε, καθαιδῶν ὑμῶν τοῖς ἐκ τῆς ὁσίας καὶ ἀγαθῆς ἡμῶν πολιτείας ἀπὸ τοσούτου ἀπολειπομένοις. ἀπὸ δὲ τῶν ἀλλοτρίων, τὰ ἀποστολικῶν ἐκβάλματων λέγον ἀδέκα πεπιῶμοι, ἐπίσκοπος ὁσίως καθαιρεῖσθαι, καὶ μυρίαις κακώσεσι καὶ ὑπερορίαις ἀδίκως καθαδικάζονται, ἄλλως δὲ καὶ αὐτὸ τοῦτο ἀξίως ἐγκαθιδρύεσθαι. ἀπειδὼν ἀδελφὲ, μὴ λόγοις, ἀλλ' ἔργοις καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώποις τὸ ὀρθωσαι τὰ σὺν ὀρθῶς πεπραχθέντων ἤδη πληροφορεῖν· πληροφορήσομεν καὶ ἡμεῖς, ὡς αἱ τῶν ἱερέων προσευχαὶ τὴν ἡμετέραν εὐεργεσίαν βασιλείαν, καὶ κατευθύνουσιν. ἔρρωσο.

Ταῦτα τοιαῦτα δεξάμενος Ἀρκάδιος ἐπιστολὰς, εἰς ἀθυμίαν ἔπεσεν, καὶ ἀμυδρὸν θλίψαν, καὶ ἀγῶνα μέγαν. πρῶτον μὲν ἔζητήσαι προσέταξε καὶ τὸν τόπον, εἴτινες εἶεν ἐνδημοῦσι τῷ καὶ μακαρίᾳ πρὸς συνουσίαις παιζόμενοι. εὑρὼν δὲ Μέλισσαν, καὶ Θεότεκνον, καὶ Ἰσχυρίωνα, τοὺς Θεοφίλου ἀνεψιοὺς, ἀμόνους, ἀλλὰ καὶ Ἀκάκιον Βερροίας, καὶ Σεβήριανον τὸν Γαβάλων, τοὺς δυσμενεῖς ὄντας καὶ ἀλλοίας ἀπάσης ἐν δημοσίᾳ περιέπεσε, ἀκ Θεοτέκνου, & Ischyrionis, Theophili fratris filios: nos hos solū, sed etiā Acacii Berrææ, ac Seuerianū Gabalorū episcopos, cum omni contumelia & infamia publicā in custodiā concludi præcepit;

publicani & pagani, ac in faciē vestrā in illo iudicii iusti die vobis hoc graue peccatū incūbet, quo tēpore nemini quidquā in vniuersum, nō opes, non gloria, nō potestas, nō regia dignitas, esse adiumento poterit. Arsacium vero quem in episcopatus soliū beati Ioānis illius loco substituistis, etiā postmortē cū omnib. qui cū eo cōmunicarūt, ordine mouemus; veluti qui ecclesiā adulterio polluerit. Theophili autē abdicationi segregationē, exsecrationē, & Christianorū a cœtu exclusionē adiicio. Atq; hæc ligata sunt in terris, & in cælis ligata: secundum eā sententiam, quam audis in euangeliis.

Huiusmodi quidem a Papa perscripta fuerunt. Honorius autem, Arcadii frater, Romæ administrans imperium, has literas dedit.

HONORII AVGVSTI AD Arcadium fratrem epistola.

Haud scio quanam perduellis ac diabolica potestas tibi suaserit, frater, vt mulierite cōmitteres, eaq; faceres, quæ nullus alius Christianorū pius imperator fecit. Nā heic quoq; religiosissimi episcopi aduersus imperiū vestrum clamant, qui magnū illū Dei pontificē Ioannē, nullo interueniēte iudicio, & cōtra canones ab episcopatus solio remotū, & acerbissimis exsiliis, ac intolerabilib. iniuriis subiectū, vita pervim spoliaueritis: ac * vicarios ecclesiæ Romanæ, ad honorē vestrū, & iusti iudicii cōfirmationē missos, quiq; literas hinc ad vtilitatē omniū perferebāt, nulla humanitate exhibita, diuersis custodiis incluseritis, ac fame enecaueritis, atq; etiā nūmos, quos secū viatici nomine ad vsum corporis ferebāt, eis adimi præceperitis: nulla ipsorū habita ratione, Deū cōtra vos implorantiū, atq; gementium. Præterea spretis apostolicis præceptis, religiosos episcopos irreligiose remouentes ab officio, ac insinitis inique multantes adflictionib. & exsiliis, alios pro eis indignos indignū in modū in solia collocastis. Quamobrē enitere, mi frater, vt nō verbis, sed factis, tā Deo, quā hominib. correctione nō recte perpetratorū satisfacias: atq; etiā ipse certo statuas, sacerdotum precibus imperium nostrum fulciri ac dirigi. Vale.*

* ad verbū, Locum tenētes.

Acceptis hisce literis Arcadius in merorem animi, & ineffabilē adflictionē, & magnam trepidationē incidit. Ac primū quidē inquiri per vrbē præcepit, an adhuc in ea quidā ex iis degerent, qui machinationes aduersum illum beatū hominē instituerant. Quumq; Menā reperisset, ac Theotecnū, & Ischyrionē, Theophili fratris filios: nos hos solū, sed etiā Acacii Berrææ, ac Seuerianū Gabalorū episcopos, cum omni contumelia & infamia publicā in custodiā concludi præcepit;

ἔταξε καθείργνυσθαι φυλακῇ, ἕως ἐξ σκέψεως, τί δεῖ ποιῆσαι εἰς αὐτοὺς. μεταπεμψάμενος δὲ καὶ τοὺς κακουργήσαντας εἰς τοὺς ἀποστόλους *τῶν ὑμῶν ἐκκλησίας τῶν Ῥωμαίων ἐπισκόπους αἰτιᾶται. ἐπίγνους δὲν, ὡς διὰ Μαρίνα αὐθρώπου Εὐδοξίας τῆς βασιλίσσης, καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων ἐκακώθησαν, ξίφει τύπτεσθαι τοὺς ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι. καὶ πάντας τοὺς συγγενεῖς καὶ ἰδίους Εὐδοξίας αὐτῆς ἢ συνεργοὺς τοιαύτης πονηρᾶς σκαιωρίας, ἐν ἀξιώματα μὲν ὄντας, ἐκπεπτωκότας τῶν ἀξιωμάτων, καὶ τοὺς αὐτῶν ὑπαρξάντας ἀφαιρεθῆναι· τοὺς λοιποὺς δὲ πληγαῖς καὶ βασάνοις καὶ ἀεριζομένους, καὶ εἰρκταῖς. τὴν μὲν γυναῖκα αὐτοῦ Εὐδοξίαν ἐν μιᾷ τῶν παλατίων κοιτώνων ἀπρόϊτον παντὶ καθημένην, μηδενὶ τὸ σύνολον ὁμιλοῦσαν, πλὴν τῶν ἰδίαις θεραπαινίσι προσιέναι. ἀτὼ δὲ ὑπερβολῇ θλίψεως καὶ ἀνίας ἡ βασιλὶς πληγεῖσα, αἱμορροΐᾳ λίαν περιέπεσε χαλεπῇ. Ταῦτα πάντα διαπραξάμενος Ἀρκάδιος, αὖτις τε τῷ ἀδελφῷ καὶ βασιλεῖ τῶν παλαιᾶς Ῥώμης Ὀνωρίῳ, καὶ Ἰνοκεντίῳ αὖ γράφει τῷ πάπᾳ, λιπαρῆς μανούμενος, καὶ ἀπολογούμενος, ὡς οὐδὲν ἐγνω τῶν εἰς σὲ τοιουτοτρόπως τετολμημένων. εἶχε δὲ ὧδε τὰ γεγραμμένα.

Ἀρκάδιος βασιλεὺς ἐπιστολή.

Ὅλως οὐδὲν, ὦ ἱερεῦ καὶ θεὲ, οὕτω τοῖς πρέσβεσι πεπολιτευόμην καὶ ἐγνώκειν, καὶ ὅλον ἐξ ὧν τοῖς αὐτοῖς ἐκ παρέργου ἠμυνάμην, ὅπερ τοῦ μέγα Ἰωάννην καθαιρέσεως καλέσην ὑπάλλος· ἀλλ' ἐπίσκοποι δεῖλαιοι, οἱ κανόνας δῆθεν ἐκκλησιαστικὰς προτιθάμενοι, τὰ κρίματα ἐκείνοις καθυπόσεως ἐπὶ λαὸς ἑαυτοῦ ἐβεβήλεσι κεφαλὰς αὐθέδειλοι. ὧν τοῖς λόγοις καὶ οἷσὶ, ὅπως ὑποσυρεῖσι καὶ αὐτὸς, ἢ αὐτὸς ὡς ἐκώλυσε καθεῖρξε καθεῖρξε καθεῖρξ

Universidad de Deusto
Biblioteca

τότε τυγχάνοντι, ἐν Κωνσταντινουπόλει θορυβουμένῃ, λῦσαι μὲν οὖν βασιλεῖς ἁγιασμοῦ, καὶ τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἀξιῶσαι· καθηκόντως δὲ καὶ τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας, ἄχρις οὗ τάχιστα τὰ Ἀττικῶν ἐξετασθῇ. γεγράφηκε πρὸς Ἀρκάδιον ὁ πάπας, ἀποδεχόμενος αὐτοῦ τὴν μετάνοιαν, ὅτι δηλονότι τοῖς ἐπαισθομένοις διορθώσεως· περὶ δὲ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰωάννου τοῖς ἱεροῖς δίπτυχοις ἐντάττεσθαι κελεύσαι, ὡς ἀξιομνημονεύτου πατρὸς Θεοφίλου ὄντος ἐν ὀρθοδοξίᾳ πρὸς τὰ μέλλοντα ἐκεῖ κρατηθῆναι σώσοντος ἐπὶ ἐξέτασι τῶν ἀθέσμως ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένων, αὐτὸν περὶ ἑτέρας ἀπαντήσαι, καὶ μὴ βάλε). μέλλειν γὰρ κἀκεῖνον, ἔφη ὁ πάπας, ἐκεῖ θορυβεῖσθαι· εἰ γὰρ ὁ κύριος ὑπὲρ ἡμῶν τριακοστῷ αὐτοκράτωρ ἐξελθὼν τοῦ τύπου, ἐπιτάξαι τοῖς ἐπὶ τῶν ὅπλων ἀπαντᾶν διέκειτο. ὁ δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς Ἀρκάδιος, ἐπιστείλας τῷ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως, ἐκέλευσε τὸν Ἰωάννην ἐκβαλεῖν τοῦ θρόνου, ἐν ᾧ καθήμενος τὴν ἱερὰν διδασκαλίαν τοῦ εὐαγγελίου ἐποιεῖτο. οἱ δὲ στρατιῶται εἰσελθόντες, ἐξ ἐκκλησίας αὐθρωπίνης αἰτίας ἀναφθέν, ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἀπὸ τῆς ἀνόδου τοῦ θρόνου καταπεσόντος ὑπὸ τῶν ἐν τῷ ὑπερῴῳ τοῦ ἐπισκοπείου ὕλῃ καταλειφθέντων. ἐντεῦθεν ἄνεμος ἀπηλιώτης ἐπιπνεύσας σφοδρῶς, ἐκ τοῦ τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τὸν βασιλικὸν οἶκον τὸ συνεχὲς τοῦ μεσημβρίου κείμενον, διενεγκὼν τὸ πῦρ, εἰς τὴν καταλυμπάδα αὐτόν. ἐν τρισὶ γοῦν ὥραις τὰ ἡμέρας, ἔργων πολυτελῶν κατασκευὴ καλλονὴ ἀνέκφραστον ἐξηφανίσθη.

* σκοπδ. λύσετ. αὐτὸν ἢ σκότος καὶ δίνης καὶ ἀγωνίας ὑπὸ τοῦτο πληρούμενον, πρὸς Ἰσίδωρον, καὶ οὗ ἐπ' αὐτὸ δεδιωγμένος περὶ οὗ φασι δεδιέσθαι τὴν μοναχὸς, δυσωπίαν ὑπὲρ αὐτοῦ ποιεῖσθαι λιπαρῆ. αὐτοῦ ἢ πρὸς αὐτὸν ἀποκρίνασθαι, μὴ φοβεῖσθαι μὴ δ' ὀλιγωρεῖν πρὸς τὰς βασιλέως ἀπειλάς· ἀμεμφιμοιρεῖν ἢ τὸ ἐπιμένης αὐτῷ ἐξ ἀνθρώπων κέλευσις, ἐ δίκης· ὅτι μικρὸν ὕστερον, καὶ Ἰνοκέντιος μὲν τελευτᾷ, ἡ κατὰ σὺν ἢ σύνοδος λυθήσεται. ἐ αὐτὸς δέ, φασι, μετ' ὀλίγον ἀποδιδοὺς, ἐκεῖ δίκας, ὧν ἔπραξας ἐν τούτῳ, δώσεις. τοῦτο παίσας τὴν αὐτοῦ προφητείαν ἐπηκολούθησεν. λύσει γὰρ τελευτήσαντος Ἰνοκεντίου, καὶ σύνοδος διελύθη, καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀρκάδιος ἀπεβίω, ἐ ὁ Θεόφιλος ἐπιδημήσας, ληθαργικῷ πάθει περιπεσών. καὶ πάντες ἢ, οἱ τῆς καθαιρέσεως ἁγίας, καὶ ἐξορίας σὺν αἰσχύνῃ ὄντες πατρὸς Θεοφίλου ἢ ἐν Θεσσαλονίκῃ πρὸς τὰ μέλλοντα ἐκεῖ κρατηθῆναι σώσοντος ἐπὶ ἐξέτασι τῶν ἀθέσμως ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένων, αὐτὸν περὶ ἑτέρας ἀπαντήσαι, καὶ μὴ βάλε). μέλλειν γὰρ κἀκεῖνον, ἔφη ὁ πάπας, ἐκεῖ θορυβεῖσθαι· εἰ γὰρ ὁ κύριος ὑπὲρ ἡμῶν τριακοστῷ αὐτοκράτωρ ἐξελθὼν τοῦ τύπου, ἐπιτάξαι τοῖς ἐπὶ τῶν ὅπλων ἀπαντᾶν διέκειτο. ὁ δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς Ἀρκάδιος, ἐπιστείλας τῷ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως, ἐκέλευσε τὸν Ἰωάννην ἐκβαλεῖν τοῦ θρόνου, ἐν ᾧ καθήμενος τὴν ἱερὰν διδασκαλίαν τοῦ εὐαγγελίου ἐποιεῖτο. οἱ δὲ στρατιῶται εἰσελθόντες, ἐξ ἐκκλησίας αὐθρωπίνης αἰτίας ἀναφθέν, ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἀπὸ τῆς ἀνόδου τοῦ θρόνου καταπεσόντος ὑπὸ τῶν ἐν τῷ ὑπερῴῳ τοῦ ἐπισκοπείου ὕλῃ καταλειφθέντων. ἐντεῦθεν ἄνεμος ἀπηλιώτης ἐπιπνεύσας σφοδρῶς, ἐκ τοῦ τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τὸν βασιλικὸν οἶκον τὸ συνεχὲς τοῦ μεσημβρίου κείμενον, διενεγκὼν τὸ πῦρ, εἰς τὴν καταλυμπάδα αὐτόν. ἐν τρισὶ γοῦν ὥραις τὰ ἡμέρας, ἔργων πολυτελῶν κατασκευὴ καλλονὴ ἀνέκφραστον ἐξηφανίσθη.

qui tunc Constantinopolim adpulerat, vt a segregatione absolueret Augustos, & sacra ipsis mysteria impertiret: atq; etiã ecclesiæ Constantinopolitanæ tantisper præesset, donec Attici causa esset examinata. Rescribit Arcadio Papa, pœnitentiã eius adprobans, & delictorum emendationẽ: simul hortatur, vt Ioannis nomen tabulis sacris inuberet inscribi, tamquam dignipatris, cuius fama celebraretur: Theophilũ vero Thessalonicã ad cogendã istic synhodũ eorum examinandorũ causa, quæ contra leges admisisset, absq; dilatione venire compelleret, vel inuitum. Nã se quoq; venturum eò dicebat Papa siquidẽ id dominus fieri permitteret. Iis mandatis acceptis imperator enixe dedit operã, ne qua in re Papæ literis expressa negligens esset. Quum igitur e vestigio tamquã leo cõtra Theophilum rugitum edidisset, rigidus ac grauib. edictis eum in synhodo, quæ contra ipsius actiones Thessalonicæ cogeretur, cõparare iussit. Aiunt autẽ illum quasi vertigine quadã & trepidatione correptum, ad Isidorum, & quos anteaperse quutus fuerat, monachos misisse, rogantẽ, vti pro se orarent. Eos vero respondisse, ne trepidaret, neve pusillo propter imperatoris minas esset animo: adeoq; de iudicio & pœna, quæ ipsi ab hominib. immineret, parũ sollicitus esset; quia post pauxillũ tẽporis futurum sit, vt Innocentius moriatur, & synhodus aduersus ipsum coacta dissoluatur. Immo ipsemet, aiebant, paulo post viuendi finẽ faciens, ibi pœnas eorũ, quæ heic admisisti, lues. Hæc omnia sic euenerunt, vt ab eis prædicta fuerant. Statim namq; mortuo Innocentio, dissolutũ concilium fuit, & Arcadius Augustus e viuis excessit, & Theophilus diẽ obrit, lethargico morbo correptus. Omnes etiã, qui depositionẽ viri sancti, & exsiliũ adprobauerant, quum alii aliter ira quadã diuina & variis adflictionibus torquerentur, tamdẽ morte violẽta vitã reliquerũt. Quo autẽ die sol ille fidelium relegatus ab ipsis occidit, ignis diuinus ex medio throno, in quo sedens doctrinis sacris auditores inflammare solebat, nequaquã humanitus accensus, quum in altũ per catenas anguis in morẽ serpisset in dorso, fuit excussus; & domus episcopalis materiẽ absumsit: Inde quũ subsolanus vehemẽter adflasset, atq; ignem ab ecclesia in domum Augustã senatus, quæ meridiẽ versus est sita, detulisset, prorsus eam destruxit. Itaq; tribus horis diei, structura multorum annorum operis absoluta, & ineffabile decus interiit.

ΙΣΥ ΧΡω ΣΡΙ
ιμὴ ἐ δόξα. Ἀμήν.

IESV CHRISTO SERVATORI honor & gloria. Amen.

ELENCHVS, EORVM QVÆ SINGVLIS LIBRIS TOMI PRIMI CONTINENTVR.

Sacri Canones in compendium redacti, per Constantinum Harmenopulum, iudicem Thessalonicensem,

TIT. PAG.

1 De electione & ordinatione episcoporum 1
2 Quis fiat episcopus, & quis non fiat 3
3 Quænam facere debeat episcopus 3,4
4 Quæ ab episcopo fieri non debeant 4,5
5 Quinam ad accusationem episcopi admittantur, & qui non admittantur. Tum qui, & quomodo causam accusati cognoscere debeant 11,2
6 De prouinciis 13
7 De synhodis, & soliis ibid.
8 Canones his adfines 15
9 De chorepiscopis. ibid.

De Presbyteris, & Diaconis, & subdiaconis.

1 De ordinatione horum, & qui sacerdotes fieri debeant, qui non debeant 16,17
2 Quænam offerre sacerdos debeat, & quæ non offerre 18
3 Quæ sacerdoti faciunda, quæ non faciunda 19
4 De diaconis 27
5 De subdiaconis & ephorciftis 28
6 Adfines istis canones 29

De Clericis.

1 Qui clerici fiant, qui non fiant 31
2 Quæ clerico faciunda, quæ non faciunda 32
3 Communes clericis & laicis 38
4 Qui ad accusationem clericorum non admittẽdi 40
5 Adfines his canones. 41

De Monachis & Monasteriis

1 Quando, & quomodo monachus futurus, admittatur 41
2 Quæ monachis faciunda, quæ non faciunda 43
3 De monasteriis. 45

De laicis.

1 De his, qui per baptismum illuminantur, & quinam sint illuminandi 46
2 Quæ laicis faciunda, quæ non faciunda 48
3 Pœnæ criminum 53
4 Pœnæ lapsorum 60
5 Generales canones 67
6 De imperatore ibid.

De Mulieribus.

Hæc propter breuitatem, visa est nullis debere titulis distingui. Quippe vnico titulo, *de mulieribus*, tota tractatio continetur. pag. 68, 69, 70, 71

INDICIS I LIBRI FINIS.

LIBRI II.

Constitutiones imperatoriæ, de rebus & priuilegiis, & quæstionibus ecclesiasticis.

IVSTINIANI aureæ bullæ, maiori ecclesiæ concessæ, capita 72
HERACLII imper. lex 1. quæ confirmat sanctiss. episcopis & religiosissimis clericis, atque monachis, concessa ipsis a superiorib. imperat. priuilegia; quod neque ciuiliter neque criminaliter conueniri debeant: de nouo adiiciens vt ciuiles aut militares magistratus nullum aduersus eos aditum habeant 73
2 Quod definitus esse debeat numerus clericorum sanctiss. maioris ecclesiæ Constantinopolitanæ, sanctæque Deiparæ, quæ in Blachernis colitur; itidemque illorum, qui in officiis inseruiunt, tam indicatæ maiori ecclesiæ, quam sanctiss. patriarchæ 77, 78, etc.
3 Idem imperat. Sergio sanctiss. ac beatiss. archiepiscopo Cõstãtinopolis; & vniuersalis patriarchæ 81, 82, &c.
4 Non esse fas, aliquem sacerdotali amictum habitu, cuiuscunque sit gradus vel ordinis, ex alia ciuitate aut vico, vel, alio prorsus loco, ad imperatoriam vrbem hanc venientem, in aliquam eius, vel vrbani territorii ecclesiam, sine adprobatione ac mandato regentis apostolicum eius thronum patriarchæ vniuersalis immitti, diariis ve donari siue sacris ex ædibus, siue ex venerabili orphanotropheo, vel hospitalibus, vel monasteriis, vel alia quadam eiusmodi domo: nec idem clericum quocunque modo duab. in ecclesiis ordinari 83, &c.
BASILII MACEDONIS lex I. Non fas esse quartas ad nuptias progredi 86
2 Non fas esse concubinam habere 87
3 Qui matrimonium contrahere, vel nõ cogantur ibid.
4 Non debere nuptiarum benedictiones clã fieri ibid.
LEONIS cognomine PHILOSOPHI,
1 Dispositio facta per imperat. Leonem sapientem, quem ordinem habeant throni Ecclesiarum: patriarchæ Cõstantinopolitano subiectarũ 89, 90, 91, 92. &c. vsq; 102
LEONIS & ALEXANDRI nouella 1. De eo, quod omnes locationes a primo fiant. Nouella promulgata anno ϛϡϟ ςιϛ ςςςςxxvii, & reconditaio orphanotropheo 104
2 Aduersus iudices, qui sententias præter leges ferunt, exsecrationes 103
CONSTANTINI in Porphyra nati Argumentum cõstitutionis, & narratio, quinam imperator Leo quartas nuptias contrahere fuerit ausus; & quo pacto per tomum vnionis ea sint abolitæ 103, 104
1 Tomus vnionis, siue expositio factæ vnionis in Ecclesia, Constantini & Romani tempore: quorum ille tũc imperabat, hic ea dignitate fulgebat, quod imperat. pater audiret 105
2 De his qui cædes sponte committunt, & ad ecclesiam confugiunt; vt non admittantur 109
3 De his, qui sponte cædes committunt, lex altera; recipiens quidem illos ex cõmiseratione, præter sententiam prioris: verum exsilio perpetuo, bonorumque amissione multans 111
NICEPHORI PHOCAE De monasteriis, hospitalibus, & gerocomiis, nouella Epitomata 113 Eadem nouella Nicephori imperat. integra, quam anno primo imperii eius siue VI indictione, anni ϡιϛ ςςς lxxii dictauit Simo patricius & primus a secretis, de eo, quod monasteria & gerocomia construi non debeant, nec domus religiosæ latifundiis ampliari 113, 114
BASILII nati in Porphyra de struendis ecclesiis & religiosis domibus nouella 117, 118
CONSTANTINI nati in Porphyra aduersus defectionum & tumultuum auctores nouella 118, 119
Suggestio cuiusdam, facti ex Iudæo Christiani; continens, quale sit Iudæorum iusiurandum 119
Rescriptum Imperatoris 120
Extractum de Iudæis ibid.
ISAACI COMNENI de consuetudinibus, quæ ordinationis nomine dantur; & de canonico 120
NICEPHORI BOTANIATAE aurea bulla, confirmans decreta synhodalia, de incestis nuptiis atq; sponsalibus, facta sub Ioanne Xiphilino, sanctiss. & vniuersali patriarcha, post cuius mortem Ecclesiæ subiectum hoc scriptum aureæ bullæ fuit oblatum 121, 122, 123
ALEXII COMNENI nouella 1. De canonico & consuetudinibus, quæ ordinationis nomine dantur, deq; benedictione nuptiarum, & de aërico, atque vniuersis ad animam spectantibus, aureæ bullæ sanctio, edita mense Septembri, indict. IX 124

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 De sacris sanctis vasis, & quod ea nullo deinceps tempore profanum in vsum conuerti debeant 114
3 De sponsalibus promulgata mense Iunio, indictione 7, anno VICIO IOXCII 117
4 De eo quod imperatori permissum sit, vt episcopatus in metropoles erigat 130, 131
Suggestio Curopalatis, magnique drungarii vigilum, domini Ioannis Thracesii * post promulgatam de sponsalibus nouellam oblata eidem principi, domino Alexio, de ambiguitate quadam super hac enata 132
5 Rescriptum Imperat. domini Alexii, quod ratum esse iubet nouellam de nuptiis, ab se prius editam; vtque sponsalia precib. sacris interuenientibus contracta, maneant inditerata, præcipit 134, 135, &c.
De nuptiis amitæ, & fratris filiæ, cum filio fratris & patruo 138
6 De electis ad orientales Ecclesias 138
7 De foro clericorum, & de iudice per rescriptum prohibito iudicium ad se transmissum exercere 139
8 De iure patriarchicorum in monasteria 141, 142
9 De doctoribus 143
10 De chartulario, & quod præferendi sint in electionibus, qui digni sint 143
11 De seruis ad libertatem proclamantibus, testium aduersus ipsorum testes productorum, dicta valeant; tum, quod sacræ benedictiones etiam seruis impertiendæ sint, nec tamen in his eos libertatē consequi 145
Ioannis Comneni aurea bulla, quæ statuit ne quid ab ecclesia orbata episcopo suo quæstore exigat 147
MANVELIS COMNENI nouella
1 De instrumentis omnium, quæ vbique sunt ecclesiarum, ob possessionem immobilium 149
2 De immobilibus magnæ Ecclesiæ 154
3 Ne morientium episcoporum bona diripiantur ab exactoribus emissa mense Septembri, indictione quarta 154, 155
4 Vt ecclesiarum & monasteriorum, quæ sunt ad vrbē, immobilia intacta fiat a manu fisci 156, 157
5 De feriis 160, 161, &c.
6 De voluntariis homicidis, publicata mense Aprili, XI indictione 163
7 Edictum imperatorum, quod dissoluit ac rescindit contractum septimi ex cognatione gradus matrimonium; & si factum non sit, fieri prohibet 165
8 De tomo Sisinnii, qui est de nuptiis duorum fratrum, cum duabus consobrinis: publicata mense Iunio indict. VIII 167
ALEXII COMNENI II. nouella, ne monasteriorum prædia describantur 167, 168
ISAACII ANGELI Scriptū imperatoria manu subsignatum, quod irritas facit electiones, quæ fiunt per absentiam pontificis alicuius, in vrbe commotis; atque statuit, in posterum non aliter fieri electionem debere, nisi omnes in vrbe degentes pontifices arcessiti fuerint, & vel præsentes adfuerint, vel sententias suas exhibuerint 169, 170, &c.
11 Vt tondeantur electorum pontificum vxores 175
Aurea bulla laudati Imperat. & mu ado cari, domini Ioannis Ducæ Bataxis 176, 177
Officium & definitio imperat. 178
Imperatores Romanorum 179, 180, 181
Imperatores qui Constantinopoli regnarunt, post Constantinum Magnum 181, 182, &c.
Officia palatii 184, 185, 186

LIBRI III.

Continens sententias synodales, & sanctiones pontificias archiepiscoporum & patriarcharum Constantinopolis.

IOANNIS CHRYSOSTOMI, archiepiscopi Constantinopolis
Deemendatione delinquentium 186
GENNADII patriarchæ Constant. Ne ob pecunias fiat manuum impositio 187, 188, 189
TARASII de eodem, ad Adrianum papam veteris Romæ, &c. 190, 191, &c.
NICEPHORI CONFESSORIS sentent. synodales 195, 198
SISINNII patriarchæ decisio, Ne duo fratres accipiant duas consobrinas 197, 168, &c.
SERGII sent. synod. De donationibus & collationibus monasteriorum aut conventuum 203, 204
ALEXII I. De nuptiis septimi gradus 204
2 De quodam, qui suo filio per nuptias coniunxit filiam fam. alterius, sine patris eius consensu 205, 206
MICHAELIS. Exemplum editæ synodalis sententiæ sub Michaele sanctiss. & vniuersali patriarcha, a Niceta sanct. protosyncello & chartophylace magnæ ecclesiæ, anno 6565, 5 indict. *Ne nuptiæ fiant septimo gradu* 206, 208
CONSTANTINI CHLIARENI. De homicidiis latronum 210, 211
IOANNIS XIPHILINI. 1 De sponsalibus 211, 212
Altera synodalis sententia de sponsalibus 213. 3 De clericis causas agentibus 214
Nicolai. 1 De nuptiis patrui auunculiue, & fratris sororisve filiæ, cum amita materterave & fratris sororisve filio per affinitatem 215
De eodem 215 3 De duab. sobrinis non ducendis 216
4 De sponsalib. septennis. ibid.
Nicolai Mu alnic. De sponsalibus duorum consobrinorum fratrumve patruelium cum duab. sororib. 217
Stupa & Arsenii. De nuptiis duorum fratrum cum spōsa & glore 217
Luca. 1, Subnotatio synodalis sub imperio domini Manuelis Comneni, Luca patriarchatum obtinente, *Ne fiant nuptiæ septimi gradus cognationis* 217, 218 2 De clericis se immiscentibus secularib. negotiis 220, 221 3 De præfectis in extraneo monasterio tonsis 222. 4 De festo notariorum 223. 5 De depositione episcopi ibid. 6 Ne ecclesiæ dantur transactione episcopi ib. 7 De iis, qui testificātur contra filium spiritualem 223. 8 De episcopo per vim tonso 224. 9 Ne iusiurandum irregulare seruetur 224 10 De homicidio voluntario ibid. 11 De aduocatis 225 12 De infantibus captiuis baptizādis; & de Agarenis 226 13 Ne clerici turpilucres fiant, aut medici 226, 227
Michaelu Anchiali. 1 Vt ne lectores quidem mundana officia suscipiant 227. 2 Ne clerici ex aliena diœcesi creentur, ibid. 3 De consuetudine non confirmata iudiciali sentētia 230. 4 De nuptiis eū cognata prius desponsata, ibid. 5 De nuptiis duorum fratrum cum filia fratris sororisve vxoris Ioannis, & filia eius, ex alio suscepta 231
Theodosii. 1 De nuptiis cum prius desponsata sobrino 231 2 De sponsalib. non sufficientib. pro perfecto matrimonio 231
Theodoti. De diuortio ab infideli coniuge 232
Germani. 1 Subnotatio sanctissimi patriarchæ, domini Germani, contra metropolitanum Naupacti, domini Ioannis, de quibusdam episcopalibus monasteriis, & de virgine, quēante pubertatem nuptialem benedictionem accepit 232, 233. 2 Sigillum sanctiss & œcumenici patriarchæ, domini Germani, de paralauriis patriarchalium monasteriorum, ad quem pertinere debeant 233, 234. Aliud de eodem 237
Manuelis. 1 Solutiones quarumdam quæstionum 238, 239 2 De translatione episcoporum 240 3. De iure patronatus 242
Incertorum Patriarcharum. 1 Sanctiss. patriarchæ domini de sessionis ordine metropolitanorum & archiepiscoporum, vt in chartophylacio describitur 243, 244, 245

LIBRI IV. *& sententiarum synodalium ac patriarcharum,* II.

Nectarii. De Agapio & Gabadio, quorum vterque Bastrensem episcoparum sibi vindicabat. ex monumentis actorum Constantinopoli. 247
Nicolai illius prisci. Quod litteræ patriarchales gratis concedantur petentibus eas, vti descriptum exstat in scrinio 249
Alexii. 1 Monumentum sanctiss. patriarchæ Alexii, de diuersis causis ecclesiasticis, pertinentibus ad vniuersas metropoles & archiepiscopatus 250, 251, &c. 2 Exemplum

emplum monumenti, in venerabili scrinio Constantinopolitano reconditi, quod est domini Alexii patriarchæ de iis, qui per donationem monasteria consequuntur, & de aliis quibusdam necessariis ecclesiasticis caussis, quæ ad metropoles, & archiepiscopatus pertinent 259, 257 3 De sobrinis duobus quorum vnus matrimonium cōtraxit cum filia cuiusdam adhuc impubere, hoc est, annos VS nata: alter vero copulatus est illius matri, post eius obitum, quod priores nuptiæ pro nullis haberentur, ob ætatem puellæ prorsus imperfectam 259, 260, &c.
Michaelis. 1 Epistola patriarchæ, domini Michaelis Cerularii, de matrimonio prohibito 263. 2 Ex epistola Michaelis, sanctiss. & vniuersalis patriarchæ, ibid. 3 Eiusdem 264. 4 Ex epistola eiusdem patriarchæ ibid.
Constantini Lichnudis 1 Scriptum in synodo subnotatum, de serve criminali 264 2 De sacerdote cædis reo, & deposito 265
Ioannis Xiphilini. Exemplum sanctiss. & vniuersalis patriarchæ, domini Ioannis, ad quemdam metropolitanum, de nuptiis prohibitis, literis mandati a Niceta diacono & chartulario 266
Eustratii. De duobus sobrinis, qui matrem & filiam duxerant; deque diremto posteriore matrimonio, tamquam illicite cōtracto 268
Nicolai. 1 De præstatione canonicorum 269 2 Synodalis epistola sanctiss. & vniuersalis patriarchæ, domini Nicolai ad pissimum imperat. dominum Alexium Comnenum, probans ex sacris canonib. atq; legib. non esse fas, vt episcopatus a mœtropolibus auferantur 271, 272, &c. 281
Luca. Ne clerici auferantea, quæ ad ecclesias, vel episcopos morientes pertinent 282
Georgii Xiphilini. De iurib. territoriorum 283
Ioannis Camater. decretum synodale, quod prohibet vnum & eundem sobrinas duas vxores ducere, &c. 295, 286
Decretum iudicum ciuilium de cognatione, quum duas quidam sobrinas in societatem matrimoni adsciuisset. Et hoc quidem ab eis permissum fuit, verum a synodo prohibitum 287 Sanctiss. patriarchæ, domini Philothei, tenuatio scriptarum apud Harmenopulum exsecrationum 288, 289
Incertorum patriarcharum. 1 Epistola scripta Constantinopoli ad Mettyrium episcopum Antiochenum, explicans, quo pacto sint recipiendi hæretici, ad sanctam vniuersalem ecclesiā accedentes 290, 291 2 Breuis patriarchalis de quodam, qui matris suæ sobrinam vxorem duxerat, deque pœnis illis irrogandis Ioannes Chartularius, Ionopuli filius, exposuit 292 3 Synodales responsiones ad interrogata Sidensis Episcopi 292 4 De translationibus episcoporum 293 Officium & definitio patriarchæ 296 Series episcoporum Byzantii 293 Officia maioris ecclesiæ 304, 305

LIBRI V.

Continens responsa, epistolas & sententias aliarum episcoporum sanctorumque patrum.

Epistola a Domino Adriano papa Roma missa ad sanctiss. archiepiscopum Thessalonicensem, dominum Basilium Achridenum, de vnienda orientali Ecclesia cum occidentali 305, 306
Basilii Achridani 1 Rescriptum sanctiss. archiepiscopi Thessalonicensis, domini Basilii Achtidieni, ad papam Romanum dominum Adrianum 307, 308. 2 Responsio ad interrogata de quibusdam nuptiis 309, 310
Nicetæ Metropolitani Heracleę, Responsa ad Constantinum, episcopum 310
Demetrii Chomateni archiepiscopi Bulgariæ 1 De gradibus cognationum 311, 312, &c. 2 Eiusdem ad Constantinum Cabasilā archiepiscopum metropolis Dyrrhachii, Responsiones 316, 317, 318, &c
Ioannis Episcopi Citri, Responsa ad Constantinum Cabasilā, Dyrrhachii archiepiscopum 323, &c. 335
Eliæ Metropolitani Cretæ Respōsa ad Dionysium monachum de diuersis eius interrogationibus 315, 316 De eo, qui ad mortem vsque extraneæ mulieri cohabitat 357, 358
An oporteat eum, qui cum extranea muliere habitat, vxoris suæ mortem, ad binubi vel trinubi gradum suscipi 338
De eo, an maioribus pœnis plectantur scortantes, quam trinubi 338
De eo qui animaduertit filium suum scortantem 339
De susceptoribus 340
Nicephori Chartophylacis Epistola ad Monachum quendam Theodosium, & inclusum Corinthi, continens quarumdam quæstionum solutionem 341, 342 Eiusdem ad eundem 343
Nicetæ metropolitani Thessalonices. Suggestio Monachi cujusdam Cappadocis Basilii nomen habentis, ad episcopum Thessalonicæ, dominū Niceram Mitylenæum de seruis vt sacrę preces eorum nuptiis adhibeantur 344 Responsum episcopi Thessalon. dom. Nicetæ Mitylenæi 345
Interrogationes & responsiones diversæ, a variis antistitibus factę, ad dom. Nicetam chartophylacem, qui fuit archiepiscopus metropolis Thessalonices 346, 347
Ioannis Zonaræ, magni quondam Drungarii viglæ, & primi a secretis, oratio, ad eos qui naturalem seminis fluxum immunditiem existimant 351, 352, &c.
Officium & definitio episcopi 354

LIBRI VI. *Qui est* RESPONSORVM II.

Demetrii Syncelli, metropolitani Cyziceni, declamatio 399, 400, &c Responsio ad eum, qui prohibitas adebat esse nuptias inter personas ex tribus diversis familiis 406, 407 BASILII Thessalonicæ antistitis respon. Suggestio ad antistitem Thessalonicæ Niceram Mitylenæum, de seruis, vt interueniēte benedictione copulentur 408 Solutio Nicetæ Mitylenæi, Thessalonicæ antistitis 410, 418
Eustathii patricii Romani cōmentarium, de duob. consobrinis, qui duas consobrinas duxerant 412, 413 Beatiss. archiepiscopi totius Bulgariæ, dom. Demetrii Chomatiani scripti, de huiusmodi quæstione 417, 418, &c. Libellus abdicationis, siue renuntiatio sanctiss Heraclensis metropolitani, domini Theodori Critopuli 414, 415 Mandata quæ dantur metropolitanis, & archiepiscopis & aliis, quum ordinantur 426, 427 Mandatum quod dari solet metropolitano, & archiepiscopo, quum ordinatur 427, 428 Mandatum quod legati dari solet 433, 434, &c. Mandatum, quod abbatibus prioribus datur 438 Litteræ commendaticiæ, quæ a patriarcha Constantinopolitano, recens ordinato, mitti solent 439 Symboli cautio, quæ pro more præstari solet a religiosiss. metropolitanis & archiepiscopis, tempore ordinationis 448 Precatio quæ coram imperatore legi solet a metropolitano recens ordinato. 441

LIBRI VII

Cōstantini Theodori Balsamonis patriarchæ Antiocheni, Meditata siue responsa. Sanctiss. patriarchæ Antiocheni Theodori meditatum, siue responsum, de patriarcharum priuilegiis 442, 443, &c. 453 Eiusdem Meditatum, de duob. illis officiis, Chartulario sc. ac primi Defensoris 463, 454, vsque ad 453 Eiusdem cognitio disceptata in synhodo quæstione, Num vnus & idem duab. consobrinis iungi debeat 463, 464, &c. 470 Eiusdem epistola de incestu, quæ a patriarcha dari solent eo die, quo catechesis habetur 471, 472 Eiusdem Meditatum, de connocatione, quæ fiat sacras monasteriorum ædes per tria signa 476, 477

LIBRI VIII.

Continens Matthei Monachi quæstiones & causse matrimoniales.
De gradibus in matrimonio 478, 479. Diuisio cognationis 479. De necessitudine per sanguinem 480 De adscendentib. & descendentib. ibid. De gradu septimo consanguinitatis ib. De gradu consanguinitatis octauo 482 De vulgo quæsitis, ibid. De adfinitate, ibid. Eundem non debere duas sobrinas ducere 484 De matrimoniis ex trib. diuersis generibus 484, 485 De adoptione 487 Etiam eunuchos adoptare 487 Virgines etiam adoptare ib. 488 De successione ex sacro baptismate 488 De nuptiis quæ prohibentur etiam citra cognationem 489, 492 De his, qui abominantur legitimas nuptias, vinum, carnes, & alia 490 De nuptiis clericorum concessis & prohibitis 491, 492 Matrimonii definitio 493 De contrahentib. secundas, tertias, plures nuptias, tam viris, quam mulieribus 494 De laicis ad secundas nuptias transeuntibus 495, 496 De tomo vnionis 497, 498 De muliere secundas ad nuptias transire volente, cuius maritus in peregrinatione, vel expeditione interierit 499 Quod presbyter, qui nuptiis benedixit alterum contrahentis matrimonium, cum eo conuiuari non debeat 500 Christianos, quibus nuptiæ eunt, non debere ludricis intentos esse 500 De virginib. præter parentum suorum voluntatem nubentib. ibid. De nuptiis nefariis & illicitis cognatorum 501 De clericis incestas contrahentib. nuptias 501 De laicis incestas contrahentib. nuptias 502, 503 De his qui matrimonio sibi copulant Deo consecratas 504, 505 Nuptias cum hæreticis non esse contrahendas 505, 506 Quib. ex caussis matrimonium solvatur 507, 508 Solutio matrimonii citra pœnam; deque matrimonio, quod exercitationis piæ caussa soluitur 508, 509 De sponsalibus 510, Nouella imper. Alexii Cōneni de sponsalibus 510, 511 De clericorum sponsalibus 511, 512 Caussæ propter quas sponsalia soluūtur 512, 513 De clericis vxores suas prætextu religionis eiicientibus 514 De laicis vxores suas eiicientib. 515 Episcopos ab vxorib. suis separari debere 516. eriāto de terminus mulierē ab episcopo separatā 516, 517 Debere sacerdotes ab vxorib. suis abstinere, quum sacra tractaturi sint 517 De habentib. in contubernio mulieres extraneas episcopis aut clericis 517, 518
Michaelis Choniati, nomophylacis, qui deinde Thessalonicæ metropolitanus fuit, de gradibus cognationis 519, 520 De edicto Iustiniani de fide orthodoxa 521, 522, &c. vsque 547

LIBRI IX

Harmenopuli de sectis 547 Ariani 547 Macedoniani ibid. Sabelliani 547, 548 Apollinariani 548 Eutychiani ib. Pauliani ib. Nestoriani ib. Monothelitæ 549 Origenistæ ib. Theopaschitæ ib. Manichæi ib. Photiniani ib. Eunomiani 550 Nouatiani ib. Sabbatiani ib. Mōtanistæ ib. Donatistæ ib. Masaliani 551 Bogomili 552 Eiusdem Harmenopuli expositio fidei orthodoxæ 552, 554 Concilium nefarium, quod aduersus sanctam pattem nostrum, Ioannem Chrysostomum coactum fuit 554, 555 Innocentii papæ Romani ad Arcadium Augustum Epistola 557, 558 Honorii Augusti ad Arcadium fratrem epistola 558 Arcadii Augusti epistola 559, 560.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IVRIS GRAECO-ROMANI TOMVS SECVNDVS,

SIVE

IVS CIVILE GRÆCORVM, QVO hæc continentur:

I. MICHEALIS ATTALIATÆ, *proconsulis & iudicis, opus de Iure, siue Pragmatica, Michaelis Ducæ Imp. iussu facta.*

II. DELECTVS LEGVM *compendiarius, & correctio iuris antiquii in id quod æquius melius, per Impp.* Basilium, Leonem, Alexandrum & Constantinum *Augg. cum præfatione eorundem. Publicata circa annum Christi* DCCCXXXVIII.

III. NOVELLARVM AVGVSTALIVM *liber, de rebus ciuilibus & iudiciaris. Habet nouellas* Basilii Macedonis, Constantini Porphyrogenetæ; Basilii, Constantini & Leonis; Romani senioris, Romani minoris, Nicephori Phocæ, Basilii Porphyrogennetæ, Alexii Comneni, Manuelis Comneni, &c.

IV. RESPONSI *veteris formula ex iure, De nudis pactis.*

V. TESTANDI *formula vetusta, qua Gregorii Nazianzeni testamentum continetur:* vitæ & operib. eius addendū.

VI. EVSTATHII *Antecessoris liber, De temporalibus interuallis, a momento vsq; ad centū annos.* Nunc multo auctior & integrior, quam antea a Schardio, vel Cuiacio editus.

VII. *Leges militares Ruffi.*

VIII. *Leges colonariæ.*

XI. *Leges nauales Rhodiorum, & aliæ.* Omnes prioribus editionibus Balduini, Schardii, aliorum, longe integriores & meliores. Has autem tres legum collectiones Constant. Harmenopulus fecisse videtur, quod eius scriptis plerunque in mss. libris adiectæ inueniantur.

M D XCVI.

Cum gratia & priuilegio S. Cæs. Maiest. ad decennium.

FRANCOFVRTI
Impensis heredum Petri Fischeri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ELENCHVS EORVM, QVAE SINGVLIS LIBRIS TOMI SECVNDI CONTINENTVR.

MICHAELIS ATTALIATÆ PROCONSVLIS ET IVDICIS, PRAGMATICA AD Michaelem Ducam Imp.

TIT. PAG.

DE statu hominum, & diuisione personarum *pag.3*
2, De diuisione rerum & earum qualitate. 5,6
3, De summa Trinitate, & fide Catholica. & vt nullus audeat de ea publice disputare. Et de hæreticis 6,7,8
4, De obligationibus & actionib. 8,9
5, De minoribus 9
6, De pactis 10
7, De societate eiusque dissolutione *11*
8, De actione commodati, & depositi. ib.
9, De mandatis, quæ aliquib. imponũtur.
10, De rebus vindicandis, & manifestandis *12*
11, De vsufructu & nudo vsu *12*
12 De contractu venditionis & emtionis. deq; pacto venditoris & emtoris, qui inter se conuenerunt *12,13*
13, De actione locati & conducti *13*
14, De emphyteusi *14*
15, De permutatione ibidem
16, De testibus *16*
17, De probationibus *16*
18, De iureiurando, siue voluntario, id est, delato, siue iudiciali. Et de iureiurando quod in litem præstatur *17,18*
19, De rebus creditis, & earum vindicatione *18,20*
20, De vsuris & fructibus *19*
21, De re data, & re non soluta. Et de repetitione rei ob turpem vel iniustam causam datæ 20
22 De actione, quæ pignerum causa datur *21*
23 De fideiussoribus & mandatoribus 22
24 De sponsalibus, ibidem
25 De nuptiis, ibidem
26 De nuptiis prohibitis 23
27 De solutione matrimonii 24
28 De iure dotis 25
29 De tempore exceptionis non numeratæ dotis 27
30 De donationib. inter virũ & vxorẽ 27,28
31 De testamento & codicillis 28

TIT. PAG.

32 De imperfecto testamento, ibidem
33 De liberis & postumis, & exheredatis, & præteritis filiis 30
34, De militari testamento *31*
35 De codicillis & inuentario, ibidem
36 De tutorib. & curatoribus 32
37 De heredibus & falcidia 33
38 De collatione, ibidem
39 De legatis & fideicommissis 34
40 De successione cognatorum ab intestato, ibidem
41 De gradib. cognatorũ, & adfinium, & eorum vocabulis. Et quod ex æquo sint heredes tam qui a masculis, quã qui a feminis orti sunt propinqui 35,36,37
42 De maternis bonis 37,38
43 De donationib. quę fiunt inter viuos 38
44 De donationib. post mortem 39
45 De dominio variis modis per longi tẽporis possessionem adquirendo 40
46 De vsucapionib. & possessionib. 40,41
47 De exceptionib. & præiudiciis 42
48 De exercitorib. & magistris, & nautis, & tabulariis; & de actionibus, tam pro eis, quam aduersus eos 43
49 De legationibus 44
De professoribus ibidem
50 De proxeneticis ibidem
51 De vectigalibus & tributis publicis 44
52 De iure fisci, & nunciationib. 45
53 De seruitutibus, & nouis operibus, & ædificiis 46
54 De pœnis pecuniariis; & de calumniis: tũ qui calumniatores puniãtur, qui nõ puniantur. Et de causis criminalib. 47
55 De quadrupedib. si pauperiẽ fecerint 48
56 De furto 49
57 De arborib. palàm vel furto cæsis 51
58 De iniuriis, ibidem
59 De reb. vi raptis: & de conuicio, deq; vi armata seu publica, & de vi priuata 52,53
60 De sepulcrorum violatoribus 54
61 De concussionibus ibidem
62 De abigeis, ibidem

De . . . . . .

Universidad de Deusto
Biblioteca

63 De latronum receptatorib. 55
64 De ſtellionatu ſiue impoſtura 55
65 De terminis motis ibidem
66 De publicis iudiciis; h. e. de criminib. ibidem
67 De accuſationibus & coercitionibus 67
68 De cuſtodia & exhibitione reorum 68
69 De lege Iulia competens aduerſus reos maieſtatis 58,59
70 Lex Iulia, de adulteris; deque ſtupro virginum & viduarum 60,61,62,63
71 Lex Cornelia de ſicariis, & veneficis, & mathematicis & ſimilibus 63,64
71 Lex Cornelia de falſis. & de SC^to [Liboniano] 65
73 Lex Iulia aduerſus magiſtratus, aut iudices, aut aſſeſſores qui in lite ſubripuerunt 66
74 Lex Iulia peculatus, & de ſacrilegis, & qui pecunias publicas ſurripuerunt, ibidem
75 Lex Fabia de plagiariis 66,67
76 De requirendis vel abſentibus condemnandis 67
77 De quæſtionib. ſiue examinib. 67,68
78 De pœnis 68,69
79 De bonis damnatorum 70,71
80 De bonis eorum qui ante ſententiam vel mortem ſibi conſciuerunt; vel in accuſatione corrumpendo aduerſariũ ſuum, euaſerunt 71
81 De his, qui relegantur, & deportantur, ibidem
82 Vt nullus ſit priuatus carcer. ibi.
83 Si quis eam, cuius tutor eſt, vitiet. 72
84 De raptu virginum, aut viduarum, & ſanctimonialium. 73
85 De emendatione ſeruorum & propinquorum ibid.
86 De monetariis, & de mutatione nominum 74
87 Quando pecuniaria vel criminalis ſit condemnatio. Tum an vtraq; , vel vna dumtaxat ab eodem poſſit exerceri, ib.
88 De famoſo libello, ibidem
89 De abolitionibus, ibidem
90 Vt intra certũ tempus criminalis quæſtio terminetur 73
91 De publicatione bonorum. ibid.
92 Ne cuius bona publicentur, qui criminis reus factus eſt, quum deſcendẽtes, vel adſcendentes habet; excepto crimine maieſtatis. ibid.
93 De ſententiam paſſis, & reſtitutis. ibi.
94 De adpellatione 76
95 De aduocatis 77

De Nouellis Leonis Auguſti.

1 De matrimonii benedictione. 78
2 De his, qui ædificant in arualibus & ſubdialibus locis ibidem
3 De excæcatione ibid.
4 De baptiſmate ibid.
5 De remoris piſcatoriis ibid.
6 De eo, quod etiam monachi teſtamẽta condant. 79

Delectus legum compendiarius, factus ab Leone & Conſtantino, ſapientib. Auguſtis, ex Inſtitutionib. & Digeſtis, & Codice, & nouellis magni illius *Iuſtiniani*: atq; etiam correctio in id, quod æquius melius 79,80
1 De legib. & iuſtitia 82
2, De principe 83
3 De patriarcha 84
4 De officio præfecti vrbis 85
5 De quæſtore 86,87
6 De præſidibus in genere 88
7 Ne præſides donis corrumpi ſe patiantur, neu quiſquam ob iudicandum pecuniam accipiat, neu ſibi eam dari patiatur a reis 90,91,92
8 De epiſcopis, & eorũ creatione, & omni eccleſiaſtica nominatione 92,93,94
9 De officio epiſcoporum, presbyterorũ, diaconorum, & in genere omnium eccleſiaſticorum & monachorum 95,96
10 De iudiciorum ordine & iudiciis 98,99
11 De contrahendis & dirimendis ſponſalib. deq; pupillis ſpõſalia contrahentib. ac de pœnitentibus 100,101
12 De nuptiis cõceſſis & prohibitis, primis ac ſecundis, interueniẽte ſcriptura, vel nõ interueniente 101,102,103,106,107
13 De ſolutione matrimonii 106
14 De dote ſcripta, & non numerata, deq; iure dotis 107
15 De ſimplicib. donationib. h. e. quũ ſtatim vſus & proprietas rerum, vel proprietas earũ dumtaxat; aut poſt mortẽ alicui relinquũtur: deq; cauſis, ex quib. donationes huiuſmodi reſcindantur 107,108
16 De perſonis teſtari prohibitis; & de teſtamentis tam in ſcriptis, quam citra ſcripturam 108,109
17 De bonis adquiſititiis, de quibus teſtari quis poſſit, aut etiã teſtari prohibetur 110,111
18 De ſucceſſionib. ab inteſtato, deq; legatis:

gatis: & de his qui ea per ingratitudinẽ amittunt 112
19 De curatoribus 119
20 De libertatibus 114,115
21 De venditione & emtione 116,117
22 De mutuo, & pigneribus, & ſocietate 119,120
23 De depoſito 120
24 De emphyteuſi 121,122
25 De locationibus & conductionib. 122, 123
26 De teſtibus 123,124
27 De tranſactione 125
28 Pœnalis criminalium 125,126,127,130, 131
.... De ſpoliis diuidendis 133
.... De militibus, qui generi ſunt, & ſoccorum domos ingrediuntur, & inferunt ſtipendia ſua, laboresq; ſuſtinent 133,134

Liber Nouellarum quorundam conſtitutionum, de rebus & cauſis tam ciuilibus & iudiciariis.

Baſilii Macedonis leges & nouellæ quædam 134,135,136

Conſtantini in Porphyra nati Nouella
1, De alienatione fundorum & prælatione propinquorum & conſortiũ & permiſtorum, & ſub eodem titulo collationis adiacentum, & contigue vnitorum: deq; prẽdiis & agris, qui ſub eodẽ titulo pendere vectigal intelliguntur: & de cohibendis perſonis potentibus, ac militarium fundorum alienatione 139,140,141,142
2, De potentibus in prædia pauperum ſuccedentibus 142,143,144
3, De militaribus fundis 144,145,&c.
4, De refuſione precii fundorum militarium 148,149
5, De fugis mancipiorum; & de iumentis perditis 150,151
6, De non deferendo iudicio ab iis qui actionem inſtituunt; & de his, qui ad tres menſes, vel ad annum abſunt 151
7, De eo, quod iudices ciuiles nihil accipere debeant 151
8, De ſportulis 151,152
9, De conſuetudinibus 153,154
10, De teſtamentis aperiendis! 154,155
11, De conſuetudinibus ſcribẽ 155

Romani Senioris Nouella

1, Quæ potentes arcet ab emtionibus in vniuerſitate prædii faciundis 155, 156
Romani Maioris eadem nouella integra, De potentibus in conſortia pauperum ſuccedentibus; arcens eos, quo minus emtiones in vniuerſitate prædiorum faciant 158,159, vſque ad 165
2 De reſcindenda venditione, deq; agentibus duplandi cauſa 165,166

Coſmæ [*officiorum*] *magiſtri ſententia prima* De colonis 166

Coſmæ ſententia ſecunda 167

Romani Minoris in Porphyra nati nouella. Ex edicto principis ad eos publicato, qui ſunt in prouincia Thraceſiorum 167,168

Nicephori Phocæ nouella

1, De militibus qui fundos ſuos diſtraxerunt, eoſq; deinceps reperunt 168,169
2, De fundis Armenicis, & homicidarum 169
3, De iure prælationis; & quod potentes a potentib. emere debeant 170
4, De ædificiis, ſiue villis 171
5, Quæ ſubuenit iis, qui ante penuriẽ tempus emerunt 171,172

Baſilii nati in Porphyra, nouella conſtitutio prima. Eius capita ex Harmenopulo 172,173,&c.
Eiuſdem nouella ſecunda epitomata 179

Alexii Comneni 1, dictata a Salomone: Vt intra xv dies trimeſtris ſpacii teſtes producantur 179,180
Exemplum latæ ſententiæ 183

Alexii Comneni nouella 11, de iudice per reſcriptũ prohibito iudicium ad ſe tranſmiſſum exercere 184,185
3, De illorum ætate, qui officia conſequũtur 185
4, De appellantibus aduerſus ſententiam iudiciariam 186

Manuelis Comneni De diuerſis cauſis; videlicet de iudicibus, & aduocatis, & adteſtationibus, & appellationibus; & de prouincialibus, & antichreſis, & curatorib. ſeu exſequutoribus; & de pœnarum exactione, ac iudicum & aduocatorum diſtributione 186,187,188

Meditatio, ſiue reſponſum de nudis pactis 192 193,194, vſque ad 202

Formula teſtandi vetus; qua continetur Gregorii Nazianzeni teſtamentũ 203 204,205
Formula teſtãdi recentior epitomata 206

Liber Euſtathii anteceſſoris de tẽporalibus interuallis, a momento vſq; ad centum annos 207,208,209,210,211, vſq; ad 248

Universidad de Deusto
Biblioteca

Leges militares ex Ruffo.
De militib. ex quacunque causa militiam amittentib. 249
Quod milites non fiant procuratores aut conductores 249
Quod milites mercaturæ vel curationib. vacare non debeant, ibid.
De eo qui peccat in principem, ibi.
De militib. coniurationem vel factionem aduersus prę̃sides suos molientib. 250
De militib. qui præsidib. suis non obtemperant, sed eis aduersantur ibid.
De militib. mandatum præsidis non obseruantibus ibidem
De militibus qui a præsidibus vel aliis læduntur ibidem
De milite, qui præposito suo manus intulit ibidem
De milite qui præsidi suo resistit, ibid.
De militib. seditionẽ vel tumultum concitantib. 250
De milite duntaxat vsq; ad vociferationẽ excitante tumultum militarem 251
De pacis perturbatore Ibidem
De militibus aut collatoribus ab aliquib. damno affectis, ibidem
De milite qui commilitonem suum vulnerauit ibidem
De milite, qui vel seipsum, vel commilitonem suum vulnerauit 251
De militib. tempore pugnę fugientibus, & ordines perturbantibus ibid.
De militibus tempore pugnæ publicæ absque causa in fugam versis 252
De bando ab hostibus capto, ibid.
De fuga partis aut totius aciei, quę fossato fit adhuc integro 252
De milite arma sua tempore pugnæ abiiciente ibidem
De milite in bello rẽ prohibitã faciẽte, ib.
De milite, qui de statione sua in pugna decesserit, ibidem
Si quis vallũ sibi assignatũ excesserit 253
De militib. præpositũ suũ deserentib. ib.
De militibus destinatis ad palatii custodiam, ibidem
De militib. personas custodientib. & per negligentiam eas amittentibus, ibi.
De eo, qui carcerẽ effregit, & fugit, ibid.
De militib. qui in vino & ebrietate labuntur atque peccant 254
De præpositis pecuniam a prædiis extorquentibus ibidem
De milite hostes lacessente, vel Christianum prodente, ibid.
De eo qui militiam detrectauerit, ibidem
Si quis filium suum tempore belli subtraxerit militiæ, ibidem
De milite, qui hostium metu corporis languorem simulat, ibidem
De exploratorib. si hostib. secreta Romanorum consilia nunciauerint, ibid.
De militib. hinc inde vagantibus 255
De militib. qui tempore belli ab aliquib. dimittuntur ibidem
Si bello imminente miles vagatus fuerit, aut a fossato recesserit, ibid.
De militib. ad barbaros trãsfugientib. ib.
Leges colonariæ, *de libris diuæ memoriæ Iustiniani excerptæ per Harmenopulum, vti videtur* 256
De agricolis 256,257
De parte fructuum soluenda 258
De medietate fructuum 258
De furto 259
De armentariis, ibid.
De quadrupedum pauperie 260
De damno 261
De quadrupedum cædibus, ibidem
De quadrupedum pugna, siue impulsu & damno 262,263
De incendio 263
De seruis, ibidem
De nouis operibus 264
De molendinis, ibidem
De vi 265
Ius nauale Rhodiorum, quod Imperatores sacratissi. Tiberius, Hadrianus, Antoninus, Pertinax, Lucius Septimius Seuerus, perpet. Augggggg. sanciuerunt 265,266,267
Capita excerpti iuris naualis Rhodiorum 267
Ius nauale Rhodiorum, ex Digestorum vndecimo libro excerptum 269, 270,271,272,&c.

FINIS ELENCHI.

ΜΙΧΑΗΛ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ

ΚΑΙ ΚΡΙΤΟΥ, ΤΟΥ Α'ΤΤΑΛΕΙΑ'ΤΟΥ,

ποίημα νομικὸν, ἤτοι πραγματικὴ, πονηθεῖσα κ᾽ κέλευσιν τοῦ βασιλέως

ΜΙΧΑΗ'Λ, τοῦ ΔΟΥΚΑ̃.

MICHAELIS ATTALIATÆ, PROCONSVLIS ET IVDICIS,

OPVS DE IVRE, SIVE PRAGMATICA,

facta imperatoris MICHAELIS DVCAE iussu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ.

Ὁ σκῆπτρα κοσμῶν καὶ λόγοις τε καὶ τρόποις,
Ὁ κόσμον ἄρδων ἀρετῶν ἐπομβρίαις,
Ὁ κοσμοτέρπης & δικῶν ὕμνις κλάδος,
Ὁ παμμέγιστος Μιχαὴλ αὐτοκράτωρ,
Ὁ νοῦς ὁ πάντα νοῦν ὑπερβάλλων φύσει,
Τῷ θέλτον αὐτῷ τὰς ἐλπίδας ξένως
Διωρθώνωσε, λύτρον ἠδικημένοις,
Ἔτει τρίτῳ τῆς σοφῆς μοναρχίας.
Νόμους γὰρ αὐτοῦ, τὸ πλατὸς τῶν δογμάτων,
Τὸ δυσέφικτον ἔργον εἰς γνῶσιν πάνυ,
Ὧν κὰ τὸ γνῶναι σοῦ ἀριθμὸς τ' βίβλων
Μαθήσις ἐστὶν ἐντελὴς τῶν Αὐσόνων,
Εἰς ἀκρότητα σωτρμῶν & τεχνίας
Τὸν νοῦν ἅπαντα τ' νόμων διαγράφει.
Γεγράφηκε & τὸν ὦσωπόθεν τῇ φράσει,
Πλείστων μεμηθὼς ἐν βραχεῖ γνῶσιν φέρων,
Οἷς πρόσθεν ἅπας οὐκ ἀποχρῶν εἰ βιός.
Τ' πρεπῆ δὲ τῇ γραφῇ φιλοφρόνως
Ὁ Μιχαὴλ αὐτὸπατος Ἀτταλειάτης.

EPIGRAMMA.

Qui sceptra doctrinis & ornat moribus,
Mundumque largis virtutum imbribus
rigat,
Orbis deliciæ, ramus familiæ Ducum,
Michael ter imperator ille maximus,
Mens illa, quæ mentem omnẽ acumine superat,
Spem præter omnem more formauit nouo
Volumen hoc, læsis præsens solatium,
Anno imperii bene gubernati tertio.
Ipsas enim leges (rem longe amplissimam,
Et cognitu sane quam difficillimam,
Quum vel librorum nosse numeros omnium
Doctrina plane non modica sit Ausonum)
Complexus artificio accuratissimo,
Perscribit omnem earum mentem commode:
Vsusq; dictione perspicua, efficit
Sollerter, vt res adsequi liceat breui,
Quibus par omnis ante vita non erat.
Operam sed his scribendis adhibuit suam
Proconsul ille Michael Attaliates.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ PRAEFATIO

ΤΟΥ ΑΤΤΑΛΕΙΑΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΜΙΧΑΗΛ.

ATTALIATÆ AD IMPERATOREM MICHAELEM.

Ex Leuenclauii & Gerardi Falcombergi bibliothecis.

ΜΕλλων, ὦ φιλότατε βασιλεῦ, κατὰ τὸ ὀπτεταγμένον μοι, ἐκ πολλῶν καὶ ἀπείρων τ' νομικῶν διαταγμάτων & συγγραμμάτων ἰδικὸν ἵνα διὰ βραχυλογίας, & συφορείας, καὶ κεφαλαιώδους ὑποτυπώσεως, ἐν οἷς ἦ δεῖ & χωρολεξίας, διὰ τὸ πανταπασιν διαγνῶναι, πραγματείαν πεποιῆσθαι, & σωμάτιον ὠσανεὶ πυκνώσεως, & πανοπλίας ἀκριβεστάτης ὑποθέσιν, ἵνα σοῦ θυμοπόρους αὐαγνώσκοντας πρὸς τ' τῶν ὑπηκοΐων αὐαγνωσιν διαπεφευγὼς τ' πρακτέον σοῦ πολλὴν ῥαθυμίαν διὰ τ' κόπον & λόγου, ὡς πολέμιον ἀκαιρίας, πόρρω που * διαθησόμενος· δεῖν ἔγνων ἀρχαιολογῆσαί τινα τῆς φύσεως ἱστορίας, ἵνα μὴ ἀκεφάλῳ θέσει ἀμελυτέραν τοῖς αὐαγινώσκουσι τὴν σωπτικὴν * ὑπογράψας, ὡς ἂν ἀδηλοπρεία τῶν ναρκίων ὠσανεὶ ὀχεδιάσω πρὸς τὸ πρακείμενον. ἄρξομαι δ' ἐντεῦθεν, τῶν προθύρων διαγράφων, οὐχὶ λεπτομερῆ τινα, καὶ * πολυαρθρῆ, καὶ πολέσιν ἔχουσαν τὸ φιλότιμον διὰ & κόμπου τῆς τῶν ῥημάτων καλλιστείας, καὶ τῆς τῶν νομοθετῶν προσηγορίας, καὶ τῆς τῶν κεφαλαίων διαιρέσεως, ὡς ἂν μὴ τὸ προοίμιον τῇ παραστάσῃ νικήσῃ τὸ ὑποκείμενον· ἀλλ' ἁπλοικῶς, & συντόμως τῶν ἀρχαίων τῆς τ' νόμων τάξεως ἐκτιθέμενος.

Ἐπὶ τῶν ἀνωτάτω χρόνων, ὅτε ταῖς ὑψηλαῖς ὑπατείαις τὸ τῶν Ῥωμαίων ὑπήκοον διῳκεῖτο, (καὶ γὰρ τότε οὐχ ὑπῆρχεν μοναρχία βασιλική, ἀλλὰ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν παρὰ τῆς συγκλήτου, * ἤτοι τῶν ὑψιστέρων ἀρχόντων τῆς Ῥώμης, ὑπὸ & δήμου πάντος, προεβάλλοντο δύο ὕπατοι, καὶ διῴκουν τὰ πολιτικὰ πράγματα, κὰ τὰ στρατιωτικά) οὐχ ὑπῆρχον ἐγγεγραμμένοι, & τεθειμένοι ἐν βιβλίοις ὠσανεὶ νόμοις αὐαγεγραμμένοι· ἀλλ' ἀγράφως οἱ παλαιοὶ ἔκειντο, τῷ ἔθει τ' πόλεως ἐκείνης συνδιοικούμενοι· τινὲς δὲ καὶ ἐγγράφως παρέλθω ὡς συμβόλως τ' συγκλητικῶν & τ' δημοτικῶν γραφέντες ἐκύρουν.

Ὕστερον δὲ ἐκλεγόμενοι δέκα ἄνδρες, * ὧν ὑπῆρχεν Ἄππιος Κλαύδιος, τὸν λεγόμενον δυο-

* διαθησόμενος, διαθησόμαι

* ὑπογράψας

* ὧν ἦν ἐξ

Ἐξ multis & infinitis prope legum edictis ac monumentis, sacratissime imperator, peculiarem quemdam tractatum, ac Basilicorũ synopseos aliam quamdam synopsin, & accuratissimi compendii specimen, orationis adhibita breuitate, perspicuitate, summaria continuatione, atque vbi opus erit, etiam vulgari dictionis genere, quo facilius omnino res intelligi queant, instituturus: vt lectoribus ad eorum, quæ exponenda veniunt, lectionem alacrioribus redditis, insitam multorum animis vecordiã ex orationis prolixæ, velut auribus inimicæ, fastidio longe remouearn: quadam altius de harum origine repetẽda necessario putaui, ne propter omissum principium obscuriore lectoribus opere confecto, tamquam in itinere incerto ad vlteriora torporem quasi quemdam in eis excitem. Hinc autem exordiri lubet, narrationem quamdam præmittendo, non illam sane minutã, & multiplicem, & plus æquo ambitiosam ex verborũ elegantia strepitu, & legislatorum facta nominatim commemoratione, capitumque diuisione, vt exordium ipsam rem subiectam prolixitate non superet: sed simpliciter, & via compendiaria legum primordia declarando.

Antiquissimis illis retro temporibus, quum per excelsos consulatus Romanorum subditi regerentur. (non enim erant id temporis monarchia regia, sed quotannis a Senatu, id est, nobilissimis optimatibus Romanis, & ab vniuerso populo, duo consules præficiebãtur, qui res tam ciuiles, quam militares administrarent) non exstabant scriptæ leges, certis in libris exaratæ: sed absque scriptura ferebantur, & ad vrbis consuetudinem accommodabantur. Nonnullæ tamen & per scripturam sparsim in comitiis patrum conscriptorum, vel plebis, consignatæ promulgabantur.

Tandem selecti decem viri, quos inter Appius Claudius erat, Leges XII tabularũ, quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

vocant, absoluerunt. Quippe congestis Romanis iuribus, & Athenis etiam allatis eius ciuitatis legibus, a Solone ac Dracone expositis, atq; harum omnium delectu habito, XII numero tabulas siue libros perfecerunt. Ac longo sane tempore per huiusmodi iura Romanæ res administrabantur.

Secundum hæc docti quidam exstitere viri, quos inter princeps Gaius ille numeratur, qui alios de legibus commentarios, & actionum diuisiones adiecerunt.

Post illos diuersi imperatores, prout ipsis expedire reipublicæ videretur, constitutiones quasdam conscripserunt.

Tandem ille clarissimus inter imperatores Iustinianus late diffusas & dispersas legũ expositiones, summa diligentia per viros doctos collectas, ac perite cõcinnatas, in quinquaginta libros redegit, quibus Digestorũ siue Pandectæ nomen indidit. Similiter & tribus Codicibus, Gregoriano, Hermogeniano, & Theodosiano, vnà cum deinceps expositis ab Antecessore Thaleleo, & Anatolio, & Isidoro, coactis & collectis, ac suo quasi quodam in solo compaginatis: duodecim libros Codicis absoluit. Quinetiam Institutа, quæ legũ introductio sunt, compendio quodam complexus, tamquã prima elementa legum discipulis exposuit. Secundum hæc libro peculiari Nouellas etiam fecit per Tribunianũ illum, qui vt ingenii dexteritate summam ad eruditionem peruenit, ita a miro auaritiæ studio flagrauit. Vnde factum, vt dum Nouellæ conscriberentur, plerig; litigantium hominem pecuniis corruptum persuaserint, vti quædam ad ipsorum vtilitatem accommodaret, quædã ad obscuritatem & sensum diuersum cõformaret.

Vltimus omnium celebris inter imperatores ille Dominus Leo, quum opus vnũ facere instituisset, atq; distincta in vnũ congerere: Digesta, Codices, Institutorũ plerag;, cum ipsis Iustiniani Nouellis, per homines legum peritos corrogauit, eorũq; substantiã libris sexaginta, voluminibus sex, summatim cõplexº est. Et hæc quidẽ ad exhibẽdã legũ originẽ, & formationẽ librorũ illorũ LX, qui nunc in vsu sunt, dicta sunto.

Post hunc complures imperatores, non illi quidem leges vniuersales exposuerunt: sed nouellas, & edicta diuersa, & bullas aureas de rebus necessariis confecerunt. Quia vero leges de personis & rebus statuunt, prius de his, videlicet de personis & rebus, disserendum: adhibitisq; diuisionibus, earum naturæ ac rationes ad perspicuam perceptionem eorum de iure capitũ, quæ exponenda veniũt, illustrandæ.

καὶ δεκάδελτον ἀπετέλεσεν. καὶ γὰρ πως ἀναγόντες τὰ τῶ Ῥώμης νόμιμα, καὶ μεταπεμψάμενοι ἔστι Ἀθηνῶν ὡς εἶχον νόμους ἐκτιθεμένους τῶ Σόλωνος καὶ Δράκοντος ἐκεῖνα, καὶ τὴν ὁπλογλυφὸν ἐκλέκτων παντων ἐρανισάμενοι, ἔτω δώδεκα δέλτους, εἶτ' ἐν βίβλοις συνηριθμήσαντο. καὶ μέχρι μὲν πολλοῦ διὰ τοιούτων διοικεῖτο οἱ Ῥωμαίων νόμιμων.

Εἶτα ἐλθόντες τινὲς σοφοὶ, * ὧν ἀρχὴ ὁ Γάϊος ἐκεῖνος ὀνομαζόμενος ἐξεπαίδευσεν, ἑτέρας νομοθεσίας καὶ διαιρέσεις τῶν ἀγωγῶν συνεγράψαντο. * ὧν ἦρχεί

Μετὰ δὲ τοῦτον Διόφορος βασιλεῖς διατάξεις, ὡς ἐδόκει αὐτοῖς συμφέρον εἶναι τῆ πολιτείᾳ συνεγράψαντο.

Χρόνοις δὲ ὕστερον ἐλθὼν ὁ ἐν βασιλεύσιν ἐκεῖνος φιλόνυμος Ἰουστινιανὸς τὰς πολλὰς τῶν νόμων διαφυγὰς, καὶ διεσπαρμένας ἀκριβῶς ἐκθέσεις διὰ σοφῶν ἀνδρῶν συναγαγὼν ἀπεδαίετο, καὶ σοφῶς ἰδιορυθμίσας ἐν πεντήκοντα βιβλίοις αὐτὰ ἤγαγε, δίγεσα ταῦτα καλέσας, ἤτοι Πανδέκτας. ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς τρεῖς κώδικας, τόν τε Γρηγοριανὸν, Ἑρμογενιανὸν, καὶ Θεοδοσιανὸν, μὴ καὶ τῶν ὕστερον ἐκτεθέντων διὰ διαλήκτων τῶν Θαλελαίου, καὶ Ἀνατολίου, καὶ Ἰσιδώρου, συναθροίσας τὲ καὶ συναγαγὼν, καὶ ἐν ἰδίῳ ἐδάφει συναρμολογησάμενος, τὰς δώδεκα βίβλους τῶν κωδίκων συνεπέρανεν. ἃ μὲν γὰρ ἦν τῶν νόμων εἰσαγωγὴ καὶ τὰ πρῶτα στοιχεῖα τοῖς νομοτιθεμένοις ἐξέθετο. εἶτα καὶ νεαρὰς πεποίηκεν ἐν ἰδιάζοντι βιβλίῳ διὰ Τριβωνιανοῦ ἐκείνου, διὰ φύσεως μὲν δεξιότητα εἰς ἄκρον ἀφικόμενον παιδόθεν, εἰς δὲ φιλοχρηματίαν δαιμονίως ἐκκαυθέντος. διὸ καὶ ἐν τῶ συγγράφειν τὰς νεαρὰς, πολλοῖς τῶν ἐχόντων δίκας χρήμασιν αὐτὸν συνῆψεν ἀπὸ μέρους τὰ μὲν πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῶν μεθαρμόσασθαι, τὰ δὲ πρὸς ἀσάφειαν καὶ διχόνοιαν ἐκδιάζειν.

Τελευτῶντος δὲ πάντων ὁ ἐν βασιλεύσιν ἀοίδιμος κύριος Λέων σκοπήσας μίαν πραγματείαν ποιῆσαι, καὶ συνάψαι τὰ διεσπασμένα εἰς ἕν, πάντε δίγεσα, καὶ τοὺς κώδικας, καὶ πολλὰ τῶν ἐνιστάντων, καὶ αὐτὰς τὰς Ἰουστινιανοῦ νεαρὰς δι' ἐννόμων ἀνδρῶν ἀκριβῶς ἐρανισάμενος, καὶ τῶν φούτων * [ἐσώσας] τοσαῦτα, ἐν βιβλίοις ἑξήκοντα, * συμπλη- ἐσας
ξὶ συνεκεφαλαίωσεν ἑξ. καὶ τοῦτο μὲν εἰς τὰ τῶ νόμων ἀρχαιογονίας, καὶ τὴν τῶν νῦν πραπομένων ἐξήκοντα βίβλων ὀργανώσεως.

Καὶ μὴν ἔστιν πολλοὶ τῶν βασιλέων καθολικὰς μὲν οὐκ ἐξέθεντο νόμους, νεαρὰς δὲ καὶ προστάξεις ἀλλοίας, καὶ χρυσοβούλλους λόγους, εἰς ἃ δέον ἠνήσαντο, πεποιήκασιν. Ἐπεὶ δὲ οἱ νόμοι μέσον προσώπων καὶ πραγμάτων τὰς διαλήξεις συνήρμοσαν, δεῖ πρῶτον περὶ τούτων, ἤπερ τῶν τε προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων, διαλαβεῖν· καὶ διαιρετικῶς ἐκ τούτων φύσεις ἑκάστης διακρινῆσαι εἰς εὐσύνοπτον καταλῆψιν τῶν μελλόντων ἐκτεθῆναι νομικῶν κεφαλαίων.

εἰ δέ

εἰ δέ τινα τούτων συνεστραμμένως καὶ συντόμως λόγῳ ῥηθεῖεν, ἢ καὶ κοινολεξίᾳ καταγεγράφειεν, λοιδορεῖτο μηδείς. τοιαύτη γὰρ ἡ παράδοσις πραγματεία, ἵν' ἔτως ἔχῃ δυνάμεως, ὥστε καὶ ὀλιγογραμματίστοις τῶν τῶν προκειμένων γνῶσιν, καὶ τῶν τῶν ἀναγινωσκομένων ἀβληπτίαν ῥᾴδιος προλαμβάνεσθαι, ἐν τίτλοις ὅλοις πρεπόντων συνενήνεγται καὶ πέντε. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν προσώπων, ποιούμενος τὴν διαίρεσιν, καθὰ καὶ τοῖς νόμοις διηγόρευται. καὶ ἔστιν ἡ διηγεσφημένη ἔτως.

Quod si quædam ex his constricta & compendiosa oratione exposita fuerint, aut vulgari dictionis genere descripta: id nemo vituperet. Nam eiusmodi est hæc tractatio, talem vt vim habere debeat, vt etiam parum litterati scientiam illarum, quæ proponuntur, & perceptionem eorum, quæ leguntur, titulis omnino nonaginta quinque repræsentata, facile adsequi possint. A personis autem initium faciam. sic eas distinguens, vti legibus sanctum est. Et inscriptio tituli est huiusmodi.

ΤΙΤΛΟΣ Α.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ἀνθρώπων, καὶ διαιρέσεως προσώπων.

ζητῆ βιβλίον τῶν Βασιλικῶν μς.

TITVLVS PRIMVS.

DE STATV HOMINVM, ET DIVISIONE PERSONARVM.

Quære librum Basilicorum XLVI.

Πάντες ἄνθρωποι ἢ δοῦλοί εἰσιν, ἢ ἐλεύθεροι. Καὶ οἱ μὲν ἐλεύθεροι οὐδένα ἔχουσι τὸν ἐξουσιάζοντα αὐτῶν· οἱ δὲ δοῦλοι τῆς δεσπότου καὶ τῆ τούτων ἐξουσίᾳ ὑποκεινται. καί ἐστι μὲν οἱ δοῦλοι ἐν εἴδει εἰσὶν, ἤτοι γενεσιουργοὶ τῶν δεσποτῶν. οἱ δὲ ἐλεύθεροι διαιροῦνται εἰς δύο. ἡ γὰρ εὐγένειᾳ εἰσὶν ἐκ γένεσεως, καὶ καθεξῆς ἐλεύθεροι τύχης ὑπάρχοντες· ἢ ἀπελεύθεροι, ἤτοι ἐκ δούλων γεγονότες ἐλεύθεροι, καὶ καλοῦνται τυχὸν δυσγενεῖς. ἡ δὲ τοιαύτη διαίρεσις οὐκ ἀσκόπως γέγονεν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἔχειν ἕκαστον τούτων ἰδικὸν προνόμιον. καὶ γὰρ ὁ μὲν ἐλεύθερος καὶ ἅπαξ ὢν διατίθεται ὡς βούλεται, μὴ ἀναγκαζόμενος ταῖς τινος ἐξωτικοῦ καταλιπεῖν αὐτό τι, πλὴν γονέων, ὡς ὀφειλομένων φαλκιδίου· ἀλλὰ μηδὲ ἐν ζωῇ δουλεύειν, ἢ σίτεσθαι, ὅπερ οὐ βούλεται. ὁ δὲ ἀπελεύθερος χρεωστεῖ πρὸ καὶ προσκυνήσιν τῷ πάτρωνι, ἤτοι τῷ ἐλευθερωτῆ, καὶ τῷ τούτου υἱῷ, καὶ τῇ γυναικὶ, καὶ τοῖς τούτων αὐτοῖς ὡς τοῖς προχείρους δουλείας· καὶ διατίθεται, ἐὰν μὴ ἔχῃ παῖδας, ἔχει χρεωστικῶς καταλιμπάνειν τὸ τρίτον τῆς οὐσίας αὐτοῦ τῷ πάτρωνι· ἢ καὶ ἐὰν μὴ καταλίπῃ τοῦτο, ἐγκαλεῖ ὁ πάτρων, καὶ δικαιοῦται εἰς αὐτό. ἐὰν δὲ ἀδιάθετος καὶ ἅπαξ τελευτήσῃ ὁ ἀπελεύθερος, διαδέχεται τοῦτον ὁ πάτρων, εἰ τάχα καὶ συγγενὴς αὐτοῦ οὐκ ἔστι. καὶ ἡ μὲν πρώτη διαίρεσις τῶν προσώπων αὕτη, ἐκ δὲ αἰτίας τοιαύτης. Δευτέρα δὲ σαφηνείας χάριν σκοπεῖται ἡ γνωσις. τῶν τικτομένων οἱ μὲν ἐξ ἐνόμου γάμου τίκτονται, οἱ δὲ ἐκ πορνείας. καὶ οἱ μὲν ἀπὸ ἐννόμων γάμων τικτόμενοι, τῷ πατρὶ ἕπονται, ἤτοι ὑπεξούσιοι εἰσὶ καὶ πατρές· οἱ δὲ ἐκ πορνείας, τῇ μητρὶ ἀκολουθοῦσι, καὶ παρ' ἐκείνης τρέφονται καὶ ἀνάγονται, καὶ πατρὸς οὐχ ὑπόκεινται· καὶ

Omnes homines aut serui sunt, aut liberi. Ac liberi quidẽ nemĩ habent, in cuius potestate sint: serui vero dominis & eorum potestati obnoxii sunt. Et seruorũ vna dumtaxat est species, quod dominorũ videlicet famuli sint. Liberi vero bifariã diuiduntur. Aut n. ortu ingenui sunt, & consequẽter liberæ condicionis: aut sunt libertini, hoc est, ex seruis facti liberi, & vocãtur ignobiles. Eiusmodi vero diuisio non absq; certo scopo facta est, sed quod horũ quilibet speciale priuilegiũ habeat. Nã liber homo, tametsi liberis careat, testamentũ condit arbitratu suo, nec ab aliquo extraneo cogitur, vt ei quid relinquat, exceptis parentibus, quibus Falcidia debetur: nec itẽ viuus cogitur alicui seruire, vel aliquẽ colere, quem non vult. At libertinus honorem & venerationem patrono debet, hoc est ei, qui manumisit, eiusq; filio, & vxori: vtq; obsequatur iisdem ad promta seruitia: simul vbi testatur, si nullos habeat liberos, necessario tertiam bonorum suorum partem patrono relinquere cogitur: quam si non reliquerit, querellam patronus instituit, iusque suum in eam impetrat. Sin libertinus decesserit intestatus & sine liberis: patronus ei succedit, etiamsi cognatus eius non est. Ac prima quidem personarum hæc est diuisio, & ex huiusmodi caussa. Altera vero perspicuitatis gratia nũc exponatur. Qui procreantur, ex legitimis alii nascuntur matrimonio, alii ex fornicatione. Qui ex legitimis matrimonis nascuntur, patrẽ sequuntur, hoc est, in potestate patris sunt: qui ex fornicatione, sequuntur matrem, ab ea aluntur & educantur, nec in potestate patris sunt: atq; vti mortuæ

D. de statu hom.

Universidad de Deusto
Biblioteca

matri succedunt, ita quum absque liberis, & nullo testamento condito defuncti sunt, si quid bonorum habent, ad matrem hereditate defertur. Itidem nec ipsi priuilegium aliquod habent, petendi hereditatem vel legatum a patre: nec pater, ab ipsis petendi. Qui vero legitimis ex matrimoniis nascuntur, tam patris, quam matris heredes, & ex testamenti tabulis, & ab intestato sunt. Sunt autem patri subiecti, & quæcumq; priuatis ex causis colligunt, adquirũt patri: qui potestatem habet, hæc ab eis accipiendi. Idem eos & castigare potest, etiã verberibus. Nec absq; ipsius voluntate matrimonium contrahere possunt, nec abire peregre; nisi ad expeditionem vocentur. Quippe tunc in patris quidem adhuc potestate sunt, verum quæcumque militari ex causa adquisuerint, ceu peculia sua retinent, nec patri adquirunt. Et hæc quidem de his, qui sunt in potestate. Soluitur autem ius patriæ potestatis, vel voluntate patris, emancipantis eum in publico, vel morte patris, vel patriciatus dignitate, vel etiam pontificatu, vel quod ei plerumq; pater ea permiserit agere, quæ sunt emancipatorum.*

* ἢ ὅτι ἂν

* SCHOLIVM.

Qui plerumq; filium suum ea permittit agere, quæ sunt emancipatorum, atq; vt is sub tutela præiudicium circa ius patriæ potestatis patitur.

SCHOLIVM THEODORI.

Si pater sustinuerit, vt filio suo in potestate constituto relictus a matre tutor, ipsius res administret: emancipare filium videtur. Itaq; notare rem nouam, quod mater filium suum, etiam vnus ipsius pater, sub tutore relinquere possit. Nota etiam, quomodo ius patriæ potestatis soluatur.

De capitis deminutione. D. de cap. min. l. 10.

His ita comparatis, & hominum statu declarato; deinceps etiam de mutatione status siue capitis deminutione dicendum, quoniam modo deteriorem ad conditionem homines ingenui & liberi ferantur. Tres sunt capitis deminutiones, magna, media, minima. nam tria sunt, quæ habemus: libertas, ciuitas, familia. Igitur magna illa deminutio, id est, deportatio, hæc tria perimit. Nam deportatus, nec libertatem retinebat olim, sed opus in metallo faciebat, aut sulpur, aut ferrum fodiens; nec ciuitatem. Nam in hunc vsque diem bona eius publicantur, nec ciuitatis est particeps. Quippe deportationem bonorum quoque publicatio sequitur. Ac neque testari potest, neque a cognatis ei ab intestato succeditur, neq; illorũ heres existit ipse, neq; liberos suos habet in potestate. Media ciuitatem dumtaxat perimit, quod est exsilium siue relegatio. Nam relegatus

ὅσοι θανοῦσιν μὲν κληρονομοῦσιν, ὄντες θανόντες δὲ ἄπαιδες καὶ ἀδιαθέτοι, ἐὰν ἔχουσί τινα περιουσίαν, κληρονομοῦται παρ' αὐτῆς. ὅσοι δὲ τοῦ παρεῖναι οὐκ ἔχουσι νομίμου ζῆσαι κληρονομίαν, ἢ λεγόμενον, οὔτε ὁ πατὴρ ἐξ αὐτῶν. οἱ δὲ ἐξ ἐννόμων γάμων τικτόμενοι, καὶ τοῦ πατρὸς, καὶ τῆς μητρὸς κληρονόμοι καὶ ἐκ διαθήκης, καὶ ἐξ ἀδιαθέτου γίνονται. ὑποπίπτουσι δὲ τῷ πατρὶ, καὶ ὅσα αὐ ἐξ ἰδιωτικῶν ὑποθέσεων ἐπισωρεύουσι, τῷ πατρὶ προσπορίζουσι, καὶ ὁ πατὴρ ἔχει ἐξουσίαν αὐαλαμβάνεσθαι παῦτα ἐξ αὐτῶν. καὶ σωφρονίζειν αὐτὸν δύναται, καὶ διὰ πληγῶν. ἐκχωρεῖν γνώμης αὐτοῦ γάμου σωαλλάξαι οὐ δύνανται, ἅτε δοσοδηποῦν· εἰ μὴ ἐκστρατεία τύχοι καλεῖ. ἔτε γὰρ ἔτι μὲν πατρὸς ἔτι εἰσὶν ὑποεξούσιοι, ὅσα δὲ ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀφορμῆς ὑπεκτήσονται, ἔχουσιν ἴδια πεκούλια, καὶ τῷ πατρὶ οὐ προσπορίζουσι. καὶ ταῦτα μὲν ἔτι ὑποεξουσίων. λύεται δὲ ἡ ὑποεξουσιότης εἴτε γνώμῃ τοῦ πατρὸς, πιοσῶν τὸν αὐτεξούσιον εἰς τὸ φανερόν· εἴτε θανάτῳ τοῦ πατρός. ἔτε διὰ τὴν πατρικιότητος, εἴτε καὶ διὰ τῆς ἀρχιερωσύνης. εἴτε * ἐκ τοῦ καλλείφθῆναι παρὰ τοῦ πατρὸς ὑπὲρ πολλὰ τὰ τῶν αὐτεξουσίων περιθεῖναι.

* ἐκ τοῦ

* ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁ πὰρ παῖδα ὅτι πολὺ ἐάσας τὰ τῶν αὐτεξουσίων πράττειν, ὑπὸ ὑπηρεσίαν τιθεῖ, πρόκειται πάσχειν τὰ τῶν ὑποεξουσίων τὰ παιδός.

ΣΧΟΛΙΟΝ ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Ἐὰν ὁ πατὴρ αἰσθάνηται ἵνα ὁ ἐκδοὺς ὑπόξενος αὐτῷ παιδὶ, ὑπὸ τὴν αὐτοῦ μοῖρὰν, ἀναίκιστα τὰ αὐτοῦ κινήτα ἐκείνῳ παράσχηται, δοκεῖ πωλεῖν τὰ τοῦ αὐτεξουσίου. Σημείωσαι ἐν ξένοις, ὅτι μήτηρ καταλιμπάνει τὸν ἴδιον υἱὸν ὑπὸ ὑπόξενον, ζῶντος τοῦ αὐτοῦ πατρός. σημείωσαι δὲ πῶς λύεται ἡ ὑποεξουσιότης.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων καταστάσεως διαπεραιωθείσης, δεῖ λοιπὸν εἰπεῖν καὶ περὶ καταστάσεως ἀλλαγῆς, ὅπως καὶ εἰς τὸ χεῖρον ἄνθρωποι ὀφλῶσι καὶ ἐλεύθεροι καταφέρονται. τρεῖς εἰσὶ καταστάσεως ἀλλαγαὶ, μεγάλη, μέση, ἐλαχίστη. τελά γάρ εἰσιν, ἅπερ ἔχομεν· ἐλευθερία, πολιτεία, συγγένεια· ἡ τοίνυν μεγάλη, ἥτις ὁ περιορισμὸς, τὰ τρία φθείρει. ὁ γὰρ περιοριζόμενος οὔτε ἐλεύθερος εἶχε πώποτε, εἰλλ' εἰς μέλλον εἰργάζετο, ὀρύττων θεῖον ἢ σίδηρον· οὔτε πολιτείαν. μέχρι γὰρ καὶ νῦν δημεύεται, καὶ οὐ πολιτεύεται. τῷ γὰρ περιορισμῷ καὶ δήμευσις ἕπεται. καὶ οὔτε διατίθεσθαι δύναται, οὔτε παρὰ τῶν συγγενῶν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖται, οὔτε κληρονομεῖ τινάς, οὔτε οὐδὲ παῖδας ἔχει ὑποεξουσίους. ἡ δὲ μέση τὴν πολιτείαν μόνον φθείρει, ὅ ἐστιν ἐξορία. ἐγὼ γὰρ ἐξόριστος ἔξω τῆς πολιτείας γίνεται, ὡς πάντες, ἀφ' ἧς ἐξεβλήθη, εἰργόμενος. ἡ δὲ ἐλαχίστη, ἥτις ἐστὶν ὑποθετοσία, μόνῳ τῷ συγγένειαν ἀναλλάσσει. ὁ γὰρ ὑποθετούμενος ἢ αὐτεξούσιός ἐστιν, ἢ ὑποτέτακται. καὶ εἰ μὲν αὐτεξούσιος, ἀναλλάσσει τὴν τοῦ πατρὸς ἐξουσίαν, καὶ μετέρχεται εἰς τὴν τοῦ θετοῦ πατρὸς ἐξουσίαν. οὕτω γὰρ γίνεται ἡ τοῦ ὑποτέτακται ὑποθετοσία. ὁ δὲ αὐτεξούσιος ὑποτίθησιν ἑαυτὸν * ἑτέρου ἐξουσίᾳ, καὶ γίνεται ἀπὸ αὐτεξουσίου ὑποτέτακται, βασιλέως τοῦτο κελεύοντος. καὶ οὐ μόνον ἄρρενες, ἀλλὰ καὶ θήλεα ὑποτίθενται, δοκιμάζοντος τοῦ ἄρχοντος, μήπως δι' ἐρωτοσυκοφαντίαν, ἢ κακοτροπίαν, ἢ τῆς ὑποθέσεως ἕπνοια γίνηται. γυνὴ δέ, καὶ εὐνοῦχος, ἐκ ὑποτίθεται. ἀλλὰ ὁ ὑποθετῶν ὀφείλει εἶναι μείζων τοῦ ὑποθετοῦντος ἔτεσι τὴν ἡλικίαν χρόνους ιη. ἡ γὰρ θέσις τὴν φύσιν μιμεῖται. χρὴ * ἐν καὶ τοῦτο πράγματος εἰπεῖν.

* ἐπὶ τῷ

* ἐν τῷ

De capitis deminutione. D. de cap. min. l. 10.

Extra ciuitatem constituitur, quum ab ea, velut electus, arceatur. Minima vero, quæ est adoptio, familiam tantummodo mutat. Nam qui adoptatur, aut emancipatus est, aut filius familias. Si filius familias, patriam potestatem mutat, & ad patris adoptiui potestatẽ transit. Sic enim fit adoptio filiusfamilias. Emancipatus vero seipsum alterius potestati subiicit, & ex emancipato fit filius familias, ita iubente principe. Neque tantummodo masculi, verumetiam feminæ adoptantur, probante rem præside, ne propter amorem Satanicum, vel per impostũram, commentum adoptionis fiat. Mulier autem, & spado, adoptare non possunt. Præterea qui adoptat, maior esse debet eo, qui adoptatur, annis ætatis XVIII. Nam adoptio naturam imitatur. Nunc & de rebus dicendum.

ΤΙΤΛΟΣ Β.
ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ ΑΥΤΩΝ.

TITVLVS II.
DE DIVISIONE RERVM, ET EARVM QVALITATE.

Basilic. libr. 46. tit 3 & 11 D de diuis. rer.

RErum aliæ sunt diuini iuris, aliæ humani. Diuini quidem, veluti templa, & monumenta, & muri, & portæ, quæ nullius in bonis sunt. Res autẽ humani iuris, aut publicæ sunt, aut priuatæ. Quæ publicæ sunt, neminis sunt. vt theatra, stadia, nimirũ vbi certamina sua obeunt, qui currunt, aut pugillatoriam, aut luctandi artem exhibent. Priuatæ vero, singulorum sunt. verbi gratia, domus vniuscuiusque, seruus, aurum, argentum, vestis, & similia. Sunt etiam singulorum, ipsa actiones, id est, lites, & seruitutes. Sunt autem seruitutes, quum ter habeo, vel viam latã, ad per transeundum in agrum alienum, vel vt hauriam aquam ex alieno fonte, vel vt domus mea sustineatur a pariete alieno, vel vt aquam & sordes meas per canales traducam, & per alienam aream vel agrum deriuem, cum similibus. Quædam vero sunt vniuersorum. vt aer, aqua fluens, mare, litus marinum, & amnes. Propemodum & portus communes sunt. Et quia murus diuini iuris est, veluti quo conseruantur animata & inanimata corpora: iccirco lex ei detrimentum aliquod adferri vetat, & si quis in hoc delinquit, puta perforans eum, aut onus ei quoddam imponens, aut aliquid ei iungens, ædificium, verbi gratia priuatum, absque iussu principis, aut per eum transcendens, non per portam exiens, capitali supplicio punitur. Nam & Remus, Romuli regis Romani frater, quod trãsilire murũ fuisset ausus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vitam amisit. Ceterum sacræ res æstimationem nullam recipiunt, quum & dominium earum adquiri nequeat. Ac priscis quidem in legibus hoc modo res diuidebantur. Sacræ vero dicebantur etiam res templorum, vt delubra. Sed ex quo fides illuxit orthodoxa, sacrosanctæ ecclesiæ, & monasteria, & venerabiles domus, reuera sacrorum locum sortita sunt. Quamobrem & leges in libris illis sexaginta compositæ, initium a fide faciunt, atque ordine deinceps de ecclesiis, & priuilegiis earum, & monasteriis, & alienatione rerum ecclesiasticarum, & de monachis, ac monasteriis, tractant.

TITVLVS III.

DE SVMMA TRINITATE, ET FIDE CATHOLICA. ET VT nullus audeat de ea publice disceptare. Et de hæreticis.

Quære librum Basilicorum 1.

CHristianus est, qui vnam esse deitatem, in pari potestate, patris, & filii, & spiritus sancti, credit. Nam qui diuersum ab his tam dictis sentit, hæreticus est.

Nullus hæreticorum mysteriis pateat locus.

Iudæus Christianam non accipiat vxorem, nec Christianus Iudæam. Et simpliciter hæretici & a side alieni nullo modo cum Christianis matrimonio copulentur.

Nullus hæreticus immobilem sibi rem ecclesiasticam adquirat, ne quidem titulo conductionis, aut emphyteuseos. Quod si quid huiusmodi admissum fuerit, hæreticus quidquid hac de caussa solutum erit, amittet.

Qui criminaliter episcopum calumniatus fuerit, triginta libras auri fisco multæ nomine pendat.

Episcopis interdicimus, ne quem a sacra sancta ecclesia vel communione segregent, nisi iusta caussa probata sit. Qui vero citra probationem hanc segregat, a sacra communione quoddam ad tempus arcetur.

Episcopi gratis & absque mercede præficiuntor. Quippe si quid datum fuerit, tam is qui accepit, quam qui dedit, sacerdotium amittit. Sin laicus est, qui dedit, duplum præstat.

Episcopi & monachi ne fiant tutores aut curatores, tametsi velint.

Monachus, qui e monasterio discedit, & priuati vitam eligit, quæcumque in monasterium intulit, amittit.

Presbyter, aut diaconus, qui falsum in pecuniaria caussa testimonium perhibet, triennii spatio a sacro ministerio remouetur: in criminali vero caussa, exutus dignitate punitur.

Seruus, qui sciente domino, & tacente, clericus ordinatur; libertatem consequitur.

Nec a metropolitano, nec ab episcopo fideiussor, aut cautio nomine litis exigitur, si conueniatur.

Qui iniuriam episcopo, vel clerico, in sacrosancto cultu, vel in supplicatione infert; tormentis subiicitur, & in exsilium mittitur. Qui vero cultus diuinos, aut supplicationes sacras turbat, easq; fieri prohibet; capitali supplicio punitur.

Nullam facultatem concedimus vel parentibus, vt liberos; vel liberis, vt parentes suos, mundanam consuetudinem deserentes, velut ingratos a succestione sua excludant, ob aliquam caussam, qua vitam solitariam præcesserit.

Si monachus reliquerit monasterium suum, & in aliud abierit: si quas eum res id temporis, quo monasterium reliquit, habere parauerit: eas ad primum illud monasterium, quod ab initio fuit ingressus, pertinere iubemus.

Si quis rapuerit, aut sollicitauerit, aut vitiauerit ascetriam, vel diaconissam, vel monastriam; eius bona, cum bonis illorum, qui sceleris huius participes fuere, religioso loco, in quo mulier eiusmodi habitabat, vindicari iubemus; & ipsos eiusmodi facinorum auctores, atque participes, imminens e lege periculum sustinere: mulieres autem requiri, & in monasterium cum rebus suis immitti.

Cuilibet morienti licitum esto, res suas sacris sanctis ecclesiis relinquere; atque præcipere, vt per eas & oratoria domus, & xenon, & nosocomium, & monasterium struatur, ac modo ab se præscripto administretur. Nam eorum voluntates seruari oportet.

** Confugæ securitatem habeant vsque ad ecclesiæ fines, qui sunt ante forum publicum.* * hoc est, qui ad ecclesias confugiunt.

Si quis expellit aliquem, qui ad ecclesiam confugit: tamquam sacrilegus punitur.

Nulla religiosa domus Constantinopolitana rem alienet immobilem, nec venditionis ti-

ΤΙΤΛΟΣ Γ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΩ ΤΡΙΑΔΟΣ, καὶ πίστεως καθολικῆς, καὶ περὶ τοῦ μηδένα τολμᾶν δημοσίως ἀμφισβητῖν. καὶ περὶ αἱρετικῶν.

Ζήτει βιβλίον τ Βασιλικῶν α.

ΧΡιστιανός ἐστιν, ὁ τὴν μίαν εἶναι θεότητα, ἐν ἴσῃ ἐξουσίᾳ, τ πατρὸς, καὶ τ υἱοῦ, καὶ τ ἁγίου πνεύματος. ὁ γὰρ παρὰ τὰ εἰρημένα δοξάζων, αἱρετικός ἐστιν.

Μηδεὶς τῶν αἱρετικῶν μυστηρίοις, ἀνεῴχθω τόπος.

Μὴ λαμβανέτω Ἰουδαῖος Χριστιανὴν, μήτε Χριστιανὸς Ἰουδαίαν. καὶ ἁπλῶς αἱρετικοὶ καὶ ἀλλόπιστοι μὴ [ὦ] κατά τινα πρόφασιν Χριστιανοῖς πρὸς γάμον συναπτέσθωσαν.

Μηδεὶς αἱρετικὸς ἔπικτησιν ποιείτω πράγματος ἀκινήτου ἐκκλησιαστικοῦ, μὴ δὲ κατὰ μίσθωσιν ἢ ἐμφύτευσιν. εἰ δέ τι τοιοῦτον ἁμαρτηθῇ, τὸ δοθὲν ὑπὲρ τῆς τοιαύτης αἰτίας ἀπολέσῃ ὁ αἱρετικός.

Ὁ συνοφαντήσας ἐγκληματικῶς ἐπίσκοπον, τριάκοντα χρυσίου λίτρας προσιμάσθω τῷ δημοσίῳ.

Τοὺς ἐπισκόπους ἀπαγορεύομεν μὴ ἀφορίζειν τινὰ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἢ κοινωνίας, αὐτὸ δὲ δεικνύναι αἰτίαν εὔλογον. ὁ δὲ ἀπροσδείκτως ἀφορίζων, κωλύεται τῆς ἁγίας κοινωνίας ἐπὶ χρόνον.

Οἱ ἐπίσκοποι δωρεὰν καὶ ἀμισθὶ προχειρίζεσθωσαν. ἐὰν γάρ τι δοθῇ, ἐκπίπτει τῆς ἱερωσύνης καὶ ὁ λαβὼν καὶ ὁ δεδωκώς. εἰ δὲ λαϊκός ἐστιν ὁ δεδωκώς, διδόσθω τὸ διπλάσιον.

Οἱ ἐπίσκοποι, καὶ οἱ μοναχοὶ μὴ γινέσθωσαν ἐπίτροποι ἢ κουράτορες, καὶ θέλωσι.

Μοναχὸς τοῦ μοναστηρίου ἀναχωρῶν, καὶ ἰδιώτου βίον ἐλόμενος, ὁπόλλ' ὅσα εἰσήνεγκεν εἰς τὸ μοναστήριον.

Πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καὶ ψευδομαρτυρῶν, τρεῖς ἐνιαυτοὺς τῆς ἱερουργίας χωρίζεται· ἐγκληματικῶς δὲ, τῆς ἀξίας γυμνούμενος τιμωρεῖται.

Δοῦλος γινώσκοντος τοῦ δεσπότου καὶ σιωπῶντος χειροτονούμενος κληρικὸς, ἐλεύθερος ἔσται.

Οὔτε μητροπολίτης, οὔτε ἐπίσκοπος ἀπαιτεῖται ἐγγύην, ἢ ὁμολογίαν ὑπὲρ τῆς δίκης, εὐ ἐνάγηται.

Ὁ ὑβρίζων ἐπίσκοπον ἢ κληρικὸν ἐν ἁγίᾳ λειτουργίᾳ, ἢ ἐν λιτῇ, βασανίζεται καὶ ἐξορίᾳ τυγχάνει. ὁ δὲ περάτων τὰς θείας λειτουργίας, ἢ τὰς ἁγίας λιτὰς, ἢ κωλύων αὐτὰς μὴ γίνεσθαι, κεφαλικῶς ζημιοῦται.

Οὐδεμίαν ἄδειαν παρέχομεν ἢ τοῖς γενέτοις τῶν παῖδες, ἢ τοῖς παισὶ τῶν γονεῖς τὴν κοσμικὴν ἀναγωγὴν καταλιμπάνοντας ὡς ἀχαρίστους ἀποκλείειν τῆς ἰδίας κληρονομίας, ὑπὲρ αἰτίας τοῦ τοῦ μοναχικοῦ βίου προκεκλουσμένης.

Ἐὰν μοναχὸς καταλείψῃ τὸ ἴδιον μοναστήριον, καὶ εἰς ἄλλο ἔλθῃ, εἴ τινα πράγματα ἐν τῷ κυρῷ, καθ' ὃν τὸ μοναστήριον κατέλειπεν, ἔχειν φανῇ, τῷ πρώτῳ μοναστηρίῳ, ἐν ᾧ ἐξ ἀρχῆς εἰσῆλθε, διαφέρειν κελεύομεν.

Ἐάν τις ἁρπάσῃ, ἢ ὑποθέσθαι, ἢ διαφθείρῃ ἀσκήτριαν, ἢ διακόνισσαν, ἢ μονάστριαν, τὰ τοῦτο πράγματα, καὶ τῶν τοῦτον μύστας αὐτῷ συμμεταχόντων, κελεύομεν τῷ ἁγιωτάτῳ τόπῳ, ἐν ᾧ ἡ τοιαύτη γυνὴ ᾤκει, διεκδικᾶσθαι· τοὺς δὲ τὰ τοιαῦτα πολυμελήσαντας, καὶ μεταλαβόντας, τὸν ἐκ τοῦ νόμου κίνδυνον ὑπομένειν· τὰς δὲ γυναῖκας ἀναζητεῖσθαι, καὶ μετὰ τῶν ἰδίων πραγμάτων εἰς τὸ μοναστήριον ἐμβάλλεσθαι.

Ἐξέστω ἑκάστῳ τελευτῶντι τὰ οἰκεῖα πράγματα καταλιμπάνειν τοῖς ἁγίοις ἐκκλησίαις, προστίθεσθαι τε ἀπὸ τούτων καὶ δικτήριον οἴκων, καὶ ξενῶνα, καὶ νοσοκομεῖον, καὶ μοναστήριον κτίζεσθαι, καὶ διοικεῖσθαι κατὰ τὸ διατεταγμένον παρ' αὐτοῦ. δεῖ γὰρ φυλάττεσθαι τὰς γνώμας αὐτῶν.

Μέτρια τοῖς τῆς δημοσίας ἀγορᾶς τῆς ἐκκλησίας ὅρων τὸ ἀσφαλὲς ἐχέτωσαν οἱ πρόσφυγες.

* ὀϊζιῶν Οἱ * ἐξωθῶν τινὰ προσφυγόντα τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἱεροσυλοῦντα τιμωρεῖται.

Μηδεὶς δυνάμις οἰκοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐκποιείτω ἀκίνητον πρᾶγμα, μήτε καὶ πρᾶσιν,

priuati vitam eligit, quæcumque in monasterium intulit, amittit.

Presbyter, aut diaconus, qui falsum in pecuniaria caussa testimonium perhibet, triennii spatio a sacro ministerio remouetur: in criminali vero caussa, exutus dignitate punitur.

Seruus, qui sciente domino, & tacente, clericus ordinatur; libertatem consequitur.

Nec a metropolitano, nec ab episcopo fideiussor, aut cautio nomine litis exigitur, si conueniatur.

Qui iniuriam episcopo, vel clerico, in sacrosancto cultu, vel in supplicatione infert; tormentis subiicitur, & in exsilium mittitur. Qui vero cultus diuinos, aut supplicationes sacras turbat, easq; fieri prohibet; capitali supplicio punitur.

Nullam facultatem concedimus vel parentibus, vt liberos; vel liberis, vt parentes suos, mundanam consuetudinem deserentes, velut ingratos a succestione sua excludant, ob aliquam caussam, qua vitam solitariam præcesserit.

Si monachus reliquerit monasterium suum, & in aliud abierit: si quas eum res id temporis, quo monasterium reliquit, habere parauerit: eas ad primum illud monasterium, quod ab initio fuit ingressus, pertinere iubemus.

Si quis rapuerit, aut sollicitauerit, aut vitiauerit ascetriam, vel diaconissam, vel monastriam; eius bona, cum bonis illorum, qui sceleris huius participes fuere, religioso loco, in quo mulier eiusmodi habitabat, vindicari iubemus; & ipsos eiusmodi facinorum auctores, atque participes, imminens e lege periculum sustinere: mulieres autem requiri, & in monasterium cum rebus suis immitti.

Cuilibet morienti licitum esto, res suas sacris sanctis ecclesiis relinquere; atque præcipere, vt per eas & oratoria domus, & xenon, & nosocomium, & monasterium struatur, ac modo ab se præscripto administretur. Nam eorum voluntates seruari oportet.

** Confugæ securitatem habeant vsque ad ecclesiæ fines, qui sunt ante forum publicum.* * hoc est, qui ad ecclesias confugiunt.

Si quis expellit aliquem, qui ad ecclesiam confugit: tamquam sacrilegus punitur.

Nulla religiosa domus Constantinopolitana rem alienet immobilem, nec venditionis ti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sulo, nec emphyteuseos: nisi si rudera sunt, reditu carentia. Monasteria vero, quæ sunt ad vrbem imperatricem, & in prouincias, vnà cum prouinciarũ ecclesiis, & alienare possunt, & in emphyteusin perpetuam locare: non tamen absq; notabili & iusta caussa.

Quum æs alienum subest, possunt etiam religiosæ domus vendere superfluas res tam mobiles, quam immobiles.

Qui titulo emphyteuseos aliquid accepit ab ecclesia, si intra biennium non soluerit emphyteuticam pensionem; post admonitiones & molestationes, ipsam rem amittit.

Interdicimus sanctissimis episcopis, ne res mobiles, vel immobiles, vel sese mouentes, quæcumque post episcopatum ad eos quocumque modo peruenerint, suos ad propinquos vllo modo transferant: sed ad redemtionem captiuorum, & alimenta pauperum, & in alias pias causssas, vel ad id, quod ipsorum expedit ecclesiæ. sumtus ex eis faciendi potestatem habeant. Nihilo minus ea, quæ ante episcopatum habebant, vel post episcopatum a propinquis consequuti sunt; quibuscumque voluerint, relinquere possunt.

Omnis actio, quæ venerabili domo competit, ad annorum XL spatium extenditur. Nam intra id spatium agere pars ecclesiæ potest, & suam rem petere, quæ ab aliis possidetur, siue mobilis ea, siue sit immobilis, aut ex quacumq; caussa debeatur.

At vbi religiosa domus actionem aduersus religiosam domum habet, annorum triginta spatium obtenditur.

Quæ quum ita se habeant, & iam publicæ ac sacræ res in hunc modum summatim expositæ sint: restat, vt de rebus humanis etiam alia quadam adhibita diuisione dicamus. Semper enim diuisio rem perspicuam & claram efficit.

TITVLVS IV.
DE OBLIGATIONIBVS ET ACTIONIBVS.

Quære librum Basilicorum LII.

OBligationes partim ex contractibus, partim ex maleficiis nascuntur. Est autem contractus, quum duæ personæ conuenerint, & sponte aliquid dederint, aut fecerint, aut pactæ fuerint. Cuiusmodi quiddam est emtio, venditio, locatio, conductio, transactio, pactio, depositum, commodatum, mutuũ, contractus matrimonialis, adoptio, & his similia.

μήτι κατ' ἐμφύτευσιν, εἰ μὴ ἐρείπιόν ἐστιν ἀπεσόσδον. τὰ δὲ μοναστήρια τὰ ἐν τῇ βασιλευούσῃ, καὶ τὰ ἐν ἐπαρχίαις, καὶ αἱ ἐν ἐπαρχίαις ἐκκλησίαι δύνανται καὶ σκηπτεῖσθαι, ἐδιλωνεκῶς εἰς ἐμφύτευσιν ἐκδιδόναι, μὴ παντηρημένης ἐδιλόγου αἰτίας.

Χρεῶν ὄντων δύνανται καὶ οἱ διαγῆς οἶκοι πωλεῖν καὶ τὰ * περιττὰ κινητὰ καὶ ἀκίνητα. * περιττὰ ἤγουν ἀκίν.

Ἐὰν ὁ λαὸς εἰς ἐμφύτευσιν ἀπὸ ἐκκλησίας, ἐπὶ δύο ἐνιαυτοὺς μὴ προσφέρῃ τὸ ἐμφυτευτικὸν δημόσιον, μὴ ἐπιφωνήσῃς καὶ ὀχλήσῃς σκοπεῖσθαι τῷ πράγματι.

Ἀπαγορεύομεν τοῖς ὁσιωτάτοις ἐπισκόποις πράγματα κινητὰ, ἢ ἀκίνητα, ἢ αὐτοκίνητα, ὅσα μὴ τῶν ἐπισκοπῶν εἰς αὐτοὺς οἱαδήποτε πρόσωπα ἐλήλυθε, εἰς ἰδίους συγγενεῖς καθ' ὁτιναοῦν τρόπον μεταφέρειν· εἰς αἰχμαλώτων ἢ ἀνδραπόδων, καὶ πλωχῶν διατροφὰς, καὶ εἰς ἄλλας δίσεβεῖς αἰτίας, ἢ ὅπερ ἂν συμφέροντος τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐκ τούτων δαπανᾶν ἄδειαν ἐχέτωσαν. δύνανται γὰρ ἄνευ τῆς ἐπισκοπῆς εἶχον, ἢ μὴ τῶν ἐπισκόπων ἀπὸ συγγενῶν ἔλαβον, καταλιμπάνειν οἷς ἂν βούλητε.

Πᾶσα ἀγωγὴ ἁρμόζουσα στρῶ εἴκω, εἰς πόσον χρόνον πρέπειν ἐπεκτείνεται. ἔσωθεν γὰρ τούτης δύναται τὸ μέρος τῆς ἐκκλησίας κινεῖν καὶ ζητεῖν τὸ ἴδιον ἀπὸ * ἀλλοτρίων κατεχόμενον, εἴτε * ἀμοιβὲ κινητόν ἐστιν, ἢ ἀκίνητον, ἢ χρεωσυμμένον ἐξ οἱασδηποτῶν αἰτίας.

Ὅσων ἡ διαγὴς εἶκον τοὺς διαγῆ εἶκον ἔχῃ, ἡ τριακονταετία αὐτοὺς εἴκει.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, καὶ τῶν δημοσίων καὶ ἱερῶν πραγμάτων οὕτω κεφαλαιωδῶς ἐκτεθέντων, δεῖ λοιπὸν καὶ περὶ τῶν ἀθρωπίνων εἰπεῖν δι' ἑτέρας διαιρέσεως. εἰσὶ γὰρ ἡ διαίρεσις δυσωπόπλον καὶ καθαρὸν τὸ πρᾶγμα τοῖς.

ΤΙΤΛΟΣ Δ.
ΠΕΡΙ ἘΝΟΧΩΝ ΚΑΙ ἀγωγῶν.

ζήτει βιβλίον τ' Βασιλικῶν νϚ.

ΤΩν ἐνοχῶν αἱ μὲν ἀπὸ συναλλαγμάτων πίπτουσι, αἱ δὲ ἀπὸ ἁμαρτημάτων. ἔστι δὲ συνάλλαγμα, ὅταν δύο πρόσωπα συνέλθωσι, & ἑκουσίως δώσωσί τι, ἢ ποιήσωσιν, ἢ συμφωνήσωσιν. ὁποῖον ἐστὶν ἡ ἀγοραστία, πρᾶσις, μίσθωσις, ἐκμίσθωσις, ἀφλυσις, συμφωνία, παραθήκη, χρῆσις, δάνειον, γαμικὸν συνάλλαγμα, ὑποθήκη, & τὰ τούτοις παραπλήσια.

Male-

Ἁμάρτημα δέ, ὅπερ παρὰ γνώμην τοῦ ἑνὸς εἰς λυπῆσαι ἐκείνου παρά τινα πρόσχῃ, καὶ ὅπερ ὁ νόμος γράφειν οὐ βούλεται. οἷον ἐστὶν ἡ κλοπὴ, τὸ ζημιῶσαί τινα διὰ ἐπιβολῆς χειρὸς, τὸ διαρπάσαι κινητὰ πράγματα, τύβελσαι. ὡσαύτως καὶ τὰ ἐγκλήματα. οἷον ἡ βία, ἡ μετὰ ὅπλων ἐπίθεσις, καὶ ἡ ἐπαγωγὴ τοῦ φόβου, ὁ φόνος, ἡ φαρμακεία, ἡ πλαστογραφία, ἡ μοιχεία, ἡ ἱεροσυλία, ἡ μοιχεία, ἡ ἀρπαγὴ γυναικὸς, τὸ περὶ ἐπιβούλων, τὸ περὶ δωροδοκίας ἀρχόντων, τὸ περὶ παρανομίας, καὶ τὸ περὶ κλοπῆς καὶ ὑφαιρέσεως τῶν πολιτικῶν αἰτίων. ἅπερ γνωσὸν μὲν καὶ αὐτὰ ἁμαρτήματα λέγονται, ἰδικῶς δὲ ἐγκλήματα, διὰ τὸ τῶν * ἐπεξέλθουσιν ἔχειν κεφαλικὴν βαρεῖαν. διὸ καὶ ὁ βουλόμενος τοῦτο κινῆσαι, δημοτικῷ δικαίῳ πρῶτον ἀσφαλίζεται, καὶ ὕτω δέχεται εἰς τὸ δικαστήριον. εἰ μὴ χρηματικῶς βέλτιστον τὴν πλαστογραφίας κινῆσαι, & τὴν περὶ βίας, ἐφ' ᾧ ἀποκατασταθῆναι ὧν περιέχεσε. * ἐπεξέκευσιν

Καὶ λοιπὸν δεῖ σκηφῆναι ἡμᾶς οὗτω περὶ συναλλαγμάτων νόμως κεφαλαιωδῶς, εἶτα οὗτω περὶ ἁμαρτημάτων. ἀλλ' ἐπεὶ ὁ συναλλάττων ἢ τέλειός ἐστι τῶν ἡλικίαν, ἢ ἀτελής· ἀπαρχὴν πρῶτον περὶ ἀφηλίκων.

ΤΙΤΛΟΣ Ε.
ΠΕΡΙ ἈΦΗΛΙΚΩΝ.

ζήτει βιβλίον τ' Βασιλικῶν ι.

Οἱ ἀφήλικες ἕως πληρουμένου τοῦ κε ἐνιαυτοῦ εἰσὶ, καὶ μέχρι τότε τελοῦσιν ὑπὸ κουράτωρσιν, καὶ ὅσα παρ' αὐτῶν πράσσονται, εἴτε ὠνὴ πρᾶσιν, εἴτε διὰ μισθώσει, εἴτε ἐπ' ἄλλοις συναλλάγμασιν, οἷς προσέφαλεν, ἢ ἐν δικαστηρίῳ δικασάμενοι ἀπολογήσωνται κακῶς, ἢ πεπλεγεφῶσιν, ἢ πῃ βλαβῶσι περὶ τὰ ἴδια δίκαια, δύνανται ὑπὲρ αὐτῶν ἀποκατάστασιν, ὥστε πάλιν ἀναλαβεῖν τὰ ἴδια, καὶ ἔχειν. ἀναλαβεῖν δὲ ἢ παιδίκλω, ἵνα ἐξάρχῃς δικάζωνται. δίδοται δὲ αὐτοῖς ἡ ἀποκατάστασις διὰ δικαστοῦ, τῆς αἰτίας διαγινωσκομένης.

Τὸ αὐτὸ δὲ ἔχει νενόμιον καὶ ὁ κατὰ φόβον τινὸς, ἢ βίαν παθὼν τί. οἷον πωλήσας, ἢ ἀγοράσας, ἢ ὁμολογήσας χρεωστῖν, ἢ ἕτερος χείρονα. τὸν ἰδίαν ποιήσας αἵρεσιν. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἐν ἀποδημίᾳ γενόμενόν τι πεπονθὼς, καὶ ὁ ἐξ πλαίσιον δικαίαν. καὶ οὗτοι ἀποκαθίστανται εἰς τὸ λαβεῖν τὰ ἴδια.

Δίδοται τοῖς ἀφήλιξιν ἡ συγγνώμη τῆς

Maleficium vero est, quod præter voluntatem vnius, ad offensionem eius, ab aliquo factũ fuerit, & quod lex ipsa fieri non vult. quale quiddam est furtum, aliquem lædere per iniectionem manus, res mobiles rapere, adficere iniuria. Similiter huius sunt generis etiam crimina, puta vis, inuasio armata, metus incussio, homicidium, veneficium, falsum, magica, sacrilegium, adulterium, raptus mulieris, crimẽ læsæ maiestatis, repetundarum, paricidii, furti ac surreptionis annonæ militaris. Quæ generaliter & ipsa quidem maleficia dicuntur, sed specialiter crimina; propterea, quod animaduersionem capitalem & grauem habeant. Quamobrem & is, qui de his postulare vult, iure popularí primum cauet, atque hoc facto ad iudicium admittitur. nisi forte falsi actionem ciuiliter instituere velit, itemq; de vi; vt in ea, quæ amisit, restituatur.

Reliquum est, vt summatim iura contractuum exponamus, ac deinde iura de maleficiis. Sed quoniam is, qui contrahit, aut plenam adtigit ætatem, aut nondum attigit: primum de minoribus agamus.

TITVLVS V.
DE MINORIBVS.

Quære librum Basilicorum X.

MInores sunt, vsque dum XXV annus impletur; & vsque ad id tempus sub curatoribus sunt, & quæcumque tandem ab eis acta fuerint, siue in venditione, siue in locatione, siue aliis in contractibus, quos antea diximus, vel quæ litigantes in iudicio prosui defensione male protulerint, & in quibus circumscripti fuerint, hoc est, læsi suis in iuribus: restitutionem inuenire possunt, vt res suas recuperent & habeant. Possunt & recuperare latam in se sententiam, vt de integro litigent. Datur autem eis restitutio per iudicem, caussa cognita.

Idem priuilegium habet is etiam, qui metu alicuius, aut caussa vis adhibitæ aliquid fecit, puta, qui vendidit, aut emit, aut confessus est se debere, vel aliter conditionem suam deteriorem fecit. Similiter & is, qui tale aliquid absens peregre passus est, vel ex errore iusto. Nam & hi restituuntur in integrum, vt sua recuperent.

Datur ætatis venia minoribus, qui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus honestæ vitæ & existimationis bona testimonium perhibetur, masculis quidem, postquã impleuere XX annum ætatis: feminus vero, post annum decimumoctauum: vt per seres suas administrare possint. Rem autem soli usque ad plenam ætatem alienare nequeunt.

Quæcumq; minores in ætate minori egerint in fraudem suam, reuocare post vigesimũquintum annum ætatis, quatuor aliis annis possunt.

SCHOLIVM.

In quibus minores fraudati fuerint in ætate minori, quæ per se fecerunt, quadriennium postquam maiores facti fuerint, habent: vt durante restitutionem in integrum petant, donec annos viginti nouem adigerint, non autem vlterius.

TITVLVS VI.
DE PACTIS.
Quære librum Basilicorum XI.

*PActum est duorum hominum, vel etiam plurium placitum & consensus, vt transigatur certa quædam contentio, vel contrahatur mutuum, aut societas, aut alius quispiam certus contractus. Fiunt etiam pacta in caussa publica, quum prætores & duces nationum, & qui cum potestate sunt, de pace inter se pacisc*untur.

Differt autem pactum a transactione, quod pactum proprie remissio sit debiti confessi, vel obligationis contractio, cuiusmodi quidda est mutuum & societas, & similia. Transactio vero non illa quidem obligationem constituit, sed rem controuersam dectdit. verbi gratia, quum aliqui litigantes, ac iam ad iuraturanda, & ad probationes accessuri, transigunt inter se, & cõtrouersiæ finem imponunt. Fit autem pactũ, tam interueniente scriptura, quam absq; scriptura. Similiter etiã fit transactio. Nam quod absq; scriptura factum est, si per testes probetur; nihilominus valet, quam id, quod factum est interueniente scriptura. Quod si pactum absq; probabili caussa violetur, etiam pœnam exigit: si legitimum sit. Nam vbi lex pacto derogat, pœna non exigitur.

Caussæ siue lites, quæ per legitimas transactiones finitæ sunt, ne quidem rescripto principis resuscitari debent.

In iis, quibus pœna sanguinis irrogatur, transigere licet, excepto adulterii crimine: in illis vero, quæ sanguinis pœnam non habent, transigere non licet, excepto falsi crimine.

ἡλικίας, σμικροῦ βίου καὶ ὑστερήσεως μαρτυρουμένης χρήσης, τοῖς μὲν ἄρρεσι μὴ τὸ πληρῶσαι τὸν εἰκοστὸν χρόνον τῆς ἡλικίας· ταῖς δὲ θηλείαις, μὴ τὸν ὀκτωκαιδέκατον, ἐφ' ᾧ δι' ἑαυτῶν πράξειν τὰ τῶν ἰδίων διοίκησιν· ἀκίνητον δὲ μέχρι πλείας ἡλικίας μὴ ἐκποιεῖσθαι.

Οἱ ἀφήλικες ὅσα πράξουσιν ἐν ἀφηλικιότητι εἰς ὠφέλειαν ἑαυτῶν, δύνανται ἀνακαλεῖσθαι μὴ τὸν εἰκοστὸν πέμπτον χρόνον τῆς ἡλικίας αὐτῶν. δι' ἑτέρων πρασάρων ἑαυτῶν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἐφ' οἷς ὠφέλησεν οἱ ἀφήλικες ὡς ἀπελεῖ τὴν ἡλικίαν, πρᾶξις δι' ἑαυτῶν, ἔχουσι τὸ πρᾶξαι μετὰ τὴν ἡλικίαν, ὥστε δι' αὐτῆς ζητεῖν τὸ ὁπωσοῦν, ἄχρις οὗ γένωνται χίλων εἰκοσιετία· πρὸ τούτου δὲ οὔχι.

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΤΟΣ.
ΠΕΡΙ ΠΑΚΤΩΝ ΗΤΟΙ ΣΥΜΦΩΝΩΝ. ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν ια.

ΣΥμφωνόν ἐστι δύο ἀνθρώπων ἢ καὶ πλειόνων ἀρέσκεια καὶ συναίνεσις, ἐφ' ᾧ διαλυθῆναι φιλονεικίαν φανερὰν, ἢ συστῆσαι δάνειον, ἢ κοινωνίαν, ἢ ἄλλο τι φανερὸν σωφέλλαγμα. γίνονται δὲ σύμφωνα καὶ ὑπὲρ δημοσίας αἰτίας, ὅταν οἱ στρατηγοὶ, καὶ ἡγεμόνες τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐξουσιασταὶ περὶ εἰρήνης πρὸς ἀλλήλους συμφωνήσωσι.

Διαφέρει δὲ τῆς διαλύσεως τὸ σύμφωνον, ὅτι τὸ μὲν σύμφωνον κυρίως συγχώρησις ἐστιν ὁμολογουμένου χρέους, ἢ σύστασις ἐνοχῆς, οἷόν ἐστι τὸ δάνειον, καὶ ἡ κοινωνία, καὶ τὰ ὁμοειδῆ. ἡ δὲ διάλυσις ἐνοχὴν μὲν οὐ σώζησιν, ἀλλ' ἀμφισβαλλομένου πράγματος πίστιν τομὴν ὡς ὅταν δικαζόμενοι τινὲς, καὶ μέλλοντες εἰς ὅρκους καὶ ἀποδείξεις χωρεῖν, διαλύσωνται πρὸς ἀλλήλους, καὶ καταπαύσωσι τὸν φιλονεικίαν. σωίζεται δὲ συμφωνία καὶ ἐγγράφως ἢ ἀγράφως. ὁμοίως δὲ καὶ διάλυσις. τὸ γὰρ ἄγραφον δεικνύμενον διὰ μαρτύρων, οὐδὲν ἧττον ἰσχύει τοῦ ἐγγράφου. ἀπαιτεῖ δὲ ἡ συμφωνία καὶ πρόσωπον, ὁμολογουμένη ἀλόγως, ὅταν ἐστὶν ἔννομον. ἔνθα γὰρ νόμον ἀκυροῖ, πρόσωπον οὐκ ἀπαιτεῖται.

Ταῖς ὑποθέσεις αὐτὰς, ἤτοι τὰς δίκας, τὰς διαλύσεσι νομίμοις περαιωθείσας, οὐδὲ διὰ βασιλικῆς αὐτοῦ γραφῆς * ἀναστρέπεσθαι χρή. *καίδρι-σιωσι

Ἐπὶ μὲν τῶν ἐχόντων δι' αἵματος τὴν τιμωρίαν, ἔξεστι διαλύεσθαι, χωρὶς δὲ τῆς μοιχείας ἐγκλήματος· ἐπὶ δὲ τῶν μὴ δι' αἵματος ἐχόντων τὴν τιμωρίαν, οὐκ ἔξεστι διαλύεσθαι, χωρὶς δὲ τῆς πλαστογραφίας ἐγκλήματος.

TITV.

ΤΙΤΛΟΣ Ζ.
ΠΕΡΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, ΚΑΙ ΛΥΣΕΩΣ ΑΥΤΗΣ.

ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν ια.

ΣΥνίστηται κοινωνία ἢ ὁλικῶς, ἕως οὗ ζῶσιν οἱ κοινωνοί· ἢ πρὸς καιρὸν, ἢ ἀπὸ καιροῦ, ἢ ὑπὸ αἵρεσιν. καὶ ὁ βλάψας τὴν κοινωνίαν, ἢ ἀπὸ δόλου, ἢ ἀπὸ ἀμελείας ἐνέχεται.

Οὐ δύνανται συμφωνεῖν, ὥστε τὸν μὲν μόνῳ τὴν ζημίαν, τὸν δὲ μόνον τὸ κέρδος οἰκειοῦσθαι.

Λύεται ἡ κοινωνία φθειρομένων τῶν πραγμάτων, ἢ ἐξ πράγματος, ἢ τῆς γνώμης, ἢ τῆς ἀγωγῆς.

Ἄλλο μέν ἐστι κοινωνία, καὶ ἄλλο κοινοπραξία. κοινωνία μέν ἐστιν, ὅταν συμφωνήσωσι δύο, πράγματα δεσθαι κοινῶς. ὅταν ἢ πρὸς ἐλθόντα εἰς ἕνας, δύο τυχὸν, ἢ καὶ τρεῖς, ἢ καὶ πλείονας, πρᾶγμα ἀδιαιρέτως, οἷον ἀπὸ λεγάτου, ἢ κληρονομίας, ἢ δωρεᾶς, (τότε γὰρ κινοῦσιν ὅτι τὸ διαιρεθῆναι αὐτοῖς τὰ μέρη) καὶ ὅταν μισθώσωσί τινες πρᾶγμα δημόσιον κοινῶς, κοινοπραξία λέγεται.

ΤΙΤΛΟΣ Η.
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΙΣ ΧΡΗΣΙΝ ΔΙΔΟΜΕΝΩΝ, καὶ παρακαταθήκης.

ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν ιγ.

ΔΙδοται εἰς χρῆσιν καὶ κινητὰ, καὶ ἀκίνητα· ὁ χρεωστῶν ὁ λαβὼν πρᾶγμα εἰς χρῆσιν, μὴ ποιήσει δόλον ἢ ἀμέλειαν. τὰ δὲ τυχηρὰ ἐπιγινώσκει ὁ δεσπότης καὶ φύσιν. ἐὰν ἢ συμφωνήσῃ ὁ χρησάμενος, καὶ ὅτι ἐπὶ τοῖς τυχηροῖς ἐνέχεται, κρατεῖ ἡ συμφωνία.

Ἡ παρακαταθήκη ὅτι μόνων κινητῶν καὶ αὐτοκινήτων γίνεται πραγμάτων. καὶ χρεωστεῖ ὁ λαβὼν τὴν παρακαταθήκην, μόνον δόλον μὴ ποιῆσαι. ὑπὲρ δὲ τῶν τυχηρῶν οὐκ ἐνέχεται, εἰ μὴ συμφωνηθῇ.

ΤΙΤΛΟΣ Θ.
ΠΕΡΙ ἘΝΤΟΛΩΝ ἘΠΙΤΙΘΕμένων ὑσί.

ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν ιδ.

ΕΝτολή ἐστιν, ὅταν τις τινὰ ἀξιώσῃ πρᾶγμα ἀγορᾶσαι εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, ἢ μισθώσασθαι, ἢ ἄλλό τι ποιῆσαι. καὶ ὁ παραδεξάμενος τὴν ἐντολὴν, εἰ μὲν τελειώσῃ αὐτὴν, ἐνάγεται ὅτι τῷ ἐντολεῖ ἄπερ ἐκαινοτόμησεν ἐν τῇ σιαυτῆ ὑπουργίᾳ. εἰ δὲ μὴ τελειώσῃ αὐτὴν, ἢ παρὰ τὴν ἐντολὴν πράξῃ, ἐνάγεται εἰς τὸ διαφέρον.

ΤΙΤΛΟΣ Ι.
ΠΕΡΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ἘΚΔΙΚΟΥμένων, καὶ φανερώσεως αὐτῶν.

ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν ιε.

TITVLVS VII.
DE SOCIETATE, EIVSQVE DISSOLVTIONE.
Quære librum Basilicorum XI.

SOcietas coitur vel in perpetuum, dum socii viuunt: vel ad tempus, vel ex tempore, vel sub conditione. Et qui societati damnum dedit, vel de dolo, vel negligentia tenetur.

Eiusmodi pactio fieri non potest, vt alter damnum tantum, alter lucrum duntaxat capiat.

Soluitur societas, quum exspirant ipsæ personæ, vel res, vel voluntas, vel actio.

Aliud est societas, aliud communiter gestũ. Societas est, quum duo pacti fuerint, se communiter negotiaturos. Quum vero peruenerit ad quosdam, puta duos, aut tres, aut plures, aliquas res in diuise, velut ex legato, vel hereditate, vel donatione (tunc enim agunt communi diuidundo) & quum aliqui rem fiscalem cõmuniter conducunt, communiter gestum dicitur.

TITVLVS VIII.
DE ACTIONE COMMODATI, ET DEPOSITO.
Quære librum Basilicorum XIII.

COmmodato dantur tam res mobiles, quã soli: & qui rem commodato cepit, ne dolum vel negligentiam cõmittat, tenetur. Fortuitos vero casus natura dominus adgnoscit. Quod si pactus fuerit is, qui commodato cepit, quod de fortuitis etiam teneatur: pactũ valet.

Depositum sit dumtaxat in rebus mobilibus & se mouentibus. Et qui depositum acceperit, saltem ne dolum committat, tenetur. Ob fortuitas vero casus, non tenetur; nisi sic conuenerit.

TITVLVS IX.
DE MANDATIS, QVÆ ALIQVIBVS IMPONVNTVR.
Quære librum Basilicorum XIV.

MAndatum est, quum quis aliquem rogauerit, vt rem suo nomine vel emat, vel cõducat, vel aliud quid faciat. Et qui mandatum accepit si quidem id impleuerit, agit ad recipiendum, quod hoc in ministerio damni passus est. Si vero non impleuerit, vel præter mandatum fecerit: conuenitur in id, quod interest.

TITVLVS X.
DE REBVS VINDICANDIS, ET MANIFESTANDIS.
Quære librum Basilicorum XV.

Universidad de Deusto
Biblioteca

QVum quis vindicat & petit rem, veluti suam, quæ ab alio possidetur: agit de proprietate, ac rem ad se pertinere probans, a possidente recipit, & ab eo, qui efficacem exceptionē non habet: puta, spatium annorum triginta, vel pactū petitoris, vel aliam quamdam causſam, quæ valeat.

Qui domum alienam mala fide possedit, restituit eam cum pensionibus eius, omnique re alia: sed impensas, siue meliorationes, non accipit; nisi necessariæ sint.

TITVLVS XI.
DE VSVFRVCTV, ET NVDO VSV.

Quære librum Basilicorum XVI.

VSusfructus est, quum domus aut agri vsus, siue reditus, alicui fuerit ad dies vitæ, vel certos ad annos relictus: proprietas vero, alii. Nudus autem vsus, rei dumtaxat & operæ fruitio est, ad vtentem fruentem pertinens, & administratio citra innouationem rei. puta, ex silua ligna sumere, vel animalia modica pascere, ac similia.

TITVLVS XII.
DE CONTRACTV VENDITIONIS ET EMTIONIS. DEQVE pacto venditoris & emtoris, qui inter se conuenerunt.

Quære librum Basilicorum XIX.

OLim erat permutatio, rebus hinc inde traditis. Postea vero sequuta est venditio, nummis excogitatis. Quippe sine nummis nulla venditio est. Contrahitur autem venditio tam per scripturam, quam sine scriptura. Per scripturam contrahitur, simul ac instrumentum perfectum fuerit: citra scripturam, simul ac definitum expressumq; fuerit pretium.

Possunt contrahentes ad dimidium vsque pretii sese inuicem circumscribere, ac circumscribi. Sin vltra dimidium circumscriptio facta fuerit, vel plus soluitur, vel rescinditur venditio.

Si quod venditum est, inuentum fuerit vitiosum, aut morbosum, veluti seruus fugitiuus, vel erro, vel fur; siue iumentum, quod . . . .
*al. pulmonem.
* anhelitum habet, vel humerū luxatum, vel aliud vitium: si quid ad laudem eius venditor dixerit, & expers esse morbi stipulatus fuerit, habet emptor potestatem intra sex menses id redhibendi: sed post sex menses, non amplius; sed vsq; dum annus impleatur, habet actionem

ΟΤαν τις ἐκδικῆ καὶ ζητῇ πρᾶγμα, ὡς ἴδιον, κατεχόμενον παρά τινος, τὸ πρωτεῖον τῶν ἐνστάσεων ὁ δεσπότης ἀγωγιεῖ, καὶ δείκνυσιν ὅτι διαφέρει αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, ὑποληφθεὶς παρ' ἐκείνου ἢ ἀπὸ ἑτέρου τινός· οἷον ὑπὲρ ἐνεχύρου, ἢ ἀγορασθὲν παρ' ἐκείνου, ἢ ἄλλῳ τινὶ αἰτίᾳ ἰσχυρᾷ.

Ὁ τὸν ἀλότριον οἶκον κακῇ πίστει νεμηθείς, ἀποδίδωσι μὲν αὐτὸν μὴ τὰ γενόμενα αὐτῷ, καὶ παρὰ τοῦ ἑτέρου τὰ ἢ δαπανήματα ἢ τοιαῦτα βελτιώσεις, ἀλαμβάνει· εἰ μὴ ἄρα ἀναγκαῖα εἰσί.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΑ.
ΠΕΡΙ ΧΡΗΣΕΩΣ ΚΑΡΠΩΝ, καὶ χρήσεως ὑλῆς.

ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν ις.

ΧΡῆσις καρπῶν ἐστιν, ὅταν οἶκου ἢ ἀγροῦ χρῆσις ἤγουν ἐσόδου καλαληφθῇ τινι μέχρι βίου ζωῆς, ἢ ἄλλοις χρόνοις ῥητοῖς· ἡ δὲ δεσποτία ἑτέρῳ. ἡ δὲ ὕλης χρῆσις μόνης τέξεως ἐστὶ καὶ παρατηρήσεως μόνης τῶν χρῆσιν ἐχόντων, καὶ διοίκησις ἀκαινοτόμητος. οἷον τὸ λαβεῖν ἀπὸ ὕλης ξύλα, ἢ βοσκῆσαι ζῶα μέτρια, καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπολήσια.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΒ.
ΠΕΡΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ ΠΡΑΣΕΩΣ καὶ ἀγορασίας. καὶ περὶ * συμφώνου τοῦ περὶ τοῦ καὶ ἐξ ἀγορασθῆναι συντεθέντων.
* συμφωνίας

ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν Ι Θ.

ΠΟτὲ καταλλαγὴ ἰσχύει πραγμάτων ἀντιδιδομένων. ὕστερον δὲ γέγονεν ἡ πρᾶσις, ἀργυρίων ἀπονενεμένων. χωρὶς γὰρ ἀργυρίων ἀσυνίστη πρᾶσις. συνίστηται δὲ πρᾶσις καὶ ἐγγράφως, καὶ ἀγράφως. καὶ ἡμῖν * ἐγγράφως, συνίσταται ἅμα τελεσθῆναι τὸ συμβόλαιον· ἡ δὲ * ἀγράφως, ἅμα τὸ ἐρρωθῆναι καὶ τυπωθῆναι τὸ τίμημα.
* ἐγγραφος
* ἀγραφος

Δύνανται οἱ συναλλάττοντες μέχρι τοῦ ἡμίσεος τιμήματος ἀδικεῖν ἀλλήλους καὶ ἀδικεῖσθαι. εἰ δὲ ἐπέκεινα, γίνεται ἡ ἀδικία, ἢ τὸ * πλέον ἀποδίδοται, ἢ ἀναλύεται ἡ πρᾶσις.
* λεῖπον

Ἐὰν εὑρεθῇ τὸ πραθὲν ἐναίσιον ἢ ἐπιπαθὲς, οἷον δοῦλος φυγὰς, ἢ ῥεμβὸς, ἢ κλέπτης, εἴτε τὸ ἄλογον . . . . * πνεῦμα ἔχον, ἢ κεχαλασμένον ὦμον, ἢ ἕτερον αἴτιον, εἰ μὲν πρὸς ἐπαίνου αὐτοῦ εἶπε ὁ πράτης, καὶ συμφωνήσῃ τοῦτο ἀπαθὲς, ἔχει ὁ ἀγοράσας ἐξουσίαν ἐνὸς ἐξαμήνου ἀπιστρέφειν τοῦτο, μετὰ δὲ τὸ ἐξαμηνον οὐχί· ἀλλ' ἕως πληρουμένου τοῦ ἐνιαυτοῦ κινεῖται τῶν μισθώσεων τὸ τίμημα. ἀγωγιεῖ. εἰ δὲ μηδὲν
* συμφωνίας

μηδὲν εἶπεν πρὸς ἔπαινον τοῦ πωλουμένου ὁ πράτης, εἰσὶν μὲν δύο μησὶν ἔχει τὸν ἀναιρέσεως τὸ πρᾶγμα ἀγωγὴν ὁ ἀγοράσας· μετὰ δὲ τοὺς δύο μῆνας ἀχρὶς ἑξαμήνου, τῷ μισοῦσθαι τὸ τίμημα. ὀφείλει γὰρ ὁ πράτης πρὸ λέγειν τῷ ἀγοράσῃ τὰ παθὴ καὶ τὰ αἴτια τοῦ πωλουμένου.

Ἐὰν ἐκνικηθῇ τὸ πραθὲν πρᾶγμα ἐξ αἰτίας προηγουμένης τῆς πράσεως, ἐὰν μετὰ δεφενσίωνος· * ὁ πράτης ἐπώλησεν, ἀπαιτεῖται τὸ διπλοῦν τοῦ τιμήματος. εἰ δὲ χωρὶς δεφενσίωνος, ἀπλοῦν τὸ τίμημα.
* ὁ πρῶτος ἐπώλ.

Ἐὰν ὁ δημόσιος ἀπὸ χρέα πωλήσῃ πράγματα τοῦ χρεώστου, ἀσὶ αὐτὸς ὁ χρεώστης, ἀδὲ ὁ δανείσας αὐτῷ δύναται προσαναγκάσαι τὸ χρέος, ἐκδικῆσαι τὰ πράγματα. πάντων γὰρ προτιμότερός ἐστιν ὁ δημόσιος.

Ὁ ἀπὸ τοῦ δημοσίου ἀγοράσας, ἀθῷος ἔχει τὸ ἀφορόλογον, μηδεμιᾶς τελῶν καθολικῆς ἀγωγῆς ἐνεχόμενος.
* ἀπὸ πράσεως εἰαισθήτου.

Κελεύομεν, ἵνα μή τις * εἰαισθήτου πράσεως ἔστι ἐξ οἰκείας αὐθεντίας, ἢ θείᾳ διατάγματος, ἢ τύπῳ, τελμήσῃ μονοπώλιον ἔχειν.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΓ.
ΠΕΡΙ ΑΓΩΓΗΣ ΜΙΣΘΩΣΕΩΣ καὶ ἐκμισθώσεως.

ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν κ.

ΜΙσθωσις ἐστὶ τοῦ τῷ συναινέσιν ἀγωγὴν καὶ αὐτὴ αὐάρετος. ἔστι δὲ, ὅταν τις οἶκον ἴδιον ἢ ἀγρὸν παραδύσῃ πρός τινα, ἐφ' ᾧ λαμβάνειν ἐτήσιον πάκτον· ἢ ὅταν δώσῃ ὕλην χαλκοῦ τινα, ἢ χρυσὸν, ἢ ἄργυρον τεχνίτῃ, ἵνα τῷ κατασκεύασαι αὐτῷ ἔργον τι ἵνα μισθῷ. ὡσαύτως καὶ ἵνα κατασκευῆς οἴκου, ἢ λοιπῆς παρασίας ἵνα μισθῷ γινομένης, μίσθωσις ὁρίζεται.

Ὅταν αὐ συμφωνήσωσιν ὁ μισθώσας καὶ ὁ μισθωσάμενος περὶ τοῦ ἐκμισθωθέντος πράγματος, κεφαλαῖ. οἷον, ἵνα τῷ τυχηρᾷ βλάβῃ ἵνα γινώσκῃ ὁ * μισθωτὴς, εἴτε τὰ δημόσια, τέλη παρέχῃ, εἴτε καὶ μή. εἰ δὲ μὴ * συμφωνήσῃ, κατὰ φύσιν ὁ τυχηρὸς κίνδυνος τὸν δεσπότην τοῦ πράγματος ὁρᾷ. οἷον, ἐὰν σεισμῷ συγχωσθῇ ἀγρὸς, ἢ ἵνα ποταμοφορείας κατακλυσθῇ, ἢ ὑπὸ πολεμίων ἁρπασθῇ, ἢ τὰς καρπὰς ἀρδην ἀπειλήθῃ, ἢ οἶκος τυχὸν καυθῇ. εἰ δὲ ἐξ ἀμελείας ἢ δόλου τοῦ μισθωτοῦ βλαβῇ γένηται εἰς τὸ πρᾶγμα, αὐτὸς ὁ * μισθωτὸς ποιεῖ τὸ ἱκανὸν τῷ δεσπότῃ.
* μισθωτὴς.
* μισθωσις.
* συμφωνήσει

Ὁ λαβὼν μισθὸν ἵνα φυλακῇ πράγματος, ἐγκινδυνεύει ἀπὸ τῷ αὐτοῦ φυλακίῳ.

Ἄθλα ἐστὶ τῷ δεσπότῃ ἐξελεῖν τὸν μισθωτὸν ἐντὸς τῆς πακτώσεως χρόνου, ἐὰν μὴ τὸ μίσθωμα καταβάλῃ ἐμπροθέσμως, ἢ ἐὰν ἀμελὴς ᾖ τοῦ ἀγροῦ ἵνα γένηται.

quanti minoris. Sin venditor ad laudem eius, quod distrahitur, nihil dixerit: intra duos quidem menses emtor actionem redhibitoriam habet, post menses autem duos ad sextum vsq; mensem, quanti minoris agit. Debet enim venditor emtori praedicere morbos & vitia eius, quod distrahitur.

Si vendita res euicta fuerit ex causſa venditionem praecedente, siquidem venditor eam cum defensione vendidit, duplum ab eo pretii exigitur: sin absque defensione, pretium simplex.

Si fiscus propter debita res debitoris distraxerit, nec ipse debitor, nec creditor eius offerre debitum, ac vindicare res illas potest. Nam fiscus praefertur omnibus.

Qui emit a fisco, mox securitatem habet, nec vlla omnino actione tenetur.

Iubemus, vt nemo ex quacumque venditione, vel auctoritate propria, vel iussu, vel forma sacra, habere monopolium ausit.

TITVLVS XIII.
DE ACTIONE LOCATI ET CONDVCTI.

Quære librum Basilicorum XX.

LOcatio sub actionem ex consensu & ipsa refertur. Est autem locatio, quum quis certo pacto domum suam vel agrum alicui concesserit, vt pactam pensionem annuā accipiat: vel quum artifici dederit aliquam materiam aeream, vel aurum, vel argentum, vt sibi pro certa mercede opus aliquod faciat. Similiter & in structura domus, & aliis operis, quae prò mercede siunt, locatio definitur.

Quacumque pacti fuerint locator & conductor de re conducta, rata sunt. puta, vt damnum fortuitum conductor adgnoscat, siue tributa publica praestet, siue non. Sin pacti non fuerint, periculum fortuitum ad rei dominum natura spectat. verbi gratia, si ager terrae motu fuerit obrutus, aut impetu fluminis inundatus, aut hostilem incursum passus, aut si fructus perierint funditus, aut domus exusta forte fuerit. Sin culpa vel dolo conductoris damnū rei acciderit, ipse conductor domino satisfacit.

Qui pro custodia rei mercedem accepit, ad eum custodiae periculum spectat.

Licet domino conductorem etiam intra pactum tempus expellere, si pensionem ad diem constitutum non soluerit, vel si negligens in fundo fuerit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui agrum deseruerit, & necdum exacto tempore discesserit; pensionem totius temporis præstat.

TITVLVS XIV.
DE EMPHYTEVSI.

EMphyteusis nec conductionis, nec alienationis est species: sed iura quædam habet propria. Nam potest aliquis rem suam emphyteutico iure in perpetuum alii concedere, quod non est in locatione. Tum quia pensionem annuam accipit is, qui rem emphyteutico iure concessit; non etiam esse videtur alienatio, quod actum est. Nam si rem ad alium translaturus est emphyteuticarius, id ipsum per adtestationem rei domino significare debet, vt si velit emere, ius prælationis habeat; eo pretio, quod ab alio soluitur, præstito.

Si per triennium emphyteuta laici alicuius non soluerit emphyteuticum canonem, rem amittit.

TITVLVS XV.
DE PERMVTATIONE.

PErmutatio est rerum duarum reciproca præstatio. Contrahitur etiam, rebus apud eos, qui permutarunt, manentibus. Quod si harum alterutra fuerit euicta, qui eam amisit, in rem actionem habet.

Sub eumdem titulum refertur etiã id, quod dicitur, dare vt facias. Ac siquidem is, qui rem vel nummos accepit, vt aliquid faciat, non fecerit: quod accepit, reddit.

TITVLVS XVI.
DE TESTIBVS.

Quære librum Basilicorum xxi.

TEstes esse fide dignos oportet. Et exhibentur tam in pecuniariis, quam criminalibus caussis, quibus a lege non interdictum est, aut qui non excusantur.

Reiiculus est testis, quicumq; corruptus est, & mimus, & histrio, & qui cum belluis pugnauit, & quicumque condemnati sunt in iudiciis publicis, & calumniatores, & adulteri, & qui furtum commiserunt.

Deprehensus in crimine iniusticiæ, (hoc est, repetundarum) non potest aliquid confirmare testimonio suo.

Testes esse prohibentur pauperes, qui solidos quinquaginta in bonis non habent: & infames puta falsi, vel furti, vel in alia quadam

Ο' καθαλιπὼν τὸν ἀγρὸν, καὶ ὑστερήσας πρὸ συμπληρώσεως ἔτους χρόνου, δίδωσι τοῦ ὅλου χρόνου τὸ μίσθωμα.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΔ.
ΠΕΡΙ ἘΜΦΥΤΕΥΣΕΩΣ.

Ἡ Ἐμφύτευσις ἔστι σκαμμοθέσεως, ἥτις σκαπάνης εἶδος ἐστὶν· ἀλλ' ἰδικὰ νόμιμα ἔχει· καὶ γὰρ δύναταί τις ἐμφυτευτικῶς τὸ ἴδιον πρᾶγμα σκαλιδόναι εἰς τὸ διηνεκὲς, ὅπερ ἡ μίσθωσις οὐκ ἔχει· ἐπεὶ ἡ τέλος λαμβάνει ἐτήσιον ὁ σκαλιδὰς τὸ πρᾶγμα ἐμφυτευτικῶς, ἡ δὲ σκάπησις δοκεῖ τὸ γλυκόμωρον· ἐπιδὴ καὶ ἐὰν ὁ ἐμφυτευτικὰ ἐλεύθερος μέλλῃ πρὸς ἕτερον μεταφέρειν τὸ πρᾶγμα, ὀφείλει μαρτύρασθαι τῷ δεσπότῃ τοῦ πράγματος, ἵνα ἐὰν σκεῦος βουληθῇ τοῦτο ἀγοράσαι, προτιμηθῇ· διδοὺς τὸ παρ' ἑτέρου καταβαλλόμενον τίμημα.

Ἐὰν δέ τι τριετὴν ἔτεσιν ὁ ἐμφυτευτὴς τοῦ λαϊκοῦ μὴ καταβάλῃ τὸν ἐμφυτευτικὸν κανόνα, σκαπάνῃ τοῦ πράγματος.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΕ.
ΠΕΡΙ ἈΝΤΑΛΛΑΓΗΣ.

Ἡ Ἀνταλλαγὴ δύο πραγμάτων ἐστὶν αὐτίδοσις. καὶ συνίστηται τῶν πραγμάτων περὶ τοῖς αὐταλλάξασι μόνοις. εἰ δέ θάτερον τούτων σκινικηθῇ, κινεῖ ὁ σκήπτεσθαι ἐφ' ᾧ τὸ ἴδιον ἀπολαβεῖν.

Τὸ δὲ τὸν αὐτὸν τίτλον αἰάλιτα καὶ ἡ λεγομένη δόσις ὅτι ποίησ. καὶ ἐὰν ὁ λαβὼν πρᾶγμα ἢ ἀργύρεμα ὅτι τῷ ποίησαί τι, μὴ ποίησῃ· ἀποδίδωσιν ὃ ἔλαβεν.

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.
ΠΕΡΙ ΜΑΡΤΥΡΩΝ.

Ζήτει τὸ βιβλίον τῶν Βασιλικῶν κα.

Ἀξιόπιστος εἶναι δεῖ οὗτος μάρτυρας. καὶ παρέχοντα ὅτι ἐγκληματικῶς καὶ ὅτι ἐγκληματικῶς ὑποθέσεσιν, οἱ μὴ κεκωλυμένοι ὑπὸ νόμου, ἢ ἐξκουσιτεύοντες.

Μάρτυς ἐστὶν ἀπόλητος πῶς ὁ διεφθαρμένος, ὁ μῖμος, ὁ θυμελικὸς, καὶ ὁ θηριομάχος, καὶ ὅσοι κατακρίθησαν ἐν τοῖς δημοσίοις δικαστηρίοις, οἱ συκοφάνται, οἱ μοιχοὶ, οἱ κλεπτικὴ ἐργασάμενοι.

Ὁ τῷ ἐγκλήματι ληφθεὶς τῷ περὶ ἀδικίας, ἠδυνάσθη τι βεβαιῶν οἰκεία μαρτυρία.

Κωλύονται δὲ τινες, οἱ μὴ τεντικόντα νομισμάτων ἀπείρια ἔχοντες, καὶ ἄτιμοι, οἷον, οἱ καταδικασθέντες εἰς πλαστογραφίαν, ἢ κλοπὴν, ἢ

criminali caussa condemnati, & non in integrum restituti. Liberi quoque contra parentes testes esse prohibentur, & parentes aduersus liberos, & mulieres: excepto balneo & locis iis, quæ viri adire non possunt. Nam ibi mulieres dumtaxat testes sunt. Nec item serui testes sunt aduersus dominos, nec impuberes, nec hæretici contra Christianos. Excusantur pontifices, & sacerdotes, & Protospatharii, & qui maioris sunt dignitatis, vt inutili testimonium non dicant. Nam sponte testes sunt de eo, quod norunt. Quippe lex tradit, quod non tantum in criminalibus, verumetiam in pecuniariis caussis cogatur aliquis id testari, quod scit: vel iuramentum præstare, quod nihil sciat: exceptis iis, qui excusantur.* * qua debet ess. l. 15. C. de testib.

Testes, non testimonia respici oportet. Nam in persona propria interrogantur.

De prouincia in prouinciam ad dicendum testimonium aliquem trahi non oportet inuitum.

Hermaphroditus si partes viriles in eo præualent, testis est in testamento.

Qui falso, vel in quo sibi ipsis aduersarentur, prout ratq; parte testimonium dixerunt, a magistratibus competentibus puniuntur.

Valetudinarii, & senes, vna cum militibus, & protospatharii, cum sacerdotibus, inuiti non sunt testes, sed sponte sua dumtaxat.

Ἢ ἄλλῳ τινὶ ἐγκληματικῷ αἰτίαν, καὶ μὴ ἀποκατασταθέντες. καὶ παῖδες κατὰ γονέων μαρτυρεῖν κωλύονται, καὶ γονεῖς κατὰ παίδων, καὶ γυναῖκες. πλὴν βαλανείου, καὶ λογείας, ἔνθα ἄνδρες εἰσελθεῖν οὐ δύνανται. ἐκεῖσε γὰρ μόναι αἱ γυναῖκες μαρτυροῦσιν. ἀλλ' οὐδὲ δοῦλοι κατὰ δεσποτῶν μαρτυροῦσιν, οὔτε ἀνήβοι, οὔτε αἱρετικοὶ κατὰ χριστιανῶν. * ἐξκουσεύονται δὲ ἀρχιερεῖς, καὶ ἱερεῖς, καὶ πρωτοσπαθάριοι, καὶ οἱ μείζονος ἀξιώματος, ὥστε μὴ μαρτυρεῖν ἄνοντας. ἐπιδὴ ἑκόντες μαρτυροῦσιν εἰς ὅπερ γινώσκουσι. καὶ γὰρ φησὶν ὁ νόμος, ὅτι οὐ μόνον ὅτι ἐγκληματικῶν, ἀλλὰ καὶ ὅτι χρηματικῶν ὑποθέσεων αἰναγκάζεταί τις μαρτυρεῖν ὅπερ ἴσταται, ἢ ὀμνύναι, ὡς οὐκ ἴσταται, πλὴν τῶν ἐξκουσευτευομένων.

Τοῖς μάρτυσι, καὶ ἡ τῆς σκαμμαρτυρίας δεῖ προσέχειν αὐτοῖς προσώπως χαίρουσιν.

Ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν οὐ δεῖ πρὸς μαρτυρίαν ἕλκεσθαι τινὰ μὴ βουλόμενον.

Ὁ ἑρμαφρόδιτος, εἰ τὰ ἀρρένων ὑπερέχει τῶν αὐτοῦ, μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ.

Οἱ πλάσαντες ἢ ἐναντίως ἑαυτοῖς ὑπὲρ τοῦ δύο μερῶν μαρτυρήσαντες, ὑπὸ τῶν προσφόρων ἀρχόντων τιμωρεῖται.

Οἱ ἀδύνατοι, καὶ γέροντες, σύν γε τοῖς σπαθάριοις, καὶ οἱ πρωτοσπαθάριοι, μετὰ τῶν ἱερέων, καὶ μαρτυροῦσιν ἀκόντες, ἀλλ' ἐκουσίως μόνον.

ΣΧΟΛΙΟΝ ΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ.

Ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ ὅτι ἄνομος, οὐδ' ἑκὼν πως· τὸν δ' ἄλλον ἀναγκάσας μαρτυρεῖν ἀκούσιον. Θέλοντα τυχὸν ὧν τὸν κατὰ δεισιδαιμονίας πρὸς ἄδικα δίκαια ἕλκειν, τὸ δὴ δυνατὸν κατὰ τοῦτον ὑπακούοντα τῷ φόβῳ τῷ δυνάστῃ τὸ πᾶν τοὺς μάρτυρας. πότε δὲ πρὸς βίαν εἰ μαρτυρεῖται ἕλκοιτο, Θ πάλιν πάλιν.

Οὐκ ἔστιν ἀξιόπιστος μάρτυς, ὁ κελευόμενος δυνάμενον. οἷον δοῦλον, ἢ μίσθιον.

Τοὺς δὲ τελεῖς δὲ μάρτυρας ὁ κριτὴς κολαζέτω, πρὸς ἀλήθειας εὕρεσιν. καὶ μηδεὶς αἰτιάσθω.

Ἐὰν πάντες οἱ μάρτυρες τῆς αὐτῆς ὦσι τιμῆς καὶ ὑπολήψεως, καὶ ἐναντιωθῶσιν ἀλλήλοις· οἷον, δέκα ὄντες, οἱ μὲν ἓξ μαρτυροῦσι, χρεωστεῖσθαι τὸν ἀφέλοντα νομίσματα ἑκατόν· οἱ δὲ τέσσαρες, ἐξήκοντα· οὐ πάντως τὸ μεῖζον μέρος πιστεύεται, ἀλλὰ τὸ συμβαῖνον τῇ φύσει πράγματος, καὶ ὑπονοίας ἔχθρας ἢ φιλίας ἐστερημένον, καὶ βεβαιούμενον ὑπὸ τῆς ψυχῆς τοῦ δικαστοῦ, καὶ τεκμηρίων. οὔτε γὰρ τῷ πλήθει δεῖ προσέχειν, ἀλλὰ τῇ πίστει, καὶ τῇ ἀκεραιότητι τῶν μαρτύρων.

Κατὰ ἐγγράφου μαρτυρίας ἄγραφον * προφέρεται μαρτυρία ἢ * προσφέρεται. τοῦτο δὲ νόει ὅτι

SCHOLIVM PSELLI.

Pontifex non est testis, nec inuitus, nec aliquo modo volens: ceteros vero vel inuitos ad dicendum test. monium cogere possis. præsertim si quis ex inferiorum numero, sit aduersus hominem in potestate constitutum habeat: atq; hinc fiat, vt testes pauperis metu potentis illius deficiant. Tunc enim etiam vi perrahantur ad dicendum testimonium, & ad deponendam veritatem.

Non est testis fide dignus, cui potest imperari. veluti seruus, aut mercenarius.

Testes conditionis humilis iudex castiget, ad inuentionem veritatis. nec quisquã culpet.

Si testes omnes eiusdem honestatis & existimationis sint, & inter se discrepent: (puta, si quum decem sint, sex quidem testentur, producentem debere solidos centum: quatuor vero, sexaginta:) non omnimodo maiori parti fides adhibetur: sed ei, quod naturæ negotii conuenit, & quod inimicitiæ vel gratiæ suspicione caret, quodque confirmatur ab animo iudicis, & argumentis. Non enim ad multitudinem respici oportet, sed ad fidem & sinceritatem testium.

Aduersus testimonium scriptum non profertur testimonium non scriptum. Hoc autem

Universidad de Deusto Biblioteca

intellige de instrumentis & non scripto testimonio.

Testimonium vnius reiicitur.

Nemo testes in seipsum producere cogitur, sed actor arbitratu suo probationes suas instituere debet.

Si quis ab aduersario suo probationes requirit, quem sibi non esse cognatum dicit: prior ille ipse, qui probationem familiæ siue generis requirit, iurare debet, id se propterea dicere, quod aduersarium non esse cognatum putet: eoq; iuramento præstito, familiæ probationē exigere.

Census & monumenta publica potiora sunt testibus.

Si testes producti quindecim diebus in iudicio præstolentur, & aduersarius eorum dicta recipere differat: etiam ex vna dumtaxat parte iudex eos interrogat, atque ita dimittuntur.

Eis, qui debitores sunt in scriptis, fides non habetur, quum absque scriptura se soluisse dicunt; nisi quinque testes exhibuerint, ad hoc ipsum vocatos.

In caussis pecuniariis si peregre testes in aliā prouinciam proficiscantur, iudex aut imperatorius loci præses admittit & interrogat eos, & ipsorum testimonia mittit in scriptis ad iudicem, qui de lite cognoscit: in criminalibus autem, testes apud ipsum iudicem, qui de caussa cognoscit, testimonium suum perhibere debent.

TITVLVS XVII.

DE PROBATIONIBVS, ET PRÆSVMTIONIBVS, ET INSTRVMENTIS, & eorum repræhensione.

Quære librum Basilicorum XXII.

*hoc est, in quæstione status.

* *QVoties quæritur, qualem quis familiam habeat: ipse probat.*

Is probat, qui dicit; non qui negat.

Qui præsumtione insimulatur, is probat.

Filius sui se iuris esse dicens, probat: & qui proclamat in libertatem.

Inuentarium matris & aui prodest filio.

Reus in exceptionibus actor est, & probationibus grauatur. veluti quum quis fatetur in scriptis se debere, verbis autem se debitum illud soluisse dicit. Tunc enim exceptione vtens, ait: Sane debeo, sed satisfeci. cuius exceptionis probatione grauatur.

συμβολαίων καὶ ἀγράφου μαρτυρίας.

Ἡ τοῦ ἑνὸς μαρτυρία ἀποδοκιμάζεται.

Οὐδεὶς ἀπαιτεῖται καθ' ἑαυτοῦ μάρτυρας παραγαγεῖν, ἀλλὰ δεῖ τὸν ἐνάγοντα ὡς βούλεται συστήσασθαι τὰς ἰδίας δικαιολογίας.

Ἐάν τις τὸν ἴδιον ἀντίδικον ἀπαιτεῖ συστάσεις, λέγων αὐτὸν μὴ εἶναι συγγενῆ, ὀφείλει πρῶτος αὐτὸς ὁ ἀπαιτῶν τὴν σύστασιν τοῦ γένους, ὀμνῦναι· ὡς νομίζων μὴ εἶναι συγγενῆ τὸν ἀντίδικον, τοῦτο λέγει· εἰ μετὰ τὸ ὀμόσαι, τότε ἀπαιτεῖν τὴν τοῦ γένους σύστασιν.

Ὁ κῆνσος καὶ τὰ δημόσια ὑπομνήματα ἐπικρατέστερα τῶν μαρτύρων εἰσίν.

Ἐὰν οἱ * πραχθέντες μάρτυρες προσεδρεύουσι ιε ἡμέρας εἰς τὸ δικαστήριον, ὁ δὲ ἀντίδικος ὑπερτιθεῖ δέξασθαι τὰς τούτων φωνάς· καὶ ἐκ μιᾶς μοίρας ἐρωτᾷ τούτους ὁ δικαστὴς, εἰ ἀπολύονται.

* προαχθέντες

Οἱ ἐγγράφως χρεωστήσαντες οὐ πιστεύονται, ἀγράφως καταβεβληκέναι λέγοντες, εἰ μὴ πέντε μάρτυρας παραστήσουσι, προσκεκλημένους ἐπ' αὐτῷ τούτῳ.

Ἐπὶ μὲν τῶν χρηματικῶν ὑποθέσεων, ἐὰν ἀποδημῶσιν οἱ μάρτυρες εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν, δέχεται ὁ δικαστὴς ἢ ὁ βασιλικὸς τοῦ τόπου, καὶ ἐρωτᾷ τούτους, καὶ ἀποστέλλει τὰς μαρτυρίας αὐτῶν ἐγγράφως πρὸς τὸν τὴν δίκην δικάζοντα δικαστήν· ἐπὶ δὲ τῶν ἐγκληματικῶν, δεῖ τοὺς μάρτυρας παρ' αὐτῷ τῷ δικάζοντι τὴν ὑπόθεσιν δικαστῇ τὴν οἰκείαν παρασχεῖν μαρτυρίαν.

ΤΊΤΛΟΣ ΙΖ.

ΠΕΡΙ ἈΠΟΔΕΊΞΕΩΝ, ΚΑΙ ΠΡΟΛΉΨΕΩΝ, καὶ δικαιωμάτων, καὶ διαβολῆς αὐτῶν.

ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν κβ.

Ὁ Σάκις ζητεῖται, ποῖον ἔχει τὶς γένος, αὐτὸς ἀποδείκνυσι.

Ὁ λέγων, οὐ μὴν ὁ ἀρνούμενος, δεικνύει.

Ὁ τῇ προλήψει ἐλεγχόμενος, ἐκεῖνος ἀποδείκνυσιν.

Ὁ υἱὸς λέγων ἑαυτὸν αὐτεξούσιον, δεικνύει· εἰ ὁ ἀναφωνῶν εἰς ἐλευθερίαν.

Ἡ ἀπογραφὴ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ πάππου συμβάλλεται τῷ παιδί.

Ὁ ἐναγόμενος ἐν ταῖς παραγραφαῖς ἐνάγων ἐστὶ, καὶ βαρεῖται ταῖς ἀποδείξεσιν. οἷον, ὅταν ὁμολογῇ τὶς χρεωστεῖν ἐγγράφως, καὶ λέγῃ ἀποπληρῶσαι τὸ χρέος. τότε γὰρ παραγράφεται λέγων, Ναὶ χρεωστῶ, ἀλλ' ἐξεπλήρωσα· καὶ βαρεῖται δεικνύειν τὴν παραγραφήν.

Οὐκ

Οὐκ ἀπὸ ἰσοτύπων ἢ ἰδικῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν αὐθεντικῶν ὁ δημόσιος ἐνάγει.

Ἐὰν ὁ τὴν περὶ πράγματος ἀγωγὴν κινῶν, μὴ ἀποδείξῃ ἑαυτὸν δεσπότην, πάντως ὁ ἐναγόμενος νικᾷ, μηδὲν αὐτὸς ἀποδεικνύων.

Τὰς παραγραφὰς χρὴ μὲν ἀντιτίθεσθαι ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς δίκης, ἐξετάζεσθαι δὲ μετὰ τὰς τοῦ ἐνάγοντος ἀποδείξεις.

Ἡ τῶν συμβολαίων ἀπώλεια οὐκ ἀναιρεῖ τὰς ἀγωγὰς, ἐὰν δυνατόν ἐστιν ἑτέρως ἀποδειχθῆναι τὸ ἀληθές.

Ἐν τοῖς συναλλάγμασιν ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια σκοπείσθω μᾶλλον, ἢ τὸ ἔγγραφον.

Ὁσάκις τὶς τὸ παρ' αὐτοῦ πραχθὲν γράψει παρ' ἄλλου γεγονέναι, τῇ ἀληθείᾳ προσέχομεν, οὐ τοῖς πλαστῶς ἐγγεγραμμένοις.

ΤΊΤΛΟΣ ΙΗ.

ΠΕΡΙ ὅΡΚΟΥ ὁΜΟΤΕ΄ΟΥ, ΕἴΤΕ προαιρετικοῦ, τουτέστιν ἐπακτοῦ, εἴτε δικαστικοῦ. καὶ περὶ τοῦ ἐνδίκου ὅρκου.

ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν κβ.

Ὅρκος ἐπιφερόμενος ἢ παρὰ τοῦ ἀντιδίκου, ἢ παρὰ τοῦ δικαστοῦ, τέμνει τὴν ἀμφισβήτησιν. ἔοικε γὰρ διαλύσει. καὶ μείζων ἐστὶ ψήφου.

Ὁ μηδενὸς ἐπάγοντος ὀμνὺς, οὐδὲν ὠφελεῖται.

Ἐφ' οἱαδήποτε ἀγωγῇ ὀμνύς τις, ἐλευθεροῦται.

Ὁ ἐπὶ χρήμασι κατὰ βασιλέως ὀμόσας, καὶ ἐπιορκήσας, τυχὸν ὅτι οὐ χρεωστεῖ, ἢ καὶ χρεωστεῖται, εἰ ὅτι δίδωσιν εἴσω προθεσμίας, ῥοπαλίζεται.

Ἐπὶ τῶν δημοτικῶν εἷς ὁρκῶν ἢ ἐνάγων ἀσυμπαίκτως, ἀποκλείει . . . . .

* εἰ περὶ χρημ.

Καὶ * ἐπὶ χρημάτων, καὶ πραγμάτων, εἰ ἔργων ἔξεστιν ἐπάγειν εἰ ἀντεπάγειν.

Ἐκεῖνος δύναται ἀντεπάγειν τῷ ἀντιδίκῳ, ὁ ἔχων τὸν τέλειον ὅρκον, οὐ μὴν ὁ ἔχων τὸν τῆς συκοφαντίας. ἀντεπακτὸς γὰρ ἀντεπακτοῦ οὐκ ἔστιν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

* ὁ ἐπαγόμενος

Οἷον, ὤμοσεν * ὁ ἀναγόμενος. ἀντεπάγει γοῦν ὁ πρῶτος ὀμόσαι. ἀλλ' οὐκ ἔστιν. ὁ γὰρ δεύτερος λύει τὴν ἀμφισβήτησιν.

Οὐδεὶς κατὰ Θεοῦ ὀμόσας, κινδυνεύει. ἱκανὸς γὰρ ὁ ὅρκος τιμωρὸν ἔχειν τὸ θεῖον. εἰ δὲ κατὰ βασιλέως κατά τινα θερμότητα ὤμοσέ τις, συγχωρεῖται.

Ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει, καὶ τῶν ἄλλων ἀγωγῶν, δύναται ὁ δικαστὴς ἐν ἀπορίᾳ τῶν ἀποδείξεων ὅρκον ἐπάγειν.

Non ex instrumentorum exemplis, vel ex specialibus, sed ex authenticis agit fiscus.

Qui agit in rem, si dominum se non probauerit; omnino reus vincit, nihil ipse probans.

Exceptiones opponi quidem debent in exordio litis, sed examinari post actoris probationes.

Instrumentorum amissio non perimit actiones, si fieri potest, vt aliunde veritas probetur.

In contractibus rerum veritas potius spectetur, quam scriptura.

Quoties quis actum ab se, scripserit ab alio factum esse: veritatem respicimus, non falso scripta.

TITVLVS XVIII.

DE IVREIVRANDO, SIVE VOLVNTARIO, ID EST DELATO, siue iudiciali. Et de iureiurando, quod in litem præstatur.

Quære librum Basilicorum XXII.

IVsiurandum vel ab aduersario, vel a iudice delatum, controuersiam decidit. Nam similitudinem transactionis habet, & maius quiddam est, quam res iudicata.

Qui nemine deferente iurat, nihil inde habet adiumenti.

In quacumque quis actione iurauerit, liberatur.

Qui de pecuniis aduersus imperatorem iurauit, & peierauit, verbi gratia, quod nihil debeat, vel quod ei debeatur, vel quod ad diem soluat, fustibus cæditur.

In popularibus . . . . vel agens sine collusione, excludit . . . . .

Etiam de pecuniis, & rebus, & factis, licet deferre, ac referre.

Is aduersario referre potest, qui plenum iusiurandum habet, non qui habet iusiurandum de calumnia. Quippe iusiurandum relatum relati nullum est.

SCHOLIVM.

Verbi gratia, iurauit is, cui delatum fuit. Primus denuo iusiurandum refert. Sed locum id non habet. Nam iusiurandum secundum controuersiam soluit.

Nemo, qui per Deum iurauit, periclitatur. Satis enim est, id iuramentum vltorem habere numen ipsum. Sin per imperatorem calore quodam aliquis iurauit, veniam consequitur.

In bonæ fidei, atque aliis iudiciis, iudex in probationum inopia iuramentum deferre potest.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nemo alterius nomine litigans, aut paciscens, aut iuramentum deferens absque rerum illarum domini voluntate, præiudicium ei siue damnum adfert.

Quum quidam diceret, deberi sibi legatum in testamento relictum, nec testamentum proferret; delatum ei fuit ab herede iuramentum, & iurauit reuera sibi legatum illud relictum fuisse, idque consequutus est. Secundum hæc euidenter probatum est, nihil ei fuisse relictum. Dicit constitutio, debere hominem eo probato reddere, quod accepit, nec quidquam ex periurio suo lucrari. Et nota, quando iuramentum retractetur.

Iuramentum, quod in litem præstatur, huiusmodi est. Quum quis conuictus fuerit, per vim fecisse rapinam bonorum, vel impressionē in aliquam domum, vel furtum, vel damnum iniustum: tunc iurat aduersarius, tantum se damni accepisse ac perdidisse in ea, quæ ipsi acciderit, inuasione, vel vi, vel furto, vel improbo damno: idque ab aduersario in simplum accipit. Non tamen citra examē omnia, quæcumq; iuraucrit, accipit: sed cum taxatione. Definit enim ac statuit iudex de facultatibus actoris, & de loco, in quo damnum hoc accidit, & secundum hæc summam metitur, atque ita illum hortatur, vt iuret, se nō pauciora hisper didisse.

Titvlvs XIX.
DE REBVS CREDITIS, ET EARVM VINDICATIONE.

Quære librum Basilicorum XXIII.

DE diuersis contractibus hic tractans titulus, inscriptionē habet: De rebus creditis. Nam & res ipsa generalis est, & creditum dicitur, quod ex quocumque contractu vel caussa debetur.

Mutuo dat aliquis, non vt idem recipiat, sed eiusdem generis. puta, mutuo dat solidos, non vt illos ipsos recipiat, quos dedit: sed vt alios accipiat, qui tamen & ipsi sint solidi.

Differt mutuum a debito, quod debitum generale quiddam sit. Nam debitum est, quod ex mutuo debetur, & ex caussa legati, & quod ex pretio rei venditæ restat, & quod debetur ex condemnatione. Mutuum vero est, quod ex numeratione nummorum debetur.

Præsides prouinciarum, & coram domestici, prohibiti sunt negotiari, vel mutuum dare, vel fœnerari. Adparitores vero & mutuum dant, & fœnerantur. Præses mutuum accipere potest cum præstatione vsuræ.

Οὐδεὶς ὑπὲρ ἄλλου δικαζόμενος, ἢ συμφωνῶν, ἢ ὅρκον ἐπιφέρων ἄνευ γνώμης καὶ θεραπόντων πραγμάτων, πρόκριμα αὐτῷ, ἢ πι βλάβειν πιεῖ.

Λέγων τὶς χρεωστεῖσθαι λεγάτον ἐν διαθήκῃ καταλειφθὲν αὐτῷ, καὶ μὴ προφέρων τὴν διαθήκην, ὅρκον ἀπαιτήθη παρὰ τοῦ κληρονόμου, καὶ ἐπωμόσατο τῇ ἀληθείᾳ καταλελεῖφθαι αὐτῷ τὸ λεγάτον, καὶ ἔλαβεν αὐτό. μετὰ ταῦτα ἀπεδείχθη προφανῶς, μηδὲν αὐτῷ καταλελεῖφθαι. ἡ διάταξις λέγει, τοῦτο δεικνυμένου αὐτὸν ἀποφέρειν ἃ ἔλαβε, καὶ μηδὲν ὀφελεῖν τῆς ἰδίας ἐπιορκίας κερδαίνειν. καὶ σημείωσαι, πότε ὅρκος ἀναιρεῖται.

Ὁ ἔνδικος ὅρκος τριοῦτός ἐστιν. ὅταν τις ἀπελεγχθῇ βιαίαν ἁρπαγὴν ποιησάμενος πραγμάτων, ἢ εἰσελθόντων κατὰ οἰκίας τινός, ἢ κλοπὴν, ἢ ζημίαν ἄδικον· τότε ὀμνύει ὁ ἀδικούμενος, ὅτι τοσοῦ ἐζημιώθη καὶ ἀπώλεσεν ἐν τῇ γενομένῃ κατ' αὐτὸν ἐπιθέσει, ἢ βίᾳ, ἢ κλοπῇ, ἢ ἀναιρουμένῃ ζημίᾳ, καὶ ἀπολαμβάνει τοῦτο εἰς τὸ ἁπλοῦν ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου· πλὴν οὐκ ἀδιακρίτως πάντα, ὅσα ὀμόσῃ, λαμβάνει· ἀλλὰ μετὰ τιμητῶν. ὀφείλει γὰρ ὁ δικαστὴς καὶ τυποῦν τὴν ὠφελείαν τοῦ ἐναγομένου, καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἡ ἀπώλεια γέγονε· καὶ κατ' ἐκεῖνα σταθμᾶται τὸ ποσὸν, καὶ τότε προτρέπει αὐτὸν ἐπωμόσασθαι, ὅτι ἐχ ἥττονα τῶν τοσούτων ἀπώλεσε.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΘ.
ΠΕΡΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΧΡΕΩΣΤΟΥΜΕΝΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΔΙΚΗΣ ΑΥΤΩΝ.

ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν κγ.

Περὶ διαφόρων συναλλαγμάτων ὁ παρὼν διάλαμβάνων τίτλος, ἐπιγέγραπται περὶ πραγμάτων χρεωστουμένων, καὶ περὶ δίκης αὐτῶν.

*Ἐπὶ δὲ τοῦ ὁμολογήσαντος παρὰ τῇ κλίνῃ εἰληφέναι, καὶ κατὰ ἀποδείξεως περὶ δημοσίων γενομένης, ἢ κατὰ ὁμολογίας ἀποληπτικῆς προικὸς, αἰτιάρχειαν μὴ εἶναι κελεύει ἡ διάταξις· κατὰ δὲ πάσης ἄλλης ἀποδείξεως, μέχρι τριακονθημέρου κινεῖσθαι τὴν αἰτιάρχειαν. ὅρκον δὲ μετὰ τὰς λ ἡμέρας, ἢ ἐπὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὧν αἰτιάρχεια οὐ δίδοται, οὐδὲ ὅλως ἐπιφέρεσθαι. κελεύει δὲ μηδὲ κληρονόμους ἀποθανόντος τινὸς ἄχρι τῶν ἐννάτων εἰς δίκην ἢ εἰς δικασθῆναι ἑλκεσθαι.

Ἀπαιτείσθω τὰς οἰκείας λόγους * προσφέρειν ὁ δανείσας εἰς τὴν ἀληθείας ἀπόδειξιν.

*προσφερέσθωσαν

Ἐὰν προφάσει δημοσίων ἐνάγεταί τις οἰ δημόσιοι * προσφερέσθωσαν λόγοι.

Δανείσας ὑποθήκην τῷ μεταγενεστέρων, νικᾷ τὴν ὑποθήκην ἡ προγενεστέρου πως.

Τὸ κληρονομιαῖον χρέος κατὰ ἀναλογίαν τῶν κληρονομιαίων μερῶν οἱ κληρονόμοι καταβάλλουσιν.

Οὐχρὴ ζητῶν ἡμᾶς ἐν τοῖς δανείοις, πόθεν εὐπορησέ τις, ἃ περ ἐδανείσεν, ἀλλὰ μόνον εἰ τοῖς ἀληθείαις ἠρίθμησεν.

Ὁ δανείσας ἄρχοντι ἐπαρχίας, ἐὰν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἧς ἄρχει, προαγάγηται, ὀφείλων λαβεῖν παρ' αὐτοῦ τὰ κεχρεωστημένα· ὡς ἀναγκάσῃ τῶν νόμων ἐξορίζεται. εἰ δὲ μέλλοντι αὐτῷ ἄρχειν δανείσει τὴν δόσιν τῆς ἀρχῆς, αὐτὸς καὶ ὁ ἄρχων ἐξορίζεσθω.

Ἡ τριακονταετία ἀποκλείει τὴν περὶ χρέους ἀγωγὴν, ἐὰν ἐπὶ τοσοῦτον ὁ δανείσας μὴ κινήσῃ καὶ χρεώσῃ τὸν λάβοντα.

Ἡ ἀναγνεία διτή ἐστιν. ἢ γὰρ ἐχειρογράφησέ τις λαβεῖν νομίσματα, καὶ οὐδόλως ἔλαβεν· ἢ εἰς πλείονα ἐχειρογράφησε, καὶ ὀλίγα ἔλαβε· καὶ δύναται κινεῖν ἐντὸς διετίας περὶ ἀναγνείας ἢ τοῦ παντὸς ἢ τοῦ μέρους. καὶ ἀναγκάζεται δεικνύειν ὁ δανείσας, ὅτι καταβάλλετο.

Exigitur a creditore, suas vt rationes ad veritatis probationem exhibeat.

Si ex caussa publicorum debitorum quis cōuenitur, rationes publicæ exhibentor.

Creditor, qui habet hypothecam, & ex posterioribus est, præfertur ei, qui hypothecam nō habet, & quodam modo prior est.

Debitum hereditarium pro ratione partiū hereditariarum heredes soluunt.

In creditis quærere non debemus, vnde quis eorum copiam nactus fuerit, quæ mutuo dedit: sed tantummodo, num reuera numerarit.

Qui præsidi prouinciæ fœnebrem pecuniam mutauerit, recepturus ab eo credita, si eam in prouinciam, cui præest, venerit: velut emptor legum, exsilio multator. Sin ambienti administrationem pecuniam mutuam dederit, ad redimendum magistratum; tam ipse, quam præses, in exsilium mittuntor.

Tempus annorum triginta excludit actionem de debito, si tanto temporis interuallo creditor non egerit aduersus debitorem, vel vsuras acceperit.

Exceptio non numeratæ pecuniæ duplex est. Aut enim cauit aliquis, se nummos accepisse, quum plane non acceperit: aut plurium nomine cauit, & accepit pauca: & agere potest intra biennium de non numerata pecunia vel vniuersa, vel eius parte. Simul creditor probare cogitur, quod numerarit.

In eo, qui cauit, se depositum accepisse, & aduersus securitatem de publicis functionibus factam, vel aduersus cautionem receptoriam de dote, nullam esse pecuniæ non numeratæ exceptionem, * constitutio præcipit. Aduersus alias vero securitates omnes, intra dies triginta exceptio pecuniæ non numeratæ opponatur. Iusiurandum vero post dies triginta, vel in aliis, in quibus exceptio non numeratæ pecuniæ locum non habet, prorsus non deferatur. Iubet etiam, ne defuncti alicuius heredes vsque ad nouemdialia in iudicium vel ad tribunal trahantur.

* l. 12. C. de non num. pec.

ΤΙΤΛΟΣ Κ.
ΠΕΡΙ ΤΟΚΩΝ ΚΑΙ ΚΑΡΠΩΝ.

ζήτει ἐν αὐτῷ βιβλίῳ τίτλον γ.

Ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει ἀγωγῶν ἐφ' ἁπλοῦν καὶ δικάζοντος ὁ τόκος ὀφείλεται. ὡς ὅταν πωλήσῃ τὶς πρᾶγμα καὶ τὸ τίμημα οὐκ ἔδοτο λάβῃ. τότε γὰρ ἐξ ὑστερήσεως ἀγορασθὲν ὀφείλει ὁ δικαστὴς, ἵνα πρὸς τῷ τιμήματι ἀποτίσῃ καὶ τόκος ὁ πρέπων.

Titvlvs XX.
DE VSVRIS ET FRVCTIBVS.

Quære titulum III eiusdem libri.

IN bonæ fidei iudiciis officio iudicis vsurarum modus constituitur; veluti quum quis rem vendiderit, & pretiū non acceperit. Tunc enim ex emptoris mora iudex statuit, vt venditor præter pretium vsuras quoq; accipiat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pro vsuris pœnam stipulari non licet, vltra legitimam vsuram. Interim tamen vsura, quæ in stipulationẽ non venit, non petitur; nec vsuræ vsura.

Certum vsuris modum siue quantitatem definit constitutio, vt illustres, & his superiores, quatuor dumtaxat solidos pro libra vsuræ nomine stipulentur. Argentarii vero, & negotiatores, vsq; ad bessem centesimæ. siue solidos octo. Reliqui omnes vsque ad solidos sex. Sin religiosæ domui mutuum detur, hi omnes vsque ad tres solidos in libram stipulantur. At quum fructus mutuo dantur, vel mutuũ nauticum contrahitur; puta, creditore periculum maris suscipiente, tunc licèt etiam vsuræ nomine vsque ad duodecim solidos in libram stipulari.

Si quum vsuræ solutæ computantur. sortem duplam efficiant: debitum extinguitur.

Ἀντὶ τόκων οὐκ ἔξεστι πωλεῖν ἐπερωτᾶν ὑπὲρ τὸν νόμιμον τόκον. τόκος δὲ τόκου αἰσπερεώντητου οὐκ ἀπαιτεῖται, ἤτοι τόκος τόκου.

Ὀφείλει δὲ καὶ ποσότης ἐρωτᾶν τοὺς τόκους ἡ διάπαξις, ἵνα οἱ μὲν ἀπὸ ἰλλουστρίων καὶ αὐωτέρω, τέσσαρα νομίσματα ἐπερωτῶσιν ὑπὲρ τῆς λίτρας τόκον καὶ μόνον. ἀργυροταξάτης ἢ καὶ ἔμπορος ἄχει δημοσίου ἑκατοστῆς, ἤτοι νομίσματα η. οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἄχει νομισμάτων ἓξ. εἰ δὲ πρὸς βιαίαν οἶκον τὸ δάνειον ἡ, πάντες τὰ σοῦ ἄχει τριῶν νομισμάτων εἰς τὴν λίτραν ἐπερωτᾶν. ὅταν δὲ καρποὶ δανείζονται, ἢ ναυτικὸν συνίστηται δάνειον, οἷον τοῦ δανείσαντος τὸν κίνδυνον ἀναδεχομένου τῆς θαλάσσης, τότε ἔξεστι καὶ μέχει νομισμάτων ιβ ἐπερωτᾶν εἰς τὴν λίτραν τόκον.

Ἐαὶ οἱ καταβαλλόμενοι τόκοι συμψηφίζόμενοι πλείσσουσι διπλοῦν τὸ κεφάλαιον, παύεται ὁ χρέος.

Titvlvs XXI.
DE RE. RE DATA, ET RE NON SOLVTA. ET DE REPETITIONE REI OB TURPEM VEL INIUSTAM CAUSSAM DATÆ.

Quære librum Basilicorum XXIV.

Omne quod datur, aut ob rem datur, aut ob caussam. Et ob caussam, aut honestam, aut turpem. Turpitudo vel dantis dumtaxat est, vel accipientis, vel vtriusq;. Ob rem igitur honestam datum, tunc recipitur, quum res ipsa facta non fuerit. Verbi gratia, dedit alicui quispiam nummos, vt seruum suum manumittat, vel vt hereditatem legatum ve repudiet. Nisi ea fecerit, repetuntur ab ipso, quæ accepit. Sin turpitudo accipientis est, etiamsi rem perpetrauerit, quod accepit, reddit. Veluti, quũ quis acceperit, ne hominem occidat, ne sacrilegium faciat, vel vt reddat depositum, aut instrumentum. Tunc enim si forte fecerit, sicut pactus est, repetuntur tamen ab eo, quæ accepit: quoniam ob iniustam ea, turpemq; rem accepit. Si vero bonam caussam habens, iudici dedero, vt secundum me pronuntiet: nihil recipio. Nã crimen admitto, qui iudicem corrumpo. Ideoq; litem perdo.

Sciendum, nec vxorem pro marito, vel maritum pro vxore, vel matrem pro filio, vel filium pro patre, vel patrem pro filio emancipato, vel libertum patroni nomine teneri. In quibus enim quilibet horum contraxerit, is solus tenetur. Nec si viri bona publicata fuerint, res vxoris etiam sub eamdẽ proscriptionẽ cadunt.

ΤΙΤΛΟΣ ΚΑ.
ΠΕΡΙ ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ. ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ ΔΟΘΕΝΤΟΣ, ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ ΜΗ ΚΑΤΑΒΛΗΘΕΝΤΟΣ. ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ ΟΤΙ ΑΙΣΧΡΩΣ Ἢ ΑΔΙΚΩΣ ΔΙΔΟΜΕΝΟΥ.

Ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν κδ.

Πᾶν δεδόμενον ἢ διὰ πρᾶγμα δίδοται, ἢ δι' αἰτίαν. τὸ δὲ δι' αἰτίαν, ἢ σημνεῖον, ἢ αἰσχρόν. καὶ ἡ αἰσχρότης ἢ τοῦ διδόντος μόνου ἐστίν, ἢ τοῦ λαμβάνοντος, ἢ ἑκατέρων. τὸ μὲν οὖν ὅτι σεμνῷ πράγματι δοθέν, τότε ἀναλαμβάνεται, ὅτε μὴ γένηται. οἷον, δέδωκέ τις τινὶ νομίσματα, ἵνα ἐλευθερώσῃ δοῦλον ἴδιον, ἢ ἵνα κληρονομίαν ἢ ληγάτον· ἐὰν μὴ πληρώσῃ ταῦτα, ἀπαιτεῖται ἃ ἔλαβεν. εἰ δὲ ἡ αἰσχρότης ἐστὶ τοῦ λαβόντος, καὶ ἔπραξέ τι τὸ πρᾶγμα, ὃ ἔλαβεν ἀποδίδωσιν. ὡς ἔνθα τὶς λαβὼν ὅτι τῷ μὴ φονεῦσαι, ἢ ἱεροσυλῆσαι, ἢ ὅτι τῷ δοῦναι σύμβηκλον, ἢ δικάσασθαι. τότε γὰρ εἰ πάσχα καὶ ἐποίησε, καθὼς συνεφώνησεν, ἀλλὰ ἀπαιτεῖται, ἃ ἔλαβε. διὰ τὸ ὅτι ἀδίκῳ καὶ αἰσχρῷ ταῦτα λαβεῖν. εἰ δὲ καλῶ δίκῃ ἔχων σύμβολον τῷ δικαστῇ, ὅτι τῷ ὑπὲρ ἐμοῦ ψηφίσασθαι, οὐκ ἀναλαμβάνω. ἐγκλημα γὰρ συμμελῶ, τὸν δικαστὴν συμφθείρων, καὶ ἐκπίπτω τῆς δίκης.

Γνωστέον, ὅτι ἔστι γαμετὴ ὑπὲρ ἀνδρὸς, ἢ ἀνὴρ ὑπὲρ γαμετῆς, ἢ μήτηρ ὑπὲρ υἱοῦ, ἢ υἱὸς ὑπὲρ πατρὸς, ἢ πατὴρ ὑπὲρ υἱοῦ αὐτεξουσίου, ἢ ἀπελεύθερος ὑπὲρ πάτρωνος. ἐνέχεται. ἐφ' οἷς γὰρ ἕκαστος τούτων συναλλάξῃ, ἐκεῖνος μόνος ἐνέχεται. ἐὰν δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ δημοσθῇ, συμπάσχουσι τῇ δημοσίᾳ τὰ πράγματα τῆς γυναικός.

Ὁ ἐν ἀγνοίᾳ καταβαλὼν ἀχρεώστητον, ἀναλαμβάνει ὡς πλανηθείς· ὁ δὲ ἐν εἰδήσει καταβαλών, οὐκ ἀναλαμβάνει. δοκεῖ γὰρ δωρεῖσθαι.

Ὁ δὲ αὐτέλλογος ποιότης ἐστίν. ἐὰν χρεωστῇ τις νομίσματα ν παρὰ τοῦ Πέτρου, ὁ δὲ Πέτρος αὐτὸς χρεωστῇ παρὰ τοῦ ἐναντίου νομίσματα ν, εἴτε ἀπὸ δανείου, εἴτε ἀπὸ λεγάτου, ἢ ἀπὸ κληρονομίας, ἢ ἀπὸ καταδίκης, ζητούμενα παντὰ παρ' ἀλλήλων, λέγει καὶ ἐκεῖνος· δός μοι καὶ σὺ, ἅπερ σοι χρεωστῶ ἀπὸ τῆς δεῦρο αἰτίας. καὶ ἐὰν εὕρῃ ὁ δικαστὴς, ὅτι ἀληθῶς ἀμφότεροι χρεωστοῦσι παρ' ἀμφοτέρων, πιθανὸν συμψηφισμὸν, ἐὰν ἰσάζωσιν ἀμφοτέρων τὰ χρέα. αὐτελογίζεται αὐτοῖς ταῦτα, ἐὰ θωσὶν ἀμφοτέρους ἀπ' ἀλλήλων. εἰ δὲ ἑνὸς χρέος πλέον ἐστὶν, ἀπαιτεῖ τὸ ὑπερβαῖνον, καὶ δίδωσι τῷ κεχρεωστημένῳ.

Οἱ αὐτέλλογοι ἰδίῳ δικαίῳ γίνονται, ἐὰν ἐπὶ τῶν ἐπὶ πράγμασι, καὶ ὅπλῳ τῶν ὅπλῳ πρόσωποις ἀγωγῶν· ἐὰν μόνον φανερὸν ἐστι τὸ χρέος. ὑπεξηρημένης τῆς ἐκ δικαίας ἀγωγῆς, καὶ τῆς ἡμετέρας διατάξεως, ἐν ᾗ αὐτέλλογον μὴ γίνεσθαι ἐπιτάσσομεν.

Ἀντελλογίζεται ἐὰν ὕλης ὕλαις.

ΤΙΤΛΟΣ ΚΒ.
ΠΕΡΙ ΑΠΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΧΑΡΙΝ ἐνεχύρων διδομένης.

Ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν κε.

Τὸ ἐνέχυρον εἰς ἀσφάλειαν τοῦ χρέους δίδοται. ὁ γὰρ χρεώστης δανιζόμενος, ἐὰν δώσῃ τῷ δανιστῇ πρᾶγμα, ὡς αὐ κατέχῃ τοῦτο, ἕως αὐ ἀποδῷ τὸ χρέος, ἢ ἐὰν συμφωνήσῃ ὑποκεῖσθαι αὐτῷ τόδε τὸ πρᾶγμα· ἐνέχυρον τὸ τοιοῦτον λέγεται, οἷον ἀσφάλειά τις. καὶ πληροφορία τοῦ χρέους ἱκανώσεως. καὶ κοινῷ μὲν ὀνόματι καὶ τὸ διδόμενον καὶ ὑποτιθέμενον ἐνέχυρον λέγεται, τὸ ἐν χερσὶ διδόμενον τῷ δανιστῇ· ὑποτίθεται δέ, τὸ παρὰ μὲν τῷ χρεώστῃ, ὑποτιθέμενον δὲ τῷ δανειστῇ εἰς τὸ γραμματεῖον, ἕνεκεν τῆς τοῦ χρέους ἱκανώσεως.

Ὑπὸ αἵρεσιν πάσεται τὸ ἐνέχυρον, ἔνθα συνεφωνήθη, ὥστε τοῦ χρέους μὴ ἐμπροθέσμως καταβαλλομένου, χρεῖν αὐτὸ δικαίῳ ἀγοραστίας τὸν δανειστὴν, δικαίῳ τιμήματι τότε διατιμώμενον.

Εἰσὶ καὶ ἐνέχυρα καὶ ὑποθῆκαι σωτηρῶς συναλλαττόμενα. ὁ γὰρ δανείζων εἰς οἰκοδομὴν οἴκου, ἢ κατὰ ἐντολὴν τοῦ δεσπότου τοῦ οἴκου χορηγῶν τὰς ἐξόδους τοῦ κτίσματος, ἔχει τὸν οἶκον ὑποκείμενον, καὶ νικᾷ τοὺς λοιποὺς δανειστὰς, βουλομένους τὸν τοιοῦτον οἶκον λαβεῖν εἰς ἱκανωσιν.

Qui ignorans soluit indebitum, id ipsum recipit, velut errore deceptus. Qui vero sciens soluit, non recipit. Nam donare videtur.

Compensatio quiddam est huiusmodi. Si cui solidi L debeantur a Petro, & vicissim Petro debeantur ab actore solidi L. siue ex mutuo, siue legato, siue hereditate, siue condemnatione: actore ab ipso L petente, dicit & ipse: Da mihi tu quoque, quæ mihi ex illa vel illa caussa debes. Ac siquidem iudex inueniat, vtrique reuera deberi ab vtroque, computationem facit, & amborum debita exæquantur. Ea deinde compensat, & vtrosq; a se inuicem liberat. Sin vnius debitum maius est, exigit quod superat, idq; dat ei, cui debetur.

Compensationes iure proprio fiunt, tam in actionibus in rem, quam in personalibus: modo debitum manifestum sit. excepta depositi actione, secundum constitutionem nostram, in qua non fieri compensationem, statuimus.

Etiam iniuria cum iniuria compensatur.

Titvlvs XXII.
DE ACTIONE, QVÆ PIGNERVM CAVSSA DATVR.

Quære librum Basilicorum XXV.

Pignus ad cautionem debiti datur. Quippe debitor mutuum sumens, si creditori rem dederit, vt eam retineat, donec debitum receperit, vel si pactus fuerit, vt ipsa res ei supposita vel obligata sit: hoc iam pignus dicitur, veluti cautio quædam, & certitudo de satisfactione debiti. Et communi quidem nomine tam id quod datur, quam quod supponitur siue obligatur, pignus dicitur, quod creditori videlicet in manus datur: sed hypotheca proprie est, quod apud debitorem manet, licèt in chirographo creditori supponatur siue obligetur, propter satisfactionem debiti.

Sub conditione pignus distrahitur, vbi conuenerit, vt si debitum ad diem non soluatur, creditor emtionis iure pignus habeat, quod iusto pretio tunc æstimatur.

Etiam pignora sunt & hypothecæ, quæ tacite contrahuntur. Nam qui dat mutuum ad restitutionem ædificii, vel qui mandato eius, qui ædificii dominus est, expensas ad structuram præbet; suppositam obligatamve sibi domum habet, & reliquis creditoribus potior est, eam domum habere volentibus satisfactionis suæ caussa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TITVLVS XXIII.
DE FIDEIVSSORIBVS ET MANDATORIBVS.

Quære librum Basilicorum XXVI.

OMni obligationi fideiussor accedere potest. puta debiti nomine, & ob commodati, & depositi obligationem. Et tenetur fideiussor ipse satisfacere loco principalis.

Mulier, quæ fideiussit, aut stipulata est, non tenetur; nisi expresse renuntiauerit Senatusconsulto Velleiano, quod mulieribus succurrit; & sciat, ex lege quidem se non teneri; sed ipsa ius suum spernat, ac seipsam fideiussioni subiiciat. Quod vbi factum fuerit, mulier tenetur.

TITVLVS XXIIII.
DE SPONSALIBVS.

Quære librum Basilicorum XXVIII.

SPonsalia sunt mentio & promissio nuptiarum futurarum. Nudo etiam consensu sponsalia constituuntur, & inter absentes: si quidem absentibus de hoc constet, vel si ratum habuerint.

Qui quod agitur intelligit, recte sponsalia contrahit: hoc est, qui non minor est annis VII.

Præsides in ea prouincia, quam administrant, sponsalia contrahere non debent. Si vero id fecerint, arras ab se datas perdunt: eodē etiam locum habente in filiis, & nepotibus, & propinquis, & domesticis, & adsessoribus, & omnibus, qui sunt eius participes: siquidem o-pera præsidis sponsalia contraxerint. Si tamen ei puella, postquam magistratu abierit, nubere vult: matrimonium ratum est.

Ea natura est arræ, vt si quidem is, qui arram accepit, repudiauerit: duplum eius, quod accepit, reddat: sin id faciat, qui dedit; arras amittat. Quod si pœnæ stipulatio interuenerit, præstat eam qui repudiat. Sin alterutra pars monasterium fuerit ingressa, citra damnum arra soluitur.

Quæcumque matrimonii caussa data fuerint, matrimonio non succedente, redduntur ei, qui dedit.

TITVLVS XXV.
DE NVPTIIS.

Quære titulum IV, eiusdem libri.

NVptiæ sunt maris & feminæ coniunctio, & omnis vitæ consortium: diuini & humani iuris communicatio.

ΤΙΤΛΟΣ ΚΓ.
ΠΕΡΙ ΕΓΓΥΗΤΩΝ ΚΑΙ ΜΑΝΔΑΤΟΡΩΝ.

ζήτει βιβλίον Τ Βασιλικῶν κς.

Πάσῃ ἐνοχῇ δύναται προσίστασθαι ἐγγυητής. καὶ τῇ πρὸς χρέως, καὶ τῇ πρὸς τὸν ὀφείλοντος δεθέντων, καὶ τῇ πρὸς τὸν ἀδικηθέντων ἐνοχῇ. καὶ ἐνέχεται ὁ ἐγγυητὴς αὐτὸς ποιῆσαι τὰ ἴσα καὶ αὐτὸς ὁ πρωτότυπος.

Γυνὴ ἐγγυησαμένη ἢ αὐτὴ φωνήσασα, οὐκ ἐνέχεται· εἰ μὴ ῥητῶς ἀποτάξηται τῷ βελλειανείῳ δόγματι, τῷ βοηθέντι τῇ γυναικὶ καὶ γνῷ, ὅτι ἀπὸ νόμου μὲν οὐκ ἐνέχεται· αὐτὴ δὲ καταφρονεῖ τοῦ ἰδίου δικαίου, καὶ ἑαυτὴν ὑποβάλλει τῇ ἐγγύῃ. ἐφ' ᾧ καὶ ἐνέχεται ἡ γυνή.

ΤΙΤΛΟΣ ΚΔ.
ΠΕΡΙ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ.

ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν κη.

Μνησεία ἐστὶ μνήμη καὶ ἐπαγγελία, τῶν μελλόντων γάμων. καὶ ψιλῇ συναινέσει γίνεται μνησεία, καὶ μεταξὺ ἀπόντων· ἐὰν μόνοι γινώσκωσιν οἱ ἀπόντες, ἢ δεκτὸν ἠμήσωται.

Ὁ τὸ γινόμενον νοῶν, καλῶς μνησθεῖται· τοῦτό ἐστιν, ὁ μὴ ὢν ἤδη τῶν ζ ἐτῶν.

Οὐ χρὴ οὖν ἄρχοντας ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐπαρχίᾳ, ἧς ἄρχουσι, μνησθεῖται. εἰ δὲ ῥᾴστα ποιήσουσιν, ἀπωλλοῦσι οὖν ἄρραβῶνας, οὓς δεδώκασι· τοῦτο αὐτὸ κεφαλαιῶδες· καὶ ὅτι υἱῶν, καὶ ἐγγόνων, καὶ συγγενῶν, καὶ οἰκείων, καὶ συγκαθέδρων, ἃ ὅτι πάντων τῶν οἰκείων αὐτοῦ· ἐὰν μὴ ἀπουθῶ ὁ ἄρχοντος ἐμνήσθησαν. εἰ μόνοι ἃ μὴ τὸ δεκτὸν βούλεται ἡ κόρη πωλαφθῆναι αὐτῷ, ἐρωτᾶται ὁ γάμος.

Οἱ ἀρραβῶνες φύσιν ἔχει τοιαύτην, ἵνα εἰ μὲν ὁ λαβὼν τὸν ἀρραβῶνα ἀποδοκιμάσῃ· διπλάσιον, ὅπερ ἔλαβεν, ἀποδῷ· εἰ δὲ ὁ δεδωκὼς, ἐκπέσῃ τῶν ἀρραβώνων. εἰ δὲ πρόσιμον ἐπηρωτήθη, παρέχει τοῦτο ὁ ἀποδοκιμάσας. εἰ δὲ ἑτέρου μέρος εἰσέλθοι εἰς μοναστήριον, ἀζημίως ὁ ἀρραβὼν λύεται.

Ὅσα διὰ τὸν γάμον δοθῶσι, τοῦ γάμου μὴ γενομένου, ἀντιστρέφονται τῷ δεδωκότι.

ΤΙΤΛΟΣ ΚΕ.
ΠΕΡΙ ΓΑΜΩΝ.

ζήτει τίτλον ζ ἐξ αὐτοῦ βιβλίου.

Γάμος ἐστὶν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια, καὶ συγκλήρωσις ἐξ βίου παντὸς, θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία.

Οὐ γίνε-

Οὐ γίνεται γάμος, εἰ μὴ συναινέσουσιν οἱ συναπτόμενοι, καὶ οἱ ἔχοντες αὐτῶν ἐξουσίας.

Ἔννομος γάμος συνίσταται Ῥωμαίοις μεταξὺ ἀλλήλων, ἰδίᾳ τὰ περὶ τοὺς γάμους τοῖς νόμοις διηρεθισμένα φυλάξασι. δεῖ δὲ τοὺς μὲν ἄρρενας ἐφήβους εἶναι, τὰς δὲ ἡλικίας ἀνδρὸς δεκάδας· τουτέστι, τοὺς μὲν ὑπερβεβηκέναι τὸ τεσσαρεσκαιδέκατον ἔτος, τὰς δὲ μείζονας εἶναι τῶν δώδεκα ἐνιαυτῶν.

Ἢ ἥβων τῶν ιδ ἐτῶν γαμηθεῖσι, τότε γίνεται *νόμιμος *νομίμως γαμετή, ὅτε αὐτῷ τῷ ἀνδρὶ πληρώσῃ τὰ ιδ ἔτη.

Οὐ συνίστανται γάμοι ἀπὸ ἀλλοφύλων καὶ περαιτέρω, εἰ μὴ συμβόλαια γαμικὰ γένωνται. πρὸς τοῦτο δὲ ἀκριβῶσαι συγχωρῆσαι οἱ ὑποτεταγμένοι τῇ Ῥωμαϊκῇ ὑπερτάτῃ βασιλείᾳ. καὶ ἀξιώματος τοῖς κεκοσμημένοις ὑπαρχοίεν.

Ἑξαετὴς οὐ γίνεται μνησεία, κατὰ νόμους. εἰ δὲ ῥηθῇ, εἰ θελήσῃ ἐν τῶν μερῶν, χωρίζονται.

ΣΧΟΛΙΟΝ ΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ.

Τῶν γάμων ἡ διάστασις πλεῖσι καὶ ποικίλοις τρόποις γίνεται· περὶ ὧν ἐπὶ τὸ πλεῖον τὰς τύχας.

Τῇ τῶν περσικῶν ποιήσει βεβαιοῦται ὁ γάμος καὶ παλλακοῦται, καὶ ἀπελεύθερα τὰ πρώιμα τῆς γυνῆ. καὶ οἱ παῖδες, εἴτε περιληφθέντες, καὶ οἱ μετὰ ταῦτα γνήσιοι γίνονται. πρὸς τούτοις ἡ κανὼν νομοθετήσει σωτήριος, ὥστε εἴ τις υἱὸν ἢ θυγατέρα ἔχων ἐξ ἐλευθέρας γυναικὸς, μεθ' ἧς γάμος συνίστασθαι δύναται, εἴτε ἐν συμβολαίῳ, εἴτε ἀγράφῳ, εἴτε ἰδιοχείρως συγγεγραμμένῳ, ἔχοντι ὑπογεγραφὴν τριῶν μαρτύρων ἀξιοπίστων, εἴτε ἐν διαθήκῃ, εἴτε ἄλλῃ περίσεως ὑπομνημάτων, τοῦτον ἢ παῖδα εἶναι υἱὸν αὐτοῦ ἢ θυγατέρα, καὶ μὴ προσθῇ, φυσικὸν ἢ φυσικὴν, οὗ γε οὖν παῖδας γνησίους εἶναι, καὶ μηδεμίαν ἀποδεῖξιν ἑτέραν παρ' αὐτῶν ζητεῖσθαι.

ΤΙΤΛΟΣ Κ ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ.
ΠΕΡΙ ΚΕΚΩΛΥΜΕΝΩΝ ΓΑΜΩΝ.

ζήτει τίτλον ε ἐξ αὐτοῦ βιβλίου.

Ἡ συγγένεια ὄνομά ἐστι γενικόν. διαιρεῖται δὲ εἰς τρία. εἰς αἰσιοῦντας καὶ καλιοῦντας, καὶ τοὺς ἐκπολαγίους. οἱ μὲν αἰσιοῦντες εἰσὶν οἱ ἡμᾶς γεγεννηκότες. οἷον, πατὴρ, μήτηρ, πάππος, μάμμη, καὶ ἐπὶ τούτων αἰσιώτεροι. καλιοῦντες δὲ, οἱ ἐξ ἡμῶν γεγονότες. οἷον, υἱὸς, θυγάτηρ, ἔγγονος, ἐγγόνη, καὶ οἱ ἐπὶ τούτων κατώτεροι. ἐκπολαγίου δὲ, οἱ μήτε ἡμᾶς γεγεννηκότες, μήτε ἐξ ἡμῶν γεγονότες· τῆς αὐτῆς δὲ γονῆς καὶ ῥίζας ἡμῶν κεκινωνηκότες. οἷον, ἀδελφὸς, ἀδελφή, θεῖος, θεῖα, καὶ οἱ ἐκ τούτων καλούμενοι.

Nuptiæ non consistunt, nisi & qui copulantur, consentiant; & quorum in potestate sunt.

Iustas nuptias inter se Romani contrahunt, quum ea, quæ de nuptiis legibus cauentur, obseruant. Est autem necesse, masculos esse puberes, feminas viri potentes: hoc est, illos excessisse decimum quartum annum, has duodecim annis esse maiores.

Minor annis duodecim nupta, tunc fit legitima vxor, quum apud virum duodecim annos expleuerit.

Non contrahitur matrimonium ab iis, qui sunt illustres, & his vlteriores, nisi fiant instrumenta matrimonialia. Verum hæc subtilitas remittitur subditis imperio Romano barbaris, licèt eiusmodi dignitatibus ornati sint.

Sponsalia secundum leges cum persona sex annorum non contrahuntur. Si vero contracta fuerint, alterutra partium volente soluuntur.

SCHOLIVM PSELLI.

Nuptiarum dissolutio reciproca est. Nam appendice dotalium instrumentorum non est opus, nisi quis professatharius sit, aut maioris dignitatis.

Dotalium instrumentorum confectione matrimonium confirmatur, licèt ipsa mulier olim concubina, licèt liberta fuerit. Itidem liberi, siue præcedentes, siue posteà nati, sui fiunt. Præterhæc & illud sanciendum putauimus, vt si quis filium vel filiam habens ex vxore libera, cum qua constare matrimonium potest, dixerit in instrumento siue forensi, siue manu propria conscripto, quod trium fide dignorum testium subscriptionem habeat, siue in testamento, siue apud gesta monumentorum, hunc vel hanc esse filium filiam suam; & non adiecerit, naturalem: eiusmodi liberi sui sint, nec ab eis alia vlla probatio requiratur.

TITVLVS XXVI.
DE NVPTIIS PROHIBITIS.

Quære titulum V, eiusdem libri

COgnatio nomen est generale, quod in tria diuiditur: in adscendentes, in descendentes, & in eos, qui ex transuerso sunt. Et adscendentes quidem sunt, qui nos genuerunt. veluti pater, mater, auus, auia, & qui adhuc supra hos sunt. Descendentes vero, qui ex nobis gignuntur. veluti filius, filia, nepos, neptis, & qui adhuc infra hos sunt. Ex transuerso sunt, qui neq; nos genuerunt, neque gignuntur ex nobis; sed stirpem nobiscum, radicemq; communem habent. veluti frater, soror, patruus, amita, & qui ex his descendunt.

Universidad de Deusto Biblioteca

Gradus autem numerantur ex generationibus. Quot enim generationes, tot gradus sunt. verbi gratia, filium ego genui. En vna generatio gradum vnum absoluit. Adeoque filius meus primo mihi gradu est, nepos secundo, pronepos tertio. Auus rursum secundo mihi gradu est. Nam me genuit pater, patrem auus. En duæ generationes. adeoque secundo gradu me contingit auus. Similis est eorum ratio, qui sunt ex transuerso. Nam si te quis interrogauerit, frater quoto gradu sit: responde, secundo. Nam pater fratrem meum genuit, & idem me quoq; pater. Ergo duæ generationes duos gradus absoluerunt. Si quis interrogauerit, patruus quoto tibi sit gradu: dic tertio. Nam auus patrem meum genuit. Idem auus fratrem patris mei, & pater me. Ecce tres generationes gradus tres absoluerunt. Atque ita deinceps generationes numerans, connumerabis & gradus.

Nuptiæ prohibitæ sic adgnoscuntur. In adscendentibus & descendentibus in infinitum prohibitæ sunt nuptiæ, licèt ex legitimis ipsæ personæ nuptiis non existant. Quippe nequit aliquis matrem suam ducere, vel auiam, vel filiam, vel neptem: siue naturales sint, siue adoptiuæ.

Etiam inter personas ex transuerso prohibitio quædam est ad septimum vsque gradum. Prohibentur enim fratres, & fratrum liberi, & qui ex iis gignuntur. Sobrinorum vero liberi copulantur. Sunt & certarum personarũ prohibitiones, quæ propter perspicuitatem heic non sunt positæ.

In nuptiis non modo quid concessum sit, verum etiam quid deceat, spectamus.

TITVLVS XXVII.
DE SOLVTIONE MATRIMONII.

Quære titulum VII eiusdem libri.

Matrimonium remotissimis temporibus ex consensu coniugum, vel ex vnius partis voluntate soluebatur. Postea vero per Iustiniani nouellam expresse positæ sunt caussæ, propter quas solas tam vir, quam vxor diuortiũ facere possunt; & absque his, irrita matrimonii solutio est. Atque vti rem compendio declaremus, cui factæ sunt ab altero circa vitam ipsam insidiæ, repudium mittere potest. Item quum maritus vxorem adulterii accusatam non conuicerit, vxor repudium mittere potest: aut si conuicerit, ipse diuertere potest. Item si constet alterutrum insidias imperatori stru-

Οἱ δὲ βαθμοὶ συναριθμοῦνται ἀπὸ τῶν γεννήσεων. ὅσαι γὰρ γεννήσεις, τοσοῦτοι βαθμοί. οἷον, ἐγὼ ἐγέννησα τὸν υἱόν. ἰδοὺ μία γέννησις ἕνα βαθμὸν ἀπετέλεσεν. ὥστε ὁ υἱός μου πρώτου μοι ἐστὶ βαθμοῦ, καὶ ὁ ἔγγονος δευτέρου, καὶ ὁ δισέγγονος τρίτου. καὶ ὁ πάππος δὲ αὖθις δευτέρου. ἐμὲ γὰρ ἐγέννησεν ὁ πατὴρ, τὸν πατέρα ὁ πάππος. ἰδοὺ δύο γεννήσεις. ὥστε ὁ πάππος δευτέρου μοι ἐστὶ βαθμοῦ. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ πλαγίου. ἐὰν γάρ τις σε ἐρωτήσῃ· ὁ ἀδελφὸς πόσου ἐστὶ βαθμοῦ; λέγε, δευτέρου. ὁ γὰρ πατὴρ ἐγέννησε τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἐμὲ ὁ αὐτὸς πατήρ. ὥστε δύο γεννήσεις δύο βαθμοὺς ἀπετέλεσαν. ἐάν τις ἐρωτήσῃ· ὁ θεῖος πόσου σοί ἐστι βαθμοῦ; λέγε, τρίτου. ὁ γὰρ πάππος ἐγέννησε τὸν πατέρα μου. ὁ αὐτὸς πάππος τὸν ἀδελφὸν τοῦ πατρός μου, καὶ ὁ πατὴρ ἐμέ. ἰδοὺ τρεῖς γεννήσεις τρεῖς βαθμοὺς ἀπετέλεσαν. καὶ ἐφεξῆς τὰς γεννήσεις συναριθμῶν, συναριθμήσεις καὶ τοὺς βαθμούς.

Οἱ κεκωλυμένοι γάμοι γινώσκονται οὕτως. ἐπὶ μὲν τῶν ἀνιόντων καὶ κατιόντων εἰς ἀπέραντον ὁ γάμος κεκώλυται, καὶ μὴ ἐξ ἐννόμων ὦσι γάμων. οὐ δύναται γάρ τις τὴν ἰδίαν λαβεῖν μητέρα, ἢ μάμμην, ἢ θυγατέρα, ἢ ἐγγόνην· εἴτε φυσικαὶ εἰσὶν, εἴτε θεταί.

Καὶ μεταξὺ τῶν ἐκ πλαγίου προσώπων ἐστὶ τις κώλυσις ἄχρι τοῦ ἑβδόμου βαθμοῦ. κωλύονται γὰρ οἱ ἀδελφοὶ, καὶ οἱ ἀδελφόπαιδες, καὶ οἱ ἐξ ἐκείνων γεννώμενοι. τὰ δὲ τρισεξάδελφα συνάπτονται. εἰσὶ καὶ ῥητῶν προσώπων κωλύσεις, αἵτινες διὰ τὸ προφανὲς οὐκ ἐτέθησαν.

Ἐν τοῖς γάμοις οὐ μόνον τὸ ἐπιτετραμμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς σκοποῦμεν.

ΤΊΤΛΟΣ ΚΖ.
ΠΕΡΙ ΛΥΣΕΩΣ ΓΑΜΟΥ.

ζήτει τοῦ αὐτοῦ βιβλίου τίτλον ζ.

Ὁ γάμος ἐπὶ τῶν ἀνωτάτω χρόνων ἐκ συναινέσεως τῶν ὁμοζύγων, ἢ ἐκ θελήσεως τοῦ ἑνὸς μέρους ἐλύετο. ὕστερον δὲ διὰ τῆς νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐτέθησαν ῥητῶς αἱ αἰτίαι, δι' ἃς καὶ μόνας δύναται καὶ ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ στέλλειν διαζύγιον. καὶ χωρὶς τούτων, γάμος ἀνιοχύρως λύεται. καὶ ἵνα κατ' ἐπιτομὴν εἴπομεν, ὁ ἐπιβουλευθεὶς παρὰ τοῦ ἑτέρου περὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν, δύναται στέλλειν διαζύγιον. καὶ ὅταν ὁ ἀνὴρ κατηγορήσας τῆς γυναικὸς περὶ μοιχείας, μὴ ἀπελέγξῃ, δύναται ἡ γυνὴ στέλλειν διαζύγιον· ἢ καὶ ἐὰν ἀπελέγξῃ, δύναται αὐτός· καὶ τοῦ ἑνὸς φανέντος ἐπιβουλεῦσαι κατὰ βασιλέως,

λέως, ἢ συνειδότος τισὶ, καὶ μὴ προσαγγείλαντος, δύναται ὁ ἕτερος τῶν συνοικούντων στέλλειν διαζύγιον. διαλύεται ὁ γάμος καὶ κατὰ πρόφασιν ἄμεμπτον, ὅταν ἄσκησιν ἕληται θάτερον τῶν μερῶν, ἢ ὅταν ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τρισὶν ἔτεσι τὰ παρὰ τῆς φύσεως δεδομένα τοῖς ἀνδράσιν οὐ πράττει. ἐπὶ τῶν τοιούτων δύο αἰτιῶν τῆς τε κουρᾶς καὶ τῆς ἀπραξίας τῆς κοίτης, ἀζημίως λύεται ὁ γάμος, μηδὲ ὑποβόλου διδομένου παρὰ τοῦ ἀνδρός. καὶ εἰ μὲν αὐτεξουσία ἐστὶν ἡ κόρη, πρὸς αὐτὴν ἡ προῖξ ἀποδίδοται μόνην. εἰ δὲ ὑπεξουσία, καὶ παρὰ τοῦ πατρὸς δεδομένη, κοινὴ αὐτῆς καὶ τοῦ πατρός ἐστιν. εἰς δεύτερον δὲ γάμον ἐρχομένης, οὐ δύναται ὁ πατὴρ ἐλαττοῦν ἣν προδέδωκε προῖκα. χρεωστεῖ δὲ ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τῆς προικὸς, ἐὰν ἀδιατίμητός ἐστιν, ἐπιμέλειαν οἵαν ἐν τοῖς οἰκείοις.

Τοῦ ἀνδρὸς ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ τελευτήσαντος, καλῶς ἡ γυνὴ δύναται ἀπαιτεῖν τὴν προῖκα, μηδὲν παρακατέχοντος τοῦ κληρονόμου τοῦ ἀνδρός.

Ἐὰν ἀποκλέψῃ ἡ γυνὴ τὰ προικιμαῖα, ἢ μέρος αὐτῶν, ἐνάγεται τῇ περὶ ἀφαιρέσεως πραγμάτων ἀγωγῇ· οὐ μὴν τῇ περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον, ὥσπερ καὶ ἡ θυγάτηρ κλέψασα τοῦ πατρός. ἀτιμοποιὸς γὰρ ἀγωγὴ κατὰ γαμετῆς οὐ δίδοται. μετὰ δὲ διαζύγιον ἐὰν κλέψῃ, δίδοται ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή.

Πρώτης καὶ δευτέρας προικὸς ἀπαιτουμένης ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, νικᾷ ἡ πρώτη εἰς τὸ παθεῖν τὸ ἱκανόν. ἐπὶ δὲ τῶν φαινομένων πραγμάτων καὶ γνωριζομένων, ἑκάστη προτιμᾶται κατὰ τοῦ μέρους τοῦ προσαγαγόντος ἕτερα.

Τὸ ὑπόβολον συμφωνεῖται παρὰ τοῦ ἀνδρός. καὶ εἰ μὲν λάβῃ τὴν προῖκα, καὶ προτελευτήσῃ ὁ ἀνὴρ· σὺν τῇ προικὶ δίδοται τὸ ὑπόβολον πρὸς τὴν γυναῖκα, ὅσον ἂν συμφωνηθῇ. εἰ δὲ μὴ συμφωνηθῇ, συμψηφίζεται κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς προικός. καὶ εἰ μὲν οὐκ ἔχει παῖδας, ἔχει πρὸς τῇ χρήσει καὶ τὴν δεσποτείαν. εἰ δὲ ἔχει παῖδας, ἔχει μὲν τὴν χρῆσιν ἡ γυνή· τὴν δὲ δεσποτείαν μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτῆς οἱ παῖδες. ἔχει δὲ καὶ αὐτὴ ἰσομοιρίαν ἑνὸς παιδὸς κατὰ δεσποτείαν, ἐὰν μὴ δευτερογαμήσῃ. εἰ δὲ προτελευτήσει τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνὴ, χώραν οὐκ ἔχει ἡ τοῦ ὑποβόλου ἀπαίτησις, ἀλλ' ἢ μόνον τὸ θεώρετρον, ὅ ἐστι κατὰ λίτραν τῆς προικὸς νομίσματα ἕξ.

ΤΊΤΛΟΣ ΚΗ.
ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΊΟΥ ΠΡΟΙΚΌΣ.

ζήτει βιβλίον κθ τῶν Βασιλικῶν.

*xisse, vel aliquibus earum fuisse conscium, nec denuntiasse: potest alter coniugum illi repudiũ mittere. Dirimitur etiam matrimonium ex caussa repræhensionis experte, quum alterutra pars solitudinarium exercitium eligerit, vel quum maritus toto triennio non facit ea, quæ viris natura tribuit. Ex duabus hisce caussis, rasura scilicet, ac lecti cessatione, matrimoniũ ita sine pœna soluitur, vt nec * hypobolum a viro præstetur. Ac siquidem sui iuris est puella, dos ipsi soli redditur: sin filia familias est, & a patre dos data fuerit, communis est ea tam patri, quam filiæ. Quod si secundas ad nuptias illa transeat, pater minuere dotem, quam dedit antea, nequit. Ceterum maritus in dote, si non æstimata sit, eam diligentiã debet, quam in suis.*

Quum vir constante matrimonio mortuus fuerit, recte mulier dotem petere potest, herede viri nihil ex ea retinente.

Si res dotales, aut partem earum, mulier amouerit: rerum amotarum actione conuenitur, non furti in duplum: sicut etiam fit in filia, quæ patri furto quid surripuit. Nam actio, quæ irroget infamiam, aduersus vxorem non datur. At vero si post diuortium res amouerit, iudicium furti datur.

Quum prima & secunda dos a viro petitur, potior est prima, vt de ea satis detur. In rebus autem, quæ exstant & adgnoscuntur, quælibet ius prælationis habet aduersus eam partem, quæ attulit alia.

*Hypobolum ex pacto viri proficiscitur. Ac siquidem vir dotem acceperit, & prior decesserit: vnà cum dote datur & hypobolum mulieri, quantum conuenerit. Sin nihil conuenerit, computatur in semissem dotis. Ac siquidem liberos nullos habet, præter vsumfructum habet & proprietatem. Sin exstant liberi, mulier quidem vsumfructum habet; at proprietatem post eius mortem, liberi. Habet etiam ipsa parem cum vno ex liberis portionem iure proprietatis, nisi nuptias secundas contraxerit. Sin ante virum mulier decesserit, hypoboli petitio locum non habet, sed solum * theoretrum, quod est in quamlibet libram dotis solidi sex.*

quid sit hypobolum, intelliges ex tit. 11. colleges Leonis & Constantini, infra, nimirũ dotis incrementum.

quæ sponsalicia largitas est.

TITVLVS XXVIII.
DE IVRE DOTIS.

Quære librum Basilicorum XXIX.

Universidad de Deusto Biblioteca

DOs æstimata viri periculo est. Licèt animalia mortua fuerint, licèt vestes mulier adtriuerit, maritus æstimationem eorum præstat. In æstimatæ vero tam acceßio, quam deminutio, mulierem respicit. Ea seruorum quoque ßuboleм accipit. Sed fructus & fetum pecorum maritus percipit, sic tamen, vt prius pecora primitiua suppleat, & ex adgnatis in locum mortuorum summittat.

SCHOLIVM PSELLI.

Coniux, qui dotem accepit æstimatam, non res dotales accipere videtur, sed æstimationem dumtaxat earum rerum, quas accepit: quarum etiam pretium ab eo exigitur, quum matrimonium soluitur.

Dotis stipulatio tacitam hanc conditionem habet, SI NVPTIÆ SEQVVTÆ FVERINT.

Sponsa, quæ dotem dat, & non nubit, itemque minor XII *annis, eius repetendæ priuilegium habent, ad imitationem dotis. Priuilegium vero in actionibus personalibus locum habet.*

Mulier etiam constante adhuc matrimonio si maritum inopem videat, pro dote, ac donatione ante nuptias, & extradotalibus, res ipßius tamquã ex hypotheca tenere potest. Habeat vero mulier non tantum actionem de proprietate, sed & hypothecariam, potior existens omnibus viri creditoribus, tam posterioribus, quam anterioribus.

Omnis temporalis exceptio, quæ mulieri obstat, siue per vsucapionem inducta, siue per decem, vel viginti, vel triginta annos, vel etiam quadraginta; ex eo tempore computetur ei, ex quo agere potuit: puta, si maritus opulentus sit, post solutum matrimonium: sin parum idoneus, ab inopiæ tempore. Potuit enim mulier etiam constante matrimonio nomine dotis contra maritum experiri.

Dos si tempore prior sit, potior est fisco in iis, quæ a viro debentur: sin posterior, superatur. Nuptialia vero lucra vincuntur a fisco sine discrimine.

SCHOLIA PSELLI.

Mulier etiam constante matrimonio, si coniugem iam antefactum videat inopem, tenere bona ipßius, tamquam sub hypotheca, potest: non solum nomine dotis, sed etiam extradotalium. Cæterum debita fiscalia, quæ tempore priora sunt, præferenda veniunt debitis etiam illis, quæ hypothecas habent: ipsa inquam dote, quæ tempore posterior est. Creditor autem hypothecarius si prioritatem habeat, vel generalem, vel specialem: omnino posteriori præferendus venit, excepto fisco.

Dos non publicatur, marito proscripto.
Dos etiam creditoribus hypothecariis præ-

Η Διατεπιμεμβύη πρὸιξ τῷ ἀὸρὶ ἐγκινδυνεύσεπ. καὶ ὸπο θανόσι τὰ ζῶα, καὶ ἡ γυνὴ τὼ ἐαυτῆπ κατεχίψη, τὼ ὸποτίμησιν αὐπῶν ὁ ἀνὴρ ὸίδωσι. τῆς ἀὸιατιμήπου ἢ καὶ ἡ αὔξησις ἢ ἡ μείωσις τὼ γυναῖκα ὁρᾶ. καὶ αὐτὴ λαμβάνει τὸν τοκετὸν τῶν δούλων. οὗ ἢ καρπὸυς καὶ τὼ γονὼ τῶν θρεμμάτων, ὁ ἀνὴρ λαμβάνει· πρότερον μὲν τοι πληρῶν τὰ πρωτότυπα, καὶ ὑποβάλλων αὐτὶ τῶν τελευτώντων ὲκ τῶν ὲπιγινομένων.

ΣΧΟΛΙΟΝ ΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ.

Προῖκα λαβὼν ὁ σύζυγος ὄβπιπημιπίλιον, νῦν τὰ πράγματα ὲκεῖ λαμβάνειν τὰ πρωικῶα, μόλις ἢ ὄβπιμον ὧν τὼ πιλὼ εἰς πρᾶξιν ἔπεπι, τὰ γάμου λυομένου.

Η΄ τῆς πρωικὸς ἐπερώτησις σωπηρὸν ἔχει τὼν ὥρεσιν, τὼ, ἘΑΝ Ο΄ ΓΑ΄ΜΟΣ ΓΕΝΗΤΑΙ.

Η΄ μνηςὴ παρεχομένη πρωῖκα, καὶ μὴ γήμασα, καὶ ἡ ἡπτων τῶν ιϛ΄ ἐτῶν, προνόμιον ἔχουσι τῆς ἀπαιτήσεως, κατὰ μίμησιν τῆς πρωικός. τὸ ἢ προνόμιον ὲν τοῖς πρωσωπικοῖς ἀγωγαῖς χώραν ἔχει.

Γυνὴ καὶ σωισταμένων ἔπι τῶν γάμων, ἐαὺ ἄπορον ὁρᾶ τὸν ἄνδρα, δύναπαι ὑπὲρ πρωικὸς, ὲ πρὸγαμιαίας δωρεᾶς, καὶ ἔξω πρωικῶν διοικεῖσθαι τῶν αὐπῆ πρὸυσίαν, ὡς ὸπο ὑποθήκης. ἐχέτω δὲ ἡ γυνὴ, μὴ μόνον τ΄ πρὸι δεσποπίας ἀγωγὼ· ἀλλὰ καὶ τὼ ὑποθηκαρίαν, πρωτοτέραν ὑπαρχοῦσαν πάντων τ΄ ἀνδρὸς δανειςῶν, τῶν πρεσβυτέρων, καὶ τ΄ πρωτέρων.

Πᾶσα χρόνου πρὸγραφὴ ἀντικωλυομένη τῇ γυναικὶ, εἴπε ὡς ὸπο ὲ διαχειρίσεως δεσποπίαν, εἴπε ὸπο δέκα, ἢ ἕνδεκα, ἢ τριάκονπα ἐνιαυτῶν, ἢ πεσαράκονπα, ἐξ ὁκείου ὲ καιρὸῦ ψηφιζέσθω αὐτῇ, ἐξ ὲ ἠδύνασο κινῆσαι· εἰ ὡφ΄ εὔπορός ἐσιν ὁ ἀνὴρ, ὁκ τῆς τοῦ γάμου διαλύσεως· εἰ δὲ ἄπορος, ὁκ τοῦ καιροῦ τῆς ὑσερείας. ἐπεὶ ἠδύνασο ἡ γυνὴ καὶ σωισταμένων ἔπι τῶν γάμων κινῆσαι κατὰ ὲ ἀνδρὸς, ὑπὲρ τῆς πρωικός.

Η΄ πρῶιξ πρεσβυτέρα μὲν ὢσα, νικᾷ τὸν δημόσιον, ἐφ΄ οἷς πρὸς ὲ ἀνδρὸς χρεωςεῖται· μεταγενεσέρα ἢ, ἡπᾶται. τὰ ἢ γαμικὰ κέρδη νικῶνται ὑπὸ ὲ δημοσίου ἀδιαφόρως.

ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ.

Γυνὴ πρὸ γάμων δώσαπα ἔπι σωισταμένων, βλέπουσα ὀδὸ τὸν σύζυγον ἄπορον * πιπτόντα, ὡς ἀνυπόβλητον κρατεῖν τὼν ἰδίων ἀσίας, ἢ μόνον ὑπὲρ πρωικὸς, ἀλλὰ ὲ ἔξω πρωίκων. τὰ μέντοι πρεσβυτέρας δημόσια τοῦ χρόνου, πρωτεύοντα πάντων ἐκείνων ὑποθηκῶν, ὧν πρωικὲς αὐτῇ φημὶ μεταγενεσέρας. δανειςὴς ἢ τινὸς ἔχων πρεσβυείαν καὶ ἢ μόνον, καὶ ἰδικὸν, τὰ μεταγενέσερα πρωτεύοντα πάντων, πλὴν δημοσίου.

Η΄ πρῶιξ ἔχει δημοσίευσιν, συζύγου δημοσθένους.

Η΄ πρῶιξ καὶ τῶν δανειςῶν τ΄ ὑποθηκαρίων πρὸ-

ferenda venit, etiamsi tempore posterior sit.

Res donationis ante nuptias, & dotis, ne quidem consentiente muliere alienantur, nec oppignerantur: nisi mulier alterum consensum post biennium præbuerit, modo tamen fieri possit, vt ex aliis bonis ei satisfiat. Nam qui præter indicatam obseruationem eius modi res emit, nullum mulieri præiudicium adfert, sed ei tenetur.

TITVLVS XXIX.
DE TEMPORE EXCEPTIONIS NON NVMERATÆ dotis.

MAritus intra decennium queri potest, ac dicere, dotem ex pacto promissam, & cuius nomine cautionem ipse dederit, sibi numeratam non esse: minime vero post decennium. Heredibus autem ipsius decennium non conceditur, sed si duobus annis cum vxore cohabitauerit, & decesserit: datur heredibus eius annus, quo exceptionem non numeratæ dotis opponant. Si vero res in specie inuentæ fuerint in receptoria dotis, exceptio dotis non numeratæ nullo modo admittitur.

TITVLVS XXX.
DE DONATIONIBVS INTER VIRVM ET VXOREM.

Quære librum Basilicorum XXX.

INter virum & vxorem donatio non valet, propter amorem, & ne diuortii occasionem habeant, si nihil donetur: tum ne dives pauper, [pauper dives fiat.] *Inclusæ desunt in aliquibus.*

Recte dono vxori meæ, quod satis est ad refectionem exustæ domus eius.

Si forte donatio inter coniuges non valet, saltem si tacuerit is, qui donat, vsque ad finem vitæ suæ; alius donationem rescindere non potest, videlicet heres ipsius.

Nisi probetur, vnde mulier aliquid habuerit: a marito, vel ab illis, qui eius in potestate sunt, ea videtur habuisse. Ac nota, quod ex præsumtione sint omnia mariti, nisi mulier probauerit, vnde acquisiuerit.

Si mulieris extradotalia vir expenderit, si quidem illa donante id fecerit; heres eius non conuenitur, nisi in quantum factus est locupletior. Sin præter eius voluntatem, extradotalia prorsus omnia restituere cogitur.

ΤΙΤΛΟΣ ΚΘ.
ΠΕΡΙ΄ ΤΟΥ΄ ΧΡΟ΄ΝΟΥ ΤΗΣ΄ ΕΠΙ΄ ΠΡΟΙΚΙ΄ ΑΝΑΡΓΥΡΕΙΑΣ.

ΔΥ΄ναται ὁ ἀνὴρ ἔσωθεν τ΄ δεκαετίας ὑπομεμφεῦσαι, καὶ λέγειν, μὴ ὑπὸδεδῆναι αὐτῷ τὼν συμπεφωνημένων, κ΄ μὴ ἐχειρογραφῆσθαι πρωῖκα· μετὰ δεκαετίαν, οὐδαμῶς. τοῖς δὲ κληρονόμοις αὐτ΄ δεκαετία ὁκ ἐγχωρεῖται, ἀλλ΄ ἐαὺ δύο ἐνιαυτοὺς συνοικήσῃ τῇ γυναικὶ, καὶ τελευτήσῃ, δίδοται τοῖς κληρονόμοις αὐτ΄ ἐνιαυτὸς εἰς τὸ τὼ ἀναργυρίαν αὐτὶ λαθέναι. ἐαὺ δὲ σύρεθῇ πρὸς εἰδέναι τὰ πρόγματα ἐν τῇ ὸπελησικῇ τῆς πρωικὸς, οὐδὲ ὅλως δέχεται ἡ τῆς ἀναργυρείας ὑπογραφή.

ΤΙΤΛΟΣ Λ.
ΠΕΡΙ΄ ΔΩΡΕΩ΄Ν ΜΕΤΑΞΥ΄ ΑΝΔΡΟ΄Σ ΚΑΙ΄ ΓΥΝΑΙΚΟ΄Σ.

Ζήτ΄ βιβλίον τῶν Βασιλικῶν λ.

ΜΕπιξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ὁκ ἔρρωται δωρεὰ, Δι΄ὰ τὸν ἔρωτα, ὲ Δι΄ὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς πρόφασιν Δι΄αζυγίου ὁκ ὲ μὴ δωρεῖσθαι, καὶ Δι΄ὰ τὸ μὴ γίνεσθαι τὸν εὔπορον ἄπορον, [ὲ τὸν ἄπορον εὔπορον.]

Καλῶς δωρεῖμαι τῇ γαμετῇ μου τὸ ὀρκῶν πρὸς ἀνανέωσιν ὲ καυθέντ΄ αὐτῆς οἴκου.

Εἰ τάχα ἢ ὲ δωρεὰ μεταξὺ τῶν συνοικούντων ὁκ ἔρρωται, ἀλλ΄ ἐαὺ σιωπήσῃ ὁ δωρησάμενος ἄχρι τελευτῆς ἑαυτ΄ ἀναιρεῖ, τ΄ δωρεαὺ ὲ δύναται, ἤγουν κληρονόμος αὐτ΄.

Ἐαὺ μὴ ἐνδείκνυται, πόθεν ἔχει ἡ γυνὴ, ὁκ ὀφ΄ ἀνδρὸς, ἢ τῶν ὑπ΄ ἐξουσίων αὐτ΄ δοκεῖ αὐτὰ ἐσκηκέναι· καὶ σημείωσαι, ὅτι πάντα πρόλημψει ὲ ἀνδρὸς εἰσιν, εἰ μὴ δείξῃ ἡ γυνὴ, πόθεν ὠπορήσεν.

Ε΄ὰν τὰ ἐξ΄ω πρωῖκα τῆς γυναικὸς ὁ ἀνὴρ δαπανήσῃ, εἰ μὲν δωρησαμένης ἐκείνης, οὐκ ἐνάγεται ὁ κληρονόμος αὐτ΄, εἰ μὴ εἰς ὸ γέγονε πλεονεκτικώτερος· εἰ ἢ πρὸς γνώμην αὐτῆς, τέλεια πάντα τὰ ἐξ΄ω πρωῖκα ἀναγκάζεται ὑποκαθιςᾶναι.

* ἐρθαικότα

Universidad de Deusto
Biblioteca

TITVLVS XXXI.
DE TESTAMENTO, ET CODICILLIS.

Quære librum Basilicorum xxxv.

TEstamentum est iusta voluntatis sententia de iis, quæ quis post mortem suam fieri velit.

Testamenta tribus ex iuribus constant, ex iure ciuili, ex prætorio, & ex constitutionibus. Ex iure ciuili est, quod testibus præsentibus uno contextu testamentum continuo perficiatur. Testantis ac testium subscriptiones ex constitutionibus proficiscuntur. Sigilla, & septem vel quinque testium numerus, ac prætore veniunt. Omnis autem hæc obseruatio cõspectat, vt testamentorum confectio sit expers omnis impostura, & vt ipsa testamenta a dolo malo careant. Ceterum scire debes, quod etiam vnico anulo siue bulloterio testamentum obsignare testes posint.

In eo, qui testatur, integritas mentis, non corporis sanitas exigitur.

Qui testatur, potest at habere testandi debet, & secundum ius testari.

Masculus, qui annum decimum quartum compleuit, testatur: femina, quæ duodecimum.

Filius familias nec patris quidem iussu de paganicis peculiis testari potest.

Valet illius testamentum, qui post accusationem instituta, in carcere mortuus est ante condemnationem.

Obsides, hoc est ii, qui pacis caussa velut pignori dantur, nisi facultas eis concedatur, testari non possunt.

In aduersa corporis valetudine mente captus, in hac alienatione mentis testamentum facere non potest.

Nec prodigus, nec qui est in potestate, nec impubes, nec seruus recte testatur.

Qui testes in testamento sunt, vocati esse debent.

Ex testamenti schedario nec legatum petitur, licet verba legati contineat.

TITVLVS XXXII.
DE IMPERFECTO TESTAMENTO.

Quære titulum II, eiusdem libri.

EX imperfecto testamento nec imperator hereditatem adit.

Non valeat testamentum, si vnus ex testibus absit, nisi omnes testatore vidente, eodem loco, suo vel alieno anulo signauerint. Si vero citra scripturam quis testetur,

ΤΙΤΛΟΣ ΛΑ.
ΠΕΡΙ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΚΩΔΙΚΕΛΛΩΝ.

Ζήτει βιβλίου τῶν Βασιλικῶν λε.

Διαθήκη ἐστὶ δικαία βούλησις ὧν τις θέλει μὴ θανάτου αὐτὸ γνέσθαι.

Αἱ διαθῆκαι ἐκ τριῶν νομίμων τὴν σύστασιν ἔχουσιν· ἐκ τοῦ πολιτικοῦ, ἐκ τῶν * παραπαρατωρείων, καὶ ἐκ τῶν Διατάξεων. ἐκ μὲν τοῦ πολιτικοῦ, ἡ τὸ παρόντων τῶν μαρτύρων μιᾷ ὑφῇ σωαπᾶσι τὴν διαθήκην πληροῦσθαι· αἱ δὲ τοῦ Διοδήμου, καὶ τῶν μαρτύρων ὑπογεγράφαι, ἐκ τῶν Διατάξεων· αἱ δὲ σφραγίδες, καὶ ὁτῶν ζ ἢ ε ἀριθμὸς μαρτύρων ἐκ τοῦ πραίτωρος. πᾶσι δὴ καὶ ταύτη τῷ φυλακῇ, διὰ τὸ κακουργίας πάσης ἀπηλλάχθαι τὴν * ὑπόθεσιν τῶν διαθηκῶν * πίστιν, καὶ διὰ τὸ πάντας αὐτὰς καθαρῶς ὁρᾶν δεῖν. ὀφείλει δὴ εἰδέναι, ὅτι ἡ ἐνδακτυλίῳ ἤτοι βυλλωτηρίῳ διώσαντι σφραγίζειν οἱ μάρτυρες τῇ διαθήκῃ.

Ὁ Διοδήμου ὀφείλει τὸν νοῦν, ἐμὲ μὲν τὸ σῶμα ἐῤῥῶσθαι.

Ὁ Διοδήμου ὀφείλει ἔχειν δὲ διατίθεσθαι ἐξουσίαν, ἐκ νόμου διατίθεσθαι.

Ὁ ἄῤῥην πληρώσας τὰ ιδ' ἔτη, διατίθεται· ἡ δὲ θήλεια, τὰ ις.

Ὁ ὑπεξούσιος ὅτε κελεύσει δὲ πατρὸς εἰς τὸ πατρικὰ πεκούλια διατίθεται.

Ἐῤῥῶσθαι ἡ διαθήκη δὲ ἐν φυλακῇ μὴ κατηχεῖας, πρὸ καταδίκης πληρωθήσαι.

Οἱ ὅμηροι, ἤτοι οἱ ἕνεκα εἰρήνης ἐνεχυριαζόμενοι, εἰ μὴ ὑπὸ τραπῶσιν, δύνανται διατίθεσθαι.

Ὁ ἐν ἀθενείᾳ σώματος πρὸ φρονήσας, δύναται διατίθεσθαι ἐν τῇ πρὸ φρονήσει.

Οὔτε ἄσωτος, οὔτε ὑπεξούσιος, οὔτε δοῦλος, καλῶς διατίθεται.

Οἱ μάρτυρες τῆς διαθήκης πρόσκεκλημένοι ὀφείλουσιν εἶναι.

Ἀπὸ χαρτερίου διαθήκης ὅτε λεγάτον ἀπαιτῆται, καὶ χῆ λεγάτου ῥήματα.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΒ.
ΠΕΡΙ ΑΤΕΛΟΥΣ διαθήκης.

Ζήτει τίτλον ς ἐξ αὐτοῦ βιβλίου.

Ἀπὸ ἁπλοῦς διαθήκης οὔτε βασιλεὺς κληρονομεῖ.

Μὴ κραπίτω διαθήκη, ἑνὸς τῶν μαρτύρων χωρισθέντος, εἰ μὴ πάντες ὁρῶντος ἐξ διαπεθέντου κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον σφραγίσωσιν ἐν ἰδίῳ ἢ καὶ ἀλλοτρίῳ δακτυλίῳ. εἰ δὲ ἀγράφως τὰς

omnino coram iisdem testibus, vno eodemque tempore, testamentum hoc absq; scriptura faciat; audientibus scilicet testibus.

SCHOLIA PSELLI.

Si quis per falsos testes litem obtinuerit, & supplicium sustinet, & abolitionem eorum, quæ iudicata sunt. Ceterum in testamento quinque testes adhibentor, & clare testantem audiunto, & sigilla sua tuto ponunto, in eadem omnes hora, ne testamentum rumpatur.

EIVSDEM.

Vltima voluntatis dispositio manibus quinque testium recte subscribitor eodem tempore, ac signator.

Testamenta in omnibus quidem ciuitatibus, & omnibus castris Romanis, vbi litterarum & legum scientia viget, secundum obseruationem indicatam fieri debent. In illis vero locis, in quibus raro litterati homines inueniuntur, loci consuetudinem vice legis recipimus. Nam si fuerint in iis locis periti litterarum, subscribant: vbi vero litterarum rudes sunt, etiam citra scripturam testimonia recipimus. Pauciores autem, quam quinque testes, esse non debent in testamento. modò testatoris voluntatem sciant. Et nota, quod in arcano testamento non scripti testes non admittantur. Immo testamentum arcanum non valet, nisi subscriptum sit etiam a testatore. Quam ob causam nec mulieres arcanum testamentum condunt, nec absq; scriptura.

Licet ipsimet imperatori, & Augustæ, testamentum condere, idque mutare. Licet etiam ei, qui heredem scripsit imperatorem, mutare testamentum, atque alium heredem scribere, quem vult.

Ex imperfecto testamento nemo succedit, nisi liberi parentibus suis.

Filius familias de castrensi peculio recte testatur.

Quære titulum IIII, eiusdem libri, DE EO, QVI ALIQVEM TESTARI PROHIBVERIT.

* *Si quis aliquem testari prohibuerit, vel quum testari cœpisset, perficere prohibuerit testamentum: tenetur quidem & læso ex caussa prohibitionis, hoc est ei, qui futurus erat heres, vel legatarius, nisi forte hic ipse prohibuerit. Ac si quid postea supereſt, fisco adplicabitur, & ipse in exsilio vitam reliquã absoluit, & si qua post horum solutionem ei superfuerint, confiscantur.* * Hæc debet esse lex vltima, C. si quis alt. vet.

Ait Prætor: SI TESTAMENTVM HABES, AVT DOLO MALO HABERE DESIISTI TESTAMENTVM EXHIBE. *Nam qui dolo malo non exhibet,*

τὰς διαθήκας, πάντως ὀφείλει τῶν αὐτῶν μαρτύρων, ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ καιρῷ τὴν διαθήκην ἀγεγράφως ποιεῖσθαι, ἀκμόντων δηλονότι τῶν μαρτύρων.

ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ.

Εἴ τις ψευδέσι μάρτυσι κατίσχει τὴν δίκης, καὶ κολασιν ὑφίσταται, καὶ λύσιν τῶν κεκριμένων. μάρτυρες δὲ παρεῖσθαι τὸ διαθήκη πίστε, καὶ ἀκροᾶσθαι σαφῶς τὴν διαθήκην, καὶ ἀσφαλῶς πᾶσαν τὰς ἑαυτῶν σφραγῖδας, ἐν ὥρᾳ πάσης τῇ αὐτῇ, ὡς μὴ ῥήγνυσθαι πάντων.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ.

Ἡ δίκη διάπαυσις πίστε χειρὶ μαρτύρων ὑποχαράσσω καὶ αὐτὸ καλῶς, καὶ σφραγίζω.

Αἱ διαθῆκαι ἐν πάσῃ μὲν πόλει, καὶ πᾶσι τοῖς κάστροις τοῖς Ῥωμαϊκοῖς, ἔνθα καὶ γραμμάτων ἐστὶν εἴδησις, καὶ νόμων, κατὰ τὴν εἰρημένην παραπήρησιν ὀφείλουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τοῖς τόποις, ἐν οἷς σπανίως ἔμπειροι γραμμάτων εὑρίσκονται, τὴν ἔρπε συνήθειαν αὐτὶ νόμου δεχόμεθα. ἐὰν γὰρ ὦσιν ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις ἔμπειροι γραμμάτων, ὑπογραφέτωσαν· ἔνθα δὲ εἰσὶν ἀγράμματοι, ἵνα καὶ ἀγεγράφως δεχόμεθα τὰς μαρτυρίας. ἐλάττονες δὲ τῶν πέντε μαρτύρων οὐκ ὀφείλουσιν ἐν διαθήκῃ εἶναι. ἵνα δὴ τοῦτο γνώσκωσι τὴν δὲ διαθηκῶν βούλησιν. καὶ σημείωσαι, ὅτι ἐν μυστικῇ διαθήκῃ ἀγράμματοι οὐ δέχονται μάρτυρες. ἀλλ' οὐδὲ μυστικὴ διαθήκη ἔῤῥωται, εἰ μὴ ἔστιν ὑπογεγραμμένη καὶ αὐτὸ δὲ διατιθεμένου. διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ γυναῖκες μυστικῶς διατίθενται, οὐδὲ ἀγράμματοι.

Ἐξέσω καὶ αὐτῷ τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ Αὐγούστῃ διαθήκην ποιεῖν, καὶ ἀναλάσσειν αὐτήν. καὶ τῷ γράψαντι τὸν βασιλέα κληρονόμον ἀναλάσσειν τὴν διαθήκην ἕξεσι, καὶ ἕτερον γράφειν, ὃν βούλεται.

Ἐξ ἁπλῆς διαθήκης οὐδὲς κληρονομεῖ, ἐὰ μὴ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἰδίους γονεῖς.

Ὁ ὑπεξούσιος εἰς τὰ φραπωτικὰ καὶ τὰ ἰδιόκτητα πεκούλια καλῶς διατίθεται.

Ζήτει τίτλον δ ἐξ αὐτοῦ βιβλίου, ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΩΛΥΟΝΤΟΣ ΤΙΝΑ ΔΙΑΘΕΣΘΑΙ.

Ἐάν τις κωλύσῃ τινὰ διαθέσθαι, ἢ ἀρξάμενον ἐὰν τὸν διατίθεσθαι κωλύσῃ πληρῶσαι τὴν διαθήκην, κατέχεται μὲν τῷ ζημιωθέντι τοφάσ τῆς κωλύσεως, ἤτοι τῷ μέλλοντι γράφεσθαι κληρονόμῳ, ἢ λήψεται εἰ μὴ οὕτως ἐκώλυσε· καὶ εἴ τι ἄλλο πρόσοδον μὴ τοῦτο, δημόσιον ἔσται· καὶ αὐτὸς ἐν ἐξορίᾳ τὸν λοιπὸν βίον καταλύῃ, καὶ ὅσα ἂν μὴ τὴν ἐκτίσιν φύτων αὐτῷ προσλειφθῇ, δημοσιεύεται.

Λέγει ὁ πραίτωρ· ΕΙ ΕΧΕΙΣ ΔΙΑΘΗΚΗΝ, ΕΙ ΔΟΛΩι ΕΠΑΥΣΩ ΕΧΕΙΝ, ΠΑΡΑΣΤΗΣΟΝ ΑΥΤΗΝ. ὁ γὰρ δόλῳ μὴ παρεστῶν, τῷ πρὸ πλασσγεγα-

falsi tenetur. Quippe testamenti ius publicum est, & quicumque vult, petit vt proferatur, siue propter caussam piam scriptam, siue propter legatum, aut hereditatem, vel nomine proprio, vel cognati.

TITVLVS XXXIII.
DE LIBERIS, ET POSTVMIS, ET EXHEREDATIS, ET PRÆteritis filiis.

Quære titulum VIII, eiusdem libri.

QVum quis dicit, FILIVS MEVS EXHERES ESTO, *siquidem solus est, valet: si vero multi, nullus exheres factus est. Nam propter nominis incertitudinē irrita sit in omnibus exheredatio.*

Si filius meus præteritus in testamento fuerit, testamentum non valet. Nam liberorum in testamento fieri mentio debet, nō modo eorum, qui rerum in natura sunt: verum etiam postumorum. Nam præteriti, scriptas hereditates rescindunt, & succedunt, & hereditatem partiuntur. Extraquam quod olim parentes potestatem habebant faciendi liberos suos exheredes etiam absque caussa. Deinceps vero nouella Iustinianea statuit, ne parentes id facere possint, nisi liberi se declarauerint ingratos erga ipsos, & nisi parentes etiam caussas ingratitudinis inscripserint expresse. Prohibuit quoq; ne relinquantur hereticis hereditates, aut legata: & ne parentes hæretici filios orthodoxos exheredes faciant. Nou. 115.

Sciendum, duplicem esse speciem heredum. Nam heres aut institutus est, aut substitutus. Ac institutus quidem est, qui confestim, & immediate relinquitur heres. veluti quum dicitur, PETRVS MIHI HERES ESTO. *Substitutus vero sit heres, quum testator dixerit:* SI MIHI PETRVS HERES NON ERIT, VEL HERES FACTVS INTRA PVBERTATEM DECESSERIT, PAVLVS HERES ESTO. *adeoq; substitutus est, qui ex defectu primi heredis succedit.*

Est & alia successionis species, quum quis a testatore iussus fuerit hereditatem eius adire, atq; illam alteri restituere, puta Lucio. Tunc enim is, qui rogatus est, vt hereditatem adeat, heres dicitur, ac tertiam bonorum partem retinet: Lucius vero fideicommissarius est, & in bessem hereditatis succedit. Conueniuntur etiam hi pro rata parte, ac pro rata parte agūt.

φίας νόμῳ κατέχεται. τὸ γὰρ δικαίωμα τῆς διαθήκης δημοσίον ἐστι, καὶ πᾶς ὁ βουλόμενος ζητεῖ τοῦτο προκομισθῆναι, εἴτε διὰ γεγραμμένην εὐσεβῆ αἰτίαν, εἴτε διὰ λεγάτον, ἢ κληρονομίαν, οἰκείῳ προσώπῳ ἢ συγγενικῷ.

ΤΊΤΛΟΣ ΛΓ.
ΠΕΡΙ ΠΑΊΔΩΝ, ΚΑΙ ΚΥΟΦΟΡΟΥμένων, καὶ ἀποκλήρων, καὶ ἀμνημονεύτων υἱῶν.

ζήτει τίτλον η τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

ΤΟ εἰπεῖν, ἈΠΌΚΛΗΡΟΣ ΥΌΣ ΜΟΥ ἔΣΤΩ, εἰ μὲν μόνος ἐστὶν, ἔρρωται. εἰ δὲ πολλοὶ, οὐδεὶς ἀπόκληρος ἐγένετο. διὰ γὰρ τὸ ἄδηλον τοῦ ὀνόματος, ἀκυροῦται ἡ ἀποκληρία ἐπὶ πάντων.

Ἐὰν ὁ υἱός μου ἀμνημόνευτος ἐν διαθήκῃ γένηται, οὐκ ἔρρωται ἡ διαθήκη. δεῖ γὰρ τοὺς παῖδας ἐν διαθήκῃ μνημονεύεσθαι, καὶ οὐ μόνον τοὺς ἐν φύσει, ἀλλὰ καὶ τοὺς κυοφορουμένους. ἐὰν γὰρ ἀμνημόνευτοι καταλειφθῶσιν, ἀνατρέπουσι τὰς γεγραμμένας κληροδοσίας, καὶ εἰσέρχονται, καὶ μερίζουσι τὴν κληρονομίαν. πλὴν τοπαλαιὸν ἐξουσίαν εἶχον οἱ πατέρες ἀποκλήρους ποιεῖν τοὺς παῖδας καὶ χωρὶς τινὸς αἰτίας. ὕστερον δὲ Ἰουστινιάνειος νεαρὰ ἐθέσπισε μὴ δύνασθαι τοῦτο ποιεῖν τοὺς γονεῖς, εἰμὴ ἀχάριστοι εἰς αὐτοὺς οἱ παῖδες ἀπελεγχθεῖεν, καὶ ἐγγράψωσι καὶ τὰς αἰτίας τῆς ἀχαριστίας ῥητῶς. ἐκώλυσε δὲ τοῖς αἱρετικοῖς καταλιμπάνεσθαι κληρονομίας, ἢ λεγάτα. ἀλλὰ καὶ τοὺς αἱρετικοὺς γονέας ἀποκλήρους ποιεῖν τοὺς ὀρθοδόξους παῖδας.

Γνωστέον, ὅτι τὸ εἶδος τῶν κληρονόμων διττόν ἐστιν. ὁ γὰρ κληρονόμος ἢ ἔνστατος ἐστὶν, ἢ ὑποκατάστατος. καὶ ἔνστατος μέν ἐστιν, ὁ αὐτίκα, καὶ ἀμέσως καταλιμπανόμενος κληρονόμος. οἷον τὸ εἰπεῖν· ΠΈΤΡΟΣ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΊΑΣ ΜΟΥ ἔΣΤΩ ΚΎΡΙΟΣ. ὑποκατάστατος δὲ γίνεται κληρονόμος, ὅταν εἴπῃ ὁ διατιθέμενος· ἘΑΝ ΜΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΉΣΗ, ΠΈΤΡΟΣ, Ἢ ΚΛΗΡΟΝΟΜΉΣΑΣ ἈΝΗΒΟΣ ἈΠΟΘΆΝΗ, ἔΣΤΩ ΠΑΎΛΟΣ ΚΛΗΡΟΝΌΜΟΣ. καὶ ἔστιν ὑποκατάστατος, ὁ * ἐξ ἀτυχίας τοῦ πρώτου κληρονόμου ἐρχόμενος. *ἐξ ἀποτυχίας

Ἔστι καὶ ἕτερον εἶδος κληρονομίας, ὅταν κελευσθῇ τὶς παρὰ τοῦ διατιθεμένου εἰσελθεῖν εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, καὶ ἀποκαταστῆσαι ταύτην ἑτέρῳ, οἷον τῷ Λουκίῳ. τότε γὰρ ὁ μὲν ἀξιωθεὶς κληρονομῆσαι, λέγεται κληρονόμος, καὶ παρακρατεῖ τὸ τρίτον τῆς οὐσίας· ὁ δὲ Λούκιος, φιδικομισσάριος, διαδεχόμενος τὸ δίμοιρον τῆς κληρονομίας. εὐθύνονται δὲ καὶ οὗτοι εἰς τὰς ἀγωγὰς ἀναλόγως, καὶ ἐνάγου-

ἐνάγουσιν ὡσαύτως. καταλιμπάνεται κληρονομία καὶ ὑπὸ αἵρεσιν. οἷον, ΠΈΤΡΟΣ ἔΣΤΩ ΜΟΥ ΚΛΗΡΟΝΌΜΟΣ, ἘΑΝ Ἡ ΝΑΥΣ ἔΛΘΗ ἈΠΌ ἈΣΊΑΣ, ἢ ἘΑΝ ΔΩΣΗ ΤΩΙ ΔΕΙΝΙ ΤΌΣΑΝΝ, ἢ ἘΑΝ ΠΡΆΞΗ ΤΌΔΕ, τυχὸν θεμιτὸν πρᾶγμα. καὶ ἀποβαινούσης τῆς αἱρέσεως, κληρονομεῖ. ὥσπερ οὐ κληρονομεῖ, ἐὰν οὐκ ἐξέλθῃ ἡ αἵρεσις. αἰσχρὰ δὲ ἡ αἵρεσις καὶ ἀδύνατος ἐντεθεῖσα, οἷον ἘΑΝ ΦΟΝΕΎΣΗ ΤΙΣ ΤΙΝΑ, ἢ ἘΑΝ ἈΨΗΤΑΙ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ, περιαιρεῖται. καὶ χωρὶς αἱρέσεως κληρονομεῖ ὁ γεγραμμένος.

ΤΊΤΛΟΣ ΛΔ.
ΠΕΡΙ ΔΙΑΘΉΚΗΣ ΣΤΡΑτιωτῶν.

Ὁ στρατιώτης ἐν ἐκστρατείᾳ ὤν, ὡς ἂν ἐθέλῃ, ἢ δύναται, διατίθεται. ἰδικὰ γάρ εἰσι τὰ τῶν στρατιωτικῶν διαθηκῶν νόμιμα. καὶ γὰρ ἀτελὴς εὑρισκομένη διαθήκη στρατιώτου, ἰσχύει ὡς κωδίκελλος.

Καὶ εἰς φανερὸν πρᾶγμα γράφει κληρονόμον ὁ στρατιώτης. ἐπειδὴ δύναται καὶ ἐκ διαθήκης, καὶ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖσθαι.

Ἐν τῇ αὐτῇ διαθήκῃ δίδωσι καὶ ἀφαιρεῖται κληρονόμον, ὅπερ ἐπὶ παγανῶν οὐ γίνεται.

Οἱ στρατιῶται ἐν στρατοπέδῳ διάγοντες, ὡς βούλονται [καὶ δύνανται] διατιθέσθωσαν. καὶ εἴτε ἐν τῇ ξιφοθήκῃ, ἢ τῇ ἀσπίδι γράμμασι τῷ ἰδίῳ αἵματι ἐρυθραινομένοις σημειώσονται, εἴτε εἰς κονιορτὸν, τουτέστιν εἰς τὴν γῆν γράψωσι τῷ ξίφει ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ, ἐν ᾧ ἐν τῷ πολέμῳ τῆς ζωῆς τὸν κληρὸν καταλιμπάνουσι, τὴν τοιαύτην βούλησιν ἰσχυρὰν εἶναι προσήκει.

ΤΊΤΛΟΣ ΛΕ.
ΠΕΡΙ ΚΩΔΙΚΈΛΛΩΝ, ΚΑΙ ἀπογραφῆς.

ζήτει τὸ βιβλίον τῶν Βασιλικῶν λϛ.

ΚΩδίκελλός ἐστιν ἐλλιποῦς ἐν διαθήκῃ γνώμης τοῦ διατιθεμένου ἀναπλήρωσις. μετὰ γὰρ τὸ ποιῆσαι τινὰ διαθήκην, ἐὰν ἐνθυμηθῇ καὶ ἕτερα, γράφει τὸν λεγόμενον κωδίκελλον, καὶ συγγράφει ἐν αὐτῷ τὰ ἐλλείποντα.

Ἀποτυχία διαθήκης, οἷον ὅταν ἀτελὴς κατελείφθη, ἀσφράγιστος τυχὸν, ἢ ἀνυπόγραφος, κωδίκελλον οὐ ποιεῖ· εἰ μὴ τοῦτο εἴπῃ ὁ διατιθέμενος, ὅτι ἘΑΝ ΜΗ ἸΣΧΎΗ ὡΣ ΔΙΑΘΉΚΗ, ἸΣΧΎΣΕΙ ὡΣ ΚΩΔΊΚΕΛΛΟΣ.

Δύναται γενέσθαι κωδίκελλος καὶ χωρὶς τοῦ προηγήσασθαι διαθήκην. ἔστι δὲ τὸ γνώρισμα τοῦ

Relinquitur hereditas etiam sub condicione. puta, PETRVS MIHI HERES ESTO, SI NAVIS EX ASIA VENERIT, *vel,* SI DEDERIT ILLI TOT NVMMOS, *vel,* SI HOC FECERIT, *puta rem licitam. Et quum euenit conditio, succedit: quemadmodum non succedit, si condicio non euenerit. Turpis vero & impossibilis condicio inserta, veluti,* SI QVIS ALIQVEM OCCIDERIT, *aut* SI CÆLVM ATTIGERIT, *tollitur. Etiam absq; condicione succedit scriptus heres.*

TITVLVS XXXIIII.
DE MILITARI TESTAMENTO.

MIles, qui est in expeditione, prout vult, aut potest, testatur. Nam peculiaria sunt militarium testamentorum iura. Quippe licèt inueniatur imperfectum militis testamētum, valet vt codicillus.

Etiam in rem certam miles heredem scribit. quandoquidem illi & ex testamenti tabulis, & ab intestato succeditur.

In eodem testamento miles & dat & aufert heredi, quod in paganis non fit.

Milites in expeditione degentes vti volunt [& possunt] testantor, ac siue quid in vagina, vel clypeo, litteris sanguine suo rutilantibus adnotauerint, aut in puluere, hoc est, in terra gladio inscripserint, sub illo ipso tempore, quo in prælio vitæ sortem derelinquunt, huiusmodi voluntatem stabilem esse oportet.

TITVLVS XXXV.
DE CODICILLIS, ET INVENTARIO.

Quære librum Basilicorum XXXVI.

COdicilli sunt imperfectæ in testamento voluntatis testatoris impletio. Nam postquam factum est testamentum, si & alia cogitauerit, scribit codicillos, quos vocant, & quæ desunt, in iis conscribit.

Defectus testamenti, puta quum relictum est imperfectum, verbi gratia, non signatum, vel non subscriptum, codicillos non facit: nisi testator hoc expresserit, videlicet, SI NON VALVERIT VT TESTAMENTVM, VALEBIT VT CODICILLVS.

Codicilli fieri possunt etiamsi testamentum non præcesserit. Est autem indicium codi-

cilli, & discrimen erga testamentum, huiusmodi. Nam in codicillis extraneum quis heredem scribere non potest, nec substitutionem facere: in testamento vero, potest. Sufficiunt autem pro codicillis inuenti quinque testes eodem tempore, licèt fortuito venerint. Vno tamen & eodem tempore ad auscultandum adhiberi debent.

Quum hereditas ad quemdam siue ex testamento, siue ab intestato delata fuerit, siquidem legitimum inuentarium fecerit, sdque inchoauerit intra dies XXX, & intra duos alios menses perfecerit: de iis dumtaxat tenetur, quæ inuentario continentur, licèt debita defuncti & legata, hæreditatem superent: modo sacramentum præstet, quod nihil celauerit. Si vero non fecerit inuentarium, horum omnium nomine tenetur, vt satisfaciat. Idem obtinet etiam in tutoribus & curatoribus, siue sint viri, siue mulieres. Tutores autem, & curatores, si non fecerint inuentarium, tenentur iureiurando in litem, ab heredibus defuncti præstando: vt quæcumq; illi iurauerint, cum taxatione præstent.

κωδικέλλου. καὶ ἡ ἀφορὰ πρὸς τὴν διαθήκην τοιαύτη. ἐν μὲν γὰρ τῷ κωδικέλλῳ οὐ δυνατόν τις γεάφειν ἐξωτικὸν κληρονόμον, οὔτε ἐποκατάστασιν ποιεῖν· ἐν δὲ τῇ διαθήκῃ, δυνατόν. ἀρκοῦσι δὲ τῷ κωδικέλλῳ εὑρεθέντες πέντε μάρτυρες ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ, εἰ καὶ κατὰ τύχην ἦλθον, πλεῖον ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ καιρῷ ὀφείλουσι πρόσληφθῆναι εἰς ἀκρόασιν. καιρῷ εὑρεθέντες

Ὅτε κληρονομία πρός τινα ἐκ διαθήκης, ἢ ἐξ ἀδιαθέτου κατέσχηται, εἰ μὲν πεισθῇ ἔννομον ἀπογεγραφὼ, ἀρξάμενον αὐτῆς ἐντὸς λ ἡμερῶν, καὶ δι' ἑτέρων δύο μηνῶν πληρῶν αὐτό· εἰς μένα ἐνέχεται τὰ ἐν τῇ ἀπογεγραφῇ περιεχόμενα, καὶ ὑπερβαίνουσι τούτου τὰ χρέα τοῦ τεθνηκότος, καὶ τὰ λεγάτα, μόνον διδοὺς ὅρκον περὶ ἀποκρύβης. εἰ δὲ μὴ ποιήσῃ ἀπογεγραφὼ, εἰς ταὐτὸ τοῦτο ἐνέχεται, ὥστε ποιεῖν τὸ ἱκανόν. τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ ἐπιτρόπων καὶ κουρατόρων, εἴτε ἄνδρες εἶεν, εἴτε γυναῖκες. οἱ δὲ ἐπίτροποι καὶ οἱ κουράτορες ἐὰν μὴ ποιήσωσιν ἀπογεγραφὼ, ὑπόκεινται τῷ ἐνδίκῳ ὅρκῳ τῶν κληρονόμων τοῦ τετνεῶτος· ὥστε τὰ δόξαντα μετὰ τάξατίων, ὅσα ἐπομόσωσι τιμᾶσθαι.

TITVLVS XXXVI.
DE TVTORIBVS ET CVRATORIBVS.

Quære librum Basilicorum XXXVI.

TVtores iure ciuili dantur ingenuis, qui seipsos defendere non possunt, hoc est, qui sunt impuberes. Impuberes autem dicuntur, masculi quidem, donec ætatis anni XIV impleti fuerint: feminæ, donec annum XII compleuerint.

Tutor vel a patre datur, vel a matre. Ac pater quidem etiam quum heredes & exheredes scribit liberos suos, recte dat eis tutorem, propter eam potestatem, quam in liberos habet: mater vero dumtaxat, quum eos heredes scripserit. Ac tunc confirmatur, cum examine.

Datur etiam a iudice tutor, quum prius liberis tutor a parentibus non est datus. Atque hic tutor legitimus dicitur, velut ex lege datus. Leges enim Romani vocant, quas Græci νόμους.

Exigitur a tutore, vt eorum nomine rationes reddat, quæ in rebus pupillorum egit: & conuenitur tam de iis, quæ facere oportuit, si nō fecit; quam quæ facta non oportuit, si fecit. Consimiliter etiam si maiores expensas ex probabili caussa tutor fecerit; in rationibus reddendis eas petit & accipit. Si qui vero cogniti fuerint ipso tutelæ tempore suspecti, hoc est,

ΤΙΤΛΟΣ Λ ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ.
ΠΕΡΙ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΚΑΙ ΚΟΥΡΑΤΟΡΩΝ.

ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν λζ.

Ἐπίτροποι δίδονται κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον ἐλεύθεροι, οἱ ἐκδικεῖν ἑαυτοὺς δι' ἀτελῆ τὴν ἡλικίαν μὴ δυνάμενοι, ἤγουν αὐθέντοι. αὐθέντοι δὲ λέγονται, οἱ μὲν ἄρρενες, ἕως οὗ πληρωθῶσι τὰ ιδ ἔτη τῆς ἡλικίας, αἱ δὲ θήλειαι ἕως οὗ πληρώσωσι τὰ ιβ.

Ἐπίτροπος ἢ ἀπὸ πατρὸς δίδοται, ἢ ἀπὸ μητρός. καὶ ὁ μὲν πατὴρ καὶ κληρονόμους καὶ ἀποκληρους γεάφων τοὺς υἱεῖς, καλῶς αὐτοῖς δίδωσιν ἐπίτροπον, διὰ ἣν ἔχει κατ' αὐτῶν ἐξουσίαν· ἡ δὲ μήτηρ, ὅτε κληρονόμους καὶ μόνον. καὶ τότε βεβαιοῦται μετ' ἐξετάσεως.

Δίδοται ἐπίτροπος καὶ ἀπὸ δικαστοῦ, ὅταν ἐ φύσωσιν οἱ γονεῖς δοῦναι τοῖς παισὶν ἐπίτροπον. ἐκλέγεται ὁ νόμιμος λεγόμενος, οἷον ὁ ἀπὸ τοῦ νόμου διδόμενος. λέγεται γὰρ οἱ νόμοι παρὰ Ῥωμαίοις λέγειν.

Ἀπαιτεῖται ὁ ἐπίτροπος λογοποιίαν ἐφ' οἷς ἐνήργησεν εἰς τὰ τοῦ ἐπιτροπεύοντος πράγματα. καὶ ἀγόμενος ἐφ' οἷς δέον ποιῆσαι, εἰ σὺν ἐποίησε, καὶ ἐφ' οἷς δέον μὴ ποιῆσαι, εἰ ἐποίησεν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐὰν ὑπερέξοδα ποιήσῃ ὁ ἐπίτροπος· ὁ λόγος, ἐν τῇ λογοποιίᾳ ζητεῖ καὶ ἀπολαμβάνει αὐτά. εἰ δέ τινες διαγνωσθῶσιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐπιτροπῆς ὕποπτοι, ἤγουν δόλεροὶ, ἢ δόλ-

καὶ ἔχοντες μετὰ τῶν νέων, ἐκδικώσοντας τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἐπίτροπου ἀνδρικόν ἐστιν ὀφφίκιον, καὶ γυναῖκες οὐκ ἐπιτροπεύουσιν, εἰ μὴ αἱ μητέρες τῶν ἰδίων παίδων. κουράτωρες δὲ δίδονται μετ' ἦθος τοῖς νέοις ἀνδράσι. δίδονται δὲ καὶ μανιώδεσι, καὶ ἀσώτοις, ἐπὶ διοικήσει καὶ διαθέσει τῶν πραγμάτων αὐτῶν.

Δίδοται κουράτωρ ἰδικὸς καὶ ἐπὶ δίκῃ, ὅταν ἀφήλιξ ἐναγων ἢ ἐναγόμενος μὴ ἔχῃ τὸν ἐκδικοῦντα.

TITVLVS XXXVII.
DE HEREDIBVS, ET FALCIDIA.

Quære librum Basilicorum XLI.

FAlcidia vsque ad liberos quatuor, tertia bonorum pars est: post quinque vero, & in pluribus, semissis. Et parentes postquam alicui liberorum, vel liberis partem sibi competentē, ex tertia bonorum parte, vel ex semisse reliquerint: quod superest, siue bessem patrimonii, siue semissem, quibus volunt relinquunt & largiuntur. Hoc autem excogitatum est per legem Falcidiam, vt liberis prospiceretur: quo naturales heredes prius sibi competentia cōsequantur, & exheredes non fiant, nisi conuicti fuerint esse ingrati.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΖ.
ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΑΛΚΙΔΙΟΥ.

ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν μα.

Ὁ Φαλκίδιος ἄχρι μὲν τῶν τεσσάρων παίδων τὸ τρίτον τῆς οὐσίας ἐστίν, ὑπὲρ δὲ πέντε καὶ ὑπὲρ πλείονας, τὸ ἥμισυ. καὶ οἱ γονεῖς μεθ' ὃ καταλίπωσι τὸ ἀρμόζον ἑκάστου μέρους ἢ τοῦ ἡμίσεως τῷ παιδὶ, ἢ τοῖς παισί· τὸ πλέον, ἤτοι τὸ δίμοιρον τῆς οὐσίας, εἴτε τὸ ἥμισυ, οἷς ἂν βούλωνται, καταλιμπάνουσι καὶ φιλοδωροῦσι. τοῦτο δὲ ἐπενοήθη τῷ Φαλκιδίῳ νόμῳ πρόνοια τῶν παίδων, ἵνα οἱ φυσικοὶ κληρονόμοι πρότερον θεραπευθῶσι τὰ εἰκότα, καὶ μὴ ἀποκληροι γίνονται, εἰμὴ ἀχάριστοι ἀπελεγχθεῖεν.

SCHOLIVM PSELLI.

Falcidia legis hæc est ratio. Si quis defunctus sit pater vnius filii, qui testamento scripto, filii mentionem in eo non fecerit, sed aliis hereditatem ex asse reliquerit: filius ille tertiam partem bonorum paternorum accipit. Sin defunctus duos in vita liberos genuerit, & neutrius meminerit in testamento condito: quilibet horum nonam paternæ substantiæ partem capiet: duodecimam vero, si quatuor sint liberi. Sin plures, quam quatuor: omnino semissu paternorum bonorum eis obtingit, de sententia Falcidiæ.

ΣΧΟΛΙΟΝ ΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ.

Ὁ νόμος ὁ Φαλκίδιος τοιαύτην ἔχει φύσιν. ἐάν τις τελευτήσῃ πατὴρ ἑνὸς παιδίου, γεγαμὼς δὲ δευτέρῳ, τῷ παιδὶ δὲ ἐκ ἐμνήσθη, ἀλλ' ἄλλοις καταλείπει ἀκίνητον τὸν κλῆρον· ὁ παῖς τὸ τέταρτον λήψεται τῶν πατρῴων. εἰ δ' ὁ πατὴρ ἔζησε παῖδας ἐν βίῳ δύο, ἕνδεκα μοιρῶν ἐμπεριέχουσι πᾶσαι ὁλοσχερῶς· ἕκαστος ἕξει ἕνατον τῆς πατρικῆς οὐσίας. δωδέκατον δέ, εἰ πλείονες τυγχάνουσιν οἱ παῖδες. εἰ δὲ πλείους τυγχάνουσι τῶν τεσσάρων, πάντες ἀποκληρονομοῦνται τῆς πατρικῆς οὐσίας μοίρας παντὸς ἡμίσεια, δοκοῦντος τοῦ Φαλκιδίου.

TITVLVS XXXVIII.
DE COLLATIONE.

COllationis hæc est ratio. Si voluerint emancipati liberi, quibus sua data est hereditatis portio, quum pater vel absque testamento decesserit, vel testatus quidem sit, sed eorum mentionem non fecerit: possunt ea conferre, quæ acceperunt, & permiscere cum bonis paternis, quæ tempore mortis inueniuntur: atque ita partiri æqualiter omnia cum reliquis fratribus, qui filiifamilias manserunt, & quibus sua hereditatis portio data non fuit.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΗ.
ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ.

Ἡ συνεισφορὰ οὕτως ἐστίν. ἐὰν οἱ κληροδοτηθέντες παῖδες αὐτεξούσιοι πλουτήσωσι τοῦ πατρὸς ἀδιαθέτου, ἢ διαθεμένου μὲν, μὴ μνημονεύσαντος δὲ τούτων, βουληθεῖεν· δύνανται συνεισφέρειν ἃ παρέλαβον, ἐ ἀνακοινοῦν ταῦτα μετὰ τῆς ἐν τῷ θανάτῳ ὑπερσκοπούσης οὐσίας τοῦ πατρὸς, καὶ ὁμοίως μερίζειν κατ' ἰσότητα πάντα μετὰ τῶν λοιπῶν * ἀδελφῶν τῶν ὑπεξουσίων μεινάντων τῷ πατρὶ, καὶ μὴ κληροδοτηθέντων.

* αὐταδέλφων

fraudulenti, vel qui lites cum ipsis minoribus habeant; a tutela remouentur.

Omnimodo tutela virile officium est, & mulieres tutelam non gerunt, nisi matres liberorum suorum. Curatores vero dantur a pubertate minoribus viri. Dantur etiam furiosis, & prodigis, vt eorum res administrent, ac recte constituant.

Datur etiam litis nomine specialis curator, quum minor vel actor existens, vel reus, defensorem non habet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TITVLVS XXXIX.
DE LEGATIS ET FIDEICOMMISSIS.

Quære librum Basilicorum XLIV.

LEGATVM *est donatio testamento relicta.*

Qui testandi potestatem habet, potest etiam legata relinquere.

Legatum sub conditione relinqui potest, SI PRIMVS IN CAPITOLIVM VENERIT.

Tam ciuitatibus, quam vicis, recte legata relinquuntur.

Qui legat, aut tutorem dat filiabus, non videtur etiam filiis legare, vel tutorem dare. Nam turpe est, adpellatione feminina sexum masculum comprahendi. Econtrario vero, filiorum adpellatione filiæ quoq; continentur.

Quum mater cum filio pubere naufragium patitur, prius ipsa mori præsumitur. Contrarium est in filiis, qui sunt impuberes.

Si quis aliquem scripserit heredẽ, aut substitutum, aut relicto ei legato iusserit, vt ipso morituro, vel post mortem suam, relictam sibi hereditatem vel ex asse, vel partem eius, vel aliquid aliud eius loco, cuidam alii restituat; atque acciderit, vt is, qui rem accepturus erat, ante illum decedat, qui iussus fuit ei reddere: relictum lucratur is, qui rei præstatione grauatus fuit.

Legata conditionalia, postquam exstiterit conditio, debentur. ideoque interim delegari non possunt.

Si plures conditiones disiunctiue adiecta fuerint, vnam impleri sufficit.

TITVLVS XL.
DE SVCCESSIONE COGNATORVM AB INTESTATO.

Quære librum Basilicorum XLV.

VNC *ab intestato successio competit, quum non secundum tabulas, aut contra tabulas est. Quod si, quum tempora largirentur, repudiata sit secundum tabulas bonorum possessio: ab intestato successio incipit. Nam qui repudiauit, non amplius eam petere potest.*

Sicut primo liberis secundum tabulas, vel contra tabulas bonorum possessio competit: ita & ab intestato, vel ex iure liberorum. Liberos autem intelligimus, quemadmodum & in bonorum possessione contra tabulas, tam naturales, quam adoptiuos, quamdiu in potestate fuerint. nam vbi sui iuris facti fuerint, bonorum possessionem non habent.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΘ.

ΠΕΡΙ ΛΕΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΤΑΛΙΜΠΑΝΟΜΕΝΩΝ.

Ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν μδ.

Λεγάτον ἐστὶ δωρεὰ, ἡ ἐν διαθήκῃ καταλειφθεῖσα.

Ὁ ἔχων τὴν διατιθεσθαι ἐξουσίαν, δύναται καταλιμπάνειν λεγάτα.

Δύναται τὸ αἱρεσιν καταλειφθῆναι λεγάτον, ἘΑΝ ΕΙΣΕΛΘΗ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΠΙΤΩΛΙΟΝ Ο ΠΡΙΜΟΣ.

Καὶ ταῖς πόλεσι, καὶ ταῖς κώμαις καλῶς λεγάτα καταλιμπάνεται.

Ὁ λεγάτων, ἢ δίδοὺς ἐπίτροπον τῇ γυναικὶ ἢ τοῖς υἱέσιν, ἢ δοκεῖ * οὗτος ἐᾶσαι λεγατεύειν, ἢ δίδοναι τὸν * τοῖς υἱοῖς ἐπίτροπον. αἰσχρὸν γάρ ἐστι, τῇ γυναικὶ πρόσοψορίαν τὸ ἄρρεν προέχειν. τἐναντίον δὲ τῇ προσοψορίᾳ τῶν υἱῶν καὶ αἱ θυγατέρες προέχουσι.

Ὅτε ἡ μήτηρ μετ' ἐφηβε παιδὸς ναυαγῇ, πρώτη κατὰ πρόληψιν τελευτᾷ. τοὐναντίον δὲ ἐπὶ υἱῶν.

Ἐάν τις γεάψῃ τινὰ κληρονόμον, ἢ ὑποκατάστατον, ἢ λεγάτων καταλείψας αὐτῷ κελεύσῃ μέλλοντι αὐτὸ τελευτᾶν, ἢ μετὰ τὴν ἰδίαν τελευτὴν, ἢ ὅλον καταλειφθὲν αὐτῷ, ἢ μέρος αὐτοῦ, ἢ ἕτερόν τι αὐτοῦ, ἑτέρῳ τινὶ ἀποκαλέσῃ καὶ συμβῇ πρότελευτῆσαι τὸν μέλλοντα λαμβάνειν τὸ κελευσθέντα αὐτῷ ἀποδοθῆναι· κερδαίνει τὸ καταλειφθέν, ὁ τῇ δόσει βεβαρημένος.

Τὰ αἱρετικὰ λεγάτα μὴ τὴν ἔκβασιν, τῆς αἱρέσεως κεχρεώστηται. ὅθεν οὐτε μεταφέρεται ἐν τῷ μεταξὺ δύνασθαι.

Ἐὰν αἱρέσεις πολλαὶ διαζευκτικῶς προγραφῶσιν, ἀρκεῖ μία πληρωθεῖσα.

ΤΙΤΛΟΣ Μ.

ΠΕΡΙ ΕΞ ΑΔΙΑΘΕΤΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΩΝ ΣΥΓΓΕΝΩΝ.

Ζήτει βιβλίον τῶν Βασιλικῶν με.

Τότε ἡ ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχὴ ἁρμόζει, ὅτε μή ἐστιν ἐκ διαθήκης, ἢ κατὰ τῆς διαθήκης. εἰ δὲ καὶ τῶν καιρῶν ἐνδαψιλευομένων προσαιτηθῇ ἡ ἐκ διαθήκης, ἀρχεται ἡ ἐξ ἀδιαθέτου. ὁ γὰρ προσαιτησάμενος οὐκ ἔτι δύναται αὐτῷ αἰτῆσαι.

Ὥσπερ τοῖς παισὶ πρώτοις ἐκ διαθήκης, ἢ κατ' αὐτῆς ἐναντίωσις ἁρμόζει, ἤτοι ἐξ ἀδιαθέτου, ἢ ἐκ τοῦ δικαίου τῶν παίδων. παῖδας δὲ νοοῦμεν, ὡς ἐπὶ τῆς κατὰ διαθήκης ἐναντιώσεως, φυσικοὺς καὶ θετούς, ἕως αὐτοῦσιν ἐξουσίοι. αὐτεξούσιοι γὰρ νομισθέντες, οὐκ ἔχουσι διαδοχήν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ΣΧΟΛΙΟΝ ΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ.

Κατὰ πλοῦς ἡ λεγομένη ἀδιάθητος βούτις. ὁ γὰρ μὴ διαθέμενος, καὶ ὁ μὴ κατὰ νόμους, καὶ ὁ ἐπὶ τῷ διαπεσεῖν ἔχων αὐτεξουσίαν διαθέμενος, καὶ ὅταν ἐστὶν ἄκυρος, καὶ χωρὶς κληρονόμου.

Scholium Psellı.

Pluribus modis intestatus dicitur, & qui testamentum non fecit, & qui non fecit secundum leges, & cuius testamentum ruptum est, & quum est irritum, & quum heredem caret.

ΤΙΤΛΟΣ ΜΑ.

ΠΕΡΙ ΒΑΘΜΩΝ ΣΥΓΓΕΝΩΝ, ΚΑΙ ΤΩΝ ἀγχιστῶν, καὶ τῶν *ὀνομασιῶν αὐτῶν. καὶ ὅτι ἴσως κληρονομοῦσιν οἱ ἐξ ἀρρενογενίας καὶ θηλυγενίας συγγενεῖς.

*ὀνομάτων

Τῶν συγγενῶν οἱ μὲν τῶν αὐτόντων εἰσὶν, οἱ δὲ τῶν κατιόντων, οἱ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου. καὶ οἱ μὲν αὐτόντες καὶ κατιόντες ἀπὸ πρώτου *βαθμοῦ ἄρχονται. οἱ ἐκ πλαγίου δὲ πρώτων οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἀπὸ δευτέρου ἄρχονται. διὸ καὶ δεῖ κληρονομίας ἢ δεκατοχῆς ζητεῖται, οὐ συμπρέχουσιν ἀλλήλοις πάντοτε οἱ ἐν αὐτῷ βαθμῷ ὄντες.

*βαθμούς

Ἐν τῇ Φυσικῇ συγγενείᾳ τὸν ζ βαθμὸν οὐ παρερχόμεθα. οὐ γὰρ ἡ Φύσις ἀνέχεται ὑπὲρ τοῦτον τὸν βαθμὸν τῇ ζωῇ τῶν ἀνθρώπων ἐπεκτείνεσθαι.

Ἐπειδὴ πᾶσα ἡ τοῦ ἠρρους ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχὴ τρισὶ γνωρίζεται τάξεσι, τουτέστι τῇ τῶν αὐτόντων, τῇ τῶν κατιόντων, καὶ τῇ τῶν ἐκ πλαγίου· πρώτῳ εἶναι τυποῦμεν τὸ τῶν κατιόντων διαδοχεῖον. εἴ τις γοῦν τῶν κατιόντων ὑπάρχει τῷ ἀδιαθέτως τελευτήσαντι, οἱασδήποτε Φύσεως ἢ βαθμοῦ, εἴτε ἐξ ἀρρενογενίας, εἴτε ἐκ θηλυγονίας καλουμένου· καὶ εἴτε αὐτεξούσιου, εἴτε ὑπεξούσιου· ἢ πάντων τῶν αὐτόντων καὶ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν προτιμᾶσθαι. καὶ γὰρ ὁ τελευτήσας ἕτερου ὑπεξούσιος ἦν, ὅμως οὗτος αὐτὸ παῖδας, οἱασδήποτε αὖ ὦσι Φύσεως ἢ βαθμοῦ, καὶ αὐτῶν τῶν γονέων προτιμᾶσθαι κελεύομεν. εἰ δέ καὶ τινες τῶν καλούντων προτελευτήσαιεν, οὗτοι ἐκείνων υἱοὺς, ἢ θυγατέρας, ἢ οὗτος ἄλλους καθόλως εἰς τὸν τοῦ ἰδίου γονέως τόπον ὑπεισελθεῖν κελεύομεν, τοσοῦτον ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ τελευτήσαντος λαμβάνοντας μέρος, ὅσονδήποτε αὖ ὦσιν, ὅσον ὁ αὐτῶν γονεὺς, εἰ ζῴη, ἐκομίζετο. οὐ γὰρ κατὰ κεφαλὰς, ἀλλὰ κατὰ σειρὰν ἡ ἀρχαιότης πρὸς τὴν διαδοχεῖον τούτου καλεῖ. ὅπερ καὶ τῆς τάξεως τὸν βαθμὸν ζητεῖσθαι οὐ βουλόμεθα, ἀλλὰ μετὰ τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων οὗτος ἐκ προτελευτήσαντος υἱοῦ ἢ θυγατρὸς ἐγγόνους καλεῖσθαι διατάζομεν. καὶ τοῦτο μὲν ἐπὶ τῆς τῶν κατιόντων διαδοχῆς ἐνεπωσάμεθα.

Ἀκόλουθον ἦν εἶναι καὶ ἐπὶ τῶν αὐτόντων διατάξασθαι, ὅπως αὖ εἰς τὴν τῶν καλούντων κληρεῖν διαδοχήν. εἰ τίνων ὁ τελευτήσας καλούσας ὧν μὴ καταλείπῃ κληρονόμους, πατὴρ ἢ μήτηρ, ἢ ἄλλοι γονεῖς οἱοῦπερ ὑπάρχησαν· πάντων τῶν ἐκ

Scholium Psellı.

Pluribus modis intestatus dicitur, & qui testamentum non fecit, & qui non fecit secundum leges, & cuius testamentum ruptum est, & quum est irritum, & quum heredem caret.

TITVLVS XLI.
DE GRADIBVS COGNATORVM, ET ADFINIVM, ET EORVM vocabulis. Et quod ex æquo sint heredes, tam qui a masculis, quam qui a feminis orti sunt propinqui.

COGNATORVM *alii sunt adscendentes, alii descendentes, alii ex transuerso. Et adscendentes quidem ac descendentes, a primo gradu incipiunt. Qui autẽ ex transuerso sunt, primum non habent, sed a secundo incipiunt. Quum vero de hereditate, vel bonorum possessione quæritur; non semper qui gradus eiusdem sunt, concurrunt.*

In cognatione naturali septimum gradum non excedimus. Nec enim vltra gradum illum natura vitam hominum porrigi patitur.

Quum omnis ab intestato generis successio tribus ordinibus cognoscatur, hoc est, adscendentium, descendentium, & transuersalium: primam descendentium successionem esse statuimus. Si quis ergo descendentium exstet ei, qui sine testamento decessit, cuiuscumque sexus aut gradus, siue masculus, siue feminea suboles procreatus, siue emancipatus, siue filius familias sit; is omnibus adscendentibus & ex transuerso cognatis sit potior. Quamuis enim defunctus, filius familias erat: tamen filios eius, cuiuscumque sexus gradus ve sint, ipsis etiam parentibus præferri iubemus. Si vero quidam descendentium prius decesserint, eius filios, vel filias, vel alios descendentes, in parentis sui locum iubemus succedere, tantam ex hereditate defuncti portionem capientes, quotcumque tamdem fuerint, quantam parens eorum si superstes foret, tulisset. Non enim secundum capita, sed secundum stirpes, antiquitas hos ad successionem vocauit. Siquidem in hoc ordine gradum spectari nolumus, sed vna cum filiis ac filiabus nepotes ex præmortuo filio vel filia vocandos sancimus. Et hæc quidem de successione descendentium statuimus.

Consentaneum vero nobis visum est, de adscendentibus quoque decernere, quomodo ad descendentium successionem vocandi sint. Itaque si defunctus heredes quidem ex descendentibus nullos relinquat, sed pater, aut mater, aliive parentes ei superstites sint: omnibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

illos ex transuerso cognatis præferendos sancimus, exceptis solis fratribus, fratrumq; filiis, qui ex utroq; parente coniunguntur cum defuncto, veluti per sequentia declarabitur. Si vero plures adscendentium supersint, eos præferendos iubemus, qui gradu propiores inuenti fuerint; tam mares, quã feminas; paterni siue materni generis. Quod si gradu eodem fuerint, ex æquo hereditas inter eos diuidetur, vt semissem capiant omnes paterni generis adscendentes, quotcumque numero fuerint: reliquum vero semissem materni generis adscendentes, quotquot eorum reperiri contigerit. Si vero cũ adscendentibus inuenti fuerint etiam fratres, qui ex alterutro parentum cum defuncto coniungantur: cum propioribus gradu adscendentibus ii vocabũtur, licèt ipse pater aut mater fuerint; diuidenda scilicet inter eos hereditate pro numero personarum, vt tam adscendentium, quam fratrum quisque portionem æqualem consequatur. Quin & fratrum filii partem parentis sui capiunt.

Superest, vt & tertium ordinem definiamus, qui ex transuerso dicitur; vt hac etiam parte constituta, lex vndique perfecta reperiatur. Itaq; si defunctus nec descendentes, nec adscendentes reliquerit: primos ad successionem vocamus fratres atq; sorores, ex eodem patre ac matre procreatos; itidemq; fratrum filios, quos & vnà cum parentibus ad successionem vocauimus. His autem non existantibus secundo loco eos fratres ad successionem vocamus, qui ex vno parente cum defuncto coniunguntur. siue per solum patrem, siue per matrem. ac siquidem defuncto fratres eiusmodi existent, & alterius fratris aut sororis iam præmortuorum filii: ad successionem hi cum patruis & auunculis vocabũtur, tam masculis, quam feminis; & quotquot illorum fuerint, tantam ex hereditate partem capient, quantam eorum parens consequuturus erat, si vixisset. Vnde consequitur, vt si forte præmortuus frater, cui filii superstites sunt, per vtrumq; parentem iam defunctæ personæ iungebatur, hoc est, si germanus frater erat; superstites vero fratres per solum forte patrem, vel matrem ei coniungantur: illius liberi patruis suis præferantur, quãuis gradu tertio sint. Huiusmodi vero priuilegium, in eodem cognationis ordine, solis fratrũ sororumq; filiis aut filiabus damus; vt in parentum suorum iura succedant. Quippe nulli prorsus alii personæ, quæ hoc ordine venit, hoc ius concedimus.

πλαγίου συγγενῶν τούτου παραμαθεῖν δεομένους, ἐξηρημένων μόνων ἀδελφῶν καὶ ἀδελφοπαίδων ἐξ * ἑτέρου γονέως συναπομένων τῷ τελευτήσαντι, ὡς διὰ τῶν ἑξῆς δηλωθήσεται. εἰ δὲ πολλοὶ τῶν ἀνιόντων παρεισιν, τούτους παραμᾶς καλοῦμεν, οἵτινες ἐγγύτεροι τῷ βαθμῷ εὑρεθεῖεν, ἄρρενές τε καὶ θηλείας· εἴτε παρὰ πατρὸς, εἴτε παρὰ μητρὸς εἶεν. εἰ δὲ τὸν αὐτὸν ἔχουσι βαθμὸν, ἐξίσης ἡ κληρονομία εἰς αὐτοὺς διαμερισθήσεται· ὥστε τὸ μὲν ἥμισυ λαμβάνειν πάντας τοὺς παρὰ πατρὸς ἀνιόντας, ὁσουσδήποτε ἂν ὦσι· τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἥμισυ τοὺς παρὰ μητρὸς ἀνιόντας, ὁσουσδήποτε ἂν αὐτοὺς εὑρεθῆναι συμβαίη. εἰ δὲ μετὰ τῶν ἀνιόντων εὑρεθῶσιν ἀδελφοὶ, ἢ ἀδελφαὶ, ἢ ἀδελφέπαιδες, ἐξ ἑκατέρων γονέων συναπόμενοι τῷ τελευτήσαντι, μετὰ τῶν ἐγγυτέρων τῷ βαθμῷ ἀνιόντων κληθήσονται, εἰ καὶ πατὴρ ἢ μήτηρ εἴησαν. διαιρεθήσεται * αὐτῆς δηλονότι ἡ κληρονομίας καὶ τῶν τοιούτων τῶν προσώπων ἀριθμόν· ἵνα καὶ τῶν ἀνιόντων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἕκαστος ἴσην ἔχοιεν μοῖραν· ἀλλὰ καὶ οἱ ἀδελφόπαιδες τὴν μοῖραν τοῦ ἰδίου πατρὸς λαμβάνουσιν.

Ὑπόλοιπόν ἐστιν, ἵνα καὶ τὸ τρίτον ὀρίσωμεν τάξιν, ἧπερ ἐκ πλαγίας καλεῖται, ἵνα καὶ τοῦτο ἐξ ἅπαντος διατετυπωθέντος, παντελὴς ὁ νόμος τέλος εὑρεθῇ. εἰ γοῦν ὁ τελευτήσας μὴ δὲ καλιόνας, μὴ δὲ ἀνιόντας καταλείψῃ, πρώτους τοὺς τὴν κληρονομίαν καλοῦμεν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφὰς, τούτους ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς τεχθέντας· ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἀδελφοπαῖδας, ἐς καὶ μετὰ τὸν πατέρων εἰς τὴν κληρονομίαν ἐκαλέσαμεν. τούτων δὲ μὴ ὄντων, ἐν ὁμοίᾳ πάξει ἐκείνης τοὺς ἀδελφὰς ἐν τῇ κληρονομίᾳ καλοῦμεν, εἴτινες ἐξ ἑνὸς γονέως συνάπτουσι τῷ τελευτήσαντι, εἴτε διὰ πατρὸς μόνης, εἴτε διὰ μητρός. καὶ εἴγε τῷ τε διὰ τήσαντι ἀδελφῷ ὑπῆρξαν τοιαῦται τινὲς, καὶ ἑτέρας ἀδελφῷ ἢ ἀδελφῆς παρετελεύτησαν αὐτοῦ παῖδες, κληθήσονται πρὸς τὴν κληρονομίαν ἅτε μετὰ πατρὸς καὶ μητρὸς ἀνιόντες, ὁσουσδήποτε ἂν ὦσι, τοσοῦτον ἐκ τῆς κληρονομίας λήψονται μέρος, ὅσον ὁ αὐτῶν γονεὺς ἤμελλε λαμβάνειν, εἰ ἔζη. ὅθεν ἀκόλουθόν ἐστιν, ἵνα εἰ τυχὸν ὁ παρετελεύτησας ἀδελφὸς, ἧ οἱ παῖδες παρῆσαν, δι' ἑκατέρου γονέως τῷ νεῦν τελευτήσαντι παρόντα σωπᾶτο, ἤγουν ἀμφιθαλὴς ἦν ἀδελφὸς, εἰ ἦ παρόντες ἀδελφοὶ διὰ πατρὸς μόνης τυχὸν ἢ μητρὸς αὐτοῦ συνήπτοντο, προτιμηθῶσιν οἱ τούτου παῖδες τῶν ἰδίων θείων, εἰς τρίτου βαθμόν. τὸ δὲ τρίτον τοῦτο μόνον παρέχομεν τοῖς τῶν ἀδελφῶν ἀρρένων ἢ θηλείων υἱοῖς ἢ θυγατράσιν· ἵνα εἰς τὰ ἴδιων γονέων δίκαια ἀποδόλθωσιν. ἐδενὶ γὰρ ἄλλῳ παντελῶς παρόντων ἐκ τούτων τῆς ἐξέως δρομένων τὸ δίκαιον συγχωρεῖμεν.

ἐπὶ τῆ

* ἐπὶ τοίνυν τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς παισὶ τοιοῦτον παρόμοιον δεδώκαμεν, ἵνα τὸν τῶν γονέων ὑποδεχόμενοι τόπον, μόνοι τρίτοι ὄντες βαθμῷ, μετὰ τῶν ἐκ πρώτης καὶ δευτέρου βαθμοῦ πρὸς τὴν κληρονομίαν καλῶνται· ἐκεῖνο παρόδηλόν ἐστιν, ὅπι τῶν θείων καὶ τελευτήσαντος, ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν, εἴτε πρὸς πατρὸς, εἴτε πρὸς μητρὸς εἶεν, παρομοίως· εἰ καὶ ἐκεῖνοι τρίτον ὁμοίας συγγενείας βαθμὸν ἔχοιεν. ἐὰν δὲ μήτε ἀδελφὰς, μήτε παῖδας ἀδελφῶν, ὡς εἰρήκαμεν, ὁ τελευτήσας καταλείψῃ· πάντας τοὺς ἐφεξῆς ἐκ πλαγίας συγγενεῖς πρὸς τὴν κληρονομίαν καλοῦμεν, κατὰ τὸν ἑνὸς ἑκάστου βαθμοῦ προτίμησιν· ἵνα οἱ ἐγγύτεροι τῷ βαθμῷ, αὐτοὶ τῶν λοιπῶν προτιμῶνται. εἰ δὲ πολλοὶ τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ εὑρεθῶσι, κατὰ τὸν τῶν προσώπων ἀριθμὸν μεταξὺ αὐτῶν ἡ κληρονομία διαμερισθήσεται, ὥσπερ κατὰ κεφαλὴν ἤπι προσωπικῶς εἰ ἡμέτεροι λέγοιτο νόμοι· καὶ τε ἐξ ἀρρενογονίας, καὶ τε ἐκ θηλυγονίας τῷ τελευτήσαντι συγγένειαν προσήκωσι.

Θεραπεύομεν ἅπαντας ἀφόρους τὰ εἰκότα ὑπολαύειν πραγμάτων τε οἰκείων, καὶ πῶς ἂν βεβαιώσαιεν ὅτι οὐ σφῶν αὐτῶν κληρονόμους. ἐπίναι ἢ τῶν παίντων μηδένα καθάπαξ τῶν ἐκείνων οὐσιῶν, ἢ οὐ τούτων δεδόχους ζημίας ἐπιβάλλειν, ἢ πίτλους ἢ σφραγῖδας ὑπιμδέναι τοῖς πράγμασι, πλὴν τοῖς ἡμετέροις νόμοις δοκιμῶ. καὶ τὰς ἐξ ἀδιαθετησίας κλήσεις ἐπὶ τοῖς τούτων δεδόχοις βεβαιοῦμεν, καὶ τὰς τελευτώσας τούτων βουλήσεις νομίμως ποιήσας ἐκ αἱρούμεθα. εἰ γὰρ ἀρχὴν ποιοῦμεν ἀεὶ μεταμνῶμεν δεῖ τὸ ἐπιτελῶν δύνασθαι, καὶ ἐπὶ τούτου θεραπείας πολλὴ τις τῷ ἡμετέρῳ κράτει καθίηκε φροντίς· πῶς ἂν αὐ καὶ τοῦτο τὸ μέρος ποιησόμεθα αὐτῶν, καὶ τῆς ἡμετέρας προθυμίας μεταδοίημεν διεργεσίας; πῶπε γὰρ θεῷ δοκοῦμεν πεπεῖσθαι, καὶ τούτῳ τῷ δικαιοσύνῳ εἶναι φαμὲν, καὶ τὴν βασιλείαν ἡμῶν ἐκ τούτων ἀσφαλῆ τε καὶ ἀπέραντον ἔσεσθαι πεπιστεύκαμεν.

Συναριθμεῖσθω τοίνυν καὶ οὗτος ὁ νόμος τοῖς ἄλλοις ἡμῶν κατορθώμασι, καὶ τὸ ὑπήκοον τῶν πρώην λυπηρῶν ἀπηλλαγμένον, καὶ τὸ σωτῆς ἠξιωμένον τοῦ ἡμετέρου κράτους προνοίας, θεῷ τε, καὶ μετ' ἐκεῖνον ἡμῖν χάριτας ὁμολογείτω· τὸ θεῖον δυσχερῶς ἐξιλεούμενον, ἵνα καὶ τῶν πολεμίων κρατήσωμεν, πολλῆς ὑπερ καὶ ἄλλης μεταδοίημεν ἀσφαλείας.

ΤΙΤΛΟΣ ΜΒ.
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡΞΕΩΝ ΜΗΤΡΙΚΩΝ.

Τὰ μητρῶα παρήγματα εἰς τοὺς παῖδας πα-

Quando igitur fratris sororisque liberis tale priuilegium tribuimus, vt in locum parentum succedentes, licèt tertii gradus existant, soli cum iis, qui primo secundoque gradu sunt, ad successionem vocentur: hoc sane manifestum est, eos patruis defuncti, maribus atque feminis, paterno materno ve genere prognatis, præferri; quamuis ii tertium similiter cognationis gradum obtineant. Si vero nec fratres, nec fratrum liberos, ceu diximus, defunctus reliquerit: omnes deinceps sequentes ex transuerso cognatos ad successionem vocamus, secundum vniuscuiusque gradus prærogatiuã; vt gradu propiores, ceteris præferantur. At si plures eiusdem gradus inueniantur, pro numero personarum inter eos hereditas diuidetur; quod in capita, siue personas, nostræ leges adpellant: siue per masculum, siue femineum sexum, cognatione defunctum adtingant.

Sancimus, vt vniuersi citra inuidiam & rebus iuribusque suis perfruantur, & ad suos ea transmittant heredes. Penitus autem nemo omnium patrimonia ipsorum inuadat, aut successores horum damnis adficiat, aut titulos siue sigilla rebus imponat, præter legum nostrarum sententiam. Nam & vocationes ab intestato, in horum successionibus, confirmamus; & vltimas ipsorum voluntates legitime procedentes non rescindimus. Nam si semper excubamus, & solliciti sumus, vt subditi bonis gubernentur legibus, & si de ipsorum tractatione magnam potestas nostra curam sustinet: quomodo non hac etiam in parte prospiceremus eis, & beneficentiam nostram perlubenter ipsis impertiremus? Hæc enim placere Deo persuasi sumus, & hoc iustitiæ munus esse adserimus, & imperium nostrum per hæc tutum, acturbarum expers fore credimus.

Connumerator igitur hæc quoque lex inter alias præclaras actiones nostras, & subditi superioribus liberati molestiis, ac tanta adfecti a maiestate nostra prouidentia, Deo simul, & secundum Deum nobis gratias agant: precibus diuinum numen placantes, vt hostibus superatis, aliam quoque maiorem securitatem eis impertiamur.

TITVLVS XLII.
DE BONIS MATERNIS.

Bona materna, quæ ad filios in potestate

Universidad de Deusto
Biblioteca

patris sui constitutos deuoluta fuerint, ita patris sint, post obitum matris scilicet; vt utendi fruendi dumtaxat ipse potestatem habeat, earum dominio ad liberos pertinente. Debent autem parentes omnem tuendæ rei diligentiã adhibere, litesque liberorum in iudicio persequi, tam per se, quam per procuratores, & sumtus ex fructibus facere. Quod si quando de rebus his pater aliquid alienauerit, hoc ipsum liberi post emancipationem repetere ac vindicare possunt.

Si matre adhuc viua filios emancipari a patre contigerit, accipit pater a morte matris ex bonis maternis vnius ex liberis portionem vtendam fruendam. Nam filiorum familias portiones dumtaxat in vniuersum vtendas fruendas accipit, adeo quidem, vt etiam si secundas cõtraxerit nuptias, vsumfructum horum maternorum bonorum non amittat, nec liberis licitum sit, aut aliis ex eorum persona contra patres impudentem vocem & accusationem proferre.

Si vero pater filium emancipauerit, retinet semissem maternorum bonorũ vtendum fruendum, & semissem dat filio.

Tam vir, quam mulier, ab intestato inuicem sibi ex asse secundum ius antiquum succedant, & hereditatem defuncti superstes adeat, quoties sane cessat omnis adscendentium, vel descendentium, vel cognatorum legitima naturalis ve successio, fisco excludendo.

Armenii secundum leges Romanorum sese gerant, & iuxta formam successionũ, quam sanciuimus, & ipsi sibi inuicem succedant.

Scholivm Pselli.

Mulier, quæ post viduitatem ad secundas nuptias non transiit, hereditatem paternam cum liberis partitur, & æqualem cum vno ex liberis portionem accipit, tam vsusfructus, quam proprietatis ratione. Idem a diuerso etiam viro competit.

Titvlvs XLIII.
DE DONATIONIBVS, QVÆ FIVNT INTER VIVOS.

Quære librum Basilicorum XLVII.

Donat aliquis aut absque conditione, numquam vt adimi possit, ex mera largitate, quæ sola proprie donatio dicitur: vel quum aliquid sequutum fuerit, quæ est donatio sub conditione: vel sine conditione quidem, sed tamen vt si quid fiat, irrita sit; quæ est donatio, quæ sub conditione soluitur; qualis est mortis causa donatio. veluti quum quis donat,

ελελῃθοτα, οὖν ὄντας ὑπεξουσίους ἴδιά πατρὸς, διαφερέτωσαν τῷ πατρὶ, μὴ πλοῦτιλῳ δηλαδὴ ὁπὸ τῆς μητρὸς, ὥστε αὐτὸν ἔχειν μόνῳ τ χρῆσιν, τὼ ἢ δεσποτείαν αὐτῶν τοῖς παισὶ διαφέρειν. πᾶσαν ἢ ἀπουδὼ καὶ ὀπιμέλειαν ποιεῖσθαι χρὴ τὸ πρᾶγμα οὖν πατέρας, ἐπὶ τὰς ἀγωγὰς τῶν παίδων ἐκβιβάζειν ἐν δικαστηρίῳ, καὶ δι' ἑαυτῶν, καὶ δι' ἐντελέων, καὶ ἐκδαπανᾶν ἐκ τῶν καρπῶν. ἐαὺ δὲ ἐκποιήσηταί τι ὁ πατὴρ, δύνανται οἱ παῖδες μετὰ τὼ αὐτεξουσιότητα ἀναζητεῖν, καὶ ἀναλαμβάνεσθαι αὐτό.

Ἐαὺ ἔτι πλείονος τῆς μητρὸς συμβῇ οὖν παῖδας αὐτεξουσίους γενέσθαι τῷ δὲ πατρὸς λαμβάνει ὁ πατὴρ μετὰ πλοῦτιλῳ τῆς μητρὸς ἐκ τῶν μητρῴων πραγμάτων ἑνὸς παιδὸς μῖραν εἰς χρῆσιν. τῶν γὰρ ὑπεξουσίων μόνων τὰ μέρη ἔχει ἐξ ὁλοκλήρου ἐν χρήσῃ· ὥστε καὶ δὺ προσεμήσῃ, τὼ χρῆσιν τῶν μητρῴων πραγμάτων μὴ ἀφαιρεῖσθαι, μὴ δὲ τοῖς παισὶν ἐξεῖναι, ἢ ποσὶν ἑτέροις ἐκ προσώπου αὐτῶν κατὰ τῶν πατέρων αἰσχιστην φωνὼ καὶ αἰτίασιν ὑπὲρ προιέναι.

Ἐαὺ ἢ ὁ πατὴρ ποιήσῃ αὐτεξέσιον τ υἱὸν, πραγκρατεῖ τὸ ἥμισυ τ μητρικῶν πραγμάτων εἰς χρῆσιν, τὸ ἢ ἥμισυ δίδωσι τῷ υἱῷ.

Καὶ ἀνὴρ καὶ γυνὴ ἐξ ἀδιαθέτου ἀμοιβαδὸν ἑαυτοῖς εἰς ὁλόκληρον κατὰ τὸ δίκαιον νόμιμον ὑπεισερχέσθωσαν, καὶ κληρονομείτω τὸν πλοῦτησαντα ὁ περιλιμπανόμενος, ὁπόκις δέρει πᾶσα αἰώντων, ἢ καὶ ὀντων, ἢ συγγενῶν νόμιμος ἢ φυσικὴ διαδοχὴ, ἕ δημοσίᾳ ὑποκειμένῳ.

Οἱ Ἀρμένιοι τοῖς νόμοις τ Ῥωμαίων ὁμοίως πολυτελεύσθωσαν, καὶ κ τὸ δόγμα ὧν ἐθεσπίσαμεν κληρονομιῶν, κ αὐτοὶ ἀλλήλοις κληρονομείτωσαν.

ΣΧΟΛΙΟΝ ΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ.

Γυνὴ ἢ μετὰ χήρευσιν μὴ δευτερογαμοῦσα, συνεπῆς πρεσβείαται τὸν κλῆρον τῶν παίδων, λαμβάνει τὸ ἰσοστάσιον μοῖραν ἐπὶ τῷ παίδων, & κ' χρῆσιν κατ' αὐτὴ, & κ' διαπόνου. ἡ σὴ αὐτὴ αἰσπροφὴ & τῷ αἰδρὶ πυγκλήτῳ.

ΤΙΤΛΟΣ ΜΓ.
ΠΕΡΙ ΔΩΡΕΩΝ ἘΝ ΖΩΗ͂ι γινομένων.

ζήτει βιβλίον τ Βασιλικῶν μ ζ.

Δωρεῖται τὶς ἢ χωρὶς αἱρέσεως καὶ ἀναφαιρέτως κατὰ φιλοτιμίαν, ἤτις καὶ μόνη κυρίως δωρεὰ λέγεται· ἢ ὅταν προσκαλεσθῇ τι, ὅ ἐστι δωρεὰ ὑπὸ αἵρεσιν· ἢ χωρὶς αἱρέσεως μὲν, ἐφ' ᾧ δὲ συμβαίνοντος πινὸς ἀναλυθῆναι αὐτὼ, ὅ ἐστι δωρεὰ ὑπὸ αἵρεσιν ἀναλυομένη, οἵα ἐστὶν ἡ θανάτου αἰτία. ὡς ὅταν τὶς δωρεῖται, δεδιὼς

δεδιὼς θάνατον ἐν πολέμῳ καὶ καταπλῳ, ὥστε μὴ τῷ πλοῦτιλῳ αὐτοῦ ἔχειν τὸ δεδωρημένον τὸν ἀνθρωπον, ἐὰν ἡ δωρεά. καὶ ἡ εἰς μνησθὼ διάθεσις, τοῦ ἀναλαβεῖν παύτω, εἰ μὴ γάμου ἐγένετο.

Ἢ ἄστερον δωρεὰ ἐρρωται. οἷον εἰς πόρνιν.

Ὁ δωρούμενος οὐ δίδωσι τούτους ὑπὸ ὑπερθέσεως. οὐ γάρ ἐστιν ἡ δωρεὰ τῶν καλῇ πίστει.

Δυνατή τις καὶ μέλλουσαν δωρεῖσθαι ἀγωγὴν δύνασθαι.

Δυνατή τις καὶ ἀγνώστῳ δωρεῖσθαι, καὶ καὶ ἄγνωστός ἐστιν, ἰσχύει· ἐαὺ ἐξ ἄλλων ὑποδείξεων τὸ πρᾶγμα δείκνυται.

Δεῖ τὼ δωρεὰν ἄχρι πενταετίας νομισμάτων ἐρρῶσθαι, καὶ μὴ ἐμφανισθῇ. ἐξηρημένων τῶν βασιλικῶν δωρεῶν, κ τ ὑπευθύνως λεγομένων, κ τ εἰς μνησθὼ διδομένων.

Πᾶσα δωρεὰ τελεία γινομένη, οὐκ ἀνατρέπεται, εἰ μὴ ἐξ ἀχαριστίας. οἷον, ἐαὺ σφοδρῶς ὑβρίσῃ τὸν δωρησάμενον, ἢ χεῖρας ἐπιβάλῃ, ἢ ζημίαν μεγίστην ἐπενέγκῃ, ἢ εἰς τὼ ζωὼ ἐπιβουλεύσῃ, ἢ τινὰ σώματος ποιήσῃ, καὶ μὴ ποιήσῃ ἐπὶ τούτων τῶν αἰτίων ἀνατρέπεται. μέχρι δὲ τῶν πρώτων προσώπων ἔστι κρατεῖ, ἀμὼ & εἰς κληρονόμους ἐπεκτείνεται δωρεαί.

mortem veritus in prælio, & nauigatione; vt post eius mortem habeat rem donatam is, cui fit donatio. Et adfectio erga sponsam quoque talis est, vt rem donatam sponsus recipiat, si nuptiæ sequutæ non fuerint.

Etiam inhonesta donatio valet. veluti circa meretricem.

Qui donat, vsuras ex mora non præstat. nam donatio non est ex bonæ fidei contractibus.

Potest aliquis etiam futuram actionem alicui donare.

Potest aliquis etiam ignoto donare. Ac donatio tametsi sine scriptura sit, valet; si ex aliis probationibus res ostenditur.

Donatio vsque ad quingentos aureos valere debet, licèt insinuata non sit: exceptis donationibus imperialibus, & iis, quæ in pias causas fiunt; & quæ sponsæ dantur.

Omnis donatio, quæ perfecta est, non reuocatur; nisi ex caussa ingratitudinis puta si quis donanti atrocem iniuriam fecerit, vel manus intulerit, vel iacturam maximam ingesserit, vel vitæ fuerit insidiatus, vel quæ dam facere pactus sit, nec fecerit. Ex his enim caussis rescinduntur. Valet autem hoc dumtaxat ad primas vsq; personas, nec ad successores transire potest.

ΤΙΤΛΟΣ ΜΔ.
ΠΕΡΙ ΤΩ͂Ν ΜΕΤΑ͂ ΘΆΝΑΤΟΝ δωρεῶν.

Τρία εἰσὶν εἴδη τῶν θανάτου αἰτία δωρεῶν. ἓν μὲν, ὅτε μηδενὸς ἐπηρτημένου φόβου δωρεῖται, διὰ μόνου τ ὑποψίαν θανάτου. δεύτερον δὲ, ὅτε τὶς διὰ τὸν ἐπηρτημένον θάνατον δωρεῖται, ἐφ' ᾧ & διαχρῆμα δεσπόσαι τὸν λαβόντα. τρίτον, ὅτε διὰ κίνδυνον δίδοται, ἐφ' ᾧ τὸν λαβόντα μὴ δεσπόσαι, ἐμὲ ὁ δεδωκὼς ὑποθανεῖν.

Οὐ μόνον ὁ νοσῶν δυνάμει δωρεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ὁ κινδύνων ληστῶν ἢ πολεμίων ἢ λαοβόλων, ἢ ἀνδρὸς δυνατοῦ, ἢ ναυαγίου, ἢ γήρως. πάντα γὰρ ταῦτα κινδύνου ἐστὶ σημαντά.

Ἐ ἐὰν ὁ θανάτου μὴ ἐπακολουθήσῃ, τὸ τέλος οὐκ ἔχει ἡ θανάτου αἰτία δωρεά.

Ὅσα ἐστὶν ἐν λεκάνῃς, ταῦτα κρατεῖ καὶ ἐν ταῖς θανάτου αἰτίαις δωρεαῖς. δυνάμει γὰρ ὁ δωρησάμενος οὓς βουληθῇ ὅρους ἐντάξαι αὐτῇ, καθάπερ Ἰουλιανὸς ὁ σοφώτατος νομοθέτησε, τότε δύνασθαι ἀνακαλεῖσθαι τὼν δωρεὰν, * τὸ αἱρεῖν τὸν μέτελλον, & λοιπὰ, ὅσα κ τὸ βλητὸν τῷ δωρησαμένῳ, γένοιτο.

* ὅπερ τὸ αἱρεῖν κ μέλλον,

Universidad de Deusto
Biblioteca

TITVLVS XLV.
DE DOMINIO VARIIS MODIS PER LONGI TEMPORIS possessionem adquirendo.

Quærelibrum Basilicorum L.

VEliure naturali siue gentium, vel ciuili res nanciscimur. Omnia igitur animalia terrestria, marina, aeria, capientium fiunt, vnà cum iis, quæ apud nos edunt. Quod enim nullius est, occupantis efficitur; licèt in alieno quis fundo venetur.

Quod insensibiliter fundo meo per flumen adiectum est, alluuionis est, & mihi competit. Alluuio Romanis est, quæ Græcis προσκλυσις.

Quod si fluuius ab aliquo latere perruperit, & rursus in veterem alueum conuersus, in formam insulæ fundum meum comprehenderit, is ipse meus manet.

Quod in agro tuo sero, tuum est.

Litora in omnium potestate sunt. itaq; dominus eorum sum, quæ a me in eis ædificantur, sicut & illarum ferarum, quæ a me capiuntur. Quod si corruat ædificium, rursus publicum liuus fit.

* in nostris, Limitaneus.

*Limitatus ager est, qui ex hostibus est captus.

Possessio est naturalis detentio. Et ex hac dominium cepit initium, vti videre est in omnibus animalibus, & ex iis, quæ bello capiuntur, & insula in mari nata, & gemmis, & margaritis in littore inuentis. Hæc enim omnia fiunt eius, qui primus eorum possessionem adprehendit.

Possessio tam animo, quam corpore competit: sicut & amittitur.

TITVLVS XLVI.
DE VSVCAPIONIBVS ET POSSESSIONIBVS.

STatutum tempus est, quo quis q; quod suum est, petat. Non enim sanctum est, vt actiones sint immortales, sed temporis spatium a iuris auctoribus definitum est, vt quum rem suam quis amittit, eam repetat decennio, vel annis viginti, vel triginta, si res soli sit. hoc est, decennio quidem, quum is qui possidet, bona fide possidet; puta, per emtionem, aut donationem, aut alium contractum, nesciens rem esse alienam. Annis autem viginti, quum bonæ fidei possessor peregre abierit in aliam prouinciam. Annis triginta, quum is qui possidet, mala fide possidet. vti quum vi rem abstulit, aut dolo malo, vel sciens rem alienam emit. Et tenetur heres eius eadem quoque lege,

ΤΙΤΛΟΣ ΜΕ.
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ τρόπων σωισαμβάσης κυριότητος διὰ χρονίας νομῆς.

ζήτ. Βιβλίον τῶν Βασιλικῶν ρ.

ΤΑ πράγματα ἢ τῷ φυσικῷ ἤγουν ἐθνικῷ νόμῳ κτώμεθα, ἢ τῷ πολιτικῷ. πάντα οὖν τὰ χερσαῖα, τὰ θαλάττια, τὰ ἀέρια ζῶα τ λαμβανόντων γίνονται, μὴ καὶ ὧν τις πέσοι παρ' ἡμῶν. τὸ γὰρ μηδενὸς ὄν, * τοῦ πολλαμβάνοντος γίνεται, καὶ ἐν ἀλλοτρίῳ τις ἀγρῷ θηρεύσῃ.

* τῷ πολλαμβάνοντι

Τὸ ἀνεπαισθήτως διὰ ξ ποταμὸς προσθὲν τῷ ἀγρῷ μου, προσχωσίς ἐστιν, ἥτις προσκλυσις, ἢ ἐμοὶ ἁρμόζει. λέγεται δὲ Ῥωμαϊστὶ ἡ προσκλυσις ἀλλεϊών.

Εἰ δὲ ἔκλινε πλαγίᾳ * ἐξώρυξεν ὁ ποταμὸς, καὶ εἰς τ πλησίον κοίτην ἐλθὼν ἐν τάξει νήσου τὸν ἀγρόν μου κατέχει, ἐμοὶ μᾶλλον.

* ἐξέρρηξεν

Ὃ περ ἐν τῷ ἀγρῷ σου σπείρω, σόν ἐστιν.

Οἱ αἰγιαλοὶ ἐν τῇ πάντων ἐξουσίᾳ εἰσί. διὸ καὶ δεσπόζω τῶν ἐν αὐτῇς παρ' ἐμοῦ κτιζομένων, ὥσπερ καὶ τῶν ὑπ' ἐμοῦ θηρευομένων. εἰ δὲ κατασείσῃ τὸ κτισθὲν, πάλιν κοινὸς ὁ αἰγιαλὸς γίνεται.

Λιμηπάτου ἀγρός ἐστιν, ὁ ὑπὸ πλημμύρων ληφθείς.

Ἡ νομὴ φυσικήν ἐστι κατοχή. Ἐκ τούτης ἀρχὴν ἔλαβεν ἡ δεσποτία, ὡς δείκνυσι πάντα τὰ ζῶα, καὶ τὰ ἐκ πολέμου λαμβανόμενα, καὶ ἡ ἐν θαλάσσῃ νῆσος, καὶ οἱ λίθοι, καὶ οἱ μαργαρίται, οἱ ἐν αἰγιαλοῖς εὑρισκόμενοι. τούτων γὰρ πάντων ὁ πρῶτος τῆς νομῆς δραξάμενος δεσπόζει.

Λογισμῷ καὶ σώματι ἁρμόζει νομὴ, ὥσπερ καὶ ἀπόλυσις.

ΤΙΤΛΟΣ ΜΑ ΚΑΙ ΈΚΤΟΣ.
ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΧΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ νομῶν.

Ὅρισεν χρόνου τοῦ ὀπτιζητὸν ἕκαστον τὸ οἰκεῖον. οἱ γὰρ ἀγωγαὶ σὺν ἀθλιότητι ἐπιπόνῃσαν, ἀλλ' ὠφέλησε χρόνος τοὺς νομοθέτας, ἵνα, ὅταν τις σκέψῃ τοῦ ἰδίου πράγματος, αἰανακλήτως τοῦτο διὰ δεκαετίας, ἢ εἰκοσαετίας, ἢ τριακονταετίας, ἐὰν ἀκίνητόν ἐστι. τουτέστι, δεκαετία μὲν, ὅταν ὁ νεμόμενος καλῇ πίστει νέμεται. οἷον, δι' ἀγοραστίας, ἢ δωρεᾶς, ἢ ἄλλης συναλλάγματος, ἀγνοῶν ὅτι ἔστιν ἀλλότριον. εἰκοσαετία, ὅταν ὁ καλῇ πίστει νομεὺς ἀποδημῇ εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν. ἰριακονταετία δὲ, ὅταν κακῇ πίστει νέμῃ ὁ ἐνεμόμενος. οἷον, κῦρος ἀφελόμενος τὸ πρᾶγμα, ἢ κῦρος δόλου, ἢ ἐν εἰδήσει τὸ ἀλλότριον ἀγοράσας. καὶ ὑπόκειται καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ τῷ αὐτῷ νόμῳ,

ἵνα ἔσωθεν τῆς τριακονταετίας καὶ αὐτὸς ἐναγήσῃ. τὸ δὲ κινητὸν πρᾶγμα δεσπόζεται διὰ τριετίας, ἐὰν καλῇ πίστει νομεύς ἐστιν ὁ νεμόμενος. εἰ δὲ κακῇ, ἄχρι τριακονταετίας * ἀναγήσῃ. τὰ δὲ ἐκκλησιαστικὰ ἀδιαφόρως διὰ πεντηκοντατετίας μόνης δεσπόζονται. ἐκκλησία γὰρ ἔως ἐκκλησίαν ἔχρισε, διὰ τριακονταετίων.

* ἀνάγεται

Ὁ δεκαετὴς χρόνος, καὶ ὁ τριακονταετὴς, ἰσχύει τοῖς ἀφηλικίξιν οὕτως. εἰ μὲν καλῇ πίστει νέμεται ὁ νομός, ψηφίζεται ἡ δεκαετία τῷ μέλλοντι κινήσειν ἀφήλικι, ἀφ' οὗ πληρώσῃ τὸν εἰκοστὸν πέμπτον χρόνον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. εἰ δὲ κακῇ πίστει νέμεται ὁ νομός, ψηφίζεται ἡ τριακονταετία, ἀφ' ἧς ἠβήσει ἔφηβος.

Ἐὰν δὲ ἀφήλιξ πράξας τι ἀδιεγράφῃ, μετὰ τὸ ἡβῆσαι ἐνῆλιξ, ἤγουν χρόνων κε, ὧν ἕτερα τεσσάρων χρόνων δύναται κινεῖν καὶ ζητεῖν τ ἀποκαπάσασιν, περαιτέρω δὲ οὐχί.

Ὁ κατὰ μίσθωσιν νεμόμενος πρᾶγμα, οὐ δεσπόζει τότε διὰ τῆς νομῆς, ἐπειδὴ ἔχει ψυχὴ δεσπόζοντος, ἀλλὰ * μισθωτικῶς νέμεται.

* μισθωτῶς

Ἡ διάταξις κελεύει, ἵνα οἰκίας τις μὴ δύνηται ἀναγαγεῖν, ἢ διὰ τὴν δημόσιαν προνεμομένου, ἢ διὰ τὴν ἡλικίαν, ἢ διὰ τὴν μανίαν, ἢ διὰ τὴν δωρεάν, προσελθὼν τῷ ἄρχοντι, καὶ μήνυσιν ποιήσαι, ἢ τῷ οἰκείῳ τῆς πόλεως· εἰ δὲ μὴ ἐπιλιμπάνοιτο, δημοσίᾳ προθῆναι τὸν λιβελλον, ἔνθα οἰκεῖ ὁ νεμόμενος, εἰ μὲν ἔχει ἡ πόλις ταβουλάριον, ὑπογεγραμμένον χειρὶ τῶν ταβουλαρίων· εἰ δὲ μὴ ἔχει, ὑποτάσσεται αὐτῷ τριῶν μαρτύρων ὑπογραφαὶ, καὶ διαῤῥήγνυσι τὸν χρόνον τῆς τριετίας, ἢ δεκαετίας, ἢ εἰκοσαετίας, ἢ τριακονταετίας ἢ ποσαρκοῦν ἑαυτῶν. ῥηγνυμένης γὰρ τῆς χρονικῆς ἄτιας, ἐξαπολύεται ὁ χρόνος τῷ ἐναγηλίξ, καὶ ἀνανεοῦται ἡ ἀγωγὴ αὐτοῦ εἰς ἑτέρους ποσαρκοῦν ἑαυτοῦ.

Καλῶς ὁ διὰ ζλίωνος * ὁ τ ἀληθῆς λήξεως τῶν δημοσίων σκέψεων σοφοὶ γέγονεν, ἵνα οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες σκέπτων ἡμετέρων δωρεῶν κῦρος δωρεᾶς, ἢ ἀγορᾶς, ἢ ἄλλου οἱουδήποτε τίτλου τί ποτε λαμβάνουσιν, εἴ τι * ἔσται τὸ συναλλαγμα ἐναντίον αὐταφαιῇ, ἢ ἐνδικήσεως, ἢ ἄλλης ὀχλήσεως ἕνεκεν, εἰς δεσποτείαν ἢ ὑποθήκην ἀποβλέπων, μήτινα ὑποβάσεις ζημίαν· ἀλλὰ κῦρος τῶν ἀγορασῶν, ἢ τῶν τὰς δωρεὰς δεχομένων, ἢ κῦρος ἄλλης τίτλης σκεπτήσεων τί ποτε διαφεροντῶν, μηδέποτε οἱαδήποτε ἀγωγὴ κινείσθωσαν, ἀλλὰ μόνον κῦρος δημοσίου μένετω τῆς ἀγωγῆς.

* τῶν θείας

* θεία συναλλ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dam. Atque idem valeat etiam in iis, quæ curatores imperialis substantiæ, de principis epistalmate alienarunt; nemine audente eos, qui res accipiunt per quemcumque titulum alienationis, iudiciis adficere, vel sperare aliquam contra eos esse sibi viam apertam; sed omnis aditus, omnis actio, omnis spes præcludatur iis, qui agere & petulantes esse volunt in illos, qui a fisco quocumque modo quid compararunt.

TITVLVS XLVII.
DE EXCEPTIONIBVS ET PRÆIVDICIIS.

Quære librum Basilicorum LI.

REus in exceptionibus actor est, & probationibus grauatur.

Exceptio solet excludere, & reiicere, quæ in intentionem vel litem deducta sunt. Quoniã exceptionum aliæ perpetuæ sunt, aliæ temporales. Ac temporales quidem dilationem tribuunt. veluti si quis, quum Aprili mense soluere debeat, Ianuario conueniatur. Opponit pactũ, & per id temporis exceptione vtitur, & aduersariũ elidit, vt ad mensẽ vsq; Aprilẽ exspectet. Item, quũ quis legatũ petit, aut hereditatẽ, & personam quamdam conuenit: ille vicissim exceptione vtitur, quod heres peregre sit, aut tutor, & dilationem dat, donec reuertatur. & similia. Perpetua vero exceptio est, quum quis in vniuersum actionem repellit & perimit. qualis est exceptio doli mali, & metus, & annorum triginta. Nam quum conuenitur aliquis debiti soluendi nomine, si dicat, se cautionem metus caussa fecisse, vel dolo malo, exceptionem opponit: vel quum dicit, nihil a se petitum ab annis triginta, & horum triginta annorum spatio peremtam esse actionem de hoc debito: hoc ipsũ exceptio est, & qui excipit, probationibus grauatur. veluti, Proba trigesimum annum præteriisse, vel quod scripturam dolo malo metuve feceris. Neq; dumtaxat exceptio a reo opponitur. sed etiam ab actore replicatio. adeoque dicere potest actor, se spatium annorum triginta interrupisse, lite coram tribunali mota. Quo casu exigitur ab ipso, vt probet, obiectum quidem fuisse dolum malum, & metum: sed hanc exceptionem peremtam esse, ac reiectam a iudice, quod ipsum quoque probare cogitur. Atq; ita deinceps etiam in litibus, quæ in controuersia sunt, allegationes tum proferuntur, tum eis aliæ vicissim opponuntur. Etiam quum quis in iudicium vocatus dixerit, iudicatum de caussa apud alium iudicem; exceptionem opponit.

ΤΙΤΛΟΣ ΜΖ.
ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΚΕΜΑΤΩΝ.

Ζήτει βιβλίον τ Βασιλικῶν να.

Ὁ Ἐναγόμενος ἐν τ παραγραφαῖς ἐνάγων γίνεται, καὶ βαρεῖται τ ἀποδεῖξαι.

Ἡ παραγραφὴ ἀποκλείειν εἴωθε, καὶ ἀποδιώκειν τὰ ἐν τῇ ὑπατείᾳ τῇ δίκῃ ἐπενεχθέντα. ἐπεὶ δὲ τ παραγραφῶν αἱ μὲν εἰσὶ διλωνικαῖς, αἱ δὲ πρόσκαιροι. καὶ αἱ μὲν πρόσκαιροι ὑπερθέσεσιν παρέχουσιν. ὡς ὅταν τις χρεῶν ἀναδέχηται τὸ χρέος τ τ Ἀπελλίου μιῶα, ἐναχθῇ τ τ Ἰανναρίου. καὶ προσβάλλει τὸ σύμφωνον, καὶ διὰ τούτου παραγράφεται τ καιρὸν, καὶ ἐκβάλλει τ αἰτιθέντα, ὥστε πλειόνων ἄχρι τ Ἀπελλίου μιῶν. καὶ ὅταν τις λεγάτων ὑπόζητῇ, ἢ κληρονομίαν, καὶ ἐνάγῃ πρόσωπον τινί· ὁ δὲ παραγράφηται, ὅτι ἀποδημεῖ ὁ κληρονόμος, ἢ ὁ ὑπέροπος, καὶ δίδωσιν ὑπέρθεσιν, ἕως ἂν ἐπανέλθῃ. ἃ πᾶσαι παραγραφαί εἰσιν, ὅπινες δι' ὅλου τ ἀγωγιοῦ ἀπωθῶνται καὶ αἱροῦσι. οἷον, ἡ τ δόλου, καὶ ἡ τ φόβου, καὶ ἡ τριακονταετίας. ἐναγόμενος γάρ τις δῶναι χρέος, ὅταν λέγῃ, ὅτι τὸ ὁμολογεῖν καὶ φόβον ἐποίησεν, ἢ καὶ δόλον, παραγράφεται αὐτὴν ἢ ὅταν λέγῃ, ὅτι ὑπὲρ τριακονταετῆ χρόνον ὤφειλήθη, καὶ αἰτηθεὶς τῇ τριακονταετίᾳ ἢ περὶ τ χρέους ἀγωγή· παραγραφὴ τοῦτό ἐστι, καὶ βαρεῖται ὁ παραγράφόμενος παῖς ἀποδεῖξαι. οἷον, [ὅτι δεῖξον, ὅτι παρῆλθεν ἡ τριακονταετία, ἢ ὅτι καὶ δόλον ἐποίησας τὸ ἔγγραφον, ἢ καὶ φόβον. ἀ μόνον ἡ παραγραφὴ παραλαμβάνεται, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ παραγραφὴ παραλαμβάνεται. καὶ δυοῖν] λέγῃ ὁ ἐνάγων, ἐγὼ τ τριακονταετίαν διέτριβον, κινήσας εἰς δικασήριον. καὶ ἅπαντα τὰ τοιαῦτα ἐστὶ δεῖξαι, ὅτι ὁ δόλος καὶ ὁ φόβος αὐτὸν ἐποίησαν μὴ ἀπερίσπαστον ἢ ἐξεβλήθησαν παρὰ τ δικαστ. καὶ ἅπαντα καὶ τὸ δεῖξαι. καὶ ἵνα καθεξῆς ὅπι τ φιλονεικημένων ἀγωγῶν αἱ διαιολογίαι προβάλλονται τὰ καὶ αὐτὰ προσβάλλοντα. καὶ ὅταν τις ἐναγόμενος ἅπαξ κεφαλαίου παρ' ἄλλου δικαστ, παραγραφῇ αὐτὴν ποιήσεται.

Obligationes, quæ non secundum naturam contrahuntur, nec a iudice, nec a prætore, nec ex lege auxilium habent. Quod sane ius est mirabile. Nam si quis depositionem & cautionem alicui fecerit, se centum solidos ei soluturum si falsi crimen admiserit: licèt lex etiam forte statuat, vt depositiones & cautiones impleantur, tamen hoc pactum, quod contractui naturam non dat, propter turpitudinem, per exceptionem eliditur, & ipsa lex remittitur ad expertes reprehensionis depositiones & cautiones. Aut quum quis confessus fuerit filium, qui ex incesto coitu, vel ex monacha, vel raptum passa, ei natus est. Nam licèt iudex etiam hunc filium confirmet, tamen quia contractus natura non constat, per exceptionem turpitudinis a iure filii repellitur, nec eum iudex, nec lex de depositionibus iuuat. Idem & quum impubes absq; tutoris auctoritate mutuum sumserit.

TITVLVS XLVIII.
DE EXERCITORIBVS, ET MAGISTRIS, ET NAVTIS, ET stabulariis, & de actionibus tam pro eis, quam aduersus eos.

Quære librum Basilicorum LIII.

RES nauticæ, id est, marinæ, ex lege Rhodia, iudicantur, in quibus illi res alia non aduersatur.

Si nauis propterea naufragium fecerit, quod gubernatorem non haberet: exercitor vectoribus tenetur.

Qui barbaros naues conficere docet, supplicio capitali tenetur.

Cores ferri, & ferrum, & salem, & frumentum, sine capitis periculo barbaris venum dare non licet.

Si nauis tua impacta in meam, damnũ mihi dederit; siquidem in potestate nautarũ fuit prohibere, ne id accideret; actione de damno *conueniuntur. Sed si fune rupto, aut quum a nullo regeretur, incurrit: dominus nõ tenetur.* *hoc est, Aquilia.

Si nauis nauem demerserit, gubernator & proreta conuenitur, aut nautæ ex culpa: nisi magna vis venti fuerit.

Si funem quis, quo religata nauis erat, præciderit, eaq. perierit: in duplum condemnatur.

Nauis est & marina, & fluuiatilis, & quæ in stagno nauigat, & ratis.

Si leuandæ nauis gratia, merces vectorum quorumdam proiectæ fuerint: omnibus contribuentibus sarcitur id, quod abiectum est.

Res iacta non fit nullius domini, sed domini manet, si a mari eiecta fuerit.

Αἱ μὴ κατὰ φύσιν συνιστάμεναι συνοχαὶ, ἔστε παρὰ δικαστ, ἔστε παρὰ τοῦ πράτορος, ἔστε παρὰ νόμου βοηθοῦνται. κἄστι τὸ τοιοῦτον νόμιμον ἀσυμφυές. ἔστω γὰρ ἐάν τις παύσῃ κατάθεσιν καὶ ὁμολογίαν τινός, ὥστε δοῦναι τοσουτωνομίσματα, ἐὰν παύσῃ πλασόν, εἰ μὴ καὶ ὁ νόμος τὰς καταθέσεις βεβαιοῖ καὶ τὰς ὁμολογίας πληροῖ, ἀλλ' ἡ συμφωνία φύσιν τῇ ἀγωγῇ μὴ παρέχουσα, παρὰ τὸ αἰσχρὸν, παρὰ τὴν ἀγαθοπρέπειαν ἐκβάλλεται, καὶ τὴν ἀγαπέμπει ὁ νόμος εἰς τὰς ἀνεπλήπτους καταθέσεις καὶ ὁμολογίας. ἢ ὡς ὅταν τις ὁμολογήσῃ ἰδὼν ἐξ ἀσελγειτερημένης αὐτῷ * εἰς δικασὴν τεχθέντα. καὶ γὰρ * καὶ δικαστὴς εἰ βεβαιώσῃ τὸν ὁρον, ἀλλὰ τῆς αἰσχρᾶς καὶ φύσιν μὴ σωιστημένης, παρὰ τὸ αἰσχρὸν ἀγαπέμπεται τῆς ἰσότητος. καὶ ὅτε δικαστὴς, ἔστε ὁ ἐπὶ καταθέσεων νόμος ὠφελεῖ. τὸ αὐτὸ καὶ ὅταν ἀνήκοος χωρὶς αὐξενίας ἢ πατρόπαις δανείζηται.

Obligationes, quæ non secundum naturam contrahuntur, nec a iudice, nec a prætore, nec ex lege auxilium habent. Quod sane ius est mirabile. Nam si quis depositionem & cautionem alicui fecerit, se centum solidos ei soluturum si falsi crimen admiserit: licèt lex etiam forte statuat, vt depositiones & cautiones impleantur, tamen hoc pactum, quod contractui naturam non dat, propter turpitudinem, per exceptionem eliditur, & ipsa lex remittitur ad expertes reprehensionis depositiones & cautiones. Aut quum quis confessus fuerit filium, qui ex incesto coitu, vel ex monacha, vel raptum passa, ei natus est. Nam licèt iudex etiam hunc filium confirmet, tamen quia contractus natura non constat, per exceptionem turpitudinis a iure filii repellitur, nec eum iudex, nec lex de depositionibus iuuat. Idem & quum impubes absq; tutoris auctoritate mutuum sumserit.

ΤΙΤΛΟΣ ΜΗ.
ΠΕΡΙ ΝΑΥΚΛΗΡΩΝ, ΚΑΙ ΠΙΣΤΙΚΩΝ, καὶ ναυτῶν, καὶ παυδόχων, καὶ τῆς κατ' αὐτῶν καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἀγωγῆς.

Ζήτει βιβλίον τ Βασιλικῶν νγ.

Τὰ ναυλικὰ ἤτοι τὰ κατὰ θάλασσαν, * τῷ Ῥοδίῳ νόμῳ κρίνονται, ἐν οἷς αὐτῷ μὴ ἕτερος ἐναντίος ἔστιν νόμος. *scil. Rodium

ἐὰν πλοῖον ναυαγήσῃ διὰ τὸ μὴ ἔχειν κυβερνήτην, ἐνέχεται τῆς ὑπὲρ ἅπαντος ὁ ναύκληρος.

ὁ τὸν βάρβαρον ναῦς καταπηδάζειν διδάσκων, κεφαλικῇ ζημιωθήσεται ποινῇ.

σίδηρον, καὶ σίδηρον, καὶ ἅλας, καὶ σῖτον, αὖθις κεφαλικοῦ κινδύνου τοῖς βαρβάροις πωλεῖν, οὐκ ἔξεστιν.

ἐὰν πλοῖόν σε ἐμπεσὸν εἰς ἐμὸν ζημιώσῃ με, εἰ μὲν ἠδυνάντο οἱ ναῦται τὸ κωλῦσαι, ἠνέσχε, ἐνάγονται τῇ περὶ ζημίας ἀγωγῇ. εἰ δὲ ὁμοίου φαίνεται, ἢ μηδενὸς ἐμποδίσαντος ἐνέπεσεν, ἐκ ὑπόκειται ὁ δεσπότης.

ἐὰν ναῦς ναυῒ ἐνθήσῃ, ὁ κυβερνήτης καὶ ὁ πεφρόντικεν), ἢ οἱ ναῦται ἐξ ἀμελείας, εἰ μὴ πολλὴ λαῖλαψ ἢ ἀνέμου.

ἐὰν τὸ ὁμοίωμα, εἰς ὃ τὸ πλοῖον ἐδέδετο, κόψῃ τὶς, καὶ ἀπόλλυ), εἰς τὸ διπλάσιον καταδικάζει).

πλοῖόν ἐστι καὶ τὸ θαλάσσιον, καὶ τὸ ποτάμιον, καὶ τὸ ἐν ὑδροστασίῳ πλέον, καὶ ἡ σχεδία.

ἐὰν διὰ τὸ κουφίσαι πλοῖον ἀποβληθῶσι φορτία τινῶν ὑπάρχοντα, πάντων συνεισαγόντων ἀποτεφρουμένου τὸ ῥιφέν.

Τὸ ῥιπτούμενον γίνεται ἀδέσποτον, ἀλλὰ δεσπότου μένοντος, ἐὰν ὑπερβαθῇ παρὰ τῆς θαλάσσης.

Obligationes, quæ non secundum naturam contrahuntur, nec a iudice, nec a prætore, nec ex lege auxilium habent. Quod sane ius est mirabile. Nam si quis depositionem & cautionem alicui fecerit, se centum solidos ei soluturum si falsi crimen admiserit: licèt lex etiam forte statuat, vt depositiones & cautiones impleantur, tamen hoc pactum, quod contractui naturam non dat, propter turpitudinem, per exceptionem eliditur, & ipsa lex remittitur ad expertes reprehensionis depositiones & cautiones. Aut quum quis confessus fuerit filium, qui ex incesto coitu, vel ex monacha, vel raptum passa, ei natus est. Nam licèt iudex etiam hunc filium confirmet, tamen quia contractus natura non constat, per exceptionem turpitudinis a iure filii repellitur, nec eum iudex, nec lex de depositionibus iuuat. Idem & quum impubes absq; tutoris auctoritate mutuum sumserit.

TITVLVS XLVIII.
DE EXERCITORIBVS, ET MAGISTRIS, ET NAVTIS, ET stabulariis, & de actionibus tam pro eis, quam aduersus eos.

Quære librum Basilicorum LIII.

RES nauticæ, id est, marinæ, ex lege Rhodia, iudicantur, in quibus illi res alia non aduersatur.

Si nauis propterea naufragium fecerit, quod gubernatorem non haberet: exercitor vectoribus tenetur.

Qui barbaros naues conficere docet, supplicio capitali tenetur.

Cores ferri, & ferrum, & salem, & frumentum, sine capitis periculo barbaris venum dare non licet.

Si nauis tua impacta in meam, damnũ mihi dederit; siquidem in potestate nautarũ fuit prohibere, ne id accideret; actione de damno *conueniuntur. Sed si fune rupto, aut quum a nullo regeretur, incurrit: dominus nõ tenetur.* *hoc est, Aquilia.

Si nauis nauem demerserit, gubernator & proreta conuenitur, aut nautæ ex culpa: nisi magna vis venti fuerit.

Si funem quis, quo religata nauis erat, præciderit, eaq. perierit: in duplum condemnatur.

Nauis est & marina, & fluuiatilis, & quæ in stagno nauigat, & ratis.

Si leuandæ nauis gratia, merces vectorum quorumdam proiectæ fuerint: omnibus contribuentibus sarcitur id, quod abiectum est.

Res iacta non fit nullius domini, sed domini manet, si a mari eiecta fuerit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si propter communem incolumitatem deiecta fuerit arbor, aut aliud nauis instrumentum: locus est contributioni.

Qui ex naufragio, vel ruina, vel incendio rapit; intra annum in quadruplum, post annū in simplum tenetur. Competit & criminalis actio.

SCHOLIVM PSELLI.

Immo geminum quadruplum, mi domine, iure ab illo exigitur, qui rem ex naufragio rapuit. Et vnum quidem quadruplum fisco addicitur, alterum vero quadruplum habeat, qui naufragium fecit.

TITVLVS XLIX.
DE LEGATIONIBVS.
Quæ relibrum Basilicorum LIV.

QVi legatum gentis alicuius pulsauerit, deditur illi genti. Ac licèt eum non receperint, ciuis Romanus esse desinit, veluti deportationem passus. Quia sancti sunt legati, & libertatem apud nos retinent, tametsi bellum sit inter nos & gentem ipsorum.

DE PROFESSORIBVS, ET ALIIS.

Professoribus dumtaxat studiorum liberalium, vt sunt rhetores, grammatici, geometræ, medici, obstetrices, licèt vnius membri curandi rationem teneant; nō etiam incantantibus, aut exorcissantibus, (non enim hi medici sunt, tametsi sint, qui hoc sibi profuisse affirment) de salariis extra ordinē præses ius dicit. Philosophi vero professorū numero non sunt. Nam religiosa quidem res est philosophia, verum pecuniam spernere philosophi debent. Nec item legum professoribus de mercedibus ius dicit propterea, quod huiusmodi studium pretio nummario non sit æstimandum. Ab initio vero præberi eis salaria debent. Nam quædā sunt, quæ honestè dantur; sed non honestè petuntur.

TITVLVS L.
DE PROXENETICIS.

LIcèt accipere proxenetica sordidum sit, modice tamen petuntur. In nuptiis autem, nisi conuenerit, nihil petitur.

Cuiuis liceat mendicantes, qui sani sunt, & annis vegeti, perue stigatos in publicum adducere, ac tales esse, denuntiare; vt ad seruitia licita tradantur, nec otiosi sint.

TITVLVS LI.
DE VECTIGALIBVS ET TRIBVTIS PVBLICIS.

Ἐὰν δὲ τῷ κοινῷ σωτηρίαν ἀποβληθῇ ὁ ἰχθὺς, ἢ ἕτερον ἐξάρτιον τοῦ πλοίου, χώρις τῆς συνεισφορᾶς.

Ὁ ἁρπάζων ἀπὸ ναυαγίας, ἢ συμπλοκῆς, ἢ ἐμπρησμοῦ, εἰσὶν ὧν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ τετραπλάσιον, μὴ ἢ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἁπλοῦν ἐνέχεται. ἀρμόζει δὲ καὶ ἐγκληματικὴ ἀγωγή.

ΣΧΟΛΙΟΝ ΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ.

Διπλοῦν τὸ τετραπλάσιον ὁ ἀπὸ ναυαγίας ἁρπάσας τεθήσεται δίκαιος. Ὁ δὲ μὴ τετραπλάσιον τῷ φίσκῳ τεθήσεται, τὸ δὲ ἄλλο τετραπλάσιον ὁ ναυαγήσας ἴσχυ.

ΤΙΤΛΟΣ ΜΘ.
ΠΕΡΙ ΠΡΕΣΒΕΙΩΝ.
ζήτει βιβλίον τ' Βασιλικῶν νδ.

Ὁ πρεσβεύτην ἔθνους ὠθήσας, σκοίδοται τῷ ἔθνει, καὶ καὶ αὐτὸν μὴ δέχηται, παύεται εἶναι Ῥωμαῖος, ὡς ἐποίησε τὸ θεσμόν. ἱεροὶ γάρ εἰσιν οἱ πρεσβεῦται, καὶ τὴν ἐλευθερίαν παρ' ἡμῖν ἔχουσι, καὶ πόλεμος ἐστὶν ἡμῖν καὶ τῷ ἔθνει αὐτῶν.

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΕΥΤΩΝ, ΚΑΙ ἑτέρων.

Τοῖς παιδευταῖς μόνον τῶν ἐλευθερίων ἀτελὲς δασμάτων, οἷον ῥήτορσι, καὶ γραμματικοῖς, καὶ γεωμέτραις, καὶ ἰατροῖς, καὶ ἰατρίναις, καὶ ἑνὸς μέλους ἰατρείαν διδάσκουσι, οὐ μὴν τοῖς φιλολόγοις ἢ ἐξορκίζουσιν, (οὔτοι γὰρ οὐκ εἰσὶν ἰατροὶ, καὶ ὠφεληθῆναί τινες ἐξ αὐτῶν λέγεται) περὶ μισθῶν ἐξεταστέον ὁ ἄρχων δικαιοδοτεῖ. εἰ δὲ φιλόσοφοι τοῖς παιδευταῖς συναριθμοῦνται. τὸ μὲν γὰρ πρᾶγμα ἐστὶν ἱερόν. καταφρονεῖν δὲ πραγμάτων ὀφείλουσιν. ὅθεν τοῖς ἐξηγηταῖς τῶν νόμων δικάζει περὶ μισθῶν, λέγει τὸ μὴ ὀφείλειν τιν' τοιούτων ἀποβολὴν ἀποτιμᾶσθαι χρημάτων. ἐν ἀρχῇ δὲ δοῦναι μισθοὺς αὐτῶν δεῖ παρέχεσθαι. εἰσὶ γάρ τινα * ἀπερισπάστως διδόμενα, οὐκ * ἀπερισπάστως ἢ ἀπαιτούμενα. * ἀπερισπάστως

ΤΙΤΛΟΣ ΝΑ.
ΠΕΡΙ ΤΕΛΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΩΝ δημοσίων.

Τελώνης

Τελώνης λέγεται, ὁ ἀπαιτῶν, ἢ διδοὺς τῷ δημοσίῳ δημόσιον τέλος· καὶ ἁπλῶς, ὁ παρὰ τοῦ δημοσίου ὁπωσδήποτε μισθούμενος.

Οὐδεὶς ἄκων μισθοῦται τέλος. ὅθεν πληρωμένου τοῦ χρόνου, ἕτεροις ἐκδίδοται.

Ὁ μὴ πληρῶν τὰς λοιπὰς τοῦ πρώτου μισθώσεως, ἢ δοὺς ἀξιοχρέους ἐγγύας, ἢ δωρεὰν πάλιν μισθοῦται.

Οἱ μεγάλα κερδαίνοντες ἐκ τοῦ μισθώσεως τῶν τελῶν, μὴ εὑρισκομένων τῶν φερόντων ταῦτα μισθώσεως ἐπὶ τῷ αὐτῷ ποσῷ, ἀναγκάζονται αὐτὰ * κατέχεσθαι.

Τὸ κλεπτοτελωνηθέν, δημεύεται.

Τὸ ἔγκλημα τοῦ κλεπτοτελωνήσαντος εἰς * κληρονομίαν μεταβαίνει.

Ἐὰν ζημία πρᾶγμα ὡς κλεπτοτελωνηθὲν δημόσιον, παύεται εἶναι τοῦ πλημμελήσαντος, καὶ προσοφείλεται τῷ τελώνῃ. Ἡ ἁρμόζει αὐτῷ ἡ ἀπαίτησις αὐτοῦ κατὰ παντὸς νομέως, καὶ τοῦ κληρονόμου τοῦ πλημμελήσαντος.

Ἡ ποινὴ κατὰ κληρονόμων οὐχ ἁρμόζει, εἰ μὴ ζῶν ὁ πλημμελήσας ἐνέχθη, ὡς ἐπὶ τῶν ἄλλων ποινῶν.

κατα-λέχεσθαι

κληρονόμον

ΤΙΤΛΟΣ ΝΒ.
ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ, καὶ προσαγγελιῶν.

Ἡ τῶν ὀφειλόντων ἤτοι ἀκληρονομήτων πραγμάτων προσαγγελία λέγεται ἃ περαιοῦται.

Ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις τοῦ δημοσίου δεῖ ἀποκρίνασθαι.

Δίκλινον οὐκ ἔξεστι δωρεῖσθαι τῷ δημοσίῳ. ἀλλ' εἴ καί τις εἴποι τὰ καταλῃφθέντα αὐτῷ ἐπίδικα, ἢ μέρος αὐτῶν δωρεῖσθαι τῷ βασιλεῖ, ἐκτίσειται ὁ βασιλεύς.

Οὐ μόνον ὁ μηνυτὴς μὴ ἀποδείξας δωρεῖται, ἀλλὰ καὶ ὁ μανδάτωρ αὐτοῦ, ὃν αὐτὸς ὁ μηνυτὴς παρεσκευάσατο ἀναγκάζεται.

ἀπαιτεῖν τὰ ἴδια * χρέα, πάντων προτιμᾶται. ἀπαιτῶν ἢ τὰ ἀπὸ τιμίας, ἢ πᾶσι τοῖς δανείσασι τοῦ προτιμωθέντος.

Ἅπαξ πωλήσας ὁ δημόσιος πρᾶγμα, οὐκ ἀναιρεῖται αὐτὸ πρᾶσιν ἐκδίδοται.

Εἴ τις ἐκ φίσκου λάβῃ τι, δωρεῖται βασιλέως, ἢ συναλλάττων πρὸς αὐτὸν, ὅτου τρόπου δεσπόζει.

Ὁ δανειζόμενος ἀπὸ τῶν ἀπαιτητῶν, ἢ παθολογείων, ἢ ταξεωτῶν δημόσια χρήματα, τὸ τετραπλοῦν ἀποδιδότω.

Μηδεὶς ἀπὸ τῶν θείων θησαυρῶν δανειζέσθω. εἰ δέ τις ἐκ τῶν θείων ταμείων λαθραίως, ἢ φανερῶς, ἢ ἐγγράφως, ἢ μετ' ἐγγυῶν δανείσηται χωρὶς βασιλικῆς κελεύσεως, δημοσιούσθω καὶ πρασιζέσθω. καὶ ὁ δανείσας ἢ ἐκ τῶν δημοσίων θησαυρῶν, κεφαλικῶς κολαζέσθω.

πρὸ εἴπου

Publicanus dicitur, qui exigit, aut soluit fisco vectigal publicum: & simpliciter, qui a fisco quodcumque redimit.

Nemo vectigal inuitus conducit. Vnde completo tempore locatur alijs.

Qui prioris locationis reliqua non implet, aut fideiussiones idoneas non præstat, rursum conducere non potest.

Qui multa lucrati sunt ex conductione vectigalium, si non inueniantur, qui tanto cōducere debebant; ipsimet ea suscipere compelluntur.

Vectigal commissum fisco vindicatur.

Crimen eius, qui vectigal commisit, ad heredem transit.

Si res, veluti commissa publicata fuerit: desinit eius esse, qui commisit, & publicano adquiritur. Et competit illi condictio eius aduersus quemuis possessorem, & eius heredem, qui commisit.

Pœna aduersus heredes non competit, nisi qui commisit, dum viueret conuentus fuit; sicut & in aliis pœnis.

TITVLVS LII.
DE IVRE FISCI, ET NVNTIATIONIBVS.

BOnorum vacantium, hoc est, quæ nulles heredes habent, nuntiatio quadriēnio finitur.

In ambiguis aduersus fiscum respondendum est.

Litem fisco donare non licet. sed & si quis dixerit, res sibi relictas, esse litigiosas, vel partem earum imperatori donatam: imperator non suscipit.

Non tantum delator, si non probauerit, punitur; sed & mandator, quem delator exhibere cogitur.

Fiscus pecuniam suam repetens, omnibus præfertur. Pœnam vero persequens, creditoribus cedit in eo, quod multæ nomine petitur.

Quum fiscus rem semel distraxit, retractare venditionem non potest.

Si quis ex fisco quid acceperit, imperatore donante, vel cum eo contrahens; confestim eius fit dominus.

Qui fœnebrem pecuniam sumit ab exactoribus, aut tabulariis, aut officialibus, quæ fisci sit: quadruplum restituito.

Nemo ex fiscalibus thesauris mutuū accipiat. Quod si quis ex sacro ærario vel occulte, vel palam, vel sub cautione scripta, vel fideiussoribus, sine principis iussu mutuū sumserit: proscribitor, ac deportator. Itidēq; is, qui de sacris thesauris mutuum dederit, pœna capitis adficitor.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si quis vt bona perduellis accipiat, preces obtulerit: punitor. Sin imperator ex sese cuipiam ea largitus fuerit, valet eiusmodi liberalitas.

Qui vltra debitum exegerit, siue sit municeps, siue apparitor, duplum ei restituere cogitur, a quo amplius exactum est. Si vero plus, quam par sit, exigere perseueret; supplicio capitali plectitur.

Nullum tempus canonem publicum excludit, nec eius, quod amplius est, exactionem confirmat.

Quicumq; agrum a fisco in emphyteusin acceperit, is eo prætextu, quod desertus sit, illum repudiare non potest, ne quidem ex diuali rescripto. Nec item ab eo potest aulli.

Curiales, & emphyteuticarii principis, licèt agros non temerint, ac pretia soluerint; tamen firmiter possideant, sicut emtores. itaque tuto hæc habeant.

TITVLVS LIII.
DE SERVITVTIBVS, ET NOVIS OPERIBVS, ET ÆDIFICIIS.

Quære librum Basilicorum LVIII.

SEruitus constituitur vel in solo, vel in ædificiis. Quum enim aliquis habet viam latam, vel iter, vt eat per agrum alienum, vel aquam per eum ducat; seruitus ea soli dicitur. At quum in domum vicini tignum immiserit, aut aquas tegularum auerterit, aut onus immiserit; ea dicitur ædificii seruitus. Constituuntur autem seruitutes hæ, vel pactis, vel longi temporis obtentu, puta decennii. Sed & aquam ex alieno solo ducere seruitus est.

Siue ture, siue iniuria quis ædificet, ante perfectionem operis ei recte nuntiatur. Ac siquidem is, cui nuntiatum est, absque permissione ædificauerit: per interdictum opus demolitur.

Intercueniente pacto nouum opus permitti potest.

Si arbor in alicuius solo plantata, ledat ædificii fundamenta: curam prætor adhibebit, ne vicino damnum detur.

Ædificia priuata pedes quindecim ab ædibus publicis distent: vt & quod publicum est, absit a periculo; nec priuata sibi deinceps metuant.

Si quis protectum, quod solarium vocant, struat, aut struxerit: decem pedes a priuato, quindecim a publico distet. Quod si quis violet, & opus ipsum diruetur, & fisco nostro domus addicetur.

Εἴ τις τῶν τοῦ τυραννήσαντος οὐσίαν αἰτήσει λαβεῖν, ὑμωρείσθω. εἰ δὲ ὁ βασιλεὺς χαρίσηται τινὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἰσχύει ἡ τοιαύτη φιλοτιμία.

Ὁ ἀθέσποτα κτήσας, εἴτε πολίτης ἐστὶν, εἴτε ταξεώτης, ἀναγκάζεται τὸ διπλάσιον ἀποκαταστῆσαι τῷ ἀθεσποτα κτηθέντι. εἰ δὲ ὑπερβάλλει πεντεσποτακτῶν, κεφαλικῶς ὑμωρεῖται.

Οὐδεὶς χρόνος τὸν δημόσιον ἀποκλείει κανόνα, ἵνα τι ἀθεσποτα ἐξίαν βεβαιῶσι.

Ὅσοι δήποτε ἀπὸ τοῦ δημοσίου εἰς ἐμφύτευσιν ἀγρὸν λαβεῖν, ἐδύναντο ἀποβάλλεσθαι αὐτὸν ἀθέσποτον ἔρημον εἶναι, οὐδὲ ἀποθείσι γράμματος. ἀλλ' οὐδὲ ἀποπάσασθαι δύνανται ἀπ' αὐτοῦ.

*Οἱ εἰκηπρεσες τῶν ἐμφυτευτικαὶ τοῦ βασιλέως, καὶ μὴ ἠργασαν * αὐτὸν, τιμωρεῖσθαι δεδώκασιν, ἀλλ' ἔν βεβαίως κεκτήσθωσαν, οἷς τοῦ ἀγορά σαντες. ἀσφαλῶς ἔν ἐχέτωσαν αὐτά.

* εἰ κτήτορες
* ἀρχὴς

ΤΙΤΛΟΣ ΝΓ.
ΠΕΡΙ ΔΟΥΛΕΙΩΝ, ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ, καὶ χλισμάτων.

Ζήτ. βιβλίον τ. Βασιλικῶν νη.

Ἡ Δουλεία γίνεται ἢ ἐν τῷ ἐδάφει, ἢ ἐν τοῖς κλίσμασιν. ὅταν γὰρ ἔχῃ τις ὁδὸν πλατεῖαν, ἢ μονοπάτιον, διέρχεται δι' ἀγροῦ ἀλλοτρίου, ἢ ὕδωρ διαβιβάζῃ, δουλεία λέγεται ἐδαφική. ὅταν ᾖ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γείτονος ὑπερθήκη ξύλου, ἢ ὕδατος κεράμων ἀπολύσῃ, ἢ βάρος θῇ, λέγεται δουλεία ἐν τῷ κτίσματι. βεβαιοῦνται ἢ αἱ δουλεῖαι ἢ διὰ συμφώνων, ἢ διὰ χρονίας παραπαύσεως, ἤγουν δεκαετίας. καὶ τὸ ἐλκεῖν ἢ ὕδωρ ἀπὸ γῆς ἀλλοτρίας, δουλεία ἐστίν.

Καὶ δικαίως, καὶ ἀδίκως τις κτίζῃ, πρὸ τοῦ πληρωθῶσι τὸ ἔργον, καλῶς παραγγέλλεται. Ἐὰν ὁ παραγγελθεὶς ἐαυ κτίσῃ χωρὶς * παρεσπῆς, διὰ νομικῆς παραγγελίας * καθαιρεῖται.

* ὑπερβῇ
* καταλύεται

Δύναται διὰ συμφώνου παραχωρεῖσθαι καινοτομία.

Ἐαὰ δένδρον εἰς ἐδαφος τινὸς φυτευθὲν τὰς θεμελίους τοῦ οἴκου ἀδικῇ, ὁ ἄρχων φροντιεῖ, ὥστε τὸν γείτονα μὴ βλάπτεσθαι.

Τὰ ἰδιωτικὰ κτίσματα πεντεκαίδεκα πόδας ἀπέχέτωσαν ἀπὸ τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων· ὥστε μήτε τὸ δημόσιον κινδυνεύειν, μήτε αὖτε ἐπιβλάπτεσθαι τοῦ λοιποῦ.

Ἐαὰ ἐξώστιον, τὸν λεγόμενον ἡλιακὸν, πᾶς τις, ἢ ἐποίησε, δέκα πόδας ἀπεχέτω τοῦ ἰδιωτικοῦ· τοῦ δὲ τοι δημοσίου, δεκαπέντε. εἰ δὲ παραβαίη τις, τὸ ἔργον καθαιρεθήσεται, καὶ ὁ εἰκὼν τῷ ἡμετέρῳ ταμείῳ προσκυρωθήσεται.

ὁ αὐα-

Ὁ αὐανεῶν οἰκίαν, μὴ παρεξίτω τὸ δέχαῦον * κῦ τῶ κείτ. ὀρῆμα· εἰ μὴ δίκαιον φιοδτον ἐκτήσατο * τοῦτο ἔ γείτονος. πᾶς ἢ κτίζων, δώδεκα πόδας ἀπεχέτω, καὶ ὅσον βάλεται κτίζετω, καὶ θυρίδας ποιείτω. μὴ μὴν τοιγε ἄποψιν θαλάσσης ἀφαιρείσθω ἐξ ὁροῦ ἢ παλαίου * ἀθελάσσως τυγχάνουσαν. ἑκατὸν γὰρ πόδας ἡ ἄποψις τῆς θαλάσσης διώκει τὸν νεοκτίζοντα ὅλῃ μόνῃ τῇ Κωνσταντινουπόλεως, ἢ τῆς ταύτης ἀθειοκίδος. ἐὰν συμφωνήσωσιν οἱ γείτονες, κρατεῖ τὸ σύμφωνον.

* ἀξιάσεως

Εἴ τις κτίζῃ ἐν ξενοπῷ πλεῖον ἔχοντι τῶν ιβ ποδῶν, μηδὲν ἐκεῖθεν ἀφαιρείσθω, ἵνα μὴ ξενοῖ τὴν δημοσίαν ὁδόν.

Ἐπεὶ πρεῖ τ κτιζόντων πλησίον πρεῖ φερηῆς, ἢ ἐδάφους ἀλλοτρίᾳ, ὁ νόμος ἔ διεσάφησεν, ἐκράτησεν ἔθος ἐν τῷ κοιαισωρίῳ, ἀπὸ πρεῖ γεφύρης καὶ ἐξ ἀέρος ἔ γείτονος ἀποφώγειν τ μέλλοντα κτίζειν, διάστημα ποδῶν ἔξ.

ΤΙΤΛΟΣ ΝΔ.
ΠΕΡΙ ΧΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΟΙΝΩΝ, καὶ συκοφαντιῶν, καὶ τίνες τ συκοφάντων ὑμωρῶνται, καὶ τίνες ἔ. καὶ πρεῖ ἐγκληματικῶν ἐπιτιθέσεων.

Ζήτ. βιβλίον ξ. τίτλος α.

Ὁ λαβὼν χρήματα εἰς τὸ συκοφαντῆσαι, ἢ μὴ συκοφαντῆσαι τινὰ, ἐνέχεται εἴσω ιδ̣ ἐνιαυτοῦ, εἰς τὸ διπλοῦν· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν, εἰς τὸ ἁπλοῦν. χώρα δὲ τῇ ἀγωγῇ ἐπὶ χρηματικῶν καὶ ἐγκληματικῶν αἰτιῶν. ἐπόκειται ἢ ἐπὶ πρὸ τοῦ συκλεῖσαι τὸν δίκλιν, εἴτε μετὰ τὸ συκλεῖσαι.

Ἐαὰ τις δῶ, ἵνα συκοφαντηθῶ, σὸκ αὐτὸς, ἀλλ' ἐγὼ τὴν αἰάλειψιν ἔχω. εἰ δὲ καὶγὼ δέδωκα, ἵνα μὴ συκοφαντηθῶ, καὶ τοῦτο ἐγὼ αἰαλαμβάνω.

Κατὰ τρεῖς τρόπους ἡ συκοφαντία γίνεται, καὶ κ[illegible]ρεῖς ἡ ἐπεξέλευσις. ἢ γὰρ συκοφαντεῖ τις [illegible]ας κατηγορῶν· ἢ πρόδοτης ἰδίας ἐπιθέσεως γίνεται, τὰληθῆ ἐγκλήματα κρύπτων· ἢ φυγοδικεῖ, πλείους αἰαχωρῶν τῆς κατηγορίας. ὁ παύτως ἢ συκοφάντης ἐστὶν, ὁ μὴ ἀποδείκνυς, ὅπερ κατηγόρησεν· ἀλλ' ἐν τῇ κρίσῃ ἔ δικαστοῦ ἐστὶ, μὴ τὸ ἐλευθερῶσαι τ κατηγορούμενον, ζητῆσαι πρεῖ τούτου. καὶ εἰ μὲν εἴπῃ, ΟΥΚ ΑΠΕΔΕΙΞΑΣ, ἐφείσατο αὐτοῦ. εἰ δὲ εἴπῃ, ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣΑΣ, κατεδίκασεν αὐτὸν εἰς συκοφαντίαν, καὶ μὴ εἴπῃ πρεῖ ποινῆς.

Τ ὑποπίπτ τῷ νόμῳ καὶ ὁ ἐπιβαλὼν, καὶ ἐρεθίσας ἄλλον εἰς ἐγκληματικὴν κατηγορίαν. καὶ ὁ ἐντελλάμενος, καὶ ὁ διακονήσας τῇ ταύτῃ ἐντολῇ, καὶ ὁ ἐπιβληθεὶς, εἰ μὴ νικήσῃ τὴν κατηγορίαν.

*Qui domum renouat, veterem formam non excedat: nisi tale eius *contra vicinum adquisierit. Quisquis autem ædificat, spatium XII pedum relinquat; & quousque vult, ædificet; & fenestras faciat: ita tamen, vt prospectum in mare, qui citra coactionem directus aut transuersus est, nemini auferat. Nam ad centum pedes eum, qui nouum struit ædificiū, prospectus in mare Constantinopoli dum taxat, & in eius vicinia, remouet & arcet. Quod si vicini inter se pacti fuerint, pactum valet.* * al. a vicino

Si quis ædificat in angiporto latiore duodecim pedibus, nihil inde adimat, ne viam publicam artiorem reddat.

Quoniam de iis, qui ædificant iuxta septū, aut solum alienum, lex nihil aperte statuit: mos obtinuit in Quæstorio, vt qui ædificaturus est, a septo & ab aere vicini spatio sex pedum recedat. Hæc in edito ture non exstant.

TITVLVS LIV.
DE POENIS PECVNIARIIS, ET DE CALVMNIIS. TVM QVI calumniatores puniantur, qui non puniantur. Et de cauſſis criminalibus.

Quære librum LX. tit I.

QVi pecuniam accepit, vel calumniandi, vel non calumniandi alicuius causſa, intra annum quidem, in duplum; post annum vero, in simplum tenetur. Locus est autem huic actioni tam in pecuniariis, quam criminalibus cauſſis. Tenetur autem vel ante ceptam, vel post ceptam litem.

Si quis dederit, vt me quis calumnietur: non ipſe, ſed ego dati repetitionem habeo. Sin & ipſe dedi, ne me calumniaretur: etiam hoc ego repeto.

Calumnia tribus modis fit, & tripliciter punitur. Vel etiam calumniatur aliquis, falſo accuſans: vel fit proditor cauſſæ propriæ, vera crimina occultans: vel tergiuerſatur, in vniuerſum ab accuſatione deſiſtens. Non omnino vero calumniator eſt, qui non probat, quod intendit: ſed in arbitrio iudicis eſt, reo abſoluto, hac de re inquirere: ac ſiquidem dixerit, NON PROBASTI, *pepercit ei. Si vero dixerit,* CALVMNIATVS ES, *condemnauit eum calumniæ, tametſi de pœna nihil dixerit.*

Tenetur hac lege, & qui ſummiſit ac inſtigauit alium ad criminalem accuſationem, & qui mandauit, & qui operam ſuam adhibuit huiuſmodi mandato. & ſummiſſus, niſi victor in accuſatione diſcedat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mulier ab accusatione desistens, vel quæ intentionem suam non est adsequuta, lege de calumniatoribus non tenetur.

Morte rei crimen extinguitur. ideoq; si desistat accusator, non tenetur: nisi iudicium maiestatis sit, aut repetundarum accusatio, quæ transeunt etiam ad heredes.

Neque pater, neq; mater, dum filii sui mortem vindicant, nec heres a testatore mortem suam vindicare iussus, si propositum non tenuerint, calumniæ crimini subiacebunt: sed vtrisq; venia dabitur. Ac propterea nec inscriptiones ab eis in exordio litis exigentur.

Qui confugit ad potentes ob litis patrocinium, tota lite, mi domine, secundum leges cadit.

Constitutio vult, vt qui calumniatus est in crimine publico, & infamia notetur, & deportetur: dumtaxat tamen, si alienam accusationem instituit, tamquam suam, vel suorum caussam.

Calumniæ reus, in iudicio publico condemnandus, remissionem non impetret, nec abolitione generali, nec speciali missa. Non etiam sacrum imperatorium rescriptum ei proderit. nisi quod, si cautionem præstiterit futurum sit, vt eiusdem pœnæ perferendæ nomine teneatur.

Γυνὴ κατηγορίας ἀφιεμένη, ἢ ἀσχήσασα, οὐχ ὑπόπιπτει τῷ κατὰ τῶν συκοφαντῶν νόμῳ.

Τῇ πλουτῇ δὲ κατηγορηθείσῃ σφέννυται τὸ ἔγκλημα. καὶ γὰρ ἔστω ἀφιεμένος ὁ κατήγορος· ἔχ ὑποπίπτει· εἰ μὴ περὶ καθοσιώσεως ἐστὶ τὸ δικαστήριον, καὶ περὶ ἀδικίας τῶν ἐν ἐπαρχίαις ἐχόντων, ἅπερ καὶ εἰς κληρονόμους διαβαίνουσιν.

Οὔτε πατὴρ, οὔτε μήτηρ σκδικοῦντες τὸν φόνον υἱοῦ παιδὸς, οὔτε κληρονόμος προσταχθεὶς περὶ δὲ ἀφιεμένου σκδικῆσαι τὸν αὐτοῦ θάνατον, ἢ δυστυχοῦντες, ὑποκείσονται τῇ συκοφαντίᾳ· ἀλλὰ συγγνωσθήσονται ἑκάτεροι. καὶ γὰρ ἔστω ἐδὲ ἐγγραφὰς ἀπαιτεῖται ἐν προοιμίοις τῆς δίκης.

Ὁ πρὸς φυγὼν τοῖς δυνατοῖς εἰς δίκης πρόσκλησιν, πάσης σκπίπτει δέσποτος τῆς δίκης καὶ νόμους.

Ἡ διάταξις βούλεται, τὸν συκοφαντήσαντα ὅτι δημοσίῳ ἐγκλήματι καὶ ἀπιμοδοῦ, καὶ μὴ ἐξελέσθαι· μόνον μήτοι ἐὰν ἀλλοτρίαν κατηγορίαν σκίνησεν, ὡς ἰδίαν, ἢ ἰδίων αἰτίαν.

Οἱ συκοφαντήσας μέλλων ἐν δημοσίῳ δικασηρίῳ καταδικασθῆναι, μὴ συγχωρείσθω, μήτε ἡμικῆς συγχωρήσεως καταπεμφθείσης, μήτε ἰδικῆς. μήτε θείας βασιλικὴ αὐτηρεφὴ ἡμικὴ αὐτὸν ὠφελησάτω. πλὴν ἐὰν ἀσφαλίσηται, ἐνέχεσθαι τῇ τῶν τοπαθείᾳ.

Titvlvs LV.
DE QVADRVPEDIBVS, SI PAVPERIEM FECERINT.

SI quadrupes alicui pauperiem fecerit, datur actio, vel vt animal detur, vel æstimatio noxiæ, videlicet vtrum horum dominus animalis vult. Et competit, quum animal feritate commotum nocuit. puta, si equus calcitrosus, calce percusserit: aut bos cornu petere solitus, petierit. Si vero propter loci situm, aut propter imperitiam mulionis, hoc est, eius, qui iumentum ferendis oneribus idoneum agit, aut propter oneris magnitudinem damnum factum sit: auctor culpæ de damno tenetur, vt qui animal in locum minus aptum traduxerit, vel imperite id egit, vel ei magnum onus imposuerit, & cadendi caussam præbuerit, ac proximis damnum dandi, puta vitriariis, aut aliis mercatoribus. Ac siquidem nullo negotio fassus fuerit, simplum damni præstat: sin quum insiciaretur, conuictus fuerit; ex lege Aquilia duplum præstat.

Lex Aquilia generalis est, & omnibus legibus, quæ ante se de damno loquutæ sunt, derogauit. Ea conuenitur, qui iniuria eccidit alienũ

Τίτλος ΝΕ.
ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΠΟΔΩΝ, ἘΑΝ ΖΗΜΙΑΝ ΠΟΙΗΣΩΣΙ.

Ἐάν τετράποδον ζημιώσῃ τινὰ, δίδοται ἀγωγὴ ἢτοι σκδόσει ζώου, ἢ τῇ ἀποτιμήσει τῆς ζημίας· ὁπότερον δηλοῖ ὁ δεσπότης ζώου βάλλει. καὶ ἁρμόζει, ὡσὰ τὸ ζῶον ἀγελιότητι κινηθὲν ἔβλαψεν. οἷον, λακίσῃ ἵππος ἐλάκισεν, ἢ βοῦς ἐώθως κερατίζειν, ἐκέρατισεν. εἰ δὲ διὰ τὸν θέσιν τόπου, ἢ διὰ ἀπειρίαν μυλίωνος, ἤτοι ἐλαύνοντος· * τὸ φορτίον ὑπερζύγιον, ἢ διὰ τὸ πολὺ βάρος, ἢ ζημία γένηται· γὰρ κατέχεται εἰς τὴν ζημίαν ὁ αὐτός, ὡς εἰς ἐπιτήδειον τόπον διαβιβάζας τὸ ζῶον, ἢ ἀπείρως ἐλαύνων αὐτὸ, ἢ πολὺ βάρος ἐπιθείς, καὶ ὑποζεύξας πεσεῖν, καὶ ποιῆσαι ζημίαν εἰς οὗ παρακειμένους, τυχὸν ὑελοπώλους, ἢ ἄλλους ἐμπόρους. καὶ εἰ μὲν ὁμολογήσῃ ἀπραγμόνως, δίδωσι τὸ ἀπολοῦν τῆς ζημίας· εἰ δὲ ἀρνούμενος ἀπελεγχθῇ, δίδωσι τὸ διπλοῦν, κατὰ τὸν Ἀκυίλιον νόμον.

Ὁ Ἀκυίλιος καθολικός ἐστι, καὶ ἠκύρωσε πάντας οὗ πρὸ αὐτοῦ περὶ ζημίας ἀδικοχρήσεως νόμους. καὶ ἐνάγεται ὁ φονεύων ἀδίκως ἀλλότριον δοῦλον,

seruum, aut animal gregarium. Quæ vero ferant, inter hæc non numerantur.

Qui in colluctatione, vel in pancratio, vel aliàs in certamine publico aduersarium occidit, aut vulnerauit, Aquilia non tenetur: nisi postquam succubuit, & victus fuit, aduersarium vulnerauit.

Si plures ferierint, & non constat, cuius ictu mortuus sit: omnes vt homicidæ tenentur, & quum vnus soluit, reliqui non liberantur. Est enim pœna.

Si quis letaliter vulnerauerit, & alius occiderit: tam qui primus vulnerauit, quam secundus, qui occidit, tenentur.

Lex Aquilia damnũ iniuria spectat. Quod si quis incendio coorto, suam vt domum seruet, domum vicini diruit: cessat Aquilia, siue ignis eò peruenerat, siue iam extinctus erat.

Si quis in meo solo ædificauerit, aut domo mea diruta, balineum struxerit: ego dominus eorum sum, quæ ædificata fuerint.

Qui seruum alienum occidit, tum pecuniariter conuenitur, vt damnum sarciat: tum criminaliter, ratione cædis.

Si quid effusum deiectumue fuerit in viam publicam, vel vbi ex more quidam consistunt, damnumq; datum erit: ii, qui ibi habitant, in duplum damni dati conueniuntur.

Actiones noxales in dominos competunt ex delictis seruorũ, & licet eis quum condemnati sunt, eos, qui deliquerunt, noxæ dedere, ac litis æstimationem non præstare. Si vero dominorũ voluntate deliquerint, in vniuersam litem domini tenentur.

Qui seruum alienum corruperit, & quasi deteriorem fecerit, vti cui consuluerit, vt furtum faceret, vel quem fecerit erronem, vel fugitiuum: tenetur in duplum, quanti minoris, puta, qui XXX solidos valebat, per corruptionẽ quindecim solidis deteriorẽ fecit. quos sane XV, actione quanti minoris alter petit.

Qui seruum fugitiuum occultat, fur est.

*Qui fugitiuum suscepit, & intra viginti dies id domino non denuntiauit: reddit eum cum alio simili, vel * cum XX solidis.* *al vel XX solidos.

Ὁ δοῦλον ἀλλότριον ὑποφθείρας, εἴτιν χείρονα ποιήσας, ὡς συμβουλεύσας αἰσχροκερδῆ, ἢ ῥεμβὸν ποιήσας, ἢ φυγάδα, ἐνέχεται εἰς τὸ διπλοῦν τῆς μειώσεως τιμήματος. τυχὸν ἄξιον ὄντα νομισμάτων λ, ἠλάττωσε διὰ τῆς ὑποφθορᾶς εἰς ιε. καὶ ἀπαιτεῖται τὰ ιε τῆς μειώσεως εἰς τὸ διπλοῦν.

Ὁ τὸ φυγάδα δοῦλον κρύπτων, κλέπτης ἐστίν.

Ὁ τὸ φυγάδα ὑποδεξάμενος, καὶ μὴ μέχρι ἡμερῶν εἴκοσιν ἀπαγγείλας τῷ δεσπότῃ, δίδωσιν *νομίσματα αὐτὸν μὲ ἕτερα ὁμοίᾳ αὐτά, ἢ εἴκοσι *νομισμάτων.

Τίτλος ΝΑΙ ΞΕΚΤΟΣ.
ΠΕΡΙ ΚΛΟΠΗΣ.

Ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴ εἰς τὸ διπλάσιον κινεῖται, διδομένου καὶ δὲ πράγματος ἔξωθεν. εἰ δὲ περιφέρει τὸ κλαπὲν οἰκοθελῶς ὁ κλέπτης, οὐκ ἐνάγεται· εἰ δὲ χεῖρον δὲ τὸ ἐποίησε, δίδωσι τὸ ἐ- *ἀπαιτῆται λάβωμα. *ἀπαιτεῖ δὲ οὗ καρπός.

Titvlvs LVI.
DE FVRTO.

FVrti in duplum agitur, extra quam quod ipsa res etiam præstatur. Quod si fur sponte suam rem furtiuam offerat, non conuenitur. Sin eam deteriorem fecit, detrimentum præstat. Fructus etiam ab eo petuntur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sæpenumero accidit, vt fugitiuum aliquis suscipiat, & pœnam vitare volens, in legibus expressam, vel fugitiuum dicat suum esse seruum, vel ipsummet præferre, quod in libertatem sit proclamaturus: vti nimirum probet, se non habere fugitiuũ, sed vel quasi bona fide possidere, vel liberum adserere. Iubet ergo constitutio, vt quũ hoc euenit, seruus ipse quæstioni subiiciatur. Hoc enim efficit, vt & veritas percipi facilius possit, & serui sint modestiores.

Actionibus pœnalibus non tenentur heredes, nisi herede viuo motæ fuerint. Tenentur autem in id, quod ad eos ex delicto peruenit.

Ab eo, qui agit ex delicto, siquidem pecuniariter, inscriptiones non petuntur: sin criminaliter, petuntur.

Furtum aut nec manifestum est, aut manifestum. Ac manifestus fur est, qui rem furtiuã adhuc habens, deprehensus est. Nec manifestus est, qui postquam rem deposuit, quo destinauit, deprehensus est. Et manifestus quidem tenetur in quadruplũ, ipsa etiã re comprehẽsa: nec manifestus vero in triplum, re comprehensa.

Furem nocturnum, qui extra ciuitatem est, occidere licet, tametsi miles sit. Eum vero qui est in ciuitatibus, non licet occidere, siquidem aliter effugere periculum occisor potuit. Diurnũ autem occidere non licet, nisi telo se defendat. In vtroq; veroid cũ clamore testificari oportet.

Tignum furtiuum, ædibus aut vineæ iunctum, non auellitur: sed is, qui iunxit, in duplũ tenetur. Tigni autem appellatione continetur omnis materia, ædificio vel vineæ apta. Nam salua est de tigno in rem actio, quocumq; modo vel ædificio liberato, vel vinea.

Manumissus in testamento sciante, quàm heres adeat hereditatem, dolo malo damnum hereditati dederit: intra annum in duplum tenetur, post annum, in simplum.

Si furtum factum fuerit in caupona, vel in stabulo, ab iis, qui ibi degunt: siquidem præpositi consilio & opera, potestatem habet is, cui furtum factum est, aut furti in duplum aduersus furem agendi; aut experiundi actione prætoria ob satisfactionem rei furtiuæ aduersus præpositum cauponæ. Quod si custodiam rei caupo vel stabularius recepit, habet ipse furti actionem in duplum, non dominus; veluti qui domino satisfacere tenetur.

Eos, qui furantur in fossato, siquidẽ arma, iubemus acriter cædi: sin aliquod iumentum, manum eis amputari.

Si plures serui furtum fecerint, siquidem

Πολλάκις τὶς ὑποδεξάμενος φυγάδα, καὶ βλαπτόμενος φυγεῖν τὴν ἀπὸ τῆς Διαταξέως τιμωρίαν, ἢ δῆλον ἴδιον εἶναι λέγει τὴν φυγάδα, ἢ ὑποτιθέναι αὐτὸν, εἰς ἐλευθερίαν αὐαφωνῆσαι, ἵνα δείξῃ μὴ φυγάδα ἔχειν· ἀλλ' ἢ νέμεσις ὡς καλὴ πίστις, ἢ ἐλεύθερον διεκδικεῖν. κελεύει τοίνυν ἡ Διάταξις, ἵνα τύπτηται ὁμολογοῦν, αὐτὸς ὁ δοῦλος βασανίζεσθαι· τοῦτο γὰρ καὶ τὴν ἀληθῆ δικαιόληπτον ποιεῖ, καὶ σῶφρονεστέρους.

Τοῖς πανδοκεῦσιν ἀγωγὴν μὴ ἐνέχουσι οἱ κληρονόμοι, εἰ μὴ ζῶντος τοῦ κληρονόμου κινηθῶσιν. ἐνέχονται δὲ εἰς τὸ ἀπελθὸν εἰς αὐλὰς ἢ ἀμαρτήματος.

Οἱ κινῶν ἐξ ἁμαρτήματος ἀγωγὴν, εἰ μὲν χρηματικῶς, οὐκ ἀπαιτεῖται ἐγγυοδοσίαν· εἰ δὲ ἐγκληματικῶς, ἀπαιτεῖται.

Ἡ κλοπὴ ἢ φανὴς ἐστὶν, ἢ φανερά· καὶ φανερὸς μὲν κλέπτης ἐστὶν, ὁ τὸ κλοπιμαῖον ἐπὶ κατοχῆς καὶ συλληφθεὶς· ἀφανὴς δὲ, ὁ μὴ τὸ ὑποθέσθαι τὸ πρᾶγμα εἰς ὃν ἀπεθέτο τόπον, καθαρεθείς. καὶ ὁ μὲν φανερὸς ἐνέχεται εἰς τὸ τετραπλοῦν, συγκλείστου καὶ πράγματος· ὁ δὲ ἀφανὴς, εἰς τὸ τριπλοῦν, συγκειμένου καὶ πράγματος.

Τὸν νυκτερινὸν κλέπτην, τὸν ἔξω πόλεως, ἔξεστι φονεύειν, καὶ ἀγαθοεργὸς ἐστί· τὸν δὲ ἐν πόλεσιν, οὐκ ἔξεστι φονεύειν, ἐὰν ἄλλως διαφυγεῖν τὸν κίνδυνον ὁ φονεύσας ἠδύνατο. τὸν δὲ ἡμερεύοντα οὐκ ἔξεστι φονεύειν, εἰ μὴ ἀκόντιον ἑαυτὸν διεκδικεῖ. ὅπου ἑκατέρου δῆλον τὸ διὰ κραυγῆς διαμαρτύρασθαι.

Τὸ κλοπιμαῖον ξύλον ἐμβληθὲν οἴκῳ ἢ ἀμπελῶνι, οὐκ ἀποσπᾶται· ἀλλ' ὁ ἐμβαλὼν εἰς τὸ διπλοῦν ἐνέχεται. τῷ δὲ ὀνόματι τοῦ ξύλου, πᾶσα ὕλη ἐπιτηδεία πρὸς οἰκοδομὴν ἢ ἀμπελῶνα προσίσχει. σώζεται γὰρ ἡ πραγματικὴ τοῦ ξύλου, ὁπωσδήποτε ἐλευθερωθέντος τοῦ οἰκοδομήματος, ἢ τοῦ ἀμπέλου.

Ὁ ἐν Διαθήκῃ ἐλευθερωθεὶς, ἐὰν πρὸ τοῦ τὸν κληρονόμον ὑποστρέψαι τὴν κληρονομίαν, βλάψῃ τὴν κληρονομίαν ἐν δόλῳ, εἰς τὸ διπλάσιον ἐσωθεν ἑνιαυτοῦ ἐνέχεται· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν, εἰς τὸ ἁπλοῦν.

Ἐὰν κλαπῇ τὶ ἐν καπηλείῳ, ἢ ἐν πανδοχείῳ, πρὸς τὰ ὄντων ἐν αὐτοῖς, εἴγε συμβλήθη σωφρονοῦσι τοῖς ἔνδον, ἐξουσίαν ἔχει ὁ κλαπεὶς ἢ τὴν κλοπὴν, ἀγωγὴν εἰς τὸ διπλάσιον κινῆσαι κατὰ τοῦ κλέπτου, ἢ τὴν πραιτωρίαν ὅπως ἂν ὡσὶ τοῦ κλαπέντος κατὰ τοῦ σωφρονοῦντος καπήλου, εἰ δὴ τὴν φυλακὴν τοῦ πράγματος ὁ κάπηλος ἢ ὁ πανδοχεὺς ἀνεδέξατο, αὐτὸς ἔχει τὴν τοῦ κλέπτου εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγὴν, ὡς ἂν ὁ δεσπότης, ὡς ἐνεχόμενος πεῖσαι τὸ ἱκανὸν τῷ δεσπότῃ.

Τοὺς ἐν Φοσσάτῳ κλέπτοντας, εἰ μὲν ὅπλα, σφοδρῶς προσεκτέμνομεν τὰ πέδαις· εἰ δὲ τὰ ὑποζυγίων, χειροκοπεῖσθαι.

Ἐὰν πολλοὶ δοῦλοι κλέψωσιν, εἰ μὲν ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότου, ὅπλογλῶ ἔχει ὁ δεσπότης ἢ πάντας σκδῦναι, ἢ δᾶναι ὅσον εἰς ἐλευθερωθέντος κλέπτων ἢ λυθέρωτο διδύς. εἰ δὲ γινώσκοντος, καὶ ὀνόματι οἰκείῳ, καὶ ὀνόματι ἑκάστου δῆλου ἐνάγεται.

TITVLVS LVII.
DE ARBORIBVS PALAM VEL FVRTIM CÆSIS.

QVi arbores, & maxime vites cædunt, puniuntur vt latrones.

Si plures eamdem arborem cæciderint, singuli in solidum tenentur. Quod si plurium quorumdam arbor cædatur, omnibus vna actio, & vna pœna competit: videlicet ex infitiatione, duplum pretii: ex confessione, simplum.

TITVLVS LVIII.
DE INIVRIIS.

GEneraliter quidem dicitur iniuria, quod illegitimum est: specialiter autem, contumelia & damnum, vt in Aquilia: & iniustitia, vt in eo, qui inique & iniuste pronuntiat.

Iniuria aut re fit, aut verbo: & vel in corpus, vel in dignitatem, vel in infamiam. In corpus, vt in eo, qui cæsus aut pulsatus est: in dignitatem, vt quum quis matronæ comitem subduxerit. In infamiam, vt quum quis alicuius pudicitiam adtentat.

Iniuriam vero patitur quis aut per se, aut per alios: veluti filios familias, seruos, vxorẽ, nurum. Nam hi quum adficiuntur iniuria, tum qui eos habet in potestate, agit iniuriarũ.

Etiam ex vna iniuria tribus personis competit actio iniuriarum. Nam vxori meæ facta iniuria, & pater eius, & ipsa, & ego, actionem habemus. Et per vnum alterius iniuria non aboletur.

Qui pulsat aliquem, aut verberat, aut vi domum ingreditur, lege Cornelia iniuriarum tenetur. Igitur omnis iniuria, quæ manu fit, ad legem Corneliam refertur.

Qui agit iniuriarum, declarare certo debet, quam iniuriam passus sit.

Nec emancipato filio aduersus patrem, nec liberto aduersus patronum competit actio iniuriarum, nisi acrem iniuriam fecerit, cædendo puta, vel vulnerando. Patronis enim permittitur, vt modice libertos castigent. Filiofamilias autem ne quidem ex atroci iniuria aduersus patrem competit.

*De omni iniuria * pecuniariter agere licet, & ad iudicis officium pertinet, pœnæ summam definire. Nam certũ quid ex lege nõ inuenitur.*

* sic Græci, quod nos ciuiliter.

ignorante domino; habet optionem dominus, vel omnes vt noxæ dedat; vel vt præstet, quãtum vnus liber præstando liberaretur. Sin domino sciente, tam is suo nomine, quam cuius serui conuenitur.

TITVLVS LVII.
DE ARBORIBVS PALAM VEL FVRTIM CÆSIS.

QVi arbores, & maxime vites cædunt, puniuntur vt latrones.

Si plures eamdem arborem cæciderint, singuli in solidum tenentur. Quod si plurium quorumdam arbor cædatur, omnibus vna actio, & vna pœna competit: videlicet ex infitiatione, duplum pretii: ex confessione, simplum.

TITVLVS LVIII.
DE INIVRIIS.

GEneraliter quidem dicitur iniuria, quod illegitimum est: specialiter autem, contumelia & damnum, vt in Aquilia: & iniustitia, vt in eo, qui inique & iniuste pronuntiat.

Iniuria aut re fit, aut verbo: & vel in corpus, vel in dignitatem, vel in infamiam. In corpus, vt in eo, qui cæsus aut pulsatus est: in dignitatem, vt quum quis matronæ comitem subduxerit. In infamiam, vt quum quis alicuius pudicitiam adtentat.

Iniuriam vero patitur quis aut per se, aut per alios: veluti filios familias, seruos, vxorẽ, nurum. Nam hi quum adficiuntur iniuria, tum qui eos habet in potestate, agit iniuriarũ.

Etiam ex vna iniuria tribus personis competit actio iniuriarum. Nam vxori meæ facta iniuria, & pater eius, & ipsa, & ego, actionem habemus. Et per vnum alterius iniuria non aboletur.

Qui pulsat aliquem, aut verberat, aut vi domum ingreditur, lege Cornelia iniuriarum tenetur. Igitur omnis iniuria, quæ manu fit, ad legem Corneliam refertur.

Qui agit iniuriarum, declarare certo debet, quam iniuriam passus sit.

Nec emancipato filio aduersus patrem, nec liberto aduersus patronum competit actio iniuriarum, nisi acrem iniuriam fecerit, cædendo puta, vel vulnerando. Patronis enim permittitur, vt modice libertos castigent. Filiofamilias autem ne quidem ex atroci iniuria aduersus patrem competit.

*De omni iniuria * pecuniariter agere licet, & ad iudicis officium pertinet, pœnæ summam definire. Nam certũ quid ex lege nõ inuenitur.*

* sic Græci, quod nos ciuiliter.

ΤΙΤΛΟΣ ΝΖ.

ΠΕΡΙ ΔΕΝΔΡΩΝ ΦΑΝΕΡΩΣ Η΄ ΚΛΑΤΣΑ ΤΙΜΗΘΕΝΤΩΝ.

Οἱ δένδρα, καὶ μάλιστα ἀμπέλους τέμνοντες, ὡς λῃστεῖ κολάζονται.

Καὶ πολλοὶ τὸ αὐτὸ τέμνωσι δένδρον, ἕκας· ἐὰν μὲν ὑπὸ πολλῶν αὐτῶν εἰς ὁλόκληρον ἐνέχεται. * ἡ δὲ πολλῶν δένδρων δένδρον τομὴ, πᾶσι μία ἀγωγὴ, καὶ μία ποινὴ ἁρμόζει· ἤτοι ἐξ ἀρνήσεως μὲν, τὸ διπλοῦν καὶ τιμήματος· ἐξ ὁμολογίας δὲ, τὸ ἁπλοῦν.

* εἰ δὲ πολλῶν δένδρων δένδρον τομὴ, πᾶσι μία ἀγωγὴ

ΤΙΤΛΟΣ ΝΗ.

ΠΕΡΙ ΥΒΡΕΩΝ.

Γενικῶς μὲν ὕβρις λέγεται τὸ παράνομον, ἰδικῶς δὲ ἡ περιφρόνησις καὶ ζημία· ὡς ὅπου φησὶν Ἀκουιλίος· ἢ ἀδικία, ὡς ὅπου καὶ ἀδίκως καὶ παρανόμως ψηφισαμένου.

Ἡ ὕβρις ἢ λόγῳ, ἢ ἔργῳ γίνεται, καὶ εἰς σῶμα, ἢ εἰς ἀξίαν, ἢ εἰς ἀτιμίαν. εἰς σῶμα, ὡς ὅπου καὶ πληγέντος, ἢ ὠθηθέντος· εἰς ἀξίαν, ὡς ὅταν ἀκόλαστον τῆς * σωφροσύνης ὑφέληται τὶς· εἰς ἀτιμίαν, ὡς ὅταν ἀποπειράται τὶς σωφροσύνης ἑνός.

* οἰκοδεσποσύνης

Τ' ἐνέχεται δέ τις εἴτε δι' ἑαυτοῦ, ἢ δι' ἑτέρων, οἷον ὑῶν ὑποζυγίων, δούλων, * γυναικῶν, νυὸς φης. ἐκείνων γὰρ ὑβριζομένων, ὁ ἔχων αὐτὸν ὑποζύγιος, ἐκεῖνος καὶ αὐτὸς τῶν περὶ ὕβρεως ἀγωγῶν.

* γυναικὸς

Καὶ ὅπου μιᾶ ὕβρει τρισὶ προσώποις ἁρμόζει ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ· τῆς γὰρ γυναικός μου ὕβρισθείσης, καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς, καὶ αὐτὴ, κἀγὼ ἔχομεν τὰς ἀγωγάς. καὶ οὐκ ἀναιρεῖται θατέρου ἑνὸς ἡ ἑτέρα ὕβρις.

Ὁ ὤθων τινὰ, ἢ μαστιγῶν, ἢ κατὰ βίαν εἰς οἶκον εἰσιών, ἐκ τοῦ Κορνηλίου τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ ἐνέχεται. πᾶσα τοίνυν ἡ διὰ χειρὸς γινομένη ὕβρις, ὑπὸ τὸν Κορνήλιον ἀναφέρεται.

Ὁ κινῶν τὰ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν, ὀφείλει σαφηνίζειν, ποίαν ὕβριν ὑπέστη.

Οὔτε αὐτεξουσίῳ υἱῷ κατὰ πατρὸς, οὔτε ἀπελεύθερος κατὰ πατρώνου ἁρμόζει ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ, εἰ μὴ σφοδρῶς ὕβρισε, πλήξας τυχὸν, ἢ τραυματίσας. ἐφέπεται γὰρ τοῖς πάτροις μετρίως σωφρονίζειν οὓς ἀπελεύθερους. τῷ δὲ ὑποζυγίῳ παιδὶ ἔτι ὑπὸ τραχείας ὕβρεως ἁρμόζει καὶ πατρός.

Περὶ πάσης ὕβρεως ἔξεστι κρημαλικῶς κινεῖν, καὶ κοινικῇ τῷ ὀφφικίῳ καὶ δικαστῇ ἐφέζειν τὸ ποσὸν τοῦ ὑπολειμμένου. ἀπὸ νόμου γὰρ οὐχ εὑρηται ὡρισμένον.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Atrox iniuria vel ex persona, vel ex ipsa re, vel loco definitur. Ex persona, quum magistratui, vel patri facta erit: ex loco, quum in theatro, cunctis videntibus: ex re, quum vultus illatum erit, vel facies cæsa.

Et dissimulatione, & pacto, & transactione, & iuramento extinguitur iniuriarum actio. Nec heredibus, nec aduersus heredes competit actio iniuriarum: nisi lis contestata fuerit eo superstite, qui vel passus est, vel fecit iniuriam.

Qui sæpe manum extulit, & non percussit, vtili iniuriarum actione tenetur, hoc est, actione obliqua.

Actio iniuriarum, nisi intra annum mota fuerit, extinguitur.

Opera vel querela tua flagellis cæsus est a magistratu seruus meus. Actionem iniuriarū aduersus te habeo si seruus decesserit, actionem de damno.

Qui nocentem infamauit aut manifestauit, non condemnatur. Expedit enim peccata nocentium manifestari.

Qui appellat si iudici conuicium dixerit sit infamis.

Si iniuriæ caussa inferius habitans superiori fumum immiserit, aut superior deiecerit aliquid, vel effuderit in inferiorem: locus est actioni iniuriarum.

In dignitate constituti, & vxores eorum, si fiat ipsis iniuria, possunt etiam per procuratorem iniuriarum agere.

TITVLVS LIX.
DE REBVS VI RAPTIS, ET DE CONVICIO, DEQVE VI armata seu publica, & de vi priuata.

Si quis vi res mobiles rapuerit, intra annum in quadruplum tenetur, si per testes probata fuerit quantitas & species bonorū: post annum vero, in simplum. Si vero rapina quidem vi facta probetur, testes autem res raptas non norint: præstat is, cui vi bona rapta sunt, iuramentum in litem cum taxatione, ac recipit a raptore, quacumq; rapta iurabit, in simplum. Hoc autem iudicio semper ciuiliter agitur, ac ne inscriptiones quidem exiguntur.

Si quis dolo malo in turba damnū mi hi fecerit, intra annū in duplū tenetur, post annū in simplum. Turba vero sit a decem hominibus, aut etiam pluribus. Tenetur autem, qui turbæ caussam præbuit. Et differt hoc edictum ab eo, quod præcessit. Nā ibi agitur de damno

Η' τραχεῖα ὕβρις ἡ ἀπὸ πρωσώπου, ἢ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ἢ ἀμφοτέρων κανονίζεται. ἀπὸ μὲν προσώπου, ὅταν ἄρχοντι ἢ πατρὶ γένηται· ἀπὸ τόπου, ὅταν ἐν θεάτρῳ, πάντων ὁρώντων· ἀπὸ δὲ πράγματος, ὅταν τραῦμα δοθῇ, ἢ ὄψις πληγῇ.

Καὶ ἀπὸ προσποιήσεως, καὶ συμφώνου, καὶ διαλύσεως, καὶ ὅρκου σβέννυται ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγή. οὔτε κληρονόμοις, οὔτε κατὰ κληρονόμων ἁρμόζει ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγή. εἰ μὴ προκαταρχθῇ ἐν ζωῇ τοῦ ὑβρισθέντος· ἢ τοῦ ὑβρίσαντος.

Ὁ πολλάκις αὐτοπάτας τὴν χεῖρα, καὶ μὴ τύψας, ἐπιλίᾳ τῇ περὶ ὕβρεως ἐνέχεται, ἤτοι πλαγιαστικῇ ἀγωγῇ.

Η' περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ, ἐὰν μὴ ἔσωθεν ἐνιαυτοῦ κινηθῇ, σβέννυται.

Σωθεὶς οὖν ἢ μεμψει ἐπιτιμήσῃ ὁ δοῦλός μου τοῦ δεσπότου· ἔχω τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν κατὰ σοῦ· εἰ δὲ ἀποθάνῃ, τὴν τῆς ζημίας λέγω.

Ὁ τὸν βλαπτικὸν ἀτιμάσας ἢ φανερώσας, ἀκατηδικάζεται. συμφερόντως γὰρ τὰ τῶν βλαπτικῶν ἁμαρτήματα φανεροῦσθαι.

Ὁ σκανδαλίζων ἐὰν ὑβρίσῃ τὸν δικαιοῦντα, ἀτιμεῖται.

Ἐὰν ὕβρεως χάριν ὑποκάτω τῶν αὐτῶν κατωτέρω σβεσθείσῃ, ἢ ὁ αὐτὸ σβεσθέντι ψήφισμα, ἢ σκύβαλα κατὰ τοῦ κάτω, χώραν τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ.

Οἱ ἀξιωματικοὶ, ἢ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ὑβριζόμενοι, διώκουσι διὰ ἐντολέως τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν κινεῖν.

ΤΙΤΛΟΣ ΝΘ.
ΠΕΡΙ ΒΙΑΙΩΣ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ἉΡΠΑΓΗΣΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΟΥ ΗΤΟΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΒΙΑΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ.

Ἐάν τις βιαίως ἁρπάσῃ κινητὸν πράγματος, ἐντὸς μὲν ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ τριπλοῦν ἐνέχεται· ἐὰν μαρτυρηθῇ ἡ ποσότης καὶ τὸ εἶδος τῶν πραγμάτων· μὴ ὢν τὸν ἐνιαυτὸν, εἰς τὸ ἁπλοῦν. ἐὰν μὲν βιαίᾳ ἁρπαγὴ δείκνυται, τὰ δὲ ἁρπαγέντα ἀγνοῶσιν οἱ μάρτυρες, ἐπόμνυται ὁ τὴν βίαιαν ἀφαίρεσιν ὑποσχόμενος ἐν οἷς ὅρκοις μὴ τάξατο ὁ ἁπλαμβάνων ἀπὸ τοῦ ἁρπαγέντος ὅσα δὴ ἐπόμοσε· διαρπαγήναι, εἰς τὸ ἁπλοῦν. ἔστι δὲ τὸ δικαιότερον αἰεὶ χρηματικῶς κινεῖσθαι, καὶ ὡς ἐγγράφως ἀπαιτεῖσθαι.

Ἐὰν τις δόλον ἐν ὀργῇ ζημιώσῃ με τις, ἔσωμὲν ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ διπλοῦν ἐνέχεται· μὴ ὢν τὸν ἐνιαυτὸν, εἰς τὸ ἁπλοῦν. ὀργὴ δέ ἐστι ἀπὸ δέκα, αὐθρώπων, ἢ πλέονων. ἐνέχει δὲ ὁ αἴτιος τοῦ πράγματος τοῦ ὀργῆς. διαφέρει δὲ τοῦτο τοῦ περὶ τοῦ δόλου διάταγμα. ὅτι ἐκεῖ μὲν κινεῖται περὶ ζημίας

κγ

& rapina facta ab hominibus dolo malo coactis, aut non coactis, sed qui simpliciter separatim rapuerunt: hic vero de damno, quod in turba dolo malo accidit, siue de perditione rei confusa, licet a definitis personis rapina facta non sit. Quo fit, vt illud quidem ob atrocitatem improbæ rapinæ in quadruplum, hoc vero in duplum præstetur.

Eius, quod vi possidetur, & quod raptum est, nemo fit dominus: nisi res in potestatem domini, vel heredis eius, reuertatur. Et nota ius admirabile, quod is, qui rē rapuit, aut vi abstulit, nisi restituat, eam inualide comparet, aut per donationem a domino accipiat, aut per transactionem retineat. Nam adhuc eius domino vis fieri videtur, qui propter amissionem rei suæ, defectumque proprium, ad hunc contractum veniat.

Vis publica proprie est, quum quis cum armis adgressione facta rem mobilem rapuerit. Tunc enim raptæ rei dominus habet interdictum generale, vt rei possessionem recuperet, vna cum iis, quæ continentur, puta cum animalibus, aut fructibus. Habet & Iulias leges. Quod si ita vult, postquam rem suam recepit, ex legibus Iuliis agit cum inscriptionibus. Ac siquidem reum peregerit, condemnatus pœnæ legibus statutæ subiicitur. Ea est, in metallum perpetua relegatio. Sin ex legibus Iuliis agere non vult, sufficit ei sola rei suæ restitutio, & præstatio damnorum, quæ passus est. Ceterum perpetuam in metallum relegationem, proscriptio bonorum quoque comitatur. Quod si quis rem soli absque armis ademerit, lege de vi priuata tenetur. qua lege condemnati bonorum pars tertia publicatur, & neq; senator aut magistratus fit, aut alium honorem gerit. Cetera iudices hodie, vt extremitates fugiant, quæ partim sunt, ad vim referre, quod factum est, propter atrocitatem: partim, vt vim passus dumtaxat ius recuperandæ possessionis habeat, & damni præstationem: per legem de contemptu iudicis, hanc caussam decidunt, vtentes legis huius expressis verbis: Si quis rem vel fisci, vel alterius, qui possidet, absq; iudicis auctoritate vi abstulerit; siquidem dominus est, eam amittit: sin aliena est, non eam dumtaxat præstat illi, qui rapinam passus est, sed & æstimationem eius. Atq; hinc sententiam suam ita formant. Itaq; heic etiam, siquidem intra annum agatur, pœna præstatur: post annum vero, res dumtaxat, cum fructibus.

Qui annonæ insidiantur, dum merces coe-

καὶ ἁρπαγῆς γνωμοῦσι τοὺς ἀθροισθέντων τοῦ δόλου ἀνθρώπων, ἢ μὴ ἀθροισθέντων, ἀλλ' ἁπλῶς διακεχωρισμένως ἁρπασάντων· ἐνταῦθα δὲ ἐνέχει ἐν θορύβῳ τοῦ δόλου συμβάσης ζημίας, ἤτοι συγκεχυμένης ἀπωλείας, καὶ μὴ ἡ ἁρπαγὴ τοὺς προσώπων ὡρισμένων γέγονεν. ὅθεν ἐκεῖνο μὲν διὰ τὸ τραχὺ τῆς αὐθαιρωτὸν ἁρπαγῆς εἰς τὸ τετραπλοῦν, τοῦτο δὲ εἰς τὸ διπλοῦν δίδοται.

Τὸ βίᾳ νεμόμενον, καὶ τὸ ἁρπαγὲν, καὶ δεσπόζεται· εἰ μὴ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσπότου, ἢ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ ἐπανέρχῃ. ἐσημείωσαι γνωμάτων νόμιμον, ὅτι ὁ ἁρπάσας πράγματος, ἢ βίᾳ ἀφελόμενος, ἐὰν μὴ ἀποκαταστήσῃ τοῦτο, αὐθαιρέτως αὐτὸ ἀγοραζέτω, καὶ δωρεὰν λαμβανέτω ἀπὸ τοῦ δεσπότου, ἢ διαλυσάτω αὐτὸ τοῦτο κατέχῃ. δοκεῖ γὰρ ὁ δεσπότης τότε ἐπὶ βιάζεσθαι, καὶ ἀποτυχίᾳ τοῦ ἰδίου πράγματος, ἐς ἀποταγὴν τοῦτο ἐλθεῖν.

Βία δέ ἐστι δημοσία κυρίως, ὅταν μὴ ὄχλων ἐπελθόντων τὴν ἁρπάσῃ ἀκίνητον. τότε γὰρ ὁ δεσπότης τοῦ ἁρπαγέντος ἔχει καὶ τὸ ῥητὸν τοῦ πράγματος ἀναλαβεῖν, μὴ καὶ τῶν ὄντων ἐν αὐτῷ, τυχὸν ζώων, ἢ καρπῶν. ἔχει δὴ καὶ οὗτος Ἰουλίους νόμους. καὶ εἰ μὲν βούλεται, μὴ τὸ ἀπολαβεῖν τὸ ἴδιον πράγμα, κινεῖ τούτους μὴ ἐγγράφως. καὶ ἐὰν ἀπελέγξῃ, ὑποβάλλεται ὁ καταδικασθεὶς τῇ ἐκ τῶν νόμων καταδίκῃ. ἥτις ἐστὶν ἡ εἰς μέταλλον διὰ παντὸς ἐξορία. εἰ δὲ μὴ βούλεται κινῆσαι τοὺς Ἰουλίους νόμους, ἀρκεῖται μόνῃ τῇ ἀποκαταστάσει τοῦ ἰδίου πράγματος, καὶ τῇ θεραπείᾳ τῶν ζημιωμάτων, ὧν ὑπέστη. τῇ δὲ μεταλλου διὰ παντὸς ἐξορίᾳ καὶ δήμευσις ἐπακολουθεῖ. εἰ δὲ χωρὶς ὅπλων ἀφέληταί τις ἀκίνητον, τῷ περὶ βίας ἰδιωτικῆς νόμῳ κατέχεται. ὁ δὲ τούτῳ τῷ νόμῳ καταδικασθεὶς, εἰς τὸ τρίτον τῆς οὐσίας δημεύεται, καὶ οὔτε συγκλητικὸς, ἢ ἄρχων γίνεται, ἢ ἄλλῳ μετέρχεται τιμῷ. οἱ δὲ δικασταὶ σήμερον τὰς ἀκρότητας διαφεύγοντες, τό, τι εἰς βίαν ἀνενεγκεῖν τὸ ἠρώμενον διὰ τὸ τραχὺ, καὶ τὸ διαθέναι εἰς μέτρον δικαιῶσαι τὴν ἀπάλειψιν τοῦ νομοῦ, καὶ τὴν θεραπείαν τῆς ζημίας, διὰ δὲ περὶ αὐθρωπίας νόμῳ τιμῆσαι τοιαύτην ὑπόθεσιν, χρεώφλοι τῷ νόμῳ τῷ φάσκοντι ῥητῶς ἐπὶ τοῦ· ἐὰν τις ἢ δημοσίᾳ, ἢ ἄλλῳ τινὸς νεμομένῳ πράγμα, δίκαι δικαστικῆς κελεύσεως βίᾳ ἀφέληται αὐτὸ, εἰ μὲν δεσπότης ἐστὶν, ἐκπροσίται αὐτοῦ· εἰ δὲ ἀλλότριον ἢ, ἐμένειν αὐτὸ δίδωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποτίμησιν αὐτοῦ τῷ τὴν ἀγωγὴν ὑπομείναντι. καὶ πάθῃ τὴν ἰδίαν ἀποφασιν ἕτερον ῥυθμίζουσι. καὶ πάθῃ τί νῦν ἔσωθεν μὲν ἐνιαυτοῦ κινουμένης τῆς ἀγωγῆς, δίδοται ἡ ποινὴ, μὴ ὢν τὸν ἐνιαυτὸν τὸ πρᾶγμα μόνον, καὶ οἱ καρποί.

ζήτει β. ἐλλιπὲς κεφάλαιον νε.

Οἱ τῇ οὐθωνίᾳ ἀποβουλεύοντες, διὰ τὸ ἀγο-

Universidad de Deusto
Biblioteca

munt, aut in horrea condunt, & sterilitatis tempus exspectant. si negotiatores sunt, negotiari prohibentur, aut relegantur: humiles autē, in opus publicum condemnantur.

Et qui ponderibus adulterinis vtuntur, falsi pœnæ subiacent: & qui falsas mensuras habent, relegantur.

TITVLVS LX.
DE SEPVLCRORVM VIOLATORIBVS.

SEpulcri violati crimen infamiam irrogat. Sepulcrorum violatores, & qui spoliant corpora defunctorum, si cum armis id faciant, capite puniuntur: sin absq; armis, vsq; ad metallum.

Si quis a sepulcro abstulerit lapidem, aut columnas, aut marmora, aut aliam quamcumq; materiam: viginti libras auri fisco soluat. quæ pœna veteri pœnæ adiicitur. Ea tenentur & qui corpora contrectant. Non solum vero qui ex sepulcris, hoc est, vbi corpus iacet, sed etiam qui ex ossuaria, id est, ex ædificio, quod sepulcro impositum est, & qui mundum triclino deputatum auferunt, crimine sacrilegii tenentur.

TITVLVS LXI.
DE CONCVSSIONIBVS.

SI quis simulans iussum præsidis, aliquē concusserit: & quod accepit, restituit; & castigatur. Si vero crimen minatus fuerit, lege de calumnia tenetur.

TITVLVS LXII.
DE ABIGEIS.

PRoprie abigeus dicitur, qui pecora ex pascuis vel armentis subtrahit, vel ex gregibus equos. Nam qui bouem aut equum errantem acceperit, non est abigeus, sed fur. Abigeus autem adgnoscitur vsque ad decem oues, & quinque porcos, & equum vnum. Pœna est, in personis honoratis, exsilium, vel remotio ab officio: in non honoratis, exsiliū, vel manus amputatio: si cum ferro abegerint, idque ter fecerint. Nam si semel adtentauerint, flagellis cæduntur: siu iterum, exsilio puniuntur: si tertio, manus eis amputatur.

DE . . . . . .

SI quis in Ægypto infra duodecim cubitos fossam Nili perfoderit, igne ipso in loco absumitor: & qui facinoris conscii sunt, deportantor; nec reuocatione, vel abolitione, per quas cumq; preces, eis speranda.

ἐμβάλειν τὰ φορτία, ἢ ἀποτίθεσθαι, καὶ καιρὸν ἀφορίζειν ἐκδέχεσθαι, τῷ ἐργματοδότῃ μὴ ὄντες εἰργοντῳ τὸ ἐργματεῖας, ἢ ἐξορίζοντῳ.* εἰ δὲ πε- * οἱ δὲ ὑπολ.
λεῖς, εἰς δημόσιον ἔργον καταδικάζοντῳ.

Καὶ οἱ στεμμοῖς νόθοις χρώμενοι, τῇ δὲ πλαστῇ πίμωσία ὑποκείνται· καὶ οἱ πλαστὲ μέτρα ἔχοντες, ἐξορίζοντῳ.

ΤΙΤΛΟΣ Ξ.
ΠΕΡΙ ΤΥΜΒΩΡΥΧΩΝ.

ΤΟ τῆς τυμβωρυχίας ἔγκλημα, ἀτιμίαν ἐπιφέρῃ.

Οἱ τυμβωρυχοδντες, καὶ ζημιοδντες τὰ τῶν τελευτώντων σώματα, εἰ μὲν μετὰ ὅπλων, κεφαλικῶς τιμωροῦνται· εἰ δὲ χωρὶς ὅπλων, μέχρι * μετάλλων. * μετάλλ

Ἐαν τις ἀπὸ τάφου ἀφέλῃ λίθον, ἢ κίονας, ἢ μάρμαρα, ἢ ἄλλου οἱανδήποτε ὕλης, εἰκοσι λίτρας χρυσίου τῷ δημοσίῳ καταβαλέτω. ἢ δὲ τιμωρία πρεσσηθεῖσα τῇ παλαιᾷ κολάσει. κατέχοντα δὲ αὐτῇ καὶ οἱ τὰ σώματα ψηλαφῶντες. ἀμόνον δὲ οἱ ἀπὸ τοῦ τάφου, τουτέστιν, ἐν ᾧ τὸ σῶμα κατάκειται, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπὸ σωροῦ, ἤγουν ἀπὸ οἰκοδομήματος δὲ ἐπικειμένου τῷ τάφῳ, ἐὰν δὲ κόσμος δὲ τῷ τρικλίνῳ ἀφορισθέντας, ... κατοικείσθωσαν τῷ τῆς ἱεροσυλίας ἐγκλήματι.

ΤΙΤΛΟΣ Ξ Α.
ΠΕΡΙ *ΔΙΑΣΕΙΣΕΩΝ. *al. διασεισμῶν.

ΕΑν πλασώμενός τις κέλδσιν ἄρχοντος, διασείσῃ τινὰ, καὶ ἀναδίδωσιν ὅπερ ἔλαβε, καὶ σωφρονίζεται. εἰ δὲ ἔγκλημα ἀπλήσῃ, ὑποκείται τῷ περὶ συκοφαντίας νόμῳ.

ΤΙΤΛΟΣ Ξ Β.
ΠΕΡΙ ΑΠΕΛΑΤΩΝ.

ΚΤείνος ἀπελάτης λέγεται, ὅστις θρέμματα ἀπὸ βοσκῆς, ἢ βυκολίων ὑποσύρει, ἢ ἀπὸ τῶν ἀγελῶν ἵππους. ὁ γὰρ βοῶν, ἢ ἵππον πλανώμενον λαβὼν, οὐκ ἔστιν ἀπελάτης, ἀλλὰ κλέπτης. μέχρι δὲ δέκα προβάτων, καὶ πέντε χοίρων, καὶ ἵππου ἑνὸς ὁ ἀπελάτης γνωρίζεται. ἢ δὲ τιμωρία, ἐπὶ μὲν τῶν ἐντίμων, ἐξορία, ἢ ἀποκήρυξις· ἐπὶ δὲ τῶν ἀτίμων, ἐξορία, ἢ χειρὸς ἀκρωτηρίασις· ἐὰν μετὰ σιδήρου ἀπελάσωσι, καὶ τρισσὰ δώσουσιν. ἅπαξ γὰρ πλημμοντες μόνον, τύπτονται· δεύτερον δὲ, ἐξορίζονται· καὶ τέλειον, χειροκοπτοῦνται.

ΠΕΡΙ . . . . . .

ΕΑν ἐν τῇ Αἰγύπτῳ εἰς κατωτέρω δωδεκαπήχους * διορύξῃ τὶς τὸν πάγον, καὶ Νείλου, * al. βάθος πυελὸν αὐτῷ τῷ τόπῳ δαπανάσθω· οἱ δὲ συνίστορες προσοριζέσθωσαν, μηδὲ αὐτοκλήτους ἢ συγχωρήσεως χάριν οἱασδήποτε δεήσεως ἐλπιζομένης αὐτοῖς.

ΤΙΤΛΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΞΓ.
ΠΕΡΙ Τ' ΠΟΔΟΧΕΩΝ ληστῶν.

Οἱ ὑποδοχεῖς τῶν ληστῶν, ὡς ληστὴ ἁμαρτάνται. καὶ οἱ δυνάμενοι κρατῆσαι τοὺς ληστὰς, καὶ ἀπολύσαντες, χρήματα λαβόντες, ἢ μέρους τῶν ληστευθέντων, ὁμοίως ἁμαρτάνουσι.

ΤΙΤΛΟΣ ΞΔ.
ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΕΡΓΙΑΣ ἤτοι κακοτροπίας.

ΤΟ ἢ ἐξ ἐργων ἤτοι κακοτρόπων ἔγκλημά ἐστιν, ὅταν τις τὸ ὑποκείμενον ἄλλῳ πρᾶγμα αὐτὸ ἑτέρῳ ὑποθήσῃ δανεῖσῃ, ἢ πωλήσῃ, ἢ ἀπαλλάξῃ. ἢ ἢ πρὸς αὐτὸ, ὅπερ μὲν τῶν ἰδιωτῶν, τὸ ἔργον δὲ μετέλλου ἐστίν· ὅπερ ἢ τῶν ἐντίμων, ἢ πρόσκαιρος ἐξορία. ἕτοιμος ἢ ὢν πᾶσι καταβάλλειν, ἀπαλλάσσεται δὲ ἐγκλήματος.

ΤΙΤΛΟΣ ΞΕ.
ΠΕΡΙ ὍΡΩΝ Α'ΠΟΚΙΝΗΘΕΝΤΩΝ.

Ο δόλῳ κακῷ ὅρους ἤγουν τὰ σύνορα μεταθεὶς, καθ' ἕκαστον ὁροθέσιον δίδωσι πεντήκοντα νομίσματα τῷ δημοσίῳ· καὶ ὁ βλάπτων, κινεῖ τὸ πρὸς τοῦτο ἀγωγιμόν.

ΤΙΤΛΟΣ Ξ ΚΑΙ ὙΚΤΟΣ.
ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ, τουτέστιν ἐγκλημάτων.

Οτι πάντα τὰ ἐγκλήματα τὰ δικαστήρια δημόσιά εἰσιν, ἀλλὰ μόνα τὰ ὑπὸ νόμων δημοσίων καταγόμενα. ὡς τὸ περὶ καθοσιώσεως, καὶ τὸ περὶ μοιχείας, τὸ περὶ ἀνδροφόνων καὶ φαρμακῶν, τὸ περὶ πατροκτονίας, τὸ περὶ κλεπτῶν ἱερῶν καὶ δημοσίων, τὸ περὶ πλαστογραφίας, τὸ περὶ βίας ἰδιωλικῆς, τὸ περὶ εἴας δημοσίας, τὸ περὶ δωροδοκίας, τὸ περὶ ἀρχόντων ἢ δικαστῶν ἐν δίκῃ κεκλοφότων, τὸ περὶ ἀνώνας.

Ὡ λέγων, ὅτι ἕτερός μοι ἐνετείλατο ἁμαρτῆσαι, ἀφεύκτῳ ἀπὸ ἁμαρτήματος κατηγορίαν κατέχει· ἢ καὶ ὁ ἐντελάμενος αὐτῷ.

Οὐχρὴ οὖν ἄρχοντας ἀποφάσεις ἐξενεγκεῖν κατ' ἀπολιπαινομένων.

Ἐν τῷ ἐγκληματικῷ δίκας μὴ δεῖ ὁ ἐναγόμενος νομίζεσθω ἔνοχος, ἀλλ' ἵνα ὁ ἐνάγων ἔλθῃ εἰς τὸ δικαστήριον πρότερον, καὶ εἴπῃ τὸ ὑπόβυνον, καὶ ἐγγράψῃ, ἤτοι ἀσφαλίσῃ. καὶ ὑπὸ μίαν φυλακὴν ἔστω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ ἐναγόμενος, φυλαττομένης τὴν ἐν τῇ ὑποληψει διαφορᾶς· γινώσκων, ὅτι οὐκ ἀμνημόνητος αὐτοῦ ἔσται ἡ συνοφαντία· ὁμοίως δὲ ἐπικεῖ αὐτὸ ἁμαρτία. μηδεὶς ἢ ἐνεχόμενος ἐλπιζέτω, ὅτι περὶ ἑαυτοῦ ὁμολογῶν συγγνώσκεται, διὰ τὸ σωφρόνα αὐτόν. τίνος γὰρ αὐτὸς ἁμαρτεῖται, κἀκεῖνος ἢ ἐξετάζεται, εἰ ἀληθῆ εἰσὶ τὰ περὶ αὐτοῦ εἰρημένα.

TITVLVS LXIII.
DE LATRONVM RECEPTATORIBVS.

REceptatores latronum, vt latrones puniuntur. Et qui, quum possent latrones adprehendere, pecunia accepta, vel parte surreptorum, eos dimiserint; perinde puniuntur.

TITVLVS LXIV.
DE STELLIONATV SIVE IMPOSTVRA.

STellionatus siue impostura crimē est, quum quis rem suam alicui obligatam, alii creditori obligauerit, aut vendiderit, aut permutauerit. Eius pœna est, in plebeis, opus metalli: in honoratis, temporaria relegatio. Si tamen paratus sit omnibus soluere, hoc crimine liberatur.

TITVLVS LXV.
DE TERMINIS MOTIS.

QVi dolo malo terminos siue confinia loco mouerit, in singulos terminos quinquaginta fisco solidos præstat: & quicumq; vult, agit hoc nomine.

TITVLVS LXVI.
DE PVBLICIS IVDICIIS, HOC EST, DE CRIMINIBVS.

*NOn omnia iudicia criminalia, publica sunt: sed ea tantum, quæ ex legibus publicis veniunt. vt est iudicium maiestatis, adulterii, hominis occisi & veneno necati, parricidii, * furti rerum sacrarum & publicarum, falsi, vis priuatæ, vis publicæ, ambitus * magistratuum iudicium ve in lite subripientium, annonæ.* * id est, peculatus. * hoc est, repetundarum

Qui huiusmodi verbis vtitur, Alter mihi mandauit, vt deliquerem: accusationem delicti non effugit. Sed & mandator tenetur.

Iudices ferre sententias aduersus absentes non debent.

In iudiciis criminalibus non statim culpæ reus habetor, qui conuenitur: sed actor primū in iudicium veniat, & rei nomen edat, & inscribat siue satisdet. Sit etiam sub una custodia tam ipse, quam reus, obseruando tamen in suspitione discrimine: & sciat, non impune se laturum calumniam. sed pœnam consimilem sibi incumbere. Nullus autem adsinis culpæ sperat, futurum vt ipsi venia fiat, de seipso confitenti, propter alium criminis conscium. Eatenus enim & ipse punitur, & alter quæstioni subiicitur, si vera sunt, quæ de ipso dicta fuerunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TITVLVS LXVII.
DE ACCVSATIONIBVS ET COERCITIONIBVS.

MVlier capitale crimen non intendit, nisi de cæde parentum, vel liberorum, vel patronorum, vel filiorum eorum, vel nepotũ, & ceterorum, in quos inuita testimonium dicere non cogitur. Agunt etiam ex lege de falsis, & de testamentis paternorum maternorumq; libertorum. Ac propterea nec inscriptiones ab eis exiguntur.

Pupillis vtriusque sexus ex consilio tutorũ crimen intendere de cæde patris & aui licet: itemq; falsi, de testamento paterno.

Qui accusationis inscriptionem deponit, exprimere debet & crimen, & tempus, & mensem, & locum, in quo cõmissum est, verbi caussa, adulterium, & cum qua persona. Diem vero, & horam, dicere non cogitur. Sic igitur libellus componitur. Titius profiteor apud hunc iudicem, me probaturum, Mæuiam adulteriũ commisisse cum Seio, in illa domo, illo consulatu, & illo mense.

Accusator inscriptionem deponat, & satisdet, se ad sententiam vsq; iudicio adfuturum.

Damnatus iudicio publico, & conuictus de calumnia, & infamia notatus, & qui descendit in harenam, vt pugnaret cum belluis, & qui ludicram artem vel lenocinium exercuit, & qui pecuniam accepit, vt accusaret, vel negotium alicui faceſſeret, & proditor causſæ propriæ, publicum iudicium intendere non possunt, nisi suam vel suorum iniuriam vindicent.

Exceptis iis, qui prohibentur, alii possunt iudicia publica intendere. Prohibentur autem quidam propter sexum, vel ætatem, vt mulier & pupillus: alii, vt magistratus, vel in armis militantes: alii, vt infames, aut lucri turpis auidi, quorum supra mentionem fecimus: item, qui duas accusationes aduersus alios inscripserunt: alii, propter condicionem suam, vt liberti contra patronos: alii, propter suspicionem calumniæ, vt qui falsum testimonium dixerunt: alii, propter paupertatem, vt qui aureos L non habet in bonis. Hi tamen omnes crimina sua, cognatorumq; cædem vindicare possunt. Liberi vero, & liberti, vi de possessione deiecti a patre vel patrono, vis quidem crimen intendere non possunt: agunt tamen possessionis recuperandæ causſa. Nam & filius aduersus matrem de supposito partu agit, ne coheredem habeat: non etiam de falsa scriptura.

ΤΙΤΛΟΣ ΞΖ.
ΠΕΡΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ἘΠΙΒΟΥΛΗΣ ΕΩΝ.

Γυνὴ κεφαλικὸν ἔγκλημα ἀ κινεῖ. πλὴν ἐπὶ αἱρέσεως γονέων, ἢ παίδων, ἢ πατρώνων, ἢ τέκνων αὐτῶν, ἢ ἐγγόνων, καὶ τῶν λοιπῶν, καθ' ὧν ἄκουσα μαρτυρεῖν οὐκ ἀναγκάζεται. κινοῦσι καὶ τὸν περὶ παραγραφίας νόμον, καὶ περὶ ἀφαιρέσεως τῶν πατρώων ἀπελευθέρων, καὶ τῶν μητρώων. καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐγγράφας ἀπαιτοῦνται.

Τοῖς αὐθέκοις ἑκατέρας φύσεως ἔξεστι συμβουλῆ τ ἐπιτρόπων κινεῖν περὶ θανάτου παρὰ τοὺς κτήσαντας, καὶ τὸ παλαιὸν περὶ διαθήκης πατρώας.

Ὁ γραφὴν κατηγορίας ὑποβεβλημένος, ὀφείλει συμφιλίζειν καὶ τὸ ἁμάρτημα, καὶ τὸν χρόνον, καὶ τ μῆνα, καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἡμαρτήθη, τυχὸν ἡ μοιχεία· καὶ μὴ πῶς * παρασώπα. τ ἡμέραν ἢ τ * ὥραν, οὐκ ἀναγκάζεται λέγειν. ἕως ἂν ὁ λίβελλος ἀναπέμπεται. Ὁ δεῖνα ὁμολογῶ ποιῆσαι τῷδε τῷ ἄρχοντι δεικνύειν, πῶδε πλημμελῆσαι μοιχείαν περὶ τόνδε, ἐν τῷδε τῷ οἴκῳ, ἐπὶ τῆσδε τ ὑπατείας, καὶ μῆνι τῷδε.

Ὁ κατηγορῶν ὑποβεβλήσθω γραφὴν, καὶ σφαλιζέσθω μέχρι ψήφου περαινούσης.

Ὁ κατακεκλεισὲν ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ, καὶ ὁ ὡς συκοφαντήσας ἀπελεγχθεὶς, καὶ ἀτιμωθεὶς, καὶ ὁ καταλθὼν ἐπὶ τῷ θηριομαχῆσαι, καὶ ὁ παγκρατιαστὴς τέχνην ἢ πορνοβοσκίαν ποιήσας, καὶ ὁ λαβὼν χρήματα ἐπὶ τῷ κατηγορῆσαι, ἢ παράγραμμα τινι ῥάψαι, καὶ ὁ προδότης τῆς ἰδίας ὑποθέσεως, δημόσιον δικαστήριον κινεῖν ἀ δύανται, εἰ μὴ ἰδίαν, ἢ ἰδίων ἐκδικῆσαι ἀδικίαν.

Χωλὸς τῶν κεκωλυμένων, οἱ ἄλλοι δύανται κινεῖν τὰ δημόσια ἐγκλήματα. κωλύονται δὲ τινὲς διὰ φύσιν, ἢ ἡλικίαν, ὡς γυνὴ καὶ αὐτὸς· ἄλλοι ὡς ἄρχοντες, ἢ ἐνόπλως στρατεύομενοι· ἄλλοι ὡς ἄτιμοι καὶ αἰσχροκερδεῖς, οὓς ἀνωθεν ἐμνημονεύσαμεν· καὶ οἱ δύο κατηγορίας καθ' ἑτέρων * ἐγεγράφαμεν· ἄλλοι διὰ πλὴν αἱρεσιν αὐτῶν, ὡς ἀπελεύθεροι τῶν πατρώνων· ἄλλοι δι' ὑπόψιαν συκοφαντίας, ὡς οἱ ψευδομαρτυρήσαντες· ἄλλοι διὰ πενίαν, ὡς ὁμὴ ἔχων πεντήκοντα νομισμάτων ὑπερίαν. οὗτοι δὲ πάντες καὶ ἐγκλήματα ἰδία, καὶ φόνον τῶν συγγενῶν ἐκδικεῖν δύανται. παῖδες δὲ καὶ ἀπελεύθεροι βιαίως νομῆς ἐκβληθέντες πρὸς δ πατρὸς ἢ τοῦ πάτρωνος, τὸ μὲν ἔγκλημα τῆς βίας οὐ δύανται κινεῖν· εἰς δὲ τὸ ἀναλαβεῖν πῶ νομῶ κινοῦσι. καὶ υἱὸς χὰρ κατὰ μητρὸς περὶ ὑποβολιμαίου κινεῖ, διὰ τὸ μὴ χρῆν αὐτὸν συγκληρονόμον· ἀμῶ τὸ περὶ παραγραφίας.

Τὸ δὲ

Iudicium de annona, & maiestatis, mulier, & infamis, & miles, & seruus intendere possunt.

Accusatus rem fiscalem indicare non prohibetur, pendente crimine.

Si quis crimen aduersus aliquem deponat, ille vero crimen ei grauius obiciat: oportet prius crimen illud grauius, quod relatum est, expediri.

Si quis se profiteatur ab accusatione desistere, non amplius eam exercere potest.

Frater aduersus fratrem publicum crimen intendens, exsilio punitur.

Mulier aduersus filium suum crimen publicum intendere potest.

Qui degit in alicuius domo, non potest in eũ crimen intendere.

Criminaliter accusatus, neq; minus, neq; par crimen obicere potest, nisi prius se crimine purgauerit, in se collato. Nam qui accusatur, vicissim quidem accusare non potest: ad tamen pendente causſa in eos, qui ipsum conueniunt, saltem inscriptionem deponere.

Maius iudicium, potius est minoribus: videlicet criminale, pecuniario.

Si quis domesticus, aut seruus alicuius, aut ancillæ filius, aduersus dominum crimen publicum intentare voluerit, excepto videlicet crimine maiestatis: statim in accusationis principio ferro punitur. Itidem libertus, qui aduersus patronum, vel heredes eius, publicũ crimen intenderit: ferro punitur.

TITVLVS LXVIII.
DE CVSTODIA ET EXHIBITIONE REORVM.

PRæses æstimet, vtrum reus debeat in carcerem mitti, an militibus tradi, vel fideiussoribus committi. Hoc autem fit ex qualitate criminis, vel propter honorem, vel propter opulentiam rei, vel dignitatem eius, vel propter innocentiam.

Qui fideiussores habet, non coniicitur in vincula: nisi graue scelus admiserit, vt neq; fideiussori, neq; militibus debeat tradi.

Qui fideiussit pro reo, nisi exhibeat, pecuniariam pœnam præstat. Sin vero dolo malo non exhibet, etiam extra ordinem condemnatur.

Si carceri præpositus pecunia corruptus, sine vinculis agere siuerit eos, qui custodiuntur, vel ferrum aut venenum inferri passus fuerit, punitur. Si tamen ignorauit, tamquam negligens ab officio remouetur.

Τὸ δὲ περὶ ἀννόνας, καὶ περὶ ἀποβούλων, καὶ γυνὴ, καὶ ἄτιμος, καὶ στρατιώτης, καὶ δοῦλος κινεῖν δύανται.

Ὁ κατηγορούμενος ἀκωλύτ πρᾶγμα καταμηνύειν δημόσιον, ἐκτὸς ἐγκλήματος.

Ἐάν τις ὑποθῆται κατά τινος ἔγκλημα, ὁ δὲ βαρύτερον ἔγκλημα αὐτεπάγῃ, τὸ αὐτὸ πρότερον ἐγκληθὲν συμπεραθῆναι χρὴ πρότερον, βαρύτερον ὄν.

Ἐάν τις ὁμολογήσῃ ἀφίστασθαι κατηγορίας, οὐκέτι δύαται ταύτην κινῆσαι.

Ἀδελφὸς κατ' ἀδελφὸν κινήσας δημόσιον ἔγκλημα, ἐξορίαι ὑπόκειται.

Δύαται ἡ μήτηρ κατ' ἰδίας παιδὸς κινῆσαι δημόσιον ἔγκλημα.

Ὁ μένων ἐν τῷ οἴκῳ τινὸς, ἐ δύαται κατ' αὐτοῦ ἔγκλημα κινῆσαι.

Ὁ ὢν ὑπὸ κατηγορίαν ἐγκληματικὴν, οὔτε ἦτον, ὅτε ἴσον ἔγκλημα δύαται ἀνακινῆσαι· εἰ μὴ πρότερον καθαρίσῃ ἑαυτὸν τοῦ ἐγκλήματος τοῦ ἐπενεχθέντος. ὁ γὰρ κατηγορούμενος, αὐτικατηγορεῖν ἐ δύαται· ἐν τῷ μεταξὺ καὶ τ ἐναγόντων αὐτὸν ἐγγραφὴν πως ὑποθέσθαι.

Τὸ μεῖζον δικαστήριον κρεῖττον τ ἐλαττόνων· ἤτοι τὸ ἐγκληματικὸν τοῦ περὶ τ χρημάτων.

Ἐάν τις οἰκέτης, ἢ δοῦλος τινὸς ὤν, ἢ υἱὸς δούλης, βουληθῇ καὶ τοῦ δεσπότου δημόσιον ἔγκλημα κινῆσαι, ὑπεξηρημένου δηλονότι τοῦ καθοσιώσεως, δοῦς ἐν τῇ ἀρχῇ τ κατηγορίας σιδηρῷ πιωρεῖται. καὶ ἀπελεύθερος καὶ τοῦ πάτρωνος, ἢ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ κινήσας δημόσιον ἔγκλημα, δι' σιδήρου πιωρεῖται.

ΤΙΤΛΟΣ ΞΗ.
ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΦΥΛΑΚΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑστάσεως τῶν δεθέντων.

Ὁ Ἄρχων διασκοπείτω, πότερον ὁ κατηγορούμενος ὀφείλῃ φυλακῇ ἐμβάλλεσθαι, ἢ στρατιώταις παραδίδοσθαι, ἢ ἐγγυητῆς καταπιστεύεσθαι. ἔτι ἢ γένει ὂν τ ποιότητος τοῦ ἐγκλήματος, ἢ διὰ τ τιμὴν, ἢ διὰ τ δύναμιν εὐπορίας, ἢ τ ἀξίαν αὐτοῦ, ἢ διὰ τὸ μηδὲν αὐτὸν ἡμαρτηκέναι.

Ὁ ἔχων ἐγγύας, ἐ δεσμεῖται· εἰ μὴ ἄρα βαρύ ἐστι τὸ παρ' αὐτοῦ * ἁμάρτημα, ὡς μήτε ἐγγυητῆ, * ἁμαρτηθὲν μήτε στρατιώταις ὀφειλῆ παραδοθῆναι.

Ὁ ἐγγυησάμενος τ κατηγορηθέντα, χρημαδίκην δίδωσι πίνειν, μὴ παρισῶν αὐτὸν εἰ μὴ δόλον ἐ παρίσηση, ἢ ἐξεπαορδίως κατεδικάσθη.

Ἐαὐ ὁ περιεσὼς τῆς Φυλακῆς χρήσασιν ὑποφθαρεὶς, δίχα δεσμῶν τοὺς Φυλακισμένους ἐάσῃ, ἢ αὐάγκην σίδηρον ἢ Φάρμακον εἰσκεχθῆναι, τιμωρεῖται. εἰ μέντοι ἠγνόησεν, ἀπενεύειται ὡς ῥάδιμος.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui euaserunt e custodia, vel ruptis vinculis, vel conspiratione cum aliis inita: capitaliter coercentur. Si in negligentia custodum euaserint, pœna mitiori adficiuntur.

Nemo criminis accusatus ante coniicitor in carcerem, quam conuictus fuerit. Quod si ex interuallo abest, non prius exhibetor, quam actor inscripserit. Quum enim ille inscripserit, tunc eum vel exhiberi, vel requirendum fieri oportet.

TITVLVS LXIX.

LEX IVLIA COMPETENS aduersus reos maiestatis.

Lex de reis maiestatis similis est legi de sacrilegio, & tenetur ea, qui aduersus populum Romanum deliquit, & qui dedit operam dolo malo, vt obsides iniussu principis interficiantur, vel vt homines armati aduersus rempublicam in vrbe sint, vel vt magistratus occidatur, vel vt loca templa ve occupentur, vel seditiosa coitio fiat: quive hostibus nuntium, litteras ve miserit, signum ve dederit, alioue modo eos iuuerit: quive milites sollicitauerit, aut concitauerit ad seditionem aut tumultum aduersus rempublicam: quive, postquam ei successum est, non discedit ex prouincia: & qui castra deserit, ac priuatus ad hostes reipublicæ perfugit: quive falsum scripserit, aut recitauerit in charta publica.

Qui hostes concitauerit, aut ciuitatem eis tradiderit, capite puniuntur.* *in nostris, ciuem.

Eadem lege tenetur, qui hostibus in bello cedit, & qui arcem occupat, & castra prodit, & iniussu principis bellum gerit, aut exercitum colligit, & qui successori suo exercitum non tradit, & qui ante, quam ei succedatur, imperium deserit; siue ciuilem, siue militarem magistratum gerat: quive priuatus sibi falsum imperium arrogat, & qui aliquid eorum, quæ supradicta sunt, facere curauerit: quive coniurationis aduersus rempublicam auctor exstiterit, & exercitui fuerit insidiatus, aut hostibus eum prodiderit: quive dolo malo impediuerit, quo minus hostes in potestatem populi Romani venirent, aut curauerit eos adiuuari copiis, vel armis, vel equis, vel pecunia, vel alio quocumque modo: quive amicos reipublicæ fecerit hostes, aut prohibuerit, quo minus alia gens reipublicæ obtemperaret: quive dederit operam, vt hostibus darentur obsides, vel pecunia, vel iumenta: quive confessum in iudicio reum e vinculis emittit.

Qui consecratas statuas & imagines impe-

Οἱ ἀποφυγόντες τὴν φυλακὴν, ἢ τι κλάσαντες αὐτὴν, ἢ τι τοῖς λοιποῖς συμπνεύσαντες, κεφαλικῶς κολάζονται. εἰ δὲ κατ' ῥᾳθυμίαν τῶν φυλάκων ἀπέφυγον, μετριώτερον τιμωρεῖται.

Μηδεὶς δὲ ἐγκλήμασι κατηγορέσθω ἐμβαλέσθω τοῖς εἰς δεσμωτήριον, πρὶν ἀπελεγχθῇ. εἰ δέ κου ὁ ἐγκαλῶν ἀφανὴς εἴη, μὴ πρότερον δοθήτω πρὸς ἐνάγων ἐγγραφήτω. ἐγγραφομένου γὰρ ἐκείνου, τότε χρὴ αὐτὸν ἢ παρεῖναι, ἢ ζητεῖσθαι.

ΤΙΤΛΟΣ ΞΘ.

ΝΟΜΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΑΡΜΟΖΩΝ κ' ΠΟΛΙΤΩΝ.

Περὶ τῶν δημοσίων νόμος ὅμοιός ἐστι τῷ περὶ ἱεροσυλίας, καὶ ἐνέχει αὐτὸ ὁ κατὰ Ῥωμαίων δήμου πλημμελήσας, καὶ ὁ παραδάσας κατὰ δόλον πρᾶξιν κέλευσιν βασιλέως αἱρεθῆναι τὰς ὁμήρους, ἵνα ἔνοπλοι ἄνθρωποι ἐν πόλει κατὰ τὰ πολιτίας ὦσιν, ἵνα φονευθῇ ὁ ἄρχων, ἢ ἵνα τόποι ἢ ἱερὰ καταληφθῶσιν, ἢ στασιώδης ὀχλὴ συνοδος, καὶ ὁ πρὸς τοὺς πολεμίους ἄγγελον, ἢ γράμματα πέμψας, ἢ σημεῖον αὐτοῖς δεδωκὼς, ἢ ἄλλως βοηθήσας αὐτοῖς, καὶ ὁ ὑποποιθάσας ἢ ἐρεθίσας στρατῶπας πρὸς στάσιν, ἢ φόνου καὶ τῆς πολιτίας, καὶ ὁ μετὰ δόλου μὴ ἀναχωρῶν τῆς ἐπαρχίας, καὶ ὁ καταλιμπάνων τὸ στρατόπεδον, καὶ ὁ ἰδιώτης φεύγων πρὸς τοὺς πολεμίους τῆς πολιτίας, καὶ ὁ γράψας ἢ ἀναγνοὺς τι πλασὲν ἐν χάρτῃ δημοσίῳ.

Ὁ οὖν πολεμίους ἐρεθίσας, ἢ παραδοὺς αὐτοῖς πολιτείαν, εἰς κεφαλὴν τιμωρεῖται. *al. πολίτων

Τῷ αὐτῷ νόμῳ ἐνέχεται καὶ ὁ ἐν πολέμῳ παρεγχωρῶν τοῖς πολεμίοις, καὶ ὁ καταλαμβάνων ἀκρόπολιν, καὶ ὁ προδίδους κάστρα, καὶ ὁ πολεμῶν παρὰ κέλευσιν βασιλέως, ἢ στρατολογῶν, καὶ ὁ μὴ παραδιδοὺς τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον, καὶ ὁ πρὸ διαδοχῆς ὑποχὰς, εἴτε πολιτικῶς, εἴτε στρατιωτικῶς ἦρχε. καὶ ὁ ἰδιώτης βεβαίων ἑαυτῷ πλασίως δρᾶν, καὶ ὁ φροντίσας τι πιθανὸν τῶν ψευδομένων, καὶ ὁ σωμοσίαν κατὰ τῆς πολιτίας παρασκευάσας ἡμέρας, καὶ ὁ δόλῳ κελεύσας τῷ στρατῷ, ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτὸν παραδοῦναι, καὶ ὁ κατὰ δόλον ἐμποδίσας τὸν Ῥωμαίους ἡμέρας οὖν πολεμίους, ἢ παρασκευάσας αὐτοῦ βοηθηθῆναι πλήθη, ἢ ὅπλοις, ἢ ἵπποις, ἢ χρήμασιν, ἢ ἑτέρῳ ὁτῳδήποτε τρόπῳ, ἢ οὖν φίλους τῆς πολιτίας ἐχθροὺς ποιήσας, ἢ κωλύσας ἕτερον ἔθνος πάθαρχῆσαι τῇ πολιτείᾳ, ἢ παρασκευάσας τοῖς ἐχθροῖς δοθῆναι ὁμήρους, ἢ χρήματα, ἢ ὑποζύγια· ὁ τὸν σωμολογησάμενον κατηγορέμενον, τῶν δεσμῶν λοιπόν.

Οἱ τὰς ἀνιερωθείσας εἰκόνας καὶ εἰκόνας βασιλικὰς

*licas χωρίων, ἢ τι πλημμελῶν εἰς αὐτὰς, ὑπόκειται τῷ περὶ καθοσιώσεως νόμῳ.

Κινδυνεύει αὐτὸν καὶ ἄτιμοι, καὶ στρατιῶται, καὶ ἀπελεύθεροι καὶ πατρώνων, καὶ δοῦλοι καὶ τῶν ἰδίων δεσποτῶν, καὶ καθ' ἑτέρων [καὶ] ἐξωλικῶν, καὶ γυναῖκες.

Οὐ χρὴ οὖν δικαστὴν ἀποκεχρῆσθαι τῇ βασιλικῇ τιμῇ, τουτέστι τῷ ὑπερέχοντι βασιλέως ἐναγωνίῃ [καὶ] ἀπονέμειν αὐτικα τῶν δικαίωσιν ἀλλὰ τῷ ὑπερέχοντι τὴν ἰσμῆς, ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς σκοπεῖν, καὶ εἰ δυνατὸν ἐστὶ τὸ πρέσσωπον τοῦ ποιῆσαι, καὶ εἰ πρὸ τούτου ἐποίησε, καὶ εἰ ἐνεθυμήθη, καὶ εἰ ἐνήνοεν. δύσκολος γὰρ ὁ χειρωνὸς ὁ φλύαρος *ἰμωρεῖται, εἰ μὴ τοιοῦτόν ἐστι τὸ ἁμάρτημα, ὅπερ ὁ νόμος ῥητῶς, ἢ ἐξ ἐμοίας ἰμωρεῖται. *βαχύτερον ἢ πραιτωρίων κινεῖται. ἐνέχεται κακεῖνος, εἰ ἦν καὶ δόλον ἐπαρχία ἢ πόλις παρεδόθη τοῖς πολεμίοις. *ὀφείλει μωρεῖσθαι.

Σβέννυται τὰ ἐγκλήματα τῇ πλάτῃ κατηγορημένα, χωρὶς τοῦ περὶ καθοσιώσεως, καὶ ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου τῆς θεοδοσίας, καὶ τοῦ καὶ βασιλέως ὑπὲρ ἐκείνης. ὑπὲρ τούτων γὰρ ἐὰν μὴ καθαρεύῃ ἀπὸ τῶν κληρονόμων, δημεύεται ἡ κληρονομία. ἀπὸ δὲ τῶν λοιπῶν τοῦ νόμου κεφαλαίων τῇ πλάτῃ σβέννυται τὸ ἔγκλημα.

Ἐὰν τις κακῶς μνημονεύσῃ τοῦ βασιλέως, οὐκ ὑποκεῖται ἰμωρίᾳ, ἀλλὰ χρὴ τὰ περὶ αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ μηνυθῆναι εἰ γὰρ ἀπὸ κεφαλῆς ἐξῆλθε, καὶ φρονητέον· εἰ δὲ ἀπὸ μανίας, ἐλεημοσύνης ἄξιον· εἰ δὲ ἐξ ἀκακίας, συγχωρητέον.

Ἐπὶ τῇ καθοσιώσεως καὶ οἱ ἐνάγοντες βασανίζονται, εἰ μὴ φανερὸς ἐλέγχους ἔχουσι· καὶ οἱ πρὸς κατηγορίαν αὐτοῦ κεκινηκότες· ὅπως ἂν παυσαχόθεν τὰ ἀληθείας ἀφανισμένης, ἐξεταθῇ τὸ ἔγκλημα. πάντες γὰρ ἐπὶ τούτῳ τῷ ἐγκλήματι βασανίζονται, πάντος προνομίου σχολάζοντος.

Ὃς ἂν τις σωμοσάμενος μὴ στρατιωτῶν, ἢ ἰδιωτῶν, ἢ βαρβάρων φονεύσῃ ἢ ἀπλῶς οἱονδήποτε συγκλητικὸν ἢ στρατιώτην, καθοσιώσεως κεκινέσθω, καὶ κεφαλικῶς τὰ δι' αἵματος ὑποκρινέσθω τῶν ἰμωρίαν, μὴ δημεύσεως. εἰ δὲ ἄρα αὐτὸ ἄλλοι ἔξωσαν, καὶ μηδὲν κληρονομήσωσιν ἀπὸ λίνος συγγνώσεως, ἢ τῶν αἰώνων, ἢ ἄλλων συγγνωμῶν, ἢ ἐξωλικῶν, ἢ ἐκδιαθήκης, ἢ ἐξ ἀδιαθέτου, μηδεμιᾶ ἐλπίδι φρεμῶσι τοῦ τυχεῖν ποτε ἀξίας, ἢ τῆς τυχούσης στρατίας. εἰ δέ τις τῶν ἀπὸ βασιλέως, ἢ πρὸς ἢ αὐτῶν, ὥστε αὐτοῦ συγχωρηθῆναι, ἀπημούσθω· εἰ δὲ δυνατόν ἐστι σωμοσάμενον *μέχρι τρίτου ἢ ἡμίσους λαμβανέτωσαν κατὰ τὸν τοῦ φαλκιδίου λόγον ἐκ τῆς μητρῴας ὑποστάσεως, εἴτε ἐκ διαθήκης, εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου, καὶ πλέον μηδέν. *μέχρι τρίτου

Οἱ ἡμαρτηκότες καθοσίωσιν, καὶ μὴ πλούτου ἐνέχονται· καὶ δημεύεται ἡ ὑσία αὐτῶν, καὶ μὴ πλούτου τοῦτο τὸ ἔγκλημα ἄρχεται κινεῖσθαι, καὶ ἡ μνήμη

ratorias conflat, aut aliquid aliud in eas admittit, lege maiestatis tenetur.

Hoc crimen intendunt etiã infames, & milites, & liberti aduersus patronos, & serui aduersus dominos suos, & alios extraneos, itemq; femina.

Non oportet iudices abuti honore imperatorio, hoc est, non oportet eos actionem pro imperatore institutam confestim iustam censere, propter honoris amplitudinem: sed veritatem spectare debent, & an persona potuerit facere, & an ante quid fecerit, & an cogitauerit, & an sanæ mentis fuerit. Nec enim facile maledicus punitur, nisi tale delictum sit, quod lex diserte, vel ad exemplum legis punit. Acerbius agitur in milites. Tenetur etiam, cuius dolo malo prouincia vel ciuitas hostibus est prodita.

Extinguuntur crimina morte illius, qui accusatur; excepto crimine maiestatis, ex capite ꝓditionis & perduellionis aduers⁹ imperatorẽ. Nam in his, nisi purgata fuerint ab heredibus, fisco vindicatur hereditas. Ex reliquis legis capitibus morte crimen extinguitur.

Si quis malam mentionẽ imperatoris fecerit, pœna non subiicitur: sed hæc ipsi sunt indicanda imperatori. Nam si ex leuitate processerit, contemnendum est: si ex insania, miseratione dignum: sin ex simplicitate, condonandum.

In crimine maiestatis etiã accusatores quæstionibus subiiciuntur, nisi manifestas probationes habeant; atq; item illi, qui eos ad accusationẽ instigarunt: vt vnd⁹q; probata veritate, crimen examinetur. Omnes enim in hoc crimine torquentur, omni priuilegio cessante.

Si quis inita cõiuratione cum militibus, aut priuatis, aut barbaris, illustrem occiderit, aut simpliciter quemcunq; senatorium, aut militẽ; maiestatis damnator, & capitis suppliciũ sanguine fuso sustineat, cum publicatione bonorũ. Liti vero ipsius infames sunto, nec vllã capiãt hereditatem ab vllo propinquo, vel ab adscendentib⁹, aliis ve cognatis, aut extraneis, siue ex testamẽto, siue ab intestato: nec vlla in spe sint consequendi aliquãdo honorẽ, aut quãuis militiam. Quod si pro eis quispiã preces imperatori obtulerit, aut patrocinium eorũ susceperit, ad impetrãdam abolitionẽ, infamia notator. At filiæ cõiuratoris, vsq. ad trientẽ vel semissem ex bonis maternis secundum rationem Falcidiæ, siue ex testamẽti tabulis, siue ab intestato, nec quidquam amplius, capiant.

Rei maiestatis etiam post mortem tenentur, & confiscatur eorum substantia. Post mortem quoque crimen ipsum incheatur, & mortui

Universidad de Deusto
Biblioteca

memoria damnatur, & bona heredibus eripiuntur. Nam ex quo consilium eiusmodi cepit, exinde propter ipsam cogitationem supplicio dignus est.

TITVLVS LXX.

LEX IVLIA DE ADVLTERIS, DEQVE STVPRO VIRGINum & viduarum.

QVi honestæ vitæ & ingenuam mulierem habet in concubinatu, idque per testationem manifestum non facit: vel habet eam vxorem, vel id si recusset, stuprum cum ea commisisse, non adulterium: modo scilicet quæstum corpore suo non fecerit.

Lex de adulterio lata est ab Augusto.

Qui pro adulterio vxoris suæ quid accepit, lege de adulterio tenetur. Et qui in adulterio deprehensam non dimittit: non etiam is, qui patitur eam delinquere, vel contaminationi non indignatur.

Si vidua sit adultera, optionem habet accusator, adulteram an adulterum prius accusare malit: sin alii nupta sit, prius adulter accusatur.

Adulterium quidem dicitur etiam in virginem aut viduam stuprum. sed proprie adulterium est nuptæ stuprum virginis aut viduæ.

Tutor vel curator, qui pupillam suam ante XXV *annum duxit vxorem, non desponsam ei a patre, vel destinatam, vel testamento denominatam, nec matrimonium contrahit, & iudicio adulterii se subiicit.*

Qui domum vel habitationem suam sciens præbet, vt adulterium vel stuprum ibi cum muliere vel masculo fiat, & qui quid pro adulterio vxoris suæ accipit, quasi adulter punitur.

Qui minor est annis XXV, *non potest de alieno matrimonio adulterii postulare. De suo vero, etiam iure extranei agit, nec in calumniæ pœnam facile incidit. Minor est etiam, qui annum* XXV *ætatis agit.*

Pater, qui non est in potestate alterius, occidere potest tam adulterum, quam adulteram, quæ est in potestate: nec quisquam alius ex parentibus, nisi solus pater, hoc iuris habet.

Si pater non inueniatur sui iuris, nec auus occidere potest, nec ipse: veluti qui filiam in potestate non habet.

Permittitur patri, non etiam marito, omnẽ adulterum occidere: & multo magis adficere contumelia. Occidere autem, in ea domo, in qua habitat ipse, licèt filia cum eo non habitet: & in domo generi, si in ipsa actione adulterii eam deprehenderit. Alibi vero non potest occidere, nisi vbi habitat, & in domo generi: nec in sua domo, in qua non habitat. Simul autem debet ambos occidere, non hunc hodie, illum post dies. Si vero dum occidit adulterum, filia fugerit, eo non dissimulante, ac persequutus post horas aliquot adprehenderit: in continenti videtur occidere. Marito adulterum occidere licet domi suæ tantum, non tamen quemlibet: sed lenonem, & quæ artem ludicram ante fecerit, vel qui in scenam prodierit, cantandi aut saltandi caussa, & iudicio publico damnatum, nec restitutum, & libertum suum, aut vxoris, aut parentum, aut liberorum suorum, & seruum.

Constante matrimonio, alius accusare mulierem non potest, nisi maritus lenocinii prius accusauerit. Derelictam vero a marito accusationem etiam alius restaurare potest.

In hac quæstione non solum alieni serui torquentur, ac duplum pretium præstatur: & torquentur serui tam eorum, quam qui accusant: non etiam extranei.

Postulari de adulterio potest intra quinquennium. Post quinquennium, accusatio præscriptione eliditur. Computatur autem quinquennium a tempore commissi delicti, vsq; ad accusationem.

Si maritus deprehendat adulterum, quem non liceat, aut nolit occidere: potest eum retinere viginti continuis horis, & testes inducere, futuros in accusatione testimonio, quod deprehensus in adulterio fuerit. Eadem & pater mulieris facere potest.

Lege de adulterio mulier postulare non potest, nec si delictum in ipsam admissum dicatur.

De adulterii crimine pacisci non licet, nec transigere.

Si quis cum ea commiserit adulterium, quæ multis iam se prostituit: adulterii non accusatur.

Si ea, quæ semel commisit adulterium, postea facta sit vxor eius, qui eam adulterio polluit: crimen velamento matrimonii post adulterium contracti non extinguitur.

Licèt maxime adulterii crimen inter publica referatur, quorum accusatio cuiuis in commune permissa est: tamen ne quibuslibet liceat fœdare matrimonia, proximis & necessariis personis dumtaxat deferri copiam accusandi placet; videlicet, patri, fratri, patruo, auunculo, & inprimis marito.

ΤΙΤΛΟΣ Ο.

ΝΟΜΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ἐν μοιχείᾳ ἐνεχομένων, καὶ περὶ φθορᾶς παρθένων & χηρῶν.

Ο ΓΥΝΑΙΚΑ σεμνὴν καὶ σώφρονα πολλάκις ὁμῶν, καὶ μὴ ποιῶν ἐν σκηνικῷ τρόπῳ τοῦτο καταδηλον, ἢ γαμετὴν αὐτὸν ἔχει, ἢ τοῦτο παραιτούμενος, ἀσέλγειαν πρὸς αὐτὸν πλημμελεῖ, ἁμαρτίαν & μοιχείαν· ἐν ᾧ δηλονότι πρὸν ἑκὼν ἰδίου σώματος οὐκ ἐπόησεν.

Ο περὶ μοιχείας νόμος, ὑπὸ Αὐγούστου εἰσήχθη, Ο λαβὼν ὑπὲρ μοιχείας τὸ αὐτὸ γυναικὸς, ἐνέχει τῷ περὶ μοιχείας νόμῳ. καὶ ὁ ὑπὸ πατρὸς μὴ ὑποπεμψάμενος· ὁ μὲν ὁ ἀναχώρων ἁμαρτάνων αὐτὸν, ἢ μὴ ἀγανακτήσας ὑπὸ τῷ μύσῃ.

Χήρας μὲν ἕως τῆς γυναικὸς, ὑπὸ ἐγκλήματος ὁ κατήγορος ἔχῃ, πρῶτον αὐτῆς, ἢ & μοιχοῦ κατηγορεῖν. εἰ δὲ γαμηθῇ ἑτέρῳ, πρῶτος ὁ μοιχὸς κατηγορεῖται.

Λέγεται μὲν μοιχεία, & ἡ πρὸς παρθένον καὶ χήρας φθορά· κυρίως δὲ μοιχεία ἐστὶν, ἡ τοῦ ὑπάνδρου· φθορὰ δὲ, τοῦ παρθένου & χήρας.

Ο πατὴρ καὶ ὁ κύριος τῶν νέων περὶ οὗ κε ἐναυτοῦ, μὴ πρόδηλος τοῦ πατρὸς αὐτῆς μνησθῆναι αὐτοῦ, ἢ ἀφορισθῆναι, ἢ ἐν ἀδηλίᾳ ὀνομασθῆναι, ὅτε γάμον ποιεῖ, & ὑποκεῖται μοιχείαν.

Ο ὁδὸς ἐν ᾗ ἵστησι τὸ οἶκον αὐτοῦ, ἢ τὸ οἴκησιν, ὅτι τῷ ἡμέρᾳ ἐκεῖ μοιχείαν ἢ φθορὰν πρὸς ἀνδρὸς ἢ γυναῖκα, καὶ ὁ λαμβάνων τι ὑπὲρ μοιχείας τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, ὡς μοιχὸς τιμωρεῖται.

Ο ἥττων τῶν νε ἐναυτῶν ἃ δύναται περὶ ἀλλοτρίας γάμους κινεῖν μοιχικόν. περὶ δὲ ἰδίου καὶ δικαίῳ ἐξωτικῷ κινεῖ, καὶ οὐκ ἀδύνατος ὑποπίπτει τῇ ποινῇ τῆς συκοφαντίας. ἥττων δὲ ἐστὶ καὶ ὁ τῶν νε αὐτῶν.

Ο πατὴρ μὴ ὢν ἑτέρου ὑποτεταγμένου δύναται ἢ τὸ μοιχὸν, καὶ τὴν μοιχαλίδα, * ἐξουσίαν οὖσαν, φονεύειν· καὶ οὐδεὶς ἕτερος τῶν γονέων, εἰ μὴ μόνος πατὴρ, ἔχει τοῦτο τὸ δίκαιον.

Ἐὰν δὲ μὴ φείσηται * ὑποτεταγμένος ὁ πατὴρ, ὅτε ὁ πάππος δύναται φονεῦσαι, ὅτε αὐτὸς, ὡς μὴ ἔχων ὑποτεταγμένην τὴν παῖδα.

Ἐφεῖται τῷ πατρὶ, ἐὰν τῷ ἀνδρὶ, πᾶσαν μοιχὸν φονεύειν· πολλῷ δὲ μᾶλλον καὶ ἐν ᾧ ἐνοικεῖν. φονεύειν δὲ, ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν ᾧ μόνῃ, καὶ μὴ συνοικῇ αὐτῷ ἡ θυγάτηρ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ & γαμβρῷ, ἐὰν ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ τῆς μοιχείας αὐτὸν καταλάβῃ. ἀλλαχοῦ δὲ μὴ φονεύειν, εἰ μὴ ἐνταυθοῖ, καὶ ἐν τῷ γαμβροῦ. οὐ δύναται δὲ οὔτε ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ, ἐν ᾧ μὴ μόνῃ. ἅμα δὲ τοὺς δύο φονεύειν ὀφείλῃ. οὐ μὲν τὸν μόνον, τὸν δὲ μετ' ἡμέρας. εἰ δὲ ἐν ὅσῳ φονεύεται τὸν μοιχὸν, ἐφυγεν ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ μὴ παραιτησαμένου, καὶ ὑπεδέξας ἡμέρας τινὰς ὕστερον, ὡς ἐν ἀδήλῳ δοκεῖ φονεύειν. τῷ δὲ αὐθημερὸν ἔξεστιν ἐν μονῳ τῷ οἴκῳ φονεύειν τὸν μοιχὸν, ἀλλ' ἃ πάντα ἀλλὰ τὸν προσήκοντα, & * ὑποδεξάμενον παιγνικὸν τέχνην, ἢ τὸν ἐν σκηνῇ προελθόντα ὑπὸ τῷ ᾄσαι ἢ ὀρχήσασθαι, ἢ τὸν ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ καταδικασθέντα, καὶ μὴ ἀποκατασταθέντα· καὶ τὸν ἀπελεύθερον αὐτὸν, ἢ τῆς γυναικὸς, ἢ γονέων, ἢ παίδων αὐτῶν, καὶ δοῦλον.

* ὑποδεξάμενον

Σωφρονοῦντος & γάμου κατηγορεῖν ἕτερος ἃ δύναται τὴν γυναικὸς, εἰ μὴ πρότερον & ἀνδρὸς ὡς προαγωγὸς κατηγορήσῃ. τὰ μὲν τοῦ & ἀνδρὸς καταψηφισθείσαν κατηγορίαν αὖθις ἕτερος δύναται.

Ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ζητήσει ἃ μόνον ἀλλοτρίοις δοῦλοι βασανίζονται, διδόμενοι & πολλὰ & τιμήματος αὐτῶν τὰ κατηγορουμένων, & τῶν κατηγορούντων· ἃ μὲν οἰ ἐξωλικοί.

Δύναται τὸ μοιχικὸν ἐντὸς πέντε ἐναυτῶν κινεῖσθαι. μετὰ δὲ τὴν πενταετίαν, ἐκβάλλεται & ἀγωγή. ψηφίζεται δὲ ἡ πενταετία ὅτε & καιρὸς & ἁμαρτήματος, ἕως τῆς αἰτιάσεως.

Ἐὰν ὁ αὐτὸς συνῇ μοιχὸν, ὃν οὐκ ἐφεῖται αὐτῷ φονεύειν, ἢ οὐ θέλῃ, δύναται προσκαρτεῖν αὐτὸν ἕως εἴκοσιν ὡρῶν συναπῶν, καὶ μάρτυρας εἰσάγειν, οὓς ὀφείλοντας ἐν τῇ κατηγορίᾳ μαρτυρῆσαι, ὡς ἐν τῇ μοιχείᾳ καταλήφθη. τὰ αὐτὰ & ὁ πατὴρ τῆς γυναικὸς δύναται ποιεῖν.

Τὸν νόμιον τὸν περὶ μοιχείας γυνὴ ἃ δύναται κινεῖν, ἀδὲ ἐαυτὴ λέγεται ἡμαρτῆσθαι.

Περὶ & ἐγκλήματος τῆς μοιχείας συμφωνεῖν οὐκ ἔξεστιν, ὅτε διαλύεσθαι.

Ἐαν τις μοιχείαν ἁμαρτήσῃ πρὸς ἐκείνῳ, πρὸς ὃν ἤδη πολλοὶ ἐπόρνευσαν, οὐκ ἐγκαλεῖται περὶ μοιχείας.

Ἡ ἅπαξ ἁμαρτήσασα μοιχείαν, ἐὰν μεταπεσοῦσα γένηται γαμετὴ & μοιχεύσαντος αὐτῷ, ἃ σθένυται τῷ προχήματι & γάμῳ & μὴ τὴ μοιχείαν γεγαμῆσθαι.

Εἰ δὲ τὰ μάλιστα τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα μεταξὺ τῶν δημοσίων αἰτιῶν φέρεται, ὧν ἡ κατηγορία εἰς τὸ κοινὸν προκεχώρηται· ἀλλ' ἔνιά μὴ τισὶ βουλομένοις ἐξῆν χαίρειν λύσαι γάμους, τοῖς ἐγγίζουσι καὶ ἀναγκαίοις προσώποις μόνον δίδοσθαι προφέρεσθαι τὴν κατηγορίαν, ἤγουν πατρὶ, ἀδελφῷ, θείῳ πρὸς πατρὸς, & θείῳ πρὸς μητρὸς· ἐξαιρέτως δὲ τῷ ἀνδρί.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quæ criminis adulterii accusatur, non potest adhuc marito dicere, DA MIHI DOTEM MEAM: *sed de crimine adulterii cognoscitur, vt postea quæratur de repetitione dotis.*

Adulteris verberatis & tonsis nares abscinduntor. Internuntii vero, & qui administri fuerint impii huiusce facinoris, verberati & tonsi in perpetuum relegantor.

Mulier nupta, quæ adulterium cum seruo proprio commisit, præter has pœnas etiam extra reipubl. cæfines pellitor, & bonus suis spoliator: eiq; succedunto vel liberi, vel iis nõ exstantibus, heredes proximi siue cognati. Patet autẽ omnibus copia intendendi hoc crimen.

Qui se proprio sanguini miscent, siue parentes cum liberis, siue liberi cum parentibus, vel fratres cum sororibus, gladio puniuntor. Qui autem ex alio cognationis gradu inuicem sibi stuprum intulerint, veluti pater nurui, vel filius nouercæ, vel vitricus priuignæ, vel frater vxoris fratris, vel patruus aut auunculus filiæ fratris aut sororis, vel filius fratris aut sororis, amitæ vel materteræ, vel qui duabus sororibus, aut matri extraneæ ac illius filiæ sciens se miscet: his pariter & mulieribus, quas stuprarant, verberatis nares abscinduntor.

Qui matrimonio iunguntur, vel aliter complexu carnis copulantur patrueles, & ex eis progeniti dum taxat vel pater & filius cum matre ac filia, vel duo fratres cum duabus sororibus, vel duo fratres cum matre ac filia, vel filius fratris aut sororis cum vxore patrui aut auunculi, vel vice versa: præter separationem etiam verberantor.

Eis, qui cum monachis, aut diaconissis, aut ascetriis libidinem exercent, nares abscinduntor, sicut & stuprum passis: quum ecclesiam, sponsam Christi, contumelia adfecerint.

Qui cum commatre sua vel nomine matrimonii se miscet, vel clam rem habet: vnà cum ipsa nares amittat. Quod si in commatrem alteri nuptam hoc admittat, pœnam quidem similiter procedat, & hoc etiam amplius verberator.

Qui cum puella virgine se commiscet, ea consentiente, parentibus ignorantibus: re cognita, si velit eam vxorem ducere, & parentes consentiant, nuptias contrahere potest. Sin vna pars parentũ, hoc est, si alterutrius eorũ parentes nõ consentiant, & stuprator sit locuples,

Ἐπὶ τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι κατηγορημένῃ δῶσαι εἰπεῖν τῷ αἰδρίτεως, ΔΟΣ ΜΟΙ ΤΗΝ ΠΡΟΪΚΑ, ἀλλὰ κρινεῖ τὸ ἔγκλημα τὸ περὶ μοιχείας· ὥςτε μεταπῶτα ζητησιν ἠνέσθαι τῇ περὶ τ προικὸς ἀπαιτήσει.

Οἱ μοιχοὶ τυπτέσθωσαν, καὶ κειρέσθωσαν ῥινοκοπείσθωσαν· οἱ δὲ μέσοι καὶ ὑπουργοὶ τῷ τοιούτῳ ἀσεβήματι γεγονότες, τυπτέσθωσαν καὶ κουρεύσθωσαν ὁμοίως ἐξορισθέντων.

Γυνὴ ὑπανδρος τῷ ἰδίῳ δούλῳ μοιχὸν θεῖσα πρὸς τῆς τοιαύτης ποινῆς καὶ τῆς πολιτείας ἀπελαυνέσθω, καὶ τῆς οὐσίας ἐκπιπτέτω, τοῖς παισὶν, ἢ τεύτων μὴ ὄντων, τοῖς ἐγγίζουσι κληρονόμοις, ἤγουν συγγενεῖσι κληροδοτουμένης. * ἔστι δὲ καὶ ἀμφίβολος ἡ τοῦ κλέψαι τὸ ἔγκλημα. * ἔστι δὲ παντὸς τὸ ἔγκλημα.

Οἱ αἱμομίκται, εἴτε γονεῖς πρὸς τέκνα, εἴτε τέκνα πρὸς γονεῖς, ἢ ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφάς, ξίφει τιμωρείσθωσαν. οἱ δὲ κατ' ἄλλην συγγένειαν πρὸς ἀλλήλους * συμφερόμενοι, τουτέστι γαμὴν εἰς γυναῖκα τοῦ ἑνὸς, ἢ ἕνὸς εἰς μητερυὰν, ἢ πατρωὸς εἰς ἀνεψιὰν, ἢ ἀδελφὸς εἰς γυναῖκα ἀδελφοῦ, ἢ θείᾳ εἰς ἀνεψιὰν, ἢ ἀνεψιὰς εἰς θείαν, ἢ εἰς δύο ἀδελφάς, ἢ εἰς μητέρα καὶ θυγατέρα μιγνύμενοι ἐν οἰκήσει· οἱ πάντες τυπτέσθωσαν ῥινοκοπείσθωσαν, καὶ πάντες εἷς αὐτὸν σωφθόρησαν. * συμφερόμενοι, ἐν οἰκήσει.

Οἱ πρὸς κάμον σωματεμένοι, καὶ ἄλλως σαρκικῶς συμπλεκόμενοι ἐξάδελφοι, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν πεπαιδωμένοι μόνοι, ἢ καὶ πατὴρ καὶ υἱὸς πρὸς μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς δύο ἀδελφάς. ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ αἰνεψιὸς εἰς τὴν ἐκλελυμένῳ ἓξ ἰδίας γυναῖκα, ἐκ τἐναντίον, πρὸς τῷ χωρισμῷ ἐκ τυπτέσθωσαν.

Οἱ τὰς μοναζούσας, καὶ τὰς ἀσκουσίας, ἢ τὰς ἀσκητρίας ἐνασελγαίνοντες, ὡς εἰς τὴν νύμφην ἐκ χριστὸν ἐκκλησίαν ἐνυβρίζοντες, ῥινοκοπείσθωσαν αὐτοί τε καὶ αἷς αὐτοὶ σωεφθόρησαν.

Ὁ τῇ ἰδίᾳ σωτέκνῳ ἢ ὁμοπατρίῳ γάμου μιγνύμενος, ἢ καὶ ἄλλως λαθραίως συμπλεκόμενος, ἅμα αὐτῇ ῥινοκοπείσθω. εἰ μὴ τοι εἰς ὕπαιδρον σωτέκνον ἐκ τὸ ἀπαράβατοι τὸ, ἢ μὴ μονὴ ὡσαύτως πρόσκαινέτω, πρὸς τοῦτοις ἐκ τυπτέσθω.

Ὁ παρθένῳ κόρῃ μιγνύμενος, σκέψις μὴ πρόαιρεσ, ἀγνοούντων ἢ τ γονέων, ἢ πράξεως διαγνωσθείσης, εἰ μὲν θέλει αὐτὴν λαβεῖν εἰς γυναῖκα, ἐκ σωαινοῦσι ἐκ οἱ γονεῖς, γινέσθω τὸ σύναλλαγμα· εἰ δὲ ἐν μέρει τ γονέων, τουτέστιν ἑκατέρου πρόσωπον ἀρνήσῃ, εἰ μὲν εὐπρόσκλητός ἐστιν ὁ φθορεὺς, τῇ

τῇ φθαρείσῃ κόρῃ διδότω χρυσοῦς λίτρας μίας· εἰ δὲ εὐδετέστερος ἦ, τὸ ἥμισυ τ ὑποστάσεως αὐτ. εἰ δὲ παντελῶς εἴη αὐδύπορος, τυπτέσθω καὶ κουρεσθήτω ἐξορισθήτω.

Ὁ ἁρπάζων κόρην, καὶ φθείρων αὐτὴν, ῥινοκοπείσθω, διδὰς αὐτῇ καὶ τὸ τρίτον τ ὑποστάσεως αὐτ.

Ὁ φθείρων κόρην πρὸ τῆς ἥβης, ἤγουν πρὸ τοῦ τρισκαιδεκάτου χρόνου, ῥινοκοπείσθω· καὶ τὸ ἥμισυ τῆς ὑποστάσεως αὐτ παρεχέτω τῇ φθαρείσῃ.

Ὁ τὴν ἀλλοτρίαν μνησθὴν φθείρων, εἰ μὲν πρόαιρεσ τῆς κόρης, ῥινοκοπείσθω· εἰ δὲ ἀπροαίρετος, μὴ τὸν τὴν ποινὴν καὶ τὸ τρίτον τ ὑποστάσεως αὐτ παρεχέτω αὐτῇ.

Ὁ ἔχων γυναῖκα καὶ παλλακὴν, Δ΄ῳ δώδεκα ἀλλακτῶν σωφρονιζέσθω· καὶ ὁ μὴ ἔχων δὲ, καὶ τῇ αὐτῇ πεπτωκὼν ἁμαρτίᾳ, Δ΄ᾳ ἓξ ἀλλακτῶν σωφρονιζέσθω. ὁ μὲν τὴν γυναῖκα ἔχων, καὶ τὴν ἰδίαν δέλην μιγνύμενος, Δ΄ᾳ τὸν ἀναμφιλόγητον τ πρᾶξεως ἔτος μὲν τυπτέσθω σωφρονιζέσθω· ὁ δὲ μὴ ἔχων τ τόπον ἄρχων αὐκαλαμβάνων τ δέλης, ὑπὲρ ἐπαρχίαν αὐτὸν πιπρασκέτω· τ δὲ ἡμῖν αὐτ τῷ μέρει ἓξ δημοσίων εἰσκομιζομένης. ὁ δὲ εἰς ἀλλοτρίαν δέλην πορνεύων, τ μὲν ὑπὸρων ὑπὲρ ἀρχὸν, παρεχέτω ὑπὲρ ἔπαισμα τῷ δεσπότῃ τ δέλης νομίσματος. εἰ δὲ ὁπλὴς εἴη, τυπτέσθω· καὶ καθ' ὅσον δύπορεῖ, τῇ ἀναλογίαν τ λς νομισμάτων διδότω.

Ὁ δύο γυναῖκας ἔχων παρὰ θεσμὸν, ἀλλὰ φάκτῳ καὶ προαιρέσῃ, καλῶς ὑπόκειται τῷ τ μοιχείας ἐγκλήματι. ἢ δὲ ὕστερον αὐτῷ γαμηθεῖσα, εἰ ἠγνόει αὐτὸν ἔχειν νόμιμον γαμητὸν, συγγνωσθήσεται.

Οἱ ἀλογάδρομοι, ἤγουν κτῆνος ἔσται, καυλοκοπείσθωσαν.

TITΛOΣ OA.

NOMOΣ KOPNHΛIOΣ ΠΕΡΙ ΦΟΝΕΥΤΩΝ, ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΩΝ, ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ, ΚΑΙ Τ ΟΜΟΙΩΝ.

Τῶι περὶ αἱ δροφόνων νόμῳ ὑπόκειται ὁ φονεύων ἄνθρωπον, καὶ ὁ τ δόλον ποιῶν ἐμπεσημόν, καὶ ὁ Δ΄ᾳ φόνον ἢ κλοπὴν μεθ' ὅπλων φέρων, καὶ ὁ ἀρχὴς ἢ δημοσίᾳ δικαιοκρίσι πρὸς ὡς καὶ σπουδάσας πλασῶς κατηγορηθῆναί τινα, καὶ μὴ ἀναιτίως καταδικασθῆναι, καὶ ὁ δόντι ἀναιρέσαι καταδικάσας ἢ δεδωκὼς Φάρμακον, καὶ ὁ δόντι κεφαλικῷ ἐγκλήματι δολερῶς κατὰ τοῦ ἀναμφιλόγου ψευδομαρτυρήσας, καὶ ὁ ἄρχων καὶ ὁ δικαστὴς χρήματα λαβόντες ὅπως τῷ * καταδικασθῆναί τινα κεφαλικῶς. * κατὰ δικαίαν

Ὁ σκοπὸν ἐχθρικὸς τοῦ φονεῦσαι, καὶ μὴ φονεύσῃ, ἀλλὰ τραυματίσῃ, φονεὺς ἐστί. καὶ ὁ μὴ θελήσας φονεῦσαι, ἐαὶ φονεύσῃ, σκ ἔστι φονεύς. ἡ δὲ Δ΄ηθησις ἐκ τοῦ πλήξαντος ἐργαίου σκοπεῖται.

violatæ puellæ auri libram vnam; si egentior, dimidium substantiæ suæ præstato; si pauper omnino, cæsus & tonsus relegator.

Qui per vim puellam stuprat, ac violat, ei nares abscinduntor: data illi bonorum stupratoris parte tertia.

Qui puellam ante pubertatẽ vitiat, hoc est, ante XIII *annum, ei nares abscinduntor, & substantiæ suæ semissem violatæ puellæ præstato.*

Qui sponsam alienam vitiat, siquidem puella volente, nares ei abscinduntor: sin ea nolente, præter illam pœnam, etiam trientem bonorum suorum ei præstet.

Qui habet vxorem, & scortatur, duodecim allactis: qui non habet si in idem delictum incidat, sex allactis castigator. At qui habens vxorem, ancillæ suæ commiscetur: re cognita, verberatus castigator, & pro loco præses ancillam receptam extra prouinciam distrahat, pretio in fiscum inferendo. Qui vero cum aliena ancilla scortatur, si locuples sit, præstet domino ancillæ pro noxa triginta sex aureos: si sit inops, verberator, & quantum facere poterit, pro rata triginta sex aureorum præstato.

Qui duas vxores habere ausus fuerit, non iure, sed facto & voluntate sua: recte adulterii crimini subitcitur. Ei vero quæ posterior illi nupsit, si cum ignorauerit habere legitimam vxorem, ignoscetur.

Eis, qui cum brutis consuescunt, hoc est, quiiumenta ineunt, penis abscinditor.

TITVLVS LXXI.

LEX CORNELIA DE *SICARIIS, ET VENEFICIS, ET MATHEMATICIS, & similibus. *Grace, de homicidiu.

Lege de sicariis tenetur, qui hominẽ occidit, & qui dolo malo facit incẽdium, & qui cædis aut furti caussa cum armis obambulat, & qui quum magistratus esset, publicove iudicio præsset, operam dedit, vt falso quis accusaretur, & innocens condemnaretur: & qui hominis necandi caussa venenum confecerit, dederit, & qui in crimine capitali dolo malo aduersus reum falsum testimonium dixerit: item magistratus & iudex, qui pecuniam acceperint, quo quis capitis condemnaretur.

Qui voluntatem habuit occidendi, tametsi non occiderit, sed vulneraverit, homicida est. Et qui, quum occidere nollet, occidit; homicida non est. Ceterum voluntas spectatur ex instrumento, quo percussit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Impune quis occidit eum, qui stuprum sibi vel suis per vim infert.

Lege de sicariis & is tenetur, qui hominis occidendi caussa venenum facit, aut vendit, aut habet. Qui autem amatoria faciunt, publicati relegantor.

Pœna in sicarios honestiores est deportatio, & plena bonorum publicatio: in humiliores, gladio & bestiis subitici. Ceterum nouella beatæ memoriæ principis, Domini Basilii, omnes, qui cædem de industria & deliberato fecerunt, morte multandos statuit, cuiuscumq; sint dignitatis.*

* vide infra nouellam sextam Basilii Macedonis.

Qui per lasciuiam quem occiderit, in quinquennium relegatur.

Lex de sicariis dolum malum requirit, non latam culpam. nam qui seipsum de muro præcipitauerit, & occiderit inferius repertum; iudicium cædis non subit.

Qui dolo malo domum meam exusserit, capitis pœna plectitur.

Qui domum, vel aceruum frumenti domo proximum sciens exusserit, verberatus igne comburitur. Sin extra ciuitatem id commiserit, manus ei amputatur. Quod si ex negligentia res accidit, siquidem potest, damnum sarcit: sin autem, modice castigatur. Domus autem dicitur, quæuis ædificii species.

Qui data opera in ciuitatibus incendia faciunt, si humiles sint, cum bestiis pugnant: sin aliquo gradu sint, capite plectuntur, vel in insulam deportantur.

Iudæi Christianum circumcidentes, capite puniuntur & proscribuntur.

In criminibus non id, quod factum est, sed voluntas spectatur.

Nihil interest occidat quis, an cædis caussam præbeat, an mandet.

Qui aggressorē occiderit, de vita sua periclitans, extra noxam est.

Nemo diuinandi artem profitentem interroget.

Qui in noxam hominum dæmonas inuocant, gladio plectuntor.

Qui in dignitate aliqua positi sunt, non subiiciuntur tormentis, nisi in crimine maiestatis. Magi vero nullo priuilegio dignitatis vtuntor.

Similes sunt, qui prohibita docent, & qui discunt.

Qui aliquē ex adscendentibus, aut descendentib⁹, aut cognatis sustulerit, igni traditur.

Furiosa, & ei qui necdum septennis est, si occidant ignoscitur.

Ἀκινδυνώως τὶς φονεύῃ τ βιαζομενον αὐτὸν ἢ ὃν αὐτὸ ποεῖς ἀσέλγειαν.

Τῷ νόμει ἀνδροφόνων νόμῳ ἐνέχεται καὶ ὁ δι' ἀ φονεύσῃ ἄνθρωπον φάρμακον ποιῶν, ἢ πωλῶν, ἢ ἔχων. οἱ δὲ τὰ φίλτρα ποιοῦντες, δημοσιούμενοι ἐξορίζεσθωσαν.

Ἡ ποινὴ τῷ ἀνδροφόνων, ὅτι μὲν τῶν ἐντίμων ἀποκεφαλισμός ἐστι, καὶ πολεία δήμευσις· ὅτι δὲ τῶν ὁπλῶν, ξίφει καὶ ῥηγίοις ἀποθνῄσκουσι. ἢ δὲ νεαρὰ τ μακαρίτε βασιλέως κυροῦ Βασιλείου, πάντας ὃν ποιησαμένας φόνον ὀκ μελέτης καὶ προβουλίου ὁποθανήκειν ἐθέσπισεν, ὁποίας αὖ [ἢ] εἶεν ἀξίας.

Ὁ δὲ τὸ τυφῆς φονεύσας, ὅτι πενταετίας ἐξορίζεται.

Ὁ ποιῶν ἀνδροφόνων νόμῳ· δόλον ὅτι ζητεῖ, καὶ ἐ μεγάλην ἀμέλειαν. ὁ ἀφαιρήσας ἑαυτὸν ὁπὸ τ τείχους, καὶ φονεύσας τ ὑρεθέντα κάτωθεν, ἀ κρίνεται * φόνῳ.

* φονεύς.

Ὁ τὸν δόλον καύσας τ οἶκόν μου, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

Ὁ οἰκίαν ἢ σωρὸν σίτου πλησιάζουσαν οἰκῳ καύσας ἐν εἰδήσῃ, τυπτόμενος γίνεται πυρίκαυστος. εἰ δὲ ἔξω πόλεως ἔτυ * διεπράξατο, χειρὸς κοπεῖται. εἰ δὲ κατὰ ῥαδυμίαν συνέβη, εἰ μὲν ἰσχύει, τ ζημίαν ὁποθεραπεύῃ· εἰ δὲ μὴ, σωφρονίζεται μετρίως. οἰκία δὲ λέγεται, παῦ εἰσὶ οἰκοδομήματος.

* διαπράξατο

Οἱ πλήττοντες ἐν πόλεσι ποιοῦντες ἐμπρησμόν, ἀπλεῖς μὲν ὄντες, θηριομαχοῦσιν· ἔν τινι δὲ βαθμῷ ὄντες, ὁποκεφαλίζονται, ἢ εἰς νῆσον πεμπορίζονται.

Ἰουδαῖοι Χριστιανὸν περιτέμνοντες, κεφαλικῶς τιμωρεῖται καὶ δημεύεται.

Ἐν τοῖς ἐγκλήμασιν ἀ τὸ γεγονὸς, ἀλλ' ἡ διάθεσις σκοπεῖται.

Οὐδὲν διαφέρει τὸ φονεῦσαι, καὶ τὸ παραίτιον εἶναι φόνου καὶ τὸ ἐντειλάσθαι.

Ὁ τ ἐπελθόντα φονεύσας, ἐν ᾧ περὶ τὸν ζωὴν ἐκινδύνευσεν, αἰδέσιμός ἐστι.

Μηδεὶς ἐρωτάτω ἢ μὴ μαντικὸν ἐπαγγελλόμενον.

Οἱ εἰς βλάβην ἀνθρώπων δαίμονας ἐπικαλούμενοι, ξίφει τιμωρεῖσθωσαν.

Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐκ ὑποκείνται βασάνοις, εἰμὴ ὅτι τῆς καθοσιώσεως· οἱ δὲ γόητες μηδενὶ παρονομίᾳ ἀξιώματος κεχρήσθωσαν.

Ὅμοιοί εἰσιν οἱ τὰ κεκωλυμένα διδάσκοντες, καὶ οἱ μανθάνοντες.

Ὁ ἀνελὼν αὐτόνομα, ἢ καλόντα, ἢ συγγενῆ, πυρὶ παραδίδοται.

Ὁ μεμηνὼς, & ὁ μὴ ὢν ἐπταετὴς, φονεύοντες συγγινώσκονται.

ΤΙΤΛΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΟΒ.

ΝΟΜΟΣ ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ ΠΕΡΙ πλαστῶν, & περὶ συγκλήτου ψηφίσματος.

TITVLVS LXXII.

LEX CORNELIA DE FALSIS, ET DE SENATVSCONsulto [Liboniano.]

Ὁ ποιήσας ἐκμαρτύρια πλαστὰ, ἢ ἀφαιρήσας, ἢ ἐκδεδωκώς, ἢ * ὑποβαλὼν εἰς ἀνάγνωσιν, τῷ περὶ πλαστογραφίας νόμῳ ὑπόκειται. καὶ ὁ χρήματα λαβὼν, ἢ συμφωνήσας, ἢ κοινωνίαν ποιήσας ὅπως ψευδῆ σωρεύσῃ μαρτυρίαν ἢ τὰ αὐθύνων, καὶ ὁ ἐν λογισμοῖς, ἢ διφθέραις ἢ τοι μεμβράναις, ἢ πινακιδίοις ποιήσας τὰ πλασθέντα, ἢ ἀπαλείψας, καὶ ὁ ἄρχων πλαστὸν μάρτυρα ἐν τοῖς ἰδίοις ὑπομνήμασι, καὶ ὁ αὐξήσας τ ζῶντος ἀφαίρεσιν, ἢ τὰ ἀδικαίως πιθανὰ αὐτῷ δικαιώματα * τῷ ἀδίκῳ προδῷ.

* πλασθέντα καὶ μάρτυρα τῷ ἀδίκῳ

Ἡ δὲ πλαστὸν καὶ ὑποποιεῖ πλαστὸν ὑμωρία πεῖσεσμός ἐστι, καὶ πολεία δήμευσις· καὶ ἢ θάνατον, ἐχάτη τιμωρία.

* ὑποποιῇ recte.

Οἱ τὰ νομίσματα ξέοντες, ἢ χαράσσοντες, ἢ ψεκάζοντες, χειροκοπεῖσθωσαν. τῇ αὐτῇ δὲ τιμωρίᾳ ὑποκεινται & οἱ νοθεύοντες ταῦτα, καὶ * μιγνύντες ὕλῃ χέρνα.

* μιγνύντες

Πλαστὸν ἐστι, τὸ μιμήσασθαι τὸ χειρόγραφον ἑτέρου, ἢ ἀφαιρῆσαι, ἢ μεταγράψαι δολερῶς, καὶ τὸ ξέσαι.

Τ πλαστὸν τῷ πλαστῷ & ὁ ἀφὶ πλαστὸ σωζόμενος τῷ δρόμῳ χρησάμενος, & ὁ σφραγίδα πλαστὴν ποιῶν ἢ γλύφων.

Ὁ ἐν ὑπομνήμασιν ἢ λιβέλλοις σωματίζων ἄρχοντα, ἢ ἐν εἰδήσει μὴ λέγων τὸ ἀληθὲς, καὶ τῷ πλαστῷ ὑποκείσεται, καὶ δὲν ὠφελεῖται ἀπὸ τ αὐθεντικῆς ἀφελεῖται.

Τ πλαστὸν τῷ πλαστῷ & ἢ ὑποβαλόντι πλαστὸν ἀλλότριον, ὡς οἰκεῖον.

Ὁ πλαστὴν ποιήσας τ ἀφαιρέσεως, & ἢ πληθεῖς, δὲν ἐξ αὐτῆς κερδαίνει τὸ σύνολον.

Ὁ πλαστὸν ποιήσας, * καὶ ἐπαγορεύων τῇ τοῦτο βοηθείᾳ, & συγγινώσκεται. εἰ δὲ ὁ προσκομίζων εὕρεσιν τοιαύτην τινὸς, ὡς ἑτέρου τινὸς ποιησάντος, συγγινώσκεται λέγων μὴ κεχρῆσθαι αὐτῇ εἰς βοήθειαν.

* ποιήσας, καὶ ἐπαγορεύων τῇ τοῦτο βοηθείᾳ, συγγινώσκεται.

Ἐπιλογὴν ἔχει ὁ κινῶν τὸ πλαστὸν εἴτε ἐγκληματικῶς, εἴτε ἐγκληματικῶς διελέγξαι τὸ πλαστόν. φησὶ γὰρ ἡ ἀφάνεια. ὅτι ὅπου πάντες συμβολαίου ζητοῦμεν πρότερον τὸ ἀποδειχθὲν ἐκ τ προενεγκόντος, & μεταπῖπτε ὅτι οὐ λέγουσι τὸ πλαστὸν εἶναι τὸ συμβόλαιον.

Ἐαν ὅτι μοιχεία γυναικὸς καταδικασθεὶς ἀγάγωμαι αὐτὴν, εἰ & μὴ αὐτὴ κατεδικάσθη, ἔτι ὁ γάμος ἔρρωται. ἀλλ' εἰ καὶ κληρονόμον αὐτὴν γράψω, ἢ αὐτὴ ἐμὲ, δημεύεται ἡ κληρονομία.

Titvlvs LXXII.

LEX CORNELIA DE FALSIS, ET DE SENATVSCONsulto [Liboniano.]

Qui fecit falsas testationes, aut testamenta, vel edidit, vel subiecit legenda, lege de falsis tenetur. Item qui pecuniam accepit, aut pactus est, aut societatem coiuit ob instruendā aduocationem, vel testimonium aduersus innocentes: & qui in rationibus, aut pellibus, siue membranis, aut tabellis, falsum quid fecerit, aut deleuerit; & magistratus, qui falsum in monumentis suis fecerit, & qui testamentum viui aperuerit, aut apud se deposita instrumenta prodiderit aduersario.

Falsi, & quasi falsi pœna est, in insulam deportatio, & plena publicatio: in seruos autem, vltimum supplicium.

Eis, qui solidos radunt, aut fingunt, aut circumcidunt, manus amputentur. Eadem pœnā tenentur & qui solidos vitiant, ac materiam deteriorem miscent.

Falsum est, imitari chirographum alienū, aut discerpere, aut describere dolo malo, atque etiam radere.

Falsi tenetur & qui per falsam tesserā cursu vtitur, & qui præfert diem instrumentorū ex vna dumtaxat parte, quive sigillum falsum facit, sculpit.

Qui in actis, aut libellis obrepit præsidi, vel sciens non dicit veritatem; & falsi tenetur, nec adiumenti quidquā ex rescripto consequitur.

Falsi tenetur & quæ partum alienum suppossuit, vt suum.

Qui falsum esse testamentum dixit, & victus fuerit: omnino nihil ex eo lucratur.

* *Ei, qui falsum fecit, nec eius auxilio renuntiat; non ignoscitur. Sin is, qui producit, in alterius potestate reperit, tamquam ab alio factum: ignoscitur ei, modo dicat, eius adiumento se non vsum.*

* *Alia lectio. Ei, qui falsū fecit, & illius auxilio renuntiat, ignoscitur.*

Qui falsi crimen intendit, optionem habet, criminaliter an ciuiliter falsum redarguere velit. Tradit autem constitutio, nos in quouis instrumento prius exigere probationes a producente; ac deinde ab eo, qui dicit, instrumentum esse falsum.

Si de adulterio mulieris condemnatus, eam duxero: licèt ipsa condemnata non sit, matrimonium non est ratum. Sed & si eam heredem scripsero, vel ipsa me, publicatur hereditas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TITVLVS LXXIII.
LEX IVLIA ADVERSVS MAGISTRATVS, AVT IVDICES, AVT adsessores, qui in lite subripuerunt.

IVbet constitutio, vt magistratus a quouis accusentur ob admissum furtum, vel aliam quamdam improbitatem, tam adhuc magistratum gerentes, quam eo deposito.

Si praeter legem aliquid magistratui donatum fuerit, aut pluris minoris ve venditũ: nec venditio valet, nec donatum vsucapitur.

Pœna legis huius extraordinaria est. ac plerumq; in exsilium condemnat, nonnumquam punit acrius. Nam si ob acceptam pecuniam, vel calore quis innocentem interfecerit, capite plectitur, aut deportatur.

SCHOLIVM PSELLI.

Lex repetundarum lata est in munerum captatores, praesertim in magistratu constitutos, & in adsessores. Agitur ea, lucri reus defunctus sit.

ΤΙΤΛΟΣ ΟΓ.
ΝΟΜΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ἈΡΧΟΝΤΩΝ, ἢ ΔΙΚΑΣΩΝ, ἢ ΣΥΝΕΔΡΩΝ ἐν ΔΙΚΗ ΚΕΚΛΟΦΟΤΩΝ.

Ἡ Διάταξις κελεύει τοὺς ἄρχοντας ἅπαντας κατηγορεῖσθαι ὅτι κλοπῆ ἢ ἄλλῃ τινὶ παρανομίᾳ, ἔτι ἄρχοντες, ἔτι συνεδρεύοντες τῆς ἀρχῆς.

Ἐὰν παρὰ τὸν νόμον δωρηθῇ τι ἄρχοντι, ἢ πραθῇ πλεῖον ἢ ἥττονος, ἔστι ἡ πρᾶσις ἐρρωται, ἔστι τὸ δοθὲν ἀλλαχρήσεως δεσπότου ἐστί.

Ἡ ποινὴ δὲ νόμου τούτου ἐξαισία ἐστὶν ὡς ὅτιοῦν, καὶ εἰς ἐξορίαν καταδικάζεσθαι ἐὰν ὅτι καὶ σφοδρότερον. ἐὰν γὰρ ὅτι χρήμασιν, ἢ κατὰ θερμότητα φονεύσῃ τὸν αἴτιον, κεφαλικῶς ἡμιωρεῖται, ἢ ἀπελαύνεται. * Ὡς ὅτιοῦν εἰς. ras. Ro.

ΣΧΟΛΙΟΝ ΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ.

Ἠ ῥιπτούμενος φέρεται καὶ πρὸς δωροδόκων, μάλιστα πρὸς ἀρχαῖς, καὶ πρὸς συνέδρων. κινεῖται δὲ, εἰ πιθανὸν ὁ κατηγορούμενος.

TITVLVS LXXIIII.
LEX IVLIA PECVLATVS, ET DE SACRILEGIS, ET QVI pecunias publicas subripuerunt.

POEna peculatus deportatio est, & inducit totius prioris status mutationem, & amissionem bonorum. Ea vero agitur aduersus eũ, qui ex sacris, vel monumentis, vel publicis pecuniis aufert, vel in rem suam vertit, praeterea, quae lege concessa sunt: vel qui dolo malo fecerint, quo quid horum fiat: vel in eum, qui auro vel argento publico aes miscet, vel quid aliud, quo petius fiat: simpliciter denique, qui furtum aliquod publicarum sacrarum ve rerum admiserint.

Si * extraneus auferat publicas aut sacras pecunias, in deportationis pœnam incidit: non si auferat is, cui earum custodia credita fuit. * hoc est, cuius periculo res non fuit.

Condemnatio eorum, qui publicam vel sacram pecuniam abstulerunt, hoc est, in insulam deportatio, post quinquennium, ex quo crimen admissum est, non infertur.

Qui sacrarium ingressus, inter diu vel noctu, sacrorum aliquid inde aufert, excæcator: qui vero e templo reliquo aufert, verberatus & consus exsilio multator.

TITVLVS LXXV.
LEX FABIA DE PLAGIARIIS.

QVi seruum alienum suscepit & celauit, non euitat pœnam per causam litis, quam

ΤΙΤΛΟΣ ΟΔ.
ΝΟΜΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΝΟΣΦΙΖΟΜΕΝΩΝ, καὶ ΠΕΡΙ ΙΕΡΟΣΥΛΩΝ, καὶ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΚΛΟΦΟΤΩΝ.

Ἡ Ποινὴ δὲ δεπεκυλάσθω περιορισμός ἐστι, ἔπαρχ* πᾶσαν τὴν περίπραξιν καὶ ἐκποίησιν συναλλαγὴν, καὶ ἀπώλειαν τῆς οὐσίας. ἢ δεπεκυλάσθω κινεῖται καὶ ὑφελομένου ἐκ τῶν ἱερῶν, ἢ μνημείων, ἢ δημοσίων χρημάτων, ἢ τρέψαντος εἰς ἰδίας χρείας, πλὴν τῶν ἀπὸ νόμου ὅπῃ περαμμένων, ἢ ἀθροικοδομαζομένων καπὰ δόλον γνώσεως τινὸς τούτων· καὶ τοῦ μίξαντος τῷ δημοσίῳ χρυσίῳ ἢ ἀργύρῳ χαλκὸν, ἢ ἕτερόν τι * βλάπτον αὐτὸν· ἔτι ἁπλῶς, οἱ κλοπὴν ἵνα ὅτι δημοσίοις ἢ ἱεροῖς ἐργασίμοις πράγμασιν. * πάσης * βλάπτων αὐτό

Ἐὰν ἐξωτικὸς ὑφέλῃ δημόσια ἢ ἱερὰ χρήματα, ἀποπέμπῃ τὸ περίορισμὸν· ἐ μὲν ἐὰν ὁ πλὴν αὐτῶν φυλακὴν πεπιστευμένος ὑφέλῃ.

Ἡ κατὰ τῶν ὑφελομένων δημόσια ἢ ἱερὰ χρήματα καταδίκη, τουτέστιν ὁ περίορισμός, μὴ πενταετίαν ἐ ἁμαρτηθῆναι ἐ κινεῖται.

Ὁ ἐν θυσιαστηρίῳ εἰσιὼν ἐν ἡμέρᾳ ἢ νυκτὶ, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἱερῶν τι ἀφελέμενος, τυπλούσθω. ὁ ἢ ἐκ ἄλλου ναοῦ ἀφελόμενος, τυπλούμενος ἐξορισθήτω.

ΤΙΤΛΟΣ ΟΕ.
ΝΟΜΟΣ ΦΑΒΙΟΣ ΠΕΡΙ ἈΝΔΡΑΠΟΔΙΣΩΝ.

Ὁ Τὸν ἀλλότριον δοῦλον ὑποδεξάμενος καὶ ἀποκρύψας, ἐκ ἐκφύγῃ τὴν ποινὴν περὶ φάσι

* νομίσματα

φάσι δικαίζεσθαι περὶ αὐτοῦ δεσποτείας· ἀλλὰ δίδωσιν αὐτὸν μὴ ἐτέροις ὁμοίοις, εἴτε ἕκαστα * νομισμάτων. ὁ ἀγνοῶν δοῦλον εἶναι, ἐ ὡς μισθωτὸν ἔχων, ἐκ ἔστιν αὐδραποδιστής. ἐ ἔχει δὲ τῇ ποινῇ ὁ συμβουλεύσας ἀλλοτρίῳ δούλῳ φυγεῖν, ἢ κρύψας, ἢ δήσας, ἢ ἁρπάσας ἀγνοοῦντος ἢ ἀκόντος ἐ δεσπότου. εἰ πάλαι ἐγκληματικῶς κινεῖται, καὶ εἰς μέταλλον ἔχει πωρίαν. ἀλλὰ σήμερον εἰς τὸ διπλάσιον ἔχει τὴν ποινήν.

Ἐὰν τὸ ἐλεύθερον σῶμα αὐδραποδισθῇ, ἢ πραθῇ ἐγένε) δοῦλον· ἀλλ' ὁ τὸ ἐλεύθερον ἐν εἰδόσι μὴ βουλόμενον πιπράσκων, αὐδραποδιστὴς ἐστί. ἢ εἰ μὴ δοῦλός ἐστιν, ἢ ἀπελεύθερος, τυπτούσθω καὶ κειρουμένου χειροκοπείσθω· εἰ δὲ ἐλεύθερός ἐστι, χειροκοπείσθω μόνον. ὁμοίως χειροκοπείσθω καὶ ὁ τὸ ἐλεύθερον εἰδὼς ἀγοράσας, ἢ ὠνησάμενος, ἢ εἰς ποῖκα δοὺς, ἢ καταλλάξας.

ΤΙΤΛΟΣ ΟΚΑΙ ΕΚΤΟΣ.
ΠΕΡΙ ἈΝΑΖΗΤΗΣΕΩΣ Ἢ ἈΠΟΝΤΩΝ ΚΑΤΑΔΙΚΑΖΟΜΕΝΩΝ.

Ἀπὼν τὶς ἐ καταδικάζεται μεγάλῳ ἐγκλήματι, ἀλλὰ γίνεται ἀναζήτησις περὶ τῶν ἐγκλημάτων γινομένων πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς ἐπαρχίας, ἐν ᾗ διάγει. ἀφ' ἧς γνώσῃ, τὸ ἐνιαυτὸν ἔχει πρὸς τὸ ἑαυτὸν καθαρᾶναι. καὶ ἐὰν ἔτι ἐνιαυτὸς ἐλθῃ καὶ ἀσφαλίσηται, ἢ καταθανάτου ἐ δημοσίᾳ) ἢ πεῖσαι ἀὐτόν.

Ἐὰν ὅτι ἔτη μὴ κατάσχῃ ὁ δημόσιος τὰ τοῦ ἀναζητουμένου πράγματα, ἐκβάλλεται * δημοσίᾳ ἀγορᾷ. πᾶσι γὰρ * δημόσια ζήτησις τῇ εἰκοσαετίᾳ σβέννυται). εἰ μή τις ἰδικὴ ἐστὶ προγραφὴ, ὥσπερ τὸ μοιχικὸν. ἐκεῖνο γὰρ διὰ τῆς πενταετίας σβέννυται.

ΤΙΤΛΟΣ ΟΖ.
ΠΕΡΙ ΖΗΤΗΣΕΩΝ Ἤ ΤΟΙ ἘΞΕΤΑΣΕΩΝ.

Οὐ δεῖ τοὺς ζητήσεως ἀπὸ βασάνων ἄρχεσθαι· πρῶτον γὰρ οἱ δεῖλοι βασανίζονται, ὅτι καὶ ὑπόπτους ἐστὶν ὁ κατηγορούμενος, καὶ ὑπάρχει πικμήρια· ὥστε μόλις τὸ τῶν δούλων ἐλλείπειν καταψεύσασθαι. πρῶτοι δὲ βασανίζονται) οἱ ὕποπτοι, καὶ οἳ ὧν δυνατὸν γνωσθῆναι τὴν ἀλήθειαν. ἀ δεῖ δὲ φέρεσθαι τινας ἀπὸ τοῦ * ἐ κατοικοῦντος * ἐ κατηγορουμένου πρὸς ζήτησιν.

Δοῦλος καὶ δεσπότης ἔστε ἐρωτᾶται, ἔστε βασανίζεται· ἔστε ἀπελεύθερος καὶ ἐ πάτρωνος, ἔστε ἐλεύθερος δούλου τινί· οὐκ ἀδελφὸς καὶ ἀδελφοῦ· ἔστε οἱ μὴ ἀναγκαῖοι κατά τινων μαρτυρεῖν, βασανίζονται κατ' αὐτῶν.

Οὐ δεῖ τὸ ἐξετάζοντα ὀνόματι ἐρωτᾶν εἰ ὁ δεῖνα τυχὸν φόνον ἐποίησε· (τοῦτο γὰρ ὑποβαλεῖν ἐστιν) ἀλλὰ τὶς τὸν φόνον ἐποίησε.

de proprietate sit acturus: sed praestat eum cum alio simili, vel cum viginti solidis. Qui vero seruum esse ignorans, ceu mercenarium habebat: non est plagiarius. Eadem pœna tenetur & qui alieno seruo consuluit, vt fugeret, vel eũ celauit, vel vinciit, vel emit ignorante vel inuito domino. Quod si forte criminaliter agitur, etiam in metallum pœnae loco datur. Hodie vero dupli pœna irrogatur.

Si liberum corpus in manus plagiarii venerit, ac distractum fuerit, non fit mancipium: sed qui liberum sciens inuitum distrahit, plagiarius est: cui si seruus est, aut libertus, verberato ac tonso manus amputator: sin liber, manus dumtaxat abscinditor. Similiter & illi manus abscinditor, qui liberum sciens emerit, aut donarit, aut in dotem dederit, aut permutarit.

TITVLVS LXXVI.
DE REQVIRENDIS, VEL absentibus condemnandis.

ABsens quis non condemnatur magno crimine, sed sit requirendus, & ed ita fiunt ad praesidem prouinciae, in qua degit. Ex quo vero inuotuit, annum habet ad se purgandum. ac intra annum si veniat, & satisdet, aut ei: ã moriatur: bona eius non publicantur.

Si ad viginti annos requirendi bona fiscus non retinuerit, exceptione summouetur. Nam omnis fisci quaestio, viginti annorum spatio extinguitur: nisi specialis aliqua sit exceptio, vel ut in adulterii. Nam id crimen quinquennio extinguitur.

TITVLVS LXXVII.
DE QVAESTIONIBVS, SIVE EXAMINIBVS.

QVaestionem a tormentis incipere non oportet. Tunc enim serui torquentur, quum & suspectus est reus, & argumenta sunt talia, vt sola seruorum depositio desit. Primi vero torquentur suspecti, & per quos verum sciri potest. Non oportet vllos ad quaestionem produci ex domo accusatoris.

Seruus in dominum nec interrogatur, nec torquetur: nec liberius in patronum, nec liber alicui seruiens, in dominum: non frater in fratres: nec qui testimonium in aliquos dicere non coguntur, in eosdem torquentur.

Non oportet eum, qui quaestionem habiturus est, nominatim interrogare, an verbi gratia Titius interfecerit: (hoc enim est suggerere) sed quis eadem admiserit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Propter peruicaciam & trepidationem eorum, de quibus habetur quæstio, non semper habenda fides est, aut non habenda depositionibus eorum, nec inimicis: sed causſa cognita. nam plerique patientia, siue duritia tormentorum, ita tormenta contemnunt; vt nullo modo veritas eis exprimi possit. Alii tanta sunt impatientia, vt quiduis mentiri, quam pati tormenta velint.

Qui vltro de malefficio fatetur, ei non facile fides habetur. nonnumquam enim aut metu, aut qua alia de causſa in seipsum crimina commiſcitur.

Serui hereditarii torquentur de rebus hereditariis, quamdiu incertum est, ad quem bona pertineant. Torquetur autem in dominos tam in causſa maiestatis, quam adulterii. quod quidem exceptum est.

Omnes, qui in maiestatis crimine, quod ad principem pertinet, in testimonium vocantur, re exigente torquentur, tam maiores quatuordecim annis, quam minores.

Non quot accusator vult, tormenta sunt inferenda: sed quot vsus postulat.

Qui de se confiſsus est, in alium non torquetur.

Ante diem vnum prædicere oportet, futurum examen: ne rei subito casu perterrefiant.

Si mulier accusetur, quasi venenis maritum suum occiderit: & serui, & alieni, & domestici in eam torquentur. Argumentis autem deficientibus, quæstio non habetur.

Placuit Diuo Marco, clariſsimos & eminentiſsimos viros, etiam vsque ad nepotes eorum, pœnis priuatorum vel tormentis non esse subiciendos.

Vngularum pœna omnino est prohibita.

De proprietate mancipiorum, si aliæ probationes non exstent, ipsa mancipia de seipsis torquentur.

Quoties seruus interrogatur de facto suo, licèt interrogatio vel prodest ei, vel nocet, tamen eam admittimus.

TITVLVS LXXVIII.
DE POENIS.

Capitalis condemnatio est, quæ mortem, vel seruitutem pœnæ, vel ciuitatis amiſsionem infert. quale quiddam est deportatio.

Nec de suſpicione, nec absens quis condemnatur; nisi post multas suggestiones & edicta non compareat. Et hoc ipsum, vsq; ad pœnam

Διὰ τὴν ὑπομονὴν καὶ δειλίαν τῶν βασανιζομένων, ἃ πολλοτε δεῖ πιστεύειν ἢ ἀπιστεῖν τῶν καταθέσεων αὐτῶν, ὅτε τῶν ἐχθρῶν· ἀλλὰ τὴν αἰτίας διαγνωσκομένης. πολλοὶ γὰρ ὑπομονῇ ἤτοι σκληρότητι τῶν βασάνων, ὕτω τὰς βασάνους καταφρονοῦσιν, ὡς μηδενὶ τρόπῳ ἀναφανῆναι δύνασθαι τὴν αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν. ἄλλοι δὲ πολλοὶ τοιαύτης ἀκαρτερησίας εἰσὶν, ὥστε οἱονδήποτε ψεύσασθαι, ἤπερ ὑπομεῖναι θέλειν βασάνους.

Ὁ αὐθαιρέτως ὁμολογήσας περὶ ἁμαρτήματος, οὐκ ἀχερῶς πιστεύεται. πολλάκις γὰρ ἡ φόβῳ, ἢ ἑτέρᾳ αἰτίᾳ καθ' ἑαυτὸν πλάττεται.

Οἱ κληρονομιαῖοι δοῦλοι βασανίζονται περὶ τῶν τῆς κληρονομίας πραγμάτων, ἐφ' ὅσον ἄδηλόν ἐστι, τίνι μέλλουσιν αἰτεῖν τὰ πράγματα. βασανίζονται δὲ καὶ δεσποτῶν καὶ ἀπὸ καθοσιώσεως, καὶ ἀπὸ μοιχείας. καὶ ἔστι δὲ τὸ ἐξηρημένον.

Πάντες οἱ καλέσαντες πρὸς μαρτυρίαν ἐν τῇ πρὸς *Βασιλέως φερομένῃ καθοσιώσει, δ' πράγματα ἀποφαίνονται βασανίζονται, καὶ εἰ μείζονες τῶν δεκαπεντάρων ἐτῶν, καὶ εἰ ἥττονες. *βασιλέα

Οὐχ ὅσας θέλει βασάνους ὁ κατήγορος ἀπενεγκεῖν δεῖ, ἀλλ' ὅσας ἡ χρεία ἀπαιτεῖ.

Ὁ ὁμολογήσας καθ' ἑαυτὸν, καθ' ἑτέρων οὐ βασανίζεται.

Πρὸ μιᾶς ἡμέρας δεῖ προλέγειν, μέλλειν ἐξέτασιν γίνεσθαι, ἵνα μὴ οἱ κατηγορούμενοι τῷ αἰφνιδίῳ καταπλαγῶσι.

Ἐὰν γυνὴ ἐγκαλῇται ὡς φαρμάκοις φονεύσασα τὸν ἄνδρα τὸν ἴδιον, καὶ δοῦλοι κατ' αὐτῆς, καὶ ἀλλότριοι, καὶ εἰκῆ οἱ βασανίζονται. αὐθαίρετα μνημονεῖα βάσανος οὐ γίνεται.

Ἡ ἔξεστι τῷ θείῳ Μάρκῳ τοὺς ὑπατικοὺς καὶ ἐξοχωτάτους ἄνδρας, καὶ ἄχρι τῶν ἐγγόνων αὐτῶν, τῆς τῶν *ἰδιωτικῶν τιμωρίας ἢ τῆς βασάνου μὴ ὑποβάλλεσθαι. *ἰδιωτῶν

Ἡ τὸ οὐχὶ ἀτιμωρία ἀπηγορεύθη πλέον.

Περὶ δεσποτείας ἀνδραπόδων ἐὰν ἄλλαι ὑποδείξεις οὐκ ὦσιν, αὐτὰ τὰ ἀνδράποδα βασανίζονται εἰς ἑαυτῶν.

Οὐσίας ἄλλος ἐρωτᾶται περὶ τῆς ἰδίας πράξεως, ἐὰν καὶ συμβάλλεται ἡ βλάπτῃ αὐτὸν ἡ ἐπερώτησις, δεχόμεθα αὐτό.

ΤΙΤΛΟΣ ΟΗ.
ΠΕΡΙ ΠΟΙΝΩΝ.

Κεφαλικὴ καταδίκη ἐστὶν, ἢ θάνατον, ἢ ὑπόδυνον πινῆς, ἢ πολιτείας ἐκπίωσιν ἐπάγουσα· οἷόν ἐστιν ὁ φυγαδισμός.

Οὔτε ἐξ ὑπονοίας, ὅτι ἀπών τις καταδικάζεται, εἰ μὴ πολλαὶ ὑπομνήσεις καὶ προθέσματα μὴ προσχρώμενος. καὶ αὐτὸ μέχρι χρημαλικῆς

pecuniariam, vel infamiam, vel relegationem. Satius enim est, impunita manere delicta, quam innocentem damnari.

Accusator vero damnatur absens, quum scilicet ab accusatione destitit ante pronuntiatam sententiam.

In omnibus criminibus quærendum est, consulto quis, an casu crimen admiserit: & ita vel secundum legem, vel mitior pœna inferenda.

Pœnarum aliæ mortem inferunt, aliæ seruitutem, aliæ ciuitatis amiſsionem, aliæ relegationem, aliæ castigationem corporalem, hoc est, verbera, vel vincula, vel damnum cum infamia, vel dignitatis depositionem, vel actus alicuius prohibitionem. Solo autem gladio, non alio instrumento, neq; veneno, adimenda est vita.

Non decernendum est, vt tormentis quis mortatur: quamuis plerique dum torquentur, moriantur.

Pœna metalli est, damnari aliquem ad conficiendam calcem, vel ad sulpur fodiendum.

Ictus fustium grauior est, quam pecuniaria damnatio.

Furta domestica, quæ viliora sunt, ad examen publicum proferre non oportet.

Qui extra ordinem damnat, tam augere, quam minuere pœnam potest: ita tamen, vt in vtroq; modum non excedat.

Non voluntaria ædes exsilium irrogat.

Nudæ cogitationis pœnam nemo patitur.

Solamors vltimum suppliciū est.

In metallum damnati sine præfinito tempore, decennii tempus complent.

Præsides sententias suas rescindere non possunt.

Grassatores, qui prædæ causſa id faciunt, similes sunt latronibus: & si cum ferro id faciunt, & sapius, & in itineribus, capite plectuntur. Ceteri relegantur, aut deportantur.

Igni cremantur serui, qui saluti dominorū insidiantur.

Non oportet aliquem ad perpetua vincula damnare.

Qui aliquid ex metallo, vel ex imperatoris moneta furantur: pœna metalli vel exsilii puniuntur.

Transfugæ, & qui hostibus consilia nostra renuntiant, viui exuruntur, aut furcæ suſpenduntur.

Interpretatione legum mollire pœnas debemus, non asperare.

Liberti, licèt milites sint, ex ingratitudinibus huiusmodi retrahūtur in seruitutē. Si dominos, id est, emācipatores suos, vel eorū liberos

καὶ ἀπελθόντες, καὶ στρατολόγοι ὦσιν. ἐξ ἀχαριστιῶν τοιούτων καταδικάζει). ἐὰν τοὺς κυρίους, ἢ γονεῖς ἐλευθεροῦντας αὐτῶν, ἢ τοὺς αὐτῶν παῖδας

κατηγορίας δηλονότι * αὐθαυθεντίας πρὸ τῆς λύσεως. * αὐχωρήσεως ἀφιρεθῆναι πρὸ τοῦ ἐμμένειν.

Ἐν πᾶσι τοῖς ἐγκλήμασι δεῖ ζητεῖν, εἰ ὀκ μελέτης τις, ἢ κατὰ τύχην ἥμαρτε, καὶ ἕτως ἢ πρὸς τὸν νόμον, ἢ πραοτέραν δεῖ φέρειν τὴν ἡμωρίαν.

Τῶν ποινῶν αἱ μὲν θάνατον ἐπάγουσιν, αἱ δὲ δουλείαν, αἱ δὲ πολιτείας ἔκπτωσιν, αἱ δὲ ἐξορίαν, αἱ δὲ σωφρονισμὸν εἰς σῶμα, τουτέστι πληγὰς, ἢ δεσμὰ, ἢ ζημίαν σὺν ἀτιμίᾳ, ἢ στέρησιν ἀξίας, ἢ τινὸς πράγματος κώλυσιν. μόνῳ δὲ ξίφει, καὶ ὀκ ἑτέρῳ ὀργάνῳ, ἄτε φαρμάκῳ δεῖ φονεύειν.

Οὐ δεῖ ψηφίζεσθαι, ὥστε ἵνα βασανιζόμενον ἀποθανεῖν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα πολλοὶ βασανιζόμενοι ἀποθνήσκουσιν.

Ποινή μετάλλου ἐστὶ, τὸ καταδικασθῆναί τινα ἄσβεστον πιεῖν, ἢ θεῖον ὀρύττειν.

Αἱ πληγαὶ μείζους εἰσὶ τῆς χρημαλικῆς καταδίκης.

Ταὶ οἰκιακὰς κλοπὰς, ὑπολείας ἔσας, ἃ δεῖ φέρειν εἰς δημοσίαν ἐξέτασιν.

Ὁ ἐξτραορδινὰς καταδικάζων, καὶ αὔξειν καὶ μειοῦν τὴν ποινὴν δύναται). ὥστε μέντοι ἀπὸ ἑκατέρου μὴ παρεξιέναι τὴν συμμετρίαν.

Ὁ ἀκόσιος φόνος ἐξορίαν ἀπιφέρει.

Οὐδεὶς ὑπὲρ ψιλῆς ἐννοίας ὑφίσταται) ποινήν.

Μόνος ὁ θάνατός ἐστιν ἐλαχίστη ἡμωρία.

Οἱ εἰς μέταλλον καταδικασθέντες χωρὶς χρόνου, δεκαετίαν πιοῦσιν.

Οἱ ἄρχοντες τὰς ἰδίας ἀποφάσεις ἀναιρεῖσθαι ἀδύνατοι.

Οἱ τὰς ἐφόδους πιοῦσαι πρὸ τοῦ παιδευθῆναι, ἐπίκαστοι τοῖς ληστεῖς· κἂν ἔστι μὴ σιδήρου πιοῦσι, καὶ πλάκας, καὶ ἐν τῇ ὁδοῖς, εἰς κεφαλὴν κολάζονται. οἱ δὲ λοιποὶ ἐξορίζονται), ἢ ἀπελαύνονται).

Οἱ δοῦλοι τῆς σωτηρίας τῶν δεσποτῶν ἐπιβουλεύοντες, καίονται.

Οὐ δεῖ καταδικάζεσθαι ἵνα εἰς διηνεκῆ δεσμά.

*Βασιλικὰς Οἱ ἀπὸ μετάλλου, ἢ μονήτας *βασιλικῆς κλέπτοντες, μεταλλίζονται) ἢ ἐξορίζονται).

Οἱ αὐτόμολοι, καὶ οἱ τὰς ἡμῶν βουλὰς τοῖς πολεμίοις ἀπαγγέλλοντες, καίονται ἢ φουρκίζονται.

Διὰ τὴν ἐρημίαν τῶν νόμων πεφυλάχθαι δεῖ τὰς ἡμωρίας, ἃ μὴ τραχύνεσθαι.

Οἱ ἀπελθόντες, καὶ στρατολόγοι ὦσιν, ἐξ ἀχαριστιῶν τοιούτων καταδικάζει). ἐὰν τοὺς κυρίους, ἢ γονεῖς ἐλευθεροῦντας αὐτῶν, ἢ τοὺς αὐτῶν παῖδας

Universidad de Deusto
Biblioteca

pulsauerint, vel adfecerint contumelia, vel ex superbia quadam ceruices aduersus eos erexerint, vel damnum dederint, vel eis insidiati fuerint, atq; vnum ex his apud præsidem iudicem ve fuerit probatum.

Eorum bona, qui deportantur, ad fiscum pertinent: relegatorum vero, in eorum potestate manent.

Non oportet præsidem popularium exclamationibus obtemperare, quum aut noxium absolui, aut innocentem puniri volunt.

Non temere præses capitalem pœnam expromat, nisi prius reus confessione sua, vel interrogatione testium, vel tormentis ita conuictus fuerit: vti propemodum nec ipse sibi aduersari possit.

Sancimus, ibi esse pœnam, vbi & delictum hæret.

Deportatio quidem, loco coercet: relegatio vero, loco arcet.

TITVLVS LXXIX.
DE BONIS DAMNATORVM.

QVum per sententiam vita vel ciuitas adimitur, publicatio sequitur.

Non in carcerem coniectio, sed ipsa condemnatio publicationem indicat.

Quæ post condemnationem adquiruntur, siquidem in exsilium condemnatus est, qui proscribitur; heredibus ab eo scriptis, vel ab intestato succedentibus competunt. Nam relegatus in insulam, testandi facultatem habet, vt & ceteratura. Sin deportatio facta fuerit, quoniã is, qui ciuitatem amittit, heredem habere non potest, etiam adquisita fiscus accipit.

Qui damnatus prouocauerit, etiamsi mortuus fuerit, adpellatione pendente, non publicatur. Nam huius testamentum quoque valet. Idem est, quamuis eius adpellatio non fuerit admissa.

Deportati nec illorum bonorum, quæ post irrogatam pœnam adquisiuerunt, hereditatem adire possunt: sed hæc quoq; publicantur.

Si mariti bona publicata fuerint, res vxoris simul non auferuntur. Similiter vero & dos. Sed & si quid a viro consequuta sit, vel ante nuptias donatione, vel constante matrimonio, sibi retineat.

Quod si mariti quasi debitoris bona publicata sint, & aliquid ab eo mulier acceperit ante, quam inciperet actum gerere: id ipsa sibi habeat.

τύψωσιν, ἢ ὑβρίσωσιν, ἢ ἐκ πνῶ ὑπερηφανίας κατ' αὐτῶν τραχηλιάσωσιν, ἢ ζημιώσωσιν, ἢ ὅλπι βουλεύσωσιν αὐτοῖς, καὶ ἐκ τούτων φανῇ τῷ ἄρχοντι ἡ δικαίᾳ ἀποδειχθῇ.

Τῶν φειοελζομένων τὰ πράγματα τῷ δημοσίῳ διαφέρουσι, τῶν ἢ ἐορίσθων, ὑπὸ τ δεσποτείαν αὐτῶν μένουσιν.

Οὐ χρὴ τ ἄρχοντα τ δημοτῶν ἐκβοήσεσι πείθεσθαι, ὅτε βούλονται ἢ τ ὑπαθρων ἀπολυθῆναι, ἢ τὸν αὐθυνον ἁμωρηθῆναι.

Μὴ φειχείρως ὁ ἄρχων κεφαλικὴν τιμωρίαν ἐκφερέτω, εἰ μὴ πρῶτον ὁ ἐναγόμενος διὰ τῆς οἰκείας ὁμολογίας, ἢ διὰ τῆς τῶν μαρτύρων ἐρωτήσεως, * ἤτοι τ βασάνων ὕτως ἐλεγχθῇ, ὥστε καὶ δεδὸν μὴ ἑαυτῷ δύνασθαι συνιδεῖν. * ἢ ὅτε τὰ ρεῖα.

Θεωροῦμεν, ἐκεῖσε τ ἁμαρτίαν γίνεσθαι, ὅπερ καὶ τὸ ἁμάρτημα γέγονεν.

Οἱ μὲν φειοελσμοὶ, ὅπου καθείργει· ἡ δὲ ἐξορία, ὅπερ εἴργει.

ΤΙΤΛΟΣ ΟΘ.
ΠΕΡΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑΔΙΚΩΝ.

ΟΤΕ ζωὴ, ἡ πολιτία διὰ ψήφε ἀφαιρεῖται, τὸ σχολαθεῖν ἡ δήμευσις.

Οὐ τὸ βληθῆναι ἐν τῇ φυλακῇ, ἀλλὰ τὸ καταδικασθῆναι τ δημοσίων ἐπάγει.

Τὰ μὴ τῶν κατεδικάσθη ὑπάρχοντα, εἰ μὲν εἰς ἐξορίαν ὁ δημοθεὶς κατεδικάσθη, τοῖς γεγραφόσι παρ' αὐτοῦ κληρονόμοις, ἢ τοῖς ἐξ ἀδιαθέτε ἁρμόζει. ὁ γὰρ εἰς νῆσον ἐξορισθεὶς, ἔχει τὸ διατίθεσθαι ἀδεῶς, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ δίκαια. εἰ δὲ φειοελσμὸς γένοι, ἐπιδὴ τ πολιτείαν ἀπολλύων, καὶ δῶρα κληρονόμον ἔχων· καὶ τὰ ὑπὸ τοῦτο ὁ δημόσιος λαμβάνει.

Οἱ καταδικασθεὶς καὶ ἐκκλεσάμενος, εἰ καὶ ὑπεθάνη, τὴν ἐκκλησιν ἡρτημένης, ὁ δῆμος ἔσχε. γὰρ τοιάτε καὶ διάθηκη ἔρρωται. τὸ αὐτό ἐστι, καὶ ἡ ἐκκλησία ὡς μὴ φεσδεχθῆ.

Οἱ φειοελζόμενοι οὐδὲ ἐκείνων τῶν φεσμάτων, ἅπινα μετὰ τὴν τιμωρίαν τῷ ἐπενεχθεῖσαν ἐκτήσαντο, κληρονομίαν δώρων ἔχειν, ἀλλὰ πάντα δημόσια.

Ἐὰν ὁ ἀνὴρ δημοθῇ, τὰ πράγματα τ γυναικὸς ὁ σὺν αὐτῷ φερόντα, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ φειξ. εἰ δὲ ἔλαβέ τι παρὰ τοῦ ἀνδρὸς, ἢ φὸ τῶν γάμων δωρεὰν, ἢ ἐν τοῖς γάμοις, ἑαυτῇ κατιχέτω.

Ἐὰν δὲ ὡς χρεωστῶν ὁ αἰτηθεὶς δημοθῇ, εἴ τι ὀφειλόμενον ἡ γυνὴ παρ' αὐτοῦ λαβοῦσα, πρὶν * ἄρξεται διοικεῖν, ἔστω ἔχων αὐτό. * ἄρξηται

Εἴ πῃ

* ἢ αὐτὴ * παρεχέσθω

Εἰ δὲ μεταπῶπε * [ἑαυτῇ] ἔλαβεν, ἢ οἱ παῖδες οἱ αὐτοῦ ἔσχον, ἔστω * παρεχέτω τῷ δημοσίῳ. οἱ δὲ Παλατῖνοι, εἰ μὴ ἐλεύθεροι δειχθεῖεν, ὁ δῶρων τι φαπέμπειν εἰς ἀλλοτρίους τί πε.

Ἐὰν τις ὡς ὅλπι τυραννίδος ἐλεγχθεὶς, δήμοσιν ἑαυτοῦ· οἱ μὲν ἔχοντες αὐτὰ φέγματα, καὶ διάγοντες ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, ἔσω δύο μηνῶν ἐφαίλεσιν αὐτὰ φεσαγγελίᾳ· οἱ δὲ μὴ διάγοντες ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, ἔσω μηνῶν ὀκτώ. οἱ δὲ μὴ ἔστο ποιήσουσι, μετὰ τῶν φεγμάτων τὸ τεσσαπλάσιον παρεχέσθω.

TITVLVS LXXX.
DE BONIS EORVM, QVI ANTE SENTENTIAM VEL MORTEM sibi conscIuerunt, vel in accusatione corrumpendo aduersarium suum, euaserunt.

IN his, quæ mortis condemnationem continent, licet reo corrumpere aduersarium.

Non cuiusuis matrimonium, qui seipsum interfecerit publicatur: sed accusati, vel in scelere deprehensi. atq; hoc non simpliciter, sed quum condemnatio criminis, quo accusatus fuit, mortem, vel deportationem, vel publicationem inferebat.

Modici quidem furti reus, si manus sibi adtulerit, bonorum publicatione non plectitur: nec is, qui seipsum interficit vitæ tædio, vel ob dolorem morbi, vel aliam causam.

Illorum bona fisco vindicantur qui & illati & admissi criminis conscientia, & metu proferendæ sententiæ, ipsi sibi manus intulerunt.

TITVLVS LXXXI.
DE HIS, QVI RELEGANTVR ET DEPORTANTVR.

RElegatio tribus fit modis. aut enim quispiam certis locis arcetur, aut omnib⁹, præter locum certũ: aut vni duntaxat includitur.

Duo sunt deportationis genera. nam aut in insulam quis deportatur, aut prouincia interdicitur.

Damnari quis potest, ne domo sua prodeat: non autem, ne vti necessariis impensis possit.

Relegatus non potest Romæ morari, licèt hoc sententiæ non fuerit adiectum: quum omnium ea sit patria. Nec etiam in ciuitate, in qua degit imperator, aut per quã transit. Eis enim duntaxat intueri principem licet, qui Romam ingredi possunt.

Qui ex Christiano Iudæus factus est, proscribitor.

Qui fidem orthodoxam furtim deserit,

Sin vero postea quid acceperint, vel ipsa, vel emancipati liberi: hoc fisco præstator. Palatini autem, nisi probati fuerint ingenui: transmittere quidquam ad alienos nequeunt.

Si quis per duellionis crimine conuictus, publicationem bonorum sustineat: ii, qui bona eius habent, si versantur in vrbe imperatoria, intra duos menses: qui non versantur in vrbe imperatoria, intra octo menses ea deferre debent. quod si non fecerint, cum ipsis bonis quadruplum præstant.

TITVLVS LXXXII.
DE BONIS EORVM, QVI ANTE SENTENTIAM VEL MORTEM sibi conscIuerunt, vel in accusatione corrumpendo aduersarium suum, euaserunt.

IN his, quæ mortis condemnationem continent, licet reo corrumpere aduersarium.

Non cuiusuis matrimonium, qui seipsum interfecerit publicatur: sed accusati, vel in scelere deprehensi. atq; hoc non simpliciter, sed quum condemnatio criminis, quo accusatus fuit, mortem, vel deportationem, vel publicationem inferebat.

Modici quidem furti reus, si manus sibi adtulerit, bonorum publicatione non plectitur: nec is, qui seipsum interficit vitæ tædio, vel ob dolorem morbi, vel aliam causam.

Illorum bona fisco vindicantur qui & illati & admissi criminis conscientia, & metu proferendæ sententiæ, ipsi sibi manus intulerunt.

TITVLVS LXXXI.
DE HIS, QVI RELEGANTVR ET DEPORTANTVR.

RElegatio tribus fit modis. aut enim quispiam certis locis arcetur, aut omnib⁹, præter locum certũ: aut vni duntaxat includitur.

Duo sunt deportationis genera. nam aut in insulam quis deportatur, aut prouincia interdicitur.

Damnari quis potest, ne domo sua prodeat: non autem, ne vti necessariis impensis possit.

Relegatus non potest Romæ morari, licèt hoc sententiæ non fuerit adiectum: quum omnium ea sit patria. Nec etiam in ciuitate, in qua degit imperator, aut per quã transit. Eis enim duntaxat intueri principem licet, qui Romam ingredi possunt.

Qui ex Christiano Iudæus factus est, proscribitor.

Qui fidem orthodoxam furtim deserit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec testamentum condat, nec donationes faciat, nec per venditionem imaginariã in fraudem legis feratur. Succedant autem ei ab intestato Christiani dumtaxat propinqui. Et actio in eum nullo tempore circumscribatur. Is vero dumtaxat accusandus venit, qui sacrificauit, aut alitui mandauit, vt sacrificaret.

Si Iudæus Christianum ad superstitionem suam pertrahere ausus fuerit, publicator; & pœnam sanguinis sustineat.

Quicumq; non Christianus seruum Christianum habet; triginta libras auri fisco inferet seruo ipso in libertatem eripiendo.

TITVLVS LXXXII.
VT NVLLVS SIT PRIVATVS CARCER.

IVbet constitutio, ne priuati carceres fiant. Et eos, qui fecerint, pœnæ subiici debere, totque dies manere in publico carcere, quot cumq; dies inclusus ille exegerit in priuato ab ipsis facto carcere: cuiuscumque sint conditionis, aut dignitatis. Eosdem & causa sibi competente aduersus inclusos cadere: interueniente prouidentia episcopi & præsidis. Quod si præses negligens fuerit, subiturum tam patrimonii, quã salutis periculum.

Mulier nec ob pecuniariam causam, nec ob publica debita in carcerẽ coniicitor, aut viris traditor: sed secundum leges iudicator in causa, qua conuenitur. Si vero inclusa fuerit, ab ipso præside, si maior est, auri viginti libræ: si minor, decem exiguntor. Præterea qui operam in hoc nauarunt adparitores, tormentis interuenientibus puniuntor & relegantor. Quod si graue muliebri crimen intenditur, in monasterium vel asceterium traditor, nec virorum fidei permittitor: ne ex huiusmodi causa pudicitiæ ipsius iniuria fiat.

TITVLVS LXXXIII.
SI QVIS EAM, CVIVS TVTOR EST, VITIET.

SI tutor puellam, cuius ipse tutelam gerit, vitiat: deportatur, & omne patrimonium ipsius publicatur, licèt illam quoque pœnam sustinere debeat, quam raptori leges irrogant.

SCHOLIVM PSELLI.

Qui puellã vim fecit, eamq; barbarice per vim cum gladiis rapuit, gladio puniendus est. Sin aliquis absq; armis puellam rapuerit, & publicationem patitur, & manus ei abscinditur: *vel potius non publicatur, sed violata per vim patrimonium ipsius vniuersum iure offertur.

* hoc ex lege Leonis XXXIV.

Ληΐσθω, μήτε δωρείσθω, μήτε ἀφ' ἑτέρου * ἀ- * εἰκονικῶς
κονικῶς εἰς ἀπάτην τοῦ νόμου φερέτω. Δεξάσθωσαν δὲ αὐτὸν ἐξ ἀδιαθέτου μόνοι Χριστιανοὶ συγγενεῖς, ἡ δὲ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ μὴ πλειοτερίζεσθω χρόνῳ. ἐκεῖνον δὲ ἕνα μόνον ἐπὶ τῷ μέμψιν, ὃς ἔθυσεν, ἢ θύσαι ἄλλῳ ἐνετείλατο.

Ἐὰν Ἰουδαῖος Χριστιανὸν πρὸς τὴν ἰδίαν θρησκείαν ἐφελκύσηται πλάνῃ, δημοσιούσθω· καὶ τὴν δι' αἵματος τιμωρίαν ὑπομενέτω.

Πᾶς μὴ Χριστιανὸς οἰκέτην ἔχων Χριστιανὸν, τριάκοντα χρυσίου λίτρας καταβήσεται τῷ δημοσίῳ, εἰς ἐλευθερίαν ἁρπαζομένῳ ὑπὸ οἰκέτου.

ΤΙΤΛΟΣ ΠΒ.
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΕΙΝΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗΝ ΦΥΛΑΚΗΝ.

Διάταξις κελεύει, μὴ γίνεσθαι ἰδιωτικὰς Φυλακάς. οὗτοι δὲ ἐάν τινα ποιήσαντες, ὑποκείσθωσαν καὶ ἐπιζημίῳ, καὶ ἀφαιρεῖσθαι ἐν τῇ δημοσίῳ φρουρᾷ τοσούτους ἡμέρας, ὅσας ὁπωσοῦν αὐτὸς γέγονεν ὁ ἐγκλεισθεὶς ἐν τῇ ἰδιωτικῇ παρ' αὐτῶν Φυλακῇ· οἱασδήποτε αὐτὸν εἴησαν τύχης, ἢ ἀξίας. ἐκπίπτειν δὲ καὶ τῆς δίκης τὸν ἁρμοζόντως αὐτοῖς καὶ τὸν ἐγκλεισθέντων, προνοίᾳ δὲ ἐπισκόπου καὶ ἄρχοντος. εἰ δὲ ῥαδιουργήσῃ ὁ ἄρχων, ὑφιστάσθω κινδύνου καὶ τῆς οὐσίας, καὶ τῆς * σωτηρίας. * ἀξίας

Γυνὴ μήτε ὑπὲρ χρεμαλικῆς αἰτίας, μήτε ὑπὲρ δημοσίων χρεῶν εἰς Φυλακὴν ἐμβαλλέσθω, ἢ αὐδράσι δοθήσεται δοθιδόσθω· ἀλλὰ καὶ νόμος κρινέσθω ἐπὶ τῇ κινδυνῇ κατ' αὐτῆς ὑποθέσει. εἰ δὲ ἐναπόκλεισις γένοιτο, ὁ ἄρχων, εἰ μὲν μείζων ἐστὶν, εἴκοσι χρυσίου λίτρας· εἰ δὲ ἥττων, δέκα ἀπαιτείσθω. καὶ οἱ ὑπουργήσαντες ἁρμόσασθαι ἐμβασανίσωμωρεισθωσαν, καὶ ἐξοριζεσθωσαν. εἰ δὲ βαρύ ἐστιν ἔγκλημα, τὸ κατ' αὐτῆς κινούμενον, εἰς μοναστήριον ἢ ἀσκητήριον παραδιδόσθω, καὶ αὐδράσι μὴ καταπιστευέσθω· ἵνα μὴ ἐκ τοιαύτης αἰτίας ἡ σωφροσύνη αὐτῆς ἐνυβρίζηται.

ΤΙΤΛΟΣ ΠΓ.
ΕΙ ΤΙΣ ἘΚΕΙΝΗΝ, ΗΣ ΤΙΝΟΣ ΠΑΤΗΡ ΕΠΗ, ΦΘΕΙΡΗ.

ἘΑν πατὴρ τὴν παρ' αὐτοῦ πατρὸς μνῶν κόρην φθείρῃ, ἐπιζημιούσθω· καὶ πᾶσα ἡ οὐσία αὐτοῦ δημεύεται), καὶ τὰ μάλιστα ἐκείνῃ τὴν μνηστευθεῖσαν ὁφείλῃ ὑπενεγκεῖν, ἵνα τῷ ἁρπάσαντι οἱ νόμοι ἐπιτιθέασιν.

ΣΧΟΛΙΟΝ ΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ.

Ὁ τὸν ἴδιον βιασάμενος καὶ βαίοις ἁρπάσας μετὰ ξιφῶν βαρβαρικῶν, ξιφοπνωρητος. εἰ δέ τις ἄνευ ὅπλων ἁρπάσειε τὸν τρόπον, καὶ δημεύσει ὑφίσταται, καὶ τιμωρίαν τῷ χεῖρα· ἢ μᾶλλον δημεύεται, τῇ δίχα βιαιοθείσῃ ἁπάσῃ τύτου σύμπασα σωζέσθω δικαίως.

ΤΙΤΛΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΔ.
ΠΕΡΙ ἉΡΠΑΓΗΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝ, ἢ χηρῶν, ἔτι γε μὴν καὶ καθιερωμένων.

Οἱ ἁρπάσαντες γυναῖκα ἢ μεμνηστευμένην, ἢ ἀμνήστευτον, ἢ χήραν, εἴτε ἐλευθέραν, εἴτε δούλης ἐστὶν, εἴτε δούλη, εἴτε ἀπελευθέραν, καὶ μάλιστα ἐὰν τῷ θεῷ ὦσιν αἱ γυναῖκες καθιερωμέναι, νομίμως τιμωρείσθωσαν· τετέσιν, εἰ μὲν μεθ' ὅπλων, εἴτε ξιφῶν, ἢ ῥοπάλων τὴν ἁρπαγὴν ἐπιήσαντο, οἱ τοιῦτοι ξίφει τιμωρείσθωσαν· οἱ δὲ συνυπουργήσαντες αὐτοῖς, καὶ συνοδοιπορήσαντες, ἢ συνεργοῦντες, ἢ ἑκόντες ὑπιδεξάμενοι, ἢ οἱανδήποτε ἀπαδὴν εἰσενεγκόντες, τυπτόμενοι καὶ κειρόμενοι ῥινοκοπείσθωσαν. εἰ δὲ χωρὶς οἱωνδήποτε ὅπλων τὴν ἁρπαγὴν ἐπιήσαντο, ὁ μὲν τὴν ἁρπαγὴν ποιήσας χειροκοπείσθω· οἱ δὲ βοηθήσαντες τοῖς τοιούτοις ἐν τῇ ἁρπαγῇ, ἢ συνοδοιπορήσαντες, ἢ ἑκόντες ὑπιδεξάμενοι, ἢ οἱανδήποτε ἀπαδὴν εἰσενεγκόντες, τυπτόμενοι καὶ κειρόμενοι ἐξοριζέσθωσαν.

Τῶν ἁρπαγὴν τῆς βιαθείσης ἀκδικούντων γονέας, καὶ ἀδελφοὶ, καὶ ὑπίτροποι, καὶ κουράτορες αὐτῆς, μάλιστα εἰ γεγάμητο, ἢ μεμνήστευτο. τότε γὰρ οὐ μόνον ἁρπαγὴ, ἀλλὰ καὶ μοιχεία πλημμελεῖται.

Ἡ παράδοσις διάταξις βεβαιοῖ τοὺς ἀσεσιερωμένους ποινὰς ἐν τῇ θεοῦ τῆς διατάξει. κελεύει γὰρ, ἵνα μὴ ἡ ἁρπαγεῖσα κόρη γαμηθῇ τῷ τοῦτο ἁρπάσαντι. εἰ δὲ ἔστι ποιήσῃ. εὐδοκήσῃ διαθέσθαι αὐτὸν, καὶ εἰ ἀσθήποτε αἱρέσεως ἢ ἡλικίας ᾖ. ἐὰν γὰρ μὴ συναφθῇ αὐτῷ, λήψεται τὴν οὐσίαν αὐτοῦ.

Ἐὰν γονεῖς συναινέσῃ τῇ ἁρπαγείσῃ αὐτοῦ κόρῃ ἵνα συναφθῇ τῷ ἁρπάσαντι αὐτῆς. φθειρίζεται. εἰ δὲ πλανήσῃ μὴ συναινέσας, τότε εἰσπομίζεται εἰς τὸ δημόσιον τὰ τοῦ ἁρπαγέντος, δηλονότι συναφθείσης πάλιν αὐτῷ τῆς κόρης. ὁ γὰρ τοιοῦτος γάμος ἀθέμιτός ἐστιν.

ΤΙΤΛΟΣ ΠΕ.
ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΔΟΥΛΩΝ καὶ συγγενῶν.

Ἐάν ὁ δεσπότης λώροις, ἢ ῥάβδοις τυπήσῃ τὸ ἴδιον οἰκέτιον, ἢ ἕνεκεν τοῦ Φυλάξαι αὐτὸν δεσμὰ περιβάλῃ αὐτῷ, κἂν οὗτος ὀτεδήποτε ἀποθάνῃ, ἀθῷον ἐστὶν ἀπὸ κινδύνου ὁ δεσπότης. εἰ μὲν τις ἐπὶ τῷ δεσποτικῷ παρεξελθὼν συμμετρίαν περὶ θανάτου προφανῆ σωφρονήσῃ αὐτὸν, διὰ πυρὸς, ἢ ξίφους, ἢ κρημνοῦ, ἢ φαρμάκου· τοιούτου φόνου δίκας ὑφέξει.

Ὥσπερ οἱ πατέρες δύνανται τοὺς ἑαυτῶν παῖδας παιδεύειν, καὶ τοὺς ἑαυτῶν βίον ἐκ ὀρθοῦ μεθιστάντας, ὑπισχνεῖσθαι· ἄτοπον καὶ τοῖς συγγενέσιν ἡ παροῦσα διάταξις ὑπισχνεῖται φιλικὰ σωφρονίζειν ἀλλήλους,

TITVLVS LXXXIV.
DE RAPTV VIRGINVM, AVT VIDVARVM, ATQVE ETIAM SANCTIMONIALIVM.

RAptores feminæ, siue desponsata fuerit, siue non; aut vidua, siue illa sit ingenua, siue serua, siue libertina, maxime si Deo fuerint hæ feminæ dedicatæ, legitime puniuntor: hoc est, vt siquidem cum armis, siue gladiis, aut fustibus rapuerint, gladio plectantur: ministri vero, & conscii, & participes, aut voluntarii receptatores, aut qui quamcumque operam eis præstiterint, verberati & tonsi naribus mutilentur. Sin autem sine armis quibuscumque raptum commiserint, raptori quidem manus amputator: ei vero, qui talibus opem in raptum tulerint, vel conscii fuerint, & ministri, vel receptatores voluntarii, vel qui operam qualemcumque præstiterint, verberati ac tonsi relegantor.

Raptum per vim violatæ parentes vlciscuntur, & fratres, & tutores, & curatores eius: maxime si nupta sit, aut desponsata. Tunc enim non modo raptus, sed & adulterium committitur.

Præsens constitutio prædictas in constitutione hanc præcedente pœnas confirmat. Iubet enim, ne rapta puella raptori suo nubat. Id si fecerit, non ei succedat, cuiuscumq; condicionis vel ætatis sit. Quippe si cum eo copulata nõ fuerit, patrimonium eius accipiet.

Si parens filiæ suæ raptæ consenserit, vt cũ raptore suo copuletur, deportatur. Si vero nullo adsensu præbito mortuus fuerit, tunc bona raptoris inferuntur fisco, videlicet rursus ei copulata puella. Nam eiusmodi matrimonium, nefarium est.

TITVLVS LXXXV.
DE EMENDATIONE SERuorum & propinquorum.

SI loris aut virgis dominus seruum suum verberauerit, aut custodiendi caussa vinculis eum constrinxerit: quandocumq; mortuus fuerit, nullum inde periculum domino nascitur. Si vero prætergressus herilem moderationem, in manifestam eum mortem compulerit, per ignem aut gladium, aut præcipitium, aut venenũ: tunc homicidii pœnas sustinebit.

Quemadmodum patres liberos suos erratum aliquod committentes, vitamq; non recte agentes, corrigere possunt: sic & propinquis hæc constitutio minorem dissoluet seuerem, infa-

Universidad de Deusto Biblioteca

mique vita dehonestantem, modice castigare permittit. Quod si delicta minoris atrociora, seuerioris emendationis egeant: tunc & iudicialis indignatio locum habet.

TITVLVS LXXXVI.
DE MONETARIIS, ET MVTATIONE NOMINVM.

QVi falsam monetam facit, vnà cum ministris manus amittat. Dominus autem fundi, vel domus, in quo hæc facta sunt, si videatur admissæ rei cōscius, deportationi ac publicationi bonorum omnium subiicietur. Sin ignorat, domus aut fundus publicator.

Neminem apud imperatorem super cudendis nummis instare precibus oportet. Et qui huius faciundi facultatem obtinuit, non solum fructum propriæ petitionis amittat: sed & pœnam, quam meretur, vt monetæ falsarius excipiat.

TITVLVS LXXXVII.
QVANDO PECVNIARIA VEL CRIMINALIS SIT CONDEMNATIO.

Tum, an vtraq;, vel vna dumtaxat ab eodem possit exerceri.

QVoties ex speciali damno tam ciuile iudicium, quam criminale competit: optionē quis habet, criminale prius, an pecuniarium persequi velit. Vnde potest aliquis iudicio de vi priuata experiri, ac deinceps ex lege de vi publica agere. Rursus falsi crimen quis intendere potest. Et potest quispiam, qui de instrumento ciuiliter experitur, idq; falsum probauit; postea ex lege de falso criminaliter agere.

TITVLVS LXXXVIII.
DE FAMOSO LIBELLO.

QVi famosum libellum, signatum vel non signatum, inuenerit: nemini alii vim eius exponat, sed eum discerpat, aut cōcremet. Qui hæc non fecerit, capitali supplicio punietur. Huiusmodi vero libellus opinionem eius, in quem editus est, non lædet.

TITVLVS LXXXIX.
DE ABOLITIONIBVS.

IMperator abolitionem concedens facit, vt pœna corporalis aboleatur: infamiam vero, quæ naturaliter publica crimina comitatur, non abolet.

TITVLVS XC.
VT INTRA CERTVM TEMPUS criminalis quęstio terminetur.

καὶ διαβεβλημένως βιοῦντα, μεμετρημένως. εἰ δὲ *βραχύτερα ὄντα τὰ πταίσματα τοῦ ἀφήλικος, αὐστηροτέρας δέεται διορθώσεως, τὴν ἱκαῦτα καὶ ἀρχικῆς ἀγανακτήσεως χώραν ἔχει τὸ πρᾶγμα.

* τραχύτερα

ΤΊΤΛΟΣ Π ΚΑΙ ἘΚΤΟΣ.
ΠΕΡΙ ΧΑΡΑΚΤΩΝ ΚΑΙ ἘΝΑΛΛΑΓΗΣ ὀνομάτων.

Ὁ Πλαστὴν μονήταν ποιῶν, μετὰ τῶν ὑπουργησάντων αὐτῷ χειροκοπείσθω· ὁ δὲ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ, ἢ τοῦ οἴκου, ἐν ᾧ ταῦτα γέγονεν, εἰ φανείη συνειδὼς τῷ γενομένῳ, περιορισμῷ καὶ δημεύσει τῆς ὅλης αὐτοῦ οὐσίας ὑποβληθήσεται· εἰ δὲ ἀγνοεῖ, ἡ οἰκία, ἤτοι ὁ ἀγρὸς δημευέσθω.

Οὐδένα χρὴ παρὰ βασιλέως ἐξαιτεῖν ἐπὶ τῷ ἐκτυπῶν νούμμους. καὶ ὁ τούτου τετυχηκὼς, μὴ μόνον τὸν καρπὸν τῆς ἰδίας αἰτήσεως ἀπολλύτω· ἀλλὰ καὶ τὴν τιμωρίαν, ἧς ἄξιος νομίζεται, ὑποδεχέσθω ὡς παραχαράκτης.

ΤΊΤΛΟΣ ΠΖ.
ΠΟΤΕ ἩΙ ΧΡΗΜΑΤΙΚΗ, Ἢ ἘΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΔΙΚΗ. καὶ πότερον ἑκάτεραι, ἢ μία μόνη ἐκ τοῦ αὐτοῦ γυμνάζεσθαι δύναται.

Ὁ Σάκις ἀπὸ ἰδικῆς ζημίας καὶ χρηματικὴ καὶ ἐγκληματικὴ ἁρμόζει, ἐπιλογὴν ἔχει τὶς, εἴτε τὸ ἐγκληματικὸν πρῶτον, εἴτε τὸ χρηματικὸν βούλεται κινῆσαι. ὅθεν δύναταί τις κινῆσαι τὸ περὶ βίας ἰδιωτικῆς δικαστήριον, καὶ μετὰ ταῦτα κινῆσαι τὸν νόμον τὸν περὶ βίας δημοσίας. δύναται πάλιν κινῆσαι τὸν νόμον τὸν περὶ πλαστογραφίας. δύναται δέ τις καὶ περὶ συμβολαίου χρηματικῶς ἀγωνισάμενος, καὶ δείξας αὐτὸ πλαστὸν, κινῆσαι μετὰ ταῦτα ἐγκληματικῶς τὸν νόμον τὸν περὶ πλαστογραφίας.

ΤΊΤΛΟΣ ΠΗ.
ΠΕΡΙ ΦΛΥΑΡΊΑΣ ΧΑΡΤΟΥ.

Ὁ Εὑρὼν φλυαρίαν * ἐν χάρτῃ εἴτε ἐσφραγισμένῳ, ἢ ἀσφραγίστῳ, μηδενὶ ἑτέρῳ λεγέτω τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἀλλὰ διαῤῥήξει αὐτὸν, ἢ καύσει. ὁ δὲ μὴ ταῦτα ποιήσας, κεφαλικῇ τιμωρίᾳ ὑποβληθήσεται. ὁ δὲ τοιοῦτος χάρτης τὴν καθ' οὗ ἐτέθη ὑπόληψιν μὴ βλάψει.

* ἐν χαρτίῳ

ΤΊΤΛΟΣ ΠΘ.
ΠΕΡΙ ΣΥΓΧΩΡΗΣΕΩΝ.

Ὁ Βασιλεὺς παρέχων συγχώρησιν, τὸν σωματικὴν τιμωρίαν ποιεῖ συγχωρηθῆναι· τὴν δὲ ἀτιμίαν, τὸν κατὰ φύσιν * παρεχομένην τοῖς δημοσίοις ἐγκλήμασιν, οὐ συγχωρεῖ.

* παρεπομένην

ΤΊΤΛΟΣ ἘΝΕΝΗΚΟΣΤΟΣ.
ὥΣΤΕ ἘΝΤΟΣ ΤΟΥ ὡΡΙΣΜΕΝΟΥ καιροῦ τὸν ἐξέτασιν τοῦ ἐγκλήματος περαιωθῆναι.

Ὁ κατη-

Ὁ Κατηγορήσας τινὸς ἐγκληματικῶς, εἴσω διετίας ὀφείλει πληροῦν τὴν ἰδίαν κατηγορίαν. εἰ δὲ ῥαθυμήσῃ, καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ μὴ παραγένηται, καὶ ὑπέρθηται· εἰς τὸ τέταρτον τῆς οὐσίας τιμωρείσθω, γινόμενος καὶ ἄτιμος. χρὴ δὲ τοὺς δικαστὰς μὴ παρέχειν, εἰ μὴ τὰς ἀναγκαίας προθεσμίας. εἰ δὲ οἱ δικασταὶ ὑπέρθωνται, εἴκοσι λιτρῶν χρυσίου προστίμῳ ὑπόκειται. ἡ δὲ χρηματικὴ δίκη διὰ τριετίας ὀφείλει τέμνεσθαι.

ΤΊΤΛΟΣ ϟΑ.
ΠΕΡΙ ΔΗΜΕΥΣΕΩΣ.

Μὴ ἐκτὸς κελεύσεως τοῦ βασιλέως τῷ μὴ ὡρισμένῳ δικαστῇ ἐξέστω δημεῦσαι τινά.

Μηδενὶ τῶν δικαστῶν ἐξέστω δημεῦσαι τινὰ, εἰ μὴ εἰς τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς ἀνενεχθῇ.

ΤΊΤΛΟΣ ϟΒ.
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΔΗΜΕΥΕΣΘΑΙ τινὰ ἐγκλήματος ἔνοχον γενόμενον, ὅτε κατιόντας ἢ ἀνιόντας ἔχει, πλὴν τοῦ καθοσιώσεως ἐγκλήματος.

Θεσπίζομεν τοὺς ἐπὶ ἐγκλήματι κατηγορουμένους, ἐφ' ᾧ οἱ νόμοι δήμευσιν ἢ θάνατον ὁρίζουσιν, ἐὰν ἐλεγχθῶσιν ἢ κατακριθῶσι, τὰς αὐτῶν περιουσίας μὴ γίνεσθαι κέρδος τοῖς ἄρχουσιν ἢ τοῦ αὐτῶν τάξεσιν, ἀλλὰ μὴ δὲ κατὰ τοὺς παλαιοὺς νόμους τῷ δημοσίῳ αὐτὰς προσκυροῦσθαι· ἀλλ' εἰ μὲν ἔχοιεν κατιόντας, αὐτοὺς ἔχειν τὸν οὐσίαν, χωρὶς τοῦ διὰ τοῦ τοιούτου ἁμαρτήματος αὐτοῖς προσγενομένων. εἰ δὲ μὴ ὕπεισι κατιόντες, ἀλλ' ἀνιόντες, ἄχρι τρίτου βαθμοῦ, αὐτοὺς ἔχειν. εἰ δὲ γαμετὰς ἔχουσιν οἱ οὕτω κατακριθέντες, πᾶσι τρόποις κελεύομεν ταύτας καὶ τὴν προῖκα, καὶ τὸν * προγαμιαίαν δωρεὰν λαβεῖν. εἰ δὲ δίχα προικὸς τοῖς τοιούτοις προσώποις συνῴκησαν, τὴν ἀπὸ τῶν νόμων τῶν ἡμετέρων ὁρισθεῖσαν μοῖραν ἐκ τῆς ὅλης οὐσίας τοῦ κατακριθέντος ταύτας λαμβάνειν, εἴτε τέκνα ἔχουσιν, εἴτε καὶ μή. εἰ δὲ μηδένα τῶν προειρημένων ἔχει ὁ πλημμελήσας, τότε τῷ δημοσίῳ προσκυροῦσθαι τὴν ἐκείνου περιουσίαν βουλόμεθα. ἐπὶ μέντοι τοῖς τῇ καθοσιώσει κατακεκριμένοις τοὺς παλαιοὺς νόμους φυλάττεσθαι.

* γαμικὴν δωρεὰν ἀπολαβεῖν

ΤΊΤΛΟΣ ϟΓ.
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΠΟΝΘΟΤΩΝ ἀπόφασιν, καὶ ἀποκαθισταμένων.

Ἐὰν τῆς ποινῆς παραχωρηθείσης τινὶ τοῦ περιορισμοῦ, ἡ οὐσία αὐτοῦ μείνῃ παρὰ τῷ δημοσίῳ, οὐχ ὑπόκειται τοῖς πρὸ τοῦ ἁμαρτήματος δανεισταῖς· εἰ δὲ μετὰ τῆς ἀξίας καὶ τὴν οὐσίαν ἔλαβεν, ἰσχυρῶς ἐνάγεται.

QVi criminaliter aliquem accusauit, intra biennium accusationem suam implere debet. Quod si negligens fuerit, & vltima die non adsit, vel differat: quarta bonorum suorū parte multator, & infamis esto. Iudices autem non nisi necessarias dilationes concedere debēt. Quod si moram ipsi iudices interponant, viginti librarum auri multam præstent. Ceterū caussa criminalis triennio decidi debet.

TITVLVS XCI.
DE PVBLICATIONE BONORVM.

NOn absq; iussu principis liceat iudici non definito quempiam proscribere.

Nemini iudicum liceat aliquem proscribere, nisi ad aures imperatorias hoc ipsum relatum fuerit.

TITVLVS XCII.
NE CVIVS BONA PVBLICENTVR, QVI CRIMINIS REVS factus est, quum descendentes, vel adscendentes habet: excepto crimine maiestatis.

SAncimus, vt si qui ob crimen aliquod accusantur, cui leges bonorum publicationem aut mortem pro pœna statuunt, & cōuicti condemnative fuerint: eorū bona præsidibus, aut officiis illorum, lucro non cedant; nec etiam secundum leges antiquas fisco addicantur. sed siquidem habeant descendentes, illi patrimoniū habeant, exceptis iis, quæ ad ipsos ex huiusmodi delicto peruenerunt. Si nulli quidem descendentes exstent, at adscendentes, vsque ad tertium gradum: hi eam habeant. Quod si vxores habent in hunc modum condemnati, omnimodo iubemus, vt illæ tam dotem, quam donationem ante nuptias accipiant. Sin absque dote in harum personarum contubernio vixerunt, definitam legibus nostris portionem ex vniuersis damnati bonis consequantur: siue liberos habent, siue non habent. Si vero nullum ex prædictis habet is, qui deliquit: tum demū fisco substantiam eorum addici volumus. In iis tamen, qui maiestatis damnati sunt, priscas leges seruari.

TITVLVS XCIII.
DE SENTENTIAM PASSIS, ET RESTITVTIS.

SI cui pœna deportationis per indulgentiam remissa, apud fiscum bona remaneant: creditoribus ante delictum suis non est obnoxius. Si vero cum dignitate bona quoq; recuperauit, recte conuenitur.

Qui capitalem in pœnam incidit, & non est publicatus, ac postea restitutus: si rem certam ex substantia sua accepit, a creditoribus non conuenitur. Sin partem bonorum suorum accepit, puta tertiam, aut quartam, aut dimidiam: pro rata partis huius a creditoribus suis conuenitur. Sin vti pecuniæ fiscalis debitor publicatus fuerit, aliorum ipsius creditorum actiones non perimuntur; sed tam ipse tenetur, quam fideiussores eius.

Si quis relegatus, & in integrum postea restitutus, recuperatis bonis suis, a creditoribus conueniri nolit: contra leges facit.

Titvlvs XCIIII.
DE ADPELLATIONE.

Quoniam adpellatio post sententias in litibus latas conceditur, post expositas omnes actiones, quæcumque ex contractibus, & quæcumque ex delictis nascuntur, & post expositos competentes horum libros; etiam quæ de adpellatione dicenda veniunt, compendio quodã edenda iudicaui: siquidem liber de adpellatione, nonus inter sexaginta numeratur.

Iniquitatem & imperitiam iudicis corrigit adpellatio.

Adpellatio conceditur, quum vnus ex litigantibus iniuriam sibi fieri suspicatur. Et olim quidem is licentiam habebat apud ipsum tribunal exclamandi, Adpello. *quo facto, exsequutionem iudex inhibebat ad decem vsq; dies. Quod si adpellationem proferebat intra dies decem, adpellatio retractabatur. Ac siquidem iusta reperiebatur, magis confirmabatur: sin iniqua, corrigebatur. Sin adpellationem intra decem dies non proferebat, litis exsequutio fiebat. Inde rursus interponatur adpellatio. quæ quidem non adpellatio vocabatur, sed prouocatio siue retractatio. Nam propterea nec aduersus præfectum prætorii, velut habentem magnam eminentiam, adpellatio concedebatur. verbi gratia, nõ poterat quis ad tribunal dicere,* Adversvs Sententiam Tvam Adpello, *propter eminentiam dignitatis eius: sed offerebat imperatori preces, & ipsius iudicii a delegatis iudicibus retractabatur. Hoc autem nouella Iustinianea sanciuit, & ordinationẽ eius nunc sequimur. Sic etiã in iudicib⁹ ceteris. Qui læsum se putat iudicis sententia, licèt nõ dixerit,* Adpello: *principem adit, & causam precibus oblatis edocet: itaq; iudicibus aliis imperator mandat, qui de prouocatione inquirũt, hoc est,*

Ο' κεφαλικῆ τιμωρίᾳ πεπεσών, καὶ μὴ δημευθείς, & μεταπωλ(α δοκαλ(σθείς, εἰ μὲν ἔλαβε πρᾶγμα ῥητὸν ἀπὸ τ ἰδίας οὐσίας, ἀπ' ἐκείνου ἀπαιτεῖται δανείσ(ν· ἐὰν δὲ τὸ μέρος τ ἰδίας οὐσίας ἔλαβε, τυχὸν τρίτον, ἢ τέταρτον, ἢ ἥμισυ, πρὸς ἀναλογίαν τούτ & μέρους ἀπαιτεῖται τ ἰδίων δανείσ(ν εἰ αχ). ἐαὶ δὲ ὡς χρεώσης δημοσίων χρημάτων δημεύθῃ, ἀπ' ἀπολλυ) αἱ ἀγωγαὶ τ ἑτέρων αὐτ δανείσ(ν, ἀλλ' ἐνέχε) καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ ἔγγυητ αὐτ.

Ἐαν τις πεπιορισθεὶς καὶ δοκαλ(σθεὶς ὕστερον, καὶ ἀναλαβὼν τ οὐσίαν αὐτ, μὴ βέλῃ) ἐναχθῆναι πρὸς τ δανείσ(ν, πρὸς οὓς νόμος πιεῖ.

Τίτλος μΔ.
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ἘΚΚΛΗΤΟΥ.

Ἐπειδὴ ἡ ἔκκλητ(ς μὲν τὰς ἀποφάσεις τῶν ὑποθέσεων δίδοται, δεῖν ἔκρινα καὶ μὲν τὸ ἐξελθεῖν πάσας τὰς ἀγωγὰς, ὅσαι τὲ ἀπὸ σωμάτων ἐγκλημάτων, & ὅσαι ἀπὸ ἁμαρτημάτων τίκτονται, & τὰς προφόρους τούτων βίβλους, κατ' ὀλίγον ἐκδόναι τὰ πρὸς τῆς ἐκκλήτου· εἰ τάχα & τὸ τῆς ἐκκλήτου βιβλίον, ἵνατον ἀπαριθμεῖ) ὂν τοῖς ἑξήκοντα.

Τὸ ἀδικεῖσθαι & τ ἀπορίαν & ἄρχοντ(ς ἐπανορθῶται ἡ ἔκκλητ(ς.

Η' ἔκκλητ(ς δίδοται, ὅταν εἷς τῶν δικαζομένων ὑπολαμβάνῃ ἀδικεῖσθαι. καὶ τὸ μὲν πάλαιὸν ὁ νικῶν(ς ἦν ἄδειαν ἐν αὐτῷ τῷ δικαστηρίῳ ἀναφωνεῖν, ὅτι, ἘΚΚΑΛΟΥΜΑΙ. καὶ τὼν καθ' ἑαυτὸν ἐπέτρεπεν ὁ δικαστὴς τῷ συμβιβάσαι, ἄχρις ἡμερῶν δέκα. καὶ εἰ μὲν *ἐξήκαλῳ ἔκκλητον ἔσωθεν τῶν δέκα ἡμερῶν, ἀνεψηλαφᾶτο ἡ κεν ὑπόφασις. καὶ εἰ μὲν εὑρεθῇ δικαία, μᾶλλον ἐβεβαιᾶτο· εἰ δὲ ἄδικ(ς, ἐπανωρθοῦτο· εἰ δὲ ἔσωθεν τῶν δέκα ἡμερῶν οὐκ ἐξώνεγκε τὼν ἔκκλητον, ἐγίνετο μὲν ἡ συμβίβασις τῆς ὑποθέσεως. εἶτα πάλιν ἐνεκκλητᾶτο, καὶ σκαλεύετο ἀχρὶ ἐκκλητ(ς, ἀλλὰ ἔφεσις, ἤτοι ἀναψηλάφησις. Διὰ γὰρ τοῦτο οὐδὲ κατὰ ἐπάρχου πραιτωρίων, ὡς ὑπερόχως ἐχόντ(ς μεγάλως, ἐδίδοτο ἔκκλητ(ς. οἷον, οὐκ ἠδύνατο τις λέγειν ὅτι δικάζῃ, ὅτι ἘΚΚΑΛΟΥΜΑΙ ΚΑΤΑ' ΤΗΣ 'ΑΠΟΦΑ'ΣΕΩΣ ΣΟΥ, Διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς ἀξίας αὐτ· ἀλλ' ἐδέετο βασιλέως, καὶ ἀνεψηλαφᾶτο ἡ κρίσις αὐτ πρὸς τῶν ὀφειλόντων δικαστῶν· τοῦτο δὲ νεαρᾷ Ἰουστινιανείου ἐθέσπισε, & χ' τὴν τάξιν αὐτῆς νυνὶ γίνεται. οὕτως καὶ ὅτι τῶν λοιπῶν δικαστῶν. & ὁ οἰόμ(ς βεβλάφθαι ἐξ ὑποφάσεως δικαστ, καὶ μὴ εἴπῃ ἘΚΚΑΛΟΥΜΑΙ, προσέρχε) βασιλεῖ, καὶ αἰτεῖται ὁ βασιλεὺς δικαστὴς ἑτέρους, κ ζητᾶσιν ἐφελικῶς, ἤγουν διερευνῶσι

διερευνῶσι καὶ ἀναψηλαφῶσι τὴν κρίσιν & δικαστ. καὶ εἰ μὲν εὑρωσιν αὐτὴν δικαίαν, βεβαιοῦσιν· εἰ δὲ ἀδίκως, ἐπανορθοῦσιν αὐτὴν & ἐντὸς διετίας καὶ ἀρχε). καὶ περαιῶται. μὴ δὲ διετίαν ἐκπίπτει) ἀναψηλαφήσεις, εἰμὴ ἔσωθεν αὐτ ἐκκληθύσαντος & βλαπτομένου, δώσει τ αἰτίαν τ ὑπερθέσεως ὁ δικαστὴς, ἢ ὁ δικασθεὶς αὐτίδικος. ἢ & προφανῶς γραμμὴ τ δίκαιος ψηφ(ς, ἤτοι ἀποφάσις, & χωρὶς ἐκκλητ ἄκυρός ἐστι, καὶ ἐντὸς τριακονταετίας ἔτως ὀλοσχερῶς, ἀκυρᾶται & κρατεῖ.

ΤΊΤΛΟΣ μΕ.
ΠΕΡΙ ΣΥΝΗΓΟ'ΡΩΝ.

Ο' Δι' ἀπληστίαν τῷ οἰκείῳ συμφέροντ(ς πρόφυσι, ὥστε φανερὸν τῆς δίκης μοῖραν μὴ τ νίκην λαβεῖν, καὶ ζημίαν, & συνηγορεῖν ἐκκαλέσθω.

Η' Διάταξις φησὶ, μηδέποτε τὸν αὐτὸν & δικολογεῖν, καὶ δικάζειν· μὴ γὰρ ἐξεῖναι τῷ δικολόγῳ ὑβρίζειν τ ἑαυτ Διάδικον, λαθραίως ἢ φανερῶς. ἐαὶ δὲ ὑβρίσῃ, ἀτιμάσθω. ἀλλὰ μὴ δὲ σύμφωνον ἢ συναλλαγμα πρὸς τῆς δίκης, ἢ & μισθοῦ πρᾶξαι. οὔτ' ἂν δικολόγους οὔτ' δυναμένους λαμβάνειν μισθὸν, μετ' εὐχαριστίας δέχεσθαι οὔτ' ἐκουσίως αὐτοῖς προφερομένους μισθούς. ἀξιοματικοὺς ἂν μὴ ἂν κατά τινα τρόπον ἄλλη μισθῷ συνηγορεῖν. εἰ δὲ βέλοντα συνηγορεῖν, ἅπλ αὐξήσῃ καὶ μόνῃ τῶν ἰδίων *πράξεων & τοῦ πρώτου. συνήγορει δὲ καθ' ἕκαστον δικαστήριον ὑπῆρχον ἀφωρισμένοι τὸ πλῆθος, ἵνα προτεθρυλουμένων καὶ αἰτιῶν αἱ δίκαι μὴ παρέλκωνται. ἑκατὸν ἂν καὶ πεντήκοντα παρηκολούθουν τῷ ἐπάρχῳ τ πραιτωρίων· ὡσαύτως ἂν & τῷ ἐπάρχῳ τ πόλεως.

Ο' σὺν Θεῷ τῶν δικαζομένων ἡ τῶν συνηγόρων προθυμία παύεται, τοῦτο Θεῷ τ δικαζόντων αὐτὰ πληροῦσθαι.

Βασιλέως ἀκροωμένου οὐκ ἔστιν αὐτῶν προθεσμία· ἐπὶ δὲ ἐμποδισμοῖς ὀφείλουσιν εἶναι οἱ Θεῷ τῷ βασιλεῖ Διαγινωσκόμενοι.

*ἐπαίνων

ΠΕΡΙ ΝΕΑΡΩΝ ΛΕ'ΟΝΤΟΣ & βασιλέως.

Ο' & μακαρίτης βασιλεὺς κύρ(ς ΛΕ'ΩΝ νεαρὰς μὲν ὀκτὼ ἔκτισε πολλὰς, οὐκ ὀλιγοστὰς δὲ, εἰ μὴ μόναι, αἱ τινες ἑτέρων νόμων μὴ ὄντων ἐγράφησαν, ἢ εἰς προσθήκην τῶν Θεσμοθετηθέντων τῆς νεαρᾶς & Ἰουστινιανείου ἐγένοντο. αὕτη γὰρ μόνη ἀπὸ τ νεαρῶν & κυρ ΛΕ'ΟΝΤΟΣ & σοφὸς ἐχουσι τὸ κῦρ(ς, καὶ τ ἐρρωνται. οἷα ἐστὶν, ἡ περὶ τ ἱερολογίας.

ΠΕΡΙ ἹΕΡΟΛΟΓΙΑΣ.

scrutantur & retractant iudicis illius iudicii. quod æquum si repererint, ratificant: sin iniquum, corrigunt. Hoc autem intra biennium & incipitur, & finitur. Post biennium non fit amplius retractatio, nisi læso interea prouocante, causam dilationis iudex reddiderit, aut obtento iure suo aduersarius. Ceterũ quæ manifesto iniqua lata est sententia, etiam absq; adpellatione irrita est: atq; etiam intra tricennale tempus inuenta, sit irrita, & inualida.

Titvlvs XCV.
DE ADVOCATIS.

Qui ex insatiabili auaritia cum confugiente suum ad patrocinium litigatore pactus fuerit de accipienda post victoriam certa parte litis, & in hoc proposito permanserit: ab aduocatione arceatur.

Tradit constitutio, numquam eumdem & causidicum esse, & iudicem: nec licere causidico vel clam, vel palam contumelijs aduersarium suum adficere. Quod si conuiciatus fuerit, infamia notator. Immo illum ne pactum quidem aut contractum de lite, vel salario, facere debere. Causidicos autem, qui salariũ accipere possunt, cum actione gratiarum debere salaria sibi sponte oblata capere. Constitutum in dignitate ne quidem vllo modo pro salario aduocare. Sin aduocare velint, dumtaxat augendæ liberũm suorum laudis causſa id faciant. Aduocati vero quondam ad quodlibet tribunal erant deputati, quo ipsis ibidem frequentibus, lites non protraherentur. Centum & quinquaginta præfectum prætorio comitabantur. Similiter & vrbi præfectum.

Quæcumq; a litigantibus vel aduocatis omittuntur, a iudicibus suppleri debent.

Quum imperator audientiam præbet, dilationem petere non licet: quoniam parati esse debent, de quorum causis apud imperatorem cognoscitur.

DE NOVELLIS LEONIS AVGVSTI.

Ceterum felicis memoriæ Princeps, dominus Leo, *nouellas quidem complures edidit: sed robur nullum obtinuerunt, illis dumtaxat exceptis, quæ legibus aliis non exstantibus, scriptæ fuerunt, vel in adpendicem prætermissorũ in Iustinianeis nouellis factæ. Nam ex nouellis domini* Leonis *illius sapientis, hæ solæ auctoritatem habẽt, & in pretio sunt. qualis est, quæ lata fuit de benedictione matrimonii.*

DE MATRIMONII BENEDICTIONE.

Universidad de Deusto Biblioteca

Nouella 89. *Hodie matrimonium non contrahitur, nisi sacræ preces interuenerint, sicut idem imperator Leo sanciuit.*

DE HIS, QVI ÆDIFICANT IN ARVALIBVS ET SVBDIALIBUS LOCIS.

Nouell. 71. *Quinetiam hoc de iis, qui ædificant in locis arualibus, ipsius est sanctio: videlicet, vt qui prope nudum vicini locum ædificat, siquidem satis est loci, ad binas eiaculationes arcus abscedat: ad vnam vero, si locus angustior sit.*

DE EXCÆCATIONE.

Nouell. 92. *Similiter eius est lata de excæcatione nouella, vt si quis alterum læserit in oculis, vno quidem oculo læso, etiam ipse plectatur vno, parem pœnam sustinens: sin ambobus, quando nullum emolumentum est si & ipse auctor maleficii spolietur ambobus; præcipit, vt vnius quidem oculi ademtionem ille sustineat, quæ res signum admissi facinoris sit: & præterea bes facultatum illi auferatur, & excæcato solatii caussa detur.*

DE BAPTISMO.

Nouell. 15. *Etiam vt baptissare domesticis & catholicis in ecclesiis liceat, ipsius est sanctio.*

DE REMORIS PISCATORIIS.

*Nouell 104. ** Remorarum quoque ratio ab ipso lege sancita est, vt qui per remoras possedit alienũ vestibulum ad annos decem, domino loci præsente; vel absente, ad viginti annos; non expellatur. ita tamen, vti nec ipse dominus lucro vestibuli fraudetur, sed pensionem * localem sibi competentem accipiat.*

**quæ Græce τοπιατικὸν dicitur, & pro vestibulo præstatur.*

*Statuit etiam, quum noua remora struenda est, quantum ad interuallum abscedi debeat a veteri: & sancitum est, vt intermedium spatium a * termino ad terminum, sit vlnarum* CCCLXV.

**videndum, quid proprie τράνα.*

**Nouell 102. ** Immo quod admirabilius est, vt quũ maritimum quis vestibulum habet, idq; non sufficit ad remoræ operis amplexum: vicinum etiam inuitum cogat, vt ipsi remoram extendere liceat vsque ad vestibulum eius, & vicinum lucri de piscatione prouenientis socium adsumat. Et argumentatio pulcherrima est. Humanum, inquit, esse scimus, etiam aliquem inuitum beneficii participem effici. Heic vero longe maior humanitas, vbi non solum inuitus beneficio adficitur, qui beneficium non adgnoscit: verumetiam qui beneficio per imprudentiam caret, nullum tamen eius defectum patitur.*

Καὶ νῦν οὐ συνίσταται γάμος, εἰ μὴ ἱερολογία γένηται, καθὼς αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Λέων ἐθέσπισεν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΤΙΖΟΝΤΩΝ ἘΝ ἀγρωτικοῖς καὶ ὑπαίθροις τόποις.

Ἀλλὰ καὶ ὁ περὶ τῶν κτιζόντων ἐν ἀγρωτικοῖς τόποις, ἐκείνου ἐστὶ θέσπισμα· ἵνα ὁ κτίζων πλησίον γυμνοῦ τόπου γείτονος, εἰ μὲν ἀφθονία ἐστὶ τοῦ τόπου, ἀποφεύγῃ * δύο τόξων βολήν· εἰ δὲ ἔνδεια, *ἑνὸς τόξου βολήν.

* δύο τόξου βολαί.

*μίαν τόξου βολήν.

ΠΕΡΙ ἘΚΤΥΦΛΩΣΕΩΣ.

Ὁμοίως καὶ τὸ περὶ ἐκτυφλώσεως, ἵνα εἴ τις ζημιώσῃ τινὰ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, εἰ μὲν τὸν ἕνα, καὶ αὐτὸς ζημιωθῇ ἐν τῷ ἑνὶ, τὴν ἴσην δίκην ὑπέχων· εἰ δὲ τοὺς δύο, ἐπεὶ οὐδὲν ὄφελος, ἐὰν καὶ ὁ κακοῦργος τῶν δύο στερηθῇ, κελεύει ἵνα τοῦ μὲν ἑνὸς ὀφθαλμοῦ στέρησιν ὑπομένῃ ὁ κακοῦργος, ὡς ἂν εἰς σημεῖον ὑπάρχῃ τοῦ οἰκείου δράματος, ἀφαιρῆται δὲ καὶ τὸ δίμοιρον τῆς οὐσίας, διδόμενον εἰς παραμυθίαν τῷ ἐκτυφλωθέντι.

ΠΕΡΙ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ.

Καὶ τὸ βαπτίζειν δὲ ἐν τῷ κατ' οἶκον ἐκκλησίαις, καὶ τῷ καθολικαῖς, ἐκείνου ἐστὶ νομοθέτημα.

ΠΕΡΙ ἘΠΟΧΩΝ.

Ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν ἐποχῶν παρ' ἐκείνου νενομοθέτηται, ἵνα ὁ νεμηθεὶς ἀλλότριον προθύριον δι' ἐποχῶν ἐπὶ δέκα ἐνιαυτοὺς παρόντος τοῦ δεσπότου τοῦ τόπου, εἴκοσι δὲ ἀπόντος, μὴ ἐκδιώκηται. πλὴν μὴ δὲ τὸν δεσπότην ὑστερεῖσθαι τοῦ προθυρίου κέρδους, ἀλλὰ λαμβάνειν τὸ ἐπιλαγχανόν αὐτῷ * τοπικόν.

* τοπιατικὸν, τὸ ὑπὲρ τοῦ προθύρου διδόμενον.

Ἐνομοθέτησε δὲ, καὶ ὅτε νέα ἐποχὴ μέλλει στῆναι, πόσον ὀφείλει ἀποφεύγειν διάστημα ἀπὸ τῆς παλαιᾶς, καὶ ἐτυπώθη τὸ ἐν μέσῳ διάστημα, ἀπὸ τράνας ἕως τράνας ὀργυιῶν τξε.

Καὶ τὸ δὴ θαυμασιώτερον, ἵνα ὅταν τις ἔχῃ πρόθυρον θαλάσσιον, μὴ ἐξαρκῇ δὲ τοῦτο εἰς τὴν περίληψιν τοῦ τῆς ἐποχῆς κατέργου, καταναγκάζῃ τὸν γείτονα καὶ ἄκοντα ἐφιέναι αὐτῷ ἐξαπλοῦν καὶ εἰς τὸ προθύριον ἐκείνου τὴν ἐποχὴν, καὶ κοινωνὸν προσλαμβάνηται τοῦ ἐκ τῆς ἄγρας κέρδους. καὶ ἡ κατασκευὴ ὡραιοτάτη. φιλανθρωπον γὰρ ἴσμεν καὶ ἄκοντα τινὰ μετασχεῖν εὐεργεσίας. ἐνταῦθα δὲ * πολὺ μείζων ἡ φιλανθρωπία, μὴ μόνον ἄκοντος εὐεργετουμένου, τοῦ μὴ συνιέντος τῆς εὐεργεσίας· ἀλλὰ καὶ τοῦ παραλόγως αὐτῆς ἀποστερουμένου, μὴ τὴν ἀποστέρησιν ὑπομένοντος.

* πολλῷ

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙΑΤΙΘΕΣΘΑΙ ΚΑΙ τοὺς μοναχούς.

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἐνομοθέτησεν, ἵνα καὶ οἱ μοναχοὶ τελευτῶντος διατίθωνται· καὶ ἐὰν ἔφθασαν ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι εἰς μοναστήριον προσκυρῶσαι τι, ὁποῖον ἐστὶν ἡ καλουμένη ἀποταγὴ, ἄδειαν ἔχουσιν εἰς τὰ λοιπάδια * τίθεσθαι· καὶ κρατεῖ νῦν τοῦτο, καὶ πολιτεύεται, καὶ πράττεται.

* λοιπὰ διατίθεσθαι

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΤΟΥ ἈΤΤΑΛΕΙΑΤΟΥ.

DE EO, QVOD ETIAM MONACHI TESTAMENTA CONDANT.

Idem imperator sanciuit, vt & monachi morientes testamenta condant. ac siquidem antea, quum monasterium ingrederentur, aliquid ei de suo addixerunt, quale quiddam est renuntiatio, quam vocant: licentiam habent de reliquis disponendi. quod modo sane obtinet, ac in vsu est, & exercetur. Nouell. 5.

FINIS LIBRI ATTALIATÆ.

ΕΚΛΟΓΗ ΤΩΝ ΝΌΜΩΝ ἘΝ ΣΥΝΤΌΜΩι ΓΕΝΟΜΈΝΗ παρὰ ΛΕΌΝΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΊΝΟΥ τῶν σοφῶν βασιλέων, ἀπὸ τῶν Ἰνστιτούτων, καὶ τῶν Διγέστων, καὶ τοῦ Κώδικος, καὶ τῶν Νεαρῶν τοῦ μεγάλου ἸΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ διατάξεων· καὶ ἐπιδιόρθωσις εἰς τὸ φιλανθρωπότερον· ἐκτιθεῖσα μηνὶ Μαρτίῳ, ἰνδικτιῶνος θ, ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτει ϛτμζ.

DELECTVS LEGVM COMPENDIARIVS, FACTVS AB LEONE, ET CONSTANTINO, sapientibus Augustis, ex Institutionibus, & Digestis, & Codice, & nouellis magni illius IVSTINIANI Constitutionibus: atq; etiam correctio in id, quod æquius melius est: edita mense Martio, indictione IX, anno ab orbe condito *VICIO. CCCXLVII.

Ex membranis antiquissimis Io. Sambuci.

**Christi 838*

ΠΡΟΟΊΜΙΟΝ.

Ex libro bibliothecæ Septemuiralis Palatinæ, descripta est hæc præfatio.

Ὁ Δεσπότης καὶ ποιητὴς τῶν ἁπάντων, θεὸς ἡμῶν, ὁ κτίσας τὸν ἄνθρωπον, καὶ τιμήσας αὐτὸν τῇ αὐτεξουσιότητι, νόμον αὐτῷ, κατὰ τὸ προφητικῶς εἰρημένον, δεδωκὼς εἰς βοήθειαν, πάντα αὐτῷ τάτε πρακτέα καὶ οὐ πρακτέα δι' αὐτοῦ κατέστησε γνώριμα· καὶ τὰ μὲν ἐφίεσθαι, ὡς σωτηρίας ὑπάρχοντα πρόξενα· τὰ δὲ ἀπωθεῖσθαι, ὡς κολάσεως αἴτια. καὶ οὐδεὶς τῶν τὰ αὐτοῦ φυλασσόντων, ἢ (ὅπερ ἀπέστω) ἀθετούντων αὐτοῦ τὰ δικαιώματα, τῆς καταλλήλου τῶν ὁπωσοῦν πραττομένων διαψευσθήσεται ἀντιδόσεως. θεὸς γὰρ, ὁ προαπηγγειλάμενος τὰ ἀμφότερα, οὗ τῶν λόγων ἡ δύναμις κεκτημένη τὸ ἀμετάθετον, καὶ τῇ ἑκάστου ἐργασίᾳ ἀντιμετροῦσα τὰ ἄξια, κατὰ τὸ εὐαγγελικῶς εἰρημένον, οὐ παρελεύσεται. ἐπεὶ οὖν τὸ κράτος τῆς βασιλείας ἡμῖν ἐγχειρίσας, ὡς ηὐδόκησε, δεῖ-

PRÆFATIO.

DOMINVS & conditor ille omnium, Deus noster, qui creauit hominem, & libertate plena decorauit, eidẽ lege, quemadmodum propheta loquutus est, in auxilium data, per hanc tam agenda, quam non agenda omnia patefecit; vt adpeteret illa, veluti salutem conciliantia; repelleret hæc, tamquam supplicio caussam præbentia. Nec quisquam eorum, qui ab eo præcepta seruant, aut (quod absit) ipsius iura violant, conueniente quoq; modo factis retributione frustrabitur. Quippe Deus est, qui prius vtraque denuntiauit: cuius verborum vis ac potestas quum mutationem nullam admittat, & cuiusuis operationi merita præmia remetiatur, secundum illud euangelii dictum, non transibit. Quoniã igitur imperio regio pro benigna voluntate sua nobis in manus tradito, idipsum

Universidad de Deusto
Biblioteca

coniunctæ cum timore dilectionis erga se nostræ documentum esse voluit, dum secundum Petrum, apicem apostolorum summum, fidelissimum gregem suum pascere nos iussit: nihilei prius aut maius æquaiustaque gubernatione subditorum, ab ipso nobis commissorum vicissim referri posse agnoscimus; vt inde nexus omnis iniustitiæ soluatur, & violentorum contractuum tendiculæ dirumpantur, & impetus delinquentium retundatur, atque ita victoriis aduersus hostes ab omnipotente manu ipsius multo pretiosius & honorificentius, quam diademate nobis circumposito coronemur, & imperium nobis pacificum, reique publicæ administratio firma & stabilis efficiatur. Vnde curis eiusmodi occupati, & ad inuentionem gratorum Deo, publicaque rei conducibilium mentem insomnem componentes, & iustitiam terrestribus vniuersis anteponentes, veluti calestium conciliatricem, & illius virtute, qui per ipsam colitur, gladio quouis aduersus hostes acutiorem; quum leges ab imperatoribus ante nos regno potitis latas, in multis libris descriptas sciremus, & aliquibus intellectu difficilem esse sensum, qui eis continetur, aliis prorsus ignotum, ac præsertim illis, qui extra custoditam hanc diuinitus & regiam vrbem nostram constituti sunt, nossemus: arcessito Niceta, gloriosissimo patricio, & quæstore nostro, itemque gloriosissimis patriciis nostris, Niceta & Marino, cum gloriosissimis consulibus ac rescriptoribus, & reliquis Dei timore præditis, omnes eorum libros apud nos colligi iussimus, & omnibus cum attentione diligenti examinatis, tam per ea, quæ in illis ipsis libris apte posita continebantur, quam per sancita recens a nobis, sententias & iudicia de frequentibus negotiis & contractibus, & conuenientes delictis criminalibus pœnas in hoc libro tum manifestius, tum magis minute repeti debere congruum duximus; vt intellectu faciliore vis eiusmodi piarum legum percipi possit, & ipsa negotia maiori perspicuitate decidi, ac iusta exsecutione delinquentes puniri, quique proclines ad peccandum essent, tam coerceri, quam corrigi. Qui vero ad tractandas legitimas caussarum cognitiones ordinati sunt, eos monemus & hortamur, vt ab omnibus humanis adfectibus abstineant, & ex sincera sanaque mente iudicia vera iustitiæ proferant, ac neque pauperem contemnant, neque potentem

γμα, τοῦτο τῆς ἐν φόβῳ πρὸς αὐτὸν ἀναστάσεως ἡμῶν ἐποήσατο, κατὰ Πέτρον τὸ κορυφαιοτάτιον τῶν ἀποστόλων ἀκρότατον, ποιμαίνειν ἡμᾶς κελεύσας τὸ πιστότατον ποίμνιον, ἐξὸν αὐτῷ πρότερον ἢ μεῖζον τὸ ἐν κρίμασι καὶ δικαιοσύνῃ τῷ παρ' αὐτοῦ κατεπεισθέντων ἡμῖν κυβερνήσεως εἰς αὐτάρδησιν εἶναι γινώσκομεν, ὡς ἐντεῦθεν πάσης ἀδικίας λύεσθαι πανδεσμον, καὶ βίαιον σπαραλαγμάτων ἁρπαγαῖς ἀβαλύεσθαι, καὶ τὰς τῶν πλημμελούντων ὁρμὰς ἀνακόπτεσθαι, καὶ ἔτως τοῦ κατ' ἐχθρῶν νίκαις ἐπὶ τὸ αὐτὸ πανταδυνάμει χειρὸς στέφανοῦσθαι ἡμᾶς. Ἔστι κρεῖττον ἀβδήματος πολυτελέστερόν τι καὶ τιμιώτερον, εἰρωναῖόν τι ἡμῖν δοκοῦν θέσθαι τῆς βασιλείας, καὶ δεῖσθες τὸ πολίτευμα· ὅθεν τῆς τοιαύτης μερμνάις ἐναχολούμενοι, καὶ πρὸς τὸν τῶν ἀρεσκόντων θεῷ, καὶ τῷ κοινῷ συμφερόντων εὕρεσιν, ἀκίμητον τὸν νοῦν καθιστῶντες, τὸν τε δικαιοσύνῃ πάντων τῶν ὄντων ἐπιζήσαντες, ὡς πρόξενον τῶν οὐρανίων ὑπαρχουσαν, καὶ τιμιωτέραν πάντος ξίφους τῇ ἐπ' αὐτῇ θεραπευομένῳ δυνάμει, κατὰ τῶν πολεμίων τυγχάνουσαν, ἐν πολλαῖς βίβλοις τὰ ὑπὸ τῶν πρεσβευσαμένων νενομοθετημένα γεγράφθαι γινώσκοντες, καὶ τοῖς μὲν δυσδιάγνωστον τὸν ἐν αὐτοῖς περιεχόμενον νοῦν, τοῖς δὲ καὶ παντελῶς ἀδιάγνωστον, καὶ μάλιστα τοῖς ἔξω τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος ἡμῶν πόλεως, εἰδότες τυγχάνοντας, μετακαλεσάμενοι Νικήταν τὸν ἐνδοξότατον πατρίκιον καὶ κοιαίστωρα ἡμῶν, ὄντα τε ἐνδοξοτάτου ἡμῶν πατρικίους, Νικήταν καὶ Μαρῖνον, ὄντ' ἐνδοξοτάτου ὑπάτου καὶ αὐτηγεφεῖς, καὶ λοιποὺς τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἔχοντας, πάσας τὰς αὐτῶν βίβλους συναθροισθῆναι παρ' ἡμῖν ἐκελεύσαμεν, καὶ πάντα μετ' ἐπιμελοῦς ἐπιστάσεως αὐακρίναντες, ἅμα τε τῶν ἐν ταῖς αὐταῖς βίβλοις ὑπάρχοντων ἐμφερομένων, ἅμα τε τῶν παρ' ἡμῶν νεαρῶς θεσπισθέντων, * ὅπη συχνῶν τῶν πραγμάτων ἐν συναλλαγμάτων τὰς κρίσεις, καὶ τὰς καταλλήλους τῶν ἐγκλημάτων ποινὰς ἐν τῇδε τῇ βίβλῳ φανερώτερός τε καὶ λεπτοτέρως αἰρεῖσθαι ἁρμόδιον ἡγησόμεθα, πρὸς εὐσεβοπρεπῆ τῆς τῶν χριστιανῶν εὐσεβῶν νόμων δυνάμεως ἔνδηση, καὶ τὴν ἐν δίκαις τῶν πραγμάτων διάλυτωσιν, καὶ τὴν δικαίαν τῶν πλημμελούντων ἐπεξέλευσιν, καὶ τὴν τῶν διαφερόντως πρὸς τὸ πλημμελεῖν διακειμένων ἀναστολὴν καὶ διόρθωσιν. ὄντ' ἢ μετιέναι πεφυκότους τὰ νόμιμα, πάντων τ' ἀνθρωπίνων παθῶν ἀφορμὰς ἅμα καὶ παρεγγυῶμεν ἀπέχεσθαι, ἐξ ὑπὸ ὑγιοῦς διανοίας πρόφερειν τ' ἀληθοῦς δικαιοσύνης τὰ κρίματα, καὶ μήτε πένητα καταφρονεῖν, μήτε δυνάσην ἀδικοῦντα*

iniuste aliquid agentem relinquant irreprehensum, nec in speciem ac verbis nimiopere iustitiam & æquitatem admirentur, reabsque vero iniustitiam, & plus habendi cupiditatem præferant, veluti fructuosam: sed quum apud eos caussa duorum agitur, quorum alter copiis abundat, alter minus habet, ad æqualem erga se statum eos redigant, & tantum eminentiori adimant, quanto inferiorem tunc inuenerint eum, cui fit iniuria. Quia enim iustitiam veram in animis suis iam ante sitam non habent, sed vel pecuniis corrupti sunt, vel inimicitias vlciscuntur, vel potentiores verentur ac reformidant; dirigere iudicia nequeunt, verum illud de se verbum esse psalmorum auctoris ostendentes: Siquidem vere iustitiã profertis, iudicia recta iudicate filii mortalium. Nam in corde vestro iniqua facinora peragitis in terris, & manus vestræ iniustitiam nectunt. Sic & sapiens ille Solomo inæqualitatem in iudicando ponderum adpellationibus comparando, per ænigma dixit: Pondus ibidem magnum & minus, apud Dominum abominabilia sunt. Et hæc iustitiam quidem intelligentibus, sed peruertentibus veritatem, tum monendi caussa, tum protestandi, a nobis præcepta sunt. At quibus hoc, propter intelligentiæ prudentiæque defectum, inuentu & perustigatu est difficile, quique prorsus illud adsequi nequeunt, vt æqualia singulis tribuant; illi secundum id, quod a Sirachide Iesu profertur, nec a Domino principatum requirant, nec a rege solium gloriæ postulent, nec iudices fieri expetant, quum tollere de medio facinora iniusta nequaquam possint. Qui vero mentis ac prudentiæ participes, & liquido veræ iustitiæ periti sunt, ii recta consiederent in iudiciis, & absq; animorum adfectu cuiq; pro meritis conuenientia tribuant. Nam sic etiam dominus noster Iesus Christus, Dei virtus & sapientia, multo maiore cum abundantia iuris & æqui cognitionem eis largitur, & res inuentu difficiles reuelat; qui & Solomonem, quum iustitiam requisiuisset, sapientem reuera fecit; & gratiam concessit, vt iudicio recte ad scopum tendente sententiam de puero mulierculis proferret. Quod enim testimoniis ea carerent, quæ ab vtraque dicebantur; ad ipsam naturam eum progredi iussit, & vti per hanc inueniret id, quod ignorabatur, effecit: quo quidem tempore mulier, ad quam puer non pertinebat, immisericorditer admisit Solomonis de necando puero mandatum; at quæ reuera mater erat, ne quidem man-

ἀδικοῦντα· ἐὰν αὐεξέλεγκτον, μήτε μὴν ὀχήματι μὴ καὶ λόγῳ τὸν δικαιοσύνῃ ὑπερθαυμάζειν, καὶ τὸν ἰσότητα· ἔργῳ δὲ τὸ ἄδικον καὶ πλεονεκτικὸν περιμαῦ, ὡς ὠφέλιμον· ἀλλὰ δύο κεκτημένων παρ' αὐτοῖς, τοῦτο πλεονεκτοῦντος, καὶ τοῦ τὸ ἔλαττον ἔχοντος, εἰς τὸ πρὸς ἀλλήλους ἴσον αὐτοῦ ἱστάναι, καὶ τοσοῦτον ἀφελεῖν τοῦ ὑπερέχοντος, ὅσον ἐλαττούμενον εὕρωσι τὸν ἀδικούμενον. εἰ γὰρ τὸν ἀληθῆ δικαιοσύνῃ τῆς ἑαυτῶν ψυχαῖς πρεσβυτοκειμένῳ μὴ ἔχοντες, ἀλλ' ἢ χρήμασι διεφθαρμένοι, ἢ ἔχθραν ἀμυνόμενοι, ἢ δυναστείαν δυσωπούμενοι, κρίνατε κατοθιώειν οὐ δυνάμενοι, δεικνύουσι ἐφ' ἑαυτοῖς τὸν ψαλμῳδὸν ἀληθεύοντα· εἰ ἀληθῶς ἄρα δικαιοσύνῃ λαλεῖτε, δίκαιος κρίνατε τοὺς κρίσεις υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. καὶ γὰρ ἐν καρδίᾳ ἀνομίας ἐργάζεσθε ἐν τῇ γῇ, ἀδικίαν αἱ χεῖρες ὑμῶν συμπλέκουσιν. ὥσπερ καὶ ὁ Σολομῶν ὁ σοφὸς τὸ περὶ τὸν κρίσιν ἄνισον τῆς τῶν

*παροιμιακῶς

σταθμῶν πρόσηγορίᾳ * παρωμοιακῶς, αἰνιττόμενος· ἔφησε· σταθμὸν μέγα καὶ μικρὸν, βδέλυκτα παρὰ κυρίου. καὶ τοῦτο τοῖς νοοῦσι μὲν τὸ δίκαιον, παραστατέροις δὲ τὸν ἀληθείαν, παραινετικῶς ἅμα καὶ προμαρτυρικῶς παρ' ἡμῶν ἀπόκειται. οἷς δὲ τοῦτο, ἀφ' τὸ περὶ τὸν φρόνησιν ἐλλιπὲς, ὑπάρχει δυσθήρατον, καὶ διανείμαι τὸ ἴσον ἑκάστῳ, παντελῶς ὑπάρχει αὐέφικτον, οὗτοι κατὰ τὸ ὑπὸ Ἰησοῦ τοῦ Σιρὰχ λεγόμενον, μήτε πρὸς κυρίου ἡγεμονείαν ζητήσωσι, μήτε πρὸς κυρίου ἡγεμονείαν ζητήσωσι, μήτε πρὸς βασιλέως καθέδραν δόξης αἰτήσωσι, μήτε γίνεσθαι κριτὰς προαιρείσωσι, ἀδικίας οὐδαμῶς ἐξαιρεῖν ἰσχύοντες. εἰ δὲ νοῦ καὶ φρονήσεως μέτοχοι, καὶ δικαιοσύνης ἀληθοῦς ἐναργῶς ἐπιστήμονες, ὀρθὰ περὶ τὰς κρίσεις βλεπόντων, καὶ ἀπαθῶς τὰ καθ' ἀξίαν ἑκάστῳ νεμόντων. οὕτω γὰρ καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἡ τοῦ Θεοῦ δύναμις καὶ σοφία, περισσότερος αὐτοῖς τὴν γνῶσιν τοῦ δικαίου χαρίζεται, καὶ ἀνακαλύπτει τῶν πραγμάτων τὰ δυσεξεύρετα· ὃς καὶ τὸν Σολομῶντα ἐκζητήσαντα τὸ δίκαιον ἐν ἀληθείᾳ ἐσόφισε, καὶ τὴν περὶ τοῦ παιδίου κρίσιν ὀρθῶς καὶ ἀβασβόλως τὰς γυναῖζιν ἐξενεγκεῖν ἐχαρίσατο. ἐπειδὴ γὰρ ἀμάρτυρα ἦν τὰ παρ' ἑκατέρας λεγόμενα, ὑπὸ τὴν φύσιν χωρῆσαι τοῦτον ἐκέλευσε, καὶ δι' αὐτῆς δῆλον τὸ ἀγνοούμενον παρεσκεύασεν· ὅτε μὲν ἡ ἀλλοτρία ἀπατᾶσθαι τὸ περὶ τῆς αὐαιρέσεως τοῦ παιδὸς κατεδέξατο πρόσταγμα· ἡ δὲ ἀληθῶς μήτηρ ἐδὲ τ' ἀκοῦσαι ὑπομεῖναι τῷ πρό-

ter admisit Solomonis de necando puero mandatum; at quæ reuera mater erat, ne quidem man-

Universidad de Deusto
Biblioteca

datum hoc audire, propter amorem naturalem sustinuit. Hæc considerent, hæc in animis suis sentiant, in his versentur ii, qui a pietate nostra constituti sunt, vt lites & controuersias cognoscant ac iudicent, & quibus ponderatæ iustæ religiosarum legum nostrarum traditæ sunt & commendatæ. In his enim Deum illum, qui regni sceptra nobis in manum tradidit, omni studio colere nitimur. His armis, ipsius adiuti virtute ac viribus, fortiter hostibus resistere volumus. Per hæc signatum Christo, & per ipsius potestatem subiectum mansuetudini nostræ gregem in bonis sumere incrementum, ac proficere credimus. His in integrum restituere nobis antiquam in administranda republica iuris dictionem posse nos speramus, quum dominus & seruator noster Iesus Christus dixerit: Ne iudicaueritis secundum speciem externam, sed iudicium iustum exercete. Ab omni captatione munerum abstineri, iustum & æquum est, quum scriptum sit: Væ illis, qui munerum caussa iustificant impium, & humilium viam declinantes, iustam iusti caussam ab eo tollunt. Horum radix instar pulueris erit, & flos eorum cineris instar adscendet propterea, quod Domini legem implere non voluerint. Munera & dona sapientum oculos excæcant. Quapropter eiusmodi turpe lucrum coercere protinus studentes, ex sacrosancti nostri sacculo statuimus gloriosissimo quæstori, rescriptoribus siue dictatoribus, & omnibus operas in caussis iudiciariis nauantibus salaria præbenda esse in hunc finem; vt a nulla cuiuscumque generis persona, de cuius apud eos caussa, cognoscitur, quidquam prorsus accipiant; ne, quod a propheta dicitur, etiam in nobis impleatur: Argento ius venditum est: & ne hinc diuinam indignationem incurramus, veluti mandatorum ipsius transgressores facti.

TITVLVS I.
DE LEGIBVS ET IVSTITIA.

l. 1 & 2. ff. de Legibus.

1 LEx est commune præceptum, virorum prudentium consultum: delictorum quæ sponte, vel ignorantia contrahuntur coercitio, communis reipublicæ sponsio, præterea inuentum Dei.

l. 3, 4, 5. & 6.

2 Leges constitui oportet, ex iis quæ vt plurimum, non quæ perraro accidunt, neq; ex his quæ in vno aliquo casu accidere possunt. prætereunt enim legislatores, quod semel aut bis tantum existit.

ΤΙΤΛΟΣ Α.
ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.

α ΝΟΜΟΣ ἐστὶ κοινὸν τῶν ἐγγελμα, φρονίμων ἀνδρῶν δόγμα, ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ἁμαρτημάτων ἐπιστροφὴ, πόλεως σωτηρία κοινὴ, ἐστὶ δὲ καὶ θεῖον εὕρημα.

β Τοὺς νόμους ἀπὸ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαινόντων, ἃ μὴ τῶν παντὸς εἰσάγεσθαι δεῖ, οὐδὲ ἀπὸ τῶν δυναμένων ἐν ἐνὶ συμβῆναι θέμαι, παροράσει γὰρ οἱ νομοθέται τὸ ἄπαξ ἢ δίς.

γ Ἀρετὴ νόμιμ, τὸ κελεῦσαι, τὸ κωλύειν, τὸ ἐπιτρέπειν, τὸ τιμωρεῖσθαι.

δ Οὐ περὶ τῶν καθέκαστα, ἀλλὰ καθόλου οἱ νόμοι διατίθενται.

ε Δικαιοσύνη ἐστὶ, σταθερὰ καὶ διαιωνίζουσα βούλησις, ἑκάστῳ τὸ ἴδιον ἀπονέμουσα δίκαιον.

ς Ἴδια δικαιοσύνης, τὸ κοσμίως ζῆν, καὶ ἑκάστῳ τὸ ἴδιον ἀπονέμειν δίκαιον.

ζ Σοφία δικαιοσύνης, τὸ εἰδέναι τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον.

ΤΙΤΛΟΣ Β.
ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΟΣ.

α ΒΑσιλεύς ἐστιν, ἔννομος ἐπιστασία, κοινὸν ἀγαθὸν πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις, μήτε κατ' αὐτὸ πάσχειν *κακοπραγιῶν ὑπὸ τῶν ἡμερῶν, μήτε κατὰ πρόσταξιν ἀγαθοποιῶν, ἀλλ' αὐτάλογός τις ἀγωνοθέτης, καὶ τὰ βραβεῖα ἐξ ἴσου παρεχόμενος.

β Σκοπὸς τῷ βασιλεῖ, τῶν πεπιστευμένων καὶ ὑπαρχόντων δυνάμεων, δι' ἀγαθότητος καὶ φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν, κτῶν ἀπολωλότων δι' ἀρετὴν ἐπιμελείας, ἢ αὐάλωτος, καὶ τῶν ὄντων, διὰ σοφίας καὶ δικαίων τροπαίων καὶ *ἐπιτηδευμάτων ἢ ἐπιπηδεύσεων ἡ αὐάκτησις.

γ Τέλος τῷ βασιλεῖ, τὸ ἀνενόχλητον, διὸ καὶ ἀνενόχλητος λέγεται, καὶ ἰδίκαι τὸ ἀνενόχλητον ἐξαπονήσαι, δοκεῖ καιροδηλοῦσιν κατὰ τοὺς παλαιούς, τὸ βασιλικὸν χαρακτῆρα.

δ Τὸ πρακτικὸν δικαίου καὶ διατηρεῖν ὁ βασιλεὺς, πρῶτον μὲν, πάντα τὰ ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ γεγραμμένα, ἔπειτα δὲ, καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων συνόδων δογματοθέντα, ἔτι δὲ καὶ τοὺς *ἐγκεκριμένους Ῥωμαϊκοὺς νόμους.

ε Ἐπιστήμονα τὸν ὀρθοδοξίας καὶ εὐσεβείας ὀφείλειν εἶναι ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐν ζήλῳ θείᾳ διαθέσει τὸν, ἐν τε τοῖς ὑπὲρ τῆς τριάδος δογματισθεῖσιν, ἔντε τοῖς ὑπὲρ τῆς οἰκονομίας λαμπρότατα καὶ ἀσφαλέστατα διὰ τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκονομίαν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁμολογεῖσιν, ἤτοι τὸ ὁμοούσιον τῆς τριαδικῆς θεότητος, ἄτμητον καὶ ἀπερίτετον διατηροῦν, καὶ τὴν ἐν τῷ ἑνὶ Χριστῷ τῶν δύο φύσεων καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, ὡσαύτως ἀσύγχυτον καὶ ἀδιαίρετον, τέλειον θεὸν, καὶ τέλειον ἄνθρωπον αὐτὸν, καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενα, οἷον ἀπαθῆ καὶ παθητὸν, ἄφθαρτον καὶ φθαρτὸν, ἀόρατον καὶ ὁρατὸν ἀναφῆ καὶ ἁπτὸν, ἀπερίγραπτον καὶ περιγραπτὸν, καὶ τὸ δίτιον τῶν θεϊκῶν καὶ τῶν ἐνεργειῶν, χαρίς συναπότητος [καὶ τὸ ἐγκριτὸν καὶ τὸ γραπτὸν.]

ς Τὰ τοῖς παλαιοῖς νομοθετηθέντα, τὸ βασι-

3 Legis virtus est: imperare, vetare, permittere, punire. l. 7.

4 Iura non de rebus singulis, sed generaliter constituuntur. l. 8.

5 Iustitia est constans & perpetua voluntas, ius suum cuique tribuens. l. 10 ff. de Iustit. & iur.

6 Iustitiæ propria sunt hæc: honeste viuere, l. ead. ius suum cuiq; tribuere.

7 Iurisprudentia est diuinarum atque humanarum rerum, iusti atque iniusti scientia. l. ead.

TITVLVS II.
DE PRINCIPE.

1 PRinceps est, legitima præfectura, commune bonum omnium subditorum, neque ex odio puniens, neq; ex affectione benefaciens: sed velut æquus quidam certaminis arbiter sua cuiq; præmia tribuens.

2 Scopus Principi propositus est, vires quas habet, clementia tueri & conseruare, perditas indefessa cura recuperare, eas quas non habet prudentia iustitiq; victoriis & expeditionibus quærere.

3 Finis Principi propositus est omnibus benefacere, quapropter & benefactoris nomine ornatur. Ita vt si quando de beneficentia quippiam remiserit, ex antiquorum sententia, adulterari videatur Principis nota & character.

4 Principis officium est iudicare, & seruare primum quæcunq; diuinis scripturis consignata sunt, deinde & illa quæ a septem sanctis synodis constituta sunt, præterea & posita a Romanis leges.

5 Principem quam manifestissime convenit rectam de Deo opinionem & pietatem defendere, vt ab omnibus propter zelum & affectionem erga Deum prædicetur: tam in iis quæ de trinitate constituta sunt, quam in iis quæ de incarnatione domini nostri Iesu Christi quam certissime definita sunt, hoc est, de vna essentia subsistentes in tribus diuinitatis, inseccabilem & indiuisam eam profitendo, & in vno Christo duarum naturarum vnionem hypostaticam similiter inconfusam & indiuisibilem, eundem & verum Deum & verum hominem, & quæcunq; his consequentia sunt, veluti impatibilem & passioni subiectum, incorruptibilem & corruptioni obnoxium, inuisibilem & visibilem, intactibilem & tactui expositum, incircumscriptum & circumscriptum: item voluntates potentiasq; duplices citra contrarietatem.

6 Quæ ab antiquis constituta sunt, Principi l. 10, 11, & 12. C. de legib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

*l. 12 ff. eod.

pem interpretari decet, * & de his quæ legibus comprehensa non sunt, ex similibus iudicare.

7 In legibus interpretandis inspicienda est consuetudo ciuitatis, * quod vero contra rationem iuris inductum est, non trahitur ad exemplum.

l. 37.

*l. 14.

8 Benignius interpretãdæ sunt leges a Principe, * in ambiguis enim humanior interpretatio accipienda est.

l. 18. & 9. C. eod.

9 Minime sunt mutanda, quæ interpretationem certam habent.

l. 14. C. de fideicomm. libert. l. 56. & 168. ff. de reg iur.

10 De quibus scripta lege nihil cautum est, id custodiri oportet, quod moribus & consuetudine introductum est, quod si & hoc defecerit, sequenda sunt ea quæ rei in quæstionem deductæ proxima sunt & consequentia: si vero ne id quidem inueniatur, plurium simul & doctiorum sententia obtineat, id enim naturæ legis conuenientissimum est.

l. 23 ff. de legib. l. 32.

11 Quemadmodum legis constitutio aut scripto constat aut non scripto; sic eiusdem abrogatio aut scripto inducitur, aut non scripto, hoc est, desuetudine. Desuetudo autem est non simpliciter lege non uti; verum cum quidiurisdictioni præest, vbi tempus exigit, ea lege non uti, & sensim negligere, & contrariam huic sententiam ferri.

l. 34.

12 Tunc vtimur consuetudine ciuitatis aut Prouinciæ, cum in iudicio caussa cognita confirmata sit, quæ autem longa consuetudine comprobata sunt, ac per multos annos obseruata, non minus quam ea quæ scripta sunt iura seruantur.

TITVLVS III.
DE PATRIARCHA.

1 PAtriarcha est Christi viua & animata effigies verbis omnibus factisque exprimens veritatem.

2 Scopus Patriarchæ propositus est: primũ quidem pietate & vitæ grauitate tenere quos a Deo tuendos suscepit, deinde & omnes hæreticos pro virili ad rectam opinionem & Ecclesiæ vnionem conuertere. Hæretici autem & ex legibus & ex canonibus ita vocantur, & illi qui a catholicæ Ecclesiæ communione exclusi sunt, & præterea infideles, quos ille manifesta & clara vitæ sanctitate in sui admirationem conuertens, accendet ad fidei imitationem.

3 Finis Patriarchæ propositus est, salus animarum, quæ ipsi concreditur: & viuere quidem Christo, crucifigi autem mundo.

4 Propria Patriarchæ sunt, idoneum esse ad docendum, æqualem se omnibus præbere &

λέα δεῖ ἑρμηνεύειν. καὶ ὁπὸ τ ὁμοίων τέμνειν, τὰ περὶ ὧν ὁκ κεῖται νόμος.

ζ Ἐν τῇ τῶν νόμων ἑρμηνείᾳ δεῖ καὶ τῆς συνηθείας παρέχειν τῆς πόλεως, τὸ δὲ παρὰ τοὺς κανόνας εἰσαγόμενον, ἃ δεῖ λαμβάνειν παράδειγμα.

η Φιλαλήθως δεῖ τοὺς νόμους ἑρμηνεύειν τὸν βασιλέα, ἐν μὲν τοῖς ἀμφιβόλοις τ * φιλάνθρωπον ἑρμηνείαν παρεισιέμενα. *Φιλαλήθρωπον

θ Οὐ δεῖ μεταπιθεῖν τὰ παρόηλον ἑρμηνείαν ἔχοντα.

ι Περὶ ὧν ἔγγραφος οὐ κεῖται νόμος, παραφυλάττειν δεῖ τὸ ἔθος. καὶ τῶν συνηθῶν, ἀὸὲ καὶ τοῦτο ἐκλείπῃ, ἀκολουθεῖν δεῖ τοῖς παρακολούθοις ἔχουσι τῷ ζητουμένῳ, εἰ δὲ μὴ δὲ τοῦτο ἦ, τῶν συνεχεστέρων ἅμα καὶ πλειόνων ἡ γνώμη κρατείτω, συγγνὼς γὰρ τοῦτο τῇ φύσει τοῦ νόμου.

ια Ὥσπερ ἡ θέσις τοῦ νόμου, ἢ ἔγγραφός ἐστιν ἢ ἄγραφος, ἕτω καὶ ἡ αἵρησις αὐτοῦ, ἢ δ' ἔγγραφος γίνεται νόμου, ἢ δ' ἀγράφου, ὅτ' ἐστὶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. ἀρχῆς ἄρα ἐστὶ, οὐχ' ἁπλῶς τὸ μὴ χρῆσθαι τῷ νόμῳ· ἄλλα τὸ, καιρῷ καλοῦντος τὸ δημόσια κρίνοντα, τότε μὲν πολλάκις τῷ νόμῳ μὴ χρήσασθαι καὶ χρόνῳ παρελθεῖν· ἑτέραν δὲ ψῆφον αὐτὶ τούτου ἐξενεγκεῖν.

ιβ Τότε χρώμεθα τῇ συνηθείᾳ τινὸς πόλεως ἢ ἐπαρχίας, ὅτε ἀμφισβητηθεῖσα ἐν δικαστηρίῳ βεβαιωθῇ, τὰ δὲ παρὰ συνηθείαν δοκιμασθέντα, καὶ ὅπου πολλοῖς ἑαυτοῖς * φυλαχθέντα ὐχ' ἥττον τῶν ἐγγράφων κρατεῖ. *βεβαιωθέντα

ΤΙΤΛΟΣ Γ.
ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ.

α ΠΑτριάρχης ἐστὶν εἰκὼν ζῶσα Χριστοῦ ἔμψυχος, δι' ἔργων καὶ λόγων ἐν ἑαυτῷ χαρακτηρίζουσα τὴν ἀλήθειαν.

β Σκοπὸς τῷ πατριάρχῃ πρῶτον μὲν, ὃς ὁπὸ θεοῦ παρέλαβεν, εὐσέβειᾳ καὶ σεμνότητι βίου διαφυλάξαι, ἔπειτα δὲ καὶ πάντας οὓς αἱρεπικοὺς καὶ τὸ δυνατὸν αὐτῷ, πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ τὴν ἕνωσιν τῆς ἐκκλησίας ὑπισχνεῖσθαι, αἱρετικοὶ δὲ τοῖς νόμοις καὶ τοῖς κανόσι καλοῦνται, οἱ τε καθολικῇ μὴ κοινωνοῦντες ἐκκλησίᾳ, ἔπειτα καὶ οὓς ἀπίστους διὰ τὴν λαμπρὰν καὶ θεοφανεστάτην καὶ θαυμασίαν αὐτοῦ πρόοδον ἐκπλήττων, μιμητὰς ποιῆται τῆς πίστεως.

γ Τέλος τῷ πατριάρχῃ, ἡ τῶν καλουμένων αὐτῷ ψυχῶν σωτηρία, καὶ τὸ ζῆν μὲν Χριστῷ, ἐσταυρῶσθαι δὲ τῷ κόσμῳ.

δ Ἴδια πατριάρχου, τὸ εἶναι διδακτικὸν, τὸ πρὸς πάντας ὑψηλούς τε καὶ ταπεινοὺς,

νὰς, ἀσθενοχωρήτως ἐξισᾶσθαι. τὸ μέτριον μὲν εἶναι ἐν δικαιοσύνῃ, ἐλεγκτικὸν δὲ πρὸς τοὺς ἀπιθοῦντας, ὑπὲρ τ ἀληθείας καὶ τ σωτηρίας καὶ δικαιοσύνης καὶ τ εὐσεβείας, λαλεῖν ἐνώπιον βασιλέων καὶ μὴ αἰσχυνέσθαι.

ε Τὰ πρὸ τ παλαιῶν κανονισθέντα, καὶ πρὸ τ ἁγίων πατέρων ὁρισθέντα. καὶ πρὸ τ ἁγίων συνόδων ἐκτεθέντα τ πατριάρχην μόνον δεῖ ἑρμηνεύειν.

ς Τὰ πρὸ τῶν δικαίων πατέρων ἐν συνόδοις ἢ ἐν ἐπαρχίαις δικῶς καὶ καθολικῶς πραχθέντα καὶ εἰνονομηθέντα τ πατριάρχῃ δεῖ διαιτᾶν καὶ διακρίνειν.

ζ Οἱ πρεσβύτεροι κανόνες, καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἐλκυσθῆναι, ὡσαύτως ἢ καὶ οἱ πρεσβύτεραι πράξεις, καὶ εἰνομίαι, καὶ εἰς οὓς μεταγενεστέρους ἐλκύσθησαν. καὶ κρατοῦσιν, ὅπου τῶν ὁμοίων δηλονότι προσώπων τε καὶ πραγμάτων.

η Τῆς πολιτείας ἐκ μερῶν καὶ μορίων ἀναλόγως τῷ ἀνθρώπῳ συνεστώσης, τὰ μέγιστα καὶ ἀναγκαιότατα μέρη, βασιλεύς ἐστι καὶ πατριάρχης· διὸ καὶ ἡ τοῦ ψυχικοῦ καὶ σώματος τῶν ὑπηκόων εἰρήνη, καὶ εὐδαιμονία βασιλέως ἐστὶ καὶ ἱερεῖς ὁμοφροσύνη καὶ πᾶσιν ὁμοφροσύνη καὶ συμφωνία.

θ Ὁ Κωνσταντινουπόλεως θρόνος, βασιλεία ὑπεκοσμηθείς, καὶ συνοδικῶς ψήφοις πρῶτος ἀνηρέθη, ἃς καὶ οἱ θεῖοι καθυπερθέντες νόμοι, καὶ τὰς ὑπὸ τὸ ἐκείνῳ πρὸς ἕδραν ἵδρυσιν διαγνώσιν ἀναφερεσθαι καὶ κρίσιν.

ι Πασῶν τ μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπείων μοναστηρίων τε καὶ ἐκκλησιῶν, ἡ πρόνοια καὶ φροντὶς, ἔπη καὶ κρίσις καὶ κατακρισις καὶ λύσις, τῷ οἰκείῳ πατριάρχῃ ἀνήκει, τῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρεσβυτέρῳ, ἔξεστι καὶ ἐν τ τῶν ἄλλων θρόνων ἐνορίαις, ἐν οἷς οὐκ ἔστι πρόκαθέρωσις, ναοὺς σωροπηγία διδόναι, ἐμοὶ μὲν ἄλλα καὶ τὰς ἐν τοῖς ἄλλοις θρόνοις γενομένας ἀμφισβητήσεις, ὑπὸ τ ἐκείνου διορθοῦσθαι, καὶ πέρας ὑπὸ θένειν τ κρίσεσι.

ια Τῶν ψυχικῶν ἁπάντων ἡ πρόνοια, τῷ πατριάρχῃ ἀνήκει, ἀναφέρεσθαι καὶ εἰς ἑτέρους οἷς ἂν ἐκεῖνος ἀναφέρεσθαι δοκιμάσῃ, ὡσαύτως καὶ μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς, ἀπό τε ἁμαρτημάτων καὶ αἱρέσεων, αὐτὸς καὶ μόνος καθίζει. διαιτητὴς τε καὶ νομίμων, καὶ ἃς αὐ αὐτὸς ὁρίσῃ καὶ τοὺς μητροπόλεις καὶ ἐπισκόπους, τοῖς μητροπολίταις τε καὶ ἐπισκοπαῖς ἡ αὐτὴ φυλάττειν τάξις καὶ ἐξουσία.

ΤΙΤΛΟΣ Δ.
ΠΕΡΙ ΤΑΞΕΩΣ ἘΠΑΡΧΟΥ ΠΟΛΕΩΣ.

α Ὁ τῆς πόλεως ἔπαρχος πάντα ζητεῖ τὰ ἐγκλήματα, καὶ τὰ ἐν τῇ πόλει νόμιμα ἀκροᾶται.

β Ὁ τῆς πόλεως ἔπαρχος, τῶν προσφυγόντων δούλων καὶ τῶν λεγόντων δεσπότην ἰδίων

altioris & humilioris fortunæ hominibus; & mitem quidem esse in iudicando, inobedientibus vero asperum, præterea pro veritate & sacrorum dogmatum defensione coram Principibus loqui, neq; verecundari.

5 Quæ ab antiquis constituta sunt, & a sanctis synodis exposita, solum Patriarcham interpretari decet.

6 Quæ ab antiquis patribus, in synodis, aut in Prouinciis, specialiter vel vniuersaliter facta vel constituta sunt, Patriarcham diiudicare decet.

7 Antiquiores canones etiam ad posteriores trahi solent similiter & priores actiones ad posteriores trahuntur obtinentq;, in similibus videlicet personis & rebus.

8 Cum respublica ex partibus suis & membris proportione quadam ad hominem constituta sit, maximæ eius & inprimis necessariæ partes sunt Princeps & Patriarcha: quapropter & subditorum quies & felicitas, tam animalis quam corporalis, consistit in consensione & concordia regni cum summo Pontificatu.

9 Sedes Constantinopolitana, quam Regia exornat, synodorum suffragiis prærogatiuam obtinet, quibus diuinæ leges suffragantes controuersias in aliis sedibus motas ad huius notionem referri præcipiunt.

10 Omnium Metropoliũ & Episcopatuũ, Monasteriorumq; & Ecclesiarum cura & iudicium ad proprium Patriarcham spectat, Constantinopolitano vero licet etiam in aliarũ sedium territoriis, in quibus hæc prærogatiua nõ est, crucium fixiones in templis concedere: neq; hoc solum, sed & controuersias in aliis sedibus exortas dirimere ac diiudicare potest.

11 Ad Patriarcham spectat cura omnium rerum ad animæ salutem pertinentium, transfertur vero & ad alios quibus ipse mandauerit: similiter & pœnitentiæ, & conuersionis a peccatis & hæresibus. Ipse autem solus constituitur disceptator & iudex, tum & ii quibus ipse mandauerit: sed & per Metropoles & Episcopatus, Metropolitis & Episcopis eadem potestas & prærogatiua seruatur.

TITVLVS IIII.
DE OFFICIO PRÆFECTI VRBIS.

1 PRæfectus vrbi omnia omnino crimina inquirit, & de omnibus quæ intra vrbem admittuntur, cognoscit. l. 1 in pr. ff. de offic. præfect. vrb.

2 Præfectus vrbi, seruos, qui ad statuas confugerint quiq; se sua pecunia emptos dixerint

vt manumittantur, audiet, sed & patronos, maxime, si egentes sint, desiderent que a libertis ali.

l.ead. 3 *Præfectus vrbi & relegandi & deportandi in insulam vel quemuis locum, quem Imperator assignauit, licentiam habet.*

l.ead.§1. 4 *Præfectus vrbi cognoscit de omnibus quæ intra centesimum miliarium admissa sunt, non de iis quæ vlterius.*

§2. 5 *Ad præfectum vrbis etiam remitti solent ii qui male tutelam administrarunt, & grauiore animaduersione indigent; quique tutelam datis nummis occuparunt, aut acceptis operam dederunt, vt non idoneus tutor alicui daretur, quig consultò circa edendum patrimoniũ quãtitatem minuerunt, vel euidenti fraude pupilli bona alienarunt.*

§3. 6 *Præfectus vrbi curare debet, vt mancipia tueatur ne prostituãtur, præterea vt nummularii probe se gerãt circa omne negotiũ suũ, & temperent ab his quæ sunt prohibita.*

§4. 7 *Præfectus vrbi castigare solet etiam libertos, contemnentes aut contumelia afficientes patronos vel vxores liberos ve eorum, comminando scilicet aut flagellis cædendo, aut aliter pro qualitate delicti eum puniendo; si vero & detulerint ipsos, vel cum inimicis eorũ conspirauerint, fustibus castigati & tonsura, ing seruitutem iterum redacti, deduntur iis quos detulerunt.*

§5.&6. 8 *Præfectus vrbi curare solet, vt & caro omnis iusto pretio vendatur. sed & quies popularium & disciplina spectaculorum ad ipsum pertinet: & habere debet dispositos milites ad tuendam quietem, & ad referendum sibi quid vbique agatur.*

§7. 9 *Præfectus vrbi potest alicui vrbe interdicere, & parte aliqua vrbis, & negociatione & spectaculis, & aduocationibus, & foro, & ad tempus & in perpetuum; & si quis quem releget, continere ipsum debet, & summouere etiã a prouincia sua.*

l 10. 10 *Apud Præfectum vrbis in pecuniariis caussis & argentarii conueniunt, vel conueniuntur.*

11 *Præfectus vrbi in vrbe maior omnibus*

*l.3. *est post Principem; * egressus autem terminos vrbis, quod ad præfecturam attinet, potestatem non habet, nisi quod possit iubere & indicare.*

TITVLVS V.
DE QVÆSTORE.

ἀγοραδῆναι ὑπὸ τῷ ἐλευθερωθῆναι αὐλὲς ἀκροᾶπ, κ̃ τ̃ πατρώνων μάλιστ τ̃ ἀνόρων, ὑπιζηθέντων ὑποτραφλῶαι ὧδε τ̃ ἀπελευθέρων.

γ Ο τ̃ς πόλεως ἔπαρχ⊙, κὴ ἐξορίζει, κὴ πειορίζει, & βασιλέως τὼ νῆσον ἡ ἀπλῶς τὸν τόπον ὁρίζοντ⊙.

δ Ο τ̃ πόλεως ἔπαρχ⊙, ζητῖ & τὰ ἐντὸς ἑκατὸν μιλίων τ̃ πόλεως πλημμελήμ̃α ἀμὼ τὰ πρῶτέρω.

ε Παρὰ τῷ τ̃ς πόλεως ἐπάρχῳ ὧδε πέμποντ κὴ οἱ κακῶς νενέμοι κηδέμονες, κὴ μείζον⊙ ὑπεξελύσεως χρήζοντες, κὴ οἱ δεδωκότες χρήματα, ὑπὲρ τ ὑπιτροπᾶσι, ἢ λάβοντες εἰς τ ἐμποδίσιν, ἠνέσθαι ὑπιτηδείους & οἱ ὑπίτηδες ἢ πόνως ὑποχεαψάμοι τὰ & νέα γεράμ̃ατα, ἢ φανερῶς καθόλον ἐκποιήσαντες.

ς Ο τ̃ πόλεως ἔπαρχ⊙ φροντίζει, πρ̃ μὴ πεσῆλῶαι ὑπὸ πορνεία δημόσια, αἰδραποδα κὴ οὗ τ̃ πίστ̃ σωαλλάσσ̃ οὗ τ̃ ταπεζίτας, κὴ ἀπέχεσθ τ̃ κεκωλυμ̃ένων.

ζ Ο τ̃ς πόλεως ἔπαρχ⊙, σωφρονίζει, κὴ οὗ ἀπελευθέρους καθαφρονοῦντας ἢ ὑβρίζοντας οὗ παπῴνας ἢ τὰς μαμέλ̃ας, ἢ οὗ πᾶδας αὐτῶν, ἀπειλῶν κὴ μαστίζων ἢ ἄλλως πεῖ τὸ ἁμάρτημα ἐπεξιὼν, εἰδὲ συκωφαντήσωσιν αὐτοῦ, ἢ τὰς ἐχθροῖς αὐτῶν συμπλόσωσι, τυπόμ̃οι & κειρόμ̃οι κὴ ἀναδελόμ̃οι, ὑποδίδοντ τὰς συκοφαντηθεῖσι.

η Ο τ̃ς πόλεως ἔπαρχ⊙, φροντίζει κὴ & δικαίοις τιμήμασι τὰ κρέας πιπρασκεσθ. κὴ τ̃ς εἰρὼνης κὴ τ̃ς τῶν θεαμ̃ῶν καθαστάσεως & ἔχ̃ σφαλὼς ὑπὲ τὴ εἰρὼνη, κ̃ ὑπὲ τὸ ἀναφέρειν αὐτῷ, τὰ παρ⊙χ̃ κινέμ̃α.

θ Ο τ̃ς πόλεως ἔπαρχ⊙ δώσπ ἀπαγορεῦσ̃ πνὶ τ̃ς πόλεως, κὴ μέρους αὐτ̃ς & πραγματείας & θέας, & ὑπιτηδευτοῦ, & πωηγορίας φόρ̃, κ̃ πρασιαίρ̃ς, κ̃ ὑλωεκ̃ς, & ἐὰν ἐξορίσ̃ τὶς πνά, εἰρὴν αὐτὸν ὀφειλ̃, & τ ἰδίας πατρίδ⊙ μὴ ἐξιέναι.

ι Παρὰ τῷ ἐπάρχῳ τ̃ς πόλεως, οἱ ἀργυροταίπ, κὴ χ̃ηματικῶς ἀνάγουσι κὴ ἀνάγοντ.

ια Ο τ̃ς πόλεως ἔπαρχ⊙ ἐν τ̃ πόλ̃ μείζων πάντων ἐστὶ μετὰ τὸν βασιλέα, ἐξελθὼν δὲ οὗ ὅρους τ̃ς πόλεως, ὅσον γε ὑπὲ τὴ ἐπαρχότπ ἐξουσίαν οὐκ ἔχ̃, πλὴν & κελεύειν κὴ δικάζειν.

ΤΙΤΛΟΣ. Ε.
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΟΙΑΙΣΤΩΡΟΣ.

α Ο κοι-

Ὁ κοιαίσωρ ἐξουσίαν ἔχ̃ οὗ ὑπὲ τ̃ς μεγάλ̃ς ταύτ̃ς ὑπιδημ̃ντας πόλεως ἐξ οἵας δηποτοῦν χώρας ἤτι αὐδρας ἢ γυναῖκας ἢ κληρικὰς, ἢ μοναχὰς, ἢ *ἀσκητρίας, αἵτι τῶν ἐξω πόλεων σωηγορας, ἢ κὴ ἄλλης οἱασοῦν τύχης τε & ἀξίας, κὴ πειεραζέσθαι τίνες τε εἶεν κὴ πόθεν ἥκοιεν κὴ ὑπὲ ποία πεφάσ̃, κὴ σκοπεῖν, τίνες αὐτοῦ ἀδικ̃σι, κὴ ὑπιμελεῖσθαι & σωτὼμως αὐτοῦ ἀπαλλάπειν τῶν δυσκόλων ὑ ἅπερ ἐν πόθοῖ ὧδε γεγόνασι, κὴ ὅτι τάχιστ ἐπείσ̃ ὀφεν ἥκουσιν ἐκπεμπ̃ν, τῶν πεσηκόντων ἀποδιδόντ. 1 Quæstor potestatem habet in eos, qui in hac magna vrbe versantur, ex quacũq regione, aut cuiuscunq sexus sint. siue clerici siue Monachi, siue Asceteriæ, siue ex aliis vrbibus conuenæ, aut cuiuscunq denig fortunæ aut dignitatis fuerint: inquirere enim debet curiose, quinã, vnde, aut quo prætextu venerint. & circumspicere si qui ipsis iniuriã faciant; tum etiã prouidere vt quã celerrime expediat illos difficultatibus, propter quas hic commorantur, vt primo quoq tempore remittantur eò vnde venerunt, fruentes iis quæ ipsis debentur.

*al. ἀσκητὰς

β Ο κοιαίσωρ, τὰς πελάτ̃ς γεωργὰς ὑπὸ δεσπότας, & δεσμ̃ς τ αὐτ̃ς ἐξ ὧν πεσηκόντων, τ οὗ εἰς τοῦτ̃ ὧδε γεγονότας τ βασιλίδα πόλιν, ὑπισκοπεῖν δύν̃α), & ἀναγκάζειν τὰς κεκτημ̃ς, ἁπλοῦν αὐτ̃ς ἀποδ̃ναι τὰ & ἐ̃ς ἀφίκ̃ντο, & σκπέμπ̃ν αὐτίκα τυχόντας τ δικαίων, εἰδὲ ὡς εἰκὸς εἰς ἐναντίωσιν τ κεκτημ̃ων ὧδε ἀγόμ̃οντο, & πρὸς αὐτοῦ λέγοιεν δίκας, πλ̃θος ἢ εἰπεῖν οὗ πολλὰς ἀποπέμπ̃ν ὧδε χρ̃ ἡμα εἰς τ χώραν δύω ἢ τρ̃ῶν κατελιμπανομ̃ων, εἵπερ κ̃ τ σωδικῶν δίκλω ἀγωνιεῖ), κὴ κἄτως αὐτὸν ὑπιμελ̃θῶαι. ὡς τάχιστα τέμ̃νν πὰς ὑποθ̃ῆς, ἵνα μὴ μῆκος αὐτοῖς ἐγγίνεται χρόνν, & μάλιστα γεωργοῖς ὄσιν, ὧς ἡ ἐντ̃ῦθα παρουσία ὠφελ̃ἡ, & ἐκ τ γεωργίας σχολ̃, βλάβ⊙ αὐτ̃ς τε κ̃ τ̃ς κεκτημ̃σι πιεῖ. 2 Quæstor agricolas vectigales, qui dominos habent & ab iis desiderant sibi debita exhiberi, eos vbi in hanc Regiam vrbem venerint tueri potest, & dominos cogere vt quam primũ ipsis soluant ea propter quæ venerunt, vt vbi tus suum cõsecuti fuerint, remittantur: si vero in litem cum dominis inciderint, ipsig controuersiam moueant. siquidem multi fuerint, confestim eos ad agros suos remittere debet, duob' aut tribus relictis qui cõmunem litem soli persequantur. Sed & ita curare debebit Quæstor vt primo quoq tempore finis imponatur, præcipue cum agricolæ sint, quorum præsentia in hac vrbe superuacua, & otium ab agricultura & ipsis & dominis ipsorum detrimento est.

γ Ο κοιαίσωρ τ ὑπιδημ̃ν πλ̃θος, εἰ μὴ γεωργικὸν ἐ̃ῃ, ἀλλὰ τύχοι τίνες ἕτροι, ἢ δικασόμ̃οι πρὸς ἑτέρους, κ̃ ἐντ̃ῦθα χρονίζοιεν, μὴ ἐνδιδοτω, ἀλλὰ πάσ̃ σωτομία αὐτ̃ς τ ἀμφισβητουμ̃ων ἀπαλλαπέτω, κ̃ τ δικ̃ν ἐλαθερωμ̃ους ἐκπεμπέτω, ὡστε αὐτὰς ἑκάστας οἰκείας χώρας κ̃ πόλ̃ς εἰκεῖν. 3 Quæstor peregrinam multitudinem quæ quidem rustica non sit, si cum aliis lites exerceant, diu morari in hac vrbe ne permittat; sed quã maximo compendio poterit, controuersias finiat, & ipsos expeditis negotiis remittat ad proprias regiones aut vrbes colendas.

δ Ο κοιαίσωρ εἰ πλλάκις ἐνοχλησας τὰς τ γεωργ̃ν κυρίας ἀναβαλλομ̃ους εὕροι, κ̃ μὴ θέλτ̃ν αὐτὰς τ̃ πεσωπρείας ἀπαλλάξαι θέλοντας αὐτὰς παρισ̃ντὰς δεσπότας κατανωτον τ δεομ̃νων, ὑπιμάτω σφοδρότερον, κὲν πάχ̃ι ἀμπθέτω ἐφ' οἷς οἱ γεωργοὶ ἐπεδήμησαν, κ̃ πρὸς τὰς οἰκείας πατρίδας ἐκπεμπέτω, ἢ ὅλως ἐξ ὧν ἥκουσι τόπων πάσης αἰνηριμ̃ης πρὸς & τὸ πεσωμίας τε κ̃ φόρου ὧδε γεγενμ̃ης. 4 Quæstor si septus interpellatus inuenerit dominos colonorum vti dilationibus, neq velle vt mature iudicio liberentur, ipse sistens dominos coram petitoribus, grauius eos multet, & confestim disponat de iis propter quæ coloni hic morantur, remittatq, vnumquemq in patriam suam, vel in eam regionem vnde venerunt, sublato in hoc negotio omni priuilegio & fori præscriptione.

ε Ο κοιαίσωρ εἰ δίκ πεφάσιν τινες, ἢ δίκης αἰτίαν ἔκ ἔχοντες, ὅτι τοῦτης εἰσὶ τ ἡμετέρας πόλεως, ὡς ὀφείλ̃ν ὁκ & μεταπεῖν, ὁποῖοι τινες εἰσιν, ἐκπεύε), κ̃ εἰ ἔρρω) αὐτοῖς τὰ σώμαθ κ̃ δύναρει ὀφρκεῖν πρὸς πονον εἰσὶν, εἰ ὠφ εἰκ̃τπ εἶεν. γνωρίζομ̃ων τ & θεατ̃ῶν τοῦτες κ̃ ἀκόνθας τ̃ς κεκτημ̃σι ἐκπεμπέτω, εἰ ἢ ἐλευθεροι τύχ̃ι, τ οὗ ἐκπεμπέτω εἰς τὰς ἐξ ὧν εἰσιν ἐπαρχίας, εἰ ἢ αὐτόχθονες εἶεν, ὧδε δότω θάτον αὐτοῦ τοῖς τ ἔργων τ δημοσίων τεχνίτ̃ς, εἰς ὑπηρεσίαν, τοῖς τ

1.1 C de vacat. mend. I. 1 C de vacat. mend. vant.

fecti sint, siue in hortis excolendis laborent, siue cuiuscunq; denig; opificii ad quod corporis eorũ constitutio videbitur idonea: idque eo fine, tum vt illic alantur, tum vt inertem & dissolutam vitam, occupata & meliore commutent. Si vero quipiam sint, qui assignatis sibi opificiis nolint applicari, eos ex hac Regia vrbe expellat. Hæc enim eo fine a nobis sanciuntur, vt ipsorũ saluti consulamus: nam cum otium & inertia ad quæuis facinora soleat impellere, necesse illis esset legibus ad supplicium trahentibus grauiores pœnas sufferre. Sed & alia ratione ferendũ non videtur, vt ea quæ infirmis debentur, valentes homines consumant, qui manuum labore etiam aliis fortasse sufficere possint.

6 Quæstor molestiam nõ exhibeat iis, qui in corpore mutilati mutilatæve sunt: iis ve qui senio graues in hac Regia, & humana erga omnes vrbe: sed nutriri eos permittat ab iis qui pietatis officiis fungi volunt, donec ipsi voluerint: si vero ex vrbe discedere malint, interroget ipsos cuius gratia venerint, eoq; cognito faciat in ipsorum persona quod æquum erit, ne in inopia & labore viuentes hic moriantur. Si vero quispiam ex prædictis vel inquilinis vel aliũde venientibus, accusauerint aliquos, a quibus se iniuria affectos dixerint, diligenti quæstioni subiicitet accusatos cuiuscunq; dignitatis aut militiæ fuerint, & maxime si præter dictas consuetudines aliquid cõmiserint, aut alia principalia edicta, in quibus etiam legum nostrarũ despectus cognoscitur, & leges quidem nostras tueatur, & post incorruptas probationes pœnas, quæ legum nostrarũ comminatione cõtinentur, infligat, nemine competentiũ Præsidũ audente his contrauenire. Et quidẽ iis qui iniuria affecti sunt, restituatur quod eorum interest: si vero reis etiam alia pœna a legibus infligatur quæ ad publicum spectet, post restitutionem criminis ad principale imperium de ipsis referatur, & quanta Principi videbitur pecuniaria mulcta in ipsos constituatur.

7 Quæstor omnia crimina quæ adulterationis aut falsi dicũtur, excutiat, comprehendat q; eos, qui talia commisisse deferuntur, & si quidẽ conuicti fuerint, puniat. damus enim illi etiam huius audientiæ potestatem.

8 Quæstor & præcipue & perpetuo curã gerat, vt omnia puris manibus faciat, ministros q; habeat, non auaritiæ aut turpis lucri studiosos: oportet enim & ipsum sincere ac libere imperare, & si quid a ministris suis commissum inueniat, id ipsum punire, vt ipsorum exemplo ostendat animi sui firmitatem & moderationem.

ὡσεις ὧσιν δρ τοπικῶν ἐργασηρίων, ἢ τοῖς τὰς κήπας ἐργαζομένοις, ἢ ἄλλας ἁπλῶς διαφόρας τέχνας ἢ ἐργασίας, πρὸς ἃς ἂν ὅπτι τις δέοις ἕκαστος ἕχῃ διακείμενον τὸ σῶμα, ἅμα μὲν ὀποτερέφεσθαι, ἅμα ἢ τ' ἐργον ἢ ἔκλυπον εἰς τ' ἐνεργον ἢ ἀμείνω μεταβάλλοντα βίον· εἰ ἢ μή τινες βουληθῶσι προσδραμεῖν τ' ἐργασίαις αἷς παρεδόμεν τούτοις ἀπελαυνέτω τ' βασιλίδος πόλεως. ζ ὁ δημόσιος γὰρ αὖ τ' πῶν τα νομοθετῆσθαι, ὅπως ἂν μὴ τ' ἐργίας ἀνδρῶν εἰς ἀτόπους πεζεῖς συναθροίσῃ, αὐάγκη τ' νόμων εἰς πινὰς ἁρπαζόντων τοῖς ἄρχουσι τὰς δίκας ὑποχεῖν, & τ' ἄδικα δίδοσθαι, καί τινι χωρὶς τούτου τ' παροράν τὰ τ' ἀθέτων σῶν ἐρρωμένως καταδίειν, δυναμένους ἴσως διὰ τ' ἐρχασίας καὶ ἄλλοις ἐπαρκεῖν, πῶς ἐχ' ἀπογόητον.

ς Ὁ κοιαίσωρ τὰς βεβλαμμένας τὸ σῶμα, ἢ τὰς βεβλαμμένας, ἢ τῇ πολιᾷ βαρεῖς, τούτους αἰνοχλήτους ἐάτω, ὅπι πῶν τῆς βασιλίδος & φιλανθρώπε πόλεως τ' ἄδικα δυσεβῶν βυλομένων ὀποτερέφεσθαι, ἕως αὖ βάλωνται· εἰσὶ γ' ὀποδημεῖν αἱροῖντο, ἐρωτάτω αὐτὰς, τίνος παρεγένοντο χάριν, & πυνθανομένους τὰ εἰκότα ἐπ' αὐτοῖς πραπέτω, ὥσε μὴ πονηρίας ἐν τῷ ἦθος καθέζεσθαι. εἰδέ τινες τ' εἰρημένων ἢ τ' ἐπ' αὐτῆς εἰσκέντων τ' πόλεως, ἢ χρὴ τ' ἔξωθεν τ' βαλομένων μεμφοιντο τίσιν ὡς παρ' αὐτῶν ὅπι ἀδικοῦσι ζημιωθέντας, αἱρέτω τοὺς αἰτιαθέντας εἰς ζήτησιν ἀκριβῆ ὁποίας αὖ εἶεν ἀξίας τ' κρατίας, & ὑφ' οἵαν ἂν τίλοιεν. ἀρχέτω, καὶ μάλισε εἰ πρὸς τὰς λεγομένας συνηθείας ἔχον τ' αἰτίαν, ἥτινας ἄλλας ἀρχονλικὰς πεφάσεις, ἐν οἷς & τ' ἡμετέρων νόμων σωτηλυμένων καθορᾷτο ἡ τ' βάβασις, & τούτοις συλλαμβανέτω μὴν μὴ ἢ τοῦ τ' ἀδικάσας ἐλέγχας, τοὺς ἠπλημμένους & τοῦ τ' ἡμετέρας νόμους εἰς πεζατίετω πῶς ἀδείους τ' προσφόρων αὐτοῖς ἀρχόντων, * αὐτιπειθεῖς τ' τῶν δυναμένων, & τ' ὑπερατῆς ἡδικημένοις ὀποκαθιέτω τὸ ἀδίκημα· εἰ δέ πίζειαν τ' τις τοῖς ἠδικηκόσι & ἄλλη ζημία τ' νόμων ἐπιβέλητο εἰς τὸ δημόσιον ἀρχεῖον ὀποβλέπτω μὴ τ' ὀποκατάσασιν & ἀδίκημα τος, εἰς τ' βασίλεον ἀρχεῖον πρὸς αὐτῶν ἀναφερέτω, & ἔνθα αὖ αὐτὸν σωιδῇ ἀνατιθέσω τὸ χρεμαλικὸν ὅπιτίμιον.

ζ Ὁ κοιαίσωρ πάντα σὺν μέμφιν λαμβάνει τ' ἐπισκοπήσεως ἤτοι τ' καλυμμένης πλαστογραφίας ἐν εἴω δήποτε πάγματι πῶτα ἀναζητήτω, & σὺν ὅπι τοῖς τ' προσαγγελλομένους καπεχέτω, & ἐλεγχομένους ἡμωρείτω. & γὰρ & τ' τοιαύτης ἀκροάσεως, δίδομεν ἐξουσίαν αὐτῷ.

η Ὁ κοιαίσωρ, μέγιστον πάντων & διηνεκὲς ἐχέλωτ τοῦτο τ' ἀγάδασμα, τὸ καθηραῖς τ' χεῖρας ὅπαντα πεφάσθω, & ἵνας ὑπεργενίσας ἔχῃ, μηρυπώνευσας, μήδε αἰσχρᾶ λήμματος ἐλάσῃς, ἀλλ' ὥσπερ & τὸ ζαθαρῶς & ἐλευθέρως ἀρχέτω, & εἴ τι τοιοῦτο τ' ἀδικ τ' ὑπηρετούντων εὕροι, ἵστο κολαζέτω, & ἐξ αὐτ' πρῶτον δίκης, αὖ τ' ἑαυτ' σεβρότητα τε ὁμ & σωφροσύνην.

ϑ Τῷ

ϑ Τῷ κοιαίσωρι δίδομεν παῤῥησίαν, καὶ ἀρχόντας ἐνοχλεῖν καὶ εἰς ἡμᾶς ἀναφέρειν, καὶ εἰκὸς τὸν πρᾶξιν τὰ προσήκοντα, ἵνα μὴ τὸ ἀσθένημα μήτε ἄλλο τι παντελῶς αἰτιώμενος, τῆς ἡμετέρας ἑαυτῷ κέλσως, ἰλατίων φανείη.

ι Τῷ κοιαίσωρι ἄδειαν δίδομεν, δημοσίαις ἐπιστολαῖς χρῆσθαι, πρὸς οὓς τ' ἐπαρχιῶν ἡγεμένας, ὥσε τὰς ἐκπεμπομένας παρ' αὐτοῦ εἰς τὰς αὐτῶν χώρας, ἀπραγμόνως ἑκάστοτε διέξιέναι, & εἴ τινος δέοιτο βοηθείας νομικῆς, μὴ στερεῖσθαι τούτου, προνοεῖν ἢ μᾶλλον ὥσε μὴ ἢ πεῖσι τ' αὐτῶν δίς ἐνοχλεῖσθαι, & δεύτερον αὐτῷ πραγματέων παρέχειν ἀφορμάς· εἰ γὰρ πάλιν ὅπι τ' δίκαιον τούτοις λάβοι πόλεως ἐμφολεύοντες μάτην, σὺν ἀπαλλαγῆτας, & ὅπι τ' οἰκείαν χώραν ὀποπεμφθέντας, τύπις & τῷ φρενισμὸν ὅπιτ. θέτω πρέπειν, & σφοδρότερον αὐθις ἐκπεμπέτω.

ΤΙΤΛΟΣ ς.
ΠΕΡΙ ΑΠΛΩΣ ΑΡΧΟΝΤΩΝ.

α Τὸ ἄρχοντος ὄνομα, δηλωτικόν ἐστι, καὶ σημαῖνον & ἐρατηγόν, & αὐτοκράτορα, & πάντας σὺν ἐπαρχίαν οἰκοῦντας· εἰ & συγκλητικοὶ ὦσιν, τὸ & ὄνομα & αὐτοκράτωρ, εἰδικὸν ἐστιν.

β Ὁ ἄρχων, κατὰ μέτρον τ' ἰδίαν ἐπαρχίαν τ' ἐξουσίαν ἔχει· ἔξω γὰρ τῆς, ἰδιώτης ἐστιν.

γ Ὁ ἄρχων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, μείζω ἀπάντων ἐξουσίαν ἔχει & τ' βασιλέα.

δ Ὁ ἄρχων ὅπιτροπον ἢ δικαστὴν τινι εἰδικὸν ἑαυτὸν & δίδωσιν.

ε Ὁ ἄρχων κωλυέτω τὰς αἰτημένους καὶ βιαίας εἰσπράξεις, καὶ τὰς κατὰ φόβον ἢ χρείας τιμῶν προσόδους, καὶ τὰ ἄδικα κέρδη καὶ ζημιώματα· τὸν ἀληθῆ δὲ σκοπείτω· τὸ γὰρ ἀληθὲς ἐκ τῶν & τ' πλείω ἢ β. αν ἡγεμόνων οὐ βλάπτεται.

ς Ὁ ἄρχων ἐκδικείτω τὰ & τῶν στρατιωτῶν κατά τινων πλημμελήματα, καὶ κωλυέτω ἐν προσχήματι δημοσίων, εἰσπράξεις αἰτημένους γίνεσθαι, ἢ διὰ παρασίαν ὀφφικίων, ἢ στρατιωτῶν ἀδικεῖσθαι σὺν πένητας, ὅπισχνείτω δὲ τὰς δεήσεις ἐμπορείας, καὶ κωλυέτω τὰς ἁπηγορημένας.

ζ Ὁ ἄρχων, ὅσοι διαγινώσκουσιν οἱ ἐν τῇ πόλει ἄρχοντες καὶ αὐτὸς διαγινώσκει, αὐήκει χρὴ πάντα πρὸς τὸ ὀφφίκιον αὐτοῦ.

η Ὁ ἄρχων φροντιζέτω τῆς εἰρήνης ζητῶν σὺν ἱεροσύλους καὶ ἀνδραποδίστας καὶ κλέπτας & ὑποδόχους καὶ πρὸς τ' πλημμέλημα ἐπεξιὼν αὐτοῦ.

* al. ἀσφαλιζέσθω

ϑ Ὁ ἄρχων σὺν μαινομένους ἐν εἰρκτῇ * βαλέτω εἰ μὴ δι' ἐτῶν συγγνώμων φυλακῆναι δύναιτο ἢ δεσμείτω, εἴδε φυλάσσοι, δεῖ ζητῆν

9 Quæstori licentiam damus, etiam Præsides Prouinciarum ad nos deferre: ipsum q; domi curare quæ opus erunt, ne infirmitatem aut aliud aliquod impedimentum causatus iudicio nostro minor sibi ipsi videatur.

10 Quæstori licentiam damus, publicis epistolis vti ad Præsides Prouinciarũ, vt qui ab ipso in illorum Prouincias missi sunt, secure illic degere possint, & si quo legum auxilio indigeant, ne id ipsis denegetur, vtque prouideant inprimis, ne iterato ipsi molestia exhibeatur: si enim rursus in hac splendida & felici vrbe deprehenderit quospiam frustra latitantes, his remissis iterum in proprias regiones & competentem coercitionem imponat, & cum grauiori pœna dimissos rursus expellat.

TITVLVS VI.
DE PRÆSIDIBVS IN GENERE.

1 PRæsidis nomen generale est, & significat & exercitus ducem, & proconsulem, & omnes prouincias regentes, licèt senatores sint: proconsulis verò appellatio specialis est. l.1 ff. de off. Præsid.

2 Præses in sua tantum prouincia imperiũ habet, nam extra illam priuatus est. l.3.

3 Præses in prouincia sua maius imperium habet omnibus post Principem. l.4.

4 Præses tutorem aut iudicem specialem alicui ipse se dare non potest. l.5.

5 Præses prohibeat illicitas & violentas exactiones & extortas metu vel sine pretii numeratione conditiones, item q; iniqua lucra & damna: inprimis vero sequatur veritatem; veritas enim rebus per errorem aut metum gestis non vitiatur. l.6 in prin.

6 Præses examinet ea quæ a militaribus viris contra alios admissa sunt, & sub specie tributorum illicitas exactiones fieri prohibeat, * neve inopes sub prætextu aduentus officiorũ * §5. vel militum iniuriis afficiantur prouidebit, * & licitas quidem negotiationes promoueat, * §4. prohibitas vero exerceri vetet. l.ead §3.

7 De quibuscumque caussis Præfecti quidem in vrbe sunt cognoscunt, de iisdem & Præses cognoscit, pertinent enim omnia ad officiũ ipsius. l.10, & 11.

8 Præses Prouinciæ suæ quietem procuret conquirendo sacrilegos, plagiarios, fures, receptatoresque eorum, & pro vt quisque deliquerit, in eum animaduertat. l.13 in prin.

9 Præses furiosos, si non possint per necessarios contineri, carceri continendos curet, aut vinclis eos cohibeat: si vero hominem occide- l.ead §2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rint, excutiendum erit, vtrum simulato furore facinus admiserint, an vero interuallis quibusdam sensu saniore id fecerint, in hoc enim casu supplicio afficiendi erunt. Opertet autem & custodes, si negligentius eos habuerint castigare, nam & nō ad hoc solum custodes adhibentur, ne quid furiosi perniciosius ipsi in se moliantur. sed ne aliis quoq; noceant.

l.13. *10 Præses Prouinciæ suæ fines ne excedat, nisi voti soluendi caussa: dum tamen ne abnoctet.*

l.18. *11 Præses in adeundo quidem facilem se præbeat. sed contemni non patiatur: neq; æquali conuersatione cum prouincialibus vtatur, neque vultu misericordiam aut excandescentiam prodat.*

TITVLVS VII.
NE PRÆSIDES DONIS CORRVMPI SE PATIANTVR, NEV quisquam ob iudicandum pecuniam accipiat, neu sibi eam dari patiatur a reis.

1 PRæsides nō debent permittere, vt ex quocunq; iudicio iudices pecunias capiant, ne si sub consuetudinis quidem prætextu largitionibus se corrumpi passi sint, vt se hoc neglexerint, cognoscant sibi mulctam quæ subditis nostris constituta est deponendā: inquirant autē in horum crimina, & quos obnoxios culpæ inuenerint cingulo spoliēt: in Prouinciis enim vicem nostram obtinere Præsides volumus: & vt ipsos ab omni turpi lucro arcem⁹, sic & illos qui incorrupte in imperiis versantur, omni honore & reuerentia afficiendos decernimus.

2 Iubemus vt Præsides, præsente vrbis nostræ Præfecto, & gloriosissimo Comite diuinarum nostrarum largitionum, & gloriosissimo Quæstore diuini nostri Palatii, & gloriosissimo Comite diuinarum vbicunq; sint nostrarum rerum priuatarum, præsente etiam in tempore magnificentissimo Chartulario diuini nostri cubiculi, manu sua subscribant, nihil se cuiquā donaturos neque promissuros, neque patrocinium denuntiaturos, neque sponsuros vt extra Prouinciam mittant quippiam vel aliis Præsidibus, vel iis quos circa se habent, vel cuiquam alii: sed vt imperium gratis acceperunt & gratuitas ex publico frumentationes (has enim solas ipsis accipere permittimus) ita id ipsum puris manibus administrare, & coram Deo, & coram nobis, quibus rationem reddere tenetur, debebunt. Sciant autē omnes quicunq; aliquid a dictis Prouinciarum Præsidibus accipere audebunt, vltra consuetudinem receptam & a nobis definitam, non exiguam illis pœnam

μή ποτε προσεποιήσαντο μωίνεσθαι, ἢ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀληθείας καὶ φρονήσεως ἐφόδευσαν καὶ ἡμωρῶνται. δεῖ γὰρ οὖν φυλακὰς αὐτῶν ῥαθυμεῖντας ἐπεξιέναι· οὐ γὰρ μόνον ἵνα τὸ μὴ αὐτοὺς βλαβῶσι φυλάτησιν· ἀλλὰ ἵνα τὸ μὴ βλάψωσι ἄλλους.

ι Ὁ ἄρχων μὴ ἐξίτω τῆς ἐπαρχίας, εἰ μὴ δι' ὀχλῶ, ἔνθα δέ ἐστιν ἡ πρωτεύετω.

ια Ὁ ἄρχων εὐχερὴς ἔστω τοῖς προσιοῦσιν, καὶ ἀκαταφρόνητος, καὶ μὴ ἐξ ἴσου σεμνὸς ἀπρεφέσθω τοῖς ἀρχομένοις, καὶ μὴ δηλάτω τῇ ὄψει ἐλεῶν ἢ ὀργιζόμενος.

ΤΙΤΛΟΣ Σ.
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΣ ΔΩΡΕΩΝ γίνεσθαι οὓς ἄρχοντας, καὶ μηδένα ἐν μηδενὶ δι' χρημάτων κρίνειν, ἢ οὓς ὑποπίπτοντας τοῖς ἐγκλήμασι συγχωρεῖν.

α Οἱ ἄρχοντες οὓς ἐξ οὗ δήποτε δικαιρίας οὐκ ὀφείλουσιν συγχωρεῖν λαμβάνειν καθ' οἱονδήποτε τρόπον, εἰ δὲ ἐν ὀνόματι σωτηρίας δωροδοκεῖα ζημίαισι γινώσκοντες, ὡς ἐν ᾧ τὸ ῥαθυμήσαν πᾶσαν ζημίαν ἐνέπιθεν τοῖς ἡμετέροις ὑποτέλεσιν ἐπαγομένῳ αὐτὸ καταθήσουσι· διδόαμεν ἢ αὐτοῖς ἄδειαν καὶ εἰ εὑρεθείναις Δι' ἃ δ' ἀξίας ἢ δ' ζώνης ὑπεροχὴν οὓς ὑμέτερος ὑποπλεῖς ἀδικήσαντας ἐξετάζειν τὰ τῶν ἀδικήματα, καὶ οὓς ἐν αἰτίαις δρισκομένους, ἀφαιρεῖσθαι τῆς ζώνης. καὶ γὰρ τὸ ἡμέτερον τάξιν ἐν τῇ ἐπαρχίαις τοῖς ἄρχουσι παρέχομεν ἔχειν· καὶ ὥσπερ αὐτοὺς οὓς ὑποπτοὺς ἀδικεῖν κέρδος εἰρχομεν, ἵνα καθαρῶς τῆς ἀρχῆς κεχρημένους πάσης ὑμῆς καὶ αἰδοῦς καὶ σεμνότητος ἀποδιδύναι θεωρίζομεν.

β Τοὺς ἄρχοντας θεωρίζομεν παρόντος τῆς πόλεως ἐπάρχου, καὶ τῆς ἐνδεξοῦσιτε κόμητος τῶν θείων ἡμῶν εἰσοδίων τοῦ ἐνδοξοτάτου κοιαίστωρος τῆς θείου ἡμῶν Παλατίου, τῆς ἐνδοξοτάτης κόμητος τῶν ἀπανταχῆ θείων ἡμῶν εἰδίκων. παρόντος καὶ τῆς καιρὸν μεγαλοπρεπεστάτου Χαρτυλαρίου τῶν θείων ἡμῶν κοιτώνων, ἰδιόχειρον μὴ ποιεῖν μηδὲν παντελῶς, μηδὲ πίνι δωρεῶν, μήτε ὑποχίαζεσθαι, μήτε πρόσασίαν ἐπαγγείλασθαι, μήτε ἐκ τῆς ἐπαρχίας ὁμολογῆσαι τέλος, μήτε τοῖς ἐνδοξοτάτοις ὑπάρχοις, μήτε τοῖς ἄλλοις τοῖς δεχὰς ἔχουσι, μήτε τοῖς θεῖ αὐτοῦ καθεστῶσι, μήτε ἑτέρῳ πίνι· ἀλλ' ὥσπερ ἄμισθον λαμβάνει τὸ δεχεῖν, προσλαμβάνει τε αὐτὰ τοῦ δημοσίου τὰς σιτήσεις, τοὺς γὰρ μόνας λαμβάνειν τοῦτον ἀφίεμεν, ἵνα οὕτω καθαρῶς φυλάξαι χερσὶ θεῖν τε ἡμῖν οὓς ὑπὲρ αὐτῆς ὑφέξουσα λογικὸς ὀφειλή. ἴσα οὖν ἂν οἱ τινες θαρρήσαι λαβεῖν τὰ παρ' αὐτῶν εἰς τὰς εἰρηνάρχας δεχὰς παριόντων περαιτέρω τοῦ προάστου σωτηρίων παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ὡρισμένων, ὡς ἐκεῖν μικροῖς ἢ ποιῆ γλυέσθ) τάξεις.

τάξις· ἀλλ' οἱ μὲν μείζεσι ἄρχοντες οἱ λαβεῖν τι θαρρήσαντες παρὰ τῶν εἰρηνάρχας δεχὰς παιόντων, ἢ συγχωρήντες τῇ οἰκείᾳ τάξει τὸ δίκαιον πρόσθεν καὶ πρεσβεύοντες, ἀμόνοι πρὸς τὸ πλάσιον ἀποδώσουσι παντὸς ὅσου εἰλήφασιν, ἀλλὰ καὶ μεγάλου ἀγωνάκτησιν ὑποστήσουσι, καὶ τὸ ὅλον τῇ ἀρχῇ κίνδυνον βλαβήσονται· καὶ οἱ γε ἀμφ' αὐτοὺς ὄντες, καὶ ἡ πρόσοδος ἔξις αὐτοῖς πρὸς ὃ τι παρ' ἡμῖν συγκεχωρημένον, ὅπως ἀφέλωνται λαβεῖν, αὐτοί τε ὑποκείσονται τοῖς ἐξημιωμένοις, καὶ εἰς τὸ πρὸς τὸ πλάσιον ἀποδώσουσιν· σκοπὸς δὲ ἢ *f. ἀξίας καὶ *ὁσίας καὶ ζώνης πρὸς τὰ ὑμαρίας ὑποβαλλεῖσθαι πρέπασις τοῖς πλημμελήμασιν.

γ Τὰς ἀρχοντικὰς τὰς ἀμίσθους προσλαμβάνουσας τὰς δεχὰς, κελεύομεν πρῶτον ἀπόδασμα ἔχειν, τοῖς δημοσίοις ἀκριβῶς προσέχειν, καὶ τὰς μὲν ἀγνωμονούσας καὶ ἀμελούσας ἐν τοῖς ἀναγκαίοις, μὴ πάσης εἰς πρόφασιν τὸ σωφρόνητος, μηδὲν ὑποκαθυπνομένους, μὴ ἢ ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου κέρδος τι παντὶ πᾶσιν ἐννοοῦντας, τοῖς δὲ δικαίοις πατρικῶς προσφέρεσθαι.

δ Τὰς ἀρχοντικὰς κελεύομεν τοὺς ἡμετέρους ὑπηκόους, φυλάτειν παντὸς ὑβρεως καὶ ἐπηρείας, ἐπεὶ ὅτι ἂν παρ' ἑνὸς αὐτῶν ἀδικηθῇ ἐν τῷ δημοσίῳ ἔσεσιν ἐσόμενον ἐπεξιόντες τοῖς ἁμαρτήμασιν, καὶ τοὺς μὲν αὐθύνους, παντὸς ὑβρεως φυλατοῦντα καθαρεύοντας, τοὺς δὲ ὑπευθύνους, ὅπως ἂν ἐκ τῶν νόμος ποινὴν, κἄν τινας ἄρχοντας τὸ ὑπηκόων, ὡς ἂν πατέρες ἡμῶν ἔσωσαν, ἀγαπῶντες μὲν αὐτοὺς, αὐθύνους δὲ ὄντας, ὑπευθύνους δὲ φαινομένους, σωφρονίζοντες τε ἐν ἡμῶρημένοις, καὶ πᾶσαν δικαιοσύνην, ἔν τε τοῖς δημοσίοις, ἔν τε τοῖς ἰδίοις συμβολαίοις, αὐτοῖς Δι' ἡμῶν ἔσονται, καὶ οὐκ αὐτοὶ μόνοι ἔσται πρᾶττοντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀεὶ παρεσφρεύοντα, τοῦτον λαμβάνοντες, καὶ οὓς ὡσὶ αὐτοὺς ἅπαντας, ὡς μὴ δοκεῖν ἐκείνους δεῖν αὐθύνους εἶναι, δι' ἑτέρων δὲ πλημμελεῖν τε καὶ κλέπτειν, ὅπερ ἐστὶ μᾶλλον αἰσχρότερον ἐστίν. εἰ δέ τις ὧδε τοῦτο πράξειεν, ἴσως ὅτι καὶ δημεύσιν καὶ ἐξορίαν ὑποστήσεται, ἔστ' εἰς τὸ σῶμα βάσανόν τι ἐπιμορίαν καθηκούσης γὰρ ἁπανταχῆ εἶναι τὰ ἀρχόντων τὰς χεῖρας, ἵνα οὓς δεχομένους αἰζημίους φυλάξωμεν.

ε Κελεύομεν τοῖς ἐπαρχιώταις, ἔστ' ἐστὶ, τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ, καὶ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πεζεύουσιν, εἴτε καὶ τὰ ἐπαρχίας ἀδικῶν, ὁ τὰ χώρας ἄρχων διαπράξῃ) δεήσεις ποιεῖσθαι, καὶ εἰς ἡμᾶς αἰτεμπτὸν καταλέγοντας, ἔστ' ἂν δεχθῇ ἔχοντος τὰ πλημμελήματα. ἡμεῖς γὰρ τοῦτο μανθάνοντες τελέμεθα τοῦτο ἐξέλασιν, ἐφ' ὥστε αὐτὸν ἔνθα καὶ ἠδίκησεν ἐκεῖσε, καὶ τὰς ποινὰς ὑποσχεῖν ἔστ' πλημμελήματος, ὡς μὴ ἄλλον τινὰ τοιοῦτο πρᾶξαι θαρρῆσαι πρὸς τὸ τοιοῦτο βλέποντα.

ς Κελεύομεν τοὺς τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχοντας, πᾶσι τρόποις μετὰ τὴν ἀποθέσθαι τῶν ἀρχῶν τὸν τηκόντα ἡμέρας ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Δι[illegible]ειν, καὶ τοῖς ἐνάγειν αὐτοῖς βουλομένοις, ἀποκρίνεσθαι. εἴδε συμβαίνει τινὰ ἐξ αὐτῶν πρὸ τοῦ πληρῶσαι

futuram, sed maiores quidem Præsides qui ab Præsidibus aliquid accipere ausi fuerint, aut id fieri concesserint intra suam iurisdictionem, neq; mandatum nostrum reuerriti sint, non solum quadruplum eorum quæ acceperunt reddent, sed & indignationem nostram subibunt, & imperium amittendi periculum adibunt: eiq; quos circum se habent, quiq; ipsis parent, si quid amplius præter hæc a nobis concessa accipere conentur, & ipsi iisdem pœnis subiacebūt, & præterea quadruplū reddent, excidentq; & substantia sua & cingulo spoliabuntur, præter alia supplicia quæ criminibus istis debentur.

3 Præsides qui gratis ad imperia peruenerūt, iubemus primū quidē curare, vt publicæ vtilitati diligenter inuigilent, & inobedientes quidem & refractarios omni seueritate coerceant, nihil a iustitia deflectentes, neq; in vllo negotio lucrum spectantes, eosq; qui probe se gesserint patrio more tractantes.

4 Iubemus vt Præsides subditos nostros ab iniuriis & cōtumeliis omnib. defendant. seq; æquos in publicis seditionibus præbeant, coercentes delicta, & innoxios quidē omnino ab iniuria defendentes, obnoxios vero culpæ, afficiētes pœna legibus tradita. Sicq; subditis imperent, quemadmodum parētes liberis suis; vt scilicet innoxios diligant, culpam commeritos coerceant puniantq;, omnem iustitiam ipsis, & in publicis & in priuatis contractibus conseruantes: neq; ipsi solum id faciant, sed & talem sibi assessorem & consiliarium eligentes, aliosque qui circum ipsos sunt, vt ne videantur ipsi quidem citra culpam esse, per alios autem rapere & furari, quod multo etiā turpius est. Si quis cōtra hæc fecerit, & bonorum confiscationem & exilium patietur: cupimus enim puras esse Præsidū manus, vt indemnes subditos conseruemus.

5 Iubemus Prouincialibus, hoc est, Dei amātissimo Episcopo, aliisq; qui in ea regione primas obtinent, si Præses regionis quidpiam erga Prouinciā iniuste fecerit, nobis supplicare, factāmq; supplicationem ad nos transmittere, in qua delicta Præsidis contineantur. Nos enim istis cognitis mittemus aliquem qui inista inquirat, vt in qua regione commisit, ibi & pœnas commissi sui luat, vt alii hoc exemplo commonefacti similia tentare non audeant.

6 Iubem⁹ vt Præsides Prouinciarū omnino do post depositū imperiū quinquaginta dies in Prouinciis commorentur, vt accusare ipsos volentibus respondeant. Quod si vero contigerit l. 1. C. vt omn. iudic. tam ciuil.

quemquam ex ipsis ante completos quinquaginta dies de Prouincia excedere, iubemus omnes ab ipso damnum passos, conuenire apud sanctissimum Metropoleos eiusdem Prouinciæ Episcopum, & in rei memoriam vnumquemq; eorum tactis sacris Euangeliis, illata ipsis damna manifestare, & ex eius potestate apud quem ista fiunt, omne damnum illis qui læsi sunt restitui: Si quis vero Præsidam Prouinciarum in aliam Præfecturam aut locum vocetur, iubemus vt per legitimum Procuratorem respondeat illis, qui damni dati actionem ipsi intentant; quod nisi fecerit, decernimus vt (quemadmodum supra dictum est) apud sanctissimum Episcopum memorialia acta conficiantur, iisq; qui de damno ipsis illato iurauerint, ablata restitui, nulla videlicet admissa tẽporis præscriptione ad criminũ animaduersionem, eousq; scilicet dum Præsidi permissum fuerit Prouinciam suam administrare.

7 Iubemus omnes Præsides, tam militares quam togatos, inquirere in latrocinia & rapinas, raptusq; mulierum aut alia quæcumq; crimina in Prouincia commissa, & legitimas noxiis pœnas infligere, neq; quicquam ob has causas accipere. Sub consuetudinis pretextu: vt vbique subditi nostri ab iniuriis immunes conseruentur. Si quis vero Præsidum hæc non seruauerit, sciat, se non solum Prouincia sibi credita priuatum iri, sed & decem auri libras pœnæ nomine persoluturum.

8 Iubemus ne cuiquam Præsidum liceat sine necessaria causa, egressionem ex Prouincia facere. Si quæ vero necessitas eum ad hoc faciendum compulerit, propriis sumptibus id faciant, tam ipse, quam necessarii eius, quig; circum ipsum sunt apparitores: sed neq; angariis, neq; illis quæ pro ingressu dantur, neque aliis vllis sumptibus grauare subditos nostros ei permittimus; neq; quæret aut prætendet hac in re consuetudinem, quam forte decessores eius priuati commodi causa excogitarunt: quæ enim male introducta sunt, ne ex longa quidem consuetudine, adiuuari volumus.

TITVLVS VIII.
DE EPISCOPIS, ET EORVM CREATIONE, ET OMNI ECclesiastica nominatione.

1 EPiscopus est animarum omnium quæ ipsi creditæ sunt curator & conseruator, habens in Episcopatu suo absolutam potentiam in Presbyteros, Diaconos, Anagnostas, Psaltas, & Monachos.

τὰς πεντήκοντα ἡμέρας, καταλιπεῖν τ χώραν, κελεύομεν πάντας οὓς παρ' αὐτῇ ζημίας τινὰς ὑπομεῖναι λαῶ τῷ ὁσιωτάτῳ τ μητροπόλεως ἐπισκόπῳ, τ αὐτῆς ἐπαρχίας, καὶ ἐπὶ πράξεως ὑπομνημάτων, ἕνα ἕκαστον αὐτῶν ἀποδόμενον τ ἁγίων Εὐαγγελίων, φανερῶντας ἐπαχθείσας αὐτῷ ζημίας, καὶ ὀμόσαντας ἐκείνα βεβιάσθαι καθ' ἃ τὰ γεγραμμένα σωίσῃ ὑπομνήματα, πᾶσαν ζημίαν τοῖς βλαβεῖσιν ἀποκαθίστασθαι· εἰ δέ τις τ δρχόντων τ ἐπαρχιῶν μεταπεμφθείη εἰς ἄλλην ἀρχήν, ἢ χρείαν καλέσομεν τοῦτον νομίζειν ὑπολέσαι * f. χώραν
προσταλλόμενον τοῖς πρὸς ἐναγωγὰς ὑπὲρ ζημιῶν προσηκούσαις ἀποκρίνεσθαι, ὅπερ εἰ μὴ πράξοι, ἡμιζόμεθα ὑπομνήματα παρὰ τῷ ὁσιωτάτῳ ἐπισκόπῳ καθὼς ἀνωτέρω εἴρηται, πράττεσθαι. Ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τ ζημιῶν τ ἐπαχθεισῶν αὐτοῖς ὁμόσαι κ τ τῶν πεπραγμένων δύνασθαι, πᾶσαν ζημίαν ἀποδοῦναι, δῆλον ὅτι μηδενὸς χρείαν δυναμένου παραγράφεσθαι, τ ἀδικημάτων τ εἰς πρᾶξιν ἐφ' οὗ ὁ ἀρχων τ ἀρχὴν διέπει παρακεχώρηται.

2 Κελεύομεν πάντας οὓς ἄρχοντας, ἔτι μὲν στρατιωτικοὺς ὄντας ἢ πολιτικοὺς οἱ ἑαυτῶν αἰκίζηται, τὰς ληστείας ἢ βίας ἢ ἁρπαγὰς πραγμάτων ἢ γυναικῶν ἢ ἄλλα εἴα ὁπόσα ἀπήμασι, ἐν τοῖς ἐπαρχίαις τολμημένους, καὶ τιμωρείας αὐτοῖς νομίμως ἐπάγειν, κ μὴ ἢ ὑπὲρ τούτων τ αἰτιῶν, χημίζεσθαί τι σωηθῶν ὀνόματι· ὥστε παντὸς ἧττον, τ ἡμετέρων ὑποπιπλῆς ἀδιαλείπτως φυλάττεσθαι, εἰ δέ τις τ ἀρχόντων ταῦτα μὴ διαφυλάξη, γινωσκέτω μὴ μόνον τ κατηπιστευμένης αὐτῷ ἀρχῆς ζημιωθήσεσθαι, ἀλλὰ & δέκα χρυσίου λυτρῶν ποιῆσαι κατισθαλεῖν.

3 Κελεύομεν μηδένα τ ἀρχόντων ἐξεῖναι χωρεῖς αἰναγκαίας χρείας, ἀποδημίας ποιεῖσθαι, ἢ τὰς λεγομένας γύρας, εἰ δέ τις αἰναγκαῖα καλέσει φιλοτιμία ἡγεμόνας, δαπανήσασιν εἰκείοις ἐκ τοῦ πλήτωσαν, εἴτε ἄρχοντες, & οἱ προσήκοντες αὐτοῖς, & ἡ πᾶσα μονὴ αὐτοῖς τάξις, μήτε ἢ ἀγγαρείας, ἢ τοῖς καλουμένοις ἐπιδημίοις ἢ ἑτέρα εἶα ὁπόσα ζημία, βαρυῦσθαι οὖν ἡμετέρους ὑποπιπλεῖς, μήτε ἢ σωηθείας ὀνομάζειν ἢ ζητεῖν, ἅπερ τυχὸν τινες τ προηγησαμένων, εἰς εἰκεῖον κέρδος, ἀδίκως ἐπενήσαν, τὰ χαίρ κακῶς ὀφλισκάνοντα, ἀδὲ ἐκ μακρᾶς σωηθείας, βοηθείαν βαλόμεθα.

ΤΙΤΛΟΣ Η.
ΠΕΡΙ ἘΠΙΣΚΟΠΩΝ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟτονιῶν καὶ προβολῶν ἐκκλησιαστικῶν πάντων.

α Ἐπίσκοπος ἔστιν καὶ ὀφπιτρήτης καὶ ὀπιμελητὴς πασῶν τῶν ἐκκλησιαζομένων ψυχῶν, τῶν ἐν τῇ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ δωθησομένων ἔχων πλεπικὸν, πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους, & αναγνώστας, καὶ ψάλτας & μοναχούς.

β Ἴδιον

β Ἴδιον ὀπισκόπου, τοῖς μὲν ταπεινοῖς συγκατέρχεσθαι, καταφρονεῖν ἢ τ ἐπιφερομένων, καὶ πρὸς παπίνωσιν, ἔργῳ & λόγῳ τ ὑπερηφάνων τὸ φρόνημα καθελκύειν, καὶ προκινδυνεύειν ἑ τιμνίοις, & τῶν ἐκείνοις συνοχωρίαν, οἰκείαν ὀδύνην ποιεῖσθαι.

γ Κελεύομεν εἰ μέλλοι ὀπίσκοπος χειροτονεῖσθαι, σωελήλυθέναι οὖν κληρικοὺς, & τοὺς πρώτους τ πόλεως, καὶ ὀπὶ τρισὶ μαρτύσιν ψηφίσματα ποιεῖν, καθ' ἕκαστον αὐτῶν χειρογραφεῖν, ὁτιόνδε διάδοσιν, ἤτε ὑποχεσιν, ἢ φιλίαν, ἢ χάριν, ἢ ἄλλου οἱανδήποτε παράθλασιν, ἀλλ' ἀδοτος αὐτὸς τ ὀρθῆς & καθολικῆς πίστεως καὶ σεμνὲ βίω, καὶ ὑπὲρ τριακοσίου ἔτους τοῦ εἶναι ἐπελέγοντο, & ὅτι οὐδὲ γαμετὴς ἢ δὲ παῖδας ἴσασι τινας ἐξ αὐτοῦ ἔχειν, ἢ πολλακοῦ ἢ παῖδας φυσικοὺς, ἀλλ' εἰ καὶ ποτέρου τις ἐξ αὐτῶν γαμετὸν εἶχεν καὶ αὐτῷ μίαν, καὶ οὐδὲ χήραν, ἢδὲ ἀνδρὸς διαζυχείσας, ἢδὲ τοῖς ἱερεῖς καὶ σιν ἀπηρθρωμένους, & ἐκ τ τριῶν προσώπων τ ψηφιζομένων, ὁ βελτίων χειροτονείσθω, ὀπίλογῆ & τῷ κείμενῳ & χειροτονέντων, λιθελλου παρ' αὐτῷ γινομένῳ μετ' ὑπογραφῆς ἰδίας, πρεέχοντος πρὸς τῆς ὀρθῆς αὐτῷ πίστεως, ἀπαγγέλλειν ἢ ἕτον, καὶ τ θείαν προσκομιδὴν, τῷ ὀπὶ τῇ ἁγίᾳ κοινωνίᾳ γινομένῳ, & τῷ ὀπὶ τῷ ἁγίῳ βαπίσματι δύχεσθαι τὰς λοιπὰς δύχας, ἱδιόχρον ἢ ὑπέχειν, καὶ αὐτὸν τ χειροτονέντων, ὡς ἅτε δι' ἑαυτοῦ, ἅτε δι' ἑτέρα προσώπα δεδωκεν ἢ ὑπήχετο, ἀδὲ μὴ ταῦτα δρᾶσαι, ἢ αὐτῷ τῷ χειροτονέντι αὐτὸν, ἢ τοῖς τὰ ψηφίσματα ποιησαμένοις, ἢ ἑτέρῳ τῶν πάντων δικὶ ὑπὲρ τῆς ἀς αὐτὸν γινομένης χειροτονίας.

δ Κελεύομεν οὖν ψηφιζομένους εἴ τινα κοσμικὸν ἄξιον τῆς προφερομένης ὀπιλογῆς εἶναι νομίσωσι τ τοιοῦτον ἄμεα ἄλλοις τρισὶ κληρικοῖς ἢ μοναχοῖς ὀπιλέξασθαι, ἅτῳ μὲν τοίνυν ὁ κοσμικὸς τούτῳ τῷ τρόπῳ εἰς ὀπίσκοπον ὀπιλεγῆς, μὴ ὀπίσκοπος χειροτονηθῇ, ἀλλὰ πρῶτον τοῖς κληρικοῖς ἐλαττονείροις μηνῶν συναριθμηθῇ, καὶ τοὺς ἀσκήσεις κανόνας καὶ τ ἱερὸν τ ἐκκλησίας λατρείας διδαχθεὶς, ὀπίσκοπος χειροτονηθῇ. ὁ γὰρ ἄλλως ὠφέλων διδάσκειν παρ' ἑτέρων μᾶλλον τ χειροτονίαν, διδάσκεσθαι οὐκ ὠφελῇ, εἰ μὲν τοί γε ἤδε διδακτικὸς ἐστι καὶ ἐν τῷ λαϊκῷ ἀριθμούμενος τάγματι, καὶ μηδὲν ἐλλείπων ὁσημὴ εἰς ἑτέρων ὠφέλειαν καὶ καθαρισμὸν, ἐπ' αὐτῷ τοιοῦτον μὴ παρατηρεῖσθαι χρόνον, ἢ πεῖρα παρέχειν ἀκίνδυνον.

ε Ἐὰν κατηγορηθῇ ὁ μέλλων χειροτονεῖσθαι ὡς ἀνεπιτήδειος, ἀναβαλλέσθω τέως ἡ χειροτονία & προβαινέτω ἡ ἐξέτασις τ ἀρόντος & ἀντιδίκου ἢ ὁποίου, ἐν τοῖς ἱεροῖς μέλλων, καὶ κωλυέσθω ἡ χειροτονία, καὶ εἰ οὗρεθῇ ὁ χειροτονούμενος ἀνάξιος καὶ νόμους ἢ καὶ κανόνας, κωλυέσθω εἰσὶ αὐθύνους εὑρεθῇ, χειροτονείσθω εἰδὲ χειροτονηθῇ παρὰ τ εἰρημένα,

2 Propriũ episcopi est, cum humilibus quidem conuersari, despicere autem eos qui animo elato sunt, tum etiã verbis factisq; arrogantiũ superbiam ad humilitatem trahere. Quæuis pericula pro grege suo subire, & illius angustias propriis doloribus deputare.

3 Iubemus vt si Episcopus ordinandus sit, conueniant clerici, & in illa ciuitate primi, vt super tribus personis decreta faciant, & vnusquisq; manu sua subscribat, quod neque precio, neq; pollicitatione, neq; amicitia, aut gratia, aut alio quouis affectu inducti sint, sed compertum habeant ipsos rectæ & catholicæ fidei vitæque inculpatæ, & iam trigesimum annum supergressos esse: scireque se quod neq; vxorem neq; liberos habeant, neq; pellicem aut liberos naturales; sed si quis ex ipsis prius vxorem habuit, eam vnicam fuisse, eamq; nec viduam, neque a viro dimissam, neq; sanctis canonibus prohibitos, & ex tribus personis de quibus decretum factum est, optimus ordinetur. Adiiciatur præterea iudicio designatis, vt libello ab ipso facto cum propria subscriptione, continente testimonium de recta eius fide, denuntiet & diuinum adductum in sacra communione factum, & precationem in sacro baptismate, reliquasq; precationes. Sed & ipse designatus propria manu subscribat, quod neq; per se ipsum neq; per aliã personam dederit aut promiserit, aut posthac daturus sit, vel illi qui eum designauit, vel illis qui suffragio suo eum iuuerũt, aut denique omnino cuiquam, pro designatione in ipsum facta.

4 Iubemus Episcopos creatos, si quem laicũ prædicta electione dignum censuerint, hunc talem vna cum aliis tribus clericis aut Monachis adligere: ita quidem vt laicus hac ratione in Episcopum adlectus nõ quidem Episcopus creetur, sed primum clericis nõ minus quam trium mensium spatio adnumeretur, & sic sanctos canones, sanctasq; Ecclesiæ liturgias edoctus Episcop° ordinetur: qui enim alios docturus est, nõ conuenit eum post designationẽ ab aliis discere. Sed si quidem etiam dum laicis connumeraretur, tam sufficiẽter omnia edoctus fuerit, ad aliorum institutionem, in tali tempus præfinitũ non seruari, experientia sine periculo docuit.

5 Si is qui designandus est, tanquã nõ idoneus accusetur, differatur designatio & procedat inquisitio seu præsente seu absẽte aduersario, idq; intra tres mẽses; & si designãdo° inueniatur obnoxius culpæ, vel ex legib. vel ex canonib. designari phibeatur. si vero innocẽs inuẽ° sit, designetur. Quod si contra p̃dicta designa° fuerit,

Universidad de Dios
Biblioteca

& ipse, & qui eum designauit, extra ecclesiam eiiciuntur. Si vero aduersarius præsens non ostenderit quæ affirmabat, aut deprehensus fuerit; si quidem clericus est, ex Ecclesia eiicitur; si vero laicus, competenter castigatur.

6 Si quis Episcoporum, vel ante, vel post designationem suã, voluerit bona sua vel partem eorum, adiicere Ecclesiæ, cuius Episcopatũ suscipit; non solum non prohibemus, liberumque iubemus esse ab omni accusatione & pœna præsentis legis. sed & ipsum omni laude dignũ iudicamus: quoniam hæc non est nundinatio, sed oblatio.

7 Presbyter eligatur non minor triginta annis, testatæ virginitatis, quiq; vnius tantum mulieris vir, aut sit aut fuerit, eiusq; integerrimæ modestissimæq;: sitq; immunis a crimine omnis facti prohibiti, integrique & incorrupti pecuniis animi testimonio munitus.

Nouell. 123. cap. 13.

8 Diaconus eligi debet non minor viginti quinque annis, & ipse spectatæ virginitatis, quiq; vnius tantum mulieris, eiusq; modestissimæ, vir sit aut fuerit: sitq; immunis a culpa omnis prohibiti facti, integri præterea & incorrupti pecuniis animi testimonio munitus.

9 Subdiaconus eligatur non minor viginti annis, secundum prædictas constitutiones. prohibemus vero in reliquum designationes intra hunc terminum factas: absurdum enim fuerit post designationem venire ad copulas nuptiales.

10 Lector designetur ab eo tempore, quo nouit & potest legere.

11 Psaltes designetur ab eo tempore, quo canere nouerit.

12 Quod si lector secundam vxorem duxerit, aut primam quidem, sed aut viduã aut a viro separatam, aut aliquam denique cuius nuptiæ legibus, aut sanctis canonibus prohibitæ sunt, nunquam postea ad alium aliquem Ecclesiasticum gradum promoueatur.

13 Quemadmodum clericum cuiuscumq; gradus sit non permittimus pecunia data designari; sic neq; Xenodochum, aut Ptochotrophũ, aut Nosocomum, aut alicuius deniq; venerabilis loci Præfectum, aut quodcunq; Ecclesiasticũ munus sustinentem. Quod si vero id contigerit, & qui dedit ei qui accepit pecuniam, & mediator sacerdotii, aut quauis alia administratione ipsi concredita priuabitur, iis quæ data sunt venerabili loco vindicatis, cuius talis persona, aut designationem, aut curam, aut admi-

ἐ αὐτὸς ἐ ὁ χειροτονῶν αὐτὸν, τ ἐκκλησίας ἐκβάλλονται. ἐὰν δὲ ὁ κατήγορος παρὼν, μὴ δείξῃ ἃ διεβεβαιωσάτο, ἢ ἀπολειφθῇ, εἰ μὲν κληρικός ἐστι, τ ἐκκλησίας ἐκβάλλεται, εἰ δὲ λαϊκὸς εἴη, δεόντως σωφρονίζεται.

ϛ Εἴ τις τ ἐπισκόπων, εἴτε πρὸ τ ἰδίας χειροτονίας, εἴτε μετὰ τ χειροτονείαν βουληθῇ τὰ ἴδια πράγματα ἢ μέρος ἐξ αὐτῶν προσαγαγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἧς τ ἱεροσύνην λαμβάνει, οὐ μόνον οὐ κωλυόμενον καὶ πάσῃ κατὰ δίκης καὶ ποινῆς τοῦ παρόντος νόμου ἐλεύθερον αὐτὸν εἶναι θεσπίζομεν, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἐπαίνου ἄξιον κρίνομεν· ἐπειδὴ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀγορασία, ἀλλὰ πρόσφορα.

ζ Πρεσβύτερος χειροτονείσθω, μὴ ἥττων τριάκοντα χρόνων ἐν παρθενίᾳ μεμαρτυρημένος, ἢ μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ ὤν, ἢ γεγονὼς, ἐ ταύτης σεμνοτάτης, ἐ τῶν ἄλλων ἀπηγορευμένων ἔργων ἠλευθερωμένος, καὶ τῇ κανονικῇ ἀδωροδοκήτῳ μαρτυρίᾳ κατησφαλισμένος.

η Διάκονος ὀφείλει χειροτονεῖσθαι, μὴ ἥττων τ εἰκοσιπέντε χρόνων ἐ αὐτὸς ἐν παρθενείᾳ μεμαρτυρημένος, ἢ μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ ὤν, ἢ γεγονὼς, καὶ ταύτης σεμνοτάτας καὶ τῶν ἄλλων ἀπηγορευμένων ἔργων ἠλευθερωμένος, καὶ τῇ κανονικῇ καὶ ἀδωροδοκήτῳ μαρτυρίᾳ κατησφαλισμένος.

θ Ὑποδιάκονος χειροτονείσθω μὴ ἥττων, τῶν εἴκοσι χρόνων, κατὰ τὰς προειρημένας διατυπώσεις ἀπαγορευόμενος δὲ τοῦ λοιποῦ, τὰς ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον χειροτονίας· ἄτοπον γὰρ μετὰ τὴν χειροτονίαν, πρὸς γαμικὰς ἔρχεσθαι συναφείας.

ι Ἀναγνώστης χειροτονείσθω, ἀφ' ὅτου οὖν χρόνου δύναται καὶ ἐπίσταται ἀναγινώσκειν.

ια Ψάλτης χειροτονείσθω ἀφ' ὅτου οὖν χρόνου καὶ αὐτὸς δύναται ψάλλειν.

ιβ Εἰ ἀναγνώστης δευτέραν γαμετὴν ἀγάγεται, ἢ πρώτην μὲν, χήραν δὲ ἢ διαζευθεῖσαν ἀνδρὸς, ἢ τοῖς νόμοις, ἢ τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἀπηγορευμένην, μηκέτι εἰς ἄλλον ἐκκλησιαστικὸν βαθμὸν προβαινέτω.

ιγ Ὥσπερ κληρικὸν οἵου δήποτε βαθμοῦ, ἐπὶ χρήμασι προβάλλεσθαι οὐκ ἀνεχόμεθα, οὕτως οὐδὲ Ξενοδόχον, ἢ Πτωχοτρόφον, ἢ Νοσοκόμον, ἢ ἄλλου οἵου δήποτε εὐαγοῦς οἴκου διοικητὴν, ἢ οἷον δήποτε ἐκκλησιαστικὸν φρόντισμα χειρίζοντα. εἰ δὲ τοῦτο γένηταί ποτε, καὶ ὁ διδοὺς καὶ ὁ λαμβάνων καὶ ὁ μεσίτης τῆς ἱεροσύνης, ἤτοι τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ οἵας δήποτε διοικήσεως, γυμνωθήσεται, τῶν δὲ δόμων ἐκδικουμένων τῷ εὐαγεῖ τόπῳ, οὗτινος τὸ τοιοῦτο πρόσωπον τ χειροτονίαν, ἢ φροντίδα ἢ διοίκησιν

ἔλαβεν. εἰ δὲ κοσμικὸς ἢ ὁ λαβὼν ἢ μεσίτης γενόμενος τὸ δοθὲν διπλοῦν ἀπαιτηθήσεται, καὶ ἀποκαταστα θήσεται τῷ εὐαγεῖ τόπῳ οὗτο τὸ τοιοῦτο πρόσωπον τὴν χειροτονίαν ἢ τὴν φροντίδα ἔλαβεν.

ιδ Εἴ τις κληρικὸς οἵου δήποτε βαθμοῦ, ἢ διοικητὴς εὐαγοῦ τόπου πρὸ τ χειροτονίας ἢ τ πιστευθείσης αὐτῷ οἵας δήποτε διοικήσεως ἢ φροντίδος, ἢ μετὰ ταῦτα βουληθῇ τι τ ἰδίων πραγμάτων προσαγαγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν ᾗ χειροτονεῖται, ἢ τῷ τόπῳ οὗτινος τὴν διοίκησιν ἢ τὴν φροντίδα ἀναδέχεται, οὐ μόνον οὐ κωλυόμενον τοῦτο γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιτρέπομεν.

ιε Θεσπίζομεν ἐὰν ἐπίσκοπος μεσιτευόντων τινῶν ἐν χρυσίου καταβολὴ χειροτονηθῇ, ἐ τὸν διδόντα ἐ τ λαμβάνοντα, καὶ τ μεσιτεύοντα τῆς ἱεροσύνης ἢ τῆς τοῦ κλήρου τιμῆς κατὰ τοῦτο ἱεροὺς κανόνας ἀποκινεῖσθαι, τὸ δὲ ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας δοθὲν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ ἐκδικείσθω ἧς ἠβουλέθη τὴν ἱεροσύνην ὠνήσασθαι, εἰ δὲ κοσμικὸς εἴη ὁ ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας τί λαβὼν, ἢ μέσος τῷ πράγματι γενόμενος, τὰ δοθέντα πράγματα ἐν διπλῷ ἀπαιτεῖσθαι αὐτὸν κελεύομεν.

ΤΙΤΛΟΣ Θ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΜΟΖΟΝΤΩΝ Ἐπισκόποις, καὶ πρεσβύτεροις, καὶ διακόνοις, καὶ ἁπλῶς πᾶσιν ἐκκλησιαστικοῖς καὶ μοναχοῖς.

α Τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ἐκ μηδενὸς νόμου ἐπιτρόπους ἢ κουράτορας οἵου δήποτε προσώπου γίνεσθαι συγχωροῦμεν.

β Τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ ὑποδιακόνους τῷ δικαίῳ ἐ μόνῳ τῆς συγγενείας εἰς ἐπιτροπὴν ἢ κουρατορίαν καλουμένους τὴν λειτουργείαν ὑποδέχεσθαι συγχωροῦμεν.

γ Ἐπίσκοπον ἢ οἰκονόμον, ἢ ἄλλον κληρικὸν οἵου δήποτε βαθμοῦ ἢ μοναχὸν, ἐκκλήπτορα ἢ ἀπαιτητὴν δημοσίων συντελειῶν ἢ μισθωτὴν τελῶν, ἢ ἀλλοτρίων κτήσεων κουράτορα καὶ οἴκου ἢ ἐντολέα δίκης, ἢ ἐγγυητὴν γίνεσθαι οὐ συγχωροῦμεν.

δ Τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις, τὰς οἰκείας καταλιμπάνειν ἐκκλησίας, καὶ εἰς ἄλλων ἐπαρχίας παραγίνεσθαι ἀπαγορευόμεν, εἰ δὲ ἀνάγκη τις ἀπαιτεῖ, μὴ ἄλλως ἢ μετὰ γραμμάτων τοῦ μακαριωτάτου αὐτῶν πατριάρχου ἢ μητροπολίτου ἢ κατὰ βασιλικὴν δηλαδὴ κέλευσιν, τοῦτο ποιείτωσαν, οὕτω μὲν τοῖγε ἵνα μὴ δὲ ἐκείνοις τοῖς ἐπισκόποις οἵ τινες ὑπὸ τὸν μακαριώτατον ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως καὶ πατριάρχην εἰσιν· εὐξείη δίχα ἐπιτροπῆς αὐτοῦ ἢ ἡμετέρας κελεύσεως κατὰ τ βασιλίδα πόλιν ἐλθεῖν· εἰ γὰρ καὶ κατὰ τ τρόπον τοῦτον ἐπίσκοπος οἷος δήποτε ἀποδημήσει, μὴ πλέον ἑνὸς ἐνιαυτοῦ τ ἰδίαν καταλιμπανέτω ἐκκλησίαν.

nistrationem accepit. Si vero laicus sit acceptor aut sequester pecuniæ, eius quod datum erit duplum repetetur, & restituetur venerabili loco, cuius talis persona designationem aut curam accepit.

14 Si quis clericus cuiuscumq; gradus, siue administrator venerabilis loci, vel ante designationem vel concreditam ipsi qualemcunq; administrationem aut curam, vel postea voluerit aliquid ex propriis facultatibus conferre in Ecclesiam in qua designatus est, aut locum cuius administrationem aut curam suscepit; non solum non prohibemus id fieri, sed etiam adhortamur.

15 Iubemus vt si Episcopus mediantibus aliquibus ad pecuniæ pensionem designatus sit, & is qui dedit, & is qui accepit, & sequester remoueantur a sacerdotio, vel a cleri honore, secundum sanctos canones. Quod autem talem ob caussam datum est, Ecclesiæ illi vendicetur, cuius sacerdotium mercari voluit. Si vero laicus sit, qui talem ob causam aliquid accepit, aut qui mediator in hoc negotio fuit, pecuniæ datæ in duplum repetitionem esse volumus.

TITVLVS IX.

DE OFFICIO EPISCOPORVM, PRESBYTERORVM, DIACONORVM, & in genere omnium ecclesiasticorum & monachorum.

1 Deo amantissimos Episcopos nulla ratione tutores aut curatores qualiscumque personæ fieri permittimus.

2 Presbyteros, & Diaconos, & Hypodiaconos solo agnationis iure ad tutelam aut curatelam vocatos liturgiam suscipere permittimus.

3 Episcopum aut OEconomum, aut alium clericum cuiuscunque gradus, aut Monachum, conductorem exactorem ve publicorum vectigalium, aut alienarum facultatum & domus curatorem, aut procuratorẽ in litem, aut sponsorem fieri non permittimus.

4 Amantissimos Deo Episcopos, proprias relinquere Ecclesias, & in aliorum Prouincias abire vetamus. Si vero necessitas aliqua id exegerit, non aliter quã cum literis beatissimi ipsorum Patriarchæ aut Metropolitæ aut principali mandato id faciant, ita quidem vt nec illis Episcopis, qui sub beatissimo Constantinopolitano Episcopo & Patriarcha sunt, liceat sine ipsius permissu aut nostro iussu in Regiam vrbem venire: nam si etiam hoc modo Episcopus qualiscumque fuerit, excesserit, non amplius vno anno Ecclesiam suam relinquat.

Episcopos vero qui in Regiam vrbem (ita vt dictum est) venerint, ex quacumque fuerint diœcesi, ante omnia abire iubemus ad beatissimum Constantinopoleos Archiepiscopum & Patriarcham, atq; ita ad nostram venire serenitatem. Quicumq; autem contra constitutionem hanc nostrã excesserint, aut supra definitũ annisphatum, tempus aliquod extra propriam Ecclesiam fecerint, primum quidem non subministrari sumptus ab OEconomis eius Ecclesiæ ipsis volumus, deinde significari ipsis per literas sacerdotum quibus parent, vt ad propriæs Ecclesias redeant, & ipsi quidem Episcopatu remoueantur, sententia & iudicio proprii Archiepiscopi. Alii vero in ipsorum locum ex præsentis legis vi & potestate creentur: eadem hac lege obtinente & in clericos cuiuscumque gradus fuerint aut ministerii.

5 Episcopos & Presbyteros prohibemus, ne a sancta communione quempiam excludant, non probata caussa propter quam Ecclesiastici canones illud fieri iubent. Si quis autem contra prædicta, a sacra communione quempiam excludat, ille quidem quoniam iniuste a communione exclusus est, solutus excommunicatione a superiore Sacerdote, communione dignus habebitur: qui vero eum excommunicare ausus fuit, omnibus modis a Sacerdote cui subest, excludetur a communione quanto tempore ipsi visum fuerit, vt quæ iniuste fecit, iuste erga se fieri patiatur. Iubemus etiã, ne Clerici sub alio territorio collocati contra voluntatem proprii Episcopi aut Metropolitæ in aliud territorium venientes, aut in Ecclesiam allegantur, aut suffragia accipiant. Namq; propter hæc non obseruata multæ Ecclesiæ confusionibus & erroribus impletæ sunt. Si quis vero deprehensus fuerit hanc constitutionem violasse (siquidem proprium territorium relinquens, in aliam tantum Ecclesiam allectus fuerit, nullum adhuc gradũ suffragiis adeptus, ad proprium Episcopum redire debebit, expulsus & Ecclesia in quam initio allectus fuerat. Si vero & suffragium aliquod accepit, hunc per triennĩ a liturgia vacare, & in reliquum pro iudicio Episcopi sui ipsius veniam expectare iubemus.

6 Quæcumq; quidem bona Episcopus habuit ante Episcopatum, ea & donare, & alienare, & de iis disponere, prout velit potest. Quæcunq; autem acquisiuit post Episcopatum, ea in Ecclesiam confert, neq; de iis disponere potest, siquidem a parentibus aut patruis aut fratribus ipsius ad ipsum deuoluta sunt.

Τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ ἀναγνώστας, καὶ ψάλτας ὡς πάντας κληρικοὺς καλεῖσθαι, πράγματα οἵῳ δήποτε τρόπῳ εἰς τὸ αὐτῶν διαπεπτωκότα δεσποτείαν ἐληλυθότα, ἔχειν ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν προσταττόμεθα καθ' ὁμοιότητα τῶν ἰδιωτικῶν πεκουλίων, καὶ δωρεῖσθαι καὶ οὕτως νόμοις καὶ ἐπ' αὐτοῖς διατίθεσθαι, καὶ ὑπὸ τὴν τῶν γονέων εἶναι ἐξουσίαν, ὥστε μήτε ὧσιν οὗτοι τούτων παῖδας ἢ τούτων μὴ ὄντων, οὗτε γονεῖς αὐτῶν, τὸ νόμιμον μέρος κομίζεσθαι.

7 Presbyteros, & Diaconos, & Lectores, & Psaltas, quos omnes clericos vocamus, bono quacumq; modo ad ipsorum dominium peruenerunt, habere ipsos in propria potestate decernimus ad similitudinem priuatorum peculiorum, eaque donare secundum leges, & de iis disponere, quamuis in parentum potestate sint, possint: ita quidem vt ipsorum libert, aut illis non extantibus, parentes illorum legitimam partem auferant.

Τὸν μέλλοντα εἰσιέναι ἐν μοναστηρίῳ, διαθέσθαι τὰ καθ' ἑαυτὸν πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ, ἐπεὶ προσκυρεῖ τῷ μοναστηρίῳ πάντα τὰ αὐτοῦ καὶ μὴ ῥητῶς φήσαντα εἰσιέναι αὐτὰ, καὶ σὺν ἐπιέσει κατ' ἀδένα τρόπον κύριον αὐτῶν.

8 Monasterium intraturus, de omnibus rebus suis ante introitũ disponat, quia Monasterio dedicatus omnia sua, tametsi id verbis non expressum fuerit, secum infert, neque amplius vlla ratione existit dominus illorum.

Θ Ὁ δὲ ἐπὶ παισὶ μοναχὸς, δύναται καὶ μετὰ τὸ μονάσαι, διελεῖν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τοῖς ἰδίοις παισὶ, φυλάττων ἑαυτῷ ἐν μέρος ὁ καὶ τῷ μοναστηρίῳ ἁρμόζει, ἐὰν ἢ ἀδιάθητος τελευτήσῃ, τότε οἱ μὲν παῖδες αὐτοῦ λήψονται τὸ ἐξ ἀδιαθέτου τοῦτ' ἔστι τὸ φαλκίδιον, καὶ τὸ λοιπὸν διδόναι τῷ μοναστηρίῳ.

9 Monachus factus, qui liberos habet, potest etiam postquam factus est, facultates suas diuidere filiis suis, reseruãs sibi vnam partem, quæ & Monasterio competit. Si vero intestatus decesserit, tunc quidem liberi eius ab intestato capient nimirum Falcidiam, & reliquum dabitur Monasterio.

Ι Ἐὰν μοναχὸς καταλείψῃ τὸ ἴδιον μοναστήριον καὶ εἰς ἄλλο ἔλθῃ εἴ τινα πράγματα ἐν τῷ καιρῷ καθ' ὃν τὸ μοναστήριον καταλέλοιπεν ἔχειν φανείη, τῷ πρώτῳ τῷ μοναστηρίῳ ἐν ᾧ ἐξάρχης εἰσῆλθε, πάντα διαφέρειν καλοῦμεν.

10 Si Monachus relicto proprio Monasterio in aliud se contulerit, si quæ bona illo tempore, quo Monasterium reliquerit, habuisse compertus fuerit, ea Monasterio, in quo initio fuit tradi iubemus.

ια Τοῖς δὲ λαβοῦσι πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις, εἰ εὑρεθῇ ἐν ὑπὲρ χρηματικῆς αἰτίας ψευδομαρτυρήσαντες, μὴ μὲν ὁρκῳ τὸ ψεῦδος βεβαιώσαντες, τὸν δὲ ἀρχιερέα ἀπὸ βαλαάμ, δεῖ τρεῖς ἐνιαυτοὺς χωρίζεσθαι τῆς ἱερατείας καὶ μοναστηρίου πάντα διδόναι, εἰδὲ καὶ ψεύδηται τὸν ὅρκον προσθέντες. ὁ καινὸν αὐτοῦ πρόσωπον ἐκψεύσηται, ἀλλ' ὅτω μὲν χρηματικῆς δίκης προκειμένης, ὑπὲρ ἐγκληματικῶν αἰτιῶν εἰ ψευδομαρτυρίαν εἴποιεν ἐγγεγραμμένοι, δῆλον ὅτι ὡς τοῖς θείοις θέλουσι κανόσι, καὶ κλῆρος ὑποκυμνῆται.

11 Religiosissimis Presbyterorum & Diaconorum, siquidem inuenti fuerint in pecuniaria caussa falsũ testimoniũ dixisse, mendaciũ tamẽ iureiurando non confirmantes, propœna sufficiet, in triennium diuino ministerio prohiberi, & in Monasterium includi: quod si mendacio iureiurando adiunxerint, canon ipsos sacerdotio priuat, idq; si proposita caussa pecuniaria fuerit, obtinebit. Si vero in criminalibus caussis falsum testimonium dixerint, manifestum est eos, vti diuinis canonibus definitũ est, omnino a clero excludi.

ιβ Ἕλληνες, καὶ Ἰουδαῖοι, καὶ αἱρετικοὶ, οὔτε στρατεύονται, οὔτε πολιτεύονται, ἀλλ' ἐσχάτως ἀτιμάζονται.

12 Gentiles, Iudæi, & Hæretici, neq; militare, neq; vllũ in republica munus obire possunt; sed extrema infamia afficiuntur.

ιγ Οἱ τῷ κλήρῳ καταλεγόμενοι, καὶ τῷ μοναχικῷ σχήματι πλανηθέντες, εἶτα τὴν οἰκείαν τάξιν λιπόντες, καὶ εἰς λαϊκὰς μεταχειρισθέντες οὔτε στρατεύονται, οὔτε πολιτεύονται, ἀλλὰ τοῖς προφερομένοις ὁμοίως ἀτιμάζονται.

13 In clerum allecti, & Monachico habitu assumpto, si postea ordinem suum deseruerint, & se in laicos reformauerint: neq; militare, neq; publicum munus obire possunt, sed simili cum prædictis contumelia afficiuntur.

ιδ Οἱ τὸν μονήρη βίον ἐπαναιρούμενοι, οὔτε ἐπιτροπεύουσιν, οὔτε δίκας ἑτέρων λέγουσιν, ἀσὶ δ' αὐσυγχωρήτως εἶεν, οἱ τὰς δίκας ἔχοντες, πλὴν ὑπὲρ τῶν ἰδίας καὶ μόνον μονῆς, καὶ τόπου σωίσης ἢ ἡγεμόνος.

14 Qui solitariam & Monasticam vitam elegerunt, neq; tutelam gerunt, neq; causas aliorum agunt, ne quidem si necessarii fuerint, neq; nisi propriam causam eamq; vnicam agere possunt, idq; consensu eius cui subsunt.

ιε Τὰ μοναστήρια καὶ αἱ ἐκκλησίαι ἐκ τῶν

15 Monasteria & Ecclesiæ ac præterea Me-

Universidad de Deusto
Biblioteca

eropoles & Episcopatus, non subiacent aut priuatæ seruituti aut publicæ: sunt enim ex omnibus selecti Deo, quemadmodum Leuitica tribus iuxta legem Mosaicam ab omni ministerio exempta erat. Si quæ vero ineuitabilis & publice conducens necessitas coegerit, quæ & hos propriæ salutis causſa ad ministerium aliquod vocet; per eius loci Episcopos, & non per laicos omnino hoc ministerium subire cogentur.

16 Quod si quis dum diuina mysteria aliaq; sacra ministerta celebrantur, sanctam intrans Ecclesiam vel Episcopis vel clericis aliisq; ministris Ecclesiæ aliquid inferat iniuriæ: iubem' ipsum tormentis subitci & in exilium mitti: si vero & ipsa diuina mysteria cultumq; turbauerit, vel celebrare prohibuerit, capite pnniatur. Idem est & in litaniis, in quibus Episcopi aut Clerici inueniuntur: nam si inturiam tantum fecerit, verberatus exilio tradatur: si vero eas concusſerit, capite plectatur.

17 Omnibus laicis interdicimus litanias facere sine sanctiſsimis Episcopis, & religiosiſsimis clericis. Qualis enim est litania, in qua Sacerdotes nõ inueniuntur, neq; consuetas preces faciunt. Sed & venerandas cruces, cũ quibus in litaniis egrediuntur non alibi quam in venerabilibus locis deponi volumus, & si quãdo neceſsitas exegerit, vt litaniæ perficiantur, tunc ſolum illas venerabiles cruces capere eos qui ſolent illas ferre, & cum Episcopo ac clericis litanias perficere iubemus.

18 Oeconomos, Xenodochos, Nosocomos, & Ptochotrophos altosq; venerabilium locorum administratores, altosq; omnes clericos iubem' de administrationibus ipsis creditis, apud proprium Episcopum cui subiacent, respondere, rationesque administrationis suæ ex animi sui ſententia conficere, prout exiguntur.

TITVLVS X.

DE IVDICIORVM ORDINE, ET IVDICIIS.

1 Decernimus vt ordine iudicia procedant & conſtituantur: namq; vt in rebus ſenſibilibus nihil ſine quantitate & qualitate creatum est; ſic neq; iudicium ſine duobus his conſiſtit; quantitati enim tribuitur ordo perſonarum: qualitas vero iuſtitiæ potentiam oſtendit. Quotieſcumq; autem iuſtitia cum ordine conuncta est, & ex utriſq; veritas definitur, merito iuſte ius redditum dicetur: ſi vero ſine ordine proceſſerit, tametſi a veritate non aberrauerit, non dicetur iuſte ius redditum.

2 Omne iudicium cõſtat ex præſidib. aſſeſſoribus, circũſtantibus & litigantibus, vel per ſe

τῶν αἰ μητροπόλεις καὶ ἐπίσκοποι, σὺν τῷ φόβῳ καὶ ἰδιωτικὴ ἀγγαρεία ἢ πρὸς δουλεία, ἢ δημοσία, ἀφαίρημα γάρ εἰσιν ἐκ παίτων ἕνεκα τοῦ θεοῦ καθάπερ ἡ λευϊτης φυλὴ καὶ τὸ Μωσαικὸν νόμον, πάσης ἀπλεῖς ἦν λειτουργίας, εἰδέ τις ἀπερισπάστου καὶ κοινωφελὴς χρεία καταπίπτῃ, καὶ τότε διὰ τὴν οἰκείαν σωτηρίαν πρὸς λειτουργίαν ἵνα καλέσαι, διὰ τῆς τοῦ τοιαύτου δουλείαν πλέσωσιν.

15 Eius τῶν θείων μυστηρίων, ἢ τῶν ἄλλων ἁγίων λειτουργιῶν ἐπιτελουμένων, ἐν ἁγία εἰσελθὼν ἐκκλησία, ἢ τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς κληρικοῖς, ἢ τοῖς ἄλλοις ὑπηρέταις τῆς ἐκκλησίας ὕβρεως τι ἐπάιρει, κελευόμεν τὸν βασάνοις τιμωρεῖσθαι καὶ εἰς ἐξορίαν πεμφθῆναι εἰδὲ καὶ αὐτὰ τὰ θεῖα μυστήρια καὶ τὰς θείας λειτουργίας ἐφέρχει, ἢ ἐπιτελοῦσαν κωλύσει, κεφαλικῶς ἡμωρεῖσθω, τότε αὐτὸς καὶ ἐπὶ τῆς λιτῆς ἐν αἷς ἐπίσκοποι ἢ κληρικοὶ ἐξέρχονται, φυλαττομένῳ, ἵνα εἰ μὲν ὕβρις τίς μόνον πάσῃ, βασάνοις καὶ ἐξορίαν ὑποδοθῇ, εἰδὲ καὶ τὸ λίτον διασκεδάσῃ κεφαλικὸν κινδύνου ὑποκείνη.

16 Πᾶσι τοῖς λαϊκοῖς ἀπειροῦμεν, λιτὰς ποιεῖν, δίχα τῶν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων καὶ τῶν αὐτῶν ὀλαβεστάτων κληρικῶν, πία γάρ εἰσι λιτὴ ἐν ᾗ ἱερεῖς οὐκ ὁρίσκονται, καὶ τὰς συνηθεῖς ἀ πλῶσιν εὐχάς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἡμῖς σωρὸς μεθ' ὧν ἐν τῇ λιτῇ ἐξέρχονται, μὴ ἀλλαχόσε πλὴν εἰ μὴ διάγκη τόπος ἀποτιθεῖς καὶ ἄποθεν χρεία καλέσῃ λιτὰς ἐπιτελεῖσθαι τότε μόνον τοὺς αὐτοὺς τιμίους σωροὺς, λαμβάνειν τοὺς εἰωθότας φέρειν αὐτοὺς, καὶ μὴ ἐπισκόπους καὶ τῶν κληρικῶν, τοὺς λιτὰς ἐπιτελεῖσθαι.

17 Τοὺς οἰκονόμους, καὶ Ξενοδόχους, καὶ Νοσοκόμους καὶ πτωχοτρόφους, καὶ τοὺς τῶν ἄλλων διαγῶν οἰκῶν διοικητὰς, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας κληρικοὺς, κελεύομεν ὑπὲρ τῶν ἐμπιστευθέντων αὐτοῖς διοικήσεων, ἀπολογεῖσθαι τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ ὑποκείνται, ὅτε κέλευσθῇ, καὶ τοὺς λογισμοὺς τῆς καρδίας διοικήσεως πληροῦσθαι καὶ ὡς πρέπει θῇ.

ΤΙΤΛΟΣ Ι.

ΠΕΡΙ ΤΑΞΕΩΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ.

α Θεσπίζομεν τὴν τάξιν τὰ κριτήρια γνωρίζεσθαι καὶ διὰ τάξεως σωίζεσθαι. ὡς πρῶτον μὲν ἐστιν ἄλλο ἐν αἰσθητοῖς καὶ ἐγκοσμίοις αὖθ ποσότητος καὶ ποιότητος, ἅτινος ἐστὶ κριτήριον ἐστιν αὖθ τούτων τῶν δύο ὀφθῶν. τῇ μὲν ποσότητι ἡ τάξις τῶν προσώπων. ἡ δὲ ποιότης τὸ ἀλλὰ ἐν δικαίᾳ ἐμφανίζεσθαι δύναται.

Ὅταν δὲ τάξις καὶ δικαιοσύνη ἡμῖν ἐν ἀμφοῖν πεφαλωθῇ ἡ ἀλήθεια. δικαίως λέγεται τὸ δίκαιον ἀποδοθῆναι. ὅταν δὲ χωρὶς τάξεως καὶ τῆς ἀληθείας ὑπάρχῃ, οὐ δικαίως τὸ δίκαιον λέγεται ἀποδοθῆναι.

β Πᾶν κριτήριον σωίζεται ἔκτε προκαθεζομένων καὶ συνκαθιζομένων, καὶ ἐκ τῶν προϊσταμένων, καὶ τῶν δικαζομένων, ἢ δι' ἑαυτῶν ἢ δι' ἐντολέων, οἷς ὁ νόμος δίδωσι τὴν ἐξουσίαν.

γ Διαφορὰ δὲ τῶν κριτηρίων δύο· τὰ μὲν γὰρ διὰ μόνων τῶν νόμων τεθεῖσι, τὰ δὲ διὰ κανόνων, ἔστι δὲ τρίτη διαφορὰ, τὰ ἐξ ἀμφοῖν, ἐκ τε τοῦ νόμου καὶ τῶν κανόνων φημὶ συνεστῶσα καὶ διορίζουσα.

δ Ἐκκλητός ἐστιν, ἔγκλησις τινος τῶν κεκριθέντων, κατά τινος κρίνοντος ὡς μὴ καλῶς κριθέντος, καὶ πᾶσι μὲν ἔκκλητος, καὶ ἔγκλησις, ἁπλῶς δὲ ἔγκλησις καὶ ἔκκλητος. διαιρεῖται γὰρ τὸ τῆς ἐγκλήσεως ὄνομα, εἰς τὰ τῶν λεγομένων ἐκκλητον, καὶ εἰς τὰ ἔχοντα ἔγκλησιν.

ε Τὸ αὐτοκρατορικὸν καὶ βασιλικὸν κριτήριον ἐκκλήτου ἐστὶ (τοῦτο δὲ ἀναψηλαφᾶται ὑπὸ ἑτέρου ἀλλ' ὑφ' ἑαυτοῦ ἀεὶ ἐπανακρίνεται, καθὰ καὶ ὁ θεόπνευστος Μωσῆς τὸ ἐπανακρίνειν τὰς κρίσεις εἰς νόμον ἔθετο.

ς Τὸ δὲ πατριάρχου κριτήριον ἐκκλήτου ἐστὶ (τοῦτο δὲ ἀναψηλαφᾶται ὑφ' ἑτέρου ὡς ἀρχὴ καὶ αὐτὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κριτηρίων, ἐξ αὐτοῦ γὰρ πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κριτήρια καὶ εἰς αὐτὸ ἀναλύει καὶ ἀναφέρει). αὐτὸ δ' ἔτι ἔκ τινος, ἔτι πρὸς ἕτερον· γίνεται γὰρ ἡ ἀρχὴ, ἐπανακρίνεται δὲ πνευματικῶς καὶ αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ.

ζ Ἡ δὲ ἐπάρχου ψῆφος, ἐκκλήτου ἐστὶ (τοῦτο δὲ, πλὴν τοῦ μόνου δὲ βασιλέως.

η Ἡ δὲ κοιαίσωρος ψῆφος, ἐκκλήτου ἐστὶ (τοῦτο δὲ αὐτὴ τοῦ δὲ βασιλέως μόνου σκοπεῖται· εἰ γὰρ καὶ τῇ τάξει πρότερον τὸ δὲ ἐπάρχου κριτήριον, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον τὰ ἐκ μείζους ἀρχῆς προερχόμενα, τάξει μὲν ἀλλήλων προέχειν, μὴ δεῖσθαι δὲ ἕτερον ἑτέρου πρὸς διόρθωσιν.

θ Τὰ γὰρ ἀρχοντικὰ κριτήρια ἐκκλήτου ἐστὶ καὶ ἀναψηλαφᾶται τοῦ τε δὲ βασιλέως τοῦ τε δὲ πατριάρχου, ἀλλὰ καὶ τοῦ δὲ ἐπάρχου καὶ δὲ κοιαίσωρος· ὅσον γὰρ πόρρω ἀφίστανται τῆς ἀρχῆς τοσοῦτον πλείονος ἐστὶ βοηθείας, καὶ πλόνων τῆς διορθωμάτων καὶ ἀναψηλαφώντων δέονται.

ι Θεσπίζομεν οὖν τοὺς φανερωτάτους ἡμῶν πατρικίους, καὶ δὴ καὶ τοὺς μεγαλοπρεπεῖς πατρωνους καὶ ἀγελίους, διεντολέως τοὺς χρηματικὰς ἀγωνίζεσθαι δίκας, ἀλλ' οὐχὶ τοὺς ἐγκληματικὰς, εἴτε κατ' αὐτῶν, παρ' ἑτέρων ἄγονται, εἴτε καὶ καθ' ἑτέρων αὐτοὶ κινεῖν βάλονται, καὶ δὴ τοῦτο ἐν αὐτοῖς ἀφορίζομεν, τὸ μήτε συγκαθῆσθαι τοῖς δικάζουσιν ἀρχουσιν, μήτε καὶ αὐτοὺς ἐξετάζεσθαι δίκη. ἀλλὰ μηδὲ παρεσεσθαι πάλιν ἐκάλεσε γὰρ τὸ πρᾶγμα ἐστὶν ἐπισφαλὲς, διὰ μὲν γὰρ ἑτέρα, τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα εὐσβεῖται, διὰ δὲ ἑτέρου, τὸ δικαστήριον εἰς ἀχρημοσύνην αὖ ἰσότητος πεῖσται, δὲ μὲν τῶν δικαζομένων παρεστῶτος, δὲ δὲ, τῇ τῶν κριτῶν

vel per procuratores quibus facultas iure tributa est.

3 Iudiciorum differentiæ duæ sunt: quoddam enim solis legibus regitur, quoddam canonibus: est & tertium genus quod ex utrisq; & legibus & canonibus constituitur.

4 Appellatio est prouocatio alius de quo iudicium latum est cõtra aliquem iudicum, tanquam non bene iudicauerit. Et omnis quidem appellatio est prouocatio, non omnis vero prouocatio est appellatio. diuiditur enim prouocationis vocabulum & in illã quæ dicitur appellatio, & in magistratũ habẽtem prouocationẽ.

5 Imperialis & principalis sententia appellationi non subiacet, neq; ab alto retractatur nisi a seipso: quemadmodum & sacer Moses, retractandi iudicia potestatem ad legem retulit. *l.1 §.1.ff.a quib. app. non licet.*

6 Patriarchæ sententia appellationi non subiacet, neq; retractatur ab alio, vtpote Ecclesiastici iuditti princeps: ex ipsa enim omnia Ecclesiastica iudicia, & in ipsam resoluuntur & reuertuntur: ipsa vero neq; ab aliquo, neq; ad aliquem refertur, retractatur vero spiritualiter ipsa a seipsa.

7 A Prafecti Pratorio sententia non appellatur, nisi ad solum Principem. *l.vn.ff.de off. pref.prat. &*

8 Quæstoris sententia appellationi nõ subiacet. sed & ipsa a solo Imperatore examinatur: tametsi enim ordine prior Præfecti sententia, nihil tamen absurdi fuerit, ea quæ ab uno principio proficiſcuntur, ordine quidem alterum ab altero procedi, non indigere autem alterum alterius correctione. *l.8 C. de epiſc. audientia.*

9 Præsidales sententiæ appellationi subiacent, retractantur q, & a Principe, & a Patriarcha, sed & a Præfecto & Quæstore: quanto enim longius absunt a Principe, tanto maiore auxilio & plurium correctione retractioneq; indigent.

10 Decernimus & clariſsimos noſtros Patricios, & magnificos Protospatharios, per procuratorẽ pecuniarias quidem causſas agere poſſe, non autem criminales, siue ipſi aliis siue alii ipſis controuerſiam mouere velint. Atq; illud etiam definimus, non ſolum ne cum iudicantibus Præſidibus ſedere ipſis liceat, quãdo ipſorũ causſa examinatur, ſed ne quidẽ eſſe arc: vtriq; enim periculoſa res eſt, ab altera quidem parte ſublimitas dignitatis contumelia afficitur, ab altera autem parte iudicium parum decora inæqualitate contaminabitur: vel aſtante illo cuius causſa agitur, vel in conſeſſu iudicum ſe-

dente, vt potior esse videatur. Post magnificentissimos autem Protospatharios, licentia sit omnibus vel per se ipsos, vel per procuratores causſam suam agere.

11 Neminem in Ecclesiastico aliquo gradu constitutum, vel Episcopum, vel Presbyterum, vel Diaconum, vel quemuis alium ex catalogo sacerdotali volentem vel inuitum, secularibus iudiciis sisti sustinemus. Si enim quis aliquem Ecclesiasticorum inuitum ad seculare iudicũ trahat, a nostra serenitate competentem sustinebit coercitionem. Si vero aliquis Sacerdotũ seculari iudicio se stiterit, aut etiam prior ipse sententiam illic latam Ecclesiastico auditorio prætulerit; tametsi sibi ius inde reddi putet, a sacris canonibus condemnatur: vbi enim dignus esset consequi quæ desiderat, qui ab initio controuersiæ a diuinis decretis contumelia dignus iudicatus sit.

12 Amantißimos Deo Episcopos, nemo Præsidum cogat ad iudicium venire, vt testimoniũ dicant: sed index mittat ad ipsos aliquos ex personis, qui in ipsius ministerio sunt, vt prout Sacerdotes decet, coram Deo dicant quæ nouerunt.

13 Amantißimos Deo Episcopos in nulla pecuniaria causſa ad ciuilem Præsidem, aut militarem inuitos venire Principali iußione concedimus. Sed Præsidem qui id vel scripto vel sine scripto mandare ausus fuerit post cinguli aut dignitatis vtique priuationem viginti auri libris mulctari iubemus, darique eas Ecclesiæ, cuius Episcopus ad ipsum venire coactus fuit.

14 Accusationem sacerdotis nemo laicorum præsidum instituat, nisi maiestatis crimen accusatio contineat.

TITVLVS XI.
DE CONTRAHENDIS ET DIRIMENDIS SPONSALIBVS, deque pupillis sponsalia contrahentibus, ac deinde pœnitentibus.

1 Sponsalia Christianorũ cõtrahuntur ab iis, qui primæ sunt ætatis, post annũ septimũ, & deinceps: tam contrahentium voluntate, quam parentum & propinquorum consensu: siquidem legitime contraxerint, nec sint ex earum personarum numero, quæ prohibitæ sunt: hoc est, contrahuntur per arras, siue per* hypobola, siue per scripturas.

* id est, incrementa dotis, ante nuptias promissa.

Σπουδήρια, τὸ πλέον ἔχειν ἐνδακτυλίῳ, καὶ ἡ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου Προτοπαθαρίου, ἁπασιν ἄδεια ἔστω βουλομένοις καὶ δι' ἑαυτῶν δικάζεσθαι, καὶ ἐντολέας παραλαμβάνειν.

ια Οὐδένα τῶν ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν, ἢ ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ἁπλῶς τινὰ ἐκ καταλόγου ἱερατικοῦ, ἄκοντα ἢ ἑκόντα κοσμικοῖς κριτηρίοις παρέλκεσθαι οἰκέσθω, εἰ γὰρ ἄκοντά τις ἄγοι τινὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπὶ κοσμικὸν κριτήριον, ὑφ' ἧς ἡμετέρας γαληνότητος, τῷ παρόντι ὑποπεσεῖται πάθοσιν, εἰδὲ ἑκὼν ὁ ἱερατικὸς τῷ κοσμικῷ κριτηρίῳ ὑφήσῃ, ἢ καὶ πρῶτος τῶν ἐκεῖθεν κρίσιν ἐκκλησιαστικοῦ ἀκροατηρίου προτιμήσῃ τε, ἄντως καὶ ἐκεῖθεν νομίσῃ τὸ δίκαιον λαβεῖν, ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων καθαιρεθήσεται· πολὺ γὰρ ἄξιος τυγχάνειν ὧν ζητεῖ, ὁ τῷ δεχθῆναι τοῦ ἀγῶνος ἀπὸ τῶν ἱερῶν θεσμῶν παραβαλόμενος ὕβρεως.

ιβ Τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους, ὑπὲρ τῶν ἀρχόντων ἀναγκάζειν εἰς δικαστήριον φέρεσθαι, ἄνευ μαρτυρίας, ἀλλ' ὁ δικασὴς πεμπέτω πρὸς αὐτοὺς τινας ἐκ τῶν προσώπων τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῷ, ἵνα τὸ πέπον ἱερεῦσιν ἐνώπιον θεοῦ εἴπωσιν ἀγνοοῦσιν.

ιγ Τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ὑπὲρ ἀδημίας χρηματικῆς αἰτίας πρὸς ἄρχοντα πολιτικὸν ἢ στρατιωτικὸν ἄκοντα φορτίζεσθαι ἢ παρέλκεσθαι διὰ βασιλικῆς κελεύσεως συγχωρεῖται· ἀλλὰ τὸν ἄρχοντα τὸν εἴτε ἐγγράφως εἴτε ἀγράφως ἔτι πρότερον ἐλπίσαι τολμήσαντα μετὰ τιμωρίας ἧτοι ἀξιώματος τὴν ἀφαίρεσιν εἴκοσι χρυσίου λίτρων πενταὶ καταβάλλειν κελεύομεν τῇ ἐκκλησίᾳ ἧς ὁ ἐπίσκοπος, ἀχθῆναι ἢ φορτιωθῆναι προστάξῃ.

ιδ Κατηγορίαν ἱερέως μὴ δεῖν ἐν τῷ λαϊκῷ κατηγορῶν ἀρχόντων δέδεμίαν δικάζειν πλὴν εἰ καθοσιώσεως ἔγκλημα ἢ κατηγορία προέχει.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΑ.
ΠΕΡΙ ΣΤΕΦΑΝΩΣΕΩΣ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ, καὶ λύσεως αὐτῆς, καὶ περὶ ὀρφανῶν μνηστευομένων, καὶ μεταμελουμένων.

α Σύνηθες μνηστεία Χριστιανῶν ἐπὶ τοῖς ἐν πρώτῃ ἡλικίᾳ ἀπὸ ἐπταετοῦς χρόνου, καὶ εἰς τὰ ἑξῆς, ἐκτὸς τῶν μνηστευομένων ὀρφανικῶν, καὶ τῆς ἐκ γονέων καὶ συγγενῶν αὐτῶν συναινέσεως, ἐὰν οἱ συναλλάσσοντες νομίμως συναλλάσσωσι, καὶ μὴ ὦσιν ἐκ τῶν κεκωλυμένων, τουτέστι δι' ἀρραβώνων, ἤγουν ὑποβόλων, ἢ διὰ ἐγγράφων.

β Εἰ

β Εἰ δὲ δόξῃ τὸν διδόντα τὸν ἀρραβῶνα μεταμέλειαν, καὶ μὴ συναλλάξαι, ἀποτεινέτω αὐτὸν τὸν ἀρραβῶνα.

γ Εἰ δὲ τὸ μέρος τῆς κόρης θελήσῃ μεταμέλειαν, καὶ μὴ συναλλάξαι, παρεχέτω ἀπλῶν τὸ ἀρραβῶνα, τουτέστιν αὐτὸν τὸ ἀρραβῶνα, καὶ ἄλλο τοσοῦτον.

δ Εἰ δὲ ἐγγραφῶς τι χρήσῃ τις, καὶ δόξει μεταμέλειαν, καὶ τὸ ἐγγραφον αὐτοῦ ἀπολεσθήσεται τῇ κόρῃ.

ε Εἰ δὲ τὸ μέρος τῆς κόρης χωρὶς αἰτίας νόμῳ γνωριζομένης δοκιμάζει μεταμέλειαν, τὸ αὐτὸ μέτρον, ὅπερ ἐγγράφως σκέπει ὁμολόγησε, παρεχέτω τῷ μὴ θελήσαντι, μὴ ἐκ παραιτήσεως ὁμολογίας, ἐκ ἀπαλλαττέτω.

ς Εἰ δέ τις ὁρμάσῃ τὴν κόρην, ἴσως μισῶν, ἢ τρόπον τινὰ οἱονδήποτε, ὥστε τρίβειν τὴν γάμον, ἕως δύο ἐτῶν ὑποκείσθω τὴν κόρην ἐνδέχεσθαι αὐτὸν, καὶ μὴ ἔτι ἵνα μαρτυρήσῃ αὐτῷ τὸ μέρος τῆς κόρης, πιέσῃ τὸ γάμον. ἐὰν μὲν καταδέξεται· ἐπείτοιγε ἄδολον ἔχῃ τὴν κόρην ζωγρῆσαι ᾧ τινι βάλῃ), ἐγκρατὴς ἔσται ἐκ ἃ περ ἔλαβεν ἐκ μνηστείου θέντος αὐτῇ.

ζ Εἰ δὲ εἰσὶ παῖδες μὴ ἔχοντες γονεῖς, εἴτε παππικὸν ἐλαττον, εἴτε κηδεμόνιον, καὶ ἐξ ὑποβολῆς ἐνῶν ἐπίσης μνηστείαν, καὶ ὕστερον μετανοήσαν, ἕως ἐτῶν πεντεκαιδεκάτου χρόνου ἄδειαν ἔχειν ἀναλύσαι τὸ συναλλαγμα ἀζημίως, ὡς ὀρφανῶν αὐτῶν ὄντων, καὶ μὴ γνωσκόντων τὰ συμφέροντα αὐτοῖς. εἰ δὲ εἰς ἡλικίαν ἐλθωσιν, ὡς φρονησιν ἔχοντες, εἴ τι ποιήσωσιν, οὐκ ἔχουσιν ἄδειαν ἐξ λοιπὸν διαφερέσθαι.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΒ.
ΠΕΡΙ ΓΑΜΩΝ ἘΠΙΤΕΤΡΑΜΜΕΝΩΝ καὶ κεκωλυμένων, πρώτου καὶ δευτέρου, ἐγγεγράφου καὶ ἀγεγράφου.

α Συνίστανται νόμοι Χριστιανῶν ἔτι ἐγγεγράφως, εἴτε ἀγεγράφως, μεταξὺ ἀνδρὸς ἐ γυναικὸς, ἐ εἶναι τὴν ἡλικίαν πρὸς συνάφειαν ἥρμοσμένων, ἐ μὴ αἱ ἄνδρες, ἀπὸ πεντεκαιδεκαετοῦς χρόνου τὴν γυναῖκες, ἀπὸ τρισκαιδεκαετοῦς χρόνου, ἀμφοτέρων θελόντων, ἐ τῆς τῶν γονέων συναινέσεως προηγουμένης.

β Κεκώλυται δὲ, ὅσοι ἐκ τοῦ ἁγίου ἐ σωτηριώδους βαπτίσματος ἀλλήλοις προσηνώθησαν· τουτέστιν, ἀνάδοχος ἐκ τῆς τοιαύτης θυγατρὸς, καὶ τῆς τοιαύτης μητρός. ὡσαύτως ἡ καὶ ὁ αὐτοῦ υἱὸς, ἐκ τῆς τοιαύτης μητρός. καὶ ὅσοι ἐξ αἵματος * συγγενεῖς ἀλλήλοις γεγένηνται, τουτέστι γονεῖς πρὸς τέκνα, ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφὰς, καὶ τὰ τούτων τέκνα, εἰ λεγόμενοι ἐξάδελ-

* al. συγγένειας

2 *Quod si visum fuerit ei, qui arram dedit, diuertere, nec perficere contractum: arram ipse amittat.*

3 *Sin puellæ pars diuertere, nec contrahere voluerit: arram duplam præstet, hoc est, arram ipsam, & alterum tantum.*

4 *Quod si quis interueniente scriptura rem peregerit, & diuertere visum fuerit: secundum id, quod scriptura cõtinetur, puellæ satisfaciet.*

5 *At si puellæ pars absq; causſa lege cognita diuertendum statuit, eandem summam, cuius ille nomine per scripturã cauit, sponso præstet, vnà cum cautione ab ipso exposita, & a contractu discedat.*

6 *Si quis autem puellam petierit, & fortasſis ex odio, vel alio quocunq; modo nuptias exsequi supersederit: ad biennium puella tenetur, hominem vt exspectet, quo decurso, testatione puellæ pars interponat, vt nuptias exsequatur. ac siquidem paruerit, recte est: sin autem, puellæ facultas esto nubendi cui volet, ea quoq; retinenti, quæ a sponso consequuta fuit.*

7 *Quod si pueri sunt, parentibus orbati, siue masculus, siue puella, & hortatu ac suggestione quorumdam sponsalia contraxerunt, quorum postea pœnituit: ad decimumquintum annum vsq; licentiam habeãt citra pœnam rescindendi contractum, vt qui pupilli sint, nec quid ipsis expediat, intelligant. Ad pubertatem vero si peruenerint, & aliquid peregerint: tamquam intelligentia prædit, nullam ex eo tempore diuertendi facultatem habeant.*

TITVLVS XII.
DE NVPTIIS CONCESSIS ET PROHIBITIS, PRIMIS AC SEcundis, interueniente scriptura, vel non interueniente contractis.

1 Nvptiæ Christianorum vel interueniente scriptura, vel citra scripturam contrahuntur inter virum & mulierem, ita vt ætas apta sit ad copulationem; viri quidem, ab anno quintodecimo; mulieris autem, ab anno decimotertio: vtrisque volentibus, & parentum consensu præcedente.

2 *Contrahere prohibiti sunt, quotquot ex sacro & salutari baptismate sibi inuicem coniuncti sunt: hoc est, susceptor arcetur ab eius modi filia, & ipsius matre. Similiter & filius, ipsius, ab eiusmodi matre. Tum quotquot ratione sanguinis esse inter se propinqui adgnoscuntur. hoc est, parentes cũ liberis, fratres cũ sororibus, & horum liberi, qui fratrum liberi*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicuntur, & qui ex his dumtaxat gignuntur liberi. Tum quotquot ex adfinitate cognati adgnoscuntur. Vitricus cum priuigna, socer cum nuru, priuignus cum nouerca, frater cum fratria, id est, uxore fratris. Similiter pater & filius cum matre ac filia, duo fratres cum duabus sororibus. Præterea qui per unum susceptorem ex sancto baptismate renati sunt fratres spirituales, hoc est, masculus & puella. In omnibus hisce modis nec sponsalia contrahantur.

3 Interueniente scriptura nuptiæ contrahuntur, per compræhensum scripto dotale instrumentum, factum sub tribus fide dignis testibus, secundum ea, quæ recens a nobis pie sanciuntur: ita vt in eo maritus de accepta dote integra caueat, deque certa & omnis imminutionis experte dotis custodia siue conseruatione; vnà cum ea summa, quæ forte illi dotis augendæ nomine ab ipso data est: adscribendo denique in hoc instrumento, quod ab eo exponitur, liberorum non exstantium casu.

φοι, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν πεπέρμοι παῖδες καὶ μόνον. καὶ ὅσοι ἐξ ὑπογαμίας γνωρίζονται συγγενεῖς, πατρωὶς εἰς πατρόγονα, πενθερὸς πρὸς νύμφην, πατρογον εἰς μητρυιὰν, ἀδελφὸς πρὸς νύμφην, ἤγουν γυναῖκα ἀδελφοῦ. ὁμοίως πατὴρ καὶ υἱὸς πρὸς μητέρα καὶ θυγατέρα, δύο ἀδελφοὶ εἰς δύο ἀδελφάς. ἔτι δὲ καὶ ὅσοι ἐξ ἑνὸς ἀναδόχου λαβόντες τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀλλήλοις ἐμνήσθησαν ἀδελφοὶ πνευματικοὶ, τοῦτέστι πολιάκαρον καὶ κοράσιον. ὅπερ τούτοις πᾶσι *πρόποις μηδὲ μνηστεία γινέσθω. *al. τόποις

SCHOLIVM.

Casus non exstantium liberorum, est pars quarta dotalis hypoboli, siue dotis auctæ. Exempli caussa. Dos mulieris viginti librarum sunto. Promissum muliери a marito hypobolum vel incrementum dotis, libræ decem. Vtraque permista fiunt libræ triginta. Harum triginta librarum pars quarta sunt libræ septem semis. Igitur a marito præter hypobolum, hæ quoq; libræ VIIS exiguntur.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Τὸ ἐξ ἀπαιδίας κάλπον, πάντων μέρος τῆ προικώου ὑποβόλου ἐστίν. ὡς ἂν ὑποθέσει λέγωμεν. ἔστω ἡ προῖξ τῆς γυναικὸς, λίτραι κ. τὸ δὲ ὑποβλητὸν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς τῆ γυναικὶ ὑποβόλιον, λίτραι ι. ἀμφότερα μιγνύμενα γίνονται λίτραι λ. τὸ πάντων ἥμισυ ἑβδομήκοντα γίνονται λίτραι ἑπτὰ ἥμισυ. ἀπαιτεῖται ὁ ἀνὴρ ἔξωθεν τὸ ὑποβόλιον & πάντας τοὺς ἑπτὰ ἥμισυ λίτρας.

Quo fiet, vt inter eos instrumenta tria conficiantur. duo quidem pro dotis syngraphis, tenoris eiusdem: tertium vero, quod vxori a marito exponitur. Nec stipulato promittetur aut conscribetur a marito donatio propter nuptias, quæ dotis ad ipsum allatæ summam æquet.

4 Quod si fato mulier absque liberis ante maritum defuncta fuerit, quartam ille dumtaxat partem totius (vt dictum est) ab se cautæ dotis lucri sui nomine retinet, ac reliquam eiusmodi dotis partem quartam cum semisse vel ex suprema voluntate mulieris heredibus restituat, vel alis eius heredibus, qui ad successionem ab intestato vocantur, reddat.

5 Sin maritus ante coniugem suam sine liberis decesserit, consimiliter illa præter integram cautæ sibi dotis restitutionem, etiam partem quartam dotis ipsius ex relictis a marito suo omnis generis rebus siue bonis nomi-

Τριῶν δηλονότι συμβολαίων μεταξὺ αὐτῶν προεχομένων· δύο μὲν, αὐτὶ συγγράφων τῆς προικὸς ἰσοδυναμόντων· τοῦ δ' ἑτέρου δοθέντος τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γυναῖκα σκηπτομένου. καὶ μὴ ἐπερωτᾶσθαι ἢ καταγράφεσθαι παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἰσομέτρου τῆς ἐπαγομένης αὐτῷ προικὸς προγαμιαίαν δωρεάν.

δ Καὶ ἐὰν δέησει τὴν γυναῖκα παῖδων αὐτῷ πρὸ τοῦ ἀνδρὸς τελευτῆσαι, τετάρτην μοῖραν καὶ μόνον ἐκ πάσης (ὡς εἴρηται) ὁμολογηθείσης παρ' αὐτοῦ προικὸς εἰς ἴδιον κέρδος ἐγκρατῆ αὐτὸν, καὶ τὸ ὑπόλοιπον ἡμιστέταρτον μέρος τῆς τοιαύτης προικὸς ἢ εἰς οὖν ἐκ τελευτῆς αὐτῆς βουλήσεως κληρονόμους ἀποκαθίσεσθαι, ἢ εἰς οὖν ἐξ ἀδιαθέτου καλουμένους αὐτῆ κληρονόμους ἀποδίδοσθαι.

ε Εἰ δὲ ὁ ἀνὴρ πρὸ τῆς ἰδίας γυναικὸς παίδων ἐκτὸς ἀποβιώσει, ὁμοίως πρὸς τῆ ἐντολῆ ἀποκατάστασει τῆς ὁμολογηθείσης αὐτῆ προικὸς, καὶ τέταρτον μέρος τῆς τοιαύτης προικὸς ἐκ τῶν ἐγκαταλειφθέντων τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς παντοίων

παντοίων πραγμάτων ἐπ' ὀνόματι κάστου εἰς κέρδος εἰκεῖον λαμβάνειν αὐτὴν, καὶ τὴν *al. αὐτὸ πρεσβυτέραν * αὐδρῶαν ἅπασαν ὑπαρξιν ἢ εἰς οὖν ἐκ τελευτῆς αὐτὸ βουλήσεως, ἢ εἰς οὖν ἐξ ἀδιαθέτου αὐτὸ κληρονόμους περιέρχεσθαι.

ς Εἰ δὲ παίδων ὑπόντων ὁ ἀνὴρ πρὸ τῆς οἰκείας γαμετῆς τελευτήσει, τὴν γυναῖκα, ἤγουν τὴν τῶν αὐτῶν τέκνων μητέρα, ἐγκάτοχον τῆς τε προικὸς αὐτῆς, καὶ αὐδρώας ἁπάσης ὑπάρξεως εἶναι, καὶ αὐτὴν τὴν πᾶσαν τοῦ οἴκου ποιεῖσθαι φροντίδα τε καὶ διοίκησιν, προδήλως δημοσίαν ἀναγραφὴν ποιουμένης αὐτῆς, ἥτοι ἐμβέντων πάσης τῆς καταλιμπανομένης ὑπὸ τοῦ αὐδρὸς αὐτῆς περιουσίας ὑπάρξεώς τε καὶ περιουσίας, συγκειμένων ἐν τῆ τοιαύτη ἀναγραφῆ καὶ τῶν προικιμαίων αὐτῆς πραγμάτων, καὶ ἃ ὕπεισιν αὐτῆ καὶ ἐν ἐξωπροικοις, ὀφειλούσης αὐτῆς τὰ ἐξώπροικα δεῖξαι δι' ἐνεργῶν συστάσεων, ὡς παῖδα εἰσήγαγεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ αὐδρὸς αὐτῆς, καὶ φαίνονται μετὰ τὴν αὐτὸ τελευτὴν, μὴ δυναμένων τῶν αὐτῆς τέκνων αὐτηκαθίσεσθαι αὐτῆ, ἢ ὀφειλητὴν παρ' αὐτῆς πατρῶαν ὑπόστασιν. πενθαντίον μᾶλλον καὶ πᾶσαν τιμὴν, καὶ ὑπακοὴν, κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐντολὴν, προσαγόντων αὐτῆ ὡς μητρὶ· προδήλως ὀφειλούσης αὐτῆς, καθὼς πρέπει γονεῦσι, τὰ τέκνα, ἐκπαιδεύειν τε, καὶ γαμοσολεῖν, & προῖκα ἐπιδιδόναι, καθὼς αὐ βουληθείη.

ne casus non exstantium liberorum pro lucro suo capiet: & omne, quodcumque superest, patrimonium eius, vel ad heredes ex suprema ipsius voluntate, vel ad eos, qui ab intestato ei succedunt, perueniet.

6 Quod si liberis exstantibus, ante coniugem suam maritus decesserit: vxor, id est, eorumdem liberorum mater, in potestate sua tam dotem ipsam, quam vniuersum mariti patrimonium retineat, & vniuersam domus ipsa curam & administrationem gerat, vbi palam descriptionem publicam fecerit, hoc est, inuentarium totius, quod a marito suo relinquitur, patrimonii; & omnis generis facultatum, adiectis eidem descriptioni vel inuentario cunctis etiam bonis suis dotalibus, & iis, quæ in rebus extra dotem constitutis habet: quæ quidem extradotalia demonstrare per efficaces probationes debet, ea se scilicet in viri sui domum adtulisse, iamque post mortem illius exstare; non habentibus eius liberis, in quo resistant, vel paternam ab ea substantiam reposcant: sed potius e contrario nullum non honorem & obedientiam, iuxta Dei præceptum, ei tamquam matri deferentibus: quum interim haud dubie debeat ipsa, veluti parentes decet, educare liberos, & collocare nuptum, & dotem constituere, prout ipsa voluerit.

ζ Εἰ δὲ συμβῆ αὐτὴν εἰς ἕτερον πρελθεῖν σωοικέσιον, ἀδεαν ἔχειν τὰ τέκνα αὐτῆς παρεσῶ αὐτὴν, καὶ πάντα τὰ πατρῶα αὐτῶν πράγματα ἀνελλιπῶς νομίζεσθαι, τὴν εἰσενεχθεῖσαν παρ' αὐτῆς τῷ πατρὶ αὐτῶν προῖκα καὶ μόνον, σὺν τῆ δοθησομένη παρ' αὐτὸ ἐν ἐπωνῆσθ τῆς προικὸς αὐτῆς δωρεᾶ, παρέχοντας αὐτῆ.

7 Iam si contigerit ad aliud eam matrimonium transire, facultatem liberi eius habeant, eam dimittendi, & omnia paterna bona sua, nullis deficientibus, recipiendi: modo solam dotem ab ipsa patri eorum allatam, vnà cum donatione, quam in eam dotis augendæ caussa contulit, matri præstent.

η Εἰ δὲ παίδων ὑπόντων ἡ γυνὴ πρὸ τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς τελευτήσει, τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἤγουν τὸν πατέρα τῶν τέκνων αὐτῶν, ἐγκάτοχον τῆς τε προικὸς αὐτῆς, καὶ τῆς ἐν ἐξωπροικοις πάσης αὐτῆς ὑπάρξεως εἶναι, ὡς ὑπεξουσίων αὐτῶν τυγχανόντων, καὶ αὐτὸν τὴν πᾶσαν τοῦ οἴκου ποιεῖσθαι φροντίδα τε καὶ διοίκησιν, μὴ δυναμένων τῶν τέκνων αὐτοῦ αὐτηκαθίσεσθαι αὐτοῦ, ἢ ὀφειλητὴν παρ' αὐτοῦ μητρῶαν ὑπόστασιν· πενθαντίον μᾶλλον καὶ πᾶσαν τιμὴν, καὶ ὑπακοὴν, καθὼς ἁρμόζει

8 Si vero liberis exstantibus, ante maritum suum mulier decesserit: maritus eius, hoc est, ipsorum liberorum pater, tam dotem, quam omnia bona in rebus extra dotem positis constituta, sua in potestate retinebit, quum & illi patris adhuc in potestate sint: qui curam domus, & administrationem vniuersam geret, nullam liberis facultatem habentibus aduersandi patri, vel maternam ab eo substantiam reposcendi: sed e contrario potius omnem honorem & obedientiam, sicuti parentibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

conuenit, ei tam verbis, quam ipsa re deferentibus, secundum id, quod perscriptum legimus: Tam facto, quam verbis honora patrem tuum, matremq; tuam: vt ab eis votum super te veniat. Quippe votum patris liberorum familias suscit, & exsecratio matris fundamenta earum radicitus euertit. Nam eorum procreati sunt opera, & quid eis reddent eiusmodi, quale consequuti sunt ab ipsis? Hæc enim & Paulus apostolus confirmans, dixit: Vos liberi parentibus vestris obedite. Nam hoc fieri par & æquum est. Vos parentes ne prouocate liberos vestros ad iram, sed eos in doctrina & *lege Domini educate.

*al. monitis

9 Quod si vsuenerit, vt hic etiam ad alterum matrimonium progrediatur, liberis adhuc impuberibus: materna illorum bona citra decrementum & imminutionem ab eo custodiantur.

10 Sin ætatem legitimam adtigerunt, citra deliberationem ipsis ea bona, siquidem ita voluerint, exhibeantur.

11 Quod si coniugum alteruter, siue maritus, siue vxor, absq; secundo matrimonio suis a liberis secedere voluerit, iis necdum adultis: nullam id agendi licentiam habeat, sed eorum curam & administrationem suscipiat, quemadmodum apostolus ille dixit: Vidua, quæ liberos aut nepotes habet, primum discat in propriam domum pietatem exercere. Nam id acceptum est coram Deo.

12 Si vero liberi plenam & perfectam ad ætatem peruenerunt, & ad tractanda vitæ negotia se contulerunt, iamq; suæ administrationi obeundæ sufficiunt, & parentum alteruter ab eis secedere voluerit: eiusmodi persona licentiam habeat, vt præter rerum suarum retentionem, etiam vnius ex liberis portionem, pro numero liberorum, accipiat.

13 Si vero quis ob artam rerum suarum conditionem, vel humilitatem, cum existimatione quadam, & interueniente scriptura, nuptias exsequi nequeat: etiam citra scripturam matrimonium cõtrahitur sine dolo malo, contrahentium personarum & parentum earum cõsensu: siue hoc in ecclesia per benedictionem, siue coram quinque amicis notum fiat. Sed & quilibet mulierem liberam in domum suam deducens, & administrationem ei familiæ suæ committens, & in carnales cum ea complexus veniens, citra scripturam matrimonium cum ea contrahit.

14 Quod si nullis ex ea liberis susceptis, eã

γονεῦσι, πρεσυγαγόντων αὐτῷ, κατὰ τὸ γεγραμμένον. Ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα ἐπέλθῃ σοι εὐχὴ παρ' αὐτῶν. Εὐχὴ γὰρ πατρὸς σκελίζει οἴκους τέκνων, κατάρα δὲ μητρὸς σκελοῖ τὰ θεμέλια. δι' αὐτῶν γὰρ ἐχυνήθησαν, καὶ τί αὐτοπεδώσουσιν αὐτοῖς, καθὼς αὐτοὶ ἐκείνοις; Ταῦτα γὰρ καὶ Παῦλος ὁ ἀπόστολος βεβαιῶν, ἔφη· Τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν. τοῦτο γάρ ἐστι δίκαιον. οἱ γονεῖς μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ *νόμῳ κυρίου.

*al. νουθεσίᾳ

θ Εἰ δὲ συμβῇ *καὶ τοῦτον εἰς ἕτερον πελθεῖν σωοικέσιον, τῶν τέκνων αὐτοῦ ἀνηλίκων ὄντων αὐτοῦ εἰς τυγχανόντων, ἀμείωτα παρ' αὐτοῦ τὰ μητρῶα ἕτερον ἐλφυλάττεσθαι πράγματα.

*al. συμβῇ

ι Εἰ δὲ ἐνόμισε ἡλικίας τῶν τέκνων ἅπτεσθαι, ἐθέλουσιν, διαιρεῖσθω τὰ γιαῦτα αὐτῶν πράγματα παρέχεσθαι αὐτοῖς.

ια Εἰ δὲ θελήσῃ ἐκ τοῦ ἀνδρογύνου εἴτε ὁ ἀνὴρ, εἴτε ἡ γυνὴ, χωρὶς δευτερογαμίας ἐκ τῶν ἰδίων τέκνων ἀναναχωρῆσαι, ἀνηλίκων αὐτῶν τυγχανόντων, μὴ ἔχειν αὐτὸν ἄδειαν ἕτερα πρᾶξαι, ἀλλὰ τῶν γόνων πιστεύσαι φροντίδα τε καὶ διοίκησιν, καθὼς εἶπεν ὁ ἀπόστολος· ἐπὶ χήρας ἔχουσι τέκνα ἢ ἔγγονα, μανθανέτω πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν. ἔστο γὰρ ἐστιν ἀποδεκτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

ιβ Εἰ δὲ τῶν ἐντελῶν εἰσὶ τὰ τέκνα, καὶ εἰς βίον πρεῖλθον, καὶ δυνάμενα τῇ ἰδίαν διοίκησιν πιεῖν, καὶ θελήσῃ τις ἐκ τῶν γονέων ἀπαναχωρῆσαι ἐξ αὐτῶν, ἐὰν ἀδείας ἔχειν τὸ τοιοῦτον πρόσωπον μὴ τῶν ἰδίων πραγμάτων ἐγκράτησιν, καὶ ἑνὸς παιδὸς μοῖραν λαμβάνειν αὐτόν, πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν τέκνων.

ιγ Εἰ δὲ κατὰ γένωσιν ἢ Δι' ἀπορίαν μὴ δυνηθῇ τις δευτερολήπτως καὶ ἐγγράφως ποιῆσαι γάμον, καὶ *ἀγράφως συνίστασθαι γάμον ἀδόλως, συναινέσῃ τῶν συναλλασσόντων φρονησάντων, καὶ τῶν τούτων γονέων, εἴτε ἐν ἐκκλησίᾳ τοῦτο δι' εὐλογίας, ἢ καὶ ἐπὶ φίλων πέντε *γνωρισθείη. ἀλλὰ καὶ οἱοσδήποτε εἰσὶν ἐλεύθεροι γυναῖκα ἐλευθέραν, καὶ καταστέσθων αὐτῇ τῷ τοῦ ἰδίου οἰκήσιν, καὶ τούτῳ *σαρκικῶς συμπλεκόμενον, ἄγραφον συναλλάσσεσθαι πρὸς αὐτὸν γάμον.

*al. ἄγραφα
*al. γνωρισθῇ
*al. συγκοιτιζόμενον

ιδ Ἐὰν δὲ ἐξ αὐτῆς μὴ παιδοποιήσας πρόαγθείη

*al. συνοικεσίας

ἐκδιῶξαι αὐτὸν ἐκ τοῦ πρὸς αὐτὸν *συνοικήσεως, αἰτίας νόμῳ ἐγνωσμένης ἐκτὸς, δίδοναι αὐτῇ πρὸς τῇ ἀποκαταστάσει τῶν εἰσενεχθέντων παρ' αὐτῆς πραγμάτων, καὶ τέταρτον μέρος τῆς αὐτοῦ οὐσίας.

ιε Εἰ δὲ ἄπορῳ γυναικὶ πρὸς νόμιμον γάμον συναφθῇ τις, καὶ τελευτήσῃ ὁ αὐτῆς παίδων ἢ διοικήσεως χωρὶς, κομίζεσθαι τὴν γυναῖκα ἐκ τῆς ἀνδρώας ὑποστάσεως ἕως τρίτον ἐξ ἀπαιδίας κάσσου μέρος τέταρτον, κατὰ τὴν ἀπορίαν τοῦ ἀνδρὸς, ἕως τῶν δέκα λιτρῶν. εἰ δὲ ἐπάνω τῶν δέκα λιτρῶν ἀπορεῖ ὁ αὐτὴρ, μὴ ἔχειν αὐτὴν ἄδειαν, ἕτερόν τι κομίζεσθαι, πλὴν τῶν δέκα λιτρῶν, ὡς προειρήκαμεν, καὶ τὰ ὑπόλοιπα προειέρχεσθαι εἰς τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου αὐτοῦ κληρονόμους, ἢ μὴ ὄντων κληρονόμων, εἰς τὸ μέρος τὸ δημόσιον.

ιϛ Δευτεροπαθείας σωίσης ἢ ὅπου τοῖς μὴ κεκωλυμένοις προσώποις, εἴτε ἐγγράφως, εἴτε ἀγράφως, οὕτως. εἰ μὲν παίδων χωρὶς, ἀπειλείσθω συναλλάσσειν καὶ τοὺς αὐτοτέρω *διειλημμένους τρόπους.

*al. διειλημμένους

ιζ Εἰ δὲ παῖδες εἰσὶ τῷ δευτεροπαθοῦντι προσώπῳ, μὴ ἔχειν αὐτὸν ἄδειαν χαρίζεσθαι τῇ δευτέρᾳ γυναικὶ πλείω ἑνὸς παιδὸς *μοίρας, τὸ ἐκ τῶν προτέρων αὐτοῦ γάμων, ἐκ τῶν ἰδίων πραγμάτων, καθ' *οἱανδήποτε φιλοτιμίαν. ὁμοίως ἢ τὸ αὐτὸ *φυλαττέσθω καὶ ἐπὶ τῆς δευτεροπαθούσης γυναικὸς, προδήλως τούτης τὸν δόσιν καιρὸν τῆς πλούτης πρώτης αὐδρὸς φυλαττήσης δωδεκαμηνιαῖον χρόνον.

*μοίρας
*οἱανδήποτε φυλαττέσθω

ιη Εἰ δὲ μὴ περατωθέντος τοῦ καιροῦ τούτου *δευτεροπαθήσῃ ἄπρακτον ἔχειν μηδὲν ἐκ *προτέρου αὐδρὸς κερδαίνεσθαι καθ' οἱονδήποτε τρόπον. φυλαττήσης ἢ αὐτῆς, ὡς εἴρηται, τὸν ὡρισμένον χρόνον, κομίζεσθαι αὐτῇ τὰ ἰδιαπροῖκα, μὴ καὶ τὰ ὡς εἰκὸς δοπχαριζθέντων αὐτῇ ἐν ἐπιπλοῦσι τοῦ προικὸς αὐτῆς. ὡσαύτως ἢ καὶ αὐδρα εἰς ἕτερον προερχόμενον συνοικέσιον, μηδὲν ἐκ τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς λαμβανέτω. εἰ ἢ ὑπάρχουσιν αὐηλικοι παῖδες, τὰ τούτων πράγματα παραφυλάττειν αὐτὸν, μέχρις αὐ τῶν ἐντελῶν γένωνται.

*al. διαμήσῃ
*al. πρώτου

ιθ Εἰ ἢ καὶ τῶν ἐντελῶν εἰσὶ, παρέχεσθαι αὐτοῖς ἀπαντύσῃ ἤδη τὰ μητρῶα αὐτῶν ἐντελῶς πράγματα.

κ Εἰ ἢ καὶ τεκνοποιήσῃ ἐκ τοῦ δευτέρας γυναικὸς, καὶ συμβῇ αὐτὸν πλούτησαι ἄδηλον ἔχειν καὶ τὰ πρῶτα τὰ δευτεροπαίδια τὸ ἴδιον κληρονομεῖν πατέρα, ὁμοίως καὶ τὴν μητέρα.

κα Ἡ δευτεροπαθοῦσα γυνὴ, ἔχουσα ἐκ τοῦ πρώτου γάμου παῖδας, αἰτείτω πρὸ τοῦ συναλλά-

expellere conatus fuerit e contubernio suo, sine caussa legibus adprobata: præter restitutionem earum rerum, quas ipsa, ceu credi par est, ad eum adtulit; quartam quoque bonorum suorũ partem ei dabit.

15 Quod si quis inopi mulieri matrimonio legitimo coniunctus fuerit, & maritus absque liberis & intestatus decesserit: accipiet vxor de maritibonis, nomine casus liberorum non exstantium, partem quartam, pro mariti facultatibus, ad decem vsq; libras. Quod si mariti facultates eæ sint, vt quarta pars decem libras excedat: nullam ea licentiam habeat amplius capiendi, quam illas decem libras, vt ante diximus: & quæ reliqua sunt, ad mariti heredes ab intestato; vel iis non exstantibus, ad fiscum peruenient.

16 Secundæ nuptiæ contrahuntur a personis non prohibitis, siue in scriptis, siue citra scripturam, in hunc modum. Siquidem liberis careant, citra disceptationem iuxta modos superius expositos contrahant.

17 Sin persona secundas nuptias contrahens, liberos habet; non liceat ei secundæ personæ plus, quam vnius ex liberis de priori matrimonio suscepti portionem, ex bonis suis quocumque largitionis modo, donare. Consimiliter & in muliere, quæ secundo se nuptum collocat, idem hoc obseruetur: nimirum ea duodecim mensium tempus, a morte prioris mariti, seruante.

18 Quod si hoc tempore necdum finito secundas ad nuptias transierit, infamis erit: nec a marito priori quidquam vllo modo lucrabitur. At vero si præstitutum, ceu diximus, temporis spatium seruet: dotem suam accipiet, vna cum donatis ei forte rebus dotis augendæ gratia. Eodem modo maritus quoque secundas ad nuptias sese conferens, nihil ab vxore priori consequetur. Quod si exstent impuberes liberi, tantisper eorum res ipse custodiet, donec adulti facti fuerint.

19 Sin iam adoleuerunt, ab eo ipso tempore statim eis in solidum bona materna tradantur.

20 Quod si subolem ex altera coniuge susceperit, & ipsum decedere contigerit: facultas esto tam primis, quam secundis liberis, patri suo succedendi; eodemque modo & matri.

21 Mulier secũdas nuptias cõtrahens, quæ de priori coniugio liberos habet, ante secundi ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

trimonii contractum liberis suis tutores petat, & ita contrahat. Quippe si hoc factum non fuerit, & sunt ipsius, & erunt secundi mariti bona obligata nomine restitutionis earum rerum, quæ ad minores ex successione paterna pertinent.

TITVLVS XIII.
DE SOLVTIONE MATRIMONII.

1 INdissolubilem eorum, qui sub lege matrimonii vnà viuunt in Domino, coniunctionem esse: ipsa nos opificis & creatoris omnium Dei sapientia docuit. Is enim, quum hominem de nihilo rerum in naturam produxisset: non ad eumdem modum & mulierem fingere voluit, quamuis id facere posset: verum hanc e viro condidit, vt vnitæ copulatæq; sapienter vnius in personis duabus carnis inseparabilem coniunctionem sanciret. Quamobrem nec mulierem, quæ suggestione serpentis, illius amaræ viro degustationis occasionem præbuerat, ab eo separauit: nec vicissim virum, qui herile mandatum vnà cum coniuge violare fuerat ausus, ab ea seiunxit: sed peccatum puniuit, coniugiũ minime dissoluit. Huic ergo nos efficaci, & rursus ipsius conditoris pronuntiatio confirmatæ legi, quum a Phariseis interrogaretur, an homini qualibet ex caussa suam vxorem repudiare liceat, & ipse responderet, a Deo coniunctos nequaquam ab homine separandos, extra causam scortationis: huic ergo nos & insistentes, & obtemperantes, nequaquam aliud quidpiã de hoc statuere volumus. Sed enim quum ipsa malitiæ species nimiopere se pluribus hominibus ingerat, eaq; de caussa quoties parum amãter erga se inuicem adfecti sunt, ex variis caussis, quæ nonnunquam ita comparatæ non sunt, consuetudinem vitæ mutuam dirimant: diserte inseri huic legum promulgationi, quibus ex caussis matrimonia soluantur, necessarium duximus.

Maritus ab vxore propter hasce causas dirimitur:

2 Si vxor eius scortata fuerit. Si quocumq; modo insidiata fuerit eius vitæ, vel alios insidiari sciens, idipsum ei non detexerit. Si leprosa sit.

3 Similiter & vxor a marito propter hasce caussas separatur. Si maritus a tempore matrimonialis contractus cum vxore sua triennio coire nequiuerit. Si quocumq; modo vitæ vxoris insidias struxerit, vel quum alios struere sciret, idipsum ei non indicauerit. Si denique leprosus sit.

γματος. Ἐ δευτέρᾳ γάμῳ ἐπιτρέπους τοῖς παισὶν αὐτῆς, Ἐ ἅτως σωαλλαστέτω. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἠβούλοντο, ὑπεύθυνα τὰ αὐτῆς εἶσι, Ἐ ἐ δευτέρᾳ αὐτῆς ἀνδρὸς πεφύματα ἠβούλοντο ἐπὶ τῇ ἀποκαταστάσει τῶν ἀφηκότων τοῖς νέοις πατρικῶν αὐτῶν πεφυμάτων.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΓ.
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΛΥΣΕΩΣ ΤΟΥ γάμου.

α Τῆς ἀδιαλύτου τῶν γαμικῶς ἐν κυρίῳ συμπεπλεγμένων ἑνώσεως ἡ Ἐ κτίσαν Ἐ δημιουργὸς τῶν ἁπάντων θεῖα σοφία ἀπ' ἀρχῆς ἐδίδασκαλος. αὐτὸς γὰρ εἰς τὸ εἶναι πρόσαγαγὼν ἐξ οὐκ ὄντων τὸν ἄνθρωπον, ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἐ τὴν γυναῖκα πλάσας τρόπον ἠθέλησε, καὶ ὥσπερ δυνάμενος, ἀλλ' οὐκ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τοῦτο ἐδημιούργησεν, ἵνα τῆς ἑνωμένης σοφῶς μιᾶς ἐν δυσὶ σώμασι σαρκὸς τῆς συζυγίας νομοθετήσῃ τὸ ἀδιάζευκτον. ὅθεν οὐδὲ τὴν γυναῖκα τῇ ὑποθήκῃ τοῦ ὄφεως τῆς πικρᾶς τῷ ἀνδρὶ καταρξάσαν γεύσεως, ἀπὸ τούτου ἐχώρισεν· οὐδ' αὖ τὸν ἄνδρα τῆς δεινοτικῆς ἐντολῆς τὴν παράβασιν τῇ ὁμοζύγῳ συνεργασάμενον, ταύτης διέζευξεν· ἀλλὰ τὴν μὲν ἁμαρτίαν ἐκόλασε, τὴν δὲ συζυγίαν οὐκ ἔλυσε. Ταύτην τὴν ἐνεργεῖ νομοθεσίαν αὐθις καὶ λόγῳ κυρωθεῖσαν ἀπὸ τοῦ κτίσαντος, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τῶν Φαρισαίων πρὸς αὐτὸν ἐρωτήσεως, εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν ἀπολύειν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀποκριθέντος, ὃν *συνέζευξεν ὁ θεὸς ζεύχθέντας μηδαμῶς ὑπὸ ἀνθρώπου παρεκτὸς λόγου πορνείας χωρίζεσθαι, ἐξαχθλιθέντες πρὸς πάντων ἡμεῖς ἕτερόν τι νομοθετῆν ὑπὲρ τούτου βουλόμεθα. ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ τῶν κακίας εἰδῶν ἅπασι μᾶλλον τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων ἐμπολιτεύεται, καὶ ἐντεῦθεν ἀγαπητικῶς πρὸς ἀλλήλους μὴ διακείμενοι, καὶ πολλὰς αἰτίας, καθ' ἃς ποτε μὴ ὄντας φιλοῦντας, ποιοῦνται τῶν ἑαυτῶν συμβιώσεως *τὴν διάζευξιν, ῥητῶς ἐνδεῖναι τῇ παρούσῃ νομοθεσίᾳ, δι' ὧν τὰ συνοικέσια λύονται, τῶν αἰτίων δεόντων σκοπεῖσθαι.

*al. ἢ διαζεύξιν, ἐκτὸς ἐνδεῖναι

Λύεται ὁ ἀνὴρ ἀπὸ γυναικὸς διὰ ταύτας αἰτίας.

β Ἐὰν ἡ γυνὴ αὐτοῦ πορνεύσῃ. ἐὰν ἐπιβουλεύσῃ οἱῳδήποτε τρόπῳ τῇ ζωῇ αὐτοῦ, ἢ ἐπιτεμένῃ ἑτέρᾳς ἐπιβουλεύσας, μὴ κατεμήνυσῃ αὐτῷ. ἐὰν λωβᾶται ἐστιν.

γ Ὁμοίως ἢ καὶ ἡ γυνὴ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς διὰ ταύτας αἰτίας χωρίζεται. ἐὰν ἀδυνατήσῃ ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τριετίαν ἀπὸ καιροῦ τοῦ γαμικοῦ συναλλάγματος τῇ οἰκείᾳ μιγῆναι γυναικί. ἐὰν ἐπιβουλεύσῃ οἱῳδήποτε τρόπῳ τῇ ζωῇ αὐτῆς, ἢ ἐπιτεμόμενος ἄλλας *ἐπιβουλὰς μὴ κατεμηνύσῃ αὐτῷ. καὶ ἐὰν λωβός ἐστιν.

*al. ἐπιβουλὰς

δ. Εἰ

δ Εἰ ἢ συμβῇ ἐξ αὐτῶν ἕνα μὴ τὸν γάμον ὑπὸ δαίμονος. *κωλυθῆναι, καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας ἀπ' ἀλλήλων μὴ χωρίζεσθαι. αὖθις δὲ τῶν αἰτιῶν τούτων τῶν γνωρίζομένων, μὴ δύνασθαι ἀνδρόγυνον διαλύεσθαι, κατὰ τὸ γεγραμμένον· ὅπερ ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.

*al. κρουθῆναι.

4 *At si contigerit, vt alteruter eorum post initum matrimonium occupetur a malo genio: non possunt ex huiusmodi caussa a se inuicem separari. Absq; his vero caussis cognitis, viri mulierisque consortium dirimi non potest, secundum id, quod scriptum est: Quos Deus coniunxit, homo ne separet.*

ΤΙΤΛΟΣ ΙΔ.
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΙΣΗΣ ΠΡΟΙΚΟΣ, Ἐ μὴ ἀποδοθείσης, Ἐ περὶ δικῆς προικός.

α Ὁμολογῶν ἐγγράφως ἢ ἀγράφως ὑποδέξασθαι προῖκα, μὴ πληρουμένης αὐτῆς, μείζων τῶν κε ἐτῶν ἄδειαν ἔχει μὴ τὸν γάμον μέχρι πενταετοῦς χρόνου καὶ μόνον τοῦτον ἀπαιτῆσαι, καὶ ἁπλῶς νομίζεσθαι, ὡς παρόντων τῶν γονέων τὸ κύρος τὰ ὑποχεθέντα αὐτῷ ἀποπληρῶσαι.

β Εἰ ἢ τοῦτο μὴ ποιήσῃ, Ἐ ἀμελήσῃ ταῦτα ἀποπληρωθῆναι, ὑποκεῖσθαι αὐτὸν τῷ μέρει τῶν γυναικὸς, κατὰ τὴν δυνάμιν τῶν παρ' αὐτοῦ ὁμολογηθέντων. ἤτοι ἢ τῶν ἀρχῶν, μὴ τῶν ἀποπληρωσιν τῶν κεινταετῶν, ἢ ἑτέρων πέντε χρόνων, δυνάμει ἀπαιτῆσαι τοῦτο ὑποχεθεῖσαν αὐτῷ προῖκα. κατὰ τὸν αὐτὸν ὁμολογίαν. περαιουμένης γὰρ κατὰ τὸν ἐντελῆ χρόνον τῆς ὁριθείσης *τοῦ προθεσμίας, μὴ ἐχέτω αὐτὸν ἄδειαν κινεῖν *τοῦ τῆς ἀναργυρίας τοιαύτης ὁμολογηθείσης προικός· ἀλλὰ ὑποκείσθω αὐτὸν, κατὰ εἰρήνην, τῷ μέρει τῆς γυναικὸς, κατὰ τὰ παρ' αὐτοῦ ὁμολογηθέντα.

*τοῦ προθεσμίας

*ἀναργυρίαν

γ Ἡ γυνὴ εἰσάγουσα προῖκα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, εἰ συμβῇ ὑπὸ συμφορᾶς ἰδίους τὸν ἄνδρα ὑποπεσεῖν εἰς ζημίας, ἢ εἰς χρέη, εἴτε τῷ δημοσίῳ, ἢ ἑτέρῳ προσώπῳ, καὶ πλοῦτος μὴ ἔχειν ἄδειαν μήτε τὸ δημόσιον, μήτε ἕτερον ἄνθρωπον, ἐπιβαίνειν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐπόρασί τι, μέχρις ὅτου ἡ γυνὴ τὴν ἰδίαν αὐτῆς προῖκα ὑποπληρωθῇ. μὴ ἢ τῶν τῆς πλήρωσιν, τὰ ὀφειλόμενα καὶ *ἀναλογίαν οἰκείαν ὠφελέτω μεμελέσθωσαν.

*ἀναλογίαν

TITVLVS XIV.
DE DOTE SCRIPTA, ET NON NVMERATA. DEQVE iure dotis.

1 QVi cauet in scriptis, vel sine scriptura, se dotem accepisse: si ea non soluatur, maior annis viginti quinque licentiam habet, eam post nuptias ad quinquennium vsq; dumtaxat petendi, & in solidum accipiendi, quum puellæ parentes promissa præstandi facultatem habent.

2 Si hoc non fecerit, & impleri promissa neglexerit: mulieris parti tenetur, iuxta vim cautionis, quam exposuit. Quod si minor est, post completos viginti quinque annos & aliud præterea quinquennium, petere promissam dotem potest, secundum cautionẽ ipsius. Nam integre finito illo temporis determinato spatio, licentiam non habet agendi de non numerata dotis illius cauta pecunia: sed tenetur, vti dictum est, parti mulieris prout ipse cauit.

3 Quum mulier marito suo dotem adfert, si aduerso quodã casu accidat, vt damnis maritus adficiatur, vel æs alienum contrahat, siue erga fiscum, siue aliam erga personam, ac viuendi finem faciat: nec fiscus, nec quispiam alius licẽtiam habet inuadendi domum eius, & aliquid auferendi, donec ipsi mulieri dotis suæ nomine satisfactum sit. Qua soluta, quæ supersunt, pro rata creditores inter se partiantur.

TITVLVS XV.
DE SIMPLICIBVS DONATIONIBVS, HOC EST, QVVM statim vsus & proprietas rerum, vel proprietas earum dumtaxat; aut post mortem alicui relinquuntur: deq; causis, ex quibus donationes huiusmodi rescindantur.

1 CItra scripturam simplex fit donatio, quum quis rem aturam ætatẽ attigit, apud quinque testes, vel apud tres, tibi quædam suis ex rebus donauerit. Quinque quidem testes

α Ἀγράφως ἀπλῆ δωρεὰ συνίστατο, ὅτε λίς τῶν ἐντελῶν ἐπάρχων χρόνων, πέντε, ἢ καὶ τριῶν μαρτύρων, δωρήσατο σοί τινα, τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων· πέντε μὲν μαρ-

*ἄγραφος

sunto, in locis recte constitutis, & vbi reperiuntur homines: tres vero, in locis solitariis, & vbi numerus quinque hominum nō inuenitur.

2 Per scripturam simplex donatio fit, quū ab eo, qui perfectam ætatem agit, subscriptio composita fuerit; eademque iuxta prædictum modum apud quinque, tres ve testes, ad hos vocatos, testimoniis comprobata, & absoluta.

3 At si quis donationem in aliquem hac lege fecerit, vt is post obitum ipsius res sibi donatas capiat, & confestim proprietatem dum taxat ei donauerit: hæc quoq; donatio, scriptura interueniente, apud testes quinque, vel tres fiat: secūdum eos modos, qui antea sunt expositi.

4 Quæ propter expectationem mortis fit donatio, siue quæ post excessum donantis ex hac vita robur habet, etiam ipsa perinde fit, vt superius est indicatum: perque donatoris, & quinque vel trium testium subscriptionē, perficitur.

5 Quod si donator ipse per scripturam in eadem donatione sua disposuerit, vt pœnitere posset, vel eiusmodi donationem reuocare: rata abe- a condicio, tantummodo vt exprimatur eius dispositio tam in cōtextu, quam ipsius subscriptione.

6 Omnis donatio propter causſas huiusmodi rescinditur. Si is, cui sit donatio, ingratus erga donatorem inuentus fuerit. Si atroces illi iniurias intulerit, aut eum verberauerit, aut maximo damno adfecerit, aut vitæ ipsius fuerit insidiatus, aut si pactis conuentis, ob quæ donatio vel in scriptis, vel citra scripturam facta fuit, satisfactum non erit. Nam si harum causſarum vel vna in iudicio probetur, vti dictum est, donatio rescinditur.

TITVLVS XVI.
DE PERSONIS TESTARI PROHIBITIS, ET DE TESTAMENTIS tam in scriptis, quam *citra scripturam.

*nuncupatiua nostri vocant.

1 TEstari prohibentur, qui ex morbo quodam in alienatione mentis constituti sunt, & nondum adulti. Ac mares quidem, qui minores sunt annis quindecim: fœmina vero, tredecim annis minores.

2 Qui semper furiosi sunt, & in potestate constituti, peculii tamen rebus exceptis. De his vero, quæ data sunt ipsis ac parentibus dotis nomine, testandi licentiam non habent.

3 Qui sunt in captiuitate. qui a natiuitate surdus & mutus est. At qui ex infirmitate

τύρων, εἰς τόπους σωιζομένους, καὶ ὀλισκομένων ἀνθρώπων· τριῶν ἢ εἰς τόπους ἐρήμους, ἐ μὴ ὀλισκομένων ἕξ ἀριθμῷ τ πέντε.

β Ἐγγραφῶ ἀπλῆ δωρεὰ σωίζε), ὅτι ὑπὸ ἕ πλέον ἄγοντ ἡλικίαν σωζιγῆ ὑπογραφῆ. καὶ κ τ προγραμμένον τρόπον, ὅτι πέντε ἢ τριῶν μαρτύρων, ὅτι ἕ τῶ προσκληθέντων, ἐγγράφως μαρτυρηθῆ κ ὀπολυθῆ.

γ Εἰ δέ τις ποιήσ δωρεὰν εἰς ἕνα, πρὸς τὸ μ τ πλοῦτον αὐτ λαβεῖν τὰ δωρηθέντα αὐτῷ πράγματα, κ ἀπεντυθὲν ἤδη τ διατυπώσεων καὶ μόνα δωρήσ) αὐτῷ· κ τ τοιαύτῳ δωρεὰν ἐγγράφως ὅτι πέντε ἢ τριῶν μαρτύρων γίνεσθαι, κ οὕτ προγραμμένους τρέπους.

δ Ἡ διὰ προσδοκίαν θανάτου δωρεά, ἥτις μ ὑποδίωσιν ἕ δωρεμένου πρὸς σύστασιν ἔχουσα, γίνεται καὶ αὐτή, ὡς αὐωτέρω δεδήλωται, διατ ἕ δωρουμένου, ἐ πέντε ἢ τριῶν μαρτύρων ὑπογραφῆς πληρουμένη.

ε Εἰ ἡ αὐτὸς ὁ δωρούμενῶ διατάξηται ἐγγράφως ἐν τῇ αὐτῇ δωρεᾷ αὐτ μεταμεληθῆναι ἢ διαρρεῖσαι τὴν τοιαύτην δωρεάν· πάντως εἶναι κεκυρωμένην, μόνον ἵνα δηλωθῇ ἡ διάθεσις αὐτ καὶ ἐν τῷ ὕφει, καὶ ἐν τῇ ὑπογραφῇ αὐτ.

ς Πᾶσα δωρεὰ ἀναιρεῖσθαι διὰ τοιαύτας αἰτίας. Εἰ ὁ τὴν δωρεὰν λαβών, ἀχάρις περὶ τὸν δωρησάμενον εὑρεθῇ. εἰ τραχείας ὕβρεις ἐπενέγκῃ αὐτῷ. ἢ τύψῃ αὐτόν. ἢ μεγίστην ζημίαν ἐπενέγκῃ αὐτῷ. ἢ ἐπιβουλεύσηται τῇ ζωῇ αὐτ. ἢ τὰ συμφωνηθέντα, ἐφ' οἷς ἡ δωρεὰ ἐγγράφως ἢ ἐγγράφως ἐγένετο, μὴ πληρωθῇ. μιᾶς γὰρ ἐκ τούτων τῶν αἰτιῶν ἐν δικαστηρίῳ ἀποδεικνυμένης, ὡς εἴρηται, ἀναιρεῖσθαι.

ΤΙΤΛΟΣ ιϛ.
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΕΚΩΛΥΜΕΝΩΝ διατίθεσθαι πρόσωπα, καὶ πότε ἐν διαθηκῶν ἐγγράφων καὶ ἀγράφων.

α *Κωλύονται διατίθεσθαι, οἱ ἐκ νοσήματός τινος ἐν παραφορᾷ ὄντες, καὶ οἱ ἀνήλικοι. καὶ οἱ μὲν ἄρρενες ἥττονες τῶν δεκαπέντε ἐτῶν, αἱ δὲ θήλειαι ἥττονες τῶν ιγ ἐτῶν. *κεκώλυται

β Οἱ διάφοροι μανόμενοι, καὶ οἱ ὑπεξούσιοι, ἀπὸ τῶν ἰδιοκτήτων πραγμάτων. εἰς δὲ τὰ ἐκ τῶν γονέων ὑπαρχόντα αὐτοῖς οὐδαμῶς πρόσεστι, μὴ ἔχειν αὐτοὺς ἄδειαν διατίθεσθαι.

γ Οἱ ἐκ αἰχμαλωσίας ὄντες. ὁ ἐκ γενετῆς κωφὸς καὶ ἄλαλος. οἱ δὲ ἐκ τινος ἀδυναμίας τοιαύτης

quadam in hos morbos incidunt, si litteras norint, manu propria subscribendo testamentum condant.

4 Testamentum in scriptis fit vno eodemq; tempore, coram septem fide dignis testibus, ad hoc vocatis, & eodem tempore subscribentibus & subsignantibus: quum interim testator per subscriptionem suam, aut per signum crucis Christi manu expressum, heredis in eo nomen indicare debeat, non tamen testibus ostendens, quæ dispositionis ipsius sententia sit.

5 Testamentum citra scripturam conditur, quum coram septem testibus, vnà constitutis, testator voluntatem suam conficit.

6 Quod si eo in loco, quo loco quis aut in scriptis testatur, aut citra scripturam, testes septem non inueniantur: etiam coram quinque, ac tribus, testantor. Sin pauciores tribus inuenti fuerint, irrita testatoris voluntas esto.

7 Testamento, seu dictum est, plene facto; si parentes liberos suos, aut vnum ex eis, præterierint: animum aduertant iudices. ac si quidem liberi sæpius deprehensi sunt conniti parentibus, vel aliud quidpiam ad ipsorum terrorem designasse: inconcussa maneat parentum dispositio.

8 Sin etiam post testamenti factionem adgnatus eis fuerit postumus, libertates quidem & legata secundum huiusce testamenti vim rata sunto: adgnatus vero postumus, cum reliquis hereditatem adeat, & vnà succedat.

9 Si quis vnum habeat natiuum filium, qui ad terrorem parētum quædam fecerit, & ipsos in senectute cura sua destitutos relinquat: alia vero persona quæuis adcarrat, & ipsis ministret: ideoq; velut ab hoc beneficiis adfecti, eū heredem relinquere bonorum suorum voluerint: rata & firma voluntas ipsorum esto.

10 Omnis heres ex testamento vel scripto, vel non scripto, qui dilationem interponit vsq; ad anni spatium, & supremam voluntatem non exsequitur. si defuncti filius aut nepos est, debitam sibi legitimam portionē dum taxat accipit. Si legitima portio ad quatuor vsq; liberos extēditur, partē illi capiunt patrimonii quartam: quinque liberi, & vlterius, semissem accipiunt.

11 Sin alius quispiam propinquus est, testatoris omnino bonis excidat, eaq; in relictos ipsi coheredes, legatarios, vel alios propinquos perueniant.

12 Sin heres extranea persona est, qui voluntatem dispositionis illius non implet: vniuersa possessione spolietur.

προϋπαρχόντων ἀγνοοῦντες, γράμματα γινώσκοντες, ὑπογεγράφοντες ἰδιοχείρως διατιθέσθωσαν.

δ Ἐγγράφῶ γίνεται διαθήκη ἐν ἑνὶ ἕ τῷ αὐτῷ καιρῷ ὑπὸ ἑπτὰ ἀξιοπίστων μαρτύρων, ἐπὶ τούτῳ προσκληθέντων, καὶ κ τ τούτων ὑπογεγραφότων κ σφραγιζόντων· ἕ διατιθεμένου ὀφείλοντ διὰ τ ἰδίας ὑπογραφῆς, ἢ διὰ χειροχείρου, τὸ ὄνομα ἕ κληρονόμου ἐν αὐτῇ ὑποδηλῶσαι, μὴ ἐμφαίνοντ τοῖς μάρτυσιν, *εἰ καὶ βούλεται τὰ τ διατυπώσεως αὐτοῦ. *ἀλλ βέλεται

ε Ἀγράφῶ συίζε) διαθήκη, ὅτε ὅτι ἑπτὰ μαρτύρων ἅμα ὀλισκομένων τ αὐτοῦ ὁ διαθέμενοσ πεποίηται βέλησιν.

ς Εἰ ἡ ἐν ᾧ τις διατιθῇ) τόπῳ, ἢ ἐγγράφως, ἢ ἀγράφως, ἑπτὰ μὴ εὑρίσκον) μάρτυρες, καὶ ὅτι πέντε, ἐ ὅτι πλείονες διαθέσθωσαν τὰ καθ' ἑαυτούς. εἰ ἡ ἐ ὡσαύτ τριῶν εὑρεθῶσιν, ἄκυρον ἕ διατιθεμένου ὑπάρχειν τ βέλησιν.

ζ Τῆς διαθήκης, καθὰ εἴρη), ἐντελῶς γινομένης, εἰ οἱ γονεῖς τὰ ἑαυτῶν τέκνα, εἰ καὶ ἐν αὐτῶν ἐάσωσιν ἀμνημόνευτον· τηρήτωσαν οἱ ἀκροατήν, καὶ εἰ πολλάκις εὑρεθῶσιν ἐνυβρίσαντα τοὺς γονεῖς, ἢ καί ἕτερόν τι πρὸς πλῆξιν αὐτῶν ἐνδειξάμενα, μήτω ἀπροφασίστ τ γονέων ἡ διατύπωσις.

η Εἰ ἡ ἐ μ τ τ διαθήκης πίησιν ὀπτηνηθῇ αὐτοῖς βρέφ ἐγκυμονούμενον, αἱ μὲν ἐλευθερίαι ἐ τὰ λεγάτα κ τ τοιαύτης διαθήκης κρατείτωσαν δυνάμιν· τὸ ἐγνωρίμενον σωεισερχέσθω τοῖς λοιποῖς, κ συγκληρονομείτω.

θ Ἐάν τις ἔχων ἐν γήσιον τέκνον, ὁ πρὸς πλῆξιν τ γονέων ἐρασθῇ τι, καὶ ἐν τῷ γήρει ἀπρονόητον ἑαυτὸν αὐτοῦ, πρόφασίν τ ἕτερον πρόσωπον οἱονδήν, ὑπηρετοῦν αὐτῷ, καὶ ὡς ὑπ' αὐτοῦ διεφθαρμένον, καὶ ὡς ὑπ' αὐτοῦ διεργετηθέντος κληρονόμον ἐγκαταλιπεῖν αὐτὸ τῆς οἰκείας θελήσωσιν ὑποστάσεως· ἐρρωμένου αὐτῶν ὑπάρχειν τὴν βέλησιν.

ι Πᾶς κληρονόμος ἐξ ἐγγράφου ἢ καὶ ἀγράφου διατυπώσεως ὑπάρξῃσιν μέχρις ὀκταετοῦς πάντως, καὶ τὰ τῆς βελήσεως μὴ πληρῶν. εἰ μὲν τέκνον ἢ ἔγγονον ἕ πατρὸς τοῦ ὑπάρχοντ ὑπὸ ἑπτὰ ἐπαφειλομένου αὐτῷ νόμιμον καὶ μόνον νομίζε) μοῖραν. εἰ ἡ νόμιμ μοῖρα ἐκ πασῶν πηγῶν, τὸ τρίτον μέρ τ ὑποστάσεως· ὁπὸ ἢ πέντε, ἢ ἥμισυ, τὸ ἥμισυ.

ια Εἰ ἡ ἕτερός τις συγγενής ἐστι, τ ἕ διαθεμένου παντελῶς ἐκπεπότω πᾶσης οὐσίας, κ ταῦτα εἰς τὰς ἐαθέντας αὐτῷ συγκληρονόμους, λεγατάριος, ἢ κ ἑτέρους συγγενεῖς σπερχέσθω.

ιβ Εἰ ἡ ξένον πρόσωπόν ἐστιν ὁ κληρονόμ, ὁ τὰ τ τοιαύτης διατυπώσεως μὴ πληρῶν, τ ἁπάσης διακατοχῆς γινέσθω ἀλλότριο.

Universidad de Deusto
Biblioteca

93. Si quis in pugna vulneratus, vel iter conficiens, a morte non procul absit, deque rebus suis disponere voluerit; verum utroque casu nullus iurisperitus, vel alius quispiam reperiatur, qui litteras norit: per septem, aut quinque, tres ve testes, voluntatem suam condat: atque etiam coram duobus, si reperiãtur, quorum scilicet a iudicibus adprobata sit existimatio.

TITVLVS XVII.
DE BONIS ADQVISITICIIS, DE QVIBVS TESTARI QVIS potest, aut etiam testari prohibetur.

1 *ADquisiticia bona castrensia sunt, quæ milites in patris & aui potestate constituti, ex re sua castrensi adquisiuerint, & de quibus testari possunt, * & ..... significant, cum prius relata de perfectis testamentis obseruatione. Quod si de horum militum voluntate res istæc adquisiticia expendatur, heredes eius inde legitimam portionem petere neqeunt: sed in ipsorum est potestate, huic aut illi [illegible]re, vel per supremam voluntatem suam in solidum rem adquisiticiã relinquere. Quinetiam post mortem parentum, non veluti bona paterna in collationem veniunt, aut diuidũtur: sed exempta, specialiter adgnoscuntur ad ipsius militis pertinere personam.*

* etiam quũ suis in stationibus degũt, videlicet cum prius

2 Quod si relicti fuerint fratres post obitum parentum ipsorum, & ex eis quispiam militauerit, alter domi manserit: si pacta quædam inter se fecerint, rata sunto de quibus inter ipsos conuenerit.

3 Sin hoc absque vlla conuentione fecerint, & vsq; ad decennium ab eo tempore, quo vnus ex eis militiæ se dedit, in ea societate vixerint: omnia, quæ ab eis adquisita sunt, siue ex stipẽdiis militaribus, siue ex laboribus communis ipsorum domus, & per industriam fratris aut fratrum, qui domi manserunt, ex æqua & in æqua portione accipiant.

4 Ipsis autem post illud decennium vsq; ad alios tres annos inter se vnà viuentibus, si deinde contigerit eos ab se inuicem disiungi: miles velut exemtum quiddam, equum suum auferat, cum sella & fræno, itemque currum suum, & loricam dumtaxat, siquidem hanc, ceu credi par est, adquisiuit. Reliqua omnia fraterne in æqua & ex æqua portione inter se partiãtur.

5 Quod si etiã vltra illos 13 annos inter se cõuixerint, & deprehẽs° fuerit aliquid aliquãdo ex numeratis postea stipendiis adquisiuisse,

ΤΙΤΛΟΣ ΙΖ.
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ, εἰς ἃ ΔΙΑΤΙΘΕΣΘΑΙ δύναταί τις, ἢ καὶ κωλύεται.

α Τὰ στρατιωτικὰ ἰδιόκτητα πράγματα εἰσὶν, ἅπερ οἱ στρατιῶται ὑπὲρ ἔτη τεσσαράκοντα ὄντες πατρός τε καὶ πάππου οὐκ ἔχοντος ἰδιόκτητα αὐτῶν πράγματα κτήσωνται, εἰς ἃ ΔΙΑΤΙΘΕΣΘΑΙ δύνανται, & * ..... δηλονότι, μὴ τοῦ ναυαγοῦντος ἢ τοῦ ἐν στρατείᾳ τελευτῶντος ΔΙΑΘΗΚΩΝ τὴν τήρησιν. διὰ ταῦτα γὰρ μείζονα δέησις διάθεσιν ἔχει τοῦ βουλήσεως αὐτῶν ἃ τοιαῦτα ἰδιόκτητα γονῆς, δηλονότι πράγματα, μὴ δυνάσθαι τοὺς κληρονόμους αὐτῶν ἐξ αὐτῶν τὸν νόμιμον μοῖραν ἀπαιτεῖν· ἀλλὰ ἐν ἐξουσίᾳ αὐτῶν εἶναι τῷ τοιούτῳ δωρεῖσθαι, ἢ & ΔΙΑ βουλήσεως αὐτοῦ καθολικῶς ἐπιτρέπειν ἐντελῶς ἰδιόκτητον πρᾶγμα. ἂν μὴ τελευτῶν ἢ τοῦ αὐτοῦ γονέων μὴ ὡς πατρῷα αὐτοῦ σπουδασθέντα, ἢ διαιρεῖσθαι· ἀλλ' ἐξαιρέτως τῷ ἰδικῷ αὐτοῦ καὶ μόνῳ γνωρίζεσθαι προσώπῳ.

* ἃ ἐν στρατείᾳ δέτις διάθεται

β Εἰ δὲ καὶ ἀδελφοὶ ὦσιν ἀδελφαὶ μὴ τελευτῶν τῶν γονέων αὐτῶν, καί τις ἐξ αὐτῶν στρατεύηται, ὁ δὲ ἕτερος μείνῃ ἐν τῷ οἴκῳ· εἰ μὲν συμφωνα ποιήσωσι μετ' ἀλλήλων, τὰ μεταξὺ αὐτῶν σοιχισθέντα κρατείτωσαν.

γ Εἰ δὲ ἀστοιχήτως τοῦτο ποιήσωσι, καὶ μέχρι δεκαετίας, μὴ τὸ στρατευθῆναι ἕνα ἐξ αὐτῶν, συζήσουσιν· ἅπαντα τὰ ΔΙΑΚΤΗΘέντα αὐτοῖς, εἴτε ἀπὸ μόγων, εἴτε ἀπὸ καμάτων & κοινοῦ αὐτῶν οἴκου, καὶ ἀπὸ δῆς & ἐν τῷ οἴκῳ μείναντος & ἀδελφοῦ, ἢ ἀδελφῶν, ἐξ ἴσης καὶ ἐφ' ἴσης μοίρας κομίζεσθαι αὐτόν.

δ Μετὰ δὲ τὴν δεκαετίαν ἕως ἑτέρων τριῶν χρόνων συζώντων αὐτῶν μετ' ἀλλήλων, εἰ μὴ ταῦτα συμβῇ αὐτοῦ ἀπ' ἀλλήλων διαιρεθῆναι, ἐπιτρέπειν τὸ στρατιώτου ἐξαιρέτως τὸ ἵππαριον αὐτοῦ, σὺν τῷ σελλοχαλίνῳ, & τὸ ἅρμα αὐτοῦ. καὶ ἐὰν ὡς εἰκὸς ἐπεκτήσατο, λοιπὸν & μόνον. τὰ δὲ λοιπὰ πάντα μερίζεσθαι αὐτοῦ ἀδελφικῶς ἐφ' ἴσης & ἐξ ἴσης μοίρας.

ε Εἰ δὲ καὶ ἐπέκεινα τῶν δέκα τριῶν χρόνων συζήσωσι μετ' ἀλλήλων, καὶ εὑρεθῇ τί ποτε ἐκ τῶν μὴ ταῦτα μόγων * αὐτοῖς ἐπικτησάμενος, * αὐτὸ καὶ σώ-

quod adhuc supersit: hoc ipsum quoq; sibi habeat. Et quæ per Dei prouidentiam inde vsque a primo die militiæ suæ adquisiuit, tam ex spoliis, quam principum largitionibus, etiamnunc exstantia; similiter velut eximia retinebit.

6 Clericos vero, & Chartularios, vel etiam alios quosdã, ex patrimonio paterno militantes, quod attinet: si decedentes eorũ parẽtes charitatis & gratiarũ actionis ergò, quod soluerũt illorũ militiæ causa, condonari voluerint militiam sequuto: rata voluntas eorum esto.

7 Quod si nulla huius mentione facta decesserint, & actionem de huiusmodi summa, militiam sequuto coheredes mouerint: computare debent, quæ ex hac militia peruenerunt ad patrem ipsorũ, & residua summæ ad huiusmodi militiam data cum reliquo patrimonio conferant, atq; ita cum aliis diuidant.

8 Si vero, ceu credi par est, data est per huiusmodi militiam summa plene soluta fuerit: coheredes nullam licentiam habent a persona, quæ huiusmodi militiam gerit, quidquam repetẽdi nomine facta pro ipso expensæ: propterea quod, vti dictum est, tantumdem ex huiusmodi militia illatum fuerit.

9 In reliquis militantibus, quæcumq; ex imperatorio stipendio, & annonis, & solemnibus, eis adtributa sunt, nimirum in dignitate constitutis & aliis omnibus, qui ab imperatore stipendia, vel annonas & consuetudines a fisco accipiunt: de iis hi vniuersi, militibus tamen exceptis, veluti de peculiis suis testantes, si liberos habeant numero quatuor legitimam, id est, tertiam peculii sui partem eis relinquant: sin quinque, ac vlterius, semissem.

10 Sin nullos habent liberos, parentibus tamen superstitibus: dictam eis tertiam partem relinquant, deq; reliquo modo peculii sui, prout ipsis visum fuerit, testantor. Paganica vero peculia filiorum familias sunt, quæcumq; a parentibus eorum, ad ornatum & honestatem ipsis data sunt, aut adquisita: quæ & parentum esse adgnoscuntur, & post obitum parẽtum reliquis eorum bonis coniunguntur & diuiduntur, sicut & illa, quæ de pecunia rebus q; patris adquisita sunt filio, pro paternis bonis adgnoscuntur, tisq; coniunguntur. Nam de maternis ipsorum rebus, quæ per sudores, & labores, vel ex hereditate ad ipsos peruenerunt, testantur illi quidem: sed vsum eorum dumtaxat habent illi, quorum in potestate sunt; proprietate talium bonorum ipsis reseruata.

ζ Εἰ δὲ μηδὲν τοιοῦτον εἰπόντες πλουτήσωσι, καὶ τοιαύτης ποσότητος κίνησιν ποιήσωσι τῷ στρατευθέντι οἱ συγκληρονόμοι αὐτοῦ· λογίζεσθαι αὐτοὺς τὰ ἀπὸ τοιαύτης στρατείας εἰσελθόντα εἰς τὸν αὐτῶν πατέρα, καὶ τοιαύτης οὐσίας οὐκ ἐν δοχείοις ποσότητος εἰς τὸ τοιοῦτον στράτευμα συνεισφερέσθαι τῇ λοιπῇ ἀποστάσῃ, & πωλαιρεσίας.

η Εἰ δὲ ὡς εἰκὸς ἐπληρώθη ΔΙΑ τοῦ τοιούτου στρατεύματος ἡ δοχεῖσα ποσότης, μὴ ἔχειν ἄδειαν τοὺς συγκληρονόμους τοῦ τοιούτου στρατεύματος ἔχοντα προσώπου ἀπαιτεῖν ἐνεκεν τῆς γνωσθείσης ἐξόδου ἅπερ αὐτοῦ * ἠτοιμάσθη, ΔΙΑ τὸ, ὡς εἴρηται, αὐτὸ συναγωγὴν οὐκ ἐν στρατείᾳ στρατεύματος ἡδέως.

*ὁπερ

θ Ἐπὶ δὲ τοῖς λοιποῖς στρατευομένοις, ὅσα ἐκ βασιλικῆς δόσεως, ἀννόνων τε, καὶ ζωλεμνίων τύποις προσενεμήθησαν, τουτέστιν ἀξιωματικοῖς, & λοιποῖς ἅπασι, κομιζομένοις ἀπὸ βασιλικῆς δόσεως, ἢ καὶ ἀπὸ δημοσίας ἀννόνας & σωνηθείας· ἅτοι μὲν ἅπαντες, ἄνευ ὧν τοιούτων στρατιωτῶν, ὅτι τοῖς τοιούτοις πεκυλίοις ΔΙΑΤΙΘΕΜΕΝΟΙ, παῖδας μὲν ἔχοντες μέχρι τεσσάρων τὸν ἀριθμὸν, τῶν νόμιμον, ἤγουν τῶν τρίτων μοῖραν & αὐτῶν πεκυλίου καταλιμπανέτωσαν. εἰ δὲ μὴ πέντε, μὴ ἐπέκεινα, τὸ ἥμισυ μέρος.

ι Εἰ δὲ παῖδας οὐκ ἔχουσιν, ὑπάρχουσι δὲ αὐτοῖς γονεῖς, τῶν εἰρημένων τρίτων μοῖραν καταλιμπανέτωσαν· εἰς δὲ τὸ λοιπὸν μέτρον & αὐτῶν πεκυλίου κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ΔΙΑΤΙΘέσθωσαν. Παγανικὰ δὲ πεκύλια τὰ ἐξουσίαν εἰσὶν, ὅσα παρὰ τῶν γονέων αὐτῶν πρὸς κόσμον καὶ ἡμῶν ἐδόθη αὐτοῖς, ἢ ἐκτήσαντο· ἅτινα καὶ ὡς γονέων γνωρίζονται, καὶ μὴ τελευτῶν τῶν γονέων τῇ λοιπῇ αὐτῶν ἀποστάσῃ ἐνοῦνται καὶ ΔΙΑιρεῖνται, ὥσπερ & τὰ ἀπὸ χρημάτων ἢ πραγμάτων τοῦ πατρὸς ἐπικτηθέντα τῷ υἱῷ, τῇ πατρῴᾳ ἀποστάσῃ γνωρίζονται, & αὐτῇ συνένωνται. ὅτι γὰρ τοῖς μητρῴοις αὐτῶν, ἐξ ἱδρώτων, καὶ καμάτων, ἢ κληρονομίας πεῖσαχθεῖσιν εἰς αὐτοὺς πράγμασιν, ἐπ' αὐτοῖς μὲν αὐτοὶ ΔΙΑΤΙθενται· τὴν χρῆσιν αὐτῶν & μόνον ἔχουσιν οἱ τοιοῦτοι ἔχοντες ἀποστάσις, τὴν δεσποτείαν τῶν τοιούτων πραγμάτων φυλάττοντες αὐτοῖς.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TITVLVS XVIII.
DE SVCCESSIONIBVS AB INTESTATO, DEQVE LEGATIS: & de his, qui ea per ingratitudinem amittunt.

1 SI quis intestatus decesserit, exstantibus liberis aut nepotibus: hi succedunt.

2 Sin defuncto superstites sunt pater & mater, auus & auia, vel etiam vlteriores: hi exstantibus liberis & nepotibus, succedere non possunt.

3 Quod si nulli sunt liberi, nulli nepotes; pater tamen exstat & mater, auus & auia: propiores succedunto.

4 Si filius & filia parentibus viuis decesserint absque liberis & intestati, fratres & sorores ex eodem patre ac matre habentes: hereditas eorum parentibus defertur, nec licentiam fratres & sorores habent in hoc cõtradicendi.

5 Si vero nulli parentes exstant, auo tamen & auia superstitibus: ii cum fratribus consanguineis vnà succedant.

6 Sin nec auus, nec auia, nec eodem patre ac matre fratres exstant defuncto: tunc exvno dumtaxat parente fratres in hereditatem succedant.

7 Si vero, sicut dictũ est, non exstẽt fratres, at propinqui sint: propiores succedunto.

8 Quod si nulli etiam propinqui sunt, at vxor defuncti superest: in semissem totius illa patrimonii succedat, altero semisse fisco inferendo.

9 Si defuncti ne vxor quidem exstat, tunc vniuersum eius patrimonium, veluti cuius nullus exstat heres, fisco (ceu diximus) infertur.

10 Si quis moriens legata destinarit ad certam quamdam expensam, præstari debent: ne heres licentiã habet, relictum hoc legatum in aliam caussam expendendi: sed cui relictum est, restituat.

11 Si heres relicti sibi patrimonii noticiam habet, ac debita nouit præcedere: coram fide dignis testibus patrimonium ipsum describat, & quanti sit, manifestator. Ac primũ quidẽ creditoribus satisfiat, atque ita deinceps id, quod supereſt, heres sibi retineat.

12 Si vero contumaciter & temere succedens, idem patrimoniũ adtigerit, & cõsumserit, eum particulariter debita quædam soluisse: obligatus esto reliquis etiam satisfacere, veluti qui per inuentariũ competens res patrimonio comprehensas cognoscere non studuerit.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΗ.
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΞ ΑΔΙΑΘΕΤΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΩΝ, ΚΑΙ ΛΕΓΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΩΝ ΕΙ ΤΩΝ ΕΞ ΑΧΑΡΙΣΤΕΙΑΣ ΕΚΠΙΠΤΟΝΤΩΝ.

α ΕΑΝ τις ἀδιάθετος τελευτήσῃ, & ὑπῆσιν αὐτῷ τέκνα, ἢ ἐκ ἔγγονα, τοῦτα κληρονομείτωσαν.

β Εἰ δὲ μὴ ὑπάρχοι τῷ τελευτήσαντι πατὴρ καὶ μήτηρ, πάππος καὶ μάμμη, ἢ ἐκ ἐπέκεινα· ὅτοι κληρονομεῖν τῶν τέκνων καὶ ἐγγόνων ὄντων ἀδύναντοι.

γ Εἰ δὲ μὴ εἰσὶ τέκνα, οὔτε ἔγγονα, ἔστι δὲ πατὴρ & μήτηρ, καὶ πάππος καὶ μάμμη, οἱ ἐγγύτεροι κληρονομείτωσαν.

δ Ἐὰν ὑὸς & θυγάτηρ τῶν γονέων ζώντων τελευτήσωσιν ἄπαιδες & ἀδιάθετοι, & ἀδελφὰς καὶ ἀδελφοὺς ὁμοπατρίους καὶ ὁμομητρίους ἐχοντες τούτων, κληρονομίαν ὅλη σφῶν γονεὺς ἐπαναγέσθω, καὶ μὴ ἔχειν ἄδειαν τὰ ἀδελφία ὅλα τούτῳ λέγοντι.

ε Εἰ δὲ γονεὺς μὴ ὑπῆσιν, ἔστι δὲ πάππος καὶ μάμμη, ἅμα τοῖς ὁμοπατρίοις ἀδελφοῖς κληρονομείτωσαν.

ϛ Εἰ δὲ ἄτε πάππος, ἄτε μάμμη, ἄτε ὁμοπάτριοι, ἄτε ὁμομήτριοι ἀδελφοὶ ὑπῆσι τῷ τελευτήσαντι· τότε οἱ ἐξ ἑνὸς γονέως ἀδελφοὶ τῆ κληρονομίᾳ ἐπιφερέσθωσαν.

ζ Εἰ δὲ, καθὰ εἴρηται, μὴ ὑπῆσιν ἀδελφοὶ, εἶεν δὲ συγγενεῖς· οἱ ἐγγύτεροι κληρονομείτωσαν.

η Εἰ δὲ ἄτε συγγενεῖς εἰσιν, ἔστι δὲ γυνὴ & τελευτήσαντος, τὸ μὲν ἥμισυ μέρος ἀπόσης αὐτὴ τῆς οὐσίας ἐκείνη κληρονομείτω· τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ μέρος τῷ δημοσίῳ εἰσκομιζέσθω.

θ Εἰ δὲ οὔτε γυνὴ τῷ τελευτήσαντι ὑπέστι, τότε τὸν ἅπαντα τότε οὐσίαν, ὡς ἀκληρονόμητον, τῷ δημοσίῳ, ὡς εἴρηται, εἰσκομίζεσθω.

ι Ἐάν τις τελευτῶν ὁρίσῃ λεγάτα εἰς πινα ῥητὸν ἔξοδον, ταῦτα διδόσθωσαν· καὶ μὴ ἔχειν ἄδειαν τὸν κληρονόμον εἰς ἑτέραν πρόφασιν τὸ ἐαθὲν λεγάτον ἐξοδιάζειν, ἀλλὰ & πο καθιστᾶν τῷ λεγατοδόθεντι.

ια Ἐὰν ὁ κληρονόμος εἰδῇσιν τὸ ἐγκαπελιμπανομένης αὐτῷ οὐσίας ἔχῃ, καὶ οἷδεν χρέη πρηγεῖσθαι· ὅτι ἀξιοπίστων μαρτύρων τοιαύτων ἀναγραφέτω οὐσίαν, καὶ φανερόσθω ταύτης ἡ δυνάμις. καὶ πρῶτον μὲν πληρόσθωσαν οἱ χρεωφιλέται, καὶ εἶθ' ὅτως τὸ περιττεῦον ἐχέτω ὁ κληρονόμος.

ιβ Εἰ δὲ αὐθαίρετος καὶ ὡς ἔτυχεν ὑπέρχοιτο κληρονόμος τῆς αὐτῆς ὑφαίρεσις οὐσίας, καὶ φανῇ μερικῶς τινὰ τῶν χρεῶν ἀποδοὺς οὐκ εἰδὼς πληρὲν καὶ σὺν λοιπὸς, ὡς διὰ τοσοφόρον ἀναγραφῆς τοιαύτης οὐσίας μὴ γνωρίζας καταλῆψιν.

ιγ Εἰ δὲ ἑκάτερος ἀναφυῶσι τὰ χρέη, & κληρονόμος τοσοῦτος ἀγνοιαν κεκτημένος διὰ μαρτύρων, ἢ καὶ διὰ ὅρκου τὸ ὀφειλόμενον τοσοῦτος, καὶ περιελθὸν εἰς αὐτὸν, παρὰ τῶν αὐτὸν, καὶ πρὸς αὐτῷ ἀποκοπέτω τὰ τῶν χρεωφιλετῶν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν περαιτέρω & τὴν ἀπὸ τέλεσμα.

ιδ Εἰ κληρονόμος ἢ λεγατάριος οἱοσδήποτε φανῇ ἀποκρύψας τι καταλοφοῦσαν αὐτῷ διαθήκην, καὶ ἐν ὑστέρῳ αὖτη παρ' αὐτῷ ὀφειλῇ, ἐκπιπτέτω ὁμὲν κληρονόμος τοῦ κληρονομίας· ὁ δὲ λεγατάριος & λεγάτου.

ιε Εἰ δέ τις τελευτῶν τῷ οἰκείῳ κληρονόμῳ ἀγεγράφως καὶ χωρὶς μαρτύρων τι ἰδίαν καταλείψῃ ὑποστασιν, καὶ τὴν ταύτης ἐκτελῆ διοίκησιν, καὶ αἰαφυῆς ἐγκαλῶν, λεγάτον αὐτῷ εἶναι πρὸς & τελευτήσαντος, πρόσωπον ἢ διὰ μαρτύρων ἢ καὶ ἑτέρως πῶς ἀληθοὺς τὰ περὶ αὐτοῦ λεγόμενα ἔχεσθαι, & δύνασθαι διδόσθαι τῷ λόγῳ & κληρονόμῳ.

ιϛ Ἐκπίπτουσι δὲ τοῦ νόμου κληρονομίας διὰ ἀχαριστείαν, οἱ μὲν παῖδες, εἰ σὺν ἰδίᾳς τύψωσι γονεῖς, εἰ βαρέως αὐσὺν ὑβρίσωσιν, ἢ ἐγκλήματα κατηγορήσωσιν αὐσὺν, ἢ & συκοφαντήσωσιν. εἰ φαρμάκοις, ὡς φάρμακος, τῆς αὐτῶν σωματικῶς τις αὐτῶν μιγῆ. εἰ σὺν γονεῖς φυλακιζομένους οἱ ἄρρενες παῖδες περιεραπέντες μὴ αὐποφωνήσουσιν. εἰ ἡ θυγατὴρ μὴ ἐλέσθαι νομίμως ζεύχθῆναι βουλομένων τῶν γονέων, ἀλλ' αἰσχρῶς διάγειν· εἰ μοιχομένων τῶν γονέων μὴ ἐλῶνται οἱ παῖδες αὐπλαβίσθαι αὐτῶν.

*οἱοσδήποτε

ΤΙΤΛΟΣ ΙΘ.
ΠΕΡΙ ΚΟΥΡΑΤΟΡΩΝ.

α ΕΙ ἔκ τινων ὀρφανοὶ καταλοφθῶσι, & νήποι, & ὑπεστὶ τούτοις ὑποστασις· εἰ μὲν οἱ γονεῖς αὐτῶν τελευτῶντες ἐγγράφως κεφάλαια τέτοις παρέασιν, φυλαπέσθωσαν τούτων ἡ βάλησις· εἰ δὲ & μή, οἱ διαχεῖς εἶεν τῶν τούτων κεφαλαίων ἐχέτωσαν, ἐν μὲν τῇ θεοφυλάκτῳ ταύτῃ πόλει, τὸ ὀρφανοτροφεῖον, καὶ οἱ λοιποὶ διαχεῖς εἶεν, καὶ αἱ γεγνωρισμέναι ἐκκλησίαι· ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις τὰ ἐπισκοπεῖα, τὰ μοναστήρια, καὶ αἱ ἐκκλησίαι, μέχρις ὅτε περὶ γάμου καιρὸν καταντῶντες οἱ κληρονόμοι ζεύχθῶσιν.

β Εἰ δὲ περὶ γάμου ἐλθεῖν οἱ τοιοῦτοι βάλοντο, μέχρις ἐκπληρώσεως χρόνου σὺν αὐσὺν διαχεῖς εἶεν, τὰ μοναστήρια, & τὰς ἐκκλησίας, τὰς τοιαύτας ὑποστάσεις ἀσφαλίζεσθαι, & εἰθ' οὕτως αὐελλιπῶς ταύτας τοῖς εἰρημένοις κληρονόμοις ἀποδιδόναι. ἃ γὰρ ἀρεστὸν τῷ θεῷ ἐστι, τοῦτο καθάπερ μέχρι & νῦν κεφάλαιος ἑτέρας περιβάλ-

13 *Quod si debita in infinitum emerserint, heredes per testes, aut etiam per iusiurandum, ignorantiam probante: quidquid in patrimonio repertum est, & ad eum peruenit, exhibeat: & secundum id debita creditorum decidat, nec quidquam vlterius ab eo exigatur.*

14 *Si vel heredem, vel quemcumq; legatarium paruerit occultare relictum sibi testamẽtum, & ad extremum illud apud ipsum repertum fuerit: heres successione cadat, legatarius legato.*

15 *Si vero moriens quispiam, heredi suo citra scripturam & absq; testibus, bona sua reliquerit, cum eorum administratione plena: & aliquis emerserit, qui queratur, a defuncto legatum sibi relictum esse, verum per testes, aut alio quo modo probare nequeat, esse vera, quæ dixerit: heredis discretioni traditor.*

16 *Amittunt hereditatem legitimam propter ingratitudinem, filii quidem, si parentes suos verberauerint, si graues eis iniurias fecerint si criminaliter eos accusauerint, aut calumniati fuerint: si quis eorum cum veneficis, tamquam veneficus, conuersatur: si vir, sorum quocumque modo insidias struxerint: si quis eorum cum nouerca, vel concubina patris, carnaliter coierit: si pro parentibus, qui carceribus detinentur, rogati eo nomine liberi masculi, non interuenerint: si filia legitimis nuptiis copulari nolit, parentibus id volentibus; sed turpem vitam agere malit: si parentibus furore correptis, liberi curam eorum suscipere nolint.*

TITVLVS XIX.
DE CVRATORIBVS.

1 SI ab aliquibus relicti pupilli fuerint, & infantes, qui patrimonium aliquod habent: siquidem parentes eorum decedentes, in scriptis curatorem ipsis reliquerunt, voluntas ipsorum seruator: sin autem, venerabiles domus eorum curatoriam suscipiunto, in custodita quidem diuinitus hac vrbe, ipsum orphanotrophium, & ceteræ domus religiosæ, & ecclesiæ notæ: in prouinciis vero, episcopia, monasteria, & ecclesiæ; quousque nuptiarum ad tempus heredes propius accedentes, matrimonio copulentur.

2 Sin illi se ad matrimonium conferre nolint, vsque ad annum vigesimum eædem domus religiosæ, monasteria, & ecclesiæ eiusmodi patrimonia custodiant, atque ita deinde sine defectu ea dictis heredibus restituant. Non enim acceptum est Deo, curatores alios constitui, quemadmodũ in hunc vsq; diem factum fuit,

qui pupillorum bona deuorent, ipsis mendicantibus. Quippe venerabiles domus, & ecclesiæ Dei, quæ aliis etiam præsunt, & alienos, tamquam suos, iuxta Domini mandatum hospitiis excipiunt & suscipiunt, multo magis bona pupillorum custodient, eorumque restitutionem suo tempore facient.

Titvlvs XX.

DE LIBERTATIBVS.

1 Libertatem cõsequitur seruus, quum a domino suo liber esse publicatus fuerit in ecclesia, vel etiam coram septẽ, aut quinque, aut tribus amicis, ad hoc conuocatis, ac subscribentibus, & id quod norunt, ad gestorum monumenta deponentibus.

2 Vel etiam per epistolã domini sui, quinque testium, vel trium, ceu dictum, subscriptiones hoc nomine habentem; quæ testamento inscripta seruo datur.

3 Itidem quum de voluntate defuncti, vel permissu heredis seruus in capite linteũ gestans, defuncti funus sequutus fuerit.

4 Et quum subiectum sibi seruum personæ liberæ dominus coniunxerit.

5 Rursum si dominus eius, aut domina, aut eorum liberi, scitu ac permissione parentũ, de sacro & salutari lauacro eum susceperint.

6 Si scientibus ac volentibus dominis suis clerici vel monachi facti fuerint. Ac dictæ libertates statim exinde, vel etiam sub conditione a dominis eorum conceduntur.

7 Si quis autem aliquo ex his modis libertate donatus, in seruitute detinetur, ad sacrã sanctam Dei ecclesiam accedat, & ad magistratus competentes, & apud eos concessam sibi libertatem probet, eamq; accipiat.

8 Seruus ab hostibus captus, si pro republica damnũ & cladem quãdam eis inferat, atq; ita vicissim reuertatur, confestim manumittitur.

9 Qui vero captus, rursũ aufugerit, damno eis pro republica non illato, sed ita tamen reuertitur: is domino suo quinquennium seruiat, atq; ita deinde liber esto.

10 Qui ad hostes sponte sua procurrit, rursumq; facti pœnitentia ductus, si ab eis aufugiens reuertetur; is propterea, quod omnino trãsfuga factus ad eos se contulerit, toto vitæ suæ tempore seruus esto.

11 Seruus domini sui cædem indicans, præmii loco libertatem consequitor.

12 Seruo sciente domino suo militans, libertatem accipit.

13 Dominus, qui seruũ suum, vel ancillam,

ΤΙΤΛΟΣ Κ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ.

α Ἐπὶ τῇ πρώτῃ ὁ οἰκέτης ἐλευθερία, ὁπόταν ἐν τῷ ἰδίᾳ κυρίᾳ *δημοσιωθῇ ἐν ἐκκλησίᾳ, εἴτε *δήμῳ ὑπὲ ἑπτὰ, ἢ πέντε, ἢ τριῶν φίλων, ὑπὲ ἔτι πρὸς- εὑρεθῇ κληθέντων, καὶ ἐπογραφομένων, καὶ δοτὴν θεμένων ὑπὲ πράξεως ὑπομνημάτων τῶν οἰκείων εἰδήσιν.

β Εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἔ κυρίᾳ αὐτοῦ, ἐ μαρτύρων, ἢ ἐγγ, ὡς εἴρηται, ὑπογραφαὶ ὑπὲ ἔτι τὸ ἐχούσης, ἢ ἐν διαθήκῃ ἐγγραφομένη οἰκέτη δίδοται.

γ Ἀλλὰ καὶ ὅταν βουλήσῃ ἔ τελευτήσαι ὁ, ἢ καὶ παραχωρήσῃ ἔ κληρονόμῳ ὁ οἰκέτης ἐν τῇ κεφαλῇ * πανίῳ φορέσας τῇ ἔ τελευτήσαι ὁ * πανίον κηδείᾳ ἐπακολουθήσῃ.

δ Καὶ ἐὰν ὁ κύριος ὁ ὑποκείμενος * αὐτῷ δοῦ- * αὐτῷ λον ἐλευθέρῳ ζυγὸν ἔ προσώπῳ.

ε Ἢ πάλιν, ἐὰν ὁ κύριος αὐτοῦ, ἢ ἡ τούτου κυρία, ἢ τὰ αὐτῶν τέκνα, εἰδήσῃ καὶ ὑπὲρ τῆ γονέων, ὃν ἔ ἁγίᾳ καὶ σωτηριώδει βαπτίσματι ὁ αὐτὸ ἀναδέξωνται. ς Ἐὰν εἰδήσῃ καὶ βουλήσῃ τὸν κυρίων αὐτῶν κληρικὸν ἢ μοναχὸν γενέσθαι. αἱ ἦ εἰρημέναι ἐλευθερίαι ἀπέντεῦθεν ἤδη, ἢ καὶ ὑπὸ ὅρον ἀφῇ τὸν κυρίων αὐτῶν δίδονται.

ζ Εἰ δέ τις ὧν τούτων τῶν τρόπων ἐλευθερίᾳ ἰσθεὶς, ἐν δουλείᾳ κατέχοι, προσερχέσθω τῇ ἁγίᾳ ἔ θεῖ ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῖς προεστῶσι ἄρχουσι, καὶ παρ' αὐτοῖς τὸ ὑπὲρ τῆ ὑπερθείσης αὐτῷ ἐλευθερίας ἀποδεικνύτω, καὶ τῶν ἀπολαβέτω.

η Ὁ ὑπὸ τῶν πολεμίων αἰχμαλωτιζόμενος οἰκέτης, καὶ κλάσμα τι ὑπὲρ τῆ πολιτείας εἰς αὐτοῦ ἐνδεικνύμενος, καὶ ἄτως αὐτυπερθέτων, ἀφαιρεθῇ μα ἐλευθερίας. θ Ὁ ἁλοὺς αἰχμαλωσθείς, καὶ πάλιν ἀποφυγών, κλάσμα εἰς αὐτὸς ὑπὲρ τῆ πολιτείας μὴ ποιησάμενος, ἀλλ' ἄτως αὐτυπερθέτων, πενταετείαν τῇ ἰδίᾳ δεσποτείᾳ δουλώσατω, καὶ εἶθ' ἄτως ἐλευθερούσθω.

ι Ὁ αὐτὸς ἐπιστρέτως ἐχθροῖς προσθέχων, καὶ πάλιν μεταμεληθείς, εἰ φυγὼν ἐπορεύθη. δι' ὧν ὅλως αὐτιμολήσας τὰ τοῖς προσεδραμὼν, ἕως τῆς ζωῆς αὐτῷ ἔσῳ δοῦλος.

ια Δοῦλος ὁ μισῶν τὸν φόνον ἔ ἰδίᾳ κυρίᾳ, τὴν ἐλευθερίαν ἐχέτω ἔπαθλον.

ιβ Δοῦλος ὁ στρατευόμενος εὐνοίᾳ ἔ οἰκείου δεσπότου, ἐλευθεροῦσθαι.

ιγ Δεσπότης τὸν ἴδιον δοῦλον, ἢ τῶν θεραπόντων ὡς ἐ-

ὡς ἐλευθέραν συναπῶν πρὸς γάμον ἐλευθέρῳ προσώπῳ, ἢ συναινῶν τοῖς γαμοῦσι, ἢ σιωπήσῃ συναπῶν, ὥστε λύσαι τὸν γάμον, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῶν δεσποτείας ἐκπίπτει.

ιδ Ὁ ὑπὸ ἐχθρῶν ἐλευθέρου ἀγοράζων αἰχμαλώτων, καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἀποκαθιστῶν αὐτὸν, εἰ μὲν ὑπὲρ τῆς * τιχηθείσης μεταξὺ αὐτῶν πληρώσαι τιμὰς, ἀπολυέτω ἐλεύθερον.

*τοιχηθεισης

ιε Εἰ δὲ ὑπὲρ τῆ ἀποροῦσι, ἐχέτω αὐτὸν ὁ ἀγοράσας μίσθιον, μέχρις αὖ πληρωθῇ, ἅπερ ἐτίχησεν· ὁ ἐλαττούμενος δηλονότι ὑπὸ ἀκροατοῦ ἔ ὀφείλοντος ἑκάστῳ ἔτει ὑπὲρ μισθοῦ τῷ ἀγορασθέντι λογίζεσθαι.

ις Ὁ ὑπὲρ εἰς προῖκα γεγραμμένων οἰκέτης ὢν ἐκ ἔχει ἄδειαν τὰ τέκνα, ἅτε ὁ αὐτὸς, ἐλευθερῶν αὐτ.

ιζ Εἰ δὲ καὶ πληρώσῃ ὁ αὐτὸς τὰ προῖκα τῆ ἰδίας γαμετῆς, εἴτε προσφέρῃ πράγματα, ἢ παῖδας, τὰ πάσων δεσποτείαν, ὡς κεφαλὴ, καὶ τῶν τοῦ θεοῦ ἐντολῶν αὐτὸς ἐχέτω.

ιη Εἰ δὲ μὴ ἔχῃ τις πράγματα πρὸ ἔ συναλλάγματος, καὶ μὴ τὸ συναφθῆναι, τὰ ἐκ τοῦ προνοίας ὑπικτηθέντα ἀμφότεροι ἐχέτωσαν.

ιθ Ἐὰν δύο ὑπογραφοὶ διαφόρων δεσποτείας συνέλθωσι πρὸς γάμον, εἰ μὲν δύο παῖδας ποιήσωσι, πρὸς λαχμὸν μερίζεσθω· εἰ δὲ τρεῖς, τὰ δύο τῆς μητρὸς ἔσωσαν, καὶ τὸ ἐν τῇ ἔ πατρὸς ἐπακολουθήσῃ δεσποτεία· εἰ δὲ ἓς τεχθῇ, τῇ μητρὶ ἕσθω.

κ Τὰ ἐξ ἐλευθέρας καὶ δούλου ἐκπορνωθέντα, ἐλεύθερα ἐστὶν, εἰ καὶ δοῦλος ἐστὶν ὁ πατὴρ αὐτῶν.

κα Ὁ ὁκ ἀνὴρ ἐχθρὸς, δοῦλος ἐστὶν· εἰ καὶ ὁ ἴδιος δεσπότης ἐναφῇ τὸ οἰκείας θεραπαίνης.

κβ Ἐὰν κοινός ἐστι δοῦλος, καὶ βλέπῃ τις ἐλευθεροῦσθαι αὐτὸν, τὸ ἀζήμιον ποιείτω τοῖς ἄλλοις καὶ μὴ θελόντων αὐτῶν, ἐλευθερούσθω αὐτόν.

κγ Οἱ ἀπελεύθεροι, καὶ ἐραστευόμενοι ὦσιν, ἐξ ἀχαριστιῶν τινὰ τῶν καθ' ὑβρίσεως. ἐὰν δὲς κύριος ἐλευθεροῦσθαι αὐτῶν, ἢ οὗ παῖδας αὐτῶν τύψωσιν, ἢ ὑβρίσωσιν, ἢ ἐκλίνῃ ὁ ἐπὶ φανείας κατ' αὐτῶν τραχηλιάσωσιν· ἢ μὴ τὸ παθεῖν τὸν ἑαυτοῦ κύριον ἐρχόμενον· μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ τὸν πάθον, ἢ ὅλως ἐ μικρόν τινα προσκρούσῃ αὐτῆς θεραπείᾳ, ἢ ζημιώσῃ, ἢ ὑπὸβάλλοντα αὐτῆς, καὶ ἐν ἐξ αὐτῶν θεραπεύσῃ τῷ ἄρχοντι ἀπεδεχθῇ, ἀναδοθήσεται. ἀλλὰ καὶ πενόμενον τὸν πάντων αἰσχύνεσθαι τρέφειν ὁ ἀπελεύθερος.

ἐπὶ αἰτιάσεως

Ἐκ τῶν νεαρῶν Διατάξεων, περὶ ἔ ἐλευθερωθέντος ἀλλότριον οἰκέτου.

κδ Καθὼς ὑπεσχόμεθα, καιρὸς ἐστὶ διαλαβεῖν περὶ ἔ πενταπλασιαζομένης ἡμαρτίας. ἔστι δὲ τοιοῦτον. ὁ μὲν ὢν δεσπότης, καὶ τὸν ἀλλότριον δοῦ-

quasi liberam per nuptias personæ liberæ copulat, vel in nuptias consentit, vel de industria tacet; is neq; matrimonium dissoluit, atq; etiam illorum dominio excidit.

14 Qui ab hostibus hominem liberum captiuum redimit, & in domum suam restituit; siquidem eas ille facultates habet, vt pretium, de quo inter ipsos conuenit, integrum persoluere possit, liberum dimittat.

15 Si vero soluendo non est, retineat eũ emptor ceu mercenariũ, donec impleuerit, quæ pactus est: ita tamen, vt a cognitore caussæ definiatur id, quod anno quolibet nomine mercedis computari pro redemto debet.

16 Seruum doti adscriptum neq; liberis, neque marito manumittere licet.

17 Sin doti vxoris suæ vir satisfecerit, siue res adferat, seu mancipia: dominium totum ipsæ, tamquam caput, iuxta Dei mandatum habeat.

18 Si vero ante contractum matrimonium res ipse nullas habeat, atque etiam post coniunctionem nuptiarum; quæ adquisita Dei prouidentia fuerint, vtriq; possideant.

19 Si duo adscriptitii diuersorum dominorum in matrimonium coierint, siquidem liberos duos procreauerint, sorte diuiduntur: si tres, duo matris sunto, tertius patris dominum sequitor: si vnus natus fuerit, matris esto.

20 Quæ nascuntur e ventre libero, libera sunt, etiamsi pater eorum seruus sit.

21 Ex ancilla natus, seruus est etiamsi dominus ipse suam ancillam adamauerit.

22 Si seruus communis sit, & aliquis eum manumittere velit, socios indemnes præstet; atq; ita vel nolentibus ipsis, eum manumittet.

23 Liberti, licèt militent, in seruitutem ex caussis ingratitudinis huiusmodi retrahuntur. Si dominos, a quibus manumiss sunt, aut eorũ liberos percusserint, vel iniuriis adfecerint, vel ex superbia quadam in eos cernices erexerint: vel si quis domino suo iam sepulto veniens, non prolapsus in terrã sepulcrũ summ sse venerat' fuerit, vel non omnino leuiter eos offenderit, aut si damnum dederit, aut insidias fecerit, eorumq; vel vnũ aliquod apud prætorẽ probatũ fuerit, in seruitutem reuocantur. Quinetiam libertus patronum egentem alere cogitur.

Ex constitutionibus nouellis de manumittente seruum alienum.

24 Sicut promisimus, tempus est, vt de casũ rei quintuplicandæ differamus. Is vero huiusmodi est. Qui non est dominus, & seruum

alienum, tamquã suum, manumisit; apud imperatorem rescissa manumissione, cogitur hic ipse manumittens loco manumissi quinque seruos alios præstare: nimirum & ætate, & sexu, & indole, & arte similes; duos manumissi domino, tres fisco. Tunc autem is, qui manumisit, pœna prædicta multatur; quum seruo alieno libertatem, inscio ipsius domino, dedit.

TITVLVS XXI.

DE VENDITIONE AC EMTIONE.

1 *TAm per scripturam, quam sine scriptura contrahitur venditio & emtio citra dolum malum in quacumq; specie, ac re, intercedente pretii pactione. Quum igitur rei pretium ab emtore datum fuerit, non licet eiusmodi venditionem pœnitentibus ipsis rescindere.*

2 *Nam debet emtor ante contractum & examinare rem, & accurate inquirere, atq; ita contrahere.*

3 *Si vero deinceps, vt fieri solet, venditum corpus inuentum fuerit esse liberum, vel limfaticum, venditori rediibetur.*

4 *Si arra data fuerit in quocumque contractu, quum non impletus fuerit contractus illius culpa, qui arram dedit, lucretur arram is, qui accepit: sin eius negligentia, qui arram accepit, res perfecta non fuerit, reddat eam illi, qui dedit, cum altero tanto.*

5 *Si seruus venditus aut diem obierit, aut parte corporis læsus fuerit, nimirum pede, vel manu, vel oculo: aut si domus distracta sit, ac pars eius, vel tota igne absumta fuerit: aut ager vi fluminis totus, aut aliqua parte pereat, aut arbor a vento deiecta sit: in his omnibus damnum emtorem spectat.*

6 *Si seruus meus agri venditi terminos ostendere iussus, plus ostenderit, idque vel dolo malo, vel per ignorantiam, nõ ipse condemnor. Idem valet etiam in traditione, quum incipit possessio.*

7 *Si ante traditionem seruus venditus aufugerit, aut ita furto subtractus ab aliquo fuerit, vt dolus malus aut culpa in his probari nequeat; hoc modo inquirt debet, an venditoris hoc damno sit. Quippe si venditor in se custodiam serui venditi receperit, ipse damnum hinc emergens adgnoscet: sin eam in se non recepit, securus erit. Idem & in animalibus ceteris, vt equo, camelo, & quæcumq; sunt eius generis. Prorsus autem venditor emtori de dominio & euictione tenetur.*

ΤΙΤΛΟΣ ΚΑ.

ΠΕΡΙ ΠΡΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑΣΙΩΣ.

α Ἐγγεγράφως ἢ ἀγράφως πρᾶσις ἢ ἀγορασία ὅπου οἰωδήποτε εἰδος ἢ πράγματα ὑμῖν συγχωρήσῃ συνίστησι τὴν ἀβολον. διὸ καὶ ἂν ἡ τιμὴ τοῦ πράγματος τῷ ἀγοράσαντι δοθῇ, τὸν τοιοῦτον πρᾶσιν οὐ μεταμελομένων αὐτῶν μὴ αἱρετίζεσθαι.

β Δεῖ γὰρ τὸν ἀγοράσαντα πρὸ τοῦ συναλλάγματος * διὶ ἐρεύνης γνώσεσθαι, καὶ ἀκριβῶν, καὶ * διερευνᾶν ἐν αὐτῷ συναλλάσσειν.

γ Εἰ δὲ ὡς εἰκὸς * μὴ τοῦτο εὑρεθῇ τὸ πραθὲν σῶμα ἐλεύθερον, ἢ καὶ δαιμονῶν, τοῦτο αἰδοῦναι τὸν ἀγοράσαντα.

δ Ἐὰν ἀῤῥαβὼν δοθῇ ἐν οἱῳδήποτε συναλλάγματι, ὡς ἁπλῶς ὄντος τοῦ συναλλάγματος, ἐξ ἀγνωμοσύνης μὲν τοῦ δεδωκότος, ἐν κέρδει γινέσθω ὁ ἀῤῥαβὼν τοῦ λαβόντος. εἰ δὲ ἐξ ἀμελείας τοῦ λαβόντος ἡ πραχθῇ τὸ ἔργον εἰς τέλος, ἀναδιδόσθω μὴ καὶ ἄλλα τοσαῦτα τῷ δεδωκότι αὐτόν.

ε Ὁ πεπραμμένος οἰκέτης εἰ καὶ τελευτήσῃ, ἢ μέρος τι βλαβῇ τοῦ σώματος, πόδα, ἢ χεῖρα, ἢ ὀφθαλμόν· ἢ οἰκία ἐγένετο ἡ πεπραμμένη, καὶ μέρος, ἢ πᾶσα πυρὶ δαπανηθῇ· ἢ ἀγρὸς βίᾳ ποταμοῦ ὅλος, ἢ μέρος ἀποθλυσθῇ, ἢ δένδρον ἐξ αὐτοῦ κατα πεσόν· ἐπὶ τούτων πάντων ἡ ζημία τοῦ ἀγοράσαντος ὁρᾷ.

ς Ἐὰν κελευσθεὶς ὁ δοῦλός μου τὸν ὁρισθέντα ὑποδεῖξαι τὸν πραθέντα ἀγρὸν, πλέον ὑποδείξῃ, ἢ κατὰ δόλον, ἢ κατ' ἄγνοιαν, οὐ κατακρίνομαι. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς δόσεως, νομὴν ἀρχούσης.

ζ Εἰ πρὸ τῆς δόσεως φύγῃ ὁ πραθεὶς δοῦλος, ἢ καὶ κλαπῇ ὑπό τινος, ὡς μὴ δόλον ἢ ῥᾳθυμίαν ἐλέγχεσθαι πρὸ τούτων, εἰ δὲ πράτης τὴν ζημίαν ἔσται, δῆλον ὅτι ζητήσει. εἰ μὲν εἰς ἑαυτὸν ὁ πράτης ἀνεδέξατο τὸν δοῦλον πεπραμμένον οἰκέτην φυλακὴν, καὶ αὐτὸς ἐπιγνώσεται τὴν ἐντεῦθεν ζημίαν. εἰ δὲ μὴ ἀνεδέξατο εἰς ἑαυτὸν, ἔξει τὸ ἀμελημένον. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ζώων, οἷον ἵππων, καὶ καμήλων, καὶ ὁσα τοιαῦτα ἐστί. πάντως ἢ χρεωστεῖ ὁ πράτης τῷ ἀγοράσαντι τὴν ἀζυθέντησιν καὶ ἐκδίκησιν.

η Ἐὰν

η Ἐάν τινες ἐπίκοινον πρᾶγμα ἔχοντες συμφωνήσωσι, μηδετέρῳ αὐτῶν ἐξεῖναι ἄνευ ἑτέρου πωλεῖν τὸ πρᾶγμα, ἐὰν ὁ εἷς ἐθελήσῃ τὸ μέρος αὐτοῦ πωλεῖν, καὶ διαμαρτύρεται τὸν ἕτερον πωλεῖν ἢ πωλῆσαι, ἢ ἀγοράσαι, ἀκωλύτως πωλεῖ τῷ τυχόντι.

θ Καθόλου γὰρ ἴσθι, ὅτι εἰ δίχα δόλου ἢ ῥᾳθυμίας συμβῇ τὸ πρᾶγμα, ἢ τι γένηται, ἐξ ἑτοίμου ὁ πράτης.

ι Ὥσπερ γὰρ ἡ ἐκ τύχης ἐλάττωσις ἢ ἀπώλεια ἢ πεπραμένῳ πράγματος εἰς τὸν ἀγοράσαντα ἀνατρέχει, ἅτινα εἴ τι γέγονε κέρδος τοῦ ἀγοράσαντος ὠφελήσει.

ια Ὅθεν εἰ κατὰ παρακλύσεως ἢ παροχώσεως πλεῖον μείζων γέγονεν ὁ ἀγρὸς μετὰ τὸ πραθῆναι, τὸ κέρδος ὁ ἀγοράσας ὀπολαυσάτω.

*ὑποτεθεμένον ιβ Ἐὰν ἐν τῷ πραθέντι οἴκῳ τὸ *ὑποτεθέμενον ὑπό τινος χρυσίον καὶ ἀπαλλοτριωθῇ, ἐν αὐτῷ εὑρεθῇ, μᾶλλον δὲ πάλαι δεσπόζοντος.

ιγ Ὁ βλέπων πιπρασκόμενον ὑπό ἑτέρου ἴδιον αὐτοῦ πρᾶγμα, καὶ μὴ ἀντιλέγων, αὐτὸς δοκεῖ πιπράσκειν αὐτό.

ιδ Ὁ πιπράσκων δοῦλον, καὶ γινώσκων αὐτὸν κλέπτην, ἢ μοιχόμοιχον, ἢ δαιμονιῶντα, προφωνείτω περὶ τούτων τὸν ἀγοράσοντα. εἰ γὰρ καὶ μὴ ποιήσῃ, αὐτὸς μὲν λήψεται τὸν δοῦλον, τὸ δὲ τίμημα διπλοῦν ἀποδώσει τῷ ἀγοράσαντι αὐτοῦ καὶ ἕτερος κἂν ἕνα ζημίαν εἰργάσατο ἐν τῷ οἴκῳ αὐτὸς καὶ ἀγοράσαντος.

ιε Ὁ ἐξ ἐγχειρίζηται πρὸ φίκιον δημόσιον, ἀγοράσας τι πρᾶγμα ἢ δι' ἑαυτοῦ, ἢ παρεμβέτου προσώπου, ἐμόνον τὸ τίμημα ἀποτίσει, ἀλλὰ καὶ πρασωλεῖν τῷ δημοσίῳ δίδωσιν.

ιϛ Ὁ ἀγοράζων ῥητοῖς κεράμοις οἶνον ὅτι μέτρου, δῆλον ὅτι εἰ μὴ ποιήσῃ ὑπερβασιν λαβεῖν τὸν μέτρησιν, ἐζημιώθη, καὶ ἀπολεσθῇ ὁ οἶνος.

ιζ Εἰ τὸν φὲν οἶνον τις ἀγοράσῃ, μὴ συμφωνῶν μετρῆσαι, αὐτὸς κινδυνεύει.

ιη Ταυτὸν ἢ κρατεῖ ἐπὶ ἐλαίου, καὶ σίτου, καὶ τῶν τοιούτων ὅτι τὸ κέρδος τοῦ πραθέντος οἴκου, καὶ ἡ ζημία, τοῦ ἀγοράσαντος ὁρᾷ.

ιθ Ὁ πωλῶν τι ἐν οἰκήσει ὑπήλογον, ἐμόνον εἰς τὸ τίμημα, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν τὴν ἐκ τούτου ζημίαν κατέχεται.

κ Τὰ καθ' ἁγνοιαν πιπρασκόμενα παρὰ τῶν κληρονόμων ἀνατρέπονται.

κα Ὁ πράτης παραδὸς τὸ πρᾶγμα, ἐδύνατο τὴν πρᾶσιν ἀνατρέψαι, καὶ μεταμεληθῆ.

κβ Τὸν πεπραμένον ἀγρὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐδύνατο ἐκδικεῖν ὅτε ὁ υἱός, ὅτε ὁ κληρονόμος.

κγ Ὁ παραγγελθεὶς παρὰ τοῦ δεσπότου

8 *Si qui rem communem habentes inter se pactifuerint, vt neutri liceat absque altero rẽ eam distrahere: quum vnus partem suam vẽdere voluerit, & adtestationem ad alterum de venditione vel emtione interponit; absque impedimento deinde cuiuis eam vendit.*

9 *Nam in genere scias, si absque dolo malo aut culpa venditoris res hæc acciderit, aut aliud eiusmodi, securum fore venditorem.*

10 *Sicut enim fortuitum detrimentum, vel amissio rei venditæ, ad emtorem pertinet; ita quoque si lucrum accesserit emtori cedet.*

11 *Vnde si per alluuionem fluminis, aut terræ adgestionem post venditionem factam ager creuerit, emtor lucro fruetur.*

12 *Si aurum ab aliquo repositum in domo vendita per errorem manserit, & in ea repertum fuerit: manet eius, qui pridem dominus eius erat.*

13 *Qui rem suam ab alio distrahi videt, at non contradicit; ipsemet eam vendere videtur.*

14 *Qui seruũ vendit, quem scit esse furem, aut furiosum, aut limfaticum, de hoc emtorem adloquitor. Quippe ni hoc fecerit, ipse seruũ recipiet, ac pretium duplum emtori repetenti soluet, cum eo damno, si quod in emtoris domo ab eo factum fuerit.*

15 *Qui ex eo tẽpore, quo publicum aliquod officium traditum ei fuerit, rem aliquam vel per seipsum, vel interpositam personã emerit, non modo pretium perdit; sed etiam quadruplum fisco soluit.*

16 *Qui vini amphoras ad mensuram emit expresse, nisi morã fecerit in accipienda mensura, nullum haud dubie damnum facit, etiamsi vinum perierit.*

17 *Si vero summatim vinum aliquis emerit, nihil de mẽsura pactus: periculũ ad ipsum pertinet.*

18 *Eadem obtinent & in oleo, & frumento, & aliis talibus: quod lucrum, & damnum olei venditi, spectet emtorem.*

19 *Qui sciens aliquid vitiosum vendit, non tantũ pretii nomine, sed etiam totius hinc emergentis damni tenetur.*

20 *Venditiones ab heredibus per ignorãtiam factæ, rescinduntur.*

21 *Venditor, re tradita, venditionem rescindere nequit, etiamsi factæ pœnituerit.*

22 *Fundum a patre venditũ nec filius, nec heres euincere potest.*

23 *Cui nuntiatum est a rei domino, ne*

Universidad de Deusto
Biblioteca

illam emat; si emerit, cum fructibus eam restituit.

24 Qui dominum suum vendit, supplicio capitis punitur.

25 Qui vendit ac donat, rebus suis cedit.

26 Tutor rem pupillarem nequit emere. Idem obtinet etiam in similibus, vt in curatore, ac procuratore.

27 Qui est in alterius potestate, si secundum leges ei peculium, vel possessionem aliquam suã habere permittatur; rectè aliquid etiam a patre suo emit.

TITVLVS XXII.
DE MVTVO, ET PIGNERIBVS, ET SOCIETATE.

1 SI quis interueniente scriptura, vel absque scriptura pecuniam, vel argentum, vel aliam quamdam speciem profectione traiecticia mutuatus fuerit, secundum ipsum pactum & conuentionem mutuam, sua creditor accipiat; non habente licentiam eo, qui mutuo sumsit, vt incursum hostilem, naufragium maritimum, vel aliã causam actionem ve quampiam creditori opponat.

2 Si pignera dedit is, qui mutuo cepit, etiam ipse post integram debiti solutionem absq; defectu sua recipiat; & ita quidem, vt is, qui ea tenuit, dicere nequeat, ab se illa perdita, vel aliam caussam proferre: nisi forte probatum ab eo fuerit, vt fieri solet, casum aduersũ interuenisse, cumq; suis aliena quoq; periisse, de quo deinceps causarum cognitores id obseruent, quod obseruari oportet.

3 Si quis mutuum alicui dederit, ac secundum confessionem suam debitor ad diem statutum non satisfecerit; hortetur hunc ex praeterito creditor, ac si post duas & tres exhortationes & adtestationes debitor comparere noluerit, aut solutionem facere; potestatem habeat is, qui pignera tenet, vt sub accurata æstimatione publica, per tabularios aut defensorem in scriptis subsignata, pignera distrahat; deq; pretio, quæ sibi debentur, retineat; reliquum debitori restituat.

4 Sin iusta pignerum distractio ad integram debiti solutionem non sufficiet, a debitore reliquum exigat.

5 Creditor, quum acceperit pignera, si liberos etiam debitorum abstulerit, & ad seruiles operas elocauerit; debito cadat, ac detento, vel eius parentibus, alteram tantam summam soluat.

πράγματος, μὴ ἀγοράσῃ αὐτὸ, καὶ ἀγοράσας, ἀναδίδωσιν αὐτὸ μὴ τ καρπῶν.

κδ Ὁ πωλῶν τὸν δεσπότην αὐτῷ, κεφαλικῶς πιπρᾶται.

κε Ὁ πωλῶν & χαρίζων, τ ἰδίων ἀφίσταται.

κς Ὁ ὀπίτροπος ἢ δυνάμει ὀρφανικὸν πρᾶγμα ἀγοράσαι. τὸ αὐτὸ & ὀπὶ τ ὁμοίων, κεφάτωρος & ἀποκεφάτωρος.

κζ Ὁ κατὰ νόμους ἀποκήρυκτον, ἢ ἰδικὸν κτῆμα ἔχειν ἀφαιρούμενος ὑπεξούσιος, καλῶς ἀγοράζει ἀφ' οὗ ἴδιός πατρός.

ΤΙΤΛΟΣ ΚΒ.
ΠΕΡΙ ΔΑΝΕΙΟΥ, ΚΑΙ ἘΝΕΧΥΡΩΝ, ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.

α Ἐὰν τις ἐγγράφως ἢ ἀγράφως λογάριον, ἢ ἀργύριον, ἢ ἕτερόν τι εἶδος ἐν θαλάσσῃ δανείσηται, κατὰ τὸ εἴσπλουν, καὶ τῶν μεταξὺ ἀλλήλων ἀποδημίαν, ἀπολαμβανέτω ὁ δανείσας τὰ ἴδια, μὴ ἔχοντος ἄδειαν τοῦ δανεισαμένου ἐκθέσθαι εἰς ἀπόδρομον, ναυάγιον θαλάσσης, ἢ ἕτερον ἵνα ἀφορμὴν ἢ ἀγωγὴν ποιήσηται τῷ δανεισαμένῳ.

β Ἐὰν ὁ δανεισάμενος ἐνέχυρα τέθεικεν, & αὐτὸς μετὰ τὴν τοῦ χρέους ἀποπλήρωσιν αὐελλιπῶς ἀπολαμβανέτω τὰ ἴδια, μὴ δυναμένου τοῦ πώποτε κατοχήτου λέγειν, ἢ ὅτι ἀπώλεσε αὐτὰ, ἢ ἕτερόν τινα πρὸς φέρειν πρόφασιν· εἰ μή πως ἀποδειχθῇ αὐτῷ, ὡς εἰκὸς, ἐπελθεῖν συμφορὰν, & σὺν τῷ ἰδίῳ ἀπολεσθῆναι & τὰ ἀλλότρια· & καθὼς δεῖ λοιπὸν περὶ τούτων τηρεῖτωσαν οἱ ἀκροαταί.

γ Ἐὰν τις δανείσῃ τινὶ, καὶ κ τὴν οἰκείαν ὁμολόγησιν ἐκ πεθήσεως ὁ χρεώστης μὴ ἐκπληρώσῃ, προτρεπέσθω τοῦτον ἐκ διαβασίμου ὁ χρεωκόπος. & ἐὰν μ δύο καὶ τρεῖς προτροπὰς & διαμαρτυρίας μὴ θελήσῃ ὁ χρεώστης παρασταθῆναι, ἢ τ ὀπόχρεον ποιῆσαι, αὐθεντίαν ἐχέτω ὁ τὰ ἐνέχυρα κατέχων, διὰ ἀκριβῆ δημοσίαν ἐκτίμησιν, ἐγγράφως διὰ βασιλαείων ἢ & ἐκδίκου ἀποσημαινόμενον, πωλεῖν διαπιπράσκειν, & ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τὰ χρεωκόπου ἀπὸ πραγμάτων, & ὁ πιστεύσας ἀποκαθίσαν τῷ χρεώστῃ.

δ Εἰ δὲ τ ἐνεχύρων δικαία πρᾶσις διὰ σώσῃ τὸν ὑπολοιπὸν τ χρέους ἀποδοῦναι, ἀπαιτείτω τ χρεώστην τὸ λειπόμενον.

ε Ὁ δανεισὴς, ἐὰν ἐνέχυρα λάβῃ, εἰ & ἐπίρρητα τέκνα τ ἰδίων χρεωφιλετῶν, καὶ εἰς ὁμοιωτὴν ὑπηρεσίαν πεπαιδευμένα), ἐκπιπτέτω τ χρέους, κ ἄλλο τοσοῦτον τῷ κεκληθέντι, εἰ & τοῖς τέκνοις γονεῦσι καταβαλέτω.

ς Τὰ

5 Quæ obligata sunt pignera, ea personaliter requirunt debitores.

6 Res loco pignerum obligatæ personaliter requirunt debitores.

7 Fructus fundi computantur in debitum, non tantũ quos creditor accepit; verumetiam quos accipere potuit.

8 Quod si fundo quoque damnum dedit, etiam hoc nomine conuenitur.

9 Quippe creditori non licet absque pacto, & iussu prætorio res, quas pigneris caussa detinet, distrahere.

10 Qui vsuræ caussa fundum acceperunt, ad annos eo septem vtuntor fruuntor. Post septennium vero, & vlterius, dimidiã partem eius, quod efferunt, in ipsas sortes pacifcuntur.

11 Si mutuum quis sumserit, & æri alieno soluendo non sit, vxor eius haud tenetur, vt ea de dote sua creditori præstet; nisi forte fuerit id, vt mutuum, eam in illud debitum cum viro suo promittendo consensisse.

12 Fructus ex pignere percepti computãtur in debitum, ac siquidem integrum debitum æquant, tam obligatio soluitur, quam pignus redditur. Sin fructus summam debiti superant, superflui restituuntur.

13 Operæ seruorum, & obligatarum ædium pensiones, in debitum computantur: ac si quidem multum est id, quod cogitur, exspirat actio.

14 Si creditor non culpa sua pignus perdiderit, non tenetur. Sed probandum est ei, quod amiserit. Quippe casus fortuiti non periculo sunt creditoris, sed potest is re fortuito amissa, summam sibi debitam repetere. Si vero sic conuenerit inter contrahentes, vt amissio pignerum debitorem liberet; ratum hoc esto.

15 Qui syngraphã propriam, vel factam sibi solutionem infitiando negat, duplum probationibus subsequutis deponet. Qui vero statim atque negauerit, iuramento sibi delato veritatem patefacit; condemnationem in duplum effugiet. At qui tarde confitetur, impensas litis ex aduersarii iuramento deponet.

16 Nec creditor, nec creditoris heres, post debiti solutionem pigneris nomine debitori temporis exceptionem opponere potest.

17 Debitor infitiando debitum negans non potest deinceps probationes facta solutionis producere.

Debitum neganti debitori non admittentur solutionum probationes, quas deinceps producit; sed insolidum exigitur.

ς Τὰ ὑποτεθέντα πράγματα εἰς ἐνέχυρα ζητοῦσι προσωπικῶς οἱ χρεῶται.

ζ Οἱ καρποὶ & ἀγροῦ ψηφίζονται εἰς τὸ χρέος, ἐ μόνον ὃς ἔλαβεν ὁ δανεισὴς, ἀλλὰ καὶ ὃς ἠδύνατο λαβεῖν.

η Εἰ ἡ καὶ ἔβλαψε τ ἀγρὸν, ἐνάγεται καὶ πρὸς τοῦτο.

θ Οὐδὲ γὰρ ἔξεστι τῷ δανεισῇ χωρὶς συμφώνου καὶ ἐγκλήσεως κελεύσει πραίτορος τὰ εἰς αἰτίαν ἐνεχύρου καταχρήσαι πράγματα.

ι Οἱ τοῦ χαρίεντος λαβόντες ἀγρὸν, μέχρι ἑπτὰ χρόνων καρπιζέτωσαν αὐτὸν· μετὰ δὲ τὰ ἑπτὰ ἔτη, & αὖθις, τῶν ἡμισείαν ἀποφορὰν εἰσπραττόντων εἰς κεφάλαια.

ια Ἐάν τις δανείσηται, καὶ μὴ δύνηται τ & χρέους ποιήσασθαι ἀπόδοσιν, ἀνέγκλητος ἔστω ἡ γυνὴ αὐτοῦ, τοῦ ταῦτα ἐκ τῆς προικὸς αὐτῆς ἀποδοῦναι τῷ δανείσαντι· εἰ μήπως διῤῥήθη ἐν τῷ γράμματι χρέους συνομολογήσασα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς.

ιβ Οἱ δὲ & ἐνεχύρων ληφθέντες καρποὶ ψηφίζονται εἰς τὸ χρέος, & ἐὰν ἱκανοὶ γένωνται ποιῆσαι τὸ ὅλον χρέος, λύεται ἡ ἀγωγὴ, & ἀποδίδοται τὰ ἐνέχυρον. εἰ δὲ πλείονες ὦσι & χρέως οἱ καρποὶ, ἀποδίδονται οἷς πρέπει δίκαιος.

ιγ Τῶν δούλων οἱ κάματοι, καὶ τὰ ἐνοίκια τῶν ὑποτεθέντων οἰκημάτων, εἰς τὸ χρέος λογίζονται· καὶ ἐὰν πολύ ἐστι τὸ πραγόμενον, λύεται ἡ ἀγωγή.

ιδ Ἐὰν ὁ δανεισὴς μὴ παρ' ἰδίαν αἰτίαν ἀπολέσῃ τὸ ἐνέχυρον, οὐκ ἐγκαλεῖται. χρὴ δὲ ἡ αὐτὸν ἀποδεῖξαι, ὅτι ἀπώλεσε, τὰ γὰρ τυχηρὰ & κινδυνεύεται τῷ δανεισῇ, ἀλλὰ δυνάμει κ τύχῃ ἀπολέσας τὸ πρᾶγμα, ἀπαιτῶν τὸ αὐτῷ χρεωστούμενον. ἐὰν δὲ μεταξὺ τῶν πραλλασσόντων γένηται, ἵνα ἡ ἀπώλεια τ ἐνεχύρου ἐλαττώσῃ τ χρεώστην, & τὸ ἰσχύῃ ἔχῃ.

ιε Ὁ τὴν ἰδίαν συγγραφὴν, ἢ τὴν ἐπ' αὐτῷ γραμμένην καταβολὴν ἀρνούμενος, τὸ διπλάσιον μετ' ἐλέγχους καταβήσῃ. ὁ δὲ πάσχων τοῦ ὀνήσασθαι, ἐξ ὁμοφορᾶς ὅρκου τὴν ἀλήθειαν φανερῶν, ἐκφεύξεται τὴν καταδίκην τοῦ διπλασίου. ὁ δὲ βραδέως ὁμολογῶν, καταβήσεται τὰς δαπάνας τῆς δίκης ὅρκῳ & αὐτοῦ δίκης.

* δανειστὴς ις Οὔτε ὁ δανεισὴς, οὔτε ὁ τοῦ * δανείσαντος κληρονόμος, τῷ χρεώστῃ μὴ τὴν & χρέους καταβολὴν, ἕνεκεν & ἐνεχύρου δύνανται χρόνου ἀφαγγραφὴν ποιεῖσθαι.

ιζ Ὁ χρεώστης δηνάριόν τὸ χρέος, ἐ δύναται μὴ ταῦτα ὑπὲρ τῆς καταβολῆς ποιεῖσθαι ἀποδείξεις.

Τῷ δηναριδίῳ χρεώστῃ ἀ λογιωθήσονται αἱ μὴ ταῦτα ποιεῖσθαι ἀποδείξεις, ἀλλὰ καὶ τὸ παῦ ἀπαιτῆται.

Universidad de Deusto
Biblioteca

18 Creditor, qui probationes suas infitiatus est, summam, quæ continetur eis, post conuictiones sequutas, debitori duplam rationibus initis refundit.

De societate.

19 Contrahitur societas per scripturam, & absque scriptura, inter duos aut plures; quum eorum quilibet ex æquo, & ex minori partem suã ad res illatas addit: aut aliquibus merces, aliis labores & operas conferentibus. Lucrum vero, quod ab eis adquiritur, post detractionẽ sortis scilicet, prout inter eos conuẽtum fuerit, diuidunto.

20 Si vero in huiusmodi societate damnũ mercibus accidere contigerit, quilibet ex sotiis hoc etiam pro parte lucri adgnoscat.

21 Contrahitur societas vel donec societatẽ ineuntes viuũt, vel ad tempus, vel a tempore, vel sub condicione.

22 Socius fortuitos casus non adgnoscit. Vnde tradita pecudes æstimatæ, siquidem a prædonibus ablatæ fuerint, communi sunt damno: sin furto perierint, solus is damno adficitur, qui eas habuit. Nam qui recepit æstimatas, accuratissimã custodiam debet. Competit & societatis actio, si nomine societatis ad pascendum traditæ fuerint, etiam æstimatæ.

De pigneribus.

23 Si quis ex quacumque causa, vel metu, rem quamdam apud aliquem deponit; & contigerit, vt qui eã accepit, infitiando negauerit: causa inquisita, si mendax ille probetur, rei depositæ duplum illi, qui deposuit, soluat.

24 Sin casu quodam aduerso acciderit, vt incendio, vel furto, cũ rebus suis & illas amittat: obseruent hoc causarum cognitores, & extra culpam ponant eum, qui apud se depositum eiusmodi habuit, veluti qui amiserit inuitus.

TITVLVS XXIII.
DE DEPOSITO.

25 IN deposito & fructus, & partus, & tota causa, petuntur.

26 Seruus tuus apud me pecuniã deposuit, vt ea tibi daretur, quo illum manumitteres. Si ea data fecit vsurã sciens, quæ te comitaretur, aliter ego non teneor, nisi quod obligatus sum id, quod mihi tradidit, tamquam depositum reddere. Depositum est inter eas res, quæ ad deponentem pertinent. Vnde is & fructus, & partus, & causam totam petit.

27 Si quis depositum ab se receptum infitiando negauerit, & testes in hoc producti fuerint, idque depositum inuentũ fuerit eo tẽpore, quo ille iurauerit, aut per scripturam renunciauerit: duplum eius depositi soluet, ac præterea periurii pœnam sustineat.

28 Omne depositum ex infitiatione duplatur.

TITVLVS XXIIII.
DE EMPHYTEVSI.

1 EMphyteusis perpetua iuriũ immobilium fit cum condicione pensionis annuæ, de qua expresse conuenitur, addita mentione diligentiæ ac correctionis eorum, quæ locantur.

2 Si quis vero curatorum, chartulariorum, reliquorumque militantium, ad detrimentum vel circumscriptionem domini principalis aliquid facere visus fuerit; is militia sua cõfestim excidat, & irrita sit eiusmodi locatio.

3 Qui emphyteusim perpetuã accepit, pensionem annuam sine tergiuersatione soluere debet; & qui iuris immobilis in statu suo conseruandi & excolendi caussa virium contentionem adhibet, ab eiusmodi conductione non remoueatur: sed liceat eius talis emphyteusis heredibus suis relinquere, donare, in dotem dare, vel alio modo quopiam hoc alii cedere, ac vendere: modo scilicet prælationis caussa, per adtestationem domino principali ante venditionem emendum huiusmodi ius exhibeat. Illo vero emtionem recusante, sine vllo impedimento post menses duos ab exhortatione ad illum facta, personis non prohibitis & meliorationes, & emphyteusis eiusmodi ius ipse vendat.

4 Res immobiles sacrarum ecclesiarum, religiosarum domuum, aut monasteriorum, aut collegiorum, (quibus rebus adnumerantur & rustica mancipia) itemque structuræ vrbanæ, nullo modo a quoquam alienentur: imperatore solo excepto, propter vsus necessarios.

Fiat, inquit, immobiliũ rerum sacrarum emphyteusis temporaria, vsque ad tempus vitæ illius, qui conduxerit, & liberorum ipsius, & nepotũ, atque etiam vxoris eius, siquidem ita conuenerit expresse: cum condicione sextæ partis pristini reditus soluendæ.

5 Ecclesiarum, & venerabilium domorum suburbana, non ad prouentus eos locentur, qui adhuc supersunt: sed oportet, eorum æstimatione facta, quantum suburbani æstimatio reditum colligere potest, in annos XX diuisa, tantum vt prouẽtus is stipuletur, qui emphyteusin eius accepturus est: hoc est, promittit emphyteuta, se vicesimam partem eius pretii, quo suburbanum æstimatur, reditus annui nomine præstaturum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 *Qui emere fuerit ausus rem sacram immobilem, tam pretio, quam ipsa repriuatur, etiam temporis intermedii fructus reddens: vendentibus eam tam œconomis, quam administratoribus, cõstitutionis Leoninæ pœnis subiiciendis.*

7 *Qui titulo donationis eamdem acceperit, præterquam quod re donata non fruetur, etiã aliud quiddam paris æstimationis soluet. Qui nomine permutationis adquisierit, tam quod acceperit, reddet; quã eo, quod dederit, excidet.*

TITVLVS XXV.
DE LOCATIONIBVS ET CONDVCTIONIBVS.

1 *LOcationes tam in scriptis, quã citra scripturam & ipsæ sub expressa nominatim pensione annua, de qua conuenerit, fiant; vltra XXIX annos se non extendentes, siue in rerum ecclesiasticarũ, seu fisci, seu domus augustalis, seu loci religiosi possessionibus, prædis, fundis, aut in aliis huius modi locationes & cõductiones fiant. ad stipulatã a conductore, locatorisq; consensu adprobatam pensionem annuam conducticiam: ita quidem, vt si conductorem eius pœniteat, intra spatium anni conductionem resignet, modo de hoc inter se nominatim ex pacto conuenerint.*

2 *Si conuenerit, vt domus conductores ignẽ damni expertem habeant, & fortuitum incendium exstiterit, conductor non tenetur: sin negligentia ipsius acciderit, tenetur.*

3 *Qui gregem pascendum conduxerit, si probatum fuerit, eum absque hoc a latronibus abreptum, non tenetur, sed mercedem reliqui temporis accipit.*

4 *Si conducticius pastor deprehensus fuerit clam dominis suis mulgere pecudes, verberibus cæsus, etiam ipsa a mercede priuator.*

5 *Pastor, & sarcinator, & fullo, negligentiæ nomine tenentur.*

6 *Si a muribus arrodantur, aut a vermibus, aut alterum ab altero discindatur; perinde fullo tenetur. Idem fullo, si conuenerit, vt ignem non habeat, & habuerit: tenetur.*

7 *Si gemmam quis acceperit, vt eam includat, aut sculpat, si fracta fuerit artificis imperitia, tenetur: sin materiæ vitio, non tenetur, nisi periculum in se receperit.*

8 *Si cui columna locata fuerit, aut dolium, aut lignum, aliaue res aliquo transportanda, fractaque fuerit inter subleuandum, vel deponendum; non tenetur, nisi ex sua, vel operas sibi nauantium negligentia.*

ΤΙΤΛΟΣ ΚΕ.
ΠΕΡΙ ΜΙΣΘΩΣΕΩΝ.

α Αἱ μισθώσεις ἔγγραφοί τε καὶ ἄγραφοι ἐπὶ ὀνόματος ὧν ἐνιαυσίῳ συμφωνηθῶσι πλείσματι ἐπ' αὐτῇ γνέσθωσαν, *παρ' ἑτέρων τ κθ *περαιρόνων μὴ ἐκτιθέμεναι, εἴτι ὅπλα ἐκκλησιαστικῶν, τέρωτα ἢ μέρος ἢ δημοσίᾳ, ἢ βασιλικῇ οἰκίᾳ, ἢ διαγῆς ἔτι, κτημάτων, χωρίων, ἀγρῶν, ἢ ὅπλα λοιπῶν αἰ γραῦται ἐκδόσεις γίνωνται, καὶ πρὸς τὸ συμφωνηθὲν ἐκ ἢ ἐκλαμβανομένῳ ἐπ' ὁμολογηθὲν ἐνιαυσιαῖον μισθωτικὸν τέλεσμα πρὸς ἢ ἐκδεδωκότα. ὥστε ἢ ἐκλαμβανομένῳ μεταμελέντα, τῷ μίσθωσιν ἐντὸς ἐνιαυ ἢ προσῆσθαι, ἐὰν ἐκ συμφώνου περὶ τούτου ὀνόματι ἀπαιτήσαντα.

β Ἐὰν συμφωνηθῇ, τὸν μισθωσαμένους οἴκων ἀέλαβες ἔχειν πῦρ, καὶ τυχηρὰ γένηται καῦσις, οὐκ ἐνέχεται ὁ μισθωσάμενος· εἰ δὲ καὶ ῥαδυμίαν αὐτὸ σωνέβη, ἐνέχεται.

γ Ὁ μισθωσάμενος ἀγέλλω, ἐὰν δειχθῇ, ὅτι χωρὶς αὐτὸ λῃστὰι αὐτῷ ἀφήλοντο, οὐκ ἐνέχεται· ἀλλὰ λαμβάνει τὸν μισθὸς ἢ λειτομένου χρόνε.

δ Ἐὰν εὑρεθῇ ποιμὴν μισθωτὸς ἀμέλγων τὰ βοσκήματα λάθρᾳ τ κυρίων αὐτό, τυπτέσθω τ μισθῶν αὐτῶν στερέσθω.

ε Ὁ ποιμὴν, καὶ ὁ ῥάπτης, καὶ ὁ γναφεύς, ἀπὸ ῥαθυμίας ἐνέχε).

ς Ἐὰν μυσὶ ρωται γίνωνται, ἢ *κηλύσια, ἢ ἕτερον τοῦ ἑτέρου διαφθαρῇ, ὡσαύτως. καὶ ὁ γναφεύς, ἐὰν συμφωνηθῇ μὴ ἔχειν πῦρ, ἐχῇ, ἐνέχεται. *σκωλυκώθρωτα.

ζ Ἐὰν λάβῃ τις ὅπλα τὸ ἐγκλεῖσαι, ἢ γλύψαι λιθίαν, καὶ κλασθῇ, εἰ μὲν ἐξ ἀπορίας ἢ τεχνίτου, ἐνέχεται· εἰ δὲ ἀπὸ αἰτίας τ ὕλης, οὐκ ἐνέχεται, εἰ μὴ τ κίνδυνον ὑπεδέξατο.

η Ἐάν τις μισθώσηται κίονα, ἢ πίθον, ἢ ξύλον, ἢ ἄλλο τι σκεῦος, εἰς τὸ μετακομίσαι, ἐκ κλασθῇ ἐν τῷ κυφίζεσθαι, ἢ ἐν τῷ ἀποτίθεσθαι, οὐκ ἐνέχεται, εἰ μὴ ἀπὸ ῥαθυμίας οἰκείας, ἢ τ ὑπουργούντων αὐτῷ.

θ Ἐὰν

9 *Si militibus transeuntibus, conductoris permissu fenestras, aut aliquid aliud milites abstulerint: siquidem, quum posset, id domino non nuntiauit; aut eis non restitit, quum posset; tenetur.*

10 *Qui iumentum conduxit ad oneris certi gestationem, si quid æquo grauius imposuerit, quo iumentum læditur, eo nomine tenetur.*

11 *Similiter & is, qui conduxit ad locum definitum, & vlterius pergit.*

12 *Qui bouem alicuius operæ caussa conduxit, si moriatur in eo labore, ad quem illum petiit, indemnis esto: sin extinctꝰ in alio fuerit opere, soluet eum in solidum.*

13 *Qui agrum conduxerit, & tempore necdum finito absque caussa reliquerit; pensionem totius temporis soluit.*

14 *Qui rei custodiendæ caussa mercedem acceperit, custodiæ periculum in se recipit.*

15 *Qui finito tempore conductionis, rem non restituit: & ipsam rem, & æstimationem eius soluat.*

16 *Omnis redemptor, vel artifex, qui opus cepit, & non absoluit, damnũ integrũ præstet; quum scilicet mercedem suam accipit.*

17 *Si in pauper est, & damnum præstare nequit, verberibus cæsus, relegator.*

18 *Si cœnaculum in annum conduxi, pensionem integram soluo. Quod si corruerit, etiam circa mensem sextũ, reliquũ pensionis recipio.*

19 *Si ceptum opus a terræ motu concussum fuerit, periculo id locantis est.*

20 *Qui seruum ab se locatum furto subtrahit, furti tenetur.*

21 *Si ante factum periculum corruerit . . . siquidem soli vitio, vel ex terræmotu, locantis damno est: sin operis vitio, conductoris.*

22 *Si quis a vicino iumentum petierit, idque fuerit adtritum, vel captũ, vel mortuum, domino non præsente, soluet: sin dominus adsit, non soluet. Si conducticius aliquis fuerit sit ei loco mercedis.*

TITVLVS XXVI.
DE TESTIBVS.

1 *IN testibus requiritur dignitas, & fides, & mores, & grauitas. Testes fide digni sunto, non sedentarii & sordidi quidam, nec humiles, nec omnino obscuri: sed oportet eos existimationis esse bona propter dignitatem, aut militiam, aut faculiates, aut professionem.*

2 *Sin ignoti sunt, & circulatores, examinent eorum testimonia iudices, & per quæstio-*

θ Ἐὰν πιελόντων στρατιωτῶν, τ θυρωρὸν σὺν ὁμισθωσάμενος, καὶ οἱ στρατιῶται τὰς *Ἰυρίδας, ἢ ἕτερόν τι ἀφέλωνται, εἶτε δεσπόμενος ἐκ ἀπήγγειλε τῷ δεσπότῃ, ἢ δεσπόμενος ἐκ αὐτέσῃ, ἐνέχεται. *μυελίδας

ι Ὁ μισθωσάμενος ἄλογον εἰς τὸ βαστάσαι τι δῆλον, εἰ βαρύτερον ἐπιθῇ, βλαπόμενος αὐτοῦ ἐνέχεται.

ια Ὁμοίως καὶ εἰς ὡρισμένον τόπον, καὶ ὑπερβαίνων.

ιβ Ὁ λαβὼν βοῦν πρὸς ἐργασίαν, εἰ ἀποθάνῃ ἐν ᾧ ἔργῳ ἐζήτησεν αὐτὸν, ἀζήμιος ἔσω· εἰ δ' ἐπ' ἄλλῳ ἔργῳ ἀπέθανε, δώσει αὐτὸν ὁλοκλήρως.

ιγ Ὁ μισθωσάμενος ἀγρὸν, καὶ χωρὶς αἰτίας πρὸ τοῦ συμπληρώματος χρόνε καταλιπὼν, διδώσιν ὅλε χρόνε τὸν μισθόν.

ιδ Ὁ λαβὼν μισθὸν ἐπὶ φυλακῇ πράγματος, ἐκκινδυνεύει πρὸ τ αὐτοῦ φυλακίν.

ιε Ὁ μὴ τῷ συμπληρώσαντι μὴ ἀποκαθιστῶν τὸ πρᾶγμα, ἐ τὸ πρᾶγμα ἀποδιδότω, καὶ τ ἀξίαν τιμήσιν αὐτοῦ.

ις Πᾶς ἐργολάβος, ἢ τεχνίτης, αὐθάμερος ἔργε καὶ μὴ πληρῶν αὐτὸ, διδότω τ συμπασαν αὐτοῦ ζημίαν, ἀηλεὸς λαμβάνων τ μισθὸν αὐτοῦ.

ιζ Εἰ ἢ πένης ἐστὶ, καὶ μὴ ἐρκῶν πρὸς καταβολὴν τ ζημίας, τυπτέσθω καὶ ἐξορχιζέσθω.

ιη Ἐὰν διαζῶν εἰς ἐνιαυτὸν ἐμισθώσατό τινα, ὅλον πρᾶγμα τ μισθόν· εἰ ἢ καὶ πέσῃ, καμφθῇ τῷ ἕκτῳ μηνὶ, ἀναλαμβάνω τὸ λοιπόν.

ιθ Ἐὰν τὸ γινόμενον ἔργον ὑπὸ σεισμοῦ πραγματεύθῃ. ἐ μισθώσαντός ἐστιν ὁ κίνδυνος.

κ Ὁ κλέπτων τ μισθωθέντα αὐτοῦ δῆλον, ἐνέχεται ὡς κλέπτης.

* κα Ἐὰν πρὸ δοκιμασίας πέσῃ τὸ ῥεῖθρον, εἰ μὲν ὑπὸ αἰτίας ἐ ἐλάφους, ἢ ὑπὸ σεισμοῦ, ὁ μισθώσας ζημιᾶται· εἰ ἢ ἐξ ἐλαττώματος ἐ ἔργε, ὁ μισθωσάμενος.

κβ Ἐὰν αἰτήσῃ τις πρᾶξιν ἐ πλησίον κτηνῶν, καὶ σωτηριθῇ, ἢ αἰχμάλωτον γένῃ, ἢ ὑποθήκη, οὐ κύριος μὴ ἢ μετ' αὐτοῦ, ἀποτίσει· ἐὰν ἢ ὁ κύριος αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἢ, οὐκ ἀποτίσει· ἐὰν ἢ μισθωτὸς ἢ, ἔσω αὐτῷ αὐτὸ ἐ μισθοῦ αὐτοῦ.

ΤΙΤΛΟΣ κς.
ΠΕΡΙ ΜΑΡΤΥΡΩΝ.

α Ἐπὶ τῶν μαρτύρων ζητεῖται ἡ ἀξία, καὶ ἡ πίστις, καὶ τὰ ἤθη, καὶ ἡ σεμνότης. ἀξιόπιστοι ἐσόωσαν οἱ μάρτυρες, μή τινες ὑποῦφλοι, μηδὲ χαμερπεῖς, μηδὲ ταπεινοὶ ἄσημοι, ἀλλ' ὑπολήψεις εἶναι *ταλείαν, δεῖ διὰ τὴν ἀξίαν ἢ *σταγείαν, ἢ διὰ τὴν ἀξίαν, ἢ ὑποτήδυσιν.

* β Εἰ δὲ εἰσὶν ἄγνωστοι καὶ ἀμφιταῖοι, τὰ τῆς αὐτῶν μαρτυρίας κανονιζέσθωσαν οἱ δικασταὶ, καὶ

Universidad de Deusto
Biblioteca

nes ad eos accedant, vt perceptionem veritatis inuentant.

3 Parentes, & liberi, contra se testimonia dicentes, non admittuntor: ac neque pro domino, neque contra dominum seruus aut libertus testimonium dicit.

4 Pater, & filius familias, & duo fratres filiifamilias, in eodē negotio testes esse possunt.

5 Quum testes apud iudices contra testes producuntur, primum absque iuramento in duobus aut tribus examinibus sibi cognita proferant: ac si de re, quæ inquiritur, inuenti fuerint aliquid dicere, tūc iusiurandū præstēt.

6 Qui procul degunt testes, in causis pecuniariis ad ipsum locum se conferre non coguntor, sed per mandatorios, ad eos missos, quatum norint testantor.

7 In testimonii dictione fides tabulario non habetor.

8 Testes, quotcumque tamdem numero fuerint, ad quatuor dumtaxat accessiones producuntor, ad vnum diem productione qualibet.

9 Vni testi, testimonium dicenti, fides non habetur; sed reicitor.

10 Si vero tale negotium sit, vt admittatur testis vnus, vel * arenarius, vel his similes sine quæstionibus eis fides non habetur.

* hoc est, qui decertat in arena vel theatro.

11 Pauperes, qui nummos quinquaginta in bonis non habent, testes esse nequeunt.

12 Qui testes aut dignitatem habent, aut militiam, aut professionem, aut facultates idoneas, per præsumtionem admittuntur.

13 Damnatus in iudicio adulterii, non admittitur ad dicendum testimonium.

14 Minor annis viginti testis esse nō potest.

15 Seruꝰ, & surdꝰ, & furiosus, nō sunt testes.

16 Qui scriptam manu sua syngraphan debiti negat, aut suam quidem edit scripturā, sed solutionem summæ insistiando negat; probatione veritatis sequuta, in duplam summā condemnatur.

17 At si quis testimonium suum manus propriæ negauerit, tunc iuramentum illi defertor, qui se illa manu propria nō scripsisse dicit.

18 Qui testes retinere vult, det eis impēsas.

19 Reus instrumenta contra se proferri ad probandum non petit. Nam actor probare debet, ac nisi probauerit, vincit reus.

20 Qui iuramentum alicui defert, is ante, quam iuramentum admittatur, ad probandū conuertere se potest. Qui bus aliquid adseuerauit, ad iuramentum redire nequit.

21 Qui rem suam esse iurauit, & fructus & fœturam pecudum petit.

Ἀλλὰ βασανίων ἐρχέσθωσαν πρὸς αὐτοὺς, ὅπως τὴν ἀληθείας καταλήψιν εὕρωσιν.

γ Οἱ γονεῖς καὶ τὰ τέκνα κατ' ἀλλήλων λέγοντες μὴ προσδεχέσθωσαν· μήτε ὑπὲρ δεσπότου, μήτε κατὰ δεσπότου, ἄλλου ἢ ἀπελεύθερος μαρτυρεῖτω.

δ Πατὴρ, καὶ υἱὸς ὑπεξούσιος, καὶ δύο ἀδελφοὶ ὑπεξούσιοι, μαρτυρεῖτωσαν ἐν ἑνὶ πράγματι.

ε Οἱ μάρτυρες ὅλως τῶν δικαίων εἰς μάρτυρες ἀγόμενοι, πρῶτον αὐτοὺ ὅρκῳ ὅλως δυσὶν ἢ τρισὶν ἀναφέρεσθαι τὰς τῶν εἰδήσεως αὐτῶν λεγέτωσαν· καὶ ἐὰν μὲν ἐξ ζητουμένων ἀμφιβόλων λέγοντες τύχωσι, τότε ὀμνυέτωσαν.

ϛ Οἱ μακρὰν λέγοντες μάρτυρες ἐν τῇ χρεμαλικῆς ὑποθέσεσι καὶ τὸν τόπον μὴ ἀναγκαζέσθωσαν προσγράφειν, ἀλλὰ δι' ἐντολέων πρὸς αὐτοὺς στελλομένων τὰς τῶν εἰδήσεως αὐτῶν μαρτυρείτωσαν.

ζ Ἐν ὁκ μαρτυρίῳ μὴ πιστευέτω παρουλάεως.

η Οἱ μάρτυρες, ὅσοι δήποτε ἀριθμῷ ὦσι, μέχρι πεντάρων ταξιδίων ἢ μόνον ἀγέσθωσαν, ἑκάσης προσαγωγῆς μίαν ἡμέραν.

θ Εἰς μάρτυς μαρτυρῶν ὁ πιστεύετω, ἀλλ' ἐκβαλλέσθω.

ι Ἐὰν ᾖ τοιοῦτόν ἐστι τὸ πρᾶγμα, ὥστε δέχεσθαι μαρτυρεῖν πένητα, ἢ κωφὸν, ἢ δοῦλον ὁμοίους, χωρὶς βαζανίων ὁ πιστευέτω.

ια Οἱ πένητες, οἱ μὴ ἔχοντες πεντήκοντα νομισμάτων οὐσίαν, ὁ μαρτυρῶσιν.

ιβ Οἱ μάρτυρες ἢ ἀξίαν, ἢ * γραπαὶ, ἢ σπαθάμαται, ἢ * ἐμπορίαν ἔχοντες, καὶ πόλιν * ὑπορίαν δεκπάσι τυγχανέτωσαν.

* γραπείαν,

* ὑπορίαν

ιγ Ὁ κατεδικασθεὶς ἐπὶ μοιχείας, ὁ δέχεσθαι εἰς μαρτυρίαν.

ιδ Ὁ ἡλίων τεσσαρεσκαίδεκα ἐτῶν, ὁ μαρτυρεῖ.

ιε Ὁ δοῦλος, καὶ ὁ κωφὸς, καὶ ὁ μανόμενος, ὁ μαρτυρεῖ. ¶ ις Ὁ τὸ οἰκεῖον ἰδιόχρονον ἐχθρὸν συγγραφὴν γράφων, ἢ τὰ οἰκεῖα γράμματα ἐπιθέμενος, γράφων, ἢ τῷ καταβολῇ τῆς ποσότητος, μὴ ἀποδέξει τὰ ἀληθείας, ὁ τῇ ποσότητι ὁ γράφων τὸ χρέος καταδικάζεσθω.

ιζ Εἰ δέ τις γραφῇ τὸ ὁκμαρτύριον αὐτοῦ ἰδιόχρονον, ὅρκῳ ἐπιγέσθω τῷ * λεγομένῳ πῶτε μὴ χειρογραφῆσαι.

* λέγοντι

ιη Ὁ θέλων ὑπάγειν σὺν μάρτυρας, δαπάνας αὐτοῖς δότω.

ιθ Οὐκ ἀπαιτῖ ὁ ἀναγόμενος φέρειν καθ' ἑαυτοῦ δικαιώματα πρὸς ἀπόδειξιν. ὁ γὰρ ἀναγων ὀφείλει δεῖξαι, καὶ εἰ μὴ δείξῃ, νικᾶ ὁ ἀναγόμενος.

κ Ὁ ὀμνὺς ὑπὲρ τινὸ ὅρκον, πρὸ τοῦ δέξασθαι τὸν ὅρκον δώσει * μὴ τὸ ἐπιφέρειν ἢ τὸ παραπῆναι εἰς ἀπόδειξιν. ὁ δὲ βεβαιωθεὶς ἐν δώσει ὑπὲρ τοῦ ὅρκου ἐπιτελεῖν.

* μὴ τὸ ἐπιφέρειν ἢ τὸ παραπῆναι εἰς ἀπόδειξιν. ὁ δὲ βεβαιωθεὶς ἐν δώσει ὑπὲρ τοῦ ὅρκου ἐπιτελεῖν.

* διαβεβαιώσας

κα Ὁ ὁμόσας ἴδιον εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἀπαιτῖ τι καρπὸς ἐκ τοῦ θρεμμάτων. κβ Ὁ

κβ Ὁ ὅρκῳ δυνάμιν ἀποφάσεως ἔχει. ὁ γὰρ ἐπιφέρων ὅρκον, ἢ αὐτοδίκως αὐτῷ δοκεῖ δικαίαν αὐτὸν ποιεῖν.

κγ Οἱ ἄγνωστοι τῶν μαρτύρων καὶ βασανιζέσθωσαν, εἰ δεήσῃ.

κδ Ἐν τῇ ψευδογραφίας ὁ ἀναγόμενος βαρεῖται τῇ ἀποδείξει.

κε Ὅταν οἱ μάρτυρες ἑαυτοῖς ἐναντίωνται, ἢ ἄλλως οἱ μάρτυρες, ἢ πλασσῶς μαρτυρῶσι, τότε δεχέσθω ὁ δικασὴς σὺν ἐξ αὐτῶν ἀξιοπιστέρους, καὶ κολαζέσθω σὺν ὑποθήκας, εἴπερ ὑπίτηδες φανοῖεν κακεργάντες.

κϛ Ὁ συνηγορήσας ἐν ὑποθέσῃ, ὁ μαρτυρεῖ ἐν αὐτῇ.

κζ Κωλύεται μαρτυρῶν ὁ αὐθέντης, οἰκέτης, κωφὸς, καὶ ἄλαλος, ἢ μανόμενος, ἢ ἄσωτος υἱὸς ὑπεξούσιος, ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρ' ἄλλου γραφῇ κληρονόμος.

ΤΙΤΛΟΣ ΚΖ.
ΠΕΡΙ ΔΙΑΛΥΣΕΩΣ.

Ἡ διάλυσις ἐγγράφως, δι' ὑπογραφῆς τριῶν μαρτύρων, ἡνύεσθω. ἐαν τις τῶν χρόνων μὴ ὢν διάλυσιν ποιήσῃ πρός τινα, καὶ διὰ τὸ τῶν χρόνων ἀτέλειαν ἴσως καταφρονηθῇ, καὶ βλαβῇ, καὶ εἰς τὸν τῶν εἰκοσιπέντε χρόνων ὑστέρειαν διάγων τὸν προσῳκοδομῶν αὐτοῦ βλάβῃ, ἄδειαν ἐχέτω διὰ δικαιοῦ κινεῖν τὰς τῆς ὑποθέσεως, καὶ τῆς ἀληθείας ἀποδεικνυμένης, φυλαττέσθω αὐτῷ τὸ δίκαιον.

ΤΙΤΛΟΣ ΚΗ.
ΠΟΙΝΑΛΙΟΣ ΤΩΝ ἘΓΚΛΗΜΑΤΙΚΩΝ.

α Μηδεὶς τὸν ἐκκλησίᾳ προσφεύγοντα βίᾳ ἀφαιρείσθω, ἀλλὰ τῶν αἰτίαν τοῦ προσφυγόντος δηλοποιήτω τῷ ἱερεῖ, καὶ παρ' αὐτοῦ μὴ τὰ * ἀσφαλῶν παραλαμβανέτω τὰ προσφεύγοντα, ἕως νομίμως ζητηθῆναι καὶ διοικηθῆναι τὸ κατ' αὐτοῦ κεφάλαιον. εἴ τις δοκιμάσῃ χειρὶ ὑπὸ ἐκκλησίας προσφυγὼν ἐπέραι τὰ οἰονδήποτε, ὁ τριπλοῦν δώδεκα ἀλλαχοῦ λαμβανέτω, καὶ τότε κὴ τὸ πρέπον τὸ ἕως προσφυγὼν ζητείσθω κεφάλαιον.

* ἀσφαλειῶν

β Ὁ ἐκ δικαστικῆς ψήφου, ἢ καὶ ὑπὲρ μαρτυρίας παραγόμενος, ἢ ἐξ ἐπαγωγῆς αὐθαδικῶν ἐφαπτόμενος τῶν ἁγίων ἕως διαγγελίων, ὁ ὀμνύμενος, ὑπόρκος ἢ μὴ τῶν τὰ ἀποδεικνύμενος, γλωσσοκοπείσθω.

γ Ὁ κατὰ βασιλείας * φατρίζων, ἢ ὑπὲρ βουλόμενος, ἢ συνωμοσίας κατ' αὐτοῦ, ἢ τῆς πολιτείας τῶν Χριστιανῶν ποιῶν, τὸν μὲν τοιοῦτον ἥρμοζε κατὰ τὸν ὥρων θανατοῦσθαι, ὡς τὸν τοῦ παντὸς καταλυσιν μελετή-

* φατριάζων,

22 *Iuramentū sententiæ vim obtinet. Nam qui iuramentum defert, aduersarii sui iudicem se fatere videtur.*

23 *Ignoti testes etiam quæstionibus subiiciuntor, si opus fuerit.*

24 *In exceptionibus reus oneratur probatione.*

25 *Quum testes sibi ipsis aduersantur, vel diuersa, vel ficta testimonia proferunt: tunc iudex fide digniores ex eis admittat, & suspectos puniat, si data opera improbe agere visi fuerint.*

26 *Qui aduocatus in aliqua caussa fuit, in eadem non est testis.*

27 *Prohibetur esse testis impubes, seruus, surdus, & mutus, aut furiosus, aut filius familias prodigus, quum pater eius ab alio scriptus fuerit heres.*

TITVLVS XXVII.
DE TRANSACTIONE.

TRansactio per scripturam, cum trium testium subscriptione, fiat. Si quis annos ætatis plenæ nec dū habens, cum aliquo transegerit, & propter imperfectionem annorum fortasse contemtus, & adfectus damno fuerit, ac plene deinceps viginti & quinque natus annos, damnum sibi prius illatum intellexerit: potestatem habeat agendi hanc causſam apud iudices, ac veritate probata, ius ei suum seruator.

TITVLVS XXVIII.
POENALIS CRIMINALIVM.

1 *NEmo confugientem ad ecclesiam, vi abstrahito: sed confuga causſam episcopo manifestam facito, & abeo, cautionibus interuenientibus, confugientem ad ecclesiam accipiat, vt de intentato illi capite legitime queratur & agatur. Quodsi cus potius visū fuerit, quemcunque confugam manu ab ecclesia auferre: is * allacta duodecim accipiat, quo facto, causſa confugæ, ceu decet, examinetur.* * plagas

2 *Ei, qui de sententia iudicis, vel dicendi testimonii causſa producitur, vel aduersariis vrgentibus sacra Dei euangelia tangit, & iusiurandum præstat, ac deinde periurus esse probatur, lingua præciditor.*

3 *Qui aduersus imperatorem turbas concitat, vel insidias struit, vel coniurationes aduersus eum, vel aduersus rempublicam Christianā molitur: eiusmodi hominē par quidem erat, illa ipsa hora morte adfici, veluti qui destructionem rerum vniuersalem meditatus*

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuerit. Verum ne qui erga quosdam plerumq; hostiliter adfecti, nullo interueniente iudicio interficiant, satisfactiones extremo conatu adferentes, quam multa scilicet illi contra maiestatem principis loquuti sint: oportet hunc hominem eo loco sub firma haberi custodia, & ipsius molitiones ad imperatorem referri, ac quemadmodum ille deinceps rem examinarit & consultarit facere.

De homicidiis.

4 Qui volens occidit, cuiuscumq; ætatis est, gladio punitor. Si vero per cussus nō decesserit, manus ei, qui vulnº inflixit, amputator: quod omnino gladio hominem ferire fuerit ausus.

5 Si quis seruum suum loris aut fustibus ceciderit, atque ille decesserit: dominus eius vt homicida condemnatur. Sin eum immodice tormentis subiecit, aut veneno sustulit, vel adusßit: plectitor, vti qui cædem admiserit.

6 Si rixa inter quosdã excitata, mors quorumdam successerit: conferant inter se iudices, & instrumenta considerēt, per quæ cædes perpetrata fuit. Ac siquidē deprehenderint, fustibus solidis, aut magnis lapidibº, aut calcib. cædem admissã: auctori cædis manus amputator.

7 Sin leuibus quibusdam instrumentis cædem fieri contigerit, auctor eius verberator, & in exsilium mittitor.

8 Qui in rixa manu percutit, & occidit: verberator & relegator, vt inuolūtariº homicida.

De adulteriu.

9 Qui adulterium cum muliere maritata committit, tam ipse, quam adultera nares amittat: quum ex eo facto diuortium sequatur, & internicio liberorum proueniat, & dominicum illud verbum non seruetur, quo docemur, Deum in vnam carnē hos contunxisse. Posteaquã vero nares adulteræ præcisæ fuerint, res ipsa suas accipiat, quas ad virum suum adtulit, nec aliud quidquam: adulter autem ab vxore sua nō separetur, tametsi nares ei præcisæ sint. Magna vero cum accuratione adulterii caput examinator, & accusatores in ea caussa iudices considerent. Ac siquidem vir ipsius est, aut pater mulieris, aut frater, aut patruus auūculus ve, qui accusat: fide dignior fit examinis caussa. Sin extranei sunt, qui accusationē instituunt, velut ad regulam quamdam explorandæ sunt personæ, qualem vitam agant, & cautiones ab iis, cū probationibus de admisso adulterio, exigendæ. Qui si cōmissum adulterium probauerint, tam adultero, quã adulteræ, nares præciduntor. Si non probauerint, sed ex inimicitia quadã accusationē instituerint, eas dē pœnas ipsi calumniatores sustinēto.

σαντα. ἀλλ' ἵνα μή τινες κατ' ἐχθρωδῶς πολλάκις διακείμενοι πρός τινας, ἀκρίτως φονεύσωσιν, ἀπολογίας ἐσχάτως προσφέροντες, ὅσα κατὰ τῆς βασιλείας ἐλάλησαν, δεῖν τὸν τοιοῦτον κατὰ τὸν πρῶτον τόπον φυλακῇ γίνεσθαι, καὶ τὰ περὶ τούτου βασιλεῖ ἀναφέρεσθαι, καὶ καθὼς λοιπὸν αὐτὸς ἀνακρίνει καὶ βαλλόμενα, ποιεῖν.

ὁ Ὁ φονεύων ἑκουσίως, οἱασδήποτε ἡλικίας ἐξιφὶ τιμωρείσθω εἰ μὴ ὅσιον ἀποθανεῖν ὁ πληγείς, ὠνχρονοπείσθω ὁ δεδωκώς, δι' ὧν ὅλως μετὰ ξίφους δεῖναι ἐτόλμησεν.

περὶ φονέων.

ε Ἐάν τις τὸν ἴδιον οἰκέτην λώροις ἢ ῥάβδοις τύψῃ, & ἀποθάνῃ. καθαιρείσθω ὁ δεσπότης αὐτοῦ, ὡς ἀνδροφόνος. εἰ δὲ ἀμελήσας αὐτὸν ἐβασάνισεν, ἢ φαρμάκῳ ἀνεῖλεν, ἢ προσέκαυσεν, ὡς φόνον ποινικῶς τιμωρείσθω.

ς Ἐὰν μάχης μεταξὺ τινῶν γινομένης συμβῇ θανάτου προελθεῖν, συγκρινέτωσαν οἱ ἀκροαταὶ & τηρείτωσαν τὰ ὄργανα, δι' ὧν κατηργάσθη ὁ θάνατος. καὶ εἰ εὑρωσι λίθοις ξύλων τελείων, ἢ λίθων μεγάλων, ἢ λακτέων τοῦ φόνου γενέσθαι, ὁ τὸ ποιῶν, χειροποιείσθω.

Εἰ δὲ διὰ ἐλαφρῶν ξυλῶν συμβῇ γενέσθαι τὸν θάνατον, τυπτέσθαι αὐτὸν, καὶ ἐξορίζεσθαι.

η Ὁ ἐν μάχῃ μὴ χρῆσθαι τύπτοντι καὶ φονεύοντι, τυπτέσθω καὶ ἐξορίζεσθω, ὡς ἀκουσίως φονεύσαντα.

θ Ὁ εἰς γυναῖκα ὕπανδρον μοιχεύων, μοιχευέσθω καὶ αὐτὸς, καὶ ἡ μοιχαλίς, ὡς ἐντεῦθεν χωρισμοῦ γινομένου, καὶ ἀπωλείας τέκνων πρεσβευομένης. καὶ τοῦ κυρίου τοῦ λόγου μὴ φυλαττομένου, τοῦ διδάσκοντος, ὅτι ὁ Θεὸς εἰς σάρκα μίαν τοὺς συνήνωσε. μετὰ δὲ τὸ μοιχευθῆναι τὴν μοιχαλίδα, λαμβάνειν αὐτὴν τὰ ἴδια αὐτῆς πράγματα, ἅπερ εἰσήνεγκε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, καὶ μηδὲν ἕτερον· τὸν δὲ μοιχὸν ἐκ τῆς ἰδίας γυναικὸς μὴ χωρίζεσθαι, εἰ μὴ ἑλληνοκτήμων. εἰ δὲ πλείους ἢ ἀκριβείας τὸ περὶ μοιχείας ζητεῖσθω κεφάλαιον, καὶ διατηρείτωσαν οἱ ἀκροαταὶ τοῦ κατηγόρους τῆς τοιαύτης ἐπιθέσεως. καὶ εἰ μὲν ἔστιν ἴδιος αὐτῆς, ἢ ὁ πατὴρ αὐτῆς, ἢ ὁ ἀδελφὸς, ἢ θεῖος ὁ κατηγορῶν, δυσπιστέρα ἡ πρόφασις τῆς ζητήσεως γίνεται· εἰ δὲ ξένοι εἰσὶν οἱ κατηγορεῖντες, δέον κανονίζεσθαι τὰ πρόσωπα, ποίας πολιτείας εἰσὶ, καὶ τοῦτον καταφαλίζεσθαι, καὶ ἀπαιτεῖν αὐτοὺς τὰ περὶ τούτου ἐπιδείξιν. καὶ εἰ μὲν ἐπιδείξωσι τὰ μοιχείαν, ῥινοκοπείσθωσαν, ὅ, τε μοιχὸς, καὶ ἡ μοιχαλίς· εἰ δὲ οὐκ ἐπιδείξωσιν, ἀλλὰ δι' ἔχθραν τινὰ τῆς κατηγορίαν ἐποιήσαντο, τῶν τοῦ τυπτέσθαι, οἱ συκοφαντήσαντες ὑπομενέτωσαν.

ι Ὁ βια-

περὶ φθορέων.

ι Ὁ βιαζόμενος κόρῃ, & φθείρων αὐτὰ, ῥινοκοπείσθω.

ια Ὁ τὴν ἀλλοτρίαν μνήστην φθείρων, εἰ καὶ προαιρέσει τῆς κόρης ἔτυχε, ῥινοκοπείσθω.

ιβ Ὁ φθείρων κόρην πρὸ τῆς ἥβης, ἤγουν πρὸ τοῦ τριακαιδεκαετοῦς χρόνου, ῥινοκοπείσθω· καὶ τὸ ἥμισυ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ παρεχέτω τῇ φθαρείσῃ κόρῃ.

ιγ Ὁ ἁρπάζων μοναστρίαν ἢ παρθένον βιωτικὴν ἐξ οἱουδήποτε, ἐὰν φθείρῃ αὐτὴν, ῥινοκοπείσθω· οἱ δὲ εἰς τοιαύτην ἁρπαγὴν συντρέχοντες, ἐξορίζεσθωσαν.

περὶ αἱμομίκτων.

ιδ Οἱ αἱμομίκται, ἢ γονεῖς πρὸς τέκνα, ἢ τέκνα πρὸς γονεῖς, ἢ ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφὰς, ξιφὶ τιμωρείσθωσαν· οἱ δὲ πρὸς ἄλλου συγγένειαν συμφθειρόμενοι, τοῦτοι πατὴρ εἰς γυναῖκα ἰδοῦ, ἰὸς πρὸς γυναῖκα πατρὸς, ἢ γαμβροῦ πρὸς μητρυιὰν, ἢ πατρωὸς εἰς ἀνεψιὰν, ἢ ἀδελφὸς εἰς γυναῖκα ἀδελφοῦ, ἢ θεῖος εἰς ἀνεψιὰν, ἢ ἀνεψιὸς εἰς θείαν, ῥινοκοπείσθωσαν. ὁμοίως καὶ ὁ εἰς δύο ἀδελφὰς ἀδηποτοῦν μιγνύμενος.

ιε Ἐὰν γυνὴ πορνεύσῃ, & γήμηται ἕτερον, καὶ ὁπτεύεται τῇ ἰδίᾳ χάριτι πρὸς τὸ ἑκτρῶσαι, τυπτομένη ἐξορίζεσθω.

ις Ὁ συγγαμῶν κόρῃ παρθένῳ, προαιρέσει μὲν τῆς κόρης, ἀγνοίᾳ δὲ τῆς αὐτῆς γονέων, ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ διαγνωσκομένων, εἰ μὲν θελήσῃ λαβεῖν αὐτὴν, & θελήσωσι & οἱ γονεῖς αὐτῆς, γινέσθω τὸ συναλλαγμα. εἰ δὲ ἐν τῶν μερῶν μὴ θελήσῃ, εἰ μὲν ἔστιν εὔπορος ὁ φθορεὺς, διδότω τῇ κόρῃ τὴν φθαρείσῃ χρυσίου λίτραν μίαν· εἰ δὲ ἐστὶν ἐνδεέστερος, διδότω τὸ ἥμισυ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ· εἰ δὲ πάντηλῶς ἐστὶν ἀπορος πένης & εὐπορος, τυπτόμενος & κειρόμενος ἐξορίζεσθω.

ιζ Ὁ μὴ ἔχων γυναῖκα, & πορνεύων, τυπτέσθω ἀλλακτὰ ἑξ.

ιη Ὁ γυναῖκα νομίμως ἔχων, καὶ εἰς πορνείαν ἐλεεινόμενος, ὡς τὸ ῥῆμα τοῦ κυρίου καταφρονῶν, τὸ διδάσκον, Μὴ πορνεύσῃς, τυπτέσθω ἀλλακτὰ πρὸς σωφρονισμὸν δώδεκα.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁ πορνεύων, φησὶν, εἰ ἔχει γυναῖκα, τοῦτ' ἔστιν ἀνακτᾶται, τυπτέσθω ἀλλακτὰ ιβ', ἤτοι δαρήσεται, ἢ ὅπερ τῆς κοινῆς λεγομένου μαγκλαβίων, σωφρονιζέσθω.

ιθ Ὁ ἔχων γυναῖκα, καὶ τῇ ἰδίᾳ συγγενόμενος δούλῃ, διαγνωσκομένῃ & πράγματος, τοῦτο τὸ & κατ' ἐπόνειδος ἀρχόντος ἐπιτρέπεται, καὶ παρ' αὐτοῦ ὑπὲρ ἐπιτροπείαν πιπράσκεται· τὰ τιμῶν αὐτὴ εἰσκομιζομένων ἐν τῷ μέρει & δημοσίᾳ. κ Ὁ πορνεύων εἰς δούλην ἀλλοτρίαν, ἔνδικος ὢν παρεχέτω ὑπὲρ & εὐπορος τοιούτου πλημμάτος τῷ αὐθέντῃ τὴν δούλης νομισματικὴν ἀποινὰ ἑξ. ὑστερῶν δὲ ὢν τυπτέσθω, καὶ εἰς ὀπορεῖ, πρὸς ἀναλογίαν τῶν νομισμάτων διδότω.

De stupratoribus.

10 Ei qui puellæ vim adfert, eamq; stuprat, nares abscinduntor.

11 Et qui sponsam alienam stuprat, licèt hoc puella volente factum sit, nares abscinduntor.

12 Ei qui vitiat puellam ante pubertatem, hoc est, ante decimum tertium annum, nares abscinduntor, & semissem ille bonorum suorū violatæ puellæ præstato.

13 Ei qui monastriam, vel mundanam virginem, cuiuscumque sit, rapit ac stuprat, nares abscinduntor: & qui hac in rapina concurrerint, relegantor.

De proprio sanguine se commiscentibus.

14 Qui cum proprio sanguine se commiscent, siue parentes cum liberis, siue liberi cum parentibus, vel fratres cum sororibus, gladio puniuntor. Eis vero, qui ex alio cognationis gradu inuicem sibi stuprum intulerint, veluti pater nurui, vel filius vxori patris, siue nouercæ, vel vitricus priuignæ, vel frater vxori fratris, vel patruus auunculus vefiliæ fratris aut sororis, vel filius fratris aut sororis, amitæ aut materteræ: nares abscinduntor. Similiter & illi, qui cum duabus sororibus sciens coiuerit.

15 Si mulier scortata fuerit, & grauida facta vētri suo struxerit insidias, vt abortiat: verberata relegator.

16 Qui cum puella virgine coiuit, ea consētiente, parentibus ignorantibus; tamdem re cognita, si velit eam vxorem ducere, parētibus virginis idem volentibus: matrimonium contrahitor. Sin vna partium nolit, & stuprator locuples sit, violatæ puellæ auri librã vnam: si egentior, semissem patrimonii sui præstato. Si omnino sit pauper & inops, verberatus & tonsus relegator.

17 Qui non habet vxorem, & scortatur: sex allactis verberator.

18 Qui legitimam vxorem habet, ac in scortatione deprehenditur: veluti qui dictum illud Domini contemnit, quo docetur, Nō scortaberis, allactis castigationis causa duodecim verberator.

SCHOLIVM.

Qui scortatur, inquit, si habet vxorē: duodecim allactis, hoc est, plagis, siue manclauiis, vt vulgo loquūtur, castigator.

19 Si quis vxorem habens, cum ancilla sua consuenerit: re cognita, auferri ea debet a præsidente, & extra prouinciam ab illo distrahi: pretio in fiscum inferendo.

20 Qui cum aliena ancilla scortatur, si sit honestior, huiusmodi delicti nomine domino ancillæ triginta sex solidos præstet: humilior autem, verberator, & in quantum potest, pro rata solidorum triginta sex soluat.

* ἀγνοίᾳ * τοῦτο διὰ γινωσκομένων

* al. locuples.

De paediconibus.

21 *Pædicones, tam is qui facit, quam qui patitur, gladio puniuntor. Si is, qui patitur, minor annis duodecim inuentus fuerit, ignoscitor ei: quum ætas ipsa sit indicio, non eum scire, quid patiatur.*

De ineuntibus iumenta

22 *Eis, qui cum brutis consuescunt, hoc est, qui iumenta ineunt, penis abscinditor.*

23 *Calumniatores, in quacumq; caussa calumniati fuerint, iisdem pœnis tenentur.*

24 *Magi & venefici, qui vt hominibus noceant, dæmones alloquũtur: gladio puniuntor.*

25 *Qui amoleta conficiunt, specie tenus ad hominum vtilitatem, turpis lucri sui caussa: publicatis bonis relegantor.*

26 *Siue seruus, siue ingenuus, qui quocumq; pretextu potum dare deprehenditur, aut marito mulier, aut mulieri maritus, aut ancillæ dominæ: atque hac occasione qui potum sumsit exhibitum ab illo sibi, si cadat in morbũ, quasique defluat, & moriatur: gladio plectitor.*

27 *Ei qui cum monastria scortatur, tamquam eccl siam Dei contumelia adficienti, nares abscinduntor propterea, quod etiam ipse adulterium commiserit, illa ab ecclesia alienata: eadem exsequutione aduersus ipsam quoq; seruanda.*

28 *Ei qui cum extranea matre, ac illius filia, sciens carnaliter se cõmiscet, nares abscinduntor: eidem pœnæ illa quoque subiicienda, quæ sciens cum illo delictum hoc admisit.*

29 *Qui duas vxores habet, verberator: eiicienda muliercula illa extranea, cum natis ex ipsa liberis.*

30 *Abigeus, qui quemcunque gregem alienũ abigit, si prima id vice faciat, verberator: si secunda, in exsilium mittitor: si tertia, manus ei abscinditor: ius scilicet, quæ ipsius culpa perduntur, domino suo restituendis.*

31 *Qui latrocinatur, & insidias locat, & cædis admittit; quo in loco capitur, ibidẽ furca suspenditor.*

32 *Qui cum aliquo negotium habet, nec magistratum compellat, sed proprio consilio, siue potestate siue potentia quadam fretus, manumunit & quiduis aufert: siquidem rei ipsa quod suum est quærens, id fecit; re sua cadat, eamque alteri restituat. Sin alienum quid abstulit, a præside loci flagris cæditor, veluti qui, quum magistratum non gereret, suimet ipsius se vindicem fecerit: atq; ita quod abstulit, restituat.*

33 *Qui sacerdotem siue in ecclesia, siue in litania adgreditur, verberatus relegator.*

καὶ Οἱ ἀσπλαγῆς, ὅτι ποιῶν, καὶ ὁ ὑποπλώων, πεῖ ἀσπλαγχίφει πιμωρεῖσθωσαν. εἰ ἦ ὁ ὑποπλώων ἥπλων γῶν. τῶν ιβ ἐτῶν ὢν ἐυρεθῇ, συγχωρεῖσθω· ὡς τῆς ἡλικίας δηλούσης, μὴ εἰδέναι αὐτὸν τὸ τὶ ὑποπλώει.

κβ Οἱ ἀλογοβόμοι, ἤγουν κτηνοβάται, πεῖ κτηκαυλεκτηπίσθωσαν. νοβατῶν.

κγ Οἱ συκοφάνται ἐν οἵᾳ δ' αὖ αἰτίᾳ συκο- πεῖ συκοφαντήσωσι, τῇ ταυτὸ παθεία ὑποκείσθωσαν. φαντῶν.

κδ Οἱ γόητες καὶ φάρμακοι, οἱ διὰ βλάβης αὖ- πεῖ φαρθρώπων πεοσλαλοῦντες τοῖς δαίμοσι, ξίφει πιμω- μακῶν. ρεῖσθωσαν.

κε Οἱ ἦ πιθάνης φυλακὰς δοκεῖν ἐπ' ὠφελείᾳ αὐθρώπων, διὰ ἰδίαν αἰσχροκέρδειαν, δημοδόμοι ἐξορεμζέσθωσαν.

κς Ὁ δημοσιόμοι, ὅτι δῆλον, εἴτι ἐλαθέρου, εἴτι πεοφάσει οἰασδήποτε διδοὺς πότον, εἴτε γυνὴ ἀνδρί, εἴτε ἀνὴρ γυναικί, εἴτε δέλη τῇ αὐθεντείᾳ, καὶ διὰ τοιαύτης πεοφάσεως ἀσθενείᾳ πεοπέσοι ὁ λαβὼν τὸ ὑπὸ τούτου πότον, καὶ συμβῇ αὐτὸν καθαρεῦσαι ἢ ἀποθανεῖν, ξίφει πιμωρεῖσθω.

κζ Ὁ παρανόων εἰς μοναστρίαν, ὡς τὴν ἐκκλησίαν ἔθος καθυβρίζων, ῥινοκοπεῖσθω· διότι κἀκεῖνος μοιχείαν εἰργάσατο, τὴν ἐκκλησίας αὐτῷ ἀλλοτριώσας τῆς ὁμοίας καὶ ἐπ' αὐτῇ φυλακῆς ὁμοίης ἐπιξελώσεως.

κη Ὁ ἀλλοτρία μητρὶ καὶ τῇ αὐτῆς θυγατρὶ σαρκικῶς ἐν εἰδήσει μιγνύμενος, ῥινοκοπείσθω· τῇ αὐτῇ ποινῇ καὶ τὸν εἰδήσει πλημμεληκότος αὐτῷ ὑποκειμένης.

κθ Ὁ δύο γαμετὰς ἔχων, τυπτέσθω· ἐκδιωκομένῃ δ' ἐπισύκτου γυναικὶ μὴ τῶν ἐξ αὐτῆς πεχθέντων τέκνων.

λ Ὁ ἀλλοτρίας ἀγέλης τὸ οἷας δήποτε ἀπελασίαν ποιέμενος, ἐν μὲν πεώτοις δ' τὸ ποιῶν, τυπτέσθω· δεύτερον ἦ, ἐξορίᾳ πεοπεμπέσθω· τρίτον ἦ, χειροκοπείσθω· ὀφειλόντων δηλονότι τὰ πεοαὐτοῦ ὁπλυομένων τῇ ἰδίᾳ ὑποκαθίστασθαι δεσποτείᾳ.

λα Ὁ λῃστῶν, καὶ ἐνέδρας ποιῶν, καὶ φονεύων, ἐν ᾧ κρατεῖται τόπῳ, ξιφοκιζέσθω.

λβ Ὁ πεᾶγμα ἔχων μετά τινος, καὶ μὴ τῇ ἀρχῇ πεοσφωνῶν, ἀλλ' αὐτοβούλως εἴτι κατ' ἐξουσίαν, ἢ καὶ τινα δύναμειν χειελάβοι ἢ πιβαίνων ἢ ἐπαίρων τὸ εἰπεῖν· εἰ μὲν καὶ ἀληθεύων τὸ ἴδιον ζητῶν τοῦτο ἐποίησεν, ἐκπιπέτω τοῦ ἰδίου πεάγματος, καὶ ἀποδιδότω τῷ ἑτέρῳ. εἰ ἦ καὶ ἀλλοτριόν τι ἐπῆρεν, ὑποβαλλέτω τὸν τόπον ἄρχοντος δεριέσθω, ὡς μὴ ἀρχόμενος, καὶ αὐτοῦ γιόμενος ἔκδικος, καὶ ἅτως τὴν ἀποκατάστασιν ποιείσθω ἅπερ ὀφείλετο.

λγ Ὁ ἱερέα εἴτε ἐν ἐκκλησίᾳ, εἴτε ἐν λιτῇ ἐπιχειρῶν, τυπτόμενος ἐξορεμζέσθω.

λδ Ὁ εἰσερχόμενος ἐν θυσιαστηρίῳ, ἐν ἡμέρᾳ ἢ καὶ ἐν νυκτὶ, καί τι τῶν ἱερῶν ἀφελόμενος, τυφλούσθω. ὁ δὲ ἔξω τοῦ θυσιαστηρίου ἑστὼς τὶ ἐκ ναοῦ, δερέσθω ὡς ἀσεβὴς, καὶ κουρεύμενος ἐξορεμζέσθω.

λε Οἱ διά τινας ἐχθρὰς ἢ ἁρπαγὰς πεαγμάτων, ἢ ἐμπρησμὸν ἐν πόλει ποιοῦντες, πυελωδοδιδόσθωσαν. εἰ ἦ ἔξω πόλεως χωρία, ἢ ἀγροὺς, ἢ ἀγρῶν οἰκίας ἐξεπίτηδες ἐμπρήσωσι, ξίφει πιμωρεῖσθωσαν. εἰ δέ τις τῶν καλάμων τοῦ ἰδίου χωραφίου, ἢ τὰς ἀκάνθας βουλόμενος καῦσαι, ἐνέβαλε πῦρ κατ' αὐτῶν, τὸ ἦ πῦρ καὶ περαιτέρω πεοῆλθε, καὶ ἔκαυσε τὰ ἀλλότρια χωράφια, ἢ τὸν ἀλλότριον ἀμπελῶνα· δεῖ πεῖερωτᾶσθαι τὸν ἀκροατὴν, καὶ εἰ μὲν κῇ ἀπεῖναι ῥαθυμίαν ἢ βαλόντος τὸ πῦρ ἔτι γέγονε, τὸ ἀζήμιον τῷ βλαβέντι πιεῖται· εἰ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ ἄνεμον πλιὼ ἐχούσῃ τὸ πῦρ ἔβαλεν, ἢ κῇ μὴ *παρεφυλάξατο τὸ μὴ πεοελθεῖν τὸ πῦρ περαιτέρω, ὡς ἀμελήσας καὶ ῥαθυμήσας καθαδικάζεται. εἰ ἦ καὶ πάντα μὲν παρεφυλάξατο, ἀθρῴων δὲ πνεῦμα βιαιον ἐνέπεσε, καὶ διὰ τοῦτο πεῖραν πεοῆλθε τὸ πῦρ, ἀπαδικάζεται. ἐὰν ἐκ τοῦ συμβεβηκότος ἐμπυρισμοῦ ἐμπεσθῇ οἰκῳ τινὸς, καὶ ἐκκαυθῶσι τινὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πεαγμάτων, καὶ ἐκδράμῃ τὸ πῦρ, καὶ ἐμπρήσῃ τινὰ τῶν πεδακημένων αὐτῷ οἰκημάτων, αὐέγκλητος ἔστω, ὡς ἀκυρίως τοῦ τοιούτου ἐμπρησμοῦ γνωμόμου.

*παρεφυλάξατο

λς Οἱ σὺν νεκροὺς ἐν τοῖς τάφοις ἐκδύοντες, χειροκοπείσθωσαν.

λζ Ὁ σῶμα ἐλεύθερον κλέπτων ἢ πιπράσκων, χειροκοπείσθω.

λη Ὁ ὑπανεθέων, καὶ κρύπτων, καὶ ἀφανῆ ποιῶν ἀλλότριον οἰκέτην, πεῶτος τῇ ἀποκαλύψει ἔστω τοιοῦτος ἢ ἕτερον τῷ κυρίῳ αὐτοῦ οἰκέτην, ἢ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ τιμὰς διδότω.

λθ Ὁ κλέπτων ἐν θαλάττῃ, ἤτοι ἐν ἐξωτερίτῳ, εἰ μὲν ὅπλα, τυπτέσθω· εἰ ἦ ἄλογον, χειροκοπείσθω.

μ Ὁ κλέπτων ἐν ἑτέρῳ τόπῳ τῆς πολιτείας, ἐν πεώτοις μὲν τοῦτο ποιῶν, ἐαν ἐλεύθερός ἐστι, καὶ δυνατός, πεῶτος τῇ ἀποκαταστάσει ἔστω κλαπέντος, μετὰ δὲ τὸ ἀποδοῦναι τῷ ἐκλαπέντος πρὸς τῷ παρεχέτω εἰ ἦ ἄπορος, τυπτέσθω καὶ ἐξορεμζέσθω. δεύτερον ἦ, χειροκοπείσθω.

μα Ὁ δὲ κλέπτων δέλη κυρίου, εἰ μὲν βούλοι ἔχειν τὸ ποιῆσαι τὸν οἰκέτην, τὸ ἀζήμιον ποιείτω τῷ κλαπέντι· μὴ βουλόμενος ἦ ἔχειν τὸν αὐτὸν οἰκέτην, δὲ τὸν ἀποδιδότω εἰς τελείαν δεσποτείαν τῷ κλαπέντι ὑπομένοντι.

μβ Οἱ Μανιχαῖοι, καὶ οἱ Μοντανοί, ξίφει πιμωρεῖσθωσαν.

34 Qui sacrarium ingressus, interdiu vel noctu, sacrorum aliquid inde aufert, excæcator. Qui vero extra sacrarium e templo quid aufert, flagris vt impius cæditor, & tonsus exsilio multator.

35 Qui propter inimicitias quasdam, in vrbe rerum direptiones aut incendium faciunt, igni traduntor. Sin extra vrbem fundos, aut agros, aut agrorum ædificia, data opera incenderint: gladio puniuntor. Si quis autem stipulas agri sui, vel sentes exurere volens, ignẽ in eas iniecerit, & ignis ille vlterius serpserit, atque alienos fundos, aut vineam alienam exusserit: iudex eam rem curiose perquirere debet, ac siquidem per imperitiam vel culpam eius, qui ignem illum iniecit, hoc factum fuit: damnum hic datum illi, qui passus est compenset. Nam si die, quo ventus flabat vehemens, ignem immisit: aut si non cauit, ne latius ignis serperet: veluti negligens & latæ culpæ adfinis, condemnatur. Sin quum sibi cauisset in omnibus, subito ventus impetuosus irruit, eaque de caussa latius ignis ille serpsit: nõ condemnatur. Si quum ignem in alicuius domo accendi cõtigisset, ea domus igne correpta fuerit, & ipsius-met domini res quædam exustæ: deinde progressus ignis, ædificia quædam contigua flãmis corripuerit: extra culpam esto, veluti quo inuito incendium illud acciderit.

36 Eis qui mortuos in sepulcris exuunt, manus abscinditor.

37 Ei, qui corpus liberũ furatur ac distrahit, manus abscinditor.

38 Qui sollicitat, & cælat, & nusquam adparere facit alienum seruum: præter eius serui restitutionem, etiam alium domino seruum, vel pretium eius præstet.

39 Qui furatur in fossato, siue in expeditione, si arma, verberator: si iumentum, manus ei abscinditor.

40 At vero qui alio in loco reipublicæ furatur, quum id prima vice facit, siquidem liber est, & locuples, præter restitutionem furtiuæ rei, duplum deinde pretium eius præstat: sin inops, verberator & in exsilium mittitor. Secunda vero vice, manus ei abscinditor.

41 Serui furis dominus si seruum eiusmodi retinere vult, damnum datum illi, qui passus est, compenset: at si seruum eumdem nolit habere, tradat eum in proprietatem solidam illi, qui furtum passus est.

42 Manichæi & Montanistæ, gladio puniuntor.

Universidad de Deusto
Biblioteca

43 Qui specie tenus uxorem ducit eam, quæ ex sancto & salutari baptismate facta est ipsi commater, vel cum ea sine nuptiis carnales in complexus venit; hoc ergo qui facinus admittit, post amborum a se inuicem diremtum, adulterorum pœnæ subiicitor, hoc est, tam ipsi, quam illi nares abscinduntor.

44 Si quis in maritatam commatrem suã huiusmodi quid admittere deprehensus fuerit, tam ipse, quam illa, præter narium præcisionem, etiam acriter verberantor.

45 Qui a die præsenti matrimonio coniunguntur liberi fratrum, & horum liberi dumtaxat: vel etiam pater & filius cum matre ac filia, vel duo fratres cum duabus sororibus: præter separationem, etiã verberantor.

46 Falsariis monetæ, manus amputator.

47 Qui in hostium manus venerunt, & inculpatam fidem nostram Christianam abnegarunt: postliminio reuertentes, ad ecclesiam remittuntor.

48 Qui uxori suæ condonat & permittit adulterium, verberatus relegator: adulteræ vero, & adultero, nares amputantor.

49 Qui alienam in siluam ignem immisit, vel arbores ex ea cædit, in duplum condemnatur.

50 Qui aliena pecora inclusit, & fame corrupit, vel alio quo modo necauit: in duplum condemnatur.

51 Si arietes aut boues congressi fuerint, & prior aggressus mortem oppetiuerit: dominus illius, a quo mors est illata, non conuenitur. Si vero moriatur id, quod inuasum fuit: interfecti dominus conuenitur, & dat animal id, quod alterum occidit; vel ei, qui damnum accepit, indemnitatem præstat.

52 Si quis equum commodato ceperit vsque ad certum locum, & vltra locum illum determinatum secum abduxerit, aut miserit: damnũ ei forte datum, vel mors, ad eum spectat, qui commodato cepit, & equi domino præstari debet.

53 Transfugæ, siue qui ad hostes se conferunt, gladio plectuntor.

μγ Ὁ πρὸς γάμον τῷ δοκεῖν ἀγόμῳ τὸν ἐκ βαπτίσεως ἁγίας καὶ σωτηριώδους βαπτίσματος γνωμῴλῳ αὐτοῦ σωτέκνον, ἢ καὶ σαρκικῶς ταύτῃ αὖθις γάμῳ συμπλεκόμῳ, ὁ ἔστι πλημμελῶν, μετὰ τὸ ἀποδιωχθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, τῇ τῶν μοιχῶν ποινῇ καθυποβαλλέσθω, ἥνπερ αὐτὸς κακείνη ῥινοκοπείσθω.

μδ Εἴ τις εἰς ὕπανδρον σωτέκνον αὐτοῦ τὸ γοιοῦτον ὑρεθῇ ποιῶν, καὶ αὐτὸν, καὶ τοῦτ' ἔμπροσθεν τῆς σκτομῆς τῆς ῥινὸς καὶ σφέδρα τυπτέσθω.

με Οἱ ἀπὸ τοῦ παρόντος πρὸς γάμον σωαπτόμῳοι ἐξαδελφοὶ, καὶ τὰ τούτων τέκνα μόνον, ἢ πατὴρ υἱὸς πρὸς μητέρα θυγατέρα, ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς δύο ἀδελφὰς, πρὸς τῷ χωρισμῷ τυπτέσθωσαν.

μς Οἱ πρὸ χαρᾴποτε μονήρεις, χειροκοπείσθωσαν.

μζ Οἱ ἀπὸ τοῦ πολεμίων χειρωθέντες, καὶ τὴν ἀμώμητον ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν πίστιν ἀπαρνησάμῳοι, ὑποστρέφοντες ἐν τῇ πολιτείᾳ, τῇ ἐκκλησίᾳ προσπεμπέσθωσαν.

μη Ὁ τὴν ἰδίαν γαμετὴν μοιχείαν* ἰδὼν γινώσκων, * συγγινώσκων,
καὶ προχωρῶν, τυπτέσθω· ἐξορισθήτω· ἢ ἡ μοιχαλὶς καὶ ὁ μοιχὸς ῥινοκοπείσθωσαν.

μθ Ὁ πῦρ ἐμβαλὼν ἐν ἀλλοτρίᾳ ὕλῃ, ἢ κόπτων ἐξ αὐτῆς δένδρα, εἰς τὸ διπλάσιον καταδικάζεται.

ν Ὁ ἀποκλείσας ἀλλότρια θρέμματα, καὶ λιμῷ διαφθείρας, ἢ ἄλλως πῶς ἀνελὼν, εἰς τὸ διπλάσιον καταδικάζεται.

να Ἐὰν κέρατι ἢ βόες συνέλθωσιν, εἰ μὲν ὁ πρῶτος ἐπελθὼν ἐφονεύθη, οὐκ ἐνέχεται ὁ κύριος τοῦ φονεύσαντος· εἰ δὲ καθ' οὗ ἐπῆλθεν ἀποθάνῃ, ἐνέχεται ὁ κύριος τοῦ φονεύσαντος, καὶ ἐκδίδωσι τὸ ζῶον τὸ φονεῦσαν, ἢ τὸ ἄζημιον τῷ βλαβέντι ποιείτω.

νβ Ἐὰν χρήσηταί τις ἵππον ἕως ὡρισμένου τόπου, ὑπερβῇ δὲ τὸν ὁρισθέντα τόπον ἀπενέγκῃ ἢ ἀπέμῃ, τῷ (ὡς εἰκὸς) ἡμομένῳ βλάβην ἐπ' αὐτῷ, ἢ θάνατον, τὸν χρησάμενον ὀφείλει, καὶ τὸ ἄζημιον παρέχεσθαι τῷ κυρίῳ τοῦ ἵππου.

νγ Οἱ αὐτόμολοι, ἤτοι εἰς τοὺς πολεμίους προσέχοντες, ξιφοκτονείσθωσαν.

ΤΩΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ χαίρειν.

Ἐντῦθα τέλος ἔσχε τὸ ἐν τῶν αὐτοκρατόρων τῆς ἐπανορθώσεως τῶν νόμων Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου. ἐν ᾗ τῷ ἑτέρῳ ἕπονται πλεῖστα ὅσα ἔκ τινος ἄλλου διατάγματος νομικοῦ, ἅπερ ἄρα μὴ εἶναι τῆς εἰρημένης ἐπανορθώσεως, δῆλόν ἐστιν ἐξ αὐτῶν τῶν τίτλων, οὓς ἐνταῦθα ὑπογράψομεν.

ΤΙΤΛΟΣ ΚΘ.

Περὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, καὶ περὶ ἐπισκόπων, καὶ μοναχῶν, καὶ κληρικῶν.

ΤΙΤΛΟΣ Λ.

Περὶ μνηστείας καὶ ἀρραβώνων.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΑ.

Περὶ δωρεῶν μνηστείας.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΒ.

Περὶ κεκωλυμένων γάμων.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΓ.

Περὶ ὄρκου καὶ διαθέσεως γάμου.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΔ.

Περὶ ἐξ ἀναλυομένων συνοικεσίων ἢ πρὸς ἐξ ἴσου τρόπον ἀπαγγείλαι· καὶ περὶ διαλύσεως αὐτῶν.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΕ.

Περὶ δωρεῶν μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός.

ΤΙΤΛΟΣ ΛϚ.

Περὶ ἐκδικήσεως προικὸς, καὶ περὶ πάκτου, καὶ δικαίας προικὸς, καὶ τῶν βαρῶν αὐτῆς.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΖ.

Περὶ λύσεως γάμου, καὶ τῶν αἰτίων αὐτοῦ· καὶ περὶ παίδων νόθων, καὶ ἀδελφοκτονίας.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΗ.

Περὶ δωρεῶν, καὶ περὶ αἰσχροπρεπῶν δωρεῶν.

ΤΙΤΛΟΣ ΛΘ.

Περὶ Φαλκιδίου νόμου, καὶ μέτρου δωρεῶν.

ΤΙΤΛΟΣ Μ.

Περὶ κληρονομιῶν καὶ Φαλκιδίου.

ΤΙΤΛΟΣ ΜΑ.

Περὶ κληρονόμων, καὶ ἀποκλήρων.

ΤΙΤΛΟΣ ΜΒ.

Περὶ συνεισφορᾶς.

ΤΙΤΛΟΣ ΜΓ.

Περὶ ἀποκαταστάσεως.

ΤΙΤΛΟΣ ΜΔ.

Περὶ ὧν δικαίως ἂν παῖδας καὶ τοὺς ἐπιτροπεύοντων γονέων ἀποκαθίστασθαι.

ΤΙΤΛΟΣ ΜΕ.

Περὶ κωδικέλλου.

LECTORI SALVTEM.

HEIC finem habebat vnum exemplar correctionis legũ Leonis & Constantini. Sed in altero plurima sane sequũtur ex alioquodam de iure cõmentario, quæ non pertinere ad dictã correctionem; manifestum est ex ipsis operis eius titulis, quos hoc loco subiecimus.

TITVLVS XXIX.

De rebus ecclesiasticis, & de episcopis, & monachis, & clericis.

TITVLVS XXX.

De sponsalibus & arris.

TITVLVS XXXI.

De donationibus sponsaliciis.

TITVLVS XXXII.

De nuptiis prohibitis.

TITVLVS XXXIII.

De condictione & dispositione dotali.

TITVLVS XXXIIII.

Quomodo solutis matrimoniis dos petatur, & de dotis æstimatione.

TITVLVS XXXV.

De donationibus inter virum & vxorem.

TITVLVS XXXVI.

De euictione dotis, & de pacto, & iure dotis, & oneribus eius.

TITVLVS XXXVII.

De nuptiis soluendis, & causis solutionis, deque liberis illegitimis, & incestu.

TITVLVS XXXVIII.

De donationibus, & iisdem rescindendis.

TITVLVS XXXIX.

De lege Falcidia, & modo donationum.

TITVLVS XL.

De hereditatibus, & Falcidia.

TITVLVS XLI.

De heredibus, & exheredatis.

TITVLVS XLII.

De collatione.

TITVLVS XLIII.

De in integrum restitutione.

TITVLVS XLIIII.

Quod liberi contra parentes tutores in integrum restitui possint.

TITVLVS XLV.

De codicillo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TITVLVS XLVI.

Quod in integrum restitutiones ad vnum vsque gradum valere debeant.

TITVLVS XLVII.

De manumissionibus.

TITVLVS XLVIII.

De magistratibus, & iudicibus, & eorum sententia: & de aduocatis, deque pœnis pecuniariis.

TITVLVS XLIX.

De publicis rebus, & vectigalibus, & perequatoribus.

TITVLVS L.

De iure naturali, gentium, & ciuili.

TITVLVS LI.

De iuris & facti ignorãtia, & de ambiguis.

TITVLVS LII.

De liberis, qui adhuc in ventre gestantur, & de furiosis.

TITVLVS LIII.

De possessione, & vsu possessionis, & de vsufructu.

TITVLVS LIIII.

De testamento eorum, qui sui, & qui alieni iuris sunt.

TITVLVS LV.

De testamento libertorum.

TITVLVS LVI.

De testamento rescindendo.

TITVLVS LVII.

De libertatibus.

TITVLVS LVIII.

De legatario.

TITVLVS LIX.

De tutoribus.

TITVLVS LX.

Quando creditores agere debeant aduersus heredes defunctorum.

TITVLVS LXI.

*Quod * reliquiæ Christianorum iniuriis a creditoribus adsci non debeant.*

* id est, cadauera.

TITVLVS LXII.

De nouis operibus.

TITVLVS LXIII.

De pœnis.

TITVLVS LXIIII.

De spoliis diuidendis.

TITVLVS LXV.

De vi, & raptu, & agris, & incendiis, & sepulcris.

TITVLVS LXVI.

De his, quæ in fiscum publicantur, & de inquirendis, & deportandis.

ΤΙΤΛΟΣ Μ ϗ ἑκτός.

Περὶ ξ τὰς ἀποκαπεσάσης μέχελς ἐνὸς βαθμῦ κεφαλῆν.

ΤΙΤΛΟΣ ΜΖ.

Περὶ ἐλαθερώσεων.

ΤΙΤΛΟΣ ΜΗ.

Περὶ ἐξχόλων, ϗ δικασῶν, ϗ τ ψήφε αὐτῶν· ϵ πεῖ σωηγόρων, ϵ πεῖ πεσίμων.

ΤΙΤΛΟΣ ΜΘ.

Περὶ δημοσίων πεαγμάτων, ϗ ἰσοτιμῶν, ϵ ἐξισωτῶν.

ΤΙΤΛΟΣ Ν.

Περὶ νόμε φυσικῦ, ἐθνικῦ, ϗ πολιτικῦ.

ΤΙΤΛΟΣ ΝΑ.

Περὶ τ νόμε ϵ φάκτου ἀγνοίας, ϗ πεῖ ἀμφισβαλομένων.

ΤΙΤΛΟΣ ΝΒ.

Περὶ παίδων κυοφορουμένων, κὴ πεῖ μηνομένων.

ΤΙΤΛΟΣ ΝΓ.

Περὶ νομῆς, ϗ χρήσεως νομῆς, ϗ χρήσεως καρπῶν.

ΤΙΤΛΟΣ ΝΔ.

Περὶ διαθήκης αὐτεξσίων ϵ ἰσεξσίων.

ΤΙΤΛΟΣ ΝΕ.

Περὶ διαθήκης ἀπολυθέρων.

ΤΙΤΛΟΣ ΝϚ.

Περὶ αὐτεξσπῆς διαθήκης.

ΤΙΤΛΟΣ ΝΖ.

Περὶ ἐλαθερίων.

ΤΙΤΛΟΣ ΝΗ.

Περὶ ληγαθαρίε.

ΤΙΤΛΟΣ ΝΘ.

Περὶ ἐπιτροπῶν.

ΤΙΤΛΟΣ Ξ.

Περὶ ξ πότε δεῖ ἐναγὴν τοὺς δανίζειν ϗ τῶν κληρονόμων τ πελατῶντων.

ΤΙΤΛΟΣ ΞΑ.

Περὶ ξ μὴ ἐνυβρίζεσθαι τὰ τ χριστιανῶν λείψανα ὠφελῆ τ δανειςῶν.

ΤΙΤΛΟΣ ΞΒ.

Περὶ καινοτομιῶν.

ΤΙΤΛΟΣ ΞΓ.

Περὶ ποινῶν.

ΤΙΤΛΟΣ ΞΔ.

Περὶ διαμερισμε σκύλων.

ΤΙΤΛΟΣ ΞΕ.

Περὶ βίας ϵ ἁρπαγῆς πεαγμάτων, ϗ ἀγρῶν. ϵ πεῖ ἐμπρησμῶν, ϗ τάφων.

ΤΙΤΛΟΣ ΞϚ.

Περὶ τ δημοσιωμένων ἐν τῷ φίσκῳ, κὴ πεῖ ἀναζητεμένων, ϗ δεπορτατωμένων.

ΤΙΤΛΟΣ ΞΖ.

Περὶ ὕβρεων.

ΤΙΤΛΟΣ ΞΗ.

Περὶ ἁμαρτημάτων τ ἐλευθέρων τὲ ϗ δούλων.

ΤΙΤΛΟΣ ΞΘ.

Περὶ συκοφαντῶν, ϗ κατηγόρων, ϗ δηλατόρων, ϗ πεῖ πλαςε, ϗ πεῖ θησαυρε.

ΤΙΤΛΟΣ Ο.

Περὶ κλεπτῶν, ϗ ὑποδεκτῶν, ϗ ἱεροσύλων, ϵ ἐξανδραποδιςῶν.

ΤΙΤΛΟΣ ΟΑ.

Περὶ στρατιωτικῶν ἐπιτιμίων, ἐκ ξ Ῥόφε, ϵ τ Γαλλικῶν.

ΤΙΤΛΟΣ ΟΒ.

Περὶ συστάσεως κοινωνίας, ϗ λύσεως αὐτῆς.

ΤΙΤΛΟΣ ΟΓ.

Περὶ πάκτε, ϗ συμφώνε, κὴ διαλύσεως, κὴ πεῖ τ ὅλη πεσεισία διδομένων.

* Incertum cuius operis hoc fragmẽtum sit. Differunt hac quidem ab iis, quæ titulo LIV libri, cuius & alios hoc titulos dedimus, leguntur.

* ΤΙΤΛΟΣ .....

ΠΕΡΙ ΜΕΡΙΣΜΟΥ σκύλων.

α Τοὺς ἐξερχομένους εἰς ἐχθροὺς ὅλη πολέμω, φυλάξαι δεῖ ὅτο πάντας πνηροῦ ῥήματος κὴ πεάγματος, κὴ πρὸς μόνον τὸν θεὸν τὸν νοῦν αὐτῶν ἔχειν κὴ τὴν δέησιν, κὴ μετὰ συμβουλίας ποιῆσαι τὸν πόλεμον. βοήθεια γὰρ ἐκ θεοῦ δίδοται μετὰ καρδίας βουλαπικῆς. οὐκ ἐν πλήθει γὰρ δυνάμεως νίκη πολέμου, ἀλλ' ἐκ θεοῦ πάρεχοντος νίκην.

β Τὸ ἕκτον μέρος ἀφιερῶσθαι δεῖ τῷ δημοσίῳ, κὴ τὸ λοιπὸν πᾶν μέτρον πάντες ὁμοῦ λαούς ἐξ ἴσης κὴ ἐφ' ἴσης μοίρας μερίζεσθαι, τὸν μέγαν, κὴ τὸν μικρόν. ἀρκεῖ γὰρ τοῖς ἄρχουσιν ἡ περοθήκη τῶν ῥόγων αὐτῶν. εἰ δέ τινες εὑρεθῶσιν ἐκ τῶν αὐτῶν ἀρχόντων ἀνδρείως φερόμενοι, ὁ βασιλικὸς στρατηγὸς ἐκ τοῦ εἰρημένου ἕκτου μέρους τοῦ δημοσίου ἵνα πλάχῃ, κὴ ϗ τὸ πλέον συγχορτήσῃ αὐτοῦ. κατὰ δὴ τὴν μερίδα τοῦ βασιλικοῦ εἰς τὸν πόλεμον, * τοῖς δοις ὅτως ἔσω κὴ ἡ μερὶς τ ἐν τοῖς * τουδίοις ἀπερχομένων.

* τοῖς δοις ὅτως ἔσω κὴ ἡ μερὶς τ ἐν τοῖς * τουδίοις ἀπερχομένων.

ΤΙΤΛΟΣ .....

ΠΕΡΙ ΓΑΜΒΡΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ, εἰσερχομένων εἰς οἴκους, κὴ εἰσφερόντων τὰς ῥόγας αὐτῶν, κὴ καμάσου ποιούντων.

Ἔκελευσαν οἱ δοσεβεῖς κὴ φιλόδικαιοι ἡμῶν βασιλεῖς κατὰ τοῦ δοσεβῆς νόμους, ἵνα, πάντα τὰ, ἅπερ εἰσήγαγε εἴδη κὴ πεάγματα ἐν τῷ τοιούτῳ οἴκῳ, ἐπείρηνται ἀπελαφῶς, κὴ ἅπερ

TITVLVS LXVII.

De iniuriis.

TITVLVS LXVIII.

De liberorum seruorumque delictis.

TITVLVS LXIX.

De calumniatoribus, & accusatoribus, & delatoribus, deque falso, & de thesauro.

TITVLVS LXX.

De furibus, & receptatoribus, & sacrilegis, & plagiariis.

TITVLVS LXXI.

De pœnis militaribus, ex Ruffo, & de legibus ordinum militarium.

TITVLVS LXXII.

De societate contrahenda, & soluenda.

TITVLVS LXXIII.

De pacto, & conuento, & transactione, & de iis, quæ patrocinii nomine dantur.

TITVLVS .....

DESPOLIIS DIVIDENDIS.

1 QVi in hostem pugnandi caussa egrediuntur, cauere debent ab omni dicto & facto praue, mentemque suam & precationem ad solum Deum directam habere, consilioque adhibito prælium committere. Nam auxilium, cum corde consilii pleno, a Deo datur. Non enim in multitudine copiarum victoria belli posita est, sed a Deo victoriam concedente proficiscitur.

2 Sextam partem spoliorum fisco consecrari oportet, & quidquid omnino superat, id populum vniuersum ex æqua & in æquam portionem partiri, siue quis magnus, siue paruus sit. Sufficit enim præfectis incrementum stipendiorum suorum. Quod si reperti quidam præfecti fuerint, qui viriliter in hostem ferantur: eis præter exercitus aliquid de indicata sexta parte fisci largiatur, & ipsos ex ratione decori sustentet. Ceterum pro ratione portionis eorũ, qui pugnæ interfuerunt, erit & illorum portio, qui ad tuldorum siue impedimentorum custodiam sese conferunt.

TITVLVS .....

DE MILITIBVS, QVI GENERI SVNT, ET SOCERORVM domos ingrediuntur, & inferunt stipendia sua, laboresque sustinent.

STatuerunt pii & amantes iusticiæ imperatores nostri, iuxta religiosas leges, vt omnes quis spectes & res, quæ in eiusmodi domum intulit, sic auferat, vt nihil ex iis desit; tum

Universidad de Deusto
Biblioteca

quidquid enim constiterit ex largitionibus imperatoriis, & gladio suo adquisiuisse; cum stipendiis suis, quæ constat eum in illius modi domum intulisse: nimirum socero ipsius describente quæ cum ipso fecit in illum expensas, hoc est, in armaturam militarem, in ipsius sumtu, & vestitum: ac denique simpliciter, si quid probare potuerit se illi dedisse, vnde aliquid emeret, & expensas faceret.

φανῆ ἐξ ἁπλῶς ἀπὸ βασιλικῶν δωρημάτων, καὶ ἐκ τοῦ παιδίου αὐτοῦ, καὶ ἅπερ φαίνεται εἰσηνεγκὼν ἐν τῷ τοιούτῳ οἴκῳ ῥόγας αὐτοῦ· περδήλως δὲ καὶ ἐνθέρε αὐτὸ καπεγεφόμβου ἅπερ ἐποίησεν εἰς αὐτὸν ἐξόδους, τουτέστιν εἰς σραλιωτικὰ ἐξόπλισιν, εἰς δαπάνην αὐτοῦ, καὶ εἰς φορεσίαν, καὶ ἁπλῶς, εἴ τι δυνηθῇ περιποιήσασθαι δεδωκέναι εἰς ἀγορασίας καὶ ἐξόδους αὐτοῦ.

LIBER NOVELLARVM QVARVMDAM CONSTITVTIONVM, DE REBVS ET CAVSsis, tam ciuilibus, quam iudiciariis.

BASILII MACEDONIS LEGES & Nouellæ quædam.

I.

Ecundum ea, quæ recens a nobis pie promulgata sunt, qui degit in casta pudicitia, ne cogitor a patre suo ad amplectendum matrimonium, tametsi filius familias est. Is vero filius familias, qui vitam agit vt prodigus, matrimonium ne recusato.

II.

Nobis etiam visum est, pium pariter & grauem esse, vt qui ætatis est adultæ, propinquo suo ab intestato succedere non possit, a quo imploratus ad vindicationem rei suæ, absq; iusta caussa id facere neglexerit.

III.

Adultus cum necdum adulto viuens, ei ab intestato succedere non potest, si res eius non vindicet.

IV.

Qui propinquum habet surdum, aut mutum, aut stolidum, aut furiosum, nisi sedulo res ipsorum atque negotia defendat, heres eorum esse non potest. Eadem & in captiuis locum habet.

V.

Iam ante scimus, quamdam esse priscorum constitutionem, quæ præcipiat, vt eorum bona,

ΒΙΒΛΙΟΝ ΝΕΑΡΩΝ ΤΙΝΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ, περὶ πραγμάτων καὶ ὑποθέσεων πολιτικῶν τε καὶ δικαστικῶν.

Ex antiquiss. membranis Sambuci.

*ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ Νόμοι καὶ Νεαραὶ λύσεις.

** Ad hunc auctorem vetus liber hæc refert, sicut & Tomo primo positum sub Basilii nomine.*

Α.

Ἀπὸ τὰ παρ' ἡμῶν ἀρτίως διασωθεῖσι νομοθετηθέντα, ὁ ἐν σωφροσύνῃ βίῳ μὴ ἀναγκάζω τοὺς γάμου ἐλθεῖν παρὰ τοῦ ἰδίου πατρός, καὶ ὑπεξούσιός ἐστιν. ὁ δὲ υἱὸς ὑπεξούσιος ἀσώτως πολιτευόμενος, μὴ παραιτιάσθω γάμον.

Β.

Καὶ ἡμῖν ἔδοξεν εὐσεβὲς πᾶμα καὶ χάρεν, ἵνα ὁ τελείαν ἄγων ἡλικίαν μὴ δύηται τὴν συγγενῆ αὐτοῦ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖν, παρ' οὗ προσκληθεὶς δίκῃ ἐκδικήσῃ οἰκεῖα πράγματος, καταμέλησε χωρὶς δόλου τῆς φάσεως.

Γ.

Ὁ ἐνήλικος ἀνηλίκῳ συζῶν, ἐδύατο τοῦτον ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖν, μὴ ἐκδικῶν τὰ αὐτοῦ πράγματα.

Δ.

Ὁ συγγενὴς κεκτημένος κωφὸν, ἢ ἄλαλον, ἢ ἄφρονα, ἢ μωρόμορον, εἰ μὴ προθυμουμένως διεκδικῇ τὰ αὐτῶν πράγματα, ἐδύατο αὐτοῦ κληρονομεῖν. τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ αἰχμαλώτων.

Ε.

Ἴσμεν ἤδη τινὰ τῶν παλαιῶν διάταξιν, παρακελευομένην τὰς τῶν πλουτούντων ἀδιαθέτους πε-

qui moriuntur intestati, & quibus pro ratione iuris nullus exstat heres ab intestato sacro ærario nostro inferantur: in quod vna cum bonis aliis sæpius & personæ seruiles deuolutæ sint, ita vt inde iugum seruitutis numquam soluendum subirent. Propterea serenitas nostra propitio & pleno adfectionis oculo ab hac die præcipit, vt omnis persona seruilis, quæ velut ab intestato ad sacrum ærariũ nostrum pertinet, in vniuersa republica nostra, confestim ad libertatem admittatur & euehatur, vtque liceat eis in omnibus illa peragere, quæ Romanis iure competunt, licèt in solis . . . . . consistant. Quam legem si quis desperexerit, liberationem a peccatis suis non consequatur.

VI.

Nouella imperatoris, Domini Basilii Macedonis sancit, vt omnes, qui cædem meditato & consulto admiserunt, cuiuscumque dignitatis sint, moriantur: hoc est, vitam amittant, & interficiantur. Nam prius pœna aduersus homicidas siue sicarios, in honoratis & inclytis viris, hoc est, quum is, qui cædem admiserat, honoratus erat & illustris, deportatio in insulã erat, & plena bonorum publicatio, id est, omnium quæ habebat, ademtio. & maxima proscriptio. In vilioribus autem, hoc est, humilioribus & pauperibus, gladio destinari, siue gladio decapitari, & ad bestias abiici, hoc est, eis ad escã efferri.

VII.

Etiã ab iis legislatoribus, qui nos præcesserẽ, scripta lex est, qua statuitur, vt quæ vigesimum quintum ætatis annum excessit, seipsam cui velit, collocare nuptum possit: nec vllo modo ex ea caussa posse patrem ipsius, hanc exheredem facere. Propterea sancimus, vt tametsi pater eius negligenter in nuptiis ipsius promouendis sese gesserit: non tamen ei liceat, in quẽcumque velit sese conijcere: sed rem deferat Constantinopoli ad præfectum, aut quæstorem, in prouinciis autem ad loci eius præsidem: qui quidem cogant ipsarum parentes, vt eas nuptum collocẽt; ac pro modo facultatum suarum dotent.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

IMPERATORES CÆSARES, BASILIVS, CONSTANTINVS, ET Leo, pii, semper venerabiles, fideles, pacifici Augusti.

QVum bonorũ omnium suppeditatorẽ, & largitorẽ, & auctorem sciamus esse Deum illum, conditorem ac dominum huius rerum

τως θείσας, οἷς κατὰ νόμον ἀφ' ὑπάρχει ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμος, εἰς τὸ θεῖον ἡμῶν ταμιεῖον εἰσκομίζεσθαι· ἐν ᾧ πολλάκις καὶ οἰκετικὰ σώματα πωλωνεμένα, ὡς ἐντεῦθεν ἀπολύτων τῆς δουλείας ζυγὸν αὐτοῖς ὀφείλεσθαι. Διὰ τοῦτο ἡ ἡμετέρα γαλήνοτης ἵλεώ τε συμπαθεῖ ἔμμαπι ἀπὸ τῆσδε βασιλεύεται, παῦ οἰκετικὸν πρόσωπον, αὐτὸν ὡς ἐξ ἀδιαθέτου τῷ θείῳ ἡμῶν ταμιείῳ, ἐν πάσῃ τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ, πρὸς ἐλευθερίαν εὐθέως ἀφιέσθαι τε καὶ ἀναγ-

* διαπεράτωσαν, καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων κατ' νόμον αὐτοῖς * διαπεράτειν ἐν ἅπασι, καὶ ἐν μόνοις . . . . . καθεστήκοι. ὡς εἴ τις γε τοιαύτην νομοθεσίαν παρακλέψοιε, μὴ τυχὴ ἐλευθερίας τοῦ αὐτοῦ ἁμαρτήματος.

ΕΚΤΗ.

Ἡ νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυρίου Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος, πάντας οὓς πεισαντας φόνου ἐκ μελέτης καὶ σκέψεως, καὶ ὁπόσας οὖν εἶεν ἀξίας, θνήσκειν θεσπίζει· τουτέστι, στερεῖσθαι τοῦ ζῆν, καὶ φενδεσθαι. Πρότερον γὰρ ἡ κατὰ τῶν ἀνδροφόνων ποινὴ, ἐπὶ μὲν τῶν ἀντίμων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν, ἤγουν ὁπόσοι ποιήσας τὸν φόνον ἔντιμος καὶ ἔνδοξος ἦν, ἀπεριστάτος ἦν, καὶ πλουσία δήμευσις, τουτέστιν ἀφαίρεσις πάντων ὧν εἶχε, καὶ μεγίστη δημοσίευσις. ἐπὶ δὲ τῶν δούλων, ἤτοι τῶν χαμηλῶν καὶ πτωχῶν, τὸ παραδίδοσθαι ξίφει, ἤγουν διὰ ξίφους τιμωρεῖσθαι, καὶ τὸ ἀποβάλλεσθαι ταῖς θηρίοις, τουτέστιν εἰς τροφὴν αὐτῶν, παραδίδοσθαι.

Ζ.

Nouel. Iustiniani 115.

Καὶ τοῖς παρ' ἡμῶν νομοθέταις γέγραπται νόμος, ὡς ἡ ὑπερβάσα τὸν κατὰ τὴν ἡλικίας χρόνον, δύναται ἐπιτρέπειν ἑαυτῇ ᾧ τινι βούλεται, μηδαμῶς ἐκ τοῦ τῆς αἰτίας δυναμοῦσθαι παύτης παρὰ τοῦ πατρὸς γράφειν παύτην ἀποκληρον. Διὸ καὶ τοῦτο θεσπίζομεν, ὅτι εἰ καὶ ὁ πατὴρ παρὰ τὸν νόμον αὐτῆς ἐραθύμησε, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ᾧ τινι βούλεται ἑαυτὴν ἐπιτρέπειν· ἀλλὰ μενέτω ἐν ᾧ τῇ Κωνσταντινουπόλει τῷ ἐπάρχῳ ἢ τῷ κοιαίστωρι, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις τῷ κατὰ τὸν τόπον ἄρχοντι· καὶ αὐτοὶ αἰναγκαζέτωσαν οὗτοι αὐτῶν γονεῖς παύτας συναμίζειν καὶ προικίζειν, κατὰ τὴν τοῦ οὐσίας αὐτῶν, δύναμιν.

* *in alia legitur* εἰσνοπιὸς βασιλεὺς, *numero singulari, loco rerum vnius Imperatoris nomine, propter vetustatem abolito.*

Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ ΚΑΙΣΑΡΕΣ, ΒΑσίλειος, Κωνσταντῖνος, καὶ Λέων, Δόσβεῖς, ἀφιέρωσοι, πιστοὶ, *εἰρήνοποιοὶ Αὔγουσοι.

Ἀγαθῶν ἁπάντων χορηγὸν καὶ δοτῆρα, καὶ αἴτιον, τὸ ποιητὴν ἑαυτοῦ τὸ ὅλων θεὸν ὁπτεύομεν, καὶ πιστεύοντες ἐν τῇ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐντο-

Universidad de Deusto
Biblioteca

vniuersitatis, & imperio nostro in sacrorum eius præceptorum impletione prosperitatem accedere credamus, ac in bonis proficere cõmissũ fidei nostræ populum Christianum; simulque imploremus ipsum, vt nobis opitulator & adiutor sit in omnibus reb⁹, quas nobis iniunxit; illa ipsa de caussa caput de iuramentis excidendis ordiendum existimauimus. Igitur omnibus sacrarum litterarum non imperitis perspicuum est, sic latam fuisse Mosis operam legem; vt vmbram bonorum futurorum, non ipsam rerum imaginem contineret, idque propter imperfectionem & intellectum puerilem illorum, qui eam acceperunt. Non enim fieri poterat, vt ipsam veritatem tunc audirent, qui sæculi huius inhabitationi prorsus erant adfixi. Temporibus autem extremis ipse Dei sermo, Deusque noster, ad conseruationem generis nostri comparuit. Itaque quum legem quondam per Mosem datam implesset, & adgnitione veritatis suæ gentes vniuersas illuminasset etiam perfectarum legum gratia suæ cognitionem nobis veluti perfectis dedit. Exempli caussa, quo totum parte declaremus, euangelicis verbis vtẽtes dicimus: Ad priscos proditũ fuit mortales, Non occides. Nobis vero præcipiens Dominus, vt etiam principia peccatorum exscindamus; ne quidem irascendum temere tradit. Dictum illis, Adulterium nõ committes: nobis vero, ne multerem quidem intuendam ad illum finem, vt eam adpetamus. Itidem illis, Nõ peierabis: at nobis, ne quidem omnino iurandum. Cuius sane rei caussa præsens a nobis susceptus est labor, vt per iuramentum ostendatur gigni periurium, quod Dei negatio est. Consuetudo vero non bona, nec Deo grata, vel vt ita potius, loquamur, Hebræis maiori ex parte accepta ferenda, obtinuit hactenus; vt controuersiarum nexus per iuramentum dissoluantur. Quum autẽ seruator ac Deus ille noster Iesus Christus, etiam priscæ legis auctor, diserte dicat, vti commemoratum est, non esse iurandum omnino: & similiter diuinus apostolus ille Iacobus clamet, Ante omnia fratres mei ne iurate: ac eodem modo glorioſi beatique patres nostri cum his consentientes vna voce tradiderint, ab omni iuramento abstinendum: huic diuinæ legi ceruices imperii nostri submittimus, & nefariam consuetudinem, quæ præter hanc inualuit, reiicimus; minime rationi consentaneum esse ducentes, vt iuramenti piaculum in credito nobis Christiano grege locum habeat. Quum enim altiloquus inprimis ille propheta clamet, Exscindentur radicitus, qui populo meo in loquendo peccandi caussam præbent:

τῶν ὁκπληρώσῃ δοθεῖσαν τῇ βασιλείαν ἡμῶν, & ἐν ἁγαθοῖς πρωκόπην τὸν ἐμπιστευθέντα ἡμῖν χειροτονούμενον λαὸν, αὐτόν τε ὑπικαλέμενοι συλλήπορα καὶ βοηθὸν γνέσθαι ἐν πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ἡμῖν ἐγχειρισθεῖσι πράγμασι, τένεκα θεῖ τὸ τῶ ὅρκων ὁκνοπῆς κεφάλαιον ἀπάρξασθαι δεῖν ὠήσημι. πᾶσι τοίνυν τοῖς ὁκ ἀνεπισήμοσι τῶν θείων γραφῶν ἀρίδηλον πέφυκεν, ὅτι σκιὰν ἔχων τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ὁκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, ὁ Δι' ὃ Μωσέως ἐδόθη νόμος, Δι' ὃ τὰ ἀτελῆ ξυνηπῶδες τῶν δεξαμένων. οὐ γὰρ εἷοί τε ἦσαν, αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν ἀρὶ ἀκροᾶσθαι, εἰ τῇ παροικίᾳ ἐαὶῶν & ἕδε πρόσκειτο. ἐπ' ἐσχάτων ἢ τῶν ἡμερῶν αὐτὸς ὁ λόγ⊙ & θεὸς, καὶ θεὸς ἡμῶν, πρόσγεγονεν εἰς τὸ σῶσαι τὸ γέν⊙ ἡμῶν. πληρώσας οὖν τὸν δοθέντα πάλαι Δι' Μωσέως νόμον, καὶ φωτίσας παύτα τὰ ἔθνη τῇ ὑπιγνώσῃ τῆς αὐτῆς ἀληθείας, δέδωκεν ἡμῖν ὡς τελείοις καπιγνῶσιν τῶν τελείων αὐτοῦ νόμων τῆς αὐτοῦ χάριτ⊙. ἐν ὑποδείγματι δὲ, ὁκ μέρους τὸ ὅλον ὑποφαίνοντες, διαγγελικῶς φαμέν. ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐ φονεύσεις. ἡμῖν δὲ καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν ἁμαρτημάτων ὁκνοπεῖν πρακελεύομθ⊙. ὁ νόμ⊙ φησὶ, μήτε ὀργισθῆναι εἰκῆ· ἐκείνοις, οὐ μοιχεύσεις· ἡμῖν δὲ, μήτε γυναικὶ ἐμβλέψαι, πρὸς τὸ ὑπιθυμῆσαι· ἐκείνοις, ὁκ ὑποριήσεις· ἡμῖν δὲ, οὐδὲ τὸ ὁμόσαι ὅλως. θεῖ οὖ ἡμῖν ἡ παροῦσα πραγματία πετάνυται, Δι' τοῦ ὅρκου τίκτεσθαι τὴν ὑπιορκίαν, ἥ τις ἐστὶ θεοῦ ἄρνησις. σωτηρία δέ τις οὐ καλὴ καὶ ἀρετὴ κυρίω, εἰπεῖν δὲ μᾶλλον ὡς τὰ πολλὰ Ἑβραϊκὴ ἕως τοῦ νῦν κεκράτηκε, τὰς γραγγαλιὰς τῶν φιλονεικιῶν δι' ὅρκου λύεσθαι. τοῦ γὰρ σωτῆρ⊙ καὶ θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ καὶ τὰ πάλαι νομοθετήσαντ⊙, Δι' ῥήδιλον φάσκοντ⊙, ὡς ἔρηται, μὴ ὀμόσαι ὅλως· ἐπομόσας ἢ βοᾶντ⊙ τοῦ θείου ἀποστόλου Ἰακώβου, Πρὸ παύτων ἀδελφοί μου μὴ ὀμνύετε· ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἐνδόξων καὶ μακαρίων ἡμῶν πατέρων ἀκολούθως καὶ συμφώνως Δι' ἃ δεδωκότων παντὸς ὅρκου ἀπέχεσθαι· ταύτῃ τῇ θείᾳ νομοθεσίᾳ τὸν αὐχένα τοῦ κρείττ⊙ ἡμῶν ὑποκύπομθ, καὶ τὴν παρὰ τούτ⊙ κρατήσαντα πανόμον σωτηρίαν ἀποπεμπόμεθα, ὁκ εὔλογον οἰόμθοι μέσον τοῦ ἐμπιστευθέντ⊙ ἡμῖν χειραγωγοῦντος τοιμνίου τὸ τοῦ ὅρκου ἀγ⊙ ἐμπολιτεύεσθαι. εἰ γὰρ ὁ μεγαλοφωνότατ⊙ προφήτης βοᾷ, Ἐξολοθρεύσῃ παύτας οἱ ποιοῦντες τὸν λαόν μου ἐν λόγοις ἁμαρτάνειν·

quanto magis illi, qui hoc in iramẽto faciunt? quandoquidem & ipse Moses accurate litteras sacras scrutari volentibus indicat clamore manifesto, dehortans a iuramento: Nõ iurabitis Domini Dei vestri nomen in vanũ. Mundi quidem huius strophæ, rerumq; perplexitates, ad finem omnino iniustum vanumq; tendunt, vti sapiens ille Solomo dixit: Omnia sunt vanitas. Nobis vero, quibus ex euangelii præscripto viuentibus præmii loco regnũ cæleste propositum est, & ipsa cum angelis conuersatio, non abs re sublimes esse leges debent.

Propterea sancimus, vt omnis caussa & conuentio, quæ per testes finitur, tam in scriptis, quã extra scripturas, ita perficiatur, vti subiectum est: in regia quidẽ hac vrbe nostra, sponsalia, dotalia, emphytentica, comprehensa scriptis omnigena, rerum pupillarium inuentaria, pacta super re quauis, transactiones, donationes, venditiones, emtiones, mutua, depositia, testamenta, libertates, & si quod aliud est præterea caput his simile, arcessitis septem aut quinque: in testamentis autem, & manumissionibus solis, ad tres vsque testes fide dignos; sacerdotes, in magistratu constitutos, militantes, facultates idoneas aut professionem aliquam habentes, religiose scilicet ac pie viuentes; coram quibus & contractus, & omnis generis pacta conuenta, & scripturæ introducantur. Ac siquidem potest is, qui scripturam cõficit, per seipsum scribere; rem totam scripto comprehendat, subscribentibus etiam testibus: exceptis tamen dotalibus, & quibusuis aliis instrumentis per scripturam conficiundis. Nam in illis & tabularii, & iuris ac legũ periti, & testes, secundum consuetudinem hæc scribant; testibus eiusmodi subscribentibus, quales antea diximus. Quum autem hæc ad istum modum aguntur, quotiescumq; lis & contentio inciderit a quacumque parte, testes cum scripturis adducuntor; isque de scripturis interrogantor, an veræ sint. Quod si consenserint, Deum testem inuocantes, & productas scripturas esse veras dicentes; liti finis imponitor, & inserta scripturæ productæ pœna multator is a iudice, qui actionem instituit, eaque aduersario ipsius præbetor. Si vero post mortẽ testium scriptorum in ea charta, quæ producitur, actio litis intendatur: etiam ita sine inquisitione vlteriori lis finiatur. At si litteras ignorat is, a quo scripturæ confectio petitur in nominatis antea capitibus, vel ex aliquo morbo vires eas non habet, vt scribere possit: pretiosam ac venerabilem ipse crucem præponat, & reliqua per tabellarium scribantur, vel per le-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum peritos, aut alios amanuenses. Aosiquidē necessarium est, vt testes subscribant, ita fiat: sin autem, per adnotationem nominum ipsorum indicentur. Et quæ quidem scriptura interueniente aguntur, ita fieri debent, arcessitis septem aut quinque, ceu dictum, testibus fide dignis. Intestamentis autem, & manumissionibus solis, ad tres vsque sunto, coram quibus & contractus, & omnis generis conuentiones perficiantur. Atque vbi controuersiam moueri a quacumque parte contigerit, inuenti testes requiruntor: qui si cum actore consenserint, bis aut ter a iudicibus examinati, manu sua scripturas cōficiant, & eas in ecclesia collocent. Sin illitterati sunt, cruces honorandas præponant, & reliqua per amanuenses scribantur, ad verbum huiusmodi quædam continentia:

Hic, & ille, quibus adduntor & professiones eorum, & dignitates. Testis esto Dominus Deus, & locus hic sacer, in quo consistimus, & scripturas has offerimus. Veritatem testati, nec in aliquo mentiti sumus: & cum hoc testimonio nostro ad formidabile tribunal Christi Dei nostri stabimus. Vicē in hoc sæculo referat nobis & liberis nostris ipsa vindicta secundū hoc testimoniū nostrum. Quod si vllo vmquā tempore probatum fuerit, nos falsos esse testes: damnum per testimonium nostrum illatum, præstabimus ei, qui damno adfectus erit: atque ita deinde falsorum testium pœnæ subiiciemur, secundum id, quod in prouerbiis est scriptum: Testis iniustus non impunitus erit a rebus aduersis.

Quod si testes dissenserint, vel etiam pars vtraque testes produxerit, apud iudicem testium delectus fiat: & qui plures ac fide digniores erunt, indicato modo scripturas manu propria conficiant, atque ita lis finiatur. Hæc valeant etiam extra vrbem, in aliis ciuitatibus, ac prouinciis: exceptis tamen finium ac terminorum controuersiis, quas finiri debere sancimus, adportatis sacris sanctis euangeliis, aut etiam veneranda cruce, per testes rem definientes, prout hactenus obtinuit consuetudo: nimirum his iuramentum nullum præstantibus, sed idoneas scripturas, vt ante dictum est, conficientibus.

λαρίου, ἢ νομικῶν, ἢ ἑτέρων χειροχρήστων. καὶ εἰ μὲν ἐστιν ἀναγκαῖον τὸ ὑπογράψαι τοὺς μάρτυρας, γινέσθω οὕτως· εἰ δὲ μήγε, διὰ τῆς σημειώσεως τῶν ὀνομάτων αὐτῶν φανερὰ ἔσθω αὐτοῦ· καὶ τὰ μὲν ἐγγράφως πεπραγμένα, γινέσθω ἔτως, προσκληθέντων (ὡς εἴρηται) ζ ἢ ε μαρτύρων ἀξιοπίστων. ὅπου δὲ διαθηκῶν καὶ ἐλευθερίων καὶ μίσων, καὶ ἕως τῶν τριῶν, ὅπου αὐτῶν τίς τε σιωπήσας καὶ σύμφωνα παντὶα προπαθόντα. καὶ ὅταν συμβῇ φιλονεικίαν γένεσθαι παρ' οἱουδήποτε μέρους, ὀφείλησθαι οὗτοι δύο θενθένας μάρτυρας· καὶ ἐὰν μὲν συμφωνήσωσι τῷ ἐναγοντι, ἀνακεκινέμενοι οἷς καὶ τρισὶ προτέθεικασιν, ποιείτωσαν ἐγγράφα ἐξ ἰδιοχείρου, & τιθέτωσαν αὐτὰ ἐπ' ἐκκλησίας. εἰ δὲ ἀγράμματοι εἰσὶ, * πειθέτωσαν τοὺς ἡμίσεις σωρεὺς, καὶ τὰ * περιττὰ λοιπὰ γραφέτωσαν διὰ χειροχρήστων, ὡς εἴχον τὰ τότωσαν ὅπου λέξεως ἔτως.

Ο δεῖνα ὁ δεῖνα, ἢ τὰ ὀπισθόγραπτα, ἢ ἀξιώματα. μάρτυς κύριος ὁ θεὸς, ἢ ὁ ἱερὸς τόπος, ἐν ᾧ ἐστήκαμεν, καὶ τὰ ἐγγεγραμμένα προσήνεγκαν. ἀληθῆ ἐμαρτυρήσαμεν, καὶ οὐκ ἐψευσάμεθα ἔν τινι· καὶ μὴ παύσῃ ἡμῶν τῆς μαρτυρίας παρασησόμεθα τῷ φοβερῷ βήματι Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν. ὅσοπερεὶ ἡμῖν τι καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι ἡ ἀντίμειψις ἢ τῶν μαρτυρίαν ἡμῶν. ἐὰν δέ ποτε ἐν καιρῷ ἢ χρείᾳ ὀπτοδειχθῶμεν ψευδομάρτυρες, τῶν διὰ τῆς μαρτυρείας ἡμῶν ἠψορθῶν ζημίαν ὑποκαθίσειν ἡμᾶς τῇ ζημιωθέντι, καὶ εἰθ' οὕτως ὑποκεῖσθαι ἡμᾶς τῇ τῶν ψευδομαρτύρων ποινῇ, ἢ τὸ παροιμιακῶς γεγραμμένον· Μάρτυς ἄδικος οὐκ ἀπιμώρητος ἔσται κακῶν.

Ἐαὶ δὲ διαφωνήσωσιν οἱ μάρτυρες, ἢ καὶ τὰ ἑκάτερα μέρη προσάγωσι μάρτυρας, γινέσθω ἐκλογὴ τῶν μαρτύρων τῷ δικάζοντι· καὶ οἵ τινες εἰσὶ πλείονες & ἀξιοπιστότεροι, ποιείτωσαν (ὡς εἴρηται) ἰδιόχειρα, καὶ περαπύσθω ἡ δίκη. τῶν κρατείτωσαν καὶ ἐν ταῖς ἔξω πόλεσι, καὶ ἐπαρχίαις· αὐτὰ μὴν τοῖς τῶν ὁροθεσίων * φιλονεικίας, ἰὼ βεβαίζομεν λύεσθαι βασταζομένων τῶν ἁγίων εὐαγγελίων, ἢ καὶ τοῦ τιμίου σταυροῦ, τῷ τῶν διορίζοντων μαρτύρων, καθὼς καὶ ἕως τοῦ νῦν ἐκράτησεν ἡ συνήθεια· τοσοῦτον μὴν ὀμνύοντων αὐτῶν, τοσούτων ἢ ἀσφαλῶς ἔγγραφα, ὡς προείρηται.

*Palatii nomen, in quo pariebant imperatrices auctor Constantin. Manasses.

CONSTANTINI IN *PORPHYRA NATI, NOuella prima.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΊΝΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ ΝΕΑΡΑ α.

Ex Sambuci & Leunclauii bibliothecis quæ sequitur.

Περὶ

*Alius huius principis nouellas tomo præcedenti posuimus, ad ius canonicū scilicet potius, quā huc, referendas.

Περὶ ἐκποιήσεως κτημάτων, καὶ προπομήσεως συγγενῶν, καὶ κοινωνῶν, & ἀναμεμιγμένων, καὶ συμπαθακειμένων ὁμοτελῶς, καὶ σωματικῶς ἰδιωμένων, καὶ τῶν νοσυμένων ὁμοτελῶν χωρίων καὶ ἀγελδίων, καὶ κωλύσεως διωκτῶν προσώπων, καὶ ἐκποιήσεως φραλικῶν κτημάτων.

De alienatione fundorum, ac prælatione propinquorum, & consortium, & permistorum, & sub eodem titulo collationis adiacentium, & contigue vnitorum: deque prædiis & agris, qui sub eodem titulo pendere vectigal intelliguntur: & de cohibendis personis potentibus, ac militarium fundorum alienatione.

Παλαιὸς νόμος ἐστὶν, ἵνα μηδεὶς παρὰ συγγενῶν ἢ κοινωνῶν ἐμποδίζηται πωλεῖν οἷς ἂν ἐθελήσειεν, ὀπιτρέπων καὶ συγγενεῖς & κοινωνοὺς πωλεῖν ἀκωλύτως οἷς τισι βούλονται, καὶ διηρημένως, καὶ ἐξ ἀδιαιρέτου τὰ ἴδια. ἕτερος δὲ νόμος αὖτικρυς ἀπαγορεύει, μὴ ἐξεῖναι τινὶ πωπροέτικειν ἑτέρῳ, ἢ μόνον τοῖς τῆς ἰδίας μητροκωμίας οἰκήτορσιν. ἡμεῖς ἢ τῶν ἡμετέρων ὁμοτελῶν ἅμα, καὶ τῶν δημοσίων φόρων, τῆς τε ἄλλης στρατιωτικῆς καὶ πολιτικῆς λειτουργίας καὶ * σωτελείας πολλὴ πεθέμενοι πρόνοιαν, τὸ ἐναντιοφανὲς αὐτῶν καὶ διόρισαν διὰ τούτης ἡμῶν τῆς θείας διαταξεως σαφῆ καὶ σωτήριον λόγῳ ἐπανορθοῦντες, θεσπίζομεν ὁπὸ τοῦ νῦν ἐν πάσῃ πόλει, & χώρᾳ, καὶ ἐπαρχίᾳ, ἵνα εἴ τινες τυχὸν ὡς ὁπὸ συγγενείας διηρημένως ἢ ἀδιαιρέτως, ἢ ὡς ἐκ κοινῆς ἀγοραστίας, ἢ ἄλλης τοιουτοτρόπου δεσποτείας ἢ κτήσεως, ἢ οἱ μὲν ἐκ συγγενείας, οἱ ἢ ἐξ ὁπλικτήσεως, ὁπλικὸν οἰκίαν, ἢ ἀγρὸν, ἢ ἀμπελῶνα, ἢ ἕτερον τὸ οἱονοῦν ἀκίνητον ἔχοντες, ἢ ἄλλως, καὶ οὐχ ὡς ἐξ ὁπλικοῦ τοῖς ἐγγίζουσι κτήμασι κατά τι μέρος ἀναμεμιγμένοι, ἢ συμπαραπεπλεγμένοι ὁμοτελεῖς ἢ ἁπλῶς πλησιάζοντες, βουληθεῖεν ἐκποιῆσαι τὰ ἴδια κατὰ πρᾶσιν, ἢ ἐμφύτευσιν, ἢ μισθωσιν, μὴ πρότερον ἑτέρῳ τινὶ τῶν τὰ ἐκποιεῖσθαι, εἰ μὴ πρὸς ἐκείνους διομαρτύρωνται, οὓς καλοῦμεν κατὰ τάξιν πρὸς τὴν προτίμησιν· ἵνα πρῶτοι κληθῶσιν οἱ ἀναμιξ συγκείμενοι συγγενεῖς, εἶτα οἱ οὕτως συμπεπλεγμένοι κοινωνοὶ, μεθ' οὓς οἱ μόνον ἀναμεμιγμένοι, εἰ καὶ ξένοι πάντη τῷ ἐκχωροῦντι τυγχάνοιεν· ἔπειτα καὶ οἱ συμπαρακείμενοι ὁμοτελεῖς. μετέπειτα εἰ ἁπλῶς ἔν τινι μέρει σωματικῶς ἰδιωμένοι. ὁμοτελεῖς δὲ φαμὲν πάντας, οὓς ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὑποτεταγμένον ἀναγραφόμενους, κἂν ἐν διαφόροις τόποις τὰ ἴδια τελέσματα καταβάλλωσιν. πολλῶν δὲ περὶ τοῦ ἐκποιουμένου κτήματος ὁμορούντων, πᾶσι τῇ αὐτῇ τάξιν * ἑκάστῳ ἡ προτίμησις διομαρτυρίας τελειόσθω.

*εἶθ' ἕτως οἱ

*al. λυσιτελείας

*al. ἡ πρεσβεῖα τῆς προμήσεως διαμαρτυρία ἐνστελλέσθω.

*Φιλονεικιῶν, αἷς

Alius huius principis nouellas tomo præcedenti posuimus, ad ius canonicū scilicet potius, quā huc, referendas.

*l. 14. C. de contrah. emt. & vēd.

*l. vn. C. non licere habitat. lib. XI.

*al. λυσιτελείας

*εἶθ' ἕτως οἱ

*al. ἡ πρεσβεῖα τῆς προμήσεως διαμαρτυρία ἐνστελλέσθω.

*Φιλονεικιῶν, αἷς

Antiqua* lex est, ne quis a propinquis vel consortibus impediatur, quo minus vendat, quibus velit: permittens, vt tam propinqui, quam consortes, vlla sine prohibitione vēdant sua quibus libet, tam diuisē, quam ex indiuiso. Alia vero * lex e diuerso vetat, ne cui liceat alteri vendere, quam metrocomiæ suæ dumtaxat habitatoribus. Nos autem pariter & de tributariis subditisque nostris, & de vectigalibus publicis, & de reliqua militari & ciuili functione collationeque multum solliciti, quod in his sibi contrarium & necdum esse definitum videtur, per sacram hanc constitutionem nostram oratione perspicua & compendiaria corrigentes, sancimus ex hoc tempore in quauis ciuitate, loco, prouincia; vt si quis forte velut ex cognatione, diuise vel indiuise, vel tamquam ex emtione cōmuni, vel alio quodā eiusmodi dominii titulo, aut adquirendi modo, vel partim ex cognatione, partim extranea comparatione, domum, aut fundum, aut vineam, aut aliam quamcumq; rem soli communē habentes; aut si qui aliter, quam iure consortii, vicinis fundis aliqua ex parte permisti, vel adiacentes, qui sub eodem titulo vectigal pensitant, vel simpliciter proximi, alienare sua vel distrahendo, vel per emphytensin, vel locationem voluerint: ne prius hæc in alium quemquam transferant, quam ad eos testationem fecerint, quos ad prælationem ordine vocamus: vt primi scilicet vocentur promiscue coniuncti cognati, deinde consortes inter se connexi, post quos ii qui tantum permisti sunt, licèt ei qui rem alienat, omnino sint extranei; deinceps adiacentes, iisdem pensitationibus obnoxii; secundum quos ii, qui simpliciter ex aliqua parte [rei alienandæ] contigue iuncti sunt. Iisdem vero pensitationibus obnoxios dicimus, quotquot sub eodem censitore descripti sunt, licèt diuersis in locis tributa sua soluant. Quum autem circumcirca plures ei, quod distrahitur, adiacent; aut fundi alienandi fines adtingunt: cunctis eodem ordine, sua cuique de prærogatiua testatio insinuetur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt forte repudiantibus iis, qui iure præferũtur; qui deinceps vocantur, siquidem velint, contrahant. Quod si paribus omnes freti priuilegiis accedant, vt in huiusmodi prælatione nihil sibi præiudicent inuicem; eadem rursus denũtiatio fiat, vtab eis intra diem trigesimũ iusto pretio, vel quod citra fraudem verus emtor præstaret sine mora soluto; pro rata vel per se, vel magistratus alicuius opera, rem partiantur. Quotquot autem non intra diem præstitutum pro rata parte pretium præstiterint, nullum prælationis ius amplius habebunt: extra quam si quis eorum in hostium potestatem venerit, aut deportatus sit, aut relegatus, aut publicorum suorumve negotiorum causa citra dolum malum absit, aut nondum vigesimum quintum ætatis annum impleuerit. Nam qui horum facultates administrandas susceperũt, intra quatuor menses cum adiacentibus nouis emtoribus pro rata portione admittuntur, exsoluto conuenienti pretio, cum vsuris legitimis, & necessariis impensis: emtores autem extraneos in vniuersum submouent, pretium eis cum iisdem vsuris & impensis restituentes. Quod si personarum indicatarum actores vereantur, ne forte quod ab se gestum fuerit, illa ratum non habeant; cum legitima cognitione, quæ interueniente scriptura fiat, aut omittant contractum, aut acceptent. Qua in re si negligentes sese gesserint, de suo præsent eis omne lucrũ & omne commodum, quod illi habituri fuerant, si mature contractum hi celebrare perrexissent. Atque hæc quidem in propinquis, & consortibus, & sub eodẽ titulo vectigal pensitantibus, ceterisque vicinis possessoribus. Quin & in vniuersitate vicorum, qui dicuntur, aut agrorum, multo magis obtineat, vt & illorum habitatores & possessores inter se ius prælationis habeant. At si repudiarint omnes, quibus est concessa prærogatiua, vel probatum fuerit eos pecuniarii damni, vel insidiarum corpori structarum, vel atrocis infamiæ auctores illi exstitisse, qui rem alienat, eiusque familiæ; nec id fortuito, sed data opera, per se, vel per homines ad se pertinentes. tales eo inuito, qui eiusmodi perpessus est, nullo modo ad ipsius prædium peruenire volumus. Ex caussa tamen dotis, aut donationis propter nuptias, aut simplicis mortisve caussa donationis, aut ex testamento, vel permutatione, vel transactione, tam propinqui omnes, quam extranei, alienare possunt: modo ne quis per simulationẽ re clam iis vendita vel locata, qui nullum prælationis ius habent, palã se donare, vel legare, vel quid aliud eorum, quæ cõmemorata sunt, præseferat. Nam propterea qui priuilegiũ prælationis habent, tam a dante, quam accipiente, iusiurandum exigere possunt: Si vero qui alienant, in fraudem legis nostræ aliud quid agere fuerint ausi, & aliud aperte præ se tulerint: si quidẽ pepe iusiurandũ conuicti fuerint, tã ipsi, quam qui adeo fraudulenter cum eis contraxerunt, & periurii pœnas sustinebunt, & alter fundo, alter pretio clã nũerato excidet; vtrisq; fisco inferendis, vt a fisco res iis, qui proximi sunt, venum detur. Sin ante præstitum iusiurandũ tale quid egisse deprehensi fuerint: & quod actum erit, irritum erit; & qui semel fundum nequiter alienare conatus est, vel inuitus eum cogetur iis vendere, quibus ius prærogatiuæ concessimus. Potentibus autem personis de cetero interdicimus, ne per modum adoptionis, aut simplicis, aut mortis caussa donationis, aut ex testamẽto, aut nomine solĩ vsusfructus, aut alicuius patrocinii vel auxilii, quidquam ab humilioribus accipiant, nisi forte propinqui eorum fuerint. Nec item nouas emtiones, aut locationes, aut permutationes in vicis, aut agris, in quibus proprios fundos nullos habent, cum eorumdem possessoribus instituant. Quod si non horũ stationes sunt. sed ad personas alias suburbana, quæ distrahuntur, pertinent; siue a fisco loca, quæ tributaria dicũtur, alia ve prædia ipsius alienantur: similiter iidem possessores præferantur. At his sponte sua repudiantibus, etiam potentibus contrahere fas est. Potentes autem intelligãtur, qui tametsi non per se ipsos, tamen per aliorũ potentiã, quibus cum fiducia & libertate quadã familiares sunt. satis virium ad terrendos alienantes habent, vel ad efficiendũ, vt de beneficio sibi promisso certi sint. Si qua vero ex personis potentibus aliquid eius modi perpetrare conata fuerit, & fundo spoliabitur, & eius dẽ pretium ab ea fisco exiget. Post decennium tamen adtestatione nulla interruptũ, aduersus eos, qui quocũq; modo contraxerũt, aut donationes consequuti sũt, aut ex testamento quid adquisiuerunt; ab eorũ nemine, qui prælationis hinc ius habent, nec itẽ a fisco vlla cõtrouersia mouebitur. Præter hæc iubemus vt omnes fundi militares, qui quocũq; modo intra spatiũ annorum triginta sunt alienati, vel deinceps alienabuntur, nullo refuso pretio rursus ad obligationem atque ministerium militiæ suæ reuertantur. nisi fortassis etiam post alienationẽ factã, militi tantũ supersit, quantum militanti ad nouã militiam constituendam satis est. Qua enim tenus aliquid deest, eatenus alienatio rescinditur.

Vniuersitatis sunt omnes, qui ex eodem vico sunt.

ἵνα τῶν προτιμωμένων ὕστερος προτιμώμενος, εἰ ἐφεξῆς καλέσαιτο, ἔχῃ βούλοιντο, συναλλάξειεν. εἰ μέντοι πάντες ἐκ τῶν ἴσων ἔρχοντες προνομίων, ὥστε κατὰ μηδὲν ἀλλήλων προκεκρίσθαι δεῖ τῇ τοιαύτῃ * προκλήσει, ἡ αὐτὴ * πᾶσιν ὁμοίως γινέσθω προφώνησις, ἵνα ἐντὸς ἡμερῶν τὸ ἄξιον τίμημα, ἢ ὅπερ ἀραδιουργήτως ὁ ἀληθὴς δίδωσιν ἀγοραστής, αὐτοὶ ἀυπερθέτως καταβαλόντες, ἀναλόγως ἀφ' ἑαυτῶν, ἢ ἐκ τινος ἀρχῆς πρὸς δημοσίωσιν. ὅσοι δὲ μὴ ἐμπροθέσμως τῷ δημοσίῳ ἀποκαλέσουσιν αὐτοῖς προσόφειλον δοτίμησιν, οὐκέτι δίκαιον ἔχουσι προτιμήσεως, πλὴν εἰ μή τις αὐτῶν αἰχμάλωτός ἐστιν, ἢ πρεσβεύσμενος, ἢ ἐξόριστος, ἢ ἐν δημοσίαις ἢ καὶ ἰδίαις χρείαις ἄδολος ἀπολιμπάνεται, ἢ ἅπω τὸν κεχρόνου τῆς ἰδίας λύσεως ἡλικίας. τούτων γὰρ εἰ τῇ διοικήσει τῶν προόντων αὐτοῖς αὐαδεδεγμένοι, ἐντὸς δ' μὲν ὧν μετὰ τῶν * συμπροσκεκριμένων νέων ἀγοραστῶν πρὸς αὐαλογισμῶ συνεισέρχονται, αὐαπληροῦσι τῷ αὐτοῖς τὸ αὐηκον τίμημα μετὰ τοῦ νομίμου τόκου, καὶ τῶν αὐαγκαίων αὐαλωμάτων. οὗ δὲ ξένους ἀγοραστὰς ἀποστοῦσι πλείους, τὸ τίμημα μετὰ τῶν αὐτῶν τόκων τε καὶ δαπανημάτων αὐαδιδόντες αὐτοῖς. εἰ δὲ οἱ τῶν ἐρημωμένων προσώπων διοικηταὶ ὑφορῶνται, μήπως τὸ παρ' αὐτῶν πραχθὲν σκέπει δεκτὸν οὐχ ἡγήσωνται, μετ' ἐγγράφου νομικῆς ἀμφισβητήσεως ἢ ὁποβαλλέσθωσαν ἢ καταδεχέσθωσαν τὸ συναλλαγμα. εἰ δὲ καὶ πρὸς τοῦτο ραθυμήσουσιν, ὁπόθεν αὐτοῖς παρεχέτωσαν πᾶν κέρδος καὶ πᾶσαν ὠφέλειαν, ἐν ἔμελλον ἔξειν σκεῖνοι, εἴπερ ἔπραξαν οὗτοι πρὸς τὸ συναλλαγμα. καὶ ταῦτα μὲν ὅλη συγγνῶν, καὶ καινωνῶν, καὶ ὁμοπλῶν, καὶ τῶν ἄλλων προσκεκτημένων. ἀλλὰ καὶ ὅλη τῆς * ὁμάδος τῶν καλουμένων χωρίων ἢ ἀγελδίων πολλῷ μᾶλλον κρατείτω, ἵνα καὶ οἱ οἰκήτορες καὶ κτήτορες αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ἔχωσι τὴν προτίμησιν. εἰ δὲ πάντες πραγματήσοιντο, οἷς δίδοται ἡ προτίμησις, ἢ δείκνυται αὐτοῖς χρηματικῆς ζημίας, ἢ σωματικῆς ὅλης βουλῆς τε καὶ ἀτιμίας τραχείας τῷ σκοποιοῦντι καὶ τῇ αὐτοῦ φαμιλίᾳ, οὐ κατὰ τύχην, ἀλλ' ἐκ προνοίας, οἱ ἑαυτῶν, ἢ διὰ τῶν προσηκόντων αὐτοῖς γενόμενος, οὗ τοιοῦτον ἄκοντος τοῦ πεποιθότος κατ' οὐδένα τρόπον εἰς τὴν σκείνου κτῆσιν εἰσενεχθῆναι βουλόμεθα. κατὰ πρόφασιν μέντοι προικὸς, ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς, ἢ * ἀπλῶς, ἢ θανάτου αἰτίᾳ δωρεᾶς, ἢ ἐκ διαθήκης, ἢ αὐταλλαγῆς, ἢ διαλύσεως, οἰκείοις ἐξωθεν ἀπασιν ἐκποιεῖν δυνάσθω· μόνον ἵνα μὴ τις κῦ σκῆψιν λάθρα πωλήσας ἢ μισθώσας τοῖς μὴ προσηκομένοις, ἐν τῷ φανερῷ δωρεῖσθαι, ἢ λεγατεύειν, ἢ τι τῶν ἐρημένων ποιήσηται. διὰ ταῦτα γὰρ ὅρκον τε διδόντος καὶ λαμβάνοντος, οἱ τὸ προνόμιον τῆς προτιμήσεως ἔχοντες δίκαιον ἀποτεῖν. εἰ δέ γε οἱ σκοπιοῦντες ἧς προσεγγράφω τὴν ἡμετέραν νομοθεσίας ἀλλόν τι παρῆξαι τολμήσουσι, καὶ ἄλλο τι σκ ἐξ φανερᾶς προαιρήσονται, εἰ μὲν μὴ τὸν ὅρκον ἐλεγχθῶσιν, αὐτοί τε καὶ οἱ ἄτω δολερῶς αὐτοῖς συναλλάξαντες τάς τε τῆς ἐπιορκίας ποινὰς ὑφέξουσι, καὶ ὁ μὲν ἐκ τήματος, ὁ ἢ ἐκ λαθρα καὶ ἀβουληθέντος τιμήματος σκποιεῖται, καὶ ἀμφότεροι τῷ δημοσίῳ εἰσκομισθήσονται), ἵνα σκ ἐκ δημοσίας εἰς οὖν πλησιάζοντας * ἀπραθῶσιν. εἰ ἢ προ ὅρκου φωραθείησαν τοιοῦτόν τι ἀπραξάμενοι, καὶ τὸ * πεπραθὲν ἄκυρον ἔσται, καὶ τὸ κτῆμα ὁ ἅπαξ πεπραθεὶς κακῶς σκποιῆται, καὶ ἄκων ἀπεμπολήσει αὐαγκασθήσεται εἰς σκείνους, οἷς δεδώκαμεν τὴν προτίμησιν. τοῖς ἢ δυνατοῖς προσώποις ἀπαγορεύομεν τοῦ λοιποῦ ὑποθέσεως τρόπῳ, ἢ * δωρεαῖς ἁπλῆς, ἢ θανάτου αἰτίᾳ, ἢ σκ ἀπὸ διαθήκης, ἢ κῦ μόνου χρῆσιν, ἢ ὡς ὅτι τινι προσκτίσει ἢ σωφρονῇ λαμβάνειν τι προ τοῦ τελευτᾶν, εἰ μὴ ἄρα συγγενεῖς αὐτῶν εἶεν. ἀλλὰ μηδὲ νέας ἀγορασίας ποιεῖσθαι, ἢ μισθώσεις, ἢ αὐταλλαγὰς, ἐν ποι χωρίοις ἢ ἀγελδίοις, ἐν οἷς σκ ἔχουσιν ἴδια κτήματα, σκ τῶν κτητόρων αὐτῶν. εἰ δὲ μὴ τούτων αἱ τάσεις, ἀλλ' ἑτέρων προσώπων εἰσὶ τὰ διαπιπρασκόμενα προάστια, εἴ τε σκ ἐξ δημοσίου οἱ λεγόμενοι κλασμαλικοὶ τόποι, ἢ ἄλλη κτῆσις αὐήκουσα αὐτῷ σκποιῆται καὶ ὡσαύτως οἱ αὐτοὶ κτήτορες προλαμβάνουσιν. φύτων ἢ ἐκουσίως ὁποπαλαμένων, τότε καὶ τοῖς δυναστοῖς ἔξεστι συναλλάσσειν. σκεῖνοι ἢ νοείσθωσαν δυνατοί, οἱ τινες καὶ μὴ δι' ἑαυτῶν, ἀλλ' οἷς διὰ τῆς ἑτέρων δυναστείας, πρὸς ἃς πεπαῤῥησιασμένως οἰκείωνται, ἱκανοὶ εἰσὶν σκφοβῆσαι οὗ σκποιοῦντας, ἢ πρὸς διεργασίας ὑποσχεῖν πλὴν πληροφορίαν αὐτοῖς προσαχεῖν. εἰ δέ τις σκ ἂν δυνατῶν προσώπων πίστιν ἢ ἐγχείρησιν διαπεφάσται, καὶ ἐξ κτήματος ἐρημῆσαι), κῦ τὸ ποτίμησιν αὐτῷ σκ ἐξ δημοσίας εἰς πραχθήσαι). μὴ μέντοι δεκαετίαν αὐεπιφώνητον, κῦ τὸ πωσοῦν συναλλαξάντων, ἢ δωρεὰς δεξαμένων, ἢ σκ διαθήκης ἢ κτησαμένων, ἀδεμία παρ' ἀδενὸς ἢ σντεῦθεν προμωμένων, ἢ κῦ ὡς ἐκ δημοσίας ζητήσεως ἔσται. πρὸς ἃ τοιαῦτα κελεύομεν, ὥστε παῖδα τὰ σραλιῶτικὰ κτήματα, ὅσα ἐντὸς τριακονταετίας καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἐξεπιπήσαν, ἢ μὴ πῶτα μέλλουσιν σκποιεῖσθαι, αὐαρρύτως εἰς τὰ ἴδια σραλεῖα ἐνοχλεῖν ἢ ὑπηρεσίαν πάλιν ἐπαναλαμβάνειν. εἰ μὴ ἄρα κῦ τὰ ἐκποίησιν, τοσοῦτον τῷ σραλιώτῃ ὀφείλοιμεν ποιεῖν, ὅσον τῷ στρατευομένῳ πρὸς τὰ νέας στρατείας σύστασιν ἐξαρκεῖ. καθ' ὅσον γὰρ ἐλλείπῃ, κῦ τοσοῦτον ἡ ἐκποίησις αὐαιρεῖται.

* al. προσκλήσει.
* al. πάλιν
* al. συμπροσκεκτημένων
* ἀπλῶς
* ὁμάδος μιᾶς εἰσὶν, οἱ ἐκ ἀυχωρίς.
* al. Διαπεπραθῶσιν.
* al. προσχθὲν
reiic.
* ἢ δότε δωρεᾶς
τίνες οἱ δυνατοί.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SCHOLIVM LEVNCLAVII.

Exemplaria quædam Constantino in Porphyrii nato, quædam Romano maiori nouellam hanc adtribuunt. Sed scien-dum est, & hanc, & alias quasdam legum promulgationes factas esse, quum Constantinus quidem esset imperator: socer autem ipsius Romanus dignitatem eam obtineret, vt imperatoris pater adpellaretur. Iccirco Cedrenus etiam leg in hanc a Constantino scriptam ait. Alii vero tradunt, nouellam hanc ab imperatore, domino Romano maiore, expositam post duos annos imperii eius, primam scilicet omnium ipsius nouellarū, mense Aprili, anno VIM CCCC XXX.

CONSTANTINI NOVELLA II.

De potentibus in prædia pauperum succedentibus.

EX multis cognouit diuinitus constituta maiestas nostra, potentes & locupletiores in prouincia* Thracesiorum, contemta imperiali lege, ipsoque iure naturali, & mandato nostro, non desinere in prædia succedere titulo emtionum, & donationum, & hereditatum: atque occasione huiusmodi miseros per tyrannidem opprimere pauperes, & sedibus suis expellere. Propterea de communi deliberatione legem atque decretum commune hanc in sententiam in omnibus prouinciis nostris ferimus ac promulgamus. Nam licèt imperiali constitutione arcerentur tam persona, quam domus, augustæ pariter & religiosæ, quo minus emerent a vicorum vniuersitate, vel a personis singulis, & aliter quidem de iis, quæ ante constitutionem latam a præterita prima indictione contigerant, statueretur; grauius autem, post legem promulgatam: tamen ne sic quidem plerique potentiorū a perniciosissimis contractibus cum egenis abstinebant, ita vt etiam iudices necessitate potius, quam voluntate coacti, aliàs alia decreta sententiasque proferrent, quibus hæc moderarentur. Quamobrem publicum de his decretū cum imperiali determinatione nostra factum est, vt citra dubitationem & moram omnes expellantur, qui a lata constitutione, quam diximus, emere prohibentur: ita quidem, vt nec impensarum repetitionem habeant. Quotquot scilicet ab imperialis nostræ renuntiationis* die in vicos, aut agros, aut prædia pauperum succedere fuerunt ausi. De iis autem, quæ acciderunt a prima indictione, siue a tempore famis, vsque ad diem nostræ renuntiationis: citra discrimen, vnum & idem decretum hoc sancitum valeat, ita vt omnis donatio & hereditas, & ad legis huiusce fraudem excogitatæ confirmatoria, atque transactiones inter personas iam prohibitas essent, ac ne quidem

* hoc est, Bithynorum Asiæ.

* hoc est, ab indictione XV præterita.

1

2

ΣΧΟΛΙΟΝ ΤΟΥ ΛΕΟΝΤΚΛΑΒΙΟΥ.

Τὰ μὲν ἤδη αἰτιγεγραμμένα εἰς Κωνσταντῖνον τὸν πρωτοτόκον ὄντα, τὰ δὲ εἰς Ῥωμανὸν τὸν γηγενέστερον πως γεγραπται καὶ ἀφέρουσιν. ἀλλ' ἴσιον καὶ τοῦτο, καὶ δηλονότι νομοθεσίας χαριέσθαι, τῷ μὲν Κωνσταντίνῳ βασιλεύοντος, τῷ δὲ πενθερῷ αὐτοῦ Ῥωμανῷ τῷ βασιλεοπάτορι λαχόντος ἀξίωμα. διὸ καὶ Κεδρηνὸς τοῦτον τὸν νόμον φησὶ τῷ Κωνσταντίνῳ γεγράφθαι λέγων. δῆλοι δὲ φασὶ καὶ τοῦτο τὸ γεγραμμένον παρὰ μὲν τῷ βασιλέως κυροῦ Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος ὀκτὼ πρὸς δυσὶ χρόνοις ἔτι τοῦ αὐτοῦ βασιλέως, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας, μηνὶ Ἀπριλλίῳ, ἔτει ϛυλ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΊΝΟΥ νεαρὰ Β.

Περὶ τῶν δυνατῶν τῶν ὑποτελούντων εἰς κτῆσιν πενήτων.

Πολλῶν αὐτέμαθεν ἡ ὀκτὸς βασιλεία ἡμῶν, ὡς οἱ ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων δυνατοὶ καὶ ὑπερέχοντες καταφρονήσαντες καὶ τῆς βασιλικῆς νομοθεσίας, καὶ αὐτοῦ τοῦ φύσει δικαίου, καὶ τῆς ἡμετέρας προστάξεως, ἐπὶ πᾶσιν ἐπιεισερχόμενοι ἐν τοῖς χωρίοις ἕνεκεν * ἀγορῶν, καὶ δωρεῶν, καὶ κληρονομιῶν, καὶ τῇ τοιαύτῃ προφάσει, οὓς ἐλεεινοὺς τυραννοῦντες πλουτοῦς, καὶ τῶν ἰδίων πτοοῦντες μετανάστας. Διὰ τοῦτο ἐκοινῆς Διασκέψεως νόμον καὶ δόγμα κοινὸν ἐκτιθέμεθα καὶ ἐκτυπώμεθα ἐν ὅλοις ἡμῶν τοῖς θέμασιν, οὕτως. τῶν γὰρ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς νομοθεσίας εἰργομένων ἀγοράζειν προσώπων καὶ οἴκων, βασιλικῶν τε καὶ Δαγῶν, ἀπὸ τῆς τῶν χωρίων ὁμάδος, ἢ ἑξαθέκασον, καὶ ἄλλως μὴ τῶν πρὸ τῆς νομοθεσίας ἀπὸ τῆς παρελθούσης πρώτης ἰνδικτιῶνος προκεκινημένων, βαρυτέρως δὲ μετὰ τὴν νομοθεσίαν· οὐδὲ οὕτως οἱ πλείονες τῶν δυνατωτέρων ἀπέχονται τῶν πρὸς ἀλλήλους πέντας ὀλεθριωτάτων συναλλαγμάτων, ὡς καὶ οὓς δικαστὰς ἀνάγκη μᾶλλον, ἀλλὰ μὴ προαιρέσει ὀκλιαθέντας, ἄλλοτε ἄλλας περὶ τούτων οἰκονομίας ἐκφέρειν τὰς ἀποφάσεις. ὅθεν καὶ νῦν περὶ τῶν τοιούτων ἀποφάσεις μὴ βασιλικῆς ἡμῶν ἐπικρίσεως γέγονεν, ὥστε ἀναμφιβόλως καὶ αὐτερθέτως πάντας ἀπελαθῆναι οὓς ἀπὸ τῆς ἐρημίας νομοθεσίας ἀγοράζειν κωλυομένους, μηδένα λόγον μηδὲ περὶ * δαπανημάτων ἀπαιτήσεως ἔχοντας. ὅσοι δηλαδὴ ὀκ τῆς ἡμέρας τῆς αὐτοκρατορικῆς ἡμῶν * ἀναῤῥήσεως κατετόλμησαν ὑποτελεῖν ἐν χωρίοις ἢ ἀγελδίοις, ἢ εἰς κτῆσιν γενήτων ἀκίνητον. περὶ δὲ τῶν ἀπὸ τῆς πρώτης ἰνδικτιῶνος, ἤτοι ὀκ ϛ καιρὲ ϛ λιμὲ μέχρις ἡμέρας τῆς ἡμετέρας ἀναγορεύσεως, ἀδιαφόρως μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀπόφασιν ἐντεῦθεν δικαιοσυμβόλου ἐνεργεῖν, ὥστε πᾶσαν δωρεὰν, καὶ κληρονομίαν, καὶ τὰς ἀπενεγκμένας, πρὸς ἀδιαφορωτέρας τὰ τῆδε κεκωλυμένων χρῆναι, καὶ αὐτὰ μὲν ἃ γεγόμενα

a

* al. ἐμποδοσιν

* al. δόσεων

* τ. ε. ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἰνδικτιῶνος.

β

NOVELLARVM. 143

profactis habeantur: non metuentibus iis, qui vendiderunt, vllam eorum, quæ hoc nomine soluta sunt, repetitionem vel exactionē. Præterea factæ permutationes rescindantur, recipiēte quolibet id, quod ante ipsius erat. nisi forte nolit id fieri pauperior, vt cui prius sit cum altero consortium, quig; non tantum possessionem suam seorsum segregauerit quietis causſa, verumetiā potiorē partē receperit. Quod distractiones adtinet, hæ quog; rescindantur, & venditæ res statim venditoribus restituantur, itidemg; coheredibus, & sub eodē titulo vectigal pendentibus, iuxta primā constitutionem. Pretia quod attinet, tā personæ, quā res ipsæ cōsiderentur. Ac siquidē ex potentibus erat emtor, aut familiaritate coniunctus alicui potēti, siue politico, siue ecclesiastico, puta episcopo, vēditor autem adeo inops est, vt ne quinquaginta quidē aureos habeat in bonis: pretii restitutio locū non habet. Sin amplius, quā quinquaginta solidos, habet; sane post præstitutū triēnii spatium haud grauate pretiū restituet, iisdem cum vniuersitate priuilegiis vtens fruēs; licèt scholaris sit, aut secretis inseruiat. Quod si distractio facta sit ab vniuersitate, cui pretiū ob inopiam restituere difficile sit: tot annorum spatium ad solutionem habeat, quot annis index de futuris fructibus pretium facile restitui posse, cōputatione facta collegerit. Quod si venditor, aut venditores probent, in venditione quocūg; modo vim dolumve malum interceſſisse, vel ante venditionem factam, ab emtore vel eius familia se per iniuriam lesos, & oppressos potentia: nihil restituant, licèt emtor ex numero potentiorū non erat. Humiliora vero monasteria, & quicūg; a patriis degentibus in hac vrbe, quæ diuinitus custoditur, itemg; a magistratibus inferioribus quid emerint absq; vi & iniuria quacumg;, nec patrociniis potentiorum defensi: non pretia dumtaxat recipiunto, verūetiā lucratiuas impensas. puta quæ factæ sunt in consitiones vinearum, & ædificationē aquariarum molarum. Poterunt & materias ædificiorum suorū tollere, modo ne statū priorē lædant: nisi forte pro iis impensā factā recipiunt. Quod si ob inopiā reddi eis, quæ debentur, nequeant: ad tot annorū spatiū sequestrentur ea, quæ alienata sunt: donec ex futurorū liquidorū fructuū perceptione debitū pretiū, vel impensa facta, ceu dictū est, colligi possit. Vel ipsum prædium potius ab eo possideatur, qui alienauit: verum in collectione fructuū cura simul & cautio adhibeatur, vt ipsi fructus ad satisfaciendū ei, qui contraxit, seruētur. Atq; hac in parte facultatē habebit, vt & ipse quideat, ne fructus amittātur, ac siquidē is, qui alienauit, aliunde sibi prospicere

3

4

5

Universidad de Deusto
Biblioteca

potest; vniuersi fructus illi tradantur, quo cum contractum fuit. Sin autem, retineatur ab eo, qui alienauit, quātum ad vsum ipsius necessarium, agrique cultionem requiritur: reliquum totum restituatur illi, qui cum eo contraxit.

6 Quod si ab illustrioribus vniuersitatis aduersus, vel paullo dignitatibus inferiores, velut a scholaribus ad milites, vel ab humilioribus ad paullo superiores, velut ab expertibus militiæ municipibus ad scholares, vel secretis inseruientes, alienatio facta, vel adhuc futura sit;

7 inconcussa maneat. Similiter & si ob incumbentem a fisco necessitatem, aut quod fortasis alio in loco dotem filiæ suæ constituere velit, aliunde quis soluere nequeat, quod fisco debet, aut quod impositum ei onus est, aut promissam in rebus soli dotem: hac ipsa quoque de caussa fieri alienatio poterit earum rerum, quæ soli sunt: sed duntaxat ad conuicaneos, aut necessario ad ea prædia, quæ sub eadem metrocomia

8 sunt, id est sub eadem vicaneitate. Quapropter eodem modo & potenti persona vendente, vel aliter alienante, optimum factu visum est, præferri vicaneos in iis, in quibus consortes sunt, aut pascuis eius, aut aquis, aut montibus carere non possunt. Ac pro emtore quidem hoc intelligitur, vt si certum duntaxat aliquid retinere velit, & ea, quæ consortii sunt, alienare: potestatem hoc agēdi habeat. Licèt autem prædii, quod alienatur, aliqua pars ab aliis separata seorsum exsistat: emtores tamen aut totum emere coguntur, aut toto cedere. Ceterum quatuor mensium diem habeant ad collectionem pretii, quantum quidem alius daret, vel potius quanti sit æstimatio; siquidem hoc pauperes, qui emunt, optauerint. His in hunc modum a maiestate nostra decretis atque constitutis, præcipimus tibi, vt omnibus prouincialibus huiusmodi promulgationem legemque nostrā, a personis potentibus ad extremum & vltimum vsque, legi cures: ac prout in ea continetur, iuxtaque vim eius, de pauperibus atque potentibus inquiras & ordines. Sancita mense Martio, indictione v.

CONSTANTINI NOVELLA III.

De militaribus fundis.

QVale quiddam in corpore caput, tale quid est exercitus in republica. Quæ duo si recte, vel secius adfecta sint: necesse est mutari cum eis omnia. Atque his qui magna cura non prospicit, de salute sua periclitatur: si modo suū

διοικεῖσθαι, ὥσπερ αὐτὰς αὐ διδόσθαι πρὸς τὸν σπαλλάξαντα. εἰ δὲ μὴ, τὸ αὐῆκον ἐξ αὐτῶν πρὸς τὴν αὐαγκαίαν χρείαν καὶ γεωργίαν ἔ ἀγρὸ ἀφαιρεῖσθαι ἀφ' ἑ ἐκποιησαμένου, τὸ δὲ λοιπὸν ἅπαν εἰς τ μετ' αὐτὸ σπαλλάξαντα ἀποκαθίστασθαι. εἰ δὲ ἐκ τ βεβιασμένων τῆς ὁμάδος πρὸς ἴσους, ἢ ὀλίγον ὑποδεεστέρους ἐν ἀξιώμασι, τυχὸν σχολαρίων πρὸς στρατιώτας, ἢ ἐκ τῶν ὑπλιτερέων πρὸς σοῦ μικρόν τι ὑπερέχοντας, οἷον ἀπὸ τῶν ἀστρατεύτων πολιτῶν πρὸς σχολαρίους ἢ σεκρετικοὺς ἐκποίησις γέγονεν ἢ γένηται, μὴ ῥητέω ἀφαιρεῖσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν αὐάγκῃ ὑπεκειμένῳ ἐκ ἔ δημοσίᾳ, ἢ τυχὸν διὰ τὸ ἐν ἄλλῳ τόπῳ βούλεσθαι οἰκίσαι ἰδιωτικὴν οὐσιακὴν, ἑτέρωθεν ἐκ ἔχει τις ἀποδοῦναι τὸ πρὸς τὸν δημόσιον ὄφλημα, ἢ τὸ ὑπιτεθὲν βάρος, ἢ τῇ ὑποχρεώσει πρόσκαιρον ἐν κινητοῖς· καὶ διὰ πάντα τὰ αἰτίαν δυνάσθαι ἐκποίησιν ῥηθῆναι ἐκ τῶν ἀκινήτων, μόνον μὴ τι πρὸς τὰς συγχωρέντας, ἢ ἐξ αὐάγκης πρὸς τὰ ὑπὸ τὴν αὐτὴν μητροκωμίαν χωρία, ἤτοι ὑπὸ τὴν αὐτὴν κωμητύρην. διὰ τὸν αὐτὸν οὖν τρόπον, καὶ δυνατοῦ πρόσωπου πιπράσκοντος, ἢ ἄλλως ἐκποιουμένου, σπουδάζειν πρόσιμᾶσθαι σοῦ χωρίτας, ἐν οἷς εἰσιν ἀνακεκοινωμένοι, ἢ χωρὶς τῆς ἐκείνῃ νομῆς, ἢ τῶν ὑδάτων, ἢ τῶν ὀρέων, οὐ δυάμενα διοικεῖσθαι. ὑπὲρ δὲ τοῦ ἀγοραστοῦ νοεῖται, ἵν' ἐὰν θέλῃ τοῦτο μόνον ἀφαιρεθῆναι, τῶν δὲ ἀνακεκοινωμένων ἐκχωρεῖν, ἔχῃ ἐξουσίαν. εἰ δὲ ἐκ τοῦ ἐκποιουμένου κτήματος ἔστι τι καὶ ἰδιοσύστατον, ἢ τὸ ὅλον αὐαγκάζονται ἀγοράσαι, ἢ τοῦ ὅλου ἐξίστασθαι. ἐχέτωσαν ἢ ἐ προθεσμίαν μηνῶν ὃ εἰς ἀποσώσιν ἔ τιμήματος, ὁπόσον ἕτερος δίδωσιν, ἢ μᾶλλον ὁπόσου διατιμᾶται, εἴπερ τοῦτο οἱ ἐξωνούμενοι αἱρῶνται ἀπιλέξωνται. τούτων οὕτως ἀφὰ τῆς βασιλείας ἡμῶν δογματισθέντων, καὶ νομοθετηθέντων, κελεύομέν σοι ἀναγνῶναι πᾶσι τοῖς ἐν τῷ θέματι τῷ γειαύτῳ ἡμῶν σκηφώνοις καὶ νομοθεσίαν, ἀπὸ τε δυνατῶν προσώπων καὶ ἕως ἑκάτου καὶ πλουτάκι· ἐ κ τῷ παύτης ἀφειλῇ ἐ δυάμεως ἐ ἐξετάζειν ἐ διοικεῖν ἀπὸ τ πλουσίων ἢ τ δυνατῶν, ὀφειλούσης εἰς μῆνα Μάρτιον, ἰνδικτιῶνος ε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΊΝΟΥ νεαρὰ γ.

Περὶ στρατιωτικῶν τοπίων.

Ὥσπερ ἐν σώματι κεφαλὴ, οὕτως ἐν πολιτείᾳ στράτευμα. ὧν ἅτερος ἢ ἕτερος ἐχόντων, αὐάγκη καὶ τὸ πᾶν *συμβάλλεσθαι. καὶ ὃς μὴ *συμμετὰ πάντα ὑπὸ πολλῷ τίθεται φρόνιμον, περὶ τῶν βάλλεσθαι οἰκείαν σφάλεται σωτηρίαν· ὑπὲρ οἰκείου οὖν ἔστω

οἴεσθαι χρὴ τὸ κοινόν. κἀπεδὴ τῷ χρόνῳ πάντα τ στρατιωτῶν ἀρρωστήματα, ὅθεν αὐτῶν κἢ ἔ εἶναι κλῆν πρόσωπα ἀφορμὴ, πρὸς τὸ χαλεπώτερον ἐναπεκλίνει, ἡ ἐκ θεῖ βασιλεία ἡμῶν πρὸς τὸ εὐεκβίβαστον κἢ ἀμείνοτερον πάντα μεμήνεγκε, καινὴν τῷ παύτι χαρισαμένη τ λυσιτέλειαν. Θεσπίζομεν γοῦν αὐτὸ ἔ τὸ δῆ, ὅπερ ἡ συνήθεια ἀρχαίως πρώην εὑρώσατο, μὴ ἐξεῖναι τοῖς στρατιώταις ᾧ, ἐξ ὧν αἱ στρατεῖαι ὑπηρεσθῶσι, κτήματα διαπωλεῖν συντηρεῖσθαι δὲ εἰς ἑκάστην στρατείαν, ἵππους μὲν ἀκίνητον κτῆσιν, ὅλλοις ὕπαρξιν· οἷς συναριθμεῖσθαι κελεύομεν κἢ τὰς ὑπὸ *τοὺς ὅλον παγγενεῖς σπλώμας, ἔτι Αἰγυπτιακὰς, κἢ τ Σειμᾶς, κἢ τ Κιβυρραιωτῶν. αὐτοὶ δὲ οἱ ἐπὶ κἢ αὐτῶν τέτων βαρείας μετάσεις ὑπηρεσίας. τοῖς δὲ ἐπὶ *βασιλικὰ σπλώιμα ὑπὲρ τοσαύτης ὑπηρεσίας μείζοσι κἢ τοῖς λοιποῖς σπλώιμοις, ἤδη νῦν ἐκράτησεν ἐκ συνηθείας δύο λίτρῶν εἰς ἑκάστην *στρατείαν ἀκίνητον διατάσσεσθαι κτῆσιν, ὁ κἢ ἡμῖν δοκοῦσιν ἔχειν ὀρθῶς. εἰ μὲν γὰρ ἐν ἴσοις τῇ ἀκινήτῳ κτήσει εἶεν οἱ ἐν ἑκάστοις στρατείαις κατάλεγμένοι, κἢ σάζοιεν ἑαυτὴν συνηρῶντες ἀνεκπόητον, κἢ ἀφαιρήσονται εἰς τὰς φυσικὰς κληρονόμους, καθ' ὃν ἂν βάλοιντο κόσμιον τρόπον, μὴ ἔ εἰκείᾳ μῶν τιγὶ βάρος, εἴτε καὶ ὄντες εἶεν πρὸς ἃς ἀφαιρήσονται, εἴτε ἀπόντες, εἴτε ἐκ παλαιᾶς, εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου ἰσοκληρίας ὑποκειμένου, εἴτε ἐκ διαθήκης ἐξαίσιον μερῶν εἰκότως κληθεῖεν, γνήσιοι ἢ φυσικοὶ, ἢ ἐξωλικοὶ *παγγενεῖ κληρονόμοι· (τὰς ἀξιωματικὰς γὰρ παντὶ τρόπῳ ἀποκλείομεν πρὸς τὰς γειαύτας διαδοχὰς) κἢ κῇ αὐαλογίαν ἔ κέρδους ἢ κληρουμένας, ἐπεσφέρομέθα κἢ τὸ βάρος τ συντελείας. κινητῶν ἢ ἀκινήτων ἐκ διαιρούμεθα ὑπάρξιν, ἀλλ' ἐν ἑξουσίᾳ αὐτὴ κεῖσθαι ἔ κεκτημένοις. εἰ μήτε κῇ πολυτελῆ ἀκίνητα ἐλαβέτην. δεινὸν γὰρ ἂν τότε αὐδρὸς ἀγαθὲ δοκιμασίᾳ τὸ ἔλλιπες ἢ ἀκίνητα ἐκ τ κινητῶν αὐαπληροῦσθαι. εἰ ἢ ἐν οὐσίᾳ πολλῶν ἀκινήτων ὁ στρατιώτης καθεσήκει, ὥστε καθάπαξ τ *δικαίαν ὑπερβαίνειν πόσοτητα· εἰ μὲν ἅπαντα ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς κωδιξὶν *δοτέον ἀφόρητον, μὴ δύναιτο μήτε ταῦτα, μήτε ἐκ τέτων τ στρατιώτην διαπωλεῖν, καὶ μείζονος εἴη ἐξωλεθρία μῆς· μᾶλλον ἢ μὴ δύναιτο ἀναλίσκειν ἐκ τέτων αἰτεῖσθαι, κἢ μάλιστα βουλεπτὸν, ἢ αἰχιμαλικὸν, ἢ δυνάστην, μέχρι σχολαρίου, ἢ μητροπόλιν, ἢ ὑπισκοπεῖον, ἢ μοναστήριον, ἢ ἕτερον τ οἱονδήποτε θαυμάσιον. εἰ δὲ ὡς ἐσχάτην αὐτοῖς ἀπὸ τῶν τιμημάτων ἀγωγὴν, ἀλλ' ὅδε ὁ περὶ τ δαπανημάτων λόγος, καὶ εἰ τύχοιεν πολλὰ καταναλισκότες εἰς φιλοτιμίαν τῶν ἠγορασμένων. λήψονται μὴ τοίνυν τὰς ὕλας αὐτῶν, μὴ ἔ μὴ βλάψωσι τ προτέρων καταβολῶν ἕνεκα, γνήσιοι ἢ φυσικοὶ, ἢ ἐξωλικοὶ *παγγενεῖ κληρονόμοι· (τὰς ἀξιωματικὰς γὰρ παντὶ τρόπῳ ἀποκλείομεν πρὸς τὰς γειαύτας διαδοχὰς) κἢ κῇ αὐαλογίαν ἔ κέρδους ἢ κληρουμένας, ἐπεσφέρομέθα κἢ τὸ βάρος τ συντελείας. κινητῶν ἢ ἀκινήτων ἐκ διαιρούμεθα ὑπάρξιν, ἀλλ' ἐν ἑξουσίᾳ αὐτὴ κεῖσθαι ἔ κεκτημένοις. εἰ μήτε κῇ πολυτελῆ ἀκίνητα ἐλαβέτην. δεινὸν γὰρ ἂν τότε αὐδρὸς ἀγαθὲ δοκιμασίᾳ τὸ ἔλλιπες ἢ ἀκίνητα ἐκ τ κινητῶν αὐαπληροῦσθαι. εἰ ἢ ἐν οὐσίᾳ πολλῶν ἀκινήτων ὁ στρατιώτης καθεσήκει, ὥστε καθάπαξ τ *δικαίαν ὑπερβαίνειν πόσοτητα· εἰ μὲν ἅπαντα ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς κωδιξὶν *δοτέον ἀφόρητον, μὴ δύναιτο μήτε ταῦτα, μήτε ἐκ τέτων τ στρατιώτην διαπωλεῖν, καὶ μείζονος εἴη ἐξωλεθρία μῆς· μᾶλλον ἢ μὴ δύναιτο ἀναλίσκειν ἐκ τέτων αἰτεῖσθαι, κἢ μάλιστα βουλεπτὸν, ἢ αἰχιμαλικὸν, ἢ δυνάστην, μέχρι σχολαρίου, ἢ μητροπόλιν, ἢ ὑπισκοπεῖον, ἢ μοναστήριον, ἢ ἕτερον τ οἱονδήποτε θαυμάσιον. εἰδόσας, ὡς οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἀπὸ τῶν τιμημάτων ἀγωγὴ· ἀλλ' ὅδε ὁ περὶ τ δαπανημάτων λόγος, καὶ εἰ τύχοιεν πολλὰ καταναλισκότες εἰς φιλοτιμίαν τῶν ἠγορασμένων. λήψονται μὴ τοίνυν τὰς ὕλας αὐτῶν, μὴ ἔ μὴ βλάψωσι τ προτέρων καταβολῶν ἕνεκα,

*al. ἔ σύλλ

*al. Βασιλικῷ σπλωίμα

*Διατίμησιν

*al. παγγενικοὶ

*τὰ τ ὅλιτερῶν δηλονότι.

*al. αὐαιρέσουσι.

existimare debet, quod publicū est. Et quoniam paullatim res militum laborantes, vnde scilicet ipsis & existendi & vrctiuandi suppetebat opportunitas, in deteriorem ac difficiliorem condicionem deflexerunt: constituta diuinitus maiestas nostra ad statum hæc recte comparatum & meliorem, publico ipsam rempublicam commodo adficiens, traduxit. Sancimus igitur id, quod ipsa consuetudo iamdudum citra scripturam confirmauit, ne militibus ea prædia, de quibus militiæ functiones exhibentur, distrahere liceat; sed ad quamlibet militiā, equitum quidē possessio in rebus soli constituta, eiusmodi conseruetur, vt quatuor libras æquet. Quibus adnumerari iubemus & classiarios, ad classem ordinatos, tam Ægæi maris, quam Sami, & Cibyrreotarum. Nam quum hi & personaliter adesse classi, & remiges ipsimet esse coganur. functiones sane quam graues obeunt. At in iis, qui stipendiis acceptis operas imperatoriis classibus exhibent, & in classiariis ceteris, ex consuetudine iampridē obtinuit, vt in singulas functiones militares seruetur in rebus soli constituta duarum librarū possessio, quod nobis etiam satis esse videtur. Quantum sanein rebus soli si possideant, qui alterutram harum militiam obeunt, idq; sibi seruent citra vllam alienationem, & ad heredes naturales transmittant, quocumq; modo legitimo voluerint, cum onere tamen suo; siue liberi ac descendētes sint, ad quos transmittūt, siue parentes & adscendentes, siue ex transuerso, siue abintestato quibuscūq; portiones æquales cōpetant, siue fortasis ab inæqualibus portionibus ex testamento vocentur, sui, vel naturales, vel extranei pagantei heredes: (nā in dignitate constitutos omni modo ab huiusmodi successionibus excludimus) vt pro rata lucri, ex hereditate prouenientis, etiam functionis onus sequatur. De bonis autē mobilibus nihil curiosē statuimus, sed erunt hæc in potestate possidentis, nisi forte accidat, vt rerū soli magna facta sit imminutio. Tunc enim arbitrio viri boni quod in rebus soli constitutæ possessioni deest, de mobilibus supplendum erit. Sin autē multus soli rebus abundet miles, ita vt longe iustam *quantitatē excedant: siquidem omnia descripta sunt in codicibus militaribus, neq; poterit hæc, neq; de his quidquā distrahere miles, quātumuis multo maioris æstimētur. Vel potius nemo quidquā horū emere poterit, præsertim spectabilis, aut in dignitate cōstitutus, aut potēs, ad scholares vsq; vel metropolis, vel episcopatus, vel monasterium, vel alia quæcumq; religiosa domus: futuri se nullā de pretiis actionē habituros. Quin nec impensarum habebitur ratio, quamuis in excolendas res emtas multa expenderint. Materias tamē suas ita recipient, vt statum priorē nō lædant.

*videlicet illarum quatuor librarū, de quibus supra.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod si omnia descripta nō sunt, sed forte possessionem miles seorsum suis inclusā terminis habet, nec vlli militiæ seruituti obnoxiā; facultatē habeat eius alienādæ, quocunq; modo volet: tamtū vt descripta in rebus soli possessio eius ad exhibendam functionem militarē sufficiat. Quippe si quid desit, cogetur is, qui a milite prædiū nancētus est, quod deficit ex aliqua causa, per illam ipsam rē soli supplere. Sin res soli, quas miles possidet, prorsus descriptæ nō sunt: quæ magis fertiles sunt, ad quatuor vsq; libras, tacite sint obligatæ. Quo quidem illæ priuilegio ex prouidētia nostra munitæ sunto. Eorum autem, quæ reliqua sunt, permissa sit eis alienatio. Ac si quidē vsuenerit, vt vnus fertiliora priꝰ emat, alius minus vtilia posterius; & ex priuilegio iam expositō fertiliora fuerint euictā: iura prioritatis aduersus posteriorē anterior habeat. Quod si possessiones in rebus soli plures & pretiosas admodum habentes, eam quæ descripta fuit, alienauerint posteaq; descriptam hanc euincere voluerint: euictionis subsidium eis damus, & vt alius ex possessionibus emtori satisfiat, quū scilicet vltra quatuor quidem libras equites, classiarii vero vltra duas in bonis habent. Quod si partem functionis militaris aliquis exhibet, pro rata partis eius etiam de eo, quod in bonis habere debet, statuendū erit. Non aliter autem dominium prædiorum militariū iis adquiratur, qui ea quocunque titulo possident; nisi annorum quadraginta tempus adtestatione nulla interueniente effluxerit. Propemodum enim malæ fidei possessoribus hos olim quoque consuetudo numerabat. nisi quod ex cōtractu possidentes, nullū fructuum damnum sentiebāt: malæ vero fidei possessores, & fructus & reditus, & omne detrimentū soluebant. id quod nobis quoque placet. Militem vero existimandū statuimus, nō eum modo, qui sacris militum legionibus est deuotus: sed & hos, qui ex iniuria quadam fortunæ inopes facti, per edictum immunitatem cōsequuti sunt. quos ipsā cum illis frui priuilegiis æquum censemus, non concedentes, vt vel ab ipsismet ea distrahātur, de quib. functiones militares exhibētur: multo minus a fisco. Nam si vere propriecq; dominis interminamur ob id, quod expedit publice: qui nā fisco distrahere permittemus, & non scripta illam veterem iniquitatē, legis obtinere vicem concedemus? quā quidem vbiq; terrarū & maris expulsam oportuit, vt quæ maxime belluina sit & immanissima. Nam equidē arbitror illos, qui hanc introduxerunt, eamdem cum vrsis naturam reipublicæ tribuisse. Quippe vulgo perhibetur, solas ex feris vrsas fame *pressas digitos suos sugendo circumlābere. Ac rectē sane qui rem æstimauerit, manus totius reipublicæ, non digitos, esse* *milites putabit.*

σασιν. εἰ δέ τι ἀπόγραφα ὑπογεγραμμένα εἰσὶν, ἀλλ' ἔχῃ εἰκότως ὁ στρατιώτης κτῆμα ἰδιοπαθέστερον, καὶ ἡ στρατηγία ἀκαταδέλωλον, ἐξουσίαν ἐχέτω * ᾧ δὴ ἔξεστιν τρόπῳ ἕτερῳ ἐκποιεῖν, ἐν ᾧ μάλιστα γε ἡ ὑπογεγραμμένη ἀκίνητος κτῆσις αὐτοῦ ἱκανὴ ἔσται ὑπηρετεῖν τῇ στρατίᾳ. εἰ γὰρ ὑπολείποι), ἀνάγκην ἕξει ὁ ἐκ τοῦ στρατιώτου λαβὼν τὸ κτῆμα, τὰ ἐλλείποντα ἐκλύειν· αἰτίας δὲ ἀκινήτου ἀναπληρώσαι. εἰ δέ τι ἀδόλως ὑπογεγραμμένα εἰσὶ τοῦ στρατιώτου ἀκίνητα, τὰ * εὐχερῶς πραθησόμενα ὑπακούσεσθαι ἕως δέ τι λίτρων. * κἂν ἑτέρῳ δὲ προνομίᾳ ἐξ ἡμετέρας προνοίας συγκροτηθῶσιν. τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐκφόρου τάξεις ἐπιτρεπόμενα ἀποδόσθαι. καὶ εἴπερ συμβῇ ἐν μέρει τὰ ἀχρηστότερα ἀποδόσθαι πρότερον, ἐν δὲ τὰ ἀχρηστότερα ὕστερον, ἐπιμενιξήμενα δὲ ἐκ τοῦ προηγουμένου προνομίᾳ τὸ εὐχρηστον· ἐχέτω τὸ προηγούμενος δικαιοκρίσεως μεταξὺ μεταξύτερος ὁ πρότερος. εἰ δὲ πολλοὶ * ἔχοντες ἀκινήτους κτήσεις καὶ πολυτίμους, τὰ ὑπογεγραμμένην ὀκταπλησίονα, τὰς ἐκνικείας δὲ τοῦ τὴν ἐκληρεῖον ὕστερον τοῦ ὑπογεγραμμένην, διδόμου αὐτοῖς ἐξουσίαν ἐκνικήσεως, ἐκ τῆς ἄλλης δὲ τῷ ἀγορασθῆναι τὸ ἱκανὸν ὠφελησάσης, ὅλε δηλαδὴ εὐπορεῖν ὑπὲρ ὧν τέσσαρας λίτρας μὲν οἱ ἱππεῖς, ὑπὲρ τὰς δύο δὲ οἱ πλωτῆρες. εἰ δὲ μέρος στρατείας ὑπηρεσίαν τις, καὶ ἀναλογίαν τοῦ μέρους αὐτοῦ καὶ εἰσπρᾶξαι τυπτόμενος. μηδὲ ἄλλως δὲ κυριεύσθαι στρατιωτικὰ τοῖς παῦσι εἰσφθήσει τρόπῳ κτωμένοις, εἰ μὴ ὁ τῆς ταραχοστασίας αὐτοῦ φόνος διαῤῥεύσῃ χρόνος. ἐκδοχὴ γὰρ τοῖς κακῶς πίστις νομεῦσιν ἠριθμημένοις καὶ πάλαι ἡ συνήθεια. πολλῷ δὲ σεμνοὶ μᾶλλον ἐν συναλλάγματος νεμηθέντες, τὰ καρπῶν ζημίαν διέφυγον· εἰ δὲ πίστις κακῶς νεμόμενοι, καὶ καρπὸς, καὶ προσόδους, καὶ πᾶσαν βλάβην καταθήσετε. ὁ ἐμὸς δὲ πατὴρ ἐρίσκη στρατιώτου νομίζεσθαι διατριβήν, ἐπικαθησόμενον μόνον τοῖς ἱεροῖς λεγεῶσι τοῦ στρατιώτου, ἀλλὰ γὰρ καὶ τέκνες, οἱ δὲ ἄλλα τύχης ἐπήρεαν, ὅπου δεῖς ὁ φθείρες, ἀδωρίας * ἐντύχωσι λείψεσι καὶ καὶ τὰ αὐτοῦ λοιποῖς δόλου δίκαι

Universidad de Deusto
Biblioteca

nerẽt: omnia omniũ bona rapiẽtes, rei militaris imperitos homines eis vicißim obtruderẽt, venales, negligẽtes, minime bellicosos, formicis ignobiliores, & lupis rapaciores. Quorũ opera quum hostibus extorquere tributa non possent, a subditis pecunias exigebant. Itaq; nõ longo eis ad euertendam rempublicã spatio tẽporis opus fuit, sed præcipitatione sua Romanum imperiũ ad extremum periculum impulerunt. In horũ ergo repreßione quantum studii posuerimus, multi boni moderatiq; viri prædicaturi sunt. Vel multitudo potiꝰ eorum, qui ad patrium solum reuersi sunt, recens seruitute liberati, clamabit. Celebrabunt etiam, opinor, aliæ res in melius redactæ, quarum curis adsiduo cruciamur, ipso cum somno bellum gerentes: ne futilis & euanida sit a nobis excogitata rerũ, quæ vitioße feruntur, correctio: quam in edicto præsenti, quantũ eius fieri potuit, accurate instituimꝰ, & æuo sequuturo ad durationem æternam tradentes, sancimus, vt si quis militem coloni loco detinuerit deprehensus fuerit, siquidem is ipse fundos etiã, de quibꝰ functiones militares exhibẽtur, raptos habeat: sex solidos aureos multæ loco soluat, quorũ dimidiã quidẽ partem miles accipiet ad recuperationẽ restitutionis in integrum suæ; dimidiam vero fiscus, eius seruitutis nomine, qua spoliatus est. Quod si eum prædia militaria non rapuisse, sed emisse compertũ fuerit: fisco quidẽ solidos tres soluet, aduersus militẽ vero actionẽ de pretio nullam habebit. Si vero suis bonis ab aliis expulsos, vel per semetipsos ceßione vsos, alii miseriti receperunt, vel vti colonorũ obeant munera, vel vti pro mercede seruiant, extra culpam sunto. Si qui autẽ milites idoneos ad exhibenda ministeria sua, fossatis surreptos habere fuerint ausi: pro quolibet eorũ ab illo, qui eos excusauit, solidi sex singulis vicibus exigentur, quos fiscus sibi vindicabit. niſi forte ab ipsis ducibus, aliisve magistratibus eos acceperint, ipsiq; milites ex eorum sint numero, qui ministerio ducis aut magistratuũ destinãtur. Nã si extranei sint, & ipsius cõmunitatis: nõ liber abitur, qui eos detinet, tametsi probare non difficulter posßit, a duce vel magistratu potestatem sibi factam, vt eis vtatur.

CONSTANTINI NOVELLA IIII.

De refusione pretii militariũ prædiorũ.

1 SAncimus, vt tametsi definitũ sit per constitutionem superiorem, debere milites inopes habere ius pretii non refundendi: tamen ii, qui ad quinquaginta solidos in bonis habẽt, pretia soluant: id est, bona fide citraq; vim numeratum pretium. ideoq; cum ipso loco & illud repetatur.

γῶν, ἃ πάντες εἶχον λαμβάνοντες αὐτοὶ δίδων αὐτοῖς ἀσφαλῶς τοὺς αὐθρώπους, ὠνίους, ἀμελεῖς, ἀπολέμους, μυρμήκων ἀγλυκυτέρους, ἢ λύκων ἁρπακτικωτέρους. διʼ ὧν τὰς ἐχθρὰς δασμολογεῖν ἠκέχοντες, ἠργυρολόγουν τοὺς ὑπηκόους. ὅθεν ἀκέδεήθησαν χρόνου πρὸς τὸ πᾶν ἀναστρέψαι, ἀλλʼ ὀκτὼ σῶν καταφορᾶς εἰς ἕκαστον κίνδυνον τῶν Ῥωμαίων ἤλασαν δρχήν. ὅσην μὲν τὸν ἀπωλῶν τοῦτων ἀναστολὴν καπεβαλλόμεθα, πολλοὶ χρησῶν καὶ μετρίων ἀναφωνήσουσιν. ἢ μᾶλλον ἡ πλῆθος εἰς τὸ πάτριον ἔδαφος ὀλιγοστώντων βοήσεται, ἄρτι δουλείας ἀπηλλαγμένων. ἀναγκαῖον ἦν οἶμαι καὶ αἱ τῶν ἄλλων πραγμάτων πρὸς τὰ κρείττω μεταβολαὶ, αἷς προσελαυνόμεθα Φρονησίοις ὑπομαχοῦσι, ἵνα μὴ κωφὴ λίς ἡ καὶ ἀπροφορήτῳ, ἢ ὀλιγοστῶσι τὸν πλημμελῶς φερομένων διόρθωσις, ἵνʼ ἐν τῷ παρόντι ἐδίκτῳ ὡς οἷόν τε ἦν ἀκριβῶς ἀνεσταλῶσαμεν, καὶ τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ οἷς ἀπομοῦμαι ἀΐδιον ἀποδιδόντες, θεατίζομεν. εἴ τις γραπτὴν ἐν παροίκῳ λόγῳ ὑρεῖν κατέχων, εἰ μὲν ἀυτὸς ἐκεῖνος ᾖ, ἐξ ὧν ἡ γραπτὰ ὑπηρεῖται, κτήματα ἁρπάζας ἔχει, ἐξ ὧν χρυσᾶ νομίσματα ποινῆς ἕνεκεν δοτίσῃ, ἐξ ὧν ὁ γραπτὴς μὴ τὰ ἡμίση λήψεται πρὸς ἐπανάληψιν τῶν δοκαταστάσεως αὐτῷ· τὰ ἡμίση ᾖ ὁ δημόσιος, ἧς χάριν ἐστρέφη δουλείας. εἰ ᾖ ἐχ ἁρπάζας, ἀλλʼ ἀγοράζας ὑρεθῇ τὰ γραπτικὰ, πρὸς μὲν τὸν δημόσιον τρία χρυσᾶ νομίσματα καταβήσῃ, πρὸς ᾖ τὸν γραπτὴν ἀγωγὴν ὑπὲρ τοῦ ἡμήματος ἐχ ἕξῃ. εἰ ᾖ ἑτέρων ἐξελασάντων αὐτὸς ἐκ τῶν οἰκείων, ἢ αὐτῶν ἐκείνων ἐκστησίῳ χρεωκοπούντων, ἄλλοι τὰς κατοικείρας ἐδέξαντο, εἴτε παροικεῖν, εἴτε θηδεύειν, αὐδυνοι ἔσωζον. ὅσοι ᾖ γραπτὴς ἱκανὸς εἰς ἰδίας ὑπηρεσίας καλεῖν ἐθέλησαν ἔχειν, τῶν φοβερώτατος τὰς δοτερήσαντες, εἰς ἕκαστον ἐνιαυτὸν χρόνους NN ὀξυκοτοδύας εἰς πεζαχθήσεται), καὶ ταῦτα ὁ δημόσιος οἰκειώσεται). εἰ μή πω δοτρατηγῶν ἢ τῶν ἄλλων ἐρχόντων τόσδε ἔτυχον δεδεγμένοι, ἔτι ἐκ τῶν δοτελεσμένων εἰς ὑπηρεσίαν γραπτὸν ἢ τῶν ἐρχόντων καθιζήκεσαν. εἰ γὰρ ἐκ τῶν ἔξωθεν καὶ κοινότητος εἰσίν, ἐκ ἀθωωθήσεται ὁ τόσδε ἔχων, εἰ δʼ ἀφικνοῖτο ἑτοίμως ἔχει, ὡς ἐξ γραπτὸν ἢ ἄρχοντος ὑπεραπῆναι κελεῦσαι αὐτῷ.

CONSTANTINI NOVELLA IIII.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΊΝΟΥ νεαρὰ δ.

Περὶ ἀναδόσεως ἡμήματος γραπτικῶν.

α ΕΑπιζόμεν, εἰ καὶ ὥεισται διὰ τῶν πρότερος νομοθεσίας, ὅμως δοπορώτερος τῶν γραπτῶν τὴν αὐξεντίαν τῶν ἀναργυρίας ἔχειν· ὅμως μέχρι πεντήκοντα NN δύπεδιαν ἐχούσας δοτεδόσθαι τὰς ἡμάς, δηλονότι καλῇ πίστει καταβληθὲν τὸ τίμημα, καὶ αὐδυόσιας. καὶ διὰ τὸ μὴ ἔτι πρότερον ποσοπαπιδεῖν καὶ αὐτό. β Κελεύομεν οὖν τοὺς πωλήσαντας γραπτὰς καὶ πολίτας ἐναναλαμβάνειν τὰ ἴδια, εἴγε εἰς ὁμάδα χωρίου τυγχάνει. τὸ ᾖ τίμημα οὐκέτι διὰ τριετίας, ἀλλὰ καὶ διὰ πενταετίας δοτεδόσεσι πρὸς αὐτοῦ, ἐναγούσας διὰ τὸ ὡρισμένης πενταετίας.

γ Ὅσοι πρίνου ἀπέλαβον τὰ ἴδια ἀναργύρως πρὸ τούτου ἕ ὁρισμοῦ, ἐαὶ κρίσιν ἔχωσι δικαστοῦ, ἔτοι οὐκ ὀφείλουσιν ὀχλεῖσθαι, ἀλλʼ ἵνα ταῦτα ἀναφαιρέτως ἔχωσι. διὰ γὰρ τὸ τότε κρατῆσαν ἡ ἀποφασις ἐξωνέχθη.

δ Εἰ ᾖ ἀπέλαβον τῶν τε ὁριοθέντες δοτεδοῦναι τὰ ἡμήματα διὰ πρεσμίας, καὶ παρῆλθεν ἡ πρεσμία· εἰ μὲν καὶ πρὸς μικρὸν δοτεδεδώκασιν δοτὸ τοῦ κτημάτων, ἢ σωτίῃεν) ἕ ἐπαγγέλλονται λαμβάνοντες πρεσμίαν ταῦτα δοτοδοῦναι, ἵνα διὰ ταῦτα ἐγγεγράφως ἀσφαλείας ἀπαιτήσῃς τοῦτ, αἷς ὀφείλουσιν ἐκτίθεσθαι πρὸς αὐτὸν ἀγορασεὺς, ὡς δὲ ἑτέρας πρεσμίας, ἢ αὖ δοκιμασθῇ, δοτεδώσουσι τὸ λῆμμα, ἢ ᾖ πάντα.

ε Εἰ ᾖ ὅτι ἴσχυσαν δοτοδοῦναί τι δοτὸ τοῦ τιμημάτων, ἵνα ᾖ πρὸν δοτὸ τοῦ ὁμάδος ἕ χωρὶς δοπολέμης, ἐαὶ ἕ τὸ λυσιτελέστερον τοῦ πενήτων καταγνοηθείη, ἢ τέως εἰς αὐτὸ τὰ διαπεπραμμένα δημόσια εἰσέλθῃ ὁ ἀγορασὴς, ἢ πρὸς τοῦ ἕ καπεληθέντος παρʼ αὐτοῦ πρὸς ἀναλογίαν, καὶ τοῦ δοπολαύσεως τῶν χρόνων καὶ ἐσπρμένης αὐτῷ εἰς Φορᾶς χρόνου ὁρίσας.

ς Ὡς ἵνα τὸν νεμηθῇ ὅλῃ τρισὶν ἢ πέντε χρόνοις, μὴ περαιτέρω ᾖ τοῦ δέκα, * καὶ ἰδιοχείρα ὁμοιοῦσα ἀσφαλιζομένου ἑκατέρᾳ, ὡς μὴ πλείονα προθεῖναι χρόνον· ὡς αὖ διὰ ἕ ὡρισμένου χρόνου πλειως πρὸς τὸν χωρίτην παλινδρομῇ ἢ τοῦ τόπου δεσποτία, καὶ μὴ ἔχωσιν ἄδειαν οἱ τοῦδε αὐαλαμβανόμενοι κατέχειν.

ζ Εἰ δυώδεκα ἕ προήρηνται οἱ πένητες μέρος μὲν ἐκ τιμήματος πρασχεῖν, καθὼς ἰσχύος ἔχωσι, μέρος ᾖ πρασχρεῖν τῆς ἀγορασίας ὅπι χρόνος ὡρισμένος, καταπλαύσῃ *τὸν ἠγορακότας· καθʼ ὃ αὖ δυνάμεως ἔχωσι, μέρος ἐκ τοῦ ἡμήματος πρασχόντες, διατέμνεσι τὸ ὀφειλόμενον χρόνον, καὶ τὸ λῆμμενον καὶ αὐαλογίαν, εἴτε καὶ τὸ τρίτον, εἴτε καὶ τὸ ἥμισυ, εἴτε καὶ τὸ δίμοιρον συγχωρεῖν) καταπλαύσῃ οἱ ἀγορασαὶ τοῦ τόπου χρήσεως. τυχὸν γὰρ ἑκατὸν NN τίμημα εἴληφεν ὁ διαπεράσας πένης. δεκαχρόνου ἐαὶ ὄντος) τοῦ χρήσεως τῷ ἀγορασῇ. πεντήκοντα ᾖ NN ἰσχύος ἔχει καταβαλεῖν ὁ πένης πρωτύκα, ἢ εἰς ὕστερον. ὅτι πέντε μόνοις χρόνοις συγχωρεῖται ὁ ἀγορασὴς καρπᾶσθαι τὰ ἠγορασμένα· τουτέστι, καθʼ ἕνα ἕκαστον χρόνον NN δέκα εἶναι τῶν δοτοδόσιν. Ταῦτα δοτὸ τοῦ χρόνου τῆς πρώτης βασιλικῆς νομοθεσίας μέχρι τοῦ αὐαρρήσεως ἕ τρισμακαρίστου βα-

*κατ

*al. ἐκστάσ-σι

*ἕ ἠγορασμένου.

2 Iubemus, vt milites & municipes, qui distraxerunt, sua recipiant; siquidem cũ vniuersitate vici actum est: Pretium vero non amplius triennio, sed etiã intra quinquennii spatium illis soluent, qui eos definito quinquennio conuenire poterunt.

3 Quotquot itaq; sua receperunt ante hanc definitionem, pretio non refuso, si sententiã iudicis habent, inquietari non debent: sed ea retineant inadẽta. Nã ex eo, quod tunc obtinebat, sententia prolata fuit.

4 Sin ea, cum determinatione de refundẽdo ad diem pretio, receperunt; iamq; dies cesßit: siquidem vel minutim aliquid persoluerunt ex prædiis, aut si diem alium accipientes, constituunt atque promittunt, se soluturos: eo nomine scriptæ cautiones exigendæ sunt, quas emtoribus exponere debent, se videlicet ad aliud diẽ, de quo conuenerit, vel quæ desunt, vel omnia soluturos.

5 Quod si nihil soluere de pretio potuerint, vel ipsum locũ ab vniuersitate vici abscindes, si conducibilius hoc esse pauperibus animaduersũ fuerit: vel interim emtor in ea, quæ distracta sunt, publice immittatur: vel pro rata summæ ab eo solutæ, tempus etiam definies, quo locis iis vti frui, redituq; percipere debeat.

6 Ita quidem, vt si ab vtraq; parte datis vltro citroq; manus propriæ scripturis caueatur, vt locũ possideat aliquis ad annos tres aut quinque, non tamen vltra decẽ, neve longius tempus locum habeat: intra tempus hoc definitum plene loci proprietas ad vicaneum redeat, nec potestatem habeant, qui hæc loca suscipiũt, ea diutius retinendi.

7 Si poterunt aut optauerint pauperes, partim aliquid de pretio pro viribus suis præstare, partim certos ad annos emtoribus concedere, vt ipsi fructus emtæ rei percipiant: vbi partem aliquam pretii præstiterint, quãtam sane præstare possunt, diem statutum findunt, & quod reliquum temporis est, pro rata, vel ex triente, vel semisse, vel besse permittuntur emtores vsumfructum locorum percipere. Nã verbi causa, centum solidorum pretiũ pauper, qui vendidit, accepit. Heic emtori ad vtendum fruendum anni decem definiũtur. Atenim quinquaginta solidos pauper ille vel statim, vel postea soluere potest. Ergo quinque dumtaxat annis rerum emtarũ fructus emtori percipere permittitur. id est, in annos singulos solidi decem præstantur. Atq; hæc a tempore primæ constitutionis imperialis, vsq; ad felicißimi huius im-

peratoris renuntiationē: quo spatio anni octodecim tentinentur. Ceterū a tempore imperii nostri citra vllam distinctionē milites omnes & municipes in loca sua nullo refuso pretio restitui iubemus.

CONSTANTINI NOVELLA V, QVÆ IN facella recluditur.

De fugis mancipiorum, & de iumentis perditis.

1 PRo mancipio perdito, & in eadē prouincia reperto, solidum vnū, milia quatuor, dominus præstat. Si vero in vlteriori prouincia reperiatur, solidos duos, milia quatuor. Quod si duas aut tres prouincias peragrauerit, & captum fuerit: solidos tres, milia quatuor. Ac prius quidē, quàm menses duodecim præterierint, alibi mancipium distrahi non fas est: sed tātisper & seruari, & custodiri, adhibita cautione, debet. Si vero duodecim mēsibus elapsis, mancipium deperditum a domino suo requisitum nō fuerit: liceat ei, qui reperit, certæ notæ, personæ vēdere, pro solidis sex, militis quatuor. Propterea vero tam vili pretio distrahendum erit, quod eius possessor non sit perpetuus; sed quod rursus in potestate domini sit, re cōperta, totidem solidos præstare, cum quatuor milibus, ac seruum suum recipere.

2 Pro iumentis autem perditis, siquidem maiora siue grandiora sint, puta probobus, & equis, & mulis; quatuor milia dominus præstet, aciumenta recipiat. In minoribus vero, id est, asinis & porcis, in dominorum dumtaxat arbitrio sit, vt quod volunt, præstent.

3 At nomine vulnerum in capite, vel iniuriarum atrocium, vel scortationis, vel adulterii, vel furti, nihil omnino exigatur. Furtiua si reperiantur, dominis salua sunto. Quod si nulli exstent domini, fisco inferantur.

4 Consimiliter si qui moriantur intestati, & ne sexti quidem gradus cognatos habeant: eorum facultates atque bona fisco inferantur. Sin testamentum quis fecerit, licèt nulli cognati & necessarii reperiantur ad indicatum vsque gradum; testamenti tamen tabulæ custodiuntur.

5 Itidem si defunctus decesserit intestatus, & cognati reperiantur: ad illos ipsos bona patrimonii transmittuntor. Quod si negtestatus sit, neque cognatos habeat, qui defunctus est: tunc pars bonorum eius tertia pro redimendis ipsius peccatis, fratribus Christianis datur: & quod præterea superat, fisco infertur.

σιλέως, ἐν οἷς εἰσὶν ἔτη ιη. ἀπὸ δὲ τοῦ χρόνου τῆς βασιλείας, ἡμῶν ἀδιασείκτως πάντας στρατιώτας καὶ πολιτικοὺς αὐαρύρως ἀποκαθίστασθαι εἰς οἰκείους τόπους κελεύομεν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΊΝΟΥ νεαρὰ ε, ἡ * ἀποκειμένη ἐν τῇ συνέλλῃ.

* al. ἀποκλειομένη. male.

Περὶ Φυγῶν ψυχαρείων, καὶ ἀπολωλότων κτηνῶν.

α ΥΠὲρ ἀπολωλότος ψυχαρίου, ἢ ἐν τῷ αὐτῷ θέματι εὑρεθέντος, παρέχῃ ὁ δεσπότης τὸ μισμα ἓν, * μίλια τέσσαρα. εἰ δὲ ὑπερθεματίσειν εὑρεθῇ, νομίσματα δύο, μίλια τέσσαρα. εἰ δὲ δύο ἢ τρία θέματα διελθὸν κρατηθῇ, νομίσματα τρία, μίλια τέσσαρα. καὶ πρὸ μὲν τοῦ παρελθεῖν τὸ δωδεκαμηνιαῖον χρόνον, μὴ ἐξεῖναι ἀλλοπιπράσκειν αὐτὸ ἀλλαχοῦ, ἀλλὰ σωτηρεῖν καὶ φυλάττειν ἐν ἀσφαλείᾳ. εἰ δὲ καὶ τὸ δωδέκατον μηνῶν παρελθόντων ἐκ αὐτοῦ ζητηθῇ τὸ ἀπολωλὸς ψυχάριον, τῷ δεσπότῃ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, τότε ἐξεῖναι τῷ εὑρόντι ἀλλαχοῦ πιπράσκειν αὐτὸ εἰς ἐμφανὲς πρόσωπον, ἀλλὰ καθόλου νομισμάτων ἓξ, ἢ μιλίων τεσσάρων. Διὰ δὲ τὸ ἢ ἄτους ὧνος ἀλλοπιπράσκειν, ἀλλὰ τὸ μὴ εἶναι τὸ δεσπότου ἀλλαχοῦ, ἀλλὰ πάλιν ἐπ' ἐξουσίας ἔχειν τὸ κύριον αὐτοῦ, ὅταν ἀλλαγῶ, παρέχειν τὰ τοιαῦτα ἐξ νομίσματα μὲν τὸ τεσσάρων μιλίων, καὶ τὸ ἴδιον ἀπολαμβάνειν οἰκείτω.

β Τὰ περὶ ἢ κτηνῶν ἀπολωλότων, ἀλλὰ μὲν τοῖς μείζοσι καὶ ἀδροτέροις, οἷον εἰ βουσὶ, καὶ ἵπποις, ἐπὶ μιόνοις, παρεχέτω τὸ ἴδιον αὐθέντω μίλια τέσσαρα. καὶ λαμβανέτω αὐτό. ἀλλὰ ἢ τοῖς μικροτέροις, τουτέστι προβάτοις καὶ χοίροις, μόνοις κάθω τοῖς κυρίοις αὐτῶν ὁ βούλοντα παρέχειν.

γ Χάριν δὲ τῶν ἀλλὰ κεφαλῆ τραυμάτων, εἴτ' οὖν ἐκτεραχωμάτων, ἢ πορνείας, ἢ μοιχείας, ἢ κλοπῆς, μηδ' ὁποιῳοῦν ἁπλῶς πῖν. τὰ δὲ κλοπιμαῖα θερισόμενα αἰασωζέσθω τοῖς ἰδίοις δεσπόταις. δεσποτῶν ἢ μὴ ὄντων, τῷ δημοσίῳ εἰσκομίζεσθω.

δ Ὡσαύτως ἢ καὶ πλουτούντων τινῶν ἀλλοθέτως, καὶ μηδὲ συγγυεῖς ἐχόντων ἐκτὸς βαθμοῦ, τὰ ἀλλοφέροντα αὐτοῖς τῷ δημοσίῳ εἰσκομίζεσθαι. ἀλλοθεμένου δὲ, καὶ συγγυεῖς μὴ θερίσκοντος καὶ ἰδίοι, μέχρι τοῦ ἱερημένου βαθμοῦ, φυλάττεσθω τὰ τῆς ἀλλοθήκης.

ε Ὡσαύτως δὲ ἀλλοθέτου πλουτήσαντος, καὶ συγγυῶν θερισομένων, πρὸς ἐκείνους τὰ τῆς κτήσεως μεταπέμπεσθαι. εἰ δὲ μήτε ἀλλοθοιτο, μήτε συγγυεῖς ἔχοι ὁ πλουτήσας, τότε τὸ μὲν τρίτον μέρος τῆς αὐτοῦ κτήσεως δίδεσθω ὑπὲρ λύτρου τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς· τὸ δὲ λειπόμενον, τῷ δημοσίῳ εἰσκομίζεσθω.

ΚΩΝ-

*monet anomen, quasi μιλιαρίσιον, pars scilicet aurei duodecima, vt Suidas. siue siliqua (hoc est, κεράτια) dua, vt Cedrenus tradit: qui & siliquam aut obolos XII continere.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΊΝΟΥ νεαρὰ ἕκτη.

Περὶ ἓ προσεδρεύειν ἐν τῷ δικαστηρίῳ οὓς κινοῦντας ἀγωγὴν, καὶ περὶ τῶν ἀπολιμπανομένων ἐπὶ τρισὶ μησὶν, ἢ χρόνῳ.

ΜΗ ἄλλως τὸν ἐναγόμενον εἰς δικαστήριον ἕλκεσθαι, εἰμὴ ὁμολογήσῃ ὁ ἐνάγων προσεδρεύειν ἐπὶ τῇ κινηθείσῃ δίκῃ δι' ἑαυτοῦ, ἢ διὰ νομίμου ἐπιτρόπου. καὶ εἰ μεταπεῖσθείη δικηθῆναι ἀδίκως τὸν δικάσαντα κίνησας, ὀνόματι ἀναλωμάτων καὶ δαπανημάτων δέκατον μέρος τῆς ἐν τῇ δίκῃ ποσότητος παρέχειν τῷ δικασθέντι. εἰ δὲ ἄπορος ὢν ὁ ἐνάγων εὑρίσκοιτο, καὶ κατὰ συκοφαντίαν ἀδίκως δίκαν ἀγωνιζόμενος, μηδὲν αὐτὸν ζημιοῦσθαι λόγῳ σωμηνῶν ἢ ἀναλωμάτων· μείζονι γὰρ ἡμερίᾳ αὐτὸν εἰς σῶμα καθυπβάλλεσθαι. καὶ γὰρ αἱ πληγαὶ μείζους εἰσὶ τῆς χρηματικῆς καταδίκης. εἰ ἅπαξ κινήσας ὁ ἐνάγων, ὕστερον ὑπαρτίσθαι ἐπιθυμήσειε τοῦ πράγματος, καὶ μηδὲ ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἐπανέλθοι, διδόσθω αὐτῷ ἕτερου ἀναύξῃ προθεσμία. ἐὰν δὲ μηδὲ οὕτως ἑαυτὸν ἐμφανίσῃ, μηδὲ ἕτερον αὐτ' αὐτοῦ πέμψῃ, τὸν ὀφείλοντα τῷ πράγματι ὑπαρτίσθαι, ἀδεια ἔστω τῷ δικασθέντι καὶ ὄντι αὐτοῦ, τὰς τοῦ ἐναγομένου μέρεις δικαιολογίας καὶ οὓς νόμους ἐξετάζειν, καὶ νόμιμον ἐπάγειν τὴν ψῆφον. τὰ αὐτὰ ἢ κρατεῖτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἐναγομένου, εἴπερ μετὰ προκατάρξιν ἀπολειφθῇ, καὶ αἱ δεδομέναι προθεσμίαι παρέλθωσι, καὶ οὐδὲ οὕτως αὐτὸν ἢ διὰ ἑαυτοῦ ἢ διὰ ἑτέρου βούλοιτο. τέως μὲν τῷ προσεδρεύοντι μέρει ἐπὶ τρισὶ μησὶ, διδόσθω ἐπὶ νομῇ τὸ πρᾶγμα. μὴ ἢ τὸ ἑαυτὸν, καὶ τὰς ἀποδηξὶς προβαίνειν μονομερῶς τοῦτο δὲ ἐπὶ τῇ δίκῃ προσκαρτερεῖν, καὶ διὰ νομίμου δικαίου ψήφου τὸ δίκαιον διαλυθῆναι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΊΝΟΥ νεαρὰ ζ.

Περὶ μηδὲν οὓς πολιτικοὺς δικαστὰς λαμβάνειν.

ΘΕσπίζομεν, μηδένα τῶν πολιτικῶν δικαστῶν μὴ ὑπὲρ οἱασδηποτοῦν ἀφορμῆς τι λαμβάνειν, ἀλλὰ καθαρὰς ἔχοντας χεῖρας, παντὸς χρυσίου ὑπερφρονεῖν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΊΝΟΥ νεαρὰ η.

Περὶ σκεβαλικῶν.

* Σημαντικούς. al. Sic Electoralis Palatina bibl. libri.

ΚΕΛΕύομεν οὓς * μαθηματικοὺς κελτὰς ἐφ' ἑκάστῃ ἓ χρυσίου λίτρᾳ μὴ πραιτίονα τριῶν ΝΝ λαμβάνειν, δηλονότι ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων, ὑπὲρ τινοσφείων, καὶ τὰ ὑπηρετημένων αὐτοῖς, καὶ μηδὲν ἕτερον.

CONSTANTINI NOVELLA VI.

De non deserendo iudicio ab iis, qui actionem instituunt, & de his, qui ad tres menses, vel ad annum absunt.

REus in iudicium aliter ne trahatur, quam si promiserit actor, se persequuturum litem institutam per se, vel per legitimum procuratorem. Quod si deinde probatum fuerit, iniuste litem ab eo motam; impensarum sumtuumq; nomine decimam partem quantitatis in lite comprehensæ victori præstabit. Si autē actor non soluendo esse deprehendatur, & iniustam litem per calumniā exercuisse: nullum quidem sportularum vel impensarum ratione damnum sentiet, sed maiori pœnæ, nimirum corporali, subiicietur. Nam verbera grauiora sunt, quam condemnatio pecuniaria. Si semel actor mota lite, postea moram in persequenda causa faciat, & ne quidem intra tres menses cōparuerit: iudex alterius anni diem ei præstituat. Verum si neita quidem semet exhibuerit, nec alium suo loco miserit, qui rem persequi debeat: facultas esto iudici, etiam ipso absente partis eius, quæ conuenitur, allegationes secundum leges examinandi, legitimamq; sententiā ferendi. Eadem & in reo valeant, si post litis contestationem abfuerit, & concessæ dilationes exspirauerint, ac ne sic quidem comparere vel per se, vel per aliū velit. Interim tamen parti iudicium ad tres menses non deserenti, res possidenda trahatur. Post annum vero, probationes etiam vna dumtaxat parte præsente ab eo productæ, qui se iudicio stitit, admittantur: & legitima iustaq; sententia liti finis imponatur.

CONSTANTINI NOVELLA VII.

De eo, quod iudices ciuiles nihil accipere debeant.

SAncimus, ne quis iudicum ciuilium quidquam, quocumque titulo, vel occasione capiat: sed vt manus puras habentes, aurum omne contemnant.

CONSTANTINI NOVELLA VIII.

De sportulis.

1 IVbemus, vt iudices prouinciales in qualibet auri libra non vltra solidos tres accipiant, nimirum ab iis, qui locupletes sunt, tam pro notario quam pro adparitoribus, nec præterea quidquam aliud.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Exactio sportularum solidos centum non excedat, quantacumq; fuerint bona, quæ petũtur: etiam si centum librarum sint, & pluris: eo excepto, quod cibariorum & itineris nomine, dum peregre abest, exsequitor impendit.

3 Rustica plebs, aliique pauperes, sive aduersus seipsos agant eorum nomine, quæ communiter ad ipsos spectant, sive priuatim singuli contra singulos, aut aduersus homines potentiores & locupletiores: de libra qualibet, pro solidis tribus, vnum modo præstent.

4 Quod si caussa nullam iuris ambiguitatẽ & controuersiam habuit, neq; res digna lite fuit, sed forte contemtus improbus ius dicenti is, vel præda, vel rapina, vel quid eiusmodi fuit admissum: auctores horum facinorũ, siquidẽ illustres sunt, pro iis, quæ in iudicium sunt deducta, de qualibet libra statutos tres solidos præstent: humiliores vero, singuli solidũ vnũ: præterquam quod & statutam legibus pecuniariam pœnam exsoluent. Idem ab eis & usuræ sive fructus, ĩa quibus licet, exigantur.

5 Quum tributio bonorum, aut solutio facta fuerit, siquidẽ ratione pauperum, nihil sin illustriũ, de libra dimidius solidus præstetur.

6 Si quum aduersarius contumaciter iudicium deseruisset, pars altera fuerit in possessionem missa: nullo modo causse in integrum restitutio prius fiat, nec res ab vna parte transferantur ad alteram, atque hac ipsa mutatione pernicies adferatur: sed eadem consuetudines sunto.

7 Iis, qui iudicibus extraneis, aut tribunalibus vrbanis, in scripturis seruiunt, si definitiua sententia promulgetur, ad vnum vsque solidum sportulæ dentur: sicut in caussis tenuioribus, quæ ad vnam vsq; libram, & paullo amplius se porrigunt, fieri consueuit. Sin minor est summa, pro rata de solido detractio fiat: sicuti rursus adiectio faciunda, in caussis tres libras excedentibus, ad duos aut tres vsq; solidos.

8 Numquam a municipibus, qui pauperes sunt, ne quidem si maxima caussa sit scripturæ nomine plus vno solido præstetur.

9 In sententiis, quæ scilicet iussu principis ad iudices extraneos remittuntur, locupletiores quidem dicumam, sæpenumero sextam quoq; partem præstant: inopis autem, pro ratione inuentarii, & ipsius rei, de qua sententia fertur. Nonnumquam & plus vno solido datur, interueniente cognitione iudicis.

10 Si ambabus partibus præsentibus, ex deliberatione iudiciaria, sententia in scriptis remissa fuerit ad illum, qui ius dicturus est in re præsenti: si locuples esse patrimoniũ pareat, potest interueniente iudicis cognatione salarium quoq; ad duos vsque solidos augeri.

α Κελεύομεν, μὴ περιέσθαι τὸ κέρδος τῇ μεθέξει τῶν νοταρίων, ἢ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, μηδὲ συμμερίσας τοῦτο μαθηματικὰς κέρτας, μηδὲ σκηπαγιαλικῶν εἶναι. μόνοις δὲ τοῖς ὑπηρετικοῖς τῷ τάξεσι τῶν κέρτων προσελθοῦσι καὶ τὴν οἰκονομίαν συμμέτρως ἐπιτρέπομεν τῶν γούτων λῆψιν.

β Ἱκανὸς ἔστω μὲν κέρτη διακελεύομεθα ἐν ἐκείνοις, οἷς ἐκ τῆς βασιλικῆς δόσεως χειρὸς, καὶ τῆς δ προσοδίου αὐτὸ παροχῆς· τοῖς δὲ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὸ ἐπιτιθεμένοις, νοταρίοις τε ὑπηρέταις, ἐξ ὧν ὑπὲρ τῶν ἐγγράφων κρίσεων λαμβάνουσιν ἐξ ἐκείνων, οἱ τὰ νικῶσιν ἐπιφερόμενοι ψῆφον, κρίσεσιν ἐγγράφοις κατὰ χρεὼν δεδωκέναι πρόνοιαν. ἵνα γὰρ καὶ ὁ ἀκροατὴς ἑτοιμότερον πρὸς τελείαν ἀποφασιν τῶν ζητουμένων δύνασθῇ, ἐκ ἔστω ἄλλο αὐτοῖς πρόσμισθος, εἰ μὴ ὁ ἀπὸ συντελείας τῆς δίκης. εἰ δ' αὖ μίαν ἀποφασιν ἐφ' ἑκάστῃ ἡμέρᾳ καὶ κέλευσιν ποιήσαιτο ὑπὲρ τῶν τελεσίων νομισμάτων, παύτως δι' ὅλου δ ἐναυτοῦ ἐκμισθήσαιτο τοῦ κέρδους.

γ Οὐκ ἐν τούτοις δὲ διακεχυμένῳ αὐτῷ καὶ ἀδιάστατον παρέχομεν ἄδειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ τῆς δίκης ποσότητα καὶ τὸν μισθὸν διαπροσοδεῖσθαι τῆς ἐγγράφου κρίσεως. ὅπου ὑποδέσμ οὖν λς νομισμάτων, ἐξ μίλια τὸν δικαιούμενον καὶ κρίσιν ἔγγραφον λαμβάνοντα καταθήσεσθαι κελεύομεν. ὅπου δὲ μιᾶς λίτρας, ἢ δυοῖν, ἢ τριῶν, νόμισμα ἕν. ὅπου ἢ πασάρων, ἢ δυοῖν, ἢ τριῶν, νόμισματα δύο. ὅπου δὲ ζ, ἢ η, ἢ πέντε, ἢ ἓξ, νομίσματα τρία. ὅπου δὲ ι, ἢ ια, ἢ ιβ, ἢ θ, νομίσματα δ. ὅπου δὲ πλείονος ποσότητος, ὅσα δ' ἂν ἐστι, μέχρι κεντηναρίου, νομίσματα ε, καὶ μὴ περαιτέρω. ταῦτα ἐν κρίσεσιν, ὅταν μερισίαι πολλάκις, ἢ ἀποδόσεις ἐπακολουθήσιν. ἐν οἷς δὲ μερικὸς μερισμὸς, ἢ ἐντάλματα, ἢ σημειώσεις καταθέσεων τινῶν εἰκότως, ἢ διαγνώσεως, ἀτελῶν μάρτυρες· ἐν τοῖς τοιούτοις μὴ πλέον τοῦ νομίσματος παρέχεσθαι, καὶ ιβ λιτρῶν ἡ ποσότης, καὶ ὑπὲρ κεντηναρίου ἐστίν. ἥτιον δὲ τοῦ νομίσματος μᾶλλον, κατὰ ἀναλογίαν τῆς ὑποκειμένης ποσότητος, ὡς εἶναι μίλια ἐφ' ἑκάστῃ λίτρᾳ, καὶ τὸ ἐκ τούτων ἐπισωρεύομενον ἱκανὸν ἔσω τοῖς νοταρίοις καὶ τοῖς τοῦ κριτοῦ ὑπουργοῖς.

CONSTANTINI NOVELLA IX.

De consuetudinibus.

1 Iubemus, ne iudices in prouinciis lucrũ aliquod commune cũ notariis, aut suis hominibus percipiant, neve sportularum participes sint: sed iis dumtaxat, qui iudicum officiis subseruiunt in faciundis itineribus, pro dispensationis huius subiectæ modo, perceptionem horũ concedimus.

2 Itaq; iudicẽ contentum iis esse iubemus, quæ ab imperatoris pia manu accipit, adeoque reditus sui præstatione: subditos autẽ ministerio ipsius, tam notarios, quã adparitores ceteros, iis, quæ pro iudiciis in scripta redactis ab illis accipiunt, qui sententiam victricem consequuti, scriptis iudiciis munire se cupiunt. Sic enim, licèt auditor sive cognitor laboriosius ad definitiuam sententiam in rebus controuersis properet, nullum alium fructũ capient, quam ex consummatione litis prouenientẽ. Quod si sententiam vnã quolibet die protulerit de trecentis amplius solidis, omnino lucrũ anno toto nullum capiet.

*3 Neq; vero confusam in his ei, modoq; carentem licentiam concedimus, sed pro quantitate litis, etiam salariũ iudicii scriptura compræhensi constituatur. Quapropter in caussa XXXVI solidorum, sex * milia litis victorẽ, qui sententiam in scriptis accipit, soluere iubemus. In vna vero libra, vel duab^o, vel tribus, solidum vnum. In libris quatuor, vel quinque, vel sex, solidos duos. In septẽ, vel octo, vel nouem libris, solidos tres. In libris decẽ, vel vndecim, vel duodecim, solidos quatuor. In maiore summa, quantacumq; sit, vsq; ad centenarium, solidos quinque, non amplius. Atq; hæc in iudiciis, vbi partitiones sæpenumero, vel solutiones sequuntur. In quibus autẽ particularis diuisio, vel mandata, vel notationes quarumdam forte depositionum, aut alicuius caussæ cognitionis versantur, quæ tamen ad minores spectent: in talibus non amplius vno solido præstetur, licèt ipsa summa duodecim libras, & centenarium excedat. Quin potius etiam minus solido, pro ratione summæ propositæ: vt in libra qualibet milia computentur, & quod ex iis colligitur, notariis & adparitoribus iudicis sufficiat.*

*μέλλοντι

*ἐναυτοῦ

*μίλιαρήσια

*miliari

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 Officiales iudicium, qui ab eis aliquo mittuntur, præter alia, quibus fruuntur, a fossatis scilicet excusati, & immunes a militia: sportularum quoq; cõmoda percipiant, vt ex iis quãtum satis est adquirentes hospitiis venerabiles domos, & monasteria, & metropoles, non grauent: nec ipsi quoq; ceteris accedant, ad eos nouo quodã more magis onerandos, quorũ est hospitia præbere: sed ipsi quidem suis ex lucris, quæ faciunt, victum cõparent: iudices autem vbere necessariorum rerũ suppeditatione fruantur.

5 Ceterũ perceptionis modus sportularũ statuatur his, nõ pro quãtitate prædiorũ vel rerũ, quæ redduntur aut restituũtur: sed pro ratione laboris, & mora tum temporis, tum ipsius itineris. Quippe si, verbi caussa semel missus decem librarum solutionẽ vel in prædiis, vel aliis rebus procuret: sufficit ei, si solidum vnũ accipiat. Sin autẽ decies profectus, multas molestias pertulit, itinere longo confecto: nequaquam oneros um est, hunc non solidum vnum dumtaxat consequi, (quando iudicibus hinc lucrũ venire prohibitũ est) sed pro modo laboris eorum, qui mittuntur, etiam sportularum æstimationes fieri. Nam si caussa quædã grauis & multi laboris esse comperta fuerit, non amplius tribus solidis in vna libra nomine sportularum exigi debere sancimus. ita tamen, vt sportularum præstatio viginti quatuor solidos non excedat, licet exactio maxime laboriosa sit, & quæ soluuntur, summam centum librarum superent. In minori vero summa permittimus iudicibus, vt salarium cum labore trutinẽt, & adparitoribus itinera facientibus vel vnũ, vel duos, vel tres solidos, pro difficultate caussæ, concedant. Atq; hæc in iis, in quibus plena solutio de iudicis sententia sequitur. At propter immissiones in possessionem, nihil in vniuersum sportularum nomine præstetur. Quod si semel aut bis profectus est, vt plurimũ ei non amplius vno solido numeretur; licet id, quod soluitur, magnæ summæ sit.

CONSTANTINI NOVELLA X.

De testamentis aperiendis.

QVoniã testamenta apud Quæstorem aperiuntur, & in eorum apertione cancellarii suas exhibent operas, tam colligendis testibus, & heredibus ab intestato succedentibus, aut etiam legatariis, quã ceteris, qui ob alias caussas adesse debent: solidus vnus primo cancellario præstabitur, & vnus item duobus notariis, dimidius scilicet singulis.

δ Οἱ προελευσιμῶοι καθυπεργῦντες τοῖς κριτῆς, μὴ τ ἄλλων, ὧν ἀπολαύουσι, φοσσάτων τε ἐξκουσείας, καὶ πολέμων ἀπηλλαγμένοι, ἐχέτωσαν καὶ τὰ τ σκριναλικῶν, ἵνα ἐκ τούτων τὰ Δημοσίᾳ προερχόμενοι, μὴ βαρώσωσιν ἐν τοῖς ἀπαντῶσι δημοσίαις οἴκοις, & τὰ μοναστήρια, καὶ τὰς μητροπόλεις, μηδὲ προσίησιν καὶ αὐτοὶ, εἰς μείζονα κοινοτομίαν τῶν τ ὑποδοχῶν ποιεμένων· ἀλλὰ αὐτοὶ μὲν ἐξ ὧν κερδαίνουσιν ὧνῦνται τὴν χρείαν, οἱ δὲ κριτὴς ἄφθονον ἔχοιεν τὴν τῶν ἀναγκαίων παροχήν.

ε Συμμετρεῖσθαι δὲ τούτοις τὴν τῶν σκριναλικῶν λῆψιν, οὐ πρὸς τὴν ποσότητα τῶν διδομένων κτημάτων ἢ πραγμάτων· ἀλλὰ πρὸς τὸν κόπον καὶ τὴν τριβὴν τοῦ χρόνου καὶ τῆς ὁδοιπορίας. εἰ γὰρ λόγου χάριν ἅπαξ πεμφθεὶς, δέκα λιτρῶν ἀπόδοσιν ἐποιήσατο κτημάτων ἢ πραγμάτων, ἓν νόμισμα λήψεσθαι τοῦτον ἱκανὸν ἔσω. εἰ δὲ δεκάκις παρελθὼν, πολλὰ συμπεῖσαι, τῆς ὁδοιπορίας μακρᾶς οὔσης, οὐκ ἔστι φορτικὸν, τοῦτον οὐχ ἓν νόμισμα λαμβάνειν, (ἐπεὶ εἰς κέρδος τῶν κριτῶν αὐτὰ ἔρχεσθαι ἀπηγορεύθη) τυποῦσθαι ἢ πρὸς ἀναλογίαν & κόπου τῶν προελθυσιμῶων, τοὺς τῶν σκριναλικῶν ὀφειλομένους. εἰ γὰρ μοχθηρά τις ὑπόθεσις καὶ πολύκωπος ἐπεφθείη, ἡσυχίζομεν μὴ πλέον τῶν τριῶν νομισμάτων ὑπὲρ τὴν λίτραν σκριναλικὴν ἀπαιτῆσθαι. μὴ ὑπερβαινούσης μήτοι τῶν κδ νομισμάτων τῆς & ἐκκλησιαλικῆς παροχῆς, καὶ εἰ παμάλιστα ἡ ἔπαρξις πολύμεχθος εἴη, & τὰ δοσιδόσιμα ὑπὲρ ἑκατὸν λιτρῶν συγχαίνωσιν. ἐν ᾗ δὲ ποσότητι τοῖς τοὺς κείσεις λαχοῦσιν, ἐφίεμαι, σταθμᾶσθαι τῷ κόπῳ τ λῆψιν. ὥστε ἢ ἓν, ἢ δύο, ἢ τρία νομίσματα, πρὸς τ τῆς ὑποθέσεως δυχέρειαν προσεφίεναι τοῖς προελθυσιμίοις. καὶ τοῦτο, ἐν οἷς ἀπόδοσις πλείων ἐξ ἀποφάσεως ἐξακολουθεῖ. ὅτι δὲ τοῖς ὅτι νομῇ ᾠδοδόσοι, μηδὲν καθόλου ὑπὲρ* παλαικοῦ παρέχεσθαι. εἰ δὲ ἅπαξ ἢ δὶς ἀφίκετο, μὴ παλαικοῦ πλέον τοῦ νομίσατος ὡς τοῦτο δίδοσθαι αὐτῷ, καὶ εἰ πολλῆς ποσότητος εἶεν τὸ δοσιδόμενον.

*al. σκριναρίχεσθαι

ΚΩΝΣΤΑΝΤΊΝΟΥ νεαρὰ ι.

Περὶ αὐοίξεως διαθηκῶν.

α Ἐπειδὴ αἱ διαθῆκαι ᾠδῷ τῷ κοιαίσωσι αὐοίγονται, τοῖς ὑπουργοῦσιν ἐν τῇ αὐοίξει καγκελαρίοις ὅτι τε τῇ συναγωγῇ τῶν μαρτύρων, καὶ τῶν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμων, ἢ & λεγαταρίων, καὶ τῶν δι' ἑτέρας χρείας ὀφειλόντων παρίσεσθαι, παρέχεσθαι νόμισμα ἓν τῷ πρωτοκαγκελλαρίῳ, ἕτερον νόμισμα ἓν καὶ τοῖς δυσὶ νοταρίοις, ἀνὰ ἥμισυ & νομίσματος.

β Ἐλάττονος ἢ τῶν δύο λιτρῶν δεδημευμένης τ ὑποστάσεως, ὑπαξαιρεμένης μόνον τ ἡμισυ τ ἴσως ἐλευθερωμένων, πᾶσι τούτοις παρέχεσθαι νόμισμα ἓν. ἐὰν ἢ τὰ ἑκατὸν νομίσματα μόνα ὑπάρχῃ), μηδὲν δίδοσθαι.

γ Εἰ δὲ ὑπὲρ τὰς τρεῖς λίτρας ἔχει τὰ τῆς οὐσίας, καὶ τὰ κληρονομήσοντα πρόσωπα ἀπλοῦς ἡλικίας ᾖ, καὶ χήρα μήτηρ, ἢ μάμμη συγκληρονομῶσα, ὅσοις τούτων ἐλάττων ἑκατὸν νομισμάτων ἐκ τοῦ κλήρου ἀπέρχεται, μηδὲν συμπλεῖν εἰς τὴν πεπωμένην σωτηρίαν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀλλαχοῦ ὁτουδήποτε ἀφορισθείσης οὐσίας, ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν νομίσματα συναγομένης, τὸ προσῆκον τοσοῦτον ἀναλόγως καὶ τῶν προγεγραμμένων ὑποτύπωσιν καταβάλλεσθαι. ὃ ἢ πλειότερον τῶν διωρισμένων λόγων ἀπαιτῶν, τὸ τριπλοῦν ἀποδώσει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΊΝΟΥ νεαρὰ ια.

Περὶ τῶν συνηθῶν τοῦ σκρίβα.

* al. δίκαιος δικαιῆς

Ἐπειδὴ ὁ σκρίβας οὐκ ἔστι * δικαιῆς, ἀλλὰ & τῶν γεωμετρικῶν κελτῶν, καὶ αὐτῶν τῶν ἀπογεγραφέων ὑποβέβηκε, καὶ σχεδὸν ἡ πᾶσι φροντὶς τῶν ἀφηλίκων, καὶ ὁ περὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν κίνδυνος ἐκ μεγάλης ἀμελείας εἰς αὐτὸν ἀναφορὰ, δεῖ καὶ αὐτὸν μετὰ τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῷ, ἐν τῇ αὐτοπρέσει καὶ ἀπηρτισμένῃ ὑποθέσιν, ἤτοι μεερισμοῖς καὶ ἀπαιτήσεσι, καθ' ἑκάστω λίτραν ὁμοίως ἀνὰ δύο νομίσματα λαμβάνειν. εἰ μὴ ἄρα ἔλαττον τῶν ἑκατὸν νομισμάτων, καθ' ὃν περιῃρημένου τρόπον. ἔχῃ γὰρ & τὴν οὐσίαν. ἐκ τούτων γὰρ παντελῶς οὐδὲ αὐτὸν, οὐδὲ ἕτερον ἵνα λαμβάνειν ἐλίζομεν, ὥσπερ οὐδὲ ἐν τῇ ἀπογραφῇ. ἄμισθοι γὰρ αὖται ὀφείλουσιν εἶναι. εἰ μὴ ἄρα & πενία ἐστί. τηνικαῦτα γὰρ πρὸς ἀναλογίαν & γραφέως & τῶν ὑπηρετούντων ταξεωτῶν, μέτριον τινὰ πελίζεσθαι τὸν μισθόν.

ΡΩΜΑΝΟΥ ΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ νεαρὰ α.

Ἐξουσιαστοῦ δωσοῦ ἐξωνήσεις εἰς χωρία ὁμάδα ποιεῖν.

Ex antiquiss. membranis Electoralis bibliothecæ Palatinæ descripta.

Epitoma nouellæ sequentis est, licet diuersum promulgationis tempus adnotetur.

α Ἐπιτίζομεν ἐν πάσῃ πόλει καὶ χώρᾳ ἀπὸ τῆς παρελθούσης πρώτης ἰνδικτιῶνος ἐν τῷ ϛ υλ ἔτει, ἐκ τοῦ καιροῦ τοῦ λιμοῦ, ἀνενόχλητον καὶ ἐλευθέραν τὴν λαχοῦσαν ἔχειν τῷ πένητι κατοίκησιν, καὶ ἕως τῶν τέκνων καὶ συγγενῶν. εἰ δ' βουληθείη γνέσθαι ἐκποίησις, τῶν ὁμορούντων ἀγρῶν καὶ χωρίων οἰκητορσιν ἡ ἐξώνησις προκείσθω.

2 *Quod si patrimonii summa minor sit duabus libris, excepto tamẽ pretio mancipiorum, quæ forte manumittuntur: omnibus hisce solidus vnus præstabitur. Si vero centũ dumtaxat solidorum summa cogitur, nihil detur.*

3 *At si patrimonium supra tres libras continet, ac personæ, quarum est hereditas, ætatis necdũ adultæ sunt, & mater vidua, vel auia, simul hereditatem adeunt: quibuscumq; horũ minus centum solidis ex hereditate obuenit, ii nihil sancitæ consuetudinis nomine conferant; sed ex destinatis aliò bonis, quocumq; tamdem id fuerit, quæ summam solidorum centum superãt, quãtitas illa prius definita, pro rata parte, secundum formam antea descriptam, soluetur. Quod si quis amplius, quam statutum sit, exigit; triplum soluet.*

CONSTANTINI NOVELLA XI.

De consuetudinibus scribæ.

QVoniam scriba non est iudex, sed ordine tam prouincialibus iudicibus, quam ipsis etiam rescriptoribus inferior, ac propemodum omnis minorum cura, periculumque de rebus eorum, ad ipsum ex lata culpa spectat: oportet eum quoque cum officialibus suis, in caussis absolutis & ad finem perductis, siue in diuisionibus, & petitionibus, consimiliter in singulas libras solidos binos accipere. nisi forte minus cẽtum solidis, quemadmodum antea diximus, in bonis & patrimonio quis habeat. Nam de his omnino nec hunc, nec alium quemquam, quidquam accipere debere statuimus, sicuti nec in inuentariis. Nam ea carere salario debent. nisi forte locuples sit patrimonium. Tunc enim pro rata portione tam ipsius scribæ, quam officialium ei ministrantium, modicum quoddam salarium adquirent.

ROMANI SENIORIS NOVELLA I.

Quæ potentes arcet ab emtionibus in vniuersitate prædii faciundis.

*1 SAnctimus, vt in omni ciuitate ac loco, a præterita prima indictione anni * VICIDCCCC XXX post tempus fames, sine molestatione liberam obtineat pauper habitationem, quam nanctus est; vtque sit ea liberorum ipsius, & cognatorum. Si vero fieri alienatio debeat, finitimorum fundorum & prædiorum municipibus emtio proponitor.*

* a nato Christo 921.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Nullus igitur amplius nec illustrium magistrorum, aut patriciorum: nec eorũ, qui magistratibus, aut præturis, aut ciuilibus, aut militaribus ornati sunt dignitatib⁹; nec prorsus illorum, qui numero Senatus comprehẽsi sunt; aut præsidum prouincialium, aut expræsidum, aut patrocinium & potestatem religiosarum augustarumve domuum habentium, vel in personam suam, vel augustalis patrimonii, vel ecclesiastici nomine, siue per seipsum, seu per interpositam personam ausit post hac aut in fundum, aut in prædium, vel vniuerse, vel particulariter succedere, vel emtionis, vel donationis, vel hereditatis, vel alterius occasionis cuiuscumq; caussa: velut huiusmodi adquisitione declarata inualida, rebus adquisitis absq; pretio, cũ accedẽte melioratione, ad possessores, aut eorum cognatos, aut cognatis non exstantibus, ad prædiorum fundorumve municipes iure deuoluendis.

3 Quot quot igitur potentes a preterita prima indictione vel agros, vel fundos in potestatẽ redegerunt, idq; vel ex parte, vel vniuerse; recipientes solutum ab se pretium, illinc expelli debent vel a dominis principalibus, vel ab heredibus, vel eorum coheredibus, vel cognatis: ac siquidem hi sint inopes, ab aliis ad eamdem pensitationem obligatis, vel ab vniuersitate, pretii solutio procedat. Nomine vero aliarum meliorationum, si dicta persona soluendo sint, ac velint, soluant id, quod competit: sin autem inopes sint, aut nolint, materias illi tollẽtes recedant, siquidem suis eas impensis adtecerint, aut si non ostendatur, hæc quoq; pauperum patrimonii & operarũ esse. Et hæc quidẽ de illa, ceu consentaneum, emtione vel adquisitione, quæ iustæ speciem habet.

4 Donationes vero, vel hereditates, vel alias eius generis, & ab arte mala profectas adquisitiones, aut rapinas, inualidas esse nunc iterum statuimus, nec earum nomine soluendum quidquã pauperib⁹, sed gratis hæc eis esse reddenda: qui si fortassis inter homines esse desierint, liberis eorum, & cognatis, aut eamdem pensitationem præstantibus exhibenda.

5 Quod si etiam aliquos ex prædiorum participibus prouidẽtia Dei ex humiliore fortuna ereptos, ad statum eminentiorem transtulerit; vt & illi maneant in ea tum hereditate, tum possessione, quam ab initio sortiti sunt; nec fortunæ suæ modũ extendentes finitimos sibi prædando infeliciores reddãt. Qui vero ante nunc expressa tempora in eiusmodi prædiorũ possessione fuerunt, siquidem in statu eodem manere conspiciuntur, etiam ipsis manendi potestatem concedimus: ita tamẽ, vt perinde atq; ad alios, etiam ad hos interdictum de adquirendis pluribus spectet.

6 Inter prædiorum possessores si qui recens ad aliquam euecti gloriam, graues & onerosi vicinis esse parent, dum grauia continuaq; damna pauperibus cõciliant: eos expelli volumus & abigi, molesti ac insatiabilis instituti mercedem hanc accipientes, vt rebus suis excidant. Restitutio vero pretiorum, de qua supra dictũ, diligentioris ac minutioris disquisitionis egẽs, non malam nec alienam a ratione consequuta est diiudicationem.

7 Quum emtio libera, nec interueniẽte vlla vi perficitur, pretiũq; iusta esse solutio conspicitur: etiam reddendi ratio iusta seruabitur, qua sanctionis exigua quadam adiectione pauperum inopiæ subuenitur; nimirũ vt statim quidem ipsa loca venditoribus reddantur, aut heredibus eorum, aut cognatis; vel si nulli exstent, pensitationes eas dem soluentibus. Ac si quidem hi locupletes sint, vt solutum ab initio pretium refundant: sin autem inopes, vt vis eis in pretii refusione nõ inferatur, ne illius in præsentia grauis exactio videatur eis onerosior, quam quæ speratur in futurum vtilitas.

8 Pretii solutionem facienti pauperi tempus triennii conceditor ad exspectandum, quod simul & inopi commodam soluendi facultatem adferre possit, & efficiat, vt pretium sine molestia reddatur.

9 Quia vero comperimus quosdam vili pretio pauperum emisse prædia, siquidem iusta venditorum æstimatio duplo maior esse reperitur, emtores sine pretio abigãtur: si non tanta, sed tamen ad venditorũ tendens circumscriptionem ac damnum, sique iam lucrum prouenientis inde reditus pretii summam æquat, nihil illi præterea requirant: sin adhuc aliquid desiderent, accipiant reliquum ab iis, qui ad eorum locorum receptionem ius habent.

10 Per occasionem alicuius, qui monachus factus est, aut fieri vult, & prædium suum scholæ sacræ addixit, recte decreta confusionem aliquam recipere per diiudicationem præsentem minime debent; nimirum vt iustum æstimationis pretium recipiat, siquidem hoc ab eo remota salutis caussa, non dolo, non præstigiis, non astu factum est fraudulento. Id vero

β Μηδεὶς οὖν μηκέτι μήτε τῶν ἐνδόξων μαγίστρων, ἢ πατρικίων, μήτε τῶν τῆς ἀρχαίας ἢ στρατηγίας, ἢ πολιτικοῖς, ἢ σραπωτικοῖς ἀξιώμασι πεπιμηλῶν, μήτε ὅλως τῶν εἰς συγκλήτου βουλὴν ἀπηριθμημένων, ἢ τῶν θεματικῶν ἀρχόντων, ἢ ἀπαρχόντων, ἢ τῶν τὴν πρωτασίαν καὶ ἐπικρατίαν τῶν δήμων καὶ βασιλικῶν οἴκων ἐχόντων, ἢ εἰς οἰκεῖον πρόσωπον, ἢ τῆς βασιλικῆς οὐσίας, ἢ τῆς ἐκκλησιαστικῆς, ἢ δι' ἑαυτῶν, ἢ διὰ παρενθέτου προσώπου τολμήσῃ μηκέτι ἢ εἰς ἀγρὸν, ἢ εἰς χωρίον, ἢ καθόλου, ἢ μερικῶς ὑπεισελθεῖν, ἢ * ἀγοράσαι, ἢ δωρεᾶς, ἢ κληροδοσίας, ἢ ἄλλης οἱασδήποτε προφάσεως αἰτίας· ὡς ἀνισχύρου μὴν διαμεμενούσης τῆς τοιαύτης προσκτήσεως, ἀναργύρως τῶν ἐπικτωμένων, μετὰ τῆς προσηκούσης καλλιεργίας, πρὸς ὃν κατέχοντας, ἢ τούτων συγγενεῖς, ἢ συγγενῶν αὐτῶν μὴ προσόντων, πρὸς ὃν τῶν χωρίων, ἢ ἀγρῶν οἰκήτορας χωρεῖν δικαιωθείσης.

* ἀγορασαι

γ Ὁ αὐτὸς νόμος τῶν δωρεῶν ἀπὸ τῆς παρελθούσης πρώτης ἰνδικτιῶνος ἢ ἀγρῶν, ἢ χωρίων ἐγκρατὴς γέγονεν, ἢ μερικῶς, ἢ καθόλου, τούτου ἀπολαμβανούσης τὸ παρ' αὐτῶν καταβληθὲν τίμημα, ὀφεῖλον ἐξεσθῆναι, ἢ ἀπὸ τῶν πρωτοτύπων θεσπότων, ἢ κληρονόμων, ἢ συγκληρονόμων αὐτῶν, ἢ συγγενῶν. τούτων δὲ ἀπορουμένων, ἀπὸ τῶν ἄλλων σωπλουμένων, ἢ ἀπὸ τῆς ὁμάδος, τῆς τοῦ τιμήματος ἀποδόσεως προβαινούσης. ὑπὲρ δὲ τῶν ἄλλων καλλιεργημάτων, ἀπορούντων μὲν καὶ βλαπτομένων τῶν εἰρημένων προσώπων, καταβαλλομένων τὸ αὐτὸν. ἀπορούντων δὲ, ἢ μὴ βουλομένων, τὰς ὕλας ἐπαναλαμβανομένους ἐπαναχωρεῖν, ἅπερ ἐξ οἰκείων ἐξόδων πάντες προσεθεντο, ἢ μὴ ἐπὶ πᾶσι τῆς τῶν πενήτων πενελκείας καὶ ἐργασίας ἀποδεικνυ[illegible]. πᾶσι μὲν οὖν, ὡς εἰκὸς, δοκούσης δικαίας ἐξαγορασίας ἡ κτήσεως. ¶ ὁ Δωρεὰς ἢ, ἢ κληρονομίας, ἢ ἄλλας τινὸς τρόπους ἐσεσφισμένας ἀποκήσῃς, ἢ ἁρπαγὰς, ἀνισχύρους εἶναι, καὶ πάλιν νῦν διορίζόμεθα, καὶ μηδὲν ὑπὲρ αὐτῶν ὃν πένητας καταβαλέσθαι, ἀλλὰ * προῖξ τούτοις πᾶσι διδόσθαι· τούτων δὲ τυχὸν ἐξ ἀνθρώπων ὁμορρύων, τοῖς τέκνοις, καὶ συγγενέσιν, ἢ σωπλεξαῖς παρέχεσθαι.

* προῖκα

ε Εἰ καί τινας τῶν συγχωρητῶν ἡ τοῦ θεοῦ προνοια τῆς ταπεινοτέρας ἀφαρπάσασα τύχης, πρὸς ὑψηλοτέραν καπάτωσιν μετέβηγκε, ὥρισεν καὶ αὐτοὺς ἐφ' ἧς ἐξ ἀρχῆς ἔλαχον κληροδοσίας καὶ καταχέσεως, καὶ μὴ τὸ μέτρον τῆς οἰκείας παρεκτεινομένους τύχης, ἀτυχεστέρους αὖθις πλησιοχώρους λεηλατοῦντας ἀπεργάζεσθαι. οὐδὲ ἢ πρὸ τῶν ὡρισμένων χρόνων ἐν κατα-

κεχέσι τοιούτων κτημάτων γεγονότας, ἅπερ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑπορῶντας μένοντες καταστάσεως, μένειν καὶ αὐθις συγχωροῦμεν, τῆς τοῦ πλείονος κτήσεως ἀπόνοιαν τοῖς ἄλλοις τῶν κώλυσιν ἐπιφερομένους.

ζ Ἐκ τῶν ἄρτι δοξασθέντων χωρητῶν, εἰ φορτικοὶ ἐπαχθεῖς ἐξ αὐτῶν πρὸς ὃν πλησίον μαδείκνυται, βαρείας τινὰς καὶ συνεχεῖς προξενοῦσι τὰς βλάβας τοῖς πένησιν, ἐξωθεῖσθαι τούτου, καὶ ἀπελαύνεσθαι, μίσθωμα τῆς χαλεπῆς καὶ ἀπλήστου προαιρέσεως τῶν οἰκείων ἐκπλῶσιν ἀπολαμβάνοντας. ἡ δὲ [περὶ] τῶν τιμημάτων ἀπόδοσις ἡ αὐστηρὰ εἰρημένη, ἐμμελεστέρας δεομένη καὶ λεπτοτέρας ζητήσεως, οὐ φαύλης ἐλογίσθη τυχεῖν διακρίσεως.

η Ἐλευθέρας καὶ ἀσπάστου σωπλεοθείσης τῆς πράσεως, καὶ δικαίας ὑπορωμένης τῆς καταβολῆς τοῦ τιμήματος, δικαίως καὶ ὁ τῆς ἀναστροφῆς φυλαχθήσεται λόγος, μικρᾶ τινὶ παρενθήκῃ θεσπίσματος τῆς πένιας ἄπορον ἀνακτωμένου, τῷ παραυτὰ μὲν τὰ τῶν τόπων ἀναστροφὴν καὶ ἀποδοσιν γίνεσθαι πρὸς ὃν πεπρακότας, ἢ κληρονόμους αὐτῶν, ἢ συγγενεῖς· τούτων δὲ μὴ ὄντων, πρὸς ὃν σωπλεσάς. καὶ ὑπάρων μὲν ὄντων αὐτῶν, αὐτοπαράδοσιν τὸ ἐξ ἀρχῆς καταβληθὲν τίμημα· ἀπόρων δὲ, πρὸς τὸ ταχὺ τὴν ἀναδόσεως μὴ προσεκδιαζέσθω, ὡς μὴ φορτικωτέραν αὐτοῖς ὀφθῆναι τὴν πρὸς τὸ μέλλον ἐλπιζομένης ὠφελείας, τὴν νῦν ἐπιβαρυνομένην ἀπορροξιν. ¶ ἡ * Τῆς καταβολῆς δὲ τιμήματος * πιστῶσις πένητας, ὁ τριετίας εἰς ἀναμονὴν προκείσθω χρόνος, τῷ ἀπόρῳ τὴν εὐπορίαν φέρειν δυνάμενον, καὶ τὴν ἀπόδοσιν ἀλύπως παρέχειν ζημιούμενον.

* τῷ
* πιστῶσι πένητι,

θ Ἐπεὶ δέ τινας οἴδαμεν τῶν πενήτων ἀκινήτοις ἐξωνήσασθαι κτήσεις, ἅπερ οὖν εἰσιέναι εἰς τὸ δικαστήριον ἢ δίκην τῶν προκειμένων ἀποτίμησις, ἀναργύρως τοῦτ' ἀφορίζεσθαι· εἰ δὲ μὴ πρὸς τοσοῦτον, ὅμως εἰς προσήκοντα καὶ βλάβην τῶν πεπρακότων, ἐφ' ὅσον δὲ τῆς ἐκεῖθεν προσόδου τὸ κέρδος ἐξισωθῆναι τῇ καταβολῇ τοῦ τιμήματος, μηδὲν αὐτοῦ ἕτερον ἀπαιτεῖν· ἐλαττουμένους δὲ τὸ λεῖπον ἀπολαμβάνειν ἐκ τοῦ * τὸ δικαιούμενον εἰς τοὺς τόπων ἀπόληψιν.

* τὴν δικαιουμένων

ι Προφάσει μοναζόντος τινὸς, ἢ μοναζούσης βλαπτομένης, καὶ τὸν * ἱερὸν προσκυρώσαντος τῷ ἱερῷ φροντιστηρίῳ κτῆσιν, τὰ καλῶς συνδόξαντα συγχυσίν τινα μὴ δέχεσθαι ἐκ τῆς παρούσης διακρίσεως, τὸ τὸν δικαίαν τιμὴν τοῦ τιμήματος ἀπολαμβάνειν, εἰ ἀληθῶς ἕνεκα σωτηρίας τούτου, καὶ μὴ δόλου, ἢ πανουργίας, καὶ προφασισμοῦ διαπεπραγμένη προνοίας. τοῦτο δὲ

* ἰδίαν

non minus ad sacrarum domuum, quam pauperum utilitatem spectare putabitur; dum rixis, & contentionibus, & illiberali adquisitione liberantur, & inuentiones ac detentiones vitant, & non incurrũt, quæ negotiis molestis exasiones præbent.

11 Non debet amplius quispiam spectabilium magistrorum, aut patriciorum, nec magistratibus, aut potestatibus, aut omnino dignitatibus ab imperatore concessis ornatorum, aut ciuilium, aut militarium, aut prouincialium præsidum, nec metropolitarum, aut archiepiscoporum, aut episcoporum, aut priorum monasticorum aut altarum superius prohibitarum personarum, vel per donationis, vel alium modum in prædiorum vel agrorum possessiones succedere. Nam qui post constitutionem præsentem tale quid audere voluerint, eos tum inde pretio recepto non iubemus expelli, tum meliorationibus & operarum suarũ fructibus spoliari: fisco denique, si viri sint illustres, adquisitæ rei pretium soluere; viliores autem sine pretio expelli, & conueniente pœna castigari: atque hæc ipsa rata esse, ac obseruari, propter salutem subditorum.

ROMANI MAIORIS EADEM NOVELLA INTEGRA,

De potentibus in consortia pauperũ succedentibus; arcẽs eos, quo minus emtiones in vniuersitate prædiorum faciant. Dictauit Cosmas magister, indictione prima, anni *VICIↃ CCCC XXXVII.

*Ab nato Christo 928.

CAPITA CONSTITVTIONIS.

Mense Septembri, prima indictione, anni a condito mũdo VICIↃ CCCC XXXVI *Romanus senior, Constantinus, Stephanus, & alius Constantinus fideles in Deo Romanorum imperatores erant.*

1 De personis, quæ a prædicta indictione ac anno prohibentur per venditionem, aut donationem, aut hereditatem, aut alio quo modo dominium quoddam in agro vel fundo adquirere: tum quæ pecuniaria sit horum pœna: deque iis, qui præferuntur in eiusmodi locorum receptione.

2 De personis, quæ a præterita indictione prima, vsq; ad præsẽtẽ, diuersis modis expellũtur a prædiis & fundis quos adquisiuerunt: & de pretii refusione, deq; meliorationib⁹, & personarum prælatione.

3 De his, qui variis modis ad fortunam meliorem traducti sunt, vt & ipsi maneant in iis dũtaxat, quæ ante primã indictionẽ habebant.

4 De personis, quæ etiam ante præteritam

οὐχ ἧττον εἰς λυσιτέλειαν τῶν ἱερῶν οἴκων, ἢ τῶν πενήτων νομισθήσεται, ἀπαλλαττομένων μὲν ἐλεοῦ, καὶ φιλονεικιῶν, καὶ ἀνελευθέρου κτήσεως, φθονούντων τε καὶ οὐκ ἐπιτρεχόντων πραγμάτων αἰτίους εὑρήσεις καὶ καταχέσεις.

ια Μηκέτι τινὰ τῶν ἐπιβλεπῶν μαγίστρων, ἢ πατρικίων, μήτε τῶν ἀρχαῖς, ἢ ἐξουσίαις, ἢ ὅλως βασιλικοῖς ἀξιώμασι τετιμημένων, ἢ πολιτικῶν, ἢ στρατιωτικῶν, ἢ ἡγεμονικῶν ἀρχόντων, μήτε μητροπολιτῶν, ἢ ἀρχιεπισκόπων, ἢ ἐπισκόπων, ἢ ἡγουμένων, ἢ τῶν ἄλλων προσώπων τῶν ἀνώτερω κωλυθέντων, ἢ δωρεᾷ ἢ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ἐπεισέρχεσθαι εἰς χωρίων ἢ ἀγρῶν κτήσεις. οὗτοι γὰρ μετὰ τὴν παροῦσαν διάταξιν γιοῦπέρ τι καταπλήσσειν βουληθέντες, καὶ ἀναργύρως ἐκεῖθεν ἐξελαύνεσθαι κελεύομεν, καὶ τῶν οἰκείων ἐμπονημάτων & καλλιεργημάτων ἀποστερεῖσθαι· καὶ τῷ δημοσίῳ πρόφασιν μὴ ὄντας τὴν τοῦ ἐπικτήματος τιμὴν καταβάλλεσθαι, * τῶν δὲ ἐπηρεαζόντων ἀναργύρως ἀπελαύνεσθαι, καὶ διὰ τῆς προσηκούσης σωφρονίζεσθαι παιδείας, καὶ ταῦτα ἐπίρρωσιν ὑπὲρ τῆς τῶν ὑπηκόων σωτηρίας.

* οὗτοι δὲ ἐπηρεαστῶν

ΡΩΜΑΝΟΥ ΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ Η ΑΥΤΗ ΝΕΑΡΑ ΟΛΟΧΕΡΗΣ.

Περὶ τῶν ὑπὸ σπερχομένων δωρεῶν εἰς ἀπροσκοινώνητα πενήτων, ἔργῳ τε αὐτοῦ ἐξωνηθέντος εἰς χωρίων ὁμάδα ποιεῖν. ὑπαγόρευσε Κοσμᾶς μάγιστρος, ἰνδικτιῶνος α, ἔτους ϛυλζ.

ΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ.

Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ἰνδικτιῶνος *η, ἔτους ἀπὸ κτίσεως κόσμου ϛυλς, ἡνίκα Ῥωμαῖος ὁ γέρων, Κωνσταντῖνος, Στέφανος, καὶ ἕτερος Κωνσταντῖνος, πιστοὶ ἐν θεῷ βασιλεῖς Ῥωμαίων. *a

α Περὶ τῶν ἀπὸ τῆς προῤῥηθείσης ἰνδικτιῶνος καὶ ἔτους κωλυομένων προσώπων κατὰ πρᾶσιν, ἢ δωρεάν, ἢ κληρονομίαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ κτήσασθαί τινα δεσποτείαν ἐν ἀγρῷ ἢ χωρίῳ. καὶ τίς ἡ χρηματικὴ ζημία αὐτῶν. ἔτι τε, οἵτινες προλημφθήσονται εἰς τὴν τῶν γειτόνων τιμὴν ἀφαίρεσιν.

β Περὶ τῶν ἀπὸ τῆς παρελθούσης πρώτης ἰνδικτιῶνος μέχρι τῆς ἐνεστώσης ἐκδιωκομένων προσώπων καὶ διαφόρως πέρπας ἀπὸ τῶν χωρίων & ἀγρῶν, ὧν ἐπεκτήσαντο. & περὶ τῆς ζημιᾶς αὐτῶν, & τῶν καλλιεργημάτων, & τῆς τιμήσεως τῶν προσώπων.

γ Περὶ τῶν πολλὰς πέρπας εἰς κρείττονα μεταστὰς ἀθέντων τύχην, μηδὲν & αὐτοῦ ἐν οἷς εἶχον πρὸ τῆς πρώτης ἰνδικτιῶνος μόνον.

δ Περὶ τῶν ἐκδιωκομένων προσώπων καὶ πρὸ τῆς παρελθούσης πρώτης ἰνδικτιῶνος, καὶ φορτικῶν, καὶ ἐπαχθῶν, καὶ βαρείας τινὰς ἢ συνεχεῖς προξενούντων βλάβας τοῖς πλησίον αὐτῶν οἰκήσι.

ε Περὶ τοῦ δοθέντος τριετοῦς χρόνου ἕνεκεν τῆς ἀναστροφῆς τοῦ τιμήματος, καὶ τῆς ἀπενεχθείσης ἤδη προσόδου & κτήματος βοήθειαν τῷ ἀπόρῳ προσφέρειν, & τοῖς λοιποῖς τοῖς ἀπὸ τοῦδε & νόμῳ προτιμηθεῖσι.

ϛ Περὶ τῶν ἀπὸ τῆς πρώτης ἰνδικτιῶνος μέχρι τῆς ὀγδόης προτεθέντων, ἀξίων ὄντων ἐπέκεινα τοῦ διπλασίου, ἀναφέρεσθαι ἀναργύρως.

ζ Περὶ τῆς καταδίκης τῶν ἀγοραστῶν ἔνδοθεν & προῤῥηθέντος χρόνου ἐλαττον τῆς δικαίας τιμῆς.

η Περὶ & λαβεῖν, ἀλλὰ καὶ λαμβάνειν τὰ μοναστήρια ὑπὲρ ἀποταγῆς οἰκοδομῶν τοπίων τοῖς ἰδίοις, & ἑξῆς τούτων.

Ἀνθρώποις ἐσὶ ζηλωτὴν καὶ πεπαιδευμένον, οἷς μέγα καὶ σεβάσμιον τὸ τῆς παλαιοτέρας χειρὸς νομίζεταί τι καὶ ὀνομάζεται φιλοτέχνημα, τὸ πρὸς τὴν τοῦ παραγαγόντος μίμησιν τὴν ψυχικὴν προσκολλᾶσθαι βλάβεσιν. οἷς δὲ μέγα τοῦτο καὶ μακάριον λελόγισται, τούτοις ἅμα μετὰ τῆς πλάσεως καὶ ὁ τῆς κρίσεως ἐξαρτᾶσθαι προκειται λόγος, καὶ ὑπολέλειπται ὡς ἐν γῇ τὸ παῦ ἀποδεξαμένοις τῆς βιώσεως, καὶ μόνης ἐπὶ τῆς γῆς βιοτεύειν αἱρουμένοις, τὸ τῆς οἰκείας ἐπιδείκνυσθαι προαιρέσεως. ἐντεῦθεν ἡ πολλὴ τῶν πραγμάτων σύγχυσις, ἐντεῦθεν ἡ μεγάλη τῶν ἀδικημάτων διαφορὰ, ἐντεῦθεν ἡ μεγάλη καὶ μακρὰ τῶν πάλαι χωρῶν παλαιοπωλεία, καὶ ὁ πολὺς στεναγμὸς τῶν πενήτων, δι' οὓς αἴρεται κύριος. ἕνεκα γάρ φησι τῆς παλαιοπωλείας τῶν πάλαι χωρῶν, καὶ τοῦ στεναγμοῦ τῶν πενήτων, νῦν ἀναστήσομαι, λέγει κύριος. εἰ θεὸς εἰς ἐκδίκησιν ἀνίσταται, ὁ καὶ πλάσας ἡμᾶς, καὶ σώσας, καὶ βασιλεύσας, πῶς ἡμῖν ὑπεροφθήσεται, καὶ εἰς τέλος ἐπιλησθήσεται; ἐπεὶ μόνους οὖν τῆς βασιλείας ὀφθαλμοὺς εἰς παράκλησιν ὁ πένης προσδέχεται. διὰ ταῦτα εἰς τὴν τούτων ἐκδίκησιν, οὐ πάντως πρὸς αὐτοῦ ἐναγχος πλεοθέντα τε ἢ πολεμούμενα ἐξιᾶσθαι διασκοπήσαντες, ἀλλὰ καὶ κοινῇ διαμένουσαν τῷ πράγματι θεραπείαν ἐπιθήσομεν, τὸν παρόντα νόμον ἐξεθέμεθα, οἱονεί τινα ἐκβολὴν καὶ καθαρμὸν τῆς ἀπλήστου γνώμης τοῦτον ἐκδιδάσαντες, ὡς μηκέτι τινὰ τῶν οἰκείων ἀλλοτριοῦσθαι νῦν, ὡς μὴ καταδυναστεύεσθαι πένητα, ὡς κοινὴ λυσιτελοῦσαν, καὶ θεῷ δυσωπόδεκτον, καὶ τῷ δημοσίῳ πρόσφορον, καὶ τῇ πολιτείᾳ χρήσιμον τὴν χρείαν ἔχειν διαπαντός.

primam indictionem expelluntur, vt onerosæ, ac molestæ, ac grauia quædam & continua damna pauperibus sibi victuris conciliantes.

5 De concesso triennii tempore propter refusionẽ pretii, vtque statim iuuetur inops ad prædii recuperationem, vnà cum ceteris, quibus hac lege prælatio concessa est.

6 De venditis post indictionem primam vsque ad octauam, æstimationem duplo maiorem habentibus, vt absque pretio reddantur.

7 De condemnatione illorum, qui emerunt intra prædictum tempus minore pretio, quam iusto.

8 Vt monasteria prædiorum, quæ ipsis titulo renuntiationis mundo factæ dantur, æstimationes & pretia, non ipsos fundos accipiant.

Hominibus iis, qui vafræ manus & fraudulentæ sollertiam, eximium & augustum quiddam ducunt atque nuncupant, magni hoc æstimatur, & studio singulari expetitur: vt ad illius primi deceptoris imitationem, habitum animorum suorum comparent. Quibus autem hoc magnum ac fortunatum putatur, iis sane nihil aliud ante oculos positum est, quam vt & creationis, & iudicii doctrinã insistentur: nec aliud restat, quam vt esse hoc institutũ animi sui declarent, vt vitam omnem in terris percipiant, & in hoc orbe dumtaxat ex voto suo viuant. Hinc ingens illa confusio rerum, hinc illa magna nefariorum facinorũ illuuies, hinc grauis & diuturna pauperũ calamitas, & æruna, frequensque gemitus inopum, quorum caussa Dominus exsurgit, vt dicitur: Propter æruinã pauperum, & inopum gemitum nunc exsurgo, dicit Dominus. Si Deus ad vindictam exsurgit, qui & finxit nos, & saluti restituit, & regnat: quo pacto a nobis ea negligetur, & oblutioni perpetuæ tradetur? quum solos imperatoris oculos pauper ad consolationẽ sui præstoletur. Quapropter ad horum vindictam, non quod derecens in eos admissis designatis sq; sanandis dispexerimus, verum vt & publice perdurantem rei medicinam faceremus, præsentem hanc legem promulgauimus; confectam a nobis, vt sit velut expulsio quædam & expurgatio cupiditatis insatiabilis: ne iã quis amplius rebus suis spolietur, ne per potentiam pauper opprimatur: quam legem & publicè conducibilem, & acceptam Deo, & commodam fore fisco, & reipublicæ fructuosam vti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

litatem adlaturam perſpeximus. Quamquam non ignoremus, hanc cauſſam olim quoque conuenienti ſtudio, diligentiaque tractatam: quum propter eam ſententiæ decretag̃ iudiciaria, quibus improbitas animorũ coerceretur, omnes ſubiectas nobis ditiones ac prouincias ſint peruagata. Sed quia malitia verſutum quiddam eſt, & valde varium, idq̃ quum de vitiis omnibus, tum non minime de auaritia, vel magis potius, quam de ceteris, verum eſt; ita quidem, vt etiam moliatur ſanctionis lege promulgatæ vincula peruadere, atq̃ oculum adeo vindictæ diuinæ, quem nihil latet, ſtocci faciat: idcirco nunc operam dedimus, vt hæc longe tam cautius & certius, quam diligentius perſcriberentur; qua perſcriptione commenta libidinis fraudulenter agentium refecentur & explodantur. Sancimus igitur, vt quotquot in vniuerſa ditione ac republica, quam ſecundum Deum, noſtrum regit imperium, degunt; domicilium, quod ipſis obtigit, libere quieteque poſſideant. Nimirum ſi temporis ea cõmoditas eſt, vt ſuum ſibi prædium quiſque ſeruet: ſuccedant in eo liberi aut cognati, vel poſſeſſoris de eo ſtatuentis voluntas impleatur. Si vero quis locorum ſuorum vel particularem, vel vniuerſam alienationem inſtituat, puta ſic humano conſilio, vel orta de viciſſitudine tẽporis neceſſitate vrgente, vel etiam ſola voluntate ſuggerente: prædiorum vel agrorum eorundem, aut etiam confinium habitatoribus permiſſa ſit emtio, non quod hoc vel ad odium, vel inuidiam potentiorum ſtatuamus; ſed ad fauorem & patrocinium pauperum, ſalutemque publicam, ita definiamus. Quippe pro eo, quod illos, qui diuinitus magiſtratum gerendi poteſtatem conſequuti ſunt, quique tam gloria, quam opibus reliquos antecellunt, valde de pauperibus eſſe ſollicitos oportebat: ipſi eos pro eſca ſua ducentes, permoleſte ferunt, eorum ſe bona citius non poſſidere. Quod ſi non in omnes impium adeo facinus cadit, at legis huius obſeruatio communis omnibus eſto: ne latenter vnà cum tritico lolium colligatur. Nullus igitur in poſterum nec illuſtriũ magiſtrorũ, aut patriciorũ, nec magiſtratib⁹, aut prætoris, aut ciuilib⁹ militaribus ve dignitatibus honoratorum, nec eorũomnino, qui ſenatorum numero cenſentur, nec prouincialium præſidum, vel expræſidũ, nec amantiſſimorum Dei metropolitanorũ, vel archiepiſcoporũ, vel epiſcoporum, vel abbatũ, ſiue priorũ, vel eccleſiaſticorum præſidũ, vel eorum, qui religioſis ædibus aut

σκεψάμενοι. οὐδὲ πάλαι μὴν λαθούσης ἡμᾶς τῆς προσηκούσης τυχούσης ἐπιμελείας τῆς τοιαύτης ἐπιθέσεως, δι' ἣν καὶ ψῆφοι, καὶ κέλευσις, τὸ κατυρχοῦν τῆς γνώμης αὐασέλλουσαι, ἐν πάσαις ταῖς ὑφ' ἡμῶν τεθεμμέναις ἀρχαῖς κατατεφοιτήκασιν. ἀλλ' ἐπεὶ πολύτροπον ἡ κακία, καὶ πολὺ ποικιλώτερον, καὶ ἄπαυστον μὴν, οὐχ ἥκιστα δὲ πλεονεξία, εἰ μή γε μᾶλλον, ὡς καὶ νόμου ἐπίσταται λαβεῖν διαδιδράσκειν μηχανᾶσθαι, καὶ τὸν ἀλάθητον παρ' οὐδὲν τῆς θείας δίκης τίθεται ὀφθαλμόν· διὰ ταῦτα νῦν ἀσφαλεστέρας καὶ ἐπιμελεστέρας αὐαγεφῆς ἠξίωται τοῦτο, ἢ τῶν κατυρχούντων βουλήσεως τὰ σοφίσματα τέμνοντά τε καὶ ἀποπλύνοντα. Θεσπίζομεν γοῦν ἐν πάσῃ χώρᾳ καὶ πολιτείᾳ, ἣν μετὰ θεὸν ἡ ὑφ' ἡμῶν διέπει ἀρχὴ, διώκοντας, ἐλαυνθέρους καὶ ἀπενόχλητον τὴν λαχοῦσαν ἔχειν κατοίκησιν. ἀλλ' εἰ μὴν τοῦτο μένει φυλάττων ὁ χρόνος, ἕως τῆς τῶν τέκνων ἢ συγγενῶν κληρονομίας τὸ ἐπίκτημα, ἢ τῆς τοῦ κατέχοντος προαιρέσεως τὸ βούλημα συμπληρούσθω. εἰ δὲ, οἷα τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως, καὶ τῆς τοῦ χρόνου παλιρροίας ἀνάγκης ἐπικειμένης, ἢ καὶ θελήσεως τυχὸν μόνης ἐπιθεμένης, τῶν οἰκείων τόπων ἐπεισάγει ἡ μείζοσιν ἢ καθόλου ἐκποίησιν· τοῖς τῶν αὐτῶν, ἢ καὶ τῶν ὁμορούντων χωρίων ἢ ἀρχῶν οἰκήτορσιν ἡ ἐξώνησις προκείσθω, οὐ μόνον καὶ φθόνῳ τῶν ἰσχυροτέρων τούτου ἕνεκα δεδιότων, ἀλλ' ὅτι οἰκία καὶ προαστία τῶν πενήτων, καὶ κοινὴ σωτηρία διορίζομεν. αὐτὰ γὰρ ἐπιζητοῦσιν ἀρχεῖν ἐκ θεοῦ λαχόντες, ἐπὶ δόξῃ καὶ πλούτῳ τῶν λοιπῶν ὑπεραναβαίνοντες, περὶ πολλοῦ τὴν τῶν πενήτων ποιεῖσθαι προμήθειαν, οὗτοι καταβρόμα τούτου ἔχοντες, ὅτι μὴ τάχιον ταῦτα κατέχουσι, δυσχεραίνουσιν. εἰ δὲ καὶ μὴ πάντων τὸ τοιοῦτον αἰσθούρημα, ἀλλ' ἔγωγε πᾶσι κοινὸν τὸ τοῦ νόμου σωτήριον· ὡς ἂν μὴ λάθῃ τῷ σίτῳ συνεισφερόμενον τὸ ζιζάνιον. Μηδεὶς οὖν μηκέτι μήτε τῶν περιφανῶν μαγίστρων, ἢ πατρικίων, μήτε τῶν τῆς ἀρχαῖς, ἢ στρατηγίας, ἢ πολιτικοῖς, ἢ στρατιωτικοῖς ἀξιώμασι τετιμημένων, μήτε μὴν ὅλως τῶν εἰς συγκλήτου βουλὴν ἀπηριθμημένων, μήτε τῶν θεματικῶν ἀρχόντων ἢ ἀπαρχόντων, μήτε τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν, ἢ ἀρχιεπισκόπων, ἢ ἐπισκόπων, ἢ ἡγουμένων, ἢ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων, ἢ τῶν τὴν προστασίαν καὶ

* al. ἐπιτρόπειαν

* al. ἐπεισελθεῖν

* al. ἀγορᾶς,

* τετέχθαι, ἐμπεπνημάτων.

* ἐπιτρόπειαν τ' ἀγαθῶν ἢ βασιλικῶν οἴκων ἐχόντων, ἢ εἰς οἰκεῖον πρόσωπον, ἢ τῆς βασιλικῆς οὐσίας, ἢ τῆς ἐκκλησίας, ἢ δι' ἑαυτῶν, ἢ διὰ παρενθέτου προσώπου τολμήσει μηκέτι εἴτε εἰς χωρίον, ἢ εἰς ἀγρὸν, ἢ καθόλου, ἢ μερικῶς * ἐπεισελθεῖν, ἢ * ἀγορασίας, ἢ δωρεᾶς, ἢ κληροδοσίας, ἢ ἄλλης οἱασοῦν προφάσεως αἰτίας· ὡς ἀνισχύρου μὲν διορισθείσης τῆς τοιαύτης κτήσεως, ἀναργύρως δὲ τῶν ἐπικτωμένων μετὰ * τῆς προσηνεμένης καλλιεργίας πρὸς οὓς κατέχοντας, ἢ τούτων ἢ συγγενῶν αὐτῶν μὴ προσόντων, πρὸς οὓς τῶν χωρίων ἢ ἀγρῶν οἰκήτορες χωρεῖν δικαιωθέντων. ἡ γὰρ τοιούτων ἐπιτρόπεια πρόσωπον καὶ τῶν πενήτων τὴν πολλὴν ἐπηύξησε βλαπτομένων, τῷ πλήθει τῶν οἰκετῶν, τῶν μισθαρνούντων, τῶν ἄλλως ἐπιτρεχόντων καὶ σωόντων, τὰς ἐπαναστάσεις, τὰς διώξεις, τὰς ἀγγαρείας ἐπάγουσι, τὰς ἄλλως ἑπομένας θλίψεις, καὶ στενοχωρίας, καὶ τὴν τοῦ κοινοῦ διαφθορὰν τοῖς σωροῖς γειτνιώσῃ εὐμικρὸν, εἰμὴ προφθάσας ἀνασείλῃ ὁ παρὼν νόμος. ἡ γὰρ τῶν πολλῶν κατοίκησις πολλὴν δείκνυσι τῆς χρείας τὴν ὠφέλειαν, τὴν τῶν δημοσίων συνεισφορὰν, τὴν τῶν στρατιωτικῶν λειτουργημάτων συντέλειαν. ἃ πάντως ἐκλείψει, τοῦ πλήθους ἐκλελοιπότος. καὶ χρὴ οὖν τῆς πολιτικῆς ἀσφαλείας ἐχομένους καὶ τὸ ταρακτικὸν ἐκποδίζειν, καὶ τὸ βλαβερὸν ἀπωθεῖσθαι, καὶ τὴν ἧττον συνεισφέρων ὠφέλειαν. καὶ ταῦτα μὲν ὁ μεταξὺ ἐχέτω καιρὸς, ὡς ἧττον κοινῆς ὠφελείας καὶ καταστάσεως τῶν ἡμετέρων ὑπηκόων. Δεῖ δὲ οὐκ ἤδη τοῖς μέλλουσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἤδη τοῖς φθάσασι τὴν ἐνδεδεμένην ἐπεισάγειν θεραπείαν. πολλοὶ γὰρ ἀφορμὴν * ὑποχύσεως τῶν πενήτων λαβόμενοι ἀπορίαν, ἵνα ὁ πάντα φέρων χρόνος ἐνέγκῃ, μᾶλλον δὲ ἵνα ἡ τῶν ἡμετέρων πλησθῇ ἁμαρτημάτων θείαν ἐκκαλουμένη φιλανθρωπίαν προξένησεν, αὐτὶ φιλανθρωπίας, αὐτὶ οἴκτου, αὐτὶ χρηστότητος, λιμῷ πιεζομένους ὁρῶντες τοὺς πένητας, οἱ μὲν ἀργυρίῳ, οἱ δὲ χρυσίῳ, οἱ δὲ σίτῳ, ἢ ἄλλαις πισὶν ἐπιδόσεσιν δίκην τὰς τῶν ἀτυχούντων πενήτων ἐξωνήσαντο κτήσεις, βιαιότεροι τῆς προκειμένης ἀνάγκης, καὶ αὐτοῖς τῷ μεταπίπτειν χρόνῳ τοῖς ἀθλίοις τῶν χωρίων οἰκήτορσι γινόμενοι ὥσπερ τις λοιμικὴ νοσημάτων ἐπιφορὰ, παγγενίνης δίκην τῷ τῶν χωρίων ἐπεισφρήσασα σώματι, καὶ τὴν παναλεθρίαν ἐπισκιάζουσα. ὅσοι τοίνυν ἀπὸ τῆς παρελθούσης πρώτης ἰνδικτιῶνος, ἢ τοῦ λοιποῦ καταλαβόντος, ἀγρῶν ἢ χωρίων ἐγκρατεῖς γεγόνασιν, ἢ μερικὰς, ἢ καθόλου ἐν αὐτοῖς

* al. ἐμπορείας

augustæ alicui domui cum poteſtate præſunt, in perſona ſua, vel nomine patrimonii principis, vel eccleſiæ, per ſe, vel per ſubiectam perſonã, audeat amplius in prædium vel agrum in ſolidum aut ex parte ſuccedere, vel emtionis, vel donationis, vel hereditatis, vel occaſionis alterius cuiuſcumq̃ titulo: quum huiuſmodi adquiſitio nullius eſſe momenti declarata ſit, & abſque pretii reſtitutione res adquiſitas vnà * cũ expolitione, quæ acceſſit, ad poſſeſſores, aut poſſeſſoribus eorum ve propinquis non exſtantibus, ad habitatores vicorum vel agrorũ peruenire, merito ſtatutum ſit. Nam eiuſmodi perſonarum poteſtas magnã illam pauperum miſeriam adauxit, ipſa multitudine famulorum, mercenariorum, & aliàs adcurrentium atq̃ cum eis degentium, inſultus, & perſequutiones, & angarias inferens, atque comitantes alias adflictiones, & anguſtias, & rei communis exitium confinibus non exiguum gignens: niſi lex præſens, hæc anticipando, coerceat. Quippe plurium incolarum frequentia magna commodorum perceptionis indiciũ eſt, & præſtationes eorum, quæ fiſci ſunt, & collationis functionum militarium. Quæ omnia plane defectura ſunt, vbi multitudo incolarum defecerit. Oportet autem eos, qui ſecuritatis reipublicæ ſtudioſi ſunt, & turbarum fomitem amoliri, & remouere noxia, & vilitatem reipublicæ ſtabilire. Atque hæc ſibi ſequuturum deinceps habeat æuum, pro communi commodo & ſtatu ſubditorum noſtrorum. Neque vero futuris dumtaxat rebus, verumetiam ius, quæ iam præterierunt, adhibenda eſt medicina neceſſaria. Nam plerig̃, ad occaſionem ſeſe collocupletandi arripientes inopiam pauperum, quam ferens omnia tempus ſecum adtulit, aut quam potius multitudo delictorum noſtrorũ, diuinæ lenitati vim adhibens, peperit, humanitatis, cõmiſerationis, benignitatis loco, quum fame preſſos inopes vident, alii quidem argento, auro alii, alii frumento, alius alii ſuppeditationibus, perquam vili pretio poſſeſſiones infelicium comparant; ipſamet vrgente neceſſitate violentiores, & qui ſequenti tempore miſeris vicorum habitatoribus inſtar peſtilentis cuiuſdam morborum illuuies fiunt, in morem gangrænæ prædiorum corpori ſe ingerentis, & internicionem eis parantis ac ſtruentis. Quotquot igitur ex perſonis illuſtribus, quas arceri traditum eſt ſuperius hac lege, ab elapſa prima indictione, vel a tempore famis, quæ incidit, agros aut prædia conſequuti, vel particulatim vel vniuerſe poſſeſſiones in eis

*hoc eſt, τῶ ἐμπεπνημάτων.

Universidad de Deusto
Biblioteca

adepti sunt: ii solutum ab se pretium recipientes, exigantur inde vel a principalibus dominis, vel ab eorum heredibus aut propinquis; aut illi si pauperes sint, ab iis, qui ceteroqui collationes præstant, vel ab vniuersitate: pretii solutione locum habente. Pro illis autem, quæ in eis facta sunt expolitiones, si iam indicatæ personæ locupletes sint, atque ita velint, conueniens pretium soluant: sin fuerint inopes, aut nolint, materias suas alteri recipientes abeant, siquidem de suis eas expensis adiecerint, ac non probentur hæc quoque de bonis & opera pauperum esse profecta. Atque hæc quidem de adquisitione, quæ verisimiliter esse iusta videtur,

3 *quum ex emto sit. Donationes autem, vel hereditates, vel alias eiusdem generis & fucatas adquisitiones, aut rapinas, nullius esse momenti, tam præteriti, quam præsentis temporis ratione, statuimus: nec earum nomine quidquam homines illi fraudulenti petere poterunt, sed sine pretio suis prædia dominis reddantur: aut illis ex hominum vita forte sublatis, eorum liberis, aut propinquis: aut si & illi defecerint,*

4 *contributariis præstentur. Quod si qui sunt, quos benignius diuina prouidentia respexit, aut ob alias quasdam rationes incomprehensiles meliorem ad condicionem atque statum huius vitæ traduxit, ex humiliori fortuna erectos, & euectos ad sublimiorē: hos ipsos etiam in ea tum portione, tum condicione manere, quam ab initio nancti erant, æquum censemus; nec fortunæ suæ modum excedentes, finitimos prædando miseriores reddere. Nam hæc contractuum, quos ineunt cum humilioribus, qui in sublimitate gloriaque splendoris huius vitæ superbiunt, aptior est adpellatio: quum ipsum discrimen personarum hanc negotiationem publice nec conducibilem, & inconuenientem esse, non rationum modo præsumtione, verum etiam ex rerum ipsarum serie, in multis cottidie declaret, ac diserte loquatur. Atque hos sane magis oportebat, diuinam erga se clementiam considerantes, patrimonia vicinorum tis concedere, qui simul prædia possident: si non*

5 *& ipsi iudicio imminenti subtici vellent. Eos autem, qui ante tempora iam definita in huiusmodi prædiorum possessione fuerunt, siquidem in eodem manere statu conspiciuntur; nos quoq; manere permittimus, eadem eis imposita prohibitione cum ceteris, qua vicinorū a prædis arceantur. At si compertum fuerit, eos vicinis graues & onerosos esse, puta qui grauia cōκώλυσιν ὑπιφερομένους. εἰ δὲ φορτικοί τινες καὶ ἐπαχθεῖς πρὸς ἑαυτοὺς πλησίον ἀποδείκνυνται,*

κτήσεις προσελάβοντο τῶν περιφανῶν, οὓς ἄνωθεν κωλύεσθαι ἡ παροῦσα συγγραφὴ γεράφει, τούτους ἀπολαμβάνοντας τὸ παρ' αὐτῶν καταβληθὲν τίμημα, ὀπίσω ἐξεοῦσθαι ἢ τῷ τῶν περιστύπων δεσποτῶν, ἢ τῷ τῶν κληρονόμων αὐτῶν, ἢ συγγρῶν· ἢ τούτων ἀπορουώτων, τῷ τῶν ἄλλως σωπλουώτων, ἢ παρὰ τῆς ὁμαδος, τῆς τοῦ τιμήματος ἀποδόσεως προβαινούσης. ὑπὲρ δὲ τῶν ἐπ' αὐτῆς καλλιεργημάτων, ἀπορουώτων μὴ καὶ βουλομένων τῶν ἐρημῶν προσώπων, καταβαλλομένων τὰ αὐτῶν· ἀπορουώτων δὲ, ἢ μὴ βουλομένων, τὰς ὕλας ἐπαναλαμβανομένης ἀναχωρεῖν, ἅπερ ἐξ οἰκείων ἐξόδων ταύτας προσέθεντο, καὶ μὴ καὶ τοῦτο τῆς τῶν πενήτων πρεσβείας καὶ ἐρωτήσεως ὑπιδείκνυται. ἀλλὰ τοῦτο μὴν περὶ τῆς ὡς αὐτὸς δοκούσης δικαίας, ὡς ἐξ ἀγορασίας, κτήσεως. δωρεὰς δὲ, ἢ κληρονομίας, ἢ ἄλλας τοιουτοτρόπους καὶ προφιρομένας ὑπικτήσεις, ἢ ἀρπαγὰς, ἀνισχύρους εἶναι καὶ πάλαι καὶ νῦν διορίζόμεθα, μηδὲν ὑπὲρ αὐτῶν τῶν καινομηχάνων ὑπιζητεῖν δυναμένων, ἀλλὰ πρῶτα τοῖς ἰδίοις ἀναδιδόσθαι τοῦτο δεσπότας, ἢ τυχὸν τούτων ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθέντων, τέκνοις ἢ συγγρεῦσιν· ἢ ἔ τούτων ἀποτελειμμένων, τοῖς σωπλεξεῖς παρέχεσθαι. εἰ δὲ καί τινες δυσικώτερον τὰ τῆς θείας προνοίας ἐπίδεν, ἢ ἄλλοις πσὶν ἀκαταλήπτοις λόγοις πρὸς κρεῖττονα μετασκευάζετο τὴν παροῦσης βιώσεως κατάστασιν, τῆς ταπεινοτέρας ἀφαιρεῖσθαι τύχης, καὶ πρὸς ὑψηλοτέραν μεταφέρουσα· μὴν καὶ αὐτοῦ ἐφ' ἧς ἐξάρχης ἔλαχον κληροδοσίας καὶ κατασκέσεως δικαιοῦμαι, καὶ μὴ τὸ μέτρον τῆς οἰκείας περεκτεινομένους τύχης, ἀτυχεστέρους τοῦτ' ἀπησιχώρους λειλατεύντας ἀπεργάζεσθαι. τοῦτο γὰρ τῶν ἐν ὕψει καὶ δόξῃ βιωτικῆς λαμπρότητος γεωρυμένων, πρὸς τοῦτ' ταπεινοτέρους, τῶν σωαλλαγμάτων ἀρμοδιώτερον ὑπίκλημα τῆς τῶν πρόσωπων διαφορᾶς, ὡς μὴ καὶ ἡ συμφέρουσαν καὶ σύμφωνον τῷ πραγματεῖα, οὐ λογισμῶν μόνον προλήψει, ἀλλὰ γὰρ καὶ πραγμάτων ἀκολουθία, ἐν πολλοῖς ὁσημέραι ὑποτυπουμένης τε καὶ πραολογούσης. οἷς πλέον ἐκρῆν αἰδεσιπουμένοις τὰ τῆς θείας πρὸς αὐτοῦ ὀρμυείας, πρὸς τὸ ὁμόχρων διαπηδᾶν τὴν πλησίον φειδοῦς, εἴπερ μὴ βέλοιντο καὶ αὐτοὶ τῷ προκειμένῳ δικαιοῦσθαι κρίματι. τὰς δὲ πρὸ τοῦ ὡρισμένων χρόνων ἐν καταχρήσει γενέντων κτημάτων γεγονότας, εἴπερ ὅπη τὰ αὐτὰ ἐνορῶντι μένοντες καταστάσεως, μένειν δὲ αὐτοῦ συγχωρῶμεν, τὸ δὲ πλησίον κτήσεως ὑπίσης τοῖς ἄλλοις τῶν

βαρείας πνεῦ ἡ συνεχῆς προξενοῦντες βλάβας τοῖς πένησιν, ἐξωθεῖσθαι τούτου καὶ ἀπελαυνέσθαι, μίσθωμα τῆς χαλεπῆς καὶ ἀπλήστου προαιρέσεως τῶν οἰκείων ἐκπίπτοντας. ἡ δὲ τῶν τιμημάτων ἀπόδοσις αὐστηρὸν ἐρημίαν, ἐμμελεστέραν δεομένην καὶ λεπτοτέρας ζητήσεως, οὐ φαύλης ἐ ἀλογίστου ἔτυχε διακρίσεως. ἐλεύθερας γὰρ καὶ * ἀδιάστου σωπλεσθείσης τῆς πράσεως, καὶ δικαίας ἐνορωμένης τῆς καταβολῆς τοῦ τιμήματος, δικαίως καὶ ὁ τῆς ἀναφορᾶς φυλαχθήσεται λόγος, μικρᾷ τινι παρεμβήκη ἐπίσματος τῆς πενίας ἄπορον ἀνακτώμενος, τὸ παραυτίκα μὲν τῶν γέτων ἀναφορὰν καὶ ἀπόδοσιν γένεσθαι πρὸς τοῦτ' προσηκότας, ἢ κληρονόμους αὐτῶν, ἢ συγγρεῖς, τούτων δὲ μὴ ὄντων, πρὸς τοῦτ' σωπλέσεις. καὶ ὡπόρων μὲν ὄντων αὐτῶν, αὐτὰ ἀποδίδοναι τὸ ἐξάρχης καταβληθὲν τίμημα· ἀπορεμένων δὲ, πρὸς τὸ ταχὺ τῆς ἀναδόσεως μὴ * προσβιάζεσθαι, ὡς μὴ φορτικωτέραν αὐτοῖς ὀφθῆναι καὶ δυσχερεστέραν τῆς πρὸς τὸ μέλλον ἐλπιζομένης ὠφελείας, τῷ νῦν ὑπεσαρκομένῳ εἰσπραξιν. ἄλλως τε δὲ καὶ τὸ περίεργον καὶ αὐθαδέστερον τῆς τῶν πολλῶν γνώμης διὰ τῆς ταχείας εἰσπράξεως οὐκ ἐρυθριάσει μὴ οὐκ ἀπαράθραυστον μένειν τῶν πωληθέντων ἔκβασιν διαμηχανήσασθαι. τοῖς γὰρ ἀπλησίας πάθη καὶ ψυχικὴ πενία πρὸς τὸν πλεονασμὸν προστηκόσι, κ μηδὲν αἰσχρὸν τὸ εἰς χρηματισμὸν σωτελέντων συλλογίζομένοις, καὶ ποσῶς πολυπραγμοσύνης ἐφόδιον τὸ ἐλεύθερίαν ὑπιφορτίζομένοις, ὅθεν ἀπόλαυστον ὅσῃ' αἰσχιέρεστον πρεῖλειφθήσεται εἰς τὸ τῆς οἰκείας συμβαλλόμενον προθέσεως σωτέλειαν. ἀλλ' εἰς κώλυσιν τῶν καινῶν ἐφορμάτων, κ ὁκοπλήρωσιν τῶν διορισθέντων, ὁ τῆς τριετίας εἰς ἀναμονὴν προκείσθω χρόνος, ἐ τῷ ὑστέρῳ τὸ διπερείαν φέρειν δυνάμενος, καὶ τὸ ἀποδοσιν ἀλύπως παρέχειν δυναμένος. δεῖ γὰρ μετὰ δικαίου καὶ τοῦ συμφέροντος κ τὸ φιλανθρωπον σωεξυφαίνεσθαι τοῖς θεσμοθετημένοις, κ σωφερέσθαι. κ ἄλλως· ἢ τῆς τοῦ χρόνου ὑπερθέσεως εἰσαγωγῆς. ἅπαξ γὰρ τῆς περὶ τούτων ἀποφάσεως ἐξενεχθείσης, οὐ θρασυνεῖ τὸ προστεταγμένων ἐαλωκότας ἀξίνεον οὐδὲ ἀλλότριον τὸ οἰκείων * ἀποτολαβεῖν πόνων τὰ ὑπίχθεσθαι, κ τὸ προσόντων ἀλλοτριοῦσθαι δικαιωμάτων. ἀλλὰ γὰρ ἀεὶ φιλανθρώπῳ τὸ αὐστηρὸν τ ἀκριβείας κεραννύντες γνώμῃ, αὐτὸ τὸ προσηκόσης ἐκπώσεως τῷ τριετίας ἀναβολῇ διωρισάμεθα, μέτριοις μὴν οὐ ἐξηκαρτηκότες κολάζοντες, ἀξίως ἢ κ οὐ ἐλέους τυχεῖν ἀξίους πένησας τῇ ἀναβολῇ

tinuaq; damna pauperibus inferant: expellantur & exigantur, illiusq; molesti & inexplebilis animi mercedem ferat, bonorum scilicet suorū amissionem. Ceterum pretii redditio, de qua supra dictū est, diligentioris & subtilioris examinis egens, non prauam nec alienam a ratione diiudicationem nancta est. Quippe quum libera & vis expers venditio celebrata est, tum siaq; pretii solutio facta conspicitur: non absre ratio restitutionis etiam habebitur, modica quadam adpendice sanctionis inopiam pauperum subleuans: nimirum vt statim ipsa loca reddantur, & reuertantur ad eos, qui vendiderunt; vel ad eorum heredes, aut propinquos, vel iis non exstantibus, ad illos, qui sub eodem titulo victigal pendunt. Qui sane si locupletes sunt, solutum ab initio pretium vicissim præstent: at si soluendo non sunt, ad celerē pretii refusionem, vi non cogantur: vt ne maiori sit eis oneri, molestiaque superet exactio, qua tunc grauantur, id commodum, quod in posterum sperant. Præsertim quum ceteroqui futurum sit, vt subdola improbitas & illiberalitas in multorum animis per acceleratam exactionem pretii non erubescat mori, ne quid in peracta semel distractione innocuerit. Etenim qui morbo auaritiæ inexplebilis, & animi paupertate, tantum ad quæstum contabescunt, ac nihil eorum turpe ducunt, quæ ad cogendam pecuniæ copiam faciunt, & libertatem, tanti viaticum laboris & operæ, grauant: iis vero nihil inausum, nec intentatum relinquetur, quod ad ipsorum instituti consummationem aliquid adumenti adferat. Sed enim vt cōmenta noua coerceantur, & quæ statuta sunt, impleantur: triennii tempus ad exspectandum conceditor, quod & inopi facultatem soluendi, adferre poterit; & efficere, quo pretii citra molestiam præstatio fiat. Oportet enim cum eo, quod iustum & vtile est, humanitatem quoq; coniungi, eique locum ab iis dari, qui leges condunt: præsertim quum & alioqui mora quædā temporis introducta sit. Nam quum sententia de his semel promulgata fuerit, non insolens, nec alienum foret eos, qui mandatis non obtemperare deprehensi sunt, digna factis suis præmia consequi, & quidquid habebant iuris, amittere. Verum enimuero semper iuris stricti seueritatem leni quadam sententia temperantes, pro hac amissione, quæ locum habere debebat, triennii dilationem statuimus: modice quidem punientes eos, qui deliquerunt; pauperes vero dignos, qui commiserationem impetrent, ipsa (ceu dignum est)

Universidad de Deusto
Biblioteca

dilatione benigne fouentes, & consolantes; adeoque conuenientem vtrisq; medicinam adhibentes & expedientes. Quoniam vero nonnullos ad tantam opum cupiditatem progressos accepimus, vt instituant etiam vili pretio pauperum possessiones, emere dicam, an potius hianti ore deglutire? ipsum animi factiq; discrimen effecit, vt & dissimilis hac in parte sententia sit ab iis, quæ præcessere. Quamobrem si reperitur iustarum venditarum æstimatio, dati pretii duplum excedere: nullo pretio reddito, emtores expellantur. Si vero non in tantum, sed tamen in fraudem damnumq; venditorum: & iam lucrum prouenientis e fundo reditus pretii dati summam æquauit: nihil emtores præterea requirere debent. Sin aliquid eis adhuc deest, reliquum ab iis capiant, quibus prædiorum suorũ recuperatio iure conceditur. Quin nec prætextu alicuius, qui monasticam sit amplexus, vel amplecti velit, & possessionem suam sacræ meditantium scholæ addixerit, recte iam decretis quidquam confusionis inferatur: sed quantum satis est emolumenti de hac nostra constitutione percipientes, iustum fundi pretium sumant: siquidem hoc reapse salutis caussa, non dolo malo, non fraude, non fucata vafricie factum est. Atq; hoc non minus ad vtilitatem sacrarum domuum, quam pauperum fieri reputabitur, quod & alitibus, & contentionibus, & libertatis experte possessionis dominio liberentur, simulque deuitent ac minime incurrant in lucra & possessiones eiusmodi, quæ lapsuum caussas iis præbent, qui & homines sunt, & carni adhuc alligati, nec tantum sibi fidunt, vt se immunes a lapsibus humanis esse credant. Sedenim hac perhumane sancita sunt, quæ & adquirendi libidinem insatiabilem cum moderatione coercent, & quod expedit publice, suadent: vt nemo nec spectabilium magistrorum aut patriciorum, nec magistratibus, aut potestatibus, aut principalibus omnino dignitatibus honoratorum, vel ciuilium, vel militarium, vel prouincialium præsidum, vel expræsidũ, vel metropolitanorũ, vel archiepiscoporum, vel episcoporũ, vel abbatũ, vel eorũ qui religiosis domibus præsunt, aut aliũ denig, mundanum honorẽ consequuti sunt, emtionis, aut donationis, aut alio quouis titulo, in prædiorum vel agrorũ possessiones succedat. Eos enim, qui post hanc constitutionem, tale quid audere voluerint: & pretio non restituto prædiis eiici iubemus & operis impensisq; suis, quas ad rem pretiosiorem faciendam & ornandam contulerunt, fraudari; & æstimationem

ἀκαθυώντες τε καὶ παρηρεφόμενοι, καὶ σύμμετρον ἑκατέροις τὴν θεραπείαν προσφέροντες τε καὶ ἀφοσιούμενοι. ἐπεὶ δέ τινες καὶ πρὸς τοσαύτην χρηματισμῶν ἐλπλακότας πρόῆσιν ἀκηκόαμεν, ὡς δύνως τὰς τῶν πενήτων, ἀλλὰ πῶς εἴπω; ἐξωνήσεσθαι; καὶ μὴ χαυδὸν καταπιεῖν κτήσεις; προσελέσθαι· τὴν τῆς γνώμης καὶ τῆς πράξεως διάφορον, οὐχ ὁμοίαν τῶν προλαβόντων τὴν διάκρισιν ἐξειργάσατο. εἴπερ οὖν δίκαιόν ἐστιν ὑπὲρ τὸ δικαίωμα ἡ δικαία, τῶν πεπραμένων ἀποτίμησις, αἰ ἀργύρως ὄντ' ἀγοράσαντας ἀπελαύνεσθαι. εἰ δὲ καὶ μὴ πρὸς τοσοῦτον, ὅμως εἰς πλεονεξίαν καὶ βλάβην τῶν πεπραμένων, ἔφθασε δὲ τῆς ἐκθέσεως προσόδου τὸ πέρδος ἐξισωθῆναι τῇ καταβολῇ τοῦ τιμήματος, μηδὲν αὐτοὺς ἕτερον ἀπαιτεῖν· ἐλαττουμένους δὲ, τὸ λεῖπον ἀπολαμβάνειν παρὰ τῶν δικαιουμένων εἰς τὴν τῶν ὠνῶν ἀπόληψιν. ἀλλὰ μηδὲ προφάσει μονάστου τινός, ἢ μονάστρι βουλομένου, καὶ τὴν ἰδίαν προσκυρώσαντος τῷ ἱερῷ φροντιστηρίῳ κτῆσιν, τὰ καλῶς νῦν δόξαντα συγχυσίν τινα δέχεσθαι· ἀλλ' ἱκανὸν ἐκ τῆς παρούσης διακρίσεως δύνοιρούσας ὠφέλειαν, τὴν δικαίαν τιμὴν τοῦ κτήματος ἀπολαμβάνειν, εἰ ἀληθῶς σωτηρίας ἕνεκα τοῦτο, καὶ μὴ δόλῳ, & πλεονεξίᾳ, καὶ προφάσει διαστρέφοντι πλεονεξία. τοῦτο δὲ οὐκ ἦλον εἰς λυσιτέλειαν τῶν ἱερῶν οἴκων, ἢ τῶν πενήτων λογισθήσεται, ἀπαλλαττομένων μὲν ἕλους, καὶ φιλονεικιῶν, καὶ ἀνελευθέρου κτήσεως, φθονούντων δὲ καὶ οὐκ ἀπιτρεχόντων πλωμάτων αἰτίους ὑρήσεις καὶ καταχέσεις, αὐθρώποις τε οὖσι, καὶ ἔτι σαρκὶ συνδουμένοις, καὶ οὐκ ἀναλώτοις μένειν πειστικνύσι τοῖς αὐθρωπείοις ὀλιθήμασιν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν φιλανθρωπότερον διωλεῖθη, καὶ τὸ τῆς φιλοκτημοσύνης ἀκόρεστον μετριώτερον ἀπτιπώμενα, καὶ τὸ κοινὴ λυσιτελοῦ εἰσηγούμενα. ὡς μηθένα μηκέτι μήτε τῶν πρεσβλέπτων μαγίστρων ἢ πατρικίων, μήτε τῶν ἀρχαῖς ἢ ἐξουσίαις ἢ ὅλως βασιλικοῖς ἀξιώμασι τετιμημένων, ἢ πολιτικῶν, ἢ στρατιωτικῶν, ἢ θεματικῶν ἀρχόντων ἢ ἀπαρχόντων, μήτε μητροπολιτῶν, ἢ ἀρχιεπισκόπων, ἢ ἐπισκόπων, ἢ ἡγουμένων, ἢ τῶν θείων οἴκων πρεσβώτων, ἤτε ἄλλως κοσμικῆς δόξης τυχόντων, * ἀγοράσιν ἢ δωρεᾶς, ἢ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ἐπαφέρχεσθαι εἰς ἐᾶς χωρίων ἢ ἀγρῶν κτήσεις. οὗτω γὰρ μὴ τ' παρεῦσαν διάπτυξιν τοιοῦτόν τι καλῶς λαμβάνειν βληθέντας, καὶ ἀναργύρως ἐκεῖθεν ἐξελαύνεσθαι καλδόμῳ, καὶ τ' οἰκείων ἐμπονημάτων καὶ καλλιεργημάτων ἀποστερεῖσθαι, καὶ τῷ δημοσίῳ πρεφανεῖς

ζ

η

* al. ἀγορασίν

ᾧ

μὴ ὄντες τὴν τοῦ ἀπικτήματος τιμὴν καταβάλλεσθαι, οὐκ ὠφελείας ἢ συνεισφορᾶς ἕνεκεν τοῦ δημοσίου, (οἱ γὰρ τὰ τῶν ἄλλων ἀκόρεστον τῆς φιλοκτημοσύνης αὐαστέλλειν σπουδάζοντες, πῶς αὖ εἰς οἰκεῖον κέρδος τοῦτο αἱρυθρεάστως διωρισάμεθα, οὐ κοινὴν ὠφέλειαν, ἀλλ' ἰδίαν πιεῖσθαι ἐλεγχόμενοι) ἀλλὰ τῆς τῶν πενήτων ἕνεκα προμηθείας· τῶν δὲ πλεῖστον καὶ αὐαργύρως σκιδνωμένων, καὶ διὰ τὸ προσηκούσης ὑμωμοσίας σωφρονιζομένων. ταῦτα κρατεῖν ὑπὲρ τῆς τῶν ὑπηκόων σωτηρίας βουλόμεθα, ὑπὲρ ὧν πολλὴ καὶ διωκητὴν ἡμῖν προκῆται μέριμνα. εἰ γὰρ τοσοῦτον ἐθέμεθα τῶν ὑπὸ χεῖρα μέριμναν, ὡς μηδένος φείσασθαι τῶν πανλήντων εἰς ἐλευθερίαν, δι' ἃ καὶ χώρει, καὶ κῶμαι, καὶ πόλεις, θεοῦ συνεργοῦντος, ἡμῖν προσεγένοντο τῶν ὑπεναντίων, αἱ μὲν ἔργον πολέμου γνόμεναι, αἱ δὲ τῷ τούτων ὑποδείγματι, & τῷ τ' ἀλώσεως, & τοῦ τῆς πολεμικῆς ἀλεῦσαι φόβου σύλληψιν, καὶ προσρυεῖσαι, & τοσοῦτον ὑπηκόοις προσαχθῆναι τῆς πολεμικῆς ἐφόδου τὴν ἐλευθερίαν θεοῦ συνεργοῦντος διηγωνισάμεθα, οὐχὶ καὶ σπουδῆς ἔργον προθέμενοι· οἱ πίνυν τοὺς τῶν ἔξωθεν ἐχθρῶν ἀπιφορὰν τοσοῦτα καταπεπραικόμενοι, οὗτ' οἰκείας ἔνδοθεν ὄντως ἐχθροὺς τῆς φύσεως, τῆς πλάσεως, τῆς ὁμοίας, πῶς οὐκ ἀποτειψόμεθα τῷ δικαίῳ τῆς ἐλευθερίας βουλήματι; τῷ τιμητικῷ τῆς παρούσης νομοθεσίας ξίφει, δυσεραίνοντες καὶ βαρυούμενοι τὸ ἀπρεσον, τὴν πλεονεκτικὴν ἀποτέμνοντες προαίρεσιν, καὶ τοῦ ζυγοῦ τῆς τυραννικῆς καὶ βαρείας καὶ χειρὸς ἡ γνώμης ἀπωχενίζοντες τὸ ὑπήκοον. πῶς δὲ τὸ αὐτῆς δίκαιον μᾶλλον ἰσχύον ἑκάστου τῶν δικάζειν λαχόντων προκαθαίρετο, εἰς θεοθρεπτείαν, & τ' ἐξ αὐτοῦ βασιλείας ἡμῶν εἰς μονὴν, λυσιτέλειαν, ἡ ὠφέλειαν.

* ἀγοράσιν ἐπιγράφεται· ἤτοι ὑπερθήματος. Ἰτέον ἦ, ὅτι καὶ παρὰ τῶν ἀπιβάτων γινόμενοι πεῖσαι ὧν πλατίαι τὸ ὑπερθήματος ἀναβέβηκεν ὑπὲρ ὁ ἀγορασὼ, & βάλλεται & πέντε λίτρας μόνας δοῦναι. ὑπερθήματος δ' ὠνοῦσθαι, ὑπὸ διπλασιασμοῦ φησὶν, ἀλλ' ὑπὲρ τὸ πλεῖον ἀποδόντος ὠμήματος. Ex libris bibliothecæ septemviralis Palatinæ.

ἘΠΙΓΡΑΜΜΑ ΕΙΣ ΤΗΝ προηγουμένην νεαράν.

Νέον νόμον τίθησι Ῥωμανὸς ἄναξ,
Ὃν & πέπομφε λύτρον ἠδικημένοις.

ΡΩΜΑΝΟΥ ΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ *νεαρὰ β.

Περὶ ἀναλύσεως & προσθέντος, καὶ * κινέντων τὸν εἰς τὸ διπλοῦν ὑπερθεματισμόν.

Εἰ μὲν διέσκονται οἱ ἐγκαλέσαντες μετὰ τὴν πρᾶσιν, τὴν ὑμωμόλεν παρ' αὐτῶν, ὥσπερ καὶ μαρτυρηθῇ ὅτι ἐγένετο, ἐνδοθεν τετραετοῦς χρόνου κινήσαντες καὶ ἀπιμεμψάμενοι, βοηθοῦσι. βοηθοῦσι δὲ, οὐκ εἰς τὸ * ἀναλαβεῖν τὰ πραθέντα·

* In aliis inscriptio est: Sententia de auctione pretii. Sciendum autẽ, factas etiam a tutoribus venditiones intra quadriennium per auctionẽ pretii dissolui, si emtor auctũ pretium numerare nolit. Vocatur autem hoc pretii auctio, nõ pretii duplicatio, sed quod vltra datum pretium soluitur. Ex Codice. duobus bibliotheca Vlpiviralis Palatina.

adquisiti prædii, siquidem illustres viri sint, fisco adplicari; nõ propter commodum aliquod aut reditum fisci, (nam qui auaritiam inexplebilem in aliis coercere studemus, quonam modo id lucri nostri caussa citra pudorem vllũ statueremus, nosq; declararemus non publicam, sed priuatim nostram vtilitatem quærere?) sed vt pauperibus prospiciatur: humilioribus absq; pretii refusione pellendis, & merito præterea supplicio castigandis. Hæc nos pro salute subditorum esse rata volumus. quorũ caussa nobis ingens & perpetua sollicitudo incumbit. Nam si tantopere subiecti nostri curæ nobis fuerunt, vt nulli eorum pepercerimus, quæ ad libertatem illorum conducunt; quapropter & hostium ditionibus, & vicis, & opidis, Deo nobis opitulante, potiti sumus; aliis belli iure captis, aliis & priorum, & ipsius adeo captiuitatis exemplo metuque deditis ante, quã martia tuba clangeret; tantamque subditis ab impressione bellica liberationem, adiutore Deo, summa contentione virium confecimus, proposito nobis voti studiique singularis opere: qui ergo aduersus extraneorum hostium impetum talia tantaque perfecimus, non etiam domesticos & internos hostes naturæ, creationis, legum æquitatis, iusto libertatis decreto eiiceremus? acuto scilicet legis huiusce gladio, quũ permoleste ac grauiter cupiditatem illam inexplebilem feramus, auarum propositum resecantes, simulq; subditorũ nostrorũ ceruices a iugo tyrannicæ, pergraues tũ manus, tum mentis, liberantes. Atque hæc vti perpetuo in eodem robore mancant, quilibet eorum, qui iudicum officiis funguntur, tam ad ipsius Dei cultum, quam ad imperii nobis ab ipso concessi duration em, commodum, & vtilitatem, efficiat.

EPIGRAMMA IN NOVELlam præcedentem.

Legẽ imperator sancit Romanus nouã,
Qua liberauit lata pressos a malis.

ROMANI MAIORIS *NOVELLA II.

De rescindenda vẽditione, deque agentibus duplandi pretii caussa.

SI constet eos, qui post venditionem abse celebratam, si modo testibus celebrata comprobetur, querelas instituunt, intra quadriennii spatiũ actione instituta questos esse; subuenitur eis, sed ita, nõ vt vendita suburbana recipiãt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed siquidem velit emtor id, quod reliquum est ad iusti pretii supplementum, præstare; hoc vt ei facere liceat. Atq; ita iustum rei pretium supplens, iustæque summæ solutionem perficiens, suburbana sibi retineat; & qui de venditione facta queruntur, iustum pretium accipiant, quanti prædium scilicet æstimatur. Sin emtor supplere pretiū nolit, recipiat abillis, qui querelas instituunt, id ipsum pretium, quod ab eo solutum fuit, vnà cum factis ab eo impensis; atq; ita prædio cedat, quod illis redditur, quū distraxerant.

*Hæ quoq; Romani nouellis adiumēta reperiuntur. quippe Cosmas hic ex præcipuis apud principem erat.

*COSMÆ [OFFICIORVM] MAGISTRI, SENTENTIA PRIMA.

De colonis.

SI vel emphyteutico iure, vel per locationem prædium quoddam ab episcopatu iuxta legitimā iuris formam alicui traditum fuerit, ipsaq; locatio vel emphyteusis facta probetur: quod actum est, robur habeat, & secundū vim eius, in rei locatæ, vel per emphyteusin concessæ, tam possessione, quam fruitione, maneat is; qui emphyteusin nanctus est, aut rem conduxit. Si vero nec locatio, nec emphyteusis est, sed colonario fortassis iure locum ad episcopatum pertinentem consequuti sunt, qui ædificiū ibidem exstruxerunt: tus illud colonarium tam diu, dū qui eos admisit dominus voluerit, consistet, ac stabilitatem firmitatemq; suam obtinebit. Et colonus, qui eum in locum peruenit, non potest prædium sibi concessum alienare, vel alteri concedere. Ac propterea si velut coloni sunt introducti & constituti in locum aliquem episcopatus, nullo modo poterunt eiusmodi loca, licèt etiam in eis ædificauerint, ad alios transmittere: sed ipsis migrantibus, locum suum recipiat episcopatus, velut earum rerum principalis dominus; solas ædificii materias colonis præstans. At vero si iam antea quædam a colonis ad alios translata sunt, quum nullius momenti sit hæc alienatio, veluti quæ firmitatem ex iure nullam acceperit, ac præsertim quum præterrationem eiusmodi rerum a non domino facta fuerit alienatio: nisi per longi tēporis hæc præscriptionem confirmentur, puta post alienationem factam annis quadraginta elapsis, adtestatione nulla interposita; suos agros episcopatus recuperabit. Nam alioquin eorum repetendorum nomine agens, & a subtilitate iuris adiutus, nullo impedimento excluditur, extra quam spatio tanti temporis citra testationem decurso.

*λοιπὸν τίμημα πρὸς ἀναπλήρωσιν δικαίου μέρους τοῦ κτήματος, ἵνα καὶ αὐτὸς ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ποιεῖν. ἐκ πιῶν τὰ ἀναπλήρωσιν δικαίου τιμήματος, ἐκ τὰ καταβολὴν τῆς δικαίας ποσότητος, ἵνα ἔχῃ μὲν τὰ πρόσοδα, *ἀναλαμβάνωσι δὲ οἱ ἐγκαλέντες τὸ δίκαιον τίμημα, καθ' ὅσον ἀξιοῦται τὸ κτῆμα. εἰ δὲ μὴ βούλεται ὁ ἀγοράσας τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ τιμήματος ποιήσασθαι, ἵνα ἀπολαβῇ μὲν πρὸ τῶν ἐγκαλέντων ὅπερ καταβάλετο τίμημα, καὶ τὰς ἐξόδους αὐτοῦ, καὶ ἀναχωρῇ ἐκ τοῦ κτήματος. τὸ δὲ κτῆμα ἀποδίδοται τοῖς πωλήσασι.

*λεῖπον

*ἀναλαμ

*καὶ ταῦτα πρεσβεύεται ταῖς τῶν Ῥωμαίων νεαραῖς ὑφήγηται. ὧν δὲ ὁ Κῶμας ἅπτεται τῶν πρὸ τοῦ βασιλέως.

*ΚΟΣΜΑ ΤΟΥ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ ΨΗΦΟΣ α.

Περὶ παροίκων.

Εἰ μὲν ἐμφυτευτικῶς ἢ μισθωτικῶς ἐξεδόθη ὁ τόπος ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς κατὰ τὸν νόμον, ἀκλινὲς καὶ ἀσάλευτον ἡ μίσθωσις ἢ ἡ ἐμφύτευσις· ἔχειν τὸν ἰσχυρὸν τὸ γεγονός, καὶ μὴ δυάμενον αὐτὸν ἡ μισθωσάμενον ἐν καταλύσει καὶ ἀποδιδόναι ἕτερον μισθωθέντα ἢ ἐμφυτευθέντα αὐτῷ. εἰ δὲ ἔστι μίσθωσις ἢ ἐμφύτευσις, ἀλλὰ τυχὸν παροικικῷ δικαίῳ καθεσθέντα εἰς τὸν τόπον τῆς ἐπισκοπῆς οἱ ἐπικτίσαντες ἐν αὐτῷ, τὸ παροικικὸν δίκαιον μέχρι τῆς τοῦ εἰσιόντος κυρίου καὶ διατάξεως, καὶ τῷ σύστασιν, καὶ τῷ πῆξιν, καὶ βεβαίωσιν ἔχει. καὶ ὁ εἰσελθὼν πάροικος οὐ δύναται ἐκπωλεῖν ἢ μεταδιδόναι τὸ παραχθέντα αὐτῷ τόπον. καὶ διατοῦτο ἐὰν ὡς πάροικοι εἰσῆχθησαν καὶ ἐκαθέσησαν εἰς τὸν τόπον τῆς ἐπισκοπῆς, ἵνα μὴ δυάμενον οὗτοι τοιοῦτον τόπους, καὶ πάχα καὶ ἐν αὐτοῖς ἐπέκτισαν, εἰς ἑτέρους παραπέμπῃ· ἀλλ' ἵνα ἀναχωροῦντων αὐτῶν, ἀναλαμβάνῃται ἡ ἐπισκοπὴ, κυριοπράγμων οὖσα καὶ δεσπότις, τὸν οἰκεῖον τόπον, παρέχουσι μόνας τὰς ὕλας τοῦ οἰκοδομήματος τοῖς παροίκοις. εἰ δὲ ἔφθασαν τινὰ μεταστοιχῆσαι ἀπὸ τῶν παροίκων εἰς ἑτέρους, ἐπεὶ ἡ ἐκποίησις ἀσύστατος, ὡς μὴ ἐκ τῆς νομικῆς ἀκριβείας τῷ βεβαίωσιν δεχομένη, ἄλλως τε παρὰ λόγον τὸ πιστὸν ἀπὸ τοῦ μὴ δεσπόζοντος ἐκποιούμενον, διαπίπτει τὰ πιαῦτα εἰ μὴ ὀπὸ χρόνου ἔλαβον τῷ πῆξιν, τυχὸν μὴ τῶν ἐκποίησιν μὲ ἑαυτῶν διελθόντων ἀνεπιφωνήτως, ἀναλαμβάνεσθαι τῷ ἐπισκοπῷ τὸ οἰκεῖα τόπια. ἄλλως γὰρ πρὸς *κίνησιν αὐτῶν κινοῦσα, καὶ βοηθουμένη ὑπὸ τῆς νομικῆς ἀκριβείας, ἐκ ἐμποδίζεται ἡ ἀποκλείεται, εἰ μὴ διὰ τῆς τοῦ τοσούτου χρόνου ἀνεπιφωνήτου παραδρομῆς.

*ἀπαίτησιν

TOY

NOVELLARVM. 167

ΤΟΥ ΚΟΣΜΑ ΨΗΦΟΣ β.

Εἴ τις ἐπὶ τοῦ τόπου μία ὑποταγὴ, καὶ εἷς πλεσμὸς, καὶ αἱ μερίδες ἀνακεχώνευνται, οὔπω δὲ διῆλθε τριακονταετία, ἀφ' οὗ τὸ γένος μερισμός· ἵνα καὶ πάλιν κοινωθῇ πᾶσι ἡ ὑποταγὴ, καὶ συγχέωνται τὰ ὅρια, καὶ γένηται μερισμὸς πρὸς ἕκαστον αὐτῶν, κ' κλήρων ἰσότης, τῆς γῆς οὐ μόνον κ' ποσότητα μερίζομένης, ἀλλὰ καὶ κατὰ σύγκρισιν ποιότητος διανεμομένης.

ROMANI MINORIS, IN PORPHYRA NATI, nouella.

Ex edicto principis, ad eos publicato, qui sunt in prouincia * Thracesiorū, mense Martio, indictione quinta, anno VI M. CCCC LXX.

*id est, Bithynorum Asiæ minoris.

SAncimus, vt iis, qui partes quasdam prædiorum militarium possident, siquidē eas bona fide, hoc est, emtionis, aut donationis, aut permutationis, aut defensionis titulo nanctisunt, nec præscriptionis auxilium habent; ipsa prædia dūtaxat adimantur, & militibus querelas instituentibus reddantur; pœna interim possessori nulla inferēda. Nō enim maiestas nostra vult, vt is, qui non rapina, nec vi, sed bona fide militares agros adquisiuit, pœnam aliquā sustineat; extra solā prædiorum absq; refusione pretii restitutionē. Quod si qui dominiū locorū militarium ex rapina consequuti fuerint, tum verop ratione fundi, qui detinetur, pœna quoq; raptori infligatur. Si vero miles aliquis ab alio milite fundum militarem emerit, nullam quidem pœnam sustinebit emtor, quum & ipse bona fide comparasse videatur: si tamen venditor militiæ nomine satis possidet, quum is sit inops, qui emit; ad venditorē fundus reuertitur, ad emtorem pretium pro fundo datum. Sin minores illius facultates sunt, qui vendidit, quum emtor sit locupletior: non restituto pretio venditor loca sua recipiat. Quod si milites ambo sint, & egeant ambo: pretium quidem ipsum ad emtorem reuertatur, sed cū præstituto quodā spatio tēporis, videlicet triennii.

*2 Si vero quidam * ab episcopali, vel augusta domo, fundos militares per libellos emerint: hos quoq; sancimus, nisi possessoribus ob longi temporis præscriptionem subueniatur, quandoquidē militares sunt, sine pretii quidē refusione reddēdos; sed pœnā præterea nullā exigēdam. Nam & illi bonæ fidei iure nituntur.*

*ab inspectore, vel officiali imperatorio fundos, &c.

ΤΟΥ ΚΟΣΜΑ ΨΗΦΟΣ γ.

Ἐὰν ἐκφωνηθέντος βασιλικοῦ ἐδίκτου πρὸς τοὺς ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων, μηνὶ Μαρτίῳ, ἰνδικτιῶνος ε, ἔτους φυο.

α Ἐπιζόμεθα, ἐάν τινες μερίδας τινὰς ἀπὸ βασιλικῶν κατέχουσι γεωργῶν, εἰ μὲν καλῇ πίστει, τουτέστιν *ἀγοράσιας, ἢ δωρεᾶς, ἢ αὐταλλαγῆς, ἢ αὐτιλήψεως τρόπῳ τοιούτῳ ἐκτήσαντο, καὶ οὐδεμίαν ἀπὸ τοῦ χρόνου βοήθειαν ἔχωσιν, ἐκ τῶν τοιούτων οὗτοι μὲν τρόπους μόνους ἀφαιρεῖσθαι, καὶ τοῖς ἐγκαλοῦσι βασιλικὰς ἀναδιδόναι. ζημίαν δὲ μηδεμίαν τῷ καθεζομένῳ παρεφέρειν. οὐδὲ γὰρ βούλεται ἡ βασιλεία ἡμῶν τὸν μὴ ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας, ἀλλὰ καὶ καλῇ πίστει σπουδαιοτέρους γεωργοὺς κτησάμενον, ζημίαν ὑπομένειν, πλὴν μόνου τοῦ ἀναλωθέντος τῶν τιμίων *ἀναδόσιν. εἰ δὲ καὶ ἐξ ἁρπαγῆς βασιλικοὺς τινὲς διατόζουσι τόπους, τότε κ' τὴν ἀναλογίαν τοῦ κατεχομένου τόπου καὶ τὴν ζημίαν τῷ καθαρπάσαντι ἐπιφέρεσθαι. ἐαν δὲ καί τις σπατιώτης παρ' ἑτέρου σπατιώτου σπατιωτικὸν ἐξωνήσατο τόπον, ζημίαν μὲν οὐδεμίαν ἐν ἠγορακότα ὑφίστασθαι, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς καλῇ πίστει κτησάμενος φαίνεται. πλὴν εἰ μὲν ὁ πωλήσας τὸ ἱκανὸν ἔχει τῆς στρατείας, ὁ δὲ ἐξωνησάμενος ἀπορεῖ· ἀποτρέπεται πρὸς μὲν τὸ πωλήσαντα ὁ τόπος, πρὸς δὲ τὸ ἠγορακότα τὸ τίμημα. ἐαν δὲ ὁ πωλήσας μᾶλλον ἀπορεῖ, ὁ δὲ ἠγορακὼς εὐπορῇ, τότε ἀναρρύεται τὸν πωλήσαντα ἀναλαμβάνειν οὗτος τόπους. εἰ δὲ καὶ ἀμφότεροι στρατιῶται ὄντες, ἀμφότεροι ἀπορῶσιν, αὖ ἀποτρέφεσθαι μὲν πρὸς τὸ ἠγορακότα τὸ τίμημα, πλὴν μετὰ ἔτη πρὸς διορισμὸν, τυτέστι τριῶν χρόνων. ¶ β Εἰ δὲ καί τινες παρὰ *ἐπισκοπείου, ἢ βασιλικῆς, ἢ σπαθαριακῆς διαλιβέλλων ἐξωνήσαντο τόπους, ἐ τούτους διωρισάμεθα, εἰ μὴ βοηθοῦντα οἱ κατέχοντες ἀπὸ χρόνου, ἐπεὶ σπαθαριακοὺς ἀρχαίους, αὐαρρύτους μὲν αὖ ἀποτρέφειν, ζημίαν δὲ μὴ παρασπᾶσθαι. τῷ γὰρ τῆς καλῆς πίστεως δικαιώματι ἐ αὐτοὶ ἐπερείδονται.

*al. ἀποδοσιν.

*ἀγορ ἐπισκοπείου, ἢ βασιλικῆς, σπαθαριακοῦ, &c. vtrobique. Sic in duob Electoralis Palatinæ biblioth.

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 Quinetiam si quis emtionis, aut donationis, aut permutationis, aut defensionis titulo agros adquisierit, qui forte vel ex parte, vel in solidum militares erant, nec præscriptio temporis possessori succurrat: ipse quidem possessor, quoniam bona fide dominum nanctus videtur, nihil detrimenti capiet, præter amissionem locorum, sine pretii refusione: sed ad eum, qui vēdidit, aut donauit, aut permutauit, aut defensionem consequutus est, pœna transmittetur. Si vero & illum bona fide possēdisse comperiatur, damni omnis expers est.

4 Ceterum si qui diuerterint a militibus, & vniuersam hereditatem militarem parentibus, aut fratribus, aut consortibus suis reliquerint, vt illi seruitutes exhibeāt, & ipsi prorsus relicta condicione militari, quasdam ad personas sese contulerint: hos qui susceperint, nihil propterea damni suis in rebus capiant; siquidem, ceu dictum est: eorum militiæ seruitus ab aliis præstatur, & nullam ipsos partem ex illis militaribus bonis prosē detinere constat. Prætereasi qui forte milites quosdam, redactos ad egestatem extremā, quique onus militare nullo modo subire possunt, immo etiam lugubriter plorantes susceperint: nec horum caussa, nec illorum, id est, militum ad inopiam redactorum, multam aliquam militarem sustinebunt: sed illi potius, qui milites ipsos expulerūt, eisq; tam inopiæ, quam fugæ atq; exsilii auctores exstiterunt, pœnam hanc ferant. At eum, qui & locupletem, & saluum incolumemq; militem recepit, ac sciens prudensque detinet, proclamatione iam a turmæ ductore, vel a Drungario, vel comite, vel præductore, vel ipso concilio facta, nec ad ignorantiæ prætextum confugere potest: eum igitur pœnam sustinere suam, statuimus. Quippe si milites incolumes ab expeditionum seruitute auertātur, plus quam manifestum est, non exiguum inde detrimentum nostros ad exercitus redundaturum.

NICEPHORI PHOCÆ NOVELLA I.

De militibus, qui fundos suos distraxerunt, eosque deinceps repetunt.

RE tulit nobis Basilius ille Protospatharius, & precibus præfectus, se fundos, qui rectipiuntur a possessoribus, absq; pretii refusione militibus reddere: propterea, quod deprehensū sit, eos in illis ipsis militiæ functiones obisse: simulque monstranit, rem videri difficilem ac molestam, quod aliquis potestatem non habeat,

γ Ἀλλὰ καὶ ἐάν τις * ἀγοραστας, ἢ δωρεᾶς, ἢ αὐταλλαγῆς, ἢ ἀντιλήψεως τρόπῳ ἐκτήσατο τοῦτ' * καρπὸς, ἔτι δὲ ἔτυχον ἢ μερικῶς, ἢ καθόλου στρατιωτικοὶ ὄντες, καὶ ὁ χρόνος ἀβοηθεῖ τῷ κατέχοντι· αὐτὸν μὲν ἐν κατέχοντα, ἐπεὶ καλῇ πίστει φαίνεται δεσπόζων, μηδὲν ζημιοῦσθαι, χωρὶς τῆς τῶν τόπων ἀναρρύου ἀφαιρέσεως, ἀλλὰ πρὸς ἐν ἀπολήσεται, ἢ δωρησάμενον, ἢ αὐταλλάξαντα, ἢ καὶ τῆς ἀντιλήψεως ἐπιτυχόντα, μεταπέμπεσθαι τὴν ζημίαν. εἰ δὲ καὶ οὕτω καλῇ πίστει δεσπόζειν κατάσχῃ, μηδὲ αὐτὸν ζημιοῦσθαι.

*al. ἀγορᾶς.
*lege ἀρχὰς

δ Εἰ δέ τινες τῶν στρατιωτῶν ἁλόντες, καὶ ἐν μὲν στρατιωτικὸν ἅπαντα κλῆρον ἀφῆκαν τοῖς πατράσιν, ἢ ἀδελφοῖς, καὶ συνδόται αὐτῶν ἐκδουλεύεσθαι καταλελοίπασι, αὐτοὶ δὲ τέλεον τῆς στρατιωτικῆς μοίρας ἀπαλλαγῆτε, ἔν τισι πρόσωπα προσῆλθον· μηδὲν οὖν ὑποδεχόμενοι αὐτοὺς ζημιοῦσθαι, εἴπερ (ὡς ἔφημεν) ἡ στρατία αὐτῶν πρὸ τῶν ἄλλων ἐκδουλεύει, καὶ μηδεμίαν ἐκεῖνοι μερίδα ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ δεσπόζοντες κατέχοντες κλήρου. πρὸς τούτοις καὶ ἐάν τινας τῶν στρατιωτῶν εἰς ἐσχάτην κατενεγκόντας ἀπορίαν, καὶ μηδόλως δυναμένους τὸ στρατιωτικὸν ὑπερέχεσθαι βάρος, ἀλλὰ καὶ ὀδυρομένους, ἐὰν ὑποδέξαντό τινες, μήτε ὑπὲρ τούτων, μήτε ὑπὲρ ἐκείνων, τούτοις τῶν ἠσυχημένων στρατιωτῶν, τῷ στρατιωτικῷ ὑφίστασθαι ζημίαν, ἀλλὰ μᾶλλον οὖν ἐκδιώξαντας οὖν στρατιώτας, καὶ τῆς ἀπορίας αὐτοῖς καὶ τῆς φυγῆς αἰτίους καταστάντας, ἐκείνους καὶ τὰς ζημίας ὑπομένειν. τὸν ἢ εὔπορον καὶ σωζόμενον ὑποδεχάμενον στρατιώτῃ, καὶ ἐν γνώσῃ αὐτὸν κατέχοντα, ὡς ἐκ τοῦ τουρμάρχου προφωνηθέντα, εἴτε ὡς δρουγγαρίου, ἢ κόμητος, ἢ πραιγέτου, εἴτε ἐν ὡς σωσόδε αὐτῆς, ἐὰν μὴ δωράμενον εἰς ἄγνοιαν καθαφύγειν, ἐκεῖνον καὶ διωρολόγησαν τὰς ζημίας ὑφίστασθαι. ἐὰν γὰρ οἱ σωζόμενοι στρατιῶται τῆς τῶν ἐξειδίων ἀμακολύνται δουλείας, πρόδηλόν ἐστιν, ὡς οὐ μικρὰ ἐντεῦθεν βλάβη τοῖς στρατεύμασιν ἡμῶν ἐπενεχθήσεται.

NIKHΦOPOY TOY ΦΩKA νεαρὰ α.

Περὶ τῶν ἀπεμπολησάντων στρατιωτῶν τόπους αὐτῶν, εἶτα τούτους ὑπιζητούντων.

Huius & alia nouella tomo superiori legitur.

Ἀνήκουσεν ὁ πρωτοπατρίκιος Βασίλειος, ὁ ὑπὲρ τῶν δεήσεων, ὅτι τόπους αὐαλαμβανομένους, αὐαρρύτους ἀποδίδωσι τοῖς στρατιώταις, ἀφ' ὧν αὐτοῖς ἐκείνοις ἐρεθήσαι αἱ τοῦ στρατοθένους· καὶ ἐδείξατο, ὅτι τοῦτο δυσχερὲς εἶναι δοκεῖ, τὸ μὴ ἔχειν ἐξουσίαν τινὰ, ἐκ τῶν ὑπαρ-

ὑπαρχόντων αὐτῷ τοιῶν ἀλλαχοῦ ἀμπωτεῖσθαι, οἵας αὖ καὶ ὅσης δεσπόζει οὐσίας. Διαπαῦτα μέχρι μὲν τοῦ νῦν ὅτι τοῖς ἀμπωλήσουσι στρατιώταις τόπους αὐτῶν τοιαύτῃ βουλόμεθα νομοθεσίᾳ κρατεῖν, ὥστε τῷ στρατιώτῃ πατρῴων λιτρῶν ἀκίνητον οὐσίαν δύο τεσσάδων ἀφορίζεσθαι λόγῳ τῆς στρατίας αὐτοῦ, καὶ εἰ τούτῳ ἔχων, εὑρεθῇ ἀλλαχοῦ ἀμπωλήσας τόπον ἕτερον αὐτοῦ, εἶτα νῦν ὑπιζητῶν· ἵνα γνῷ μὲν ἐν τοσοτιμήσει τοῦτο ἀποβαλεῖν, πλεῖω μὴ αὐαρρύτως, ἀλλὰ τῇ τοῦ δικαίου καταβολῇ τιμήματος. εἰ δὲ μέρος τι τῶν πατρῴων λιτρῶν τῆς ἀκινήτου δύο τεσσάδου ὑπάρξεως διεπώλησε, τοσοῦτον αὐαρρύτως ἀποβαλέσθαι.

Ἀπὸ δὲ τοῦ νῦν, ἐπεὶ τὰ τῶν κλιβανοφόρων καὶ ὑπιλωφοφόρων κίνησιν ἔλαβε· ἀμφικλυδόμεθα, μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας μηδένα ἁπλῶς στρατιώτην, ἀλλαχοῦ ἀμπωτεῖσθαι ἀπὸ τούτου ἀκίνητον ὑπαρξιν, εἰ μὴ ἐπέκεινα ἔχει ιβ λιτρῶν ἀκίνητον οὐσίαν πολυτελῆ· ἀλλ' εἴ τι μοῦ ἐκ τῆς εἰς τοιαύτην συγκεφαλαιουμένης ποσότητα τοιαύτης ὑπαρξεως ἀπεμπωλήσεν, ἵνα αὐαλαμβάνῃ αὐαρρύτως· εἴ τι δὲ ἐπέκεινα τούτης ἔχων, τῶν δυοκαίδεκα λιτρῶν δηλονότι, διεπώλησεν, εἶτα τοῦτο ὑπιζητῇ· μὴ αὐαρρύτως ἀποβαλέσθαι, ἀλλὰ τὸ πρόσθεν ὑπισιδὸς τίμημα.

NIKHΦOPOY TOY ΦΩKA νεαρὰ β.

Περὶ Ἀρμενικῶν τόπων, καὶ φονευτῶν.

α Ἐπιζημιοῦμεν, ὅσοι τῶν Ἀρμενικῶν στρατιωτῶν ἀναχωρησάντων τριετίαν ἀλλαχοῦ πεποιήκασιν, ἐὰν ἐδόθησαν οἱ τούτων τόποι ἢ πρόσφυξιν, εἴτε ἀφελοῦσι στρατιώτῃ, ἢ καὶ ἄρχουσι θεματικοῖς καὶ ταγματικοῖς, εἴτε στρατηγοῖς αὐθεντήσασιν, ἢ καὶ ἑτέροις, δι' οἱωνοῦν φελοῦς δουλείας, * μὴ ἔχοισιν ἐπ' ἀδείας μετὰ τριετῆ χρόνον ἐπανασπρέφοντας οὖν Ἀρμενίους ὑπιζητεῖν αὐτούς.

*al. μὴ ἔχειν

β Ὅσοι ἐκ τῶν πεφυγότων Ἀρμενίων τόποι δι' χάριν ἢ προσπάθειαν ἐπεδόθησαν εἴτε βασιλικοῖς οἴκοις, ἢ θαγέσιν, ἢ μοναστηρίοις, ἢ ἄρχουσι, μὴ μόνον ὑποστρέφοντες, εἰ τριετία δηλήλυθεν, ἀλλὰ καὶ οἱ τούτων κληρονόμοι ἔνδοθεν τριακονταετίας ἐπανελθόντες, αὐαλαμβανέτωσαν οὖν αὐτῶν τόπους. καὶ λιβέλλους ἐπόπλων, καὶ χρυσόβουλλα, ὑπιφέρωσι οἱ τοῦτον ἐλληφότες, αὐτ' οὐδενὸς κελεύομεν λογίζεσθαι.

γ Ὅσοι γεγόνασιν αὐταλλαγαὶ στρατιωτικῶν τόπων, οἱ μὲν στρατιῶται ἐχέτωσαν τὰ ἴδια· οἱ δὲ αὐταλλάξαντες δεήθητωσαν Βασιλέως, ὑπιζη-

ex fundis suis aliquid alibi distrahendi, cuiuscumque tamdem, & quanticumq; patrimonii sit dominus. Quapropter ad hoc vsque tempus in militibus, qui fundos suos vendiderunt, huiusmodi legem valere volumus, vt militi res soli quatuor librarum, & fertilis, militiæ suæ nomine adsignetur; quam si retinens, compertus fuerit alibi fundum quemdam alium suū distraxisse, quam deinde repetat: prælationis quidem ius habeat in eo recipiendo, verum nō absque nummorum refusione, sed iusta pretii solutione intercedente. Sin partem aliquam constituti in re soli patrimonii fertilis, & æstimationem illarum quatuor librarū habentis, distraxerit; eam pretio non refuso recipiat.

Verum ex hoc tempore, quoniam clibanophori & loricati vigorem suum obtinuerunt; præcipimus, ne simpliciter quisquam militum licentiam habeat, ex hoc tempore constitutum in re soli patrimonium alibi distrahendi, nisi præter illud, etiam aliud duodecim librarum in re soli constitutum fertile patrimonium habeat, de quo patrimonio, summam eiusmodi conficiente, si quid distraxerit, nullo refuso pretio recipiat; sin aliquid vltra hoc possidens, quod duodecim videlicet librarum est, distraxerit; idque postea repetat: non absque nummorum refusione recipiat, sed pretio conuenienti soluto.

NICEPHORI PHOCÆ NOVELLA II.

De fundis Armenicis, & homicidarum.

1 SAncimus, vt quotquot ex Armenicis militibus, qui sese subduxerunt, alibi triennium exegerint, si dati fuerint eorum fundi vel confugis, vel militibus, qui se gesserefortiter, vel prouincialibus aut legionariis magistratibus, vel ducibus, quorum virtus enituit, vel aliis, ob vtiles publice seruitutes: elapso triennio reuertentes, nullo modo facultatē habeant, eos fundos repetendi.

2 Quotquot fundi Armeniorum, qui profugerunt, ex gratia vel adfectione quadam attributi sunt vel augustis, vel religiosis dominibus, vel monasteriis, vel magistratibus: eos fundos non ipsi tantum elapso triennio redeūtes, sed & heredes eorum intra trigesimum annum reuersi, recipiant. Ac tametsi libellos inspectorum, & aureas bullas proferant, qui eos acceperunt; tamen id pro nihilo duci iubemus.

3 Quotquot factæ fuerint fundorum militariū permutationes, sua quidē bona retineant milites; at ii, qui cum iis permutarunt oblatis

principi precibus, itidem sua reposcant. Quod si meliorationes in eis quasdam fecerunt siquidem illæ sunt vtiles, puta si molæ, palearia, nec pretiosa, sed conuenientia militibus adificia: pro iis debent illi, qui fundos recipiunt, pretia iusta respondentia præstare. Sin ad pulchritudinem tantum spectant, eorum solã materiam recipiãt, qui ædificarũt: villa principali salua.

4 Quotquot Armeniorũ in Syriam transfugerunt, ii non tantum ante triennium, sed & ante spatium vnius anni redeuntes, fundos suos minime recipiant: sed iis ita prospiciatur, vt illorum loco fundos alios habeant.

5 Militem, qui homicidium perpetrauit, secundum legem puniri iubemus. At vero terram militiæ ipsius, minime necessariis & cognatis interfecti, solatii caussa, volumus adtribui: sed eorum consolatio de quibusdam mobilibus fiat, & bona constituta in rebus soli, ad militiæ stationem referuentur. Quod si nullæ res mobiles exstent, nihilo minus eius cognati, qui cædem admisit, obligati sint ea soluere, quæ ad solamen cognatorum interfecti pertinent, at ipsius militiæ loca nequaquam alienentur. Quod si omnes ex vna eademque domo perpetratæ cædis scelere tenentur, meritas eorũ quilibet ex lege pœnas subeat: verum militiæ fundi alibi non transmittantur. Quinetiã si nullus superstes fuerit heres, qui militiã subiturus sit: alius quispiam * fundos ad se recipiat.

* fundos ad se recipiens, militia munus obeat.

NICEPHORI PHOCÆ NOVELLA III.

De iure prælationis, & quod potentes a potentibus emere debeant.

1 SAncimus, vt lex ab iis lata principibus, qui nos in imperio præcessere, ceu rata valeat, eãque confirmamus in omnibus: excepto, quod hac dumtaxat in parte iubeamus illam cessare, ne pauperes ad possessionem potentiorũ, quæ distrahitur, ius prælationis habeant, nec propter eiusdem tributi præstationẽ, nec consortii caussa, siue milites, siue municipes esse reperiantur: sed rursus in dominium illius personæ proceris alicuius succedat, quæ ad quietem & vtilitatem paupertum, ei prædio vicinorũ, semet offerat.

2 Eam personam, si postea, quam prædium adquisiuit, damnum dare vicinis intelligatur: veluti violentam & improbam, non hoc dũtaxat adquisito prædio, verumetiam patritis expelli iubemus. Ac potentiores quidem cum solis potẽtioribꝰ emtiones instituere volumus, itidemque milites & pauperes, cum iis, qui

τοῦ τὰ αὐτῶν. εἰ δὲ βελτιώσεις πεποίηκασιν ἐν αὐτοῖς, εἰ μὲν χρειώδεις εἰσὶν, οἷον μυλοστάσια, ἀχυρῶνες, οἰκήματα μὴ πολυτελῆ, ἀλλ' ἁρμόζοντα γεωργίαις· ὑπὲρ τούτων χρὴ παρέχειν τὰς ἀπολαμβανούσας οὗτοι τέρπεις τὰς ἀναλογούσας ὑμαῖς. εἰ δὲ πρὸς κάλλος μόνον ἀφορῶσι, τούτων δεῖ τὴν ὕλην μόνην οὗτοι κτίσαντας ἀναλαμβάνειν, ἐπεσκοπημένου σωζομένου.

δ Ὅσοι τῶν Ἀρμενίων ὑπερμόλησαν πρὸς Συρίαν, ὅτι μὴ πρὸ τριετίας μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸ χρόνου ἑνὸς ὑποστρέφοντες, μὴ οὗτοι ἰδίους ἀπολαμβανέτωσαν τόπους, ἀλλὰ γινέσθω ἡ παρούσια ἑτέρων ἀφ' ὧν παρέσχηξ ἑτέρων τόπων.

* ἐπεσκεμμένου τοὺς τόπους αὐτῶν λαμβανόντων, ὑπηρετούντων τῇ στρατείᾳ.

ε Τὸν ἑρασάμενον μιαιφονίαν στρατιώτην, μωρεῖσθαι κατὰ τὸν νόμον κελεύομεν· τὴν δὲ τῆς στρατίας αὐτοῦ γῆν μὴ ἀποδίδοναι εἰς ἀφαίμωσιν τοῖς τοῦ φονευθέντος ἰδίοις καὶ συγγενέσιν, ἀλλ' ἐκείνους μὲν διά τινων κινητῶν ἀφαιμωτέον· τὴν δὲ ἀκίνητον ὑπαρξιν εἰς στέγην τῆ στρατίᾳ σωτηρίαν. εἰ δὲ μὴ κινητὰ πράγματα εἴεν, καὶ οὕτως μὴ ἐποκεῖσθαι οὗτοι τοῦ πεφονευκότος συγγενεῖς πρὸς ἐκπλήρωσιν ὧν ἀφήκοντον εἰς ἀφαίμωσιν τῶν τοῦ ἀνῃρημένου συγγενῶν· εἰ δὲ στρατίας αὐτοῦ τι μὴ ἐκπεποίηται ὠφέλειαν. εἰ δὲ καὶ πάντες ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἶεν τῷ τοῦ φόνου ἐνέχοντι μίσει, ἀπὸ τοῦ πρὸ τοῦ ἀναιρεθέντος συγγενῶν· οἱ δὲ τῆς στρατίας αὐτοῦ τοῦ μὴ ἐκπεποιήσθωσαν. εἰ δὲ καὶ πάντες ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἶεν τῷ τοῦ φόνου ἐνέχοντι μίσει, ἀπὸ τοῦ πρὸ τοῦ ἀναιρεθέντος συγγενῶν· οἱ δὲ τῆς στρατίας αὐτοῦ τοῦ μὴ ἐκπεποιήσθωσαν. εἰ δὲ καὶ πάντες ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἶεν τῷ τοῦ φόνου ἐνέχοντι μίσει, ἀπὸ τοῦ πρὸ τοῦ ἀναιρεθέντος συγγενῶν· οἱ δὲ τῆς στρατίας αὐτοῦ τοῦ μὴ ἐκπεποιήσθωσαν.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΦΩΚΑ νεαρὰ γ.

Περὶ μεσιτείας, καὶ πῶς δεῖ ἐξωνεῖσθαι δωρεὰν οὗτοι ἀπὸ δωρεῶν.

α Ἐπιζητοῦμεν, τίνα τῶν πρὸ ἡμῶν βασιλευσάντων ἐκπρίασιν νομοθεσίαν διενεργεῖν, ἣν καὶ ἡμεῖς ἐν ἅπασι, πλὴν ἑνὸς τούτου μόνου ἀργεῖν αὐτὴν ἐκελεύσαμεν, ἵνα μὴ μεσιτεύωσιν οἱ πένητες εἰς τὸ ἀπεμπολούμενον κτῆμα τῶν δυνατῶν, μήτε ἐξ ὁμοτελείας, μήτε ἐξ αὐθαιρεσίας, καὶ τι στρατιώτης, καὶ τι πολιτικοὶ ἐφορίσκονται· ἀλλὰ τότε πάλιν δεσποτείαν * διὰ δέκατον ἐχόντων πρόσωπον, τὸ πρὸς αὐθάδειαν δηλονότι καὶ ὠφέλειαν τῶν συμπραττομένων ἐν τούτῳ πενήτων αὐθαιρουμένων.

* al. διέχοντα

β Ὥσπερ καὶ μετὰ τὸ θεσπισθῆναι τοῦ κτήματος πρᾶσιν οὗτοι γενέσθαι καταπονούμενον, ὡς βίαιον καὶ κακὸν μὴ μόνον ἀπὸ τῆς ἐπικτήσεως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν γονικῶν ἐκθέσθαι κελεύομεν. καὶ οὗτοι μὲν δωρεὰν, ἐκ δωρεῶν μόνον πρᾶσθαι τὰς ἐξωνήσεις βουλόμεθα, οὗτοι δὲ στρατιώτας καὶ πένητας ἐκ τῶν τῷ ὁμοίαν

ὁμοίαν τάξιν λαχόντων αὐτοῖς. καὶ ὥσπερ τούτου κωλύσαμεν μὴ ἐξωνεῖσθαι τὰ δυνατῶν, ἕτως πάλιν κωλύσομεν ἀπιέναι τοὺς δυνατοὺς καὶ ἀπὸ πενήτων τὰ στρατιωτῶν κτήματα ἐξωνήσεις, μηδὲ τὴν ὁμοτέλειαν ἢ ἀναχοίνωσιν προβάλλεσθαι εἰς δικαίωσιν, πρὸς ἅπαντας τὴν νομοθεσίαν ποιεῖσθαι.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΦΩΚΑ νεαρὰ δ.

Περὶ οἰκημάτων.

Ἐπειδήπερ τινὲς τῶν κεκωλυμένων ἀπὸ τῶν νεαρῶν νομοθεσιῶν ἐξωνεῖσθαι καὶ πλατύνεσθαι προσώπων, ἔτυχον ἐκ γονικῆς κληροδοσίας ἀκίνητον κτῆσιν ἐν χωρίοις ἢ ἀγρίδιοις ἐληφότες, ἐξωνήσαντο δὲ μεταπύτα ἀπὸ τῶν συγχωρητῶν αὐτῶν σμικρά τινα καὶ ὀλιγοστὰ τόπια, ἐν οἷς οἰκήματα πολύτιμα καὶ ἀπέρμεγέθη ἐδείμαντο, πλείστας εἰς αὐτοῖς οἰκοδομὰς αὐτῶν καταβαλόμενοι· δεῖν ᾠήθημεν μὴ διὰ τὰ σμικρὰ τοῦτα καὶ ὀλιγοστὰ τόπια καταστρέφεσθαι τὰς ἐπ' αὐτοῖς δομηθείσας ἀπεριμέτρους καὶ πολυτίμους οἰκίας, ἀλλ' αὐτὶ τῶν περιγραμμένων τόπων λαμβάνειν μὲν τοὺς περιγράπτας, εἴπερ ἐν τοῖς ζῶσιν εἰσὶν, ἢ μὴ ἔντων αὐτῶν, τοὺς τούτων κληρονόμους ἢ συγκληρονόμους, διπλοῦν τὸ πρέσβος καταβληθέντος τιμήματος, ἢ γὰρ διπλασίονα, τῆς αὐτῆς τῶν περιγραμμένων ποιότητος καὶ ποσότητος οὔσων· καὶ μὴ ὑποστρεφέσθω τοὺς ἠγορακότας τῶν ἰδίων ἐμπονημάτων.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΦΩΚΑ ΝΕΑΡΑ ε, βοηθοῦσα τοῖς ἐξωνησαμένοις πρὸ τοῦ καιροῦ τῆς εὐδείας.

Ἐπεὶ ἡ τῶν παραφθόντα χρόνων προθεσμία, * ἀνεγκλήτους μὲν καὶ ἀνεπιφωνήτους προθεσμοῦσα, τὸ δίκαιον ἐπεβεβαίωσε τοῖς πρὸ ἐκ τῶν στρατιωτῶν προσκτηθέντα κατέχουσι, πρεσκοπομένη δὲ διὰ τῶν ἐπιφωνήσεων, καὶ ἀναπροσδιζουσα, καὶ οὗτοι πρὸ τῆς εὐδείας τὰς ἐπικτήσεις ποιησαμένους ἐβάσανε, καὶ ὑποστρεῖσθαι τούτων ἐποίει πολλάκις, ἀλλαφόρως ἐνεργουμένη· διορίζομεθα, οὗτοι καλῇ πίστει πρὸ τοῦ καιροῦ τῆς εὐδείας διεσκομένους ποιῆσθαι τὰς ἐπικτήσεις ἀπὸ στρατιωτῶν καὶ πολιτικῶν, ἀμερίμνους διάγειν, καὶ μὴ ἐνεργεῖν τὴν παραγενομένην ἐτείαν, καὶ ἐν τούτῳ ἀναπροδίζουσιν ἐξ ἐπιφωνήσεως· μηδὲ τοκαθόλου παρασαλεύεσθαι καὶ μεταχινεῖσθαι τὴν δεσποτείαν αὐτῶν, εἰ μὴ εἰς μόνους οὗτοι ἐξ ἁρπαγῆς τὰς ἐπικτήσεις ποιησαμένους, καὶ ἐκ βιαίας νομῆς, καὶ κακῆς πίστεως, ὡς ἐπιταδῶντας τοῖς ἀλλοτρίοις, ἐξ ἐλεύθερα ἐφιεμένους.

* ἀνεγκλήτους μὲν καὶ ἀνεπιφωνήτους

NICEPHORI PHOCÆ NOVELLA IV.

De ædificiis, siue villis.

QVoniam personæ quædã ex earum numero, quæ per nouellas constitutiones prohibentur emtiones instituere, prædiaque dilitare, de patrita hereditate possessionem quamdam in rebus soli constitutã, videlicet in fundis aut agris, adeptæ; postea per exigua minutaq; loca quædam a vicaneis emerunt, in quibus pretiosas & immensæ magnitudinis villas exstruxerunt, plurimis in earum structuram expensis: minime committendum putauimus, vt propter istæc exigua minutaque loca, villæ magnitudinis infinitæ, ac pretiosæ, quæ in eis exstructæ sunt, diruantur: sed pro locis distractis venditores, siquidem adhuc superstites sunt, aut ipsis non exstantibus, eorum heredes vel coheredes, duplam soluti pretii summam accipiant, aut duplum terræ, quæ tum qualitate, tum quantitate terram venditam æquet: nec suis expensis emtores, quas ad res ornandas & pretiosiores reddendas cõtulerunt fraudentur.

NICEPHORI PHOCÆ NOVELLA V, QVÆ SVBVENIT iis, qui ante penuriæ tempus emerunt.

QVandoquidem annorũ quadraginta spatium, quod citra querelam, & adtestatione nulla interueniente transcurrit, possessoribus eorum prædiorum, quæ a militibus emta sunt, ius suum tribuit: idemque si per adtestationes interrumpatur, ac non procedat, etiam illos, qui ante penuriæ tempus adquisiuere prædia, sæpenumero grauauit, & iis vt fraudarẽtur, efficit: dum nullo adhibito discrimine vim suam obtinere permittitur: statuimus, vt quibona fide ante penuriæ tempus comparasse quid a militibus & municipibus comperiuntur, securi sint: neve spatium annorum quadraginta vim habeat, vt hac etiam in parte per adtestationem præpediatur: nec in vniuersum proprietas & dominium eorũ labefactetur, & transferatur: nisi tantum in illis, qui ex rapina, violentaque possessione, ac mala fide prædia quædam adquisiuerunt, veluti qui res alienas inuadant, & ex auaritia pluribus inhient.

Universidad de Deusto
Biblioteca

BASILII NATI IN PORPHYRA, NOVELLA constitutio prima.

Publicata mense Ianuario, indictione IX, *anno* VI. M. IO. IIII.

CAPITA CONSTITVTIONIS huius ex Harmenopulo.

Præscriptionem annorum XL tollit, statuens, ne annorum XL præscriptio potentioribus inopes iniuste atque auare opprimentibus quidquam prosit; neve pauperes ab iisdem potentioribus læsi per annorum XL præscriptionem submoueantur. Ne terminorum quoque descriptiones robur habeant, licèt aureis bullis contineantur, siquidem iniuste ac fraudulenter factæ sint. Fiscum etiam nullo temporis interuallo vult excludi, sed ab Augusto Cæsare ius suum repetere, idque merito recuperare.

De annorũ XL præscriptione.

QVoniam maiestas mea comperit, ex quo cœpit imperare, motasq; tam ab opulentis, quam pauperibus caussas instituit cognoscere. locupletiores fraudandorum aliorum cupidos prætextum habere probabilem, nimirum annorum quadraginta præscriptionem; & in hoc incumbere, siue muneribus, siue viribus suis interuenientibus, vt hoc annorũ quadraginta spatium transeant, & ab eo tempore pleno dominio possideant illa, quibus improbe pauperes fraudarunt: hanc ipsam legem tulit, partim vt ea, quæ hactenus accidere, corrigat; partim vt potentes, qui iam viuũt, reprimat; & victuros deinceps, coerceat: scituros, se nullum hinc commodum percepturos, sed futurũ, vt res alienæ non tantum ipsis, sed & ipsorum heredibus adimantur. Enimuero non inconsulto, nec absurde maiestatem nostram hanc annorum quadraginta præscriptionem tollere, sed commiseratione tactam erga pauperes, deque republica & eius duratione sollicitam, & æquitatis amantem, & exscindendæ auaritiæ cupidam; perspicũ ex illis fiet, quæ dicturi sumus. Magnas enim molestias a pauperibus hoc nomine pertulimus, & quibus cottidie circũueniantur fraudibus & iniuriis, nostris ipsimet oculis vidimꝰ, dũ prouincias imperii nostri peragraremus, & ad expeditiones proficisceremur. Nam quo pacto simpliciter atq; temere temporis habenda erit ratio, quum is, qui pauperem circumscribit, opibus subnixus, diu potentia felicitateq; sua fruatur, eamq; potentiam & felicitatem suam ad successores suos transmittat? ac fortassis ipse quidem patricius sit, at nati ex eo,

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ νομοθεσία νεαρὰ α.

Ἐκφωνηθεῖσα κατὰ τ' Ἰανουάριον μεῖνα, τῇ θ ἰνδικτιῶνος, ἔτει ϛφδ' ἐσθ'.

ΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ Διαταξέως, ἐκ τ' Ἀριθμοπάλης.

Ἀνατρέπει τὴν παραγραφὴν τεσσαρακονταετίας, μηδὲν ὠφελεῖσθαι διορίζόμενος τοὺς δυναστὰς ἀδικοῦντας καὶ πλεονεκτοῦντας τοὺς πένητας τῇ παραγραφῇ τεσσαρακονταετίᾳ, μηδὲ τοὺς πένητας ἐᾶν τούτων τῶν δυνατῶν ἀδικουμένους ἀποκλείεσθαι τῆς παραγραφῆς· μηδὲ ἰσχύειν τοὺς περισμοὺς, εἰ χρυσοβούλλων ἐντός εἰσιν, ἀδίκως καὶ πλεονεκτικῶς γεγυμνωμένους· μηδὲ τὸν δημόσιον ἀποκλείεσθαι χρόνῳ, ἀλλὰ ἀνακαλεῖσθαι τὸ ἴδιον δίκαιον ἀπὸ Αὐγούστου Καίσαρος, καὶ δικαιοῦσθαι περὶ τῶν τούτου ἀναλήψιν.

ΕΠειδὴ περὶ βασιλεία μου, ἀφ' οὗ τὴν τυχοῦσαν ἐπὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἐχειροτόνησε, καὶ τὰς κινουμένας ὑπ' ἐμοῦ ἐπὶ διορθώσεις ἐπιφερομένας τῶν πλουσίων καὶ τῶν πένητων ἐπεχείρησε ζητεῖν, εὗρεν ὅτι οἱ θέλοντες πλεονεκτεῖν δυνατοὶ, εὐλόγιον ἀφορμὴν ἔχουσι τὴν παραγραφὴν τεσσαρακονταετίαν, καὶ ἀπουδάζουσιν εἴτε διὰ ξενίων, εἴτε διὰ ἰδίας δυναστείας τῷ τοιαύτῃ παραγραφὴν διαβολὴν, καὶ ἔκτοτε κρατεῖν τελείαν βεβαιότητα ἔχειν, ἅπερ κακῶς ἐπλεονέκτησαν οὗτοι πένητας· ἐξέθετο τὴν παροῦσαν νομοθεσίαν. Ἵνα μὲν καὶ τὰ μὴ γεγονότα διορθωσώμεθα, τοῦτο δὲ τοὺς νῦν δυνατοὺς ἀνασείλουσα, καὶ τοὺς μετέπειτα κωλύουσα, γινώσκοντας ὡς οὐδεμίαν ὠφέλειαν ἀπὸ τούτου εὑρήσουσιν, ἀλλ' ἀφαιρεθήσονται τὰ ἀλλότρια σὺν αὐτοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτῶν· ὅτι μὲν οὖν ἡ βασιλεία ἡμῶν οὐκ ἀστόργως, οὐδ' ἀδοκιμάστως τεσσαρεσκαιδεκατείαν ἀπαιτεῖ, ἀλλὰ τοὺς πένητας ἐλεεῖσθαι, καὶ τοῦ κοινοῦ καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ φροντίζουσα, καὶ τὸ δίκαιον ἀγαπῶσα, καὶ τὴν πλεονεξίαν σκυθρωπάζουσα, φανερὸν ἔχει ἐξ ὧν ἐθέλομεν εἰπεῖν. καὶ γὰρ [καὶ] πολλὰ περιωχλήθημεν ὑπὸ τῶν πλουσίων χάριν τούτου, καὶ τὰς γινομένας εἰς αὐτοὺς καθ' ἑκάστην πλεονεξίας καὶ ἀδικίας τοῖς ἰδίοις ἡμῶν ὀφθαλμοῖς εἴδομεν, διερχόμενοι τὰ θέματα τῆς βασιλείας ἡμῶν, καὶ πρὸς τὰ πρόσω ἀπερχόμενοι. πῶς γὰρ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἐνεργήσῃ χρόνος, ὅτε δυνατὸς ὢν ὁ τὸν πένητα πλεονεκτήσας, πολλὴν χρόνον ποιήσῃ δυνάμεων καὶ ἡμερῶν, καὶ τὴν δυναστείαν αὐτὸ καὶ ἡμερείαν εἰς τοὺς διαδόχους αὐτοῦ διαπέμψει καὶ τυχὸν ἔτος μὲν πατρίκιός ἐστιν, εἰ ἐξ αὐτοῦ

puta nepotes & pronepotes, similiter potentes & familiaritate principibus coniuncti, felicitatẽ suã ad LXX *vel* C *annos porrectam retinean? non illos nos coercebimus? non pauperibus ea dabimus, quibus male sunt defraudati? Quippe quum is, qui fundos communes adquirit, vel maius pretium obtulit, potens est; eiusque heredes rursus tam in patrimonio, quàm ipsa potestate succedunt, nec pauperi locum aduersus se experiundi rerum illarum nomine concedunt, quibus rebus eum nequiter fraudarunt: omnino manifestum est, quantumcumq; temporis interea transeat, minime prohibendum esse pauperem, quo minus & requirat, & auferat id, quod suum est. Nã nisi hoc faciamus, auaro fenestram aperiemus, vt dicat; Quoniam ego prospera fortuna fruor hodie, nec pauper ille mecum experiri potest: si pari felicitate filius quoque meus vtatur, & nobis hac prosperitate fruentibꝰ anni quadraginta prætereant, aut ipse diures secũdas continuem: inademta retinebimus, qua adquisiuimus, adeoque mihi rapaciter agere proderit. Atq; hoc manifestum est etiã de Maleinorum, itidemque de Phocadum familia. Quippe Constantinus Maleinus patricius, & Eustathius eius filius, magister, vsque ad centum, vel centum viginti annos, felicitatem suam continuarunt: Phocades vero, etiam vltra hoc spatiũ. Nam & * auus eorum, & deinceps pater, & * al proauus posteà filii, propemodum dixerim à nemine interruptam ad nos vsque potentiã obtinuerunt. Et quoniam modo talibus præscriptio temporis subueniet? quo rursum modo non reputabimus potentem pariter & imbecillum, qui ab initio quidem pauper est, deinceps auctẽ honoratus, & ad gloriæ culmen euectus? imbecillum, quam diu est in numero inferiorum: & tempus huic succurrere permittemus: potentẽ, ex quo tempore consequutus honorem fuerit: & nihil ei prodesse præscriptionem tẽporis, probabimus. Qualia sane sæpenumero cottidie videre est vsuenire, ac recens a nobis adeo cõpertum est. Inuenimus enim Philocalem, ab initio fortunæ tenuis hominem, & vnum ex vicaneis: posteà splendidum, & opulentum: qui quãdiu plebeius erat, eadem cum suis conuicaneis onera pensitationum sustinebat, nec quidquam in eos noui molsebatur. Verum ex quo Deus eũ ad honorem Hebdomadarii, deinde Cubicularii, posteà Protonestiarii prouexit: totum paulatim vicum obtinuit, ac suburbanum suum reddidit, etiam adpellatione vici mutata. Quoniam igitur in hunc modum euectus fuit, eiusq; rerum*

οἷον ἔγγονοι καὶ δισέγγονοι, ὁμοίως δυνατοὶ καὶ οἰκειότητα ἔχοντες πρὸς τοὺς βασιλεῖς, ἐμείνεν τὴν ἑβδομήκοντα ἢ ἑκατὸν χρόνων τὴν εὐημερίαν αὐτῶν παρεκτεινόμενον ἔχοντες. ἆρ' οὖν τούτοις οὐ κωλύσομεν; καὶ τοῖς πένησι δώσομεν, ἃ κακῶς ἐπλεονεκτήθησαν; τοῦ [τι] γὰρ εἰς κοινότητας χωρίων ἐπικτησαμένου, ἢ πλέον σκτήσαντος, δυνατοῦ τυγχάνοντος, καὶ τῶν αὐτοῦ διαδόχων πάλιν μετὰ τὴν ἐκποίησιν καὶ τὴν δυναστείαν διαδεχομένων, καὶ μὴ διδόντων χώραν τῷ πένητι πρὸς τὸ κατ' αὐτῶν κινῆσαι περὶ ὧν κακῶς ἐπλεονέκτησαν αὐτόν· πάντως πρόδηλόν ἐστιν, ὅτι ὅσος αὖ χρόνος διὰ τούτων διῇ, ἀκώλυτος ὁ πένης ἔσται πρὸς τὸ ζητεῖν καὶ ἀπαιτεῖν τὸ ἴδιον. εἰ μὴ γὰρ τοῦτο ποιήσομεν, παράδοσον δώσομεν τῷ πλεονέκτῃ τοῦ λέγειν, ὅτι ἐπεὶ ἐγὼ σήμερον εὐημερῶ, καὶ οὐ δύναταί κατ' ἐμοῦ ὁ πένης κινῆσαι, ἕως ἡμερήσῃ καὶ ὁ υἱός μου, καὶ διὰ τῆς εὐημερίας ἡμῶν διαβῇ παραγραφὴ, ἢ ἐγὼ χρονίσω εὐημερῶν, ἔχομεν αὐαφαίρετα τὰ ἁρπαχθέντα, καὶ συμφέρει μοὶ τὸ πλεονεκτεῖν. τοῦτο δὲ φανερόν ἐστι καὶ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας τῶν Μαλεϊνων, καὶ πάλιν τ' Φωκάδων. ὁ μὲν γὰρ πατρίκιος Κωνσταντῖνος ὁ Μαλεῖνος, καὶ ὁ μάγιστρος Εὐστάθιος ὁ τούτου υἱὸς, μέχρι τῶν ἑκατὸν χρόνων, ἢ καὶ τῶν ἑκατὸν εἴκοσι τὴν εὐημερίαν ἔσχον συμπαρεκτεινομένην αὐτοῖς. οἱ δὲ Φωκάδες πολὺ πούτων ἐπέκεινα. ὁ, τε γὰρ *πάππος αὐτῶν, εἴτε καὶ ὁ πατὴρ, μετὰ ταῦτα καὶ οἱ τούτου υἱοὶ διαδοχὴν χρεὼν εἰπεῖν ἕως ἡμῶν εἶχον τὴν δυναστείαν. καὶ πῶς οἱ τοιοῦτοι βοηθοῦντα τὸν χρόνον ἔξουσι; πάλιν γε, πῶς οὐ λογισόμεθα δυνατὸν καὶ ἀδύνατον, τὸν ἐξαρχῆς μὲν πένητα, ὕστερον δὲ τιμώμενον, καὶ πρὸς ὕψος δόξης αἰωρόμενον; ἀδύνατον μὲν, ἕως ἂν ἄρχει τῶν κάτω· καὶ τὸν χρόνον βοηθεῖν αὐτῷ συγχωρήσομεν· δυνατὸν δὲ, ἀφ' οὗ καιροῦ τιμηθῇ· καὶ τὸν χρόνον μηδὲν αὐτὸν ὠφελοῦντα δείξομεν. οἷα πολλάκις καθ' ἑκάστην ἔστιν ἰδεῖν συμβαίνοντα, καὶ ἄρτι παρ' ἡμῶν εὑρέθη. καὶ γὰρ εὔρομεν τὸν φιλοκάλεα, ἠμόμεον μὲν καταρχὰς τῶν ὑπελῶν καὶ χωρητῶν ἕνα· ὕστερον δὲ, τῶν περιδόξων καὶ πλουσίων. ὃς ἕως μὲν ἦν ἐπῆρχε τῶν κάτω, σωστέλει τοῖς ἑαυτῷ συγχωρίταις, καὶ οὐδὲν αὐτοῦ ἐκαινοτόμει. ἀφ' οὗ δὲ τοῦτον εἰς τιμὴν ὁ Θεὸς * αὐήγαγε * ἑβδομαδαρίου, ἅπερ κοιτωνίτου, καὶ μεταπᾶσι πρωτοβεστιαρείου, τὸ ὅλον ἐκ τοῦ κατολίγον ἐκεράτισε χωρίον, καὶ πρόσκτον ἴδιον ἐποίησεν, ἀναλάξας καὶ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ τοιούτου χωρίου. ἐπεὶ οὖν οὕτως αὐήχθη, καὶ οὕτως ἐγένετο τὰ

* al. πρόπαππος
* αὐῆξεν
* al. ἑβδομαρίου

Universidad de Deusto
Biblioteca

hic fuit status: fieri ne potest, vt hoc ipsum illi subuenire concedamus, & ea relinquamus ei, quibus nequiter alios fraudauit? non æquum hoc fuerit. Ideoque maiestas nostra, quum locum ipsum transiret, acrem de querelis pauperum cognouisset: villas eius sane quam pretiosas ad ipsum vsque solum diruit, ac pauperib' sua restituit: illi vero reliquit eum fundū publicum, quem initio habebat, & rursus vnum ex vicaneis effecit. Ceterum potentes existimantor, non huiusmodi dumtaxat homines: sed vniuersi, qui singillatim perscripti sunt in constitutione proaui nostri & imperatoris, Romani maioris. Hic enim & ipsos scholares adpellauit potentes. quos sane nos quoque potentes dicimus, & Protocentarchos adiicimus. Nam & hos potentes esse, iam edita pragmatica pronunciauimus. Ob hæc ergo sancimus hac præsenti constitutione nostra, vt quæcumque adquisiuerint bona potentes in communibus consortium prædiis, ante proauum nostrū & imperatorē, Romanum maiorē, modo acta sunt, per instrumenta scriptis comprehensa, probabiliaque testimonia robur habeant, in eorum dominio maneant, quemadmodum & vetera iura tradunt. Propterea vero instrumenta scripta, cum probabilibus testimoniis proferri volumus: ne potentiores vasre causſentur, ea quæ recens compararunt, iam olim ab se possideri. Verum exeo tempore in hunc vsque diem, qui primus est mensis Ianuarii, indictionis nonæ, anni VIM. IƆ. IIII. immo etiam deinceps, quandoquidem factum est interdictum scripto expositum per indicatam constitutionem proaui nostri & imperatoris, Romani maioris, nihil in vniuersum valeat, nec audiatur annorum quadraginta præscriptio; nec prorsus vllam aduersus pauperes efficacitatem habeat, vbi prædia cum potentibus possident; sed sua pauperibus restituantur. Nec item quidquam iuris potentes habeāt, ad recipiendum eiusmodi locorum pretia, vel meliorationes: sed tam ipsa pretia, quam meliorationes amittant propterea, quod indicatam constitutionem violasse comperiantur, adeoque pœna potius digni sint. Nam quum legem scripserit dictus ille noster proauus & imperator, Romanus maior, eique inseruerit, deinceps interdicere se potentibus, ne quid de cōmunitatibus vicorū comparent: ostendit, in vniuersum & in infinitum se hoc illis prohibuisse, nec præscriptionem annorum quadraginta concessisse, quæ ipsis succurreret. Neque tantummodo

Nota, qui dicantur potentes.

κατ' αὐτὸν, ἐνδεχόμενόν ἐστιν, ἵνα δώσωμεν * ξ- *τούτῳ
τὸ εἰς βοήθειαν, καὶ καταλείψωμεν ἔχειν, ἃ κακῶς ἐπλεονέκτησεν; οὐκ ἔστι δίκαιον. ὅθεν καὶ ἡ βασιλεία ἡμῶν κατὰ τὸν πρῶον Διοκλητιανοῦ, καὶ τὸ περῖγμα ἐγκλήσεσι τῶν πενήτων Διοκλητιανοῦ, τὰ τοῦτο εἰκήματα τολυτελῆ ὄντα κατέπρεψεν ἕως ἐδάφους, καὶ τῆς πένησι τὰ ἑαυτῶν ἀποδέδωκεν· ἐκεῖνο δὲ κατέλιπεν, ὅπερ ἐξαρχῆς εἶχε δημόσιον, καὶ τῶν χωρητῶν ἕνα πάλιν αὐτὸν * ἐποίει. Δυνατοὶ δὲ λογιζέσθωσαν, μὴ μόνον οἱ τοιοῦτοι, ἀλλὰ καὶ ἅπαντες εἰ ἀναγραφόμενοι κατὰ μέρος ἐν τῇ Διοκλητιανοῦ τάξει τοῦ περῖπάππου ἡμῶν καὶ Βασιλέως, Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος. οὕτως γὰρ καὶ αὐτοὺς ὁ χολαρίους δυνατοὺς ὠνόμασεν. ἡμεῖς δὲ λέγομεν καὶ τούτους δυνατούς, περῖσσεμνοὺς δὲ καὶ πρωτοκεντάρχους. καὶ γὰρ τούτους δυνατοὺς, ἤδη περῖγμαλικῶς διεγνωμεν. Διὰ ταῦτα τοιγαροῦν θεσπίζομεν Διὰ τῆς παρούσης ἡμῶν νομοθεσίας, τὰ περὶ τοῦ περῖπάππου ἡμῶν καὶ Βασιλέως, Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος. ἐπικτηθέντα τοῖς δυνατοῖς εἰς χωρεῖων κοινότητας ἀλλὰ δι' ἐγγράφων δικαιωμάτων, καὶ συσταπικῶν μαρτυρίων τὸ βέβαιον ἔχοντα, διατόζεσθαι παρ' αὐτῶν, καθὰ καὶ οἱ παλαιοὶ νόμοι λέγουσι. Διὸ ξ τοῖ τὰ ἐγγράφα δικαιώματα, καὶ τὰς συστελικὰς μαρτυρίας περκομίζεσθαι βυλόμεθα, ὅπως οἱ δυνατοὶ μὴ προφασίσωνται κατὰ περίνοιαν, τὰ νεωστὶ αὐτοῖς ἐπικτηθέντα κρατεῖσθαι παρ' αὐτῶν ἀπὸ παλαιοῦ. ἀπὸ τότε δὲ, καὶ μέχρι τοῦ νῦν, ἤτις ἐστὶ πρώτη τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς, τῆς ἐνάτης ἰνδικτιῶνος, ξ ς φδ ἔτους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἑξῆς, ἐπεὶ καὶ ἡ Διαγγελία ἐγγράφου ἐγένετο Διὰ τῆς δηλωθείσης νομοθεσίας ξ πρωτάπαππου ἡμῶν καὶ βασιλέως, Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος, μηδὲν τὸ παίολον ἰσχύειν, ἢ ἀκούεσθαι τὴν παραγκωνιστείαν, μήτε τοκαβόλου κατὰ τῶν πενήτων ἐνέργειαν τινὰ τούτῳ ἔχειν, ὅπου μετὰ [τῶν] δυνατῶν ἔχουσιν, ἀλλ' ἀντιτρέφεσθαι τῆς πένησι τὰ Διὰ. μήτε μὴν τοῦ δυνατοῦ δικαιοῦσθαι εἰς τὰ ἀναλαβεῖν τὰ τιμήματα τῶν τοιούτων τόπων, ἢ τὰς βελτιώσεις· ἀλλ' ὀπόλλειν καὶ τὰ τιμήματα, καὶ τὰς βελτιώσεις, διότι καὶ τὴν εἰρημένην νομοθεσίαν παραβαίνης ἐζήσκοντα, καὶ μᾶλλον ἄξιοι εἰσὶν ζημιωθῆναι. γράψας γὰρ ὁ ῥηθεὶς πρόπαππος ἡμῶν καὶ βασιλεὺς, Ῥωμανὸς ὁ γέρων, καὶ εἰπὼν, ὅτι ἀπὸ τοῦ νῦν κωλύω τοὺς δυνατοὺς τοῦ μὴ ποιεῖν ἐπικτήσεις εἰς κοινότητας χωρίων· ἔδειξεν, ὅτι ὁλόλου καὶ εἰς ἀπέραντον ἐκώλυσεν αὐτούς, καὶ τὴν παραγκωνιστείαν οὐ δέδωκεν αὐτοῖς εἰς βοήθειαν. οὐ μόνον δὲ εἰς τοὺς παρέμπρο-

σθεν χρόνους τῶν παπῶν νομοθετοῦμεν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν Διοκλητιανῶν χρόνων εἰσάγομεν τὴν νομοθεσίαν ταύτην· δηλονότι ἀφ' οὗ ἡ νομοθεσία τοῦ πρωτοπάππου ἡμῶν καὶ βασιλέως, τοῦ κυρίου Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος, ἐξετέθη. εἰ γὰρ μὴ διορθωσόμεθα ἄρτι, ὅσα κινοῦνται ὑπὸ τῶν παρελθόντων, πῶς ἔχουσι φυλαχθῆναι τὰ μέλλοντα; καὶ πῶς ἔχουσι φοβηθῆναι καὶ ἀναστελλῶσι οἱ μετέπειτα;

* Quæ hinc sequuntur, e codicib. antiq. Electoralis bibliotheca Palatinæ descripsimus, in nostris non extantia.

* Καὶ πῶς ἔχασι πῶσαι ξ ποιεῖν τὰ τοιαῦτα; ὃ ἢ παντων ἐστὶ χαλεπώτερον, ὅπερ τὰ ἐξ ἁρπαγῆς καὶ πλεονεξίας συνιστάμενα κτήματα καὶ ἀλλοπρόσοικα οἱ δυνατοὶ τοῖς ἑαυτῶν παισὶν, ἐλπίδι τ τεσσαρακονταετίας ἀναφαίρετον ἔχειν τ δεσποτείαν τ τοιούτων οἰόμενοι. τ ἢ τοιαύτης βοηθείας, δηλονότι τ ἀπὸ τ τεσσαρακονταετίας, ἀναιρουμένης, ἀφαιρεύμενοι οἱ τῶν δυνατῶν παῖδες τ τοιοῦτον πλεονεκτικὸν κλῆρον, ὃν ἐκ πατέρων ἔλαβον, εἰς ἀπορίαν καθιστῶσι, καὶ τελείαν ἔνδειαν, εἶα καὶ ἀπὸ τ βασιλείας ἡμῶν ἔπαθον οἱ τοῦ μαγίστρου Ῥωμανοῦ ξ Μουσελὲ ἔγγονοι. ἐ γὰρ ὅτοι κ τὸ φιλομίλιον τοιαύτῃ περιουσίαν ἐκ πάππου τε καὶ πατέρων καταλῃφθεῖσαν αὐτοῖς ἔχοντες, κατώτησαν ἐ αὐτοὶ εἰς πενίαν. πῶν ἂν τοιαύτῃ ἀδικίαν ἐ ἀνισότητα ἡ βασιλεία ἡμῶν ἐκτίμησε, καὶ πᾶσι πλησίοις τε καὶ πλωχοῖς τὰ συμφέροντα καὶ δίκαια ἀπεργάσοιτο, τὸν τῆς τεσσαρακονταετίας χρόνον αὐαιρεῖ, ὡς αὐ καὶ οἱ δυνατοὶ τοῦτο γινώσκοντες, τοιοῦτον κλῆρον οἷς ἑαυτῶν παισὶ μὴ καταλιμπάνωσιν· ἀλλὰ ἐοὶ πένητες τ ἰδίων πεφάμενοι μὴ ὑπογινώσκωσιν, ἀλλ' ἔχωσι βεβαίαν πῶν ὑπὸ τῆς παρούσης νομοθεσίας βοήθειαν πρὸς πῶν τ ἰδίων αὐάληψιν. ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς τοῦτ περιορισμῶν τ χρυσοβούλλιον ἐζήσκοντα τόποι πολλοὶ πενήτων συμπεριλαμβανόμενοι, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ βασιλικὰ λιβάδια, καὶ ὡς ἔκτατε οἱ τὰ χρυσοβούλλια λαμβάνοντες, τοιοῦτοι τόποις ἐκ προφάσεως ξ πρεσβεύσεως κατέχουσιν, εἶα πολλὰ εὗρεν ἡ βασιλεία ἡμῶν ἐν τε πῶ αὐαλολῶ ὅλῳ χεδὸν, καὶ εἰς πᾶσαν πῶν δύσιν, ἐν ταῖς ἐκπαλαίαις Διατρίβουσι· ᾧ διακελώσατο, ξ μηδὲν ὅλως ἰσχύειν τοιούτου περιορισμὸς, μηδὲ ἕνα δικαίωσιν ἐκ τούτων ἔχειν ἀμφιβολίας παρεμπιπτούσης τοῦτ προκομίζοντας αὐτοῦ. ὑδὲ γὰρ τοιοῦτοι περιορισμοὶ ᾧ Διὰ τ βασιλείας μεγίνονται, ἵνα τελείαν ἔχωσι τ τούτων καταλῆψιν, βεβαίως αὐτοῦ ἐ ἀμεταβλήτου ἢ τῳ, ἀλλὰ τ ὅλη ξ χρυσοβούλλιον δωρεὰν ἡ βασιλεία μου ἐπέθηκεν· οἱ δὲ περιορισμοὶ παρ' ἑτέρων γινόμενοι, τὸ ἀξιόπιστον καὶ ἀσφαλὲς καὶ βέβαιον ὡς ὑπὸ τ ξ χρυσοβούλλιον δυνάμεως ἔχειν ἴσως ἐ δύνανται.

περὶ τῶν περιορισμῶν

nos pro temporibus sequuturis hanc legem ferimus, verumetiam aduersus ea, quæ præterierunt, eandem introducimus: ex quo scilicet cōstitutio proaui nostri & imperatoris, domini Romani maioris, promulgata fuit. Quippe ni modo correxerimus, quæcumq; de præteritis lites instituuntur: quonam pacto caueri futura poterunt? & qui nam poterunt deterreri coercerique posteri?

Et quomodo coercere possunt, quo minus talia faciant? omnium vero grauissimum est, quod comparatas ex rapina & auaritia possessiones liberis suis potentes relinquant: existimantes, annorum XL præscriptionis spe dominium eiusmodi rerum sic habituros, vt eis adimi nequeat. At vero si hoc eis adminiculum, quod ab annorum XL præscriptione scilicet habent, tollatur; potentium liberis auferetur eiusmodi ab auaritia profecta hereditas, quam a parentibus acceperunt, & ad inopiam egestatemque plenam perueniunt: cuiusmodi & a maiestate nostra contigere Romani Musciæ Magistri nepotibus. Nam & illi patrimonium tale iuxta * Philomilium possidentes, ab auo & parentibus relictum, ad paupertatem redacti sunt. Quapropter & iniustitiam, & inæqualitatem eiusmodi exscindens maiestas nostra, cunctisque tam opulentis, quam pauperibus vtilia pariter & iusta dispensans, præscriptionis annorū XL tempus abrogat: vt vbi potentes etiam hoc intelligent, hereditatem eiusmodi liberis suis non relinquant: & pauperes, si rebus suis spolientur, non desperent; sed ad suorum recuperationem ex lege præsenti firmum auxilium habeant. Quia vero infinium descriptionibus, quæ bullis aureis inseruntur, etiam multa pauperum loca comprehensa reperiuntur, atque etiam prata & fundi augustales; & inde qui bullas aureas accipiunt, eiusmodi loca per occasionem talis finium descriptionis possident, cuiusmodi pleraque maiestas nostra deprehendit, in oriente propemodum toto, & in occidente vniuerso, quum illic in expeditionibus commoraretur: idcirco mandat, vt finium descriptiones eiusmodi nihil omnino valeant, nec vt aliquod inde eius habeant, incidente controuersia, qui eas producunt. Nec enim tales finium descriptiones sic a maiestate mea fiunt, quasi plenam ipsa perceptionē earum consequuta, ratas illas & immutabiles existimet: sed vt facta in aurea bulla donationem maiestas mea eidem inserit, ita finiū circumscriptiones ab aliis proficiscentes, fidem plenā, & securitatē, & firmitatē, tamquā ab aureæ bullæ vi, pari modo habere nequeāt.

* locus in Phrygia.

Definium siue terminorum descriptionibus.

De monasteriis.

Quoniã vero propemodũ ab vniuersis, vt ita dicam, prouinciis coram maiestate nostra tale quiddam motum est, quod pleraque prædia damnum & iniuriam accipere deprehendantur, nonnulla quoq; parũ abest quo minus in nihilum redigantur per occasionem monasteriorum. Nam in prædiis plerisque reperitur, quod villæ possessor aliquis ecclesiã in loco suo construxit, eiq; partem suã dedicauit, adsentientibus illi consortibus in prædio ceteris. Inde calogerus ipse factus est, & in ea sedit, quam diu vixit. Idem & alius villæ possessor fecit, & rursum alius similiter; tta quidem, vt duo tres ve calogeri fierẽt. Hinc defunctis istis, obtinuit illam ecclesiam loci forte metropolita, vel episcopus, & sui iuris eam fecit, ac monasterium nominauit. Inde talium pleraque monasteriorum illi ipsi retinẽtes metropolitæ, vel episcopi, pleraque vero quibusdam per donationem concedentes fundorum maiorem partem proserapiunt, & iniuriis grauant, & abolent. Quoniam igitur complura talia pro tribunali nostro mota sunt, mandamus; vt quæcumque talia, talique modo facta reperiũtur oratoria, pauperibus restituantur; vtq; metropoleos aut episcopæ pars inde penitus eiiciatur. Quod si etiam metropolitæ, vel episcopi, personis quibusdam hæc donarunt; expellãtur indidem & illæ personæ, tametsi longo tempore forsitan eorum dominium habeãt. Nam in his præscriptionem temporis nullum habere robur statuimus. sed præcipimus, quemadmodum dictum est, vt oratoria villarum possessoribus restituantur, atque etiam in posterum sint oratoria, verum prædiis rusticis subiecta; sintq; in eis calogeri totidem, quot etiam prius erant. At metropolitæ, vel episcopi, solam oblationem in eis, & * signaculum, & correctionem erratorum, quæ a calogeris forte committuntur, habeant: ac neque consuetudinem, neque quid uis aliud eiusmodi ex eis accipiant, velut a monasterio. Cogantur autem villæ tales in oratoriis indicatis habere tot calogeros, quot prius in eis erant. Si vero in aliquo ex his oratoriis ab imperatore vel solemnia, vel accensiones luminũ factæ sint, & sessiones etiam habeant huiusmodi oratoria; licèt hoc fortasis iure non fiat, tamen propterea, quod iam ante prouisionem augustalem meruerint, in posterum quoque permaneant, siue sub metropolitis seu episcopis, sub quibus & modo sunt, eademque sedes rursus habeant, eo nimirum excepto, ne ad alias personas transmittãtur. Nam propterea maie-*

*monachus, abbatate veneranda, quasi bonus jenex.

*videtur intelligendã de signaculo baptismi.

Ἐπεὶ δὲ καὶ πᾶσι πάντων χρεὼν αὐτοῖν τῶν θείων μοθεσμάτων ἐκινήθη ἐνώπιον τῆς βασιλείας ἡ-ναστηρίων. μῶν, ὅτι πολλὰ τῶν χωρίων εὑρίσκονται βλαπόμενά τε καὶ ἀδικούμενα, τινὰ δὲ ἀφανιζόμενα παρ' ὀλίγον ὑπὸ τῆς τῶν μοναστηρίων ἀφορμῆς. εὑρίσκεται γὰρ εἰς πολλὰ τῶν χωρίων, ὅτι ἐποίησέ τις χωρίτης ἐκκλησίαν εἰς τὸν ἴδιον τόπον, καὶ ἀφώρισε τούτῳ τῷ ἰδίαν μοῖραν, βουλομένων καὶ τῶν συγχωριτῶν αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ αὐτὸς καλόγηρος, καὶ ἐκάθητο ἐν αὐτῇ ἕως ἔζη. ἐποίησε δὲ αὐτὸ [καὶ] ἄλλος χωρίτης, καὶ ἕτερος ὁμοίως. καὶ ἐγένοντο δύο καὶ τρεῖς καλόγηροι. εἶτα πιλύτησαύτων αὐτῶν, ἐκράτησε τῶν ἐκκλησίαν ὁ ὅπου τοῦ πρωτοστολίτης τυχὸν, ἢ ὁπίσκοπος, καὶ ἰδιοποιήσατο τοῦτο, καὶ ὠνόμασε μοναστήριον. *καὶ ὅτι τὰ μὲν τοιαῦτα μοναστηρίων αὐτοὶ ἐκεῖνοι κρατοῦσι οἱ μητροπολίτης ἢ ὁπίσκοποι, τὰ δὲ κατὰ δωρεὰν τισὶ διδόντες, τελεσυκποῦσι τὰ χωρία, καὶ ἀδικοῦσι, καὶ ἐξαλείφουσιν. ἐπεὶ οὖν πολλὰ τοιαῦτα πρὸ τοῦ βήματος ἡμῶν ἐκινήθησαν, κελεύομεν ὅσα τοιαῦτα καὶ οὕτω ῥυόμενα δίκτηρια εὑρίσκονται, τοῖς πένησιν ἵνα παρέχωνται· τὰ δὲ τῆς μητροπόλεως, ἢ τῆς ὁπισκοπῆς μέρος, ἐκεῖθεν πλεῖως ἐκβάλληται. εἰ δὲ καὶ προσώπωις τισὶν ἐδωρήσαντο τοῦτο οἱ μητροπολίτης, ἢ οἱ ὁπίσκοποι, ἵνα καὶ τὰ τοιαῦτα προσώπατα ἐκεῖθεν ὑποδιώκωνται, εἰ καὶ πάλαι πολὺ ἔχουσι χρόνον πῶν δεσποτείαν αὐτῶν. οὐδὲν γὰρ ἰσχύειν εἰς τοῦτο τὸν χρόνον ὁρίζομεν, ἀλλ' ὡς εἴρηται προσκεκλούομεθα, ἵνα τὰ μὲν δίκτηρια τοῖς χωρίτης ὑποκαθίσωνται, καὶ ὡσι καὶ εἰς τὸ ἑξῆς δίκτηρια, ἀλλ' ὑπὸ τὰ χωρία· καὶ καλόγηροι ἐν αὐτοῖς ὑπάρχωσιν, ὅσοι καὶ πρώην ὑπῆρχον. οἱ δὲ μητροπολίτης, ἢ ὁπίσκοποι, μόνῳ πῶν ἀναφορὰν ἐν αὐτοῖς, καὶ πῶν σφραγῖδα, καὶ πῶν διόρθωσιν τῶν ἴσως γινομένων σφαλμάτων προσ τῶν καλογήρων ἔχωσι· καὶ μήτε συνήθειαν, μήτέ τι ὑπωσοῦν ἄλλο ἐκ τούτων λαμβάνωσιν, ὡς δῆθεν ὑπὸ μοναστηρίου. ἵνα ᾖ ἀναγκαίζωνται τὰ τοιαῦτα χωρία ἔχειν ἐν τοῖς δηλωθεῖσιν δίκτηρίοις καλογήρους, ὅσοι καὶ πρότερον ἐν αὐτοῖς ἦσαν. εἰ δὲ εἰς τινα τῶν αὐτῶν δίκτηρίων σολέμνια προσ βασιλέως ἢ *Φωταψίαι γεγόνασιν, ἔχουσι δὲ τὰ τοιαῦτα δίκτηρια καὶ καθίσματα, εἰ τάχα καὶ δίκαιον ὂν ἔσιν, ἀλλ' οὐ νῦν ἐπεὶ προνοίας βασιλικῆς ἔφθασεν ἀξιωθῆναι, ἵνα διαμένωσι καὶ εἰς τὸ ἑξῆς, εἴτε ὑπὸ μητροπολιτῶν, εἴ τι ὑπὸ ὁπισκόπων, *ὑφ' ὧν ἔνδυ εἰσὶν, ἔχοντα καὶ πάλιν τὰ αὐτὰ καθίσματα, πλὴν ἵνα μὴ προσκρούσωσι τοῖς ἑτέροις προσώποις. διὰ τὸ γὰρ ἡ βασιλεία

*φωταψίαι

*ὑφ' ὧν

λεία ἡμῶν οὐδὲ μοναστήρια ὀνομάζει αὐτὰ, ἀλλ' δίκτηρια τοῦ χωρίου, ἔχοντα (ὡς εἴρηται) καὶ καλογήρους. ὅσα δὲ πάλιν ἀπὸ χωρίων καὶ τοιούτου τρόπου συνέστησαν μοναστήρια, ἐφύλαξον δὲ πολλοὶ τῶν πλησιαζόντων ἐν αὐτοῖς ὑποκαρῆναι, ἀφώρισαί τε καὶ τὰς ἰδίας ὑποστάσεις ἐκεῖ, καὶ γεγόνασι μετὰ ταῦτα μεγάλα, καὶ εἰσὶν ἐν αὐτοῖς αἱ μὲν η, ἢ ι, ἢ ἐπέκεινα καλόγηροι, εἰ καὶ πάχα δίκαιον οὐκ ἔσιν, ἀλλ' οὐ διοκοῦμεν, ἵνα ὦσι ταῦτα ὑπὸ οὖν μητροπολίτης καὶ οὖν ἐπισκόπους, καὶ ἵνα μηδὲν οἱ τοιοῦτοι διακωλύωσιν, τοῦ δωρεῖσθαι καὶ ἀποστέμπειν αὐτὰ ὅσοι βούλονται. πλὴν εἰ μὲ προσέχον, ἀλλὰ ἐν νῦν ἔχουσι τὰ τοιαῦτα ἐπέκεινα τῶν η, ἢ ι καλογήρων, καὶ ἰσχύουσι διὰ τὰ ὑπερέλασις, ἢς ἔχουσι, τοῦτον διοικεῖν. ἐπεὶ γὰρ δυώδεκα νέας ὁπικτησάς πειεῖσθαι, κωλυθέντα πρότερον μὲν ἀποδοῦναι πατρώας ἡμῶν καὶ βασιλέως Ρωμανοῦ γέροντος νῦν, ἀποδοῦναι βασιλείας ἡμῶν. ὅτι γὰρ τὰ παρούσης νομοθεσίας καὶ πλείονας ἐὰν ἀφορίσωσιν εἰς τοὺς καλογήρους, εἶτα μητροπολίτης, εἶτα ὁπίσκοπος, διὰ τὸ τὰ βασιλέων ἡμῶν ἄρτι διορίσθαι, ἵνα ὦσι μοναστήρια, τὰ ἐπέκεινα η, ἢ ι καλογήρων ἔχοντα, εἰ πάχα καὶ πλὴν ἕξαρκοῦσιν τῆς τοσούτοις μοναχοῖς γῆν ἔχουσιν, ἃ δεχόμεθα τοῦτο. ἀλλ' ὡς εἰς ἀναχωνώσεις χωρίων γινόμενα δίκτηρια λογιζόμεθα, οἷα καὶ πρότερον μὲν, καὶ ἀπὸ τῶν χωρίων πάλιν αὐτὰ ποιοῦμεν. τὰ δὲ ἰδίως τε, καὶ ὅσα μεγάλα μοναστήρια ἐκ παλαιοῦ ἦσαν, εἰ πάχα ἐκαλογήρεις ἄρτι πλείους ἐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ τῇ ἀμελείᾳ τυχὸν μητροπολίτης ἢ ὁπισκόπων χωρὶς καλογήρων εἰσὶ· διορίζομεθα, ἵνα καὶ πάλιν τοῦτο ὑπὸ τὰς μητροπόλεις καὶ τὰς ὁπισκοπὰς ὑπάρχωσι, καὶ χαρίζωνται αὐτὰ, καὶ παραπέμπωσιν οἱ μητροπολίτης, καὶ οἱ ὁπίσκοποι, ὅπου καὶ ὅτι θέλωσι.

τοῦ χρόνου μὴ εἶναι κατὰ τοῦ δημοσίου.

Πρὸς τούτοις διατίζομεν, ἵνα μὴ ἡ χρόνος κατὰ τοῦ δημοσίου, δυνάμενος ὑποκλείειν τὸ δίκαιον τούτῳ· ἀλλ' ἵνα ὁ ῥηθεὶς δημόσιος αὐτὰ καλῆται τὸ ἴδιον δίκαιον ὑπὸ Αὐγούστου Καίσαρος, καὶ δικαιοῦται πρὸς τὴν τούτου αἴτησιν. πολλὰ γάρ εἰσι, τὰ σωιζόμενα τοῦτον ἐκζητῆσιν δι' ὅλα τὰ ἀρχαῖα· πρῶτον μὲν, τὸ μὴ δύνασθαι ἐξαρκεῖν τὸν κρατοῦντα τούτου βασιλέα πᾶσιν ἐκεῖνον ὑπηκόοις καὶ ὑπηρεῖν, διὰ τὸ πολυάσχολον καὶ πολυφρόντιστον τοῦ κοινοῦ, καὶ τὸ μυρίοις πᾶσι τοῖς ὅθεν περιεστοιχίζεσθαι φροντίσιν· ἔπειτα δὲ, τὸ αἰωτιθέναι τὰ τούτου τοῖς ἐξερχομένοις εἰς τὰ θέματα. ὅθεν δῆλόν ἐστιν, ὡς ὅσα μὲν οἱ τοιοῦτοι καλῶς, καὶ μετὰ δικαιοσύνης, καὶ μὴ πρὸς πλεονεξίαν αὐτῶ ποιοῦσιν, πάγια εἶναι· τὰ δὲ μὴ οὕτως ἔχοντα, αὐτίκα μάλα βεβαιοῦσι μᾶλλον δὲ, ἀρχή τις καὶ ὑπὲρ τοῦ δημοσίου αὐτοῦ,

*Nouellæ eius primæ, cap. vlt. supr. Item præcedenti nouellæ Nicephori, cuius integra principiũ Sermo ille Dei patris, &c.

De tollenda præscriptione temporis aduersus fiscum

stas nostra ne monasteria quidem ea vocat, sed ruris oratoria; calogeros etiam, ceu dictum, habentia. Quæcumque vero rursum ex villis, & indicato modo facta sunt monasteria, si complures ex vicinis tam ante contigerit in eis tonderi, quorum patrimoniis illic consecratis, magna deinceps facta sint, vt in singulis ad octo, vel decem, vel plures calogeri degant: etsi fortasis hoc iure non fiat, placet tamen nobis, vt illa sub metropolitis & episcopis sint, & vt hi nequaquam prohibeantur, quo minus & donent, & transmittant ea, quocumque volunt: modo tamen & prius habuerint, & nunc adhuc habeant vltra VIII, vel X calogeros, & tantum valeant in bonis, quæ possident, vt his alendis sufficiant. Quippe nouas adquirere nequeunt possessiones, id facere prohibita prius quidem a proauo nostro, & imperatore Romano seniore, nunc autem a maiestate nostra. Nam post legem præsentem, etiamsi plures inter calogeros consecrẽt siue metropolita quispiam seu episcopus, propterea quod maiestas nostra modo statuerit, vt monasteria sint, quæ vltra VIII vel X calogeros habent, si forte sufficientem quoque tot monachis terram possideant, non admittimus ea: sed reputamus tamquã oratoria, quæ in consortiis prædiorum construuntur, sicut & prædiximus, rursumq; prædiis ea subiicimus. Monasteria vero per se consistentia, & iam olim magna, licèt modo calogeros multos non habeant, sed forte per negligentiã metropolitæ, vel episcopi, sine calogeris sint; statuimus, vt rursum metropolib. & episcopatibus subsint, vtque donent ac transmittant ea tam metropoliæ, quã episcopi, quocumq; ipsi, & quandocumq; volunt.

Præter hæc sancimus, ne temp⁹ sit aliquod aduersus fiscum, quo ius eius excludi possit: sed vt fiscus indicetus ius suum ab Augusto Cæsare repetat, eiusq; recuperandi iusta potestatem habeat. Nam permulta sunt, quæ probant, posse fiscum omnino sua repetere. Primum, quod sufficere non possit imperator, ad quem ius eius spectat, illi toti vel inspiciundo, vel obseruando, propter occupationes & curas de republica varias, quodque sollicitudinibus infinitis vndique circumdatus sit. Deinde, quod fisci iura in prouincias eumtibus imponat. Vnde manifestum est, quod quæcumque illi recte, ac iuste, nec ad circumscriptionem ac fraudem fisci faciunt, firma sint: quæ vero sic comparata non sunt, sine robore maneant. Vel potius, si quid dicendum pro fisco, quum

Universidad de Deusto
Biblioteca

uoluerit imperator, facultatem habet illa persequendi ac prout ipsi placet, ordinandi. Nec alioquin accidisse reperietur, quod annorũ XL tempus inobseruatũ effluxerit, & quod interea non exierit inspector, aut aliquis augustalis, fisci ius persequuturus. Si vero talis quispiam ad conseruationem ac repetitionem iurium fisci missus, turpis lucri cupidus ac fraudulentus inueniatur, & eorum inquisitionem ac reparationem negligat, & auaro improboque animo proditor iurium eius potius esse visus fuerit; non propterea fisci causa sua cadet, quin ius suum numquam persequi desinit. Atque hoc reuera factis ipsis manifestas mea deprehẽdit, quod tum inspectores, tum alii curam fisci gerentes, qui ad præstandas operas emittuntur, infinitas aduersus eum fraudes excogitent: quodque pauci reperiantur, qui mandatis nostris in omnibus, quæ dicta sunt, satisfaciant.

ὅταν ὁ βασιλεὺς λαχὼν βουληθείη, ἵν' ἔχῃ ἐπ' ἀδείας πᾶσι ζητῖν, ὡς ἄρεσον αὐτῷ, τῶν διοικεῖν. ἄλλως τε δὲ εὑρεθήσεται, ὡς ἀπίστως ποτ' ἀρχαίων ἡ ἀδιαφορία διῆλθε, κ' οὐκ ἐξῆλθεν ἐποπτὴς ἢ βασιλικὸς, ζητήσων τὸ τοῦ δημοσίου δίκαιον. εἰ δὲ τοιοῦτος ὡς σύσσιτον κ' τὸ αὐθαλεύθερον τοῦ δημοσίου ἐποπτεύσων δίκαια, αἰσχροκερδὴς κ' δολερὸς διελεγχόμενος, παρορᾷ μὲν τὸ πᾶν τοῦτο ἐπιζητῖν κ' ἀνερεύνητος, πλεονεκτικῶς δὲ κ' μοχθηρᾷ γνώμῃ πρόδοτης μᾶλλον τῶν ἐκείνῳ δικαίων ἀναφανῇ, εὑδὲν ἧττον κατακεκρήσεται ὁ δημόσιος, ὁ μηδέποτε πωσοῦν ἐνεργήσας τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον ἐκζητῖν κ' ἔτι ἐπ' αὐτῷ τῷ ἔργων πραγματικῶς εὑρεῖν ἡ βασιλεία μου, ὡς κ' οἱ ἐπίπαν, & οἱ ἄλλως προνοούμενοι τοῦ δημοσίου, κ' εἰς δουλείας ἀποστελλόμενοι, μυρίως κατ' αὐτὸ πιχνάζουσι δόλους, κ' ὀλίγοι διέλεκονται, οἱ τοῖς πρόσθεν ἡμῶν ἐκτελεσταῖς ὅπῃ πᾶσι τοῖς εἰρημένοις.

De homicidio.

Hoc quoque sancimus, vt tametsi lex prisca sit, qua protospatharii & his superiores, in homicidii piaculum incidentes, morte non adficiuntur, sed infames fiunt, & alia patiuntur, quæcũq; illa leges statuta sunt: tamẽ illi, qui palã homicidii conuincuntur, & dolos malos, aut cõiurationes, aut improbas molitiones, aut impostura ad detestabile facinus hoc struunt, aut operam sibi nauaturos ad id nequiter persuadent, & scelus ipsum perficiunt, nullum ex dignitate adiumentum capiant: sed tamquã illa indigni & infames puniantur, ac mortis supplicium ferant. Attamen hoc fieri nunc debere dicimus, quum insidiosa molitio proficiscitur a dolo meditato, & coniuratio atq; inuasio palam, & improbo exitit animo, quumque manifestum est omnibus, quod hortantibus, & adprobantibus, & scientibus ipsis aut populus coiuerit, & eadem admissam designauerit; aut quidam operas ipsis nauãtes propter rixam & contentionem, quæ prius inter ipsos & occisum exstiterat, eum conficerint; aut quod ipsimet sua manu facinus eiusmodi nefarium perpetrauerint, aut alios sibi notos, & amicos, ad perpetrandum impulerint.

Καὶ τοῦτο θεσπίζομεν· εἰ τάχα καὶ νόμος παλαιός ἐστι, οὗ πεπαταγμένος, καὶ οὗ αὐστερόν τούτων, τῷ φονικῷ περιπίπτοντας μύσει, μὴ ἀποθνήσκειν, ἀλλ' ἀτιμοῦσθαι, *παυθαίνειν τε καὶ ἄλλα, ὅσα τῷ νόμῳ ἐκείνῳ διηκόλουται· ἀλλ' οὖν οὗ φανερῶς ἐλεγχομένους φονεῖς, καὶ δόλους, ἢ σωωμοσίας, ἢ συσκιάς, ἢ ἐπιθέσεις περὶ τὸ μύσος ἄξιον τοῦτο ἔργον ποιοῦντας, ἢ οὗ ὑπηρετουμένους αὐτοῖς παραπεπηγότας, καὶ τὸ πονηρὸν ἐκτελοῦντας, τούσδε μηδὲν ἀπὸ ἀξιώματος ὠφελεῖσθαι, ἀλλ' ὡς ἀναξίους καὶ ἀτίμους κολάζεσθαι καὶ ἀποθνήσκειν. πλὴν ἔστω λέγεσθαι γίνεσθαι, ὅταν ἡ συσκιὰ ἐκ μελέτης καὶ δόλου, καὶ ἡ σωωμοσία καὶ ἡ ἐπίθεσις ἀπὸ φανεροῦ, καὶ ἀπὸ πονηρᾶς γνώμης ὑπάρχωσι, καὶ πᾶσι καταφανὲς εἴη, ὡς πρότερον ἢ συνανεύσαι ἢ εἰδῆσαι αὐτῶν, εἶτε λαὸς συῖσι, καὶ πρόδηλα φόνον ἐνήργησεν, εἴτε *αὐτοῖς εἰ ὑπηρετούμενοι *αὐτῶν διὰ τὴν πρὸ πάρξασαν μέσον αὐτῶν τε καὶ τοῦ φονευθέντος διαμάχην καὶ φιλονεικίαν ἦτον ἐτέλεσαν, ἢ αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἰκειοχείρως τὸ τοιοῦτον ἄθεσμον ἔργον εἰργάσαντο, ἢ ἄλλους γνωστοὺς αὐτοῖς καὶ φίλους παρίπτασαν ἦτο διαπεάξασθαι.

*παθαίνειν

Comprehensa huius nouellæ de causis potiora ecclesiasticis, quã ciuilibus, tomo superiori posuimus. Hanc Fr. Pithœo debemus.

De bullis aureis.

Vltra vero dicta superius omnia, hoc etiam statuimus. Quoniam aureæ bullæ multæ factæ sunt, ex quo maiestas nostra principatũ imperatoriũ adiit, vsque dum præses ille Basilius & excubitor noster delectus fuit, & iis temporibꝰ nõ quæ nobis viderentur, fiebant; sed in omnib. voluntas ipsius, & quidquid iussisset, perficiebatur: mãdamus, vt omnes illis factæ tẽporibus aureæ bullæ maneant irritæ, ac inefficaces;

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τοῖς αὐτόθεν εἰρημένοις διορίζομεν καὶ ἔτι. ἐπεὶ κ' χρυσοβόλλια πολλὰ γέγονασιν, ἀφ' οὗ ἡ βασιλεία ἡμῶν τὴν αὐτοκρατορικῆς ἐπέβη ἀρχῆς, μέχρις οὗ ὁ πρόεδρος Βασίλειος ἐπεδημοῦμεν κατέβη, εἰς δὲ τοῦτο τοῦδε χρόνους ἃ τὰ δοκοῦντα ἡμῖν ἐγίνετο, ἀλλ' ἡ ἐκείνου ἐν πᾶσι θέλησις ἐνεργεῖτο κ' πρόσταξις, ταῦτα κελεύομεν τὰ ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις γεγόμενα χρυσοβόλλια, πάντα ἄκυρα εἶναι κ' ἀνενέργητα.

τῶν χρυσοβόλλων.

quot scilicet postea maiestati meæ productæ non fuerũt, & in quibus verbũ, SERVATA, non fuit inscriptum. Quo enim tempore maiestas mea præsidem & excubitorem indicatum condemnauit, edictum publice proposuit, vt cuncti bullas aureas eiusmodi proferrent, & confirmationem earum talem acciperent, qua verbum, SERVATA FVIT, scriptura propriæ manꝰ a nobis in eis adponeretur. Quæcumque vero productæ non fuerunt, nec confirmationem hanc obtinuerunt; irritæ, minimeque firmæ sunto, veluti non legitimæ & falsæ. Nam si veræ essent, vtiq; ab illis, qui habebant eas, productæ fuissent.

ἧττον. ὅσαι δηλονότι μὴ πεφωνημένοι μοι τοῦτο τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ τὸ, ΕΤΗΡΗΘΗ ἐν αὐτοῖς ἐγεγράφη. ἡ γὰρ βασιλεία ἡμῶν, ἰδίκα τὸν δηλωθέντα πρόεδρον καὶ πραιποσιτωρίδην καὶ δίκαια, πρόσταξιν ἐξέθετο, ἵνα τοιαῦτα πεφωνημένοι, καὶ δέξωνται βεβαίωσιν, τὸ ΕΤΗΡΗΘΗ οἰκειοχείρῳ ἡμῶν γεγράφῃ πρόσθηκεν ἐν τοῖς τριοῦτοις. ὅσαι δὲ οὐ πεφωνημένοι ἦσαν, κ' δὲ ἐδέξαντο τὴν βεβαίωσιν, ἄκυρα καὶ ἀβέβαια ἐγένοντο, ὡς νόθα καὶ ψεύδη. εἰ γὰρ ἀληθῆ ἦσαν, πεφωνημένοι ἂν ὦσι τῶν ἐχόντων αὐτά.

BASILII NATI IN PORPHYRA NOVELLA SECVNDA EPITOmata.

Post hanc collocari debebat nouella scripta de iureiurando Iudæorũ, posita supra tomo primo. m. lib. II. pag. 129.

PVniri oportet illos etiam homicidas, qui in dignitate constituti sunt, & mori adeo; nec adiumenti quidquam ex dignitate consequi, si quis fraudes, aut cõiurationes, aut factiones, aut adgressiones ad digniũ odio facinus hoc machinatos esse, vel ministros suos persuasisse, vt scelꝰ hoc perficerent.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ ΝΕΑΡΑ Β ΕΠΙΤΟΜΗ.

Κολάζεσθαι δεῖ καὶ οὗτος ἐν ἀξιώματι φονεῖς, καὶ ἀποθνήσκειν, καὶ μηδὲν ἐκ τοῦ ἀξιώματος ὠφελεῖσθαι, εἰ μόνον πεφωνημένος φονεῖον δόλους, ἢ σωωμοσίας, ἢ συσκιὰς, ἢ ἐπιθέσεις περὶ τὸ μύσος ἄξιον τοῦτο ποιοῦντας ἔργον, ἢ τοὺς ὑπηρετουμένους αὐτοῖς πραπεμφθέντας, τὸ πονηρὸν ἐκτελεῖν ἦτο.

ALEXII COMNENI NOVELLA I. DICTATA a Solomone.

Vt intra XV dies trimestris spatii testes producantur.

Complures huius nouellas de causis potiora ecclesiasticis, quã ciuilibus, tomo superiori posuimus. Hanc Fr. Pithœo debemus.

ΑΛΕΞΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ ΝΕΑΡΑ α, ὑπαγορευθεῖσα πρὸς τοῦ Σολομῶντος.

Περὶ τοῦ ἐντὸς τῶν ἡμερῶν τριμήνου πρόσεδρεύειν τὰς μαρτυρίας.

MVlta quidem indicia inter Annã, filiam fratris Basilii, defuncti Nicomediensis metropolitani, & prius inter superstitẽ adhuc Cæsariensem episcopam Stephanũ, deinde inter Michaelem Protospatharium & Tagmatophylacem, qui iure non exstantium testamẽti tabularum velut heres episcopi prodiit, de tertia parte domus eius, coram primo Præside Georgio, tunc tẽporis Dicæophylace, nunc Quæstore, actam demum coram ipsa maiestate nostra fuscitata sunt & exercita, multarumque productarum rationum inuenta. Quumq; pars episcopi tempus competens probationis, qua charta venditionis fides adstrueretur, per maiestatis nostræ notationes accepisset, & hæc ipsa causa per rescriptum imperii nostri ad Drungaricum tribunal deuoluta fuisset, vt ibi probatio scripti venditionis instrumẽti examinaretur: nõ admodũ facile dirimi lis hæc apud illud tribunal potuit. Quippe quũ iudices alii ad alias sese cõuertissent cogitationes, & hi quidẽ scripturas, ex quibus fiat comparatio, non aliter forenses siue publicas adpellari adfuerarõt, ex auctoritate nouellæ Iustinianeæ, nisi apud tabellionẽ perficiantur, & visitatas præterea cõpletiones habeãt:

Nouell. 44. & 49.

Πολλὰ μὲν δικαστήρια καὶ μέσον Αἴνης τῆς ἀνεψιᾶς τοῦ θεοσεβεστάτου μητροπολίτου νικομηδείας Βασιλείου, καὶ Στεφάνου πρότερον πελαγίου θεοσεβεστάτου Καισαρείας, ὕστερον δὲ πρωτοπαπαθελίκ Μιχαὴλ καὶ ταγματοφύλακος, τῷ ἐξ ἀδιαθέτου δικαίῳ κληρονομεῖ αὐτοῦ φανέντος τοῦ θεοσεβεστάτου, περὶ τρίτης λάχνης τοῦ οἴκου αὐτοῦ, πεμφθέντος πρώτου πρεσβυτέρου Γεωργίου, καὶ πανικαύτου δικαιοφύλακι, νυνὶ δὲ καὶ ἔτι πρὸς ὑστέραν παρ' αὐτῆς τῆς βασιλείας ἡμῶν αὐθεντικῶς ἐσταλμένου καὶ πρωτοπαπᾶ, καὶ πολλῶν λόγων ὑφ' ἑκάτερα ἀνεκινήθη κ' τὸ περὶ τοῦ θεοσεβεστάτου, ἡ ἁρμόζουσα χρόνου προθεσμία τῆς ἀποδείξεως εἰς τὸ πεπερασμένον χάρτα βεβαίωσιν διὰ σημειωμάτων λαβόντων τὸ βασιλείας ἡμῶν, καὶ τὴν ὑποθέσεως πρῶτης διὰ αὐτογραφῆς τοῦ κράτους ἡμῶν εἰς τὸ δρουγγαρικὸν καθιχθείσης δικαστήριον, ὡς αὖ παρ' αὐτοῦ δοκιμασθῇ ἡ ἔστιν τὸ πεπερασμένον ἐγγεγραφὼς σύσσιτος, ἐκ ἔχειν δύνατο λατὴν δίκης τοιούτων δικαστηρίων. τὸ γὰρ δικαστῶν ἄλλων εἰς ἄλλας πραπεμπόντων συνοδίας, καὶ τὴν μὴ τὰ ἐγγεγραμμένα ἐξ ὧν ἡ συγκρισις γένοιτο, μὴ ἁπλῶς ἀφορᾶσθαι καθ' ὁμαλότητος κ' τὸ ἰσχυρὸν τοῦ νεωτέρου, εἰ μὴ πρὸς τὰ βελτίονι τελοῖτο, κ' συνήθης ἐπιφέροιτο κόμπλεις, διατυμπάνων

*τῶν τοιούτων δικαστηρίων.

Nouell. 44. & 49.

Universidad de Deusto
Biblioteca

illi vero tabellionũ subscriptiones sufficere dicerent ad probandum, scripturas esse forenses siue publicas, licèt complementis suis destituerentur: rursus introduci coram maiestate mea litem oportuit, sicut & introducta fuit, imperio nostro dubitationes emergentes auscultante, ac longe illustrissimo Curopalata magnoque Drungario, tam ipsorum iudicũ, quã utriusq; partis, & aduocatorum dubia, perspicue maiestati meæ declarante. Aduocatus Annæ missã faciens in præsentia de complemento disputationem, maiore cum instantia comparationibus scripturæ semet opponebat, eas a lege non admitti, nec robur aliquod habere dictitans, quod longe extra consuetum tempus earum productiones exorbitassent. Aduersaria vero pars, & tempestiue factam fuisse comparationem, & intra consuetum spatium, adfirmabat. Id ex eo perspicuum esse, quod illi chartæ, qua continebantur comparationes subscriptionum ab illis profectarum, qui prolatum ab se venditionis instrumentum subsignassent, tam a Præside ac Iudice Autoriano, quam a Theodoro Smyrnæo magistro ac Iudice, tempus adscriptũ esset, quo eis ipsa charta fuisset oblata. Quin & eandem intra iustum temporis spatium Quæstori oblatam fuisse. Heic statim Quæstor maiestati meæ significat, vltimo trimestris spatii die sibi oblatam fuisse comparationem illam, quæ facta fuisse perhiberetur, iam ante sigillatam a tabellione, qui comparationis faciundæ munus in se recepisset, & habentem adscripta illa verba ab indicatis iudicibus. Ex quo perspiciebatur, ne ipsos quidem scire potuisse iudices, quidnã illa charta comprehensum fuerit. Immo nec ipsum aliquid denuntiare potuisse parti aduersariæ, quũ vltimus ille dies in angustum rei cognitionem concluserit. Hinc non exigua verborum contentio coorta. Nam Artabasdus Panagites, mystographus ille, ac Annæ aduocatus, in medium protulit, quam nullius esset roboris ea notatio, quæ adsessorum nomina non haberet, licèt etiam ea res contineretur, quibus ab vtraque parte contradiceretur. Deinde factam abiis adscriptionem temporis, qui ne quidem nossent, quid esset in ipsa perscriptum charta, pro nihilo ducendam, magna vi contendebat; quum in hac oblatione chartæ nullo modo notatio præsentibus nonnullis adsessoribus facta fuerit. Et quoniam a præside ac Iudice Autoriano acceptam fuisse chartam huiusmodi dicebatur, id ipsum pars Annæ multo molestius ferebat. Quo

τῶν δὲ τὰς ὑπογραφὰς τῶν ταβελλιώνων ἀρκεῖν λεγόντων, ἀγορᾶια τὰ ἐγγεγραμμένα σωισᾶν, καὶ μὴ κεκωλυκέναι τὴν τυχαίσειν· ἐδόκησεν εἰσαγώγιμα τὰ τῆς ὑποθέσεως καὶ πάλιν ἡρέσθαι τῆς βασιλείας μου, καὶ δὴ καὶ εἰσήχθησαν, καὶ τῶν ἀνακυψασῶν ἀμφιβολιῶν ἐπηκροᾶτο τὸ κράτος ἡμῶν, τοῦ * μεγάλου * μεγαλεδιπφανεστάτου Κουροπαλάτου καὶ μεγάλου πφανεδρουγγαρίου τάς τε τῶν δικασῶν ἀμφισβητήσεις, καὶ τὰς τῶν μερῶν ἑκατέρων, καὶ τῶν σωηγορούντων αὐτοῖς, διακρινούσης τῆς βασιλείας μου. ἀλλ' ὁ τῆ" Αννη σωηγορῶν, τῆς κόμπλας τήνε νῦν ἔχον ἀφέλμος, ἐνστατικώτερον πρὸς τὰς συγκρίσεις αὐθίστατο, ὡς οὐ δεκταὶ τῷ νόμῳ, μὴ δὲ ἐχούσης τὸ ἐνδεώμενον, ὅτι πρῶτον τοῦ νενομισμένου καιροῦ αἱ τούτων ἀγωγαὶ δεδραμήκασι. τὸ δὲ αὐτίθετον μέρος καὶ κατὰ καιρὸν γίνεσθαι τὰς συγκρίσεις, καὶ τοῦ νενομισμένου χρόνου ἐντὸς παῦ διέχυεζοντο. καὶ ἄλλον, ὡς ὑπεγέγραπτο τῷ χάρτῃ, ἐν ᾧ αἱ τῶν ὑπογραφῶν τῶν ὑποσημηναμένων τῷ παρ' αὐτῶν πεκομιζομένῳ πεπτηρίῳ, συγκρίσις σωείχοντο, ἀφ' ἧς τοῦ πεπέδρου καὶ κριτοῦ τοῦ Αὐτωρειανοῦ, & τῆ μαγίστρου Θεοδώρου & κριτοῦ τοῦ Σμυρναίου, ὁ καιρὸς, καθ' ὃν οὕτως πεπεκομίσθη αὐτοῖς. ἀλλὰ & τῷ κοιαίστωρι ἐμπεθέσμως οὕτοσι πεπεκόμιστο. διὸ οὖν ὁ κοιαίστωρ κῆ τῇ τελευτάῳ ἡμέρᾳ τῆς τεκμένου πεπεκομισθῆναι αὐτῷ τὴν λεγομένην ἡρέσθαι σύγκρισιν ἔλεγε πρὸς τὴν βασιλείαν μου, ἐσφραγισμένην οὖσαν ἀνάθεν ἀφ' τοῦ δεξαμένου τὴν σύγκρισιν ποιήσασθαι ταβελλίων, καὶ τὰς ὑπογραφὰς φέρουσαν τῶν δηλωθέντων δικασῶν. ἐξ οὗ διεγινώσκετο τοῦτο, ὡς οὐδὲ αὐτοὶ αὐ εἰδεῖεν οἱ δικασταί, τίνα τὰ ἐμπεριειλημμένα τῷ χάρῃ. ἀλλὰ μὴ δ' ἂν τὸν δυνηθῆναι διαμηνύσασθαι πρὸς τὸ τῶν * ἀδικαιούντων μέρος, ἀπὸ τῆς πεντάμης ἡμέρας εἰς ξενὸν τὰ πρῶτ διαγνώσεως τότων, συγκλῄσαντος. ἐκπεῦγεν οὐκ ὀλίγη λόγων ἄμιλλα ἐπησφέρησεν. ὁ μὲν γὰρ τῆ" Αννη σωηγορῶν ὁ μυσογεγραφος Ἀρτάβασδος ὁ παναγίτης τὸ αἰσχυρὸν τοῦ μὴ σωέδρων & ἀπορούντος σημειώματος ἐπεισέφερεν, εἰ καὶ ἐμφέροιντο τούτῳ τὰ παρ' ἀμφοτέρων αὐπλεγόμενα τῶν μερῶν. κἀκ τούτου τὴν ὑπογραφὴν τῶν μὴ δὲ ὅτι γέγραπται ἐν τῷ χάρτῃ εἰδότων, αὐτ' οὐδενὸς λογίζεσθαι ἐβιάζετο, ἅτε μὴ δὲ σημειώματος ὄντι σωέδρων τινῶν ὄντι τῇ πεπεκομιδῇ τούτου πεπεσαντος. ὅτι δὲ τοῦ πεπέδρου καὶ κριτοῦ τοῦ Αὐτωρειανοῦ δεχθῆναι τὸν τοιοῦτον χάρτην ἐλέγετο, πρὸς τοῦτο πολλῷ πλέον δυσανασχετοῦντες οἱ τῆ" Αννην ἐπύγχανον. πῶς*

enim modo, clamabant, Autorianus ille, qui a nobis in iudicio Sebastocratorico repudiatus fuit, & cuius testimonium admitti felicissimus ille Sebastocrator vetuit, rursus auctoritate propria, præterque iussum sacrũ, negotio, comparationis semet immiscuit, eique tempus adscripsit? Addebant, incertum esse, num perscriptum aliquid ante fuerit; & rẽ suspicione non carere, ne forte post adscriptionem temporis, a tabellione primum facta sint comparationes; qui sigillo suo, quomodocumq; liberet, vti potuerit. Immo vero, aiebant, tametsi demus id, quod gestum sit, extra omnem suspicionem malam positum esse: tamen ipsa comparationis oblatio prorsus alieno tempore facta est, quum apud Quæstorem die spatii trimestris vltimo producta fuerit. Nam quum lex dicat, debere iudicem intra consuetum tempus, testib⁹ ipsis iam præsentibus, denuntiare parti, quæ testiũ productori aduersaria est, vt veniat, & productorum a litigante secum parte testium dicta excipiat: ac siquidem quindecim iã elapsi sint dies, temporibus præstituti spatii adhuc largientibus, & productis testibus minime iudicium deferentibus, vt tunc etiã ex vna parte testiũ dicta index excipiat, ac testes dimittat: quo nam modo non extra præfinitum hoc tempus fuerit istæc a Quæstore facta subscriptionum comparatio? Nam vbi sunt dies illi quindecim, post vltimũ præfiniti spatii diem? certe non extra hoc spatiũ, illi quoq; destinati sunt ad denuntiationem aduersæ parti faciundam. E contrario pars episcopi propugnatrix, Nicolaus ille videlicet iterũ consul, itemq; causidici, Æchmalotus, & Scaloscepastus, confirmationem instrumenti venditionis legitimo tempore factam adferebant, & dies hosce quindecim largiri, ex quo facta fuerit a tabellione comparatio. Nihil enim differre subscriptionum a tabellione factam comparationem, ab interrogatione partium, quæ fiat a iudice. Sed frustra maiestati meæ visi sunt hæc proferre, nec aliud quidquam agere quam quod ore crepitarent. Nam si nihil hæc a se inuicem differũt, qui nam factum est, vt ipsi ceu munito cuidam castello non inhærerent, quod oblata legitimo fuisset tempore iudicibus a tabellione facta cõparatio? de quo sane satis perspicitur, hanc comparationem a tabellione factam, non videri processisse legitimo tempore. Ceterum ab hoc reiecti, etiam vltimo die factæ comparationis productioni totis viribus inhærebãt: & in aduersa partis interlocutione deputatos ad excipiendum

Πῶς γὰρ, ἐρῶν, ὁ ἀδαπτηθεὶς παρ' αὐτῶν παρὰ τῷ σεβαστοκρατορικῷ δικασηρίῳ, καὶ τοῦ ἀνανδυτυχεστάτου σεβαστοκράτορος μὴ * παρὰ τοῦτο δεχθῆναι διακελεύσιμόν τὴν μαρτυρίαν, πάλιν κατ' ἐξουσίαν οἰκείαν ἢ ἀδαπτελθοῦσιν θείαν ἐπελάβετο τῶν συγκρισιν, καὶ πῶτη πεπεγράψε τὸν καιρόν; καὶ ἄδηλον δὲ φασιν, εἰ καὶ * γεγράπτο τε, καὶ ὑπόνοια, μή ποτε μετὰ τὴν ὑπογραφὴν αἱ συγκρίσεις παρὰ τοῦ ταβελλίων διεπεραχθησαν, τῆς οἰκείας σφραγῖδος, ὡς ἂν καὶ βούλοιτο, κατεχουσιάζοντος. ἀλλ' εἰ καὶ ὅμως ἔξω τὸ πραχθὲν ὑπονοίας τυγχάνειν ὂν ἀγαθῆς, ἔξωρος ἡ τῆς συγκρίσεως πάντως πεκομιδή, ἅτε κατὰ τὴν τελευτάῳ ἡμέραν τῆς τεκμένου τῷ * ἀπὸν κοιαίστωρ ἀδαχθείσης. τοῦ γὰρ νόμου * διδόντος, ἐντὸς τοῦ νενομισμένου καιροῦ, τὰ ἀδαγνωμένων μαρτυρῶν, διακηρυκεύεσθαι πρὸς τὸ αὐτίθετον μέρος τοῦ ἀδαγοντος μάρτυρας τὸν δικασὴν, ἐλθεῖν καὶ δέξασθαι τὰς τῶν * αὐτοδικεῦντος ἀδαχθέντων μαρτύρων φωνάς· καὶ εἰ ἐς διαβάσιμον ἡμέρᾳ, ἔτι τῆς πεσθεσμίας ἐνδαφιλουμένης, τῶν ἀδαχθέντων μαρτύρων πεσεδρεύοντων τῷ δικασηρίῳ, τότε καὶ ὁκ μιᾶς μοίρας τὰς τῶν μαρτυρούντων φωνὰς αἰαλαβεῖν τὸν δικασὴν, καὶ ἀπολύειν αὐτοὺς· πῶς ὁκ ἔξω καιροῦ ἡ τῷ κοιαίστωρ πεπραχθεῖσα συγκρισις τῶν ὑπογραφῶν; ποῦ γὰρ αἱ ἐς μετὰ τὴν πεντάμην ἡμέραν τῆς πεσθεσμίας; ὁκ ἔξω ταύτης καὶ αὖπω τυγχάνουσι πεσὸς διακηρύκευσιν τοῦ αὐτιθέτου μέρους ἀφορεσθεῖσαι. ἀλλ' οἱ σθένει τὸν ὑπόπτωσιν ὑπερμαχοῦντες, * ὅτι δυνατὸν Ν. κελα, καὶ δικαίως, ὁ Αἰχμαλωτος, καὶ ὁ Σκαλοσκεπαστος, καὶ ἐμπεθέσμον ἡρέσθαι τὴν σύγκριν τοῦ πεπεκομισθῆναι διαχυζοντο, καὶ πῶς ἐς ταύτας ἡμέρας ὑπεδαγωλίσθαι, ἀφ' ὅτου * σθένει τοῦ ταβελλίων ἡ σύγκρισις γέγονε. μηδὲν γὰρ ἀπεοικέναι τῆς ἀδαχθείσης τοῦ δικασοῦ τῶν μερῶν ἐρωτήσεως, τὴν ὑπὸ τοῦ ταβελλίων ἡρωμένην σύγκρισιν τῶν ὑπογραφῶν. ἀλλ' εἰς κενὸν λαλοῦσι τῇ βασιλεία μου καπφάνησαν, καὶ τὸ ὅλον σωμοκροτοῦσι. εἰ γὰρ οὐδὲν ἀπέοικε ταῦτα ἀλλήλων, πῶς αὐτοὶ οὐ τῷ ὑπὸ τοῖς δικασοῖς ἐμπεθέσμως ἀδαχθῆναι τὴν ὑπὸ τοῦ ταβελλίων ἡρωμένην τὴ ὑπογεγραμμένων συγκρισιν, ὡς ἐρυμνὸ πνὸς φρουρίῳ αὐτιέχοντος ἐρκοῦντες τὴ σύγκρισιν ταύτην ὁκ ἐμπεθέσμον καταφανῆναι, ὑπὸ ταβελλίων ἡρωμένην. τοῦτο ἢ ἀποκρυβέντες, ἢ τῇ τελευταίαν ἡμέραν ὑπαγωγῆς τὴ συγκρισεως ὁλοχερῶς πεισχολοῦσι, καὶ σὺν τῇ Δαλαλιᾷ ξανθῇ τε

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicta productorum ab aduersariis testium dies, sibi quoque competere confirmabant. Etenim, aiebant, potuit iudex, si omnino volebat, etiam nostros aduersarios de comparatione a nobis producta reddere certiores: ac siquidem eis venire non collubuit intra quindecim dies, & utrisque simul præsentibus eam inspicere; dumtaxat una parte præsente hanc inspectionem celebrare. Non enim aliquis ipsum iuste culparit, nec vt extra legum præscripta quid designantem reprehenderit. Nam ex lege nobis dies illi quindecim, etiam extra id tempus, quod more consueto probationibus conceditur, suppeditati sunt. Verum ipsi iudices has eorum allegationes minime legibus esse consentaneas adserebant. Nam illis trimestris spatii, vel aliis consuetis temporibus, etiam quindecim dies faciundæ aduersario denuntiationis comprehenduntur. Quod sane vel ex eo perspicuum est, quod quum dies quidam feriati sint, quo tempore iudex nihil eorum facere potest, quæ ad ipsius officium pertinent, siquidem aliquis dimissus ad instituendas probationes, intra duos (verbi gratia) menses, & quindecim dies, suos testes non produxerit; quos tamen intra dies alios quindecim producere cupiat, modo propter statutas ferias id facere possit: aliorum ei quindecim dierum spatium conceditur, quia non sua culpa, sed culpa legum hæc ei mutilatio spatii trimestris accidit. Oportet enim, vt inquit ille, cauere sedulo, ne productio testium in feriatos dies incidat. Si enim in iis, vbi non est tanta negligentia, & vbi leges ipsæ præfinitum tempus mutilant, non alterum tantum temporis vicissim datur, quantum adimitur: quinam fieri possit, vt vbi lata culpa est, alii quindecim dies negligentibus concedantur? Non enim certe propter negligentes illi quindecim dies ex lege, caussa cognita, decernuntur: sed propter contumaces, qui comparere in iudicio nolunt, & dicta testium contra se productorũ excipere. Nã illis hi dies dilationis caussa sunt adtributi. Testium certe productores non iuuant, si non potius eos adterunt. Nam ex eorum usu est, vt statim post aduersariorum contumaciam, testes ipsorũ coram iudice secundum leges interrogentur, & dimittantur. Ad hæc se non inepte responsuros clamabant & adseuerabant, qui ab episcopi partibus stabant causidici; adeoque de legibus ipsis ea producturos, quæ ipsorum intentiones a ratione non alienas esse, maiestati meæ probarent. Itaq; decretum in iudicio fuit, vt hi eniterentur probare, dies quindecim deputatos ad faciundam aduersariæ parti denuntiationem, extra id tempus esse, quod more consueto testium productionibus, μέρους ἐπὶ τῇ ἀποδοχῇ τ φωνῶν τ ἀποδοθέντων αὐτοῖς ἀπὸ νικωμένων αὐτῶν μαρτύρων ἀφωρισμένως, καὶ αὐτοῖς ἁρμόζειν διηγεῖζοντο. ἠδύνατο γάρ, φασιν, ὁ δικαστὴς, εἴγε παντως ἐβούλετο, γνωρίσαι τοῖς αὐτοθέτοις ἡμῶν τ παρεσχημένων παρ' ἡμῶν σύγκρισιν· κ εἰ μὲν ἐν τοῖς τ ιε ἡμερῶν ἐλθεῖν ἠρέτισαν τε, κ συμπαρόντων ἀμφοτέρων καταδεῖξαι πρῶτον, ποτε κ μονομερῶς αὐτὸν κατασκέψασθαι. ἐ γὰρ ἂν τις δίκαιος ἕτερον κατηγάσαι τε, κ ὡς οἰκονόμως πεποιηκότα κατημωμήσατο. ἀπὸ νόμου γὰρ ἡμῖν αἱ ιε ἡμέραι καὶ ἔξωθεν τ νενομισμένως ἀποδιδομένου τοῖς ἀποδείξεσι καιροῦ, ἐπικεχορήγηνται. ἀλλ' οἱ δικασταὶ μὴ νόμοις στοιχεῖν τὰς τούτων δικαιολογίας διηγορίζοντο. τ γὰρ τ τριμήνου ἢ τ ἑτέρων νενομισμένων καιρῶν, κ αἱ ιε τ ἀμοιβηρυκώσεως ἡμέραι τυγχάνουσι. δῆλον, ὅτι περ ἀποκτων τινῶν ἐσῶν ἡμερῶν, ἵν' ᾧ μή τι διενεργεῖν τῶν αὐηκόντων αὐτῷ δύναιτο ὁ δικαστὴς, εἴτερ ὁ πρὸς ἀποδείξεις ἀπολυθεὶς ἐντὸς μὲν τῶν δύο μηνῶν ἓ ιε ἡμερῶν, λόγου χάριν, ἀ ἀναγαγὴ τὰς μάρτυρας, ἵν' ᾖ τ ἄλλαις ιε βάλῃ μὲν ἀναγαγεῖν, ἀ δυνῇ ᾖ ἀμοιβὴ τ ὀφειλομένων ἀπαξίαν· ἐκκεχώρηται τούτῳ ἑτέρων ιε ἡμερῶν πρόθεσμα, ὅπι μὴ παρ' αἰτίαν αὐτὸ, ἀλλὰ ἀναγκαῖ τ τῶν νόμων αἰτίαν ἡ κωλύσεως τ τριμήνου αὐτῷ γέγονε. δεῖ γάρ, φησι, φροντίσαι αὐτὸν, μὴ καταντήσαι τ ἀναγωγὴν τ αὐτοῦ μαρτυρίας εἰς τὰς ἀπράκτους ἡμέρας. εἰ γὰρ ἔνδα μὴ ῥαθυμία τοσαύτη, κ νόμοι κωλύοντες τ προθεσμίαν, οὐκ αὐτόσχη χρόνου τοσοῦτου ἕτερου, ὁπόσου κ δυνήσηται, πῶς ἔνδα γε τ ἀμελείας πολὺ, ἕτεραι ιε ἡμέραι τοῖς ἀμελοῦσιν ἐπιχορηγηθήσονται; ἀδὲ γὰρ ἀδέ ὑπὲρ τ ἀμελούντων αἱ ιε τῷ νόμῳ ἡμέραι ἀξιονόσκου, ἀλλ' ὑπὲρ τ ὥσπερ ἀπηθέντων κ μὴ πληρούντων ἀναβαλεῖν τῷ δικαστηρίῳ, κ τὰς τ * κατ' αὐτὸ ἀναγομένων μαρτύρων φωνὰς ἀποδέξασθαι. ἐκείνοις γὰρ πρὸς αἰτιολογίαν αὐτῷ ἀπενεμήθησαν. τὰς γὰρ ἀναγομένας οὐκ ὠφελοῦσιν, εἰ μή γε δὴ κ σωτηρίβιοι. πρὸς ἐκείνων γὰρ, τὰ ἀναχρήματα μὴ τ τ αὐτοθέτων ἀπειθῆσαι τὰς αὐτῶν μαρτυρίας ἐρωτᾶσθαι παρὰ τῷ δικαστῇ κ τὰς νόμους, κ ἀπολύεσθαι. πρὸς ταῦτα οὐκ ἀξιόπιστον ἀπαντήσειν οἱ πρὸς τ ἐπίσκοπον διηγορίζοντο, καὶ τ νόμων αὐτῶν ἀναγινώσκειν, ἃ τὰς αὐτῶν ἐνστάσεις οὐκ αὐθαιρέτους τῇ βασιλείᾳ μου ἀποδείξουσι. κέκριται γοῦν ἐπαγωνίσασθαι τούτους, ὡς αὐ ἀποδείξαιεν, ἔξω δ νενομισμένως ἀπονεμομένου τ ἀναγωγαῖς τ μαρτύρων ἢ τ ἐνστάσεσι τ ἐγγράφων καιροῦ, τὰς ιε ἡμέρας, τὰς ἐπὶ τῇ ἀμοιβηρυκώσει ταύτας

aut probationibus instrumentorum tribuitur. Id ex ipsis legibus si probassent, tum deinde futurum, vt maiestas mea dispiceret, num recte ac secundum leges factæ fuissent illæ comparationes, & fidem consequutæ de scripturis legitimis. Quod si hac in probatione defecissent, quàm ipsimet sibi expostulauerint: aduocatos Annæ caussam obtenturos, & victoriam legitime reportaturos. Nam si pareat, extra statutum temporis spatium factã comparationis productionem: nullam quæstionẽ amplius esse reliquam, quod quidem instrumenti venditionis probationem adtineat.

EXEMPLVM LATÆ SENTENTIÆ.

QVandoquidem Anna, defuncti Nicomediensis metropolitani Basilii fratris filia, tertiam partem domus patrui sui sibi vindicans, prius quidem aduersus Stephanum, id temporis superstitem, Cæsarensem episcopum; deinceps vero aduersus Michaelem Protospatharium & Tagmatophylacẽ, qui iure non exstantium testamenti tabularum, episcopi heres exstitit, certamina iudiciaria fustinuit; primũ apud Præsidem vr Quæstorem Georgium, deinde coram serena maiestate nostra: quumque partis aduersæ aduocati chartam venditionis exhibentes, per notationẽ maiestatis meæ tempus probationib. competens accepissent ad confirmandam intentionẽ suam, ac maiestatis nostræ rescripto pars vtraq; ad tribunal Drungariciũ remissa esset, vt ibi probatio examinaretur, atq; inde propter enata de iudicum sententiis dubia, quæ præcedenti notatione continentur, caussa rursus ad maiestatem meam introducta fuisset, quo tempore multis verbis ab vtraq; parte fluminis instar manãtibus, ipsũq; tribunal perstrepentibus, quod tamdem post multas ambages aduocatus Annæ diceret, exhibitionem instrumenti venditionis non fuisse factam quindecim diebus ante diem vltimum trimestris spatii, quemadmodum leges velint, sed vltimo plane die, quum tempus omnino restaret angustũ; aduersarii contra responderent, probationem instrumenti recte productam, sequeleges habere, quæ post trimestre spatium dies quindecim concedant, easq; velle producere: decretum est, debere leges illas proferri, & iudicio proximo recitari, & audiri legitime, quid eæ tradant. Nunc autem prolatis legibus, & contra, quam citatores earum dicerẽt, innuentibus; ipso trimestri scilicet spatio dies etiam quindecim contineri, quibus exhibitio testium

ΠΑΡΕΚΒΟΛΗ ΤΗΣ ψήφου.

Ἐπέτρεψε Ἄννα, ἡ τοῦ πολυτήσαντος μητροπολίτου Νικομηδείας Βασιλείου ἀνεψιὰ, τρίτον μέρος τοῦ οἴκου τοῦ θείου αὐτῆς διεκδικοῦσα, πρότερον μὲν ἀπὸ Στεφάνου, τοῦ τότε ἐπισκόπου Καισαρείας, ὕστερον δ ἀπὸ τοῦ πρωτοσπαθαρίου Μιχαὴλ κ ταγματοφύλακος, ὃς τῷ ἐξ ἀδιαθέτου δικαίῳ κληρονόμος τοῦ ἐπισκόπου καθίστατο, δικαστικοὺς ἀγῶνας ὑπέδυ· πρῶτα μὲν ἀναβὰς τῷ προέδρῳ Γεωργίῳ κὴ κοιαίστορι, ἔπειτα δὲ κὴ ἀναβὰς τῷ γαλλείῳ κράτει ἡμῶν· καὶ οἱ τοῦ αὐτιθέτου μέρους αὐτῶν χάριν πραγτήριον ἐμφανίζοντες, ἀφ' σημειώματος τῆς βασιλείας μου τὸν ἁρμόζοντα τ ἀποδείξει χρόνον ἐδέξαντο εἰς βεβαίωσιν οὗ ἐπιφέροντο, κὴ δι' αὐτογραφῆς ἓ κράτους ἡμῶν ἄμφω τὰ μέρη πρὸς τὸ δρουγγαριακὸν δικαστήριον παρεπέμφησαν, ὡς αὐ ἐκεῖσε δοκιμασθείη τὰ τῆς συστάσεως, κἀκεῖθεν ἀφ' τὰς ἀναφορὰς τῶν δικαστῶν ἀναφυείσας ἀμφιβολίας, καὶ τῷ πολλαχόθι σημειώματι ἐπιχορήσας, εἰσαγώγιμα τὰ τῆς ἀποδείσεως ἐγένοντο πάλιν πρὸς τὴν βασιλείαν μου, κὴ τότε μὲν πολλῶν λόγων παρ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν προαμιδὸν εἰρηότων, κὴ τ δικαστήριον κατακτυπούντων, ἐπὶ μετὰ πολλοὺς οὖν διαύλους, ὁ μὲν τῇ Ἄννῃ συνηγόρων ἔλεγε, ὡς οὐ πρὸ δεκατέσσαρων ἡμερῶν τῆς τελευτάσης τοῦ τριμήνου καιροῦ, καθὰ τοῖς νόμοις δοκεῖ, ἡ παράστασις γέγονεν, ἀλλὰ κ τὴν τελευτάσαν, ὅτε πάντως ἐτέλουτο ὁ καιρός· οἱ δὲ αὐτῇ ἀντικαθιστάμενοι, ὅτι καλῶς παρήχθη ἡ σύστασις, κ νόμους ἔχειν, οὐ μὴ τ τριμήνου χορηγοῦντας τὰς ιε ἡμέρας, κὴ τοῦτο πραγματεῖν· ὡς δὴ οὖν νόμους προκομίσαι, κὴ ἀναγνῶναι οἷς ἕτερον δικαστήριον, κὴ νομίμως ἃ λέγουσιν εἰσηκοῦσθαι· νυνὶ δ τῶν νόμων προκομισθέντων, κὴ τοὐναντίον, ἅπερ ἔλεγον οἱ προκομίσαντες, τὸ ἐντὸς τοῦ τριμήνου κὴ τὰς ιε ἡμέρας ἀναμφανόητον, ἐν αἷς ἡ πρόθεσις τ μαρ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

fiatridque ex eo, quod etiam feriæ siue dies feriati & vacantes, intra probationū tempus computentur: mandamus, vt si secundū leges Annæ aduersarii probauerint, se quidem probationes suas protulisse, tempore legitimo, & quū fieri poterat, vt etiam aduersæ parti denuntiatio fieret, eaque in iudicio compareret; at eam rem iudicibus curæ non fuisse: ipsi quidem hæc probantes, actionem aduersus iudices habeant, quum sua produxerint, illis interim officii rationē negligentibus; iudices vero condemnentur in id, quod interest. Sin forte sūs hoc probare non potuerint, veluti qui testimonia sua per angusto tempore produxerint: ipsi quidem, ceu culpæ adfines, rixari desinēt; Annæ vero pars, caussam obtinebit: deinceps probatione, tempestiue ne facta fuerit, an non, apud magnum Drungarium accuratius examinanda.

ALEXII COMNENI NOVELLA II.

De iudice per rescriptum prohibito iudicium ad se transmissum exercere. Promulgata mense Maio, indictionis tertiæ.

MAiestas mea vobis omnibus, qui iudiciorum præsides estis, edicit; ne amplius in posterum cuiuscumq; rescripti rationem habeatis, quod alicui iudicum transmissam ad se litem exercere prohibet, licet minio forte subscriptum sit, licèt bullæ cereæ sigillum habeat: sed siquidem post libelli oblationem, intra viginti deliberationis dies is, qui in ius pertrahitur, reſpōsum a maiestate nostra impetrauerit, quo iudex alter illi, ad quem prius delata caussa fuit, adiungitur: in vnum iudices hi constituti conueniant, & legitimam de rebus controuersis decisionē proferant. Sin illorum viginti dierum tempus iam præterierit, tum vero nec iudex aliquis socius admittatur, quemadmodum idem & legi videtur, nec eo prætextu, quod in posterum fortasse statui posſit, vt ad imperatoriæ maiestatis tribunal caussa reuocetur, vllum prorsus impedimentum cognitioni fiat; sed prior ille deductam ad se controuersiā secundum subtilitatem iuris decidat: litigatore, si factam iniuriam sibi putet, ab adpellationis foro neutiquam excludendo. Atque hoc omnes vos iudices cognoscentes, vt delatas ad vos lites retineatis, legitimumque finem eis imponatis, operam date. Non enim maiestas mea vult, vt postea, quam caussa fuerit ad iudicem quempiam delata, iussu suo per vllum rescriptum posterius, cuiusmodi sit, quod

τύρων γίνε῎), ὁκ ἔ τὰς Φερίας ἤγων ἑορτασίμους ἡμέρας κ᾽ ἀπεράκτους ὄντὰς ἔ καιρὸς τ῀ ὁποδείξεων λογίζεσ᾽· τάδε προσέτι ὁμόσ᾽, ὡς ἅπερ οἱ τῶ῀ Ἄννης μέρη αὐτικα θιστέμβροι κ᾽ νόμως ὁποδέξαιεν, ὡς ἐμπροθέσμως τὰ τῆς συζητήσεως προσκόμισεν, καὶ ὅτι δυνατὸν ἦν ὁ τὸ αὐτίδικον μέρος μὴ υθῆναι κ᾽ προβληθέσ᾽ ἐν τῷ δικαστηρίῳ, οἱ᾽ δικαστὴς τάτε φροντίδα ὁκ ἐποιήσαντο· αὐτοὶ μὲν οἱ τῶ῀τε ὁποδεικνύοντες, κ᾽ τῶν δικασῶν ἕξουσιν, ὡς αὐτῶν μὴ προσκομισάντων, ἐκείνων δ᾽, τ῀ ἐνδεχομένων ἀμελησάντων· οἱ δ᾽ δικασταὶ εἰς τὸ ἀμφέρον καταδικασθήσονται. εἰ δ᾽ ἴσως ἔτι δεῖσαι οὐ δυνηθῶσιν, ὡς ἐν καιρῷ γενῶ τὰ τῆς μαρτυρίας προσαγόντες, αὐτοὶ μὴν ὡς ἀμελήσαντες, τὸ λογομαχεῖν παυθήσον῎)· τὸ δ᾽ τῆς Ἄννης μέρος δικαιωθήσε῎), τ῀ συζητέσεως, εἴτε κ᾽ καιρὸν προέβη, εἴτε κ᾽ μή, προβαλ᾽ ἔ μεχάλε Δρουγγαρίε ἀκελβέστερον τηρηθησομένης.

ΑΛΕΞΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ νεαρὰ β.

Περὶ δικαστοῦ δι᾽ * αὐτηγραφῆς κωλυθέντ῀ τῷ ἐπ᾽ αὐτῷ καλαπεμφθεῖσαν δίκην χυμνάζειν. ὑποτυπωθεῖσα κ᾽ μηνὶ Μαΐῳ, ἰνδικτιῶνος τρίτης.

Διορίζεται πᾶσιν ὑμῖν τοῖς τῶν δικασηρίων προεστῶσιν ἡ βασιλεία μου, μηκέτι τὸ ὁποῦ τοῦδε προσέχειν οἱαδήποτε αὐτηγραφῆ, κωλυούσῃ τινὰ τῶν δικασῶν τῷ ἐπ᾽ αὐτῷ καλαπεμφθεῖσαν δίκην χυμνάζειν, καὶ ἀβὰ κινναβάρεως ὑποσεσημασμένῃ τυγχάνῃ, καὶ τ῀ κηρόβυλλον σφραγίδα φέρηται· ἀλλὰ μ᾽ τῷ ἔ λιβέλλε δόσιν. οἷς ἔντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν τῆς ἀσκίψεως ὁ ὀφὶ τὸ δικασήριον ἐλκόμε῎ λύσιν τῆς βασιλείας ἡμῶν προέσται, καὶ ἕτερον δικασῶτῷ, ἐφ᾽ ὃν πρότερον παρεπέμφθη ἡ δίκη, προβαλόχυσαν σωιένται τὰς ὁριαθέντας κ᾽ παρὰ τὸν δικασὰς, ἐ τῷ τοιῷδε ἐπάχθαι τοῖς ἀμφιβόλοις ἔνομον. εἰ δ᾽ τῶν εἴκοσιν ἡμερῶν προβαθήμη χρόνος, μήτε σῶν δικασῶ ἕτερον προδέχεσθαι, ὁπὶ καὶ τῷ ὁμόφ῀ τὸ δοκεῖ, μήτε μὴν προφάσ῀ ὀφὶ τὸ τῆς βασιλείας βῆμα ὀρεσθῶσαι ἵνας ἐς ὕστερον τῷ δίκῃ *ῥυέσθαι εἰσαγάγομεν, ἐμποδιζέσθω ὅλως εἰς τ῀ *ῥυήσεσ᾽ ἀβὰ γνῶσιν· ἀλλὰ τιμήν῀ τ῀ καλαπεμφθεῖσαν ἑτῷ ἀμφιβολίαν κ᾽ τ῀ ἔ νόμου ἀκρίβειαν, μὴ ὁποκλειομένῳ παντὸς ἔ δικαζομένου ἔ τῆς σκηλήτου δικασηρίου, εἴγε βεβλαφθῆναι ἐπεται. καὶ τοῦτο πάντες ὑμεῖς γινώσκοντες οἱ δικάζοντες, πρόδηλα τὰς αὐαπεμφθείσας ὑμῖν δίκας τηρεῖν, καὶ τέλ῀ πάντως ἐπάγειν ἔνομον. εὖ βούλεται χαρὴ βασιλεία μου, μ᾽ τὸ προσαπεμφθῆναι ὅλως τινὶ τ῀ δικασῶν ὑποθήσεσιν, κ᾽ πρόσχυσιν αὐτῆς ἐξ οἱασδήποτε μεταγνωσέρας γραφῆς, ὁπὶ ῥεπτώσης εἰς τὸν

εἰς τὸν βασιλείαν μου εἰσαχθῆναι τὸν δίκλον, τ῀ διγνωσιν ἐμποδιζέσθω· ἀλλὰ προβαίνειν πάντὸν ἑως τέλος αὐτοτόλως προβὰ τῷ αὐτῷ δικασ῀ῆ, ἢ τρὶς (ὡς αὐωτέρω εἴρηται) συνιδρομὸς τούτῳ συνδικασ῀ῆς, ἐντὸς δηλαδὴ τ῀ τῶν εἴκοσιν ἡμερῶν διασκέψεως. μ᾽ δὲ τὸν τῆς δίκης προσίωσιν, τῷ ἀδικηθῆναι ἴσως οἰομένῳ ἐπ᾽ ἀδείας εἶναι, καὶ ἕτερον ὀφικαλέσασθαι κατ᾽ ἐκκλητον δικασήριον, ἢ τὸν τοῦ κράτ῀ ἡμῶν ζητῆσαι ἀκρόασιν.

ΑΛΕΞΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ νεαρὰ γ.

Περὶ ἡλικίας τῶν λαμβανόντων ὀφφίκια.

Πολλοὶ προσαγγείλαντες ὠφέλειαν τῷ δημοσίου τινὰ, ἢ αὐτάμβροι κ᾽ φιλοτιμίαν λαβεῖν, ἢ ἀλλάξαι, ἢ πωλῆσαι ἀξίωμα οἱονδήποτε, ἢ ὀφφίκιον, μεταβιβάζουσι ταῦτα εἰς παῖδας μικρούς. ἵνα οὖ μὴ τοῦτο γένηται, μηδὲ δοκῶσι φενακίζειν ἡ ἀπαταῖν οἱ τοιοῦτοι, διορίζεται ἡ βασιλεία μου, ἵνα ὃς ἂν λάβῃ ἀξίωμα ἢ ὀφφίκιον, εἴτε δι᾽ προσαγγελίαν, εἴτε δι᾽ εὔνοιαν τινὰ, εἴτε κ᾽ ἀναλαγὼν, εἴτε δωρεὰν καὶ φιλοτιμίαν τῆς βασιλείας μου, ἢ ψυχικὴν αὐτῆς, μὴ δεχέσθαι πρόσωπον τὸ τιμώμενον ἔλατον τῶν εἴκοσι χρόνων· ἀλλὰ παῖς, οἱ δι᾽ τὰς αὐτὰς αἰτίας ἢ ἀξίωμα, ἢ ὀφφίκιον λαμβάνοντες, ἔσωσαν μείζους τῶν εἴκοσι χρόνων. ὅτε δὲ ἡ βασιλεία μου ὃ δι᾽ τοιαύτην αἰτίαν, ἀλλὰ ἀμέσως τιμήσῃ τινὰ, ἢ δωρήσηται ὀφφίκιον τινὶ, καὶ ἐλάττων ἢ τῶν εἴκοσι χρόνων ὁ τιμώμε῎, καταγρωννύεσθω οὕτ῀ αὐαμφιβόλως. καταγρωθήτω οὖν τ῀ παρὸν αὐτῆακτον ἐν τοῖς τῶν ὑφ᾽ ἡμᾶς σεκρέτων χαρτίοις, εἰς δήλωσιν τῆς προβάσεως καὶ οἰκονομίας τῆς βασιλείας μου, ὡς ἂν οὕτως ἐνεργῆται ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ὁπὶ τὰ ἔμπροσθεν. ὀφείλει δὲ προσκεῖσθαι εἰς τὸ πιττάκιον τοῦ ἀμέσως τιμωμένου, τ῀, ΚΑΤΑΓΡΩΘΗΤΩ· μὴ κωλυομένου ὑπὸ τῆς γονέως προβάσεως προβὰ τῆς βασιλείας μου, πρὸ τῶν τιμωμένων ἐλαττόνων τῶν εἴκοσι ἐτῶν. καὶ ἔσω γνώσομαι τοῦτο τῶν ἀμέσως (ὡς εἴρηται) τιμωμένων, ὡς ἐν εἰδήσῃ τούτου *ῥυομένης τῆς βασιλείας μου. τῷ μὴν Ἰανουαρίῳ, ἰνδικτιῶνος ε. ἀβὰ ἔ βασιλέως.

*ῥυομένῃ

ΑΛΕΞΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ βασιλέως, νεαρὰ δ.

Περὶ τῶν σκηλουομένων κ᾽ ὑποφάσεως δικασικῆς.

litem ad maiestatem meam deduci mandet, cognitio impediatur: sed vt apud eumdem iudicem ea, vel apud iudices socios, qui iudici priori (seu dictū est) intra viginti deliberationis dies adiunguntur, ad finem vsque, citra retardationem vllam, procedat. Lite vero finita, facultas ei sit, qui sibi fortasse factam iniuriam putat, vt per adpellationē ad aliud tribunal prouocet, vel audientiam nostræ potestatis imperialis flagitet.

ALEXII COMNENI NOVELLA III.

De illorum ætate, qui officia consequuntur.

MVlti commodo quodā fisci nuntiato, vel petentes ex liberalitate nostra quamcūq; dignitatem officium ve consequi, vel permutare, vel vendere; voti compotes facti, paruis ea pueris conferunt. Itaq; ne hoc fiat, neve tales fucum nobis, aut fraudem facere videantur: maiestas mea statuit, vt quicumq; dignitatem vel officium, siue propter nuntiationem siue ex beneuolentia quadam, siue per commutationē, siue donationē & liberalitatē maiestatis meæ, siue quasi solatium eiusdē, consequutus fuerit: personam, cui honorem hunc impertitur, annis viginti minorem non admittat: sed quotquot ob has ipsas caussas dignitatem officiū ve consequūtur, annis viginti maiores sint. Quoties vero maiestas mea non ex huiusmodi caussa, sed citra medium aliquod honorem alicui obtulerit, aut officium donauerit, licèt is, qui honorem accipit, annis XX minor fuerit, citra dubitationem inscribitor. Atq; hæc ipsa breuis secretorum nostrorum chartis inscriptor, ad significationem edicti ac dispositionis maiestatis meæ: vt ab hoc tempore, deinceps quoque sic obseruetur. Debet autem in illius breui, qui nulla interueniente caussa honorē accipit, hoc verbū aditici, MONVMENTIS INSERITOR. Atque hic non arcebitur ex edicto, quod a maiestate mea de iis, qui annis viginti minores honorem consequuntur, factum est. Adeoq; hoc indicium illorū esto, qui citra mediū aliquod, ceu diximus, honorē nanciscuntur, quasi maiestate mea scientere gesta sit. Mense Ianuario, indictionis quintæ, per imperatorem.

ALEXII COMNENI AVGVSTI NOVELLA IIII.

De adpellantibus aduersus sententiam iudiciariam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Facta suggestione a Niceta Sclero, Curopalate, magnoque Viglæ Druncario, missum fuit hoc responsum a coronato diuinitus, & sancto imperatore nostro, domino Alexio Comneno.

BOnum esse tibi zelū, testatur suggestio tua, & iustitia, qua litigantium improbitates coercere niteris: ne illi, qui aduersus ipsos experiuntur, eorum vafricie concutiātur. Propterea statuit mea maiestas, vt ei, qui a lata sententia prouocat ad maiestatem suam, triginta dierum terminus atque spatium concedatur, & vt vicissim scripta citationes in his tres fiant per comitis missionem, qui a præfecto precibus ablegetur: ac siquidem intra spatium eiusmodi ad maiestatis meæ tribunal se sistere voluerit is, qui prouocauit, ac iterum experiri aduersus illum, qui apud te caussam obtinuit, vt tunc cognitio tibi de illius improbitate, qui adpellauit, a precum magistro decernatur, quo ab illo tempore caussam sine impedimento referas ad eum, qui litem obtinuit: ita quidem, vt de re controuersa toto biennio inquiri debeat, eaque decidi. Valebit etiam hæc eadem obseruatio apud reliquos iudices, quorum cognitio per adpellationē ad maiestatis meæ tribunal erit introducenda. Si vero iudici commissum fuerit, vt alterius iudicis sententiam per decisionem retractet: etiam heic causse secundus arbiter citationes intra tempus definitum faciet, iisq; citra fructum dilabentibus, cognitio de illius, qui adpellationem interposuit, improbitate priori iudici per eum dabitur, & ad hunc causse, de qua litigatur, translatio fiet: ita quidem, vt biennium adpellationi cōcessum, maneat inadtentatum. Scriptum vero suggestionis tuæ præsens etiam ad reliqua tribunalia cuncta mittetur, vt eorū notitia, quæ a maiestate mea decreta sunt, ad iudices vniuersos perueniat. Mense Ianuario, indictione VII. cum litteris imperatoriis rubris, & sigillo cereo.

MANVELIS COMNENI
NOVELLA.

De diuersis caussis, videlicet de iudicibus, & aduocatis, & adtestationibus, & adpellationibus, & de prouincialibus, & antichresis, & curatoribus seu exsequutoribus, & de pœnarum exactione, ac iudicum & aduocatorum distributione.

REgnum prisci sapientes legitimam quamdam administrationem definierunt, rem

Τῶ Κουροπαλάτου Νικήτα καὶ μεγάλου Δρουγγαρίου τῆς Βίγλης, τοῦ Σκληροῦ, ὑπομνηστικὸν κατεπέμφθη ἡ παροῦσα λύσις παρὰ τῆς θεοσέπτου καὶ ἁγίας ἡμῶν Βασιλέως, κυρίου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ.

Ἀγαθὸν σοι ζῆλον μεσομαρτυρεῖ ἡ ὑπόμνησίς σου, καὶ τὸ ὑπὲρ τῶν κεκινημένων κακίας ἀναστέλλεσθαι δίκαιον, ἵνα μὴ οἱ αὐτικεκινήμενοι τούτοις ὑπὸ τῆς ἐκείνων κακοτροπίας σωτριδωνται. διὸ διορίζεται ἡ βασιλεία μου, τῷ κατὰ τῆς ἀποφάσεως σκαλουμένῳ εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς ἡμερῶν δίδοσθαι προθεσμίαν, καὶ ἐντὸς τούτων αὐτεπιφωνήσας ἐγγράφους γίνεσθαι τρεῖς ἀπὸ ἀποστολῆς κόμητος, ἀπὸ τοῦ ὑπὲρ τῶν δεήσεων πεμπομένου· καὶ ἅτερ ἐντὸς τῆς τοιαύτης προθεσμίας βουληθείη εἰς τὸ τῆς Βασιλείας μου ἀπελεῦσαι βῆμα, καὶ αὐτικεκλῆσθαι τῷ ἀπὸ σοῦ δικαιωθέντι ὁ σκαλεσάμενος, τηνικαῦτα ἀμάγνωσίν σοι τῆς κακοτροπίας τοῦ σκαλεσαμένου ἀπὸ τοῦ ὑπὲρ τῶν δεήσεων δίδοσθαι, ὡς αὖ ἔκτοτε ἀκωλύτως τὸ πεσὸν πρᾶγμα * μετάγειν πρὸς τὸν δικαιωθέντα, τῆς ἀμφιβολίας δι' ὅλης τῆς διετίας ὀφειλούσης ζητεῖσθαι καὶ λύεσθαι. ἡ αὐτὴ δὲ ἀποτήρησις κρατήσει καὶ ὑπὲρ τῶν λοιπῶν δικασῶν, ὧν ἡ ἀμάγνωσις κατ' ἔκκλητον εἰς τὸ τῆς Βασιλείας μου βῆμα μέλλει εἰσάγεσθαι. εἰ δὲ δικαστὴς δικασῇ ἑτέρου αἰτοῦντος ὑπὲρ ἀπραγασίας ἀποφάσιν ἀπὸ λύσεως, κἂν τῶν ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως ἀμφιτὰς τὰς ὑπὲρ φωνήσας ποιήσεται ἐντὸς τοῦ ὠφελοῦντος καιροῦ, καὶ τούτων ἀμφοτέρων παρερχομένων, ἀμάγνωσις τῆς τοῦ σκαλεσαμένου ἀπειρηκείας τῷ πρότερον δοθήσεται δικαστῇ δι' αὐτό, καὶ παρ' ἐκείνῳ ἡ μετένεξις καὶ πρᾶγμα· ἐφ' ᾧ ἡ δίκη, γνήσεται τῆς ὑπὲρ τῆ σκηλήτῳ διετείας μενούσης ἀπαρεγχειρήτου. τὸ δὲ παρὸν ὑπομνηστικὸν σου καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πάντα καταπεμφθήσεται δικαστήρια, ὡς ἂν εἴδησις πᾶσι γένηται τοῖς δικασταῖς τῆς ἀπὸ τῆς Βασιλείας μου ἐκλεκτέντων. τῷ δὴ μηνὶ Ἰανουαρίῳ, ἰνδικτιῶνος ζ. ἀπὸ χρυσοβούλλων καὶ Βασιλέως ἐρυθρῶν, καὶ ἡ ἀπὸ κηροῦ φραγίς.

ΜΑΝΟΥΗΛ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ ΝΕΑΡΑ.

Περὶ διαφόρων ὑποθέσεων, δηλονότι περὶ δικαστῶν, καὶ συνηγόρων, καὶ ὑπερωνημάτων, καὶ σκλήτων, καὶ τῶν γεμαπκῶν, καὶ περὶ τῆς αὐτιχρήσεως, καὶ τῶν ὑπηρετούντων ἡγουμένων διοικητῶν, καὶ τῶν θεσπίμων ἀπαιτήσεως, καὶ ὑπομερισμοῦ τῶν δικασῶν καὶ συνηγόρων.

ΕΝνομον ὑπῆρξεν οἱ πάλαι σοφοὶ τὴν βασιλείαν οἰήσωντο, χρῆμα γὰρ ἀτεχνῶς θεσπέσιον.

πέσιον. Διὰ τοῦτο καὶ θεόνειον θεοῦ μεγαλομερῆ τοῦτον εἶναι καὶ πεπιστῶσθαι καὶ διδάσκουσιν. εἰ γὰρ δίκαιος ὁ κύριος, καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησε, θεσπίκει δῆπου καὶ τὸν ἐξ ἐκείνου λαχόντα βασιλεύειν τῶν ὑπὸ γῆς, αὐτόν τε δίκαιον εἶναι, καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸ θεβαλλομένων εἰς τὸ δικάζειν τὰς ἀδυδικίας θεισπέδαστον ἔργον πιθεῖσθαι καὶ ἀποδέχεσθαι. ἢ τί γὰρ ἂν εἴη βασιλέως ἔργον πιμιώτερον ἕτερον, ἢ τοῖς βασιλευομένοις λυσιτελέστερον; ταῦτα τοίνυν ἡ βασιλεία μου σὺν ἀγνοήσουσα, μάλιστα μὲν ἠβούλετο καὶ ἤυχετο, μηδένα ὑπὸ εἶναι τὸν ἀδικουμένων ὑπὸ τὴν αὐτῆς ὑπικράτειαν. εἰ δ' ἦν, ἀλλὰ μὴ ῥᾳδυμοτέρους εἶναι τῶν τὰ ἀφόρωμα δρώντων, θεσὶ τῶν τῶν ἀδικουμένων σκδίκησιν, σὺν ἂν εἰς αὐτὸν τελεσμένους ἀφὸ τῆς βασιλείας. νυνὶ δὲ πολοὺς ὁρῶσα πλεονεκτικῆς χειρὸς καὶ ἀδίκου τραυματίας γινομένους, καὶ ἀγρῶν ἁφαιρέσεις καὶ οἰκημάτων ὑπομένοντας, καὶ πεγκμάτων ἄλλων ἀποστερουμένους, ἐπὶ τὰ θυροκοπεῖας διλωεκῶς τὰ δικαστήρια, καὶ χρονοτριβοῦντας αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ μηδεμιᾶς σκέπης θεραπείας ὑπιτυγχάνειν, εἰς τὸ χεῖρόν τε καὶ ὀδυνηρότερον ταῖς πληγαῖς ὑπιξαιτομένους, καὶ τὸν τρυγίαν ἐντεῦθεν τῆς ἀδικίας ἀποροφοῦντας, ἔνθα τυχεῖν τῆς σκδικήσεως ἤλπιζον· (καὶ γάρ, ἵν' ἐρῶ τὸ τοῦ Σολομῶντος, εἶδον ἀνομίαν ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἄνθρωπον θνητὸν ἀθανάτῳ δίκῃ θεισπεσόντα, καὶ τούτῳ ὥσπερ τινα κλῆρον πατρῶον εἰς τρίτιν πολλάκις καὶ τετάρτιν γλυεὰν τοῖς ἐγγόνοις αὐτὸ καδοχὴν πραπέμψαντα) ταῦτα τοίνυν, ὡς εἴρηται, κατανοοῦσα ἡ βασιλεία μου, ἤλγησε μὲν ὡς εἰκὸς ὑπὲ τοῖς ἡμομένοις, καὶ τῇ ψυχικῇ ἰώσῃ, αἰτιασαμένη μὲν τῷ τῶν δικαστηρίων ῥᾳδυμίαν, οἰκτίρησεν δ' καὶ σὺν ἀδικουμένους τῆς ὑπογνώσεως. Διὸ καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν τῷ τοῦ κακοῦ τούτου θεισκοπεῦσαι διόρθωσιν, καὶ τοῖς τὰ χείρισα πάσχουσι καὶ τὸ ἐγχωροῦν ἐπαμύσουσα, πρὸς τῷ ἐφεξῆς ῥηθησομένῳ οἰκονομίαν ἀπέβλεψε.

ὅλη τριοτάκις ἑκάστης ἑβδομάδος ὀφείλουσι δικάζειν.

α Βούλεται γὰρ ἀπὸ τῆ σήμερον σὺν ἐφ' ἑκάστῃ ἑβδομαδικῷ δικαστηρίῳ σωεδριάζειν ὀφείλοντας καὶ σωδιαγινομονεῖν τῷ τούτου θεσισμένῳ, τεταγμένους εἶναι καὶ ἀφωρισμένους, σὺν μὲν εἰς τοῦτο, σὺν δ' εἰς ἐκεῖνο τὸ δικαστήριον· ἵνα μὴ πάντων εἰς ἓν κατὰ ταὐτὸν συνερχομένων, δεῖν ὑπισυμβαίνειν τὰ λοιπὰ δι' ἐρημίαν τῶν δικαζόντων. οὕτω δὲ καὶ τὸ νῦν ὑπικρατοῦν ἔθος θεσιμερήσεται, τὸ ἐκ διαλειμμάτων δικάζειν αὐσὺν. ὑδοκοῦμεν γὰρ τριοτάκις ἀποφάσεως μιᾶς ἑκάστης ἑβδομάδος δικάζειν ἕκαστον τῶν θεκαθημένων τῶν δικαquidem certe dubio procul diuinam. Ideoque hoc multiplicem Dei prouidentiam esse, sicuti crediderunt, ita etiam tradunt. Quippe si iustus est Dominus, & iusticias dilexit: par est, vt & is, qui ab ipso consequutus est regnum in eos, qui sunt in terris, iustus ipse sit, atque illorum, quos iuri dicundo præficit, recta iudicia dignum opus studio suo ducat, & exigat. Nam quod aliud obsecro regis opus honestius & præstabilius fuerit, ac imperio subiectis vtilius? Hæc quum maiestas mea non ignoret, maxime quidem cuperet ac optaret, neminem esse sub eius imperio, cui fiat iniuria; vel si hoc confieri nequeat, saltem ne ii segniores negligentioresq; forent nefaria committentibus, in exsequenda læsorum vindicta, qui ad eam sumendam, ab imperatoria maiestate sunt constituti. Sed quū iam videat cōplures ab auara iniustaq; manu vulnerari, dum ademtiones agrorum & villarum perpetuntur, aliusque rebus spoliantur; ac deinde perpetuo iudiciorum ostia pulsant, citraque fructū vllum tempus terunt, & præterquam quod ab eis nihil opis & auxilii ferāt, etiam peius atque acerbius plagis & verberib⁹ multantur, & iniusticiæ fæces inde hauriunt, vnde vindictam consequi sperabāt: (Etenim, vt Solomonis verbis vtar, vidi iniquitatem sub sole, hominem scilicet mortalem, in litem immortalem lapsum, eamque velut hereditatem quamdam patritam, ad tertiam sæpenumero, quartamque generationem, nepotibus suis successione quadā transmittentem.) Heic ergo, ceu dictum est, quum mea maiestas animaduerteret, doluit illa quidem, ceu par erat, ob ea quæ fierent, & magnam animo molestiam percepit, vti quæ iudiciorum negligentiam culparet, ac misericordia tangeretur ob desperationem eorum, qui læduntur. Ideoque pro viribus circumspiciens de mali huius correctione, pessimaq; sustinentib⁹, quantū sane potest, subueniens: tamdem ad dispositionem deinceps aperiendam respexit.

Iudices ter qualibet septimana dicere ius.

1 Nam ab hodierno die vult eos, qui singulis in iudiciis adsessorum officio fungi debent, & cum iudicii præside caussas cognoscere ordinatos ac destinatos esse, alios quidem ad hoc, alios vero ad illud tribunal: ne omnibus pariter ad vnū conuenientibus, reliqua cessare contingat, propter absentiam eorū, qui iuri dicundo præsunt. Atq; hoc modo mos etiam ille tolletur, qui nūc obtinet, vt per interualla ius dicāt. Quippe nobis placet, vt citra vllam excusationē ter in qualibet septimana i⁹ dicāt singuli iudiciorū

Universidad de Deusto
Biblioteca

præsides, conuenientibus ad eos illis iudicibus, qui sub eis sunt: & reis incumbat, vt in iudiciis sub necessaria præstatione doli mali compareant, nec tantisper absint, donec caussa finita fuerit. si quidē interim & actores perpetuo vrgeant, vt competens ipsis actio decidatur. Non tamē reis opus erit, plures adhibere citationes, & quæ data opera fatigent actores: sed post oblationem libelli, quum cognitum fuerit, quanā in eo contineatur actio, si qui forte asse non obtēperant, ii per edicta tria, quæ proponantur ad triginta dies, citentur; & siquidem intra hæc spatia se non stiterint, condemnentur secundū ea, quæ constituta sunt a clarissimo maiestatis meæ auo, & felicis memoriæ principe, domino Leone sapiente. Atque hoc modo cum quouis agi debere statuimus. Præterea maiestas mea infinita garrulitate aduocatorum, ac longa eorumdem instantia multum offensa est. Quippe deprehendit, sæpius illis hoc esse studio, vt horas quasi deprædentur, & fucate tergiuersentur, dum eas dē allegationes multioties repetunt. Et quoniam certus eorum numerus esse debet in iudicio quolibet eius, qui ius ipsis dicit, ad eū necessario conuenient. At si fortassis ob aliquā caussam id iudicium vacet, apud alia iudicia ciuilia munus suum citra cuiusquam impedimentum implebunt. Ceterum maiestas mea nullum non funem mouens, quod dici solet, vt quæ oriri solent in iudicio lites, tollat: hæc quoq; statuit, nimirum edicta tria non amplius triginta dierum esse debere, quum sententia fertur, & cognitio fit, quæ controuersias per iuramenta decidit: sed citationes ad exigenda peragendaq; iuramenta tres quidem esse debere, verum quæ dies quindecim dumtaxat habeant. Intra quos nisi iuramenta præstentur & absoluantur, pro condemnato & iudicii desertore habeatur is, qui per edicta interposita vocatus fuit, & iuramenta non exegit, aut non implenit. Adpellationes etiam, quæ in iudicio fiunt tam vrbis huiusce principis, quam aliarum circumiacentium, anno concludantur: & condemnatus ab aliquo, qui prouocauit, intra spatium anni cogatur adpellationem exercere ac implere. Quod sane ni faciat, tenebitur ad præstandum ea, qua condemnatione debentur. Quod si quis in alia prouincia condemnatus fuerit, & ad maiestatis meæ tribunal prouocauerit, vel ad aliud ciuile iudicium: vnà cum anno supra scripto, legitimum quoque spatium large concessum impetret, quo ad vrbem magnam profectus, necesse habeat intra decla-

2 De aduocatis.

3 De adiectationibus.

4 De adpellationibus.

σημείων, συνερχομένων παρ' αὐτοῖς τῶν ὑπ' αὐτοῖς δικαστῶν. ὑπικεῖσθαι δὲ καὶ τοῖς ἐναγομένοις ἀνάγκη δόλου φυλάττειν ἐν τοῖς δικαστηρίοις, καὶ μὴ ἀπολιμπάνεσθαι, μέχρις ἂν ἐκπερατωθῇ τὰ τῆς ὑποθέσεως· εἰγε πως καὶ οἱ ἐναγόντες διλωκῶς ὑπαπαδίδουσι τιμᾶσθαι τῷ προσιμίσασιν αὐτοῖς ἀγωγεύς. δεῖσθαι μὴν τοὺς ἐναγομένους καὶ ἀμέμπτων οὐχὶ συχνῶν καὶ καπηρεύοντων ὑπίτηδες ἐναγόντας, ἀλλὰ μετὰ τῶν τοῦ λιβέλλου δόσιν, καὶ τῶν εἰδήσιν τῆς κατ' αὐτὸν φερομένης ἀγωγῆς, εἴ τινες ἴσως ἀπειθοῦσι, τρισὶν αὐτοῦ τεσσαρακονθημέροις καλεῖσθαι προσγράμμασι. καὶ εἰ μὴ ἐντὸς αὐτῶν ἀπαντήσουσι, κατὰ δικάζεσθαι ἀκολούθως τοῖς νομοθετηθεῖσι παρὰ τοῦ ἀοιδίμου πάππου τῆς βασιλείας μου, καὶ ὑπ' μακαρίτου βασιλέως, κυρίου Λέοντος τοῦ σοφοῦ. καὶ * παντὶ μὴν οὕτω γίνεσθαι διαστατόμεθα. Ἐπεὶ δὲ καὶ τῇ τῶν σωηγόρων ἀπερεμντολογίᾳ, καὶ τῇ πολλῇ τούτων ἐνστάσει προσοχθίζει ἡ βασιλεία μου. στούδασμα γὰρ αὐτοῖς κατεφώρασε πολλάκις ὥρας ὑποτυλάν, καὶ στοφισμοὺς φυγοδικεῖν, οἷς τὰς αὐτὰς πολλάκις δικαιολογίας ἀνακυκλοῦσιν. ἐπεὶ ἢ τεταγμένοι ὀφείλουσιν εἶναι ἐφ' ἑκάστῳ τῶν δικαστηρίων τοῦ κατ' αὐτοῦ δικάζοντος, ἐξ ἀνάγκης παρ' αὐτῷ συνελθόντας. τούτου δὲ ἴσως διά τινα αἰτίαν μὴ ἐνεργουμένου, ὥστε τοῖς ἑτέροις πολιτικοῖς δικαστηρίοις ἀκωλύτως ὑποπληρώσουσι τὸ οἰκεῖον λειτούργημα. Παντὶ ἢ καλὸν (ὅ φασι) κινοῦσα ἡ βασιλεία μου, ὑπὲ τῷ πειραίζειν τοὺς ἐν δικαστηρίῳ γινομένους ὑποθέσεις, καὶ πολυπραγμοσύνῃ μηκέτι τρισκαιδεκάμερον τὰ τέλη ὑπὸ φωνήματα γίνεσθαι, ὅτε ἀπόφασις καὶ διάγνωσις γένηται, διὰ ὅρκων τίμνουσι τὰ ἀμφίβολα· ἀλλὰ τὰ προκλητικὰ τῆς τε τῶν ὅρκων ὑποδοχῆς καὶ τελεσιεργίας, τέλαμὴν γίνεσθαι, πλὴν πεντεκαιδεκαήμερα· καὶ εἰ μὴ ἐντὸς αὐτῶν τὰ τῶν ὅρκων συντελεσθείη, καταδεδικασμένον εἶναι, καὶ ὡς αὐτοδίσυλλα λογίζεσθαι τὸ ὑπόφωνηθέν, καὶ οὐ ὅρκους μὴ ὑποδεξάμενον, ἢ μὴ πληρώσαντα. Ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκκλήτους τοὺς ἐν δικαστηρίῳ γινομένους ἐν τῇ βασιλευούσῃ τοῦ πόλεως, καὶ τῷ περιέχ αὐτῇ, ἐναυτῷ κλείεσθαι· καὶ τὰ καταδικασθέντα πρᾶγμα, καὶ ἐκκαλεσάμενον, ἐντὸς χρόνου ἀναγκάζεσθαι τὸ ἔκκλητον γυμνάζειν καὶ συμπληροῦν. ἢ μὲν μὴ ἅτινα ποιῆται, ὑπόθυνον γίνεσθαι, καὶ τὰ ὑπὸ καταδίκης διδόναι. εἰ δὲ ἐν ἑτέρᾳ τινὶ ἐπαρχίᾳ καταδικασθῇ, καὶ εἰς τὸ βῆμα τὸ βασιλείας μου ἐκκαλέσηται, ἢ εἰς ἕτερον πολιτικὸν δικαστήριον, σὺν τῷ προγεγραφέντι ἐναυτῷ ἔχειν φιλοτιμηθήσονται τὸ νόμιμον διάστημα, ὥστε διὰ τὸ καταλαβεῖν τὴν μεγαλόπολιν, ὡς ἀνάγκης ἔχειν

1 De prouincialibus.

2 Περὶ τῶν θεματικῶν

5 Περὶ ἀντιχρήσεως.

6 De antichresi.

7 Περὶ σωηγόρων.

8 Περὶ ἐκκλήτων.

ἔχειν καὶ αὐτὸν ἐντὸς ἓξ δηλωθέντος ἐνιαυτοῦ καὶ γυμνάζειν καὶ περαίνειν τὴν ἔκκλητον· ἢ μὲν αὐ ἀναγκάζεσθαι σέργειν τῇ πρότερᾳ ὑποφάσει, καὶ ἀπυπαίθαιν τὰ ὀφειλόμενα. ἐπὶ καὶ ἓξ τοσοῦτον θῶ. τινὲς θεματικοὶ ἔντε τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, καὶ ἄλλαχοῦ, ἔνθα διάγει ἡ βασιλεία μου, ὡδαβάλλοντις ἐνίοτε κατά τινα δίκην δικαστήρια, ἢ παρεισπράξεις, ἢ ἄλλας ἀδικίας τινὰς ὑποστάντες, ἢ ὡδὲ πρακτόρων, ἢ θεματικῶν, ἢ ἑτέρων τινῶν. Διορίζομεθα γοῦν, οὓς μέλλοντας δίδοσθαι λιβέλλους ἐν τοῖς τοιούτοις δικαστηρίοις ὀκταημέρους εἶναι, παντοίως ὀφείλοντας τοὺς δικάζοντας τὰς τοιαύτας τῶν ὑποθέσεων, ὑπισπεύδειν σωτόμως αὐτὰς λύειν· ὥστε μὴ ἀναγκάζεσθαι οὓς θεματικοὺς διὰ τὸ ὡδαπαυδύνον τοῦ καιροῦ, καὶ τὴν τῶν δαπανημάτων ἔνδειαν, τὴν τῶν δικαστηρίων ὑποφυγὴν τιμωτέραν τῆς τούτων χρησίας λογίζεσθαι. ἔτι καὶ τοῦτο νομοθετοῦμεν. πολλοῖς τὸ εἰκεῖον πλεῖστον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν παντὸς μᾶλλον, ὑποτίθηται τὴν νεαρὰν τὴν νομοθετήσασαν τὸ περὶ τῆς προτιμήσεως δίκαιον περιγράφειν προφάσεσι αὐτιχρήσεως. καὶ πόθεν τὰ ἀκίνητα, ἐφ' οἷς ἕτερος προτιμᾶται, κατὰ αὐτίχρησιν λαμβάνειν τινὲς μηχανῶνται, καὶ ἐκ τούτου ἐκκλείειν τὸν προτιμώμενον ὑπιχειροῦσιν· ὡς τάχα τοῦ ἀκινήτου, ἐφ' οὗ ἡ προτίμησις, μέλλοντος πρὸς τὸν δεσπότην ἐπανελθεῖν μὴ τὸ αὐτιμετρηθῆναι τὸ δάνειον. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν προτιμώμενον περιγράφοντας, ἐκ τῆς νεαρᾶς αὐτοτέλεσα μοῦσι, τοῦ ἀκινήτου ὑποπλύοντος ὡδὲ τῷ κατὰ αὐτίχρησιν τάχα τοῦτο λαμβάνοντι. πολλάκις ἢ καὶ ἕτερόν τι ποιοῦσι περιεργον. πεφύκασι γὰρ τῶν αὐθρώπων οἱ δύστροποι καὶ ἐν τοῖς προδήλοις πράγμασι μηχανὰς ὑπινοῆσθαι, καὶ δόλους συρράπτειν, καὶ πᾶσι ὃ αὐ εἴπῃ τὶς ἐφελκύσειν εἰς τὸν ἐξ ἀληθοῦς δικαίου ἐπήρειαν, ἢ καὶ τελείως αὐαίρεσιν. ποῖον ἢ τοῦτο; ὅτε μέλλει ἐκπιπλῆναι ἀκίνητον, ἐφ' ᾧ τις ἔχει πλησιασμόν, ἢ ἀνακοίνωσιν, τὸ μὲν ἓξ ὡλουμένου ἀκινήτου τὸ πλησιάζον τῷ ἔχοντι τὴν προτίμησιν ἀκινήτου ὡδαπεραιοῦσιν οἱ κτήτορες, τὸ λοιπὸν ὡλοδοσι πρὸς ὃν βούλονται. καὶ ἐκ τούτου τὸ περὶ προλυμήσεως ὑπόλυται δίκαιον, ἅτε τοῦ πλησιάζοντος μὴ παθέντος· καὶ συμβαίνει τὰ τῆς νεαρᾶς νομοθεσίας περιγεγράφθαι, ὡς τῆς ἐννοίας τοῦ νόμου ὡδαβαινομένης, τῶν δὲ ῥημάτων τάχα φυλαττομένων. περιγεγράφει γάρ, φησὶν ὁ νομικὸς, ὁ ποιῶν ὅπερ ὁ νόμος οὐκ ἐκώλυσεν,

*scilicet militibus.

*παύτη β

γ

δ

l 30. D. de legib.

*ratum & iudicatum annū adpellationem tum exercere, tum finire. Vel saltem cogatur esse priori sententia contentus, exigendis ab eo rebus iis, quæ debētur. Præter hæc & illud adiiciatur. Quidam prouinciales tam ad vrbem imperatoriam, quam ad alia loca, quibus in locis maiestas mea degit, adpellentes; litis alicuius caussa iudicia constituunt, vel exactiones iniquas, vel alias iniurias quasdā ab exactoribus, aut a * prouincialibus, aut aliis quibusdā perpessi. Quamobrem statuimus, vt offerendi talibus in iudiciis libelli, octo dierum spatium habeāt, eo prorsus obligato, qui ius in eiusmodi caussis dicit, vt eas via compendiaria festinet absoluere: ne scilicet cogantur homines illi prouinciales propter dilationem moramq; temporis, & penuriam sumtuum, iudiciorum fugā & euitationem pluris facere, quam eorumdem persequutionem. Præterea sanciatur & illud. Compluribꝰ nequitia sua, vel vafricies potius, subiicit; vt nouella, quæ de iure prælationis statuit, sub antichreseos prætextu fraudem faciant. Eoque modo res soli, quibus in rebus prælationis ius alius habet, per antichresin quidam accipere conantur, & hac ratione nituntur eum excludere, qui præferendus erat: quasi scilicet res soli, qua in re ius prælationis locum habet, ad dominum reditura sit, postquam mutuum redditum solutumq; fuerit. Atq; hoc pacto ius prælationis habentem fraudant, & nouellæ statuta citra effectum manent; re soli apud eum remanente, qui forte per antichresin tā accipit. Sæpius & aliud quiddam impostura plenum faciunt. Sic enim a natura comparati sunt homines improbi, vt etiam manifestis in rebus machinas struant, ac dolos consuant, & quidquid dici potest, ad veri iuris iniuriam, vel etiam ad integram eius euersionem, excogitent. At quale nam illud est? Quoties res soli est alienanda, quam ad rem quis proximus est, aut in qua consortium habet; partem illam immobilis rei distrahendæ, quæ proxima est habenti prælationem in ea re soli, possessores retinentes; reliquum, cui volunt, vendunt. Quo fit, vt ius prælationis alteri pereat. parte scilicet proxima non distracta: adeoq; cōtingit, vt statutis illius nouellæ legis fraus fiat, dum mens nimirum legis violatur, & verba fortasse seruātur. Quippe fraudem facit, inquit iurisconsultus, qui facit quod lex quidem non vetuit, non tamen fieri vult. Tales igitur impostūras quū maiestas mea deprehenderit, molitiones sapientum in malitia præcidens statuit; vt etiam in antichresi ius prælationis locum habeat, & ea valeant, quæ de donationibus in ea nouella,

5 De prouincialibus.

6 De antichresi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cuius antea mentionem fecimus, sancita sunt. Consimiliter & vicinię siue proximitatis ius concedetur, etiamsi quis partem quidem in re soli vēdiderit, in qua ius prælationis alius habet; partem vero perpusillam non distractam reliquerit, quæ forte proxima sit villæ vicini, vel agro, in quibus ea proximitas consistit. Nec tales impostura veritate sint potiores, aut vigoris expers maneat ea constitutio, quæ ad has res pertinentia statuit, hominum nequitia victa & circumscripta. Præter hæc & illud iis, quæ ante scripta sunt, sanciendo coniungimus.

7 De curatoribus seu exsequutoribus

Multi homines in extremis suis elogiis curatores seu exsequutores abse dispositorum relinquunt, eisq; rerum suarum dispensationem & administrationem iniungunt, scripto herede Christo, illa dulci ac mundo salutari tum re, tum nomine. Hoc autem facere videntur, quū facultates suas in pauperes distribui debere
„ præcipiunt. Nam vbi quid accipit is, qui mē-
„ dicat; adstat ipse Christus, & vnà cum illo ca-
„ uam manum porrigit. Quippe quantum, ait, vni horum minimorum fratrum feci stis, mihi feci stis. Iubemus igitur, vt quoties procuratoriæ tales administrationes incidunt, itidemque distributiones ad causas pias, ad consolatrices animorum dispensationes, & ad pupillorum, impuberum, ac pauperum educationes & alimenta tendunt: nullum in eis locum iudiciariæ dilationes, & prouenientes inde temporis extractiones habeant. Nam hinc contigit, vt defunctorum animis fraus fiat, vtq; leges ad bonum, & vtilitatem adeo publicā latæ, contrariam in partem flectantur. Non enim æquū maiestas mea censet, vt quæ series & ordo reliquis in iudiciis obtinet, in his etiam vsurpetur: verum vt eiusmodi caussarum controuersiæ statim dirimantur, non offerendo libellum. sed ad tres, aut summum quatuor dies, insinuatione rei porrigenda. Quippe si nulla iudiciaria dilatio admittatur, tum ius cuique competentium examen instituetur, & ambæ partes citra vllam procrastinationem citabuntur, atq; ab iisdem exigetur, vt quæ pro se facere putent, in medium proponant. Sic perexiguo tempore, puta mensem ad vnum, vel alterum, se porrigente, prout iudici visum fuerit, res in controuersiam deducta conuenienti ratione dirimetur: legibus scilicet iis locum stabilitatemque suam retinentibus, quæcumque non statim post defuncti mortem, successores eius in ius trahi debere statuunt. sed post dierum aliquot decur-

ἐμλιὼ αὐτὸ βέλτιον γίνεσθ. τὰς τοιαύτας τοίνυν κακοτροπίας καταλαβοῦσα ἡ βασιλεία μου, καὶ τὰς τῶν κακίας σοφῶν μηχανὰς διακόπτουσα, διορίζεται καὶ ὅτι τῆς αὐτηρᾶς ἐπιτροπῆς τὸ τὰ βεβουλημένους εἰσιέναι δίκαιον, καὶ ἐκεῖνα κρατεῖν, ἃ ὅτι τῶν δωρεῶν ἐν τῇ τελευτώσῃ νεαρᾷ διωρίσθησαν. ὡσαύτως τὸ τοῦ πλησιάσαντος δίκαιον δοθήσεται, καὶ τις μέρος μὲν ἀκινήτου πωλήσῃ, ἐφ' ᾧ ἕτερος τὸ βουλόμενος, μέρος δέ τι ἐλάττον καταλείψῃ ἀδιάφορον, τὸ πλησιάζον τυχὸν τῇ οἰκίᾳ τοῦ λείποντος, ἢ τῷ ἀγρῷ, ἐν οἷς ὁ πλησιασμὸς θεωρεῖται. καὶ μὴ τὰς τοιαύτας βελτιώσεις νικᾶν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἄτοπον μῦθον τὸ τὰ περὶ τούτων νομοθετήσαν διάταγμα, τῇ περιεργίᾳ νικῶμενον καὶ περιγραφόμενον. Σὺν τούτοις καὶ ζητοῦντες τοὺς παραγραφεῖσι συντόμους. μᾶλλον τὸ ἀνθρώπων ἐν τοῖς ὅπλοδότροπον, τίσις αὐτῶν διατάγμασιν ὅπλα τρέπεσθαι ἦγεν διοικητὰς τὰ παρ' αὐτῶν διορισθέντων καταλιμπάνεσθαι. καὶ τούτοις ἀναλήψεσι τὰ τῶν παραγμάτων αὐτῶν οἰκονομίαν τε καὶ διοίκησιν, τὸ χρεῶν κληρονόμον γεγονότες, τὸ γλυκὺ καὶ τὸ κοσμοσωτήριον καὶ παράγμα καὶ ὄνομα. καὶ ὃ δοκεῖ μοι εἶναι, δι' ὧν τοῖς πένησι τὰς παρεισίας αὐτὰ καταμεμερισθῆναι προστάττω. καὶ γὰρ αἰσχύντου λαμβάνοντος, ἵστατο ὁ Χριστὸς συγκαλύπτων τὰ τοῦτο τὸ χεῖρον, ἐφ' ὅσον γάρ, φησιν, ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων ἀδελφῶν ἐποιήσατε, ἐμοὶ ἐποιήσατε. ὅθεν κελεύομεθα ἐν, ὅταν ὅπλοτροπικὴν τοιαύτην διοικήσεις παρέλθῃ, καὶ εἰς δυσεβεῖς αἰτίας διανοηθῇ, περὶ ψυχικὰς οἰκονομίας, καὶ ὀρφανῶν, ἀφηλίκων τε, καὶ πενήτων ἀναγωγὰς καὶ διατροφὰς *πίνασιν, μὴ χωρεῖν ἐχέτω ἐν τούτοις τὰς τῶν δικαστηρίων ὑπερβιβασμὸς, ὃ τὰς ἀγνωσι, τοῦθεν χρονοτριβήσῃς. συμβαίνει γὰρ ἐντοῦθεν τὰς τῶν τελευτώντων ζημιοῦσθαι ψυχὰς, καὶ οὐ' ἐπ' ἀμαθῶ καὶ κοινῇ λυσιτελείᾳ δ' παντὸς πιθέντας νόμους εἰς τἐναντίον περιίστασθαι. ἀ γὰρ δίκαιον κρίνει ἡ βασιλεία μου, τ' ὅπι τοῖς λοιποῖς δικαστηρίοις κρατοῦσιν ἀνοθλιᾶν καὶ ὅπι τοῖς τοιούτοις πολιτεύεσθαι, ἀλλὰ τὰς ὅπι τ' τοιαύτης ἐκτοθέσεσιν ἀμφισβολίας ἀπεντεῦθεν λύεσθαι, μὴ λιβέλλου διδομένου, εἰ δήσεως ἢ τριημέρου, ἢ καὶ ἐς τετάρτην παρεκτεινομένης. μή τινος γὰρ δικαστικῆς ὑπερθέσεως ἐπαγομένης, ἢ τ' παρόντων ἑκάστου δικαίων γνώσεως κατεξέτασις. καὶ μετακλήσῃς καὶ ἄμφω τὰ μέρη, δίχα λυὸς ὑπερημερίας, καὶ ἀπαντήσῃς ἑκάτερα τὰ μέρη τὰ δοκοῦντα συντείνειν αὐτοῖς παρακαλέσαι. καὶ ἔτι δι' ὀλίγου καιροῦ, μηνιαίου τυχὸν, ἢ καὶ εἰς δεύτερον παρεκτεινομένου, καὶ τὸ δόξαν τῷ δικαστῇ, παρόντων δεξοῦσθαι λύσιν τὸ αὐακύψαν ἀμφίβολον. ἤρεμοῦν δὲ λυόντι τ' νόμων ὅπι τ' οἰκείας ἕδρας καὶ πατρίδος, ὅσοι μὴ μ' τ' τελευτήσαντ Θ. θανάτου οὗτοι οὖν ἐκείνοις διαδόχοις εἰς δικαστήριον ἑλκέσθω διορίζοντα, ἀλλὰ μ' παραδρομὴ ἡμερῶν, τινῶν,

νῶν, καθὼς τὰ περὶ τούτων πλατύτερον τοῖς Βασιλικοῖς διηγόρδωται. εἰ δέ γε ὁ ἐπίτροπος εἰς ὑπερθέσεις φανείη χωρῶν, καὶ τοιαῦτα σκαιωρῶν φωραθείη, καὶ πρὸς ὑπερβιβασμοὺς χωρήσῃ, μὴ τοιῶν καθὼς ὁ Δαυθέμενος διεπράξατο, τῆς ἐπιτροπῆς καὶ οἰκονομίας τῶν τοῦ πλουτήσαντος πραγμάτων μετακινηθήσεται. αὐτεπήσεται ἢ αὐτὴ οἷς αὖ ὁ βασιλεὺς διορίσηται· ἢ τούτου ἴσως ἀποδημοῦντος, ὁ τῆς πόλεως ἔπαρχος, ἅματῷ τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας οἰκονόμῳ, τὴν τούτου ποιησονται οἰκονομίαν τε καὶ διοίκησιν, ὀφείλοντες ἐνδησιν διδόναι τῶν ὅπι τοῖς τοιαύταις ἀποθέσεσιν οἰκονομουμένων τῷ βασιλεῖ, ἢ τῷ κατὰ τὴν ἡμέραν ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ, εἰ τύχῃ τὸν βασιλέα ἀποδημον εἶναι, καὶ μὴ κατὰ περιουσίαν αὐτοῦ τὰ τοῦ πλουτήσαντος πληρωθῆναι βελήματα. Ἐπεὶ ἢ καὶ τὰ πρόσιμα τὰ τοῖς ἐγγεγραφοις ἐπιθέμενα ἐξ ὁμολογίας τῶν συναλλαττόντων, δι' ἀσφάλειαν καὶ πραγματήσεως κλὴ τῶν συμπεφωνημένων ἐγγεγράφθαι, ὡς τὸν ἀθετοῦντα τούτοις ὑποπεσεῖν, νεῦ δὲ καὶ τοῦτο εἰς παντελῆ ἀχρησίαν ἦλθεν, ἅτε τῶν δικαίων ἐφ' οἷσού χρὴ φιλανθρωπευομένων, καὶ ἐν ἀλλοτρίαις συμφοραῖς μαλακιζομένων καὶ χαυνουμένων· ἐπὶ τῷ τοῦ καλοῦ ζήλῳ καὶ τῇ τῶν ἀδικουμένων ἐκδικήσῃ διορίζομεθα, καὶ ταῦτα ἀπαγορεῦσαι ἐκ πάσης βασιλέως, κατὰ τὴν τῶν νόμων δύναμιν. καὶ μήτοι καὶ καιρούς, καὶ παῦ διαφέρον, καὶ παῦ ἄλλο τοιοῦτον, ἀκολούθως τῆς νομικῆς διαθέσεως. ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ βίαν, ἢ φόβον, ἢ ἁρπαγὴν, καὶ τὰ πάσχοντα τῶν ἄλλως ἁμαρτανόντων, μεθ' ὅπλων, ἢ καὶ χωρὶς τούτων ἀφαιρούμενα, μετὰ τῆς νομίμου ποινῆς ἀντιφέρεσθαι· ὡς ἂν τῇ τούτων ἀταίτων ἀπαιτήσει αἰσχύνη ἡσθῆναι τῶν βουλομένων πλεονεκτεῖν, καὶ μὴ πρόχειροι εἰς κακίαν οἱ πολλοὶ γένοιντο, βλέποντες ἀκόλαστον τὸ κακὸν, καὶ μηδεμίαν ἐπὶ τούτοις ἡσυχίαν τὴν ἐπεξέλευσιν. παῦσαι μὴν γὰρ, εἰ δυνατὸν, ἡ βούλετο ἡ βασιλεία μου πρὸς τὸ βέλτιον μεταρυθμίσαι. ἀλλ' ἐπεὶ τοῦτο ἐργῶδες, ἢ τόγε ἀληθέστερον καὶ ἀδυνατον, καθ' ὅσον ἐστὶν ἐφικτὸν ἀπὸ θεσπισμάτων νεαρῶν, καὶ τῆς ἀπὸ τούτων ἀνάγκης, διορθωτέον τὰ κακῶς γινόμενα καὶ πραττόμενα. Ἐπὶ δὲ αὖ πρότερον διωρίσατο ἡ βασιλεία μου, μεμερισμῆ ἐλθεῖν οὖν πολίτικοὺς δικαστὰς, καὶ ἀφωρίσθαι εἰς ἕκαστον δικαστήριον οὖν μέλοντας παρ' ἐκείνοις συνέρχεσθαι, ἐνταῦθα ἢ ἀναγκαῖον ἐστι καὶ τοὺς συνηγόρους ὁμοίως ὅπι μεμερίσθαι. φροντίσασιν ὅ, τε παυσέβας Θ. καὶ μέγας Δρουγάριος Θ., καὶ οἱ μεγαλοπρεπέστατοι, ὅ, τε πρωτασηκρήτις καὶ ὁ δικαιοδότης ἐνωθέντες ποιῆσαι

sum; quemadmodum ea, quæ huc pertinent, latius in * Basilicis sancita sunt. Quod si procurator ad dilationes se conuertere visus fuerit, & deprehensus sit in huius modi rebus agere perperam, ad procrastinationes sese confe-
rens, nec id agens, quod testator iussit: a procu-
ratione rerum defuncti, & ab administratione remouebitur; quæ quidem iniungetur iis, quib⁹ imperator statuerit: aut imperatore fortassis absente, præfectus vrbis vna cum sanctissimæ ecclesiæ Oeconomo rem illam dispensabunt & administrabunt; daturi notitiam eorum, quæ in huius modi caussis gesserint, tam imperatori, quam eius temporis sanctissimo patriarchæ, si peregre principem abesse contingat, nec secūdum ipsius mandatum defuncti voluntas impleta fuerit. Ceterum quia pœnæ quoque scripturis insertæ de consensu contrahentium, cau-
tionis caussa, & obseruationis pactorum conuentorum, inscribuntur; ita vt is, qui contractum irritum reddit, eis teneatur; iamque hoc ipsum prorsus in desuetudinem abiit, iudicib⁹ vbi non oportebat, humanitatem declarare studentibus, & alienis in calamitatib⁹ se molliter ac remisse gerentibus: propter æmulationē eius, quod bonum est, & ad vindictam adfectorum iniuriis, statuimus; vt & ipse imperatorii edicti auctoritate, iuxta vim legum, exigantur: adeoque præter has, etiam fructus, & omne quod interest, & quidquid est aliud eiusmodi, legum constitutionibus consentaneum. Quin & vi, vel metu, vel per rapinam, vel ab aliter delinquentibus, armata manu, vel absq; armis ademta, cum legitima pœna restituantur, vt per horum omnium exactionem auaritiæ dediti coerceantur, nec ad malitiā vulgus hominum procliue fiat, dum impunitum scelus esse, nec vllam in his exsequutionem fieri vident. Nam omnia, si fieri posset, in melius concinnando reducere maiestas mea cuperet. Sed quoniam hoc operosum est, aut (verius vt loquar) impossibile: quantum sane fieri potest, per nouellas sanctiones, & prouenientem ex iis coactionem, emendanda nobis erunt ea, quæ male fiunt & perpetrantur. Et quia superius maiestas mea statuit, vt vrbani iudices distribuantur, & ad singula tribunalia destinentur ii, qui ad eos conuenturi sunt, atq; heic necessarium est, aduocatos quoque similiter distribui: curabūt tum venerabilis * Augustus magnusq; Drungarius, tum longe illustrissimi viri, primus a secretis, & Iuridicus, vt coniuncti,

* lib. 23. tit. 2 quem inuenies in titulo ecloges Basilicorum, de debiti petitione.

8 De pœnarū exactione.

9 De distributione iudicū & aduocatorum.

* dignitatū nomen, ab hoc imp. primum inuentum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

distributionem hanc ex aquo faciant in quolibet horum quatuor iudictorum, videlicet magni Drungarii, publicorum iudictorum Præsidis, primi a secretis, & Iuridici: vt hoc modo quotlibet horum iudictorum absque impedimento iurisdictionem suam exerceat, veluti maiestas mea sanciuit.

Mense Martio, indictionis decimæ quartæ, per rubras litteras imperatoriæ manus. Item aderat sigillum cereum. Et illud quoq; adiectũ erat: Per Logothetam siue Discussorem cursus, Michaëlem Hagiotheodoritum. anno VIM. VIC. LXXIIII.

FINIS NOVELLARVM.

τὴν τάτων διπιμερισμὸν ἐξ ἴσου ἑφ' ἑκάστῳ τ τεσσάρων δικαστηρίων, & μεγάλε Δρουγγαρίε, τοῦ πρωτοσηκρήτου, & δικαιοδότου· ὡς αὖ ἄτως ἕκαστον τῶν τοιούτων οἰκαστηρίων ἀνεμπόδιστον τὴν οἰκείαν ἔχειν ἐνέργειαν, καθὼς ἡ βασιλεία μου διετύπωσε.

Τῷ μηνὶ Μαρτίῳ, ἰνδικτιῶνος ιδ, διὰ ἱερωτάτων γραμμάτων τῆς βασιλικῆς χειρός. καὶ ἡ διὰ κηρὸς σφραγίς. εἶχε καὶ τὸ, Διὰ & λογοθέτου & δρόμου, & Ἁγιοθεοδωρίτου Μιχαήλ. ἔτους ϛχοδ.

Τέλως τῶν Νεαρῶν.

*Licebit & declamationem dicere.

MEDITATIO SIVE RESPONSVM DE NVDIS PACTIS.

Ex Franc. Pithœi bibliotheca.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΨΙΛΩΝ ΣΥΜΦΩΝΩΝ.

SI propter cõtentionem aliquã, & inimicitias, vel propter ãbitionẽ, aliam vè causſam parum honestam, vel vti conductus ab aliquo, ad scriptionem hanc accessissem, cari collegæ: sane facultas confictundi prolixioris libri, & orationis in amplitudinem quamdam extendendæ per ipsam dictionis elegantiam, & quamdam quasi conglomerationem sententiarum, & per diuersas rerum interiectiones, & digressiones haud mihi defesset. Sed quia certi estis, nihil eiusmodi locum in me habere, idque vel ex eo, si vultis, percipere potestis, quod aliæ quidem illæ causſæ procul ab iis remotæ sint, qui & honeste, & religiose viuere decreuerunt, ambitionẽ vero temporum miseria extinxerit; ita vt solus amor iusti & æqui ad hoc inceptum me commouerit, itemq; studium docendi rudes, quæ pactorum sit diuisio: paucis, quantum eius fieri poterit, ad scopum pertinentia exponam, non meam sane doctrinam quamdam proferens, nec interpretationem constitutionibus dictisque legalibus eam ingerens, quæ figmentum sit, haud scio cuius cogitationis; sed maximi clarissimique doctoris ac iurisconsulti Stephani rationum & sanctionum vestigiis inhærens.

Εἰ μὲν δί ἔριν τινὰ ϗ δυσμοῤῥίαν, ἢ ϗ φιλοτιμίαν, ἢ ϗ ἄλλην αἰτίαν οὐκ ἀὖπεσπῆ, ἢ ϗ ὡς μεμισθωμένῳ τινὶ πρὸς τ παῤῥᾶσαν προῆγμα γεγράφω, ὦ φίλοι συνδικασταὶ, οὐδὲ μακροτέρας αὖ ἴσως ἠπόρουν συγγραφῆς, καὶ τοῦ τὸν λόγον ἐπεκτείνειν εἰς μεγεθος κομψεία λέξεως, καὶ συρροφὴ νοημάτων, καὶ παρεισθήκας, καὶ παρεκβάσεσιν. ἐπεὶ δ' οὐδέν με τοιοῦτον ἔχειν δῆπου δύσαιτε, (ἴστε δὲ ὅτο καὶ ὑμεῖς καταλαμβάνεσθαι, εἰγε & βούλεσθε. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι τῶν αἰτιῶν, πόῤῥω τῶν σεμνῶς καὶ θεοφιλῶς ζῆν ἠρημένων· τὸ δὲ φιλότιμον ἡ γένωσις καταλέλυκε τῶν καιρῶν) μόνου δὲ δικαίου ζῆλος θεὸς τὸ ἐγχείρημα συνεκίνησε, καὶ τὸ βουλεσθαί με διδάξαι σὺν ἀγνοοῦντας τὴν περὶ τῶν πάκτων διαίρεσιν. Διὸ βραχέων ὡς οἷόν τε τὰ & σκοποῦ ἐκδήσομαι, οὐκ ἐμόν τι προφέρων διδασκάλιον, οὐδὲ ἑρμηνείαν παρεισούσων Διοπάτραις καὶ ῥησσινομικαῖς, Δαναΐδας ἀνάπλασμα, οὐκ οἶδ' ἥτινος οὖν καὶ εἰπεῖν χρή· ἀλλὰ τὰς τοῦ μεγίστου καὶ θειοτάτου διδασκάλου καὶ νομοθέτου Στεφάνου μεθόδους κατακολουθῶν, καὶ νομοθεσίαις.

Τῶν ἰδιωτικῶν συμφώνων τὰ μὲν ὑπὸ νόμε τινὸς ἢ δόγματος ἰδικῶς κυρώμενα, ϗ διὰ κλήσεως ϗ αἱρέσεως ἀγόμενα, ἐκ τ ἰδικῶς περὶ αὖτ ἐκπεφωνημένων νόμων ϗ διατάξεων τ τοιαύτων ἰσχὺν ϗ ἐνέργειαν προσλαμβάνοντα. ϗ διό τε ἐὰν ὅτι καὶ ἀπὸ ψιλε συμφώνε τινὸς) ἀγωγὴ, ϗ λύσις) ϗ τὸ αὐτὸ δίκαιον ἀγωγὴ, οἷόνα καὶ νομιμοι κομβεντίονες ἀδικέκλην). τίνα ἢ ταῦτα εἰσὶν, αὐτοὶ τάτων δηλῶσιν οἱ θεσμοθέται. ἐαὐ γάρ τις (φησὶ) τραδιτεύων ἀγρὸν ἐπῃ· τραδιτεύω σοι τ ἀγρὸν, ἵνα ἐγὼ ἔχω ἀπὸ τὸ σήμερον τὸ φέρκλον ἢ τ χρῆσιν τ καρπῶν, ἢ τ πάροδον ἐπιδῶ τῶν τ κομβεντίονα ἢτοι τὸ σύμφωνον ἰδικὸς νόμος κυροῖ, λέγων ἐῤῥῶσθαι τὰ ἐν τῇ τραδιτίονι σύμφωνα, δύναται ὁ τραδιτεύσας ἐκ & ἰδίε τε συμφώνε ἐκδικεῖν τ χρῆσιν τ καρπῶν, καὶ ψιλόν πως εἶναι δοκεῖ. ϗ ὅτε ἐπαγγείλωμαι πρικίζειν τινὰ, ϗ ὅτε πόλις δανείζεσθαι συμφωνήσῃ λαμβάνειν τόκος. ὥσπερ ἂν ϗ τὸ ἐπὶ τῷ ἐνεχύρῳ ἡμίωλιον σύμφωνον, καὶ σιωπηρὸν, ἢ τικτὴ ἀγωγὴν τ Σερβιανήν. ἀλλὰ ϗ ἡ δωρεὰ ἀπὸ ψιλε συμφώνε τίκτῃ σήμερον καὶ αὐτὴ τ ἐξ λέγε κονδικτίκιον. εἰσὶ ἢ ϗ ἕτερα τὰ λύοντα δηλαδὴ ϗ τὸ αὐτὸ δίκαιον ἀγωγήν. οἷον τὸ ἐπὶ συγχωρήσῃ furti, ϗ iniuriarum. ϗ ταῦτα γὰρ τ λεγιτίμας κομβεντίονος, ϗ ὑπὸ ἰδικῶν νόμων κυρώμενα. τὰ ἢ ἰδικὰς ἔχουσι προσηγορίας. οἷον πρᾶσεως, μισθώσεως, κοινωνίας, χρήσεως, παραϗαταθήκης. ἄτινα τ ἰκριστιανῶν εἰσὶ κομβεντίονες. ἤνωται τούτοις ϗ τὰ ἰδικῶ μὲν προσηγορίαν μὴ ἀπὸ φερόμενα, ὡς γαμικῶ ἢ & συναλλάγματος ὀνόματι κεκλημένα. ἡνίκα προσήκῃ) δόσις ἢ πίστις, ὅτι δόσῃ. ἢ ὅτι πιήσῃ, εὐλόγως τοῖς συναιρέσεσιν ὑποκειμένης αἰτίας. τίκτουσι ἢ ϗ ἑκάτων αἱ πρόφοροι ἀγωγαί. ϗ ἢ ἀπὸ τ ἰκριστιανῶν μὲν καλούμενον) κομβεντίονος, ἅτε ἢ εἰς ἰδικὸν μεταπίπτουσιν ὄνομα συναλλάγματος, ἅτε ὅτι πιήσῃ & πεπληρώθηκεν) φύσις. εἰσὶ ἢ παῦτα τὰ λεγόμενα νῶδα ἢτ' ἐν ψιλά. νῶδον γάρ ἤτοι ψιλόν ἐστι σύμφωνον, ὃ μὴ ὑπὸ νόμε τινὸς ἢ δόγματος κυρώμενον ἰδικῶς, τὸ μὴ εἰς ἰδικὸν μεταπίπτον ὄνομα συναλλάγματος. τὸ μὴ ὅτι & αὐτὸ γένους ἐστάθμιον, ἢ γε σταθμὸς πρότερον δόσεως ἢ πιήσεως ὅτι δόσῃ ἢ ὅτι πιήσῃ. & τὸ ἐστι νῶδον πάκτον. πάλιν ἐν ὑποδιαιρεῖται ϗ & τὰ μὲν γὰρ τ ψιλῶν συμφώνων διηνεκῶς ἀγωγὰς ἀπίκτησιν, ἀλλὰ παρεχρᾶσαι. εἰσὶ ἢ ταῦτα, τὸ ὅτι συγχωρήσῃ χρέως ἠφόμενον. οἷον τὸ, ἐκ ἀποχὴν σε τὸ χρεως ἠμένον, ϗ πάντα τὰ ἐξ ἰνδεβάλω. οἷον τὸ ὅτι δῷ πρὸ & ὡρισμένε καιρὸν δοπόδοσιν τ πένδερε, νόμερο, μέτρε τ προικὸς προῖκα, μὴ λύσιν & γάμε· ϗ τὸ πρὸς τ πίπλον, παρὰ & ὅτι προσηγορευμένον, μὴ τ τ ὕβρις καιρὸν, πρὸ βαρυτέρων ὁκων, ἢπερ εἰς πρᾶξιν ἢ ἰδιαίτερα ἢ ἰδιαίτερα. πρὸ ὧν ὁ διδάσκαλος ἅτω φησίν· ἐπεὶ μὴ

Pacta priuata partim lege quadã vel senatusconsulto confirmantur, quæ & pariunt, & tollunt actiones; ac eiusmodi vim & potestatem ex prolatis specialiter de ipsis legibus atq; constitutionibus adsumtam habent. Quo fit, vti nonnunquam ex nudo quoque pacto gignatur actio, & eodem iure actio dissoluatur: quæ quidem legitimæ conuentiones adpellãtur. Cuiusmodi vero sint factorũ species declarant. Nam si quis, ait iurisconsultus, agrum alii tradens, dixerit, Agrũ hũc tibi trado, vt ipse vel vsumfructum eius, vel actum habeam: quandoquidem hanc conuentionem siue pactionẽ lex specialis confirmat, valere pacta dicens, in traditione conuenta: potest is, qui tradidit, ex huiusmodi pacto vsumfructum vindicare, tametsi pactum videatur esse nudum. Idem est, quum alicui dotem me daturum promisero, & quum ciuitas fœnebrem dans pecuniam, vsuras accepturam se pacta fuerit: sicut & facta de pignore pactio, tametsi tacita sit, actionem Seruianam parit. Quin & donatio ex nudo pacto parit hodie condictionem ex lege. Sunt & alia, quæ scilicet eodem iure soluunt actionem. Vt pactum de remittenda actione furti, & iniuriarum. Nam & hæc legitimæ conuentionis sunt, & a legibus specialibus confirmãtur. Partim vero pacta speciales habent adpellationes. vt venditionis, locationis, societatis, commodati, depositi. quæ quidem conuentiones sunt iuris gentium. His iuncta sunt & illa, quæ adpellationem quidem specialẽ non habent, at generali contractus nomine veniunt: quum prius aliquid datur, aut fit, in eum finem, vt aliquid vel detur, vel fiat: ita scilicet, vt iusta cõsentientibus causſa subsit. Gignuntur autem ex his quoque competentes actiones. Alia pacta nascuntur ex conuentione iuris gentium, quæ nec in speciale contractus nomen transeunt, nec stant in primitiuo genere. Sunt autem hæc, quæ nuda dicuntur. Quippe nudum pactum est, quod non lege quadam siue senatusconsulto specialiter confirmatur, quod non transit in speciale cõtractus nomen, quod in eodem genere non stat: prius aliquo dato vel facto, vt detur aut fiat. Hoc nudum pactum est. Rursus hoc quoq; subdiuiditur. Nam quædam nuda pacta perpetuo non gignunt actiones, sed exceptiones. Eius generis sunt, verbi gratia, quod factum est de remissione debiti: puta, Non petam abs te, quod debes: & omnia, quæ ex interuallo subsequuntur. vt puta, quod post diuortiũ conuenit de reddendis ante statutũ tempus iis in dote rebus, quæ pondere, numero, mensura constant: & quod inter pupillũ & tutorem conuenit, de grauioribus vsuris a pubertate præstãdis, quã exigãtur in actione tutelæ. de quib. doctor ille noster ita disserit:

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quoniã nõ idem habent initium temporis huiusmodi pacta cũ cõtractu, vel quasi cõtractu, ideo nec illã de dote actionẽ ex stipulatu posteri⁹ pactum de iis, quæ pondere, mensura, numero constãt, reformauit, nec agenti horum nomine mulieri prodest, ne ex pacto nudo nasci actio deprehendatur: nec itẽ mota tutelæ actio maiores a tutore vsuras exigere potest ex pacto posteriori, nec pupillo harum nomine agenti prodest, propter eamdem rursus rationem: videlicet, ne deprahẽdamur nihil aliud dicere, quã quod ex nudo pacto nascatur actio, quod absurdũ est, et præter omnẽ legũ decisionẽ. En quod a me tibi dictum fuit heri, vir egregie, atq; adeo probatũ ex lato Digestorum cõtextu, quod pacta ex interuallo sint illa ipsa nuda pacta. Nam quæ nõ idem habẽtia temporis initium cum indicatis cõtractibus, non prodesse iurisconsultus dixit ad instituendas actiones, neq; pupillo, neq; mulieri; ea non multo post nuda vocat, & tamquã nuda, non gignere actionẽ ait. Ergo quod idem initium temporis nõ habet, omnino est illud ex interuallo. Tu vero non tantum indicata ferre non poteras, verumetiam irridebas, proh facinus, & quibusdam videbaris alius quisquam esse legum lator, qui ne tantillum quidem in abysso legum imperscrutatum reliquisset. Sis ergo, qualis es, & sequere iudicium tuum, & easdem peragrato semitas, ita tamen, vt noris, etiam aliud restare iudicium, & ratiocinium, & iudicem, quem nihil lateat, & qui rationes non dictorũ modo factorumq;, sed etiam cogitationum & conceptorũ cordis exigat: cuius iusticia super filios filiorum, qui custodiunt fœdus eius, & mãdatorum ipsius memores sunt, vt ea faciant. Etenim qui fœdus eius non seruat, & de præstandis mandatis ipsius sese non commonefacit, vt ea exsequatur, tametsi de sapientia & iusticia magnopere se iactitet, nihilo minus & insipiens est, & iusticiæ mysteriis necdum initiatus. Nõ potes ergo dicere, aliter hæc esse comparata, nec ab aliis sublata legibus, aut constitutionibus, aut nouellis sanctionibus, nec aliter in Basilicis esse declarata: quorũ auctores regulariter nudi pacti vim dumtaxat exponentes, naturam eius, & vnde nascatur, & definitionẽ præterea perquirere lati⁹ omiserunt. Hinc itaq; perspectũ, (rursus.n. eadẽ nobis dicenda) nuda esse pacta, quæ ex interuallo sint. Quæ sane non temere nos vrgemus, sed temere contemnimur, & nõ admittimur. Opinor autẽ futurũ, vt si alterã quoq; diuisionẽ nudorũ pactorũ exponã, aliquid etiam insolentius proferens, non tantum irridear, verumetiã male multer abiis, qui hæc accurate non indagarũt. Itaq; denuo redeundũ ad principiũ. Dictũ est, nuda pacta quædã actiones perpetuo nõ gignere. sed exceptiones: & probatũ, ea ipsa esse omnia, quæ ex interuallo subsequantur.

σύγχρονά εἰς τὰ τοιαῦτα πάκτα τῷ συναλλάγματι ἢ τῷ ὡσανεὶ συναλλάγματι, ἅπερ τῶν τοιούτων μεταπύπωσεν ἐξ ὑποθέσεως τὸ δεῖ τῶν σεσημειωμένων, μεμερισμένων, ἠριθμημένων μεταγενέστερον σύμφωνον, ἅπερ συμβάλλει δεῖ τούτων κυρίως τῇ γυναικί, ἵνα μὴ διορθωθῇ ἀπὸ νέας πάκτα ἀκριβείᾳ ἀγωγή· ἅπερ ἢ τοῦ τέλους κινεμένη μείζονας δύναται ἐπιτρέπειν εἰς πρᾶξιν ἀπαιτεῖν μεταγενέστερα συμφώνα, ἃ ἦν τῷ πατρὶ τῷ τούτων ἕνεκεν κινδύνου συμβάλλει, διὰ τὰ αὐτὰ πάλιν λογισμόν. τοιοῦτον, ἵνα μὴ διορθωθῶμεν δὲν ἕτερον λέγοντες, ἢ ὅτι ἀπὸ ψιλᾶς συμφωνίας πάκτου ἀγωγή, ὅπερ ἄτοπον, καθόλου τὴν νόμων διαίρεσιν. ἰδὲ τὸ παρ' ἐμοῦ σοι χθὲς εἰρημένον ὡς καλὲ κἀγαθέ, καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς πλάτους δείκνυται τὴν διηγέσων, ὅτι ἀπὸ ἐξ ἰντερβάλλω σύμφωνα, ἀπὸ τῶν ἐπὶ τοῖς νέοις ἐστὶ ἂν ψιλά. ἄπερ γὰρ ὡς μὴ σύγχρονα ὁ λατῖνος δηλωτέον ἐπὶ συναλλάγμασι, μὴ συμβάλλειν εἶπεν ὁ νομοθέτης μήτε τῇ πατρὶ τῇ γυναικὶ εἰς τὸ κινεῖν, ταῦτα ψιλὰ μετ' ὀλίγα καλεῖ, καὶ ὡς ψιλὰ μὴ ἴκτην φησὶν ἀγωγήν. τὸ δὲ μὴ σύγχρονον, τὸ ἐξ ἰντερβάλλο πάντως ἐστί. σὺ δὲ μόνον ἐκ ἠνείχθη τῶν εἰρημένων, ἀλλὰ καὶ καταγελᾶσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ κατηγορεῖσθαι ἀπὸ τῶν τοῦτο ἐξακριβωσαμένων. καὶ τίνων πάλιν ἐπανιστόν σοι τὴν ὀργήν. εἰρηκὼς, ὅτι ψιλῶν συμφώνων τὰ μὲν διηνεκῶς ἀγωγὰς ἐπὶ κλήσιν, ἀλλὰ ἀπαραφεύς· καὶ ἀποδείκνη, ὡς αὐτὰ ταῦτα εἰσὶ παρὰ τὰ ἐξ ἰντερβάλλο.

vt puta, pactum de abolitione debiti; de soluendis statim rebus dotalibus, pondere, numero, mensura constantibus; quod cum pupillo cõuentum post pubertatem a tutore, de grauioribus vsuris, quam exigantur in actione tutelæ, aliaque plura. Productus testimonii probationisque caussa celeberrimus ille doctor orbis, & iurisconsultus Stephanus, qui diserte clamat, ex nudis huiusmodi pactis actionem nasci non posse. Quin & illa posteriora pacta, de iis, quæ extra naturam contractuum fiunt. puta quum a venditore præter duplæ stipulationem fideiussor etiam exigitur, & quum depositarius ex negligentia conuenitur, & quum is, qui commodato cepit, periculum fortuitorum casuum adgnoscit, indicatis iurisconsultus aduocit, tãquam & ipsa nuda, & ex interuallo subsequuta. Istæc prima diuisio nudorum pactorum est. Hæc altera. Sed aduertendus animus. Nam mirabile quiddam, & alienum ab hominum opinione dicturi sumus. Inter nuda namque pacta referenda sunt etiam ea, quæ sequuntur ex continenti. Et audi, quid iuris auctor dicat. Nudum (inquit) pactum, ceu dictum est, actionem quidem non parit, sed exceptionẽ ei largitur, qui pactum obtinuit, & præter pactum conuenitur. Nonnunquam & reformat actionem, quasique nouam ei dat naturam, vt in bonæ fidei iudiciis siue actionibus. Nam dicere solemus, pacta conuenta videri bonæ fidei iudiciis siue actionibus inesse. Sed hoc non accipiendum in his temere, sed quum pactum idem habet initium temporis cũ ipso cõtractu. Tunc enim actori quoque pactum eiusmodi prodest. Nam si ex interuallo subsequutum sit, hoc est, si pactum tempore contractui non respondeat, sed postea pactum sit; non inest contractui, nec reformat actionem: nec huiusmodi pacta valent, si quis actione instituta, eis vti conetur. Ergo quum dixit, Nudum pactum actionem quidem non parit, sed exceptionem reo largitur: ac deinde addidit. Nonnunquam & reformat actionem: quũ subiecit deniq;, Sed hoc non accipiendum in his temere, sed quum pactum idem habet initium temporis cum ipso contractu, quod omnino est illud, ex continenti: perspicue tradidit, & omni absque contradictione, nudum pactum esse duplex. Quum ex interuallo exstiterit, non inest contractui, nec quidquã valet ad gignendam actionem. Quũ autem ex continenti, etiam actori prodest. Ergo reuera pacta nuda sunt etiam quæ ex continenti, nec absre-. Nam si nudum pactum est, sicuti lex ipsa definiit, quod non lege quadam, aut senatusconsulto specialiter confirmatur, quod

οἷον τὸ ὅτι συγχωρήσει χρέως, τὸ τῆς προικὸς ἀποδόσεως τῶν πανδέκτων, νόμισμα, ὁμοσυρεῖα, τῆς σεσημειωμένης, καὶ τῶν μεθ' ὧν τὸν πατρὸν μὴ τιμᾶν ἡδέως παρὰ δὲ ὑπὲρ ὀπτῆρος δεῖ βαρυτέρων τόκων, παρόπερ εἰ ἀπεράσθη ἡ τοῦ τέλους, καὶ ἄλλα πλείονα. καὶ παρήχθη μεθ' μαρτυρίαν καὶ λόγους καὶ σύστασιν, ὁ περιβόητος τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος καὶ νομοθέτης Στέφανος, μὴ δυνάσθαι, ἀμφιρρήδην βοῶν, ἀπὸ τῶν γυμνῶν ψιλῶν πάκτων τοιαῦτας ἀγωγὰς. καὶ τὰ ὅτι τοῖς μεθ' φύσιν δὲ τῶν συναλλαγμάτων γενόμενα μεταγενέστερα σύμφωνα, οἷον τὸ ἀπὸ πεῖσαι τὸν πρᾶτον μεθ' τῆς ἐπερωτήσεως τῆς δεύτερας καὶ ἐγγυητοῦ, καὶ τὸ δυνάσθαι τὸν δεσπότερον ὑπὸ ῥαθυμίας, καὶ τὸ κινδυνεύειν ὅτι τοῖς τυχηροῖς τὸν χρησάμενον, τοῖς εἰρημένοις μεθ' ἡσυχίαν ὁ νομικὸς, ὡς νέδα καὶ αὐτὰ, καὶ ἐξ ἰντερβάλλο. αὕτη πρώτη διαίρεσις τῶν νέδων ἤτοι ψιλῶν. δευτέρα ἡ ὅδε. ἀλλὰ μεθ' σκοπόν. γεωμέτριον γάρ τι καὶ μεθ' δόξον ὁ λόγος ἔρχεται λέξων. τῶν γὰρ νέδων πάκτων εἰσὶ καὶ τὰ ἐξ κοντίνεντι. καὶ ἄκουε τί φησιν ὁ νομοθέτης. τὸ νεῦδον, ὡς εἰρηται, πάκτον ἀγωγὴν μὲν δὲ πωίσῃσι, παραγραφὴν δὲ τῷ πεπτυχηκότι ἐξ πάκτου, ἐ μεθ' τὸ πάκτον ἐναγομένῳ χαρίζεται. ἐὰν ὅτι ἡ μεταπεπῖσθαι ἀγωγὴν, καὶ καινοτέραν ὥσπερ αὐτῇ χαρίζεται φύσιν, ὡς ὅτι τῶν βόνα φίδε δικασηρίοις ἤτοι ἀγωγῶν. ἐνθυμοῦμαι γὰρ λέγειν, ὅτι τὰ γυμνὰ συμφωνεῖν δοκεῖ τοῖς βόνα φίδε δικασηρίοις ἤτοι ταῖς ἀγωγαῖς. ὅτι τούτων ἦν ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἵνα συγχρονόν ἐστι τὸ πάκτον τῷ συναλλάγματι. τότε γὰρ ἐ τῷ κινεῖται τὸ τοιοῦτον συμβάλλειν πάκτον. εἰ γὰρ ἐξ ἰντερβάλλο, τότε ἐστὶν εἰ μὴ σύγχρονόν ἐστι τὸ πάκτον τῷ συναλλάγματι, ἀλλὰ μεθ' πᾶσα ἡλικία, οὐκ ἔνεστι τῷ συναλλάγματι, ἅτε μεταπεπῖσθαι ἀγωγήν. ὅτι καὶ χθὲς, εἰ πεφυκὸς τοῖς κινοῦσιν ἀγωγὴν τοῖς κεχρεωμένοις. εἰ πῶς ἂν, ὅτι τὸ νέδον πάκτον ἀγωγὴν μὲν δὲ πωίσῃσι, παραγραφὴν δὲ τῷ πεπτυχηκότι ἐξ πάκτου, καὶ τὸ πάκτον ἐναγομένῳ χαρίζεται. ἐὰν ὅτι ἡ μεταπεπῖσθαι ἀγωγὴν, καὶ ἐπαναγῶν, ὅτι τούτων ἦν ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἵνα σύγχρονόν ἐστι τὸ πάκτον τῷ συναλλάγματι, ὅπερ παντὸς ἐστὶ τὸ ἐξ κοντίνεντι, σαφῶς παραδέδωκε καὶ αὐτὸ ῥητῶς, ὅτι τὸ νέδον ἤτοι ψιλὸν πάκτον δικαίως ἐστὶ. καὶ ὅτι μὲν ἐξ ἰντερβάλλο γίνῃ). οὐκ ἔνεστι τῷ συναλλάγματι, ἅτε ἰσχὺς πρὸς * γίνεσιν ἀγωγῆς. ὅτι ἡ ἐξ κοντίνεντι, καὶ τῷ κινοῦντι συμβάλλει). νέδα ἂν ὡς ἀληθῶς καὶ τὰ ἐξ κοντίνεντι, καὶ εἰκότως. εἰ γὰρ νέδον ἐστὶ πάκτον, καθὼς ὁ νομοθέτης εἶπεν, τὸ μὴ ἰσχὺν νόμου τινὸς ἢ δόγματος κυρούμενον ἰδικῶς, τὸ μὴ εἰς ἰδικὸν μεταπίπτον

*γίνεσιν

Universidad de Deusto
Biblioteca

in nomen speciale contractus non transit, quod non sit in eodem genere, prius aliquo dato vel facto, vt detur aut fiat: sane quod nullius horũ particeps est, nec habet iudiciũ, de quo adgnoscatur eamdem habere vim, nudum & ipsum artificiose admodum & accurate vocabitur: & nudum, non vt illa, quæ ex interuallo: sed naturæ alterius, & aliam vim habens. Non igitur inter nuda referenda sunt etiam, quæ ex continenti? Num aliquam habent hactenus indicata difficultatẽ? aut alicuius interpretationis extrinsecus egent? Tu vero ne illa quidem ex interuallo, nuda dicere volebas. Ego tamen & alteram, tametsi tu repugnes, diuisionẽ heic inseram, quam in hisce pactis ex continẽti absconditam video. Nam quotquot horum fiunt de iis, quæ extra naturam contractuum sunt, vti supra de his, quæ ex interuallo, diximus; reformant actiones, quæ illis ex contractibus gignuntur, easq; fingunt aliter, atque ita efficiunt, vt institui possint; plane sicuti reformantur per pacta ex continenti. Factorũ species omnino manifestæ sũt, nec eas exponi necesse est: Iam quæ sic paciscimur, vt a conuentione re nõdum sequuta recedere liceat, interdum quidem & ipsa reformant actiones, hoc est, pariunt exceptiones, quatenus insunt examinãdas, hoc est, quæ insunt actionibus, & eas reformant: (quid autem sit illud, Exceptiones examinari, quatenus insunt, non est necesse dicere) interdũ vero & ad gignendam siue reformandã actionem, actori prosunt. Sane perspicuitatis caussa factorũ species de vtrisque proferuntor. Emit quispiam ab aliquo rem quamdam, idq; factũ fuit re nondum sequuta. Quippe nec pretium dedit, & fortasis ei nec ipsa res tradita fuit: sed intra pacta dumtaxat emtionis ac venditionis contractus substitit. Secundum hæc quũ venditor & emtor, alter in alterum incidisset, de contractu loqui cœperunt, & placuit, vt pacta conuenta inter ipsos essent irrita. Heic iuris auctor ait; Pactum hoc posterius, integra re factum, & quod hac ratione factum ex continẽti ducitur, contractum dissoluit. Ecce nouum discito modum dissoluendæ actionis, pactum scilicet integra re factum. Sed hoc dumtaxat locũ habet, quum in totum a conuentione re nõdum sequuta receditur. Itaq; statim subiicit: Si quis soluto contractu, instituerit actionem ex emto, vel ex vendito, frustra experitur. Excluditur enim per exceptionem quatenus insit examinandam, hoc est, per ipsam intentionem repugnantem; & ipsa lex adgnoscit eum exclusum per exceptionẽ quatenus insit examinandam. Et hac quidẽ est facti species de iis pactis ex cõtinenti, quæ

ὄνομα σωαλλάγματος, τὸ μὴ ἐπὶ ᾧ αὐτὸ ῥηθὲν ἰσχύον, ἢ χησαμένης πρότερον δόσεως ἢ ποιήσεως, ἐπὶ δόσει ἢ ποιήσει· τὸ μηδενὸς τούτων μετέχον, μὴ δὲ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ὑποφερόμενον γνώρισμα, νοῦδον καὶ αὐτὸ τεχνικῶς ἄγαν καὶ ὑπερβεβωμώλως κληθέν· καὶ νοῦδον, οὐχ ὡς τὰ ἐξ ἐντερβάλλο, ἀλλ' ἑτέρας φύσεως καὶ ἰδιάζοντος. ἆρ' οὖν τῶν νούδων καὶ τὰ ἐξ ἑκτίνεντι; ἆρ' ἔχει λινὰ τὰ ἐρημώματα δυσχέρειαν; ἢ ἑρμηνείας δεῖται τῆς ἔξωθεν; σὺ δ' οὐδὲ τὰ ἐξ ἐντερβάλλο νοῦδα λέγειν ἐβούλου. ὅμως ἐγὼ καὶ ἑτέραν παρενθήσω διαίρεσιν, καὶ μὴ βέλῃ, λῶ ἐν τοῖς ἐξ ἑκτίνεντι τούτοις ἐγκεκρυμμένην ὁρῶ. ὅσα μὲν γὰρ τούτων ἐπὶ τοῖς ᾧ δὲ φύσιν γίνονται τῶν σωαλλαγμάτων, ὡς αὐωτέρω ἐπὶ τῶν ἐξ ἐντερβάλλο εἴρηκα, μεταπουσι τὰς ἀγωγὰς τὰς ἐξ ἐκείνων τῶν σωαλλαγμάτων ὑποτικτομένας, καὶ μεταισκευάζεσι, καὶ οὕτως αὐτὰς κινεῖσθαι ποιοῦσι καὶ μεταισκευάζεσι· καθὰ δὴ μέλλουσα λέγεσθαι τῶν ἐξ ἑκτίνεντι συμφώνων. ἐν οἷς ἡμᾶς μὲν τούτων δῆλοι τὰ αὐτὰ, ἐν οὐκ ἀνάγκη τούτοις ἐκτίθεσθαι. λαβὲ δ' ἐπὶ τῶν ἐρενόθεμ σεκούτα ὑπαναχωρήσεως σωλλάγματα, ποτὲ μὲν ἐν αὐτὰ μεταπουσι τὰς ἀγωγὰς, τουτέστι τίκτουσι ποιοῦσι καὶ τὸ ἐνὸν ἐξελαζόμενας, ἤτοι ἐνούσας τοῖς ἀγωγοῖς, ἐν μεταπούσας αὐτὰς· (τί δέ ἐστι καὶ τὸ ἐνὸν ἐξελαζόμενας ποιοῦσι τὰς ἀγωγὰς οὐκ ἀναγκαῖον λέγειν.) ποτὲ δ' ἐν εἰς γένεσιν ἤτοι μεταπάπασιν ἀγωγῆς συμβαλλέται τῷ ἄκτορι. λεγέσθω δὲ πρῶτος σαφήνειας καὶ ἀμφοτέρων οἱ ὑπαλλαγμοί. ἠγόρασέ τις παρά τινος πεᾶγμα, καὶ ἦν ἐρ νόθεμ σεκοῦτα τὸ γεγονός. ὥστε γὰρ τὸ τίμημα δέδωκεν, ἴσως δ' οὐδὲ τὸ πρᾶγμα ἐτράδιτο αὐτῷ, ἀλλὰ μέχρι συμφώνων καὶ μόνων ἔστι τὰ τῆς πράσεως καὶ ἀγοράσιος. καὶ ἐπεὶ πως συβαίνοντες ἀλλήλοις ὁ πρᾶτης καὶ ὁ ἀγοραστὴς, λόγας ἐκίνουν περὶ ᾧ σωαλλάγματος, καὶ ἔδοξεν, ὡς τε ἄκυρα εἶναι τὰ συμφωνηθέντα μεταξὺ αὐτῶν. καὶ φησιν ὁ νομοθέτης· ᾧ τὸ μεταγενέστερον πάκτον, ὑπεναντίως ῥηθὲν γεγονὸς, καὶ ᾧ τὸν τὸν λόγον ἐξ ἑκατέρου γεγονότα νομιζόμενον, ἔλυσε τὸ σωαλλαγμα. καὶ ἰδοὺ καινότερον μάθημα πρόσπον· λύσιν ἀγωγῆς, τὸ πάκτον τὸ ὑπεναντίως ῥηθὲν γεγονὸς. ᾧ τὸ δὲ μόνον ἐπὶ τῇ ῥενόθεμ σεκούτα εἰς τὸ πᾶν ἐπαναχωρήσει πεοβαίνει. ἐπεὶ οὖν λύθη· ἐὰν γάρ τις λυθέντος ᾧ σωαλλάγματος μνήσῃ τῷ ἐξ ἐμπόρου, ἢ τὸ ἐξ βένδιτο, μάτην κινεῖ. ἐκβάλλει γὰρ ᾧ δραγραφὴ ᾧ τὸ ἐνὸν ἐξελαζομένη, τουτέστιν, αὐτῇ τῇ ἐντεντίονι μαχομένη· ἐ ὀνόμος εἶδεν αὐτὸν ἐκβεβλημένον διὰ τῆς ᾧ τὸ ἐνὸν ἐξελαζομένης δραγραφῆς. καὶ τὰ μὲν

* ὑπεναχώρησις.
* συνήρεσεν
* ὑπεναχώρησις.
* λύσεως

πικτόντων δραγραφεὶς κατὰ τὸ ἐνὸν ἐξελαζόμενας, ὅτι τῆς ῥε νόθεμ σεκούτα ὑπαναχωρήσεως ἐξ ἑκτίνεντι συμφώνων, ὁ θεματισμὸς ὅδε. ἐπὶ δὲ τῆ ῥε νόθεμ σεκούτα ὑπαναχώρησις ἢ εἰς τὸ πᾶν γίνεται, ἢ μερική, καὶ αὐτὴ πάλιν ἡ μερικὴ ἢ ὅτι μειώσεως πεᾶγματος ἢ τιμήματος θεωρεῖται, ἢ τοὐναντίον ἐν αὐξήσει πεᾶγματος ἢ τιμήματος, καὶ τὰ ὅτι μειώσεως πεᾶγματος ἢ τιμήματος πεοβαίνοντα ὅτι τῆς μερικῆς, ὥσπερ δὴ καὶ ὅτι τῆς εἰς τὸ πᾶν, καὶ τῶπα τῷ ἐναγομένῳ συμβάλλεται. τὰ δὲ τοὐναντίον ὅτι αὐξήσεως, καὶ τῷ ἄκτορι πεὸς γένησιν καὶ κίνησιν συντείνουσιν ἀγωγῆς. συμβάλλεται δὲ, καὶ διάκεινήσουσι καὶ ἄμφω τῶπα οἱ πρόσφοροι θεματισμοί. ἠγόρασέ τις χιλίους κεράμους οἴνου πεντήκοντα νομισμάτων. ἦκε μεταδόται ῥε νόθεμ σεκούτα, τουτέστι μήπω τοῦ τιμήματος καταβληθέντος, ἴσως δὲ μὴ δὲ τῶν κεράμων ἀποδοθέντων αὐτῷ, τὴν ἀγοραστίαν μεμφόμενος, καὶ συνέδοξεν αὐτῷ καὶ τῷ πεπρακότι ποσαράκοντα μόνα νομίσματα παρ' αὐτοῦ καταβληθῆναι. ἰδοὺ ἐν μειώσει τιμήματος ἡ * ἐπαναχώρησις. εἰς τοὐναντίον ὁ πεάτης κατιμέμφεται τῇ πράσει, καὶ * συνήρεσας αὐτὸ τῶν χιλίων κεράμων ἐννακόσια μόνα αὐτὸν ἀποδέχειν. ἐν μειώσει πεάγματος ἡ * ἐπαναχώρησις. ἐαὐ οὖν τις, φησὶν, ἑλθὼν κινήσῃ, ὁ μὲν ὅτι τῆς ν νομίσμασιν, ὁ δὲ ὅτι τῆς χιλίοις κεράμοις, κακῶς κινεῖ, κακῶς ποιεῖ. ἀποδραγραφὴ γὰρ αὐτίκεται, κατὰ τὸ ἐνὸν ἐξελαζομένη, καὶ οὐδὲν ἄλλο καταβαλεῖν ὁ ἐναγόμενος ἀναγκάζεται, εἰ μὴ τοῦ ἐννακοσίους κεράμους, ἢ τὰ ποσαράκοντα νομίσματα, παρὰ τὰ συνδεδογμένα. αὐτὸς γὰρ τῶν ἀρχῶν οὔτε ὁ πεάτης δύναται τῶν ἐξ βένδιτο κινεῖν, εἰ μὴ ὅτι ποσαράκοντα καὶ μόνοις νομίσμασιν, οὔτε ὁ ἀγοραστὴς τῶν ἐξ ἐμπόρου, εἰμὴ ὅτι ἐννακοσίοις καὶ μόνοις κεράμοις. καὶ τοῦτο οὐ δόγματος, εἰ τῷ ῥήτῳ τὰ τοιαῦτα πάκτα συμβάλλεται, ᾧ τινι καὶ τὰ ἐξ ἐντερβάλλο σύμφωνα συμβάλλονται. δόγματος δὲ ὡς ἀληθῶς, ὅτι καὶ τῷ ἄκτορι συμβάλλεται, καὶ εἰς γένησιν ἤτοι μεταπάπασιν ἀγωγῆς. συμβάλλεται δὲ αὐτῷ, ὅτε τὸ πίκτον ἐν αὐξήσει πεᾶγματος ἢ τιμήματος γέγονεν, ὡς εἰρήκαμεν. οἷον, ἠγόρασέ τις χιλίους κεράμους οἴνου ν νομισμάτων, καὶ ᾧ ῥε νόθεμ σεκούτα τὸ ἀναλλαγμα. μέχρι γὰρ συμφώνων ἔστι τὰ τῆς πράσεως. ἦλθεν ὁ ἀγοραστὴς μεταβαλόμενος, λέγων, ὅτι πλέον λαβεῖν τ χιλίων κεράμων ὀφείλων ἦ ἐναντίον ὁ πεάτης ἔλεγεν, ὅτι οὐκ ὀφείλω ὑπὲρ χιλίων κεράμων λαβεῖν ν νομίσματα. ἔδοξεν, ἵνα ὁ ἀγοραστὴς ἀρ λαβῃ κεράμους, ἢ τἀναντίον ὁ πεάτης ξ νομίσματα. ἐκ τούτου γὰρ ᾧ μεταγενεστέρου συμφώνου ῥε νόθεμ σεκούτα τυγχάνοντος, ἑκατέρου

pariũt exceptiones quatenus insint examinandas, quum a conuentione re nondum sequuta receditur. Quia vero re nondum sequuta vel in totum a conuentione recessio fit, vel particularis; & rursus hæc particularis, vel in rei, vel pretii deminutione cõsistit; aut e diuerso, in accessione rei, vel pretii: etiam illa, quæ in recessione particulari, sicut & in ea, quæ in totum fit, ad minuendam rem pretiumve tendunt, reo prosunt. Ex aduerso, quæ spectant ad accessionem vel rei, vel pretii, etiam actori ad gignendam & instituendam actionẽ proficiunt. Vtraque factorum aptæ species declarabunt & planas facient. Emit aliquis mille vini amphoras quinquaginta solidis. Venit postea, re nondum sequuta, id est, nondum soluto pretio, & forte nec ipsis adhuc amphoris sibi traditis, de emitione facta conquerens: ac placuit tam ipsi, quam venditori, quadraginta solidos dumtaxat ab eo debere solui. En cõsistit in deminutione pretii recessio a conuentione. Vice versa, venditor de venditione facta queritur, & placuit pro mille, nongentas dumtaxat amphoras eum præstare debere. Heic in deminutione rei versatur a conuentione discessio. Si quis igitur, inquit iuris auctor, in iudicium venerit acturus, ille quidem de quinquaginta solidis, hic vero de mille amphoris; male actionẽ instituet, male faciet. Nam opponitur exceptio, iuxta id quod inest examinanda, nec aliud quidquam reus soluere cogitur, quam nongentas illas amphoras, vel quadraginta solidos, secundum ea, de quibus inter ipsos conuenit. Prorsus enim nec venditor agere potest ex vendito, nisi de quadraginta dumtaxat solidis; nec emtor ex emto, nisi de nongentis dumtaxat amphoris. Neque mirum, si reo talia pacta prosunt, cui etiam pacta ex interuallo conducunt. Immo reipsa mirum, quod actori quoque prosunt ad gignendã siue reformandam actionem. Prosunt autem ipsi, quum pactum in accessionem rei vel pretii factum est, ceu diximus. Vt puta, emit quispiã mille vini amphoras quinquaginta solidis, & contractus is exstitit re nondum sequuta. Nam intra pacta dumtaxat vẽditio substitit. venit emtor postea, dicens; debere se plus accipere, quã mille amphoras: vel e contrario vẽditor dicit, non debere se pro mille amphoris quinquaginta solidos accipere. Placuit, vt emtor mille & centum amphoras accipiat, aut e diuerso venditor sexaginta solidos. Ex hoc enim posteriore pacto, quod exstitit re nondum secuta, quisq;

Universidad de Deusto
Biblioteca

petitionem aliũ habet, vnus de mille & centum amphoris, alter de sexaginta solidis. Igitur ex eo, quod superius a nobis est pertractatum, nimirum pacta cõuenta de recessione, re nondum sequuta, parere nõnunquam exceptiones iuxta id quod inest examinandas, nonnunquam ad actionem gignendam actori prodesse, per indicatas factorum species perspicue nobis admodum lex ostendit, & velut ante oculos posuit, & pinxit, quod videlicet a conuentione recessio quæ fit in totum, re nondum sequuta, itemque particularis illa de minuendo pretio vel re, per exceptiones reis prosint, quum aliqui ex nondũ completo & imperfecto primitiuo contractu actiones instituunt: particularis autem recessio augendi pretii caussa, quum scilicet re nondum sequuta fit, etiam actori prodest ad renouationem & ad constituendum aliud debitum, ad imitationem nouationis. Igitur ex huiusmodi legalibus methodis atque doctrinis quum demonstrata sint tã ea nuda pacta, quæ gignunt exceptiones in contractibus, qui præcessere, quã quæ actiones renouant: omnino manifestũ est, nec cuiquam vllo modo dubitandum, si qua præter hæc alia sint ab aliquibus excogitata, ea nec recipienda, & auctoritate legum repudiata esse, velut a qua non agnoscantur. At tu amice, licèt hæc ita demonstrata sint, acutus ad reprehendendum reprehensionis expertia, fortasse dixeris, aut potius iam quæsiuisti: Vbinam ista Basilicis inserta sunt? Manifesta hæc interpretum garrulitas est, qui nullum ad vsũ illa commentati sunt. Propterea scilicet tam egregia doctrina, & tam artificiosa methodus despicietur, & abrogabitur. Tu vero nobis dicito, num contraria sint hæc insertis in Basilicorum libris, & an vsum in rebus ipsis nullum præstent, vel an improbata reiectaque fuerint a posterius sanctis? quo facto, sic comparatis non amplius vtemur. Cur a nobis exposita segregas a cognatis & eadem lingua scriptis legibus, quasi si quosdam publicis damnatos criminibus supplicio capitis adficeres? Obsecro te, ne sic adfectus sis erga bene meritas de te leges, quæ te maximam ad sublimitatem gloriæ felicitatisque prouexerunt, & celeberrimum reddidere. Noli punire delicti nullius reas, nisi si dicere sontes velis, quod te talem effecerint. Enimvero licebat & aliis infinitis argumentis hanc contradictionẽ euertere, ac probare, nõ hanc otiosam interpretum esse garrulitatem, nec a iuris auctoribus hæc esse frustra perscripta. Sed non iam eius rei tempus. Vt autem Basilica quoque tibi exhibeam, eadem mecum tradentia: quæ sequuntur, audi. Nudum pactum, inquiunt, actionem non parit, sed exceptionem.

γεαφλύ. πόθεν εἴληπται τοῦτο; ἐχὶ ἐκ τούτου; τὸ νῦδον πάκτον ἀγωγὴν οὐκ ποιεῖ ἀλλὰ πέφυκε. τὸ ψιλὸν δὲ τί ἐστιν; ἐχὶ τὸ γυμνόν; ἔστι δὲ οὐχὶ τὸ ἐξ ἐντεροβάλου; καὶ παρόχθες τῷ ἐπομένῳ ῥήματι, καὶ γνώσῃ. ἐν ἀρχῇ δὲ ἠρώμεθον, φησί, τοῦτο τὸν ἀγωγλύ. οὐχὶ ἔστι δηλονότι τὸ ἐξ ἐντεροβάλου λέγει; συλλογιζέου ἄν, καὶ μὴ φθονήσῃς, εἰ ἐν τοῖς σοῖς χρώμεθα συλλογισμοῖς. ἐν τοῦ αὐτοῦ φίας γὰρ ἐστὸν μαθηταί. εἰ ἐν τὸ ψιλὸν σύμφωνον τοῦτόν ἐστι τῷ νάδῳ τῷ πάκτῳ τῷ γεγραφλύ, ἐν ᾗ ἀρχῇ ἠρώμεθον τυποῦν ἀγωγλύ, ἕτερον δὲ ἐν ἀρχῇ ἠρώμεθον οὐ λέγει, εἰ μὴ τὸ ἐξ ἐντεροβάλου, ὡς πᾶσιν αὐτομολογεῖ· ἀραὶ τὸ ψιλὸν σύμφωνον, ἐν νῦδον, ἐν τὸ ἐξ ἐντεροβάλου, ἐν τὸ ἐξ ἐντίνεντι, καὶ οὐκ αὖ ἔχοις πρὸς ταῦτα δικαίως ἢ ἀληθῶς αὐτιπεῖν, οὐδὲ εἰ μυρία συγγεγράφῃς συγγράμματα, ἐν πολυστίχους χάρτας προφέρεις. ἔχεις δὲ καὶ ἐν τοῖς Βασιλικῶν ἐν ὀλίγοις, ἅπερ ἐκ τῶν παλαιῶν διεξοδικώτερόν σοι σωήγαγον, ὅτι τὸ νῦδον πάκτον αὐτό ἐστι τὸ ψιλόν, ἐν τὸ ἐξ ἐντεροβάλου, καὶ τὸ ἐξ ἐντίνεντι. εἰ δὲ βάλῃ καὶ τὸ σεῖ τὸ ῥενόνδυμ σεκεύτα ὑπαναχωρήσεως, καὶ τὸ εἰς τὸ παῦ, καὶ τὸ εἰς τὸ μέρος ἐν τοῖς Βασιλικοῖς κατιδεῖν, αὐάχε μεῖ τι μικρόν. ὅσα δὲ, φησὶ, καὶ φύσιν ἔσω αλλάγματος, πράγματος μὴ τυχόντος, συμφωνεῖται ταῦτα καὶ τῷ ἐναγοῦλι ἐν τῷ ἐναγομένῳ ὡς ἐνόντα συμβάλλει. ἔστι γὰρ τὸ πράσεως ἐν τὸ ἀγορασίας καὶ μεταπροῶ ἔξεστι καὶ ὑπαναχωρεῖν ἐκ συμφώνου τελείως ἐν μερικῶς. ἐν τὰ ἐξῆς. θεμαλισμός ἐστι δ' εἰρημένου κεφαλαίου τὸ, ὅτι τὸ γὰρ τὸ πράσεως καὶ τὸ ἀγορασίας. ἢ ἔχ' ἔτως, ὦ ἄνθρωπε; ἔτως ἄρα. ἐν λοιπὸν ὅρα ὅτι ἔστ' αὐτὸ ῥηθὲν καὶ ἀμφότερα. ἔξεστι, φησὶν, ὅτι τὸ πράσεως καὶ ἀγορασίας ὑπαναχωρεῖν ἐκ συμφώνου τελείως καὶ μερικῶς. τί ἄλλο, ἢ πάντως ὑπαναχώρησις τελεία καὶ μερικὴ; ἥτις τότε γίνεται, πράγματος μὴ τυχόντος· τυγχάνει, ὅτι ῥενόνδυμ σεκεύτα μὴ ὄντος ἔτι γεγονότος, οὐ δυνατὸν, ὡς εἶμαι, ἔτι εἰς τὸ παῦ, οὔτε εἰς μέρος ὑπαναχώρησιν γίνεσθαι. τὸ δὲ κατὰ φύσιν, παύτα τε ἐστὶ τοῖς τοιούτοις συμφωνέμενα ἔντι μειώσεσι καὶ αὐξήσεσι τῶν προγεγονότων δηλοῖ, ὥσπερ εἰρήκαμεν ἀκριβέστερον. πῶς σοι ταῦτα δοκεῖ ὦ φιλοσοφώτατε καὶ διαιρετικώτατε; ἆρ' ἔχει καὶ τοῖς Βασιλικοῖς τὰ ἐν τοῖς ἡμετέροις διγέστοις τεθεώρηται ἐκ κατέρωται, καί σοι ἔστω μὴ δοκεῖ; ἐπαίνεσον οὖν, εἴπερ μοι πείθῃ, μᾶλλον τὰ δίγεστα. ἔχεσι γὰρ τῶν βασιλικῶν πιστότερον. οἱ μὲν γὰρ ἐκεῖνα μετιόντες, ἐκ τῆς ἐκείνων ἀφραδείας ἐκ πλατύνητος ἐμφορούμενοι, ὠκόλως καὶ τοῖς βασιλικοῖς ἐπιβάλλουσι, καὶ ἀμφοτέρων ἁπλᾶς δυνάμεις.

Vnde nam hoc sumtum est? an non ex hoc? Nudum pactum actionem natura sua non parit. Quid ψιλὸν aliud est, quam nudum? nudum vero quid aliud, quam quod ex interuallo? Attende verbo, quod sequitur, & rem intelliges. Initio factum, inquit, actionem format. Non hoc respicit illud, Ex continenti? Igitur argumentandũ. Nec tu nobis inuidebis, si tuis vtamur syllogismis. Eius enim discipuli sumus, qui ipsa est sapientia. Si pactum ψιλὸν idem est cum nudo, quod exceptionem parit, & initio factum actionem formant, & initio factũ si aliud esse nõ dicitur, nisi quod ex cõtinenti, quem admodũ apud omnes in confesso est: ergo pactũ ψιλὸν, & nudum pactũ est, & ex interuallo, & ex continenti. Nec his merito & vere contradicere possis, ne quidem si libros infinitos scripseris, & prolixas chartas protuleris. Habes ergo paucis etiam ex ipsis Basilicis, quæ de veteribus tibi longiore cum enarratione collegi, quod nudum scilicet pactum sit ψιλὸν, & pactum ex interuallo, & pactum ex continenti. Iam si videre vis etiam in Basilicis, quod dictũ est de recessione, re nondum sequuta, & de ea quæ fit in totum, & quæ fit ex parte: saltẽ paullum adhuc me tolera. Quæcumque, inquiunt, secundum naturam contractus, re non sequuta, pactis continentur: ea tam actori, quam reo prosunt, quod iis insint. Nam in venditione, & emtione, etiã reformare licet, ac tum omnino, tum pro parte a pacto recedere. quibus adde, quæ sequuntur. Facti species in capite indicato continetur his verbis: Nam in venditione & emtione. Nõ ita se res habet, o bone! Ita sane. Restat, vt in eodem dicto videas vtraque. Licet, inquit, in venditione, & emtione, recedere a pacto & omnino, & pro parte. Quid hoc aliud est, quam integra & particularis a conuentione recessio? quæ fit re nondũ sequuta. Quãobrem si non eo sit loco quod factum est, vt res nondum sequuta sit: nequit, opinor, fieri; vt vel in totum, vel pro parte a conuentione recedatur. Illud autẽ, Secundum naturam, omnia quæ de his paciscimur, tam in minuendis, quã augendis prius factis, denotat: quemadmodum dicetur accuratius. Quid tibi de his videtur, philosophorum maxime, ac diuidendi peritissime? An non tuis etiam in Basilicis ea conspiciuntur inserta, quæ Digestis nostris continentur, quamuis id tibi non videatur? Ergo, si mihi quidem obtemperare vis, Digesta magis laudato. Habent enim aliquid abundantius, quam Basilica. Nam qui Digesta tractant, & eorum tam concinnitate, quam copia replentur; haud difficulter Basilica quoque adgrediuntur, & amborum vim perspiciunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui vero dumtaxat in Basilicis versati sunt, plerumque nec Basilicorum, quibus inuigilant, doctrinam recte percipiunt; & omnino necesse est eos Digestorum cognitione destitui. Et isdem hoc quoque mihi videtur euenire in illis, in quæ incidunt. Nam quum ea suis adfectionibus consentanea reperiunt, & sensus suos eorum odore repleri, laudant, & insigniter extollunt. At quum suis esse studiis & cupiditatibus aduersa, minimeque commoda videt, magnopere ipsorum angustiam & obscuritatem accusant. En quæ a me simplici oratione recens in consistorio de pactis dicta fuerunt, & scripto ita prodita, & manifestis probata legibus, quibus contradici nequit. Iam de ipsa caussa quoq; nonnihil dicendum, quæ huic scriptioni occasionem præbuit; & coniectione recta dispiciendum, an quod de hac controuertitur, ex indicatis decidi possit. Arbitror apud omnes pro cõfesso esse, id quod actum sit inter Protospatharium ac monasterium, & esse contractum, & dici debere: sed eiusmodi contractum, qui specialem adpellationem non habeat, generali vero nomine sic vocetur, vnde etiam descendit. Nã auri numeratione monasterio sic facta, vt qui aurum dedere, perinde atque alii maneant in monasterio, & certa quædã accipiant, nec quisquam ex ambobus cogatur ad tonsuram, donec ipsimet lubitum fuerit: inita est conuentio iuris gentium, siue consensio naturalis & legitima, ob iustam eorum, qui consensere, caussam; quo etiam nomine actio præscriptis verbis datur. Confecta sunt etiam statim de hac conuentione instrumenta, significantia datum quid esse pariter vt detur, & vt fiat. Quippe quum dico; Dedi, vt accipiam: hoc ipsum est dare, vt detur. Illud autem, Ne me cogatis ad tonsurã: dare est, vt aliquid fiat. Nam nos quidē scimus, quod facere sit etiam non facere. Hæc conuentio non reperto speciali nomine, substitit in adpellatione generis generalis, ex quo contractus alii quoque descendunt, qui suas adpellationes habent. Adeoque probabiliter admodũ, & optimo iure, contractus vocatur. Neque dũtaxat eatenus hic contractus substitit, nimirũ dedi, vt accipiam, & vti non tondear: sed etiam ea, quæ placuerunt, euentum sortita sunt. Nam & aurum monasterio fuit oblatum, & qui aurum dederunt a monasterio recepti, vitamque solitariam in eo degentibus adiuncti; & illorum solutio, quæ dari debere statutum pactis fuit, per annuam præstationem effectum suum obtinuit; neque quidquam eorum, quæ vtrique visa fuere parti, relictum fuit

οἱ δὲ τῆς Βασιλικῆς ἐνηχολημμένοι καὶ μόνοις, οὐ παῦται σχεδὸν καλῶς κατεργάζονται τὰ ἀνουδαζόμενα, καὶ ἀνάγκη πάντως αὐτοῦ τῆς ἐκείνων ἐκπίπτειν γνώσεως. οἱ αὐτοὶ καὶ τοῦτό μοι πάσχειν δοκοῦσι περὶ ἃ κατεγίνονται. ὅταν μὲν γὰρ τοῖς ἑαυτῶν θελήμασιν εὕρωσι παῦτα συντρέχοντα, καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ὀδμῆς πᾶς ἑαυτῶν αἰσθήσεις πληροῦται, ἐπαινοῦσι καὶ μεγαλύνουσιν. ὅταν δὲ τοῖς ἀνουδαζομένοις ἀσύμβατα ᾖ ἀσύμφορα, πολλὴν αὐτῶν κατηγορεῖσι γενέσθαι καὶ ἀσέβειαν. ἃ μὲν οὖν μοι καὶ δι' ἀπάντων ἐναγχος εἴρηται λόγων ὅτι τοῦ σωτηρίου περὶ τῶν συμφώνων, ἰδοὺ ταῦτα καὶ γεγραφῆ δέδοται, καὶ νόμοις ἀποδέδεικται φανεροῖς ἃ ἀναντιῤῥήτοις. λοιπὸν οὖν ῥητέον τινὰ καὶ περὶ τῆς ὑποθέσεως, ἡ τῇ παρούσῃ γεγραφῇ τὰς αἰτίας παρέσχηκε, καὶ θεωρητέον εἰ σχολῇ, εἰ τὸ περὶ αὐτῆς ἀμφίβολον ἐκ τῶν εἰρημένων τέμνεσθαι δυνατὸν. οἶμαι δὴ πᾶσιν ἀναμολογῆσθαι, συνάλλαγμα εἶναί τε καὶ ὀνομάζεσθαι, τὸ μεταξὺ τοῦ Πρωτοσπαθαρίου καὶ τῆς μονῆς γεγονός. συνάλλαγμα δὲ οὐκ ἰδικῶ ἔχον περιηγορίαν, ἀλλὰ τῷ γενικῷ κεκλημένον οὕτως ὀνόματι, ἐξ οὗ καὶ κατάγεται. δόσεως γὰρ χρυσίου γεγενημένης πρὸς τὴν μονὴν, ἐπὶ τῷ αὐτὴν δέδωκότας μένειν τὰ παρ' αὐτῆ ὅπῃσι τοῖς ἄλλοις, καὶ λαμβάνειν ῥητά τινα, καὶ μὴ καταναγκάζεσθαι ἕτερον τούτων ὑποκείρεσθαι, μέχρις αὐ αὐτὸς βουληθῇ, συνέσει κομιζεντίων ἰουλιστηνῶν, ἥτοι συναίνεσις φυσικὴ ᾗ νόμιμον, ὅτι ὁλόγῳ τῶν συναρεσκόντων αἰτία, ἐφ' ᾗ καὶ ἡ περικεκλῖσθαι βέβαιος παρέχεται. περιέσθη δὲ παρῳδῶ καὶ τὰ περὶ τούτης ἐγγεγράφθαι, δόσιν παρεισῶνται ὅτι δόσει καὶ τῶν καὶ ὅτι πιήσει. τὸ μὲν γὰρ δέδωκα, ἵνα λαμβάνω, δόσις ὅτι δόσει· τὸ δὲ, ἵνα μὴ ὑποκείρεσθαί με καταναγκάζητε, ποίησις. ποιῆσαι γάρ ἐστι καὶ τὸ μὴ ποιῆσαι, ὡς μανθάνομεν. αὕτη ἡ κομβαντίων μὴ ῥηθεῖσα ἰδικὸν ὄνομα, ἔχει ἐπὶ τῇ τοῦ γενικοῦ γένους περιηγορίᾳ, ἐξ οὗ καὶ τὰ ἰδικὰ ἔχοντα περιηγορίας ἕτερα κατέχοντα συναλλάγματα. καὶ εἰκότως ἄρα ᾗ ἐννοήσαντα συνάλλαγμα ὀνομάζειν. καὶ οὐ μόνον τοῦ δέδωκα μόνον, ἵνα λαμβάνω, καὶ μὴ ὑποκείρεσθαι, τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα ἔχει· ἀλλὰ καὶ ἀποτέλεσμα τὸ συναρέσαι ταῦτα εἰλήφασι· τό, τε γὰρ χρυσίον περιήνεκται τῇ μονῇ, καὶ οἱ δεδωκότες παρ' αὐτῇ περιελήφθησαν, καὶ τοῖς ἐν πεύτῃ μοναζουσι συνέσωσθησαν· ἥτε τῶν συμφωνηθέντων διδόσθαι καταβολὴ διὰ τῆς ἐτησίας δόσεως τῷ ἐνέργειαν ἔσχηκε, καὶ οὐδέν τ' *δεδομένων ἀπόλεσεν *δεδομένων

imperfectum. Quinetiam tot annis hæc iam conseruata sunt firma, suam vt consummationem ac perfectionem factis ipsis declararint. Considerandum ergo, num ab hoc contractu, qui effectum consequutus est, & consummationem (ceu diximus) accepit, vel omnino recedere, vel pro parte, vel accessionis, vel deminutionis caussa, per posteriora pacta liceat: ac forte annonarum & erogationum præstationem annuam pro parte minuere, vel in solidum, aut permutare; vel harum nomine datum aurum pro parte reddere, vel in solidum; vel e contrario ettam quid amplius accessionis loco dari; nũ denique liceat ea facere, quæ non faciunda conuenit. Mihi quidem videtur, & omnibus mecum sentientibus, nihil horum fas esse fieri post consummationem & perfectionem contract°: nec vel augenda, vel minuenda, quæ prius acta sint, & quæ secundum naturam contract° esse, lex dixit: quodque horum augendorum nomine factum postea sit pactum inter personas indicatas, nullũ robur habere, nec ad actionem, nec ad exceptionem. Adeoque fidei faciendæ, & confirmandæ orationis caussa, rursus in medium producitor a conuentione recessio, quæ re nũdum sequuta pro parte sit, vel rei, vel pretii augendi nomine. Si pactus fuero, me mille vini amphoras abs te quinquaginta solidis emturũ; sane solidis necdum solutis, nec vino trad.to, per pacta posteriora tam vini summam, quam pretium augere possumus. Verum & auro iam soluto, & vino tradito, consummatum absque omni defectu contractum non renouamus: ac tametsi de hoc pactum aliquod nostrum interuenerit, inualidum iure ducitur, nec actionem ex eo quispiam instituere potest, nec id vti faciat permittitur. Quisnam his contradicturus inueniatur? aut quis omnino possit dicere, si equo vendito pretium in manus accepero, & equum alteri tradidero, deinde in emtorem incidens, cum eo de accipiendaetiam alia pecunia pactiscar ad auctionem pretii, & hoc nomine actionem instituam, futurum vt vllo modo admittar, vel agendi licentia mihi a lege fiat, ac non potius statim repellar, ne quidem ad tribunalis ostium accedendi potestate mihi relicta, repugnante scil cet aduersario? Nemo est, qui hoc dicturus sit, nisi rudis & imperitus quispiam, & qui necdum veræ ac legali iustitiæ sit initiatus. Nam vide quæso, quonam modo communis hominum vsus hæc & intell gat, & cottidie, pene dixerim, exerceat. Quipp: ne statim excludantur, qui equos & mulos emunt, post solutionẽ pretii, & traditionẽ ipsius animalis; apud sequestrum plerumq; pretia deponunt,

ἐκποδὼν ἐλήφθαι. ἀλλὰ καὶ ἔτι ἐναυλίζεται ἤδη τόσας ἔτη σώματα σωζόμενα). ᾗ τὰ ἀπηρτισμένα καὶ τέλεσιν ὄντα ἔργων αὐτῶν ὄντα δεδιγμένα. σκεπτέον δέ, εἰ ὅλος ὁ τυχὸν ἀπὸ πλείσματος ἴσταται συναλλάγματος, καὶ τὰ ἀπηρτισμένα, ὡς εἴρηται). δεξαμένῳ, αἰ αχωρεῖν ἐξεστιν ἢ τελείως, ἢ μερικῶς, ἢ ὅλα αὐξήσαι, ἢ ἐπὶ μείωσι, διὰ μεταβολὴν ἱερῶν συμφώνων. καὶ τυχὸν τὰ τῆς τιτηρεσίων καὶ ῥογῶν ἐτησίαν δοσιν μέν μερικῶς, ἢ καθ' ὁλόκληρον, ἢ ἐναλλάσσειν· ἢ τὸ ὑπερθέτων δεδομένον χρυσίον αὖθις αὐ ἀποδοσθαι μερικῶς ἢ ὁλοκλήρως, ἢ τἀναντίον ᾗ ἕτερόν εἰς ἐπαύξησιν ἐπιδιδόσθαι· ἢ ᾗ ποιεῖν, ἅπερ μὴ ποιεῖν συμπέφωνηται). ἐμοὶ μὲν ὧν δοκεῖ, καὶ πᾶσι τοῖς συναινέσι μοι, μηδὲν τούτων ἐξεῖναι γίνεσθαι μετὰ τὰ ἀπαρτισμὸν καὶ συναλλάγματος, καὶ τὰ τελειωσιν· μήτε αὐξανόμενά μήτε μειοῦσθαι τὰ προβεβηκότα, ἅπερ κατὰ φύσιν καὶ συναλλάγματος ὁ νόμος εἴρηκε. ᾗ τὰ ἐπ' αὐξήσει τοιούτων ᾠνημένων μετὰ ταῦτα σύμφωνον μεταξὺ τῶν εἰρημένων προσώπων, μηδεμίαν ἐχέτω ἰσχύν, μήτε εἰς ἀγωγὴν, μήτε μὴν εἰς παραγραφὴν. καὶ παραγίνεσθω πρὸς πίστιν καὶ λόγου καὶ βεβαίωσιν αὐτοῦ ἡ ῥε νόνδομ σκέπτα μερικὴ ὑπαναχώρησις, ἢ ὅλη αὐξήσει πράγματος ἢ ἡμίσματος ἐὰν συμφωνήσωμεν χιλίας κεράμους εἶναι νομισμάτων ἐξωνήσασθαι παρὰ σοῦ. μήπω μὲν τὰ νομισμάτων δοθέντων, οὐδὲ ὅλων παραδοθέντος, δυνάμεθα διὰ μεταβολὴν ἱερῶν συμφώνων καὶ τὸν οἶνον ἐπαύξειν, καὶ τὰ πλεῖον. ἢ ᾗ χρυσίου καταβληθέντος ἤδη, καὶ ᾗ οἶνου παραδοθέντος, τὰ τελεσθὲν συναλλάγματος καὶ ἀνελλειπὲς ἀκ αὐαιρεῖσθαι, καὶ τι παῦτα ἡμῖν συμφωνον παρ' *ἡμῶν, αὐθεντικὸν τῷ νόμῳ λογίζεται, καὶ κινεῖν ἀγωγὴν ἐκ τούτου τοῦ εἴδους δυνατὸν, οὐδὲ μὴν συγκεχωρῆται. περὶ ταῦτα τίς ὁ αὐτὸς φεύξαμενος ὑρεθήσεται; ἢ τίς ὅλως ἀπεῖν δυνήσεται ὡς ἐὰν ἵππον πωλήσας εἰς χεῖρας λαβὼν τὸ τίμημα, καὶ παραδώσω αὐτὸν, εἶτα παῦτον χὼν τῷ ἀγοράσῃ, συμφωνήσω μετ' αὐτοῦ καὶ ἕτερον χρυσίον εἰς ἐπαύξησιν καὶ τιμήματος δικαιώσασθαι, ἐὰν ἀγωγὴν σωίσηται παῦτα. περιοδεχθήσομαι ὅλως, ἢ συγχωρηθήσομαι παρὰ καὶ νόμου, καὶ οὐκ ἄδικος ἐκβληθήσομαι, καὶ ἀδεὴς τῆς δικαιοπραξίας δύσα περιεγίσομαι καταλειφθήσομαι, καὶ αὐτοδίκως μὴ βουλομένου; ἁδεὶς ὁ τοῦτο λέξεων ἐστιν, εἰ μή τις ἀμαθὴς καὶ ἀμύητος δικαιοσωνης ἐστιν ἀληθοὺς τε ἐνομικῆς. ὅρα γὰρ, πῶς ᾗ ἡ χρεια τῶν αἰθρώπων χρῆσις τὰ παῦτα τοιοῦτα εἶδέ τε, καὶ καθ' ἑκάστω, ὡς ἐπεῖν, διαπράττεται. ἵνα γὰρ μὴ ἅπαντας ἀποκλείωνται οἱ πάντες καὶ ἡμιόνους ὠνεῖσθαι, μὴ πρὶν ᾗ τιμήματος δόσιν, καὶ πρὶν ᾗ ζώου παραδόσιν, μεσεγγυῶσιν ὡς πολλαπλάσιον τὰ ὑπερβάλλοντα τιμήματα,

cottidie, pene dixerim, exerceat. Quipp: ne statim excludantur, qui equos & mulos emunt, post solutionẽ pretii, & traditionẽ ipsius animalis; apud sequestrum plerumq; pretia deponunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

aut præterea paciscuntur, se animal emtum exploraturos ad biduũ vel triduum; & interea vel omnino recedunt a contractu, vel pretium minuunt, eoque facto cõtractus absoluitur. Quippe si hoc etiam post solutionem pretii, & traditionem animalis, fieri posset: sequestratio non interueniret. Sed quum propter sequestrationem id, quod factum est, perinde æstimetur, atq; si res nondum sequuta sit: recte fit, quod a conuentione recessio locum habet, quemadmodum est iudicatum. Igitur expositum quoque pactam inter monasterium & protospatharium. siquidem pecunia necdũ monachis a Protospathario data processisset; aut ea data necdum homo ipse monasterium ingressus fuisset, aut si annonarum & erogationum præstatio adhuc esset suspensa: sane vim & efficaciam quamdã haberet, atq; Protospathario ex pactis præcedentibus aduersus monachos agente de perducendis ad finem vtrimque placitis, actori exceptio opponeretur, nec cogerentur monachi vel ad hominẽ in monasterium recipiendum, vel ad præstandum ei promissa prius quam & ipsi accepissent ea, quæ ill se monasterio præstaturum ex pacto recepit, ad eorum incrementũ, quæ prius expressa fuerant. Aut eo non agente, ipsi monachi agere possent ex hoc posteriori pacto, veluti quod factum sit ad augendam pecuniam, ex pacto quidem priori debitam, at nondum solutã. Sed quia pactis conuentis omnibus citra vllum defectum iam consummatis, succesit: omnino erit inefficax, & neque lex actionem ex eo, neq; exceptionem dabit ipsum prætendentibus, licèt hoc maxime cupiant & optent. Hæc ergo de his & opinio mea est, & eorum, quicumque mecum in lato veterum campo libenter versantes, confidentius inde Basilicorum angustias adgrediuntur; ideoque mecũ in iis, quæ dicta sunt, vno spiritu consentiunt. Quotquot autem aliter adfecti sunt, suas & ipsi de hac caussa sententias in medium proferant, vt nos etiam eos audiamus.

ἢ συμφωνοῦσιν ἔξωθεν καθασκέψασθαι τὸ ἐωνημένον ἐφ' ἡμέρας δυσὶν ἢ καὶ τρισίν· καὶ ἢ ἀναχωροῦσι πλείως τοῦ σωματάγματος· ἐν τῷ μεταξὺ, ἢ μειοῦσι τὸ τίμημα, καὶ ὅτι παρείνεται τὸ σωμάλαγμα. ὡς ἂν εἰ τοῦτο ἐνεῦθεν γίνεσθαι καὶ μὴ τὴν τιμήματος καταβολὴν, καὶ τὴν τοῦ ζώου παράδοσιν, ἐκ αὐ ἡ μεσεγγύησις ἐν μέσῳ παρείληπτο. ἀλλὰ διὰ ταύτην ρε νένευμα ἐκεῖνο τε γεγονός· νομιζομένου, ὀρθῶς συμβαίνει παρεκβαίνειν τὴν * ἀναχώρησιν, ὡς δεδήλωται. καὶ τὸ εἰρημένον τοίνυν συμφωνον, τὸ μεταξὺ τῆς μονῆς καὶ τοῦ * πρωτοσπαθαρίου, εἰ μὴν μήπω τοῦ χρυσίου παρὰ τούτου τοῖς μοναχοῖς δεδομένου παρεβέβηκεν, ἢ καὶ τοῦτο ἐδέδοτο, τοῦ ἀνθρώπου μηδέπω πρὸς τὴν μονὴν ἐσεληλυθότος, ἢ τῆς τῶν σιτηρεσίων καὶ ῥογῶν δόσεως ἐπὶ ἐνηρτημένης· εἶχεν αὖ ἰσχὺν τινὰ καὶ ἐνέργειαν, καὶ τοῦ Πρωτοσπαθαρίου κινοῦντος· ἐκ τῶν παρεγενότων συμφώνων κατὰ τῶν μοναχῶν, ὥστε πρὸς τέρας ἀχθῆναι τὰ σωαρέσαντα, παραγραφὴν ἐκ τούτου αὐτῷ κεῖτο τῷ ἐνάγοντι, καὶ ὐκ ἠναγκάζοντο οἱ μοναχοὶ ἢ παραδέξασθαι τοῦτον ἐν τῇ μονῇ, ἢ διδόναι ὑπὲρ ὧν ἐπηγγείλαντο, πρὸ τοῦ κομίσασθαι καὶ αὐτοῦ τὰ ἐπ' αὐξήσει τῶν παρὰ τὸν συμφωνηθέντα δοθέντα αὐτοῖς χρυσίου, τοῦ μήπω δηλαδὴ καταβεβλημένου. ἐπεὶ ἢ ταύτων τῶν συμπεφωνημένων ἤδη παρεβεβηκότων τε καὶ τετελεσμένων αὐελλιπῶς, ὅπερ ἐφικτὴν τελείως, καὶ ὅτε ἀγωγὴ, ὅτε παράχρημα ὁ νόμος· ἐξ αὐτῶν τοῖς παραλλομένοις παρέξει, καὶ ὅτι μάλιστα καὶ τοῦτο ἀποδόσει τε βάλωνται. Ἔχομεν ἂν περὶ τούτων οὕτως ἐγώ τε καὶ ὅσοι μετ' ἐμοῦ τῷ πλάτει τῶν παλαιῶν ἐμφιλοχωροῦντες, ἐνευθεν θαρραλεώτερον τοῖς στενοῖς ἐπιβάλλουσι τῶν βασιλικῶν, καὶ σύμφωνοι ὅπερ τοῖς εἰρημένοις ἐμοὶ καὶ * σύμφωνες. ὅσοι δὲ μὴ ἔτως ἔχουσι, τὰς οἰκείας καὶ ἑκάστοις γνώμας πρὸς τῆς ὑποθέσεως παραγέτωσαν ἐπὶ μέσον, ἵνα καὶ ἡμεῖς αὐτῶν ἀκουσώμεθα.

* ὑπανα-χώρησιν

* ἀπα-γραφὴν

* σύμφρο-νες.

ΤΥΠΟΣ

ΤΥΠΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΤΙΘΕΣΘΑΙ ΠΑΛΑΙΟΣ, Ὡ ΠΕΡΙΕΧΕΤΑΙ ΤΟ ΙΣΟΝ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ.

Ex antiq. manuscript. Bibliothecæ Vaticanæ.

Τὰ πατρία Φλαβίου Εὐχερίου, καὶ Φλαβίου Εὐαγρίου, τῶν λαμπροτάτων, πρὸ μιᾶς Καλανδῶν.

Γρηγόριος ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ζῶν τῇ φρονῶν, καὶ ὑγιεῖ γνώσῃ, καὶ ἐρρωμένοις τοῖς λογισμοῖς, διεθέμην τὴν διαθήκην ταύτην, ἣν κελεύω καὶ βούλομαι εἶναι βεβαίαν ὅπῃ ποτὲ τοῖς δικαστηρίοις, καὶ πάσης ἐξουσίας. ἤδη μὲν γὰρ τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην κατέσημα φανερὰν, καὶ πᾶσιν μου τὴν οὐσίαν καθιέρωσα τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τῇ κατὰ Ναζιανζὸν, εἰς τὴν τῶν πτωχῶν διακονίαν, τῶν ὑπὸ τὴν εἰρημένην ἐκκλησίαν. διόπερ καὶ τρεῖς πρεσβυτέρους πτωχοτρόφους, ἕνεκα ταύτης μου τῆς προαιρέσεως· Γρηγόριον τὸν διάκονον καὶ μονάζοντα, τὸν ἡμέτερον ἐκ τῆς οἰκίας μου· Μάρκελλόν τε τὸν διάκονον καὶ μονάζοντα, τὸν καὶ αὐτὸν ἐκ τῆς οἰκίας μου ἡμέτερον· καὶ Εὐστάθιον μονάζοντα, τὸν καὶ αὐτὸν ἐκ τῆς οἰκίας μου ἡμέτερον. καὶ νῦν ἢ τὴν αὐτὴν συνείδησιν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ τῇ κατὰ Ναζιανζὸν φυλάττων, ἔχομαι τῆς αὐτῆς προαιρέσεως. εἰ οὖν συμβῇ με τέλει τοῦ βίου χρήσασθαι, ἔστω μου κληρονόμος ὁ προειρημένος Γρηγόριος διάκονος καὶ μονάζων, ὁ ἡμέτερος ἐκ τῆς οἰκίας μου, ὃν πάλαι ἠλευθέρωσα, ἐξ ὁλοκλήρου πίστεως μου τῆς ἐσίας, κινητῆς τε καὶ ἀκινήτου, τῆς παντὸς μοι ὑπαρχούσης· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔστωσάν μου ἀποκληρονόμοι. οὕτω μέν τοι, ὥστε αὐτὸν πᾶσαν μου τὴν οὐσίαν, κινητήν τε καὶ ἀκίνητον, ἀποκαθιερῶσαι τῇ ἁγίᾳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐν Ναζιανζῷ, μηδὲν τὸ παράπαν ἐπιζημιοῦσθαι, πλὴν ὧν αὖ ἐν ταύτῃ τῇ διαθήκῃ μου πεποίηκα καταλείπω, λεγάτου ἢ φιδεικομμίσσου χάριν· ἀλλὰ πάντα, ὡς προεῖπον, ἀκεραίως ἀποσῶσαι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἔχοντα τὸν τοῦ θεοῦ φόβον πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ εἰδότα, ὅτι εἰς διακονίαν τῶν πτωχῶν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας προέταξα πᾶσαν τὴν ἐσίαν μου προαχωρῆσαι, καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸν ἐνεησάμην κληρονόμον, ὥστε δι' αὐτοῦ τῇ ἐκκλησίᾳ πάντα ἀπαρελείπτως ἀποσωθῆναι.

Τοὺς οὖν οἰκέτας, οὓς ἠλευθέρωσα, εἴτε ἐξ ἐμῆς προαιρέσεως, εἴτε ἐξ ἐντολῶν τῶν μακαριωτάτων γονέων μου, τούτους βούλομαι καὶ νῦν ἐπ' ἐλευθερίας μένειν, καὶ τὰ πεκούλια αὐτοῖς

FORMVLA TESTANDI VETVS, QVA CONTINETVR GREGORII NAZIANZENI * TESTAMENTVM.

*vel, exemplum sine copia testamenti.

Consulatu Flauii Eucherii, & Flauii Euagrii, virorum clarissimorum, pridie Kalend.

Gregorius episcopus ecclesiæ catholicæ Constantinopolitanæ, viuens ac prudens, iudicio sano, & integris viribꝰ rationis præditus, hoc testamentum condidi; quod iubeo & volo esse ratum ac firmum apud omnia iudicũ tribunalia, & omnes potestates. Quippe iam mentem sententiamq; meam manifesto declaraui, & omnia bona mea consecraui ecclesiæ catholicæ, quæ Nazianzi est, ad ministerium vsumque pauperum, qui sub indicata ecclesia continentur. Quapropter etiam huius instituti mei caussa, tres pauperibus alendis præfeci: Gregorium diaconum & monachum, qui exstitit e domo mea: & Marcellum diaconum ac monachum, qui e mea & ipse domo exstitit: & Eustathium monachũ, ex eadem domo mea & ipsum oriundum. Ac nunc quoque conscientiam seruans eamdem erga sacrã sanctam ecclesiam Nazianzenam, in eodem instituto persæuero. Si ergo vitam me finire contigerit, heres meus esto prædictus Gregorius diaconus & monachus, oriundus e domo mea, quẽ iam olim manumisi, bonorum ac patrimoni mei totius in solidum, tam mobilium, quã immobilium, vbiuis existentium: & omnes reliqui, exheredes sunto: sic tamen, vt ipse totum patrimonium meum, tam rerum mobiliũ quã immobiliũ, sacræsanctæ catholicæ ecclesiæ Nazianzenæ restituat, nihil penitus eximẽs, præterilla, quæ in hoc meo testamento specialiter aliquibus relinquo, legati vel fideicõmissi nomine, sed vt omnia, quemadmodum prædixi, accurate seruet ecclesia, Dei timorem ante oculos habens & sciens, quod in ministerium pauperum eiusdem ecclesiæ ordinauerim totum patrimonium meum cedere, quodque hoc nomine ipsum heredem instituerim; vt per eũ ecclesiæ omnia sine defectu salua sint & integra.

Itaq; seruos, quos manumisi, siue de voluntate ac instituto meo, seu mandatu beatissimorum parentum meorum, nunc etiam liberos esse volo; & omnia peculia firmiter eis

Universidad de Deusto
Biblioteca

manere, citra molestationem vllam. Præterea volo heredem meum, Gregorium diaconum, cum Eustathio monacho, qui orti sunt e domo mea, possidere prædium illud in Arianzis, quod ex Regini bonis ad nos peruenit. Equas autem, & pecudes, quas adhuc præsens eis dari iussi, & quarum possessionem ac dominium eis tradidi, iure dominii manere ipsis absque molestatione cuiusquam volo. Præterea volo Gregorium diaconum & heredem meum, qui mihi sincere inseruiuit, præcipue possidere suo iure proprietatis ac dominii aureos numero quinquaginta. Venerandæ virgini Rusticanæ, cognatæ meæ, certa quædam dari quotannis iussi, vt liberaliter inde victitet: quæ illi omnia volo & iubeo secundum eam formam, qua præcepi, sine dilatione in annos singulos ad ministerium ei dari. Ac tunc quidem nihil disposui, quod nescirem, vbi nam ei potissimum degere luberet. Nunc autem hoc etiam volo, vt quemcumque locum elegerit ipsa, in eo loco domus ei libera construatur, honestæ virginis vitæ decens: quæ domum scilicet habebit absq; molestatione vlla vtendam fruendam, vsque ad vitæ finem. Postea restituet eam ecclesiæ. Volo etiam ei puellas duas adiungi, quas ipsa delegerit: ita quidē, vt ea puellæ toto vitæ ipsius tempore apud eam maneant. ac siquidem gratiā hanc apud ipsam inierint, potestatem habeat illas libertate donandi. Sin minus, etiam ipsæ ad eamdem ecclesiam pertineant. Theophilum puerū, qui apud me manet, iam manumisi. Volo igitur ei nunc quoq; dari legati nomine, solidos aureos quinque. Eupraxium vero, fratrem eius, liberum esse volo, eiq; legati nomine dari nummos aureos v. Præterea volo Theodosium notariū meum esse liberum, ac dari eidem legati nomine nummos aureos v. Dulcissimam filiam meam Alypianam, (quippe ceterarum, Eugeniæ ac Nonnæ, rationem non magnā habeo: quod earū vita sit obnoxia reprehensioni) ignoscere mihi volo, quod in mea potestate non fuerit, ei quidquam relinquere: quum omnia pauperibus iam ante promiserim, vel potius beatissimis parentibus, qui promiserant, obsequutus sim: quorū voluntatem irritam reddere, nec piū, nec tutum esse arbitror. Quæcumque tamen ex beati fratris mei Cæsarii rebus in veste serica, vel linea, vel lanea, vel burichaliis reliqua sunt, ea pertinere ad liberos eius volo, & vt in nulla re nec heres meus, nec ecclesia, vel illi, vel sororibus eius molestiam exhibeat. Meletius adfinis meus sciat, se prædiū illud in Apinzeso, quod παύτα μήτειν βεβαίως ἀνενόχλητα. ἔτι βούλομαι κατασχεῖν τὸν κληρονόμον μου Γρηγόριον τὸν Διάκονον, ἅμα τῷ μονάζοντι Εὐσταθίῳ, τοὺς ἠμομμένους ἐκ τῆς οἰκίας μου, κτῆμα ὂν ἐν Ἀριανζοῖς, τὸ ἐκ τῶν Ῥηγίνου κατελθὸν εἰς ἡμᾶς. τὰ δὲ φοράδια, καὶ τὰ πρόβατα, ἃ ἤδη αὐτοῖς παρὼν ἐκέλευσα δοθῆναι, ὧν καὶ νῦν νομίζω αὐτοῖς, καὶ νῦν δεσποτείαν παρέδωκα, ταῦτα μήτειν αὐτοῖς ἀνενόχλητα βούλομαι δεσποτείας δικαίῳ. ἔτι δὲ ἐξαιρέτως Γρηγόριον τὸν Διάκονον καὶ κληρονόμον μου, γνησίως ὑπηρετήσαντά μοι, βούλομαι κατασχεῖν ἰδίῳ δεσποτείας δικαίῳ χρυσία τ' ἀριθμὸν ἑνενήκοντα. τῇ αἰδεσιμωτάτῃ παρθένῳ Ῥωσιανῇ, τῇ συγχρίδι μου, ῥητὰ ἐκέλευσα καθ' ἕκαστον ἔτος δίδοσθαι, πρὸς τὸ ἐλευθερίως αὐτὴν διάγειν, ἅπερ βούλομαι καὶ κελεύω πάντα κατ' ἔτυπον, ὃν προσέταξα, αὐτοπροθέτως αὐτῇ δίδοσθαι, καθ' ἕκαστον ἔτος, ὡς διοικήσεως αὐτῆς. ὅτε μὲν ἔδει διεξάγειν, μὴ ἀποδώς, ὡς μᾶλλον αἱρετὸν ἔσται αὐτῇ διάγειν. νῦν δὲ βούλομαι, ὥστε ἐν οἴῳ ἂν ἐπιλέξῃ χωρίῳ, κατασκευασθῆναι αὐτῇ οἰκίαν ἐλευθέραν, πέντε πήχεων εὐρύχωρον διαγωγὴν παρθένων· ὥστε οἰκίαν ἐξ ἧς ἀναθὴ ἀνενοχλήτως εἰς χρῆσιν καὶ καρπίαν μέχρι τέλους ζωῆς. μὴ δὲ πῶποτε ἀποκαλεσήσῃ τὴν ἐκκλησίαν. ὡσαύτως βούλομαι καὶ δύο κόρας, ἃς αὐ αὐτὴ ἐπιλέξηται, οὕτω μὴν τοι, ὥστε αὐτὴν παραμεῖναι τὰς κόρας μέχρι τῆς ζωῆς αὐτῆς χρόνου. εἰ δὲ ὧν * αὐτὴ ἀχαρισήσειεν, ἐξεῖναι αὐτῇ ἐλευθερίαν αὐτὰς δωρήσασθαι. εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτὰς διενεγκεῖν τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν. Θεόφιλον τὸ παιδάριον παραμένοντά μοι, ἤδη ἠλευθέρωσα. βούλομαι δὲ αὐτῷ καὶ νῦν δοθῆναι λεγάτα χάριν, ΝΝε. Εὐπραξίου δὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βούλομαι ἐλεύθερον εἶναι, καὶ δοθῆναι αὐτῷ λεγάτου λόγῳ, χρυσᾶ ΝΝε. ἔτι βούλομαι Θεοδόσιον τὸν νοτάριόν μου, ἐλεύθερον εἶναι. δοθῆναι δὲ αὐτῷ ἐξ λεγάτου λόγῳ χρυσᾶ ΝΝε. τῇ γλυκυτάτῃ μου θυγατρὶ Ἀλυπιανῇ, (τῶν γὰρ ἄλλων, Εὐφημίας τε καὶ Νόννης, ὀλίγος λόγος· ὧν καὶ ὁ βίος ἐπιλήψιμός ἐστι) βούλομαι συγγνώμην ἔχειν μοι, εἰ μηδὲν αὐτῇ καταλιπεῖν κύριος ἐφάνην, παύτα προεπαγγελλάμενος τοῖς πτωχοῖς, μᾶλλον δὲ τοῖς μακαριωτάτοις γονεῦσιν ὑποχρεωθείς, ὧν ἀθετήσαι τὴν γνώμην ἀσεβὲς ἔτ' ἀσφαλὲς ἡγοῦμαι. ὅσα μήτοι ἐκ τῶν τοῦ μακαρίου μου ἀδελφοῦ Καισαρείου πραγμάτων ἐν ἐσθῆτι σηρικῇ, ἢ λινῇ, ἢ ἐρέᾳ, ἢ βυσσαλίοις ἐπιλέλειπται, παύτα Διοφάντῳ τοῖς τέκνοις αὐτῆς βούλομαι, καὶ ἐν μηδενὶ μήτ' ἐκείνῳ μήτε τὰς ἀδελφὰς αὐτῆς ἐνοχλεῖν μήτε τὸν κληρονόμον μου, μήτε τὴν ἐκκλησίαν. Μελέτιος ὁ γαμβρός μου, τὸ κτῆμα τὸ ἐν Ἀπινζησῷ, τὸ ἐκ τῶν

* αὐτὰς ὁ αὐτῆς.

τῶν Εὐφημίας, ἴσως καλῶς κατέχων· καὶ ὑπὲρ τούτου καὶ πρότερον ἐπέστελλα πολλάκις τῷ Εὐφημίῳ, ἀνανδρίαν αὐτοῦ καταγινώσκων, εἰ μὴ τὸ ἑαυτοῦ ἀπαρύσαιτο. καὶ νῦν μαρτύρομαι πάντας καὶ ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους, ὅτι ἀδικεῖται ὁ Εὐφημίου. χρὴ γὰρ τῷ Εὐφημίῳ ἀποκαθίστασθαι τὸ κτῆμα. τῶν δὲ νῦν ἔτι χωρίου Κανηταλῶν τῷ αἰδεσιμωτάτῳ μοι, τῷ ὁπισκόπῳ Ἀμφιλοχίῳ ἀποκαθίστασθαι βούλομαι. ἔτι γὰρ ἐν τοῖς χαρτίοις ἡμῶν, καὶ παύτης ἴσασιν, ὅτι τὸ σωμάλαγμα ἐλύθη καὶ τιμὴν ἀπελάβομεν, καὶ τὸν νομίσιμον δεσποτείαν ἐκτήματος πάλαι παρέδωκα.

Εὐαγρίῳ τῷ Διακόνῳ πολλά μοι συγκαμόντι καὶ σωφρονήσαντι, Διὰ πλειόναν τε εὔνοιαν ὧν ἔσχε πρός με, χάριν ὁμολογῶ καὶ ὑπὸ θεοῦ καὶ ὑπὸ ἀνθρώπων· καὶ τοῖς μέλλουσι μὲν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἀμείψασθαι, ἵνα δὲ μηδὲ τὰ μικρὰ τῆς φιλίας σύμβολα παρ' ἡμῶν ἐλλείπῃ, βούλομαι αὐτῷ δοθῆναι καμάσιον ἕν, σιχάρια β, παλλία β, χρυσοῦ ΝΝλ. ὁμοίως καὶ τῷ γλυκυτάτῳ σωΔιακόνῳ τῷ ἡμῶν ἀδελφῷ δοθῆναι βούλομαι καμάσιον ἕν, σιχάρια β, τῶν ἐν τῇ πατρίδι χρυσοῦ ΝΝκ, ἔκ τε τοῦ τῆ πατρίδι λόγου. Ἐλαφίῳ τῷ νοταρίῳ αὐτοῦ πατρὸς ὄντι, καὶ καλῶς ἡμᾶς ἀναπαύσαντι, ὃν ὑπηρετήσατο χρόνον, βούλομαι δοθῆναι * σιγίλλιον καμάσιον ἕν, σιχάρια β, παλλία γ, * σιγίλλιον ἕνα ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι, χρυσοῦ ΝΝκ.

* σιγίλλιον

Ταύτην μου τὴν Διαθήκην κυρίαν καὶ βεβαίαν εἶναι βούλομαι ὅπου ἂν τοῦ δικαστηρίου, καὶ πάσης ἐξουσίας. εἰ δὲ καὶ ὡς Διαθήκη μὴ ἰσχύσειεν, ὡς Βούλησιν. εἴτ' οὖν κωδίκελλον, αὐτὴν ἰσχύειν βούλομαι. ὁ δ' ὑπεναντία αὐτὴν αἱρήσεσθαι, δώσει λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, καὶ ἕξει τὸν λόγον πρὸς τέκνα καὶ πατρὸς, καὶ υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος.

Γρηγόριος ὁπίσκοπος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀναγνοὺς τὴν Διαθήκην, καὶ ἀρεσθεὶς πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις, ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ, καὶ ἰσχύειν αὐτὴν κελεύω καὶ βούλομαι.

Ἀμφιλόχιος ὁπίσκοπος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἰκονίῳ, παρὼν τῇ Διαθήκῃ τοῦ αἰδεσιμωτάτου ὁπισκόπου Γρηγορίου, καὶ προσκληθεὶς παρ' αὐτοῦ, ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

Ὀπτίμος ὁπίσκοπος τῆς Ἀντιοχειανῆς καθολικῆς ἐκκλησίας παρὼν Διαθήκῃ τῷ αἰδεσιμωτάτῳ Γρηγορίῳ καὶ τὰ προγεγραμμένα, καὶ προσκληθεὶς παρ' αὐτοῦ, ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

Θεοδόσιος ὁπίσκοπος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τῆς Ὑδῆ, παρὼν τῇ Διαθήκῃ τοῦ αἰδεσιμωτάτου

est e bonis Euphemii, mala fide possidere: quo nomine prius etiā scripsi sapius Euphemio, damnans eum minus virilis animi si rem suam liberando non recuperasset. Ac nunc quoque testor omnes tam magistratus, quam subditos, iniuriam Euphemio fieri. Nam prædium illud Euphemio restitui oportet. Emtionem prædii Canetalorum reuerendissimo sitio, Amphilochio episcopo, restitui volo. Est enim hoc in scriniis nostris, & omnes norunt, cōtractum esse rescissum, & me pretium recepisse, ac possessionem dominiumq; prædii iamdudum tradidisse.

Euagrio diacono, qui magnorum mihi laborū curarumque socius fuit, studiumq; suum pluribus in rebus probauit, tum corā Deo, tum coram hominibus gratiam habere me profiteor: ac maiora quidem ei Deus rependat, ne vero exigua desint a nobis amicitiæ symbola, volo ei dari camasum vnum, tunicam vnam, pallia duo, nummos aureos XXX. Similiter & dulcissimo comministro, * fratri nostro, dari volo camasum vnum, tunicas duas ex iis, quæ sunt in patria, nummos aureos XX, ex rationibus eorum, quæ in patria sunt. Elaphio notario, bonis prædito moribus, & qui bene nos recreauit eo tempore, quo nobis operā nauauit, dari volo camasum vnum, tunicas duas, pallia tria, sigillum vnum ex iis, quæ in patria sunt, nummos aureos XX.

* Gregorio episcopo Nysseno.

Hoc testamentum meum ratum ac firmum esse volo apud quodvis tribunal, & apud quēvis magistratum. Quod si tamquam testamētum non valuerit, volo tamen id valere tamquam voluntatem meam, siue codicillum. Qui vero conabitur hoc irritum facere ac rescindere, facti sui rationem in die iudicii, reddet, idque ipsi faciundum erit ad nomen patris, & filii, & spiritus sancti.

Gregorius episcopus ecclesiæ catholicæ Constantinopolitanæ, hoc testamento lecto, & adprobatis omnibus in eo perscriptis, manu mea subscripsi, ac valere testamentum hoc iubeo atque volo.

Amphilochius episcopus ecclesiæ catholicæ Iconiensis, præsens huic testationi, reuerendissimi episcopi Gregorii, & ab eo rogatus, manu mea subscripsi.

Optimus, episcopus ecclesiæ catholicæ, quæ est Antiochiæ, præsens condenti testamentum reuerendissimo Gregorio secundum scripta superius, & ab eo rogatus, manu mea subscripsi.

Theodosius episcopus ecclesiæ catholicæ Hydenæ, præsens huic testationi reuerendissimi epi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

scopi Gregorii, & ab eo rogatus, manu mea subscripsi.

Theodulus episcopus sanctæ catholicæ Apamiensis ecclesiæ, præsens, cum ceteris.

Themistius episcopus ecclesiæ catholicæ Hadrianopolitanæ, præsens, & cetera.

Cledonius presbyter Iconiensis ecclesiæ, præsens, & cetera.

FORMVLA TESTANDI RECENTIOR, EPITOMATA.

IN nomine Domini, amen. Domina Maria, filia domini quondam Demetrii Coresis, sana mente, ac intellectu, & sensibus, atque corpore prædita, sumere volens, si Deo sic placeat, habitum monasticum, & monasterium sancti Symeonis ingredi, disponit & ordinat per hoc præsens testamentum, ac dicit: siquidem contingat eam ex hoc sæculo decedere, quod statim tradet animam suam humiliter ac deuote omnipotenti Deo. corpus autem suũ ait esse sepeliendum in eodem templo sancti Symeonis, cui relinquit & consecrat iugera viginti tria de fundo, quẽ accepit ab heredibus domini quondam Siluestri Mismilancis, consortis & mariti sui, super dote sua. Simul dat de fundo eodẽ undecim iugera domino Ioanni Argentæ, nomine alicui eris aureorum sexaginta, quos dominus Antonius Coreses frater Mariæ germanus, eidem domino Ioanni præsenti debet, idq; domino Ioanne ratum habente: quæ undecim iugera dominus idem Ioannes consecrauit eidẽ templo, cum eorum reditu ac fructu, quem accipient quotannis ex monache, quæ illic inuenientur. Eadem vero domina Maria prouentum eorumdem iugerum viginti ac trium percipiet, donec superstes erit: & post mortem eius omnia libera ipsi templo manebunt.

Præterea relinquit, & cetera.

Sic dixit & ordinauit, & cetera.

De quibus omnibus, & cetera.

Scriptum in Chio, in domo superius dicti domini Ioannis Argentæ, anno ϹΙϿ ΙϿ ΓΧΧ-ΙΙΙΙ *indictione* ΙΙ, *feria* Ⅴ; *die Martii* ΧΙ *hora temporis vespertini.*

Testes,

Spectabilis dominus Ioannes Coreses.
Dominus Antonius Psiaces.
Dominus Christophorus Asmanas.
Dominus Stamatius Scrines.
Dominus Pantaleo Rales.

ΤΥΠΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΤΙΘΕΣΘΑΙ νεώτερον, κατ' ἐπιτομήν.

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου, ἀμήν. Κυρία Μαρία, θυγάτηρ τοῦ ποτὲ κυρίου Δημητρίου Κορέση, * ὑγιαίνουσα τῷ νῷ, καὶ τῇ διανοίᾳ, καὶ πάσαις αἰσθήσεσι, καὶ τῷ σώματι, θέλουσα θεοῦ δόξαν ὑποδέχεσθαι καὶ λαμβάνειν τὸ σχῆμα τῶν μοναχῶν, καὶ εἰσέρχεσθαι εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου Συμεών, διατάττεται διὰ τῆς παρούσης διαθήκης, καὶ λέγει· αὐ συμβῇ αὐτὴν ἀπελθεῖν τούτου τοῦ αἰῶνος, ὅπου δῶσι παραδώσει τὴν ἑαυτῆς ψυχὴν πανσόφως καὶ δουλικῶς τῷ παντοδυνάμῳ θεῷ· τὸ δὲ σῶμα αὐτῆς δεῖν ταφῆναι λέγει ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Συμεών, ᾧ πινι καταλείπει καὶ καθιερεῖ ὀργυιὰς κγ ἀπὸ τοῦ κτήματος, ὃ ἔλαβε παρὰ τῶν κληρονόμων τοῦ ποτὲ κυρίου Σιλβέστρα Μισμηλάγκη, ἀνεψιοῦ αὐτῆς, δηλ. τὴν ἀδελφικὴν αὐτῆς. καὶ δίδωσιν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κτήματος τῷ κυρίῳ Ἰωαννῇ Ἀργύτῃ ὀργυιὰς ια, ἃ ἔλαβε παρὰ τῶν ἐξήκοντα χρυσίνων. ἃς χρεωστεῖ ὁ κύριος Ἀντώνιος Κορέσης, αὐτάδελφος αὐτῆς, τῷ αὐτῷ κυρίῳ Ἰωαννῇ παρόντι, καὶ τοῦ αὐτοῦ κυρίου Ἰωάννου ἐξαρχοντος· αἷς πάσαις ὀργυιαῖς ἔνδεκα ἀφιέρωσε τῷ αὐτῷ ναῷ ὁ αὐτὸς κύριος Ἰωάννης, μὲ τὴν εἴσοδον αὐτῶν, ἕως λήψωσιν αἱ διακόνισσαι ἐκεῖ μοναχαὶ κατ' ἔτος. ἡ αὐτὴ δὲ κυρία Μαρία λήψεται τὴν εἴσοδον τῶν αὐτῶν ὀργυιῶν κγ, ἕως ζήσῃ· καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς, μένουσι πάντα ἐλεύθερα αὐτῷ τῷ ναῷ.

Ἔπι καταλείπει, καὶ ἕτερα.

Οὕτως εἶπε, καὶ διετάξατο. καὶ ἕτερα.

Περὶ δὲ τῶν παιδῶν. καὶ ἕτερα.

Ἐγγέγραφη ἐν Χίῳ, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνωθεν διηγημένου κυρίου Ἰωάννου Ἀργύτη, ἔτει ἀφοδ. ἰνδικτιῶνος β, ἡμέρᾳ ε, Μαρτίου ια. ὥρᾳ ἑσπερινοῦ.

Μάρτυρες,

Ὁ θεοσέβαστος κύριος Ἰωάννης Κορέσης.
Κύριος Ἀντώνιος Ψιάκης.
Κύριος Χριστοφόρος Ἀσμανάς.
Κύριος Σταμάτιος Σκρεινής.
Κύριος Παντάλεων Ῥάλης.

ΒΙΒΛΙΟΝ

Ex Franc. Pithœi manuscriptis insigniter hæc emendata.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΑΝΤΙΚΕΝΣΟΡΟΣ,

Περὶ χρονικῶν διαστημάτων, ἀπὸ ῥοπῆς ἕως ρ ἐτῶν.

ΠΕΡΙ ῬΟΠΗΣ.

ΤΡίτον γὰρ καὶ ἡ τρεῖς ἐν μιᾷ γαστρὶ γωνήσασα. ὡς βιβλ. ν τῶν διγεστῶν, πτλ. ις, διγεστου ρλα· τῶν ἢ βασιλικῶν βιβ. β. πτ. β. κεφ. ρλα.

Βηλαδὴ γεννηθὴ δούλη ἐν διαθήκῃ, ἐὰν τρία πάντα ἔτεκεν * ἓν, καὶ μεταπὺ τρία. ὁ πατὴρ τῶν παίδων ἐλεύθερος. μὴ χαίρῃ τὸ πεχθῆναι τὸν ἥττονα. ἐξέβη ἡ αἵρεσις τῆς ἐλευθερίας, ὥσπερ οἰαδήποτε ἑτέρα αἵρεσις· καὶ τὸ πέμπτον * ἐλεύθερον ἔπεκε. τῶν τόν ἐστι, καὶ ἐξαρχῆς δύο, μεταπὺ τὰ δύο ἔπεκεν. ἰδὲ ῥοπὴ τῆς ἐλευθερίαν αὐτῷ τῷ τελευταίῳ πεχθέντι χαρίζεται. ὡς βιβ. α τ διγέστ. πτ. ε. διγέστῳ ιϐ. τῶν ἢ βασιλικῶν βιβλ. μϛ. λιτ. α. κεφ. ιγ.

* ἕνα

* ἐλευθέρα πάντα. *recte*

ΣΧΟΛΙΟΝ Α' ΘΑΝΑΣΙΟΥ.

Ἐπεὶ ἡ φύσις οὐκ ἐπιδέχεται ἅμα μιᾷ τῇ αὐτῇ ῥοπῇ πλέον, ἀλλ' ἀνάγκη ῥοπῇ τινὶ πρὸ μιᾶς τῇ αὐτῇ ῥοπῇ πλέον, διὰ τοῦτο ἀναγκαίως καὶ διαστήματος πολλοστοῦ τάξιν· διὰ τοῦτο φαμέν, ῥοπῇ τούτῳ χαρίζεσθαι πλείονα ἐλευθερίαν. λέγεται δή, ὡς ὁπότε Ἀλεξάνδρεια ἦχθη πρὸς Ἀδριανὸν τὸν βασιλέα γυνὴ δυάμματι ἔτεκεν, ἧς μετὰ μῆνας τὸν ἐπὶ καιροῦ τεκεῖν πολλὰς παῖδας, ἔπεκε τὸν πέμπτον. εἴρηται δὲ τοῦτο ἐν βιβλίῳ πρώτῳ διγεστῶν· λδ. πτ. ε. διγέστων. πρώτῳ δὲ βασιλικῶν β. βλ. κς. τίτλ. α. κεφ. λϛ. ἔτι πρώτῳ διγ. βιβλίων α. πτ. δ. διγέστων γ· πρώτῳ δὲ βασιλικῶν βιβλ. μϐ. πτ. ϛ. κεφ. γ. πῶς δὲ ὅτι τῷ ἡμίσει μαπὺ μὴ μερῶν ῥοπὴν δηλαδὴ σουμων; ἢ ἄλλως ἢ ὡς ὁ Παῦλος φθάσας ἐδίδαξεν, εἰπὼν, ὅπου τὸ ἀπαξ ἢ δὶς βραβεύσειν οἱ νομοθέται. ϛ, ἃ δεῖ τὰ ἐπισπάνια ὁπόσα βραδύτερα συμβαίνοντα εἰς καινὰς παραλαμβάνειν, ἃ δεῖ ἔλκειν ὅτι πρότερον. ὡς βιβ. α τῶν ἢ διγεστ. πτ. γ. τῶν ἢ βασιλικῶν βιβ. α. πτ. α. κεφ. ι. ἰσέον ἢ, ὅτι κτημάτων μὲ πλείω δὲ οἰκέτη πλειόνησε πς. ἔχη ἢ ὡς αὐτὴ τὴν ῥοπὴν τὸ πλεῖον δηλαδὴ μνησικακεῖται, ἀλλ' ὅπου τὸ καιρὸν τῆς ἐλευθερίας, ὡσαύτως ἵνα μὴ πλείω ἢ κατὰ δίκην εἰς ποσότητα ἀγάγῃ. πᾶν δὲ τὸ δηλούμενον δῆλος τὰ ἀπὸ ῥοπὴν κτηνῶν διξὶ καιροῖς ὡς βιβ. ιγ. τῶν ἢ διγέστ. πτ. γ. τῶν ἢ βασιλικῶν βιβ. κδ. πτ. η. κεφ. θ.

Γ Καὶ ἡ γεγραφῶσα ἐν διαθήκῃ ἐλεύθερα, ἐὰν δώσῃ Πέτρῳ ἢ τῷ κληρονόμῳ νομίσματα, εἰ ἐν ἐκείνῃ τῇ ῥοπῇ, ἐν ᾗ τίκτει, δώσῃ τὰ δέκα νομίσματα δι' ἑτέρου, ἐλεύθερα πιστεύεται τεκέναι, ὡς πληρώσουσι τὴν αἵρεσιν, εἰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ῥοπῇ ἔτεκεν παιδία παρέσχεν. ὡς βιβ. α τῶν διγ. πτ. ε. διγ. ιγ. τῶν ἢ βασιλ. βιβ. μϛ. πτ. α. κεφ. ιϐ.

LIBER EVSTATHII ANTECESSORIS,

De temporalibus interuallis, a momento vsque ad centum annos.

DE MOMENTO.

1 a *TEr parit etiam quæ tres vno edidit vtero, vt dicitur libro Digestorũ* L. *titulo* XVI. *digesto* CXXXI. *at Basilicorum libro* II. *tit.* II. *capite* CXXXI.

a l. ter enixa. D. de verb. signif.

2 b *Ancilla testamento manumissa est, si tres peperissent. Peperit vnum, & postea tres. Quartus horum filiorum liber est. Nam postquam tertius editus fuit, cõdicio libertatis exstitit, sicut alia quæuis condicio: & quartum libera peperit. Idem est, si primo duos, & postea duos peperit. Ecce momentum libertatem ei, qui vltimus editus est, largitur, Dig. lib.* I. *tit.* 5. *digesto* 12. *& Basilic. lib.* 46. *tit.* I. *cap.* 13.

b l. Arescusa. D. de statu homin.

SCHOLIVM ATHANASII.

Quoniam natura non permittit, vt plures vno & eodem momento nascantur, sed momentum quoddam intercedere necesse est inter eos, qui prima & secunda vice in lucem edũtur: propterea dicimus, momentum huic libertatem largiri. Perhibetur autem, ab Alexandria perductam fuisse mulierem ad imperatorem Hadrianum prodigii caussa, qua a quadragesimo die, postquam vno tempore quatuor liberos peperisset, quintum edidit. Et relatum hoc est c *Dig. lib.* 34. *tit.* 3. *digesto* 8. *& Basilic. lib.* 26. *tit.* 3. *cap.* 32. *at præterea* d *Dig. lib.* 5. *tit.* 4. *dig.* 3. *& Basilic. lib.* 42. *tit.* 2 *cap* 3. *Quomodo igitur in quadraginta dierum interuallo mentum formauerit? Non aliter, atque Paulus ipse iam ante docuit, quum ait: Quod semel, aut iterum, legislatores omittunt. Item, Non oportet ea, quæ raro & inopinato contingunt, pro regulis accipere, nec ad aliud trahere: vt dicitur Dig. lib.* I. *tit.* 3 *& Basilic. lib.* 2. *tit.* I. *cap.* 10. *Sciendum autem, e quod quum agitur* f *de triticaria in seruo defuncto, non spectatur æstimatio, quæ in ipso momento mortis erat: sed a tempore more, ac late fit: ne condemnatio redigatur ad minimam quantitatem. Qualis enim æstimatio sit serui mortifere vulnerati? vt dicitur Dig. lib.* 13. *tit.* 3. *& Basil lib.* 24. *tit* 8 *cap.* 9.

c l. vtrũ ita. D. de reb. du. d l. antiqui. D si pars hebimus red. pet.

e l. 3. D. de tritic. condict. tri car.

3 Scripta testamento libera, si Petro vel heredi solidos decem dederit; si eo momento, quo parit, per alium dederit illos decem solidos, libera peperisse creditur, velut qua condicionem impleuerit, licèt in ipso momento partus eos dederit. Dig. lib. I. *tit.* 5. *digesto* 13. *& Basilic. lib.* 46. *tit.* I. *cap.* 14.

Universidad de Deusto
Biblioteca

l.3 § Minorem D de minorib.

4 [e] *A momento in momentum computatur annorum viginti quinque tempus, & qui aliquid intra hoc gesserit, adultus non existimatur, sed circumuenit*[a]*, restituitur. Dig.lib.4.tit.4.dig.2. & Basil.lib.10.tit.4.cap.2.them.4.*

§ l.12. § vlt. D de public. in rem act.

5 [f] *Licet aliquis vno dumtaxat momento rem possederit, quam non a domino bona fide emerit; ea amissa, in rē actionē habet. Dig.lib.6.tit.2. digesto 12. & Bas.lib.15.tit.2.cap.12.*

d l. fin in emtione, § pen. D. de cōtrab. emt.

6 [h] *Si quis emerit Petrum aut Paulum, venditor optionem habet, & qui prior decesserit, ipsius periculo est: alter, emtoris. Sed & si ambo decesserint in vno momēto, pretium ab emtore petitur, nisi iam ante id soluit. Dig.lib.18.tit.1. dig.30. & Bas.lib.16.tit.1.cap.18.them.7.*

l.vlt D. de conducion. instit.

7 [i] *Si quis heres scriptus sit, si centū (verbi gratia) solidos adhuc superstes Petro dederit: heres esse potest, licēt in ipso mortis suæ momento, per se, vel per alium, eos dederit. Dig.lib.28. tit.5. digesto 4. Et ibidem tit.7. digesto 28. Basilicorum vero libro 35. tit.9 cap.5. them.2. & tit.12.cap.25.*

l.C. toto tit. Si manc. ita fu. alien.

8 [l] *Si quis alicui donauerit seruum, vt eum manumittat: eodem momento eum manumittere cogitur. Ergo ne quidem si filiofamilias hac condicione donatus fuerit, patri adquiritur sed statim manumittitur. Cod.lib.4. tit.* 61. *Bas. vero lib.46.tit.4.cap.vlt.*

* in nostris, 37.

9 [m] *Agricolæ sic glebæ, hoc est, agriculturæ inhærere debent, vt nec momento quidem temporis ab agricultura discedant. Cod.lib.11. tit.48.cōstitut.14. & Basil.lib.55.tit.1.cap.14.*

nl 9. § 2, D. de senatusconsl Macedd.

10 [n] *Si quis filiofamilias pecuniam sub condicione donauerit, vt eam ipsius filiifamilias creditori soluat: protinus & in ipso momento, quo pecunia filiofamilias hac condicione data fuerit, transfertur eius dominium ad creditorem filiifamilias, qui donationem accepit. D.g. lib.14.tit.6.Basil.lib.18.tit.4.cap.3.them.9.*

ol.16, D eod.

11 [o] *Si filiusfamilias præter volūtatem patris accepta mutuo pecunia, litteras ad patrem suū miserit, significans illi, vt suo nomine creditori soluat: si mutuū improbat, continuo testatione vtatur, qua contrariam voluntatem declaret.*

p l.134. annic. non statim. D de verb. sign. Vide Cuiac. hoc.

12 [p] *Annū iuxta legē non a momento ad momentum, sed de die in diem numeramus.*

DE HORA.

1 Si quis alia quidem hora sibi testamentum authenticū condiderit, alia vero pupillare fecerit, adsumtis in eo quinque testibus: testamentū pupillare valet, et veluti tempore posteri[a]*, aut hēticū rescindit. Dig.lib.28.tit.7.dig.16. Bas.lib. 35.tit.10.cap.17.*

δ Ἀπὸ ῥοπῆς εἰς ῥοπὴν ψηφίζ(ε)ῖ τ κε ἐνιαυτ τ ὁ χρόνος, καὶ ὃ ἔνδον τότε τι πράξας, ἐνήλικος οὐ νομίζεται, ἀλλὰ πρόσκαιρα φόμῳ ⟨ϖ⟩ ἀποκαθίσας), ὡς βιβ. δ τῶν διγ. τίτ. δ, διγέστῳ β, τῶν ϗ βασιλ. βιβ.1, τίτ.δ, κεφ.β, ῥεμ.δ.

ε Καὶ μιᾷ ῥοπῇ ὁλοκλ νεμηθῇ μόνον πρᾶγμα, ὅπερ μὴ ⟨ϖ⟩ρὸ δεκατότε καλῇ πίστ ἀγορᾶσθ. ἐχλ τῶν ἐν ῥεμ ἀγωγῇ ἐκπεσών, ὡς βιβ. ε. τῶν διγ. τίτ. β, διγ. ιβ, τῶν ϗ βασιλικῶν βιβ. ιε, τίτ. β, κεφ. ιβ.

ς Εἰ ἀγορᾶσθ τις Πέτρον ἢ Παῦλον, ὁ πεπρακὼς ἐχλ τ ⟨ϖ⟩πλοῆν, καὶ ὁ πρῶτος πλεύσας, αὐτῷ κινδυνεύ(ε)ι· ὁ ϗ δεύτερος, τῷ ἀγορασθῆ. εἰ ϗ καὶ οἱ δύο [δοῦλοι] πλευτήσουσιν ἐν μιᾷ ῥοπῇ ἀπαγγέλλουσι ὁ ἀγορασθεὶς τὸ λίμημα, *ἐὰν μὴ ἐφ ⟨ϖ⟩ασεν αὐτὸ κα[α]βαλεῖν. ὡς βιβ.ιη τ διγ. τίτ. α, διγ. λ, τ ϗ βασ. ις, τίτ. α, κεφ. ιη, ῥεμ. ζ. ¶ ζ Ἐαὰ χρεοφ τις κληρονόμ⟨ο⟩ν, εἰ ⟨ϖ⟩ροφάσῃ [τυχὸν] ῥ νομισμάτ ἐπ ⟨ϖ⟩ειῶν ⟨κω⟩, Πέτρῳ, δυνα(ε)ῖ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ῥοπῇ τ πλοῦτ αὐτ παρέχων αὐτοῖ, οἱ ἑαυ ϗ ἢ καὶ ἑτέρῳ, κληρονομεῖν. ὡς βιβ κη τῶν διγ. τίτ. ε, διγ. δ, καὶ τίτ. ζ, διγ. κη. τῶν ϗ βασιλικῶν βιβ. λε, τίτ. θ, κεφ. ε, ῥεμ. ϛ. καὶ τίτ. ιϛ, κεφ. κε.

* ε᾽ μὴ

* ζ᾽ κώδικ. ⟨κω⟩,

η Ἐαὰν τις δωρήσηται τινὶ οἰκέτ τῳ, ἐφ᾽ ᾧ ἐλεύθερῶσαι αὐτὸν, ἢ αὐτῇ ῥοπῇ καὶ ἀναγκάζ(ε)ῖ ἐλεύθερῶσαι αὐτόν. ἀκὴν ᾖ δὲ ἐὰν ὑπεξσίῳ δωρηθῇ ὑπὸ τοιούτ ⟨ϖ⟩ρὸς, ⟨ϖ⟩ροαπορίζ(ε)ῖ τῷ πατρὶ, ἀλλ᾽ εὐθέως ἐλεύθερῶται, ὡς βιβ. δ. * ζ᾽ κεφ. τίτ. ξα, τῶν ϗ βασιλ. βιβ. μς, τίτ. δ. κεφ. πλοῦτ ⟨ω⟩ν.

* ζ᾽ κώδικ ⟨κω⟩, * μηδὲ * ζ᾽ κώδ.

θ Οἱ γεωργοὶ ὀφείλουσι τῇ βώλῳ, ἤτοι τῇ γεωργίᾳ ἐμπεπῆχθαι, ὡς τε * μὴ ἐν ῥοπῇ τινὸς καιρὸ * μηδὲ ἀποσῆναι τ γεωργίας. ὡς βιβ.ια * ζ᾽ κεφ. τίτ. μη, Διάταξις ιδ, τῶν ϗ βασιλ. βιβ. νε, τίτ. α, κεφ. ιδ.

ι Ἐαὰν τις δωρήσηται χρήματα ὑπεξσίῳ ὄντι αἱρέσῃ ζ παῦσαι καταβαλεῖν δανίζῃ αὐτὸ ζ ὑπεξσίου. ἅμα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ῥοπῇ ζ δοῦναι τὰ χρήματα ὄντι υἱστῷ ὑρῷ τῷ ὑπεξσίῳ, μεταφέρε(ε)ῖ ἡ δεσποτεία αὐτῶν τῶν χρημάτων ὄντι τ δανίζοντι ζ τ δωρεαὰν δεξαμένῳ ὑπεξσίου. ὡς βιβ. ιδ, τῶν διγές. τίτ. ε, τ ϗ βασιλικῶν βιβ. ιη, τίτ. δ. κεφ. γ, ῥεμ. θ.

ια Ἐαὰν ⟨ϖ⟩ατὴρ ⟨κω⟩ ⟨ϖ⟩ρογνώμ ζ πέμπ υἱὸς δανιστὴν ὑποστείλῃ τῷ ἰδίῳ πατρὶ χρήματα, δηλῶν αὐτῷ, ὑπὲρ αὐτὸ καταβαλεῖν τῷ δανίζοντι· ἐὰν ⟨ϖ⟩οδοκιμάζῃ τὸ δανίζον, ἀλλὰς Διαμαρτυρίᾳ χρήσασθαι, σημαίνων δι᾽ αὐτ τῆς ἐναντίας αὐτὸ βλήσιν.

ιβ Τὸν ἐνιαυτὸν χ νόμον οὐκ ἀπὸ ῥοπῆς εἰς ῥοπὴν, ἀλλ᾽ ἐξ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀριθμοῦμεν.

ΠΕΡΙ ὭΡΑΣ.

α Ἐαὰν τις ἐν ἑτέρᾳ μὲν ὥρᾳ ἑαυτῷ αὐθεντικὴν τυπώσῃ Διαθήκην, ἐν ἑτέρᾳ ϗ ὀρφανικὴν ποιήσῃ, ⟨ϖ⟩ροσληφθέντων ἐν αὐτῇ πέντε μαρτύρων, ἐρρῶ(ε)ῖ ἡ αὐτὴ ὀρφανικὴ Διαθήκη, χ αὐαπεμπτὴν τὴν αὐθεντικὴν, ὡς μεταγνωσθεῖσα. ὡς βιβ. τῶν διγ. κη. τίτ. ζ. διγ. ιϛ, τῶν ϗ βασιλ. βιβ. λε, τίτ. ι. κεφ. ιζ.

β Ἑκάσης

β Ἑκάσης ἡμέρας αἱ πρῶται ἑπτὰ ὧραι μέρος μεῖζον ἐστὶν, ἢ μὴν αἱ πλοῦτ ⟨ω⟩ται. ὡς βιβλ. ν τ διγ. πίτ. ιϛ. διγ. ϛ. τ ϗ βασιλικῶν βιβ. ϛ. λτ. ϛ. κεφ. γ.

* ὅταν ἡδέσῃ καλῶς διαλίθεται. * μ τὴν ἕκτην ὥραν

γ Καὶ αὖτε ϛ γυνὴ * ὅτε ἡδέσθησι, καλῶς Διατίθεται, καὶ ⟨ϖ⟩ρὸ μιᾶς ἡμέρας ζ πληρῶται τὸν ιϛ ἢ δ ἑαυτὸν * μ ἓξ ὥρας τ νυκτὸς. ἐγνωμεν γὰρ ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ β τ διγέστων, λτ. ιϛ. διγ. η. τῶν ϗ βασιλ. βιβ. ζ. πίτ. ι ζ. κεφ. η. ὅτι ἡ ἡμέρα ἀπὸ τ * ζ ὥρας τ νυκτὸς ἄρχεται, καὶ πλοῦτᾶ εἰς ἑκτὴν ὥραν τ ⟨ϖ⟩ροϊούσης νυκτός· ὥστε καὶ τὸ ⟨ϖ⟩εσσαρακοστὸν ἐν μιᾷ τούτων τῶν κδ ὡρῶν, ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ δοκεῖ γίνεσθαι. καὶ εἰκότως ἡ ὁλομέλη διαθήκη μ τὴν ἕκτην ὥραν τῆς νυκτὸς ἐρρώσθη, ὡς ἐν τῇ πλοῦτᾷ ἡμέρᾳ τοῦ ιδ χρόνου ὁλομέλη. ὡς βιβλίον κη τῶν διγέστων, πίτ. α. διγ. ε. τῶν ϗ βασιλικῶν βιβ. λε. πίτ. α. κεφ. ζ.

* ἐπὶ ἕκτης

ΠΕΡΙ ΜΙΑΣ Η᾽ΜΕ᾽ΡΑΣ.

α Εἴκοσι μίλια καθ᾽ ἡμέραν ἀριθμεῖσθ ὁ ⟨ϖ⟩ραίτωρ κελεύ(ε)ῖ τῷ ὁμολογήσαντι ⟨ϖ⟩ροσληφθέντας δικαστὴν, ἀλλ᾽ τ ἡμέρας, καθ᾽ ἣν τις ἠσφαλίσατο, ϗ καθ᾽ ἣν ⟨ϖ⟩αρίστα(ε)ῖ. αὕτη γὰρ ἡ καταλογίζον) αὐτῷ. ὡς βιβ. ϛ. πίτ. ια. διγ. α. τ ϗ βασιλ. βιβ. ζ. πίτ. ιϛ. κεφ. α. ζητ. καὶ τ αἰνσιτ. πίτ. κδ.

β Ἐαὰν τις εἰς ὡρισμένον χρόνον ⟨ϖ⟩ροφάσεσιν ὑγιοῦς ὁμολογήσῃ, σκαίνῃ ἡμέρᾳ σκοπεῖται, καθ᾽ ἣν * ὠφέλῃ. ἡ ⟨ϖ⟩ροφάσεις * ὤφελεν· εἰ ϗ ⟨ϖ⟩ρὸ τ ὀφειλομένης ἡμέρας πλοῦτήσῃ σκαίνῃ ⟨κω⟩. ἔτι ⟨κω⟩ ἡ ⟨ϖ⟩ροφάσεως ὡμολογημένη ἐκραπῆναι ὡς βιβ. ϛ τ διγ. πίτ. η. τῶν ϗ βασιλικῶν βιβλ. ιζ. πίτ. ιδ. κεφ. δ.

γ Εἴτε ἐν τῇ α ἡμέρᾳ ζ βιάζεται, εἴτε ἐν τῇ δευτέρᾳ τυχθῇ τις, ἀδιάφορόν ἐστιν. εἰς * σκείνης γὰρ τ κεῖται ⟨κω⟩ ψηφίζεται, ὡς τῶν δύο ἡμερῶν αὐτὴ μιᾶς * ⟨ϖ⟩ολαμβανομένων. ὡς βιβ. δ. τ διγ. πιτ. δ. de minoribus. τ ϗ βασιλ. βιβ. ι πίτ. δ. κεφ. ϛ. ῥεμ. ε.

* σκείνης * ⟨ϖ⟩ολαμβανομένων.

δ Χρὴ τοὺς ἄρχοντας καὶ κυριακῷ ⟨κω⟩ ἐπισκέπτεσθαι τὰς Φυλακὰς, καὶ ὁρίζειν, ἵνα φιλανθρώπως οἱ Φύλακες αὐτοῖς * χρῶνται, καὶ ἱροφαὰς διδῶσι, καὶ * λύωσιν αὐτούς. ὡς βιβ. α ζ κωδ. πιτ. δ. Διάταξις θ. τῶν ϗ βασιλικῶν βιβ. ϛ. πιτ. γ. κεφ. λγ.

* χρήζωσ ϗ * λύωσιν

ε Οἱ ἐπίσκοποι ἐπισκεπτέσθωσαν τὰς ἐν Φυλακῇ καὶ πεταύδας καὶ ⟨ϖ⟩ροσκαλείσθωσαν αὐτοὺς ἐπ᾽ ἐλεύθερον εἶναι καὶ ⟨ϖ⟩ροσκυαζέτωσαν ἐκ τῆς ἀρχοντείας ποιεῖν ἐπ᾽ αὐτοῖς, ὅσα οἱ νόμοι κελεύουσι μὴ ⟨ϖ⟩αθημένων ϗ τ ἀρχόντων, μελετάτωσαν τῷ βασιλεῖ ⟨ϖ⟩ερὶ αὐτῶν. ὡς βιβ. α ζ κωδ. πιτ. δ. Διάτ. κδ. ἢ πῆς σὺκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά. καὶ βιβλίον θ ζ κώδ. πιτ. δ. διάτ. ϛ. τ ϗ βασιλικῶν βιβ. ξ. πιτ. λε. κεφ. κδ. ῥεμ. ϛ.

ϛ Μὴ ὑφιστάσθω Ἰουδαῖος ζωμαϊκὰς λῃτουργίας ἢ τοιαύτας ἀγγαρείας, ἐν ἀπράκτῳ, ἢ γὰρ ἑορτασίμῳ αὐτὸ ἡμέρᾳ. ὡς βιβ. α ζ κώδ. πιτ. θ. Διάτ. ϛ. ἢ πῆς σὺκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά.

ζ Ἡ ἡμέρα τ ἁγίας κυριακῆς, καὶ τ Χριστ ζ γεννήσεως, καὶ τ Ἐπιφανίων, ἄπρακτοι ἔστωσαν, ὡς βιβ.

2 [q] *Cuiusque diei maior pars est, horæ septē prime, non vltime. Dig.lib.50. tit.16. dig.2. Basilic.lib.2.tit.2.cap.3.*

ql 2. in fin. D de verb. sign.

3 [r] *Tam masculus quam femina, quum puberes facti erunt, recte testantur, etiam pridie, quam duodecimum aut decimū quartum annum compleuerint, post sextam noctis horam. Didicimus enim ex libro secundo Digestorum, tit.12.dig.8. & Basilic.lib.7.tit.17.cap.8.* [s] *diem a sexta noctis hora incipere, & in horam sextam noctis insequentis finiri: ita quidem vt quidquid in vna illarum viginti quatuor horarum agatur, eodem die fieri videatur. Nec abs re testamentum post sextam noctis horam factum valet, tamquam vltimo anni decimi quarti die factum. Dig.lib.28.tit.1.dig.5. Basilic.lib.35.tit.1.cap.7.*

rl.5.D qui test. fac. poss.

s l.8.D.de feriis.

DE VNO DIE.

1 [t] *Vicena millia singulos in dies numerari prætor ei iubet, qui se iudicio sistere promiserit, præter eum diem, quo quis cauendo satisdedit, & in quem se sistit. Nam hi dies ei non computantur. Dig.lib.2.tit.11.dig.1. Basilic.lib 7.tit. 16.cap.1. Quære & 1 lib. Institut.tit.24.*

tl.1.D.si quis caution.

2 *Si quis ad diem certum se stituturum aliquē promiserit, is dies spectatur, quo definitum est, vt sistatur. Sin ante statutum ille diem decesserit, quo sisti debere promissum fuerat: alter non tenetur. Dig.lib.2.tit.8. Basilic.lib.17.tit.14. cap.4.*

3 [u] *Siue primo die bissexti, siue secundo quis natus sit, nihil refert. Nā ex eo vigesimus quintus annus computatur, ac si pro vno, duo dies acciperentur. Dig lib 4.tit.4 de minoribus: & Basilic.lib.10.tit.4 cap 2.them.5.*

u l.3. § minorem. D. de minor.

4 [x] *Oportet præsides die dominico inspicere carceres, & statuere, vt custodes humanter cū reis agant, & alimenta præbeant, & lauēt eos. Cod.lib.1.tit.4. constitut.9 Basilic.lib.6.tit.3. cap.33.*

x l iudices. C. de episc. aud.

5 [y] *Episcopi reos carcere clausos feria septimanæ quarta, & in parasceua visitent, siue serui, siue liberi sint: & excitet præsides, vt de ipsis faciant, quæcumque leges iubent. Si præsides nō obtemperent, imperatori de ipsis nūtient. Cod. lib.1.tit.4. constitut.22. quæ in Basilicis non exstat. Et Cod.lib.9.tit.4. constitut.6. Basilic. vero libro 60.tit.35 cap.22.themate 6.*

y Debet esse l 22. C. eod. & l 6 C. de custod. reorū.

6 [z] *Iudæus die suo feriato siue festo functiones corporales siue angarias non sustineat. Cod. lib.1.tit.9.cōstitut.2. quæ in Basilicis nō exstat.*

z debet esse l. 2. D. de Iud. & calic.

7 *Dies sanctæ* * *dominicæ, ac natiuitatis Christi, & Epiphaniorum, feriati sunto Cod.*

* scilicet resurrectionis, vt quidē interpretantur

Universidad de Deusto
Biblioteca

lib.3.tit.12.cõstitut.6.Basilic.lib.7.tit.17.cap. 23.them.4.

8 Qui debet in diem, in arbitrio suo totum illum diem habet ad debiti solutionem. Instit. lib.3.tit.16. Similiter de anno & mense traditur. Dig.lib.45. tit.1.dig.25, & 39. & Basilic. lib.43.tit.1.cap.25, & 39.

a l. si fundus, §. penult. D. de pign.

9 [a] *Si duobus eadem res eodem die obligata fuerit, horæ priores & posteriores eorum alteri nullum ius prælationis faciunt: sed vtrique pro rata debiti res est obligata. Dig.lib.20. tit.1.dig.16, Basil.lib.25.tit.2.cap.13.the.9.*

10 Dies festi natalicii feriatus est, Cod.lib.3. tit.12.constit.6. Basil.lib.7.tit.17.cap.26.the.5,

b l.5. in fin. D. de adpell.

11 [b] *Si quis eo ipso die, quo condemnatus est, voce adpellauerit: talis est sufficit adpellatio. dig. lib.49.tit.1.Basil.lib.9.tit.1.cap.2. & 105.*

c l. vnius facinoris & Cognitorum. D. de quæst.

12 [c] *Ante diem vnum prædicere debet is, qui de aliquo examen habiturus est, futurum examen: ne rei subito casu in metum ac perturbationem coniiciantur. Dig.lib.48.tit.18.dig. 18, Basilic.lib.60.tit.50.*

DE DVOBVS DIEBVS.

1 Qui alteri succedit in magistratu, biduo prius, quam prouinciam ingrediatur, in qua est, qui magistratu defungitur, mittere debet ad illum plenas beneuolentiæ litteras, vt officium sibi obuiam veniat. Et huc vsque prior ille præses annonas percipiat, vt est in nouella * XC, *post Codicem edita: Basilic. autem lib.6. tit.3.cap.34.*

* Contius XCV. fecit.

d l. inter illã. in fin. D. de verb. sign.

2 [d] *Si condicio alicui adiecta fuerit, non definito tempore: biduum ad condicionẽ implendam habet.*

e l. capite quinto, D. ad l. Iul. de adul.

3 [e] *Si maritus aut pater adulterum in vxore vel filia deprehenderit, quem nolit, aut nõ liceat occidere: viginti noctur nas diurnasq; dumtaxat horas eum retinere debet, rei testandæ caussa. Basil.lib.60.tit.37.cap.24.*

f l. inter illã. in fin. & l. promissor. in princ. D. de cõstit. pecun.

4 [f] *Si condicio talis data fuerit,* TITIVS HOC FACIET IN DIEBVS, *nec adiectũ fuerit, quot: duobus aut decem diebus implere condicionem debet. Basilic.lib.2.tit.2.cap.207. & lib.26.tit.7.cap.20.*

g l. 1. C. de e rog. milit. anno. lib. XII

5 [g] *Præberi militibus expeditionis tempore debet, duobus diebus bucellatum, vno die panis, vno die vinum, altero .... vno die lardum, duobus diebus caro veruecina. Cod. lib. 12.tit37, Basil.lib.57.tit.4.cap.1.them.2.*

h l. vn. C. de vrãt. et stat. lib. XII.

6 [h] *Quælibet tractoria duos instatiua dũtaxat dies habeat, Cod.lib.12. tit.51.constit.1. Tractoriæ vero dicebantur iussus a prætoriorum præfectis dati, nomine destinatorum*

γοῦ κώδικ. τit. 16. Διάτ. ς. τῶν ϗ βασιλικῶν βιϐ. ζ. τit. ιζ. κεφ. κγ. θεμ. δ.

η Ὁ χρεως ὢν ὑπὲ ἡμέραν, πᾶσαν τελείαν τ ἡμέραν ἐχέτω εἰς τὸ καταβαλεῖν τὸ χρέος. ὡς ἴνστ. γ. τit. ις. ὁμοίως θεῖ χρόνε ϗ μιλιὼς βιϐλίον τ δηγέσεων με. τit. α. δίγ. κε, καὶ λθ. τ ϗ βασιλικῶν βιϐ. μγ. τit. α. κεφ. κε καὶ λθ.

θ Ἐαὰ δύο ὦσι τὰ αὐτὰ πρᾶγμα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ὑποτεθῆ, αἱ ὧραι αἱ περιλαϐοῦσαι ϗ * ὑστερήσουσαι ἐ πιδοσιμῷ ἐνὶ αὐτῶν προτίμησιν, ἀλλ' ὑπόκεινται ἀϊλοῖς ϗ ἀναλογίαν ϗ χρέους, ὡς βιϐ. κ, τit. α, δίγ. ις. τ ϗ βασιλικῶν βιϐ. κε, τit. ϛ. κεφ. ιγ. θεμ. θ. * ὑστερίζουσι

ι Ἡ ἡμέρα τ ἑορτ ϗ καταλίξ ἄπρακτός ἐστιν, ὡς βιϐ. γ. ϗ. κώδ. τit. ιϐ. Διάτ. ς. τ ϗ βασιλικῶν βιϐ. ζ, τit. ιζ, κεφ. κς, θεμ. ε. ¶ ια. Ἐαὰ ὦσιν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ * καταδικασθῇ, φωνῇ ἐκκαλέσηται· ἀρκεῖ αὐτῷ ἡ ἰδιαύτη ἔκκλησις. ὡς βιϐ. μθ τ δηγ. τit. α. τ ϗ βασιλ. βιϐ. θ, τit. α, κεφ. ϛ, ϗ ρε. ¶ ιϐ Πρὸ μιᾶς ἡμέρας ὀφείλῃ προλέγειν ὁ μέλλων θεῖ ἴνος πιήσαι ἐξέτασιν, ὅτι ἔσῃ ἐξέτασις, ἵνα μὴ οἱ κατηγορούμενοι ϗ αἰφνιδίῳ εἰς φόβον ϗ θορυβον ἐμϐάλλωνται. ὡς βιϐ. μη τ δηγ. τit. ιη, δηγ. ιη. τ ϗ βασ. βιϐ. ξ, τit. ν.

* κατεδικάσθη

ΠΕΡΙ ΔΎΟ Η΄ΜΕΡΩΝ.

α Ὁ Διαδεξάμενος δέχεται, ὀφείλῃ θεὸ δύο ἡμερῶν ϗ ἀπολείπειν τ ἐπαρχίας, * καθ' ὃν ὁ ἄρχων ἐστὶν, ὁ τ δέχεται ἔχων, ἀποστέλλειν θεὸς αὐτὸν ὁ τ δέχεται γράμματα φιλικὰ θεῖ ϗ ὑπαντῆσαι τάχιον πλὴν ἔχων ἐστὶν τάξιν. κἂν ὅτι λαμϐάνῃ τ θέτερον ἄρχοντα τὰς σιτήσεις, ὡς ἡ μ τ κώδικα ἐνεπιθεσὶ νεαρᾷ· τ ϗ βασιλ. βιϐ. ϛ, τit. γ, κεφ. λδ. * καθ' ὃν

β Ἐαὰ αἵρεσις ἀπιτεθῇ πινὶ, ϗ μὴ ὀφελθῇ καιρὸς, ἡμέρας δύο ἔχέτω εἰς τὸ πληρῶσαι τ αἵρεσιν, ὡς βιϐ. ν, τit. ις, δίγ. σζ. τ ϗ βασιλικ. βιϐ. ϐ, τit. ϐ, κεφ. σζ. ¶ γ Ἐαὰ ὁ αὐτὸς ἡ ὁ πατὴρ μοιχὸν καταλάϐῃ ἀπὸ τῇ γυναικὶ, ἢ ἀπὸ τῇ θυγατρὶ, ὃν ἐϐούλε αἰτελεῖν, ἢ ἐκ ἔξεστιν αὐτῷ, ἀπὸ εἴκοσι νυκτερινὰς ἐ ἡμερινὰς μόνον ὥρας ὀφείλῃ αὐτὸν κρατῆν, ἀπὸ τῷ Διαμαρτύρασθαι. ὡς βιϐλ. ξ τ βασιλ. τit. λζ, κεφ. κδ. ¶ δ Ἐαὰ αἵρεσις τοιαύτη δοθῇ, Ὁ ΔΕΙΝΑ ΤΟΔΕ ΠΟΙΗΣΕΙ ΕΝ Η΄ΜΕΡΑΙΣ, ϗ μὴ θεσταθῇ πόσως, ἐν δύο ἢ δέκα ἡμέραις χρὴ αὐτὸν πληρῶσαι τ αἵρεσιν, ὡς βιϐ. ϐ τῶν βασιλ. τit. ϐ. κεφ. σζ, ϗ βιϐ. κς, τit. ζ, κεφ. κ.

ε Ὀφείλουσιν οἱ τραπῶται χορηγεῖσθαι ἐν ἐξ πεδίτῳ δύο ἡμέρας βεκελάτον, [μίαν ἡμέραν ἄρτον, μίαν ἡμέραν οἶνον, ἄλλην. . . .] μίαν ἡμέραν λάρδον, ἢ τὸ δύο ἡμέρας κρέας θεσάτον. ὡς βιϐ. ιϐ ϗ κώδ. * τit. ζ. τ ϗ βασιλ. βιϐ. νζ. τit. δ, κεφ. α, θεμ. β. * λιτ. λζ.

ϛ Ἑκάστη τραπωρεία δύο ἡμέρας ἔχει μόνας ϗ σατίδων, ὡς βιϐλ. ιϐ ϗ κώδ. τit. να, Διάτ. α. τραπωρεία ϗ ἐλέγοντο αἱ κελεύσεις αἱ θεσταλθεῖσαι τῶν ἐπάρχων, θεφάσι ζώων δρομικῶν μιορμια, αἷς ϗ

ὡς καὶ κωμῶνας ἡ αὐτὴ γλῶσσα καλεῖ Ῥωμαίων, τουτέστι σωθήματα. ἔστιν οὖν εἰπεῖν σαφῶς οὕτως. τὰ διδόμενα θεσαγματα τοῖς ἐν δημοσίου δρόμου ὁδεύουσι, δύο μόνας ἡμέρας κατ' ἀλλαγὴν ἔχουσιν, ὡς βιϐλ. νς. τit. ιζ. κεφάλ. κε.

ΠΕΡΙ΄ ΤΡΙΩ͂Ν Η΄ΜΕΡΩ͂Ν.

α Ἐαὰ ὲκ ϗ ἐμοῦ δένδρα εἰς τὸν σὸν ἀγρὸν βάλωσι πέσωσι, καὶ συγχωρεῖς μοι τὰς βαλάνους ἐκλέξασθαι, λίθοτε μοι ἡ ἀδεξιόνευμεν ἢτοι θεσταλικὴ ἀγωγὴ κ σε, ἐὰν καὶ βοσκήσῃς αὐτάς· ϗ τὸ ἐντέρδικτον ἦτοι ἡ νομικὴ θεσαγγελία, ἡ δὲ γλαὶδε λεγοῦσα, ἄχρι τριῶν ἡμερῶν ϗ συλλέγειν τὰς βαλάνους μου σωζομένας, ὡς βιϐ. ιτ * δηγέσεων, τit. δ, δίγ. θ. * δηγέσεων, δίγ. θ. τ ϗ βασιλικῶν βιϐ. ιε, τit. δ, θεμ. ϐ. * διὰ πέρημα

β Τὸ κονλινάειν * ῥῆμα, ἴστισι τὸ θεσαχρῆμα, τρεῖς ἡμέρας σημαίνει. ὡς βιϐλίον ϐ ϗ κώδ. τit. θ, Διάτ. γ. τ ϗ βασιλ. βιϐ. η, τit. α, κεφ. μγ. κ βιϐ. γ ϗ κώδικος, τit. α, Διάτ. ιη. τ ϗ βασιλικῶν βιϐ. ζ τit. ς. κεφ. ις. ¶ γ Τὸ πλαίτω ϗ σωηγόρε αὐτῷ δωάτη τις ἐν τοῖς τριῶν ἡμερῶν διορθάσαι. ὡς βιϐ. ϐ ϗ κώδ. τit. θ, Διάτ. γ. κ τ βασιλικῶν βιϐ. η, τit. α, κεφ. μγ. ¶ δ Ὁ δικασὴν παραιτησάμενος, εἴσω τριῶν ἡμερῶν μ τ παραίτησιν ὀφείλῃ αἱρετὸν θεσλέξασθαι. ὡς βιϐ. γ ϗ κώδ. τit. α, Διάτ. ιη. τῶν ϗ βασιλικῶν βιϐ. ζ τit. ς, κεφ. ις.

ΠΕΡΙ΄ ΕΠΤΑ΄ Η΄ΜΕΡΩ͂Ν.

α Τὰ ϗηρία τὰ ὲκ τ δεκῶν πεμπόμενα εἰς πλὴν βασιλίδα, ἐν ἑκάστῃ πόλει ἐπὶ ἡμέρας μόνον δύναν ϗ Διατρέφεσθαι, ὡς βιϐ. * α ϗ κώδ. τit. μγ. διάτ. ϐ. ἥτις ὲκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά. * ια

β Αἱ ἑπτὰ ἡμέραι αἱ θεσ ϗ πάθος Χριστ ϗ θεὸ ἡμῶν, καὶ αἱ μ τὸ πάθος ἑπτὰ, ἄπρακτοί εἰσιν, ὡς βιϐ. γ ϗ κώδ. τit. ιϐ. Διάτ. ς. τ ϗ βασιλ. βιϐ. ζ, τit. ιζ, κεφ. κς, θεμ. γ.

ΠΕΡΙ΄ Θ Η΄ΜΕΡΩ͂Ν.

α Οὐδὲς δωάτη ϗ σὸν κληρονόμους ϗ πλοῦτήσαντας θεὸ τ ἐννέα ἡμερῶν, ἐν αἷς πενθοῦσιν, αἰτιᾶσθαι ἤτοι ἐνάγειν, ἢ παρενοχλεῖν. τὰ γὰρ πρατόμενα θεὸ τ ἐννέα ἡμερῶν θεσθ τ πενθούντων, σὺκ ἐρώτα μ τ ϗ τὰς θ ἡμέρας ἀκωλύτως κινεῖ ἑκάστῳ, μὴ θεκεμαλιζομένῳ θεὶ χρονίαν παραγραφὴν, ὡς νεαρᾷ ρις. τῶν ϗ βασιλ. βιϐ. κς, τit. β, κεφ. α, θεμ. δ.

ΠΕΡΙ΄ ΔΕ΄ΚΑ Η΄ΜΕΡΩ͂Ν.

α Ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐδικτον ἤτοι θεσαγγελία ἄρχοντ θεῖ θεσθαι ὀφείλῃ κ ϗ θεπιτῶμ τ θεκατάρξιν ἀποδιμπανομένε, ἕως τρίτε· ὡς βιϐ. ε τῶν δίγ. τit. α, δίγ. ζθ. ὅπερ ὲκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά. ἢ μ τὸν κώδικα ρις νεαρᾷ κειμένη ἐν βιϐλίῳ τῶν βασιλικῶν ζ. τit. δ, κεφ. γ. τριάκοντα ἡμέρας παρέχῃ ἑκάστῳ ἐδίκτῳ ἤτοι παραγγέλματι, ἕως τρίτε.

ad cursum animalium, quos & combinas eadem lingua Romana vocat, id est, euectiones. Itaq; dici magis hæc perspicue sic possunt: Quæ mandata concedũtur iis, qui cursu publico iter faciunt, duos dumtaxat dies ad iumenta mutanda impetrant. Basilic. lib.56. tit. 17 .cap. 25.

DE TRIBVS DIEBVS.

1 [i] *Siex arbore mea glandes in agrum tuum ceciderint, nec eas mihi legere permittis: datur aduersus te mihi actio ad exhibendum, si tu eas depascas; & interdictum de glande legenda, vt legendi glandes meas, quæ exstant, ad triduum vsque mihi facultas sit. Dig. lib. 10.* * *dig.9.Basil.lib.15.tit.4.the.2.*

i l. Iulianus. §. glans. D. ad exhib.

* deest, tit. 4. l. 3. C. de error. aduocat.

2 [k] *Aduerbium hoc, Incontinenti, quod est statim, tres dies significat. Cod. libr.2 titul.9. constit.3. Basil.lib.8. tit.1. cap.43. & Cod.lib.3. tit.1.constit.18. Basil.lib.7.tit.6.cap.16.*

3 [l] *Errorem aduocati sui quis intra dies tres corrigere potest. C.lib.2. tit.9. constitut.3 Basil. lib.8.tit.1.cap.43.*

l ibidem.

4 [m] *Qui iudicẽ recusauerit, intra dies tres a recusatione, arbitrũ eligere debet. Cod.lib.3. tit.1.constitut.18. Basil.lib.7.tit.6.cap.16.*

m l. vlt. C. de iudic.

DE SEPTEM DIEBVS.

1 *Bestiæ, quæ a dueibus* * *ad vrbem imperatricem mittuntur, in qualibet ciuitate septẽ dumtaxat diebus pasci possunt. Cod.lib.11.tit. 43. constitut.2, qua non exstat in Basilicis.*

* scilicet limitum. Debet esse l.2. C. de venat. ferar. confusa cumprima in nostris editionib.

2 *Dies septem, qui præcedunt passionem Christi Dei nostri, & septem, qui eam sequuntur, feriati sunt. Cod.lib.3.tit.12. cõstit.6. Basil. lib.7.tit.17.cap.26.them.3.*

DE NOVEM DIEBVS.

Nullus heredes defuncti, ante nouem dies, quibus lugent, incusare vel conuenire potest, aut molestare. Nam quæ ante nouem hosce dies a lugentibus geruntur, rata non sunt. Post eosdem vero nouem dies, quinis absque impedimento agit, nec vllum patitur præiudicium circa temporis præscriptionẽ. Nouella 115. Basilic.lib.26.tit.2.cap.1.the.4.

DE X DIEBVS.

1 [n] *Ad decem dies edictum præsidis proponi oportet aduersus eum, qui temere post litis contestationem abest, vsque ad tertium. Dig. lib.5.tit.1.dig 69.quod* * *non exstat in Basilicis. Edita vero post codicem nouella 112. quæ posita est in lib.7. Basilicorum, tit.4. cap.3. triginta dies vnicuique tribuit edicto, vsque ad tertium.*

n l. ad perem. torium. cum 2 seq. D. de iudiciis.

* quia mutatum in Nouell. vt hic sequitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

3° *Obligatio pecuniæ constitutæ die carens, decem dierum spatium habet. Nam modicum tempus, dies decem sunt. Dig.lib.13.tit.5.dig. 21.Basil.lib.26.tit.7.cap.20.*

al.promissor. in princ. D. de pec.cast.

3ᵖ *Non tãtum die fatali adpellationem exercere potest is, qui adpellauit, sed & ante dies quatuor, & post quinque dies: vt decem dies fatales ad adpellationem habeat. Cod.lib.7.tit. * 66.constitut.5. Basilic.lib.9. tit.1.cap.128. them.3.*

l.5.C.de temp. & reparat.

* 65. in nostris.

*4 Si futurum sit, vt triennium compleatur, quo iudicia pecuniaria terminantur, & alter absit: debet is, qui præsens est, decem diebus absentem per iudicem citare; qui si non venerit, iudicem cognoscere de caussa sententiamq; ferre oportet. Dig.lib.*5 tit.1.dig.72. quæ non exstant in Basilicis Legito etiam, quæ Theodorus scripsit ad cõstitut.13. tit.1.lib.3. Cod. vbi meminit. & tit.8.cõstitut.43.lib.7. quæ ipsa quoque non exstat in Basilicis.*

* En lex est: Et post editum. 73. D. de iudic.

3ᵍ *Silentio decem dierum electi arbitri sententia confirmatur. Cod.lib.2.tit.55. . . . quæ constitutio non exstat in Basilicis.*

l.penult.C. de rec.arb.

6 Insimulatus, & in numerum reorum receptus, si non comparuerit is, qui insimulauit, intra decem dies, dimittitur: æstimatas iuramento suo impensas accipiens. Actor enim sub condemnationem cadit, ni adsit: vt est in edita post codicem nouella 53. de exhibendis reis. Basilic.lib 7.tit.12.cap.7.

7 Omnis adpellatio vel per condemnatum, vel per procuratorem, vel defensorem, vel curatorem, intra decem dies mitti potest, vt traditur in edita post Codicem nouella 23 de adpellationibus, & Basilic.lib.9.tit.2.cap.3.

8 Præfectorum prætorio sententia retractatur. Vnde postquam ea prolata est, potest condemnatº libellum instructuum ipsis offerre præfectis, vel eorum consiliariis, vel iis qui causss introducunt, intra decem dies. Et pars victrix dat fideiussores, si parùerit contra ius actionem instituisse, redditura se, quæ accipit, cum accessione legitima. Nam post illos decẽ dies absq; fideiussione fit retractatio. Nouella 119. Basilic. lib.9.tit.2.cap.10.

9 Qui apud episcopum litem aduersus clericum, aut monachum, aut ascetriam habet, intra decem dies adpellationem offerre præsidi potest, vt coram ipso iudicata examinentur: & si præses episcopo contrariam sententiam tulerit, adpellatio conceditur, & lis examinatur: vt est in nouella 123. Basilic.lib.3.tit.1.cap.34.

Β΄ Ἡ ἀπόφασις ⟨ὁ⟩ αὐτὴ φώνησις δέκα ἡμέρας ἔχει πρόθεσμίαν. ὁ χρόνος ⟨ὁ⟩ χρόνος ⟨ὁ⟩ δέκα ἡμέραι εἰσὶν, ὡς βιβ.ιγ. τίτ. ε. διγ. κα. τῶν δὲ βασιλ. βιβ. κς. τίτ. ζ. κεφ. κ.

γ΄ Οὐ μόνον ἐν τῇ *κυρίᾳ ὁ σκαλεσάμβων ⟨ὁ⟩ δωδεκαήμερος ἐγγυμνάζηται τὴν ἔκκλητον, ἀλλὰ ⟨ὁ⟩ πρὸ πεντεκαίδεκα ἡμερῶν, καὶ μὴ πέντε ἡμέρας, ὥστε δέκα ἡμέρας ἔχειν κυρίας εἰς τὴν ἔκκλητον. ὡς βιβ. ζ. τοῦ κώδ. τίτ. ξς. Δίατ. ε. τῶν τῆ βασιλ. βιβ. θ. τίτ. α. κεφ. ρκη. θεμ. γ. *al.κηρία

δ΄ Ἐὰν ἡ τριετία μέλλῃ πληροῦσθαι, ἐν ᾗ τὰ χρηματικὰ δικασθῆναι τὰ πέρας δέχοιτο), ὁ εἰς ὑστολιμπαίτης), ὀφείλει ὁ παρὼν καὶ δέκα ἡμέρας ὑπομένειν Δίατ. δὲ δικάζοντος τὰ ἀπόντα, καὶ εἰ μὴ ἔλθῃ, πλὴν καὶ πάσχειν τὴν δικασθεῖσαν Δίατ. γνώσκειν καὶ ὑστοφαίνεσθαι, ὡς βιβ. ἑβδόμων, τίτ. α. διγ. οϛ. ἀπὸ τοῦ εἰσὶν εἰς τὰ βασιλικά. ἀναγίνωσκε καὶ τὰ γεγραμμένα τῷ Θεοδώρῳ ἐν τῇ ιγ Δίατ. τῆς α τίτ. τῆς γ βιβ. τῆς κώδ. ἐν οἷς μέμνηται καὶ τίτ. η. Δίατ. μγ. τῆς ζ βιβλίου, ἥτις ὁδὲ αὐτή ἐστιν εἰς τὰ βασιλικά.

ε΄ Τῇ σωπῇ τῶν δέκα ἡμερῶν ἡ ψῆφος ⟨ὁ⟩ τῆς αἱρεῖται δικαστὴς κυρᾶται. ὡς βιβ. ϛ τῆς κώδ. τίτ. νε. . . . . ἥτις οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά.

ϛ΄ Ὁ αὐτὸς παθὼν καὶ *Δίαδεχθεὶς μὴ ὢν ἀναγνωμόνιος τῆς αὐτοσυμβόλου εἴτ' ὢν δέκα ἡμερῶν ἀφιέτω), ὅρκῳ αὐτὸ λαμβάνων τὰς δαπάνας. καὶ ἀδικηχὼς ὁ αἰλιασύμβουλος, εἰ μὴ ὢν ἀναγνῷ), ὑποπίπτει· ὡς ἡ μετὰ τὸν κώδικα ἥτοι ἡ ὢν ἀναγνωσίμων φησὶ νεαρὰ νγ, τῶν τῆ βασιλικῶν βιβ. ζ. τίτ. ιϛ. κεφ. ζ. *δεχθεὶς

ζ΄ Πᾶσα ἔκκλητος ⟨ὁ⟩ ἢ Δίατ. τῆς καταδικασθέντος, ἢ δι' ἐντολέως, ἢ δεφένσορος, ἢ κουράτορος ⟨ὁ⟩, ἐντὸς δέκα ἡμερῶν δώσουσι πέμπτας, ὡς ἡ μὴ τὸν κώδ. νεαρὰ ὢν ἐκκλήτων ἥτοι κγ, τῶν τῆ βασιλικῶν βιβ. θ. τίτ. β. κεφ. γ.

η΄ Ἡ τῶν ἐπάρχων ψῆφος ⟨ὁ⟩ *αὐτοφιλαφάτη. ὅθεν μὴ τὸ ὢν ἐνεχθὲν ὧδε τῶν τότε, δώσουσι ὁ λαφάτης καταδικασθεὶς διδασκαλικὸν αὐτῆς ὑποδοῦναι τῆς ἐπάρχοις, ἢ τῆς τούτων συμπόνοις, ἢ τῆς τὰς δίκας εἰσαγούσης, ἐντὸς δέκα ἡμερῶν. καὶ παρέχει ὁ νικήσας ἐγγύας, ὅτι ἐὰν φανῇ ὑποτὸν νόμον κινήσας, ἅπερ λαμβάνει ἀναδώσει μὴ νομίμως ἐπαυξήσεως. μὴ γὰρ τὰς δέκα ἡμέρας χωρὶς ἐγγύης ἡ ἀναψηλάφησις γίνεται, ὡς νεαρὰ ρι θ, τῆ βασιλικῶν βιβ. θ. τίτ. β. κεφ. ι. *αὐαψηλαφᾶσθαι

θ΄ Ὁ ὑπὸ *ἐπισκόπου μὴ κληρικὸς, ἢ μοναχὸς, ἢ ἀσκήτρίας δικασάμβων, ἐντὸς ἡμερῶν δύο πάντα ἔκκλητον τῷ ἄρχοντι ἐπιδιδόναι, ὥστε ἐπ' αὐτὰ τὰ κριθέντα ἐξετασθῆναι· καὶ ἐὰν ὁ ἄρχων ἐναντία τῷ ἐπισκόπῳ ψηφίσηται, τότε ἡ ἔκκλητος ⟨ὁ⟩ δίδοται, καὶ ζητῆται *ἡ καταδίκη, ὡς νεαρὰ ρκγ. τῶν τῆ βασιλικῶν βιβ. γ. τίτ. α. κεφ. λδ. *ἐπισκόπου *ἡ δίκη

ΠΕΡΙ

DE QVINDECIM DIEBVS.

1 r Testes in caussis pecuniariis quindecim r l.17.C.de testib. *dũtaxat dies in indicio manere coguntur. Cod. lib.4.tit.20.constitut.18. Basilic.lib.21.tit.1. cap.38.*

*2 In quindecim diebus paschatis neque ob annonas, neq; ob publica debita cuiquam molestatio fiat. Cod.lib.3.tit.12.constit.6.Bas.lib. 7.tit.17.*cap 23.them.5.* *constitutio.

DE XX DIEBVS.

1 Intra viginti dies excitare præsides episcopi debent, vt quum aliis in ciuitatibus, tum Constantinopoli, coniectos in carcerem seruos eximant: quorum domini si non compareant intra viginti dies seruos ipsi liberent. Cod.lib. 9.tit.4.constitut.6.Basilic.lib.7.tit.35.cap.22. them.2.

2 Reus non modo decem vt olim, sed & viginti dies habet ad respondendum oblato libello, vt tradit nouella 53 de exhibendis reis. Basilic. lib. 7. tit. 12. cap. 8 Licet etiam intra dies hosce viginti recusare iudicem, vt est in nouella 96. Basilicorum lib. 7. tit. 4. cap.1, them.2.

3 Si domus aliqua venerabilis vel Constantinopoli, vel in prouincia, fiscalia debeat, & rem soli distrahere velit: administrator scriptum publice proponat viginti diebus, atque ita rem maius offerenti pretium vendat. Nou.120.Bas.lib.5,tit.2,cap.19,the.3.

ΠΕΡΙ ΙΕ ΗΜΕΡΩΝ.

α΄ Οἱ μάρτυρες μόνας ιε ἡμέρας ἀναγκάζονται ὑπομεῖναι εἰς τὸ δικασθῆναι ἐν τῷ χρηματικῶς δίκαις, ὡς βιβ. δ τῆς κώδ. τίτ. κ, Δίατ. ιη, τῶν τῆ βασιλ. βιβ. κα, τίτ. α, κεφ. λη.

* ἐπὶ αὐγόνων

β΄ Ἐν ταῖς ιε ἡμέραις τοῦ πάσχα μήτε *ἐπὶ ἰδιωτικῶν μήτε ἐπὶ *δημοσίων αἰτιῶν γινέσθω ὀχλήσεις, ὡς βιβλ. γ τῆς κώδικος, τίτ. ιϛ, Δίατ. ε, τῶν τῆ βασιλ. βιβ. ζ τίτ. ιζ, κεφ. κγ, θέμ. ε. * δημοσίων χρεῶν

ΠΕΡΙ Κ ΗΜΕΡΩΝ.

α΄ Ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν οἱ ὑπίσκοποι ὁ φάλυσοι ὑπασκυάζειν τοὺς ἀρχοντας καὶ ἐν (ταῖς ἄλλαις) πόλεσι, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκβάλλειν τοὺς ἐμβεβλημένους ἐν τῇ φυλακῇ οἰκέτας, καὶ εἰ μὴ φαίνονται οἱ δεσπόται εἴτω εἴκοσιν ἡμερῶν, ἀπολύειν αὐτούς. ὡς βιβ. θ τῆς κώδικος. τίτ. δ, Δίατ. ς, τῶν τῆ βασιλ. βιβ ζ, τίτ. λε, κεφ. κϛ, θεμ. ϛ.

β΄ Οἱ ὑπαγεῖς ἐν δέκα μόνον, καὶ τὸ παλαιὸν, ἀλλὰ καὶ εἴκοσιν ἡμέρας ἔχει ὅτι τῇ ἀπολογίᾳ τοῦ δοθέντος βιβλίου, ὡς ἡ ὢν ἀναγνωσίμων νεαρὰ νγ, τῶν τῆ βασιλ. βιβ. ζ, τίτ. ιβ, κεφ. η, ἔξεστι ἐντὸς τεσσάρων τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερῶν ὑπομεῖναι τὴν δικασθῆναι, ὡς ἡ ἐννεακαιδεκάτη νεαρὰ, τῶν τῆ βασιλ. βιβλ. ζ. τίτ. δ, κεφ. α. θεμ. ϛ.

γ΄ Ἐὰν χρεωστῇ ὁ ἀγὼν οἰκ ⟨ὁ⟩ εἴτε ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἴτε ἐν ἐπαρχίαις *δημοσίᾳ, καὶ θέλῃ πωλῆσαι ἀκίνητον, ὀφείλει ὁ διοικητὴς ὑποθεσθαι ἡμέρας, ἵνα τὸ πωλεῖν τῷ πλέον διδόντι, ὡς νεαρὰ κ, τῶν τῆ βασιλ. βιβ. ε, τίτ. ϛ, κεφ. ιθ, θεμ. γ. *δημόσια

δ΄ Πᾶσα δίκη γυμναζομένη καὶ τῶν Δίαδεχθέντων ἀρχόντων, εἴτε χρηματικῶς, εἴτε ἐγκληματικῶς, ὀφείλει ἐντὸς ἡμερῶν πληροῦσθαι, ἀφ' ἧς κατήρξατο. εἰ γὰρ ῥαθυμήσει ὁ ἄρχων καὶ τιμῶν αὐτῷ, αὐτὸς μᾶλλον *λίτρας ζημιώσεται, ἢ τῇ δίκῃ σβέννυται), ὡς βιβ. α τῆς κώδ. τίτ. μθ, Δίατ. α, τῶν δὲ βασιλ. . . . τίτ. γ, κεφ. θ, θεμ. η. * λίτρας χρυσᾶ

ε΄ Ἐὰν ὁ ἐγγυητὴς τοῦ ἐντολέως μὴ ὁρίσῃ χρόνον, καὶ εἴπῃ τυχὸν, ὅτι ἐγγυῶμαι αὐτὸν, καὶ πολυτήσῃ ἢ ἀφανὴς γένηται, καὶ συμβῇ τι γενέσθαι· ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν ἕτερον παραβάλλεται ὁ φείλει, ὡς βιβ. ϛ τῆς κώδ. τίτ. ιγ, Δίαταξις πολυτίμα, ἥτις οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά.

ϛ΄ Ὁ οἰκέτης ὑποδεξάμενος, καὶ εἴσω κ ἡμερῶν καταμεμψάμενος, συγγινώσκεται· ὡς βιβ. ια, τίτ. δ, διγ. α, τῆ βασιλικῶν βιβ. ζ. τίτ. ζ, κεφ. α, θεμ. ϛ

ζ΄ Ὅτι παραγωγὴ τῶν μαρτύρων ἐπὶ τῶν ἐνδημούντων, ἐντὸς κ ἡμερῶν δίδοται.

DE XXX DIEBVS.

1 s Si accusator decesserit, aut quo minus s l.3 in fin. D. de accus. *accusationem persequatur, impeditus fuerit: rei nomen ex inscriptionibus aboletur. Verũ a-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

lius intra dies triginta continuos eum de integro accusare potest. Dig.lib.48.tit.2.dig.3.Basilic.lib.60.tit.34.cap.3.them.2.

y l.11.D.ad S. C.Turpill.

2 y *Si criminum abolitio publica facta fuerit, propter insignem diem, aut publicam laetitiam, aut ob rem, quæ reipublicæ prospere cesserit; triginta continui dies accusatori dantur, vt accusationem renouare possit, atque in his adire iudicem potest. Numerantur autem post finitas illas ferias, ob quas abolitio facta fuit. Dig.lib.48.tit.16.Basi.lib.60.tit.1.17.18.19.*

a Debet esse l. 1. C. de vectig. & commiss.

3 a *Impuberi fraudatio reipsuæ distractæ remittitur a fisco petitore, si vectigal intra dies triginta soluerit. Cod.lib.4.tit.61.Basil.lib.56.tit.4.cap.4.*

b l.14.§ super ceteris. C. de non num. pec.

4 b *Securitatibus, quæ conficiuntur a creditoribus vel de vniuersis, vel de particularibus debitis, aut sortis, aut vsuræ, aut alterius cuiuscumq; contractus nomine, quibus securitatibus numeratio pecuniarũ, aut datio certarũ specierum inscripta est, intra* XXX *dum taxat dies, post eiusmodi securitatum expositionem numerãdos, exceptio nõ numeratæ pecuniæ opponi potest. Nam postquã hi dies præterierint, cessat eiusmodi præscriptio, nec in his iusiurandum, hoc tempore lapso, defertur. Ceterum aduersus cautionem in depositio, vel probationem de fiscalibus factam, vel aduersus cautionem receptoriam, confectam nomine dotis, exceptio pecuniæ non numeratæ nulla est, nec iusiurandum defertur. Cod.lib.4.tit.30.constit.14.Basilic.lib.23.tit.1.cap.73.*

e part legis 6. C. de custod. reor. qui non exstat.

5 c *In causis pecuniariis, qui fideiussorem propter inopiã dare non potest, vltra dies* XXX *in carcere manere non debet. Sin vlteriori opus est dilatione, iuratoriæ cautioni committi debet. Cod.lib.9.tit.4.constitut.6.Basil.lib.7.tit.15.cap.22.them.4.*

6 Post admissam apellationem quilibet iudex intra XXX *dies litigatoribus acta cum propria subscriptione dare debet. Nouel.123.Bas. lib.9.tit.2.cap.13.*

d l. penult. & vlt. C. Qui milit. poss. vel non poss. lib.11.

7 d *Si seruus ignorante domino suo militauerit, postquã id dominus sciuerit, intra* XXX *dies eum vindicat. Cod.lib.12.tit.33.constit.6. Basilic.lib.57.tit.1.cap.43. Quippe si domino sciente militet, liber efficitur; ac ne iuri quidem patronatus obnoxius est, vt dicitur eiusdem libri & tituli Basilicorũ cap.44. Idem in seruis, qui ad dignitates perueniũt, & in libertis Nam si dignitatem vel militiam dominis scientibus, nec contradicentibus, adepti fuerint: non amplius iure patronatus tenentur. Basilic.*

τὸς λ ἡμερῶν σωαπλῶν δωσᾶ) ἐξ ὑπ᾽ ἀρχῆς κατηγορῆσαι αὐτό, ὡς βιϐ.μη.πτ.ϐ.δίγ.ς. τ῀ ϐ βασιλ.βιϐ.ξ.ὑτ.λδ.κεφ.γ.ϑεμ.ϐ.

β Ἐαὰ τῶν ἐγκλημάτων δημοσία ἀπόλυσις γἠνηται δι᾽ ὑπόσημον ἡμέραν, ἢ ϑι᾽ ἀγῶνος δημοσίων ἱλαρείων, ἤτοι χαρμονλὼ, ἢ ϑι᾽ πεᾶγμα αἰσίως ἀπαντῆσαι τῆ πολιτία, τριάκονϛα σωαπλαὶ ἡμέραι δίδονται τῷ κατηγόρῳ εἰς τὸ δύνασϑαι αὐανεῶσαι τὴν κατηγορίαν, ἐν αἷς δύναται προσελθεῖν τῷ ἄρχονλι. ἀριθμεῖται δὲ μὴ περιόσιον τ᾽ ἀπεράλων, δι᾽ ἃς ἡ ἄφεσις γέγονεν, ὡς βιϐ.μη.ὑτ.ις.τ῀ ϐ βασιλ.βιϐ.ξ ὑτ.α.ιζ.ιη.ιϑ. ¶ γ Ἀνήϐος συγχωρῆται τ᾽ στέρησιν ϑ᾽ ἁπεραθέντος πεᾴγμαλος αὐτ᾽ ϖ᾽ ϑ᾽ δημοσίᾳ ἀπαιτηϑ᾽ ἐαὰ ὐτὸς λ ἡμερῶν καϑαϑάλη τὸ τέλος. ὡς βιϐ.ὁ ϑ᾽ κώδ.τίτ.ξα.τ῀ ϐ βασιλ.βιϐ.νϛ.τίτ.δ.κεφ.δ. ¶ δ Ταῖς γινομένας ἀμεμνίαις ϖ᾽ ϑ᾽ τ᾽ δανϛῶν ϖ᾽ χρεῶν καθολικῶς ἢ ἐκ μέρους ὑπὲρ κεφαλαίᾳ, ἢ τόκα, ἢ ἄλλᾳ οἱαδήπο͂ς συναλλάγματος ἕνεκεν, αἷς ὁρίϑμησις χρημάτων ἢ δόσις ῥητῶν εἰδῶν ἐγγέγραπται, ἔσω λ μόνον ἡμερῶν μ῀ τ᾽ τριάκοντα ἀμεμνιῶν ἔκϑεσιν ὁρισϑμισϑέντων, ἢ παρεγγεγραφῆ τῆς αὐαργυρίας δώσαν αὐτὸν τὴν. μ῀ γὰρ τῶν ϖ᾽ ϑ᾽ ἀδρομὼν αὐτῶν, ϖαύεται ἡ τριάκοντα ϖ᾽ ϑ᾽ ἀρχεῖα, καὶ ὐδὲ ὅρκ῀ [ἐν τούτοις] μ῀ τὸν τοιοῦτον χρόνον ὑπιφέρεται. κ῀ ἢ ὁμολογίας τῆς ὑπὲ ϖ᾽ ϑ᾽ ἀληϑείας, ἢ ἀποδείξεως ϖ᾽ δημοσίων ἠμοιϑμένης, ἢ κ῀ ὁμολογίας ἀπολειπούσης ὑπὲ ϖ᾽ ϑ᾽ ἀκριϐῶς σωτελεσϑείσης, αὐαργυρία ϖ᾽ ἔστιν, οὔτε ὑπιφέρεται ὅρκ῀, ὡς βιϐ.ϑ τοῦ κώδικ. τίτ. λ. ϑ᾽ ἀτ. ιϑ. τῶν δὲ ϐασιλ.βιϐ.κγ.τίτ. α.κεφ.ογ.

ε Ἐπὶ τῶν χρηματικῶν * αἰτήσεων ὁ μὴ ϑύ- * αἰλιά- ναρῶν ἐγγυητὴν ϖ᾽ ϑ᾽ αχεῖν, ϖ᾽ χ ὀφείλει * μέχρι σεων τῶν λ ἡμερῶν μεῖναι ἐν τῇ φυλακῇ. εἰ ϑ᾽ χρεία ἐστὶ * πλέον ἢ πλείον῀ * ὑπερϑέσεως, ὀφείλει ἐξωμοσία * ϑ᾽ ἀσθήναπισϑωϑῆναι, ὡς βιϐ. ϑ. τοῦ κώδ. τίτ. δ. ματ῀ ϑ᾽ ἀτ. ϛ. τῶν δὲ ϐασιλ. βιϐλ.ζ. τίτ. ιε. κεφ. κϐ. ϑεμ. δ.

ϛ Μετὰ τὸ δοϑῆναι τ᾽ ἔκκλητον, πῶς δικαιῆς ὀφείλ᾽ ἐντὸς λ ἡμερῶν τοῖς δικαζομένοις διδόναι τὰ πεπεσαγμένα μ῀ τ᾽ ἰδίας ὑπογραφῆς, ὡς νεαρᾷ ρκγ. τ῀ ϐ βασιλ.βιϐ.ϑ.τίτ.ϐ.κεφ.ιγ.

ζ Ἐαὰ δοῦλ῀ στρατεύηται ἐν ἀγνοίᾳ ϑ᾽ δεσπότ᾽ αὐτό, μ῀ τὸ γνῶναι διεκδικᾶται αὐτὸν ἐντὸς λ ἡμερῶν, ὡς βιϐ.ιϐ τοῦ κώδ. τίτ. λγ. ϑ᾽ ἀτ. ϛ. τῶν ϐ βασιλ. βιϐ. νζ.τίτ.α.κεφ.μγ. εἰ χάρ εἰδότ῀ ϑ᾽ δεσπότου αὐτ᾽ στρατεύεται, ἐλεύϑερός ἐστι· καὶ ὅτι πατρωνικῷ δικαίῳ ὑπόκειται, ὡς τοῦ αὐτ᾽ βιϐ. καὶ τίτ. τῶν βασιλ.κεφ.μδ. ὁμοίως ϑ᾽ ὅτι τῶν δούλων γνομένων ἀξιωματικῶν, καὶ ὅτι τῶν ἀπελεύϑερων. εἰ γὰρ ἀξίας ἢ στρατείας ἐδότων αὐτῶν καὶ μὴ αὐλελεγόντων τύχωσιν, ἐκίνητι ὑπόκειν᾽ πατρωνικῷ δικαίῳ, ὡς βιϐ.τ῀ βασιλ.

μϑ.ὕτ.

μϑ, πτ.α, κεφ.κη, ϑεμ.ϐ. ὡς εἰ μὴ ἤϑελεν, δώσαν᾽ αὖϑις καϑαλεῖν. δοκεῖσι γὰρ ἀχάριστοι εἶναι. ὡς βιϐ.ιϐ ϑ᾽ κώδ.πτ.λγ, ϑ᾽ατ.ϛ. τ῀ ϐ βασιλικ. βιϐ. νζ, πτ.α, κεφ.μζ, κϑμϑ. πτ.β, κεφ. πελδυπῶν.

η Τὸ ϙ εἶπον κεφάλαιον ϑ᾽ Ἀκυλίᾳ αὐανεχέται εἰς τὰς ὁπόϑεν λ ἡμέρας ϑ᾽ φαρέσιος πεᾴγμαλος, κὰτ᾽ αὖϑις πιϑέται τ᾽ ϑ᾽ατίμησιν, ὡς βιϐ. ϑ τῶν δίγ.πτ.ϐ, δίγ.κζ.τ῀ ϐ βασιλ.βιϐ.ξ, κεφ.κε, ϑεμ.ϑ

ϑ Εἰ ϖοδημεῖ ὁ κηδεμών, ἐάτω λ ἡμερῶν ὑπομιμνησκέτω αὐτὸν ὁ ἄρχων, ὅτι ὠνομάσϑη ἐπίτροπ῀ ἢ κεφάτωρ, ὡς βιϐ.κς, δίγ. πλδυπῶν. τῶν ϐ βασιλ.βιϐ.λη, πτ.ι, κεφ.κη.

ι Εἰσω λ ἡμερῶν ὀφείλ᾽ ἄρχεσϑαι ὁ κληρονόμ῀ ϑ᾽ ἐσνπαρίᾳ μ῀ τ᾽ ἀνοιγήναι τ᾽ ϑ᾽ διαϑήκας, ἢ μαϑ᾽ ὁ γνωσϑῇ αὐτῷ ἢ ταύτης αὐοιξις, ἢ μεϑ᾽ ὁ γνῶ καπνεχϑεῖσαν αὐτῷ τ᾽ κληρονομίαν ἐξ ἀδιαϑέτου, ὡς βιϐ.ς ϑ᾽ κώδ.πτ.λ, τῶν ϐ βασιλ. βιϐ.λϛ, πτ.ιϑ, κεφ.πϑ.

ια Εἴτω λ ἡμερῶν ὀφείλ᾽ παρέσεσϑαι μ῀ τὸς ἐγγραφὰς ὁ κατηγορούμ῀, ὡς βιϐ. ϑ ϑ᾽ κώδ. πτ.γ, ϑ᾽ατ.ϛ, τ῀ ϐ βασιλ.βιϐ.ξ, πτ. λϛ, κεφ.ις.

ιϐ Μετὰ λ ἡμέρας ἡ ὀργὴ ϑ᾽ βασιλέως ὠνεῖ), ὡς βιϐλ. ϑ ϑ᾽ κώδ. τίτ. μζ, ϑ᾽ατ.κ, τῶν ϐ βασιλ. βιϐ.ξ, πτ.α, κεφ.νϛ.

ιγ Ἐντὸς λ ἡμερῶν ὀδοῦ) οἱ ὀπάσολοι, ὡς βιϐ. ζ ϑ᾽ κώδ.πτ.ξϛ. ϑ᾽ατ.κδ, ἥτις ἐκεῖσε εἰς τὰ βασιλικά. ¶ ιδ Διὰ λ ἡμερῶν ὀφείλ᾽ παρέσεσϑαι ὁ διανατέχων * φισκάλια ἀκίνητα πεᾴγματα, ὡς βιϐ. * ἰδιωτικὰ ϑ᾽ κώδ.πτ.ια. ϑ᾽ατ.πλδυπῶν. τ῀ ϐ βασιλ.βιϐ. νϛ, πτ.ζ, κεφ.η. ϑεμ.δ. ¶ ιε Εἴτω λ ἡμερῶν μ῀ τὰς ἐγγραφὰς ϖ᾽ ϑ᾽ ὑποϑεριαϑῆναι τ᾽ ἐναγόμενον, * λαμϐανέτω ὁ κατηγορήσας, ἵνα ὑς ἐγκλήματικῶς ἀπολυϑῇ ἢ ποτε ἄφεσιν. μ῀ ϑ᾽ ταῦτας ὑπὲρ δώσα) αἰτῆν συγχώρησιν, εἰ μὴ ϖαραγένοιτο αὐτῷ ὁ ἐναγόμενος. ὡς βιϐ.ϑ ϑ᾽ κώδ.πτ.μϐ, τ῀ ϐ βασιλ.βιϐ.ξ, πτ. ξϑ, κεφ.γ. ¶ ιϛ Μετὰ τ᾽ ϑ᾽ατάξιν ἐντὸς λ ἡμερῶν ὀφείλ᾽ ἡ γυνὴ ϑ᾽αμαρτύραϑαι τῷ μέτρῳ ϑ᾽ ἀνδρὸς, ὅτι ἐγκυμονεῖ, ὡς βιϐ.κε, πτ. γ, δίγ. α, τ῀ ϐ βασιλ. βιϐ.λα, τίτ.ε.κεφ.α. ¶ ιζ Μετὰ μῆνα τὰ ὡρισμένης προθεσμίας πέμπ῀ ὁ ἐξπελευλῆς, ὡς βιϐ.ι ϑ᾽ κώδ. πτ.ιϑ, τ῀ ϐ βασιλικῶν β.βιϐ.νϛ, πτ.η, κεφ.κδ.

ιη Οἱ ἀκτκάριοι ἐάτω λ ἡμερῶν τὰ αὐϑεντικὰ πιϑάκια τ᾽ ὀπτρόφων ὀφείλουσι παρέχειν, ἢ οἴκοϑεν ὀπτροπληρῶν τὸ ὀπτοθετον. ὡς βιϐ. ιϐ ϑ᾽ κώδ. πτ. λξ. ϑ᾽ατ.ε. τ῀ ϐ βασιλ.βιϐ.νζ.πτ.δ, κεφ.ε.

ιϑ Μέχρι λ ἡμερῶν ὁ τ῀ ἀσυλίας λόγος ϑ᾽ ἄρχοντος ἔρρωϑ), ὡς ἡ ϖερὶ μανδάτων πρόγκιπος νεαρᾷ ιζ, τ῀ ϐ βασιλ.βιϐ.ϛ, πτ.γ, κεφ.κα.

κ Ἑκαστον ἔδικτον ἤτοι ϖ᾽ ϑφάγγελμα ϖεϑὲν ϑμενον ϖεικλείεται λ ἡμέραις, ὡς νεαρᾷ ιϐ. τῶν ϐ βασιλ.βιϐ.ζ.πτ.δ.κεφ.γ.

κα Καὶ αἱ ϑ᾽αϐολαὶ τῶν μαρτύρων ϑ᾽ λ ἡμέρας ϖεχωρῆσι.

lib.49,tit.1,cap.28,them.2. Nimirum si ignorassent, in seruitutem eos retrahere poterant. Nam ingrati videtur esse. C. lib.12,tit.33,cõstit. 6.Bas.lib.57,tit.1.cap.47,& 49,tit.2.cap.vlt.

3 c *Tertium caput Aquiliæ recurrit ad* XXX *retro dies, a re corrupta: & secundum illos æstimationem facit. Dig. lib.9,tit.2, dig 27, Basil. lib.60,cap.25,them.4.*

ei si rerum seruum. § Huius legis. D adl. Aquil.

9 f *Si curator peregre abfit, intra dies triginta iudex cum certiorem reddat, quod tutor vel curator nominatus sit. Dig. lib. 26. . . . . dig vlt.Bas.lib.38,tit.10.cap.28.*

f l scire § quæ autem. D. de excus.

10 g *Intra dies triginta debet heres inuentarium incipere, postquam apertum fuerit testamentum, aut postquã ei significata fuerit eius apertio, vel postquam acceperit, hereditatẽ sibi delatã ab intestato. C. lib.6, tit.30, Bas. lib.35. tit.14.cap.89.*

g l vlt. C. de iure debit.

11 h *Intra dies triginta post factas inscriptiones exhiberi debet accusat°. Cod.lib.9,tit. 3.constit.2,Bas.lib.60,tit 35,cap.16.*

h l 2. C. de exh. & transf. reis.

12 i *Post dies triginta imperatoris ira finitur. Cod.lib.9.tit.47,cõstit.20,Bas. lib.60, tit. 1,cap.55.*

i l 20, C. de pœn.

13 k *Intra dies triginta dãtur apostoli. C. lib.7,tit.62, constit.22, quæ non est in Basilic.*

k l 24, C. de adpellat.

14 l *Per triginta dies exhibere debet, quæ res fiscales immobiles detinet. Cod.lib.10,tit.1,constit.vlt.Basilic.lib.56,tit.7,cap.8,them.4.*

l videtur hæc esse debere lex vltima, C. de iure fisc.

15 m *Intra dies triginta, post inscriptiones priusquam accusatus diffametur, abolitionem petere is, qui criminaliter aliquem accusauit. quibus decursis, non amplius abolitionẽ petere potest, nisi reus consentiat. Cod. lib.9, tit. 42, Bas.lib.60,tit.64,cap.3.*

m l 1, C. de abolit.

16 n *Post diuortiũ intra dies triginta mulier denũtiare parti mariti debet, quod prægnãs fit. D.lib.25,tit.3,dig.1.Bas.lib.31,tit.5,cap.1.*

n l. 1, § de nunciare. D. adgnosc.

17 o *Post mensem a die præstituto compulsor mittitur. C.lib.10,tit 19, Basilic.libr.56, tit.8. cap.24.*

o Pars l Græca, vltima in tit. C. de exact. tribut.

18 p *Intra dies triginta debent actuarii authentica pittacia militariũ annonarum tradere, vel de suo soluere, quod reconditur. Cod. lib. 12,tit.37,constit.5, Bas.lib.57,tit.4.cap.5.*

p l. Actuarii. C. de erog. milit. an. lib. 12.

19 *Vsq; ad triginta dies valet præsidis de asylo promissio, veluti nouella 17. de mandatis principis, tradit. Bas.lib.6,tit.3,cap.21.*

20 *Quodlibet edictũ, quod proponitur, triginta diebus includitur. Nouella 112, Bas.lib.7, tit.4,cap.3.*

21 *Etiam testium insimulationes siue reiectiones intra dies triginta procedunt.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE XL DIEBVS.

1 In sacra sancta quadragesima criminalis accusatio non instituitur, exceptis latronibus. Etenim hi puniuntur etiam tempore sacri ieiunii. C. lib 3. tit. 12, constitut. 5. & 8. Basilic. lib. 7. tit. 17 cap. 22. & 23.

DE L DIEBVS.

1 Neque præsides, quum eis succeditur, neq; consiliarii, neque domestici eorũ ante quinquaginta dies relinquere prouinciam debent. Cod. lib. 1. tit. 49 & tit. 51. cõstit 3. Nouella 8. & 95. & 138. & 121. Basilic. lib. 6. tit. 3. cap. 9. them. 7. & cap. 10. & 11.

¶ l. 6 C. de excus. tut. & cur.

2 ¶ Quinquaginta dies tutoribus, ex quo se vocatos ad hoc munus cognouerint, cedunt: quibus in diebus, si volunt, vtuntur excusatione. Sin ii præterierint, actione tutelæ tenentur. Dig. lib. 27. tit. 1. constitut. 11. & 38. Cod. lib. 5. tit. 62. constitut. 5. & 12. Basilic. lib. 38, tit. 1. cap. 11. & 32. & 50. & 61.

DE LX DIEBVS.

1 Maritus accusationem adulterii aduersus vxorem iure mariti vsq; ad 60 dies continuos instituebat. Cod. lib. 9. tit. 9. cõstitut. 6. & Dig. lib. 48. tit. 4. dig. 11. Basilic. lib. 60. tit 37. cap. 46 & lib. 10. tit. 4 cap. 29. Hodie vero, ceu nouella 117. tradit, & Basilic. lib. 28. tit. 7. cap. 1. inscriptiones ab eo petuntur. Etenim ademtum est ei discrimen hoc, iure mariti: nec amplius pœnitere post inscriptionem potest, ipsa muliere non permittente. Verum hoc sublatum aliquibus esse videtur. Non enim hoc expresse nouella dicit, sed simpliciter ait, conuenire marito, vt in scriptis scilicet post sexaginta dies

.....

¶ l. anfertur. § qui compensationem, D. de iure fisci.

2 ¶ Qui compensationem fisco vult opponere, probare duos intra menses debet, id quod compensare velit, sibi debere. Dig. lib. 49. tit. 14. dig. 40. Basil. lib. 56 tit. 2. cap. 41. them. 4.

3 Quando venditor de capitibus Ædilicii edicti expresse non cauerit, redhibitoria duos intra menses agitur. Dig. lib. 21. tit. 1. dig. 20. Basil. lib. 19. tit. 10 cap. 20.

¶ l. ædilis 38. D. de ædil. edict.

4 ¶ Qui iumenta vendit, etiam morbos eorum & vitia dicat, & ornatũ, quo amicti vẽdẽdi caussa fuerunt, tradat. Qui hoc non facit, de ornamentis restituendis, vel iumentis recipiendis, ornamentorum non datorum nomine, intra dies 60 conuenitur. Dig. lib. 21. tit. 1. dig. 30. Basilic. lib. 19. tit. 10. cap. 29. them. 2.

¶ l quod si nolit. § Si quid ita. D. eod.

5 ¶ Si quis ita seruum vendiderit, vt siquidem displicuerit emtori, redhibeatur: si tempus expressum non fuerit, intra sexaginta dies id

ΠΕΡΙ Μ Η΄ΜΕΡΩΝ.

α Ἐν τῇ ἀγχίᾳ τις ἀρχῇ ὢν ἢ κινεῖται ἐγκλημάτικον, ὡς ἐξημερωμένων τῶν ληστῶν. ἡμερῶντα γὰρ καὶ ἐν τῇ ἀγχίᾳ νησίᾳ, ὡς βιβλ. γ. τοῦ κώδ. τίτ. ιβ. Διάτ. ε καὶ η. τῶν ᾗ βασιλ. βιβ. ζ. τιτ. ιζ. κεφ. κβ. καὶ κγ.

ΠΕΡΙ Ν Η΄ΜΕΡΩΝ.

α Οἱ ἄρχοντες ὀκ ὀφείλουσι τ ἐπαρχίαν καταλιμπάνειν Διαδεχόμενοι πρὸ γ ἡμερῶν, ἄτε οἱ σύμπονοι, ἄτε οἱ δομέστικοι, ὡς βιβ. α ᾧ κώδ. τίτ. μδ. ᾧ τίτ. να. Διάτ. γ. νεαρᾷ η. καὶ ἐνενηκοστῇ πέμπτῃ, καὶ ρκη. καὶ ῥξα. τ ᾗ βασιλ. βιβ. ς. τίτ. γ. κεφ. θ. ἠμ. ζ. καὶ κεφ. ι. καὶ ια.

β Αἱ γ ἡμέραι τοῖς ἐπιτρόποις, ἀφ' ἧ * γνῶσι, τρέχουσι· καὶ ἐν ταύτῃς, εἰ βούλονται, χρῶνται ἐξουσίαν. εἰ ᾗ παρέλθασιν, ἐπόκεινται τῇ κῇ τ ἐπιτρόπων ἀγωγῇ. ὡς βιβ. κζ. τίτ. γ. τ. α. Διάτ. ια καὶ ιη. καὶ βιβ. ε. ᾧ κώδικ. τίτ. ξδ. Διάτ. ε καὶ ιϛ. τῶν ᾗ βασιλ. βιβλ. λη. τίτ. α. κεφ. ια. καὶ λϛ καὶ ν καὶ ξα.

* γνώσει

ΠΕΡΙ Ξ Η΄ΜΕΡΩΝ.

α Ἄχρι ξ ἡμερῶν σωματῶν σκίνει ὁ αὐτὴρ δικαίῳ αὐτὸς κατὰ τῆς γυναικὸς τ μοιχὸν, ὡς βιβλ. θ. τοῦ κώδ. τίτ. θ. Διάτ. ς. καὶ βιβλ. μη. τ διγ. τίτ. δ. διγ. ια. τῶν δὲ βασιλ. βιβλ. ξ. τιτ. λζ. κεφ. μς. καὶ βιβ. ι. τίτ. δ. κεφ. κθ. σήμερον δέ, ὡς φησὶ νεαρὰ ριζ, τῶν δὲ βασιλικῶν βιβ. κη. τίτ. ζ. κεφ. α. ἐγγραφὰς * ἀπαγορεύομεν. αὐτὴ γὰρ ὠφ' ἡ Διαφορὰ τῷ δικαίῳ αὐτὸς, καὶ σκέπτι δώσαμεν μεταμελεῖσθαι μετὰ τὴν ἐγγραφὴν, μὴ συγχωρούσης τῆς γυναικός. πλὴν δοκεῖ τισιν αὐτῇ εἶναι. οὐ γὰρ λέγει τοῦτο ῥητῶς ἡ νεαρὰ, ἀλλ' ἁπλῶς φησὶ μετοίκειον τὸν ἄνδρα ἐγγεγράφως δηλαδὴ μετὰ τὰς ξ ἡμέρας .....

* ἀπαγορεύομεν

β Ὁ θέλων αὐτὸν ἀθέτειν κομπεσάτω πρὸ ᾗ τοῦ ἀπελλογεῖσθαι τῷ φίσκῳ, ὀφείλει ἀποδεικνύειν ὅτι δύο μηνῶν, ὅτι κεχρεώστηται αὐτῷ ὅπερ βούλεται ἀπολογήσασθαι, ὡς βιβ. μθ τῶν διγ. τίτ. ιδ. διγ. μ, τ ᾗ βασιλικῶν βιβ. νς. τίτ. ϛ. κεφ. μα. ἠμ. δ.

γ Ὁπόταν μὴ ῥητῶς πρὸ ᾗ τοῦ κεφαλαίων τ αἰδιλικίας, τυγχάνει * ἀγορανόμων ἐδίκτων ἢ τοιαυτογράμματος ὁ πρᾶτος ὑπαρχῇ, ἡ αὐαγρέφεσθαι τὸν πραθέντα ἀγωγὴ ἐστὶν δύο μηνῶν κινεῖται. ὡς βιβ. κζ. τίτ. α. διγ. κ. τ ᾗ βασιλ. βιβ. μθ. τίτ. ι. κεφ. κ.

* ἀγορανόμου

δ Ὁ πιπρασκων ὑπεζύγια, λεγέτω καὶ τὰ πάθη καὶ τὰ αὐτὰ αὐτῶν, καὶ δίδοτω τ ὠνούμενον αὐτῆς διὰ τὸ πεφυλάχθαι κόσμον. εἰ δ' τε μὴ ποιῶν, εἰς τὸ δεῖαι τ κόσμον, ἢ αὐαλαβεῖν τὰ ὑπεζύγια. διὰ τὸ μὴ δοθῆναι τ κόσμον, εἴσω ξ ἡμερῶν ἀνάγῃ). ὡς βιβ. καὶ τίτ. α. διγ. λ. τ ᾗ βασιλ. βιβ. ιθ. τίτ. ι. κεφ. κθ. ἠμ. ϛ

ε Ἐὰν πωλήσῃ τὶς οἰκέτην, ἐφ' ᾧ εἰ ἀπαρεσθῇ ὁ ἀγορασὴς, ὀπτρέφεσθαι αὐτὸν· εἰ μὴ σκοφωνηθῇ χρόνῳ. εἴσω ξ ἡμερῶν δώσαμεν τοῦτο ποιεῖν· εἰ δὲ διλωσεκῶς δόξῃ, διλωσεκῶς. εἰ ᾗ ὑπέρβασιν ὁ πρᾶτης ἐποίησεν, ἢ ἐ παρῶ ὁ αὐαλαβεῖν ὀφείλων, ἢ εὔλογόν τι ἕτερον παρενέπεσε, καὶ μὴ τὰς ξ ἡμέρας. ὡς βιβ. κα. τίτ. α. διγ. κγ. τ ᾗ βασιλ. βιβ. ιθ. τίτ. ι. κεφ. κγ. ἠμ. ιε. εἰ ᾗ καὶ ζεῦγος κτηνῶν πραθῇ, Διὰ τὸ ἓν καὶ τ ἕτερον αὐαιρέφεται, ὡς ᾧ αὐτὸ βιβ. καὶ τίτ. τ βασιλ. κεφ. κϛ. τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ θρεμμάτων, ὡς ᾧ αὐτὸ βιβ. καὶ τίτ. τῶν βασιλ. κεφ. κθ. ἠμ. δ.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ταῦτα ᾧ οὕτως ἐν νεσι τ αἰσγεάφων εὑρίσκεται γεγραμμένα. Εἰ πωλήσω σοι οἰκέτην, ἐφ' ᾧ εἰ ἀπαρεσθῇς, ἀποστρέφοις μοι αὐτὸν, εἰ μὴ ὀκφωνήσω χρόνον, εἰ στὸ ξ ἡμερῶν δώσω σοι ἐπὶ ποιεῖν. εἰ ᾗ διλωσεκῶς δόξῃ, διλωσεκῶς. εἰ ᾗ ὑπερβήσειν ὁ πρᾶτης ποιήσῃ, ἢ ἐ παρῶ ὁ αὐαλαβεῖν ὀφείλων, ἢ ἔπειτό τι εὔλογον παρενέπεσε, καὶ μετὰ τὰς ξ ἡμέρας κινεῖ. εἰ ᾗ ζεῦγος κτηνῶν πραθῇ, διὰ τὸ ἓν καὶ ἕτερον αὐαιρέφεται. ὅτι δὲ καὶ ἐφ' ἁπλῶν εἴρηται, τοῦτο καὶ ἐπὶ ζευγῶν δῆλον. διὸ καὶ μετὰ δώσω ποιεῖν αὐαιρέφεται. τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ θρεμμάτων.

ΔΙΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΔΙΟΙΚΗΤΑΣ ΧΡΟΝΟΥ.

ς Μετὰ δύο μῆνας τ διοικήσεως οἱ ἐπίτροποι ἐπὶ τοκοις δίδουσι), ὡς βιβ. κς τ διγ. λίτ. ζ. διγ. ζ. καὶ νεαρᾷ οϛ, τ ᾗ βασιλικῶν βιβ. λζ. τίτ. ζ. κεφ. ς. ἠμ. δ. καὶ τίτ. ια. κεφ. δ. ἠμ. ϛ. ἀδὲ γὰρ δίδυς ἀπιγδῆ) τοκος, ἀλλ' ὅτι ἡ δίμιλως, ὡς εἴρη), παρέλθῃ ἡ τοσῆτος χρόνος, ἐν ᾧ ἠδυνάντο δανεῖσαι, ὡς τοῦ αὐτὸ βιβλίου καὶ πίτλου τ βασιλικῶν κεφ. ιγ. ἠμ. ϛ καὶ δ. ἔστο ᾗ ἔκδεσιν ἐπὶ ᾧ συγχρησαμένῳ.

ζ Ἐαν δύο μῆνας ἐάσῃ ὁ νομικὸς, καὶ ἐξήκοντα ἡμέραι αὐτὶ τούτων παρεισδέχονται, ὡς βιβλίου ν. τίτ. ιζ. διγ. 4. τῶν δὲ βασιλικ. βιβλ. β, τίτ. γ, κεφ. 46.

η Κατὰ τὰς δύο μῆνας τὰς ἀπράκτους δρχεῖ τὰ δικαστήρια. * ἐᾶι ᾗ τ φισκαλίων ἢ τοι τ δημοσίων, καὶ τ ἰδίων πραγμάτων, καὶ ἐᾶι μαγκίπων ἢ τοι δρτοποιῶν, καὶ ἐν τ ἀπράκτοις ἡμέραις κινεῖται δικαστήριον, ὡς βιβ. γ ᾧ κώδ. τίτ. ιϛ. Διάτ. δ καὶ ϛ. τῶν ᾗ βασιλ. βιβ. ζ. τίτ. ιζ. κεφ. κα καὶ κγ.

* ἐπὶ

θ Ὁ ἐμφυτευσάμενος θέλων πωλῆσαι τὸ δίκαιον τῆς ἐμφυτύσεως, ὀφείλει Διαμαρτυρίαν πέμπειν τῇ πρωτοτύπῳ δεσποτείᾳ, καὶ δηλοῦν τοῦτο τιμιόν. ἐὰν γὰρ μὴ θελήσῃ αὐτὸς ὁ πρωτότυπος * ἀγοράσαι, μὴ δύο μῆνας ἑτέρῳ πωλήσῃ, καὶ αὐαγκάζεται ὁ δεσπότης δέξασθαι ἀγορασὴν μὴ δύο μῆνας τ Διαμαρτυρίας, ὡς βιβ. δ. ᾧ κώδ. τίτ. ξς. Διάτ. γ. τ ᾗ βασιλ. βιβ. κ, τίτ. α. κεφ. γ. ¶ ια Ἐαν οἱ τὰ δημόσια χρήματα χρεωστοῦντες ἐξαιτῶσι πρόθεσμίαν ἐπὶ τῷ χρέι. ἐπὶ μὲν ἐλαχίστης ποσότητος ἐ πλείω τ δύο μηνῶν ὑπέρθεσις αὐτοῖς δίδο). ἐπὶ ᾗ μεγάλης, ἐ πλείω τ τριῶν. ὡς βιβ. μθ. τ διγ. τίτ. ιδ. διγ. μ, τ ᾗ βασιλ. βιβ. νς, τίτ. ϛ. κεφ. μ, ἠμ. ι. ¶ ιβ Οἱ ἐχοντες πράγματα ᾧ καταχριθέντες ἐπὶ τυραννίδι, ἐν τῇ βασιλίδι πόλ * εἴσω ϛ μηνῶν, καὶ εἴσω η ἐν τ ἐπαρχίαις ὀφείλουσι καταμηύσαι. ἐπίτηγμ μὴ τ πρα-

* ἐᾶι

* εἴσω ϛ ᾗ μηνῶν

DE TEMPOR. INTERVAL. 217

facere potest. Si visum fuerit, vt perpetuo redhibeatur: perpetuo fiat. Quod si moram venditor interposuit, aut non aderat, qui recipere debebat, aut alia quædam iusta caussa intercessit: etiam post illos sexaginta dies redhibetur. Dig. lib. 21, tit. 1, dig. 23. Basil. lib. 19. tit. 10, cap. 23. them. 15. Quod si iugum aliquod iumentorum distractum fuerit, vnius caussa redhibetur & alterum. Eadem & in pecoribus. Basil. eod. lib. & tit. cap. 19, them. 4.

SCHOLIVM.

Hæc ita quoq; nonnullis in exemplaribus scripta reperiuntur. Si tibi seruum vendidero, vt si tibi displicuerit, eum mihi redhibeas: si tempus expressum a me non fuerit, intra LX dies id facere potes. Si visum fuerit, vt perpetuo redhibeatur: perpetuo fiat. Quod si moram venditor interposuerit, aut non aderat, qui recipere debebat, aut alia quædam iusta caussa intercesserit: etiam post illos LX dies agit. Si iugũ iumentorum venditum fuerit, propter vnum, & alterũ redhibetur. Quæcumq; de mancipiis dicta sunt, etiã in iumentis locũ habent. ideoq; post mortem etiam redhibentur. Eadem & in pecoribus.

DE TEMPORIBVS INTERVALLIS.

¶ l. tutor. § vsuræ, D. de admin. tut.

6 ¶ Post duos menses administrationis tutores vsurarum nomine conueniuntur. Dig. lib. 26. tit. 7, dig. 7, & nouel. 72, Bas. lib. 37, tit. 7, cap. 6, the. 4, & tit. 11. cap. 4, the. 2. Non enim ab eis vsuræ statim exiguntur, sed vbi, ceu dictum est, duo menses præterierint; aut tantum temporis, quo collocari pecunia potuit. Basilic. eod. lib. & tit. cap. 13. the. 2. & 4. Sed hoc locum non habet in eo, qui suos in vsus conuertit.

¶ l. vbi, D. de reg. iur.

7 ¶ Si lex duos menses dixerit, etiã dies sexaginta pro eis accipiuntur. Dig. lib. 50, tit. 17, dig. 90, Bas. lib. 2, tit. 3, cap. 92.

8 Duobus mensibus feriatis iudicia cessant. In caussis autem fiscalibus, siue publicis, & ad erarium spectantibus, & de mancipibus siue pistoribus, etiam feriatis diebus iudicium exercetur. Cod. lib 3, tit. 12, constit. 4, & 6, Basil. lib. 7, tit. 17, cap. 21, & 23,

¶ l. vlt. C. de iur. emphyt.

9 ¶ Emphyteuta ius emphyteuticum vendere volens, adtestationẽ domino principali mittere debet, ac pretium indicare. Quippe si dominus ipse principalis emere noluerit, post duos menses alteri venditur, & dominus emtorẽ post duos menses adtestationis admittere cogitur. C. lib. 4, tit. 66. cõstit 3. Bas. lib. 20, tit. 1, cap. 3.

¶ l in fraudẽ, § fiscalib. D de iure fisci.

10 ¶ Si debitores fiscalium pecuniarum dilationẽ soluendi debiti petãt, in minima summa nõ vltra duos menses eis dilatio cõceditur: in magna, non vltra tres. Dig. lib. 49, tit. 14, dig. 40, Bas. lib. 56, tit. 2, cap. 40, the. 1.

¶ debet esse l. vlt. C. de bon. proscrip.

11 ¶ Qui bona condemnati ex caussa peculationis habẽt, in vrbe quidẽ imperatrice intra menses duos, in prouinciis vero intra menses octo ea nuntiare debent. Alioqui cũ ipsis bonis

Universidad de Deusto
Biblioteca

quadruplum præstant. C. lib. 9, tit. 49, constit. vltima. Bas. lib. 60, tit. 52, cap. vlt.

bl 2, C. de secund. nupt.

12 [b] *Exiguum tempus, duorum mensium intelligitur. C. lib. 5, tit. 9, constit. 2. quæ non est in Basilicis.* [c] *Et qui duobus mensibus cum vxore cohabitauerit heres eius esse potest. Codic. lib. 6, titul. 37, constit. 19, Bas. lib. 44, tit. 4. cap. 43.*

cl non tantũ C. de legat.

SCHOLIVM.

Anatolius ait, nõ modo si quis duobus mensibus cũ vxore cohabitauerit, eũ relicta consequi, sed etiã, si minori tempore.

13 [d] *Si heres seruum ita legatum, vt manumittatur, non dederit, eoque nomine conuentus fuerit, & in æstimationem litis condemnatus: post duos menses a lite contestata seruus fit liber. Heres autem legatario ad expensas litis præstendas in quadruplum condemnatur. C. lib. 7, tit. 4, constit. 17, Basilic. lib. 48, tit. 13, cap. 15.*

dl vlt. C. de fideicom. libertat.

14 [e] *Ex quo rem cognouerit is, qui vocatus est ad duumviratum ciuitatis, vel ad alium honorem, duos menses ad adpellandum & ad recusandum habet. Codic. libr. 7, titul. 63, constitut. 1, Basilicor. libr. 9, titul. 1, cap. 25.*

el l. C de temp. & repar. adpell.

15 [f] *Qui coram tabulario, in caussa priuata, sic pro alio fideiubet, ac si esset is apud ipsum in depositio: intra duos dumtaxat menses tenetur. nisi expresse pro eo longius ad tempus intercucnerit. Sin autem in caussa publica fideiusserit, in scriptis fideiussisse videtur, & in perpetuum tenetur. Nota igitur, quod qui absque scriptura fideiubet, intra duos menses ex præsumtione teneatur. Codic. libr. 8, titul. 40, constitut. 27, Basilic. lib. 26, titul. 1, cap. 88.*

fl. penult. C. de fideiuss. & mand.

16 [g] *Serui mulieris in adulterio deprehensæ, transactis duobus mensibus post solutionẽ matrimonii, & post mortem mulieris, manumittuntur & distrahuntur, Cod. lib. 9. titul. 9, constitut. 3, & 35, Basilic. lib. 60, tit. 37, cap. 43, & 66, them. 2.*

gl. non solum C ad l. Iul de adult.

17 *Nouellæ constitutiones post duos menses, quam insinuatæ sunt, valent. Nouel. 66, Basil. lib. 2, tit. 6, cap. 23.*

18 *Adpellationes a pedaneis arbitris ad iudices, duorum mensium spatiũ habent ad diem fatalem. Nouel. 82, Basilic. lib. 7, tit. 1, cap. 6, them. 2.*

19 *Quum clerici criminaliter cõueniuntur, & a præside iudicantur, sententiæ de ipsis promulgatio mẽses duos excedere nõ debet, sed intra hos caussa decidi. Nou. 83. quæ nõ est in Basilicis.*

γμάτων τὸ περαπλάσιον παρέχεσιν. ὡς βιϐ. θ΄ κώδ. τίτ. μθ, Δίατ. ξ΄ πλοῦτα. τῆς βασιλ. βιϐ. ξ, τίτ. νϐ, κεφ. πλούτων.

ιϐ΄ Ὀλίγος χρόνος νοεῖται οἱ δύο μῆνες, ὡς βιϐ. ε΄ κώδ. τίτ. θ, Δίατ. ϐ. ἤτις ἐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά. καὶ δύο μῆνας * οἰκήσας τῇ γυναικὶ, κληρονομεῖ αὐτὴν, ὡς βιϐ. ς΄ κώδ. τίτ. λζ, Δίατ. ιθ, τὰ δὲ βασιλ. βιϐ. μδ, τίτ. δ, κεφ. μγ. * συνοικήσας

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ὁ Ἀνατόλιος φησὶν, ὅτι μόνον οἱ δίμηνοι * συνοικήσας τῇ γυναικὶ, τὰ καταλειφθέντα λαμϐάνει, ἀλλὰ κ᾽ ἤτοι σχόντος.

ιγ΄ Ἐὰν ὁ κληρονόμος μὴ δῶσῃ τὰ λεγάτα ἐντὸς εἰκέτιν, ἵνα ἐλεύθερα θῇ, καθὼς τάττει δικαίωμα, καὶ εἰς τὴν τιμὴν καταδικασθῇ, μὴ δύο μῆνας πρεσϐεύσας ὁ οἰκέτης ἐλεύθερα. ὁ δὲ κληρονόμος εἰς τὸ περαπλάσιον τῷ λεγατάριῳ ἀποδοῦναι τὰς ὅλας δίκην δαπάνας καταδικάζεται, ὡς βιϐ. ζ΄ κώδ. τίτ. δ, Δίατ. ιζ, τῆς βασιλ. βιϐ. λ. μη, τίτ. ιγ, κεφ. ιϛ.

ιδ΄ Ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ὁ κληθεὶς εἰς στρατηγίαν πόλεως, ἢ εἰς ἄλλην τιμὴν, δύο μῆνας ἔχει εἰς τὸ ἐκκαλέσασθαι καὶ πραιτήσασθαι. ὡς βιϐ. λ. ζ΄ κώδ. τίτ. ξγ, Δίατ. α, τῆς βασιλ. βιϐ. θ, τίτ. α, κεφ. ρκε.

ιε΄ Ὅτι παρουλαερίου ὡς ἐν καταθέσει πινὰ ἐγγυώμενον, ὅτι ἰδιωτικὴ αἰτία, ἐντὸς β μηνῶν * κατέχεται, εἰ μὴ ἄρα ῥητῶς εἰς πλείονα χρόνον ἠγγυήσατο. εἰ δὲ ὅτι δημοσία αἰτία ἠγγυήσατο, δοκεῖ ἐγγεγράφως ἐγγυᾶσθαι, καὶ διὰνεκῶς κατέχεται. σημειωσαι οὖν, ὅτι * ὁ ἐγγεγράφως ἐγγυώμενον, ἐντὸς β μηνῶν ἐνέχεται καὶ πρὸληψιν, ὡς βιϐ. η΄ κώδ. τίτ. μ, Δίατ. κζ. τῆς βασιλ. βιϐ. νς, τίτ. α, κεφ. πη. * μόνον κατεχ. * ὁ ἀγγέφως ἐγγυώμενον

ιϛ΄ Οἱ οἰκέται τῆς μοιχαθείσης φονευθέντων δύο μηνῶν μὴ τῆς λύσεως γάμου, καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν τῆς γυναικὸς, ἐλεύθεροῦνται καὶ ἐκποιοῦνται, ὡς βιϐ. θ΄ κώδ. τίτ. θ, Δίατ. γ καὶ λε, τῶν βασιλ. βιϐ. ξ, τίτ. λζ. κεφ. μγ, καὶ ξς, θεμ. β.

ιζ΄ Αἱ νεαραὶ Δίατάξεις μὴ δύο μῆνας ἐμφανισθῆναι ἰσχύουσιν, ὡς νεαρὰ ξς. τῶν βασιλ. βιϐ. ϛ, τίτ. ς, κεφ. κγ.

ιη΄ Αἱ * ἀφέσεις αἱ ἀπὸ τῶν διαιτητῶν εἰς τοὺς δικαστὰς, δύο μῆνας ἔχουσι προθεσμίαν πρὸς τὴν κυρίαν, ὡς νεαρὰ πϐ, τῶν βασιλικ. βιϐ. ζ, τίτ. α, κεφ. ς, θεμ. β. * ἐφέσεις

ιθ΄ Κληρικῶν ἐγκληματικῶς ἐναγομένων. καὶ ἐπὶ ἀρχόντων κοσμικῶν, ἡ θεία αὐτῶν ἀπόφασις οὐκ ὀφείλει ὑπερϐαίνειν δύο μῆνας, ἀλλ᾽ ἐν * τούτῳ τιμηθῆναι, ὡς νεαρὰ πγ. ἥτις οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά. * τόπῳ

κ΄ Ὁ ἐνά-

κ΄ Ὁ ἐναγων ὀφειλέτην ἐγγύας παρέχειν περὶ τῆς βιϐλίου πομπῆς, ἤτοι περὶ τοῦ ὑπομνησθῆναι τὸν κατηγορούμενον περὶ τοῦ εἴδους τῆς κατηγορίας, ὅπερ ἐστὶ δύο μηνῶν προκαταρχειν τῆς δίκης. ἐπεὶ διπλᾶ παρέχει τῷ ἐναγομένῳ τὰ δαπανήματα, σωτίνονται μῶτοι εἰς ις νομίσματα, ὡς νεαρὰ ϛς. ἥς τὸ πρῶτον ἐστὶ κεφάλαιον οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά.

ΠΕΡΙ ΜΗΝΩΝ Γ.

α Εἴ τις Δίὰ τὸ ἀναγεῖν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μάρτυρας, προθεσμίαν ζητήσῃ, τριῶν μηνῶν ὀφειλέτω αὐτῷ προθεσμία δίδοσθαι, ὡς βιϐ. γ΄ κώδ. τίτ. ια, διάτ. α, τῆς βασ. βιϐ. ζ. τίτ. ιζ κεφ. ια

β Ὁ γραφεὶς κληρονόμος, δωσάτω ἐὰν ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀποδοχὰς, ἢ οὐκ ἐνέχεται δανείσεως, καὶ προσίεται, ὅτι κληρονόμος ἐστὶν, ὡς βιϐ. ς΄ κώδ. τίτ. λ. διάτ. κϐ, τῆς βασιλ. βιϐ. λε, τίτ. ιδ, κεφ. πζ θεμ. α. Ἐστὶ δὲ νόημα ὅτι μείζονος ὁ χρόνος ἐλαττόνων, ἀδιαφόρως παραπίπτει καὶ μὴ ἐμμένειν, ὡς βιϐ. ϛ΄ κώδ. τίτ. λη, διατ. α, τῶν βασιλ. βιϐ. ι, τίτ. κα, κεφ. α.

γ Ὁ παῖδων ἐνδεκέτων ἤτοι ἀποχειροτονῆσαι, ἐὰν λ ἡμερῶν, ἀφ᾽ ἧς ἐμφανισθῇ ἡ Δεσποίνη, ἢ ἀφ᾽ οὗ γνῷ ὅτι κληρονόμος ἐστὶν, ὀφείλει ἄρχεσθαι, καὶ πληρῶν αὐτὸ ἐὰν τριῶν μηνῶν. εἰ μὴ ἄρα ἀπεστὶν, ἢ ἄλλαχοῦ ἐστὶ τὰ κληρονομιαῖα πράγματα. τότε γὰρ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ὀφείλει πληρῶσαι τὸν ἐνδεκέτην, ἤγουν τῷ ἀποχειροτονῆσαι, ὡς βιϐ. ς΄ κώδ. τίτ. λ, διάτ. κϐ, τῆς βασιλ. βιϐ. λε. τίτ. ιδ, κεφ. πζ.

δ Ὁ κλίζων εἰ ἐγκαλεῖται καμνομένῳ, ἐὰν τριῶν μηνῶν ὀφείλει λέγειν τὴν δίκην. καὶ εἰ μὴ τιμηθῇ ἐν τάχει, ἀσφαλίζεται, ὅπερ ἐὰν ὀφθῇ κακῶς οἰκοδομήσας, καταιρέφει αὐτὰ οἰκείοις ἀναλώμασιν, ὡς βιϐ. η΄ κώδ. τίτ. ι, διάτ. α, τῆς βασιλ. βιϐ. νη, τίτ. ια, κεφ. ια, θέματα τελούτων.

ε Ἡ θεία βουλὴ πικῆς τύχης δίκη ἐάσω τριῶν μηνῶν ὀφείλει πληρῶσθαι. ἐπεὶ ὁ ἄρχων ἐκίτρεσε, καὶ ἡ πρᾶξις αὐτὸ ἐζημιοῦτο. ὡς βιϐλ. ι΄ κώδ. τίτλ. λϐ, διάτ. νγ, ἥτις οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά.

ϛ Τῷ γάμῳ συζεύντων ἄχρι δεκαετίας θεία ἀναγκαίας θεσπίζει ὅτι αὐτὸς καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐντὸς τριῶν μηνῶν κινδύνου μένειν, ὡς νεαρὰ, τῶν βασιλ. βιϐ. κθ, τίτ. γ.

* ἑνὸς μέρους ζ Τοῦ * ἑνὸς τῶν δικαζομένων πρὸς οἰκείους διαλογίαις ἀποπεφαμένου μετὰ οὗ Δίαγνωστικοὺς ἀγῶνας, τοῦ δὲ ἑτέρου λέγοντος, ἔχειν τι καὶ ἄλλο προθεῖναι· ὁ δικαστὴς ὀφείλει δοῦναι τούτῳ τῷ μέρει μῆνα ἕνα εἰς προθεσμίαν * μὴ χάρ τοῦ πρὸς τὸ εἰ πιδώσειεν ἑαυτὸν βοηθῆσαι. καὶ αὖθις ἕτερον μῆνα, καὶ ἔτι ἄλλον μῆνα. * μετὰ δὲ τὴν τριῶν * ἀποφύτερων μηνῶν προθεσμίαν * ἀποφαίνεσθαι κατ᾽ αὐτοῦ. ὡς νεαρὰ ρε, τῶν βασιλ. βιϐ. ζ. τίτ. δ, κεφ. ε, θεμ. ις. * ὁ δικάζων

20 *Actor fideiussores dare debet ante libelli missionem. siue ante, quam reus de actionis specie commonefiat, se duos intra menses litẽ contestaturum. Nam alioquin reo duplas expensas præstat, quæ tamẽ ad 36 solidos dumtaxat sese porrigant. Nouel. 96 cuius primum hoc caput non est in Basilicis.*

DE TRIBVS MENSIBVS.

1 *Si quis dilationẽ petierit ad producendos ex eadem prouincia testes, ei trium mensium dilatio concedi debet. Cod. lib. 3, tit. 11, cõstit. 1, Bas. lib. 7, tit. 17, cap. 11.*

2 [h] *Qui heres scriptus est, intra tres menses* hl scimus ita. *hereditatem repudiare potest, & creditoribus non tenetur, licèt ante sciuerit, se heredem esse. Cod. lib. 6, tit. 30, constit. 22, Basilic. lib. 35, tit. 14, cap. 87, them. 1, & 9. Hoc autem intellige de maiore:* [i] *Nam minor citra distinctionẽ repudiat, etiam quũ se immiscuerit. Cod. lib. 2, tit. 38, constit. 1. Bas. lib. 10. tit. 21, cap. 1.* C de iur. delib. il 2, C si minor ab hered.

3 [k] *Qui facit inuentariũ, intra dies triginta post apertas testamenti tabulas, vel ex quo se cognouerit heredem esse, incipere debet, & intra menses tres cõplere. nisi forte absens sit, vel alibi sint bona hereditaria. Tunc enim intra annum complere inuentarium debet. Cod. lib. 6, tit. 30, constitut. 22, Basilic. lib. 35. tit. 14, cap. 87.* kl scimus id. § sin autem dubius, C. de iur. delib.

4 [l] *Ædificanti si nouum opus nuntiatur, intra tres menses caussam dicere debet; ac si non decidatur interea, cauere; si male visus fuerit ædificasse, suis ea sumtibus se diruturũ. Cod. lib. 8, tit. 10, constit. 1. Basilic. lib. 58, tit. 11, cap. 11, them. 11.* ll 1, C. de nouiop. nuntiat.

5 [m] *Condicionis curialis caussa tres intra menses finiri debet. Nam alioqui præses decem libris, & officiũ eius quinque libris multatur. Cod. lib. 10, tit. 32, constitut. 53, quæ non est in Basilicis.* m l. Generali. C. de decur.

6 *Nuptiis iam ad decimum vsq; constantibus, de dote non numerata tam maritus, quam heres eius, intra tres menses queri possunt. Nou. 100, Bas. lib. 29, tit 3.*

7 *Quum litigantium pars vna post cognitionum certamina suis allegationibus renuntiat, altera dicente, se aliud etiam quid habere, quod addat: iudex huic parti mensem vnum dilationis caussa dare debet, vt siquidem possit, aliquid opis sibi ferat. deinde rursus alium mensem, & rursus alium, sed post decursum trium mensium, sententiam in illum ferat. Nouella 105, Basilic. libr. 7, titul. 4, cap. 5, them. 12.*

Universidad de Deusto Biblioteca

8 Qui de laicorum est numero, tribus mensibus diuino vacare cultui debet, atque ita fieri episcopus. Nouel. 123, cap. 5, quod non est in Basilicis.

DE CENTVM DIEBVS.

l.n. l.2, C. Qui admittiad bon. poss.

1 [n] Bonorum possessiones, quæ propinquis deferuntur, qui sunt extransuerso, intra C dies continuos petũtur, ex quo cognitum fuerit, eas competere. Et intra hoc tempus aut accipiunt eas, aut repudiant. C. lib. 6, tit. 9, constit. 2, Bas. lib. 40, tit. 1, cap. 15.

SCHOLIVM.

Bonorum possessio est ius, quo licet alicui patrimonium vel bona defuncti obtinere.

l.o. l.2, D. de iur. delib.

2 [o] Deliberationis tempus, sunt centum dies. Dig. lib. 28, tit. 8, dig. 1, & 2, Bas. lib. 35, tit. 13, cap. 2.

l. capitis deminutione D. vnde cognati.

3 [p] Si frater meus adoptiuus post mortem meam intra dies centum emancipatus fuerit, bonorum possessionem amittit. D. lib. 38, tit. 8. dig. 3, Bas. lib. 45, tit. 2, cap. 19.

DE IIII MENSIBVS.

q l.52. §8. D pro socio.

1 [q] Si socius socio molestus fuerit in ædificatione domus communis, atque illo hanc non ædificante, solus ædificauerit: & vsuras, & ipsam expensarum sortem intra menses quatuor post refectionem ab eo potest exigere; post quatuor autem menses, si hæc non acceperit, dominus sit domus, qui eam sua dumtaxat ex parte struxit. Dig. lib. 17, tit. 2, dig. 29, Bas. lib. 12, tit. 1, cap. 29, the. 8.

r l. inconsiliariis. C. de adsess.

2 [r] Quatuor dumtaxat mensibus in prouincia sua quis adsessor esto, nisi principis iussus, aut præceptio præfecti prætorio interuenerit. Nam alioqui proscribitur & punitur. C. lib. 1. tit. 51, constit. 10. Basil. lib. 6, tit. 1. cap. 63. the. 2.

s l. Quinquaginta, D. de excusat.

3 [s] Ad exercendam recusationem tutoris, menses quatuor competũt. D. lib. 27, tit. 1, dig. 32, Bas. lib. 38, tit. 1, cap. 32.

t l. 2, C. de vsur. rei iudic.

4 [t] Quatuor mensium dilatio condemnatis datur, & postea extinguntur vsuræ centesimæ. Cod. lib. 7, tit. 54, constit. 2, Basilicor. lib. 9, tit. 3, cap. 86. Et fideiußores quoque ipsorum quadrimestre spatium habent, vt dicitur eodẽ cap. ac tit. Basilicorum, the. 2.

u l. si vnus, D. si pend. adpell. mors interuen.

5 [u] Si vnus ex iis, qui adpellarunt, decesserit: heredes eius non modo residuum tempus habent, sed alios præterea quatuor menses accipiunt, etiam post deliberationem. Codic. lib. 7. titul. 66. constitut. 6. Basilicor. lib. 9. tit. 1. cap. 144.

6 Si domus absentis, ab ipsius actore

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΑΪΚΟΥ.

η Ὁ ὑπὸ λαϊκῶν τρεῖς μῆνας ὀφείλῃ σχολάσαι τῇ λειτουργίᾳ, καὶ ἔτους γενέσθαι σπόρου· ὡς νεαρᾷ ρκγ, κεφ. ε. ὅπερ οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ.

α Αἱ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν διακατοχαὶ ἔσω τῶν ἡμερῶν πεντήκοντα αἰτητῶν, ἀφ' οὗ γνωσθῇ, ὅτι ἠρμοσται. καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ καιρῷ ἡ ἀποδέχονται αὐτὰς, ἢ ἀπαιτοῦνται. ὡς βιβλ. ς τοῦ κώδ. τίτ. θ, διάτ. β, τῶν δὲ βασιλ. βιβ. μ, τίτ. α, κεφ. ιε.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Διακατέχειν δίκαιον τὸ ἔχειν καὶ πῶς ἐστιν ἢ πρᾶγμα τὸ πλεονάσαν.

β Τῆς διαιτήσεως χρόνος ἡμέραι εἰσὶν, ὡς βιβ. κη τῶν διγέστων, τίτ. η, δίγ. α καὶ ς. τῶν βασιλ. βιβ. λε. τίτ. ιγ, κεφ. β.

γ Ἐὰν ὁ θετὸς μου ἀδελφὸς μὴ θανάτου μου ἔσω ἡμερῶν αὐτεξουσιωθῇ, δοθέντι τῷ διακατοχῶ, ὡς βιβ. λη τῶν διγ. τίτ. η, δίγ. γ, τῶν βασιλ. βιβ. με, τίτ. ς, κεφ. ιθ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΗΝΩΝ.

α Ἐὰν ὁ κοινωνὸς ὀχλήσῃ τὸν κοινωνὸν ὑπὲρ τῷ κτίσαι τὸν ὑπόκοινον οἶκον, κἀκεῖνος μὴ κλίσαι αὐτὸν, κλίσαι μόνος· δύναται τοὺς τόκους, καὶ αὐτὸ τὸ τῶν δαπανημάτων κεφάλαιον ἀπαιτεῖν αὐτὸν ἔσω πεντεμήνου μὴ τῶν ἀναιρέσεων μὴ τοῦ δημοσίου ἀλλὰ καὶ τῶν ἐτέρων τριμήνων τῶν τῆς ῥᾳδιτίωνος ἤτοι τῆς ἀνανεώσεως καὶ προσδεχομένου. ἐν γὰρ ἀρμόζει ῥᾳδιτίων ἤτοι ἀνανέωσις ἐν πάσῃ διαιτήσει ἐκκλήτοις. ὡς βιβ. ξ ς κώδ. τίτ. ξγ. διάτ. ς. ἔτι. ς καὶ γ. τῶν βασιλ. εἰς. θ, τίτ. α. κεφ. εκς, θέμα ᾳδιτέλου τὸν καὶ πλούτιον.

β Ἐὰν οἱ σχολάριοι καὶ κομεάτον ὑποτελφθῶσιν, ἕως ἐμνῶν θεῖ χρημάτων οὐκ ἐνέγκωσι, ὡς βιβ. * ις, πίτ. κθ. διάτ. ς, τῶν βασιλ. βιβλ. νζ, τίτ. α, κεφ. λγ. ἔτι. β.

* ις. ξ κώδ.

ΠΕΡΙ ΜΗΝΩΝ ΕΞ.

* ᾳδιτελάδη

α Ἐὰν τις ἀπὸ ἐξ ἕως ξ * λάδῃ ἀχρὸν, ἀσφαλῶς μὲν αὐτὸν κατέχει, καὶ τὰς λοιπὰς ξ ᾳδιτελάδη κτήσασθαι ξ οὐκ αὐάγκαζεται καταδαλεῖν. ἐὰν δέ τις λέγῃ θεραπεύειν ἑαυτὸν εἶναι, ἢ ὑποκεῖσθαι αὐτῷ τὸ πρᾶγμα κινεῖται· καὶ ἐὰν νικήσῃ, αὐάγκαζεται ἀποδοῦναι τὰ δαπανήματα δέοντα, ἃ πεποίηκεν ἐκεῖνος εἰς βελτίωσιν ξ ἀργεῖ. ἕως ἂν ἐξαμήνου ὀφειλῇ τις ἐνοικιάζειν. * καὶ γὰρ ἐξαμήνου ἀδεὶς δύναται ἐνοικιάζειν. * καὶ γὰρ ἐξαμήνου ἀδεὶς δύναται ἐνοικιάζειν. ὡς βιβ. ια ξ κώδ. τίτ. νη, τῶν βασιλ. βιβ. νς, τίτ. ιδ. κεφ. α. θεμ. ζ.

* μὴ

* ᾳδιαφθείρῃ

β Ἡ ἀσθένεια, φυτίσιν ἢ τὸ * πραδὲν πρᾶγμα αὐαιρέθουσι αὐαγκῇ, ἕως ἐξ μηνῶν κινεῖται ἢ τριῶν ἢ πλίνθων ἤτοι σωμάτων. τρέχει δὲ οὗτος ὁ χρόνος, ἀφ' ἧς ἡ πρᾶσις γέγονεν, ἢ ἐξ ἧς ὑπέχετο

ᾳδιαφθορὰν τοῦ διοικητοῦ αὐτοῦ οἰκίας βλάπτῃ τὸ παρόντα χείτονα, ὀφείλῃ ὁ διοικητὴς ᾳδιαφθορὰν μένειν καὶ παρεῖναι τὸν πρωτότυπον. εἰ δὲ καταμεινειε

Universidad de Deusto
Biblioteca

aut stipulatus est venditor de vitiis rei venditæ: siquidem erat manifestum aliquod de vitiis indicium. Dig.lib.21.tit.1,dig.15,Basilic.lib.19,tit.10,cap.15.

3 Quum venditor non diserte de occultis rei venditæ vitiis cauerit, actio quanti minoris, hoc est, quæ pretium minuit, intra sex menses mouetur, nec in annũ extenditur. D.lib.21, tit.1,dig.19, Bas.lib.19,tit.10.cap.20. videlicet ex quo sciuerit emtor vitiũ, aut scire debuerit. D.lib.21,tit.1,dig.45, B.lib.19,tit.10,cap.43.

b l.si tutor. D. de administ. tut.

4 [b] Tutores anno primo sex mensium dilationem habent ad fœnerandas pupillares pecunias. Dig.lib.26.tit.7.dig.15, quod positum est in Basilic.lib.37.tit.7,cap.15, sed non habet illa de sex mensium spatio. Quod autem dictum est de spatio bimestri, digesto septimo lib. eiusd. & tit. Digestorum, & Basi.lib.37. . . . . de anno administrationis intellige.

c l.vn. C. vt omnes iudic. tam ciuil.

5 [c] Si præses quinquaginta diebus, postquã ei successum est, in prouincia non mãserit, illuc remittitur, & sex menses ibi moratur, de furtis siue munerum captationibus & criminibus sese purgans. Bas.lib.6,tit.3,cap.9,the.7. Verũ illud de sex mensibus non continet.

6 Episcopus siue de monachorum numero, siue laicorum ordinetur, sex menses in clero debet exigere. Nou.6.cap.6, quod nõ exstat in Bas.

7 Si œconomi cõsuetudines decanis & ascetriis intra sex menses non soluerint, trientes vsuras centesimæ præstant. Nou.59. . . . tit.4. cap.2,the.5.

d l. non tantum in prin. D. de excus.

8 [d] Qui propterea, quod tres tutelas habet, quartam repudiat. si non vltra sex menses absint a pubertate pupilli priores, vel is, cuius tutela suscipienda est, non excusabitur. Dig. lib.27,titul.1, digest.15, Basilicor. lib 33,tit.1, cap.15.

9 Ab eo, qui legatum ad pias caussas relictũ, intra sex menses ab insinuatione testamenti numerandos, [& a cautione propria manus illius, qui quid ad pias caussas se dare cauit,] præstare differt; & fructus exiguntur, & vsuræ, & omnis accessio legitima, inde vsq; a tempore mortis eius, qui legatum reliquit. Nou.131. Bas.lib.5.tit.3,cap.9,the.6.

10 Intra semestre spatium vel episcopi, vel clericorum decretum de ordinatione fieri debet. Si vero qui decretum facere debent, moram interponant: tunc is, cui competit episcopum ordinare, animæ suæ periculo quem vult ordinat, Nouella 123. cap.6. quod non exstat in Basilicis.

ἢ ἐπερωτηθῇ ὁ πρᾶτης πρὸς λῶν αἰτιῶν ἢ ἀπεθάνετο, εἴτε καὶ ἐμφασις πρὸ αὐτῶν· ὡς βιϐ.κα, τῶν δ.τιτ.α, δίγ.ιϛ, λῶν δὲ βασιλ.βιϐλ.ιθ, τίτ.ι.κεφ.ιϛ.

γ Ὅταν μὴ ῥητῶς ὑποτάχθηται ὁ πρᾶτης πρὸς τ κρυπτῶν αἰτιῶν ἢ πιπρασκομένων, ἢ κεκαπηλευμένων, ἢ πίστιν ἢ τὸ τίμημα μεῖναι ἀγωγὴ ἐντὸς ϛ μηνῶν κινεῖται, καὶ οὐκ ἐκπίνει εἰς ἑαυτόν· ὡς βιϐ.κα τ δίγ.τίτ.α, δίγ.* ιθ, τίτ.ι, κεφ.κ, ἀφ' ἧς γνῶ δηλονότι τὸ πάθος, ἢ ὤφελε γνῶναι ὁ ἀγοράσας, ὡς βιϐ.κα τ δίγ.τίτ.α, δίγ.με, λῶν δὲ βασιλ.βιϐ.ιθ, τίτ.ι, κεφ.μγ. ¶ δ Οἱ ἐπίτροποι ἐξαμηνίαν ἔχουσι προθεσμίαν ἐν τῷ πρώτῳ ἑαυτῶ εἰς τὸ δανεῖσαι τὰ χρήματα λῶν ὀρφανῶν, ὡς βιϐ.κϛ. λῶν δίγ.τίτ.ζ, δίγ.ιε, ὅπερ καὶ πάλαι μὲν ἐν βιϐλίῳ λῶν βασιλ.λζ, τίτ.ζ, κεφ.ιε, οὐκ ἔχει δὲ καὶ τὸ ἐξαμηνίαν. τὸ δὲ εἰρημένον καὶ τὸ δημόσιον ἐν τῷ ζ δηγήσει ἔστι διϐλίοις καὶ τίτλοις λῶν δηγήσεων, λῶν δὲ βασιλικῶν βιϐ. λζ. . . . ὁρᾶσθαι καὶ * ἑκάστῃ τ κηδεμονίας.

* ἑνιαυτῷ

ε Ἐὰν ὁ ἄρχων μὴ μείνῃ τὰς ἡμέρας μὲ τῶν προσδοκῶν [αὐτὸ] ἐν τῷ θέματι, ϖροσκαίρεται ἑκάστη, καὶ ποιεῖ ἐξάμηνον, ὁπολογούμενος καὶ ποιεῖ * κλοπιμαίων καὶ ὡρολησίων καὶ ἐγκλημάτων· ἐν βιϐλίῳ λῶν βασιλ.ϛ, τίτ.γ, κεφ.θ, θεμ. ἤτοι ζ, οὐκ ἔχει δὲ ποιεῖ λῶν ϛ μηνῶν.

* κλοπῶν

ϛ Ὁ φύλαξ ὁ ἐπίσκοπος, εἰ ὁτὸ μοναχῶν ἐστιν, ἢ ὁτὸ λαϊκῶν χροτονούμενος, ἐξάμηνον ἐν κλήρῳ ποιεῖν· ὡς νεαρὰ ϛ, κεφ.ϛ, ὅπερ οὐκ ἔστιν τὰ βασιλικά. ¶ ζ Ἐὰν μὴ οἱ οἰκονόμοι τὰς σπουδὰς * δῶσι τοῖς δεκανοῖς καὶ τ ἀσκητρίαις ἐντὸς ἐξαμήνου, τὸν ὁτὸ τρίτου ἑκατοστῆς τόκον παρέχουσιν· ὡς νεαρὰ νθ . . . . τίτ.δ, κεφ.ϛ, θεμ.ε.

* δώσωσι

η Ὁ ἀφὲ τὸ ἔχειν ἐπιτροπὰς τρεῖς, παρευρύμενος τὴν πατρίδα, ἐὰν μὴ πλέον λῶν ϛ μηνῶν ἀφετήκασι τῆς ἡλικίας οἱ κηδεμονευόμενοι, ἢ ὁ μέλλων κηδεμονεύεσθαι, οὐκ ἀφεθήσεται, ὡς βιϐ. κζ λῶν δίγ.τίτ.α, δίγ.ιε, λῶν δὲ βασιλ.βιϐλ.λη, τίτ.α, κεφ.ιε.

θ Ὁ ὑπερθέμενος τὸ ὁσίοις καταβαλεῖν λεγάτον εἴσω ϛ μηνῶν, ὁτὸ τ ἐμφανίας τ ἀφηνίκης δεδιθυμένων, [καὶ τ ἀσφαλείας ἰδιοχείρου ἐκείνου, ὅσις δὴ σφαλίσατο δοῦναί τι εἰς ὁσίους αἰτίας,] ἀπαιτήσει καὶ καρπούς, καὶ τόκους, καὶ πᾶσαν νόμιμον ἐπαύξησιν, ὁπὸ ξ καιρὸς τ πλουσίως ξ τ καταλιπόντος, ὡς νεαρὰ ρλα· τῶν δὲ βασιλ. βιϐ.ε, τίτ.γ, κεφ.θ, θεμ.ϛ.

ι Εἰσὼ ἐξαμήνου δεῖ γίνεσθαι τὸ ξ ἐπισκόπου ψήφισμα, [ἢ τὸ τ κληρικῶν πρὸς χειροτονίας] ἐαὰν ᾖ ὑπέρθεσις· οἱ ψηφίζεσθαι ὀφείλοντες, πλημμελοῦσι ὁσίου, ᾧ ἁρμόζει χειροτονεῖν τὸν ἐπίσκοπον, κινδυνεύῳ τῆς ἰδίας ψυχῆς ὃν θέλει χειροτονεῖ· ὡς νεαρὰ ρκγ, κεφ.ϛ, ὅπερ οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά.

ια Εἰ μὲν ἐν αὐτῇ τῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν ᾗ λέγεται ἡ δίκη, φησί τις εἶναι τὰ πρὸς τὸν δίκλιν αὐτῷ συμβαλλόμενα, δικαιώματα ἢ πρόσωπα, καὶ αἰτεῖται προθεσμίαν τριῶν μηνῶν, δίδοται αὐτῷ· εἰ δὲ ἐν ἑτέρᾳ ἐπαρχίᾳ τυγχάνοι τῷ πράγματι, ἐν ᾧ λέγεται ἡ δίκη, μηνῶν ἓξ. εἰ δὲ Δαλματίας ἐστίν, ἑπτὰν ἐπαρχίαν μέσην ἔχουσα, μηνῶν θ. ὡς βιϐ.γ ξ κώδ. τίτ.ια, τῶν δὲ βασιλ.βιϐ.ζ, τίτ. ζ, κεφ.ια.

ιϐ Ἐαὰν τις ἐγγυήσηται πρόσωπον παρισῶν ἔσω χρόνου ῥητοῦ, εἰ δὲ μὴ ϖροθησηται, παρέχειν πρόσιμον· οὐχ ἅμα τῷ παρελθεῖν τὸν χρόνον, ἀπαιτῆται τὸ πρόσιμον, ἀλλ' ἔχει προθεσμίαν ἄλλων ϛ μηνῶν. μὴ δὲ σὺν ϛ μησὶ ἀπαιτῆται αὐτὸ, εἰ μήτιγε ὁ ἐγγυητὴς ἐπελόυσεν ἐν τῇ πρώτῃ προθεσμίᾳ, τῇ ἐγκειμένῃ τῇ ἐπερωτήσει. εἰ γὰρ ἐν τῇ δευτέρᾳ προθεσμίᾳ ἐπελόυσεν, ἀπαιτῆται καὶ ὡσαύτως τὸ πρόσιμον, ὡς βιϐ. η τοῦ κώδ. τίτ. μ, Δάτ. ιϛ, τῶν δὲ βασιλικ. βιϐλ. κϛ, τίτ. α, κεφ. πζ.

* κατεχεθῶσι

ιγ Ἐαὰν ἐξ αὐαφορᾶς δημοσίων προσώπων ὑπὸ φόνῳ * κατηχθῶσι τινες, οὐκ ὀφείλουσιν ἐγγυητὰς κατασταθῆναι, ἀλλὰ βληθῆναι εἰς φυλακὴν, μέχρις ἐξαμήνου περαιουμένου τοῦ πράγματος. εἰ δὲ ὑπὸ ἰδιωτῶν κατηγορηθῶσι, δηλονότι μὴ ἐγγεγραφῶν νομίμων ὀφείλουσιν ἐγγύας διδόναι, ἢ μένειν ἐν τῇ φυλακῇ, ἕως ἑνιαυτοῦ τιμωμένου ξ πράγματος. ὡς βιϐ. θ ξ κώδ. τίτ. δ, τῶν δὲ βασιλ.βιϐ. ξ, τίτ.λε, κεφ. κζ, θεμ.ε.

ιδ Πᾶσα φισκαλία δίκη, ἥτις τοῦ δημοσίου μερισίου, εἴσω ἐξ μηνῶν μὴ τὴν προκαταρξιν περαιούσθω· εἰ μὴ ἄρα ὑπερθεσις ἀναγκαία ἐστὶν, ὡς βιϐ.ι ξ κώδ. τίτ.α. Δάτ.ια, τῶν δὲ βασιλ. βιϐ.νϛ, τίτ. ϛ, κεφ. πλουτῶν.

ιε Ἐαὰν πλουτήσῃ ἢ ἀφανὴς γένηται ὁ ἐπὶ δίκῃ ϖρὸς τινα δοθεὶς ἐκπλοῦς, μὴ τὸν εἰσιόντα ἡμέραν ξ προσημοῦντος ϖρὸς τοῦ ἄρχοντος διατάγματος περὶ τοῦ προβληθῆναι ἄλλον, ἐξ μηνῶν ἔχει προθεσμίαν ὁ πρωτότυπος ἐν ἀπουσίᾳ ὤν, πρὸς Δαλματίας ἐπαρχίας, εἰς ἕτερον προβαλλεσθαι, ἢ αὐτὸς ϖροσγενέσθαι. εἰ γὰρ μὴ ἔστι μακρὰν, ὡς ξ ἄρχοντος ὁρίζεται τις προθεσμία· ὡς βιϐ. ϛ ξ κώδ. τίτ. ιγ, Δάτ. πλουτῶσα, ἥτις οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά.

* ἐχληθεὶς

ιϛ Ἐαὰν ὁ κληρονόμος * κληθεὶς ἀγνωμονήσῃ μέχρις ἐξαμήνου, πέμπεται ὁ ληγατάριος οὐ μόνον εἰς τ νομὴν τ κληρονομιαίων πραγμάτων· ἀλλὰ καὶ εἰς τ τ ἰδίων ὠσὰν ξ κληρονόμος· ὡς βιϐλ. λϛ τ δίγ. τίτ. δ, δίγ. δ, θεμ. θ καὶ βιϐ. ϛ ξ κώδ. τίτ. νδ, Δάτ. ϛ, τῶν δὲ βασιλ. βιϐλ. μδ, τίτ. κϛ, κεφ. δ, θεμ. θ, καὶ τίτ. λα, κεφ. ϛ.

ιζ Ὁ φύλαξ ὁ ἐπίσκοπος προσκαλέσηται ἄρ-

11 [c] Si eadem in prouincia, vbi lis exercetur, quispiam dicat esse conducentia sibi ad litem instrumenta vel personas, & trium mensium dilationem petat; hoc ipsa es datur. Sin alia in prouincia, loco illi vicina, in quo lis exercetur: sex mensium spatium datur. Sin transmarina prouincia sit, quæ aliã prouinciam intereacentem habeat, nouẽ mensium dilatio conceditur. C.lib.3,tit.11, Bas.lib.7.tit.7,cap.11.

c l.1, C. de dilation.

12 [e] Si quis sponderit, se intra certũ tempus personam velle sistere, vel nisi steriterit, pœnam præstaturum: ab eo non simul, atq; tempus hoc præterierit, pœna exigitur: sed altorum sex mensium dilationem habet. Post sex vero mẽses exigitur ab eo, nisi intra primum illud tempus insertum stipulationi, mortuus fuerit is, pro quo facta fideiussio fuit. Quippe si secunda dilatione obierit, pœna consimiliter exigitur. C.lib.8,tit.40; constit.16, Basilic.lib.26,tit.1, cap.87.

e l.sancimus. C. de fideiuss. & mandat.

13 [g] Si ex relatione publicarum personarum aliqui propter cædẽ admissam adprehensi fuerint, fideiussoribus committi non debent, sed in carcerem conici, negotio intra semestre spatiũ finiendo. Sin a priuatis hominibus accusati fuerint, cum legitimis inscriptionibus fideiussoresdare debent, aut in carcere manere, negotio intra annum decidendo. C.lib.9, tit.4, Bas.lib. 60,tit.35.cap.27,the.5.

g pars l.6, C. de custod. reor. quæ integra non exstat.

14 [h] Omnis caussa fiscalis, siue quæ spectat ad publicum ærarium, intra sex menses a litecõtestata terminator: nisi dilatio necessaria sit, Cod. lib.10, tit.constit.11, Basilic.lib.56,tit.2, cap.vlt.

h pertinet ad l.11, C. de iure fisci. quæ integra non exstat.

15 [i] Si mortuus fuerit, aut non exstet amplius, qui ab aliquo datus est in litem procurator, post vigesimum diem proposîti a iudice edicti de alio constituendo, sex mensium dilationem principalis absens habet, prouincia lõgius dissita, vt alium procuratorem eligat, vel ipse compareat. Quippe si non procul absit, a iudice dilatio quædam statuitur. Codic.lib. 2,titul.13,constitut. vlt. quæ non exstat in Basilicis.

i Epitome l. vlt. C. de procurat. quæ non exstat.

16 [k] Si heres vocatus, vsque ad sex menses contumax fuerit: legatarius non solum in rerum hereditariarũ, sed etiam in ipsius heredis propriarum possessionem mittitur. Digest. lib. 36,titul.4,digest.4,them.9, & C.lib.6,tit.54, constit.6, Bas.lib.44, tit.22, cap.4, the.9, & tit.31,cap.6.

k l.certa forma, C. vt in possess. legat. l. is cui legatorum, § Imperator Antonius. D.eod.

17 [l] Episcopus instruere præsidem debet,

l pars l.6, C. de custod. re-

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt intra sex menses de incarceratis, qui fide-iussoribus destituuntur, sententiam ferat; exceptis homicidis. Cod. lib. 9, tit. 4, constitut. 6, Bas. lib. 60, tit. 35, cap. 22, them 3. & 6.

cal 9. C. de annon.

18[m] *Si curatores intra sex menses reliqua preteriti temporis non soluerint, a dominis exiguntur. Cod. lib. 10, tit. 16, constitut. 9, Basilicorum. . . . .*

19 Qui a perequatore terram accepit, firmiter eam possideat, nec ab eo reliqua preteriti temporis exigantur. Sin aliquis eam sibi vindicat, actionem intra sex menses competentem instituat. Cod. lib. 11, tit. 58, Basilic. lib. 56, tit. 14, cap. 1, them. vlt.

SCHOLIVM.

Eadem prius quoque dicta sunt capite primo. Verum hoc loco pro his talia quædam in aliis exemplaribus inueniuntur: Post sex menses, ex quo alteri res tua fuerit a perequatore addicta, non amplius agere potest.

pl. vlt. C. de censib. lib. 11. ol. 2, C. de commeatu.

20° Qui militat, & post tempus dati commeatus sex mensib. abfuerit, post alios quinque deinceps militat, & ad inferiorem locum detruditur. Cod. lib. 12, tit. 42, constit. 2, Basilic. lib. 57, tit. 1, cap. 47.

21 Si liber homo desurioni mortuo veluti propinquus succedere velit, & curiæ semet tradere debet intra sex menses, & hoc ipsum apud gesta monumentorũ deponere. Nouel. 101, quæ non exstat in Basilicis.

q l. locorum. C. de omni agro deser.

22[p] *Locorum domini absentes, sex menses habent ad veniendum, & ad soluenda fiscalia. & ad recuperandos agros a possessoribus. Cod. lib. 11, tit. 59, constitut. 11, Basilic. lib. 56, tit. 14, cap. 11.*

DE VII MENSIBVS.

q l. septimo. D. de stat. homin.

1[q] *Qui septimo mense natus est, perfectus est, & iustus filius parentibus. Dig. lib. 1. tit. 5, dig. 10, Basilic. lib. 46, tit. 1, cap. 10, & lib. 45, tit. 1, cap. 15, the. 6.*

DE VIII MENSIBVS.

r pars. l. vlt. C. de bon. proscript.

1[r] *Qui bona proscripti ex caussa perduellionis in prouincia possident, nisi intra menses octo ea nuntiauerint, quadruplũ soluunt. Cod. lib. 9, tit. 49, constitut. 6, Basilic. lib. 60, tit. 52, cap. 17.*

2 Actor habet octo menses ad nuntiandum principali, qui agit in extremis Romanæ ditionis locis, vt compareat, vel ei qui nuntiauit, litem committat, vel alium pro eo defensorem constituat. Quod si non venerit is, cui nuntiatum est, & tempus statutum effluxerit; lis in præsentia procuratoris, qui rem nũtiauit, disceptatur: quo condemnato, non amplius ille, cui nuntiatum fuit, agere potest; at si præter

χοντα ἐντὸς ἐξαμήνου ψῆφον ἐνέγκῃ περὶ τῶν ἐν φυλακῇ δοθέντων ἐγγύης, χωρὶς φονέων· ὡς βιβ. θ τ κώδ. τίτ. δ. διάτ. 5, τ ϛ βασιλικῶν βιβ. ξ τίτ. λε, κεφ. κβ, θεμ. γ καὶ 5.

ιη Ἐὰν μὴ εἰ φρονῆσει ἔισω ἐξ μηνῶν καταβάλωσι τὰς λοιπάδας τ παρελθόντος χρόνου, οἱ δεσπόται ἀπαγέτωσαν· ὡς βιβ. ι τ κώδ. τίτ. 15, διάτ. θ, τῶν ϛ βασιλ. . . . .

ιθ Βεβαίως ἐχέτω τ γῆν ὁ λαβὼν παρ' ἐξισωτοῦ, μὴ ἀπαγέτω μηδ' οἱ λοιπάδας τ παραλαβόντος χρόνου. εἰ δέ τις ἐκδικεῖ αὐτὴν, κινείτω τὴν ἀρμοδίαν ἀγωγὴν ἐντὸς μηνῶν 5. ὡς βιβλ. ια τ κώδ. τίτ. νη. τῶν ϛ βασιλ. βιβ. νϛ. τίτ. ιδ, κεφ. α, θεμ. πλδ τῶν.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ταυτὰ τ πρόπροι εἴρηται ὡ τῷ κεφαλαίῳ. αἱ δ τούτων ἐπαῦθα πιαῦτα πια ὡ δῆλοις εὑρίσκοιτ' ἂ πρεφοις· μετὰ ἓξ μῆνας τ παρακρωθῆναι τ πρᾶγμα ἐκ ἐπιρρώκασι τ ἐξωστῆ, ἀκέτι δίων κινεῖν.

pl. vlt. C. de censib. lib. 11. ol. 2, C. de commeatu.

κ Ὁ στρατευόμενος καὶ μὴ τὸ καιρέτον ἓξ μῆνας ἀποδημήσῃς, μὴ πέντε ἀνθρώπους στρατεύεται καὶ ἐπιστάτῃ· ὡς βιβ. ιϛ τ κώδ. τίτ. μϐ. διάτ. β. τ ϛ βασιλ. βιβ. ϛ. τίτ. α, κεφ. μζ.

κα Ἐὰν ἐλθὼν ὁ τὸν πλοῦτον τὸν βουλόμενος ὡς συγγενὴς θέλῃ κληρονομῆσαι, καὶ ἑαυτὸν ἐπιδέναι εἰς τ ἐκλογὴν ὀφείλει ἐντὸς ϛ μηνῶν, καὶ ἐν ὑπομνήμασι καταθέσθαι τ· ὡς νεαρὰ ρα, ἥτις οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά.

κϐ Οἱ δὲ ἀπὸ τῶν τόπων ἀποδημήσαντες, ἓξ μῆνας ἔχουσιν εἰς τὸ ἐλθεῖν καὶ καταβαλεῖν τὰ δημόσια, καὶ ἀναλαβεῖν τοὺς ἀγροὺς ἀπὸ τῶν νεμομένων· ὡς βιβ. ια τ κώδ. τίτ. νθ, διάτ. ια, τῶν ϛ βασιλ. βιβ. νϛ, τίτ. ιδ, κεφ. ια.

ΠΕΡΙ Ζ ΜΗΝΩΝ.

α Ὁ ἐπαμήνιαῖος τ γνωσθεὶς, πλὴν τ ἐστὶ, τ γνήσιον τοῖς γονεῦσιν· ὡς βιβ. α τ διγ. τίτ. ε, διγ. ι, τῶν ϛ βασιλ. βιβ. μϛ, τίτ. α, κεφ. ι, καὶ βιβ. με, τίτ. α, κεφ. ιε, θεμ. ϛ.

ΠΕΡΙ Η ΜΗΝΩΝ.

α Οἱ ἔχοντες πέδαμα ἐκ ἐπ' ἀρχίᾳ τ δημοσιωνίδι δημοθέντος, εἰμὴ ἔισω ὀκτὼ μηνῶν προσαγγείλωσι, πρᾶγμα λάσιον αὐτὸ καταβάλλουσιν· ὡς βιβ. θ τ κώδ. τίτ. μθ, διάτ. ϛ, τῶν ϛ βασιλ. βιβ. ξ, τίτ. ιϛ. κεφ. ιζ.

β Ὁ διοικητὴς ἔχει μῆνας προὸς τὸ μισθοῦσαι τῷ προτοτύπῳ τῷ ὄντι ἐν τῇ ἄκρᾳ τ ῥωμαϊκῆς ἐξουσίας εἰς τὸ προσχωρεῖν, ἢ τὴν οἰκίαν αὐτῷ ἀποτιμῆσαι τῷ μισθωσαντι, ἢ ἕτερον αὐτ' αὐτὴν καταστῆσαι δεφένδορα. εἰ δὲ μισθωθεὶς μὴ ἔλθῃ, καὶ προθεσμία ὁ τοιοῦτος χρόνος, προτιτᾶται ἡ δίκη κατηγώτιον τοῦ διοικητοῦ τοῦ καὶ μισθώσαντος. καὶ ἐὰν καταδικασθῇ, ὀφείλει ὁ μισθωθεὶς δοῦναι κινεῖν, ὡς προγνώμων αὐτὸν ἐδικάσατο

κάσατο ὁ μισώσας, ὡς νεαρὰ ξθ, τῶν ϛ βασιλ. βιβ. ϛ, τίτ. κα, κεφ. ϐ, θεμ. γ.

ΠΕΡΙ Θ ΜΗΝΩΝ.

α Ὁ ἐκκαλούμενος τ ἐπὶ θείᾳ δικαστοῦ, ἔχει μὲν τὴν τῶν ϛ μισθῶν προθεσμίαν, καὶ τὰς ἀπὸ λαμπρᾶς τρεῖς κυρίας· οὐ λαμβάνει ϛ * τὴν ἀπὸ ῥεπουβλικατίωνα ἤτοι τὴν ἐπὶ αὐθαιρεσίᾳ τῆς δίκης ἐρημωθέντος· ὡς βιβλ. ζ τοῦ κώδ. τίτ. ξγ, διάτ. β, ἥτις κεῖται μὲν ἐν βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν θ, τίτ. α, * νεαρᾷ ρης. τὸ ϛ δεύτερον αὐτῆς θέμα ἔστω τὸ περὶ διαιτητῶν ἤτοι θείων δικαστῶν παρελήφθη, καὶ ἐδέχθη μᾶλλον, ἢ ἡ πρὸ νεαρᾷ ἐν βιβ. τῶν βασιλ. ζ. τίτ. α, κεφ. ε.

* τὴν ἐπὶ ῥεπουβλικατίωνι,

* κεφ.

ΠΕΡΙ ΙΑ ΜΗΝΩΝ.

α Ἐὰν μὴ τ ἐκ τ θανάτου τ ἀνδρὸς ἑνδέκατον περαιωμένου μισθωτέκνη ἡ γυνὴ, σύμπεσόν ἐστὶ τὸ ὠμόμοιον, ἤτοι φθορᾶ, ἀσέλγεια, αἰσχρότης· ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐπόκειται ἐπιτιμίοις, οἷς καὶ ἡ πρὸ τοῦ πενθήμηνος καιροῦ γαμηθεῖσα· ὡς νεαρᾷ λθ, τῶν δὲ βασιλ. βιβ. κη, τίτ. ιε, κεφ. γ.

ΠΕΡΙ ΕΝΟΣ ΕΝΙΑΥΤΟΥ.

α Ὁ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἔχων, κινεῖ κ τ τὴν δεσποτείαν ἔχοντα τ Ἀκυλίου, διὰ τὸ τραυματίσαι αὐτὸν τ οἰκέτην· κ * αὐαιρεῖται εἰς τ ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον ἡ διατίμησις αὐτῆ, καὶ πρὸ τ * λεχθέντος δ' εἰσκηται ἡ αὐαδρομὴ τ ἐνιαυτ. ὡς βιβ. θ τῶν διγ. τίτ. β, διγ. ιϐ, τῶν ϛ βασιλ. βιβ. ξ, τίτ. γ, κεφ. ιϐ.

* αὐακλᾶται. rectiꝰ αὐακαλεῖται

* λεχασευθῆναι

* αὐακλᾶται. αὐαπαλεῖται.

Β Ἀφ' ἧ τραυματίσθη, οὐκ ἀφ' ἧ ἐπλάβησεν ὁ οἰκέτης, * αὐαιρεῖται ὁ χρόνος· ὡς βιβ. θ, τῶν διγ. τίτ. ϛ, διγ. κ, τῶν ϛ βασιλ. βιβ. ξ, τίτ. γ, κεφ. κ.

γ Π ὑπὲρ τοῦ πρὸ τ ἐνιαυτ. τ κέρδη ἀπαιτεῖ ὁ δεσπότης, κινεῖ τ Ἀκυλίου πρὸ τ αὐαιρεθέντος οἰκέτου· ὡς βιβ. θ τ διγ. τίτ. ϛ, διγ. κϛ, τῶν ϛ βασιλ. βιβ. ξ, τίτ. γ, κεφ. κϛ, θεμ. γ.

δ Μετὰ θάνατον τ ἐξουσίου ἢ τ δέλου, ἢ μὴ τῷ αὐτεξουσίῳ τ υἱ, ἢ μὴ τ ἐλευθερίαν ἢ ἐπιτρόπην τ δέλου, ἐνιαυσία ἐστὶν ἡ πρὸ πενθυλίου ἀγωγή. ὁ ϛ ἐνιαυτὸς σωματικός ἐστιν, ἀρχόμενος γ ἀφ' οὗ τὶς ἐχειρίσθη ἀρχὴν * τ νικήσῃ. ὅθεν ἐπὶ τ αἱρετικοῦ χρέους οὐκ ἀριθμεῖται, πρὶν ἐκβῇ ἡ αἵρεσις. ἐνάγεται ϛ ὁ κληρονόμος τ πατρὸς, καὶ ὁ δημόσιος γραφῇ κληρονόμος· ὡς βιβ. ιε, τῶν διγ. τίτ. ϛ, τῶν ϛ βασιλ. βιβλ. ιη, τίτ. ϛ, κεφάλ. α.

* τ νικήσει

ε Ὁ κληρονόμος τ λαβόντος προθεσμίαν, ἀπὸ δόλου αὐτοῦ ἔστω ἐνιαυτ. τ ἐκτίσεως. ὡς βιβ. ιϛ τῶν διγ. τίτ. γ, διγ. ιη, τ ϛ βασιλ. βιβ. ιγ, τίτ. ϛ, κεφ. ιε

ϛ Ἡ μείωσις τ τίμημα ἀγωγὴ ὅταν ᾖ τῶς ὁ πρᾶτης αὐτὴ φωνήσῃ τὰς αἰτίας τ πραθέντος, ἐνιαυσία σωματική ἐστιν· ὡς βιβ. * να τῶν διγ. τίτ. α διγ. ιδ, τῶν ϛ βασιλ. βιβ. ιθ, τίτ. ι, κεφ. ιδ, θεμ. ϛ.

* κα

DE VIIII MENSIBVS.

1[s] *Qui adpellat aduersus datum a principe iudicem, habet ille quidem sex mensium dilationem, & inchoandos a die trigesimo primo tres dies fatales: sed trimestre spatium ad reparationem siue renouationẽ litis non impetrat. Cod. lib. 7, tit. 63, constit. 2. quæ posita est lib. 9 Basil. tit. 1,* Nou. 126. sed alterum hoc eius thema de arbitris siue sacris iudicibus omissum fuit, & magis tamen receptum, quam 82 nouella lib. Basil. 7, tit. 1, cap. 5.*

s l. 2, C. de temp. adpell.

* al. cap. 126.

DE XI MENSIBVS.

1 Si mulier post finitum vndecimũ a morte viri mensem pepererit, stuprum commisit, siue libidinem & turpitudinem exercuit: & iisdem pœnis tenetur, quibus & illa, quæ ante finitum luctus tempus nupta fuerit. Nou. 39, Bas. lib. 28, tit. 15, cap. 3.

DE VNO ANNO.

t l. sed etsi, D. ad l. Aquil. * al. reuocatur.

1[t] *Vsufructuarius actione legis Aquiliæ proprietarium conuenit ob vulneratum seruum, & * recurrit eius æstimatio retrorsum ad illum proximum annum, licèt ante legatum serui vsufructũ anni retroactio inueniatur. D. lib. 9. tit. 2, dig. 12, Basilic. lib. 60, tit. 3, cap. 12.*

u l. ait lex, D. eod.

2[u] *Ex quo vulneratus est seruus, non ex quo mortuus est, tempus retrorsum currit. Digest. lib. 9, tit. 2, dig. 20, Basilic. lib. 60, tit. 3, cap. 20.*

3 Dominus, qui agit Aquilia de seruo occiso, exigit omnia lucra, quæ ante illum annum habiturus erat. D. lib. 9, tit. 2, dig. 22. Bas. lib. 60. tit. 3, cap. 22, them. 3.

x l. 2, D. quãdo act. de pecul. annal.

4[x] *Post mortem filifamilias aut serui, vel post emancipationem filii, vel post manumissionem aut alienationem serui, actio de peculio annalis est. Annus autem continuus est, incipiens ex quo facultatem agendi, quis habuit. Ideoque in debito conditionali non prius numeratur, quam condicio exstiterit. Conuenitur autem patris heres, licèt etiã fiscus scriptus sit heres. Dig. lib. 15, tit. 2, Bas. lib. 18, tit. 6, cap. 1.*

y l. 18, D. dolo. pos.

5[y] *Heres eius, qui depositum accepit, de illius dolo intra annum tenetur. Dig. lib. 16. tit. 3, dig. 10. Bas. lib. 13, tit. 2, cap. 15.*

z l sciendum. in fin. D. de ædil. edict.

6[z] *Actio quanti minoris, quum diserte vẽditor constituerit de vitiis rei venditæ, annalis est continua. D. lib. 21, tit. 1, dig. 14, Bas. lib. 19, tit. 10, cap. 14, them. 6.*

Universidad de Sevilla Biblioteca

a *l. quod constitutum, D. de mil. testa.*

*ea Græca est.

7 Si quis iure militari testatus, militia missus fuerit: post annum eiusmodi testamentum veluti militare non valet. Dig. lib. 28, tit. 3, dig. 7, Bas. lib. 39, tit. 2, cap. 6.

8 Relictum venerabili domui, nisi solutum intra annum fuerit, duplum exigitur. C. lib. 1, tit. 3, constitut. 45, quæ non est in Basilicis.*

9 Nec uxor eius, qui tonsuram accepit, ante annum sine periculo nuptias contrahit, nisi quū prægnans esset, intra annum pepererit. C. lib. 1, til 3, constitut. 52, quæ non est in Basilicis.*

b *Similiter & ipsa Græca.*

b *debet esse l. vlt. C. de nō num. pecun. eadem cum l. 3, C. de dote cauta non cum.*

10 [b] A morte viri intra annum exceptio de non numerata dote opponitur. Cod. lib. 4. tit. 30, constit. vlt. & cod. lib. 5, tit. 15. constit 3. quæ non exstant in Basilicis.

11 Quæ iusta caussa matrimoniū soluit, post annum sine periculo nubet. Cod. lib. 5, tit. 17, constit. 8, & 9, quæ non sunt in Basilicis. Nam earum loco positum est caput 12 nouellæ 22, in lib. Bas. 28, tit. 7, cap. 6.

c *l. qui gratuitos, C. de censib.*

12 [c] Qui a pere æquatore damnum sibi datum dicit, intra annum agere debet. Cod. lib. 11, tit. 57, constit. 5, Bas. lib. 56, tit. 14. cap. 5.

d *l. sciant, C. de legit. hered.*

13 [d] Qui pupillo tutorem intra annum non petiuerunt, a successione eius excluduntur. Cod libr. 6, titul. 58. constitut. 10. quæ posita quidem est in Basilic. lib. 45, tit. 1, cap. 42. sed tempus adiectum non habet. Item lib. Dig. 38, tit. 17, cap. 12, Basilic. lib. 45, tit. 1. cap. 26. them. 18.

e *l. si non. C. de iniur.*

14 [e] Actio iniuriarum annalis est, & perimitur dissimulatione. Cod. lib. 9, tit. 35, constit. 5, Bas. lib. 60. tit. 21, cap. 48, them. 2.

f *l. 1, & l. vlt. D. de requ. reis.*

15 [f] Qui propter magnum aliquod crimen factus est requirendus, eius bona, si intra annum non comparuerit, occupantur: ac tametsi postea reuersus fuerit, ea requirere non potest. Si vero ad annos viginti fiscus bona ipsius non occupauerit, non amplius ea vindicare potest. Dig. lib. 48. tit. 17. Basilic. lib. 60, tit. 49. cap. 1. & 2, & 6, & 7.

16 Intra spatium vnius anni dominus seruilem fortunā probare potest, ordinatione seruitutis facta, quem & recipit. Nouel. 123, Basil. lib. 3, tit. 1. cap. 28.

g *l. 1. § largius D. de success. edict.*

17 [g] Tam descendentes, quam adscendentes annum habent ad deliberandum, an hereditatem adire velint. Dig. lib. 38, tit. 9. Basilic. lib. 45. tit. 2, cap. 34, the. 8. Idem est, si a seruis heredes scripti, ad successionem vocentur. lib. eod. & tit. & cap. Basilicorum, them. 10.

h *l. vn. in fin. D. si quis ius dic.*

18 [h] Prætoris actio competens aduersus eos, qui iurisdictioni magistratus nō obtemperāt, post annum non instituitur. D. lib. 2, tit. 3, Bas. lib. 7, tit. 7, cap. 3.

i *l. penult D. de in ius voc.*

19 [i] Actio competens aduersus eos, qui quem iniuste trahunt ad tribunal, post annum non datur. Dig. lib. 2, tit. 4, dig. 23, Bas. lib. 7, tit. 8, cap. 24.

20 Actio in eos, qui vocatos in ius vi eximunt, anno exspirat. Digest. libr. 2, titul. 4, digest. 23, Basilicor. libr. 7, titul. 13, cap. 5, them. 3.*

*in nostris, est titulus 7.

k *l. 1. in fin. D. de eo per quem.*

21 [k] Edictum prætoriū, quod datur in eos, qui dolo fecerint, quo minus se iudicio quis sistat, post annum locum non habet. D. libr. 2, tit. 10, Bas. lib. 7, tit. 15, cap. 5, them. 3.

22 Actio competens in eos, qui non patiuntur edi speciem actionis, annalis est. Digest. libr. 2, titul. 13, Basilicor. libr. 7. titul. 18, cap. 13.

l *l. vel post annum, D. de alien. iudic. mut.*

23 [l] Actio competens in alienantes rem aliquam homini inquieto, vel potenti, vt actio difficilis aduersario reddatur, annalis est. Digest. libr. 4, titul. 7, Basilicor. libr. 10, titul. 37, cap. 5.

m *l. 1. § item quari potest. D si quid in fraud. patron.*

24 [m] Actio Fabiana aduersus seruum, qui cum liberto contraxit in fraudem patroni, post mortem vel manumissionem eius serui, contra dominum eius intra annum instituitur. Dig. libr. 38. titul 5, Basilic. libr. 49, titul. 6, cap. 1, them. 18.

n *l. si vero. § hac autem actio, D. de his qui deiect. vel effud.*

25 [n] Actio, quæ datur in aliquem, quum liber homo per effusa vel deiecta occisus est, annalis est; quum læsus siquidem agit ipse, perpetua est: sin alius, annalis: ac neque heredibus, neque in heredes datur. Digest. lib. 9, titul. 3, Digest. 16, Basilic. libr. 60, titul. 4, capite 3, them. 6.

o *l. 1. § hanc actionem, D. ne vis fiat ei, qui in poss.*

26 [o] Actio competens aduersus prohibentes ingredi possessionem, excepto qui missus est in possessionem legatorum, intra annum dumtaxat datur. Nam post annum in id tantummodo damnatur, quod ad eum peruenit. D. lib. 43, tit. 4, Bas. lib. 51, tit. 5, cap. 2. them. 2.

p *l. 1, § 2, D. de vi & vi armata.*

27 [p] Interdictum competens aduersus eum, qui vi possessorem expulerit, anno dumtaxat concluditur. Nam post annum in id, quod ad eū peruenit, tantummodo damnatur. D. lib. 43, tit. 16, Bas. lib. 60, tit. 7, cap. 7.

q *l. 1, D. si quis testam. lib. esse iuss.*

28 [q] Actio annalis continua est, quæ competit in eum, qui liber esse iussus, post mortem domini sui, antequam hereditas adita esset, dolores hereditarias surripuerit. D. lib. 47, tit. 4, Bas. lib. 60, tit. 3, cap. 1.

r *l. 1 & 4. C. vibon. rapt.*

29 [r] Actio de bonis mobilibus vi raptis

ζ Ἐαύ τις στρατιωτικῶς διαθῆται, καὶ ἀποστραθῇ, μὴ ἐνιαυτὸν τοῦτο ἰσχύσῃ ἡ τοιαύτη διαθήκη, ὡς βασιλικὴ. ὡς βιβ. * κη, τίτ. γ, διγ. ζ. τῆ βασιλ. βιβ. λθ, τίτ. 6, κεφ. 5. * κη, τ̃ διγ.

η Ἐντὸς ἐνιαυτοῦ εἰ μὴ δοθῇ τὸ καταλειφθὲν δεσπότῃ οἴκῳ, ἀνταλλᾶν ἀπαιτῆται· ὡς βιβ. α τοῦ κωδ. τίτ. γ. διάτ. με, ἥτις οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά.

θ Οὔτε ἡ τοῦ ἀποκεφαλιζομένου γαμετὴ πρὸ ἐνιαυτοῦ ἀκινδύνως γαμεῖται, εἰ μὴ ἐγκυμονοῦσα ἔνδον * τοῦ ὠτὸ τέκῃ· ὡς βιβ. α τοῦ κώδ. τίτ. γ, διάτ. νϛ, ἥτις οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά. * τοῦ ἐνιαυτοῦ

ι Μετὰ τελοῦτῶ τοῦ αἰρῆς ἔσω ἐνιαυτοῦ αὐτιπίθησί τις περὶ ἀναρχορίας περιποιῆς φθορᾶς· ὡς βιβ. δ τοῦ κώδ. τίτ. λ, διάτ. πλοῦτα. κῇ βιβ. ε τοῦ κώδ. τίτ. ιε, διάτ. γ, αἵτινες οὐκ εἰσὶν εἰς τὰ βασιλικά. ¶ ια Καὶ ἡ διαλύσασα δι' λόγους τὸν γάμον, μὴ ἐνιαυτὸν ἀκινδύνως γαμεῖται· ὡς βιβ. ε τοῦ κώδ. τίτ. ιζ, διάτ. ηχθ, αἵτινες οὐκ εἰσὶν εἰς τὰ βασιλικά. ἐτέθη γὰρ αὐτὸ αὐτὸ τὸ ιϛ κεφ. τ̃ κϛ νεαρᾶς ἐν βιβλίῳ τῶν βασιλικῶν κῃ, τίτ. ζ, κεφ. 5.

ιβ Ὁ λέγων ἀποδέξεσθαι βλαβεῖσαι, ὀφείλει ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κινεῖν· ὡς βιβ. ια, τοῦ κώδ. τίτ. νζ, διάτ. ε, τῶν ἢ βασιλ. βιβ. νϛ, τίτ. ιδ. κεφ. ε.

ιγ Οἱ μὴ αἰτήσαντες τῷ αὐτῷ ἔσω ἐνιαυτοῦ θηρεσαν, ἐκπίπτουσι τῆς κληρονομίας αὐτό· ὡς βιβ. 5 τοῦ κώδ. τίτ. νη, διάτ. ι, ἥτις κεῖται ὧδε ἐν βιβλίῳ τῶν βασιλ. με, τίτ. α, κεφ. μϛ. οὐκ ἔχει δὲ τὸν χρόνον * προκείμενον. καὶ βιβλ. τῶν διγ. * προσκή λη, τίτ. ιζ, κεφ. ιϛ, τῶν δὲ βασιλ. βιβ. με, τίτ. α, μθνον κεφ. κϛ, θεμ. ιη.

ιδ Η' ὠθεῖ ὕβρεως ἀγωγὴ ἐνιαυσιαία ἐστὶ, λύεται ἢ τῇ ἀποθεσπισθῆ· ὡς βιβ. θ τοῦ κώδ. τίτ. λε διάτ. ε, τῶν ἢ βασ. βιβ. ξ, τίτ. κα. κεφ. μη, θεμ. β.

ιε Ὁ διὰ μέγα ἔκκλημα γνώμῃ ἀναζητούμενος, καὶ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ μὴ ἀποδειχθῇ, εἰσκομίζεται ἡ οὐσία αὐτοῦ, * κ' εἰ κ' μὴ τοῦτο ἐπανέλθῃ, ἃ * κ' καὶ μ̃ δώσαται αὐτῷ ἀπαιτῆσιν. εἰ ἢ ἀπὸ ἐνιαυτοῦ μὴ κατάσχῃ τὰ πράγματα αὐτοῦ ὁ φίσκος, οὐκέτι δώσαται αὐτὰ ἐκδικεῖν· ὡς βιβ. μη τῶν διγ. τίτ. ιζ, τῶν δὲ βασιλ. βιβ. ξ, τίτ. μθ. κεφ. α, κῇ 6, κῇ 5, κῇ ζ.

ιϛ Εἴσω ἐνιαυτοῦ δώσαται ἀποδέξαι ὠθεῖ τοῦ οἰκέτου ὁ δεσπότης, χάριτος ἐνίας εἰς αὐτὸν γνωμόνης, κ' λαβεῖν αὐτόν· ὡς νεαρᾷ ρκγ, τῶν ἢ βασιλ. βιβ. γ, τίτ. α, κεφ. κη.

ιζ Οἱ καπόντες κῇ αὐόντες ἐνιαυτὸν ἔχουσιν εἰς διάκεψιν τοῦ ἀποφεληθεῖν τῶν κληρονομίαν· ὡς βιβ. λη τ̃ διγ. πτ. θ. τ̃ ἢ βασ. βιβ. με, πτ. 6, κεφ. λδ, θεμ. η. εἰ ἢ κ' διὰ τ̃ δέλων αὐτῶν χαφέντων κληρονόμων καλεῖν) εἰς τ̃ κλῆρον, τῶν τὸν ἐστιν. ὡς τοῦ αὐτοῦ βιβ. κ' τίτ. γ * νεαρᾶς τ̃ βασιλικῶν θεμ. ι. * κεφαλ.

ιη Η' ἀρμόζουσι ποιναλία ἀγωγὴ κ' τ̃ μὴ πόθομένων τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ ἄρχοντος μ' ἐνιαυτὸν

αὐτὸν ἀ κινεῖται, ὡς βιβ. β τῶν διγ. τίτ. γ, τῶν δὲ βασιλ. βιβ. ζ, τίτ. ζ, κεφ. γ.

ιθ Η' ἁρμόζουσι ἀγωγὴ κ' τ̃ θρεμμένως ἐλευθέρων ἵνα εἰς δικασθῆ ἔλθοντα, μὴ ἐνιαυτὸν ἀ δίδοται, ὡς βιβλ. ϛ τῶν διγ. τίτ. δ, διγ. κγ, τῶν ἢ βασιλ. βιβ. ζ, τίτ. η, κεφ. κδ.

κ Η' κ' τ̃ βίᾳ δεσποτῶντων οὐ ἐλκομένους εἰς τὸ δικασθῆναι ἀγωγὴ, ἐνιαυτῷ σβέννυται, ὡς βιβ. ϛ τῶν διγ. τίτ. δ. διγ. κγ, τῶν ἢ βασιλ. βιβ. ζ τίτ. ιγ, κεφ. ε, θεμ. γ.

κα Τὸ κ' τ̃ δόλῳ πεισαίτων, ἵνα μὴ ἔλθῃ τις εἰς τὸ δικασθῆναι, νόμιμον θεσπίσμα, μὴ ἐνιαυτὸν ἀ κινεῖται· ὡς βιβλ. ϛ τῶν διγ. τίτ. ι, τῶν δὲ βασιλ. βιβ. ζ, τίτ. ιε, κεφ. ε, θεμ. γ.

κβ Η' ἁρμόζουσι θεσπίσματα κ' τῶν μὴ ἀνεχομένων σκέβεσθαι τὸ εἰθισθ. τ̃ ἀγωγῆς, ἐνιαυσιαία ἐστὶν. ὡς βιβ. ϛ τῶν διγ. τίτ. ιγ, τῶν ἢ βασιλ. βιβ. ζ, τίτ. ιη, κεφ. ιγ.

κγ Η' ἁρμόζουσι ἀγωγὴ κ' τῶν ἐκπιπτόντων πεζᾶγμα φιλοπεζάγμονι πινὶ ἢ δωιάσῃ, ὠθεῖς τὸ πιεῖν δυχερῆ τῷ αὐτοδικῷ τῶν ἐναγωγίων, ἐνιαυσιαία ἐστὶν. ὡς βιβ. δ τῶν διγ. τίτ. ζ, τῶν ἢ βασιλ. βιβ. ι, τίτ. λζ, κεφ. ε.

κδ Η' φαβιανὴ κινηθῆ κ' δούλου σωαλλάξαντος ἀπελθέρῳ πρὸς προγεγραφῶ πάτρωνος, μὴ πλοῦτῶ ἢ ἐλθερείαν τοῦ τοιούτου δούλου κ' τοῦ δεσπότου αὐτὸ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κινεῖται· ὡς βιβ. λη τῶν διγ. τίτ. ε, τῶν ἢ βασιλ. βιβ. μθ, τίτ. ϛ, κεφ. α, θεμ. ιη.

κε Η' κινηθῆ ἀγωγὴ κατὰ τινος, ὀκ τ̃ ὀκκεχυμένων ἢ ῥιπτομένων αὐθρώπε ἐλευθέρε πεφονευμένου, ἐνιαυσιαία ἐστί· βλαπτομένῳ ἢ, εἰ ἐν αὐτὸς κινεῖ, διλωσκής ἐστιν· εἰ ἢ ἄλλος, ἐνιαυσιαία· κ' ἔπι κληρονόμοις, ἔπι κ' κληρονόμων δίδοται· ὡς βιβ θ τῶν διγ. λτ. γ, δίγ. ις, τ̃ ἢ βασιλ. βιβ. ξ, λτ. δ, κεφ. γ, θεμ. ϛ.

κϛ Η' ἁρμόζουσι ἀγωγὴ κ' τ̃ κωλυόντων ἀπελαύνειν νομῆς, ὑπεξηρημένῳ δ' πεμφθέντος εἰς τ̃ τ̃ λησταπυθέσιν νομέων, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ μόνε κινεῖται. μ' γὰρ τ̃ ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ὠθεληθὸν μόνον καταδικάζει· ὡς βιβ. μγ τ̃ διγ. τίτ. δ. τῶν ἢ βασιλ. βιβ. να, λτ. ε, κεφ. β, θεμ. β.

κζ Η' ἁρμόζουσι θεσπίσματα κ' τῶν βία ἐξελάσαντος νομέα, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ μόνε κινεῖται. μ' γὰρ ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ὠθεληθὸν μόνον καταδικάζεται, ὡς βιβ. μγ τ̃ διγ. λτ. ις, τ̃ ἢ βασιλ. βιβλ. ξ, λτ. ζ, κεφ. ζ.

κη Ἐνιαυσιαία ἐστὶν ἀγωγὴ σωαπλὴ, ἡ ἁρμόζουσι κ' τοῦ κελευσθέντος ἐλευθερωθῆναι, καὶ μὴ θέλαντος τοῦ ἰδίου δεσπότου πρὸς τοῦ ὑπεισελθῆναι τ̃ * κλεῖψαν κληρονομίαν κ' δόλον * βλάψαντος πεζάγματα τοῦ τὰ τ̃ κληρονομίας· ὡς βιβ. μζ τ̃ διγ. τ̃ ἢ βασιλ. βιβ. ξ, τίτ. γ, κεφ. α.

κθ Η' ὠθεῖ βιαίας ἁρπαγῆς κινητῶν πραγ-

annum non instituitur. D. lib. 2, tit. 3, Bas. lib. 7, tit. 7, cap. 3.

19 [i] Actio competens aduersus eos, qui quem iniuste trahunt ad tribunal, post annum non datur. Dig. lib. 2, tit. 4, dig. 23, Bas. lib. 7, tit. 8, cap. 24.

20 Actio in eos, qui vocatos in ius vi eximunt, anno exspirat. Digest. libr. 2, titul. 4, digest. 23, Basilicor. libr. 7, titul. 13, cap. 5, them. 3.*

*in nostris, est titulus 7.

k *l. 1. in fin. D. de eo per quem.*

21 [k] Edictum prætoriū, quod datur in eos, qui dolo fecerint, quo minus se iudicio quis sistat, post annum locum non habet. D. libr. 2, tit. 10, Bas. lib. 7, tit. 15, cap. 5, them. 3.

22 Actio competens in eos, qui non patiuntur edi speciem actionis, annalis est. Digest. libr. 2, titul. 13, Basilicor. libr. 7. titul. 18, cap. 13.

l *l. vel post annum, D. de alien. iudic. mut.*

23 [l] Actio competens in alienantes rem aliquam homini inquieto, vel potenti, vt actio difficilis aduersario reddatur, annalis est. Digest. libr. 4, titul. 7, Basilicor. libr. 10, titul. 37, cap. 5.

m *l. 1. § item quari potest. D si quid in fraud. patron.*

24 [m] Actio Fabiana aduersus seruum, qui cum liberto contraxit in fraudem patroni, post mortem vel manumissionem eius serui, contra dominum eius intra annum instituitur. Dig. libr. 38. titul 5, Basilic. libr. 49, titul. 6, cap. 1, them. 18.

n *l. si vero. § hac autem actio, D. de his qui deiect. vel effud.*

25 [n] Actio, quæ datur in aliquem, quum liber homo per effusa vel deiecta occisus est, annalis est; quum læsus siquidem agit ipse, perpetua est: sin alius, annalis: ac neque heredibus, neque in heredes datur. Digest. lib. 9, titul. 3, Digest. 16, Basilic. libr. 60, titul. 4, capite 3, them. 6.

o *l. 1. § hanc actionem, D. ne vis fiat ei, qui in poss.*

26 [o] Actio competens aduersus prohibentes ingredi possessionem, excepto qui missus est in possessionem legatorum, intra annum dumtaxat datur. Nam post annum in id tantummodo damnatur, quod ad eum peruenit. D. lib. 43, tit. 4, Bas. lib. 51, tit. 5, cap. 2. them. 2.

p *l. 1, § 2, D. de vi & vi armata.*

27 [p] Interdictum competens aduersus eum, qui vi possessorem expulerit, anno dumtaxat concluditur. Nam post annum in id, quod ad eū peruenit, tantummodo damnatur. D. lib. 43, tit. 16, Bas. lib. 60, tit. 7, cap. 7.

q *l. 1, D. si quis testam. lib. esse iuss.*

28 [q] Actio annalis continua est, quæ competit in eum, qui liber esse iussus, post mortem domini sui, antequam hereditas adita esset, dolores hereditarias surripuerit. D. lib. 47, tit. 4, Bas. lib. 60, tit. 3, cap. 1.

r *l. 1 & 4. C. vibon. rapt.*

29 [r] Actio de bonis mobilibus vi raptis

Universidad de Deusto Biblioteca

intra annum continuum dumtaxat mouetur. C.lib.9.tit.33, Bas.lib.60.tit.17, cap.30, & 31.

s l. Prætor ait D. vi bonor. rapt.

30 [s] Actio competens in eos, qui alicui damnum in turba dant, intra annum continuũ in quadruplum datur; post annum, in simplũ. Dig.lib.47,tit.8, Bas.lib.60,tit.17,cap.2,the.9. Tertium vero thema quarti capitis eod. tit. dupli mentionem facit.

t l. 1, in princ. D. de incend. ruin naufrag.

31 [t] Actio quæ instituitur aduersus eum, qui rem aliquam rapuit ex incendio, vel ruina, vel naufragio, vel dolo malo recepit, vel damnum in his rebus fecit, intra annum continuum dũtaxat in quadruplum datur: post annum vero, in simplum. D.lib.47,tit.9, Bas.lib.60,tit.20, cap.1, & lib.53,tit.3,cap.25, & 42.

u l. 11, D. de tutel. & rat. distrah.

32 [u] Si filiusfamilias tutelam administrauerit, pater eius intra annum, a finita tutela numerandum, de peculio cõuenitur. D.lib.27, tit.3,dig.8,Bas.lib.38.tit.3 cap.8.

x l. vlt. D. de pop. act.

33 [x] Omnis popularis actio, annalis est. Dig. lib.47,tit.23, Bas.lib.60,tit.32,cap.10.

y l. 2, D. ad l. Iul. de repetund.

34 [y] Etiam heredes illius, qui pecunias ab aliquibus in magistratu accepit, lege Iulia repetundarum tenentur intra annum, ab ei⁹ morte computandum. Dig.lib.48,tit.11, Bas.lib. 60,tit.43,cap.2.

z l. sacrileg. § vlt. D. ad l. Iul. pecul.

35 [z] Si quis peregre proficiscens in prouinciam, & apud se pecunias publicas habens, eas apud ærarium professus descripserit, & intra annum non reddiderit; lege de residuis tenetur. Dig.lib.48,tit.13, Basilic.lib.60,tit.45, cap.10,them.4.

a l. 17, D. de castrens. pec.

36 [a] Si filiofamilias milite defuncto sine testamento, pater eius peculium lucratus fuerit: pro peculii modo intra annum continuum a creditoribus conuenitur. Sin ex testamenti tabulis hasce res habuerit, perpetuo tenetur; id est, vsq; ad annos triginta. D.libr.49,tit.17, Bas.lib.57,tit.2,cap.16.

b l. reus delatus, D. de mun. & honor.

37 [b] Si annus post accusationem effluxerit, non impeditur aliquis honores gerere; nisi per ipsum steterit, quo minus caussa criminalis intra annum expediatur. Dig.lib.50,tit.4,Basi. lib.54,tit.4,cap.6.

c l. in honorariis, D. de oblig. & act.

38 [c] Quæ ad rescindendam vsucapionem datur actio, post annum non instituitur. Dig. lib.44,tit.7, Basilicor.lib.52,tit.1,cap.34, them.3.

d l. 14, D. quod met. causs.

39 [d] Actio, quæ datur in eum, qui alicui metum incusserit, intra annum quadruplum exigit; post annum, simplum dumtaxat. Dig.lib. 4,tit.2,Basil.lib.10,tit.2,cap.11, them.3.

e l. 2, C. de naufrag.

40 [e] Si nauicularius se naufragium sustinu-

γμάτων ἀγωγὴ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ συναπτοῦ μόνον κινεῖται· ὡς βιβ.θ τοῦ κώδ.τίτ.λγ, τῶν δὲ βασιλ.βιβ.ξ, τίτ.ιζ, κεφ.λ καὶ λα. ¶ λΗ ἁρμόζουσα ἀγωγὴ κατὰ τῶν * ἐκ θορύβου ποιούντων τινὶ ζημίαν, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ συναπτοῦ εἰς τὸ τετραπλοῦν κινεῖται, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἁπλοῦν, ὡς βιβ.μζ, τῶν διγ.τίτ.η, τῶν δὲ βασ. βιβ.ξ, τίτ.ιζ, κεφ.β, θεμ.θ, τὸ δὲ γ θέμα τοῦ δ κεφαλαίου τοῦ αὐτοῦ τίτλου διαλαμβάνει περὶ διπλοῦ.

* ἐν θορύβῳ

λα ἡ κινουμένη ἀγωγὴ κατὰ τοῦ ἁρπάσαντος πρᾶγμα ἀπὸ ἐμπρησμοῦ, ἢ καταπτώσεως, ἢ ναυαγίου, ἢ κατὰ τοῦ ὑποδεχομένου κατὰ δόλον, ἢ κατὰ τοῦ ζημίαν ἐν αὐτοῖς ποιησαμένου, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ συναπτοῦ εἰς τὸ τετραπλοῦν μόνον δίδοται· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἁπλοῦν· ὡς βιβ.τῶν διγ.μζ, τίτ.θ, τῶν δὲ βασιλ.βιβ.ξ, τίτ.κ, κεφ.α, καὶ βιβ.νγ, τίτ.γ, κεφ.κε, καὶ μβ.

λβ Ἐὰν ὑπεξούσιος ἐπιτροπεύσῃ, ὁ πατὴρ αὐτοῦ εἴσω ἐνιαυτοῦ ἀριθμουμένου μετὰ τὸ λυθῆναι τὴν ἐπιτροπὴν ἐνάγεται περὶ τοῦ πεκουλίου· ὡς βιβ.κζ, τῶν διγ.τίτ.γ, διγ.η, τῶν δὲ βασ.βιβ.λη, τίτ.γ, κεφ.η

λγ πᾶσα * πουπιλαρία ἀγωγὴ ἐνιαυσιαῖα ἐστὶν, ὡς βιβ.μζ τῶν διγ.τίτ.κγ, τῶν δὲ βασιλ.βιβλ.ξ, τίτ. λβ, κεφ.ι. ¶ λδ Καὶ οἱ κληρονόμοι τοῦ ἐν ἀρχῇ λαβόντος ἀπὸ τίνων χρήματα κατέχονται τῷ Ἰουλίῳ * δὲ ῥεπετούνδις νόμῳ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἀπὸ, τελευτῆς ἐκείνου ψηφιζομένου· ὡς βιβ.μη τῶν διγ.τίτ.ια, τῶν δὲ βασιλ.βιβ.ξ, τίτ.μγ, κεφ.β.

* πουπιλαρία

* δὲ ῥεπετουνδάρουμ

λε Ἐὰν τις ἐκδημῶν εἰς ἐπαρχίαν, καὶ χρήματα δημόσια ἔχων παρ' ἑαυτῷ ἀπογράψηται ταῦτα εἰς τὸ ταμιεῖον, καὶ εἴσω ἐνιαυτοῦ μὴ ἀποδῷ αὐτῷ, τῷ δὲ ῥεσιδούοις νόμῳ κατέχεται· ὡς βιβ.μη τῶν διγ. τίτ.ιγ, τῶν δὲ βασιλ.βιβ.ξ, τίτ.με, κεφ.ι, θέμ.δ.

λϛ Ἐὰν ἀδιαθέτου τελευτήσαντος τοῦ ὑπεξουσίου στρατιώτου κερδήσῃ τὸ πεκούλιον ὁ πατὴρ αὐτοῦ, πρὸς τὸ μέτρον τοῦ πεκουλίου ἐντὸς συναπτοῦ ἐνιαυτοῦ παρὰ τῶν δανειστῶν ἐνάγεται. εἰ δὲ ἐκ διαθήκης ταῦτα ἔσχε τὰ πράγματα, διηνεκῶς ἐνέχεται, τουτέστιν, ἐπὶ τριακονταετίαν· ὡς βιβ.μθ, τῶν διγ.τίτ.ιζ, τῶν δὲ βασιλ.βιβ.νζ, τίτ.β. κεφ.ιϛ.

λζ Ἐὰν ἐνιαυτὸς μετὰ τὴν κατηγορίαν διαδράμῃ, οὐκ ἐμποδίζεταί τις πράττειν τιμὰς, εἰ μὴ αὐτὸς ἐμποδίσῃ τὸ πληρωθῆναι τὴν ἐγκληματικὴν κατηγορίαν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ, ὡς βιβ.ν τῶν διγ.τίτ.δ, τῶν δὲ βασιλ.βιβ.νδ, τίτ.δ, κεφ.ϛ.

λη Ἡ ἐπὶ ἀναχίσει τῆς διὰ χρήσεως δεσποτείας διδομένη ἀγωγὴ μετὰ ἐνιαυτὸν οὐ κινεῖται· ὡς βιβ. μδ τῶν διγ.τίτ.ζ, τῶν δὲ βασιλ.βιβλ.νβ. τίτ.α, κεφ.λδ, θεμ.γ.

λθ Ἡ διδομένη ἀγωγὴ κατὰ τοῦ φόβον τινὶ ἐπαγαγόντος, ἐντὸς μὲν ἐνιαυτοῦ τὸ τετραπλοῦν ἀπαιτεῖ, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν τὸ ἁπλοῦν μόνον· ὡς βιβ.δ τῶν διγ.τίτ.β, τῶν δὲ βασιλ.βιβ.ι, τίτ.β, κεφ.ια, θεμ.γ.

μ Ἐὰν ναύκληρος λέγῃ ναυάγιον ὑπομεμενη-

μενηκέναι, προσήκει αὐτὸν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν ᾗ λέγει τοῦτο συμβῆναι, ἐλέγξαι διὰ μαρτύρων τὸ συμβαῖν, καὶ σπουδάσαι εἴσω ἐνιαυτοῦ ἀνενεχθῆναι περὶ αὐτοῦ τοῖς ἐπάρχοις, ἵνα * διὰ τούτου χρόνου ζητηθῇ ἡ ἀληθεία, ὡς βιβλ.ια τοῦ κώδ.τίτ.ϛ, τῶν δὲ βασιλ. βιβ.νγ, τίτ.γ, κεφ.μϛ. ἐὰν δὲ ῥαθυμήσῃ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ποιῆσαι οὕτως, οὐκέτι δύναται τοῦτο πράττειν. αὕτη [δὲ] ἡ δίκη ἡ περὶ τοῦ ναυαγίου εἴσω διετίας ὀφείλει τμηθῆναι· ὡς βιβλ.ια τοῦ κώδ.τίτ.ϛ, διάτ.ε. ἧς τοῦτο τὸ μέρος οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά.

* εἴσω τούτου.

μα Ἐὰν μεθὸ ἁρμόσῃ τινὶ τὸ καταλειφθὲν αὐτῷ παρὰ τοῦ διαθεμένου, ἐκ ψήφου δικαστικῆς ἔντος ὑπομνησθεὶς εἶναι ὁ κληρονόμος, ἢ λεγατάριος, ἢ καθ' ὁμάδα φιδεικομισσάριος, ἤτοι ὁ τὸ ὅλον τῆς οὐσίας διὰ ἀποκατάστασιν * λαβὼν, ἐνιαυτὸν ὅλον ἐλκύσει, μὴ πράττων τοῦτο. ὅπερ προσετάχθη· εἰ μέν τις εἴη ἐκείνων τῶν ἀναγκαστικῶς ἐκ τοῦ νόμου τὶ λαμβανόντων, οὐδὲν λαμβάνει, εἰ μὴ τὴν νομίμην μοῖραν. εἰ δὲ ἐξωτικός ἐστιν, οὐδὲν ὅλως λαμβάνει, οὐδὲ κατὰ Φαλκιδίου πρόφασιν· ὡς νεαρὰ α, τῶν δὲ βασιλ.βιβ.μα, τίτ.δ, κεφ.α.

* λαμβάνων

μβ Ἐὰν ἡ γυνὴ τοῦ ὄντος ἐν ἐξπεδίτῳ τετελευτηκέναι ἀκούσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, μεθὸ ἐπὶ πράξεως ὑπομνημάτων ὁμόσωσιν οἱ πρίορες τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐτελεύτησεν, ὀφείλει καὶ ἄλλον ἐνιαυτὸν πενθεῖν αὐτόν. ὡς νεαρὰ ριζ, τῶν δὲ βασιλ.βιβλ.κη, τίτ.ζ, κεφ.ζ.

μγ Πᾶσα γυνὴ ὀφείλει ἐνιαυτὸν πενθεῖν τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ μὴ γαμηθῆναι πρὸ συμπληρώσεως ἐνιαυτοῦ, ὡς βιβλ.γ τῶν διγ.τιτ.β, καὶ βιβ. κγ τῶν διγ.τίτ.β, διγ.δ τῶν δὲ βασιλ.βιβ.κα, τίτ.β, κεφ.ε, θέμα τελευταῖον, καὶ κεφ.η, καὶ βιβλ. κη, τίτ.ε, κεφ.ιγ, θέμ.δ, καὶ ε. εἰ δὲ καὶ αὐτὴ ἡ γυνὴ τὴν αἰτίαν τῆς λύσεως παράσχῃ, δίχα δύο θεμάτων, οὐ δύναται ἄλλῳ γαμηθῆναι πρὸ συμπληρώσεως πενταετίας, ὡς νεαρὰ ριζ. τῶν δὲ βασιλ.βιβ. κη, τίτ.ζ, κεφ.ϛ. τὰ δὲ δύο θέματα ταῦτα εἰσὶν, ὅτι ἐπὶ μοιχείᾳ κατακριθῇ, ὡς βιβ.τῶν βασιλ.κη, τίτ. ζ, κεφ.α, θέμ.δ, καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ ὅτε ἀλόγως ἀποστάσιον πέμψῃ τῷ ἀνδρί. τότε γὰρ εἰς μοναστήριον βάλλεται, ὡς βιβλίου καὶ τίτλου τοῦ αὐτοῦ κεφ.θ, θεμ.β, καὶ τὰ ἑξῆς. ἡ δὲ ποινὴ τῆς ἀλόγου πομπῆς τοῦ ἀποστασίου κοινή ἐστι καὶ ἐπὶ ἀνδρὸς νοουμένη. ταῦτα δὲ πάντα σποράδην κεῖται. καὶ ἀνάγνωθι πρὸς τούτοις καὶ τὴν * ρλδ νεαρὰν ἐν βιβλίῳ τῶν βασιλ. [κη] τίτ.ζ, κεφ.θ. τὸ γὰρ κείμενον ἐν τέλει τῆς ρκζ, ἐν τοῖς βασιλικῶν οὐ κεῖται.

* al. ριζ

μδ Ἐάν τις ἐν τελευταίᾳ βουλήσει κελεύσῃ ξενῶνα γενέσθαι, ὀφείλει ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κτισθῆναι, ὡς νεαρὰ ρλα, τῶν δὲ βασιλ.βιβ.ε, τίτ.γ, κεφ.β.

με Οὐδεὶς τῶν ἐπισκόπων πλέον ἐνιαυτοῦ ὀφείλει εἶναι ἔξω τῆς ἑαυτοῦ * ἐπισκοπῆς, ὡς νεαρὰ ρκγ, τῶν δὲ βασιλ.βιβ.γ, τίτ.α, κεφ.ιζ.

isse dicat, conuenit vt in puincia, in qua hoc dicit accidisse, testibus id, quod euenit, probet; & operam det, vt intra annum hoc ad præfectos referatur, quo veritas intra tempus illud perquiratur. Cod.lib.11,tit.6,Bas.lib.53,tit.3, cap.46. Si vero per negligentiam id intra annum non fecerit, non amplius facere potest. Ceterum hæc caussa naufragii debet intra biennium decidi. Cod.lib.11,tit.6,constit.5. cuius hæc pars non est in Basilicis.

41 Si postquam alicui competierit aliquid a testatore relictum, decreto iudiciali admonitus, quod ipse sit heres, aut legatarius, aut vniuersalis fideicommissarius, siue qui vniuersum patrimonium accipit, vt alii restituat, annum totum traxerit, non agens id, quod agere iussus est: siquidem ex illorum est numero, qui lege cogente quid accipiunt, nihil accipit, extra portionem legitimam. Sin extraneus est, nihil omnino accipit, ne quidem ex caussa Falcidiæ. Nouel. 1. Bas.lib.41,tit.4.cap.1.

42 Si vxor eius, qui est in expeditione, defunctum audieret maritum suum: postquam apud gesta monumentorum priores eius dẽ numeri iurauerint, eum obiisse; etiã alio anno maritum lugere debet. Nouel.117, Basilic.lib.28. tit.7,cap.7.

*43 Quælibet mulier anni spatio lugere maritum debet, nec ante completum annum matrimoniũ contrahere. [f] Dig.lib.3,tit.2, & Dig. lib.23,tit.2,dig.4, Basilic.lib.21,tit.2,cap.5. them.vlt. & cap.8. Et lib.28,tit.5,cap.13,thẽ. 4, & 5. Quod si etiam mulier ipsa caussam solutioni matrimonii præbuerit, duobus casibus exceptis, alii nubere non potest ante completum quinquennium. Nou.117, Basilic.lib.28.tit.7, cap.6. Duo vero casus isti sunt, quum adulterii damnata fuerit, vt est in lib. Basilic.28,tit.7, cap.1,them.4. & in sequentibus: & quum absque iusta caussa libellũ repudii marito miserit. Tunc enim in monasterium coniicitur, vt est libri & tituli eiusdem capite 9, them.2. & sequentibus. Pœna vero missi sine iusta caussa repudii communis est, ac de viro quoque intelligitur. Ceterum hæc omnia sparsim posita sunt. Lege præterea nouella * 134, in lib. Basilic.28, tit.7,cap.9. Nam quod positum est in fine nouellæ 127, non exstat in Basilicis.*

f l. 11, D. de his qui notan. infam.

* al. 117.

44 Si quis in vltima voluntate xenonem iusserit exstrui, debet is intra annum ædificari. Nouella 131, Basilic.lib.5,tit.3,cap.2.

45 Nullus episcoporum vltra annum ab episcopatu suo debet abesse. Nouel.123, Basilic. lib.3,tit.1,cap.17.

u

Universidad de Deusto
Biblioteca

46 Si domino ignorante seruus inter clericos relatus fuerit, integrum domino est, vt intra annum, ex quo rē cognouerit, eum recipiat. Nou. 123, Bas. lib. 3, tit. 1, cap. 8.

47 [g] Actiones pœnam secum trahentes, annales sunt. Dig. libr. 44, tit. 7, Basilicor. lib. 52, tit. 1, cap. 34. Et alioqui si qua sine iudicis auctoritate fiunt, intra annum pœnas habent. Similiter & inuasiones violentæ. Digest. libr. 47, tit. 8, Basilic. lib. 60, tit. 17, cap. 2, them. 2, & cap. 4, them. 1, & cap. 27.

48 [h] Debet episcopus cuiusque ciuitatis, cum tribus aliis honestæ existimationis, singulis annis opera ciuitatis inspicere, & efficere, vt eorum modus constituatur, & vt curatores illorum rationes reddant. Cod. lib. 1, tit. 4, constit. 26. quæ non est in Basilicis.

DE BIENNIO.

1 [i] Conductore domus non adparente, potest is, qui locauit, domum post biennium aperire, ac res ipsius describere per publicas personas, aiudice missas; & alius eam postea locare. Digest. lib. 19, tit. 2, digest. 46, Basilic. lib. 20, tit. . . . cap. 56.

2 [k] Caussæ criminales intra biennium decidi debent. Codic. lib. 3, tit. 1, constit. 13, Basil. lib. 7, tit. 6, cap. 13.

3 Actio dē dolo malo nisi intra biennium continuum, ex eo tempore numerandum, quo dolus commissus est, & incepta, & completa fuerit, extinguitur. Codic libr. 2, titul. 21, constitut. vlt. Basilicor. lib. 10, tit. 3, cap. vlt. [l] Quū autem altera subest actio, non datur actio de dolo, veluti quæ infamiam irroget. Digest. libr. 4, titul. 3, Basilic. lib. 10, tit. 3, cap. 1.

4 Si mulier intercedens siue constituens pro extraneo, post exactum ab intercessione biennium denuo consenserit, aut fideiussores dederit; non amplius ei succurritur ex senatusconsulto. Codic. libr. 4, titul. 29, constitut. 22, Basilicor. libr. 29, titul. 7, cap. 82. Extraneum vero propterea concepimus hoc casu, quia positum est in edita post Codicem nouella 61, quod mulieri, tametsi sapius post quantumcumque temporis spatium pro viro suo stipulata fuerit, veluti constituenti subueniatur. Basilicor. lib. 29, titul. 7.

5 Exceptio non numeratæ pecuniæ post biennium continuum non opponitur. C. lib. 4, tit. 30, constit. 14, Bas. lib. 23, tit. 1, cap. 73.

6 Qui puellam sibi despondit, nullo in sponsalibus tempore definito; intra biennium eam ducere debet vxorem, si eadem in prouincia

l. 51, D. de obligat. & action.

h pars legis 26. quæ Græca est. C. de epis. aud.

i l. 58. D. locati.

k l. vlt. C. vt intra cert. temp. crim. quæst.

l l. 1, D. de dolo malo.

μς Ἐὰν ἀγνοοῦντος δ δεσπότου ἐν κλήρῳ κατα-
λεχθῇ ὁ δοῦλος αὐτοῦ, ἔξεστιν αὐτῷ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ,
ἀφ' ἧς γνῷ, ἀναλαμβάνειν αὐτόν. ὡς νεαρᾷ ρκγ, τῆς
βασιλ. βιϐ. γ, πίτ. α, κεφ. η.

μζ Αἱ πενθὲ ἄγουσαι ἀγωγαὶ ἐνιαυσιαῖαι εἰ-
σὶν, ὡς βιϐ. μδ τῶν δγ. πίτ. ζ, τῶν δ βασιλ. βιϐ.
νϐ, πίτ. α, κεφ. λδ. ἄλλως τε δ κριταὶ αἱ ἀναρχίαι
ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τὰς πενθὲς ἔχεσιν. ὡσαύτως δ κριταὶ
αἱ ἐπιβασίαι· ὡς βιϐλ. μζ τῶν δγ. πίτ. η, τῶν δὲ
βασιλ. βιϐλ. ξ, πίτ. ιζ, κεφ. ϛ, θέμ. ϛ, κριταὶ κεφ. δ,
θεμ. α, καὶ κεφ. κζ.

μη Δεῖ τὸ ἐπίσκοπον ἑκάστης πόλεως καὶ τρεῖς
* ἐνοπλήπους κατ' ἔτος * ἱστορεῖσθαι τὰ ἔργα τῆς * δῦ πό-
πόλεως, καὶ ἐπιδείκνυσθαι μετρεῖσθαι παῦται, καὶ λήπτας
λογοθετεῖσθαι οὓς οἰκονομοῦντας, ὡς βιϐλ. α τοῦ *ἐπιτρεύφ
κώδ. πίτ. δ, διάτ. κϛ. ἥτις οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασι-
λικά.

ΠΕΡΙ ΔΙΕΤΙΑΣ.

α Τοῦ ἐνοίκου μὴ φανομένου, δύναται ὁ μι-
σθώσας μετὰ διετίαν ἀνοίγειν, καὶ τὰ πράγματα
αὐτοῦ ἀπογράφεσθαι διὰ δημοσίων προσώπων
ἀπὸ δικαστοῦ πεμπομένων, καὶ τὸν οἶκον μετακιν-
δῦναι· ὡς βιϐλ. ιθ τῶν δγ. πίτ. β, δγ. μϛ, τῶν δὲ
βασιλ. βιϐ. κ, πίτ. . . . κεφ. νϛ.

β Αἱ ἐγκληματικαὶ δίκαι ἔσω διετίας ὀφεί-
λουσι τιμᾶσθαι, ὡς βιϐ. γ τοῦ κώδ. πίτ. α, διάτ. ιγ,
τῆς βασιλ. βιϐ. ζ, πίτ. ϛ, κεφ. ιγ.

γ Η ἐκ δόλου ἀγωγὴ εἰμὴ ἔσω β ἐνιαυτῶν
συναπῶν, ἐξ ἧς γέγονεν ὁ δόλος ἀριθμουμένων,
καὶ ἀρχθῇ καὶ πληρωθῇ, σβέννυται· ὡς βιϐλ. β
τοῦ κώδ. πίτ. κα, διάτ. πλδ τοίνυν, τῆς βασιλ. βιϐ.
ι, πίτ. γ, κεφ. πλδ τοίνυν. ἑτέρως δ ἀγωγῆς ἐπού-
σης· ἐκ δίδοται ἡ ἐκ δόλου, ὡς ἀπιμοποιός· ὡς βιϐ.
δ, τῶν δ γ. πίτ. γ, τῶν δ βασιλ. βιϐ. ι, πίτ. γ, κε-
φάλ. α.

δ Ἐὰν ὑπερκεδούσα γυνὴ ἤτοι αὐτοφω-
νοῦσα τινὰ * ξένον, μὴ β ἔτη τῆς αὐτοφωνήσεως * ἐκτὸς ξέ-
δεδοτέραν ποιήσῃ συναίνεσιν, ἢ καὶ ἐγγυητὰς δῷ, νου
οὐκέτι βοηθεῖται ἐκ τοῦ δόγματος· ὡς βιϐλ. δ τοῦ
κώδ. πίτ. κθ, διάτ. κϛ, τῆς βασιλ. βιϐ. * κϛ, πίτ. * κθ
ζ, κεφ. πϛ. διὰ τοῦτο δ ξένον ἡμεῖς ἐθεματίσαμεν,
διὰ τὸ κείμενον ἐν τῇ μετὰ τὸν κώδικα νεαρᾷ ξα.
ὅπου ἡ γυνὴ καὶ πολλάκις. μὴ οἱονδήποτε χρόνον
ἑτερωτηθῇ ὑπὲρ τοῦ αὐδρὸς αὐτῆς, ὡς αὐ-
τοφωνοῦσα βοηθεῖται· ὡς βιϐλ. τῶν βασιλ. κθ,
πίτ. ζ.

ε Η ἐκ τῆς αὐαρχυρείας ἐγγραφὴ μὴ β
ἔτη συναπὰ ἐσκ αὐλιπήσεται, ὡς βιϐ. δ τοῦ κώδ. πίτ.
λ, διάτ. ιδ, τῆς βασιλ. βιϐ. κγ, πίτ. α, κεφ. ογ.

ϛ Ὁ μνησικάκως ὁρίζων, καὶ μὴ ὀείσας
χρόνον ἐν τῇ μνησικακίᾳ, ὀφείλει ἐντὸς διετίας γαμεῖν * πτερῶν
αὐτίνα, * πτερῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ. ἐπιτίνεται δὲ καὶ

ἢ ἀκινδύνως ἡ κόρη ἐπέχῃ συναπέπεμψεν. ὡς βιϐ. ε τοῦ
κώδ. πίτ. α, διάτ. ϛ, τῆς βασ. βιϐ. κη, πίτ. α, κεφ.
ιε. εἰ δὲ . . . . ἀπέστιν, ἔσω τριετίας· ὡς βιϐλίον τὸ
αὐτὸ φησὶ, πίτλῳ ὁ αὐτὸς, ἢ κεφάλαιον ὁμοίως.

ζ Ὁ ἐπαγγελάμενος πέντε μὴ διετίαν ἐ
γάμῳ δίδωσι τινὰς [ἢ πεντάδας] ἀπὸ τρίτου ἑκα-
τοντετοῦς· ὡς βιϐ. ε τοῦ κώδ. πίτ. ιϐ, διάτ. λα, τῶν δ βα-
σιλ. βιϐ. κθ, πίτ. α, κεφ. ρια.

η Ἐὰν ἐγγύητο σύμφωνον, πῶς καὶ πότε ὁ δανει-
στὴς ὀφειλὴ πωλεῖν * τὸ ἐνέχυρον, ἰαχύει τὸ σύμ- *τὰ ἐνέ-
φωνον. εἰ δὲ μὴ ἐγγύητο, ἔξεστι τῷ δανειστῇ ἐξ ἀπο- χυρα
φάσεως δικαστικῆς, ἢ καὶ ἀπὸ ἀγγελίας, δύο
ἐνιαυτῶν μὴ ἀποφανθέντων ἢ ἀγγελίαν διαδραμόντων πωλῆσαι τὸ ἐνέχυρον. εἰ δὲ μηδεὶς ἀγορά-
σῃ, πάλιν τῷ δανειστῇ. βουλομένῳ δικαίᾳ ἀποτιμήσει κτήσασθαι τὸ ἐνέχυρον, αὐάγκη ἐπικεῖται τὰ
αὐτὰ ποιῆσαι καὶ ὡς πρόσθεν ὁ χρεώστης. διαμαρ-
τυρίαν αὐτῷ πεμψάμενος· εἰ δὲ μὴ παρεῖη, καταλαβεῖν
τὸ δικαστήριον, καὶ προσπλεῖν τῷ ἄρχοντι, ἵνα διὰ
τάξεως ὁρισθῇ, καὶ εἰσὶ χρόνον ὁ ἄρχων, ἐντὸς
ὀφείλει ζητεῖσθαι ὁ χρεώστης. καὶ εἰ μὲν ὁρισθῇ,
δῷ τὸ χρέος, καὶ λαβὼν τὸ ἐνέχυρον· εἰ δὲ μὴ φανῇ, ἕ
δεύτερον ἐν τὸν ὁρισὶ χρόνον. καὶ εἰ μηδὲ ὕστερον φανῇ
καὶ ἀγγελθῇ τι ὁ δανειστὴς προσελθὼν τῷ βασιλεῖ, αἰ-
τῶν δικαίᾳ δεσποτείας κτήσασθαι τὸ ἐνέχυρον. μὴ
ἐν τῷ αἰτήσειν παύτῳ ἔχειν δῶ τὸ χρεώστην εἰς προθε-
σμίαν ἄλλα ϛ ἔτη, ὧν ἐντὸς δύναται προσενεγ-
κεῖν τὸ χρέος μὴ τόκων, καὶ λαβεῖν τὸ ἐνέχυρον.
παρελθόντων δὲ τῶν ϛ ἐνιαυτῶν, τὴν δεσποτείας
δικαίᾳ κεκτῆσθαι τὰ ἐνέχυρα τοῦ δανειστοῦ· ὡς βιϐ. η
τοῦ κώδ. πίτ. λδ, τῶν βασιλ. βιϐ. κε. πίτ. ζ, κεφ. ιη.

θ Τοῖς πρεσβεύουσι διετίας ἀλείπειν χρησίαν
παρέχεται, ὡς βιϐ. ν τῶν δγ. πίτ. ζ τῶν δ βασιλ.
βιϐ. νδ. πίτ. θ, κεφ. η.

ι Η ἐκ τῶν ναυκλήρων δίκη ναυαγίᾳ συμ-
βαίνοντος ὀφείλει πέμπεσθαι ἔσω διετίας, ὡς βιϐ. ια τοῦ
κώδ. πίτ. ϛ, διάτ. ε. ἧς τὸ μέρος οὐκ ἔστιν εἰς τὰ
βασιλικά.

ια Εἰ μὲν ὕστερον διετίας ὁ γάμος ἐκλυθῇ,
καὶ μὴ ταῦτα λυθῇ, εἴτε θανάτῳ, εἴτε διαζυγίῳ,
ἔξεστι τῷ ἀνδρὶ ἐκ αἰτίας γυναικὸς μεμφθέντι, καὶ τῷ
αὐτοῦ κληρονόμῳ ἔσω ἑτέρου ἐνιαυτοῦ. εἰ δὲ ἄχρι δέ-
κα ἐτῶν ἐκλυθῇ ὁ γάμος, δύνανται καὶ αὐτὸς καὶ κλη-
ρονόμος αὐτοῦ ἔσω τριῶν μηνῶν κινεῖν τὸ μέμψιν.
εἰ δὲ διαφθαρῇ ἢ δικαιολογία, εἴτε αὐτοῦ εἴτε τῷ κλη-
ρονόμῳ διδομένη μέμψεως ἄδεια. εἰ δὲ ἀφῆλιξ ἐστὶν ὁ
ἀνὴρ, ἐσούσης εἰς ἀποκατάστασιν αὐτῷ δίδοται
χρόνος ὅπλα τῷ μέμψασθαι, ὥστε μὴ ὑπερβῆ-
ναι δωδεκαετίαν ἐκ τοῦ καιροῦ τοῦ γάμου. εἰ δὲ εἰ
τύτε κληρονόμοι ἀφήλικες εἶεν, εἴτε πλείου εἴτε
ἀπλοῦς ὄντος, πεντετίαν ἔχουσι μόνον εἰς
τὸ ἐνίστασθαι τῶν μέμψιν· ὡς νεαρᾷ ρ, τῶν δὲ βασιλ.
βιϐ. κθ, πίτ. γ.

præsens sit. absque quo sit, impune puella cum alio copulatur. Cod. lib. 5, tit. 1, constit. 2, Basil. lib. 28. tit. 1, cap. 15. Si in abest. . . . . intra triennium: vt est in lib. eod. tit. eod. & cap. eod.

7 Qui dotem promisit, post biennium a nuptiis vsuras & reditus præstat, vsque ad trientem centesimæ. Cod. lib. 5, tit. 12, constit. 31, Bas. lib. 29, tit. 1, cap. 111.

8 Si pacto conuenerit, quomodo & quando creditor pignora distrahere debeat: pactū valet. Sin nullum interuenerit, licet creditori ex iudiciali sententia, vel ex denuntiatione, duobus annis a sententia vel denuntiatione lapsis, pignus distrahere. Si id nemo comparauerit, tunc creditori volenti pignus iure dominii possidere, necessitas incumbit eadem faciundi. Ac siquidem præsens est debitor, tristationē ei mittat: si non est præsens tribunal adeat; & præsidem accedat, vt per is officium inueniatur, & iudex tempus statuet, intra quod debitor quæri debet ac siquidem inuentus fuerit, debitum soluat, & pignus recipiat: si vero non comparuerit, alterū certum tempus statuet. Quod si nec sic quidem venerit, tunc principem creditor adeat, & iure dominii pignus adquirere precū interuentu petat. Post eas preces, debitorem alterius biennii dilationem habere oportet, intra quod offerre debitum cum vsuris possit, & pignus recipere. At elapso biennio, iure dominii pignora creditor adquirat. Cod. lib 8, tit. 34, Bas. lib. 25, tit. 7, cap. 58.

9 Legatione fungentibus immunitas biennii conceditur. Dig. lib. 50, tit. 7, Bas. libr. 54, tit. 9, cap. 8.

10 Nauicularioru caussa, facto naufragio, intra biennium decidi debet. Cod. lib. 11, tit. 6, constit. 5. cuius hæc pars non est in Basilicis.

11 Si matrimonium intra biennium productum sit, & postea vel morte, vel repudio solutum: licet marito de dote non numerata queri, eiusque heredi, intra annum alterum. Sin matrimonium ad decem annos vsque porrectū fuerit, tam ipse, quam heres eius, intra menses tres querelam mouere potest. Si decennium decurrat, nec ipsi, nec heredi potestas querendi datur. Quod si minor est maritus, id ei tempus ad restitutionem in integrum conceditur, instituendæ querelæ caussa; vt tamen annos duodecim a tempore nuptiarum non excedat. Si heredes eius minores sint, ipso vel in ætate perfecta, vel non perfecta constituto: quinquennium dumtaxat habent ad querelam instituendam. Nouel. 100, Bas. lib. 29, tit. 3.

12 *Marito mulierem adulteram, & in monasterium coniectam, intra biennium recipere, si voluerit, licet. Si vero praedictum tempus ante transierit, quam eam receperit: tunc & tondetur, & habitum monasticum accipit, requum vitæ tẽpus in monasterio exactura. Nou. 134, cap. 12, Bas. lib. 28, tit. 7, cap. 1, them. 3.*

13 *Ab omni conductore aut emphyteuta venerabilis siue domus siue loci, qui rem conductam vel in emphyteusin datam deteriorẽ facit, vel ad biennium contumax est, exigitur canon, de quo conuenit; atque ipse pristinum rei statum restituit. Si vero fugerit, aut nusquam adparuerit, ex bonis ipsius venerabili domui satisfit, emptionibus non computandis. Nou. 120, Basil. lib. 5, tit. 2, cap. 15. Ceterum non aduersetur tibi, quod scriptum est C. lib. 4, tit. 66. constitut. 2, & Basilic. lib. 20, tit. 2, cap. 4. vbi dicitur, contumaciam emphyteutæ ad triennium tolerandam. Nam de paganicis, non ecclesiasticis, loquitur.*

m l. vlt. C. de bon. auct. iudic. possid.

14 m *Creditores non missi in possessionẽ, intra biennium in communione sunt cum aliis in possessionem missis. Cod. lib. 7, tit. 72, Basilic. lib. 9, tit. 7, cap. 52.*

n l. vn. C. de sentent. P. P.

15 n *Aduersus sententiam præfectorum appellatio quidem non exercetur, libellus tamen intra biennium imperatori offertur. Cod. lib. 7, titul. 42, constitut. 1, Basilicor. libr. 9, titul. 1, cap. 53.*

o l quicumq; C. de om. agr. deserto.

16 o *Qui fundos steriles obtinent, post biennium collationes præstent. C. lib. 11, tit. 59, constit. 7, Bas. lib. 56, tit. 14, cap. 7.*

17 *Qui agrum desertũ occupat, intra biennium dũtaxat ab agri domino conuenitor: eoq; reddito capiat, quæ in agrum impendit. C. lib. 11, tit. 59, constit. 8, Bas. lib. 56, tit. 14, cap. 8.*

18 *Post biennii sententia confirmatur, appellatione non subsequuta. C. lib. 7, tit. 63, constitut. 5, Nouel. 49, Basilic. lib. 9, tit. 1. cap. 128, them. 5, & tit. 2, cap. 7, them. 4. Nisi manifeste sit iniusta, vt traditur lib. 49. Dig. tit. 1, digest. 12, & 19, & tit. 8, dig. 1. Basilicor. libr. 9, tit. 1, cap. 12, & 19, & 44.*

p l. 2, in fin. D. de term. mota.

19 p *Qui alteri⁹ in gratiam terminos euertit, in opus publicum biennio datur. D. lib. 47, tit. 21, Bas. lib. 60, tit. 31, cap. 1.*

DE TRIENNIO.

1 *Qui per triennium aquam per agrum alienum, domino prædii sciente, ducit; seruitutẽ ad se non pertinentem adquirit. Codic. libr. 3, titul. 34. constitut. 2, Basilicor. libr. 58, titul. 7, cap. 2.*

ιδ Τὴν μοιχαλίδα εἶσαν γυναῖκα, καὶ εἰς μοναστήριον ἐληλεῖσαν, ἔξεστι τῷ ἀνδρὶ εἶσω διετίας ἀναλαβεῖν, εἰ βουληθῇ. εἰ δὲ ὁ εἰρημένος χρόνος παρέλθῃ, οὐκέτ' ἔξεστιν αὐτὸν ἀναλαβεῖν αὐτῷ, ἀλλὰ κουρᾶται, καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα λαμβάνει, τὰ ὑπόλοιπα *ὡς τῆς βίου ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐξω ὢν ὡς νεαρᾷ ρλδ, κεφ. ιϛ, τῶν βασιλ. βιϐλ. κη, τίτ. ζ, κεφ. α, δεμ. γ.

* μισθωτὴς

ιγ Πᾶς *μισθωτὸς ἢ ἐμφυτευτὴς εἶκα διαγῶς ἢ ἀπὸ, χεῖρον ποιῶν τὸ μισθωθὲν ἢ ἐμφυτευθὲν αὐτῷ πρᾶγμα, ἢ ἀγνωμονῶν ὅτι διετίαν, ἀπαιτεῖται τὰ συμφωνηθέντα κανόνα, καὶ ὁποκαθίστησι τὰ πρώτην ὄψιν ἔχοντα πράγματος. εἰ δὲ φύγοι καὶ ἀφανὴς γένοιτο, τὸ ἱκανὸν τῷ σεπτῷ οἴκῳ ἐκ τῶν ἐκείνου πραγμάτων ἀπαιτείσθω, μὴ λογιζομένων αὐτῷ τῶν ἐμπονημάτων ὡς νεαρᾷ ρκ, τῶν βασιλ. βιϐλ. ε, τίτ. ϛ, κεφ. ιε, μὴ ἐναντιωθῇ δὲ σοι τὸ κείμενον ἐν τῷ ϛ βιϐλ. ἐκ κώδ. τίτ. ξϛ, διάτ. ϛ, τῶν βασιλικ. βιϐλ. κ, τίτ. β, κεφ. δ. ὅτι τρία ἔτη δεῖ αὐαμεῖναι τὴν ἀγνωμοσύνην τοῦ ἐμφυτευτοῦ. ἀεὶ γὰρ παχυτικῶν, καὶ ἐχὶ ἐκκλησιαστικῶν διαλέγεται.

ιϛ Οἱ μὴ πεμφθέντες εἰς νομὸν δανεισμοῦ, εἶσω διετίας *κινῆσαι τῆς πεμφθείσην· ὡς βιϐλ. ζ [τοῦ κώδ.] τίτ. οϐ, τῶν δὲ βασιλ. βιϐλ. θ, τίτ. ζ, κεφάλ. νϐ. *κοινωνῆσαι

ιε Κατὰ τῆς ψήφου τῶν ἐπάρχων, ἐκκλητος μὲν οὐ γυμνάζεται, λίϐελλον δὲ βασιλεῖ ὀπισθόσιν ἐντὸς ἐτῶν· ὡς βιϐλ. ζ [ἐκ κώδ.] τίτ. μϐ, διάτ. α, τῶν δὲ βασιλ. βιϐλ. θ, τίτ. α, κεφ. νγ.

ιϛ Οἱ ἄπορα κεκτῆντες τὰ πατρικὰ ἔτη σωπιλείτωσαν· ὡς βιϐ. ια [ἐκ κώδ.] τίτ. νθ, διάτ. ζ, τῶν βασιλ. βιϐλ. νϛ, τίτ. ιδ, κεφ. ζ.

ιζ Ὁ ἐρήμην ἀρχὴν ὀπιϐάς, ἐντὸς ϐ μόνον ἐτῶν ἐναγέσθω πρὸς δεσπότου αὐτοῦ, καὶ αἰσθήσεις αὐτὸν λαμϐανέτω ἃ εἰς αὐτὸν ἐδαπάνησεν· ὡς βιϐ. ια [ἐκ κώδ.] τίτ. νθ, διάτ. η, τῶν βασιλ. βιϐλ. νϛ, τίτ. ιδ, κεφ. η.

ιη Μετὰ διετίαν κυρᾶται ἡ ψῆφος, ἐκκλήτου μὴ προσκεκλημένου· ὡς βιϐλ. ζ ἐκ κώδ. τίτ. ξγ, διάτ. ε, καὶ νεαρᾷ μϐ, τῶν βασιλ. βιϐλ. θ τίτ. α, κεφ. ερκη. δεμ. ε, καὶ τίτ. ϛ, κεφ. ζ. δεμ. δ. εἰ μὴ φανῶς ἐστὶ παράνομος· ὡς βιϐλ. μϐ, τῶν διγ. τίτ. α, δίγ. ιϐ καὶ ιϑ, καὶ τίτ. η, δίγ. α, τῶν βασιλ. βιϐλ. θ, τίτ. α, κεφ. ιϐ, καὶ ιϑ, καὶ μϐ.

* ὁροθέσια

ιθ Ὁ πρὸς χαλὸν ἄλλο αὐαιρεῖπων τὰ *ὁροθέσια, ὅτι διετίαν εἰς ἔρημον δημόσιον βάλλει, ὡς βιϐ. μζ, [τῶν διγεσ.] τίτ. κα, τῶν βασιλ. βιϐλ. ξ τίτ. λα, κεφ. α.

ΠΕΡΙ ΤΡΙΕΤΙΑΣ.

α Ὁ ἕλκων ὕδωρ ὀπὶ τρία ἔτη δι' ἀλλοτρίᾳ ἀρχῇ ἐν εἰδήσει δεσπότου κτήματος, κτᾶται σὺν θεῷ *αὐτῷ δουλείαν· ὡς βιϐλ. γ, [ἐκ κώδ.] τίτ. λδ, διάτ. ϛ, τῶν βασιλ. βιϐ. νη, τίτ. ζ, κεφ. β. *αὐτοῦ

βτὰ

β Τὰ κινητὰ πράγματα καλῇ πίστει κατεχόμενα ὀπὶ τριετίαν δεσπόζονται· ὡς βιϐ. ζ ἐκ κώδ. τίτ. λδ, διάτ. ε, τῶν βασιλ. βιϐ. ν, τίτ. ιϐ, κεφ. β.

γ Ὁ ὀπὶ τρισὶ χρόνοις μὴ προσαγαγὼν τὸ ἐμφυτευτικὸν τέλος πρὸς ἰδιωτικὸν προσωπον παρεχόμενον, ἐκπίπτει τῆς ἐμφυτεύσεως. ὡς βιϐ. δ [τοῦ κώδ.] τίτ. ξς, διάτ. ϐ, τῶν βασιλ. βιϐλ. κ, τίτ. β, κεφ. ϐ. εἰ δὲ δέξεται ἔτι ὁ δεσπότης ὀπὶ τρισὶ χρόνοις, κερδαίνει αὖτος ὁ ἐμφυτευσάμενος, ὡς βιϐ. α, ἐκ κώδ. τίτ. δ, διάτ. λϐ. τῶν βασιλ. βιϐ. κ, τίτ. β, κεφ. δ, ὀπὶ τοῖς διαγέσιν οἴκοις εἴρηται νεαρᾷ ζ, κεφ. θ, τῶν βασιλ. βιϐ. κ, τίτ. ϐ, κεφ. ε. ὅτι μέχρι ϐ ἐτῶν καὶ μόνον εἰμὴ πράξωσιν αὐτὸ ἐκδικῶν).

* ἐνιαυσιαῖον

δ Τὸ καταϐληθὲν ὀπὶ τρισὶ χρόνοις *ἐνιαύσιον λεγάτον, πρὸς δὲ καὶ εἰσόδους ἑξῆς χρόνους διὰ νεκῶς καταλελειφθαι καὶ ἀπαιτῆται. εἰ μὴ ἄρα ὁ καταϐαλὼν φανερῶς δείξῃ, ὅτι ὀπὶ τρισὶ καὶ μόνον ὠφείληται χρόνοις δοθῆναι· ὡς βιϐ. ϛ ἐκ κώδ. τίτ. μϐ, τῶν βασιλ. βιϐ. μδ, τίτ. α. κεφ. ρ ιε.

ε Τὰ δημόσια πλὴν ὀπὶ τριετίαν μισθώται, ὡς βιϐλ. δ ἐκ κώδ. τίτ. ξα, τῶν βασιλ. βιϐ. νϛ, τίτ. δ, κεφ. δ.

ϛ Εἰ ὁ μνηστευσάμενος κόρῃ ἐν ἀπεσίᾳ διάγων μὴ διὰ τριετίας τὸν γάμον ἐκπλέσῃ, δύναται ἡ κόρη ἑτέρῳ συναφθῆναι, ὡς βιϐ. ε ἐκ κώδ. τίτ. α, διάτ. δ, τῶν βασιλ. βιϐ. κη, τίτ. α, κεφ. ιε.

ζ Ὁ πρὸς τὸ παιδίον τρισὶ τοῖς χρόνοις μὴ ἀπαιτῶν διατροφὰς· ὡς βιϐ. η [ἐκ κώδ.] τίτ. μϛ, διάτ. θ, τῶν βασιλ. βιϐ. λα, τίτ. ϐ, κεφ. ιγ.

η Εἰ τὰ δωράματα ὑπὸ ναυαγίᾳ φυλαχθῆναι πράγματα τοῦ τὰ ναυαγησάντων, ἀλόγως λύνεσθαι ὑφήρπασαν, ὡς βαρυτέραν πρᾶξιν ποιήσαντες, ἐλαφηροὶ μὲν ὄντες, ῥοπαλοὶ τυπόμενοι ὀπὶ τρισὶ χρόνοις ἐξορίζονται· δόλοι ὄντες φερεκλίζονται καὶ μεταλλίζονται· ὡς βιϐ. μζ τ. δίγ. τίτ. θ, δίγ. δ, τῶν βασιλ. βιϐ. κγ, τίτ. γ, κεφ. λγ.

θ Πᾶσα χρηματικὴ δίκη, ὑπεξηρημένων τῶν εἰς δημοσίαν αἰτίαν αἰσκόντων, ἐν οἷς ὠφείλεται μακροθυμεῖν τῶν βασιλ. νϛ, τίτ. δ, κεφ. πλϑ. πέμπτον, τεραστίρῳ τριῶν ἐτῶν σὺν ὀφείλῃ μηκυνέσθαι· ὡς βιϐ. γ [ἐκ κώδ.] τίτ. α, διάτ. ιγ, τῶν βασιλ. βιϐ. ζ, τίτ. ϛ, κεφ. ιγ.

ι Πᾶς τὸν κείμενον τέλει οἱῳδήποτε, ἀπαιτούμενος αὐτὸ εἰ δείξει δοθὲν δείξεις παρελθόντων τριῶν ἐτῶν, μὴ ἀπαιτεῖσθω τὸ ὁπόσον τούτων χρόνων ὀπιζητούμενα τέλη· ὡς βιϐλ. ι, τοῦ κώδ. τίτ. κϐ, τῶν βασιλ. βιϐ. νϛ, τίτ. η, κεφ. κϑ.

ια Ὁ ἀθλιοπαθούμενος κληρονόμος, ἐὰν μὴ ἀθλίων δανειστῶν ἐπορφάνη τὰ πράγματα, ἕως τριῶν ἐνιαυτῶν λαμϐανέτω πάλιν αὐτά· ὡς βιϐλ. ϛ τοῦ κώδ. τίτ. λα, διάτ. ϛ, τῶν βασιλ. βιϐ. λε, τίτ. δ, κεφ. ιγ.

2 q *Res mobiles, quæ bona fide possidentur, triennio vsucapiuntur. Cod. lib. 7, tit. 34, constit. 2, Bas. lib. 50, tit. 12, cap. 2.* q l. 2. C. in Quib. cnuss. cess.

3 *Qui per triennium vectigal emphyteuticum, quod priuatæ personæ præstatur, non obtulerit; emphyteusin amittit. Cod. lib. 4, tit. 66, constit. 2, Basil. lib. 20, tit. 2, cap. 2. Si vero dominus id triennio non exegerit, emphyteutæ lucro cedit.* r *Cod. lib. 1. tit. 4, constitut. 32. Bas.* r l. 32, Graca. C. de epis. aud.
lib. 20, tit. 2, cap. 4. De venerabilibus autem domibus dictum est nouel. 7, cap. 9, Basilic. lib. 20, tit. 2. cap. 5. quod vsque ad biennium dumtaxat eo non præstito, expellantur.

4 s *Legatum annuum triennio solutum, creditur etiam ad sequentia tempora perpetuo relictum, & exigitur: nisi qui soluit, manifesto probauerit esse definitum, vt triennio dumtaxat præstetur. Cod. lib. 6, tit. 42, Bas. lib. 44, tit. 1, cap. 115.* s l. 3, C. de fideicom.

5 t *Vectigalia publica locantur ad triennium. Codic. libr. 4, titul. 61, Basilic. lib. 56, tit. 4, cap. 4.* t l. 4, C. de vectig. & com.

6 *Qui puellam sibi desponsit, si peregre degens, nuptias triennio non fuerit exsequutus: alteri puella copulari potest. Cod. 5, tit. 1, cõstit. 4, Bas. lib. 28, tit. 1, cap. 15.*

7 u *Puer, qui trimus factus est, alimenta petit a patre. Codic. lib. 8, tit. 46, cõstit. 9, Bas. lib. 31, tit. 2, cap. 13.* u l. nec filiũ, C. de patr. potest.

8 x *Si res, quæ de naufragio cõseruari a naufragis poterant, flagitiose quidam rapuerint: veluti qui prædam grauiorem fecerint, liberi quidem fustibus cæsi ad triennium relegantur; serui vero & flagellantur, & in metallum damnantur. Dig. lib. 47, titul. 9, dig. 4, Basil. lib. 23, tit. 3, cap. 33.* x l. Pedius. D. de incend. ruin. naufrag.

9 *Omnis pecuniaria caussa, exceptis iis, quæ ad aliquam publicam caussam pertinent, de quibus agitur Basilic. lib. 56, tit. 4, cap. vlt. vltra trium annorum spatium extendi nõ debet. Cod. lib. 3, tit. 1, constitut. 13, Bas. lib. 7, titul. 6, cap. 13.*

10 y *Quicumque obligatus est ad quodcumque tributum præstandum, si quum hoc ab ipso exigitur, trium præteritorum annorum probationes factæ solutionis ostenderit: non exigantur ab eo tributa pro vlterioribus annis requirenda. Cod. lib. 10, tit. 22, Basilic. lib. 56, tit. 8, cap. 29.* y l penult. C. de apoch. publ.

11 z *Heres, qui repudiauit, si res a creditoribus distracta non fuerint; vsque ad triennium eas recipit. Cod. lib. 6, tit. 31, constit 6, Bas. lib. 35, tit. 4, cap. 93.* z l. si quis, C. de repud. vel abst. hered.

Universidad de Deusto
Biblioteca

12 Omnis aduersus fiscum sententia, intra triennium retractari potest. Nonnunquam & post triennium, quum manifesta fisco fraus facta est, aut aliquis causam publicam praua ricando prodidit. Codic. libr. 10, tit. 9, Basil. lib. 56. . . cap. 17.

13 Si abbas norit eum, qui monachus fieri vult, quod condicioni seruili non sit obnoxius: dabit ei monasticum habitum, quando visum fuerit. Sin eum non nouit, intra triennium quidē hunc sanctō non induet habitu: post triennium vero, licet huns ei concedat. Nou. 123, Bas. lib. 4, tit. 1, cap. 1, them. 4.

14 Si quis vxorem duxerit, & ad triennii spatium ea peragere cum ipsa nequiuerit, quæ virilis sexus sunt: mulier impune matrimonium eiusmodi soluere potest. Nouel. 22, cap. 5, Bas. lib. 28, tit. 7, cap. 8, them. 2.

DE QVADRIENNIO.

1 Fiscus intra quadrienniū a domino conuenitur earum rerum alienarum nomine, quas alienauit. Codic. libr. 7, tit. 32, constit. 2, Basil. lib. 50, tit. 13, cap. 2.

*2 Annus vtilis siue desinitus restitutionū in integrum, hodie quadriennium est. Cod. lib. 2, tit. * 22, constitut. 7, Basil. libr. 10, titul. 34, cap. vlt.*

**al. 23, recte.*

3 Qui bona vacantia per quadriennium possederit, præscriptionem aduersus fiscum habet. Codic. libr. 7, tit. 7, constit. 1, Basilic. l. b. 3, tit. 13, cap. 1.

4 Nisi caussa restitutionis in integrū intra quatuor annos post vigesimum quintum ætatis annum cepta finitaq; fuerit, extinguitur. Cod. lib. 2. tit. 22, constit. 7. & tit. 53, constit. 7, B. lib. 10, tit. 4. cap. 46, & tit. 34, cap. vlt.

5 Fiscus si intra quadriennium ei bona vacantia fuerint nuntiata, non amplius habet actionem. Dig. lib. 49, tit. 14, dig. 1, Basil. lib. 56, tit. 2, cap. 1, them. 2.

6 Et licitationis ius, & illius, quod vltra duplum est, receptum est quasi regula quadam, intra quadriennium exerceri debere. Sciendum vero, diserte quidem id legibus vetitum: sed quoniam, vti didicimus ex libr. 10 Basilic. tit. 1, cap. 1, restitutio in integrū datur propter ætatem, aut metum, aut calliditatē, aut absentiam, aut capitis deminutionem, aut iustum errorem; perfectum vero tempus restitutionis in integrum, quadriennio cōcluditur: regulæ loco statutū est apud veteres, vt tā ius licitationis, quā illud de eo quod duplum excedit, itidem ad quadriennium vsq; exerceatur, veluti quod ex vna caussarum indicatarū initium sumat.

vide Cuiac. hic.

ιβ Πᾶσι κῆ ἡ δημοσίᾳ ἀπόφασις ἐισω τριῶν ἐνιαυσῶν αἰαψηλαφᾶσθαι δύναται. ἐαὐ ὅτι ἡ κῆ μὴ τρία ἔτη, ὅτι πεφανῶς ὁ δημόσιος· παρελιγράφη, ἢ παρώδεδωκε τὶς τὼ δημοσίων ὑπόθεσιν· ὡς βιϐ. ι ἡ κώδ. τὶτ. θ, τῆ βασιλ. βιϐ. νϛ. κεφ. ιζ.

ιγ Τῷ θέλοντι ἡμέσθαι μοναχῶ, εἰ ὠφ ὁ ἡγούμενος γνωρίζῃ αὐτὸν, ὅτι ἀ τύχῃ δουλικῆ ὑποκείμενος, ὅταν σωζόῃ δώσῃ τὸ μοναχικὸν σχῆμα. εἰ ἢ γνωρίζῃ αὐτὸν, ἐντὸς μὲν τῶν τριῶν ἐτῶν οὐκ ἐνδύσῃ ἡ τὸν τριῶν ἅγιον σχῆμα· μὴ ἢ τρισὶ χρόνον * ἀφόχῃ αὐτῷ ἡ τὸ· ὡς νεαρὰ ἐκυ, τῆ βασιλ. βιϐ. δ, πτ. α, κεφ. α, θεμ. δ. * δώσῃ

ιδ Ἐαὐ τὶς ἀγάγῃ γυναῖκα, κῆ μὴ δυναθῇ δῆτι τρισὶν ἔτεσιν πεῖσαι τὸν φύσεως * ἡ αὐδρὸς εἰς αὐτὼ, δύναται ἡ γυνὴ ἀκινδυνως λύσαι τὸν τοιοῦτον δεσμὸν, ὡς νεαρὰ κϐ, κεφ. ε, τῆ βασιλ. βιϐλ. κη, τὶτ. ζ, κεφ. η, θεμ. ϐ. * τῶν αὐτῶν

ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑΣ.

α Ἐντὸς πεντετίας ὁ δημόσιος ἐνάγῃ ὑπὲρ ὧν ἐξεπιήσατο ἀλλοτρίων πραγμάτων * ἀπὸ τοῦ δεσπότου αὐτῶν, ὡς βιϐ. ζ ἡ κώδ. τὶτ. λϐ, διάτ. β, τῆ βασιλ. βιϐ. ν, τὶτ. ιγ, κεφ. ϐ. * ἀφ' οὗ

β Ὁ ἁπλοῦς τῆ ἀποκαταστάσεων ἐνιαυτὸς, ἤτοι ὁ ὠφελιμώτερος, σήμερον πεντετία ἐστὶν. ὡς βιϐ. β, τοῦ κώδ. * τὶτ. κϐ. διάτ. ζ, τῆ βασιλικ. βιϐ. ι, τὶτ. λδ, κεφ. πλθ τῶν. * al. τὶτ. νγ.

γ Ὁ ἀκληρονόμητος πράγματος νεμηθεὶς ἐπὶ πόσαρας ἐνιαυλὰς, ἔχει κῆ ἡ δημοσίᾳ ἀφορμὴ ἀφελῶ. ὡς βιϐλ. ζ ἡ κώδ. τὶτ. ζ. διάτ. α, τῆ βασιλ. βιϐ. γ, τὶτ. ιγ, κεφ. α.

δ Ὁ ἀφὶ τῆ ἀποκαταστάσεως λόγος ἐντὸς δ ἐνιαυλῶν μὴ τὶ κεχρόνευται ἐαὐ μὴ * ἐνεχθῇ κὴ πληρωθῇ, σθένυται· ὡς βιϐ. ϛ ἡ κώδ. τὶτ. κϐ. διάτ. ζ, καὶ τὶτ. ιγ. διάτ. ζ, τῆ βασιλ. βιϐ. ι, τὶτ. δ, κεφ. μϛ. ἐ τὶτ. λδ, κεφ. πλθ τῶν. * ἐνέχθῃ

ε Ὁ δημόσιος, ἐαὐ ἄσω πεντετίας μέλλῃ ἀπὼ τὰ βακαίλια πράγματα κὴ ἀκληρονόμητα, ἀκέπι ἔχει ἀγαγήν· ὡς βιϐ. μθ τὶ διγ. τὶτ. ιδ, διγ. α, ἰῶν ἡ βασιλ. βιϐ. νϛ, τὶτ. β, κεφ. α, θεμ. β.

ϛ Καὶ τὸ ἡ ὑπερθεμαλισμὸ δίκαιον, κὴ * τὸ ἡ ὑπὲρ τὸ διπλάσιον, ἐντὸς πεντετίας ἐκανονίσθη κινεῖσθαι. ἰστέον ἡ, ὅτι ῥητῶς μὲν ἡ τοῖς νόμοις διηγόρευται· ἀλλ' ἐπιδήπερ, ὡς ἐμαθομὲν ἐν τῶι ϐ, τῶν βασιλικῶν, τὶτ. α, κεφ. α, ἡ ἀποκατάστασις δίδοται διὰ τὴν ἡλικίαν, ἢ τὶ φόβου, ἢ τὶ παιδαγωγίαν, ἢ τὴν ἀπουσίαν, ἢ τὶ ἀναλλαγὴν τὶ καταστάσεως, ἢ τὶ δικῶν παιδεύω, ὁ ἡ τέλος τῆς ἀποκαταστάσεως χρόνος πεντετίς ἐστιν, ἐκανονίσθη ἀφορμὴ τοῖς παλαιοῖς κὴ τὸ ἀφὶ ἡ ὑπερθεμαλισμοῦ, κὴ τὸ ἀφὶ τοῦ ὑπὲρ τὸ διπλασιασμὸν δίκαιον κὴ ἄχρι πεντετίας κινεῖσθαι, ὡς ὰν μιᾶς τῶν εἰρημένων αἰτιῶν τὸ ἀρχὴ λαμβάνον. ἐ ἔστι κρατῆσαι ἐν τῷ διπλασιρίᾳ, ἦλθε λοιπὸν εἰς νόμε τάξιν. * τὸ ἀφὶ ἡ

ΠΕΡΙ

DE QVINQVENNIO.

1 Quinquennium querelæ de inofficioso testamento, qua de tractat lib. 3. Codicis, tit. 28, constit. 16, Basilic. vero liber 34, tit 1, cap. 38, & 39, minoribus post annos vigintiquinque currit. Cod. lib. 2, tit. 40, constitut. 2, Basil. lib. 10, tit. 23, cap. 2. Post illos autem annos hæc actio nequit institui, nisi ex magna & iusta caussa, quemadmodum significat scholium adiectum indicato capiti 49, titul. 1, libr. 34, Basilicorum.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΣ.

α Ἡ πενταετία τὸ δεινοφυὲς, ἤτοι τὸ κῆ τῆς διαθήκης μέμψεως, ἣν ἡς διαλαμβάνει βιϐ. γ ἡ κώδ. τὶτ. κη, διάτ. ιϛ, τῆ βασιλ. βιϐ. λδ, τὶτ. α κεφ. λη κὴ λθ. τοῖς νέοις μὴ * ἔστ' κε χρόνος τρέχει· ὡς βιϐ. ϐ ἡ κώδ. τὶτ. μ, διάτ. ϐ, ἰῶν ἡ βασιλ. βιϐ. ι, τὶτ. κγ, κεφ. ϐ. μὴ * ἡ δὲ τοῖς ἐς χρόνες ἐ δυνατόν ἐστι κινεῖσθαι, εἰ μὴ ὑπὸ μεγάλης κὴ δικαίας αἰτίας, ὡς δηλοῖ τὸ ὠδακείμενον σχόλιον τῷ εἰρημένῳ μὲ κεφαλαίῳ τοῦ α τίτλου, λδ βιϐλίου τῶν βασιλικ. * ἔτος τὸν τὶ χρόνον * ἡ τὸν τὶ χρόνον

β Ὁ αἰχμάλωτος ἐ ἔτη δηλώσας τῷ αἰχμαρύσαμένῳ αὐτὸν, ἐλθὼν ἐς ἔτος ἐ ἀπέδοτο· ὡς βιϐ. η ἡ κώδ. τὶτ. ν, διάτ. κ, ἰῶν ἡ βασιλ. βιϐ. λδ, τὶτ. ϐ, κεφ. τιλθ τ.

γ Τὸ ἀλογως πεμπηρεπέδιον ἤτοι δοτεσάσιον, ἐ λύει τὸ γάμον· δηλονοτι ἕως ὅτε παρέλθῃ πενταετία ἀπὸ γυναικός· ἀπὸ ἡ αὐδρὸς, ἐνιαυτός· ἀλλὰ κὴ μοιχαλίδος ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ὑπάρχει· ἰῶν αὐδρί· ὡς βιϐ. ε ἡ κώδ. τὶτ. ιζ, διάτ. η. ἥτις ὅτι ἐστὶν εἰς τὰ βασιλικά. ἐδεχθη γὰρ αὐτὶ τούτης τὸ ιϐ κεφ. τὸ κϐ νεαρᾶς.

δ Τὸ μοιχικὸν μὴ πενταετίαν σθένυ), ὡς βιϐ. μη τῶν διγ. τὶτ. ε, διγ. κϛ, κὴ βιϐ. θ ἡ κώδ. τὶτ. θ, διάτ. κζ, τῶν ἡ βασιλ. βιϐ. ξλ τὶτ. λζ, κεφ. κη, θεμ. δ, κὴ κεφ. ξϐ.

ε Εἴσω πενταετίας ὁ μὴ ἐναχθεὶς ἔτι ζῶν ἀφὶ τῆς οἰκείας κατασάσεως, εἰ τελευτήσῃ, ἃ ζητεῖται μὴ σὺν ε ἐνιαυσὺν τὰ ἀφὶ τῆς τύχης αὐτῶ· ὡς βιϐλ. μ τῶν διγ. τὶτ. ιε, ἰῶν δὲ βασιλ. βιϐ. μη, τὶτ. ια, κεφ. α.

ϛ Ὁ μοιχὸς μὴ πενταετίαν σὺν ἐνάγεται, ὡς βιϐ. μη ἰῶν διγ. τὶτ. ε, διγ. λ ἰῶν ἡ βασιλ. βιϐ. ξ, τὶτ. λζ, κεφ. λ, κὴ με.

ζ Εἴσω πενταετίας σκοπικῆ ἡ δεσπότης τὸ γεγονὸς ἀφορμὴ γνώμιον αὐτῶ κυβικουλάριον οἰκέτιν, ὡς βιϐ. ιϐ ἡ κώδ. τὶτ. ε, διάτ. δ, τῶν ἡ βασιλ. βιϐ. ε, τὶτ. νε, κεφ. ε.

η Ἡ εἰς σὺν ἀρχοντας Κωνσταντινουπόλεως γινομένη δωρεὰ, μὴ διαδοχὴν ἢ πενταετίας κυρᾶται· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ συμπόνων αὐτῶν κὴ δομεστίκων· ὡς βιϐλ. α ἡ κώδ. τὶτ. νγ, ἰῶν ἡ βασιλ. βιϐλ. ε, τὶτ. γ, κεφ. τελθ τῶν.

θ Μετὰ πενταετίαν τὸ ἐλθόντος ἐδεὶς αὐανοᾶς εἰς ἀνήφλαν· ὡς βιϐ. μ ἰῶν διγ. τὶτ. δ, διγ. κδ, ἰῶν ἡ βασιλ. βιϐ. μη. τὶτ. ι, κεφ. δ.

ι Καὶ μὴ θανάτου τὸ μοιχθέντος γυναικὸς ἔσω ε ἐνιαυτῶν, ψηφιζομένων ἐξότε ἡμάρτηται ἡ μοιχεία, δύναταί τις κατηγορεῖν ἡ μοιχοῦ· ὡς βιϐ. μη τῶν διγ. τὶτ. ε, διγ. θ, τῶν ἡ βασιλ. βιϐ. ξ τὶτ. λζ, κεφ. κη, θεμ. ε.

ια Κατὰ τευφλὸν κὴ παγκάλην ἐφόνευσε τὸν πηγὰν, ἢ ἀνθύπατος δῆτι πενταετίαν αὐτὸν ἐξορίσας ἀπέδειξε· ὡς βιϐ. μη τῶν διγ. τὶτ. η, διγ. δ, τῶν ἡ βασιλ. βιϐ. ξ, τὶτ. λθ, κεφ. δ.

2 Captiuus si quinquennio seruierit illi, qui eum redemit, sit liber. C. lib. 8, tit. 50, cōstit. 20, Bas. lib. 34, tit. 2, cap. vlt.

al. vlt. C. de postlim. & rod. ab hostib.

3 Mißio repudii citra iustam caussam, matrimonium non soluit: videlicet, donec quinquennium in muliere præterierit; in viro, annus. Sed & quæ adulterium interea commiserit, marito est obnoxia. C. lib. 5, tit. 17, constit. 8, quæ non est in Basilicis. Nam eius loco receptū est cap. 12, Nouel. 22.

4 Adulterii crimen post quinquennium extinguitur. Digest. lib. 48, titul. 5, dig. 26, & C. lib. 9, tit. 9, constitut. 27, Bas. lib. 60, tit. 37, cap. 28, them. 4, & cap. 62.

5 Cui adhuc superstiti non est mota quæstio status intra quinquennium, si decedat: post annos quinque de ipsius condicione non quæritur. Dig. libr. 40, titul. 15, Basilic. lib. 48, tit. 11, cap. 1.

6 Adulter post quinquennium non accusatur. Dig. lib. 48, tit. 5, dig. 30, Basil. lib. 60, tit. 37, cap. 30, & 45.

7 Intra quinquennium dominus seruum, contra voluntatem ei cubicularium factum, vindicat. Cod. lib. 12, tit. 5, constitut. 4, Basilic. lib. 6 tit. 25, cap. 5.

8 Donatio facta in iudices Constantinopolis, quinquennali tempore post, quam eis successum est, confirmatur. Idem & in constiliariis eorum, & domesticis. Cod. lib. 1, tit. 53, Bas. lib. 6, tit. 3, cap. vlt.

9 b Post quinquennium a manumissione, nemo ad libertatem proclamat. D. lib. 40, tit. 4, dig. 24, Basilic. lib. 48, tit. 10, cap. 4.

b l vxorem, in fin. D. de manum. test.

10 Etiam post mortem mulieris adulterio pollutæ, intra quinque annos, ex quo commissum est adulteriū computandos, accusare quis adulterum potest. D. lib. 48, tit. 5, dig. 9, Basilic. lib. 60, tit. 37, cap. 13, them. 5.

11 Per lasciuiam & lusum quis occidit aliquem. Probatū est factum proconsulis, qui hominem ad quinquennium relegauit. D. lib. 48. tit. 8, dig. 4, Bas. lib. 60, tit. 39, cap. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

12 *Adquinquennium relegatur iudex, qui hæreticum aduocati munere fungi permittit. Codic. libr. 2, titul. 6, constitut. 8, Basilic. lib. 50, tit. 4, cap. 18.*

13 *Elapsô quinquennio fiscus non amplius vectigal cõmissum siue suppressũ exigit. Immo nec ante quinquennium, dum res non exstat, nec dolo malo supprimitur. Nam forte seruus est, & manumissus fuit. Cod. lib. 4, tit. 61, Bas. lib. 56, tit. 4, cap. 2.*

14 *Si præter iudicis præceptum in aliquem facta fuerit exsequutio, id est, si exactum quid ab eo fuerit, aut illata molestia: exactor aut molestator publicationi & exilio quinquẽnii subiicietur. Nouel. 112, cap. 4, Basilic. lib. 60, tit. 4, cap. 2, them. 2. Est autem exsequutor, qui post sententiam datur ad exsequendum, vel ad finem perducendum, & complendum ea, quæ pronuntiata sunt.*

15 *Si quis in vltima voluntate sua iusserit oratorium strui, hoc ipsum intra quinquennium ædificari debet. Nouel. 131, Basilic. libr. 5, tit. 3, cap. 7.*

16 *Crimen peculatus post quinquennium non intenditur. Dig. libr. 48, tit. 13, Basilic. lib. 60, tit. 45, cap. 8.*

17 *Qui a sacrasancta ecclesia defecerit, & paganus, aut Iudæus factus fuerit: etiam post mortẽ intra quinque continuos annos accusatur. Cod. lib. 1, tit. 7, constitut. 2, Bas. lib. 60, tit. 54, cap. 21.*

DE SEPTEM ANNIS.

1 *Infans est, qui minor est septem annis. C. lib. 6, tit. 9, constitut. 3, & tit. 30, constitut. 17, Basil. lib. 40, tit. 1, cap. 15, & lib. 35, tit. 14, cap. 83. Nec infans sponsalia contrahit. Dig. lib. 23, tit. 1, dig. 11, Basilic. lib. 28, tit. 1, cap. 11.*

2 * *Si per septennium quis loco cesserit, dominiũ eius adquirit, qui pro eo detentus, mortem obierit.*

* Hæc pro obscuritate vix intelliguntur.

3 *Minor a septimo ætatis anno conuenitur, auctoritate tutoris interueniente. Digest. libr. 26, titul. 7, digest. 23, Basilicor. libr. 37, titul. 7, cap. 23.*

DE ANNIS OCTO.

1 *Lector minor annis octo, non ordinatur. Nouel. 123, cap. 20, Bas. lib. 3, tit. 1, cap. 6.*

DE DECENNIO.

1 *Res soli, quæ bona fide possidentur, inter præsentes decennio, inter absentes viginti annorum spatio vsucapiuntur. Cod. lib. 7, tit. 30, & 33, & 34. Item Nouel. 119, cap. 18, Bas. lib. 8, tit. 10, & 11, & 12, & 14, cap. 11.*

ιϛ Ἐπὶ πενταετίαν ἐξορίζεται ὁ ἄρχων αἰσχύνῃ τῶν συνηγορεῖν αἱρετικόν. ὡς βιϐλ. β τοῦ κώδ. τίτ. ε, διάτ. η, τῶν δὲ βασιλ. βιϐλ. ν, τίτ. δ, κεφαλ. ιη.

ιγ Πενταετίας ἀποδραμούσης ἐπὶ ζημίᾳ ὁ δημόσιος τὸ κλεπτὸ πλωνηθὲν ἢ τὸ ἀποκρυβὲν ἀνομμέρκωτον. ἀλλ' ἐὰν μὲν τὸ πενταετίας, ἐν ᾧ μὴ φαίνεται τὸ πρᾶγμα, μήτε κατὰ δόλον κρύπτῃ. τυχὸν γὰρ δοῦλος ἐστὶ, καὶ ἠλευθερώθη. ὡς βιϐλ. δ τοῦ κώδ. τίτ. ξα, λῶν τῶν βασιλ. βιϐ. ιϛ, τίτ. δ, κεφ. ϛ.

ιδ Ἐὰν ἀποδόσιμον τις διάπραξιν τοῖς ἐκβιβασθῇ, ἤτοι ἀπαιτηθῇ, ἢ ὀχληθῇ, * ὁ ἀπαιτήσας ἢ ὀχλήσας δημοσίᾳ καὶ ἐξορίᾳ πενταετίας ὑποβληθήσεται, ὡς νεαρᾷ ριϐ, κεφ. δ, τῶν τῶν βασιλ. βιϐ. ξ, τίτ. δ, κεφ. β, ἤγουν ὁ ἀπαιτητής. ἔστι δὲ ἐκβιβασὴς, ὁ μὴ τῷ ἀποφασίν διδόμενον ὅπως τῷ ἐκβιβάσαι, ἢ ἀγαγεῖν εἰς τέλος, καὶ ἐκπληρῶσαι τὰ ἀποφανθέντα.

* ὁ ἐκβιβασὴς, ἤγουν ὁ ἀπαιτητής.

ιε Ἐάν τις ἐν πλοῦτάμα [αὐτοῦ] βιϐλήσῃ κελεύσῃ δικτήριον οἶκον ἡμέας, ὀφείλει εἶσω ἐκ τῶν αὐτοῦ οἰκοδομεῖσθαι· ὡς νεαρᾷ ρλα. τῶν δὲ βασιλ. βιϐ. ε, τίτ. γ, κεφ. ζ.

ιϛ Τὸ δεπεκουλάσιον ἔγκλημα μὴ πενταετίαν ἀκινεῖται· ὡς βιϐ. μη τῶν διγ. τίτ. ιγ, τῶν βασιλ. βιϐ. ξ, τίτ. με, κεφ. η.

ιζ ὁ ἀποστὰς τῆς [ἁγίας] ἐκκλησίας, καὶ ἡμέμενος ἕλλην, ἢ Ἰουδαῖος, καὶ μέχρι θανάτου κατηγορεῖται ἐντὸς ἐτῶν ἑπτὰ ἀπαιτῶν· ὡς βιϐ. α τοῦ κώδ. τίτ. ζ, διάτ. ϛ, τῶν βασιλ. βιϐ. ξ, τίτ. νδ, κεφ. κα.

ΠΕΡΙ Ζ ΧΡΌΝΩΝ.

α Ἴμφας ἐστὶν, ἤτοι νήπιος, ὁ ἥβων τὰ ζ ἐτῶν· ὡς βιϐ. ϛ τοῦ κώδ. τίτ. θ, διάτ. γ, καὶ τίτ. λ, διάτ. ιζ, τῶν βασιλ. βιϐ. μ, τίτ. α, κεφ. ιε, καὶ βιϐ. λε, τίτ. ιδ, κεφ. πγ, καὶ ἀμνησεύεται. ὡς βιϐ. κγ, τῶν διγ. τίτ. α, διγ. ια, λῶν τῶν βασιλ. βιϐ. κη, τίτ. α, κεφ. ια.

β Δι' ἐπαιτείας προσκαιρεύεται ὁ καταχρεωθεὶς καὶ πλουτήσας ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δεσπόζεται ἕως.

γ Ἀπὸ ζ χρόνων ἀναγκαῖος τις, αὐθεντεύεται ὁ ἕως πατρόπαις. ὡς βιϐ. κϛ τῶν διγ. τίτ. ζ, διγ. κγ, λῶν τῶν βασιλ. βιϐ. λζ, τίτ. ζ, κεφ. κγ.

ΠΕΡΙ Η ΧΡΌΝΩΝ.

α Ὁ ἀναγνώσης ἐλάττων ὢν λῶν ἢ χρόνων, οὐ χειροτονεῖται· ὡς νεαρᾷ ρκγ, κεφ. κ, λῶν τῶν βασιλ. βιϐ. γ, τίτ. α, κεφ. ϛ.

ΠΕΡΙ ΔΕΚΑΕΤΊΑΣ.

α Τὰ ἀκίνητα [καλῇ πίστει κατεχόμενα] μεταξὺ παρόντων διὰ δεκαετίας, καὶ ἀπόντων εἰκοσαετίας * τῇ χρονίᾳ νομῇ δεσπόζουσι, ὡς βιϐ. ζ τοῦ κώδ. τίτ. λ, καὶ λγ καὶ λδ, καὶ νεαρᾷ ριθ, κεφ. ιη, λῶν τῶν βασιλ. βιϐ. η, τίτ. ι, καὶ ια, καὶ ιϐ, καὶ ιδ, καὶ ια.

* διὰ χρονίᾳ νομῇ δεσπόζουσι.

βοὺκ

* τῶν ἐνδεῖται κνδικίων,

βοὺκ ἀνάπτηται * τῶν ἐνδεῖται κνδικίῳ, ἤτοι τῶν μὴ χρεωστουμένων, καταβληθέντων δὲ, τῇ ἀπαιτήσει, ἢ δὲ μακρᾷ χρόνῳ ἀποχραφῇ, ἤτοι ἡ τῶν ι καὶ κ ἐτῶν, ἀλλ' ἡ τῶν λ· ὡς βιϐλ. ιϛ τῶν διγ. τίτ. ϛ, διγ. ιϐ, τῶν δὲ βασιλ. βιϐλ. κδ, τίτ. ϛ, κεφ. ιϐ.

γ Ἡ χρῆσις τῶν καρπῶν τῷ νομαστῇ, ἤτοι τῇ ἀχρησίᾳ φθείρεται ἡ δὲ μακρᾷ χρόνῳ ἀποχραφῇ. πλὴν ἡ χρόνος λεγέτω καὶ ἡ δεκαετία. ὡς βιϐ. γ τοῦ κώδ. πιτ. λδ, διάτ. α, τῶν βασιλ. βιϐλ. ιη, τίτ. ϐ, κεφ. α. ¶ ὁ δὲ φυγὰς οἰκέτης διὰ χρῆσεως ἀποτίθεται· ὡς βιϐ. ϛ δὲ κώδ. τίτ. α, διάτ. α, τῶν βασιλικῶν βιϐ. ξ, πιτ. ζ, κεφ. ϛ. ¶ Τὰ πρὸς κακὴν δοχὴν διὰ χρήσεως τὴν δεκαετίαν ἢ καὶ εἰκοσαετίαν ἀποτίθεται· ὡς βιϐ. ζδ κώδ. τίτ. λγ, διάτ. ϛ, τῶν βασ. βιϐ. ν, τίτ. ια, κεφ. ϛ. ¶ ϛ Μετὰ ἑπτὰ ἢ καὶ ἀκυρῶται ἡ διαθήκη, εἰ μὴ ἐν τῷ μέσῳ ὁ διαθέμενος εἶπε παρησία μαρτύρων, ὅτι ἀ θέλω * τούτου ἐῤῥῶσθαι· ὡς βιϐ. ϛ δὲ κώδ. τίτ. κγ, τῶν βασιλ. βιϐ. λε, τίτ. β, κεφ. κϐ.

* αὐτοῦ

ζ ὁ χρόνος τῆς φθορικῆς ἀναργυρίας δεκαετία ἐστὶν, ὡς νεαρᾷ ρ, τῶν βασιλ. βιϐ. κθ, τίτ. γ.

η Οἱ ὑποδεχόμενοι οὖν ἀπελάτας, ὅλῃ δεκαετίαν ἐξορίζονται· ὡς βιϐ. μζ τῶν διγ. τίτ. ιδ, διγ. γ τῶν βασιλ. βιϐ. ξ, τίτ. κε, κεφ. γ, θέμ. δ.

θ Εἰ τοῖς εἰς μέταλλον ἀποδεδομένοις καὶ ἀπελεύσει δύνασι μὴ ὁρισθῇ χρόνος, δέκα ἑαυτοῖς δοκεῖσιν ὁρίσθαι αὐτῇ τῇ καταδίκῃ αὐτῶν· ὡς βιϐλ. μη τῶν διγ. τίτ. ιϐ, διγ. κγ, τῶν βασιλ. βιϐ. ξ, τίτ. να, κεφ. κϐ.

ι Ἡ χρῆσις τῶν καρπῶν καὶ ἡ ὀκλεία λῶν νομαστέον, ἤτοι τῇ ἀχρησίᾳ φθείρεται καὶ ἑνιαυτῷ· ὡς βιϐ. γ δὲ κώδ. τίτ. λγ, διάτ. ιγ, τῶν βασιλ. βιϐ. ιϛ τίτ. η, κεφ. λϐ.

ια Ὁ ποιήσας ἐν πόλει δέκα ἔτη, δοκεῖ τῷ οἰκησιν ἐκεῖ ἔχειν· ὡς βιϐ. ι δὲ κώδ. τίτ. μ, διάτ. ϐ, τῶν βασιλ. βιϐ. νδ, τίτ. β, κεφ. ϛ.

ιϐ Ἐὰν τις αἰτήσῃ παρὰ βασιλέως ἐξαίρεσιν ὑπὲρ παντὸς ἐνὸς τέλους, ἤτοι τῶν λεγομένων ἀτέλειαν, καὶ ἕτερα μὴ χρήσηται τῷ τοιούτῳ δικαίῳ, ἐκπίπτει αὐτοῦ· ὡς βιϐλ. ν τῶν διγ. τίτ. ια, τῶν βασιλ. βιϐ. νδ, τίτ. ϛ, κεφ. ζ.

ΠΕΡΙ ΧΡΌΝΩΝ Ιϐ.

α Ἡ περὶ τῶν ιϐ ἐτῶν * γαμηθεῖσα, ἢ εὐλογηθεῖσα, ἢ κατὰ τὴν μνηστείαν, αὖθις μνηστεύσασα· ὡς βιϐλ. γ τῶν διγ. τίτ. α, διγ. ε, τῶν βασιλ. βιϐλ. κη, τίτ. α, κεφ. ε. καὶ εἴ τις βούλοιτο λύσαι τοὺτους, ἐμνηστεύσατο ἐπηρωτήθη, ἀπαιτηθῆσται αὐτὸ, ὡς ἀποδεῖξαι τὰ σύμφωνα. εἰ δὲ ἀῤῥαβὼν ἐδόθη μόνον, αὐτὸς διπλασιάζεται· ὡς βιϐλ. ε δὲ κώδ. τίτ. α, διάτ. ε, τῶν δὲ βασιλ. βιϐλ. κη, τίτ. β, κεφάλ. β.

* γαμηθεῖσα, ἢ εὐλογηθεῖσα, ἢ μνηστεύσασα

2 *Condictioni indebiti, hoc est, earum rerum petitioni, quæ tametsi non debeantur, solutæ tamen sunt, non opponitur longi temporis præscriptio, videlicet annorum decem, & viginti: sed triginta. D. lib. 12, tit. 6, dig. 12, Basil. lib. 24, tit. 6, cap. 12.*

3 *Vsusfructus non vtendo longi temporis præscriptione extinguitur. Longum vero tempus dicitur etiam decennium. C. lib. 3, tit. 34, constit. 1, Bas. lib. 58, tit. 2, cap. 1.*

4 *Seruus fugitiuus non vsucapitur. C. lib. 6, tit. 1, constit. 1, Bas. lib. 60, tit 7, cap. 6.*

5 *Mala fide cepta decennio vel annorũ viginti spatio non vsucapiuntur. C. lib. 7, tit. 33, constit. 6, Bas. lib. 50, tit. 11, cap. 6.*

6 *Post annos decem non fit irritum testamentum, nisi tempore intermedio testator in præsentia testium dixerit, se non velle testamẽtum hoc valere. Cod. lib. 6, tit. 23, Bas. lib. 31, tit. 2, cap. 22.*

7 *Tempus exceptionis de dote non numerata, decennium est. Nouel. 100, Basilicor. libr. 29, tit. 3.*

8 *Receptores abigeorum ad decennium relegantur. D. lib. 47. tit. 14, dig. 3, Basilic. lib. 60, tit. 25, cap. 3, them. 4.*

9 *Si datis in metallum per iudicis imperitiam tempus præfinitum non fuerit, anni decem eorum condemnationi definiti videntur. Dig. libr. 48, titul. 19, dig. 23, Basilic. lib. 60, tit. 51, cap. 22.*

10 *Vsusfructus & seruitus non vtendo ad decẽ & viginti annos extinguitur. D. lib. 3, tit. 33, constit. 13. Bas. lib. 16, tit. 8, cap. 32.*

11 *Qui annos decem in aliqua ciuitate exegit, domicilium ibi habere videtur. Cod. lib. 10, titul. 40, constitut. 2, Basilicor. libr. 54, tit. 6, cap. 2.*

12 *Si quis ab imperatore petierit, vt sibi liceat habere nundinas, siue immunitatem, quã vocant, & annis decẽ hoc iure non fuerit vsus, hoc ipsum ius amittit. D. lib. 50, tit. 11. Bas. lib. 54, tit. 6, cap. 7.*

DE DVODECIM ANNIS.

1 *Quæ ante duodecimum annũ nubit, matrimonium non contrahit. Quod si sponsalia fuerant, manent. Dig. lib. 23, tit. 1, dig. 5, Basi. libr. 28, tit. 1, cap. 5. Ea si quis soluere velit, si quidem stipulatio pœna interuenit, exigetur ab ipso pœna, velut a violante pacta cõuenta. Sin arra dumtaxat data sit, ea duplicatur. Codic. libr. 5, titul. 1, constitut. 5, Basilicor. libr. 28, tit. 2, cap. 2.*

2 Feminæ post annum duodecimum puberes esse iudicantur. Cod. lib. 5, tit. 60, constit. 3, Bas. lib. 13, tit. 19, cap. 3.

DE QVATVORDECIM ANNIS.

1 Masculis vsque ad annum decimũquartum, femellis vsque ad duodecimum substituimus. Dig. lib. 28, tit. 6, Bas. lib. 35, tit. 50, cap. 2.

2 De minore quatuordecim annis in personam alterius quæstio non habetur. Dig. lib. 48, tit. 18, dig. 9, Basi. lib. 60, tit. 8, cap. 9. Nec item testis adhibetur. Dig. lib. 22, tit. 5, dig. 15, Basil. lib. 21, tit. 1, cap. 16.

3 Quatuordecim annorum factus & testatur, & manumittit in testamento. Nouel. 119, cap 3. Bas. lib. 48, tit. 26, cap. 2.

DE QVINDECIM ANNIS.

1 Omnes, quibus operum publicorum cura mandata fuerit, vsq; ad annos quindecim dũtaxat periclitantur vnà cum suis heredibus si quid damni ex operis vitio accederit. Nam de fortuitis casibus non tenentur. C. lib. 8, tit. 11, constit 8, Basil. lib. 58, tit. 12, cap. 8.

2 Decurio vel adparitor non potest ordinari clericus aut episcopus, nisi quindecim annis in monasterio vitam solitariam egerit. Nouel. 137, Basilic. lib. 3, tit. 1, cap. 8. Nec item alius quispiam laicus statim episcopus ordinatur, nisi prius tres menses exegerit in consortio clericorum. Nou. 123, cap. 5, quod non exstat in Basilicis. Cetervm vacante throno, nisi sex intra menses per clericos & primates ciuitatis factũ fuerit decretum, tunc is qui ordinaturus est, animæ suæ periculo quem vult ordinare potest: & episcopus, qui præter hanc constitutionem ordinat, ad vnius anni spatium a sacerdotali munere separatur. Nouel. 123, cap. 6, quod non est in Basilicis.

3 Qui agros incertos alicui donat, etiam litem præstat, æstimatione ad quindecim annos faciunda. Cod. lib. 8, tit. 53, constit. 35, Basil. lib. 47, tit. .... cap. 65, them. 3.

DE SEDECIM ANNIS.

1 Qui decimum sextum ætatis annum agit, non fit comparator frumenti. Dig. lib. 50, tit. 5, Basil. lib. 54, tit. 5, cap. 2.

DE XVII ANNIS.

1 Qui decem & septem annos impleuit, & octodecim incepit, aduocatus esse potest. Dig. lib. 3, tit. 1, dig. 1, Basilicor. lib. 3, titul. 1, cap. 1, them. 3.

2 Procurator non esto minor annis septemdecim. Cod. lib. 3, tit. 6.

3 Minor annis septemdecim nec fideicommissariam libertatem dat, absq; vltima voluntate. D. lib. 40, tit. 1, dig. 20, & tit. 2, dig. 5, Bas. lib. 48, tit. 1, cap. 20, & tit. 2, cap. 1.

Β αἱ ἡλικίαι μὲν ἰϚ ἔτη ἐφήβοι κρίνονται. ὡς βιϚ. ε τοῦ κωδ. τίτ. ξ, διάτ. γ, τῶν ἢ βασιλ. β. Ϛ. λγ, τίτ. ιϑ. κεφ. γ.

ΠΕΡΙ ΧΡΌΝΩΝ ΙΑ.

α Ὑποκαθίσῳμεν τοῖς [ωμὺ] ἄῤῥεσιν, ἕως οὗ χρόνων· ἢ ἢ ἡλικίας, ἕως ιϐ, ὡς βιϚ. κηʹ λῶν δίγ. τιτ. ϛ, λῶν ἢ βασιλ. βιϚ. λε, τίτ. ϛ, κεφ. β.

Β ὁ ἐλαττόνων ἰϐ χρόνων, [εἰς πρόσωπον ἑτέρου] οὐ βασανίζεται· ὡς βιϚ. μηʹ λῶν δίγ. τίτ. ιη, δίγ. ϑ, λῶν ἢ βασιλ. βιϚ. ξ, τίτ. η. κεφ. ϑ, ἅπα μάρτυς.... ὡς βιϚ. κϚ, λῶν δίγ. τίτ. ε, δίγ. ιε, λῶν ἢ βασιλ. βιϚ. κα, τίτ. α, κεφ. ιϛ.

γ Ὁ ἰϐ ἐτῶν ἡφόμην Ϙ. καὶ ἀμαθήτευσα, καὶ ἐλάθηρον ἐν ἀμαθήκῃ· ὡς ριθ νεαρᾷ κεφ. γ, λῶν ἢ βασιλ. βιϚ. μη, τίτ. κϛ, κεφ. Ϛ.

ΠΕΡΙ ΧΡΌΝΩΝ ΙΕ.

α Πάντες οἷς ἐνεβλήθη φροντὶς λῶν δημοσίων ἔργων, μέχρι ιε ἐτῶν κινδυνεύουσι μόνον, μὴ λῶν αὐτῶν κληρονόμων, ἐὰν [ὁπόταν ἢ αἰτία τοῦ ἔργου] ζημία συμβῇ. εἰς γὰρ τὰ τυχηρὰ οὐκ ἐνέχονται· ὡς βιϚ. η ἢ κώδ. τίτ. ια, διάτ. η, τῶν ἢ βασιλικῶν βιϚ. νη, τίτ. ιϚ, κεφ. η.

Β Βελάτης ἢ ϖαροίκου ἀδύνατον κληρικὸν ἢ ἐπίσκοπον χειροτονεῖσθαι, εἰ μὴ ἐν μοναστηρίῳ ιε ἔτη ἐπόησεν, ὁπότε λῶν τὸν μοναχικὸν βίον· ὡς νεαρᾷ λζ λῶν ἢ βασιλ. βιϚ. γ, τίτ. α, κεφ. η. ἀλλ' ἀδελφός τις λαϊκὸς ὧδέως ἐπίσκοπον Ϙ. χειροτονεῖται, εἰ μὴ πρῶτον γ μῆνας ποιήσῃ ἐν κληρικοῖς πέλων· ὡς νεαρᾷ ρ κγ, κεφ. ε. ὅπερ οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά. ὁπὴ ἢ σχολάζῃ θρόνος Ϙ., εἰ μὴ ἐντὸς μηνῶν ϛ διὰ τῶν κληρικῶν καὶ τῶν πρώτων τῆς πόλεως γένηται ψήφισμα, τότε ὁ μέλλων χειροτονῆσαι κινδυνεύῃ τὴν ἰδίας ψυχῆς ὃν βάλῃ χειροτονεῖν δυνάμενον, καὶ ὁ ϖαρὰ τὴν διάταξιν τούτου χειροτονῶν ἐπίσκοπος Ϙ. ἐπὶ ἓν ἔτος Ϙ. χωρίζεται τῆς [ἱερατικῆς] λειτουργίας· ὡς νεαρᾷ κγ, κεφ. ϛ, ὅπερ οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά.

γ Ὁ ἀδήλως ἀργὸς δωρούμενος καὶ δίκην παρέχῃ, ζημιούμενος εἰς ιε ἔτη. ὡς βιϚ. η ἢ κώδ. τίτ. νγ, διάτ. λε, λῶν ἢ βασιλ. βιϚ. μζ, τίτ.... κεφ. ξε θεμ. γ.

ΠΕΡΙ ΧΡΌΝΩΝ ΔΈΚΑ ΚΑῚ ἙΞ.

α Ὁ τὸν ις αὐτοῦ ἐνιαυτὸν, ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς· ὡς βιϚ. ν τῶν δίγ. τίτ. ε, τῶν ἢ βασιλ. βιϚ. νδ, τίτ. ε, κεφ. Ϛ.

ΠΕΡΙ ΧΡΌΝΩΝ ΙΖ.

α * Ὁ ϖλησιάζων τοῖς ιζ ἔτεσι, καὶ δεξάμενος * ὁπλη- ρώσας τὸ ιζ ἔτη, δύναται ϖωληγορεῖν· ὡς βιϚ. γ τῶν δίγ. τίτ. α, τῶν ἢ βασιλ. βιϚ. η, τίτ. α, κεφαλ. α, θεμ. γ.

Ϛ Ὁ ϖερικεφάτωρ μὴ ἔστω ἥβων τῶν ιζ ἐτῶν· ὡς βιϚ. γ [ἢ κώδ.] τίτ. ϛ.

γ Ὁ ἥβων τῶν ιζ ἐνιαυτῶν δύναται καὶ φιδεικόμιστον δίδωσιν ἐλευθερίαν χωρὶς πλαστώσεως, ὡς βιϚ. μτ δίγ. λίτ. α, δίγ. κ, καὶ λίτ. β, δίγ. ε, τῶν ἢ βασιλ. βιϚ. μη, λίτ. α, κεφ. κ, καὶ λίτ. β. κεφ. α.

ΠΕΡΙ ΧΡΌΝΩΝ ΙΗ.

ἐτῶν ἐστὶν α Ἡ τελεία καὶ μεγάλη ἡβὴ τῶν ἀῤῥένων, ιη * ἔτη εἰσὶν· ὡς βιϚ. λδ [τῶν δίγ.] τίτ. α, δίγ. ιγ, τῶν ἢ βασ. βιϚ. μδ, λίτ. ιδ, κεφ. ιγ, Ϛ ἰνστιτ. α, λίτ. ι, τῶν ἢ βασιλ. βιϚ. λγ, λίτ. α, κεφ. μζ. ¶ Β ὁ ἡσθέντων μειζόνων ιη ἔτεσιν ὀφείλῃ εἶναι Ϛ ἡσθεντερόν· ὡς ἰνστιτ. α, τίτ. ι τῶν ἢ βασιλ. βιϚ. λγ, τίτ. α, κεφ. μζ, θεμ. ε.

γ Ἡ αὐτήσασα συγγνώμην ἡλικίας τὰ ιη ἔτη ὀφείλῃ πληρῶσαι, ὡς βιϚ. Ϛ [τοῦ κώδ.] τίτ. μδ, λίτ. Ϛ, τῶν ἢ βασιλ. βιϚ. λ, τίτ. κζ, κεφ. Ϛ, θεμ. Ϛ.

δ Ἐάν τις ἐν λήξει καταλίπῃ κληρονόμον ἥβονα τῶν ιη ἐτῶν, καὶ αἰχμαλωτισθῇ, ἀμελήσας ὁ γραφεὶς ἢ τὸν αὐτὸν ἀῤῥύσηται Ϛ γενέσθαι τὸν αὐτὸν κληρονόμον συγγινώσκεται λήξει τῷ ταύτῃ ἀπλῆ ἡλικίαν· ὡς νεαρᾷ ρις. ἰῶν ἢ βασιλ. βιϚ. λε, τίτ. η, κεφ. λς, θεμ. πλαστῶν.

ΠΕΡΙ ΧΡΌΝΩΝ Κ.

α Ὁ ἑαυτὸν πωλῶν, μείζων ὢν ἰῶν κ ἐνιαυτῶν, ἀσώματον ὑφίσταται· ὡς ἰνστιτ. α τίτ. .... καὶ βιϚ.... τίτ. α, δίγ. α, καὶ ϛιϚ. μ, τίτ. ιγ, δίγ. α, καὶ τίτ. ιδ. δίγ. ϛ, ἄπινα οὐκ εἰσὶν εἰς τὰ βασιλικά, εἰ καὶ οἱ τίτλοι οὗτοι κεῖνται ἐν βιϐλ. μη τῶν βασιλικ. τίτ. ϑ, κφ ι.

Β Ὁ ἥβων τῶν κ ἐνιαυτῶν δύναται ἐν ζωῇ ἐλευθερῶν, εἰ μὴ κζ τὸ νομικὸν ϖαρατήρησιν· ὡς βιϚ. μ τῶν δίγ. τίτ. β, δίγ. ε καὶ ϑ, τῶν ἢ βασιλ. βιϚ. μη, τίτ. β. κεφ. ε, θεμ. β καὶ γ, καὶ κεφάλ. ϑ.

γ Οἱ μείζονες τῶν κ ἐνιαυτῶν αἰτοῦσι συγγνώμην ἡλικίας· ὡς βιϚ. Ϛ, Ϛ κώδ. τίτ. μδ, διάτ. β, τῶν ἢ βασιλ. βιϚ. ι, τίτ. κζ, κεφ. Ϛ.

δ Ὁ ἐπιϐαὰς τὸ ἑλευθερίας ἡμέρας Ϛ κ ἐνιαυτῶν, καλῶς ἐλευθεροῖ· ὡς βιϚ. μ τῶν δίγ. τίτ. α, δίγ. α, τῶν ἢ βασιλ. βιϚ. μη, τίτ. α, κεφ. α.

ε Ὁ ἥβων [ἢ ἐτῶν ἐ δύναται] πωλεῖν ἐπὶ ὅρῳ ἐλευθερίας· ὡς βιϚ. ιη [τῶν δίγ. τίτ. ζ, δίγ. δ, τῶν δὲ βασιλ. βιϚ. ιϑ, τίτ. ζ, κεφ. δ.

ϛ Ὁ ἥβων τῶν κ ἐτῶν ἐ δύναται δικάζειν· ὡς βιϚ. δ [τῶν δίγ. τίτ. η, δίγ. μα, τῶν δὲ βασιλ. βιϚ. ζ τίτ. β. κεφ. μα.

ζ Τὰ ἐγκλήματα κ ἐνιαυτοῖς φθείρει· ὡς βιϚ. θ Ϛ κώδ. τίτ. κϚ, διάτ. ιϚ, καὶ βιϚ. μδ [τῶν δίγ. τίτ. γ, δίγ. ιϚ, τῶν ἢ βασιλ. βιϚ. ξ, τίτ. μα, κεφ. μζ, καὶ βιϚ. να, τίτ. γ, κεφ. ιϚ. χωρὶς Ϛ μοιχείας· ὡς βιϚ. μη [τῶν δίγ. τίτ. ε, δίγ. κϛ, καὶ βιϚ. θ Ϛ κώδ. τίτ. θ, διάτ. κζ, τῶν ἢ βασιλ. βιϚ. ξ, τίτ. λζ, κεφ. κη, θεμ. δ, καὶ κεφ. ξϚ. καὶ Ϛ δε πεκλασμένου, ἢ περὶ τοῦ καταβλαπτόντων ἱερὰ ἢ δημόσια χρήματα, ἢ τὰ δωρηθέντα θεῷ· ὡς βιϚ. μη τῶν δίγ. τίτ. ιγ.

DE XVIII ANNIS.

1 Perfecta & plena masculorum pubertas, anni sunt octodecim. Dig. lib. 34, tit. 1, dig. 13, Basilic. lib. 44, tit. 14, cap. 13, & Instit. 1, tit. 10, Basi. lib. 33, tit. 1, cap. 47,

2 Adoptans adoptato maior esse debet annis octodecim. Institut. 1, tit. 10, Basilic. lib 33, tit. 1, cap. 47, them. 5.

3 Quæ veniam ætatis petierit, octodecim annos complere debet. C. lib. 2, tit. 44, constit. 2, Bas. lib. 10, tit. 27, cap. 2, them. 2.

4 Si quis in testamento heredem reliquerit annis octodecim minorem, & ipse captus fuerit: heres scriptus, neglecta redemtione testatoris, ob imperfectam huiusmodi ætatem, veniã consequitur. Nouel. 115, Basilic. lib. 35, tit. 8, cap. 36, them. vlt.

DE XX ANNIS.

1 Maior annis viginti, qui seipsum vendit, preiudicium patitur. Institut. 1, titul. .... & libr. .... tit. 1, dig. 1, & lib. 40, tit. 13, dig. 1, & titul. 14, dig. 2. quæ non exstant in Basilicis, licèt hi tituli positi sint libr. 48, Basilicor. tit. 9, & 10.

2 Minor annis viginti non potest inter vivos manumittere, nisi secundum legalem obseruationem. Digest. libr. 40, tit. 2, dig. 5, & 9, Basilicor. libr. 48, titul. 2, cap. 5, them. 2, & 3, & cap. 9.

3 Maiores annis viginti veniam ætatis petunt. Cod. libr. 2, titul. 44, constit. 2, Basilic. lib. 10, tit. 27, cap. 2.

4 Qui anni vigesimi diem supremum ingressus est, rectè manumittit. D. lib. 40, tit. 1, dig. 1, Basilic. lib. 48, tit. 1, cap. 1.

5 Minor viginti annis cũ condicione libertatis vendere non potest. D. lib. 18, tit. 7, dig. 4, Basilic. lib. 19, tit. 7. cap. 4.

6 Minor annis viginti litigare non potest. Digest. libr. 4, tit. 8, digest. 41, Basilic. lib. 7, tit. 2, cap. 41.

7 Crimina viginti annis extinguuntur. C. libr. 9, tit. 22, constitut. 12, & lib. Digest. 44. tit. 3, dig. 12, Basilicor. lib. 60, tit. 41, cap. 47, & lib. 51, tit. 3, cap. 12. Excepto adulterii crimine. Dig. lib. 48. tit. 5, dig. 26, & Cod. lib. 9, tit. 9. constitut. 27, Basil. lib. 60, tit. 37, cap. 28, them. 4, & cap. 62. Item crimine peculatus, hoc est eorum, qui sacris vel publicis pecuniis, vel Deo donatis damnum adferunt. Dig. lib. 48, tit. 13.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dig. 8, Basil. lib. 60, tit. 45, cap. 50. Hæc enim quinquennio extinguuntur, sicut actio iniuriarum, anno. Cod. lib. 9, tit. 35, constit. 6, Basilic. lib. 60, tit. 21, cap. 48.

8 Qui annis viginti militauit, sordidorum munerum vacationem habet. D. lib. 27, tit. 1, dig. 9, Basil. lib. 38, tit. 1, cap. 9, them. 2.

9 In ratiociniis rerum ad ciuitates pertinentium error calculi rectè post decem vel viginti annos retractatur. Dig. lib. 50, tit. 8, dig. 6, Basil. lib. 54, tit. 10, cap. 6.

10 Si quis bona fide in libertate viginti annis cõmoratus est, vel mala fide ad annos quadraginta, non potest amplius nomine condicionis molestari, nisi si fugitiuus sit. Cod. lib. 7, tit. 22, constit. 1, & tit. 39, constit. 6, Bas. lib. 48. tit. 24, cap. 1, & lib. 50, tit. 14, cap. 6.

11 Nuntiatio bonorum vacantium quadriennio finitur. Si vero lis horum nomine mota sit, etiam vltra viginti annos extenditur. Dig. lib. 49, tit. 14, Basil. lib. 56, tit. 2, cap. 1, them. 2. In requirendorum vero facultatibus anni viginti obseruantur. Dig. lib. 48, tit. 17, Basi. lib. 60, tit. 49, cap. 2, & 4. Et causse, quæ a primo delatore proditæ dicuntur, vltra quadriennium hoc, velut in bonis vacantibus & aliis etiam vltra viginti annos porriguntur. Dig. lib. 49, tit. 14, Bas. lib. 56, tit. 2, cap. 1, them. 2.

DE ANNIS XXV.

1 Tutor aut curator eum, cuius tutelam administrat, non adoptat, nisi maior sit annis vigintiquinque. Dig. lib. 1, tit. 7, dig. 17, Bas. lib. 33, tit. 1, cap. 13, them. 4.

2 Minor annis vigintiquinque ad curam non vocatur. Hoc tamen casu inchoatus annus vigesimus quintus pro completo accipitur. D. lib. 50, tit. 4, Bas. lib. 54. tit. 4, cap. 7.

3 Qui vigesimum quintum annũ compleuit, ætatis est perfectæ; qui non compleuit, imperfectæ: nec proprie res suas administrare potest. Dig. libr. 4, tit. 4, dig. 1, Basilicor. libr. 10, tit. 4, cap. 1.

4 Maior annis vigintiquinque si ius ignorauerit, veniam non impetrat. Dig. lib. 1, tit. 7, dig. 2, Bas. lib. 2, tit. 4, cap. 11.

5 A minore annis viginti quinque si quid administrat, rationes non exiguntur. Codic. lib. 5, tit. 30, constit. 5, Basil. lib. 37, tit. 4, cap. 8.

6 Etiam post annum vigesimumquintum prodigis ac furiosis curatores dantur. Codic. lib. 5, titul. 70, constitut. 1, Basilicor. libr. 38, tit. 10, cap. 17.

7 Diaconus aut subdiaconus annis viginti- νδ. η, τῶν ἢ βασιλ. βιϐ. ξ, τίτ. με, κεφ. ν. τῶν παγκληρονομήτων πραγμάτων τὴ ἐπιτροπείαν περαιτέω σθένυ). τὸ ἢ ἀπὸ εὑρέσεως, δι' ἐνιαυτ. ὡς βιϐλ. θ ἑ κώδ. τίτ. λε, διάτ. 5, τῶν ἢ βασιλ. βιϐ. ξ, τίτ. κα, κεφ. μη.

η Ὁ ἐπὶ κ' ἔτη τραπόμενος ἀπέχει) * πολυπλιτικῶν λειτουργιῶν· ὡς βιϐ. κζ τ διγ. τίτ. α, διγ. ρῶν θ, τ δὲ βασιλ. βιϐ. λη, τίτ. α, κεφ. θ, ϑεμ. ϐ. * λυπα-

θ' Ἐν τοῖς πολιτικοῖς λογοθετίοις ἡ * ϖ̃ϑ ἀπὸ τῶν ψῆφον πλαίη καλῶς αὐαψηλαφᾶται μ δέκα ἢ ἔκοσιν ἐνιαυσ· ὡς βιϐ. ν τ διγ. τίτ. η, διγ. 5, τ ἢ βασιλ. βιϐ. νδ, τίτ. ι, κεφ. 5. * ϖὲι τῶν

ι Ἐαύ τις καλῇ πίσ διέτριψεν ἐν ἐλευθερία ἐπὶ κ ἐνιαυσ, ἢ κακῇ πίσ ἐπὶ μ, ἢ δυώ) περὶ τυχης ὀχλεῖσθαι ἔτι, εἰ μὴ ἔσι φυγας· ὡς βιϐ. ζ ἑ κώδ. τίτ. κϐ, διάτ. α, καὶ τίτ. λϑ, διάτ. 5, τ ἢ βασιλ. βιϐ. μη, τίτ. κδ, κεφ. α, καὶ βιϐ. ν, τίτ. ιδ, κεφ. 5.

ια Ἡ ϖεσαγγελία τ βακαντίων ἤγει τ ἀκληρονομήτων πραγμάτων τὴ ἐπιτροπείαν περαιτέω εἰ ἢ ἤρχθη ἡ ϖερὶ ἑτέρων δίκη, καὶ ὑπὲρ ἐκ ἐνιαυσ ἐπεκτείνε) · ὡς βιϐλ. μϑ τ διγ. τίτ. ιδ, τ ἢ βασιλ. βιϐ. νς. τίτ. ϛ, κεφ. α, ϑεμ. ϐ. ἐπὶ ἢ τῇ οὐσίᾳ τ ῥεκυρέντων ἤτοι ἀναζητ μένων κ' ἔτη φυλάττοντ. ὡς βιϐ. μη, τ διγ. τίτ. ιζ, τ ἢ βασιλ. βιϐ. ξ, τίτ. μϑ κεφ. ϛ καὶ ὁ, καὶ αἱ δίκαι αἵτινες ὅπο ἑ πρώτ δηλάτωρος ἤτοι καζημένου ἑ ϖεσδεδόαζ λεγον) καὶ ὑπὲρ τ ϖραιτέλιαν, ὡς ἐπὶ τ ἀκληροιομήτων καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων ὑπὲρ ἐκ ἐνιαυσ ἐκτείνον). ὡς βιϐ. μϑ τ διγ. τίτ. ιδ, τ ἢ βασιλ. βιϐ. ις, τίτ. ϛ, κεφ. α, ϑεμ. ϐ.

ΠΕΡΙ ΧΡΟΝΩΝ ΚΕ.

α Ἐπίτροπος ἢ κυράτωρ, εἰ μὴ ἔστι κ' ἐνιαυσῶν ὁ ἐπιτροπευθείς, ἀχ μο ϑετῆτ αὐτόν· ὡς βιϐ. α ϛ διγ. τίτ. ζ, διγ. ιζ ϛῶν ἢ βασιλ. βιϐ. λγ, τίτ. α, κεφ. ιγ, ϑεμ. δ. ¶ β Ὁ ἡβῶντ ϛῶν κ' ἐνιαυσῶν εἰς φρονίδα ἐ καλεῖται· πλὴν ἐπὶ τούτῳ τῷ ϑέματι ἀρχθεὶς ὁ κ' χρόνος αὐτὶ πεπληρωμένω ϖ̃ϑ γελαμβανέτ· ὡς βιϐλ. ν. τῶν διγ. τίτ. δ, τῶν ἢ βασιλ. βιϐ. νδ, τίτ. δ, κεφ. ζ. ¶ γ Ὁ πληρώσας τ κ' ἐνιαυτὸν πλῆρος ἐσι, κ' ὁ μὴ πληρώσας, ἀτελής. καὶ οὐ δυνα) κυρίως διοικεῖν τὰ ἴδια· ὡς βιϐ. δ τῶν διγ. τίτ. δ, διγ. α, τῶν δὲ βασιλ. βιϐ. ι, τίτ. δ, κεφ. α.

δ Ὁ * μείζονα ϛῶν κ' ἐνιαυσῶν νόμον ἀγνοήσας ἐ συγγινώσκε) · ὡς βιϐ. α ϛῶν διγ. τίτ. ζ, διγ. ϛ, ϛῶν δὲ βασιλ. βιϐ. β, τίτ. δ, κεφ. ια. * ἦν ἢ. sed postea deest negatio.

ε Ὁ ἡβῶν τῶν κ' ἐνιαυσῶν διοικῶν λόγους σὺν ἀπαιτεῖται, ὡς βιϐλ. ε ἑ κώδ. τίτ. λ, διάτ. ε. ϛῶν δὲ βασιλ. βιϐ. λζ, τίτ. δ, κεφ. η.

ϛ Καὶ μὴν τὸν κ' χρόνον οἱ ἄσωτοι καὶ οἱ μωνόμβωοι κουρατωρεύονται, ὡς βιϐ. ε, τοῦ κώδ. τίτ. ο, διάτ. α, τῶν δὲ βασιλικ. βιϐλ. λ η, τίτ. ι, κεφάλ. ιζ.

ζ Διάκονος ἢ ὑποδιάκονος ἡβῶν τῶν κ' ἐνιαυτῶν ἐ

* χειροτονεῖται τῶν ἐ * γίνεται· ὡς νεαρὰ ϛ, τῶν ἢ βασιλ. βιϐ. γ, τίτ. α, κεφ. κϛ.

η Ἐαὺ ἡ ἐπιτροπευθεῖσα ϖ̃ϑ πινο καὶ λόγους λάϐῃ τῆς διοικήσεως, καὶ ὑστερηθῇ τὸν κ' ἐνιαυτὸν, δώσει πάντως ἀναγέσθαι ὁ τοῦ ἐπιτρόπου υἱός· ὡς βιϐλ. ε ἑ κώδ. τίτ. ϛ, διάτ. ε, καὶ αὕτη ὡν ἡ διάταξις οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά. ἔστι ἢ αὐτὶ πάντης τὸ ξϛ δίγεσον τοῦ β τίτλου τοῦ κδ βιϐλίου, ἐν βιϐλίῳ τῶν βασιλ. κη, τίτ. ε, κεφάλ. ιη.

θ Οἱ λόγοι ἑ κυράτωρ ϖερὶ ἑ κ' ἔτης ἑ ἀφήλικος οὐκ ἀπαιτεῖ), ἐφ' ὅσον * μὴν κυράτωρ· ὡς βιϐ. ε ἑ κώδ. τίτ. λζ, διάτ. ιδ, τ ἢ βασιλ. βιϐ. λη, τίτ. θ, κεφ. κγ. * μὴν λῶ

ι Ἐαὺ ὁ ἀφῆλιξ συγγνώμην ἡλικίας αἰτήσας δωρήσηται τινι, οὐκ ἔρρω) ἡ δωρεὰ, εἰ μὴ ἄρα μ σθ κ' ἐνιαυσ, ἢ κ' ἐνιαυτοὶ ϖ̃ϑαδράμωσιν· ὡς βιϐ. ε ἑ κώδ. τίτ. οδ, διάτ. δ, τ ἢ βασιλ. βιϐ. ι, τίτ. δ, κεφ. πλϐ τ ϖ̃ν.

ια Οἱ παῖδες εἰ καὶ αὐτεξούσιοι εἰσὶ, μέχρι τοῦ κ' ἐνιαυτοῦ, λόγοις σχολάζοντες, οὐ λειτουργοῦσιν· ὡς βιϐλ. ι τοῦ κώδ. τιτ. ν, τῶν δὲ βασιλικῶν βιϐλ. νδ, τίτ. ζ, κεφ. ε.

ΠΕΡΙ ΧΡΟΝΩΝ ΚΘ.

α Μετὰ τὸν κ' ἐνιαυτὸν καὶ τὸν εὐτέλιον ἤτοι σιωαπὸν, τουτέστι τὸν κϑ, δώσει ὁ ἐπίτροπ ϖῷ ἐπιτροπευθεῖσα ϖρὸς γάμον ἀναγέσθαι μετὰ τὸ δοῦναι σὺν λόγους, ὡς βιϐ. κγ τῶν διγ. τίτ. β, διγ. ξϛ, τῶν ἢ βασιλ. βιϐλ. κη, τίτ. ε, κεφ. ιη, ζητ καὶ βιϐλ. μη, τίτ. ε, διγ. ζ, ἐν βιϐλίῳ τ βασιλ. ξ, τίτ. λζ, κεφ. θ, καὶ ὡρήσεις ϖερὶ ἐνιαυσ κϛ.

β Ἀφῆλιξ ἐπενεγκὼν ὅρκον εἰ ϖεμενεγράφη, εἰς τοῦτο ἔχει ῥεπλικατίωνα καὶ σὺν κοινίται, τουτέστιν ἀνατροπὴν τῆς αἰτίας διαγνωσθείσης, ἕως ἑ κϑ ἐνιαυσ. ὡς βιϐλ. ιϐ τ διγ. τίτ. β, διγ. ϑ, τῶν ἢ βασιλικῶν βιϐλ. κϐ, τίτ. ε, κεφ. ς, ϑεμ. δ.

γ Καὶ ἡ ἐμφύτευσις ἤτοι ἐκμίσθωσις μέχρι ἑ κ χρόνου ἐ ϖεραιτέρω ἐπινέσται, ὡς βιϐ. ἑ κώδ. α, τίτ. β, διάτ. κδ. ἡ ἢ διάταξις αὕτη σὺν ἔστιν εἰς τὰ βασιλικὰ, ἀλλ' εἰς μόνον κ. ϖεῖ ἢ κϑ διαλαμβάνῃ ἡ ῥηνεαρὰ ἐν βιϐλίῳ ε τ βασιλ. τίτ. β, κεφ. ε.

ΠΕΡΙ ΧΡΟΝΩΝ Λ.

α Ἡ τ κληρονομίας ἀπαίτησις οὐκ ἐκβάλλε) διὰ μακρᾶς χρόνου, ὡς βιϐ ζ ἑ κώδ. τίτ. λδ, διάτ. δ καὶ βιϐ. ϛ, τίτ. λ, διάτ. ϛ, τ ἢ βασιλ. βιϐ. ν, τίτ. ιϐ, κεφ. δ. καὶ βιϐ. λε, τίτ. ιδ, κεφ. οδ.

β Ἡ ἐπὶ τῇ πράσει ἀγωγὴ μακρᾶ χρόνου παραγραφῇ σὺν ἐκβάλεται, ὡς βιϐ. η ἑ κώδ. τίτ.

quinque minor non ordinatur. Nou. 123, Bas. lib. 3, tit. 1, cap. 26.

8 Si qua fuerit alicuius pupilla, & rationes administrationis ab eo acceperit, & ætatis annum vigesimum quintum excesserit: filio curatoris matrimonio iungi potest. Codic. lib. 5, tit. 6, constitut. 5. Quæ quidem constitutio non exstat in Basilicis. sed eius est loco digestum 66, titul. 2, lib. 24, quod legitur Basilic. libr. 28, tit 5, cap. 18.

9 Rationes curatoris ante minoris vigesimũ quintum annum non poscuntur, quatenus curator manet. C. lib. 5, tit. 37, constit. 14, Basilic. lib. 38, tit. 9, cap. 23.

10 Si minor ætatis venia petita, rem alicui donauerit; non valet donatio, nisi post annum ætatis eius vigesimum quintum, anni decem vel viginti effluxerint. Codic. libr. 5 tit. 74, constitut. 4, Basilic. lib. 10, tit. 4, cap. vlt.

11 Filii, tametsi patria potestate liberati sint, dum studiis vacant, vsque ad annum ætatis suæ vigesimum quintum a muneribus excusantur. Codic. libr. 10, titul. 50, Basilic. lib. 54, tit. 7, cap. 5.

DE XXIX ANNIS.

1 Post vigesimum quintum ætatis annum, & vtilem siue continuum, hoc est, vigesimum nonum, tutor pupillam suam vxorem ducere potest, rationibus redditis. Dig. lib. 23, tit. 2, dig. 66, Bas. lib. 28, tit. 5, cap. 18. Quærito etiã lib. 48, tit. 5, dig. 7, & Bas. lib. 60. tit. 37, cap. 9, & inuenies de anno vigesimo sexto.

2 Si minor iusiurandum detulerit, & circumscriptus fuerit: habet replicationem, caussa cognita, vsq; ad annum vigesimum nonum. D. lib. 12. tit. 2, dig. 9, Basilic. lib. 22, tit. 5, cap. 6, them. 4.

3 Etiam emphyteusis siue locatio porrigitur vsque ad annum vigesimum. Cod. lib. 1, tit. 2, constitut. 24. Quæ constitutio non exstat in Basilicis, nec annorum viginti nouem mentionem facit, sed viginti dumtaxat. De annis vero viginti nouem tractat 120 nouella, libr. 5, Basilic. tit. 2, cap. 5.

DE ANNIS XXX.

1 Hereditatis petitio longo tempore non excluditur. Cod. lib. 7, tit. 34, constitut. 4. & lib. 6, tit. 30, constit. 6, Bas. lib. 50, tit. 12, cap. 4. Et libro 35, tit. 14, cap. 74.

2 Actio de venditione longi temporis præscriptione non excluditur. Codic. libr. 8, tit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

44, constitut. 21, Basilicor. lib. 19, titul. 19, cap. 21.

3 De petenda hereditate, atque omnis personalis actio, triginta annis extinguitur. Codic. lib. 3, titul. 31, constitut. 7, & Codic. libr. 4, tit. 18, Basilicor. libr. 42, tit. 1, cap. 57, & libr. 26, tit. 3, cap. 2.

4 Actio Fabiana perpetua est. D. lib. 38, tit. 5, Basil. lib. 49, tit. 6, cap. 3, them. 6.

* Institut. de perp. & tem. action.

5 * Perpetuum lex vocat, tam annorũ triginta tempus, quam quod ad hominis vitam vsq; seporrigit. . . .

6 Finium regundorum iudicium triginta annorum spatio, nulla denuntiatione interrupto, extinguitur. Cod. lib. 3, tit. 39, constitut. 6, Basil. lib. 58, tit. 9 cap. vlt.

7 Actiones personales annis triginta extinguuntur, nisi tempus interrumpatur per commonitionem, iussu principis, aut iudicis. Codic. libr. 7, titul. 39, constitut. 3, & titul. 40, constitut. 1, Basilicor. lib. 50, titul. 14, cap. 5, & tit. 15, cap. 1.

8 Qui annis triginta rem sine vi & interruptione possedit, dominium consequitur. Cod. libr. 8, titul. 4, constitut. vlt. Basilicor. libr. 50, tit. 3, cap. 56.

9 Actiones temporales, siue quæ spatium præstitutũ habent, annis triginta extinguuntur: ac ne quidem vnum aliquod ex tribus illis iudiciis duplicibus, puta communi diuidundo, de quo tractat liber 12, Basilic. tit. 2. & familiæ herciscundæ, de quo tractat lib. 42, tit. 3, & finium regundorum, de quo tractat libr. 58, tit. 9. quæ quidem duplicia dicuntur, quod in his vtraque pars & agat, & conueniatur, vt ait libr. 12, tit. 2, cap. 2, & lib. 58, tit. 9, cap. 11, & lib. 42, tit. 3, cap. 2, them. 2. nec item furti actio, de qua tractat Basilic. lib. 60, tit. 12. nec prosocio, quæ continetur lib. Basilicor. 12. nec honorum siue rerum mobilium vi raptarum, de qua tractat lib. 60 Basilic. tit. 17. vltra annos triginta vigent; quemadmodum traditur Cod. lib. 7, tit. 40, constit. 1, & Basilic. lib. 50, tit. 15, cap. 1. & in adiecto ibidem scholio. Sciendũ tamen, actionem furti, quæ duplum exigit, non perimi, quam quidem diu viuat is, qui furtum commisit. Basilic. lib. 60, tit. 12, cap. 39.

*l. 22, C. de agric. & cens.

10 * Qui annis triginta coloni fuerunt, collationes præstent; licèt adscripticii non sint. Cod. lib. 11, tit. 48, constitut. 19, Basilic. lib. 55, tit. 1, cap. 18.

11 Actiones quatuor, quæ nascuntur ex administratione, puta mãdati actio, & aduersus

μδ, διάτ. κα, τῶν ἢ βασιλ. βιβλ. ιθ, τίτ. ιθ, κεφάλ. κα.

γ Ἡ ἀπὸ τῆσδε ἀπαιτήσεως κληρονομίας, καὶ πᾶσα προσωπικὴ ἀγωγὴ διὰ τριακονταετίας ἀναιρεῖται, ὡς βιβλ. γ ξ κώδ. τίτ. λα, διάτ. ζ, καὶ βιβ. δ ξ κώδ. τίτ. ιη, τῆ ἢ βασιλ. βιβ. μϛ, τίτ. α, κεφ. νζ, καὶ βιβ. κϛ, τίτ. γ, κεφ. β.

δ Ἡ Φαβιανὴ δίλωσίς ἐστιν, ὡς βιβ. λη τ δγ. τίτ. ε, τῆ ἢ βασιλ. βιβ. μθ, τίτ. ϛ, κεφ. γ, θεμ. ϛ.

ε Περπέτουον, τουτέστι δίλωσις καλεῖ ὁ νόμος καὶ τὸ λεῖπον χρόνον, καὶ τὸ ἄχρι τῆς ζωῆς ξ ἀνθρώπου χρόνου. . . . . .

ϛ Τὸ φινίεμ ρεγυνδορεμ, ἤτοι τὸ ἀεὶ ὅρων καὶ ὁροθεσίων δικαίη ἐλον τῇ αἰεπιφωνήτῳ τριακονταετία σβέννυται, ὡς βιβ. γ ξ κώδ. τίτ. λθ, διάτ. ϛ, τῆ ἢ βασιλικῶν βιβ. νη, τίτ. θ, κεφ. πλδ τῶν.

ζ Αἱ προσωπικὴ ἀγωγὴ τριακονταετία σβέννυται, εἰ μὴ ἐνεπορρήσθη ἤγουν διακοπῆ ὁ χρόνος. δι' ὑπομνήσεως καὶ κέλευσιν βασιλέως ἢ ἄρχοντος, ὡς βιβλ. ζ ξ κώδ. τίτ. λθ, διάτ. γ, καὶ τίτ. μ, διάτ. α, τῆ ἢ βασιλ. βιβ. ν, τίτ. ιδ, κεφ. ϛ, ξ τίτ. ιϛ, κεφ. α.

η Ὁ τριακονταετία χωρὶς βίας ἀπρεπῶς γεμηθείς. δεσπόζῃ, ὡς βιβλ. η ξ κώδ. τίτ. δ, διάτ. πλδ τῶν. τῶν ἢ βασιλικ. βιβλ. ν, τίτ. γ, κεφάλ. νθ.

θ Αἱ παμπρέπλιαι ἀγωγαὶ, ἤτοι αἱ προσκαίρου καὶ ἐμπροθέσμοι, τῇ τριακονταετία σβέννυνται, ξ ἔστιν τῶν τριῶν διπλῶν δικασηρίων, οἷον τὸ ἀεὶ κοινῶν πραγμάτων διαιρέσεως, ἀεὶ ἔ διαλαμβανέ βιβ. ιϛ τ βασιλ. τίτ. ϛ. τὸ ἀεὶ φαμιλίας διαιρέσεως, ἀεὶ ἔ διαλαμβανέ βιβλ. μϛ, τίτ. γ. τὸ ἀεὶ ὅρων ἰθυνομιῶν, ἀεὶ ἔ διαλαμβανέ βιβ. νη, τίτ. θ. ἃ διπλᾶ λέγουσι), ὅτι ἑκάτερον τούτων μέρος καὶ ἐναγὴς καὶ ἐναγές), ὡς φησὶ βιβ. ιϛ, τίτ. ϛ, κεφ. β. καὶ βιβ. νη, τίτ. θ, κεφ. ια, καὶ βιβ. μϛ, τίτ. γ, κεφ. β, θεμ. ϛ. ἔτι ἡ φέρπ. ἤτοι ἡ ἀεὶ τ κλοπῆς ἀγωγὴ, ἀεὶ ἧς διαλαμβανέ β. ϛ. ξ τ βασιλ. τίτ. ιϛ. ἔτι ἡ ἀεὶ σοκίο, τυτέστιν ἡ ἀεὶ κοινωνίας, ἥ ἐστιν ἐν βιβλίῳ τ βασιλ. ιϛ. ἔτε ἡ βενόρεμ ραπίορεμ, ἤτοι ἡ ἀεὶ κινητῶν πραγμάτων βιαίως ἁρπαγέντων, περὶ ἧς διαλαμβανέ βιβ. ξ τ βασιλ. τίτ. ιζ. πλέον τ λεπτῶν ἰσχύῃ, ὡς βιβ. ζ ξ κώδ. τίτ. μ. διάτ. α, τῆ ἢ βασιλ. βιβ. ν, τίτ. ιε, κεφ. α. καὶ τὸ ἀμφικείμενον τούτῳ σχόλιον. ἰσέον ἢ, ὅτι ἡ ὅλη τ κλοπῆς ἀπαιτοῦσα τὸ διπλάσιον ἀγωγὴ ἐκκαίδεκα) ἐφ' ὅσον ζῇ ὁ κλέψας, ὡς βιβ. τ βασιλ. ξ, τίτ. ιϛ, κεφ. λθ.

ι Οἱ λέτη γεωργήσαντες, σωμπλείτωσαν· καὶ μὴ ὦσιν ἀναπόγραφοι· ὡς βιβλ. ια τ κώδ. τίτ. μη, διάτ. ιθ, τῶν δὲ βασιλ. βιβλ. νε, τίτ. α, κεφάλ. ιη.

ια Αἱ ἀπὸ διοικήσεως πικτίμβραι πόσαρεις ἀγωγαὶ, ἤτοι ἡ περὶ ἐπιπλῆς, ἡ κατ' ἐπιτρέπων, ἡ περὶ διοικήσεως πραγμάτων ἀλλοτρίων, ἡ περὶ πραγμάτων διοικηθέντων ὡς ἀπὸ ἐπιτρόπων, πᾶσαι προσωπικαί εἰσιν, ὡς βιβ. ϛ ξ κώδ. τίτ. ιη, διάτ. κχ, τῆ ἢ βασιλ. βιβλ. ιζ, τίτ. β, κεφ. κγ. ¶ ιϛ Ἐὰν ὁ πατὴρ ξ ἐναπογράφῃ γεωργῇ ὑπὲρ ξ υἱέ, ὁ ἢ υἱὸς μὴ ὢ ξ τ αἰενοχλήσῃ. ἐπὶ πλεῖον μὲν χρόνες, ἀ προσκαιρεμαπίζεται ὁ δεσπότης, ὡς βιβ. ια ξ κώδ. τίτ. ξϛ, διάτ. ϛ, καὶ τίτ. μη. διάτ. κϛ, καὶ ὁ μὴ ξϛ τίτλος. ἐξελήφθη ἐν βιβλίῳ τῶν βασιλ. νϛ, τίτ. ιε. ἡ ἢ ἀεὶ τ ἐναπογράφῃ διάταξις παρελείφθη. ξ ἢ μὴ τίτλου ἡ κβ διάταξις ἐστὶν ἐν βιβλίῳ νε τῶν βασιλικ. τίτ. α, κεφάλ. κα.

ιγ Ὁ ἐπὶ λέτη μείνας ἐν κολλεγίῳ ἢ βόργῳ, τουτέστιν ἐν οἱῳδήποτε σωματείῳ, σὺν ἐνάγῃ) περὶ γεωργίας, ὡς βιβλ. ια τ κώδ. τίτ. ξϛ, διάτ. ϛ, καὶ ὁ μὴ τίτλος. ἐξελήφθη ἐν βιβλίῳ τ βασιλ. νϛ, τίτ. ιε. ἡ ἢ διάταξις αὕτη παρελείφθη.

ιδ Μετὰ τ ἓξ ἕως ἡ τριακονταετία τοῖς αὐτοῖς ξσίοις πωσὶν αὐτίκει), ζητ ξσι τὰ ὑπὸ τ μητρὸς αὐτοῖς διαφέροντα, ὡς νεαρᾷ κϛ, τῆ ἢ βασιλ. βιβ. κη τίτ. ιθ, κεφ. α ἀεὶ τὸ πλος.

ιε Ἐὰν κακῇ πίστ νεμηθῇ τὶς πρᾶγμα, ἕπρος ἢ καλῇ πίστ αὐτὸ ἀγοράσῃ, ἐντὸς λέτων ἐνάγε), ὡς κακῇ πίστ νεμηθείς, ὡς νεαρᾷ ριθ, κεφ. η, τῶν ἢ βασιλ. βιβ. ν, τίτ. ιδ, κεφ. ια.

ιϛ Τῇ κῇ τ ὅλῃ τρόπων ἀγωγῇ τριακονταετία σὺν αὐτίκει), ὡς βιβ. ε ξ κώδ. τίτ. να, διάτ. η, τῆ ἢ βασιλ. βιβ. λη, τίτ. γ, κεφ. κθ.

ιζ Τοῖς νέοις μὴ τ κεχρέονται τὸ δεῖπνον φιλίωσον. ἤτοι τ μέμψεως τ διαθήκης ἡ πενταετία, ὡς βιβ. ϛ ξ κώδ. τίτ. μ, διάτ. ϛ καὶ γ, καὶ τίτ. κη διάτ. ις, καὶ τίτ. κθ. διάτ. ε, τῆ ἢ βασιλ. εἰβ. ι. τίτ. κγ, κεφ. ϛ, καὶ βιβ. λθ, τίτ. α, κεφ. λη, καὶ βιβλ. μα, τίτ. δ, κεφάλ. ιδ.

*συναναρεάθωσαν *ἀφδὸ

ιη Αἱ τῷ φίσκῳ διαφέρουσαι ἀγωγαὶ * αὐαρεάθωσαν τῇ ξ χρόνῳ ἀφδοραφῇ, τῇ τ τριακονταετίας δηλονότι. ὅσαι γὰρ * ἀεὶ ξ φίσκ ἀγωγαὶ κινέντας κατά τινων, διωμάθωσαν ὑπερβαίνειν τ εἰκοσαετίαν, τῇ τριακονταετίᾳ σβέννυνται· ὡς βιβ. ι ξ κώδ. τίτ. α, διάτ. ϛ, τῆ ἢ βασιλ. βιβ. νϛ, τίτ. β, κεφ. ν, καὶ βιβ. μθ τ δγ. τίτ. ιδ, τῆ ἢ βασιλ. βιβ. νϛ, τίτ. β, κεφ. α, θεμ. ϛ. καὶ σημείωσαι. ὅτι ἀεὶ ἀγωγῶν κινεμάτων ἀφδὸ ξ φίσκ εἰς ἐκδίκησιν πραγμάτων, ὧν ἐδέποτε ἐδέσποσεν, ἡ διάταξις διαλείφ), ἐμάθητι ἀεὶ ὧν πραγμάτων * κατισχε καὶ ἀπωλέσεν. ἐκεῖ γὰρ τ πεντακονταετίαν ἔχῃ, ὡς βιβ ια ξ κώδ. τίτ. ξϛ, διάτ. ιϛ, τῆ ἢ βασιλ. βιβλ. νϛ, τίτ. εδ, κεφ. λα.

* κατίσχε

ιθ Οἱ πιήσαντες λέτη εἰς τ γῆν, ἐκτὸ τ γεωργέως ἀναχωρῆν ἐ δύνανται)· ἔτι δέ εἰσιν, οἱ λεγόμενοι κολωνοί, ὡς βιβλ. ια ξ κώδ. τίτ. μη, διάτ. κγ, τῆ ἢ βασιλ. βιβ. νε, τίτ. α, κεφ. κϛ.

tutores, & alienorum negotiorum gestorum, & rerum administratarum quasi a tutoribus, omnes sunt personales. C. lib. 2, tit. 18, constit. 23, & Basil. lib. 17, tit. 2, cap. 23.

12 Si pater adscripticii pro filio peragat agriculturam, & filius propterea non molestatus maneat vsque ad annos triginta vel quadraginta: nullum domino fundi præiudicium adfertur. Cod. lib. 11, tit. 66, constitut. 6, & tit. 48, constitut. 22. Ac titulus quidem ille 66, expositus est Basilicorum lib. 56, tit. 15, verum constitutio de adscripticio est omissa. Tituli autẽ 48, constit. 22, exstat lib. Bas. 55, tit. 1. cap. 21.

13 Qui ad annos triginta manserit in collegio vel burgo, id est, in quocumq; corpore, colonatus nomine non conuenitur. C. lib. 11, tit. 66, constit. 6. Ac titulus quidẽ hic expositus est Bas. lib. 56, tit. 15, sed constitutio est omissa.

14 Post pubertatem annorum triginta spatium filiis patria potestate liberatis opponitur, quum bona materna petunt. Nou. 22, Bas. libr. 28, tit. 14, cap. 1, circa finem.

15 Si quis mala fide rem possederit, & alius eam bona fide emerit: intra annos triginta, veluti malæ fidei possessor, conuenitur. Nou. 119, cap. 8, Basilic. lib. 50, tit. 14, cap. 11.

16 Actioni aduersus tutores annorum triginta præscriptio nõ opponitur. C. lib. 5, tit. 51. constit. 8, Bas. lib. 38, tit. 3, cap. 29.

17 Minoribus post annum vigesimũ quintum currit quinquennium agendi de inofficioso testamento. Cod. lib. 2, tit. 40, constitut. 2, & 3, & tit. 28, constit. 16, & tit. 29, constit. 5, Basi. 10, tit. 23, cap. 2, & lib. 39, tit. 1, cap. 38, & libr. 41, tit. 4, cap. 14.

18 Actiones fisco competentes temporis præscriptione tolluntur, videlicet annorum triginta spatio. Nam quacumque actiones aduersus aliquos a fisco instituuntur, si viginti annorum spatium excedere possint, triginta tamen annis extinguuntur. Cod. lib. 10, tit. 1, constitut. 6, Basilicor. lib. 56, tit. 2, cap 50, & D. lib. 49, tit. 14, Basilicor. lib. 56, tit. 2, cap. 1, them. 2. Et nota, quod constitutio loquatur de actionibus institutis a fisco pro vindicatione rerũ, quarum dominium numquam habuit: non de rebus, quas possedit, & amisit. Illic enim annorum quadraginta præscriptionem habet. C. lib. 11, tit. 62, constit. 12, Basil. lib. 56, tit. 14, cap. 31.

19 Qui annis triginta terram coluerunt, ab agricultura recedere non possunt. Hi vero sunt, qui coloni vocantur. C. lib. 11, tit. 48, constit. 23, Bas. lib. 55, tit. 1, cap. 22.

Universidad de Deusto
Biblioteca

20 *Presbyter ordinari non debet, nisi annos triginta compleuerit. Nouel.123, cap.20, Basil. lib.3, tit.1, cap.26.*

DE ANNIS XXXV.

1 *Episcopus ordinandus non debet esse minor annis triginta quinque. Nouel.123, cap.3, quod non exstat in Basilicis. Nam potius adprobatum est nouella 137, cap.1, quod enim ordinari permittit, tametsi triginta sit annorum. Basilic.lib.3, tit.1, cap.8.*

DE ANNIS XL.

*1 Diuus Marcus, D. derit nupt.

1* *Ei, quæ per ignorantiã copulata fuit auũculo quadraginta annis, ignoscitur. . . .*

*Lommes, C. de præscript. 30 an.

2* *Actio, quæ annis triginta non tollitur, annorũ quadraginta spatio extinguitur. . . . .*

3 *Ne quidem condicionis suæ causſa quispiam post annos quadraginta conuenitur. Codic. libr.7, tit.39, constitut.6, Basilicor. lib.50, tit. 14, cap.6.*

4 *Post annos quadraginta de præteritis publicis collationibus siue retro debitis tributis quispiam non conuenitur. Codic. lib.7, tit.39, constitut.6, Basilic.lib.50, tit.14, cap.7, in quo nihil tale significatur, sicuti nec in lata interpretatione Thalelæi. Verum Theodorus Hermopolitanus hoc dicit, additiens; quod tametsi pensiones præteriti tẽporis non petantur; interim tamen tributa futuri tẽporis exigantur. C. lib.11, tit.48, constit.9, Basil.lib.55, tit.1.cap.8.*

5 *Qui post actionem institutam quieuit annis quadraginta, non amplius agere potest: immo nec ipsius heres. Cod.lib.7, tit.39, constit 2, Basilicor.libr.50, tit.15, cap.1. Quoniam omnes actio in iudiciũ deducta, licèt silentio suppressa fuerit, ad annos XL extenditur.*

6 *Qui cuiuscumque iuris agrum ad annos quadraginta possederit, non amplius conuenitur, nisi pro solutione canonis. Qui vero agrũ ab imperatore absque canone impetrauit, & ad quadraginta annos nihil soluit, nec canonis nomine conuenitur. Cod.lib.11, tit.62, constit. vlt. secundum Theodorum. Basilicor.lib.56, tit.14.cap.vlt.*

7 *Præscriptio centum annorum, venerabilibus domibus competens, cuius meminit C.lib. 1, tit.2, constitut.23, hodie annorum est quadraginta. Ceterum & triginta annos habent, & viginti, & decẽ, & tres, & vnum; vt est in nouella 110. Basi.lib.5, tit.2, cap.vlt.*

8 *Pro decem, & viginti, & triginta annis, spatiũ annorum quadraginta dumtaxat opponitur venerabilibus domibus. Nou.131, Basi. lib.5, tit.3, cap.3.*

κ Οὐκ ὀφείλ* πρεσβύτερ@ χειροτονεῖσθαι, εἰ μὴ πληρώσῃ λ ἔτη, ὡς νεαρᾶς ρκγ, κεφ. κ, τῶν ϑ βασιλ. βιϐλ. γ, τίτ. α, κεφ. κε.

ΠΕΡΙ ΧΡΟ΄ΝΩΝ ΛΒ.

α Ο΄ ἐπίσκοπος χειροτονούμεν@ οὐκ ὀφείλει ἥβωνλῶν λε χρόνων εἶναι, καθὰ φησὶ τ ρκγ νεαρᾶς κεφ. γ. ὅπερ οὐκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικά. ἐδέχθη μᾶλλον τὸ τ ρλζ νεαρᾶς κεφ. α. ὅπερ κ λζ χρόνων αὐτὸν ὑπάρχοντα ἐπιτρέπ* χειροτονεῖσθαι, ὡς βιϐ. γ τῶν βασιλ. τίτ. α, κεφ. η.

ΠΕΡΙ ΧΡΟ΄ΝΩΝ Μ.

α Η΄ μὴ ἔτη ἐν ἀγνοίᾳ τῷ ἰδίῳ θείῳ πωαφῆσιν συγγινώσκεται. . . . . .

β Η΄ μὴ τριακονταετία αἰωρεμένη ἀγωγὴ τῇ παραρκοντα ετίᾳ σβέννυται. . . . . .

γ Οὔπ ωεὶ καπηλείας μ μ ἔτη τὶς ἐνάγεται, ὡς βιϐ. ζ τοῦ κώδ. τίτ. λϑ, Διάτ. ε τῶν δὲ βασιλ. βιϐ. ν, τίτ. ιδ, κεφ. ε.

δ Μετὰ μ ἔτη ωερὶ * ωαρελϑόν@ δημοσίου ἤτοι ωεῖ ὀπαθοπλειῶν οὐκ ἐνάγεταί τις, ὡς βιϐλ. ζ τοῦ κώδ. τίτ. λϑ, Διάτ. ε, τῶν δὲ βασιλ. βιϐλ. ν, τίτ. ιδ, κεφαλ. ζ, ἐν ᾧ οὐδὲν δηλοῦται τοιοῦτον, ὥσπερ οὐδὲ ἐν τῷ πλατεῖ τοῦ Θαλελαίου. Θεόδωρ@ δὲ τοῦτο φησὶν ὁ Ἑρμουπολίτης, ωεσυθεὶς ὅτι εἰ καὶ τὰ ϑ παρελθόντ@ χρόνῳ πλείσματα μὴ ἀπαιτῆται, πῶς τὰ τοῦ μέλλοντ@ μεθοδεύεται, ὡς βιϐλ. ια ϑ κώδ. τίτ. μη, Διάτ. θ, τῶν ϑ βασιλ. βιϐ. νε τίτ. α, κεφ. η.

*παρελθόντων δημοσίων

ε Ο΄ μὴ ἐναγωγὴν ἡσυχάσας μ ἔτη, οὐκέτι δυνάμ ϑ κινεῖν· ἀλλ΄ οὐδὲ ὁ κληρονόμ@ αὐτοῦ· ὡς βιϐ. ζ ϑ κώδ. τίτ. λϑ, Διάτ. ϛ, τῶν ϑ βασιλ. βιϐ. ν, τίτ. ιε, κεφ. α. ὅτι πᾶσα ἀγωγὴ κατενεχθεῖσα εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ σιωπηθῇ, ἐπεκτίνεται εἰς τὰ παραρκοντα ετίαν.

ϛ Ο΄ τὸν οἰονδήπ* ἀρχὸν νεμηθεὶς ὅτι μ ἔτη, οὐκέτι ἐνάγεται, εἰ μὴ εἰς τὸ δῶναι τὸν κανόνα. ὁ ϑ χωρὶς κανόν@ ἀπὸ βασιλέως λαῶν ἀρχὸν, καὶ ὅτι μ ἔτη μηδὲν κατεβαλὼν, οὐδὲ ωεὶ κανόν@ ἔτι ἐνάγεται, ὡς βιϐλ. ια τοῦ κώδ. τίτ. ξϐ, Διάτ. πλϑ τῷα, καὶ τ Θεόδωρον. Ἰῶν ϑ βασιλ. βιϐ. νϛ, τίτ. ιδ, κεφ. πλϑ τῶν.

ζ Η΄ τῶν σεπτῶν οἴκων ἑκατονταετία, ἧς μέμνηται βιϐλίον α τοῦ κώδ. τίτ. ϐ, Διάτ. κγ. πεντηκονταετία ἐστὶ σήμερον. ἔχουσι ϑ καὶ οὗτ λ χρόνους, καὶ οὗτ κ, καὶ ι, καὶ γ, καὶ ἕνα· ὡς νεαρᾶς ρια, τῶν ϑ βασιλικ. βιϐ. ε, τίτ. ϐ, κεφ. πλϑ τῶν.

η Ἀντὶ τῶν ι, καὶ κ, καὶ λ ἐτῶν ἡ παραρκοντα ετία μόνον αὐτίκειται τοῖς σεβασμίοις οἴκοις, ὡς νεαρᾶς λα, τῶν ϑ βασιλ. βιϐλ. ε, τίτ. γ, κεφαλ. γ.

ϑ *Η΄ ἥβων

*ἡ ἥβων

ϑ *Η΄ ἥβων μ ἐτῶν Δ ακόσια ἀ γίνε ϑ, ὡς νεαρᾶς ρκγ, τῶν ϑ βασιλ. βιϐλ. γ, τίτ. α, κεφ. κε.

ιΗ΄ ὑποθηκαρία ἀγωγὴ ϑ χρεώστ νεμομένου τ πρᾶγμα τῇ παραρκοντα ετίᾳ σβέννυ ϑ. εἰ ϑ ἕτερον πρόσωπον νεμηθῇ τ ὑποθήκλου, ὅτι δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτὸς σβέννυται. εἰ ϑ μεταγενέστερος δανιστὴς κινήσ κ ϑ ωρωτέρ@, τῇ παραρκοντα ετίᾳ κέχρηται, ἐφ΄ ὅσον ζῇ ὁ χρεώστης. εἰ ϑ πλουτήσ, τόπ ἰδίῳ ὀνόματι κινεῖ, κ ϑ ἀποκλείε ϑ τῇ δεκαετίᾳ κ εἰκοσαετίᾳ. ὡς βιϐ. ζ ϑ κώδ. τίτ. λζ, Διάτ. α, κ ϑ Διάτ. ζ, τ ϑ βασιλ. βιϐλ. ν, τίτ. ιϑ, κεφ. α, κ ϑ κεφ. η.

ΠΕΡΙ ΧΡΟ΄ΝΩΝ Ν.

α Οὐκ αὐτίκειται χρέν@ τοῖς ἀπαιτ ϑ σι τὸ καταβληθὲν εἰς τὰ ἀπηρεμούμενα παγγίνια, εἰ μὴ μόνος* ὁ πενταετὴς, ὡς βιϐ. γ ϑ κώδ. τίτ. μγ. ἕτος ϑ ὁ χρόν@ ὡρισμένος τῷ Ἀναπολίῳ εὑρέθη, παρὰ δὲ τῷ Θαλελαίῳ, οὔ κ ἐδέχθη μᾶλλον ὁ Θαλέλαι@, ἐν βιϐλ. τῶν βασιλικ. ξ, τίτ. η, κεφάλ. γ.

*ὁ πενταετὴς

β Βουλόμ ϑ καὶ μετὰ ν ἔτη λειτουργεῖν, ὡς βιϐλ. ι τοῦ κώδ. τίτ. λϛ, Διάτ. κη. οὐκ ἔστι ϑ εἰς τὰ βασιλικὰ, ὐδὲ ὁ τίτλ@.

γ Μετὰ ν χρόνους ὀπέρας *ἤτοι ἐρεθισίας οὐκ ἀπαιτεῖται ὀ ἀπολωλὸς ἔργ@, ὡς βιϐ. λη τῶν διγ. τίτ. α, διγ. λε, τῶν ϑ βασιλικῶν βιϐ. μϑ, τίτ. γ, κεφ. λδ.

*ἤτοι ἀλλείας ἐργασίας

δ Ο΄ πχθεὶς ἀπὸ τῆς ἐπαρχείας τὰ ν ἔτη, νόμιμ@· ὑιὸς ἐστίν· ὡς βιϐ. ε ϑ κώδ. τίτ. π, διάτ. ιϐ, τ ϑ βασιλ. βιϐ. με, τίτ. α, κεφ. μδ.

ΠΕΡΙ ΧΡΟ΄ΝΩΝ ΝΕ.

α Μετὰ νε ἔτη ἀπολλάσσεται λειτουργιῶν *σωματικῶν, ὡς βιϐ. ι ϑ κώδ. τίτ. ν, διάτ. γ, τ ϑ βασιλ. βιϐ. νδ, τίτ. ζ κεφ. ε.

*σωματικῶν

ΠΕΡΙ ΧΡΟ΄ΝΩΝ Ξ.

α Μετὰ ξ ἔτη ὑποβεπῖ τὶς τῷ τύπῳ δὲ, εἰ μὴ ἀλόγως, οὐ δύναται· τυχὸν συγγνῷ ϑ, ἢ ὅτι πρὸς παιδοποίαν ἀσθενεῖ, ὡς βιϐ. α τῶν διγ. τίτ. ζ, διγ. ιε, τῶν δὲ βασιλ. βιϐ. λγ, τίτ. α, κεφ. ιγ, θεμ. γ.

β Η΄ μείζων τ ξ ἐτῶν γαμεῖσθαι τῷ ἥττονι τ ν ἐτῶν δύναται, ὡς βιϐ. ε ϑ κώδ. τίτ. δ, διάτ. κζ, τ ϑ βασιλ. βιϐ. κη, τίτ. δ, κεφ. μ.

γ Καὶ ξ ἔτη ὁ ἐλεύθερωθεὶς ὡς δοῦλ@ κρατηθῇ, οὐ προκεκριμένος· ὡς βιϐλ. ζ τοῦ κώδ. τίτ. κϐ, διάτ. γ, τῶν ϑ βασιλ. βιϐλ. μη, τίτ. κδ, κεφ. β.

ΠΕΡΙ ΧΡΟ΄ΝΩΝ Ο.

α Μετὰ ο ἔτη ποτὲ ῥᾳδίως ἔχει τὶς ἐξουσιάσαι, θλιτέον ἢ καὶ ἑτέρων βαρῶν, πτε ϑ ν. ὡς βιϐ. κζ τῶν διγ. τίτ. α, καὶ βιϐ. ε ϑ κώδ. τίτ ξζ. καὶ βιϐ. ν

9 *Minor annis quadraginta, non fit diaconissa. Nouel.123, Bas. l.b.3, tit.1, cap.26.*

10 *Actio hypothecaria debitoris rem possidentis, annorum quadraginta spatio exspirat. Sin alia persona hypothecam possideat, annis decem, vel viginti extinguitur. Quod si posterior creditor aduersus priorem egerit, annorum quadraginta præscriptione vtitur, quoad debitor viuit. Si ille decesserit, tũc & proprio nomine agit, & tam decem, quã viginti annorum spatio excluditur. C. lib.7, tit.37, cõstit.1, & 7, Bas.lib.5, tit.14, cap.1, & cap.8.*

DE ANNIS L.

1 * *Nulla temporis obstat præscriptio petentibus id, quod solutũ est in aliquo lusu prohibito, nisi dumtaxat annorum quinquaginta. C.lib.3, tit.43. Ceterũ hoc temp⁹ apud Anatolium expressum reperitur. sed non apud Thalelæum: qui quidem magis probatus fuit, libr. Basil. 60, tit.8, cap.3.*

*parti 1 vel 2, C. de aleator & aleat. lus. quæ titulus non exstat.

2 * *Decurio post annos etiam quinquaginta muneribus fungitur. Cod.lib.10, tit.32, constit.28. quæ non exstat in Basilicis, sicuti nec ipse titulus.*

*l 2 § in D. de decurion. corrigitur per hanc legem, quæ nostris in libris hoc titulo Codicis, de decurion. nõ exstat.

3 *A liberto post annum quinquagesimum operæ & seruilia officia non exiguntur. D. libr.38, titul.1, digest.35, Basilicor. libr. 49, tit. 3, cap.34.*

4 *Natus ex ea, quæ annum quinquagesimũ excessit, legitimus est filius. C.lib.6, tit.58, constit.12, Bas.lib.45, tit.1.cap.44.*

DE ANNIS LV.

1 *Post annũ quinquagesimum quintum vacatio munerum personalium conceditur. C.lib. 10, tit.50, constit.3, Bas.lib.54, tit.7, cap.6.*

DE ANNIS LX.

1 *Post annos sexaginta quis adrogat, quod antea facere non potest, nisi ex iusta causſa, puta quum propinquum adrogat, aut quum valetudine præpeditur in procreandis liberis. D. libr.1, titul.7, dig.16. Basilic. libr. 33, tit.1, cap. 13, them.3.*

2 *Mulier annis sexaginta maior, nubere minori annis quinquaginta potest. C.lib.5, tit. 4, constit.27, Bas.lib.28, tit.4, cap.40.*

3 *Licèt manumissus annis sexaginta detentus fuerit vt seruus, nullum præiudicium patitur. C.lib.7, tit.22, constitut.3, Basilic.lib.48, tit.24, cap.2.*

DE ANNIS LXX.

1 *Post annos septuaginta quis aliquando excusationem a tutela & aliis oneribus habet, aliquando non habet. D.lib.27, tit.1, & C.lib.5.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tit. 67. *&* *Dig.lib.*56, *tit.* 4, *&* 5, *&* *Codic.libr.* 10, *tit.* 42, *Basilic.lib.*38, *tit.*1, *cap.*2, *&* *cap.*18, *&* *lib.* 54, *tit.* 4, *cap.*3, *&* 56, *cap.* *them.* 10, *&* *tit* 5, *cap.* 2, *them* 2 *&* *cap.* 6, *&* 17.

2 *Maiores annis septuaginta inuiti ad curiam vocari non debent. Consentientes vero, licèt annis septuaginta maiores sint, munera quidem obire non coguntur, honores autẽ gerere debent. C.lib.*10, *tit.*32, *constit.*10, *quæ non exstat in Basil. quia nec ipse titulus exstat; sublatus, quum sit de decurionibus.*

3 *Qui septuagesimum ætatis annũ excessit, a personalibus muneribus liberatur. D. lib.*50, *tit.*6, *Basil.lib.*54, *tit.*6, *cap.*3.

DE CENTVM ANNIS.

1 *Vsusfructus ciuitati relictus, post centum annos extinguitur, vt homo longæuus. D. lib.* 7, *tit.*1, *dig.*56, *Bas.lib.*16, *tit.*1, *cap.*54.

2 *Ad redemtionem captiuorum relicta, spatio centum annorum excluduntur. C.lib.*1, *tit.* 2, *constitut.*23. *Hoc autem in Basilicis quidem non est positum, sed ait Theodorus ad* 111 *nouellam, in hoc vsque tempus obtinere. Tertium vero caput, tituli* 3, *lib.* 5, *Basilic. significat, esse sublatum.*

DE TEMPORE NON DEFINITO.

a l *quia tamẽ* § *vlt. D. de recept. qui arbit.* ** lib.* 7.

1 [a] *Si iudex nullum solutioni tempus definierit, modicum tempus datur. Digest.libr.*4, *tit.*8, *digest.* 21, *Basilic.l.b.* * 60, *tit.*2, *cap.*21, *them. vlt. Modicum vero tempus præfinitum est ad decennium.*

b licèt l *quid tamen,* § *solutioni, &* *alibi sæpissime.*

2 [b] *Si tempus legi definitum non sit, a iudice dies statuitur. vt est in libro . . .*

3 *Qui interrogatur, vt aliquid in iudicio deponat; tempus ad deliberandum impetrare debet. Dig libr.*11, *titul.*1, *digest.*5, *Basil. lib.*42, *tit.*4, *cap.*2.

4 *Etiam de ætate quis nonnumquam respõdere cogitur. D.lib.*11, *tit.*1, *dig.*8, *Bas.lib.*42, *tit.*4, *cap.*8.

5 *Actio serui corrupti perpetua est. Digest. lib.*11, *tit.*3, *digest.*13, *Basilicor.libr.*60, *titul.*6, *cap.*11.

6 *Etiam in media lite quis transigit. Dig. libr.*12, *tit.*6, *dig.* 23, *Basilic.lib.*54, *tit.*6, *cap.* 18, *them.*3.

7 *Societas in perpetuum non contrahitur. Dig.libr.*17, *tit.*2, *dig.*38, *Basilic. libr.*12, *tit.*1, *cap.*38.

8 *Ante moram vsura in deposito non rectè petitur. Digest.lib.*16, *tit.*3, *dig.*26, *Basil.lib.*13, *tit.*2, *cap.*21.

τ̃ δίγ. πίτ. δ, κ̀ ε, κ̀ βιϐ. ι ξ̀ κώδ. πίτ. μϐ, τ̃ ἧ βασιλ. βιϐ. λη, πίτ. α, κεφ. ϛ, κ̀ κεφ. ιη, κ̀ βιϐλ. νδ, πίτ. δ, κεφ. γ, κ̀ νϛ, κεφ. ϑεμ. ι, κ̀ πίτ. ε, κεφ. ϛ, ϑεμ. ϛ, κ̀ κεφ. ϛ, κ̀ ιζ.

β Οἱ μείζονες τ̃ ο ἑαυτῶν σὺκ ὀφείλουσιν ἄκοντες καλῶς εἰς τ̀ βελθιώρλον. οἱ ἧ σὺναινέσαντες εἰ μείζονες εἰσὶ τ̃ ο ἑαυτ̃, ἐκ ὀφείλουσι μὲν αὐαγκάζεσθ λφυρεῖν, τιμὰς ἧ πραθέν ὀφείλουσιν· ὡς βιϐ. ι ξ̀ κώδ. πίτ. λϐ, δ. ι. ἡ πις σὺκ ἔστιν εἰς τὰ βασιλικὰ, ὅπ μὴ ἧ ὁ πτλ@ ἔπος. αὐήρηται γὰρ, ὧν πρὶ βελθιόν.

γ Ο ἱερεὰς τὰ ὁ ἔτη, ἀπκλάσθ πρεσϐυτικῶν λφυρεῖων, ὡς βιϐ. ν τ̃ δίγ. πίτ. ϛ, τ̃ ἧ βασιλικῶν βιϐ. νδ, πίτ. ϛ, κεφ. γ.

ΠΕΡῚ Ρ ΧΡΌΝΩΝ.

α Ἡ χρῆσις τ̃ καρπῶν τ̃ πόλεως μ̃ ῥ ἔτη σ ἔνυ), ὡς ὁ μακροχρόνι@ αὐθρωπος, ὡς βιϐ. ζ, πίτ. α, δίγ. νϛ, τ̃ ἧ βασιλ. βιϐ. ιϛ, πίτ. α, κεφ. νδ.

β Τὰ εἰς αὐάῤῥυσιν αἰχμαλώτων, ἧ ἑκατονταετία ἀποκλείον). ὡς βιϐ. α ξ̀ κώδ. πίτ. ϐ, δ. ι. κγ. τοῦτο ἧ εἰς μὲν τὰ βασιλικὰ οὐ κεῖται, φησὶ ἧ ὁ Θεόδωρ@ ἐν ἑκαπ ἧ ἐνδεκάτ νεαρᾷ, ὅτι μέχρι νῦν κρατῖ. τ̀ δὲ τρίτον κεφάλαιον, τοῦ γ τίτλου, τοῦ ε βιϐλίου τῶν βασιλικ. δηλοῖ, ὅτι καὶ ἠρέθ.

ΠΕΡῚ Α ΟΡΊΣΤΟΥ ΧΡΌΝΟΥ.

α Ἐὰν ὁ δικαστ̀ μὴ ὁρίσ χρόνον τ̃ καπιϐολ̃, μέτριο@ χρόν@ δίδοται, ὡς βιϐ. δ, πίτ. ἡ, δίγ. κα. τῶν ἧ βασιλ. * βιϐλ. ξ, τίτ. ϐ, κεφ. κα, ϑέμα πλάτ. ὁ ἧ μέτριο@ χρόν@ πρσγράφ εἰς τὸ δεκαετίαν. * ϐ. ϐ. ζ

β Εἰ μὴ ἔστιν ὡρισμέν@ χρόν@ ἐν νόμῳ, ἐκ ξ̀ ἄρχοντος ὁρίζε) πρσθεσμία. ὡς βιϐ. ....

γ Ο ἐρωτώμν@ πρὶ ξ̀ καπ ϑέσ τὶ ἐν δικασηρίῳ, ὀφείλ λαμϐάν ἀμύνασθαι, ὡς βιϐ. ια, τίτ. α δίγ. ε, τῶν ἧ βασιλικ. βιϐλ. μϐ, τίτ. δ, κεφάλ. ϐ.

δ Καὶ πρὶ ἡλικίας τὶς αὐαγκάζετ ἔσ' ὅτε ὑποκρίνεσθ, ὡς βιϐ. ια, τίτ. α, δίγ. η, τῶν ἧ βασιλ. βιϐ. μϐ, τίτ. δ, κεφ. η.

ε Ἡ σέρ κρίσ, ἥτις πρὶ ϐέλ ὑπφορᾶς ἀγωνὴ δημοσία ἐστὶν, ὡς βιϐ. ια τ̃ δίγ. τίτ. γ, δίγ. ιγ, τ̃ ἧ βασιλικῶν βιϐ. ξ, τίτ. ϛ, κεφ. ια.

ϛ Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τ δίκης ἀμαλύετ πις, ὡς βιϐ. ιϐ, τίτ. ϛ, δίγ. κγ, τ̃ ἧ βασιλ. βιϐλ. νδ, λίτ. ϛ, κεφ. ιη, ϑέμ. γ.

ζ Κοινωνία διωρισμέν ἐστιν ἀμαλύετ πις, ὡς βιϐ. ιζ, λίτ. ϐ, δίγ. λη, τ̃ ἧ βασιλικῶν βιϐλ. ιϐ, τίτ. α, κεφ. λη.

η Πρὸ ὑπερθέσ@ τόκ@ ὅτι ἀφαιρεθ ἡ καλῶς ἀπαιτ̃ται, ὡς βιϐ. ιϛ, λίτ. γ, δίγ. κϛ, τ̃ ἧ βασιλικῶν βιϐ. ιγ, λίτ. ϐ. κεφ. κα.

ϑ Οἱ

ϑ Οἱ κεφαλικῶς κατακρεθέντες μ̃ τ̃ ἐκκλησίαν ἀμφισθητ̃ δωσαν), ὡς βιϐ. κη, λίτ. γ, δίγ. ϛ, τ̃ ἧ βασιλ. βιϐ. λϑ, τίτ. ϐ. κεφ. ε, ϑεμ. η.

ι Τὸ ὠφελ̃ χρ̃ μαθ̃ τ̀ ὁσ ἀμφ ἡκης καὶ ἀλλεμμένων ὡσ ἀπαξ τ̀ μ̃ τ̀ ἐμφανισμὸν αὐτ̃, κ̀ τῶν δεσποζόντων τ̀ κληρονομίας σημαν χρόνον, ὡς ξ̀ κώδ. βιϐ. α, τίτ. γ, ἀμέτ. με. ἥτις σὺκ ἐδεχθ ἐν τῇς βασιλικαῖς.

ια ΜΕΤᾺ ΕΝΙΑΥΤΟῪΣ ΠΈΤΡΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΎΣΘΩ. μ̃ διετίαν ἐλθυτερᾶται, ὡς βιϐ. μ, τ̃ δίγ. τίτ. γ, δίγ. ιζ, τῶν ἧ βασιλ. βιϐ. μη, τίτ. γ, κεφ. ιζ, ϑέμ. ε.

ιϐ Διωρεκὴς χρόν@ ἐστιν, ὅσος τ πλθν̃ ξ̀ τ̃ χρῆσιν ἔχοντος, ὡς βιϐ. γ ξ̀ κώδ. πίτ. λγ, ἀμέτ. ιϐ τ̃ ἧ βασιλ. βιϐ. ιϛ, πίτ. η, κεφ. κη.

ιγ Αἱ πρσωπικὴ ἀγωγ̀ μακρῷ χρόνῳ σὺκ ἀποκλείονται, ὡς βιϐ. ϐ τοῦ κώδ. πίτ. ιη, ἀμέτ. η, τ̃ ἧ βασιλ. βιϐ. ιζ, πίτ. β, κεφ. η, κ̀ βιϐ. ν, πίτ. ιϐ κεφ. ι.

ιδ Καὶ λεγάτα τινὰ, κ̀ δωρεαὶ, κ̀ συναλλάγματα πρὸς καιρὸν ἰσχύσιν, ὡς ξ̀ κώδ. βιϐλ. ϛ, πίτ. λζ, ἀμέτ. κϛ. τ̃ ἧ βασιλ. βιϐ. μδ, πίτ. δ, κεφάλ. μϑ.

ιε Εἰ κ̀ τὰ μάλισ τ̀ δ. ἐι, ἥπι τ̀ πρὸς βίας ἐντίδικον μέχρις ἑαυτοῦ κινεῖται, ὁμως ἡ πρὸς βίας ἀδικρα φὴ διωρεκῶς αὐτιτίθετ, ὡς βιϐ. η. πίτ. λε, ἀμέτ. ε, τ̃ ἧ βασιλ. βιϐ. να, λίτ. δ. κεφ. ιζ κ̀ βιϐ. ν.

ις Ο περπετ@ ἤτοι διωρεκὴς χρόν@ σημαίν̀ τ̀ ἄχρις ὃ οἱ κανὼν ἤπι τὸ ἐνοίκιον καπαλλάττ ὑπὸ ξ̀ ἐμφυτευτικ̃, ὡς ἐνιαυτικῶν γ λίτ. κδ κ̀ τ̀ τριακονταετίας, κ̀ πισαρακονταετίας· ἐ μὲν ἀλλὰ κ̀ τ̀ ἕως τ̃ ξ̀ αἰθρώπ ζωῆς εἶον ὅπι τ̀ ἀγωγῶν, αἵτινες ἐ δίδονται κ̀ κληρονόμων, ἀλλὰ κ̀ τῇ τοῦ ἐναγομέν πρὸς ἐλάττονα βιοτῇ, ὡς ἐνιαυτίων δ, τίτ. ιϐ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ τ̃ ἐνιαυτ̃ων@ ἐν τῇς βασιλικῇς σὺκ ἐξελήφθη βιϐλίοις. ἐστ δὲ ωα μεῖ ἡ τούτοις τὰ ἐκ τ̃ δικαίων, κ̀ ξ̀ κώδικος ἐν τῇς πρσφόροις τίτλοις ληφθέν νόμιμα. ἰσ ἐον ἧ, ὅπι κ̀ τ̀ ϑέμα ξ̀ α δικαίσ, ξ̀ ιϐ τίτλ, ξ̀ α βιϐλίν τ̃ δικαίων, ὅπερ ἐπ ἧ μὲν ἐν βιϐλ. τ̃ βασιλ. ϛ, λίτ. δ, κεφ. ϐ. ϑεμ. ι, ἀμαλαμϐάν ἧ. ὡς ὁ τ̃ πόλεως ἔπαρχος δικαίαν εἰρήν̀ κ̀ συνηγορίας, κ̀ φόρου, κ̀ πρσκαίρως, κ̀ διηνεκῶς, αὐτὶ ξ̀ μέχρι τ̃ ζωῆς ξ̀ αἰθρώπ ἐδίξατο. ¶ ιζ Πολλάκις ὁ νόμ@ πολλ̀ χρόνου καλεῖ τ̀ δρκεῖαν εἰς τὸ πᾶσαι πρσκαίρξιν, ὡς βιϐ. ϐ, τίτ. α, δίγ. ια. τ̃ ἧ βασιλ. βιϐ. ζ λίτ. ιϛ. κεφ. ι.

ιη Διωρεκῆ καλεῖ χρόνον ὁ νόμ@ κ̀ τ̀ μέχρι τ̃ ζωῆς ξ̀ ὁρισθέντος λαμϐάν̀ ἀμφισθ̃ας, ὡς βιϐ. β τῶν δίγ. τίτ. ιε, τῶν ἧ βασιλ. βιϐ. ια, τίτ. β, κεφ. η.

9 *Capitis damnati post adpellationẽ testari possunt. Dig.lib.*28, *tit.*3, *dig.*5, *Basil.lib.*39, *tit.* 2, *cap.*5, *them.*8.

10 *Vox* CONFESTIM *iniis, quæ testamento relicta sunt, semel tempus illud post eius apertionem, & hereditatis acceptionem, significat. Codic. libr.*1, *titul.*3, *constitut.* * 45. *quæ non est recepta in libros Basilic.*

11 POST ANNOS PETRVS MANVMITTITOR. *manumittitur post biennium. Dig. lib.*40. *titul.*3, *dig.*17, *Basilicor. libr.*48, *tit.*3, *cap.*17, *them.*5. * *Exstat Græca tit. de ep. & cler.*

12 *Perpetuum tempus est, vsque ad mortem vsufructuarii. Cod. lib.*3, *tit.*33, *constit.*12, *Basilic. lib.*16, *tit.*8, *cap.*28.

13 *Actiones personales longo tempore non excluduntur. Codic. libr.* 2, *titul.*18, *constitut.* 8, *Basilicor. libr.*17, *titul.*2, *cap.*8, *& libr.*50, *tit.*12 *cap.*10.

14 *Et legata quædam, & donationes; & cõtractus, ad tempus valent. Codic. libr.*6, *titul.* 37, *constitut.* 26, *Basilicor. libr.*44, *titul.* 4, *cap.*49.

15 *Interdicto* VNDE VI *tametsi maxime vsq; ad annum agatur, tamen de vi exceptio perpetuo opponitur, C.lib.*8, *tit.*25, *constitut.*5. *Basi. lib* 51, *tit.*4, *cap.*17, *& lib.*50.

16 *Perpetuum tempus etiam significat, donec canon siue pensio pro domo soluatur a conductore. Institut.*3, *tit.*24, *itemque spatium triginta, & quadraginta annorum: immo etiam tempus, quod hominis vitam æquat: puta, in actionibus, quæ non dantur in heredes, sed rei vita determinantur, vt est in Instit.* 4, *tit.* 12. *Verum hæc ex Institut.*4. *non sunt in Basilicorum libris exposita. Vim tamen eamdem cum eis habent iura ex Digestis & Codice sumta, & competentibus inserta titulis. Sciendum vero, thema* 10, *digesti primi, tituli duodecimi, primi libri Digestorum, quod positum est Basilicor libr.* 6, *titul.* 4, *cap* 2, *them.*10, *& quo traditur, posse præfectum vrbis interdicere alicui & aduocatione, & foro, tam ad tẽpus, quam in perpetuum; vocem hanc cepisse pro tempore quod hominis vitam æquet.*

17 *Sæpe multum temporis lex dicit, quod sufficit ad litis contestationẽ. vt lib.* 2, *titul.* 1, *digest.*11, *Bas.lib.*7, *tit.*16, *cap.*10.

18 *Perpetuum tempus etiam lex vocat, quod æquat vitam illius, qui accipere debet alimenta. Dig. libr.* 2, *titul.*15, *Basilic. libr.*11, *tit.*2, *cap.*8.

Universidad de Deusto
Biblioteca

10 *Modicum tempus intelligitur etiam, quod sufficit ad conducēdam domum, vel disponendam supellectilem, vel ad quærendum aduocatum, Dig. lib. 4, tit. 6, dig. 15, Basil. libr. 10, tit. 35, cap. 10, them. 4.*

20 *Qui actione in rem conuenitur, a litis contestatione malæ fidei possessor siue prædo est. Dig. libr. 6, tit. 1, dig. 45, Basilic. libr. 15, tit. 1, cap. 33.*

21 *In actione petendæ hereditatis etiam nudæ citationi tempus interrumpitur. Dig. lib. 5, tit. 3, Dig. 25, Basilic. lib. 42, tit. 1, cap. 21, them. 3.*

22 *Actiones prætoriæ per preces & rescriptum perpetuæ fiunt, Cod. lib. 1, tit. 20, constit. 2, Basil. lib. 2, tit. 5, cap. 10.*

23 *Tempus a iudice statutum dari fideiussoribus debet, qui conuenire debitores principales cupiunt, Nouell. 4, Basilicor. libr. 26, titul. 2.*

24 *Tempus exceptionis pecuniæ non numeratæ, secundum veteres erat quinquennii; secundum Iustiniani vero constitutionem, biennium. Institut. 3, tit. 20, & Cod. lib. 4, tit. 30, constitut. 14, & Basilic. lib. 23, tit. 1, cap. 73.*

FINIS LIBRI DE TEMPORALIBVS INTERVALLIS.

ιθ Μέχρι ⊙ χρόν⊙ νοεῖται ὁ ἐρκῶν πρὸς τὸ μισθώσασθαι εἰκών, ἢ * Διαθῆναι τὸ οἰκόσκυλα. ἢ ζητῆσαι σωτήριον, ὡς βιβλ. δ, τίτ. 5, διγ. ιε, τῶν δὲ Βασιλικ. βιβ. 1, τίτ. λε, κεφ. 1, θέμ. δ. * σωθῆναι

κ Ὁ ἐναγόμ⊙ τῇ ἐν ῥέμ ἀπὸ πρωκατέρξεως κακῇ πίστ⊙ νομῶς ἐστιν, ὡς βιβλ. 5, τίτ. α, διγ. με, τῶν ⊙ Βασιλικ. βιβλ. ιε, τίτλον α, κεφάλ. λγ.

κα Ἐπὶ τ ἐρεδιτάτις πλυτίων ⊙ ὅπι τ πρὸ τ κληρονομίας ἀπαιτήσεως ἀγωγῆς, ⊙ ἀπὸ ψιλῆς ὑπομνήσεως Διακόπτ⊙ χρόν⊙, ὡς βιβ. ε, τίτ. γ διγ. κε, τ ⊙ βασιλ. βιβ. μϛ, τίτ. α, κεφ. κα, θεμ. γ.

κϛ Αἱ πρωτόρειαι ἀγωγαὶ Διὰ δεήσεως καὶ αὐτογραφῆς διλωσεκῆς γίνον⊙, ὡς βιβλ. α, τίτ. κ, Διάτ. β, τ ⊙ βασιλ. * βιβ. . . . τίτ. ε, κεφ. ι. *Βιβ.β.

κγ Χρόν⊙ πρὸς τὸ δικαστὴ τυπούμ⊙ ὀφειλὴ δίδοσθαι τοῖς ἐγγυηταῖς ἀπαιτυμένοις ἀγαγεῖν αὐτ πρωτοτύπους, ὡς ιεαρὰ δ, τῶν ⊙ βασιλ. βιβ. κϛ, τίτ. 6.

κδ Ὁ τῆς ἀναργυρείας χρόν⊙ κατὰ μὲν αὐτ παλαιοὺς μὲν πεντετία, κ ⊙ δὲ τῷ Ἰουστινιανοῦ Διάταξιν δεκία, ὡς Ἰνστιτούτων γ, τίτ. κ, καὶ βιβ. δ ⊙ κώδ. τίτ. λ, Διάτ. ιδ, τῶν ⊙ βασιλ. βιβ. κγ, τίτ. α, κεφ. ογ.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΧΡΟΝΙΚΩΝ Διασημάτων.

ΕΚ ΤΟΥ

Ex Fr. Pithœi bibliotheca.

ΕΚ ΤΟΥ ΡΟΥΦΟΥ ΝΟΜΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ.

EX *RVFFO LEGES MILITARES.

* Hunc auctorem nominat Elector Palatinæ bibliotheca liber.

Περὶ στρατιωτῶν ἐξ οἱασδὴν αἰτίας ἐκπιπόντων τῆς στρατείας.

De militibus ex quacumque caussa militiam amittentibus.

α Δεπορτατούμ⊙ ἐὰν ἐκφυγὼν τὴν τιμωρίαν αὐτὸς ἐπιτάξαι στρατευθῆναι, ἢ * προσποιησάμενος ⊙ Διὰ τὸ εἶναι δεπορτάτος ἰδίᾳ ἐπὶ στρατευθῆναι κεφαλικῶς ἠμωρῆται. ὁ ⊙ πρὸς καιρὸν ἐξορισθεὶς, εἰ μὲν αὐτὸς ἐκουσίως στρατεύσηται, εἰς νῆσον δεπορτατεύεται· εἰ ⊙ Διὰ προφάσεως ἀποιήσηται καὶ αὐάρχη τ στρατευόντων αὐτὸν, διλωσεκῶς ἐξορίζεται. ἐὰν δέ τις πρόσκαιρος ἐξορισθεὶς, κ φυγὼν τ τιμωρίαν, μὴ τὸ περαιωθῆναι τ χρόνον τ ἐξορίας στρατεύσ⊙, ζημίᾳ ἐπέρχεται τοιαύτῃ καταδικασθεὶς τῇ ἐξορίᾳ, κ εἰ μὲν ἀπὸ τιμίας ὑπαφέρεται εἰς τὸ διλωσεκές, τὸ αὐτὸ Διαφυλάττομεν.

* προσποιησάμενος ⊙ τὸ εἶναι

Ddeportatus in insulam, si pœnam effugiens operam dedit ipse, vt militiæ adscriberetur; vel deportatum se dissimulãs, inter milites legi sustinuit: capite punitur. Ad tempus autẽ relegatus siquidẽ ipse sponte sua militiæ nomen dederit, in insulam deportatur: sin re dissimulata se militiæ adscribi passus fuerit, perpetuo relegatur. Si vero quis ad tempus relegatus, & fuga declinato supplicio, postquã exsilii tempus expletum fuerit, militiæ se dederit: ex qua tanssa damnatus sit exsilio, quærimus, ac siquidem ea perpetuam irrogat infamiã idem obseruamus.

Βοὶ ἐπ' ἀτιμίᾳ ἐξ οἱασδὴν αἰτίας ἐκπεσόντες τῆς στρατείας, οὐδεμίαν τιμὴν δυνάμενοι ἔχειν ἢ στρατεῦσαι.

2 *Qui cum infamia, ex quacumque caussa, missi sunt; nullum honorem obtinere vel gerere possunt.*

γ Οἱ διὰ μοιχείαν, ἢ ἐν ἄλλῳ ἐγκλήματι πυβλίκῳ καταδικασθέντες, ἐκ εἰσὶ δεκτοὶ, βουλόμενοι στρατευθῆναι. ¶ δ Ἐὰν στρατώτης πρὸς τ μοιχὸν αὐτ συμφωνήσῃ, ὅπ στρατεύ⊙ κ δημεύεται.

3 *Adulterii, vel alio crimine publico dãnati, non admittuntur, si militare velint.*

4 *Si miles cum adultero vxoris suæ pactus fuerit, exauctoratur, & proscribitur.*

ε Ὁ κεφαλικῶ καταδικασθεὶς τιμωρίαν, ἢ ἐξορίαν, ἢ ἑτέρῳ πυβλίκῳ ἐγκλήματι, κἂν τ τιμωρίαν Διαφυγεῖν δυνηθείη, ὅδεποτε δύναται στρατεύεσθαι.

5 *Damnatus supplicio capitali, vel exsilio, vel alio crimine publico, tametsi supplicium effugere potuerit, numquam tamen militare potest.*

Περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι στρατιώτας διοικητὰς ἢ μισθωτοῦ.

Quod milites non fiant procuratores aut conductores.

ϛ Οἱ στρατιῶται ὅτε διοικητὴ, ὅτε μισθωτὴ, ὅτε ἐγγυητὴ ἀλλοτρίων πραγμάτων γίνονται.

6 *Milites neque procuratores, neque conductores, neque fideiussores siue mandatores alienorum negotiorum fiunt.*

Περὶ τοῦ μὴ ἀπασχολεῖσθαι στρατιώτας εἰς ἐμπορίας ἢ φροντίδας.

Quod milites mercaturæ vel curationibus vacare non debeant.

ζ Οἱ στρατιῶται μήτε γεωργίαις ἀπασχολείσθωσαν, ἢ ἐμπορείαις, μήτε πολιτικῇ φροντίδα εἰς ἑαυτοὺ λαμβανέτωσαν, ἢ τ στρατείας κωλῶν στρατιωτικῶν νομίων ἐκβάλλονται.

7 *Milites nec agriculturæ vacent, aut mercaturæ, nec ciuilem in se curationem recipiant: alioqui militiam, & militaria priuilegia amittunt.*

η Ὁ στρατιώτης ἔνθα στρατεύεται οὐκ ἀγοράζει χωρίον, εἰ μὴ πατρῷον ⊙ Διὰ τ δημοσίᾳ.

8 *Miles, vbi militat, prædium non emit; nisi paternum a fisco.*

Περὶ τ ἁμαρτάνοντος εἰς βασιλέα.

De eo, qui peccat in principem.

θ Ὁ ἁμαρτάνων εἰς βασιλέα, φονεύεται

9 *Qui peccat in principem, gladio feritur,*

Universidad de Deusto
Biblioteca

& proscribitur; & memoria eius post mortem damnatur.

De militibus coniurationem vel factionem aduersus præsides suos molientibus.

10 *Si qui coniurationem, aut factionem, aut seditionem moliri aduersus præsidem suũ ausi fuerint, quacumq; de caussa: capitali supplicio subiicientur, præsertim ii, qui capita & auctores coniurationis aut seditionis exstiterint.*

De militibus, qui præsidibus suis non obtemperant, sed eis aduersantur.

11 *Si miles quincurioni suo non paruerit, sed aduersando restiterit: castigator. Similiter & quincurio, si decurioni suo non obœdierit: & decurio, si non paruerit suo centurioni. Si vero legionarius quispiam resistere præsidi suo maiori, hoc est, comiti, vel tribuno fuerit ausus; extremo supplicio subiicitor. Omnis enim contumacia militis aduersus ducem vel præsidem, capitale supplicium irrogat.*

De militibus mandatum præsidis non obseruantibus.

12 *Si quis audito decurionis sui mandato, id non obseruarit: castigator. Si vero mandata ignorans, lapsus sit; decurio castigator, quod eum non præmonuerit.*

De militibus, qui a præsidibus vel aliis læduntur.

13 *Si miles ab aliquo læsus fuerit, ad præsidem legionis querelam deferat. Quod si ab ipso præside iniuria fuerit adfectus, eo nomine præsidem maiorem adeat.*

De milite, qui præposito suo manus intulit.

14 *Si quis militum præposito suo manus intulerit, capite punitor.*

De milite, qui præsidi suo resistit.

15 *Si miles præsidi suo, verberare volenti, restiterit: siquidem virgam dumtaxat tenuit, militia pellitur; sin eam ex industria fregit, aut præsidi manus intulit, capite punitur.*

De militibus seditionem vel tumultum concitantibus.

16 *Si quis atrocem militum seditionem concitauerit, capite punitur. Sin autem vsque ad vociferationem dumtaxat tumultum militarem mouerit, aut si intra nudam querelam aduersus aliquos excitata seditio fuerit: tunc gradu militiæ deiicitur. Et quum multi milites simul in aliquod flagitium conspirauerint, vel si legio defecerit, exauctorari solent.*

Περὶ στρατιωτῶν συνωμοσίαν, ἢ φατρίαν κατὰ τῶν ἰδίων ἀρχόντων ποιουμένων.

ιε Εἴ τινες γλιχῶσι συνωμοσίαν, ἢ φατρίαν, ἢ * εἴτινες
ζώσιν κ̣ ἴδιόν τι ἄρχοντος ποιῆσαι, ὑπὲρ οἱασδήποτε αἰτίας, κεφαλικῇ ὑποβληθήσονται τιμωρίᾳ,
* κατ' ἐξαίρετον δὲ οἱ πεῖσαι κ̣ αἴτιοι τ̣ συνωμοσίας ἢ τ̣ στάσεως γλιχόμενοι.

Περὶ στρατιωτῶν τοῖς ἰδίοις ἄρχουσι μὴ ὑπακουόντων, ἀλλ' ἐναντιουμένων.

ιϛ Ἐαὺ στρατιώτης τῷ ἰδίῳ παντὶ ἄρχοντι μὴ ὑπακούσας ἐναντιωθῇ, σωφρονιζέσθω. ὁμοίως δὲ πένταρχος· ἐαὺ τῷ * οἰκείῳ δεκάρχῳ μὴ ὑπακούσῃ. *ἰδίῳ
ὡσαύτως κ̣ [ἐαὺ] δεκάρχης· τῷ ἰδίῳ ἑκατοντάρχῳ. εἰ δὲ τις τῶν τοῦ πάγματος γλιχήσῃ ἐναντιωθῆναι τῷ μείζονι ἄρχοντι αὐτοῦ, ἤγουν τῷ κόμητι, ἢ τριβούνῳ, τῇ ἐσχάτῃ ὑποκείσθω τιμωρίᾳ· πᾶσαι γὰρ ὑποστάσεις κ̣ ἕδραι· ἢ ἄρχοντες ἔ στρατιῶται, κεφαλικῇ ὑπόκεινται τιμωρίᾳ.

Περὶ στρατιωτῶν τὴν ὁπλοφυλακὴν ἔ ἄρχοντος μὴ φυλαξάντων.

ιζ Εἴ τις ὑπακούσας τὸ μανδάτον τοῦ δεκάρχου αὐτοῦ, μὴ φυλάξῃ· σωφρονιζέσθω. ἐαὺ δὲ ἀγνοῶν τὸ μανδάτον πλημμελήσῃ, ὁ δεκάρχης σωφρονιζέσθω, διόλου δὲ ὑποτιθέσθω αὐτόν.

Περὶ στρατιωτῶν ἀπ' ἀρχόντων ἢ ἑτέρων τινῶν ἀδικουμένων.

ιη Ἐαὺ στρατιώτης ἀδικηθῇ ὑπό τινος, τῷ ἄρχοντι ἔ πάγματος ἐγκαλείτω. εἰ δὲ κ̣ ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος αὐτοῦ ἀδικηθῇ, τῷ μείζονι ἄρχοντι ταῦτα προσερχέσθω.

Περὶ στρατιώτου χεῖρας ὁπλισαμένου τῷ ἰδίῳ πεντακοντάρχῳ.

ιθ Ἐαύ τις στρατιωτῶν χεῖρας ὁπλίσαι τῷ ἰδίῳ πεντακοντάρχῳ, κεφαλικῶς τιμωρείσθω.

Περὶ στρατιώτου ἐναντιουμένου τῷ ἰδίῳ ἄρχοντι.

κ Ἐαὺ στρατιώτης ἐναντιωθῇ τῷ ἰδίῳ ἄρχοντι, ἐλομένῳ αὐτὸν * τυπῆσαι, εἰ μὲν κατέχεμόνον * τύπτειν
τ̣ ῥάβδον, τ̣ στρατείας ἐξαθεῖται· εἰ δὲ ἐξέπτησεν ἐκλασεν αὐτὸν, ἢ χεῖρας ἐπέβαλεν αὐτῷ, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

Περὶ στρατιωτῶν ἀξίαν ποιούντων, ἢ θορυβούντων.

κα Εἴ τις ἀταξίαν τραχεῖαν στρατιῶται ἐφύψῃ κ̣ διεγείρῃ, εἰς κεφαλὴν κολάζεται. εἰ δὲ ἄχρι φωνῆς μόνης τὴν στρατιωτικὴν ἀταξίαν παρεσκεύασε θορυβεῖν, ἢ μέχρι ψιλῆς κατά τινων μέμψεως ἢ ἀταξίαν διανύσῃ, τότε ἔ βαθμὸν τ̣ στρατείας ὑποβάλλεται. καὶ ὅτι ἢ πολλοὶ ἅμα στρατιῶται συμπνεύσωσιν εἰς ἀτοπόν τι, ἢ λεγεῶν αὐτῶν ἀτοπήσαι, ὑποστρατηγεῖσθαι εἰώθασι.

Περὶ

Περὶ στρατιώτου μέχρι φωνῆς μόνης τὴν στρατιωτικὴν ἀταξίαν παρασκευάσαντος θορυβεῖσθαι.

κβ Ἐαύ τις μέχρι φωνῆς μόνης στρατιωτικὴν ἀταξίαν παρασκευάσῃ θορυβεῖσθαι, ἢ καὶ πολλοὶ εἰς ἕν συμπνεύσωσι, τυπτέσθωσι σφοδρῶς τῆς στρατίας ἐξωθεῖσθαι. ἐαὺ δὲ ἀταξίαν τραχεῖαν στρατιωτῶν ὑφάψῃ τις, ὑποτιμάσθω.

Περὶ διαπεραίοντος εἰρηνικῶν.

κγ Ὁ διαπεραίων τ̣ εἰρηνικῶν στρατιώτης, κεφαλικῶς τιμωρεῖται. ¶ κδ Οἱ τ̣ ἀταξιῶν ἔ ἄρχοι, κ̣ τ̣ δήμου θορυβοῦντες, κ̣ τ̣ τ̣ οἰκείας ἀξίας ποιότητα ἢ ὑποτιμῶντες, ἢ ἐξορίζοντες.

κε Ἐαύ τις συνωμοσάμενος μετὰ στρατιωτῶν, ἢ ἰδιωτῶν, ἢ βαρβάρων, φονεύσῃ συγκλητικὸν, ἢ στρατιῶταί τινα, κρινέσθω καθοπλίτης, ἔ κεφαλικῷ τιμωρίαν ὑποφερέτω, ἔ τὰ τῆς οὐσίας αὐτοῦ δημοσιεύεσθωσαν.

Περὶ στρατιωτῶν ἢ σωτηλατῶν ὑπό τινων ζημιωθέντων.

κϛ Εἴ τις ζημιώσῃ στρατιώτην ἢ σωτηλατῶν, ἐν διπλῇ ποσότητι τὸ αὐτὸ ὑποκαθιστάτω τῷ ζημιωθέντι. εἰ δὲ οἱοσδήποτε ἄρχων, ἢ στρατιώτης ἐν πεζοπορίᾳ, ἢ κ̣ πάροδον, ἢ εἰς τὰ σέδετα ζημιώσῃ στρατιώτην ἢ σωτηλατῶν, κ̣ μὴν δέοντος σὺν ὑποστρεφομένου, ἐν διπλῇ ποσότητι αὐτὸ τὸ πεῖγμα τῷ ζημιωθέντι ὑποκαθιστάτω. Σέδετον, τὸ φοσσάτον.

Περὶ στρατιώτου τ̣ ἴδιον συστρατιώτην τραυματίσαντος.

κζ Στρατιώτης τ̣ συστρατιώτην αὐτοῦ ξίφει τραυματίζων, ὑποκεφαλιζέσθω.

Περὶ στρατιώτου τραυματίσαντος ἑαυτὸν, ἢ τ̣ συστρατιώτην αὐτοῦ.

κη Ὁ λίθῳ τραυματίσας τ̣ συστρατιώτην ἢ κ̣ ἑαυτὸν ἐξεπίτηδες τραυματίσας, εἰ μὴ φύγων σώματος ἀλγηδόνα, ἢ πάθος, ἢ θάνατον, εἰς ἑαυτ̣ τοῦτο ἐποίησε, τυπτέσθω τ̣ στρατίας ἐξωθεῖσθω.

κθ Ἐαὺ στρατιώτης ἑαυτὸν ὁπλίσῃ, ἢ ἄλλως πῶς θάνατον ἑαυτῷ συνεργάσηται, εἰ μὲν διὰ τὸ αὐτῷ ἀλγηδόνα ἔ σώματος, ἢ κ̣ πάθος, ἢ κ̣ μανίαν ἔ τοῦτο ἐποίησε, κ̣ αἰσχυνόμενος ὑποθανεῖν ἐξελήλυθεν· ἐκ τοῦ μεμψίμοιρον κεφαλικὴν τιμωρίαν, * ἐφ' ὑ- * ἐφ' ὑ-
βρίσεως ἢ τ̣ στρατείας ὑποτίθεται. ἐαὺ δὲ μηδενὸς τῶν προειρημένων, δι' ὧν ἐπεχείρησεν ἑαυτ̣ ἀνελεῖν, κεφαλικῶς τιμωρεῖται. βρεως

Περὶ στρατιωτῶν ἐν καιρῷ φυγαδείας φυγόντων, ἢ τὴν τάξιν φυγόντων.

λ Ἐαὺ στρατιώτης ἐν καιρῷ φυγαδείας, ἢ πολέμου, τ̣ τάξιν ἢ τὸ * βανδον αὐτοῦ ἐάσῃ καὶ φύγῃ, ἢ ἔ τόπου, ἐν ᾧ ἐτάγη, προσηνέχθη καὶ σκυλεύσῃ νεκρὸν, ἢ εἰς ὁπλισιν [ἐχθρῶν] προσπεσὼν καταδεχθῇ, τοῦτον κελεύομεν κεφαλικῶς *Βανδον καλοῦσι Ῥωμαῖοι τὸ σημεῖον γῆ, ἢ ἔ τοπε, ἐν ᾧ ἐτάγη, προσηνέχθη καὶ σκυλεύσῃ νεκρὸν, ἢ εἰς ὁπλισιν [ἐχθρῶν] προσπεσὼν καταδεχθῇ, τοῦτον κελεύομεν κεφαλικῶς τὸ ἐν πολέμῳ.

De milite dum taxat vsque ad vociferationem excitante tumultum militarem.

17 *Si quis vsque ad vociferationem dumtaxat tumultum militarem excitauerit, vel si plures in hoc consspirauerint; acriter casi militia pelluntur. Sin quis atrocem militum seditionem accenderit, caput ei præciditur.*

De pacis perturbatore.

18 *Miles pacis perturbator, capite punitur.*

19 *Seditionum auctores, & qui populum concitant, pro meriti sui qualitate vel gladio feriuntur, vel relegantur.*

20 *Si quis cum militibus, aut priuatis, aut barbaris inita coniuratione, senatorium vel militem quemdam occiderit; læsa maiestatis damnator, & capitale supplicium sustineto, facultatibus eius publicatis.*

De militibus aut collatoribus ab aliquibus damno adfectis.

21 *Si quis militem vel collatorem damno adfecerit, in dupla quantitate damnũ hoc passo restituet. Sin qualiscumque præses aut miles in hibernis, vel in transitu, vel in * sedetis militem vel collatorem damno adfecerit, nec ei damnum, ceu decet, resarciuerit; in dupla quãtitate rem ipsam damnum passo restituet.* * Sedetum pro fossato, siue pro castris.

De milite, qui commilitonem suum vulnerauit.

22 *Miles, qui commilitonem suum gladio vulnerat, caput amittit.*

De milite, qui vel seipsũ, vel commilitonem suum vulnerauit.

23 *Qui lapide commilitonem vulnerauit, aut ex industria seipsum; nisi fugiens corporis dolorem, aut morbum, aut mortem, hoc in se admiserit, verberatus militia reiicitur.*

24 *Si miles seipsum vulnerauerit, vel alio quo modo mortem sibi conscierit; si quidem corporis dolorem sentiebat, vel morbo, vel furore adductus id fecit, adeoque præpudore mori maluit: capitis supplicii sane nõ patitur, sed cum ignominia mittitur. Si vero nihil tale prætendebat, quoniam seipsum occidere conatus est, capite punitur.*

De militibus tempore pugnæ fugientibus, & ordines perturbantibus.

25 *Si miles aciei structæ, vel pugnæ, tempore stationem vel * bandum suum reliquerit, & fugerit; aut ex loco, quo constitutus erat, prosilierit, & caduser spoliarit; aut ad persequendum hostem temere procurrerit: cum capite pu-* *Bandum Romani signum bellicũ vocant.

Universidad de Deusto Biblioteca

niri iubemus, & omnia, quæ ab ipso, ceu vero est simile, sublata fuerint, auferri; & communitati legionis dari: quum aciei ordinem ipse dissoluerit, & hoc modo sociis suis insidias parauerit.

De militibus tempore pugnæ publicæ absque caussa in fugam versis.

26 Si prælii publici vel pugnæ tempore fuga facta fuerit absque iusta quadam & euidēti caussa; iubemus, vt milites illius legionis, quæ prima fugit, & statione sua, pro parte sua scilicet cessit, quotquot ad pugnam ordinati fuere, decimentur; & a reliquis legionibus iaculis cōfigantur: vt qui ordinem aciei dissoluerint, & auctores fugæ ceterorum exstiterint. Si vero quosdam ex ipsis in pugna, ceu credibile est, sauciari contigerit: hos eiusmodi criminis expertes esse iubemus.

De bando ab hostibus capto.

27 Si bandum ab hostibus, absq; iusta quadam & manifesta caussa, fuerit interceptum: iubemus, vt ii, quibus custodia bandi credita fuit, castigentur; & vltimi fiant inter eos, qui ipsis subiiciebantur, hoc est, in iis scholis, ad quas referuntur. Si vero quosdam ex ipsis pugnantes sauciari contigerit, hi ab eiusmodi pœna seruentur immunes.

De fuga partis aut totius aciei, quæ fossato fit adhuc integro.

28 Si fossato adhuc integro, fuga partis, vel aciei totius acciderit, & milites in fugam acti nec ad defensores cucurrerint, nec ad ipsum fossatum sese receperint, sed id negligentes aliū in locum abierint: iubemus, vt hoc facere audentes puniantur, veluti qui & sociorum rationem non habuerint, & consternationis auctores exstiterint.

De milite arma sua tempore pugnæ abiiciente.

29 Si miles tempore pugnæ arma sua abiecerit, puniri eum iubemus, veluti qui & seipsū nudarit, & hostes armarit.

De milite in bello rem prohibitam faciente.

30 Si quis in bello rem sibi prohibitam a duce suo fecerit, vel ab eo sibi mandata non impleuerit; capite punitor, etiamsi rem bene gesserit.

De milite, qui de statione sua in pugna excesserit.

31 Qui primus in acie fugit in conspectu militum, capite punitur.

32 Qui de statione sua in pugna excesserit,

τιμωρηθῆναι, καὶ πάντα τὰ παρ' αὐτοῦ, ὡς εἰκὸς, ἐπαιρόμενα ἀφαιρεῖσθαι, καὶ τῷ κοινῷ δίδοσθαι τοῦ τάγματος, ὡς ἐκείνου τὴν τάξιν παραλύσαντος, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ ἐντεῦθεν ἐπιβουλεύσαντος.

Περὶ στρατιωτῶν ἐν καιρῷ δημοσίας παρατάξεως ἄνευ αἰτίας τραπέντων.

κς Ἐὰν ἐν καιρῷ δημοσίας παρατάξεως ἢ πολέμου γένηται τροπὴ ἄνευ τινὸς εὐλόγου καὶ φανερᾶς αἰτίας, κελεύομεν τοὺς στρατιώτας ἐκείνου τοῦ τάγματος, τοῦ πρώτου φυγόντος καὶ ὑπαναχωροῦντος ἐκ τῆς τάξεως, (ἤγουν τοῦ ἰδίου μέρους,) τοὺς εἰς τὴν μάχην ταγέντας, ἀποδεκατοῦσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν ταγμάτων κατατοξευθῆναι, ὡς τὴν τάξιν παραλύσαντας, καὶ αἰτίους τῆς τοῦ παντὸς μέρους τροπῆς γεγονότας. εἰ δὲ συμβῇ τινὰς ἐξ αὐτῶν, ὡς εἰκὸς, πληγάσθαι ἐν αὐτῇ τῇ συμβολῇ γενέσθαι, ἐκείνους ἐλευθέρους εἶναι τοῦ τοιούτου ἐγκλήματος.

Περὶ βάνδου ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν χειρωθέντος.

κζ Ἐὰν βάνδου ἀφαίρεσις ὑπ' ἐχθρῶν γένηται, ἄνευ τινὸς εὐλόγου καὶ φανερᾶς προφάσεως, κελεύομεν τοὺς τὴν φυλακὴν τοῦ βάνδου πιστευθέντας σωφρονίζεσθαι, καὶ * ἀτίμους γενέσθαι τῶν ἀρχομένων ὑπ' αὐτῶν, ἤτοι τῶν σχολῶν, ἐν αἷς ἀναφέρονται. εἰ δέ τινας αὐτῶν μαχομένους συμβῇ γενέσθαι πληγάσθαι, ἐλευθέρους τοὺς τοιούτους φυλάττεσθαι τοῦ τοιούτου ἐπιτιμίου.

* γράφεται καὶ ἀτίμους καὶ ὑτόλμους καὶ ὀλτίμους

Περὶ τροπῆς γινομένης μέρους ἢ παρατάξεως, τοῦ φοσσάτου συνεστῶτος.

κη Ἐὰν ἔτι τοῦ φοσσάτου ὄντος γένηται τροπὴ μέρους, ἢ παρατάξεως, καὶ * μήτε δῆθεν πρὸς σωτηρίαν προσδράμωσιν οἱ τραπέντες, μήτε δὲ ἐν τῷ αὐτῷ φοσσάτῳ καταφύγωσιν, ἀλλὰ περιφρονοῦντες ἐν ἑτέρῳ ἀπέλθωσι τόπῳ· κελεύομεν τοὺς τοῦτο πράττειν τολμῶντας τιμωρεῖσθαι, ὡς τῶν * ἑταίρων περιφρονήσαντας, καὶ τῆς ἐκπλήξεως αἰτίους γεγονότας.

* μήτε πρὸς διφένσορας δράμωσιν

* ἑτέρων

Περὶ στρατιώτου ἐν καιρῷ πολέμου τὰ ἴδια ῥίπτοντος ὅπλα.

κθ Ἐὰν στρατιώτης ἐν καιρῷ πολέμου ῥίψῃ τὰ ὅπλα αὐτοῦ, κελεύομεν αὐτὸν τιμωρεῖσθαι, ὡς ἑαυτὸν γυμνώσαντα, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ὁπλίσαντα.

Περὶ στρατιώτου ἐν πολέμῳ πρᾶγμα ἀπηγορευμένον ποιοῦντος.

λ Ἐάν τις ἐν πολέμῳ πρᾶγμα ἀπηγορευμένον αὐτῷ * παρὰ τοῦ οἰκείου ἄρχοντος ποιήσῃ, ἢ τὰ ἐνταλθέντα αὐτῷ παρ' αὐτοῦ μὴ πληρώσῃ, κεφαλικῶς τιμωρείσθω, εἰ καὶ καλῶς τὸ πρᾶγμα * ἐδιῴκησεν.

* παρὰ τοῦ δουκὸς

* ἐδιοίκησεν

Περὶ στρατιώτου τὴν τάξιν αὐτοῦ ἐν πολέμῳ παρελθόντος.

λα Ὁ πρῶτος ἐν παρατάξει φεύγων ἐπ' ὄψεσι τῆς στρατιωτῶν, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

λβ Ὁ τὴν τάξιν αὐτοῦ ἐν πολέμῳ παρελθὼν, ἢ ῥο-

ῥοπάλοις τύπτεται, ἢ τὴν στρατείαν αὐτοῦ ἐναλλάττει.

Ἐάν τις τὸ χαράκωμα τὸ προσταγὲν αὐτῷ ἐξέλθῃ.

λγ Ἐάν τις τὸ χαράκωμα τὸ προσταγὲν αὐτῷ ἐξέλθῃ, ἢ διὰ τοῦ τείχους εἰς * τὸ κάστρον εἰσέλθῃ, εἰς κεφαλικὴν κολάζεται τιμωρίαν. εἰ δὲ τὴν φόσσαν αὐτοῦ * ὑπερπηδᾷ, τῆς στρατείας ἐκπίπτει.

* τὰ κάστρα

* παρέλθῃ

λδ Ὁ στρατιώτης τὴν στρατείαν αὐτοῦ καταλιμπάνων, ἢ μαστιγοῦται, ἢ τῆς στρατείας αὐτοῦ ἀποκινεῖται.

Περὶ στρατιωτῶν τὸν ἴδιον ἔξαρχον ἐγκαταλειπόντων.

λε Ἐὰν τὴν ἴδιον ἔξαρχον οἱ στρατιῶται ἐγκαταλίπωσιν, ἢ παραχωρήσωσιν ὑπ' ἐχθρῶν αὐτὸν συσχεθῆναι, καὶ μὴ ὑπερασπίσωσιν αὐτοῦ, δυνάμενοι αὐτὸν διαφυλάξαι, καὶ ἐντεῦθεν συμβῇ τελευτῆσαι, κεφαλικῶς τιμωροῦνται.

Περὶ στρατιωτῶν κάστρον ἢ πόλιν προδιδόντων, ἢ τὴν παραφυλακὴν ἀμελούντων.

λς Εἴ τις * φυλακὴν ἐμπιστευθεὶς πόλεως ἢ κάστρου, ταῦτα προδώσει, ἢ δυνάμενος ταῦτα ἐκδικῆσαι, ἐκεῖθεν ὑπαναχωρήσει παρὰ γνώμην τοῦ ἄρχοντος αὐτοῦ, ἢ ἐκτὸς ἀνάγκης συντεινούσης εἰς ζωὴν, κεφαλικῇ καταδικασθήσεται τιμωρίᾳ.

* παραφυλακὴν

Περὶ στρατιωτῶν ἀφορισθέντων εἰς παραφυλακὴν τοῦ παλατίου.

Ὁ ἀφορισθεὶς εἰς παραφυλακὴν τοῦ παλατίου, καὶ καταλιπὼν τὰς περὶ αὐτὸ ἀγρυπνίας καὶ ἐξκούβιτα, ἐσχάτως τιμωρεῖται· ἢ φιλανθρωπίας ἀξιούμενος, τυπτόμενος ἐξωθεῖται.

Περὶ στρατιωτῶν φυλασσόντων πρόσωπα, καὶ κατὰ ῥαθυμίαν ἀπολούντων.

λη Ἐάν τινες φυλάττοντες πρόσωπα, κατὰ ῥαθυμίαν ἀπολέσωσιν αὐτὰ, ἢ τύπτονται, ἢ τὴν στρατείαν αὐτῶν ἀποβαλεῖν ὀφείλουσι, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ * ἁμαρτήσαντος. εἰ δὲ κατ' οἶκτον * ἀπολύσουσι τὰ πρόσωπα, ἐκπίπτουσι τῆς στρατείας. εἰ δὲ κατὰ πανουργίαν, κεφαλικῶς τιμωροῦνται, ἢ εἰς τὴν ἔσχατον βαθμὸν τῆς στρατείας αὐτῶν καταφέρονται.

* ἁμαρτήματος

* ἀπολέσωσι

Περὶ κλάσαντος τὴν φυλακὴν, καὶ φυγόντος.

λθ Οἱ στρατιῶται φυγόντες ἐκ φυλακῆς, εἰ μὲν συντρίψαντες τοὺς δεσμοὺς, ἢ μέρος τῆς φυλακῆς χαλάσαντες, ἢ ἄλλως κατὰ τῶν φυλάκων δολιευσάμενοι, τὴν τοιαύτην φυγὴν ἐργάσωνται, κεφαλικῶς κολάζονται. εἰ δὲ κατὰ ῥαθυμίαν τῶν τὴν φυλακὴν * ἐκπεπιστευμένων ἐκφύγωσι, μετριώτερον τιμωροῦνται. ¶ μ Ὁ στρατιώτης βιασάμενος κόρην, καὶ φθείρας αὐτὴν, ῥινοκοπείσθω· δοὺς αὐτῇ καὶ τὸ τρίτον τῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως. ¶ μα Οἱ κλέπτοντες ἐν φοσσάτῳ, εἰ μὲν εἰσιν ὅπλα τὰ παρὰ τούτων κλεπτόμενα, σφοδρῶς τύπτονται, ἢ ἰσχυρῶς καὶ κραταιῶς ἐκδείρονται. εἰ δὲ ὑποζύγια κλέψουσι, χειροκοποῦνται, διότι τὰ ὑποζύγια ἀναγκαιότερα τῶν ὅπλων εἰσί. τὰ μὲν γὰρ εἰς μόνην τὴν μάχην, τὰ δὲ καὶ εἰς καιρὸν πάντα λυσιτελοῦσι.

* ἐμπεπιστευμένων

aut fustib⁹ cæditur, aut militiam suam mutat.

Si quis vallum sibi adsignatum excesserit.

*33 Si quis vallum sibi adsignatū excesserit, aut per murum * castra fuerit ingressus; pœna capitis adficitur. Si vero fossam * castrorum transiliat, militiam amittit.*

* al. castrum

* al. castri.

34 Miles, qui militiā suam deserit, aut flagris cæditur, aut militia sua mouetur.

De militibus præpositum suum deserentibus.

35 Si milites præpositum suum deseruerint, vel ab hostibus comprahendi permiserint; nec, quum seruare possent, protexerint; atq; hinc eū mori contigerit: capite puniuntur.

De militibus * castra vel vrbē prodentibus, aut custodiā negligentibus.

* al. castrum

*36 Si quis, cui custodia vel vrbis vel * castrorum credita fuerit, ea prodiderit; aut, quum ea defendere posset, præter voluntatē præsidis sui, vel extra necessitatē ad vitæ periculū tēdentē, inde recesserit: capitis supplicio damnabitur.*

* al. castri.

De militibus destinatis ad palatii custodiam.

37 Destinatus ad custodiā palatii, si excubias in eo faciundas deseruerit; vltimo supplicio adficitur, aut si quid humanitatis impetret, verberatus militia reiicitur.

De militibus personas custodiētibus & per negligentiā eas amittentibus.

38 Si qui personas custodiētes, per negligentiā eas amiserint; aut verberātur, aut pro modo delicti militiam suā amittere debēt. Quod si miseratione personas dimiserint, militia reiiciuntur. Sin fraude, capite puniuntur, vel in extremum gradum militiæ suæ detruduntur.

De eo, qui carcerem effregit, & fugit.

39 Milites, qui ex custodia fugerint, siquidē ruptis vinculis, aut parte carceris laxata, vel alio dolo contra custodes adhibito, fugā eiusmodi pararint: capite puniuntur. Sin autē illorum negligentia, quibus custodia credita fuit, euaserint; mitius puniuntur.

40 Militi, qui puellæ vim adtulerit, & stuprauerit eam, nares abscinduntor: data puellæ tertia militis facultatum parte.

41 Qui furantur in fossato, siquidem arma subtraxerint, acriter verberantur, aut duriter ac magna vi flagellantur. Sin iumenta furati fuerint, manus eis abscinduntur; quia iumenta magis necessaria sunt, quā arma. Nam hæc dūtaxat ad pugnam, illa vero quouis tempore sunt vtilia.

Universidad de Deusto Biblioteca

42 *Miles, qui quocumque loco, quamcumq; speciem furatur, & duplum præstat, & militia reiicitur.*

43 *Si quis iumentum, aliamve speciē, paruā aut magnā, inuenerit; eamq; non manifestauerit, & præsidi suo tradiderit: tam ipse veluti fur, quā conscii, qui rē cælauerunt, castigator.*

44 *Miles arma aliena surripiens, militiæ gradu detruditur.*

De militibus, qui in vino & ebrietate labuntur atque peccant.

45 *Militibus, qui in vino, & ebrietate, vel ex alia quapiam lasciuia labuntur & peccant, capitis quidem pœna remittitur; sed militiæ mutatio irrogatur.*

46 *Annonam exercitui missam nemo comparare potest. Qui cōparauerit, si honestus & in dignitate cōstitutus est, proscribitur; sin humilis, capite punitur.*

De præpositis pecuniam a prædiis extorquentibus.

47 *Præpositi, & qui quocumq; modo conseruatores sunt exercitus, si pecuniā a prædiis extorserint; in duplum condemnantur.*

48 *Maior militis defuncti filius in locū patris sui succedit, & easdem annonas accipit.*

De milite hostes lacessente, vel Christianum prodente.

49 *Qui hostes lacessit, aut ciuē Romanū hostib⁹ prodit, extremo supplicio obnoxius est.*

De eo, qui militiā detrectauerit.

50 *Quisquis militiā detrectauerit, militariter punitur. Nam graue delictum est, militiæ munera detrectare. Qui enim vocātur, vt militent, atq; aufugiunt; tamquā propriæ libertatis proditores in seruitutem rediguntur.*

Si quis filium suum belli tempore subtraxerit militiæ.

51 *Si quis filium suum belli tempore subtraxerit militiæ, & relegatur, & parte patrimonii sui publicata multatur. Si quis autē filium suū belli tempore debilitarit, vt inhabilis ad militiam inueniatur; in exsilium mittitur.*

De milite, qui hostium metu corporis languorem simulat.

52 *Quicumq; metu hostium languorē corporis simulauerit, capite punitor.*

De exploratoribus, si hostibus secreta Romanorum consilia nuntiauerint.

53 *Si exploratores Romani exercitus, hostibus secreta Romanorum consilia nuntiauerint, capite puniuntur.*

μβ Ο' στρατιώτης κλέπτων ἐν οἱῳδήποτε τόπῳ τὸ οἰονοῦν εἶδος, καὶ τὸ διπλάσιον παρέχει, καὶ τῆς στρατείας ἀποβάλλεται.

μγ Εἴ τις ἄλογον ζῶον, ἢ ἕτερόν τι εἶδος μικρὸν ἢ μέγα εὑρὼν, μὴ φανερώσῃ αὐτὸ, καὶ τῷ ἰδίῳ ἄρχοντι παραδώσῃ, ὡς κλέπτης σωφρονίζεσθω, αὐτός τε, καὶ οἱ συγγνόντες αὐτῷ, καὶ κατασιωπήσαντες.

μδ Ο' στρατιώτης κλέπτων ὅπλα ἀλλότρια, τοῦ βαθμοῦ τῆς στρατείας ἐξωθεῖται.

Περὶ στρατιωτῶν, οἵτινες κατὰ οἶνον καὶ μέθην ὀλισθαίνουσι καὶ ἁμαρτάνουσι.

με Τοῖς κατὰ οἶνόν τε καὶ μέθην, ἢ κατὰ ἄλλην τρυφὴν ὀλισθαίνουσι καὶ ἁμαρτάνουσι στρατιώταις ἡ κεφαλικὴ τιμωρία συγχωρεῖται· ἐπιφέρεται δὲ αὐτοῖς ἡ τῆς ἰδίας στρατείας ἐναλλαγή.

μς Σῖτον τῷ στρατοπέδῳ πεμφθέντα οὐδεὶς ἀγοράζειν δύναται. ὁ δὲ ἀγοράσας, εἰ μὲν σεμνὸς καὶ ἔνδοξος εἴη, δημεύεται· εἰ δὲ εὐτελὴς, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

Περὶ ἐξάρχων ἀργυρολογούντων τὰ χωρία.

μζ Οἱ ἔξαρχοι, καὶ οἱ * ὁποσονοῦν διασώζοντες τὸ στράτευμα, ἐὰν ἀργυρολογῶσι τὰ χωρία, τὸ διπλάσιον καταδικάζονται. ¶ μη Ο' υἱὸς τοῦ τελευτῶντος στρατιώτου ὁ μείζων, ὑπεισέρχεται εἰς τὸν τόπον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τὰς αὐτὰς ἀννόνας λαμβάνει.

Περὶ στρατιώτου τοῦ πολεμίους ἐρεθίζοντος, ἢ παραδιδόντος Χριστιανόν.

μθ Ο' τοῦ πολεμίους ἐρεθίζων, ἢ παραδιδοὺς πολεμίοις Ῥωμαῖον, τῇ ἐσχάτῃ ὑπόκειται τιμωρίᾳ.

Περὶ τοῦ ἀποφυγόντος στρατευθῆναι.

ν Ὅστις ἀποφύγῃ * τὸ στρατευθῆναι, στρατιωτικῶς κολάζεται. βαρὺ γὰρ ἁμάρτημα ἐστὶ, τὸ ἐκφυγεῖν τὰ λειτουργήματα τῆς στρατείας. οἱ γὰρ προσκαλούμενοι ἐπὶ τὸ στρατευθῆναι, καὶ ἀποφεύγοντες, ὡς προδόται τῆς οἰκείας ἐλευθερίας καταδουλοῦνται.

Ἐὰν τὸν ἴδιον υἱόν τις ἐν καιρῷ πολέμου ὑφέλῃ τῆς στρατείας.

να Ἐάν τις τὸν ἴδιον υἱὸν ἐν καιρῷ πολέμου ὑφέληται τῆς στρατείας αὐτοῦ, καὶ ἐξορίζεται, καὶ εἰς μέρος τῆς οὐσίας αὐτοῦ δημεύεται. εἰ δέ τις τὸν ἴδιον υἱὸν ἐν καιρῷ πολέμου ἀχρειώσῃ, ἵνα ἀνεπιτήδειος εὑρεθῇ πρὸς τὴν στρατείαν, ἐξορίζεται.

Περὶ στρατιώτου τῷ φόβῳ τῶν πολεμίων νοσεῖν τὸ σῶμα προσποιουμένου.

νβ Ὅστις τῷ φόβῳ τῶν πολεμίων νοσεῖν [τὸ σῶμα] προσεποιήσατο, κεφαλικῶς τιμωρείσθω.

Περὶ ἐξπλορατόρων, ἐὰν ἀπαγγείλωσι τοῖς πολεμίοις τὰ ἀπόκρυφα βουλεύματα τῶν Ῥωμαίων.

νγ Ἐὰν οἱ ἐξπλοράτορες τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος ἀπαγγείλωσι τοῖς πολεμίοις τὰ Ῥωμαίων ἀπόκρυφα βουλεύματα, κεφαλικῶς τιμωροῦνται.

Περὶ

Περὶ στρατιωτῶν βαγευόντων.

Βαγεύειν, τὸ πλανητεύειν.

νδ Εἴ τις τολμήσῃ βαγεύσαι ὑπὲν τὸν χρόνον τοῦ κομμεάτου, καὶ τῆς στρατείας ἐκβληθήσεται, καὶ ὡς παγανὸς τοῖς πολιτικοῖς ἐκδοθήσεται ἄρχουσιν.

Περὶ στρατιωτῶν τῷ καιρῷ τοῦ πολέμου παράτινων ἀπολυομένων.

νε Εἴ τις ἐν καιρῷ τοῦ πολέμου διὰ κομμεάτου στρατιώτην ἀπολύσαι τολμήσει, τριάκοντα νομίσματα ποίνην διδότω. ἐν καιρῷ δὲ παραχειμαδίου δύο ἢ καὶ τριῶν μηνῶν κομμεάτα ποιείτω ὁ στρατιώτης. ἐν δὲ καιρῷ εἰρήνης, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐπαρχίας τὰ κομμεάτα τῷ στρατιώτῃ γινέσθω.

Ἐὰν πολέμου ἐνισταμένου στρατιώτης βαγεύσῃ, ἢ ἀπὸ φοσσάτου ἀναχωρήσῃ.

* τὸ πολέμιον

νς Ἐὰν στρατιώτης * τὸν πόλεμον ἐπιστάμενος βαγεύσῃ, ἢ ἀπὸ φοσσάτου ἀναχωρήσῃ, ἢ πρῶτος ἐν παρατάξει φύγῃ ἐπ' ὄψεσι τῶν στρατιωτῶν, ἢ τὰ ἴδια ὅπλα ἀπολέσῃ, ἢ πωλήσῃ, κεφαλικῶς κολάζεται. εἰ δὲ φιλανθρωπίας τύχῃ, τυπτόμενος τὴν στρατείαν ἐναλλάττει.

Περὶ στρατιωτῶν αὐτομολούντων εἰς βαρβάρους.

νζ Εἴ τις βουλευσάμενος πρὸς τοῦ βαρβάρους αὐτομολῆσαι, * ἐπισχεθείη· καὶ οὗτος κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

* ἐπισχεθῇ

νη Ο' ἀποφυγὰς γενόμενος ἐν καιρῷ πολέμου, κεφαλικῶς τιμωρεῖται. ὁ δὲ ἐν εἰρήνῃ, ἱππεὺς μὲν ὢν ἐναλλάττει τὸν βαθμόν· πεζὸς δὲ γενόμενος, ἐκβάλλεται τῆς στρατείας. ¶ νθ Ο' εἰς βαρβάρους ἀπιὼν, ἢ προφάσει πρεσβείας παραγενομένων αὐτῶν ὅπλα πιπράσκων εἰργασμένα ἢ ἀνέργαστα, ἢ τὸν οἰονοῦν σίδηρον, τῇ ἐσχάτῃ ὑπόκειται τιμωρίᾳ.

ξ Αὐτόμολοι, καὶ οἱ τὰς ἡμῶν βουλὰς τοῖς πολεμίοις ἀπαγγέλλοντες, καίονται, ἢ φουρκίζονται.

ξα Τοὺς ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν μερῶν πρὸς τοὺς πολεμίους ἀποφεύγοντας, ὡς πολεμίους ἔξεστιν ἀκινδύνως φονεύειν. ¶ ξβ Εἴ τις ἐλεγχθείη θελήσας ἑαυτὸν τοῖς ἐχθροῖς παραδοῦναι, τῇ ἐσχάτῃ ὑποβληθήσεται τιμωρίᾳ. οὐ μόνον δὲ αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ οἱ συγγνόντες αὐτῷ, καὶ σιωπήσαντες.

ξγ Ο' πρὸς τοῦ πολεμίους ἀποφυγὼν, καὶ ὑποστρέψας, βασανίζεται· ἢ καὶ θηρίοις παραδίδοται, ἢ εἰς φούρκαν καταδικάζεται.

ξδ Ο' ὑπὸ τῶν πολεμίων αἰχμαλωτιζόμενος οἰκέτης, καὶ κλάσματα ὑπὲρ τῆς πολιτείας εἰς αὐτοῦ ἐνδεικνύμενος, καὶ οὕτως ἀνθυποστρέφων, παραχρῆμα ἐλευθερούσθω. ὁ δὲ ἄνευ κλάσματος ἀνθυποστρέφων, ἐπὶ πενταετίαν τῇ ἰδίᾳ δεσποτείᾳ δουλευέτω. ὁ δὲ αὐτομολήσας, καὶ πάλιν ὑποστρέψας, ἕως τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔστω δοῦλος.

ξε Ὁ ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἐλεύθερον ἀγοράζων αἰχμάλωτον, καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ ἀποκαθιστῶν οἴκῳ, εἰ μὲν εὐπορεῖ τὰς στοιχισθείσας τιμὰς πληρῶσαι, ἀπολυέσθω ἐλεύθερος. εἰ δὲ ἀπορεῖ, ἐχέτω αὐτὸν ὁ ἀγοράσας

* μισθοτὸν

* μίσθων μέχρις ἂν πληρωθῇ ἅπερ ἐστοίχησεν.

De militibus hinc inde vagantibus.

54 *Si quis vagari fuerit ausus vltra diem commeatus, & militia reiicietur, & vt paganus ciuilibus magistratibus tradetur.*

De militibus, qui tempore belli ab aliquibus dimittuntur.

55 *Si quis belli tempore militem dimittere cum commeatu fuerit ausus, triginta solidorū pœnam præstet. Quo vero tempore miles in hibernis agit, duorum aut trium mensium commeatum habeat. Pacis autem tempore, pro distantia prouinciæ cōmeatus militi cōceduntor.*

Si bello imminente miles vagatus fuerit, aut a fossato recesserit.

56 *Si miles bellum instare sciens, vagatus fuerit, vel a fossato recesserit, vel primus in acie fugerit in conspectu militum, vel arma sua perdiderit, aut vendiderit; capitis supplicio multatur. Sin humaniorem sententiam obtinuerit, verberatus militiam mutat.*

De militib. ad barbaros transfugiētibus.

57 *Si quis inito cōsilio transfugiēdi ad barbaros, compræhensus fuerit: etiam ipse capite punitur.*

58 *Profugus tempore belli, capite punitur: tempore vero pacis, si eques sit, gradum mutat; si pedes, militia reiicitur.*

59 *Qui ad barbaros proficiscitur, aut ipsis occasione legationis venientibus, arma vel laborata, vel illaborata vendit, aut qualecumq; ferrum; vltimo supplicio obnoxius est.*

60 *Transfugæ, & qui consilia nostra hostib⁹ nuntiāt; cōburuntur, aut furca suspenduntur.*

61 *Eos, qui ex partibus Romanis ad hostes aufugiunt, impune licet vt hostes occidere.*

62 *Si quis conuictus fuerit semetipsum hostibus dedere voluisse, vltimo supplicio subiicietur: nec ipse dumtaxat, sed & facti conscii, qui id reticuerint.*

63 *Qui ad hostes aufugit, & rediit; torquetur, & vel ad bestias datur, vel ad furcam cōdemnatur.*

64 *Seruus, qui ab hostib⁹ capitur, & ita reuertitur, vt rupturas membrorū, quas ab eis pro republica passus est, ostendat; statim liber esto. Qui vero absq; ruptura reuertitur, ad quinquennium domino suo seruiat. Qui denique sponte transfugerit, & reuersus fuerit; ad totū vitæ tempus seruus esto.*

65 *Homo liber ab hostib. redemtus, & laribus suis restitutus, si ad præstandum pretium, de quo conuenit, locuples est; liber dimittatur. Sin est inops, apud emtorem mercenarius sit, donec impleta fuerint, quæ pactus erat.*

LEGES COLONARIÆ, DE LIBRIS DIVÆ MEMORIÆ IVSTINIANI excerptæ per * Harmenopulum, vti videtur.

*Eius enim Hexabiblo subiiciuntur in omnibus exemplarib.

PRÆFATIO.

Res aut naturali, siue gentiũ, aut ciuili iure adquirimus. Igitur omnia terrestria, marina, aeriaq; animalia, fiunt occupantium. Nã quod nullius est, fit occupantis: nisi, quum mãsuetum sit, reuerti consueuerit.

Licet in alieno quis agro venatus fuerit, res fit capientis. Potest tamẽ fundi dominus ingredientem arcere. Donec non effugerit, quod captum est, nostrum est. Quum autem effugerit e conspectu nostro, vel si difficilis est persequutio; nostrũ esse desinit. Vndenec vulnerata fera, nisi capta fuerit, sit eius, qui vulnerauit.

Apes dũtaxat adquirimus, quum includimus. Fauos autem ex alienis etiã arboribus iure tollim: nisi dominus fundi nos ingredi prohibeat. Examẽ, quod ex alueis meis euolat, meum est; donec sub conspectum meum cadit, & mihi non molestum est persequi. Nam rursus occupantis erit.*

Pauones, columbae, apes, cerui, tametsi consuetudinem reuertendi habeant; inter feras referuntur. Quae autem reuerti solent, nisi consuetudinem hanc seruauerint, occupãtis fiunt.

Anseres mansuetos, aut gallinas, si alius auolantes lucri sui causſa detinuerit: furti tenetur.

Solidorum ex liberalitate proiectorum, & dimissarum auium, statim dominus fit is, qui occupat.

DE AGRICOLIS.

Agricolam, qui fundũ suum colit, iustũ esse oportet, nec in vicini sulcis terminos transire. Si vero quis fines trãsierit, & partem sibi proximam minuerit: siquidem in nouali hoc fecerit, culturã noualis amittit: sin etiam inter seminandum fines alienos inuaserit, sémandum pariter, & culturam, ac fructũ perceptionem perdit alienorum finium inuasor agricola.

Si quis agricola fundũ alienũ inscio domino ingressus, eum vel nouarit, vel conseuerit: nihil consequitor neq; pro cultura ipsius, neq; pro nouatione: neq; item fructus percipito pro semente facta, sed nec coniectum in terram granum.

Si duo agricolae inter se conuenerint de permutandis agris ante sationis tempus, & altera pars diuerterit: siquidẽ granum iactum fuerit, nõ diuertãt. Sin necdũ fuerit iactũ, diuertant. Quo si nõ nouarit is, qui diuertit, alter autem nouarit: nouabit & diuertẽs, atq; ita diuertat.

ΝΟ΄ΜΟΙ ΓΕΩΡΓΙΚΟΙ ΚΑΤ' ΕΚ-
λογὴν βιβλίων τοῦ τῆς θείας λήξεως
ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ.

Ex Fr. Pithoei bibliotheca.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Τὰ πράγματα ἢ τῷ Φυσικῷ ἤγουν ἐθνικῷ νόμῳ κτώμεθα, ἢ τῷ πολιτικῷ· πάντα οὖν τὰ χερσαῖα, τὰ θηλάσια, πᾶσα ἐναέρια ζῶα, τῶν λαμβανόντων γίνεται. τὸ γὰρ μηδενὸς ὂν, τοῦτο λαμβάνοντος γίνεται· εἰ μὴ ἥμερον ἦν, ἐπιστρέφειν εἰώθει.

Καὶ ἐν ἀλλοτρίῳ τις ἀγρῷ θηρεύσῃ, θηρεύοντος γίνεται. διώκοντι ὁμοίως ὁ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ κωλύειν τὴν ὁρμὴν δικαίως. ἕως ὅτι μὲν διαφύγῃ τὸ κρατηθὲν, ἡμέτερόν ἐστιν. ὅταν δὲ ἐκφύγῃ τῶν θέαν ἡμῶν, ἢ δυσχερὴς ἐστὶν ἡ ὁπαδίωξις, παύεται εἶναι ἡμῶν, ὅθεν ἂν δὲ τὸ τρωθὲν θηρίον, εἰ μὴ *κρατηθῇ, τοῦ παύσαντος γίνεται. *ἐκραπῇ, θῃ,

Τὰς μελίσσας, ὅταν ἀποκλείσωμεν, μόνον κτώμεθα. τὰς δὲ μελικηρίδας καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων δένδρων νομίμως ἀφαιρούμεθα· εἰ μὴ ὁ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ κωλύῃ εἰσελθεῖν. τὸ δὲ σμῆνος ἐκ τῶν μελισσίων μέχρι παρωμόνου, ἐμόν ἐστιν, ἕως ὅτε ὑπὸ τὴν θέαν μου πίπτῃ, καὶ μὴ δυσχεραίνῃ ὁπαδιώξαι αὐτό. ἐπὶ πάλιν δὲ καταλαμβάνοντος ἔρχεται.

Ταῶνες, περιστεραὶ, μέλισσαι, ἔλαφοι, καὶ σωήθαι ἔχουσι δὲ ὑποστρέφειν, ἐν τοῖς ἀγρίοις εἰσὶ τὰ δὲ εἰώθασιν ὑποστρέφειν, εἰ μὴ τὸ σωήθαι φυλάξωσι, δὲ πρὸς καταλαμβάνοντος γίνεται.

Τὰς ἡμέρας χηνὰς, ἢ τὰς ὄρνις, ἐὰν ἕπηται ἀφιπταμένας καθ' ὁδὸν πρὸς ἴδιον κέρδος, τῇ φέρτῃ ὑποκεῖ). ¶ Τῶν ὑπὸ πυθομένων ἁρπαγμάτων καὶ φιλοτιμίαν νομισμάτων, καὶ τῶν ἀπολυομένων ὀρνέων, ὁ ὁπιλαμβανόμενος ἀδεσπότητα δεσπότης γίνεται.

ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΩΝ.

Χρὴ τὸν γεωργὸν, ἐργαζόμενον τὸ ἴδιον ἀρὸν, εἶναι δίκαιον, καὶ μὴ παροριζεῖν αὔλακας δὲ πλησίον. ἐὰν δέ τις παροίσῃ δὲ κολούσῃ μερίδα τοῦ ἔγγιστα αὐδὲ, εἰ μὲν ἐν νεάτῳ δὲ πεποίηκεν, ἀπολλύει τὴν *νέωσιν αὐδὲ· εἰ δὲ καὶ ἐν ἀπόρῳ πάντων τοῦ παροίσαν ἐποίησατο, ἀπολλύει καὶ τὸν ἄπορον, καὶ τὸν γεωργίαν αὐδὲ καὶ τὸν ὁπισθαρπίαν, ὁ παροίσας γεωργός. *νεάσιν

Ἐὰν τις γεωργὸς αὖθις εἰσέλθῃ δὲ κυρίᾳ τοῦ χώρας εἰσελθὼν, ἐν αὐτῇ νεάσῃ ἢ ἀπείρῳ, μὴ λαμβανέτω μήτε ὑπὲρ τοῦ ἐργασίας αὐδὲ, μήτε ὑπὲρ τοῦ νεάσεως, μήτε ὁπισθαρπίαν ὑπὲρ δὲ ἄπορα· ἀλλὰ δὲ τὸν κόκκον τοῦ καταβληθέντα.

Ἐὰν συμφωνήσωσι δύο γεωργοὶ μετ' ἀλλήλων, καταλλάξαι χώρας περὶ καιρὸν δὲ ἀπείρου, καὶ διαιρέσῃ τὸ ἓν μέρος· εἰ μὲν ὁ κόκκος καταβληθῇ, μὴ διαιρέσωσιν. εἰ δὲ μὴ καταβληθῇ, διαιρέσωσιν. εἰ δὲ ὁ διαιρέσας οὐκ ἐνέασεν, ὁ δὲ ἕτερος εἰέασεν, νεάσας καὶ ὁ διαιρέσας, δὲ διαιρεθέντα.

Ἐὰν

Ἐὰν δύο γεωργοὶ συμφωνήσωσι μετ' ἀλλήλων καταλλάξαι χώρας ἀναμεταξὺ δύο καὶ τριῶν μαρτύρων, καὶ εἰς τὸ διωνεκὲς συνεφώνησαν, μένετω τούτων ἡ βούλησις, καὶ ἡ τούτων καταλλαγὴ κυρία, καὶ βεβαία, καὶ ἀδιασάλευτος.

Ἐὰν δύο γεωργοὶ καταλλάξωσι χώρας, εἴτε πρὸς καιρὸν, εἴτε εἰς τὸ διωνεκὲς, καὶ εὑρεθῇ τὸ ἓν μέρος κολοβὸν ὑπὲρ τὸ ἄλλο, καὶ ἀσυνφώνητον ἔτως, δότω *αὐτιπέπονον ὁ πλέον ἔχων τῷ ὀλίγον ἔχοντι. εἰ δὲ ἔτως συνεφώνησαν, μὴ αὐτιδιδόντων.

*αὐτιπέπονον

Ἐὰν γεωργὸς ἔχων δίκλιν ἐν ἀρῷ, εἰσέλθῃ ὁδῷ γνώμῃ τοῦ ἀπείραντος, καὶ ἀπ' ἀρχῆς θεῖσῃ, εἰ μὲν ἔχῃ δίκαιον, μηδὲν ἐχέτω ἐξ αὐτοῦ· εἰ δὲ καὶ εἰκῇ ἐδικολόγησε, διπλῆν ποσότητα ἀποτινέτω τὰς ὁπικαρπίας τὰς θερισθείσας.

Ὁ κόπων ἀλλοτρίαν ὕλλιν αὖθις εἰδήσεως τοῦ κυρίου αὐτῆς, εἴτε ἐρχομένῳ καὶ ἀπειρίας ταύτῃ, μηδὲν ἐχέτω ἐκ τῆς ὁπικαρπίας.

Ἐὰν μερισμὸς γεωμέτρου ἠδίκησε τινὰς ἐν σκαφαῖς, ἢ ἐν ταφαῖς, ἄδειαν ἐχέτωσαν αἱ ἀλύειν τῷ γεωμέτρῳ μέρισιν.

Ἐὰν δύο χωρία μάχωνται πρὸς ὅρους, ἢ πρὸς ἀρῷ, τηρείτωσαν οἱ ἀκροαταὶ, καὶ τῷ διακριτῇ σωτὶ ἔτι πλείονα ἀποδότωσαν τὸ δικαίωμα. εἰ δὲ καὶ ὅρος ἐρχαῖος ἐστιν, ἡ ἐρχαία διάκρισις ἀδιασάλευτος ἔστω.

Ἐάν τις λαβὼν γῆν ἀδιαπόρητον γεωργοῦ τοῦ ἀπείρου, καὶ σπείρας ἐσπάρκησε τοῦ νεῶσαι μόνον, καὶ μεγάσαθαι, κρατείτωσαν τὰ σύμφωνα. εἰ δὲ συνεφώνησαν καὶ ἀπορεῖν, καὶ πρὸς τούτου κρατείτωσαν τὰ σύμφωνα.

Ἐὰν γεωργὸς σκλαβώμενος γεωργίαν ἀμπελῶνος ἢ χώρας, σπείρας μὴ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ λαβὼν ἀρραβῶνα, ἀπάρξηται· καὶ διαρέψας, ἀμελήσῃ τούτων· τὰ ἄξια δὲ ἀρχὴ ἢ τοῦ ἀμπελῶνος τιμάω δότω, καὶ τὸν ἀρχὸν ἢ τὰ ἀμπελῶνα ἐχέτω ὁ κύριος αὐτοῦ.

Ἐὰν γεωργὸς εἰσελθὼν ἐργάσηται ἕνυλον χώραν ἄλλου γεωργοῦ, *τρία ἔτη ὁπικαρπαύσει αὐτῇ, καὶ ἀποδώσῃ πάλιν τῷ χώραν τῷ κυρίῳ αὐτῆς. *διὰ τριετίας

Ἐὰν ἀπορήσας γεωργὸς πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι τὸν ἴδιον ἀρὸν, καὶ ξενιτεύσῃ, καὶ διαφύγῃ, οἱ τῶν δημόσια ἀπαιτοῦντες τὸν γεωργὸν, μὴ ἔχοντες ἄδειαν ἐπενερχόμενοι δὲ γεωργὸν, ζημιοῦν ἢ ζητεῖν αὐτὸν τὸ οἱονοῦν.

Ἐὰν γεωργὸς ἀποδρᾶσῃ ἐκ δὲ ἰδίου ἀρροῦ, πλείστων κατ' ἔτος τὰ ἐξαιρούμενα δὲ δημοσίου λόγου οἱ φυγόντες τὸν νεμόμενοι τὸν ἀγρόν· εἰ δὲ μὴ, ζημιοῦσθωσαν ἐν διπλῇ ποσότητι.

Si duo agricolæ inter se conuenerint de permutandis agris, interuenientibus duobus aut tribus testibus, idque pactum conuentum fuerit in perpetuum: maneat eorum voluntas & permutatio rata, & firma, & inconcussa.

Si duo agricolæ permutauerint agros, siue ad tempus, siue in perpetuum, & inuenta fuerit vna pars magis minuta, quam alia, contra pacta conuenta: is qui plus habet, minus habẽti fundum æqualem præstet. Sin ita conuentum fuerit, nihil inuicem præstent.

Si agricola de fundo litigans, præter voluntatem eius, qui agrum conseuit, ingressus fuerit, & absque iudicis auctoritate messem fecerit: siquidem iuris aliquid habet, eo excidat: si vero temere litigauit, in quantitate duplam fructus demessos præstet.

Qui alienam siluam inscio domino cadit, eamque deinde colit & conserit, nihil ex fructu percipiat.

Si facta partitione quidam in pastinationibus, aut in fundis, adfecti damno fuerint: integrum is esto partitionem factam rescindere.

Si ambigitur inter duo prædia vel de termino, vel de agro aliquo; animum iudices aduertant, & ei, qui pluribus annis possederit, ius suum restituant. Quod si terminus antiquus exstat, antiqua possessio inconcussa sit.

Si quis a colono pauperiore, quam qui agrũ conserere possit, fundo suscepto, in conuentione pactus fuerit de arando dũtaxat, & parte fructuum percipienda: pacta conuenta rata sunto. Si vero etiam de satione inter eos conuenerit, & illa pacta seruantor.

Si agricola vineæ vel agriculturæ susceptæ, conuentione cum domino inita, & arris acceptis, primitias obtulerit, deinde mutato consilio culturam eorum neglexerit: iustam agri aut vineæ æstimationem præstet, agrumq; vel vineam dominus recipiat.

Si agricola alterius agricolæ fundum lolio horrentem ingressus, coluerit; per triennium fructus eius percipiet, ac deinde domino fundum restituet.

Si colonus propter inopiam agro coleudo impar, peregre abierit, ac diffugerit: fiscalium exactores agri fructus ita percipiant, vt nullã tamen licentiam habeant multandi colonum reuertentem, vel ab eo quidquam exigendi.

Si colonus ex agro suo profugerit, extraordinaria fisco tributa quotannis inferant ii, qui & fructus percipiunt, & agrũ possident: quod nisi faciant, in duplum quantitatẽ multantor.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si eius, qui fœnoris causſa fundos acceperint, vltra ſeptennium fructus eorum percepiſſe paruerit: iudex rationem fructuũ ineat a ſeptennio, & vlterius: ac dimidiam illatorum partẽ in ſortem imputet.

Si quis, dum iter facit, iumentũ inuenerit vel luxatum, vel perditũ, & miſeratione motus id domino indicarit, qui ſuſpicetur indicẽ fraude quid egiſſe: iusiurandum de luxatione præſtet, vnaquaque tumenti perditi nomine obnoxius.

Nemo colonum alienum recipiat. Quod ſi receperit, eum fundo, quem reliquit, reſtituat: ac ſi quid turis in ipſum receptator habeẽt, eo apud iudicem vtatur. Id autem ſi facere contẽſerit, fiſco duodecim argenti libras, & duplicatas fundi domino ſoluat: atque ita cogatur a iudice colonum reſtituere, cum omni iactura, & damno, & peculio eius.

Si quis ab aliquo bouẽ operis faciendi cauſſa acceperit, is q. mortuus fuerit: animũ iudices aduertant. Ac ſiquidem in opere, cuius nomine eũ conduxit, fuerit mortuus: indemnis eſto. Sin alio in opere perierit, bouis æſtimationem in ſolidum præſtabit.

Si quis bouem, aut aſinũ, aut aliud quoduis iumentũ, inſcio domino acceperit, & ad negotiationem profectus fuerit: mercedem in dupla quantitate ſoluat. Sin perierit in itinere, quidquid fuerit, duo pro vno præſtabit.

DE PARTE FRVCTVVM SOLVENDA.

Si colonus partiarius absque voluntate domini, qui fundum dedit, meſſe facta, manipulos eius minuerit: ceu fur, ab omni fructuũ perceptione excludetur.

Partiarii coloni pars nouẽsũt faſciculi: domini portio, qui fundũ dedit, faſciculus vn°. Qui extra hæc partitionẽ fecerit, exſecrabilis eſto.

DE MEDIETATE FRVCTVVM.

Si colonus fundo ſuſcepto cũ lege medietatis fructuũ præſtandæ, debito tempore non nouarit cum, ſed in ſuperficiem granum abiecerit: nihil ex fructibus percipiat, quod mendacijs fundi dominum dẽluſerit.

Si colonus ab alio quopiam colono inope vineam cum lege medietatis colendam ſuſceperit, nec vites, vt oportet, putarit: aut vineam non paſtinarit, nec ſtatumine ſuffulſerit, nec iterum paſtinarit: nihil ex fructibus percipiat.

Si colonus agro ſterili cum lege medietatis ſuſcepto, ante tempus arationis mutata ſententia domino agri ſignificauerit, agrum ſe colere non poſſe: idq; dominus agri neglexerit: indemnis eſto medietatis partiarius.

Οἱ τὴν γῆν μίσθωσιν λαβόντες ἀγροὺς, εἰ πολλῶν τῶν ἐπὶ πλείονα χρόνων φανῶσι καρπιζόμενοι, ψηφισάτω ὁ ἀκροατὴς ἀπὸ τ ἐπιφανείας καὶ τ αὖω, καὶ πάσαν καὶ τ ἡμίσειαν εἰς φορὰν συνιχνεύσατω εἰς τ κεφάλαιον.

Ἐαὰν διέρχηται τις ἐν ὁδῷ, καὶ εὕρῃ κεκλασμένον ἢ ἀπολωλυμένον κτῆνος, καὶ ἀπλαγχνισθεὶς μὴ φύσῃ, ὁ δὲ κύριος ἐπιφανὴς ἐγκαλῶν ἔχῃ τὸν μὴ φυτεύσαντα πεπονηρευσθαι, ὁμοσάτω ὡς εἰ τ κλάσεως, ὡς εἰ τ ἀπωλείας * μηδὲν ἐνεχέσθω.

Μηδεὶς ἀλλότριον γεωργὸν ἀποδεχέσθω. εἰ δὲ ἀποδέξηται, ἀποδότω αὐτὸν τῷ χωρίῳ πάλιν, ἐφ᾽ ὅπερ κατέλιπεν. καὶ εἴ τινα λόγον ἔχῃ ὡς εἰ αὐτὸ αὐτὸς ὁ ἀποδεξάμενος, τοῦτο κεχρήσθω ὡς δεῖ τῷ ἄρχοντι. εἰ δὲ μὴ ἀφαιρεῖ, δότω εἰς τὸ ταμιεῖον δώδεκα ἀργυρίου λίτρας· διπλασίας δὲ τῷ κυρίῳ ἐκ χωρίου. καὶ ὅτως ἀπὸ τ ἄρχοντος ἀναγκαζέσθω ἀποδοῦναι τ γεωργὸν, μὴ πάσης ζημίας καὶ βλάβης καὶ ἐκ πελείας αὐτὸν ἀποδότω αὐτόν.

Ἐαὰν τις λάβῃ βᾶν εἰς ἐργασίαν, καὶ ἀποθάνῃ, πρεσβύτερων οἱ ἀκροατὴς· καὶ εἰ μὲν ἐν ᾧ ἔργῳ ἐξελάβετο αὐτὸν, ἐν ἐκείνῳ καὶ ἀπέθανεν, ἀζήμιος ἔστω· εἰ δὲ ἐπ᾽ ἄλλῳ ἔργῳ ἀπέθανε, δώσει τ βᾶν ὁλοκλήρως.

Ἐαὰν τε βᾶν, ἢ ὄνον, ἢ ἄλλο κτῆνος· τὸ οἰονοῦν, ἀγοράσῃς ἐκ κυρίου αὐτὸ ἄρῃ καὶ ἐν πεζοπορίᾳ ἀπέλθῃ, δότω τ μισθὸν αὐτὸ ἐν ὁπόσῃ ποσότητι. εἰ δὲ ἀποθανεῖται ἐν τῇ ὁδῷ, δώσει δύο αὐτὶ ἑνὸς, εἴτε αὖ εἴη.

*Μόρτη, ἡ γινομένη καταβολὴ ἀπὸ τῶν καρπῶν. Hesychius.

ΠΕΡΙ *ΜΟΡΤΗΣ.

Ἐὰν γεωργὸς μορτίτης θερίσας ἄνθρ γνώμης ἐκ χωροδότης * κοβαλήσῃ τὰ δράγματα αὐτὸ, ὡς κλήπτης ἀλλοτριωθήσεται πάσης τ ἀπολαβῆς.

*al. κοβολήσῃ & κολοβώσῃ

Μορτίτης μέρος δεκάτα ἑνδεκάτα, χωροδότης δὲ μέρος, δεκάτον ἕν. ὁ δὲ ἕκτος τέτων μεριζόμενος, θεοκατάρατος.

ΠΕΡΙ Ε᾽ΦΗΜΙΣΕΙΑΣ.

Ἐὰν γεωργὸς λαβὼν χώραν ἐφ᾽ ἡμισείᾳ, καὶ ἐκ καιρὸν καλὸν τὸν μὴ νεῶσῃ, ἀλλ᾽ * εἰς ὄψιν ῥίψῃ τ κόκκον, μηδὲν ἐκ τ ἀπολαβῆς λαμβανέτω, ὅτι ψυδσάμενος διεχλάσας * τ τ χώρας κύριον.

*al. ὄψιαν

*τ ἐκ τόπε κύριον

Ἐαὰν γεωργὸς λάβῃ παρά τινος γεωργὸν ἀποτρέσαντος τῇ ἡμισείᾳ ἀμπελῶνα εἰς ἐργασίαν, καὶ ἐκλαβέσθω κ᾽ τὸ πεσὸν, ἤγουν σκαλίσῃ, χαρακώσῃ, κ᾽ διασαφήσῃ αὐτῷ, μηδὲν ἐκ τ ἀπολαβῆς λαμβανέτω.

Ἐαὰν ὁ τῷ ἡμισείᾳ ἀποτρέσας γεωργὸς, τὸν ἐκ καιρὸν τ ἐργασίας μεταμεληθεὶς μισθώσῃ τῷ κυρίῳ ἐκ ἀγροῦ· ὡς μὴ ἰχύων ἐργάσασθαι τ ἀγρὸν, καὶ ὁ κύριος ἐκ ἀγροῦ ἀμελήσῃ, ἀζήμιος ἔστω ὁ ἡμισείας.

Ἐαὰν

Ἐαὰν ὁ τῷ ἡμίσει λαβὼν ἐκ ἀγροῦ ἐκ ἀποδημήσωντος ἀπόρου γεωργοῦ, μεταμεληθεὶς σὺν ἐργάσηται τ ἀγρὸν, ἐν ἀναλῇ ποσότητι πὸς ἀπολαβὰς ἀποδότω.

ΠΕΡΙ ΚΛΟΠΗΣ.

Ἐαὰν γεωργὸς κλέψῃ ἐν [1] σκαφῆ λίσγον ἢ δίκελλαν, καὶ μὴ χρόνον [2] ἀφαγωσθῇ, παρεχέτω ἀπὸ ἑκάστε αὐτὸ ἡμερήσιον κεράτιον ἓν, ἤγουν [3] φόλλας δώδεκα. ὁμοίως καὶ ὁ κλέπτων ἐκ καιροῦ ἐκ ῥᾳ [αὐτὸ] κλαδεύτηρον, ἢ ἐν καιρῷ ἐκ θερισμοῦ δρεπάνιον, ἢ ἐν καιρῷ [4] ξυλοκοπίας πέλεκυν, ἢ τὰ ὅμοια.

[1] σκάφῃ
[2] ἀφαγωσθῇ
[3] φῶλλας & φόλλις
[4] ὑλοκοπίας

Ἐαὰν τις κώδωνα ἐκ βοὸς, ἢ προβάτου, ἢ ἐξ ἄλλου οἱασδήποτε ζώου κλέψῃ, καὶ [5] γνωσθῇ, ὡς κλέπτης μαστιγωθήτω. εἰ δὲ μὴ τὸ ζῶον ἀφανὲς γένηται, δότω αὐτὸ ὁ κλέπτης τ κώδωνα.

[5] γνωσθῇ,

Ἐαὰν δύρεθῇ ὁπωροφύλαξ κλέπτων ἐν ᾧ φυλάττῃ χάπῳ, στρεφέσθω ἐπὶ μισθῷ αὐτὸ, καὶ σφοδρῶς τυπτέσθω.

Ἐαὰν δύρεθῇ πάμπολυ μισθωτὸς ἀμέλγων τὰ πρόβατα, λαθραῖος ἐκ κυρίε αὐτὸ, καὶ πικρόσκων, τυπτόμενος ἐπὶ μισθῷ αὐτὸ στρεφέσθω.

Ἐαὰν δύρεθῇ τις κλέπτων ἀλλοτρίαν καλάμην, ἐν ἀναλῇ ποσότητι παρεχέτω αὐτῷ.

Ἐαὰ τις κλέψῃ βᾶν, ἢ ὄνον, καὶ ἐλεγχθῇ, ἐν διπλῇ ποσότητι ἀποδότω αὐτὸν μαστιγωθεὶς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐργασίαν αὐτῷ πᾶσαν.

Ἐαὰ τις κλέψας θέλων βᾶν ἐξ ἀγέλης, ἀπελάσῃ τὸν ἀγελάτην, ἀπελαθεὶς δὲ ἢ μὴ ἐλέγξωσιν ἢ μὴ φύσῃ τὸν φλάσῃ.

Οἱ τῷ καιρῷ ἐ θερισμὸ εἰσερχόμενοι ἐν ἀλλοτρίῳ αὐλακι, κλέπτην δεκάπλην, ἢ σκύλακας, ἢ ὄφελα, ἢ χιτώνων στρεφάτωσαν μαστιζόμενοι.

Οἱ ἐν ἀμπελοις, ἢ κήποις εἰσερχόμενοι, εἰ μὲν βρώσεως ἕνεκα ὀπωρῶν, ἀθῳοῦσθωσαν· εἰ δὲ ἐν κλοπῇ φωραζοίεν, τυπτόμενοι τῶν χιτώνων στρεφάτωσαν.

Οἱ κλέπτοντες ἄρτεζον, ἢ ὑνίν, ἢ ζυγὸς, ζημιούσθωσαν καὶ τῷ ποσότητι τ ἡμερῶν, ἀφ᾽ ἧς τὸ κλέμμα ἐγένετο, καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ιβ᾽ φόλας.

[6] ὑννεῖον
[7] φόλλις

Οἱ κλέπτοντες ἁμαξαν ἀλλοτρίαν, ἢ καμοντες, ἐν διπλῇ ποσότητι ἀποδότωσαν αὐτῷ.

Ο᾽ ἐν * ὠρείῳ δυρισκόμενος κλέπτων τ σῖτον, ἁμὸν ἄπεξ, τυπτέσθω μάστιγι ἑκατὸν, καὶ τὸ ἀζήμιον τῷ κυρίῳ ἐ σίτε ποιείτω. εἰ δὲ ἐκ δεύτερ φανῇ ἐ ποιῶν, τυπτόμενος ἐν διπλῇ ποσότητι ζημιούσθω τὸ κλέμμα· εἰ δὲ ἐκ τρίτε, τυφλούσθω.

*al. ὠρείοις

Ο᾽ ἐν νυκτὶ κλέπτων ἐκ π. ἀπὸ οἶνον, ἢ ἔλαιον, τῇ τ κλεπτῶν ἀποβολῇ ἐκτινέτω ποινῇ.

ΠΕΡΙ ᾽ΑΓΗΛΑΡΙΩΝ.

Ἐαὰ ὁ * ἀγελάρης βᾶν ἀπὸ ἀγελαίων, ἀπολέσῃ αὐτὸν, καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ἐν ᾗ ὁ βᾶς ἀπώλετο, ἀναμείνωσι τῷ κυρίῳ αὐτὸ, ὅτι τ βᾶν ἕως

* al. ἀγελάρις

Si quis lege medietatis percipiendæ fundum inopis coloni peregre profecti ſuſceperit, & agrum poſtea mutata ſententia non coluerit: in dupla quantitate fructus præſtet.

DE FVRTO.

Si colonus tempore paſtinationis ſarculum vel ligonẽ furto ſurripuerit, & poſt tempus aliquod adgnitus fuerit: pro eo ſingulos in dies ſiliquam vnam, ſiue duodecim folles præſtet. Similiter & qui putationis tempore falcem putatoriã, aut meſſis tempore falcem meſſoriã, aut ligationis tẽpore ſecurim, & ſimilia ſurripit.

Si quis tintinabulum boui, veloui, vel alti cuiuis animali ſubtraxerit & adgnitus fuerit, ceu fur flagris cæditor. Sin animal ipſum quoq; perierit, tintinabuli furi id ſoluat.

Si pomariorum cuſtos in loco, cui cuſtodiendo præpoſitꝰ eſt, furtũ facere deprehẽſus fuerit: mercedẽ ſuã amittat, & acriter verberatur.

Si paſtor mercenariꝰ clã domino ſuo deprehenſus fuerit & oues mulgere, & lac vendere, verberatus mercedem ſuam amittat.

Si quis alienam ſtipulam furari deprehẽſus fuerit, eam in dupla quantitate præſtet.

Si quis bouem aut aſinum furto ſurripuiſſe conuictus fuerit, flagris cæſus duplum æſtimationis eius, & omnem operam præſtet.

Si quis bouem ex armento ſurripere voluerit, armentum abegerit, idque hactenum a ſeris dilaniatum fuerit: excæcator.

Qui tẽpore meſſis alienum ſulcum ingrediũtur, vt manipulos, aut ſpicas, aut legumina ſurripiant: flagris cæſi, tunicis exuuntor.

Qui vineas, aut hortos ingrediũtur, ſi quidẽ vt fructus comedant, extra noxã ſunto. Sin deprehenſi fuerint in furto, verberati tunicis exuuntor.

Qui aratrũ, aut vomerem, aut iuga furto ſurripiunt; pro numero dierũ, ex quo furtũ factum eſt, cottidie duodecim follibus multãtor.

Qui plauſtrũ alienum vel ſurripiunt, vel exurunt; duplam eius æſtimationem ſoluant.

Qui frumentũ in horreis furari deprehenditur, ſi ſemel id fecerit; cẽtum plagis cædatur, & frumenti domino damnum reſarciat. Si iterum id eũ facere conſtiterit, verberatus in dupla quantitate furti damnũ compenſet. Si tertio, excæcator.

Qui noctu ex dolio vinum, aut oleum furatur, furum ſupplicio ſubiicietur.

DE ARMENTARIIS.

Si armentarius bouem acceptum amiſerit, nec eodẽ die, quo bos amiſꝰ eſt, domino ipſi° nũtiarit; hactenꝰ, & illo in loco ſe bouẽ vidiſſe, ſed

quid ei acciderit, ignorare: expers damni non esto. Sin autem indicauerit, a damno immunis esto.

Si armentarius a colono acceptum mane bonem miscuerit armento reliquo, & a lupis interimi bouem contigerit: cadauer domino eius ostendat, & a culpa liber esto.

Si armentarius mane bouem a colono acceperit, & ipse bos ab armento reliquo segregatus, in agros aut vineas digressus fuerit, ac pauperiem fecerit: totam pauperiem factam armentarius præstet, sed mercede sua non spoliator.

Si armentarius a colono bouem acceperit, & bos perierit: iusturandum in nomine domini præstet, ei fraude sua nihil accidisse, nec se de eius amissione conscium esse; & a damno liber esto.

Si armentarius mane bouem a colono non luxatum, sed integrum acceperit, & contigerit eum luxari, vel excæcari, iuret, se nihil in eum dolo fecisse, ac damni expers esto.

Si armentarius præstito iureiurando de amissione bouis, aut luxatione, aut excæcatione, postea per duos aut tres fide dignos testes peieratsse conuictus fuerit: abscissa lingua, domino bouis damnum resarciat.

Si agelarius fuste, quem manibus gestat, occiderit, aut luxarit, aut excæcauerit bouem: nõ est extra noxiam, sed pœnam præstet. Sin eum lapide petiuerit, a noxia liber esto.

DE QVADRVPEDVM PAVPERIE.

Si quis bouem in vinea, vel agro, vel alio loco pauperiem facientem inuenerit, nec eum domino suo tradiderit, omne datum in fructibus damnum ab eo exacturus: sed occiderit, aut luxarit: bouem pro boue, asinum pro asino, vel pecudem pro pecude præstet.

Equam meam prægnatem, quum locum meum depasceret, inuentam sic abegisti, vt abortiret. Si percussisti, vel de industria vehementius egisti: Aquilia teneris. Nam qui iumẽtum alienum sua depascens inuenerit, neque id includere, neque vehementius agere debet: sed vt proprium tractare. Habet enim actionem aduersus dominum, nomine damni, quod (ceu credi par est) accepit.

Si quis bouem inuenerit pauperiem facientem, eumq; domino suo non tradiderit, sed vel aures illi, vel caudam præciderit, vel oculos eruerit: non hunc, sed alium eius loco sanum & integrum dominus recipiat.

ὧδε κἀγὼ ὧδε ἐώρακα, τί ἢ γέγονεν, οὐκ οἶδα· μὴ ἀζήμιος ἔστω. εἰ δὲ καταμιώυσεν, ἔστω ἀζήμιος.

Ἐὰν ἀγελάριος βοῦν ἔωθεν παρὰ γεωργοῦ λάβῃ, καὶ συγκαταμίξῃ αὐτῷ μὴ τὸ ἀγέλης, καὶ συμβῇ λυκωθῆναι τὸν βοῦν, δειξάτω τὸ σῶμα τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἀνέγκλητος ἔστω.

Ἐὰν ἀγελάριος βοῦν λαβὼν ἀπὸ γεωργοῦ ἔωθεν, καὶ χωρισθῇ ὁ βοῦς τοῦ πλήθους τῶν βοῶν, καὶ ἀπελθὼν εἰσέλθῃ ἐν χωραφίοις, ἢ εἰς ἀμπέλους, καὶ παῖδων ποιήσῃ, τῷ μὴ παῖδαν διδότω πᾶσαν ὁ ἀγελάριος, καὶ ἢ μισθὸς αὐτοῦ μὴ στερείσθω.

Ἐὰν ἀγελάριος λάβῃ βοῦν παρὰ γεωργοῦ, καὶ ἀφανὴς γένηται ὁ βοῦς, ὀμοσάτω ἐν ὀνόματι κυρίου, μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι, καὶ ὅτι οὐκ ἐκοινώνησε τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ βοὸς, καὶ ἀζήμιος ἔστω.

Ἐὰν ἀγελάριος ἔωθεν λάβῃ βοῦν παρὰ γεωργοῦ, μὴ κεκλασμένον, ἀλλ' ὑγιῆ, καὶ συμβῇ αὐτὸν κλασθῆναι, ἢ τυφλωθῆναι, ὀμοσάτω μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι, καὶ ἀζήμιος ἔστω.

Ἐὰν ἀγελάριος ἐπ' ἀπωλείᾳ βοὸς, ἢ ἐπὶ κλάσει, ἢ τυφλώσει ὁμόσας, ὕστερον ἐλεγχθῇ ἐπὶ δυσὶ ἢ τρισὶν μαρτύρων ἀξιοπίστων, ὅτι ἐπιώρκησε, γλωσσοκοπηθεὶς τὸ ἀζήμιον τῷ κυρίῳ τοῦ βοὸς πιείσθω.

Ἐὰν ἀγελάριος μὴ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ξύλου ἀποκλάσῃ καὶ κλάσῃ βοῦν, ἢ ἐκτυφλώσῃ, οὐκ ἔστιν ἀθῷος, ἀλλὰ ζημιωθήτω. εἰ δὲ μετὰ λίθου κρούσῃ, ἀζήμιος ἔστω.

ΠΕΡΙ ΠΡΑΙΔΑΣ ΖΩΩΝ.

Ἐάν τις εὕρῃ βοῦν ἐν ἀμπελῶνι, ἢ ἀγρῷ, ἢ ἑτέρῳ τόπῳ παροῦσαν παιοῦσα, καὶ ἀποδώσῃ αὐτὸν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ὡς μέλλων αὐτὸ ἀπαιτεῖν πάσων τὸ καρπῶν τὴν ἡμιολίαν ἀπολαμβάνειν καὶ ζημίαν, ἀλλὰ φονεύσῃ, ἢ κλάσῃ, δότω βοῦν αὐτὶ βοὸς, ὄνον αὐτὶ ὄνου, *ἢ πεσόντα αὐτὶ πεσόντος. *al. καὶ ὄνον

Τῷ *Φορβάδα μου βοσκομένῳ ὕρων ἐν μοιον αὐτὶ τῷ σῷ τόπῳ, ἀπήλασας, καὶ ἤμελωσεν. ἐὰν ἔ- *Φορβάδα τῷ Ἀκυλίῳ. ὁ γὰρ ἀλλότριον ἄλογον βοσκόμενον ἐν τοῖς ἰδίοις ὕρων, ἔτι δύναται κλείειν αὐτὸ, ἔτι σφοδρῶς ἐλαύνειν ὀφείλει, ἀλλ' ὡς ἴδιον ἔχειν. ἔχει γὰρ ἀγωγὴν καὶ ἐπὶ δεσπότας πρὸς ὧν, ὡς εἰκὸς, ἐζημίωται.

Εἴ τις εὕρῃ βουῖ παροῦσαν, καὶ οὐ ἀποδώσῃ αὐτὸν ὁ ὕρων τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ἀλλ' ὑποκατήσῃ, ἢ τυφλώσῃ, ἢ σύροκοπήσῃ, *οὐκ ἀρῇ αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ, ἀλλὰ λάβῃ ἄλλον αὐτ' λαμβάνει αὐτοῦ ὑγιῆ.

Εἴ τις

Εἴ τις εὕρῃ χοῖρον ἐν παιδᾷ, ἢ πρόβατον, ἢ κύνα, καὶ ἀποδώσῃ αὐτὸν ἐν πρώτοις τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, εἶτα δεύτερώσας, καὶ ἀποτρίτους, καὶ τρίτον ἐροκοπήσῃ, ἢ τοξεύσῃ, *ἀζήμιος ἔστω. *αὐδύνος

Ἐὰν τις βοῦς εἰσελθὼν ἐν ἀμπελῶνι, ἢ ἐν κήπῳ, ἐμπίσῃ εἰς τὰ ἀμπέλια διώρυχον, ἢ ἐν κήπῳ φραγμὸν, καὶ ἀσπάσῃ, ἀζήμιος ἔστω ὁ ἐν κήπῳ καὶ ἐν ἀμπελῶνος.

Ἐάν τις βοῦς ἢ ὄνος θέλων εἰσελθεῖν ἐν ἀμπελῶνι ἢ κήπῳ, ἐμπαρῇ ἐν τοῖς ἐν φραγμῷ πύλοις, ἀζήμιος ἔστω ὁ τὰ ἀμπέλια καὶ ἐν κήπῳ κύριος.

Ἐάν τις ἐκ μιᾶς ἢ δύο πέτρας καταβολῆς παίδας φονεύσῃ, καὶ ἀποδώσῃ τὸ ζῶον τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ἵνα λαβῇ τὰ παῖδαν αὐτοῦ, δότω ὅπερ ἐφόνευσεν.

Ἐὰν γεωργὸς εὕρῃ βοῦν ἀλλότριον εἰς τὸ αὐτοῦ ἀμπελῶνα παῖδαν ποιοῦντα, καὶ καταμιώυσῃ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ἀλλὰ δώσει αὐτὸν βουλῆς φονεύσῃ, ἢ κλάσῃ, ἢ πάλῳ ἐμπαρῇ, ζημιωθήτω αὐτὸν ἐξ ὁλοκλήρου.

ΠΕΡΙ ΖΗΜΙΑΣ.

Ἐὰν τις θερίσας τὸ ἑαυτοῦ μερίδα, τὸ πλησίον αὐτοῦ μερίδων μὴ θεριωτσῶν, εἰσαγάγῃ τὰ κτήνη αὐτοῦ, καὶ βλάβην τοῖς πλησίον ἐργάσῃ, τυπτέσθω μάστιγας λ, καὶ τὸ ἀζήμιον τῷ βλαβέντι πιείτω.

Ἐὰν τις τρυγήσῃ τὸ ἴδιον ἀμπελῶνα, καὶ ἐσῶν ἀτρυγήτων μερίδων τινῶν, εἰσαγάγῃ τὰ ἴδια κτήνη, καὶ ζημίαν ἐργάσῃ τοῖς πλησίον, τυπτέσθω μάστιγας λ, καὶ τὸ ἀζήμιον τῷ βλαβέντι πιείτω.

Ὁ ἵππων ἀδίκως ἐν ἀλλοτρίᾳ γῇ θρέμματα, τῷ Ἀκυλίῳ ὑποκείσθω, τετίσθω εἰς τὸ διπλᾶν.

Οἱ μέτρα σίτου ἢ οἶνου κολοβὰ ἔχοντες, καὶ μὴ ἐξαπολλυθέντες ἢ δραχαί παθέντα πραθήτω μετρήσαντα ἀλλὰ διὰ αἰχρονέρδειαν πραθὲν τὸ διπλοῦν πωμῶσι πιοῦσι, τυπτέσθωσαν ἰσχυρῶς ὡς ἀσεβεῖς.

ceptam sequuntur, sed turpis lucri cupiditate cõtra statuta faciũt: vt impii, duriter verberantor.

ΠΕΡΙ ΦΟΝΩΝ ΖΩΩΝ.

Ἐάν τις κόπτων ἐν δρυμῶνι ξύλα ἀπορέξῃ, ἀλλὰ πεσὸν τὸ δένδρον δύσκλινῆ ζῶν, ἢ ὄνον, ἢ ἄλλο τὸ οἱονοῦν, δότω ψυχὴν αὐτὶ ψυχῆς.

Ἐάν τις κόπτων δένδρον, αὖωθεν, ῥίψῃ ἀγνωσίᾳ τὸ πέλεκυν, καὶ φονεύσῃ ἀλλότριον κτῆνος, δότω αὐτό.

Ἐάν τις ἐξέλθῃ πρὸς *συναγομιδὴν τοῦ ἰδίου βοὸς, ἢ ὄνος, καὶ διώκων τὸ ἴδιον, σωδιώξῃ μετ' αὐτὸ καὶ ἕτερα, καὶ οὐκ ἀπισωπάξῃ μετὰ τοῦ ἰδίου, ἀλλ' ἀπώληται, ἢ λυκωθῇ, δίδοτω αὐτὶ ψυχὸν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ βοῦν ἢ ὄνον. εἰ δὲ μιώυων ἐμήνυσε, καὶ τὸν τόπον ὑπέδειξεν, ὁπολογισάσθω ὡς ἀδυνάτως εἶχεν αὐτοῦ ἀπικρατῆς γλυφεῖσθαι, ἀζήμιος ἔστω. *συναγωγὴν

Ἐάν τις ὕρων ἐν ὕλῃ βοῦν, σφάξῃ αὐτὸν, καὶ ἄρῃ τὰ κρέα, χειροκοπείσθω.

Si quis porcum, vel onem, vel canem in pauperie deprehenderit, eumq; prima vice domino suo tradiderit, deinde iterum hoc fecerit, ac renuntiata, tertio caudam ei præciderit, aut iaculis confixerit: indemnis esto.

Si bos vineam aut hortum ingressus, vel in vineæ fossã, vel horti sepẽ inciderit, & mortuus fuerit: horti vineæq; dominus indẽnis esto.

Si bos quispiã, vel asinus, in vineã vel hortum irrumpere volens, septi palis adfixus fuerit; vineæ & horti dominus indemnis esto.

Si quis post vnam aut alteram pauperiei solutionem, quadrupedem occiderit, nec domino suo tradiderit, vt damni præstationem accipiat: quadrupedem occisam soluat.

Si colonus bouem alienũ in vinea sua pauperiem facientem inuenerit, nec domino indicarit, sed in proposito persequẽdi occiderit, aut luxarit, aut in palum adegerit: damnum ex eo datum in solidum præstet.

DE DAMNO.

Si quis demessa parte sua, necdum vicinis partibus demessis, iumenta sua immiserit, damnumq; vicinis dederit: plagis triginta cæditor, & damnum passo noxam præstet.

Si quis in vinea sua vindemiam fecerit, & aliis quibusdam partibus nec dum vindemiatis, iumenta sua immiserit, dãnumque vicinis dederit: plagis triginta cæditor, & damnum passo noxam præstet.

Qui armenta nullo iure in alieno pascit, Aquilia tenetur: hoc est, in duplum.

Qui deminutas frumenti vini ve mẽsuras habent, nec mensuram veterẽ a matoribus accepta faciũt: vt impii, duriter verberantor.

DE QVADRVPEDVM CÆDIBVS.

Si quis in querceto ligna cæderis, non prouiderit, sed arbor lapsa bouẽ, aut asinum, aut aliud quoduis animal occideris: animal pro animali præstet. ¶ *Si quis, quũ putaret arborem, per imprudentiã ex alto securi deiecta, iumentum alienum occiderit: id ipsum soluat.*

Si quis egressus pro reductione bouis sui, vel asini, dũ suã sectatur, simul alias quoq; cum sua quadrupedes egerit, nec tamen eas cum sua domum reduxerit, quas deinde vel perire, vel a lupis discerpi contigerit: æqualẽ domino bouẽ aut asinum præstet. Sin domino rem indicarit, & locũ demonstrarit, ad sui purgationẽ allegato, se quadrupede potiri nõ potuisse, indẽnis esto.

Et, qui repertum in silua bouem macta rit, & carnes sustulerit, manus amputator.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si quis fructuum tempore manganum collocauerit, in quod delapsus canis, aut porcus, perierit: mangani dominus extra noxam esto.

DE DVARVM QVADRVPEDVM PVGNA, SIVE impulsu, & damno.

Si quadrupes aliam quadrupedem prouocarit, concitarit, commouerit: & ex eo quadrupedum altera perierit, aut alii cuipiam damnū datum fuerit, qui forte suum aliquod animal per hāc pugnam illarum quadrupedum amittit: dominus quadrupedis, quæ prouocauit, tenetur.

Si quadrupes cum altera quadrupede commiserit, siquidem ea perierit, quæ aliā adgressa fuit: cessat actio. Sin perierit altera, dominus eius aduersus dominum prouocantis experitur, & vel animal, quod prius impetum fecit, pro suo recipit; vel aliter ei, pro ratione damni accepti, succurritur.

Si committentibus duobus canibus, alterius domin⁹ vel gladio, vel fuste, vel lapide plagam alieno insꝛxerit, & canem ex ea plaga vel oculos amittere, vel mori, vel alioqui periculosum quid pati contigerit: damnum ipsius domino præstet.

Si quis robustum canem habeat, aduersus similes sibi canes ferocientem, atque hunc robustum canem aduersus imbecilliorem concitando sic iritarit, vt grauiter hunc lædi cōtingat, & mori; noxam domino canis præstet, ac duodecim plagas accipiat.

Si quis occiso cane pastoricio, id ipsum dissimularit, ac ferarum in caulā impressio sequuta fuerit, & adgnitus postea fuerit hic canis illius interfector: omnem iacturam gregis, cum canis æstimatione præstet.

Qui pastoricium canē veneni artificio perimit, centum plagas accipiat, & duplam canis æstimationem domino eius præstet. Quod si etiam gregis interitus accesserit, totum hoc damnum præstet is, qui canem occidit, vt qui auctor fuerit e medio tollendæ canis custodiæ. Ceterum testimonia de cane audiuntor, ac siquidem cum feris committere solebat: fiat id, quod diximus. Iam vero si canem quis simpliciter, & fortuito perimat; & verberetur, & canis æstimationem dumtaxat in simplum præstet.

Qui iumentum alienum ex quacumq; caussa perimit, vbi de eo constat, noxiam domino eius præstet.

Ἐαὺ τις σήσῃ μάγγανον ἐν τῷ καιρῷ τῶν καρπῶν, ϗ ἐμπέσῃ ἐν αὐτῷ κύων ἢ χοῖρος, ϗ ἀποθάνῃ, ἀζήμιος ἔστω ὁ τὸ μάγγανον κύρι⟨ος⟩.

ΠΕΡΙ ΜΑ΄ΧΗΣ ΔΥ΄Ο ζώων, ἅτινα ὠθήσεως καὶ βλάβης.

Ἐαὺ ζῶον ἕτερον ζῴου ἐρεθίσῃ, καὶ παροξυνῇ, καὶ προκινήσῃ, καὶ ἐκ τούτου ἢ ἐν δοθὲν τῶν δύο ζώων πληγὴν, ἢ ῥῆγμα βλάβῃ ἄλλῳ τινὶ, ἀπολέσαντι τυχόν τι τῶν οἰκείων ἐκ τῆς τῶν ζώων μάχης, ὁ δεσπότης ἐρεθίσαντος ζῴου ἐνέχεται.

Ἐαὺ ζῶον ἑτέρῳ ζῴῳ πρὸς μάχην συμβάλλῃ, εἰ μὲν τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀλλου ὁρμῆσαν πληγὴν, οὐδεμία ἀγωγὴ κινεῖται· εἰ δὲ τὸ ἕτερον ἀποληθῇ, κινεῖ ὁ δεσπότης αὐτῷ κατὰ τοῦ ἔχοντος τὸ ζῶον, τὸ πρῶτως εἰς τὴν μάχην ὁρμῆσαν, καὶ ἢ αὐτὸ τὸ πρῶτως κινῆσαν ζῶον αὐτὸ ἐκεῖνο λαμβάνῃ, ἢ ἀλλοτρόπως ὅπῃ τῇ ῥηθείσῃ ζημίᾳ πρὸς θεραπείαν ἀνάλογον δέχεται.

Ἐαὺ μαχομένων δύο κυνῶν, ὁ τοῦ ἑνὸς κύριος δώσῃ τῷ ἀλλοτρίῳ μετὰ ξίφους, ἢ μετὰ ῥάβδου, ἢ μὴ λίθου, ϗ συμβῇ τὸν κύνα ἐκ τῆς πληγῆς ἐκείνης τυφλωθῆναι, ἢ ἀποθανεῖν, ἢ ἄλλό τι ὁπηλίκον δύνων παθεῖν, τὸ ἀζήμιον τῷ κυρίῳ αὐτὸ ποιείτω.

Ἐαὺ τις ἔχων δυνάσην κύνα καταπαιρόμενον* τῶν ὁμοίων αὐτῷ, ὑποκαγείσῃ τὸν κύνα τὸν δυνατὸν κατὰ τοῦ ἀσθενεστέρου, καὶ συμβῇ αὐτὸν κηλωθῆναι καὶ ἀποθανεῖν, τὸ ἀζήμιον τῷ κυρίῳ αὐτὸ ποιείτω, λαμβάνων ϗ μάστιγας ιϛ.

*al. εἰς τοῦτο νομεῖς αὐτοῦ,

Ἐαὺ τις κύνα ποιμαίνοντα φονεύσας, ἀϗ ὁμολογήσῃ αὐτὸ, ἀλλὰ ψήφῳ ἡλίων ἔφοδος ἐν τῇ μαύδρᾳ, μετέπεσε δὲ Διαγνωσθῇ ὁ φονεύσας τὸν κύνα, πᾶσαν τὴν ἀπώλειαν τῆς ποίμνης δότω, μὴ ϗ τὴν τιμὴν τοῦ κυνός.

Ὁ Διαφθείρων κύνα ποίμνης ὑπηδείότητι φαρμάκων, λαμβανέτω μάστιγας ῥ, καὶ τὸ διπλάσιον τῆς τιμῆς τοῦ κυνὸς διδότω τῷ κυρίῳ αὐτοῦ. εἰ δὲ καὶ ἀπώλεια τῆς ποίμνης γένοιτο, ἅπασαν τὴν ζημίαν ὁ φονεύσας διδότω, ὡς αὐτὸς Διαφθορεὺς τῆς φυλακῆς τοῦ κυνὸς γενόμενος. μαρτυρείσθω δὲ ὁ κύων, καὶ οἱ θηλυμάχοι λύκοι, ἔτι ὡς πρόκειται. εἰ δὲ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, τυπτόμενος τὴν πηλὸν ἔκνυσε εἰς τὸ ἀπολέσαι ϗ μόνον διδότω.

Ὁ Διαφθείρων ἀλλότριον κτῆνος ἐξ οἰασδήποτε προφάσεως, Διαγνωσκόμενος, τὸ ἀζήμιον ποιείτω τῷ κυρίῳ αὐτοῦ.

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ ΔΕΝΔΡΩΝ.

Ἐαὺ δένδρον αὐξηθῇ ἐπὶ τινος ἐν τόπῳ *ἀμερίστῳ, καὶ μὴ πᾶσιν μεμισθωμένου, ἔλαχεν εἰς μερίδα ἄλλου, μὴ ἐχέτω τὴν ἐξουσίαν δένδρα, ἀλλ' ὁ αὐξήσας αὐτὸ ἐχέτω μόνος. εἰ δὲ καταβοᾷ ὁ ἕτερος κύριος, ὅτι ἀδικεῖται, ὑπὲρ τούτου ἕτερον δότω δένδρον τῷ αὐξηθέντι ἀμερίστῳ, ϗ ἐχέτω αὐτὸ ἀβλαβές.

*al. συμμερίστῳ,

Ἐαὺ δένδρον ἵστηται ἐν μεθορίοις χωρίοις, εἰ μὲν ἢ κῆπος σώζεται, ϗ ταυσκιάζηται ὑπὸ τοῦ ἐκεῖσε δένδρου, κλωνοκοπησάτω αὐτὸ ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ δὲ οὐκ ἔστι κῆπος, μὴ κλωνοκοπείσθω.

Ἐαὺ τις αὐάρχως, οἴκλω ἔχων μετά τινος, κόψῃ ἄμπελον, ἢ ἄλλο δένδρον τοῦ ἑτέρου, χειροκοπείσθω.

Οἱ κόπται ἀμπέλους ἐγκάρπους ἀλλοτρίας, ἢ αὐξητῶν, χειροκοπείσθω ζημιούμενος.

Οἱ δένδρα, ϗ μάλιστα ἀμπέλους τέμνοντες, ὡς λῃστὴν κολάζονται. δένδρον δὲ λέγεται ϗ ἄμπελος, καὶ ὁ κυπάρισσος, καὶ ὁ κάλαμος, καὶ ἡ ἰτέα. τὸ δὲ μήπω ῥιζωθὲν οὐκ ἔστι δένδρον, ἐὰν δέ τινος αὐξηθὲν ἐξηνέχθησαν, * καὶ ἵστηται. εἰ δὲ ἐκριζωθὲν δύναται φυτευθῆναι, δένδρον λέγεται. ϗ αἱ ῥίζαι τῆς ἐλαίας. ϗ ἐὰν αὐτὰ τέμωσιν, ἕκαστος αὐτῶν ἐνάγεται εἰς ὁλόκληρον.

*al. καὶ

Σημείωσαι δὲ, ὅτι οὐ μόνον ὁ χεροὶν οἰκείαις τέμνων ἐνέχεται, ἀλλὰ ϗ ὁ πρίστρεπτον δάλῳ ἢ ἐλευθέρῳ, εἰς τὸ ὀπτὸν καταδικάζεται.

ΠΕΡΙ ΕΜΠΡΗΣΜΟΥ

Ἐαὺ τις πῦρ ἐμβάλῃ πρὸς ὕλην ἐν ἀγρῷ, καὶ συμβῇ διαφθαρῆναι ϗ καυσοικίας, ἢ ἐγκάρπους ἀγροὺς, ἃ κατεδικάζεται, ἐαὺ οὐκ ἐν σφοδρῷ ἀνέμῳ δι' ὃ πεποίηκεν.

Ὁ κτίσας *ὄροφον ἀλλότριον, ἢ κῆπον δένδρα ἀλλότρια, σφραγιζέσθω ἡ χεὶρ αὐτοῦ, ϗ ζημιέσθω τὸν βλάβον διπλοῦν.

*al. ὄρος

Ὁ κτίσας ἀμπέλου φραγμὸν, τυπτόμενος σφραγιζέσθω τὰ χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ζημιέσθω τὸν βλάβον διπλοῦν. ¶ Οἱ ἐν ἀλῶνι, ἢ ἐν *ἡμωνίᾳ βάλλοντες πῦρ πρὸς ἄμπωαν ἐχθρῶν, πυρίκαυστοι ἔστωσαν.

* ἡμωνίαις

Οἱ ἐν οἴκῳ ἀχύρῳ ἢ χόρτῳ βάλλοντες πῦρ, χειροκοπείσθωσαν.

Ὁ σωρὸν σίτου, ἢ οἰκίαν δεκτικὸν σίτου πλησιάζουσαν οἰκίᾳ ἑτέρου ἐντὸς πόλεως καύσας ἐν εἰδήσει, τυπτόμενος πυρίκαυστος γίνεται. εἰ δέ τις ἔξω πόλεως ἔτυπτήσῃ, χειροκοπείσθω.

ΠΕΡΙ ΔΟΥ΄ΛΩΝ.

Ἐαὺ ὄλος σφάξῃ βοῦν, ἢ κριὸν, ἢ χοῖρον ἐν ὕλῃ, ὁ τούτου κύριος ἀποδώσει αὐτόν.

Ἐαὺ τις ὄλον θέλων ἐν νυκτὶ κλέψαι, ἀπελάσῃ ἐκ τῆς μαύδρας τὰ θρέμματα, καὶ ἀπόλωνται, ἢ *θηλιόρωτα ᾖώνται, φρεκιζέσθω ὡς φονεύς.

*al. θηλάσαντα

DE ARBORIBVS.

Si arbor in solo cōmuni ab aliquo alta fuerit, quæ postea diuisione loci facta, portionem alterius accesserit: nō in huius potestate sit arbor, sed eius dūtaxat, qui eā aluit. Quod si soli dominus occlamitet, iniuriam sibi fieri: det alteri, qui nutriuit, aliam pro hac arborem; & saluam sibi retineat.

Arbore quadā in agri parte stante, si proximus sit hortus, in quē arboris eius umbra sese porrigat: dominus ramos ei⁹ putabit. Si nullus sit hortus, putatione non erit opus.

Et, qui cum aliquo litigans, absq; iudicis auctoritate vitem, aut arborem aliā quamcumq; succiderit, manus amputator.

Ei, qui fructiferas vites alienas succidit, aut euellit, præter exactionē dāni, manꝰ amputator.

Qui arbores, & maxime vites succidunt, puniuntur, vt latrones. Arboris autē adpellatione continetur & vitis, & hædera, & arundo, & salix. Quæ autē nondū radices egit, non est arbor; nec cuius radices exaruerūt, licèt adhuc stet. Sin euulsa, plantari denuo potest; arbor dicitur. Itē radices oleæ. Quas arbores si qui succiderint, in solidum singuli conueniuntur.

Nota vero, nō eū dumtaxat tenci, qui mandatis propriis succidit; sed & qui seruo aut libero mandat, in duplum condemnatur.

DE INCENDIO.

Si quis in agri stipulam ignē immiserit, eūque contigerit euagari, & domos aut fructiferos agros incendere: non condēnatur, si non id fecerit impetuoso vento flante.

Ei, qui tectū alienum incendit, aut arbores alienas cædit, manus cauterio signator, & damni dati duplum exigitor.

Qui vineæ sepē incendit, & verberetur & manu cauterio signata, dāni dati duplū soluat.

Qui in areā, vel in aceruum manipulorum ignem immittunt, vt se de inimicis ulciscantur; igne comburuntor.

Eis, qui in palearium vel fœnile ignem immittunt, manus amputantor.

Qui acerū frumenti, vel horreum vicinū aliis ædibus in ciuitate sciens incēderit: & verberatur, & igne comburitur. Sin extra ciuitatē hoc alꝰ quis fecerit, manus ei amputatur.

DE SERVIS.

Si quis seruus bouē, aut arietē, aut porcū in silua iugulārit: dominus eiꝰ iugulatū præstabit.

Si quis seruꝰ noctu furtum facere volēs, ex caula pecudes abegerit, eaq; vel amissæ fuerint, vel a feris dilaniatæ, vt homicida furca adfigitor.

Si seruus alicuius noctu sæpius furtum fecerit, aut gregem abegerit: dominus quidem eius perditorum damnum adgnoscet, vt qui seruum vitiosum sciat; seruus autem ipse furca suspenditor.

Qui iumenta pascenda seruo dederit, inscio ipsius domino, si seruus ea vendiderit, vel alioqui deteriora fecerit; tam dominus, quam seruus a noxa liberi sunto.

Si domino conscio seruus quascumq; pecudes susceperit, & absumserit eas, aut alio quocumque modo perdiderit: serui dominus id damnum pecorum domino præstet.

DE NOVIS OPERIBVS.

Si colonus in alieno sterili solo domum ædificauerit, aut vineam cõseuerit, & post aliquod tempus dominus soli venerit: non licet ei domum demoliri, aut vineam exstirpare: sed locum aqualis æstimationis, vbicumque vult, accipit. Sin is, qui ædificauit aut conseuit in alieno, locum alium vicissim præstare abnuerit: liberum est soli domino, vt vites radicitus euellat, & domum demoliatur.

Qui alieno in solo vel ædificat, vel plantat, vel serit, vel quid aliud facit; eius proprietatẽ amittat, nec impensas recipiat.

Qui alieno in solo plantat, cum eo plantas etiam amittit.

Eis, qui non interueniente iudicis auctoritate domos alienas demoliuntur, aut sepes diruunt, tamquam sua septuri vel ædificaturi, manus amputantor.

Si quis in alieno solo ex sua materia domũ struxerit, soli dominus etiam ædificii dominus erit, propter regulam, quæ tradit solo imposita, solo cedere. Quo fit, vt dominus soli cum ipsa materia, dominium quoque suum in perpetuum recipiat: nec is, qui domum exstruxit, agere de æstimatione materiæ possit.

DE MOLENDINIS.

Si quis habitans in aliquo vico, locum quẽdam publici iuris animaduerterit idoneum ad officinam molendinariam, eumque occuparit; deinde post absolutam hanc officinam, ipsa vicanorum communitas occlamitet officinæ domino, qui publicum locum, vt suum, occuparit: debitas expensas omnes soluant, & in societate sint eius, qui primus officinam exstruxit.

Si terra prædii diuisa, locum quis in parte sibi per sortem obueniente repererit, idoneum ad officinam molendini, eiusque structuræ, incubuerit: non licet aliarum portionum colonis de hoc molendino quidquam conqueri.

Si ex molendino decurrens aqua vel agros, vel vineas vastet: molendini domini horũ nomine damnum præstet, sin autẽ, molere desinat.

Si agrorum domini nolint aquam per agros suos fluere, facultatem eius arcendæ habento.

DE VI.

Qui per vim alterius fundum ingreditur, siue quis ex ipsius parte, siue aduersaria, fuerit occisus: ipse tamquã homicida capite plectitor.

Qui fundum, aliamve rem, quã alius possidet, ad se pertinere putat, iudicẽ adeat. Quod si de vi accusationem instituens, rem suam esse non probauerit: pœnam sustineat. Sin spreto iudicio, violenter innauerit: & possessione cadat, & præterea de vi condemnetur, suas etiam res amittens.

IVS NAVALE RHODIORVM, QVOD IMPERATORES sacratissimi, Tiberius, Hadrianus, Antoninus, Pertinax, Lucius Septimius Seuerus, Perp. Augggg. sanciuerunt.

Ex Franc. Pithœi bibliotheca.

Tiberius Cæsar Augustus, Pontifex maximꝰ, Tribuniciæ potestatis tricies bis. Quũ me interpellassent nautæ, naucleri, mercatores, vt quæcumq; in mari accidunt, in contributionem veniant; Nero respondẽs, dixit: Maxime, sapientissime, serenissime Tiberi Cæsar, equidẽ minime necessarium arbitror, vt quæ a maiestate tua proponuntur, ipse collaudem. Rhodũ mittito, diligenter inquirens negotia nauigantium exercitorum, & mercatorum, & vectorum, & de oneribus siue mercibus naualibus, & societatibus, & naugiorum emtionibus ac venditionibus, & naupegorum mercedib⁹, & de auri, argenti, diuersarum specierum depositionibus.

Hæc omnia quum Tiberius decreto complexus esset, & subsignasset tradidit Antonino, clarissimo consuli, & aliis consularib⁹, qui eum consulebant in illa felici & vrbiũ vertice Roma, Lauro & Agrippino cõsulibus clarissimis. Ab iisdem hominibus hæc etiam maximo imperatori Vespasiano fuerunt oblata, qui quum & ipse in senatu amplissimo ea subsignasset: Vlpius Traianus, vnà cum senatu clarissimo, legem hanc Rhodiorum edicto sanciuit.

An nõ & Antoninus ei, qui preces obtulerat, respondit? Ego quidem mundi sum dominus, lex vero maris. Lege Rhodia res nauticæ discepẽtur, quatenꝰ ei nulla nostra lex aduersatur. Idem & sacratissimus ille Augustus respondit.

Ἐὰν δοῦλος πολλάκις κλέψῃ ἐν νυκτὶ, ἢ ἀπελασίαν ποιήσῃ προμνίου, ζημιωθήσεται ὁ κύριος αὐτοῦ τὰ ἀποβλήματα, ὡς γινώσκων ὑπαίτιον τὸν δοῦλον· ὁ δὲ δοῦλος φονικιζέσθω.

Ὁ τὰ βοσκήματα πρὸς νομὴν κτείνῃ δέλφ ἀϊδίῳ ἀδήκτως καὶ κυρίῳ αὐτοῦ, εἰ ὁ δοῦλος πωλήσῃ αὐτὰ, ἢ ἄλλως πως ἀχρειώσῃ, ἀζημίους ἔστω καὶ ὁ δοῦλος καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ.

Ἐὰν σωφθὴν ὑπὸ κυρίου ὁ δοῦλος τὰ βοσκήματα εἰσαθῆ πατεῖν θρέμματα, καὶ καταφάγῃ αὐτὰ, ἢ ἄλλως πως ἀφανίσῃ, ὁ κύριος καὶ δοῦλος τὰ ἀλλοτρίως ποιείτω τῷ κυρίῳ τῶν θρεμμάτων.

ΠΕΡΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ.

Ἐὰν γεωργὸς οἰκοδομήσῃ οἶκον, ἢ φυτεύσῃ ἀμπελῶνα ἐν ἀλλοτρίῳ * ἐδάφει ὑπερῳκοδομηκὼς μὴ χρόνου ἐλθὴ ὁ τόπου κύριος, σὺν ἔχει ἀδίκως τὸν οἶκον ἢ τὸν τόπον καταπατεῖν, ἢ σκάπτειν τοὺς ἀμπελῶνας· ἀλλὰ λαμβανέτω * αὐτιτόπιον ὅπου βούλεται. εἰ δὲ αἰτιασάμενος * αὐτοπροαιτιασάμενος ὁ εἰς τὰ ἀλλότρια κτίσας ἢ φυτεύσας, πίαν μὴ δοθῶσι αὐτιτόπιον, ἄδειαν ἔχει ὁ τοῦ τόπου κύριος τοὺς μὲν ἀμπέλους σκάπτειν, τὸν δὲ οἶκον καταπατεῖν.

Ὁ ἐν ἀλλοτρίῳ ἐδάφει κτίζων, ἢ φυτεύων, ἢ σπείρων, ἢ ἄλλο τι περιαζόμενος, σκοπείτω τὰς δεσποτείας, μηδὲ τι δαπανήματα λαμβανέτω.

Ὁ εἰς ἀλλοτρίαν καταφυτεύων γῆν, ἀποβάλλει σὺν τούτῳ καὶ τὰ φυτά.

Οἱ καταπατοῦντες οἴκους ἀλλοτρίους ἀέρχως, ἢ ἀχρειοῦντες φερεγμοὺς, * ὡς τὰ ἰδίᾳ φερόντες * al. ὡς μὴ ἢ κτίσοντες, χειροκοπείσθωσαν. εἰς τὰ ἴδια φέρεσθαι

Ἐάν τις ἐν ἀλλοτρίῳ ἐδάφει οἰκείαις ὕλαις οἶκον κατασκευάσῃ, ὁ τοῦ ἐδάφους κύριος καὶ τοῦτο ἢ κτίσαντος οἰκήματος ἔστω δεσπότης, ἀλλὰ τὸν καινὸν τὸν αὐτοῦ. λέγοντα, εἶκειν τὰ ἐπικείμενα τοῖς ὑποκειμένοις. ὥστε σὺν τῇ ὕλῃ * ἀποκαθεῖν καὶ τῶν δεσποτείαν * al. ἀποδιδόναι ὡς τὸ ἐδάφους κύριον, μὴ δυναμένου λαύειν τοῦ τὸν οἶκον κατασκευάσαντος κινεῖν περὶ τῶν ὑλῶν ἀφαιρέσεως.

ΠΕΡΙ ΜΥΛΩΝΩΝ.

Ἐάν τις οἰκῶν ἐν χωρίῳ * ἀφανώσῃ τόπον τινὰ κοινὸν, ὅνπερ ἐπιτήδειον εἰς ἐργασήριον μύλων, καὶ ἔτη πεντεκαίδεκα· ἐπὶ τοσοῦτον μὲν τοῦ ἐργασηρίου, πλείονα ἢ δὲ χωρὶς κοινότης καταβοάτω τῷ δὲ ἐργασηρίῳ, ὡς πεντεκαιδεκάτῃ τὸ κοινὸν τόπον ἴδιον· πᾶσιν τοῖς ὀφλομένοις αὐτῷ δόσεων ἔξοδον, καὶ ἔσονται κοινωνοὶ τῷ πεφεργασμένῳ. * al. ἀφανώσῃ

Ἐὰν μεριθάσῃς τῆς δὲ χωρίου γῆς, ἄρῃ τὰ ἐν τῷ ἐπιλαχόντι αὐτῷ μέρει τόπον ἐπιτήδειον εἰς ἐργασήριον μύλωνος, καὶ ἐπιμελήσῃ αὐτοῦ, ἐὰν ἔχωσιν ἄλλων οἱ τῶν ἄλλων μερίδων γεωργοὶ λέγειν τι περὶ τοῦ μύλωνος.

Ἐὰν τὸ ὕδωρ ἐρημοῖ χωράφια ἢ ἀμπελῶνας, τὸ ἀπὸ μύλωνος καταρχόμενον· τὸ ἀβλαβὲς ἀπὸ τῶν ποιείτω ὁ κύριος τοῦ μύλωνος. εἰ δὲ μὴ, ἐργείτω.

Ἐὰν οἱ δεσπότης τῶν χωραφίων ἐκκόψωσιν, ἵνα διέρχηται τὸ ὕδωρ διὰ τῶν χωραφίων αὐτῶν, ἄδειαν ἐχέτωσαν.

ΠΕΡΙ ΒΙΑΣ.

Ὁ κατὰ βίαν ἀρξάμενος τινὸς ὑπιδαίνων, καὶ ἐκ τοῦ οἰκείᾳ αὐτοῦ μέρει αἱρεθῇς, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίᾳ, αὐτὸς ὡς ἀνδροφόνος τὴν κεφαλὴν ὑποτινέσθω.

Ὁ νομίζων τὸν ἀρὸν ἢ ἕτερον πρᾶγμα παρ' ἑτέρου νεμόμενον ἑαυτῷ ἀναφερέτω, πρότερον τῷ ἄρχοντι. εἰ δὲ βίαν κατηγορῶν, μὴ ὑποδεξῃ αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα, ζημίαν ὑπομενέτω. εἰ δὲ σωφρονήσας τοῦ δικαστηρίου, βιαίως ἐπαγάγῃ· τῶν μὲν τοῦ νομῆς ἐκπιπτέτω, καταδικαζέσθω δὲ καὶ τοῦ βίας, ἐκπίπτων ἐκ τῶν * οἰκείων. * al. οἰκετίων

NOMOS RODIΩN NAVTIKOS, ὃν ἐθέσπισαν οἱ θειότατοι αὐτοκράτορες, Τιβέριος, Ἁδριανὸς, Ἀντωνῖνος, Περτίναξ, Λούκιος Σεπτίμιος Σεβῆρος, Αὐγουστοι.

*Τιβέριος Καῖσαρ Σεβαστὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας * τρισκαιδεκάτου τὸ δεύτερον. Ἐντυχόντων μοι τῶν ναυτῶν, τῶν ναυκλήρων, καὶ τῶν ἐμπόρων, ἵνα τὰ ἐν θαλάσσῃ συμβαίνοντα εἰς συμβολὴν ἔρχωνται, ἀποκριθεὶς ὁ Νέρων εἶπε· Μέγιστε, σοφώτατε, καὶ φιλορώμαιε Τιβέριε Καῖσαρ, τὰ ἐπὶ σοῦ μεγέθους καθιερώματα ἀναγκαῖον ἡγοῦμαι συνδείκνυσθαι σοί. Σοφοκλῆς ἀκριβῶς ἐν Ῥόδῳ ἐπιζητήσας καὶ ἀναθέμενος τὰς πράξεις τῶν ἐμπλεόντων ναυκλήρων, καὶ ἐμπόρων, καὶ ὑπιδατῶν, καὶ ἐνηκῶν, καὶ κοινωνιῶν, καὶ πλοίων ἀγοραίων καὶ πρόσεων, καὶ ναυπηγικῶν ἐρασιῶν, ἀποφηκῶν τε χρυσίων καὶ ἀργυρείων, καὶ εἰδῶν διαφόρων.

Ταῦτα πάντα ψηφοθεματίσας Τιβέριος, καὶ σφραγίσας, παρέδωκεν Ἀντωνίνῳ φαιδροτάτῳ ὑπάτῳ, καὶ ὑπατικοῖς τοῦτον πρωτοσυγκλήτοις ἐν τῷ πανδαιμονίῳ καὶ * κορυφαίᾳ τῶν πόλεων Ῥώμῃ, ἐπὶ ὑπάτων Λαύρου καὶ Ἀγρίππινου φαιδροτάτων. οὗτοι πρωτοσυγκλητικοὶ μεγίστῳ αὐτοκράτορι. Οὐεσπασιανῷ, οὗ καὶ αὐτοῦ σφραγίσαντος ἐπὶ τῆς λαμπρᾶς συγκλήτου, Οὔλπιος Τραϊανὸς ἀπέλυσεν εἶναι τὸν νόμον τῶν Ῥοδίων, ἅμα τῇ φαιδροτάτῃ συγκλήτῳ. * κορυφῇ

Ἀλλὰ μὴν καὶ Ἀντωνῖνος τῷ ἀξιωθέντι εἶπεν· ἐγὼ μὲν τοῦ κόσμου κύριος, ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης. τῷ νόμῳ * τῶν Ῥοδίων κρινέσθω τῶν ναυτικῶν, ἐν οἷς μή τις τῶν ἡμετέρων αὐτοῦ νόμος ἐναντιοῦται. τοῦτο γὰρ καὶ δίκαιόν ἐστιν καὶ Αὔγουστος ἔκρινεν. * τῷ Ῥοδίῳ κρινέσθω τὰ ναυτικὰ,

cubuerit: non licet aliarum portionum colonis de hoc molendino quidquam conqueri.

Si ex molendino decurrens aqua vel agros, vel vineas vastet: molendini domini horũ nomine damnum præstet, sin autẽ, molere desinat.

Si agrorum domini nolint aquam per agros suos fluere, facultatem eius arcendæ habento.

DE VI.

Qui per vim alterius fundum ingreditur, siue quis ex ipsius parte, siue aduersaria, fuerit occisus: ipse tamquã homicida capite plectitor.

Qui fundum, aliamve rem, quã alius possidet, ad se pertinere putat, iudicẽ adeat. Quod si de vi accusationem instituens, rem suam esse non probauerit: pœnam sustineat. Sin spreto iudicio, violenter innauerit: & possessione cadat, & præterea de vi condemnetur, suas etiam res amittens.

IVS NAVALE RHODIORVM, QVOD IMPERATORES sacratissimi, Tiberius, Hadrianus, Antoninus, Pertinax, Lucius Septimius Seuerus, Perp. Augggg. sanciuerunt.

Ex Franc. Pithœi bibliotheca.

Tiberius Cæsar Augustus, Pontifex maximꝰ, Tribuniciæ potestatis tricies bis. Quũ me interpellassent nautæ, naucleri, mercatores, vt quæcumq; in mari accidunt, in contributionem veniant; Nero respondẽs, dixit: Maxime, sapientissime, serenissime Tiberi Cæsar, equidẽ minime necessarium arbitror, vt quæ a maiestate tua proponuntur, ipse collaudem. Rhodũ mittito, diligenter inquirens negotia nauigantium exercitorum, & mercatorum, & vectorum, & de oneribus siue mercibus naualibus, & societatibus, & nauigiorum emtionibus ac venditionibus, & naupegorum mercedib⁹, & de auri, argenti, diuersarum specierum depositionibus.

Hæc omnia quum Tiberius decreto complexus esset, & subsignasset tradidit Antonino, clarissimo consuli, & aliis consularib⁹, qui eum consulebant in illa felici & vrbiũ vertice Roma, Lauro & Agrippino cõsulibus clarissimis. Ab iisdem hominibus hæc etiam maximo imperatori Vespasiano fuerunt oblata, qui quum & ipse in senatu amplissimo ea subsignasset: Vlpius Traianus, vnà cum senatu clarissimo, legem hanc Rhodiorum edicto sanciuit.

An nõ & Antoninus ei, qui preces obtulerat, respondit? Ego quidem mundi sum dominus, lex vero maris. Lege Rhodia res nauticæ discepẽtur, quatenꝰ ei nulla nostra lex aduersatur. Idem & sacratissimus ille Augustus respondit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAPITA IVRIS NAVALIS.

1 De mercede exercitoris.
2 De mercede illius, qui clauum tenet.
3 De mercede proretæ.
4 De mercede naupegi.
5 De mercede* carabitæ.
6 De mercede nautarum.
7 De mercede* parescharitæ.
8 De mercatore.
9 De vectoribus.
10 De vectore, ne in naui piscem insartagine frigat.
11 De vectore, ne in naui ligna findat.
12 De vectore, vt aquam in naui ad mensuram accipiat.
13 De muliere, quæ est in naui.
14 De vectoris deposito.
15 De iureiurando irrecusabili.
16 De æstimatione nauis Rhodiæ.
17 De fœnore tam in terra, quam traiecticio.
18 De vectoribus, qui mercatores sunt.
19 De exercitoribus, & nautis.

*qui carabo, id est, lintri præest.

*hunc dico quinquefoco præest, vel adest, qualis & in iure furnarii, vel (vt alijs placet) fornacarij.

IVS NAVALE.

1* Merces exercitoris, portiones duæ.
2 Merces eius, qui clauum tenet, portio vna, cum semisse.
3 Merces proretæ, portio vna, cum semisse.
4 Naupegi merces, vna portio, cum semisse.
5 Carabitæ merces, portio vna.
6 Nautæ merces, portio vna.
7* Parescharitæ merces, portio dimidia.
8 Mercatori duos in naui * pueros habere licet, sed naulum pro eis soluat.
9 Vectoris locus, longitudo trium cubitorũ: latitudo, cubiti vnius.
10 Vector in naui piscem ne frigito, & exercitor id ei ne permittito.
11 Vector in naui ligna ne findito, & exercitor id ei ne permittito.
12 Vector aquam in naui ad mensuram accipito.
13 Mulier in naui locum cubiti vnius accipito: puer autem necdum adultus, locum cubiti dimidii.
14 Si vector nauim ingressus fuerit, qui pecuniã habeat, eam apud exercitorem deponito. Quod si ea nõ deposita, aurũ argentũve se perdidisse dixerit: hi sermones ipsi irritii propterea sũto, quod apud exercitorem non deposuerit.
15 Exercitor, & nautæ, & vectores, quisi mul nauigant, iusiurandum * euangelicum præstanto.

*hoc est, salariium.

*Foci custodis
*famulos

*hoc est, talis euangelis. Additũ hoc a Christianis.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ νόμου.

α Περὶ ναυκλήρου μισθοῦ.
β Περὶ κυβερνήτου μισθοῦ.
γ Περὶ πρωρέως μισθοῦ.
δ Περὶ ναυπηγοῦ μισθοῦ.
ε Περὶ καραβίτου μισθοῦ.
ϛ Περὶ ναυτῶν μισθοῦ.
ζ Περὶ *παραχαράκτου μισθοῦ. *Restituo περεχαράκτου
η Περὶ ἐμπόρου.
θ Περὶ ἐπιβατῶν.
ι Περὶ ἐπιβάτου, τὸ ἰχθὺν μὴ ταριχίζειν ἐν πλοίῳ.
ια Περὶ ἐπιβάτου, μὴ σχίζειν ἐν πλοίῳ ξύλα.
ιβ Περὶ ἐπιβάτου, ἐν πλοίῳ μέτρῳ λαμβάνειν ὕδωρ.
ιγ Περὶ γυναικὸς ἐν πλοίῳ.
ιδ Περὶ ἐπιβάτου παρακαταθήκης.
ιε Περὶ ὅρκου ἀναβατότητος.
ις Περὶ τιμῆς πλοίου Ῥοδίου.
ιζ Περὶ δανείου ἐπὶ γῆς καὶ θαλάσσης.
ιη Περὶ ἐπιβατῶν, ἐμπόρων.
ιθ Περὶ ναυκλήρων καὶ ναυτῶν.

ΝΑΥΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ.

α Ναυκλήρου μισθὸς, μέρη δύο.
β Κυβερνήτου μισθὸς, μέρου ἓν ἥμισυ.
γ Πρωρέως μισθὸς, μέρου ἓν ἥμισυ.
δ Ναυπηγοῦ μισθὸς, μέρου ἓν ἥμισυ.
ε Καραβίτου μισθὸς, μέρου * ἓν ἥμισυ. *al. τὸ αὐτὸ μέρου ἓν.
ϛ Ναύτου μισθὸς, μέρου ἕν.
ζ * Παραχαράκτου μισθὸς, μέρου ἥμισυ. *παρε-
η Ἐμπόρῳ ἐχόντι ἐξὸν ἐν πλοίῳ παῖδας δύο. ἢ χαράκτου ἢ ναῦλον διδότω.
θ Ἐπιβάτου τόπου, μήκους πήχεων τριῶν· πλάτους, πήχεως * ἑνός. *al. μιᾶς
ι Ὁ ἐπιβάτης ἐν πλοίῳ ἰχθὺν μὴ ταριχιζέτω, καὶ ὁ ναύκληρος αὐτῷ μὴ συγχωρείτω.
ια Ὁ ἐπιβάτης ἐν πλοίῳ ξύλα μὴ σχιζέτω, καὶ ὁ ναύκληρος αὐτῷ μὴ συγχωρείτω.
ιβ Ὁ ἐπιβάτης ἐν πλοίῳ ὕδωρ μέτρῳ λαμβανέτω.
ιγ Ἡ γυνὴ ἐν πλοίῳ λαμβανέτω τόπον πήχεως ἑνός· τὸ δὲ παιδίον τὸ μὴ τέλειον, πήχεως τὸ ἥμισυ.
ιδ Ἐὰν εἰσέλθῃ ἐπιβάτης * ἐν πλοίῳ, καὶ ἔχει * al. εἰς χρυσίον, παραθέσθαι αὐτὸ τῷ ναυκλήρῳ. εἰ δὲ μὴ παραθέμενος εἴπῃ, ὅτι χρυσίον ἀπώλεσα, ἢ ἀργύριον, ἄκυρα ἔστω τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα, ὅτι οὐ τῷ ναυκλήρῳ παρέθετο. πλοῖον
ιε Ὁ ναύκληρος, καὶ οἱ ναῦται, καὶ οἱ ἐπιβάται, ὁμοῦ ἐμπλέοντες, ὅρκον διαγγέλιον παρεχέτωσαν.

ις Δεῖ

15 Δεῖ εἶναι τῷ χιλιάδα τοῦ μοδισμοῦ, χρυσίων ν, μετὰ πάσης τῆς ἐξαρτίας αὐτοῦ, ἐς εἰς συμβολὴν ἐρχέσθω· τοῦ δὲ πλοίου ἓξ παλαιοῦ, χρυσίων λ. καὶ ἐν τῇ διατιμήσει αὐτοῦ, τὸ τρίτον μέρος κουφιζέσθω, καὶ οὕτως εἰς συμβολὴν ἐρχέσθω.

16 Oportet chiliadem mediationis esse solidorum quinquaginta, cum omnibus armamẽtis suis, & in contributionem veniat: veteris autem nauigii, solidorum triginta. Et in æstimatione ipsius, tertia pars detrahatur, atq; ita in contributionem veniat.

ιϛ Ὁ νόμος κελεύει. Τὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ δανειστήρια, ἔγγυα καὶ ἀκίνδυνα, μὴ * γραφέτωσαν. εἰ δὲ καὶ ἐπιγραφθῶσιν, ἄκυρα ἔστω, καθ' ὃν τὸν Ῥόδιον νόμον. τὰ δὲ ἐν ἀγροῖς ἢ ἐν ὄρεσι δανειζόμενα, ἔγγυα καὶ ἀκίνδυνα, * ἐπιγεγραμμένα ἔστω. *γραφέτωσαν *al. ἐπὶ *ἐπιγραφέτωσαν

17 Lex ita præcipit. Quæ in mari pecuniæ credita sũt sub fœnore periculo, ac sine periculo, in scripturã ne referuntor. Quod si confecta de iis scriptura fuerit, secundum legem Rhodiã irrita esto. Quæ vero per agros & montes iter facientibus creduntur, sub fœnore periculo, ac sine periculo, in scripta referuntor.

ιζ Ἐὰν δανείσῃ τις ἐν τόκοις, καὶ * ἐπὶ τελείῳ ἔτει ἐνόμους τόκους, μὴ δὲ ὀκτὼ ἔτη συμβῇ ἀπώλειαν γενέσθαι, ἢ πυρκαϊὰν, ἢ διαπεμψῶ βαρβάρων, τῶν τόκων ζημίωσις γινέσθω κατὰ τὸν Ῥόδιον νόμον. εἰ δὲ μὴ τελείσῃ ἔτει τόκους ἐκ τῶν νομίμων, τὰ ἐγγεγραμμένα κύρια ἐστὶ κατὰ τὰς πρώτας συνθήκας, καθὼς τὸ ἐγγεγραμμένον φέρει. *καθ' ἑπόμενον, κατὰ ἀμφοτερόπλευρον.

18 Si quis accepta fœnori pecunia, quotãnis legitimas vsuras persoluerit, & post annos octo vel aliqua iactura, vel incendiũ, vel direptio barbarorum acciderit: trãsactio de vsuris secũdum legẽ Rhodiam fiat. Sin legitimas vsuras nõ præstiterit, scriptis cõprehẽsa rata sunt, iuxta priora pacta conuenta, prout ipsum instrumentum declarat.

ιθ Οἱ ναύκληροι ἀπὸ τῶν συναλλαγμάτων τῶν ναυτῶν οὐκ ἐνέχονται, ἀπὸ δὲ τῶν ἁμαρτημάτων ἐνέχονται.

19 Exercitores ex contractibus nautarum non obligantur, ex delictis tenentur.

κ Ναύκληρος ἐὰν ὑποδέξηταί τι, ἐνέχεται ἵνα ἀποκαταστήσῃ καὶ ἀποδώσῃ αὐτό. εἰ δὲ μὴ θέλῃ δέξασθαι καταρχὰς, ἀδεὴς δυνάσθω καταναγκάσαι δέξασθαι, ἵνα δέξηται.

20 Exercitor si quid susceperit, ad eius restitutionem & solutionẽ tenetur. Sin vero quid ab initio suscipere noluerit: nemo eum cogere potest, vt suscipiat.

κα Οἱ ναύκληροι ναυκληροῦντες τὰ συμβαλλόμενα ἓξ πλοίου μὴ ἔλασσον ἓξ τεμαχίου τοῦ πλοίου, ὅπου ἐὰν ἀποστέλλονται, καθὸ χρήματα ἀγοράσουσιν καὶ ἀποστέλλειν ἐπὶ πλοίου * ἓξ ἱερίων καὶ ἓξ πλοίου, καθὼς αὐτοὶ συνεγράψαντο, κύρια ἔστω. ὃ δὲ χρήσας τὰ χρήματα, ἐπιτρεπέτω αὐτῷ ἄνθρωπον, ὃς αὐτὰ ἐπιχρήσουται. *hoc est, ad commeatum solum, & ad commeatum pariter, ac remeatum.

21 Exercitores, qui partẽ non minorẽ parte tertiarii habent in iis, quæ in nauim conferuntur, quocunq; tandem mittuntur ad sumendas mutuo pecunias, & in nauim deportãdas, tam * ad nauigationẽ vnam, quam ad vtrãq; prout scripturas confecerint, rata sunto. Qui vero pecunias creãit, hominem in nauim mittat, qui mutuum tradat.

*hoc est, nã

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΝΟΜΟΥ ΡΟΔΙΩΝ ναυτικῶ κατ' ἐκλογήν.

α Περὶ ἀγκύρων πλοίου κλαπέντων.
β Περὶ ἀγκύρων καὶ λοιπῶν ἐξαρτίων κλαπέντων.
γ Περὶ ναύτου κλοπῆς ἐργασαμένου.
δ Περὶ πλοίου ἀπὸ κλεπτῶν ἢ πειρατῶν * συληθέντος. *al. σύλα
ε Περὶ ναυτῶν ἐν μάχῃ * κήλωμα ἐργασαμένων. *κήλωμα
ϛ Περὶ ναυτῶν ἐν μάχῃ φόνου ἐργασαμένων.
ζ Περὶ ναυτῶν ἐν μάχῃ πήρωσιν ὀφθαλμῶν, ἢ αἰδοίων * κήλωσιν ἐργασαμένων. *al. κύλωσιν
η Περὶ ναυκλήρου καὶ ναύτου ἀλλοτρίας λαβόντων ἐφήκας, καὶ σὺν τῷ πλοίῳ ἀποδραμόντων.
θ Περὶ ναυκλήρου καὶ ἐπιβατῶν, περὶ ἀποβολῆς βελοδρομῶν.
ι Περὶ πλοίου ζημίαν ἢ καύσιμον ἀπομείναντος.

ιϛ Ὁ νόμος κελεύει. Τὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ δανειστήρια, ἔγγυα καὶ ἀκίνδυνα, μὴ * γραφέτωσαν. εἰ δὲ καὶ ἐπιγραφθῶσιν, ἄκυρα ἔστω, καθ' ὃν τὸν Ῥόδιον νόμον. τὰ δὲ ἐν ἀγροῖς ἢ ἐν ὄρεσι δανειζόμενα, ἔγγυα καὶ ἀκίνδυνα, * ἐπιγεγραμμένα ἔστω. *γραφέτωσαν *al. ἐπὶ *ἐπιγραφέτωσαν

17 Lex ita præcipit. Quæ in mari pecuniæ credita sũt sub fœnore periculo, ac sine periculo, in scripturã ne referuntor. Quod si confecta de iis scriptura fuerit, secundum legem Rhodiã irrita esto. Quæ vero per agros & montes iter facientibus creduntur, sub fœnore periculo, ac sine periculo, in scripta referuntor.

CAPITA EXCERPTI IVRIS NAVALIS RHODIORVM.

1 De ancoris nauis furto surreptis.
2 De uncoris & reliquis armamentis furto surreptis.
3 De nauta, qui furtum commisit.
4 De naui, quã fures aut piratæ spoliarunt.
5 De nautis, qui in rixa grauiter alios læserint.
6 De nautis, qui in rixa eadem cõmiserint.
7 De nautis, qui in rixa oculos eruerint, aut hernioſos fecerint.
8 De exercitore ac nauta, qui alienus merces receperint, & cum naui aufugerint.
9 De exercitore ac vectoribus, de iactu consultantibus.
10 De naui iactura aut naufragium passa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

11 De mercatoribus, qui naues promisso naulo conducunt.

12 De omni deposito, quod in naui, vel in domo datur.

13 De auri depositi, cui contradicitur.

14 De depositario, qui depositum infitiatus est.

15 De mercatore, vel vectore, vel seruo qui rē deposuit, & in litore remāsit; naui profuga, propter piratarum aut latronum incursum.

16 De pecuniis vsura traiecticia creditis.

17 De auro & argento ad lucri societatem mutuatis.

18 De eo, qui pecuniam mutuo cepit in diem, & peregre profectus est.

19 De eo, qui naucm conduxit, & arrham dedit.

20 De iis, qui naucē conduxerūt, pactis conuentis vel in scriptis, vel citra scripturā initis.

21 De duobus exercitoribus sociis, inuicem sibi contradicentibus.

22 De mercatore, qui totam nauis onerationem prosē conduxit.

23 De exercitore ac mercatore, qui de mercibus instrumenta confecerunt.

24 De exercitore ac mercatore, qui per scripturam pacti sunt, & naulo dimidio soluto sententiam mutant.

25 De mercatore diem in scriptis comprehensum proferente.

26 De naui exercitoris aut nautarum foris cubantium culpa fracta.

27 De naui fracta, quæ tum onere siue mercibus mercatoris, aut societatis, soluit.

28 De naut culpa mercatoris aut socii fracta.

29 De naui vel ante, vel post diem in scriptis statutum, fracta.

30 De dissoluta naui onusta, mercatore saluo, qui aurum in eam secum adtulerat.

31 De naui damnum passa, & oneris parte seruata.

32 De naui pro naulo conducta, vel societate inita nauigante, quæ dum e portu soluit, fracta est.

33 De naui post exonerationem fracta.

34 De naui, quæ vestem vehit, si merces a tempestate vel sentina damnum accipiant.

35 De naui iacturam arboris passa.

36 De naui, quæ inter velificandū in aliam nauim impingit, eamq; damno adficit.

37 De naui fracta, mercatoribus atq; vectoribus saluis.

ια Περὶ ἐμπόρων πλοῖα ναυλουμένων.

ιϐ Περὶ πάσης παρακαταθήκης διδομένης ἐν πλοίῳ ἢ ἐν οἴκῳ.

ιγ Περὶ παρακαταθήκης χρυσίου ἀντιλεγομένης.

ιδ Περὶ παρακαταθήκης καὶ τοῦ παρακαταθηκάριου ἀρνησαμένου.

ιε Περὶ ἐμπόρου, ἢ σπουδάτου, ἢ δούλου παρακαταθέντος, καὶ ἐν ἀκτῇ ἀπομείναντος. ϛ πλοίῳ ἀποφυγόντος διὰ πειρατείαν ἢ λῃστῶν ἐπιδρομήν.

ις Περὶ χρημάτων * ἐπιπωτίων ἐκβαλλομένων. * ἐπιπωτίως

ιζ Περὶ χρυσίου καὶ ἀργυρίου ἐπὶ κέρδει κοινωνίᾳ χρησθέντων.

ιη Περὶ ϛ χρήματα ἐκβαλλομένου ἐπὶ συνθήκαις, καὶ ἀποδημήσαντος.

ιθ Περὶ ϛ ναυλωσαμένου πλοῖον, καὶ ἀρραβῶνα δεδωκότος.

κ Περὶ τῶν ναυλωσαμένων πλοῖον καὶ ἐγγράφως συμφωνησάντων. [ἢ καὶ ἀγράφως ἐφ' ἑαυτῶν.]

κα Περὶ δύο κοινωνῶν ναυκλήρων, ἀλλήλοις ἀντιλεγόντων.

κϐ Περὶ ἐμπόρου τὸν γόμον ὅλον ϛ πλοίου ναυλωσαμένου.

κγ Περὶ ναυκλήρου καὶ ἐμπόρου, * τοὺς γόμους συγγεγραμμένων. * al. καὶ τῶν γόμους συγγραμμένων

κδ Περὶ ναυκλήρου καὶ ἐμπόρου συγγεγραμμένων, καὶ μὴ τὰ ἡμίαυλα δοθέντα * μεταμελῶν γινομένων. * al. μεταμέλου γινομένου

κε Περὶ ἐμπόρου εἰς τὰ ἐγγεγραμμένα ἑτερπόδισμα ποιησαμένου. * al. περὶ τὰ

κϛ Περὶ πλοίου κλασματοθέντος ἐξ αἰτίας ναυκλήρου ἢ ναυτῶν ἐκκοιτούντων. * al. κλασθέντος

κζ Περὶ πλοίου * κλασματοθέντος εἰς γόμον ἀπερχομένου ἐμπόρου, ἢ κοινωνίας. * al. κλασθέντος

κη * Περὶ πλοίου κλασματοθέντος ἐξ αἰτίας ἐμπόρου ἢ κοινωνοῦ. * hoc caput abest a libris aliis

κθ Περὶ πλοίου κλασματοθέντος πρὸ τῆς προθεσμίας τὰ ἐγγεγραμμένα, ἢ μὴ πρὸ τῆς προθεσμίας.

λ Περὶ πλοίου πεφορτωμένου διαλυθέντος, ϛ ἐμπόρου σωθέντος χρυσίου ἐπιφερομένου.

λα Περὶ πλοίου ζημίαν παθόντος, καὶ μέρους ϛ φορτίου σωθέντος.

λϐ Περὶ πλοίου ναυλωθέντος, ἢ * κοινωνίας πλέοντος, καὶ ἐν τῷ * ἐκπερίζειν κλασματοθέντος. * al. κοινωνῶν πλεόντων

λγ Περὶ πλοίου μετὰ τὴν ἐκβολὴν κλασματοθέντος. * al. ἐμπεῖζειν

λδ Περὶ πλοίου * βύσην κομίζοντος, καὶ ἀπὸ ζάλης ἢ αὐτλίας βλάβης τῶν φορτίων γινομένης. * al. ἄσεσον, sed male.

λε Περὶ πλοίου τὴν καθαρσίας ἀποβολὴν ὑπομείναντος. ¶ λϛ Περὶ πλοίου ἐν τῷ ὁρμίζειν εἰς ἕτερον καταδύοντος πλοῖον, καὶ ἀδικέντος αὐτό.

λζ Περὶ πλοίου κλασματοθέντος, τῶν ἐμπόρων καὶ ἐπιβατῶν σωθέντων.

λη Περὶ

* al. σῖτον λη Περὶ πλοίου * σίτῳ πεφορτωμένου, καὶ ἐν ζάλῃ καταληφθέντος.

λθ Περὶ πλοίου πεφορτωμένου, κλασματοθέντος ἐν τῷ * ὁρμίζειν, ϛ ἐνθήκης σωθείσης. * al. ἀρμενίζειν

μ Περὶ πλοίου ναυαγήσαντος, ἐμπόρου ϛ πλοίου καὶ ϛ ἐνθήκης σωθέντος.

μα Περὶ πλοίου διαφθαρέντος, τῶν ἐπιβατῶν καὶ τῶν ἐνθήκης σωθέντων, ἢ σωματοθεδέντων.

μϐ Περὶ πλοίου ῥυπήσαντος, φορτία κομίζοντος.

μγ Περὶ πλοίου ἐκβολὴν ποιήσαντος. ϛ γόμου καὶ τῶν ἐξαρτίων.

μδ Περὶ πλοίου ἐκβολὴν τῶν καρπείας ἢ τῶν ἀγχενίων ὑπομείναντος.

με Περὶ ϛ ἀποσώζοντος ἐκ ϛ πελάγους εἰς γῆν τι, ἐκ ϛ πλοίου ναυαγήσαντος. * al. καράβιον

μϛ Περὶ τοῦ ἀποσώζοντος. * κάραβον, ἐκ πλοίου ἀποῤῥήξας.

μζ Περὶ ϛ ἀποσώζοντός τι ἐκ βυθοῦ, ἐκ πλοίου ναυαγήσαντος. * al. ἀπὸ

μη Περὶ ϛ ἁρπάζοντός τι * ἐκ ναυαγίου.

μθ Περὶ τοῦ ἀναγκάζοντος τὸν ναύκληρον πλεῦσαι.

ν, να Περὶ τῶν πταίδας ποιούντων ἀπὸ ναυαγίου.

Τέλος τῶν κεφαλαίων ϛ νόμου Ῥοδίων ναυτικοῦ.

38 De naui frumento onerata, quam tempestas corripuit.

39 De naui onerata, inter * adpellendū fractia, mercibus ac oneribus saluis. * al. vel expellendum.

40 De naui naufragium passa, parte nauis atque mercium salua.

41 De naui rupta, vectoribus & mercibus aut saluis, aut vnà perditis.

42 De naui fatiscente, quæ merces vehit.

43 De naui, quæ iactum mercium & instrumenti fecerit.

44 De naui iactum mali vel gubernaculorum in tempestate passa.

45 De eo, qui ex naui naufragium passa nōnihil in terram ex mari saluum educit.

46 De eo, qui linterem a naui auulsum conseruat.

47 De eo, qui ex naui naufragium passa nōnihil e profundo saluum educit.

48 De eo, qui ex naufragio quid rapit.

49 De eo, qui exercitorem ad nauigandum cogit.

50, 51 De his, qui prædas ex naufragio faciunt.

Finis capitum iuris Rhodiorum naualis.

ΝΟ'ΜΟΣ ῬΟΔΙΩ'Ν ΝΑΥΤΙΚΟ'Σ κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῆς βιβλίου τῶν δηγέσεων.

IVS NAVALE RHODIORVM, EX DIGESTORum vndecimo libro excerptum.

α Ἐὰν πλοῖον ὁρμᾷ ἀπὸ λιμένα, ἢ ἐν ἀκτῇ, καὶ σύλα πίπτῃ τῶν ἀγκύρων, καὶ καταχεθεὶς ὁ κλέπτης ὁμολογήσῃ, τοῦτον κελεύει ὁ νόμος βασανίζεσθαι, καὶ τῷ πεσσηλωμένῳ ζημίαν ἀποτελεῖσθαι καὶ τὸ διπλάσιον.

1 SI nauis in portū vel litus adpellat, & ancoris spoliata fuerit: fure comprehenso & confesso, lex eum tormentis subiici iubet, ac damnum, quod inde accidit, in duplū sarcire.

β Ἐὰν βλήσῃ ϛ ναυκλήρου οἱ ναῦται σύλα ποιήσωσιν ἀγκυρῶν πλοίου ἑτέρου ὁρμοῦντος ἐν λιμένι ἢ ἐν ἀκτῇ, καὶ συμβῇ ἐντεῦθεν ἀπόλεσθαι ἡμέραν ϛ πλοίου, ϛ τὰς ἀγκύρας συληθέντος, καὶ τούτων ἅπαν ἐν ἀκριβείᾳ ἀποδειχυμένων, πᾶσαν τὴν προσγινομένην ζημίαν τῷ τε πλοίῳ καὶ τοῖς ἐντῷ πλοίῳ σῶσαν ἀποτιδότω ὁ ναύκληρος ὁ τὰ σύλα διαπρέψας ἡμέραν. ἐὰν δέ τις κλέψῃ σκάφη πλοίου, ἢ τι τῶν ἐντῷ πλοίῳ χρημάτων ζώντων, ἢ τέκτονος πρὸς καραβείων. ἐ- καραβείων, ἢ ἁρμένων, ἢ διφθέρων, καὶ λοιπῶν, διπλᾶ τὰ ἀποτιδότω αὐτὰ ὁ τὰ σύλα ποιήσας, [τοῖς ζημίαν παθοῦσιν.] ¶ γ Ἐὰν ναύτης κελεύσῃ ϛ ναυκλήρου κλοπὴν ποιῆσαι ἐμπόρῳ ἢ διπλᾶτι, καὶ καταχεθῇ ληφθείς, ὁ ναύκληρος διπλᾶ ἀποτιδότω τοῖς τὰ σύλα παθοῦσιν· ὁ δὲ ναύτης ὁ τὴν κλοπὴν ἐργασάμενος λαμβανέτω ξυλαγώγια ἑκατόν. ἐὰν δὲ ὁ ναύτης αὐτοβούλως συλήσῃ μόνος, καταχεθῇ δέ, ἢ διὰ μαρτύρων ἐλεγχθῇ, σφοδρῶς βα- * al. ἐκ καραβείων. ἐ- καραβείου, vulg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ter tormentis subiicitor, maxime si aurum surreptum erit, & rem spoliato restituito.

4 Si exercitor in locum rapinis obnoxium, vel latronibus infestũ, nauim adplicuerit, vectoribus ei testato loci vitium denuntiantibus, & direptio subsequuta fuerit: spoliatis exercitor sua præstet. Sin exercitore loci vitium antè denuntiante, vectores eò nauim adpulerint, & mali quid acciderit: damni accepti nomine vectores tenentor.

5 Si nautæ rixari voluerint, verbis rixantor; nec alterum quisquam pulset. Si quis autẽ alteri in caput percusso vulnus inflixerit, aut alio quo modo eum læserit; salaria medicis, expensas læso, cum mercede totius otiosi temporis, & cum operis, percussor præstet.

6 Si nautæ rixati fuerint, & quispiam lapide vel fuste percusserit alium, isq; vicissim pulsauerit illum, qui prior eum percussit; tamquã vi adductus hoc fecit. Quod si pulsatus decesserit, probatumq; testibus fuerit, eum priorem vel lapide, vel fuste, vel ferro percussisse: qui eũ ferit & occidit, a periculo liber esto. Quippe quod facere voluit, passus est.

7 Si quis exercitorũ, aut mercatorũ, aut nautarum, pugno quem percusserit, & excæcarit; aut calcẽ impegerit, & hominem herniosũ reddiderit: mercedes medicis soluat is, qui percussit: & oculi quidẽ nomine aureos duodecim, pro ramice decẽ aureos præstet. Quod si calce percussus decesserit, percussor mortis supplicio obnoxius erit.

8 Si exercitor, cui nauis est credita, cũ auro nautis consentientib⁹ aliam in regionẽ nauigãdo aufugerit: omnia ipsorũ bona, mobilia, immobilia, & sese mouentia, quæcumq; possident, occupabuntur. Quorum pretia si æstimationẽ nauis, operarũ, & tẽporis, in eorũ vẽditione nõ æquet: nautæ cũ ipso exercitore locẽtur ad præstandas operas, vt dãno dato plene satisfaciãt.

9 Si exercitor de iactu consultauerit, vectores interrogẽt, quibus in naui pecuniæ sunt. Id vbi factum erit, calculum ineant, & in contributionẽ pecuniæ quoq; veniãt. Stragulorũ vero & vestium, & instrumenti fiat æstimatio. Quòd si iactũ fecerint, exercitori & vectorib⁹ nõ vltra libram vnã, clauum tenenti & proretæ non vltra dimidiã libram, nautæ scrupulum tres adsignãtor: famuli, & si quis alius vnà nauigat, non distrahendus, tribus minis sin aliquis distrahendus in naui vehitur, minis duabus æstimetur. Eadem ratione si ab hostib⁹, vel latronibus, vel piratis pecuniæ cum iis, quæ ad nautas in commune spectant, diripiantur: συνιζέσθω, ἐαὰν ϗ μάλιστα τὰ *σύλα χρυσίον ᾖ, & *al. συληθέντι
θέντι
δ' Ἐαὰν ἐν τόπῳ συλωμένῳ ἢ ληστευομένῳ καταῖξῃ πλοῖον, ἁμαρτυρομένων τ' ἀπιβατῶν ἢ *al. ναυτ'
ναυκλήρῳ τ' ἔ τόπ κἀκεῖσε, ϗ συμβῇ *σύλα γίνε- *al. συληθῆναι, δοσοδότω ὁ ναύκληρος τοῖς συληθεῖσιν. ἐαὰν δὲ μὴ ναι ἢ ἔ ναυκλήρε *ἁμαρτυρομένω τ' ἔ τόπου αἰτί- *al. δόσοαν, καταχάζωσιν οἱ ἀπιβάται τὸ πλοῖον, ϗ συμβῇ μαρτυρεμένω
τι, ὑποκείσθωσαν τῇ ζημίᾳ οἱ ἀπιβάται.

ε Ἐαὰν ναῦται μάχῃ ποιήσωσι, λόγοις ποιείτωσαν, ϗ μηδεὶς κρατέτω τ' ἑτέρου. ἐαὰν ἢ κμή τις κράσῃ εἰς κεφαλὴν, ϗ * αὐοίξῃ, ἢ ἑτέρως πως *al. πλη-
*κυλλώσῃ, παρεχέτω ὁ κρίσας σὺν μισθὸς τοῖς γὴν αὐοίξῃ ἰατροῖς, ϗ τὰ ἀναλώματα τῷ ἀδικηθέντι, ϗ τ' μι- *κηλώσῃ, σθὸν ὅλε ἔ χρόνε τ' ὀργίας, ϗ ἀπιμελείας.

ϛ Ἐαὰν ναῦται μάχῃ ποιήσωσι, ϗ τις κράσῃ λίθῳ ἢ ξύλῳ, πάλιν ἢ ὁ κρισθεὶς παραξῃ τ' *πεώ- *al. πεῶ-
τως κράσαντα, ὡς βιασθεὶς ἐποίησεν. εἰ ἢ ϗ θανὴ τὸν ὁ κρισθεὶς, & μαρτυρηθῇ, ὅτι πεῶτ ἔκρουσεν ἢ λίθῳ ἢ ξύλῳ ἢ σιδήρῳ, ὁ παραξας αὐτὸν ϗ θανατώσας, ἀκίνδυνος ἔσω· ὁ γὰρ ἠθέλησε ποιῆσαι, ἔπαθεν.

ζ Ἐαὰ τις τῶν ναυκλήρων, ἢ ἐμπόρων, ἢ ναυτῶν κράσῃ τινὰ χρόνῳ, ϗ πληρώσῃ, ἢ λάξ δώσῃ, ϗ συμβῇ κηλίδω ποιῆσαι, διδότω ὁ κρίσας τὰ *ἰα- *al. ἰαΐ ἐχ-
τρεῖα, ϗ ὥσπερ μῶ ἔ ὀφθαλμὸ χρυσίνους ι. καὶ ὥσπερ ἢ τῆς κήλης χρυσινους ι. εἰ ἢ ὁ λὰξ κρουσθεὶς ὑποπτάινῃ, ἔνοχος ἔστω ὁ κρίσας τῆς δίκης ἔ θανάτου.

η Ἐαὰ πλοῦσιος ὁ ναύκληρος, πισθῇ τὸ πλοῖον, ϗ εἰς ἄλλην χώραν ἀποδρᾶσῃ βουλήσῃ τῶν ναυτῶν, μὴ χρυσίου, τὰ μὲν οἰκεῖα αὐτῶν ἅπαντα, κινητὰ, ἀκίνητα, ϗ αὐτοκίνητα, ὅσα ὑπάρχει αὐτοῖς, καταχεθήσονται. ϗ ἐαὰν μὴ αἱ γύται σκηπήσῃς τὸ ἰκανὸν ποιήσωσι ἔ πλοίου, ϗ τῆς ἐργασίας, ϗ ἔ χρέους, ἐν τῷ πᾶς ἀσκεῖσθαι αὐτὰ, οἱ ναῦται ἅμα τῷ *πεῶτι ναυκλήρῳ σκηπ- *al. ναυκλήρῳ
θέσθωσαν, ϗ τὴν ἀποπλήρωσιν τῆς ζημίας *al. ποιείτωσαν
ποιείτωσαν.

θ Ἐαὰ ἐκ σχολῆς βελόσῃ ὁ ναύκληρος, ἐπερωτάτω τὰς ἀπιβάτας, εἰς χρήματα ἐσὶν ἐν τῷ πλοίῳ. ὅτε δ' αὖ ἤθελήσαντο, ψηφον ποιείτωσαν. συμβαλλέσθωσαν ἢ εἰς συμβολὴν ϗ τὰ χρήματα. χρώματα ἢ ϗ ἱμάτια, ϗ σκεύη παῦρα ἐκλιμάζω. ϗ ἐαὰν ἡνῆ ἐκβολὴ, ἴσῳ ναυκλήρῳ ϗ τοῖς ἀπιβάταις μὴ *πλέον λίτρας μιᾶς, κυβερνήτῃ ἢ ϗ πεωρεῖ μὴ *al. πλε-
πλέον ἡμιλίτρε, ναύτῃ γράμματα τρία . . . . παῖ- ον &
δες ἢ, ϗ εἷς ἄλλος συμπλεί, μὴ ὅλη πεάσει ἀγόμενος, ϗ τρίμηνον· ἐαὰ δὲ τις ὅλη πεάσει ἄγεται, ϗ δύο *μηνῶν. ϗ ὅτῳ ἢ ϗ ἐαὰ χρήματα ἀφαιρεῖται ἢ ὑπὸ πολεμίων, ἢ ληστῶν, ἢ πειρατῶν, σὺν τῷ κοινῇ ἁμφέροντι τοῖς ναύταις, ϗ ταῦτα εἰς τὸν συμψηφισμὸν ἐρχέσθωσαν, ϗ κατὰ τὰ αὐτὰ συμβαλλέσθω. εἰ δὲ σύμφωνον ἦν κέρδει κοινωνίας ἐσὶ, μετὰ τὸ ἅπαντα συμψηφισθῆναι τὰ ἐν τῷ πλοίῳ, ϗ τὸ πλοῖον, κατὰ τὸ κέρδος ἕκας ὁ ἐπιγινωσκέτω ϗ τῷ ποσῷ συμμορίῳ ζημίαν.

*al. συναύτης
ι Ἐαὰ ναύκληρος ἅμα τοῖς *ναύταις ἀμελήσῃ, ϗ συμβῇ ζημία ἢ ναυάγιον, ὁ ναύκληρος ϗ οἱ ναῦται ὑποκείσθωσαν τῷ ἐμπόρῳ εἰς τ' ἀπόδοσιν τ' ζημίας. εἰ ἢ ἀπὸ ἀμελείας ἔ ἐμπόρε συμβῇ ἀπώλεια ἔ πλοίε ϗ ἔ γόμε ἢ ναυάγιον, ὑποκείσθω ὁ ἔμπορος τῇ ζημίᾳ ἔ ναυαγίε ϗ ἔ πλοίου. εἰ ἢ ἔ ναυκλήρε μὴ ἐμποδίσαντος, μηδὲ τῶν ναυτῶν, μηδὲ τῶν ἐμπόρων, συμβῇ ζημία, ἢ ναυάγιον, τὰ σωζόμενα μέρη ἔ πλοίε * ϗ τῶν φορτίων εἰς *al. συὸ
συμβολὴν ἐρχέσθωσαν. φοῖς Φορ-
τίοις
ια Φορτία μεχάλα ϗ πολύτιμα μὴ βαλλέσθωσαν οἱ ἔμποροι καὶ οἱ ἀπιβάται εἰς πλοῖον παλαιόν. εἰ ἢ βάλωσι, ϗ ἔ πλοίε ἁρμόζοντος πάθῃ ἢ ἀφθαρῇ, ὁ φορτώσας τὸ πλοῖον παλαιὸν, ἑαυτὸν ἀπώλεσεν. ὅταν ἢ οἱ ἔμποροι ναυλῶνται, ἐπερωτάτωσαν ἀκριβῶς παρὰ τῶν ἄλλων ἐμπόρων τ' περὶ αὐτῶν ἀπιπλεόντων, ϗ ἕτως ἀπιβαλλέτωσαν τὰς *ψήκας, ἐαὰν ἔχῃ τὸ πλοῖον πᾶσαν τὴν *al. ψήκας
ἐπιχειρίαν *πλέως, ἰσόν, κεραίαν ἰσχυρὰν, ἄρμενά τε ϗ ὀφθέρας, ἀγκύρας τε, ϗ χοινία καὶ σίναν ἀφόρα, ϗ καράβους *ἐξηρτισμένους, ϗ ἀν- *al. πλέως
χένας ἀπιτηδείους, ϗ ναύτας σὺν ὀρκίοντας, ναυτικοὺς, *μαγείρους, ϗ πλάγια μὴ ἀφαλευμένα, ϗ ἁπλῶς, οἱ ἔμποροι τὰ πάντα ἀπιζητήτωσαν, καὶ ἕτως ἀπιβαλλέτωσαν. *al. ἐξηρτισμένους *al. μαγείρους corrupte.

ιβ Ἐαὰ τις ἀφεθῇ ἐν πλοίῳ, ἢ ἐν οἴκῳ, γνωστῷ καὶ πιστῷ ἀφεθέσθω, ὅτι μαρτύρων *al. ἀφε-
τρισὶν. ἐαὰν δὲ ἢ ὁ θέμα βαρὺ, ἐγγεάφως τ' *παρακαταθήκῃ ἀφεδιδότω. ἐαὰ δὲ εἴπῃ ὁ δεξάμενος φυλάξειν ταῦτα, ὅτι ἀπώλετο, δεῖ δειχθῆναι τὸν διωρυγὸν, ἢ τὰ σύλα, πῶς ὑπέρη, ϗ ὁμνύειν, ὅτι αὐτὸς σὺκ ἐδολιώσατο. ἐαὰ δὲ μὴ δείξῃ, καθὼς παρέλαβεν ἀποδιδότω σᾶα. θήκῃ

ιγ Ἐαὰ εἰσέλθῃ ἀπιβάτης εἰς πλοῖον, ϗ ἔχῃ χρυσίον ἢ ἕτερόν τι, ἀφηθήτω αὐτὸ τῷ ναυκλήρῳ. εἰ ἢ μὴ ἀφεθείμενος εἴπῃ, ὅτι χρυσίον ἀπώλεσεν ἢ ἀργύριον, ἀκυρος ἔστω τὰ παρ' αὐτὸ λεγόμενα· ὁ ἢ ναύκληρος, ϗ οἱ ναῦται, ὁμῶς οἱ ἔμπλεοντες, ὅρκον παρεχέτωσαν.

ιδ Ἐαὰ τις δεξάμενος ἀφεθήκῃ, ἀρνήσηται αὐτὸ, ϗ μαρτυρηθῇ ἐν αὐτῇ· ἢ ἐαὰ ποτὲ εὑρεθῇ ἐν αὐτῷ ὁμόσαντι, ἢ ἐγγεάφως ἀποδεξαμένῳ, διπλᾶ ταῦτα ἀποδώσῃ, τ' ἢ ἀπιορκίας τῷ τιμωρίαν ὑποφερέτω.

ιε Ἐαὰ πλοῖον φέρῃ ἀπιβάτας, ἢ ἐμπόρους, ἢ ὑλας εἰς ἀφεθήκῃ λαῶν ὁ ναύκληρος· ἔλθῃ ἐν πόλῃ τινὶ, ἢ ἐν λιμῷ, ἢ ἐν ἀκτῇ, ϗ ἐαὰ ἐξελ-

modo contribuantur. Quod si de lucro ex societate pactũ aliquod interuenerit post initã cõputationẽ rerũ omniũ, quæ in naui sunt, & ipsius nauis, pro lucri portione quilibet & damnum acceptum adgnoscat.

10 Si exercitor vnà cũ nautis negligens fuerit, & damnũ vel naufragiũ acciderit: idẽ exercitor ac nautæ mercatori ad præstationẽ damni tenentor. Sin culpa mercatoris perire nauim cum onere cõtigerit, mercator & naufragii & nauis damnũ adgnoscat. Sin damnum vel naufragiũ acciderit, nullo nec ab exercitore, nec a nautis, nec a mercatoribus obiecto impedimẽto: saluæ nauis & onerum partes in contributionem veniant.

11 Graues & pretiosas merces veteri nauigio mercatores & vectores non imponant. Sin imposuerint, & nauigio velificante dãni quid eis datũ, vel corruptã fuerint: is qui nauigiũ vetuste onerauit, seipsũ perdidit. Quum autẽ mercatores nauim conducunt, diligenter interrogent alios mercatores, qui prius in ea naui nauigarunt, atq; ita merces suas imponãt: an videlicet omne instrumentũ nauis ea plene habeat, malũ, validas antennas, vela, segestra, ancoras, diuersos funes cãnabinos, lintres instructos, idonea gubernacula, nautas sufficiẽtes, naualis rei peritos, agiles, latera nauis haud dissoluta: vt denig, simpliciter rẽ cõplectamur, omnia mercatores inquirant, & ita merces suas imponãt.

12 Si quis aliquid in naui vel in domo deposuerit, apud hominẽ notum & fidei spectatæ, in præsentia trium testium, deponat. Quod si depositum graue sit, interueniẽte scriptura deponat. Si vero dixerit is, qui rẽ custodiendã suscepit, eã esse amissam: domus perfossionẽ, vel vnde furtũ exstiterit, indicare debet: & iurare, nihil suo dolo factum. Quod si non indicarit, res vti recepit, saluas reddat.

13 Si vector nauim ingressus, aurũ vel aliud quid habeat: id apud exercitorem deponito. Sin re nõ deposita dixerit, aurum vel argẽtum se perdidisse: irrita sunto, quæ ab ipso dicũtur; exercitor tamen, & nautæ, cum iis, qui simul nauigant, iusturandum præstent.

14 Si quis suscepto deposito, id inficiat⁹, postea testibus conuictus fuerit; aut si depositum repertum fuerit apud eum, qui iurauit, aut scripto negauit: duplum eius præstabit: & periurii quoq; pœnam sustineat.

15 Si nauis vectores aut mercatores vehat, aut exercitor susceptis in depositũ mãcipiis, ad aliquã ciuitatẽ, vel portũ, vel litus adpulerit;

Universidad de Deusto
Biblioteca

ac nonnullis e naui egressis, persequutio latronum, aut piratarũ incursus acciderit, & nauis celumare facto semet explicuerit, tam naui, quam vectorum mercatorumque rebus saluis: quilibet egressorũ species & vasa sua recipiat. Si quis autem exercitori litẽ propterea mouere voluerit, quod se in litore, loco a latronib. infesto, reliquerit: quæ ab ipso perferũtur, irrita sunto: quoniã per sequutione vrgente cũ nautis exercitor aufugit. Sin mercator aut vector quispiam seruũ alienum, apud se depositũ, in quocunq; loco reliquerit: eũ domino suo restituat.

16 *Exercitores & mercatores, quicunque mutuã pecuniam in nauim sumunt, fideiussione nõ vtuntur, & naulo, & mercibus, naui & pecunia saluis. nisi forte pecunias immineãt ex periculis marinis, vel a piratis insidiæ. De pecuniis autem sub fideiussione datis vsurã nauticam soluant.*

17 *Si quis aurũ vel argentũ mutuo dederit ad vsum societatis, idq; in nauigatione: ac prout placuerit, quãdiu mutui societas durare debeat, in scripta retulerint: siquidem is, qui aurum vel argentum accipit, tẽpore completo id domino nõ refuderit, & vel abigne, vel latronibus, vel naufragio pertæ contigerit: liber a damno maneat auri dominus, & sua salua recipiat. Si vero tẽpore pactorum nõdum impleto, periculum vel interitus in mari acciderit: partes ipsæ vt lucri, sic etiã damni nomine, secundum pacta conuenta, teneantur.*

18 *Si quis pecunia mutuo sumta, peregre profectus fuerit: tẽpore conuentionis elapso, iuxta legẽ a fideiussorib⁹ mutuum soluatur. Sin nulla satisfaciendi ratio est, pecunia quidẽ sub fideiussione manebit, verum vsuræ nauticæ totiẽ tẽporis, quo peregre abfuerit, soluuntur.*

19 *Si quis nauim cõduxerit, & arrhã dederit, ac postea dixerit, ea sibi non esse opus: arrhã amittit. Sin exercitor aduersus conuentionem venerit, arrhã mercatori duplam præstet.*

20 *Si quis nauim cõduxerit, instrumẽta cõsignata rata sunto: sin autẽ, irrita. Pœnas etiã si velint, inscribant. Quod si nullæ scripturæ factæ fuerint, & vel exercitor, vel conductor fefellerit: siquidẽ conductor pecuniam mercium caussa non dederit, dimidium naulum exercitori soluat; sin exercitor fefellerit, mercatori dimidium naulum præstet. Si vero mercator eximere merces voluerit, naulum integrum exercitori soluat. Pœnarum autẽ exactio quasi per vindicationem quamdam fiet.*

21 *Si duo citra scripturã societatẽ inierint, & pars vtraq; confessa fuerit se alio quoq; tempore societatem absq; scriptura contraxisse, ac inuicem sibi fidem seruasse, tributumque semper vnius oneris persolusse siquidem alteri naui vel saburæ, vel mercibus onerata, quid acciderit, incolumis damnum passæ quartam partem inferat, quum instrumenta nulla proferant, sed vrbis dumtaxat societatem coluerint. Quæ vero per scripturam consignantur, firma & valida sunto, quæq; salua sunt, cum deperditis in contributionem veniant.*

22 *Exercitor nihil secũ ferat præter aquã, & commeatus, & funes, quorum in nauibus vsus est, & cetera nauibus necessaria. siquidem mercator nauim totam secundum conuentiones instrumentorum onerauerit. Sin exercitor alias postea merces inferre voluerit. siquidem ipsa nauis earũ capax est, imponat: sin autem, mercator coram tribus testibus exercitori & nautis semet opponat. ac si tactus sequutus fuerit, damno exercitoris erit. Sin mercator haud prohibuerit, in contributionem veniant.*

23 *Si scripturas exercitor & mercator confecerint, ratæ sunto. Sin mercator plenum onus non præstet, residuorum naula soluat ex instrumenti formula.*

24 *Si exercitor accepto dimidio naulo nauigauerit, & mercator reuerti voluerit, licèt instrumenta cõsignauerint: mercator dimidium naulum huius impedimenti caussa perdit. Sin confectis instrumentis exercitor contrauenerit, duplum dimidii nauli soluat.*

25 *Si terminus dierũ instrumentis inscriptorũ præterierit vsq; ad dies decẽ, mercator cibaria nautis præstet. Quod si terminus alter præterierit, ante omnia soluto naulo mercator exscensum facito. Quod si summã aliquã naulo mercator adiicere voluerit, eam præstet, ac prout visum erit, nauiget.*

26 *Si nauta quopiã vel exercitore extra nauim cubante, nauim noctu vel interdiu perire contigerit: omne damnũ hoc ad foris cubantis nautas, vel exercitores spectat; iis a damno liberis, qui in naui manserint. Qui autem negligentia peccauerint, nauis domino damnum, ipsorum culpa datum præstent.*

27 *Si nauis soluat cum mercatoris aut societatis mercibus, & aliquid accidere naui, vel eam perire nautarũ aut exercitoris culpa contigerit: extra periculum sint merces, si aliis in locis positæ. Sin testibus probatum fuerit, tempestate coorta periisse: tam quæ supersunt de naui, quàm ipsæ merces in contributionem veniant. Dimidium tamen naulum exercitor sibi retineat. Quod si quis societatem infitiatus, & tribus a testibus conuictus fuerit:*

ὀφόντων τινῶν ὀκ ἔ πλοίᾳ συμβῇ διωγμὸν λῃστῶν, ἢ ὑπὸ προμαχῶ πρατῶν ἡγεόθω, καὶ κελεύσας ὁ ναύκληρ☉ ἐξειλήσῃ, σωθῇ δὲ τὸ πλοῖον καὶ τὰ τ ὑπαρχόντων, καὶ ἐμπόρων κομιζόμενα, ὑπολαμβανέτω ἕκας☉ τ ἐξελθόντων τὰ ἴδια αὐτ εἴδη καὶ σκάφη. εἰ δέ τις ἐκ τῶν ναυκλήρω ἀμφισβήτησαι, ὅτι ἐν ἀκτῇ εἶασεν αὐτὸν ἐν τόπῳ λῃστικῷ, ἄκυρα ἔσω τὰ παρ' αὐτ λεγόμενα, ὅτι διωκόμεν☉ ὁ ναύκληρ☉ καὶ οἱ ναῦται ἔφυγεν. εἰ δ ἐμπόρων ἢ ὑπαρχόντων τις δῆλος ἐν θαλάσσῃ ὢν τὸ ἀλλότριον εἴασεν ἐν οἰφδήποτε τόπῳ, τ ὑποκατέσασιν τῷ ἰδίῳ κυρίῳ αὐτ ποιείτω.

15 Οἱ ναύκληροι καὶ οἱ ἔμποροι ὅσοι ὧ χρήσων χρήματα ὑπὲ πλοίᾳ, *ἐγγύα μὴ χρήσθωσαν, καὶ ναῦλα, καὶ φορτίας, σωθέντος δ πλοίᾳ καὶ τ χρημάτων. εἰ μὴ ἐγλύφῃ τοῖς χρήμασιν ἐκ τ θαλασσίων κινδύνων ἢ πρατῶν *ὑπόβολή. ἐκ δὲ τ *ἐγγύων καὶ χρημάτων ὑποδιδότω σαν χρῆσιν ναυτικῇ.

16 Ἐαν τις δῶσῃ ὑπὲ χρεία κοινωνίας χρυσίον ἢ ἄργυρον, καὶ παῦτα καὶ πλῶν, καὶ ἐγγεγράψων), καθὼς δέσῃ, ἕως ποσ χρόνου ἡ χρεωκοινωνία· ἐὰν δὲ λαμβάνων τὸ χρυσίον ἢ τὸ ἄργυρον πληρωθέν· καὶ τὸν χρόνον μὴ ὑποστρέψῃ αὐτὸ τῷ κυρίῳ αὐτ, ἐὰν συμβῇ ὑπὸ πυρὸς, ἢ λῃστῶν, ἢ ναυαγίᾳ *ἀβλαπτεῖν, ἀζήμιον μόνον τ κύριον ἔ χρυσίᾳ, καὶ τὰ ἀργύρεια σῶα ὑπολαμβανέτω. ἐὰν δὲ χρόνον τ συνηκῶν μὴ πληρωθέντος, συμβῇ τ κ' θαλάσσαν κινδύνων ἢ ἀπώλειαν ἡγεάς· καθάπερ ἔ κέρδος, ἔδοξε καὶ τ ζημίας *τὰ μέρη κ' τὰς σωθείσας *ἐνέχεσθ.

17 Ἐαν τις χρήματα χρησάμενος ὑποδημήσῃ, μίας ἐξελθόντος ἔ χρόνου, ἃ αὖ σωθήσω), κομιζέσθω· τὰ μέρη σαν ὀκ τ *ἐγγύων κ' τ νόμων. ἐὰν δὲ μὴ ἔχωσι πῶς κοινώσωνται, ἔστω αὐτοῖς τὰ μὲν χρήματα ἐγγυά· οἱ δὲ τοκοι ναυτικοὶ πάντος ἔ χρόνου, ὅσον ὑποδημήσῃ, καταβάλλοντω.

18 Ἐαν πλοῖον ναυλώσηταί τις, δώσῃ δὲ ἀρραβῶνα, καὶ *μετάθηται εἴτε, χρείαν ἀπέχω ὑποπλοῦσιν αὐτον τ ἀρραβῶνα. ἐαν δὲ ὁ ναύκληρος ἄλλως εἴπῃ, πίσῃ, ὑποδιδότω ὧ ἐμπ, ᾧ σὺν πλεῖ τ ἀρραβῶνα.

19 Ἐαν πλοῖον ναυλώσηταί τις, ἐγγράφα σωσφορίσωμα κίνελα ἢ τοι. εἰ δὲ μή, ἄκυρα. γραφέτωσαν δὲ καὶ ὑπόπυια, ἐαν θέλωσιν. ἐαν δὲ μὴ συγγράψων) καὶ ψεύσηται ὁ ναύκληρος, ἢ ὁ ναυλέμεν☉, ἐαν *μὲν ὁ ναυλέμενος ψεύσηται τὰ χρήματα ὑπὲ τῷ φόρτῳ, ὑποδιδότω τὰ ἡμίσια ἔ ναύλου τῷ ναυκλήρῳ. ἐαν δὲ ὁ ναύκληρ☉ ψεύσηται, ὑποδιδότω τὸ ἥμισυ ναῦλον τῷ ἐμπόρῳ. ἐαν δὲ θέλησῃ ὁ ἔμπορος τὰ Φορτία ἐξελέσθ, ὑποδώσῃ τὸ παῦ ναῦλον τῷ ναυκλήρῳ· ἢ *ἐπεξὶς ἔστω τούτων τ ὑπτιμίων, καθάπερ σκληκήσῃ τινί.

20 Ἐαν κοινωνίαν πιήσωσιν ἀγράφως δύο, καὶ ἀμφότερα τὰ μέρη καθομολογήσωσιν, ὅτι κοινωνίαν

*al. εἰς ἑαυτοῦς — *ἐαυτοῖς ἐφυλάξαμεν, καὶ τὸ τέλος παίτοτε ἐθὲ μιᾶς ἐνθήκης ἐπλέυσαμεν· ἐαν τὸ ἐν πλοῖον συμβῇ πιπτεῖν ἢ σαβυρέτον ἢ πιφορτωμένον, τὸ σωθὲν τῷ πιπτωκότι τὸ πέμπτον μέρ☉ ὑπιφερέτω, ἐπὶ δὲ ἐγγεγράφασ' τοφέρεσαν, ἀλλὰ λόγῳ μόνῳ κοινωνίαν σωεπέξαντο. τὰ δὲ *ἐγγεγράφως σφεγγιζόμενα, βεβαια καὶ ἰσχυρὰ ἔστω· καὶ τὰ σωζόμενα τοῖς ἀπολλυμένοις σωεπεχέθωσαν.

*al. ἐγγεγράφω

21 Ὁ ναύκληρ☉ μὴ ἀγέτω πλοῖον ὕδατος, ἢ ἐφεδίων, καὶ ἀφ' ὧν χρὴ) χοίνικα τὰ πλοῖα, ἢ τὰ λοιπὰ τῷ πλοίῳ αὐήκοντα, ἐαν ὁ ἔμπορ☉ ἐμβάλῃ) τ γόμον ὅλον καὶ τὰς σωβήκας τ ἐγγεγράφων. καὶ ἐαν θελήσῃ ὁ ναύκληρ☉ φορτία ἄλλα ὑπιφέρειν μὴ παῦτα, εἰ μὲν χωρεῖ τὸ πλοῖον, ἐμβαλέτω· εἰ δὲ μὴ χωρεῖ, ὁ ἔμπορ☉ ὑπὶ μαρτύρων τριῶν αὐτοστόω τῷ ναυκλήρῳ καὶ τοῖς ναύταις. καὶ ἐαν ἐκβολὴ γένηται, τῷ ναυκλήρῳ ἔστω. ἐαν δὲ μὴ κωλύσῃ ὁ ἔμπορ☉, εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

22 Ἐαν συγγράψων) ὁ ναύκληρ☉ καὶ ὁ ἔμπορ☉, κυρία ἔστω. ἐαν δὲ ὁ ἔμπορ☉ μὴ παρέχῃ τὸν γόμον πλήρη, τ λοιπὰ ζωμῶν παρεχέτω τὰ ναῦλα, καθὼς σωεγράψατο.

23 Ἐαν ὁ ναύκληρ☉ λαβὼν τὰ ἡμίναυλα πλόσῃ, καὶ βιληθῇ ὁ ἔμπορ☉ ὑποστρέψαι, ἐγγεγράφα δὲ σωεσφεγίσαντο, διὰ τὸ ἐμπόδιον

*al. ὑπολλύσιν — *ὑπολλύσιν ὁ ἔμπορ☉ τὰ ἡμίναυλα. ἐαν δὲ ὁ ναύκληρ☉ τ ἐγγεγράφων ἡμερῶν ἄλλως ποιήσῃ, ὑποδιδότω διπλᾶ τὰ ἡμίναυλα.

24 Ἐαν ἡ σεσημία τ ἡμερῶν τ ἐγγεγραμμένων παρέλθῃ ἕως ἡμερῶν δεκα, παρεχέτω ὁ ἔμπορ☉ τὰς *σπαρκίας τ ναυτῶν. ἐαν δὲ παρέλθῃ καὶ ἡδυτέρα σεσημία, σὺν παίτων πληρώσας τ ναῦλον ὁ ἔμπορ☉ καπερχέσθω. εἰ δὲ θελήσῃ ὁ ἔμπορ☉ σεσθεῖναι πεντηπατῷ ναύλῳ, διδότω καὶ ἐμπλεέτω, καθὼς αὐ δόξῃ.

*al. σπαρχίας

25 Ἐαν τινῶν τ ναυτῶν ἢ *ναυκλήρων ὀκκοιζόντ☉ ὀκ ἔ πλοίᾳ, συμβῇ ἀπώλειαν ἡμέας ἔ πλοίᾳ νυκτὸς ἢ ἡμέρας, πάσων τὴν ζημίαν ἐφορᾶν σὺν· ἔξω κοιζόντας ναύτας ἢ σὺν· ναυκλήρους σὺν· ἢ εἰς τὸ πλοῖον μείναντας ἀζημίους μόνους. σὺν· ἢ ἀμελήσαντας, σεσφέρειν τῷ δεσπότῃ τοῦ πλοίᾳ τὴν διὰ τῆς αὐτῶν ἀμελείας σεσφυομένην ζημίαν.

*al. ναυκλήρᾳ

26 Ἐαν πλοῖον ἀπέρχηται εἰς γόμον ἐμπόρᾳ, ἢ κοινωνίας, συμβῇ τὸ πλοῖον παθεῖν τι, ἢ διαφθαρῆναι, καὶ ἀμελήσαν τ ναυτῶν ἢ ἔ ναυκλήρᾳ, ἀκίνδυνα ἔστω τὰ Φορτία *τὰ ἐν οὐρίᾳ κείμενα. εἰ δὲ μαρτυρηθῇ, ὅτι ζάλης ἡμομένης ἀπώλετο, εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν τὰ σωζόμενα ἔ πλοίᾳ καὶ φορτίοις. τὰ δὲ ἡμίναυλα κατεχέτω ὁ ναύκληρ☉. ἐαν δέ τις δείκνηται τὴν κοινωνίαν, καὶ ἐλεγχθῇ ὑπὸ μαρτύρων τριῶν, τὴν μὲν κοινωνίαν

*al. τὰ ἐν οὐρίᾳ. ergo legendũ, τὰ ἐν οὐρίᾳ.

*al. μὴ

*al. ὑποβολή

*al. ἐπεξὶς

*al. σεσημία

*al. ἐπεξὶς

*al. ἐπεξὶς

*al. ἐπεξὶς

societatis partes soluat, & insitiationis pœnam sustineat.

28 Si nauis a mercatore, vel socio fuerit impedita, quominus vbi dies dictus aduenit, e portu soluat; eamq; nauim a piratis, vel incendio, vel naufragio perdi contigerit: damnum præstet is, qui adtulit impedimentum.

29 Si mercator in eo loco, quo confecta fuerint instrumenta, merces non tradiderit, elapso iam die statuto; & a piratis, vel incendio, vel naufragio, damnum dari contigerit: omne damnum hoc nauis ad mercatorem spectat. Sin die temporis statuti necdum exacto, prædictorum aliquid acciderit; ad contributionem veniant.

30 Si mercator nauim onerauerit, pecuniam secum habens, atque aliquod marinum periculum naui euenire contigerit, ita vt merces perierint, & ipsa nauis dissoluatur: quæ de naui, deque mercibus salua supersunt, in contributionem veniant; aurum vero suum mercator, solutis decimis, secum auferat. Ac si nullo nauis instrumento præhenso saluus euaserit; naulum dimidium ex instrumentorum formula præstet. Sin euaserit arrepto quodam nauis instrumento, quintas inferat.

31 Si mercator nauim onerauerit, & naui quid acciderit: omnia, quæ salua supersunt, in contributionem vtrimque veniant. Quod si pecunia conseruetur, quintas soluat. Exercitor vero cum nautis opem ferat, vt saluetur.

32 Si nauis a mercatore onerata, vel pro naulo constituto, vel inita societate, discesserit; & marinus ei casus acciderit: dimidium quidem naulum mercator non exigat, nauigium vero cum mercibus impositis in contributionem veniat. Si vero mercator, aut qui societatē coiuit præmanu quid mutuo dederit: scriptæ conuentionis formula rata sit.

33 Si merces deposuerit exercitor in loco, quo conuenerit, & naui quid acciderit: naulum quidē integrum exercitor a mercatore consequatur, merces autē exoneratæ, vna cū naui, a vectoribus securæ sint. Quæ vero in naui reperiuntur, in contributionem cum ipsa naui veniant.

34 Si nauis lintea vehat, aut vestes: exercitor bona segestra præbeat, ne merces a tempestate fluctuum inundatione corrumpātur. Si nauim sētina nimis oppleuerit, exercitor statim significet iis, qui merces in naui habēt, vt eæ exponāntur. Si vero nautæ id exercitori nō patefecerint, atque ita corruptæ merces fuerint: *ἀναποδιδότω, τῆς δὲ ζημίας τὴν ἡμιολίαν ἀποτιμησάτω.

κη Ἐὰν πλοῖον ἐν τῇ *ἐμβολῇ ἐμποδισθῇ ὑπὸ ἐμπορέως, ἢ κοινωνοῦ, πληρωθείσης τῆς προθεσμίας, καὶ συμβῇ ἀπὸ περατείας, ἢ πυρκαΐας, ἢ ναυαγίου ἀπώλειαν γενέσθαι, ἢ πλοίου, ὁ τὸν ἐμπόδιον ποιήσας, εἰσφερέτω τὰς ζημίας. *al. ἐκβολῇ

κθ Ἐὰν ὁ ἔμπορος ἐν τῷ τόπῳ, ὅθεν συνεγράψαντο, μὴ ἀφέλῃ τὰ φορτία πληρωθείσης τῆς προθεσμίας, καὶ συμβῇ ἀπὸ περατείας, ἢ πυρκαΐας, ἢ ναυαγίου ἀπώλειαν γενέσθαι, ἐφορᾶν πάσαν τὴν ζημίαν τοῦ πλοίου τὸν ἔμπορον. εἰ δὲ μὴ πληρωθησῶν τῶν ἡμερῶν τῆς προθεσμίας, συμβῇ τι τῶν εἰρημένων, εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

λ Ἐὰν ὁ ἔμπορος φορτώσῃ τὸ πλοῖον, ἔχῃ δὲ χρυσίον μετ' αὐτοῦ, καί τι τῶν κατὰ θάλασσαν κινδύνων συμβῇ παθεῖν τὸ πλοῖον, καὶ ὁ πόρτος ἀποληφθῇ, καὶ τὸ πλοῖον ἁλωθῇ, τὰ ἐκ τοῦ πλοίου σωζόμενα καὶ τοῦ φόρτου, εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν. τὸ δὲ χρυσίον τοῦ ἐμπόρου ὁ αὐτὸς ἐκκομιζέτω μεθ' ἑαυτοῦ, δεκάτας δὲ ἀποδιδότω. ἐὰν δὲ μή τι τῶν σκευῶν τοῦ πλοίου καταχωὸν ἐσώθη, τὰ ἡμίναυλα ἀπὸ τῶν ἐγγεγραμμένων παρεχέτω. εἰ δέ τι τῶν σκευῶν τοῦ πλοίου καταχωὸν ἐσώθη, πέμπτας ἀποφερέτω.

λα Ἐὰν ὁ ἔμπορος φορτώσῃ τὸ πλοῖον, καί τι συμβῇ τῷ πλοίῳ, τὰ σωζόμενα πάντα εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν ἑκατέρωθεν. τὸ δὲ ἀργύριον ἐὰν σώζῃ, πέμπτας *ἀποδιδότω. ἐὰν δὲ ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται βοηθείας παρεχέτωσαν εἰς τὸ σῶσαι. *al. ἀποδιδότω

λβ Ἐὰν πλοῖον ᾖ νόμον ὑπάγῃ ἐμπόρου ναύλῳ ἢ κοινωνίᾳ, καί τι τῶν κατὰ τὴν θάλασσαν συμβῇ, τὰ μὲν ἡμίναυλα μὴ ἀπαιτεῖν τὸν ἔμπορον, τὰ δὲ τοῦ πλοίου καὶ τῆς σιδήρας εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν. ἐὰν δὲ καὶ προχρείαν δώσῃ ὁ ἔμπορος, ἢ ὁτιοῦν κοινωνίαν ποιήσας, καθὼς συνεγράψαντο, κύρια ἔστω.

λγ Ἐὰν ὁ *ναύκληρος θῇ τὰ φορτία ἐπὶ τῷ τόπῳ τῶν ὠνητῶν, καί τι πάθῃ τὸ πλοῖον, τὸ μὲν ναῦλον πλήρες εἰσκομιζέσθω ὁ ναύκληρος ἀπὸ τοῦ ἐμπόρου, τὰ δὲ *ἐμπόρια ἐκβεβλημένα ἀκίνδυνα εἶναι ἀπὸ τῶν συμπλεόντων *τῷ πλοίῳ, μὴ τοῦ πλοίου. τὰ δὲ ἀναπόμματα ἐν τῷ πλοίῳ, ἅμα τῷ πλοίῳ εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν. *al. ὁ ναυλήμπορος *al. ἐνόρια *al. τοῦ πλοίου.

λδ Ἐὰν πλοῖον οἴηνται ἢ θάλασσαν κομίζῃ, ὁ ναύκληρος διαφθείρας καλὰς παρεχέτω, ἵνα μὴ ὑπὸ χειμῶνος τῇ ἀποκλύσῃ τὰ κυμάτων τὰ φορτία ἀδικηθῇ. ἐὰν δὲ τὸ πλοῖον ὑπεραντλήσῃ, ὁ ναύκληρος δοῦς λεγέτω τοῖς τὰ φορτία ἔχουσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ἵνα ἔκθεσις γένηται τῶν φορτίων. ἐὰν δέ τινες τῶν ναυτῶν *μὴ φανερὸν ποιήσωσι τῷ ναυκλήρῳ, καὶ εἰ θ' ὕστερος *in aliis μὴ negatio abest, sed male.

exercitor ipse cū nautis de damno tenetur. Sin ante testato denuntiarit exercitor cum nautis, nauis sentinā vltra modū oppletā esse, ac merces exponi debere: idq; facere neglexerint, qui eas imposuere: tam exercitor, quām nautæ, damni accepti nomine non tenentur.

35 Si nauis iactum fecerit, arbore casu vel amissa, vel cæsa; nautæ omnes, & mercatores, & merces, & nauis, in contributionem conseruata veniant.

36 Si nauis velificans, in aliam nauim in portu quiescentem, vel quæ vela laxarit, interdiu delata fuerit: omnis tam collisio, quām interitus, ad exercitorem pariter, & ad ipsos vectores spectat. Ac reliquum est, vt & merces in contributionem veniant. Quod si res noua acciderit, qui vela laxauerit, ignem accendat. Si abigne destituatur, clamoris edat. Quæ si facere neglexerit, & nauim perire contigerit: seipsum perdidit, modo testimonio hæc in hūc modum probata fuerint. Quod si vel curator negligens fuerit, & excubiis agendis præpositō obdormierit: qui pessis velis nauigat, velut in breuia delatus perit; & damnum ei præstet, in quem impetum fecit.

37 Si nauis quid acciderit, & mercatorum vectorumve rebus saluis, ipsum nauigiū perierit: res, quæ salua supersunt, quintas decimas præstent. Sed mercator atq; vectores nauim exercitori non soluunto.

38 Si nauis onusta frumento, correpta fuerit tempestate: exercitor segestra præbeat, & nautæ sentinam exhaurient. Si negligentes fuerint, & ex sentina merces madefiant: nautæ damnum præstent. Sin a tempestate merces detrimentum acceperint, id damnū exercitor, & nautæ, & mercator simul adgnoscant: eorum vero centesimas, quæ salua supersunt, exercitor vnà cum naui, & nautis, accipiat. Quum autem tactus in mare faciendus est, mercator primus iacito, atq; ita nautæ rem adgrediuntor. Postea tamen nemo nautarum aliquid rapiat. Si fecerit, dupla præstet, ac lucrum omne amittat.

39 Si nauis frumento, vel vino, vel oleo referta, exercitore sic volente, ac nautis vela laxantibus, aduersante mercatore, quemdam ad locum, vel in litus adpulerit; & nauim quidem perire contigerit, onus vero, merces ve conseruari: nullum mercatori periculum ex iactura nauis erit, quandoquidem ad illum locum adpellere noluit. Sin vela faciente naui, mercator exercitori dixerit, ad eum locum

*al. ἐμβολῇ

*al. ὁ ναυλήμπορος

*al. ἐνόρια

*al. τοῦ πλοίου.

*al. ἀρμενίζον

*al. χραμματεῖα

*al. μὴ δοῦτωσαν

*al. σῖτος, & σῖτον

*in aliis μὴ negatio abest, sed male.

Universidad de Deusto Biblioteca

necessario sibi adpellendũ, qui tamen locus instrumẽtis non cõtineatur; atq; ita perire nauim acciderit, saluis mercib⁹: mercator nauim exercitori saluam & integram præstet. Sin amborum voluntate nauis perierit, omnia veniant in collationem.

40 Si nauim acciderit perire naufragio, salua tã mercium, quã nauis parte: siquidem vectores aurum, vel argentum, vel holoserica, vel vniones, vel magni pretii lapillos secũ portant; aurum conseruatum decimas præstet, argentum quintas pendat: holoserica vero si absque madefactione conseruata fuerint, decimas soluant, velut auro paria. Sin madefiant, detrimentum & madefactio detrahatur, atque ita in collationem veniant. Vniones autem, prout æstimati fuerint, onus auri exæquantes, nauis exitium compensent.

41 Si vectores in naui nauigent, eaque vel corrupta fuerit, vel perierit, rebus vectorum saluis: vectores ad sarciendam nauis iacturam conferant. Sin duo vel tres vectores aurum suum vel species amiserint, ab omnibus pro ratione facultatum damni æstimationem recipiant, etiam veniente in collationem nauigio.

42 Si nauis oneraria rimis fathiscat, & merces exẽtæ fuerint: in exercitoris arbitrio sit, eas isto nauigio vehere velit, an illo, de quo cum mercatore conuenerit, siquidem nauis instructa sit. Sin instructa nõ sit, aliã vero nauim exercitor offerat: vsq; ad illud emporiũ, de quo conuenit, exercitor naulum omne præstet.

43 Si naui tẽpestate correpta, & iactu mercium facto, antennarum cornua, malus, gubernacula, ancoræ, scaphæ, fractæ fuerint, hæc omnia in contributionem veniant, vnà cum nauis & mercium conseruatarum pretio.

44 Si nauis merces vehat, & in tempestate vel arboris iactus fiat, vel fracta gubernacula fuerint, vel perditæ scaphæ: siquidem vi tempestatis merces humectari contigerit, hæc omnia in contributionem venire necesse est. Sin merces magis ex sentina, quam a tempestate corrupta fuerint: naula quidem exercitor accipiat, sed species ea mensura, qua traditas accepit, siccas reddat.

45 Si nauis in mari correpta vorticibus, aut corrupta fuerit: qui aliquid in terram ex ea saluum exportat, mercedis loco partem ab se conseruatæ rei quintam consequitor.

46 Si linter funibus a naui sua ruptis,

καὶ συμβῇ ἀπώλειαν γενέσθαι τοῦ πλοίου, τὰ δὲ φορτία σωθῆναι· ἀπολαμβανέτω ὁ ναύκληρος τὸ πλοῖον σῶον ἀπὸ τοῦ ἐμπόρου. εἰ δὲ βουλήσει τῶν ἀμφοτέρων* ἀπολεῖται τὸ πλοῖον, πάντα εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

*al. ἀπόλληται

μ Ἐὰν πλοῖον συμβῇ ναυάγιον παθεῖν, καὶ σωθῇ μέρος τοῦ γόμου καὶ τοῦ πλοίου, ἐὰν οἱ ἐπιβάται βαστάζωσι μεθ' ἑαυτῶν χρυσίον, ἢ ἀργύριον, ἢ ὁλοσηρικὰ, ἢ μαργαρίτας, ἢ τι τῶν λίθων τῶν πολυτίμων, τοῦ μὲν χρυσίου τὸ σωζόμενον δεκάτας παρεχέτω, τὸ δὲ ἀργύριον πέμπτας ἐπιφερέτω· τὰ δὲ ὁλοσηρικὰ ἐὰν ἄβροχα σωθῶσι, δεκάτας ἐπιφερέτωσαν, ὡς ὅμοια ὄντα* τοῦ χρυσίου. εἰ δὲ βραχῶσι, κουφιζέσθωσαν τὴν* ὑποτριβὴν, καὶ τὴν ὑποβροχὴν, καὶ οὕτως εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν. οἱ δὲ μαργαρίται, καθὼς ἐκτιμηθῶσι, χρυσίου φόρτον τελείτωσαν τὴν ἀπώλειαν.

*al. τῷ χρυσίῳ
*al. ἀποτριβὴν & ἀποβροχήν.

μα Ἐὰν* πλεύσωσιν ἐν πλοίῳ ἐπιβάται, καὶ διαφθαρῇ ἢ* ἀπόλλυται τὸ πλοῖον, τὰ δὲ τῶν ἐπιβατῶν σωθῇ, ἐπιφερέτωσαν οἱ ἐπιβάται εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ πλοίου. ἐὰν δὲ ἐπιβάται δύο ἢ καὶ τρεῖς ἀπολέσωσι τὸ χρυσίον αὐτῶν, ἢ τὰ* εἴδη, ἀπὸ πάντων λαμβανέτωσαν κατὰ δύναμιν πρὸς τὴν ἀπώλειαν, ἅμα τῆς συμβολῆς τοῦ πλοίου.

*al. πλέωσιν
*al. ἀπώληται
*al. ἴδια male.

μβ Ἐὰν πλοῖον τρυπήσῃ φορτία κομίζον, τὰ δὲ φορτία ἐξαιρεθῇ, ἐπὶ τῷ ναυκλήρῳ ἔστω, ἐὰν θέλῃ ἐν τῷ πλοίῳ κομίζειν, ἢ ἐν τῷ συγκειμένῳ* ἐμπόρῳ, ἐὰν πλοῖον ἐξηρτισμένον ᾖ. εἰ δὲ μὴ ἐξηρτισμένον ᾖ, ἄλλο δὲ πλοῖον* ἐπιφέρει ὁ ναύκληρος, *εἰς τὸ συγκείμενον ἐμπορεῖον ὁ ναύκληρος διδότω τὸ ναῦλον ἅπαν.

*al. ἐμπορίῳ,
*al. ἀναφέρει
*al. ἐν τῷ συγκειμένῳ ἐμπορίῳ διδότω

μγ Ἐὰν πλοῖον ἐπὶ χειμῶνι καταληφθῇ, καὶ ἐκβολὴν ποιήσῃ τοῦ γόμου, καὶ κεράτων κλᾶσιν, καὶ *καταρτίας, καὶ αὐχένων, καὶ ἀγκύρων, καὶ ἐφολκίων, ταῦτα πάντα εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν, ἅμα τῆς τιμῆς τοῦ πλοίου, καὶ τῶν σωζομένων φορτίων.

*al. καταρτίου

μδ Ἐὰν πλοῖον ἔχῃ γόμον, καὶ ἐν ζάλῃ ἐκβολὴ τῆς καταρτίας γένηται, ἢ τῶν αὐχένων κλάσις, ἢ ἀπώλεια τῶν ἐφολκίων, ἐὰν μὲν ἐκ τῆς ζάλης συμβῇ τὸν γόμον βραχῆναι, ἀνάγκη ταῦτα [πάντα] εἰς συμβολὴν ἔρχεσθαι. εἰ δὲ ὁ γόμος ἐκ τῆς αὐτλίας πλέον βλαβῇ, καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς ζάλης, τὰ ναῦλα λαμβανέτω ὁ ναύκληρος, καὶ τὰ εἴδη παραδιδότω ξηρὰ μέτρῳ, καθὼς καὶ παρέλαβεν.

με Ἐὰν ἐν τῷ πελάγει πλοῖον* τραπῇ, ἢ διαφθαρῇ, ὁ ἀποσώζων τι ἐξ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, λαμβανέτω αὐτὶ μισθοῦ τοῦ ἀποσώζει τὸ πέμπτον μέρος.

*al. συστραφῇ. & στραφῇ.

μς Ἐὰν κάραβος ἀπὸ ἰδίου πλοίου τὰ

σχοινία διαῤῥήξας, ἀπώληται ἅμα τοῖς ἐμπλέουσιν* ἐν αὐτῷ, ἐὰν οἱ ἐμπλέοντες ἀπώλονται ἢ ἀποθάνωσι, τὸν μισθὸν τὸν ἐνιαυσιαῖον ἀποδιδότω ὁ ναύκληρος εἰς πλῆρες τοῦ ἐνιαυτοῦ τοῖς τῶν ναυτῶν κληρονόμοις. ὁ δὲ τὸν κάραβον* ἀποσώζων σὺν τοῖς ἐφολκίοις, καθὼς ἐν ἀληθείᾳ εὑρήσει, πάντα ἀποδώσει, λαμβάνων ὁ ἀποσώσας τὸ πέμπτον μέρος [αὐτὶ μισθοῦ.]

*al. ἐμπλέουσιν αὐτῷ
*al. ἀποσώζων τῶν ἐφολκίων

μζ Ἐὰν χρυσίον, ἢ ἀργύριον, ἢ ἕτερόν τι ἐκ τοῦ βυθοῦ ἐπαρθῇ ἀπὸ ὀργυιῶν ὀκτὼ, λαμβανέτω ὁ ἀποσώζων τὸ τρίτον μέρος· ἀπὸ δὲ ὀργυιῶν δεκαπέντε, λαμβανέτω ὁ ἀποσώζων τὸ ἥμισυ, διὰ τὸν κίνδυνον τοῦ βυθοῦ. τῶν δὲ ἐκριπτομένων ἀπὸ θαλάσσης εἰς γῆν, καὶ εὑρισκομένων ἐπὶ πῆχυν ἕνα, λαμβανέτω ὁ ἀποσώζων δεκατον μέρος τῶν ἀποσωζομένων.

μη Ἐκ τοῦ δευτέρου τίτλου, βιβλίου ια τοῦ κώδικος.

Ὁ ἁρπάζων τι ἐκ τῶν* ναυαγίων, τὸ τετραπλάσιον ἀποδιδότω.

*al. ναυκλήρων, sed male.

μθ Ἐκ τοῦ πέμπτου τίτλου τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ ἰδιωτικὸν φορτίον ἐπιτιθεὶς τῷ δημοσίῳ, καὶ ἀναγκάζων ἐπὶ τοῦτο τὸν ναύκληρον, μὴ μόνον ζημιούσθω, καὶ ἐπὶ* τῷ ναυαγίῳ κινδυνευέτω, ἀλλὰ καὶ αὐστηρῶς τιμωρείσθω.

*τὸ ναυάγιον

ν Ἐκ τοῦ πέμπτου τίτλου τοῦ μβ βιβλίου τῶν διγέστων.

Οἱ ἐκ τῆς ἐλεεινοτάτης τῶν ναυαγησάντων ὑποστάσεως ἁρπάζοντες τὸ* οἰονοῦν, ἢ κερδαίνοντες κατὰ δόλον πονηρὸν, τὸ* τετραπλάσιον τοῖς ἀδικηθεῖσι παρεχέτωσαν.

*al. εἰτιοῦν
*al. τετραπλοῦν
*al. βαρύτερον
*al. ἐξορίζεται
*al. τοῦ δημοσίου

να Ὁ βαρυτέρᾳ πραΐδᾳ καὶ βίᾳ ἀφελόμενος πράγματα ἀπὸ τοῦ ναυαγίου, μετὰ τὴν τούτων ἀποκατάστασιν, εἰ μὲν ἐλευθερός ἐστιν, *ἐξοριζέσθω ἐπὶ τριετῆ χρόνον. εἰ δὲ ῥυπαροί τινες εἰσὶν, εἰς ἔργον δημόσιον ἐμβάλλονται τὴν αὐτὴν ἐγχρονίαν. εἰ δὲ δοῦλοι εἰσὶν, εἰς βαρύτερον ἔργον* τοῦ φίσκου ὁμοίως ἐκπέμπονται.

Τέλος τοῦ νόμου Ῥοδίων ναυτικοῦ.

cum nauigantibus in ea nautis amittatur; siquidem vectores perierint, aut extincti fuerint, exercitor mercedem annuam, vsque dum annus integer exactus fuerit, nautarum heredibus soluat. Qui vero lintrem ipsum siue scapham incolumem conseruat, restituet omnia, quemadmodum reapse inuenerit; mercedis loco partem quintam accipiens.

47, Si aurum, vel argentũ, vel aliud quidpiam ex profundo sursum latum fuerit a cubitis octo: tertiam partem accipiat is, qui conseruat: sin a quindecim cubitis, semissem consequitor, qui conseruat, propter periculum profunditatis. Eorum vero, quæ a mari reiiciuntur in terram, & ad vnum cubitum demersa reperiuntur, decimam partem accipiat is, qui salua exportat.

48 Ex titulo secundo, libri Codicis vndecimi.

Qui ex naufragiis aliquid rapit, quadruplum restituat.

49 Ex titulo quinto eiusdem libri.

Qui onus priuatum imposuerit publico, & exercitorem ad hoc cogit: non modo dispendiũ, & ipsius naufragii periculum adgnoscat; verum etiam seuere puniatur.

50 Ex titulo quinto libri XLII Digestorum.

Qui ex miserabili naufragorum substantia quiduis rapiunt, aut dolo malo lucrantur, quadruplum iniuriam passis præstent.

51 Qui grauiori præda & vires aufert ex naufragio, post earum restitutionẽ, si liber est, ad triennium relegator: sin sordidi quidam sunt, in opus publicum ad idem tempus vsque dantur: si denique serui, in grauius opus fisci similiter deportantur.

Iuris naualis Rhodiorum

FINIS.

Universidad de Deusto Biblioteca

DE LEGIBVS RHODIORVM NAVALIBVS EX * DOcimii quodam libro de iure.

*al. Docimi.

Omnia negotia nautica, & quæcumque ad mare spectantia in iudicium veniunt, iure Rhodio deciduntur, & iuxta leges Rhodias disceptantur; quum alia lex, quæ Rhodiorum legibus aduersetur, non inuenitur. Sunt enim Rhodiorum leges naualibus aliis legibus antiquiores, & maiori quidem ex parte bonæ sunt, in ceteris repræhensione carent. Quia vero posterioribus temporibus homines quidam nonnullis Rhodiis legibus ad fraudem & imposturam abutebantur, & ipsa rerum facies mutata necessario poscebat, vt nouæ leges conderentur, quæ quod antiquis legibus deesset, supplerent; & illas ad formam elegantiorem & honestiorem traducerent: sane leges huiusmodi ab imperatoribus, iuris & æqui studiosis, promulgatæ fuerunt. Igitur vbi lex noua non inuenitur, quæ cum veteri Rhodiorum iure pugnet; secundum leges Rhodias de controuersiis nauticis statuitur. Vbi vero leges aliæ ipsis aduersantur, cessant Rhodiorum leges, & illæ aliæ robur obtinent.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΡΟΔΙΩΝ ναυτικῶν ἐκ βιβλίου τινὸς νομίμου τοῦ * Δοκιμίου.

*al. Δοκίμου.

*al. τέμνεται, & δικάζεται.

Τὰ ναυτικὰ πάντα, καὶ ὅσα κατὰ θάλασσαν κρίνεται, Ῥοδίῳ * τέμνονται νόμῳ, καὶ κατὰ τοῦ Ῥοδίους δικάζονται νόμους, ὅταν μὴ ἄλλος νόμος ἐναντιούμενος τοῖς τῶν Ῥοδίων νόμοις εὑρίσκεται. εἰσὶ γὰρ οἱ τῶν Ῥοδίων νόμοι τῶν ἄλλων ναυτικῶν νόμων παλαιγενέστεροι, καὶ ἔχουσιν εἰς τὰ πλείω καλῶς, καὶ ἐν τοῖς περισσοτέροις τυγχάνουσιν ἀνεπίληπτοι. ἐπεὶ δὲ ὕστερον τινὲς τῶν ἀνθρώπων τισὶ Ῥοδίοις νόμοις πρὸς κακουργίαν ἐχρήσαντο, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ τῶν πραγμάτων μεταβολὴ ἀπῄτησεν ἐξ ἀνάγκης νέους νόμους τεθῆναι, ἀναπληροῦντας τὸ λεῖπον τοῖς νόμοις τοῖς παλαιοῖς, καὶ μεταποιοῦντας ἐκείνους πρὸς τὸ κοσμιώτερον καὶ σεμνότερον, καὶ μέντοι καὶ τοιοῦτοι νόμοι παρὰ βασιλέων ἀγαπώντων τὸ δίκαιον ἐξετέθησαν. ὅπου οὖν οὐχ εὑρίσκεται νέος νόμος παλαιῷ νόμῳ τῶν Ῥοδίων ἀντιταττόμενος, κατὰ τοῦ Ῥοδίους νόμους τὰ ναυτικὰ ζητήματα κρίνεται. ὅπου δὲ ἕτεροι νόμοι ἐναντιοῦνται αὐτοῖς, ἀργοῦσιν οἱ τῶν Ῥοδίων νόμοι, καὶ οἱ ἄλλοι τὸ κράτος ἔχουσι.

Iuris Græco-Romani tam Canonici, quam ciuilis,
FINIS.

Τοῦ Γραικορωμαίου νομίμου, κανονικοῦ τε, καὶ πολιτικοῦ,
τέλος.

IMMORTALI ET OPTIMO MAXIMO DEO NOSTRO HON. ET GLOR.

ΤΩΙ ΑΘΑΝΑΤΩΙ ΚΡΑΤΙΣΤΩΙ ΚΑΙ ΜΕΓΙΣΤΩΙ ΘΕΩΙ ΗΜΩΝ, ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΔΟΞΑ.

HANOVIÆ
Excudebat Guilielmus Antonius, impensis heredum Petri Fischeri.
MDXCVI.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca